DE HIERARCHIA ET HIERARCHIS

LIBRI IX.


1640
VRBANVS VIII PONT.
OPT. MAX.

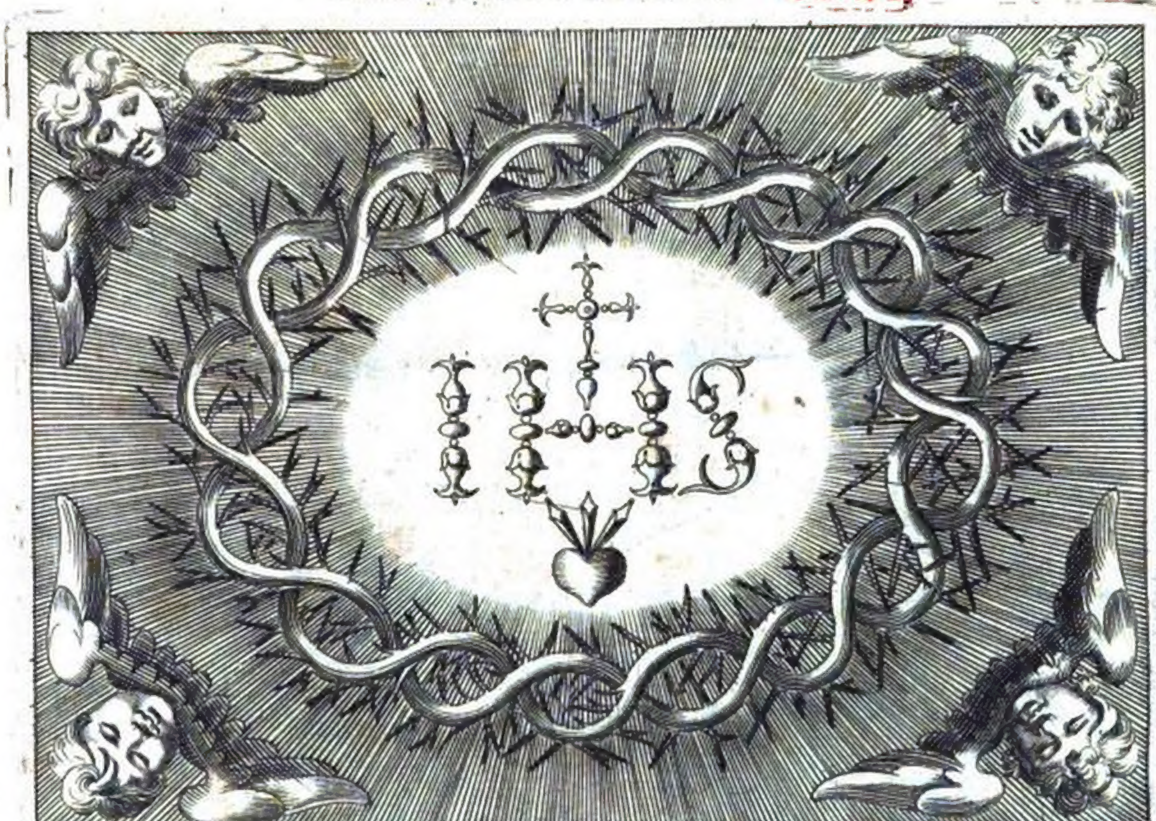
DE HIERARCHIA ET HIERARCHIS LIBRI IX.

IN QUIBUS PULCHERRIMA DISPOSITIONE omnes Hierarchici gradus & ordines, Episcopalis principatus, Clericalis dignitas, Religiosa sanctitas, secundum Patrum doctrinam, decreta Conciliorum, Ecclesiæ ritus & mores, sine iusta cuiusquam offensione explicantur.

VRBANO VIII.
HIERARCHARVM PRINCIPI.

A P. LVDOVICO CELLOTIO Parisino, Societatis IESV Theologo.

Ordinavit in me Caritatem. Cant. 2.



ROTHOMAGI.
Apud IOANNEM LE BOVLLENGER,
prope Collegium Societatis IESV.
M. DC. XLI.
Permissu Superiorum.

SANCTISSIMO DN. N.

VRBANO VIII.

PONTIFICVM
OPTIMO MAXIMO.
HIERARCHIAE CAPITI.

ACCEDIT ad te, BEATISSSIME PATER, hoc est ad Principem suum, Christianitatis arcem, asylum sanctitatis HIERARCHIA, eodem pene quo ad Assuerum Esther ornatu, & mente consimili. Habet enim innatam a natura, non adscitam a pigmentis venustatem; & in regio apparatu rea, pro populo suo externæ su-

perbiæ ludibriis ſubtrahendo, tota præſentiæ ſuæ dignitate ſupplicat. Quidni ſperet auream ſibi protendi virgam, cuius in oſculo omnes animi ſui æstus ponat, & ſumma cum ſecuritate quieſcat? O felicem hoc Imperatore Reginam! O dignum hac conſorte Regem ſacrorum! cui ſapientia pronuba diuinæ caritatis facem, & omnigenæ ſcientiæ aquam prætulit: cuius thalamum ſupra turbines & procellas hominum tranquillitas cœleſtis erexit, vnde mala noſtra & compatiendo videat, & minuat ſubleuando: in cuius magnitudinem cœlum & terra conſpirant officiis, & quicquid ſeculis omnibus ROMA *tulit aut maieſtate ſublime, aut ſan-*

ctitate diuinum, aut scientia perpolitum, id omne Tuum in sinum Deus congessit, ut esset unus, qui membris per orbem laborantibus, CAPITIS prouidentia consilioque subueniret. Quis non miretur, in his tempestatibus Petri nauiculam, Te clauum tenente, ne fluctuare quidem, & Europæ motus ad Vaticani radices, si perueniunt, infringi? Quis non obstupescat inter arma bellicosque terrores florere pacis artes, Te institutore: dumque in castris eximia martis facinora perpetrantur, in umbra foueri plurimos, qui seculi sui miracula exemplo Tuo posteritati commendent. Vidit enim ætas nostra, quod nulli concessum ante legimus, admirabilem incomparabilis

Regis de Rupella, deque hæretica factione victoriam Summi Pontificis stylo metroque laudatam. Cui cum tot aliæ, tamque nobiles successerint, vt annos suos per vrbes captas, tanquam per consulatus numerare possit, mirum non est, post eruditissimum Pontificem, multos felicitate Galliæ crescere Panegyristas. Sed vt ad Edissam nostram reuertamur, rogat illa in locum Vasthi admitti. Scit enimuero Hierarchias alias Tuæ Sanctitati *olim oblatas, næuis suis non carere, quas & contemptus* Primæ Sedis *accusare non dubitat, & innocentiam populi sui aduersus Amani calumnias propugnare desiderat. Potest-ne aut sapientiorem in cognoscendo, aut*

æquiorem

æquiorem in decernendo iudicem appellare? Et fortasse post causam tantis auspiciis peroratam, aspectus Tui benignitate, tanquam proximi sideris influxu excitatus fons paruus crescet in fluuium: humiles exaltabuntur, & deuorabunt inclytos. *Interea se, dictaque sua omnia & singula Vestræ Sanctitatis, & Ecclesiæ Catholicæ cui præsidet censuræ iudicioque submittit*

Vestræ Beatitudinis

Deuotissimus seruus ac cliens,
LVDOVICVS CELLOTIVS,
è Societate IESV.

IN R. P. LVDOVICI CELOTI HIERARCHIAM.

HENDECASYLLABI.

QVO Tu numine percitus, CELOTE,
Vix vlli hactenus eruditiorum,
Vix vlli quoque perspicaciorum
Exploratam hominum, nec apprehensam,
Et mirandam HIERARCHIAM *& stupendam,*
Quam Cælo super alta raptus astra
Deduxit DIONYSIVS, *sacrámque*
Cuius formam & imaginem æmulata
Terrarũ peregrina SPONSA CHRISTI,
Mille ECCLESIA *militans in hostes,*
In dira Hæreseônque Dæmonũnque
Perstat firma suo gradu, nec vllos
Insultus pauet hostium, nec iras.
Huius Castra, Ducesque, Principésque
Et doctis simul, & laboriosis
Solers ausus es expedire chartis?
Quis Mysteria tanta prodidisse
Humana penitus capi arctiore
Quæ mentis fugiant capacitate.
Ni certè DIONYSIVM *putem te*
Totâ Cecropium induisse mente,
Qui Cælestem Hierarchiam suprema
Cæli hæc in loca deuocans ab arce,
Nobis debilior quibus micat lux,
Spectandam dedit, & dedit sciendam.
Quam vidit DIONYSIVS *reductis*
Cælo nubibus, intulit que terris,
Formandámque sui Imperî in figuram
CHRISTI ECCLESIA SPONSA *mutuauit;*
Pérque omnes simul ipsa Dignitatum
Ordinúmque gradus & æmulata est,
Audacem DIONYSIVM *sequuta,*
Tam docti exprimis arte penicilli
Cælo te hanc iterum vt CELOTE *visam*
Deduxisse putem, & dedisse terris.
Namque huius malè nota pulchritudo,
Cælesti æquiparanda pulchritudo.
(Formam ECCLESIA *cuius æmulata est)*
Et formæ eximius decor, decúsque
Ordinũnque gradus, suæque cuiuis,
Qui sacros in eâdem agunt Ministros.
Addictæ ampliùs atque destinatæ
Munerum Officiûmque functiones
Tantâ cuncta tibi exprimuntur arte,
Cælo vt cælicolæ tuam intuentes,
Quam scripsisti Hierarchiam, CELOTE,
Vnam eamdémq; tuam & suã arbitrãtes
Te Cælestia transtulisse Terris,
Et Terrestria transtulisse Cælo
Et spectent simul, & simul stupescant.
At nos attoniti hanc tuam intuentes,
Quam tu Cecropiô incitatus æstro
Tam docti exprimis arte penicilli
CHRISTI SPONSÆ *Hierarchiã, statusq;*
Formam, inuictáq; Castra, te, CELOTE,
Alterum DIONYSIVM *arbitramur.*

IOANNES HENRICVS
Auberius S. I.

IN

IN SVBLIMEM ARDVI OPERIS VOLATVM DE HIERARCHIA.

PENNIS ite strepentibus,
Alarũ fremitu plaudite garrulo
Confertum Aligeri genus
Quot quot stellifero luditis in tholo:
Ternos tergemini in choros
Concordes pariter iungite Tibias,
Plectris lene sonantibus
Promeriti meritum Docto operi melos.
Vos hæc Pagina respicit;
Vestros dúmq; leuis ritè per Ordines
Docti PENNA CELOTII,
Vestris perque ratas Ordinibus vices,
Influxus per & obuios,
Et quas de superis participat faces
Turmis, inferior cohors:
Hæc dum remigio peruolat alite
Tantas PENNA *rapax opes,*
Tantum sydereis orbibus inuidens
Terris conciliat decus.
Traductos Superũ Terrigenis choros,
Terrasque, aut socias polo,
Aut Cælum, spatijs haud paribus, Solo
Hic clausum liber explicat.
O te Militiæ legitimum Sacræ
Præconem! ô benè Callidum!
Qui tam multiplices Auspice præteris
Errorum scopulos Deo,
Audax difficiles tendere in Exitus,
Calles ire per inuios:
Et raris liquidas Alitibus plagas
Plusquam Dædaleo secans
Ausu, tot radios, totque reconditas
Astrorum, trepidante nil
Obtutu, penetras ac retegis faces,
Viuaci melior face.
Nec Te per calido fortis anhelitus,
Conatus per & arduos,
Unquam destituit fida Operi comes,
Ceratis ope Cælicâ
Alis PENNA *globos acta per igneos*
Lapsus nil verita Icari.
Nec Te præcipuum Multiplicis Chori
Furatum superis decus:
Flammatosque Cherub. & Seraphim igniũ
Candenti rutilos rogo,
Sublimesque Thronos & Dominantium
Agmen nobile Principum
Cælestesque Poli quot quot in ambitu
Aulâ quotquot in aureâ
Assurgunt apices, culminaq;, & Gradus;
Audacem omnia persequi
Atque inferre solo flammiferas opes:
Non Te fata PROMETHEI
Nec damnata probris furta perennibus
Deterrent benè conscium.
Liuor quidquid edax dentibus appetat,
Bombis quidquid inanibus
Fucorum pecus exsibilet inuidum,
Aut Vano malè perstrepant
Garritu Scioli; Floribus interim
Rorique ætherio incubas
Hyblææ instar apis, deque fauis Patrum
Promis mella reconditis.
Dulces Aligeris Ordinibus fauos!
Gratas Terrigenis dapes
Quos tu ritè fauens, Culminis ardui
Celsis Muneribus beas
Atque ipsis socias Cælitibus pares.
VOS Ô MILITIÆ INCLYTÆ
Quot Cælo proceres, quot colimus Solo,
Quos hæc Pagina mutuis
Collatos pariter iungit honoribus
Sacro Munere fulgidos
Victrices Operi plectite Laureas,
Vestro plectite Vindici,
Et iunctis meritum tollite plausibus.

SIMON LE BOSSV. S.I.

AD R. P. LVDOVICVM CELLOTIVM IN LIBROS DE HIERARCHIA AB IPSO COMPOSITOS.

ODE.

FOELIX indole maſcula
Qui cœli nitidis proximus ignibus
Magni Numinis inclytos
Vultus intrepido lumine conſpicit.
Seu mentem rutilæ facis
Illuſtrat radiis, non imitabili
Terras præpetis ingeni
Longe deſpiciet viuidus impetu.
Seu victis caput inſerat
Delubris ſuperûm, vertice clarior
Humano, ſapientiæ
Cœleſtis refluo pectora nectare
Audax ſemideûm genus,
Membrorum poſito pondere, proluet.
Dignis ſole laboribus,
Aſtrorum choreas, ætheris incola,
Et cœlo profugas faces
Axis flammifera ſiſtit in orbita.
Sic conatibus arduis
Celloti liquidum lactis iter terens,
Greſſu nondum homini dato
Sublimique acie ſidera traijcis.
Sic ſplendoribus aureis
Vultus nubiuagi ſolis amabiles
Conſtanti face perſpicax,
Diuinæque iubar lampadis aſpicis.
Quæ tunc mens tibi, quis calor
Se ſenſim cupidis artubus ingerit?
Vno lumen anhelitu
Immenſum, exigui pectoris excipis.
At iam dulce Deum ſequi
Quo te cumque vocat. Quin age protinus
Imbelles cohibe minas,
Et turpis ſatiræ frange calumniam.
Venis vberis ingeni
Proh quantus rutilæ fons opulentiæ
Largo profluit alueo
Cœli lymphigenis ceu penetralibus
Vis magna excidit imbrium,
Fœcundatque roſis & violis ſolum.
At dum nomen inanibus
Expurgas titulis, luciferi facem
Metiris niueam poli,
Sacroſque Aligerûm greſſibus ordines
Peruadens facili via
Impermiſſa aliis, ſed tibi cognita
Arcana impauidus doces
Myſtes Cælicolum, dum tenebras procul
Claro lumine diſcutis.
Sic totus radias, ſic ſolidos dies,
Sic noctes tetricas, opus
Immortale parans ducis, & æmulam
Docta voce ſuperbiam
Præclarè cohibes, nec rabiem ſinis
Conceptam malè longius
Graſſari, vt nimiæ fræna licentiæ
Imponis vigil, & probrum
Illatum calamo vindice diluis.
Audaceſque calumnias
Arces à ſocijs, & memori ſuos
Inſignis ſtimulos notâ,
Mirandoque potens eloquio, manus
Fucum abſtergis adulteræ,
Ingratoſque ſales, nec leuibus iocos
Scurriles agitas modis,
Aſt acri ingenii proteris impetu.
Nec vulgi reſonabilis
Plauſu ridiculo, ſubdolus artifex
In ſubſellia venditas
Linguæ diuitias alterius, licet
Pannis inuidus aſſuat
Mendici, nitidum fulminei iubar
Sapphyri, & pretioſius
Aurum, quod latebris vena metallicis
Tellurisque fouet ſinu
Secretæ patulo, cuilibet obuium.
Non ſic moribus integris
Dites exuuias detrahis hoſtibus:
Sed fraudum rudis, improbam
Veraci exagitas ore proteruiam,
Offendique reciproco
Linguæ diſſimulas verbere caſſidem.
Nemo ſcilicet hactenus
Te præter rabidos inuidiæ focos
Extinxit melius, nihil
Vincendum vt ſuperet. Viue diutius
Et te poſterioribus
Conſerua ſpatijs, immeritum mori.

CLAVDIVS PERRY. S. I.

HIERARCHIÆ STVDIOSO LECTORI S.

BREVEM mihi, Lector, operam commoda, siue amicus es, siue nondum æquus, dum hoc in aditu te saluto & amplector. Quam spectas in Titulo Hierarchiam, Liber explicat, sine cuiusquam damno, vel contemptu. Quam legis in Epigraphe *Caritatem*, Tractatus *ordinat*, sine fuco & fallacijs, more maiorum. Ad hoc studij & scripti genus duo me inuitarunt: quæstionis hoc seculo maximè decantatæ plena perfectaque cognitio; & famæ tuendæ necessitas. Pulchrum est illud intimè perspicere, quod nisi ingens esset, tanta contentione non ambiretur. Eius rei conturbandæ suspicionem amoliri conuenit, cuius salus & integritas nostrûm omnium vita optimè redimatur. *Ratio suscepti operis.*

Magna, mihi crede, res est Hierarchia, cœlestis origine, diuina ordine, veneratione operta, patens officio, actionibus multiplex, vna fine. Quæris quid sit Hierarchia? Regnum sacrum sub Deo Angelos & homines, sub principibus Hierarchis, Deo dicatos homines complexum. Prima supremæ bonitatis effusio primos eius ordines creauit; summus humanæ voluntatis conatus & extasis ad eam reflectitur. In ea tria sunt omnia, vnionem cum Deo factura, & à creata trinitate, ad increatam deductura. Sedem in his habet augustissima pars orbis Christiani, generis humani primitiæ Deo consecratæ. Vinculum omnibus vnum est Caritas, Hierarchiæ vel præses, vel finis. Neque te moueat tumultus ingredientium, iactantia propellentium, ardor rixantium. Turbatur fateor, sed à paucis, & in extimis ædibus. Hierarchiam tenere ambiunt Religiosi cum cæteris; obsistunt æmuli vel odio cæci, vel ignorantia gloriosi. Et de vnica Hierarchiæ specie lis est: plena omnes suscipit. Norunt periti, Hierarchiam Deum proximumque amanti, patere latissimè. Magna pars beatitatis est habere consortes. Tu si quid genuinum hic amas discere, curiosos in discordiam oculos caue deferas. Ad Hierarchiæ cognitionem sola caritate venitur. Explora gloriabundos istos Hierarchiæ buccinatores, tria verba de Principatu, de proprio Sacerdote, de Parochiani debito vbi asseueranter dixerint, Theologi videntur, & triumphant. Vetus S. Hieronymi querela est, in eum qui *in vno Ecclesiæ tractatu cuncta comprehendisse se diceret, de quibus singulis nouimus eruditissimos viros infinita versuum millia conscripsisse.* Quibus ergo tam est tenuis Hierarchiæ doctrina, miraris angustam videri Hierarchiam? *Materiæ subiectæ commendatio.* *Vnde profecta hæc quæstio.* *Hier. ep. 62.*

Quamobrem quod vigilijs lucubrationibusque meis colligere potui, hoc loco tibi, Lector, offero, non cupiditate gloriæ, sed rixarum tædio; non studio nouitatis, sed amore quietis. Materiam propositam explico, simplicem *Authoris hoc in tractatu methodus.*

nomine, re vberem, varietate iucundam. Totam exhaurio, quia partis vnius ſpeculatio, belli ſeminarium eſt. Cœleſtem ſuſpicio; vnde forma & ordo; vbi in infinita multitudine, diuina pax. Terreſtrem partior, pluribus vt ſatisfaciam, auctoribus de Hierarchia, Theologis pro Hierarchia, perſonis in Hierarchia. Ordines recenſeo, primarios in Epiſcopis, ſecundarios in ſubditis, controuerſos in Religioſis. Obſcuritatem illuſtro, Scripturæ ſacræ, Patrum, Conciliorum. Argumentis opiniones meas ſtabilio petitis ex auctoritate, à ratione, à decretis Eccleſiæ & Pontificum. Rectus doctrinæ ductus eſt; diſceptatio vt philoſophica, Theologa oratio, quæ neque ſe pompatica iactet eloquentia, neque barbara tenuitate ſordeſcat. Rideo nonnullos ſtyli excuſantes mediocritatem, qui deinde in affectando dictionis ornatu multùm olei perdunt. Loquor omnibus, & illum audire videor, qui clamabat olim, ſi non vis intelligi, tace. Minimè omnium culti priores libri, quos ſi fundamenta nuncupas, ex impolitis lapidibus conſtrui fateris; ſi mauis inferiorem domus aream appellare, ornatum non requiris, vbi omnia vtilitati ſeruiunt: ſi cum pedibus corporis conferendos iudicas, illis latentibus, decorem membris nobilioribus conciliari non inuides. Sparſæ ſunt per opus vniuerſum quæſtiones nonnullæ, vt de Caritate, de virtutibus Moralibus, de votis Religioſis, quorum plen & integra diſciplina loco vno claudi non debuit: tu ſi vis aſſequi, diſſipata colligas oportet, & in faſciculum compingas.

Scribendi neceſſitas. Cæterùm nemo philoſophus aut Theologus ſua ſic poſuit, vt aliena non refelleret. Poſcit hoc neceſſitas, permittit exemplum, vſus comprobat. Contrariarum aſſertores opinionum, ſcholæ mores, aduerſarios appellant. Hinc altera ſcribendi cauſa. Nonnulli enim & malè Hierarchiam habent, & à ſcriptoribus Societatis Ieſu indignè Hierarchas haberi criminantur; quorum proinde doctrina penitus conuellenda ſit. Poſtulant igitur hominum iudicia, vt facto demonſtremus, Societatis noſtræ doctrinam de Hierarchico culmine nihil detrahere. Licet enim non omnes illam eadem methodo explicaturi ſint, nemo tamen ea quæ de maieſtatis Epiſcopalis prærogatiua ſcribimus, non libentiſſimis animis ſuſcepturus eſt. *Anglicana controuerſia non tangitur.* Quid Angli dixerint, quid Hiberni, mea non intereſt: qui ſi Ieſuitæ omnes forent, non eſſent tamen omnes Ieſuitæ. Gallis, Germanis, Italis, Hiſpanis, Græcis, Indis, leges non imponunt Angli vel Hiberni: vt ipſe neminem meas in partes trahere volo repugnantem. Si quid pecco, mihi pecco, non ſocijs: ſic ego; tu, & ille, aliter. Sibi quiſque opinandi lex eſt, cum Deo & Eccleſia. Et hoc in propoſito S. Hieronymum Monachum audimus à Patriarcha ſuo vexatum, honorem tamen & venerationem à Religioſis omnibus exigentem. *Idcirco enim & patrias noſtras dimiſimus, vt quieti abſque vllis ſimultatibus in agris & ſolitudine viueremus* (ſcribebat iſta vir ſanctiſſimus in Bethleemitico Monaſterio, ne de ſolis Eremicolis dicta credamus) *vt Pontifices Chriſti, qui tamen rectam fidem prædicant, non dominorum metu, ſed patrum honore veneremur: vt deferamus Epiſcopis vt Epiſcopis. Non ſumus tam inflati cordis, vt ignoremus quid debeatur Sacerdotibus Chriſti. Qui enim eos recipit, non tam eos recipit, quàm illum, cuius Epiſcopi ſunt. Sed contenti ſint honore ſuo; patres ſe ſciant eſſe, non dominos; maximè apud eos, qui ſpretis ambitionibus ſeculi, nihil quieti & otio præferunt.*

Hierarchiarum veneratio Religioſis omnibus ſemper commendata.

Hier. ep. 62.

Licet aduerſarios refellere. Hanc verò de Hierarchicis ordinibus, & Hierarcharum magnitudine doctrinam dum ſtabilimus, propulſandi ſæpe recurrunt aduerſarij, qui ſalem vt plurimùm

plurimùm à lapide silice expresserint. Tanta est aliquorum ex ipsis importunitas, & falso prætextu violatæ maiestatis Hierarchicæ, dandæ pessum Societatis nostræ, imo Religiosi status vniuersi libido. Hic quàm maximè potui (Deo teste loquor) animo sum admoderatus, & calami scripturientis impetum obstinato modestiæ vigore sustinui: considerans *non quid mereantur, sed quid me deceat.* [Hiero aduers. Rufi. l. 3.] Quia tamen se totum in potestate semper habere perdifficile est, vtique si perpetuò lancinaris, si quid imprudenti nonnunquam paulò molestius excidit, indignationem puta Lector, non conuicium; zelum, non iracundiam. Illi putas non benè conuenire cum mansuetudine, & columbam, quia felle careat, rostro & vnguibus non pugnare? *Idcirco Spiritus Sanctus in columba & igne monstratur*, inquit S. Gregorius, *quia videlicet omnes quos implet, & columbæ simplicitate mansuetos, & igne zeli ardentes exhibet.* [Greg Past. 3 p. c. 17.] Quid enim faciam? *Respondere compellor, ne videar tacendo crimen agnoscere, & lenitatem meam, malæ conscientiæ signum interpreteris. Si tacuero, criminosus ero: si respondero, maledicus*, [Hiero aduers. Rufi. l. 3.] aduersùs eum, qui *procacitatem disertitudinem, & maledicere omnibus, bonæ conscientiæ signum arbitratur.* Post illa tamen si quid asperius in priuatos aliquos (nam Societates & Collegia semper ex animo veneratus sum) quàm religiosa ferat benignitas, responsum, Lector, autumabis, culpam non deprecor; homo sum, dictum nolo: retractent illi mala sua, quàm liberè mea mihi postulo ignosci. *Sint præteritarum nostrarum contumeliarum dolore contenti, veterata vulnera saltem noua obliterent caritate.* [Idem ep. 62.] Denique *noli accusare, & ego cessabo defendere.* [Adu. Rufi. l. 3.]

Hæc cum dico, ne me puta Lector, aliquos qui sæpius hoc opere improbantur, suscepisse debellandos: hactenus tam esse otioso mihi nec licuit, nec libuit. [*Non est hæc apologia, aut mera confutatio.*] Faciet hoc fortasse alius athleta virtutis aut fortior, aut felicior. Occurrunt crebriùs, quia eodem in argumento versantur: si benè, laudo & sequor: sin iudicio meo aliter, improbo & confuto. Sine cæde & sanguine est scholasticum illud bellum, quod salua caritate confici totum potest ac debet. Fateor equidem ab eorum scriptis innatum animo meo inuestigandæ veritatis ardorem: agnosco benignam illos in plerisque ad repetendum materiam obtulisse; neque dissimulo consilium illud vitæ meæ moderatoribus, quorum iterato coactus imperio animum ad hæc studia appuli, ante annos aliquot insedisse. Verùm concitato per calumniam tumultu non mediocriter modò remittente, scriptis tamen ad posteritatis memoriam propagatis, visum est non apologia opus esse, sed doctrina: vt habeat sequens ætas in nobis, quod credat de nobis, & aduersariorum criminationes iudicio excipiat, non fidei leuitate. Quamobrem Lectorem illis imprecor, qualem mihi ipsi delectum velim, nulli parti plus æquo addictum, veritatis appetentem, Theologiæ non ignarum, verborum & phalerarum minimè aucupem, qui sciat separare pretiosum à vili, æqui rectique iudicem incorruptum. Tibi qui hæc legis, si talis es, vt certiùs in ea causa versere, duos de præcipuis æmulorum facio cognitos, eaque descriptione magnam ad institutum meum facem præfero.

Prior est Franciscus Hallier Theologus Parisiensis, qui se *à piissimis parentibus ita institutum & informatum* profitetur, *vt Regularibus viris, quos suspicit, & veneratur, sit caritate coniunctissimus*, [*De doctore Francisco Hallier.*] Libros ad nostrum propositum spectantes scripsit duos, *Vindicias in Spongiam*, & *de Sacris Ordinationibus*. In priore, nulli

priuatim Ordini Regularium contumeliosus, omnes vniuersè multis modis exagitat, sed furtim & occultè, vindicandi Cleri specie, asserendæ dignitatis Episcopalis occasione, propugnandæ Theologicæ Facultatis prætextu, omnium ludibrijs & contemptui Religiosum statum exponit, non quidem verborum conuicijs, sed sensuum malignitate dedecoratum. Religiosos vt Ecclesiasticæ disciplinæ perturbatores, hæreticis simillimos, fautores amplificatoresque hæreseon, religionis simulatores, & periuros describit; ab ijs schisma metuit, eorum apostasiam futuram ominatur, & id genus *piissimorum parentum instituta.* Declamat in priuilegia, perniciem Reip. Christianæ ab ijs paratam minatur, summo Pontifici auctor est, vt ea recognita & contractiora iubeat promulgari. Posterioris operis materia, licet harum mercium minùs ferax, tamen *hic virides etiam occultant dumeta lacertos*; ita sparsim & frequenter ingratijs intruduntur, æquè in totam Religiosorum nationem, & aliquoties singillatim in Patres Societatis Iesu, siue illos apertè nominet, siue ijs pingat coloribus, qui nullum requirant titulum, vt medio digito denotentur. Has excudebat vigilias, cum rogatus abstinere à pacis amantibus, ne quietos solicitaret, data primùm fide, & subtractis è typographico prælo folijs annuit: mutato deinde consilio, posse scriptis certari respondit, modò conuicijs abstineatur. Fuit illa certa prouocatio, quæ reparandi huiusce operis mentem Superioribus nostris iniecit: monente scriptura, *Adolescens loquere in causa tua vix: si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum.* Nam primos flagrantis per Petrum Aurelium incendij motus compresserant Illustrissimi Hierarchæ, & huius tractatus, aut certè similis alicuius necessitatem extinxerant. Accepta igitur conditio est, & sine contumelia verborum, artes detectæ, apertæ insidiæ, propalatum Religiosi status odium, & eius fronti, qui inuitat vt Absalon, salutat vt Ioab, consulit vt Chusai, eò perniciosior quò tectior, veri Antiregularis character impressus. Causas illius odij aperire, morum disciplina non patitur.

[Margin: Contumelia in Religiosos. — Eccl. c. 32.]

[Margin: Ab Episcopis non sunt diuellendi Religiosi.]

Scio quid obtendat. Pro Episcopis stare se gloriatur: nos præterea pro Regularibus. Tu patribus blandiris; ego sic illos veris orno laudibus, vt ab eorum latere filios diuelli non patiar. Tu de Hierarchia scribis, vt eam angustis limitibus concludas; ego vt dilatem spatia caritatis. Quos angustiæ tuæ repellunt, ad bella & lites prouocant: amplitudo mea dignitatem patribus, patres filijs, pacem omnibus conciliat. Tu stylum pretioso stringis compendio; ego gratuita amplificatione diffundo. Tu Facultatem omni veneratione dignam vt protegas, non ignobilem, neque inutilem Ecclesiæ statum indignis contumelijs turpificas: ego vtriusque honorem assero, promoueo gloriam prædico sanctitatem.

[Margin: Petri Aurelij liber plurium labor est.]

Posterior est Petrus Aurelius: pulchrum nomen, mera persona. Ens aggregatum per accidens, vt philosophi loquuntur, hybridam latini possunt dicere. Theologus vnus aut plures, schedas suppeditarunt: latinas fecit alius declamator: tertius labori typographico præfuit, vt nitidiùs vulgarentur. Hinc natum apud me Aurelij Theologi, ab Aurelio Grammatico discrimen; & huic sæpius succenset oratio, quia non malos sensus bona latinitate corrumpit. Quis sit auctor, sciet fortasse posteritas; apud nos *pressa est insignis gloria facti, nec sese Æneæ iactauit vulnere quisquam*: ne tum quidem, cum proposita mercede, rogatus est vt dignaretur agnosci. Albus igitur an ater sit, non in-

quiro:

quiro: quisquis est, & quocunque eum inter mortales vocari nomine ius fasque est, eundem quem superior exprimendæ, & opprimendæ Spongiæ prætextum arripiens, eius auctores fingit esse Iesuitas, vt collectum ex longo in eos odium (qua de causa, ipse viderit) totum semel euomat, nociturus profectò famæ nostræ apud ignaros & æmulos, nisi nocere opere tanto voluisset. Nulla res magis apud sapientes de falsitate præiudicauit, vt olim in causa C.Rabirij Senatoris optimi, quàm accusatoris ardor indomitus. Ac licet solos atterere Iesuitas, alios nonnunquam Ordines laudare videatur; eadem tamen illi, quæ socio mens est, Religiosi status essentiam labefactatam conuellere.

Vindiciæ magna ex parte ab Episcopis improbatæ.

Duos igitur Vindiciarum Tomos scripsit: abstineo à posteriore, qui facti quæstiones, & clarissimæ Facultatis apologeticum continet. In priori, qui propriè noster est, duo lego, doctrinam de Hierarchia, calumnias & contumelias in Societatem. Consilium hominis est, infixam in Catholicorum animis de Iesuitarum virtute & doctrina opinionem euellere, vt & moribus perditissimi, & in disciplinis infantissimi censeantur. Pars hęc conuiciorum & maior, & peior, statim vt apparuit, proscripta est ab Illustrissimis, qui tum in vrbe Regia degebant, Hierarchis. Nam cum pati æquo animo non possent, institutum illud quod in oculis ferunt; quod beneficijs suis prolixè ornant, quo impensè ad Hierarchicas functiones quantùm licet, vtuntur, ab eo scriptore indignis modis lacerari, eius innocentiam encyclicis literis testati sunt, & indicta se cupere, quæ Petrus Aurelius architectatus est. Noluerunt viri sapientissimi dignitatem Hierarchicam de traductis per calumniam Religiosis triumphare; vt neque Facultas clarissima de Ordinis Religiosi ruinis ambit crescere. Si defensionem causa merebatur, aliter suscipienda fuit. Non debet esse minoris verecundiæ pro religione, quàm de religione scribere. Profligata igitur est morum quæstio, & nos, vt verbo eloquar, apologiam non scribimus, sed viuimus.

Qualis Petri Aurelij doctrina.

Doctrina superest, quam doctrinæ Societatis Iesu vult oppositam. Eam tamen non video in dicta Epistola probatam aut laudatam ab Episcopis, sed tantummodo zelum in Hierarchia propugnanda, qui nobis omnibus debet esse communis. De Hierarchia enim disputat & incautiùs quàm Theologo conueniat, & confidentiùs quàm Grammatica patiatur. Patres, Concilia, Canones, veteris Ecclesiæ disciplinam omni pagina concrepat, sed neque certa fide, neque recto semper iudicio. Philosophiam mirificè contemnit; Theologiam disceptatricem subsannat: vt mirum non sit frequentes ab eo paralogismos pro rationibus exhiberi. Non credidit schediorum amanuenses labi posse, aut decipi: adeo improuida credulitate scriptores ab ijs productos suscipit, vt locos ipsos recognoscere vix dignetur. Ita neque certum ab illis pro se testimonium adducit; neque verè illos confutat, quos negligit explorare. Sed ne plus æquo aduersarium deprimere videar, Balsacum testem nullius emolumenti specie corruptum hominem tibi, Lector, obijcio. Is enim rogatus Petro Aurelio scriptis suis, vt olim Lucilio Seneca, Tullius Attico, immortalitatem dare, quam à se sperare non potest, & postulantibus amicus, & Iesuitis non inimicus, venusto temperamento stylum per Socraticam ducit ironiam, quam alicubi probat, eamque tam graphicè repræsentat, vt non ineptissimus aliquis laudatum Petrum Aurelium iurare non vereatur.

Balsaci de Petro Aurelio iudicium explicatum. Epist. 49. 2. p. *Admirabilis*, inquit, *ille Incognitus*, *cuius sub ementito Petri Aurelij nomine magna fama est*, (audis, Lector? bonam non dicit, quam malle Seneca profitetur) *quanta cura, quibus artibus latere satagit? Suæ gloriæ minimè appetens, laruam obijcit laudibus sibi debitis.* Hæc qui legit, non statim ad vulgare illud oculos refert, *Qui malè agit odit lucem: non venit ad lucem vt non arguantur opera eius?* Pergit auctor. *Plagiarius non est; alienam gloriam non furatur.* Nam quæ sibi donata descripsit, corrumpendo sua fecit, vt olim Epigrammatis Latini princeps ludebat in simili. *Filesacus qui operas typographicas recognouit, hominem retulit non aspectabili modo Deo seruire velle.* Vellem hoc nomine abstinuisset Panegyristes, neque ad posteritatis memoriam talem virum pro chalcographiæ correctore transmisisset. Quid enim libera dicent iudicia, cum viderint sub tanta lima opus perquam impolitum, & sublatas typographorum maculas, relictos auctoris errores? *Homo non est notæ vulgaris, ipsorum aduersariorum iudicio.* Habet enim Catholico hactenus nemini vsitatam conuiciandi formam, calumniarum copiam, segetem contumeliarum. *Eius scripta huius seculi non sunt*, mordacia, satirica, politi & elegantis. *Primæuum vigorem spirant*; quæ nihil nisi veterem Ecclesiam, & antiqua Concilia loquuntur, præsentibus ritibus pene dicam fastiditis. *Nobisque Ecclesiam quam non vidimus repræsentant.* Mysticum hic aliquid latet: scimus enim qui nobis occinant, habere se Ecclesiam, quæ aspectabilis non sit, recentem ad antiquos ritus reuocandam, & similia controuersiarum scriptoribus familiaria. *Certè videtur alicubi* (paginis pene omnibus) *minùs de Augustini mansuetudine, quàm de Hieronymi bile assumere*: (illam autem Hieronymus in solos hæreticos effundebat) *& libentiùs iustitiæ, quàm caritati obsecundare.* Potuit-ne Auctor sapientiùs læsæ caritatis fraternæ reum facere Aurelium? *Vellem canitiei, & magnorum meritorum P. Sirmondi rationem habuisset.* Hæc Spongia est qua grandes Aurelij Tomi semel obliterantur. Quis autem dubitet idem sentire Balsacum de Suare, de Vasque, de Bellarmino, de Thoma Sanchez, de Ordine toto, cuius pars nobilis quidem, sed quota est P. Sirmondus? *Sed nimirum irritata virtus modum nescit.* Hoc ait, Petrum Aurelium impetu ferri non prudentia, & infrenis equulei modo rapi, ruere, præcipitare, in hoc admirabilem, quòd longo in opere nusquam placidè loquitur. *Ea venustas est Christiani gregis, quòd Leonem admittat inter oues.* Non est igitur aliud Aurelius Iesuitis, quàm ouibus Leo. *Dentes eius vt dentes Leonis, & molares eius vt catuli Leonis.* (Ioël. c. 1.) At Leonem in oues suas irruentem quo animo, qua ve fortitudine Dauid excepit? *Vel honorem solum ab eo didicisse, quem debent homines venerando Angelis charactêri, operæ pretium est.* Idem & ego discere peruelim, quis est inquam honor ille? *Si principes sunt Episcopi, si dignitate Reges æquant vel superant, cur ægrè Prælatum vnum, Dominum salutabimus?* Socraticè dictum, ita me Deus amet, & vrbanitas ipsa! Grandia semper & inaudita pollicetur Petrus Aurelius; largitur autem præter sonum, & vmbram, nihil: hoc vt exprimat Encomiastes, Didici, inquit, ex Aurelio, Episcopatum ex Patribus, Concilijs, Ecclesia vetere, ad cœlum euehere promittente, apicem Episcopalis honoris hunc esse, vt illi *Domini* appellatio non denegetur. Ita bonas horas, malè collocaui. Sic Balsacus laudator Socraticus.

Conclusio & scopus operis. Quibus ego addendum nihil censeo, nisi vt post longam vtriusque nostrum de Caritate Dei disputationem, ad Caritatem proximi exercendam inuitetur, & sapientem filium Sirach audiamus. (Eccl. c. 43.) *Multa dicemus, & deficiemus in verbis,*

in verbis, consummatio autem sermonum ipse est in omnibus. Ad finem Hierarchiæ, quod præfatus sum, medio ipso fine deuenitur. Si fortasse humano vitio, doctrinæ gloriam aucupari contendit, *supereemineat Caritas*, eaque *custodiat corda nostra, & intelligentias nostras*: quæ sunt facultates in Hierarchia perficiendæ, *in Christo Iesu, qui mens est* (vt loquitur S. Dionysius) *omnisque Hierarchiæ tum sanctitatis, tum diuinæ actionis principium*, cuius sponsæ Sanctæ Ecclesiæ iudicio hanc Hierarchiam, meque ipsum, arbitrio quoque & censuræ sapientium tractandi methodum humillima ceruice suppono. Phil. c. 4. Dion. de Eccl. c. 1.

APPROBATIO DOCTORUM PARISIENSIUM.

DEERAT certè vniuerso litterarum orbi ingens ac egregium istud miræ sanctissimæque Theologiæ opus, verè calamo scribæ velociter scribentis exaratum, cui nomen *De Hierarchia & Hierarchis libri IX. Auctore R.P. Ludouico Cellotio Parisino Societatis Iesu Theologo*. Desiderandum sanè in cunctis Bibliothecis, nec sine ipso sat esse poterunt. Indigebant quippe ingenia, etiam valentiora, D. Areopagitæ interprete ac suppletore. Cum ecce tibi hic præclarissimus Auctor omnia tempora & facta transuolans, mentes ad inaccessibilem vsque rapit, dum sacrum euoluit, & demonstrat ordinem Increatum, & inde tum Angelicam, tum etiam Ecclesiasticam Hierarchiam educit atque explicat. Sic sanctæ Ierusalem adyta pandens, & decorem domus Dei purissimi ac præstantissimi styli luce patefaciens; sic denique omnium in ea lætantium iura æqua lance perpendens, vt *nulli querimoniæ locum det*, sed amplissimum omnibus assensus & admirationis argumentum, quibus legere felicissimè contigerit. Debent autem quotquot cælestibus voluerint instrui mysterijs. Id exemplo comprobauimus, testamurque sine censuræ formidine, Nos Almæ Facultatis Parisiensis Doctores Theologi. In nostro Conuentu Augustiniano Rothomagensi die 26. Septembr. anno 1638.

Fr. IACOBVS CHAPPELAIN, Prouinciæ Franciæ ordinis S. Augustini P. Prouincialis.

Fr. FRANCISCVS L'ABBE', Prior ac Professor in Theologia.

APPROBATIO DOCTORUM ANDEGAVENSIUM.

NOS Philippus Gallet, Prior Monasterij omnium Sanctorum Andegauensis, Ordinis Canonicorum Regularium Sancti Augustini, strictioris obseruantiæ, & Nicolaus Fournier eiusdem Monasterij Supprior, Doctores Theologi, *Libros de Hierarchia à R. P. Ludouico Cellotio Societatis Iesu Theologo,* scriptos, diligenter perlegimus, nihilque in ijs reperimus quod aut orthodoxæ fidei, vel bonis moribus sit contrarium, *aut quemquam possit meritò offendere.* Sed hoc argumentum dignè, & pro singulorum ordinum, ac præcipuè Episcopalis, dignitate tuenda commodè pertractatum, repetitis ex Theologia sanæ doctrinæ principijs, & secundùm ea varijs quæ hac de re agitari possunt quæstionibus solidè & eruditè disputatis, iudicauimus. Quamobrem hoc opus dignum, vtile, ac propemodum necessarium quod in lucem edatur, esse censemus. Datum Andegaui nono Calendas Nouembris, anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo tertio.

P. GALLET. N. FOVRNIER.

FACULTAS PROUINCIALIS.

EGO Stephanus Binetus Præpositus Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Franciæ, potestate ad id mihi facta ab admodum R. P. nostro Mutio Vitellesco Præposito Generali eiusdem Societatis IESV, concedo vt *P. Ludouici Cellotij ex eadem Societate Theologi, De Hierarchia & Hierarchis libri nouem*, iudicio quinque eiusdem Societatis Theologorum approbati, typis mandentur à Ioanne le Boullenger Typographo Rothomagensi: vt is ad decem proximos annos imprimere ac liberè diuendere possit, iuxta priuilegium eidem Societati à Christianissimis Regibus Henrico III. 10. Maij 1583. Henrico IV. 20. Decembris 1606. & Ludouico XIII. nunc regnante 14. Februarij 1611. concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab eiusdem Societatis hominibus compositos absque Superiorum permissione imprimant. Datum Aurelijs die 14. Decembris 1638.

STEPHANVS BINETVS.

LICENTIA.

VISIS Doctorum approbationibus, & facultate Prouincialis, permissum est Ioannis le Boullenger Bibliopolæ & Typograpo Rothomagensi imprimere & distrahere librum *De Hierarchia & Hierarchis auctore P. Ludouico Cellotio*, & vetitum ne quis alius idem ausit ad decem proximos annos in Ordinis Priuilegio memoratos. Datum Rothomagi 4. Februar. 1639.

GODARD.

PRO-

PROSPECTVS OPERIS HIERARCHICI EXPOSITO LIBRORVM & Capitum INDICE.

DE HIERARCHIA ET HIERARCHIS.

LIBER PRIMVS.

DE HIERARCHIA IN GENERE.

LIBER SECVNDVS.

DE PRIMA HIERARCHIÆ SPECIE, QVÆ est Cœlestis.

LIBER TERTIVS.

DE HIERARCHIA ECCLESIASTICA IN communi.

LIBER QVARTVS.

DE INFIMA HIERARCHIÆ ECCLESIASTICÆ specie, quæ est Iurisdictionis.

Caput IX.

LIBER QVINTVS.

DE REGVLARIBVS IN HIERARCHIA Iurisdictionis.

Index.

LIBER SEPTIMVS.

DE REGVLARIBVS IN HIERARCHIA Ordinis.

LIBER OCTAVVS.

DE SVPREMA HIERARCHIÆ ECCLESIAstica specie, quæ est Charismatum, siue Gratiarum.

LIBER NONVS.

DE REGULARIBUS IN HIERARCHIA Charismatum siue gratiarum.

INDEX LOCORVM SCRIPTVRÆ SACRÆ.

1.Cor.

ELENCHVS AVCTORVM.

QVI HOC OPERE CITANTVR, EXPLICANtur, Refelluntur.

A.

Epist.

C.

Bracarense.

D.

E.

L.

M.

N.

Nicolaus

u

PROFANI.

A.

Index Auctorum.

DE

DE HIERARCHIA ET HIERARCHIS

Liber Primus.

DE HIERARCHIA IN GENERE.

PRÆFATIO.

QVA STATVS QVÆSTIONIS, ET PRIMA operis delineatio, auctorisque institutum exponitur.

EST hoc in more positum sapientibus æque ac generosis regnorum administris, vt cuius Prouinciæ possessionem aut conseruandam aut acquirendam Principi suadent, eius imaginem, opes, amœnitates in breui tabula repræsentent. Idem mihi quoque in ipso disputationis aditu faciendum esse putaui, vt Hierarchiæ meæ gratiam, amoremque tuum, Lector humanissime, vno penicilli ductu & delineatione, quãtumuis rudi & inchoata emerear. Non hæc aduersarijs cura, nõ is animus est, qui merces suas eo magis vendibiles fore autumant, quo pluribus inuolucris obtectas proscripserint: veriti ne iusto emptorum iudicio plurimum ipsis de æstimatione decedat. Atque ijdem siquando magnificam Hierarchiæ speciem in animis nostris ingenerare se putant: id faciunt Religiosis, quod Deus Moysi, cui terræ sanctæ pulchritudinem eminus admiranti, dicebat olim, *vidisti eam oculis tuis, & non transibis ad illam.* Quasi tam sit angusta Hierarchiæ basilica, vt cum *introierit in conuentum vestrum vir aureum annulum habens, in veste splendida, & dixeritis ei, tu sede hic bene:* eliminari debeat *pauper in sordido*

Quæstionis in hoc aditu proponendæ ratio.

Iacob. c. 2.

habitu, dicendumque sit *tu sta illic, aut sede sub scabello pedum meorum.*

Aduersarij doctrinam Hierarchiæ non satis explicant. Petrus Aurelius in Vindic. p. 436. Franciscus Hallier in Vindic. li. 4. c. 1. toto.

Imo quod grauius est, illum ipsum Montis Nebo ascensum, & promissæ regionis prospectum nobis inuidet Petrus Aurelius, quibus *ignorantiam ridiculam* exprobrat, *quod nec Hierarchiæ naturam generatim, nec speciatim Hierarchiæ Angelicæ, neque vero Ecclesiasticæ vim & proprietatem nouerimus.* Quam proinde cum à Francisco Hallier *ab altiore principio rem ordiente*, conarer ediscere, is tantam materiam vno paragrapho, eoque non qua solet prolixitate deducto, complexus, tribus deinde grandibus, excludendos ab Hierarchia Regulares studet conficere. Hanc igitur vtilitate præcipuam, cognitione non iniucundam, acquisitione satis difficilem Hierarchiæ scientiam, cum neque ex Petri Aurelij torrente, qui turbidus & lutulentus præcipitat: neque ex Doctoris Hallier amne haurire possim, qui, quod de Iordane scripsit Plinius, *quatenus locorum situs patitur ambitiosus est, accolisque se præbens velut inuitus*: alios mihi fontes consulendos esse duxi, à quibus *tum generatim tum speciatim Hierarchiæ naturam & proprietatem* ediscerem. Occurrerunt mihi in natiuo solo S. Dionysius Areopagita, quem huius controuersiæ iudicem nemo defugiat: cui aurea scripta prudenter indignatur Ioannes Filesacus à nonnullis præfractis, & peruicacibus ingenijs, puta Valla, aut Erasmo grammaticis eripi: quæ in ipso Galliæ sinu, ad Lutetiam, eo loco *vbi Parisiensis Academia, Atheniensis æmula nunc insidet*, commentatum esse virum diuinum, memoriæ prodidit Andreas Saussayus ille Beda Gallicus, nouus Ado, nouus Vsuardus, in recenti opere, infiniti studij, memoriæ sempiternæ. Sequitur Guillelmus Parisiensis Episcopus, vir pietate, doctrinaque celeberrimus, & in laudes & assentationem Monachorum, vt parcissimè dicam, non effusus: Hugo de sancto Victore, Parisiensis quidem Monachus, at instruendis quam laudandis Monachis aptior: quos sequutus, minores omnes *præstrinxit stellas exortus vti ætherius sol* D. Thomas Parisiensis olim Doctor & Professor: quorum proinde doctrinam non dubito quin Illustris Parisiensis Facultas, tanquam paternam hæreditatem susceptura sit. Gersonem Cancellarium Parisiensem vbi opus fuit consului: eum tamen magna ex parte alijs reliqui, qui magnum illud seculi sui lumen primi hanc in arenam produxerunt. Accesserunt alij aliqui, tanquam ad exercitum auxiliares copiæ, socij atque amici scriptores, vt S. Bonauentura, vt Thomas Vvaldensis, & id genus alij, præsertim vbi Regularium causa ventilatur. Patres, Concilia, Canones non appello, quoniam arma sunt illa, quibus aut me tutum ab aduersarijs reddam, aut eosdem palmari vulnere appetam.

Plin. l. 5. c. 15.

Quibus ex auctoribus hæc nostra de Hierarchia doctrina desumatur.

Filesac. li. de Sacr. Episc. auctor. c. 1. §. 2. And. Sauss. in Martyr. ad 9. oct.

Veterum Patrum incerta opera quæ fide citentur

Inter hæc quædam opera non certissimæ fidei producta leges, vt Canones Arabicos Nicæni Concilij, vt vetustissimorum Pontificum Clementis, Anacleti, Damasi etiam aduersus Chorepiscopos, & Petri Damiani pro Monachis, epistolas; quæ quia ab auctoribus non malis admittuntur, nonnunquam etiam ab aduersariorum nonnullis agnoscuntur, & ijs nulla grauioris momenti doctrina stabilitur, sed tantum ad ornatum adsciscuntur, eam certe quam antiqui Ecclesiastici scriptores auctoritatem obtineant postulo, alienum penitus ab instituto arbitratus, ea scripta illis auctoribus, quorum nomen præferunt, vindicare.

His ego Doctoribus institutoribusque Hierarchiam generatim & speciatim

tim

tim *ſine fictione didici*, *& ſine inuidia communico*, *& honeſtatem illius non abſcondo*: ſic profecto vt primarium inſtitutum ſit, dicere quid ſentiam : ſecundarium autem,& neceſſitate magis, quam diſputandi libidine ſuſceptum, aduerſariorum opiniones pacis perturbatrices conuellere.

Atque hic futurus eſt totius quæſtionis ductus & ſeries, vt ipſam Hierarchiæ quærámus eſſentiam : illam deinde in cœlo, tanquam exemplari ſuſpiciamus; qua intimè perſpecta, Eccleſiaſticam, quantum fas erit, ad eam accommodabimus, tribus inter homines, non minus quam inter Angelos repertis Hierarchijs : quæ cum fuerint explicatæ ſingularibus libris ſingulæ: quia propter Regulares hæc potiſſimum inſtituitur controuerſia, ijque aduerſariorum auctoritate & contumelijs miſerandum in modum atteruntur, de Religioſorum ad eas iure,proprijs etiam libris diſſeremus. *Totius diſputationis recta ſeries.*

Et quoniam aperta & ſimplex pronunciatorum poſitio, quæ ſæpe incurrere, ſæpe probari debent,non parum lucis diſputationi conciliat, præcipua vtriuſque partis fundamenta ſic accipe.

Contendunt Aduerſarij qui *Hierarchiæ vim & proprietatem* non intimè nouerunt, ipſo Hierarchiæ nomine, Principatum & Actionem Principis in ſubditos contineri, Paſſionem vero & ſubiectionem neutiquam. Actionem illam Purgare, Illuminare, Perficere alios, præterea nihil. Id fieri, cum per Poteſtatem in Corpus Chriſti Reale, quæ eſt Ordinis, tum per Poteſtatem in Corpus eius Morale, quæ eſt Iuriſdictionis. Ex illa duplici, ſed hac maximè, perfectam conflari Hierarchiam : in qua cum manifeſtè reperiantur tantùm qui ſubditos habent, qui agunt in illos, qui Hierarchicè Purgant, Illuminant, Perficiunt : ijque actus, & eæ Poteſtates Regularibus quà Regulares ſunt,minimè gentium conueniant; nemini obſcurum eſt nullum ipſis in Hierarchia locum eſſe poſſe. *Aduerſariorum doctrina perſpicua breuitate proponitur.*

Ego vero tam hebes & tardus vt nunquam capere potuerim ſolos Reges eſſe de Regno, ſolos Monarchas eſſe de Monarchia; diuerſam penitus viam ineo, & directa fronte fundamenta iſta conuello, & ſic diſputo. Non Actionis tantùm & Principatus, ſed etiam Paſſionis & ſubiectionis habendam eſſe in Hierarchia rationem. Ac licet concedatur de Hierarchia niſi qui agat, eſſe neminem; illam tamen actionem non eſſe neceſſariò debere Principis in Subditum, aut maioris in inferiorem, aut omnino agentis in alium. Et quoniam Eccleſiæ militantis Hierarchia ad triumphantis imaginem formata eſt : eſſe in illa neceſſariò diſtinguendas tres Hierarchias partiales, ex quibus totalis vna, eaque perfecta ; ita componatur, vt ex ijs tamen aliquam occupare poſſint, qui ab alijs excludantur. Illos autem non eſſe Regulares; quos in ſingulis ſuo modo ipſa ratio euidenter collocat. *Cui oppoſita ex aduerſo diſputationis noſtræ fundamenta.*

Opus hic mihi eſt te attento, lector, & theologicæ ſubtilitatis, quam rhetoricarum phalerarum appetentiore : ſi quidem non vno hæc loco ſimul & ſemel conficio, ſed ſparſim prout ſeſe occaſiones offerunt, ijs rationibus & argumentis, quibus niſi quid aliud præter conuicia reponent aduerſarij, ſaluere iam nunc illos iubeo, & res ſibi ſuas habere. Neque tu vero, neque illi de vnò loco, vno argumentationis genere, vna ſcriptoris cuiuſpiam auctoritate iudicabitis, aut ad propoſitionem vnam tanquam nouam exclamabitis : nam quod hic nudè ponitur, alibi validè comprobatur ; quod hic *In hac materia quam cautè verſari debeat lector.*

leuiore ratiuncula exornatur, iterumque omni fide contestatum stabilitur. Vniuersum igitur opus ea mentis contentione quæ Theologum decet, ante voluendum est, quam de vna eius parte certum feras iudicium. Fusiorem me quam par esset, alicubi fortasse iudicabis: sed illud cogita, non vni tibi perito loqui; at semidoctis, quæ pars maxima est, quibus imposuerunt aduersariorum nonnulli; & artes retegere, quæ sub paucis nonnunquam verbis delitescunt: & citationum telas retexere, quæ apud illos marginem, apud me textum faciunt. Denique si quid fortasse occurrerit quod nouè ediscas, longum non erit: si iam aliunde tenes quæ hic legentur, librum pone, & victoriam adiudica.

HIERARCHIÆ TABVLA ET EXPRESSIOR huius operis ichnographia.

CAPVT I.

SERVARVNT olim sacra Eleusinia in recessu quod initiatis traderent, quo Teletas & Epoptas augustiores redderent: ego me in ipso propylæo totum penitusque offero, earum tantum rerum quas hic explicatè leges, probationibus ad libri adyta remissis. Qui veritatis auctoramento militant, lucem & solem expetunt: mendacij præiudicium est, ambitus tenebrarum. Specta, lector, tanquam in marmorea tabula expositas opes, quas tibi æstimandas proponimus.

Hierarchia prout amplissimo sinu intelligentes naturas complectitur, triplex est, Diuina, Angelica, Humana.

Diuina Hierarchiarum suprema, fons & idea creatarum, SS. Trinitas.

Angelica quoque triplex; quarum in singulis tres sunt ordines, in ordinibus tres gradus.

Humana triplex Naturalis, Mosaïca, Euangelica, seu Ecclesiastica. Prioribus antiquatis, superest modò vna

Hierarchiæ vniuersalis diuisio.

Ecclesiastica, eaque triplex, Angelicis respondens, nimirum Hierarchia Charismatum, Ordinis, & Iurisdictionis, in singulis tres ordines, in ordinibus tres gradus.

Atque hæc omnia admirabili, & planè diuina catena colligata sibi perfectè respondent, hoc modo.

Hierarcharum

Hierarcharũ Princeps & caput

VNVS DEVS.

Hierarchiarũ ſuprema, & origo

SS. TRINITAS LIB. I.

PATER. FILIVS. SPIRITVS S.

Supremus in creatis Hierarcha

IESVS CHRISTVS.

Præcipuum Hierarchæ inſtrum.

VIRGO MARIA.

Angelicæ Hierarchiæ Trinitati ſubiectæ

THRONI.	CHERVBIM.	SERAPHIM.	
POTESTATES.	DOMINATIONES.	VIRTVTES.	LIB. II.
PRINCIPATVS.	ARCHANGELI.	ANGELI.	

Eccleſiaſticæ Hierarchiæ Angelicis ſubiectæ, & per eas ſanctiſsimæ Trinitati LIB. III.

IVRISDICTIONIS.	ORDINIS.	CHARISMATVM.

Supremus omnium & ſingularum Hierarcha

EPISCOPVS

Hierarchia Chariſmatum, quæ ſuprema LI. VIII.

CANONISTÆ.	DOCT. THEOL.	CARIT. PROFESSOR.

Hierarchia Ordinis, quæ media LIB. VI.

MINISTRI.	EPISCOPI.	PRESBYTERI

Hierarchia Iuriſdictionis, quæ infima LIB. IV.

PAPA, & EPISCOPI.	ARCHIDIAC. &c.	PAROCHI.

Religioſi ad eas pertinent

EX COMMISSIONE.	DIRECTE.	EXCELLENTER.	LIB. V. VII. IX.

INGRESSUS IN HIERARCHIÆ NATURAM per Notationem, seu nominis definitionem, quis Hierarcha sit, quid esse de, & in Hierarchia, quid actio Hierarchica.

CAPVT II.

Periculosum est in sola nominis definitione cõsistere.

NVLLA vox in hisce turbis gloriosius effertur quam Hierarchia; nulla res minùs in tanta animorum contentione intelligitur quam Hierarchia. Sic vmbram plerique captamus, & *per totam noctem laborantes, nihil capimus.* Eam vocem vt euoluamus, meminisse nos oportet duplicem esse definitionem; alteram nominis, alteram rei & substantiæ ipsius, quæ proprie dicta definitio, cuiusque rei opertæ & inuolutæ naturam proponit & explicat. Atque eos quidem deridet Plato, qui de quopiam interrogati, grammaticorum more, in exponendo nomine consisterent, neque ad definitionem progressi, quid illud cum alijs commune, quid sibi proprium, & ab cæteris distinctum haberet, edicerent. Id vero hac in controuersia fieri sole clarius videbit, qui æqua lance pendet omnia: illumque esse lapidem offensionis, & petram scandali, cui vulgus ignorantia præceps, malitia duce impingit; Eruditiores autem vsum loquendi populo concedunt, vt olim Romanus orator (qua mente, ipsi viderint) scientiam sibi reseruant.

Plato in Theætet.

Etymon Hierarchiæ.

Hierarchia conflatum nomen est ἀπὸ τῆς ἱερᾶς, καὶ ἀρχῆς: atque postremæ huius vocis notio nobilis duplex est, initium, seu principium: & principatus; vt Hierarchia tam sacrum principium, quam sacrum principatum nomine ipso præferat. Quis etiam vetet, (quod eodem redit) existimare, non tam ἱερᾶς, quam τῶν ἱερῶν ἀρχὴν esse Hierarchiam, sacrorum principium, aut principatum; aut quod Henricus Stephanus mauult, in rebus sacris imperium? quod vocis ipsius naturam animo meo distinctius proponit. Cur enim sacer principatus est, nisi quia sacrorum ab eo principium, & in eo principatus est? Et principatus quidem omnis principium habet: in omni autem principio non inest principatus: quod in aliqua Hierarchiæ specie facile agnoscemus.

Hierarcha quis dicendus.

Illum principatum qui gerit Ἱεράρχης est: quam vocem procudere maluit S. Dionysius, quam recepta & communi τοῦ Ἱεροφάντου appellatione vti; seu quod ea magis ad Ἱεραρχίας significationẽ accederet: seu quod nefas duceret in sanctissima Christianorum Theologia sacra nomina à profanis mutuari. Est autem Hierarcha Princeps Hierarchiæ, qui sacris cum auctoritate & potestate præest; quod nomen non alteri, quam Pontifici & Episcopo ab eodem S. Dionysio attribui, notius est quam vt probem. Regem sacrorum dicebant Romani, appellationem in sacris venerantes, quam à Rep. exterminauerant. Reliqui sunt S. Dionysio Ἱερεῖς Sacerdotes, quasi sacra dantes, vt explicant Grammatici: vel à sacrificando, consecrando, sanctificando. Et Λειτουργοὶ Ministri, qui sacra facientibus obsequuntur.

Isidor. l. 17. orig. c. 12.

Solus Episcopus eo dignus nomine.

Quamobrem à S. Dionysij mente discedunt, qui Sacerdotes omnes, & Diaconos sub Episcopali gradu constitutos, Hierarchas vocant: cum nemo seu ordinaria, seu extraordinaria potestate hierarchizans, præter Principem

& Epis-

& Episcopum in illud nomen possit inuadere. Quod Bellarmini pace dictum velim, qui re non expensa, Hierarcharum nomen ipsis etiam Diaconis assignat. Atque haud scio an quis alius doctrinæ laude præstans, præter Gersonem, eam vocem Parœcis attribuerit. Certè quod ex eo Filesacus affert, Curatos esse veros ac legitimos Hierarchas, non dicit loco ab eo citato, idque verecundè tantū ex eo accipit, & excusatione subdita, non iam Hierarcharum, sed Prælatorū nomine cēsendos esse, cum pluribus existimat. Grauiori tamen in errore perpetuus est Franciscus Hallier, vel vbi eo tantùm nomine plebem & laïcos excludit ab Hierarchia, *Quia nulli ex plebe Hierarchæ dici possunt, nulli principes*: vel vbi Presbyteros & Diaconos, qui vel ipso nomine ministerium & obsequium præferunt, vocat *Ecclesiæ duces, & Ecclesiasticæ Hierarchiæ Principes, populique Christiani Patres*. Quos honorum titulos si ministris traditos volumus, equidem non video quid Episcopis peculiare reseruemus. Quis autem Presbyteros, *Principes*, quis Diaconos, *Patres*, in Concilijs & Patribus legit appellatos?

Filesac. lib. de Parœciarum orig. c. 4.

Hierarchæ nomen non satis auguste applicat Hallier in vindic. p. 379. Lib. de Sacr. ordin. p. 573.

Quid autem sit esse de Hierarchia, etsi toto hoc opere quærimus, hic tamen non incommodè voces aliquæ discerni possunt, ne ad æquiuocum offendamus. Esse in Hierarchia, & de Hierarchia, pro eodem habet Petrus Aurelius, & eos tantum illis vocabulis complectitur, qui *Ecclesiæ præsunt, & quibus pars aliqua ministerij, seu præfecturæ Ecclesiasticæ committitur*: *Sub Hierarchia* autem esse, toto cœlo distinguit, videlicet regi & imperari ab Hierarchia, *sicut omnes regni subditi, sub Monarchia quidem sunt, sed non sunt in ipsa Monarchia, seu Monarchiæ ipsius consortes*. At ego eodem vtor exemplo, vt negem tria hæc vocabula differre; & Grammatici subtilitatem repudiem. Nam quicunque in regno vel ciuitate degunt, subditi legibus, vincti domicilijs, iurium participes, vnam ex diuersis conditionibus conficiunt Remp. *in* ea sunt omnes, *de* ea, & *sub* ea: soli hospites & aduenæ peregrinantur; quales Christianos vocari vetat Apostolus. Statim ergo vbi per regenerationis Sacramentum, & adoptionem filiorum Dei admittimur in Ecclesiam, *in* ea sumus, & *de* ea vt qui optimo iure, & *sub* ea: neque vllum Christiano dignum nomine admissurum puto, esse se sub Ecclesia, in Ecclesia non esse. Male igitur Grammaticus illud adhibet exemplum, vt probet, esse tantum in Hierarchia, illos qui *Hierarchiæ*, id est Principatus, *sunt consortes*. Quid est ergo esse *De, & in Hierarchia?* Est Ecclesiæ publica & Hierarchica consecratione constitutum esse ad actus sacros exercendos aut recipiendos; qui quidem actus cum non omnes coniuncti sint cum imperio, peruersè dicitur, esse *de*, & *in* Hierarchia, solos illos qui *Partem aliquam præfecturæ Ecclesiasticæ habeant*. Quod ne nouum Aurelio videatur, interim dum plura audiat, discet à Guillelmo Parisiensi dictum, primos Angelorum ordines ab Dionysio sacros Principatus, seu Hierarchias appellari, *Non tam propter potestatiua officia quæ habent in subditos; sed quia inter substantias creatas principatum nobilitatis obtinent*. Qua vna voce de principatu illo suo deijciuntur Aurelius, & contubernales. Quid vero est *esse sub Hierarchia?* Est ab Hierarcha mediate, aut nullo interposito actus Hierarchicos recipere: quod omnibus conuenit Ecclesiæ ordinibus, si Hierarcham excipis: qui tamen & ipse nisi alicunde illos receperit, Hierarcha non est. Hoc igitur postremum præcise spectatum, Passionem solam; illud prius, & Passionem simul & Actionem comprehendit. Sed hæc aliàs.

Quid sit esse De, in, sub Hierarchia. Petr. Aur. in vindic. p. 338.

Refellitur Aurelius.

Guillelm. Paris. 2. P. de vniuerso p. 2. ca. 136.

Actio Hierarchica.

Illa vero actio Hierarchica quid tandem rei est? Si in principio suo spectatur, ea est quæ ab Hierarcha vt sic vel fit, vel imperatur; per quam ad finem Hierachiæ cum subordinatione, sub Principe sacrorum peruenitur. Nam cum *quæcunque sunt à Deo, ordinata sint*, & Hierarchica potestas sit publica, in commune Ecclesiæ bonum constituta; quicquid vel ab ipso Hierarcha, vel ab alijs quibuslibet auctoritate inde deriuata, & velut publico iure officij conficitur, Hierarchicum voco: cætera, priuatas actiones: quod & in administratione politica quotidie distinguendum videmus. Itaque hoc sensu Baptismus ab obstetrice collatus, Hierarchicus non est, sed qui à Parocho: recitatæ preces diurnæ à laïco coniugato Hierarchicæ non sunt; sed quæ à Sacerdote: erogatus in egentes numus priuatâ pietate, Hierarchica res non est; sed qui tempore Iobelæi, quia genus illud operis ab Hierarcha præscriptum est. Actio igitur Hierarchica, & Hierarchizandi vis primariò & præcipue de Episcopo dicitur; de inferioribus autem per participationem tantum, & minùs perfectè, vt in analogis vsu venire solet.

Hierarchicorum ordinum appellationem malè restringit Hallier de Sacr. ord. p. 575.

Et vt hic obiter iterum Doctorem Hallier salutemus, quærimus ex eo, quo sensu probo & recepto Presbyteratum & Diaconatum, *ordines Hierarchicos* vocet, & ita vocandos solos innuat? an quia cõferuntur ab Hierarchis? conferuntur & cæteri. Quia soli ab illis? hoc apud ipsum in quæstione est, & nugas agat si sic argumentetur: Conferendi Presbyteratus & Diaconatus minister præter Hierarcham nemo est, quia sunt illi ordines Hierarchici, id est, ab solo Hierarcha conferendi: quod & magis ridiculum fuerit, repetenti memoria Doctori isti, Diaconos etiam ipsos inter Hierarchas numerari. Hierarchicos igitur oportet esse, quia Hierarchica ministeria ex officio operentur: operantur & alij, quod videbimus suo loco. Quam igitur Hierarchiæ cognitionem ab eo Doctore haurias, qui fœdè labatur in terminis? qualem in explicanda Hierarchia viam ab eo speres homine, qui sit canterius in porta? Neque obijcias vti hac loquendi forma Petrum Arcudium, & alios nonnullos: nam ij rem Hierarchicam neque explicant, neque diligenter inuestigant: quod tamen in Vindicijs facere se Franciscus Hallier profitetur.

HIERARCHIÆ CREATÆ IN COMMVNI definitio ex S. Dionysio profertur.

CAPVT III.

Hierarchia latissimè sumpta non definitur à Dionysio.

FRVSTRA sunt qui in S. Dionysio quærunt eam Hierarchiæ definitionem, quæ omnibus eius speciebus aptè conueniat: cum certo certiùs sit eum creatas tantummodo describere, qui nihilominus superiorem alteram, & diuinam agnoscat, vt paulo post erit demonstrandum. Eius vero omissionis manifesta est causa, quod cum diuersa sit analogorum ratio in substantia: inest in illius participatione tantum discrimen, vt eorum vna notio & intelligentia vix, ac ne vix quidem possit exprimi. Esse autem analogam Hierarchiæ rationem, & pro cuiusque captu à singulis participari, nulla fere pagina omittit monere Dictator. Itaque si Hierarchicas illustrationes secundum analogiam participant inferiores ordines:

Hierarchiæ ratio analoga.

dines: atque adeo perfectius in Angelis, quam in hominibus; & in vtriusque naturæ nonnullis indiuiduis, quam in alijs, Deus Hierarchiæ omnis principium operatur: colligi omnino debet non eodem modo, sed secundum analogiam, Hierarchiæ rationem à diuersis naturis, atque indiuiduis participari. Quare cum diuinum Doctorem nulla cogeret necessitas ad inuestigandam essentiam vnam atque communem, in tot tamque diuersas naturas, Diuinam, Angelicam, Humanam; in tam varios duarum harumce ordines, alijs atque alijs modis distractam, & diuisam: in creata subsistere, & eius descriptionem, quam ad vnguem exactam definitionem tradere satius esse iudicauit: Ex qua deinde non difficili negotio, leuiter immutatis quibusdam atque additis, creatarum singulæ sibi propriam conuenientemque desumant. Hæc est aperta Hugonis in eum locum explicatio, agere illum de Hierarchia *non vniuersaliter sumpta, sed secundum eam tantum quæ in Angelis & hominibus constat, Hierarchiam, significatione restricta.* Quam quidem analogiam si ex suo Dionysio colligere potuisset acumen Aurelij: aut si ex Philosophis dignatus esset discere, quantum laboris insit in rebus analogicis præcisè & perfectè definiendis: neque nobis opinor, *æquiuocationem, & fœdam confusionem* hac in parte obijceret: neque nos vt *inanis Philosophiæ* studiosos, cauillis & cachinnis prosequeretur: sed vel hinc agnoscere inciperet sine nostro Aristotele, Dionysium illi suum meram esse caliginem: si tamen eius pectoris angustiæ quicquam aliud præter latinas calumnias capere possunt.

Creatam solum Hierarchiam definit Dionysius.

Hugo Victorinus li. 4. in c. 3. Hier. cœl.

Est ergo concepta à S. Dionysio Hierarchiæ definitio eiuscemodi. *Hierarchia, vt quidem existimo, est ordo sacer, & scientia, & actio, diuinitatis similitudinem quantum potest effingens, & ad illustrationes diuinitus ipsi inditas pro rata & proportionaliter in Dei similitudinem ascendens.* Cuius definitionis germana soror est, verbisque solis differt, quæ eodem capite affertur, quaque contentus est Aurelius nudè proposita, sine vlla expositione: quia fortasse tam habet familiarem suum Dionysium, vt eruditos eius oculos nihil subterfugiat; quam cognitionem, vt ad Hierarcharum officium propius accederet, nobis extra sacra septa constitutis ἀφθόνως communicare debebat. Ego igitur vt potero ex meis auctoribus eam sic edisseram.

Hierarchiæ definitio ex Dionys. c. 3. cœl. Hier.

Ἔστι μὲν ἱεραρχία κατ' ἐμὲ τάξις ἱερὰ, καὶ ἐπιστήμη, καὶ ἐνέργεια πρὸς τὸ θεοειδὲς ὡς ἐφικτὸν ἀφομοιουμένη, καὶ πρὸς τὰς ἐνδιδομένας αὐτῇ θεόθεν ἐλλάμψεις ἀναλόγως ἐπὶ τὸ θεομίμητον ἀναγομένη.

GENVS IN HIERARCHIÆ DEFINITIONE positum explicatur.

CAPVT IIII.

GENVS, differentiam, & finem Hierarchiæ, definitio Dionysiaca complectitur: adeoque suis numeris absoluta est. Ordo est pro genere. Est autem ordo in creatis, qualem hic ex auctoris mente consideramus, multitudo rerum diuersarum, disposita secundum gradus sub vno principio. Sic & S. Augustinus ordinem describit, *Parium, dispariumque rerum dispositionem.* Vt videas in ordine & multa inesse, & ea quodammodo dissimilia. Neque verò in rerum quantarum multitudine, quæ sint inter se perfectè similes, si proprie loqui volumus, numerus, siue ordo ponitur, nisi eius qui numerat intelligentia, effingat in eis aliquam diuersi-

Genus Hierarchiæ ordo, quid.

August. li. 19. de ciui. Dei c. 13.

Arist. l. 13. metaph. c. 10.

tatis speciem; aliam nimirum vnitatem, vt principium constituendo, aliam autem vt terminum, vt ex Aristotelica metaphysica non difficile percipitur.

In ordine dispositio est. D. Thom. 1 P. q. 108. a. 2. ad 1.

Sequitur earum rerum *dispositio*. Quis enim confusam multitudinem ordinem dixerit? Et quidẽ D. Thomæ visum est Ordinem posse duobus modis sumi. Vno pro ipsa *Ordinatione comprehendente sub se diuersos gradus; quomodo Hierarchia dicitur ordo*: alio pro singulis gradibus; & *sic vnius Hierarchiæ plures esse dicuntur ordines*. Nos apertioris distinctionis gratia, Hierarchiæ, ordinis, & gradus nomina, vbi opus fuerit, sic retinebimus, vt Hierarchiam in pulcherrima dispositione relinquamus.

Gradus igitur illi sic esse dispositi debent; vt, quod ait S. Augustinus, *sua cuique loca tribuantur*: Quod fieri non potest, nisi sint alij priores, alij posteriores. Quid est enim gradus aliud, quam collatio & comparatio rei cum altera aut superiore, aut inferiore? Atqui prius & posterius simpliciter, habent se vt superius & inferius: oportet igitur vt prius & posterius simpliciter inuoluat dispositionem secundum gradus.

Principium causa graduum. D. Thom. 2. 2. q. 26. a. 1.

Quorum graduum causa est Principium. Ordo enim, inquit D. Thomas, *includit in se aliquem modum prioris & posterioris: vnde oportet quod vbicunque est aliquod principium, sit etiam aliquis ordo.* Nam quomodo res alias alijs priores concipis, nisi quia primæ rei, seu habenti rationem principij sunt viciniores, à qua cæteræ, quæ posteriores dicuntur, magis ac magis recedunt?

Principium vnum est. D. Thom. 1. p. q. 11. a. 3.

Denique principium illud seu in Initij, seu in finis vltimi ratione consideratur, necessariò vnum esse debet. Nam vt optimè philosophatur idem Doctor Angelicus, *quæ diuersa sunt, in vnum Ordinem non conuenirent, nisi ab vno aliquo ordinarentur. Melius enim multa reducuntur in vnum Ordinem, per vnum, quam per multos: quia per se vnius vnum est causa; & multa non sunt causa vnius, nisi per accidens: in quantum scilicet sunt aliquomodo vnum.* Hinc fit vt omnia ad vnum reducantur, & quod ait S. Dionysius, *non sit multitudo non participans vno*: Quæ enim multa sunt partibus, sunt vnum toto: quæ multa accidentibus, vnum subiecto: quæ multa numero, vnum specie: quæ multa speciebus, vnum genere: quæ multa processibus, vnum principio. Quæ illustri breuitate complexus Illustrissimus Bellicensis, Hierarchiam scribit esse sacrum principatum, id est, multitudinem sub vno sacrorum principe bene ordinatam. Sed de hac multitudine nobis erit etiam inferius dicendum: quam fautores Aurelij si nolunt distinguere, Aristotelica sententia ferientur, *qui ad pauca attendunt, de facili enunciant.*

Dionys. l. de diuin. Nom. c. vlt.

QVÆ SIT HIERARCHIÆ DIFFERENTIA *in definitione S. Dionysij exponitur.*

CAPVT V.

Vox Sacer, prima pars differentiæ.

PLVRIBVS differentia particulis, quam genus exprimitur: quia in vna ratione communi cum multis conuenit, in pluribus differt à cæteris. Itaque prima differentiæ vox est *Sacer*, qua distat à profano, vt œconomico ordine qui ad familiæ bonum, vt politico qui ad salutem Reipub. ordinatur: cum è diuerso Hierarchia ad gloriam cultumque

cultumque Dei promouendum instituta sit. Equidem scio in vetere interpretatione vice τῶ *Sacer*, legi τὸ *Diuinus*, vt Hierarchia sit, & dicatur *ordo diuinus*, id est cœtus diuinitus ordinatus: aut secundum Hugonem, *Potestas à Deo ordinata, & secundum Deum disposita*. Sed hæc explicatio, pro differentia genus iterum reponit. Siquidem profanis etiam ordinibus competit, vt à Deo procedant: *Non est* enim *potestas nisi à Deo: quæ autem sunt à Deo, ordinatæ sunt*. Quamobrem præstat hic inchoata differentia reddere *Sacer*, expressius ad S. Dionysij mentem, eo sensu qui omnibus satis obuius est. Quæsiuit tamen in vocis huius recondita significatione Guillelmus Parisiensis plus fortasse aliquid, quam Theologorum vulgus peruiderit. Hæc est enim eius opinio, substantias Angelicas (ad quas Dionysiacam definitionem restringit) sacros vocari principatus *propter elongationem, & inaccessibilitatem ad omnem execrationem*. Quasi dicat, omnis quidem ordo habet aliquod munus & officium, sacer autem ordo quilibet habet pro suo officio creaturam Dei capacem ab omni sorde, bonisque creatis (quorum amore velut glutino adhærescens sordes ab ijs contrahit) ita dimouere ac liberare, vt eam aptam efficiat excipiendis Dei illustrationibus & donis, quibus fiat Deo similis, & coniuncta per cognitionem & amorem. Eodem respicit cum alibi ait, Hierarchias illas esse *congregationes sanctæ conuersationis*, quia nimirum in Hierarchia quæritur, & efficitur sancta illa & Deo similis conuersatio, seu ab ijs qui operantur, seu à subditis qui actus Hierarchicos recipiunt.

Vocis Sacri alia acceptio ex Guil. Paris. 2. p. de vniu. p. 2. c. 112.

Ibid. c. 141.

Eandem Hierarchiæ differentiam alia duo vocabula constituunt, *Scientia, & Actio*, abstrusioris quam præcedentia difficultatis. Guillelmus noster, vt totus est in Angelicam Hierarchiam intentus, & commentatione perquam solerti præditus, Hierarchiam definiri ait, Ordinem complectentem substantiam omnem Angelicam, *Quia*, inquit, *est sua scientia*, id est vt loquitur, *intellectiuitas*. Quia secundum aliquos *sua essentia est vnicuique earum suus intellectus*. Similiter est *sua Actio*: illa videlicet *quam agit apud semetipsam, vel in semetipsâ*. Verum in hac explicatione non ita persistit, vt ad aliam altero ab hinc capite non progrediatur: vbi vult sic intelligi definitionem, vt Hierarchia sit societas ordinata tam scientiâ quam officio, seu *scientialiter & officialiter*: quia in ea ordinatæ sint scientiæ & officia, ita vt nullus Angelus deputetur alicui officio, quod probè exequi aut nesciat aut nolit. Dabit hic, & in ista omni disputatione nobis veniam Aurelius Grammaticus, si eius latinitatem Theologica nonnunquam barbarie lædimus. Maluit enim semper diuina sapientia *reprehendi à Grammaticis, quam non intelligi à populis*: & omnino periculosum ab omni æuo esse putauit, nomen religionis & fidei Grammaticæ remis impellere: quod recens crebris, vt videbimus naufragijs, confirmauit Aurelius.

Scientia & Actio in Hierarchiæ definitione quid? Guil. Pari. ibid. c. 141.

Ibid. c. 143.

Clarius nescio quid, & ad S. Dionysij mentem commodius Hugo subministrat, quam Guillelmus. *Post ordinem sequitur scientia, qua quid faciendum sit intelligant: & actio qua quod intellexerint agendum, perficiant. In ordine, officium: in scientia, discretio: in actione ministerium*. Quidni etiam aliter explicando per Ordinem, Scientiam, & Actionem intelligamus tres singularum Hierarchiarum gradus? Quorum primus dicitur Ordo ordinans, seu principium & Perfectio: secundus Scientia seu Illuminatio: tertius Actio seu executio & Purgatio. Quis enim nescit esse in omni ordine totali tres gradus: Primum,

Clarior explicatio ex Hugo Vict. l. 4. in cœl. Hier.

perficientem in eo genere in quo est ordo: Secundum, deferentem actionem primi ad tertium: denique illum ipsum Tertium, recipientem, & non resistentem, sed potius cooperantem duobus prioribus? Est autem Hierarchia ordo substantiarum intelligentium, quarum operationes sunt ordinare, seu constituere finem, disponere media, & exequi. Primus dicitur Ordo, nomine generico; Secundus, Scientia; Tertius, actio. Quapropter Hierarchia est ordo sacer continens Perfectionem, Illuminationem, Purgationem: quibus probè distinguitur à quibusuis alijs ordinibus.

Colligitur aperta definitio Hierarchiæ.

HIERARCHIÆ FINIS EX EADEM DEFINITIONE MONSTRATUR.

CAPVT VI.

Hierarchiæ & omnium eius partium idem finis. Arist. l. 7. de Rep. c. 13.

QVI finem Hierarchiæ indagat, eundem omnibus eius partibus quærit; si quidem totius & partium finis vltimus, vnus est: hoc tantum discrimine, quod illud immediatè ad ipsum, hæ per fines suos peculiares eodem tendant. Certe apud Aristotelem, in benè constituta ciuitate, prius origine est singulos ciuium esse bonos, quam ciues omnes esse viros bonos: neque vlla inest toti perfectio, nisi ex partium singulatum absolutione. Sit igitur totius Hierarchiæ & eius membrorum finis, intelligente creatura dignissimus, Dei quam perfectissima similitudo primum, deinde imitatio: siue vt loquitur Hugo, *similitudo imitationis Dei*, vt Hierarchia tota, & singulæ ipsius partes, quantum creaturæ fas est, Dei formam in se, seu similitudinem expressam habeant: *vt Hierarchia secundum ipsum ad ipsum incedat*, inquit Hugo, *ipsum habens omnis sanctæ & scientiæ & actionis ducem: ipsum sequens iudicio & actione, illuminata ab ipso ad cognitionem veritatis, & adiuta ad executionem boni operis: ipsum habens ducem intus præsidentem in demonstratione veritatis, & foris præcedentem in exemplo bonæ actionis.* Breuius id mihi videtur præcepisse dilectus discipulus *Debet sicut ille ambulauit, & ipse ambulare*, videlicet Deum in actuum Hierarchicorum exercitio & vsu imitari; vt quemadmodum illuminat & purgat, ipse purget & illuminet. Vnde fiet vt *secundum ipsum*, & ad eius exemplum faciendo, *ad ipsum* tandem perueniamus, *quando similes ei erimus* in æterna sanctorum beatitate.

Hugo Vict. l. 4. in c. 13. cœl. Hier.

1. Ioan. 2.

Postrema pars definitionis explicatur.

Quid vero ad extremum inutili, vt videtur, pleonasmo ad definitionem additur, *Ad illustrationes diuinitus ipsi inditas proportionaliter in Dei similitudinem ascendens?* Nimirum, quia partes Hierarchiæ omnes illum finem & scopum, si æqualiter intendere, certe non æqualiter possunt attingere, necessaria fuit apertior eius discriminis explicatio, quæ tribus potissimum verbis concipitur. Primum est, virtus Dei, quæ *Illustrationes indit*, secundum quam quilibet Hierarchici gradus Deum imitantur. Non enim creatæ illæ substantiæ quantumlibet perfectæ, & in omni virtutis genere excellentes, ex se suisque viribus, sed ex gratuito Dei dono, & gratia mera talem Dei similitudinem affectant. Sed quoniam in illo vitæ Christianæ oceano remis quidem contendimus, & diuinæ gratiæ collaboramus, sed tota vis est à Spiritus Sancti fauonio, qui vela omnia non impellit æqualiter: idcirco secundum apponitur,

tur, vt id *proportionaliter & pro rata* fieri dicatur: nam omnes Deum imitantur *iuxta mensuram donationis Christi*. Tertio denique virtus illa creaturam supra se attollit, & Hierarchiam motu quodam indito facit ad illam *Dei* similitudinem *ascendere*.

Vnde postea concludit S. Dionysius, scopum Hierarchiæ, esse cum Deo similitudinem & vnitatem quantum fieri potest. Similitudo autem & vnitas vel idem significant; cum similia sint ea quorum qualitas est vna: vel, si quid diuersum sonant, vnitas certe quandam addit firmitatem ac constantiam, quam descripsit Guillelmus Paris. his verbis. *Vt sit vnicuique* (Hierarchiæ) *inclinatio fortissima in sublime diuinæ similitudinis quantum possibile est, & adhærentia inabrumpibilis ab eadem* (ô bonam, Aurelj latinitatem!) *& stabilitas inconcussibilis in illa, ac vera quies, & pacatissima in illa, tanquam in loco naturæ suæ conuenientissimo, & in patria: extra quam esset ei damnationis exilium, & captiuitas, & carcer, & locus tormentorum.* Quæ verba plusquam mellea, plusquam aurea, nostros animos mirum in modum inflammare debent, ad appetendum totis viribus *vnum* illud *necessarium*: dum hic *soliciti sumus & turbamur erga plurima*. Certè illud ostendere incipiunt, quinam inter homines Hierarchiæ finem proximè attingant.

Similitudo & vnitas cum Deo.

Guil. Paris. 1. P. de vn. p. 1. c. 144.

Itaque vt in scala Iacob Patriarchæ Angeli, sic in Hierarchia Deus & creaturæ descendunt atque ascendunt. Deus labitur per donorum suorum largitionem: creaturæ ascendunt per eorumdem acceptationem & sanctam vsurpationem. Et creaturarum quidem aliquas per se se Deus sui participes pro modulo facit: alias interpositis quibusdam, tanquam ministris. Hi eo quod accipiunt exornantur, perficiunturque, & illud in alios transfundunt; isti in subditos, & ita per gradus descendendo diuinæ bonitatis fiunt omnes participes, *nec est qui se abscondat à calore eius*. Vnde fit vt homines quibus grandis restat via vsque ad montem Dei, acceptæ à Deo gratiæ cooperando, *ascendant de virtute in virtutem, donec videatur Deus Deorum in Sion*. Id quomodo fiat, explicatius tradendum est.

Hierarchia scala & gradus.

HIERARCHIÆ OFFICIVM QVO TENDIT ad finem, eius partes, & actus distinguntur.

CAPVT VII.

CONSTITVTO fine, nemo dubitat quin Hierarchiæ munus sit & officium ad eum tendere, & vias omnes inuestigare quibus illum attingat. Sed officium istud, & vias illas video à plerisque non satis aperte distingui, eamque confusionem multorum errorum procreatricem esse. Illis enim sufficit pingui minerua dicere, effici in Hierarchia cum Deo similitudinem; actus Hierarchicos esse Purgationem, Illuminationem, Perfectionem, qui a solis Hierarchiæ Principibus peragantur: alios autem quærere non satagunt; cum tamen agnoscere debeant necessariò, qui Religiosos ideo concionibus & pœnitentiæ applicandos negant, quia in Hierarchiam non admittantur, quod est fateri

actus istos Hierarchicos esse & appellari debere.

Distinguenda tria, officium, partes, actus.

Quamobrem vt explicatius ista tradantur, neque fluctuemus in ambiguo, tria hic distingui volo, officium, officij partes, & actus, seu actiones quæ partes illas efficiunt, ex quibus deinde officium expletur. Finem igitur Hierarchiæ dico esse similitudinem cum Deo efficere; officium ea omnia inuestigare, & adhibere, quæ finem eiuscemodi producere sint idonea: illi autem sunt actus, quibus subiectum vel præparatur, vel promouetur ad recipiendam illam similitudinem; ij nimirum qui Purgationem, Illuminationem, Perfectionem in rationali creatura ingenerant. Quæ ego nomina, partes officij Hierarchici appello, cum propriè loqui volo, actus Hierarchicos dico, cum vsum loquendi populo concedo. Propriè autem actus Hierarchici sunt, prout hic considerantur, ij omnes quibus Purgatio, Illuminatio, Perfectio Hierarchica fit, iuuatur, stabilitur. Quos vbi exercet is qui de Hierarchia esse dicitur, officij sui partem aliquam exercere censendus est, & pro virili finem Hierarchicum assequi.

Exemplis ea distinctio monstratur.

Hanc distinctionem, quæ maioris est quam prima fronte videatur momenti, comparatione demonstro. In statu politico Regiæ administrationis finis est, tranquilla & gloriosa ciuium cum virtute felicitas: Regis officium, felicitatem illam modis omnibus procurare: eius officij partes, pacis & belli artes & studia per semet, atque per alios rite sapienterque gerere: actiones, ius dicere, iudices constituere, seditiosos coërcere, hostes submouere, amicos & socios parare, & similia opera, quæ sanè regia sunt, quoniam à rege, aut regis auctoritate in bonum publicum perpetrantur. Sic in artium liberalium regina finem esse dicimus oratori propositum, persuadere dicendo: ipsius autem oratoris officium, apposité dicere ad persuadendum: Eius vero officij partes esse quis neget probare, delectare, permouere? actus siue actiones, ea quæ facit ad probationem, delectationem, & motum perducentia, vt locorum vsum, figurarum tanquam stellularum collocationem, argumentorum positionem, periodorum erotundationem, quæ omnia in Rhetoricæ nomen veniunt, loci Rhetorici, argumenta Rhetorica, figuræ, periodi Rhetoricæ: quoniam ijs rhetor ad exequendas officij sui partes vtitur, & per ea ad finem consequendum aspirat.

Exemplum ad Hierarchiam applicatur.

Redeo ad Hierarchiam. Eodem plane modo Hierarcha pro fine habet Deiformitatem conciliare; pro officio, modos adhibere, quibus conciliari possit; pro officij partibus, purgare, illuminare, perficere; pro actionibus, eas quæ ad purgandum, illuminandum, & perficiendum conducunt: quæ & Hierarchicæ non deteriori iure dicuntur, quam illæ superiores Regiæ, aut Rhetoricæ. Sic ille Seraphinus qui Prophetam Isaiam diuino igne lustrauit, eam Hierarchici officij partem executus est quæ Purgat & præparat, idque actione Hierarchica, sacro carbone labijs applicato. Is autem Archangelus, aut superioris Hierarchiæ spiritus, qui Gabrieli imperauit vt Prophetæ Danieli visionis obscuræ velamen reseraret, in ea officij Hierarchici parte versatus est quæ Illuminat, idque actione Hierarchica, suas videlicet partes pro potestate alteri delegando, ipsumque primo Gabrielem, deinde eius opera Danielem noua spectaculi intelligentia illustrando.

Isa. c. 6. *Dan. c. 8.*

Hæc distinctio ab Dionysio

Atque eius quam tracto distinctionis vestigium non tenue, in Hierophanta nostro dispicere mihi videor, vbi præcipit, nefas esse aut initiatoribus,

aut

aut initiatis, quos agentes patientesque appellamus; *quicquam penitus efficere præter leges proprij sacri principatus: præter propria gratiarum dona*, vt explicat Hugo Victorinus, & sacros ordines vnicuique proprios assignatos. Hoc enim vult Hierarchiæ legislator, Diaconum in officium Sacerdotis, Sacerdotem in munia Hierarchæ non iuuadere: atque adeo Diaconum in sola Purgatione subsistere, Sacerdotem in Illuminatione, quoniam ista illorum sunt officia, & termini actionibus Hierarchicis ordinum singulorum positi: ad quos diuersos, per diuersas actiones, tum in cœlesti, tum in Ecclesiastica Hierarchia descriptas, pertingere fusè demonstrat. Inde factum vt Angelum illum Isaiæ Purgatorem, non Seraphinum, sed infimæ Hierarchiæ Angelum esse credat, qui non suapte vi & αὐθεντίᾳ, sed Seraphini auctoritate atque commissione Prophetam purget. Esse videlicet, *proprietatem igne purgandi* Seraphinis attributam; quam proinde inferior Angelus non vsurparet, nisi tanquam illius legatus, diceretque *ego diuinam expiandi scientiam ab eo didici, non ego te, sed ille per ministerium meum purgat & expiat*, Ex quibus apparet ad Magistri mentem, Hierarchica officia, atque adeo proprias officiorum illorum actiones Hierarchicas, diuina lege certa & stabili inter Angelos distributas.

Dion. c. 3. cœl. Hier. ἐνεργῆσαί τι καθόλου παρὰ τὰς τῆς οἰκείας τελεταρχίας ἱερὰς διατάξεις.

Hugo Vict. in illum locum.

Dionys. c. vlt. cœl.

Seraphinorum proprietas.

TRES OFFICII HIERARCHIÆ PARTES esse monstrantur.

CAPVT VIII.

EX dictis id habemus inter cætera, Hierarchiam omnem ad Dei similitudinem operari secundum ordinem, & gradum suum; & donum gratiæ illuminantis. Illam autem operationem dirigi & ordinari certum est ad voluntatis perfectionem: adeo vt non sit nuda speculatio seu contemplatio; sed practica; saltem quatenus voluntatem erga Deum afficit. Non enim disputo ea-ne cognitio speculatiua vocanda sit, an practica? Eius vero dicti firmissima est ratio, quia Deus ipse se immediatè & intelligit & amat, nos autem dum viatores sumus, illum qualis in se est, & immediatè, intelligere non possumus, amare possumus, amando vtique, quam intelligendo & propiores & similiores. *Vnde melior est caritas, qua realiter à sanctis & electis suis in hac vita diligitur*, inquit Parisiensis Antistes, *quam sapientia qua ab ijsdem, in eadem vita cognoscitur. Cum caritas eo vsque approximet, seque ipsam, & diligentes ipsum absque medio ei coniungat, & vniat. Prædicta autem sapientia, quasi foris stans; ad fores scilicet creaturarum, ad ipsum nullatenus attingat.* Itaque cum res vnaquæque tunc perfecta sit, cum principio suo vnitur, id est, eius similitudinem in se exprimit: Hierarchiæ autem perfectio sit Deum imitari: illa denique imitatio cognitione non fiat, sed amore: necessario concluditur Perfectionem consistere in amore, Illuminationem in cognitione & scientia. Verum ad neutrum perueniri potest ab eo

Finis Hierarchiæ, officij partes demonstrat.

Guil. Paris. 2. P. de vn. p. 2. c. 130.

Hugo l. 4. in c. 7. cœl. Hier. qui mundus non sit. *Nisi enim præcederet Purgatio, non sequeretur Illuminatio: & nisi esset Illuminatio, non veniret Consummatio: quia cognitio veritatis non nisi mundos illuminat, & Perfectio virtutis non nisi illuminatis virtute appropinquat.*

Idem l. 7. ad c 7 cœl. Hier. Sunt igitur tres actus Hierarchici, seu *triplex gratia, quam Hierarchiæ omnes duobus modis exercent, Accipiendo & Impertiendo. Purgatio ad puritatem, Illuminatio ad veritatem, Perfectio ad bonitatem,* seu sanctitatem.

Eædem partes ex diuersis cognitionibus eruuntur. Aliter hic ternarius officiorum numerus ex diuersis cognitionibus elicitur, quas superior Hierarchiæ ordo inferiori suggerit, ad hunc modum. Tota Hierarchiæ notio in intelligentibus naturis, est ordinata ad amorem conditoris; ideoque necesse est vt modo eis conueniente fiat, per diuersas cognitiones, idoneas ad Dei amorem excitandum. Sunt autem illæ omnino tres. Prima est admiratio; imperfecta certe cognitio eius rei, cuius rationem, eius effectus, cuius causam ignorat: vt cum puer faciem suam videt in speculo, cum rusticus Solis & Lunæ defectionem aspicit, neque quicquam præterea. Hæc tamen via est ad inquisitionem, & putat Aristoteles prognatam ex admiratione Philosophiam, quæ causas & principia rerum naturalium venatur & inuestigat. (Arist. li. 1. Metaph. c. 2.) Secunda igitur est Scientia, rationem ducem sequuta, & inuestigatione tanquam venatico cane instructa: quæ nuda ipsa & mera est cognitio, in qua vehementer laborat intellectus, & reliquas animæ vires pene exhaurit. Donec sequatur tertia suauitatis maioris Contemplatio; quæ quoniam inuestigatione non indiget, atque obiectum suum, directius immediatiusque attingit, summa cum facilitate exercetur. Sicque tota se mens colligit, vt affectu liberiore voluntas in Deum feratur: estque illa cognitio Sapientia cum dilectione, seu vt loquitur Hugo, *cum experientia* coniuncta. (Hugo l. 6. in c. 7. cœl. Hier.) Quem processum eleganti Hugonis eiusdem similitudine illustrare possumus, cum ad vocem orante Christo cœlitus delapsam alludit, *Ipsa aures,* inquit, *nostras iam* STVPORE *impleuit: nondum tamen corda manifesta veritate illuminauit. Propterea qui homines fuerunt, & nondum diuina capere potuerunt, dixerunt quod tonitruum factum fuerat, quia solum consternabantur, & non erudiebantur. Alij ad modicum* ILLVMINATI, *nondum consummati, Angelum putauerunt, Deum non intellexerunt. Itaque & nos supernæ vocis tonitruum audiuimus, & cœpimus* MIRARI, *nondum illuminari. Si tamen fuerit nostra admiratio, excitatio, ipsa admiratione conuertemur, vt conuersione illuminemur. Et erunt tunc verba ipsa dulcia non solum miranda, sed* AMANDA, *cum cœperint audiri & sciri. Si tamen ad ipsa gratiosi fuerimus. Si enim non diliguntur, non intelliguntur; neque amantur, si non gustantur.* (Ioan. c. 12.)

Earum cognitionum differentia. In prima cognitionum illarum creaturæ cognoscuntur vt res quædam & obiecta. In secunda vt similitudines & signa Dei, qui sub sensum cadere non potest. In tertia Deus ipse cognoscitur; confuse quidem & secundum rationem analogam, sed tamen cum negatione identitatis, aut æqualitatis cum creaturis. In prima, mens intelligit esse aliquid longe excellentius rebus omnibus, quas concipere naturæ viribus potest. In secunda, Deum cum creatis comparat. Nam cum omnis effectus causæ quadantenus similis sit, in illa similitudine cognoscenda occupatur: affirmatque Deum esse lucem, vitam, sapientiam &c. Quæ est affirmans Theologia *incompacta*, vt dicit Hugo, *siue impropria & non cohærens*: quoniam *dissimilia coniungere & coaptare*

Affirmans Theologia.

conatur

conatur, secundum illum modum dicendi, quo de Deo formari non potest aliter humana locutio. Ascendat igitur oportet ad Tertiam, in qua vlterius agnoscens dissimilitudinem causæ cum effectu, videt non esse lucem, vitam, sapientiam, qualis hæc est, sed aliquid superius & omni ex parte perfectius: quæ est negans Theologia, *vera*, Hugoni dicta, *id est propria*, qua mens omnibus rerum creatarum perfectionibus superior, iam non afficitur erga eas, neque vt res sunt, neque vt signa Dei: sed ab omni vanitate liberrima, excipit proxime ardorem Dei, cuius pulchritudinem in ipsamet pulchritudine contemplatur, eo quo potest modo. Ac licet in caliginosa tantum nube appareat quæ *posuit tenebras latibulum suum*; ac proinde intellectus illam vt in se est non attingat: audacior tamen voluntas ad eam euolat *vbi pascit, vbi cubat in meridie.* In prima Philosophorum Ethnicorum Theologiam fuisse arbitror: Secunda S. Dionysij librum de diuinis nominibus. Tertia Mysticam eius Theologiam conficit. Hugo l. 1. in c. 2. cœl. Hier. *Negans Theologia.*

In tribus autem illis Purgationem, Illuminationem, Perfectionem inesse, potest quidem ostendi hominis exemplo, quod alicubi proponit S. Dionysius: sed in Angelo seipsum, & alios cognoscente, id ipsum explicare iucundius fuerit. Rei enim cuiuslibet cognitionem adipiscimur, vel per eius ipsius essentiam & substantiam propriam, vel per proprietates, vel per effectus. Angelus ergo inferior seipsum videns, & Dei effectum agnoscens, Deum ipsum vt causam cognoscit, & Deum esse; quæ sola cognitio per effectum comparari potest: eaque perquam imperfecta, dæmonibus non negata, qui credunt quoniam *vnus est Deus, & contremiscunt.* Quod si oculos ad superiorem educit, longè nobiliorem de Deo conceptum efformat: quo enim propius ille accedit ad Deum, eo illi similior est. Itaque Archangelus Thronum, & Thronus Seraphinum cognoscens, intelligit se non esse pulcherrimum, optimum, summè amabilem: sicque eius voluntas abducitur quo minus adhærescat, & terminetur ad se, sibi que maxime placeat. Vnde sequitur Purgatio, & remotio ab amore sui superbo; & sancta humilitas; ad comparationem non Dei tantum, sed alterius etiam; se perfectioris creaturæ. Hinc accidit vt diuinæ naturæ præstantiam in Seraphino libentius, quam in seipso consideret: in quo vt in nobiliori, clariorique speculo distinctius cognoscit qualis sit Deus: & sic amplius Illuminatur, apertioremque Dei cognitionem percipit. Sed quoniam & Seraphinus ipse creatura est, ipsum requirit Creatorem, voluntate iam in seipso per Illuminationem excita, & intellectum ipsum impellente, ad tam præclari effectus causam, quam clarissimè potest, cognoscendam; vt ea reperta se ipsi coniungat intimè, quæ Perfectio est. Pro qua consequenda dicit, *Ostende mihi faciem tuam. Sonet vox tua in auribus meis.* Excitat quidem appetitum meum illa tuæ pulchritudinis in lucentibus speculis contemplatio; sed tunc tantum *satiabor, cùm apparuerit gloria tua.* Quem sensum Magdalenæ tribuit Origenes, Christum in sepulchro solicitè quærenti, *Non quæro Angelos, sed eum qui fecit me & Angelos: non quæro Angelos, sed meum & Angelorum Dominum.* *Eadem officij partes Angelica cognitionis exemplo explicantur.* Dionys. c. 2. Eccl. Hierar. in contemp. Iacob. c. 2. Cant. c. 2. Ori. Hom. de Magdal.

TRES ILLÆ OFFICII HIERARCHICI PARtes ſingulatim exponuntur.

CAPVT IX.

Prima pars Purgatio.

COMMVNE illud eſt omnibus Religionibus vt Deum caſtè colant, & à ſacris profanos & immundos ſemper arceant. Prius igitur quam quis θεοδίδακτος fiat, & Illuminetur diuina doctrina, Mundetur oportet; animumque ſuum ad res ſublimes, & diuinos ſatus percipiendos præparet. *Non enim fruſtra diuinus Moſes mundari expiarique primum iubetur ipſe, rurſuſque ab impurioribus ſecerni, & poſt talem expiationem audit multifores tubas; & multa cernit lumina, puros ac diffuſos radios in vultum ſuum iaculantia.*

Dionyſ. li. de Myſt. Theol. c. 1.

Quid ea ſit.

Diony. c. 3. cœl. Hier.

Purgatio igitur quæ ordine prima eſt, & quaſi cæterarum parens, eſt liberatio ab omni diſſimilitudinis confuſione. Naturæ quippe ſpiritalis corruptio eſt, vel ab ignorantia veri, vel à concupiſcentia mali. Diſſimilitudo ab illa corruptione proficiſcitur: quia hæc ſubiectum ſuum alterum facit quam eſſe debeat, & quodammodo ſibi ipſi diſſimile. *Quare Deus qui ſemper idem eſt, diſſimilitudinem non capit: & qui perſeuerat immutabilis, corruptionem non admittit.* Quod quia nulli competit creaturæ, ſuopte ipſa pondere vergit in corruptionem, & vel ſuſtineri debet ne in eam præcipitet: vel ex ea cum lapſa eſt, educi & extrahi; & ſic Creatori ſuo, ſibique ſimilis effici. Eſt vero vterque ille modus Purgatio, cum neceſſe non ſit vt in ea natura quæ purgatur, actu & reipſa præfuerit immunditia & corruptio. Quemadmodum non deſunt Philoſophi quibus priuatio Principium eſt, etiam in corporibus cœleſtibus, quorum tamen materiam nunquam forma ſua priuatam fuiſſe autumant. Hoc modo & Virgo ſanctiſſima ab omni peccati ſeu contrahendi, ſeu perpetrandi labe purgata eſt, qua nunquam infecta extitit: & cœleſtium mentes puræ dicuntur *non vt immundis maculis, & inquinationibus liberatæ, ſed vt omni diminutione mundæ & altiores*, in quam proinde cadere non poſſunt. Nam *ad caſtiſſimam fortitudinem collocantur: id eſt, ſtabiliuntur ad inflexibilitatem, hoc eſt fortem & inflexibilem & incorruptibilem caſtitatem.*

Hugo l. 4 in c. 3. cœl. Hier.

Dionyſ. c. 7. cœl.

Hugo l. 7. in c. 7. cœl.

Quid Caſtitas Angelorum.

Quæ quidem Caſtitas per diuinam illam Purgationem accepta, quænam ſit in Angelis explicari non poteſt, niſi ad humanæ illius virtutis ſimilitudinem. Eſt enim in nobis virtus qua pars ſuperior ad inferiorem, anima ad carnem non deprimitur: Habet enim Angelus inferiorem & ſuperiorem partem, non minus quam hominis ratio: & per inferiorem attendit rationibus naturalibus, & ad ea quæ per ſe ſe cognoſcere, & diligere poteſt: Siue, ducitur cognitione & amore naturali, ac proinde fundata in cognitione ſui, & ſui amore: quia in eo ſui & ſuæ ſubſtantiæ cognitio & amor, eſt menſura & principium omnium naturalium cognitionum, & amorum eius. Caſtus eſt ergo Angelus qui ſe non amat amore illo proprio ac peruerſo, in quo conſiſtit ſuperbia illa tantopere decantata Angelorum, *qui ab illo qui ſummè eſt auerſi, ad ſe ipſos conuerſi ſunt, qui non ſummè ſunt: qui eſt primus defectus, & prima inopia, primum quoque vitium eius naturæ, quæ ita creata eſt vt nec ſummè eſſet.* Sic

Superbia Angelorũ.

Auguſt. li. 12. de ciui. Dei c. 6.

ergo

ergo qui se amat in abiectionem & admixtionem cadit, & se veluti caput contra Deum facit, à Deo discedens, in quo habere debebat *incasualem & intransmutabilem purissimam collocationem.* Illud ipsum præclare Guillelmus Parisiens. explicat. *Qui voluntate propria vel semetipsum regit, vel quæ sua sunt administrat, se à Deo separat, & contra ipsum se erigit, atque sedem regni, id est regiminis proprij ex aduerso eidem ponit, vel statim semetipsum sibi caput constituens, & Deum caput habere nolens. Vbi ergo solus Deus caput esse debuit, ibi aliud caput semetipsum erigens vnitatem diuidit, pro vno capite duo statuens.* Est igitur Angelorum, imo & nostra Purgatio, elongatio ab amore proprio superbo, quæ fit humili cognitione & affectu, quo quis Deum se superiorem agnoscit miratur, & timet: & sic, *initium sapientiæ timor Domini.* Hugo l. 7. inc. 7 cœl. Guil. Paris. 2. P. de vn. p. 2. c. 144.

Præter hunc Purgationis Angelicæ modum, placet & alius Dionysio, scientiæ per illustrationem diuinitus inditam accessio, quatenus illa nobilem naturam ignorantia rei diuinæ qua laborabat antea, purgat & liberat. Sic enim quasi corruptio ea tollitur, quam in ignoratione veri supra ponebabus, & proxime ad illuminationem attinet. Neque tertius à Guillelmo nostro modus repudiandus est, qui beatos illos spiritus puros, & puriores esse dicit, *non quidem detersione sordium, & maiori elongatione ab illis, sed maiori receptibilitate beatissimarum influentiarum, quæ ex magnificentissima largitate creatoris descendunt, & ad instar tersissimorum speculorum, hoc est, nihil omnino fæculentiæ vel labis habentium, efficiuntur ista spiritalia specula diuinæ pulchritudinis apparitionibus, seu resultationibus conuenientiora, & receptibiliora.* *Aliæ rationes explicandæ Purgationis Angelicæ.* Dionys. c. 6. Eccl. Guil. Paris. c. c. 146.

Illuminatio est castæ siue *Purgatæ mentis per diuinum lumen excitatio ad habitum & vim cælestia contemplandi*, vt ea & veraciter apprehendat, & perseuerranter retineat. Per eam igitur anima ab ignorantia veri, & amore sui superbo Purgata, supremam veritatem clarius cognoscere incipit, & ei constantius inhæret. Quæ quidem Illuminatio quomodo ab Hierarcha exerceatur, paulo post erit explicandum. *Illuminatio quid.* Dionys. c. 3. cœl.

Perfectio est illustratæ mentis *eleuatio, corroboratioque ad bona illa vera & summa, quæ per scientiam perficientem agnouit, participanda:* vt sicut per scientiam perfectam perfecta est in cognitione; ita per bonitatem perfectam, perfecta sit in participatione, atque adeo in sanctitate: sicque quam maxime purgetur & remoueatur à concupiscentia mali, & immutabiliter stabiliatur in fruitione boni vnde existit. *Intellectus bonus omnibus facientibus eum* per Illuminationem, *& laudatio eius manet in seculum seculi,* per perfectionem. *Quid Perfectio.* Dionys. c. Psal. 88.

Est ergo pulchritudo diuinæ aliquatenus similis in Purgatione: scientia Deum attingens in Illuminatione: sanctitas Deum bonum participans in Perfectione. Quæ quidem secundum habitum in Angelis considerata, sunt Purgatio quidem, Puritas; Illuminatio vero, Luminositas; Perfectio denique, Plenitudo seu integritas eorum quæ sunt ad esse, vel bene esse. In homine vero ad fidem aut iustificationem veniente, qualis à Concilio Tridentino consideratur, Purgatio est sancti castique timoris Domini, & religiosæ humilitatis exercitatio, qua voluntas facile ducitur ad credendum Deo, seu nihil habet quo fidei resistat: Illuminatio est fidei diuinæ communicatio, qua Deus cognoscitur bonus, misericors, beneficus: vnde sequitur Spes, & ad Deum accessus. Nam si credo Deum velle mihi suam impertiri gratiam, meque ad se vocare, sine dubio excitor vt eum sequar. Perfectio denique est in- *Anacephalæosis officij Hierarchiæ.* Concil. Trid. sess. 6

fusio gratiæ sanctificantis, & caritatis perfectæ. Et vide num tria illa vno simul miraculo fecerit Princeps Hierarcharum, in dæmonij muti eiectione; in qua tria simul signa perpetrata notat Beda. *Quod & tunc quidem carnaliter factum est, sed & quotidie completur in conuersione credentium, vt eiecto primum Dæmone*, quæ Purgatio est, *fidei lumen aspiciant*, in qua Illuminatio: *deinde ad laudes Dei tacentia prius ora laxentur*, quod Perfectionem & facit & monstrat.

Beda in c. 11. Lucæ.

ACTVVM HIERARCHICORVM FONTES E Patrum & Conciliorum doctrina recluduntur.

CAPVT X.

De fine dictum & officio, de quo satis dici nihil potest; venio ad modos quibus officium illud exercetur: ad vias quibus ad eum terminum peruenitur: ad media quibus finis ille conficitur. Actiones illæ sunt Hierarchicæ, non illa pauca nostræ salutis instrumenta, vt Sacramentorum confectio, & administratio, & verbi diuini prædicatio, præter quæ aduersarij, prolato actuum Hierarchicorum nomine, vix quicquam aliud volunt intelligi: sed vberiores aliqui & Dei magnificentiæ propiores influxus. Latius quippe se propagant, & effundunt benigni Hierarcharum radij, plurésque longè actus diuina sua consecratione sanctificant.

Hierarchicæ actiones multæ.

Itaque quicquid Dei cognitionem & amorem vel simpliciter vel perfectius in animis nostris excitat, quicquid Purgationem peccatorum, aut ignorantiæ facit, Hierarchicum esse potest: si nimirum Ecclesia per Hierarchas, homines aliquos, & aliqua vitæ genera ad eiusmodi actiones destinat & consecrat. Quo sensu quicquid ab Hierarcha quolibet, quicquid à Clerico, quicquid à Religioso ex officio, & quasi nomine & munere publico fit, illud quia fit per dedicationem Hierarchicam, Hierarchicum est. Quamobrem horæ canonicæ præclarè dicuntur à Guillelmo nostro, publica Ecclesiæ vox: ad quam formam quid vetat Episcopi contemplationem, Sacerdotis Sacrificium, Parochi prædicationem, Religiosi mortificationem & similia, publicas Ecclesiæ actiones appellare? Sunt enim illa hominum genera in eo munere & officio ab Ecclesiæ Principibus constituta, vt id auctoritate publica exequantur, quod à priuatis quibuslibet exigi, quod omnibus in commune imperari non debet.

Contemplatio Episcopi, mortificatio Religiosi.

Occurritur obiectioni ex Dionys.

Scio equidem à S. Dionysio actiones Hierarchicas tantum enumerari *propria mysteria Hostiarum, & sacras ordinationes*, præter quas vetat quemquam operari, vt singuli suo in ordine, & officio decenter permaneant. Sed ibi de ijs agit quæ potestatem Ordinis requirunt, vt est totus in Ordinis Hierarchia; non autem de ijs quæ sine tali potestate possunt exerceri. Nam in illis tolerari non posset confusio, si, vt modò dicebamus, in alienum locum inuolare singuli vellent, & mysteria sibi non debita attrectare: quod in Demophilo Monacho grauissimè reprehendit Magister.

Dionys. ep. 8. ad Demoph.

Hierarchicarum actionum diuisio.

Iam vero actiones eiusmodi Hierarchicæ, & Hierarchiæ finis effectrices, diuidendæ mihi videntur in immanentes & transeuntes; atque iterum in

absolutas, & quodammodo relatiuas: sic enim modo loqui lubet. Immanentes cur appellem, vt contemplationem, studium diuinarum litterarum, interiores virtutum actus; cur transeuntes, vt Psalmodiam, rerum diuinarum scriptis libris explicationem, sermonem exhortationis ad populum, & eiusmodi infinitas, nemo non facile peruidet. Absolutarum quoque & relatiuarum aperta est significatio, cum aliæ circa alterum exerceri debeant, vt doctrinæ traditio, Sacramentorum collatio, ægrorum alloquium, egentium sustentatio: Aliæ talem ordinem, & respectum non requirant, vt illa ipsa quam modo nominabamus, contemplatio, Hymnodia, actus interior ardentissimæ caritatis.

Quæ sint autem actiones illæ in particulari, docet Patrum & Conciliorum concors sententia, verbis licet diuersis concepta. Nam vt in ipsis Hierarchis id videamus, vnde postea pro rata inferioribus possunt assignari, actiones illis maximè conuenientes D. Thomas attribuit quatuor, tanquam capita quatuor eius fluuij, qui *egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum.* Prima est occupatio in iudicijs Ecclesiasticis exequendis: altera, opus prædicationis: tertia, orationes quæ fiunt in horis canonicis ad salutem Ecclesiæ: quarta, scripturæ sacræ elucidatio. Concilium autem Tridentinum explicatius & plenius aliquid *præcepto diuino mandatum* omnibus animarum curam habentibus, esse dicit; *pro ouibus suis sacrificium offerre, verbique diuini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum operum exemplo pascere; pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere; & in cætera munia pastoralia incumbere.* In Sacrificio & horis canonicis apparent actiones illæ quas immanentes dicimus, de quibus & Prosper in Concilio Parisiensi citatus. *Sacerdotes,* inquiens, *pondus populi sibi commissi viriliter sustinentes, pro peccatis omnium, velut pro suis, infatigabiliter supplicant Deo, ac velut quidam Aaron incensum contriti cordis, & humiliati spiritus offerentes, quo placatur Deus, auertunt iram futuræ animaduersionis à populo.* Quem sensum ab Augustino mutuatus esse credi potest, qui pastores ait, *Prælatos plebibus, plangere culpas infirmantium, seque sic de alienis lapsibus, ac si de proprijs affligere.* Idem perspicuum est & in exemplo, quod rem esse Hierarchicam nisi docerent Concilia, non crederent aduersarij. Certe Concilium Turonense sub Carolo Magno iubet Episcopum *vita, habitu, forma, & conuersatione sancta suis esse subiectis exemplum.* Arelatense quoque sub eodem Imperatore vult Sacerdotes, *ædificare cunctos tam fidei scientia, quam operum disciplina*, quod ex Apostolica doctrina haustum, præcipiente Paulo *in omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate, in grauitate,* cum paulo ante scripsisset ad eundem, *si quis sine crimine est*, & alibi, *oportet Episcopum irreprehensibilem esse. Omnes virtutes in vno sermone comprehendit*, ait S. Hieronymus citatus in eodem Aquisgranensi Concilio, *& pene rem contra naturam exigit. Qui irreprehensibilis est non solum à domesticis, sed ab alienis consono ore laudatur. Talis ergo sit Pontifex Christi, vt qui religioni detrahunt, vitæ eius detrahere non audeant.*

Plura, ne dicam infinita, eadem Concilia ex Patribus antiquis deducunt, maximeque ex libro aureo Pastorali D. Gregorij, de quo magnificum est decretum Concilij Turonensis anteà citati. vt *nulli Episcopo liceat canones, aut librum Pastoralem à B. Gregorio Papa editum, si fieri potest, ignorare: in quibus se debet vnusquisque, quasi in quodam speculo, assiduè considerare.* Et laudatissimum factum

Actiones Hierarchicarum propriæ.

D. Thom. quodl. 7. a. 18.

Concil. Trid. sess. 23 c. 1. de reform.

Concil. Paris. sub Lud. & Lothar. c. 4.

Prosp. li. 2. de vita cont. & act. c. 2.

August. cit. in Concil. Aquisgr. c. 12.

Exemplum res Hierarchica.

Concil. Turo. 3. c. 4

Concil. Arelat. 4. c. 3.

Ad Tit. c. 2. 1. Tim. c. 3. Conci. Aquisgr. sub Lud. Pio. c. 14.

Hier. ep. ad Ocean.

Commendatur Pastorale D. Greg.

Con. Tur. cit. c. 3.

Conc. Magunt. Concilij Moguntini sub Carolo Magno, quod in tres turmas diuisum fuisse confessum scribit: in earum prima consedisse Episcopos cum quibusdam notarijs, *legentes atque tractantes sanctum Euangelium, nec non Epistolas & Actus Apostolorum, Canones quoque ac diuersa sanctorum Patrum opuscula, Pastoralemque librum Gregorij, cum cæteris sacris dogmatibus diligenti studio perquirentes.* Quod & Concil. Rhemens. eodem anno, eodemque animo à Patribus Rhemensis Concilij factum legimus. *Lectæ sunt*, inquiunt, *sententiæ libri Pastoralis B. Gregorij, vt Pastores Ecclesiæ intelligerent, quomodo ipsi viuere, & qualiter sibi subiectos deberent admonere.* Quæ tempora sequuti Patres alij in eodem argumento versati sunt, vt Bernardus libris de Consideratione, Bonauentura opusculo de sex alis Seraphim, Petrus Blesensis, & quis non? Quorum omnium doctrina vna est, vt Prælati sibi alijsque prodesse sciant, actiones immanentes & transeuntes exercere, officio legatorum ad Deum & homines perfungi condiscant. Quæ omnia Hierarchica appello, quia ex officio & Hierarchica destinatione ab ijs fiunt, qui sunt de Hierarchia, & Hierarchiæ finem efficiunt.

VTRVM ACTVS HIERARCHICI AB OMNIbus qui sunt de Hierarchia debeant effici: & Agere an Pati sit nobilius in re Hierarchica.

CAPVT XI.

Aduersariorum opinio vulgaris. Dionys. c. 3. cœl. POST demonstratas vniuersè singillatimque Hierarchicas actiones, in earum vsu superest aliquid Theologica consideratione dignissimum. Nam cum Magistri apertum sit de ordine Hierarchico effatum, alios esse in eo qui purgent, illuminent, perficiant; alios qui purgentur, illuminentur, perficiantur: id vulgo sic accipiunt, vt ijs verbis necessariò significetur actio superioris in inferiorem, & passio inferioris à superiore; Vnde conficiunt de Hierarchia tantùm esse superiores, quibus solis actus Hierarchicos efficere conueniat: inferiorum autem neminem ad Principatum pertinere, qui nihil aliud quam sacros illos influxus recipiant, & patiantur. Verum in hoc adyto latet quidpiam luce dignum, quod si vulgi non peruidet ignorantia, Theologorum sapientia non repudiabit.

In Hierarchia est actio & passio. Hoc enim primum assero, omnes qui sunt de Hierarchia pati, omnes agere, seu recipere & dare illustrationes & diuinos instinctus: solum enim de creatis Hierarchijs disputo. In receptione seu Passione, difficultatis nihil residet: cum nihil habeat creatura quod non acceperit: & *secundum inditas sibi diuinitus illustrationes* Deum in agendo imitetur: quod in ipsa definitione spectauimus. Atque Hierarcha ipse, in quo, vt in principe analogato, naturam Hierarchiæ consideramus, num prius ad officium consecrari debet, quam illud exerceat? num à Deo qua Hierarcha est, charismata & gratuitas gratias accipit, quas in subditos etiam vt Hierarcha eroget? Actionem quoque nemo denegat: cum in ea vis & potestas Hierarchica vulgo constituatur. Cuius à priori ratio hæc est, quia nemo nisi operatione sua in finem suum tendere potest: cum ergo ad finem Hierarchiæ debeant omnes qui de Hierarchia sunt conspirare, agant ipsi necesse est.

Assero

Aſſero præterea ſi rem vniuerſè ſpectemus, prius & nobilius eſſe Pati, quam Agere. Vniuerſè dico, mentem meam ab particularibus nonnullis abducendo. Non enim dubium quin Hierarcha qui conſecratur, ſit conſecrantibus quodammodo minor; quin baptiſmum qui recipit, conferente ſit ignobilior. Sed opera illa exercendi poteſtatem ad principium ſuum reduco, eaque proximè ipſum contemplor; meique dicti rationem ex Hierarchiæ natura & fine deſumo. Quia Deiformitas, ſeu perfecta quantum quidem fas eſt, cum Deo ſimilitudo, non hauritur ex actione, & quaſi deſcenſu ad inferiora, ſed ex conuerſione & aſcenſu ad Deum ipſum: Qui ergo proximè Deum aſcendit, & eius influxum minus mediatè, minuſque per creaturas participat, ille perfectiſſimus eſt: in quo non Actio, ſed Paſſio, non donatio ſed receptio ſatis animaduertitur. Atque haud ſcio ſit-ne ea ratio, cur in illius ordinis enumeratione, & quaſi collocatione, eos qui patiuntur, ijs qui agunt præponat S. Dionyſius, illiſque verbis definitionem Hierarchiæ conceperit, quæ non ineptè per paſſiuam ſignificationem efferri poſſunt ἀφομοιωμένη, ἀναγομένη, *Aſſimilata, adducta*, licet interpretes actiuè maluerint reddere, *aſſimilans, aſcendens.*

Prior & nobilior in Hierarchiâ eſt Paſſio quam actio. Halli. li. de ſacr. ordin. p. 574.

Sed ne ijs verbis, quorum libera eſt interpretatio pronunciatum meum videar ſtabilire; aliam præterea rationem duco ex diuinarum illuſtrationum natura, in quibus Pati quam Agere eſt excellentius. Sic enim S. Hierotheus à S. Dionyſio laudatur, non tantum quod actione ipſe ſua & labore diſceret, ſed maximè quod pateretur diuina: haberetque quandam cum ipſis ſympathiam, id eſt, exponente Pachymere, non verbis quibus doctrina traditur, perciperet rerum diuinarum cognitionem, ſed *diuina illuſtratione perculſus, & quaſi in mente ſignatus.*

In diuinis pati quam agere nobilius eſt. Dionyſ. li. de diuin. nomi. c. 2. τῇ θείᾳ ἐλλάμψει τυπωθεὶς, καὶ οἷον ἐσσημανθεὶς τῇ διανοίᾳ.

His adde tertio, quod nobiliſſimæ & primariæ Angelorum Hierarchiæ dignitas, arceſſatur non ab Agendo in cæteras ſubiectas, ſed à Patiendo immediatè à Deo, maximaque, quæ inter Creatorem, & creaturas eſſe poteſt propinquitate. Sic Magiſter in eius expoſitione; *Prima cœleſtium Hierarchiarum ab excellentiſſimis eſſentijs ſanctificatur, & primò operantes theophaniæ & perfectiones in eam, tanquam proximam, principalius deferuntur.* Et deinde de Thronis. *In eo qui verè ſummus eſt, immobiliter, firmiterque hæret, diuinumque aduentum ſine vlla motione atque materia recipit, ac Deum portat, & famulanter in diuinas ſuſceptiones apertum eſt.* Sic expreſſè D. Thom. *In Angelis potius eſt quod ſubijciuntur Deo, quam quod inferioribus præſident; & hoc deriuatur ex illo.* Sic Guillelm. Pariſ. vbi de Dominationum nomenclatione, ita dictos aſſerit Angelos, *propter altiſſimam ſubiectionem ipſorum, qua apparent in vltimitate ſubiectionis eiuſdem eſſe ſubditi: veriſſimè enim dominari in omni ſubſtantia intelligente, non eſt niſi veriſſimè ac perfectiſſimè Domino ſeculorum eſſe ſubiectum.*

Nobiliſſima Hierarchia patitur. Dionyſ. c. 7. cœl. D. Tho. 1. p. q. 108. a. 6 ad. 1. Guil. Pariſ. P. 2. de vni. p. 2. c. 136.

Aſſero tertio, modum quo Hierarcha in ſubditos agit, eoſque illuminat, eſſe, accepta diuinitus lumina partiendo, & multiplicando pro captu inferioris intelligentiæ quam habet illuſtrandam; Quemadmodum in membris humanis dentes cibum conficiunt ac diuidunt. *Sicut etiam apud nos, Doctores quod in ſumma capiunt, multipliciter diſtingunt prouidentes capacitati aliorum.* Deinde illa applicando ad eum qui illuminari ac perfici dicitur. Applicare autem ſeu *illuminare, nihil eſt aliud quam manifeſtationem agnitæ veritatis alii tradere, fortificando virtutem intellectiuam eius*, & veluti oculum cordis amplius aperiendo,

Agit Hierarcha partiendo lumina. Dionyſ. c. 15. cœl. D. Tho. 1. p. q. 106. a. 1.

Guil. Pari. 2.p. de vn. p.2.c. 145. atque confirmando. *Nam visus dicitur lumen, & propter hoc illuminatus, qui lumen visus recipit, & illuminans qui illud dedit: atque consequenter illuminator, qui sic illuminandi vel vsum habet, vel officium, vel potestatem.* Linconiensis autem Hierarchiæ commentator apud S. Bonauenturam; Angelos superiores esse ait Bonau. li. de sept. iti. æternit. in 3. dist. 3. ex Linconiēs. in 3. caput Hier. cœl. *specula spiritualia pura, clara, & plana, quæ primo recipiunt radios solares, sibi incidentes immediatè à fonte luminis; & tale dicitur lumen contemplationis: & secundariò lumen idem receptum ab ijsdem speculis refundi in eos qui luminis sunt capaces: non tamen secundum claritatem illam qua ipsi recipiunt, sed secundum cuiuslibet capacitatem: quod dicitur lumen speculationis, quia mediante speculo spirituali recipitur, vel per scripturam, vel per doctrinam, vel per exempla ab illuminatis speculis procedentia.* Quæ ab Angelis, ad Angelicos homines deducere non est difficile: & hinc discere etiam librorum piorum & Theologicorum elucubrationem ad Hierarchicas actiones referri.

PROBATUR EFFICACITER NON OMNES Hierarchicas actiones, à superiore in inferiorem transire.

CAPVT XII.

PRINCIPATVS ille quem perpetuum & necessarium, in ijs qui de Hierarchia esse dicuntur, fingunt aduersarij, superiore, vt arbitror, capite de Actione Passioni postponenda consternatus est; sed modo impressione vehementiori suis illum castris & munitionibus impingam, si effecero non paucas esse actiones Hierarchicas, quæ à superiore non descendant in inferiorem: imo esse quæ ab inferiore ad superiorem ascendant. Ipsum igitur in primis Hierarcham agentem contemplor, quem si absoluero à necessitate transfundendæ in inferiorem actionis alicuius Hierarchicæ, quis eam in alio requirat?

Actio immanens non est in inferiorem. Omnis actio sacra immanens & absoluta, quam Hierarcha ex officio, & quasi publico nomine peragit, Hierarchica est: aliqua autem neque in inferiorem, neque omnino in alium transit, quia immanens & absoluta ponitur: Hierarchica igitur actio est aliqua quæ neque in inferiorem, neque in alium profertur. Iam descendo ad subditos hac ratione. Actiones illæ immanentes & absolutæ possunt à sacris viris, ad hoc Hierarchicè destinatis exerceri, non minus quam ab Hierarchis, imo de facto exercentur: ergo actiones Hierarchicæ nonnullæ à subditis æquè ac principibus fiunt: & eæ à superiori aut inferiori abstrahunt. Quam igitur ob rem Principatus Hierarchici necessitas inducitur, in ijs omnibus qui & de Hierarchia esse, & actus Hierarchicos efficere dicuntur? Respondent fortasse Hierarchas per actus illos sibi nobisque cœlestium largitionum imbres impetrare: nunquid idem Canonici faciunt in hymnodia, & Religiosi in meditationibus? Dicunt mereri subditis de congruo necessarias ad salutem gratias: num idem pro modulo suo & Religiosi? Nunquid ieiunat omnibus Monachus, psallit omnibus Clericus, meditatur omnibus Carthusianus, quemadmodum in caritate se radicat & fundat Episcopus pro omnibus? Hinc augetur Ecclesiæ thesaurus, hinc depromuntur indulgentiæ, hinc Sanctorum maximè cōmunio conseruatur.

Quid

Exemplum non tendit ad inferiorem.

Quid quod illud ipsum in relatiuis nonnullis actionibus videre est, quæ natura sua licet alium, non tamen superiorem aut inferiorem postulant? Pono exemplum in ipso exemplo, quod certè in sacris hominibus Hierarchicum est: nam & ad id consecrantur, & per illud Hierarchiæ finis acquiritur: & S. Dionysius vult Hierarcham *ostendere diuinam in seipso actionem, secundum quod possibile est, relucentē.* Id est, explicatore Hugone, *vt ad alios relucendo transfundat per exemplum operis, quod primum percipere meruit per donum occultæ aspirationis.* Nam diuinas illustrationes recipiendo fiunt Hierarchæ ἀγάλματα θεῖα, Deum in se ipsis perfectè exprimentia: deinde cæteris à quibus videntur, quosque officio illuminant ἔσοπτρα διειδέστατα *specula clarissima, & illuminata lucentia, & illuminata ipsa; & fiunt lux lucentia, & illuminantia lumina.* De S. Honorato, eiusque socijs antequam Lirinensem solitudinem incolerent, scripsit Hilarius Arelatensis. *Longum est percurrere quem ab illis profectum vnusquisque locus traxerit, quam salubritatem Ecclesiæ sine vllo Clericatus actu inuexerint, quot magistris magistri in silentio fuerint.* Vides ignotos homines in silentio magistros magistrorum, id est, exemplo ad pietatē magistris & superioribus præeuntes. Quid? in ipso martyrio an aliter quam exemplo, Dei cognitionem & amorem in alijs vel augent vel ingenerant? *De fortitudine fidelium*, inquit Leo Magnus, *exempla nata sunt patientiæ, non dona iustitiæ.* Quod si Hierarcha diuino perfunditur oleo, vt sit *Christi bonus odor in omni loco*; nonne ad idem ex vitæ statu pro rata & Clericus & Religiosus obligatur? Quis autem dicat Hierarcham exemplo, vel scriptis libris solos actu subditos instruere, fouere, gubernare? Basilius & Chrysostomus; Athanasius & Hilarius: Clemens Ancyranus & Cyprianus, suæ tantum plebi, imo suo seculo doctrinæ, virtutis, & patientiæ exemplo profuerunt? non æqualibus Episcopis? non maioribus, & in sublimiore throno residentibus? Quam multos in Ecclesiæ Hierarchia cernere est Religiosos superioribus, Clericos Prælatis, Diaconos Sacerdotibus ad caritatem, & viam factis suis sternentes, & stimulos ad currendum admouentes? Corripit enim proximam remotamque materiam sine discrimine sacer ille ignis, & in summa æquè ac, plebeia capita diuinum virtus spectabilis exercet imperium, si sic placet appellare. Nam seu dixeris superiores gradus hoc ipso quod ab inferioribus iuuantur exemplo, inferiores fieri, & quasi ordinem conturbari; seu malis quolibet gradum suum obseruante, moueri tamen superiores inferiorum exemplo, & crescere meritis in commune collatis, & iuuare precibus pro Ecclesia vniuersa profusis: num fateri cogêris actionem Hierarchicam vel subditos in Prælatorum locum euehere, quod nunquam dabunt aduersarij: vel in superiores ęquè ac inferiores aut æquales ferri, & omnibus prodesse communiter, quod expressit argumentum?

Dionys. c. 3. cœl.
Hugo l. 4. ad c. 3. cœl.
Idem l. 1. c. 3. in cœl.
Hilar. Arelat. in vita S. Honorati.
S. Leo epis. 83. c. 4.

Angelus aliquis non agit in inferiorem.

Vis & Angelos aspiciamus, atque admirabilem illum diuinarum laudum concentū attoniti audiamus? Sunt omnes, puto, de Hierarchia cœlesti: in qua descendendo per gradus Deo soli cognitos, deueniendū tandem est ad vnum vltimum vel ordinem, vel indiuiduum Angelicum, cuius nulla sit actio in inferiores, qui ponuntur inter Angelos nulli esse. Nam quod modò homines hierarchizent, accidentarium est ad Hierarchiam Angelicam: & si eos consideremus vel ante Adamum conditum, vel post extremū iudicium, cum ex hominibus & Angelis cœlestes Hierarchiæ conflabuntur, modo alias explicando; tunc vel homo vel Angelus erit vnus, qui à superiore quod accipiet,

inferiori communicare non poterit, quem nullum habebit: & tamen erit de Hierarchia cœlesti; ergo aget canendo, laudando, amando Deum, quæ sunt in eo actiones Hierarchicæ, non quidem condignè superiorem Angelum, aut ordinem perficientes, sed toti tamen Hierarchiæ perfectionis aliquid afferentes, in quantum ea est vnius indiuidui perfectio. Habes hic ergo actiones Hierarchicas non transeuntes, sed penitus immanentes: habes absolutas ab omni erga subditum respectu: habes denique ab inferiore ad superiorem ascendentes: non est igitur omni ex parte, omni loco & tempore necessarius principatus ad personam in Hierarchia agente constituendam. Et hactenus de actibus Hierarchicis, qui sæpe recurrent inferius, deque tota Hierarchiæ definitione: nunc ad diuisionem veniendum.

DIVISIO HIERARCHIÆ VT TOTIVS IN partes integrantes.

CAPVT XIII.

In qualibet Hierarchia tres sunt partes. D. ion. c. 4. cœl.

HIERARCHIARVM omnium opificem ac Principem Deum, opera & obsequio Angelorum, ad regendos homines vtentem considerans Dictator eximius, vniuersè pronunciat, hâc esse Hierarchijs omnibus positam legem, vt in ijs primi, medij, infimi ordines reperiantur; inferioresque à superioribus diuinas illustrationes, vt plurimum percipiant. D. etiam Thomas postquam affirmauit in nomine principatus duo intelligi; scilicet ipsum Principem, & multitudinem ordinatam sub Principe; quomodo hic ordo instituatur inquirens, omnes ordines ad tres reduci posse docet, *secundum quod qualibet multitudo perfecta habet principium, medium, & finem.* Ex quo necessariò deducitur in Hierarchia partes integrantes pauciores tribus esse non posse. Cui summorum virorum auctoritati has etiam adiungo rationes.

D. Th. 1. P. q. 108. a. 1.

Probatur Assertio rationibus.

Primò enim nullus ordo perfectus est, nisi finem habeat: tunc enim res vnaquæque perfecta est, cum finem suum est adepta; vbi autē finis, ibi est & terminus; vbi terminus, ibi principium ex quo ad illum itur, & proceditur. At vbi principium & terminus, quæ sunt extrema duo, medium datur, illa veluti vniens, & connectens, vtriusque particeps, ne ab vno ad aliud præceps, & immediatus detur transitus. A principio autem exitus est, & nondum quies, quæ tantum possidetur in termino: media igitur via est inter principium & terminum. Deinde vbi est principium, ibi est mouens non motum: postea motum non mouēs, qui est terminus: denique mouens motum, quod est mediū: neque enim paucioribus gradibus potest principij virtus exhauriri.

Egregia de numero ternario Aristotelis Philosophia.

Διὸ καὶ τὰ τρία πάντα ἐστὶ, καὶ τὸ τρὶς πάντῃ καθάπερ

Atque numerum hunc ternarium demonstrat ipsa Diuinitas, in qua perfectissimus ordo in tribus Personis reperitur: quarum prima est veluti mouens non mota, seu producens improducta: secunda producta & producens: tertia terminus productus & non producens. Vide an aliqua ratione, saltem per nebulam, ad hanc sanctissimam Triadem aspexerit Aristoteles, quando corpus trinam habens dimensionem, probauit esse perfectum, quia quod ter tale est, omni ex parte seu perfectè tale est, *triaque sunt omnia seu omne: & omnia tribus, & numero ternario definiri solent, vt aiunt Pythagorici, &* nos

nos natura duce & magiſtra duos non dicimus niſi ambos, nec omnes niſi de tribus: & tres ſunt de quibus primum dicimus quod ſint omnes : eſt autem omne & perfectum, idem. Subditque rationem à priori , *finis enim , medium, atque principium ipſius omnis, numerum habent , hæc autem trinitatis.* Vnde factum ait, vt quaſi accepta lege naturæ, in ijs quæ ad Deorum ſacrificia pertinent, vtamur numero ternario. Quod quaſi ex eo didicerit Damaſcenus de ſacris noſtris hymnodijs ſic loquitur. *Atque etiam in omnibus rebus ob eam cauſam ter ſanctum numerum reliquis anteponimus , quia ſanctam Trinitatem declarat, & quia ab ipſa perfectionem ac plenitudinem accipit.* Idem patet in creatis ordinibus omnibus : Hierarchia enim Angelorum triplex eſt, & quælibet ordinem triplicem complectitur : Eccleſiaſtica Epiſcopum, Presbyterum , Miniſtros ; Politicus ordo Optimates, Populum honorabilem, & Plebem : familia ipſa priuata partes habet Patrem, Matrem, & Miniſtrum, vt ait idem Ariſtoteles in Politicis , ex Heſiodo. Itaque in omni ſemper ordine perfecto , adeoque in Hierarchia, quæ Ordinem habet pro genere, tres aſſignari debent partes: quarum prima ſit principium ; quia illud eſt vnde reliquæ hauriunt in illo ordine, & in eo eſt plenitudo & perfectio rationis , ſecundum quam ordo ille conſtituitur. Secunda verò medium, ſeu id per quod agit principium, tertia terminus , id videlicet in quo recipitur eius influxus. Et prima quidem agit in ſecundam, ſecunda in tertiam: hæc autem non agit in alteram, ſed tantùm in ſe, ſiquidem viuit : eſt enim viuere; agere in ſe, ſiue ſe mouere.

γὰρ φασὶ καὶ οἱ πυθαγόρειοι, τὸ πᾶν καὶ τὰ πάντα τοῖς τρισὶν ὥρισται. τελευτὴ γὰρ καὶ μέσον καὶ ἀρχὴ τὸν ἀριθμὸν ἔχει τὸν τοῦ παντός. ταῦτα δὲ τὸν τῆς τριάδος.
l. 1. de cœl. c. 1.
Damaſc. de Triſa. in fin.
Ariſtot. 1. Polit. c. 1.

Diu eſt cum me contineo ab aduerſariorum dictis examinandis : tamen Angelorum more & exemplo ab illa cœleſtis Hierarchiæ tranquillitate , ad diſputationum tumultus , nobis aliquando vel inuitis ; deſcendendum eſt. Campum occupat Doctor Hallier, qui cum negare tres illas Hierarchiæ partes non poſſit; vltimam partem ; ſiue gradum duntaxat *impropriè* rationem Hierarchiæ participare contendit. Verum magis propriè locutus fuiſſet , ſi excluſa voce *impropriè*, maluiſſet *minus perfectè*, dicere. Nam vox illa *propriè*, & ei oppoſita *impropriè*, quod ad præſens inſtitutum pertinet , ſumi poſſunt tribus potiſſimum modis, à quibus abeſſe ſe Doctor agnoſcet. Primo vt *propriè* ſit idem quod per ſe, *impropriè* idem quod per alium. Quemadmodum ſumit S. Dionyſius, cum ait Deum *eſſe ſimul cunctis illuminatis principium naturaliter, verè, & propriè.* Quod explicans Hugo, ait Deum *eſſe illuminandi principium naturaliter, quia ex ſe eſt: verè, quia in ſe; propriè quia per ſe. Naturale enim eſt, quod aliunde non aſſumitur : verè eſt, quod eſſentialiter poſſidetur : propriè quod per alium non confertur.* Hoc ſenſu non dicet, vt arbitror, rationem Hierarchiæ conuenire tertio gradui duntaxat *impropriè*, id eſt per alium ; nam etiam eodem modo ſecundo gradui conuenit: niſi forte dicturus eſt Sacerdotes illuminantes, à ſe, non autem à Deo & Epiſcopo vim habere illuminandi. Secundò vt *propriè* idem ſit quod directè; *impropriè* idem quod indirectè. Quem videtur ſenſum probare, ſaltem in ijs quos ex priuilegio vel commiſſione, ſacra munia obeuntes *reductiuè atque indirectè tantum in Hierarchia* reponit. Sed neque hoc ſenſu tertius gradus dici poteſt ad Hierarchiam *impropriè* ſeu *indirectè* pertinere, cum ſit pars eius integrans: pars autem non reducatur , neque indirectè pertineat ad conſtitutionē totius. Tertiò vt *proprium* opponatur metaphorico, & *impropriè* idē ſit quod metaphoricè, gradusq; ille tantum metaphoricè ſit de Hierarchia. Sed neque id defendi poteſt, tum quia, pars eſt integrans Hierarchiam:

Hallier vltimum gradum impropriè tantum in Hierarchia collocat.
in Vindic. p. 378. 379.
Refellitur.
Propriè & impropriè tribus modis dicuntur.
Dionyſio c. 13. cœl.
Hugo l. 9. in c. 13. cœl.
Deus principium illuminandi.
Hallie. in Vin. p. 383.

tum quia ratio Hierarchica conuenit analogicè omnibus ipsius gradibus; & consequenter omnibus propriè, licet vni, videlicet Hierarchæ, prius & perfectius; cæteris posterius & minus perfectè. Sit igitur hoc constitutum, quemlibet Hierarchiæ gradum propriè ad Hierarchiam suam pertinere.

DE DIVISIONE HIERARCHIÆ IN HIErarchizantem & hierarchizatam quid sentiendum sit.

CAPVT XIV.

Ex Gersone ductæ sunt voces illæ.

IVSTIOR mihi futura pugna de verbis est cum Grammatico, quam ante cum Theologo. Gerson Cancellarius Ecclesiasticam Hierarchiam cum Angelica vt aptius conferret, sapientissimè dixerat, esse in Angelis ordines qui hierarchizent, non hierarchizati: esse qui hierarchizentur, non hierarchizantes: esse denique medios qui hierarchizentur ipsi, quique hierarchizent. Vocabulis hisce in optimi Theologi officina fabricatis, sic vsus est postea Loëmelius, vt Hierarchiam Ecclesiæ diuideret *in Hierarchizantem & Hierarchizatam.* Hic vero exultat Grāmaticus Aurelius, & *nouam istam Hierarchiam hierarchizatam exsibilat*: *Hierarchiam Iesuiticam, à Iesuitis sodalibus hoc tempore fabricatam* appellat: quorum tamen *non tam potens est potentia, & solertia, vt figmentum quod nuper inuenerunt, ad decimum sextum retro seculum trahere, & in S. Dionysij opera tranferre possit.* Loëmelium defendere non institui, *ætatem habet.* Quæstionem nondum definio in cuius gratiam hæc verba sunt vsurpata: nam & illa suo in ordine locabitur: & modò generalius aliquid tractamus, quam quod Ecclesiæ soli conueniat. De nomine & verbo cum Grammatico tantum velitor, & eum omni penè ex parte deceptum esse commonstro.

Ridentur ab Petro Aurelio in Vindic. p. 454. 455.

Vox Hierarchizata non est recens cusa.

Tria solum in hanc disputationem venire possunt & reprehendi, Participij ipsius *hierarchizata* fabricatio: eiusdem cum nomine Hierarchia coniunctio, & vtriusque in S. Dionysij opera translatio. In primo si quæ culpa est, tota Gersonis est, non Loëmelij. Dixit Cancellarius *hierarchizare & hierarchizari*, vsus est voce ab eo adinuenta Canonicus Lectoralis: quid hic suggillas?

In altero culpæ maior est species. Non dixit Gerson *Hierarchiam hierarchizatam*, dixit Loëmelius, hoc delicatas aures Petri Aurelij offendit. At rusticior, Grammaticorum iudicio, Franciscus Hallier, vt pote Theologus, scrupulum hunc facile deuorat, & insuper habet voce cum aduersario conuenire, modo sensu discrepet. Admittit igitur diuisionem Hierarchiæ in *Hierarchizantem & hierarchizatam*; seu vt explicat, *Agentem & Patientem*, cumque nimis latè fusam esse huius significationem, adeoque *impropriam* asseruit: addit id, quod ab eo accepit Aurelius, Hierarchiā propriè sumptam non aliam esse quam Hierarchizantem, seu Agentem: eamque ad illos tātum pertinere qui Hierarchici Principatus ac potestatis sint participes quod superius à nobis satis superque refutatum est.

Hierarchia Hierarchizata vocabulum non repudiat Hallier in Vind. p. 378.

Itaque Hierarchiæ diuisionem recipio cum Francisco Hallier, *in hierarchizantem & hierarchizatā*; cum eo tamē discrimine & analogia, vt illa quā hęc sit perfectior, vtraque propria. Verū addo, ne sibi nihil cōcedi queratur Aurelius, videri mihi minus propriam *Hierarchiæ Hierarchizatæ* locutionem: non tam ideo

Hierarchiæ Hierarchizatæ locutio propria non est.

ideo quod ipsa vox Hierarchiæ potestatem & imperium sonet, cui cum passiua significatione minus conueniat; sed quod totius nomen, parti vni, eique imperfectæ non bene accommodetur. Pars igitur Hierarchizans, pars Hierarchizata, siue gradus, dici debet, vt Cancellario placuit, qui posuit *ordines Hierarchizatos, ordines Hierarchizare*: & nisi cœcus esset Aurelij amaror, vidisset in Loëmelio non semel *personas Hierarchizatas*. Quod si quis oratione συνεκδοχικῶς figuratâ, partem illam totius nomine donauerit, si me audiet Aurelius, non paratragœdiabitur in nugis.

Ad Dionysium quod pertinet, videamus illi-ne imponatur à Loëmelio *tertiæ Hierarchiæ*, seu *Hierarchiæ Hierarchizatæ*, si non ipsum vocabulum, at certè Aureliana explicatio. Post repetitam capite illo quinto Hierarchiæ Ecclesiasticæ diuisionem, in sacra, in Ministros sacrorum, in initiatos; addit vnamquamque partium ita diuisarum, ad exemplar legalis, imo vero Angelicæ Hierarchiæ, ordine apto & conueniente disponi in primam, mediam, & vltimam. Loëmelius superioris diuisionis partem postremam, id est initiandos, vocat *tertiam Hierarchiam*, siue simpliciter *Hierarchizatam*, illamque ait *in tres ordines diuidi*, quod verum est, & ipsissima S. Dionysij doctrina, Energumenos, Pœnitentes, Catechumenos inferius explicantis. Non est igitur ab eo peccatum in diuisionem, sed fortasse in Grammaticam; quæ verum Theologum morata nunquam est. Verum si hoc illi condonaret Aurelius, quam multa, quamque bona in Loëmelium, id est, in Iesuitas omnes, verba perderet!

In hac quæstione quid eruatur è Dionysio. Ἑκάστου δὲ τῶν τριῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας διαιρέσεων, ἀκολούθως τῇ θεονομικῇ, καὶ τῇ θειοτέρᾳ τῶν καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίᾳ πρώτη καὶ μέση καὶ τελευταία τέτακται δυνάμει. c. 5. Eccles.

Id ergo positum sit, in omni Hierarchia, extremos esse ordines duos, medium vnum: hierarchizare duos, summum & medium: hierarchizari totidem medium & infimum. Manendo autem in eadem Hierarchia, supremum tantùm hierarchizare, vltimum tantùm hierarchizari. Sic generatim partes Hierarchiæ cuiuslibet duas esse, Hierarchizantem & Hierarchizatam, seu Agentem & Patientem; quarum vtraque æquè propriè, sed non æquè perfectè sit de Hierarchia. Est enim sæpe repetendum, æqualitatem in Hierarchia non esse necessariam, quod in Angelica fusè probat Guillel. noster Parisiens.

Guil. Paris. 2. P. de vniu. p. 2. c. 130.

HIERARCHIÆ UT GENERIS IN SPEcies diuisio.

CAPUT XV.

NIHIL hic nobis cum Aurelio disputandum, in re quam perspicax eius ingenium ne per suspicionem quidem attigit: etiam ex quo magnam Dionysij mentem admirabili μετενσωματώσει in pectus suum sensit infusam. Si quid tamen ad eius doctrinam addi potest, hic saltem agnoscet non vni sibi *Hierarchiæ naturam generatim* esse perspectam.

Tres Hierarchiæ species distinguit Dionysius, Diuinam, Angelicam, & Humanam, siue Ecclesiasticam. De duabus postremis nulla pugna pugnabitur. Primam & supremam certandi potius animo, quam quod id ad rem de qua agitur, pertinere magnopere autument, eripere tentabunt aduersarij, *ne quid sit in quo gloriari possimus nos esse veraces*. Eam tamen certò tradidit S.

In Deo Hierarchiã agnouit S. Dionysius.

Dionys. c. 3. cœl. Dionisius cum definitione Hierarchiæ proposita, subiunxit. *Diuina pulchritudo vt simpla & optima, vt consummatiua: pura quidem est*, &c. Quæ verba qui exponit Hugo *Diuina* ait *pulchritudo, quam summam nominamus Hierarchiam, secundum quam cætera facta sunt Hierarchiæ.* Quod & antea dixerat apertius. *Tres sunt Hierarchiæ in quarum descriptione Theologus, & narrator Hierarchiarum, & potestatum sacrarum quæ in Cælo & in terris sunt, Dionysius opus consummatum explicuit. Prima principalis omnium, & forma & exemplar reliquarum, summa & ineffabilis potestas est Trinitatis.* Consentit Guillel. Paris. *Sapientem istum distinxisse Hierarchias in tres, Diuinam scilicet, Angelicam, & Humanam: Diuinam intelligendo ipsam venerandam solamque, & semper adorandam Trinitatem.* Neque solus S. Dionysius, sed & Apostolicus vir S. Ignatius, loco alibi producendo, Angelicis Hierarchijs Diuinam adiunxit, nominatis singulis augustissimæ Trinitatis Personis. Consonat & Sophronius vbi meminit *Trini vnicique Principatus vndecumque perfecti.* Quibus adnumerare lubet S. Bonauenturam, & ipsum Seraphici doctoris titulo illustrem, ab Aurelio in res alias maximè intento diu multumque versatum. *Cælesti Hierarchiæ placuit*, inquit, *aliquos ad hoc opus eligere, quos & subcælestis Hierarchia voluit & debuit approbare.* Quæ profecto *Cælestis Hierarchia* non est Angelorum, quibus non competit *eligere* aut mittere homines.

Hugo l. 4. in c. 3. cœl.
Idem. l. 1. c. 3. in cœl.
Guil. Pari. 2. P. de vn. p 2. c. 14.
Ignat. ep. ad Trallian.
Sophro. in encomio Angel.
Bonau. Apol. Pau. resp. 4. 3. p. a. 1. Aurel. p. 416.

Contraria S. Thomæ assertio explicatur. S. Tho. 1. p. q. 108. a. 1.

Videre mihi videor grauissimam D. Thomæ auctoritatem nobis oppositam, qui præcisè affirmat *eos errare, & contra Dionysij intentionem loqui, qui ponunt in Diuinis personis Hierarchiam, in quibus est ordo quidem naturæ, sed non Hierarchiæ.* Verum illi facilè cum nostris Doctoribus conueniet, si attendimus eum de mente S. Dionysij loqui, hoc est, de posita ab eo Hierarchiæ creatæ definitione; quæ profecto in sanctissimam Trinitatem non quadrat, in qua Purgatio, Illuminatio, Perfectio propriè non reperitur, cum sit ipsa essentialiter Puritas, Veritas, Bonitas: quod non tacuit D. Dionysius. Tum etiam propriè loquendo, qui finis ipse est rerum omnium, finem non habet; vnde licet omnia dicatur facere propter gloriam suam, existimandum tamen non est gloriam illam esse Dei ipsius, sed operum ab eo conditorum finem: quia eo fine operatur, vt in operibus, & per opera ipsius bonitas, sapientia, potentia elucescat. Eam ob causam dudum monuimus creatas tantum Hierarchias ab S. Dionysio describi. Verum non negat magnus Doctor, imo potius fatetur in Trinitate ordinem quendam personarum, qui sanè sacratissimus, & diuinus est; quem & postea terminari ait ad Spiritum Sanctum. Nec aliud nostri voluerunt. Si quidem Guillelmus *cognominationem Hierarchiæ* docet *per excellentiam conuenire Beatissimæ ac gloriosissimæ Trinitati.* Et Hugo illam esse *formam & exemplar* reliquarum: exemplar autem nulla necessitate conuenit in eadem ratione, cum ijs quæ exprimuntur.

Dionys. c. 3. cœl.
D. Th. cit. a. 6.

De tribus Hierarchiæ speciebus tractat S. Dionysius.

Quod autem monebat Hugo superius, opus consummatum à Dionysio explicatum esse: quis vetet sic intelligere, vt cum Angelicam Hierarchiam libro de Cœlesti; Humanam, libro de Ecclesiastica Hierarchia descripserit; Diuinam longe alia, eaque obscuriore methodo, libro de Diuinis nominibus, & de Theologia mystica sublimius attigerit: quia nihil habet in natura distinctum, nihil in actionibus foras exertis diuersum, nihil in summa æqualitate, per summos infimosque gradus dispositum, nihil denique in perfectissima virtutum omnium absolutione purgandum.

SVPREMI

SVPREMI GENERALIS HIERARCHIÆ PRINcipes, & Hierarcharum Hierarchæ constituuntur.

CAPVT XVI.

QVAM verè tria sint omnia, concipiet facilè, qui species Hierarchiarum in generalem vnam & communem conflabit cum D. Thoma, quæ totam rationalem creaturam sacrorum participem comprehendat, cuius sit Deus per excellentiam Hierarcha Perficiens, Angelus per officium Illuminans, homo per subiectionem Purgans. Deus vt Princeps intendens finem: Angelus vt consiliarius, & quasi adiutor, præscribens media secundum ordinationem Principis: homo vt minister in se exequens. Siue, Deus constituens Ordinem, Angelus per Scientiam gubernans, Homo Actionem in se se exprimẽs. Neque alius cogitari potest supremus Hierarcha, qui secundum excellentiam, seu per excessum, & vt vocant, eminenter, inferioribus præsideat. Apertè S. Dionysius rem ad suum principium reduxit, & tria ista composuit, cum dixit Hierarchiæ principium esse Trinitatem, vitæ fontem & bonitatis essentiam; cuius voluntas sit salus substantiarum tam quæ nobis coniunctæ, quam quæ superiores sunt.

Totalis vna Hierarchia ex omnibus conflanda. D. Th. 1. P. q. 108. a. 1. Dionys. c. 1. Eccles.

Verum quoniam diuersæ à subditis ordinibus naturæ est, alium prætereà requirimus in ipso rerum creatarum ordine, qui creatis duabus, Angelicæ & Humanæ imperet: quique sit non iam eminenter, sed formaliter Hierarcha, seu secundum proprietatem; qui vnus est eorum modorum, quibus apud D. Thomam ratio aliqua reperiri potest; qui quidem Hierarcha sit caput, & pars præcipua eius ordinis, cuius est Princeps. Quemadmodum præter numerum numerantem, qui est in intellectu numerantis, necessum est in numero numerato dari vnitatem, quæ sit principium & pars illius. Ita licet Deus sit causa prima, reperiuntur tamen creatæ causæ in suo genere principales: licet sit Rex Regum & Dominus Dominantium; nullum tamen regnum est, nulla familia, vbi Rex suus, suus Dominus desideretur. Ad hanc dignitatem existimant plerique destinatum à Deo fuisse Luciferum *initium viarum* eius, *cunctis agminibus Angelorum prælatum*, vt loquitur S. Gregorius: qui esset proprius Princeps Angelicæ primæ, & communis Hierarchiæ generalis, Angelos & homines complexæ, ac per id excellenter & eminenter Hierarcha aliarum Hierarchiarum subordinatarum. In cuius locum successisse S. Michaëlem piè & probabiliter affirmat Mauclerus; sed non ijs rationibus quæ assensum nostrum omni necessitate extorqueant. Sub eo nulla mihi apparet necessitas proprium singulis cœlestium spirituum Hierarchijs Hierarcham assignandi: cum ijsdem omnes medijs, ad eundem Hierarchiæ finem tendant. Suum autem priuatum totali Humanæ Hierarchiæ tradere, suadet opposita ratio, quod idem finis per diuersa media quæratur: est igitur ille, diuersorum mediorum principium, sub diuersa ratione considerandus: vbi vero diuersa est principij ratio, ibi ordinem diuersum esse oportet, & Hierarchiam. Erat ergo huic etiam totali Hierarchiæ præponendus aliquis Hierarcha, qui sine dubio fuit Adamus: à quo tanquam à capite bona omnia

Creatarum Hierarchiarum Hierarcha. D. Tho. loc. cit. a. 5. *Lucifer.* Gregor. Hom. 34. in Euang. *S. Michaël.* Maucle. de Monar. 1. p. l. 4. c. 8. & 9. *Adamus.*

in nos deriuari debebant, si supremo Hierarchæ se totum & penitus subijcere voluisset.

Creatorum Hierarcharum cum Deo comparatio.

Quod si creatos hosce Principes, cum supremo & eminentissimo Hierarcha conferre volumus; in eo maximè conuenire reperiemus, quod vtrique sint Principium. Tam enim id quod est natura atque excellenter, quam id quod est tantum per participationem, principium est, licet imperfectius; quia *non est plenariè*, inquit S. Thomas, *sed deficienter.* In eo vero potissimùm differunt, quod creatus Hierarcha ita sit principium, vt sit etiam pars ordinis; non autem Deus, qui est ipse primum principium, & finis omnium vltimus. Vnde fit vt Deus non habeat sibi communem cum creaturis finem & bonum. Creatus autem Hierarcha spectet totius Hierarchiæ bonum, vt id cuius est particeps, & à quo sibi etiam benè futurum cognoscit, cum ipsis etiam Angelis gloria accidentalis accrescat.

D. Th. cit.

Vnus Hierarcha Christus.

Sed quoniam & Luciferum intoleranda superbia, & Adamum contracta peccato mortalitas, præstante illo Principatu deiecit; mutatus est ordo ille, sed vt à Deo decebat mutari, in melius: iamque locum vtriusque Iesus Christus implet, longè nobiliori modo factus caput vniuersalis Hierarchiæ creatæ, & singularum, quam fuisset vnquam aut Lucifer vniuersalis, & Angelicarum; aut Adamus Humanæ. (nan de S. Michaële certo nihil statui potest) Propterea Iesum S. Dionysius esse pronunciat *omnis Hierarchiæ tum sanctitatis, tum diuinæ actionis principium. Totius Hierarchicæ interpretationis manifestationem. Hierarchiam omnem in Iesum desinere.* Itaque primæ Hierarchiæ spiritus *circum Iesum stare & locatos esse, & beatissimis eius contemplationibus pro captu plenos esse, tanquam verè ad ipsum proximè accedentes in prima participatione cognitionis deificorum eius luminum.*

Dionys. c. 1 Eccl. c. 2. cœl. c. 4. Eccl. in con. c. 7. cœl.

B. Virgo immediatè subest Deo in Hierarchia.

Sub eo immediatè colloco non iam caput, sed quasi collum & præcipuum Principis Hierarchæ instrumentum, Augustissimam Angelorum & hominum Reginam Mariam Deiparam, per quam Deus habere nos voluit quicquid boni cœlo terraque continetur. Certe quod collum dixi, iam id antea visum Georgio Veneto, qui Mariam appellat, *Collum Ecclesiæ, per quam veniunt diuinæ influentiæ in corpus ipsius Ecclesiæ à capite Christo*: Bernardo autem dicitur, *vellus medium inter rorem & aream, mulier inter Solem & Lunam, Maria inter Christum & Ecclesiam constituta.* Eo respexisse videri potest Richardus à S. Victore, cui dicitur *inter diuina, & humana media, & mediatrix, vt humana supergrediatur, dum tam sublimia per filium operatur.* Eodem in magnam Matrem animo Gerson noster, vult solam ipsam *constituere Hierarchiam secundam sub Deo Trino & vno, Hierarcha primo & summo; apud quem Hierarcham Humanitas filij sui sola sublimata sedet à dextris virtutis Dei per vnitatem suppositi.* Et ne quid ad legitimam Hierarchiæ dispositionem desit, eodem loco dicitur abyssus illa diuinarum largitionum, *iuxta Hierarchicam Dionysij legem, continere eminenter omnem perfectionem creaturarum, tanquam inferiorum, vt iure dicatur Regina mundi, & Domina.* Et vt ad antiquiores ascendamus S. Ephrem Mariam ita salutat, *Aue præclarissimum Hierarchiarum cœlestium ornamentum, aue lignum vitæ, gaudium & voluptas, aue vallum fidelium, & mundi salus.* Methodio sanctissimo Pontifici, dicitur *fons vberrimus totius sanctitatis, animarum altare, panis vitæ.* In ea Gregorius Thaumaturgus ait fuisse *reconditum totius gratiæ thesaurum.* Et quoniam primarium Hierarchæ instrumentum appellaui, hoc etiam tituli genus è

Georg. Venet. in Can. c. 1. tom. 8. c. 29. Bern. ser. de Assum. Richard. à S. Vict. exposit. in Cant. p. 2. c. 39. Gerson tr. 4. in Magnificat ad illa verba Beatam me dicent. Ephre. orat. de laud. S. Dei Matr. Metho. or. in hypapantem. Greg. Neocæs. hom. in annunc. B. Mariæ.

Patrum

Patrum sensu demonstrandum est. Richardus à S. Victore *omnium*, inquit, *salutem desiderauit, quæsiuit, obtinuit: imo salus omnium per ipsam facta est.* Quæ verba quacunque explicatione elucidentur, in mentem meam redeunt. Petrus Damiani grauiter dicit *Per ipsam, cum ipsa, & in ipsa totum hoc faciendum decerni: vt sicut sine ipso factum est nihil, ita sine illa nihil refectum sit.* Multus est S. Germanus Patriarcha Constantinop. in Virgine celebranda, quam aliquando vocat *vitæ largitricem, maledictionis interemptricem, benedictionis conciliatricem.* Alias ipsi cum omni fiducia dicere audet, *nemo est qui liberetur à malis, nisi per te, ô purissima: nemo est cui donum concedatur, nisi per te, ô castissima: nemo est cuius misereatur gratia, nisi per te, ô honestissima*: & alibi rationem reddit cur in Liturgia statim post Christum B. Virgo inuocetur, ante reliquos sanctos: *quia ipsa est dux ministerij, & veræ dispensationis, meritò tanquam superiorem Dei matrem omnibus sanctis, aut etiam ipsis super cœlestibus potestatibus in supplicatione primam appellamus: deinde eos qui complacuerunt eius filio.* Vbi & *Crateras* interpretetur *manus Deiparæ, salutare lætitiæ poculum, & tutelare ac conseruatorium totius generis humani.* Neque viatores solos, sed etiam beatos in cœlo eius munificētiæ participes facit Richardus Victorinus, dum asserit *non solum per eam, legem gratiæ in terris, sed etiam visionem Dei animabus datam esse in cœlis.*

Richard. à S. Vict. vi expofit. in cant. 2. p. 1. c. 23. Pet. Dam. German. CP. in Ps. 44. Idem orat. de zona Deip. c. 11. Idem in Theoria rerum Ecc. Richard. Vict. expo. in Cantic. 2. p. c. 39.

Hæc & infinita istiusmodi Magnæ Matris encomia non inuidebunt, credo, Aduersarij, ne parum piè de Virgine sanctissima, sentire videantur: sed his concessis, Principatum tamen secundarium in Hierarchia, quem illi assertum imus, fortasse denegabunt. Verum quid respondebunt si quæsiero, num ideo sit Rex Hierarcharum Christus quia est salus, vita, spes nostra? Idem esse dicunt Patres & Virginem, instrumentaliter tamen, quod ille vt causa principalis est. Num quia salutem nostram operatus est? Cooperata est & Virgo, & quidem plus cæteris. Num quia grandis illius familiæ Pater est? Mater est & Virgo: in nulla autem familia post Patrem, vlli aut œconomo, aut seruo, aut etiam filio, maior & amplior potestas est, quam Matri familias. Descendant ad Hierarchas, Angelos, aut homines, & vel vnum ex illis nominent qui plures, qui tam multos actus Hierarchicos exerceat, quos sequente libro videbimus; qui opus vllum agat in aliorum salutem & Dei gloriam sine Virginis opera; qui gratiam vllam gratuitam impendat Hierarchica caritate, quam à Deo per illud instrumentorum instrumentum non acceperit? Denique si titulum hunc Mariæ inuident, & reliquos eripiunt, & Hierarchiam de mundo tollunt.

Ex dictis monstratur B. Virg. esse eximie in Hierarchia.

GENERALIS ILLIVS HIERARCHIÆ PARtes quo sibi inuicem ordine & responsu connexæ sint.

CAPVT XVII.

NVLLA gratior est consideratio quam diuini illius vinculi, & aureæ catenæ, qua Hierarchiæ omnes inuicem cohærent, & ad principium suum reducuntur. Quod enim institueram dicere, in generali illa Hierarchia, Deus vt Princeps finem intendit; Angelus vt consiliarius præscribit media; homo vt minister exequitur. Deus tantum

Singulæ generalis Hierarchiæ species, sibi concinnissimè respondent.

ordinat: homo tantùm ordinatur: Angelus & ordinatur à Deo, & homines ordinat. Dico tantùm ordinari hominem, quia licet ex eo quod sit in Hierarchia debeat agere, vt olim dicebamus: gradus tamen infimus quatenus talis est, non alios, sed seipsum tantum purgat, & in seipsum agit, quod viuenti, vt viuenti; multoque perfectius intelligenti, competit. Hæc si legerint, recolant Aduersarij suam illam de Principatu Hierarchico doctrinam, de actione in subditos, gradu patiente *impropriè* solum & *reductitiè* ad Hierarchiam pertinente; & dicant quemnam in Hierarchia ista generali locum homini putent assignandum?

Inde probatur patientẽ ordinem esse in Hierarchia.

Homo in Hierarchia subiici debuit Angelo.

Dico Angelum ordinare: Quia secundum leges positas à Deo rerum naturæ consentaneas; nullus purus homo beatitatem suam assequi potest, nisi ope Angeli: quod hoc discursu Theologico perspicuè monstratur. Angelus cum sit Intelligentia, & Mens pura, non eget tempore, & multiplici actionum serie vt finem suum assequatur. Quare statim à sua creatione, ita meruit, aut demeritus est, vt actu vnico aut ad beatitudinem ascenderit, aut in miseriam præceps ierit. Et quia qui perfectus est in aliqua ratione, siue quod aiunt Philosophi, in actu, eos qui in potentia sunt, siue imperfecti, mouere potest, & ad perfectionem deducere: idcirco Angelus qui beatus esse debuit antequam homo existeret, aut certè beatus esset, potuit & debuit à Deo assumi tanquam cooperator & fratrum suorum adiutor. Eodem redit finis consideratio, qui generalis istius Hierarchiæ, & priuatarum omnium vnus est: ad quem cum diuersæ naturæ per sua quæque tendant media; quis non videt eorum qui iam termino fruuntur & patria, partes esse, peregrinantibus adhuc, & in hostico inter pericula & præcipitia, impetu potius quam consilio ingredientibus, viam complanare, auertere offendicula, hostes comprimere, lapsus monstrare, & dicere *Est ibi semita & via, & via sancta vocatur: hæc erit vobis directa via, ita vt stulti non errent per eam.* Inde fit vt pars hæc inferior vniuersalis Hierarchiæ, sit ita superiori subordinata, vt nisi per eius actionem diuinas illustrationes non suscipiat. Hinc etiam accidit, quod sæpe monebimus, vt Angelica sit Humanæ exemplar, quemadmodum Diuina vtriusque forma & idea nuncupatur. Non dubito quin hoc loco tuum, Lector, animum honesta curiositas excitet ad indagandum, qua tandem ratione subordinatio illa exerceatur, & quomodo actibus Hierarchicis hominem Angelus purget aut illuminet. Verum totam hanc quæstionem, quæ est illis cum B. Virgine communis, in Hierarchiam cœlestem conferre duxi satius; cùm mihi modò sufficiat, vt rem ita se habere vel ingenio tuo, vel orationi meæ credas.

Is. c. 35.

Hierarchiarum ordo colligitur.

Est igitur admirabilis ille ordo, & nexus omnium quæ sacro isto Principatu gubernatur, vt supremus Hierarcha Deus vnigenito Iesu Christo, Christus dilectissimæ Matri Mariæ, Magna Mater cum illo Seraphinis, & toti primæ Hierarchiæ Angelorũ, hæc secundæ, secunda tertiæ diuinas illustrationes contradat. Angeli deinde idem hominibus prestent officium: immediatè quidem Hierarchæ; per ipsum autem inferioribus cæteris. Nam & hic supremus hominum in hoc sacro ordine, tanta propinquitate Angelis coniunctus est, vt etiam Angelus appelletur: teste ipso S. Dionysio. Est quoque scitum Theologorum, eas reuelationes quæ in commune bonum Ecclesiæ cadunt, eius Principibus & Hierarchis fieri. Quem ordinem cum ratio ipsa persuadet,

Hierarcha Angelus appellatur à Dionys. c. 12. cœl.

det, tum etiam S. Dionysij agnoscit Paraphrastes Georgius Pachymeres, ne nos vel latum vnguem putes à Magistro discedere, cum ait Purgare, Illuminare, Perficere, propriè & præcipuè Dei esse: deinde & quasi secundariò Angelorum, tertio loco ipsorum hominum. [Pachym. præf. in Paraphr. Dionys.] Hoc ipsum in re quidem leuiori demonstrat Plato, sed ad propositum nostrum eximiè, qui Poëticorum versuum recitatorem, auditores suos in theatro admiratione defixos tenentem, cum Magnete comparat, qui annulos ferreos sic ad se attrahat, vt aliorum etiam trahendorum vim ipsis & energiam imprimat. [*Apta comparatio magnetis & Rhapsodi ex Plat. in Ione.*] Qua in catena spectator annulorum extremus est, medius Rapsodus, primus ipse Poëta: *Deus vero per omnes istos, hominum animos quocunque vult, trahit, dum inuicem vim suspendit, ac traiicit, ex quo velut ex Magnete series tota dependet.* Hinc fit denique vt *ab vno totum sit, & ad vnum totum, & totum vnum*, vt impleatur Christi oratio, & ingens desiderium, vt omnes *vnum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te.* [Ioan. c. 17.] O vnitas! ô in Deo! hoc vnum quærimus, ô Hierarchæ, & assequi prohibent qui pro Hierarchia pugnare se dicunt, Aurelius & similes.

VTRA HIERARCHIARVM CREATARVM dignitate præcellat Cælestis an Ecclesiastica?

CAPVT XVIII.

NEC alienum à proposito, nec iniucundum est duas è tribus Hierarchias, reliquum huius operis laborem occupaturas inuicem conferre, & ei palmam dignitatis offerre, quam auctor Hierarchiarum, supremus & vnicus Hierarcha, pluribus Hierarchicis dotibus honorauit. [*Status huiusce comparationis.*] Primam neque solam neque vlli aliarum coniunctam in certamen adduco: *scio enim quod non iustificetur homo* vel Angelus *compositus Deo.* [Iob. c. 9.] Vtranque creatam in eo statu considero quo nunc fruitur, & proiit alterius rationes ab altera seiunctæ sunt. De naturæ quoque præstantia nulla quæstio, cum se minutum paulo minus ab Angelis agnoscat homo, quamlibet gloria & honore coronatus. Itaque in controuersiam venit Hierarchia, eiusque ordo, influxus, finis, media; hæc omnia sintne in cœlesti apud Angelos, an potius in Ecclesiastica apud homines perfectiora quæritur.

Pro Ecclesiastica validè pugnat grauis & pius Doctor Michaël Mauclerus, qui mihi persuaderet illam ad supremum dignitatis apicem, etiam supra Angelos, euectam esse, & horum sacros ordines illius maiestati assurgere, nisi me ab ea sententia reflecteret Dionysiaca Hierarchiæ definitio ab omnibus recepta: [*Angelica humanæ præfertur.* Contra Maucleri opinionẽ l. de Mona. 1. P. l. 5. c. 8. 9. 10.] in qua plurimas grauissimasque video causas quæ Angelicam Hierarchiam Ecclesiasticæ præferri cogant. Scitum enim est è Logices rudimentis, cui potius perfectiusque definitio conueniat, illud eo in genere melius nobiliusque esse definitum. Itaque cum Hierarchia sit *ordo sacer, scientia, & actio, diuinitatis similitudinem quantum potest effingens, & ad illustrationes diuinitus ipsi inditas pro rata ascendens*: dubium nemini esse potest, ordinem Hierarchicum apud Angelos esse pulchriorem, qui cogitauerit cœlestem Hierarchiam Humanæ ideam & exemplar esse, & inferiorem hanc castrorum aciem, ad eius militiæ cœlestis formam ordinari: quod multis conficit ipse [*Ordo Hierarchiæ Angelicæ nobilior quã humana.*]

Mauclerus, & nos inferius ex S. Dionysio aliisque monstrabimus. Causam autem effectu suo, & ideam antitypo perfectiorem esse non est probandum. Certè Patrum omnium intenta mentis acies, cum in admirabiles illos ordines fixa est, tam suauiter in illa contemplatione habitant, vt in terris simile aut æquale nihil repiriri non obscurè significent. Ac licet illa vtriusque Hierarchiæ dispositio Deum habeat auctorem, potius tamen eam Angelis quam hominibus conuenire subindicat S. Dionysius, cum eos dicit *natura præesse, & principatum obtinere*: quod ad homines referri non potest, quos natura fecit æquales inuicem, Angelis minores.

Mauclel. ibid. c. 4. & 5.

Angeli natura præsunt, Dion. c. 15 cœl.

Obiectio contra ordinis nobilitatem.

Hunc tamen ordinem & in capite, & in membris augustiorem esse apud nos, quam apud beatissimos spiritus, inde probat Mauclerus, quod Deus vnionis hypostaticæ prærogatiua non Angelos, sed homines decorauit, per quam & intimius naturæ se nostræ coniunxit, & nobilius Ecclesiæ caput dedit, videlicet Iesum Christum θεάνθρωπον, supra Angelos omnes, & ipsum Michaëlem principem & Hierarcham eleuatum. Ad membra autem quod attinet, non tantum Christum & sanctissimam eius matrem, sed etiam Apostolos, & plurimos sanctorum, vt meritis acceptiores Angelis non paucis, sic gloria sublimiores existere, non temerè dici & credi potest. Verum huius argumenti leue pondus deprehendet, qui Christum viderit non Hierarchiæ tantum humanæ, sed etiam cœlestis caput & Hierarcham esse, ab eo constitutum qui *ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam*, vt illud vnionis mirificæ priuilegium naturæ sit non Hierarchiæ. Sanctorum autem merita, & dispositas in cœlo sedes ad Hierarchiam non pertinere, in qua non quæritur quis vberiore gratia, sed quis ampliore iurisdictione, aut maiori ordine sit præditus. Quis enim non videt multos Hierarchico gradu subditos, superioribus suis merito maiores esse posse? Quæ vero ista est consecutio, quod Apostoli vel Martyres Angelis sui s custodibus in cœlo sublimius euehantur, inde monstrari in Hierarchicis rebus & gradibus Angelicos spiritus cedere?

Responsio.

Ephes. c. 3.

Hierarchia non disponitur secundum merita.

Imo cum mihi probabilius videatur, homines æuo beato fruentes, ordinem Hierarchicum illius Hierarchiæ ad quam sunt admissi non tenere, non inter eos & Angelos, sed Angelorum cum viuis & spirantibus instituenda comparatio est: in qua, ex aliquorum opinione, de hominum maximo dicitur *qui minor est in regno cœlorum, maior est illo* in ijs quæ mox in considerationem adducemus. Quia philosophico pronunciato, infimum supremi, infinitis partibus nobilius est supremo infimi. Cuius & speciem aliquam nobis D. Dionysius exhibet, cum decursis omnibus, Angelorum Hierarchijs, explicata infima, vt Humanæ cum Cœlesti vinculum & nodum demonstret, Ecclesiasticæ caput Hierarcham, eo dignitatis eductum esse in scripturis gloriatur, vt Angelus domini nuncupetur, & sit, *qui & pro virili proprietatis Angelorum quæ ab alijs accepta, alijs enunciat, sit particeps, & ad eorum similitudinem interpretandi, quantum homini licet, contendat.* Summa igitur Hierarchæ hominis gloria est, Hierarchicas infimæ Hierarchiæ actiones exprimere conari: nam ad Potestates & Dominationes, & Thronos Hierarchizantes, quis hominum audeat aspirare?

Supremi hominum comparati cum infimis Angelorum.

Matt. c. 11.

Dionys. c. 12. cœl.

Sequitur enim *Scientia*, cuius cum primam & immediatam profusionem, ab ipso fonte & thesauro Cherubini accipiant, & per eos alij pro rata portione; cum in sole lumen sine speculo, sine ænigmate, & nubecula contemplentur;

Hierarchia Angelicæ scientia, quã humana clarior.

tur;

tur; mirum mihi videri debet si nos cum tota perspicacia nostra, in obscuro fidei itinere, per incertas rationes ambulantes, ad lucis similitudinem peruenire ante possimus, quam patriam teneamus. *Tu domine mi Rex* (aiebat Thecuitis ad Dauidem) *sapiens es sicut habet sapientiam Angelus Dei, vt intelligas omnia super terram.* Summum fuit conferre sapientissimum hominem & Regem Prophetarum cum Angelo, à quo ad Cherubinos & Seraphinos quam longa est intercapedo? In Ecclesia rebus fidei definiendis, dum ea non absurdissimis hæreticorum erroribus turbaretur, quam multa coacta sunt Concilia? Quam *magna* in ijs *conquisitio* facta? quam pauci ex scriptorum veterum quasi patricijs in explicanda religionis veritate ad scopulum aliquem non offenderunt? Credimus-ne in istis beatas caligasse intelligentias, aut ad eruendam veritatem Conciliorum aggregatione, & intento studio eguisse? 2. Reg. 14.

Vrget hic Mauclerus illuminatos fuisse ab Apostolis Angelos, & depulsam ab hominibus eorum ignorantiam in mysterio Incarnationis, Redemptionis, vocationis gentium clarè distinctéque percipiẽdo. Quod & validè Apostoli ipsius testimonio comprobatur, *Mihi omniũ sanctorum minimo data est gratia hæc in Gentibus euãgelizare, & illuminare omnes; vt innotescat Principatibus, & Potestatibus in Cœlestibus per Ecclesiam, multiformis sapientia Dei.* Quibus ex verbis ausus est S. Chrysost. Paulum *Angelorum Euangelistam* appellare; & Patrum confessione asserere possumus, prædicãte Paulo, alijsque Apostolis, didicisse Angelos quasdam Euangelicæ annunciationis & vocationis gentium circunstantias. Fuit ergo Apostolorum plenior perfectiorque scientia, quam Angelorum. *obiectio contra Angelicæ scientiæ præstantiam.* *Apostoli Angelos illuminarunt.* Ephes. c. 4. *Paulus Angelorum Euangelista.*

Tria mihi occurrunt quæ non incommodè respondeam. Primum, notam prius Angelis fuisse quam hominibus illorum mysteriorum substantiam. Si quidem illam eorum opera Deus & Prophetis & B. Virgini; aperuit & vocationem gentiũ mystico somnio Angeli Petro Apostolorũ Coryphæo, & Cornelio gentilium primogenito annunciarũt, prius longè quàm Paulus Gẽtium Apostolus esset constitutus. Circunstantias ergo, vt in argumento dicitur, & alia quæ apertam distinctamque mysteriorum cognitionem pariunt, vsu quodam, vt sic loquar, & experientia, agentibus reipsa & prædicantibus Apostolis nouè didicerunt; quod magnam in ijs imperfectionem scientiæ non arguit, neque propriè Apostolos Angelorum magistros vocari cogit. Aio deinde quicquid fuit in sacra scientia prærogatiuæ, id solis Apostolis concessum fuisse, neque ad Apostolorum successores transiisse illam erudiendorum quomodolibet Angelorum curam & ministerium. Quis autem extraordinarium munus paucis commissum, vocare velit in iudicium, vbi de certis legibus & stabili firmoque Hierarchiæ ordine disceptatur? Num Deus naturæ auctor & gratiæ, immediatè per se se potest infimæ Hierarchiæ Angelum illuminare? num eo vti ad ingenerandam Dominationibus aut Thronis voluntatis suæ cognitionem? at non propterea ordo Hierarchicus turbabitur, aut Angelus Archangelo & Throno censebitur præferendus. *Responsio.* *Substantiã mysteriorũ à Deo didicerunt prius Angeli, quam homines.* *Apostolorum scientia fuit ipsis propria.*

Negò tertio hanc illuminationem quam ab Apostolis Angeli perceperunt, Hierarchicam esse, & debere existimari, vt quæ tantùm ex accidenti euenerit, & non secundum Hierarchicam destinationem. Hanc enim Hierarcha supremus legem non posuit Hierarchiæ, vt Angeli per homines illuminarentur: neque Hierarchica dispositione sunt consecrati & constituti Apostoli ad Angelos erudiendos: neque ad illarum *Apostoli Angelos Hierarchicè non illuminarunt.*

mentium illuminationem, Apostolorum docentium prima ferebatur intentio, siue auditores se Angelos habere scirent, siue alia omnia cogitarent: quando in vnam Ecclesiæ ædificationem erant intenti, ad quam talis Angelorum doctrina non pertinebat. Humanum pono exemplum in Origene ad Porphyrij scholam, hominis eruditi spectandi causa, adueniente. Tunc enim ad discipulos dicente Porphyrio, potuit nonnihil sibi hactenus inauditum perdiscere Origenes: tunc propterea Porphyrium Origene, cui palmam sapientiæ concedit, doctiorem existimas, aut Origenem Porphyrij discipulum appellas? Itaque prædicantibus Apostolis omnia discunt homines, tanquam discipuli; aliquid Angeli, tanquam auditores honorarij, Apostolica prædicatio illorum respectu Hierarchica est, non istorum.

Actio Hierarchiæ Angelicæ quã humanæ perfectior. Fortis & constans erga Deum amor Angelicus. Linc. in c. 5. cœ. apud Bona. l. de septem iti. æstern. in 4. itin. dist. 2. *Hominis amor intellectualis.* Dionys. c. 4. de diui. nomin.

De *Actione* idem quod de *Scientia* iudicium. Nam si Deum aspicimus, quam sublimes erga eum perfectosque actus Hierarchicos, ingeniorum nostrorum imbecillitati inaccessos amando, laudando, glorificando exercent spiritales illæ substantiæ? De amore qui vnus omnium præcipuus & fons est Linconiensis Hierarchiæ commentator, hæc verbis scribit aureis, quæ D. Bonauentura non semel describere dignatur. *Angeli ex rationis abundantia scientes id quod appetunt esse verè desiderabile, & vehementissimè, & intimè, & totis viribus desiderandum & amandum amore puro, & non in aliud tendente; illud intendunt ita fortiter & inauertibiliter, quod illa intentio à nulla potestate, & potentia intercipi potest, vel impediri: & sic amor intellectualium tendit in eis in visum bonum, quod est verum & summum bonum.* Quo sanè peruenire non potest hominis in Deum amor, quem *intellectualem* vocat D. Dionysius, vt naturali, & animali superiorem, sic Angelico, & Diuino inferiorem.

Si de subditis loquimur, Hierarcharum in Ecclesia Purgationem, Illuminationem, Perfectionem subditis exhibitam, nescio an quis sana mente præferre possit Seraphicis & Cherubicis illustrationibus, quæ inferiores Angelos mirum in modum illuminant & perficiunt. Si descendimus ad homines, omni ex parte maiores agnoscemus. Nam si passionis in Hierarchia magna dignitas est, vtri aut immediatius, aut perfectius à Deo patiuntur, Angeli an homines, Seraphini an Episcopi, Cherubini an Sacerdotes & Diaconi? Sin actionis maior est auctoritas, vtri plus agendo socijs conferunt, homines Angelis, an hominibus Angeli? Cœlestis Hierarchiæ in Ecclesiasticam actio tum Physica, tum Moralis inferius exponetur. Angelicam custodiam & deprædicat, & ad imitandum Prælatis omnibus proponit Mauclerus ipse: quam parem Angelis gratiam rependere potest homo, infirmitatis ludibrium, miseriæ conceptaculum, bulla vanitatis, vmbra prudentiæ?

Obiectio pro Actionis humanæ Hierarchiæ amplitudine. Hebr. c. 2.

Obijcies nihilominus ex Mauclero, Iurisdictionis Ecclesiasticæ, quæ Actione continetur, amplitudinem orbis terrarum finibus non coërceri, sed in cœlum, & inferos vsque protendi, quando *S. Petrus eiusque successores cœlos aperiendo, claudunt inferos, & illos claudendo, hos reserant & aperiunt.* Quæ potestas Angelis denegata est, ab eo qui *non subiecit Angelis orbem terræ futurum, de quo loquimur.* Deinde Sacramentorum confectio & administratio, quæ sunt actiones Hierarchicæ gratiam producentes, imo ipsum gratiæ dominum in augustissimo Sacramentorum conficientes, quanta gloria, quantaque maiestate homines supra cœlestes Spiritus efferunt? Respondeo Ecclesiæ Iurisdictionem

Responsio.

propriè non dici ad cœlum & inferos pertingere, sed remotè tantum, &

moraliter, quatenus quicquid in Ecclesia facimus aut meremur, cœlo vel inferis dignos reddit; hominibus enim in solos homines verè & strictè dictam potestatem Deus attribuit; qua soluti sunt qui purgante vel æternùm cruciante flamma, amburuntur. Neque alio referuntur Angelicæ custodiæ munia, quam ad clientes orco eripiendos, asserendosque cœlo: quibus si dicitur *orbis terræ futurus non subijci*, neque profectò hominibus, *sed hominum & Angelorum Hierarchæ Christo. Si quidem illum *orbem futurum*, cum communi sententia, statum integræ resurrectionis & gloriæ consummatæ interpretor: de quo fusè tractat Apostolus scribens ad Corinthios, & verbis duobus Isaias, cum *Patrem futuri seculi* appellat. Interim dum Ecclesia peregrinatur in terris, negari non potest actio physica Angelorum bonorum in malos; quam apertè prædicat Saræ dæmonium à Raphaële reuinctum, Michaëlis cum Diabolo altercatio de Moysi corpore, prælium in cœlo magnum Michaëlis eiusdem cum Dracone, Angelus eundem diabolum tanquam canem molossum in abysso catena ingenti alligans.

Explicatur Apostoli locus. Heb.c.2. 1.Cor.c.15. Isai.c.9. Tob.c.8. Iudas in epist. Apo. c.12.& 20.

Ad Sacramentorum confectionem quod spectat, dico in primis, actiones illas Hierarchicas Angelis concessas non esse, quod earum absit in cœlo necessitas; vt Sacramenta omnia percurrenti facile patet. Quo enim Baptismus & Pœnitentia, vbi perpetua securaque est puritas? quo Confirmatio & Extrema Vnctio, vbi nullus est ab hoste metus, sed inconcussa in bono constantia? Cui bono Matrimonium, vbi nulla singularium corruptio, nulla speciei propagatio requiritur? Quamobrem Ordo & Eucharistia, vbi sunt omnes Deo suo *Regnum & Sacerdotes*, Deumque Christum absque panis velo facie ad faciem intuentur? Atque sacramenta illa rebus aspectabilibus & corporeis inclusa Christus esse voluit, imperfectæ naturæ accommodata, vt homines in sensum & carnem proni; haberemus quo sensus nostri afficerentur, & tanquam fugitiui quidam serui stigmate aliquo ad dominum reduceremur. *Si enim incorporeus esses incorporea tibi dedisset Sacramenta*, inquit S. Chrysostomus. Sunt igitur omni ex parte imperfectionis imbecillitatisque nostræ notæ & characteres, Sacramenta illa quibus tantopere gloriamur; quæ cum Angeli non habeant necessaria, hoc etiam nomine nobis sunt anteferendi.

Cur Angelis negata Sacramentorum confectio.

Præterea dico non Angelis solis inconcessa, sed etiam hominibus ijs qui Angelos inter æuum degunt: è quorum tamen gloria mox verbis argumentum istud sequentibus, hominum supra Angelos dignitatem Mauclerus extollit. Sic enim ratiocinari licet; si necessitatem Sacramentorum pati, quandam denotat imperfectionem, cur ea ratio vt argumentum excellentiæ profertur? Sin amplitudo sacramentorum naturæ nostræ magnitudinem amplificat, cur ea hominibus illis denegatur, qui nos Angelis in cœlo faciunt augustiores? Si demum non ægrè patimur sine dignitatis imminutione, Sacramentalibus ministerijs vsibusque priuari beatos ex hominibus, cur eam rem Angelis fraudi esse putamus?

Negata etiam hominibus in cœlo beatis.

Addo denique, quod maximè hac in causa maiestati fauet Angelicæ, cum his adiumentis eorum status neutiquam egeat, egeat noster; nos ipsos absque illorum opera, & pene dixi, labore, his præsidijs vti non posse: ita disponente Deo, vt comministri sint nostri, operum duces, & perpetui in sanctissimis illis mysterijs adiutores, vt sequente libro videbimus: in quam Hierarchicæ sanctitatis partem, assumptos ex hominibus cœlestes Hierar-

Sine Angelico ministrio Sacramenta non conficiuntur.

cha non vocat. Quare actionibus Hierarchicis hominem Angelus antecellit. Progredior vlterius ad finem Hierarchicum.

Finem Hierarchiæ propius attingit Angelica, quam humana.

Diuinitatis similitudinem quantum potest effingens. Si reliqua in dubio essent, hoc profectò vincerent Angeli. Superfluum est enim quærere vtris maior & augustior sit Deiformitas, & arctior cum principio amoris coniunctio, comprehensoribus, an viatoribus; ijs qui *vident facie ad faciem*, an qui *per speculum & in ænigmate* prospiciunt: vtris quoque sint magis idonea, sanctiora, propinquius à Deo suscepta ad eum finem media; cum in terrena Hierarchia per Sacramenta nobilissima, per Hierarchicas illustrationes atque perfectiones, per ordinem principatus & subiectionis Hierarchici, vnum id agamus, vt simus aliquando *sicut Angeli Dei*. Quapropter nullo ex capite, meo quidem iudicio, non superat Ecclesiasticam Hierarchiam Cœlestis seu Angelica. Quod argumentum proximo libro tractandum recurret aduersus Petrum

Mauclerus in hac opinione differt ab Aurelio & Hallier.

Aurelium & Franciscum Hallier: quos inter, & Mauclerum, hoc interest quod iste salua pietate erga Custodes spiritus donum reparatoris nostri supra ipsos effert: illi Angelica munia quantum rationibus possunt eleuant & despiciunt, vt eorum depressione nostram augeant Hierarchiam.

DE

DE HIERARCHIA ET HIERARCHIS

Liber secundus.

DE PRIMA HIERARCHIÆ SPECIE QVÆ EST CÆLESTIS.

PRÆFATIO.

QVA HIERARCHIÆ COELESTIS CONSIderatio ad Ecclesiasticæ cognitionem necessaria esse monstratur.

QVÆ *supra nos, nihil ad nos* attinere pronunciauit olim Græcorum sapientissimus, satis quidem insipienter optimo Lactantij iudicio. Id enim si tanquam ex tripode dictum accipimus, *Procumbamus in terram, & manus nobis ad præclara opera datas conuertamus in pedes: nihil ad nos Cælum, ad cuius contemplationem sumus excitati, nihil denique lux ipsa pertineat.* Et hoc ille forsitan animo fuerit, quia veri numinis cognitione priuatus, beatissimi illius aspectus, & pulcherrimi domicilij potiundi spem aut cupiditatem nullam conceperat. Nos autem quos Deus *de tenebris vocauit in admirabile lumen suum*: quorum vna est *vita cognoscere Deum verum, & quem misit filium suum*: qui ex quo Christus *ascendit ad Patrem suum & Patrem nostrum parare nobis locum*, spe plena & ardenti desiderio *accessimus ad ciuitatem Dei viuentis, & multorum millium Angelorum frequentiam, & Ecclesiam*

Cælestia sæculari Christianum est. Lactant. l. 3. diuin. instit. c. 19.

primitiuorum qui conscripti sunt in Cœlis, quid iucundius spectemus quam *Domum Patris nostri in qua multæ mansiones sunt?* quibus-cum libentius colloquamur, quam *conseruis nostris & fratrum nostrorum?* quid audiamus attentius quam *arcana verba quæ non licet homini loqui?* quid scribamus melius quam *sermones Dei?* Equidem Iustinum video Martyrem Christianæ fidei dedisse nomen, veteris instrumenti vaticinijs ad Christum eximiè accommodatis: Arnobium Rhetorem Christi & Christianorum miraculis: Pacomium eorundem Christianorum caritate & exemplo excitatum. Ego si de meo sensu loqui licet, nihil magis in Christiana religione amo ac veneror, quam quod sublimiter, & *dignè Deo* de Deo loquitur: cum variæ superstitiones figmentis sacrilegis Dei naturam, & nomen in mera monstra, & portenta commutent. Itaque Lector æquus Catholico tractatori & Religioso Theologo permitteret, vt spero, vel captata occasione, & opportunè, importunè de Deo rebusque cœlestibus, regustata identidem suauitudine disserere; si nulla probabilis eius tractatus causa incideret.

Hierarchia cœlestis exemplar est humanæ. Verum cum in instituto meo non iam excursio, sed opus: non emblema, non ornamentum, sed res ipsa sit illa supernarum contemplatio naturarum: quis reprehensione dignum existimauerit, si hanc illis partem operis consecro, quæ totum suo sibi iure vendicare possunt? Nam vt homo expressam in speculo imaginem, suam meritò dicit; vt archetypon si loqui possit, effictum ad suam formam exemplar ad se retrahat: sic Hierarchiam Humanam Angelica, Ecclesiasticam Cœlestis, & vtramque Diuina reuocat ad se se, & in prototypo perfectissimè spectari desiderat. Esse autem Angelicam Humanæ exemplar Hierarchiæ, si homines, si libri tacerent, ipsi profecto cœlestes orbes, & ardentes astrorum ignes quasi linguæ clamarent. Dionysio certè non fuit satis homines Angelorum opera ad Dei cognitionem adductos demonstrare: sed etiam placuit Humanæ Hierarchiæ gradum primum sub Hierarcha, conferre cum Seraphinis: & in explicandis ordinibus perpetuò in Cœlestem Hierarchiam, tanquam in speculum intueri. Neque alia fuit, si Hugoni credimus, causa cur explicandæ Hierarchiæ principium ab Angelica fecerit, quam quod ea sit *quasi exemplar Humanæ Hierarchiæ, ad cuius similitudinem ea quæ in hominibus est Hierarchia omnis facta est, & formata.* Quamobrem grauiter dixit in Concilio Lateranensi sub Leone X. Coruinus Isterniensis Episcopus *Concilij originem à Deo initium accepisse & formam, qui Cœlum in tres principatus (quas Hierarchias vocant) instituit.* S. Bernardus eodem animo cœlestis Hierusalem similitudinem transfert in Ecclesiam, *quod sicut illis Seraphim & Cherubim, ac cæteri quique, vsque ad Angelos, & Archangelos ordinantur sub vno capite Deo: ita hic quoque sub vno summo Pontifice, Primates, vel Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Presbyteri vel Abbates, & reliqui in hunc modum.* Deinde tanquam eius conseruationis zelo flagrans subijcit *non est paruipendendum quod & Deum habet auctorem, & de Cœlo ducit originem.*

Dionys. c. 9. cœl. c. 5. Eccl. &c.

Hugo l. 1. c. 3. in cœl.

Coruin. Istern. orat. habita in Concil. Latera. sub Leone X. sess. 11.

Bern. l. 3. de Consid. c. 4.

Manca est aduersariorum de Hierarchia Ecclesiastica tractatio, prætermissa cœlesti. Quod sibi dictum accipient aduersarij, à quibus adeò contemnitur cœlestis illa castrorum acies à Deo ordinata, vt totam tribus absoluant verbulis: contenti dicere, esse in illis ordinem Hierarchizantium, & Hierarchizatorum; infimamque Hierarchiam in Hierarchizandis hominibus occupari. Dicas ignem tangere, à quo confestim resiliunt, quia fortasse controuersiam illa consideratione iuuari non putant. Quæ igitur ex idea Hierarchici Docto-

res

res isti Hierarchiæ suæ lineamenta duxerunt? nonne ridiculum est viuam ac spirantem effigiem formare velle, non consulto exemplari? nonne temerarium est in periculosam & difficilem viam sine duce & rectore se dare? Quid in hoc itinere securitatis sperare possunt fastiditis Angelis, quibus *Deus mandauit vt nos custodiant in omnibus vijs nostris, ne vnquam offendamus ad lapidem pedem nostrum?* Et miramur eos in turpes decidisse lapsiones, non tantùm circa Hierarchiæ Ecclesiasticæ doctrinam, sed etiam circa Angelos, quas si quis eorum honori consultum volet, incogitantiæ potius & ignorantiæ, quam beatarum mentium contemptui cupiet assignatas? Ps. 90.

Imo etiam neglectus illius, & omissionis causam satis probabilem dispicere mihi videor in eorum conatu & instituto. Nam quia totas animi vires in Regularibus ex humana Hierarchia proturbandis & exterminandis occupant, nihil sibi pro Cœlesti reliqui faciunt, sed *euertunt sensum suum, & declinant oculos suos vt non videant Cælum.* Euenit autem iusto Dei iudicio vt de cœlestibus Angelis loqui nihil possint, qui terrestres omni opprobrio pessundant. Ego igitur locum hunc vt vacuam possessionem adeo: illud certè lucri facturus apud Aurelium, vt criminari non possit *nihil hic singulare reperiri, præter repetitos vulgarium cantilenarum susurros.* Apud æquos autem & Theologos Iudices, vt certa hæc & solida de Hierarchia doctrina censeatur, quæ ritè à suo principio repetita est. Denique apud Deum, vt Israëlitarum priuilegio me instruat, dicatque *Ecce ego mitto Angelum meum qui præcedat te, & custodiat in via* tractatus istius, *& introducat in locum,* Hierarchiæ, *quem præparaui. Obserua eum, & audi vocem eius* Hierarchizantis, *inimicus ero inimicis tuis, & affligam affligentes te; præcedet que te Angelus meus.*

Eius prætermissionis causa ex aduersariorum animo ducta. Dan. c. 13. Exod. c. 23.

DE SVPREMA HIERARCHIA QVÆ EST *Augustissima Trinitatis.*

CAPVT I.

OMNIPOTENS, adorande, colende, *posuisti tenebras latibulum tuum*, etiam vbi *lucem habitas inaccessibilem*: cuius maiestatē scrutari si volo, à gloria opprimendum minatur Sapiens: nullo vt hymno dignius tua prædicetur natura, quam silentio. Quod tamen aut in scripturis tuis reuelare dignaris, aut quod ille magni consilij Angelus acceptum à Patre nobis nunciauit; *cum pro sua in salutem nostram beneficentia, in eorum numerum qui mysteria enunciant adscriptus est*; ore licet mortali, post Theophorum Ignatium tibi dilectum, appellare audemus *Incomparabilem Dei Patris omnipotentis Diuinitatem, Domini Regnum, Spiritus sublimitatem*, & dicere, esse te Patrem *à quo omnia*, Filium *per quem omnia*, Spiritum sanctum *in quo omnia.* Esse te Patrem Principium sine Principio; Filium Principium de Principio: Spiritum sanctum terminum Principij, in quo Diuinæ processiones consistunt. Tibi Patri auctoritatem dari, Filio & Spiritui Sancto non dari subiectionem. Gradum inter vos nullum esse, vbi nullus maior, aut minor est: ordinem tantùm originis reperiri, qui nullum auget aut minuit plusquam alterum. Esse in te *Patre vnitatem, in Filio æqualitatem, in Spiritu Sancto vnitatis*

Quomodo concipienda sit in Trinitate Hierarchia. Dionys. c. 4. cœl. Ignat. epi. ad Trallia. Hugo in ep. ad Rom. q. 282. 283.

& æqualitatis concordiam. Quia sicut vnitas est principium numerorum, sed ipsa non habet esse ab alio numero; sic & Pater cum sit omnium causa, non habet causam. In Filio autem est prima distinctio, & discretio, & prima pluralitas, & secunda personalis vnitas: & si habet esse à Patre, nec Pater est, nec diuersus ab eo in natura, sed in omnibus æqualis & consubstantialis illi: Spiritus vero sanctus sic est ab vtroque, vt sit vtrique æqualis. Esse denique in te *Patre, summam omnium originem: in Filio perfectißimam pulchritudinem: in Spiritu Sancto beatißimam delectationem.* Tu sacra Trinitas Hierarchiæ omnis forma & exemplar es, *sacra supra omnem cogitatum, Principatus in vltimate Principalitatis, & Princeps at que Principium ex temetipsa & non aliunde: nec Principatus est in te, vel apud te susceptum vel iniunctum officium, quin potius pura ac vera, essentialisque nobilitas tua.* Tu Sanctissima Trinitas *Pura es sine omni dißimilitudine*, quia idipsum es totum & concordans vnum *Plena verò luminis æterni*, non quasi illuminata, quoniam ipsa lumen es: *Et non indigens simul omnis Perfectionis*, quia totum habes & possides, & es ipsa totum quod possides. *Purgatio, Illuminatio, Perfectio, super Purgationem, super Illuminationem, ante Perfecta.*

Guil. Pari. 2. P. de vn. p. 2. c. 140.

Dionys. c. 3. cœl. Hugo in eum locum.

SS. Trinitas fons actuum Hierarchicorum.

Purgatio Patri assignatur, qui vt naturæ, sic puritatis substantialis fons est, & origo. Illuminatio Verbi est & Filij, cui veritas & sapientia competit; vt pote per intellectum, & ipsius naturæ Diuinæ, omniumque attributorum intelligentiam genito. Perfectio denique Spiritus Sancti, qui Bonitas ipsa & Caritas substantialis cum sit, dicitur & est vinculum Perfectionis, seu nexus perfectè vniens Filium cum Patre: vt Filius qui a Patre procedit per generationem, affectu & voluntate reuertatur ad Patrem. Sed hæc de ineffabili Hierarchia satis: Quæ quoniam aliarum *forma & exemplar* est, quædam in ea maximè consideranda sunt.

In Hierarchia Trinitatis non est Principatus.

I. In hac Trinitatis Hierarchia Principium est, non Principatus: nemo enim Catholicus vnquam Patrem Filij Principem appellauit; nonnulli causam, omnes Principium dixerunt: vt explicatum communissimè nomen Hierarchiæ, non sacrum Principatum, sed sacrum Principium significare debeat. Ex quo apertè deducitur Hierarchizare posse aliquem, qui Princeps non sit, neque *in sublimi Ecclesiæ gradu inter magistratus collocatus*, quod requirit Hallier: cum in Trinitate ordinem habeamus Hierarchizantem sine Principatu.

Hinc refellitur doctrina Hallier. in vin. p. 388.

Tres Trinitatis Virtutes totidem in creatis constituunt Hierarchias. Quo id fiat ordine.

II. Deus iam in tribus Personis subsistens, & in se habens suam, vt ita dicam, plenitudinem, & perfectionem, intelligitur à nobis extra se agere posse: sic tamen vt diuersus sit ordo actionis illius extraneæ, ab ordine actionis intrinsecæ. Nam cum sermo est de Processionibus Diuinis, priùs origine sunt ea quæ Patri, quam quæ Filio, aut Spiritui Sancto assignantur. Quando autem extra se actiuus cogitatione nostra comprehenditur, primo bonus, tum sapiens, vltimo potens, animaduertitur. Ad hunc modum Principi vero & perfecto in Hierarchia creata constituendo, tria necessaria sunt bonitas, sapientia, potestas executrix: prima dos perficit, secunda illuminat, tertia purgat. Idem in singulis Hierarchiæ vnius gradibus ordo reperitur, neque aliam videbis in enumerandis Ecclesiæ tribus Hierarchiis differentiam, vt cum eo ventum fuerit, huius prototypi recorderis.

In Trinitate non est

III. In Hierarchia diuina Pater dat esse Filio: hic accipit à Patre, & simul cum eo dat Spiritui Sancto. Hic vero habens ab vtroque, neutri Personarum illarum

illarum, imo etiam alteri nulli dat illud esse; sed satis est quod in se vitam habeat, quod viuat in se. Ita in creata Hierarchia sufficit quod Princeps sacrum illud & diuinum, ad quod spectat Hierarchia, dat secundo gradui, & iste cum primo dat tertio; hic autem sic accipit vt nemini donet, sed secundum id quod accipit, viuit. Post hæc si pergunt Aurelius & Hallier ad Hierarchiæ rationem, exigere omni necessitate actionem Principis in subditum; à Diuina, si videtur, Spiritum Sanctum excludant.

Actio transiens in subditum.

IIII. Vt id fiat dilucidius, considera in Hierarchia Diuina non conuenire Spiritui Sancto rationem Principij aut dantis, sed tantum accipientis & termini; & per istam ineffabilem receptionem naturæ diuinæ, esse tertiam Trinitatis Personam in Hierarchia Diuina, vt absque scelere aliquam, vt ita dicam, sine vlla mutatione Passionem ab Hierarchia non possis excludere. Cui non repugnat D.Thomæ doctrina, vbi pronunciat subtracto motu ab actione & passione, nihil remanere nisi relationem. Actio igitur illa ad extra, qua Spiritus Sanctus dat esse sanctum creaturis, non est ratio illum constituens in Hierarchia Trinitatis: alias ante mundi molitionem Hierarchia in Augustissima Trinitate, nulla fuisset. Cur ergo tantopere triumphat Aurelius cum Angelos infimos in Angelica Hierarchia, ideo reponi dicit, quod homines Hierarchizent? Cur Fr. Hallier eosdem Angelos ex eo quod in alios Angelos nihil agant, negat esse propriè in Angelica Hierarchia? Tam enim esse propriè debent in Angelica, quam Spiritus Sanctus in Diuina; neque magis in ijs ratio Principij quærenda est, quam in Spiritu Sancto. Et vniuersè loquendo in Hierarchijs istis constituendis, non semper necessariò attenditur quid agant in inferiores naturas ad extra: possunt enim de Hierarchia esse, & nihil exteriùs in subditos producere. Et si qua pars creatarum Hierarchiarum alterius respectu actiua est, id habet præcisè, non vt est in Hierarchia, sed vt in superiore quam altera in quam agit: quod ad ordines singularum Hierarchiarum, & ad ordinum singulorum gradus extendendum est. Et tamen hic murus aheneus istorum est, vt negent tertium Hierarchiæ Ecclesiasticæ gradum esse de Hierarchia, quia non agat in inferiora. Non hoc diceres Aureli *si naturam Hierarchiæ generatim* in eius idea, & forma spectare potuisses. Sed & hoc alibi videbis, descendendo ad res creatas.

Spir. S. non est in Hierarchia Trinitatis per actionem in creaturas.

D.Th. 1. P. q. 45. a. 2. & 3.

IESU CHRISTI ET MARIÆ DEIPARÆ QUÆ pertinent ad Hierarchiam contemplatio.

CAPUT II.

INFINITÆ Maiestatis Thronum igneum vidit Daniel igneis rotis circumactum: cui subiectus *fluuius igneus rapidusque egrediebatur à facie eius: millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei.* Hunc fluuium si de ineffabili diuinæ bonitatis in homines eluuione, deque supremo & vnico eius effectu; Verbi Incarnatione, sanctissimaque Christi Humanitate explicuero, quis reprehendat? Si de Matre ipsius intellexero, quæ *sola pons est, per quem Deus ad hominem descendit:* & ad Angelos post Deum facturus gradum, in medio immoratus fuero,

Iesu Christi & Mariæ encomia.

Dani. c. 7.

Maria Pons Dei.

Procl. orat. de Christi natiuit.

Dionyſ. l. de Diuinis Nom. c. 4.

quis iure coarguat? *Nonne diuinus amor bonus, boni, & cauſa boni* primum in illud ferri debet, quo melius nihil ſub Deo aſpicit? Nonne ardoris & incendij riuum in Seraphinos ab duplici illo fonte manare oportet? Niſi forte fluminis ignei ſimilitudine Filio conceſſa, Matrem cum Ezechiele videre mauis

Ezech. c. 1.

velut aſpectum arcus cum fuerit in nube in die pluuiæ, quæ Angelos homineſque diuinæ caritatis inundat oceano. Arcum inquam, & *compactam ſedem* cui Deus inſideat, multò conſtantius quam toti Thronicæ Hierarchiæ. Nubem inquam, imo matricem aquarum, quam Deus poſuit aſcenſum ſuum, eoque ſibi propinquiorem fecit, quo & à terrenis ſordibus defæcatior, & æthereæ leuitatis magis particeps extitit. *Quemadmodum enim quæ eſt proportio leuitatis ad leuitatem in corporibus, eadem eſt altitudinis ad altitudinem in locis, & ſitibus ſuis naturalibus: ſic quæ eſt humilitatis ad humilitatem hic, vel etiam in patria, ea eſt ſublimitatis ad ſublimitatem in gloria: vt quemadmodum ignis tantò eſt in loco ſuo & ſitu naturali aëre altior, quantò eſt eo leuior: ſic ipſa beatiſſima Dei genitrix tantò eſt cæteris electis ſede gloriæ ſublimior, quanto humilior eſt. Et ipſe Chriſtus Dominus ſecundum quod homo, eſt tantò omnibus cæleſtibus virtutibus, omnibuſque ciuibus cæleſtibus eminentioris gloriæ, quantò adhuc etiam eſt, non ſolum fuit, humilitate maiori præditus.*

De Chriſti & Mariæ humilitate & gloria præclare philoſophatur. Guil. Pariſ. l. de Morib. c. 10. V. & Rich. de S. Vict. expo. in Cant. p. 2. c. 39.

Chriſti & Mariæ caritas.

Poſſum ire per cæteras virtutes, & vtriuſque in ſingulis ſublimitatem admirari. Sed me rapit vna caritas quæ rebus omnibus pretium facit, vt *ignitum* quoddam *aurum*, nobilis Hierarchiæ finis, deifica ſimilitudo, & repugnantes adeò naturas æterno nexu deuinciens. Quiſquis amat ſe amat, vel agnoſcēte Auguſtino *ſic conditam eſſe humanam mentem, vt nunquam ſe non diligat.* Imo etiam teſte Diuo Thoma, *amor quo quis diligit ſeipſum, eſt forma & radix amicitiæ*: & amare ſeipſum *non ſecundum naturam ſenſibilem; ſed ſecundum rationalem, vt ſibi velit ea bona quæ pertinent ad perfectionem rationis, præcipuè ad caritatem pertinet.* Amat autem ſe vel in ſe, vel in altero: in Deo, vel in creatura: & ſic amat vt vel alterum ſibi, vel ſe alteri coniungat. Inclinatio enim & pondus, vt ſic dicam, dilectionis petitur ex vnitate diligentis & dilecti, vnde dictum

Auguſt. l. 14. de Trin. c. 14.
D. Thom. 2. 2. q. 25. a. 4.

1. Cor. 6.

qui adhæret meretrici vnum corpus efficitur: erunt enim duo, inquit, *in carne vna: qui autem adhæret Domino, vnus ſpiritus eſt.* Itaque quò aliqua duo magis inuicem amant, magis vnum ſunt; quò magis vnum, magis amant. Hinc diuerſi amores, quatenus quis ad alium accedit amplius, aut amplius recedit. Pater & Mater filium amant, vt aliquid ſuum, & plus ille: filius patrem amat & matrem, vt eſt eorum aliquid: frater fratrem, vt ambo ſunt vnius & eiuſdem principij. Deus autem ſe amat vt penitus vnum. Chriſtus ex duabus naturis compoſitus, dilectionem, vt cæteras actiones, habet Theandricam: id eſt, explicante S. Damaſceno, humana ipſius actio deitate perfuſa nec diuinæ actionis expers: diuina ſimiliter humanæ actionis expers non eſt. Amat ergo Theandricè ſe Deum, & eundem ſecum ſubſtantialiter, non quidem in identitate naturæ, ſed ſuppoſiti: quæ res efficit vt tanta iſta non ſit dilectio, quanta ea qua ſanctiſſima Trinitas ſe diligit. Deinde amore fertur in Magnam Virginem, vt ipſa eſt aliquid ſui, & ipſe aliquid eius. Amat enim vt eximia ſuæ redemptionis prærogatiua purpuratam, & primarium ſui ſanguinis effectum: qui nihilominus eſt eius aliquid quia filius, ex puriſſima eius ſubſtantia formatus. Ex aduerſo Virgo dulciſſima dilectionem illi rependit vt ipſa eius aliquid eſt, creatura, filia, redempta, gratijs cumulata, ad ſupremæ dignitatis apicem euecta. Et vt ipſe aliquid eius eſt, filius, &

Ariſt. l. 8. & 9. Ethic.

Amor Chriſti Theandricus.

Damaſc. l. 3. de fide orth. c. 19.

Chriſti & B. Virginis amor mutuus.

alumnus. Quod licet obscurius, tangere dici potest Methodius, cum Mariam salutat *dignam Deo sedem, dilectionis Dei thesaurum, humanitatis filij fontem, Spiritus Sancti vmbraculum.*

Method. in Thren.

Iam vero nostræ salutis auctorem gignendo, non vni sibi, sed *verè pro nobis genuit*, vt loquitur Damascenus, dicta iure meritissimo à S. Athanasio *noua Eua, mater vitæ, variegata ad primitias vitæ immortalis omnium viuentium:* fecit enim Deum fratrem nostrum, cui fidenter dico *hoc nunc os de ossibus meis, & caro de carne mea: Neque cōfunditur fratres suos vocare.* Quamobrem à Deo diligimur non tantùm vt creaturæ, sed vt fratres per naturam, vt filij per redemptionem: à Magna Matre vt aliquid eius, videlicet filij sui fratres, & redempti in natura, quam ipsi donauit. Nos ergo vtrumque diligimus vt aliquid eorum, Dei creaturæ, Christi fratres, & filij redemptionis, Mariæ filij adoptionis. In quo sole clarius apparet quantò perfectius B. Virginem Christus, & hunc illa diligat, quam nos illum, & ille nos. Quid enim cum eo amore conferri potest, quo diligit mater infantem vteri sui, quo pater filiam, & filius matrem?

Christi & B. Virginis amor in nos. Damasc. l. 3. de fide ortho. c. 12. Athan. in Euang. de Sanctiss. nostr. Deipara.

Huius ergo dilectionis fructus, & effectus meritum est: & quidem in Christo nobilissimum. Nam cum amor meritorius sit, amor inquam amicitiæ maximè, qui erga alterum, Christus amans se, & Patrem amat, illum quidem alterum à se, sed non amat Patrem, & se Deum alterum, sed vt in eadē natura aliū. Itaque cum ratione alterius est maxima vnitas, idcirco maxima & excellentissima ratio meriti. Sequitur pro rata Mater, magis vnum cum ipso per maternitatem, quam vlla quælibet creatura. Quare cum aliter Deum quam nos diligat, & eius substantia sit illi intimè coniuncta; equidem illi caritatem alterius à nostra speciei non assigno: sed hoc dico, immensum in modum magis illam esse meritoriam, quam nostra sit; & non tantùm pro nobis impetrandi & satisfaciendi vim cum alijs, & præ alijs sanctis habuisse: verum etiam gratias meruisse nostras merito congruo, quas Christus condigno. Quod Idiotæ viro sanctissimo doctissimoque cogitatum videtur, cum diceret *cæteros sanctos iure quodam patrocinij pro sibi specialiter commissis, plus prodesse in curia altissimi, quam pro alienis: beatissimam verò Virginem Mariam, sicut est omnium Regina, sic & omnium Patronam, & aduocatam, & curam illi esse de omnibus.* Est enim communis omnium Mater, vt Christus Pater; & si Pater materque thesaurizare debent filijs, cum sciamus esse in Christo omnes thesauros sapientiæ & gratiæ Dei absconditos, quidni Virginem admirabilem sub eo, & per eum omnium gratiarum thesaurum appellabimus, aut vt maluit Proclus Constantinop. *salutaris reconciliationis panegyrin?* S. Bernardus certè vbi parcior in eius laudes videtur, prædicari tamen illam cupit *electam ex omnibus, prælatam omnibus.* Magnificari *gratiæ inuentricem, mediatricem salutis, restauratricem seculorum. Et hæc,* inquit, *mihi de illa cantat Ecclesia, & me eadem docuit decantare.* Gerson quoque hoc loco non indignus audiri, iure cœli & mundi Reginam vocari scribit, cum habeat *præeminentiam & virtutem influxiuam super omnes: principatum dimidij regni Dei, si sic dici potest, sub typo Esther & Assueri. Regnum quippe Dei consistit in potestate & misericordia.* Quod si negari non potest sanctos alios, eo quod Deo placent, gratiam sibi & gloriam condignè mereri, alijs autem impetrare: aut si mauis, vt communiter loquuntur, congruè mereri auxilia quædam gratiæ, adeò vt meritum quodlibet in eo sit

Christus de condigno meretur. Maria de congruo.

Idiota in Præfa. contemplat. de Maria.

Proclus CP. hom. de natiuit. Christi. Bern. ep. 174. ad Lugdun.

Mariæ virtus influxiua. Gerson.

positum quod quis Deo placeat; illa quæ *sola sine exemplo placuit altißimo*, *à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum*, quanto vberius nobiliusque assecuta est, vt non sibi tantùm, sed etiam nobis vt filijs mereretur; nos vt aliquid suum bonis afficeret, nos vt redemptionis effectus ipsa instrumentorum præcipuum adiuuaret?

IESV CHRISTI ET MARIÆ DEIPARÆ Actus Hierarchici.

CAPVT III.

Christi actio in inferiora. MEDIATOR Dei & hominum homo Iesus Christus volens facere vtraque vnum, & gloriam in excelsis Deo, in terra hominibus bonæ voluntatis suæ pacem procurare, magni Consilij in reparandis Angelorum ruinis, & facienda humani generis salute Angelus, ante omnia diuinas illustrationes Angelis partitur, in homines postea refundendas. *Mos enim hic est diuinitatis sanctißimus, per prima, secunda, & inferiora ad diuinißimam suam lucem deducere.* (Dionys. c. 5. Eccles.) Itaque in communem vtriusque naturæ Reginam primò agit, suam nostrumque omnium matrem, quam verè mediatricem, & salutis nostræ cooperatricem agnoscimus. (*In Mariam.*) Angelis deinde se suaque bona communicat, & quidem longè quam nobis perfectius, vt pronunciat Dictator eximius: interque cæteros, sublimibus illis Spiritibus qui sanctissimæ Triadi sunt immediatè subiecti. (*In Angelos.*) *Illos enim dignos esse qui Iesu participes fierent existimare debemus, non in sacrè fictis imaginibus per modum figuræ Deificam similitudinem exprimentibus: sed tanquam verè ad ipsum accedentes proximè in prima participatione cognitionis deificorum eius luminum: quodque eis summè concessa sit Dei imitandi potestas, & participes sint pro captu suo in prima efficaci virtute diuinarum eius humanarumque virtutum.* (Idem c. 1. Eccles. Idem c. 7. cœl.) Ac paulò infra sublimes hasce naturas ab ipso Iesu quædam de Incarnationis mysterio immediatè discere declarat: *Iesumque ipsum eas per se docentem, ac primum eis suam in homines benignitatem explicantem.* Post Angelos Pontificem ipsum instruit, vt sibi ex hominibus coniunctissimum, & sacræ omnis actionis inter homines Principem; dicente magno Hierophanta, *Diuinorum Pontificum ordo, primus eorum est qui Deum vident. Summus autem & postremus rursum idem est, in eo enim & absoluitur & expletur omnis Hierarchiæ nostræ distinctio. Vt enim Hierarchiam omnem videmus in Iesum desinere, sic vnamquamque in suum Pontificem.* (*In Hierarchas.* Idem c. 5. Eccles.)

In homines. Iam verò quid nobis contulerit Dei virtus, Patris sapientia, vnigenitus qui est in sinu Patris, factus pax nostra, & propitiatio pro peccatis totius mundi, superfluum est dicere. Nam de plenitudine eius omnes quid non accepimus? Id tantùm meminisse oportet, Iesum esse principium Hierarchiæ, viam, veritatem, & vitam, ostium quo intratur ad Patrem, siue vt magistri verbis loquamur, esse *lucem Patris, quæ est, quæ vera est, quæ omnem hominem venientem in hunc mundum illuminat, per quem nobis ad Patrem lucis auctorem aditus patuit.* (Idem c. 1. cœl.)

Christus exemplar Hierarchiæ. Addo & istud non animaduersum vulgo, non tantùm principium, sed & exemplum esse omnis Hierarchiæ. Quod in S. Dionysio tam est apertum, vt putidæ sit diligentiæ locos corrogare, quibus diuinorum mysteriorum ritus, & Hie-

& Hierarchicas Pontificis actiones ad Christi Iesu similitudinem reducit. Idem Eusebij Theologia grauis sanè & subtilis in hunc modum ab alto principio edisserit. Voluit Deus in Hebræa, quam per Mosen fundabat, religione, inuisibilium, & diuinarum rerum species quasdam exprimere. Fecit igitur prophetam illarum spectatorem & conscium, addito mandato *fac secundùm exemplar quod tibi in monte monstratum est.* Viderat autem in eo monte, diuinam naturam principium omnis boni & fontem, omnia potentem, omnia confirmantem, viuificantemque propria & conuenienti imagine cum oleo posse conferri: naturam inquam simplicissimam simpliciter consideratam cum oleo simplici conuenire. Quatenus autem in ea comprehendi & considerari possunt compluria, vt quod regnare possit, quod prouidere, quod iudicare, quod homines amare, quod eis salutem afferre, & eiusmodi alia non iam cum oleo simplici & puro, sed cùm vnguento quod est *commixtum migma* debere comparari. Hoc igitur oleo, & hoc vnguento primum, solum, & totum vnctum esse Verbum Dei, Deum de Deo, vnigenitum gignentis æterna communicatione. Hactenus non malè Eusebius: cætera quæ nonnunquam Eusebium sapiunt, clementi explicatione correcta prosequimur.

Euseb. l. 4. de Demon. Euan. c. 15.

Exod. 25.

Christi oleũ & vnguentum.

Vidit idem Moses eundem vnigenitum in salutem humani generis humanam aliquando naturam assumpturum, & quasi Pontificem Dei & hominum mediatorem Patri Sacrificium oblaturum, quo eius iram aduersus homines esset penitus mitigaturus: ad cuius imaginem induxit Pontificem quem terrestri vnguento vngeret. Itaque vmbratilem quendam ac simulatum, non autem verum Christum & Pontificem, ad illius tamen instar expressit. Cui proinde vngendo mysticum confecit vnguentum, vt ostenderet humanam naturam per se spectatam, sine aduentitia Dei gratia, præstantioris cuiusdam fragrantiæ indigere: sed quæ Patris summi & ingeniti est, eam attingere memini fas esse, cum illud donum coëssentiali & consubstantiali filio reseruetur. Christum autem esse Pontificem spiritali delibutum vnguento, sic demonstratur. Ante Mosaïcæ legis vnguentum Deus Christos appellauit Patriarchas, nullam certè ob causam, quàm propter Sancti Spiritus, cuius participes erant, influxum. Eodem modo Messiam cœlesti vnguento vnctum à Patre, declarat Isaias, *Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me.* Sic vnctus, factus est Sacerdos in æternum, secundùm ordinem Melchisedech, iuxta Dauidis prophetiam. In qua notari decet tantam eius Sacerdotis speciem, tam augustam & diuinam fuisse magno illi Regi, & insigni Prophetæ obiectam, vt eum dominum suum appellet. Deinde illum æternum Pontificẽ, Sacerdotem quoque esse Dei altissimi, & confessorem Patris æterni, eiusdemque filium: atqui sine vnctione Sacerdos nullus esse poterat. Præterea animaduertendum non secundùm Aaronem, sed secundùm Melchisedech esse Sacerdotem, qui artificioso illo vnguento tinctus non est, & ante leges à Moyse scriptas fuit Sacerdos Dei altissimi: idemque virtute præstantior Abrahamo, vt qui eum benedixerit. Cæteri autẽ post eum vncti per eiusdem vnigeniti communicationẽ bonum illud consecuti sunt. Cuius maximè participes voluit Moses fieri Sacerdotes, Reges, & Prophetas: vt qui non tantum pro seipsis, sed etiam pro tota gente Deo sacrati essent. Ideo illos corporali

Ad formam Christi vnctus Pontifex.

Patriarchæ Christi appellati.

Ps. 104. Is. c. 61. Ps. 109.

Christus Sacerdos, secundum Melchisedech.

Heb. c. 7.

vnguento vnctos esse voluit, vt spiritalis, & interioris vnctionis signum esset, & Christos relatione ad eum qui talis verè esset, & diceretur, appellari. Hactenus ex Eusebio: quæ ad gentem Christianorum sanctam, & regale Sacerdotium nullo negotio transferri possunt.

Mariæ actus Hierarchici. Iam verò licet Deus immediatè per se se nobis Hierarchicarum gratiarum copiam elargiri possit, in operis tamen adeo præclari societatem & ministerium creaturas adsciscit, quæ se dicunt *ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei.* Primarium igitur, & nobilissimum, vt sæpe dictum, huiusce diuini ministerij instrumentum est Christi Mater, Virgo sanctissima, cui vt olim Salomon Bersabeæ supparem sibi thronum in cœlo erexit, quam vt Assuerus Estherem, dimidia regni sui parte donauit, quam Sol omnis iustitiæ, qui dixit de tenebris lucem splendescere, prodromum suum facit & auroram, de matrice auroræ natiuitatis ineffabilis rorem adeptus. Ministerium dico & instrumentum, ne quid suprà modum efferam cum recenti scriptore, qui dubium sibi esse scribit, an Deus amoris sui hominibus impartiendi curam omnem à se abijcere, & in B. Virginem penitus transferre voluerit. Hoc enim Theologo nemini venit vnquam in mentem dubitare, an otiante Deo sola Mater laboret, an donum illud perfectum ab alio, quàm à Patre luminum descendat? Eius ergo Princeps, maximeque vniuersalis actio Hierarchica est, nos homines ad filium deducere, quem ipsa nobis aliquando tradidit; aptissimè per scalam Iacob figurata, *quia*, inquit S. Fulgentius, *per ipsam Deus descendit in terras, vt per ipsam homines ascendere mereantur ad cœlos.* Qua de re S. Augustinus *fuit mater spiritu, non capitis nostri, quod est ipse Saluator, à quo illa magis spiritualiter nata est; sed planè mater membrorum eius, quod nos sumus: quia cooperata est caritate sua, vt omnes fideles in Ecclesia nascerentur, qui illius capitis membra sunt: corpore verò mater ipsius capitis.*

L'Archeuesque des grandeurs de la V. M. l.10.c.1.

Homines ad filium adducere.

Fulgent. Serm. de Laudib. Mariæ.

August. li. de Sancta Virg. c.6.

Conc. Basi. sess. 45. Quamobrem in Concilio Basileensi grauiter admonemur *inter omnes qui cælestem regem pro nobis interpellant, præcipuè ad gloriosissimam illam, & omni laude dignissimam Virginem Mariam recurrere, quæ quantò altior existit, tantò humilius ad nos respicit, omnes ad se trahere cupiens, pro quibus in vtero gestauit Saluatorem.* In particulari autem S. Cyrillus, Alexandrinus, ei attribuit omnia quæ Deus in salutem humani generis operatur. *Salue Virgo per quam S. Trinitas in vniuerso orbe glorificatur, & adoratur, per quam cælum exultat, per quam dæmones fugantur; per quam tentator Diabolus cælo decidit: per quam vniuersa creatura idolorum vesania detenta, ad veritatis cognitionem deducta est: Per quam sanctum Baptisma obtingit credentibus: per quam exultationis oleum consecratur: per quam toto terrarum orbe fundatæ sunt Ecclesiæ: per quam gentes adducuntur ad pœnitentiam: per quam Prophetæ prænunciarunt: per quam Apostoli salutem gentibus prædicarunt: per quam mortui exsuscitantur: per quam Reges in Sancta Trinitate regnant.* Hæc gloriosè prædicabat Cyrillus, audiente plaudenteque Synodo Ephesina, cui cum summa potestate præerat: cuius proinde hac in parte doctrinæ derogari salua fide non potest. Neque tantùm eius opera extincta est vanissimorum Idolorum seruitus, sed etiam de hæresibus per eam profligatis, quæ difficillima est purgationis Hierarchicæ portio, canit Ecclesia *sola cunctas hæreses interemisti in vniuerso mundo.* Quod olim dixerat S. Sophronius *Hæc est virgo quæ sola interemit hæreticam prauitatem, sola post Deum quæ nos confirmat in omni veritate.* Idcirco

Cyrill. Alex. hom. habita in Concil. Ephes.

Omnia bona Ecclesiæ conciliare.

Idola & hæreses profligare.

Sophron. Serm. de Assumpt. Mariæ.

circo rectè ab eodem S.Cyrillo dicta *sceptrum rectæ doctrinæ*, qua hæreses omnes tanquam vas figuli confractæ sunt.

Cyril.cit.

Concludo locum hunc de Christo & eius matre benedicta verbis melleis, incerti licet apud S.Bernardũ auctoris, *Christus ergo fons latens & occultus in cælis, fons patens & apertus in terris; illic de vtero Patris, hic egreditur de vtero Viginis. Illic viuens terram irrigat viuentium, hic moriens terram morientium. Illic diuiditur in quaternarium admirabilem, hic in dulcem. Dulcis dominus, dulcis domina quia ille dominus meus, misericordia mea; hæc domina misericordiæ porta. Ducat nos mater ad filium, filius ad Patrem, sponsa ad sponsum, qui est Deus benedictus in secula.*

Serm. 2. de Natiu. qui incipit *exultate fratres.* Inter opera S. Bernard.

DE HIERARCHIA ANGELICA IN COMMUNI disputatur. Ac primum, Quo in Angelorum statu sit admittenda quæritur.

CAPVT IIII.

DVM mysticam Iacobi scalam contemplamur, commeantes per eam beatissimos illos spiritus æquum est salutemus. Tres eorum status se se nobis objiciunt, in quibus Hierarchicum ordinem requirere possimus. Primus viæ, qui ante homines conditos: alter gloriæ, sed nondum consummatæ, qui modò peragitur; tertius gloriæ vndecunque perfectæ, qui iudicij diem in beata æternitate sequetur. Extremi duo solos spectant Angelos; medius cum nostris rationibus coniunctus est. Primus Angelum constituit in periculo amittendæ gloriæ: Secundus essentialem beatitudinem securam illi reddit, & perpetuam, penitusque immutabilem; sed ex accidenti aliquid superaddit, quod eius operæ, &, dicere liceat, labori conueniat. Tertius accidentia illa sic complet, vt iam amplius adijciendum sit nihil, sed tantùm parto fruendum. In primo sibi militauit: in secundo sibi triumphat, & nobis militat; in tertio nobiscum exacto militiæ tempore triumphabit.

Tres Hierarchiæ Angelicæ status.

Et fuisse quidẽ in statu viæ in illis Hierarchiam, & in ea superiores inferioresque ordines ex natura sua; quique superiorem habebant naturam, illis gratiam prælationis datam (si quidem pro modo perfectionis naturalis gratiam acceperunt) nemo vt arbitror ibit inficias. Esse autem modò in secundo statu Hierarchiam inter illos ad Dei gloriam, & salutem nostram procurandam, etiam aduersarij agnoscunt, qui tertium Hierarchiæ ordinem, eo tantùm nomine reponunt in Hierarchia. Qui licet beati sint, totamque suam essentialem beatitudinem ab infinitæ perfectionis speculo hauriant; quomodò possint nihilosecius ab Angelis alijs illuminari & perfici docet Theologorum apex D.Thomas, & erit nobis locus ille inferius necessario tangendus.

Primus præteryt, secundus huius seculi est.

D.Th. 1.P. q.62.a.6.

Idem 1. P. q.106.a.4.

At verò in tertio statu perfectæ, & omni ex parte consummatæ beatitudinis, Hierarchias Angelicas non fore quoad officia illa & actiones, quæ in prioribus statibus habentur, & ratio declarat & auctoritas. Cum enim nulla post iudicium superfutura sit hominum salus promouenda, quis

Tertius futuri, in quo Hierarchia ex parte euacuabitur.

dubitet quin finis illius media sint superuacanea? Tunc videlicet cum Christus *tradiderit regnum Deo & Patri, cum euacuauerit omnem Principatum, & Potestatem & Virtutem*, id est explicante S. Augustino, cum amplius necessaria non fuerit, ideoque abolita gubernatio & dispensatio Ecclesiæ per Angelicos Principatus, & Potestates, & Virtutes *Quandiu* enim vt fusius S. Anselmus, *præsentis vitæ conuersatio tenetur, necessarios hactenus Angelicos Principatus, & Potestates, & Virtutes habemus, per quorum dispensationem gubernemur, & bona operari, & mala superare possimus, ac virtutibus illustremur. Sed & homines necesse est nobis præsint Pontifices, & Presbyteri, ac Diacones, & sint Reges, & Consules, alijque Principes. Sed in futuro seculo euacuabuntur omnes huiusmodi prælationes, ibi iam nulla earum nobis erit necessaria.* Idem sentit Alensis, idem D. Thomas, mansuram post iudicium distinctionem graduum, non executionem officiorum, eorum videlicet quæ ad finem illum perducunt.

1.Cor.15. August. li. 1. de Trin. c.8. Anselm. in eum Pauli locum. Alens. 2. P. q. 41. mem. 4. a. 1. D. Th. 1. P. q. 108. a. 7.

Aliqua tamen ex parte perennabit. Ori. Hom. 11. in Num.

Nam quæ cum fine iam comparato possunt consistere, aboleri non debent. Quemadmodum aliud est militarium ordinum in pugna officium, aliud in triumpho. Origeni etiam credibile videtur Angelos, eorum quos è diuersis gentibus ad fidem & virtutem instituerint, fore in seculo futuro Principes. Quemadmodum si quis ciuitatem aut gentem vniuersam ad fidem adducat, eique postea præficiatur Episcopus & Princeps. Quamobrem ex tribus propositis, considerandus nobis tantùm remanet secundus status, vt eum intimè perspectum habeat Ecclesiæ Hierarchia, per quem regitur ipsa, & secundum quem ordinatur.

QVOTVPLEX IN GENERE SIT ANGElorum Hierarchia.

CAPVT V.

Cur in Angelis distinguantur Hierarchiæ. D. Th. loco mox ci.

DE Hierarchiæ definitione quæ sunt explicata superiore libro, ea in Angelis apertam habent significationem; est igitur in diuisione laborandum. Ordinem multitudinis sub Principatu existentis, vult D. Thomas attendi per respectum ad finem: vbi ergo diuersi sunt fines, aut etiam diuersa media non subordinata ad eundem finem tendentia, quemadmodum homini & Angelo videmus accidere, vnus & idem ordo esse non potest. Sunt autem diuersa media, quando sunt diuersi Principes, aut diuersi qui ordinantur. Ita D. Thom. ordinum diuersitatem peti docet secundum diuersa officia & actus. Fuit ergo Magistro causa ordines, & Hierarchias in Angelicis mentibus post, scripturæ oracula distinguendi.

Totalis Angelorũ Hierarchia.

Tota verò Angelorum societas in tres primùm Hierarchias distribuitur, communem quandam Hierarchiam conflantes: in qua primus ordo eos continet, quorum principes proximè Deo subijciuntur: quorum ratione hoc habere dicitur dignitatis tota hæc Hierarchia, vt à Deo immediatè purgari, illuminari, perfici censeatur. Secundus eos qui primis intermedijs Deo subijciuntur, & ab eo illustrationes accipiunt. Tertius infimos, qui per secundos illuminantur à primis, seu potius per primos & secundos à Deo. Sic Heraclides

quidam Cappadox iam olim dicebat *Primos ordines habere magistram summam Trinitatem: secundos autem discere à primis: tertios à secundis, & sic deinceps vsque ad extremos.* Huic totali Hierarchiæ Principem diximus destinatum fuisse Luciferum. Rursus Hierarchiarum illarum singulæ, tres iterum Ordines numerant, seu particulares Hierarchias: quarum prima constat Seraphim, Cherubin, Thronis. Secunda in Dominationes, Virtutes, Potestates diuiditur. Tertia Principatus, Archangelos, Angelos nobis notiores complectitur. Hæc communia. Heraclides Cappad. ep. ad Lausum Præpos.

Istud ex Dionysio non fortasse omnibus obuium: in istis quoque particularium Hierarchiarum singulis, tres gradus reperiri, supremum, medium, & infimum: vt omnis illa præstantissimorum ciuium multitudo distinctissimè ordinata sit. Nam Seraphim clamant alter ad alterum, dum primi secundos participes faciunt diuinarum illustrationum. *Imo etiam* (inquit Theologus) *secundum seipsum vnusquisque & cælestis, & humanus animus speciales habet & primas, & medias, & vltimas ordinationes, & virtutes ad iam dictas, per vnumquemque Hierarchicarum illuminationum proprias anagogas proportionaliter manifestatas.* Quas sequenti capite nominat Essentiam, virtutem, & operationem. Mens enim quælibet, ait S. Maximus scholiastes, habet essentiam, secundum quam primùm existit: virtutem secundum quam perdurat: efficientiam secundum quam propria faciens piè agit. Sed hæc obiter, vt vult ipse Dionysius, quæ tamen πάρεργα non fuerint, si ex ijs meminerit lector, omnia in Hierarchia tria esse, & ea summum, medium, infimum. *In singulis Hierarchiarum ordinibus tres gradus.* Dionys. c. 10. cœl. S. Max. in eum locum.

Itaque Seraphinorum sic diuisorum (& eadem est aliorum ratio) vna est tota Hierarchia particularis, quem vocamus Ordinem, & in eo sui gradus: neque aliter intelligebat Magister cum diceret, *Cœlestium naturarum innumerabiles ordines esse.* Quod & D. Thomas more suo plenius explicans, asserit Angelorum ordines & officia non cognosci à nobis nisi in communi: esse autem cuilibet Angelo suum proprium officium, & proprium ordinem in rebus, qui nobis sit incognitus. Origenis quoque sententia ab hoc loco non abludit, multos malos spiritus fornicationis esse, qui vni Principi pareant, multos auaritiæ, & ita singulorum vitiorum. Eodem ergo, si non meliori iure, dicere possumus dari vt in malis pro vitijs, sic in bonis pro virtutibus politiam quandam, & Hierarchiam: vt multi sint destinati ad procurandam castitatem, multi ad patientiam, & ita de alijs, quorum vnus aliquis sit Princeps & Hierarcha. Quæ doctrina placuit olim Alensi. Et fortasse non inscitè dixerit aliquis, Theologicis virtutibus in homine ingenerandis, præesse primam Hierarchiam, cum illæ Deum pro termino, & obiecto formali habeant. Secundam verò ijs præsidere virtutibus quæ Deum pro termino proximo habent, qualis est Religio, Pœnitentia, & similes. Tertiam denique eas curare virtutes, quæ Deum vt terminum remotum respiciunt, creaturam autem vt proximum: quales dulia, hyperdulia, fortitudo, castitas, pietas aduersus parentes. *Angeli ordine virtutibus præpositi.* Dionys. c. 14. cœl. D. Th. 1. P. q. 108. c. 3. Ori. Hom. 15. in Iosu. Alens. 2. P. q. 37. memb. 3.

QVA RATIONE DISTINGVANTVR TRES in Angelis Hierarchiæ.

CAPVT VI.

Omnia reguntur per Angelos.

TERNARIVS Hierarchiarum Angelicarum numerus iucundam habet considerationem, si in earum distinctione inuestiganda defigitur. Quis enim laudabili curiositate non ducatur ad inquirendum, cur hæc in supremis mentibus distinctio à Theologo; cur in illa distinctione ordo eiuscemodi designetur? Id vero vt apertius edisseramus, meminisse conuenit omnes illos Hierarchicos gradus ex officijs duci, quibus beati Spiritus Dei gloriam, vel salutem nostram procurant, nosque regunt, & gubernant. Hunc autem esse in rebus constitutum à parente omnium ordinem, *vt inferiora corpora regantur per superiora, & omnia per spiritalem creaturam, & spiritus malus per spiritum bonum.* Illam denique spiritalem creaturam à Deo ipso regi per illuminationes in intelligibili puritate perceptas, vt sæpe monet S. Dionysius, quoque magis Angelica perfectio ad Deum accedit, aut ab eo recedit, cognitionem veritatis magis aut minus vniuersalem pro suo captu haurire.

Augnst. li. 3. de Trini. c. 4.

D. Th. 1. p. q 55. a. 3.

Constitutio supremæ Hierarchiæ. Arist. 12. Mepaph. in fine.

Dum hæc animo replicas, accipe & ex Aristotele, triplicem esse in vniuerso finem, Principij, scilicet Dei, Totius, & Partium. Dei est primò & per se gloriam suam in omnibus operibus intendere, quique sub Deo media disponunt, huius finis intentionem prærequirunt. Itaque debent aliqui esse Angeli, qui à Deo immediatè ordinationem & dispositionem mediorum & directionem accipiant, ea videndo in gloria Dei, vt à Deo intenta, siue in ipso Dei beneplacito, quod est quasi finis intentio. Proinde ad eos spectat consideratio, & intentio finis vltimi, & ex officio suo peculiari procurare debent finem Principis. Hæc est suprema Hierarchia, in eos Ordines distributa, quorum nomina respectum ad Deum, finem ipsum vltimum præferunt: hæc apta ad finem media reperit, ordinat, & executioni mandari curat, inferioribus reuelando.

Secunda & Tertiæ Hierarchiæ cõstitutio.

Huic subsunt, & illiusmodi reuelationes ab ea immediatè suscipiunt ij Angeli, quibus commissa est dispositio vniuersalis de rebus agendis, qui totius vniuersi bonum procurant, & in eo spectant quid agendum sit: quod quidem vt ipsum Dei gloriæ subijcitur, ita bonum singularum partium præcedit, vt longè nobilius. Hoc bonum promouent secundæ Hierarchiæ Spiritus, quorum nomina significant gubernationem communem, siue dispositionem. Et quoniam ex singularium partium bono totius bonum pendet & existit, ipsiusque partis bonum non curatur, nisi quatenus redundat in bonum totius: idcirco istorum est inferiores Angelos mouere, & dirigere: quibus, quorumque Hierarchiæ Tertiæ competit applicatio dispositionis illius ad effectum, seu executionem dispositorum operum in partibus, vt Regno, Prouincia, familia, homine: ideoque nomina ab executione sortiti sunt. Hi quæ sunt agenda vident in speciali suo fine; sic tamen vt debeant à superioribus erudiri, ita vt id quod pro suo officio meditantur, sit Deo placitum.

tum. Neque enim apud Danielem Princeps Persarum, Princeps Græcorum, & Gabriel prius ab altercatione sua desistere potuerunt, qua singuli partium sibi creditarum commodum appetebant, quam ab Angelo superiore discerent quid maior Dei gloria postularet. Dan. c. 10.

Sed opinor Doctorem, vt vbique, sic in ista maximè parte, Angelicum, vt seduli discipuli, audiamus, eiusque fidelissimum enarratorem Ferrariensem: ex quibus sic philosophari licet. Ad effectum quemlibet tres causæ concurrunt, Prima, Deus; vniuersalis, vt Sol; particularis, vt ignis, homo. In Deo vt prima omnium causa, vident beati omnes spiritus in genere, quicquid Deus vult, id propter suam velle gloriam, siue vt misericordiam, siue vt iustitiam, siue vt potentiam & aliquod aliud attributum commendet. Hæc est communis omnibus quasi speculatiua, confusa, & generalis, non autem practica & distincta cognitio. At non vident omnes quonam modo, dispositione, ordine peccatum Petri, exempli gratia, permissum, Deus in suam gloriam referat & ordinet; vtrum-ne se iustum puniendo, an condonando misericordem sit exhibiturus. Et licet aliquando peruideant velle Deum ex misericordia glorificari, non possunt tamen assequi qua tandem via id velit perfectum. Pone igitur Petrum in ipso peccati procinctu: obsistent iniquis eius conatibus tam custos Angelus, clienti suo peculiariter addictus, quam Ecclesiæ Præses Angelus, cuius interest in perfecto corpore nullum esse membrum habens maculam aut rugam. Neuter autem illorum scire potest, velit-ne Deus peccatum illud permittere: neque si permittat, qua tandem via in Dei gloriam cessurum sit. Tum Deus decernit permittere illum arbitrij sui viribus, & præcipiti voluntati: decretumque illud in diuina essentia, aut in lumine à Deo immediatè accepto videt supremæ Hierarchiæ Angelus, cuius officium est purè & vniuersaliter Dei gloriam procurare. Hic acceptum tradit inferioris Hierarchiæ illi Angelo, cui commissa est diuinæ cura gloriæ, non iam purè & simpliciter, sed in administratione vniuersi. Denique hanc iste reuelationem traducit ad Petri Custodem Angelum in tertia Hierarchia, qui gloriam Dei curat tantùm vt ad Petrum determinatam: nimirum vt de Petro, vel in Petro Deus glorificari debet, vel per iustitiam, vel per misericordiam. Cæterum primi illius Angeli vt nobilior, ita distinctior est cognitio, licet ex principio magis vniuersali hauriatur: inferiorum cognitione per gradus vt nobilitatem amittente, sic obscuritatem acquirente.

Alia distinguendarum Hierarchiarum ratio ex D. Th. 3. contra Gent. c. 8. & Ferr. in eum locum.

Exemplo res declaratur.

Atque vt hanc Ordinum distinctionem in medijs etiam clarius intueamur, sit exemplum aliud salutis eiusdem Petri. Eius prima & vniuersalissima causa est, Dei misericors bonitas, qua Petrum ad gloriam eligit: secunda Christi Passio: tertia particularis vt Pœnitentia, Martyrium, & eiusmodi viæ acquirendæ iustitiæ, & ad finem conseruandæ. Seraphinus salutem Petri videt in Dei voluntate, seu ea voluntate qua & multos, & speciatim Petrum prædestinat: eademque cognitione videt prædestinationis illius causam meritoriam Christi Passionem, & per eam datas omnes singulis hominibus gratias. Dominatio, seu secunda Hierarchia eam salutem videt in eadem Dei voluntate, vt determinata ad Christi Seruatoris passionem. Tertiæ Hierarchiæ Angelus custos idem Petri bonum cognoscit in Dei voluntate prædestinante per Passionem Christi, vt ad talem gratiam destinatur.

Aliud in diuersa materia exemplum.

Forma est & in humana politia. Cuius ordinis adumbratam habemus in rebus humanis similitudinem. Siquidem in Regnis omnibus tria Principatuum siue ordinum genera videre est. In primo sunt Principis Consiliarij, quod est sanctius concilium, qui-cum Rex immediatè de Regni negotijs agit: quales septem illi sapientes Persæ Assuero semper adiuncti, *qui videbant faciem Regis*; in secundo Prouinciarum Præsides & Iudices; in tertio singularum ciuitatum Præfecti. Quam imaginem paulo aliter in D. Thoma spectabis per otium.

Esther. c. 1.

D. Th. 1. P. q. 112. a. 3.

EADEM HIERARCHIARUM ANGELICARUM *distinctio alia methodo inuestigatur.*

CAPVT VII.

Ex fine indagatur distinctio.

EANDEM Hierarchiarum distinctionem alia, quamquam consimili via, possumus cum eodem D. Thoma, ex Philosophorum, vt assolet, principijs differente, sic indagare. Vnicuique Hierarchiæ suus est finis. At in ijs quæ secundum intelligentiam operantur tria consideranda sunt: finis ipse intentus: ars secundum quam agunt; particularis dispositio, seu practica cognitio artem ad tale opus determinans. Sit exemplum in Architecto. Is finem sibi præstituit, commodum construere ædificium: in eo est ars, docens in genere quæ sit huic & illi hominum generi domus commoda: quam tertio loco sequitur cognitio huius domus, hoc modo, & præscriptis ab arte regulis fabricandæ. Et finis quidem arte vniuersalior est, cum possint artes quamplurimæ ad finem vnum conspirare. Imo etiam ex finis intentione peccari nonnunquam potest in artem, nam *Grammaticus sciens solœcismum si fecerit, non erubescit*, vt ait Seneca. Ars autem vniuersalior est quam illa rerum singularium disponendarum cognitio. Ex superiori autem capite facilè intelligitur, Hierarchiæ primæ esse, res in ipso fine videre; secundæ, in arte, seu, vt S. Doctor loquitur, in forma; tertiæ, in dispositione diuina.

Seneca. ep. 96.

Tertij gradus nomen, aliorum officium demonstrat.

Atque vt hunc locum concludam, qui volet Hierarchiarum illarum facilè nosse officium, is tertij gradus in singulis collocati nomen attendat. Nam vt Hierarchiæ vltimæ nomen assignatum est Angelorum, quod cœlestibus illis mentibus commune est: sic in prima Thronos, in secunda Potestates, in tertia Angelos ipsos videmus. Nam cum ex eo Throni dicantur quod immediatè Deum suscipiant tanquam insidentem: id Cherubinis & Seraphinis maximè conuenire certum est. Qua ratione Theodoretum intelligo, illud Pauli ad Coloss. *Siue Throni, siue Dominationes*, explicantem de Cherubim, quia *diuinum Thronum vidit super eos positum Propheta Ezechiel*. Liberum est & vnum è Seraphinis, illi officio tunc addictum credere: vt leuius appareat ductum ex eius visionis auctoritate argumentum, quo S. Maximus probare contendit, Thronos spirituum esse primos & summos. Nimirum & Cherubini & Seraphini omnes Throni sunt, non minus, imo magis quam qui Throni appellantur. Sic Dominatio & Virtus, Potestatem includit: sic tertiæ Hierarchiæ gradus omnes mittuntur, non minùs quam Angeli. Quod & in augustissima Trinitate licet animaduertere, in qua Spiritus Sancti nomen tertiæ

Omnis prima Hierarchia Thronica est.

Coloss. c. 1.

Theod. in eum locum.

S. Max. in c. 7. cœl.

personæ

personæ dederunt homines, quod in alias non minus quadrat. Id verò ea ex causa factum inter Angelos videri potest, quod, vt monet S. Dionysius, superiores Ordines inferiorum vim & perfectionem omnem eximiè continent, non autem inferiores superiorum. Quare percepta eius perfectionis cognitione, quæ tertio Hierarchici gradus nomini competit, vnum atque idem de tota Hierarchia ferri debet, cum excellentia quadam, iudicium.

Singuli ordines & gradus quomodo distinguendi.

Sic illustrata totalium Hierarchiarum distinctione, quæri potest vlterius quomodo terni illi ordines, quos singulis assignat Theologia, inter se distinguantur. Cui ego quæstioni satisfieri puto, si respondeatur pro rata de particularibus æquè, vt de generalibus philosophandum. Vt enim se habet Hierarchia in Angelis tertia ad secundam; secunda ad primam: sic in singulis tertius ordo ad secundum; secundus ad primum, & in ipsis ordinibus gradus infini ad medios, medij ad supremos, vt facilè possint generales illæ distinguendi rationes peculiaribus ordinibus applicari, quod à D. Thoma factum lego, quem proinde hoc loco describere operæ pretium non arbitror.

D. Th. 1. P. q. 108. a. 6.

HIERARCHIARVM ANGELICARVM SVB Sanctissima Trinitate ordo & collocatio.

CAPVT VIII.

Tres ordines primæ Hierarchiæ personis Trinitatis immediatè attributi.

QVID cuique respondeat, in apta collocatione semper inquiritur. Cum igitur à Deo ipso Hierarcharum Hierarcha, non tantùm existentiam, sed ipsam etiam dispositionem naturæ suæ & gratiæ conuenientem acceperint Angeli, quis dubitat quin ordo ille à Deo, & ad Deum diuinus sit, & nostrum omnium admiratione dignissimus? Incipio illum aperire Hugonis verbis obscura quædam Magistri oracula interpretantis. *Tres Trinitatem circumstant, Seraphim dilectione, Cherubim cognitione, Throni dominatione. Tota hic Trinitas est: Dominatio in Patre, sapientia in Filio, dilectio in Spiritu Sancto: Throni ad Patrem pertinent,* & (quod inde facilè colligimus) Cherubim ad Filium, Seraphim ad Spiritum Sanctum. Quam collocationem dispicere mihi videor in magni Ignatij Hierarchia Angelica, qui licet in ipsis Angelorum ordinibus non conueniat aliquando cum Dionysio, & alijs Patribus; in ordine tamen Hierarchico augustissimæ Trinitatis recensendo, à Spiritu Sancto ducit initium, vt ad Patrem vltimo deueniat, *Cherubim & Seraphim excellentiã, & Spiritus sublimitatem, & Domini regnum, & super omnia incomparabilem Dei Patris maiestatem.* Cuius ordinis ratio duplex est. Primò enim vltimum superioris coniungi debet cum primo inferioris: oportet igitur vt Spiritus Sanctus immediatè sigillet, & formet primam Hierarchiam. Deinde ordo qui animo concipitur, inuerti debet cum extra animum procedit, seu, quod philosophi dicunt, priora ordine intentionis, sunt posteriora ordine executionis. Quamobrem participationes illæ diuinarum perfectionum quæ à Deo exeunt, oppositum ordinem tenere debent, ei, quem in Deo videmus, non quidem participationem, sed plenam naturæ suæ communicationem donante. Quod si in philosophico illo pronunciato hærere volumus, cum prima sit finis intentio, secunda

Hugo l. 7. in c. 7. cœl. quod & docet fusius. Guil. Pari. 2. P. de vn. p. 2. c. 120. Ignat. epi. ad Tralli.

Ordo Hierarchiæ primæ incipit à S. Spiritu, & in Patre desinit.

mediorum dispositio, tertia executio: hanc in operatione incipit Notionalis amor Spiritus Sanctus, per Verbi Dei artem & sapientiam, secundum Dei Patris intentionem & omnipotentiam.

Ordines primæ Hierarchiæ sibi inuicem non subijciuntur.

Habent & sublimes illi ordines hoc eximium, quod sibi inuicem non subijciuntur, nec Cherubini à Seraphinis ordinariè, Throni à Cherubinis diuinas illustrationes percipiunt, contra quàm aliquibus placere video. Sed cum singuli vni alicui sanctissimæ Trinitatis personæ peculiariter subiecti sint, non a se ipsis mutuò, sed à diuinis personis immediatè Hierarchizantur. Hoc indicat S. Dionysius, cum ait vniuersè de tota prima Hierarchia, *non enim ab alijs sanctis essentijs, sed ab ipso diuinitatis principio sacris initiantur: eo quod nullius interuentu ad illud surrigantur:* & paulò post, *hoc enim Theologi planè tradunt, inferiores cælestium naturarum ordines, à superioribus rite diuina opera explicantes scientias discere, summos autem à Deo ipso, pro suo captu, doceri mysteria.* Tam autem id est Hugoni nostro Victorino certum, vt indubitanter id ponat, eos ordines, diuinum quoque in eo imitari, *quod inuicem non subijciuntur, & omnes simul primum locum habent, & circunstant prima collocatione singuli: vt vnus alium nec interueniat positione, nec præueniat participatione, nec transcendat dominatione.* Succinit & Guillelmus Paris. cum expressè de cognitionibus Cherubicis, id est, ijs quibus Deus secundum primæ Hierarchiæ ordinem, Cherubinos illuminare dignatur, ait, eas *non descendere super Seraphim, ex causa quæ apud ipsum est.* Nam ex quas Græci S. Dionysij interpretes afferunt, æqualitatem inter illos ordines non tam probant, quam supponunt. Idcirco enim negat S. Maximus eos à superioribus Hierarchizari, quia nullos habent: quod de solis Seraphinis posset intelligi, si cæteri ordines illis subessent. Et Pachymeres paraphrasi S. Dionysium explicans, ait *superiores illas virtutes non ab alijs sanctis substantijs, sed à Deo ipso illuminari, eo quod ad ipsum sine medio tendunt cum virtute tum ordine.* Quod in quæstione versaretur, si quis præfractè derogare vellet auctoritati doctorum, quæ vna est opinionis nostræ fundamentum & præsidium.

Dionys. c. 7. cœ. — *Hugo in eum locum.* — Guil. Pari. 2. P. de vn. p. 2. c. 120. — *Ἐπειδὴ πασῶν ἀνώτεραί εἰσι, καὶ οὐδὲν ἔχουσι τὸ ὑπέρτερον ὅσον εἰς ἐπισαδυνάμεις.* Max. in c. 7. cœl. — *Ἐν τῷ ἐπ' αὐτὴν ἀμέσως ἀνατείνεσθαι ἐν τῇ δυνάμει τούτων καὶ τάξει.* Georg. Pachym. in hunc locū.

Occurritur obiectioni.

Sed existit ex hac doctrina nodus aliquis perplexus & difficilis, qui nos contradictione videatur inuoluere. Nam si verum est sine medio Deum ipsum nobilissimis istis spiritibus, suas elargiri illustrationes, quomodo antea posuimus inter Deum & illos Hierarcham Christum; Hierarchæ instrumentum Mariam Virginem? Nam vt id contra Doctoris mentem à nobis factum fuisse noscamus, S. Maximus ex eius sensu notare nos iubet, *Tres illos ordines omni inuisibili & visibili virtute maiores esse.* Sed quis non videt Christi domini Humanitatem, licet visibilem, huius virtutis nomine non comprehendi, quæ grauiter à Theologo nostro appellatur, *Cælestium essentiarum auctor, omni essentia superior?* Quis non legit Seraphinorum ordinem *circa Iesum stare, & beatissimis eius contemplationibus, quantum licet, & spiritalis distributionis, in sanctissimis receptaculis sanctè plenum esse?* Pugnat igitur ipse secum Dionysius, si in ijs qui opponuntur locis Christi Humanitatem exclusam voluit, vt penitus nihil inter Deum, & illos sublimes Angelos esse iudicet. De Virgine Deipara, fateor equidem nullam a S. Dionysio mentionem induci: sed cum allatæ superius rationes, & constans Patrum auctoritas, eam quam posuimus illi sedem in Hierarchia adstruant, aio ego artificem & instrumentum, Filium & Matrem, Christum & Mariam pro vna quasi re, quasique persona hac in

Ἡ τῶν ὑπερουρανίων οὐσιῶν ὑπερούσιος αἰτία. — Dionys. c. 4. cœl. — Idem c 4. Eccl. in contemp.

materia

materia haberi: quamobrem cum velit Dictator noster, excellentes illos spiritus immediatè à Deo Hierarchizari, licet medium habeant Iesum Christum, idem in magnæ Matris interpositione censeri potest. Quomodo ergo immediatè subiecti Deo dicuntur? Comparatione cum cæteris inferioribus substantiis facta, vt τὸ ἀμέσως, in Dionysij doctrina, alios tantùm Angelos excludat, non eas personas quæ omnibus Angelis superiores fuerint. Vult enim, vt ex productis eius verbis sole clarius est, hanc esse primæ huius Hierarchiæ supra inferiores prærogatiuam, vt cum aliæ diuinos influxus superiorum Hierarchiarum opera percipiant, hæc quia superiore careat Hierarchia, nullum Angelum digniorem agnoscat à quo illuminetur, & perficiatur. Fateor equidem ante incarnationem Verbi, medium nihil extitisse: sed post illam, noua Ecclesia condita, nouus quidam ordo fuit constituendus. Neque verò aliter aut Christus, aut beata Virgo Hierarchizant Angelos, nisi in ordine ad Ecclesiam Christianam, & vt sunt administratorij Spiritus, secundum media Euangelica: non enim modò nouas mysteriorum reuelationes videntur accipere. Quod si naturæ spectas ordinem, Hierarchicas in illis operationes ante Christi ortum agnosco, vt visionem beatam, vt hymnodiam, & similes: sed eæ non sunt huius loci & propositi. *Quomodo hæc Hierarchia immediatè Deo subsit.*

His adde, naturam instrumenti eam esse, vt quoniam à Principe causa virtutem & efficientiam suam mutuatur, hæc in opus immediatè influere semper dicatur. Nam in humano corpore anima, licet vtatur potentijs, operationes tamen vitales immediatè efficit: & in rebus omnibus causas adhibet secundas Deus, qui nihilo seciùs immediatè agere censendus est. *Causa cum instrumento agit immediatè.*

Sed ecce aliud ex alio errandi periculum. Seraphinos Spiritui Sancto immediatè subdidimus, Cherubinos Filio, cum S. Dionysius à nobis productus Seraphinos circa Iesum stare disertè asserat. Sed huius loci fidelis interpres S. Ioan. Damascenus in Iesu Deum ipsum, in Seraphinis totum primæ Hierarchiæ ternionem intelligi putat. Vt non tam Seraphini Iesum Christum, quam tota Hierarchia Deum circumstare *ac citra vllius interuentum ei copulata* esse censeatur. Atque cum magno illi Imperatori, tanquam Hierarchæ generali, cœlestes omnes exercitus antea subdiderimus, nonne primam Hierarchiam totam, quæ Seraphica & est & appellatur, illi sine medio oportet esse suppositam? Quid! credimus-ne Seraphinos minus Patri, quàm Spiritui Sancto, quàm Filio immediatè reapse esse subiectos? & tamen peculiaris quædam ratio hos illi personæ potius assignat, vt loqui amat Theologia, in ijs operibus quæ à diuinitate proficiscuntur. *Ordines sic dispositi per appropriationem.*

RELIQVARVM HIERARCHIARVM dispositio.

§. Vnicus.

SVPREMA Hierarchiarum creatarum rite considerata, in qua paucissimi scriptores variant, cum vulgò, & verè dicatur conflari ex Seraphinis, Cherubinis, Thronis, ad reliquas antequam descendamus, requiret fortasse aliquis vt certum inter Angelicas substantias ordinem assignemus. Quis enim earum sub sanctissima Trinitate collocationem inuestigare audeat, si quomo- *Diuersus ordo in Angelis assignatur à Patribus.*

Ignatius epist. ad Trallian.

do sint ipsæ inuicem dispositæ ignorat? Certè Ignatius ille magnus, quos ait se mente consequi Angelicos ordines, sursum versùs ascendendo sic enumerat: *Angelorum, & Militiarum diuersitates* (Archangelos sine dubio hic intelligit) *Virtutum, & Dominationum discrimina; Thronorum, & Potestatum differentias; Principatuum magnificentiam, Cherubim, & Seraphim excellentiam; & Spiritus sublimitatem, & Domini Regnum, & super omnia Dei Patris omnipotentis maiestatem.* Virtutes hic Theophorus ad imum ternionem reijcit, Thronos ad secundum, Principatus autem ad summum euehit, quod nulli alteri Theologo visum. In Menæo Grecorum nouem ordines à supremo numeratur Seraphim, Cherubim, Throni: Dominationes, Potestates, Principatus: Virtutes, Archangeli, Angeli. Gregorio & ipsi Magno mutare visum est nonnihil in ordine inferiorum ternionum. Nominat enim Angelos, Archangelos, Virtutes: Potestates, Principatus, Dominationes: Thronos, Cherubim atque Seraphim. Dionysius autem noster duobus maximè locis sacros hosce ordines ordine non ex omni parte eodem repræsentat, cum in enumeratione continua Virtutes Dominationibus præferat: in explicatione autem singulorum, Dominationes Virtutibus anteponat. Quæ diuersitas sacri huius catalogi distinctiùs percipietur si sic eum colligamus.

Menæum Græcorum ad 8. Nouemb.
Greg. hom. 34. in Eua.
Dionys. c. 6. cœl. Idem c. 8. cœl.

HIERARCHIARUM ANGELICARUM TABULA.

S. Dionysius.	*S. Ignatius.*	*S. Basilius.*	*S. Sophronius.*
Seraphim.	Seraphim.	Seraphim.	Seraphim.
Cherubim.	Cherubim.	Cherubim.	Cherubim.
Throni.	Principatus.	Virtutes.	Throni.
Dominationes.	Potestates.	Potestates.	Dominationes.
Virtutes.	Throni.	Principatus.	Potestates.
Potestates.	Dominationes.	Dominationes.	Virtutes.
Principatus.	Virtutes.	Throni.	Principatus.
Archangeli.	Militiæ.	Archangeli.	Archangeli.
Angeli.	Angeli.	Angeli.	Angeli.

S. Maximus.	*Menæum Græc.*	*S. Gregorius.*	*Hincmarus*
Throni.	Seraphim.	Seraphim.	Seraphim.
Cherubim.	Cherubim.	Cherubim.	Cherubim.
Seraphim.	Throni.	Throni.	Throni.
Dominationes.	Dominationes.	Dominationes.	Dominationes.
Virtutes.	Potestates.	Principatus.	Principatus.
Potestates.	Principatus.	Potestates.	Potestates.
Principatus.	Virtutes.	Virtutes.	Virtutes.
Archangeli.	Archangeli.	Archangeli.	Archangeli.
Angeli.	Angeli.	Angeli.	Angeli.

Ordo Dionysii seligitur.
D.Th. 1.P. q.108. a.6.

Ex his omnibus catalogis, ne me vaga libertas vltra veritatis metas abripiat, vnum seligo eumque S.Dionysij à D.Thoma, & alijs probatum, rationibusque firmatum.

Quamobrem

Quamobrem euoluta prima altissimorum spirituum Hierarchia, reliquas perstringo, quarũ secunda Dominationes Filio, Virtutes Spiritui Sancto, Potestates Patri attribuit. Dominationem Filio damus, quia sæpe Dominus vocatur, & ipse de se, *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra.* Deinde Dominationum est distinguere quæ sunt agenda, seu ordinare media: id verò ad rationem pertinet: Filius autem est λόγος Patris. At Virtutum ordinem Spiritui Sancto potius concedimus, quàm Patri; quia cum hæc secunda Hierarchia pendeat à Prima, in qua primus ordo specialiter Spiritui Sancto tribuitur, in secunda post Filium siue Dominationem, quæ est specialis imitatio Filij, secundum ordinem tenere debet imitatio Spiritus Sancti, qui in creatis Hierarchijs peculiarem quandam Principij rationem tenet. *Secundæ Hierarchiæ dispositio.* *Matt. c. 28.*

In tertia Hierarchia Principatus Patri, Archangeli Filio, Angeli Spiritui Sancto assignantur. Nulli enim Personæ magis conuenit ratio Principis, seu Principij, & Principatus, quam Patri. Archangelus autem Principem & missum sonat; est verò Filius generatus & producens, principium de principio, mittitur & mittit, factus & ipse pro nobis *Angelus testamenti*, & pro Angeli officio dicit, se omnia quæ à Patre audiuit, nobis nunciasse. Angelus denique hoc habet quòd tantùm mittatur; mittat autem ipse neminem: quod in Spiritum Sanctum in diuinis Personis cadit. *Tertiæ Hierarchiæ collocatio.*

Erit fortasse qui quærat, cur cum in prima Hierarchia summus ordo tertiæ Trinitatis Personæ, in tertia summus item superioris infimo immediatè respondeat, fuerit in secunda mutatus ordo, vt Dominationes non Patri, sed Filio immediatè subditæ fuerint? Respondendum arbitror, non posse hunc ordinem in omnibus tribus seruari: Nam sic post Thronos specialiter imitantes Patrem, deberet sequi gradus primus secundæ Hierarchiæ Patrem etiam imitatus: atque ita tertiæ Hierarchiæ primus gradus deberet Spiritui Sancto attribui, qui excluso à primis ordinibus Verbo, duos sibi vẽdicaret. Deinde tres Hierarchiæ totales vnam è Trinitate Personam quasi Principem, imitari debent, & quidem ordine retroacto: quare à Spiritu Sancto per Filium ad Patrem debent peruenire. *Leuis difficultas soluitur.*

DE HOMINIBUS IN COELUM RECEPTIS PERTINEANT-NE ILLI DIRECTÈ AD CÆLESTEM HIERARCHIAM.

CAPUT IX.

QVANDOQVIDEM intelligentis animæ priuilegio, vnam & eandem cum beatis illis substantijs, à terrena concretione liberis constituimus rempubl. quandoquidem altissimo Mediatoris nostri merito munificentiaque sic in cœlum euehimur, vt Angelorum perduellium sedes occupemus, & diuinæ illius Hierusalem ruinas instauremus; dubitari iure meritò potest, hominesne in ijs ordinibus collocati, pertineant ad eam Hierarchiam in qua censentur? Ita visum Gersoni magno, si eius doctrinam rite percipimus. Nam loco alibi citato, postquam in Discipuli persona Mariam Virginem in peculiari post Deum Hierarchia positam esse dixit, in Magistri deinde, hoc est, sua persona sic loquitur. *Suscepit ipsam Dominus, recordatus misericordiæ suæ, collocans ipsam super omnes choros Angelorum, apud quos videtur B. Ioannes Baptista primus* *Aliqui collocant homines beatos in Hierarchia.* *Gerson. Tr. 4. in Magnif.*

post Mariam positus in ordine Seraphim loco Luciferi: similiter & alij pro qualitate meritorum, vsque ad infimum ordinem Angelorum; sub quo repositos dicunt saluatos ex solo Christi merito, deficiente proprio, qui secundam Hierarchiam constituunt. Quod & suadet ratio: cum enim ardenti caritate creatorem diligant, cum perenni Trisagio eius gloriam prædicent, quod in propheticis illis viginti quatuor senioribus adumbratum est: cum nostris etiam rationibus seruiant, & diuinæ beneficentiæ influxus nobis impetrent, ministrentque: quid prohibet quominus de Hierarchijs Angelicis, ad quas per merita prouecti sunt, verè & propriè esse dicantur?

Apoc. c.4

Opposita sententia probatur.

Huic tamen opinioni suffragium addere me vetat perpetuum antiquissimorum Patrum silentium: eorum, inquam, quorum Angelica doctrina Hierarchiæ ratio nobis tradita est: in quibus ne per vmbram quidem eius sententiæ vestigium vllum apparet: S. Ignatium dico, S. Dionysium, eiusque enarratores S. Maximum, S. Thomam, Hugonem, & alios: qui omnes in Hierarchiæ Cœlestis descriptione solos Angelos, homines autem beatos, neutiquam commemorant. Atque vt prioris sententiæ rationi rationem opponam, & quidem à priori, dico illos non esse in eo ordine & statu ab Hierarcha Deo, ad actuum Hierarchicorum erga homines exercitium, primò per se & ex rei natura destinatos. Soli enim Angeli dicuntur ab Apostolo *administratorij Spiritus in ministerium missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis.* Sunt igitur primario Dei consilio, & naturali Hierarchicorum influxuum ordine præcisè considerato, sibi solis beati, Angeli autem nobis & sibi; tales modò sunt ergastulis corporum liberati, quales post extremi iudicij tempora futuros diximus Angelos.

H.br.c.1.

Homines non Hierarchizant Angelos.

Specta & Hierarchicum ordinem, in quo inferiores à superioribus illuminantur: illud autem fieri ab Angelis in Angelos lego in scriptura, & S. Dionysius multis exemplis comprobat: at Angelos ab hominibus superiore in Hierarchia residentibus Hierarchizari, nemo vnquam scripsit. Quod enim ex Apostolo Patres ostendunt, Angelos aliqua fidei Christianæ mysteria prædicantibus Apostolis didicisse, id & de præsenti Ecclesiæ statu dicitur, & hanc doctrinam Hierarchicam esse nego, quoniam ad Hierarchizandos Angelos non fuerunt primò & per se in Ecclesia creati Apostoli. Non habent igitur Hierarchicum homines in cœlo ministerium.

Ephes. c.3.

Extraordinariam cōmissionem accipiunt.

Fatendum tamen est Catholico cuiuis, nostri curam ab ijs suscipi, crebris precibus Deum interpellari, adsciscì eos non rarò ab Hierarcha in operis alicuius Hierarchici functionem, ad cœlestium thesaurorum largitionem in nos effundendam; sed illud vi status & ordinis non fieri volo, sed tanquam ex commissione: vt etiam in cœlo quærat Hierarchia Ecclesiastica eorum imaginem, qui reductitiè ad Hierarchiam pertinere putantur. Atque hæc aperta rationis aduersariæ elucidatio.

Gersonis doctrina obscurior.

In ipsa autem nostri Doctoris auctoritate, idem lumen præstare non ausim. Esto enim Principis apostatæ thronum sanctissimus Prodromus occuparit, at in eiusdem officij possessionem pedem non posuit: at Hierarcha dici non potest, quam dignitatem Lucifero peccatum & perduellio eripuit, longéque iustiùs eam militiæ cœlestis Principi Michaëli sedem dignitatemque Doctor Mauclerus assignat. Quid est autem quod infantes nullis proprijs meritis beatos, secundam Hierarchiam constituere scribit Theologus? Quæ tandem

est

est prima cui secunda hæc respondeat? Quomodo secundi vocantur qui eiusdem Doctoris calculo decimum in cœlo faciũt ordinem, imminuti paulo minus ab Angelis. Qualis hæc est in Aurelij & Hallier opinione Hierarchia, cui nulli sunt subditi, in qua principatus nullus, quæ quod ab Angelis recipit, in homines non refundit? Hæc ego capere cum non possim, facturum me amanter puto, &, vt loquitur Dionysi us, ἐπιεικῶς, si totum hunc discursum non Gersoni referenti, sed alijs quos indicat scriptoribus sic affirmantibus attribuero. Quamobrem secretis paulisper ab Hierarchiæ cœlestis consideratione, transmigrantibus è terra hominibus, in solis Angelis habitandum est.

PRIMÆ ANGELORVM HIERARCHIÆ ET singulorum eius graduum consideratio.

CAPVT X.

CALIGAT ad hos soles acies nostra, nisi mutuos cœlestium Aquilarum oculos accipiat. Et verò nostræ quatuor in istis mirum quantùm, & ingenij subtilitate, & volatus pernicitate exultant. Sequamur illas, si placet, & mentem in sublimes, & vicinas creatori substantias defigamus.

Percommodè in primis monet D. Thomas nomina primæ Hierarchiæ *imponi per respectum ad Deum:* quasi minimum sit id quod in alios agunt, habita eorum ratione quæ à Deo accipiunt. Idem est Hugonis Victorini sensus, dicentis illos ordines *ex virtute singularis excellentiæ, & vi denominationis suæ ad interiora tantummodo respicere*: & rationem subijcit quæ exeuntis capitis doctrina clariùs intelligetur. *Amare enim*, inquit, *& cognoscere, & iudicare, intus præsidentium, & conuersionem ad interiora habentium proprium est.* S. Bernardus eandem aliter passionem explicat, *Cernere est in his qui Seraphim appellantur, quomodo amet, qui vnde amet, non habet: quomodo delicta electæ iuuentutis, & paleas ignorantiarum eius ignis ille consumens, ipsam sibi purgatissimam, & suo amore dignissimam reddat.* Et tamẽ S. Dionysius Hebraïcas voces secutus Seraphim vocat *Incensores vel Calefacientes*, quæ significatio non passionem à Deo, sed actionem in alios denotat. Horum vtrumque in Angelis requirendum est, quia, vt sæpe notatum, prius in se diuinam exprimunt imaginem, quam in alios vim & energiam suam transfundant, & alterum ex altero necessariò procedit.

Nomina primorum Angelorũ ducta ex respectu ad Deum. D.Th. 1. P. q. 108. a. 6. Hugo l. 5. in c. 5. cœl. Bern. li. 5. de consid. c. 4. Dionys. c. 7 cœl. ἢ τὸ ἐμπρηστὰς ἐμφαίνειν, ἢ τὸ θερμαίνοντας.

Id vt in sublimi ordine Seraphinorum explicetur, consideratione dignus est Guillelmi Paris. discursus subtilis, & verè Theologicus. Eorum nominum significationes sic à Deo communicari substantijs illis eximijs, vt in eo nihilominus propriè insint. Itaque Deum posse dici Seraphinum, quia ex natura sua est fornax ardens in se viuifici & spiritualis amoris, ex infinita perfectione pulchritudinis & bonitatis suæ. Vnde consequitur ex eadem perfectionis immensæ natura, vt consideratores & inspectores suos possit calefacere, & incendere: illos præcipuè Spiritus, qui sunt ita penitus in illo, & ex illo igniti, quemadmodum ferrum candens ex igne.

Seraphini sunt Incensores à Deo. Guil. Paris. 2. P. de vn. 2. p. c. 129. *Deus Seraphinus est.*

Præter hasce duas rationes in natura positas, quasi ex officio se Christus Seraphinum vocauit, cum dixit, *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur & ardeat?* Eadem quantùm fas est ratione ordo Seraphicus

Christus itẽ Seraphinus. Seraphini perfectè a-

mabiles, & per eos Deus.

puræ & diuinæ pulchritudinis & bonitatis abundantissimam, & expressam similitudinem accipit, adeoque natura sua est eximiè amabilis: sicque amorem sui naturaliter ingerit illam perfectionem spectātibus & admirantibus, vt per eam Deus ametur, summeque amabilis iudicetur. Quæ omnia passionem quandam in præstantissimis illis naturis dicunt. Sed præterea ex officio habent incendere alios amore creatoris, in quo est actio: alios inquam, seu homines, seu Angelos, cum talibus eguerint adiumentis. Nam quia rectissima fortissimaque dilectione diligunt Creatorem, necesse est vt totis viribus eius gloriam quærant. Pars autem potissima gloriæ eius, est dilectio qua diligitur: vnde tota diligentia id efficere debent, vt ab alijs prout eius bonitas exigit, diligatur. Ita Guillelm. cui ex Hugone non male id corollarium adijci potest, *Ignis dilectionis ad superiora quidem reducitur, dum per dilectionem Dei bonum suum sitiens, mouetur, & ad inferiora, & subiecta participes boni sui & consortes secum colligere volens. Diligentes ergo diligendi formam subiectis tribuunt, & ardentes in se, alios quoque flamma dilectionis succendunt. Propter hoc itaque dilectio illorum exemplum facta est subiectorum ad superiora incendendi, tanquam recalificans illa.* Neque alia mens est S. Bernardi scribentis, *Putemus Seraphim spiritus totos diuino igne succensos, succendere vniuersa, vt singuli ciues, singulæ sint lucernæ ardentes & lucentes: ardentes caritate, lucentes cognitione.*

Seraphini exemplo suo alios incendunt. Hugo l. 7. in c. 7. cœl.

Bernar. de consid. l. 5. c. 4.

Prima Hierarchia tota Seraphica.

Θερμαίνοντας γὰρ ὀνομάζονται καὶ θρόνοι καὶ χύσις σοφίας, ἐκφαντορικῷ τῷ θεοειδῶν αὐτῶν ἐξεων ὀνόματι. Dionys. c. 7. cœl. Idem c. 5. cœl.

Factum inde, quod ex S. Dionysio notabis, vt Hierarchia prima tota Seraphinorum & caritati, & nomini participet. *Nam Calefacientes quidem etiam Throni appellantur, & sapientiæ diffusio, quod nomen diuinas eorum affectiones exprimit.* Quam participationem, quia infimæ Hierarchiæ ternio minus abundanter excipit, *absurdum est eum Principatus, aut Thronorum, aut Seraphinorum nomine dignari*, vt hæc Hierarchia creatarum Princeps, non minus Seraphica, quàm Thronica debeat nuncupari, & aliquando Seraphinorum vocabulo in scriptura sacra Cherubini, aut Throni possint intelligi, secundum id cui tum applicantur, officium. Ex quibus apparet & ille ad Deum respectus, & vis actiuæ significationis superius producta, & exempli Hierarchici energia.

In Cherubinos Dei Sapientia primo funditur.

Guil. Pari. cit. c. 130.

Cur oculati Cherubini.

Guil. Pari. cit. c. 132.

Bernard. in Cant. ser. 19.

Idem l. 5. de consid. c. 4.

Cherubim significant multitudinem scientiæ, vel fusionem sapientiæ, id est, primam Verbi in creaturas effusionem per Sapientiam. Quæ nihil est aliud, quam *fortissima & inseparabilis vnio, siue vnitio intellectus ipsorum ad primum & sapientiale lumen*, ait idem Guillelmus. Ac licet scriptura more humano locuta, omnibus Angelis pennas & oculos affingat, in Cherubico tamen gradu præcipuè spectantur oculi, vixque apud Græcos Patres Cherubinos leges *sine oculatorum* adiuncto seu *multi-oculorum*: quæ sunt indita vel insita ipsis *sapiētialia lumina*, quibus *ante & retro*, spiritalia & corporalia, vel eligenda vel relinquenda: *intus & foris*, naturalia seu essentialia sua, quæ à largitate Creatoris accipiunt: *in circuitu*, per circunspectionem, omnia, quæ sunt circum se *circumspectè considerant, & qualiter erga vnumquodque illorum se habere debeant, qualiter illis, vel frui illa oporteat, sapientialiter pleneque cognoscunt.* Nimirum quia, vt ait S. Bernardus, *de ipso fonte ad plenum hauriunt, ipso per se domino Iesu dignanter introducente in omnem plenitudinem veritatis.* Sunt enim illi, vt ante diximus, immediatè suppositi. Vel, vt alibi scribit, *ex ipso sapientiæ fonte, ore altissimi haurientes, & refundentes fluenta scientiæ vniuersis ciuibus suis. Et vide ne is sit quem Propheta loquebatur fluminis impetus lætificans ciuitatem Dei.* Vbi vides præuiam actionis passionem, & hanc illius causam & originem.

Throno-

Thron⸗ um nomenclationis causas aliquot in Doctoribus meis lego, sanè admirabiles. Dionysius enim ducit ab exaltatione ex ignominia subiectionis, id est, omni ignominiosa subiectione. *Nam quantò perfectius præsidenti Dei subiecti sunt, tantò verius per ipsum, & in ipso supra cætera omnia sublimari meruerunt.* Est autem *ignominiosa*, hoc est, aliquid imperfectionis in se continens *subiectio* per alium illuminari, & ad Creatorem accedere debere, quod Thronis non conuenit: cum inter Deum & ipsos nullus sit medius, per quem ipsi iungantur, & illustrationes accipiant. Quæ ratio cum sit toti primæ Hierarchiæ communis, iam ex D. Thoma diximus Thronis specialiter assignari. *Throni dicti* *1. ab exaltatione.* Dionys. ci 7 cœl. Hugo in eum locū

Altera nominis causa ex Hugone est, qui Thronos *celsitudinem dignitatis* significare vult, *pro eo quod inuisibilis conditor in ipsis sedens, subiecta omnia iudicando disponit.* Quamobrem Throni altissimæ & compactæ sedes dicuntur à S. Dionysio, *altißimæ propter dignitatem, compactæ propter veritatem.* Quo dicto videtur alludere vir doctissimus ad Danielis visionem, *Aspiciebam donec Throni positi sunt, & antiquus dierum sedit*; & ad Dauidis contemplationem, *Parauit in iudicio Thronum suum, & ipse iudicabit orbem terræ in æquitate, iudicabit populos in iustitia.* Consonat & S. Bernardus loco sæpe citato, *Cernere est in Thronis quàm non suspectus omni innocentiæ iudex sedeat in his, qui circumuenire nolit; circumueniri non poßit: quippe qui sit amans & videns.* *2. à celsitudine iudiciorum Dei.* Hugo l. 7. in c. 7 cœl. Greg. hom. 34. in Eua. Dan. c. 7. Psal. 9. Bern. li. 5. de consid. cit. c. 4.

Tertiam Guillelmus profert, ex eo quod beatissimi illi spiritus tantum ex gloria & magnificentia creatoris gaudium concipiant, vt de ea non possint non gaudere & gloriari; eidemque propterea inseparabiliter adhærere & subseruire: vnde fit vt in illis Deus tanquam in stabili & pacata sede considat, illique eum, instar sedis & Throni portare videantur. Atque vt ob oculos ponat piè doctus hic Antistes trium istorum graduū cum Deo coniunctionem, exemplo vtitur Puellarum trium, quarum Matrem se, & fratrem nosse testatur. Harum prima Creatoris potestatem, altera sapientiam, tertia bonitatem mirabiliter amabant, & incredibiliter in illis sibi complacebant. Eodem reduci potest interpretatio Cassiani, Sedes vocari, *quod ita Deo cohæreant & domesticæ sint ei ac familiares, vt in ipsis velut in quadam sede diuina Maiestas peculiarius requiescat, & quodammodo in ijs firmius reclinetur.* Vel S. Bernardi *ex eo quod sedent, Throni dicuntur, & ex eo sedent, quod sedet in eis Deus. Quæris quid illam sentiam seßionem? summam tranquillitatem, placidißimam serenitatem, pacem quæ exuperat omnem intellectum.* *3. Quia adhærent Deo.* Guil. Pari. cit. c. 131. Cassi. coll. 8. c. 15. Bern. li. 5. de consid. c. 4.

His de appellatione consideratis, ad eorum collocationem veniamus. Omnes quidem continuò, vt loquitur S. Athanasius, & sine vllo mediatore aut interprete à Deo condiscunt: ordo tamen in illis est & distinctio. Primum in donis gratuitis donum est caritatis: per eam maximè obtinetur sapientia: ipsa enim potissimùm familiares, secretariosque Creatoris efficit. Quamobrem Apostolis dicebat Christus *iam non dicā vos seruos, sed amicos, quia omnia quæcūque audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Ex his sequitur potestas iudiciaria, quæ danda non est nisi amantibus Creatorem, & sapientibus eius consilia iudiciaque scientibus. Propter hoc beatissimos Thronos & inflammauit amore suo, & illustrauit sapientia, & firmauit insuperabili potentia, vt per eos optimè iudicet, & regat subiecta omnia. D. Thomas rem eandem exemplo amicitiæ regiæ declarat. Sunt enim in aula qui familiariter ad Regem per se ipsos accedant: sunt quibus præterea secreta sua committat: sunt denique qui ab eius *Quis inter supremos Angelos sit ordo.* Ioan. c. 15. Guil. Parif. cit. c. 111. 112. D. Th. 1. P. q. 108. a. 6.

latere nunquam discedant. Hi sunt ex amoris incendio Seraphini ; cognitio intima Cherubinis, sola familiaritas Thronis competit.

Eiusdem ordinis alterа inuestigatio.

Et vt nostram de fine & medijs Philosophiam repetamus, quam & S. Doctor in memoriam nobis reuocat: cum præsertim in humanæ Hierarchiæ doctrina, ad Angelicos hosce ordines respectandum sit. Triplex est de rebus agẽdis cognitio, prima finis primò & per se, & bonitatis ipsius : altera cognitio mediorum, ad eius comparationem vtilium ; tertia Iudicium, quod practicum appellant, & Imperium, electionem consequens. Illó nempe dictatur agendum aliquid, nulla ratione addita, nisi quia voluntas prudens hoc & illud elegit. Et hæc quidem minùs, vt constat, explicata est cognitio ; clarior altera, quæ mediorum consensionem cum fine considerat. Prima verò in bonitate finis defigitur, quæ cæteras omnes rationes cum excellentia complectitur : quia quò melior finis est, eò medium ipsum melius, & imperium sanctius. Hæc est Seraphica, eademque perfectiua, illa Cherubica & illuminatiua : vltimam Thronis purgatiuam assignamus, qui diuinorum iudiciorum imperia cæteris denunciant. Si quidem qui Dei imperio nititur, purus est, & omni prauo superboque affectu liber, adhærescens ad regulam bonitatis omnis, quæ est Dei voluntas imperans. Hanc verò præcedit ea, quæ nostro loquendi more, Deum ipsum dirigere dicitur ad eligenda varia media, in quo sapientia consistit. Supremum autem tenet ordinem prima omnium bonitas, rerum causa & finis omnium caritas.

Eadem diuisio ad formam specierum prudentiæ

Pars prudentiæ Gnome.

Synesis.

Hugo li. 5. c. 4. cœl.

Halloix in vita S. Dionys. in docum. c. 7.

Et quoniam in istis prudentiæ virtus operatur, hoc mihi considera, principijs quibusdam altioribus niti prudentem hominem persæpe, vt iam ante admonui, vt præter, & supra communes agendi regulas faciendum aliquid decernat; quæ virtus Gnome dicitur: nonnunquam verò in ijs solerter æstimandis, & bene iudicandis quæ ad finem propositum conducunt, versari tantùm; quam virtutem Synesim appellant. Habere denique semper ex habitu prudentiæ in agendo constantiam, qua fit vt neque à concupiscentijs auocetur, neque à prauis affectibus abducatur ab eo quod decreuit. Quæ omnia vt ad Angelos, quamquam timidè traducamus, suadet Hugo, cum omnes primæ Hierarchiæ ordines Deum immediatè respicere admonet. Primum *in dilectione* quæ omnia supereminet : alterum *in cognitione :* tertium *in discretione.* Non est enim otiosum quod discretionem Thronis attribuit, qua quid faciendum sit dijudicant, & fortiter constanterque quo possunt modo exequuntur. Hæc omnia vt summum Seraphinis, & medium Cherubinis in hac Hierarchia locum, sic imum Thronis assignant, contra S. Maximi opinionem, Thronos ad supremum ordinem, & Seraphinos ad infimum traducentis, quam & communi repugnantem, & à P. Halloix confutatam modò non solicito.

SECUN-

SECVNDÆ ANGELORVM HIERARCHIÆ *& eius graduum explicatio.*

CAPVT XI.

ORDINEM à Magiſtro præſcriptum ſequuti, ſecundam Hierarchiam ex Dominationibus, Virtutibus, Poteſtatibus conflatam dicimus: licet S. Gregorius Principatus in virtutum gradu reponere maluerit. Hæc ergo tota Hierarchia, gubernationi præſidet, & mediorum à Deo electorum, pro gloria ipſius amplificanda executioni, per cauſas vniuerſales præficitur.

Ordinem ducunt Dominationes, quarum appellatio & definitio apud S. Dionyſium non patet omnibus. Sic autem nuncupantur ex eo quod liberaliſſima fideliſſimaque ſeruitute, ita gaudent & gloriantur Creatoris ſuper ſe dominatione, vt alteri nulli præterquã ipſi ſoli ſubijciantur. Ex quo fit vt ad Deum quantum poſſunt ſe adiungant; & ab omni rerum creatarum oppreſſione violenta remotæ ſint. Quod ſi ad ſubditos reſpicere volumus, *habent in ſe*, inquit Hugo, *dominationem liberaliter ſeueram, id eſt, benignè ſeuerã, ſeueritatem habentem in poteſtate, liberalitatem in benignitate.* Simplicius S. Gregorius Dominationes vocari putat, *quæ mira potentia præeminent; pro eo quod eis cætera ad obediendum ſubiecta ſunt.* Aut etiam quod ad eos inferiora omnia reducuntur, dicente S. Bernardo *ad iſtos tanquam ad dominos referi regimina Principatuum, tutamina Poteſtatum, operationes Virtutum, reuelationes Archangelorum, curam & prouidentiam Angelorum.* At è diuerſo S. Sophronius *venerandas Dominationes hoc nominis ea de cauſa ſortitas*, aſſerit, *quod diuinam auctoritatem ſuo munere exprimant, cæleſtiumque bonorum communicationem verè propriéque citra vllum prorſus impedimentum excipiant.* Quod additum ſcias, Lector, vt in hac etiam ſecundæ Hierarchiæ parte nobiliſſima, reſpectum ad Deum, & paſſionem nomenclationis cauſam, non minus quam actionem agnoſcas. Quod non diffitetur S. Bernardus *cernere eſt in Dominationibus quantæ ſit Dominus maieſtatis, cuius nutu imperium conſtat, & imperio vniuerſitas atque æternitas termini ſunt.*

Dominationes vnde dicantur. Dionyſ. c. 8. cœl. Guil. Pari. 2. P. de vn. p. 2. c. 127. Hugo l. 8. in c. 8. cœl. Greg. hom 34. in Eua. Bern. l. 5. de conſid. c. 4. Sophro. in Encomio Angel. Bern. loco cit.

Officium earum eſt, non quidem exequi quicquam, ſed præcipere agenda quæ à Thronis ſuperioribus acceperunt. Atque conſenſus hic & connexio tertij gradus primæ Hierarchiæ, cum ſecundæ primo, in potentijs noſtris interioribus ſpectari poteſt. Nam vbi voluntas aliquid agendum per electionem omnino decreuit, intellectui imperat; eamque in rem prudentiam adhibet. Cuius virtutis munus videtur eſſe duplex: primum confirmare intellectum in recta ratione, & conſenſu cum voluntate finem bonum intendente, ſeu volente efficaciter: quod eſt principium practicum. Illa enim confirmatio neceſſaria eſt, ne in ipſa executione ſenſitiuus appetitus aliqua difficultate deterreatur, & intellectus in iudicio prius facto vacillet ac titubet. Deinde debet in particulari media omnia diſponere & ordinare, qui S. Thomæ dicitur actus imperij. Et priorem quidem illum prudentiæ actum ſuo modo ad Thronos refero, qui Deo, Deique voluntati firmiter adhærent; poſteriorem autem ad Dominationes.

Quod earum officium.

Virtutes cur sic dictæ. *Guil. Pari. cit.*

Virtutes suo nomine demonstrant in se *vltimitatem virtuositatis creatoris*, inquit Guillelmus, *ad quam nullo modorum attingere possit defectibilitas, vel aliquid ex eam consequentibus.* Habentque fortem & virilem incommutabilitatem in omnes operationes, diuinæ similem. Dei siquidem virtus *& fortis est ad agendum, vt non frangatur in difficultate alicuius operis: & incommutabilis est ad perseuerandum, vt non langueat aut infirmetur.* Earum mentium est de facto mouere causas vniuersales: nam cœlestium orbium motores Angeli *Virtutes cœlorum* vocantur. *Cernere est*, inquit S. Bernardus, *in Virtutibus, vnam vbique æqualiter præsto esse virtutem, per quem omnia; viuificam, efficacem, inuisibilem, immobilemque, omnia tamen mouentem vtiliter, tenentem fortiter.* Cumque nulla particularis causa, nisi in virtute causæ vniuersalis agat; idcirco in omnes effectus inferiorum Virtutes influere dicuntur. Quamobrem Virtutum est, ea procurare omnia quæ ad Religionem spectant in communi: qui fuit fortasse fons erroris eorum qui apud Guillelmum Paris. leges seu Religiones stellis varijs assignarunt, vt Hebraïcam Saturno, Saracenicam Veneri, Christianam Soli. Eædem Virtutes *habent etiam potestatem super corporalem naturam in operatione* miraculorum, teste D. Thoma. Quam vnam nominis illarum causam tradit S. Gregorius, & post eum S. Bernardus, *Putemus Virtutes esse, quarum nutu vel opere, signa & prodigia in elementis, siue ex elementis facta apparent, ad commonitionem mortalium. Inde est fortassis quod cum in Euangelijs legas, Erunt signa in Sole, paulo post habes, nam Virtutes cœlorum mouebuntur.* Et post vtrunque Rabanus Maurus *Virtutes Angelica quædam ministeria perhibentur; per quæ signa & miracula in mundo fiunt.* Inest etiam in eo nomine *quædam fortitudo dans efficaciam inferioribus spiritibus ad exequenda diuina ministeria.* Quam in exercitu facile cum Legato conferes, qui mandata Imperatoris executioni mandat, singulas legiones ad ministeria dirigens: in regia familia cum Maiore domus, qui Domini mandata singulis distribuit, curatque vt omnes munus suum rite fungantur.

Virtutum officium. Guil. Pari. l. de legib. c. 10. *Miraculorum operatrices.* D. Th. 1. P. q. 108. a 6. Greg. cit. Bern. loco cit. Raban. Maurus. l. 1. de vniu. c 5. D. Th. ibi. ad 4.

Potestatum nuncupatio. Guil. Pari. 2. P. de vn. p. 2. c. 127. Sophr. in Enco. Ang.

In Potestatibus omnipotentia Creatoris apparet, *contra quam nec resistentia vlla, nec rebellio stare potest.* Nam in illis est *erecta, fortis, & auersans omnem iniquam rebellionem strenuitas, & vinci nesciens, aut cedere rebellantibus per modum omnem impatiens.* Et hoc nomen à diuino respectu Sophronius accipit, Potestates ita compellans. *Nulla prorsus seruitute valetis premi, nullo turbine concuti, quæque ab illo solo principatu, à quo omnis potestas fluit, potestatem, & firmitatem nactæ estis.* Vt & S. Bernardus, *Cernere est in Potestatibus, quam potestatiuè idem princeps quos regit, protegit, contrarias potestates arcens & propulsans.* Officium namque ordinis huius est, curare ne à causis inferioribus, aut aliunde confundatur, perturbeturque Virtutum actio: quod fit impediendo contrarias causas, & inferiores per debitam subiectionem subordinando, vt idoneæ fiant recipiendæ motionis, & actionis, quam in ijs volunt imprimere Virtutes. Hinc fit vt Dæmones prohibeant ab causarum vniuersalium ordine perturbando, soluenda elementorum temperie, ciendis procellis & tempestatibus: falsis etiam & inanibus miraculis perpetrandis: aut quoquo modo sectis, hæresibus, nouis religionibus excogitandis. Quæ ratio creditur esse, cur dixerit S. Augustinus *spiritum malum regi per spiritum bonum.* Et S. Gregorius *potestatum ditioni virtutes aduersas subiectas esse, quorum potestate refrenantur, ne corda hominum tantùm tentare præualeant, quantùm volunt.* Aut vt loquitur S. Bernardus *quarum virtute potestas*

Officium Potestatum. Aug l. 3. de Trin. c. 4. Greg. sæpe cit. Bern. l. cit.

tenebrarum

comprimitur, & coërcetur malignitas aëris huius, ne quantum vult noceat, ne maligna-ri, nisi vt prosit, possit. Denique D. Thomas Dominationes bonis Angelis præesse putat; Virtutes naturis corporeis, seu causis naturalibus vniuersalibus; Potestates Dæmonibus. D. Th. 1. p. q. 113. a. 3.

TERTIÆ ANGELORVM HIERARCHIÆ, ET eius ordinum breuis expositio.

CAPVT XII.

IN vltima Hierarchia, singulisque eius ordinibus, est executionis ministerium. Nam posteaquam sic causæ particulares coaptatæ sunt, vt accepta virtute à Virtutibus; remotis per Potestates obicibus, expedita sit eius rei effectio quam Dominatio præcepit, ad opus accingunt se Principatus, Archangeli, Angeli: qui omnes rebus humanis præponuntur, vt docet D. Thomas. *Tertia Hierarchia executrix.* D. Tho 3. cont. Gent. c. 80.

In Principatibus passiuum etiam aliquid reperit noster Guillelmus: id autem est, *nobilis & præcellens, & indeflexibiter erecta, & omni modo indeclinabilis in partem iniquitatis quamcumque, viuax, potestatiua iustitia, vel potius, regibilitas, seu principalitas. In quibus Crea oris ea perfectio se ostendit, quæ est principalitatis mundissima, & per omnem modum immaculabilis veritas atque synceritas.* Quod haustum est ex S. Dionysio, qui Hugone interprete, ipsa Principatuum cognominatione innui dicit; *quod in eorum prælatione primus Principatus manifestatur, quia ipsum principando & imitantur & manifestant.* Neque aliter S. Bernardus. *Cernere est in Principatibus principiũ ex quo omnia; & quomodo à cardine ostium, sic ab ipso regi vniuersitatem.* Est autem posita illa manifestatio, & externum in alios opus, in eo quod more Principum, primi sint in exequendo, nec mittant, sed ducant cæteros. Ita S. Dionysius *Principale ductiuum cum ordine sacro. Illi enim,* vt addit D. Thomas; *qui alios ducunt primi inter eos existentes, Principes propriè vocantur.* Hi præsident gubernationi regnorum & gentium: *eorum moderamine & sapientia*, inquit S. Bernardus; *omnis in terris principatus constituitur, regitur, limitatur, transfertur, mutilatur, mutatur.* Vnde Græcorum & Persarum Principem Angelum in Daniele legimus: miracula perpetrant ex directione Virtutum, quibus miraculis ad fidem via sternitur. Cumque Auctor operis imperf. in Matthæum, Angelos Christo ministrasse putet, *vel ad sanitates infirmitatum, quemadmodum & per Angelum Raphaëlem sanatus est Tobias; aut ad correctionem animarum; aut ad effugationem Dæmonum;* si illum ad miracula facienda Principatibus vsum dixero, quis iure reprehendat? Huic etiam ordini attribui potest, quod Origenes vniuersè de Angelis pronunciat, in Babylonica linguarum confusione vni homini Babylonicam linguam impressisse Angelum vnum; alium alteri Ægyptiacam, alium Græcam: & sic diuersarum gentium illi ipsi fortasse Principes fuerint, qui & linguarum videbantur auctores. *Principatuũ nomen ex passiua significatione ducit* Guil. Pari. loco cit. Dionys. c. 9. cœl. Hugo l. 9. in eum locum. Bern. loco cit. Bern. loco cit. Auct. operi Imperf. in Math. hom. 5. Ori. hom. 11. in num.

Archangelos & Angelos ex grauiorum aut minus grauium rerum annunciatione dictos esse nemo nescit. Hæc nomina neque ipsa Gentilium superstitio repudiauit: nam præter Platonem, eiusque asseclas, quibus Angelorum nomen in ore frequens est, Archangelos etiam atque Angelos fusè describit *Archangelos & Angelos etiam Gentiles agnouerunt.*

Iamblichus in mysterijs, quos & ait venire in aspectum hominum, illos quidem horribiles, hos autem mitiores: Archangelos apparere cum quiete & ordine quibus adhibent efficaciam; Angelos illis adhibere motum ordinatum, & moderatum: illos sursum animas reuocare; hos tantùm soluere à materiæ vinculis: Archangelos dare corpori sanitatem, virtutem animæ, menti synceritatem, omnia nostra in propria principia reuocare; Angelos bona etiam magis particularia diuisè distribuere, effectumque agere valde ab intimo eorum vigore deficientem; & sexcenta alia magorum deliria, quæ in Dæmonibus spectabant ij qui curiosa sectabantur. Redeo ad Theologos. Curam gerunt Archangeli publicarum personarum, vt Regum & Magistratuum, aut etiam ciuitatum: at Angeli priuatorum. De quibus duo notabis ex D. Thoma, cum in eorum gradu sint alijs alij nobiliores, deputari maiores Angelos ad custodiam eorum qui sunt ad maiorem gradum gloriæ à Deo electi. Deinde hos ipsos inferiores Angelos exercere nonnunquam officia superiorum, in quantùm sunt executores virtutis eorum. Certè hos solos ordines mitti multis disputat S. Dionysius, qui Seraphinorum aliorumque fungantur officijs. Quamquam plerisque Theologorum non absurdè dici videantur *omnes administratorij spiritus, missi in ministerium.* Et verò, vt sibi obijcit Guillelmus Paris. quem ex huiusmodi spiritibus mitti noluit, aut cui illorum in parte ista pepercit, quand nec etiam in hoc carissimo vnigenito suo parcere voluit, quin eum mitteret, quandocunque humanæ reparationis negotium hoc requireret, propter quod ipsum Filium miserat?

Iambl. l. de myst. Ægy. c. quomodo alij aliter appareant.

Archangelorum, & Angelorũ officium.

D. Th. 1. p. q. 113. a. 3.

Dionys. c. 13. cœl.

Hebr. c. 1.

Guil. Pari. loco cit. c. 137.

Itaque vt huic contemplationi finem imponam, sacrum hunc catalogum sublimi D. Bernardi cõsideratione colligo, qui sic officium singulorum Spirituum explicat, vt cum admirabili creatore comparet, & non prius ad inferiora conuerti posse affirmet; quam à superiori acceperint. *Ardent Seraphim, sed igne Dei, vel potius igne Deo, quod præcipuum est in eis: amant, sed non quantùm Deus, nec quomodo. Lucent Cherubim, & scientia eminent: sed participatio veritatis, ac per hoc non vt veritas, nec quantùm. Sedent Throni, sed insidentis beneficio. Dominantur Dominationes, sed sub Domino dominantur, & seruiunt pariter. Præsunt Principatus & regunt: sed reguntur & ipsi; ita-ut regere iam non norint, si regi desierint. Præcellit in Potestatibus fortitudo: sed cui debent quod fortes sint, & aliter est fortis & plus. Virtutes pro suo ministerio, & potentatu satagunt excitare corda torpentia hominum innouatione signorum: Virtus verò in eis manens, ipsa facit opera. Adsunt Angeli & Archangeli: sed ille germanior nobis, qui non modò adest, sed inest. Inest Angelus suggerens bona, non ingerens; Angelus cum anima: Deus in anima: ille vt contubernalis animæ inest, Deus vt vita. Itaque sicut anima videt in oculis, audit in auribus, odorat in naribus: sic Deus diuersa in diuersis spiritibus operatur, verbi gratia, in alijs amantem se exhibens, in alijs agnoscentem, in alijs alia facientem: sicut vnicuique datur manifestatio Spiritus ad vtilitatem.* Non debuit mel illud à nobis excidere, vt hinc discamus omnes illas Angelorum dotes, nihil aliud esse, quàm Dei in illis, & per illos manifestationes atque operationes: siue illæ in Angelis subsistant, siue ad nos partim per exemplum, partim per illustrationes, partim per externa opera traducantur. Subdit enim apis Christiana. *Deus amat, vt caritas; nouit vt veritas; sedet vt æquitas; dominatur vt maiestas; regit vt principium; tuetur vt salus; operatur vt virtus; reuelat vt lux; assistit vt pietas: quæ omnia faciunt Angeli, facimus & nos: sed longè inferiori modo; non vtique bono quod sumus, sed*

Sublimis notem ordinũ collectio ex Bern. l. 5. de consid. c. 5.

quod participamus. Quæ verba solidam portantia rationem, nostram de præferenda Cœlesti Hierarchia Terrenæ sententiam mirum in modum adiuuant. Sed id modò non agimus: vlterius procedendum est. *Cœlestis Hierarchia nobilior terrena.*

INFIMOS HOSCE ORDINES ANGELORUM verè & propriè in Cœlesti Hierarchia esse aduersus Franciscum Hallier disputatur.

CAPVT XIII.

SIC ordines beatissimorum spirituum omnes & singuli sint à nobis expositi. Verum quoniam proximè homines descendimus, apud quos *bella & lites* reperiemus, hic velitationem ab Doctore Hallier incipiamus. De tertia Hierarchia tria docet; Primò infimos hosce Angelorum ordines *non solere dici absolutè & simpliciter, sed cum addito, esse tertiæ Hierarchiæ.* Sed quæro ex illo, quis vnquam negauerit tres esse propriè dictas Angelicas Hierarchias? quis ante ipsum viderit, cum dicimus Archangelos, exempli gratia, esse tertiæ Hierarchiæ, nos id significatum velle, *non esse simpliciter & absolutè in Hierarchia?* Cum ergo Dominationes esse secundæ, Cherubim primæ Hierarchiæ dicimus, pari iure negare dicendi erimus, esse simpliciter & absolutè in Hierarchia. Præterea si Hierarchia illa quia infima & tertia est, non est simpliciter & absolutè Hierarchia, superiorum Hierarchiarum tertij & infimi ordines Throni & Potestates, imo ipsorum ordinum imi gradus, sunt-ne simpliciter & absolutè in Hierarchia sua? Si negat, omnium conuicijs vapulabit: si fatetur, quis scrupulus est id asserere de tertia Hierarchia, quod ille de tertio aliarum ordine & gradu confitetur? *Esse absolutè, negat Hallier in vin. p. 386. Refellitur.*

Secundum eius dictum est, *vsu factum vt Hierarchiæ acceptio, licet impropria, ad tertiam Hierarchiam Angelorum absolutè prolata traheretur.* Eum qui hoc dicat proprij iudicij plenum esse oportet, vt se S. Dionysio primùm, deinde consequentibus alijs per tot secula doctoribus præponat, vt quod illi *impropriè* vsurparunt verbum, quod *traxerunt*, quod in alienam significationem prauè torserunt, nemine vno suum, aut alterius errorem deprehendente: hic tandem aduenerit qui natiuæ significationi vocem redderet, & quasi in libertatem assereret: cum nos priore libro ipsi monstrauerimus, tertios Hierarchiæ ordines in ea non *impropriè* reponi. *Impropriam ait esse acceptionem. Refellitur.*

Tertium est, huic tamen Angelorum ordini locum tribuendum esse in Hierarchia absolutè considerata, quia in homines functiones Hierarchicas exercent. Sed ex superioribus constat non esse necessariam absolutè transeuntem in subditos actionem, ad participandam Hierarchiæ rationem. Ac licet eius necessitatem concederemus, eam tamen reperire esset in infima illa Hierarchia: cum qui in ea supremus est Principatuum ordo Archangelos, hi Angelos illuminent. Et in hoc Angelorum gradu, si sunt alij maiores, vt D. Thomas asserit, illi alios illuminent: adeoque propriè & absolutè sint in Hierarchia; tandemque ad eum Angelum descendemus, qui solos homines, non *Esse in Hierarchia quia agunt in homines. Refellitur.*

vllum Angelorum Hierarchizet: cui soli viderit Doctor an simpliciter & absolutè negare aut donare velit Hierarchiam.

DE ACTIBUS ANGELORUM HIERARCHICIS *aduersus Deum pauca perstringuntur.*

CAPVT XIIII.

CVM humanorum cura negotiorum Angelicas Hierarchias præcipua occupatione non detineat, cum passione quàm actione sint nobiliores, cum appellationem suam à Dei, non autem à creaturarum respectu acceperint: quis vetet liberos à rebus humanis considerare, & *nostram conuersationem habere in cœlis*, *vbi audiuntur arcana verba quæ non licet homini loqui*? Sirenas singulis mundi superioris orbibus assignauit Plato. Deus sancte quàm suaues! O felices eos quibus datum est contemplatione in eum locum euehi *vbi Deum laudant simul astra matutina, & iubilant omnes filij Dei.*

Primum Angelorũ officium. Guil. Pari. 2. P. de vn. p. 2. c. 154.

Hoc enim Guillelmus meus fortunatissimarum mentium primum esse dicit officium, vt non habeant requiem die ac nocte, quin clament de Creatore, *Sanctus, Sanctus, Sanctus, similiter & alia magnalia ipsius.* Laudãt enim ipsum, hoc est, illius bona eidem narrant, vel significant continuò & ex necessitate. *Sicut enim à cognitione in effectu magnalium Creatoris, quæ non est nisi cogitatus certissimus ac lucidissimus eorum, nunquam cessant illæ beatissimæ substantiæ: sic neque à clamoribus laudum ipsius omnium, non solùm à clamore triplici sanctitatis eiusdem.* Eo respexit & S. Athanasius cum opus dixit *supercœlestium Potestatum esse, hymnum irremissum & amorem incessabilem erga Maiestatem Dei*.

Athan. l. de communi essentia, &c.

Secundum officium. Apoc. c. 7.

Alterum officium est, benedicere Creatori, seu bona imprecari, & illa vt in Deo existentia amare. Quem hymnum audiuit dilectus discipulus *Amen, Benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, & virtus, & fortitudo Deo nostro in secula seculorum, Amen.* Non est enim oratio illa propriè desiderium, sed amor bonorum istiusmodi. *Est enim placitum, quieta voluntas, desiderium verò mota, seu in motu voluntas. Quamquam tanta est bonorum gloriæ suauitas, vt semper ipsa rapiant in se fruentes eisdem, & semper eosdem in se quiescere faciant: quia semper obtenta & habita, semper desiderantur.* Quò referenda videtur perfectissima Ecclesiæ oratio, & laus Dei, quæ Angelicam doxologiam supplet his verbis *laudamus te, glorificamus te, gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam*: Non solùm tua tibi bona gratulamur adeò syncerè, vt si à nobis penderent, tibi facere vellemus sempiterna: verùm etiam tantam in te esse gloriam, bonum nostrum reputamus, quasi beneficium à te accipiamus, quando infinitam in omni perfectionis genere naturam possides. Quo actu caritatis quis potest esse illustrior, nisi forte apud Seraphinos?

Guil. Pari. loco cit. c. 155.

Oratio Ecclesiæ perfectissima.

Tertium officium.

Tertium officium, magnificare Creatorem: in seipsis quidem eius magnitudinem prædicta ratione prædicando, & apud se magnum & immensum cognoscendo, vel insinuando, vt cum Seraphim clamant alter ad alterum. Et cum Baruch exclamabat, quasi è contemplatione euigilans, *O Israël quàm magna*

Baruch. c. 3.

magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius! Magnus est & non habet finem, excelsus & immensus.

Quartò denique Deum clarificant, id est, clarè, sublimiter, & latè bona ipsius vel in seipsis recognoscunt, vel alijs prædicant. *Clara est fama Creatoris propter nobilitatis ipsius præstantiam: sublimis propter supereminentiam altitudinis, qua incomparabiliter supereminet vniuersis & singulis: lata propter vniuersalem peruagationem qua replet omnia. Non enim solum vocibus hominum omnium, sed resonantia creaturarum omnium glorificatur, audire spiritaliter, hoc est intelligere valentibus.* *Quartum officium.* Guil. Pari. loco cit.

Hoc est igitur *opus supercælestium Potestatum præcipuum, & pene vnum; cuius cætera quæ nos spectant sunt leues & exiguæ appendices.* Vt enim Deus actu vnico & se & creaturas amat, & sibi & propter se illas amat, amorque sui, creaturarum causa est: sic Angeli, si quæ potest respondere similitudo, ex immenso quo in Deum feruntur amore, cætera omnia quatenus Dei sunt amant: neque nisi Deum amarent, aut nos Dei essemus, nos diligere possent. Meritò igitur & eximiam illorum in Deum caritatem spectamus, & eam Hierarchicam appellamus. Nam & ea finis est omnis Hierarchiæ, & hanc in rem & officium à conditore facti sunt, & de Hierarchæ supremi Iesu Christi plenitudine gratiam & gloriam acceperunt; & Hierarchicarum erga nos operationum fons & causa est. Quod si inter homines Episcopi aut Clerici hymnodia, vel Monachi contemplatio Hierarchicum opus est, quia ad illud Hierarchicam consecrationem acceperunt; quanto magis in beata illa Ecclesia tam ardens, tam continua, tam gloriosa Deo, tam arctè Creatori coniungens caritas, erit & dicetur Hierarchica? *Angelorũ caritas in Deum est Hierarchica.*

DE OFFICIIS ANGELORVM INVICEM; seu Actibus Hierarchicis inter eos exercitis.

CAPVT XV.

QVID sibi præstent inuicem sublimes illæ substantiæ quærenti, occurrit primò diligendi Creatoris Exemplum, quod licet in Seraphico solùm ordine spectauerimus, pro modo tamen suo ad alios etiam pertinere censendum est. Neque enim dubito quin singula beatissimæ illius multitudinis indiuidua, Deum pro virili amando, laudando, seque tanquam lucentia specula inuicem præbendo; inuicem etiam quo possunt modo inflamment in amorem Dei, & ad eius laudem excitent, tum ineffabili delectatione, ex eo ipso percepta, quod à tam nobilibus naturis, tota virium contentione laudetur. Tale autem Exemplum rem esse Hierarchicam quid hic repetam? *Primus actus Hierarchicus Exemplum.*

Actiones aliæ locutione perficiuntur, seu illuminatione; quæ locutionis Angelicæ species est: illuminationem autem cum nomino, purgationem & perfectioné intelligere, mox dicẽda monstrabunt. Non custodit Angelus Angelum vt benè monet Alensis: quia nihil est quo abduci possit à bono. Sed purgat *Secundus Illuminatiõ.* Alens. 2. P. q. 41. m. 3.

Dionyſ. c. 7 cœl. illuminat, perficit ſuperior inferiorem: ſuperior, inquam, poteſtate, intelligentia, & verò etiam libertate, quibus plura poteſt, intelligit, eligit. Purgat verò & perficit non cognitionem naturalem, quam à prima conditione ſui perfectam omnes acceperunt: non ſupernaturalem beatam, quia eſſentialis eorum beatitudo creſcere non poteſt: ſed ſupernaturalem creaturarum cogitionem quas in verbo non vident. Purgat & perficit, non voluntatem & intellectum intrinſecè mutando, vt cum Deus in nobis fidei & caritatis habitum ingenerat: ſed obiectum aliquod alteri repræſentando, quo hic excitatus, aut quod ante non intelligebat, aut eo quo non intelligebat modo, cognoſcere incipit. Quare Purgatio, Illuminatio, Perfectio, ad intellectum referuntur.

Diuerſis modis intellectus dicitur carere ſcientia. Et hic quidem vniuersè loquendo poteſt obtundi, vel errore aliquo, vel ignorantia ſola, vel mera ſcientiæ negatione, quam neſcientiam, ſi placet, vocabimus. Medicus enim ſi putat, exempli cauſa, cor non eſſe hepate calidius, errat: ſi neſcit ea quæ calefaciunt attenuare, ignorantia eſt: ſi non videt huic homini cor eſſe quam neceſſe ſit calidius, merè hoc neſcit. Sic oculi pupilla diuerſis modis poteſt eſſe compoſita; vel enim præuio colore infecta & occupata eſt, vt in icterico morbo: vel omni quidem colore caret, ſed opacitate tamen aliqua, vt nubecula, ſuffunditur: vel denique tantùm tenebroſa eſt, & vt nullo inſtructa lumine, ſic nullo ad aliud excipiendum obſtaculo præpedita. Hac quaſi diſpoſitus negatione oculus, lumen intrinſecè recipit, quæ eſt quædam eius purgatio: deinde ab obiecto corpore, purpureo, viridi, albo ſpecies immittitur, quam impreſſam dicunt, quæ erit quaſi eius illuminatio: denique ſic adiutus oculus ab obiecto tum illuminante, tum per hanc ſpeciem fœcundante, viſionem albi & viridis elicit, quæ eſt ipſa perfectio.

Neſcientia eſt in Angelis. Quæ ad Angelos vt transferam, in inferioribus neſcientiam ſolam agnoſco, cum nimiam imperfectionem ſecum vehat ignorantia. De errore, nefas eſt in ſupremis intelligentijs vel cogitare. Neſcit igitur Angelus, ſaltem diſtinctè, Dei voluntatem: ſuperior autem acceptam à Deo reuelationem directo ad eum ſermone manifeſtat, ad modum docentis; veritatem vnico intuitu à ſe cognitam, per rationes, per ſimilitudinum, & exemplorum appoſitionem fuſius ediſſerens. Quemadmodum diſcipulo tradit magiſter medium demonſtrationis, quo inſtructus concluſiones eas deducit, quas antea non *D.Th.q.9. de ver. a.3.* poterat elicere. Hic verò vno & eodem actu illo primùm purgatur, quatenus liberatur a neſcientia: deinde illuminatur, quatenus per illum veritas ante ignota manifeſtatur: niſi mauis ſpeciem ipſam infuſam, ad cognitionis productionem idoneam, illuminationem appellare. Tertio perficitur, quatenus veritatis cognitio eſt intellectus perfectio.

Exemplum Illuminationis Angelicæ ponitur in viſione Danielis c.10. Sit exemplum in illa nobili apud Danielem Angelorum contentione, in qua, receptiſſima eſt Patrum auctoritas, bonos Angelos Prouinciarum & Regnorum præſides, inuicem cum ſumma pace diſſidere. Angelus ergo Perſarum vi ſtatus ſui, diſtinctè tantùm nouit, quæ ad bonum Perſarum regimen attinent, cuius magna pars eſt Iſraëlitarum in ijs regionibus detentio. Quare procurat ne inde diſcedant, & neſciens Dei voluntati obſiſtit: quæ prauitas eſt quam in ſuis Angelis reperit Deus: & verò reperiet, donec

donec poſt extremi iudicij diem nihil ſuperſit pro ſalut e hominum reuelandum. Sed tandem à ſuperiore perdiſcit diuinum decretum, de Iſraëlitis ſeruitute liberandis; & ſic neſcientia liberatus purgatur, veritate obiecta illuminatur; eadem cognita perficitur.

Apud Danielem non bonos Angelos inuicem, ſed bonos cum malis pugnare, verior opinio.

Emm. Sa in c. 10. Daniel.
Caſſian. coll. 8. c. 13.
Rupert. li. de vict. Verbi c. 6.
Zach. c. 3.
Apoc. c. 12.
Iudas in ep. can.

Princeps Regni Perſarum, qualis.

Damus hæc communi, vt dictum, ſententiæ, quæ ſanctos Angelos inuicem hoc loco committit. Ego verò non acutior Emmanuële Sa, viro doctrinæ iudicijque præſtantis, qui eam Angelicæ controuerſiæ explicationem intelligere ſe negat, præſtare arbitror non ſolicitari beatiſſimarum mentium incredibilem in exequenda Dei voluntate concordiam, & cum paucioribus vt Caſſiano, vt Ruperto, & quibuſdam alijs, malo bonorum iſtud eſſe cum malis prælium, quale in Zacharia, in Apocalypſi, & in epiſtola Iudæ deſcribitur: cum nuſquam alibi ſcriptura illam inter ſe beatorum ſpirituum diſcordiam repræſentet. Nam dubitari iure non poteſt, quin ex omnibus Angelorum Hierarchijs & ordinibus aliqui in peccatum & inferos præcipitauerint, quos Lucifer Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ, ad æmulationem diuinæ Hierarchiæ regnis, hominibus, negotijs præficiat. E Principatuum igitur ordine auulſus hic credi poteſt infelix ſtolo, qui Princeps regni Perſarum vocatur, & ſe Gabrieli Iudæorum libertatem nunciaturo oppoſuiſſe. De Principis Græcorum nuncupatione quid ſentiam non habeo dicere, cum in Gabrielis occurſum adueniat, neque ſe ipſe opere vllo prodat, neque cui ſe parti adiuncturus ſit, diuinare poſſim. Inclino tamen in peiorem, vt cum Principe Perſarum, aduerſus Gabrielem & Michaëlem dimicet. Ancipiti ergo in hanc aut illam partem appellatione, ducendum eſt ex effectu certum aliquod, eius bonitatis aut malitiæ ſignum, quod arbitror in re geſta deprehendi.

Agnita Dei voluntati reſiſtit.

Sic enim perpendenda eſt: Daniele orationem & ieiunium inchoante, ſtatim emanaſſe à Deo decretum de reuelanda Prophetæ Iudæorum libertate: in quam rem miſſus Gabriel, obſiſtentem ſibi habuit Perſarum Principem, qui tres ſolidas hebdomadas eum ab eiuſmodi reuelatione facienda prohibuit. Quo toto tempore, quis credat Gabrielem Principi illi non manifeſtaſſe à quo, ad quem, & quamobrem mitteretur? & tamen ita cognitæ voluntati tamdiu reſtitit, non obſequens ſubditus, ſed infamis perduellio. Cui autem bono fuiſſe putas huiuſce reuelationis moram? non Angelo certè cœleſti, ſed impio, qui ſolatium illud optimo Prophetæ inuidebat; qui virum ardentiſſimum precum ſuarum effectu priuari, indeque ad quandam deſperationem induci poſſe gaudebat: qui verebatur ne Daniel tantæ felicitatis pollicitatione ciues ſuos in officio contineret. Vnde autem illa Gabrielis ſolicitudo, metuſque, ne dum apud Danielem moratur, per abſentiam ſuam aliquid aduerſus Hebræos moueatur? Quid enim timendum eſt ſi Princeps Perſarum & Græcorum eius ſocij ſunt atque amici? Aulicorum imaginem hic animaduerto, qui cum à Regis conſpectu digrediuntur, ſemper ſunt in metu, ne quid ab æmulis detrimenti patiantur: ſecus autem fieret ſi ſe amicos omnes in aula reliquiſſe confiderent.

Veterum in quæſtione propoſita ſenſus explicatur.

Quid igitur ad auctores communis ſententiæ dicemus, viros ſanctitate, doctrina, auctoritate admirabiles? quis enim ſe Gregorio, Hieronymo, Theodoreto, D. Tho. Lyrano, & alijs ſine præiudicio veritatis opponat? Veniam mihi dabunt Doctores grauiſſimi, ſi duo quædam diſcernenda profero,

quod non satis distinxisse mihi videntur neoterici eius opinionis sectatores, alterum est, decretum Dei de asserendis in libertatem Iudæis: alterum, de eius decreti cognitione Danieli concedenda, voluntas. In primo explicando laborat constans antiquorum recentiorumque oratio, vt apertè demonstrant Gregorius Magnus, & Theodoretus; qui rationes ab Angelis Regnorum præsidibus allatas narrant, cur diuinæ gloriæ interesset, Hebræos aut in Babylonica seruitute retineri, aut in terram suam postliminio reuerti. Hanc ego amabilem pugnam in sanctis Angelis cum viris sanctis lubens admitto, ante diuinæ voluntatis absolutæ manifestationem, superioribus spiritibus factam. Sed & hoc considero, non illi decreto se se Principem Persarum opponere, verum eius decreti reuelationi faciendæ Danieli, quam Persa ille à Deo imperatam decretamque ignorare non poterat; cui proinde si bonus erat, cum cæteris placidissimè acquiescere debuit, non eius decreti nuntium retardare, non consilij sui socios aduocare, non turbas, quas vereretur bonus Angelus, excitare. Quod decretum & vim eius executioni factam, si omnino tetigissent scriptores illi primæ notæ, non dubito quin posterioribus seculis ad sententiam nostram se duces præbuissent. Sed hæc hactenus, ad opus reuertor.

Duplex Dei decretum.

Greg. l. 17. Moral. c. 7. Theodor.

A quo priusquam abeas, duo tibi tradam obseruanda, primum in oculi, de quo dictum est, purgatione, posse ipsum, imo etiam debere ad purgationem ex se se concurrere; ita vt habeat spiritus animales lucidos: quamuis ab obiecto exteriore lumen aliquod accipiat; aut excitetur certè vt suos illos spiritus conuocet. Eundem tamen non concurrere ad speciei ipsius productionem: vt vel inde concipias posse Angelum & hominem, potius in purgatione sui, quam in illuminatione quicquam efficere. Neque otiosam putes partem Hierarchiæ patientem, quæ sic agit, saltem in seipsam.

Angelus ad sui purgationem patiendo concurrit.

Secundum, non posse illuminari ab inferiore superiorem; tum quia huius ab illo non potest confirmari intellectus, inferioris cognitione minus clara, minusque vniuersali existente: tum quia potest inferior quidem directè aliquid per suas species cognoscere; sed illud idem in conceptu superioris longè nobilius cognoscit.

Non illuminatur ab inferiore superior.

BREVIS COLLECTIO RERVM ALIQVOT IN *Hierarchia Angelica memorabilium.*

CAPVT XVI.

NONDVM homines attigi, puros adhuc spiritus in Deo, & cum Deo contemplatus, perfectam tamen etiam in vltimis illorum ordinibus Hierarchiam reperi. Et placet exprimere, atque vnum in locum conferre præcipua quædam ἀξιώματα, ad quæ respectandum sæpe erit inferius, ne aut frustra modò egisse de Angelis, aut ibi parum probata proferre videamur. Nunquam porro satis admonuerit Sanctus Dionysius id exemplar frequenter consulendum esse. *Nam si diuinæ Cælestium Hierarchiarum descriptioni, Hierarchiæ nostræ status optimus, pro virili parte similis euadat, Angelicam venustatem quasi in imaginibus expressam habebit*

Considerandа cælestis Hierarchia.

Dionys. c. 8. cœl.

habebit, formam per ipsam capiens, & ad superessentiale omnis Hierarchiæ principium eleuata.

I. Hoc itaque primùm memineris, Lector, in Hierarchia tria omnia esse, totalem ex tribus Hierarchijs, trium singulas ex tribus ordinibus, ordines ipsos ex gradibus summo, medio, infimo esse conflatos: sciasque nusquam visurum te Hierarchiam, quæ ternarium graduum numerum aut non expleat, aut excedat. *Tria omnia in Hierarchia.*

II. Tres omnes gradus de, & in Hierarchia esse, si verè partes sunt de toto, si nullus Angelus est extra Angelicam Hierarchiam. *Quæ omnia sunt de Hierarchia.*

III. Per Passionem, & id quod à Deo recipiunt, & non tantùm per actionem nobilissimè in Hierarchia constitui, & compluria eorum nomina ex respectu ad Deum, non ex Principatu in subditos desumi. Thronos exempli gratia non esse in prima Hierarchia, quia Dominationibus imperant; sed quia Deo, vt superiores ordines, immediatè subijciuntur. *Per paßionem constituuntur in Hierarchia.*

IIII. Hierarchiam Hierarchiarum, & supremum ordinem Hierarchicum per sanctitatem & caritatem constitui; inde prodire Hierarchias omnes, vt ab oceano flumina: ad eam redire easdem Hierarchias, vt ad centrum lineas, causam, parentem, finem, exemplum, ideam Hierarchiarum, vnam esse Dei caritatem. *Prima Hierarchiarum in caritate fundatur.*

V. Dei amorem, contemplationem, laudem, Hierarchicas esse actiones: exemplum item non tantùm à supremis, sed etiam ab infimis Angelis præbitum. *Hierarchicæ actiones immanentes, & absolutæ.*

VI. Agere etiam eos qui patiuntur, saltem in purgatione, & illam actionem viuentis esse in seipsum, non transeuntem in alterum. *Agunt in seipsos.*

VII. Diuersos ordines Principi & Hierarchæ immediatè posse subijci: quandoquidem Throni non subsunt Deo mediantibus Cherubinis, neque isti Seraphinis. *Plures ordines immediatè subijciuntur Hierarchæ.*

VIII. B. Virginem de, & in Hierarchia esse excellentissimè, vt primarium Hierarchæ Christi instrumentum ad opera omnia Hierarchica, sine vlla restrictione. *B. V. excellentissimè in Hierarchia.*

IX. Angelos infimos in Hierarchia non reponi, per id quod in homines agunt: siquidem illam actionem nondum tetigimus, & tamen plenè, propriè & directè in cœlesti Hierarchia illum ordinem inuenimus. *Non ponuntur in Hierarchia per id quid agunt.*

X. Si quis Angelos ab Archangelis semper illuminari neget, quo scripturæ, quo Patrum dicto expresè falsi conuincetur? vtrosque enim nunciare legimus, & B. Virginem, Zachariam, Danielem à Gabriele Archangelo immediatè, non per Angeli ministerium illuminari: & tamen Archangelos ab Hierarchia Cœlesti propriè dicta, nemo ante Doctorem Hallier, Catholicus exclusit. *Inferiores non semper à superioribus immediatè illuminantur.*

XI. Sed demus, quod probabilius est, Angelos ordinariè ab Archangelis, vt inferiores in natura, adeoque in gratia, illuminari; non fit illuminatio illa per imperium, sed per modum doctrinæ, vt cùm apud nos Doctor Theologus, aut concionator de fidei mysterijs disserit, eaque clarè & illuminatè proponit: Aut cum aliquis librum alteri aperit eâ peritè tractantem, de qua re optimè, vt omnia, Guillelmus Parisiensis, *si per libros sensibiles*, inquit, *fiunt in animabus nostris scientiales illuminationes, & doctrina; quantò fortius per libros intelligibiles qui incomparabiliter lucidioris inscriptionis sunt, fieri* *Illuminatio non fit per imperium.* *Angeli libri spiritales.* Guil. Parif. 2. P. de vn. 2. p. c. 151

debent spirituales illuminationes & reuelationes, & in animabus nostris, & in substantijs abstractis? Neque tantum libri sunt, sed etiam *Specula clarissima visibilium & inuisibilium, iuxta quod mensurauit eis creator benedictus imagines, lucidissimè redolentia, siue reddentia, & potentia ad transferendas, seu transfundendas apparitiones seu resultationes suas in similia spiritalia specula.* In his ego imperium nullum video, & strictam vt in iurisdictione subiectionem. Quid quod hominibus immediatè à Deo reuelata sunt plurima, quæ eorum prædicatione Angeli didicerunt, eò modo quo superiore libro explicabamus; quem & Maucletus Hierarchicum esse non dubitauit? Vbi est ergo aduersariorum iurisdictio, vbi Principatus Hierarchicus & subiectio? nisi forte Ioannem & Apostolos volunt Cherubinis & Seraphinis cum potestate præesse, & quod dicunt, illos auctoritatiuè Hierarchizare.

Hierarchia Angelorũ per charismata disposita.

XII. Id etiam maximè considerari volo, per gratias & charismata disponi Angelorum Hierarchiam, non per ordinem, vt constat, nec per propriè dictam iurisdictionem: si quidem prohibitionis, minarum, coërcitionis, fori interni aut externi nulla in pacatissimæ pacis visione mentio est. Cur ergo Hierarchiam omnem ad Ordinem & Iurisdictionem reducunt Hallier & Aurelius?

Alia tuopte ingenio, Lector, in exposita Hierarchiæ perfectissimæ tabula deprehendes, & cum duodecim istis lapidibus pretiosis in Ecclesiam transferes: vt cum animo tuo Hierarchiam, tanquam tabernaculum Dei cum hominibus, & magni Emmanuelis Rempublicam designare volueris, tibi à Deo dictum scias, *Inspice & fac secundùm exemplar quod tibi in monte monstratum est.*

QUÆ SIT HIERARCHIÆ COELESTIS IN humanam actio Physica.

CAPVT XVII.

Aduersarij contumeliosi in beatissimos Spiritus.

HACTENVS cœlum spectauimus, quasi nihil ipsi cum terra esset commercij: nunc purissimæ illæ mentes quapiam veluti humanitate aspergendæ sunt; & earum beatitas cum salutis nostræ rationibus coniungenda. Et ecce terram dum loquor, classicum sonat; adeo etiam inter Theologos *militia est vita hominis super terram.* Credesne Lector, quod oculis ipse meis vix credidi, augustum illud vniuersæ Cœlestis curiæ ministerium, volente Deo nobis homulis ex luto & argilla compositis, summa cum alacritate exhibitum, ab aduersarijs nostris Petro Aurelio, & Francisco Hallier omni fastidio deprimi atque contemni? Nam eorum alter in corpora & exteriora solùm posse aliquid Angelos; Episcopos ab Angelis non illuminari, sed potiùs Angelos ab Episcopis; Angelorum officium Diaconorum officio par & æquale esse; illos propriè loquendo in Hierarchia Angelica non reponi, cum Diaconi propriè sint in Ecclesiastica, docet. Alter autem Angelos nobis exhibet vt volucripedes pedisequos, & petasatos tabellarios: imo etiam, horreo dicere, cum hæreticis, quoad Ecclesiastica munia comparat. Post hæc ab istis hominibus aut Religiosi omnes contemni & vexari

xari, aut Iesuitæ pro hæreticis haberi conquerentur? Quid enim ab ijs qui *posuerunt in cælum os suum*; expectari debuit, nisi vt *lingua eorum transiret in terra?*

Pronunciat Aurelius *ministerium Angelicum nihil esse, nisi destinationem quandam, qualis simplicium ministrorum, & nunciorum esse solet*. Hallier autem, *quæcunque Angeli operantur; ostendere tantum inferiora hæc corpora ipsis esse subdita; & quoad motum, localem præsertim, esse subiecta.* Ego verò licet fatear Angelos nihil extra se preter motum producere, ipsos tamen aio per eum motum multùm per omnem modum ad iustificationem & sanctitatem nostram conferre, & *simplices ministros & nuncios* contumeliosè appellari. Sed quoniam de tota mihi Cœlesti Hierarchia fuit hactenus oratio, lubet omnes eius ordines, & eorum etiam caput considerare. Aurel. in vin. p. 147. Hallier in vin. p. 143.

Actio Physica Hierarchica, eorum est qui ad actus, aut habitus, & in genere ad aliqua dona supernaturalia producenda, & efficienda vim à Deo, & Hierarcha, virtutemque aliquam accipiunt; qualem in igne videmus ad calefaciendum, in calore vitali, & cum anima coniuncto, ad producendos spiritus vitales, animales, & carnes seu partes viuentes. Deus quidem solus est per se primò causa Physica omnis doni supernaturalis; solus causa principalis, auctor & principium, pater luminum, ex quo omnis paternitas spiritalis quæ in cœlo & in terra nominatur. Adsciuit tamen in operis sui quasi consortium creaturas aliquas vt instrumenta; quibus ad eorum donorum collationem, vim & facultatem attribuit. Eorum primum & nobilissimum instrumentum physicum est Virgo Deipara, qua Spiritus Sanctus vti voluit ad primam & substantialem gratiam producendam, Christum ipsum. Quam in eum efficientiam physicam, aut ei æqualem nemo in Ecclesia sibi potest vendicare. Illi subsunt Angelicæ Hierarchiæ omnes, ad quiduis, prout Deus iusserit, idoneæ; & quidem eò magis, quò & bonorum auctori sunt propinquiores per gratiam, & ad agendum paratiores per naturam. Aliqua nihilominus eorum donorum solis hominibus concessa voluit, vt inferiorem naturam, quam hypostaticè sibi vnire dignatus est, hac etiam prærogatiua solaretur. Hominibus inquam, sed viatoribus; non autem ijs qui cum Angelis æuo fruuntur sempiterno. Nam Sacramenta conficere, Sacramentalia benedicere, impios Ecclesiastica censura coërcere, pœnitentibus absolutionis beneficium impertiri; solis hominibus in hac adhuc mortalitate degentibus concessum est; quos eo nomine cum Angelis infimæ solum Hierarchiæ præponunt aduersarij, haud scio an dubitent eandem esse & Angelicarum omnium substantiarum, & Beatorum, & Beatæ ipsius Virginis rationem. Ego certè non sum adeo naturæ aut officij mei amans; vt Sacerdotes ita Thronis & Seraphinis putem excellere, vt asseram ita Beatissima Deipara ob hæc dona & ministeria præstantiores esse, vt solos ipsos homines ad Ecclesiæ & fidelium sanctificationem, exclusa Cœlesti Hierarchia, concurrere profitear. Neque is animus est Doctori Mauclerò, cum is quot quantisque potest ex capitibus Ecclesiasticam Hierarchiam præponit Angelicæ; cuius dignitati nihil detractum cupit, neque Angelorum contemptu maiestatem hominum facit auctiorem. *Qui physici agent in Hierarchia.* *Deus.* *B. Virgo.* *Angeli.* *Homines viatores.* Maucl. de monar. li. 5. c. 8. &c.

Nam vt à rerum vniuersitate ducam initium, quàm nihil potestatem & energiam diuinæ Matris subterfugiat priore libro monstratum est. De Ange- *Actio physica Angelorum.*

August. in Ps. 103.

lis id magnificè prædicat S. Augustinus, *Præpositos esse Angelos cælorum super Potestates aereas, & inde procedere verbum quod fit hic. Intuentur enim legem fixam, legem æternam, iubentem sine scriptura, sine syllabis, sine strepitu, fixam semper, & stantem intuentur Angeli corde mundo, & ex illa faciunt quicquid hic fit, & potestates ex illa ordinantur à summis vsque ad ima.* Si meum Aristotelem scires Aureli, satis intelligeres eos qui legem æternam intuentur, qui ex illa ordinant, Architectos esse Princeps, non *simplices ministros* executioni deputatos. Sed illud alibi monstrabitur: repeto Augustinum, qui omnibus suo modo Angelis id assignat, quod tertio supremæ Hierarchiæ gradui fecit ipsa nomenclatio præcipuum.

Idem l. 3. de Trin. c. 4.

Illic Dei voluntas qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos ignem flagrantem, in spiritibus summa pace atque amicitia copulatis, & in vnam voluntatem quodam spiritali caritatis igne conflatis, tanquam in excelsa, & sancta, & secreta sede præsidens, velut in domo sua & in templo suo, inde se quibusdam ordinatissimis motibus primò spiritualibus, deinde corporalibus per cuncta diffundit. Sublimius aliquid, vt video, sapit de Dei ministris Aurelius Augustinus, quàm Aurelius ignotus: non enim in eis præsidere tanquam in sede dicit, nisi vt per eos efficere omnia demonstret, vt ex S. Gregorio facilè potest explicari, dicente *filium Dei Angelicas Potestates esse, quarum mentibus altius præsidens cuncta disponit.* Et ne se queratur extra quæstionem abripi, hæreo in Hierarchicis actionibus, in quibus conceptis verbis ait D. Thom. *Quod faciunt homines inferiori modo per visibilia Sacramenta, quæ sunt proportionata ipsorum, facere Angelos tanquam Superiores Ministros superiori modo, scilicet inuisibiliter, purgando, illuminando, perficiendo.* Vtri credis, Lector, D. Thomæ, *Superiores*, an Aurelio, *simplices ministros* appellanti? Nonne id vult Doctor Angelicus, & Angelos & homines esse *ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei*; sed illos *Superiores*, hos *inferiores*, illos *inuisibili*, hos *visibili* modo; hos per corporalia, illos per spiritalia, vtrosque naturæ suæ proportionatè Deo ministrare in hominum salute curanda? Quò refertur & Sophronij encomium, quo Angelos *mystas, mysteriorumque interpretes, & omnium Regis amicos, & musicos, necnon sacrorum ministros, & Diaconos dici* profitetur: eadem profectò mente, qua S. Ignatius alicubi Diaconos ipsos cum Angelis comparare non veretur.

Greg. li. 2. Moral. c. 15. al. 21.
D. Th. 3. P. q. 64. a. 7 ad 1.
Angeli superiores ministri.
Angeli Diaconi, & Diaconi Angeli.
Sophro. in Encom. Angel.
Ignat. ep. ad Trall.
Physicorum agentium in Hierarchia subordinatio.

Contemplemur si placet *ordinatissimos illos Dei motus, primò spiritales*, si ab eo incipimus; sed *corporales primò*, si ab homine. Christus causa omnis sanctificans, ingentis familiæ Pater est; sine cuius auctoritate & virtute nec mater, nec ministri quicquam vnquam in commune bonum fecerint. Virgo Deipara vt mater, non tantùm familiæ, sed etiam & maximè, Fratris, debet vim aliquam physicam in sanctificatione habere. Et fortasse quemadmodum voluntas realiter in opus artis & manufactum influit tum intentione, tum electione; ita Christi est intendere, B. Virginis dirigere, Ministrorum tam Angelorum quam hominum exequi: Sic tamen vt motione aliqua indigeant à Christo & B. Virgine manante, vt ea velint quæ ad aliorum sanctificationem sunt necessaria. In illo autem ministerio mouendos esse scimus interiores & externos sensus, & illud officium Angelis tribui, istud autem hominibus, quorum maxima vis est in actibus externis.

Idem ordo in visus similitudine explicatur.

Hæc vt arbitror satis probabilis est ratio, in qua non postulas, Lector, vt Angeli in phantasiæ nostræ vires, & efficientiam comprobem, quam ne ipse quidem Aurelius negare audeat. Sed accipe non minus plausibilem huius

œconomiæ

œconomiæ explicandæ methodum in eius qui ad fidem adducitur exemplo, & visus similitudine; nam & Baptismum Sancti Patres, & fidem Christi Apostolus illuminationem appellant. Qui cœcus est, quod de coloribus iudicium ferre, quam habere scientiam potest? *Animalis homo* (Iudæus, Ethnicus) *non percipit ea quæ Dei sunt: nam crux Iudæis quidem scandalum est, Gentibus autem stultitia.* Curatur oculus sublato velamine; feritur externus sensus per prædicationem, *quomodo enim credent si non audierint? quomodo audient sine prædicante?* Sunt hæ Pontificis partes, qui *diuinè semper accedentibus, doctrinæ suæ radijs, vt Pontificem decet, collucet rectè, & ordine, ac pro cuiusque ad sacra ratione.* Fieri autem potest vt quis acuto visu instructus, turbatæ imaginationis vitio nihil in intellectum possit traducere. Quam multi vel olim ab Apostolis, vel modò ab Apostolicis concionatoribus percepta exterius Christi cognitione iam *videntes non vident, audientes non audiunt?* Quid hic remedij? ab homine nihil; ab Angelo plurimùm? sic enim humores, sic spiritus animales commouebit, quibus tanquam vehiculis species ad phantasiam deuehuntur, vt per eas ipsa, per ipsam deinde intellectus, excitetur. Sed neque qui plantat homo, neque qui rigat Angelus est aliquid, nisi dederit incrementum Deus.

Quid homo efficiat. Dionys. c. 2. Eccles. in contempl.

Quid Angelus.

Sit ergo benè & ab organo, & ab imaginante potentia instructus, errabit tamen in singularibus, non attendet ad distantiam obiecti, aut alia, vnde facile decipietur, neque anagogicos, quos vocant, discursus faciet, neque habebit experimentalem cognitionem; quæ licet non sit motiuum scientiæ, est tamen inductiuum. Quid enim visus experimento cognoscere potuit is qui videbat *homines sicut arbores ambulantes?* Hanc ego experimentalem scientiam illis concedo qui cognoscunt Christum secundum carnem, vt hominem sanctum, summè amabilem, Prophetam à Deo missum, & quæ de eo secundùm humanitatem cognosci possunt: quæ graphicè à S. Bernardo describuntur. *Cum nomino Iesum, hominem mihi propono mitem, & humilem corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, & omni denique honestate ac sanctitate conspicuum.* Tales ex parte erant Apostoli, cum eos Christus discessurus solabatur, *expedit vobis vt ego vadam:* tanquam diceret, *Quandiu circa carnem meam occupatur vester carnalis affectus, tandiu meam diuinitatem non suscipit spiritalis vester obtutus.* Tales illæ mulieres quæ ad crucem, imo cum cruce euntem *plangebant, & lamentabantur eum, scilicet vt moriturum* ex pia compassione, & *naturæ communis consideratione.* Hanc ergo cognitionem procurari puto & effici à Virgine Deipara, quæ speciosum forma præ filijs hominum, fratrem nostrum sugentem vbera matris nostræ mundo peperit; eundemque in hominum mentibus virtute altissimi obumbrante, quotidie generare non cessat.

Quid B. Virgo.

Bern. ser. 15. in Cãt.

Ioan. 16. Augus. ser. 188. de temp.

Beda in Luc. c. 23.

Verùm hominum & Angelorum opus purgatio tantùm sit, B. Virginis illuminatio: superest addenda Perfectio. In illo certè homine quem experimentali obiectorum cognitione ornauimus, non nascetur scientia, nisi quæ sensu percipit singularia, mente transcendat, & deductis inde principiis vniuersalibus quæ sint æternæ veritatis, certam & stabilem acquirat cognitionem, à qua nullo modo possit dimoueri. Sic in negotio nostro, cognitione penitus spiritali Christus cognoscitur vt Deus, vt Verbum in principio, vt vnum cum Patre, ad quam nemo alius præter ipsum qui est *via, veritas, & vita* deducit: *nemo venit ad Patrem, nisi per me. Nemo nouit Patrem nisi Filius, & cui voluerit Filius reuelare.* Quare ad cœlestem Hierarchiam inuestigandam

Quid denique Christus ipse.

Ioan. 14. Matth. 11.

Dionyſ. c. 1. cœl. Ieſum appellat S. Dionyſius *qui eſt lux patris, quæ eſt, quæ vera eſt, per quem nobis ad Patrem lucis auctorem aditus patuit.* Hic verè Hierarchicus & diuinus ordo eſt ad illuſtrandum intellectum, qui permouendæ voluntati nullo negotio poteſt à perito applicari, vt in eo non ſit opus moram diuturniorem trahere: maximè cum ex his magna probilitate diſputatis, nemo non videat quàm iniurioſè *ſimplices miniſtri & nuncij* dicantur Angeli, qui *tantùm oſtendant hæc corpora eſſe ipſis ſubdita.*

ACTIO MORALIS COELESTIS HIERARCHIÆ *in Eccleſiaſticam breuiter decurritur.*

CAPVT XVIII.

Cauſa moralis quæ. CAVSAM moralem, quatenus ab explicata phyſica diſtinguitur, ſanctitatis in alio procurandæ, volo eſſe perſonam Deo gratá, cuius, eiuſque actionis pio intuitu, Deus infinita caritate ſua, inducatur ad donum ſuæ gratiæ alteri conferendum. Supremum autem hoc in ordine locum meriti condigni, Chriſto Seruatori: meriti congrui ſanctiſſimæ eius, & noſtræ Matri, & nos ante aſſeruimus, & nemo Catholicus ſuſtulerit: cum etiam Iudæi ipſi mundum à Deo conditum velint Ieſu & Mariæ amore, idque probent Ieremiæ dicto *niſi pactum meum, diem & noctem, leges cœlo & terræ non poſuiſſem.*

Ierem 33. Petr. Gala. l. 7. de arcanis c. 2.

Aduerſarij Angelicis miniſterijs derogant. De cæteris ſupernæ Hieruſalem ciuibus, tam Angelis quàm hominibus, ne quid illis peculiare gratificari cogatur, vniuersè dicit Aurelius, *patronos eſſe noſtros, & tutelares, curare nos, regere, cuſtodire, non ſolum Angelos, ſed etiam Cælites omnes.* Franciſcus etiam Hallier Angelos quidem fatetur *orationes hominum ad Deum deferre, pro nobis orare*; ſed id officium quantùm poteſt eleuat, dum addit, id eos facere via omnino naturali, & *officium iſtud Angelicum, vt & alia, perfectiſſimè exhibere Sacerdotes.* Ego Patronorum noſtrorum cauſam ſuſcipio, & ſic ago. Si vis, Franciſce, duo eſſe Angeli officia quod oret, quodque orationes noſtras Deo offerat, erras, & munus illud neque intelligis, neque pro dignitate æſtimas.

Quomodo Angeli preces noſtras offerãt. Videris enim ſentire eo loquendi modo, non aliter ad Deum peruenire preces noſtras, & vota, quam offerentibus Angelis, *quod manifeſtum eſt impoſſibile eſſe*, vt ait Guillelmus meus. *Deinde cuiuſmodi præſentatio, vel oblatio erit hæc? ridiculoſa quippe, & ſuperuacua iteratio precum noſtrarum erit. Neceſſe eſt igitur ab offerentibus preces noſtras Deo, aliquid addi eis quod exaudibiliores eas efficiat: hoc autem non eſt niſi interpellatio ipſorum, vel aliud adiutorium. Procurator namque vel mediator, ſi fauorem vel gratiam habuerit in conſpectu iudicis, adiuuat procul dubio, & promouet ipſam petitionem quam porrigit. Orationibus igitur noſtris & votis permultùm addunt Angeli ſancti. Et hoc eſt, fauore ſuo vel gratia quas obtinent in conſpectu altiſſimi, non ſolum orando vel petendo, ſed etiam fauendo vel porrigendo. Ex quo conſequenter manifeſtum eſt, quod multa nobis merentur & impetrant, quæ meritis noſtris nullatenus obtineremus. Sanctiſſimi quippe ſunt, & creatori acceptiſſimi, ſpiritualiſque Rhetoricæ peritiſſimi oratores. Impoſſibile eſt autem denegari eis à benigniſſimo largiſſimoque largitore bonorum omnium, vt pote omnibus quæ petunt dignis, & eadem* digne

Guil. Pari. 2. P. de vn. p. 2. c. 156. *Orationibus quas offerũt permultum addunt Angeli.*

dignè petentibus. Neque enim possibile est sapientissimos sanctissimosque aliquid petere vel indignum vel indignè. Quis hanc purpuram alterius panni adiectione deuenustet?

Angeli efficacius quàm Sancti nobis impetrant gratiam.
D.Th. 2.2. q.83.a.11. ad 1.

Habent hoc, inquis, & sancti homines, quique in cœlo triumphant, quique in terris Hierarchizant. Fateor equidem cum D. Thoma *Beatorum orationes habere efficaciam impetrandi ex præcedentibus eorum meritis, & diuina acceptatione.* Sed attende maioris efficacitatis esse debere Angeli, quàm Sancti orationem & oblationem; quia id Angelus ex officio facit, ad id à Deo Hierarcha constitutus. Atque vt inter homines qui Hierarchicè ad opus aliquod sacrum assumuntur, aliquid etiam ex opere operato plus habent in actione illa energiæ, quàm qui priuata potestate eam exercent: sic inter Angelicos ordines, non malè putetur ipsa officij gestio Deo esse acceptior, quia officium est, & actus Hierarchicus: sunt enim suo modo Ministri Ecclesiæ Angeli, non sunt homines Beati, vt olim probatum est.

Efficacius item quàm Hierarchæ.
Chrysost. hom.3. de Incomp. Dei natu.
Hallier in Vin. p.145.
Chrys. malè pro se alegat.
Cyrill. Alex. in c. 5. Zachar. ait illos μονονουχὶ συνιερατεύειν Sacerdoti.
Apoc. c.8.

Quod ad Pontificem spectat, scio illum legatione fungi ad Deum pro populo; sed & in hoc officio (Sacrificium semper excipio) Angelo se ipse inferiorem profitetur, cum in venerando Missæ canone orat, *Sacrificia illibata perferri per manus sancti Angeli in conspectu Diuinæ Maiestatis.* Idque verè fieri docet S. Chrysostomus, quem aiunt Angelico in tremendis mysterijs dignatum fuisse conspectu *Tempore sacrificij, Angeli pro ramis oleagineis, Corpus Domini ipsum protendentes, rogant pro genere humano, quasi dicant; pro his, Domine, rogamus, quos tu adeò dilexisti, vt pro eorum salute mortem obires.* Producit quidem Hallier Chrysologi testimonium, vt demonstret Sacerdotem munus illud Angelicum perfectissimè exhibere. Sed eo testimonio cum dicatur Sacerdos, *preces accipere, referre, restituere impetrata, ex homine totus in Angelum substitutus,* non videt Sacerdoti præponi Angelum, cum tota eius perfectio sit *in Angelum substitui.* Angelum videlicet, cui in Apocalypsi ex officio competit *stare ante altare cum thuribulo aureo*; in quod imponuntur *orationes Sanctorum.* Denique mirari satis non possum hac in re conferri ab istis Sacerdotem cum Angelo, cum de Ioanne ipso Baptista veritas dicat. *Qui minor est in regno cœlorum, maior est illo.*

Parum probabilis sententia Fr. Hallier. in Vind. p. 144.

Possum cætera percensere Custodum Spirituum officia, quæ & communiter explicantur, & eadem ratione illis perfectè asseruntur: & sola aduersæ sententiæ relatione apud Catholicos satis confirmantur. Quis enim credat docenti Hallier, nos à periculis liberari per Sacramentalia per Sacerdotes confecta, ad bonum excitari, & reuocari à malo per Sacerdotum exhortationes; Dæmones coërceri per Exorcistarum ministerium æquè perfectè, vt per Angelorum custodiam? Pastores aliquo modo etiam quoad illuminationem, Angelis custodibus esse superiores? Alias quidem affert prærogatiuas cum ordine & Iurisdictione coniunctas, quas Angelis deesse mirum non est, cum viatoribus solis à Deo concessæ sint.

ANGELORVM CVM EPISCOPIS ET Sacerdotibus comparatio.

CAPVT XIX.

Prælati Ecclesiæ Angelos debent imitari. Maucl. de Monarc. I. P.l.5.c.7.

MAGNVM videtur; & pene supra spem nostram pio Doctori Mauclero, si *qui in Ecclesia præsunt, tam maiores quam minores Prælati Pastoresque; cœlestium spirituum virtutes in procuranda nostra salute imitentur.* Earumque longam texens seriem; Pastores denique ad perfectam imitationem auide cohortatur. Sic Hierarchiam cœlestem vir doctus, cum Ecclesiastica prudenter apteque coniungit. Petrus autem Aurelius præcipiti potius animi feruore, quam solida scientia, Prælatos Ecclesiæ multis partibus Angelis anteponens, hos ne ipso quidem nomine Sacerdotum & Pastorum dignandos esse asseuerat. *Legimus enim in scriptura*, inquit, *Sacerdotes vocatos fuisse Angelos; Angelos verò dictos esse Sacerdotes aut Episcopos, nunquam legimus.* Puta neque in scriptura, neque in Patribus. Nam si apud vllum Sanctorum Patrum, quos cum scriptura solet coniungere, Sacerdotum aut Episcoporum nomen Angelis attributum legisset, profectò verè non diceret, *nunquam legisse.* Hoc verò stupendum mihi videtur ad miraculum, Aurelium illum qui tam delicatè dicit *noster Dionysius; tuus Aristoteles*; qui Loëmelium arguit *nec Dionysij opera legisse, nec ijs legendis esse parem*; qui paginas integras, ipsosque margines Dionysij frustis Latinis Græcis suffarcinat, *qui ridiculam* Iesuitis *ignorantiam* impingit, *quod speciatim Hierarchiæ Angelicæ vim & proprietatem non norint*, hoc loco, nulla vi aduersariorum adactum, liberè, spontaneè fateri Dionysium *nunquam legisse.* O veritas magna es, & præuales!

Negat Petrus Aurelius Angelos dici Episcopos aut Sacerdotes. in Vind. p. 178.

Fatetur Aurelius se S. Dionys. non legisse.

Angeli apud Dionysium Sacerdotes vocat. Μία δὲ πάντων ἀρχή, καὶ πρὸς ταύτην αὐτῶν τὰς ἑπομένους οἱ καθ' ἕκαστον ἔθνος ἱεραρχοῦντες Ἄγγελοι. c.9.cœl.

Nam si legisset, vnquam-ne ista capitis 9. verba præteruolasset. *Vnum autem omnium principium & ad ipsum reduxerunt sequentes secundùm vnamquamque gentem Sacerdotio fungētes Angeli.* Hoc est, interprete Hugone, *vnusquisque ex ea gente in qua Sacerdotio, id est, sacra potestate, sacra prælatione fungebantur, ad fidem conuertit eos qui crediderunt.* Locus hic bono omine tribus Aurelium vulneribus confodit. Primò cum Angelos Hierarchas vocat & summo Sacerdotio fungentes. Deinde cum non vni Hebræorum populo, sed alijs etiam nationibus cum sacra potestate præfuisse docet. Tertiò cum ipsos asserit homines ad fidem perduxisse, cui doctrinæ repugnantem Aurelium paulo pòst audiemus.

Veterem in textu sequimur versionem, qua Hugo & Guil. Paris. vsi sunt.

Εἶτα πρὸς αὐτὸν τὴν θείαν βουλὴν, ὡς παρὰ ἱεράρχου μυούμενον, καὶ τὸ μυῆσαι τὸν διαλεγόμενον ἐπιτετραμμένον. c.8. cœl.

Si legisset Dionysium Aurelius, quid ad ista c. 8. verba respondisset, vbi dicitur Zacharias Propheta ab vno subiectorum Angelorum suscepisse reuelationem, de vrbe Hierosolymitana reparanda, quod diuinum consilium Angelus ille à superiore, *tanquam à summo Sacerdote* fuerat edoctus? *vt pote scilicet à superiori & sacra dante.*

In Dio. dici debet Hierarchia Episcopata 2.P. de vn. p.2.c.144.

Caput 10. non obijcio; est enim abstrusioris doctrinæ, quod antiquum Interpretem Dionysij Guillelmus noster reprehendendum æstimat, quod is quamlibet Hierarchiam rite atque ordine Pontificari verterit. *Dixit enim pontificata, pro eo quod est in Græco, Episcopata: timens vt videtur, plus nominationem hanc, Episcopata, quam illam aliam, cum è conuerso ei faciendum videretur.*

Episcopata

Episcopata enim rectissima translatione, & interpretatione superintenta dicitur: vt vnaquæque beatissimarum Hierarchiarum Episcopata sit, id est, tendens ad summ super: quod non est nisi similitudo, qualis possibilis est eis, ad perfectionem & pulchritudinem Creatoris. O tempora! magnum officij sui decus in eo constituit pius & doctus Episcopus, quod Episcopale nomen Angelis tribuatur, idque ab interprete vno sublatum vendicat· & isti totis viribus & rem & nomen nobilissimis substantijs eripere moliuntur.

Ἐν ἁρμονίᾳ θείᾳ, καὶ ἀναλογίᾳ πρὸς τὴν ἀκραιφνῆ διακοσμίας ὑπεράρχιον ἀρχὴν, καὶ περάτωσιν ἱεραρχικῶς ἀνάγεται. c. 10. cœl.

Sed si locum hunc liberaliter illi concedo, ne se tamen euasisse cæteros credat Aurelius. Nam c. 13. Seraphinus ille qui Prophetam Isaiam purgauit, ex infimis ordinibus fuisse dicitur, qui *purgationem Theologi in Deum quidem veluti causalem, deinde in ipsum Seraphim, tanquam primò agentem summum Sacerdotem reponit*, & mox subdit, *summus autem Sacerdos & post Deum dux ipse præstantium essentiarum ornatus*, &c. Vertat se in omnes facies Aurelius, quod tutò potest, quia laruam gerit, & verba hæc calumnia torqueat.

Ἐπὶ θεὸν ὡς αἴτιον, ἐπὶ δὲ τὸ Σεραφὶμ ὡς πρωτουργὸν ἱεράρχην ἀνατίθησι. Ἱεράρχης δὲ καὶ μετὰ θεὸν ἡγεμὼν ὁ τῶν φωτιστικῶν οὐσιῶν διάκοσμος. c. 13. cœl.

Denique c. 15. Angelis Pontificiam à scriptura vestem attribui docet, quæ in ipsis significat *ad diuina & mystica speculamina ductiuum, & totius vitæ votum, id est, duces sunt ad contemplationes diuinas & mysticas, subiectos erudientes ad cognitionem: & quod eorum vitam Deo dedicant, exhortantes, & confirmantes boni operis deuotionem*, vt ait Hugo Victorinus. Quomodo autem eo deducunt? Quemadmodum, inquit Pachymeres, Sacerdotes nostri, cùm per eos Baptismus, illuminatiò, ordinatio, eulogia, & aliæ consecrationes fiant, *quia vita illorum sancta & sacra penitus est.* Duo & hic Aureli vulnera accipis. Stola Pontificia decoratos Angelos in scriptura vides. Si ergo Scripturam, & Ieremiam, & Danielem Prophetas (quos hoc loco designari ait S. Maximus) legisti, Sacerdotes summos Angelos in scriptura animaduertere debuisti. Deinde per eos à Sacerdotibus nostris Hierarchicas actiones fieri (sic enim lubet Pachymerem interpretari) quasi illis præsideant, & omnia rectè perfectéque confici procurent. Nam Sacerdos, verbi gratia, vt Baptizet infantem, non tantùm externo motu aquam debet aspergere, & mystica quædam verba eloqui, sed etiam ad hanc actionem eius phantasia debet concurrere, vt prudens loquatur, vt id intendat facere quod Catholica facit Ecclesia. Hominis autem phantasiam vt propriam quandam prouinciam ab Angelo gubernari, iam ante diximus. Quod si hac decoratum à Deo prærogatiua magnum Eliam sibi persuaserunt Hebræi Doctores, vt nullus eo absente circumcidatur infans, eamque ob rem in eius Sacramenti apparatu duas ornant sedes, alteram circumcisionem peracturo, alteram Eliæ sub aspectum non cadenti: Quanto potiori iure id in Sacramentis nostris Angelicæ custodiæ, & Hierarchico officio debitum esse putabimus?

Τὴν δὲ ἱερατικὴν, τὸ πρὸς τὰ θεῖα, καὶ τὰ μυστικὰ θεάματα προσαγωγικὸν, καὶ τὸ τῆς ὅλης ζωῆς ἀφιερώμενον. c. 15. cœl.

Hugo

Δι' ὧν τὸ βάπτισμα &c. διὰ τὸ ἀφιερωμένον καὶ ἡγιασμένον τῆς ἁπάσης ζωῆς αὐτῶν. Pachym.

S. Max.

Hier. in c. 9. Ezech. ait illum *Angelum habitu Pontificis indutum fuisse.*

Angeli cooperantur Hierarchicis actionibus.

Petr. Gala. li. 10. de arcan. c. 9.

Post S. Dionysium, quem expectas aduersus Aurelium produci Lector: aut ijs locis confirmata Angelis Episcoporum & Sacerdotum nuncupatione, quid apertius postulas vt rem ipsam, & pro modo, munus & officium asseram? Nonne satis modò fuerit aduersarios audire *rete suum iacientes ante oculos pennatorum?*

RATIONES QVIBVS HIERARCHICA ANgelorum officia eleuant Aduersarij soluuntur.

§. Vnicus.

Aliter Angeli, aliter Hierarchæ regunt Ecclesiam.

IN conferendis Angelorum muneribus cum Hierarcharum nostrorum officio & potestate toti sunt aduersarij, & quidem sine iusta vt arbitror ratione, cum res toto cœlo, totoque genere distantes, nulla satis legitima similitudine possint inuicem comparari. Longè enim aliter Angelus homines & Ecclesiam; atque homo subditos sibi homines & Ecclesiam Hierarchico regimine administrat. Vtrique verò naturæ propria quædam officia Deus esse voluit, vt neutri sua periret gratia; sua dignitas negaretur. Quis nescit Episcopale onus Angelicis humeris esse formidandum, opus Sacerdotale Angelicis manibus inconcessum, Sacramentorum confectionem, maximeque τὴν τελετὴν τελετῶν ab Angelis quodammodo nobis inuideri? Sed Angelos qui his careant prærogatiuis, cum alia multa in homines agant naturæ suæ consentanea, nego esse illo contemptu dignos, quem aduersarij palam & apertè demonstrant. Quare licet grandia operum miracula Sacerdotibus à Deo concessa commissaque sint, ipsi Augustæ Cœli Reginæ ob sexum & conditionem negata, non video cur ob illa priuilegia Sacerdos aut Episcopus quilibet Mariæ Virgini præferatur, illaque longè infra Sacerdotum maiestatem deprimenda sit: rationes tamen quas aduersus Angelos producunt illi, pari iure Angelorum Dominam attingunt.

Notanda instrumenti vis, & natura.

Hoc tamen ab illis considerari cupio, quo fundamenta ipsorum omnia conuelluntur, hos atque illos, B. inquam, Virginem, Angelicos Spiritus, Hierarchas homines Sacerdotes, esse Christi & Dei ministros, & humanæ salutis instrumenta. Instrumenti autem dignitatem aut vilitatem, vniuersè & absolutè loquendo ex eo spectari non debere quod agit; sed ex maiore aut minore cum causa primaria propinquitate. Nam penicillo, quàm digito longè subtilius molliusque colores tabulæ applicantur, & tamen digitus penicillo nobilius instrumentum est, quia manui coniunctius; & ipsa manus instrumentum nobilissimum est, quia mouenti animæ ad quælibet efficienda promptius famulatur

1. Obiectio opera Sacerdotum nobiliora esse. Hallier in vin. p. 141. &c. Aurel. in vind. p. 175. &c.

His prænotatis, pene superfluum est audire quæ opponunt. Munus custodiendarum animarum, inquit Hallier, Angelicum quidem est, sed Episcopali longè inferius, quod est easdem animas soluere per absolutionem peccatorum, ligare per censuras: conferre gratiam per Sacramenta, conficere augustissimum altaris mysterium, qua post Deum nulla maior potestas est. Facilis nodi solutio, viatoribus hæc concessit Deus mera voluntate, quæ cum beatis Spiritibus communicata velle poterat: siquidem alibi fatetur auctor

Hallier li. de Sacris ordin. p. 492.

hic, quasi magnum aliquid, ex diuina commissione sacra nonnunquam ab Angelis obiri ministeria: & neque hæc ipsa illorum opera & ministerio vacua esse permisit; vt non incommodè dici possit, ea immediatè hominem facere, Angelum quodam modo mediatè. Deinde si quid priuatim homini dedit Deus, quo iure inde deducis inferiorem homine Angelum?

lum? idem-ne etiam de Maria Virgine profiteris? Hebræorum Legislatores & Pastores fuisse Angelos fatetur Aurelius, qui tamen feriendæ hostiæ,& peragendorum sacrificiorum ius nullum habuerunt: qui purgare immundos, lepram à lepra distinguere iuris auctoritate non potuerunt. Atenim Sacerdotum effectus supernaturales sunt; Angelorum tantùm naturales. Quid? docet Angelus, docet Sacerdos: an iste supernaturaliter, ille naturaliter? Reuelationem à Deo accipiunt Angeli & B. Virgo, accipit homo; an hic per gratiam magis quam illi? Præest Ecclesiæ Hierarcha, præsunt Angeli, præest B. Virgo; suo omnes modo; an ille minùs vt minister, vt instrumentum, vt causa secundaria, quam isti? Nam hic Aurelius aut ridere vult, aut rideri: cum Sacerdotum dignitatem in eo collocat, quod *Christus per eos non solum vt ministros, sed etiam vt instrumenta operatur; ita vt illis agentibus ipse adsit, & simul agat vt causa, & vt minister principalis.* Nunquid enim per aquam vt instrumentum in Baptismo producit gratiam? oleum in Confirmatione & Vnctione Extrema, Dei non est instrumentum? Sacra absolutionis verba impium iustificant, an vi sua; an vt Dei potentissimi instrumenta? rebus istis agentibus Christus ipse non adest, non simul agit, vt causa principalis? hæc igitur cum hominibus æquaueris, per me licet vt Angelis vtraque præponas. Sed ista quid aduoco? Dic Aureli, per Angelos vt instrumenta non operatur Christus? non adest agentibus, non simul cum illis agit vt causa principalis? qua igitur parte Angelicum ministerium humano vilius & ignobilius esse vis? Possum & abs te postulare vt plus aliquid Christo Sacramentorum auctori concedas, quam *ministri principalis* appellationem: vt causam principalem, & ministrum seiungas, quæ admodum dura viderentur, si grauiores apud te errores istis catachresibus non obstruerent.

Leuicula Aurelij obiectio. p. 167.

Ab eiusdem Doctoris incude istud exijt: *omnes Angelicæ custodiæ effectus sunt naturalis ordinis quoad substantiam: nam pericula auertunt naturalibus causis, animam ad bonum excitant excitando humores, dæmones coërcent naturali immissa qualitate, orationes hominum ad Deum deferunt, & pro ipsis precantur, via omnino naturali, delinquentes puniunt virtute motrice naturali, vt satis patet. At verò effectus quos Ecclesiæ Pastores producunt sunt verè & propriè supernaturales, vt puta gratia habitualis: ideoque dicebat Augustinus, difficilius esse hominem iustificare, quod efficit Sacerdos, quam cælum & terram creare, quod nequit facere Angelos.* Rectè monet alicubi Spiritus Sanctus, in multiloquio non deesse peccatum: certè hic quot verba, pene tot peccata. Nam vt à comparatione ordiamur 1. Angelicum agendi modum pro substantia effectus accipis, eumque cum effectu Episcopalis ordinis comparas. Malè id quidem, si quidem modum agendi Angelicum, cum Episcopali agendi modo; effectum actionis angelicæ, cum effectu actionis Hierarchicæ conferre debuisti, & dicere, effectus vtrosque superaturales esse, modos agendi in vtriusque vel supernaturalis vel naturalis ordinis. Nam si humorum excitatio naturalis est ad animam excitandam ad bonum, docta & elegans de virtutis honestate oratio non magis est supernaturalis. Si Dæmones coërcentur potestate naturali, capitis infantilis perfusio, vel conceptorum verborum prolatio materialiter sumpta, nihil habet supernaturale. Si delinquentes puniunt Angeli naturali virtute motrice, equidem non video quàm supernaturalis sit Episcopalis

1. obiectio. opera Angelorum esse naturalis ordinis. Hallier. in vin. p. 141.

Distinguendus agendi modus ab effectu.

apparitoris virtus motrix, reum in carcerem rapientis. 2. Supponere videris Angelicæ custodiæ actiones (quas effectus nominare vis) ad gratiam non tendere, quam solæ pariant Hierarcharum actiones. Et hoc peruersè, vt nemini obscurum esse potest. Indicas 3. ad Hierarcharum actiones nullo penitus modo concurrere Angelos, quod falsum antea monstrauimus. Imo id amplius 4. adeo esse seiuncta Angelicæ custodiæ officia ab Hierarchicis officijs, vt commune habeant omnino nihil: quasi Dei vnius hac in re; circa vnum & eundem subditum, in vna Hierarchiæ republica, ad vnum Deiformitatis finem Hierarchicum ministri non essent æquè vtrique. Quare tibi non patrocinatur S. Augustini dictum, cum sine Angelica opera Sacerdos hominem non iustificet; imo sæpe Angeli soli, obices omnes qui difficultatem creant, tollere soleant.

Angeli cũ Hierarchis concurrunt.

Ac ne plura hoc loco congeram, absolutè specto nonnulla, & quæro ex te, quid sit via naturali aliquid facere? Dices naturæ solius viribus, gratia Seruatoris nihil adiuuante. Bene est. 5. Angeli ergo non rarò natura minus perfecti, dæmones aliquos natura superiores sine gratia, *naturali qualitate immissa coërcent*; homines *ad bonum* excitant solis naturæ viribus; *orant pro nobis sine diuina gratia: orationes hominum ad Deum deferunt* eo quo superius explicabat Præsul Paris. modo, via naturali: procurant nobis finem Hierarchicum gratia nihil adiuuante. In hæc verba, & Doctoris nostri cogitata, nisi Pelagius & Celestius ab inferis excitati iurauerint, caussæ nihil dico quin Angeli omnes causa cadant. Hæc dicta nisi S. Augustinus, nisi Arausicanum & Mileuitanum Concilia, nisi fides Catholica proscribat & abominetur, fiam ego ipse anathema à Christo, extraneus fratribus meis Angelis, & peregrinus filijs Matris meæ Ecclesiæ.

Absurda multa sequuntur ex aduersarij dicto.

Pergit Hallier Angelos deprimere. Omnia custodum Angelorum munia Episcopi & Sacerdotes obeunt: ipsam etiam illuminationem, nam & in hac inferiores esse Angelos hominibus ex eo patet 1. quod & Angeli à Pastoribus Ecclesiæ illuminantur: 2. quod Episcopi à Deo immediatè illuminati sunt, puta Apostoli à Christo; Angeli autem infimæ Hierarchiæ non à Deo immediatè, sed à superioribus mentibus illuminantur. Hæc si vera sunt, vti dicis, cui bono custodes Angeli? cur singulis hominibus non beatum Genium, sed Sacerdotem custodem non adiungit Deus, vt hoc saltem nomine de Sacerdotum multitudine conqueri desinas? potin' autem vt credas aquam à Sacerdote benedictam, tantumdem posse ad auerruncanda mala, quantùm Angelum? Sacerdotum adhortatione virtutis studium & amorem æquè in nobis excitari, vt Angelica illuminatione vel phantasiam peruadente? non potentius Dæmonum vim & importunitatem à nobis abigi Angelica virtute, quàm exorcistarum ministerio? efficaciores esse apud Deum Sacerdotis preces pro populo, quam Angeli pro cliente? Circunspice te Francisce, & vide ad quos lapides offendas pedem tuum.

3. Obiectio Angelorũ officia melius ab Episcopis exerceri. Hall. loco cit. p. 145. 146. *Refellitur.*

Ab Episcopis illuminantur, inquit, Angeli. Pauci, nimirum Apostoli, quæpiam fidei mysteria, & rerum futurarum cognitionem acceperunt immediatè à Deo, ab illis, vt ante diximus, Angeli: debet-ne illud in successorum prærogatiuam trahi? Ioannes ipse nonne in Apocalypsi ab Angelis illuminatus est? Petrus & Apostoli nonne Angelos ministerij sui socios habuerunt? *Ipsi Apostoli*, ait Origenes, *Angelis vtuntur adiutoribus*

Episcopi ab Angelis illuminantur.

ad

ad explendum prædicationis suæ munus, & opus Euangelij consummandum. Quam in rem? antea explicauimus. *Sic enim dicebatur in Actibus Apostolorum, quia Angelus Petri esset qui pulsaret ad ostium. Similiter ergo intelligitur & alius Pauli Angelus, sicut est Petri, & alius alterius Apostoli, & singulorum per ordinem.* Hierarchas igitur adiuuant Angeli, Hierarchas illuminant communi lege, non Angelos Hierarchæ. Ori. hom. 11. in num. Act. c. 12.

At enim à Christo immediatè illuminati sunt Apostoli. Non sanè de omnibus: & si Apostoli, non successores, quod tamen videtur argumento probari. Atque vt hominum electi, sic Angelorum aliqui, prout Deo visum, de mysterijs quibusdam immediatè sunt edocti, vt ostendit Dionysius, qui Christum ipsum vitæ suæ gubernationem Angelis subiecisse miratur. Quid? nonne apud eundem Hierophantam, Angelorum nobilissimi digni sunt habiti *qui Iesu participes fierent non in sacrè fictis imaginibus, per modum figuræ deificam similitudinem exprimentibus; sed tanquam verè ad ipsum proximè accedentes, in prima participatione cognitionis deificorum eius luminum?* Illuminantur ergo illi saltem ordines à Christo immediatè, & quidem perfectius quam Apostoli, dum Christus eos in terris instrueret. Atque vt hic desinam, quod iam iterum cogente materia retracto, mihi persuadere non possum, in tantam confidentiam venisse Sacerdotem aut Episcopum vllum, quantam isti efficere volunt, vt se Angelis absolutè præferant, sibi operam Angelorum necessariam esse denegent, à se Angelos, non se ab Angelis illuminari prædicent, Sacerdotes se quàm Angelos esse mauelint. Dionys. c. 4. cœl. Ibid. c. 7.

AN ET QVOMODO PASTORVM NOMEN *Angelis conuenire possit.*

CAPVT XX.

QVO tandem consilio fieri dices, Lector, vt ipsum Pastorum nomen Angelis eripiatur? quis metus est aduersarijs, ne Sacerdotum, aut Pastorum titulum amittant, si forte Angelis vsurpare permiserint? Quæ inuidia est demere ab Angelis, quod ante nos possiderunt? nam Pastoribus Christum natum euangelizauerunt: Pastoribus inquam Sacerdotum, & Doctorum figuræ, si Ambrosio, Gregorio, Eucherio fides.

Pastorum nomen Angelis assignare videtur hæreticum Francisco Hallier. Cur ita? quia Verbum Dei non prædicant: de hoc postea: quia Sacramenta non administrant. Neque id muneris in lege veteri obibant, & tamen Petrus Aurelius agnoscit tunc eorum *fuisse ministerium aliquod, & curam Pastoralem, vt qui primi legislatores, prædicatores, promulgatores fuerint legis.* Itaque vel Aurelius ab commilitone Francisco hæreticus censeri debet, vel ab Catholico homine non malè Pastores Angeli nuncupantur. Sed & hic ipse Aurelius, quod factum in priori testamento concedit, in posteriore negat. Quamobrem? quæ potior est vnius causa quam alterius? qua sua culpa tam gloriosum titulum intelligentes substantiæ amiserunt? Quid si in hoc ipso testamento, in Euangelio, in Christi Verbis, Pastorum *Angelos posse dici Pastores negat* Hallier in vind. p. 159. *Affirmat fuisse in lege veteri* Aurel. in vin. p. 165. *in noua negat, sed peruersè.*

officium ab Angelis inuenio exercitum? Prænunciat Christus in tremendi iudicij die separaturum se homines omnes, *sicut Pastor segregat oues ab hædis, & statuet oues quidem à dextris suis, hædos autem à sinistris.* Erit igitur illud Pastorale munus; at ministris vtetur: quibus? Angelis: *mittet enim filius hominis Angelos suos, & colligent de regno eius omnia scandala.* Erunt ergo Pastoris ministri, & officium pastoritium exequentur. Addo ex Apocalypsi aliud, etsi non eius roboris, non contemnendum tamen testimonium. Mulier enixa fugit in solitudinem, vt ibi *Pascant eam diebus mille ducentis sexaginta.* Si mulier illa Ecclesia est, metu persecutorum in desertũ abrepta, qui sunt Pastores eius futuri? an homines? At illi ipsi sunt qui fugiunt, qui latent, qui pascũtur. Angeli ergo qui Mulieris partum rapiunt in cœlum, ijdem matrem pascunt; Sed clarius aliquid appono. De libro Hermæ Pastoris quid censes? certè Origenes, Athanasius, Hieronymus & alij *valdè vtilem & necessarium*, & non leuis auctoritatis esse dicunt. At in eo Hermæ apparet *vir quidam reuerenda facie, habitu Pastorali, pallio albo amictus, peram in humeris, & virgam in manu gestans, qui se à venerabili Nuncio missum* affirmat, isque est, si Margarino de la Bigne Parisiensi Theologo credimus, *Angelus custos*, qui operi illi Pastoris nomen dedit. Non est igitur alienus ab Angelo, Pastoris habitus, quem nulli Patrum in eo opusculo reprehendere venit in mentem.

Matt.c.25. Matt.c.14. Apo.c.12. Her. Past. l.2.

1. obiectio Angelos non conferre Sacramenta. Hall. loco cit. Petrus Aurel. cit. p. 162.163.

At non conferunt Sacramenta, non absoluunt pœnitentes, non baptizant, non sunt Patres & genitores fidelium, si quidem idem gignendi et pascendi munus est; Pastores igitur dici non possunt. Si nullum est aliud Pastoris opus, quã filios procreare, & oues suas cognoscere; natos infantes baptismo tinguere, puerperas lustrare: si qui exomologeses in Paschate non excipiunt, qui sacra non faciunt, matutinas vespertinasque horas ad pulpitum, & membranam non occinunt, mortuos non condunt terra, Pastores non sunt; vicistis, ô boni, nullum legerunt, nullum nominabunt aduersarij vestri Angelum, qui Parochi functus sit officio. Quid nobis scripturam & Concilia tam ambitiosè citas Francisce? victi sumus, Angelos esse Parochos, gignere Filios, pascere, neque probari potest, neque dici debet. Verùm putas-ne Pastorem Hermetis aliud nihil fecisse? Dicit-ne Aurelius in veteri lege cum erant Pastores Angeli, genuisse Filios, Parochos extitisse?

2. obiectio Regere oues Dei, non suas. Aurel. cit. p.161. *Quæ est erronea doctrina.* 1.Cor.1.

Non habent, inquit, oues suas quas pascant; Pastores igitur non sunt. Quid ais Aureli? nec dum mihi satis explicata, est hæc ratio. *Aliud est Angelos hominibus præsidere, ceu ouibus Dei, aliud ceu ouibus suis. Non enim qui alterius ouibus præsidet Pastor est, sed qui suis.* Iam tandem capio & doctrinam tuam, & te Aureli. Cum dixit Christus Petro, *Pasce oues meas*; erant-ne Christi, an Petri oues? Si Christi; Petrus Pastor non fuit quia *alienis ouibus præsidebat.* Si Petri, cur eas Christus suas dicebat? cur ipsi committebat? Cur Paulus Corinthios reprehendit quod dicerent, *ego quidem sum Pauli; ego autem Apollo, ego verò Cephæ, ego verò Christi?* Angeli, populi quondam vt fateris *Hebraïci Pastores*, ouibus Dei, an suis præsidebat? Moysem, Iacobum, Dauidem in vetere testamento pastores verè dici, & fuisse negas? & tamen alienas illi oues pascebant. Quis autem Hierarcha, quis Pastor in Ecclesia suas vnquam oues, à Dei ouibus discreuit, nisi qui se ipse ab vnitate Ecclesiæ, & à Deo segregauit? quis vnquam verus legitimusque Pastor aliter suas, aliter Dei oues rexit? vnde nata est hæc distinctio nisi à schismate? vbi adoleuit nisi in hæresi?

Erronea

Erronea igitur illa; hæc stolida est obiectio. Oues in scriptura dicuntur Angeli: at non Pastores, quia non sunt. Non dicis, vt arbitror, omnino Pastores non esse, cum altera post pagina in veteri lege tales fuisse fatearis, vt sæpe notaui. Restat ergo vt asseras Pastores non dici, quia oues sunt, & quidem ex Matthæi quem citas parabola de oue perdita, in qua multi Patres nonaginta nouem relictas, Angelos interpretantur. Certè ouiculam esse oportet qui sic agat: Sunt oues, ergo non Pastores. Nam eodem iure Christus Pastor non erit, quia ouis & agnus dicitur: Apostoli Pastores non erunt, quia illos ouium nomine, vt & fideles cæteros agnorum vocabulo Christus Petro commendauit, loco nunc explicato. Et ipsa ouis perdita homines sunt, certè in illis Episcopi & Sacerdotes, non ergo Pastores. Theologiam habes paulùm obtusiorem Aureli, cotem affero.

3. obiectio oues esse, non Pastores: Aurel. p. 162.

SINT-NE ANGELI HOMINUM Doctores.

CAPVT XXI.

PRIMVM maximeque salutare Angelorum in nos officium illuminationem esse, eamque à libris illis spiritalibus, & mundissimis speculis quam perfectissimam fieri qui meminerit, vereor vt me malè collocati temporis accuset, qui demonstrare velle videar homines ab Angelis edoceri; cum præsertim rationi & experientiæ coniuncta sit magnorum virorum auctoritas, quæ aduersarios, si contra hiscere audeant, oppressura sit.

Atque vt omittam legem veterem, quam *in dispositione Angelorum acceperunt* Iudæi, Patriarchis præterea in lege naturali Deum colentibus illam ipsam diuinitatis cognitionem per Angelos datam Theologus noster docet. Euangelicam quoque legem Angelis primùm deinde per eos nobis patefactam Gabrielis euangelismo ad Mariam, ad Zachariam Ioannis Prodromi patrem, Angelorum aliorum ad Iosephum, ad Pastores nascentis Christi enunciatione facta, recenset idem Magister, cum liberalissima grati animi significatione. Ipsis etiam Christus vti voluit subditis suis, & quibus illustrationes impertiebatur vt caput, & Hierarcha, vt sciremus diuina mysteria per Angelos hominibus innotescere. *Si enim circa illum hominem, qui super homines est, Angelica dispensatio non est repudiata; quanto magis in eis qui peccato obnoxij sunt, & in tenebris ignorantiæ constituti, probatur esse necessaria?* Et vt sententiam ipse suam magis aperiat, illustrationem fidei, Angelis infimæ Hierarchiæ qui nobis citimi sunt, attribuit longè postea, cum de Hebræorum in Deum fide, & aliarum nationum idololatria disserit, quæ non Angelorum culpa, sed prauo libertatis vsu, iusto Dei iudicio acciderit.

Lex omnis & Dei cognitio per Angelos data. Dionys. c. 4 cœl.

Hugo l. 5. in c. 4. cœl.

Dionys. c. 9 cœl.

Augustinus admirabili allegoria suam ea de re opinionem nobis proponit, cum boues appellat Angelos, & eorum imitatione homines Euangelij præcones. *Ipsi homines*, inquit, *non ob aliud boues dicti sunt, nisi quod Euangelizando Verbum Dei Angelos imitarentur: vbi dictum est, boui trituranti os non infrenabis: quantò accipimus igitur facilius ipsos Angelos nuncios veritatis boues accipimus,*

Euangelistæ Angelos imitantur. August. in Ps. 8.

quando Euangelistæ participatione nominis eorum bones vocati sunt? Illi adiunctus, at non ipse, Auctor Sermonum ad Fratres in Eremo, vir Catholicus & antiquus, Angelis hæc assignat elogia, vt sint *Domestici Dei, cæli ciues, Principes Paradisi, scientiæ magistri, doctores sapientiæ, illuminatores animarum.* Consentit Angelicus Doctor, & paternitatem in Angelis esse docet, vt in magistro respectu discipuli. Quod dictum si de Angelis inuicem interpretaris, quantò ego iustius de hominibus Angelico magisterio & pædagogicæ custodiæ subditis explicabo? Quas autem in fide in mentibus nostris ingeneranda partes habeat Angelus, diuinè vt omnia explicat, cum in eo articulo necessarium esse ait, vt credituro homini credibilia quædam proponantur, quæ vocant scholæ, motiua credibilitatis: illa autem per homines quidem externo auditus sensui exponi, *Sed per Angelos principaliter*, inquit, *per quos hominibus reuelantur diuina: vnde Angeli operantur aliquid ad illuminationem fidei.* Huc reuocari potest & Origenis elegans dictum *Apostolos vsos adiutoribus Angelis ad explendum prædicationis suæ munus.* Et sanè quantumcunque aurem feriat apostolicus Concionator, nisi sensus interiores disponat Angelus, non plus proderit quam *æs sonans, aut cymbalũ tinniens.* Denique vltimos infimæ Hierarchiæ Spiritus salutans Sophronius, *vos*, inquit, *omnium Regis estis administri, & Diaconi, & Apostoli, & Prædicatores, & Prophetæ, & Euangelistæ, & rerum diuinarum interpretes, & custodes, & præsides, & conseruatores, & conductores; & viæ duces, & illuminatores, & indices & susceptores;* &c. Qui honorum tituli ad actuosos tantùm, & diuinis pro nostra salute, & Ecclesiæ ædificatione negotijs intentos possunt attinere.

Angelorũ encomia. Serm. 46 ad Fratres in Eremo. D. Th. 1. P. q. 45. a. 5. ad 1.

Quomodo Angeli cooperentur ad illuminationem fidei. Ori. hom. 11. in num.

Sophro. in Encom. Angel.

Post hæc à tantis viris grauiter pronunciata, superuacaneum fuerit Aurelij sophisma referre, negantis Angelos esse præcones Euangelij, aut alios esse præter homines eius ministerij participes. Verum officij suscepti ratio, & Dei eiusque sublimium ministrorum gloria & dignitas, me cogunt, si aliud nihil, saltem recensere inauditam hactenus audaciam, & os hominis cœlo ostendere, si forte potest erubescere. *Quæ*, inquit, *scriptura ab Ecclesiæ Pastoratu excludunt hæreticos, eædem Angelos excludunt, cum neutri vllam missionem quæ ab Apostolis defluxerit, proferre queant.* O cœlum! ô terra! ô quicquid vbique est! Hæretici, Angeli. Deus sancte! non magis regunt, gubernant, pascunt Ecclesiam Angeli, quam hæretici. O portentum! Amici sponsi, nihilo plus in sponsæ ornamentum conferunt, quàm emissarij Sathanæ, laternarij Antichristi. O blasphemiam! Si quis hoc Iesuita vel cogitasset, quam in toto Stephani Thesauro contumeliam reliquisset intactam Aurelius, qui sibi licere vult impune cœli ciuibus maledicere? Nam si verum id esset, dici, scribi, emitti in vulgus debuerat? quod aures etiam facinorosissimorum, si quid fidei retinent, vulnerat si audiatur ex impio; dictum ab eo qui se Catholicum profitetur, qui vocat Theologum, qui scriptis suis Europam implere destinat, qui Theologorum in fronte testimonium præfert, nihil dixisse *quod fidei Catholicæ, aut bonis moribus aduersetur*, quem Angelorum cultum ex animis non euellet, ex aris non euertet, è sensu Catholicorum non eradicabit? Quid quod horrendum illud conuicium ipsa falsitate falsius est? Negare potest homo ille, omnes Angelorum Hierarchias in commune bonum Ecclesiæ, & singularium salutem dispositas à Deo? Spiritus illos ad id destinatos quod iam diu versamus? mitti illos à Deo? missionem à Deo accipere? Quid? inter hominès,

Aurel. pag. 166.

Insignis Aurelij calumnia in Angelos. p. 173.

Extraordinaria hominum missio.

homines, extraordinaria missione nullus in Ecclesia laborat? Ioannes à quo homine missus est? *Paulus non ab hominibus, neque per hominem Apostolus?* Ab auxilijs istis extra ordinem aduenientibus, vt summum postulare solemus, saltem vt miraculis missionem à Deo suam procedere demonstrent. Nihil-ne in his magis poterunt Angeli, quam hominum monstra hæretici? non admittentur in Ecclesiam Angeli, quos scimus positos esse custodes in vineis? non agnoscemus in Ecclesia Ecclesiæ Præsides? Angelos enim Ecclesiarum Præsides esse Catholica doctrina est, quis idem de hæreticis dicet Catholicus? non erunt è nobis nisi missionem ab Apostolis ostendant, ij sine quorum opera nullam dant Apostoli, nullam exercent Hierarchæ, nullam approbant Episcopi missionem?

Gal. c. 1.

Tuum est Deus opt. max. missionem tuam vindicare; tuum est factam ministris nobilissimis iniuriam in eius auctorem conuertere. *Qui dixisti Dijs non detrahes & Principi populi tui, non maledices*, audi quid isti dicant, & si pergis esse misericors & patiens, fac saltem vt palinodiam canant, & filijs altissimi de suo ingenio, dono tuo satisfaciant. Nos meliore quam illi animo, humiliore famulatu, quem tantis Præsidibus iam dudum vouimus, *eorum Hierarchiam laudibus ornauimus, si minus pro ipsorum dignitate, at certè vt potuimus, & sacrosanctarum scripturarum Theologia explicauit.*

Exod. c. 22.

Dionys. c. 1. Eccl.

DE HIERARCHIA ET HIERARCHIS

Liber tertius.

DE HIERARCHIA ECCLESIASTICA IN COMMVNI.

PRÆFATIO.

APPARATVS AD RELIQVAM disputationem.

IN diuturna Beatiſſimorum Spirituum contemplatione mentem meam tria tenuerunt, quæſtionis ſuſceptæ neceſſitas, materiæ ipſius ſuauitudo, & eius quæ conſequitur iniucunditas. Nam cum illa ſuopte ingenio ſummam pariant voluptatem: hæc animum pacis & Chriſtianæ caritatis appetentem à ſuo contactu aſpectuque mirificè arceat; dulciſſimum fuit in eo loco habitare vbi erat quod deſiderabam, procul aberat quod exhorreſcebam. Quod eò cupidius refugiendum videbatur, quod ipſa terræ mentio me iam in turbas iniecerat; & ibi tumultus repereram, vbi factum eſt olim prælium magnum Michaële cum Angelis Draconem expugnante, & ad terram fortiter allidente. *Væ terræ & mari, quia deſcendit à vos, habens iram magnam*; cuius importunitati furorique quis hominum obſiſtat, niſi *Angelus deſcendens de cælo apprehendat draconem, ſerpentem antiquum, & mittat eum in abyſſum vt non ſeducat gentes?* Huius ego gratia & auſ-
Apo. c.20.

picijs

picijs audeo terram ingredi quæ deuorat *habitatores suos*, & cum pera & baculo in campum procedere aduersus *Philisthæum incircumcisum lingua, qui exprobrauit acies Dei viuentis.* Quamquam id ego solus non ausim, sed valido Doctorum comitatu septus atque munitus; e quibus cum Hugo à S. Victore tanquam confectis in Angelica Hierarchia stipendijs missionem acceperit: Guillelmus autem magnus Antistes, tanquam veteranus aliquis extra ordinem spontaneè duci velit ad prælium: duos alios succenturiare necessarium est, qui Dictatori Dionysio, & Magistro Equitum D. Thomæ feliciter adiuncti, prælia Domini prælientur. Ij erunt D. Bonauentura bono nominis omine felicia omnia pollicens: & Thomas Vvaldensis sanctitate & doctrina notissimus, quem mihi dubium non est Parisiensi Facultati, quæ tunc maximè florebat, suam probasse scientiam. Quæ quàm vtilis Ecclesiæ fuerit, quàm prosternendo Vvicleffo necessaria, quanta auctoritate post Martini V. & sacri Cardinalium Collegij examen & approbationem manarit in vulgus, nihil attinet dicere. Hoc tantum profiteor, cum Petrus Aurelius partem illam Vvicleuisticæ hęreseos, qua Religiosi ordines opprobrijs & calumnijs lacerantur, ab inferis excitet, & sui similibus persuadere conetur; nullo modo fortius perfectiusque eius impetus refutari posse, quam solida lectione Vvaldensis. Ad quam proinde, Lector, remitti te patieris, dum nos pauca quædam è conspicuis eius dictis, pro materiæ opportunitate proferemus. Non poterit eius auctoritatem defugere Petrus Aurelius, quem in suæ sententiæ patrocinium semel aduocat, saltem, vt plerosque alios, nomine cognitum.

Thomæ Vvaldensis doctrina probata.

Grande historici decus & ornamentum aiunt esse veritatem. Illam ego Theologi tractatoris animam voco. Quippe qui ab ipso primæ veritatis fonte & haurire dicenda, & hausta dicere teneatur. Magnum onus si intelligit, si sustinet: nihil vt loquatur nisi a cœlo, & quæ habet à cœlo, tacere non possit: licet fortasse sint ijs qui *in veritate non ambulant, lapis offensionis & petra scandali.* Eius certè à nobis nulla ponetur occasio: si qui odio cœci, vel gratia in hoc scriptum offendent, sibi imputent. Nihil erit ab eorum palato alienum, quàm quod de Religiosorum laudibus dicetur. Sed aliam, vt arbitror, huius suæ displicentiæ causam quærent, quam professum eorũ hominum odium, quos pij semper omnes in pretio habuerunt; omnes semper ab ineunte Ecclesia hæretici vexauerunt. Et iam Doctor Hallier lectorem suum admonet, esse *se Regularibus viris quos suspicit & veneratur, caritate coniunctissimum: & eius rei plurimos ex singulis Regularium ordinibus, primores viros testes appellat*: vt cum eorum statum omni, qua in hac controuersia potest, ratione de gradu mouerit, & à sua dignitate alienum in locum & ordinem detruserit; hoc suæ in eos *caritati* dare se persuadeat. Postularet etiam fortasse pro hac opera, gratiam sibi à Regularibus haberi, nisi iam aliunde satis superque mercedis accepisse se testaretur. De Aurelio nihil amplius dico, qui dum Iesuitas infamet, Regulares alios nonnunquam etiam laudare potest.

Veritas à Theologo non dissimulanda.

Hallier in vind. admon. ad lect. p. 68.

Idem de Sacr. ordi. in epist. dedic.

TRIPLEX INTER HOMINES IN VERA Religione vt lex, sic Hierarchia extitit. Et primùm de lege naturali quam breuissimè.

CAPVT I.

Non temerè ferendum iudicium. Act.c.17.

PAVLVM Athenis prædicantem *quidam irridebant, & seminiuerbium, nouorumque Dæmoniorum annunciatorem vocabant:* Dionysio autem nostro eius oratio sapientiæ & pietatis plena visa est. Ad hunc modum vereor vt *Epicurei & Stoici* dicam mihi apud Areopagum intendant; si tota sequens disputatio noua quædam inferre eorum auribus videatur. Hic si qui fuerint non æqui Iudices, rem sine dubio vniuersam *irridebunt*: si qui paulo prudentiores; antequam graui sententia opinionem feriant, iterum & iterum diligenter & accuratè audire, legere, meditari conabuntur, & rationum momenta expendere: à quibus non adeo sumus imparati, vt ne vnum quidem in augusto Senatu Dionysium reperiamus.

Singulis legibus sua fuit Hierarchia.

Tria omnia in cœlestibus spectauimus, cur humana degenerent? Hierarchiæ creatæ munus est in genere, homines ad res diuinas traducere & ordinare, hominibus ingenerare Dei cognitionem & amorem: lex autem est quæ homines dirigit & ordinat. Tres porro leges extitisse ad Dei cultum pertinentes, nemo non videt. Naturalem vsque ad Moysen, Mosaicam vsque ad Christum, Euangelicam vsque ad consummationem seculi. Prima hominum est; altera Angelorum; tertia Christi Dei & hominis. Potuit quippe homo in Dei cognitionem & amorem perduci modis omnino tribus; ad numerum potentiarum quæ nobis ad cognoscendum concessæ sunt: per sensus externos; per interiores; per intellectum à materiæ concretione seiunctum, quique solus per se se Deum attingit.

Religio legis naturalis circa externos sensus. Rom.c.1. Sap.c.13. Philo li. quod dete. insid.potiori.

Fuit igitur olim ea Religio quæ per se sensus tantum externos afficeret, neque vlterius progrederetur. De qua maximè intelligi potest Apostolus, *Inuisibilia enim à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur.* Et Sapientiæ dictum, *A magnitudine enim speciei & creaturæ cognoscibiliter poterit creator horum videri.* Et profecto si natura ipsa filios docet patrem & matrem agnoscere, præclarè autem dixit Philo Iudæus, Deum mundi Patrem & creatorem, Matrem verò, Sapientiam eius per quam condita sunt omnia: quis dubitet quin ea lex, hominem sensu rite & cum ratione vtentem, ad rerum omnium conditorem potuerit deducere?

Hierarcha in lege naturali homo. Gen.c.18. Ioseph.l.1. antiq.c.7. Euseb.l.9. de præpar. Euang. c. 16.& seq.

Hierarcha in ea lege homo fuit, qui in alterius hominis sensus externos vim habet. Quo non incommodè referri potest illud Genesis de Abrahamo *Scio quod præcepturus sit filijs suis, & domui suæ post se vt custodiant viam Domini.* Et quod refert Iosephus, cæterique apud Eusebium, de inito ab eo contra Ægyptios Sacerdotes pro religione certamine: ijsdemque tradita Astrologia & mathematicis disciplinis. Hunc hominem credentium patrem, eleganter inducit Philo, à rebus istis quæ sub aspectum cadunt, ad conditoris cognitionem ascendentem, & è Chaldæa ad Charrensium regionem migrantem. *Heus tu,* inquit,

inquit, vir ſapiens & eloquens, *magna plerumque cognoſcuntur ſignis exiguis; quæ intuitus aliquis imaginationum infinitarum mole premitur. Proinde vale Chaldæis dicto, quorum profeſſio eſt ſcrutari cæleſtia, demigra è magna mundi ciuitate in minorem aliam, ſic enim facilius videbis mundi præſidem. Et hoc eſt cur prima migratio fiat in agrum Charrenſem; quia Charran ſpecus dicuntur: per quos ſignificantur regiones noſtrorum ſenſuum, per quas tanquam cauernas vnuſquiſque illorum ſolet proſpicere ad obiecta ſua percipienda.* De Ioſepho quoque legitur apertè, *Conſtituit eum dominum domus ſuæ, vt erudiret Principes eius ſicut ſemetipſum, & ſenes eius prudentiam doceret.* Idem de Patriarchis Seth, Iacob, de Hebere, & Melchiſedech fuſius probat Creſollius noſter in Myſtagogo, vt oſtendat magnarum artium profeſſionem viris ſacris conuenire.

Egregia Philonis allegoria L. de Abraham.

Pſ. 104.

Creſoll. li. 2. Myſtag. c. 14.

In ſingulis etiam familijs Hierarcha erat Pater ipſe, vel quilibet alius à Patre conſtitutus, putà filiorum primogenitus, vt leges quaſi ferret ad Dei cultum pertinentes. Quod ita neceſſariò dicendum videtur, cum nuſquam legamus ipſos aliunde ſacra ſua, & ritus accepiſſe. Ne cui autem ſit abſurdum priuatum hominem Hierarcham facere & Sacerdotem, & tot Hierarchas quot familiæ tum eſſent Deo ſeruientes, recordetur in lege etiam Moſaïca, & in ipſo Paſchæ ſacrificio, non certos aliquos, ſed quemlibet è populo ſe pro Sacerdote ſolitum gerere, vt loquitur Philo. Non habebat autem prima illa lex alia ſacrificia, & cæremonias, quàm quæ ſenſus externos vi ſua, & vt aiunt, ex opere operato ferirent, qualia humanæ rationi ſunt expoſita ad excogitandum & decernendum. Quamobrem fuit eiuſcemodi & lex & Hierarchia admodum imperfecta, & rudis quædam cæterarum delineatio. Quam idcirco cenſendus eſt neglexiſſe S. Dionyſius, & qui alij de Hierarchia diſputarunt.

Singularum familiarum Hierarcha.

Ἑκάστου τολμῶντος ἱερωσύνῃ τινὶ [illegible]

Philo li. 3. de vita Moſis.

HIERARCHIA MOSAICÆ LEGIS fuſius deſcribitur.

CAPVT II.

AT non Moſaïcam, quam & ſecundùm legem, ſeu Legalem appellat S. Dionyſius, *pueris datam*, & adhuc diuinarum rerum imperitis: quæ tenuem veritatis imaginem, & imperfecta ſimulacra futurorum, quaſi lucem caligantibus adhuc oculis conuenientem, impertiebatur. In ea lege fuerunt Prophetiæ & viſiones imaginariæ, ex quibus Prophetæ *Videntes* appellati; id eſt, per ſenſus interiores, & in phantaſia illuminati, & perfecti. Adeo quidem, vt Philone iudice, humana ratio adueniente diuino lumine occidere debeat; eoque recedente, iterum exoriri: *Non eſt enim fas vt mortalis cum immortali habitet.* Quapropter eius legis homines ſe totos ad Angeli nutum fingere debuerunt. Is enim mediator, & ſequeſter, & quaſi Legiſlator fuit, cui conceſſa in humanam phantaſiam poteſtas, per quam varias in intellectu cognitiones excitet. Nec verò ſacrificia aut Sacramenta legis Moſaïcæ, aliam per ſe vim habuerunt, quàm ſen-

Legis Moſaicæ mediator Angelus.

Dionyſ. c. 5. Eccl.

1. Reg. c. 9.

Philo li. Quis diui. rerum ſit hæres.

ſus interiores ſanctificandi, purgandi, illuminandi. Nec in ea lege quam *in diſpoſitione Angelorum acceperunt*, aut in eius virtute quicquam fiebat, quod ipſorum opera præſtari non poſſet.

Act. c. 7.

Moyſes Hierarcha. Num. c. 12. *Moſis elogia.* Epiph. hær. 79. Dionyſ. c. 5. Eccleſ. Philo. l. de mutat. nominum. Ioſeph. l. 3 antiq. c. 13.

Inter homines autem, Moyſes *palam, & non per ænigmata & figuras Deum videbat*, id eſt Angelum; ſeu haberet externam viſionem, ſeu tantùm imaginariam, non vt ante Pharao per ſomnia: & ad ſingulas pene populi cauſas, occurrenteſque difficultates oraculum conſulebat, verus Hierarcha, & vt loquitur S. Epiphanius *Propheta & Hierophantor*; vt noſter Dionyſius *Myſtes & Dux legalium Hierarcharum*, vt Philo, *Archipropheta, vir Dei, Deus Pharaonis*; vt Ioſephus, *vir ſingularis, & homine maior*. Cui tamen quantuſcunque fuerit, vt & ſuperiori Angelo, in Hierarchia Iudaïca officium & locum detrahat oportet Aurelius, ſi ſuis de Angelorum per Hierarchas miſſione principijs volet inſiſtere.

Aaronis & filiorum eius conſecratio.

Dei poſtea imperio Aaronem fratrem ſuum ornauit Sacerdotio, & ſupremum ordinarium Hierarcham conſecrauit: ex quo tempore, non autem priùs, obſeruarunt curioſi controuerſiarum ſcriptores, Eccleſiæ vocabulum à ſcriptura vſurpatū. Adeo vnum & idem eſt Pontificis & Eccleſiæ, Hierarchæ & Hierarchiæ perfectioris natale ſidus. Quatuor etiam filiorum eius *repletæ & conſecratæ ſunt manus, vt Sacerdotio fungerentur.* Mortuiſque primogenitis duobus, *functi ſunt Sacerdotio Eleazar & Ithamar coram Aaron patre ſuo.* Et ille maximè, ſuperſtitum primogenitus, qui & *Princeps Principum Leuitarum* appellatur, ſecundi vt arbitror à Pontifice ordinis, & ipſius, ſaltem nonnullis in officijs, quaſi vicarius & adiutor: vt ſi Pontifici quicquam accideret, cuius gratia munus ſuum obire non poſſet, vicariam operam nauaret. Arbitratur autem Toletus ſublato è viuis Aarone, diſcretos fuiſſe dignitate fratres ambos, & ab Eleazaro ſummos Sacerdotes, ab Ithamaro ſecundos ortum habuiſſe. Neque ego hac ratione refugio duos in lege Sacerdotes agnoſcere, quorum illuſtre exemplum Dauidicis temporibus extitit Abiatharo nepote Ithamari, & Sadocho Eleazari item nepote Sacerdotibus. Nam & hunc à Dauide ſummo Sacerdotio donatum fuiſſe, conceptis verbis teſtatur Ioſephus. Neque ea dignitas redacto in ordinem Abiatharo videtur expiraſſe: ſiquidem ſub Sedecia lego *Saraïam Sacerdotem primum, & Sophoniam Sacerdotem ſecundum.* Poſtremis autem ſeculis Hierarchia perturbata, Matthias Pontifex, cum Sacerdotem ſecundum ad manum non haberet, & ipſe legis interdicto ab altari ſubmoueretur, ſolenni ieiunij die, ſubrogatum ſibi vidit adiutorem vicarium in diem vnum, Ioſephum Ellemi filium. Quæ omnia vide, Lector, an poſſis traducere ad Annam & Caïpham Chriſto patiente Sacerdotes? Sed hæc alij.

Num. c. 3. *Summi Sacerdotes, & ſecundi ordinis.* Toletus in Ioan. c. 18. 1. Reg. c. 15. Ioſeph l. 7. antiq. c. 6. 4. Reg. c. 25. Ioſeph. li. 17. antiq. c. 8.

Hierarchiæ legalis diſpoſitio. 1. Paralip. c. 24. Marc. 14. Luc. 24. Act. c. 4.

Sic autem per Dauidem conſtituta eſt Hierarchia, vt omnes Aaronis poſteros in Eleazari & Ithamari nepotes diuiſos, claſſibus viginti quatuor accenſuerit, quarum ſex & decem, Eleazari filij, octo reliquas Ithamari poſteri confecerunt: Ijs præerant *Principes familiarum Sacerdotalium, & Leuiticarum*, quaſi minores quidam Hierarchæ, ſub *Principibus ſanctuarij, & Principibus Dei.* Atque ij præcipuè ſunt qui *Principes Sacerdotum* appellari ſolent; & in Nouo Teſtamento *Summi Sacerdotes*: quam nuncupationem in vetere non reperies alteri, quàm Summo Pontifici attributam. Lucas vniuerſalius non dixit,

xit, quotquot erat de genere Sacerdotali; nam ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ scripsit. Singulis harum præfecturarum plus quinque Sacerdotum millibus assignat Iosephus: vt videas quam iustè Principes, eorum præfecti vocarentur. *Ex ijs lecti & distributi in ministerium domus Domini viginti quatuor millia, Præpositorum autem & Iudicum sex millia. Porro quatuor millia Ianitores, & totidem Psaltæ canennentes Domino in organis.* Quibus addendi sacri Gazophylaces, & quicunque partem vllam in sacrorum ministerio habuerunt: *omnes sub manu filiorum Aaron in cultum domus Domini, in vestibulis, & in exhedris, & in loco purificationis, & in sanctuario, & in vniuersis operibus domus Domini.* Ioseph. l. 2. contra Appionem. 1. Paralip. c. 23. Ibid. c. 26.

Præter hæc Leuitici generis officia, non vereor ad Hierarchiam legalem reuocare Senes illos 70. quos popularibus iudicijs Moses præfecit, quique postea tantam sunt in ea Rep. adepti potestatem, vt etiam Mehokekim, Scribæ, seu legum latores vocarentur, deque rebus grauissimis sanctissimisque soli cognoscerent. Magnum illi Concilium conflabant, Sanhedrin dictum, in quod apud Galatinum Rabbi Iohanam scripsit nullos admissos, *nisi dominos sapientiæ & apparentiæ, ac senectutis, & dominos incantationum, nec non & scientes septuaginta linguas; ne oporteret eos interpretes alios audire.* Quod explicans R. Salomon ait, requisitam in eis *staturam & apparentiam, vt in reuerentia haberentur. Quod autem essent incantationum Domini, ideo exigebatur vt incantatores & maleficos conuincerent & occiderent.* Ad eorum cognitionem sacra omnia, & profana regni negotia spectabant de Tribu, Sceptro, Pseudopropheta, Sacerdote magno: ipsi licita bella indicebant, *nec addebant ciuitati, nec salarijs templi, nisi per os domus iudicij 71. Iudicum.* Id est, vt ego interpretor, nisi de Concilij illius sententia nec imponi tributa poterant, nec augeri reditus sacrorum ministrorum. Notabis hic, si placet, Lector, vnum & septuaginta Iudices numerari à Iudæorum Doctoribus: quia, inquiunt, cum iussus esset Moyses septuaginta eligere, ipse præter eos iudex fuit. Memineris illi Concilio nunquam Moysen suum, id est caput & principem defuisse, quem ego non alium à summo Sacerdote fuisse arbitror. Hi mihi videntur fuisse legati à Scribis & Pharisæis missi ad Ioannem: hic cœtus ab Herode Ascalonita conuocatus ad inuestigandam venturi Messiæ patriam, aut congregatus à Caïpha ad Christum tanquam Pseudoprophetam, & Pseudomessiam condemnandum. Eodem refero & importunas Scribarum interrogationes, *In qua potestate hæc facis? Quid ergo baptizas si tu non es Christus, neque Elias, neque Propheta?* Et vt euidentius cognoscamus sacra quadam ordinatione ad id fuisse destinatos homines sapientissimos, ritus aliquos in ea seruatos fuisse scimus. Nam cum institutio Iudicum, aut manu capiti imposita fieret, aut citato tantùm nomine: in illis prior cæremonia requisita est, & quinque homines necessarij, qui futurum Iudicem manu tangerent. Quo ex vsu fortasse manarunt primi Apostolorum Canones de Episcoporum consecratione. Fuisse autem ipsos in sacra Hebræorum Republica plurimùm insignes, docet Iacobi prophetia, qua dicitur, iuxta expositionem R. Ankelos. *Non præteribit auctor, vel factor potestatis, siue dominij regij de domo Iuda, & Scriba de filijs filiorum eius, vsque in seculum; quousque veniat Messias cuius est regnum.* Scriba, inquit, Mehokak, magnus legumlator. Sic aduenisse Messiam, non tantùm sceptri, sed etiam Concilij Sanhedrin, id est, sacræ profanæque potesta-

De Concilio Sanhedrim. Num. c. 11. Galat. l. 4. de Arcan. c. 5. 6. *Sacer fuit & Hierarchicus eorum magistratus.* Ioan. c. 1. Matth. c. 2. *Non sine cæremonijs ordinati.* Gen. c. 49.

tis defectus denotat. Quorum vtrumque ab Herode Idumæo sublatum; in historia Iosephi legimus.

Quæris fortasse quem huic Concilio locum in Hierarchia legali assignandum putem? Eundem cum summo sacrorum Principe, cuius hic erat Senatus: quemadmodum in profana politia Regium Concilium, quia regiæ auctoritati participat, vnum quodammodo & idem videtur esse cum Rege.

PROPHETÆ VETERES IN HIERARCHIA *Legali constituti.*

§. I.

Prophetæ fuerunt de Hierarchia legali.

ATQVE vt Hierarchiæ quasi basilicam quibus viris possum aperiam, addo ad eam etiam Prophetas in illa lege pertinuisse, peculiari quodam diuini numinis priuilegio, & spectata eius legis natura. Nam cum tota Prophetica fuerit, cumque pene ordinariè nuntios illos extraordinarios, suæ voluntatis interpretes mitteret Deus, qui futurorum malorum comminatione Reges Sacerdotesque in officio continerent: cum illis nonnunquam vt Samuëli, vt Eliæ, licet Sacerdotio non initiatis, sacrificare tamen permissum sit: cum solis Pontificibus & Prophetis historiæ conscribendæ ius potestasque concederetur; cum *Dei homines, Sacerdotes, & Prophetæ* dicantur eleganter à Philone, *sublimiores omnibus rebus sensibilibus:* cum Hebræorum magistri existiment, delirè quidem, vt infinita alia, sed tamen ad Prophetici muneris commendationem egregiè, Prophetas omnes in monte Sinaï Mosi legem à Deo accipienti astitisse; cum oleo sacro non minùs quam Sacerdotes consecrarentur; mirum profectò est si homines sacri, Deo dicati, sacra functione ornati non fuerunt: si nulla actione sacra Dei cognitionem & amorem in popularium suorum mentibus excitarunt. Id certè negare non audet Franciscus Hallier, qui *suscitatos à Deo extraordinariè*, asserit, *vt Synagogæ statum restaurarent.* Quo officio dent si possunt aduersarij aliud vllum magis Hierarchicum.

Ioseph. l. 1. contra Appion. *Philo l. de Gigantib.* *Petr. Gala. l. 2. de arcan. c. 3.* *Hallier in vind. p. 414.*

Filij Prophetarum & cunei.

Vide autem nobiles illos Prophetarum greges & cuneos institutore Samuële; & filios Prophetarum, id est discipulos, rectore Elisæo, qui vel rerum cœlestium oculatissima contemplatione, vel profunda diuinarum scripturarum interpretatione, vel hymnis, laudibusque Dei decantandis, vel in eum qui venturus erat suspirijs, vel rerum futurarum anticipata cognitione, vel diuini Verbi ad populum prædicatione, ac rursum ad Deum pro populo obsecratione, Prophetarum & Videntium munus exercebant. Nam *Prophetæ*, inquit Guillelmus noster, *Videntes dicti sunt, tanquam procul dubio videntis ea quæ procul, siue longè sunt à cognitione hominum, nec intelligi possunt. Vel Prophetæ, quasi prouidentes; prouidebant namque hominibus à malis eis imminentibus, vel interpellando pro eis apud misericordiam creatoris: vel instruendo eos, qualiter vel illa à se auerterent, vel declinarent.*

Guil. Pari. 2. P. de vn. p. 2. c. 14.

Publicâ auctoritate prophetabant.

Sola quidem publicè vaticinandi auctoritas desiderari videtur, sine qua colligitur è iam dictis olim, actionem illam dici Hierarchicam non posse: verum

verum neque illa rectè considerantem latebit. Nam illa olei prophetici perfusio, & consecratio, illa Concilij magni approbatio, quid aliud fuit quam auctoritatis publicæ, & potestatis exercendæ sacræ actionis collatio? Vidimus enim inter Iudæos, penes magnum Concilium Sanhedrin ius fuisse de pseudopropheta iudicandi: Itaque qui ab eo probatus Concilio, tanquam legitimus Propheta, dabat se in publicum, & vt homo missus cœlitus à populo excipiebatur, nonne id muneris auctoritate ab Hierarchis accepta exercebat? nonne Hierarchica consecratione ad illud sacræ functionis genus potestatem habebat?

Galat. supra cit.

ADVERSARIÆ DE PROPHETIS IN HIErarchiam non admittendis sententiæ refelluntur.

§. II.

VERVM hæc Aurelio doctrina non placet, qui quoniam figuratos in Prophetis Religiosos dicturus est, ne quid ipsi vel per vmbram iuris in Hierarchiam sibi arrogent, odio potius in istos, quam certa vlla ratione negat, *de legali, vt loquitur Dionysius, Hierarchia fuisse Prophetas. Nam nec successionem habebant vnde orirentur, nec quam ex se propagarent; missionis ordinariæ legalis, non gentilitij, siue, vt cum Tertulliano loquar, consanguinei, sed collaterales.* Hoc iam ostendi mihi postulo, non esse Hierarchiæ legalis consanguineos Prophetas. Quis hoc dicit? S. Dionysius? Tertullianus? *Constat,* inquit: Quibus? Aurelio. Præterea? Aurelio. Qua auctoritate? Aurelij. Verborum mysteria non abstrusa magnis auctoribus edoces; ex Dionysio Mosis Hierarchiam *legalem* vocari monstras, Græcè etiam loqueris τὴν κτ̀ νόμον ἱεραρχίαν: ex Tertulliano *consanguinitatem doctrinæ* dicente, ostendis *consanguineos* appellari gentiles vocem etiam barbaram, & latinitati puræ inauditam *collaterales* tua auctoritate, quasi Cæsaris imagine signatam depromis: Tanti refert esse grammaticum! Sed de verbis hactenus: rem ipsam quibus ante te testibus comprobas? Satis est quod constare dicat Aurelius. *Quia successionem non habebant vnde orirentur, nec quam ex se propagarent.* Si remoues ab Hierarchia quod à Prophetis Prophetæ non propagarentur, eadem lege Sacerdotes & Diaconos ab Hierarchia Ecclesiæ secernis, vt qui à Sacerdotibus & Diaconis non propagentur. Si negas Prophetis Prophetas ordinaria potestate successisse, aio ego sibi inuicem successisse, & extraordinarios istos homines, ordinaria pene Dei lege in Iudæa repertos esse, vt cuiuis diuinarum litterarum studioso perspicuum est. Quod Iudæi ipsi Doctores in Cabala sua profitentur, dum eorum seriem (quam benè? non quæro,) commemorant. Legem enim diuidunt in scriptam, & eam quæ in ore, seu traditam: hanc illius aiunt esse interpretationem, quam Moses nunquam ipse quidem scripsit, sed in monte Sina cum priore lege acceptam à Deo, tradidit Iosue, Iosuas Phinee, Phinees Heli Sacerdoti, Heli Samueli, Samuel Dauidi Regi, Dauid Achiæ Prophetæ, Achias Eliæ, Elias Eliseo, Elisæus Ioiadę Pontifici, Ioiadas Zachariæ Prophetæ, Zacharias Oseæ, Oseas Amos, Amos Isaiæ, Isaias Michęæ, Michęas Ioëli, Ioël Nahum, Nahum Abacuc, Abacuc Sophoniæ, Sophonias Ieremiæ, Ieremias Baruch

Aurelius similes Prophetis Religiosos esse fatetur.
in vind. p. 668.
Eos negat fuisse de Hierarchia. p. 380.
Refellitur ridicula Aurelij grammatica.
Prophetarũ successio secundum Iudæos.
Galat. l. 1. de arcanis c. 1.

Scribæ, Baruch Esdræ Sacerdoti & Scribæ. Hanc ego Chronologiam & successionem non præsto, id tantùm ostendo, etiam ab Hebræis continuatam veterum Prophetarum seriem scribi & agnosci, quam Aurelius quia non peruidet, Prophetas homines Deo plenos, ab Hierarchia eliminat.

Patres Prophetarum Prophetæ. Hieron.

Non erant, inquit, *consanguinei.* Imo sæpe filij, cum recepta sit Hieronymi regula, vbi pater Prophetæ in scriptura nominatur, eum fuisse Prophetam, vt Amos Isaiæ, Buzi Ezechielis, Churi Sophoniæ, Phatuël Ioëlis parentes. *Sed collateralis, & ab eodem cum illa,* (Hierarchia) *auctore Deo, propria, & æquè propinqua origine oriundi.* Tua te grammatica fallit, Aureli: Non vides quàm apertè in vmbra & figura Prophetarum Religiosos facias Hierarcharum *collaterales, & Deo æquè propinquos?* Imo verò à Deo, non ab Hierarchis pendere asseras? Imo etiam, quod audies inuitissimus, *collaterales Episcoporum* Iesuitas esse pronuncies? nam si Iesuitæ Religiosi sunt, & Religiosi prophetis similes, Prophetæ autem Hierarcharum suorum *collaterales, & propria origine*, non ab Pontificibus *oriundi*: nescio quod id iure de antitypo negare possis, quod de exemplari confiteris. Hoc si quis Loëmelius, quem mutares in Iesuitam, diceret, quæ tu in eum epiphonemata, quos sarcasmos, quas exaggerationes?

Ex Aurelij doctrina sequitur Religiosos non pendere ab Episcopis.

Artificiosa Doctoris Hallier in Religiosos contumelia detegitur. In vind. p. 424.

Nimium diu iam istic habito, sed discedens Theologum insalutatum dimittere non possum. Et iste Religiosorum figuram in Prophetis tacitus agnoscit, quos ita animo nostro proponit. *Non enim sicut in antiqua lege, Deus ex fæce nonnunquam populi, Prophetas suscitabat extraordinariè, qui synagogæ statum restaurarent; sic in noua lege, vllos suscitari opus est Prophetas, qui labentem Ecclesiæ ordinem, vt pote indefectibilem, corrigant.* Duo de Prophetis docet. Primum *ex fæce populi suscitatos*, etiam Isaiam, & eius patrem Amos, & Danielem, & Zachariam filium Ioiadæ, & Ioannem filium Zachariæ, & Ezechielem Sacerdotem, vt quando comparatos audies cum Prophetis Regulares, memineris & hos esse *de fæce populi.* Alterum, non alio fine, quam ad restaurandam Synagogam afflatos à Deo Prophetas, quasi reparandæ Hierarchiæ, & non promittendo Messiæ, & morum prauitati corrigendæ missi sint diuinitus Prophetæ. Atque cum in Ecclesia deficere non possit Hierarchia, quid sunt opus Regulares, noui Prophetæ qui corrigant? Stat profectò Hierarcharum maiorum, minorumque solium, & stabit vsque ad consummationem seculi: quapropter si eius sustentandi sola necessitas Religiosos ordines dedit Ecclesiæ, quin ea sublata funditus exterminantur? Tuum hoc votum illi, mi Doctor, adiungo, quo nuper Angelos ex humanis negotijs abigebas, quod omnia illorum officia à Sacerdotibus, & inferioribus ministris obeantur. Quod si nulla Prophetarum in Ecclesia necessitas est, quamobrem *posuit Deus in Ecclesia primùm Apostolos, quosdam autem Prophetas?* Dic amabo, quando *dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas?* An Apostolicis temporibus? Certè, si Paulus dixit. Et tamen *labentem Ecclesiæ ordinem* non *correxerunt.* Nostris-ne etiam seculis? Profectò, saltem in imagine, vt fateris, quemadmodum Apostolos in successoribus Episcopis: Vel ergo dicas oportet necessarios esse Prophetas in Ecclesia, vel superfluum à Deo constitutum ordinem Apostolico supparem, & alterum à primo. En quo Christianæ caritatis, aduersus homines Deo consecratos, sensim sine sensu Doctorem nostrum duxit obliuio, vt cum nullo Conciliorum canone, nulla Patrum & Theologorum conspirante sententia credere cogatur, Euangelicis Prophetis successisse Regulares, & legalibus

Refellitur. 1. Cor. 12. Ephe. c. 4.

ex æquo respondere, qui hoc tamen probabiliter, & ab aliquibus, & à se ipso credi sentit, ne quem ijs in Ecclesia dignitatis locum gratificetur, Apostolo palam contradicere, & nostræ Religionis fundamenta malit euertere. Prædicat enim Apostolus positos in Ecclesia, datos Ecclesiæ Prophetas; negat illos opus esse Hallier, id est, non esse vllos in lege noua. Vocat eos Paulus cum Apostolis Ecclesiæ fundamenta; pronunciat Hallier non esse necessarios. Vult eos Apostolos conferre cum cæteris ordinibus, imo præ cæteris, si Apostolos excipis, *ad consummationem Sanctorum, in opus ministerij*: Hallier aduocari scribit *extraordinariè, vt labentem Ecclesiæ ordinem, qui tamen indefectibilis est, corrigant.* Primo post Apostolos ordine, ante Doctores & Euangelistas collocat Apostolus, Hallier *è fæce populi* suscitari per contemptum indicat. Scio quam in significationem Euangelicos Prophetas deflectat, sed eius animum consulo, num antiquæ legis Prophetis respondere putet Religiosos ex S. Hieronymi, & aliorum Patrum sensu? num ea quæ paginis quinque de Prophetis Euangelicis disputat, satis perplexè, eo consilio attulerit, ne Regulares in Prophetarum nomen & officium venisse cogatur admittere?

Pauli Apostoli, & Doctoris Hallier opposita sententia.

Hallier in vind. à p. 421. ad 426.

NOTABILIS EXCURSUS IN LEGIS MOSAICÆ Sanctitatem, quæ ab errore & calumnia Petri Aurelij vindicatur, exposita primùm eiusdem Aurelij sententia.

CAPUT III.

LONGUM non est ab Hierarchia legali, ad legem ipsam diuerticulum, vt hanc cum Aurelio Grammatico pro legis sanctitate velitationem mihi nemo Theologus non facilè condonet. Is enim vt Episcopali statui media quædam & præsidia insita esse confirmet, quibus Episcopi perfectio mirificè augeatur, quod ego non disputo: sic agit exemplo legis: absque inditis illis auxilijs *Episcopalem statum infelicem fore, miserum, noxium: legale quoddam & Iudaicum officium, ministerium mortis & damnationis, vt loquitur Apostolus. Quia qui præceptum dat, nec addit vim gratiamque illi præstando idoneam, per se ad peccatum rapit, & necessitatem peccandi infligit, nisi aliunde subueniatur.* Huius dicti fundum testem aduocat S. Augustinum *libro de gratia & libero arbitrio c. 18.* &c. Augustinum dico? imo Apostolum Paulum, quo tanquam legi Mosaïcæ parum æquo abutitur. *Ideò legem veterem sæpe vocat Apostolus legem mortis, & damnationis, quia iubebat non iuuabat, vt docent Patres, & Theologi omnes norunt.* Et hic producitur Augustinus ad marginem *in expositione Epistolæ ad Galatas.* Nosque ex abundantia doctrinæ remittit ad eundem, *libro de spiritu & litera c. 14. & alibi passim.* Redit deinde per [illegible] ad Episcopatum, cuius causa legis inducta mentio est, qui *si per se non spectet sanctitatis & virtutis augmentum, nec media per se tribuat, officium erit legale, & ministerium mortis, horrendè ac terribiliter imperans, quod non dat vt fieri possit, prorsus vt legis veteris præcepta.* Quod certè à noua lege alienum est, in qua *nullus est status qui per se non tribuat sectatoribus suis vim & opem congruam, sua officia & munia exequendi. Hæc enim est nouæ legis benignitas, & gratia Dei Saluatoris nostri.* Quibus gloriosè dictis, tanquam prostratis & confossis omnibus

Exponitur Aurelij sententia in vind. p. 609. 610.

vno impetu Iesuitis, epinicium adijcit, & solitam cantilenam, *In his verè, & sine fallacia dicimus cæcutire Molinistas, & gratiæ Dei, & status Euangelici ignarissimos, penè dixerim, inimicos.* Atque vt sciamus hanc omnino eius esse mentem, nulla verbi calumnia corruptam, inferius idem alijs verbis repetit: *alia ratio nouæ legi specialis est*, inquit, *quia & Episcopus, & quiuis alius fidelis, nihil agere potest sine peculiari motu, & ope Dei.* Quod vt *nouæ legi speciale sit*, necesse est vt in alijs legibus naturali & Mosaïca, fideles aliquid agere potuerint, *sine peculiari motu & ope Dei*, concluditque, *Sed hæc Molinistis ignota sunt, quibus diuinæ gratiæ scientiam ignorare ludus est.*

Ibi. p. 619.

Consectiones erroneæ ductæ ex locis Aurelij citatis.

Hæc vt æqua lance, Lector, expendas, reiectis verborum phaleris, & ostentatione non modestissima, mecum penitus inspice tria dici ab Aurelio. 1. Legem veterem per se ad peccatum & mortem trahere. 2. Legis auctorem per se ad peccatum rapuisse, sed aliunde subuenisse: id est, ex accidenti vim & gratiam præstitisse. 3. In lege veteri gratiam per Christum datam per se non fuisse, quia *hæc est nouæ legis benignitas, & ratio specialis.* Quæ si vera, si Catholica sunt, Lex vetus per se & propriè loquendo mala & iniqua fuit: Legis auctor per se & propriè loquendo malus & iniquus, & auctor peccati: In lege veteri per se & propriè loquendo gratia per Christum data non fuit, sed tantùm ex accidenti; quemadmodum tantùm per accidens lex vetus bona & iusta, legis auctor, bonus & iustus fuit. Propositionum istarum primæ Manichæi, alteri præterea Lutherus & Caluinus, tertiæ Pelagius libentes volentesque subscribent.

REFELLVNTVR ERRORES EX Petro Aurelio expositi.

§. I.

Prima Aurelij propositio refutatur.

Lex est sancta & iusta.

Rom 7.

D Th. l. 2. q. 99 a. 4.

RECLAMABVNT autem Catholici, dicentque, legi Mosaïcæ, quam Manichæi modis omnibus contemnunt & lacerant, Sanctitatem non defuisse, vt monet vel vnus Apostolus, eo ipso loco qui citatur ab Aurelio, quo merita legis eleuat; *lex quidem sancta*, inquiens, *& mandatum sanctum, & bonum, & iustum.* Id est, interprete D. Thoma, *Sanctum* propter Præcepta cæremonialia, *iustum* propter iudicialia, *bonum* propter moralia: quæ omnia à bono Deo præscripta ei populo, quem præ cæteris gentibus bonum esse cupiebat, non poterant esse non bona. Et statim iterum subiungit, *scimus enim quod lex spiritualis est*, quia præscribit ea quæ spiritum & hominem spiritualem spectant, inquit S. Chrysostomus. Aut si mauis cum Caietano loqui, *Spiritum hominis dirigit & regulat tam circa Deum, quam circa seipsum & proximum*: Atque iterum subdit, *Inuenio igitur legem* (diuinam quæ mihi occinit suum illud, *non concupisces*) *volenti mihi facere bonum* (à lege præceptum & imperatum) *quoniam mihi malum adiacet:* (meque stimulat *alia lege in membris meis repugnante legi mentis meæ*) *condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem*, cui sic condelectari non deberem, nisi mihi bonum suaderet: nam lex illa quæ hominem exteriorem & peccato corruptum ad peccandum pertrahit, mala est, *quia non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum.* Quid verò inde deducit Apostolus? *Igitur ego ipse mente seruio legi Dei* (quæ vetat *non concupisces*) *carne autem legi peccati.*

Exponitur locus Apostoli.

Quæ

Quæ tota oratio legem sanctam esse demonstrat: eiusque opera si quis Deo iuuante non abducitur à peccato, id, vt postea dicemus, à malo eius vsu prouenit. S. Augustino denique Apostolum explicanti credo, & clamanti ad inimicum legis, *lex semper est bona, siue obsit inanibus gratia, siue prosit plenis gratia, semper est bona. Sicut sol semper est bonus, quia omnis creatura Dei bona est, siue dolentibus occulis noceat, siue sanos mulceat.* Nam simpliciter hominem *Deo obligabat, vt nemo eam reprobare debeat, nisi cui non placet Deo deseruire*, inquit Tertullianus. Et de prima propositione hactenus. August. li. 15 contra Faustum c. 8. Tertul. l. 5. adu. Marcion.

Alterius certa consecutio, consequens manifestè hæreticum. Nam *peccandi necessitatem infligere, per se ad peccatum rapere*, per præceptum gratia vacuum, est auctorem esse peccati. Cum ergo dicitur Deus antiquis Patribus præceptum dedisse, quo per se ad peccatum eos raperet, si quid Latinè intelligo, peccati auctor esse, peccatum imperare per se, malus esse per se & iniustus dicitur. Ad quam blasphemiam cum à Luthero, aut Caluino scribitur, quis non exhorrescit? cum ab eo qui nihil scripsisse dicitur *quod aduersetur fidei Catholicæ*, quis non obstupescit? *Altera Aurelij propositio hæresin im[p]ortat.*

In tertia propositione, fides etiam non parum læditur. Nam Catholica doctrina est, quicquid gratiæ sanctificantis ab orbe condito vllis hominibus concessum est, id totum ex Christi meritis depromptum, *& de plenitudine eius omnes accepisse.* De Angelis inter Theologos controuersatur: maior tamen pars, quæ melior, etiam ipsos in gradu stetisse ait, donata intuitu Christi gratia, quam spreuere perduelles alij. Nam Deus *dedit ipsum caput super omnem Ecclesiam*, etiam proinde Angelicam, cui benignos influxus liberaliter elargitus est. Sed hoc de Angelis si negetur, in homines tamen legis & æui cuiuslibet conuenire certo certius est. Nimis enim angustè mihi videtur scripsisse Nazianz. *omnibus Dei amatoribus probabilem esse rationem, neminem eorum qui ante Christi aduentum martyrio consummati sunt, id sine fide in Christum consequi potuisse.* Hoc enim ad omnes ex Apostolica doctrina transfert S. Augustinus, in expositione illa quam pro se allegat Aurelius. *Simul etiam nos cogit* (Apostolus) *intelligere, omnes antiquos qui iustificati sunt, ex ipsa fide iustificatos. Quod enim nos ex parte præteritum; id est, primum aduentum Domini, ex parte futurum, id est, secundum aduentum Domini credentes, salui efficimur; hoc totum illi, id est vtrumque aduentum, credebant reuelante sibi Spiritu Sancto vt salui fierent.* Et aliquantò post, vbi ostendit per superbiam excidisse nos diuina gratia, & in eam per humilitatem postliminio restitutos. *Sanati sunt ergo* (inquit) *ab impietate superbiæ, vt reconciliarentur Deo, quicunque homines humilitatem Christi, & per reuelationem antequam fieret, & post euangelium postquam facta est, audiendo dilexerunt, diligendo imitati sunt.* Atque iterum inferius laudata Dauidis in Saülem mansuetudine, de illo dicit eleganter, quod de omnibus verum esse intelligit, *hominem fuisse in veteri testamento, sed non hominem de veteri testamento, quem fides futuræ hæreditatis Christi reuelata & credita saluum faciebat, & ad imitandum vocabat.* Hos sanctos probat Nicephorus sine nomine fidem & opera Christianorum habuisse. Sed quid Patres allego, cum loquatur omnium Pater? *Si enim vnius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei & Domini nostri, in gratia vnius hominis Iesu Christi in plures abundauit.* Quemadmodum omnes qui sunt, fuerunt, aut erunt homines mortem ex Adami peccato: sic iidem gratiam qua præuenti sunt & adiuti à Deo, ex Christi morte traxerunt. *Tertia propositio Christi gratiæ aduersatur.* Ioan. c. 1. *Angeli per gratiam Christi beati.* Ephe. c. 1. *Omnibus hominibus datur per Christum gratia.* Greg. Nazia. or. 20. August. in expos. epi. ad Galat. *Dauid in veteri testamento, non de veteri testamento.* Niceph. l. 1. hist. c. 4. Rom. c. 5.

In Antiqua lege non est data gratia per accidẽs.

Hoc per se lex illa non dabat, inquis, sed aliunde subuentum est. Animi sensus explica. Vis per se, & natura sua conuenire temporibus euangelicis gratiam per Christum, quæ velut mutuò data sit legalibus seculis, & accidentali anticipatione ab hoc statu ad illum traducta? Audio. Vetustis ergo sanctis tantùm ex accidenti mortuus est Christus. Seclusa igitur Christi morte, & gratia hac accidentali, quæro ex te, Iudæi veteres, per se loquendo, gratiam habuerunt qua saluari possent, an ea caruerunt? Dicis caruisse? Repugnas Dei bonitati, qui per se loquendo *vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Affirmas habuisse? Quam? cuius generis? quibus meritis? quo ex fonte haustam, per se inquam, & propriè loquendo? Non inducis quidem duos Deos veteris & nouæ legis auctores, vt Marcion & Manichæus: sed quod finitimum est, duas fides, duas diuersi generis à diuersis principijs gratias, quæ nusquam sunt, acutissimis oculis vides, & *cæcutire* dicis *Molinistas, Dei gratiæ ignarissimos.*

1.Tim. 2.

Nullum Dei præceptum sine gratia. Aurel. ibi. p 618.

Dat, inquit, *præceptum, nec addit gratiam illi præstando idoneam.* Et errorem suum inculcans alibi, dicit, *Iudaïcum ministerium actiones summas & onus grauissimum imponere, nec vires procurare spectareque illi ferendo necessarias.* Si quæsiero quæ sint istæ summæ actiones, morales an cæremoniales? quod *onus grauissimum*, rituum an morum? quid satis opportunè poterit respondere? de solius enim Circumcisionis grauitate querebantur olim Apostoli. Sed verba non aucupor, rem malo. In lege & præcepto duo insunt, res ipsa quæ verbis significatur, & infinitè atque absolutè considerari potest, vt, Non concupiscere, Non occidere: & imperium inferiori per superiorem impositum, quod effertur præcipiendo, Non concupisces, Non occides; Declina à malo, & fac bonum. Imperium hoc rem ipsam confici posse, ab eo cui imponitur, vel facit, vel supponit: Nam si fieri non potest, tyrannis est non imperium; dominatus impotens, non lex; inanis verborum sonus, non præceptum: cuius omissi reum torquere potes, vt immansuetus carnifex, punire non potes, vt æquus iudex. Potestas autem legis diuinæ faciendæ, in voluntate est præuenta adiutaque Dei gratia; quam quia ex meis viribus eruere non possum, qui nihil habeo præter peccatum & mendacium, ea mihi à Deo simul cum mandato detur oportet, vt mandatum sit. Est igitur intimè coniuncta cum præcepto gratia, quam si Deus denegat, quantumlibet terreat & minetur, nihil propriè præcipit. Sic Angelis præceptum obtulit, cum gratia; sic primis parentibus arboris vsu interdixit, cum gratia: sic Ægyptios & Pentapolitanos puniuit, mandatum & gratiam pessundantes. Denique lex nulla vera & iusta potest à Deo proficisci, quin addat *gratiam illi præstandæ idoneam.* Quam igitur legis vmbram, quod præcepti phantasma nouus iste scriptor procudit, quod sine necessaria eius implendi facultate nos obliget? Nisi fortasse in Iudaïcam superbiam, de qua inferius, imprudens incurrit.

Act.c.15.

In præcepto duo consideranda.

Aurelij oratio non multum discedit à Luthero.

Præceptum illud *quantùm in se est*, inquit, *ad peccatum trahit, ad mortem & damnationem; Lex vetus horrendè & terribiliter imperat, quæ non dat, vt fieri possit.* Contremiscere me vult ad ista Aurelius, quemadmodum ante coëgerat Lutherus exhorrescere, cum verba in Iodoco Coccio legerem numero plura, sono grandiora, sensu non multùm grauiora. *Moses omnium carnificum magister est, nemo eum terrendo, angustando, tyrannizando, comminando, tonando æquiparat. Conscientias dirè aggreditur, corda terret, torquet, lacerat.* Et alio loco, *Lex est vera labyrinthus,*

ibus, quæ conscientias solum in terrorem conijcit. Iustitia legis, Minotaurus est, hoc est, mera fabula, non ad salutem, sed acherontis ducens ad vndas. Quantò mitior vtroque, & veracior S. Augustinus, cum de hac ipsa legis seueritate, *In obseruationibus*, inquit, *si non intelligantur, seruitus sola est; qualis erat in populo Iudæorum: cui adhuc talis seruitus vtilis erat, vt sub timore custodiretur. Nihil enim tam piè terret animam, quàm Sacramentum non intellectum; intellectum autem gaudium pium parit, & celebratur liberè, si opus est tempori.* Iudicet lector vtri similior sit Aurelij oratio, Augustino, an Luthero? Luth. apud Coccium in thes. to. 1. l. 6. a. 5. August. in ep. ad Gal.

Hæc est, ait, *noua legis benignitas.* Quæ? Vt per se gratiam tribuat. Non magis per se, quà lex est, quam vetus: sed vberius fortiusque, quà noua, cum in ea maiora imperet, perfectiora consulat Legislator, qui *non venit soluere legem, sed adimplere.* Separa cogitatione, vt ab Mosaïca, sic ab Euangelica lege gratiam Christi meritis concessam: Neutra lex est, Christiano sensu loquor, non Iudaïco, quia vtraque impossibilis. Restitue gratiæ præsidia; vtraque obligat; hæc magis ad interiora, illa sæpius ad exteriora: Hæc mollius, quia amore ducit ad Deum; illa durius, quia timore trahit ad cœlum: hæc obseruatu facilior, quia gratiæ auxilijs locupletior. Illa, inquis, gratia per se datur in noua lege, per accidens in antiqua. Hoc est quod explicari, quod probari mihi postulo, quod Catholicè & Christianè dici pernego. Quanquam nimis fusè & populariter loquor, cum leges duas discerno. Persuasit enim mihi S. Augustinus veterem & nouam legem vnam esse, diuersis modis temporibusque spectatam. *Eadem quippe lex quæ per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est, cum accessit literæ Spiritus, vt inciperet impleri iustitia legis, quæ non impleta reos etiam præuaricationum faciebat. Neque enim alia lex sancta, & iusta, & bona: & alia per quam peccatum mortem operatur, cui mori nos oportet vt simus alterius qui ex mortuis resurrexit: sed eadem ipsa est.* Hoc expressè dictum & apertè: istud alibi eodem in opere explicatius. *Ipsa lex cum impleta est, gratia & veritas facta est: Gratia pertinet ad caritatis plenitudinem, veritas ad prophetiarum impletionem. Et quia vtrumque per Christum, ideo non venit soluere legem aut Prophetas, sed adimplere, non vt legi adderentur quæ deerant, sed vt fierent quæ scripta erant.* Quod iam olim duplici allegoria Tertullianus explicauerat, grani in fruticem, arbusculam, ramos, frondes, florem, fructum germinantis: & hominis ex infantia ad iuuentutem crescentis.

Vtraque lex æquè gratiam requirit. Matth. c. 5. *Lex vetus eadem cum noua.* Augu. cit. Tertül. l. de vel. nd. virgin.

APOSTOLI DOCTRINA DE LEGE MOSIS absolutè vt in se est spectata vestigatur.

§. II.

QVÆ res ergo fraudi fuit Aurelio, vt in hunc lapidem offensionis impingeret? Grammatica, quæ literæ occidentis sono & strepitu contenta, viuificantem spiritum à Theologia mutuari dedignata est: verba, inquam, Apostoli cruda male concoxit, & mentis secretum non penetrauit, quod is *cui tu insultas intelligit, quia gemens petit, quia humilis quærit, quia mitis pulsat, & sic videt non reprehendi legem*, sed inuectum Iudæorum malitia superbiaque legis simulacrum, quod tu pro vero complecteris. *Imperitia Theologiæ fefellit Aurelium.* August. li. 15. contra Faust. c. 8.

De qua re tota, vt remotis verborum ambagibus, & Theologica solidita- *Quid sit Iustitia ex le-*

Iustitia ex lege, & Iustitia ex fide. *Vide Aug. in epist. ad Galat. & contra 2. Pelag. epi. l. 3. c. 7.*

te cum magno disputemus Apostolo, exquirendus est ante omnia vocum quarundam genuinus sensus, & ex fidelissimo eius interprete S. Augustino, mens subtilius capienda. Iustitiam ex lege, iustitiam in lege, ex operibus legis, iustitiam hominis, legimus in Paulo: quæ omnia vel penitus synonyma esse, vel paucis immutatis eodem redire confirmo. Illam enim significant sanctitatem, quam homo Iudæus operum, & rituum lege Mosaïca præceptorum vsu, vt sacrificijs, expiationibus, otio sabbatico comparare se credebat: quæ cum opera suapte virtute, nullo aliunde rogato gratiæ subsidio perficere se putaret, quasi naturalem iactabat habere se iustitiam, & extra legis suæ literam nullum Dei adiutorium ad rectè viuendum requirebat. Huic ex aduerso opponitur Iustitia ex fide, quam consequi sperat verè fidelis, per fidem in Christum, non suis viribus, sed spiritu gratiæ, non externis operibus, sed spiritali caritate. Lex enim quælibet & doctrina intelligentiam tantùm illustrat, voluntatem autem erga Deum non afficit. Quod potius fidei dono competit: qui enim ex fide credit, non tantùm Deo credit, vt Dæmon contremiscens, sed etiam in Deum; id est, ex pio & bono credit affectu. Dicitur eadem Iustitia Dei, non quoniam Deus iustus est, sed quia homini ex Deo est. Hæc manifestè distinguit Apostolus in seipso, *secundum iustitiam quæ in lege est conuersatus sine querela. Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sunt propter Christum detrimenta, vt inueniar in illo non habens meam iustitiam quæ ex lege est; sed illam quæ ex fide est Christi Iesu, quæ ex Deo est iustitia in fide ad cognoscendum illum.* (Philip. c. 3.)

Iustitia legis. At verò Iustitia legis generalius aliquid est, illa videlicet sanctitas, quam lex postulat, cum iubet quod Deo placet; vetat, quod displicet. Ad hanc implendam non legis opera, sed spiritus gratiæ, & fides operans per dilectionem requiritur. *Quomodo impleatur.* Nam *iustitia legis Dei non impletur cum lex iubet, & homo quasi viribus suis facit: sed cum spiritus adiuuat, & hominis non libera, sed Dei gratia liberata voluntas facit.* Quò mihi certum est allusum à Christo Iudæos obiurgante, *Nonne Moyses dedit vobis legem, & nemo ex vobis facit legem?* (Ioan. c. 7.) Eo spiritu animoque quem ipsa legis natura, quem Deus auctor, & Moyses iustus promulgator exposcit: quo si caret, non lex verè perfectéque impletur, sed tantùm opera legis exterius, & secundum literam efficiuntur.

Lex Concupiscentiæ. Lex alia est in Apostolo, Concupiscentiæ dicta, lex carnis, & membrorum, repugnans legi mentis, nihil aliud quam contracta ex Adamo carnis aduersùs spiritum rebellio, & misera in vitia, sensuumque titillationes propensio, intolerabilis iustorum sarcina, & mentis ad Deum anhelantis ergastulum & compedes. Hanc *legem peccati & mortis* Paulus appellat, (Rom. c. 8.) & longam de ea querelam ad Romanos scriptam, negat S. Augustinus ad legem Moysi, de qua nobis est quæstio, pertinere. (Augu. contra 2. epist. Pelag. l. 1. c. 10.) Vt hinc etiam inconsiderata Petri Aurelij temeritas reprehendi debeat, qui tristia illa verba ad legem veterem transfert, eiusque deprimendæ occasiones, non ex legitimo Apostoli sensu, sed ex verbis malè corrogatis aucupatur. *Lapsus Aurelij.*

Hac igitur prætermissa, Moysi legem repeto, & recto iudicio expensam dico vnicam esse, duo tamen complecti quæ cogitatione seiungi possunt: externa videlicet opera, tanquam corticem & literam seu corpus; & gratiam Christi, tanquam animam & spiritum: quæ duo iterum comprehendit velut potentias, Fidem in Christum, & Caritatem: nam *legis* secundum Apostolum *plenitudo, dilectio est.* (Rom. c. 13.) Verùm quoniam incredibilis Mosaïcæ legis amor, &

studium

ſtudium Iudæos animos in terram curuos & cœleſtium inanes, ad literam & opera penitus alligauerat; cogitur Apoſtolus enucleandæ veritatis, & comprimendæ ſuperbiæ gratia, duas quaſi leges diſtinguere, legem operum, & legem fidei: non quod fides opera negligat, vel opera fide non egeant: ſed quod ſpreta fide Iudæi ſola opera colerent; ſit autem apertior efficaciorque diſputatio, quæ ex aduerſariorum principijs, licet falſis & incredibilibus educitur. Quod ſi tenemus animo comprehenſum, magna mox luce perfundemur ad diſſipandas tenebras, quæ ex contrario diuerſis locis Apoſtoli ſenſu incogitantibus oriuntur. Sic enim habeamus oportet, vbi lex deprimi & contemni videtur, legem operum Iudaïco ſenſu reprehendi: vbi extollitur, laudari legem Apoſtolico ſenſu, dotibus ſuis omnibus, videlicet gratia, fide, caritate locupletatam. Qua diſtinctione quaſi de Apoſtoli manu accepta, legem vtranque conferre poſſumus, & veram Pauli mentem aſſequi: conferre inquam vtranque, non Euangelicam, & Moſaïcam; id enim ſuo loco exequemur inferius; ſed duplicem illam Moſaïcam, operum & fidei, quarum prior carnalium, poſterior ſanctorum ſemper extitit apud Iudæos.

I. Deum in vtraque reperio auctorem. *Neque enim lex illa Dei non eſt: quis hoc niſi Marcion & Manichæus, & aliæ ſimiles peſtes dixerint?* Hinc conſequitur vt ab optimo Principe nihil niſi bonum & honeſtum decerni poſſit. *Itaque lex quidem ſancta, & mandatum ſanctum, & iuſtum & bonum. Scimus autem quia bona eſt lex, ſi quis ex legitimè vtatur.* Neque vult Apoſtolus permittere peccati mentionem induci cum lege. Nam *teſtimonium perhibet legi, & cauſa delicti eam excuſat*, ait Tertullianus, *Quid ergo dicemus? Quia lex peccatum? Abſit. Erubeſce Marcion: abſit: abominatur Apoſtolus criminationem legis.* Quam criminationem cum tam ardenter vrgeat, amplificetque Petrus Aurelius, nonne ſe mauult Marcioni, quàm Apoſtolo ſimilem videri? Verùm neque præcipuus Legiſlator, neque eius miniſter Moyſes, eam legis diſtractionem, & dilacerationem aut induxerunt ipſi, aut probarunt; ſed prauis hominum inſtitutis inuenta, vſurpata moribus, confirmata iudicijs, non animorum modò, ſed ipſius etiam legis ſtragem acciuit. Quamobrem lex operum eo etiam ſenſu lex hominis dici poteſt; lex autem fidei, lex Dei, qualis à Deo data, & à fideli ſubditoque populo accepta eſt.

Legis operum Deus auctor.

Aug. contra 2. epiſt. Pelag. l. 3.

Rom. c. 7.

1. Tim. 1.

Tertul. l. 5. adu. Marc.

Quomodo lex hominis dici poſſit.

II. Vtraque in operibus externis occupatur, quæ omni ſemper religione obſeruarunt ſancti veteres: improbi ſeniorum etiam traditionibus amplificarunt, vt carnales animos omni qua poſſent ſuperſtitione vincirent. Sed illi carnalia tractarunt ſpiritaliter, plus mentis interius, quam corporalis obſequij Deo impendentes; Iſti ſola ſpectarunt; & legem multa exterius præcipientem, exterius tantùm & carnaliter impleuerunt. Imo quò minus de interiori homine, hoc plus de exterioribus cæremonijs & ritibus, traditionum ſuarum inuento addiderunt, quæ & legis ſpiritum, vt ſic dicam, ad extimam corporum ſuperficiem euocabant. Hoc ipſum Chriſtus illis exprobrat. *Quare vos tranſgredimini mandatum Dei propter traditionem veſtram?* Et adſcito Iſaiæ teſtimonio penitus obruit, *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè eſt à me. Sine cauſa autem colunt me, docentes doctrinas, & mandata hominum.* Hac igitur etiam ex parte lex hominis appellari poteſt, quam Dei mandato Chriſtus opponit.

Circa externa occupatur.

Matt. c. 15.

Iſa. c. 29.

Ad eam non requisita à Iudæis gratia per Christum.

III. Vt hæc opera impleantur, habet vtraque necessarium gratiæ, & quidem diuinæ auxilium. Nemo enim tam erit vnquam stolidus & vecors, vt cum Deum agnoscat, eiusque se legi & potestati subijciat, nihil se tamen ad eius executionem accipere, nihil habere ab eo glorietur. Est tamen, inquies, vel maxima hoc loco inter vtramque differentia, quod alij gloriantur in se, alij in Christo. Certè, nam illud gratiæ diuinæ auxilium, non vno vtrique modo vel explicant vel expetunt. Nam ad operum legem carnales Iudæi nullam aliam quàm acceptæ à Deo naturæ gratiam, quod postea Pelagiani, adhibebant: cum iusti donis istis naturalibus gratiam à futuro mediatore donatam necessariò superadderent. Et hæc est Patriarcharum Prophetarumque fides, & in Deo fiducia certa & solida, humanæ opposita, quæ suis se viribus iustitiam, & promissa legis obseruationi præmia demereri posse summa superbia gloriatur. Nam victimæ & sacrificia sunt *infirma* ad acquirendam iustitiam, *& egena elementa: impossibile enim est sanguine hircorum & taurorum auferri peccata.* Quamobrem breuiter dixit S. Augustinus *lex sine gratia iubet, non iuuat,* quod dictum innuens mutilando & corrumpendo scribit Aurelius *lex iubebat, non iuuabat, vt docent Patres.*

Galat. c. 4
Hebr. c. 10.
Augustinum citando corrumpit Aurel. p. 609.

Iustitia hominis.
Rom. c. 10.
Aug. l. contra 2. epi. Pelag. cit.

Hæc illa propriè est iustitia hominis, iustitiæ Dei contraria, tantopere ab Apostolo, & eius enarratore S. Augustino reprehensa, eorum qui *ignorantes iustitiam Dei, & suam volentes constituere, iustitiæ Dei non sunt subiecti. Putant enim se arbitrij sui viribus implere legem iubentem, & ista implicati superbia, ad gratiam non conuertuntur iuuantem. Sic eos litera occidit.* Hic est lapis offensionis quem notat Apostolus. *Israël sectando legem iustitiæ* (viribus suis parandæ) *in legem iustitiæ* (per Dei gratiam acquirendæ) *non peruenit. Quare? quia non ex fide* (in Christum gratiæ auctorem) *sed quasi ex operibus:* (*tanquam iustitiam per seipsos operantes, non in se credentes operari Deum*) *offenderunt enim in lapidem offensionis.* Accidit enim illud lacrymis dignum, vt sua operum lege confisi Iudæi ad fouenda peccata abuterentur; quando illa nisi per gratiam & legem fidei curari non poterant, quam ipsi minimè gentium requirebant. Quare totum zeli sui stomachum in eam Paulus exerens, *literam occidentem* vocat, quæ videlicet mortem peccati non remouet, & per nimiam legis viriumque suarum fiduciam verum mali remedium negligit. *Ministrationem mortis & damnationis* appellat, id est, ministerium legis mortem & damnationem per accidens, ob malam subiecti dispositionem inferentis. Duplex hic etiam Aurelio lapis offensionis, alter in eius legis imperfectione, alter in Apostoli aduersus eam conuicijs. Nam qui legem hominis, à Dei lege, operum legem, à lege fidei non distinguit, quæcunque grauia in legem operum iaculatur Apostolus, ea in legem Dei contorquet Aurelius: quasi Deus nudam operum legem Moysi tradiderit; aut ex lege Dei nata per se sit hominum superbia, eius perfectionem proprijs viribus assignantium; aut ea denique sine fidei caritatisque dono ad ipsam implendam necessario decreta sit: quod sine Dei & legis iniuria cogitari non potest. Litera igitur occidens & ministratio mortis est lex operum, non fidei; lex hominis, non Dei; lex hominum superbia deprauata, non à Deo Moysi & Iudæis dictata. Et si qui hac malè sunt vsi, culpa illius non fuit: *lex enim spiritalis est, nec carnaliter se cogit intelligi: sed illorum vitium est, qui & illa quæ acceperunt, carnaliter sentiunt, & multa etiam sua tradiderunt.*

Rom. c. 9.
August. de spir. & lit. c. 39.
Idem de antiquis Philosophis scribit epi. 52. ad Maced.

Quæ causa errandi Petro Aurelio.

August. in ep. ad Gal. in c. 1.

At

At lex fidei gratiam à mediatore mutuata, quæ legis opera non proprij arbitrij viribus, sed gratuito Dei per Christum auxilio exequitur, illa inquam ipsa lex, proüt in monte Moysi à Deo donata est, deinde à Mose promulgata, à populo acceptata, & Moysen ipsum & populum *ea legitimè vtentem* iustificauit, dicente Paulo; *scientes quod non iustificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem Iesu Christi, & nos in Christo Iesu credimus; vt iustificemur ex fide Christi: & ideo illi qui cum iam essent sub lege, Christo crediderunt, non quia iusti erant sed vt iustificarentur venerunt ad gratiam fidei.* Quæ certa & firma ratio est, cur affirmem aduersus Petri Aurelij opinionem, gratiam per Christum, & fidem in Christum, legi Mosaïcæ extraneam & accidentariam non fuisse, sed in intima eius natura insitam, vt ab eo omni necessitate vim efficacitatemque acciperet, quem natura & essentia sua figuris adumbrabat, promittebat vaticinijs, sacrificijs adorabat. *Si per legem iustitia, ergo Christus gratis mortuus est,* quasi dicat, omnis legis iustitia ex Christi morte hauritur: non est ergo magis accidentaria legi iustitia per Christi meritum, quam mors ipsa meriti fons & causa. *Hinc enim loquebatur, & hæc fuit causa vt hæc diceret, resistens inimicis gratiæ Christi, pro qua largienda crucifixus est Christus.*

In lege iustificati ex fide Christi.

Galat. c. 2. Augu. in eum locū.

Gratia per Christum non fuit accidentalis legi Mosaïcæ.

Augu. contra 2. epi. Pelag. cit.

IIII. Vtrique legi iustitia, sanctitas, & iustificatio suo modo competit: sed legi fidei perfecta, interna, apud Deum; legi operum externa, apud homines, imperfecta, quam antè iustitiam ex lege vocabamus. Plane vt cum apud nos carnales quidam Christiani Sacramentis exterius obeundis, & communibus Ecclesiæ cœtibus adesse contenti, famam Catholicæ pietatis apud homines colligunt. *Est ista quædam*, inquit S. Augustinus, *in operibus legis iustitia, quando sine suo præmio relicta non est; vt qui fecerit ea, viuat in eis. Vnde & ad Romanos dicit, si enim Abraham ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum. Aliud est ergo non iustificari; aliud non iustificari apud Deum: Qui animo non iustificatur, nec illa seruat quæ temporale habent præmium, nec illa quæ æternum. Qui autem in operibus legis iustificatur, non apud Deum iustificatur, quia temporalem inde expectat visibilemque mercedem. Sed tamen est etiam ista vt dixi, quædam vt sic dicam terrena carnalisque iustitia.* Hæc est Pharisæorum Scribarumque sanctitas, tam seuerè à Christo reprehensa, & *sepulchris dealbatis* comparata, quam Christiana caritate Iesuitis omnibus sæpenumerò attribuit Petrus Aurelius. Lege autem fidei, quam Apostolus *iustitiam fidei* citato loco appellat, non hominem tantùm ex Gentili Christianum, aut sub Mose Iudæum, sed etiam nulli scriptæ legi subditum, vt Abrahamum ante circumcisionem, verè, perfectè, interius sanctificari, non est hoc seculo probandum.

Iustitia ex lege, sanctitas externa.

August. in ep. ad Gal. Rom. c. 4.

Matt. c. 23.

V. Vtrique præmium à Deo promittitur, & merces, sed pro meritorum genere, perquam diuersa. Excipit enim legem fidei primùm gratiæ, deinde gloriæ vita; legem autem operum & iustitiam ex lege, vita temporalis, & terrena felicitas, Leuitico atque Deuteronomio fusè descripta. *Moyses enim scripsit quoniam iustitiam quæ ex lege est qui fecerit homo, viuet in ea.* Quod interpretatus Origenes, rem nostram expressè tradit, *Iustitia Dei, non tantùm vitam præbet, sed æternam vitam: illam verò quæ ex lege est iustitiam faciens homo, non dixit quod viuet in æternum, sed tantùm quod viuet in ea, vitam scilicet cor-*

Merces operum legis tantùm temporaria.

Rom. c. 10. ex Leuit. c. 18. 26. Deut. 28. Origen. in Leuit.

Lex Hebræorum, lex fortunæ. Guil. Pari. l. de legib. c.20. *poralem ac temporalem.* Eodē spectat in Guillelmo Parisiensi eorum opinio, qui Hebræorum legem fortunæ legem esse dixerunt, & ab eis coli fortunam: *quia propter fortunam, id est, prosperitatem temporalium, legem tenere videbantur, nec aliud erat eis expresse in lege promissum, quàm prosperitas temporalis, nec aliud eis minatum est, quam fortuna contraria, hoc est, aduersitas temporalis.* Hæc autem vita quam lex obseruatoribus suis promittit, duplicem habet intelligentiam, vel quod quietè & pacatè sit victurus sub vite sua, & sub ficu sua, vt loquitur scriptura, qui legis præcepta custodierit: vel quod qui eorum violatione abstinuerit, nihil eius legis seueritati debeat, quæ supplicium capitis in transgessores intentat: vitam proinde largiatur quam non adimit. Quo loco grauem Ezechielis obiurgationem audire non est alienum, qui peruicacissimæ genti præuaricationes omnibus seculis repetitas obijciens, vbi frequenter tanquam intercalare carmen intulit illum Leuitici versiculum, *Dedi eis præcepta mea, quæ faciens homo viuet in eis:* tandem subdit, *Ergo & ego dedi eis præcepta non bona, & iudicia, in quibus non viuent.* Quod sic exponendum videtur, vt ea præcepta quæ per se, vt ab auctore bonorum profecta, bona erant & beatam ac tranquillam vitam conciliatura, si æqui & iusti amantes subditos reperissent, eorum vitio & rebellione, mali & mortis causa eis ipsis extiterint, in quorum salutem parata fuerant; mala inquam facta non natura, sed euentu. Hæc est Romani Clementis explicatio proposito nostro congruens. *Illis qui noluerunt videre, neque audire, non quia priuati essent facultate partium animi, sed quia nimia erat eorum peruersitas ac malitia: illis, inquam, dedi præcepta non bona, & iustificationes in quibus non viuent in ipsis: Non bona dico, illorum scilicet proposito (nam ferrum ad vrendum, & scalpellum ac medicamentum inimica sunt non valentibus) non sunt autem seruata propter eorum contemptum non obediendi: ex quo fit vt non seruata mortem eis afferrent.*

Præcepta non bona quomodo dicantur. Ezec. c.20.

Cle. Rom. l.6. Const. Apost. c. 21.

Legis operum imbecillitas. VI. Cæterum hoc ipso ex capite, quòd carnali Iudæo externis cæremonijs contento, lucris temporalibus inhianti, altiora gloriosioraque sanctitatis consilia lex operum non suggerit, arripit Apostolus eius imbecillitatis demonstrandæ non inefficax argumentum, & simul commendandæ legis fidei, & gratiæ per Christum. *Lex enim spiritus vitæ in Christo Iesu, liberauit me à lege peccati & mortis*, lege concupiscentiæ quæ me ad peccatum & mortem suopte pondere pertrahit, *Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus Filium suum mittens*, &c. Id certè lex operum gratia Christi vacua facere non poterat, cum & ipsa carni supparasitetur, & ad eius se partes expetendis diuitijs delicijsque adiungat, hoc infirmior quò carnalior. Id luculentius explicans D. Augustinus: *quibus*, inquit, *data lex erat ante gratiam, dediti erant carnalibus bonis, & ex his beatitudinem acquirere cupiebant, infirmabatur ergo lex, non implendo quæ præcipiebat, non sua culpa, sed per carnem: id est, per eos homines qui carnalia bona appetendo non amabant legis iustitiam, sed ei temporalia bona præponebant.* Fuit igitur ad legem fidei recurrendum, & à Deo in hominem infuso postulanda gratia, qua caro violento impetu ad Deum, & spiritalia traheretur.

Rom. c.8.

August. li. eum locū.

Non implet iustitiam legis. VII. Quid est autem quod Augustinus dicit, legem non implere quod præcipit? Quia lex operum opera imperat, & exequitur, sed tantùm timore pœnæ temporalis, aut amore boni temporalis: hoc non est implere legem, quæ postulat

postulat vt *homo benè faciat amore recti, non timore supplicij*, vt spiritu faciat, non solo corpore, vt ex Dei gratia, nō suis viribus operetur. Nam lex impleri quomodo potest, quæ Deo vacua fuerit? Hoc ergo complementum legi fidei refertur acceptum, *arbitramur enim iustificari hominem per fidem, sine operibus legis*; interim dum Iudæi *putando se facere, quod spiritali quæ ex Deo est non faciunt caritate, remanent aut apertè iniqui, aut fallaciter iusti; in aperta iniquitate euidenter elisi, in fallaci iustitia insipienter elati: ac per hoc miro quodam modo, sed tamen vero, iustitiam legis non implet iustitia quæ in lege est, vel ex lege, sed quæ in spiritu gratiæ.* August. Rom.c.3. Aug. contra 2. epist. Pelag. cit.

VIII. Denique vt & hunc concludamus locum, & Apostolicæ disputationis statum breuiter colligamus, fallax illa iustitia, & insipiens elatio, de lege operum fuit, proüt est à nobis explicata, quam cum suis-met viribus implere confiderent, eoque facto iustificari crederent, neque Christi fidem & gratiam, vt pote minimè necessariam, desiderabant, & Gentiles qui vulneribus suis effusum Iesu Christi oleum infunderent, tanquam non sua, sed aduentitia & corrogata sanctitate puros & castos, importunissimo supercilio despiciebant: bis rei, vt Christus exprobrat, *quod tulissent clauem scientiæ, ipsi non introïssent, & eos qui introibant prohiberent.* Qui autem Christô se se adiunxerant pauci perfectam fidei legem erant amplexati, vt Gamaliel, & R. Haccanas, qui librum à se scriptum in hæc verba concludit. *Ego Haccanas sum vnus ex illis qui credunt in eum, & ablui me aquis sanctis, in eiusque vijs rectis incedo.* Plures legis operibus nuntium remittere dedignati, vtriusque simul & Mosis & Christi lege volebant viuere: quo in numero Petrus Galatinus Philonem Iudæum, & Iosephum collocat: & sine dubio ij qui Galatas fascinarunt, qui primo Apostolorum Concilio causam dederunt, qui legalem Pauli sanctificationem expetierunt, qui Timothei circumcisionem suaserunt, legem fidei sic excolebant, vt neque operibus legis abstinerent, Baptismo simul & Circumcisione signati. Horum, vt arbitror ea fuit opinio, se iam necessaria legis obseruatione sanctos, superuenientem Christi fidem & gratiam accepisse, vt ea velut appendice, non iusti, sed iustiores fierent. Hinc perpetuus ille Gentilium ad Christum adductorum contemptus: quasi Gentiles opera legis, rem ad iustitiam prærequisitam omitterent: vel certè vna Christi fide, ipsi autem duplice gratia ornati forent: cumque Gentiles in peccatis adoleuissent solo Christi Baptismo purgati, nobilius ipsi corporali Circumcisione iustificati, legalibus cæremonijs locupletati, Christi fide & lauacro nitidiores euasissent. Neque dubito quin ijdem innata genti ob legem superbia, priores in Ecclesia tenere, & præputiatos sibi subdere affectarent. *Qui sint Iudæi contra quos Paulus disputat.* Luc.c.11. Petr. Galat. l.1. de arc. c.4. Act.c.15. 16. & 21.

Duos igitur habet Apostolus aduersarios, Iudæos peruicaces, & Christianos ex Iudæis; vtrosque lege Moysi gloriantes, quam non impleuerant; vtrosque lege operum superbos, quia verè non iustificabantur; vtrosque Christianis ex Gentilibus molestos, quibus suam illam operum legem intrudebant. Quapropter vt eorum peruicaciam expugnet, illud legis vallum & propugnaculum aggreditur, & legem operum, quo simulacro, tanquam Palladio, se tuentur, euertit & dissipat: scribensque ad Romanos, ad Galatas, ad Corinthios, ad Hebræos ipsos *destruit superbiam gloriantem de operibus legis, quæ destrui & deberet & posset; ne gratia videretur non necessaria, si opera legis, etiam sine illa, iustificare crederentur.* Hoc cum præstat, non ipsam Mosis *Status quæstionis inter Apostolum & Iudæos.* August. in ep. ad Galat.

legem, quod semper est recolendum, & spiritum quo à Mose illi populo tradita est, impetit, sed vmbram & simulacrum legis, qualis tum à populo colebatur. Sic enim expresè. *Vnus est Deus qui iustificat Circumcisionem ex fide, & Praeputium per fidem. Legem ergo destruimus per fidem? Absit: sed legem statuimus:* demonstrando quo semper, etiam cum sola erat, cum externa sua opera, ad verá & intinam sanctitatem exigebat, fundamento niti debuerit, vt firma stabilisque consisteret. Hoc fundamentum & columna cum sit fides in Christum, & gratia eius meritis concessa, eaque sit æquè Græcis & Iudæis exposita ad fruendum, apertissima certissimaque consecutione deducitur, nihil ex sua operum lege habere Iudæos, quo se Gentilibus legem fidei amplectentibus anteponant. Hanc igitur operum legem, quam solam habent qui solam amant Iudæi, vt solidis rationibus expungat, & ex hominum memoria euellat, eam nonnunquam absolutè, & vt in se esse fingitur, considerat, quod nos hac sectione fecimus accuratè: alias cum lege naturali, aut cum Euangelica collatam; quod nobis Apostolica legentibus vestigia faciendum superest.

Rom.c.3.

LEGIS MOSAICÆ CVM NATVRALI SEcundùm Apostoli mentem collatio.

§. III.

Lex fidei semper viguit.

LEx fidei, siue fides per dilectionem quodlibet Dei mandatum operans, propria non est Euangelio, quod falsò credit Aurelius, sed per omnes ætates legesque fusa, iustis hominibus veréque fidelibus nullo non seculo internam sanctitatem conciliauit, vt Hebræis longa inductione probat Apostolus. Est igitur retroagenda, & ad primam mundi originem reuocanda, vt in statu liberioris naturæ sumpta, cum lege operum conferatur, in ijs quæ possunt esse controuersa. Quod adijci à me oportet ex natura legis Iudaïcæ, in qua cum duplicis generis præcepta legantur, cæremonialia, & moralia: de illis nulla disputatio est, cum in lege naturali nihil eiuscemodi à Deo homines accepissent. De Solis igitur moralibus mandatis, quæ sunt vtrique legi communia, controuersatur Apostolus, probatque Iudæorum conditionem in lege operum, seclusa fide & gratia Christi, deteriorem esse, quam Patriarcharum veterum in lege naturali.

Heb. c. 11.

Patriarchis legem Deus dedit.
Ioan.c.9.
Heb. c. 11.
Tertul. li. aduers. Iudæos.c.2.

Ante omnia Iudæi Deo suæ legis auctore gloriantur: vnde illud Pharisaïcæ superbiæ, *Nos scimus quia Moysi locutus est Deus; hunc autem nescimus vnde sit.* Neque minus Patriarchas fidei lege Deus instruxit. *In hac enim testimonium consecuti sunt Senes*, cum omnibus gentibus eandem legem dederit, *quam certis & statutis temporibus obseruari præcepit, quando voluit, & per quos voluit, & sicut voluit*, inquit Tertullianus; Qui & datam protoplastis in Paradiso legem *Primordialem* appellat *quasi matricem omnium præceptorum Dei.* Quod posteaquam enumeratione mandatorum decalogi comprobauit, rem totam concludit. *Igitur hac generali & primordiali lege Dei, quam in arboris fructu obseruari Deus sanxerat, omnia præcepta legis posterioris specialiter indita fuisse cognoscimus, quæ suis temporibus edita germinauerunt. Eiusdem est enim docere legem, qui ante præmiserat præceptum.* Ea veritas Patriarcharum veterum exemplo manifesta redditur,

Lex primordialis, & matrix, in Paradiso data.

tur, eorum qui sine scripta lege, Dei gratiam iustis operibus emeruerunt. *Vnde intelligimus Dei legem antiquiorem primùm in Paradiso, post Patriarchis, atque ita & Iudæis certis temporibus reformatam: vt non iam ad Moysi legem ita attendamus, quasi ad principalem legem, sed ad subsequentem, quam certo tempore Deus & Gentibus exhibuit, & repromissam per Prophetas in melius reformauit.*

Verùm cum dominante concupiscentia, obrutus esset diuinus ille caritatis ignis, & omnibus in hominis anima perturbatis, ipsa Dei mandata non tam neglectu quàm ignoratione præterirentur, *tradidit illos Deus in reprobum sensum, vt facerent ea quæ non conueniunt*, rectæ rationi, & legi naturali. Tum verò lex Moysi data est, quæ præcepta explicatius ostenderet, & ad eorum obseruationem signis visibilibus fortius adstringeret. Hæc si ex opinione Iudaïca, proüt de operum lege disputamus accipitur, ipsos in deteriore, quàm Gentiles antea statu constituit, duplici de causa. 1. Mentis oculos aperuit vt peccatum, eiusque fœditas cognosceretur. *Per legem enim cognitio peccati. Peccatum non cognoui*, distincta satis intelligentia, & recenti memoria; *nisi per legem: nam concupiscentiam*, interiorem certè quæ in publicum non prodit, *nesciebam*, erroneè quidem, sed tamen ignorabam esse peccatum, *nisi lex diceret, Non concupisces*, tam interius quam exterius rem & vxorem proximi. Iusta est autem Domini sententia, vt seruus qui cognouit eius voluntatem, & non facit eam, multis vapulet. Quare in illa naturæ confusione, & incredibili veritatis ignorantia *Peccatum non deputabatur, cum lex non esset. Non ait, non erat, sed non deputabatur: neque cum lex data est, ablatum est, sed deputari cœpit, id est apparere.* Et iterum, *Sine lege enim peccatum mortuum est; ego autem, viuebam aliquando sine lege. Quod hic dicit, mortuum est, hoc est quod superius dicit, non deputabatur, id est latebat; quia non apparebat, antequam lege prohibente ostenderetur.*

Cur data lex Moysi. Rom. c. 1. *Iudæi per legem operum Gentibus deteriores.* Rom. c. 3. Rom. c. 7. *Per legem cognitum peccatum.* Rom c. 5. August. in eum locũ. Rom. c. 7. Aug. li. 83. qq. q. 66.

2. Præcepti ipsius occasione, concupiscentia & praua animi affectione in vetitum nitente, peccatum præuaricando creuit, *lex enim iram operatur*. Hinc dicta, *virtus peccati: vehementius enim peccamus lege prohibente, quàm si nulla lege prohiberemur.* Quamobrem *peccatum vt appareat peccatum*, vt eius vires & robur manifestetur, *per bonum*, præceptum ex se bonum, sed occasionaliter ex subiecti malitia & superbia, *operatum est mihi mortem.* Quod ipsũ paulò ante dixerat *peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me: siue quia suasio delectationis ad peccandum vehementior est, cum adest prohibitio; siue quia etiam, si quid homo fecerit secundum iussa legis, si adhuc non sit fides quæ in gratia est, vult sibi hoc tribuere, non Deo, & superbiendo plus peccat.* Hæc circumstantia peccati deformitatem exaggerans, in lege naturali reperta non est: solum enim *vbi lex, ibi præuaricatio*, vbi lex euidentior, ibi grauior præuaricatio. Hac igitur etiam ex parte lex fidei non scripta, legem operum superare dicenda est. Quæ si legere dignabitur Aurelius, videbit quam verè scripserit; præceptum *per se, & quantùm in se est ad mortem rapere, peccandi necessitatem infligere*: grandia verba, si non erronea, dicente Apostolo id tantùm bonæ legi hominum vitio accidisse. *Non ergo lex seduxit, sed peccatum per præcepti occasionem. Quid Deo imputas legis*, ait Tertullianus, *quod legi eius Apostolus imputare non audet*? Ita quidem Marcion; at Aurelius neque legi parcit, neque legis auctori Deo.

Peccatum creuit præcepti occasione. 1. Cor. 15. Aug. li. 83. qq. cit. Rom. c. 7. Aug. cit. *Apostolo manifestè contradicit Aurelius.* Tertul. l. 5. adu. Marc.

Cæterum quia se iustos esse prædicabant Iudæi, iustificatos quoque in priori lege Patriarchas ostendit Apostolus, non quidem legalibus cæremonijs, sed illa fide quæ vtrique legi communis esse debuit. *Arbitramur enim iu-*

Patriarchæ iustificati sine lege operum. Rom. c. 3.

stificari hominem per fidem sine operibus legis. Quod exemplo Abrahæ perspicuum est, *Quid enim dicit scriptura? Credidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad iustitiam. Sed Abraham, inquit, Circumcisus est. Sed ante Deo placuit, quam circumcideretur, nec tamen sabbatizauit: acceperat enim Circumcisionem, sed quæ esset in signum temporis illius, non in salutis prærogatiuam.* Neque soli Abrahamo diuina gratia per fidem contigit, sed & cæteris eius æui Patribus. Nam *fide plurimam hostiam Abel quàm Caïn, obtulit Deo. Fide Enoch translatus est ne videret mortem. Fide Noë responso accepto de ijs quæ adhuc non videbantur, metuens aptauit arcam in salutem domus suæ.* Eadem fides Mosaïcæ legis iustos & Prophetas ad Dei amicitiā euexit. Nihil ergo magis isti ad iustificationem præsidij habuerunt quàm illi, vt neutri alteris hac in parte præponendi esse videantur: improbi autem Iudæi cum suis operibus longè inferiores extiterunt, non tantùm non iustificati, sed etiam præuaricatione grauius deturpati. Qua in comparatione postulo ab Aurelio, cum dicat gratiam præstandis præceptis idoneam, accidentariam fuisse legi Mosaïcæ, idem-ne sentiat de naturali? Idem profectò. Ostendat igitur vel hoc toto capite Epistolæ ad Hebræos, vel vspiam in Apostoli litteris apicem vllum, ex quo colligere possimus aduentitiam, & extrinsecùs aduectam fuisse fidem Patriarchis.

Rom. c. 4. — Tert. l. adu. Iudæos. c. 2. — Hebr. c. 11.

EADEM LEGIS MOSAICÆ CUM EUANGELICA, ex Apostoli sensu collatio continuatur.

§. IIII.

Euangelica lex veterem legem partim suscipit, partim reprobat.

Ad verum Apostolicæ disputationis momentum deducta res est: Euangelium cum lege, gratiam cum operibus conferimus, haud dubiè quin superaturi, nos ex gentibus fideles, Iudaïcam confidentiam & indomitum supercilium. Legem partim suscipit, partim reprobat, nulla ex parte illegitimum. Quod præclara figura docet S. Augustinus noster Mosis & Aaronis mortem exponens. *Huius rei mysterium datur intelligi, quia nec Sacerdotium quod prius institutum est, cuius personam gerebat Aaron, nec ipsa lex cuius personam gerebat Moyses, introducunt populum Dei in terram hæreditatis æternæ, sed Iesus in quo typus erat Domini Iesu Christi, id est, gratia per fidem. Et Aaron quidem ante defunctus est, quàm Israël in aliquam partem terræ promissionis intraret; Moyse autem adhuc viuente capta est terra Amorrhæorum atque possessa, sed Iordanem cum eis non est transire permissus. Ex aliqua enim parte lex obseruatur in fide Christiana: ibi enim sunt etiam præcepta, quæ hodieque obseruare iubemur Christiani. Sacerdotium verò illud & sacrificia, nullam partem tenent hodie fidei Christianæ, nisi quod in vmbris futurorum acta atque transacta sunt.*

Augu. l. 4. quæst. super Num. q. 53. — *Mosis & Aaronis figura.*

Noua legis, quàm veteris speciosior nuncupatio.

I. Quod ad nomen attinet, *Nouum Testamentum, nouitatem spiritus, nouum hominem qui secundum Deum creatus est, nouam consperfionem*, & eiusmodi florentis ætatis vocabula, *veteri Adamo, vetustati literæ, veteri fermento* significatione non recondita opponit Apostolus, in quibus nihil est quod nos detineat.

Lex vetus vmbram, noua veritatem exhibet. — Hebr. c. 10.

II. Iam quod spectat ad legales ritus, Moses vmbram exhibuit, res ipsas Christus, *vmbram enim habens lex futurorum bonorum*, non ipsam imaginem rerum, quæ imago & veritas Euangelio seruabatur. Quo sensu dixit Ioannes,

Quia

Quia lex per Moysen data est: gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Qua de re iam est à nobis dictum superius. Ioan. c. 1.

III. Et quemadmodum vmbra quantumlibet graphicè repræsentetur, vmbra solum est, rudis quidam, & satis inutilis nigror, neque vllo modo ad corporis absolutionem peruenire potest; sic legi Mosaïcæ, siue operum, nihil est cum Euangelica perfectione commercij. *Reprobatio quidem fit præcedentis mandati propter infirmitatem eius & inutilitatem: nihil enim ad perfectum adduxit lex,* nulli homini perfectionem spiritalem conciliat. Circumcisio & sacrificia veteris legis vmbræ tantùm fuerunt, quæ non valebant penetrare vsque ad animam. Quam ad comparationem refert Gregorius Magnus ea Ezechielis verba quæ nuper afferebamus *Ego dedi eis præcepta non bona: Bona,* inquiens, *quasi bona non sunt, comparatione meliorum. Ita melioribus Noui Testamenti præceptis subsequentibus, præcepta bona quæ rudibus data sunt, non bona esse memorantur.* Hoc aiunt Patres cum Apostolo, non posse vmbram sine coloribus duci in tabula, sed eos colores amæniorum comparatione, quibus corpora venustissima perficiuntur, tenebras potius esse, quam colores.

Lex nihil perficit, sed Euangelium. Hebr. c. 7. Chrys. in eum locum. Ezec. c. 20. Greg. l. 28. Moral. c. 17. vel 9. vt distinguit alia editio.

IIII. Habent tamen vmbræ istæ, & ista corpora hoc perquam mirabile & inusitatum, quod suppositam tabulam vmbræ grauent & pene opprimant; corpora verò subleuent, & corroborent: quod, inquam, lex sibi subditos grauissimis præceptis alliget, Euangelica autem mandata facillimè & omni cum alacritate exequamur. Hinc appellata lex *Seruitus, spiritus seruitutis, iugum seruitutis.* Quod vt Apostoli profitentur, *neque Patres nostri, neque nos portare potuimus.* Quæ verba cum referat Petrus Aurelius ad moralia legis præcepta, intelligat autem manifestè Petrus Apostolus de legalibus, quis non videt & Apostolo & veritati repugnare Aurelium?

Lex grauat subditos, Euangelium subleuat. Rom. c. 15. Galat. c. 5. Act. c. 15. *Aurelius detorquet sensum Apost. Petri.*

Eius seruitutis stigmata ferebant in præputio circumciso, tum vt à cæteris Gentibus, tanquam Dei serui & domestici secernerentur: tum vt si quando ab obsequio diuino ad Gentilium superstitionem transirent, velut fugitiua mancipia, & noti coppatiæ retraherentur in ergastulum. Sed hoc signum in lege operum spiritu vacuum fuit, exprobrante Stephano ijs ipsis quorum tunc vnus erat Saulus, qui postea conualuit, *& confundebat Iudæos, Dura ceruice, & incircumcisis cordibus & auribus, vos semper Spiritui S. resistitis, sicut Patres vestri, ita & vos.* Hoc tamen qualecunque erat, in rudi peruicacique populo eò magis fuit necessarium, quò facilius in Gentilium quibuscum habitabant mores solebant declinare. Eam ob rem duæ illæ Circumcisiones, quas generales appellare possumus, quia per eas totus Dei populus, & vniuersa eius hereditas circumcidi debuit, viris præstantissimis inter idololatras commorantibus Abrahamo & Iosuë sunt imperatæ. Dicitur enim Iosuë secundò Israëlitas circumcidisse, comparatione cum Abrahami circumcisione facta; quia per vtramque Dei populus signatus est, vt optimè docuit Masius: quod statim ab Iordanis transitu, & salutata promissionis terra factum est.

Circumcisio signum seruitutis. Act. c. 7. *Duæ circumcisiones generales.* Gen. c. 17. Iosue c. 5. Masius in c. 5. Iosue.

Quanquam & hoc signum ab impijs nonnullis deletum narrat historia sacra, perduellibus illis præputium sibi adducta distentaque pellicula reparantibus. Quod licet Origenes & S. Hieronymus arte naturali posse fieri negent, atque ille quod de Menelao & Iasone, eorumque assectis dicimus, id factum non in ipsis, sed in filijs velit, adeoque scriptum impropriè *fecerunt sibi præputia,* cum dici debuerit, reliquerunt filijs, id est, filios Gentilium more incir-

Circumcisionis nota ab impijs obliterata. Orig. in ep. ad Rom. Hieron. in 52. Isaiæ.

cumcisos esse voluerunt: quæ explicatio non caret difficultatibus. Hæc inquam licet illi existiment, S. Epiphanius tamen id propriè factum accipit, eamque attrahendæ pelliculæ artem, instrumento quod spatistherem appellabant, ab Esaü primum excogitatam esse, vt infanda apostasia paternum characterem & Dei legem deleret. Neque aliter intelligi potest Iosephus, cum perfidos illos scribit circumcisionem sic occultasse, vt etiam nudi nihil à Græcis different. Idem fieri docet Cornelius Celsus, eiusque perfidiæ artifices ἐπισπαστικοὺς appellatos. Quo pertinet illud Apostoli nostri, ne hac etiam digressione nos reliquisse videatur, *circumcisus aliquis vocatus est? non adducat præputium*; μὴ ἐπισπάσθω.

Epiph. l. de Ponderibus & mensuris. *Esaü eius sceleris inuentor.* Ioseph. li. 12. ant. c. 6. 1. Cor. 7.

Redeo ad veros Israëlitas, & in Circumcisione tanquam legalium πλεῖστῳ πλειστῇ plusculum immoror. Hoc enim Sacramento mirum in modum elati Iudæi, Gentilium præputium etiamnum superbè contemnunt. Ridet Iustinus quod eam solam è ceteris omnibus ritibus conseruarint, vt agnosci queant. *Vt*, inquit, *desertæ sint vestræ regiones, vrbes incensæ, fructusque vobis spectantibus & videntibus edant externi: nec quisquam vestrum Hierosolyma proficiscatur. Neque enim ex re alia præ cæteris agnoscimini, nisi præputij vestri præcisione.* Eadem mente Tertullianus hanc fuisse ait Dei prouidentiam, *dandi circumcisionem Israël in signum, vnde dignosci posset, cum adueniret tempus quo meritis suis in Hierusalem admitti prohiberetur: quod & quia futurum erat, annunciabatur; & quia factum videmus, recognoscimus.* Quæ verba sic accipio, non vt Deus eò consilio & fine, hanc distinctionem istis temporibus Iudæorum ab alijs, fieri voluerit: sed quod ex circumcisione reipsa modò talis distinctio consequatur, quæ miseros illos, & extorres facit non esse, sed agnosci.

Ridentur Iudæi neoterici ob circumcisionem. Iustin. dia. cum Trypphone. Tertull. li. aduer. Iud. c. 3.

Sed ne hac etiam gloriæ materia abutantur, meminerint oportet, qui modò soli agnoscuntur, eam olim non solos suscepisse, si fides Origeni, qui neminem apud Ægyptios admissum ad Geometriæ, Astronomiæ, Geneseos studia testatur nisi circumcisione suscepta. *Sacerdos apud eos, Aruspex, aut quorumlibet sacrorum ministri, vel vt illi appellant, Propheta omnis circumcisus est. Literas quoque Sacerdotales veterum Ægyptiorum, quas Hieroglyphicas appellabant nemo discebat, nisi circumcisus; omnis Hierophantes, omnis vates, omnis cæli, vt putant inferni que mystes, apud eos non creditur nisi circumcisus.* Strabo ea consuetudine non solos sacratos homines comprehensos putat, sed & quoslibet, & ipsas etiam fœminas, cum ait apud Ægyptios *laudabile esse natos omnes infantes alere, circumcidere, ipsas etiam fæminas, vt Iudæis solenne, & legitimum est.* Peccat autem scriptor iste vsitata in Græcis omnibus Iudaïcæ legis negligentia. 1. Quod putat lege circumcisionis obstrictas etiam Iudæorum fœminas, cum legis ipsius verba nihil manifestius erroris reuincant. 2. Quod Iudæos ab Ægyptijs circumcisionem accepisse credit, cum verius ab Iudæis Ægyptij, quo in errore est & Herodotus, qui Syros & Phœnicas eum ab ijsdem Ægyptijs morem mutuatos ait. Quantò probabilius ab Hebræis in vicinas Gentes dici debet propagatus? Munsterus quoque narrat ab Æthiopibus Abyssinis retineri circumcisionem, à Regina Saba acceptam, eamque in ipsis etiam fœminis vsurpari.

Alij olim præter Iudæos circumcisi. Vt Ægyptij. Orig. in c. 2. epi. ad Rom. *Etiam fœminæ.* Strabo li. 17. Geogr. Herod. l. 2. *Et Æthiopes.* Munst. l. 6. Geogr.

Sed hæc carnis ludibria gentes æmulæ susceperint, & sine Deo Iudaïsarint: Domini sui characterem corpore circumtulerint Hebræi, eaque circumcisio, *imbuta fuerit in signum populo contumaci*, vt loquitur ante laudatus Tertul-

Lex noua circumcisionem repudiauit. Tertul. cit.

Tertullianus, tanti nunquam fuit Christiano populo Iudæos simulare, vt verpus & apella fieret: & quidem ex Apostoli nostri præscripto. *In præputio aliquis vocatus est? non circumcidatur.* Nos enim *in libertatem vocati* sumus, antiquatis illis per Christum cæremonijs, & seruato præputio, vt animo non corpore circumcisi, Deum in spiritu & veritate adoremus. *Lex enim Spiritus vitæ in Christo Iesu liberauit me à lege peccati, & mortis.* Neque magis ad mores, quàm ad ritus pertinere debet illud Christi dictum ad Pharisæos, *cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Si ergo vos filius liberauerit, verè liberi eritis.*

1. Cor. 7.
Rom. c. 8.
Ioan. c. 8.

V. Vmbras etiam appellant pictores, rudia quædam lineamenta, quibus corporum situm & granditatem deformant, vt ea sequuti, quasi manu ducantur ad corpora ritè artificioseque ducenda. Hoc, in proposito nostro, alia figura effert Apostolus, pędagogi, qui puerum ijs elementis instituit, quæ iam grandior spreturus sit præ sublimiori scientia, quam pleno pectore & ingenio hauriet. *Itaque lex pædagogus noster fuit in Christo, vt ex fide iustificemur.* Quod sequutus Tertullianus *iustitiam*, ait fuisse, *quasi in rudimentis in lege natura: deinde per legem ac Prophetas peruenisse ad infantiam: per Euangelium denique efferbuisse in iuuentutem.* Est autem infantibus & pueris opus pædagogus: atque is pueritiam illorum, & imbecillitatem iudicij *infirmis & egenis elementis* instituebat. *Elementa autem apud Romanos quoque etiam primæ litteræ dici solent. Et quæ velit intelligi elementa, primas scilicet litteras legis, ipse declarat, Dies obseruatis, & menses, & tempora.* Itaque quod inter pueros & maturæ ætatis viros discrimen fecit natura, hoc inter Iudæos & Christianos gratia renouauit.

Lex vetus noua rudimentum, & pædagogus.
Galat. c. 3.
Tertul. l. de veland. virgin.
Idem. li. 5. adu. Marc.

VI. Solent autem obliterari & euanescere vmbræ illiusmodi, postquam forma corpori per colores constat, & accessit tabulæ sua perfectio. Quod & sua figura Paulus exponit. *Quid igitur lex? propter transgressiones posita est, donec veniret semen cui promiserat: at vbi venit fides, iam non sumus sub pædagogo. Hoc enim agitur per pædagogum, vt non sit necessarius pædagogus: sicut per vbera nutritur infans, vt iam vberibus non indigeat: & per nauem peruenitur ad patriam, vt iam naui opus non sit.* Eodem animo legem quamlibet mitti scribit ad gratiam. *Lex siue in paradiso data, siue naturaliter insita, siue in literis promulgata, præuaricatores fecit omnes peccatores terræ. Propterea dilexi testimonia tua, quæ sunt in lege tua, de gratia tua: vt non sit in me iustitia mea, sed tua: lex enim ad hoc prodest, vt mittat ad gratiam.* S. Chrysost. eadem mente considerans Ioannem Discipulos ad Christum mittentem, qui sine dubio legis typus fuit, illum primo cum Patre, deinde cum pædagogo confert. *Sicut Pater moriens, si viderit filios suos bonis moribus instructos, & omni sapientia perfectos, quasi securus moritur, nihil de cætero timens illis: sic & Ioannes volebat discipulos suos perfectos videre in Christo, vt iucundius moreretur. Magis autem non sicut Pater filios suos commendabat Christo, tanquam tutori, sed quasi pædagogus alienos filios quos ad tempus acceperat vt erudiret, eruditos volebat Christo reddere, quasi proprio Patri ipsorum.* Itaque quandoquidem lex & Prophetæ vsque ad Ioannem, & ab eo iam tempore *in Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed noua creatura. Ita circumcisio in Christo completa est, in quo & aliæ legis cæremoniæ consummatæ sunt: finis enim legis Christus.* Quod eleganter dicit & D. Leo. *Licet idem sit auctor veterum, qui nouorum figuratorum: tamen promißionum Sacramenta mutauit, quia promissa perfecit: & denunciatoribus cessationem imposuit, quoniam denuntiatus aduenit.* Neque minùs signanter S. Augustinus noster, etiam in illius signaculi commendationem *hoc Sacramentum ipse*

Legis & pædagogi modo nulla necessitas.
Galat. c. 3.
Augu. ibi. vide & epi. 200. ad Asellicum.
August. in Ps. 118. conc. 25.
Chrysost. hom. 27. in Matth.
Ioannes pædagogus Christo patri filios restituit.
Ioan. c. 1.
Euse. Emis. hom. in oct. Natiu.
D. Leo ser. 14. de Pass. c. 5.
Augu. ep. 203 ad Maximinum.

Dominus quamuis euacuauerit crucifixus, tamen natus accepit. Non enim signacula illa damnata sunt; sed succedentibus opportunioribus decesserunt. Nam sicut Circumcisionem abstulit Domini primus aduentus, sic Baptismum auferet secundus aduentus. Quare si opera legis quædam post fidem superflua, quædam ante fidem nulla sunt, viuat iustus ex fide, vt & onus graue seruitutis abijciat, leui sarcina Christi vegetatus, & iustitiæ metas non transgrediatur, leui iugo caritatis obtemperans. Sic S. Augustinus. Post quem videbis quid apex Theologiæ de præceptorum cæremonialium cessatione scripserit.

Idem in ep. ad Gal. loco cit. D Th. 1.2. q.103. a.3. & q.107. a. 1.

DE MORALIBUS IN UTRAQUE lege Præceptis.

§. V.

Amplior Euangelij gratia pro moralium obseruatione. 1. Cor. 15. Rom. c. 6.

VII. VENIO ad Moralia, quæ nobis sunt cum Iudæis communia. Ad hæç implenda, & edomandas carnis perturbationes, datur in Euangelio amplior potentiorque gratia. *Stimulus enim mortis peccatum est, virtus verò peccati lex: Deo autem gratias qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum.* Quamobrem Christianos omnes ad spiritalem illam victoriam adhortans, confidenter dixit *peccatum vobis non dominabitur* (dominari non poterit) *non enim estis sub lege, sed sub gratia*: victoriam illam cupiditatum carnalium, non legis operibus, sed Christi gratiæ refertis acceptam. Non enim Iudæi more, tantùm legem suam Christianus prædicat, quantùm gratiam Mediatoris.

Lex Euangelica suauior. Rom. c. 8.

VIII. Neque tantummodo fortior, sed & suauior est Euangelij, quàm legis gratia, quia caritate & amore ducit, non timore pœnæ temporalis. *Non enim accepistis spiritum seruitutis in timore* (ad timorem, qui vos seruorum more ad implendum præceptum Domini vestri, tanquam ad pistrinum cogat) *Sed accepistis spiritum adoptionis filiorum.* (caritatem, imò Spiritum Sanctum per quem adoptati estis in filios Dei.) *Rectè itaque accipitur ad hoc pertinere quod etiam Dominus ait, non veni soluere legem, sed implere. Quia erat ablaturus timorem carnalem, spiritualem autem caritatem daturus, qua sola lex impleri potest. Plenitudo enim legis caritas, vt quando fides impetrat Spiritum Sanctum, per quem caritas Dei diffusa est in cordibus operantium iustitiam, nullo modo quisquam ante gratiam fidei de bonis operibus glorietur.* Quæ omnia breuius alibi dicit idem S. Augustinus *quod operum lex minando imperat, hoc fidei lex credendo impetrat. Ac pro hac lege operum dicit Deus, fac quod iubeo; lege fidei dicitur Deo, da quod iubes. Ideo enim iubet lex, vt admoneat quid faciat fides.*

August. in ep. ad Gal. Augu. l. de spir. & lit. c.13.

Christianus liber, & seruus Christi. 1. Cor. 7 Ambros. in eum locû.

IX. *Itaque non sumus ancillæ filij, sed liberæ*, & si serui, non legis, sed gratiæ; non Mosis, sed Christi; non superbiæ, sed iustitiæ: adeoque omni ex parte liberi. *Qui liber vocatus, seruus est Christi. Vtraque conditio optima*, inquit S. Ambrosius, *esse sub Christo, sub quo & pretiosa seruitus, & gloriosa libertas. Pretiosa seruitus, quasi tanti sanguinis pretio comparata; gloriosa autem libertas, quam nulla seruitus culpæ, nulla peccatorum vincula constringunt; nulla flagitiorum opera, nulla criminum commercia degeneris nexui seruitutis addicunt.*

Vincit concupiscentiã.

X. Non quod concupiscentiam exuerimus, sed quod vincamus. *Igitur ego ipse mente seruio legi Dei, carne autem legi peccati.* Quod certamen ad proposi-

tum

tum quæstionis huius, egregiè nobis proponit S. Augustinus, quatuor vitas, aut actiones in diuersarum legum statu oculis subijciens. Prima est actio ante legem, secunda sub lege, tertia sub gratia, quarta in pace. Ante legem, actio est *cum peccatum ignoramus, & sequimur carnales concupiscentias: sub lege est actio, cum iam prohibemur à peccato, & tamen consuetudine eius victi peccamus, quoniam nondum nos adiuuat fides. Tertia actio est, quando iam plenissimè credimus liberatori nostro; nec meritis nostris aliquid tribuimus, sed eius misericordiam diligendo, iam non vincimur delectatione consuetudinis malæ, cum ad peccatum nos ducere nititur: sed tamen eam adhuc interpellantem patimur, quamuis ei non tradamur. Quarta est actio, cum omnino nihil est in homine quod resistat spiritui. In prima actione nulla est pugna cum voluptatibus seculi. In secunda pugnamus, sed vincimur. In tertia pugnamus & vincimus. In quarta non pugnamus, sed perfecta & æterna pace requiescimus.* Sic igitur explicata magni Apostoli doctrina, ad magnum Doctorem progredior, imo in nonnullis eius vnius libris immoror.

Augu. l. 83. qq. q. 66. & in Epist. ad Galat.

Quatuor vitæ, seu actiones.

S. AVGVSTINI DE QVÆSTIONE PROPOSITA SENSVS, EX LIBRIS AB AVRELIO CITATIS, VBERIVS DECLARATVR.

§. VI.

AVRELIO Augustino post Paulum Apostolum abutitur Petrus Aurelius. Sensum eius in re proposita post locos omnes professa opera superiùs adductos, si dixero solaribus radijs scriptum, quis nisi funditus cœcus non agnoscet? Eum tamen tanquam suffragatorem suum allegat Aurelius. Audio loquentem, examino testimonium, & librum ipsum vnde producitur. Nam alia infinitis locis, libris omnibus sparsa colligere, & otiosi hominis fuerit, & ad rem nostram otiosum.

Præ manibus est commentarius in Epistolam ad Galatas, *principalem aduersus Iudaismum*, vt loquitur Tertullianus. Locus integer è quo pauca verba decerpit, sic habet.

Locus epi. ad Galat. ab Aurelio cit. integer producitur.

Iam hinc opera illa legis tractare incipit, quæ ad nouum quoque testamentum spectare nemo ambigit, sed alio fine: quo liberos ea facere decet, id est, caritatis æterna sperantis hinc præmia, & ex fide expectantis. Non sicut Iudæi qui timore ista implere cogebantur: non illo casto permanente in seculum seculi, sed quo timebant præsenti vitæ suæ. Et ideo quædam opera legis implebant, quæ in Sacramentis sunt; illa verò quæ ad bonos mores pertinent, implere omnino non poterant. Non enim implet ea nisi caritas. Quia & hominem si propterea non occidit aliquis, ne & ipse occidatur, non implet præceptum iustitiæ: sed si ideo non occidat, quia iniustum est, etiamsi id facere possit impunè, non solum apud homines, sed etiam apud Deum. Sicut Dauid cum diuinitus accepisset potestatem in Regem Saül, &c. Hic legem operum, iustitiam ex lege, pœnæ temporalis metum; & hæc omnia legi fidei, caritati operanti, iustitiæ legis opposita; exemplum à verò Israëlita ductum, quo improbi cum suo legis figmento percelluntur, si non videt Aurelius, cæcutit in sole. Et tamen alia omnia meditatus, ex hoc loco conficere se putat, legem veterem esse legem mortis, quæ quantùm in se est ad peccatum trahat; media per se non tribuat ad

Explicatur mens Augustini.

A qua dissidit Aurelius.

bonas actiones, sed tantùm per accidens. Quæ toto cœlo absunt ab Augustini sententia.

Augustinus l. de spir. & lit. legem defendit, & laudat.

Producitur deinde c.14. libri vnici de Spiritu & littera. Quem librum si vel primoribus digitis attigisset Aurelius, ab eo citando abstinuisset; aut legem certè Mosaïcam eiuscemodi contumelijs non onerasset. Legisset enim eam defendi ab Apostolo, etiam post aliqua durius in illam dicta, *ne quisquam ab hoc imperitus argueret, & sacrilegus accusaret.* Audis Aureli, verba sunt eius quem laudas libri, non à Iesuita, sed ab Augustino in te iam olim vibrata, qui diuinæ legis accusator esse vis. Est autem S. Augustini eo libro propositum, gratiæ Dei supra naturam aduersus Pelagianos necessitatem demonstrare, ijs locis, ijsque argumentis, quibus contra Iudæos disputat Apostolus, legis operibus aduenire oportere fidem & gratiam Christi, vt ea bona sint, & æternæ vitæ præmio compensanda: hoc sensu dici à Paulo *litteram occidere, spiritum viuificare.* Quod cum pluribus antea probauit Epistolam ad Romanos interpretans, conclusitque caput 13. in hæc verba, *His igitur consideratis colligimus, non iustificari hominem præceptis bonæ vitæ, nisi per fidem Iesu Christi; hoc est, non lege operum, sed lege fidei; non littera sed spiritu; non factorum meritis, sed gratuita gratia.* Deinde c.14. multis ostendit illam factorum legem, non ad circumcisionem solam & cæremonialia, sed etiam ad moralia præcepta pertinere. Quo loco equidem nihil video quod in rem suam trahere possit Aurelius ad legis contemptum; nisi forte cum ex Apostoli sensu dicit, *quod litera prohibens peccatum, non iustificat hominem, sed potius occidit augendo concupiscentiam, & iniquitatem præuaricatione cumulando, nisi liberet gratia per legem fidei, quæ est in Christo Iesu.* Quod superius quamobrem diceret explicauerat. *Quæ hoc præcipit, bona & laudabilis lex est. Sed vbi sanctus non adiuuat spiritus, profectò illa lex, quamuis bona, auget prohibendo desiderium malum. Nescio quo enim modo hoc ipsum quod concupiscitur, fit iucundius dum vetatur. Et hoc est quod fallit peccatum per mandatum, & per illud occidit, cum accedit etiam præuaricatio, quæ nulla est vbi lex non est.* Et alibi eodem sensu legem ait *terrendis iniustis imponi, vt cum & in ipsis cœperit inolitæ concupiscentiæ morbus incentiuo prohibitionis, & cumulo præuaricationis augeri, confugiant per fidem ad iustificantem gratiam, & per donum spiritus suauitate iustitiæ delectati pœnam literæ minantis euadant.* Vides lector quam honorificè de lege loquatur cum Apostolo S. Augustinus, eamque non suo, sed concupiscentiæ vitio improbis obesse dicat, tantùm ex accidenti, non *per se, & quantùm in se est.* Perfici autem Dei gratia, non ab ipsa lege aliena, ex alia quadam lege mutuò sumpta; sed ipsi non minùs quàm Euangelio intrinseca. Cum mox subdat, *hæc gratia in testamento vetere velata latitabat, quæ in Christi Euangelio reuelata est, dispensatione temporum ordinatissima.* Quod & ex eo præterea ostendit, quod Spiritus Sanctus in Euangelio digitus Dei dicitur. *Vnde quia & illæ tabulæ digito Dei conscriptæ sunt, & digitus Dei est Spiritus Dei, per quem sanctificamur, vt ex fide viuentes per dilectionem bene operemur; quem non moueat ista congruentia, ibidemque eadem subsistentia?*

Augustini eo libro institutum. c. 13. c. 14. c. 10. c. 15. c. 16.

Explicatur locus libri de gratia & lib. arbitr. c. 18.

Ad hanc libellam expendi debet locus libri de gratia & libero arbitrio, qui primus indicatur ab Aurelio: quo dicitur *Præcepta caritatis per legem dantur & veterem & nouam, quamuis in noua venerit gratia, quæ promittebatur in vetere: lex autem sine gratia litera est occidens, in gratia verò, spiritus viuificans.*

viuificans. Hoc dicit quantùm sapio, quantùm capio, velata erat in lege, reuelata est in Euangelio. Nusquam enim Augustinus, aut scriptor vllus Catholicus, Dei gratiam ex accidenti datam in lege dixit ad bene operandum. Nusquam legi calumniam irrogauit: imo veretur hoc libro, ne Monachi ad quos scribit, irrogatam putent ab Apostolo. *Per legem enim cognitio peccati. Cognitio dixit, non consumptio. Quando autem cognoscit homo peccatum, si non adiuuat gratia vt cognitum caueatur, sine dubio lex iram operatur. Hoc autem dixit, quia ira Dei maior est in praeuaricatore, qui per legem cognoscit peccatum; & tamen facit. Et ne putaretur accusasse legem, vel reprehendisse, continuò sibi opposuit quaestionem*, &c. & alibi. *Adiuuat gratia, quae nisi adiuuerit nihil lex erit, nisi virtus peccati. Augetur enim concupiscentia, & maiores vires accipit lege prohibente, nisi adiuuet spiritus gratiae.* Deduces-ne ex his, Aureli, legem quantùm in se est per se, id est vitio suo, malitia sua, & non potius nostra, trahere ad peccatum? *Eis dominabitur peccatum, à quo non fit homo liber lege, sed gratia. Non quia lex mala est, sed quia sub illa sunt; quos reos facit iubendo non adiuuando, Gratia quippe adiuuat, vt legis quisque sit factor, sine qua gratia, sub lege positus tantummodo erit legis auditor.* Id dicit gratiae doctor, in eos qui legem à gratia praecisam spectantes, eius se opera operibusque iustos fieri & esse credebant, vt Iudaei, vt Pelagiani, quod ipsum aequè de lege Euangelica, vt Mosaïca potest efferri.

c. 10.

c. 4.

Nihil fauet Aurelio.

c. 11.

ALIA PETRI AVRELII DE CARITATE in noua lege, & virtutum operibus doctrina super Paulum & Augustinum male fundata monstratur.

§. VII.

CONVENIENDVS hic est ex alio loco Petrus Aurelius, & ad Catholicam mediocritatem reuocandus, ne qui durè nimis antea legem Mosaïcam obtriuit, Euangelicam modò nimis delicatè deamet & osculetur. *Noua lex*, inquit, *ex hoc differt à vetere quod tota interior sit; tota caritatis, tota amoris illius quem Christus discipulorum; & Ecclesiae cordibus die Pentecostes infudit.* Caritas sine dubio perfecta in eorum cordibus diffusa est, qui primitias spiritus acceperunt: de hac igitur sermo est apud Aurelium. *Vnde tota cum praeceptis, institutis; & obligationibus suis in caritate consistit* (perfecta, de qua loquimur) *nec in ea quicquam praecipitur nisi praecipuè amore caritatis; nec nisi eodem amore, sicut lex primariò postulat, impleri potest.* Atqui primariò lex postulat vt diligatur Deus ex toto corde, anima, & viribus, quae perfectissima caritas est. Et iterum inferius. *Non solùm*, inquit, *actus virtutum moralium, qualis est iustitia, sed ne quidem virtutum Theologicarum, nisi solius caritatis per se meritorij sunt, teste Apostolo, si habuero omnem fidem; & si tradidero corpus meum ita vt ardeam; caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest.*

Explicatur Petri Aurelij sententia in vind. p. 287.

pag. 289.

Ex his verbis eas propositiones colligo, quas Aurelius extra verborum sonoritatem, & grammatices tumultus suas agnoscet.

I. Totam esse interiorem legem Euangelicam: quod fieri non potest si quicquam exterius iubet aut vetat. Quid sunt igitur Sacramentorum per-

1. Propositio Aurelij refellitur.

ceptiones, Missæ diebus dominicis frequentatio, statutis diebus indicta ieiunia, & alia eiusmodi? Negas hæc in Euangelica lege præcipi? negas externa esse? Et latet in animo tuo aduersùs illa virus nescio quod, cui euomendo poculum istud comparo. Cur enim Iesuitas criminaris *mentium quas regendas suscipiunt pietatem Sacramentis & præsidijs exterioribus agglutinare*, si tu quicquam Sacramenta æstimas? cur Sacramenta præsidia vocas exteriora, aut certe vtraque in eodem gradu collocas? Non vides quantam in euellendis bonis operibus, & Christiani hominis exercitijs ab Ecclesia imperatis libertinorum, & nouatorum synagogæ præstes operam? Adeo ritus externos Mosaïcarum cæremoniarum refugis, vt nihil in Euangelio nisi internum esse velis: immemor Eutychetem eò in errorem lapsum, quòd ab Nestorij errore longius quam fas erat discederet.

Ritus Sacramentorum videt Aurel. cit. p. 104.

II. Ecclesiæ seu legis Euangelicæ præcepta impleri non posse, nisi ex amore caritatis Theologicæ & perfectæ. Si dictum illud ad ea quæ de Iustitia legis antea ex S. Augustino explicuimus, refert; habet me consentientem. Sin ad opera in Ecclesia & Euangelio præcepta, merum semper caritatis perfectæ motiuum, exclusis alijs minùs perfectis postulat, Dauidi repugnat, profitenti se inclinatum *ad faciendas iustificationes Dei, propter retributionem.* Repugnat Tridentino Concilio neganti *gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel à peccando abstinemus, peccatum esse.* Imo affirmanti *Contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur, esse donum Dei, & Spiritus Sancti impulsum*: Repugnat Theologorum communi doctrinæ, quorum certa vox est frequensque consensus, hominem qui diebus vetitis ab esu carnium abstinuerit, qui diem statutum ieiunus exegerit, qui sacrum festa luce audierit; obedientia duce, vel macerandæ carnis desiderio, cœlum mereri. Non enim post disputata cum Iudæis, dubitare potest Aurelius, qui Paschalem synaxim cum peccati lethalis conscientia celebrauerit, quin is nihilo secius Ecclesiastico præcepto paruerit, & legem operum, si non iustitiam legis, impleuerit.

Altera Aurelij propositio expenditur.

Psal. 118. Trid. Con. sess. 6. can. 8. Idem sess. 14. cap. 4.

III. Actus virtutum moralium, & Theologicarum per se secluso caritatis perfectæ actu, meritorios non esse. Meritum congruum à condigno distinguent Theologi complures, asseuerabuntque aduersus Grammaticum hunc, morales virtutes sine habitu caritatis multa de congruo mereri, etiā ad vitam æternam conducentia: eiusque rei nobile exemplum producent Cornelium Centurionē, cui diuinitus dictum est, *orationes tuæ, & eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei.* Conquerētur ijdem cæteras virtutes reijci præ vna caritate, cui licet veram animæ vitam assignent, & facta quæuis sine eius habitu opera, nihil minùs quam meritoria vitæ eternę esse fateantur; negabunt tamen omnibus motiuum caritatis, tanquam formam necessariam esse imprimendum: sed posito caritatis habitu, actum spei Theologicæ, ex spei ipsius motiuo eductum, appellabūt bonum & meritorium æternæ felicitatis: idemque penitus de iustitia, de temperantia, deque splendido virtutum moralium choro affirmabunt. Addēt etiam quasi ad demensum, admodum probabiliter post S. Augustinum & D. Th. nullos peculiares, & in indiuiduo actus esse indifferentes: quærent igitur, actus illi virtutū moralium ex earum, non autem perfectæ caritatis motiuo producti ab homine iusto, per se boni sint, an mali? si mali,

Tertia Aurelij propositio refellitur.

Act. c. 10.

D. Th. 1. 2. q. 18. a. 9.

si mali, virtutes non sunt, vitia sunt & peccata; quæ propositio quomodò propugnabitur? Si boni, ergo meritorij per se, & quidem regni cœlestis.

IV. Solius caritatis actus esse meritorios. Licet hæc propositio germana sit superioris, habet tamen plusculum confidentiæ; siquidem aliqua manifesto errore confundit, acutius discernenda. Habitum cum actu, opus factum in caritate, cum opere facto ex caritate, imo cum opere caritatis permiscet, & Apostoli verbis more suo perperam vtitur. Nam homo gratia sanctificante ornatus, ieiunat ex motiuo obseruantiæ quam debet Ecclesiæ Prælatis id imperantibus, & corporeæ afflictationis, quam subit non inuitus; opus id in caritate factum est; at non ex caritate, neque caritatis; Nisi fortasse tum etiam fieri dicimus ex caritate, quod caritas habitualis in eum actum physicè influat, eique vim meriti proprij & condigni communicet. Sed hic non est sensus Aurelij, qui si se totum prodere audeat, non dubitet dicere, non id tantùm, caritatem solam meritoriam esse, sed etiam solam esse virtutem. Quapropter apertioris distinctionis & vitandæ amphiboliæ gratia, actum eiuscemodi factum in caritate voco, & per se meritorium esse dico, negat Petrus Aurelius. Hoc martyrium, hæc fides est, hæc prodigalitas in pauperes quam Paulus vult prodesse Nam eo loco habitum caritatis postulari ab Apostolo aio ego, negat Petrus Aurelius, & actum vult intelligi, quasi solus caritatis actus, in fide, aut martyrio sit meritorius: & qui cum habitu caritatis martyrium subeat, nihil sit, nisi actum caritatis, & quidem perfectæ exerceat. Cui profectò sensus Ecclesiæ refragatur in Sanctorum Infantium cæde, quos Martyrum flores & primitias appellare non veretur. Homo idem habituali caritate instructus, ieiunat, vt Deum voluntario quasi corporis sacrificio purius colat & amet. Opus illud in caritate factum, ex motiuo caritatis, non tam actus caritatis, quam imperio caritatis elicitus censetur. Hunc autem per se esse meritorium aio; videat id-ne concessura sit Petri Aurelij Theologia. Idem ille iustus ad faces diuini amoris animo suo admouendas, quanta potest virium contentione, in Dei amorem se ipse cum ieiunio suo impellit & trahit; opus hoc perfectæ caritatis est, in caritate, ex caritate factum: quem solum per se meritorium agnoscit sæpius producta Petri Aurelij Theologia.

4. Aureliana propositio.

Opus caritatis, ex caritate, in caritate factum.

Apostolum malè intelligit Aurelius.

1. Cor 13.

Vide autem quam opportunè alium Pauli textum describat in margine? *finis præcepti est caritas de corde puro*, &c. Quænam illa caritas? an actualis, ac non potius habitualis? an specialis virtus, qua Deus super omnia diligitur: an potius generalis, quæ cæteras virtutes amplissimo sinu complectitur? vt qui iniustus, qui parum temperans, qui durus in pauperes fuerit, is minimè Deum diligere fusissima significatione dicatur? Putas-ne Aureli eo tendere præcepta vtriusque legis omnia, vt vnus caritatis actus expressè à nobis exerceatur; quem si omiserimus à merito, proindeque à gloria excludamur? Cum verissimè pronunciauit Christus in duobus præceptis legem & Prophetas pendere, amore videlicet Dei & proximi, voluit-ne nisi actu explicito Deum & proximum diligeremus, omnia à nobis præcepta violari? Actum profectò laudant, suadent, omnibus præferunt scripturæ; at habitum caritatis tanquam rem semper necessariam expetunt.

Caritas generalis, & specialis virtus.

1. Tim. 1.

Neque alia mens est S. Augustini, loco illo quo se Aurelius iugulat in

Augustinus male allegat Aurelius. Augu. li. 3. de doctr. Christ. c. 10. *Vt cupiditas, ita caritas generalis est.* Vide præterea l. 83 q. q. c. 36.

margine. *Non præcipit scriptura*, inquit, *nisi caritatem, nec culpat nisi cupiditatem, & eo modo informat mores hominum.* Hanc ergo caritatem imperat, quam opponit cupiditati; atqui generalem & vitiorum omnium radicem cupiditatem vetari, & scripturæ verba, & ratio ipsa, & doctrina S. Augustini omnibus non indoctis persuadet: non illam simpliciter & angustè cupiditatem, qua proximi bona præter ius fasque appetuntur. Id verò locus hic apertissimè demonstrat, quo caritatem definit, *modum animi ad fruendum Deo propter ipsum, & se atque proximo propter Deum.* Cupiditatem autem *motum animi ad fruendum se & proximo, & quolibet corpore, non propter Deum.* Quod autem agit indomita cupiditas ad corrumpendum animum & corpus suum, flagitium vocatur: quod autem agit vt alteri noceat, facinus dicitur. Et hæc sunt duo genera omnium peccatorum. Quantò autem magis regnum cupiditatis destruitur, tantò caritatis augetur. Sic dilectus Apostolus *concupiscentiam carnis; & concupiscentiam oculorum* damnat. Sic S. Augustinus ipse alibi, *In bonis caritas Dei est quæ tolerat omnia; sicut in malis mundi cupiditas.* Veræ patientiæ matrem, caritatem illam vniuersalem appellans, malæ patientiæ originem, malam vniuersè loquendo cupiditatem.

Idem li. de Patient. c. 23.

Iterũ Augustino abutitur Aurelius. Augu. l. de nat. & gr. c. 70. Ibid. c. 69.

Consimili quoque figura caritatis & iustitiæ latissimum significatum amplectitur eo loco, quem pro se perperam allegat Aurelius, *Caritas ergo inchoata, inchoata iustitia est: caritas prouecta, prouecta iustitia est: caritas magna, magna iustitia est: caritas perfecta, perfecta iustitia est.* Non illa specialis virtus actu vno completa, quem solum meritorium affirmat Aurelius, sed generalis alia per omnes virtutum species peruagata: de qua ante dixerat, *omnia fiunt facilia caritati, cui vni Christi sarcina leuis est, aut ea vna est sarcina ipsa quæ leuis est. Quando est enim graue cum sit dilectionis mandatum? aut enim quisque non diligit, & ideo graue est: aut diligit, & graue esse non potest.* Denique decretorium est quod morales istas virtutes, non satis Aurelio æstimatas, per caritatem illam fusissimam describit. *Definire etiam sic licet, vt Temperantiam dicamus esse, amorem Deo se se integrum, incorruptumque seruantem: Fortitudinem, amorem omnia propter Deum facilè perferentem: Iustitiam, amorem Deo seruientem, & ob hoc benè imperantem cæteris quæ homini subiecta sunt: Prudentiam, amorem benè discernentem ea quibus adiuuetur in Deum, ab ijs quibus impediri potest.*

Virtutes definit Augustinus per caritatem generalem. l. de mori. Eccl. c. 15. vide ep. 52. ad Maced.

Ciuitates duæ apud Aug. l. 14. de ciuit. c. c. 28.

Eandem generalem caritatem manifestè loquitur productus è Ciuitate Dei locus; adeo se famamque suam prodigit aduersarius, dum marginali tumore fucum se putat facere. *Fecerunt*, inquit magnus doctor, *ciuitates duas amores duo, terrenam scilicet, amor sui ad contemptum Dei; cælestem verò, amor Dei vsque ad contemptum sui.* In libro autem de spiritu & litera, quid docet nisi quod nos prædicamus? non ideò tantùm iuuari nos à Deo, quia is *præceptis iustitiæ forinsecus insonat sensibus nostris, sed quia intrinsecus incrementum dat, diffundendo caritatem in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis.* Hæc verba legem-ne dicunt totam esse interiorem? non posse impleri externa eius opera nisi expresso caritatis actu? solius caritatis actus esse meritorios? Sed progredior in Aurelianis propositionibus. Ait enim.

Idem l. de spiritu & liter. c. 25.

Quinta Aurelij propositio repugnat Augustino.

V. Illum meritoriæ caritatis actum ad solam Euangelicam legem pertinere, non autem ad veterem: si quidem nouam legem hoc differre putat, à veteri, *quod tota sit caritatis illius & amoris, quem Christus discipulorum, & Eccle-*

sia

sia cordibus die Pentecostes infudit. Non hoc dicit S. Augustinus loco citato, sed hanc esse *distantiam Veteris & Noui Testamenti, quod lex ibi in tabulis, hic in cordibus scribitur, vt quod ibi forinsecus terret, hic delectet intrinsecus.* Non hoc dicit veritas, quæ fidelibus antiquis per legem fidei, non minus quam nouis dicebat, *Sine me nihil potestis facere.* Non hoc iterum & sæpius Augustinus, sed *per Angelos ministratam esse omnem dispensationem veteris testamenti, agente in eis Spiritu Sancto, & ipso verbo veritatis nondum incarnato, sed nunquam ab aliqua veridica administratione recedente.* Non hoc Ecclesia Catholica, quæ nullum meritum, nullam gratiam ab omni æuo agnoscit, nisi à Christo sponso & capite defluentem. Non hoc recta ratio, quæ Deum iniustitiæ accusare prohibet, qui tanto rerum verborumque apparatu, de Deo ex intimo corde diligendo edictum promulgauit, quod nemo tum posset exequi: Aut stoliditatis; qui tantò ante legem tulit non ante implendam, quam *Christus amorem discipulorum & Ecclesiæ cordibus die Pentecostes infudisset.* Non hoc verba ipsa legis, quæ futurum nihil promittunt aut figurant, sed præsentes singulos obtestatur, & iam tunc obligare incipit, *Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Non denique legis vtriusque natura nouæ aut veteris, quarum neutra tota exterior, neutra tota interior est, nisi tota nostra dicatur interior, errore Aureliano, vt tota illa exterior olim putabatur, errore Iudaïco.

Augu. l. de spir. & lit. c. 25.

Ioan. c. 15.

Augu. l. de spir. & lit. c. 25.

EIVSDEM PETRI AVRELII HALLVCINAtio in Patribus & S. Augustino pro virtutum omnium connexione.

§. VIII.

VI. DENIQVE alium Aurelij errorem tentare potius, quam tractare suadet materia, quæ de virtutibus est: & fœdus in Augustino maximè lapsus; hinc exorsus, quod auctorum frusta hinc inde corrogata grammaticus vsurpat, cum ipsorum scriptorum verum solidumque sensum exquirere aut negligat, aut non possit. Omnes virtutes indiuiduas ait esse, *sic quidem vt qui vnam purè ac perfectè colit, omnes colat, & si illam assequatur, omnes assequatur necesse sit.* Et rationem subiicit. *Sunt enim indiuulsæ à caritate, à qua vel simul omnes manant, vel cum ea simul omnes infunduntur.* Ad stabiliendam propositionem citatur *S. Augustinus l. 4. contra Iul. c. 3. & ep. 29. latè.* Ad rationem confirmandam profertur *Tridentinum Concilium sess. 6. cap. 7. & S. Dionys. de Hierarch. Eccles. c. 6.*

Sextus error Aurelij proponitur.

Aurel. in vin. p. 675.

Ac primum de propositione id dico, hanc non esse S. Augustini opinionem: si quidem priore loco illam non tradit, posteriore oppugnat, vtroque fædum glaucoma oculis Aurelij objicit. Nam *lib. 4. contra Iulianum c. 3.* illo bene longo, & quod vnum libri instar esse possit, *latè* demonstrat aduersario, veras in infidelibus virtutes non esse. Virtutes autem *indiuiduas & inuicem connexas* esse, neutiquam disputat. Audis Aureli, virtutum connexionem eo loco Aurelius Augustinus, ne litterula quidem aut apice attingit. Posteriore loco *episto. 29. ad Hieronymum,* duo Stoïcorum axiomata impugnat, *Peccata esse paria,* & *virtutes inter se connexas.* Quod vltimum vbi prolixius explicauit, (quod *latè* probatum dicit Aurelius, & in quo substitit, vt crederet S. Augustini opinionem esse, quam ipse referret ea qua solet subtilitate, neque quic-

Bis labitur in Augustino Aurelius.

l. 4. contra Iul. c. 3. *nihil de Aurelij propositione tradit.*

Aurelius reiectam ab Augustino opinionem, pro Augustini opinione accipit.

quam vlterius inquirendum esse putauit) suo ipse sensu deinde rectè loquitur. *Hæc vtrum se habeant diligentius inquirendum est. Non enim & ista diuina sententia est, qua dicitur, qui vnam virtutem habuerit, omnes habet: eique nulla inest, cui vna defuerit: sed hominibus hoc visum est, multum quidem ingeniosis, studiosis, sed tamen hominibus.* Contraria deinde opinione validis rationibus confirmata, concludit. *Etsi verum esset eum qui habet vnam, omnes habere virtutes: eum qui vnam non habet, nullam habere, nec sic peccata sunt paria. Si autem, quod puto esse verius sacrisque litteris congruentius, ita sunt animæ intentiones, vt corporis membra, potest dici habere aliam & aliam non habere, aliam magis, aliam minus habere virtutem.* S.Bernardum adiungit S. Augustino, nihilo felicius *l.1.de consid. ad Eugenium c.6.& 7.&c.* cum simpliciter 8. nominare debuerit. Ibi *pulchrè* non docet vir religiosissimus, qui virtutem vnam assequitur, omnes necessariò assequi: sed Cardinales quas appellamus virtutes, mutuum sibi inuicem præstare auxilium; quia modum habere debent omnes, quem vocat *virtutum meditullium, ita cunctis conterminum vt videatur esse proprium singularum.* Quo de *modo* & *meditullio* plura deinde philosophatur. Neque magis eam promouet sententiam S.Gregorius Nazianzenus qui adducitur. *orat.33.* in qua cum legam plurima quæ in hac causa eximiè torquere possim in Aurelium, pro sensu Aurelij vnum hoc facere videtur, *Viam vnam esse, eamque perangustam: vnam, si virtutem spectes, (hæc enim vnica est, licet in multas partes secetur) angustam propter sudores, & quia à multis non teritur.* Hinc quàm benè deducis *omnes virtutes indiuiduas esse, & qui vnam assequatur, omnes necessariò assequi?* Quis dubitet quin omnes in vnum genus coëant? quod si vis idcirco qui vnam habeat speciem, omnibus instructum esse, vide quid responsurus sis cum quæram, ex eo quod cum quadrupedibus in genere animalis perfectissimè tibi conueniat, ideo-ne brutarum animantium dotibus participes?

Bernardum malè citat & explicat.
l.1. de consid.c.8.
Modus virtutum meditullium.
Greg.Naz. or.33. *Non fauet Aurelio.*
Legenda oratio in qua de Aurelij similibus fuse conqueritur.

Hæc de Aureliana propositione, & Patribus ad eam confirmandam aduocatis. Maiorem auctoritatem in ratione comprobanda vsurpatam videamus. Tridentinum apponitur, quid ait? *In iustificatione infusas simul accipi fidem, spem, caritatem.* Quid hoc Aureli? quem speras decipere? virtutes Theologicas, sine quibus vera hominis iustitia nulla esse potest: infusas, quæ in nobis sine nobis ponuntur, adducis vt probes, morales omnes virtutes quæ actibus acquiruntur, quæ obiectis etiam materialibus sæpe differunt, inuicem connecti. Sed fallor: virtutes morales acquisitas tua doctrina destruit, quæ solas agnoscit infusas: & si audes dicere, solam caritatem. Quid autem Caritatem aut tempore aut natura vis esse illis priorem, cum allegatum à te Concilium, per fidem & spem, informes quidem, sed tamen disponi doceat impium ad iustificationem, & in ea iustificatione non prius caritatem, sed tres omnes Theologicas virtutes simul scribat infundi? Sequitur S.Dionysius, isque profertur quasi asserat, *omnes virtutes ad vnum spiritum redigi, & ad eum possessores suos redigere.* Hoc nusquam dicit. Audis iterum Aureli? nusquam hoc scribit S.Dionysius, de singulis virtutibus de quibus sermo est. *Diuisas* ait *vitas* secularium abdicari à Monachis; vitam non dicit, quia vna est coniugum, alia mercatorum, alia militum. Earum vni non renunciat Monachus, sed omnibus, & vitam simul perfectissimam profitetur. Hæc est expressa mens S.Dionysij: ede tu modò vbi tandem virtutum vnamquamque possessores suos ad vnum redigere somniarit.

Tridentinũ Concilium non intellexit Aurelius.
Conc.Tri. sess.6. c.6. 7.
Dionysium falsò citat.

VII.

VII. Philosophari etiam placet Aurelio, sed paucis, vt hominem decet Philosophiæ negligentem. *Externa*, inquit, *opera per se indifferentia sunt ad quodlibet virtutis, imo ad quodlibet vitij genus: ex eorum enim quolibet manare possunt.* Esse potest igitur idololatriæ opus, verus actus religionis; Missam facere, indifferens est ad adulterium; homicidium & blasphemia per se indifferentia sunt ad fidem & caritatem. *Nec vlla est omnino virtus quæ vllum opus externum nominatim intueatur, sed omnia obiecta materialia virtutibus inter se se communia & indifferentia sunt.* Nouitatem huius philosophiæ libet admirari, quæ materialia obiecta singulis virtutibus eripit, quæ materiale virtutum vitiorumque penitus confundit & permiscet: quæ fortitudinis materiam, eandem esse cum materia religionis, obiectum materiale temperantiæ, nihil differre ab obiecto materiali desperationis asseuerat. Post hæc à Theologo quæro, verène dicant Theologi, virtutes Theologicas Deum prout in se est, habere pro obiecto, & illa parte à cæteris virtutibus distare? est ergo illis aliud quam istis obiectum. Quæro verè-ne dicat B. Thomas multiplicandos esse virtutum habitus pro difficultatum superandarum numero? ergo difficultatibus singulis sua virtus, quasi vir viro componitur. *Sicut*, inquit, *omnibus formis omnes materiæ; materijs omnibus omnes formæ.* Vide nobilem philosophiæ contemptum. Materiam primam dicit omnis cum suo principe schola peripatetica, Materias Aurelius. Vnam diuersis subesse formis profitentur philosophi, plures pluribus Aurelius. Materiæ partem per se sumptam, nihil habere quo ab alia parte præcisè item considerata distinguatur, agnoscit philosophia; significat habere Petrus Aurelius, qui plures materias facit. Quemadmodum igitur quæ hominis forma modò ornatur materia, sub informis colubri forma deinde esse potest: sic materiam mansuetudinis forma magnanimitatis: obiectum materiale spei, forma eutrapeliæ conuestiri posse asserit doctor iste nouitius. *Atque hæc*, inquit, *absolutè ac per se loquendo vera sunt.* Tibi tamen vni non creditur, ede à quo acceperis? *August. l. 4. contra Iulianum c. 3.* Iam diximus illo capite Gentilium virtutes à veris virtutibus proscribi, quia licet aliqua bona faciant, benè non faciunt; quia *virtute ciuili non vera, sed verosimili dæmonibus vel humanæ gloriæ seruiunt; quia nec bonus facit, qui non bona voluntate facit.* Hæc vera & vna prælongi capitis doctrina est, in quo stupore omni dignum est, somniatum ab Aurelio S. Augustinum dicere *nullam omnino virtutem esse quæ vllum opus externum nominatim intueatur; externa opera tam omnium virtutum dici posse, quam nullius.* Quæ cum sæpe doceri ab S. Augustino referat Aurelius, contendo ego nusquam in toto Augustino quantus quantus est reperiri. Egregius autem ille locus hoc elogio clauditur. *Quod si aliter Iesuitis loqui placeat, fidem facient peruagatæ multorum virorum opinioni, Molinistas esse sobolem è succiso antiquitus Pelagij stipite fruticantem.* Non poterat apertius Pelagiani erroris ignorantiam profiteri. Quid enim ista ad Pelagium? aut si quicquam Pelagianos tangunt, certè Aurelium; & in citato loco Iuliani, vocem Aureliano sensui admodum conformem videbis lector, si otium erit.

Septima Aurelij propositio ridicula in vin. p. 284.

Theologia repugnat Aurelius.

Philosophia peripateticam violat.

Falsò citat Augustinũ l. 4. contra Iul. c. 3.

Ridicula Aurelij oratio.

Ego hic sedeo fatigatus, neque plura persequor, cum hæc ipsa cuipiam prolixa videri possint; necessariò tamen aduertenda, vt quilibet intelligat, nihil in istis libris habere Aurelium ex S. Augustino, vnde opprobria in Dei legem fulciat; omnia nos indidem habere vnde legis aduersarium coarguamus; nihil ab aquila Doctorum accipere quo suas opiniones stabiliat;

multa nos haurire vnde illarum falsitatem demonstremus. Et tamen post tot errores, quorum à Theologis, à Patribus, à S. Augustino reuincitur, audet scribere, *vt docent Patres, & omnes Theologi norunt.* Quod si tam paucis verbis vbi legem, caritatem, & virtutes tantùm dicis causa nominat, & κατὰ συμβεβηκὸς in exemplum adducit, tam multa, tamque confidenter peccat: qualem fore putas, cum incautis mentibus illudere, & ineruditos oculos verborum præstigijs fallere conabitur? Vides in hoc specimine quid possim in cæteris si velim, quod velle nolo. Faciet hoc fortasse alius liberiore vel seculo, vel cœlo. Ego me non profiteor Herculem, qui huic Augiæ seruiam. A lege igitur ad Euangelium transeo.

VENTVM AD EVANGELICAM HIERARchiam, eiusque cum Cœlesti & Legali similitudo proposita.

CAPVT IIII.

Hierarchia Euangelica legali perfectior.

REDIMVS è diuerticulo ad nostræ disputationis subiectum & causam, nouæ legis Hierarchiam; pro qua occupanda facimus inuicem angustias, neque dum angustantur vasa carnis, dilatari sinimus spatia caritatis. Aduenit igitur *in plenitudine temporis* Christus *vt adimpleret omnia*: maximéque legem, quam vt dicebamus, *non venit soluere, sed adimplere.* Pictori similis, vt eleganter Pachymeres, qui dum tabulæ vmbris viuos colores imprimit, & eminentiam educit, imaginem non destruere, sed perficere iure dicitur. Lex enim Christi *viua & efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti*, ad ipsum intellectum & voluntatem vi sua pertingit, & Sacramentorum suorum virtute, fidei & caritatis habitum in nobis efficit. In ea non iam imaginariæ visiones tantùm, sed etiam intellectuales Hierarchis nostris concessæ sunt, vt Paulo in raptu, & Ioanni in Apocalypseos reuelatione. Hanc Hugo de S. Victore cum sola cœlesti comparatam, ait *Secundam primo, primam secundo loco imitari, & imaginem summam, & superexcellentem similitudinem Trinitatis, per mediam Angelicam, participantiâ suscipere.*

Georg. Pachym. in c. 5. Hier. Eccles.

Hugo Vict. l. 1. c. 3. in cœl.

Eius cum cœlesti, & legali similitudo.

Τῇ μὲν κοινωνοῦσα ταῖς νοεραῖς θεωρίαις, τῇ δὲ ὅτι καὶ συμβόλοις αἰσθητοῖς ποικίλλεται, καὶ δι' αὐτῶν ἱερῶς ἐπὶ τὸ θεῖον ἀνάγεται. Dionys. c. 5 Eccl.

Idem c. 1. cœl. c. 2. cœl.

S. Max. in c. 5. Eccl.

Sed melius S. Dionysius Cœlestem simul & legalem complexus, nostram eatenus vtriusque participem facit, *quod media societate quadam extrema comprehendat: cum illa quidem communes habens spiritales contemplationes: cum hac autem signa quæ sensum mouent, quorum etiam varietate distinguitur, & per ea ad Deum deducitur.* Nam cum mediæ cuiusdam naturæ simus, intelligendi vi cum cœlestibus substantijs, sensibus autem corporeis cum brutis animantibus præditi; *non potest mens nostra ad rerum cœlestium materiæ expertem imitationem contemplationemque excitari, nisi rerum corporearum sibi notarum præsidio vtatur.* Inde factum vt Theologia poëticis figmentis, & sacris quibusdam imaginibus mentes informes, & figuræ nescias adumbrarit: alienis quidem à pulcherrimis illis spiritibus, sed ad nostræ cognitionis vsum accommodatis. Itaque cum Hierarchia superior, intelligentia; inferior autem & legalis, sensu comprehendatur, vt pote in simulacris & imaginibus constituta; mediam se infert Euangelica, & *ex ea spiritum, ex hac autem literam, id est, signa participat*; illa autem signa quid sunt aliud quam Sacramenta, per res sensibus obnoxias munus gratiæ salutaris

ſalutaris efficientia? Quæ cauſa eſt cur Hierarchiæ Eccleſiaſticæ traditionem duas ſemper in partes diuidat Magiſter, Myſterium, id eſt, ſymbolorum & Sacramentorum enarrationem; & Theoriam; ſiue eorumdem ſignorum diuinam explicationem.

Dionyſius tractationem Hier. Eccl. bifariã diuidit.

Hinc facilè videas quam opportunè acciderit, ſummaque Dei ſapientia factum ſit, vt eam legem quæ talis eſſet, Chriſtus ipſe, non homo ſimpliciter, vt in natura, non Angelus, vt apud Iudæos, ſed Deus & homo ſimul ferret vt *ad Deum iter eſſet homini per Deum*, inquit S. Auguſtinus; *ſola eſt autem aduerſus omnes errores via munitiſſima, vt idem ipſe ſit Deus homo: quo itur Deus, qua itur homo.* Tali enim doctore qui viam Dei in veritate docet, quis errare poſſit in inuio, & non in via? Ipſe quidem eandem ob cauſam duobus vtitur miniſtris, homine exterius verba, exempla, Sacramenta miniſtrante: Angelo vim imaginantem interius regente; ſed tamen vnus eſt magiſter noſter. Nam *Angeli à Deo accipiunt*, ait Hugo, *homines ab Angelis, & ipſi rurſum homines docti ab Angelis, alios homines docent, & venit doctrina veritatis per alios in alios, & videntur multi eſſe magiſtri & Doctores veritatis; & nemo tamen docetur, qui ab eius contemplatione non illuminatur. Alij magiſtri adhibent miniſterium; vnus Magiſter eſt qui præbet ſenſum.* Hac Hierarchia, quæ Deum & hominem habet auctorem, Angelum & hominem miniſtrum; Deum iter, Deum terminum, quæ poteſt excogitari perfectior? Quid nos igitur illam tot altercationibus dehoneſtamus? cur eam Grammatico penicillo turpificat Aurelius, doctrinam modò à nobis explicatam, imperito verborum genere deprauans?

Chriſtus homo Deus Legiſlator.

Augu. l. 11. de ciu. c. 2.

Eius miniſtri homines & Angeli.

Hugo l. 9. in c 13. cœl.

Nam grauiter & ſocraticè aduerſarium admonet, *noſcat ſe, noſcat communem omnium ſtatum; ſciat Chriſtianorum in hac vita ſortem, nec totam Iudaïcam, nec totam Cæleſtem eſſe poſſe: ſed ex vtraque conflatam, & vtriuſque mediam, vt docent Patres, & alibi latius exponetur.* Et ad marginem citatur *Dionyſ. c. 5. Eccleſ. Hierarch.* Faxit Deus vt quæ toto hoc libro polliceris, præſtes omnia diligenter! nemo tibi certius apertiuſque Catholici nominis ſpeciem detrahet, quam ipſe tu. Vis ex hoc loco iterum experiri? Si quidem Chriſtianorum *ſortem, legem, Hierarchiam ex Iudaïca & cæleſti conflatam* affirmas, ede partes illas ex vtraque decerptas, quæ in tertiam quandam legem & Hierarchiam coaluerint. Nam vt aurum tibi & æs nomino, ex quibus conflatum eſt aurichalcum: vt terram & ſputum oſtendo, ex quibus lutum conficitur; vt elementa quatuor appello, quæ in corporum mixtorum compoſitionem veniunt; ſic è Cœleſti & Iudaïca Hierarchia partes deſumas oportet, quæ Hierarchiæ Chriſtianæ compoſitum efficiant. Age ergo, diuide cogitatione cœleſtem Hierarchiam duas in portiones, & alteram in cœlo relinque, alteram deduc in terras ad Hierarchiæ noſtræ fabricam. Scire equidem aueo quibus illæ nominibus indigitentur?

Alius error Aurelij circa legis Euangelicæ cum Moſaïca comparationem.

In vind. p. 619.

Hierarchia Euangelica non eſt conflata ex cæleſti.

De Iudaïca peræque diſputo. *Non eſt*, inquis, *tota Iudaïca.* Eſt igitur Iudaïca, licet non tota. Probari poſſes, Aureli, ſi legi Moſaïcæ ſatisfaceres, non de genio tuo. Nam cum illam omni antea contumelia perfunderis, cum *legem mortis & damnationis*, Apoſtoli verbis, tuo ſenſu, *quantum in ſe eſt ad peccatum, ad mortem & damnationem, per ſe trahentem* appellaueris, nunc eam illi gloriam reſtituis, vt aliqua ſaltem ex parte legem Euangelicam conflare fatearis. Bifariam igitur legem diſſeca, & eam deſigna partem quæ cum cœleſti anonyma miſceatur. Cæremonialibus, inquies, & moralibus præceptis

Neque ex Iudaïca.

Moralia præcepta omnibus legibus communia. D. Th. 1. 2. q. 103. a. 3. ad 1. D. Leo ser. 14. de Pass. c. 5.

continetur. Bene est. Vtram ergo partem Mosi soli, vtram præterea Christo assignas? Moralem arbitror: nam cæremonialem cessasse diffiteri non debes. At moralia præcepta æterna esse, nulli determinatæ lege addicta, sed omnes peruagata, docent cum D. Thoma Theologi; vt eodem iure Euangelicam ex naturali, quemadmodum ex Mosaïca lege conflatam possis dicere. Imo ne id quidem: nam id à nulla lege mutuatur Euangelium, quod commune cum alijs, & aliquatenus præ alijs sibi proprium habet. Rectè enim D. Leo, *In præceptis moralibus, nulla prioris testamenti decreta reprobata, sed Euangelico magisterio multa sunt aucta, vt perfectiora & lucidiora essent dantia salutem, quam promittentia Saluatorem.*

Moralia præcepta à lege ad Euangelium traducta non vult Aurelius.

Sed vt tuo te gladio iugulem, nego tuum hunc sensum esse posse, si vis stare in gradu: partem illam Iudaïcæ legis ex qua Christiana conflata est, moralem esse pernego tuis in principijs. Ais in noua lege inesse aliquid quod absit à vetere, quod ad *actiones summas, & onus grauissimum vires procuret necessarias.* Id profectò non est morum formandorum præceptum, quod neque per se absque gratia, etiam in Euangelio, vires illas subministrat: neque cum gratia in lege vetere desideratum est. Aliud igitur quippiam requiris ἄῤῥητον, ἀνεκφώνητον, non minus tibi quam omnibus ignotum & inuisum.

Male dicitur ab Aurelio lex Euangelica conflata ex Iudaïca. D. Leo ser. 13. de Pass. c. 2. Galat. c. 2. Epiph. hær. 28. 29. 30.

Denique cum legem Euangelicam aliqua ex parte Iudaïcam ita facis, vt conflatam ex Iudaïca existimes, non sentis repugnare te ante producto Leoni Papæ. *Nihil legalium institutionum* (audis, excludit omnia) *nihil propheticarum resedit figurarum, quod non totum in Christi Sacramenta transierit* (non permistione, sed desitione) *vt merito cessarint nuntij, postquam nunciata venerunt, nec vacuatur reuerentia promissionum* (vana & irrita redditur) *quia plenitudo manifestata est gratiarum.* Non vides incurrere te in iracundiam Pauli rogantis, *Quomodo cogis gentes Iudaïzare?* Non animaduertis tibi infensum esse S. Epiphanium in Cerintho, in Nazarenis, in Ebione notantem adscitos ab eis legis antiquæ ritus, & cum noua commixtos? Non veteris denique Antichristi similitudinem, præmonente S. Gregorio, *Peruenit ad me quosdam peruersi spiritus homines praua inter vos aliqua, & sanctæ fidei aduersa seminasse, ita vt die Sabbati aliquid operari prohiberent. Quos quid aliud nisi Antichristi prædicatores dixerim? qui veniens diem Sabbatum atque dominicum faciet ab omni opere custodiri.* Partem illam legis non vis fortasse retentam, Aureli, sed conseruatam tamen aliquam oportet, si Christianorum religio *ex Iudaïca conflata est.* At postquam *gratia omnipotentis Dei Domini nostri Iesu Christi apparuit, præcepta legis quæ per figuram dicta sunt, iuxta literam seruari non possunt.*

Ea est Antichristi doctrina. Greg. Reg. l. 11. epi. 3. Ind. 6.

Aurelij sententiam non tradit Dionysius ab ipso citatus. Epitome c. 5 Ecc. Hierarchiæ.

Hoc tamen *docent Patres*, inquit Aurelius. Quid? Christianam legem *ex Cælesti & Iudaïca conflatam, & vtriusque mediam esse.* Qui hoc dicunt Patres, qui docent? an isti modò producti? an illi superiori disputatione recitati? Non equidem, sed S. Dionysius. Videndum porro quid dicat S. Dionysius. Docet laudato capite in omnibus Hierarchijs tria semper spectari oportere, Sacra seu mysteria, Initiantes, & Initiatos. In cœlesti quidem Deum percipi intellectuali & experte materiæ modo; hanc cognitionem haurire supremos ordines, & inferioribus elargiri. In legali autem imperfecta & puerili, concessam Dei cognitionem per signa corporea, & simulacra plurimum obscura, & ab exemplaribus remota. Quam methodum à Mose acceperunt Leuitici Pontifices, populoque tradiderunt. In Ecclesiastica maiorem inesse perfe-

ctionem,

ctionem, & ad Dei cultum medio inter vtramque modo perduci, vt quæ Cœlesti similis sit in cognitione spiritali, Mosaïcæ autem in signis quibusdam aspectabilibus. Ita S. Dionysius eiusque interpretes. Hic autem Ecclesiasticam Hierarchiam *mediam vtriusque* lego, *conflatam ex vtraque* non lego: nisi forte noua quædam Grammatica ὁμωνυμίαν inter hæc reperit; vt cum Christum meditamur pendentem medium latronum, intelligamus *conflatum ex latronibus*: cum Petrum dormientem inter duos milites legimus, *conflatum ex vtroque* dicamus: cum Hierarcham medium inter Deum & subditos suspicimus, conflatum ex Deo & subditis arbitremur. Inter medium & extrema perpetua distinctio est: inter id quod conflatum est, & ea ex quibus conflatur nihil diuersitatis intercedit, omnia inuicem permiscentur. Si vis *conflatam ex vtraque* Hierarchiam nostram, oportet illas ipsas Angelorum cognitiones spiritales, & illa ipsa Mosis simulacra, compingi simul, & in vnum corpus ab singulis diuersum coalescere. Id tu non postulas vt arbitror, finge tamen perfectum. Quomodo partes illas conuenire dicis? Integras, impermixtas, vt lapidem lapidi adiunctum in ædificio? Sumus igitur vna parte purè cœlestes, altera purè putè Iudæi: vt statua Nabuchodonosoris hinc aurea, inde ferrea. Mutatas mauis, & quadam velut refractione corruptas, quemadmodum elementa in mixtis corporibus Philosophia coagmentat? Dic quid habeant commune *Cœlestis & Iudaïca sors*, sicut ego qualitates easdem in elementis symbolis nominabo. Commune dico? imo quid non contrarium, cum spiritalis cognitio symbolicæ; intellectualis, sensitiuæ cognitioni penitus repugnet. Quomodo igitur partes illas intritas dicis, vt ex ijs *commixtum migma conficias*?

Ridicula Aurelij Grammatica.

Media ergo *vtriusque est* non commixtione, sed imitatione; vtrique participat, non truncatis vtrinque partibus, sed similitudine: intelligentiam, non cœlestem, sed cœlesti similem; signa sensibilia, non legalia, sed legalibus similia vsurpat. Similitudo autem pars non est è qua *conflari possit*. Nam imago Cæsaris ad Cæsaris similitudinem effingitur; sed è tela & coloribus, non è Cæsare ipso *conflatur*. Homo ad imaginem & similitudinem Dei factus est; sed non ex Deo ipso *conflatus*. Nisi forte cum Philosophorum deliris volumus hominem quemlibet Dei partem esse, vt cum puer vapulat, Dei partem vapulare doleamus, quod ridet S. Augustinus. Media est quia *secundam primo, primam secundo loco imitatur*, quantò hac imperfectior, tantò illa nobilior. Media est, quadantenus, vt virtus inter extrema, non ex illis *conflata*, sed ab illis diuersa. Quadantenus dixi, quia virtus vtroque extremo perfectior est, Hierarchia nostra tantùm alterò: virtus ad extrema non accedit, sed à virtute recedunt vitia; Hierarchia nostra quo passu recedit à legali, eodem accedit ad cœlestem: virtuti cum vitijs nulla propriè similitudo est, sed eius mentita similitudine tegunt se vitia & commendant: Hierarchia quantùm potest ad cœlestis imaginem efformatur: nihil accipit virtus ab extremis; Hierarchia Ecclesiastica tota pendet à Cœlesti.

Quomodo lex Euangelica sit media vtriusque.

Habes alium Aureli Patrem è veteribus, aut recentioribus qui veniat explicandus? Habes qui Hierarchiam Euangelicam ex Cœlesti & Iudaïca conflatam, non omni ex parte, sed ex aliqua Cœlestem & Iudaïcam esse dixerit? Quàm multa id genus tua dicta, tua promissa parturiunt? tam crebrò Patres,

tam ambitiosè Patres in textu, ad marginem, Græcè, Latinè Patres nominas, talium dogmatum assertores?

HIERARCHIÆ EVANGELICÆ DEFINITIO profertur & explicatur.

CAPVT V.

CAMPVM certaminis habere quàm notissimum, gradus ad victoriam est; ipsum autem sibi diligere, aut in delectu opportunum reddere, paulum abest à victoria. Itaque cum in Hierarchia, & pro Hierarchia nouæ legis certandum sit à nobis; vt olim ab Israëlitis pro Chananæorum regione: mittendi sunt exploratores qui terram considerent, fauces recludant, aditus molliant, campos explicent. Ad id autem munus neminem video magis idoneum, quam duas Theologiæ administras Definitionem & Diuisionem; quæ si ad Torrentem Botri peruenerint, non dubito quin pulcherrimos dulcissimosque fructus sint allaturæ. Ordior igitur à definitione: non quod ignorem æquiuoca & analoga prius apud Aristotelem & Philosophos diuidi, quàm definiantur: sed quia video à plerisque ante omnia quæ in disceptationem veniunt, postulari definitionem; idque non parum luminis toti tractatui conciliare. Sed & hic repetendum est quod ante monuimus, germanam & suis numeris absolutam Hierarchiæ, etiam Ecclesiasticæ definitionem, frustra in S. Dionysio, vno saltem loco requiri: cum ex dicendis probandisque, in vnica eius specie nobis exhibenda versatus sit. Hoc verò qui fecerunt, aut imperfectam scripserunt Hierarchiam, aut eius diuisionem cum definitione permiscuerunt, à Logices elementis alieni; quod in Aurelio non arbitror animaduertendum, qui contemptum Aristotelis, & ignorantiam Philosophiæ profitetur.

Dionysius accuratam Hierarchiæ definitionē non tradidit.

Vidit hoc, vt opinor, qui *per plures annos Philosophiam professus nouam Analyseos Logicæ Methodum* tradidit Franciscus Hallier, & ex ea sibi opportunam Hierarchiæ nostræ descriptionem hanc concinnat, vt sit, *Ordo ad æternam felicitatem institutus:* eamque deinde sic explicat, *Ordo, inquam, non agentium tantùm, verum etiam patientium: nec agentium & patientium solummodò, verùm etiam actionum quæ in eum finem disponuntur. Nouam* profectò *methodum* esse oportet quæ sic definire doceat. Nam cum de Hierarchia tractet Ecclesiastica, nihil adfert quo eam ab Angelica & Legali distinguat: imo etiam prædestinationi conuenit, vt sit Ordo ad æternam felicitatem institutus. Singuli quoque Religiosarum familiarum ordines, nonne sunt ad æternam felicitatem instituti? hoc igitur sensu, optimo iure non tãtùm de Hierarchia, sed etiam Hierarchia ipsa, non minus quàm ea quæ definitur. Deest igitur aliqua differentiam explicans particula. Ordinis etiam noua est explicatio. Quis enim vnquam dixerit Hierarchiam (sic enim in recto prædicatur) esse *actiones, aut ordinem actionum quæ in finem disponuntur?* Et illud mirum est, in huius definitionis comprobationem aduocari à Doctore nostro communis Magistri diuisionem, tamquam facultatis in obiecti, de qua partes, nos suo ordine. Deinde non placet, quod ordinem hunc vult inferius esse *patientium & impetantium*

Definitio ab Francisco Hallier excogitata reiicitur. in vind. p. 375.

D. Th. 1. P. q. 23. a. 1.

rantium ordinationem. Quia ambitioſum Principatus & Imperij vocabulum, vt à Diuina, & Angelica, ſic ab Eccleſiaſtica Hierarchia, ſaltem in aliquibus partibus, excludendum diſputo. Iuſtius Initiantes aut docentes dixiſſet, quàm Imperantes.

Hallier li. cit. p. 377.

Neque verò ſolus ego has in eum locum voces non admitto: cum ex Guillelmo Pariſienſi notæ non ſint, Hierarchiam ita definienti. *Eſt diuinus Ordo, id eſt, diuinæ ordinationis, ſiue cœtus diuinitus aggregatus atque ordinatus ad obſequia ſeu officia Creatori placita, vel ab eodem impoſita.* Neque reſpondebit Theologus, cœleſtem ab Antiſtite definiri Hierarchiam, cum nos de Eccleſiaſtica quæramus. Nam cœleſtis illa eſt exemplar Eccleſiaſticæ, & ex huius poſtea ſimilitudine nobis cognita, illam vir magnus reddit notiorem. Verùm vt hoc demus aduerſario, prætèrita hac minùs explicata & aperta, propiùs S. Dionyſij mentem, & penè verba exprimendo, ſic controuerſiæ noſtræ materiam deſcribimus.

Alia definitio, ſed non humana tantũ Hierarchiæ ex Guil. Pari. 2. P. de vn. p. 2. c. 14.

Hierarchia Euangelica eſt Ordo ſacer, & ſcientia, & actio in lege noua, inſtituta à Chriſto, per eius imitationem, & præceptorum obſeruationem ad caritatem adducens, & ſecundum Hierarchicas actiones ſibi inditas, ad Dei ſimilitudinem pro rata & proportionaliter aſcendens. Generis locum primæ voces implent traditæ à S. Dionyſio, iam olim à nobis libro primo expoſitæ. In quibus tamen memoria ſtudioſè defigenda eſt, nemo vt ab ea excludatur qui ordinis ſacri, ſcientiæ, aut actionis item ſacræ particeps fuerit.

Vera definitio traditur.

Differentiæ initium ſic conſtituo, quod genus illud triceps à Chriſto in lege noua inſtitutum eſt. Neque enim aliæ Hierarchiæ auctorem, Hierarcham, & caput Chriſtum habuerunt, qui earum ſeculo non exiſtebat. Nimirum *lex per Moyſen data eſt; gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt.* Et fortaſſe non inſcitè quis *veritatem* in *ſcientia* collocauerit: diuiſa bifariam *gratia*, in ſanctificantem, quæ ad ordinem; & gratuitam ſeu effectiuam ad agendum in alios, quæ ad actionem referatur. Sed hoc in coniectura eſt. Certè Chriſtus credentibus in ipſum via eſt per exemplum, veritas in doctrina & ſecundùm ſcientiam, vita ex actione, pro qua *venit vt vitam habeant, & abundantius habeant.* Et quod dixit S. Leo Papa, *via ſcilicet in forma conuerſationis iuſtæ; veritas in expectatione rei certæ; vita in perceptione felicitatis æternæ.*

Differentia in definitione explicatur. Ioan. c. 1. Ioan. c. 10. D. Leo ſer. 18. de paſſ.

Notus Hierarchiæ finis Dei cognitio, amor, ſimilitudo, noſtra ſanctificatio, & ſalus. Eius acquirendi proprium medium eſt, quaſi duplex. Hinc Chriſti ipſius imitatio: *Nobis enim,* ait S. Dionyſius, *ſi eius ſocietatis cupiditate ducimur, diuinam vitam, quam vt homo egit, proponere debemus, & eius in non peccando imitatione ad diuinum integrumque ſtatum ſurſum currere.* Inde diuinorum obſeruatio mandatorum: nam *Dei ſimilitudinem, ac cum eo coniunctionem, vt diuina ſcripta tradunt, auguſtiſſimorum præceptorum amore, atque effectione ſolum conſequemur.* His tertium ſi vis accedet medium, vt viuificæ eius actiones, & ab eo inſtituta ſacramenta, & gratiæ gratuitæ in hunc finem conceſſæ, ad curandam aliorum perfectionem exerceantur. Nam *Ieſus ipſe omnis Hierarchiæ tum ſanctitatis, tum diuinæ actionis principium, dat habitum & efficaciam gratiæ Sacerdotibus dignam, vt conſecrari & conſecrare, illuſtrari & illuſtrare, perfici & perficere poſſimus.* Sic enimuero *ab omnipotenti medico duplex nobis remedium præpa-*

Hierarchiæ finis & media. Dionyſ. c. 3. Eccl. in contempl. Ibid. c. 2. Ibid. c. 1. S. Leo ſer. 16. de paſſ. c. 5.

ratum est, cuius aliud est in sacramento, aliud in exemplo; vt per vnum conferantur diuina, per aliud erigantur humana.

Vltima pars definitionis exponitur. Has actiones Hierarchicas, Sacramenta, exempla, consecrationem, recipiunt omnes, etiam Hierarchæ, ab his alij. Diuinas autem illustrationes, nonnunquam immediatè à Deo, & Angelo, nonnunquam Hierarchæ ijdem modis alijs humanis: inferiores autem ab illis, vel illorum auctoritate. *Hierarcha ipsa prior perficitur.* Dionys. c. 1. Eccles. Ita demum, vt secundùm actiones illas sibi inditas *ipse Pontifex pro sua natura, modo, & ordine in diuinis rebus perficiatur, atque diuinitatem consequatur, subditisque suis diuinam similitudinem pro sua cuique dignitate impertiat. Et inferiores tum superiores imitentur, tum subiectos sibi ad maiora excitent, tum ipsi progressum faciant, tum pro virili alijs se duces præbeant:* omnesque tandem proportionaliter ad augustam illam dignitatem euehantur, vt *qualis est cælestis, tales sint & cælestes;* & *sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cælestis;* de qua nonnihil etiam inferius dicetur. 1. Cor. 15.

Hæc est à nobis secundùm S. Dionysij doctrinam proposita generalis Euangelicæ Hierarchiæ definitio, quam ad *Noua* suæ *methodi dioptram* exiget Doctor Hallier. Quamcunque autem aut hic suam interpolando, aut Aurelius, aut qui aduersariorum alij nouam procudendo afferent, hoc notare te velim, Lector, vnam tantùm earum complexuram specierum quas infra recensebimus, & eam pro communissima & receptissima, pro sola & adæquata inaniter ostentandam.

HIERARCHICORVM IN ECCLESIA actuum fontes ex S. Dionysij doctrina recluduntur.

CAPVT VI.

Ordo Hierarchicorum actuū apud Dionys. c. 2. Eccles. ERVDITOS ad S. Dionysium oculos qui adferunt, ad illuminationem solam, siue Baptismum pertinere non putant, quæ eius expositioni, tanquam necessaria præponit. Nam postquam repetiit Hierarchiæ nostræ finem esse similitudinem & coniunctionem cum Deo, præceptorum eius obseruatione, & caritate constantem: explicat quodnam sit principium vitalis illius mandatorum obseruationis: seu quibus præsidijs ad illam caritatem mandatorum diuinorum operatricem deueniamus. Triplex autem assignat, hominum more, apud quos esse prius est, quam operari. Infimum, id quod nobis sanctam generationem impartitur: quæ est ἁγιάστεια & Purgatio per lauacrum regenerationis. Medium, id quod viam sternit ad ascensum supernaturalis, imo supercœlestis conuersationis: quod nihil aliud est quàm θεουργία & Illuminatio, de qua Rex vates *Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis.* Psal. 118. Summum denique, illud quod animos nostros ad diuina verba & Sacramenta quam aptissimè suscipienda conformat: hæc verò est ἱεραρχία, & perfecta expolitio. A prima Christiani naturam accipimus: altera rationem instruit: tertia consuetudinem corroborat, & facilem reddit operationem. Quod idcirco à me additur, vt S. Dionysij doctrinæ, lucem ex Aristotele afferam.

Docet

Docet enim Philoſophus tribus omnino rebus hominem fieri bonum: natura, conſuetudine, ratione. Et finis quidem noſter à natura non eſt, ſed habet tamen aliquod in nobis principium. Quis enim ad Deum diligendum aſcendat ſine caritate? quis in Deum credat ſine fide? Sint igitur habitus illi quaſi quædam natura Chriſtiani. Conſuetudinem autem exercendis religionis noſtræ actibus comparamus. Rationem verò ſequimur à diuinis Doctoribus nobis expoſitam, quæ animum corpuſque noſtrum *rationabili Dei obſequio* mancipandum perſuadet. Eſt ergo triplex Hierarchiæ munus, quo Hierarchica omnis actio referetur. Primum ſanctificare, ſiue dare naturam illam ſanctam, id eſt, participationem diuinæ naturæ ſecundùm gratiam. Alterum procurare conſuetudinem; quod fit ab imperante, inſtituente, vitam moderante. Tertium ratione agere: quod ab docente fit, & diuinitus inditas illuſtrationes ſine inuidia communicante. Quæ omnia tractatui Dionyſiaco ſi accommodauero, diceſ-ne, Lector, ἀπροσδιόνυσον; In eo enim video tria tantùm Sacramenta, Baptiſmum vitæ illius diuinæ datorem; Confirmationem retinendæ conſuetudinis etiam inter pericula monitricem: Synaxin, rationis cum prima bonitatis caritatiſque origine coniunctricem. Simul hoc ex abundanti deprehendo; cum ſingulis iſtis ſuum illuminandi munus conueniat, ſed perfectius perfectiuſque ſemper aſcendendo; vni tamẽ Baptiſmo datum ab Hierarchis noſtris illuſtrationis & τοῦ φωτίσματος nomen; eo modo quo in Diuina Hierarchia tertiam Perſonam Spiritum Sanctum, in Angelicarum ſuprema Thronos, in infima Angelos appellari monebamus.

Tribus rebus homo fit bonus ex Ariſt. l. 7. Polit. c. 13.

Triplex Hierarchiæ munus.

Dionyſii tractatus commodè colligitur.

HIERARCHIÆ DIVISIONI PRÆMITTITVR *aliquorum, hac in materia perturbationem inferentium terminorum, breuis & neceſſaria explicatio.*

CAPVT VII.

VBICVNQVE facilis prolapſus eſt, cautio & diligentia requiritur. Id ſtudioſè obſeruant Theologi in myſterijs SS. Trinitatis & Incarnationis: in Elenchis Philoſophi. Neque deſunt in ea quam manibus verſamus materia, cautes & ſaxa ad quæ allidamus. Illa, audacter dico, ſi vitaſſent aduerſarij, næ verum legitimumque portum felicius attigiſſent.

Hierarchia & Eccleſia ſint-ne vnum & idem, ex hoc ipſo libro, modò perdiſces. Eſſe in Hierarchia, & de Hierarchia non differre: Hierarchæ nomen ſoli Pontifici vt cauſæ primariæ relinquendum eſſe; Hierarchicam actionem eam dici maximè quæ ab Epiſcopo ſolo, ſecundo loco eam quæ ab inferioribus eius auctoritate fiat, ex libro primo non eſt repetendum. In quo & ea quæ aduerſus Theologum Hallier diſputauimus de vocabulis Propriè, Impropriè, Perfectè, Imperfectè, repetes Lector, & memineris etiam Propriè aliquid eſſe tale, quod ſit tantùm Imperfectè tale, quæ eſt analogorum natura. Eſt enim vermis & muſca ens tam

Quædam ante l. 1. explicata.

propriè quàm homo, sed non tam perfectè; & prima tonsura solùm initiatus, propriè clericus est, non minus quàm Sacerdos, sed minus perfectè.

Actus & aptitudo diuersa. Aurel. in vind. p. 20.

De actu & aptitudine *argutatio puerilis ex minutiarum scholarium puluere* bona Aurelij venia huc inferetur, vt recordemur aliquid esse actu simpliciter tale, aliquid tantùm potentia. Et hanc potentiam duplicem esse, remotam, & proximam. In remota intercedere adhuc nonnunquam impedimentum aliunde tollendum: aliquando nullum quidem superesse, verum longè adhuc positas eas dispositiones quæ formam aut præcedere, aut comitari consueuerunt: & tunc quasi negatiuè dispositum est subiectum. In proxima verò nullum vnquam reperiri obstaculum, sed positiuè dispositum esse subiectum ad id suscipiendum quod immittitur. Exemplum pono in re nostra. Qui matrimonij iugum adhuc cum vxore trahit, is non censetur esse in potentia ad Ecclesiasticos ordines & honores. Qui verò vxorem composuit felicem, in ea potentia videtur esse, quæ tamen alijs obicibus retardatur. Primam ergo tonsuram accipiat; iam omnia seculi remouerit impediméta, sed tamen in remota adhuc constitutus erit potentia, & tantùm negatiuè dispositus; quia vt nihil habebit quo prohibeatur, sic nihil quo proximè perfectionem attingat. Itaque ad Lectorum, Acolythorum, Subdiaconorum gradus conscendat; nonne positiuè partem aliquam ordinis Hierarchici exercebit, magis magisque idoneus ad superiores capessendos? Erit igitur in Diaconatu proximè ad Sacerdotium dispositus: actu Sacerdos cum erit, tum omnis potentia & aptitudo cessabit.

Potentia & Potestas.

Hinc & intelligis aliud esse Potestatem, aliud Potentiam. Si quidem in ijs qui sunt in actu constituti Potestas reperitur, non Potentia. Nam ordo definitur Sacramentum quo spiritalis potestas datur ordinatis, & officium. Semper igitur cum ordine coniuncta est, & vim efficiendi dicit, seu virtutem effectiuam. Non tamen requirit actualem effectum, aut aliquem subditum in quem vim illam exerceat, modo materiam habeat subiectam.

Officium distinctum à potestate.

Officium autem seu munus, ab ea distinguitur, vt quod superadijciat requisita omnia, vt ea virtus in actionem prorumpat: vnde ab *efficiendo* appellari volunt, quasi *efficium*. Differre autem à Potestate vel hinc animaduertes, quod Sacerdos ab officio sui ordinis suspendi potest, eoque priuari; cui tamen potestas salua permaneat. Et in iure, Diaconus *qui est in dignitate, hoc est officio quolibet Ecclesiastico*, ab eo distinguitur qui est solùm Diaconus. Hic ergo potestatem habet, ille præterea officium. Quare diligenter obseruabis aliud esse habere virtutem, seu potestatem illuminandi & purgandi; aliud officium habere. Est enim in altero primus tantùm actus, in altero quasi secundus: vel si philosophari mauis, Potestas est vt calefactiuum iam connotans mobile suum in quod agat.

c. Præcipimus. Dist. 93.

Iurisdictio.

Iurisdictio verò plus aliquid dicit. Non enim omne officium coniunctam habet Iurisdictionem, sed omnis Iurisdictio officium, & potestatem. Ea & subditos requirit; & imperat, cogitque, seu ius priuatum dicat per iudicium, præceptum, & priuilegium; seu publicum per leges toti communitati propositas ad obseruandum. Et Iudex quidem priuata litigia sic dirimit, vt non tantùm declaret, quid quisque iuris habeat, quod potest arbiter, aut quilibet Iurisperitus, sine vlla auctoritate publica: sed etiam obliget subditum & compellat vt suæ sententiæ acquiescat, nisi forte ad superiorem appellet.

Auctoritas

Auctoritas autem duplex est, altera cum imperio & Iurisdictione coniuncta: vt in Principe ciuitatis qui ius publicum facit, & leges scribit, in quo suprema in omnes auctoritas residet. Altera non ex Iurisdictione, sed ex quadam excellentia profecta, qualis virorum grauium & sapientium; quorum responsa pro oraculis, facta pro exemplis sic habemus, vt ea tamen nullam parendi necessitatem inducant. Sic in Senatu Romano sententiæ auctor dicebatur, in cuius opinionem Senatusconsultum scribebatur. Sic in diuinis sine imperio ex solo originis ordine Patri auctoritatem dat S. Epiphanius, eumque Filij & Spiritus Sancti principium & auctorem appellat Hugo Victorinus. Cui quidem auctoritati non obedientia, sed obseruantia defertur: quam deberi pronunciat D. Thomas etiam *ijs quibus non sumus subiecti*, idque *ratione sublimioris gradus*, quod *morale debitum est*. *Auctoritas duplex.* Hugo in ep. ad Rom. q. 281. D. Th. 2. 2. q. 102. a. 2. ad 2.

Ad hoc autem vt aliquis in ordine sacro, vel auctoritate sacra constitutus censeatur, necessarium est vt illa ordinatio, & destinatio fiat auctoritate Ecclesiæ ab Episcopo seu mediatè, seu immediatè. Nam Episcopus solus, vt Princeps, dicitur ordinare Ecclesiam, ad quam ne accessus quidem per Baptismum datur, nisi Episcopi auctoritate. Itaque qui seipsum destinat ad officia Ecclesiastica, non ideo in ordine sacro esse dicendus est. Quemadmodum vt quis in ciuitatem censeatur adscriptus, nuda eius voluntas non sufficit, sed ad Reip. aut Principis consensum recurrendum est, per quem Principi coniungatur, vt eius quem appetit ordinis principio. Atque hic consensus plus etiam necessarius est, quàm illius qui seipsum applicat & exhibet voluntas, cum baptizantis, non etiam baptizati requiratur intentio: & si qui puer infans ad sacros ordines admitteretur ab Episcopo, idque per canones liceret, verè ordinatus diceretur, quia eum sibi Princeps non repugnantem adiunxisset. *Auctoritas sacra deriuatur ab Hierarcha.*

Potestas denique ordinis, à Iurisdictionis potestate plurimùm distat; tum obiecto, altera enim corpus Christi morale, altera physicum tractat: tum agendi modo, cum altera cogat, & terreat, altera nullum gerat imperium: tum denique subiecto, cum nemo non videat ordine in aliquem collato, non statim totam eam conferri iurisdictionem, quæ cum illo coniungi possit. Atque hoc quod vltro concedimus & profitemur, illud pene vnum est quod totis viribus aduersarij contendunt aduersus Religiosos: ne qui eis Diaconatus, aut Sacerdotij ordinem confert Episcopus, eadem manu & opera iurisdictionem tradere dicatur. Id enim si fieret, nihil superesset Aurelio & Hallier quo Religiosos, saltem ordinatos, Hierarchiæ Ecclesiasticæ finibus pellerent. Iurisdictionem etiam sine ordine in Episcopis nondum consecratis, in Parochis nondum ordinatis, quotidie videmus, vt putidæ diligentiæ sit plura in eam rem argumenta conquirere. *Potestas iurisdictionis & ordinis.*

IVRISDICTIONIS POTESTATEM AB ORDINE separari posse aduersus Petrum Aurelium demonstratur.

CAPVT VIII.

Aurelij sententia proponitur in vind. p. 184. & seq.

ANIMO tamen meo temperare non possum, quin Aurelianam hoc loco amplificationem paucis perstringam; quæ commodissimè incipit ab illis verbis *Næ tu nugator es, & nugas tuas malè venditas*. In ea potestatem Ordinis, & potestatem Iurisdictionis diuidere, ait esse *diuisionem & dilacerationem Episcopalis dignitatis, quam diuidere nefas est, & eius naturæ repugnat*, adeo quidem vt eas partes *discindere, nihil aliud sit quam violare naturam à Christo conditam, & in ipsomet quodam modo Ecclesiæ capite proprium schisma conflare*. Grandia verba, si quid sit schisma nosset Grammaticus: si Theologis non liceret animo & cogitatione res arctius inter se coniunctas separare, cum singularum naturam & vires seorsim considerant: si naturam à Christo conditam potius violarent in scholis Doctores, quàm qui diuisionem illam reapse faciunt, aut suscipiunt in communi vita & agendi ratione. Quos enim tot conuicijs impetit, Theologos Scholasticos, hoc est, innocenter disputantes, an Illustrissimos viros, cum illa potestatis vtriusque diuisione in Ecclesia degentes?

Contumelia Aurelij in quosdam Hierarchas.

Sed quàm contumeliosus est in Eminentissimam potestatem, cum Episcopos Iurisdictione, non Ordine præditos, cum embryone comparat, & primis tabulæ lineamentis? Quales igitur erunt Episcopi, Ordine quidem Episcopali, sed non amplius Iurisdictione insignes? Cadauera puto Episcoporum, vt qui altera sui parte mortui sint. Erunt igitur modò, absit verbo inuidia, Eminentissimi penè omnes, quotquot Gallia veneratur Cardinales, Episcoporum vel cadauera vel embryones. Sic Illustrissimus Andreas Fremiotus Archiepiscopi Bituricensis, & Illustrissimus Ioannes Petrus Camus librorum copia, & ingenij fœcunditate notissimus Bellicensis Episcopi erunt cadauera: vt alij quidam Episcopatus titulo & Iurisdictione nobiles, iustissimis de causis nondum Hierarchico vnguine delibuti, dicendi erunt Episcoporum embryones. O virum impotentis maledicentiæ! ô cœcam conuiciandi libidinem, cui nihil sanctum, nihil sacrum est, ne ipsa quidem & regni & Ecclesiæ capita, seculi nostri decora, ingenij, doctrinæ sapientiæ apices, quos in cadauera & embryones deformat imprudentissimus calumniator.

Iisdem peccati conscientiam obijcit.

Quid de ea dicam indignitate, quod sus mineruam docere audet, & ijs qui certas ob causas Episcopalem Iurisdictionem conseruant, ordinem differunt, violati iuris diuini, & contractæ apud Deum culpæ conscientiam inijcit, & ipsis & cæteris Doctoribus sapientior, qui vel eos pœnitentiæ Sacramento expiant, vel domi forisque assiduè cum eis versantur? Adeo cœcus est in hoc homine lædendorum Iesuitarum ardor, vt in quoslibet alios per eorum nomen bacchari se posse arbitretur!

Falsò citat D. Leon. p. 189.

Post illa non queror huius postremi dicti falsò prolatos ad marginem testes duos, S. Leonem, & Concilium Aurelianense. Ille namque iuris diuini, aut peccati mortiferi hac in materia, nullo penitus modo meminit. Epistola siquidem

siquidem citata 84. *c. 6.* iubet hoc solùm, vt post electum Cleri plebisque consensu Episcopum, Metropolitani *auctoritas nihil moræ aut difficultatis afferat*: vtque *iustæ electiones nullis dilationibus fatigentur*. Concilium autem Aurelianense 4.c.5. si propriè loqui volumus non de Electi consecrationis tempore, sed de loco agit, *vt Episcopus in sua Ecclesia, aut si necessitas temporis hoc implere non patitur, certè intra Prouinciam ordinetur*. Illud, *subitò* interpretatur Grammaticus, ius diuinum, & nisi fiat, *crimen*, adeoque perpetuum damnationis statum. Et quoniam in detegendis citationum imposturis necessitate orationis versamur, paulò post, vt probet *culpa apud Deum non vacare, qui consecrationem sine necessitate quocunque tempore distulerit, licet hoc indultum sit Ecclesiæ disciplina relaxata*. Profert in primis Concilij Laodiceni Canonem 12. in quo huius rei ne per vmbram quidem fit mentio: cauetur solum, vt *Episcopi Metropolitanorum iudicio in magistratu constituantur diu examinati*. Deinde Concilij Nicæni primi *Canonem* 4. quo iubetur Episcopus à tribus Ordinari cum Metropolitani consensu. 3. Eiusdem Nicæni *Can.6.* in quo qui absque Metropolitani sententia factus fuerit Episcopus, vitio creatum Synodus magna definit. De maturanda autem consecratione, de relaxando temporis interuallo, de iure diuino, de culpa apud Deum, ne apex quidem tenuissimus: vt iam Theologum Aurelium pudere debeat, hæc suggessisse Grammatico, & vtrumque nostris oculis illudere conari.

Et Concil. Aurel. 4. c. 5.

Et Concil. Laodic. p. 191.

Et Nicæn. 1. duplici canone.

Sed in hac tota disputatione ne mediocrem quidem Theologum se exhibet, maximè cum hanc esse vtriusque potestatis naturam asserit, vt seiungi non possint. Nam quæ sunt natura coniuncta, sola cogitatione separantur, reipsa nunquam, vtriusque rei singulariter spectatæ seruata essentia: quod tamen in duplici hac potestate fieri modò, & ab antiquo factum fuisse cernimus. Apostolos enim sine plebe Episcopos, sequente libro videbimus. *Episcopum vacantem, qui in sedem vacantem irruat* legimus in Concilio Antiocheno; & S. Gregorium Nazianzenum in agro paterno post dimissum Constantinopoleos & Sazymorum Episcopatum consenescentem, Græca nobis tradit historia. Omitto dicere de vagabundis quibusdam, & *ignotis Episcopis* qui in Rauennate Concilio reprobantur, & *de Episcopis vagantibus qui parochias non habent*; quorum consecratio licet ignota, non tamen à Concilio Vernensi censetur esse irrita. Superiora mihi sufficiunt exempla, vt probem iam olim factum etiam à sanctis viris, quod sine piaculo fieri posse negat Petrus Aurelius, vt quis Episcopatus Ordinem & characterem gerat, qui tamen Iurisdictione careat. Quod & Innocentius III. doctissimus Pontifex apertè profitetur, *cum quis* (inquiens) *Episcopali præditus dignitate, nullius tamen Ecclesiæ possit esse Episcopus: quemadmodum de illo contingit, qui oneri Pontificali renunciat, non honori*. Neque desunt quibus fieri posse videatur, vt Pontificis Romani auctoritate Episcopus aliquis sine Diœcesi, sine titulo consecretur. Nam si Episcopalis Iurisdictio reperiri potest sine Ordine, cur non & Ordo sine Iurisdictione? Atque id reipsa factum à Constantino Papa in Vrsmari consecratione, solerter admonet Andreas Sauslayus in opere nunquam satis laudando.

Falsò vtrãque potestatem seiungi posse negat.

Ἐπίσκοπος σχολάζων ἐπὶ σχολάζουσαν ἐκκλησίαν ἑαυτὸν ἐπιρρίψας

Conc. Ant. 1. can. 16.

Con. Rau. 2. rubr. 24.

Con. Vern. can. 13.

C. Inter corporalia. de translati Episc.

Hostiens. & Abbas in c. cit.

Saussay. in Martyr. Gallic. ad 18. April.

Quæ cum sole clariora sint, & superfluè tot paginis, tanquam plaustris quibusdam, aduehantur conuicia, & exaggerationes plena manu spargendæ in homines doctrina sapientiaque præstantes, qui vel Episcopali Iurisdi-

Error Petri Aurelij de ordine Episcopali sine

Iurisdictione. ctione prædìti sunt sine ordine, vel ordinem cum exuere non possint, Iurisdictionem tamen abdicarunt: si quid probabilius scribere volebat Aurelius, non debuit negare naturam posse diuidi, sed perfectionem vtriusque status. Fateor enim potestatem Iurisdictionis non benè incomitatam procedere, & ab Ordinis potestate, non nisi repugnantem diuelli: sed diuelli tamen & solitariam consistere. Quid est autem quod noster idem Aurelius nouitia opinione, & omnium Christianorum vsui repugnante, docet in Episcopo semel consecrato, si iurisdictione cedat, Ordinis potestatem *non magis agnosci ab Ecclesia, quam si reuera nulla esset; sed omnem eius memoriam rationemque ita abijcere, quasi nunquam fuisset?* Viderit Eminentissimus Cardinalis Richelius, quem honoris causa nomino, sit-ne concessurus Aurelio, si sacrum fecerit, illud non magis agnosci ab Ecclesia, quàm si reuera nullum faceret. Viderit Illustrissimus Bellicensis olim Episcopus, an & cur, Aurelij iudicio, *abiectus sit ex Ecclesiæ memoria quasi nunquam fuisset.* Quid? conferre adhuc Ordines, chrisma conficere, sacrare altaria non possunt? Vt omittam quod verè, licet ridicula contradictione, alibi probat idem Aurelius, in ijs superesse Iurisdictionis aliquid, quia possunt in Concilijs sedere. Hoc-ne est sacræ potestatis iura defendere? Hoc Ordinem Hierarchicum ab Iesuitarum, siue Loëmelij iniurijs tutum præstare? Tanti erat satiricam amplificationem paginis sexdecim stringere in Iesuitas, vt Ecclesiæ capita simul attereres? vt ad singula verba contumeliosissimè peccares? vt ne limbo quidem & margini grandis tui voluminis parceres, quin & ignorantiam tuam, & imposturas palam omnibus ostentares? Sed his abstineo; Aurelius fieri nolo.

Aurel. p. 193.

HIERARCHIÆ DIVISIO VT FACultatis in partes obiecti.

CAPVT IX.

Hierarchiæ diuisio ex Dionys. c. 5 Eccles. S Max. in eum locũ.

FREQVENTISSIMA est apud S. Dionysium Hierarchiæ diuisio tres in partes, in diuina mysteria, seu sacra; in eos qui illa tenent, enunciantque alijs; in eos qui ab illis initiantur. Siue vt breuiùs S. Maximus scholiastes, in sacram scientiam, & magistros, & discipulos. Qua in partitione tria mihi occurrunt obseruatione digna.

Hierarchias creatas complectitur.

I. Communem esse Hierarchijs creatis, tum Angelorum, tum hominum. Sic expressè S. Dionysius. *Est quidem Hierarchia omnis, omnis ratio sacrorum quæ subiecta sunt, vniuersaque sacrorum huius vel illius Hierarchiæ summa.* Angelicæ videlicet, vel humanæ. Et statim, *Qui Hierarchiam dixit, omnium simul sacrorum dixit dispositionem.* Non debuit addere interpres *sacrorum ordinum*, cum à Græco ea vox absit. Neque enim tantùm ordinum & graduum: sed prætereà eorum omnium, quæ ad Hierarchiæ scientiam pertinent summa est, & complexio.

Ἁπάντων ἁμᾶ συλλήβδην τῶν τῆς ἱερῶν διακόσμησιν. c. 1. Eccles.

Est diuisio vt scientiæ in obiecta. Scopus libri S. Dio. de Eccles.

II. Esse diuisionem hanc quasi scientiæ & facultatis in obiecta sua. Quod & ex S. Dionysio habemus, cum ait Hierarcham esse diuinum quendam hominem, omni sacra scientia præditum. Et verò si libri Dionysiaci methodus, & finis attentius inuestigatur, id tantùm agere in eo deprehendetur, vt explicet,

explicet mysteria Baptismi, Synaxeos, Chrismatis; Ministrorum sacrorum, ipsiusque Hierarchæ consecrationem: & ordines Initiandorum, præcipueque Monachorum, cum ritibus qui Mortuis impenduntur. Hæc omnia docet Hierarcham, vt Hippocrates & Galenus medicum, Codex Iustinianæus Iurisconsultum: facturus eum tandem in Hierarchiæ scientia Doctorem, qui illa perfectè animo comprehensa habebit.

Defenditur Loëmelius aduersus Aurelij calumniam. p. 452.

III. Istud ipsum de Hierarchiæ vt facultatis in obiecti partes diuisione ab Aurelio Theologo fuisse animaduersum: sed malè ab Aurelio Grammatico reprehendi Loëmelium, quasi voluerit eam esse diuisionem totius in partes, & è Mysterijs ordinem vnum, non minus quàm è tradentibus percipientibusque, confecerit. Quod inauditum, & vel cogitatu absurdum cum esse videat Aurelius; affingere non debuit Loëmelio, si calumniæ notam volebat effugere. Nihil enim dicit aliud Loëmelius, quàm *à Dionysio c. 5. Ecclesiasticam Hierarchiam trifariam diuidi, in sacra quæ à Pontificibus exercentur, in ministros, in eos qui initiantur.* Deinde addit *Tertiam Hierarchiam*, nempe initiandorum, *in tres ordines diuidi.* Non quod tres in priori distributione voluerit esse Hierarchias, sed quod ab huius controuersiæ tractatoribus nonnullis, pars illa Hierarchiæ quæ tantùm patitur & recipit actus Hierarchicos, tertia Hierarchia, seu Hierarchia Hierarchizata appelletur. Ex quo conficere vult efficaciter, extremum saltem hunc patientium gradum, qui est in Hierarchia, Monachis non esse denegandum.

HIERARCHIÆ DIVISIO VT GENERIS IN species, quarum prior auctoritate probatur.

CAPVT X.

Hierarchia latè sumpta est Ecclesia.

HINC Euangelicam Hierarchiam spectare incipio, vt totum aliquod suis partibus adornandum. Itaque capacissimam eius significationem distribuo in Hierarchiam latè, & Hierarchiam strictius sumptam: illâ Christianos omnes, hâc selectos ex ijs aliquos contineri volo: illam cum Ecclesia confusam; hanc in Ecclesia separatam facio: ad illam Laïcos etiam omnes; ad hanc sacros tantùm homines reduco. Hanc agnoscit Aurelius qui pro ea tantopere sudat. Sed in illa contumelijs & cachinnis excipienda, conuellenda, è rebus humanis eijcienda thrasonicè atque athleticè se se ostentat, & verborum phaleris pugnat, vacuus à rationibus. Summa est,

Hanc diuisionem deridet & reprehendit Aurelius. in vind. p. 433. & seq.

Commentum esse inauditum, & absurdam opinionem nouitiam, qua tota fidelium vniuersitas in Hierarchiam Ecclesiæ contruditur. Neminem ante Iesuiticos Doctores cogitasse, idem esse Ecclesiam & Hierarchiam, in Ecclesia & in Hierarchia versari: & quicunque Hierarchizantur, eos Hierarchiam ipsam possidere: quia scilicet aliter nulla ratio superest, qua simplices Religiosi ad eam euehantur. Innumera deinceps ingerit & infarcit nullo ordine, sine delectu: vt conficiat eos qui Hierarchizantur, ad Hierarchiam reuocari non debere. Duo igitur reprehendit, & Hierarchiam sumptam pro Ecclesia, & gradum Hierarchizatorum in Hierarchia collocatum. Quibus sine hac vanissimæ eloquentiæ pompa satisfacio,

ducto ab diuisione initio, & ab ijs quæ controuersiam hanc proximè contingunt. Nam Franciscum Hallier Theologum, Aurelio nihil minus quàm Theologo oppono, vt impleatur quod in Isaia Deus comminatus est, *Et concurrere faciam Ægyptios aduersus Ægyptios; & pugnabit vir contra fratrem suum, & vir contra amicum suum.*

Isa. c. 19.

Diuisionem nostram agnoscit Hallier. in vind. p. 377. & seq.

Diuidit ergo nobiscum Hallier Ecclesiasticæ Hierarchiæ acceptionem, in latam seu generalem; & strictam magisque propriam. Illam vocat *collectionem & ordinationem personarum quarumcumque, tam agentium quàm patientium: tam superiorum quàm inferiorum*: vt omnes illæ personæ sint membra & partes Hierarchiæ. Hæc collectio, ni fallor, ipsa est Ecclesia. Ecclesiam igitur & Hierarchiam idem esse aliquo sensu, quo & nos, Doctor agnoscit. Hoc est quod subsannat Aurelius. Eam collectionem probat Hallier ex S. Dionysio, D. Thoma. Concil. Tridentino, Gregorio Nazianzeno, cum dicat Aurelius *antequam Iesuitici Doctores erupissent*, auditum illud & cogitatum non fuisse. Pergit dicere, eandem diuidi à Gersone Cancellario in Hierarchizantem & Hierarchizatam. Hoc negat Aurelius. Addit eam diuisionem à Parisiensibus Theologis admitti in censura libri Nicolaï Smithæi, quam Aurelius *Iesuiticā* appellat, *à Iesuitis sodalibus hoc tempore fabricatam*. Sacrum Principatum à S. Th. in Principem & multitudinem diuisum, hanc ipsam esse Hierarchiam asserit Hallier: Aurelius illud *commentum à D. Thoma satis superque damnatum*, ait, *cum supposuit Hierarchiam nihil aliud esse, quàm sacrum Principatum.* Iudica, Lector, vter acutiùs viderit rationem & naturam Principatus. Ad istud comprobandum affert Hallier S. Dionysij locum ex c. 3. cœl. *Hierarchiæ ordo hoc postulat, vt alij purgentur, alij purgent*, &c. Quo eodem antea vsus fuerat Loëmelius, vt idem institutum probaret. Aurelius & eius testimonij leuitatem deridet; & turpiter deprauatum ab Loëmelio locum queritur, quia is scripsit *Ad Hierarchiæ rationem pertinere non solum purgare, sed etiam purgari*, &c. Quod quantùm aut à veritate, aut à Magistri mente abludat, fateor me perspicere non posse. Alio quoque ad idem conficiendum S. Dionysij loco vtuntur Loëmelius & Hallier ex *c. 6. Eccles.* vbi tres ordines Hierarchizatorum distinguntur Purgati, Illuminati, Perfecti. Hos ordines agnoscere cogitur Aurelius, & tamen *sine mente, sine iudicio afferri* dicit ad probandum, Hierarchizatos esse de Hierarchia: quod efficere voluit Loëmelius, etsi minus propriè sit loquutus. Corrigat ergo suam Grammaticam Aurelius, ad Theologi Hallier *dioptram*, si res supra se positas ardet attingere: dum ego ex alijs idem auctoribus comprobo, Hierarchiæ significationem cum Ecclesia coniunctam, non esse *ab Iesuitis hoc tempore fabricatam.*

Doctrina Hallier Aurelij doctrinæ opposita.

Aurel. p. 455.

Aurel. p. 449.

Idem p. 454.

Ridicula Ecclesiæ militantis interpretatio.

Postquam Anglicanæ controuersiæ turbo Theologiam nostram commouere incœpit, post Anglicanorũ librorum censuram in vulgus emissam, audita apud Rothomagenses nostros Parochi cuiusdam in concione vox est, gloriantis *Decretum tandem esse, non fore amplius Iesuitas de Ecclesia militante.* Confudit hic sine dubio Ecclesiam cum Hierarchia, & à militante in patientem ab Aurelio transferendos Iesuitas esse præuidit. At fortasse nesciuit, etiam patientium ordines in illa qualicunque Hierarchia, esse ab Theologo Hallier recensendos: fuisse demum hactenus in Hierarchia agnouit, sed recente decreto omnes orbis vniuersi Iesuitas ab illa Ecclesia iussos exulare. Hic vir adeo peritus Hierarchiæ *Iesuita sodalis* non fuit, vt opinor, & tamen Ecclesiæ

vocem

vocem pro Hierarchia vsurpauit. Pluribus ante annis quàm hæc dissidia exorirentur, in publicam lucem prodiit, dignus parente Sorbona partus, Maucleri opus ingens de Monarchia, multiiugæ lectionis liber, index animi candidissimi, &c, vt *Parisinum* auctorem decuit, fidei Catholicæ; & Romanæ Cathedræ studiosissimi; cui consentiunt subscribuntque Doctores Sorbonici octo, virtute omnes & doctrina insignes. Illorum ergo suffragio, non minùs quàm scriptoris ipsius Maucleri sensu, Hierarchiam pro Ecclesia accipere discet Aurelius, cum audiet fidelium diuersas conditiones, Hierarchiæ Angelicæ ordinibus respondere: quod ex Mauclero infra monstrabitur: imo in clarissima D. Bonauenturæ Hierarchiam Ecclesiasticam cum Cœlesti conferentis doctrina. Idem quoque, licet paulùm obscurius, indicat Thomas VValdensis, cum Ecclesiæ dispositionem spectandam esse ait *ad modum Cælestis Hierarchiæ, vbi quantò est altior gradus beatitudinis, tantò pauciores in illo gradu locantur. Sic conformiter in Ecclesia militante, in inferiori gradu perfectionis plurimi sunt, in superiore pauciores, & adhuc in superiori pauciores; quousque perueniatur ad summum gradum perfectionis, qui retinet vnum tantùm, scilicet Christum.* Hic Ecclesiæ vt vides Hierarchiam, cum cœli Hierarchia comparat, & in illa gradus distinguit, qui fideles omnes comprehendunt. Neque dictum illud ad tres Ecclesiasticos ordines referendum putabit, qui recolet ab S. Hieronymo scriptum, Diaconos suorum raritate abusos, contra Presbyterorum multitudinem insolescere. Qui licet effectus modò non vigeat, causa tamen & paucitas Diaconorum adhuc in Ecclesia paret, nemine Diaconatum suscipiente alio consilio, quàm vt illum prætereuectus, statim ad Presbyteratum ascẽdat. Eandem præterea opinionem, Origenis, vnde illam hausit VValdensis, testimonio comprobare possem, nisi se prætermitti S. Dionysius ægrè ferret.

Maucleri opus de Monarchia. — 1. P. l. 5. c. 5. — Thomas Wald. l. 3. doctr. fid. a. 2. c. 37. — Ori. hom. 21. in Nu.

Nam cum cœlestes Hierarchias descripserit, Michaël Syngelus eius Panegyristes, & vitæ scriptor, eum dicit *tres clarissimorum cœlestium ordinum Ecclesias* esse speculatum. Ecclesiæ igitur & Hierarchiæ nomen pro eodem habet. Idem significare videtur & apud Paulum *Ecclesia primitiuorum, qui conscripti sunt in cælis.* Nam verè primogeniti nostri Angeli sunt, Dei beneficio & Christi gratia prius donati, quàm essent in terris homines eius capaces. Quare illos Andreas Cæsariensis *primarios Trinitatis seruos, & administros* appellat. Quod igitur iam olim ante natos Iesuitas Michaël Syngelus, quod Thomas VValdensis, quod S. ipse Bonauentura, quod Origenes, quod S. Dionysius, quod Apostolus Paulus, aut enunciarunt apertè, aut obscurius indicarunt; quo illud iure Petrus Aurelius *Iesuiticum, à Iesuitis hoc tempore fabricatum* criminatur?

Καὶ τὰς τριττὰς τῶν ὑπερκοσμίων λαμπροτάτων ταγμάτων Ἐκκλησίας ἐπιθεωρήσας, &c. — Mich. Syn. in vita S. Dionys. — Hebr. c. 12. — Andr. Cæsar. in c. 1. Apoc.

EADEM HIERARCHIÆ PRO ECCLESIA significatio rationibus confirmatur.

CAPVT XI.

A DEFINITIONE nodi istius, non sanè difficilis, petenda est solutio: nam si Ecclesiæ non conuenit tradita superius à nobis Hierarchiæ definitio, vicit Aurelius.

Hierarchiæ genus est *Ordo sacer, scientia, & actio.* Sacros autem esse fideles

Hierarchia

definitio Ecclesiæ conuenit. 1. Petr. 2. Apoc. c. 5. 20. Guil. Pari. l. de sacra. in Gener. c. 2.

omnes, Christi sanguine tinctos, is tantùm negauerit qui Baptismi Sacramentum, & Christianorum nomen ipsis eripuerit. Certè *genus electum, gentem sanctam, regale Sacerdotium* primus post Christum Pontifex appellat. Dilectus autem discipulus monere non cessat, nos per Christum factos esse *Regnum & Sacerdotes Dei & Christi*. Guillelmus verò Paris. postquam Ecclesiam cum ciuitate, templo, domo, exercitu Dei comparauit, sic tandem concludit. *Quicunque ad hanc perfectionem nobilem, quam diximus, Deo auctore adducti sunt, huiusmodi templi sunt Sacerdotes, sanctificati ad Dei cultum: huiusmodi ciuitatis ciues sunt associati ad iudicium, & ad iustitiam, ad viuendum secundùm leges & statuta Dei Regis: huius domus domestici & familiares sunt, serui que vernaculi, ac filij patris familias Dei.* Et inferius vbi de Baptismo, docet nos *ipsa gratia vngi ad sanctitatem, ad decorem, ad Sacerdotalem, ad regiam dignitatem.* In eo porro sacrorum hominum ordine scientiam esse *qua quid faciendum sit intelligant*, vt loquitur Hugo, & actionem, *qua quod intellexerint agendum, perficiant*, probari non debet.

Idem de sacram. Bapt. c. 1.

Christiani Christo similes per Baptismi characterem. Cyril. Alc. l. de recta fide ad Theod. Psal. 4. Cyril. Alc. l. 1. in Ioan. c. 8. Idem li. de recta fide ad Theod. Ansel. in c. 1 ad Ephe. Dionys. c. 4 Eccl. in contem. ait Christum, δι' ἡμᾶς ἀνθρωπεύσαντα ἁγιάζεσθαι. Damas. l. 3. de fide orthod. c. 22. Ioan. c. 1. Cyrill. in eum locũ. Ephes. c. 1. Rom. c. 6. Cyril. Alc. l. de recta fide cit.

In differentia video Christi imitationem, & Dei similitudinem, ea imitatione comparandam. Quid enim est character aliud, quàm signaculum similitudinis Christi? Non enim vt suis olim Iudæis Moses, sic Christus *alienum his qui baptizantur immittit spiritum seruiliter, & vt minister: sed vt Deus secundùm naturam cum summa potestate. Quia ex ipso, & per ipsum; per quem & diuinus nobis character imprimitur. Reformamur enim quodammodo ad imaginem diuinam, non corporalem sustinentes reformationem.* Quamobrem Psalmista dicit, *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* Videlicet *vnigenitus Dei Filius vultus Patris, incommutabilis illa imago, qui de se dicit; qui videt me, videt patrem, is in nobis signatus est. Nam conformes sibi nos faciens, & illuminationem sui Spiritûs, quasi diuinam imaginem in credentibus imprimens, Deos, Dei que filios per gratiam reddit.* Ipse est *quasi radix positus, & initium eorum qui ad nouitatem vitæ in spiritu reformantur.* Imo etiam quod ad Baptismum, & ad mentem meam propius accedit *caput & fons omnium bonorum Ecclesiæ*, vt loquitur S. Anselmus. Sic enim arbitror, eum cui, vt pote filio naturali, gratia habitualis necessaria non erat vt ipse sanctus esset; illam tantùm *accepisse gratiam, & sapientiam, & omnium bonorum cumulum, vt mundo fontis instar effunderet*, quod monuit S. Damascenus: adeoque tantum accepisse, & fortasse non amplius, quantum voluit effundere, vt *de plenitudine eius nos omnes accipiamus*, ex quo *quasi iugi fonte gratiarum donum scaturiens, in singulas animas, quæ dignæ sunt defluit.* Sic nimirum Pater dedit eum *caput supra omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius, & plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur*, dum per gratiam in omnes effusam completur & perficitur in ratione capitis, vt singuli & omnes hac eius habituali gratia præditi, sint eius integritas & *plenitudo.* Sic *quotquot in Christum baptizati sumus, Christum induimus*, quos sua sanctificat gratia, *suo inungit spiritu, quem ipsum quidem verbum ex Deo Patre, & ex sua natura nobis rescaturire facit.*

Mandatorũ diuinorum obseruatio. Dionys. c. 2. Eccles. D Th. 2. 2. q. 184. a. 3. Cyril. l. 9. in Ioan. c. 43.

Talem Dei similitudinem in Christianis omnibus quando considerabit Aurelius, non exiget, vt arbitror, ostendi sibi peculiarem mandatorum in Ecclesia obseruationem, in qua medium constituit S. Dionysius ad Hierarchiæ finem assequendum: in qua & perfectionem ponit D. Thomas, dicente S. Cyrillo *Perfectissimum fidei terminum & dilectionis Dei demonstrationem, esse Euangelicorum præceptorum obseruationem atque custodiam.* Vides ergo, Lector, nullam

nullam definitionis nostræ partem non quadrare in Ecclesiam, eamque appellari posse & debere Hierarchiam. Quod ipsum vlterius alia ratione demonstro.

IN HAC HIERARCHIA NON MALE *Laïcos collocari demonstratur.*

CAPVT XII.

ACTVM agam si solis Francisci Hallier, in cuius partes transiui, aduersus Aurelium vtar rationibus; quarum præcipuæ & nullis Rhetoricæ præstigijs eludendæ sunt hæ. Quod ex S. Dionysio Hierarchiæ ordo id postulet, vt alij purgentur, alij purgent: in Cœlesti Hierarchia tres sint Hierarchiæ, ratione passiuæ illuminationis potius quàm actiuæ: in vnaquaque tres ordines supremorum, mediorum, infimorum. Quod ex D. Thoma in nomine Principatûs duo intelligantur, Princeps & multitudo sub Principe: quemadmodum in Categoriæ serie non prædicabilia solùm, verùm etiam indiuidua, tanquam fundamenta reponuntur. Citat ad hæc *Dionysium toto libro Ecclesiasticæ Hierarchiæ, præsertim c.7.9. & 19.* Quod incautis librarijs cupio assignatum. Ecclesiastica enim S. Dionysij Hierarchia vltra septimum caput non protenditur; & extremo illo capite parum propriè gradus Hierarchicos distinguere dicitur. Ego quidem clarius hanc distinctionem lego in Cœlesti c.3.4.5.6.9.10.15. eoque postremo: in Ecclesiastica autem c.5. Accipias igitur, Lector, obsecro ab Hallier rationes, à me citatam Dionysij auctoritatem, quibus contra Aurelium, postremos gradus, & eos qui subijciuntur, esse in Hierarchia iunctis animis efficimus.

Rationes Doctoris Hallier pro nostra sententia. *in vind. p. 377. & 376.*

Hallier Dionysium male citat.

Deinde & à me rationum nubem iam hinc inde sparsarum collige; omnem ordinem necessariò tribus contineri: agere & pati Hierarchicum esse, in Hierarchia constitui gradus aliquos, non per id quod inferioribus communicant: agere etiam eos qui patiuntur: Principatum in Hierarchiæ gradibus omnibus non reperiri. Et id genus alia quæ priores libros tanquam stellulæ distingunt: & omni hæsitatione remota, vltimo Laïcorum gradui apud Aurelium adeo vili & abiecto, locum attribuunt in ea quam tractamus Hierarchia.

Aliæ rationes ex ante dictis colliguntur.

Vide & vtrum ratio hæc à priori vt murus aheneus, possit vllo Grammatices ariete concuti. Quicunque in Ecclesia auctoritate Hierarchica ad sacras aliquas actiones destinantur, ij omnes & singuli sunt partes Hierarchiæ propriè dictæ: fideles autem omnes, etiam Laïci, saltem per Baptismum publicâ Hierarchæ aut Christi, aut hominis potestate traditum, ad Sacramentorum participationem, & pias actiones consecrantur, quibus & finem Hierarchiæ adiuuant, & Christi corpori *plenitudinem* conciliant. Sunt igitur fideles omnes, etiam Laïci illi Aurelio contemptissimi, partes Hierarchiæ propriè dictæ. Nam si in generali definitione Hierarchiæ id posuit S. Dionysius, vt *pro rata & proportionaliter in Dei similitudinem ascendat*, nonne id per actiones Hierarchicas sibi inditas facit gradus iste postremus?

Christiani omnes destinantur per Hierarchiam ad sacras actiones.

Adde Dionysiacam scientiæ Hierarchicæ diuisionem in sacra, My-

stas, & initiatos. Cum enim res qualibet sacra; sit de eius obiecto; Mystæ, & initiati suo & ipsi, vt probatum est, modo sacri, ab ea non possunt excludi. Nonne autem Magister & discipuli partes scholæ sunt? Eos-ne tantùm Pythagoreos appellas qui tradunt, non etiam qui percipiunt Pythagoræ doctrinam? Potest-ne aut Magister esse, aut schola sine discipulis? Itaque seu naturam Hierarchiæ, seu diuisionem, seu S. Dionysij mentem & doctrinam spectes, verè & propriè Laïci, siue initiati; sunt de amplissima Hierarchia. *Propriè* addidi, vt Francisci nostri memoriam adiuuem; si forte illi excidit primi libri disputatio, Laïcos *impropriè in Hierarchia* non esse, sed imperfectè; neque *impropriam Hierarchiæ acceptionem esse*, sed latam & imperfectam, *proùt plebem Laïcosque comprehendit.* Ita qui bene de Hierarchia & Ecclesia philosophari incœpit; cum oculos retorsit in Regulares, quibus eo dicto gratificari videbatur, *in veritate non stetit.* Sed hanc ipse gratiam alijs impendat: aliunde patrocinium Religiosi expectant, quàm ab eo qui ipsos solo Laïcorum nomine & gradu in Ecclesia dignatur. Reuocor ad Aurelium.

PETRI AVRELII RATIONES QVIBVS AMplam Hierarchiæ significationem improbat, confutantur.

CAPVT XIII.

1. obiectio de Principatu & Actione in Hierarchia p. 440.

1. Respons.

Dionys. c. 1. Eccles.

LEVIORA sunt Grammatici tela, quam vt Loëmelij, & Doctoris Hallier, quam modò propugnamus sententiam vulnerent. *Hierarchia*, inquit, *vim sonat & potestatem in alios exercendam.* Nam ab Hierarchia principatum & actionem si tollis, quid veræ Hierarchiæ relinquis? Primùm hoc si negem animi causa, cuius auctoritate probabis? Non certè S. Dionysij qui sic scribit, *Est Hierarchia nostra diciturque, ratio complectens sacra omnia quæ ad eam pertinent, Qui Hierarchiam dixit, omnium simul sacrorum dixit dispositionem.* Hic principatum & effectionem expressa non lego. Sed aliter satisfacio. De tota loqueris Hierarchia, & graduum omnium trium, quibus perficitur, collectione; an potius de gradibus singulis? In priore significato Potestatem habes vt plurimùm, Principatum, vim & actionem in subditos, Regnum si vis, & Imperium, & si quid est in rebus humanis augustius. In posteriore non video cur illum vbique Principatum, illam in subditos actionem anxiè desideres. Nam specta Hierarcham: is cum psallit, cum contemplatur, cum se ipse impertit Eucharistia, cum se omni priuatarum virtutum acquisitione ad imperandum exercet & comparat; nonne actiones facit Hierarchicas? Vide medium gradum; num is per passiuam receptionem in medio illo Hierarchiæ gradu constituitur, ideoque tertium Hierarchizat, quia Hierarchizatur à primo? Nam licet Hæreticus aut Turca verè baptizet, non tamen verè Hierarchizat. Quidni? quia ab Hierarcha non Hierarchizatur. Prius igitur est, vt in Angelis, sic in hominibus pati, quàm agere: atque istud in suo censu numerat tertius gradus, licet Principes & subditos non recenseat. Quæris quid agant qui initiantur? Plurima Dei auxilio, & hoc maximè, quod ad Purgationem suam cooperantur, obicem peccati tollendo, diuinam acceptando gratiam; quando

2. Resp.

In omni gradu Hierarchiæ non est principatus.

Tertius Hierarchiæ gradus agit.

qui

quæ creauit sine te, non iustificat te sine te. Nam vt peccatum nullum est, nisi vel communis, vel propriæ voluntatis monstrosa progenies; sic, vt oppositorum idem genus ostendamus, iustitia, vel communis, vel propriæ voluntatis partus sit oportet; vt eadem voluntas & iustum & peccatorem volentem faciat, certè non reluctantem. Suâ igitur actione, & cooperatione purgat aliquo modo se ipse peccator, etsi seipsum nō propriè illuminet, aut perficiat. Quod ab Apostolo principe distinctum sapienter intelligere possumus. *Pœnitentiam agite,* cooperamini actioni vos purganti: *& baptizetur vnusquisque vestrum,* ab alio accipiat illuminationem, & fidei signaculum: *& accipietis donum Spiritus Sancti:* perficiemini caritate quam à solo Deo accipietis sine vestra, quoad hoc cooperatione. Act. c. 2.

II. Si sunt, inquit, in Hierarchia constituendi non solum qui agunt, sed etiam qui patiuntur *Apertè sequitur Catechumenos in Ecclesiasticam Hierarchiam euehendos esse, atque adeo prius in Hierarchia, quàm in Ecclesia versari. Quod putidum, & insolens, & paradoxum est.* Debuerat acumen Grammatici peruidere qui Ecclesiam & Hierarchiam illam latam, idem esse velit, nemini locum in Hierarchia daturum, qui simul in Ecclesia non habeat sibi proprium. Catechumenis quem assignat? Nam cum omnis ciuitas nobilis, ait Guillelmus meus, omnis dignitas militaris, omnis hæreditas, omnis administratio, & omne officium, omnis honor, & omnis dignitas visibili signo tradatur, vt ea præditi ab alijs distinguantur; illa autem distinctio nunquam conuenientius fiat, quàm in ipsa separatione ab alijs, & aggregatione ad suos: certum est illud signum in solo imprimi Baptismo, cuius expertes Catechumeni nondum penitus ab infidelibus seiuncti, & ad sanctos aggregati sunt: nondum effecti vnum corpus cum fidelibus, vna ciuitas, quemadmodum ij sunt qui Sacramentis participant, præcipueque Synaxi, quique per ea principio suo, & Hierarchæ sunt coniuncti: Hæc enim vniusmodi mediorum coniunctio ad Hierarchicum ordinem pertinet, non simplex Hierarchicarum actionum influxus. Nisi forte dicturus es hæreticos, Gentiles, Iudæos cum audiunt docentem Hierarcham, aut cum pro eis preces ad Deum fundit, esse in Ecclesia: eodemque iure cum homines illustrantur ab Angelis, ad Hierarchiam Angelicam; cum Angeli perficiuntur à Deo, ad Hierarchiam diuinam euehi: denique cum à Religiosis docetur Aurelius, Religiosum fieri.

2. ob. de Catechumenis in Hierarchia. Pag. 449. *Catechumeni non sunt in Ecclesia.* Guil. Paris. l. de sacr. in gener. c. 1. *Coniunctio cum principio suo & Hierarcha.*

III. Arbitrari *quicunque Hierarchiæ effectuum participes fiunt, eos Hierarchiam ipsam possidere, non minoris stoliditatis est, quàm si dicas, idem esse diuinitatis effectus percipere, & diuinitatem possidere: idem esse subesse Principatui, & potiri Principatu.* Quod de diuinitatis participatione infers, si concessero, quomodo falsi conuinces? Certè Christus Dauidis dictum, *Ego dixi Dij estis*, ad eos refert *ad quos Dei sermo factus est: qui participando fiunt Dij*, ait S. Augustinus, *calefacti quodammodo igne salutari, Dij efficiuntur, lumina illuminata Dij sunt.* Et S. Dionysius diuinitatis cognitione nos ali, & Deos fieri, qui est Hierarchiæ finis, asseuerat. Sed hanc tibi remitto responsionem; habito in superiore, non fieri Angelum qui Angelicos, non Deum qui diuinos influxus percipiat, quia tota natura & specie differunt, vt olim admonuit D. Thomas: sed per dona gratiæ, ex quibus conflatur Hierarchia, illum qui ijs perficiatur, illuminetur, purgetur, in Hierarchiam euehi, quæ

3. ob. de receptione actuum Hierarchicorum. *1. Resp.* Ioan. c. 10. August. tr. 48. in Ioan. Dionys. c. 1. Eccles. *2. Resp.* D. Th. 1. p. q. 108. a. 8.

Coniugatorum. dotes, hac inferiores Religiosis. *Collocemus in basi Religionem pudicitiæ coniugalis*, quæ infimam Laïcorum partem complectitur. Atque ita Religio, Ecclesia, Hierarchia omnes Christianos vastissimo sinu comprehendit.

Hierarchiæ dispositio ad formam Angelicæ ex Maucl. l. 1. de Monarch. 1. P. l. 5. c. 1. & 3.

At pio & Religioso Doctori Mauclero placet totam Ecclesiasticam Hierarchiam, ad Angelicos ordines accommodare, hac serie quam breuiter colligo. *Princeps & Monarcha Angelorum omnium sub Deo S. Michaël de gremio Seraphici chori eductus est*; in Ecclesia autem militante *Princeps atque Pastor Monarchicus gregis Ecclesiastici Romanus Pontifex, de sinu purpurei Cardinalium cœtus constitui, creari-ue consueuit. Principi suo familiarius digniusque sociantur Hierarchiæ Primates Seraphim, Cherubim, Throni.* Vt apud nos summo Pontifici sacer Cardinalium chorus, quorum Episcopi Seraphinis, Presbyteri Cherubinis, Diaconi Thronis sunt simillimi. Inter Cherubinos Prophetæ quoque, & sancti Doctores non incongruè; inter Thronos Martyres fortissimi reponuntur. In secunda Hierarchia, si Iurisdictionem spectamus, Primates Dominationibus, Archiepiscopi Virtutibus, Episcopi Potestatibus comparantur. *Sin autem personarum sanctitatem, diuersasque eorum moris virtutes attendimus, Dominationibus similes dicimus pios sanctosque Dei Confessores*, id est, Religiosos; nam quæ in illorum descriptione auctor addit prolixius, ea vix alijs quàm Religiosis conueniunt. Virtutibus verò boni Antistites, Potestatibus denique pij Principes Laïci accommodantur. Tertiam Hierarchiam componunt Principatus, & ijs similes Abbates Monasteriorum, & Ecclesiastici minores Prælati, vt pote Diaconi, cathedralium Ecclesiarum Præpositi, Archidiaconi, alijsque dignitatibus Ecclesiasticis insigniti. Archangeli & ijs respondentes *Curati, qui respectu simplicium Sacerdotum Archipresbyteri dici possunt.* Angeli denique, & ijs pares simplices Presbyteri. Et hos quidē gradus facit dignitas: eosdem autem alijs concedit sanctitas: Principatuum similitudinem verbi Dei prædicatoribus, Archangelorum effigiem castissimis virginibus, Angelorum demum imaginem bonis pijsque secularibus. Ita Doctor, cuius caniciei Aurelius & Hallier debent assurgere; atque eo docente, vt veri discipuli, credere duo esse quæ homines in Hierarchia collocent, dignitatem, & sanctitatem. Religiosos in ea Martyribus esse proximos: non excludi ab ea Principes, Laïcos, Virgines. Dicet aliquis, hæc est tua doctrina? sic tu Hierarchiam disponis? Cui ego: latæ Hierarchiæ distributionem qui excogitant, illam Hierarchiam agnoscunt, quod potissimùm probatum volui; ordinem non malum contexunt; hoc Catone contenti si non sunt aduersarij, videant patienter eum quem paulò post adducemus.

HIERARCHIA STRICTE sumpta definitur.

CAPVT XV.

HVC-VSQVE ambulauimus in latitudine, in qua Religiosos commorari permittunt aduersarij. Sed quod permittunt, Hierarchiam Aurelius vocare formidat, ne vel *impropriè*, vt verbo Hallier vtamur, sint in Ecclesiæ Hierarchia Iesuitæ.

Nunc

Nunc preſſius loquendum, & anguſtius de Hierarchia, ex ſelecta, & rebus ſacris addicta fidelium parte compoſita: cuius legitimam definitionem, ſi probè intelligitur, agnoſco apud Hallier, *Ordinem ſacrarum in Eccleſia perſonarum, quibus ſacræ alicuius functionis ex officio exercendæ poteſtas conuenit*. Nam *ſacras perſonas* cum nominat, ſacrantis Hierarchæ recordor; cum *poteſtatem* exigit & *officium*, impoſitum à ſuperiore munus conſidero, cui deeſſe non debeat ſacra illa perſona: cum *ſacram functionem* non hanc aut illam, ſed vagè aliquam aſſignat pro obiecto; & finem ordinantis Hierarchæ, & mediorum, ſiue actionum ſacrarum multiplicem varietatem concipio. Verum quod adiungit *propriè tantum Clericos, nec omnes forſan, ſed ſolos qui iuriſdictione polleant, Hierarchicos eſſe, ſeu in Hierarchia propriè dicta* contineri: hoc eſt quod non intelligo; quodque notari à te peruelim. Lector, vt hos videas Doctores in ſola Iuriſdictionis Hierarchia verſari, ſolam verſare, & ad eam omnia, non ſine magna perturbatione reducere. *Hierarchia ſtricta definitio ex Hallier in vin. p. 379.*

Licet ergo mihi ſatis illa definitio faciat, meo tamen animo bene non fuerit, niſi S. Dionyſium conſuluero, & eius verbis ita pronunciauero. Hierarchia Euangelica ſtrictè ſumpta, quam Eccleſiaſticam vocamus, eſt *ordo ſacer, & ſcientia, & actio in Eccleſia, perſonarum peculiariter ſacrarum, per ſpecialem Chriſti imitationem ad diuinitatis ſimilitudinem adducens, & ad eam ſecundùm actus Hierarchicos ſibi inditos pro rata & proportionaliter aſcendens.* Nihil habet iſta peculiare definitio, niſi illud quo magis ad certas quaſdam perſonas, earumque actiones non omnibus per conſecrationem communes, adſtringitur; atque adeo ab illa fuſiori, & quaſi omnibus expoſita Hierarchia ſeiungitur. Itaque poſtulo *peculiarem conſecrationem*, ſiue deſtinationem, ab Hierarcha, aut eius auctoritate factam, quæ in Baptiſmo non percipitur. Volo *ſpecialem* Hierarchæ *Chriſti imitationem*, Apoſtolo ſe imitatorem Chriſti dicente; ſeque ipſum immediatè ad imitandum Chriſtianis vulgaribus exhibente: S. Dionyſio autem nihil crebrius admonente, quàm Hierarcham Deo ſimillimum, & Deum fieri debere: Hierarchiam quidem omnem in Ieſum, vnamquamque autem in ſuum Pontificem deſinere. Quod pro rata portione de conſecratis omnibus dicendum eſt. *Actus Hierarchicos pati* omnes dico, cum & ipſe Epiſcopus Epiſcoporum conſecrari debeat, & ſubditorum ſuorum exemplo proficere, orationibus adiuuari poſſit: cum Hierarcha quilibet *pro ſua natura, modo & ordine in diuinis myſterijs perficiatur, ac diuinitatem conſequatur*. Cum Angelus non alia de cauſa appelletur, quàm quòd, vt beati illi ſpiritus, *accepta ab alijs enunciet, eorumque interpretandi rationem, quantùm homini fas eſt, æmuletur*. Quod ſi Princeps Hierarchiæ ab excipiendis illis Hierarchiæ actionibus, non excluditur; quantò minus inferiores gradus, qui vim & poteſtatem Hierarchicè operandi non habent, niſi quam ab illo accipiunt? *Plenior definitio ex doctrina Dionyſii.* *Allatæ definitionis explicatio.* 1. Cor. 11. Philip. 3. Dionyſ. c. 1. 2. 5 Eccl. Idem c. 1. Eccleſ. Idem c. 12. cœl.

Sed erit fortaſſe, qui mecum ſic agat. Cum libri ſuperiores, tres tantùm in omni Hierarchia gradus, & illorum tertium eſſe ſubditos meroſque patientes monſtrauerint; cur modò tantùm ad agentes perſonas conſtringitur Hierarchia? cur excluduntur ſubditi? aut ſi abſque ſubditis perfecta ſtare poteſt Hierarchia, quo tandem abibit illa ſuperior pro patientium ordine diſputatio? Cui orationi ſic ſatisfacio. 1. Nunquam à nobis in Hierarchia diſtinctos qui tantùm agant, ab ijs qui tantùm patiantur: cum hoc ipſum confecerimus, omnes qui ad Hierarchiam pertinent agere, omnes pati, ſuo ſin- *Obiectio.* *Reſponſio.*

ducto ab diuisione initio, & ab ijs quæ controuersiam hanc proximè contingunt. Nam Franciscum Hallier Theologum, Aurelio nihil minus quàm Theologo oppono, vt impleatur quod in Isaia Deus comminatus est, *Et concurrere faciam Ægyptios aduersus Ægyptios; & pugnabit vir contra fratrem suum, & vir contra amicum suum.*

Isa. c. 19.

Diuisionem nostram agnoscit Hallier. in vind. p. 377. & seq.

Diuidit ergo nobiscum Hallier Ecclesiasticæ Hierarchiæ acceptionem, in latam seu generalem; & strictam magisque propriam. Illam vocat *collectionem & ordinationem personarum quarumcumque, tam agentium quàm patientium: tam superiorum quàm inferiorum*: vt omnes illæ personæ sint membra & partes Hierarchiæ. Hæc collectio, ni fallor, ipsa est Ecclesia. Ecclesiam igitur & Hierarchiam idem esse aliquo sensu, quo & nos, Doctor agnoscit. Hoc est quod subsannat Aurelius. Eam collectionem probat Hallier ex S. Dionysio, D. Thoma. Concil. Tridentino, Gregorio Nazianzeno, cum dicat Aurelius *antequam Iesuitici Doctores erupissent*, auditum illud & cogitatum non fuisse. Pergit dicere, eandem diuidi à Gersone Cancellario in Hierarchizantem & Hierarchizatam. Hoc negat Aurelius. Addit eam diuisionem à Parisiensibus Theologis admitti in censura libri Nicolaï Smithæi, quam Aurelius *Iesuiticā* appellat, *à Iesuitis sodalibus hoc tempore fabricatam.* Sacrum Principatum à S. Th. in Principem & multitudinem diuisum, hanc ipsam esse Hierarchiam asserit Hallier: Aurelius illud *commentum à D. Thoma satis superque damnatum*, ait, *cum supposuit Hierarchiam nihil aliud esse, quàm sacrum Principatum.* Iudica, Lector, vter acutiùs viderit rationem & naturam Principatus. Ad istud comprobandum affert Hallier S. Dionysij locum ex c. 3. cœl. *Hierarchiæ ordo hoc postulat, vt alij purgentur, alij purgent*, &c. Quo eodem antea vsus fuerat Loëmelius, vt idem institutum probaret. Aurelius & eius testimonij leuitatem deridet; & turpiter deprauatum ab Loëmelio locum queritur, quia is scripsit *Ad Hierarchiæ rationem pertinere non solum purgare, sed etiam purgari*, &c. Quod quantùm aut à veritate, aut à Magistri mente abludat, fateor me perspicere non posse. Alio quoque ad idem conficiendum S. Dionysij loco vtuntur Loëmelius & Hallier ex *c. 6. Eccles.* vbi tres ordines Hierarchizatorum distinguntur Purgati, Illuminati, Perfecti. Hos ordines agnoscere cogitur Aurelius, & tamen *sine mente, sine iudicio afferri* dicit ad probandum, Hierarchizatos esse de Hierarchia: quod efficere voluit Loëmelius, etsi minus propriè sit loquutus. Corrigat ergo suam Grammaticam Aurelius, ad Theologi Hallier *dioptram*, si res supra se positas ardet attingere: dum ego ex alijs idem auctoribus comprobo, Hierarchiæ significationem cum Ecclesia coniunctam, non esse *ab Iesuitis hoc tempore fabricatam.*

Doctrina Hallier Aurelij doctrinæ opposita.

Aurel. p. 455.

Aurel. p. 449.

Idem p. 454.

Ridicula Ecclesiæ militantis interpretatio.

Postquam Anglicanæ controuersiæ turbo Theologiam nostram commouere incœpit, post Anglicanorũ librorum censuram in vulgus emissam, audita apud Rothomagenses nostros Parochi cuiusdam in concione vox est, gloriantis *Decretum tandem esse, non fore amplius Iesuitas de Ecclesia militante.* Confudit hic sine dubio Ecclesiam cum Hierarchia, & à militante in patientem ab Aurelio transferendos Iesuitas esse præuidit. At fortasse nesciuit, etiam patientium ordines in illa qualicunque Hierarchia, esse ab Theologo Hallier recensendos: fuisse demum hactenus in Hierarchia agnouit, sed recente decreto omnes orbis vniuersi Iesuitas ab illa Ecclesia iussos exulare. Hic vir adeo peritus Hierarchiæ *Iesuita sodalis* non fuit, vt opinor, & tamen Ecclesiæ

vocem

vocem pro Hierarchia vſurpauit. Pluribus ante annis quàm hæc diſſidia exorirentur, in publicam lucem prodiit, dignus parente Sorbona partus, Maucleri opus ingens de Monarchia, multiiugæ lectionis liber, index animi candidiſſimi, &c, vt *Pariſinum* auctorem decuit, fidei Catholicæ, & Romanæ Cathedræ ſtudioſiſſimi; cui conſentiunt ſubſcribuntque Doctores Sorbonici octo, virtute omnes & doctrina inſignes. Illorum ergo ſuffragio, non minùs quàm ſcriptoris ipſius Maucleri ſenſu, Hierarchiam pro Eccleſia accipere diſcet Aurelius, cum audiet fidelium diuerſas conditiones, Hierarchiæ Angelicæ ordinibus reſpondere: quod ex Mauclero infra monſtrabitur: imo in clariſſima D. Bonauenturæ Hierarchiam Eccleſiaſticam cum Cœleſti conferentis doctrina. Idem quoque, licet paulùm obſcurius, indicat Thomas VValdenſis, cum Eccleſiæ diſpoſitionem ſpectandam eſſe ait *ad modum Cœleſtis Hierarchiæ, vbi quantò eſt altior gradus beatitudinis, tantò pauciores in illo gradu locantur. Sic conformiter in Eccleſia militante, in inferiori gradu perfectionis plurimi ſunt, in ſuperiore pauciores, & adhuc in ſuperiori pauciores; quouſque perueniatur ad ſummum gradum perfectionis, qui retinet vnum tantùm, ſcilicet Chriſtum.* Hic Eccleſiæ vt vides Hierarchiam, cum cœli Hierarchia comparat, & in illa gradus diſtinguit, qui fideles omnes comprehendunt. Neque dictum illud ad tres Eccleſiaſticos ordines referendum putabit, qui recolet ab S. Hieronymo ſcriptum, Diaconos ſuorum raritate abuſos, contra Preſbyterorum multitudinem inſoleſcere. Qui licet effectus modò non vigeat, cauſa tamen & paucitas Diaconorum adhuc in Eccleſia paret, nemine Diaconatum ſuſcipiente alio conſilio, quàm vt illum præteruectus, ſtatim ad Preſbyteratum aſcêdat. Eandem præterea opinionem, Origenis, vnde illam hauſit VValdenſis, teſtimonio comprobare poſſem, niſi ſe prætermitti S. Dionyſius ægrè ferret.

Maucleri opus de Monarchia.
1. P. I. 5. c. 5.
Thomas Wald. l. 3. doctr. fid. a. 2. c. 37.
Ori. hom. 21. in Nu.

Nam cum cœleſtes Hierarchias deſcripſerit, Michaël Syngelus eius Panegyriſtes, & vitæ ſcriptor, eum dicit *tres clariſſimorum cœleſtium ordinum Eccleſias* eſſe ſpeculatum. Eccleſiæ igitur & Hierarchiæ nomen pro eodem habet. Idem ſignificare videtur & apud Paulum *Eccleſia primitiuorum, qui conſcripti ſunt in cœlis.* Nam verè primogeniti noſtri Angeli ſunt, Dei beneficio & Chriſti gratia prius donati, quàm eſſent in terris homines eius capaces. Quare illos Andreas Cæſarienſis *primarios Trinitatis ſeruos, & adminiſtros* appellat. Quod igitur iam olim ante natos Ieſuitas Michaël Syngelus, quod Thomas VValdenſis, quod S. ipſe Bonauentura, quod Origenes, quod S. Dionyſius, quod Apoſtolus Paulus, aut enunciarunt apertè, aut obſcurius indicarunt; quo illud iure Petrus Aurelius *Ieſuiticum, à Ieſuitis hoc tempore fabricatum* criminatur?

Καὶ τὰς τριττὰς τῶν ὑπερκοσμίων λαμπροτάτων ταγμάτων Ἐκκλησίας ἐπιθεωρήσας, &c. Mich. Syn. in vita S. Dionyſ.
Hebr. c. 12.
Andr. Cæſar. in c. 1. Apoc.

EADEM HIERARCHIÆ PRO ECCLESIA ſignificatio rationibus confirmatur.

CAPVT XI.

A DEFINITIONE nodi iſtius, non ſanè difficilis, petenda eſt ſolutio: nam ſi Eccleſiæ non conuenit tradita ſuperius à nobis Hierarchiæ definitio, vicit Aurelius.

Hierarchiæ genus eſt *Ordo ſacer, ſcientia, & actio.* Sacros autem eſſe fideles

Hierarchia

desinitio Ecclesiæ conuenit. omnes, Christi sanguine tinctos, is tantùm negauerit qui Baptismi Sacramentum,& Christianorum nomen ipsis eripuerit. Certè *genus electum, gentem sanctam, regale Sacerdotium* primus post Christum Pontifex appellat. Dilectus autem discipulus monere non cessat, nos per Christum factos esse *Regnum & Sacerdotes Dei & Christi.* Guillelmus verò Paris. postquam Ecclesiam cum ciuitate, templo, domo, exercitu Dei comparauit, sic tandem concludit. *Quicunque ad hanc perfectionem nobilem, quam diximus, Deo auctore adducti sunt, huiusmodi templi sunt Sacerdotes, sanctificati ad Dei cultum: huiusmodi ciuitatis ciues sunt associati ad iudicium, & ad iustitiam, ad viuendum secundùm leges & statuta Dei Regis: huius domus domestici & familiares sunt, seruique vernaculi, ac filij patris familias Dei.* Et inferius vbi de Baptismo, docet nos *ipsa gratia vngi ad sanctitatem, ad decorem, ad Sacerdotalem, ad regiam dignitatem.* In eo porro sacrorum hominum ordine scientiam esse *qua quid faciendum sit intelligant*, vt loquitur Hugo, & actionem, *qua quod intellexerint agendum, perficiant*, probari non debet.

1.Petr.2. Apoc.c.5. 20. Gail. Pari. l. de sacra. in Gener. c.2. Idem de sacram. Bapt.c.1.

Christiani Christo similes per Baptismi characterem. In differentia video Christi imitationem, & Dei similitudinem, ea imitatione comparandam. Quid enim est character aliud, quàm signaculum similitudinis Christi? Non enim vt suis olim Iudæis Moses, sic Christus *alienum his qui baptizantur immittit spiritum seruiliter, & vt minister: sed vt Deus secundùm naturam cum summa potestate. Quia ex ipso, & per ipsum; per quem & diuinus nobis character imprimitur. Reformamur enim quodammodo ad imaginem diuinam, non corporalem sustinentes reformationem.* Quamobrem Psalmista dicit, *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* Videlicet *vnigenitus Dei Filius vultus Patris, incommutabilis illa imago, qui de se dicit; qui videt me, videt patrem, is in nobis signatus est. Nam conformes sibi nos faciens, & illuminationem sui Spiritûs, quasi diuinam imaginem in credentibus imprimens, Deos, Deique filios per gratiam reddit.* Ipse est *quasi radix positus, & initium eorum qui ad nouitatem vitæ in spiritu reformantur.* Imo etiam quod ad Baptismum, & ad mentem meam propius accedit *caput & fons omnium bonorum Ecclesiæ*, vt loquitur S. Anselmus. Sic enim arbitror, eum cui, vt pote filio naturali, gratia habitualis necessaria non erat vt ipse sanctus esset; illam tantùm *accepisse gratiam, & sapientiam, & omnium bonorum cumulum, vt mundo fontis instar effunderet*, quod monuit S. Damascenus: adeoque tantum accepisse, & fortasse non amplius, quantum voluit effundere, vt *de plenitudine eius nos omnes accipiamus*, ex quo *quasi iugi fonte gratiarum donum scatu iens, in singulas animas, quæ dignæ sunt defluit.* Sic nimirum Pater dedit eum *caput supra omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius, & plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur*, dum per gratiam in omnes effusam completur & perficitur in ratione capitis, vt singuli & omnes hac eius habituali gratia præditi, sint eius integritas & *plenitudo.* Sic *quotquot in Christum baptizati sumus, Christum induimus*, quos sua sanctificat gratia, *suo inungit spiritu, quem ipsum quidem verbum ex Deo Patre, & ex sua natura nobis rescaturire facit.*

Cyril.Alc. l. de recta fide ad Theod. Psal.4. Cyril.Alc. l.1.in Ioan. c.8. Idem li. de recta fide ad Theod. Ansel.in c. 1 ad Ephe. Dionys. c. 4 Eccl. in contem.ait Christum, δι' ἡμᾶς αὐθρωποπρεπῶς ἁγιάζεσθαι. Damasc.l.3. de fide orthod.c.12. Ioan.c.1. Cyrill. in eum locū. Ephes. c.1. Rom.c.6. Cyril.Alc. l. de recta fide cit.

Mandatorū diuinorum obseruatio. Talem Dei similitudinem in Christianis omnibus quando considerabit Aurelius, non exiget, vt arbitror, ostendi sibi peculiarem mandatorum in Ecclesia obseruationem, in qua medium constituit S. Dionysius ad Hierarchiæ finem assequendum: in qua & perfectionem ponit D. Thomas, dicente S. Cyrillo *Perfectissimum fidei terminum & dilectionis Dei demonstrationem, esse Euangelicorum præceptorum obseruationem atque custodiam.* Vides ergo, Lector, nullam

Dionys. c. 2.Eccles. D Th. 2.2. q.184. a.3. Cyril.l.9. in Ioan.c. 43.

nullam definitionis nostræ partem non quadrare in Ecclesiam, eamque appellari posse & debere Hierarchiam. Quod ipsum vlterius alia ratione demonstro.

IN HAC HIERARCHIA NON MALE Laïcos collocari demonstratur.

CAPVT XII.

ACtvm agam si solis Francisci Hallier, in cuius partes transiui, aduersus Aurelium vtar rationibus; quarum præcipuæ & nullis Rhetoricæ præstigijs eludendæ sunt hæ. Quod ex S. Dionysio Hierarchiæ ordo id postulet, vt alij purgentur, alij purgent: in Cœlesti Hierarchia tres sint Hierarchiæ, ratione passiuæ illuminationis potiùs quàm actiuæ: in vnaquaque tres ordines supremorum, mediorum, infimorum. Quod ex D. Thoma in nomine Principatûs duo intelligantur, Princeps & multitudo sub Principe: quemadmodum in Categoriæ serie non prædicabilia solùm, verùm etiam indiuidua, tanquam fundamenta reponuntur. Citat ad hæc *Dionysium toto libro Ecclesiasticæ Hierarchiæ, præsertim c.7.9. & 19.* Quod incautis librarijs cupio assignatum. Ecclesiastica enim S. Dionysij Hierarchia vltra septimum caput non protenditur; & extremo illo capite parum propriè gradus Hierarchicos distinguere dicitur. Ego quidem clarius hanc distinctionem lego in Cœlesti c.3.4.5.6.9.10.15. eoque postremo: in Ecclesiastica autem c.5. Accipias igitur, Lector, obsecro ab Hallier rationes, à me citatam Dionysij auctoritatem, quibus contra Aurelium, postremos gradus, & eos qui subijciuntur, esse in Hierarchia iunctis animis efficimus.

Rationes Doctoris Hallier pro nostra sententia.

in vind. p. 377. & 376.

Hallier Dionysium male citat.

Deinde & à me rationum nubem iam hinc inde sparsarum collige; omnem ordinem necessariò tribus contineri: agere & pati Hierarchicum esse, in Hierarchia constitui gradus aliquos, non per id quod inferioribus communicant: agere etiam eos qui patiuntur: Principatum in Hierarchiæ gradibus omnibus non reperiri. Et id genus alia quæ priores libros tanquam stellulæ distingunt: & omni hæsitatione remota, vltimo Laïcorum gradui apud Aurelium adeo vili & abiecto, locum attribuunt in ea quam tractamus Hierarchia.

Aliæ rationes ex ante dictis colliguntur.

Vide & vtrum ratio hæc à priori vt murus aheneus, possit vllo Grammatices ariete concuti. Quicunque in Ecclesia auctoritate Hierarchica ad sacras aliquas actiones destinantur, ij omnes & singuli sunt partes Hierarchiæ propriè dictæ: fideles autem omnes, etiam Laïci, saltem per Baptismum publicâ Hierarchæ aut Christi, aut hominis potestate traditum, ad Sacramentorum participationem, & pias actiones consecrantur, quibus & finem Hierarchiæ adiuuant, & Christi corpori *plenitudinem* conciliant. Sunt igitur fideles omnes, etiam Laïci illi Aurelio contemptissimi, partes Hierarchiæ propriè dictæ. Nam si in generali definitione Hierarchiæ id posuit S. Dionysius, vt *pro rata & proportionaliter in Dei similitudinem ascendat*, nonne id per actiones Hierarchicas sibi inditas facit gradus iste postremus?

Christiani omnes destinantur per Hierarchas ad sacras actiones.

Adde Dionysiacam scientiæ Hierarchicæ diuisionem in sacra, My-

stas, & initiatos. Cum enim res qualibet sacra, sit de eius obiecto; Mystæ, & initiati suo & ipsi, vt probatum est, modo sacri, ab ea non possunt excludi. Nonne autem Magister & discipuli partes scholæ sunt? Eos-ne tantùm Pythagoreos appellas qui tradunt, non etiam qui percipiunt Pythagoræ doctrinam? Potest-ne aut Magister esse, aut schola sine discipulis? Itaque seu naturam Hierarchiæ, seu diuisionem, seu S. Dionysij mentem & doctrinam spectes, verè & propriè Laïci, siue initiati, sunt de amplissima Hierarchia. *Propriè* addidi, vt Francisci nostri memoriam adiuuem, si forte illi excidit primi libri disputatio, Laïcos *impropriè in Hierarchia* non esse, sed imperfectè; neque *impropriam Hierarchiæ acceptionem esse*, sed latam & imperfectam, *prout plebem Laïcosque comprehendit.* Ita qui bene de Hierarchia & Ecclesia philosophari incœpit; cum oculos retorsit in Regulares, quibus eo dicto gratificari videbatur, *in veritate non stetit.* Sed hanc ipse gratiam alijs impendat: aliunde patrocinium Religiosi expectant, quàm ab eo qui ipsos solo Laïcorum nomine & gradu in Ecclesia dignatur. Reuocor ad Aurelium.

PETRI AVRELII RATIONES QVIBVS AMplam Hierarchiæ significationem improbat, confutantur.

CAPVT XIII.

1. obiectio de Principatu & Actione in Hierarchia p. 440.

1. Respons.

Dionys. c. 1. Eccles.

LEVIORA sunt Grammatici tela, quam vt Loëmelij, & Doctoris Hallier, quam modò propugnamus sententiam vulnerent. *Hierarchia*, inquit, *vim sonat & potestatem in alios exercendam.* Nam ab Hierarchia principatum & actionem si tollis, quid veræ Hierarchiæ relinquis? Primùm hoc si negem animi causa, cuius auctoritate probabis? Non certè S. Dionysij qui sic scribit, *Est Hierarchia nostra diciturque, ratio complectens sacra omnia quæ ad eam pertinent, Qui Hierarchiam dixit, omnium simul sacrorum dixit dispositionem.* Hic principatum & effectionem expressa non lego. Sed aliter satisfacio. De tota loqueris Hierarchia, &

2. Resp.

graduum omnium trium, quibus perficitur, collectione; an potius de gradibus singulis? In priore significato Potestatem habes vt plurimùm, Principatum, vim & actionem in subditos, Regnum si vis, & Imperium, & si quid est in rebus humanis augustius. In posteriore non video cur illum vbique

In omni gradu Hierarchiæ non est principatus.

Principatum, illam in subditos actionem anxiè desideres. Nam specta Hierarcham: is cum psallit, cum contemplatur, cum se ipse impertit Eucharistia, cum se omni priuatarum virtutum acquisitione ad imperandum exercet & comparat; nonne actiones facit Hierarchicas? Vide medium gradum; num is per passiuam receptionem in medio illo Hierarchiæ gradu constituitur, ideoque tertium Hierarchizat, quia Hierarchizatur à primo? Nam licet Hæreticus aut Turca verè baptizet, non tamen verè Hierarchizat. Quidni? quia ab Hierarcha non Hierarchizatur. Prius igitur est, vt in Angelis, sic in hominibus pati, quàm agere: atque istud in suo censu numerat tertius gradus, licet Principes & subditos non recenseat. Quæris quid agant qui

Tertius Hierarchiæ gradus agit.

initiantur? Plurima Dei auxilio, & hoc maximè, quod ad Purgationem suam cooperantur, obicem peccati tollendo, diuinam acceptando gratiam; quando

qui

qui te creauit sine te, non iustificat te sine te. Nam vt peccatum nullum est, nisi vel communis, vel propriæ voluntatis monstrosa progenies; sic, vt oppositorum idem genus ostendamus, iustitia, vel communis, vel propriæ voluntatis partus sit oportet; vt eadem voluntas & iustum & peccatorem volentem faciat, certè non reluctantem. Suâ igitur actione, & cooperatione purgat aliquo modo se ipse peccator, etsi seipsum nō propriè illuminet, aut perficiat. Quod ab Apostolo principe distinctum sapienter intelligere possumus. *Pœnitentiam agite,* cooperamini actioni vos purganti: *& baptizetur vnusquisque vestrum,* ab alio accipiat illuminationem, & fidei signaculum: *& accipietis donum Spiritus Sancti:* perficiemini caritate quam à solo Deo accipietis sine vestra, quoad hoc cooperatione. Act. c. 2.

II. Si sunt, inquit, in Hierarchia constituendi non solum qui agunt, sed etiam qui patiuntur *Apertè sequitur Catechumenos in Ecclesiasticam Hierarchiam euehendos esse, atque adeo prius in Hierarchia, quàm in Ecclesia versari. Quod putidum, & insolens, & paradoxum est.* Debuerat acumen Grammatici peruidere qui Ecclesiam & Hierarchiam illam latam, idem esse velit, nemini locum in Hierarchia daturum, qui simul in Ecclesia non habeat sibi proprium. Catechumenis quem assignat? Nam cum omnis ciuitas nobilis, ait Guillelmus meus, omnis dignitas militaris, omnis hæreditas, omnis administratio, & omne officium, omnis honor, & omnis dignitas visibili signo tradatur, vt ea præditi ab alijs distinguantur; illa autem distinctio nunquam conuenientius fiat, quàm in ipsa separatione ab alijs, & aggregatione ad suos: certum est illud signum in solo imprimi Baptismo, cuius expertes Catechumeni nondum penitus ab infidelibus seiuncti, & ad sanctos aggregati sunt: nondum effecti vnum corpus cum fidelibus, vna ciuitas, quemadmodum ij sunt qui Sacramentis participant, præcipueque Synaxi, quique per ea principio suo, & Hierarchæ sunt coniuncti: Hæc enim vniusmodi mediorum coniunctio ad Hierarchicum ordinem pertinet, non simplex Hierarchicarum actionum influxus. Nisi forte dicturus es hæreticos, Gentiles, Iudæos cum audiunt docentem Hierarcham, aut cum pro eis preces ad Deum fundit, esse in Ecclesia: eodemque iure cum homines illustrantur ab Angelis, ad Hierarchiam Angelicam; cum Angeli perficiuntur à Deo, ad Hierarchiam diuinam euehi: denique cum à Religiosis docetur Aurelius, Religiosum fieri.

2. ob. de Catechumenis in Hierarchia. Pag. 449.

Catechumeni non sunt in Ecclesia. Guil. Paris. l. de sacr. in gener. c. 1.

Coniunctio cum principio suo & Hierarcha.

III. Arbitrari *quicunque Hierarchiæ effectuum participes fiunt, eos Hierarchiam ipsam possidere, non minoris stoliditatis est, quàm si dicas, idem esse diuinitatis effectus percipere, & diuinitatem possidere: idem esse subesse Principatui, & potiri Principatu.* Quod de diuinitatis participatione infers, si concessero, quomodo falsi conuinces? Certè Christus Dauidis dictum, *Ego dixi Dij estis,* ad eos refert *ad quos Dei sermo factus est: qui participando fiunt Dij,* ait S. Augustinus, *calefacti quodammodo igne salutari, Dij efficiuntur, lumina illuminata Dij sunt.* Et S. Dionysius diuinitatis cognitione nos ali, & Deos fieri, qui est Hierarchiæ finis, asseuerat. Sed hanc tibi remitto responsionem; habito in superiore, non fieri Angelum qui Angelicos, non Deum qui diuinos influxus percipiat, quia tota natura & specie differunt, vt olim admonuit D. Thomas: sed per dona gratiæ, ex quibus conflatur Hierarchia, illum qui ijs perficiatur, illuminetur, purgetur, in Hierarchiam euehi, quæ

3. ob. de receptione actuum Hierarchicorum. *1. Resp.* Ioan. c. 10. August. tr. 48. in Ioan. Dionys. c. 1. Eccles. *2. Resp.* D. Th. 1. p. q. 108. a. 8.

est ordo donantium & accipientium, qualem cum Angelis conflabimus in communi beatitatis æternæ gloria. Et verò debuit scire Grammaticus diuinum fieri & Deum, Angelicum & Angelum, esse diuersa. Nemo enim rei vllius particeps, illa ipsa res est; & Dei effectus omnes aliquam, saltem in eo quod sunt, Dei perfectionem participant, neque tamen Deum esse dicimus.

Quomodo dici possint omnes Principatus participes. D.Th. 1.2. q.105.a.1.

De Principatu autem & subiectione quod importunè, opportunè adijcis, audies fortasse plura quàm expectes, & si poteris, refelles. D. Thomæ doctrina est, in bona ciuitatis aut gentis ordinatione duo esse attendenda. Primum vt omnes partem habeant aliquam in Principatu, per hoc enim conseruatur pax populi; & omnes talem ordinationem amant, & custodiunt vt dicitur in 2. Politic. Secundum est vt sit perfecta aliqua regiminis species. Ea autem est præcipua & optima, in qua vnus secundùm virtutem præficitur, cui subsint aliqui principantes secundùm virtutem. Et hic etiam Principatus ad omnes pertinet: quia omnibus imperaturus, & ex omnibus, & ab omnibus eligitur. Quo in regimine Monarchia est ex vno Principe; Aristocratia ex multis principantibus; Democratia ex electione aut actiua aut passiua. Talis fuit Mosaïcæ legis gubernatio. Huius ego doctrinæ auctoritate fretus dico, fideles omnes secundùm analogiam esse Principatûs participes. Is enim secundùm plenitudinem quoad Ecclesiam vniuersalem, est in solo Papa: quoad particulares Ecclesias, in solo Episcopo: in inferioribus autem principantibus magis aut minus prout respiciunt, & accedunt ad Episcopum, aut ab eo recedunt. Populus autem Laïcus, qui ad honores admittitur, estque rationis particeps & liber, eò participat regimini, quòd ex ipso Clerici deliguntur, & in eorumdem, imo etiam olim in Episcoporum electione testimonij ius habuit: atque etiamnum ordinandorum Clericorum nomina publicè edicuntur, vt cuique liberum sit consecrationi intercedere. Hoc verò est partem habere in Ecclesiastico regimine, non quidem Rectoris & Principis; sed ciuis, & patris familias: cui certè aliam dabis in sua ciuitate conditionem quàm puero, mulieri, externo, & infami. Quibus exclusis, qui partem in ciuili regimine non habent, eoque sensu ciues non sunt; vir quilibet fidelis nulla irregularitate constrictus, fieri potest Clericus & tonsuratus: idcirco, quamquam remotè, ad Hierarchiam pertinet, ad quam propius accedit Clericus ipse, ab Episcopo iam ad sacra munia destinatus; quatenus à secularium negotijs abductus mystagogis traditur erudiendus, & in sacris functionibus exercendus. Eidem Episcopo viciniores sunt, quibus ordo collatus est aliquis, deinde Diaconus, tum maximè Sacerdos, itaut hi vel actu, vel potentia proxima sint Mystæ. Sic per analogiam gradus, ascenditur ad eum cui primò & per se conuenit Principatus. Hoc est si nescis, Aureli, simul & *subesse Principatui*, & *potiri Principatu*. Quod nouè audire te non dubito, cui sordet noster Aristoteles, ignotus est D. Thomas.

HIE-

HIERARCHIÆ LAXIORIS DIVISIO ET SEcundùm formam Angelicæ dispositio.

CAPVT XIIII.

PER hanc doctrinam dum aliud agimus, ad huius Hierarchiæ partitionem collocationemque deuenimus, quam nemo non videt ex Hierarchis, Clericis seu personis sacris, & Laïcis esse conflatam. Atque in graduum illorum singulis, minutiores etiam fieri posse distributiones: quod in toto vsu venire solet, cuius partes diuisæ, iam & ipsæ tota fiunt, in minores particulas diuidendæ. Religiosos ad extremam Laïcorum sortem detrudit Hallier, nos ad personas sacras inferius reducemus.

Vt ergo cœlum cum terra nobili commercio colligemus, & latissimam hanc Ecclesiæ militantis Hierarchiam, cum amplissima triumphantis Hierarchia quàm fieri potest aptissimè componamus, consideranda in primis videtur S. Bonauenturæ doctrina. Is enim Religiosis solis in Hierarchia suprema collocatis, Sacerdotes & Episcopos Dominationibus, Virtutibus, eos *qui iudicandi recipiunt potestatem*, Potestatibus, Reges & Principes seculares attribuit. Ad tertiam *Statum subiectionis*, siue subditos reducit, & *humiles & verè obedientes, Principatibus; continentes siue innocentes, Archangelis; misericordes & pœnitentes, Angelis comparat.* Quæ collatio cum Laïcos, & subditos inferat in Hierarchiam, adeoque totam Ecclesiam complectatur, quo pondere auctoritatis totum opprimit & obruit Aurelium? *Bonauentura Hierarchiam Ecclesiæ cum Angelis comparat.* l. de Hier. Eccles.

Rem eandem aliter proponit Thomas VValdensis Religionis titulo, quem ei disputatio cum VViclefo, quemadmodum nobis Hierarchiæ nomen Aureliana concertatio ministrauit. *Summa*, inquit, *Religio possibilis, est religio Christi hypostatica, quam seruauit in persona sua, quæ nulli alteri est communicabilis puræ creaturæ.* Decuit enim caput & auctorem adeo perfectæ religionis, vngi oleo sanctitatis præ participibus suis, cui *non ad mensuram dat Deus spiritum.* Deinde *Religio Martyrum, siue in actu exteriori, siue in professione, & in habitu prompti animi consistens. Et hæc erat Religio peculiaris Apostolorum, & communicata deinceps Religioni Episcoporum. Est enim professio Episcopalis, ponere vitam temporalem pro grege cum oportet.* Vide in quo maximè succedant Apostolis Episcopi: quæ res Christo proximos faciat: quis actuum Hierarchicorum nobilissimus sit: quàm multi, quàmque varij gradum istum Hierarchiæ possideant Episcopi, Religiosi, Laïci, coniugati, continentes, puellæ, matres familias. Sequitur *Religio Monasterialis, quæ vno eodemque gradu collocatur cum virginitate eius, secundùm Augustinum.* Nam totam istam collocationem ab S. Augustino more sensuque suo explicato mutuatur. Deinceps *Religio continentiæ vidualis. Et inter illa debet collocari Religio Sacerdotum.* Quam timeo ne VValdensi succenseat, si hoc legerit, Aurelius! Ipse tamen dictum mitigat. *In Sacerdotio est gradus duplex, dignitatis & status: quantùm ad gradum dignitatis collocatur super omnes, iuxta Hierarchas: quantùm ad gradualitatem status inter continentes.* Dignitas in ordine est; status in vitæ perfectione, illâ proximi Episcopis sunt Sacer-

Alia Hierarchiæ diuisio ex VValdensi. l. 5. doctr. fid. a. 1. c. 16. *Religio Christi.* *Apostolorum siue Episcoporum, quæ & Martyrum.* *Monachorum.* *Continentium & Sacerdotum.*

Coniugatorum. dotes, hac inferiores Religiosis. *Collocemus in basi Religionem pudicitiæ coniugalis*, quæ infimam Laïcorum partem complectitur. Atque ita Religio, Ecclesia, Hierarchia omnes Christianos vastissimo sinu comprehendit.

Hierarchiæ dispositio ad formam Angelicæ ex Maucl. l. 1. de Monarch. 1. P. l. 5. c. 1. & 5.

At pio & Religioso Doctori Mauclero placet totam Ecclesiasticam Hierarchiam, ad Angelicos ordines accommodare, hac serie quam breuiter colligo. *Princeps & Monarcha Angelorum omnium sub Deo S. Michaël de gremio Seraphici chori eductus est*; in Ecclesia autem militante *Princeps atque Pastor Monarchicus gregis Ecclesiastici Romanus Pontifex, de sinu purpurei Cardinalium cœtus constitui, creari-ue consueuit. Principi suo familiarius dignius que sociantur Hierarchiæ Primates Seraphim, Cherubim, Throni.* Vt apud nos summo Pontifici sacer Cardinalium chorus, quorum Episcopi Seraphinis, Presbyteri Cherubinis, Diaconi Thronis sunt simillimi. Inter Cherubinos Prophetæ quoque, & sancti Doctores non incongruè; inter Thronos Martyres fortissimi reponuntur. In secunda Hierarchia, si Iurisdictionem spectamus, Primates Dominationibus, Archiepiscopi Virtutibus, Episcopi Potestatibus comparantur. *Sin autem personarum sanctitatem, diuersasque eorum moris virtutes attendimus, Dominationibus similes dicimus pios sanctosque Dei Confessores*, id est, Religiosos; nam quæ in illorum descriptione auctor addit prolixius, ea vix alijs quàm Religiosis conueniunt. Virtutibus verò boni Antistites, Potestatibus denique pij Principes Laïci accommodantur. Tertiam Hierarchiam componunt Principatus, & ijs similes Abbates Monasteriorum, & Ecclesiastici minores Prælati, vt pote Diaconi, cathedralium Ecclesiarum Præpositi, Archidiaconi, alijsque dignitatibus Ecclesiasticis insigniti. Archangeli & ijs respondentes *Curati, qui respectu simplicium Sacerdotum Archipresbyteri dici possunt.* Angeli denique, & ijs pares simplices Presbyteri. Et hos quidē gradus facit dignitas: eosdem autem alijs concedit sanctitas: Principatuum similitudinem verbi Dei prædicatoribus, Archangelorum effigiem castissimis virginibus, Angelorum demum imaginem bonis pijsque secularibus. Ita Doctor, cuius caniciei Aurelius & Hallier debent assurgere; atque eo docente, vt veri discipuli, credere duo esse quæ homines in Hierarchia collocent, dignitatem, & sanctitatem. Religiosos in ea Martyribus esse proximos: non excludi ab ea Principes, Laïcos, Virgines. Dicet aliquis, hæc est tua doctrina? sic tu Hierarchiam disponis? Cui ego: latæ Hierarchiæ distributionem qui excogitant, illam Hierarchiam agnoscunt, quod potissimùm probatum volui; ordinem non malum contexunt; hoc Catone contenti si non sunt aduersarij, videant patienter eum quem paulò post adducemus.

HIERARCHIA STRICTE sumpta definitur.

CAPVT XV.

HVC-VSQVE ambulauimus in latitudine, in qua Religiosos commorari permittunt aduersarij. Sed quod permittunt, Hierarchiam Aurelius vocare formidat, ne vel *impropriè*, vt verbo Hallier vtamur, sint in Ecclesiæ Hierarchia Iesuitæ.

Nunc

Nunc pressius loquendum, & angustius de Hierarchia, ex selecta, & rebus sacris addicta fidelium parte composita: cuius legitimam definitionem, si probè intelligitur, agnosco apud Hallier, *Ordinem sacrarum in Ecclesia personarum, quibus sacræ alicuius functionis ex officio exercendæ potestas conuenit.* Nam *sacras personas* cum nominat, sacrantis Hierarchæ recordor; cum *potestatem* exigit & *officium*, impositum à superiore munus considero, cui deesse non debeat sacra illa persona: cum *sacram functionem* non hanc aut illam, sed vagè aliquam assignat pro obiecto; & finem ordinantis Hierarchæ, & mediorum, siue actionum sacrarum multiplicem varietatem concipio. Verum quod adiungit *propriè tantum Clericos, nec omnes forsan, sed solos qui iurisdictione polleant, Hierarchicos esse, seu in Hierarchia propriè dicta* contineri: hoc est quod non intelligo; quodque notari à te peruelim. Lector, vt hos videas Doctores in sola Iurisdictionis Hierarchia versari, solam versare, & ad eam omnia, non sine magna perturbatione reducere. *Hierarchia strictè definitio ex Hallier. in vin. p. 379.*

Licet ergo mihi satis illa definitio faciat, meo tamen animo bene non fuerit, nisi S. Dionysium consuluero, & eius verbis ita pronunciauero. Hierarchia Euangelica strictè sumpta, quam Ecclesiasticam vocamus, est *ordo sacer, & scientia, & actio in Ecclesia, personarum peculiariter sacrarum, per specialem Christi imitationem ad diuinitatis similitudinem adducens, & ad eam secundùm actus Hierarchicos sibi inditos pro rata & proportionaliter ascendens.* Nihil habet ista peculiare definitio, nisi illud quo magis ad certas quasdam personas, earumque actiones non omnibus per consecrationem communes, adstringitur; atque adeo ab illa fusiori, & quasi omnibus exposita Hierarchia seiungitur. Itaque postulo *peculiarem consecrationem*, siue destinationem, ab Hierarcha, aut eius auctoritate factam, quæ in Baptismo non percipitur. Volo *specialem* Hierarchæ *Christi imitationem*, Apostolo se imitatorem Christi dicente; seque ipsum immediatè ad imitandum Christianis vulgaribus exhibente: S. Dionysio autem nihil crebrius admonente, quàm Hierarcham Deo simillimum, & Deum fieri debere: Hierarchiam quidem omnem in Iesum, vnamquamque autem in suum Pontificem desinere. Quod pro rata portione de consecratis omnibus dicendum est. *Actus Hierarchicos pati* omnes dico, cum & ipse Episcopus Episcoporum consecrari debeat, & subditorum suorum exemplo proficere, orationibus adiuuari possit: cum Hierarcha quilibet *pro sua natura, modo & ordine in diuinis mysterijs perficiatur, ac diuinitatem consequatur*. Cum Angelus non alia de causa appelletur, quàm quòd, vt beati illi spiritus, *accepta ab alijs enunciet, eorumque interpretandi rationem, quantùm homini fas est, æmuletur.* Quod si Princeps Hierarchiæ ab excipiendis illis Hierarchiæ actionibus, non excluditur; quantò minùs inferiores gradus, qui vim & potestatem Hierarchicè operandi non habent, nisi quam ab illo accipiunt? *Plenior definitio ex doctrina Dionysii. Allata definitionis explicatio. 1. Cor. 11. Philip. 3. Dionys. c. 1. 2. 5 Eccl. Idem c. 1. Eccles. Idem c. 12. cœl.*

Sed erit fortasse, qui mecum sic agat. Cum libri superiores, tres tantùm in omni Hierarchia gradus, & illorum tertium esse subditos merosque patientes monstrauerint; cur modò tantùm ad agentes personas constringitur Hierarchia? cur excluduntur subditi? aut si absque subditis perfecta stare potest Hierarchia, quo tandem abibit illa superior pro patientium ordine disputatio? Cui orationi sic satisfacio. 1. Nunquam à nobis in Hierarchia distinctos qui tantùm agant, ab ijs qui tantùm patiantur: cum hoc ipsum confecerimus, omnes qui ad Hierarchiam pertinent agere, omnes pati, suo sin- *obiectio. Responsio.*

gulos modo. Quod & hoc loco maximè seruatum volumus, vbi consecratas ad agendum personas requirimus; hoc est quæ ad actionem peruenerint per passionem. 2. Satis superque probatum videri, non omnem actionem Hierarchicam in alium, eumque subditum transire, vt subditorum non semper necessaria sit mentio. 3. Quanquam ad inferiores prodire actio iudicetur, illos tamen ad agentis Hierarchiam non debere omni necessitate pertinere, docet Angelorum in homines influxus, qui certè illos ad Hierarchiam Angelicam non euehit. Sic Diaconus in Catechumenos agit ad Ecclesiam nondum, quantò minùs ad strictam Hierarchiam pertinentes. 4. Si quis tamen præfractè volet euincere, subditos & patientes esse in Hierarchia considerandos, equidem non repugnabo; modo diuersum ex illis ordinem non conficiat, neque perfectum ternarium noua additione corrumpat. Agentis enim & patientis vna quodammodo debet esse ratio, vna contemplatio: quemadmodum vna est actio, quæ ab agente profecta, in patiente recipitur. Et vide num is sit magni Hierophantoris sensus, qui cum sæpe monuit illum esse diuinæ bonitatis morem, effundere se in media, per prima, & in ima per superiora, illas actiones ab Hierarchis per Presbyteros, deducit ad vsque Diaconos, qui omnes Ordinis descriptam Hierarchiam conficiunt: sic tamen vt tres alij ordines non excludantur, Monachi perficiendi ab Hierarcha, sanctus populus illuminandus à Sacerdote, Catechumeni purgandi per Diaconum. Dices-ne in Hierarchia Dionysiaca istos ordines locum non habere, vt magistrum arguas quod extra chorum saltauerit? aut tres hosce patientes, ab illis agentibus distingui, vt senarium numerum imperfectum in dispositionem ordinatissimam, contra mentem dictatoris intrudas? Hæc est igitur definitio, pro qua, vt arbitror, funem contentiosum non trahent aduersarij, sed industriam & ingenium omne suum in conuellenda diuisione ponent; quod vt facilius perficiant, illam qua possum perspicuitate propono.

Agentium & patientium vna est consideratio.

HIERARCHIÆ ECCLESIASTICÆ DIVISIO exponitur, & ad formam Cælestis reducitur.

CAPVT XVI.

Triplex Hierarchia Ecclesiastica.

VNIVERSALEM Ecclesiæ Hierarchiam in strictiore significato sumptam, in tres partes, seu partiales Hierarchias distribuo; earumque singulis tres gradus assigno. Primam & supremam Charismatum, seu gratiarum gratuitarum; Mediam Ordinis, infimam Iurisdictionis appello. In prima sanctitas est; in secunda consecratio; in tertia missio. Prima dat auctoritatem excellentiæ; altera simpliciter potestatem, aut vt D. Thom. officium; vltima iurisdictionem. Prima non nominatur ex respectu ad inferiora, sed ad superiora & diuina quæ patitur: respectu autem actionis in alios, non exigit quidem in illos potestatem aliquam, sed tantùm apta & idonea est ad eam accipiendam. Secunda iam prædita est Hierarchizantium potestate, sed tantùm in actu primo, nondum accedente mobili omni & passo. Tertia Hierarchizantes in actu secundo complectitur:

plectitur: seu in actu materiam determinatam & paratam habente in quam agit. Prima propriè perficit: media illuminat; tertia purgat.

Hæc in Angelis postrema est, executrix, missorum, & rebus humanis regendis immediatè adiunctorum. Cuius Principatus sunt Episcopi, missorum ex officio Principes: Archangeli sunt Archidiaconi, Archipresbyteri: Angeli Presbyteri ipsi qui vel ex officio, vel ex commissione curam animarum sustinent. Quod Gersoni non displicet, qui Curatos cum infima hac Hierarchia componit. In media Hierarchia illuminatrice, Dominationes pono Episcopos; sunt enim ij qui ordinant & disponunt Ecclesiam: Virtutes, Presbyteros, in quibus vis illuminatiua residet, & gratiæ virtutumque conferendarum: Potestates, Ministros, qui pro suo quique modo tollunt obicem, & purgatione præparant ad cœlestes satus accipiendos. Primam & supremam Hierarchiam perficientem compono ex Thronis, quibus respondent Iuris Canonici, seu Theologiæ practicæ Doctores: Ex Cherubinis, qui speculatiuæ Theologiæ Doctores erunt: Ex Seraphinis, ijque sunt quotquot Deo assistunt; seu profitentur auctoritate Hierarchica vitam quæ pro fine proximo, Dei amorem, & eius amoris ardorem sibi proponat. Talis omnino est Episcopus, ex eo positus in acquisitæ perfectionis statu: tales Religiosi omnes perfectionis studium professi: tales Clerici, qui & ipsi religiosæ vitæ participant, cuius est Deo vacare, assistere, per contemplationem, aut actionem, vel vtriusque mistionem. Quibus addenda est corollarij vice doctrina VValdensis ante posita, in vtraque Hierarchia quantò altior est aut beatitudinis aut perfectionis gradus, tantò pauciores in eo locari: vel S. Bonauenturæ, arcam spiritalis perfectionis, cum inferius sit tricamerata, & bicamerata in medio, in cubito consummari. Hæc est mea, ô boni, diuisio & collocatio, quam ad *dioptram* vestram examinare prius vobis non permitto, quàm consequentes libros, qui singulis Hierarchijs dicati sunt, fueritis contemplati.

Angelica Hierarchia satis aptè respondet.

Gerson. l. de potest. Eccl. consi. 5.

Wald. sup. cit.

Bonau. in Apol. pau. resp. 1. c. 3.

Cæterùm qua similitudine vtraque sibi respondeat Hierarchia, neque intelligere difficile est, neque necessarium exponere. At quomodo inter se differant, diligenter animaduertendum est. Non enim expressa effigies exemplar suum perfectè vnquam imitatur: & si Cæsaris imago à Cæsare non differret, Cæsar esset, non imago. Primùm igitur triplex Ecclesiastica esse dicitur; non vt Angelica, ex diuersis indiuiduis conflata; sed ex variarum considerationе rationum in ijsdem vt plurimùm personis spectatarum. Nam Episcopus in qualibet ordinem ducit: Clerus in prima & secunda idem reperitur: Parochos potestas & officium in tertia, ordo in secunda, professio castitatis, & amoris in Deum proximumque, reponit in prima. Religiosum Sacerdotem & Conciònatorem commissio in tertia, ordo in secunda, status collocat in prima. Fauet huic rationum, in personæ vnitate diuersitati, quod Hincmarus venustè S. Remigium in singulis Angelorum Hierarchijs in cœlo collocat, tanquam illis aliqua parte parem & simillimum.

Vtriusque Hierarchiæ differentia 1. in personis.

Hincm. in Encom. S. Remigii apud Sur. 13. Ian.

Secundò si personas spectamus quæ Hierarchias illas possident, non secunda per primam, aut tertia per vtramque Hierarchizatur; neque vllus ordo est inter collocatos in diuersis, qui inter Angelos reperitur; quia vnus & idem supra & infra seipsum esse non potest. Verum si singularum quasi officia consideramus, & rationes sic distinguendarum, disponendarumque Hierarchiarum, præstantissimum inter illas generationis ordinem reperiemus,

2. Differentia in ordine.

quo prius aliquid primæ habeatur, quàm ad secundam, aut tertiam deueniatur, neque hæc sine illa rectè possideatur. *Quis ordo sit inter Hierarchias* Nam ex secundo libro meminisse oportet, Deum omnis Hierarchiæ principium, primo amoris dono in Seraphinos, deinde sapientiæ in Cherubinos, tertio potentiæ in Thronos effundi; sic primam componi Hierarchiam, regulam cæterarum. Ad eum enim modum, is qui vocatus fuerit à Deo tanquam Aaron, (hanc enim requiri vocationem quis negare audeat?) ab ipso vocante instruitur virtute & sanctitate ad opus necessaria, vt olim Spiritus Sanctus imperauit Antiochenis fidelibus, *Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus ad quod assumpsi eos.* (Act. c. 13.) Deinde sic electum Ecclesia per Hierarcham ordinat. Sequitur enim *Tunc ieiunantes & orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos,* Nam tertio loco mittuntur ad messem multam operarij. Itaque spectata rei natura, nemo mittitur ante ordinationem; neque possunt pleræque iurisdictionis actiones validè committi, nisi ordine sacro insignitis: vt potestas absoluendi à peccatis; ordinandi Presbyteros, & similes. Ordinatur autem nemo, nisi aliqua sanctimonia dignus illo beneficio redditus fuerit. Nam irregularem, infamem, indignum vel scientiæ vel sanctitatis, maximeque castitatis, quæ sanctimonia dicitur, defectu ad ordines Ecclesiasticos admoueri, sacræ Canonum leges prohibent. Ex se igitur dignitatem ordo, ordinem missio prærequirit: quique Hierarchiam perfectè & cumulatè tenere vult, is tria ab Hierarchis accipiat necesse est.

3. Dissimilitudo in gradu perfectionis. (Guil. Pari. 2. P. de vn. p. 2. c. 141.) Quia tamen Spiritus Sanctus charismata sua diuidit singulis proüt vult, & maiorem minoremque sanctitatem multi gradus distingunt, Tertium discrimen notabimus, à Guillelmo Parisiensi prius indicatum, gratiæ & perfectionis magnitudinem intensionemque non spectari hac in Hierarchiarum collocatione. Fieri enim potest vt quis in vno gradu constitutus, multis partibus alteri antecellat, à quo tamen superiore officij gradu plurimùm superetur. At in Angelis, vt naturæ, ita gratiæ ordo positus hic est, vt supremæ Hierarchiæ, infimis; primi Angeli, subditis antestent. Itaque quod Hierarchia Iurisdictionis in postremum locum à nobis reiecta sit: quod Ordinis Hierarchia medium, non primum gradum tenere iussa sit: quod Hierarchia Gratiarum in supremo loco sit posita; inque ea Religiosi inter Seraphinos locati; non id gratiæ, dignitati, excellentiæ vnius supra alteram Hierarchiæ, sed aptæ accommodatæque singularum compositioni datum esse putandum est. Litem ergo mihi non mouebit Aurelius, quod Religiosis eximium in Hierarchia Ecclesiastica locum, inani quadam ostentatione quæsierim: cum omnis non dominatu regio, sed ministerio contineatur; dicente Hierarcha (Matt. 20.) *qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus.*

4. Dissimitudo in dispositione. Iam verò licet in singulis Angelorum ordinibus supremos, medios, infimos gradus repererimus, & illis ea in varietate similis videri possit Ecclesiastica: in eo tamen differt, quòd si sunt infimæ speciei omnes, vt Angelico (D. Th. 1. P. q. 50. a. 4.) Doctori placuit, plures vniusmodi ordines facere non possunt, sicque dispositi sunt omnes, vt alijs alij perpetua serie subsint. Nostra verò Hierarchia in ordine suo varios continet ordines, & conflatos è pluribus eiusdem conditionis hominibus, & à se inuicem minimè pendentes: quibus proinde sufficit ad communem omnibus Hierarcham referri. Cuius rei exemplum ponò (Guil. Pari. loco cit.) post Guillelmum meum in Capitulo, in ordine Monachorum, Canonicorum regularium,

regularium, Templariorum: qui sola caritate Christiana & vnius Hierarchæ atque Episcopi imperio & gubernatione sunt inter se connexi: *& in vnoquoque ordinum istorum manifestum est gradus diuersos esse, atque multiplices; atque personas vniuscuiusque ordinis vides non omnino æquales esse vel sanctitate, vel sapientia, vel alijs donis, licet in vno, & de vnoquoque ordine sint.* Illæ sunt *priuatæ Hierarchiæ, in Generalis Ecclesiasticæ sinu conceptæ*, vt eleganter Illustrissimus Bellicensis Episcopus Ioannes Petrus Camus, *distinctæ inuicem, non diuisæ: non separatæ ab Ecclesia, quam admirabili varietate conuenustant: non diuersæ religionis, sed vitæ perfectioris: exemptæ ab ordinariorum iurisdictione, sed superioribus proprijs ad formam ordinariorum dispositis obtemperantes.* *Ioan. Petrus Camus Episc. Belliec.* serm. 10. de S. Ignatio.

HVIVS DIVISIONIS NECESSITAS ATQVE opportunitas certis rationibus declaratur.

CAPVT XVII.

PERMAGNI interest diuisionem hanc contestatam habere, cum aduersarios nostros, & antiregulares omnes eius ignorantia in fœdam perturbationem, & flexuosissimos labyrinthos impulerit. Solam enim volunt & agnoscunt Iurisdictionis Hierarchiam, idque omnia eorum argumenta conficiunt, non esse hos & illos de Hierarchia Iurisdictionis; cum aliæ præterea duæ sint omni necessitate ponendæ, quod sic efficio.

I. Ex hac ipsa, quam modò declarabamus, cum Cœlesti similitudine: nisi enim dederis Ecclesiasticæ tres ordines, sanctitatis, scientiæ, potentiæ capaces, neque Trinitatis Hierarchiam, neque profusa eius in Angelorum supremos dona exprimes. Nisi hos ordines terniones feceris, & trium singulis tres gradus assignaueris; non tantùm ad eorum munia non attinges, quod ipsum per se magnus fuerit in antitypo defectus: sed ne numerum quidem assequeris, cum ea tamen naturæ lex sit, vt quæ sunt in superioribus coniunctiora, multiplicentur in inferioribus. *1. Ratio, similitudo cum Hierarchia cœlesti.*

II. Ex Hierarchia Legali ante producta, quam nostra perficiendo exprimit; in qua Iudices spectauimus ad solam Iurisdictionem diuinitus electos, Leuitas, Cantores, Ianitores in solo Ordine consistentes: Prophetas autem suo priuato, non Sacerdotali chrismate inunctos, suis charismati non Leuitico ministerio dispositos: Dei instinctu, non generatione naturali successionem penè perpetuam ducentes: viros Dei, non templi: vel potius viros templi, quia Dei: sine imperio, summa cum auctoritate totum populum, ipsosque principes diuinis illustrationibus impartientes: quibus si Charismatum Hierarchiam rite concedi negant aduersarij, alteram edant oportet in quam referantur. Pontifices denique per omnia sacrorum ordinũ genera commeantes, vt vniuersæ Sacrorum scientiæ doctores, moderatoresque actionis. *2. Ratio, similitudo cum legali.*

III. Euangelica tempora & Euangelicos Doctores consulo. Inter omnes satis constat tres eximios Doctores de Hierarchia Ecclesiastica strictè sumpta, in qua modò versamur, disseruisse, Paulum Apostolum, Dionysium Magnum, & Gersonem Theologum. Hunc licet & tempore, & auctoritate *3. Ratio, sacrorum scriptorum auctoritas.*

longè cæteris imparem adiungo : non quod primus aut solus Hierarchiam suo modo explicarit, (nam ante Cancellarium Parisiensem, Guillelmus Episcopus Parisiensis eandem descripsit) sed quod & celeberrimus sit, & vulgo notissimus, & præcipuæ apud eos qui huic doctrinæ repugnare possunt, fidei atque auctoritatis. S. Dionysij quoque sanctam esse hic volo auctoritatem, quando & pro hisce scriptis ad Areopagitam referendis plures certant, & ab huius controuersiæ scriptoribus magno semper ambitu citatur Dionysius. De Apostoli sensu sine periculo dubitari non potest, ex quo Tridentinum, quod S. Dionysij Hierarchiam sequitur, clarè pronunciauit, Pauli doctrinam esse de Ecclesiastica Hierarchia.

Diuersi auctores probati diuersas Hierarchias explicant.

His ita positis, argumentum sic informo. Scriptorum istorum de Ecclesiastica Hierarchia doctrina vulgò ab omnibus admittitur, & eius explicandæ modi; atqui Doctores isti tres, Hierarchiæ species varias; singuli singulas tradunt, ergo tres Hierarchiæ species variæ ab omnibus admittuntur. Maior superius explicata, non versatur in ancipiti. Consecutio aperta est: cuius ex abundanti confirmationem petere possumus à S. Gregorij doctrina, qui nouem Angelorum ordines agnoscendos ex eo probat, quod diuersi diuersis scripturæ locis nominati & expressi, cum in vnum catalogum sunt omnes relati, nouem esse reperiuntur. In Assumptione igitur cardo difficultatis fixus est; in qua monstrare oportet, cum omnes in genere de Hierarchia scripserint, neminem cum alio in eadem specie conuenire.

Gre. hom. 34. in Euan.

Nonnulli sunt in vna Hierarchia, alij in alia.

Nonnulli reponuntur in Hierarchia ab Apostolo, qui vi status sui ad alias species ab alijs traditas non pertinent, idem de S. Dionysio, idem de Gersone dicendum: ergo in eadem specie Hierarchiæ non conueniunt. Probatur Antecedens. 1. Prophetæ, Interpretes sermonum, qui habent gratias virtutum & curationum, Hierarchiam tenent apud Paulum; quid illi ad S. Dionysium, aut Gersonem? Diaconi, Hypodiaconi, Exorcistæ, Presbyteri quilibet, etiam sine cura animarum, in S. Dionysij versantur Hierarchia: quid illis cum Paulo, aut cum Gersone? Archipresbyteri, Archidiaconi, Parochi Hierarchicos in Gersone faciunt ordines; quid illi S. Dionysio, aut Paulo necessarij? Probatur 2. Ipsi tractatus, auctorum mentem explicant. Nam Paulus diuina charismata aliquibus Ecclesiæ membris in bonum totius corporis concessa explicat. S. Dionysius tria Sacramenta, Baptismi, in quo Purgatio, Chrismatis, in quo Illuminatio, Eucharistiæ, in quo perfectio, & Ministros ad ea necessarios, vt Hierarcham, Presbyteros, Diaconos exsequitur, quibus addit Tridentinum inferiores alios altaris & Ecclesiæ ministros. Gerson toto tractatu de Potestate Ecclesiastica, in sola Iurisdictione versatur, vt patet vel cæcis qui Gersonem legi audierint: ac præcipuè Consideratione nona manifestè animum suum exprimit, cum ab ea eximit Curatos, vel solos titulares Episcopos carentes plebe; & Religiosos simplices auctoritatiuè Hierarchisare negat. Probatur 3. Hierarchia proüt à Gersone describitur, requirit auctoritatem & potestatem in corpus Christi mysticum: proüt autem à S. Dionysio, ordinem postulat ad corpus reale, de mystico autem minimè curat. Proüt denique à Paulo, nullam importat auctoritatem & potestatem in reale aut mysticum corpus. Nam, vt Lectores, & Acolythi officia ad quæ destinantur, sine auctoritate in plebem exercent; ita Prophetæ, interpretes sermonum, operatores virtutum, & miraculorum, charismatis suis vtuntur sine potestate

Tractatus auctorum mentem explicant.

in sub-

in subditos, ergo tota specie differunt tres illæ à tribus receptis Doctoribus expositæ Hierarchiæ. Quas qui volet inuicem permiscere, & Paulinam ad Dionysiacam reducere, quod tentatum, at non feliciter perfectum videmus in Hallier, is profectò & pleraque prauè detorquebit, & omnia confundet.

4. Ratio, omnium facilis dispositio in Hierarchia.

IIII. Eadem diuisio alia ratione stabilitur, facillimæ & apertissimæ dispositionis Ecclesiasticæ, quæ sine dubio, est *castrorum acies ordinata*, & sine tribus istis partialibus Hierarchijs non bene conficitur. Nam qui solam Iurisdictionem amant in Hierarchia, quæ multò maxima pars est, Cardinales, Episcopos plebe carentes, Doctores Theologos, Euangelistas seu concionatores, & eiusmodi alios ab Hierarchia excludant oportet: quod faciunt iniuria. Vt enim de solis Episcopis plebem non habentibus loquar, nonne possunt actus Hierarchicos exercere, vt fideles confirmare, definire fidei articulos in Concilijs? Ergo in Hierarchia esse censendi sunt, & tamen subditis & Iurisdictione carent. Qui Parochi fuerunt, & iam Curato beneficio exciderunt, cur eodem iure ab Hierarchia dimoti esse dicuntur, cum adhuc Presbyteri sint, & apud S. Dionysium sedem in choro, & ministerium in altari retineant? cum adhuc Theologi Doctores esse possint, & in Hierarchia Paulina tertio loco post Apostolos & Prophetas collocari? Quis sine perturbatione omnes quos de Hierarchia esse ex alijs constat, in vnam Iurisdictionis Hierarchiam omnium angustissimam compingat?

5. Ratio; vna Hierarchia est sine alia.

V. Et vt hoc clarius explicetur, dicant amabo aduersarij, Presbyter & Diaconus, vi ordinis quam accipiant Iurisdictionem? in quos? qualem? ordinariam an extraordinariam? ex officio, an ex commissione? Illi, inquam, Presbyteri qui ad templa mane totum expectant, dum locentur ad sacrum faciendum, cui ius dicunt? cui imperant? in quam sublimi throno resident? Et tamen illos, vt sic, faciunt Hierarchas, certè locant in Hierarchia, à qua Religiosos, vt sic, exterminant, illa igitur est Ordinis, sine Iurisdictione.

Hallier refutatur. in vin. p.381.

Negat istud Doctor Hallier, & in vna eandemque Hierarchia, quam solam nouit, duplicem facit potestatem, Ordinis & Iurisdictionis, & vtraque præditum perfectè in Hierarchia; altera autem *tantum imperfectè, & inchoatè, atque ex parte* reponit. Verùm, esse *imperfectè, inchoatè*, incompletè in aliquo ordine, est tantùm ad eum reduci, & indirectè pertinere. Itaque Episcopi electi, non consecrati, ex confessione Doctoris, sunt imperfectè in Hierarchia: Quod idem dici debet de Papa electo, neque adhuc consecrato. Illud verò debeat-ne admittere Theologia, viderint Doctores. Ego certè caput nunquam putauerim esse incompletè de corpore: neque caput Ecclesiæ & Hierarcharum Hierarcham vnquam audiui *imperfectè*, & vt ipse idem loquitur, *impropriè* esse de Hierarchia. Quantò verò nostra expositio commodior cuilibet videri debet, cum non duplicem in vna Hierarchia potestatem; sed duplici potestati duplicem Hierarchiam partialem damus, eumque dicimus, qui solo ordine sit instructus, esse verè, propriè, perfectè in Hierarchia Ordinis: qui Iurisdictionem solam teneat, verè, propriè, completè in Hierarchia Iurisdictionis collocamus: qui neutram possideat, sed tantùm gratias Hierarchicas in statu ab Hierarchis approbato, quibus actus Hierarchicos vel in se, vel in proximum operetur, alteri partiali Hierarchiæ consignamus: ex quibus omnibus grandis vna conflatur, quam perfectissimè habeant, qui nulla trium carent.

Papa non consecratus secundum Hallier non est de Hierarchia.

Rat. commoditas explicandæ Hierarchiæ.

VI. Hæc omnia pro necessitate, cuius adamantina vis est, militant. Quam si consulimus, coget nos id reperire, quod nusquam esse putetur. Quod si ab ea deuoluimur ad vtilitatem nostræ disputationis, doctrinæ perspicuitatem, collocationis venustatem, nulla magis, nulla perfectius ambages omnes tollit, omnes difficultatum nodos resecat, pacem & caritatem reuocat, quam nostra diuisio. Vide enim aduersarios, quantùm intricent ipsi se in hac tota controuersia. Religiosos modò cum Laicis confundunt, qui est error minimè tolerandus: modò destinari ad Sacerdotium concedunt; & tamen ablegant ab Hierarchia; quod est loqui pugnantia. Est vbi reducant ad Hierarchiam propriè dictam, & tamen omnem Iurisdictionem adimant; quæ meræ sunt tricæ. De Cardinalibus nihil constanter enunciant. In Episcopos & Summos Pontifices non consecratos contumeliosi existunt. Hierarchiam versant Tridentini Concilij, Pauli Apostoli, Dionysij, Gersonis, & dum omnes in vnam commiscent, singulas vexant, & disperdunt. Nos autem omnia hæc suis locis reddita in luce, & sole ponimus. Hierarchiam dicimus Iurisdictionis à Gersone, Ordinis à Tridentino & S. Dionysio; Charismatum ab Apóstolo descriptam. A Iurisdictione Religiosum statum vt sic dispungimus, in Ordine & Charismatis contenti ponere; Episcopos, Cardinales non consecratos tenet Iurisdictio, & propter clericalem tonsuram, & habitum, Ordo; & propter doctrinam atque exemplum singulare, quibus cæteris ad bene viuendum duces esse debent, Hierarchia Gratiarum. Facile est ire per singula, & omnibus in hac distributione gradum suum & ordinem impertiri.

Aduersarij nihil certi pronunciant.

DIVISIONEM HANC NOVITATIS SUSpectam esse non debere probatur.

CAPVT XVIII.

Hæc diuisio nouitatis arguitur.

VIDEO locum in quo se iactabunt aduersarij: Hierarchiam Gratiarum, Hierarchiæ in tres species diuisionem, Hierarchiam perfectam Iurisdictionis absque ordine, *nouam, Iesuiticam, à Iesuitis sodalibus hoc tempore fabricatam, Inauditam apud Theologos, & apud Dionysium, Iesuiticis tantùm Doctoribus nunc primùm post tot æuorum spatia reuelatam*, & illiusmodi rosas & violas loquetur Aurelius. Quibus id tantùm breuiter oppono. Qui eius diuisionis nouitatem subsannas, de nomine recens excogitato arguis, an de re ipsa in Theologiam temere, sine exemplo patrociniòque inducta? Pro nomine pugnat Grammaticus Aurelius; pro re ipsa, Theologus. Et vincit ille: nullum enim habeo qui totalem Hierarchiam è tribus istis partialibus Hierarchijs conflatam hactenus expressè scriptis aut voce tradiderit. Et scio quantùm Paulo *profanæ vocum nouitates* displiceant. Sed istam explicationem in re tam sacra, profanam; in tam necessaria, curiosam; in eo toto cuius partes singulæ Hierarchiarum nomine censentur à veteribus, nouam appellari posse pernego. Ac licet aliquid præ se ferret nouitatis, nonne illud in controuersis de fide quæstionibus, & nouè exortis in Theologia perplexitatibus vsu euenire oportet, vt ad earum apertam declarationem, noui qui

Id concedi potest de nomine.

Ad res nouo modo explicandas, noua nomina fabricant Theologi.

quidam modi, nouæ methodi, voces nondum vſu tritæ, modò à Catholicis Doctoribus non alienæ, formantur? Quod Nicæni Patres in verbo Conſubſtantialis, Tridentini in productione vocis Tranſſubſtantiatio, vſurparunt. Iudicet autem, Lector, vtra magis profana ſit vocum nouitas, noſtra, qui ex antiquis ordinibus nomen nondum fortaſſe vſitatum, & nominibus ab antiquo receptis totalem vnam, tres partiales Hierarchias vocamus; an Doctoris Hallier, qui Epiſcopos & Papas electos antequam ordinentur *imperfectè, inchoatè, ex parte* reponendos affirmat in Hierarchia: & Aurelij ſapientis, qui eoſdem *embryones* Epiſcoporum & Paparum vocat, non tantùm nouo, ſed etiam iniurioſo vocabulo?

Sed de nomine hactenus. Rem, Theologe Aureli, rem inquam & horum ordinum graduumque diſtinctionem, credis-ne nouam eſſe, & hoc tempore fabricatam? Quid ergo cauſæ putas eſſe quod S. Dionyſius Hierarchiam definit Ordinem, ſcientiam, actionem? nonne vt vnius totalis Hierarchiæ partes eſſe oſtendat eam Hierarchiam, quæ generis nomen retinet, eſtque in chariſmatis, quæ maximè Deiformitatem & caritatem efficiunt? Eſt autem caritas aliud nihil ex S. Auguſtino, quam amor ordinatus, ab eo & ad eum cui ſponſa dicit, *ordinauit in me caritatem.* Et Hierarchiam ſcientiæ quæ Ordinis eſt, dicente Deo. *Quia tu ſcientiam repuliſti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* Et Hierarchiam Actionis, quæ in officio & Iuriſdictione apparet? Linconienſis apud S. Bonauenturam eodem planè ſenſu Deiformem ordinationem ad tria reducit capita, amorem, ſcientiam, & operationem ad Deum, *vt amor referatur ad Spiritum, ſcientia ad Filium, operatio ad Patrem,* quæ ipſa eſt Hierarchiarum noſtrarum collocatio. Quis vetet dici præuiſum hoc à Dauide ſic orante, *Bonitatem, & diſciplinam, & ſcientiam doce me, quia mandatis tuis credidi?* Ego certè Chariſmata in *Bonitate,* Iuriſdictionem in *Diſciplina,* Ordinem in *Scientia*; medium Hierarchici finis, in *Mandatis* Dei; finem ipſum in fide ex mandatorum operatione viuente, non imprudenter agnoſco. Neque temerè poſthabita Franciſci Hallier definitione illius quam petimus Hierarchiæ, meam ſubdidi ex S. Dionyſio, eamque nobiliſſimis ſuis partibus inſtruxi, quas incauta manu Doctor ille truncauerat.

Res ipſa antiquis Patribus non fuit incognita.

Eruitur ex Dionyſio.

Caritas amor ordinatus.

Cant. c. 2.

Oſee. c. 4.

Bonau. l. de 7. itin. æternit. Itin. 7. diſt. 7. ex linc. in 3. cœl. Hierarch.

Pſal. 118.

Apertius quoque ordines eoſdem diſtinxit Hugo, in ſubſidium noſtrum reuocandus: quando ſubtiliter, vt omnia, tradidit, *Duplicem eſſe debere Aſſumptionem eorum qui præficiuntur; ſcilicet vt primùm intus per gratiam aſſumantur ad excellentiam virtutis,* (vides id quod poſtulabamus in excelſo dignitatis faſtigio collocatum? dubitas quin hæc ſit Hierarchia Gratiarum diuinæ ſanctitati propinqua?) *Poſtmodum foris per obedientiam vocentur ad excellentiam dignitatis*: vel in Ordinis, vel in Iuriſdictionis Hierarchia. *Alij aſſumuntur intus, & non foris, ſicut boni ſubiecti*: licet intus excellentiam virtutis, & Gratiarum Hierarchiam poſſideant, nihil tamen exterius magis quàm ſubiecti, quales Religioſi ſimplices. *Alij aſſumuntur foris & non intus, ſicut mali Prælati.* Quibus tamen per impoſitionem manuum & Eccleſiæ ritus, Ordinis & Iuriſdictionis poteſtas verè confertur; atque adeo Prælati ſunt inter homines, coram Deo ſubiectis inferiores. *Alij foris & intus, ſicut boni Prælati* triplicem in ſeipſis Hierarchiam recapitulantes, perfectiſſimè cumulatiſſiméque ſtatum Hierarchicum vndecunque complexi. *Alij nec foris, nec intus; ſicut mali ſubiecti*: ab-

Idem Hugo Victorinus indicat

Erudit. diaſc. l. 7.

Hierarchia stricta omni ex parte seclusi, quoniam neque à Deo per gratiam, neque ab Ecclesia per consecrationem assumuntur.

Et D. Th. 2.2. q. 183. plur. artic. His adiungo D. Thomæ doctrinam, vt *in ore duorum aut trium testium, stet omne verbum.* Distinguit Doctorum Angelus Ecclesiæ membra secundùm status, officia, & gradus: in statu perfectionem, in officio actionem, in gradu dignitatem, & pulchritudinem considerat. In statu, est immobilis conditio

Status, officium, gradus. personæ; in officio, est efficientia importans actionem tendentem in aliud; in gradu, est ordo superioritatis & inferioritatis. De statu dicitur, *Ipse dedit*

Ephes. c. 4. *quosdam quidem Apostolos; quosdam autem Prophetas; alios verò Euangelistas; alios*

Rom. c. 12 *autem Pastores & Doctores.* De officio autem, *sicut in vno corpore multa membra*

1. Cor. 12. *habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi vnum corpus sumus*

2. Tim. 2. *in Christo.* De gradu verò, quòd *in magna domo non solùm sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia.* Statuum diuersitas ex perfectione desumitur; Officiorum ex actione: dicuntur enim in diuersis officijs esse, qui sunt ad diuersas actiones deputati. Actiones autem hic accipimus pro Sacrificio, & ijs quæ eò tendunt, seu proximè, seu paulùm remotius. Graduum denique ex ordine pulchritudinis Ecclesiasticæ, prout in eodem statu vel officio, vnus est alio superior. *Contingit tamen quod ista tria in eodem concurrant, sicut patet de Episcopo. Ordines autem Ecclesiastici specialiter distinguntur secundùm diuersa officia. Dicit enim Isidorus, officiorum plurima genera sunt, sed præcipuum illud est quod in sacris diuinisque rebus habetur.* Ita Diuus Doctor, adeò distinctè, vt stipes sit qui diuisionem nostram hic non intelligat. Charismata in statu, Ordinem in ordine seu officio; Iurisdictionem in gradu. At hæc S. Thomas non appellat Hierarchias. O nos miseros!

Itaque speciosum nouæ & inexpertæ cognitionis fructum Definitio & Diuisio, quasi exploratores duo ex amœnissima Hierarchiæ regione detulerunt, vt prædixeram: quem si gustare nolunt Aurelius & Hallier; non est tamen Israëlitis desperandum, quin *per exploratorum viam* Deo duce in terram fluentem lac & mel possint ingredi. Scimus quidem nos *filijs Enac de genere gigantæo comparatos, quasi locustas videri*: sed & scimus quis dixerit, *Ego ante te ibo, & gloriosos terræ humiliabo.* Quamobrem de singulis speciebus disputandum modò superest, videndumque quam in ijs sedem, & locum Religiosi sibi vendicare possint.

DE

DE HIERARCHIA ET HIERARCHIS

Liber quartus.

DE INFIMA HIERARCHIÆ ECCLESIASTICÆ SPECIE QVÆ EST IVRISDICTIONIS.

PRÆFATIO.

QVA MONSTRATVR IN ADITV EANdem modò aduersus Regulares moueri controuersiam, quæ Diuorum Thomæ & Bonauenturæ seculo agitata est.

IN comparanda rei cuiuspiam scientia initium ducitur à notioribus. Habent autem Iurisdictionis Hierarchiam adeo notam aduersarij, vt in ea sola subsistant, solam velint. In hac igitur ante cæteras gradum figo, ad superiores postea commodius euasurus. Atque vt à S.Dionysij ductu & verbis ordiar, *Tempus est vt ipsos Sacerdotum ordines exponamus, & distributiones, vimque eorum, & actiones atque perfectiones, ternionemque excellentium ordinum qui eis subiectus est, vt Hierarchiæ nostræ descriptio, id quidem quod inordinatum est, indigestum & confusum, sine vlla commixtione & admixtione improbare, excludereque doceatur: quod autem digestum est, quod ordinatum est, quod bene dispositum, cum rationem ordinum suorum habet, ostendere.* Nimirum *non est potestas*, (si profana, certè longè instiùs sacra) *nisi à Deo: quæ au-* Dionys. c. 5. Eccles.

tem sunt à Deo ordinatæ sunt, vt à pacatissima Ierusalem perturbatio omnis Babylonica exulare iubeatur. Ac ne lapidem offensionis in Regularium causa reperire se criminentur aduersarij; iam hoc ipso aditu profitemur clarè & apertè Regulares, & sic, nullum actu in Hierarchia Iurisdictionis locum habere. Quod vnum Aurelius tota vi exaggerationum suarum, quod Franciscus Hallier locorum communium congerie, quod illi vel illi perpetuo in Regulares odio, tantùm facere & probare possunt; hoc libentes, volentes concedimus, Religiosos vi status nullam Iurisdictionis Ecclesiasticæ partem attingere: si quid agunt in ea, id totum ab Hierarchæ commissione deriuari, ab eius arbitrio pendere; neque aliter seruata rerum natura, & recto ordine fieri posse. Vt vel ex ista vna publica, & communi omnium sociorum nomine facta professione, intolerabilis Petri Aurelij aduersariorum infensissimi dispungatur, & ex omni hominum memoria deleatur impostura, qua scribit *Iesuitas Ecclesiæ functiones sui iuris efficere moliri, sibi vendicare, sibi asserere, vt possessionem non solum debitam, sed etiam naturalem, & indiuiduam ordini Iesuitico, quasi statui non solum Religioso, sed etiam Hierarchico; vt non solum Hierarchiam suo iure possideant, sed etiam sint Hierarchæ, eminentia Hierarchiæ membra, Parochis & minoribus omnibus Prælatis in Hierarchia superiores, ne Episcopis quidem ex omni parte cedentes.* Quod quàm iniustè, impudenterque dicatur, sole clarius reliqua disputatione monstramus.

Regulares vi status non sunt in Hierarchia Iurisdictionis.

Intolerabilis Aurelij calumnia in vind. p. 415.

Nam vt Religiosorum ordinum murum & antemurale vno disijciat impetu, *Sanctum*, ait, *Bonauenturam ne tenuissima quidem cogitatione*, in Apologia sua, *quæstionem quam nunc versamus attigisse.* Deinde S. Thomam illi adiungens, subdit, vtrumque ea ætate asseruisse *licere Prælatis Ecclesiarum, Religiosos ad Ecclesiæ ministeria sua auctoritate assumere: licere Religiosis mandatum à Præsulibus ministerium suscipere. At verò Iesuitæ*, inquit, *non contenti concesso per humanitatem beneficio, & potestate precaria, hoc ipsum ministerium, & has ipsas Ecclesiæ functiones sui iuris efficere moliuntur, &c.* Tria hic audio, iactam in Iesuitas calumniam, quam opus istud propulsat. Statum quæstionis vtriusque, antiquæ & nouæ, sanctorum Doctorum & nostræ, non esse eundem, vt quem *ne tenuissima quidem cogitatione attigerint.* Denique alia omnia dixisse ipsos, quam quod nos hoc tempore asserimus: ne dum Iesuitas omni diritate persequitur, & eorum famam, ac per eos illorum ipsorum Ordinum, imo Religiosorum omnium dignitatem pessundare conatur, in sanctissimos viros homo innocentissimus, in tantos Doctores ipse Theologus, in illos ordines, solis Iesuitis infestus, peccare credatur. Tum etiam vt nobis vtrumque eripiat, neque illius violentia & importunitate incredibiliter oppressis, vllum apud hæc Religiosorum propugnacula possit esse perfugium. Mihi autem in hac laboranti controuersia, ab vtroque Doctorum istorum dictum semper existimaui, *Ego murus, & vbera mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens*, vt in hoc bello, quo pacis prætextu caritas trucidatur, neque sanctorum virorum auctoritas ad præsidium, neque cœlestis doctrina desit ad cibum.

Negat SS. Thomam & Bonauenturam de controuersia nostra locutos.

Aurelij consilium omnes Religiosos ordines impugnat.

Cant. c. 8.

Nam vel thesim hac in quæstione attendimus, vel hypothesim. Thesis est de odio fraterno in ordines Regulares concepto: de Prælatorum inuidia illis creanda: de Regularibus ab Ecclesiæ ministerijs & functionibus Hierarchicis exturbandis: de status Religiosi obterenda perfectione. Quæ omnia machinari se diffiteri non potest Aurelius; & si negat, nulla non pagina conuincetur:

Refellitur Aurelius.

uincetur: ſunt igitur & in Doctorum aduerſarijs requirenda, vt in idem cum illis conſilium conueniſſe noſcatur. Et hæc quidem declarat S. Thomas cum opuſculum illud ex his Pſaltæ regij verbis inchoat. *Ecce inimici tui ſonuerunt, & qui oderunt te extulerunt caput: ſuper populum tuum malignauerunt conſilium, cogitauerunt aduerſus ſanctos tuos. Dixerunt, venite diſperdamus eos de gente, non ſolùm contra mediocres, ſed etiam contra cæleſtes viros. Duo autem contra ſanctos cogitant; Primò vt ipſos annihilent. Secundò vt ſi hoc non poßint, ſaltem eorum famam deſtruant apud homines, vt in eis fructificare non poßint: volentes quædam adſtruere, per quæ eorum ſtatus totaliter deſtruitur, & redditur nimium oneroſus & vituperabilis.* Neque aliud S. Bonauenturæ antipalus moliebatur, cum aduerſus libellum ſcribebat, quo Pauperum Religioſorum perfectio defendebatur. *Quaſi non poſſet paupertatis celſitudo laudari, niſi in iniuriam Chriſti, & Eccleſiaſticæ dignitatis.* Et paucis interiectis ſubiicit ea, vnde Aurelium agnoſcas, Spongiæ libellum Ieſuitis attribuentem. *Ex quibus apertè relinquitur, præfatum titulum à falſi criminis impoſitione ſumpſiſſe originem, per quam Pauperum hoſtis molitur procurare diſsidium inter Patres & Filios, tutores & orphanos, nutritios & alumnos: vt ſic Patronorum ſuorum ſubſidio diſtitutos deglutiat inopes, rapiat pauperes, & interficiat innocentes.* His de libri titulo addenda ſunt hoſtis illius conſilia. *Primò perfectionis Euangelicæ apicem conatur deijcere, dehinc præcipitare mœnia, tertiò euertere fundamenta, tandemque pauperum Chriſti profeßionem falſis criminibus infamatam, abominabilem reddere mundo.* Liceat & generoſis hiſce athletis tertium adiungere VValdenſem, qui Religioſorum ordinum cauſam acturus aduerſus VVicleffum, ſic orditur, *Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea, dicat nunc Iſraël*, &c. Deinde Eccleſiam Religioni ſic reſpondentem inducit. *O Filij mei, qui vos inculpant, qui veſtræ detrahunt Societati, tanquam profanæ, nonne famoſi ſunt hæretici, elati, propediem caſuri, aut alioqui peccatores extremi?*

Aduerſariorum S. Thomæ idem animus qui Aurelij. Opuſc. 19. in proœ. *Idem in aduerſario S. Bonauenturæ oſtenditur.* In Apol. paup. Reſ. 1. c. 1. Ibid. in Prologo. *Idem Wicleffi apud Waldenſem* Doct. fid. l. 3. in Prol. *Qui Religioſis detrahunt, aut hæretici, aut peccatores.*

Hypotheſim volo eſſe in rebus controuerſis quas diſputant, in certis quibuſdam caſibus, qui vel ſingulis peculiares ſunt, vel vtriſque communes. Agunt enim ſanctiſſimi Doctores de Religioſi ſtatus perfectione, eamque cum Archidiaconis & Curatis comparant: de verbi Dei prædicatione, & confeſſionibus excipiendis, ex Summi Pontificis & aliorum Prælatorum commiſſione: de ſtipendijs temporalibus, quæ ſubſidiarijs iſtis copijs ex pietate & caritate conferuntur. Nonne in his toti ſunt Aurelius & Hallier? Probant, inquit ille, tantùm licere Prælatis illos ad Hierarchicas actiones admouere, licere Religioſis ea vti commiſſione. Rem difficilem! nimirum erat hoc in quæſtione. Poſt tantam Epiſcoporum in Religioſos ab ineunte Eccleſia poteſtatem, poſt tot præteriti temporis ab Apoſtolorum ſeculo exempla, poſt integras nationes aut Chriſtianæ Religioni adiunctas, aut ſacra poteſtate per Religioſos gubernatas, dubitabant ſcilicet Theologorum Pariſienſium Coryphæi, duas in partes diuiſi, poſſent-ne Religioſis hæc imperare Prælati, aut Religioſi Prælatis obtemperare. Vide opuſculi illius caput 4. in D. Thoma, quo lis iſta deciditur; lege in D. Bonauentura Apologiæ caput extremum, ex quo tu fruſta quædam euulſiſti; & Opuſculum, *Quare fratres Minores prædicent, & confeßiones audiant*; & libellum Apologeticum *In eos qui Ordini fratrum Minorum aduerſantur*: & definitum videbis, à Pontifice Summo delegari immediatè Religioſos, in Proprij Parochi nomen etiam venire ſic delegatos extra ordinem: inſtitui poſſe Religiones quæ ordinentur ad docendum & prædi-

In particulari eadem ſunt controuerſiæ puncta. *Falſum quæſtionis ſtatum excogitauit Aurelius.*

candum, & alia quæstioni nostræ consentanea. Possint-ne autem ab Episcopis delegari Regulares, propriè disputatum non inuenies; sed assumptum *aduersus Plebanos, qui tales operas admittere recusabant.* Regularibus verò liceat-ne mandatum à Præsulibus ministerium suscipere, neuter quærit, quia nemini dubitare venit in mentem.

In minutis quæstionibus differunt singuli.

Fateor equidem in priuatis quibusdam versari quæstionibus, vt de Martyrij fuga, de laude arctissimæ Paupertatis, de opere Religiosorum, seu vt vocant, *laboritio*: quemadmodum generalis eadem controuersia nobis etiam priuatas peperit quæstiones, de Episcopi ad confessiones approbatione, de veterum Monachorum institutis, de priuilegijs eorumque vsu. Sed ea diuersitas quam inuexerunt tempora, non iniucunda in minoribus quibusdam circumstantijs similitudine compensatur, qualis est iam notata in titulo falsi criminis impositio; quod illi ijsdem Patrum aduersus Monachos vterentur locis, quibus isti. Quod S.Bonauenturæ aduersarius, eius ordini *hæreticæ prauitatis crimen impingeret*, vt Aurelius nostro: quod fratrum Minorum obtrectatores, eos obijcerent *in bonis ciuitatibus & villis & oppidis frequenter prædicare, quia ibi plura darentur munera, in alijs autem locis rarò vel nunquam*, quod ipsum exprobrat Aurelius. Quod Prælatos inducerent, *vt eos facerent ab omnibus euitari; quæ crudelitas non debet amplius tolerari*, ait S.Thomas. Id toto opere conatur Aurelius. Quod *eorum detractio non ad vnam personam, aut ad plures determinata ferretur, sed ad totum Religiosorum Collegium: vnde eorum temeritati est viriliter resistendum.* Hæc est detractio quam maximè promouet Aurelius. Quod minima *Religiosorum peccata mordaciter arguentes, sua grauia non curarent*, quod euidentissimè patet in Aurelio. Itaque cum tanta sit inter veteres illos, & Aurelium studiorum animorumque consensio, quis me vetet vti S.Bonauenturæ consilio? *Nequaquam peccatorum oleo, adulatione videlicet, impinguandum est ipsius languidum caput, nec tumidi cordis apostema palpandum: quin potius procacis hominis erectam ceruicem oportet dura increpatione ferire, non quidem amari cordis odio, sed tranquillæ mentis æmulatoria caritate.* Id permittit quidem doctor mansuetissimus: sed ego propius ad Christi exemplum malo, quantùm quidem potero, calamum quassatum non confringere, & linum fumigans non extinguere.

In pluribus circũstantijs conuenit cum antiquis Aurelius. Bonau. in Apol.pau. resp.1. c.1. Idem in Apologet. q.19. Aurel. p. 308. *Crudelitas aduersariorum.* S.Th. Opusc.19. c.10. *Temeritati viriliter resistẽdum.* Ibid. Bonau. in Apol. pau. in Prolog.

HIERARCHIA IVRISDICTIONIS definitur.

CAPVT I.

Malè definita est ab Hallier.

TRADITAM antea superiore libro ab Francisco Hallier Hierarchiæ definitionem, posse aliquo modo ad strictam Generalem pertinere concessimus, licet eam ipse non rectè ad Iurisdictionis speciem voluerit adstringere. Quasi *sacra functio*, cuius exercendæ potestatem esse dicit, omnis & sola iurisdictionem postulet, quod in horis canonicis, in contemplatione, in exemplo, nemo concesserit. Quod verò addit, exercendam illam *ex officio*, aliquos excludit, quibus alia ratione, quàm ex officio Hierarchizandi ius saltem temporarium competit, vt ipse non diffitetur.

fitetur. Redundat igitur ea Iurisdictionis definitio, qua functiones nimis vagè assignat; deficit autem, qua officium nimis strictè & pressè exigit.

Itaque sit ista particularis huius Hierarchiæ definitio. *Ordo sacer in Ecclesia, per actionis sacræ potestatem subditos ad mandatorum obseruationem, & Dei similitudinem adducens.* Genus & finis nota sunt ex superioribus. Differentiam pono in medio, quod est actio in subditum. Hic enim est ille Principatus ab aduersarijs tanto cum ambitu proclamatus: hic gradus superioritatis & inferioritatis à D.Thoma expositus: hic ius & imperium in agentibus, cui in patientibus respondet subiectio, & parendi atque obediendi debitum: quos eam ob rem non simpliciter patientes, non inferiores, sed humiliore, magisque voluntatem constringente vocabulo subditos nuncupaui. Siquidem superioris istius potestas, directè subditi voluntatem sibi subiugat, suis deuincit legibus, & pene suæ mancipat seruituti. *Vera eius definitio.* *Principatus & subiectio.*

Scio equidem Iurisdictionem à Gersone diuidi, in eam quæ fori exterioris, & quæ interioris est: atque illam vocari potestatem coërcitiuam alterius, etiam inuiti; hanc verò magis spontaneam, quoad subijcientes se eidem. Quæ doctrina licet vera sit Cancellarij sensu; quandoquidem fori exterioris subditus, coërceri potest etiam per pœnam & mulctam; alius autem voluntariam init subiectionem ei qui Sacramenta conferre potest: addo tamen etiam coactum in hac reperiri aliquid, dum is qui se mihi, exempli causa, voluntariè subijcit absoluendum à peccatis, vel inuitus cogitur hanc atque illam subire conditionem, si meo vult frui beneficio. Adeo vniuersè verum est in hac Hierarchia imperium & seruitutis speciem inueniri. *Duo subditorum genera. ex Gers. li. de pot. Eccl. consid. 4. & 5.*

Quæ sit autem prior illa potestas, siue Iurisdictio satis explicat Cancellarius, cum docet fundatam eam in illo Christi præcepto: *Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum. Quod si te non audierit, dic Ecclesiæ. Quod si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus. Quo in loco*, inquit, *fundatur iuridica potestas excommunicandi rebelles & inobedientes Ecclesiæ*, vt & *Potestas definiendi, determinandi, statuendi, decernendi, constituendi præcepta, leges, & canones.* Notandum & quod adiungit, potestatem hanc Ecclesiasticæ Iurisdictionis *adeo vicinam esse Iurisdictioni seculari & politicæ, quod Laïcis, imo & mulieribus plerumque, & in multis casibus, communicari possit executio vel committi.* *Potestas Iurisdictionis exterior. Matt. c. 18.* *Potest communicari Laïcis & mulieribus executio.*

At Iurisdictionem fori interioris definit *Potestatem Ecclesiasticam super corpus Christi mysticum, illuminando, & perficiendo ipsum per doctrinam, & Sacramentorum ministrationem, & purgando per Baptismi & Pœnitentiæ Sacramenta.* Spontaneos hæc subditos, non tantùm coactos, habere potest; cum ad Sacramenti necessitatem sufficiat subiectio voluntaria suscipientis, ab illo qui conferre potest. Si tamen Pœnitentiæ Sacramentum excipis; in quo requiritur strictior subiectio, *sic quod alicui non datur absolutio, etiam si dari tentetur, quia materia deficit, quæ est peccator subditus.* Et quoniam multis ex capitibus prodire potest ea subiectio, & quasi coactio, subijcit, *Subditus inquam, nedum voluntaria subiectione, sed aliena superioris auctoritate.* Id est, vt ego quidem interpretor. Peccator vltro se & voluntariè alicui subijciens, non dat illi in se Iurisdictionem fori interioris; sed ab aliquo superiorum conferri debet, vel Pontifice, vel Episcopo, vel Parocho. Nam nisi ab istorum aliquo tradatur auctoritas, *iuxta communiorem Doctorum sententiam*, neque licitè, neque validè confertur absolutio. *Hoc rite statuit primus Legislator Christus, hoc Ecclesia sic elucidauit & tra-* *Potestas fori interioris. Gers. l. cit. con. 6.* *Commoda Gersonis interpretatio.*

didit, ne confunderetur Eccleſiaſticum regimen: & ne Hierarchicus ordo, quem tradit Dionyſius talem eſſe, vt infima reducantur ad ſuprema per media, turbaretur. Quod & argumento populari poteſt inde probari, quod iuriſdictio poteſtatem ſonet; nemo autem poteſtatem niſi ab alio habeat, & non à ſubdito, aut pari, vt patet: ergo à ſuperiore, vt rectè Cancellarius.

HIERARCHIAM IVRISDICTIONIS A GERſone Petrum explicari demonſtratur aduerſus Aurelium.

CAPVT II.

Aurelij ſententia de Gerſonis Hierarchia. Gerſ. l.cit. conſid.9. Aurel. in vin.p.428. &c.

INVITAT me cum magni huiuſce Doctoris auctoritas, tum materia ipſa quam tracto, tum noſtri etiam ordinis, quæ cum hoc opere coniuncta eſt, defenſio, vt paulùm accuratius cum Aurelio noſtro de eius mente diſceptem. Is enim negat *veram Hierarchiæ naturam & amplitudinem hic* (libro de poteſtate Eccleſiaſtica) *definiri à Gerſone, ſtupendumque*, ait, *Ieſuitarum, qui ſe humanæ ſcientiæ velut columnas ſtatuerunt, factionem, non ſolùm in eandem arrogantiam, ſed etiam in eandem ignorantiam conſpiraſſe*, quia putarunt, *Gerſonem hoc loco veram Eccleſiaſticæ Hierarchiæ naturam, veros eius fines, latitudinem, proprietatem deſcribere.* Id probat rationibus duabus. *Quia nec Diaconos, nec miniſtros illos inferiores annumerat: deinde, apertè excipit ab ordine Hierarchizantium Parochos & Epiſcopos carentes plebe, adeoque quoſuis ſimplices Sacerdotes.* Vult igitur illum *pertexere* tantùm *eorum ordinem, qui Poteſtatem Eccleſiaſticam ordinariam in Eccleſia obtinent, quia diſputat de ſtabilitate & amplitudine Eccleſiaſticæ Poteſtatis, & explicat deinceps ordines & gradus quibus illa poteſtas, per eos, quibus ordinario & ſtabili iure commiſſa eſt, à primo vſque capite ad infima Eccleſiæ membra defluit.*

Refellitur. Tria hic aggredior monſtrare, primum quantùm hoc loco non Gerſonem ſolùm, ſed ſeipſum perturbet Aurelius: deinde quæ vera ſit Gerſonis Hierarchia: denique quam immeritò Ieſuitas contumelijs ſuis dedecoret. Principio igitur hoc quæro, ſi Gerſon *Poteſtatem Eccleſiaſticam ordinariam pertexuit*, cur *Diaconos* omittat? cur *inferiores miniſtros*? Nam illis poteſtatem ſaltem ordinis negare non poteſt Aurelius. *Gerſonem non intelligit Aurelius.* Deinde ſi Diaconi ſunt in Hierarchia ſecundùm Tridentinum, non ſunt in Hierarchia ſecundùm Gerſonem, peto an eadem ſit Tridentini & Gerſonis Hierarchia? Tertio ſi Diaconos Concilium ſtatuit in Hierarchia, illis autem *Poteſtatem ordinariam* denegat Cancellarius, quæro ſit-ne Poteſtas Ordinaria ad Hierarchiam neceſſaria? vbi eſt ergo glorioſus ille Principatus & ſubiectio? Tum poſtea, *excipit apertè*, inquit, *ab Hierarchizantibus*: quos? Parochos, & Epiſcopos carentes plebe. *Ridicula Aurelij hallucinatio.* Vidiſti vnquam propriè dictos ſine plebe Parochos? cuius illi ordinis, cuius coloris ſunt? quo charactere poteſtatem ſuam tuentur, quemadmodum qui Epiſcopatu ceſſerunt Hierarchæ? *Excipit apertè Parochos.* Quomodo? quibus verbis! Audi, Lector, & ride. Scripſit Gerſon in ordine habentium ordinariam poteſtatem, vt agnoſcit Aurelius, *Sacerdotalis auctoritas in habentibus ſubiectos ſibi. Quod dicitur propter Curatos, vel etiam propter ſolos titulares Epiſcopos carentes plebe.* Aurelius acutè τὸ *carentes plebe*, æquè refert ad *Parochos*, vt ad *Epiſcopos*; & illos, vt & hos

hos *excipi* dicit ab Hierarchia: cum ſi quid intelligentiæ in ira habuiſſet, *Curatos* nominari animaduertiſſet in reddenda cauſa, cur *Sacerdotalis auctoritas* inter Hierarchizantes reponeretur, arctata videlicet ad *habentes ſubditos*, id eſt *Parochos*. Eadem enim particula *habentium ſubditos* includuntur in Hierarchiam Sacerdotes aliqui, nimirum *Curati*; & excluduntur Epiſcoporum aliqui, nempe *carentes plebe*. Cur ergo dicit Aurelius *excipi*, & quidem *apertè* ab ordine Hierarchizantium *Parochos*, *& Epiſcopos carentes plebe*? Hoc non eſt apertè falli aut fallere? poſt labem hanc tam *apertam* cætera eius dicta mihi falſi ſuſpecta non erunt? Turpis hic eſt in Aurelio lapſus, in Grammatico intolerandus. Quid in eo qui Ieſuitas omnes omnibus in rebus, & in hoc maximè Gerſonis loco accuſat *ignorantiæ*? Poſtremum hoc addo. Si Cancellarius *ab ordine Hierarchizantium apertè excipit quoſuis Sacerdotes ſimplices*: dicant Aurelius & Hallier cur Clerum ſecularem vt ſic, reponant in Hierarchia; Religioſos Sacerdotes vt ſic, ab eadem excludant? magiſ-ne hi quam illi *ſimplices* ſunt *Sacerdotes*? minuſ-ne hi quàm illi *poteſtatem* habent *Eccleſiaſticam ordinariam*?

Hæc Aurelio dicta ſunto. Iam Cancellarij mentem eam eſſe, vt de ſola Iuriſdictione tractet eo in quo verſamur libello, patet vel cœcis, qui modò Gerſonem legi audierint. Nam διδασκαλικῶς more ſuo, Poteſtatem Eccleſiaſticam primo definit, deinde diuidit in Poteſtatem Ordinis & Iuriſdictionis: & illam oſtendit in omnibus Sacerdotibus, nonnullis in rebus æqualem eſſe, inæqualem in alijs. Tum verò illa prætermiſſa, Iuriſdictionis poteſtatem aggreditur, & ad decimam vſque tertiam Conſiderationem, quæ eſt poſtrema, deducit. Cui ſubdit in Epilogo, tres concluſiones eandem de Iuriſdictione doctrinam aperta anacephalæoſi colligentes. Nona ergo Conſideratione, quam vnam legit, ſi tamen vel hanc legit Aurelius, in Iuriſdictione verſatur Gerſon, & poſt quædam de ſucceſſorum Petri poteſtate dicta, quæ video à ſcriptoribus controuerſiarum refutari; ſpiritalem Eccleſiæ gladium, cum gladio materiali comparat, eiuſque poteſtatem duabus imaginibus explicat, ſolis lumen vſquequaque fundentis, & Hierarchiæ Angelicæ. Illud eſt quod ait Aurelius, *varijs ſimilitudinibus explanatum*. Varias enim pro duabus apud ῥητορικώτατον exaggeratorem poni animaduertet Lector. In comparationis autem ἀποδόσει manifeſtè animum ſuum exprimit, cum ab ea eximit ſolos *titulares Epiſcopos carentes plebe*, cumque *populos, & ſimplices Religioſos auctoritatiuè Hierarchizare* negat. Illos autem qui ſic Hierarchizant, enumerat *Papam cum Cardinalibus, Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Curatos*. Quibus alio loco addit, eos *quibus non ex priuilegio ſolo, ſed ex ſtatu & ordinario iure competit animarum cura, quemadmodum ſunt multi Abbates, Decani, Præpoſiti, cum ſimilibus*. Quæ omnia luce meridiana clarius demonſtrant, in ſola Iuriſdictione explicanda laborare Gerſonem: & verò is eius tantùm animus fuit, vt de ſummi Pontificis, & Concilij generalis ſupra illum poteſtate ſententiam ſuam ſtabiliret. Quamobrem nos remittit ad alium ſuum *Tractatulum de auferibilitate Papæ ab Eccleſia*, qui huic ipſi de Poteſtate Eccleſiaſtica pene adnexus eſt. Habes igitur ex his, Lector, Gerſonis inſtitutum: vides fluctuantem perturbatumque ignorantia noſtræ diuiſionis Aurelium, dum Diaconos à Gerſone præteritos miratur, quos imperitè in illa nominaſſet Hierarchia, reducendos ad Ordinem; agnoſcis & Hierarchiam Iuriſdictionis integram cum ſuis tribus

Quod ſit Gerſonis inſtitutum — *tract. de poteſt. Eccleſ.* — *Conſid. 1.* — *Conſid. 2.* — *Conſid. 3.* — *Conſid. 4.* — *ad fin.* — *Conſid. 9.* — *Conſid. 11.* — *Conſid. 8.*

gradibus, eorum qui Hierarchizant non Hierarchizati; qui Hierarchizantur & Hierarchizant, & eorum qui nihil aliud quam Hierarchizantur: vt Aurelio nominum aucupi nouum videri non debeat, si quam ipse Potestatem, ego Hierarchiam Iurisdictionis appello.

QUÆDAM PETRI AURELII PECCATA IN *Gersonis & Hierarchiæ doctrinam exponuntur.*

§. Vnicus.

Malè Loëmelium reprehendit Aurelius

VENIO ad Ignorantiam Iesuitarum, id est Loëmelij. Reprehenditur is ante omnia, quòd Gersonis auctoritatem aduocarit ad conficiendum, Regulares vt sic esse de Hierarchia Ecclesiæ. Nonne autem id verum est, cum *simplices Religiosos* in gradu tertio Gerson collocet, is autem gradus sit pars Hierarchiæ? Nonne simpliciter & absolutè pedes sunt de corpore, subditi de Regno, discipuli de schola? Neque aliud tota hac conclusione postulat auctor Spongiæ, quàm vt *Regulares simpliciter & absolutè* in Gersonis Hierarchia esse concedantur, quia sunt in gradu Hierarchizatorum? quod & admittit Hallier, & postquam multum se torsit, fateri cogitur Aurelius.

Malè Gersonis locum profert.

Præterea Loëmelio eidem conuicium facit, quod Gersonis testimonium ita retulerit, *Papalis auctoritas cum Cardinalibus imitatur primam* Angelorum Hierarchiam, cum tamen dicat ita scripsisse Gersonem, & ita fuisse proferendum, *Papalis auctoritas suo modo cum Cardinalibus imitatur primam Hierarchiam.* Atqui Spongia scrupulosè ad verba Gersonis non adhæsit: Aurelius autem in eo ipso peccat quod reprehendit, qui eundem locum mutilat, scribente simpliciter Gersone, *Papalis auctoritas suo modo cum Cardinalibus imitatur triplicem primam.* Illa vocabula *suo modo*, & *Triplicem* ad Loëmelij institutum non faciebant: ad comparationem autem cum Angelis à Gersone cogitatam, nonnihil addebant momenti. Cur igitur τὸ *triplicem* expunxit Aurelius, nisi *vt facilius Gersonis testimonio eluderet*, vt ipse loquitur, ad ignorationem cœlestis Hierarchiæ tegendam?

Gersonis doctrinam ignorat.

Vt enim meam fatear ignorantiam, de hac Angelorum cum Hierarchia comparatione, proüt à Gersone proponitur, Hierarchizari cupio ab Aurelio; Primùm igitur postulo, primus & secundus Hierarchiæ Ecclesiasticæ ordo, vtrum cum prioribus duobus Hierarchiæ Angelicæ ordinibus congruant? Negat Aurelius *omni ex parte congruere, vt per se manifestum est.* Atqui expectabam singulatim mihi discrimina explicari: commodum est ad illud *per se manifestum*, tanquam ad Epicuri lintrem confugere, cum solidi nihil habes quod efferas. Secundò, volo mihi edisseri, quod ex Gersone dicit Aurelius *Tres infimos Angelorum ordines, alios Angelos non Hierarchizare.* Cum tamen eadem pagina ex S. Dionysio, demonstret, & quidem verè, Archangelos à Principatibus, Angelos ab Archangelis, inferiores quosque Angelos à superioribus Angelis vt Seraphinos inferiores, à superioribus Seraphinis Hierarchizari. Tertiò, non satis capio qua ratione *tertia Angelorum pars, sit eodem sensu, & eadem vocis proprietate intra Hierarchiam Angelicam, qua duæ superiores partes*, & tamen alibi *minus perfecta* esse dicatur, *quia non in solos Angelos, sed etiam in homines extra Angelicam Hierarchiam sepositos operatur.* Nam præter

Aurel. cõtradict. 1. p. 439.

Contra. 2. p. 437. & 440.

ter pugnam cum socio Hallier, qui *proprietatem* illam exterminat, scire velim ab Theologo isto, putet-ne ex inferiorum dignitate aut vilitate operantibus in eos superioribus aduenire aut decedere nobilitatem? Est ergo ignobilis Seraphinus aut Cherubinus, cum ex plurium sententia mittitur ad homines. Est ergo vilis Hierarcha ipse Deus, cum immediatè quosdã homines perficit & illustrat. Homines dico? Imo cum se primis supremarum mentium ordinibus communicat. Vidit hoc ipse peccatum, & apposita contradictione corrigere conatus est; cum profitetur illam Hierarchizandi potestatem *Angelicam esse, & omni humano ordine sublimiorem, neque minorem Angelis habendam, quia circa homines versatur.* Quartum igitur dubium meum hoc est, si *minor* non est, quomodo sit *minus perfecta.* Hic quoque ex occasione, repeto superius disputata, atque postulo, si sunt ideo infimi Angelorum in Hierarchia, quod homines Hierarchizent, quando post Iudicij diem nulli erunt Hierarchizandi homines, sint-ne ex Hierarchiæ suæ gradu casuri? Hæ sunt *argutiæ non ridiculæ, quibus sanandæ ignorantiæ gratia* ego cum Aurelio, quomodo *discipulus cum magistro, velitari* hoc loco decreui.

Contrad. 3. ead. p. 440.

Aurel. p. 453.

Manum ponam de Gersonis tabula, cum aliam de eo Petri Aurelij calumniam dispulero; non quidem huius omnino quæstionis, sed non extra eius tractatus, quem explicui doctrinam: & venia dignus est animus, si huc alienum propositũ ingratijs intrusero, amore viri optimi, Christianissimique Doctoris. Criminatur enim Aurelius Societatem nostram *quasi Pontificiæ auctoritati infestum Gersonem traducere conari*, eumque *designare solere, velut amplitudini Pontificiæ inimicum.* Quod quàm falsò imprudenterque dicatur, vnius auctoritas Doctoris euincet. Is est Andreas Duuallius vir clarissimus, scholæ Parisien. lumen & genius, in quo virtus cum doctrina certauit, & gloriosi pro Ecclesia labores cœlo nuper asseruerunt. Illo enim libro quo Catholicã atque Gallicanã fidem, contra nescio quos nouatores, pro Pontificis Romani potestate propugnat, hæc de Gersone prudenter admonet. *Scio quidem in re Pontificia Alliacensem, Gersonium, & Almainum non esse tantæ auctoritatis, quia tempore schismatum floruerunt, & scripserunt.* Et mox, *Gerson Doctor Christianus nuncupatur, forte à regno Galliæ, cuius erat ciuis, quod inter alia regna, Christianissimum nuncupatur: vel potius à tractatibus, quos de fide & examine doctrinarum luculenter edidit. Vt vt sit, in rebus Pontificijs cum tempore horrendi schismatis vixerit, tantæ auctoritatis in Ecclesia non habetur.* Hæc Doctor insignis, non Iesuita, non Belga vel Anglus, sed in Gallia natus, educatus in Sorbonico Collegio, Aurelij si quid vnquam didicit, & similium quorumcunque præceptor, de Cancellario suo scribit: & parum laudati Gersonis inuidia in Iesuitas refunditur ab Aurelio: adeo nullum malum est quod non fecerint Iesuitæ. Vis meam de Gersone audire sententiam? Illum aio magnum esse, doctum, pium, sed hominem. In eius scriptis multa reperiri bona, quæ sint eius; aliqua mala, quæ seculi. Redeamus ad Hierarchiam.

Aurelij de Gersone in Iesuitas calumnia retunditur.

Aurel. p. 30. Item p. 121.

Doctoris Duuallij de Gersonis doctrina in re Pontificia sensus.

l. de suprem. Rom. Pont. potest. P. 2 q. 1.

Gerson Doctor Christianissimus.

HIERARCHIA IVRISDICTIONIS APTE CVM Angelica confertur à Guillelmo Parisiensi.

CAPVT III.

SI te cum rudi Gersonis delineatione incertum, si cum Aureliana glossa, quæ res parum explicatas obscuritate inuoluit, vacuum & inanem dimisero, qualis erit tua, Lector, de Ecclesiastica Iurisdictione ad Hierarchiam cœlestem comparata, cognitio? Prouocemus igitur si placet à Cancellario ad Episcopum, & Hierarchiæ huius Ecclesiasticæ dispositionem ab eo petamus, qui se regni spiritualis & Cleri similitudinem exhibere profitetur.

Hierarchia Iurisdictionis reuocatur ad Hierarchias Angelicas à Guill. Paris. 2. P. de vn. p. 2. c. 113.

Suprema Hierarchia ordines.

Maucler. alibi cit.

Hierarcha supremus est Regis instar, Summus Pontifex, cui tres Clericorum ordines assistunt, *Quorum primus instar Seraphim, debet esse amore Creatoris feruentissimorum. Secundus instar Cherubim, debet esse sapientissimorum, & in rebus diuinalibus eruditissimorum. Tertius instar Thronorum, qui & iura spiritalia, & leges Ecclesiasticas ad perfectum nouerint, & iura reddant petentibus. Et ista Hierarchia vocatur apud gentem Christianorum, sacer cœtus Cardinalium.* Quo & reuocanda est Maucleri Doctoris obseruatio, Cardinales triplicis esse speciei, Episcopos, Presbyteros, & Diaconos; quibus supereminet Pontifex, tanquam in Angelico exercitu Michaël. Vides Aureli vnde Gerson *triplicem primam* Hierarchiam appellet, quod tu sciolus quasi superuacaneum neglexisti. Licet autem idem Cancellarius Papæ auctoritatem cum Cardinalibus constituat in prima Hierarchia: Episcopus autem noster cum Mauclero Pontificem supra Hierarchiam ipsam euehere videatur; non male tamen conueniunt, quia Hierarcham eiusdem cum Hierarchia sua ordinis & naturæ posse esse, creatumque Luciferum, qui Angelicis omnibus Hierarchijs, ipse primus supremæ Hierarchiæ Angelus præesset, diximus.

Hierarchia media.

Maucl. cit.

Gers. cit.

Dominationibus verò respondent Patriarchæ, siue Primates; Principatibus Archiepiscopi siue Metropolitani adaptantur, sicut & cognominatio eorum sonat. Potestatibus Episcopi, quoniam ad ipsos maximè pertinet exercitus spiritualis regere legiones, ducere spirituales acies, ordinare atque instruere militiam spiritualem: astutias, insidias, vires hostium detegere, arma spiritualia dare: quod in Sacramento Confirmationis euidenter ostendit doctrina Christianorum. Sequitur hoc loco S. Gregorij ordinem, non S. Dionysij, vt Principatus Virtutum loco reponat, quod non incommodè fieri monstrat & D. Thomas. Maucletus autem ordine Dionysiaco vsus, Archiepiscopos eosdem Virtutibus assignat. In hanc quoque Hierarchiam Gerson, vt vidimus, infert Sacerdotalem auctoritatem, in habentibus subditos, id est Curatis, Abbatibus, Decanis, qui ex officio & statu Hierarchizant: quos & simplicibus Religiosis opponit, vt tertium ordinem totum relinquat purè & simpliciter patientibus, siue Hierarchizatis: quod à S. Bonauentura factum superiùs ostendimus.

Tertia Hierarchia.

At Guillelmus distinctior, Virtutibus Archidiaconos comparat, quia *eorum est virtute irrumpere iniquitatem, cum iudices sint, & ad eos iurgia pertineant*

neant ; *Archangelis Archipresbyteros* ; *Angelis Presbyteros* , *quia si Presbyter Angelus Domini exercituum est, quis dubitat consequens esse, quod & Archipresbyter Archangelus Domini exercituum sit*? Animo tamen meo magis in hac tertia satisfacit Maucleras, qui suo in ordine Principatus reponens, non solos ipsis Archidiaconos, sed Abbates, Decanos, minoresque Prælatos attribuit ; Archangelis Curatos, Angelis simplices Presbyteros. Sed istos ego vt ad Iurisdictionem reuocem, velim esse tam seculares, quàm Regulares Presbyteros, qui ex commissione superiorum, & extra ordinem Hierarchizant. Sunt enim illi propriè Prælatorum nuntij, quolibet ad priuata quædam singularium Ecclesiarum negotia mittendi, cum cæteri minus commodè ex officio suo auelli possint, & gregibus suis erepti alienos pascere iubeantur.

Maucleri dispositio præfertur.

Habes ex his solam ius sacrum dicentium seriem, adeoque integram & solam Iurisdictionis Hierarchiam, à qua Diaconos & inferiores ministros scis ablegandos. Vides potestatis illius iuridicæ participes Religiosos, non quidem omnes, vt neque secularem Clerum vniuersè; verùm eos quibus potestas illa Hierarcharum arbitrio committitur. Numeras in eis gradus, & in Archangelis officium, in Angelis extraordinariam missionem aspicis, vt Gersonis ipsius vetus illa cesset querela, de *temeritate extollentium Priuilegiatos, super Curatos in prædicationibus & confessionibus*. Sed & vicissim desinet Franciscus Hallier Presbyteros quoslibet seculares in Hierarchia propriè dicta collocare; id est, secundùm ipsum, Ordinis & Iurisdictionis potestate præditos affirmare, cum Angeli propriè non sint nisi mittantur. Præterea considerare potes in supremo Hierarcharum, à quo in omnes alios potestas delabitur, potestatis illius plenitudinem, de qua omnes accepimus: egregiè dicente eodem Gersone : *Quod ex institutione Christi nullus in Ecclesia debet dare, vel suscipere gradus Hierarchicos, si non interueniat verè vel interpretatiuè auctoritas supremi Hierarchæ, vel Monarchæ in Ecclesia sancta Dei* ; *quatenus in ea vitetur confusio, & optimo regimine gubernetur, ad exemplar Ecclesiæ triumphantis*. Denique superfluum arbitror monere, nullam à nobis hoc loco gradus tantùm patientis duci rationem, vt in Hierarchia strictè sumpta immoremur ; delapsuri sine dubio in vastam illam, quæ cum Ecclesia incidit, si Laïcos & simplices Religiosos in ea recensemus. Adde, quod sæpe obseruatum est, pene omnes infimæ Hierarchiæ Angelos agere in inferiores ; vt reprehendendum non sit, quod solis agentibus locum hic damus, & aduersarijs in hac gratificamur Hierarchia, quam vnam hactenus agnouerunt.

Obseruanda quædam in ordine proposito.

Gersonis iusta querela l. de pot. Eccles. consi. 12.

Refellitur Franc. Hallier.

Gers. ibid. consi. 10.

Et illi quidem Doctores, cœlum vniuersum Hierarchiæ vni iuridicæ aptauerunt, quia huic soli laborabant ; nobis verò tres in Ecclesia Hierarchias requirentibus, & Iurisdictionem ad infimæ cœlestis effigiem constringentibus, necessarium est Episcopos cum Principatibus : Archidiaconos, Decanos, Chorepiscopos cum Archangelis: Parochos cum Angelis comparare. His eminere volumus Episcopum Episcoporum, & primarium Hierarcham, vt caput & principem Ecclesiasticæ Iurisdictionis. Quibus addes, si videbitur, extraordinarias Religiosorum, & simplicium Sacerdotum operas, hominibus in cœlo Beatis similes, quos Angelicis ordinibus permixtos, Deus nonnunquam extra ordinem ad Hierarchicum ministerium admouet.

Strictior dispositio huic operi necessaria.

AD SVBTILIOREM HVIVS HIERARCHIÆ *inuestigationem, humanæ rationis & intelligentiæ ordo & series explicatur.*

CAPVT IIII.

DE fortunatis illis sedibus descendere, & nobiscum habitare oportet, si quid plenius subtiliusque in hac Hierarchia peruestigatum volumus; quæ quoniam in animos potius, quàm corpora dominatum exercet, animum hominis similitudine peruadit, & in ipsa rationis arce imperij sui viuam imaginem constituit.

Tota vis Hierarchiæ Iurisdictionis.

Omnis Hierarchiæ Iurisdictionis Principatus & potestas ad duas humanæ mentis facultates, Intellectum & Voluntatem reducitur; cum aliud nihil habeat proponere, quàm credenda, vel agenda; & ad illa ipsa subditos per superiorem obligare. Itaque vt de Intellectu primùm dicamus, is qui vnus in se est, cogitatione tripartitò diuiditur, secundùm ea quæ de re aliqua cognosci possunt. Nam quæritur quid ea res sit, propter quid sit, & vtrum sit. Prima quæstio essentiam continet; quidditatem, vel rationem quidditatiuam ex eo, minùs Latina, sed admodum sapiens Philosophia vocauit. Tertia non tantùm essentiæ, sed eius etiam qualitatum, tanquam ornamentorum existentiam complectitur, & suis dotatam accidentibus substantiam repræsentat. Secunda verò eandem rem ita locupletatam reducit ad essentiam, inque ea causam speculatur ob quam id ipsi conueniat.

Tria de re qualibet cognoscuntur.

Circa ea triplex intellectus.
Arist. l. 3. de Anima sparsim.
D. Th.
Ordo cognitionis humanæ.
Boët. l. de cons. phil.

His ergo triplex Intellectus assignatur: Supremus, qui & νοῦς; medius, qui & διάνοια, Ratio; infimus, qui pars cogitatiua D. Thomæ, quam & vocare possis phantasticam, quia in phantasiæ finibus est, & proximè ipsam: aut certè Aristotelico vocabulo, Rationalem imaginationem. Altus ille & eminens non aliunde, quàm à Deo cognitionem suam mutuatur, & in eius lumine videt lumen. Quid enim sunt rerum essentiæ aliud, quam Dei quæpiam participationes? quid earum cognitio, quàm infinitæ illius Ideæ, & exemplaris perfectissimi particula? Quo nos inuitat Boëtius, cum *felicem* vocat *qui potuit boni fontem visere lucidum.* Postremus sensibus citimus, suam in rebus singularibus notitiam venatur, dimissis huc illuc sensibus, tanquam canibus venaticis: & multa scrutatur, vt unum aliquid inde confiat, per rationem: quæ accepta inferius phantasmata, educit ad superiores causas, & principijs grandibus coadunat. Quod S. Dionysius monere non neglexit.

Dionys. lib. de diuin. nom. c. 7.

Animi quidem, inquit, *vim ratiocinandi habent* (vnde, nisi à Dei sapientia?) *ac fusè quidem, & in orbem in rerum veritate versantur. Et Angelis quidem in eo cedunt quod diuidua, omnisque generis varietate vtuntur: sed in hoc pares sunt quodammodo, quod multa illa in vnum conferunt, & colligunt.* Quid sit autem illud vnum quo reducuntur omnia, & perfectissimus circulus absoluitur, habes indidem.

Mens.

Ἕνωσιν δὲ φύσιν τῦ νῦ δι' ἧς πρὸς τὰ ἐπέκεινα ἑαυτῦ ἀνάπτεται: ἄ-γει τῇ πρὶ

Intelligendi quidem mens nostra vim habet; sed & præterea vnitatem quandam quæ ipsam in superiora extollit, & rebus diuinis coniungit. Inde fit vt ingenio nostro non percipiamus, sed penitus extra nos rapti, & Dei omnino facti. Quamobrem & in Mente sunt generalissima principia, quæ propter præstantiam Axiomata dici meruerunt.

ruerunt. Neque propriè ratiocinatur illa, sed statim vno velut impetu, in obiectum suum fertur, aut ab eo exerrat. Neque habet quo principia sua probet, ipso lumine cæcis solis non aspectabilia. Denique Sapientiam pro natiua virtute teste S. Augustino, sortita est.

Νοῦς προσβάλλει θεωρίᾳ τῶν πάντων ἐκστᾶσα τῆς αἰσθητῆς καὶ τῆς νοητῆς. S. Max. in eum locũ.

Dianœa verò Scientiam; ob id Aristoteli dicta *μᾶλλον ἐπιστημονικόν*, quæ ratiocinatione & syllogismis demonstratiuis vti consueuit: minus sanè defœcata quàm superior, vt pote quæ sensuum ministerio rerum cognitionem ex parte tantùm subministrantium indiget, & à phantasia plurimùm pendet, dum ad materiam & singularia descendit. Sed propiùs cum phantasmatibus coniungitur Intellectus ille infimus, quem Cogitatiuam, aut Rationalem Imaginationem appellauimus, magisque in singularium rerum cognitione versatur. Qui quoniam *λογιστικὸς* est, syllogismis etiam vtitur, sed inductiuis, seque in experientia potissimùm stabilit: non certior profectò, quam sensus ipsi à quibus haurit quicquid sapit. Quamobrem vt securè consistat à ratione repurgari, perque eam percolatus ad Mentem debet ascendere. Hunc cognitionis humanæ ordinem nemo breuius, magisque Aristotelicè potest efferre, quam Nicephorus, Synesij Scholiastes. *Mens, inquit, communicat cum Rationali anima, mediante Ratione: Rationalis verò anima communicat cum Sensitiua, & sensibus organicis, medio spiritu Phantastico.*

Ratio.

Rationalis imaginatio.

Ὁ μὲν νοῦς κοινωνεῖ τῇ λογικῇ ψυχῇ διὰ μέσου τοῦ λόγου. Ἡ δὲ λογικὴ ψυχὴ κοινωνεῖ τῇ αἰσθητικῇ, καὶ τοῖς ὀργανικοῖς αἰσθητηρίοις διὰ μέσου τοῦ φανταστικοῦ πνεύματος. Nic. schol. in syn. or. de Insom.

Istud ipsum in humana scientia dilucidius est; quæ tota meo iudicio in tres tantùm species diuiditur, Metaphysicam, Physicam, & Mathematicas disciplinas. Quarum prima ad nobilem illam Mentem & Intellectum primorum principiorum reducitur: altera ad Rationem; hæc ad imaginationem Rationalem. Sunt enim imaginatione præditi maximè ad Mathematicas idonei; solertiam & celeres animi motus vltro citroque commeantes Physica; grauitatem maturitatemque Metaphysica desiderat. His primarium & quasi vltimum obiectum dederunt homines, Hominem ipsum, quo nihil præstantius agnoscebant: cætera sensibus & animo lustrarunt eò demum perducenda. In quo materiam primùm, quantitatemque, quæque inde consequuntur accidentia sensibus externis deprehenderunt, in phantasia descripserunt, & Cogitatiuæ tradiderunt. Sequuta est formæ indagatio, à qua naturales fluunt proprietates. Quibus vtrisque communis est entis per se, siue substantiæ ratio: neque simpliciter immersa in materiam, neque in sola corporis naturalis forma subsistens, sed excelsius aliquid & vniuersalius complexa. Illam igitur Metaphysica vt speculetur, duûm generum habere debet principia: generalia quæpiam quæ disciplinas inferiores vitali quodam influxu permeent, foueant, confirment summa & Metaphysica certitudine: & sibi peculiaria quædam in obiecti sui consideratione vsurpanda. Huic deinde subiecta Physica *συλλογίζει*, per ea quæ ab inferiore primùm, & postea à superiore accipit, vtriusque nixa principijs. Sed & ipsa proprijs quibusdam sola vtitur, alia subditæ scientiæ dat vtenda, nobisque medij generis certitudinem conciliat, quam Physicam nuncupamus. Mathematica denique radio & puluere sensus nostros pascit, & quantitatem metitur, & figuram describit, & sic à materia abstrahit, vt tota sit in materia. Eius obiecti partes omnes quid sunt aliud, quàm corporis naturalis membra, affectiones, operationes, accidentia? Quicquid igitur firmitatis habet, id totum à Physica mutuatur: hæc suis bonis non contenta, præsidium superioris aduocat;

Tres humanæ scientiæ & earum inuicem ordo.

Metaphysica scientia.

Physica scientia.

Mathematicæ disciplinæ.

quæ & ipsa in primam veritatem resoluitur; sicque admirabilis ille conuoluitur circulus à D. Thoma traditus, dum admonet, *secundum viam inuentionis, deuenire nos per res temporales in cognitionem æternorum. In via verò iudicij per æterna iam cognita, de temporalibus iudicare, & secundùm rationes æternorum temporalia disponere.*

D.Th.1.P. q.79.a.9.

Humanæ ratiocinationis forma.

Demum, vt & hoc addamus maioris elucidationis gratia, in omni ratiocinatione ignotum aliquid rite deducimus ex duobus ante cognitis; præmissas vocant, & conclusionem; verbo vno, syllogismum. Maior propositionum generale principium continet, quod vel actu vel virtute Metaphysicum est, proinde à supremo Intellectu proponendum. Altera principium adfert minus vniuersale, particularis alicuius scientiæ, quod in Metaphysicum vniuersalissimum aliquando resolui debet. Tum verò vterque intellectus, Mens & Ratio, colligunt in conclusione, & in vnum reducunt id quod repertum est, hoc illi inesse affirmantes. Atque ita peruestigata veritas voluntati proponitur, si forte vult illam profiteri. Hic enim fides pendet à voluntate, non tantùm vt ipsa Intelligentiam applicet ad veri indagationem, sed etiam vt agnitam, liberè vel admittat, vel impugnet. Voluntas autem ipsa Intellectum mouere potest, non quidem ad actus scientiæ, & euidentis cognitionis, sed ad actus fidei, seu diuinæ seu humanæ. Quid enim est credere, nisi cum assensione cogitare? adeo vt iudicium intellectus, quod per se & directè pendet à voluntate, sit iudicium fidei.

Quomodo fides pendeat à voluntate.

AD EXPOSITAM SIMILITVDINEM HIE-*rarchicus Iurisdictionis ordo in rebus fidei definiendus reuocatur.*

CAPVT V.

PROCEDENDVM modò est ab his humanæ rationis vmbraculis, in solem Ecclesiastici Concilij, & quod in microcosmo spectauimus, in sanctissimo mundi maioris theatro explicandum: sed breuius quàm res tanta dici possit, vt distinctius aliquid in membris singulis indagemus. Definiuntur articuli fidei in Concilio, & quidem non ex noua reuelatione vlla publica, sed per ratiocinationem. Siquidem *Primi illi Hierarchiæ nostræ duces ac Principes, cum & ipsi a diuina bonitate plenè cumulatéque sanctum hoc munus accepissent*, vt loquitur S. Dionysius, in Concilio tamen Hierosolymitano voluerunt, vt *magna conquisitio fieret*, dicturi postea *visum est Spiritui Sancto, & nobis.* Ad eam necessarium est principio proponi à Pontifice Romano, tanquam à Mente & Intellectu supremo, principium Catholicæ fidei generalissimum, verbum Dei scriptum & traditum, in quod propositiones omnes credendæ resoluuntur. Nam ex illis reuelatis elici debent syllogismo credenda cum ipsis connexa: ea scilicet, quorum falsitas, in eorum falsitatem redundaret. Quemadmodum ea conclusio dicenda est ex principijs expressa, quæ falsa esse non potest, quin aliqua ex parte principium ipsum falsum appareat. Hinc factum vt in media Consessus aula, dignissimo loco sacrosancta constituantur Euangelia: tanquam Christus ipse præsideat controuersiæ iudex, & fidei magister. Pontifici adiunguntur S.R.E.

Dionys. c. 1. Eccles.

Act. c. 15. *Summus Pontifex Menti similis.*

In medio consessu Cõciliorum Euangelia.

Cardinales

Cardinales pars eius corporis, vsui futuri ad alia minus quidem vniuersalia principia, sed quæ tamen inferioribus antestent, & in ea virtutem refundant, qualia in Metaphysica esse indicauimus, cum Entis sui proprietates speculatur.

Sequuntur Episcopi locum Dianœæ tenentes, qui propinquiore cum inferioribus affinitate coniuncti, diuisam ab ijs, distinctamque rerum notitiam assumunt, cumque principijs supernè haustis aptè colligant; decreturi tandem cum Pontifice, quæ sit credenda fide diuina conclusio. Qui nihilominus & ipsi Senatum habere debent suum, ad peculiaria sua principia, & eruendas ex ipsis conclusiones, quod in Physica scientia spectauimus. Quis autem alius esse potest Episcopi Senatus, quàm Capitulum? Cogitatiuam denique, seu Rationalem imaginationem referunt Doctores, & si vis, experti quilibet, qui ambigua secernentes, æquiuoca distinguentes, Theologicos, Philosophicosque terminos explicantes, quasi singularium cognitionem, & phantasmatum vsum Episcopis tradunt, ad vniuersaliũ principiorum regulam dirigendum. Hi profectò nihil definiunt ipsi, neque eorum scientia solitariè spectata certitudinem Catholicam parere potest: donec ab Episcopis examinata probè, veritatem Verbo Dei scripto aut tradito conformem continere iudicetur. Quibus demum supremæ Mentis iudicium accedit, & rem ita esse, & cum vniuersalibus principijs aptissimè hærere, sua auctoritate confirmat. Nemo enim Catholicus dubitat quin ad Concilia omnia, etiam Generalia, vis & auctoritas Romani Pontificis implicitè saltem accedere debeat. Eo facto postea tum ipse Pontifex, tum quilibet alius Episcopus, definitũ articulum per Concionatores, Doctores, ministros suos populo proponit: isque sine dubio ritè exposito credere, atque assentiri tenetur; eaque est Concionatoris populum docentis in eius animos quasi Iurisdictio, ab Hierarchis profecta.

Episcopi similes Dianœæ. *Doctores rationali imaginationi respondent.* *Examen propositionum & conclusionum.* *Articuli nouè credendi expositio.*

Sunt autem hic plurima quæ obserues. 1. Quod ad caput attinet, Solum Papam nihil definire, sed adhibito semper aut Cardinalium aut Episcoporum consilio: quod & exprimere solet, De consensu Cardinalium, &c. atque hoc est eum de Cathedra loqui, vt inferius explicabitur. Alia vt Doctor priuatus asserit; cui promissam aut datam à Christo, vt sic, non esse infallibilitatem multis cum communi sententia probat Duualius. Quod iam olim videre est in S. Cypriani & Stephani Papæ controuersia. Querebatur enim S. Cyprianus quod hic aliquid sine Concilio & examine statuisset, *quæ aliquando*, inquit, *à fratribus & Collegis nostris vtiliter & salubriter suggeruntur, si sint vera, & legitima, ipsa potius nostra ducamus.* Addit Apostoli dictum, *Prophetæ duo aut tres loquantur, & cæteri examinent.* Stephanus autem non respondet id se posse solum, sed *nihil innouetur, nisi quod traditum est.*

Solus Papa nihil definit. Duual. de Rom. Pont. potest. 2. P. q. 1. Cypr. epi 71. ad Quintum. Steph. inter epist. Cypr. 74. ad Pomp.

II. Quod ad Episcopos spectat, seu potius Hierarchas, (alios enim aliquos ipsis hac in prærogatiua coniungi dicturi sumus inferiùs) eos solos cum Pontifice ius suffragij, & definiendi auctoritatem habere. Ac licet Episcopos ingenij doctrinæque Principes semper habeat Ecclesia: & hæc nostra ætas veterem Galliæ gloriam instauret, quæ viris eloquentissimis, & eruditissimis Antistitibus semper abundauit: non est tamen necesse vt subtilitate doctrinæ, & seculari literatura præditi sint; modo *scientiam sanctorum*, & ea quæ diximus vniuersalia principia desumant ex superiore scientia, illisque solerter applicent ea quæ de Doctoribus ceperint. Nota enim Spiridionis historia

Episcoporũ doctrina propria, quæ? *Episcopi secularem literaturam non requirunt.*

Philosophum in magno Nicæno Concilio non arte dialectica, sed diuino sermone vincentis; vt qui dicatur fuisse *simplicissimæ naturæ vir, & nihil aliud sciens, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum.* S. Gregorius Magnus fatetur se *nec Græcum nosse, nec aliquod opus aliquando Græcè conscripsisse.* Agatho Papa seculi imperitiam excusat, & Legatos, quos ad sextam Synodum mittit, confitetur non habere *ad plenum scripturarum scientiam*, sed tantùm *quæ regulariter à sanctis atque Apostolicis prædecessoribus, & venerabilibus quinque Concilijs definita sunt, cum simplicitate cordis, & sine ambiguitate à Patribus traditæ fidei conseruare.* Quod ipsum Romana Synodus cum eodem Agathone, de ijsdem Legatis, ita profitetur scripta ad Constantinum Imperatorem Epistola, qui ad se mitti postulauerat *Episcopos vita atque scientia omnium scripturarum præditos. Perfecta*, inquit, *scientia si ad veræ pietatis scientiam redigatur, solius est veritatis cognitio: si ad eloquentiam secularem, non æstimamus quemquam temporibus nostris reperiri posse, qui de summitate scientiæ glorietur.* Et mox. *Hæc est perfecta nostra scientia, vt terminos Catholicæ atque Apostolicæ fidei, quos vsque Apostolica sedes nobiscum & tenet, & tradit, tota mentis custodia teneamus.* Vides Episcopos ex vniuersali principio pendentes, & Dianœam ad Intellectum supremum reuocatam. Quæ omnia Duarenum redarguunt, & quos indicat iuris Pontificij Doctores, qui Laïcis etiam probis & peritis, in Concilio Vniuersali de fide decernendi ius attribuunt, ob Episcoporum quorundam imperitiam, quæ eos solos iudices sedere non permittit. Satis equidem mirari non possum à Iurisconsulto in opinionis suæ confirmationem, hoc ipsum quod versamus Concilium Apostolorum adduci, in quo solos Apostolos & Seniores legit; hos autem illis temporibus cum Episcopis confusos esse asseruit.

Niceph. l. 8. Eccles. hist. c. 15. Concil. Nicæ. l. 2. Greg l. 9. Regist. ep. 69. indi. 4. Agath. ep. ad Const. habetur act. 4. 6. Syno. Syn. Rom. ep. ad Con. habetur ibid.

Refellitur, Duarenus l. 1. de sacr. Eccl. min. c. 21. Ibid. c. 7.

III. Doctorum quis sit in Concilio locus, quod munus: ad quos etiam expertos reuocat Gerson, vbi neminem à generali Concilio vult excludi, qui vel docere velit, aut doceri. *Consultatiuam* tamen illis *vocem* solùm attribuit, *vt dum sit quæstio de Philosophicis & moralibus disciplinis, vt sunt præcepta Decalogi, possunt seculares eruditi in Philosophia, de Legibus & moribus dare consilium, & aliquando salubrius, quàm nonnulli Prælatorum, vel Curatorum, vel etiam Theologorum.* Sed quod idem *vocem definitiuam* attribuit, non tantùm *Episcopis & superioribus Prælatis*, sed etiam *sine ambiguitate minoribus Prælatis, qui sunt Curati & Hierarchæ*, mihi non probat. Presbyteros enim in Concilijs non sedisse, habetur in Romana Synodo 2. sub Syluestro, *Presbyteri autem Romani omnes, & Diaconi, Clerusque, vel gradus frequentes, ad terga Episcoporum steterunt. Nemo enim sedit in eodem loco, nisi tantùm Episcopi & Syluester.* Scio videri aliter nonnullis Canonem Carthaginensis quarti explicatibus, *vt Episcopus quolibet loco sedens, stare Presbyterum non patiatur.* Hoc certè constat, non sedisse vt Iudices, neque in ijs quicquam decernere solitos. Neque vspiam legere est aut simplices Sacerdotes, aut Curatos, quales tunc fuisse volunt omnes Presbyteros, Concilijs Generalibus subscripsisse, nisi Antistitum suorum legatione fungentes. Omitto quod alibi monui, nomen Hierarcharum, nisi Episcopis & causæ primariæ, non bene assignari.

Doctorum in Concilijs officium. Gers. l. de potest. Eccl. consi. 22.

Presbyteri non sedent aut definiunt in Concilijs generalibus. Syn. Rom. 2 sub Syluestro. Con. Cart. 4. can. 34.

IIII. Accipiet & hic sportulam Aurelius, occasione materiæ de fide quæ tractatur in Concilijs, & methodi qua fidei propositiones definiuntur. Duo enim docet, quæ mihi declarari velim, quomodo *fidei Catholicæ non aduersentur.* Primo enim ait, Catholicos scire *fidem non discursiuam, sed intuitiuam esse:*

Grauis error Aurelij circa fidem. in vind. p. 17.

quippe

quippe luminis gloriæ specimen & imaginem. Additque Philosophorum esse & hæreticorum ratiocinari, & consecutiones deducere. Atqui scio ego Catholicos è Theologis non paucos *fidem* facere *discursiuam*: qui autem *intuitiuam* appellet, vidi neminem. Cuius enim intuitiua est? Diuinæ essentiæ? Nudæ veritatis? Si quid intuetur, an potest obscura esse? atqui *videmus nunc per speculum in ænigmate.* Cur autem in cœlo fides non manet, nisi quia est *rerum non apparentium argumentum*? Repudias in Theologia & fide consecutiones. Qua fronte, si Catholicus es? nonne controuersiarum tractatores totis semper viribus adnisi sunt, vt nouatores nostros è ruinoso scripturæ solius propugnaculo exturbarent, demonstrare non quicquid creditur illa explicitè contineri; sed ex ea per *consequentias* educi? Facis ergo cum hæreticis eas aspernando, & *Catholicos Censores* tueri te simulas, non sine iniuria, eos negando *respicere quid ex doctrinis quas probant, vel reprobant, humana ratio argumentando inferre queat.* Refellitur. 1.Cor. 13. Hebr.c.11. Fauet hæreticis Aurelius.

Ad fucum autem, more tuo, Lectori faciundum, S.Augustinum citas in margine, lib.22. de ciuit.c.29. Quid verò ibi dicit pro te, imo quid non contra te? vt affirmare sit vtilius, ne lectum quidem à te locum vnum quo te tueris. De beatifica visione disserit; fidem non nominat, nisi vt ei, eiusque claritati & perfectioni opponat. *Isto,* inquit, *modo pro suo modo sciunt eam* (pacem Dei) *sancti Angeli, homines autem nunc longè infra; quantumlibet prouectu mentis excellant. Considerandum est enim quantus vir dicebat, ex parte scimus, & ex parte prophetamus: donec veniat quod perfectum est.* Et, *videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Præmium itaque fidei nostræ ista visio seruatur. Quapropter cum ex me quæritur, quid acturi sint sancti in illo corpore spiritali? non dico quod iam video, sed dico quod credo. In hac vita hominum mirabilium prophetia ita comparanda est illi vitæ, quasi paruuli ad iuuenem,* &c. Ex his S.Augustini verbis probat Aurelius, quid? Fidem esse *intuitiuam, specimen & imaginem luminis gloriæ?* Aut *consecutiones à Philosophis & Hæreticis* vsurpari? Nam citatio huic dicto respondet. Hoc est doctrinam suam confirmare? hoc alienam euertere? Cœcum esse non oportet eum qui sic aduersarium oppugnet; improbum qui Lectoribus illudat; præfidentem & audacem qui Patribus abutatur? Aureli Theologe hoc S.Augustini dicto, hac *fidei intuitiuæ* voce, hoc *consecutionum* contemptu Grammaticum instruxisti? Sed age, maiorem tibi oscitantiam, & lapsum, vt interpretor grauiorem ostendo. Augustinum perperàm citat. August. lib. 22. de ciu. c. 29.

Dicit enim doctrinæ non suæ immemor, ad libri calcem *Conclusionem è propositionibus elicitam, quarum vna fidei est, altera euidentur nota graues Theologi hæreticam censent. Hæresi verò proximam vniuersi confitentur: & qui eam pertinaciter asserat, sine dubio hæreticus haberi consueuit.* Vigilans profectò somniabat cum hæc scripsit proposito suo, & veritati penitus contraria; quæ ego ipse vix oculis credo meis, ab eo qui se Theologum dici velit, qui doctrinæ gloriam ambiat, qui fortem & acutum inuadat aduersarium, qui Catholicam Facultatem patrocinio suo tueatur, scribi, aut dictari potuisse. *Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras.* Error alius grauissimus eiusdem Aurelij. in vind. p.715. Is.c.5.

IDEM ORDO HIERARCHICVS PRO DECERNENDA MORUM DOCTRINA IN HUMANI APPETITUS IMAGINE CONSIDERATUR.

CAPVT VI.

TANTA inter ſe ad humanarum actionum exercitium affinitate iunguntur Intellectus & Voluntas, vt hanc ab illo ſeparare, conſeruata libertatis integritate, perquam difficile videatur. Quia tamen ſcholæ priuilegio ad ſubtilem harumce potentiarum diſtinctionem vti cœpimus: audacter ab Intellectu procedimus ad Voluntatem, & Reginam operationum noſtrarum facultatem ornatu comitatuque ſuo inſtruimus.

Triplex Voluntas ex D. Th. 1.2.q.12. 13.& ſeq.

Certum eſt igitur in homine Intellectui reſpondere Appetitum, quem adeo non minùs quàm ſuperiorem, tres in partes cogitatione diuidimus. Voluntatem ſuperiorem, Voluntatem mediam ſeu Inferiorem, & Vſum appetitui ſenſitiuo proximum: Primam præciſè Voluntatem; alteram liberum Arbitrium D. Thomas nuncupat; tertiam Vſum actiuum. Prima vim ſuam accipit à prima bonitate; tertia in rebus hiſce particularibus occupatur; ſecunda iſtas ad ſupremam bonitatem reducit. In prima naturalis quædam αὐθεντία eſt, ordinis omni libertate præſtantioris; illi quadantenus ſimilis qua ſe Deus naturaliter diligit, quæque libertatis in rebus inferioribus cauſa eſt, & principium. In ſecunda, mera & formalis libertas: in poſtrema quædam participatio libertatis. Suprema eſt architectonica, & ad eam Intentio pertinet: Media Electionem habet & conſilium: Infima Vſum & imperium. Vnde fit vt prima præcipiat, altera ordinet, hæc imperet.

Supremæ Voluntatis Principatus.

Itaque ſuprema illa cæterarum Princeps, & μόνον ἡγεμονικὸν ſeu ἀρχικώτατον Ariſtoteli, ſummam habet in homine toto, tanquam in Regno auctoritatem & principatum, adeoque dominium & Iuriſdictionem pleniſſimam. Eius eſt finem vltimum, Beatitudinem intendere, quem proprium habet: eius, Rationem admouere ad deliberationem, ſeu inquiſitionem mediorum, deque eorum electione iudicium. Mouet partes ſubditas, à ſolo Deo mota, & omnia infra ſe deſpiciens, eò magna eſt, quia ſolo Deo minor. Nam ſupra ſe nihil videt præter diuinam legem, ſiue illa ſit æterna, ſiue poſitiua, ſeu denique naturalis, quæ eſt participatio quædam legis æternæ mentibus noſtris impreſſa.

Mediæ Voluntatis Libertas.

Inferiori autem Voluntati Libertas competit, ſeque ipſam mouendi facultas, & in ſubiectas potentias imperium: ſed à ſuperiore pendens. In eius ditione eſt de medijs ad finem conducentibus conſilium, & electio: ad finem, inquam, non quem ipſa ſibi præſtituat, ſed quem à priori Voluntate propoſitum, tanquam Cynoſuram ſuam aſpiciat, & eò totis viribus adnitatur: idcirco pendere ab illa dicitur. Hæc quando ſuperiori ſe coniungit, & de pluribus medijs vnum aut alterum eligit, quod optimum factu iudicatur: tum denique conſenſu dato Voluntas leges inſtituit, quod eſt primum Iuriſdictionis officium. Deinde ex legibus latis, confirmatis, & ratis, de ſingularibus

gularibus iudicat, seu dictat quid tali loco & tempore sit agendum. Quod ab Aristotele dictum reperio ἐπιτάττειν, ordinare. Est enim ordinatio de peculiari actione, lex de communi obiecto. At quoniam præter vltimum illum felicitatis finem, plures alij esse possunt illi subordinati, magis minus-ve vniuersales; suos habet suprema Voluntas proprios, suos inferior quos intendat, non iam actu, & vt vocant, formaliter à superiore mota, sed tantùm quatenus secundarias illas intentiones elicit, intentionis primariæ, (quam si vis generalissimam appellabimus) virtute, & illas in hanc, tanquam fluuios minores in Oceanum refundit. Quis enim me vt benè aliquid & rite velim, adigat ad exprimendam actu beatitatis vltimæ cogitationem, ad quam ea voluntas sua sponte referatur? Ac non potius fateatur, vbi semel superiore illa intentione deliberationeque adhibita virtutem & habitum acquisiero, posse omissis prioribus actibus, in medium electum ferri, velut finem aliquem secundarium, & à primigenio decisum? quod & in disciplinis vsu-venire solet, in quibus percepta semel principiorum notitia, nobis etiam minimè cogitantibus, in particulares conclusiones influit.

Hæc non semper mouetur à prima.

Denique Vsus actu applicat vel animæ potentias, vel membra corporis ad opus aliquod, vel in medium proximè, vel in finem immediatè tendens: non enim vltimi finis potest esse, sed sola fruitio, & quidem iam possessi: atqui de eius comparatione disserimus. Assignatum est à nobis Vsui imperium: quia proximè cum actu coniungitur, *ad cuius exercitium ratio per imperium mouet in virtute voluntatis*, vt docet D.Thomas. In hoc autem Vsu actiuo deficit libertas, quæ neque ad appetitum sensitiuum, longè minus ad potentiam executricem descendit. Hæc enim nulla prorsum rationis particula adspergitur; sed solo obsequij & executionis contenta famulatu, imperandi gloriam, & libertatis arbitrium superioribus concedit. Sensitiuus autem appetitus, participationem quidem rationis aliquam sortitus esse dicitur: verùm si propriè loqui volumus, in eo libertas nulla est. Nam licet quorundam habituum, qualitatum, & virtutum moralium capax esse concedatur, ijs tamen vti non potest sine actuali voluntatis & rationis concursu, qui hic ipse Vsus actiuus est. Vnde fit vt non censeatur mouere ipse se, sed tantùm esse instrumentum, ex eorum genere quæ non agunt, nisi cum à causa principali actu & formaliter mouentur. Præterea sequitur vt auctoritatem & principatum non obtineat. Nam auctor eum propriè significat qui est primus & præcipuus in suo genere motor, ita vt ad agendum necesse non sit eum tunc pati, licet fortasse antea pati & recipere aliquid debuerit.

Vsus actiui applicatio.

D.Th. ibi, q.17.a.1.

Sensitiuus appetitus non est liber.

Iam verò vt breuiter ordinem volendi colligamus, rectus ille est à summo ad imum deuolutus, cum ordo intelligendi contrarius, retrorsum ab inferioribus ad superiora versùs ascendat. Generale, vt sic dicam, voluntatis principium est Deus; Beatitudo, finis vltimus: eum suprema voluntas intendit: & concilium indicit, quò de medijs vtilibus deliberetur. Hic media voluntas ratiocinationem admouet, & conferre inter se plures iubet. Vnde Iudicium de rebus agendis elicitur; fitque medij vnius electio: quam excipit finalis sententia, id est, consensus in actum à ratione Superiore voluntatem includente, præstitus. Illi demum succedit Vsus actiuus, quo voluntas facultates inferiores tanquam subditos determinat, & mouet ad exequendum.

Ordo appetendi breuiter colligitur.

Qui ad Hierarchiã aptè reducitur. Quæ omnia si ad Hierarchiam Ecclesiasticam reducimus, apparet statim Hierarcha primarius Romanus Pontifex, Supremæ voluntati simillimus, ad quem Hierarchici finis intentio pertinet, qui est Dei similitudo & amor, & aliquatenus mandatorum obseruatio. Is est cui Deus immediatè à se pen- *Ezech. c.3.* denti, peculiariter dicit, *Fili hominis speculatorem dedi te domui Israël; & audies de ore meo verbum, & annunciabis eis ex me.* Si quid igitur agendum recens incidit, Concilium aduocat, Purpuratos Patres, aut Episcopos. Hic media voluntas operari incipit adhibita Ratione, & considerato fine de medijs deli- *D.Th. cit. q.14.a.3.* berat. *Esse autem considerandum* monet B. Thomas, *quod in particularibus contingentibus, ad hoc quod aliquid certum cognoscatur, plures conditiones seu circumstantias considerare oportet, quas ab vno non facile est considerari, sed à pluribus certius percipiuntur.* Inde capiendi consilij necessitas, præsertim in rebus agendis, quæ minimis locorum, temporum, personarum momentis, maximas vicissitudines patiuntur. Auditis igitur omnibus in commune, medium eligitur, & consensu firmatur. Lex scribitur de hoc agendo, vitando-ve: atque ea statim eiusdem voluntatis imperio in Vsum reducitur, dimissis hinc inde promulgatoribus, vel ordinarijs, vel extra ordinem delectis: quibus vna potestas est, edicendi quod decretum est, imperandi executionem, rebelles coërcitione reprimendi. Quæ quidem Ministrorum Iurisdictio qualis ea tandem sit, & quanto opere ab Hierarchis pendens, stolidus est qui non perspicit.

Alia similitudo communitatis humanæ perstringitur. Duabus his figuris vtriusque in animis nostris potentiæ, tertia posset addi figura, & humanæ cõmunitatis similitudo ex Aristotelicis depromi Politicis: in qua Papam poneremus Ciuitatis Principem: Archiepiscopum vt vici aut sodalitatis principem; Episcopum vt Patrem familias; Sacerdotes cum S. Epiphanio in Matris familias titulum transcriberemus. Sed & hæc aperta collatio est, quam inferius fortasse spargere necesse fuerit, & orationi prolixitatem nimiam conciliatura, & Philosophos negligenti Aurelio, toties Aristotelem obtrudere, ignorantiæ non necessaria exprobratio videtur.

DE SINGVLIS HVIVS HIERARCHIÆ PARTIBUS. Ac primùm Supremo Hierarcha, Pontifice Romano.

CAPVT VII.

Maldo. in c.16. Matt. MALDONATVS noster Primatum Petri aduersus Nouatores asserturus, ne vana quadam assentatione gratiam Pontificis emereri videatur, ita venustè & apertè præfatur, *Ego à Romano Pontifice nihil vnquam habui, nihil me habiturum spero, nihil habere volo.* *Petri Aurelij calumniæ occurritur.* Quod cum dixit is, quem virtus & doctrina omnibus Pontificum beneficijs dignum reddiderant: non suo tantùm, sed vel maximè posterorum nomine *Hall. l. de de Sacr. ordin. in epi. dedic.* professus censeri debet, Iesuitarum calamum minimè esse quæstuosum. Quod æquè de suo, vt arbitror, Franciscus Hallier asserere nolit, post Epistolam libro de sacris ordinationibus præfixam. Simul etiam tantò ante

vanam

vanam & fatuam Petri Aurelij calumniam exsibilauit, quà dicuntur Iesuitæ *reuera credendi Romani Pontificis cultores infidi, & quantùm per sua commoda liceat, eius imperijs obsequentes.* Imo quod sacrilegio proximum est, *suis commodis, suis studijs nullam rem, nec ipsum Romanum Pontificem præponere consueuisse.* Cui ego Venetorum Patrum sub Paulo V. factum opponerem, nisi se ipse iugularet, quando Clementem VIII. nobis *non admodum fauisse* confitetur. Quo tamen Petri nauem regente, nihil de nostra in sedem Romanam obseruantia, & caritate remissum verè potest affirmare. Quamobrem si nihil à Pontifice Romano habere neque volumus, neque possumus, cum in posterum toto passim opere, nonnulla de eius dignitate atque auctoritate dicemus, causæ nihil erit Aurelio, cur adijciat illum grandis alicuius mercedis spe vel pretio *blandis elogijs, & Iesuitica adulatione palpatum.*

Aurel. in vindic. p. 700. Pag 741. Pag 520. Pag. 640.

In Romano Pontifice plures mente atque animo distingui possunt Iurisdictiones. Primò enim est vrbis Romæ Episcopus peculiaris & priuatus, quemadmodum vrbs ipsa, vna ciuitas est. Quo nomine nullam habet in cæteros Episcopos, & populum illis subditum Iurisdictionem & potestatem. Illis tamen eminet dignitate, vt qui & vrbis omnium nobilissimæ, Antiquæ Romæ, & Cathedræ ab ipsis Apostolis Principibus constitutæ rector est. Præterea hic ipse Romanus Episcopatus, radix est, & fundamentum omnis eius dignitatis & potestatis. Neque enim esset Patriarcha, aut caput, nisi Romanus esset Episcopus: si quidem in sua sede, & Ecclesia Romana Petrus moriens concessum sibi capitis priuilegium reliquit. Non est autem Ecclesiæ caput quà Romanus Episcopus formaliter, sed quà Petri successor. Vnde Romani Episcopi nomine audito, statim Petri successor intelligitur, & implicitè Patriarcha, & Caput Ecclesiæ. Eam fortasse ob rem, ita scribebat Melchiadi Constantinus Imperator, *Constantinus Aug. Melchiadi Episcopo Romano, Hierarchæ.*

5. Iurisdictionis species Rom. Pontif. complectitur.

1. Episcopus Romæ.

Epist. Constantini ad Melchiad. habetur tom. 1. Concil.

Secundò Metropolita, siue Archiepiscopus est, Romanæ Prouinciæ respectu, in qua plures sunt Episcopi, quos conuocare, & Concilium cogere, & causarum appellationes excipere solet, vt quilibet alius Metropolitanus. Sic Epistolas inscribunt vetusti aliqui Pontifices. *Sixtus Romanæ Ecclesiæ Archiepiscopus. Pius Apostolicæ sedis Archiepiscopus.* In Chalcedonensi Concilio acclamatur ab Episcopis, *Hæc fides Leonis Archiepiscopi.*

2. Archiepiscopus Romanæ Prouinciæ. Vide tom 1. Concil.

Tertiò Primas est respectu Italiæ totius, in qua sub se plures Metropolitanos videt, vt Mediolanensem, Aquileiensem, Rauennatem. Sic monet Hincmarus, *Sancta Romana Ecclesia, cui sollicitudo omnium Ecclesiarum in B. Petro Principe Apostolorum commissa est, plures Metropolitanos in sua speciali Diœcesi habet: sed & Antiochena sedes nonnullos Metropolitanos in sua Diœcesi habet.* D. ipse Leo se alicubi *Primatem Episcoporum* nominat. Et Adrianus *veteris Romæ Primas, & Principum Apostolorum successor,* dicitur in septima Synodo à Tarasio Constantinopolitano.

3. Primas Italiæ.

Hincm. epi 6. c. 4.

D. Leo ser de Assum. sua. Sept. Syn act. 2.

Quartò Patriarcha est totius Occidentis, vt etiamnum appellant Græci, & quidem Patriarcharum primus, honoris & dignitatis ordine, vt ipsi facile concedunt schismatici. Quibus de Iurisdictionibus notanda quædam occurrunt, & ad Ecclesiasticæ historiæ intelligentiam, & ad schismaticorum soluendos nodos non inutilia.

4. Patriarcha Occidentis.

Has enim potestates res ipsa declarat, certis quibusdam limitibus arctatas

Illæ potesta-

tes sunt iure Ecclesiastico determinatæ.

esse, & quidem non diuino, sed Ecclesiastico iure ita definitas arbitror. Nam quod Episcopatus Romanæ ciuitati peculiaris, has vel illas suburbicarias Parœcias contineat; quod Ecclesiæ Romanæ Patriarchatus se potius in Occidentem, quàm in Orientem extendat, cum maximè primis temporibus magnam Græciæ partem teneret, hoc immediatè non est à Christi instituto, sed vel à D. Petri determinatione, vel successorum eius, vel Conciliorum, licet eius rei narratio non extet expressa. Non enim Ecclesia in Concilijs congregata, minùs potuit Patriarchæ Romano Diœceses suas definire, quam descripsit Concilium Nicænum Alexandrino, Chalcedonense Constantinopolitano, Quinta Synodus Hierosolymitano. Vnde sequitur, vt si quis Episcopus contra Patriarchalem, aut Metropolitanam Episcopi Romani potestatem aliquid nonnunquam egit vel censuit; exempli gratia, si ordinari, aut confirmari ab eo recusauit, non continuò fuerit hæreticus, aut schismaticus. Quemadmodum cum quis lite contendit pro bonis quæ Rex possideat, eaque ad se pertinere, non ad Regem profitetur, non statim rebellis iudicatur. Videndum enim diligenter, quam adhibeat Pontifex in peculiaribus casibus decernendis potestatem. Cuius obseruationis incuria Nouatores, Episcopum Romanum modò subditum Imperatoribus, modo cæteris æqualem Episcopis, modo simpliciter Romæ vrbis Episcopum, proüt priuata historiæ Ecclesiasticæ negotia loqui videntur, nobis repræsentant. Quis autem non videt Regem Galliæ, quà Comes est Andegauensium, nihil in Armorica potestatis habere; quà Dux Normaniæ nihil in comitatu Pictauiensi posse: cum tamen illas Regiones alia consideratione cum summa potestate obtineat?

ROMANI PONTIFICIS AMPLISSIMA Iurisdictio, quæ est Capitis.

§. Vnicus.

5. *Est caput Ecclesiæ.*

QVINTA igitur Iurisdictio amplissima, *non ab homine, neque per hominem*, sed à Christo ipso in persona Petri, eius successori Pontifici Romano data est, vt sit caput Ecclesiæ totius, & primarium post Christum fundamentum. Inde factus sub Deo, & cum Deo mens Ecclesiæ, mystici corporis Christi anima, Regni spiritalis Princeps vnicus, principium ordinis *à quo procedunt cætera, non sine ad illud comparatione*, vt loquitur D. Thomas. Inde dictus *Episcopus Episcoporum*: quem titulum iam olim vsurpauit Victor, indignante Tertulliano, & Stephanus subirascente S. Cypriano. Aut quod idem sonat *Sacerdos Sacerdotum*: *Pater Patrum* a Græcis Abbatibus, *Princeps Episcoporum* à Concilio Epiri. Inde *Vniuersalis*, siue *Oecumenicus*; cum quo incidit *Episcopus Catholicæ Ecclesiæ*. Sic antiqui Pontifices. *Marcellus Episcopus sanctæ, & Apostolicæ, & Catholicæ vrbis Romæ. Pontianus sanctæ & vniuersalis Ecclesiæ Epicopus. Victor Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ Archiepiscopus.* Vt videas eam nomenclationem non esse à Chalcedonensi Synodo profectam. Quam cum ab ea *pro B. Petri Apostolorum Principis honore, Romano Pontifici oblatam* esse dicat S. Gregorius magnus, intelligendum puto, vt solenniter & vsitatè ita se inscriberet, cum seculis ante pluribus aliqui tantùm, & rariùs eam vsurpassent.

D. Th. 2. 2. q 62. a. 6.

Tertu. l. de Pudic. c. 1. Cypr. in Concil. Carthag. Conc. Lat. sub Mart. 1. Conf. 2. Con. Epiri in Epist. Synd. Tom. 1. Concil. Greg. l. 4: ep. 32. Indict. 13.

Quibus

Quibus quidem nominibus amplissima, & in omnem fusa Ecclesiam potestas significatur: & Episcopis quidem *singulis singulos greges assignatos*, vt loquitur S. Bernardus, *Ipsi vniuersos creditos, vni vnum*; *Alios in partem solicitudinis, ipsum in plenitudinem potestatis vocatum.* Atque illud quod apud D. Thomam, S. Cyrillus Alexandrinus magnificè dicit, *Sicut Christus accepit à Patre sceptrum Ecclesiæ gentium, dux ex Israël egrediens, super omnem principatum & potestatem, super omne quodcunque est, vt ei cuncta curuentur: sic & Petro, & eius successoribus plenissimè commisit, & nulli alij quam Petro, Christus quod suum est plenum, sed ipsi soli dedit.* Habet ergo ex eo munere Christi Vicarius, Petri successor, vt præcipuè, id est primò commune totius Ecclesiæ bonum procuret. Eius proinde est finem constituere, & intendere, inferiores applicare ad exquirenda media, & inuentis suâ, vt modò dicebamus, approbatione auctoritatem tribuere. Sic reliquas causas efficientes mouet, & virtutem agendi donat, ipse primum efficiens principium, causa vniuersalis, adeoque absolutè Princeps & Monarcha, & Hierarcha. Nam cum ordinis essentia petatur à principio, nec in multitudine possit ordo constitui, nisi eius Princeps & principium eligatur: Christus Ecclesiam ordinando, Principem ponere debuit. At verò qui independenter à multitudine, vt loquuntur, Princeps est, is est absolutè Princeps, & dominus, & summa præditus auctoritate. Notat autem præclarè Aristoteles, non posse in familia non esse principatum Monarchicum: quia ordo familiæ est à natura, & Pater est pater independenter à filijs. Itaque quia *exordium ab vnitate proficiscitur, Primatus Petro datur, vt vna Christi Ecclesia, & Cathedra vna monstretur*, inquit S. Cyprianus. Siue, vt aliter exprimit S. Hieronymus, *propterea inter duodecim vnus eligitur, vt capite constituto, schismatis tollatur occasio.* Hinc enim factum est *vt in vna Cathedra vnitas ab omnibus seruaretur, ne singuli Apostoli singulas quisque sibi defenderent*, id est, facerent sibi proprias, & à sede Petri independentes; *vt iam schismaticus ac peccator esset, qui contra singularem Cathedram, alteram collocaret.*

Quæsit ea Capitis Potestas. Bern. l. 2. de consid. c. 8. Cyri. Alex. apud D. Thom. in catena aurea. Aristot. 1. Polit. c. 3. Cypria. lib. de vnit. Eccles. Hier. l. 1. aduer. Iouinian. Optat. Mileuit. l. 2. contra Parmen. *Actus aliqui supremæ Iurisdictionis.*

Eius porro potestatis sacræ plenitudinem ab ineunte semper Ecclesia Prima Sedes exercuit, ijs in negotijs, quorum summa & illustria capita hic libare non fuerit inutile.

I. Esto, Suprema in decidendis fidei quæstionibus auctoritas. *Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorem principalitatem, necesse est omnem conuenire Ecclesiam.* Quo pertinet Concilia indicere, illis præsidere, confirmare, irritare, qua de re plura fortasse inferius.

1. Decidere fidei quæstiones. Iren. l. 3. contra hæres. c. 3.

II. Patriarchas alios & Episcopos ad negotium quodlibet delegare, suasque illis vices mandare, quas Damasus Paulino Antiocheno, Cœlestinus Cyrillo Alexandrino, Leo magnus Iuliano Coënsi, & Anastasio Thessalonicensi, Hormisdas Epiphanio Constantinopolitano, alij alijs commiserunt.

2. Alios Patriarchas delegare. Damas. ep. 1. ad Paul. Cœlest. ep. ad Cler. & Pop. CP. Leo ep. 67. ad Marti. Aug. & 84. ad Anast. Horm. ad Epiph. quæ lecta est act. 5. Syn. CP. sub Menna.

III. Aliorum Patriarcharum gesta retractare; eorum subditos, imo Patriarchas ipsos appellantes audire. Ita Felix III. Acacio Episcopo amoto à sede, vetuit eius successori communicare Archimandritas, donec ita fuisset ab Apostolica sede imperatum. Flauitas autem electus tunc in illius Ecclesiæ Episcopum, *non consensit*, inquit Liberatus Diaconus, *sine Romano Pontifice inthronizari, sed transmisit Synodicam Papæ Romano Felici.* Sic à Iuuenale Hierosolymitano dictum in Ephesino Concilio, contra Ioannem Antiochenum

3. Appellationes excipere. Liberat. diac. in Breu. c. 18.

Tom. 4. acto. Con. Ephes. c. 4. Nicæn. I. Conc. can. 2. vt refertur à Iul. I. Conc. Sar. can. 4.

Apostolica ordinatione & antiqua traditione in consuetudinem abijsse, vt Antiochena sedes, perpetuò à Romana dirigeretur, iudicaretur. De appellationibus quorumlibet Episcoporum, extant vetustissimi Canones duo, Nicænus apud Iulium I. & Sardicensis: de quibus aliquando inter Zosimum & Africanos, ipsumque S. Augustinum mota quæstio est. Illis ego describendis supersedeo.

4. De Patriarchis iudicare.

IIII. Aliarum sedium Patriarchas, & Patriarchatuum Episcopos eligere, restituere, absoluere, reprehendere, excommunicare, deponere. Sic Agapetus cum esset Constantinopoli Anthimum eius vrbis Episcopum gradu mouet, eique Mennam subrogat. Qua de re cum lecta esset eiusdem Agapeti Epistola in Synodo sub Menna, responsum est, *Non mirandum si suas & nunc magna sedes Apostolica sequitur sacras sanctiones, sanctissimarum Ecclesiarum inuiolatas conseruando.* Hanc ergo electionem Mennæ, ab Agapeto Constantinopoli factam, agnoscit Synodus esse secundùm *sanctiones Ecclesiarum.* Eximium est Cœlestini factum, cum Cyrillo imperat vt Nestorium excommunicet, nisi intra decem dies hæresin eiuret: eáque de re Ioannem Antiochenum, Nestorij studiosissimum admonet: cui eidem scribit Cyrillus, *Synodi Romanæ decreto modis omnibus parendum esse, & se, quæ Occidentales iudicauerunt, sequi omnino decreuisse.* Ita vnius sententiæ vinculis Romanus Pontifex Alexandrinum constringit vt agat, Constantinopolitanum vt patiatur, Antiochenum ne quid pro amico mouere audeat. Vigilius etiam Papa, Constantinopoli positus, inuisus Iustiniano, relictus ab omnibus, & tantùm non in vinculis, verbum Dei non esse alligatum ostendit, cum Mennam supra dictum *à communione suspendit, cum omnibus Metropolitanis Episcopis ad eius Diœcesin pertinentibus: & Orientales, vel diuersarum Prouinciarum maiorum minorumque ciuitatum Episcopos* ex Theodori Cæsariensis factione, quem eodem decreto, communione Catholica, & propria sede, Augustorum licet gratia florentem, priuabat: iique omnes non nisi postulata tandem venia, & oblatis supplicibus libellis, sunt in communionem recepti. Hoc est imperantibus imperare, & in æmula Occidentalis dignitatis Ecclesia, de superbissimorum Patriarcharum typho, & ambitione trophæum erigere. Post hæc & innumera id genus, quis dubitet vtrum S. Ignatius Constantinop. Episcopus Apostolicæ sedis opem aduersus intrusi Photij tyrannidem implorans, Nicolaum I. *Patriarcharum Patriarcham, & Papam Oecumenicum* iure ac meritò compellarit?

Syno. CP. sub Menna. act. I.

Habentur epistolæ illæ apud Cyri. Alex. & tom. I. Concil. Ephes.

Vigilius in decreto damnat. Theodori Cæsar. habetur tom. 2. Concil.

Ignat. ep. ad Nicol. I. habetur tom. 3. Concil.

DE SACRO S. R. E. CARDINALIUM Collegio.

CAPVT VIII.

Vasq. in 3. p. tom. 3. disp. 241. Azor Inst. Mor. tom. 2. p. 2. li. 4. Cresoll. in Mysta. l. I. c. 16. 17.

MEI tantùm instituti est Hierarchicam Iurisdictionem perstringere: non communes de Eminētissimus Cardinalibus locos compilare, post longos tractatus aut docentium Theologorum, vt Vasquis, Azorij, Cresollij; aut disputantium controuersistarum, vt VValdensis, Bellarmini, Coëffetæi; aut denique ius sacrum explicantium vt Hostiensis, Ioannis Andreæ, Felini, Duareni, cæterorumque: quos pene intactos

intactos illibatosque Lectori reseruo; vna Pontificis Eugenij doctrina & auctoritate contentus. Wal. doct. fid. l. 2. a. 3. c. 54. Bell. de cler. l. 1. c. 16. tom. 1.

Eminentissimos igitur Illustrissimosque S. R. E. Cardinales *Partem sui corporis* Summi Pontifices appellant, *& B. Syluester in Synodo generali congregatis præsidens, hos coadiutores suos, Cardinales nuncupauit; quorum officio nomen ipsum consonat optimè. Nam sicut super cardinem voluitur ostium domus; ita super hos sedes Apostolica, totius Ecclesiæ ostium, quiescit & sustentatur.* Et aliæ quidem dignitates, vt Episcopalis & Archiepiscopalis, *priuatæ vnius patriæ præsunt vtilitati; ista publicæ totius populi Christiani: illæ vnam duntaxat regunt Ecclesiam, ista cum sede Apostolica, vniuersas. Quod si huius dignitatis nomen quod modò in vsu est, ab initio primitiuæ Ecclesiæ non ita expressum fuit: officium tamen ipsum à B. Petro, eiusque successoribus institutum euidenter inuenies. Nam & ab exordio Ecclesiæ, sicut & hodie, Summis Pontificibus in regenda gubernandaque Ecclesia vniuersali aßistebant. Nec sine mysterio triplex eorum ordo institutus est. Nam cum Summus Pontifex vices Dei gerat in terris, decuit vt ad instar illius cælestis Hierarchiæ, in hac nostra Ecclesia tres constituerentur ordines aßistentium Papæ, qui Purgantium, Illuminantium, & Perficientium fungerentur officio, veluti sunt Diaconi, & Presbyteri, & Episcopi Cardinales. Decuit etiam, cum Summus Pontifex Christi repræsentet personam, vt quemadmodum Christo conuersanti in terris aßistebant Apostoli, ita etiam Cardinalium cœtus Apostolicum repræsentans coram Papa aßisteret; reliqui verò Episcopi, vbique diffusi, Apostolos repræsentant ad prædicandum per orbem missos. Ipsos denique Cardinales pro honoris & dignitatis eminentia, sine vlla dubitatione post caput Ecclesiæ, quod est Papa, vt contigua sui corporis membra, præ cæteris Ecclesiæ membris ac partibus honorari.*

Coëf. con. Anton. de Dom. disc. c. 5. l. 4. *Eugenij IV. sententia de Cardinaliũ dignitate.* Cõst. Non mediocri. an. 1439. habetur in Bull. to. 1. *Etymon Cardinalium. Officium. Ad instar cælestis Hierarchiæ.*

Sic Pontifex: qui tria mihi spectanda exhibet in sacra hac purpuratorum coronâ; eorum institutionem, officium, honorem seu gradum. Institutio è cœlo sit, an ex hominibus; à Christo, an ab Ecclesia, minimùm nostra interest: vnum modò constet quod vulgò placere video, illos Apostolis succedere in Petri iuuandi, & collata opera Ecclesiam administrandi officio, de quo mox erit agendum. Et Ierosolymis quidem *Apostolos & seniores* conuocauit, quibuscum de proposita legalium quæstione deliberaret. Neque dubium est quin Antiochiæ dissimulationem illam, de qua Paulus, non susceperit, nisi ex præcipuorum Iudæorum consilio, quales plurimi tum erant in ea ciuitate, etiam Prophetæ, qui & ipsi consenserunt. Romæ autem cum sederet, Romanum Clerum, sane tunc inopem & exiguum habuit in consilio. Quo & vsus est Paulus qui *Clementem & cæteros adiutores* suos commendat. Quem se *ab initio vsque in finem comitem in omnibus habuisse* testatur Petrus. Inde factum vt eius successorum Clerici, *Cardinales* dicantur; *cardini vtique illi quo cætera mouentur, vicinius adhærentes.* Quibus assignantur tituli ab Euaristo, antiquissimo Clementis post Anacletum successore, primùm instituti atque dispositi: aucti deinde ad vigintiquinque ab Marcello, & quasi Diœceses facti. Plura de institutione superfluè dicantur à me, cum Iurisdictio quærenda sit, quæ à titulo incipit decernente Leone X. *Tituli sui loca si præsentes fuerint in curia, personaliter; si verò absentes, per vicarium idoneum semel saltem singulis annis visitent, Clericos & populos Ecclesiarum suo titulo subiectarum cum diligentia inquirant; vigilentque circa cultum diuinum, & bona dictarum Ecclesiarum, moresque in primis & vitam Clericorum, & Parochianorum solerter explorent, eosque omnes & singulos*

Institutio. *Succedunt Apostolis.* Act. c. 15. Gala. c. 2. Phil. c. 4. Clem. ep. 1. ad Iacob. Leo 9. ep. ad Micha. c. 32. *Liber vitæ Pont. in vita Euaristi. Ibid. in Marcello. Iurisdictio in Titulum.* Leo X. Bulla Inter sollicitudinis. an. 1515.

ad rectè honestéque viuendum paterno moneant affectu. Sed hæc priuata tantùm cura est, venio ad officium.

Munus in Pontificis electione. Duplex officij genus sacrâ purpurâ tegitur in Hierarchicis hisce Regibus, nempe Episcopatus, Sacerdotium, Diaconatus, quæ cum alijs habent communia, præterquam quòd splendoris, dignitatis, potestatis plurimùm à dibapho illo podere accipiunt. Et ipse præcisè Cardinalatus, de quo modò solùm agimus: qui & præterea bipartitum munus exequitur. Est enim eius & Pontificem Romanum eligere, & electo consecratoque assistere, tanquam fidelem administrum & *honorabilem vultu, & consiliarium admirabilem.* Totus olim Clerus, & aliqua etiam ratione Populus, Pontificem dixit: illa modò res grandis ad Cardinales solos deuoluta est, seu Pontificum ipsorum voluntate, vt nonnullis placet; seu Ecclesiæ ipsius arbitrio, vices quasi suas sacro illi cœtui delegantis, ad constituendum sibi caput & Hierarcham: quod non displicet Coëffetæo, contra Spalatensem schismaticum disputanti. Magna profectò potestas, Orbi Christiano rectorem dare, & homini vni quodammodo dicere. *Ierem. c. 1.* *Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna, vt* spiritali in animos ipsos potestate *euellas, & destruas, & disperdas, & dißipes, & ædifices, & plantes.* Neque tantùm ab illis, sed & de illis assumitur Pontifex, decernente, vel potius consuetudinem confirmante Stephano IV. in Concil. Romano. *C. Oportebat. dist. 79.* *Oportebat vt hæc sacrosancta domina nostra Romana Ecclesia (iuxta quod à B. Petro, & eius successoribus institutum est) rite ordinaretur, & in Apostolatus culmen vnus de Cardinalibus Presbyteris, aut Diaconis consecraretur.*

In gubernatione Ecclesiæ cum Papa. Vide Cresollium cit. Altera officij pars est, iudicare Orbem in æquitate, & cum Vicario Christi Ecclesiam totam humeris sustinere. Nemo enim vnus sibi, quis aliis, quis omnibus planè sapit? Inde *Assessores, Coadiutores, Consiliarij Papæ* dicti. Inde Collegium eorum *Senatus Presbyterorum Ecclesiæ, Capitulum vniuersalis Ecclesiæ, Summi Pontificis in dirigenda Christiana Republ. collaterales.* Denique vt omnia semel complectar, *1. Reg. 2.* *Domini sunt Cardines terræ, & posuit super eos orbem.* Neque enim Pontifex Episcoporum Concilium ad manum habere potest, quos in consilium adhibeat, quos de infinitis negotijs in horas & momenta incurrentibus cõsulat: quibuscum principia illa, de quibus dicebamus, generalissimo subordinata, in priuatum Ecclesiæ Romanæ, tãquam Metaphysicæ alicuius sciẽtiæ, ac per hoc, publicum aliarum, vt disciplinarum, sic Ecclesiarum bonum deriuanda educat; quibuscum Architectonicè finem intendat, & alios illi vltimo proximos, aut media omnibus in commune, sibique primùm ac Ecclesiæ suæ vtilia eligat, decernatque. Ad hæc enim Episcopi aliquando ad hibentur, Cardinales assiduè. *Cardinales collum Ecclesiæ.* Vis igitur istud Collegium suo appellare nomine? Voca collum Ecclesiæ capiti proximè adhærens, per quod in cætera membra salutaris humor defluit.

Perfectio. ex Henrico Kalteisen orat. habita in Con. Basil. Perplacet hic mihi Basileensis orator Kalteisen, dum ex statu Apostolico, cui modo suo succedere diximus Cardinales, tria deducit. 1. Vt Episcopos pro grege sibi commisso, ita Christianæ militiæ Principes *ex caritate se obligare, vt cum capite suo Christi Vicario, generaliter fidem & Christianitatem, vsque ad sanguinis effusionem defendant, in cuius signum capellum rubeum portare dicuntur.* Deinde Cardinales in statu perfectionis altioris esse, quàm sit generaliter status Pastoralis; quia particulares pastores pro peculiari Ecclesia, Cardinales pro vniuersali exponere se morti tenentur. Denique *ad sedem Apostolicam, scilicet*

Papam

Papam & Cardinales, præ cæteris sedibus particularibus pertinere declarationem veritatum necessariarum, aut vtilium ad salutem, siue quantùm ad fidem, siue quantùm ad vtile regimen Ecclesiæ militantis; quia in hoc succedunt Petro, & cæteris Apostolis.

Quis igitur illis in Ecclesia gradus, quis in Hierarchia locus conuenit? Qui collo in corpore. Etiam-ne supra Episcopos non Cardinales Presbyteri, supra Presbyteros Diaconi? verè *Ordo Episcopalis Presbyterio maior est, sed in eiusmodi Prælationibus, officium ac dignitas siue Iurisdictio præponderat ordini.* Quamobrem præcisè & apertè Leo X. in Concil. Lateran. pronunciat S.R.E. *Cardinales cæteros omnes in ipsa Ecclesia post summum Pontificem honore ac dignitate præcedere.* Et verò superior illa Eugenij constitutio decretoria est, non mera priuilegiorum concessio, sed Iudicis cognita causa interlocutio; duabus nixa rationibus; tum quòd *vniuersas cum sede Apostolica regant Ecclesias*: tum quòd *Romana Ecclesia Cardinalium cœtum ad cælestis Hierarchiæ similitudinem conditum, & tanquam sui corporis partem, his priuilegijs & honoribus illustauerit* ab antiquo, à qua & honorem suum duxerunt aliæ.

Locus in Hierarchiâ.
Eug. 4. cit.
Leo 10. in Conc. Lat. Bulla Reform. Curiæ.

In duobus quoque actibus summam illam dignitatis eminentiam spectari asserit. Prior est, *quòd cum à nemine nisi à solo Papa iudicentur Cardinales, ipsi & Patriarchas & Episcopos, & reliquos Ecclesiæ gradus, cum summo Pontifice iudicant.* Posterior, quòd semper nullo vnquã contradicente, in cunctis actibus *quibuscunque Prælatis prahonorati sint, etiam in antiquis generalibus Concilijs, præsertim in duobus Lugdunensibus*, quorum primo Innocẽtius IV. secundo Gregorius X. præsentes præerant. Quod & alias obseruatum est, *absentibus etiam Summis Pontificibus*: & in Florentino, ipso Eugenio præsidente: & post eius tempora, in Tridentino. Quibus ego actibus, nihil video momenti vllius quod opponatur, maximè si duo perpendimus; in veteribus Concilijs Pontificis Romani Legatos, cuiuscunque ordinis forent, primos semper subscripsisse; & primis temporibus non eam fuisse Cardinalibus dignitatem auctoritatemque, quæ modò est, cum olim Cardinalitia inter suos, hoc est præcipua dignitas ad Episcopatum gradus esset; nunc Episcopatus ad Cardinalatum. Vnde intelligis & Romanos sæpe Presbyteros, aut Diaconos Episcopis, & non rarò istos illis fuisse præpositos ob causas omnino diuersas.

Summa dignitas.
Vide Coëff. aduers. Spal. discuss. c. 5. l. 4.

Hactenus comparati cum alijs Cardinales; modò soli spectentur, & apertè nobis enuncient Aduersarij, quem illis locum in Hierarchia repererint. Sunt eorum aliqui Cardinales Episcopi, Presbyteri, Diaconi. Vnde? à Titulis. Non enim Titulus ordini, sed ordo adnexus est titulo. Et Episcopos videmus ordine, qui purpuræ gradu sunt tantùm Presbyteri: scimus qui omni careant ordine; neque defuerunt qui posita blatta negotijs exigentibus ad nuptias conuolarent. Hos sacra purpura Pontificis Consiliarios facit; illis dat Iurisdictionem; etiam in ipsos, vt monuit Pontifex, *Patriarchas & Episcopos.* Ordinem autem neutiquam donat. Dic igitur, Aureli, Cardinales, quà tales, & qui solùm tales, quid habent iuris in Hierarchiam? Siles, neque quod sentis audes eloqui. Sed eadem apud te debet eorum esse ratio, quæ Episcoporum; vt qui Iurisdictionem in augustissimo illo Senatu tenent sine ordine, dicantur à te Cardinalium *embryones*; si qui vnquam dibaphum exuerunt, cadauera Cardinalium: quique illos ordinis sacri expertes, Iurisdictione instruat Christi Vicarius, *Summas muneris tanti potestates separare ac dilacerare conetur: similiter faciat ac si Sacerdotij Christi, diuinaque ipsius naturæ propriæ-*

De Cardinalibus nihil distinctè definiunt aduersarij.
Aurel. vind. p. 185.

Hallier in vin. p 381. 382.

tates dirumpat. Sed vt existimo respondere non cunctabitur Theologus Quæ est tua Francisce Hallier Hierarchia Ecclesiastica? In ea *directè, & per se sunt Summus Pontifex, Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, Episcopi, Curati.* Vbi Cardinales? *Ponuntur in Hierarchia coniunctim cum Summo Pontifice, cuius auctoritatem ac Iurisdictionem participant.* Quam participationem probat Cardinalium elogijs sumptis à Cresollio, vbi Petrum Bellensem male nominat, quem Cresollius emendatè, Cellensem. At nondum animo meo satis est factum. Nam licet Pontificis Iurisdictionem participent, non habent tamen eandem quam ille. Participant & Episcopi atque Archiepiscopi, quos à Pontifice separat; & ne quò subterfugiat, sunt etiam isti Pontificis Consiliarij, & pars corporis eius: quibus, cum distinctam Hierarchicam sedem assignet, quidni & Cardinalibus? Denique Purpurati Senatores, in quibus Iurisdictio seiuncta est ab Ordine, si se ad suam *dioptram* examinat, dici ab eo debent *imperfectè tantùm, & inchoatè, atque ex parte, impropriè esse in Hierarchia propriè dicta.* Quæ si tantùm à nobis essent cogitata, iamdudum se se clamando expectorasset Aurelius.

EPISCOPORVM DIGNITAS ATQVE IVRISDICTIO, AD APOSTOLORVM SIMILITUDINEM APTISSIMÈ REFERTUR.

CAPVT IX.

Episcoporũ præcipua dignitas Apostolis succedere.

AGGREDIOR antiquissimum Apostolicæ successionis ordinem, orbis Christiani Senatum, olim vnicum, modò alterum; augustissimi capitis membra nobilissima; magisterium hominibus à Deo datum, gentis sanctæ, generis electi paternitatem: cuius encomijs plena sunt sacrorum Christianorumque librorum monumenta omnia; & si plura millies addantur, quota pars futura est eorum quæ dici possunt, quæ debent concipi? Vnus tantam dignitatis auctoritatisque amplitudinem, æquare hominum lingua videtur titulus, cum instituti à Christo, eruditi à Patribus, informati à Concilijs, corde credimus, ore confitemur Episcopos esse Apostolorum successores.

Apostolici gradus consideratio.

In ijs proinde tanquam in exemplaribus spectandi sunt; sed ante diuersi gradus illorum considerandi. Tria sunt in Petro, Ratio capitis, Apostolatus, Episcopatus; omnia sibi inuicem accidentaria: duo in reliquis, Apostolatus & Episcopatus; vnum in eo ordine quem tractamus, Episcopatus. Petrus quà caput, maior est Apostolis; quà Apostolus, par; quà Episcopus, inferior. Vt caput, quid non potest, etiam in Apostolos? vt Apostolus, quid non potest quod illi in omnes fideles? vt Episcopus, priuato gregi ius dicit. A capite est Patriarchalium in Ecclesia sedium institutio; ab Apostolatu Episcoporum ordinatio; ab Episcopatu Presbyterorum consecratio. Apostolatus prærogatiuæ sunt, Legum-latio toti Ecclesiæ obseruandarum, canonicorum librorum scriptio, fidelium quorumcunque quocunque missio, Iurisdictionis nullis arctatæ limitibus vsus & exercitium. Verùm ita fideles gignendo, Ecclesias erigendo, Episcopos instituendo, non sibi vni quilibet Apostolus, sed & capiti subditos peperit. Nam qui aliter fecisset, nonne aliud quàm Christus funda-

fundamentum posuissent? Si Ioannes in Asia, Andreas in Achaia Episcopos, non Petro, sed sibi tantùm subdidissent, nonne Ecclesiam capite minuissent, dum plura capita monstroso corpori indidissent? Petrus tres suas dotes habet à Christo immediatè, & à nullo pendentes: alij duas à Christo immediatè, sed vltimam pendentem à Petro, qui *præferri Apostolis omnibus meruit, & claues regni cælorum, communicandas cæteris, solus accepit.* Prima & tertia prærogatiua, item multis ex partibus secunda, propter primam, in Petro sunt ordinariæ; in alijs extraordinarius Apostolatus, velut iniuncta legatio: ideo morte legatorum expirauit, & ad posteros solus Episcopatus, vt ordinarius transiuit, Petri successoribus tria omnia conseruantibus.

Optat. Mileuit. l. 7. contra Parmen.

His ita perpensis venio ad Apostolorum exemplum in Episcopis exprimendum. Ac primò illud occurrit, electos & institutos fuisse à Christo Apostolos, priusquam Sacerdotio initiarentur, inque ipsa institutione nullam ipsis actu imperatam missionem, nullos determinatè greges assignatos: imo parum idoneos, & in remotiore adhuc potentia ad tantum munus, ad quod eligebantur, pro dignitate, Deique voluntate implendum. Statum primitiuum Apostolorum appellant, qui eo maximè Cardinales volunt adumbratos. S. Iacobum consecrasse dicuntur Apostoli Episcopum Hierosolymorum: quod cum explicat Glossa, inter cætera hoc admonet. *Ordinauerunt, id est, inthronisauerunt eum ad administrationem certi loci: prius enim erat Episcopus sine titulo.* Mathias quoque post Ascensionem duodenarium numerum diuina sorte expleuit, cum nondum Sacerdotium accepisset. Qua in imagine video Electos illos, & confirmatos, quos ante consecrationem Aurelius contumeliosissimè facit *embryones*: In quibus maiorem etiam reperio Iurisdictionem, quàm tunc temporis Apostoli à Christo acceperint. Nam Clericos rebelles Electo, vult ante ipsam consecrationem Pontifex ab eo corrigi: *Respondemus igitur quod ex quo electionis tuæ confirmationem accepisti, de talibus & consimilibus (præter ea quæ maioris inquisitionis discussionem exigunt, & ministerium consecrationis desiderant) quod iustum est, & Ecclesiasticæ conuenit vtilitati, statuendi habeas liberam facultatem.* Quod & maximè, *si electi fuerint in concordia, vt dispensatiuè propter necessitates Ecclesiarum & vtilitates, in spiritualibus & temporalibus administrent.*

Prius electi Apostoli, quam consecrati Sacerdotes.

Henric. Kalte. cit. Dist. 66. c. Porro. Glossa in eum locum.

Electi Episcopi ante consecrationem.

C. Transmissam. De Elect. & Electi. potestate. Ibid. c. Nihil est.

Deinde Apostolos video simul consecratos, simul Spiritu Sancto, & æquè ligandi soluendique potestate donatos, simul in orbem ad disseminandum Euangelium missos. Nam *cuncti claues regni cælorum accipiunt, & ex æquo super eos Ecclesiæ fortitudo solidatur.* Id vt ad Episcopos reducamus, huc aduocanda est doctrina ex Bellarmino expressa, triplicem esse tum in Pontifice Romano, tum in alijs Episcopis potestatem; vnam ordinis, alteram Iurisdictionis interioris; tertiam Iurisdictionis exterioris; quarum priores referuntur ad sacramenta conficienda & ministranda: altera ad populum Christianum regendum in foro exteriori. Et quidem certum est apud omnes primam æquè immediatè habere à Deo Episcopos, ac ipsum Summum Pontificem. Secundam etiam æqualem esse in omnibus, illud mihi persuadet, quod Episcopi cuiuslibet potestas in suum gregem, ea est quæ Pontificis supremi in Ecclesiam; exceptis ijs quæ in iure excipienda exprimuntur. Nam C. *Nuper* dicitur, *quia conditor Canonis absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse* (quod interpretor, *reliquisse*) *facultatem alijs relaxandi.* Quo ex canone deducit

Eiusdem dignitatis omnes quoad ordinem.

Hier. l. 1. adu. Iouin. Bellar. l. 1. de Pontif. Rom. V Coeff. cõtra Anton. de dominis discuss. c. 5. l. 2.

Episcopi in sua Ecclesia potestas.

C. Nuper. de sentent. excom.

Suar. in 3 P. disp. 25 sect. 1. n. 13. à fortiori Suares, in foro conscientiæ quicquid potest Pontifex in vniuersa Ecclesia, posse Episcopum in sua Diœcesi: nisi in his quæ specialiter prohibita, aut reseruata sunt Pontifici. Additque eius dicti rationem, *quia cum Episcopali munere intrinsecè coniuncta est Iurisdictio, in foro Pœnitentiæ circa oues suas. Hæc autem Iurisdictio de se vniuersalis est, nisi limitetur.* Ius idem fatetur Sanche. de Matrim. l. 1. disp. 61. Thomas Sanchez in opere de Matrimonio, quod nunquam legit Aurelius. Excipit etiam Franciscus à Victoria, ea quæ de se pertinent ad vniuersalem Ecclesiam, qualis est determinatio fidei. Franc. à Vict. Relect. 7. de Matrim. Hanc ego Episcoporum considero potestatem hoc loco, ne quid de Primatibus, Archiepiscopis, Patriarchis peculiariter cogar dicere, labore satis inutili, certè ad institutum meum parum necessario.

Apostolorum iurisdictio pendebat à Petro. Tertiam porro Iurisdictionem, quæ est fori exterioris, à Christo immediatè, sed à Petro pendentem acceperunt Apostoli, quod Bellarminus & alij nouatorum mallei fusè demonstrant. Fuit autem eiuscemodi potestas illa, vt ea fideles subditos singuli, at non se inuicem regerent. Andreas enim in Iacobum, & Thomas in Simonem nihil iuris huiusce habebant: solus Petrus omnibus potuit imperare. Quod eum si fecisse non legimus, illud tum perfecti viri modestiæ, tum Apostolorum sanctitati, qui primitias spiritus acceperant, assignandum est. Sed quod ipsis necessarium non erat, fuit deinde successoribus, qui in eorum Cathedram, non etiam in virtutem pedem posuerunt. In hac verò Iurisdictione discedit aliquantum imago ab archetypo: si quidem vera est communis Parisiensium Theologorum sententia, accipere potestatem Episcopos à Deo non immediatè, sed tantùm mediatè, & per Petri successorem. Vnde factum vt ea in omnibus æqualis non sit, & Episcopi aliqui in alios, vt Patriarchæ in Archiepiscopos, Archiepiscopi in Episcopos potestatem aliquam exerceant. Quod vltimum monstrare ridiculum est, cum Ecclesiastici regiminis ordo vel pueris appareat. In primo tota est difficultas, si tamen est vlla: cum in doctore aliquo legam, nominatum errorem, asserentium potestatem Episcoporum & Parochorum esse proximè à Deo. Heru. in opusc. de Potest. Papæ. Eum certè magnâ doctrinæ animique contentione conatur efficere Spalatensis schismaticus: cui fortiter non minore doctrina, meliore zelo, iustiore causa instructus Coëffetæus se opponit, ostenditque Patrum antiquorum neminem pro ijs esse, qui Episcoporum Iurisdictionem à Deo immediatè Coëf. cit. proficisci asserant, & si qui Præsulum cum sede Petri, aut ipsorum inter se æqualitatem indicare videantur, non de hac in qua versamur, sed de superiore ordinis, & fori interioris Iurisdictione esse intelligendos. Eandem propugnat sententiam Mauclerus, vno pene S. Gregorij loco ad eius confirmationem contentus, quem & è Canonico iure eruit. Maucl. li. de Monar. 2. p. l. 5. c. 1. 2. q. 6. c. Decreto. *Romana Ecclesia vices suas ita alijs impertiuit Ecclesijs, vt in partem sint vocatæ solicitudinis, non in plenitudinem potestatis.* Duuallius autem id ipsum pluribus conficit rationibus; quarum prima est Monarchiæ ratio, quæ omnis à pluribus ad vnum reduci debet, quam S. Cyprianus vrget toto libro de vnitate Ecclesiæ. Duuall. li. de supr. Pontif. potest. 1. p. q. 2. Altera, Primatus dignitas. *Nam primum in vnoquoque genere est causa & mensura cæterorum; at nemo citra hæresin vnquam negabit supremum Monarcham primum esse in Ecclesia: igitur in eo residebit potestatis Ecclesiasticæ plenitudo, vt ad alios pro vniuscuiusque modulo deriuetur.* Tertia, Iurisdictionum inæqualitas, quæ non esset in Episcopis *si à Christo immediatè sua Iurisdictione gauderent; quemadmodum potestas ordinis,*

æqualis

æqualis est ex vi Sacramenti in Sacerdotibus omnibus, quia illis à Christo confertur. Quarta, eiusdem Iurisdictionis mutatio, quam potest Pontifex in inferioribus augere, minuere, auferre: Id verò *nunquam præstaret, si potestas inferiorum solùm à Christo, & iure diuino, non autem ab illo penderet.* Quinta, Patrum auctoritas id disertè affirmantium, vt cum dixit S. Leo Papa, *si quid Christus commune cum eo*(Petro) *voluit alijs esse Principibus*, (Apostolis) *nunquam nisi per ipsum dedit, quicquid alijs non negauit.* Quibus argumentis corollarij vice addi potest, quod alibi obseruat, Gallicanos omnes Episcopos eâ formula in suis scribendis litteris vti solere, vt Dei & sanctæ sedis Apostolicæ gratia se Episcopos fateantur: neque credibile esse inscriptionem hanc nouissimis hisce seculis incœpisse. Cum enim Galli acerrimi semper fuerint suæ libertatis vindices, nunquam hoc iugum sibi imponi passi essent, nisi vnà cum nascente Ecclesia apud eos fuisset introductum, vt nempe summus Pontifex, in eorum institutione, vel per se, vel per alium, vel mediatè, vel immediatè auctoritatem iusque semper habuisset, etiam cum vigerent electiones. Andreas Saussayus in illo sanctitatis thesauro, de quo profert noua & vetera, notat multis ante seculis, nempe anno salutis 626. S. Claudium Vesuntionensem Episcopum ab Honorio Pontifice fuisse confirmatum, S. Briccium sedi Turonensi iussu Pontificis restitutum, S. Corbinianum à Gregorio II. inuitum ordinatum, posteaque in Frisingensi sede diutius retentum, Arnulphum & Hugonem iussu Grego. VII. cōsecratos. Sic Doctores Parisienses docti & generosi Ecclesiasticæ Monarchiç, & regalis Sacerdotij propugnatores: quibus omnis Episcopus, vel capitis membrum est, vel Catholicus non est: omnis Cathedra, vel capitalis Cathedræ pars est; vel in Ecclesia non est; qui semper fuit Gallicanæ sensus Ecclesiæ. Certarunt enim in Romanam Ecclesiam officijs Reges & Episcopi: illi vt temporariam eius potestatem augerent locupletando, hi vt spiritalem stabilirent, piè religioséque obediendo.

S. Leo serm. 3. de assum. sua.

Gallicanorum Episcoporum in literis formula.

Duual cit. p. 3. q. 6.

And. Sauss. in Marty. Gallic. ad 6. Iunii. ad 13. Nou. ad 8. Sept. ad 15. Aug. ad 1. April.

LEGITIMA CONCILIORVM GENERALIVM auctoritas generatim describitur.

CAPVT X.

DIVIDERE caput hoc fastidij mater prolixitas adigit, sed in Capite morari iubet caritas. Quartò igitur Apostolos video Petri in erigenda, constituenda, gubernanda Ecclesia perpetuos adiutores, cum quod pro se quisque laborarent, in commune conferrent: cum Petro primùm concionanti assisterent, cum conuersi *ad Petrum, & ad reliquos Apostolos* accederent: cum Ioannes Apostolus primum cum Petro miraculum ederet sanato claudo, cum communi consilio Diaconos eligerēt, ipsos Petrum & Ioannem ad Samaritanos legarent: cum diffugientibus cæteris fidelibus Apostoli omnes, non minus quàm Petrus perstarent constantes Hierosolymis: cum omnes sint Ecclesiæ, vt nouæ Hierusalem, portæ & fundamenta: cum vnus sit cōmunis magister, vnus doctor, vnus pater, omnes autem fratres: quo nomine & à Petri successore compellantur Episcopi, vel Cōministri, vel Coëpiscopi. Super quos vt *super fundamenta Apostolorum & Prophetarū superædificātur* fideles in Ecclesia. Omnia enim Episcopatus munia Hierarchica, quò tandem referuntur, nisi ad augendam conseruandamque Ecclesiam?

Apostoli, Petri in Ecclesia erigenda & gubernandā adiutores.

Act. c. 2. c. 3. c. 6. c. 8.

Apo. c. 21. Matt. c. 23.

Eph. c. 2.

quid facit ad consummationem sanctorum, & ad ædificationem corporis Christi Romanus Pontifex, vel in sua priuata, vel in vniuersali Ecclesia, quod non faciat, & in propria Episcopus, & quando vocatur ad Concilium, in Vniuersali? Fert leges, mores corrigit, ordinat Sacerdotes, consecrat Virgines, erigit basilicas, quid plura? Ecclesiam ædificat priuatam solus, in Concilio Vniuersalem. Est enim mihi admodum probabile Pontificem sibi Concilium generale ad arbitrium eligere non posse: sed fuisse à Christo ipso institutum Episcopatum in Apostolis, vt de iure diuino Episcopi omnes, etiam electi & confirmati tantùm, etiam ij qui plebe carent, sedem habeant & auctoritatem non modo deliberandi, sed etiam iudicandi. Statim enim ac Episcopus aliquis electus & confirmatus est, incipit habere munus Apostolicum tam in priuatam, quàm in Vniuersalem Ecclesiam; quod inter cætera, imo primum est, esse Principem & Iudicem in rebus Ecclesiasticis siue credendis, siue agendis; canente de illis Ecclesia *Constitues eos Principes super omnem terram.* Quod si cum Patribus familias conferri possunt, nonne ij tam publicæ rei, quàm priuatæ curatores sunt? nonne ius habent ex rei natura ad ciuitatis concilium conueniendi, & de proposito negotio cum cæteris decernendi?

Episcopi iure diuino pertinent ad Concilium Generale.

Ps. 44.

Quamobrem mihi non sapit, quod speciosius quàm solidius dixit Stapletonus *Petri potestatem præceptiuam esse, seu regiminis: Apostolorum tantum executiuam, seu gubernationis.* Id est, vt ipse explicat, *Apostolos parem habuisse cum Petro potestatem faciendi omnia, & exequendi quæ ad ædificandam Ecclesiam pertinebant. Petro autem sic eam datam fuisse potestatem, vt in ipsa gubernatione Ecclesiastica præscriberet ea quæ agenda & executioni mandanda essent.* In quo ipse rationem capitis, & plenitudinem potestatis collocat. Ego verò Apostolorum & Episcoporum potestatem præceptiuam esse disputo, non solùm executiuam. Nam leges ferunt pro vtilitate communi, decernunt, iudicant cum capite, vt media voluntas cum superiore, Ratio cum Mente. Neque in Theologia auditum iri arbitror qui dicat, Apostolos Petro datos esse vt administros, non vt consiliarios; vt exequentes, non vt fratres; vt ipsi tantùm superstructos, non vt cum eo fundamenta fidelium. Id enim esset tantùm Pontificis in omnibus Vicarios facere Episcopos, quod tolerari non potest: quicquid contra aliqui sentire videantur, eoque ius Canonicum & Tridentini aliquos locos detorquere. Sunt enim Principes, & duces, & iudices ordinarij, summa potestate præditi, quam superiori capite declarauimus.

Episcoporum potestas præceptiua. Executiuã tãtùm vult esse Stapletonus Controu. 2. l. 6. c. 7.

Non sunt Papæ Vicarij.

Quintò quod ad generale Concilium pertinet, eius formam delinearunt Apostoli in primo Hierosolymitano: in quo hæc obseruo capita partim essentialia, partim minus necessaria. 1. Qui conuenerint, *Apostoli & Seniores.* 2. Quis primus locutus in eo, *Petrus.* 3. Quam diligenter examinata fuerit quæstio, *Magna conquisitione.* 4. Quomodo ea promulgata fuerit, per epistolam & delegatos, *Iudam & Silam.*

Concilij Generalis forma in Apostolico. Act. c. 15.

De conuocatione quæ conuentum præcedit, certum est ab antiquis semper obseruatum vt cum Imperatoris accesserat auctoritas, non per alium Pontificem, quã per Romanum solum fieret. Sic enim Iulius I. ad Orientales Episcopos in Athanasij appellantis causa. *Ipsi verò primæ sedis Ecclesiæ, conuocandarum generalium Synodorum iura, & iudicia Episcoporum, singulari priuilegio Euangelicis & Apostolicis, atque canonicis concessa sunt institutis: quia semper maiores causæ ad sedem Apostolicam, multis auctoritatibus referri præceptæ sunt. Porro dudum à sanctis*

Conuocatio Romani Pontificis est. Iul. 1. ep. 1. ad Orien

Apostolis

Apostolis, successoribusque eorum, in præfatis antiquis decretum fuerat statutis, quæ hactenus sancta & vniuersalis Apostolica tenet Ecclesia, non oportere præter sententiam Romani Pontificis Concilia celebrari.

Tum autem cum ista scriberentur, appellabat S. Athanasius ab Antiocheno Arianorum Conciliabulo, cui Constantius ipse præsens aderat: de quo sic apertè scribit Socrates. *Quin etiam Iulius Romanus Episcopus neutiquam aderat, neque quenquam qui eius locum suppleret, eò misit: idque cum canon Ecclesiasticus iubeat, non oportere absque sententia Episcopi Rom. decreta Ecclesijs sancire.* Quamobrem vbi antiquitatis memoria Conciliorum Generalium præsidem, aut per se, aut per legatos, Romanum Pontificem non satis exprimit; id tamen reipsa extitisse credendum est: vt apertissimè in sexta Synodo admonemur Prosphonetico Patrum sermone. Tumultuante, inquiunt, Ario, *continuò Constantinus semper Augustus, & Syluester laudabilis magnam atque insignem in Nicæa Synodum congregabant*: Macedonio spiritus deneganti deïtatem *maximus Imperator Theodosius, & Damasus fidei adamas protinus obstiterunt. Iterum Nestorius, & iterum Cælestinus & Cyrillus, vna cum sceptrorum domino diuisorem dei ijciebant. Deinde Eutychetis insania delirante alteram fabulam, Leonis tabula, tanquam Leonis rugitus viriliter vocificans ex Roma interim Archimandritam bestiam perterruit: quam tabulam Martianus sacratissimus Imperator, & Anatolius Constantinopolitanus Antistes, cum omni Chalcedonensi collectione amplexi sunt. Sicut & Vigilius post hæc Iustiniano piissimo consonuit, & quintum Concilium constitutum est.* Pergunt Imperatori Constantino Pogonato, & Agathoni Papæ, laudis & gloriæ de prostrata Monothelitarum hæresi trophæum erigere. In qua vtriusque potestatis sacræ ciuilisque concordia, satis animaduertimus absque Imperatorum voluntate, non potuisse certum in locum Episcopos conuenire; aut etiam res in ipso Concilio pacatè tranquilleque geri. Quæ causa est cur Imperatorum & Principum iussu conuocata Concilia frequenter legamus; & Imperatorios in illis præsidere Præfectos, qui tamen summa cum religione à sacris semper abstinuerunt, & integras definiendorum dogmatum, & statuendorum canonum partes sacratissimis Hierarchis reseruarunt: quos inter vt eminebat Romanus Pontifex, ita eius ipsius fuit & examinandas quæstiones proponere, & doctrinæ suffragijque sui prærogatiua definire. Notandum est hoc in proposito Martiani Augusti ad S. Leonem rescriptum, pro Concilij Chalcedonensis celebratione. *Tuam*, inquit, *sanctitatem principatum in Episcopatu diuinæ fidei possidentem, sacris literis in principio iustum credimus alloquendam, inuitãtes atque rogantes, quatenus omni impio errore sublato, per celebrandam Synodum, te auctore, maxima pax circa omnes Episcopos Ecclesiæ Catholicæ fiat.* Non faceret *auctorem* Synodi Martianus, nisi eius *principatum diuinæ fidei* agnosceret: neque sic eum inuitaret & rogaret, nisi eius consensu & auctoritate ad plenum, perfectumque Concilium indigeret.

Socra. l. 2. Eccle. hist. c 5.

Sext. Syn. act. 18. in serm. Prosphon.

Imperatores iuncti Pontificibus in conuocatione Conciliorum.

Martiani epist. ad S. Leon. in Præam. ad Concil. Chalced. ep. 33.

Auctore Papa Synodus celebranda.

Conuocato igitur, & indicto Concilio, conueniunt Episcopi, de quibus iam ante satis multa. *Seniores* in Apostolica Synodo cuiusmodi sint, videndũ. Non certe alij Episcopi, qui tam multi Hierosolymis cur essent morati? Presbyteri igitur. Non simplices, qui primis temporibus sine animarum cura, vt putant, nulli erãt. Curati ergo? neque simpliciter istud. Nam sedisse, iudicasse, subscripsisse in Concilijs Generalibus Presbyteros vllos suo nomine, non legimus: & adhuc extant acta. Et in Chalcedonensi Synodo acclamatum est. *Synodus Episcoporum est, non Clericorum: Superfluos foras mitte.* Aliquid igitur in istis

Vocantur Episcopi & Seniores.

quærendum eſt dignitatis, præter alios Clericos, & Sacerdotes. Demonſtraturi autem ſumus hoc opere, optimam primitiuorum fidelium partem, votis Religioſis adſtrictam, perfectioni ſtuduiſſe. Horum primores fuerunt ſine dubio *Seniores* illi, ad quorum exemplum quamplurima è ſequentibus Concilijs Abbates cum Epiſcopis ſedentes iudicanteſque viderunt.

Pontifex proponit agenda in Concilijs. Conuocato ſedenteque Concilio, primus loquitur Pontifex per ſe, aut per legatos, eaque proponit de quibus tantùm in iudicio tractandum eſt. Inde Commonitorium legatis datum, ne præſcripti ſibi muneris limites tranſilirent: & in Chalcedonenſi, decreta pro Conſtantinopolitanæ ſedis honore, irritata à Romanis Pontificibus, quia id negotium legatis non fuerat iniunctum. Qua de re dictum à Gelaſio I. *Cognoſcant illud ſecundùm ſcripturas ſanctas, traditionemque maiorum, ſecundùm Canones regulaſque Eccleſiæ* (vides vniuerſaliſſima principia ab Eccleſiæ intellectu propoſita) *pro fide communi, & veritate Catholica, & Apoſtolica, pro qua hanc* (Chalcedonenſem Synodum) *fieri ſedes Apoſtolica delegauit, factamque firmauit, à tota Eccleſia indubitanter admitti. Alia autem quæ per incompetentem præſumptionem illic prolata ſunt, vel potius ventilata, quæ ſedes Apoſtolica gerenda nullatenus delegauit, mox à Vicarijs ſedis Apoſtolicæ contradicta manifeſtum eſt.* Vocat *incompetentem præſumptionem*, quod ſine Romanæ ſedis auctoritate decretum eſt. In Synodo quoque ſexta legatis præſcribit Agatho, quomodo ſe gerant. *Licentiam proinde eis, ſiue auctoritatem dedimus ſimpliciter ſatisfaciendi; in quantùm eis dumtaxat iniunctum eſt, vt nihil profectò præſumant augere, minuere, vel mutare: ſed traditionem huius Apoſtolicæ ſedis, vt a prædeceſſoribus Apoſtolicis Pontificibus inſtituta, ſimpliciter enarrare.* Memorabile illud eſt, quod cum Legati Roma miſſi, tempeſtate iactati, ſerius ad Epheſinam Synodum, poſt Neſtorij condemnationem aduenisſent, replicari geſta voluerint, & cauſa iterum reuocata, cognitaque ſententia, in eundem demum & ipſi anathema dixerint. Quod in alterius Patriarchæ gratiam factum non legimus; cum maximè Cœleſtini vices & perſonam S. Cyrillus eo tùm loco ſuſtineret, & Ioannes Antiochenus Patriarcha cum Orientalibus ſuis, tardius & ipſe conueniſſet.

Gelas. 1. Opuſc. de Anathematis vinculo.

Sexta Syn. act. 4.

Examen rerum definiendarum. De conquiſitione, quæ & magna & erudita eſſe debet, quid opus eſt pluribus agere, cum & ab Epiſcopis, & eorum imperio à Doctoribus; & in ſcripturâ, canonibus, Patribus, ſecularibuſque doctrinis fieri debere, res ipſa declaret, dicente Chriſto, *Scrutamini ſcripturas*: & Phariſæjs ipſis in Concilio contra Chriſtum dicentibus, *ſcrutare ſcripturas, & vide quia à Galilæa Propheta non ſurgit.* Inde in Concilijs allata Patrum teſtimonia, in Epheſino, Chalcedonenſi ſexto, ſeptimo, nuper in Florentino: & quæ doctrinæ ratio, quæ ſpecies ſcientiæ, quæ iuris diuini humanique regula, quæ antiquitatis hiſtoria prætermiſſa eſt in Tridentino, quod ſacræ ſcientiæ theſaurum & perfectiſſimæ Eccleſiæ canonem potes appellare?

Ioan. c. 5. Ioan. c. 7.

Sententiæ dicuntur. Deliberationem ſeu examen, ſequitur ſententia, liberè à quocunque cui ius definiendi competat, proferenda. Ita ſingulorum ſenſus oſtenditur, & tandem maiori meliorique parte conſideratâ, omnium conſenſus exprimitur, cui Iudicium ſuccedit. Numerum primi & magni Concilij Nicæni myſticum fuiſſe notat S. Ambroſius. *Ut in numero eorum per ſignum ſuæ Paſſionis & nominis, Dominus Ieſus ſuo probaret adeſſe Concilio: Crux in trecentis, Ieſu nomen in octodecim eſt Sacerdotibus.* Quando nimirum omnia piè, tranquillè, & canonicè

Amb. l. 1. de Patre, & fil. c. 8.

nonicè peraguntur, quis dubitat quin eorum in medio sit Christus, & singulis dicenda dictet ipse prima veritas, & vnica fidei regula?

Scribitur deinde Synodica, vel Synodalis epistola, quæ omnes commonefaciat quid in Synodo decretum statutumque sit. Tandem postremò delegantur qui decreta promulgent, diuini verbi præcones, qui *Verbo plurimo consolentur fratres & confirment*, de quibus iam ante nonnihil diximus. Paulus quoque *perambulabat Syriam, præcipiens custodire præcepta Apostolorum & seniorum*, vt discamus tum ipsos per se Episcopos, tum per alios à se missos, decretorum Synodalium executioni debere incumbere. *Decreta populis euulgantur.*

Erit autem hoc loco qui quærat, sic proposito fidei articulo, sic latæ promulgatæque legi, quem præstare cogatur assensum fidelis quilibet? Imo vt plura vno complectamur articulo, quam habeat in animos nostros iurisdictionem aut Concilium Generale, aut priuatum Romani Pontificis diploma, rem antea dubiam ac incertam auctoritate sua in alterutram partem definientis? Huic vt satisfiat quæstioni, certa si placet ab incertis secernamus, & inuolucra verborum, aperta explicatione prodamus. Infallibilitatem, Theologico vocabulo notam, Ecclesiæ promisit Spiritus veritatis. Est autem illa duplex: Actiua, qua quis in veritate proponenda fallere non potest, & falsum pro vero obtrudere: Passiua, qua quis falli non potest, & falsum ab alio traditum pro vero accipere. Et in Ecclesia quidem tota, siue congregatam in Concilio Generali, siue orbe toto sparsam consideres, vtramque infallibilitatem, virtutem scilicet primæ veritatis participatricem inesse, nemo Catholicus ignorat. Quamobrem priuato cuilibet imposita necessitas est admittendi, quicquid eo modo vel proponit, vel propositum communi consensione amplectitur. Si quid autem aut numquam vulgò admissum, aut vsu contrario desitum est, eo non teneri, docet illud ipsum quod tractamus Generale Apostolorum Concilium, in quo præcipitur quidem abstinentia *à sanguine & suffocato*; sed ea temporum lapsu, & contraria populorum omnium vsurpatione abrogata est. *Quomodo obligentur ad assensum decretorum fidei.* *Infallibilitas duplex.* Duuall. li de potest. Rom. Pont. 2. P. q. 3.

Ad Pontificem verò quod pertinet, Tribunal à Cathedra distinguendum videtur. Et in Tribunal quidem, in quo agitantur iuris & facti quæstiones, irrepere nonnunquam posse lapsus & errores, vox communis agnoscit, quæ *Clauem errantem* admonet corrigendam. Fatetur & Pontifex, cum scribit ad Galliæ Regem, *Si incompetenter aliquid egimus, & in subditis iustæ legis tramitem non conseruauimus, vestro ac vestrorum missorum cuncta volumus emendari iudicio.* Tribunal ergo Romanum, nullum à Deo infallibilitatis priuilegium accepit. Verùm in Cathedra Pontificem specto iterum duplici modo: vt priuatum hominem & Doctorem: cui vt sic neutra diuinitus promissa est infallibilitas: potest enim ipse & falli credendo, & fallere proponendo: vt cum Stephanus Iunior (hoc enim exemplum ad manum est) infantes vino baptizari posse, aqua deficiente, respondit. Cui sanè, similibusque responsis, ex eo deest auctoritas, quod communi omnium Catholicorum consensu non admittuntur: qui passiuæ in Ecclesia infallibilitatis effectus est, aut character. At si publicam Oecumenici Pontificis considerationem assumo, illi aio ab supremo Ecclesiæ moderatore & sponso debitam vtramque infallibilitatem, neque quicquam *Ex Cathedra* docenti, aut imponi falsum posse, aut excidere. Atque addo, loqui eum *ex Cathedra*, cum tres adhibet conditiones, quarum vel vna si defue- *Quomodo Pontifex obliget ad credendum.* 2. q. 7. nos si incompetenter. Steph. 2. in respons. c. 11. habetur tom. 2. Concil. Gall. *Quid sit Pontificem loqui ex Cathedra.* D. Th. 1. P. q. 1. a. 8. ad 2.

rit, ex edito vniuersalis Doctoris solio, ad priuatæ personæ conditionem deuoluitur. Primam ex parte materiæ desumo, quam volo esse propositionem veram, verè reuelatam, & quidem Prophetis, Apostolis, & Canonicorum librorum scriptoribus, vt monet D. Thomas. Quibus adiungo Concilia, Patres, Traditiones, Ecclesiæ aduersus hæreses militantis arma. Secundam in inquisitione requiro, vt neque solus iudicet, neque temerè pronunciet, memor quàm multa vnum fugiant, quàm facilè vnum error occupet. Adhibeat igitur oportet maturam ac diligentem discussionem, sine qua Christus ex lege ordinaria neque Pontifici, neque Concilio infallibilitatem promisit. Quapropter in Concilio quodam Romano, dum patres rem de qua agebatur totam in Zachariæ Pontificis arbitrio constituerent, sapienter respondit vir modestissimus; *Non vt nobis solùm visum fuerit, sed pariter cum sanctitate vestra est pertractandum.* Tertia in ipsa propositione versatur, vt toti Ecclesiæ, vt absolutè & præcisè proponat, eum pronunciando hæreticum, aut ei Anathema imprecando qui aliter senserit: aut affirmãdo statuere se & definire de consilio fratrum suorum. Hæc verba tanquam adamantina quædam vincula intelligentiam nostram constringunt, & alligant ad *Ecclesiam Dei viui, quæ est columna & firmamentum veritatis.* Quæ autem de Pontifice diximus, ad Concilium generale pro rata portione referri possunt.

Concil. Rom. sub Zachar. act. 2.

1. Tim. 3.

Comparatio Papæ cum Concilio.

Non patitur me Apostolicum istud, quod exequor, Concilium exquirere, vtrum vbi *multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna*, Concilium supra Papam, an Papa supra Concilium fuerit? Præterita schismata, & luctuosissimæ orbi Christiano clades, nos ista disputare docuerunt: quæ tu potius à Doctore Duuallio, quàm ab Gersone petas velim. Equidem cum considero corpus sine capite, & caput vicissim sine corpore truncum esse inutilem; dianœam sine intellectu, intellectum sine dianœâ, quasi cæcum esse Cyclopem; liberum arbitrium sine voluntate, & hanc sine illo, vagum quoddam & incertum animal videri; Physicam sine Metaphysicâ non subsistere plena certitudine; hanc absque illa mysteria loqui quæ nemo intelligat; vim syllogismi non minus à secundâ, quàm à primâ propositione pendere: ista inquam dum cogito, duo hæc vt diuisa, & à se minimè inuicem pendentia, non arbitror salua Ecclesiæ pace & vnitate posse conferri: quin potius æterno nexu augustum caput cum nobilissimis membris debere coniungi. Nam qui præfractè negant, Capitis præter Concilium, habendam esse rationem, edicant amabo, quæ res Concilijs nonnullis, vt Ephesino secundo, vt Trullano, vt Ariminensi, Pisano, & ex parte Constantiensi, pondus auctoritatis abstulerit?

Duuall. 1 de potest. Pontif. p. 4. q. 7. & seq.

Conciliorũ Generaliũ periculosa conuocatio.

Cæterum quod alias decreuerat Constantiense Concilium, vt quoque decennio Synodus Generalis conuocaretur, ad reformationem Ecclesiæ, tam in capite, quàm in membris, posteritas malo suo experta, omisit exequi; memor Ariminensis, Ephesinæ vtriusque, quintæ, octauæ Synodorum antiquarum: nondum satis quieta à Constantiensis, Basileensis, Pisani Conciliorum turbis & tumultibus. Iam olim S. Leoni scribebat Flauianus: *Renouebitur Concilium quod fieri diuulgatur: quatenus nequaquam sanctæ turbentur Ecclesiæ.* Certè sapientissimi quique tales conuentus semper timuerunt: iamque experimur optimum esse illis non indigere; proximum quàm rarissimè.

Flauia. ep. ad Leonẽ Papam.

CON-

CONCILIORVM PROVINCIALIVM ORDO *summatim perstringitur.*

CAPVT XI.

IIDEM homines diuini, *facti forma gregis ex animo*, successorumque Antistitum, non solùm Concilijs Generalibus modum & ordinem exemplo suo; sed etiam Prouincialibus & priuatis præscripserunt; quod erit, si placet, sextum inter Apostolos, & Apostolicos Præsules similitudinis caput. Nam statim ab Ascensione Christi, collegas Apostolos de subrogando in Iudæ proditoris locum successore, rogauit Petrus coryphæus, proposito Dauidis ea de re vaticinio: idque præmissa oratione, & accurato personæ delectu, non sine peculiari S. Spiritus afflatu perfectum est. Scimus autem è præcipuis causis Conciliorum Prouincialium, vnam olim fuisse Antistitum electionem, consecrationemque; aut ex aduerso, exauctorationem. Præterea Paulus Miletum conuocasse scribitur omnes Ephesinæ Prouinciæ *maiores natu*, siue Presbyteros; vbi VValdensis formam Concilij Prouincialis inesse arbitratur. Equidem hic non disputo, fuerint-ne illi certò Episcopi, an tantùm Presbyteri, siue Parochi? malo ego doctrinæ partem illam in locis communibus Francisci Hallier relinquere, vt confusa primi temporibus Episcoporum & Presbyterorum fuisse nomina, rem videlicet nemini Ecclesiasticarum rerum doctrina leuiter imbuto dubiam, aut obscuram, comprobet. Vnius modò Tridentini auctoritate contentus, illos accipio pro Episcopis, & ex ijs Milesium istud Concilium fuisse conflatum existimare volo, vt in Prouincialibus immorer.

Conciliorũ Prouincialium forma in Apostolico. Act. c. 1.
Act. c. 20. Wald. l. 2. doctr. fid. a. 2. c. 27.
Hallier in vin. p. 439.
Concil. Trid. sess. 23. c. 4.

In illis autem primas partes tenere Petrum, *per quem & Apostolatus, & Episcopatus in Christo cepit exordium*, post quem à successore Romano Pontifice omnia Concilia mediatè saltem & implicitè conuocantur, ratio ipsa, & veterum dicta declarant: quandoquidem ab eo tota vis atque auctoritas, tanquam à mente, & suprema voluntate dimanat. Vnde scripsit olim Angilramno Adrianus Pontifex, nullum Episcopum audiri posse *nisi canonicè vocatum, & in legitima Synodo, suo tempore Apostolica auctoritate conuocata, cui iussione Domini, & meritis B. Petri Apostoli, singularis congregandorum Conciliorum auctoritas, & sanctorum Canonum ac venerandorum Patrum decretis multipliciter priuata, tradita est potestas.* Quæ vt accedat Ecclesiarum necessitati, nonnumquam vices suas certis personis delegant Pontifices, vt Hilarus Papa Leontio; *Cui*, inquit, *solicitudinem in congregandis fratribus delegauimus.* Aliàs Episcopi ipsi Metropolitani, congregandi Concilij facultatem à Papa postulant, vt Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus à Zacharia, cui scribit rogatu Carlomanni, se cogitare Synodum Ecclesiasticæ disciplinæ reparatricem; ad quod opus *consilium & præceptum sanctæ vestræ auctoritatis, id est, Apostolicæ sedis habere & sapere debeo.* Sed ne quotannis Romam mittere cogantur Episcopi, Synodi impetrandæ causa, decernunt vniuersè Pontifices & Concilia, vt statis diebus annis singulis celebrentur. Nicæno quidem Canone sancitum est, *Annis singulis per vnamquamque Prouinciam bis in anno Concilia celebrari: vt communiter simul*

Habentur auctoritate Rom. Pontificis.
Innoc. I. ep. ad Victricium Rothom.
Capitul. Adria. c. 35.
Forte *firmata.*
Hila. Papa ep. 4 ad Episcop. Galliæ.
Bonifac. Mogunt. ep. ad Zachar. c. 2.
Annuæ Synodi Prouinciales. Con. Nic. can. 5.

omnibus Episcopis congregatis Prouinciæ, discutiantur huiusmodi quæstiones. Quam constitutionem religiosè seruarunt Gallicani Antistites, priuatimque ipsi statuerunt *vt bis ad Synodum annis singulis Metropolitanus & Comprouinciales sui, in locum quem deliberatio Metropolitani elegerit, Deo propitiante, conueniant.* Quod vt statum ac solenne esset, dicta deinde dies, & Vernensi Concilio sub Pipino Caroli Magni magno patre, imperatum vt *bis in anno Synodus fiat: prima Synodus mense primo, quod est, Martijs Kalendis, vbicunque Dominus Rex iusserit, in eius præsentia: secunda Synodus Kalendis Octobris, aut ad Suessiones, aut alibi, vti in Martijs Kalendis inter ipsos Episcopos conuenit.* Sed quoniam ea Conciliorum frequentia non parum importuna, & minimè necessaria visa est, scripsit ad Præsules Galliæ Papa Hilarus, vt tantùm *per annos singulos ex Prouincijs quibus poterit congregari, habeatur Episcopale Concilium*: Idque postea Suessionensi decretum Synodo sub Zacharia Pontifice. Denique illud etiam tempus Tridentinum hoc seculo ad triennium prorogauit.

(Turon. 2. can. 1. — Concil. Vern. c. 4. — Forte conuenerit. — Hilar. ep. 8. & Greg. l. 7. ep. 111. indict. 2. — Suessi. c. 2. — Trident. sess. 24. c. 2.)

Sic ergo conuocatis Episcopis, adiunctos lego Presbyteros, & Diaconos: imo & Laïcos, si non omnes, eos certè quorum vsus requiritur. Nam & ad omnes, in Cænaculum coactos, orationem Petrus habuit, *erat autem turba hominum simul ferè centum viginti*, & ordo celebrandi Concilij ex Toletano 4. ab Isiodoro Mercatore collectus, ita disponit. *Post ingressum omnium Episcoporum, atque consessum, vocentur deinde Presbyteres, quos causa probauerit introire. Post hos ingrediantur Diacones probabiles, quos ordo poposcerit interesse*: hos ego Archidiaconos fuisse arbitror, quibus Ecclesiastica quædam negotia commissa sunt. *Et corona facta de sedibus Episcoporum, Presbyteres à tergo eorum resideant; Diacones in conspectu Episcoporum stent.* Nimirum qui præsentibus Presbyteris, nisi eorum iussu sedere non possunt, quantò minus coram Episcopis? *Deinde ingrediantur & Laïci, qui electione Concilij interesse meruerint.* Et id quidem in Hispanijs, sed non idem mos vbique. Nam in Moguntino Concilio lego, Consiliantes in tres turmas diuisos: in primâ *Episcopos*, in alterâ *Abbates & Probatos Monachos*, in tertia *Comites & Iudices in mundanis legibus decertantes.* Qui omnes postea in Concilio sedentes, quicquid legendo collegerant, in commune contulerunt. At Synodus Romana sub S. Syluestro, quâ Prouincialem iure dixeris, licet Græci multi adfuerint Episcopi; ij, opinor, qui tùm ex illa gente in Italia varias ob causas versabantur, præter Presbyteros & Diaconos, minorum etiam Gentium Clericos vt Lectores, Exorcistas, Acolythos admisit, ea lege, vt nemo præter Episcopos sederet, ne ipsi quidem Presbyteri, qui ad terga Episcoporum stabant omnes. Laïcos autem exclusit, præter vnum Calphurnium vrbis præfectum. In hac personarum diuersitate quid certi potest definiri? Si tamen ad ideam superius à nobis prolatam respectandum est, sic arbitror, solos per se loquendo Episcopos sedisse vt Iudices, & propositarum causarum arbitros: non enim minus Prouincialis ista, quàm illa Generalis *Synodus Episcoporum est.* His adiungo Abbates, & ipsos suo modo Hierarchas, quasi Episcoporum (vt Aurelius loquitur) *Collaterales.* Quorum in Ecclesia, præsertim Occidentali, semper magna fuit dignitas, atq; proximus post magnos Antistites auctoritatis gradus. Quare in Antisiodorensi Synodo, quæ Diœcesana fuit, subscripti leguntur Abbates ante Prebyteros; illos igitur sequuntur isti, seu sederint in Concilio, seu steterint. Atque non omnes promiscuè Presbyteros in Prouinciali Synodo, sed

(Quinam conuocati ad Concilia Prouincialia. — Act. c. 1. — Isid. Merc. præfat. in collect. can. habetur tom. 1. Concil. in proleg. — Presbyteri in illis sedent. — Concil. Laod. can. 20. — Concil. Magun. in præfat. — Concil. Rom. 2. sub Syluc. c. 1. — Concil. Antisi. sub Pelag. 2.)

ſed probatæ tantùm virtutis & doctrinæ admiſſos reor, iiſque dandi conſilij, non ſuffragij ferendi ius fuiſſe. Idem de Diaconorum ſelectis pronuncio. Ad inferiores ordines quod pertinet, non facilè alteri Concilio interfuiſſe leges, quàm Romano illi, in quo Syluestri Pontificis inſtitutum erat, Eccleſiæ tum renaſcentis gradus & ordines aptè decenterque diſtribuere: quod ipſis præſentibus commodiùs, quam per abſentiam fieri poterat. Laïcis in Concilio ſedes tanquam iudicibus, nunquam fuit; ſed vt peritis diſceptatoribus, vt ſapientibus conſiliarijs, vt rei politicæ moderatoribus: qui ſi quando ſubſcripti reperiantur, vt Arauſicano 2. Illuſtres viri permulti, hoc eorum pietati permiſerunt Epiſcopi, vt eam ſe doctrinam obuijs vlnis amplecti monſtrarent, non vt eam calculo ſuo ſtabilirent. Quid enim Synodo Sueſſionenſi contulerint, cui primus ſubſcriptus eſt Pipinus Maior domus, Hierarchæ ipſi docent, ſuum illorumque munus diſtinguendo. *Si quis contra hoc decretum, quod xxiij Epiſcopi, cum alijs Sacerdotibus, vel ſeruis Dei, vna cum conſenſu Principis Pipini, vel optimatum Francorum conſilio conſtituerunt, tranſgredi, vel legem irrumpere voluerit, vel deſpexerit, iudicandus ſit ab ipſo Principe, vel Epiſcopis, vel Comitibus.*

Laïci non ſedent vt iudices.

Concil. Sueſſion. can 10.

Iam verò ſedentibus Iudicibus quæ cauſæ offeruntur? Prima & maxima naſcentium hæreſeon profligatio, Eccleſiaſticorum canonum conſeruatio, reſtitutioque. Nam hæc Concilia de Gentilium tyrannide triumpharunt, retenta reparataque inter cataſtarum horrores, & diritatem tormentorum Eccleſiaſtica diſciplina Sinueſſano, Eliberitano, Neocæſarienſi, Laodiceno conuentibus. Petri etiam Martyris fortiſſimi canonibus ſumma ſeueritate, non ſine collegarum Concilio & aſſenſu Alexandriæ conſcriptis. Hæc eadem Arium Alexandriæ ſub Alexandro verè magno, Neſtorium ſub Cyrillo, Eutychetem Conſtantinopoli ſub Flauiano, Pelagium in Africa, Donatiſtas Arelate, Monothelitas Romæ ſub Agathone, & Mediolani ſub Manſueto, Felicem Vrgelitanum Ratiſbonæ, Elipandum Toletanum & Hiſpanicos errores Francofurti, ſub Carolo Magno Imperatore, Photium non ſemel Romæ ſub Nicolao & Adriano, Lutherum apud Senonas in Gallia ſub Cardinale Pratenſi prædamnarunt. Sunt enim Generalium prodromi, Eccleſiæ vigiles, exercitus Catholici velites & rorarij, ſexaginta fortes qui lectum Salomonis ambiunt.

Materia Prouincialium Synodorum.

Naſcentes hæreſes confutare.

Præterea vacantibus ſedibus Epiſcopos electione dare, electos conſecrare, Synodi Prouincialis opus fuit, vt ante monuimus, quod ſexcentis exemplis clarum fieri poteſt. Eorum quoque cauſas, vt & Preſbyterorum audire, & ſi quo crimine tenentur constricti, eos ad Canonum ſeueritatem caſtigare, Metropolitano iniungitur, cum Prouinciali Concilio. Vetitum enim ab Adriano, ne *vllus Metropolitanus Epiſcopus, abſque cæterorum omnium Comprouincialium Epiſcoporum inſtantia, aliquorum cauſas audiat eorum: quia irrita erunt, imo etiam cauſam in Synodo pro facto dabit.* Qui autem eo in Tribunali legitimè condemnatus fuerit, eius cauſam retractari ab alia Synodo, vetat canon Antiochenus, *ſi quis Epiſcopus de certis criminibus accuſatus, condemnetur ab omnibus Epiſcopis eiuſdem Prouinciæ, cunctique conſonanter eandem contra eum formam decreti protulerint, hunc apud alios nullo modo iudicari, ſed firmam concordantium Epiſcoporum manere ſententiam.*

Epiſcopos eligere, & conſecrare.

Eorum cauſas audire.

Capitul. Adrian. 14.

Conc. Antioch. can. 15 habetur 6 q. 4. ſi quis Epiſc.

Denique ordinare prouinciam, & emergentibus negotijs manum admo-

Negotia

Prouinciarum curare. uere salutarem, Concilij Prouincialis fuit officium: nam soli Metropolitano eorundem terminandorum nullum ius fuit ordinarium. Sic enim expressè Adrianus Angilramno. *Si quis Metropolitanus Episcopus, nisi quod ad suam pertinet solummodo propriam Parochiam, sine consilio & voluntate omnium Comprouincialium Episcoporum, extra aliquid agere tentauerit, gradus sui periculo subiaceat, & quod egerit, irritum habeatur & vacuum.* Quæ sint autem illa negotia, non definit Pontifex, sed omnia quæ maioris auctoritatis remedio non indigent, illa Iurisdictione comprehendi admonet, *saluo Romanæ Ecclesiæ in omnibus Primatu, illa quæ sunt per vnamquanque Prouinciam, ipsius Prouinciæ Synodus decernat, sicut in Nicæno constat decretum esse Concilio.* In capitulari autem Aquisgranensi citantur ab Regum peritissimo Carolo, non Nicæni, sed Chalcedonensis & Antiocheni Conciliorum Canones. Quibus prouisum est prouinciarum securitati, dum ipsæ de se malis suis sine medici remotioris opera, nonnunquam parum amici, aut Regionum, consuetudinis, naturæque negligentis, remedium accipiunt: Apostolicæ sedis tranquillitati, dum in illa sua specula non perpetuò vigil excubare, & ad omnes leuioris momenti tumultus excitari compellitur: Episcopatus ipsius dignitati, qui fusissimam natura sua Iurisdictionem, improuida humilitate truncare non debet.

Capitul. Adr. c.46.

Ibid. c 9. Capitul. Aquisg. c. 13. ex Chal. can. 19. & Antioch. can. 20.

CONCILIORUM PROVINCIALIUM QUÆ, & vnde sit auctoritas.

§. Vnicus.

Qua auctoritate Canones in Concilijs Prouincialibus edantur. HORUM porro canonum sanctitas, doctrinæ veritas, Iudiciorum æquitas quo nititur fundamento, quo ex fonte profluit, à quo capite arcessitur? A diuinis literis, & antiquis Ecclesiæ, maximéque Vniuersalium Synodorum canonibus, cum sit illud principium, quò nisi reducantur, vacillant. Hunc vsum demonstrat Arausicani 2. materia subiecta, profitentibus Patribus agere se *secundum admonitionem, & auctoritatem sedis Apostolicæ, & ab omnibus obseruanda proferre pauca capitula, ab Apostolica sede transmissa, quæ ab antiquis patribus, de sanctarum scripturarum voluminibus in hac præcipuè causa collecta sunt.* Neque minus aperta est Pontificum Hispanorum aduersùs Priscillianistas congregatorum Toleti primò, tum Bracaræ professio, sequi se Leonis Papæ præceptum, post Tarraconenses, Carthaginenses, Lusitanos, & Bæticos antistites. Addit Gratianus, apud Duarenum IC. auctoritate etiam Romani Pontificis, præsente ipsius legato, Concilia Prouincialia celebrari. Quod equidem sic interpretor, vt si præsentem habeat Prouincia Pontificis legatum, absque eo ne coueniat: si verò nullus est ad manum, tunc requiri necesse non videri; quando eius Concilij decreta vniuersalem auctoritatem non sunt habitura. Huc refero Gallicanorum Episcoporum factum, qui S. Leonis Epistolam ad Flauianum magno ambitu exoratam & impetratam, in Synodo lectam maximo consensu exceperunt, magnis laudibus ornarunt, & pro tanto munere Synodica Epistola gratias egerunt. Sed hæc à Romanis Pontificibus scripta cum defuerint, vt plurimùm tamen semper ad eorum doctrinam & canonum regulam respectatum est. Monent enim sapienter Patres Concilij Arelatensis, *vt nihil contra magnam Synodum Metropolitani sibi æstiment iudicandum;*

Concil. Arausic. 2. in præfat.

Concil. Tolet. 1. Bracar. 1. Duaren. l. 1. de Sacr. Eccles. min. c. 11.

Epi. Episc. Gall. inter Leonis ep.

Concil. Arelat. 2. can. 56.

Non

non priuata solum auctoritate, sed etiam adhibito Prouincialium suorum Episcoporum consilio. Quare patres Concilij Bracarensis, *Illud nobis specialius est agendum, vt si quid fortasse extra Apostolicam disciplinam, per ignorantiam, aut negligentiam, reprehensibile inuenitur in nobis, recurrentes ad testimonia sacrarum scripturarum, vel antiquorum canonum instituta, adhibito communi consensu, omnia quæ displicuerint rationabili iudicio corrigamus.* Ita Turonenses Antistites, *In posterum vniuersorum vtilitati prospicientes, vt secundum Euangelica præcepta, & Apostolicam doctrinam, Patrum statuta seruantes, Ecclesia Domini pura & immaculata permaneat:* Quo in genere memorabilis est Concilii Moguntinensis ordo in quo legimus *consedisse Episcopos legentes, atque tractantes sanctum Euangelium, nec non Epistolas, & Actus Apostolorum; Canones quoque ac diuersa sanctorum Patrum opuscula, Pastoralemque librum Gregorij, cum cæteris sacris dogmatibus.* Hæc est, *magna conquisitio*, quam in Generali Concilio superiori capite vidimus, vsitata maximè in Gallia, Caroli Magni, eiusque filij Ludouici Pij temporibus, vt in eodem Moguntino, Francofordiensi, Parisiensi 6. Capitulari Aquisgranensi, & id genus alijs videre est. Concil. Bracar. 2. n. 3. habētur tom. 2. Concil. Concil. Turon. 2. tom. 1. Concil. Gall. Concil. Mogunt. sub Carolo Magno in Præfat.

Atque hæc Regum nostrorum iucundissima recordatio, vetat à nobis prætermitti peculiarem alium Conciliorum quasi Prouincialium vsum, aureis illis temporibus frequentem, quibus feliciora & Galliæ gloriosiora nunquam sol illuxit. Nam Reges Franci non fortitudine, quam religione nobiliores, Pipinus, Carolus Magnus, Ludouicus Pius ipsa regni negotia Sacerdotum arbitrio subijciebant, & vix vllam prius suscipiebant expeditionem, leges ferebant, aut testamentum condebant, quàm ea omnia Concilij auctoritate probarentur. His Concilijs præesse solitum arbitror Palatinum Archicapellanum, quando is Episcopalis prærogatiua characteris fulgebat: idque eò conuenientius & probabilius credi potest, quòd in alijs etiam quæ mores publicos, & disciplinam Ecclesiasticam spectant, primas eius ipsius Archicapellani partes fuisse nonnunquam videmus; quoniam is auctoritate præcellebat apud Reges, & præcipuus Canonum custos, & Ecclesiastici ordinis conseruator censebatur. Eam ob rem Stephanus Papa II. Capitulare illud suum sæpe à nobis productum, Angilramno, non alteri Galliæ Episcopo misit, quia is sacri Palatij Archicapellanus tum erat. Hilduinus quoque eadem præditus dignitate *sacris negotijs à Deo prælatus* dicitur in Epistola Ecclesiæ Senonicæ, qua ipsi gratias agit Senonensis Ecclesia, *quod alteram ipsis electionem impetrare ac concedere studuerit.* Fulradum etiam S. Dionysij Abbatem in illo officio constitutum, tanti facit Adrianus Papa, vt Archipresbyterum Franciæ appellet. Bonifacius autem Archiepiscopus Moguntinus, tanquam *Consacertoti* scribat, rogetque vt sibi successorem Lullum curet designari, *si Deus voluerit, & sic clementiæ vestræ placeat.* Quæ omnia demonstrant quantus fuerit ille Palatinæ simul atque Ecclesiasticæ dignitatis apex, de quo nobis erit etiam aliquid sequente libro dicendum. Hunc igitur magistratum aio probabiliter certis præfuisse Concilijs, iussu Regis, volentibus Episcopis, Regiæ Capellæ iure. Nam Heldeboldus seu Hildebaldus, seu Haldabaldus (hæc enim nomina eidem conuenire personæ censet Binius) Archiepiscopus Coloniensis, idemque Regis Archicapellanus, Concilio Moguntino sub Carolo Magno præsedit, & primus subscripsit, etiam præsente Ricolpho Moguntinæ sedis Antistite, quod nunquam fieri permisisset religiosissimus Imperator, *Synodi Regia in Gallia.* *Archicapellanus sacri Palatij.* Ep. Eccles. Senon. habetur to. 2. Concil. Gall. Bonifac. Moguntini epist. ad. Tilpinū. Remens. Idem ep. 5. ad Fulr. *Præfuit Synodis Regijs.* Concil ad Theod. villam. & Mogunt. sub Carolo Magno & Leon. 3. Binius in illa.

nisi hoc Archicapellano suo auctoritatis priuilegium putauisset esse donandum. Non potest ferre Filesacus hoc loco, in eius Concilij præfatione, vocari Hildebaldum *sacri Palatij Archiepiscopum*: reponique iubet, *Archicapellanum*: frustra, vt apparet, & sine vllo codicum subsidio. Nam eum & *Archiepiscopum* simul, & *Archicapellanum* fuisse constat, & in Concilio Francofordiensi *Episcopus Hildeboldus* dicitur, eo canone cui datus est titulus, *De licentia Hildeboldi Archicapellani*. Quidni ergo promiscuè modò *Archiepiscopus*, modò *Archicapellanus sacri Palatij* potuit appellari? Sed hæc obiter: auctoritatem Conciliorum Prouincialium repeto.

Filesf. l. de sacra Episc. auctor. c. 9. §. 15.

Ab ea non debet abesse Capitis approbatio, & Romani Pontificis confirmatio, saltem implicita: quis enim eo repugnante fidem hisce Concilijs præbeat, quam Generalibus vulgò credunt denegatam? Sic ratio cum mente iungitur, & ad centrum vnde profluunt lineæ reuertuntur. *Si aliter præsumptum a quibuslibet fuerit*, inquit Adrianus, *in vanum deducatur quod egerint, nec inter Ecclesiastica vllo modo reputabitur, nec vllas habebit vires quidquid ei obuiauerit. Quoniam eadem sedes, testante veritatis voce, primatum obtinuit, nec prima diceretur, si aliam super se haberet*. Quamobrem vt ius illud perenne sit, decernit inferius, *vt Prouincialis Synodus retractetur per Vicarios Romani Pontificis, si ipse decreuerit*. Sic in causa Pelagij & Cœlestij Africana duo Carthaginense & Mileuitanum ab Innocentio confirmata sunt; quo facto breuiter sapienterque dixit S. Augustinus, *Causa finita est, vtinam etiam finiatur & error*. Finita & in Gallijs Arausicano 2. per Bonifacium II. confirmato; scribente Pontifice, *Quapropter affectu congruo salutantes, suprascriptam confessionem vestram, consentaneam Catholicis Patrum regulis approbamus*. Neque dubium quin post hæc finiri debuerit error, cum hæc verba manuscripti codices antiqui, post eam confessionem descriptam referant, vt exprimit P. Iac. Sirmondus, *In hoc loco continetur Synodus Arausica, quam per auctoritatem S. Papa Bonifacius confirmauit: & ideo quicumque aliter de gratia & libero arbitrio crediderit, quàm vel ista auctoritas continet, vel in illa Synodo constitutum est, contrarium se sedi Apostolicæ, & vniuersæ per totum mundum Ecclesiæ esse cognoscat*. Sic in causa Eutychetis Flauianus ad Leonem Magnum acta Synodi suæ mittens, *Causa*, inquit, *eget solummodo solatio vestro, atque defensione, qua debeatis ad tranquillitatem & pacem cuncta perducere*. Huic autem sic respondet Pontifex, vt Concilium arguat non satis cautè & attentè hæreticum repressisse, miratus *tam absurdam, tamque peruersam eius professionem nulla iudicantium increpatione reprehensam, & sermonem nimis insipientem, nimisque blasphemum, ita omissum, quasi nihil quod offenderet, esset auditum*. Iubetque vt si se commoda obtulerit occasio, *ne ideo vel rectè, vel tolerabiliter æstimet dictum, quia nulla vestra est sententia confutatum*, hoc etiam caput inter cætera collocetur, cum is palinodiam recantabit: quod & sequente epistola ad Iulianum Coënsem Episcopum repetit, sententiamque *In Episcopali iudicio* ab Eutychete prolatam pluribus confutat. Pelagius II. Synodum Constantinoli à Ioanne coactam cessare iussit, cum scriberet, *necesse est ea cassare, quæ contra ordinem & omnem auctoritatem facta esse noscuntur*. Gregorius Magnus ad Exarchum Africæ Gennadium, scribit se *non posse tolerare frequentes querelas, plura in Concilio Numidiæ contra Patrum tramitem, atque canonum statuta committi*. Quod non eueniret *si vnde consecrationem honoris accepistis*, inquit S. Leo ad Siculos, *inde legem totius obseruantiæ sumeretis, & B. Petri Apostoli sedes, quæ vobis*

Confirmantur saltem implicitè à Rom. Pont.

Capitul. Adria. c. 3.

Ibid. c. 41.

Explicitè aliqua confirmata.

Augu. l. 1. contra Parmen.

Concil. Arausic. 2. tom. 1. Concil. Gall.

Flauia. ep. ad Leon.

D. Leo ep. ad Flauia. c. 6.

Idem ep. 11. ad Iuli.

Pelag. 2. ep. 8.

Greg. li. 3. ep. ind. 12.

Sacer-

Sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiastica magistra rationis.

Hæc dum persequor prolixius fortasse quàm necesse sit, abstinere non possum, quin totam hanc Hierarchiæ seriem ostendam, & caput claudam elegantissima Iulij I. Pontificis admonitione. *Connexio totius corporis*, inquit, *vnam sanitatem, vnam pulchitudinem facit. Et hæc quidem connexio totius corporis vnanimitatem requirit, sed præcipuè exigit concordiam Sacerdotum: quibus etsi dignitas communis non est, tamen ordo generalis est: quoniam & inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris, fuit quædam discretio potestatis: & cum omnium par esset electio, vni tamen datum est vt cæteris præmineret. De qua forma, Episcoporum quædam est orta distinctio, & magna ordinatione prouisum, ne omnes sibi omnia vindicarent; sed essent in singulis Prouincijs singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia: & rursum quidam in maioribus vrbibus constituti, sollicitudinem eius susciperent ampliorem; per quos ad vnam B. Petri sedem vniuersalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil à capite suo dissideret.* *Hierarchiæ series in Concilijs ex Iulio I. ep. 1. ad Orié.*

PRIVATA DIOECESEON STATVTA QVOmodo ab Hierarchis decernantur.

CAPVT XII.

PRIVATIS etiam singularum Parochiarum conuentibus, si non formam vndecunque perfectam, certè initium dedit Iacobus Hierosolymitanæ Ecclesiæ gloriosus fundator, pro Apostoli Pauli zelo, in gratiam recentium ex Iudæis Christianorum temperando, vt non dubitem septimum similitudinis caput, in hac priuati seu Diœcesani Conuentus imagine collocare. Nam cum generali antea Concilio definitum fuisset, præceptis cæremonialibus Iudæorum, è Christi asseclis astringi neminem, idque palam omnibus quas lustrabat Prouincijs; Apostolica libertate Paulus annunciaret, ea res auitæ legis plus nimio æmulos Hierosolymorum fideles malè habebat, reducique Apostolo turbas plebs incauta concitasset, nisi prouido consilio Iacobus Antistes, conuocata Seniorum suorum multitudine, decretum superius sic accommodasset tempori, vt Christianis ex circumcisione vocatis, negaret aliquorum legalium vsu penitus interdictum. Cui congregationi, eiusque statuto, vt monstraret plurimùm se deferre magister humilitatis exercendæ Paulus, simulque commotos nonnihil ciuium animos mitigaret, voto Nazarenæ consecrationis publicè suscepto, se probantibus omnibus exsoluit. Quâ in narratione tria mihi occurrunt obseruanda, disputationi meæ momentum non leue factura. 1. Sine Seniorum Concilio nihil statuisse Patriarcham Iacobum, eundemque Apostolum, & quod his eminet, Fratrem Domini. Alterum, Concilij generalis decretum inflexisse tantummodo, & ad priuatam temporum, & Ecclesiæ suæ necessitatem accommodasse; non autem abrogasse penitus, & Apostolorum sensui, & suæ ipsius sententiæ repugnantem. Tertium, huic decreto Paulum obtemperasse, illum qui Antiochiæ in faciem Petro restiterat, qui scriptis Epistolis, omnibusque concionibus abrogationem legalium persuaserat. *Concilia Diœcesana adumbrata in Apostolico, Act. 21.* *Notanda quædam in Diœcesano Iacobi Concilio.*

Episcopus igitur cui à Sapiente dictum est, *ne innitaris prudentiæ tuæ*: qui vni sibi certum & constantem Sancti Spiritus afflatum non promissum, sed duobus aut tribus congregatis, legit in Euangelio; qui de Concilio prouisum *Episcopus sine fratrum Clericorum consilio nihil decernit. Prou. c. 3.*

Matt.c.18 sibi sentit ab Ecclesia, Clerum videlicet seu Capitulũ, quicquid in commune vel Ecclesiæ suæ Metropolitanæ, vel priuatarum aliquarum, vel totius Diœceseos commodum obijcitur, illud cum fratribus suis communicat, auditisque eorum sententijs, vt in foro seculari *cum Concilio loquutus*, seu de Concilij sententia, quod maiori & saniori parti visum est, decernit. Adhibet etiam aliquando, si res exigit, Laïcos optimates, & illum honorabilem populum, cui nonnullam administrationis publicæ partem hac ratione assignat Aristoteles, vt decretum omnibus profuturum, ventiletur ab omnibus, & ei se legi Clerus subijciat & populus, quam in principibus suasisse censetur. Hãc fuisse grauissimi Antistitis Cypriani consuetudinem, docet ipse ea Epistola, qua Pauperum & Confessorum curam Clericis suis commendat. *Solus rescribere nihil potui, quando à primordio Episcopatus mei, statuerim nihil sine consilio vestro, & sine consensu plebis meæ, priuata sententia gerere.* Neque aliter gessisse se S. Augustinum declarant non infrequentes conciones, quibus suæ suorumque vitæ rationem populo reddit. Idem de SS. Basilio, Chrysostomo, Ambrosio, Hilario, cæterisque aurei seculi Hierarchis, sine dubitatione asseuerare possumus, cum vniuersi Cleri, cum Episcopo suo tunc esset *cor vnum, & anima vna.*

Act c.15.

Cyp.ep.6

Sic imperatum à Romanis Pontificibus.

Duarē.l.1. de sacris Eccl. min. c.11.

Sed postquam nobilis illa concordia, temporum nostræque mortalitatis iniuria defluxit, huiusque *honestissimi instituti*, & loquitur Duarenus I. C. *vix vmbram hodie retinemus*; idque vel Episcoporum ipsorum, vel Capitulorum voluntate euenit: suas partes esse duxerunt Romani Pontifices, illud mutuæ caritatis vinculum arctiori iuris nodo astringere, Episcopisque imperare, ne quicquam sine Capitulo decernerent; Capitulo iniungere, vt quæ maior pars esset, ea obtineret. Nam Alexandri III. aperta est hac in re auctoritas. *Fraternitati tuæ mandamus, quatenus in concessionibus, & confirmationibus, & alijs Ecclesiæ tuæ negotijs, fratres tuos requiras, & cum eorum consilio, vel sanioris partis eadem peragas, & pertractes, & quæ statuenda sunt statuas, & errata corrigas, & quæ euellenda sunt dissipes & euellas.* Quem in locum Panormitanus notare nos iubet *statutum Episcopi sine consensu Capituli non valere, nec sine eo subditos ab Episcopo corrigi posse: valet tamen*, inquit, *consuetudo in contrarium.* Quod iam ante Concilio Turonensi decretum fuerat. Vt *Episcopus nec Abbatem, nec Archipresbyterum sine omnium suorum Compresbyterorum & Abbatum consilio, de loco suo præsumat eijcere.* Inter Adriani capitula hoc legitur. *Ne aliquis Episcoporum, suorum Sacerdotum causas audiat, absque præsentia Clericorum suorum: quia irrita erit sententia Episcopi, nisi præsentia Clericorum confirmetur.* De donationibus, atque eiusmodi negotijs, præcisè dictum in Carthaginensi, *irritam esse donationem, vel venditionem, vel commutationem rei Ecclesiasticæ, absque conniuentia & subscriptione Clericorum*: quod ex alio item Carthaginensi Gratianus ita refert, *nec Episcopis liceat vendere prædia Ecclesiæ inconsulto Concilio, vel cuncto Presbyterio, sine vlla necessitate.*

Extra. de his quæ fiunt à Præl.c. Quanto. Panorm. in eum locum. Concil. Turon.2. can.7. Capitul. Adrian. c.14. Concil. Cartha.4. c.32.citatur ex Valentino. c. Irrita. de his quæ. fiunt à Prælatis. 12.q.2.c. Placuit.

Maiori parti cedendũ. c.Ex part. de his quæ fiunt à maiori.

Dixi Clericis iniunctum vt maiori parti cederent. Quod Innocentius III. Archiepiscopo Rothomagensi rescripsit. *Ex parte tua nobis fuit, frater Archiepiscope, intimatum, quòd*, &c. *Statuimus vt si quis vestrum tuis, frater Archiepiscope, & maioris & sanioris partis Capituli statutis super hoc duxerit resistendum, obtineat sententia plurimorum.* Hoc adeò certum est, vt non iam inter Canonici iuris interpretes quæratur, sit-ne Senatus Capituli ab Episcopo consulendus; sed quęnam Capituli desideretur sententia, an assensus & consensus, an solum consilium? Panormitanus pro consilio pugnat, & voci, consensus, assentiri nequit.

Requiritur consilium, aut consensus Capituli. Panorm. in c. Quanto. de his quæ fiunt à Prælatis.

Nota

Nota benè, inquit, *quod in statutis condendis per Episcopum, necessariò non requiritur tantùm consensus, sed sufficit consilium.* Et iterum Glossæ videtur subiratior, quòd voce *consensus* abutitur. *Glossa loquitur nimis generaliter*, inquit, *dum dicit, quod in omnibus negotijs Ecclesiæ, necessarius est consensus Capituli; vbi solùm requiritur consilium Capituli, & non consensus.* At Felinus plausibili distinctione rē omnem explicat; in rebus leuioris momenti sufficere consilium, in arduis requiri consensum. Idque probat duobus Innocentij dictis: quorum prius est, *quòd Episcopus potest facere statuta, nisi essent statuta ardua, & concernentia totum Clerum.* Posterius, *quòd Episcopus nō potest imponere pœnas graues Clericis, nisi cum consilio Capituli.*

Idem in c. cum vos. de his quæ fiūt à Prælatis. Felinus de Iudiciis c. 13. Clerici. Innoc. in c. Magnæ de Voto. Innoc. in c. 1. de Excessibus Prælatorū.

Sunt & alij eius Concilij vsus in iure sparsi, qui declarant cur sit cautum obseruatumque, vt nisi vbi Capitulum fuerit, Episcopalis Cathedra non statuatur. Quod nescio an capiat Petrus Aurelius tota illa sua disputatione, de Episcopis non instituendis, nisi vbi necessarij sunt. Imo an se ipsum capiat, dum Laodicenum Canonem 57. (typographico lapsu 56.) citat, & satis inutiliter obtrudit: & Canonem 6. Sardicensem sic interpretatur, vt ne legerit quidem: dum luce meridiana clariorem eius sensum, quem tenebat aduersarius, libidine contradicendi detorquet & obscurat, ea ipsa pagina, qua Loëmelio Canonum ignorantiam, Canonistarum videlicet peritissimus, obiectat.

Reprehenditur Aurelius, in vindic. p. 244.

Hinc autem videas, quo loco Clerum Ecclesiæ matricis habere debeat Episcopus, vt laboris participem, administrationis socium, supparem dignitate. *Canonicos dici fratres Episcopi, sicut Cardinales fratres Papæ*, notat laudatus supra Panormitanus, *& Episcopus eis scribens non debet appellare eos filios, sed fratres, vel socios: ipsi tamen scribentes Episcopo, debent eum honorare, & appellare Patrem.* Quę dicuntur in eum rescripti Pontificij locum, quo Alexander III. quantùm potest intimè Clericos adiungit Episcopo. *Nouit tuæ discretionis prudentia, qualiter tu, & fratres tui vnum corpus sitis, ita quod tu caput, & illi membra esse probantur. Vnde non decet te omissis membris, aliorum consilio in Ecclesiæ tuæ negotijs vti: cum id non sit dubium & honestati tuæ, & sanctorum Patrum institutionibus contraire.* Hos in historia Apostolica, vt eò identidem reuoluamur, *adiutores & comites* video appellatos: habuit enim Paulus Apostolus comites peregrinationis suæ ordinatos ab Ecclesijs, vt Lucam, Titum, *Qui*, inquit, *est sotius meus, & in vos adiutor.* Timotheum, Erastum, Aristarchum, Clementem, *cum cæteris adiutoribus meis.* De quo ipso Clemente dicebat olim Petrus, *qui mihi ab initio vsque in finem comes in omnibus fuit; & per hoc veritatem totius meæ prædicationis agnouit; quem præ cæteris expertus sum Deum colentem.* Presbyterorum quoque Achaïæ, discipulorum & comitum Andreæ, illustris est in historia Ecclesiastica mentio. Vt dubium non videatur, quin similis comitatus cæteris Apostolis sit adiunctus; seu cum Apostolici muneris gratia, varias in partes excurrerent; seu cum in Metropoli aliqua moram facerent. Neque dubito quin illi de Senioribus fuerint, ab Apostolis ad Concilium primum generale admissis, de quo antea disputauimus. Atque comitum istorum duplicem arbitror fuisse vsum: tum vt eorum opera & labore subleuarentur, illis huc atque illuc missis, prout necessitas exigeret: tum vt eorum cōsilio in dubijs periculosisq; negotijs iuuarētur.

Honor mutuus Episcopi erga Capitulum, & contra. Panorm. in c. Noui, de his quæ fiunt à Prælat.

Comites & adiutores Apostolorum. 1. Cor. 8. Act. c. 19. Phil. c. 4. Clemens epist. 1. ad Iacob.

De Laïcis autem quid dicemus hoc loco? Illi-ne etiam Episcopalis Concilij partem conflare possunt, aut ad illud conuocari? Posse admitti nemo dubitat, cum in Apostolica congregatione, qua Diaconi sunt instituti (fuit autem illa quasi Diœcesana Synodus) multitudinem legamus: cur autem illos ab hoc cō-

Laïci quomodo possint admitti. Act. c. 6.

uentu exclusos dicamus, quos in Prouincialibus, Generalibusque Concilijs vt peritos, vt testes, vt quietis Ecclesiasticæ conseruatores antea spectauimus? Quod eò magis concedendú est, quòd eorum causa non infrequenter agitur, & interest nullum inuito, atque absenti onus imponi. Quibus certè in rebus, subditorum consensus exquiritur: vt quemadmodú supra vidimus publicam reclamantis Ecclesiæ vocem, Pontificú & Conciliorum decretis robur detraxisse, quæ passiuæ infallibilitatis pars est, & species: sic priuatis istis imperijs auctoritatis nullum sit momentum, quandiu legitimas ob causas communi populorum voluntate refutantur. Hoc manifestè cum ratione Canones edocent. Nam vbi festiuitates tota Ecclesia indictæ nominantur, subijcit Pontifex, illas etiam *quas singuli Episcopi in suis ciuitatibus cum populo collaudauerint: quæ non generaliter indicendæ sunt: quia*, vt ait Glossa, *particularia decreta Episcopi possunt condere, & Leges, & Canones constituere, & consuetudines inducere seruandas in Parochiis suis in subditos, consensu eorundem, sine præsentia Papæ, vel eius delegati.* Agnoscis hic magis esse necessariam populi, quam Pontificis præsentiam, & Romæ auctoritatem non desiderari, populi assensum prærequiri. Hoc expressius oculis subijcit Panormitanus, *Licet*, inquit, *in spectantibus ad Iurisdictionem Episcopi, poßit ipse cum Capitulo facere statuta, vt putà circa punitiones maleficiorum: tamen in alijs in quibus vertitur interesse aliorum, non potest Episcopus statuere sine consensu illorum, vel saltem debent esse præsentes. Credo tamen quòd vbi populus non habet legitimam causam contradicendi, non obest contradictio.* Legum quoque profanarum vis eadem est, & natura, quæ vel contraria consuetudine per populum in populum inducta, vel earum negligentia, seu quod aiunt, per non vsum, consentiente populorum arbitrio, abrogantur. Denique, si exemplum consulimus, liberè, & quidem *rogatus à fratribus* ei se statuto Paulus subiecit. Scio equidem subditum non fuisse, atque adeo auctoritate, quam coactiuam vocant, ad illud adigi non potuisse: verùm hoc tantùm in eo considero, non priùs robur habuisse decretum, quàm ei se Paulus submitteret.

Populi consensus quando requisitus.

C. Pronúciandú, de consecra.

Panormit. in c. Conquestus, de feriis.

Quod si ea vis in se ipsa spectatur, & canonum qui in priuata hac Synodo, quam Diœcesanam vocamus, auctoritas expenditur, ea mihi humanæ intelligentiæ parti videtur simillima, quam imaginationem Rationalem supra appellabamus, illi voluntatis parti, quam vsum Actiuum; illi scientiæ, quam Mathematicam dicebamus. Siquidem in singularibus maximè occupatur, ab illis decretorum suorum occasionem & materiam accipit; illa rectè regit, & ordinat, & quid quoque tempore & loco aptè conuenienterque fiat, imperat. Vnde Diaconorum, seu Archidiaconorum studiò & diligentia maximè promouetur: sunt enim *Diaconi tanquam oculi Episcopi, oberrantes & circumlustrantes tum verecundia actus totius Ecclesiæ, & perscrutantes diligentius, si quem videant vicinum fieri præcipitio, & proximum esse peccato, vt referant hæc ad Episcopum.* Et quoniam minora maioribus fasces debent submittere, & à magnis Synodis minores istæ virtutem habent, si quam habent, earum est non tam noua statuta condere, quàm in superioribus Concilijs, putà Prouincialibus, aut Generalibus lata, ad Diœceseos vsum, & necessitatem adaptare: quod in Hierosolymitano ante obseruauimus: hæc enim ad initium suum reduci, & ad certa atque vniuersalia principia reuerti debent. Vtilitas autem eò maior, quò disciplinam Ecclesiasticam in singularibus expressius componunt, pericula & illecebras peccandi efficacius amoliuntur, labantes aut lapsos propius confirmát, & eri-

Quæ vis decretorú, & vnde.

S. Clem. ep. 1. ad Iacob.

& erigunt: proſunt denique omnibus dum ſingulis proſpiciunt. Quare iam olim ſtatutum in Diœceſano Antiſiodorenſi Concilio, *vt medio Maio omnes Presbyteri ad Synodum in ciuitatem veniant, & Kal. Nouembris omnes Abbates ad Conciliū conueniant.* In Aurelianenſi ſine temporis nota, idem Abbatibus imperatur, *vt ſemel in anno, in loco vbi Epiſcopus elegerit, accepta vocatione conueniant.* Quod tum fuit maximè neceſſariū, cum *pro humilitate religionis in Epiſcoporum poteſtate conſiſtebant, & ſi quid extra regulā feciſſent, ab Epiſcopis corrigebantur.* Nunc autem mutata eſt illa Monaſtici regiminis forma, & ad Prouinciales ac Viſitatores Regulares ea pars Epiſcopalis ſolicitudinis, volentibus ipſis Hierarchis traducta, vt ſequēte libro exponetur. Omiſſis igitur Abbatibus, vtinam Diœceſanus iſte conuentus fieret eo modo & ordine, quem ſapientiſſimè S. Caroli Borromæi zelus & virtus decreuit, duobus poſt Tridentinum abſolutum Mediolanenſibus Concilijs!

Concil. Antiſiod. can. 7. Concil. Aurelia. 1. can. 19. habetur 18 q. 2. Abbates pro humilitate. Concil. Mediol. 4. & 5. ſub S. Car. Borr.

MINORVM PRÆLATORVM POTESTAS ET vis executiua declaratur.

CAPVT XIII.

CONSTITVTAS ab Apoſtolis particulares Eccleſias, quod eſt ſeptimum ſimilitudinis quæ modò exquiritur, caput, ſi taceret ſcriptura, ratio clamaret. Scribit enim ad Titum Paulus, *Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt ea quæ deſunt corrigas, & conſtituas per ciuitates Presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi.* Vnde deduco Apoſtolorum ſucceſſoribus curam illam poteſtatemque competere, vt vel per ſe, vel per alios *corrigant quæ deſunt* in priuatis Eccleſijs, *Presbyteros*, ſiue Rectores *conſtituant*; & omnia ritè ordinatéque *diſponant*; illiſque Presbyteris imperent, quod executioni mandatum volent.

Apoſtoli Presbyteros in Eccleſijs conſtituunt. Tit. c. 1.

De his autem Pauli *Presbyteris*, ante omnia quærendum videtur, qui tandem ſint, & ſacrorum ſcriptorum excutienda Grammatica, quam ſibi Aurelius non omni ex parte cognitam fatebitur. Putat enim *nullum eſſe dubium quin de Epiſcopis agat Apoſtolus, vt ex contextu apparet:* At doctor Hallier de Parochis accipere mauult, ratione cui nihil poteſt Aurelius opponere; quod de illis Sacerdotibus præcipiat Paulus, qui à ſolo Tito poſſunt ordinari, cuiuſmodi Epiſcopos eſſe nemo dixerit, qui vel à limine Apoſtolorum Canones ſalutarit. Eodem refert quod Timotheo præcipitur, *qui benè præſunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur, maximè qui laborant in verbo & doctrina.* Huic ego potiùs opinioni me addico, & de his vocabulis ita, non Grammaticè cenſeo. Sacerdotium vox quædam generica eſt, eos omnes complexa qui ſacra faciunt; nam eò propriè pertinet, vt vel demonſtrat S. Dionyſij loquendi modus, qui quoniam, vt dicturi ſumus, Hierarchiam ſuam omnem ad ſacrificium & aram refert, nunquam medium ordinem Presbyterorum, ſed ſemper Sacerdotum nomine deſignat. Tres autem ſpecies, tanquam gradus ſub ſe videt, Sacerdotes ſummos & primarios, nimirum Epiſcopos, qui ſic in Patribus antonomaſticè ſæpe compellati: Sacerdotes ſecundi ordinis, qui & Presbyteri ſunt, propriè dicti: Sacerdotes denique, quos ad aliorum diſ-

Per Presbyteros Paulus Parochos intelligit. Petr. Aur. in vindic. p. 145. Hallier in vindic. p. 440. 441. Canones. Apoſt. c. 1. 1. Tim. 5. *Sacerdotes diuerſæ conditionis.*

crimen, simplices vocamus. Et quidem si de nomine lis est, confusos ordines sæpe videbis, vt omnes Sacerdotes, omnes Presbyteri frequenter appellentur. At si rem ipsam diuidis, vt certum est in Ecclesiâ semper discretum fuisse ab Episcopo Presbyterum, cum *Episcopum in Presbyteri gradum deducere, sacrilegium* esse iudicet Synodus Chalcedonensis; sic aio Presbyterum à Sacerdote simplici discernendum esse; & illum dici strictè & propriè Presbyterum, qui in ordinatione præfecturam aliquam accipiat, Parochiæ, Prochodochij, aut Monasterij: illum autem, Sacerdotem simplicem, qui nulli curæ, nulli populo addictus consecretur.

Concil. Chalced. can. 29.

Quo sensu simplices dicantur Sacerdotes.

Sic ego simplicem intelligi volo Sacerdotem, cui nulla præter Sacerdotium dignitas, nulla præter ordinem potestas, cuius actio ordinaria in precibus & Sacrificio posita sit. Eodem sensu simplicem appellamus Religiosum, cui nulla in cæteros seu fratres, seu externos commissa sit præfectura. Eo vocabulo in hac tota controuersia, sine cuiusquam iniuria vtimur, illud apud Petrum Aurelium, & Franciscum Hallier, vt cæteros omittam, crebrò legimus. Vt non satis æqua videri debeat Nicolai le Maistre, hominis alioqui modestiam professi, exaggeratio in quosdam *è Monastica tribu, qui pro re vili & abiecta Sacerdotium ducunt. Nam hoc peruerso seculo dolendum maximè*, inquit, *quod in imum ordinem, ac vltima veluti subsellia Sacerdotes, tanquam vilissima capita deturbantur, & in contemptum solent appellari Sacerdotes simplices: quasi simplex sit, & non quouis fastigio maior ea dignitas, quæ comitem & Collegam habet Christum*, &c. Qui Sacerdotes adeo contemnat, vt simplices pro vilissimis & abiectissimis hominibus accipiat, ille mihi non Monachi, sed Christiani nomine indignus habeatur, tanquam Ethnicus & publicanus. Sed huic voci contumeliosam per se inesse significationem equidem nunquam putaui, & qui illam affingant, credi possunt occasiones quærere, vt discedant ab amico. Sed diuisionem nostram repetamus.

Nicolus le Maistre Instaurat. Episcop. Princip. l. 1. c. 14.

Presbyteri propriè qui dignitatem & curam habent.

Priorem dicti partem ex canonibus primùm stabilio, quibus vetatur Presbyter aut Diaconus absolutè ordinari; *nisi specialiter Ecclesiæ ciuitatis, aut possessionis, aut Martyrij, aut Monasterij, qui ordinatus est, pronuncietur.* Et in Canone Apostolico, (quem malè Hallier 15. citat, cum sit 37.) *Si quis ordinatus Episcopus non suscipiat ministerium, & curam sibi commissam, sit segregatus, donec eam susceperit: similiter & Presbyter & Diaconus.* Affert idem Canonem Sardicensem 6. vt probet *vnicum Presbyterum sufficere, in pagis vel oppidis.* Qui sensus à mente Concilij alienus est; sed hic verus, non esse ibi Episcopalem Cathedram instituendam, vbi sufficit vnius Presbyteri cura, *ne vilescat nomen Episcopi & auctoritas.* Quicquid sit, mihi certum est Patres illis temporibus eo animo fuisse, vt Presbyteros propriè tantùm eos agnoscerent, qui cum cura & dignitate consecrarentur. Idem deinde possum efficere ex Isidoro, dicente Presbyteros *non pro ætate, sed propter honorem & dignitatem nominari. Ideo autem Presbyteros Sacerdotes vocari, quia sacrum dant, sicut & Episcopi: qui licet sint Sacerdotes, tamen Pontificatus apicem non habent.* Huc potest accedere Magni Etymologici auctoritas, vbi legitur πρέσβυς, ὁ πολίτης ἐντιμότατος. Item πρέσβεις, βασιλεῖς, ἄρχοντες ἐντιμότατοι. Ex quo apparet illi nomini potestatem inesse & auctoritatem, quam in Arelatensi Synodo eximiam video, quæ decernit, vt *Presbyter Diaconum, vel Subdiaconum de ordine deponere nescio suo Episcopo non præsumat.* Ante igitur præsumebat, auctoritate propria confisus.

Canon 37. Apostol. malè citatur ab Hallier in vin. p. 441. & can. 6. Concil. Sard. malè ab eodem explicatur.

Isid. Orig. l. 7. c. 12.

Concil. Arelat. 5. can. 4.

Sed

Sed nihil magis illud declarat, quàm quod poſteriore loco propoſui, de Sacerdote ſimplice. Nam ſi oſtendero contra Franciſci Hallier aſſertionem, in vetere etiam Eccleſia, quoſdam ſine animarum curâ, & titulo fuiſſe ordinatos Sacerdotes, nonne ſimul euicero, & non omnes ſecundi generis Sacerdotes, fuiſſe ſtrictè Preſbyteros, quod mea diuiſio poſtulat, & qui ſtrictè Preſbyteri dicantur, Parochos extitiſſe, quod aſſertione ſuperiori poſueram? Primùm igitur, quod ex Lucio Papa ante protuli, de duobus Preſbyteris Epiſcopum aſſiduè comitantibus, poteſt-ne commodè intelligi de ijs qui Parochiæ & plebi vni affixi ſint? Deinde cum dicitur in Concilio Carthaginenſi, vt *Presbyteri qui per Diœceſes Eccleſiás regunt, à ſuis Epiſcopis Chriſma petant.* Si nulli alij forent Preſbyteri ſine Eccleſiarum regimine, foret-ne opus iſta additio & diſtinctio? Præterea ſi Sacerdotes omnes Preſbyteri fuerunt, id eſt Parochi, cur S. Dionyſius in totâ ſuâ Hierarchiâ nunquam Preſbyterum, nunquam Parochiam nominauit? Adde quòd in Laodiceno conſtituitur *non oportere in villulis, vel agris Epiſcopos conſtitui, ſed viſitatores,* ſeu ſint iſti, quod equidem arbitror, Chorepiſcopi: ſeu qui alij, certè περιοδευταὶ vocantur, interprete Zonara, *quod nuſquam propriam ſedem Cathedramque habentes huc illuc fidelibus in officio continendis concurſent.* Quid autem dicet Franciſcus de Hieronimo & Pauliniano eius fratre, & Vincentio, qui ſic ſunt ordinati, vt neque Antiochenæ, neque alteri addicerentur Eccleſiæ? Non erant illi legitimi Sacerdotes? aliquid ſuâ causâ fieri voluerunt contra Canones, contra receptam conſuetudinem, contra exempla vetuſtatis omnia? An verò in Eccleſia aliqua ordinari, eſt eius curam ſuſcipere? At ordinantur Diaconi, & quidem numero plures. Poteſt igitur aliquis eadem ratione Preſbyter Eccleſiæ Carthaginenſis, aut Alexandrinæ conſecrari, qui plus poteſtatis non obtineat, quàm ſimplex Sacerdos. Concludendum igitur eſt non fuiſſe veteribus ignotos ſimplices Sacerdotes, licet fateamur libentiſſimè pauciores numero extitiſſe, quàm Preſbyteros, de quibus iſta nobis ſuſcepta eſt diſputatio.

Aliqui ſimpliciter Sacerdotes in vetere Eccleſia.

Concil. Carthag. 4. can. 36.

Concil. Laod. can. 57.

περιοδευταὶ

Zonar. in Concil. Laodic.

Hier. ep. 61.

Illi enim ſunt *Collegæ Epiſcoporum* appellati in citato Carthaginenſi Concilio: illi qui Epiſcopo aſſiſtunt in Eccleſia, cumque illo ſedent, *vt & ipſi pariter inducantur populum cum prouidentia inſpicere,* inquit Zonaras, *eiuſque mores componere, tanquam dati Collaboratores, & Coadiutores Epiſcopo*: illi nautæ eius nauis, cuius Proreta eſt Epiſcopus, qui *ſingula diligenter aptare debent ad inſtructionem nauis, & inſtruere quæ in ſuo tempore requirenda ſunt.* Hos, vt Apoſtoli locus à nobis explicatus, vt allati Canones, vt omiſſi, clarè & apertè loquuntur, conſtituit Epiſcopus. Neque enim minùs ab Epiſcopo immediatè iuriſdictionem modò accipiunt, quàm olim ab Apoſtolis; neque propriè quicquam mouent in officio ſuo, niſi moti. Non enim eſt illorum leges ferre, decreta condere: ſed condita promulgare, imperare executionem, reluctantes coërcere: vt verè aures ſint & oculi, vt manus & pedes Epiſcopi. Nam vt ad imaginem familiæ recurramus, *Sanctum Sacerdotium* eleganter à S. Epiphanio dicitur *inferiorum ordinum vertex, mater ac genitrix*; & Sacerdotum apud S. Dionyſium munus eſt, admouere Catechumenum ad baptiſterium, quod eſt *mater adoptionis.* Locum igitur Matris familias in amplâ Chriſti domo implent Sacerdotes, Preſbyteri maximè. Monet autem Ariſtoteles familiæ matrem habere vim conſultandi, ſed *impropriam,* & mulieres omnes eſſe *mediam liberorum hominum partem.* Quapropter non incongruè dixero, ſummum Pon-

Preſbyterorum ſtrictè dictorum iuriſdictio quæ & vnde.

Zonar. in can. 59. Apoſtol.

Clemens ep. 1. ad Iacob.

Epiphan. hæreſ. 75.

Dionyſ. c. 2. Eccleſ.

Ariſt. 1. de rep. c. vlt.

tificem habere per se primò iurisdictionem, Episcopum per se non primò, minores Prælatos nec per se, nec primò; sed ab Episcopo traditam & commissam, licet ordinariam: quia lege & statuto datur non personæ, sed officio. Hanc principalis & commissæ administrationis distinctionem docet D. Thomas, *Episcopi principaliter habent curam ouium suæ Diæcesis: Presbyteri autem Curati, & Archidiaconi habent aliquas subministrationes sub Episcopis.* (*Administrationes.* descripsit Aurelius; quo consilio? cogitandum relinquitur) *& ita se habent ad Episcopum, sicut Balliui vel præpositi ad Regem.* Et infrà cuiusdam alterius comparationis occasione, *Presbytero Curato, vel Archidiacono non competit principalem curam subditorum habere, sicut Episcopo: sed quædam particularia circa curam animarum eorum officio committuntur*: Atque illud rectè notat Duuallius ex Gersone, *Parochum immediatiùs attingere subditos, quam Pontificem Episcopos*; cui possumus addere, quàm Episcopum Parochos, vt quò lõgius à capite descenditur, eò propius ad materiam & singularia accedatur. Ex his manifestum arbitror, quomodo præceptum Apostoli Episcopus impleat, Presbyteros constituendo, per quos quæ desunt corrigat. *Quos autem præesse necesse est corrigendis, irreprehensibiles esse conuenit: & longa debet vitam suam probatione monstrare, cui gubernacula committuntur Ecclesiæ.* Atque eò potissimum totis viribus tendere, vt Hierarchicis gradibus & officijs diligentissimè conseruatis, ad caritatem, & optabilem omnibus vnitatem, qui est finis Hierarchiæ, subditos omnes verbo exemploque perducant.

D.Th.2.2. q.184.a.6. ad 2.
Aurelius infideliter locum citat in vind. p. 371.
Ibid. a.8.
Duual. li. de potest. Pontif. 1. P.q.8.
Horm. ep. 3.c.1.habetur dist. 61. c.in Sacerdotibus.

DE ANTIQVORVM CHOREPISCOPORVM honore & Iurisdictione breuis dissertatio.

CAPVT XIIII.

NE hoc quidem loco ab Apostolorum antitypo discedam, in veterum explicatione Chorepiscoporum, si eos ad Septuaginta duorum discipulorum formam redigere velim, quam Neocæsariensis Canon illis assignat. Sed de discipulis, alio commodiùs loco; nunc solos tango Chorepiscopos, rem desitam, & ab antiquo antiquatam. Tria de illis quæro, dignitatem, seu ordinem; officium, seu potestatem; successionem, seu, an modò sint in Ecclesiâ eorum aliqui successores?

De ordine inter auctores non constat. Negant nonnulli fuisse verè proprieque Episcops; plures potioresque affirmant. Quos inter recentium Iurisconsultorum non postremus Iacobus Duarenus de ijs sic disserit. *Antiquitus cum Episcopi otio, vt verisimile est, suo consulere vellent*, (otium intellige sacrum cum dignitate, & studio contemplationis, quæ pars est Episcopalis curæ præcipua) *Vicarios quosdam Episcopos* (*vicanos* fortasse voluit scribere) *ordinare solitos fuisse, qui vulgò Chorepiscopi dicebantur: quasi χωρικοὶ rustici Episcopi, quia non in ciuitate, sed per vicos & pagos nomen Episcopi quadantenus gerebant. Nam Lectores, Exorcistas, cæterosque inferioris ordinis Clericos ordinare ipsis licebat, non Presbyteros aut Diaconos.* Non satis vt videtur apertè se prodit Iurisconsultus hic, verè-ne & perfectè putet Episcopos extitisse; in negantem tamen partem propendet, licet aliud principio orationis ostentet. Nam cum Episcoporum

An fuerint Episcopi.
Duaren. l. 1.de sacris Eccl. min. c.9.

coporum poteſtas imminui diuidique non poſſit, qui Epiſcopos *quadantenus* eſſe, qui maiores ordines conferre non poſſe aſſerit, is profectò Epiſcopalis characteris amplitudinem in ijs non agnoſcit. Hoc monitum volui, quia ſic plurimos & loqui video & ſentire; vt non plures duabus hac in controuerſia, opiniones numerandæ eſſe videantur.

Ego me inter eas quaſi arbitrum quid interponam? Permittent me tamen magni viri animum explicare. Neque omnes puto Chorepiſcopos Epiſcopali dignitate & ordine fuiſſe præditos, neque nullos: ſed hoc dico, ſi rem, ſi nomen, ſi officium præcisè ſpectas, Epiſcopos non fuiſſe: ſed aliquos aliunde ordinatos Epiſcopos ad Chorepiſcopatûs officium deſcendiſſe. Quod poſtremum mihi probat vel vnus Nicænus Canon, recognitus etiam ab Patribus Africanis in Concilio Carthaginenſi. *De his qui ſe Catharos nominant, ſi aliquando venerint ad Eccleſiam Catholicam, placuit ſancto, & magno Concilio, vt impoſitionem manus accipientes, ſic in clero permaneant. Is autem qui nominatur apud eos Epiſcopus, honorem Presbyterij poßidebit, niſi forte placuerit Epiſcopo, nominis eum honore cenſeri: ſi verò hoc ei minimè placuerit, prouidebit ei aut Chorepiſcopatus, aut Presbyterij locum, vt in clero prorsùs eſſe videatur: ne in vnâ ciuitate duo Epiſcopi probentur exiſtere.* Quem canonem Antiochena Synodus paulò dilucidius explicat. *Qui in vicis vel poſſeßionibus Chorepiſcopi nominantur, quamuis manûs impoſitionem Epiſcoporum perceperint, & vt Epiſcopi conſecrati ſint, tamen ſanctæ Synodo placuit, vt modum proprium recognoſcant.* Hunc Canonem cum Ancyrano commiſcens Harmenopulus, vetitum ait Chorepiſcopo *abſque permiſſu Epiſcopi Presbyterum vel Diaconum ordinare.* Quò monſtratur euidenter Epiſcopali præditum charactere, in vſu poteſtatis Epiſcopo fuiſſe ſubiectum. Et ante vtrumque Concilium, Laodiceæ ſtatutum fuerat. *Quod non oportet in vicis & pagis Epiſcopos conſtitui, ſed Periodeutas; eos autem qui prius conſtituti fuerunt, nihil agere ſine mente Epiſcopi, qui eſt in ciuitate.* Iſtud igitur decretum præceſſerant Epiſcopales aliquæ eorum conſecrationes.

Aliqui ex illis Epiſcopi fuerunt.

Concil. Nicæ. can. 8. Carth. 6. Paulùm aliter refertur in Harmen. ſect. 3. tit. 5.

Concil. Antioch. can. 10.

Concil. Ancyran. can. 13. apud Harmen. ſect. 1. tit. 9.

Concil. Laod. can. 57.

Fuiſſe autem Epiſcopalis ordinis & characteris expertes eorum quamplurimos, ex ijſdem canonibus diſcere mihi videor; cum in Antiocheno producto, decernatur *vt fiat Chorepiſcopus ab Epiſcopo ciuitatis cui ſubiicitur.* Certum eſt autem verum Epiſcopum à pluribus, non ab vno ordinari. Deinde locus vbi conſecratur, Epiſcopum iuxta canones non recipit. Non enim ordinatur in ciuitate, *ne duo Epiſcopi probentur exiſtere.* Neque *in agris & pagis*, aut in caſtellis & oppidis oportet Epiſcopos conſtitui, in quibus tamen, vt patet vel ex nomine, Chorepiſcopus tantùm locatur. Has rationes fuſius vrget Damaſus, in epiſtola quæ ſpuria creditur; quamque Duarenus antea citatus *verboſam*, non ſine iudicio & ratione appellat: eas tamen inde petes, ſi otium eſt, non quia dixerit Damaſus, ſed quia probæ ſunt rationes. Eſt autem germana, taliſque ab omnibus, ipſiſque Gallicanis Antiſtitibus agnoſcitur Leonis magni epiſtola, qua ſacrorũ Canonum ignaros coarguens Epiſcopos, docet eoſdem eſſe Chorepiſcopos cum Presbyteris, qui miniſteria quidem aliqua communia cum Epiſcopis habent, ſed non illa ſublimia, & eximiè Hierarchica. *Hæc enim omnia illicita ſunt Chorepiſcopis, qui ad exemplum & formam ſeptuaginta diſcipulorum eſſe noſcuntur, vel Presbyteris, qui eandem geſtant formam, quoniam quanquam conſecrationem habeant, Pontificatus tamen apicem non habent.*

Alij Epiſcopi non fuerunt.

Concil. Antio. cit.

Epiſtola Damaſi de Chorepiſcopis ſpuria. Duar. cit.

S. Leo ep. 88.

Tranſeo ad poteſtatem, quæ tota quanta eſt agris continetur, ciuitatem *Quæ fuerit*

eorum potestas.

non attingit; est enim *Villanus Episcopus*, vt ibidem dicitur, id est, Rusticanus. Qui Episcopi erant ordinati, consecrare & Presbyteros, & inferiores ordines poterant, cum Episcopi consensu. Sic Antiochenum canonem explico. *Constituant autem Lectores, Hypodiaconos, & Exorcistas: & eorum promotionem sufficere existiment:* (suâ videlicet auctoritate factam, nullâ Episcopi veniâ, quod & cuilibet Chorepiscopo concessum est horum Conciliorum canonibus) *nec Presbyterum nec Diaconum ordinare audeant, absque vrbis Episcopo, cui subijcitur ipse, & Regio.* Habent igitur isti ordinem quo consecrare possint, si consenserit Episcopus. Deinde visitandi ius præcipuum habuerunt, vt ex Laodiceno patet, cui Periodeutæ dicuntur: & apertiùs ex Nicænis canonibus Arabicis, vbi in Chorepiscopi electione proclamatur; *Nos eligimus talem in Chorepiscopum, qui habeat totam potestatem in nos.* Electus postea, & ab Episcopo ordinatus, eligit *viros idoneos quos Ecclesijs & Monasterijs præficiat;* proficiscitur deinde ad *visitandas Ecclesias & Monasteria, vt videat an deficiant fratres & sorores; instituit ministros; distribuit pueros per Ecclesias & Monasteria, vt discant, & fiant instrumenta apta ad ædificandum ministerio suo Ecclesias ac Monasteria, ac loca alia quæ eorum operâ indigebunt.* Additur alio præterea Canone. *Non licet vt vllus è Clero ministret in Ecclesiâ* (putà Rusticanâ) *sine licentià Chorepiscopi: quandoquidem ipse est Caput illorum. Nec Episcopus, nec vllus alius Sacerdotem ordinare debet* (intellige ordinatum seu consecratum certæ Ecclesiæ affigere) *neque Religiosum facere, nisi præsente Chorepiscopo.* Vt is illi potissimùm ordinationi consentiat, in cuius commodum & vtilitatem cessura est. Breuiter definiunt Patres Regensis Concilij, pro Armétario temerè ordinato, quem ab Episcopatu depositum, ornant Chorepiscopatu. *In Ecclesia in qua ordinatus fuerit, consecrandi Virginem, sicut confirmandi Neophytum ius habebit, & per omnia semper se inferiorem Episcopo, superiorem Presbytero agat.* Deinde solus eo priuilegio per Antiochenos Patres insignitus est, vt Formatas, seu pacificas litteras in aliam Diœcesin migrantibus dare possit: quanquam id ei in literis S. Leonis inconcessum legamus. Permittitur autem tantùm Presbyteris, vt priuatas Epistolas ad Episcopos vicinos concedant: quo in Canone vna è Versionibus *Vicarios Episcopi* appellat, *qui à Græcis Chorepiscopi vocantur.* Decernitur etiam in Nicæno citato, vt Chorepiscopus, & Archidiaconus, sedente in Ecclesiâ Episcopo, ante Sacerdotes, Diaconos, & quosuis Clericos sedeant: *quia sunt tanquam duæ manus, & duæ Alæ, quibus Episcopus volat.* Ambulante autem Episcopo dexteram Archidiaconus, (tanquam nobilior, *nutritus in ciuitate*) sinistram Chorepiscopus tegant: *& Episcopus sit inter eos, tanquam Pater in medio Filiorum.* Et quoniam in agris habitauit, vltima eius cura fuit efficere, *vt in omni castello & paruâ villâ esset aliquis qui colligeret prouentus Episcopo. Si quidem ad eum pertinet, vt faciat eleemosynas pauperibus & peregrinis, & recreet Sacerdotes egentes.* Quare Damasus vult eos in primitiuâ Ecclesiâ necessarios fuisse, *Propter studium quod erga pauperes exigebant.* Et Neocæsariensis Canon eos honore dignandos tradit, propter studium in pauperes: quasi mens ea sit Concilij, vel maximam Chorepiscoporum prouinciam esse in pauperes, vel ob eam maximè, aliquo dignitatis gradu in Ecclesia dignos videri.

Concil. Antioch. can. 10.

Concil. Laodi. cit. Concil. Nicæn. can. 54. & 55. Arabico.

Ibid. can. 60.

Concil. Regens. can. 5.

Concil. Antioch can. 8.

Concil. Nicæn. can 56. Arab.

Ibid. can. 54 Arab.

Damas. epist. 5. Concil. Neoc. can. 13. citatur à Zacharia Papa ep. 9. c. 4.

Qui sint illorum successores. S. Leo ep. 88.

Hoc officij genus abrogat illa Damasi Epistola, tanquam *superbum & superfluum.* Sed inde eius fides vacillat, quod longè postea Leonis magni temporibus, superstites extitisse, & Pontificalia quædam munera sibi arrogasse leguntur

leguntur Chorepiſcopi. Ex quo & illius Epiſtolæ vanitatem argues, quæ Ioanni III. adſcripta, prohibitum ait, & *funditùs extirpatum, tam à S. Damaſo, quàm à S. Leone, atque ab vniuerſis Synodali auctoritate Epiſcopis, reprehenſibilem & inolitum vſum Chorepiſcoporum.* Deſiſſe tamen labentibus ſeculis ordinem illum, &, vt ſunt res humanæ, ſponte ſuâ dilapſum videmus: neque apparet in quæ officia Eccleſiaſtica defluxerit. Partem illius muneris decerpſiſſe videntur Suffraganei, qui modò vocantur, Vicarij Epiſcoporum, Decani Rurales, Parochi Ruſticani: & omnium maximè Archidiaconi, qui etiamnum oculi ſunt Epiſcoporum, & cum poteſtate ſibi ſubditos Parœcos viſitant & coërcent. Pro Parœcis tamen, pugnat Hallier: & euincat ſanè cupio: quid enim noſtra intereſt, modò conſtet Hierarchia? Sed duo mihi diſplicent, primùm quòd ſibi non conſtat; alterum quod nihil probat. Inconſtantia eſt in eo quod nonnunquam indefinitè pronuntiat, vultque intelligi à nobis Chorepiſcoporum nomine Parochos omnes accipi debere; nonnunquam ad Decanos Rurales ſe conſtringit. Deinde Chorepiſcopos, agrorum Presbyteros interpretatur, & Presbyteros omnes facit illis ſuccedere; omnes ergo Parœci, etiam vrbani, ſunt agrorum Presbyteri. Præterea ſi Chorepiſcopi ſunt Periodeutæ ſeu Viſitatores, quomodo id maximè Decanis ruralibus applicat, qui viſitandi ius nullum habent? Infirmis autem vtitur rationibus; quia iſtam è duabus vrget potiſſimùm, quod Chorepiſcopi dicantur Septuaginta duobus Diſcipulis ſuccedere: quod idem cum de Parœcis dicatur, concludit Parœcos, eſſe Chorepiſcopos. Id concederem ſi ſoli ſuccederent, & quidem in totam eorum poteſtatem; quorum vtrumque argumentis alijs debet extorquere, ſi meum ſperat aſſenſum. Ratio altera ducitur ex auctoritate illius Pſeudodamaſi Epiſtolæ, quæ & leuiſſima per ſe eſt, & id dicit quod ipſi minimè fauet, cum Chorepiſcoporum ordinem cupit exterminatum. Hinc enim vrbanior aliquis aduerſus Doctorem facilè concludat, velle ipſum Parœcos, id eſt Chorepiſcopos, *ſuperbum & ſuperfluum* hominum genus, penitùs extinctos: quæ profectò Franciſci mens non eſt; vt homini minimè malo ſuccenſere Parœci non debeant, ſi malè bonam cauſam agit. Sed nimirum ſeipſo ſapientior & doctior, in poſteriori opere, inter multa de Chorepiſcopis, nuſquam eos cum Parœcis, ſed cum Epiſcoporum Vicarijs & Archidiaconis comparat: vt hanc ſciamus eius eſſe opinionem, & pro veritate vincant *δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι.*

Ioan. 3 ep. quæ habetur tom. 2. Concil.

Non Parœci, contra Franc. Hallier in vind. p. 573. & ſeq.

Tacitè retractat opinionem in opere de ſacr. ordin.

REFERVNTVR ERRORES NONNVLLI, QVIbus Hierarchicæ Iuriſdictionis ordo à nobis propoſitus, perturbatur.

CAPVT XV.

REPERTOS aureo naſcentis Eccleſiæ ſeculo Apoſtolici ordinis obtrectatores, & diuinæ caritatis quâ ſe fideles omnes complectebantur, per ambitionem & typhum inſolentem perturbatores, illuſtri exemplo docet Apoſtolorum mitiſſimus, cum excuſat quod Eccleſiæ non ſcripſerit, quoniam *is qui amat primatum gerere in eis Diotrephes, non recipit nos. Propter hoc ſi venero, commonebo opera eius quæ facit, verbis malignis*

Apoſtolicis temporibus Hierarchiæ ordo impugnatus.

Ioan. ep. 3.

garriens in nos. Eodem laborauit morbo Simon Magorum Coryphæus, qui cum ſe parem Apoſtolis, edendis pro fide miraculis, non poſſet efficere, ad ſummam impietatem digreſſus, *magicis præſtigijs* non iam Samaritanos, ſed orbem vniuerſum *dementans, ſe magnam Dei Virtutem*, & Sanctum Deum, adeoque Apoſtolis longè ſuperiorem dici & credi voluit. Itaque veniet in hanc octauo loco cum Apoſtolis ſimilitudinem auguſtiſſimus Epiſcoporum ordo, plures vt eius dignitatem ſchiſmatici atque hæretici obterere voluerint, aut eum calumnijs proſcindendo, aut eius gradum cæcâ atque impotenti ambitione affectando.

Act. c. 8.

Patriarchæ aliqui aduersùs Papam insolentes.

Concil. Chalced. act. 3.

Nam vt ab ipſo capite ducam exordium, Dioſcorus Alexandrinus ad cætera ſua flagitia id addidit, vt etiam Leonem Pontificem Romanum anathemati in Synodo prædatoriâ Epheſina ſubijceret: quod cum orbis Chriſtianus tolerare non poſſet, Chalcedone damnatus & ſede deiectus eſt, ſcribente Concilio. *Et forte ſuper tantis ac talibus iniquitatibus veniam adipiſci potuiſſet*, &c. *Sed quoniam ſuper alias ſuas nequitias, & aduerſus ipſam Apoſtolicam ſedem latrauit, & excommunicationis literas aduersùs ſanctiſſimum & Beatiſſimum Papam Leonem facere conatus eſt*. Notanda vox, non fecit, ſed *facere conatus eſt*, vt ſi cœlum inuadere, & Deum de ſolio exturbare gigantæa ſtoliditate moliretur. Idem poſtea non ſecundiore exitu tentauit Photius, vir omnibus ſceleribus coopertus, cum *ex Epiſcopis ſibi ſubiectis, alijſque nonnullis fœdis & ſordidis homuncionibus, ſuppoſititijs item Patriarcharũ Orientalium Legatis, Pſeudo-Synodum inſtituit, & exauctorationem vt putabat, atque anathema nullam veram ob rationem in Nicolaum Papam pronunciauit*. Eminentiſſimis quoque Cardinalibus conuicium facit ſchiſmaticorum huius ſeculi anteſignanus Antonius de Dominis, cuius hæc eſt apud Coëffetæum querela. *Cur omiſſis veris Cardinalibus, hoc eſt, vero & proprio Romano Clero, nouum quendam Ordinem Cardinalium externorum, Papæ in ſuam Eccleſiam inuexerunt? nonne ipſius proprij Canonici, (reuera de iure Cardinales) Eccleſiæ Lateranenſis, ſunt maximè proprij ipſius Conſiliarij?* Gallis & Germanis inuidet hic homo Pontificis odio, & delibatum orbis Chriſtiani florem in vniuerſalis Eccleſiæ Capitulum adlegi moleſtè fert: quaſi non ſit æquiſſimum, ſenatum omnibus imperaturum, conflari ex omnibus. Omitto VVicleffi & Huſſij deliria, à Nouatoribus noſtris ſtrenuè ardenterque renouata, quibus non aliqua pars Hierarchici ſtatus, ſed ipſa tota Hierarchia imbecillo conatu, & puerili impetu tentatur.

Nicetas in vita S. Ignatij CP.

Contrà Cardinales S. R. E. Anton. de Dominis. Coëff. l. de Mon. Ecc. diſcuſſ. c. 5. l. 4.

Epiſcopis ſe exæquant Chorepiſcopi *apud* Damaſ. & Leon. ep. 88.

Iam ipſos Epiſcopos aggreſſi non pauci, nihil aliud quàm dedecus & infirmitatis ſuæ contemptionem retulerunt. Eorum primos facio Chorepiſcopos ipſos, qui nollem ab Hallier Parœci vocarentur. Ij enim Epiſcopis pares incedere, Epiſcopalia obire munia, erigere altaria, chriſma conficere, quæ denique ſolis Pontificibus debentur, ſibi vſurpare volebant, niſi ſalubri aut Damaſi, aut Leonis admonitione repreſſi fuiſſent. Vide fuerint-ne Chorepiſcopi, aut Parœci, Preſbyteri illi, contra quos Martyr Cyprianus ſcribebat, *quod enim non periculum metuere debemus de offenſa Domini, quando aliqui de Preſteris nec Euangelij, nec loci ſui memores, neque nunc ſibi præpoſitum Epiſcopum cogitantes, quod nunquam omninò ſub anteceſſoribus factum eſt, cum contumeliâ & contemptu Præpoſiti, totum ſibi vendicent*. Aërius etiam apud S. Epiphanium omnes penitùs Sacerdotes Epiſcopis æquare ſtuduit. *Quanam*, inquit, *in re Epiſcopus Presbytero antecellit? Nullum inter vtrunque diſcrimen eſt; eſt enim amborum vnus ordo*,

Presbyteri Africani apud Cyp. ep. 10.

Aëriani apud Epiphan. hæreſ. 75.

ordo, par & idem honor ac dignitas. Manus imponit Episcopus; imponit & Presbyter. Baptizat Episcopus; idem facit & Presbyter. Diuinum omnem cultum administrat Episcopus; non minus id facit & Presbyter. Episcopus in throno sedet; sedet & Presbyter.

Non absimili vulnere nostram Hierarchiam & nobilissima ipsius capita cruentabat olim Ioannes ille Ieiunator Patriarcha CP. cum Oecumenici seu Vniuersalis sibi titulum assumebat. Hoc enim volebat homo arrogans, vnum se Oriente toto Pontificem & esse & existimari debere: cæteros tanquam à se delegatos non propria, sed sua ipsius potestate atque auctoritate instructos esse: & quasi alios omnes Episcopos exaugurare t, *temerarium nomen*, vt appellat S. Gregorius, soli sibi vindicabat. Et quanquam iure capitis vniuersæ Dei Ecclesiæ præsideant Romani Pontifices, tamen *nullus eorum vnquam hoc singularitatis vocabulum assumpsit, nec vti consensit: ne dum priuatum aliquid datur vni, honore debito Sacerdotes priuarentur vniuersi.* Non enim solos se faciunt, qui alios pro fratribus & adiutoribus habent. *Ioannes CP. Patriarcha.* Greg. l. 4. ep. 38. ind. 13. Ibid. ep. 32.

Possum hic addere propositiones, quas ex Anglo Doctore Kellisono, colligere se scribit Loëmelius. *Sacerdotes seculares esse iure diuino gubernatores Ecclesiæ.* Atqui ne Parochos quidem ipsos constat diuino iure curam ouium suarum possidere. Cur autem Ecclesia omnibus se illis sine discrimine gubernandam non tradit? Aut cur non ipsi Sacerdotes simplices diuino iure securi in Prælatorum officium cathedrasque inuolant? Quid verò primis seculis agebat Ecclesia, cum Sacerdotes seculares proüt modò strictè appellantur, nulli prorsus erant? *Omnes Pastores, & specialiter eos qui mittuntur in missionibus ad conuertendas animas, Apostolis succedere.* Nihil igitur habent supra Presbyteros Episcopi præcipuum, si, quod verè diximus, Apostolicæ successionis titulus totam istorum dignitatem implet & exhaurit. Quos autem vult esse *Pastores* illos *qui mittuntur in missionibus*? Non certè Episcopos, qui mittunt ipsi: non Parochos, qui Ecclesiæ suæ, vt astra cœlo, sunt affixi. Sacerdotes igitur simplices siue seculares, siue regulares (nam & hos mitti ad infideles oculis nostris credimus) qui ordinaria nulla potestate præditi sunt; quibus temporaria iurisdictio committitur; qui in momenta singula pendent à mittente, vt à fonte riuuli, vt à sole radij, Pastores in Ecclesia esse dicuntur nouo vocabulo, & Angelis ipsis inconcesso, quos ita missos, & quidem ex nomine, proprioque officio missos, Pastorum appellatione non dignatur Petrus Aurelius, Anglicanarum partium quas Kellisonus tuetur, aduocatus. *Seminaristas Anglos habere altissimam vocationem quæ est in Ecclesia Dei.* Etiam-ne supra Hierarchas, & ipsorum principem? *Non est seruus maior domino suo, neque Apostolus maior est eo qui misit illum. Sine vllâ autem contradictione, quod minus est, à meliore benedicitur.* Quæ verò nota vocationem Anglorum supra Gallorum aut Germanorum qui mittuntur vocationem, tanto effert interuallo? Quis operas extraordinarias ordinarijs, quis missionarios Parochis vnquam in Ecclesia præposuit? *Kellisonus apud Loëm. admonit. ad lect. l. Danielis à Iesu præfixa.* *1. Propositio refellitur.* *Secunda propositio.* *Tertia propositio.* Ioan. c. 13. Hebr. c. 7.

Has ergo, similesque propositiones in hoc controuersiâ Theologorum Parisiensium censuram omnibus modis promeritam, non dubito fuisse incursuras, si quis examinandas obtulisset. Præsertim cum vniuersus eorum ordo Richerij libellum, quo Ecclesiasticam potestatem non Hierar-

Richerius apud Duuall. li. de Pontif. potest. statim initio. *Richerium Hallier explicat* in vindic. p. 12. *Qui & sententiam retractauit.*

chicè explicuerat, *censurâ notasset, nisi auctoris artibus retardatus & impeditus fuisset*, vt narrat Duuallius: qui tamen refert Prouincialium Conciliorum decreta duo à Pontifice Paulo V. confirmata, quibus ea doctrina proscripta est. Quam licet explicando mollire conetur Hallier; ne tamen labes illa ad clarissimam facultatum adhæresceret, pijs sociorum admonitionibus & exemplis reuocatus Richerius, generosa humilitate palinodiam & viuus scripto, & moriens facto cecinit. Scimus enim legatam ab eo Mendicantium ordinibus pecuniam, sic venerandis illis Patribus oblatam, vt ea diceretur testator, non precum suffragia redimere voluisse, sed illud indicare, pertæsum prioris sententiæ, mori se communionis Ecclesiæ Catholicæ Romanæ participem.

Diaconi Presbyteris se præponũt ex Concil. Niceno & Trullano.

Eò quoque ambitionis furor & vesania processit, vt reperti sint Diaconi, qui se Presbyteris æquales haberi vellent, imo superiores; vt qui Sacramenta ipsis porrigerent, ante ipsos sederent, quam *tyrannicam audaciam* appellant Patres Trullani. Imo etiam, quod horribilius est, ante Episcopos oblata contingerent, & Sacramenta sumerent: eaquo vecordia sæpe repetitis Conciliorum tum Generalium tum Prouincialium canonibus fuerit coërcenda, quos in Gratiano spectabis. Notat tamen ad Canonem Trullanum Harmenopulus, Chartulario S. Sophiæ Constantin. concessum, tum ex longa consuetudine, tum Michaëlis Imperatoris scripto, vt in externis Synodis ante Pontifices ipsos sedeat, quæ mera Hierarchici ordinis perturbatio est. Interrogatur quoque Balsamon ab Marco Alexandrino, de Lectore, qui quòd temporalium Monasterij bonorum administrationem haberet concreditam, Sacerdotes & Clericos vellet præcedere, & post Monasterij præfectum, inter sacra nominari. Cui respondet doctus Antistes, superbiam illam dominicis aduersari præceptis, nisi forte cum apud exteros Abbatis vicem gerit, veluti locum obtinens eius qui mandauit ei munus.

Dist. 93. multis capitib. Harmen. in Epit. sect. 1. tit. 4. Balsam. li. 1. respons. ad Interr. 61. apud Harmeno.

DIFFICILIS AD HOC PROPOSITUM S. Hieronymi locus commodè explicatur.

CAPVT XVI.

Wicleffus Episcopos voluit abrogare apud Waldens. l. 2. doctr. fid. a. 3. c. 60.

SOLEM de mundo, id est Episcopos ab Ecclesiâ tollere se putauit VVicleffus, cum apud VValdensem diceret, *unum audacter assero, quod in primitiuâ Ecclesiâ, vt tempore Pauli, suffecerunt duo ordines Clericorum, scilicet Sacerdos atque Diaconus, quod Hieronymi profundi Theologi auctoritate*, in iure canonico publicatâ, probare se iactat hominum spurcissimus, & sacrum illud nomen appellare indignissimus. Vt igitur Doctoris tanti patrocinium aduersus hæreticum suscipiamus, qui nullis vnquam

quam pepercit hæreticis, eius loci verba promenda sunt, qui crucem fixit omnibus, & vicissim ipse vexatur ab omnibus. *Idem est*, inquit, *Presbyter qui Episcopus, & antequam diaboli instinctu studia fierent in Religione, communi Presbyterorum consilio Ecclesiæ gubernabantur.* Et infra, *sicut Presbyteri sciunt se Ecclesiæ consuetudine ei qui sibi præpositus fuerit, esse subiectos: ita Episcopi nouerint se magis consuetudine, quàm dispensationis dominicæ veritate Presbyteris esse maiores.* Omitto interiecta plurima, vt & præcedentia, quæ inferius erunt à nobis adducenda. Idem alia orationis forma tradere videtur Doctor eruditissimus Epistola ad Euagrium, vecordiam alicuius reprehendens, qui *Diaconos Presbyteris, id est, Episcopis anteferebat*: indignansque quòd aliquando *Romæ vidisset Diaconum inter Presbyteros sedere, & in domesticis conuiuijs benedictiones coram Presbyteris dare.* Illo enim loco Presbyterorum dignitatem mirum in modum effert, cum in primis asserit & probat, apud Apostolum eosdem esse *Presbyteros & Episcopos, & aliud ætatis, aliud dignitatis esse nomen.* Deinde in remedium schismatis è Presbyterorum Collegio electum vnum cæteris præpositum fuisse. Præterea, excepta ordinatione fieri eadem à Presbyteris & Episcopis. Quam sententiam pene ex verbo expressam alicubi leges in Chrysostomo: esse autem vbique terrarum æquales inter se Episcopos, cum omnes Apostolorum successores sint. Denique Diaconos ob paucitatem, vt alia quæ rariora sunt, honorabiles æstimari, Presbyteros multitudine fieri contemptibiles.

Hieron. in ep. ad Tit. c. 1.

Alius locus Hieronymi ex ep. 85. ad Euagr.

Chrysost. hom. 11. in epist. 1. ad Timoth.

Ad hæc omnia quæ satis implexa & perturbata sunt, diuersi diuersa respondent. Michaël Medina dicere non veretur in Aërianorum opinionem discessisse Hieronymum. Malè & iniuriosè in Ecclesiæ Doctorem; vendicatque illum Bellarminus. Nam cui persuadebit vigente tum adhuc Aërio, & sectam suam, quàm Epiphanius *furiosæ & immanis* titulo infamat, studiosè propagante: eandemque sectam eodem Epiphanio, per scripta Ecclesiæ toti notissima, ipsi Hieronymo familiaria confutante, Doctorem hunc nostrum nihilo secius ea scribere voluisse, quæ eidem fauerent plurimùm, ijsdem cum illo Apostoli locis vsum, eadem argumenta inculcasse? Illum Hieronymum hæreticorum mastygem & hostem sempiternum, cuius verba & apices omnes æmuli excuterent: cui de translatâ præter vulgarem lectionem Hebræâ voce litem mouit Augustinus. Hæc impunè dixisse hominem audiente Hierosolymitano Antistite, quem vt Origenis sectatorem insectabatur, legente orbe vniuerso, conniuentibus Episcopis, dormiente Rufino?

Diuersa doctorum explicationes.

Medina lib. 1 de sacr. hom. ori. & contin. c. 5.

Confutatur Medina Hieronymum arguens hæreseos.

Modestius excusanti Bellarmino, videtur vir sanctus & doctus nihil constanter ac certò hâc de re pronunciasse, cum loci pugnantes in eo non pauci reperiantur. Vasques autem præterea productis alijs ex eodem locis, agnoscit hanc fuisse Hieronymi sententiam, Episcopos Presbyteris non ex Christi, sed ex Ecclesiæ institutione præpositos. Nimius sim si omnes velim persequi. Postremus Franciscus Hallier, post multa de Hieronymo dicta & implicata; subdit tandem subtiliter, at non æquè solidè, diuina dispositione per se intentâ æquales omnes fuisse inuicem, & alterum alteri inseruisse. At secundariò, & ex suppositione peccati intentâ dispositione, fuisse inuentum ab Apostolis, vt vnus cæteris præponere-

Bellar. l. 1. de Clericis c. 15.

Vasq. in 3. P. dis. 240. c. 1. tom. 3.

Hallier in vin. p. 197.

Nouam & periculosam explicandi Hieronymi viam excogitat.

tur. Et hoc velle Hieronymum. Quod ne per somnium quidem vnquam cogitauit; & Aristocratiam sapit: quasi primaria Dei voluntas & intentio non fuerit, Ecclesiæ etiam particulari, Monarcham & Hierarcham vnum præficere, qui cæteros cum potestate regeret, idque potiùs ab Apostolis, quàm à Christo immediatè fuerit excogitatum. Quod Francisci commentum ex omnibus penè libri huius paginis confutari nullo negotio potest.

MENS D. HIERONYMI EXpreßius indagatur.

§. Vnicus.

Hieronymus non confundit Episcopos cum Presbyteris.

ITTAQVE ad S. Hieronymi mentem habeo plurima quæ purè & simpliciter respondeam. 1. Nunquam adeò stolidum fuisse, vt Presbyteros cum Episcopis omni ex parte confunderet, Presbyter ipse, & Presbyterorum in Monasterio socius; cum his ipsis locis ab Episcopo, seu Apostolo constitutos scribat Presbyteros; Episcopos ab vno consecratos dicere non possit: cum plures Presbyteros in Ecclesia vna agnoscat, Episcopos non agnoscat: cum è pluribus Presbyteris electum vnum dicat Episcopum, quod fieri non potest, si Presbyter idem est, qui Episcopus.

Non facit æquales Presbyteros Episcopis.

II. Meram æqualitatem inter Episcopos & Presbyteros nunquàm docuisse; cum scribat Presbyterum in Episcopo contineri: atqui nemo in seipso, aut æquali, aut inferiore continetur; sed superior inferiorem, lege Hierarchica ex S. Dionysio sæpe ante producta, continet: Cum Aaronem & eius filios, Leuitasque cnm Episcopis, Presbyteris, & Diaconis comparet: latum autem inter veteres illos fuisse discrimen, & nos superiore libro indicauimus, & ratio ipsa docet, & scriptura loquitur: cum fieri ab Episcopis aliqua fateatur, quæ Presbyteris tractare non liceat, vt sunt Ordinationes, & Spiritus Sanctus per manuum impositionem datus, vt alibi monet: ex hac autem ipsa ordinatione præcipuum discrimen petit S. Epiphanius, quòd Episcoporum ordo, Patres & Magistros consecratione; Presbyteri tantùm filios lauacro regenerationis producant.

Hier. dial. aduers. Luciterianos. Epiph. hæres. 75.

Agit Hieron. de ordinis potestate. Waldens. loco cit.

III. De Ordinis potestate quæstionem hic à sancto Doctore institutam, quod antea Thomæ VValdensi visum, in qua probabilis sententia est Episcopalem characterem à Sacerdotali, specie diuersum non esse. Probatur id ex statu quæstionis Epistolæ ad Euagrium, qua Diaconos negat anteferendos Presbyteris, quia *ad Presbyterorum preces*, inquit, *corpus Christi sanguisque conficitur:* quod est officium Ordinis, *& qui prouehitur de minori ad maius prouehitur*: at verò non ex Presbytero Diaconus, sed ex Diacono Presbyter quis ordinatur, qui gradus est Ordinis. Deinde Episcopos inter se comparat, in eadem Ordinis potestate, qua sunt omnes in plurimis æquales, non autem Iurisdictione: cum Romanum Episcopum Eugubino, Constantinopolitanum Rhegiensi parem Iurisdictione nemo sanus dixerit. Presbyterorum ergo cum

Episcopis,

Episcopis, & eorundem cum Diaconis collatio, in Ordine est, non Iurisdictione.

IIII. Quod si Iurisdictionis fit mentio, addo ego perspicuè Presbyterum Episcopo subijci ab Hieronymo: nam & illum *exercitus Imperatori* comparat, qui certè in Tribunos & Centuriones militesque omnes summum ius habet: expresse autem scribit, *habere Episcopos potestatem constituendi Presbyteros per vrbes singulas.* Et aduersus Luciferianos luculentè dicit. *Ecclesiæ salus in summi Sacerdotis dignitate pendet: cui si non exors quædam, & ab hominibus eminens detur potestas, tot in Ecclesijs efficientur schismata, quot Sacerdotes. Inde venit vt sine Chrismate & Episcopi iussione, neque Presbyter, neque Diaconus ius habeant baptizandi.* Audis summum Sacerdotem Episcopum, suprà inferiores Presbyteros: exortem & eminentem eius Potestatem, qua sine nihil publicè gestum à Presbyteris. *In Iurisdictione Presbyterum Episcopo subijcit.*

V. Fatendum ingenuè ab Hieronymo scriptum, illam ipsam Iurisdictionis in Episcopo Potestatem, non diuini iuris esse, sed Ecclesiastici: quod vt summum probare possunt durissima eius verba, *in toto orbe decretum est, & vnus de Presbyteris electus superponeretur cæteris. Alexandriæ Presbyteri semper vnum ex se electum, in excelsiori gradu collocatum, Episcopum nominabant.* Presbyteros Episcopis subiectos, Episcopos Presbyteris maiores esse *magis in Ecclesiæ consuetudine, quam dispositionis dominicæ veritate.* Scribebat ista subiratior Hieronymus, & Ioanni Hierosolymitano, à quo sæuum in modum vexabatur, infensior, salua fide Catholica; nondum decreto publicè talis potestatis principio, à Deo illud esset, an ab hominibus? Imo non vetustissimus Theologorum Scotus, reprehensione dignum non iudicat eum, qui dicat in primitiua Ecclesia, nullam inter Sacerdotes & Episcopos fuisse differentiam. Quanquam & illa verborum asperitas benigna interpretatione molliri potest, vt *consuetudinem potius* vocet *Ecclesiæ*, quàm *Christi dispositionem*; quia Christus ipse per se id præcepisse non legitur, qui Presbyteros nullos creauit, præter Apostolos: sed hi diuino instinctu, qui externo nemini pateret, Episcopis adiutores dederunt Presbyteros illis subditos: vt quemadmodum ordinante Christo vniuersalis, sic ipsis decernentibus particularis quælibet Ecclesia ad vnum caput reuocaretur. Illa igitur hoc sensu Hieronymi *consuetudo*, Apostolica traditio erit, cui tantùm deferre solet, vt *multa quæ per traditionem in Ecclesijs obseruantur, auctoritatem sibi scriptæ legis vsurpauisse* apertè testetur. *Illam potestatem putat Ecclesiastici iuris esse.* Scot. in 4. dist. 7. 4. 1. Hier. Dial. aduers. Luciferian.

VI. Denique confidenter asserere ausim, hos ipsos de Iurisdictione Episcopali locos, hæreticorum, & fortasse Aërianorum dolo & manu fuisse corruptos. Equidem non nego eiusmodi aliquid iracundius prolatum ab Hieronymo: sed plura quàm docere vellet à malâ manu reor apposita; quæ benignum reperit aditum ad insinuandum in tanti Patris scripta nonnihil, quod in hæreseos patrocinium arripi posset à perfidis, ab indoctis credi: quod postea sine delectu in Decreta sua Gratianus immiserit; VVicleffus in erroris sui confirmationem assumpserit. Scio equidem non æquè adulterata Hieronymi opera, quantùm Hermæ Pastoris, S. Athanasij, Cyrilli, & aliorum; sed hæc mihi doctrina semper suspecta fuit, nec immeritò. Nam vtrubi scripta paulò diligentius examinentur, nemo naris ali- *Probabile est corruptos fuisse locos Hieronymi.*

quantùm emunctioris non olfaciet spurium aliquid, & inuita Minerua intrusum. Nam leges ab Apostolo præscribuntur, quales tandem Presbyteros à Tito velit ordinari. Ansam inde arripit Hieronymus Episcopos reprehendendi, qui gradum Ecclesiasticum non merito deferunt, sed fauore & gratiâ. Id qui agant, ait contra Christum facere, & Apostoli legem contemnere, qui *qualis Presbyter debeat ordinari, in consequentibus differens, hoc ait, Si quis est sine crimine*, &c. Postulabat series Commentarij, vt dotes requisitas enucleatè monstraret; verùm subdit alia omnia. *Idem est ergo Presbyter, qui & Episcopus; & antequam Diaboli instinctu studia in Religione fierent*, &c. Hæc consecutio vnde fluit? quid tandem præcessit ex quo propositio ista commoda connexione colligeretur? Quid verò ad Apostoli mentem pertinet disputare, sit-ne humano iure prælatus Episcopus Presbytero?

In epist. ad Tit.

In epist. ad Euagr.

In Epistola autem ad Euagrium, nescio quis reprehenditur, quòd Diaconos Presbyteris anteferret. Id confutat argumento parum necessario, quòd Presbyteri sint ijdem cum Episcopis: in quo magnam Epistolæ partem consumit, & eosdem locos iterat, quos in Paulino commentario legimus. Huic facile respondeat hæreticus, si non differunt ab Episcopis Presbyteri, neque Episcopos maiores esse Diaconis: cuius consecutionis ἄζωι ne tangit quidem. Imo statim ad alia transit, demonstratque omnes Episcopos pares esse, neque potentia diuitiarum sublimiorem Episcopum fieri. Hæc quid ad propositam quæstionem? Objicit sibi, ad vnius Diaconi testimonium Romæ sufficere, vt quis Presbyter ordinetur. Respondet id Romæ tantùm fieri, pauciores esse Diaconos quàm Presbyteros, ab hac paucitate natam Diaconorum arrogantiam. Confer ista cum superioribus, & exquire quando Romæ vnius Diaconi testimonium, hominem aliquem in Petri Cathedra collocarit? Quando in vlla Ecclesia plures fuerint Episcopi, quàm Diaconi? cum Euaristus Apostolico exemplo *in vnaquaque ciuitate septem debere esse Diaconos* respondeat, *qui custodiant Episcopum prædicantem*, totidemque ipse constituerit, *propter stylum veritatis*. Quod ita sunt interpretati Patres Nicæni, vt septem illos *Ecclesiæ sumptu viuere* voluerint; quibus tamen addi possent alij *quot Ecclesia ferre possit, qui gratis ministrent*. Ac postea Concilium in Trullo distinxerit Diaconos qui Sacramentis, & alios qui mensis inseruiunt; illosque, septem tantùm, *vt in Actis expositum est*, hos, plures pro necessitate, esse permittat. De quibus Diaconis se vult hoc loco Hieronymus intelligi, cum illos mensarum & viduarum ministros appellat, admonetque vt sciant quare constituti sint, & legant Acta Apostolorum. *Non est dignum vt relinquentes Verbum Dei ministremus mensis*. Quid quod affectata est, & extranea Episcopi ad Presbyterum adiectio, *vt Diaconos Presbyteris, id est Episcopis anteferret?* Quid quòd non semel affirmat, in Epistola ad Titum & Timotheum, informari *futurum Ecclesiæ Principem*, qui non est simplex Presbyter, sed Episcopus, & *de Presbyteris omnino reticeri* à Paulo: frustra igitur in eius Epistolæ commentario de Presbyteris disputat. Hæc magni Doctoris apologiæ danda fuerunt, ne quis Erasmus, aut illo deterior VVicleffus, tanta auctoritate aduersùs veritatem Catholicam abutatur. Transeo ad alium recentioris notæ Theologum.

Euar. ep. 1.

Lib. Pont. in Euar.
Concil. Nicæn. can. 61. Arab.
Concil. in Trullo can. 16.

QVÆ-

QVÆDAM PETRI AVRELII PROPOSITIOnes Hierarchicæ Iurisdictionis ordini contrariæ referuntur. Ac primùm de electione Episcopi & Sacerdotum.

CAPVT XVII.

PROPRIVM meretur caput Aurelij Theologia, à productis antea opinationibus non tam re, quàm verbis discrepans. Et verò tam sæpe, tam multa in hanc materiam congerit, vt negligenter non sit prætermittendum, quod tam attentè vult à nobis expendi. *Petri Aurelij sententia de electione Episcopi in vin. p. 28. 29.*

Ab Episcopo incipio, & eius electione. Affirmat Petrus Aurelius, *Loquendo de proprio ipso nomine electionis, populum esse posse aliquo modo participem electionis Episcopi, atque hanc ipsam fuisse perpetuam consuetudinem, & disciplinam Ecclesiæ veteris, quæ sine infanda hæresi, hæreseos damnari non potest.* Id conficit ex D. primùm *Cypriano, Epistola* 68. Cui addit vno calami ductu alios *Patres & Canones passim.* Deinde ex antiquo more Imperatorum, *qui tametsi Laïci, Pontifices deligebant, qui nihilominus veri erant & sancti etiam Pontifices*, vt in D. Gregorio apparet. Denique *ex recenti more Ecclesiæ multis locis, vbi Pontifices ius electionis transtulerunt in Principes, qui soli Episcopos eligunt, loco Cleri & Populi.* Equidem si de admissa in electionis consilium plebe; si de postulatis & nominatis aliquibus à populo; si de testimonio virtutis & fidei eius qui eligitur, delato à turba laïca; si de consensu multitudinis ad electi consecrationem peragendam postulato, quæ omnia sunt electionis apparatus, aut appendix, loqui viderem Aurelium: atque si idem vnius tantùm aut alterius Ecclesiæ factum, vnius aut alterius scriptoris dictum, vnius aut alterius Concilij decretum, vbi plebs cum Clero Antistitis electioni dicatur interesse, proferret, subscriberem profectò eius opinioni, & id factum nonnunquam, aliqua in vrbe, nonnullis Ecclesiæ temporibus profiterer. Verùm cum *Electionis proprium nomen, perpetuam Ecclesiæ veteris consuetudinem, Patres & Canones passim* loquatur, in alia omnia pedibus ire cogor, asseroque non fuisse *perpetuam veteris Ecclesiæ* consuetudinem, vt populus *propriè dictæ electionis Episcopi particeps esset*; idque ipsum ostendere & *Cyprianum epistola 68. & alios Patres, & Canones passim.* Possum-ne magis aduersa fronte Aurelium prouocare? Possum-ne directa magis acie eius citationem *Cypriani, Patrum, Canonum passim,* lacessere? Attende Lector, & de hac lite iudica. *Quid sit electio.*

Electio strictè sumpta secundum Ioannem Andream, est alicuius personæ idoneæ ad dignitatem, vel fraternitatem, vel societatem seruata forma canonicè facta vocatio. Sic definita differt à nominatione, postulatione, præsentatione, vt explicat Rebuffus Iuriscõsultus. Fit autem canonicè cum quicquid Ecclesiæ canones fieri in ea præcipiunt, religiosè obseruatur. Quid autem postulent Canones, & quem populo locum in electione concedant, ex veteris Ecclesiæ consuetudine, ad quam appellat Aurelius, videamus. Eam repeto à secundo Apostolorum Concilio, Hierosolymis habito pro Diaconorum electione, in quod *multitudinem discipulorum* adsciuerunt Apostoli, & Lexic. Iuris ex Ioan. Andrea. V. Electio. Rebuff. tr. de Nominationib. q. 1. *Vetus consuetudo in sacrorum hominum electione.* Act. c. 6.

placuit sermo coram omni multitudine, & elegerunt Stephanum, &c. Id Aurelio faueret, nisi Binius rectè factum explicaret, *vt ex gratia & concessione duntaxat, non ex iure, credentium multitudo ex 70. Discipulis, septem viros boni testimonij eligeret, seu potius postularet.* S. Cyprianus illud ait *idcirco tam diligenter & cautè, conuocata plebe tota gestum, ne quis ad altaris ministerium, vel ad Sacerdotalem ordinem indignus obreperet.* Doctor Hallier ex eo facto, *ordinationes præsente plebe, eiusque testimonio ac iudicio (licet non auctoritate) fieri debere concludit*, cum Cypriano, & Chrysostomo. Vides igitur eam potius esse postulationem, quàm electionem, & testimonium à multitudine redditum, non collatam potestatem. Concilium Sardicense aduersus Episcopos commigrantes ita statuit, *Si quis adeo insanus & audax reperiatur, vt excuset quod populi literas acceperit, clarum est potuisse paucos aliquos mercede & pretio corruptos in Ecclesia seditionem mouere, vt eundem vtique postulent habere Episcopum:* cui tamen postulationi Concilium vetat assentiri. Veteris Ecclesiæ est Concilium Laodicenum: in eo Canonem lego, *quod non sit permittendum turbis electiones eorum facere, qui sunt ad Sacerdotium promouendi:* longè certè minus Episcoporum. Nec minoris auctoritatis est Concilium Antiochenum sub Iulio, cuius Canon solum populi assensum requirit. *Si quis ordinatus*, inquit, *non ierit in Paræciam ad quam ordinatus est, non sua quidem culpa, sed propter populi recusationem, vel aliquam aliam causam*, &c. Concilium Martini Papæ apud Martinum Bracarensem ita decernit: *non licet populo electionem facere eorum qui ad Sacerdotium promouentur, sed in iudicio Episcoporum sit.* Secundi Concilij Nicæni Canon ita statuit, *omnem electionem quæ fit à magistratibus, Episcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi irritam manere: oportet enim qui promouendus est ad Episcopatum ab Episcopis eligi.* Synodum octauã in causa Ignatij accenseat-ne veteri suæ Ecclesiæ Aurelius, equidem nescio; in ea certè decretum video *neminem Laïcorum Principum vel potentum semet inserere electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitæ, aut cuiuslibet Episcopi, præsertim cum nullam in talibus potestatem quenquam potestatiuorum, vel cæterorum Laïcorum habere conueniat; sed potius silere ac attendere sibi.* Satis-ne expressè Concilium Laïcos ablegat? Non vetat tamen inuitatos accedere. *Si verò quis Laïcorum ad concertandum & cooperandum ab Ecclesia inuitatur, licet huiusmodi cum reuerentiâ, si forte voluerit, obtemperare se adsciscentibus.* Plebis tamen consensum, id est voluntariam electo subiectionem, Canones aliqui postulant. Vt qui refertur ab Harmenopulo ex pluribus locis: *si à populo non fuerit acceptus, Clerus quidem segregator, quod plebem non instruxerit, ipse verò maneat Episcopus.* Peccauit Clerus qui hominem ignotum in populi ceruicibus imposuit: sed rata est electio, quia notitia populo data, eiusque consensus & acceptatio veræ electionis essentiam non attingit. Denique Theodorus Balsamo, non minus quàm Petrus Aurelius Ecclesiastici iuris gnarus, super illa populari electione rogatus, respondet, olim aliquando electiones per multitudinem & Principes factas, sed id vetitum Laodicena & Nicæna secunda Synodis. Cur id dicit factum πάλαι ποτὶ, si opinione Aurelij *perpetua fuit ea consuetudo & disciplina?* Posteriorũ Conciliorum Canones frustrà protulero, cum & illi sufficiant, & ad veterem Ecclesiam non attineant, & in alia causa versentur; videlicet inuestituræ à laïcis Principibus non accipiendæ. Cui tamen consuetudini, tam sæpe tam diu ab Ecclesia reprobatæ, plus fauet Aurelij de plebe suffragante, & Imperatoribus verè & strictè deligentibus sententia, quàm hæc à nobis exposita.

Binius in 1. Synod. Apost.

Cypr. epi. 68.

Hallier li. de sacr. ordinat. p. 79.

Plebis postulatio & testimoniũ ad electionem.

Concil. Sard. can. 1. al. 2. vide & 6.

Concil. Laod. can. 13.

Concil. Antioch can. 18.

Martin. Braca. c. 1. decretor.

Principes laïci & populi non faciunt electionem.

Concil. Nicæn. 2. can 3.

Synodus octaua CP. c. 22.

Plebis consensus expetitus.

Harm. in epit. can. sect 1. tit. 1.

Theod. Balsam. ad Interr. 59. apud Leũclau.

Fauet inuestituris Aurelius.

SAN-

SANCTORUM PATRUM EA DE RE sensus exquiritur.

§. I.

VENIO ad Patres, quos passim citare se gloriatur Aurelius. S. Hieronymus electionem Alexandrini Episcopi à Presbyteris fieri solere dicit, nulla laïcæ multitudinis habita mentione. Leo Magnus eleganter sua singulis in electione assignat officia: *Expectarentur certè vota ciuium, testimonia populorum; quæreretur honoratorum arbitrium, electio Clericorum; quæ in Sacerdotum solent ordinationibus, ab his qui norunt Patrum regulas, custodiri, vt Apostolicæ auctoritatis norma in omnibus seruaretur, qua præcipitur vt Sacerdos Ecclesiæ præfuturus, non solùm attestatione fidelium, sed etiam qui foris sunt testimonio muniatur.* Quo sensu exponi absque dubio debet Hincmari Rhemensis in eodem proposito doctrina. *Quæ electio non tantùm à ciuitatis Clericis erit agenda, verùm & de omnibus Monasterijs ipsius Parœciæ, & de rusticanarum Parœciarum Presbyteris occurrant Vicarij, commorantium secum concordia vota ferentes. Sed & laïci nobiles ac ciues adesse debebunt, quoniam ab omnibus debet eligi, cui debet ab omnibus obediri.* Plebis & laïcorum suffragium hoc loco pro testimonio tantùm accipi debere, non pro stricta & propriè dicta electione, vel illud declarat, quod hæc nominatio votum tantùm est, & conspirans ad vnius nomen desiderium, non autem decretoria sententia.

Patrum eadem est contra Aurelium sententia. Hiero. epi 85. ad Euagr. S. Leo epi 89. Hincmar. ep. ad Hedenulphũ Laudun. Vide & seq. ad clerum & plebem Catalac.

S. Cyprianus eo loco, quem perquàm incautè pro se allegat Aurelius, easdem plebi partes, ferendi tantùm testimonij assignat, non suffragij. *Quod & ipsum videmus de diuina auctoritate descendere, vt Sacerdos plebe præsente sub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus publico iudicio ac testimonio comprobetur. Sicut in Numeris Dominus Moysi præcipit, id est, instruit, & ostendit ordinationes Sacerdotales, non nisi sub populi assistentis conscientia fieri oportere, vt plebe præsente, vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur* (hæc verba omittenda sibi censuit Aurelius) *& sit ordinatio iusta & legitima, quæ omnium suffragio & iudicio fuerit examinata.* Et tandem concludit. *Propter quod diligenter de traditione diuina, & Apostolica obseruatione obseruandum est, & tenendum,* &c. *Vt Episcopus plebe præsente deligatur, quæ singulorum vitam plenissimè nouit, & vniuscuiusque actum de eius conuersatione perspexit.* Hæc omnia fuerunt describenda, vt de S.Cypriani sententia plenè perfecteque constet; continent enim illa superiorum verborum explicationem luculentam, *quando ipsa plebs maximè habeat potestatem vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi*: testimonio nimirum, non propriè dicta electione. Ita locum hunc Pamelius Commentator enarrat.

Cyprian. epist. 68. *à legatis ab Aurelio ipsum iugulat.* *Textum infideliter citat Aurelius.* Pamel. in eum locũ.

Confirmat hanc nobilissimi Doctoris interpretationem, & alius eiusdem locus similiter explicatus. Vbi de Cornelio in Romanam Cathedram euecto sic ipse, *factus est autem Cornelius Episcopus de Dei & Christi eius iudicio, de Clericorum pene omnium testimonio, de plebis quæ tunc adfuit suffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio.* Quem in locum Cardinalis Baronius: *Quod ad plebis in electione officium spectat,* inquit, *sic aderat, vt de ordinandi anteacta vita testimonium ferret, non autem quod ferendi suffragij ius haberet; id enim*

Confirmatur ex alio Cypriani loco. epi. 52. Baron ad an. 254. tom. 2.

Cyrianus alibi docet. Tum subdit aliquam partem Epistolæ antea productæ, additque, *Hæc ipse pluribus, suffragium ad Clerum, iudicium verò, quod idem est ac testimonium, ad plebem referens, licet hoc ipsum alibi appellet quoque suffragium.* Sic nobilissimus antiquitatis Ecclesiasticæ indagator, longè quàm Aurelius commodius, qui non animaduertit illa ipsa quam elegit explicatione, Catholicam veritatem à Nouatoribus Luthero, Caluino, Kemnitio, Illyrico, impugnari, vt refert Bellarminus. Quid quòd etiamnum ordinandorum vita plebis censuræ subijcitur, Episcopo rogante publicè, causas edici si quæ fuerint, ob quas illis ordinibus interdici ius fasque sit. Tum autem omnium nomine respondet Archidiaconus: illos videri dignos quantùm humana fragilitas patitur: qui merus modò verborum sonus est, & vmbra veteris integritatis; spectatores tamen præsentes, non facit ordinationis participes, & electionis propriè loquendo auctores.

Fauet hæreticis Aurelij sententia.
Bellar. l. 1. de Clericis. c. 7. quem vide otiosius.

Plura leges in hanc sententiam apud Franciscum Hallier, qui serie temporum satis accuratâ demonstrat, non vnam omnibus seculis, omnibus locis populi ad Electiones adhibendi seruatam fuisse rationem: maximè tamen communem & vsitatam illam extitisse, qua ad solum probitatis & virtutis testimonium adsciscebatur. Quod hic conficere volui, vt incredibilem Petri Aurelij præfidentiam in nominādis *Cypriano, alijs Patribus & Canonibus passim* miraretur Lector, ea in opinione, quæ *Cypriano, alijs Patribus, & Canonibus passim*, vel ipso Doctore Hallier monstrante, repugnat. Qui tamen dura nimis catachresi vsus mihi videtur, cum explicans suprà citatam à nobis Balsamonis responsionem; ait *ante Synodum Laodicenam, ex sententia Patriarchæ, hoc in vsu fuisse, vt à populo tam Episcopi, quàm Presbyteri & Diaconi ordinarentur.* Nam propriè loquendo ordinare solius est Episcopi; & χειροτονίας vocabulum vsurpauit Balsamon, quod rectè per electionem redditum est, cum præsertim eundem antea Balsamonem citauerit, χειροτονίαν ab extensis populi manibus ad electionem nominati Præsulis, deriuantem; agnoscatque, quod verum est, id verbi aliquando ψῆφος electionem, seu suffragium significare. Denique in Vatablo legimus, impositionē manuum Presbyterij, apud Paulum, esse *electionem à Presbyteris, id est, senioribus Christianis, seu à Senatu Christiano, qui erat Ephesi. Timotheus enim electus erat in Episcopum, cuius electionis signum externum fuerit illa manuum impositio.* Hæc explicatio vt hæresim sapit, (innuit enim Senatum laïcum & ciuilem, constituere & ordinare Episcopos, aliosque Ecclesiæ ministros,) in Vatabli Catholici hominis scripta à mala & hæretica manu infarta & intrusa videtur, vt bene conijcit Cornelius à Lapide. Reuertor ad Aurelium.

Confutatur Aurelius auctoritate Hallier, li. de sacr. ordi. p. 79. & seq.
Qui tamen reprehenditur. p. 84.
χειροτονία quid.
Hall. cit. p. 17. 18.
1. Tim. 4. Vatabl. in eum locū.
Excusatur ab errore. Cornel. à lapide in eum Pauli locum.

Alterum argumentum quo conficere conatur, *perpetuam veteris Ecclesiæ consuetudinem & disciplinam quæ sine hæresi hæreseos damnari non potest, eam fuisse, vt populus propriè dictæ electionis particeps esset*, ab Imperatorum facto ducitur, *qui tametsi laïci, Pontifices nonnunquam sanctos, semper veros deligebant.* Historica res hæc est, in qua historicorum Ecclesiasticorum Eminentissimi non inconsultè petemus arbitrium. Is Theodoricum Italiæ Regem eius moris auctorem nobis exhibet, post interfectum Ioannem Pontificem, cum hoc elogio: *Quod nullus vnquam Ethnicorum Principum ausus fuerat, iste meditatus impleuit, nimirum vt captiuam duceret ipsam Romanam Ecclesiam, Apostolicæ sedis Episcopi electionem atque nominationem ipse sibi procaciter arrogans.* Hæc est Petri Aurelij

Secunda Petri Aurelij ratio affertur.
Baronij de facto illo narratio ad an. 526. tom. 7.

Ecclesiæ

Ecclesiæ veteris perpetua consuetudo atque disciplina. Et ne sanctitas desit electo, prouidet Tyrannus: *Vt autem suæ ipsius voluntati nulla esset occasio refragandi, quem in Clero Romano probatissimum nouit Felicem, Romanum Pontificem nominauit.* *Mos ab Ariano principe inuectus.*

Hoc exemplum non omni ex parte imitati posteri nonnihil mitigarunt. *Accepisse tamen postea tanta præsumptio noscitur moderationem illam, vt ex pristino vsu Clerus deligeret Romanum Pontificem, quem tamen Rex suo confirmaret assensu.* Hunc assensum *propriè dictam electionem* vocat Aurelius: *Quam quidem ab Arianis Italiæ Regibus vindicatam sibi tyrannicè auctoritatem* (*Morem antiquum* appellat Aurelius) *ijs de medio sublatis, Orientalis orbis Imperatores sibi pariter arrogarunt, quod valdè S. Gregorius ingemiscit.* At contra dicit Aurelius *D. Gregorium de sua promotione ad Pontificatum humillimè scribere*, quasi antiquum illum morem, ius & potestatem in Imperatore agnoscentem. Hactenus historici narratio, sequitur iudicium: *Vidisti, Lector, quinam auctor fuerit redigendi sub seruitute Romanam Ecclesiam, vt electioni, vel nominationi Romani Pontificis immiscerent se Reges? Non nisi sæuus Barbarus, dirus tyrannus, & impius Arianus,* (ait Aurelius hoc *sine infanda hæresi hæreseos damnari non posse.*) *quem Deus absque dilatione dissimulatione-ve, qua frequentius cum peccatoribus vti solet; repentina immissa cælitus vindicta prostrauit, & post acceleratum dirum exitium ad inferos perpetuo releganit.* Istud profectò non dicet Aurelius fuisse *perpetuam consuetudinem & disciplinam Ecclesiæ veteris. Talem,* addit historicus, *qui æmulantur Principem, expectent pari cum eo sententia iudicari.* *Qui à posteris nonnihil mitigatum est.* *Graue Cardinalis de ea re iudicium.*

Et quoniam opinio illa apud plerosque peritos iuris inualuit, vt credant Carolo Magno concessisse Adrianum, *ius eligendi Pontificem, & ordinandi Apostolicam sedem: insuper Archiepiscopos & Episcopos per singulas Prouincias ab eo inuestituram accipere definiuisse, & vt nisi à Rege laudetur, & inuestiatur Episcopus, à nemine consecretur*, multis disputat idem historicus, hanc esse Sigeberti fabulam, in gratiam Imperatorum inuestituras sibi arrogantium excogitatam, quam Gratianus *nimis credulus improuidè nimis* ab eo exscripsit, indique cæteri postea hauserunt. Eò te remitti, Lector, patieris, vt istam non minus, quàm priorem controuersiam, non ex meo sensu, quem nullum profero; sed à Cardinale, de historia Ecclesiastica optimè merito, accipias. Quod igitur gemens & captiua Baronij iudicio, sub Arianis Regibus, sub violentis Principibus passa est Romana Ecclesia, id vocat Aurelius *morem antiquum*, eoque *perpetuam consuetudinem & disciplinam Ecclesiæ veteris* stabilire si putat. Planè vt si *disciplinam & consuetudinem perpetuam Ecclesiæ* Romanæ dixero, muliercularum impotentiam, quæ meretricij amoris pretio Petri sedem aliquandò vendiderunt, & amasios suos orbi Christiano *veros*, si non *sanctos* (id enim non requiritur necessariò) Pontifices imposuerunt. *Baronij iudicium de iure concesso Carolo Magno. ad an. 774. tom. 9.*

Addit Aurelius argumentum tertium ex *Principibus modernis, in quos Pontifices ius electionum transtulerunt, qui soli Episcopos eligunt, loco Cleri & populi.* Sed quia ius istud nouum est, ab Ecclesia concessum, non violenta potestate vsurpatum, mutata, vt profitetur argumentum, vetere electionum forma & methodo, coërcito ambitu, compressis seditionibus, quæ populares nominationes perturbare solent; neque *disciplinam Ecclesiæ veteris* attingit, neque populum cum Clero, *participem electionis* facit, adeoque nostra consideratione non indiget. *Tertia Aurelij probatio.*

DE EPISCOPI IVRISDICTIONE EX eodem Petro Aurelio.

§. II.

Aurelius Episcopalē auctoritatē malè explicat.

TANQVAM in communi orbis Christiani Concilio, Episcopalium iurium vindex & assertor electus Aurelius, Episcoporum dignitatem, potestatem, maiestatem, plena voce, verbis grandibus sæpe repetitis inclamat, reipsa parum explicat, imo quod deterius est, multum implicat: dum aurea mediocritate contempta; vbi virtus & veritas sedem fixerunt, ipse effreni licentia per extremos limites vagatur & errat. Modò enim Episcopos omnes Pontifici Romano coæquat in Iurisdictione: modò eosdem ad Parochorum potestatem deprimit; modò potestatem Sacerdotibus omnibus communem, concedit solam Episcopis, nusquam constans, nisi ingenio suo.

Aurelius Episcopos facit independentes à Pontifice Romano. in vindic. p. 481.

Nam alicubi de Parochorum officio differens, quod humanæ institutionis esse censetur plerisque, ait in ipso Episcopo inclusum esse à Christo, *vt in fonte ac plenitudine Ecclesiasticæ & Hierarchicæ potestatis. Institutum à Deo Episcopatum, vt summam & plenitudinem Ecclesiasticæ potestatis in suo quemque tractu, quam Episcopus in ministros pro Ecclesiæ commodo diffunderet. De potestate Iurisdictionis agimus, nam potestatem Ordinis ministri omnes à Deo proximè habent.* Hæc verba Papam iure diuino Patrem Patrum, & Episcopum Episcoporum esse negant; eadem in singulis Diœcesibus Episcopos, vt summos Pontifices, cum plenitudine potestatis, sine vlla aliunde dependentia constituunt. Verè quidem Episcopalis Iurisdictio *summa est, & plenitudo Ecclesiasticæ potestatis*; sed in genere sumpta, quatenus ab Romano, & particularibus Episcopis abstrahit. Rursum ad priuatarum Diœceseon Episcopos contracta, *plenitudo est potestatis in suo tractu*, sed pro modo suo, & à Romana Iurisdictione pendens, atque participata, ex sententia Parisiensium, vt ante monstrauimus, Doctorum.

Episcopos æquat Parochis in Iurisdictione. Ibid. in vindic.

Ministrorum potestas sic ab Episcopo fluens, diuinæ est non humanæ institutionis; quia eadem est riui quæ fontis natura, eadem vis causæ principalis & instrumenti, eadem Ministrorum Regiorum & Regis potestas. Demittit hac oratio & deprimit Episcopalem Iurisdictionem ad Parochialem; nam si locum habent hæ comparationes, Episcopalis potestas eò tãtùm differt, quòd maiore in tractu versetur; quod ipsa sit plenitudo & totum quoddam, Parochialis autem pars eius homogenea; quod Episcopus amplitudine tantùm, non etiam nobilitate sit Parocho superior. Cumque ex modò dictis, Episcopus quilibet Aureliano sensu, sit in tractu suo summus Pontifex, solaque Iurisdictionis amplitudine ab eo differat, neque alia sit Parochi ab Episcopo, quàm eiusdem amplitudinis distantia, sequitur Parochum quemlibet in Parœcia sua summum esse Pontificem, & sola Iurisdictionis amplitudine ab eo differre.

Parochum quemlibet facit in Parœcia sua summum Pontificem. De causa principali & instrumentali malè philosophatur.

Neque verò concesserim Aurelio *eandem esse vim causæ principalis, & instrumenti, eandem Regis & Ministrorum potestatem*, cum superiorem nobilioremque speciem in altera debeamus agnoscere. Neque si vna est alterius participatio, eiusdem generis ea est quæ participatur. Nisi forte Religiosi ad Hierarchica munia adsciti, Parochi eadem ex officio exercentis; Episcopi plenitudinem consecuti; & Christi qui suprema vnctus est potestate, tanquam oleo,

oleo, præ participibus suis: omnium istorum Iurisdictionem, vnam simul & eandem, sola amplitudine differentem, velit Aurelius affirmare. Nescio quid amplius docet Hallier, *Diaconos propriam auctoritatem habere, non alienam mutuari, ideoque esse veluti causas principales actionum ministerialium.* Hoc non est ausus affirmare Aurelius, qui vim principalem in Episcopo tantùm agnoscit, licet eandem deriuet in Ministros. Prouehor vlterius.

Hallier Diaconos malè appellat causas principales in vindic. p. 435.

Si eadem est causæ principalis & instrumenti virtus, certè Dei, & creaturarum quæ sunt eius instrumenta, vis eadem est: Ergo cum fatetur Arianus, Verbum Diuinum Dei virtutem esse, & eum per quem facit Deus quicquid facit: nihilominus creaturam agnoscit, neque causæ principalis & instrumentariæ argumento ab errore potest dimoueri. Pari modo, si causa principalis & instrumentalis est vnius & eiusdem naturæ, vt supra dicebat Aurelius, equidem non video cur Dei & creaturæ vna & eadem non possit esse natura, quod olim Manichæis visum, qui Deo bono & rebus bonis, Deo seu Principio malo & rebus malis eandem assignabant naturam. Hæc omnia non peruidit Aurelius, sed de vtraque illa causa quasi per nebulam, nonnihil accepit. Audiuit enim in spatijs philosophorum, virtutem causæ instrumentalis, esse quoque virtutem causæ principalis, & in huius virtute illam agere: quia quancumque virtutem instrumentalem habet instrumentum, eam totam à principe causa suscipit: tum existimauit uir acutus & solers, doceri eandem esse virtutem causæ vtriusque, tum principalis, tum instrumentalis, quod à priori propositione procul abesse vel Logicorum filij norunt.

Grauia absurda sequuntur ex Aurelij doctrina.

Omnis, inquit, *omnium Ministrorum potestas in quoscunque deuenerit, siue in Parochos, siue in Archidiaconos, aliosue Ministros Episcopales, eadem est eiusdem naturæ ac institutionis, ac potestas ipsa Episcopalis, nec ab ea differt, nisi fluxu & emanatione & plenitudine, prorsus vt riuus à fonte, vt pars potentialis à toto.* Quo superiùs modo riuum & fontem res homogeneas, cum causa principali & instrumento, rebus toto genere distantibus coniunxit; eodem hunc ipsum riuum & fontem, parti potentiali & toti adnectit; ignarus partem potentialem cum re cuius pars est potentialis, esse diuersæ speciei. Quare si Ministrorum potestas, est pars potentialis Episcopalis Iurisdictionis, alterius, adeoque inferioris speciei esse illam oportet, proindeque non *eandem eiusdemque naturæ*, sed ignobilioris, non solo *fluxu vt riuum à fonte differre*, sed *vt instrumentum à causa principali.* Quæro & aliud, num Patres antiqui Arium confutantes, fontis & riui in Patre & Filio comparationem adhibuerint? Si ergo recta est in Episcopo & ministro, qui sanè non eiusdem, sed similis naturæ est, non æqualis, sed inferior: nihil habent ex ea similitudine Patres, quo Filium Patri consubstantialem & æqualem esse confirment: Imo inferiorem Patre Arianus, tantùm ὁμοιούσιον Semiarianus ex fonte & riuo explicatis per Aurelium, esse conficient.

Malè vtitur comparatione partis potentialis & totius. in vindic. p. 482.

Aurelij Theologia fauet Arianis.

DE IVRISDICTIONIS EPISCOPALIS INSTItutione Aurelij eiusdem doctrina expenditur.

§. III.

De institutione Iurisdictionis Episcopalis reprehenditur Aurelius in vindic. p. 191. Ioan. c. 20.

NON minus turbat in Episcopalis Iurisdictionis institutione, vbi Suarem arguens existimantem Episcopum *nomen esse Ordinis potius, quàm Iurisdictionis*, è diuerso censet ipse *expressius includere Iurisdictionem ac regimen*, probatque ex eo quòd *Christus Episcopatum instituens, expressius* Iurisdictionem denotauit, dicens, *sicut misit me Pater & ego mitto vos: quorum remiseritis peccata remittuntur eis*, &c. Primùm omnium, nego hoc Ioannis loco, institutum Episcopatum, sed expletum Sacerdotalem ordinem. Sic enim Maldonatus: *Rectè ex hoc loco colligitur, non solùm Doctoris, sed etiam Sacerdotis officium Apostolis tradidisse; Vicarios enim constituit suos.* Et expressius longè Cornelius Iansenius *Sacerdotalem iam in eis absoluit ordinem, & potestatem in duobus consistentem, nempe in Eucharistiæ consecratione, quæ eis commissa est in vltima Cœna, & in peccatorum remissione, quam eis modò contradit.* Et paulò post. *Quod dicitur Matthæi* 18. *Quæcunque ligaueritis, &c. maximè pertinet ad forum Ecclesiasticum exterius: hic vero locus magis pertinet ad forum interius, quod est forum conscientiæ, quia non de vinculo excommunicationis aut inijciendo, aut soluendo hic agitur, sed de peccati reatu tollendo aut retinendo: vnde cum illo loco fundetur Ecclesiastica excommunicatio; hic fundatur maximè confessio Sacramentalis Sacerdoti facienda.* Hæc profectò nulli Sacerdoti in consecratione non dicuntur, quæ si *Episcopatum instituerunt*, quemlibet Sacerdotem faciunt Episcopum. At negare non potest catholicus Aurelius, siquidem Concilio Tridentino assentitur, per ea potestatem Iurisdictionis Sacerdotibus omnibus dari, esseque partem essentialem eorum ordinationis; quid igitur subiungit incautus?

Mald. in eum locū. Iansen. Concord. Euang. c. 147. *Institutio fori Ecclesiastici interioris & exterioris.* Concil. Trid. sess. 14. c. 6.

Hæc est eminentia dignitatis Episcopalis suprà Sacerdotalem; quod Sacerdotalis Iurisdictionem nec includat, nec exigat, vt pote imperfectior & Episcopali subiecta; cuius nutu regi & ad operationes Ecclesiæ admoueri debet. Dic Aureli si vacat, vidisti ordinatum perfectè Sacerdotem, cui formula illa verborum defuerit? Eorum virtute si accepit Iurisdictionem, certè Sacerdos *per se Iurisdictionem & includit & exigit:* si non accepit, cur proferuntur? cur accepit potius Episcopus quàm Sacerdos, vi eorumdem verborum, eodem modo, eadem auctoritate prolatorum? Sed accepit profectò. Quam? in actu primo, an secundo? habitualem an actualem? hæc enim à te non distinguntur. Qualem accepit? qua re differentem ab Episcopali, eorum inquam vi & virtute verborum? Quid? Ergone quod Sacerdotalis Iurisdictio sit Episcopali subiecta, ideo per se non exigitur à Sacerdote? Parochi potestas Episcopali subiecta est, & tamen per se, opinor, exigitur à Parocho. Episcopalis Iurisdictio est Summi Pontificis Iurisdictioni subiecta, & tamen includitur & exigitur ab Episcopo. Iudicis dignitas est subiecta Regiæ, minus-ne ideo Iurisdictionem per se includit iudex & exigit?

Sacerdos in consecratione accipit Iurisdictionem.

At Episcopalis dignitas, vt summa & in suo genere perfecta, Iurisdictionem necessariò complectatur, nec sine ea consistat. Si de actuali Iurisdictione sententiam tuam vis intelligi, ede quid censeas de Episcopis in partibus infidelium

Episcopalis dignitas nō requirit actualem Iurisdictionē.

fidelium? de iis qui actu plebem non habent, characterem habent? Nam illos agnoscit vetus Ecclesia, vt olim videbamus; idque Apostolico exemplo. Quod enim dicuntur Apostoli consecrasse Iacobum Hierosolymorum Episcopum, Glossa inter cæteras explicationes hanc adfert. *Ordinauerunt, id est, inthronisauerunt eum ad admininistrationem certi loci: prius enim erat Episcopus sine titulo. Retinent*, inquit, *Iurisdictionem aliquam in Concilijs tum Prouincialibus, tum Generalibus, in quibus ius suffragij vt veri Ecclesiæ iudices habent*. Vera loqueris, sed ea Iurisdictio actualis non est, siue in actum non prodit, quod antea requirebas in Sacerdote: sed contraria paulo ante multis verbis pronunciasti. *Potestas*, inquiens, *ordinis remanet in Episcopo semel consecrato, per accidens, ob indelebilitatē characteris: non remanet tamen ex more loquendi Ecclesiæ, quæ talem potestatem non magis agnoscit, quàm si reuera nulla esset*, &c. Cui bono igitur illi *in Concilijs tum Prouincialibus tum Generalibus*? Vnde *ius suffragij* capiunt, & toti Ecclesiæ, saltem cum alijs Episcopis imperant? Quæ res illos *veros Ecclesiæ iudices* facit? Certè non Ordo, igitur Iurisdictio, quam proinde agnoscit Ecclesia, non modò vt præteritam, sed etiam vt præsentem. Quia *summa est*, inquis, *& perfecta*. Quid? illam nonne vt Sacerdos ab Episcopo, sic Episcopus per Romanum Pontificem accipit? Est-ne Parochi potestas *summa & perfecta*? ea tamen *Iurisdictionem necessariò complectitur, nec sine ea consistit*; Age verò summa illa Episcopalis dignitas, in quo posita est? Rei veritatem non inuestigo, tuam quæro sententiam.

Episcopi sine plebe.

Dist. 66. c. porro. Glossa. ibi. Aurel. p. 193.

Idem p. 188.

Potestas, inquis; *Deum producendi, eoque producto fideles pascendi, pars est nobilissima Pastoratus Episcopalis, æmula generationis æternæ, qua Pater diuinissimo suo ore Verbum idem profert, quod ore suo sacratissimo Sacerdotes. Quid de altera potestate dicam germana huius & socia, qua humani generis peccata soluuntur*, &c. Magnifica sanè verba, & bono oratore digna; sed quæ maiestatem supremam Episcopalis Pastoratus in ijs officijs ponunt, quæ cum toto Sacerdotum ordine habet communia: vt hac etiam amplificatione Sacerdotes Episcopis reddat æquales. Oratorem dixi, Theologum non potui dicere, cum illi vocabulorum strepitus, huic proprietas placeat. Non aliter autem quàm impropriè dici possunt Sacerdotes *Deum producere, procreare in Ara*. Neque inferiori iure Sacramenta Ecclesiæ, quæ sunt gratiæ instrumenta quâ Spiritus Sanctus conceditur, quæcumque Angelica (cum hac enim Episcoporum dignitas confertur) nobiliorem habere dicenda sunt potestatem.

Sacerdotes iterum omnes æquat Episcopis.

Aliam alio loco Episcoporum supra Sacerdotes prærogatiuam tradit inconstans Aurelius, nihilo meliorem, quod sit *amplissimus quidam fons omnis Sacerdotalis functionis, in quaque Ecclesia singulari constitutus, à quo omnem aliam in eadem Ecclesia potestatem; & operationem Hierarchicam, necessariò scaturire oporteat.* Hunc ego fontem agnosco, & vt veteres magnorum fluminum capita, veneror ac colo, atque ad illum vbicunque opus est, digitum intendo. Sed in eo solo fonte non admitto *excellentiam ordinis Episcopalis*, suprà *Ministros inferiores* contineri, cum præterea sint Hierarchicæ quædam operationes Episcopali characteri innatæ, *cuilibet Ministrorum inferiorum* incommunicabiles, vt confectio chrismatis, Ecclesiæ regimen, articulorum fidei in Concilijs Generalibus definitio, & similes, quæ memoriam Aurelij præterfugerant.

Episcopalis dignitatis excellentia malè collocat. p. 233.

Iam verò Episcopalem Iurisdictionem ambagibus illis tuis obscuratam,

Episcopa-

Fidem dignitatem instabilem facit Aurelius in vind. p. 629.

inconstantia tua fluxam facis & caducam. *Clarißimum enim est Episcopum peccatorem*, (non explicat publico scandalo, an interiore mentis nequitia, aut domestico & ignoto peccato,) *resurgere non posse per media statui propria, cum hoc ipso quod peccator est*, (publicus an occultus, nihil refert penes Aurelium) *statum amittat ex primæuo iure, nec amplius in eo sit.* Dura vox, cui VVicleffus non inuitus adhinniat: quæ Petrum Aurelium in eo genere hominum collocat, vt eadem inferius pagina ab ipso dicitur, *qui nihil magis habent quam arrogantiam Theologicam, nihil minus poßident quàm scientiam Theologicam.* Scripsit enim VVicleffus inter cetera eiusdem farinæ, cum Ioanne Hussio laternario suo. *Nullus est Dominus ciuilis, nullus est Prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.* Scribit Aurelius, olim Clericus omnis (multoque magis Episcopus) mortali peccato & pœnitentiæ reatu è Cleri totius ordine labebatur. Dixit Hussius, *Papa vel Prælatus malus & præscitus, est æquiuocè Pastor, & verè fur, & latro.* Dicit Aurelius, *hoc ipso quod Episcopus peccator est, statum amittit ex primæuo iure, nec amplius in eo est.* Germanæ sunt illæ propositiones, quæ execratione indigent non confutatione. Quòd enim *ius primæuum*, id est veteris Ecclesiæ sancita obtendit, splendida verba sunt, cum nusquam in tota vetere & noua Ecclesia propositionem illam suam reperturus sit Aurelius; vt quæ errorem in fide manifestum continet, dicente Christo, *super Cathedram Moysi Scribas & Pharisæos sedisse*, viros improbos & peccatores, legitima nihilominus Iurisdictione præditos.

Aurelij doctrina hæresibus Wicleffi non absimilis. Concil. Const. sess. vlt. in Bulla Mart. 5. Mat. c. 23.

Quæ sequuntur propositiones ex aduerso sibi oppositæ Catholicam veritatem oppugnant. Pronunciauit VVicleffus, *si Episcopus vel Sacerdos existat in peccato mortali* non ordinat, non consecrat, non conficit, non baptizat. Pronunciat è contrario Petrus Aurelius, *Actiones Episcoporum proprias, esse opera vera pænitentiæ, & per eas sanari peccata.* Hæc propositio contradictoriè opposita est illi primæ, quam *clarißimam esse* antea professus est. Cuius equidem dicti si veritatem inquisiero, quis tandem non imperitus illi se adiunget, vt fateatur augusti chrismatis confectionem, altarium consecrationem, virginum benedictionem, quæ *actiones* tam sunt *Episcoporum propriæ*, vt alteri cuilibet sint inconcessæ, *esse opera vera Pænitentiæ*, in quibus neque peccatum video, quod pœnitendo retractetur, neque susceptum de corpore peccante supplicium, quo satisfiat. Quamobrem opera illa neque formaliter Pœnitentiæ sunt, neque ab ea efficiuntnr, aut imperantur, neque vim omnem potentissimi characteris, in ijs potius explicat impenditque Hierarcha quæ Pœnitentiam, quàm quæ Religionem caritatemque promouent.

Manifesta Petri Aurelij contradictio pag. 631. *Refellitur Aureliana propositio.*

PAROCHI IVRISDICTIONEM EPISCOPI potestati æquiparat Petrus Aurelius.

§. IIII.

Hierarchiæ perturbator Aurelius.

SATIS non est Petro Aurelio Sacerdotum Iurisdictionem, vnius & eiusdem naturæ cum Episcopali potestate facere, & vtramque sola amplitudine distinguere; nisi etiam Parochos in nomen & potestatem Episcoporum toto eloquentiæ suæ conatu euehat, Hierarchiam turbaturus, dum se Hierar-

charum

charum patronum videri affectat. A perſona incipit. *Sicut Epiſcopus refert Chriſtum in totius Diæceſeos ambitu, ita Epiſcopũ refert Parochus in Paræcia, vbi ad Epiſcopo conſtituitur, quaſi minor quidam Epiſcopus.* Conſentit & Fr. Hallier, *Quinã illi Chorepiſcopi, quos συλλειτουργοὺς vocat Concilium Neocæſarienſe, ſiue Conſacerdotes & Comminiſtros, niſi Paræci? qui Chorepiſcopi dicuntur, quaſi in agris Epiſcopi conſtituti, id eſt Presbyteri? Quippe cum hoc tempore, quo nondum Aërianorum hæreſis emerſerat, Epiſcopi & Presbyteri nomina promiſcuè vſurpari ſolerent.* Huic enim Doctori Preſbyter in Conçilijs & Patribus idem eſt qui Parœcus, idem Parœcus qui Chorepiſcopus, Chorepiſcopus agrorum Epiſcopus, Conſacerdos & Comminiſter vrbani Epiſcopi: vt eodem nomine Parœcos compellare debeat vrbanus, ſiue maior Epiſcopus, quo Summus Pontifex Epiſcopos, nimirum *Conſacerdotes & Comminiſtros.* Hæc de nomine; poteſtatem videamus in loci mentione.

Parochos ad dignitatem Epiſcopalem euehit. in vindic. p. 233. Item Hall. in vindic. p. 573.

Ipſa Parochialis Eccleſia Eccleſiæ Matricis, & Principalis pulcherrima imago eſt, ait Aurelius, *quia quæcunque Hierarchicæ operationes in Eccleſia Matrice fiunt ab Epiſcopo, in communem gregem fidelium, eædem à Parocho in portionem gregis ſibi traditam, exercentur, vt Baptiſmus, Euchariſtia, Catecheſes, ſeu prædicatio Verbi, Eulogiarum communicatio.* Permittes me, Lector, hoc loco neceſſitati obſequentem, à S. Epiphanio Aërij hæreſim repetere; *Quanam inquit in re Epiſcopus Presbytero antecellit?* (Preſbyterum memineris ſemper ab Hallier Parœcum intelligi) *nullum inter vtrunque diſcrimen eſt:* (niſi forte in nomine, cum Preſbyter ſit minor Epiſcopus, in agris Epiſcopus,) *Eſt enim amborum vnus ordo,* (*poteſtatem Ordinis miniſtri omnes à Deo proximè habent* vt ante dicebat Aurelius) *par & idem honor ac dignitas* (*eadem, eiuſdemque naturæ poteſtas, vt riui à fonte,* inquiebat Aurelius) *manus imponit Epiſcopus, imponit & Presbyter: Baptiſat* Epiſcopus: *idem facit & Presbyter; diuinum omnem cultum adminiſtrat* Epiſcopus, *non minus id facit & Presbyter: Epiſcopus in Throno ſedet, ſedet & Presbyter.* Eædem operationes Hierarchicæ fiunt, inquit Aurelius, ab Epiſcopo in Eccleſia Matrice, & à Parocho in Parœcia, *vt Baptiſmus, Euchariſtia, Catecheſes, Eulogiæ.* Prouoco ad Grammaticos, & linguarum vernacularum interpretes, ſi quis Aurelium cum Aërio eadem ſentire ac ſcribere contumaciter negauerit. Et vide fraudem hæreticæ ſimilem. Quid facit Epiſcopus quod non faciat Preſbyter? quæcunque operationes Hierarchicæ fiunt ab Epiſcopo, fiunt & à Parœco: vt Baptiſmus, Euchariſtia, & ſimilia, quæ verè vtrique ſunt Communia; quaſi ea tantùm poſſit & faciat Epiſcopus. Quantò pleniùs & veriùs Concilium Tridentinum? Declarat *Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, Presbyteris Superiores eſſe, Sacramentum Confirmationis conferre, Miniſtros* Eccleſiæ *ordinare: atque alia pleraque peragere ipſos poſſe, quarum functionum poteſtatem reliqui inferioris ordinis nullam habent.* Cui videtur inferius conſentire, ſibi nuſquam conſentiens Aurelius, dum concludit *Maneat igitur nullam* Epiſcopalem *poteſtatem, neque Iuriſdictionis, neque Ordinis à ſolis Presbyteris ſuppleri poſſe; ſaluo Eccleſiæ ſtatu.* Hæc concluſio, vt patet, contradictoriè oppoſita eſt illi ſuperiori; quæcunque operationes Hierarchicæ fiunt ab Epiſcopo, fiunt & à Parocho; oppoſita eſt contradictoriè & veritati Catholicæ, cum hæc eius contradictoria vera ſit, aliqua poteſtas Epiſcopalis ſuppleri poteſt ſaluo Eccleſiæ ſtatu, à ſolis Preſbyteris. Adeo cœcus eſt error qui rectam & mediam viam

Parochialē Eccleſiam cum Metropolitana comparat Aurelius.

Aërij hæreſis Aureliana propoſitioni nõ abſimilis. Epiph. hær. 75.

Aurelij fraudulenta ſubtilitas, in errore tegendo.

Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 4.

Alia Aurelij contradictio & falſa opiniõ p. 239.

negligit! Potest igitur aliquid Parochus eorum quæ facit Episcopus, omnia non potest, vt Synodos conuocare, fidei decreta definire, pœnitentes publicè reconciliare, casus aliquos reseruare, censuras Ecclesiasticas infligere, & alia eiusmodi, quæ superiorem & Apostolicam potestatem flagitant.

Aurelius obiectioni malè occurrit in vin. p. 232.

Respondet ad hæc Aurelius, imparem Episcopo esse Parochum, etsi eadem hic agat, quæ ille, in eo quòd *Concilia & Patres docent, nihil à Presbyteris aut Diaconis, sine nutu Episcopi agendum esse; omnes prorsus Ecclesiæ functiones ad Episcopos summo iure pertinere*, & quicquid Hierarchicum hic exercet, sub Episcopo exercere. Speciosè & verè dictum, sed mera rima: potest enim qui imperat aliquem collegam sibi sic adsciscere, vt eum totius suæ potestatis participem faciat, ea tamen lege, vt illam intra fines certæ regionis coërceat, neque sine suo nutu quicquã agat. Rem ex historia declaro. Valerius Diocletianus Imperij Romani molem vnus sustinere impotens, Maximianum primò Herculium, deinde Galerium, & Constantium Cæsares adsciuit, tum

Aurelius Victor. c. 39.

quasi partito Imperio cuncta quæ trans Alpes Galliæ sunt, Constantio concessa, Africa Italiaque Herculio, Illyrici ora vsque ad Ponti fretum Galerio, cætera Valerius retentauit. Hi omnes in suprema, sed à Valerio participata potestate, illum *vt Parentem, seu Dei Magni suspiciebant modo, eiusque nutu omnia gerebant*, inquit Aurelius Victor. Erant, inquam, illi collegæ Diocletiani, summa potestate præditi, sed ab eo deriuata, ipsius nutui subiecta, & certis limitibus arctata. Nihil ergo prohibet quin & eodem modo Parochi sint Episcoporum collegæ, & ipsi potestate Episcopi, licet eius potestatis Episcopus sit fons & plenitudo.

Episcopi in parua vrbe non constituendi, contra Aurelium in vin. p. 245.

Addo leuius per se aliquid, sed quod iterata repetitione mentem meam retinet, & identidem cogit subsistere: neque quicquam lege Talionis in eo spernendum, qui tanquam venaticus canis vel tenuissima errorum vestigia indagat. *Canones*, inquit, *ne quidem vllam vrbem maiusculam proprio Episcopo carere debere decreuerunt. Constat enim Episcopos olim singulos, singulis ciuitatibus præfuisse.* Alia sentit collega Franciscus Hallier, ex Gratiano; alia loquitur Canon Sardicensis. *Non licere autem penitus Episcopum constituere in aliquo Pago; vel parua Vrbe, cui vel vnus Presbyter sufficit. Non necesse est enim illic Episcopum constitui, ne Episcopi nomen & auctoritas vilescat. Sed Prouinciæ Episcopi debent in ijs Vrbibus Episcopos constituere, vbi etiam prius Episcopi fuerunt. Si autem inueniatur Vrbs aliqua tam populosa, vt ipsa Episcopatu digna iudicetur, accipiat.* Et se Gregorius Nazianzenus à Basilio queritur Sazymis, vrbi non magnæ, præfectum esse Episcopum.

Cui repugnat Hallier in vin. p. 443.

Concil. Sardic. can. 6.

Gre. Naz. in Carm. de vita sua. & alibi.

Male opinionem suã ex Apostolo confirmat Aurelius.

Hallier repugnante in vindic. p. 440.

Hoc idem videtur voluisse Paulus ad Titum scribens, vt constituas per ciuitates Presbyteros. Nam quin agat de Episcopis, nullum dubium est. Atqui Fr. Hallier probabiliùs per Presbyteros illos, Parochos intelligit: quos cum alibi Episcopos in agris, seu Chorepiscopos appellet, vt diximus, Aurelius *minores Episcopos*, etiam in vrbibus, & vtriusque mens eadem sit in amplificanda, quantùm verbis & oratione possunt, vltra debitum, Parochorum auctoritate, non considerantes suam orationem esse Episcopalis prærogatiuæ imminutionem, non veram Parœcorum dignitatis exaggerationem; ex hoc Pauli loco ab vtroque explicato, tanquam vna opinione, verbis diuersis prolata, vnum animi gratia colligo argumentum, S. Augustini exemplo, qui ratiocinationem vnam

Aug. l. 2. de ciuit. c. 15.

in li-

in libris de Ciuitate Dei è tribus Græcorum, Romanorum, Christianorum propositionibus contexuit. Proponit Petrus Aurelius, Presbyteri per ciuitates à Tito constituti, sunt Episcopi. Assumit Franciscus Hallier, Parochi sunt Presbyteri per ciuitates à Tito constituti. Ego verò ex vtriusque mente colligo, ergo Parochi sunt Episcopi.

Addit alibi causam Aurelius, *vt in singulis Ecclesijs singularum vrbium ambitu comprehensis, perfecta religionis, & cultus diuini societas, suis membris & capite completa, cui præsideret Episcopus, collocaretur.* Vel igitur imperfecta & incompleta modò est religio in ijs vrbibus, etiam populosis quæ carent Episcopo; vel aliquis vrbanorum Parochorum, putà primariæ Parœciæ, caput eius est, & Episcopus. *In locis vbi propria seorsum ciuium corpora iam condita fuerant, singula etiam Ecclesiarum particularium corpora condiderunt Apostoli.* Caue ne singularitas ista vnitatem tollat, & toties capitis & corporis inducta mentio, membra diuellat à capite. Ex quo Nouatores conatu gigantæo Romanam sedem oppugnarunt, libertinis quamplurimis Papa, Episcopus vrbis Romæ est, præterea vix quicquam. Nonne palam aliqui profitentur posse Parochum in sua Ecclesia, quod potest Episcopus in tota Diœcesi? Quidni enim, si vnius eiusdemque naturæ vtraque potestas est, si amplitudine sola differunt, quod nobis persuadere vult Aurelius? Vidi ego qui præfidenter publiceque assererent, se suum Episcopum, si ad ipsorum adiret Parœciam, ex vrbanitatis legibus honoraturos: si quid autem inuitis ipsis vellet decernere, nec passuros, nec imperio cessuros. Ita Romæ Papam, Episcopum in matrice Ecclesia, Parochum in Parœcia regnare volunt aliqui, qui maximè videri affectant Hierarchiæ vindices, neque aliud superest, quàm vt de Deo ipso dicant, *nubes latibulum eius, nec nostra considerat, & circa cardines cæli deambulat.*

Aurelij periculosa doctrina. p. 273.

Ibid. p. 274.

Iob. c. 22.

DE EPISCOPI IN QUALIBET ECCLESIA particulari necessitate.

CAPVT XVIII.

HOC titulo contenti simus, vt architecti vestigio, & ædificij prima delineatione. Hactenus enim licuit quæstioni nostræ inoffenso pede per apertam Theologiæ planitiem currere. Metas hic figit Romana Eminentissimorum Cardinalium Congregatio, decreto illo quo controuersiam inter Illustrissimum Chalcedonensem, & Regulares Anglicanos ortam attingi prohibent ab Insulanis scriptoribus, cum Ecclesiæ scandalo. Cuius quidem litis vnum è præcipuis capitibus istud est, Possit-ne particularis quæpiam Ecclesia, sine particulari Episcopo vera & integra esse? Eam-ne sufficiat à Pontifice Romano totius Ecclesiæ capite pendere, vt corpus omnibus suis membris constans esse censeatur? Hic igitur cum illis obtempero & sileo, qui qualemcunque hanc opellam *in ædificationem, non in destructionem assumo.*

Anglicanis scriptoribus huius quæstionis tractatu interdictum est.

Conuenire tamen Aurelium, ne Lectorem circumueniat, nulla prohibet auctoritas, præsertim cum huic qui se Theologum doctorem à suis dici patiatur, manifestæ contradictionum labes sint demonstrandæ. Ante omnia

Aurelius Ecclesiæ regimen facit morale non physicum in vindic. p. 223.

probari non potest in eo, quòd Ecclesiæ regimen morale aliquid facit, non physicum. Vbi enim de eo loquitur, *in moralibus*, inquit, *essentiale ac necessarium eadem sunt: Morales res, moralibus spatijs mensurantur, sicut Physicæ physicis.*

Aurelij in quæstione proposita, contradictio 1. p.222.223.224. & 274.

Præterea aduersùs Anglicanos scriptores disputans, asserentes *in Ecclesia particulari potestatem regiminis ab eo suppleri posse, qui non sit Episcopus*: cum opponat eâ sententiâ *Episcopale munus, sublata eius vera necessitate, per Sacerdotalis regiminis supplementum, ad nihilum redigi*; in eaque re constabilienda, & exterminando Sacerdotalis regiminis supplemento insistere debeat, fatetur è contrario non semel *regimen Ecclesiæ Presbytero, necessitate cogente, ad breue tempus committi posse: quia non solùm Iurisdictio & regimen Episcoporum particularium, sed etiam Pontificis maximi à Presbyteris suppleri interdum potest; sæpeque suppletum fuit.*

Præuaricatione transit in partes aduersariorum.

In eum eius argumentatio retorquetur. p.218.

Hoc si concedit Aurelius, quid tantopere in aduersarios declamat, quibus cum facit? Si furantur Angli Ecclesiæ potestatem Episcopalem, nonne Aurelio dici potest, *si videbas furem currebas cum eo?* Nonne hæc ipsa verba quæ stringit in aduersarium, optimo iure in eum torquentur, *similiter negandum tibi est, Episcopos ad Ecclesiæ regimen necessarios esse, cum id ipsum regimen à solis Presbyteris suppleri posse velis. Hæresis indubia est, cum regimen Ecclesiæ à Christo Domino institutum, deiectis de sede Episcopis, Sacerdotibusque ad clauum admotis, euertat.* Præuaricatoris hæc est actio, non patrocinium aduocati. Nam quòd *breue tempus* definit, quo potestas ea suppleri possit, effugium est, non causa; latebra, non veritas.

Non potest à Presbyteris suppleri regimen Ecclesiæ.

Si enim omnia regendæ Ecclesiæ necessaria, vel ad vnum diem suppleri possunt à Presbytero, ad annum, ad lustrum, ad seculum possunt. Siquidem homo ille, quocunque eum nomine appellare ius fasque est, ordine Presbyter, potestate & Iurisdictione Pontifex erit: horam vel diem nihil interest; & pugno ne horam quidem posse esse. *Suppletum* ait *breui tempore.* Quo? Respicit sine dubio ad intercapedinem Fabiani, & Cornelij: vacauit enim sedes annum, & amplius. Hoc tu *breue tempus* appellas? annum perpetuis turbinibus agitatum, tyrannicis tempestatibus horridum, quo, si vnquam aliàs, gubernatore Petri nauis indigebat, cui viginti pacificos annos non anteferas, quo grauissimæ de lapsis controuersiæ suprema auctoritate decidendæ incurrerunt, vt tam crebra naufragia, & vim procellarum, & gubernatoris necessitatem ostenderent, annum illum anfractu solis annum, calamitatibus seculum, *breue tempus* contemptim vocat Aurelius. At neque breui illo tempore, suppletum Ecclesiæ regimen fuisse, cognoscet inferius.

2. Aurelij contradictio in vin. p.221. Concil. Trid. sess. 23. c. 4.

Sed ecce sibi redditus contradicit. *Dubitandum non est, quin idem regimen Episcopis, & muneri Episcopali essentiale, & penitus inseparabile dici debeat.* Fuit etiam addendum, incommunicabile, cum manifestè Tridentinum Concilium, inter ea quæ sic Episcopis sunt propria, vt ad Presbyteros non possint transferri, nominet *Regimen Ecclesiæ*: quod verè neque suppleri potest à Presbyteris, neque vnquam fuit omni ex parte suppletum.

Ecclesiæ regimen nunquam suppletum fuit à Presbyteris.

Nunquam enim Clerus, ne Romanus quidem, coëgit & confirmauit Concilia generalia, nunquam nouos vrbibus dedit Episcopos, ordinauit Presbyteros, Patriarchas suis sedibus dimouit. Quæ, & similia Ecclesiæ vniuersalis regimen explent, & pro modo suo ad particulares Ecclesias, & singulos Episcopos referri possunt.

Pars tātùm aliqua suppleri potest.

Quod si quædam priuatæ operationes Hierarchicæ, Presbyteris aliquando committuntur, non idcirco tamen dici potest ac debet Ecclesiæ regimen

gimen à Presbyteris suppleri; sed aliquam, eamque minoris momenti partem, ex ijs quæ facilè communicari possunt. Quod quia factum à Clero Romano aliquando legit Aurelius, confidenter pronuntiat, regimen Pontificis maximi à Presbyteris suppleri posse, & sæpe suppletum fuisse. Post quæ tam *sæpe*, tam solenniter pronunciata, stupere cogor, cum inferiùs in eodem Aurelio lego, quasi conclusionem demonstrationis, quasi epinicium pugnæ. *Maneat igitur nullam Episcopalem potestatem neque Iurisdictionis, neque ordinis, à solis Presbyteris suppleri posse, saluo Ecclesiæ statu.* Ita neque cum historiæ veritate, neque cum fide Catholica per Concilium declarata, neque secum consentit Aurelius, sed cum solo aduersario, cui *hæresim indubiam* obiicit. *3. Aurelij contradictio in vind. p.236.*

Alibi quoque cum veritate, & secum ipse pugnat in consimili materia: *Hoc planè dicitur, Episcopatum Ecclesiæ essentialem; hoc est, potestatem auctoritatemque Pontificalem, quæ nunquam neque moritur, neque vacat: quemadmodum ista propositio intelligi solet, regnum sine Rege esse non potest.* De dignitatibus ad quas electione peruenitur eodem agit modo, quo de ijs quæ successione obtinentur. Certè Rex in Gallia nunquam moritur, etiam persona Regia demortua, quia quo momento ista esse in viuis desinit, eodem alteri sanguine proximæ ius regni acquisitum est. Quod de Imperatore, de Poloniæ Rege, de Summo Pontifice, de Episcopis & Parochis dici non potest. Id docet in re simili Suetonius, vbi de Caio Cæsare *Consulibus oblitus de natali suo edicere, abrogauit magistratum, fuitque per triduum sine summa potestate Respublica.* Quod si Latinus scriptor, Consulatum quasi mortuum esse, & vacasse censuit, quandiu nulli in decedentium locum suffecti essent, cur de Episcopatu pronunciat Aurelius, eum nunquam mori & vacare? Sed pergit. *4. Aurelij contradictio Idem p 18.* *Falsò dicit Episcopo mortuo, Episcopatum non vacare.* *Sueton. in Calig. c. 26.*

Patres & Concilia dicunt Petrum semper in throno sedere, & de Ecclesiæ controuersijs pronunciare. Nusquam illas voces à Patribus & Concilijs prolatas inueniet Aurelius, de Ecclesia Romana Pastore viduata, sed tantùm de legitimis Petri successoribus, in sede Apostolica reapse insidentibus, & Ecclesiam regentibus, auctoritate à Christo per canonicam electionem, & Petri successionem accepta. Neque vnquam S. Cyprianus Clerum Romanum vt Petri successorem, & Ecclesiæ vniuersalis rectorem, sed vt amicum & consiliarium in re dubia & ancipiti consuluit: eiusque lecta Epistola, *Standum*, inquit, *putaui cum vestra sententia, ne actus noster qui adunatus esse & consentire circa omnia debet, in aliquo discreparet. Sententiam* dicit, non decretum: *cum illa standum putat* libertate iudicij, non subditi necessitate: *Ne discreparent actus*, eandem Dei gloriam promouentium amicorum, non ordinum inuicem subiectorum. Et Clerus ipse Cypriani consulentis mentem sic explicuit: *qui pro tua verecundia, & ingenita industria, consiliorum tuorum nos non tam iudices voluisti, quàm participes inueniri: vt in tuis rebus gestis laudem tecum, dum illas probamus, inueniremus, & tuorum consiliorum bonorum cohæredes, quia & affirmatores esse possimus.* Qui & negat quicquam se in propositâ quæstione ex auctoritate statuere posse. *Quanquam nobis differendæ huius rei necessitas maior incumbat, quibus post excessum nobilissimæ memoriæ viri Fabiani, nondum est Episcopus, propter rerum & temporum difficultates constitutus, qui omnia ista moderetur, & eorum qui lapsi sunt, possit cum auctoritate & consilio habere rationem.* Dicat nunc Petrus Aurelius quomodo sede vacante sedeat Petrus, & de controuersijs iudicet? Quale regimen Ecclesiæ solis Presbyteris commissum sit, quale suppletum? *Patres & Concilia malè citat Aurelius p.19.* *Quomodo Cyprianus clerum Romanum consulueris.* *Cypri. ep. 15.* *Clerus Rom. inter epist. Cypriani ep. 31.* *Non est index Cypriani, sed consiliorum approbator. Nihil decernit vacante sede.*

Alius error Aurelij. p.20. Et Fr.Hallier in vin. p.35. Pergit errare Aurelius. *Status & dignitas Epiſcopalis ſemper actu manet in vera Eccleſia, etiam Epiſcopo mortuo.* Quod accepiſſe videtur à Franciſco Hallier, cui in plurimis conſonat, velut ὀπαδὸς & ὑπηρέτης. *Sublato Epiſcopo ſtatus Epiſcopalis ſemper manet, ac forma Monarchici regiminis.* Accidentia ſunt iſta, requirunt ſubſtantiam cui inhæreant: abſtracta ſunt, in concretis ſubſiſtant oportet. Itaque ſi vacante cathedra *ſtatus & dignitas Epiſcopalis manet*, in quo ſubiecto manet? Epiſcopo mortuo, ante factam alterius electionem, quæ tandem perſona eſt cui ineſſe dicatur *status & dignitas Epiſcopalis*? Non vna, inquiet, ſed plures. Caue Anarchiam. Qui plures illi? Clerus. Non poteſt, ex ſupra dictis, & ſtatum facit Ariſtocraticum, qui hoc affirmat. Populus igitur. Atque hic minùs, niſi Democratiam inuehis in Eccleſiam: niſi cum hæreticis & nonnullis minus benè ſentientibus, quanquam Catholicis, affirmare audes, datas à Chriſto claues, non ipſi Petri perſonæ, ſed toti Eccleſiæ. Sequitur contradictio. *§. Aurelij contradictio p.25.* *Sancti Patres Eccleſiam Epiſcopo mortuo viduam, paſtore deſtitutam, ſponſo orbatam dicunt.* Si coniugium ſemper actu manet, coniuge mortuo, cur ſe fœminæ viduas & relictas lamentantur? Status Epiſcopalis manet actu, inquit, poſt Epiſcopum; & tamen vidua eſt Eccleſia. Ad hanc argutiam ingenij mei acies hebeſcit; cotem expecto, quæ me exacuat.

Profertur ergo aliquantò poſt, ſed quæ vehementiùs obtundit. Eccleſia *Pag 24.* illa vidua, orbata, deſtituta *fontem quodammodo perpetuum ſemper in ſe retinet, vnde ſponſi ſui abſentiam ſupplere, & nouos inuicem* Epiſcopos *ſublegere poſſit.* Non quæro ex Grammatico, nulla-ne re differant iſta, quæ pro ſynonymis habet, *ſponſi abſentiam ſupplere*, & *nouos* E*piſcopos ſublegere*, cum etiam viui & ſpirantis abſentia ſuppleri poſſit ac debeat, quantùm per leges licet. Sed à Theologo mihi velim explicari, num viduæ mulieri ſecundarum nuptiarum poteſtas libera ſit? Num ea ratione *ſponſi ſui abſentiam ſupplere*, & nouum coniugem *Rom.c.7.* ſublegere poſſit? ideo-ne coniugium *ſemper actu manet* in ea, quæ *ſi mortuus fuerit vir eius, ſoluta eſt à lege viri?* Eandem puta Eccleſiæ viduatæ rationem, cui non potes actualem Epiſcopi dignitatem & Iuriſdictionem aſſerere, eo tantùm nomine, quod Epiſcopi noui ſublegendi ius habet & facultatem.

Sed hac de controuerſia quam inuitus libaui, ſit hactenus diſputatum. Iudica modò, Lector, quas in labes lapſuſque Aurelius incurrerit? obtentu & Romani Pontificis & omnium Epiſcoporum vindicandorum, quàm multa in auguſtiſſimum Iuriſdictionis ordinem imprudens, ignarus, odio fraterno, eoque gratuito perturbatus effutierit? Plura non dico, ne quis de miſeri hominis ſupina incuria, & arrogante ignorantia triumphare me putet.

DE

DE HIERARCHIA ET HIERARCHIS

Liber quintus.

DE REGVLARIBVS IN HIERARCHIA IVRISDICTIONIS.

PRÆFATIO.

QVA STATVS QVÆSTIONIS IN EA Religiosorum ordinum quæ modo viget forma poni debere monstratur.

REGNVM suum *de hoc mundo non esse* Christus profitetur, quod tamen in hoc mundo est. Quapropter non debet tam angustum censeri, vt duos non capiat; cum quò plures admittit, eò gloriosiùs feliciusque propagetur: potissimùm ex quo agnus qui occisus est *nos fecit Deo nostro regnum, & regnabimus super terram.* Nos inquam, non minùs quàm Christi reliquos discipulos qui ex statûs humilitate *venimus ministrare, non ministrari.* Quamobrem cum ordinarijs magistratibus locum suum, & ordinem in hoc Hierarchicæ Iurisdictionis vero & proprio principatu, ad Canonum & sacrorum Doctorum nutum atque arbitrium sine cuiusquam, vt spero, iniuria & offensione asseruerim: quis me vetet Religionem professum, pro Religione pauca loqui, & communi Religiosorum nomine à vobis, maiores minoresque Prælati suppliciter petere, quod extraneis non ne-

1.Reg.2. getur: *Dimittite nos obsecro ad vnam partem Sacerdotalem, vt comedamus buccellam panis.* Vobis non perit, quod cum alijs commune habetis: crescunt cœlestes diuitiæ cum diuiduntur in plures. Deus qui sibi sufficit, dat se totum singulis, & de illo dando tota nobis disputatio est, qui mille se vijs in animos nostros insinuat. Vestro igitur nutu beneuolentiaque securus, declarare aggredior sine partium studio, ex Ecclesiasticis legibus & probatis auctoribus, quem locum in Hierarchia Iurisdictionis Religiosi obtineant.

Quæ sit huius libri subiecta materia.

Iurisdictionis autem anceps nomen esse scimus: hinc actiuo significatu dominans, inde passiuo subiectum; neque quemquam in ordine Hierarchico videmus, si vnum excipis supremum Hierarcham Episcopum Episcoporum, qui eodem iure alterius supra se Iurisdictionem non patiatur, quo in alios infra se Iurisdictionem exercet. Duas igitur tractatus hic frontes accipiet, & Iani instar ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω aspiciet, vt legitimam Hierarcharum, quibus ex rei natura subditus est Iurisdictionem, in omnibus à quibus nullo priuilegio exemptus est, Regularis agnoscat: & commissam sibi ab Hierarcha principe, consentientibus orbis Christiani Hierarchis Iurisdictionem in alios, tanquam paternam hæreditatem tueatur. Multa sanè eaque præclara tibi, Lector, liber iste promittit; ius Hierarcharum in Religiosos, quasdam ab illo iure exemptiones, quæ priuilegia appellamus; ius datum Religiosis ab Ecclesia; Religiosorum ipsorum qui eo iure vtuntur considerationem, quantùm pro argumento fieri poterit, accuratam.

Aduersariorum callidum consilium in encomijs veterum Religiosorum.

A qua quoniam exordiendum mihi est, amabo te, Lector, mecum euentila versutum nonnullorum ex aduersarijs consilium, qui rapi se dicunt admirantes veterum Monachorum æuo obsitorum virtutes & instituta; longos Antonijs, Macarijs, Pachomijs dicunt Panegyricos: vestes ipsas non manicatas, cucullos, cingula, vt sacras antiquitatis reliquias describunt: quo tandem animo? vt nostram omnem agendi rationem ad ipsorum leges reuocari iubeant; vt cum illi prodigijs suis comitati ad Hierarchiam non aspirasse legentur, huius seculi Regularibus conuicium credantur facere, qui virtutes non amplectantur quas illi, dignitatem ambiant quam non illi: & *antiquus Episcoporum principatus*, reductis ad omnimodam subiectionem, vetustis Monachis parem, Regularibus omnibus, *instauretur*. Licet enim à Regibus ad sacras infulas eligantur, à Pontifice Romano admittantur; apud profana tribunalia litigent, fisco pecunias vbi opus pendant, ab illorum sententia ad laïcos Iudices prouocetur, Ecclesiarum suarum Canonicos in potestate non habeant: vnum hoc tamen illis ad perfectum absolutumque principatum deesse dicunt aduersarij, præsentibus Religiosis pleno iure, quemadmodum antiquis olim monachis, imperare.

Absurdum est antiqua sola mirari.

Verùm qui sic de istiusmodi rerum mutatione philosophantur, cui porro litem intendunt? an Europæ, quæ Palæstinos atque Ægyptios Anachoretas admirari maluit semper, quàm in omnibus imitari? an Ecclesiæ Romanæ, quæ Religiosos ordines dispari à veteribus Orientis Monachis forma condidit? Rebus fortasse humanis quæ paulatim & longo vsu accrescunt, & à tenuibus rudimentis ad perfectam sui absolutionem per gradus & spatia temporum deducuntur? Quid agas? hic se habent humana omnia: vixerunt moribus suis antiqui, nos nostris: Vtri melius? in plerisque superfluum est quærere, cum præterita reuocari non possint. Quid? Iniquè de seculo suo non

iudicant,

iudicant, qui noſtratium Religioſorum mores ex antiquorum factis expendunt, vt quod illi faciendum ſibi, omittendum-ve cenſuerint, hoc nos confeſtim pro voluntate amplexemur, aut fugiamus. Planè vt ſi quis æui maturum hominem ad pueritiam redire compellat, quoniam in illo ætatulæ flore vinnulum & elegantulum nonnihil habebat, quod matri arrideret. Aut ſi Romanos ſub Auguſto Cæſare Diogenes aliquis ad ea tempora retraxiſſet, quibus naſcens curia, *Pellitos habuit, ruſtica corda, Patres,* cum totum pene imperium ſuum ficu Ruminali opacabant, & hoſticum ſolum è portis videbant. Aut denique ſi ſatiram ſtringamus in hæc ſecula, indignati quod glande & frigida, ferino more, mortales modò viuere recuſent. His ego ſum auctor vt Romanum Pontificem ad D. Petri & antiquorum ſucceſſorum tenuitatem traducant: vt Epiſcopatuum bona in Clericos, in pauperes, in ſarta tecta, tum tandem in ipſam Epiſcopi ſuſtentationem diuidant: vt neminem ad Presbyteratus ordinem admitti patiantur, niſi qui Eccleſiæ alicui mancipatus & affixus fuerit: vt veterum canonum rigorem in eos Epiſcopos & Clericos renouent, qui à minore Eccleſia in maiorem, amplioris vtilitatis cauſa, migrarint: qui plura beneficia in vnum caput congeſſerint: qui ſe negotijs ſecularibus implicuerint. Id modo, inquis, vt ſunt tempora optari debet, perfici non poteſt. Næ tu durus es, & importunus, qui quod Eccleſiaſticos principes fateris facere non poſſe, hoc à Monachis non fieri indignaris: qui ad exempla naſcentis Monachiſmi perpetuò prouocas, & Abbatem Pianorem, Abbatem Abraham, ſanctam Syncleticam nobis ſemper obtrudis, Martinos, Nicolaos, Ambroſios, Athanaſios, Gregorios, cum ſuis virtutibus atque exemplis, iuiſſe pridem reſpondes *illuc, vnde negant redire quemquam.*

Præteritorum ſeculorum mores reuocari non poſſunt.

Hæc vbi accuratè perpenderit Nicolus le Maiſtre, manifeſtè deprehendet quàm ſubleſtum & leuidenſe ſit argumentum illud, quo conficit magnos Antiſtites, etiam Monaſticarum Regularum auctores, Monachos nunquam extitiſſe. *Indicet aliquis mihi*, inquit, *quis Baſilium è ſolitudine euocarit? quæ auctoritas illum Monaſterij latebris eduxerit? quis præfectus Auguſtini vota nuncupantis fidem acceperit, quis deinde Religione ſoluerit?* Hoc enim tantùm ſic rogando conſequetur, vt agnoſcamus externam agendi formam, & quaſdam regulares, quas dicimus, obſeruantias, ſanctè poſtea inſtitutas, quarum aliquæ omnibus ex æquo ordinibus communes ſunt, aliæ ſingulis peculiares, primis Monachis non fuiſſe impoſitas. Meminerit interim huiuſmodi interrogationibus ad antiquitatem ſine periculo reſpectari non poſſe: cum libertinus, aut nouator neſcio quis, eodem iure, rogare queat, *indicari* ſibi, quis Apoſtolorum eam Miſſæ formam, quam modò tenemus, tradiderit? quæ veterum *auctoritas* beneficiorum Eccleſiaſticorum collationem Pontifici Romano conceſſerit? *Quis Præfectus* Eccleſiæ, non modò fideles laïcos, ſed ipſos etiam Epiſcopos, Clericoſque Apoſtolici interdicti *religione ſoluerit*, vt apud externos iudices litigent? Franciſcus autem Hallier vt rem grandem, eodem argumento comprobat, Chriſtum *nunquam fuiſſe regularem, nunquam ſe obedientiæ Regularis voto adſtrinxiſſe.* Pluribus deinde & magnis rationibus docet, *nullum fuiſſe Abbatem cui in ijs, quæ ad ſpiritalis vitæ directionem pertineant, ſe ſubieciſſet.* Quis non ad ſublime hanc Theologiam penitus obſtupeſcat, & ſolertiſſimo eius inuentori grande σοφῶς admirabundus inclamet? quis ſeculo

In hoc paralogiſmo confutatur. Nicol. le Maiſtre li. 1. Inſtaur. princip. Epiſc. c. 12.

Periculoſum ad vetera prouocare.

Ridicula quæſtio ab Fr. Hallier propoſita in vind. p. 628.

isti tam erudito non gratuletur, quo primùm hæc elucidata veritas est, Christum *Abbatem non habuisse cui se subiecerit, à quo in vita spiritali regeretur*? Id certè Hugoni Victorino nunquam venit in mentem, cum animæ Religiosæ claustrum tanquã omni ex parte clausurus, summum Abbatem Deum facit, Christum autẽ velut Priorem, *missum à claustro Summi Abbatis, collegisse Conuentum, constituisse numerum, duodecim scilicet Apostolos, & Discipulos complures quasi Conuersos, proposuisse communem vitam sub sanctis Apostolis constitutam.* Est enim Hugo intentus allegoriæ, dum literam fugientem Hallier persequitur.

Christus Prior claustri animæ. Hugo Victor. l. 4. de claustro animæ c. 42. 43.

Est & alia eorundem iniquitas, qui si quid in Religiosos & Monachos sinistrè dictum factumque legunt in Patribus, id continuò tanquam purpureum pannum operi suo attexunt, Regulares omnes vibrante vna D. Hieronymi, aut Augustini sententia feriunt, insultant temporum, institutorumque diuersitati, Nouatorum profectò more, absit verbo iniuria, qui euulsa è scriptura doctorumque libris frusta alieno sæpè sensu Catholicis obtrudunt. Tota sanè oratio, & ea quidem circumstantijs suis conuestita, expendenda est, vt quo tempore, qua occasione, cui personæ, quo animo ea scripta sit sententia, intelligatur: nemo enim aliter de scriptoris vllius mente rectum tulerit iudicium.

Aliquos Patrum locos aduersarij iniquè obijciunt.

Quamobrem sic habeamus verum huius quæstionis cardinem in eo non versari, sint-ne Religiosi nostrates ad veterum Monachorum imaginem refingendi; neque in eo, sit-ne laudabilior, an minùs perfecta Religiosorum quæ modò viget ratio & disciplina, quàm horrida illa & syluestris Ægyptiorum Monachorum Anachoresis. Sed in hoc præcisè, vtrum Religiosi, proüt modo viuunt, qui nunc temporis probata ab Ecclesiæ Præsidibus instituta sanctè & purè colunt, ab Ecclesiasticis ministerijs, & aliorum salute per ea procuranda sint arcendi? Quod si possunt admitti, ea missio à quo pendere debeat, à priuato singularum Diœceseon in quibus habitant, Episcopo; an ab Hierarcha supremo Pontifice Romano, cui sint immediatè suppositi? Denique si rectum est, & æquum eam à Summo Christianorum præsule committi, qualis tandem ab eo potestas data sit, & quomodo in opus, sine cuiusquam iniuria reducenda? Tria suscipio, & in solenni Hierarchiæ numero habitare delector. Atque vt liquidò appareat quid sit id de quo disputatur, præcipuas Religiosorũ ordinum species explicare auspicor, qui de tota Religiosi statûs natura, deque singulis eius partibus alijs libris multa dicturus sum. Expanditur modò hæc tabula, non ad laudem status, non ad vitæ conditionem, non ad officiorum commendationem; sed vt de toto genere, deque ipsis speciebus, certius ab æquis arbitris feratur iudicium, qui-nam illorum in hanc aut illam Hierarchiæ speciem sint admittendi, aut ab ea eliminandi?

Verus quæstionis status.

RELI-

RELIGIOSI ORDINES IN SVAS SPECIES *distributi, & temporum varietate discreti, ducto à Clericis principio.*

CAPVT I.

RELIGIONEM vulgarem Christianis omnibus ex æquo communem, solummodo agnoscit & probat VVicleffus hæresiarcha, in Concilio Constantiensi iam olim eiectus ab Ecclesia;& in eius castris militant hoc seculo, qui votorum vim & sanctitatem naso suspendunt, vt nuper damnatus Claudij Sequenoti liber, cui extremo huius operis libro, Deo auspice satisfaciemus: & publicè profitentur veram esse demum Religionem, Deo sine illa Votorum necessitate, mente libera, castè atque integrè famulari. Verùm illi communi, strictiorem aliam superadditam semper ab omni æuo complexa est & adamauit Ecclesia, quam quia votis nuncupatis totam se Deo mancipat & deuouet, Religionem perfectam, seu perfectorum appellat: qui perpetuus est in VValdensi titulus; ad quem scriptorem recentes hosce VVicleuistas remittendos censeo, dum animum meum atque orationem in hac Religionis pressioris & arctioris specie defigo: & aio, ab ipso Christianitatis exordio Religiosos perfectos duûm generum extitisse, Clericos & Monachos: posterioribus deinde seculis tertium genus adiunctum, ex vtrisque mixtum, in quo neque solitudinem clericalibus officijs, neque clericatum solitudini Ecclesia voluit officere.

Religionem perfectorum non agnoscunt hæretici.

Sequenotus votorum Religiosorum impugnator. In notis ad S. Augustidè s. Virgin.

Clericorum ordo coæuus Apostolis, Regularium primogenitus, imò ordinum ordo, fons, origo, exemplar cæterorum. Agnoscant Monachi Marcum Petri discipulum arctioris suæ vitæ principem, Clerici regulæ suæ Petrum ipsum auctorem laudabunt. Et quidem instituti Monastici Marcus ita fundator extitit, vt tamen Monasticè nunquam vixerit: at Petrus, at Apostoli vitam Clericalem obseruationibus quibusdam à communi distinctam, non dico alijs tradiderunt, sed ipsi sibi suisque æmulatoribus indixerunt. Sic enim narrant aliqui, Apostolos in monte Sionis post Christi Ascensionem de certo vitæ genere deliberantes, communia inter se omnia, ac tria vota coram Deo statuisse. Quod licet ab alijs non adeo expresse tradatur; receptissima tamen Theologorum omnium est opinio, & paupertatis voto adstrictos fuisse Apostolos, & formam in commune viuendi primos instituisse. Ab ea regula Canonici dicti sunt, ab ijs, qui Canonicorum Regularium ordinem ab nascente sub Apostolis Ecclesia arcessunt. Ita Robertus Episcopus Arboricensis Parisiensis Doctor, *Canonicos dicimus qui ex communi placito, & voto, orationi, ac mutuæ bonorum distributioni obnoxij erant. Erat autem hoc veluti quoddam elementum, atque exemplar futuræ communionis in ordine Canonicorum, qui triplici voto adstricti se Regulares appellant. Quem D. Augustinus longo post tempore instituens, ab Apostolico fonte se hausisse profitetur. Hic ergo ordo statim ab orbe redempto primùm illuxisse visus est tempore Apostolorum.* Sed de S. Augustino, & Clericis Regularibus mox inferius: nunc Apostolica tantum lineamenta ducimus. Rosetus item Parisiensis Theologus, eundem testatur ordinem sub sanctis Apostolis fuisse institutum: deinde à Marco Euangelista apud Alexandriam adauctum, à Iacobo autem Hierosolymitano Patriarcha, & Clemente Romano

Ordinis Clericorum origo & laudes.

Raphaël. Volaterr. l. 21. Anthropol.

Cum Ecclesia nascente incæpit.

Robert. Arboric. opusc. de tuendo cælibatu. tom. 2. tit. de Monast. ord. primordiis.

Roset. l. de Relig. Eccles. tit. 34. c. 3.

Pontifice, insignique martyre generali decreto condecoratum, à magno denique Augustino doctore instauratum; diuinisque regulis illustratum. Raphaël Volaterranus, à quo Apostolica superiùs vota produximus, addit *ritum illum à successoribus Apostolorum, Clericisque omnibus diu diligentissimè seruatum, at non ea quæ deinde forma*: cum turbulentis illis temporibus in vnum coïre domicilium, & necessaria in commune fideles habere non possent. Quo tamen tempore ab Ecclesia, curante Episcopo, diligenter alebantur, in dies singulos sportula donati, vnde sportulantes fratres dicti, vt fusiùs ex S. Cypriano probat Nicolaus le Maistre: qui & verè asserere pergit, laudatam communitatem à Clericis in Ecclesia incœpisse, non autem à Monachis. *Quam*, inquit, *legem an votum, an caritas, an verò natura & ratio ipsa Clericatus fecerit, subtiliùs disputent qui volent.* Non est profectò acuta subtilitate opus, vbi tot auctores classici votum agnoscunt. *Mihi certè* ait, *sacra Clericorum institutio proprium in rebus Ecclesiæ nihil esse patitur.* Vult nimirum eam rerum omnium inter Clericos communionem, licet voto non assumatur, in ipsa Clericalis statûs natura insitam esse: atq; inde factum vt sequutis temporibus Clericorum *plebs libera licet, & soluta istis legibus, inflammante tamen studio pietatis Apostolorum communitatem ambiuerit æmulari.* Recta ratio & proba, si liberè susceptam communitatem, ad Apostolicæ quidem exemplar, sed non ad perfectionem accedere fateamur, eo ipso quod hæc, qua de agit auctor, libera est, Apostolica autem voto obligata, vt alibi monstrabimus.

Volaterr. cit.

Nicol. le Maistre l. 1. Instaur. princip. Episc. c. 6.

Communitas incœpit à clericis.

Idem l. 3. c. 5.

Neque verò solùm communitas incœpit à Clericis, sed & quæ appellatur Regularitas: non illa exacta, quæ modo claustralibus septis coërcetur, sed arctior quædam sanctè piéque viuendi obligatio, regulis seu moribus inuecta, quibus non tam fundator vllus hominum, quàm Spiritûs vnctio fecit initium. Ioannes Trullus ex iure canonico multis probat, nascentis Ecclesiæ Clericos, regulariter & in commune vixisse. Canones Ecclesiæ veteris, etiam primilli qui dicuntur Apostolorum, multa quædam præter Laïcos Clericis imponunt obseruanda. Hinc reor euenisse vt Clerici à Græcis in canone esse dicantur; vnde appellati & Canonici, quasi dicas, Regulares, qui certis regulis & legibus sunt obstricti. Ab his igitur Canonicis, seu Regularibus, & antiquissimo vocabulo, Clericis, regularis disciplina manauit in Monachos. Sic enim expresse docet Ioannes à Nigra Valle: *ex Canonico*, inquit, *ordine omnium primo, cæteræ omnes Religiones, veluti ex limpido fonte profluxere: ex eo namque Monasticus ordo traxit originem.* Quod quemadmodum à D. Marco sit excogitatum, quædam è Clericalibus institutis ad monasticam solitudinem transferente, difficile non est conijcere. D. Antoninus regulam S. Augustini commendans, *quam hodie*, inquit, *plurimi Religiosi profitentur, vt Prædicatores, Eremitæ, Seruitæ, Canonici Regulares omnes, licet diuersarum Religionum*: Itaque qua figura Tertullianus Philosophos *hæreticorum Patriarchas*: eadem nos quoque in sanctiore proposito, Clericos Monachorum Patriarchas possumus nuncupare.

Vt & Regularitas.

Ioã. Trul. de ord. canon. Regul. li. 1. c. 1.

Ioan. à Nigra Valle in Epilog. chronicar. l. 13. c. 18.

Antonin. 2. P. hist. tit. 9. c. 8. §. 3.

Hæc cum nota sibi esse Fr. Hallier ostendat, & multis in eam rem descriptis veterum auctoritatibus colligat tandem, concludatque *regularem obseruantiam quæ in vsu erat apud Clericos, clericatui adnexam fuisse, ac veluti debitam.* Ac deinde statum suæ quæstionis exponens, eam ad Monachos restringat, & quærere instituat *quando-nam illis ad Sacerdotium aditus concessus sit?* Cur illum tractatum *De ascitis in Clerum Regularibus inscribit?* an Regularium audito nomi-

Fr. Hallier reprehenditur in vind. l. 4. c. 2. §. 2.

ne,

ne, soli Monachi intelliguntur? an Regulares in Clerum adsciti sunt, si ex eodem gratiæ vtero & Clerus, & regularitas prodiit? Et quoniam ipsi etiam Monachi Clero adscribuntur, vt alibi probabimus, & maxima ex parte fatetur Dictor hic, cur adscitos in Clerum Monachos ait, qui semper in Clero fuerunt? cur Cleri vocabulo Sacerdotium vnum complecti se demonstrat? Num potius scribere debuit, *De Monachis ad Sacerdotium & Ecclesiastica munia adscitis*? Sed nimirum vna fidelia dealbanda erat tota Religiosorum natio, & hoc intelligere voluit incuriosum, & minus attentum Lectorem, nulli Regularium ordini concessam ab antiquo Clericalium officiorum administrationem; sed post multa ab Apostolicis secula, Hierarcharum beneficio, paucis quibusdam, magnis ex causis, singulari prærogatiua fuisse commissam. Quod an verum sit, saltem in Clericis Regularibus, res ipsa loquitur.

MEDIÆ ÆTATIS CLERICI
sub S. Augustino.

CAPVT II.

S. Augustinus primus Religiosorum reformator.

TAM iucundæ venustæque nascentis & Ecclesiæ & Regularitatis faciei, rugas & maculas induxit iniquitas temporum, seu tyrannicorum, seu Arianorum; quibus reformandis & interpolandis potentem sane peritamque manum Deus adhibuit, principem videlicet ingenij, doctrinæ, virtutisque S. Augustinum; cui vel hoc nomine quid non debet Ecclesia, quod reparandæ & restaurandæ Religiosorum ordinum disciplinæ initium dedit & exemplum? Id autem sic factum enarro.

Vercellensis Ecclesiæ sub Eusebio sanctitas.

Diligentissimus Ecclesiasticorum rituum obseruator S. Augustinus, vt ex eius scriptis apparet, Monachorum sanctitatem Mediolani expertus, & Romæ, Ecclesiæ Vercellensis instituta nescire non potuit, ab S. Ambrosio tantopere laudata; in qua vir sanctissimus Clericos suos Monasticam sanctimoniam cum officijs Clericalibus miscere docuerat: quæ duo in Episcopo eius loci deligendo necessaria esse affirmat idem S. Ambrosius. *Quod si*, inquit, *in alijs Ecclesijs tanta suppetit ordinandi Sacerdotis consideratio, quanta cura expetitur in Vercellensi Ecclesia, vbi duo pariter exigi videntur ab Episcopo, Monasterij continentia, & disciplina Ecclesiæ? hac enim primus in Occidentis partibus diuersa inter se Eusebius sanctæ memoriæ coniunxit, vt in ciuitate positus instituta Monachorum teneret, & Ecclesiam regeret sobietate ieiunij.* Suspicari possit hic aliquis, eum in Oriente morem iam antea viguisse: quem ab exilio in Ecclesiam suam S. Eusebius attulerit. Illius certe instituti exempla petit Nicolaus le Maistre à D. Basilio, & ab Ecclesia Rhinocolurensi, cuius Clericis scribit Sozomenus, *communes ædes fuisse, communem mensam, communia omnia.* Hæc cum isti Theologo de hac Ecclesia concedam, de S. Basilio dubitare me permittet: cum is qui Monachos instituit legibus, qui cum ijs vixit in solitudine, qui Clericos nusquam scribit à se sic informatos, vbi excusat quod Monachorum vtatur consuetudine, de Monachis strictè sumptis possit & debeat intelligi.

Ambros. ep. 25.
Nicol. le Maistre l. 1. Instaur. Epis. prin. c. 5.
Sozom. li. 6. hist. c. 31.

Augustinus ad hoc exemplum suam instituit. Possidius in vita S. Augustin. c.5. *Monasteriũ Clericorum extruit.* Lipom. in vita S. August. Sigebertus ep. ad Macedonium. Augu. ser. 49. de diuersis.

Hoc igitur exemplari S. Augustinus instructus, redux in Africam, postquam *adhuc Laïcus*, vt a Possidio vocatur, id est nullis-dum initiatus ordinibus, aliquandiu in paternis agris similem Monasticæ vitam peregit, *factus Presbyter, Monasterium intra Ecclesiam mox instituit, & cum Dei seruis viuere cœpit, secundùm modum & regulam sub sanctis Apostolis constitutam.* Hæc historici verba quærendum relinquunt, qui fuerint illi Dei serui, quibus institutum est Monasterium, & quæ sit illa Regula sub Apostolis constituta? Clericos nominat, eum locum enarrans Lipomanus: *Sancti serui Dei, Clerici S. Augustini, crescebant in Monasterio, continentia & paupertate profunda.* Sigebertus hoc etiam ex professo tractans: *Factus Presbyter Monasterium Clericorum instituit in domo Episcopi.* Et ipse instar omnium S. Augustinus, de se ad populum loquens: *volui habere in ista domo Episcopi, mecum Monasterium Clericorum.* Regulam vero Apostolicam præclarè oculis Hipponensium suorum subijcit, hæc præfatus. *Quomodo autem viuere velimus, quomodo Deo propitio iam viuamus, quamuis de scriptura sancta multi noueritis, tamen ad commemorandos vos, ipsa de libro Actuum Apostolorum vobis lectio recitabitur: vt videatis vbi descripta sit forma quam desideramus implere.* Lecto deinde sacræ eius historiæ c. 4. à Lazaro Diacono primùm, mox ab ipso Episcopo Augustino, in quo vita omnium communis, & beata singulorum paupertas describitur, pergit excusare quod Clericorum suorum aliqui, nonnihil proprium possidere viderentur. Quæ omnia breuissimè concluserat superiore sermone. *Ecce quomodo viuimus, nulli licet in societate nostra habere aliquid proprium. Sed fortè aliqui habent, nulli licet: si qui habent, faciunt quod non licet.*

Idem ser. 48.

Vitam communem voto stabilit.

Eam bonorum communionem, & priuatam paupertatem sanciuit voto, ne labaret in suis. Erat ea quidem per se annexa statui, vt diximus, non minùs quàm continentia, atque præstita Episcopo obedientia; sed licentia temporum, perfectionis incuria, Episcopis conniuentibus inducta fuerat in Clerum, propria rerum temporalium possessio. Hanc à suis voto abegit sanctus pater Augustinus. *Qui societatem communis vitæ iam susceptam deserit, à voto suo cadit, & à professione sancta cadit: obseruet iudicem, scilicet Deum, non me; ego scio quantùm mali sit profiteri sanctum aliquid, nec implere. Vouete, inquit, & reddite Domino Deo vestro.* Quo ex loco similibusque apparet, quàm falsò pronunciet Ioannes Lomedè I.C. Parisiensis, Canonicos Regulares D. Augustini non esse voto paupertatis adstrictos. Nisi fortasse paupertatem illam Mendicantium Ordinum intelligit, quæ nullos habeat in commune reditus annuos.

August. serm. 49. Ioan. Lomedè l. de exemptio. Eccl. c.4. n.24. *Duo suis imperat, sanctitatem absolutam, & relatiuam.*

Sic animo ad vota illa comparatis, & in domum vnam, vitæque communionem coëuntibus, regula scripta est, quæ duo promoueret necessaria, propriam cuiusque sanctitatem, & Clericatum. Sic enim apertè, *Clericus duas res professus est, & sanctitatem, & Clericatum: interius sanctitatem; nam Clericatum propter populum suum Deus imposuit ceruicibus ipsius, cui magis onus est, quam honor.* Interiorem sanctitatem adiuuat subsidijs à Monastico instituto petitis, quæ in Romanis & Mediolanensibus Monasterijs animaduerterat. Caritatem fraternam in primis commendat. *Primum propter quod in vnum estis congregati, vt vnanimes habitetis in domo, & sit vobis anima vna, & cor vnum in Deo*: vnde nonnulli Monachorum appellationem deriuat. Orationis studium imperat. *Orationibus instate horis & temporibus constitutis.* Ieiunium moderatum commendat. *Carnem vestram domate ieiunijs, & abstinentia escæ & potus, quantùm valetudo permittit.*

Caritas fraterna Reg. Aug. c.1. *Oratio.* Reg. c.3. *Mortificatio.*

mittit. Vigilias crebras, humi-cubationes, diuturna ieiunia non iniungit; ne fractum ijs laboribus corpusculum Clericalibus munijs sufficere non possit. Humilitatem suadet. *Qui aliquid videbantur esse in seculo, non habeant fastidio fratres suos. Magis autem studeant, non de parentum diuitum dignitate, sed de pauperum fratrum societate gloriari.* Litteris & munusculis recipiendis penitus abstinere iubet. *Quicumque in tantum progressus fuerit malum, vt occultè litteras ab aliquo, vel quodlibet munus accipiat, si hoc vltro confitetur, parcatur illi, & oretur pro illo. Si autem deprehenditur & conuincitur, secundum arbitrium Presbyteri vel Præpositi grauius emendetur.* Opus manuum non excludit, sed in commune vult conferri. *Nullus sibi aliquid operetur, sed omnia opera vestra in vnum fiant.* Quæ sit autem exigendi manuum laboris causa, prosequitur Hugo Victorinus. *Et si*, inquiens, *à lectione cessatur, debet manuum operatio subsequi: quia ociositas inimica est animæ. Per manuum operationem & corporis macerationem, & vitijs alimenta negabitis, & vestris necessitatibus subuenietis, & habebitis vnde necessitatem patientibus aliquid porrigatis.* In vestibus vult seruari modestiam. *Non sit notabilis habitus vester, nec affectetis vestibus placere, sed moribus.* In incessu grauitatem, *In incessu, statu, & in omnibus motibus vestris nihil fiat quod cuiusquam offendat aspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem.* In aspectu verecundiam. *Oculi vestri etsi iaciantur in aliquam fœminarum, in nulla figantur.* In publicum solitarios prodire prohibet. *Nec eant ad balnea, siue quocumque ire necesse fuerit, minus quàm duo vel tres*: idque vt addit Hugo Victorinus, *& propter solatium, & propter bonæ famæ testimonium.* Et alia id genus quæ à Monachis obseruari nemo non videt.

Humilitas c.2. *Litteras & munera ne recipiant. c.7.* *Opus manuũ in commune. c.8.* Hugo Victor. in c. 9. reg. August. vide & capit. Theodul. Aurelian. tom. 2. Concil. Gall. *Modestia in vestibus. c.6.* *Incessu.* *Aspectu.* *In publico soli ne incedant. c.9.* Hugo Victor. in eum locũ.

Ad officia Clericalia quæ pertinent, studiosè non exprimit, quia iam aliunde satis nota erant, quia homines Clericatus, vt testatur, appetentissimi, necessariam sibi instructionem sub tanto Iudice deesse non patiebantur. Eò tamen referre possumus & debemus frequentem quam præcipit lectionem. *Codices certa hora petantur; extra horam qui petierit non accipiat.* Quem locum sic enarrat Hugo. *Quia autem dicit vt codices singulis diebus petantur, frequentia legendi commendatur. Frequenter debet legere seruus Dei: lectio ad orationem nos instruit, & ad operationem, & nos informat ad contemplatiuam vitam & actiuam. Per vsum namque lectionis discetis qualiter & vos viuatis, & alios doceatis.*

Clericalia officia non exprimit. *Frequens lectio. c.9.* Hugo Victor. in eum locũ.

QUINAM PRÆLATI MONASTERIO S. Augustini sint præfecti.

§. I.

AD regularum illarum fouendam obseruationem, & Clericos ritè atque ordine gubernandos, præsules ipsis duos imposuit, Presbyterum, & Præpositum. *Præposito tanquam Patri obediatur: multò magis Presbytero, qui omnium vestrum curam gerit.* Presbyter idem qui Senior, & omnino idem qui Abbas in Oriente: abstinuit autem ea voce, quia Ecclesiæ Latinæ vsu nondum erat recepta. Opinionem meam expressè confirmat Hugonis auctoritas, Presbyterum hunc interpretantis Abbatem. *Quòd si in congregatione, vbi est ordo Canonicus, non est Abbas, sed Episcopus, ipse Episcopus Presbyteri nomine designatur.* In Concilio Aquisgranensi sub Ludouico Pio, *Abbates Canonici*, ab *Abbatibus Monachorum*, distinguuntur. Accedit & Turrecremata D. Benedicti regulam

Duo magistratus Presbyter & Præpositus. Reg. c.11. Hugo in eum locũ. *Presbyter idem qui Abbas.* Concil. Aquisgra. 2. c.3. can. 1.2.

Turre. in c. 1. reg. S. Benedicti. Epiphan. epist. 60. inter ep. Hieronymi. Hieron. ep. 22. Menar. in Concord. Regul. c. 27.

explanans. *Notandum est quod in hoc loco Abbatis nomine accipiendus est quicumque Senior*, Presbyterum Græci Monachi vocant, *cuius iudicio cæteri in congregatione gubernantur*. Certè S. Epiphanius ad Ioan. Hierosolymita. scribens *Gregorium Presbyterum* vocat, *& Abbatem Monachorum*. Et S. Hieronymus *Decanos* appellat *Præpositos, qui per menses singulos patri omnium cum magno tremore reddunt rationem*. Non dubium quin pater ille Abbas sit, Decani, seu Præpositi superior. Denique Hugo Menardus pluribus idem probat, distinctas fuisse in Monasterijs Abbatis & Præpositi, & apud Sanctimoniales Abbatissæ & Præpositæ dignitates, & hunc illi subditum extitisse.

Officium Presbyteri, & Præpositi. Reg. S. Aug. c. 11.

Ad eum enim maiores causæ relatæ: Præposito autem commissa regularis disciplinæ cura. *Vt ergo cuncta ista seruentur, & si quid minus seruatum fuerit, non negligenter prætereatur, sed vt emendandum corrigendumque curetur, ad Præpositum præcipuè pertinebit; vt ad Presbyterum, cuius est apud vos maior auctoritas, referat quod modum vel vires eius excedit*. Idem ordo imperatus ante fuerat, vt qui regulari correctioni obnoxius esse noluerit, *prius Præposito demonstretur: conuictus verò secundum arbitrium Præpositi, vel etiam Presbyteri, ad cuius dispensationem pertinet arbitrium, debeat emendatoriam subire vindictam*. Victus quoque, & vestitus distribuendi cura in Præpositum cecidit, *& distribuatur vnicuique vestrum à Præposito vestro victus, & vestimentum*. Quod explicat Hugo, *Præpositorum officium est subditis corporalia ministrare: subditorum ministerium est, spiritualibus studijs insistere*. Et inferius iubet regula, *Indumenta vestra secundùm arbitrium Præpositi lauentur siue à vobis, siue à fullonibus: lauacrum corporis etiam si nolit, iubente Præposito faciat, quod faciendum est pro salute*. Præpositus ergo sub Presbytero siue Abbate, quod & in alijs videbimus, gubernat, & vterque vim auctoritatemque accipit ab Episcopo minorum prælatorum Prælato.

c. 7.

c. 1.

Hugo in eum locũ.

Hallier. malè confundit Presbyterum cum Curato in vi. p. 550. Item Nic. le Maistre l. 1 de Iust. Episc. princip. c. 14

Sed huic explicationi subscribere recusant nonnulli Theologiæ, quàm regularis disciplinæ peritiores, dum Augustinianæ regulæ corticem intacta medulla auidiùs quàm cautiùs decerpunt. Franciscus Hallier S. Augustinum ait in *regula Presbyterorum Curatorum supra Abbates auctoritatem extollere*. Vult enim Monachos Curatis secularibus & Episcoporum Vicarijs fuisse subiectos. Nicolaus le Maistre eodem sensu eodemque animo, quanto Monachi Clericos honore prosequi debeant hoc demonstrat argumento, *quod in Monasterio duo erant magistratus, Præpositus & Presbyter; Præpositus seu Abbas rem domesticam & profanam tractabat, Presbyter verò sacram & Ecclesiasticam. Presbyter licet è numero fratrum non esset, in grauioribus causis tanquam diuinum adibatur oraculum*. Quæ omnia citato nostro S. Augustini loco comprobat, vt inde conficiat *In vetere Monachatu supra Præpositorum seu Abbatum culmen, Presbyteros à Monachis fuisse adoratos, eisque non reuerentiam tantummodo, sed obsequium & obseruantiam demissa exhibitam ceruice*. Et alibi, *Monachos per se & ex instituto dedere se in priuatam veluti ferulam Abbatis ac Præpositi, eique immediatè subijci, remotè verò, & mediatè Episcopis: Clericos verò immediatè & proximè potestati Episcoporum esse subiectos*. Hic multa peccantur incuriâ. 1. Quod Augustiniana regula profertur, ad commonstrandam Monasteriorum politiam, quæ S. Augustinum præcesserunt. 2. Quod veteres Orientis Monachos, ex Clericis Occidentalibus mediæ ætatis æstimat, quæ omnia sunt diligenter secernenda: Nam toto capite antiquissimos in Ægypto & Syria Monachos exsequitur, quos non satis aptè ex regula sancti Augustini componit. 3. quod Præpositum

Idem l. 3. c. 9.

vterque

vterque eumdē facit cum Abbate, cùm Abbas idem sit qui Presbyter. 4. Quòd illum Presbyterum è numero Regularium, aliquando saltem, non fuisse indicat: quàm probabiliter, iudicabit Lector ex ipsa regula, & ijs verbis *honore coram vobis, Prælatus sit vobis; quia Christi vicem in Monasterio tenet*, ait Hugo. Et ex ipso D. Augustini, de ijs Clericis qui secum in Monasterio versari noluerunt, iudicio, quod inferius proferemus. 5. Quòd inde conficiat Clericos à Monachis fuisse adoratos; cum ij quibus hoc præcipitur, quique Presbytero obtemperabant, Clerici fuerint & ipsi, quos Presbyteros Sacerdotes, & compares suos S. Augustinus appellat. Potiori nos iure probare inde possumus, quanto in honore seu Clerici Regulares, seu Monachi superiores suos habere iubeantur. 6. Quòd Clericos immediatè Episcopis, Monachos tantùm mediatè subiectos esse asserit, cum Augustinus Clericos immediatè Presbytero & Præposito, ac per eos Episcopo subdiderit. Post hos lapsus ironiæ & scommata non erant in Monachos iacienda, neque illis verbis concludenda pagina. *Sed dicamus bonum Patrem* (D. Augustinum) *dormitasse; vereor enim, ne periculosius sit liberos accusare, quam Patrem.* Regul. Aug. c. 11. Hugo in eum locū.

Franciscus autem Hallier rem alibi subtilius diuidit. *Ex ijs*, videlicet Monachis quos S. Augustinus instituit, *alios, putà Clericos, Ecclesijs fuisse adscriptos, alios, putà laïcos, in Monasterijs versatos: ex quibus postea ad clericatum, qui idonei magis videbantur, assumebantur: qui in Monasterijs erant, tam Abbati, quàm Presbytero (qui non est alius à Curato) parebant, vt ipsius regula indicat. Qui verò Clero adscripti erant, eosdem quos cæteri Clerici præpositos habebant Episcopos & Parochos.* Ab hoc Doctore quærere potest Nicolaus le Maistre, qui contrariam opinionem multis rationibus stabilire conatur, vnde tandem habeat ab S. Augustino institutos fuisse purè Monachos? Nam socio suo prius satisfacere debet, quàm nobis negotium facessere. Sed quoniam hanc ego Monasteriorum distinctionem inferius agnoscam, prætermisso hoc scrupulo, si rogauero cur in eius Monasterijs Laïcos fuisse dicat, cum ipse institutor Monasterium Clericorum appellet, cum in eo numeret Ianuarium, Leporium, Barnabam, *Presbyteros cohabitatores suos*: Diaconos & Subdiaconos non paucos? Si hoc inquam rogauero, quid respondebit S. Augustino consentaneum? Si præterea in Presbytero hæsero, quem Curatum vult fuisse; siquidem omnis Presbyter, si ipsi credimus, illo tempore Curatus fuit: at in Monasterio S. Augustini tres Presbyteros audio nominatos, plures autem non expressos, illi-ne omnes Curati? quis vni Parœciæ tam multos Parœcos eo tempore legit attributos? Ipse S. Augustinus quando ab Episcopo Valerio creatus est Presbyter, cui addictus est Parœciæ rector & dominus? S. Gregorius Nazianzenus cum est à parente Gregorio Presbyter ordinis secundi consecratus, in cuius Parœciæ titulum transcriptus est? In Bethlemitico Monasterio, Vincentius, S. Hieronymus, alij quinque qui suo iure poterant baptizare, omnes illius cœnobij Curati fuerunt? Hunc nodum quo rescindet gladio? Si amplius explicari mihi postulauero, illi ab D. Augustino instituti, *Clero adscripti*, vbi tandem habitauerint? *Cæteri Clerici*, nimirum alij quàm qui in Monasterijs, quales fuerint? *Parochi*, Clericorum *Præpositi* ab magno doctore vbi nuncupentur? quantùm temporis *Laïcos* illos *in Monasterijs versari* oportuerit, antequam *ad Clericatum assumerentur?* Quosnam sic assumptos in dicare possit ex S. Augustino? quibus *Ecclesijs adscripti* tum fuerint, cum essent S. Augustini in Monasterio

Alio ex capite refellitur Hallier in vin. p. 474.

Monasterium clericorum. Aug. serm. 50. de diuersis.

Non omnis Presbyter Curatus est.

Epiph. ep. 60. apud Hieron. Hieron. ep. 61.

cohabitores? Quomodo ex istis se vepretis Hallier extricabit? Nimis vrgeo: regredior ad S. Augustinum, & vnam è propositis quæstionibus euoluo.

Iudicium Augustini de Clericis extra Monasterium suum positis.

Quærebam dum in Monasterio morarentur optimi Clericorum, quibus communis vita cordi erat, vbi diuersarentur *cæteri Clerici* qui peculio suo carere nolebant? Rogabam & quales tandem essent illi? Satisfacit S. Augustinus. Decreuerat primùm illos exauctorare, sed mutato postea consilio reliquit in ordine. *Certè ego sum qui statueram, sicut nostis, nullum ordinare Clericum, nisi qui mecum vellet manere. Ecce in conspectu Dei, & vestro, muto consilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus & Ecclesia sua, maneant vbi volunt, & vbi possunt: non eis aufero Clericatum. Noui enim quòd si aliquem hoc facientem degradare voluero, non ei deerunt patroni, non ei deerunt suffragatores, & hic, & apud Episcopos. Professus est sanctitatem, professus est communiter viuendi societatem, si ab hoc proposito ceciderit, & extra manens Clericus fuerit, dimidius & ipse cecidit: quid ad me? non eum iudico: si foris seruat sanctitatem, dimidius cecidit; si verò intus habuerit simulationem, totus cecidit. Si paratus est pasci à Deo per Ecclesiam ipsius, non habere debet aliquid proprium, sed aut erogare pauperibus, aut in commune mittere: maneat mecum. Qui hoc non vult, habeat libertatem, & videat vtrum habere possit felicitatis æternitatem.*

Aug serm. 49. refertur 12. q. 1. Certè ego.

Qui habet proprium dimidius Clericus est.

Habes Lector, ex S. Augustini iam senis professione, duplicis generis Clericos; alios veros, integros, perfectos, in Monasterio sub Presbyteri & Præpositi imperio, paupertate diuites, vita continentes, concordia vnanimes, quales esse voluit Augustinus, qualem quoad per officium licuit, se fecit Augustinus. Alios extra Monasterij septa, vna parte truncatos, dum sui iuris esse volunt, dimidios tantum Clericos, de suo viuentes, Episcopo immediatè subiectos, penè ad instar cæterorum laïcorum, & eosdem in periculo salutis amittendæ.

SIMILE INSTITUTUM AB ALIIS Episcopis obseruatum.

§. II.

Aliqua alibi mutata in instituto S. Augustini.

Etsi non dubito quin eamdem viuendi formam lubentissimis animis amplexi sint Episcoporum plerique, quibus fama aut scriptis notus erat S. Augustinus: affirmare tamen non ausim illos in eius se regulam sic induisse, vt ab illius institutis vel latum vnguem discedere nefas putaret. Nam cum locorum diuersitas, temporum vices, ingeniorum varietas, nouitatis ipsius dulcitudo: tum maximè ius innouandi, potestas imperandi, auctoritatis conseruandæ ratio Antistites etiam sanctissimos ad augenda, temperanda-ve statuta plausibiliter impellebant. Expressum igitur alicubi ex toto Augustinum non facilè reperias: ex parte adumbratum, erunt qui oculis nostris subijciant. Fulgentius enim, & ipse fulgentissimum Africæ sidus, pastoralibus curis solatium in Monasterio à se ædificato quæsiuit, in quo educatos Clericos suspicari licet, & Monasticis obseruantijs imbutos, *sic Beato Fulgentio disponente, ne suscepta regendorum sarcina Clericorum, consolationem perderet Monachorum.* In Gallijs quæ fuerit victûs ratio, ex ipsis domicilijs Clericorum seu Canonicorum non imperitè colligitur, qui circùm Metropolitanas basilicas

S. Fulgen. in eius vita c. 19.

Ecclesia Gallicana.

vno

vno communi pomerio contenti, claustro vincti, domibus iuncti, antiquam Religiosæ vitæ speciem, satis apertè declarant. Quod decreto Moguntino Concil. sub Carolo Magno imperatur, vt *Canonici Clerici canonicè viuant, & nihil sine* Magunt. can. 9. *licentia Episcopi sui, vel magistri eorum compositè agere præsumant in vnoquoque Episcopatu: & vt simul manducent & dormiant, & in suo claustro maneant, & singulis diebus manè primò ad lectionem veniant, & audiant quid eis imperetur. Ad mensam verò similiter lectionem audiant, & obedientiam secundum canones suis magistris exhibeant.* Atque illud non minùs apertum, quod Nicolaus Pontifex omnibus Galliæ Episcopis olim scribebat in causa Lamberti cuiusdam Galli Clerici, quem inuitum sui ad Monasticam professionem adigere volebant, C. Præsens Clericus 20. q. 3. *liceat illum inter Religiosos & Ecclesiasticos viros, in canonica degere vita. Non enim putamus (quod absit) Canonicos Religiosos, à sanctorum Monachorum vita & consortio seiunctos.*

Possum eodem modo ire per Italiam, Hispaniam, Germaniam, & vbique Clericos inuenire in vitæ societatem inuicem, & cum Episcopo coëuntes. *Ecclesia Anglicana.* Vna satis erit Anglia, vnde tempestas orta est, quæ hos omnes libros extundit. S. Augustino Anglorum Apostolo, de viuendi ratione interroganti, respondet magnus Gregorius, & ipse Anglorum eminenter Apostolus. *Quia fraternitas tua Monasterij regulis erudita, seorsum fieri non debet à Clericis suis, in Ecclesia Anglorum hanc debet conuersationem instituere, quæ initio nascentis Ecclesiæ fuit Patribus nostris, in quibus nullus eorum ex his quæ possidebant aliquid suum esse dicebat, sed erant eis omnia communia.* Beda l. 1. hist. Angl. c. 27. Vult Episcopum Pontifex in commune cum Clericis viuere, quia Monasticam vitam profitebatur, aliàs seiunctum esse ab illis Romana volebat Ecclesia. Sic enim præcedenti proximè oratione. *Mos sedis Apostolicæ est ordinatis Episcopis præcepta tradere, vt in omni stipendio quod accedit, quatuor fieri debeant portiones, vna videlicet Episcopo & familiæ propter hospitalitatem, & susceptionem, alia Clero, &c.* Quod antea vsurpauerat magnus Augustinus, quia ex laïco, non Monacho, Presbyter fuerat ordinatus. *Cœpi propositi boni fratres colligere compares meos, nihil habentes sicut nihil habebam, & imitantes me. Perueni ad Episcopatum, vidi necesse habere Episcopum exhibere humanitatem assiduam quibusuis venientibus, siue transeuntibus. Quod si non fecissem Episcopus inhumanus dicerer.* Aug. serm. 49. de diuersis.

Non tamen omnes Clerici Anglicani simul cum Episcopo habitare iussi. *Minores aliqui Clerici extra Monasterium.* Nam minorum gentium aliqui extra Monasterium degere permittuntur à Pontifice. *Si qui verò sunt Clerici extra sacros ordines constituti, qui se continere non possunt, sortiri vxores debent, & stipendia sua exterius accipere. De eorum quoque stipendio cogitandum atque prouidendum est, & sub Ecclesiastica regula sunt tenendi, vt bonis moribus viuant, & canendis psalmis inuigilent.* Beda loco cit.

Iam verò vt in seminibus plantæ, sic in S. Augustino eiusque socijs Anglicanæ Ecclesiæ sanctitas viguit, isque quoniam & Monachus fuit & Clericus, vtrinque Religiosus; hæc duo Regularium genera tum ipse, tum eius successores tota insula Episcopi, mirifico studio propagarunt. *Tota Anglia Monasticum institutum, cum Clericatu coniunctum.* Nihil enim frequentius in Ecclesiastica Anglorum historia occurrit, quàm erecta & administrata ab Episcopis Monasteria; quàm Abbates, & Monachi è Cœnobijs ad sacras Episcopatus infulas educti; quàm Episcopi Regulari quadam obseruantia cum Clericis viuentes. Et licet Monachi vocentur vt plurimùm, Monachismum tamen purum putum non obseruabant: sed in diuini verbi

prædicatione, & cæteris Clericalibus officijs operam ponebant; & sic (quod in S. Augustini maioris instituto vidimus) mixto Regularis obseruantiæ generi vacabant, in Monasterio Monachi, in Ecclesia Clerici. De multis paucissima seligo, quæ rem meam iuuare videantur.

Inusitata Abbatis in Episcopos Iurisdictio. Beda hist. Angl. l. 3. c. 4. *Hinc refellitur Hallier* in vindic. p. 494.

S. Columbanus Presbyter & Abbas Hybernus, Britannos Septentrionales Pictos *verbo & exemplo ad Christi fidem conuertit: vnde & præfatam insulam ab eis in potestatem Monasterij faciendi accepit. Habere autem solet ipsa insula Rectorem semper Abbatem Presbyterum, cuius iuri & omnis Prouincia, & ipsi etiam Episcopi, ordine inusitato debeant esse subiecti, iuxta exemplum primi Doctoris illius, qui non Episcopus, sed Presbyter extitit, & Monachus.* Hoc ego exemplum in præiudicium non traho, quia *inusitatum* est; sed Doctorem Hallier cupio recognoscere quæ scripsit alicubi, *Religiosorum in infidelibus conuertendis, & animabus iuuandis operam, ius Sacerdotij illis non acquisiuisse.* Plus enim in Hierarchia, quàm Sacerdotium acquisiuit S. Columbani successoribus: & si ius idem in omnibus infidelibus quos primi conuerterunt, in omnibus populis, vbi animas iuuerunt, Religiosis permisisset Ecclesia, de aliorum quàm Religiosorum Hierarchica potestate modò inuicem certaremus.

Ab illo Monasterio propagati Episcopi. Beda cit. c. 5.

Ab hac ergo insula, ab hoc collegio Monachorum, ad Prouinciam Anglorum instituendam in Christo, missus est Aidanus, accepto gradu Episcopatus: quo tempore eidem Monasterio Segenius Abbas & Presbyter præfuit: vnde inter viuendi documenta saluberrimum abstinentiæ vel continentiæ exemplum Clericis reliquit; cuius doctrinam id maximè commendabat omnibus, quod non aliter quàm viuebat cum suis, ipse docebat. Habes hic Lector, Abbatem eumdem cum Presbytero: S. Columbani alumnos alienæ saluti adlaborantes: Aidanum Monastica instituta cum Clericis obseruantem.

De S. Cudberto narratio. Beda l. 4. c. 27.

Multo post tempore Cudbertus in Maïsrosiensi Monasterio vitam Religiosam amplexus est, cui præerat Abbas Eata, Boïsil autem Præpositus: quo defuncto idem Cudbertus *eidem Monasterio factus Præpositus; plures & auctoritate magistri, & exemplo suæ actionis regularem instituebat ad vitam.* Procedente deinde tempore ab eodem Abbate Eata ad insulam Lindisfarnensium, ad celebre illud S. Columbani Monasterium translatus est, *vt ibi quoque fratribus custodiam disciplinæ regularis, & auctoritate Præpositi intimaret, & propria actione præmonstraret. Nam & ipsum locum tunc idem Reuerendissimus Pater Abbatis iure regebat*; licet eodem tempore insulanæ illius Ecclesiæ gereret Episcopatum. Vides hic, Lector, & Abbatem eumdem cum Episcopo, & Præpositum ab Abbate diuersum, atque illi subiectum, & verum Præpositi officium. Quod & in S. Gregorio notare me memini, qui Agnello Episcopo Ariminensi auctor est, ne *omnino in regendis fratribus elaboret, sed Præpositum* habeat, à quo subleuetur, quem & inferius *Priorem* appellat. Pergo in historia. *Si quidem à temporibus antiquis ibidem & Episcopus cum Clero, & Abbas solebat manere cum Monachis, qui tamen & ipsi ad curam Episcopi familiariter pertinerent. Quia nimirum Aidan, qui primus eius loci Episcopus fuit, cum Monachis illuc & ipse Monachus aduenient, Monachicam in eo conuersationem instituit; quomodo, & prius beatus Pater Augustinus in Cantia fuisse noscitur.*

Abbas qui & Episcopus, habet sub se Præpositum seu Priorem. Greg. l. 6. epist. 10. indict. 15.

Commoda interpretatio Iurisdictionis Abbatis supra dicto concessæ.

Distinguntur hic apertè à Monachis Clerici, sed vtrique concordi virtutis fœdere coniuncti, vtrique Episcopo obedientes, vtrique in commune viuentes. Et si quid diuinare licet, non absurdè fortasse dixerit aliquis ingentem

tem illam in Hierarchia potestatem, S. Columbani Monasterio benignius quàm prudentius concessam, graue fuisse ordinis Ecclesiastici vulnus: quod cum persentisceret vir sapientissimus Aidanus, primus Insulæ Episcopus, decernere fortasse potuit, vt aut semper, aut vt plurimùm, qui insulanæ Ecclesiæ præesset Antistes, idem illud Monasterium Abbatis iure administraret, adiuuante, & Monachis semper imminente Præposito, viro singularis virtutis & doctrinæ: ne dedignarentur Episcopi Abbatem agnoscere superiorem, qui & ipse esset Episcopus.

CANONICI REGVLARES A SECVLARIBUS distincti.

CAPVT III.

INFIRMITATIS humanæ conditionem secutus ille tam præclaris legibus moribusque formatus Clericatus, vitium aliquando fecit, & pulcherrimam Ecclesiæ veteris faciem inductis vitiorum fecibus obscurauit. Sic enim narrant, Hippone à VVandalis vastata, Gelasium S. Augustini regulam professum, Romam venisse, & Summum Pontificatum virtute adeptum, instituti sui socijs domicilium in Ecclesia Lateranensi constituisse. Ad cuius exemplum tanto studio suseptus est ordo pręstantissimus, vt cæteris in Ecclesijs, vix alij reperirentur Canonici. Eam ergo legem tenuisse ad Bonifacij VIII. tempora, cum eos Pontifex è nobilissima illa sede immissis Secularibus Canonicis exturbauit. Nimirum ordo non veste quàm vita candidior, sordes suas contraxerat: quas in Gallia tandem Norbertus eluit è nobili Francorum prosapia Canonicus, & primigeniæ puritati reddidit sub annum reparatæ salutis 1120. erecto familiæ Præmonstratensis ordine: à quo tempore illustrior esse incœpit Canonicorum Regularium nomenclatio, & clarior eorum à Secularibus distinctio. Hæc enim duo, distinctionem inquam, & appellationem, ab S. Augustini facto, & seculo potiùs vsurpata, quàm à S. Norberti instituto, præter ea quæ de S. Augustino supra retulimus, persuadet auctor vitæ S. Norberti qui Secularium, & Regularium Canonicorum meminit, ante Præmonstratum à sancto viro cultum. Nam & ipse primis temporibus *erat Canonicus secularis.* Sed aliquando *conferebat se in Regularium Canonicorum Monasterium, quod dicitur Roda.* Sic autem consilij sui diuini iecit fundamenta. Ineunte statim conuersione cum sacris ordinibus esset initiatus, *contulit se ad Sigebergense Monasterium, magnæ & præclaræ famæ, vt ibi inter Religiosos & deuotos in omni sanctitate Monachos, & accepti Sacerdotij addisceret vsum, & certa religiosè viuendi caperet documenta.* Vt igitur Monachi Vercellenses S. Augustino, sic Norberto Sigebergenses, Clericalis officij præclarè implendi rationem exemplo monstrarunt: & contra Doctoris Hallier sæpè repetitum axioma, boni Monachi bonos Clericos in S. Norberti, & posterorum persona fecerunt. Cumque postea cogente Calixto Pontifice, Laudunensium Canonicorum curam suscepisset, eisque ostenderet *formam Euangelicæ institutionis, quomodo imitatores Christi, contemptores mundi esse deberent* (quæ potissimùm in Monasterio ante didicerat) *quomodo præceptis &*

Canonicorum Lateranensium origo.

S. Norbertus Canonicos Regulares à secularibus non distinxit primus.

In vita S. Norberti.

S. Norbertus clericale officium didicit à Monachis.

Regulis sanctorum Patrum obedientes (canonibus videlicet & Conciliorum decretis. *Illi statim ad verbum & aspectum eius perterriti, dixerunt, nolumus hunc regnare super nos, quia talem magistrum nostra non nouit, nec prædecessorum nostrorum consuetudo.* Seu fuerint perpetuò seculares, seu Regulares Augustini ritus ab antiquo dedidicerint. At verò cum electo ad commorandum Præmonstrato, varia varij vitæ genera suaderent, oblatam sibi S. Augustini regulam auidè amplexus est, *Apostolica enim vita quam in prædicatione susceperat, iam optabat viuere, quam quidem ab eodem beato viro post Apostolos audierat constitutam & renouatam fuisse.*

Ordinis Præmonstratensis initia.

Habuit hic ordo peculiarem in Ecclesia nuncupationem, qui Præmonstratensis, ab originis loco dicitur. At Canonici Regulares, communi seruato nomine, non etiam sanctitatem retinuerunt; vt ex D. Bernardo facile discimus, qui migrantem ad Cistertienses Canonicum Regularem *ob tenorem arctioris vitæ* sine hæsitatione suscepit. Postea tamen ipsi communem olim in commune viuendi normam renouarunt *sub annum* 1400. *per Frigionariam congregationem, aliàs appellatam Lateranensem in Italia. Nouissimè vero in Gallia à congregatione, quam appellant Castrinantonij, suæ puritati ordo idem restitutus est, circiter annum* 1500. ait Volaterranus. Ad quæ tempora pertinet edictum illud Concilij Coloniensis, *Respondeat Canonicorum vita titulo, respondeat nomini: sint reipsa, vt sunt nomine Canonici, id est regulares; neque enim clam est primam eorum originem Monasticæ disciplinæ fuisse. Imitentur Apostolos, & nascentis Ecclesiæ ministros, quorum erat cor vnum, & anima vna.* Et mox. *Porro Ecclesiæ istæ collegiatæ quandam vetustatem spirant, & Ecclesiæ primitiuæ institutum præ se ferunt: quod vel forma ædificiorum ostendit, quæ Canonicos prope templum, in vnum pene habitaculum collocauit, vt procul à promiscua multitudine separati, diuinis pariter laudibus iugiter insisterent.*

In Gallia renouati Canonici Regulares. Bern. ep. 3.

Volaterra. anthropol. l. 21.

Concil. Colon. an. 1536. p. 3. c. 4.

Nostris tandem temporibus, in Galliæ sinu, quæ semper rerum optimarum parés extitit, iterum tam eximij Ordinis reparatæ ruinæ, Syluanecti primùm, auspicijs Eminétissimi sanctissimiq; Cardinalis Rupifucaldij, tum eius Ecclesiæ præsulis: deinde Parisijs in Monasterio S. Genouefæ, facem ad heroïca & diuina opera præferente eodem sacratissimo Hierarcha, nunquam satis nominato Rupifucaldio, eiusdem Monasterij Abbate commendatario; cuius assidui labores & exempla virtutum, posteris omnibus ad æmulationem potiùs, quàm ad imitationem exposita, non Hierarchiæ disceptationem, sed Hierarchis dignitatem, splendorem Clero, disciplinam Regularibus, Ecclesiæ Gallicanæ sanctitatem, vniuersali venerationem pepererunt. Vidimus in diuersis Regni Christianissimi vrbibus, ac præsertim apud Andegauenses in Sanctorum omnium Monasterio, quod nunquam sine admiratione frequentauimus, Angelicam sub candidis vestibus vitam, deuotione ardentem, puritate cœlestem, modestia humilem, caritate concordem. Cui sanctissimæ Congregationi cum S. Genouefa Parisiensis, è suo colle capitis principisque iure præsideat, quid aliud optare à Deo, quid sperare possumus, quàm vt *suscipiant montes pacem populo, & colles iustitiam* Regi Ludouico Regum Iustissimo?

Recens iterum instaurati in Gallia.

Franc. Rupifucaldius S. R. E. Cardin.

Monasterium Sanctorum omnium Andegau.

Per has temporum vices, mutatis subinde moribus, deuentum est ad eam distinctionem triplicis Clericorum generis, quod ait Præpositus *paulatim, & successiuè in Ecclesiam introductum; Primum eorum qui Clerici seculares dicuntur, proprium habentes, & separatim viuentes.* Huius generis panegyricum instituens

Tria Clericorum genera.

Præpositus in apparatu. c. 1. dist. 43.

Nicolaus le Maistre, pronunciat Monasticæ paupertatis laudem in eo elucescere, *sed in latiori ac diffusiori imagine: quia nobis*, inquit, *Ecclesia claustrum est, Rector generalis summus Pontifex; moderator Episcopus; cella Episcopium aut Parochium: fundus Ecclesia thesaurus: vinculum communis amicitiæ, non tam mensa quàm caritas. Quòd si lætior vultus, vestis ornatior, gleba pinguior, nobis quàm vestrum nonnullis cernitur, & priscorum caritati inuidete, a quibus hæc in nos defluxerunt, & nostrorum simplicitati qui fingere austeram & morosam frontem nesciunt*, &c. Hæc-ne vita sit ab Apostolis in Clero instituta, modò non attinet dicere; vnum asseuerare possum; Apostolicum hunc spiritum non esse, Religiosorum derisorem, & simulationis insimulatorem, vetante Apostolo non manducantem sperni à manducante. Neque vllum Apostolorum imitatorem legere me memini, possessionum copia, vestium ornatu, cute benè curata gloriantem. Quam enim orationis illius partem vsurpare non potuerunt Clerici illi, quos dimidios cecidisse, & in salutis æternæ periculum incurrere proclamat S. Augustinus?

Clerici seculares, plurimum laudati a Nicolao le Maistre li. 3. Instaur. Episc. princ. c. 6.

Rom. c. 14.

Alterum genus est eorum *qui proprium habent, nec profitentur, sed collegiatim viuunt, & dicuntur Clerici collegiati*. Hac in classe censetur celebris Congregatio Patrum Oratorij, nostris temporibus Romæ primùm à S. Philippo Nerio instituta, quæ Christiani caput imperij vitæ sanctitate, & doctis rerum sacrarum collationibus mirum in modum exornat. E qua cum alij fructus in Ecclesiam vniuersam, tum maximè militantis Ecclesiæ Signa prodierunt, Thomæ Bosij opus eruditum; & Annalium Ecclesiasticorum Cæsaris Baronij Cardinalium Eminentissimi immortalis memoria apud Deum nota, & apud homines. Erecta deinde in Gallijs alia ab Eminentissimo Cardinale Berulæo singularis pietatis viro, & toto regno longè lateque propagata, diuino ad Clerum refingendum inuento. Sic enim ab auctoribus omni fide dignis accepi, qui & primæuas leges à primis Patribus sumptas de scripto ostendebant, familiam à se conditam ita disponi voluisse virum sapientissimum, vt cœlestis instar Hierarchiæ, tribus constaret ordinibus; quorum supremus ætate & virtute prouectos haberet, tanquam reliquorum præsides & gubernatores: medius eorum esset qui iunioribus instituendis vacarent. Tertius iuniorum ipsorum, qui decursis apud Academias & Collegia studiorum spatijs, in illo virtutis & Ecclesiasticæ doctrinæ conuictu, ad omnem diuini ministerij vsum, & dignam augustis altaribus vitam perfectè informarentur. Qua scientia probè muniti, aut in secundum Sociorum ordinem vocante Deo, cooptarentur, alios & ipsi instituturi; aut in Cathedralium Ecclesiarum collegia regressi, in vrbanas rusticasque Parœcias missi, acceptum ex illis pigmentarijs virtutis odorem quaquauersum spargerent. Hæc est Arca Noë ad reparandas grandis eluuionis ruinas fabricata, de qua præcepit Dominus *cænacula, & tristega facies in ea*. Hoc telonium in quo clericalis perfectionis *turrim ædificare volens, prius sedens computat sumptus qui necessarij sunt, si habeat ad perficiendum*. Similem formam in priuata Ecclesia, iuxta institutum Beatissimi Patris Francisci de Sales Episcopi Geneuensis, summa cum omnium approbatione obseruat Nicolaus Frogerius Theologus, idemque Parochus Parisiensis, quem honoris & amoris causa nomino; vir bonorum omnium dignus præconio, quem optimo iure Parochorum exemplar absolutum appellare possumus. Ex eius contubernio quàm multos scimus prodijsse spiritalis

Oratorij Romani congregatio.

Thomas Bosius.

Cæsar Baronius Cardinalis.

Oratorij congregatio in Gallia.

Eius primæuum institutum.

Gen. c. 6.

Luc. c. 14.

Frogerius Parochus Parisiensis.

militiæ duces, quos ante vix tirones acceperat? Hi omnes, & qui non absimilis in reliqua Ecclesia instituti, votorum nexibus liberi, Religiosæ paupertati non addicti, sola caritate inuicem, & cum Christo vincti, in communi tecto & mensa, experiuntur *quàm bonum, & quàm iucundum sit habitare fratres in vnum.* Hæc sine dubio vita propioribus vestigijs Apostolicam terit, quàm producta superiùs, & integros ex dimidijs Clericos facit; ac nisi votorum Religio, & sanctissimum vinculum desideraretur, vndecunque Apostolica censeretur.

Clerici Regulares. Præpos. cit. vide Panorm. in c. Deum qui. de vita & honest. Cleric. Ioan. Trul. l. 1. c. 7. Ioan. de Nigra valle, apud Trullum l. 1. c. 6.

Tertium genus est eorum, qui *primitiuum & Apostolicum viuendi modum retinent in communi viuentes, & tria profitentes vota Religionis essentialia, qui propriè dicuntur Clerici Regulares, in communi viuentes*: de quibus tota est nostra dissertatio superior. Ab hoc instituto Ioannes de Nigra Valle Bibliothecarius, tanquam è fertilissimo campo, prodijsse scribit Romanos Pontifices quatuor & quinquaginta, qui annos plusquam quingentos Ecclesiæ vniuersæ clauum tenuerunt; Cardinales bis mille quingentos sexaginta septem: sanctorum numero adscriptos Confessores mille quingentos, aut etiam, vt numerare mauult Ioannes Trullus, septies mille quingentos. Possidium S. Augustini discipulum, S. Prosperum Regiensem, S. Patricium Hibernum, Iuonem Carnotensem, Gelasium primum, Paschalem secundum, Alexandrum tertium, Innocentium item tertium, Albinum Andegauensem, Hugonem & Richardum à S. Victore, magnum Dominicum, Ioannem Rusbochium Martinum Aspizcluetam Nauarrum, Iacobum de Vitriaco, & innumerabiles alios, tum sanctitate tum doctrina conspicuos homines, Ecclesiæ peperit ordinum ordo, & Religionum princeps Apostolicus Clericatus. Nam è sola D. Augustini regula pullulasse ferunt quatuor & triginta Religiosos Ordines, sub tanti Imperatoris vexillo militantes: quibus recentia secula plures, tanquam auxiliares copias, adiunxerunt.

MONASTICI INSTITVTI CONSIDERATIO ab Anachoretis Orientalibus inchoata.

CAPVT IIII.

Nomen Monachorum ab antiquo contemptum. Hiero. ep. 16. ad Principiã.

SACRA Monachorum adyta inspecturo mihi, primùm omnium tanquam in propylæo epigraphe, sic ipsum nomen occurrit, iam olim ab ignaris rerum æstimatoribus magnopere spretum, & calcatum. Queritur enim sua ætate S. Hieronymus, matronarum Romanarum nullam ausam esse publicè *propter rei nouitatem, ignominiosum, vt tunc putabatur, & vile in populis, nomen accipere.* Quam ignominiæ notã homines Religiosis infensi strenuè pergunt inurere, & Monachi nomen in facetijs & conuiuijs, ad ludibrium, & penè infamiam traducunt: quemadmodum alicubi inter hæreticos, Presbyteri appellatio, contumeliæ apex & summa est. Ita res sanctissimas, quas vi aperta non potest, arte iocandi dæmon euertit. Doctor Hallier contemptum illum nouæ vocis fabricatione declarat, dum ait, *Monaculi vnius aut alterius furiatam mentem.* Aurelius Iesuitas criminatur, *Monachorum appellatione contempta, aliquid excellentiæ propriæ in Religiosorũ nomine*

Hallier in vindic. in Admon. p. 63. Aurelius in vind. p. 405. 406.

vt

vt ciuiliori & plausibiliori ambiisse. Istud Religiosorũ nomen, ea in significatione quæ modò passim vsurpatur, quàm sit vetus, & ex antiquo apud Gallos receptum, & Aurelium & alios obtrectatores, docebit Hugo Menardus ex Saluiano, & nonnullis auctoribus, si legere dignantur ascetica. Quasi verò sit inciuilis Monachorum appellatio: quasi speciei nomen sit, quàm generis inciuilius: quasi si quid indebitum mihi non arrogo, illud contemnam. Equidem Petri, & Aurelij nomen amo & veneror, & quantiuis pretij esse duco, arripere tamen non debeo, quia, quæ Dei gratia est, non sum Petrus Aurelius.

Hugo Menard. in Concor. Regul. c. 5.

Longe alia sanctorum mens est, qui Monachorum sine aliquo honoris atque æstimationis elogio nunquam meminerunt. S. Dionysium specta, ordinem *Sanctorum Monachorum*, *perfectissimam Monachorum philosophiam*, *sacra nomina Therapeutarum & Monachorum* omni pene pagina repetentem. Audi cæteros, *Monachorum nomen celebre* S. Athanasius; *vita genus excellens* S. Basilius; *Nazaræos nostrates*, eorumque Monasteria *pietatis gymnasia* Nazianzenus; *Angelorum cætus in corporibus mortalibus fulgentes* S. Chrysostomus; *Cælestem in terris familiam* S. Hieronymus appellant. Iubet Synodus Chalcedonensis, *vt qui verè & synceré Monasticam vitam aggrediuntur, digni conuenienti honore habeantur.* In Constantinopolitana sub Photio, Monasteriorum ædificatio, *res veneranda, & honorabilis, & à beatis, & sanctis Patribus iam olim pulchrè excogitata dicitur.* Quid plura congeram? Nemo Monachorum nomen habet ludibrio, nisi qui despicit institutum: institutum autem nemo pius, nemo Catholicus vnquam contempsit. Insultarunt olim Catholicis Donatistæ de isto nomine: quibus S. Augustinus. *Meritò insultant nomini vnitatis, qui se ab vnitate præciderunt: meritò illis displicet nomen Monachorum, quia illi nolunt habitare in vnum cum fratribus.* Afrorum & Carthaginensium odium *in Monachos, id est, sanctos Dei,* Saluiani reprehensionem olim meruit, *Quia irridebant scilicet, quia maledicebant, quia insectabantur.* Quod indignatus scriptor adiicit. *Eos non sine causa oderunt, in quibus omnia sibi æmula & inimica cernebant, illi enim viuebant iugiter in nequitia, isti in innocentia,* &c. Sed hactenus de nomine, rem ipsam aggrediamur.

A sanctis Patribus semper laudatum. Dionys. c. 6. Eccles. Athanas. præfat. in vitâ S. Antonii. Basil. de Instit. Monac. ser. 2. Greg. Nazianz. or. 20. in laudem Basilii. Chrysost. hom. 8. in Matth. Hiero. epi. 41. ad Rufin. Concil. Chalced. can. 4. Concil. CP. sub Photio. can. 1. *Soli hæretici Monachos contemnunt.* August. in Psal. 132. *Rident qui sunt vita dissimiles.*

Monachos, solitudinis nomen, bifariam diuisit Ecclesia, in Eremitas & Cœnobitas. Eremitarum ordinem bipartitum esse admonet Petrus Damiani, *Quorum videlicet alij cellulas incolunt: alij passim per eremi deserta gradientes, certas sedes habere contemnunt. Sed qui per eremum spatiando discurrunt, Anachoretæ; qui verò cellulis contenti sunt, Eremitæ dicuntur, quibus nimirum nomen commune, factum est speciale.* Hanc sequutus distinctionem Anachoretas iterum duas in species partior: alios enim tulit potiùs quàm expressè probauit Ecclesia, homines seculi fastidio, & Dei amore incitatos, contento statim cursu in solitudinem se abdentes, vt S. Paulum, vt primis annis S. Antonium, & aulicos ab Augustino memoratos. Quorum vitam & consilium nisi priuato instinctu Spiritus Sancti gratia gubernasset, in S. Benedicti reprehensionem inciderent, dum negat illud vitæ genus *conuersionis feruore nouitio* esse assumendum. De his scilicet Iuonem Carnotensem intellige, à Francisco Hallier non vno loco citatum, sed nullo vnquam satis explicatum, cum Gaufredo scribit. *Verum Monachum nulla facit exterior adiectio, nisi mundi con-*

Eremitæ triplicis generis. Petr. Dami. opusc. 15. c. 3. Bened. Reg. c. 1. Iuo Carn. ep. 41.

temptus, & plena Dei dilectio. Quod in principibus huius ordinis, Paulo videlicet, & Antonio, & multis aliis Ægyptiis Monachis facilè apparet, qui nullam à præcedente Abbate, vel Monacho suscipientes benedictionem, perfectam ab eo qui habitare facit Monachos in domos sui laboris, consecuti sunt retributionẽ. Hac igitur auctoritate vtitur Franciscus Hallier, vt benedictionem Abbatis Monacho necessariam non esse, seclusis Ecclesiæ regulis, probet: quod in quæstione non est. Ego verò ad eam certiùs annoto, eiuscemodi Anachoretarum vitam à nullo probato scriptore statum appellari: non debere illos cum Anachoretis cæteris, longè minùs cum Monachis nostratibus conferri, quando nos de Monastico statu loquimur. Quapropter satis probabile videri, ab solitarijs illis nulla concepta vota, ut neque à nostris etiamnum concipiuntur. Non enim habuerunt in quorum manibus paupertatem vouerent, & continentiam, vt neque cuius imperio se subijcerent: Monasticæ tamen perfectionis vt reapse sectatores erant, ita propositum animo designasse crediderim.

De illis Anachoretis iudicium Fran. Hallier. in vin. p. 408.

Alij Anachoretæ post diutinam in Monasterio exercitationem, maioris studio perfectionis, à senioribus secessum in Eremum interiorem impetrabant; de quibus fusa est apud Cassianum tractatio, quos *de perfectorum* (Cœnobitarum) *numero, & vt ita dixerim, secundissima radice flores fructusque prolatos*, appellat. Atque idem ex magni Antonij sententia, *post cænobiale propositum, fastigia sublimioris perfectionis attingere, atque ad arcem Anachoreseos peruenire*, dicit. Seuerus Sulpitius ex Monachis Cœnobitis *si qui maiorem virtutem mente conceperint, vt acturi solitariam vitam se ad eremum conferant, non nisi permittente Abbate discedere* solitos scribit. Affert & Sophronius Hierosolymitanus temporariam quandam Anachoresin in Mariæ Ægyptiacæ historia, eorum Monachorum in Palæstina, qui ineunte quadragesima salutantes inuicem, & leue quoddam corpusculo reficiendo solatium deferentes, vsque ad magni ieiunij finem in horrẽda solitudine errabant. *Iordanem enim mox transmeantes, longè ab inuicem se sequestrabant, & nullus se iungebat ad socium, ciuitatem æstimantes solitudinem: viuebat autem sibi & Deo psallens frequenter, & constituto gustans tempore cibum.*

Anachoretæ digressi à Monasterio. Cassian. collat. 10. c. 6.

Seuer. Sul. dial. 1. de virtut. Monach. c. 4.

Sophron. in vita Mariæ Ægypt.

Tertia Eremiticæ vitæ species, est eorum qui mitiorem vitam, & minùs à Cœnobitica remotam amplexi, vno loco, cellis tamen, seu Lauris distincto, sub Abbatis vnius disciplina viuebant, & dominicis diebus ad synaxes vndique conueniebant in templum. Talis fuit sub Marco nutritore per Alexandrinam præfecturam eremus ad Stagnum Mariam: vbi singulis σεμνεῖον suum fuit, ad orationis lectionisque sacræ officium explendum, ex quo egredi, ne prospicere quidem totos sex dies licuit: *septimo verò*, inquit Philo, *conueniunt in communem cœtum, & iuxta ætatis ordinem considunt.* Neque dubito quin Monachi à Dionysio laudati ob vitam singularem, & indiuiduam, ad eum modum habitarent per hebdomadam, & die dominica in Templum cum vniuerso populo conuenirent. Quæ instituta perennarunt vsque ad Antonium, qui vitæ magistrum accepit è Cœnobio cum secessit. Huic instituto nobile inuentum addidit Gerasimus Anachoretarum dux & princeps, qui cum in Iordanis solitudine *maximam Lauram, quæ non pauciores quàm septuaginta Anachoretas habebat, construxisset, & præterea Cœnobium in medio eius collocasset, curabat vt qui introducebantur Monachi, manerent in Cœnobio, & vitam Monachicam exercerent. Qui autem crebris & longis se laboribus exercuerant, & ad perfectionis mensuras*

Anachoretæ iuncti Cænobio.

Philo l. de suppl.

In vita Euthymii apud Surium 20. Ianu.

suras iam peruenerant, eos in ijs quæ vocantur cellis collocans, sub hac iubebat viuere regula, vt quinque dies habdomadæ vnusquisque in sua cellula sileret, nihil gustans quod esset esculentum nisi panem, & aquam, & dactylos: sabbato autem & Dominica venientes ad Ecclesiam cum participarint sanctificata, cocto vterentur in Cœnobio, & sumerent parum vini. Sed de hoc Monachorum secessu inferiùs etiam nonnihil erit repetendum.

Ex hoc hominum instituto, ijsque præsertim qui perpetuum sibi ab hominibus exilium indixerunt, vnicum vidit Ecclesia Thelesphorum sibi datum in Romana cathedra Pontificem; qui ex Eremitico rigore decreuisse legitur *vt septem hebdomadas plenas ante sanctum Pascha, omnes Clerici, in sortem domini vocati, à carne ieiunent: quia sicut discreta esse debet vita Clericorum à laïcorum conuersatione, ita & in ieiunio debet fieri discretio.* Sic probabiliter intelligitur constitutum ab eo, vt septem hebdomadas ante Pascha ieiunium celebraretur, scilicet à Clericis; cum laïci tanto tempore non abstineant. Paucos etiam alios è sacris illis lustris & speluncis ad Pontificias infulas, & Ecclesiastica munia vocatos narrant historiæ, vel quòd ignoti delitescerent in tenebris, vel quòd sacrorum rituum ignorantia laborarent, vel quòd omni ope, ipsius etiam non rarò corporis deformatione, illa dignitatum fastigia deuitarent.

Pauci Anachoretæ ad munia Clericatus adsciti. Lib. Pont. in Thelesphoro. Epi. Telesf. refertur dist. 4 statuimus. *Binius in vitâ Telesphori.*

MONACHORUM COENOBIIS CONIUNCTORUM *institutio, per Orientem.*

CAPVT V.

MONACHOS plurium conuictu in Cœnobijs & Monasterijs vtentes, vt origine priores Anachoretis esse docet Cassianus, qui eorum ortum à labente Apostolorum disciplina, & excluso coniugum hominumque consortio, arcessit: ita eosdem perfectione superiores solitarijs, saltem illis quos in priori genere descripsimus S. Basilius arbitratus, scribit, *qui eiusmodi sunt, sine controuersia primi parentis noxam contegentes; antiquum bonum in pristinum reuocant. Hi liberatoris nostri, eiusdemque vitæ, dum inter nos versaretur institutorum veri perfectique imitatores existunt. Hi vitæ diligenter communitate retenta, Angelorum viuendi ritum æmulantur.* Et alia planè aurea ex animo in illiusmodi vitam admiratione defixo profert Doctor grauissimus. Eos autem S. Epiphanius duplicis facit generis, alios in vrbibus, alios procul ab illarum frequentia, Monasteria habitasse in solitudine commemorat. Syluicolas primùm suasit esse Monachos amor perfectioris vitæ ad Apostolicas regulas dirigendæ, tum tyrannicis temporibus crebra vitæ pericula: vrbibus deinde sanctitatem Monasticam intulit orbi Christiano restituta pax. Solitudines Monasterijs tanquam sacris vrbibus ædificarunt Tabennesiotæ, Sinaïtæ, vtriusque Thebaïdis, alijque id genus Monachi sanctissimi, de quibus diuinè S. Chrysostomus. *Si quis nunc ad Ægypti veniat solitudines, paradiso quouis omnem illam eremum videbit digniorem, & innumerabiles Angelorum cœtus in corporibus fulgere mortali-*

Cœnobitarum ortus & perfectio. Cassian. collat. 18. c. 5. Basil. in constit. Monast. c. 19. *Perfecti imitatores Christi.* *Monachi duplicis generis.* Epiph. in Compen. fidei. Chrysost. hom. 8. in Matth.

bus. Vrbana verò Monasteria, aut vrbibus adeo propinqua vt possis vrbana nominare, Constantinopoli, Bethlemi, Oxyrinchi, quæ vrbs tota è Monasterijs conflata fuit; & in Occidente Vercellis, Mediolani, Turonibus, legimus in historicis & patribus.

Sarabaïtæ Ægyptij Monachi. Cassian. collat. 18. c. 7. Bened. Reg. c. 1. Isid l. 2. de offic. Eccl. c. 15. Magister in Reg.

Sarabaïtas hoc loco nominari vult, at non omnino probari Cassianus, & post eum S. Benedictus, & ex vtroque Isidorus Hispalensis; quod Monachorum *genus deterrimum* omnes nominant, iste *neglectum* adijcit, & in Anania olim & Sapphira *Petri seueritate succisum*. Cellulis continentur bini aut terni, sui iuris omnes, nullius instituti Magisterio, *quicquid putauerint vel elegerint hoc ducunt sanctum: & quod noluerint, hoc putant non licere. Et dum in proprio arbitrio quærunt habere cellas & rescellas*, inquit Magister in regula, *ignorant quia perdunt suas animellas*. Sarabaïtæ dicti Ægyptio vocabulo, quasi *sibi viuentes*, & suo arbitrio, *Renuitæ* Latino-barbaro, quia *refutant*, siue renuunt *Abbatem habere*, ait Glossa.

Gyrouagi pseudomonachi. Isid. cit.

Istis religio est addere pseudomonachorum monstra, Gyrouagos nominatos, siue Circelliones, *qui sub habitu Monachorum vsquequaque vagantur, venalem circumferentes hypocrisin, circumeuntes prouincias, nusquam missi, nusquam fixi, nusquam stantes, nusquam sedentes.* Ita citatus Isidorus, qui & eorum artes atque præstigias pluribus denarrat; vt & laudatus antea Magister genuina sanè hypotyposi, intemperantem eorum peregrinationem oculis nostris subijcit. Neque mihi dubium est, quin eius farinæ Monachi, occasionem præbuerint S. Augustino, de opere Monachorum scribendi in Africa: qui de ijs apud sanctos & veros Monachos grauiter conqueritur. *O serui Dei, milites Christi, ita-ne dissimulatis callidissimi hostis insidias, qui bonam famam vestram omni modo cupiens obscurare, putoribus suis tam multos hypocritas sub habitu Monachorum vsquequaque dispersit, circumeuntes prouincias, nusquam missos, nusquam fixos, nusquam stantes, nusquam sedentes. Cum interea vbicunque in factis suis malis deprehensi fuerint, sub generali nomine Monachorum, vestrum propositum blasphematur, tam bonum, tam sanctum.* Neque minùs viuis coloribus illos depingit S. Basilius & omni ope iubet euitari. Non confero vel inclusos nostros Anachoretas cum Sarabaïtis, vel vagantes cum Gyrouagis, quod aliqui non scrupulosè præstant. Sed tria in Augustini oratione cupio animaduerti. 1. Quales ij tandem sint, quibus vult Monachorum optimus pater, librum suum de opere Monachorum prodesse, quibus illum, qua-ve de causa scripserit, vt desinant Antiregulares ab omnibus vniuersè Religiosis opus manuum extorquere. 2. Quàm inuidiosè & contemptim Nicolaus le Maistre pseudomonachos istos & hypocritas veris Monachis connumeret, professus in epigraphe capitis, dicere de diuersis Monasticarum *sectarum generibus, vt Tabennesiotis, Remoboth, Gyrouagis*. Quasi simili in proposito constituas agere de Catholicorum hominum sectis, vt Romanis, Caluinistis, Anabaptistis. Qui tamen sua in nomenclatione fallitur, dum Sarabaïtas cum Gyrouagis confundit. 3. Quàm iniustè frequenter doctor Hallier, malos Monachorum quorundam mores in omnium inuidiam vocet, totumque Regularium populum in ius quasi obtorto collo rapiat, si quis vnus è tanto numero exorbitauit. Sed hæc hactenus: & nos omissis illis impostorum portentis, de duobus primis S. Epiphanij generibus, ac potissimùm de priore dicamus; quoniam posterius cultum & politum, ad Monasticam institutionem inferius explicandam accedit.

Magister cit. Contra eos Augustin. scripsit li. de opere Monach. c. 28.

Basil. l. constit. Mon. c. 9 *Notantur quædam ex S. Augustino.*

Nicol. le Maistre li. 1. de Instaur. Epis. princ. c. 9.

Conue-

Conueniebant in beatas hasce solitudines, homines ætate maturi, à militia crudi, ab officinis inculti, ab agris & syluis pene semiferi, vt plurimùm diuinarum æquè, ac secularium literarum admodum imperiti. Doctor Hallier, Laïcos appellat; bono sensu non malè. Dositheum illum vide ab aula vocatum, cui de Religionis nostræ mysterijs, de cultu animæ, de virtutum studio nihil vnquam aliud traditum fuerat, quàm vnum, *velle saluari*. Specta subtiles illos, qui verba Christi ex Euangelio, *qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus, simpliciter intelligentes, fecerunt sibi cruces ligneas, easque ingiter humeris circumferentes, non ædificationem, sed risum cunctis videntibus inferebant.* Quid dicam de Anthropomorphitarum hæresi, totas Ægypti solitudines fœdè peruagata, & contraria Theophili Alexandrini Patriarchæ scripta *summa cum amaritudine, pro simplicitatis errore suscipiente.*

Antiqui Monachi horridi & imperiti.

Doroth. in vita Dosithei.

Cassian. collat. 8. c. 3.

Idem coll. 10. c. 2.

Eorum instituta quæ fuerint, nemo pleniùs Cassiano tradit; eum ego quid totum describam? In summam colligo. Exercuerunt animum, & corpus, non aliter quàm Anachoretæ: illū lectione, & rerum diuinarum commentatione, virtutumque operibus: hoc vigilijs, ieiunijs, labore assiduo, infinita incommodorum tolerantia. Et ista quidem exteriora in illis ad miraculum elucent, sed maximè labor improbus, cui alligata esse illiusmodi oportuit ingenia ne otio torpescerent, ne vagi discurrerent, ne fastidio cellæ vitam secularem requirerent.

Quænam illorum instituta.

Inter illos si quis prouecta ætate, plusculum doctrina tinctus, virtute & diuturna pietatis exercitatione confirmatus eminebat, eum sibi præficiebant Abbatem. Id nominis maximè inter Anachoretas, venerationis fuit, in Cœnobio potestatis. Quare illius fuit leges præscribere, exercitationibus moderari, consulere Monasterio, forma non omnibus communi, sed quæ cuique priuatim arrisisset. Subditi ergo vt vetustissimi mortalium, penè sponte sua innocentiam sanctitatemque colebāt. Nam si religiosa vota excipis, sine quibus nullum vnquam Cœnobium, nulla eremus in statu fuit, quæque in ipso Monasticæ vitæ proposito, saltem implicitè continebantur, adeoque erant omnibus vniuersè Monachis communia, cæteras vitæ seuerioris rationes, aut suopte ingenio assumebant ipsi, aut traditas ab Abbatibus obseruabant. Abbatum autem potestas in auctoritate potiùs, quàm imperio; in exemplo, quàm vi coërcitiua erat posita: vt tandiu solùm ijs institutis adstringerentur subditi, quamdiu aut vellet, aut viueret Archimandrita: aut is ipse Monachus in alio Cœnobio alterius Abbatis ductum sequi non eligeret. Quod ex eo libro qui vitæ Patrum inscribitur, eorumque pleraque gesta refert, confirmare superfluum est.

Magistratus apud eos supremus, Abbas.

Sub Abbate seu patre, indicat S. Hieronymus Centuriones & Decanos fuisse, *diuisi sunt per decurias atque centurias, ita vt nouem hominibus decimus præsit; & rursus decē Præpositos sub se centesimus habeat.* Sic & Augustinus de Italicis, *opus autem tradunt simul ijs quos Decanos vocant: eo quod sint denis præpositi, vt neminem illorum cura corporis sui tangat, neque in cibo, neque in vestimento.* Fuit ergo magistratus hic, ille ipse qui a S. Augustino ex Monasterio Monachorum, in Monasterium Clericorum, eodem Præpositi nomine translatus est, longè sanè alius ab Abbate, seu patre, cui & subditus est, & rationem suorum reddit, vt ante diximus.

Sub eo Centuriones & Decani.

Hiero. ep. 22. ad Eustoch. c. 15.

Hi vero Patres non solum sanctissimi moribus, sed etiam diuina doctrina excellen-

Abbatis

munus & cura.

tissimi, & totum vniuersè Monasterium vigilantia prouidentiaque sua regebant, & conuenientes in vnum locum Monachos sanctissimis præceptis imbuebant. *Conueniunt tempore diei extremo de suis quisque habitaculis ad audiendum illum Patrem, & conueniunt ad singulos Patres terna, vt minimum, hominum millia.* S. Hieronymus consonat, *post horam nonam in commune concurritur, & completis orationibus cunctisque residentibus, medius quem Patrem vocant, incipit disputare.* Quam præclarè viuendi formam conseruari modò videmus apud sanctissimum Carthusiensium ordinem, veram Monasticæ antiquitatis imaginem, & singularem ignotæ vulgo sanctitatis reparatorem.

NON FVISSE VETERES MONACHOS Parocho seculari subditos, demonstratur.

§. Vnicus.

De Monachorum ad Ecclesiam conuentu sententia Nicol. le Maistre profertur l.1. de Instaur. Episc. ptin. c.14.

CONCIONEM hanc Monachorum qui negare non possunt aduersarij, priuatam certè appellabunt, vt publicæ alteri locum faciant, in qua Monachos secularibus Parochis contendunt fuisse subiectos. Sic enim disputat Nicolaus le Maistre, in Monasterijs Ecclesias non fuisse extructas, sed tantùm oratoria quæ vocabant: ad Ecclesiam autem cum reliquo populo Laïcorum & profanorum hominum, conuenire solitos Monachos Dominicis ac Sabbato, *vbi in commune Parochum audiebant diuini verbi mysteria exponentem: nec ab eius disciplina & castigatione abhorrebant, siquando corrigi aut emendari meruissent.* Id probat primùm ex Euagrio qui Oxyrinchi duodecim Ecclesias fuisse ait, *in quibus publicus agitur populi conuentus, exceptis Monasterijs, in quibus per singula loca orationum domus sunt, quæ certis temporibus ad orationem frequentantur.* Deinde ex Palladio de Monachis Nitriæ narrante, conuenisse illos in Ecclesiam singulis Sabbato ac Dominico diebus. Idem debet esse sensus Francisci Hallier, qui Monachorum Presbyterum, vt ante vidimus, alium à Curato non agnoscit; cum tamen in Monasterijs quæ modò tractamus, Patres seu Abbates audiamus concionantes, qui non necessariò Presbyteri fuerunt.

Primis temporibus conuenerunt ad Ecclesiã publicam Monachi.

Hac in controuersia id dico, primis temporibus omnes vulgò Monachos cum populo ad publicum templum conuolasse, vt luce clarius in S. Dionysio videre est. Secutis quoque seculis, qui pagis & oppidis vicini erant, eos idem aliquando factitasse: quod longè potiori iure de Monasterijs vrbanis potest intelligi, vt probant vrbis Oryrinchi Ecclesiæ, apud Rufinum l.2. de vitis Patrum, c.5. non autem Euagrium, vt citatur à Theologo. Id verò liberaliter concedo, ea in vrbe Monachos Ecclesias publicas frequentasse: nam si negauero illos ab oratorijs & Monasterijs suis discessisse, quemadmodum nostri modò Religiosi medijs in vrbibus sua templa celebrant, quis falsi ex Rufino arguet? Eius autẽ contrarium in vita & actionibus S. Hieronymi expressum lego: quem narrat Seuerus Sulpitius Bethlemi commorantem *eius loci Ecclesiam tenuisse. Nam Parochia* (inquit auctor) *est Episcopi qui Hierosolymam tenet.* Vide Lector; Ecclesiam tenet Hieronymus, Paroeciam Episcopus; non igitur omnis Ecclesia Paroecia; habet igitur, & quidem in vrbe, Monasterium Ecclesiam suam, ab vrbis Paroecia distinctam: Non tenet Ecclesiam Monasterij ab Episcopo Hieronymus, qui cum ipsi non conuenit, *Parochia Episcopi est;*

Non tamen omnes.

Vt apparet in controuersia S. Hieronymi. Seuer. Sul. dial.1. c.4.

est; idem de Monasterij Ecclesia non dicit Sulpitius: alium ab Episcopo Parochum non habet Parochia; ergo aliunde sacra mysteria percipere debent Hieronymo immediatè subiecti, quando is ab Episcopi communione se subducit. Quæ omnia sancti Patres, Hieronymus ipse & Epiphanius, quibus cum Ioanne Hierosolymitano de Pauliniani ordinatione controuersia est, apertè declarant. *In Monasterio* (inquit Epiphanius) *fratrum, & fratrum peregrinorum qui prouinciæ tuæ nihil deberent*, hoc est, qui tibi subditi non essent: & infra. *Cum vidissem quia multitudo sanctorum fratrum in Monasterio consisteret, & sancti Presbyteri Hieronymus & Vincentius, propter verecundiam & humilitatem nollent debita nomini suo exercere sacrificia*: vnde molestum illud oriebatur, vt in Monasterio Missæ non celebrarentur, Paulinianum id oneris refugientem comprehendi iussi, & inuitum licet ac reluctantem ordinari Diaconum, atque Presbyterum in Monasterio, & non in Parochia, quæ tibi subiecta sit. *Post hæc scripsimus ad sanctos Presbyteros Monasterij, & cæteros fratres, & increpauimus eos, quare non scripsissent super eo, cum ante annum, multos eorum queri audissem, cur non haberent qui sibi Domini sacramenta conficerent, & illum omnes suo poscerent testimonio, & grandem vtilitatem in commune Monasterij testarentur.* Et hoc de Monasterij Presbytero S. Epiphanius. De Presbyteris autem Parœciæ Bethlemiticæ S. Hieronymus. *Ante paucos menses, circa dies Pentecostes, quadraginta diuersæ ætatis & sexus Presbyteris tuis obtulimus baptizandos. Præcepisti Bethleem Presbyteris tuis, ne Competentibus nostris in Pascha baptismum traderent. Mandas Clericis tuis, vt si quis Paulinianum ab Epiphanio Episcopo consecratum, Presbyterum dixerit, Ecclesiam prohibeatur intrare. Ecclesiam scindere dicimur, qui extra cellulas nostras, locum Ecclesiæ non habemus.* Hoc est, qui extra Monasterium nostrum in publica & Parœciali Ecclesia, quæ tua est, nullum designatum habemus locum, tanquam extranei, in quo consistamus. E quibus ipso meridie clariùs patet, & Ecclesiæ Monasterij ab vrbana Parochia distinctio: & Presbyterorum Parœcialis monasticæque Ecclesiæ separatio: & incruenti sacrificij in Monasterij Ecclesia vsitata celebratio: & ipsius Monasterij immunitas ab Episcopi Hierosolymitani, multo magis ab inferiorum Presbyterorum iurisdictione: vt vnus hic locus totum Nicolai le Maistre, & Francisci Hallier Monachos Curatis subijcientium figmentum euentilare posse videatur, licet nulla alia argumenta suppeterent.

Apud Hiero. ep. 60. & 61.

Querela Monachorum, q: õl in Monasterio Missa non celebraretur.

Presbyteri Parœciæ, diuersi à Presbyteris Monasterij.

Hinc refelluntur Hallier & le Maistre veteres Monachos Parochis subijcientes.

Qui verò interiores habebant solitudines, ijs Episcoporum voluntate datos necessariò Presbyteros, & constructa in loco opportuno, non procul à cellis, templa, in quæ statis diebus conuenirent, clarius est quàm vt probetur: quod Theologus ipse agnoscere cogitur, cum ait, *vt plurimùm in Monachorum oratorijs mysteria non fuisse celebrata, nisi cum Monasteria longius à Parœciæ Ecclesia abessent, & illis in Monasterio Presbyterum Episcopi fauor indulsisset.* Illiusmodi fuit illa Nitriæ, seu Celliæ Ecclesia, quam malè Theologus Ecclesiam Parœciæ, id est oppidi, vult à nobis credi: nam Cellia locus erat in deserto interiori, eremus vasta, & cellulæ omnes longo inter se spatio diremptæ. *Die tantum Sabbati & Dominica*, inquit Rufinus, *in vnum ad Ecclesiam coëunt, & ibi semetipsos inuicem tanquam cælo reduces vident.* Neque alia est Palladij narratio, aut Sozomeni, qui ab illo videtur sumpsisse. Ad Ecclesiam igitur omnibus, & solis Monachis communem conueniebant, non vt audirent Parochum adhortantem, sed Patrem, cumque eo synaxim celebrarent. Quod autem de fla-

Monachi in solitudine suas habebant Ecclesias.

Vt fatetur le Maistre.

Refellitur de Ecclesia Nitriæ.

Rufin. l. 2. de vitis P. c. 22.

Pallad. in laus. c. 22.

Sozo. l. 6. c. 31.

συνιᾶσι δὲ πάντες εἰς ταυτὸν ἅμα.

καὶ ἐκκλησιάζουσι τῷ σαββάτῳ καὶ τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος. Pallad. in lauſ. c. 7. *Caſtigati Monachi ab Abbate non à Parocho. Parocho ſeculari non fuerunt ſubditi.*

gellis è palma pendentibus, ad Monachorum correptionem, in monte Nitriæ additur, id ſolùm probat, caſtigata fuiſſe eo loco Monachorum delicta, ſed id à Parocho ſeculari Sacerdote factum, qualem vult Theologus accipi, neque narrat hiſtoricus, neque probare poſſunt aduerſarij. Nam cum Preſbyterum Monaſterijs addictum volunt eſſe Parochum, demonſtrent oportet, quod nos imus inficias, ex quo Cœnobia illa vigere cœperunt, in Sacerdotis ſecularis, & oppidani Parochi curam traditos fuiſſe Monachos. Abſurdum quippe eſt quoties in Rufino, aut Palladio, & alijs aſceticæ hiſtoriæ ſcriptoribus, Eccleſiæ nomen occurrit, cogi nos Parœcialem cogitare, quæ promiſcuè Chriſtianis omnibus communis eſt; qualem hodie ſub Parochi ſecularis cura videmus, in qua ſola fas fuerit Monachis ſynaxes celebrare.

Probatur ex Concil. Chalc. act. 13. c. 6. Ibid. c. 8.

Certè in Concilio Calcedonenſi quiuis ordinatus, dicitur addictus ſpecialiter Eccleſiæ aut Ciuitatis, aut Pagi, aut Martyrij, aut Monaſterij. Habuerunt igitur & Martyria, & Monaſteria ſuos Preſbyteros & Diaconos, non minùs quàm Ciuitates & Pagi. Præterea *qui Clerici*, ait Concilium, *præficiuntur Ptochodochijs, & qui ordinantur in Monaſterijs, aut baſilicis Martyrum, ſint ſubiecti Epiſcopis.* Quo ex decreto euidenter deduco, fuiſſe tunc quatuor Eccleſiarum genera, quæ omnia Epiſcopis ſubderentur, ſed inuicem non penderent, videlicet Parochias ſeu vrbanas, ſeu ruſticas, Ptochodochia, Martyria, Monaſteria.

In Monaſterijs Preſbyteri & Diaconi creati ex Monachis. Hieron. ep. 62. *Chorepiſcopus è Monachis lectus.* Concil. Nicæn. can. 54. Arab. Ibid. can. 55.

Quemadmodum autem Abbas in quo verſamur, è Monachorum grege ad cæterorum curam ſemper electus eſt: ita Preſbyteros & Diaconos ex illo ſanctorum choro ſæpius aſſumptos fuiſſe, multa ſatis probabiliter perſuadent, & in primis illa ipſa quam ſupra explicauimus Pauliniani ordinatio, qui expreſsè dicitur ab S. Hieronymo, *quiſcere in Monaſterij cellula, & Clericatum non honorem interpretari, ſed opus.* Quod & apertius probat alius magiſtratus, etiam Abbatibus ſuperior, Chorepiſcopus, quem vni Monaſterio, & Eccleſiæ affixum fuiſſe credere non debemus. Is autem eligi ſolebat *ex bonis Religioſis qui habitabant in deſerto*, vt habet Canon Arabicus Nicænus; cuius erat eligere idoneos, quos Eccleſijs & Monaſterijs præficeret, ea lege ne qui Eccleſias regere iubebantur, Monaſterijs; qui Monaſteria, Eccleſijs præfici poſſent. Illi Canon alter ius Monaſterij viſitandi fuiſſe aſſerit, & Miniſtrorum in eo ad arbitrium inſtituendorum.

Idem conficitur auctoritate S. Gregorij. Greg. l. 10. ep. 53 indict. 5. Idem l. 5. ep. 41. indict. 14. Idem l. 6 ep. 40. ind. 15. *Vetat Clericos niſi orandi cauſa ad Monaſteria accedere.*

Addo alterius & regionis & ſeculi Doctorem Gregorium magnum, qui iubet ab Epiſcopo Leontino, Monachum quemdam in Monaſterio, & congregatione ſua ordinari, quem Ioannes eius loci Abbas offerebat, *nihil aliud ei priuilegij concedendo, niſi vt in congregatione ſua quoties opportunum fuerit ſacra miſſarum debeat tantummodo celebrare myſteria.* Victori quoque Epiſcopo imperat, vt Vrbico Abbate Panormitano poſtulante *ordinari in ſuo Monaſterio Preſbyterum, qui ſacra miſſarum ſolennia celebrare debeat: ipſum ad hoc miniſterium de eadem congregatione eligat, qui nec de Monaſterio ſuo egredi, nec extraneum ſibi ad peragendum ſacrum opus cogatur adducere.* Hoc videtur adiicere, quoniam Monachorum quieti vtilitatique ſemper inuigilans, vetare cogitur alibi Clericorum dominio prægrauari Monaſteria, vt *nullam deinceps in eis, vel hi qui in ſacro ſunt ordine conſtituti, ob aliud habeant, niſi orandi tantummodo cauſa, accedendi licentiam: aut ſi fortè ad peragenda ſacra miſſarum fuerint inuitati myſteria.* Quæ decreta omnia, & Preſbyteros illos fuiſſe Monachos, & in ipſo Monaſterio ſacris

sacris operatos, & id officium Clericos seculares non nisi precariò exercuisse demonstrant.

Cæterum his omnibus suprema cum potestate eminebat Hierarcha, isque Monachos nullo exemptos priuilegio, nullis Romanorum Pontificum diplomatis liberos, habebat in omnibus obsequentes. Sic enim fieri & natura rei, vt videbimus, & Christianæ Religionis ordo, & assumpta per Monachismum humilitatis ratio exigebant. Nemo enim illorum non potuit cum Nathanaële Anachoreta sanctissimo dicere; *Ego Dominos meos & Episcopos colo, & omnem Clerum honoro, sumque ego peccator omnium hominum peripsema.* Nemo non eosdem, quos Pachomius ille magnus habuit oculos, *qui Christum ipsum se in Sacerdotibus eius, in Ecclesiæ throno testabatur cernere.* Hinc perpetua illa aduersus Episcopos, & Clerum omnem Monachorum obseruantia, fusè ab eodem Nicolao le Maistre laudata: qui cum infensos Clericis, & rebelles Episcopis Monachos producturus, solos è Monachis hæreticos, aut schismaticos nominat, nonne vult à nobis intelligi, cæteros omnes Monastica sanctitate verè præditos, Episcopali clericalique dignitati semper assurrexisse, & nullum vnquam Hierarchæ sui imperium detrectasse? Hoc ego institutum omni laude dignum, non minùs quàm ipse, deprædico; non tamen possum adduci vt credam aliquos, vt non obscurè indicat, huius tempestatis Monachos, tantopere à maiorum probatissimis moribus deflexisse, *vt Cai Enceladique furorem imitari contendant, credantque celsiorem se Sacerdote ac Presbytero locum occupare; quem ne salute quidem dignantur, aut affatu, cuius ordini & gradui tam fastuosè insultant, vt eius contactu diceres sanctimoniæ Monasticæ nitorem, tanquam peste quadam infici & contaminari.* Vellem equidem vir pacis, & caritatis fraternæ, vt præ se fert, studiosus, hanc Petro Aurelio relinqueret orationem, & alio consilio veterum Monachorum virtutes in cœlum tolleret, quàm vt nostrates Religiosos ad gigantæam stoliditatem deprimeret.

Episcopo omnib⁹ subiecti erant veteres Monachi.

Nathanaëlis Anachoretæ professio. Palla. c. 8.

In vita Pacho. c. 27.

Nicol. le Maistre de Instaur. Episc. princ. l. 1. c. 13. & 14.

Modernos Monachos indignè calumniatur.

Agnoscis Lector, rudia hæc fuisse Monastici statûs lineamenta, quæ licet primigenij feruoris impetu, & candidissimæ simplicitatis prærogatiua, in ea prorumperent abstinentiæ, vigiliarum, cæterarumque obseruantiarum miracula, quæ Christianis modò omnibus admirari licet, imitari autem in hac corporum imbecillitate, nemini; ad eam tamen statûs perfectionem deducta non erant, quæ deinde summorum ingeniorum industria, & sanctissimorum virorum longo vsu ex probatis per Concilia, & Pontifices regulis accessit. Nam quia nihil inter homines vnquam simul natum atque perfectum extitit, atque ipsæ vrbes & imperia per temporum vices incrementum firmitatemque suam ceperunt; ipsa etiam Ecclesia non eam prioribus seculis ordinum suorum dignitatem, non rituum externorum maiestatem, non eandem potestatis amplitudinem habuit, quam modò in hac Europæ Catholicæ amplitudine videmus: dubium non est quin Religiosus status suis quoque augmentis creuerit, & per ætatum spatia stabilem absolutamque suis partibus perfectionem sit adeptus. Id verò fieri non potuit, quin plurima ex priorum institutis in melius mutarentur, nonnulla penitus antiquarentur. Quòd si dum aliqua mala corriguntur, optima quædam stabiliuntur; nonnulla fortasse bona effluxerunt: dandum id humanæ infirmitati, quæ inuiolatum sanctitatis tenorem seruare perpetuo animi rigore non profitetur. Certè minus habent in Ecclesia auctoritatis Monastica decreta,

Antiquus Monachismus fuit perfectionis prima delineatio.

Ad inducendam perfectionem, mutanda fuerunt plurima.

diens eum in timore Dei, & cupiens ab errore corrigere, & alius voluerit pro eo loqui, & eum defendere. Hunc Præpositum Gazæus eumdem facit cum Priore claustrali, cum regulam Pachomij commentatur. Habuit idem sub se ministros & officiales inferiores, quibus peculiaris rerum Monasterij tradita cura. *Si enim leuitonaria nostra*, inquit idem, *quando lauamus, & sicca non fuerint vsque ad vesperam, non habemus potestatem apud nos tenere, damusque Præposito cui crediti sumus, vel ei cui creditum est cellarium, vt deferat ad eum locum vbi vestimenta pariter omnium reseruantur*, &c. Ius illis ferendi virgam, magistratus sui insigne; siquidem Orsiesis idem in Monachi Tabennensis supellectili numerat, *& virgam, cui ministerium aliquod & dispensatio credita est Monasterij.* Atque illos esse arbitror quos Monasteriorum secundos ita compellat; *vos quoque qui secundi estis domorum singularum, humilitatem sectamini, & modestiam; & singula præcepta maiorum, vitæ communis normam putate.* Denique breuiter omnes nominat S. Hieronymus: *habent per singula Monasteria Patres, & dispensatores, & hebdomadarios, ac ministros, & singularum domorum Præpositos.* Gazæus in Reg. Pach. *Inferiora sub illis officia.* Orsiesi. cit. *Monasteriorum secundi.* Hugo Menard. in Concord. Regul. c. 27. §. 15. Hieron. Præfat. in Reg. Pac.

Hos omnes communiter regebat vnus Abbatis nomine & dignitate, puta S. Pachomius institutor, successor Petronius, atque is ipse tertius Orsiesis: qui *princeps Monasterij* non semel dictus, tum in Orsiesi, tum in regula, *sine cuius voluntate & sententia nullus increpandi fratrem habuit potestatem.* Illi etiam priuatarum domuum magistratus rationem reddebant quoties exposceret. Sic enim vita S. Pachomij docet, dispositas fuisse Monachorum turmas, *vt cum interrogaret archimandritam de aliquo in multitudine tanta, facili responsione cognosceret.* Et Theodorus Monasterij quod priuato nomine Tabennense vocabatur, curam gessisse dicitur. Singula quoque Cœnobia visitasse legimus Pachomium, & in ijs quædam pro potestate correxisse. Denique idem Abbas cum suis omnibus erat in Episcopi iure, ac ditione, cum S. Athanasius *Ecclesias superioris Thebaïdæ solenniter circumiens, ad loca Tabennensium nauigio peruenerit*, magnoque gaudio & hymnodia ab Pachomio Monachisque omnibus sit exceptus. Quo respexisse mihi videtur S. Hieronymus, cum Theophilo Alexandrino scripsit. *Ad aduentum, vt reor, tuum non pauet turba Monachorum, sed gaudet, cum certatim tibi procedunt obuiam, & de eremi latibulis exeuntes, sua te cupiunt humilitate superare. Quid eos compellit exire? nonne amor tui? quis per eremum separatos in vnum cogit, nonne tua dilectio? amari enim parens debet: amari parens & Episcopus, non timeri.* Quæ cum Monachos omnes, maximeque Tabennenses tangant, libenter recolo, vt quo Monachi loco apud Episcopos, quo Episcopi apud Monachos esse debeant, omnes æque meminerimus. Et hæc de prælatis dicta sufficiunt; in quibus vidisti lector, Abbatem à Præposito distinctum, & eo maiorem, licet Abbas ille Presbyter non sit, vt neque Præpositus. Venio ad subditos. *His omnibus superior Abbas.* Reg. Pacho. a. 116. In vita Pachom. c. 22. Ibid. c. 47. Ibid. c. 43. *Abbas cũ suis Episcopo subditus.* Ibid. c. 27. Hieron. ep. 62.

In ijs notandum illud maximè, quòd non æui tantùm maturos, sed & pueros in asceteria sua S. Pachomius admitteret. Nam Theodorus, quem Sanctificatum Græci appellant, annorum 14. puer in Pachomij sinum à materno confugit. De pueris quoque præcipit regula, *si fuerint dediti lusibus & otio, & correpti non potuerint emendari, debet Præpositus vsque ad dies triginta, ipse eos monere, & corripere.* Eadem regula ante vetuerat vllum de fratribus, *libenter ridere, & ludere, & habere amicitias ætatis infirmæ.* *Admissi in hæc Monasteria etiam pueri.* In vita Pachom. c. [illegible] Reg. Pacho. a. 91. Ibid. a. 90.

Virorum exercitia quæ fuerint. Orsiesis de instit. Monast. *Votorum obseruatio perfecta.* Hallier in vindic. p. 396. Cassian. li. 4. Instit. Monast. c. 1. Ibid. c. 9. & 10. Orsies. cit. Cassian. ibid. c. 13. & seq. Reg. Pacho. a. 81. Ibid. a. 29. *Corporalis exercitatio moderata.* Cassian. ibid. c. 14. In vita Pachom. c. 21. *Clericatum appetere vetiti.* Ibid. c. 24. Gennad. de script. Ecclesi. c. 8.

Præcipua virorum cura fuit animum virtutibus, mentem rerum cœlestium contemplatione, ingenium diuinarum scripturarum meditatione pascere. Sic hortatur Orsiesis: *habeamus curam legendarum & discendarum scripturarum, & in earum semper meditatione versemur.* Aperta fuit & accurata votorum trium obseruatio, quæ cum in omnibus Monachis veteribus vsitata fuisse, confirmarit aliquando decreto suo schola Parisiensis, id profectò potissimùm de nostris Tabennensibus asseruit. Et priuatim Franciscus Hallier, antiquitus asserit *rationem Religionis & Religiosi status, saltem quoad essentialia, eandem fuisse quæ iam est.* Quis autem præter Aurelium & similes, trium votorum nuncupatione Religionis essentiam non complectitur? Et quidem ineunte narratione de horum institutis, miratur Cassianus obedientiam: *tantâque fuit obedientiâ hic tam prolixus Monachorum numerus, omni æuo Seniori suo subditus, quantâ non potest apud nos vnus vni vel obedire pro modico tempore, vel præesse*: quam postea eodem libro fusius describit. De paupertate quæ in commune omnia, priuatim nihil habet, post Orsiesim & Cassianum superfluum est dicere. Castitatis curam demonstrat vel puellarum disciplina; vel fœminarum externarum susceptio, & ad colloquium summa cum cautela admissio: quas *vasa infirmiora* scitè vocat Angelica regula. Corporis exercitatio apud illos moderata, pro temporum ingenio, paxamatia duo in dies singulos. Labor pro virium mensura: sic enim præcipit Angelus, *singulis iuxta vires suas edere concedas & bibere: & pro modo vescentium laborare compellas: validioribus quidem & comedentibus, validiora opera; leuiora autem infirmioribus, & abstinentioribus imponas.*

Cumque eam vitæ perfectionem profiterentur, clericatum tamen affectare, aut omnino vllum inter eos Clericum versari prohibebat. Cur ita? vt aditum ambitioni, contentionibus, & dissidijs occluderet. His enim vitijs obnoxios nouerat suos vir sapientissimus, nisi frenum iniecisset. Nam post Abbatis obitum, aliqui *discessione facta, à cœtu semetipsos absciderunt vnitatis*, quos Theodorus epistola scripta monet redire in concordiam & vnitatem. Ex eo nihilominus Monasterio, tum alios, tum magnum Nonnum Pelagiæ soterem legimus ad Episcopatum assumptos.

Conuentus, seu collecta duplex. Maior ad synaxim celebrandam. Vocati ex viculis Presbyteri. in vita Pachom. c. 24. *Presbyteris non fuerunt subditi.* Nicol. le Maistre Inst. Episc. princ. [illegible] c. 14.

Sic quidem priuatim viuebant Tabennesiotæ: conuentum autem & congressum mutuum habebant duplici in differentia. Collectam vocabant maiorem, minoremque. Maior, omnium fuit in Ecclesiam coïtio, diebus Sabbati ac Dominicis ad synaxim celebrandam: de qua vita Pachomij, *cum solennitas ex more deposceret vt mysteriorum cœlestium participes fierent, ex proximis viculis Presbyteros conuocabant qui eis festiuitatem lætitiæ spiritalis implerent.* Hoc loco libenter quæsiero ex ijs, qui Monachos semper ad Parœciam oppidi commeasse cum cæteris Laïcis, vtrisque æquè Presbyterum, id est, secularem Parochum imperasse pertinaciter affirmant; qui negant Monachos, ipsosque Tabennenses Ecclesiam habuisse aliam ab oppidi Ecclesia: quæro inquam cur in Monasterium vocentur Presbyteri, si ad Presbyteros adire debuit Monasterium? Vbi sacrificarint illi Presbyteri, si nulla fuit in Monasterio Ecclesia? Quod ius in Monachos habuerint Presbyteri viculorum, si non vocati accedere non præsumebant, vocati renuere non audebant? Denique & ipse Micolaus le Maistre, in Pachomiano Monasterio cogitur agnoscere oratorium fuisse, & in eo aram, quo deductus est à Pachomio Macarius, à sancto sanctus.

sanctus. *Et cum eum deduxisset in domum Oratorij vbi est ara, & eum esset amplexus:* id est, vt ego interpretor, in illud oratorium quod præter & supra reliqua oratoria, aram habebat: vt non tantùm in ea proseucha oraretur, sed etiam incruentum sacrificium offeretur. Hæc autem, si quid sapio, est Ecclesia saltem Monastica. Pallad. in lauf. c. 20. in vita Macar.

Minor collecta, priuatus fuit singularum domuum, & quotidianus conuentus, non ad synaxim, sed ad disputationem, siue collationem sacram Præpositi. Sic enim regula: *mane per singulas domos finitis orationibus, non statim ad cellas suas reuertentur, sed conferent inter se, quæ Præpositos audierint disputantes. Disputatio autem à Præpositis domorum, per singulas hebdomadas tertiò fiet.* Eam in rem priuata oratoria, sine ara, cuilibet domui fuisse concessa, res ipsa loquitur; neque aliud aduersarij argumēta conficiunt. Atque ex ea consuetudine ductum æstimare possumus eius oratorij vsum Monachis mediæ ætatis consuetum, de quo in Capitulari Caroli Magni legimus, *vt vbi corpora sanctorum requiescunt, aliud oratorium habeatur, vbi fratres secretè possint orare.* Vel, vt repetitur in Concilio Francofordiensi, *vt habeat oratorium intra claustrum, vbi peculiare officium & diuturnum fiat*; quod & modò etiam videmus obseruari. *Minor collecta ad sacras collationes.* Reg. Pachom. a. 7. *Priuata oratoria.* Capit. Caroli Magni de Monach. c 7. Concil. Francof. can. 15.

Denique de Tabennensibus illud non omiserim, existimare Sozomenum, illorum instituta non vnius insulæ finibus circumscripta fuisse, sed alias etiā Ægypti solitudines penetrasse, in quibus plura Monasteria fuerint Abbati Tabennensi subdita, & ad eius normam viuentia. *Conuentus eorum qui insulam Tabennam incolebant*, inquit historicus, *quibuscum vixit Pachomius, circiter mille, & trecentos numero habebat* (mille & quadringentos numerat Palladius;) videlicet qui 24. insulæ domibus continebantur. *Cæteri autem in Thebaïde, & Ægypto habitabant: vna est viuendi ratio, ac disciplina omnibus, & omnia omnium communia. Conuentum autem qui est in Tabenna insula matris loco ducunt, & qui illi præsunt Patres, & Principes arbitrantur.* Hoc quod neque Cassiani, neque Palladij docere potest narratio, satis probabiliter suadet & Chinobosciorum Monasterium, quod in vita S. Pachomij nominatur, eo fortasse loco extructum, quòd apud Chinobosciam vrbem catechumenus fieri incœpisset: & anonymum aliud in quo priuata collecta disputantem Præpositum audiuit Theodorus antequam seculo renunciasset. Dignum certè animaduersione est, quòd alibi toto illo seculo, non facilè reperias tam arctum diuinæ amicitiæ, inter hæc omnia Monasteria vinculum fuisse, vt nemo vni affixus esset, verùm pro superiorum arbitrio ab vno in aliud commigrarent. Testis Petronius S. Pachomij successor, qui in Chinobosciorum Monasterio ægrotus iacebat, cum est in Abbatem electus, & ad Pachomianum Cœnobium deductus. Testis regula: *Si quis transfertur de domo in alteram domum, excepto ea quæ vsui quotidiano ad habitum necessaria sunt, secum transferre nihil poterit.* *Alia eius instituti extra insulam Monasteria Tabennensi tanquam generali subdita.* Sozom. l. 3. hist. c. 13. In vita Pachom. c. 40. Ibid. c. 51. Ibid. c. 50. *Ex vno in aliud Monasterium missi commearunt.* In vita Pachom. c. 53. Reg. Pacho. a. 46.

Plura non minùs eximia nobis offerunt Tabennesiotæ, Monachorum Ægyptiorum nominatissimi, sed paucis hisce contentus, Lectorem prouoco ad Angelicum illum speculum, vt in eo non tam Constantini, quàm nostrum seculum; non tam Monastica rudimenta, quàm operis perfectionem in nostratibus Religiosis intueatur, sentiatque quod res est, & exercitationem in qua versantur, tanquam hæreditatem à maioribus fuisse traditam, & eam à nepotibus omni virtutum præstantiumque obseruantiarum genere locupletatam. *Nostrates Religiosi Tabennesiotas in plerisque imitantur.*

MONACHORUM IN ECCLESIA OCCIdentali consideratio.

CAPVT VII.

Formosior fuit in Occidente Monachatus. Th. Wald. doctr. fid. tom. 1. l. 4. a. 1. c. 10.

SIc alumnos deserti olim educauit Oriens, & Ægyptus, *& hoc propter ferocitatem gentis semibarbaræ, & causas alias congruentes*, inquit Thomas VValdensis: *In Europa autem formosius per ciuitates, & oppida, aut loca hiis vicina*, floruisse ab antiquo Monasticum statum multa docent, quæ cum ex auctoribus proferentur, ad vrbana Orientis Monasteria aliqua similitudine referri poterunt, quorum instituta nobis minùs nota sunt.

Pauci per occidentem Anachoretæ. In vita Sulpit. Pii.

Atque in primis Anachoretas vidit Occidens, sed raros. Nam Teutzonem S. Ioannis Gualberti, Caprasium sancti Honorati, Marinum S. Romualdi, narrat historia: Menardum Augensem solitarium commemorat Martyrologium. *Ebregisilum solitarium virum, qui vita & sermone cæteris excellentius ad viri Dei* (Sulpitij Pij,) *imitationem totum se composuerat*, legatum ad regem misit idem Sulpitius. S. Iustum, & S. Eucherium, qualem virum! ab eremi latebris ad sacra gubernacula, Ecclesia Lugdunensis extraxit. Longo post tempore Petrus Cluniacensis Abbas, plures Eremitas repertos esse admonet, in referendo suæ matris erga Religiosos affectu. *Suscipiebantur*, inquit, *Monachi, trahebantur Eremitæ, & omnes habitu, vel fama religionis ornati, passim ad hospitandum, etiam cum resisterent, cogebantur.* Cui æqualis S. Norbertus ad *Lidulphum Eremitam, miræ sanctitatis, & abstinentiæ virum, Clericorum vitam agentem*, dicitur secessisse. Sed hi ex illis Eremitis fuerunt, quos inferius in S. Benedicti regula examinabimus.

Petr. Venerab. epi. l. 2. ep. vlt. quæ est de morte matris. In vita S. Norberti.

Cœnobiorũ in Occidente antiquitas. Paulin. ad Victr. apud Sur. 7. Au.

Cœnobiorum institutio fuit antiquissima in Italia, in Gallijs, scribente S. Paulino Nolano ad S. Victricium Rothomagensem Antistitem; *quotidiano sapienter psallentium per frequentes Ecclesias, & Monasteria secreta concentu, castissimis ouium tuarum & cordibus delectantur, & vocibus.* Ea verò non minùs in Europa, quàm in Oriente, à primis Abbatibus, putà S. Honorato, & similibus pendebat, qui vel adiuuantibus, vel sinentibus Episcopis, loca ingenio, & consilio suo idonea deligebant, in quibus extructo Monasterio, & conuenientibus socijs leges darent, *proùt Spiritus Sanctus dabat eloqui illis*: quibus viri sanctissimi magis auctoritate institutorum, quàm potestate Superiorum imperabant, successoribusque suis imperium in vnam tantummodo domum & familiam transmittebant: cum licet eodem aliquando legum vinculo nexæ plures essent, singulis tamen Abbatibus singulæ subderentur. Id ita constitutum in Italia vidisse se refert S. Augustinus. *Vidi ego sanctorum domicilium Mediolani, non paucorum hominum; quibus vnus Presbyter præerat, vir optimus & deuotissimus. Romæ etiam plura cognoui, in quibus singuli grauitate atque prudentia & diuina scientia præpollentes, cæteris secum habitantibus præsunt Christiana caritate, sanctitate, libertate viuentibus. Nec hoc tamen in viris tantùm, sed in fœminis etiam, quibus item multis viduis & virginibus simul habitantibus, & lana ac tela victum quæritantibus, præsunt singulæ grauissimæ ac probatissimæ.*

Veterum Monasteriorum forma & institutio.

Quale superiorum in eos imperiũ.

Augu. l. de morib. Eccles. c. 40.

Ijs ducibus ac rectoribus votorum Religionem apertiorem sanctioremque, quàm in Oriente fuisse, legimus in S. Leone Papa, ad Episcopum Narbonensem ita scribente. *Propositum Monachi proprio arbitrio, aut voluntate susceptum, non potest deseri absque peccato. Quod enim quis vouit Deo, debet reddere.* Et antea in S. Augustino. *Nemo positus in Monasterio frater dicat, Recedo de Monasterio: neque enim soli qui sunt in Monasterio, peruenturi sunt ad regnum cælorum. Respondetur ei: sed illi non vouerunt, tu vouisti, tu retro respexisti.* Citat in hoc proposito Petrus Damiani S. Leonem quem adduximus, cui addit & Gelasium Papam; imo & plurima Occidentalis Ecclesiæ Concilia, post Chalcedonense: vt sciamus votiuam illam consecrationem cum S. Benedicto non incœpisse, & omnibus Monasticæ institutionis temporibus conuenire Cardinalis eiusdem sanctissimi declamationem, aduersùs *tam profundi criminis barathrum perditorum hominum, qui post Sathanam conuersi, Monachicum habitum sacrilega temeritate desererent, & execrabili apostasia ad secularem militiam de nouo repedarent.* Quæ tam grauis obiurgatio Monachos non percelleret, si deserendi propositi libera eis fuisset voluntas.

Vota arctiora in Monasterio. S. Leo epist. 92. ad Rustic. c. 12. August. in Ps. 75. Petr. Damian. opusc. 16. c. 3. 4. Ibid. c. 11.

Notandum verò est ad hosce vitæ spiritalis duces, eorum sanctitatis amore excita confluxisse iam olim duo hominum genera, quæ Nutritis & Conuersis, de quibus infra dicetur, aut locum dederunt, aut exemplum. Alios in seculo diuites, nobiles, delicatos, liberalibus disciplinis imbutos; alios imperitos literarum, inurbanos, ab agris & officinis impolitos; vtrisque impositum laborem, sed illis vt melioris laboris condimentum, istis vt negotium; illis ad animum subigendum, istis ad victum emerendum; istis vt semper aliquid agerent, illis ne vnquam nihil. Audi S. Augustinum prudentissimè definientem. *Quamobrem etiam illi qui relicta, vel distributa, siue ampla, siue qualicumque opulenta facultate, inter pauperes Christi, pia & salubri humilitate numerari voluerunt, si corpore ita valent, & ab Ecclesiasticis occupationibus vacant; si & ipsi manibus operentur, vt pigris ex vita humiliore, & ob hoc exercitatiore, venientibus auferant excusationem, multò misericordiùs agunt, quàm cum omnia sua indigentibus diuiserunt.* Virtutis igitur exemplo, non victus necessitate; superiorum arbitrio, non seueritate disciplinæ laborant. Sequitur enim, *quod quidem si nolunt, quis audeat cogere?* videlicet ad parandum victum, non ad humilitatis exercitium: *quibus tamen inuenienda sunt opera in Monasterio, etiam si à corporali functione liberiora: sed vigilanti administratione curanda, vt nec ipsi panem suum, qui iam communis factus est, gratis manducent*: ne sint infirmioribus scandalo, laborent sanè, sed spiritu potiùs, quàm corpore. Cæteri autem ex opificio conuersi, quid tandem? *Illi autem qui etiam præter istam sanctam societatem* (qui antequam in Monasterio cum sanctis fratribus habitarent adhuc seculares) *vitam labore corporis transigebant, ex quorum numero plures ad Monasteria veniunt, quia & in ipso humano genere plures sunt* (vt nondum satis cognita Monastici status præstantia atque vtilitate, *non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles* Christi iugo ceruices subdebant) *si nolunt operari, non manducent. Neque enim propterea in militia Christiana ad pietatem diuites humiliantur, vt pauperes ad superbiam extollantur: nullo modo enim decet vt in ea vita vbi fiunt senatores laboriosi, ibi fiant opifices otiosi: & quo veniunt relictis delicijs suis qui fuerant prædiorum Domini, ibi fiant rustici delicati.*

Duo hominum genera in Monasterio. *Alij exercitijs spiritalibus addicti.* Augu. l. de opere Monach. c. 25. *Alij manuum laboribus occupati.*

Omnibus igitur in commune, sed maximè illi nobilissimæ Monachorum *Leges Mo-*

nastica prioribus moderatiores instituta à fundatoribus. parti, leges impositæ sunt, quæ seueritatem Orientalium multis partibus mitigarent: plus animorum, quàm corporum exercitationi datum: rerum scripturarumque diuinarum commentatio caput instituti, labor manuum, appendix extitit. Sic enim Seuerus de S. Martini Monasterio. *Ars ibi, exceptis scriptoribus, nulla habebatur; cui tamen operi minor ætas deputabatur, maiores orationi vacabant.* Sic distinctior S. Augustinus de plerisque Cœnobijs. *Quantùm attinet ad meum commodum, multò mallem per singulos dies certis horis, quantùm in benè moratis Monasterijs constitutum est, aliquid manibus operari, & horas habere ad legendum & orandum, aut aliquid de diuinis litteris agendum liberas, quàm tumultuosissimas perplexitates causarum alienarum pati.* Certè in S. Honorati, similiumque è cœlo hominum vita, non manuum labor, sed iuge rerum diuinarum studium commendatur: planè vt hodie Patres Carthusiani laborem externum habent pro quiete.

Seuer. Sul. in vita D. Martini c. 7.

Eiusmodi homines multùm probauit Ecclesia. Id genus studij, & pretiosissimi laboris à præstantissimis Monachorum suscepti, tum probauit Ecclesia, cum eius vitæ principes cœlestibus honoribus consecrauit, cum Monasteria quaquà versum diffundi permisit, cum Monachos ad Ecclesiastica munera adhibuit. Nam è S. Martini Monasterio plures ad Episcopatum sunt euecti; *quæ enim esset ciuitas aut Ecclesia, quæ non sibi de Martini Monasterio cuperet Sacerdotem?* Atque multis post seculis in Danica irruptione, & Rollonis tyrannide, cum Maioris Monasterij Monachos penè omnes eadem strages sustulisset, salutem in latebris cum Abbate Heberno repererunt quatuor & viginti Monachi, *quorum nemo fuit postea, quem Martinus Ecclesiæ non præferret regimini, sublimaret dignitate.* Extat Syricij Pontificis decretum, quo Franciscus Hallier agnoscit Monachos ad Clericatum vocatos. *Monachos quoque, quos tamen morum grauitas, ac vitæ, & fidei institutio sancta commendat, clericorum officijs aggregari & optamus, & volumus.* Eodem inuitat S. Augustinus Caprariæ insulæ Monachos. *Si quam operam vestram mater Ecclesia desiderauerit, nec elatione auida suscipiatis, nec blandiente desidia respuatis: sed miti corde obtemperetis Deo, nec vestrum otium necessitatibus Ecclesiæ præponatis, cui parturienti si nulli boni ministrare vellent, quomodo nasceremini non inueniretis.* De Lirinensis Insulæ institutis, atque alumnis, quid dici potest pro meritis? quam *Nutricem sanctorum* Ennodius Ticinensis appellat: ego alteram in Europa Tabennam, in qua nescias magis-ne sanctitas, an diuinarum literarum doctrina viguerit. In eam fundator S. Honoratus Sacerdotium intulit, in ea factus tot Sacerdotum pater: Hilarios, Cæsarios, Faustos, Maximos, Porcarios, Odilones, Vincentios, & reliqua Occidentalis Ecclesiæ sidera, Gallicana insula peperit, posteaquam ipsa coli à Monachis meruit, & Ecclesijs cultores subministrauit. Quam eius præstantiam tacere non potuit Franciscus Hallier, adducto Cæsarij Arelatensis testimonio, *Si quos accipit filios, reddit patres, & quos nutrit paruulos reddit magnos. Rectè sanè* (inquit, & quidem verè) *nam quandiu in Monasterio sunt, paruuli haberi debent & filij; at vbi adeo profecere vt Clerici ordinari meruerint* (de Episcopis loquitur Cæsarius) *& magni & patres redduntur.* Hanc statûs humilitatem agnoscunt Religiosi; sed & Deum audiunt dicentem, *cum paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israël factus es.*

Monasterium S. Martini. Multi ad Episcopatum euecti. Seuer. Sul. cit. S. Odilo tr. de Reu. S. Martini à Burgun. Syricius epi. ad Hymeriũ Tarra. c. 13. *Capraria insulæ Monachi.* August. ep. 81. *Lirinensis Insula.* Ennod. in vita Antonii Monachi Lirin. apud Sur. Vide Fran. Barralem in Chron. Lirinensi. Hallier in vindic. p. 476. ex Cæsario Arelat. hom. 25. 1. Reg. 15.

Monachi etiam in castris & Non solùm autem Monachismus ille antiquus pastores vrbibus dedit, sed & Principum curijs & castris Sacerdotes. Duo memoranda eius rei exempla

profero

profero, alterum à Pontifice, alterum à Rege. Gregorius Magnus in Romano Concilio, quod Generale Basileensis Synodus appellauit, decretum facit ibidem citatum, sed plenius in manuscripto codice ex bibliotheca instructissima V.C.D. Bigot Rothomagensis Regij in Curia subsidiorum Consiliarij & Decani, contentum, cuius præcipuam partem hic refero. *Verecundus mos tempore hoc indiscretionis inoleuit, in huius sedis Pontificibus, vt ad secreta cubilis seruitia laici pueri, & seculares obsequantur. De qua re in præsenti decreto constituo, vt quidam ex Clericis, vel etiam ex Monachis electi, ministerio cubiculi Pontificalis obsequantur; vt is qui in loco est regiminis, habeat testes, talesque viri, eius in secreto conuersationem videant, qui ex visione sedula exemplum prouectus sumant.* In vita S. Sulpitij Pij legimus, petiisse Clotarium regem ab Austregisilo Bituricensi Archepiscopo, *vt pro sua, & exercitus sui salute, permitteret virum beatum in ipsius castris Abbatis fungi officio.* Is licet neque Monachus fuerit, neque verò Abbas; quia tamen Abbatis vicem suppleuit in exercitu, certum & constitutum in castris munus & officium Abbati fuisse demonstrat.

curijs Principum. Concil. Roma. sub Gregorio M. anno Mauritii Imper. 13. Citatur in Concil. Basil. sess. 23. c. de numero & qualit. Cardinal. In vita Sulpit. Pij apud Sur. 17. Ianu.

Ex his manifectum est, non fuisse Occidentalibus Monachis impositam perpetuæ solitudinis necessitatem; habuisse etiam inter vrbanos tumultus exercendæ virtutis & pietatis locum; admotas semper ad humana negotia selectas Monachorum mentes; animo potiùs quàm corpore Monachatum esse æstimatum. *Si enim aliquis corporaliter popularibus turmis prematur, & tamen nullos secularium curarum tumultus in corde patiatur, non est in vrbe*, inquit Hugo Victorinus. Et ante eum S. Basilius luculenter. *Qui verè Philosophus est, is cum corpus suum curarum suarum domicilium, & animi sedem firmissimam habeat, licet casus illum in forum attulerit, licet in maxima conuentus alicuius celebritate versetur, licet in monte aliquo, licet in agro, licet in media multitudinis frequentia sit, stabilis tamen in naturali suo Monasterio manet: quippe qui mentem suam introrsum ad se recollectam habeat, & de rebus ad officium suum pertinentibus philosophetur.*

Monachi occidentales semper admoti negotijs. Solitudo potius animo, quàm corpore æstimanda. Hugo Vict. l. 4. de claust. animæ c. 36. Basil. Const. Monast. c. 6.

MEDIÆ ÆTATIS MONACHI SUB SS. Basilij & Benedicti regula considerati. Ac in primis eorum ordinum libata præstantia.

CAPVT VIII.

AB his initijs ad politissimam Monachatus formam facilis fuit gradus, sub D. Benedicto ingenti religionis sidere, qui eius occasum per Occidentem solatus est. Minor in Oriente intercapedo fuit explenda, vt ad benigniorem, & paulò ciuiliorem statum præstantissimi formam deueniretur. Fuit illud magni Basilij inuentum, qui, vt olim Socrates, philosophiam de cœlo deuocauit, & in vrbibus singulorumque domicilijs collocauit: sic Monasticen ab solitudine, ad hominum societatem; ab mera contemplatione, ad actuosam virtutem, & sibi, alijsque impensa ministeria reduxit. *Cum enim solitaria vita, & ea quæ societate gaudet, vt plurimùm inter se dissiderent, ac pugnarent, neutraque omninò vel commoda, vel incommoda sua pura & impermixta haberet; præclarè eas inter se reconciliauit, ac permiscuit*; quo postea videbimus modo. In duabus igitur hisce regulis mediam æta-

S. Basilius Monachatum perfecit. Greg. Nazian. orat. 20. in laud. Basil.

tem pono: non quod eas velim statim atque visæ sunt, vt Mineruam Phidiæ, placuisse omnibus, & communi Monachorum assensu Monasterijs omnibus impositas.

S. Columbani institutum diu viguit. Concil. Matiscon. tom. I. Concil. Gall. Habetur tom. I. Concil. Gall. pag. 503. *In Gallia, Prouincia Neustria Monasterijs floret.* In vita S. Philiberti apud Sur. 20. Aug. In vita S. Wandreg. apud Sur. 22. Iul. *Sub S. Audoëno Neustria Ægypti Monasteria æquauit.* In eius vita apud Sur. 24. Aug.

Longè enim post SS. Basilium & Benedictum exortos, alia adhuc viguisse lego priuatorum instituta Cœnobiorum. Nam celebris S. Columbani sanctitas & monastica disciplina, pleraque Monasteria in Insulis Britannicis, Bobiense in Italia, Luxoniense in Gallia construxit. Cuius etiam regula in Concilio Matisconensi sub Clotario Iuniore aduersùs Agrestini calumnias defensa & confirmata est, anno Christiano 627. & in priuilegio Monasterio Corbeiensi concesso, de quo aliàs, ea exprimitur conditio, *vt ipsi Monachi sub regula S. Benedicti, vel S. Columbani conuersari & viuere debeant.* Et vt de alijs regionibus taceam, in sola Gallia, Neustriam specto prouinciam, & in ea Philibertum video Gemmetici Monasterij conditorem, legisse *studiosè Basilij præclaras constitutiones, Macarij regulam, Benedicti decreta, Columbani instituta sanctissima*: & ex ijs omnibus diuinas leges formasse, quas suis traderet: VVandregisilum ex eodem S. Columbano in Bobiensi Monasterio monasticam disciplinam didicisse: eodemque tempore Adonem S. Audoëni fratrem, Lodariense Monasterium *ad præscriptum regulæ almi patris Columbani condidisse*: Ipsum Audoënum nondum Rothomagensem Antistitem, Rasbacense Monasterium *supradicta regula* construxisse. Iam verò præsulem multa Cœnobia, eaque ampla & nobilia in propria Diœcesi a fundamentis condidisse, multa restaurasse, & pulchris legibus rexisse. Quo seculo sanè aureo, *tantùs erat in Rothomagensi Diœcesi* (ait Auctor vitæ) *numerus Cœnobiorum diuersi sexus, quæ ad eius institutionem tanquam diuinæ sationis messes quædam subitò enituere, vt & multitudine & religione Ægypti Monasteria ab Antonio quondam instituta æquare viderentur.* Dignus sanè vir qui modò nobilissimo in Monasterio sua in vrbe colatur, & è cœlo successoribus suis diuinam caritatem in Religiosos omnes, maximeque in magni VVandregisili, hominis sibi virtutis fœdere olim coniunctissimi alumnos, auitam pietatem reparantes, inspiret.

In Anglia Monachi Scoti. Monachorum Nigrorum appellatio.

In insula Britannia apud Bedam, Scotos & Hibernos lego Monachos, quos cum Benedictinis vixisse certum est: qui quoniam albis aut griseis vestibus induti incedebant, Benedictinæ familiæ Monachorum Nigrorum appellatio donata est: cuius rei monumentum habemus in fundatione Monasterij Croilandiæ, quo fortasse vetustius nullum est, ad eam nuncupationem demonstrandam. Sic enim Ethebaldus Rex Merciorum, circa annum salutis 700. *Trado & concedo omnipotenti Deo, B. Mariæ, & S. Bartholomæo, de dominijs meis ad fundationem Nigrorum Monachorum sub norma S. Benedicti Deo famulantium, totam insulam Croilandiæ.* Quo verò seculo totus oriens in instituta S. Basilij, occidens in S. Benedicti leges ad eiusdem Basilij exemplum compositas conspirauerit, equidem dicere non habeo. Certè longè ante Caroli Magni tempora factum oportuit, cum vir rerum sacrarum curiosissimus inuestigator, inter ea quæ ab Episcopis rogare proponebat, scripserit, *vtrum aliqui Monachi esse possint, præter eos qui regulam S. Benedicti obseruant. Inquirendum etiam si in Gallia Monachi fuissent, priusquam traditio regulæ S. Benedicti in has Parochias peruenisset.* Sed hoc admodum ad rem meam non confert, dum meminerimus inter imperij Orientalis hæreses & schismata, etiam sub Turcicæ tyrannidis iugo perennare Basilij, si non medullam, at corticem; si non spiritum,

Ingulphus Abbas in historia Monasterij Croilandiæ. Dici non potest quo seculo cæteri ordines Monastici desierint. In capitulari interrogationis. tom. 2. Concil. Gall.

ritum, at literam, & neminem Oriente toto, Patriarchatu aut vllo Episcopatu dignum videri, imo nec penitus admitti, qui è magni Basilij disciplina non prodierit.

In Occidente autem de ordine reliquorum parente, cuius cæteri particulæ tantùm sunt, de terribili inferis acie Dei viuentis, sub Benedicti auriflamma seculum dæmonemque triumphante, silere melius puto, quàm parum loqui. In eo liberalibus disciplinis imbutos pueros & adolescentes loquuntur regulæ: in eius Monasterijs conseruatam ferreis seculis literarum notitiam clamant Bibliothecæ: in eius sinu repertos Abbates quindecies mille & septuaginta quatuor doctrina & virtutibus insignes, qui totidem Abbatijs præficerentur; vt inferiores magistratus, & priuatos omittam Monachos, tabulæ ipsæ demonstrant. Ex eius septis eductos ad Romanam sedem, numerat Trithemius Pontifices decem & octo: ad sacram purpuram Cardinales centum octoginta quatuor: ad Archiepiscopales thronos præsules mille quingentos sexaginta quatuor; Episcopos tria millia quingentos duodecim: sanctorum numero adscriptos Monachos omnino quinquies mille quingentos quinquaginta nouem, idque solùm ante Concilij Constantiensis tempora, vt summa cum grati animi significatione testatur Ecclesiæ. Ipsas etiam, quod mirum est, Ægypti solitudines penetrauit Benedictus, & Orienti munus Religionis restituit, Abbate Bononio *Monasteria plurima reparante, per quæ cœtus Monachorum distribuit, Abbates constituit, eosque secundùm à D. Benedicto præscriptam regulam, vitam religiosè traducere iussit*: circa annum reparatæ salutis millesimum, barbarie Romanis infestâ Ægyptum opprimente.

Ordinis Benedictini encomium.

Trithem. l. 1. de viris illustr. c. 4. & 5.

Benedicti regula viget in Ægypto.

In vita S. Bononij apud Sur. 30. Aug.

Atque vt prodigiosam Colossi sui magnitudinem nunquam meliùs æstimarunt Rhodij, quàm cum iacentis oculos & frontem decempeda metiebantur, cum è digitis ingentes conflabant statuas: sic Benedictinæ familiæ amplitudinem, tum ruina ipsa, tum fruticantes ex ingenti trunco stolones prodiderunt. In quibus nobilissimi duo in solo Gallico, sanctorum ferace enati, Ecclesiam vniuersam gratissimo disciplinæ Monasticæ vigore, magnorumque virorum perpetuo virore opacarunt. Cluniacensem dico, & Cistertiensem ordines: de quorum altero, imo de vno Cluniacensi Cœnobio scripsit quondam Petrus Cellensis, *Nonne hæc est vrbs fortitudinis nostræ, de qua egrediebantur quondam mille per Episcopatus, per Abbatias, per Regum, & principum Curias? nonne luminare hoc magnum tenebras obscuratæ religionis per diuersas regiones illuminauit, ordinem reformando, honestatem docendo, caritatem infundendo, & cætera pietatis officia renouando? vsque ad sedem Apostolicam nonne gradibus humilitatis ascendit?* De altero scripsit Petrus Venerabilis, Abbas & ipse Cluniacensis, *Ordo Cistertiensis est, quem lacteam fortemque columnam, cui innitatur Monastici ordinis ædificio summa prouidentia præparauit, & velut rutilum sidus exemplo verboque non solum Monachis, sed & toti Latinæ Ecclesiæ nostro tempore insigniter lucens donauit.* Et maiori auctoritate dixit Benedictus XII. in amplissima priuilegij bulla. *Fulgens sicut stella matutina in medio nebulæ, sacer Cistertiensis ordo in Ecclesia militanti, strenuè militat operibus, & exemplis. Hic nempè ordo in diuini cultus ministerio sedulus, vt sibi & alijs proficiat ad salutem in sacræ lectione paginæ studiosus, à mari vsque ad mare palmites suos meruit dilatare.* De his familijs plura non addo, neque plures huc familias aduoco, quia exemplum quæro, non histo-

Ordines Cluniacensis & Cistertiensis partes Benedictini.

Ordo Cluniacensis.

Petr. Cellensis ep. 157.

Ordo Cistertiensis.

Petr. Venerab. l. 4. ep. 17.

Benedi. 12. Bulla Fulgens sicut stella. ann. 1334.

Aliæ restaurationes ordinis Benedictini.

riam. Et quoniam non tantùm in ramis, sed etiam in nobili trunco repurgando innouandoque laborauit Ecclesia, ingens illa instituti communio, quæ Abbatias omnes, sub diuersis licet, & à se inuicem non pendentibus Abbatibus vnâ eademque regulâ continet, viam dedit expeditam summis Pontificibus, vt qui è Monachis labentem restituere disciplinam cuperent, eos certo societatis fœdere colligarent, in Italia primùm in congregatione S. Iustinæ de Padua: tum in Gallia, Monasterio Casæ Benedictinæ in Prouincia Bituricensi, cum aliquot adiunctis primæuum fundatoris spiritum reparante. Denique nostris temporibus, item in Gallia, idem opus heroïcum aggrediente Cõgregatione Cluniacensi & S. Mauri, cuius modò caput est Monasterium S. Germani Pratensis in Vrbe, vnde in cætera regni membra viuidum antiquæ Religionis succum, & vitalem Benedictinæ benedictionis feruorem speramus optamusque deriuari. Interim dum hæc vota succedent, diuina vtriusque Patriarchæ instituta & consilia videamus.

SANCTORVM BASILII ET BENEDICTI leges Monasticæ inuicem comparatæ expanduntur, ducto à Monasterijs ipsis, & Prælatis initio.

§. I.

Extructa duplicis generis loca ad recipiendos Monachos.

LOCVM ipsum exercitationi Monasticæ comparatum in primis vt explorem, vtrique Patriarchæ asceterij formam placuisse video, Cœnobia & Cellas: & in his solitarios, in illis vitæ societate coniunctos collocasse. Nam quod in Gerasimo supra videbamus, S. Basilius feliciter effecit, vt solitariam vitam Cœnobiticæ adiungeret, & à plurimorum consortio eremitas non procul summoueret: *pietatis nimirum gymnasia & Monasteria erigens, non tamen longo interuallo ab ijs qui in sodalitio viuunt, remota, nec velut muro quodam interiecto ea distinguens, atque à se inuicem separans, verùm propè coniungens ac dirimens: vt nec contemplatio communicationis expers esset, nec actio contemplatione careret: sed quemadmodum terra & mare, ita etiam hæ duæ vitæ commoda sua inter se communicantes, ad vnicam Dei gloriam concurrerent.* Ἡσυχασταὶ, ab illa quiete & silentio dictos fuisse qui cellas incolerent, admonet Nouella Iustiniani. Priuari benedictione iubet idem legislator Basilius, si quis inuentus fuerit loquens εἰς τὰ κέλλια, ἐκτὸς τῶν ἐνοικούντων, ἢ τῶν ἡσυχαστῶν. *In cellis, præter eos qui ibi commorantur, seu quiescentes.* Dicuntur etiamnum in monte sancto ad Thessalonicam in cellis viuere Græci eremitæ, qui frigida contenti, cæteros cibos abstinentiæ quadragesimali conuenientes in plures menses comparãt. Quamobrem Constitutiones Monasticas ita partitur, vt priori earum parte solitarios istos suis virtutibus instruat, atque inter cætera *Clerum, aut inter fratres principatum appeti* vetet à Monacho. Deinde posteriorẽ partem sic inchoat. *Ac de ijs quidem qui singulariter & seorsim à cæteris pietatem exercent, deque solitariam vitam complexis superius dilucidè quantùm potuimus disputauimus,* &c. Tum ad eos progreditur qui *in societate cum alijs degunt:* quorum instituta reliqua oratione spectabimus: de eorum autem Cœnobijs agere superfluum arbitror.

Greg. Naz. orat. 20. in laudem Basilij.

ἵνα μήτε τὸ φιλόσοφον ἀκοινώνητον ᾖ, μήτε τὸ πρακτικὸν, ἀφιλόσοφον.

Iustinian. Nouella 5. & 133.

Basil. in pœnis breuib. a. 33.

Constit. Monast. c. 10.

Ibid. c. 19.

S. Benedictus non instituit Anachoretas.

Ad S. Benedictum quod attinet, puto equidem ex eo potiùs, quàm ab eo posteriores eremi incolas cum cellis suis eductos. Nam licet ipse primos conuersionis

uersionis annos in eremo posuerit, & Romanum Monachum eremi cultorem in *cella, in Monasterio sub Theoduli patris regula* inuenerit: licet ineunte regula, secundum Monachorum genus ex ijs Anachoretis constituat, qui *Monasterij probatione diuturna didicerunt contra diabolum multorum solatio tam docti pugnare*: illorum tamen eruditionem & disciplinam tota regula non persequitur, sed potius illis omissis, Cœnobitarum, vt expresse admonet; *his ergo omissis, ad Cœnobitarum fortissimum genus disponendum adiuuante domino veniamus.* Ex eo tamen loco Petrus Damiani manifestè se colligere ait, *quia doctor almificus de Monasterio fratrem quemlibet ad eremum conscendere, non modò prohibuit, verùm insuper monuit, & docuit: insuper etiam quibusdam persuasionibus incitauit.* Qui & Eremitis suis, ipsius S. Benedicti regulam omnem, non minùs quàm collationes Patrum, & S. Romualdi disciplinam, quam sæpe citat, competere profitetur. Nimirum & ipse dictus à Tritemio S. Benedicti Monachus, & inter magni illius Ordinis illustres viros relatus.

Greg. l. 2. dialog. in præf. Bene. Reg. c. 1. Petr. Dam. l. 6. ep. 12. Idē Opusc. 15. c. 18. Trite. l. 2. de viris Illu. c. 95.

Hanc eremum quàm dignis laudibus exornant Patres, quantopere admirantur & suspiciunt Basilius Epistola parænetica ad Chilonem, ex Monacho Anachoretam: Epistola 1. ad S. Gregorium Theologum, & sermone de laudibus eremi: Bernardus libro ad Fratres de monte Dei: & Petrus ipse Damiani cum locis pluribus eximiè, tum eo opusculo quod *Dominus vobiscum* inscripsit: vt omittam totum aliud Opusculum 15. quo diuinos Eremitarum suorum mores graphicè depingit. Neque solùm absolutè spectato illi instituto panegyricum dicunt viri sanctissimi, verùm etiam collatum cum Cœnobitica vita sine dubitatione præferunt, S. Basilio Monasticæ disciplinæ rudimenta Cœnobio, perfectionem autem Anachoreticæ vitæ assignante, vt antea monuimus. Quam opinionem in adamatæ Anachoreseos gloriam multis explicat effertque Petrus Damiani; neque refugit è Theologica seueritate S. Thomas asseuerare, istiusmodi Monachis maiorem esse, quàm Cœnobitis perfectionem. Cardinalis igitur Ostiensis in Apologia sua, de admisso ad Eremum Monacho *Ad perfectionem*, inquit, *summam tendenti, & Monasterium transitus dicitur esse, non mansio; non habitatio, sed hospitium; non finis intensionis, sed quædam quies itineris.* Et post aliqua. *Porro autem cum ipsa Cœnobitarum regula perfectionem se non habere perhibeat, sed volentem perfici ad Eremi instituta patenter transmittat, cur nos ad perfectionis arcem & ipsi conscendere floccipendemus?* Et iterum. *Fratres itaque in Monasterio immobiliter permanentes tolerandi sunt: ad Eremum verò feruido spiritu transmigrantes plausibus ac præconijs efferendi.* Quibus paria non semel apud nobilissimum istum auctorem leges: hic autem locus à me selectus est, quoniam eo Petrus abutitur Aurelius, ad status Religiosi contemptum quem affectat. Ignarus primùm *arcem perfectionis*, in vna saltem Monachatus specie constitui, cuius gloria statum vniuersum peruadit: deinde hoc ipso laudari ex æquo Monachatum, ab eo qui statum esse acquirendæ perfectionis fateatur, licet in ipso summam reperiri neget. Præterea comparationem à Cardinale inter Cœnobitas & Eremitas, duo meri Monachatus genera institui, non inter Eremitas & Mendicantes, id est, eos qui sibi tantùm & contemplationi, atque alios qui proximo & actioni se impendunt; quos cum hoc loco subsannare velit Aurelius, dicto B. Damiani iure legitimo vti non potest.

Eremiticæ vitæ laudes ex Patribus. Petr. Dam. Opusc. 11. l. Dominus vobiscum c. 19. Basil. ep. ad Chilon. S. Thom. 2. 2. q. 188. a. 4. Petr. Dam. l. 6. ep. 12. *Explicatur locus ille aduersus Aurelium* in vindic. p. 674.

Quod si tanto dignitatis auctoritatisque loco apud se vult esse discipulum Aurelius, Magistrum ipsum sibi patietur opponi, qui ab eremo ad Cœnobium transijt, & omissis Anachoretis *fortissimum Cœnobitarum genus disposuit*, hac nuncupatione satis laudatum, quia ait Ioannes à Turrecremata, *vita Cœnobitica habet plurimùm fortitudinis, securitatis, & consolationis.*

Turrect in eum locũ.

Prælati Eremitarum, Priores.

Iam Monasteria hæc eremitica (vt eorum historiam semel absoluamus) à singulis Præpositis regebantur, quos Priores appellabant: qui omnes vni cuidam Abbati, seu Priori, tanquam Generali parebant. Priorum crebra in Petro Damiani mentio, *Discretionem*, inquit, *debilium in Prioris arbitrio ponimus. De Conuersis quoque quantùm ieiunent, eiusdem Prioris prouideat diligentia. Quæcunque à Priore mandantur, ita patienter, & humiliter sunt seruanda, ac si fuerint diuinitus imperata.* S. Benedictus in Regula *Abbatem Monasterij, non Priorem alloquitur Eremi.* Supremum quoque Abbatem, siue Priorem, & quidem illum ipsum qui Eremo Fontis Auellani, tanquam Ordinis totius fonti & capiti præsidebat, memorat non vno loco eius ipsius vita, per Ioannem Monachum illius discipulum scripta; cui cum successisset in magistratu vir sanctus, multa per Italiam construxit Monasteria, eaque pro potestate gubernauit. Neque dubito quin pro ingenita sanctitatis seueritate, multa priorum decretis addiderit, cum admirabiles Eremitarum Fontis Auellani mores ad exemplum posteritatis descripsit. Certè ad vnius curam spectasse loca omnia solitaria illius instituti, conceptis ipse verbis testatur in decreto quodam, in mortis vicinia perlato. *Nostis dilectissimi, quia loca ista nobis commissa, me viuente quasi vnum sunt: & res quæcunque necessariæ hinc ad vos indifferenter transeunt; à vobis etiam huc, proüt fraterna exigit vnanimitas, proferuntur.* Quem tamen morem se mortuo, propter periculum vitiosæ proprietatis non cupit obseruari. Equidem cum hæc considero, causis illis omnibus ab Hugone Menardo allatis, quæ Benedictini ordinis Prioratibus originem dederunt, hanc præterea posse adijci existimo, vt cum Monachi non pauci arctioris solitudinis, & fortasse vitæ appetentes (*defluente* præsertim *maxima ex parte Monastico ordine*, vt notat Petrus Damiani) in agris procul ab vrbium frequentia, volentibus Abbatibus, in aliqua Monasterij possessione religiosam eremum construxerint, ibique diu sub Priorum cura Deo famulati sint, resederit etiam vis illa temporum lapsu, & ad eam quam videmus ruinam conciderint Prioratus.

Petr.Dam. opusc.15. c.16. Ibid. c.18. Ibid. l.6. ep.12.

Abbas, siue Prior Generalis.

Ioan. Monach. in vita Petr. Dam. c.4. &c.

Ibid. c.7. Opusc. 14.

l.6. ep.39.

Prioratuum origo.

Hugo Menard. in Concord. Regul. c. 29. §. 8.

Petr. Dam. Opusc. 14. cit.

Quanquam ingenuè fateor non videri mihi magno Ordini omni ex parte consentaneam hanc Eremum, illamque præter nobilis legislatoris mentem assumptam: quod cum eius prima diuisio propositumque demonstrat, se omissis Anachoretis, de Cœnobitarum genere dicturum: tum maximè professionis formula, quo *stabilitatem* voueri vult à monacho: stabilitatem inquam *in Congregatione* vt alicubi loquitur, siue in vita Cœnobitica, quæ *statum Eremiticum excludit: qui quidem Monasticus est, non tamen Cœnobialis*, inquit Hugo Menardus. Addit quidem hic ipse doctus & religiosus scriptor, Monachum Cœnobitam saluo voto ad solitudinem, & vitam perfectiorem posse traduci: & Turrecremata votum stabilitatis interpretatur vniuersè *de monachatu nullo modo deserendo*, vt videlicet *Monasterij conuersatio*, inquit noster Petrus Damiani, *non aliud quàm eremi sit præparatio, & altiori proposito totus militet, ad quod se prius in Monasterio constitutus exercet.* Hæc ego cum agnoscam, dico tamen permitti à Prælatis ordinis, non imperari, illamque μεθεξίαν, si non cō-

Vita Eremitica non est omnino conformis ordini S. Benedicti.

Votum stabilitatis.

Hugo Menard. in Concord. Regul. c. 65 §. 1.

Turre. in c.58. Reg. S. Bened. tr. 127.

Petr. Dam. l.6. ep.12.

tra,

tra, certè præter legislatoris animum fieri. Neque admodum diuersa mihi videtur diligentiùs peruestigâti, querela S. Bernardi, de Arnoldo Abbate Morimundi, qui cum electis suorum peregrinationē, relicto Monasterio aggrediebatur. Illam enim peregrinationem à tanto viro, quem *magnam Ordinis columnam*, appellat aduersarius, qui *non ruere se respondet, sed scire quod facit, bonam habere conscientiam*, prætextu pietatis susceptam esse oportuit: sed & votiuæ stabilitati contrariam, & promissæ superioribus obedientię repugnantē. Talis certè non foret simplex & nuda summi Pontificis permissu expetita peregrinatio, præsertim si Ordinis Cistertiensis propositum & habitum non mutaret. Atqui Henricum laudat vnum ex Arnoldi Monachis, quod *citò resipiscens ab errore, & reuersus ex itinere, inter fratres in proposito & ordine suo, sine querela conuersetur*. Cæteri ergo Abbatem secuti, propositum & ordinem suum deseruerant. Et inferiùs se probat Cistertio digressum, stabilitatis votum non præuaricari, ex eo quòd *etsi corpus absentauit obedientia* (à Cistertiensi Monasterio) *sed spiritum semper ibidem præsentem tenet concors deuotio, & in illo dissimilis conuersatio*. Assumebat igitur Arnoldus *dissimilem conuersationem*, non tamen in alia congregatione, putà apud Cluniacenses, vt Robertus ille, de quo prima Epistola scriptum legimus. Quare vitam suspicor ab eo tentatam Anachoreticæ similem, in qua *facturum se dignos fructus pænitentiæ confideret, soli animæ suæ consuleret, soli deinceps sibi viueret*. Quæ quoniam pugnat cum Cœnobialis regulæ stabilitate, & ignaro, si non etiam inuito Cistertiensi Abbate, decepta nobilium aliquot Monachorum simplicitate, temerè inibatur, eam iure optimo S. Bernardus damnat, & omni ope impedire conatur.

S. Bernardi de Arnoldo Abbate querela.

Bern. ep. 4.

Idem ep. 7.

His de mediæ ætatis eremo breuiter, occasione Benedictinæ Regulæ consideratis, ad Cœnobialem vitam accedo, in qua vt Prælatos ante omnia speculer, S. Basilium audio communem vitam & ordinem ad humani corporis similitudinem dirigentem: *vt videlicet alius sit qui oculi locum obtineat, cui scilicet regendæ totius societatis delata procuratio sit, quique & quæ iam facta sint, aut probet, aut improbet, & quæ facienda ante prouideat, diligenterque consideret. Alius item qui aurium ac manus, in ijs audiendis tractandisque, quæ audiri ac tractari conueniat. Quæ in re singuli ex ordine singulorum inter se membrorum similitudinem attingant*. Ab illis igitur oculis exordium ducendo, vnum solummodo in singulis Monasterijs vult esse Antistitem, neque plures permitti, qui cæteros regere possint, vt discordiarum & ambitionis causæ amputentur. Sed si qui præterea reperti tales fuerint, Antistitis absentis aut occupati vices gerant: *vt & qui remanserint vnius consilio gubernentur, neque absente magistro ad formam quandam popularis status familia traducatur, atque eo modo regula & traditæ disciplinæ seueritas imminuatur*. Eodem modo S. Benedictus penes Abbatem, totius Monasterj curam & administrationem, & supemam in Monachos potestatem vult esse. Præpositos autem sub ea collocat, qui ne maligno superbiæ spiritu afflati, existiment se secundos Abbates esse, eos ab Abbate ipso eligi, & ab eius nutu arbitrioque pendere imperat: significatque, malle se Monasterium in Decanias diuidi, illisque ab Abbate item nominatos Decanos præfici, *vt dum ordinatio Monasterij pluribus committitur, vnus non superbiat*. Extat & Concilij Cabilonensis canon sub Clodouæo II. vt duo Abbates in vno Monasterio esse non debeant: ne sub obtentu potestatis, simultas

Vnicus Abbas in Monasterio.

Basil. Reg. fus. resp. 24.

Ibid. resp. 35.

Ibid. resp. 45.

Bene. Reg. c. 65.

Concil. Cabilon. can. 12.

inter Monachos, & scandala generentur. Verumtamen si quilibet Abbas sibi elegerit successorem; ipse qui eligitur; de facultatibus Monasterij ad regendum nullam habeat potestatem. Eiusdem superbiæ atque dissensionis eradicandæ causa, admittendos Sacerdotes, humilitate idem institutor iubet explorari, *& illum locum attendere quando ingressi sunt in Monasterium, non illum qui eis pro reuerentia Sacerdotij concessus est.* Præpositum hunc Priorem esse & Gazæus admonet, & ea satis declarant quæ de sancti Augustini Monasterio supra disputauimus. Quibus addenda est Monachorum ipsorum declaratio in Conuentu Aquisgranensi sub Ludouico Pio, *vt balnearum vsus in arbitrio Prioris consistat.* Quæ cura in Augustiniana regula Præposito committitur, quem non dubitabit le Maistre Theologus Religiosum fuisse, cùm eodem loco decernatur, *vt Monachis non nisi Monachus constituatur Præpositus.* Denique istorum vtrique suppositum fuisse Decanorum præcipuum, si non regula, certè communis Religiosorum consensus, in eodem Aquisgranensi Conuentu declarat, *vt senior Decanus, reliquis Decanis præponatur, & Abbate vel Præposito præsente locum proprium teneat.*

Bene. Reg. c. 60. *Præpositus idem qui Prior.* Gazæus in Reg. S. Pachom. Conuent. Aquisgra. c. 55. *Senior Decanus.* Conuent. Aquisgra. c. 32.

Abbatis dotes, virtutes, munia vterque legislator fusiùs explicat, tu ab illis habe; & præsertim ius coërcitionis, ex rei natura cum auctoritate superioris coniunctum, paterna tamen moderatione, non herili impotentia vsurpandum. Antistitem certè, Christi personam gerere docet Basilius, qui cum Petro regendas oues suas commisit, *Omnibus deinceps pastoribus ac magistris eandem tribuit potestatem. Cuius quidem rei signum est, quod omnes similiter atque ille & ligent & soluant.* Quod adijcio in gratiam eiusdem Nicolai le Maistre, obedientiam olim ab religiosis antesignano exhibitam, negantis fuisse *Religiosam, sed œconomicam, & domesticam subiectionem*, & Antistitum dicta, *non tam fuisse mandata, quàm consilia; non tam imperia, quàm documenta, vt quæ non tam rectoris auctoritatem, quàm magistri ac pædagogi sapientiam exposcebant.* Quæ licet de solis Anachoretis dicta intelligere videatur, ad omnes tamen regulares extendit, dum id ex eo probat, quòd veterum Monachorum vitæ ratio, à Patribus non regula, sed philosophia appellatur, Hæc enim est perpetua S. Basilij, & post eum S. Chrysostomi Monasticæ vitæ nuncupatio. Sed ex ijs quæ de obedientia Monastica dicentur inferiùs, eiusdem interpretationis vanitas clariùs elucescet.

Abbatis auctoritas. Basil. con. Monast. c. 23. Nicol. le Maistre refellitur l. 1. Instau. Episc. princ. c. 11.

Episcopum illis præterea vsitato & communi iure præfuisse certum est, tum ex rei natura, tum ex Ecclesiæ decretis, quæ subiectionem illam sæpè renouarunt: tum ex historiarum monumentis, in quibus Episcopos Monachorum studiosissimos, & perpetuos Cœnobiorum fundatores videmus: tum denique ex ipsis regularum canonibus, quæ necessariam illam Hierarchicæ politiæ partem non omiserunt. Nam Basilius ad Nouitiorum vota *testes assumi*, iubet, *Ecclesiarum Antistites, quò per ipsos & sanctificatio corporis, velut res sacra, Deo dedicetur, & actionis illius per illorum testimonium confirmatio sit.* Benedictus rebellem Abbati Presbyterum ad Episcopi cognitionem reducit, *& sæpe admonitus si non correxerit, Episcopus adhibeatur in testimonium.* Et in Abbatis ordinatione, Episcopi mentionem facit, *ad cuius Diœcesin pertinet locus ipse.*

Subditi omnes Episcopo. Basil. Reg. fus. res. 15. Bene Reg. c. 62. Ibid. c. 64.

Et ne à corporis similitudine aberremus, Monasterij manus sunt ij, qui distribuendis in Monachos rebus necessarijs præsunt, quorum officium describens

Minora Monasterij officia.

cribens S. Basilius, vult *in singulis ordinibus aliquos esse, qui illos possint imitari de quibus est in Actis, solitos eos fuisse singulis distribuere, prout vnicuique opus erat.* Quibus & grauioris delicti conscientiam iniicit, si quid necessarium fratri donare neglexerint: *perspicuum est*, inquit, *hoc iudicium ex verbis Domini, cum dixit, discedite à me maledicti in ignem æternum.* S. Benedictus Cellerarium seu Cellararium Monasterij iubet eligi *sapientem, maturis moribus, sobrium, timentem Deum, qui omni congregationi sit sicut Pater: curam gerat de omnibus.* Isque non minùs quàm Præpositus ac Decanus, vetatur *de ministerio remoueri, nisi causa vtilitatis aut necessitatis.* Basil. Reg. fus. resp. 34. Idem Reg. breuior. c. 150. *Cellararius.* Bene. Reg. c. 31. Concil. Aquisgra. cit. c. 56.

DE PERSONIS IN MONASTERIUM admissis.

§. II.

HIs superioribus subiectæ sunt personæ, quæ duplici in differentia Monasterium ineunt, Pueri, & Grandiores. Pueros ab Cœnobio reiiciendos negat S. Basilius, cum dixerit Christus, *Sinite paruulos venire ad me, & Apostolus eum laudet, qui ab infantia sacras literas didicisset.* Eam ob rem eos doceri literas præcipit, *& loco fabularum, historias ipsis rerum mirabiliter à Deo gestarum denarrari: proponi quoque præmia memoriæ cum rerum, tum etiam verborum.* Præcipit alibi & quo modo corrigantur, si quid peccauerint. S. Benedictus pueros admitti permittit, ea etiam ætate, in qua parẽtes ipsorum necesse sit petitionem facere. De qua præcipitur in sæpè citato Conuentu Aquisgranensi, *vt puerum pater aut mater tempore oblationis offerant altari, & petitionem pro eo coram laïcis testibus faciant, quam tempore intelligibili ipse puer confirmet.* In qua si quando peccarint, *minus intelligere possint quanta pœna sit excommunicationis*: quare oportet eos tunc *aut ieiunijs nimijs affligi, aut acribus verberibus coërceri vt sanentur.* Quamobrem cogitur Petr. Venerabilis apud Clunianenses suos statuere *vt nullus regularibus ante viginti annos vestibus induatur. Cuius instituti causa fuit immatura, nimisque celer infantum susceptio, qui antequam aliquid rationabilis intelligentiæ habere possent, sacræ Religionis vestibus induebantur, & admixti alijs, puerilibus ineptijs omnes perturbabant.* Eos literis institutos fuisse in Monasterio, etsi S. Benedicti regula non exprimat, res tamen ipsa docet, & decretum Cõuentus Aquisgranensis, *vt schola in Monasterio non habeatur, nisi eorum qui oblati sunt.* Idem qui antea Petrus Cluniacensis *paruorum scholarium*, meminit, *vt more conuentus sedere permittantur, neque in refectorio iuxta morem antiquum comedentes stare compellantur.* *Pueri admissi.* Basil. Reg. fus. resp. 15. *Edocti literas.* Ibid. resp. 53. Bene. Reg. c. 59. Conuent. Aquisgra. cit. c. 36. Bene. Reg. c. 30. Petr. Vene. in statut. Cluniac. c. 36. Conuent. Aquisgra. cit. c. Pet. Vene. cit. c. 56.

Ætate autem maturiores diligenter explorari iubet S. Basilius, antequam admittantur: exemplo Christi qui accedentem ad se adolescentem percontatus est de vita superiore: & progressis quidem in virtute, perfectioni consentanea præcepta inspirari; vitiosis autem moribus corruptos, si minùs constantes in proposito esse videbuntur, excludi: si fixum deliberatumque habent Deum sequi, eiusque causa ad infima quæque se demittere, tum demum post longa experimenta in domum induci. S. Benedictus *nouiter venienti ad conuersionem facilè dari ingressum prohibet, sed sicut ait Apostolus, probate spiritus, si ex Deo sunt.* Quare præcipitur in Conuentu Aquisgranensi, vt nouitius ante ingressum *in cella hospitum, probationis causa, hospitibus seruiat paucis diebus.* Sacerdotes & *Ætate maturi diligenter explorati.* Basil. Reg. fus. resp. 10. Bene. Reg. c. 58. Conuent. Aquis. cit. c. 34.

Clericos non nisi explorata eorum humilitate & obedientia recipi iubet. Venientes aliunde Monachos non satis modestos & temperantes ad sua remitti.

Seruos non admittit S. Basilius. Reg. fus. c. 11. De seruis præcipere non negligit S. Basilius, *vt admoniti & meliores effecti remittantur ad Dominos*, exemplo Apostoli, postquam is Onesimum per Euangelium genuisset. Certum est enim absque dominorum licentia, nunquam admitti potuisse. De illis agere noluit S. Benedictus; sed nonnihil decernit S. Benedicti panegyristes S. Gregorius, saltem de ijs qui erant in Ecclesiæ peculio, eo Concilio quod M S. antea citauimus. S. Gregorius permittit admitti. in Concil. Rom. an. Maurit. 13. can. 6. *Multos ex Ecclesiastica familia nouimus ad omnipotentis Dei seruitium festinare, vt ab humana seruitute liberi in diuino seruitio valeant in Monasterijs conuersari. Quos si passim dimittimus, omnibus fugiendi Ecclesiastici iuris dominium occasionem præbemus. Sin verò festinantes ad omnipotentis Dei seruitium incautè retinemus, illi inueniemur negare quædam, qui dedit omnia. Unde necesse est, vt quisquis ex iuris Ecclesiastici seruitute, ad Dei seruitium conuerti desiderat, probetur prius in laïco habitu constitutus; & si mores illius atque conuersio bono desiderio illius testimonium ferunt, absque vlla retractatione, seruire in Monasterio omnipotenti Domino permittatur, & ab humano seruitio liber recedat, qui diuini obsequij districtam subire appetit seruitutem.* Reg. Fructuosi c. 4. in Conco. Regul. cit. 65. § . 14. Iubet regula Fructuosi, vt in Monasterium serui non admittantur, *nisi libertatem à proprio domino præ manibus attulerint præsentandam.* Capitul. Carol. Magni. c. 72. Denique Carolus Magnus in capitulari suo edicit vt Canonici vel Monachi, *bona sua conuersatione multos attrahant ad seruitium Dei, & non solùm seruilis conditionis infantes, sed etiam ingenuorum filios aggregent, sibique socient; & vt scholæ legentium puerorum fiant, Psalmos, notas, cantus, compotum, grammaticam per singula Monasteria, vel Episcopia discant: sed & libros Catholicos benè emendatos habeant.* Rationibus publicis obligati non admissi. Greg. l. 7. ep. 11. indict. 1. Præter hæc Mauritius Imperator cum legem tulisset, ne militiæ vel rationibus publicis obligati, ad Ecclesiasticum statum admitterentur, de ea Episcopos commonefaciens, ita decernit idem S. Gregorius. *Quòd si etiam tales quoque Monasterium petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi prius rationibus publicis absoluti fuerint. Si qui verò ex militaribus numeris in Monasterijs conuerti festinant, non sunt temerè suscipiendi, nisi eorum vita fuerit subtiliter inquisita.* Milites diu probati. *Et iuxta normam regularem debent in suo habitu per triennium probari, & tunc Monachicum habitum Deo auctore suscipere.* His denique non addo illos antiquitus, qui pœnitentiæ causa, criminum publicorum rei, suadentibus præsulibus, aut affectati imperij, cogentibus principibus, securitatis politicæ ergo Monasterijs deputabantur: eiusmodi enim attonsos & inclusos, vitam Monasticam non ideo professos esse, hoc in opere Petro Aurelio probabimus.

Ex his refellitur insignis Petri Aurelij calumnia in statum Religiosum. In vindic. p. 678. Ibi. p. 666. Interea hæc omnia tam curiosè peruestigata, ne otiosa putet Lector, in aduersarios cogitationem reflectere cupio, & in primis ipsum Petrum Aurelium audire pronunciantem, *Monasticum statum nullis magis conuenire quàm lapsis, & facinorosis; quibus ideo à patribus sæpissimè pœnæ loco imponitur.* Et alibi *regularem statum non innocentiæ, sed pœnitentiæ statum esse, vt sancti Patres docuerunt.* Quam calumniam dum alibi commodiore loco, asperiore peniculo abstergam, eius interim vanitatem æstimabit lector, ex diligenti admittendorum examine, ex pueritia, & penè infantia in Monasterio posita, & alijs quæ facilè deducet è dictis. Explicatur decretum Concil. Tolet. 4. c. 48. Deinde Concilij Toletani quarti decretum expendere volo ad veritatis libellam, non ad contrarios Religiosis animos. *Monachum aut paterna deuotio, aut propria professio facit.* Ex quo deducere se fingunt aliqui, veteribus Religiosis nulla fuisse in vsu vota, cum status Monasticus ex aliena

deuotione pendeat. Verum id intelligent, paternam deuotionem pro pueris Deo in Monasterio oblatis; propriam professionem pro grandioribus, qui sponte, & voluntatis suæ domini statum ineunt, esse à Concilio nominatam, cum neutra professionem, siue votorum nuncupationem excludat. Nam si dixero, ex pagano fieri Christianum, aut paterna deuotione, aut propria professione, ideo-ne sacros Baptismi latices ab illo capite remouebo?

DE NUTRITIS ET CONVERSIS in Monasterio.

§. III.

POSTREMO fluctuantem Franciscum Hallier, & de conuersione dubitantem, instruere volo & confirmare. Nam quia legit in Gratiano dictum S. Hieronymi, *Vnum genus Christianorum est mancipatum diuino officio, vt sunt Clerici & Deo deuoti, videlicet conuersi*: versat ipse se, & vexat in hoc interpretando nomine, & per conuersos, Clerici, an Monachi intelligantur, addubitat. Eam rem à principio suo edisseram, & ex Ioannis Filesaci doctrina dicam, si res vniuersè spectetur, conuersionem nihil aliud esse, quàm à vita seculari & soluta, ad strictiorem Dei cultum traductionem. Species sub se tres complectitur. 1. Eorum est qui solam castitatem, & quidem in seculo profitentur: ad quam pertinent plures mulieres, inde deuotæ appellatæ. Ea quondam in coniugatis priùs requisita, quàm ad sacros ordines admitterentur. Sic ordinari vetantur, *Diacones coniugati, nisi qui priùs conuersionis proposito professi fuerint castitatem.* De ijsdem Agathense Concilium: *Sanè si coniugati iuuenes consenserint ordinari, etiam vxorum voluntas ita requirenda est, vt sequestrato mansionis cubiculo, religione præmissa*, (id est, vt ego interpretor, voto castitatis emisso: adeò cum votis coniuncta religio est) *posteaquam pariter conuersi fuerint, ordinentur.* Quod in ijs aliquo etiam modo flagitat S. Basilius, qui ex coniugio ad Monasticen aspirant. Inde Conuersa vxor Clerici castitatem professa, in Arelatensi. Viduas etiam, & puellas in Monasterio, in domibus proprijs conuersas nobis offert Aurelianense. *Quæ si deinceps sacra relinquentes loca, propositum sanctum seculi ambitione transcenderint: vel illæ quæ in domibus proprijs, tam puellæ quàm viduæ commutatis vestibus conuertuntur, cum his quibus coniugio copulantur Ecclesiæ communione priuentur.* Tales fuerunt olim fortasse sancti Francisci Tertiariæ, antequam à Leone X. in Religiosum statum formarentur. Eiusmodi deuotas, sanctiones nostræ à confessarijs regi vetant, dum *particularium personarum, præsertim fœminarum curam suscipi, admitti obedientiam, certum vestimenti genus, hunc aut illum habitum vel colorem præscribi* prohibent.

Hieron. ad quendam leuit. refer. 12. q. 1. c. duo sunt. Hallier in vindic. p. 404. Ioan. Files. l. 1. select. c. 10. *Conuersio quid, & quotuplex.* *Coniugati conuersi.* Concil. Arausic. 1. can. 22. Concil. Agath. can. 16. Basil. Reg. fus. c. 12. Concil. Arelat. 2. can. 3. Concil. Aurel. 5. can. 19. Reg. Sace. §. 19. & 25.

Altera species eorum est qui ad clericatum conuertuntur, siue post conuersionem Clerici ordinantur. Inde vetitum in Cabilonensi Concilio *ne seculares, qui nondum sunt ad Clericatum conuersi, res Parochiarum debeant habere commissas.* Et in Arelatensi quarto decernitur, ne *Pontifices Presbyterij vel Diaconatus honorem conferre præsumant laïcis, nisi anno integro fuerit ab eis præmissa conuersio.*

Conuersi ad Clericatū. Concil. Cabilon. can. 5. Con. Arel. can. 2.

Tertia species, quæ celeberrima, eorum qui conuertuntur in Monasterio id est, à seculari vita transeunt ad Monasticam. Ita S. Gregorius ante lauda-

Conuersi in Monasterio.

Greg.l.7. ep.11. indict.1. tus, *ne militiæ vel rationibus publicis obligati ad Ecclesiasticum habitum veniant, vel in Monasterijs conuertantur. Si qui verò ex militaribus numeris in Monasterijs conuerti festinant*, &c. *Bene.Reg. c.58.* S. quoque Benedictus in regula *Conuersionis* vocabulum frequenter, & signanter vsurpat: vt cum ait *nouiter venientem ad conuersionem* facilè admitti non debere; & in professione iubet promitti *Conuersionem morum suorum.* *Ibid.c.60.* Apud quem notandum id mihi videtur, vocem illam non vsurpari, cum de Sacerdotum & Clericorum susceptione agit, vt ostendat propriè illum conuersum dici, qui immediatè à seculo ad Monasterium transeat. *Concil. Aurelia. 1. can. 21.* Horum mentionem facit Aurelianensis canon, *Monachus in Monasterio conuersus.* *Concil. Turon. 2. can. 15.* Et de ijs præcipit Turonensis *Si qui in Monasterio conuersi sunt, aut conuerti voluerint, nullatenus exinde habeant licentiam euagandi.*

Nutriti & Conuersi in Monasterijs. Iam verò testatur sanctus Anselmus ex duplici hominum genere, Monachorum ordinem (idem puta de Clericatu, siquidem alicubi lego, nutritos apud sanctum Petrum) congregari, Conuersis & Nutritis. Conuersorum explicata est nuncupatio; Nutritorum aperta; eorum videlicet qui à prima pueritia in Monasterium immissi seculum non tam reliquerunt, quàm ignorarunt: pueros, & grandiores superius diximus; illos perpetua vitæ innocentia spectabiles; hos è mundanis honoribus, & secularibus negotijs vsu prudentiaque maturos, ad rerum gubernacula statim admotos, *Conuersi Nutritos opprimunt.* qui Nutritis nonnunquam adeo impotenter imperarunt, vt conqueratur Petrus Venerabilis, *Petr. Vene. in statut. Cluniac. c.66.* morem fuisse suo tempore *vt nullus scholarium puerorum* (id est eorum qui pueri literas in Monasterio didicissent) *aliquo vnquam tempore aut hebdomadarius maioris Missæ, aut Prior, aut Custos ordinis, aut circa fieret, aut quodlibet dignitatis Monasticæ priuilegium obtineret*: contra vero ipse statuat, *ne parui scholares, si boni fuerint, procedente tempore, aliquid de aliorum dignitate amittant.* *Contendunt inuicem de perfectione.* Quæ res dubiam esse non relinquit eam de perfectione perquam imperfectam contentionem inter Nutritos & Conuersos ab S. Anselmo descriptam, de qua sic ipse. *Anselm. l. Similitud. c.78.* *Alij alijs se præferunt, dum non suam, sed aliorum infirmitatem attendunt; sed si verè Monachi essent, sic esset inter eos, quomodo inter Angelos in Cœlis, & homines sanctos. Angeli enim sunt quasi Nutriti, sancti verò homines quasi Conuersi.* Digna sanè Anselmo, id est Archiepiscopo, & Abbate, Clericorum & Monachorum patre comparatio: quid postea? *Sed nec Angeli sanctos, nec sancti Angelos despiciunt: sed ita existunt concordes, ac si omnes essent Angeli, vel homines. Sic ergo sint isti, ac si Nutriti sint omnes, aut Conuersi.* *Hugo de S.Vict.l.4. de claustro animæ, c. 43.* Iucundus est & Hugo Victorinus dum in Christi velut ordine & claustro Apostolos Nutritis, Discipulos Conuersis æquiparat.

Fratres Conuersi in Monasterijs, & eorum commendatio. Non frustra huius vocis occasione, addemus in nonnullis Monasterijs, fratres laïcos appellari Conuersos, qui quoniam è seculo matura iam ætate adueniunt, & nullam vnquam literis operam nauarunt, rei familiaris administrandæ non imperiti, illi præficiuntur. *Act. c.6.* Quorum aperta forma est in Diaconorum institutione, nolentibus Apostolis *derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis.* Quo etiam ex facto illius ministerij sanctitatem cognoscimus; ad quod ordo sacer, & quidem inter augustiores in Ecclesia constitutus est. Nam si templo, quia domus Dei est, nulli deseruire debent ministri, nisi *præsanctificati & præsacrati*, *Guil.Pari. l.de sacra.* vt fusiùs docet Guillelmus Parisiensis, nulla vasa esse vsui, nisi aliqua sanctificatione præparata: si ad eorum custodiam ostiarij, ad cereos accendendos præferendosque Acolythi sanctificari debent: si pos-

sessiones

sessiones Ecclesiæ administrare licet Episcopo, & iudicio etiam, si opus fuerit, repetere, qui tamen secularibus negotijs iubetur abstinere, quoniam illa secularia non sunt, sed res Ecclesiæ, & patrimonium pauperum, & pretia peccatorum: nonne simili iure aliquos ordinare debuit Ecclesia, qui bona Monasterijs concessa curarent, qui domesticos Dei pauperes pascerent, qui in cœlestium rerum contemplationem intentos labore manuum subleuarent? Ordinat autem cum Religiones instituit & approbat, in quibus graduum illorum distinctio, & ministeriorum varietas necessaria est. Ea fuit iam olim Lincolinensis Episcopi apud Thomam VValdensem expressa sententia, de ijs fratribus in ordinibus Mendicantium, qui ostiatim colligendis eleemosynis operam fidelem nauant Conuentui. *Claustralis, qui pro necessitate fratrum, corpore claustrum egreditur, animo & voluntate in claustro degens, æterna meditans cum Maria, & transitoria ministrans cum Martha; talis est in Hierarchia humana, quales sunt Angeli per contemplationem Deo semper assistentes, & simul per officia sibi deputata nobis ministrantes in Hierarchia Angelica.* Sic Sanctus Antistes, sacrosanctus Doctor, vt appellatur à VValdensi, qui & ea verba explicans aduersus VVicleffi calumnias, subdit, *Sic ergo egredientes, non describit Lincolinensis cadauera mortua, sed sanctos homines pares Angelis, & in actibus Hierarchicis non difformes.* Cur illa ministeria vocat actus Hierarchicos? nisi quia ad illud humilitatis & mortificationis Christianæ exercitium, Religiosus Mendicantium status ab Hierarchis Ecclesiæ constitutus & sacratus est, ad quorum corpus pertinent membra illa, talem actum habentia, vt voce Apostoli vtar?

> Lincolini Episcop. apud Waldens. tom. 1. l. 4. a. 2. c. 20.
>
> *Fratres Cōuersi qui corrogant eleemosynam sunt in Hierarchia similes Angelis.*

Fateor equidem illud Nutritorum à Conuersis discrimen, & eam Conuersorum occupationem in Basilij, & Benedicti regulis, quas modo tenemus, non esse satis apertam, cum ex æquo omnes ad manuum laborem applicentur; cum apud Benedictum *fratres sic sibi inuicem seruire* iubeantur, *vt nullus excusetur à coquinæ officio*; cum etiam Prælatis, fratrum obsequium iniungatur. Etheluoldus certè apud Anglos sub Abbatis Dunstani præfectura Decanus Monasterij, legitur *tantæ humilitatis & subiectionis de se præbuisse exempla, vt quotidiano manuum opere hortum coleret, & fratribus ad prandium poma ac diuersi generis legumina præpararet.* Quo iniquior videtur esse Nicolai le Maistre contemptus in illos fratres rei domesticæ curatores, quos ab Hierarchia ob vestes & officia excludit, non sine sannis, & dicterijs. *Nam si ita esset*, inquit, *vel incultissimis eorum qui regularibus famulantur, quique vestium breuitate, tanquam discrimine quodam à cæteris discreti rem domesticam, ollariam, patellariam tractant, aut ianuis assistunt, Hierarchicos agere liceret, & in Ecclesiæ Concilijs ferendi suffragij iure gloriari.* Quasi non eadem penè de Diaconis dici possint: quasi tota Hierarchiæ vis in Concilijs Generalibus posita sit, & qui sunt de Hierarchia, omnes in ijs suffragij ius obtineant. Denique modestiam & amorem in Regulares professum, silli & scommata dedecent, in eos, quos docti, & sancti Antistites cum Angelis in Hierarchia conferunt. Sed hæc satis: à personis ad opera transeo.

> *Hoc discrimen ab. st à Basilij & Benedicti regula.*
>
> Basil. Reg. fus. res. 38. & 31.
>
> Bene. Reg. c. 48.
>
> Ibid. c. 35. & 53.
>
> In vita Etheluoldi apud Sur. 1. Aug.
>
> Nicol. le Maistre deridet fratres Laïcos Religiosos l. de Insta. Episcop. princip. in Analysi p. 2. c. 6. pag. 119.

VOTORVM RELIGIOSORVM ACCVrata consideratio.

§. IIII.

Obedientia perfecta. OMNES illæ personæ, sub illis Antistibus dispositæ, votis primùm Religiosis vinctæ sunt. Obedientiam loquuntur superiorum imperia, ordinationes, pœnæ peccantibus impositæ. Diuinè S. Basilius *potestatem sui ipsius, ne ad punctum quidem temporis habere Monachus debet, per quam in priuatis ipse negotijs suis versetur.* Idque ostendit instrumenti & membri comparatione, quæ sine artifice & anima moueri non possunt: planè vt nihil aliud Religiosum, quàm superioris sui instrumentum; nihil aliud superiorem, quàm Religiosi animam esse velit. Eodem sensu alibi scribit. *Quicquid magistro insciente facis, id furtum ac sacrilegium est, tibique exitium, non autem vtilitatem vllam apportat, esto tu id bonum iudices.* Explicabit Nicolaus le Maistre, in quo *sacrilegium* positum sit, si *Religiosa non fuit obedientia, sed œconomica, & domestica.* Iterum diuinus totus est hac in parte Basilius, vbi Monachum iubet Antisti obtemperare, vt Abrahamum Deo, *qui cunctis mortalibus fidei obedientiæque veluti columna quædam erectus est.* Vt Apostolos Christo, ad lapidationes, ad contumelias, ad cruces: *siquidem Christus Discipulos in hoc elegit, qui hoc vitæ institutum æmularentur, vt per eos formam relinqueret eamdem secturæ posteritati.* Vt martyres fidei, *animi firmitate tanta, vt ad mortem vsque Martyrum constantiam præ se ferat, cum diuinis præceptis retinendis, tum obedientia aduersùs magistros suos conseruanda.* S. Benedictus præterquam quod inter *instrumenta artis spiritualis*, reponit *obedientiam præceptis Abbatis, etiamsi ipse (quod absit) aliter agat.* Statim eamdem vberiùs explicat, & *obedientiam sine mora* ijs conuenire ait qui *relinquentes statim quæ sua sunt, & voluntatem propriam deserentes, mox ex occupatis manibus & quod agebant, imperfectum relinquentes, vicino obedientiæ pede iubentis vocem factis sequuntur: & veluti vno momento prædicta magistri iussio, & perfecta discipuli opera, in velocitate timoris Dei, ambæ res citius explicantur.*

Basil. Const. Mon. c. 28. — Idem Ser. de abdicat. rerum. — Monachus superiori obtemperat vt Abraham Deo. — Basil. Constit. Mon. c. 23. — Vt Apostoli Christo. — Vt Martyres fidei. — Ibid. c. 20. — Bene. Reg. c. 4. — Ibid. c. 5.

Ibid. c. 58. Hoc est votum obedientiæ, quod cum *stabilitate sua*, videlicet *in congregatione*, non autem in vna tantùm domo, exprimit Monachus in professione. Sic explicatum à nobis superiùs est votum stabilitatis, licet D. Bernardus loci non congregationis, & vitæ cœnobiticæ stabilitatem intelligere videatur. *Duo præcipua nobis in Monasterijs conuersantibus obseruanda traduntur, subiectio Abbati, & stabilitas in loco.* Eodem animo Cistertienses Monachi Cluniacensibus obijciebant, à S. Benedicti canonibus eos deflectere, *quòd iam semel stabilitatem, & conuersionem morum, & obedientiam vno in loco professos, rursus alio in loco eadem vouere compellerent.* Quibus ita respondet Petrus Venerabilis vt ea in causa nullum Regulę vulnus infligi demonstret, permittente Legislatore professum vno in Monasterio stabilitatem, in altero stabilitatem eandem firmare; altera illa professione nihil à Monacho nouum priori contrarium sponderi, sed *idem quod prius promitti.* Constat autem aliud esse perpetuò commorari Parisijs, aliud Rothomagi: peregrinus ergo Monachus qui secundò profitetur Rothomagi stabilitatem, non vouerat ante præcisè Parisijs perpetuò habitare. Præterea declarat eodem iure & modo iterum promitti stabilita-

Votum stabilitatis. — Bern. ep. 7. — Pet. Vene. l. 1. ep. 28. ad Bern.

tem, quo conuerfionem morum & obedientiam: cum igitur hæc pofteriora vni loco non fint alligata, fed ordini; de ftabilitate nos idem ipfum fentire quid vetet? Quin ipfe quoque S. Bernardus in controuerfia peregrinantis Arnoldi, quam fupra tetigimus, cum Adamum fuum voto ftabilitatis vrget, fuo ipfe repercutitur argumento. *Quid ergo tu de ftabilitate tua facis, quam apud Ciftertium firmafti, & nunc alibi habitas?* Cui telo occurrit, locum à fe modò incoli, ad quem ab Abbate fuo miffus eft fine fcandalo, *iuxta confuetudinem & communem inftitutionem*: quæ alia effe non poteft, quàm vt locorum huc illucque commigratio volentibus fuperioribus facta voto ftabilitatis in ordine non officiat. Denique in Orientali regula, illud ipfum à S. Bafilio non obfcurè decernitur, collectis in focialem Cœnobij vitam *non licere nullo difcrimine & inconfultò, à communi reliquorum fratrum corpore auellere fe.* Cui propofito fi vita perfectior obtenditur, effe confilium illud ad fuperiorum arbitrium deferendum. *Quod vbi fecerit, tum demum adhibitis multorum teftimonijs difcedat.* Poffe etiam aliquando certis de caufis alium aliò mitti; *quæ diftractio neutiquam pro fegregatione habenda eft, fed affignati potiùs muneris adminiftratio exiftimanda.*

Bernar. epi 7. cit.

Stabilitas in regulâ Bafilij. Regul. fuf. Interr. 30.

Sic expofita obedientia & ftabilitate, venio ad Caftitatis votum, quod appellat idem S. Bafilius *virginitatis profeffionem firmam, & eiufmodi quæ à proprio confiliò iudicioque proficifcatur, ratione iam probè adulta.* Quam adeo fanctam, & voto firmatam in religione vult effe, vt eius extet canon aduersùs nuptias ab Religiofis contrahendas, *Regularium fcortatio pro nuptijs non habetor, fed omni modo eorum coniunctio dirimitor.* Eius autem fedulò conferuandæ caufa, monet *fugiendas in primis* γυναικῶν ὁμιλίας & συντυχίας, *neque ad eas vnquam accedendum, nifi cum grauiffima nos aliqua ad eas neceffitas impellat, & aliter facere non poffimus: atque ipfa etiam vbi nos neceffitas adegerit, ab ipfis non fecus quàm ab igne cauendum effe.* Et in fororibus, feu fanctimonialibus conueniendis, quam cautelam non exigit? *perfonæ, temporis, vtilitatis, ac loci feruato decoro, quibus fimul omnibus, & omnis quæ fecus oriri poffet, praua de nobis fufpicionis vmbra pellatur, & documentum certiffimum morum fanctitatis, pudicitiæque in ijs vbique appareat, qui idonei fuerint iudicati qui mutuò fe conuenirent.* Adolefcentum autem vultus nimiùm lubricos afpici, prodire vetat in publicum, donec flos ille ætate & abftinentia emarcuerit. De hac virtute nihil priuatim præcipit S. Benedictus; fed in Monachi profeffione Caftitatis votum appellatione conuerfionis morum inuoluit, modo fuperius declarato. Petrus autem Damiani cum fuos arguit, quòd *pleraque capitula ad continentiæ pertinentia difciplinam, inter eos regulariter conftituta* negligerent, *ea fe magis colenda, quàm fcribenda decreuiffe* admonet, vt in ordine & regula S. Benedicti, hæc fubfidia caftitatis, non fcriptis legibus, fed Patrum traditionibus affignanda nouerimus.

Votum Caftitatis. Bafil. Reg. fuf. ref. 15.

Canon 6. Bafil. apud Harmon. tit. 2. fec. 3.

Idem in Conftit. Mon. c. 4.

Idem Reg. fuf. ref. 33.

Idem Ser. 1. de Infti. Monach.

Petr. Dam. l. 6. ep. 32.

Iam verò in paupertate commendanda, totus eft fanctus Bafilius. *Apotheca communis omnium fit, neque proprium alicuius quicquam nominetur, non veftimentum, non calceamentum, non denique aliud quidpiam eorum quæ ad neceffarium corporis vfum fpectant. Quare qui dicit fuum aliquid effe, is feipfum alienum reddit ab Ecclefia Dei, & caritate Domini: qui quidem & re, & verbo docuit ponendam effe animam pro fratribus, nedum res externas. Cibus etiam ipfe non fit pofitus in ipfius poteftate, fed ab eo, cui de communi omnium confenfu eius fubminiftrandi datum negotium fit, fubminiftretur ratione habita temporis, modique.* Qui modum illum viuendi teneant illos miris extollit laudibus. *Hi dum laudabili viuendi ratione fua,* in-

Votum paupertatis. Bafil. fer. 1. de Inftit. Monach. Idem Reg. breuior. c. 85. Ibid. c. 93.

Perfectæ paupertatis forma. Constit. Monast. c. 19. *Religiosus proprietarius Iudæ similis.* Constit. Monast. c. 35. & vlt. Bene. Reg. c. 33. *Primus titulus Monasticæ disciplinæ.* can. Augu. c. 1.

quit, *communitateque, cælestis vitæ ac status egregiè formam effingunt, futura promissi regni bona præripiunt. Hi perfectè rerum omnium paupertatem tenent, in quibus nihil proprium cuiusquam sit, sed communia omnium omnia.* Qui autem ex aduerso propria rei cuiuspiam vsurpatione paupertati vim intulerit, eum cum Iuda comparat, *qui à furto exordiatur, & in proditionem desinat: qui legibus Spiritus sancti violatis, societatem primum expilet (societatis enim expilatio est, rei cuiuscumque & vndecumque in priuatum vsum seuocatio) deinde defectionem ac separationem cogitat.* Idem est sancti Benedicti sensus, eadem Religiosæ paupertatis cura. *Præcipuè hoc vitium radicitus amputetur de Monasterio, ne quis præsumat aliquid dare, aut accipere, sine iussione Abbatis, neque aliquid habere proprium; nullam omnino rem, neque codicem, neque tabulas, neque graphium; sed nihil omnino; quippe quibus nec corpora sua, nec voluntates licet habere in sua potestate.* Ex eo profectò sensu in Canonibus Augustodunensibus dicitur *primus titulus hic esse Monasticæ disciplinæ, vt Abbates vel Monachi peculiare non habeant.*

Nicolai le Maistre sententia de Religiosa paupertate refellitur. l. 1. Instau. Episc. princ. c. 6.

Quæ non possum exscribere, quin ad ea Nicolaum le Maistre cupiam oculos reflectere, & agnito religiosæ paupertatis flore, quæ de illa scripsit retractare. *Posse Monachos sine offensione paupertatis, priuatum fundum colere, modò non vt proprium, sed vt communem aspiciant.* Hoc est fructus illius & reditus annuos in priuatos & proprios vsus posse conuertere, modò illum non distrahant externis, non transferant ad hæredes, & consanguineos: & quod olim de libertis dicebatur, viuere illos vt liberos, mori vt seruos; sic isti sciant viuere se vt seculares, mori vt Monachos. *Nam in omnibus fere Galliarum Monasterijs,* inquit, *sunt certi reditus huic vel illi officio affecti ac dedicati; quibus ij soli fruuntur, qui titulum eius officij gerunt: qui dum res illas sibi creditas & commendatas tractant, laudem tamen paupertatis non amittunt, neque instituti sui sanctitatem violant.* Quid ais Theologe? qui *soli fruuntur officio*, & illud nonnunquam in beneficium conuertunt, *laudem paupertatis non amittunt*, in qua *ne codicem quidem, aut graphium* licet habere proprium? qui tituli sui vsufructuarij soli sunt, ij Benedictini *instituti sanctitatem non violant*, in qua *præsumere nemo debet aliquid dare aut accipere sine iussione Abbatis*; non illa generali & conniuente, sed particulari & expressa? Hinc illæ lachrymæ, & adscito proprietatis vitio sanctissimi ordinis vulnus inconsolabile, in quo tu *laudem paupertatis, & instituti sanctitatem* collocas. Vidisti eo de abusu quid scripserit iam olim B. Petrus Damiani, S. Benedicti alumnus, eiusque disciplinæ studiosissimus? Nummicolas Monachos (sic enim appellandos probat) Anania & Sapphira deteriores esse, Christum exuere, dum amorem pecuniæ induunt, in Christi iniuriam pecunias asseruare clamat, apud eos à quibus non exaudiebatur. *Si ergo,* inquit, *adhuc marsupio nostro nummus includitur, si ad interni spectatoris iniuriam quantumlibet pecuniæ reseruatur, quid illi in reddenda ratione dicemus? qua nos defensionis arte purgabimus?* Et inferiùs. *Quapropter ô Monache, vis in tuo loculo recludere Christum? excute prius nummum: neque enim in vno receptaculo congruè sociantur. Nam si vtrumque incluseris, alterum sine altero vacuus possessor inuenies.*

Petr. Dami. opusc. 12. de côtemptu seculi. c. 3. Ibid. c. 4.

Iterum labitur in S. Basilij regula. le Maistre Ibid. c. 11.

Consimilis lapsus in S. Basilij Monastice, cuius alumnos ait *in ipso Monasterij ingressu rerum suarum proprietatem & dominium non deposuisse, sed œconomum, ac tutorem elegisse, cui designabant, quo pacto vellent reditus suos in pauperes distribui, & in quos vsus conuerti. Qui si in illa administratione parum se fidelem adhibuisset, solebat in ius vocari coram Ecclesiastico iudice.* Quæ omnia *posse peti & deduci facilè*

ait

ait *ex interrogatione nona regularum fusius disputatarum*; & eo argumento probat, quòd *si dominium illud continuò abiecissent, non fuissent condenda leges alia à Basilio, aduersus eos qui res suas sibi vellent resumere*, cum tamen vnam, & quidem grauissimam legamus in regulis breuioribus. Id verecundè & timidè colligi dicit auctor, cuius ego contrarium illo ipso capite, conceptis verbis exprimi fidenter assero: in ipso videlicet vitæ Religiosæ ingressu, eius Tyrones facultatum suarum proprietatem & dominium penitus abdicasse, & nudos ad vexillum crucis euolasse. Nam cum illic agatur de eo *qui se adiungi velit Deo consecratis, & in eorum transire sodalitium*; de ipso Monasterij ingressu agi censendum est: cum is *qui a suis discedat, patrimonium omne suum diligentissimè secum auferre, & veluti rem iam Domino consecratam, summa cum Religione distribuere in pauperes, vel ipse per se, vel per alios* iubeatur, rerum profectò suarum proprietatem ac dominium deponit. Cum idem eo tempore Curatorem eligere moneatur fidelissimum, non ignarus *quàm graue iudicium illis immineat, qui in rebus Dei nomini iam consecratis, vindicandis lentè ac negligenter se gesserint*, de rebus nouitij Monachi à propinquis, aut iniustis alijs detentoribus vindicandis, non de facultatibus veterani professi administrandis Canonem Basilij præscribere putandum est. Confirmatur alio ex loco, vbi eandem planè mentem eodem in proposito declarat planissimè. *Tu qui cœlestis viuendi ritus cupiditate flagras, atque Angelicæ es vitæ studiosus negotiator, quique sanctorum Christi discipulorum commilito cupis numerari* (Cœnobiticæ vitæ appetentem certè compellat) *in eo animum tuum confirmato, vt cum immortalibus & cœlestibus rebus mortales terrenasque commutes*: non mutatur id cuius *proprietas & dominium* retinetur. *Vbi verò rerum te tuarum sarcina leuare volueris, tum verò constans ac rigidus esto, illudque tibi persuadeto; quæcumque abs te in egenorum sinus condita fuerint; ea te in cœlum præmissa multis partibus ampliora apud Deum inuenturum.* Vides futuri Monachi facultates distractas semel, atque in alienam ditionem translatas.

Refellitur ex ipso textu & mente S. Basilij.

Basil. serm. de Abdic. rerum.

Porro Canon ille qui ex regulis breuioribus in probationem affertur, nulla vocula, nulla circumstantia bona illa tangit, quæ sunt in seculo relicta; sed ea potiùs quæ quis proprio manuũ labore in Religione compararit. Nam paulò inferiùs eos consolans Monachos qui dolebant nullas se habuisse facultates, quibus animam suam redimerent: respondet eandem fuisse Apostolorum olim inopiam, sed *si ex iniuria*, inquit, *hoc prætermisimus, nunc studium adhibeamus. Quod si iam neque tempus suppetit, neque facultas, consoletur nos Apostolus qui dicit, non quæro vestra, sed vos.* Agit ergo legislator de nonnullis labore religioso quæsitis, quæ tum in rem Cœnobij communem, tum in pauperes conferebantur, vnde Monachi illi animam suam redimere se putabant. Falsum igitur est Monachos Basilianos rerum quas in seculo possidebant *proprietatem ac dominium* retinuisse. Vtrumque istud vocabulum ab aduersario assumptum semper addidi, quia is quandam in illis synonymiam inesse putat, & incautus veteres Monachos proprietarios appellat, quo scelere nullum boni viri magis exhorruerunt. Quod si purè de dominio disputat, non inuitus possum concedere, antiquis illis per Religiosam professionem sublatam fuisse proprietatem, conseruatum dominium: quod paupertatis genus in instituto nostro, primis votis quæ simplicia vocantur, & sunt, renouauit Ecclesia, licet id obliquè rideat scriptor; tanquam *valde subtili cogita-*

Responde- tur obiectionibus aduersarij.

Regul. Breuior. c. 86.

Ibid. c. 89.

Possunt dici retinuisse dominium, at non proprietatem.

tione effictum. Nobis enim probare non potest, paupertatem dominij expertem, & incapacem, Religioso statui essentialiter coniunctam esse; & fortasse multùm antiquam. Nonnulla sunt alia in auctoris diuisione, qua paupertatem quadrifrontem facit, digna solertiori examine, quæ aut Lectoris otio, aut alterius scriptoris negotio reseruanda putaui, dum ad vlteriora festino.

Post professionem qui à Monasterio recedunt, sunt sacrilegi. Basil. Reg. fus. resp. 14.

Nam hisce omnibus votis positis & absoluta eorum perfectione, si qui posteaquam se illis obstrinxerit, & ad nobile aratrum manum admouerit, retro respiciat, eum sacrilegio se polluere S. Basilius non dubitat affirmare. *Horum vnusquisque si factam iam ab se professionem resciderit, is perinde aspici debet, vt qui in Deum peccauerit, quem videlicet professionis suæ testem adhibuerit, cuique se voto solenni obligarit. Etenim qui seipsum semel deuouit, hic si ad aliud deinde vitæ genus transiuerit, sacrilegij se scelere obstrinxit: quippe qui seipsum Deo cui se consecrauerat, veluti subterfuratus sit.* Parabatas hosce & desertores, ne hospitio quidem religioso dignos putat vir Monasticæ disciplinæ studiosissimus. At clementior S. Benedictus, eum *qui vitio proprio egreditur, aut proiicitur de Monasterio*, iterum & tertiò admitti permittit: *iam verò postea sciat omnem sibi reuersionis aditum denegari.* Quod institutum valdè probat, & diuino instinctu excogitatum asserit Guillelmus Parisiensis, Deum sic in diuino Rhetoricæ diuinæ libro alloquens. *Et quidem in domibus Religiosis te auctore constitutum & ordinatum, vt qui inde abierunt, vel exeunt, recipiantur, vel saltem vsque ad tempus, salua tamen ordinis disciplina.*

Bene. Reg. c. 29.

Guil. Pari. l. de Rhet. diuina. c. 12.

Eiecti de Monasterio vitiosi aliqui. Bene. Reg. c. 58. Ibid. c 62. c. 65. c. 71. c. 28.

Quod autem audis *proiectum de Monasterio*, scias pœnam hanc in contumaces, & exemplo nocentes ab eodem non semel constitui: vt in eum qui post professionem *suadente diabolo consenserit, vt egrediatur de Monasterio (quod absit) tunc exutus rebus Monasterij proiiciatur*: vt in contumacem, qui *nec sic emendauerit, clarescentibus culpis, proiiciatur de Monasterio*: vt in rebellem Præpositum, *si in congregatione quietus & obediens non fuerit, etiam de Monasterio expellatur*: vt in inobedientem, *quod si quis contempserit facere, aut si contumax fuerit, de Monasterio expellatur.* Vt in infrunitum & incorrigibilem, *quod si nec isto modo sanatus fuerit, iam tunc vtatur Abbas ferro abscissionis, vt ait Apostolus, auferte malum ex vobis.* Et iterum, *infidelis si discedit, discedat; ne vna ouis morbida omnem gregem contaminet.* Eadem Apostoli auctoritate in irroganda eadem pœna vtitur S. Basilius, aduersùs Monachum rebus vt proprijs abutentem. *Pareamus nos Apostolo qui dixit, auferte malum ex vobis ipsis; ne illud eueniat, modicum fermentum totam massam corrumpit.* Hunc posteriorem locum paulò ante alio in casu citauerat, *qui hoc sentit, aut resipiscat, aut tollatur de medio, ne illud vsu eueniat, modicum fermentum totam massam corrumpit.* Quod Religiosæ disciplinæ caput omittendum non putaui, vt Aurelio, similibusque Societatis nostræ obtrectatoribus satisfiat, læsæ caritatis, & leuitatis crimen inferentibus, quod de nostris aliquos, nonnunquam etiam veteranos, dimittamus ex ordine: hanc enim dimissionem in principibus ordinibus à multis retro seculis approbatam intelligent; Ecclesia corporis sanitatem vnius membri iactura conseruante, & vsu confirmante, quod Constantinus Imperatorum clementissimus dicere solebat,

Basil. Reg. Breuior. c 86.

Ibid. c. 84.

graue & immedicabile vulnus
Ense recidendum est, ne pars syncera trahatur.

RELI-

RELIQVA MONACHORVM EXERCITIA *studiosius peruestigata.*

§. V.

ORATIONIS & psalmodiæ prima cura & summa. Inde Constitutiones suas vterque legislator exorditur: Nouitium in ipso statim limine *ex diuinis literis ea perdiscere rectum & necessarium*, iudicat S. Basilius, *quæ ad vsum pertinent.* Qui autem neque laborare velit, neque psalmos discere, eum infœcundæ ficus exemplo præcidendum pronunciat. S. Benedictus eum *qui in oratorio dum pronunciat psalmum, aut responsorium, fallitur, statim per satisfactionem coram omnibus humiliari* iubet: *infantes verò pro tali culpa, vapulare.* Vestitos & cinctos dormire, *vt parati sint semper, & facto signo absque mora surgentes, festinent inuicem se præuenire ad opus Dei*: & vniuerse *nihil operi Dei præponi* grauiter imperat. *Oratio & Psalmodia.* Basil. Con. Mon. c. 2. Bene. Reg. c. 8. & seq. Basil. Reg. breuior. c. 95. Ibid. c. 61. Bene. Reg. c. 45. Ibid. c. 22. Ibid. c. 43.

Abstinentia & corporis afflictatio moderatior, quàm apud veteres; Modum & regulam hanc ponit S. Basilius: *si corpus neque diffluat delicijs, neque maceratione nimia atteratur: illud in vtramque partem teneatur, vt ne quid nimis: ne videlicet animus, si carnium obesitate grauetur, varijs perturbationibus reddatur obnoxius: neque si item contra planè morbosus fuerit effectus, Dei mandata exequi non possit: quare cibi vsus eiusmodi esse debet, qui ad solam necessitatem referatur: itemque vinum neque omnino respui debet, si quando valetudinis causa assumendum sit, neque studiosè nimis, si necessitas non sit, exquirendum: & reliqua omnia eiusmodi sunto, vt necessario ad victum vsui, non autem libidinosis voluptatibus inseruiant.* Hoc idem S. Cæsarius sanctimonialibus præscribit: *Ita temperatum conuiuium mensamque mediocrem habere studeat; vt caro illius nec nimietate abstinentiæ debilitetur, nec per deliciarum abundantiam ad luxuriam prouocetur.* S. Benedictus singulis Monachis in mensa *tam sextæ quàm nonæ, duo pulmentaria* vult offerri, *vt fortè qui ex vno non potuerit edere, ex altero reficiatur, & si fuerint inde poma, aut nascentia leguminum, addatur & tertium. Quod si labor forte fuerit factus maior, in arbitrio & potestate Abbatis erit, si expediat aliquid augere.* In potu *credimus heminam vini per singulos sufficere per diem* (ea medius sextarius est, & sex cyathos continet) *quod si aut loci necessitas aut labor, aut ardor æstatis amplius poposcerit, in arbitrio Prioris consistat. Infirmorum autem cura ante omnia, & super omnia adhibenda est, vt sicut reuera Christo, ita eis seruiatur.* Suis autem, vt pote Eremitis, arctius ieiunium imperat B. Petrus Damiani, quod tu apud illum leges: qui tamen rigorem eius abstinentiæ mitigare coactus fuit, vt & modum nimię corporum verberationi imponere. *Abstinentia moderata.* Basil. Ser. 1. de Instit. Monach. Cęsar. Ser. 1. ad Sanctimon. Bene. Reg. c. 39. Ibid. c. 40. Ibid. c. 36. Petr. Dam. opusc. 12. & 13. c. 6. 16. item ep. 34.

Altera cura, diuinæ lectionis est & studij. De pueris iam ante dictum ex vtroque Patriarcha. In grandioribus autem variant. Basilius enim Orientalium scilicet institutor, Antistitem Monasterij vult *quæ apud omnes scripta sint scientia comprehensa habere, ac ediscere, vt cunctos doceat multiplicem voluntatem Dei.* Subditos autem ex Apostoli præcepto *non plus sapere quàm oportet sapere, quæ officij sui sint; studiosè discere*, præterea nihil: vt pro magno habeat si qui illorum, quatuor Euangelia didicerint. At S. Benedictus Occidentalium morem secutus, viros eruditos, & Ecclesiæ Antistites diuturno studio comparat. Certas horas lectioni sacræ attribuit, quadragesimæ tempore vult *Lectio diuina & studium. Basilius in ea parcior.* Reg. breu. c. 235. Ibid. 236. *Benedictus liberalior.* Reg. c. 48.

vult omnibus assignari *singulos codices ex bibliotheca, quos per ordinem ex integro legant*: deputari Seniores *qui circumeant Monasterium, horis quibus vacant fratres lectioni, & videant ne fortè inueniatur frater acidiosus, qui vacat otio, aut fabulis, & non est intentus lectioni.*

Circa quis sit. Hug. Menard. in Conc. reg. c. 55 § 1. Petr. Vene. in statut. Cluniac. c. 39.

Circas ab eo appellant officio, *circumitores Monasterij*, qui cellas omnes perlustrent, & Monachos in officio contineant. Qui studiorum amor adeo altas in Monachorum animis egit radices, vt cum apud Cluniacenses suos conqueritur Petrus Venerabilis laborandi morem, & disciplinam concidisse, semper tamen excipiat saltem *paucos legentes, & raros scribentes.* Inde factum vt ferreis seculis, penes Monachos politiores literæ nonnihil vitalis spiritus retinerent, & in omnibus fieret, quod de vno scribit Beda,

Beda hist. Angl. l. 3. c. 2.

imbuebantur præceptoribus Scotis paruuli Anglorum, vnà cum maioribus, studijs & obseruatione disciplinæ regularis. Nam Monachi erant maximè qui ad prædicandum venerant. Eam in rem Abbatibus impositam necessitatem præceptorum in Monasterijs alendorum probat Choppinus I. C.

Choppin. de Iurib. Relig. l. 1. tit. 2. n. 8. Trithem. l. 1. de viris Illustr. c. 6. quem locum lege.

Qua ex disciplina scribit Trithemius processisse S. Bonifacium doctorem & Apostolum Germanorum, qui *puer adhuc quinque annorum in Anglia Monasterio traditus est*: & Bedam ipsum, *annorum septem à parentibus Cœnobio traditum*: Rabanum denique Archiepiscopum Moguntinum, qui *puer in Monasterio Fuldensi ad conuersionem venit.* Huic denique Monastico studio debet Scriptura diuina Glossam ordinariam Strabi; Ius Canonicum, compilationem Gratiani, Abbatum Antiqui & Siculi explicationem; Theologia, Lanfranci (Guitmundi, Algeri controuersias; Historia, Paulum Diaconum; Chronologia Sigebertum) Senatorem Cassiodorum ex Senatore Monachum non computo. Rupertos, Bernardos, Petros Cluniacenses, Anselmos Ecclesia, quorum singuli ordines ducunt, & ipsi sunt instar ordinum. De quorum vno nobili surculo scripsit

Antonin. part 2. tit 15. c. 23. § 2.

Antoninus, *Cistertienses fuerunt magna columna Ecclesiæ, & sub sancto Bernardo, & postea per annos centum scientia decorati, & sanctitate.* Non adeo tamen aliena S. Basilius esse voluit à Cœnobijs bonarum artium studia, quin ea non

Pueri seculares in Monasterijs eruditi. Basil. Reg. breuior. c. 292.

pueris tantùm Monasterio addictis, sed etiam secularibus aperta esse permiserit. Interrogatus enim *Num-quid conueniat vt inter fratres sit magister puerorum secularium?* Respondet, nihil prohibere se, dum ea mente tradantur à parentibus, suscipiantur à magistris, *vt in disciplina & correptione Domini educentur; dicente Christo, sinite paruulos venire ad me.* In ordine autem S. Benedicti res aperta est ex historia: constat enim non alibi, quàm apud Cassinenses Monachos prima tum liberalium artium, tum vitæ sanctioris elementa percepisse clarum illum Ecclesiæ solem, & firmissimam status Religiosi columnam & destinam S. Thomam Aquinatem.

In Anglia id vsitatũ. Beda hist. Angl. l. 4. c. 2.

In Anglia Adrianus Abbas, & Theodorus ex Monacho Anglorum Archiepiscopus, *quia literis simul diuinis & secularibus abundanter erant instructi, congregata discipulorum caterua, scientiæ salutaris quotidie flumina, in rigandis eorum cordibus emanabant: ita vt etiam metricæ artis, & arithmeticæ Ecclesiæ disciplinam inter sacrorum apicum volumina suis auditoribus contraderent. Indicio est quod vsque hodie supersunt*, inquit Beda, *de discipulis eorum, qui Latinam Græcamque linguam, æquè vt propriam in qua nati sunt, norunt.* Item apud Anglos

Ibid. c. 18.

eosdem Ioannes Abbas & Archicantor Romanus, *non solùm Monasterij fratres docebat, verùm de omnibus penè eiusdem Prouinciæ Monasterijs ad audiendum eum, qui cantandi erant periti, confluebant: sed & ipsum per loca in quibus doceret, multi inuitare curabant.*

curabant. Petrus Abaelardus in Gallia, Monachum professus in Monasterio sancti Dionysij, flagitantibus discipulis, permittente Abbate scholas aperire cœpit: dein inde egressus *ad cellam quamdam recessit scholis vacaturus: ad quas quidem tanta scholarium multitudo confluxit, vt nec locus hospitijs, nec terra sufficeret alimentis*. Addit & docendi methodum; diuinis literis humanas miscuisse: *De his*, inquit, *quasi hamum quendam fabricaui, quò illos philosophico sapore inescatos ad veræ philosophiæ lectionem attraherem: sicut & summum Christianorum Philosophorem Origenem consueuisse historia meminit Ecclesiastica*. Adiungit & alienæ virus inuidiæ, *qui in omnibus quæ poterant mihi derogantes, duo præcipuè absenti mihi semper obijciebant: quod scilicet proposito Monachi valdè sit contrarium secularium librorum studio detineri*, &c. Refert idem Abaelardus præceptorem suum Guillelmum Campellensem ad Clericorum Regularium ordinum conuersum, *in ipso quoque Monasterio ad quod se causa religionis contulerat, statim more solito publicas exercuisse scholas*. Scio & id alicubi in Gallia etiamnum fieri à S. Benedicti alumnis; & à patribus Cluniacensibus laudabiliter Lutetiæ Parisiorum exerceri. Sed istud publicum doctrinæ emporium, nec in omnibus S. Benedicti Monasterijs, nec in vno semper apertum fuit; quodque de Anglicanis Monachis attulimus, nemo vni Benedictinæ familiæ assignauerit, cum S. Columbani instituta illis in insulis regnasse meminerimus; sed hoc certè consequimur ex Beda, vt eam fuisse Monachorum media ætate exercitationem probemus. Cui & addimus, manifestum esse quàm malè, contraque historiæ Ecclesiasticæ veritatem, scriptum sit à Nicolao le Maistre *non esse prudentiæ & æquitatis, res tantopere dissitas coniungere, quantùm sunt Monachatus, & disciplina, seu schola popularis*. Filesacus vbi de scholis puerorum disserit, arbitratur quidem ad Monasteriorum scholas non quoslibet promiscuè admissos, locos tamen citat è capitulari Caroli Magni, Concilio Moguntino, & Theodulpho Aurelianensi, qui facilè in contrariam sententiam possunt accipi. Sed addere poterat decretum Conuentus Aquisgranensis sub Ludouico Pio, *vt schola in Monasterio non habeatur, nisi eorum qui oblati sunt*. Ex quo tamen infero probabiliter, contrarium illis temporibus vsum fuisse, qui illo interdicto tollatur.

Pet. Abael. lard. ep. 1. c. 8. *Incredibilis discipulorum frequentia. Religiosa docendi methodus.* Ibid. c. 2. Refellitur Nicol. le Maistre de Instaur. Episc. princip. l. 4. c. 5. Filesac. lib. de sacra Episc. auctor. c. 15. §. 2. Conuent. Aquisgra. c. 45. Vide Hug. Menard. in Conc. reg. c. 46. §. 5.

DE LABORE MANUUM RELIGIOSIS IMPERATO.

§. VI.

TERTIA sequitur Monachatus pars, vt sic loquar, essentialis, labor manuum, S. Basilio in Oriente magis, quàm S. Benedicto in Occidente commendata. Nam hic laborem imponit tantùm ad otij fugam, *otiositas inimica est animæ, & ideò certis temporibus occupari debent fratres in labore manuum, certis iterum horis in lectione diuina*. Qua eadem adductus ratione Petrus Venerabilis, externorum operum exercitia apud suos renouanda esse constituit, non sine elogio. *Statutum est vt antiquum & sanctum opus manuum, vel in claustris ipsis, aut vbi honestè remoto conspectu secularium fieri poterit, ex parte saltem aliqua restauretur*: idque decretum tangit *eos maximè qui Conuersi dicũtur*. Nam alibi

Labor manuum in Occidente moderatus. Bene. Reg. c. 48. Petr. Vene. in statut. Cluniac. c. 39.

Idem l. 1. ep. 28. ad Bernard. aduersus æmulos disputans, à fundatore asserit laborem imperatum otij fugiendi causa; quod quia bonis alijs operibus fieri potest, non præiudicare regulæ, imo eam perfectè seruari, *si orando, legendo, psallendo, iniuncta religiosè implendo, vel alia qualibet huiusmodi bona agendo, animus occupatur.* Quod & S. Mauri facto comprobat, qui sic Monachos in Gallia instituebat, *vt quia eis sine proprio labore cuncta necessaria suppeditabant, misso manuum opere, spiritalibus exercitijs exercitati, otiosi non essent.* Temperare videtur nonnihil Ioannes Trithemius, dum laboris Monastici partem optimam in libris collocat. Nam cum viri eruditi & graues scribendis illis gloriosè vacarent, *Cæteri fratres*, inquit, *iuxta quod regula vetat, otio non vacabant; sed post orationes, operi manuum deuotè insistebant. Libros scribebant qui ad hoc erant idonei, & à doctoribus edita, ex schedis ad mundum redigebant: alij scriptos codices artificiosè conglutinabant; corrigebant alij, rubro minio cæteri exornabant. Nullius manus huic sancto deerat officio: gaudebant se omnes participes haberi studiorum, quæ in expositionibus scripturarum gerebantur.* Sic ergo Martha colebatur, vt omnia Mariæ famularentur, & cum suæ vacassent sanctitati, alienam mutis illis concionibus procurarent. Plura leges in Hugone Menardo, vbi de labore manuum quotidiano: qui & eum non clericis minùs quàm Monachis imperatum olim fuisse probat ex Concilio Carthaginensi, & alijs Patribus.

Labor Monachorum circa libros. Trith. l. 1. de viris Illust. c. 6.

Concil. Carthag. 4. can 51.

Sanctus autem Basilius post orationis studium, nunquam non prolixè laborem manuum commendat: & primò quidem ad victum sibi parandum. *Ratio quærendi victus ea maximè conueniens iudicanda est, quæ ab Apostolo præscribitur, nimirum vt manibus laborantes honestè suum quisque panem manducet.* Sed quoniam hoc Apostoli præceptum ordinis & laboris desertores, *inordinatè ambulantes, curiosè agentes*, tangit: alteram alio loco laboris causam affert ab eodem Apostolo, ei qui ad perfectionem contendit, non neglectam, *Vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti. Quamobrem in suscipiendis laboribus illud spectare vnusquisque debet, vt per ipsum qui in egestate sunt subleuentur: non autē vt commodis ipse prouideat suis.* Quod magnificè factum ab Ægyptijs Monachis narrat Cassianus, erga Libyæ loca, quæ sterilitate & fame laborabant: *nec non etiam per ciuitates his qui squalore carceris contabescunt, immanem conferentes dirigunt alimoniæ, victusque substantiam.* Et alibi. *Illi ob hoc certatim statutum transcendere canonem diurnis operibus elaborant, vt quicquid Monasterij sanctis vsibus redundarit, vel carceribus, vel Xenodochio, vel Nosocomio, vel indigentibus pro Abbatis dispensetur arbitrio.* Vbi sic collectam pecuniam Diaconiam appellat, exhibitum videlicet in ea colligenda ministerium.

In Oriente magis commendatus varias ob causas. Basil. serm. de Instit. Monach. 2. Thess. 3. Ephe. c. 4. Basil. Reg. fus. c. 42. *Monachorū caritas.* Cassian. l. 10. c. 20. Idem col. lat. 18. c. 7.

Cæterum in illo labore tria vult Basilius obseruari. Primum vt artes quibus insudare debet Monachus, quietæ sint, & tranquillæ, *quarum scilicet neque materia magno labore quæratur, neque magna solicitudine diuendantur, quæ neque virorum, neque mulierum indecoros congressus concilient, & noxios.* Similem ob causam vult S. Benedictus artes diuersas intra Monasterium exerceri, *vt non sit necessitas Monachis vagandi foras: quia omnino non expedit animabus eorum.* 2. Vt moderatus sit labor, & viribus non impar, *ne corpus dum grauiùs quàm par est premit, opprimat. Siquidem præcipiunt diuina oracula vt laboremus, & corpus actuosum, motionique expositum habeamus; vt autem ipsum immodicis macerationibus extabefactum reddamus ac dissolutum, hoc verò nullo modo.* Tertium, vt ne ipsum quidem laboris

Tria in labore obseruanda. Basil. Reg. fus. c. 78. Bene Reg. c. 66. Basil. Con. Mona. c. 5

ris

ris tempus ab oratione vacuum transeat. Ita videlicet *vt vel in eo ipso dum manibus opus tractamus, & lingua nonnunquam munere hoc fungi possimus: sin id minus, corde certè in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus Deum collaudemus, gratias agentes Deo, qui ad opera facienda manuum vires nobis suppeditauerit; itemque ad percipiendam artium singularum cognitionem ingenium largitus sit; materiamque donauerit ex qua instrumenta conficerentur*, &c. Quod & prioribus Monachis suadebat S. Augustinus. *Cantica vero diuina cantare etiam manibus operantes facilè possumus, & ipsum laborem tanquam diuino celeumate consolari. An ignoramus opifices quibus vanitatibus, & plerumque etiam turpitudinibus Theatricarum fabularum donent corda, & linguas suas, cum manus ab opere non recedant? Quid ergo impedit seruum Dei manibus operantem in lege Domini meditari & psallere?* Ad eum locum alludit Isidorus in regula, quod & scripsit Pachomius, *Operantes nihil loquantur seculare, sed aut meditabũtur ea quæ sancta sunt, aut certè silebunt.* Hoc præcepto omnes inertiæ velum eripiunt Monachis, orationis obtentu laborem defugientibns. August. li. de opere Monach. c. 17. Isidor. in Reg. c. 7. Pachom. Reg. a. 35.

Addit S. Basilius, opera sic confecta distrahi, ac diuendi posse à Monachis, quos vult deligere *ciuitates & loca hominum religiosorum, eoque statis nundinarum temporibus plures vnà simul fratres concurrere, & suas vnumquemque secum merces afferre.* Quod suis præcipiendum non putat S. Benedictus; sed hoc conuenientius, *si quid ex operibus artificum venundandum est, videant ipsi per quorum manus transigenda sunt, ne aliquam fraudem præsumant inferre.* Vterque verò Monachis suis rationabiles ob causas publicum & peregrinationes permittit, ne Monasterio, tanquam Prometheus Caucaso, perpetuò affixi teneantur. *Peregrinandi potestatem ei permittito qui in peregrinatione sine animæ suæ detrimento, & cum vtilitate eorum quibuscum congrediatur, possit versari*, ait S. Basilius. Qui & alibi negat profectiones illas spiritualis molliciei ergo esse fugiendas, *si verò proditiones in publicum, aut suscepta propter necessarios, & communes fratrum vsus itinera, impedimento sibi esse ad pietatis cultum Monachus dicat, ac propterea foras exire recuset, nondum ille absolutæ obedientiæ cognitionem est assecutus; neque-dum animaduertit ad huiusce officij perfectionem istiusmodi mollicijs nequaquam solere perueniri.* Hac cautione non vtitur S. Benedictus, quia vsitatior in Occidente Monachorum fuit illa, vt sic loquar, publicatio. Quam & frequentem præsupponit esse dum scribit: *Dirigendi fratres in via, omnium fratrum vel Abbatis orationi se commendent, & semper ad orationem vltimam operis Dei, commemoratio omnium absentium fiat.* In Conuentu autem Aquisgranensi statuitur, vt Abbates Monachos secum in itinere, nisi ad Generalem Synodum non ducant. Verùm quum hæc repagula diuturnitate temporis laxata essent, decreuit Petrus Cluniacensis, ad sumptus minuendos, & fastum tollendum, *vt nullus Priorum, nullus aliorum iter faciens, ducat secum plusquam tres equitaturas: vel si Prior ordinis fuerit, quatuor, aut plus quinque; & hoc tam propter honestatem, aut testimonium societatis, quàm propter officia Ecclesiastica studiosius decantanda.* *Opera à Monachis facta quomodo distrahantur.* Basil. Reg. fus. c. 39. Bene. Reg. c. 57. *Monachi à publico non arcendi.* Basil. Reg. fus. c. 44. Basil. Con. Monast. c. 27. Bene. Reg. c. 67. Conuent. Aquisg. c. 59. Petr. Vene. in statut. Cluniac. c. 40.

Ex his institutis facilè, Lector, intelligis, cum vtrumque tanquam in milliario aureo, in propria perfectione acquirenda, & solitudine conueniat; inde duas in partes discedere, & Basilium quidem in Oriente de officijs Ecclesiaticis minùs sollicitum esse, Benedictum autem in Occidente altaribus & Ecclesijs Sacerdotes Pontificesque præparare. Nam cum S. Basilius virtute doctrinaque florere velit Antistitem suum, plures eiusdem meriti vno in Cœnobio esse non patitur, aitque, neque facilè reperiri posse duos tres-ve, neque *Comparatio vtriusque regulæ.* Basil. Reg. fus. c. 53.

se id vnquam factum vidisse, vt tot in vno pago inuenirentur. Quin etiam Ægyptiorum Monachorum decretum renouat, ne Clericatum ambitiosè appetant: *si quidem diabolica ista pestis est*, inquit, *& libidinis dominandi labes, quæ res insigne est prima illius Diaboli prauitatis indicium*. Quod quamquam solitarijs potiùs quàm Canonicis, hoc est Cœnobitis præscribat, hos tamen ea via deducit, quæ alium inueniat terminum oportet, quàm Clericatum.

IdemCon. Monast. c. 10.

In Occidente Monachi præparati ad Clericatum.

Bene. Reg. c. 62.

At S. Benedicti disciplina Occidenti commodior, licet longam humilitatis scalam fabricetur, qua ab κενοδόξῳ appetitu Monachum retrahat, ijs tamen medijs instruit, quæ necessariò finem illum assequantur. Quare non dubitat quin sacris ordinibus digni sint plerique, cum scribit; *Si quis Abbas sibi Presbyterum aut Diaconum ordinari petierit, de suis eligat qui dignus sit Sacerdotio fungi*: tantaque fuit in Monasterijs doctorum æquè ac piorum virorum copia atque præstantia, quos ad Sacerdotium etiam primis temporibus assumebant Episcopi, vt necessarium visum fuerit priuilegijs munire Monasteria, ne plures inuitis Abbatibus eriperentur: tanta autem Monachorum ipsorum modestia, vt vix etiam prælatorum imperio adacti, onus illud Angelicis humeris formidandum susciperent. Vnde manauit illud Viennensis Concilij decretum, *quod Monachi quilibet ad monitionem Abbatis, se faciant ad ordines sacros, excusatione cessante legitima, promoueri*. Quæ omnia fusè probata reperies in Franc. Hallier opere de sacris ordinationibus. Sed is, scire dissimulat grande, & ad hanc rem penitus accommodatum Abbatiæ S. Dionysij priuilegium, vt vnum è Monachis sibi priuatim habeat Episcopum, qui prædicationi & animarum saluti totus inuigilet: quod propter sui præstantiam, priuatim ad huius libri calcem curiosius exponetur.

Clementina 1. de statu Monach.

Hallier li. de sacr. ordinat. append. de regul §. 1. p. 88.

Hab. tom. 2. Concil. Gall.

Occidentales Monachi ad salutem proximorum admoti.

Itaque Occidentales Monachi, omnibus quidem seculis, sed ab hac maximè media ætate, ex regula institutoque suo aliorum salutem propius attigerunt, quàm Orientales, seque vi professionis magis idonea reddiderunt instrumenta, quæ in Hierarcharum manu erga alios diuinorum operum miracula exercerent. Quare cum in Orientali Ecclesia non admodum multi primis temporibus, & eorum aliqui sanctitate potiùs, quàm doctrina illustres, ex asceteriorum vmbraculis in solem Ecclesiasticarum dignitatum, & puluerem Apostolicæ prædicationis educti fuerint: credi vix potest quàm multa ex Monasterijs nostris millia Episcopales sedes occuparint, quàm infiniti à Pontificibus ad infideles hæreticosque Ecclesiæ adiungendos fuerint delegati. Neque minùs hoc loco consideranda est à multis seculis Ecclesiæ, præsertim Occidentalis, in Monachos ad aliorum salutem admouendos propensio, quando & eorum studia mirè approbat, & magno ardore doctos è Monasterijs extrahit, & illis se regendam summa cum deuotione committit. Simul & hoc apparet, cum ordines deinde aliquos instituit, quibus ex officio & vi regulæ competit Ecclesiastica quædam obire munia, & alienæ perfectioni vacare, nihil illam fecisse à primis temporibus alienum, neque ab extremo, vt aiunt, ad aliud extremum sine medio deuenisse, cum prioribus Monachis, campum illum, supra eorum institutum apertum esse voluerit.

DE MIXTO

DE MIXTO RELIGIOSORVM GENERE HAC *postrema ætate: videlicet Mendicantium ordinibus.*

CAPVT IX.

QVAMQVAM arcta sit inter Religiosos Clericorum Monachorumque ordines necessitudo, atque hi ab illis initium, illi ab his restaurationem acceperint, vt vidimus: neque veri Clerici sine Monasticis virtutibus, & absoluta perfectione esse possint; Monachi autem saltem per Occidentem, instituto suo relatiuam, id est, alios curantem perfectionem, saltem secundariò addiderint: diuturna tamen inter illos concordia, & conspirans in vnum finem Hierarchiæ consensus rarò extitit: vt Monachi frequenter conqueri potuerint cum sponsa, *filij matris meæ pugnauerunt contrà me.* Eam verò dissensionem animorum iam tum Carolo Magno regnante viguisse, conijcio ex Concilio Arelatensi 4. sub Leone III. quod præcipit *de pacis bono, atque concordia, vt ab omnibus omnino indisrupta teneatur, inter Episcopos & Comites, inter Clericos & Monachos, atque omnem populum Christianum.* Id ipsum suspicari nos cogunt Bonifacij Papæ verba scribentis, *Decertantes igitur Monasticæ professionis Presbyteros, Sacerdotalis potentiæ arcere officio, omnimodo præcipimus vt ab huiuscemodi nefandis ausibus reprimantur in posterum.* Quo referri possunt eæ Abbatiarum in Episcopatus, Clericorum Regularium, vel etiam Monachorum in Canonicos seculares admodum crebræ & frequentes, in Gallia præsertim, mutationes, fusissimè relatæ à Choppino non vno loco, nec opere: vt cum aliqui, more quæstorum, enumerant ea bona temporalia quæ Religiosi possident, ad conflandam Episcoporum, seculariumque Iudicum inuidiam: ea de numero demere meminerint, quæ Clerici seculares Religiosis ademerunt. Addit verò idem Iurisconsultus optandum potius ad firmam Hierarchici status conseruationem, vt Chalcedonensis canon renouetur, *qui iubet, quæ semel ex voluntate Episcopi dedicata sunt Monasteria, perpetuò manere Monasteria, & res quæ ad ea pertinent, Monasterio reseruari, nec posse ea vltra fieri secularia habitacula. Qui verò hoc fieri permiserint, Canonum correptionibus subiacebunt.*

Crebræ simultates inter Clericos & Monachos.

Concil. Arelat. 4. c. 11.

16. q. 1. c. sunt nonnulli.

Chopp. de polit. Eccles. l. 1. tit. 3. a. 6. 7. 8. Item de Iurib. Relig. l. 1. tit. 3. a. 6. 7. Vide & Nicol. le Maist. Instaur. Epis. princ. l. 3. c. 6.

Concil. Chalced. can. 24.

Verùm quos domicilijs, & animis dissipatos coniungere vix potuerunt tempora, in vnum eiusdem instituti corpus compegit Ecclesia, & ex meris Clericis, meris Monachis, mixtam ex vtraque viuendi lege Religiosi status speciem adiuuenit. Nomen illi ex modo vitæ quærendæ, Mendicantes; finis, sua & aliorum salus; media, virtus & doctrina; exercitatio, impensa sibi alijsque pietatis officia: labor, Psalmodia, studium sacrum, exomologeses fidelium, & conciones; inuentum Occidentalis Ecclesiæ; confirmatio ab vna sede Romana; robur ab Episcoporum omnium approbatione, & communi populorum vsu. Primus ἐπιλέγειν istam diuino planè animo gloriosè exercuit S. Dominicus; qui Canonicus Regularis sub Episcopo Cistertiensi Monacho, cum duodecim Cistertiensibus Abbatibus stipendia sacra meruit, factus inde maximi pulcherrimique exercitûs Imperator. Huic nomen ab officio Prædicatores; Regula à Clericis D. Augustini: priuata statuta à Monachis,

Coniuncti tandem in mixtum Religiosorum genus.

Summa institutorum Mendicantium.

Primus auctor S. Dominicus.

In vita S. Domin. li. 1. c. 12. Cassiani. Quæ omnia paucis vita S. Dominici docet, cum ait, *Illi inuocato Spiritu Sancto, Regulam B. Augustini concionatoris egregij, ipsi quoque concionatores, siue prædicatores futuri, vnanimiter elegerunt, adiunctis quibusdam arctioris vitæ constitutionibus.* Sumptis videlicet è Cassiani Collationibus, quas ab ineunte Clericatu regulari (Ibid. c. 4.) *studiosè legendas suscepit, deditque operam vt lecta intelligentiâ comprehenderet, affectu sentiret, effectu & reipsa fortiter exequeretur. Didicit enim ex eo libro puritatem cordis, contemplationis viam, omniumque virtutum perfectionem, idque vnctione magistra.* Sic additus Clericatui Monachatus, & propriæ perfectionis suprema cura, proximi salutem magnopere promouit. Dedit ea disciplina Romanæ Sedi Pontifices quatuor, si electum vnum numeramus, Purpuratos Patres duos & triginta; Episcopos quis recenseat? Martyrologio sanctos octo virginitatis flore omnes candidos; beatos sex & octoginta miraculis illustres, Martyres cœlo penè octingentos. Doctores Ecclesiæ Thomas, Albertos Magnos, Antoninos, Vincentios Bellouacenses: Caietanos, Hugones Ioannes à Turrecremata Cardinales, Ludouicos Granatenses, Ferrarienses, & innumeras eiusmodi stellas, quas omnes primæ magnitudinis iure dixeris.

Vide Thomam Malpæum Bruxellis editum. Vide Hier. Plat. l. 2. de bono status Relig. c. 32.

S. Franciscus immensi ordinis fundator. Sequutus æqualem, & in placanda Dei ira socium S. Franciscus, magis alter, quàm secundus, sanctissimi exercitus Imperator, ante omnia propriæ sanctitatis sitientissimus, paupertatem insolitam, animi demissionem admirabilem, singularem in Deum caritatem, & exercuit ipse, & sequacibus suis tradidit, seculi primùm contemptu, quàm secularium conuersione nobilior. Postea tamen S. Antonium Patauinum Theologiam docere passus, vitijs, hæresibus, ignorantiæ per suos sacrum bellum indixit: atque ab eo tempore Bonauenturas Ecclesiæ, Alexandros Halenses, Ioannes Scotos, Ochamos, Petros Aureolos, Nicolaos Lycanos, iamdiu dedit: nouissimè autem Alphonsum à Castro, Medinam, Titelmannum, & innumerabiles alios. In quorum turba latere non debet egregius Pontificij iuris interpres, illustre Religionis suæ sidus, de Religiosis ordinibus omnibus pulcherrimè meritus, cui proinde omnes meritas gratias & agere decet & habere, Emmanuel Rodericus, quæstionum regularium auctor: qui è sacro Seraphicorum patrum ordine quatuor Pontifices summos, Cardinales duos & quadraginta enumerat: tam multos Episcopos, vt in sola Hispania, in qua scribit, probabile esse dicat nullam reperiri Ecclesiam *cuius regimen Episcopali dignitate non habuerint Fratres Minores.* Tantam verò copiam Religiosorum, etiam Calixti III. tempore extitisse narrat, anno 1455. vt triginta ex eis millia ad bellum sacrum expedita fuerint, totidem ad cultum diuinum peragendum in Prouincijs remanentibus. Ita Minorum ordo Rachelis venustati Liæ fœcunditatem adiunxit; mysticum sinapis granum, quod è minimo semine surrexit in arborem; *fons paruus qui creuit in fluuium maximum, & in aquas plurimas redundauit.*

Vide Hieron. Plat. ibid.

Emmanuel Rodericus qq. Regul. tom. 1. q. 2. a. 3.

Ordo Carmelitarum Eremiticus. Carmelitarum ordo in Eremo prophetica natus, seu veteres Prophetarum filios, seu Carmeli montis in Nouo Testamento spectemus incolas, templum & sacra per se primò non attingit: Alberto vno è legislatoribus decernente, vt *loca habeant in eremis vel vbi donata fuerint:* & vt *maneant singuli in cellulis suis, vel iuxta eas die ac nocte, in lege Domini meditantes, & in orationibus vigilantes.* Eadem solitudinis caussa memoratur à Cardinale Baronio stabiliendi illius in Carmelo monte ordinis, id agente Aimerico Apostolico legato, & Antiocheno

Albertus in Reg. primitiua Carmelit. Baron. ad an. 1181. tom. 12.

cheno Patriacha, in eorum gratiam qui eremiticam vitam in Oriente ducturi, Barbarorum incursionibus vexabantur. Atque idem Trithemij credulitatem incusat alibi, quòd S.Cyrillum Alexandrinum, scripserit Carmeli montis Monachum extitisse, cum veterum scriptorum asceticæ historiæ nemo Carmelitanæ illius eremi meminerit. Quicquid hac de re diuersi sentiant, negari non potest Eliam comite Elisæo sacram illam specum habitasse, & Carmelitanos Patres dici à Pontificibus Romanis eorum successionem hæreditariam tenere, vt pluribus refert Iacobus Salianus, rerum in antiqua Mosis Ecclesia gestarum diligens & curiosus inuestigator. Quam specum vt paternam hæreditatem, incolunt adhuc Patres Discalceati, antiqui spiritus Eliæ, & eremiticæ seueritatis restauratores. Cui tamen ordini, clericatum superiniecerunt Pontifices Romani, cum Mendicantem esse voluerunt, & absoluta sanctitate retenta, relatiuæ inuigilare iusserunt.

Idem ad an. 444. Tom. 6. vide & Gualter. in Chron. ad 12. seculū. Salian. to. 4. annal. ad an. mūdi 3127. n. 27. & 3139. n. 45.

Quo ex tempore nobiles religione scientiaque ex illo cœlesti ludo prodierunt athletæ: vt S. Albertus Drepanitanus, qui scribitur *infideles Iudæos concionum suarum radijs mirificè illustrasse; nec rarò ex illis ad Christi Religionem quosdam traduxisse.* S. Angelus Martyr ex ipsa Carmeli solitudine, ad martyrij palmam missus in Siciliam: quæ laurea cum ipsi à S.Francisco, præsente S. Dominico prædiceretur; ipse vicissim Seraphico patri martyrium cordis, & diuina in corpore stigmata cælitus vaticinatus est, vt pangit venusto carmine Baptista Mantuanus, & ipse Carmelitanæ familiæ non vltimum decus. Petrus Thomas Episcopus primùm Badaiocensis, deinde Patriarcha Constantinopolitanus, & S.Sedis legatus in bello sacro, quo Petrus Rex Hierosolymorum & Cypri Alexandriam in Ægypto expugnauit. Daniel Episcopus Verdensis in Germania, Lucretius Tiraboscius, Michaël Ayguanus, quem hactenus Incogniti nomen in Psalmos fecit notiorem, Benedictus XII. Pontifex Romanus, quem, vt fert sepulchralis inscriptio, *Carmelus protulit, Caßinus aluit, Vaticanus coronauit.* Et vt cæteros omittam quos Bibliotheca Carmelitana Francisci de Luna copiosè subministrabit, Thomas ille VValdensis, VVicleffi strenuus expugnator, Concilij Constantiensis, & Catholicæ veritatis aduersus spurcissimos hæreticos Regularium hostes doctissimus propugnator: cui in hac de Hierarchia & Regularibus controuersia, eò maior debetur auctoritas, quò propiùs VVicleffi hæresim inconsiderate stringunt in aliquibus neoterici Antiregulares. De omnibus autem vniuersè, in Oriente potissimùm fulgentibus, ita scribit P. Zanches, apud Ioannem Baptistam Gramaye. *Huius incendij scintillæ per vniuersum orbem dispersæ, nouos amoris diuini ignes excitarunt, receptis vbique etiam inter barbaros fratribus.* Et interiectis paucis. *Cœnobia & eremi aliquot in montibus Tingitanæ coaluerunt, barbaris & idololatris in stuporem raptis, & quod in primitiua fiebat Ecclesia, bona proiicientibus ad pedes euangelizantium pacem. Hi per solitudines erant, quod Ioannes olim, vox clamantis in deserto, Parate viam Domini. Eorum plures à Saracenis martyrizati sunt.* Hæc ille.

Illustres viri ex ordine Carmelitarum. In vita S. Alberti Carmel. apud Sur. 7. Aug. Bapt. Mantuan. Franc. de Luna in Biblioth. Carmel. Gramaye l. 9. afric. illustr. append. ex P. Zanches in l. de dispersione Monach. Palæst.

DE AVGVSTINIANORVM EREMITARVM *Institutore priuata disputatio.*

§. I.

Augustinianorum ordo Eremiticus.

AVGVSTINIANORVM ordo vetustissimus, vel ipso nomine Eremiticum se professus, peculiarem, licet in transcursu, tractationem efflagitat, quia vnde minimè sperare debuit, impugnatur. Illum ego sine dubitatione assero à S. Augustino inchoatum; sub ea semper vixisse regula, etiam in eremo, quæ Augustiniana vocatur & est; postremò nonnihil immutatum ab Ecclesia fuisse superaddito clericatu. Tria hæc omnia explicatione indigent: priora duo etiam confirmatione.

Status quæstionis.

In primo celebris illa versatur quæstio, vixerit Augustinus, nec-ne Monachus aliquando inter Monachos? Id enim si verè conficitur, nulla iam dubitatio superest, quin ab eo, & ex eo propagatus sit Monachorum ordo, distinctus à Clericis, quos nemo vnquam Monachos sub Augustino fuisse dixerit. Scio equidem à multis occupatum iam ante hunc locum, & magna doctrinæ animorumque contentione vtramque in partem disputatum; vt vel ex vno Ambrosio Coriolano patet, qui Defensorium ordinis sui Sixto IV. Pontifici obtulit, & vehementissimè totum hanc controuersiam explicauit. Verùm prætermissis illis, quorum singuli aduersarios elegerunt quos profligarent; vni ego me ad illorum exẽplum, quem hic mihi sæpe tractatus obtulit, recenti & Monachorum exemptorum, vt quàm leuissimè dicam, non amanti, oppono, sanctissimi ordinis gloriam vindicaturus. Is est Nicolaus le Maistre, qui tanquam hostiles focos & aras, opinionem affirmantem conatur euertere, quæ tamen ipso iudice *communissima, fereque ab omnibus in hanc ætatem recepta extitit:* eam verò appellat ipse *somnium, narrationem gratis confictam, commentum,* & non ea quam profitetur modestia confutat. Duæ sunt autem eius ad eam conuellendam machinæ: priore, testimonia veterum vt S. Ambrosij, Innocentij I. Sigeberti, & similium ridet dissipatque, tanquam vana & adulterina, quibus Augustini Monachatus asseritur. Altera, nullum in Augustini vita reperiri tempus ostendit, quo vitam Monasticam colere potuerit. Ego qui hanc quæstionem excursum meum puto, non opus, in scriptorum illorum veritate stabilienda immorari, aut omnium fidem quæ à citatis auctoribus adducuntur præstare neque volo, neque debeo: sed illibata eorum auctoritate, ipsum primò Augustinum eiusque scripta conuenio, quod est secundum aduersarij argumentum: deinde testium omni exceptione maiorum dictis, quæ dissimulat aduersarius, confirmo S. Augustinum cum alijs propositi sui socijs Monachum extitisse: & hos proinde Monachos, qui Eremitæ dicuntur, iure optimo tantum patrem, tanquam veros legitimosque filios agnoscere.

Ambrosius Coriolanus in Defensorio ordinis. Ioan. Gonsalez in Epitome historica institut. Eremit. S. August. I.B. Gramaye Africæ illustratæ l. 5. c. 3. & complures alii, nos ex istis qui sunt ad manũ.

Augustini Monachatum negat Nicol. le Maistre l. 3. Instaur. Episc prin. c. 1. & seq.

Eius argumenta.

Contraria opinio ponitur.

Vita Augustini in partes distributa.

Ordior à vita. Eam tres in partes dissecat aduersarius. Rectè; sed illas non rectè distribuit. Vult enim primam præcessisse baptismum, mediam in Presbyteratu suscepto terminat; tertiam producit ad maturam mortem. Malim ego primæ terminum in conuersione figere, quæ duos annos & menses aliquot Baptismum præcessit, & catechumenum habuit Augustinum: secundam verò vsque ad Episcopatum protelo: siquidem non alia conditione

vixit

vixit Presbyter, quàm laïcus; (altaris officia semper excipio) in Episcopatu verò vt aucta cura, & mutatus labor est, ita viuendi ratio altera debuit institui: quod ex Monasteriorum diuersitate mox apertè deducetur. Quamobrem complectitur ea pars annos Augustinianos à trigesimo primo conuersionis, ad quadragesimum primum initi Pontificatûs, superstite adhuc Valerio. Et quoniam de tribus illis temporibus, medium solum in quo versamur, Augustini Monachatui posse attribui concedimus, pars hæc adhuc bifariam diuidenda est: in eos annos quibus post conuersionem moratus est in Italia: & eos quos exegit in Africa. Scriptores ij quorum abdicaui testimonia volunt triennio toto post baptismum Eremiticam vitam duxisse, & plura in Italia Monasteria fundauisse. Ex aduerso Theologus noster vt hos illis annos eripiat, statim ab aquis lustralibus eum putat in Africam nauigasse; indeque postea redijsse ad Ostia Tiberina, vt morientis matris spiritum legeret. Mediam ego viam ingredior cum Eminentissimo Annalium scriptore, & eum reor quarto à conuersione, altero à Baptismo anno, post matris depositionem, in terram Africam remeasse.

Baron. ad an. Chr. 389. to. 4.

Refellitur Augustini peregrinatio ab aduersario excogitata.

Nam illa prior peregrinatio tam festina, tam inutilis, qualis ab aduersario excogitata est, nullo in vita Possidij, aut eius Confessionibus fundamento nititur; neque vllum arbitror eius testem posse laudari. Quis autem credat derelictam in Italia matrem à filio iam obsequentissimo, & susceptam sine grandi, & vehementer vrgente negotio tantam peregrinationem, cuius nullus apparet fructus in historia? Et vide quibus eam fulciat argumentis. *Fuit*, inquit, *Augustinus eò tempore in ostijs Tiberinis fractus & fessus ex longo itinere, ergo aliunde quàm Roma, aut Centumcellis aduenerat.* Quasi lassitudinem aliunde non potuerit contrahere, quàm ab Africano cursu. Et verba ipsa oportuit notata, quæ nobis fauent. *Remoti à turbis post longi itineris laborem, instaurabamus nos nauigationi.* Putas ex Africa remeasse Augustinum, vt statim rediret in Africam? Hiemasse Romæ credit Baronius: inde potuit cum parente alias in vrbes digredi ad salutandos amicos, & tandem *post longi itineris laborem* apud Ostia Tiberina quiete corpus reficere, dum mare aperitur. In illa autem commoratione Romana, tria scripsisse se narrat opuscula, de moribus Ecclesiæ, & Manichæorum: De animæ quantitate: De libero arbitrio, quorum commentatio paucis diebus non exhauritur. Rem auges altero tuo argumento imprudens. Baptizatus est, inquis, Adeodatus cum parente suo, anno ætatis decimoquinto. (*ferè quindecim*, ait Augustinus) *at anno ætatis decimo sexto fuit in Africa: Nam librum de Magistro Augustinus in Africa scripsit, in quo interlocutorem inducit Adeodatum, quem tum ait fuisse natum annos sexdecim: ergo anno immediatè sequenti post baptismum Augustinus fuit in Africa.* Conclusionem hanc amplector, quibuscumque illa è principijs educatur; & id contendo, anno baptismum sequente fuisse in Africa, quia tum secundissima nauigatione peruenit in Africam. At tu eodem quo baptismi gratiam percepit anno, vis in Africam migrasse, & ibi sequente adhuc anno commorantem, scripsisse librum de Magistro; addo ego libros de Genesi contra Manichæos, de Musica, de vera Religione: quos aio compositos in agri paterni solitudine antequam Hippone

Conf. l. 9. c. 10.

Baron. loco cit.

De libris Romæ scriptis.

Augu. l. 1. Retract. c. 7. 8. 9.

De libris scriptis in Africa, refellitur aduersarius.

Lib. 1. Retract. c. 10. 11. 13.

Presbyter habitaret: tu prius natos dicas oportet, quàm ad matrem rediret in Italiam. Dic igitur amabo post tot & tanta opera, quibus alis in Africam volare, quibus Romam reuolare potuerit? Non fuit autem in argumento necessaria, diligens illa Adeodati pueri annorum disquisitio, cum absentem, & mortuum potuerit pater, lege dialogorũ, collocutorem suum fingere, & eius sensa, non autem verba & colloquia exprimere, quod fecisse se non obscurè innuit. Exploso igitur nouitio peregrinationis illius commento, maneat illud constitutum, quarto post conuersionem anno reuertisse Augustinum in Africam, vnde postea digressus nusquam est.

Conf. l. 9. c. 6.

Iam illis annis quam viuendi formam tenuerit inspiciamus. Statim à côuersione ad solitudinem ab hominum frequentia remotam aspirat, reumque se facit, *quòd iam pleno corde militia Christi, passus se fuerit vel vna hora sedere in cathedra mendacij.* Cum ergo *reliquisset, vel quæ adeptus fuerat in cupiditatibus huius mundi, vel quæ adipisci volebat; se ad Christianæ vitæ otium contulit, nondum baptizatus,* & *soli Deo cum suis seruire statuit, in illo & ex illo pusillo grege esse studens, quem Dominus alloquitur dicens, Vendite quæ possidetis;* & illud facere cupiens, *Si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes:* quibus verbis Religionum omnium fundamenta nituntur, quorum extrema Monachum fecerunt Antonium. Tum verò rus verecundi Cassiciacum incoluit, *vbi ab æstu seculi requieuit in Deo,* tanta cum vitæ asperitate, & rerum cœlestium desiderio, vt Alipius cum eo profectus ad Baptismum postulandum, *iam indutus esset humilitate Sacramentis congrua, & fortissimus domitor corporis, vsque ad Italicum solum glaciale nudo pede obterendum insolito ausu.* Erant hæc futuri Monachatus tyrocinia, quem ego statim à Baptismo inchoatum credere non vereor, cum in eo legam, *Qui habitare facis vnanimes in domo* (quod maximè de Monachis intelligendum admonet explicatio Psalmi 132.) *consociasti nobis & Euodium iuuenem ex nostro municipio, qui cum Agens in rebus militaret, prior nobis ad te conuersus est, & baptizatus, & relicta militia seculi accinctus est in tua. Simul eramus, simul habitabamus placito sancto. Quærebamus quisnam locus nos vtilius haberet seruientes tibi: pariter remeabamus in Africam. Et cum apud ostia Tiberina essemus, mater defuncta est.* Licet hic Monasterium appareat nullum, seculi tamen contemptus, vita strictior, sociorum eiusdem consilij conuictus apertè se produnt. Ministrabat eis sanctissima Monica, & quasi nascentis Monasterij cellararia, aut Præposita rem curabat domesticam. *Nobis, domine, omnibus, qui ex munere tuo sinis loqui, seruis tuis qui ante dormitionem eius in te iam consociati viuebamus, percepta gratia baptismi tui ita curam gessit, quasi omnes genuisset, ita seruiuit quasi ab omnibus genita fuisset.* Quæ tam illustrem vitæ sanctioris conditionem filio gratulata dicebat. *Vnum erat propter quod in hac vita aliquantùm morari cupiebam, vt te Christianum Catholicum viderem, priùs quàm morerer. Cumulatius hoc mihi Deus meus præstitit, vt te etiam contempta felicitate terrena, seruum eius videam. Quid hic facio?* Quid hic faciet aduersarius si religiosam in Neophyto laïco vitam fateri obstinatius refugit, eo tantùm nomine, quòd Monasterium & Abbatem, & vota, & id genus aliqua locis istis non legit? Ac licet *cucullam nigram, & cingulum ex corio* in baptismo donata, cum Baronio nolim admittere, in Meditationibus tamen, quas ei nemo certò & constanter eripit, scriptum video, *ego tot beneficiorum ingratus, post religionis ingressum, multa commisi illicita.* Quæ verba

Augustini vita in Italia post conuersionem. Confess. l. 9. c. 2. Libr. 1. Retra. c. 1. Possid. in vita Aug. c. 2. Confess. l. 8. c. 12. Ibid. l. 9. c. 3. Vitæ asperitas. Ibid. c. 6. Monastica vita post baptismum inchoata. Ibid. c. 8. Ibid. c. 9. Ibid. c. 10. Medit. c. 39.

verba ad hoc tempus, non ad susceptos ordines referri quid prohibet? Cum nusquam de inito clericatu sic loquatur: & solum ei collatum Presbyteratum legamus. Sed age, quæramus expressum in Africa, quod tacet Italia.

MONACHORUM AUGUSTINIANORUM *institutio in Africa.*

§. II.

ITERVM Africana pars ætatis mediæ, duo in membra diuidi se patitur: in annos ante, & post susceptum Presbyteratus ordinem. Triennio pars prior clauditur: quod quomodo egerit, tum ipse, tum historicus Possidius enarrat. *Venientes in Africam de Transmarinis, nondum quidem Clericos, sed iam Deo seruientes, Innocentius Exaduocatus, vt erat cum tota domo sua religiosissimus, suscepit*, & apud eum habitauerunt. Deinde verò in propriam domum agrosque reuersus, & *a se iam alienatis curis secularibus, cum ijs qui eidem adhærebant, Deo viuebat, ieiunijs, orationibus, bonisque operibus in lege Domini meditans die ac nocte*: postquam *tenuem paupertatulã suam vendidit, & pauperibus erogauit*. Quæ verba Posseuinum adegerunt, vt illum scriberet venditis omnibus mundo valedixisse, paupertatem, castitatemque coluisse, Monasterium instituisse in quo cum socijs Euangelicæ perfectioni operam dedit. Certè ad vitam Monasticam Cœnobiticam nihil hic desiderari potest, præter Monasterium: hoc in prima illa solitudine non reperio, nisi quod supra in Basilio videbamus *naturale Monasterium*, proposito potiùs & degentium moribus, quàm loci opportunitate & ædificijs regulare: vt verè hac in re dixerit aduersarius, *Reuersum in Africam, non inclusisse se claustri alicuius angustijs*. Fateri tamen debuit, eius construendi non animum, sed locum defuisse. *Quærebam vbi constituerem Monasterium, & viuerem cum fratribus meis. Veni ad istam ciuitatem* (Hipponem) *propter videndum amicum* (ex ijs quos dicunt Agentes in rebus) *quem putabam me lucrari posse Deo, vt nobiscum esset in Monasterio: vt quod Deo vouerat, redderet*, qui iam erat *bene Christianus, Deumque timens*. In hoc otio verè Monastico, quatuor illa scripsit opera quę superius commemorabamus, de Genesi aduersus Manichæos, de Musica, de Magistro, de vera Religione. Cum autem toto illo tempore nulla pueri Adeodati fiat vspiam mentio, certumque sit eum prærmatura morte sublatum, quis cogat credere, fuisse adhuc superstitem cum liber de Magistro scriberetur, licet in eum relata sint quæ antea cum patre collocutus fuerat annos natus sedecim? Facta constat hæc omnia illo triennio, quo adhuc erat *laicus* Augustinus, & *ab eis Ecclesijs quæ non haberent Episcopos, suam abstinebat præsentiam.*

Sequitur Presbyteratus quadriennium, altera pars Africanæ quam decurrimus, ætatis. Hic tandem apertum est in agro Hipponensi Monasterium. *Et quoniam hic disponebam esse in Monasterio cum fratribus*, (ne Monasticam vitam deserere cogeretur, ob Presbyteri professionem, Monasterium ponere voluit in ciuitate, vbi & operam suam populo, & otium priuatum Monachis daret) *cognito instituto* (in quo diu perseuerauerat) *& voluntate mea* (non dimittendi Monachatus ob clericatum) *beatæ memoriæ senex Valerius dedit mihi hortum illum, in quo nunc est Monasterium*. (Monachorum) *Cœpi boni propositi fratres colligere compares meos* (non in Presbyteri ordine, sed in vitæ professio-

Augustini vita in Africa ante Presbyteratum.
De ciuit. Dei l. 22. c. 8.
Possid. in vita c. 3.
Augu. ser. 49. de diu.
Poss. u. in appar. sac. verb. Aug.
Tagast.
Augu. ser. 49. de diu.
Possid. in vita c. 3.
Retract. l. 1. c. 10. 11. 12. 13.
Conf. l. 9. c. 6.
Possid. in vita c. 4.
Augustini vita in Presbyteratu.
Augu. ser. 49. de diu.

ne) *nihil habentes, sicut nihil habebam, & imitantes me.* Ioannes Gonsalez cum recolit in eo Monasterio fuisse Presbyterum Augustinum, interpretatur *Parochum*, & ei *ceu Pastori Catholici gregis* factam ab Episcopo Valerio potestatem habendi conciones. Sed id officij genus, ne pilum quidem habet verisimilitudinis, cum nusquam sic eum appellet quem citat Possidius, neque vllus alius quod sciam: cum Hipponensis Ecclesia in Parochias distincta non fuerit, quemadmodum Alexandrina, in qua verè Parochus extitit Arius apud S. Epiphanium: cum hortense istud Monasterium Monachis conditum fuisse & veritas declaret, & non semel fateatur ipse Gonsalez. Neque verò Pastor ex eo putandus est fuisse, quòd verbum Dei iubente prædicaret Episcopo: id enim ab Origine adhuc laïco factum videbimus in Oriente, & hunc non fuisse morem Africanarum Ecclesiarum monet Possidius: vnde sequeretur neminem tota Africa, neminem Hippone regio ante Augustinum fuisse Parochum, si hæc est opimiana curæ Pastoralis nota.

Augustinus non fuit Parochus. Refellitur Gonsalez in Epito. Instit. c. 3. Epiphan. hær. 68. & 69.

Monasterium verò istud intra Ecclesiam institutum fuisse à Presbytero scribit Possidius, hoc est, vt ego necessitate compulsus interpretor, in bonis Ecclesiæ, in horto quem possidebat Ecclesia. Non enim potuit illud aliud Monasterium intelligere historicus, quod ad huius discrimen Monasterium Clericorum appellatur, & est ab Episcopo exædificatum, ipso sic narrante. *Perueni ad Episcopatum, vidi necesse habere Episcopum, exhibere humanitatem assiduam quibuscunque venientibus, siue transeuntibus. Quod si non fecissem Episcopus inhumanus dicerer: si autem consuetudo ista in Monasterio* (iam antea fundato) *permissa esset, indecens esset*, (Monachorum quiete peregrinantium tumultu frequentiaque turbata) *Et ideo volui habere in ista domo Episcopi mecum Monasterium Clericorum*: alterum à priori, vt & ego cum Religiosis viuerem Religiosus; & hospites humanitate recrearem vt Episcopus, hoc in Monasterio, quod in alio fieri non decebat. Hæc duo Monasteria solerter distinguit Baronius; non autem Bellarminus, qui magis ad Possidij literam adhærescens, vnicum agnoscit: sic tamen vt ex eo intelligat, *Monachum quidem fuisse S. Augustinum, sed non in solitudine cum Eremitis, sed in ciuitate, & Episcopali domo cum Clericis suis Monasticam vitam duxisse.* Ad eum intra Monasterium sedentem accurrit Firmus quidam, vt Manichæorum hæresim eiuraret; vtrum autem è duobus fuerit, incertum reliquit historicus. At sine dubio è secundo eductus fuit Episcopus Calamensis, *vnus ex ijs quos de suo Monasterio & Clero Episcopos Ecclesiæ propagauerat.*

Possid. in vita c. 5. Augu. ser. 49. cit. Baron ad an. Chr. 391. quem vide. Bellar. l. de scrip. Eccl. in August. Possid. in vita c. 15. Ibid. c. 12.

Cæterum quòd prius Monasterium Monachorum appellamus, quòd posterius istud *Clericorum* ipse vocat Augustinus, sic accipiendum puto, vt è priori selectos quosdam Clericatu insignierit, & ad istud transtulerit: scribente Possidio in Episcopatu Augustini enarrando. *Sub sancto & cum sancto Augustino in Monasterio Deo seruientes Ecclesiæ Hipponensi Clerici ordinari caperunt.* Qui posteà etiam in varias Ecclesias dispersi sunt, omnibus tantùm beneficium ambientibus. Notabis hic interim mansisse semper vtriusque Monasterij Præpositum Augustinum, neque alteri prioris Cœnobij curam ab eo fuisse commissam.

Clerici separati à Monachis. Ibid. c. 11.

Ab eo tempore vinea hæc de Ægypto translata, plantatis radicibus impleuit terram; & vtriusque Monasterij alias in Ecclesias recepta similitudo est. De Clericorum Monasterio intelligo Possidium, dicentem *ex illo-*

Propagatur Augustini ordo duplex.

rum

rum sanctorum proposito venientes Monasteria instituisse, & cæteris Ecclesijs promotos fratres ad suscipiendum Sacerdotium præstitisse. Ad prius autem pertinere videtur calumnia Petiliani non indecora. *Deinceps perrexit ore maledico in vituperationem Monasteriorum, & Monachorum; arguens etiam me quod hoc genus vitæ à me fuerit institutum: quod genus vitæ omnino quale sit, nescit; vel potius toto orbe notissimum nescire se fingit.* Potuit-ne sanctus Pater obnoxius illi criminationi fuisse, si cum Monachis Monachus ipse nunquam vixit? Id certè non videtur Baronio acerrimi iudicij viro, & fabularum osori. *Quod*, inquit, *S. Augustinus primus fuit qui Monasticæ vitæ instituta inuexit in Africam, eademque primus seruare cœpit, alijsque seruanda tradidit, inde accidit*, &c.

Possid. in vita c. 11.

Augu. l. 3. contra Petil. c. 40.

Baron. ad an. Chr. 391. cit.

Idem peruidit Petrus noster Aurelius, cum *in Africa nullum Monachorum, aut Monasticæ vitæ vestigium ad tempus vsque S. Augustini cerni* asserit, vt primum sciamus ab illo impressum: cumque paucis ante verbis inter eos quarti seculi Antistites, qui Regulares non fuerunt, etsi Gregorium Nazianzenum, & Basilium confidenter accenseat; Augustinum tamen non audet numerare, *vt*, inquit, *de Augustino nihil dicam*. Ita veritatem in iniustitia detinet, quia plusculùm Regularibus fauet. Quæ autem excogitari potest ratio, cur sui in Religiosorum odio Imperatoris signa deserat aduersarius hoc loco, in Augustinianorum Eremitarum causa, in eius ordinis gloria, in qua Nicolaum le Maistre patronum suum fore omni iure sperare potuerant, licet omnes Aurelij contradicerent? Sed vt redeam ad institutum, quàm admirabilis fuerit Monachorum Africa tota, ex Augustini Monasterio propagatio, narrat Ioannes Baptista Gramaye; cuius initijs non leue momentum attulit frequens ipsorum commendatio, quæ ex ore tanti Antistitis, voluminibusque scriptis perdiscebatur. Nam vt alios omittam locos, quicquam-ne aut maius ad honorem, aut benignius ad amorem dici potest in Monachorum Cœnobitarum nomen & mores, quam nobilis illa Psalmi 132. enarratio? Quàm autem altè ad animum penetrasse Monachorum amorem demonstrauit, primo libro quem baptizatus scripsit, *De moribus Ecclesiæ Catholicæ*; in quo vtranque vitam Monasticam, videlicet Anachoreticam & Cœnobiticam penè non humanis laudibus exaggerat? Et primum hunc cordis fœtum lingua peperit, vt liberatoribus suis aliquam reponeret gratiam. Tota enim illa Potitiani narratio de Antonij Monachi vita, de Mediolanensi Monasterio, de Gratiani Augusti aulicis ad Deum subitò conuersis, vltimam in animum diu obluctantem fecit impressionem; & suscepto deinde baptismo primum illud extulit, quod postremum hauserat, & quorum exemplo fuerat melior effectus, ijs partæ sanctitatis primitias consecrauit. Cum autem ea sit Augustini sapientia, vt intimè perspectam habuerit Monastici statûs essentiam: ea sanctitas vt virtutem cognitam non potuerit non amare; ea caritas vt amatum bonum stabilierit propagaritque; inter Aurelianorum procerum contemptus & opprobria, vnum hoc certè Religiosis grande solatium superérit, Augustino placuisse.

Petr. Aur. in vind. p. 504.

Gramaye l. 1. Africæ illust. c. 4.

Augustini amor in Monachos.

Conf. l. 8. c. 6.

Cæterùm quæ de Augustino, ex ipso Augustino dicta confirmauimus, maiorem ab eius regula Religiosis tum scripta lucem auctoritatemque accipient: sed fidem prius meam omni ex parte debeo exsoluere, vt magnorum testimonio virorum, eundem Augustini Monachatum, & ex eo propagatum

Pontifices quæstionem hanc terminarunt.

quem videmus Eremitarum ordinem, apertè conficiam. Huc ego non reuoco doctissimos Cardinales Baronium & Bellarminum Monasticæ illius vitæ assertores; non S. Antoninum Archiepiscopum idem disertè & fusius enarrantem: non plerosque alios ab Ambrosio Coriolano,& Ioanne Gonsalez productos. Solis Romanis Pontificibus arbitris, imo iudicibus, controuersiam hanc cupio terminari.

Ioan. 22. sententia. Bulla quæ incipit Venerandæ sanctorum Patrum. Apud Ambrof. Coriolan. in Defens. ordin.

Guillelmus igitur Cremonensis vir sanctitate & sapientia præstans, eius ordinis Generalis, cum susceptos pro Ecclesia labores à Ioanne XXII. sacra oblata purpura compensari videret, vnum aliquod ordini potiùs suo, quàm sibi priuatim decus & ornamentum conferri supplex postulauit; videlicet vt supremæ Sedi placeret collecto eruditorum hominum cœtu exquirere & definire, verè ne,an falsò S. Augustino patre & institutore gloriarentur. Collegit Pontifex,& excussis bibliothecis omnibus,communi decretum est suffragio, quod pro auctoritate sua Pontifex definiuit, ita se rem habere, & venerandas magni Patris reliquias Ticinensi ipsorum Monasterio concessit, *quatenus*, inquiens, *ibi tanquam membra suo capiti, filij patri, magistro discipuli, duci milites, cohærentes Deo & ipsi Sancto, auctoritate suffulti Apostolica præcordialius iubiletis; vbi & præceptoris vestri, patris, ducis, & capitis Augustini noueritis reliquias fore sepultas*. Vt enim addit Pontifex, *lamentabile videbatur proprios filios paterno sepulchro priuari*: ideoque se illud eis tradere *ceu veris hæredibus,& legitimis filijs*. Quæ non est mera beneficij & gratiæ collatio, sed Iudicis cognita causa interlocutio. Matrem optimam adiunxit filio Martinus V. non eodem quidem loco, sed eodem in ordine Eremitico religiosè asseruandam, cum S. Monicam de Ostijs Tiberinis in Vrbem transtulit, & apud Augustinianos Eremitas posuit,tanquam illius *veros nepotes, & legitimos hæredes*. Narrat idem Coriolanus Eugenium IV. in solenni S. Nicolai Tolentinatis consecratione, ipsum appellasse *Doctoris Ecclesiæ Augustini filium*, vnde sequitur vt *Augustinum ipsius patrem, & fundatorem ordinis Eremitarum astruxerit*. Quæ verba quoniam ipsius Canonizationis Bulla non continet, sed id tantùm, *in approbata religione fratrum Eremitarum S. Augustini ab eius pueritia educatum*: in historici

Ioan. Gonsalez in Epito. Institut. fratr. Erem. S. August. Sixtus 4. Bulla Dum attentè. Apud Coriolanum.

fide relinquo, vt & pleraque alia, in Epitomen historicam à Ioanne Gonsalez contracta. Sixtus item IV. priuilegium Indulgentiarum quarundam Augustinianorum Eremitarum Ecclesijs concedens, hæc præfatur. *Beatissimus Aurelius Augustinus subtilissimus Euangeliorum, & sacrarum literarum perscrutator, fidei orthodoxæ illuminator clarissimus, religionisque regularis, & Apostolicæ vitæ ac castitatis, paupertatis, & obedientiæ amator, & inter cætera ordinis Eremitarum fratrum eiusdem plantator & pristinus institutor extitit.* Nemo sapiens Coriolanum dixerit virum grauissimum, & ordinis vniuersi Generalem sapientissimum, scripta sua Sixto IV. Summo Pontifici offerentem, & publicam apud eum iudicem ordinis sui causam perorantem, adulterinam, aut vllo verbo corruptam Bullam, velut ab eo profectam, ipsi eidem obtrusisse. Quare de eius veritate nulla mihi suboriri potest dubitatio.

AVGV-

AVGVSTINIANORVM EREMITARVM aggregatio & regula.

§. III.

ORDINEM sanctissimum à Barbaris qui Africam omnibus seculis immanitate ferina deuastarunt, in suis pene incunabulis suffocatum non fuisse, ipso institutore VVandalicis irruptionibus cedente, quis non miretur? quis felicem non æstimet regionem quæ vel tenues nobilissimi naufragij reliquias colligere potuerit? Imo quis non obstupescat tot procellarum & tempestatum victorem triumphatoremque Monachatum, extendisse palmites suos vsque ad mare, & vsque ad flumen propagines suas? Africam modò deserimus, & Augustinum in suis ad Europam remeantem salutamus. Nam solitudines Etruscas, Pisanum montem, Centumcellas, Eremitis nostris florentes, alijs relinquo propugnandas. Et obscura sunt, vt verum fatear, eius ordinis tempora, vices, incrementa: quid enim aliud ab Eremo expectes quàm tenebras? Neque ego vbicunque Eremitas lego, ibi Augustinianos requiro, quod facit Ioannes Gonsalez causæ suæ plurimùm addictus. S. Maximus Cæsaraugustanus in Chronico, S. Donatum scribit, regulam Eremiticam S. Augustini locupletiorem, mitioremque primum in Hispaniam inuexisse, & in agro Setabitano Monasterium Sirmitanorum construxisse. Non probat hoc scriptum Hugo Menardus, eo potissimùm nomine, quòd nullam S. Augustinus composuit regulam Eremitarum; nec si composuisset, eam mitiorem fecisset S. Donatus. Eam exceptionem expendemus in regula. Dum hic meminerimus istam S. Donati commigrationem à S. Ildefonso narrari, vt à Garcia Loaysio citatur in Conciliorum collectione. In Gallijs autem cum eius ordinis gloria defloruisset, imo vt ferunt tempora, miserabilem dedisset ruinam, nouè tandem lucem recepit sub Guillelmo illo Aquitaniæ Duce, sua & S. Bernardi historia nobilissimo; à quo perdiu fratres Guillelmitæ vocati dicuntur. Quæ appellatio nonnullorum errori dedit initium, qui antiquissimi illius ordinis S. Guillelmum auctorem & fundatorem nominant, cum tantummodo reparatorem dicere debuerint. Nam Ioannes Roufferius, qui in ea est opinione, non animaduertit se pugnantia loqui, cum scribit ordinem illum *incæpisse anno 1157. à Guillelmo Aquitaniæ Duce*, & hanc tamen inferiùs *reformationem* vocat, explicatque. Post illum in Italia prodijt Ioannes Bonus Mantuanus, alterum eius eremi posteriore hac ætate lumen. Ioannes Baptista Gramaye in sua Africana historia, vbi ordines 70. enumerat à S. Augustini regula profusos, non paucos Eremiticos recenset, qui S. Guillelmi tempora præcesserint, alios qui secuti sint; & inter priores, Grandimontensem ordinem apud Lemouicas in Aquitania, *auspicijs Stephani ex claro Aruernensium sanguine, quem Honorius II. Regulæ S. Augustini* subiecit. At Ioannes Roufferius alia omnia denarrans, *militare illum* ait *sub regula D. Benedicti, & vehementer auctum, & multiplicatum esse.* Verùm ipsi eius ordinis Patres, sicut ab ijs accepimus, & satis tenuem instituti sui multiplicationem agnoscunt, & peculiarem sibi esse regulam, neutri Patriarchæ addictam profitentur.

Regula S. Augustini perseuerat & extenditur.

A S. Donato defertur in Hispaniam.

S. Maxim. in Chron. ad an. Chr. 575.

Hugo Menard. in Concord. regu. præf.

Gonsalez Epito. Instit. c. 9. §. 3.

Roufser. de ordine fr. Min. q. 5. proem.

Ioan. B. Gramaye l. 2. Africæ illust. c. 4.

Roufser. loco cit.

Quiqui autem ab illo Oceano fluuij promanarint, suo tandem fonti re-

Plures Ere-

mitarum ordines in vnum coëgit Alexander 3. Bulla. Oblata nobis. Anto. 3. p. tit. 24. c. 14 § 3. Coriol. in Chronica p. 1.

stituti sunt, inchoante Innocentio IV. & perficiente Alexandro III. circa annum reparatæ salutis 1256. narrante S. Antonino Florentino, *Ipse namque fratres Eremitas diuersorum ordinum, in vnum redegit, & Eremitarum S. Augustini cum personis & locis effectualiter incorporauit ac vniuit, dispensans cum ijs super diuersarum professionum & obseruantiarum ligamine.* Ordines vnitos nominat Coriolanus S. Guillelmi, B. Ioannis Boni, ordinem de Fabalibus, de Brictinis, & Fratres de Pœnitentia Iesu Christi. Notatque duplicem eo in ordine factam vnionem: priore, Conuentus omnes, loca, oratoria per orbem sparsa, coniuncta sunt sub vno capite Ordinis totius Eremitarum S. Augustini Generali: posteriore cæteri Ordines, de quibus dictum, in hanc vnam conclusi & permixti deuenerunt. Quod factum Ordini vniuerso vt gloriosum, ita gratum acceptumque fuisse ferunt, vt primis temporibus apud eos Festum Reünionis celebrari quotannis soleret die quinta Iunij. Hoc in statu Mendicans ordo declaratus est à Pontificibus, quos vide in Azorio & alijs; licet has controuersias derideat Nicolaus le Maistre, cum *liteculas & dissidia Fratrum* appellat. Nobilisque est Gregorij X. confirmatio in ius canonicum etiam relata, *Cæterum Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum ordines, quorum institutio dictum Concilium Generale præcessit* (Lateranense sub Innocentio III.) *in solido statu volumus permanere.* Siue *in solito*, siue *in suo* legas, de quibus inter se digladiantur, eadem est Pontificis sententia. Ex quo tempore ab Eremo euocatus, & per vrbes & oppida propagatus, seruato tamen Eremitico nomine, tanquam nobili antiquitatis trophæo, & spolio temporum *Episcopis, Parochis, & alijs Ecclesiæ Pastoribus, tanquam subsidiarios sodales dedit:* vt in Honorij IV. vita scriptum legimus.

Festum Reunionis. Gramaye l. 2. Afriç. illust. c. 4. Azor. tom. 1. Instit. Mor. l. 11. c. 23. Nic. le Maistre l. 3. c. 5. In 6. de Reli. dom. c. Religionum diuersitatem. §. cæterum. Item Bonif. 8. Bulla. Tenore cuiusdam.

Regulam Monachis scripsit Augustinus.

Porro cum istis sodalitatibus in vnam conflatis, S. Augustini & regula, & habitus donatus sit à Romanis Pontificibus, de vtroque dicendum modò superest, monstrandumque ante omnia, datam fuisse Monachis à S. Augustino regulam. Qua de re nescio equidem quo iure dubitari possit, post ea quæ ex ipsius professione publica in Clericorum tractatu attulimus: quæque narrat Possidius *vixisse illum cum Dei seruis, secundùm modum & regulam sub sanctis Apostolis constitutam.* Quis enim credat virum cum humana prudentia, tum cœlesti sapientia refertissimum, collectos à se *fratres boni propositi* sine ordine, sine disciplina, sine certa viuendi forma tandiu reliquisse? aut sibi tantùm de boni illius propositi firmitate & constantiâ spopondisse, vt quod in istis nouitius feruor inchoabat idem in posterorum animis perseueraret? Quid? regulam Sanctimonialibus scripsit Augustinus, vt apud omnes in confesso est, & quidem quod existimo, iam senior; non scripsit Monachis, non Clericis? Nam commentum illud Erasmi, solas fœminas regula imbutas fuisse ab Augustino, asseuerantis, miror omnibus non displicuisse, euidenti ratione conuictis, & S. Bernardum Augustini regulam citantem, Hugonem Victorinum eandem interpretantem legentibus. Nimirum certo canone nullo gubernati fuissent Religiosi Augustinenses, nisi exortus esset Monacharum tumultus, & puellaris aduersus Præpositam suam rebellio concitata. In S. Maximo Cæsaraugustano suprà vidimus *Regulam Eremiticam D. Augustini, locupletiorem mitioremque* inuectam fuisse in Hispaniam. Huic narrationi intercedebat Hugo Menardus, quòd neque regulam Eremiticam scripserit, nec ea mitigari debuerit. Quid enim in mitissima suauissimaque regula, quæ tota caritatem,

Possid. in vita c. 5.

Regula Monacharum. Aug. ep. 109.

Bern. li. de præcept. & dispens. c. 3. & 7.

S. Maxim. in Chron. Hugo Menard. Præf. in Conco. Regul.

caritatem, & animi demissionem, gemmas Augustinianas spirat, fuerit temperandum? Respondeo tamen peculiarem Eremitis non fuisse datam ab Augustino, sed illam communem omnibus sub eius vexillo militantibus, ad priuatas Religiosorum ordinum species, aduentitijs constitutionibus fuisse adaptatam, vt in Canonicis Regularibus, in Dominicanis Prædicatoribus, in S. Vrsulæ sanctimonialibus, atque ijs quas sub titulo Visitationis B. Mariæ sanctissimus Hierarcha Franciscus de Sales instituit, in plerisque alijs experimur. Quod & in Benedictinæ familiæ trunco spectamus, ex quo rami nobiles Cluniacenses, Cistertienses; sanctissima Fuliensium congregatio, alia quæ modò viget Cluniacensis & S.Mauri congregatio, Eremitæ Fontis Auellani, de quibus diximus, germinarunt, cum priuatis singularum sodalitatum statutis, generalem regulam cuilibet applicantibus. Pari omnino ratione Regulam S. Augustini austeriores Eremitæ, dici possunt seueriorem peculiaribus constitutionibus fecisse, quas à S. Donato in Hispaniam commigrante moderatiores proponi oportuit. Neque est quod eius rei externa quæramus exempla; cum hic ipse ordo Seripandi nobiles constitutiones, & Thomæ Argentinatis additiones ualeat ostentare.

Communis omnibus regula, ad priuatos ordines contracta.

Regulam eandem alia quadam via oppugnat Nicolaus le Maistre: exorsum illam Augustinum exemplo tantùm, cum inter laïcos versaretur; non tamen instituisse, nec instituere potuisse, *neque enim leges & regulas ferunt laïci*, sed eam firmasse & sanxisse in Episcopatu sua auctoritate ac mandato. Vnde sinit à nobis tacitè deduci, Monachum ipsum Augustinum non fuisse, qui approbatam regulam secutus non sit laïcus adhuc, Episcopus autem Monachatum obseruare non potuerit. Id ego licet concessero, fateri certè cogetur Monachis & Clericis scriptam ab Augustino regulam, ac proinde vtriusque ordinis patrem esse & fundatorem. Quemadmodum Mediolanensi Monasterio leges S.Ambrosius tradidit, alijs alij, in eorum ipsi sodalitium non adscripti, quod necesse non fuisse ostendit vir facetus iste, Beati Francisci Salensis exemplo, qui *sacrarum virginum collegia constituit, quæ ab eius nomine appellantur, non eo tamen se vestis genere induit, quo ipsæ nunc obuelantur.* Quasi credamus sanctimonialibus suis leges non potuisse perferre Augustinum, aut Salensem, nisi inter puellarum choros cum velo, & mitra, & fascia pectorali viri bene barbati incesserint. Verùm alia omnia respondeo, & datam ab Augustino nondum Episcopo regulam, & eam tunc Episcopi auctoritate probatam. Prius id suadet, quòd Italicorum Monachorum calente adhuc memoria & admiratione, Tagastensi solitudini dederit initium: quòd *boni propositi fratres* studiosè *collegerit*, quos vitæ incertos, & disciplinæ liberos imprudenter reliquisset: quòd ante Episcopatum susceptum regulæ Apostolicæ ab Augustino renouatæ meminerit Possidius. Quis autem negat *leges & regulas ferre Laïcos?* Presbyteri fuerunt Benedictus & Franciscus vterque ordinum Religiosissimorum institutores, qui hoc in exemplum à Petro Aurelio proferuntur? Quid Pachomius? quid Macarius? quid magnus Antonius? quid Stephanus Grandimontensium auctor & princeps, anno ætatis 80. defunctus, neque vltrà diaconatum prouectus? quid sexcenti alij solo spiritali Spiritus Sancti oleo consecrati, & animo apud Deum Sacerdotes? Posterius de probata regula, Valerij docet sanctitas, & in Augustinum caritas: siquidem non nisi cognito eius proposito, & Presbyterum & Episcopum consecrauit. Po-

Respondetur obiectionibus Nicol. le Maistre.

Possid. in vita c.5.

Possid.c.4. tuit-ne senex optimus Augustini regulam illustriori confirmare diplomate, quàm vt ob illud ipsum *propositum & doctrinam*, inuitum & lacrymantem ordinaret Presbyterum; contra vsum & consuetudinem Africanarum Ecclesiarum, potestatem daret coram se in Ecclesia Euangelium prædicandi; contra Nicænos canones se viuo ac superstite in Episcopalem thronum eucheret: Ibid.c.8. & hæc omnia faceret *exultans, & Deo gratias agens suas exauditas à Domino fuisse preces, quas se frequentissimè fudisse narrabat, vt sibi diuinitus homo concederetur* Ibid.c.5. *talis?*

Habitus Monachorũ D. Augustini. Constituta igitur regula, vestem & habitum inspiciamus: quem licet vt exteriorem hominem, minoris faciant venerandi Patres, interiore contenti; non tenerè tamen eo tegi voluerunt Pontifices, Eremitas omnes qui D. Augustini nomine & regula gloriabantur. De eo sic pronunciat idem Nicolaus le Maistre, qui nos his quæstionibus & *litterulis* implicat; Augustinum *in agris* *Nicolai le Maistre cõtradictio.* *solitarium, Eremum & Monasticam vitam incæpisse, atrato & pullato vestitu assumpto, vt libidines vitæ prioris lugeret: tum certè scuticam, vt modestiorem zonæ speciem amplexum esse.* Libens hic postulem quo id auctore didicerit, cum superius priuato capite, eos confutarit scriptores, illud qui aut similia referant? Possid. in vita c.22. Ipsius certè iam Episcopi sensum exprimit Possidius. *Vestis eius & calceamenta, & lectualia ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum: quia his plerumque vel iactare se insolenter homines solent, vel abijcere.* At facilè respondeatur ita factum ab Episcopo, qui aliter induceretur in Monasterio. Neque certi quicquam erui potest illo ex dicto eiusdem Patris, Augu. ser. 49 de diu. *Apprehensus, Presbyter factus sum, & per hunc gradum perueni ad Episcopatum. Non attuli aliquid, nec veni ad hanc Ecclesiam, nisi cum iis indumentis quibus illo tempore vestiebar.* Id fortasse voluit aduersarius nos intelligere, non esse satis contestatæ fidei locos illos, qui ad id efficiendum vulgò producantur: habere se tamen in recessu validiora quædam argumenta, quæ eam veritatem in animo stabiliant: referri autem non debeant in scripta, quòd ijs Augustini Monachatus quem destructum cupit, asseratur. Quæ verò sint illa, in aliorum inquisitione relinquit; ego in libris Religiosorum Patrum, qui hanc controuersiæ partem propugnant, non tam vt arbitror gloriæ suæ velificantes, quàm vt Ecclesiæ iudicium, cæteros Eremitas reducentis ad Augustinensem hunc habitum antiquatis alijs, tueantur. Duo tantùm non omnibus obuia ex *B. Thadæi sepulchrum.* Ioanne Baptista Gramaye Belga homine, qui Africanas oras curiosè lustrauit, afferam. Is enim fusissimè narrat ex Stellartio, iacere ad Tagaustum vrGramaye l.9. Africæ illust. appendice ad c.vlt. bem (quæ Tagasta fuit antiquis) Religiosi hominus cadauer, habitu nigro, talari, corrigia longa & lata, pedibus calceatis, capite capucio tecto, ita tamen vt aliquid circuli capillicij appareat: manibus intra manicas complicatis, & pectori applicitis: haberi pro Sancto & thaumaturgo ab incolis, vocari à Mauris Augustinum, qui si Mauri non essent, Augustinianum appellarent; illum autem esse B. Thadæum Canarinum; quem alij Matthæum, alij Bartholomæum vocant: qui olim ex insulis Canarijs ad Mauros Barbaros, *Effigies Augustini habitu Monachico.* & inde ad fortunatiores insulas magno mari à terra diremptas transijt, vt crebra inter homines non homines testantur miracula. Refert idem, asseruari etiamnum in Bibliotheca Escurialis Hispanici codicem Arabicum, inter Gramaye l.2. Africæ illust. c.4. munera quæ Muleus Zeidan Rex Marocci, Imperatori Turcarum dono mittebat, cum ea classis per Ludouicum Facardum intercepta est. Quo in libro *duobus*

duobus locis depicta effigies est Episcopi in throno sedentis, adstantibus ei Monachis cuculla nigra, & corrigia præcinctis. Haberi eodem loco Mauricè translatos, & Latinos MS. eiusdem S. Augustini codices ex regno Fessano delatos. Alibi tamen narrat vidisse se, in ruderibus prioris illius Monasterij, quod in horto quasi consitum fuit, tabulam veterem morientis Augustini, in qua *decumbit mitratus, brachijs candida vestitis, & super stragulo extensis, adstante ad pedes religiosorum turba pellibus inuolutorum, cum superpelliceo seu Rocheto, nigro habitu subtus prominente: qui & genuflexi, & corona caput insigniente vt apparebat.* Qui pene Canonicorum Regularium ornatus est. Sed hæc vtrum vera sint, oculis explorari possunt. Reuertor ad regulam, qui certissimus est Religiosarum mentium habitus. *Clericorum Augustinianorum vestis.* Ibid. l. 1. c. 3.

In ea occurrunt non pauca nec leuia quæ annotem. 1. Quod Augustino ipsi, id eius Regulæ, id Ordini contigisse. Nam quia ex laïco Monacho, adscitus est in clerum; eius Regula à Monachis ad Clericos translata est: eius Ordo ex Eremitico Mendicans factus, id est à propria sanctitate, ad alienam curandam euocatus. 2. S. Augustini solitudinem, absque socijs Deo seruientibus nunquam fuisse: Regulam pluribus in commune viuentibus datam: Ordinem Eremiticum non sic dici & esse, vt vel Antonianos Anachoretas, aut Italicos Eremitas Petri Damiani viuendo vnquam retulerit; sed quòd plures in obscuris Monasterijs procul ab vrbium luce & populorum frequentia despecti, & ignoti vixerint in Europa, vbi hoc illis nomen impositum. 3. Augustinum in Monasterio adhuc laïcum, non omnino vel studia sacrarum literarum, vel salutem proximi neglexisse: quin imo libris scriptis multùm promouisse: Regulam idem sequi & docere institutum: in Ordine viros sapientia & doctrina conspicuos semper extitisse, qui licet eremi tenebras non perrumperent, aliqua tamen luce se nonnumquam prodebant, vt Ancherius Francus, qui in Ciuitatensi Monasterio vnà cum duobus Ecclesiæ solibus SS. Thoma Aquinate, & Bonauentura Theologiæ operam dedisse dicitur, & suo deinde tempore ab Alexandro IV. ad sacram purpuram assumptus: vt Ioannes de Spelunca ante adunationem totius ordinis caput, Alexandro III. Pontifice; vt Lanfrancus Septulanus qui vnitum ordinem primus suprema cum potestate gubernauit, qui certè ad id officium iam magnus & clarus aduenit. 4. Augustinum mitissimis moribus, humanitate singulari, ad omnium naturam & voluntatem accommodatè, virtutem & pietatem non extorsisse, sed persuasisse: Regulam dulcitudine & mansuetudine admirabilem omni hominum generi conuenire Monachis, Clericis, Sanctimonialibus: Ordinem ea in omnibus temperie viuere, vt neque Clericorum officia Monasticum otium perturbent, neque Monachorum quies Clericalibus negotijs officiat. 5. Iunxisse Augustinum in seipso Monachos simul & Clericos, atque adeo eam quam hic consideramus ætatis postremæ Religiosorum formam auspicatum esse: Regulam eius coniunctionis firmissimum esse vinculum, quæ disciplinæ Monasticæ virtutes vt fusè vidimus, reparato Clericatui tradit obseruandas: Ordinem eius conformitatis, in illa quam narrauimus aggregatione, symbolum & monumentum ostentare, dum cæteri Eremitæ imperiti & inculti homines, ad Augustinianos eruditiores & clariores adiuncti sunt. Quid ergo iam requirimus ad reparandam illam animorum consensionem in Monacho, Clerico, Episco-

Tria inuicem aptè conferuntur Augustini Vita, Regula, Ordo.

Ancherius Francus Theologus Augustin. Gonsal. Epitom. Insti. c. 16. § 2. Ibid. c. 10.

po, & ſi vis, Parocho Auguſtino nobiliſſimè dedicatam, niſi vt omnes communiter, ſcriptam omnibus generalem regulam obſeruemus, *Ante omnia, fratres cariſſimi, diligatur Deus, deinde proximus: quia iſta præcepta ſunt principaliter nobis data.* 6. Tam varias habere vices Auguſtini vitam, vt adeo pugnantia vix putes in vnum & eundem hominem poſſe conuenire, ingenium tamen ſic in omnibus, malis æquè vt bonis eluceſcit; vt vnum facile agnoſcas diuerſis moribus occupatum: Ordinem tam diuerſis agitatum eſſe turbinibus & procellis, vt negare audeant aduerſarij Auguſtinianum eſſe; Auguſtini tamen ſpiritui & regulæ adeo conuenientem vt nulli alteri verè poſſit attribui: Regulam denique tam aptam multis ordinibus, vt plures eſſe aliqui crediderint; tam ſibi vbique ſimilem, vt attentè conſiderantibus vna videri debeat. Nam cum inter Auguſtini opera tres inueniantur regulæ, & doctores magno conſenſu germanam agnoſcant vnicam; conijcio ego veram iſtam tribus hominum generibus traditam Monachis, Clericis, Sanctimonialibus, occaſionem incautis quibuſdam dediſſe, vt crederent tres reipſa ſcriptas ab Antiſtite; & duas iſtas ab aliquo ad Auguſtinianæ exemplar compoſitas, pro Auguſtinianis accepiſſe. Vna igitur cum ſit, tres videntur, quia tribus conuenit.

Reg. Aug. c. 1.

7. Religioſam ſtationem poſuiſſe Auguſtinum primam in ſolitudine, procul à Templis & aris: alteram Eccleſiæ propinquiorem, iam in ipſo horto Eccleſiæ, è quo præcipuos flores decerpſit, quos in tertiam transferret, intra ipſam demum Eccleſiam & Epiſcopium, quo ex Monaſterio permulti ad Epiſcopatus educti ſunt: Sequutam demigrantes Regulam: Ordinem imitatum, primùm in deſertis, barbaricæ perſecutionis metu, deinde in clericalibus officijs, Eccleſiæ beneficio; poſtremò in ſublimibus ſanctitatis, eruditionis, & Hierarchicæ poteſtatis ſedibus: quorum illuſtrem catalogum narratione tibi ſubminiſtrat Ambroſius Coriolanus, typis etiam Belgicis Cornelius Curtius, & qui alij ſpartam hanc ſuam exornant. Ex vno certè conuentu Olyſipponenſi noſſe ſe ſcribit Proſper Stellartius ſua ætate tres & decem Epiſcopos, Archiepiſcopos, Confeſſarios, Concionatoreſque Regum Luſitanorum. Vnam ſcimus Rothomagenſem familiam, ſex aut plures Suffraganeos cõtinenti ſerie Archiepiſcopatui & Primatui ſuo ſuppeditaſſe. Cardinales virtute, ſcientia, rebus geſtis Eminentiſſimos quid perſequar, Bonauenturam Patauinum martyrem, Ægidium Columnium Romanum veram Romanæ Eccleſiæ columnam, Alexandrum Oliuam, Ægidium Viterbienſem in Concilio Lateranenſi auidè auditum, Hieronymum Seripandum in Concilio Tridentino legatum Apoſtolicum? Quid magnos Antiſtites vt Thomam de Villanoua, Alexium Meneſium, Auguſtinum Antolinez, & innumerabiles alios? Quid Theologos doctores Ioannem Saguntinum Salmanticenſis vrbis & Academiæ patronum, Gregorium Ariminenſem doctorem *authenticum*, Paulum Venetum *Theologorum Monarcham*; Auguſtinum Triumphum S. Thomæ Aquinatis in Theologia auditorem, in Concilio Lugdunenſi ſucceſſorem: Thomam Argentinenſem, & Virum illum pietate doctrinaque ſpectatum, quem ſuppreſſo nomine Panormitanus *ſolennem* appellat *magiſtrum in artibus & Theologia*: cuius concionibus permotus doctus hic Archiepiſcopus, Pontificij iuris interpres, eorum ſe partibus adiunxit, qui Deiparam Virginem ab originis labe puram fuiſſe piè atque eruditè cenſent.

Illuſtres viri ex ordine Eremitarum Auguſtinianorum.

Coriol. in Chron. ordinis p. 2. Cornel. Curtius in Elogiis vir. Illuſtr. Stellarti us apud I. B. Gramaye l. 9. Afr. illuſtr. append.

Panormit. in c. Conqueſtus. de Feriis.

censent. Onuphrium Panuinum, *spectatæ iuuenem industriæ*, minorem quadragenario viuis ereptum lugebit perpetuò literatura politior: Ambrosium Calepinum longa senectute venerabilem adamabit philologia: recentem Angelum Roccam in literarijs & criticis laboribus vtilissimè senescentem bibliothecæ venerabuntur. Quid commemorem S. Tolentinatem Nicolaum, S. Guillelmum Cremonensem Nouariensium Antistitem, S. Augustinum Siculum, qui cum sanctitate doctrinam summo Ecclesiæ emolumento iunxerunt?

Quid denique admirabilem illum S. Franciscum Assisinatem Seraphicum recorder? Si verum est quod neque pauci, neque vltimæ notæ historici referunt, eum auspicia vitæ sanctioris in Eremitarum Augustinianorum ordine & regula Ioanne Bono duce ac magistro posuisse, cum *calceatus, zonaque scortea cinctus aliquandiu conspectus est*, cum ciuitate relicta *securus & liber secretum solitudinis petijt*, ibique *laudes domino lingua Francorum decantātem cum iubilo* latrones syluarum insessores in fossam niualem male mulcatum coniecerunt, vt narrat S. Bonauentura. Cui sententiæ momentum aliquod potest addere B. Dominici factum: non enim mihi magis nouum videtur & insolens, S. Franciscum ab Eremitica Augustinianorum nondum vnitorum vita, ad noui ordinis, quem Monasticum esse volebat, & contemptu seculi nobilem, venire substructionem; quàm S. Dominicum ex Canonico Regulari, parentem fieri eius familiæ, quæ cleriçatum eiusdem Augustini prædicatione æmularetur: aut eodem æuo S. Antonium Vlysipponensem è Canonicorum Regularium eodem statu, ad ordinem Franciscanum martyrij desiderio conuolare. Neque eum qui hac similitudine veri se persuaderi velit, ab incœpto remouebunt Ioannis Rousserij argumenta negantia, in eo posita quod neque S. Bonauentura, neque S. Antoninus rem illam adnotarunt. Eodem enim iure si Ioannes Apostolus Euangelium quartus non scripsisset, negari posset à Christo Domino vel cœcum natum vim videndi, vel mortuum quatriduanum vitam accepisse; quia rem tanti momenti cæteri tres Euangelistæ prætererierunt, licet ab aliquibus, putà Eusebio aliquo, vel Nicephoro fuisset literis consignata. Ex hac igitur opinione *scissæ sunt* in Augustiniano *deserto aquæ, & torrentes in solitudine; ortus est viror calami & iunci; gloria Libani data est ei, decor Carmeli & Saron*, quando copiosissimos splendidissimosque ordines Clericalem in Dominico, Monasticum in Francisco, vtriusque disciplinæ reparatores, concepit vnus omnium magister Augustinus.

Multi dicunt S. Franciscum Eremitam fuisse Augustinianum.

Ioan. Gōsalez epit. instit. c. 8.

Polyd. Virgil. l. 7. de inuent. rer. c. 4.

Bonau. in legend. S. Franc. c. ii.

Rousser. in reg. Fr. Min. Præf.

Is. c. 35.

Et hæc optimi maximi Antistitis meritis, non pro meritis, à minimo eorum qui eius doctrina & ingenio profecerunt, cum aliqua grati animi significatione persoluta sint, vt exornato sub initium libri ordine Clericali, & expansa fusius regula, modò Monasticum ordinem ab aduersariorum contemptu, qui & ipsi non possunt nihil Augustino debere, vindicemus: quo in nomine Mendicantium Ordinum nomenclationem venerabundus finio. Interea vnum te Lector monitum peruelim, quæ eodem loco de eius Monasterio & regula in Canonicis Augustinianis sunt à me dicta, ad hunc tractatum, tanquam accuratiorem esse accommodanda: in quo si quid diuersum dicere videor, lubens fateor non esse ita me subducta ratione ad *literculas istas & dissidia fratrum*, vt me pudeat cum Magistro meo & Doctore, *ex eorum numero esse conari, qui proficiendo scribunt, & scribendo proficiunt.*

Alibi dicta huc reuocantur.

August. ep. 7.

Ordinum Mendicantium commendatio.

Mendicantes igitur isti sunt velut quatuor capita eius fluuij, qui de Romanæ Ecclesiæ Paradiso egreditur, ad vniuersam terram scientiæ sacræ virtutumque aquis irrigandam: hæc præcipua quatuor vexilla, sub quibus in quadrum castrametati excubitores Israëlitæ, Arcam testamenti diu noctuque conseruant: hæc propheticorum animalium quadriga, quæ Dei gloriam triumphali curru circumuehunt, euntque, & redeunt in similitudinem fulguris coruscantis. Quibus deinde quatuor alios ordines adiunxit eadem Ecclesia, tanquam magnifici currus rotas mysticas, vt eodem incitante spiritu animalia pariter & rotæ iuxta ea in terra ambulent, proximorum salutem actione procurando; & eleuentur à terra, contemplatione cœlestia prehendendo. Sunt autem illi quatuor, Ordo Seruorum B. Mariæ: Iesuatorum, seu Clericorum Apostolicorum, auctore S. Ioanne Columbino, approbatore Vrbano V. Summo Pontifice: Minimorum, institutore S. Francisco de Paula, viro thaumaturgo; & Religio Clericorum Societatis Iesu, sic à Concilio Tridentino nuncupata, inter Mendicantes relata à Pontificibus Romanis, in qua non solùm Professos, qui reipsa mendicatò viuunt, sed & approbatos Scholasticos, qui in Collegijs annuo reditu fundatis ad professionem vltimam comparantur, Mendicantium numero contineri doctè probat Emmanuël Rodericus.

Quatuor noui ordines, antiquis Mendicantibus adiuncti.

Emman. Roderic. qq. Reg. tom. 1. q. 1. a. 9.

QVID PRÆCIPVE SVPRA ORDINES ANtiquos in Religionibus Mendicantium innouarit Ecclesia.

CAPVT X.

Nihil mutatum est in essentia statu.

CERTVM nobis est status Religiosi naturam & essentiam in omnibus ordinibus, omnibus seculis eandem semper fuisse in vita perfectiori, obseruantia strictiori, votis tribus substantialibus, licet non adeo semper expressa, & in bono lumine collocata fuerint: quemadmodum in priscorum seculorum hominibus, adeo fuit obrutus diuinis ignis mentis & rationis, vt cum posteriorum ætatum politis & elegantibus ingenijs comparati, vix homines appareant. Eundem quoque finem sibi propositum semper habuerunt, eumque Hierarchicum, deiformitatem, seu expressam, quantùm mortali naturæ fas est, diuinæ sanctitatis imaginem. Nisi malis duplicem, & in singulis generibus distractum, coaluisse in vnum, & ad compositum illum collineare Mendicantes. Nam cum diuina sanctitas duplex quodammodo concipiatur à nobis, intima, absoluta, qua Deus in se sibi sanctus est: relatiua & effectiua, qua in creaturas bonitatis suæ radios effundit; hanc præcipuè exercuerunt Clerici, illam præcipuo studio coluerunt Monachi; Mendicantes autem diuino vtramque fœdere deuincientes, & aptis ad eam medijs instructi, se primùm ipsos, deinde Christi fideles ad Dei cognitionem amoremque deduxerunt. Illi sacrato fluuio simillimi, qui ad Paneadem è fontibus duobus Dan, & Ior, in vnum denique Iordanem confluit, terram sanctam lætissimo agmine rigaturus

Nihil in fine Hierarchico.

rigaturus. Sed hæc quemadmodum se habeant, enucleatius peruestigandum est.

I. Inter superiores Religionum ætates, & hanc postremam, primum istud discrimen esto, quod vt Hierarchicè docet Suares, citatus à Nicolao le Maistre, illis temporibus priuata erat *Religionis approbatio* confirmatioque, *ab eo Episcopo in cuius Diœcesi primum Monasterium incipiebat: quod si aliud simile in alia Diœcesi erigendum erat, ad eius Episcopum approbatio spectabat*: donec communi omnium, tacitoque consensu vniuersaliter probata; receptaque censeretur. Mendicantes autem ab ipsa Ecclesiarum matrice; vniuersali sede confirmati, vna bulla, vna sententia, vbique probari & admitti merentur. Nouitatis autem huius causa fuit duplex, ab eodem Nicolao le Maistre dissimulata. Prior, quòd cum antiquæ Religiones quasi priuatæ essent, & per se vnius tantùm Monasterij erectionem animo intenderent fundatores; vnde postea per accidens erat quod in alias prouincias diffunderentur; priuati intererat Episcopi, ne quid noui se inconsulto cum erroris periculo, vel scandali, sua in Diœcesi exoriretur: at Mendicantes Religiones toti Ecclesiæ instituuntur, vt in omnem terram exeat sonus earum, & omni fidelium generi prima parentum voluntate prodesse possint. Quamobrem necessaria fuit vniuersalis Hierarchæ, & supremi capitis approbatio, vt ingens bonum, in omnia membra cum auctoritate deflueret. Posterior causa est infinita nouitas Ordinum, qui promiscuè sine lege, sine delectu oriebantur, in quibus etiam nonnulli habitus Religiosi, nominisque sanctitatem suis imposturis sceleribusque prætendebant. Cui malo vt occurrerent Episcopi, ingenti numero in Lateranensi Concilio congregati, sub Innocentio III. statuerunt *ne quis de cætero nouam Religionem inueniret, sed vnam de approbatis assumeret*. Sed quoniam importunitas illa vno interdicto resecari ad viuum non potuit, in Lugdunensi deinde sub Gregorio X. repetita superiori constitutione, proscripti sunt ab Ecclesia *Ordines post illud Concilium adinuenti, qui nullam confirmationem sedis Apostolicæ meruerunt*: & de nouo quatuor Capitales Mendicantes confirmati. Quo facto Episcopos apparet abdicasse se prouincia erigendarum confirmandarumque Religionum, eamque totam in manum Episcopi Episcoporum transtulisse; admissuros procul dubio quicquid quomodocumque ab illo fieret & probaretur. Quod modò retractari, & nouas erigendi Religiones, aut erectas, iterum examinandi potestas, quasi iure repetundarum à priuatis Episcopis reuocari non potest, cum & ipsi suo iure in præcessoribus cesserint, & Ecclesiastica sit regula, quod ab vno sancitum est Concilio, id nisi aut ab eodem, aut à maiore conuelli & antiquari non posse. Esset igitur necessarium duobus istis Vniuersalibus, vnum saltem vniuersale opponere. At potiùs ea Religionum forma à sequentibus Concilijs aut expressè, aut tacitè probata est, maximéque à Lateranensi altero sub Leone X. & postremo vniuersalium Tridentino.

II. Alterum discrimen est in fine & medijs. De fine dictum superius: media eandem habent considerationem, si quidem ex ijs pendet finis consecutio. Sunt autē alia simpliciter, alia tantùm ex accidenti & decoro, seu vt vocant, secundùm quid necessaria: vt in statu Monastico puro, simpliciter necessaria est contemplatio, ex accidenti studium sacrarum litterarum, item verbi Dei prædicandi potestas; quia sine talibus medijs status illius perfectio absolutè

[Margin notes: *1. Discrimen in Approbatione.* Suar. tom. 3. de Reli. l. 2. c. 15. Malè cit. à Nico. le Maistre. — *Eius mutationis causa.* — Concil. Lateran. sub Innoc. 3. c. 13. Concil. Lugd. sub Gregor. 10. c. 23. Refertur in 6. de Relig. Dom. c. Religionū diuersitatem. — *Episcopi ius suum confirmandarū Religionum transtulerunt in Pontificis manum.* — Concil. Antioch. can. 12. Hincmar. ep. 1. ad Nic. Papā. — *2. Discrimē in fine & medijs.* *Media simpliciter, & secundùm quid necessaria.*]

comparari potest, & si quis ad aliorum salutem aduocatur, id & fini aduenit, & media tantùm accidentalia toti statui postulat. Quod de Clericali Religione dici non potest, in qua litterarum diuinarum studia, & munia Clericalia substantialiter necessaria sunt ad finem consequendum. In ordinibus ergo Mendicantibus, eadem est finis & mediorum differentia, cum antiquis Religionibus fine medijsque separatis, pro sua cuiusque natura vtentibus.

Media ponenda ab Ecclesia, & ab ordine qui approbatur.

Inter Ecclesiam, & Religiosos ordines quidam contractus.

Sed hic vlterius expendendum est, duplex aliud genus mediorum necessariorum reperiri: alia enim ab Ecclesia approbante promittuntur, & concedi debent: alia ab ordine approbato poni & conferri. Nam sic debemus intelligere, inter eiusmodi Religiosos ordines, & Ecclesiam eos instituentem in capite suo, mutuum quoddam esse pactum conuentum, vt sicut ij spondent paraturos se, quantùm in ipsis erit, omnia ad finem quem princeps cum mediis præscribit, necessaria; vt virtutem, doctrinam, operariorum copiam: sic vicissim promisso se adstringat Ecclesia, daturam se necessaria & essentialia ad eum finem media, quæ à sua potestate pendebunt; vt ordines Ecclesiasticos, vt potestatem concionandi, Sacramenta ministrandi populo, & similia. Quo tu enim iure à me exigis vt pingam tabulam, eodem ego iure à te flagito penicillum, quem tua solius ope possum consequi. Artificum, putà Architectorum, sodalitas se Reip. addicat, ab eaque admittatur ad ædes publicas curandas: huius erit necessarijs illam instrumentis locupletare, quæ sine eius arbitrio assumi non possunt: illius hæc instrumenta adhibere, tum vt se ad opera illa præstet idoneam, tum vt iis applicita ritè, & ex communi vtilitate laboret. Hæc obseruatio quæ perspicuam habet veritatem, alio loco disputationi aduersus Franciscum Hallier non inutilem lucem adferet.

3. Discrimen in forma regiminis.

III. Differt præterea forma Mendicantium, ab antiquis ordinibus in regimine, & quadam Religionis politia: quia cum isti non penderent ab alijs alij, & Monasteria suo iure singula, etsi nonnunquam sub communi Regula, vterentur; in illis priuatarum domuum præsules ad prouinciæ caput, capita prouinciarum singularum ad totius ordinis principem, omnium ordinum principes ad supremum Christianitatis parentem Christi Vicarium subiectione obediétiaque referuntur. Hic autem tanquam peritus auriga (quod de Deo res humanas administrante dicit Theodoretus) habenis totum flectit ordiné, quas adducit remittitque quando & quantùm opus; immediatè principi, per principem subditis imperat; vt propheticum impleatur oraculum. *Stellæ dederunt lumen in custodijs suis, & lætatæ sunt: vocatæ sunt, & dixerunt, adsumus: & luxerunt ei in iucunditate qui fecit illas.* Hinc illa priuilegia & exemptiones, de quibus inferius, Religioso ordine, non vt olim, cum priuato vno Antistite, sed cum tota Ecclesia; non ad vnius Diœceseos, sed ad vniuersæ Ecclesiæ commodum contrahente. Scio equidem in S. Gregorio duodecim Monasteriorum apud Cassinum ædificatorum à S. Benedicto fieri mentionem, quæ eiusdem Patriarchæ auctoritate, ab Prælatis regebantur: & Petrum Damiani supra vidimus generalem Eremitarum Priorem, siue Abbatem: Pachomianos quoque Tabennenses vni omnes Abbati obtemperasse. Sed hęc vna è multis Orientalibus regulà fuit, vni S. Pachomio peculiaris: Italica Eremitarum in S. Benedicti regulâ, satis noua & inusitata: Cassinensis sub eodem S. Benedicto, ob eius sanctitatem auctoritatemque eo tantùm loco sic constituta: nam orbe toto singula suo sub Abbate vixerunt.

Baruc. c. 3.

Greg. li. 2. dial. c. 3, 4.

DE

DE PAUPERTATE ORDINUM MENDI-cantium, & Labore manuum priuatim dictum.

§. Vnicus.

IV. DISCRIMEN aliud lustricum eſt, vitæ modus per incertam Mendicitatem parandæ: res antiquis incognita, qua magnus Franciſcus mundum ex aſſe reliquit: quam magnus Dominicus aſſumpſit; *ne prædicationis officium impediretur*. Imo Chriſti & Apoſtolorum diuitiæ fuerunt illæ, vt fusè probat Thomas VValdenſis aduerſus VVicleffi conuicia, voluntariam Mendicitatem allatrantis. Cuius dignitatem cum aliqui Catholicorum ſtudio contentionis eleuare, & infra viliſſinnorum mendicabulorum conditionem meritumque deprimere, ſpreto vniuerſæ Eccleſiæ ſenſu conantur, (quam opinionem bonorum omnium iudicio execratam, nuper inſtaurare conatus eſt Claudius Seguenotus, vt ſuo loco videbimus, in D. Auguſtinum ſcribens, contra D. Auguſtini ſententiam multis libris enunciatam) qui hæc inquam ſcribunt, aut ille, aut alij antiregulares, non aduertunt paria ſe cum ſpurciſſimo hæreſiarcha facere, & iudices decretoria die atque hora conſtituendos à Chriſto, ſuam in perniciem concitare. Illud verò percommodum eſt medium ad aſſequendum finem ab Eccleſia intentum; videlicet liberam amplificandæ Dei gloriæ, dilatandæ fidei; edocendorum fidelium poteſtatem, cum Religioſus nullis temporalium commodorum vinculis vni ſe Conuentui videt adſtrictum: cum vbique apertam ſentit magni patris penum, cum indigentia mutua Religioſos cum ſecularibus coniunctos animaduertit: quemadmodum in humana ſocietate Deus regiones, alias ab alijs quæ ſibi deeſſent, magno conſilio requirere voluit. Concionaturo ſiquidem per ciuitates & loca Religioſo, zelus eſt pro viatico, neceſſitas pro vehiculo: qui ſi populis audet dicere, *ſi nos vobis ſpiritualia ſeminauimus, magnum eſt ſi nos carnalia veſtra metamus?* ab ijs viciſſim audire poteſt, *hoc denunciabamus vobis, quoniam ſi quis non vult operari, nec manducet*. Nam licet non concionetur vt viuat, non viuit tamen niſi concionetur: Adamo ſimilis qui poſitus eſt in Paradiſo, *vt operaretur & cuſtodiret illum*. Ferunt Henrico Regi noſtro tertio, de Mendicantibus annuo reditu ſtabiliendis in Gallia cogitanti, reſpondiſſe principem Borbonium Cardinalem ſapientiſſimum: fieri poſſe ſi decerneret; ſed è re Chriſtiana Catholica non eſſe vt fieret; oppidis enim & pagis defuturos breui magiſtros, à quibus officij ſui admonerentur. Hoc iam olim cogitatum Origeni. *Cohabitare iubetur Leuita & Sacerdos, qui non habent terram, vt percipiat ab Iſraëlita Sacerdos & Leuita terrena, & rurſus Iſraëlites percipiat à Sacerdote cæleſtia, & diuina quæ non habet. Si enim laicus quæ neceſſaria ſunt non præbuerit Sacerdotibus & Leuitis, occupati illi in talibus rebus corporalibus curis, minus legi Dei vacabunt: illis autem non vacantibus, neque operam dantibus legi Dei, tu periclitaberis: obſcurabitur enim lux ſcientiæ, quæ in illis eſt, te non ſubminiſtrante oleum lucernæ: vt ergo lux ſcientiæ in Sacerdotibus fulgeat, & lucerna eorum ſit ſemper accenſa, tu imple officium tuum, comple mandatum Dei erga officia Sacerdotum.* Denique alijs idem rationibus conficit D. Bonauentura, valere nimirum voluntariam paupertatem & rerum penuriam ad prædicationem Euangelicam. 1. *Quia facit eam magis credibilem:*

4. Diſcrimen in vitæ quærendæ modo.
In vita S. Dominici l. 1. c. 12.
Walde. a. 1. toto. capitib. 20.
Vide Hieriplatum l. 2. de bono ſtatus Relig. c. 3. & 17.
Seguenot. ad c. 32.
S. Auguſt. de ſancta virginit.
Medium illud commodum eſt ad prædicationem.
1. Cor. 9.
2. Theſ. 3.
Borbonij Cardi. ſapiens conſilium.
Præclara Origenis doctrina.
Voluntaria paupertas prædicatio-

nem Euangelij promouet. exemplo enim Religiosorum, credunt homines rebus terrenis deberi contemptum. 2. *Quia magis reddit efficacem:* Nam in Euangelismo plus possunt nudi pauperes, persecuti, crucifixi, quàm armati exercitus. 3. *Quia efficit eam magis acceptabilem*, Euangelistis necessitate ad aliorum societatem descendentibus, alijs autem se non despici gaudentibus. *Ac per hoc auditores inducit ad fidem, erigit ad spem, allicit ad caritatem.*

Bon. Apo. paup. resp. 3. c. 3.

Laïci plus merentur largiendo eleemosynas Religiosis, quàm alijs.

Atque vt ea Mendicitas insignis apud Deum meriti est; quia necessariò cum summa animi demissione, perpetua crucis mortificatione, abstinentia patientiaque non infrequenti, rerum terrenarum contemptione, cæterisque virtutibus cõiungitur; ita laïcos homines eleemosynam tantis viris, tamque vtilibus Ecclesiæ liberaliter erogantes, longè pretiosioribus meritis locupletari, quàm si bonis alijs vacarent operibus, Doctorum, piorumque omnium consentiens opinio est. Quam D. Bonauentura luculento S. Hieronymi testimonio comprobat, Demetriadem nobilem & locupletem virginem commendantis, quod cum alij ædificarent Ecclesias, vestirent parietes marmorum crustis: ipsa *Christum vestiret in pauperibus, susciperet in his qui tecto indigent, maximè in domesticis fidei, virginum aleret Monasteria, seruorum Dei & pauperum spiritu haberet curam, qui diebus & noctibus seruiunt Domino, qui in terra positi imitantur Angelorum conuersationem*, &c. Huic Doctori, qui personam hominum non respicit, duos recentiores adiungo, sed illos omni exceptione maiores, Antistitem meum Guillelmum, hominem ab assentatione religiosorum, ne quid amplius dicam, remotissimum: & Nauarrum diuini Iuris interpretem tota Ecclesia laudatissimum. Prior vbi qua solet subtilitate, de Indulgentijs disputat quæ à Prælatis conceduntur, ea conditione vt huic & illi fabricæ, operi pio, Religioso ordini stipes potiùs conferantur, quàm vt longæ peregrinationes suscipiantur: euertere proponit eorum errorem, qui ex eo indulgentias rident, quòd per eas *Benefactoribus alicuius loci, qui numos singulos, vel obolos, vel etiam oua tribuunt*, longorum & grauium pœnitentium remissio promittatur: ita autem de Religiosis, *Communis autem ratio, seu probatio de indulgentijs istis, & ijs quæ fiunt Benefactoribus Religiosorum, est ipsa communicatio: seruiunt enim huiusmodi peregrinantibus, & alijs propter pias causas iter agentibus.* Vides mutuum auxilium à nobis modò expositum. Pergit post aliqua, *Meritò eis parcitur à pœnitentialibus laboribus, & afflictionibus, qui meliores pro se responsales constituerunt, videlicet sanctos viros, quibus opera illa seruiunt, vel beneficia: & Deo magis acceptos labores, quàm proprij pœnitentiales essent per alios reddunt. Non enim dubitandum est quin labores sanctorum claustralium, & afflictiones, Deo magis acceptæ sint, quàm isti forinseci; vt pote purissima sacrificia: quare non tam remissio est, quàm in melius commutatio, indulgentia in huiusmodi casibus facta.* Quo quid dici potest aut ad Religiosæ sanctitatis commendationem illustrius, aut ad Christianæ liberalitatis incitamentum vehementius; aut ad Ecclesiasticorum decretorum seu de Indulgentijs, seu de votiua mendicitate confirmanem validius?

Bon. Apo. paup. resp. 4. c. 3.

Hiero. ep. ad Demet. c. 8.

Notanda doctrina Guil. Pari. 2. p. l. de sacram. in sacr. ordinis c. 11.

Nauarr. Consil. to. 1. l. 3. conf. 7. de Regular.

Probatur assertio 4. rationibus.

Posterior eadem premit vestigia, cum docet, cæteris paribus plus mereri locupletem hominem qui Religioso Mendicantium ordini collegiatam Ecclesiam, quàm qui Clericis secularibus impensa sua construat. Id autem quatuor conficit rationibus, quas illius verbis affero. *Pro parte Regularium facit primò, quod status Religionis est melius quàm status secularis; quia est in via perfectionis*

nis, vt dicitur à D. Thoma. Secundò, quia ordo Mendicantium non tantùm orationibus, sed confessionibus, prædicationibus, lectionibus, bonis exemplis, magis ædificant & prosunt Ecclesiæ. Tertiò, quia votum & status paupertatis magis Deo placent, quem ipse Christus in se suscepit, prædicauit, & Apostoli eum secuti sunt. Quartò, magis Deo placet qui voto se obligat, quàm alij qui sine voto idem faciunt, cæteris paribus, iuxta D. Thomam. Hæc argumenta efficaciter probant melius esse, cæteris paribus, fundare, ædificare, & dotare Ecclesiam collegiatam regularem, præsertim Mendicantium, quàm collegiatam secularem. Multa hic lego Petri Aurelij voto, & Francisci Hallier sententiæ contraria, quæ studiosus aliquis Nauarræ doctrinæ vindex facilè confirmauerit.

Eadem est aliorum Doctorum sententia.

Bon. Apo. paup. resp. 4.c.3.

Fuit quidem primùm animus à pluribus citandis hanc in rem Doctoribus abstinere, sed hoc seculo cum ipsa per se, tum verò multò magis aduersariorum ope & contemptu *refrigescit caritas multorum*, vt sæpius repetitis cohortationibus eam excitari necesse sit. D. igitur Bonauentura eleemosynis quæ conferuntur in vulgares mendicos, longè antecellere beneficentiam Religiosis exhibitam docet, ante citati S. Hieronymi verbis apertissimis, & Euangelica doctrina: iubente Apostolo eleemosynam fieri *maximè ad domesticos fidei*: & Christo ipso, amicos fieri de iniquo mammona. *Nunquid isti pauperes*, inquit, *inter quorum pannos & illuuiem corporis flagrans libido dominatur, possunt habere æterna tabernacula, qui nec præsentia possident, nec futura? Non enim simpliciter pauperes, sed pauperes spiritu appellantur: de quibus scriptum est: Beatus qui intelligit super egenum & pauperem. In vulgi pauperibus sustentandis nequaquam intelligentia, sed eleemosyna opus est: in sanctis verò pauperibus, beatitudo est intelligentia, vt ei tribuatur qui erubescit accipere, & cum acceperit dolet metens carnalia, & seminans spiritualia.* His verbis vrgebat Vigilantium Hieronymus, hostem & oppressorem pauperum Bonauentura: quæ ad Claudium Seguenotum mittenda censeo, si quando recolet quæ de vulgari mendicitate, Euangelicæ paupertati præferenda scripsit, & pauperes spiritu intelligendos esse negauit. Regum omnium gloria S. Ludouicus noster, hanc altè pietatem in animum demiserat, qui *quamuis nulli indigenti sua benignitate non ferret opem: illis tamen qui diuino cultui, & saluti animorum vacarent, liberalius & crebrius eleemosynas præstabat: solebatque dicere nonnunquam familiaribus suis, de magnis illis eleemosynis quas conferebat quotannis Parisijs in Fratres Dominicanos, & Franciscanos, ô Deus! quàm benè collocatæ sunt hæ eleemosynæ in tot tantosque Fratres, ex toto orbe terrarum Lutetiam aduentantes, vt quod hic ex diuinis scripturis hauriunt, in totum mundum effundant, in honorem Dei, & salutem animarum!* O sanctissimi Principis christianissimum dictum! ô mentem Rege Francorum dignam! Quis post hæc S. Bonauenturæ non condonet, quòd scripserit eiusce modi pauperibus eleemosynas deberi *lege iustitiæ, tanquam prædicatoribus veritatis? Quam quidem iustitiam exigere possunt non iure fori, sicut prælati, in quibus acceptio stipendiorum non est mendicitas, sed potestas: sed iure poli eam exigere possunt, & debent, per modum humilitatis, vt alij mereantur dando, & ipsi humilientur accipiendo, & sic sustententur vt euangelizent; non euangelizent vt comedant.*

Hieron. aduers. vigilant.

Hinc refellitur Seguenotus.

S. Ludouici aduersùs Mendicantes ordines magnificentia.

In eius vita c.16.

Debentur eleemosynæ lege iustitiæ.

Bonau. cit.

Ex eo Religiosorum labore planè cœlesti, & grata Christianorum liberalitate factum tandem progressu temporis, vt eorum nonnullis supra necessitatem opes accreuerint, quas extruendis decorandisque præcipuè templis & altaribus impenderunt, eo consilio vt carnales homines pellace magnificen-

Religiosorum magnificentia in rebus sacris, à fidelium pietate.

Arguitur à Nicolao le Maistre l. 1. Inst. Episc. prin. c. 4. Refellitur. tia ad pietatem incitarent. Quam obliquè stringere non prætermittit Nicolaus le Maistre, in persona Iusti Abbatis, *cum ingentia, & prope æquata cælo Monachorum ædificia cerneret cum paupertate luctari.* Non enim Theologus cogitat splendente templo, frigere sæpe mensam, dum pretia peccatorum, & cœli coëmptionem summa fide in vsus à donante destinatos conuertuntur: Non meminit iure laudatam S. Augustino iudice, veterum Romanorum abstinentiam, quæ publicè diuites, priuatim inopes faciebat. Non videt illustrem Patriarchæ Iacobi allegoriam, ex summa inopia ad beatam rerum omnium copiam euadentis, quam Rupertus Tuitiensis Christo & eius Ecclesiæ feliciter accommodat, *vbi illa eius ministris*, (in quibus sine dubio Religiosos ordines Monachus ipse vult numerari) *iamdudum seruatur dignitas, quam illis auctoritas Euangelica iustè vendicat, dicendo: dignus est operarius mercede sua. Adæquata est enim plerisque in locis domus Christi Regum palatijs, habetque corporaliter greges multos, ancillas & seruos. Et sic substantiam Laban aufert vnde ditescat, & suos animet auditores ad hoc, vt ministris altaris bona cum hilaritate ingerant: quia videlicet nemo est qui pascat gregem, & de lacte eius non comedat; qui plantet vineam, & de fructu eius comedere non debeat: licet inuideant filij huius seculi, quemadmodum & illi filij Laban*, quibuscum Theologus in causa Religiosorum facere erubescat: præsertim cum extrema linea nos ad Apostolum remittat auctor, apud quem aperta est Spiritus Sancti voluntas, vt *qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edant; & qui altari deseruiunt, cum altari participent.*

Rupert. in Genes. l. 8. c. 40.

Ecclesia Regum palatijs æquata.

1. Cor. 9.

5. Discrimen, in labore manuum. V. Leue est quintum & vltimum, ac nescio vtrum discrimen vocari mereatur, nisi quòd magno ambitu, & crebis clamoribus ab aduersarijs postulatur. Labor manuum hic est, Orietalium præcipuum semper negotium, Occidentalibus penè non secundarium; præsertim, vt vidimus, in regula S. Benedicti. Laboritium istud ne appellat quidem S. Dominicus, quia Clericalem S. Augustini regulam induit. S. Franciscus qui Monasticam hypothesim ordini suo substrauit, vt Clericatus superstrueretur, laborem à fratribus postulat in regula. *Fratres illi quibus gratiam dedit Dominus laborandi* (hoc est, vires corporis, habitum artis acquisitum, & habilitatem artem acquirendi, vt interpretatur D. Bonauentura) *laborent fideliter, & deuotè: ita quod excluso otio animæ inimico, sanctæ orationis & deuotionis spiritum non extinguant, cui debent cætera temporalia deseruire. De mercede verò laboris, pro se & suis fratribus, corporis necessaria recipiant.* Quem totum locum theologicè S. Bonauentura enarrans, docet vniuersè, omne hominum genus ad aliquod laboris vtilis genus, pro loco & tempore, Dei præcepto obligari. Esse autem laborem duplicem, animo videlicet, & corpori exercendo: illum dignitate, pietate, vtilitate huic plurimùm antistare. Nam cum suscipiendi laboris tres causas proferat sanctissimus legislator, vt otium deuitetur, incalescat deuotio, corpus necessario cibo foueatur, *voluit summè fratribus imponi exercitium quod perfectissimè excludit otium, quod summè nutrit deuotionis affectum, quod laudabiliori modo corpori necessaria subministrat.* Illud autem esse laborem & studium sapientiæ, non autem corporalem exercitationem, licet ipse non confirmaret, ratio certa clamaret. Quia tamen ad opus tam nobile, non omnes aut apti sunt, aut vocati, debet istis labor corporalis imponi: sed hi & pauciores modò sunt, & ignobiliores, vt eorum minor ratio habenda esse videatur.

Quis labor à S. Francisco sit imperatus. Reg. c. 5. S. Bona. in eum locũ.

Carmelitis S. Albertus Carmelitanæ familiæ laborem & ipse præcipit, sed incertum relinquit

relinquit, iſ-ne ſit externus manuum, an ſacræ Lectionis opus. *Faciundum eſt vobis aliquid operis, vt ſemper Diabolus inueniat vos occupatos, ne ex otioſitate veſtra, aliquem intrandi aditum ad animas veſtras valeat inuenire.* Certè S. Albertum Drepanitanum video, in occupationum diurnarum diſtributione, locum ſuum laboritio non negaſſe, *vt eſſet* (inquit auctor vitæ) *ad eiuſmodi pietatis officia, & exercitia aptior atque paratior, à tertijs vſque ad veſpertinas preces quippiam ſuis manibus operabatur.* Eodem ſenſu ſpirituque Societatis noſtræ Conſtitutionibus, labor etiam externus ſuadetur. *Omnes quandiu corpore benè valent, in ſpiritualibus, vel exterioribus rebus habeant in quo occupentur; ne otium malorum omnium origo, quo ad eius fieri poſſit, domi noſtræ locum habeat:* cum ea tamen moderatione, quæ antea ab Legiſlatore præcepta legi poteſt. Pro ſua quoque pugnans regula Thomas VValdenſis, eam laboris externi neceſſitatem, neque Euangeliſtis, neque miniſtris altaris, neque lectoribus impoſitam eſſe, fuſiſſimè ſolidiſſiméque probat, aduerſus importuniſſimum hominum VVicleffum, qui tanquam inhumanus Pharaonis præfectus, miſeros Iſraëlitas ad lutum & paleas, id eſt, ad laboritium adigebat; propoſitione illa primùm à Facultate Pariſienſi, deinde à Concilio Conſtantienſi proſcripta cum cæteris: *Fratres tenentur per labores manuum victum acquirere, & non per Mendicitatem.* Quæ vtinam iſto tempore non fuiſſet per Catholicos Doctores ab inferis excitata!

In vita S. Alberti. 7. Aug.

Conſtit. P. 3. c. 1. § 6. & 4.

Wald. cit. a. 2. toto capitib. 12.

Conſtant. Concil. ſeſſ. vlt.

QVÆDAM PATRVM DICTA ADVERSVS Monachos ab Aduerſarijs allata explicantur.

CAPVT XI.

MIRVM non eſt ab aduerſarijs, qui intima Religionum myſteria eminus tantùm, & à limine proſpiciunt, aut earum naturam non ſatis perſpici, aut aliquas Patrum voces prima fronte contrarias, in illarum damnum ignominiamque produci. Arripiunt enim auidè quod ad arbitrium ſuum torquere volunt, & cruda dicta, tanquam indigeſtas epulas, ſine vllo circunſtantium condimento, ſine ſapore prudentiæ nobis ingerunt, nullo negotio diſſecandas. Mens auctoris, anima dictorum eſt: loca, tempora, occaſiones, perſonæ, multa permutant, in quibus ipſe conſtans immotuſque ſubſiſtit. Cum aliqua imperantur à Deo, quæ eadem ab eodem poſtea vetantur, diceſ-ne mutari Deum, an æterno decreto rerum ſe viciſſitudinibus accommodare? Pauca iſtiuſmodi ſeligo in exemplum, quibus abutuntur Monachorum æmuli, non ſine Patrum ipſorum contumelia; qui aliàs in Monaſtici ſtatus panegyricum effuſi, pugnantia loqui ab iſtis probantur: plura proſequi nec volo, nec operæ pretium eſſe arbitror.

Patrum dicta quædam ab aduerſarijs, ob ignorantiam Religioſæ vitæ proferuntur.

I. Obiectio ex S. Hieronymo vrbanam Religioſorum commorationem ſolicitat. *Si cupis eſſe quod diceris, Monachus, id eſt ſolus, quid facis in vrbibus, quæ vtique non ſunt ſolorum habitacula, ſed multorum?* Eodem refertur factum S. Chryſoſtomi apud Sozomenum, qui *eos qui in Monaſterijs ſuis conquieſcerent atque ita philoſopharentur, magnificè laudabat, vtque à nemine læderentur, haberentque ne-*

1. obiectio ex S. Hier. ep. ad Paulin. 13.

Sozomen. l. 8. hiſt. c. 9.

cessaria solicitè procurabat. At si quando foras egrederentur, & per vrbem conspicerentur, tum eos quasi Philosophiam suam dedecore afficerent, conuicijs proscindebat, & ad sua repellebat. Ex his significat Nicolaus le Maistre, quod alibi clarè eloquitur, *Populo immisceri, turba confundi, in familias inspicere, non obligari Monachos, nec status sui conditione & natura in commercium hominum immitti, sed reuocari.* Dicere non audet, id facere non debere, non posse, sed *non obligari.* Aio igitur Orientalibus Monachis, qui solitudines colebant, vrbium frequentiam non fuisse expetendam. Sed si quando coëgit necessitas, ipsos *se populo immiscuisse, turba confudisse* perquam laudabiliter. Quod ab omnibus factú in causa lugubri Antiochensium D. ipse Chrysostomus summis laudibus prosequitur, & Aphraatis Anachoretæ ad Valentem diuina vox, à nemine sacrorum historicorum sine prædicatione omittitur. In Occidente autem repertos frequenter in vrbibus Monachos, sine cuiusquam offensione, imo ad commodum plurimorum. Mendicantium autem ordines, ad quos hæ pertinent obiectiones ex *statu sui conditione*, & Ecclesiæ voluntate, obligari ad colendas vrbes, erudiendos populos, *suaque natura in commercium hominum immitti, non reuocari.* Quod autem addit, *in familias inspicere*, inuidiosum est, quod neque à bonis Monachis caritas, neque ab vigilantibus Parochis iustitia, neque ab externis vllis modestia fieri permittat. Non fuit autem eadem causa S. Paulini, ad quem id scribit S. Hieronymus, quæ Mendicantium: siquidem vir consularis circumstrepente adhuc magnæ ambitionis choragio pectus implebit si turbas, si vrbes, si publica spectacula celebret, *tunica mutata non animo:* vt illi iure dici possit, *& Senatorem amisisti, & Monachum non fecisti.* Auctor est ergo S. Hieronymus, vt verè, & ex toto Monachus sit, hoc est solitarius, & quidem ex causa antedicta. *De Monacho loquor, & Monacho apud seculum nobili, qui idcirco pretium possessionum suarum ad pedes Apostolorum posuit, docens pecuniam esse calcandam, vt humiliter, & secretò victitans semper contemnat quod semel contempsit.* Idem alibi suadet vitia vrbium fuga, & Eremi solitudine deuitari. *Quod de libidine diximus, referamus ad auaritiam & ad omnia vitia, quæ vitantur solitudine, & idcirco vrbium frequentias declinamus, ne facere compellamur quæ nos non tam natura cogit facere, quàm voluntas.* S. Chrysostomus in Monachos Orientales vrbanæ frequentiæ temere, sine causa tolerabili appetentes iure excandescit: quamquam id sine hominum offensione facere non potest, vt narrat historicus: cum aliunde illorum necessitatibus prouideat, & Ecclesiasticis muneribus eos non admoueat: sed Mendicantes Ecclesia & mendicantes esse, & Prædicatores iubet, neque alio modo victum parare sibi permittit.

Nicol. le Maistre Inst. Episc. princ. l. 4. c. 5.

Responsio, id intelligendum de Monachis Orientalibus.

D. Chrysost. hom. 17. ad pop. Antioch.

Hier. adu. Vigilant. c. 6. in fine.

II. Obiectio eumdem S. Hieronymum aduersus Monachorum exercitia suscitat. *Monachus non doctoris, sed plangentis habet officium, qui vel se, vel mundum lugeat, & Domini pauidus præstoletur aduentum.* Hunc in sensum copiosus est Franciscus Hallier, & plures eiusdem sententiæ locos è patribus aggerat. Vt illum ex S. Bernardo: *Si quidem vel Monachi quod videor, vel peccatoris, quod sum, non est officium docere, sed lugere.* Et ex S. Chrysostomo: *Verè lugendi domus sunt Monasteria, vbi cinis, atque cilicium, vbi solitudo*, &c. Vnde concludit auctor, non agere Monachos in Hierarchia Ecclesiastica, sed pati: agere inquam actus transeuntes; de his enim solis controuersia est. Confirmatur ex eodem S. Hieronymo ad Heliodorum, *Alia Monachorum est causa, alia Clericorum; Clerici pascunt oues, ego pascor.* Ad quem sensum proximè scribit Nicolaus

2. Obiectio ex S. Hieronymo in Vigil. c. 6. Hallier in vindic. p. 395. & seq.

Hier. ep. 1. ad Heliod.

le Maistre *duo esse hominum genera, vnum promerendo Numini mancipatum, quod Clericos dicimus: alterum verò obnoxium illorum imperijs, natum non regere, sed regi.* Respondeo, purè Monachum, suæ tantùm saluti addictum, ex instituto suo in actiones externas transeuntes Hierarchicas, quales cogitant aduersarij, non prorumpere, & eo sensu, tantùm pati. Sed aliam modò esse positam ab Ecclesia legem, tum Monachorum plurimis, tum Mendicantibus; quos æquè aliorum saluti ac suæ procurandæ destinat. Porro S. Hieronymus Vigilantio Monachos à studio deterrenti, & quærenti *si omnes se clauserint, & fuerint in solitudine, quis celebrabit Ecclesias? quis seculares homines lucrifaciet? quis peccantes, ad virtutes poterit cohortari?* Satisfacit, quamquam obscuriùs, nunquam defore Clericos qui hæc agant: aliud incumbere Monachis officium, vt pœnitentiæ pro suis aut alienis peccatis sponte susceptæ rigore, diuinam vindictam sustineant, & iram demitigent. Quæ omnia cum nostratibus conueniant Religiosis; hoc etiam addunt, vt Clericos in officijs suis adiuuent, verboque & exemplo *seculares homines lucrifaciant.* Ad confirmationem ex eiusdem *penè pueri* rhetorica declamatione adductam, dico, retrahi Heliodorum ad solitudinem, proposito inter cætera vitæ Clericalis periculo, & amplitudine, cui ferendæ sit impar; quod ad hypothesin nostram minimè facit. Illa autem amplitudo in eo sita est, quod Clericatus ex se & natura sua Ecclesiasticis muneribus addictus est, non autem purus Monachatus; quod nunquam inficias iuimus: sed mixtum Mendicantium genus non tangit. Ad dictum autem Nicolai le Maistre, miror equidem tam infirmam diuisionem concipi à Theologo, quæ cum in opposita membra distrahi debeat, eius oppositionis ne vestigium quidem apparet; imo eadem vni membro conueniunt, quæ alteri. Nam secundùm hominum genus, promerendo Numini mancipatum est, non minùs quàm primum: & rursus primum natum est non regere, sed regi, non minùs quàm secundum. Siquidem Clericus nullus est, si Hierarcham excipis, qui a superiore non regatur, neque Monachus à Clerico quolibet, sed vterque ab Episcopo regitur.

Nicol. le Maistre Inst. Episc. princ. l. 1. c. 6.

Responsio id dici de antiquis purè Monachis.

S. Hieronymus explicatur.

Nicolai le Maistre vitiosa diuisio.

III. Obiectio Monachos ex S. Augustino remouet à Clericatu. Sic autem habet textus. *Vulgares de nobis iocabuntur dicentes, malus Monachus, bonus Clericus est. Nimis dolendum si ad tam ruinosam superbiam Monachos surrigamus, & tam graui contumelia Clericos dignos putamus, in quorum numero sumus, cum aliquando etiam bonus Monachus vix bonum Clericum faciat, si adsit ei sufficiens continentia, & tamen desit instructio necessaria, aut personæ regularis integritas.* Franciscus Hallier postremam citat sententiam, sed à Gratiano, vt solet, non ab ipso fonte haustam, vnde & lenientem particulam *aliquando* demit: profert autem locum, ad probandam quam posuit thesin, ad maiorem virtutem Episcopos obligari, quàm Monachos, quæ rem nostram non spectat, & ridicula est eiusmodi argumentatio. Secundùm S. Augustinum ex Monacho cui desit instructio necessaria, vix fieri potest bonus Clericus: ergo ad maiorem Episcopi, quàm Monachi virtutem obligantur. Petrus Aurelius eandem sententiam obliquè respiciens, probare se putat ex ea, *Monachos parum idoneos ad Ecclesiæ munera videri.* Quàm rectè? Aurelius ipse Augustinus demonstrat. Nam ab Aurelio rogatus de Donato eiusque fratre, Monasterij desertoribus, eos-ne ad Clericatum adsciscri conueniret? sapienter respondet. *Non esse istam viam dandam seruis Dei, vt se faciliùs putent eligi ad aliquid melius, si facti fuerint deteriores.*

3. obiectio ex Augu. ep. 67. ad Aurel. Refertur 16. q. 1. c. legi Epistolam.

Locum hunc importunè, & prauè citat Hall. in vindic. p. 600.

Ridicula argumentatio.

Petr. Aurel. in vind. p. 504.

Mens S. Augustini aperitur.

Deinde per maiorum comparationem ita ratiocinatur. Fugitiuis & improbis Monachis Clericalia committenda non esse, ad quæ vix boni ipsi sint idonei, quando instructione necessaria carent. Quo loco duo cum postulet, probitatem, & doctrinam; atque vtrumque in ordinibus Mendicantium abundè reperiatur, euidens est in ipsos locum hunc non posse torqueri. Hoc enim solùm concludi potest, vel improbos vel imperitos Monachos ad Ecclesiæ numera idoneos non esse: in quorum classem Mendicantes non singulos, sed ordines vniuersos conijciat oportet, si quid efficere volet Aurelius.

4. Obiectio ex Augu. de opere Monach.

IV. Obiectio ex eodem S. Augustino, non vnam libri particulam, non tomi vnius angulum, sed librum totum in Mendicantium contumeliam, παραφραστικῶς, καὶ καταχρηστικῶς interpretatur, & vniuerso opere, de opere Monachorum, mendicitatem tanquam præcepto de operando contrariam profligare conatur. Prorsus vt nonnullis, eorum Conuentus, mera otiosorum desidiabula; fratres ipsi, fucorum agmina, laboribus apicularum insidiantia videantur. Quibus si respondero libro illo veteres purè Monachos, laboris impatientes, otij appetentes, orationis obtentu desidiam suam celantes, Euchitas hæreticos vt putat S. Bonauentura, exagitari, & quidem in vnico Carthaginensi Monasterio, cum laudet *obedientiam sanctorum quietè operantium, & aliorum Monasteriorum*, quæ vitia procul absunt à Mendicantibus, in quos *sagitta potentis acutæ* emittuntur, quid habebunt proposito suo consentaneum? Si addidero, libro illo excipi à labore nobiles, & delicatos è seculo, infirmos in Religione, alijs occupationibus intentos, vt Euangelistas, seu verbi Diuini præcones, quæ omnia in plerisque Mendicantibus, in singulis aliqua inesse videmus, quo iacula sua vibrabunt hoc scopo priuati? Si ostendero primarium auctoris institutum non esse, Monachos ad manuum laborem cogere, sed Apostoli Pauli locum explicare de vero & proprio manuum labore, ipsi Paulo vsitato, non autem de spiritali & fictitio opere, qua ex pharetra vera & valida in nouos ordines tela depromenti? Si legero eo in libro Apostolos aliam viuendi viam instituisse, fidelium laboribus & liberalitate vsos, absque laboritio; ipsum etiam Paulum ita se posse viuere gloriari, quid exprobrabunt Mendicantibus? Si descriptas è Concilio Constantiensi, & Thoma VValdensi, hæresiarchæ VVicleffi ea de re propositiones, cum ipsorum propositionibus contulero, qua fronte Catholicos intueri, quo stylo Mendicantes vellicare audebunt?

Respondetur ex mente Augustini toto libro. c. 2. 3. 14. 50. c. 21. c. 16. 21. 25. c. 7. c. 4. c. 11.

5. Obiectio ex Testamento S. Francisci.

V. Obiectio filios testamento parentis illigat, & ad Rechabitarum morem, vult in Ordine Seraphico, sanctè & inconcussè seruari, quod vltimis testamenti tabulis magnus pater imperauit. Sic autem scribit moriens S. Franciscus. *Et ego manibus meis laboraui, & volo laborare, & omnes fratres volo quod laborent de laboritio, quod pertinet ad honestatem. Et qui nesciunt, discant; non propter recipiendi pretium laboris, sed propter bonum exemplum, & ad repellendam otiositatem.* Potest id præceptum alio eoque Apostolico confirmari. *Audiuimus inter vos, quosdam ambulare inquietè, nihil operantes, sed curiosè agentes. Ijs autem qui eiusmodi sunt, denunciamus & obsecramus in Domino Iesu Christo, vt cum silentio operantes, panem suum manducent.* Respondet Rousserius ordinis & regulæ suæ callentissimus, verè ad laborem aliquem Fratres Minores obligari. Esse autem illos in triplici differentia: doctos alios & scientificos viros, qui proinde studijs & concionibus suis intenti, laborem manuum

2. Thess. 3. μὴ ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους.

Responsio. Rouss. in Reg. Frat. Min. c. 5. q. 1.

exequi

exequi non possunt. Vt enim rectè S. Bonauentura, *studium sapientiæ cum vigilantia prædicationis, manualem laborem plenè recompensat.* Quæ communis est doctorum opinio, ipsius Christi exemplo comprobata, qui, vt idem annotat Bonauentura, *nunquam legitur aliquo laboris genere laborasse, sciens id non posse communiter fieri, ab his qui circa procurandam salutem hominum sunt soliciti, vita & verbo, sine huius solicitudinis detrimento.* Alios verò idiotas esse vel ignorantes, vt sunt laïci, *qui ad labores manuales, sub pœna peccati mortalis obligantur & adstringuntur.* Excipit S. Bonauentura tempora duo. 1. Cum prioribus assistunt & deseruiunt: tum enim *cum eis sustentari merentur: iuxta quod mysterialiter designatur in Iob, vbi dicitur, quod boues arabant, & asinæ pascebantur iuxta eos.* 2. Cum tanta vi deuotionis præditi sunt, ea vitæ seueritate, virtutis exemplo; vt *æquè fructificent solo exemplo, quantùm alij verbo & exemplo; excusant eos merita vitæ, etiamsi desint verba doctrinæ.* Alios demum velut mediæ sortis, qui leuiter tincti scientia, in Ecclesia statis solùm horis canendo deseruiunt, quod superest temporis otiosè transigunt; hos *nollem*, inquit, *eximere à laboribus honestis, & statui nostro consentaneis.* Et quoniam in ipsis ordinis præstantissimi cunabulis, plerique omnes in altera duarum classium postremarum censebantur, vniuersè concedi potest, quod Hugo de Dina scribit, *Sanctum voluisse omnino, quòd fratres corporaliter laborarent.* Vigentibus deinde Theologiæ studijs, nouo ordinis ipsius & Pontificum decreto declaratum, eo mandato non teneri, quos in primo genere collocauimus.

Bonauent. Apol. pau. resp. 4. c. 3.
Christus nunquam legitur laborasse.
Bonau. in Reg. Fr. Min. c. 5.
Laïci fratres tenentur laborare.
Excipiuntur casus duo.
Bon. Apo. paup. cit.
Iob. c. 1.
Hugo de Dina apud Rousl. cit.

Ad confirmationem autem ex Apostolo, respondet S. Bonauentura, Paulum agere de inquietis & turbulentis, esse autem *impium, illud quod otiosis & curiosis dicitur, velle ad alios extendere, qui sublimioribus & vtilioribus sunt intenti.* Et hæc priuatim de Mendicantium ordinibus.

Explicatur locus Apostoli.
Bonau. in Reg. cit.

RELIGIOSOS APOSTOLIS ALIQVA EX *parte successisse monstratur.*

CAPVT XII.

DICTVM est à D. Bernardo subtiliter, diuinam sibi potestatem arrogare voluisse Luciferum, & cœlo excidisse: Dei sapientiam affectasse Adamum, & è Paradiso exactum. At repertam in Incarnatione virtutem humilitatis, cuius tuta & secura esset æmulatio. Ad hoc exemplum distinguere possumus in Apostolis dignitatem potestatemque, ad quam Religioso homini aspirare nefas sit: & sanctitatem perfectionemque, cuius sine periculo appetentes esse possimus, hortante ipso non semel Apostolo: *imitatores mei estote, sicut ego Christi.* Non placet Nicolao le Maistre *Monachatus natales ita antiquos agnoscere*, vt putet *Christum & Apostolos verè Monasticum viuendi ritum exorsos. Certè nescio quibus adiumentis*, inquit, *& catoptris in antiquitatis remotiores angulos penetrant, qui Monachatum Christianum, etiam his temporibus, quorum obscurior est memoria, peruident, & omnes hos qui nunc à Monachis seruantur ritus, inter Ecclesiæ cunabula ac primordia deprehendunt.* Addit Seguenotus, Antiregularium postremus, de quo verè dici potest, *erunt nouissima peiora prioribus*, nihil socialis & Cœnobiticæ vitæ Christum in Euangelio consuluisse, aut instituisse: neque operæ pretiũ putat ijs respondere, qui

Apostolorum sanctitatem imitari, nihil prohibet.
1. Cor. 4.
Religionum originem ab Apostolis arcessere nolunt aduersarij.
Nicol. le Maistre Inst. Epist. princ. l. 1. c. 4.
Seguenot. ad c. 45. Aug. de S. Virginit. p. 180.

talem institutionem ad Apostolorum vocationem referunt, & ad illam societatis & communitatis formam, quæ tum inter Dei filium, & ipsos erat: id enim leuius esse dicit, quàm vt in refellendo occupetur. Hi scriptores si rituum nomine annuum tyrocinium, solennem votorum nuncupationem, Abbatum & Priorum imperia, Collegiorum claustra, & id genus alia intelligunt, hæc profectò seculum Apostolicum ignorauit. Nam venustiùs, quàm solidiùs dixit VValdensis *B. Virginem & Apostolos hanc vitam claustralem incœpisse, ad exemplum humanæ vitæ, vacantes in schola virtutum, in cœnaculo perseuerantes in oratione.* At verò si votiuam paupertatem, statum perfectionis Christianæ, & quæ Religionum essentiam fabricant, rituum nomine volunt concipi, aio ego nostram non esse, sed Doctorum antiquorum *catoptram*, quæ penitiores sanctitatis sinus peruaserit, & in Apostolica vita illud perfectionis culmen non defuisse deprehenderit.

Obseruantiæ regulares non sunt ab Apostolis.

Wald. to. 3. de sacra. tit. 9. c. 84.

Religionum essentia viguit in Apostolis.

Nam vt optimè inter cætera Aluarus Pelagius, tanta est votorum Religio, tam perfecta eorum nuncupatio, vt in Apostolis, qui primitias spiritûs habuerunt; qui tanquam patres absolutæ virtutis hæreditatem ad filios transmittendam acceperunt; qui cuiuslibet apud Christianos perfectionis fundamenta, & stabilimenta fuerunt, desiderari omnino non debuerit. Certè S. Chrysostomus, qui vnus in contrarium ab Theologo producitur, euidentissima oratione Monachatum ad Apostolicæ vitæ formam exactum docet. *Et hoc propriè loquitur ad Monachos; hoc propriè loquitur ad Apostolos. Monachus enim Apostolicam vitam desiderat imitari. Vis ô Monache, esse discipulus meus? Imo vis Discipulorum meorum esse discipulus? Fac tu quod fecit Petrus, quod fecit Ioannes & Iacobus.* D. Orsiesis Apostolica verba respexit, cum dixit, *Patres nostri ædificauerunt nos super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, & Euangeliorum disciplinam, quæ angulari continetur lapide Domino Iesu Christo, quem sequentes, de mortifera altitudine, ad vitalem descendimus humilitatem, diuitias paupertate mutantes, & delicias simplici cibo.* De veteribus illis etiam scripsit Socrates historicus, *Monachos cum propter disciplinam Monasticam, tum propter Apostolicam viuendi formam quam colebant, valdè fuisse eximios.* Concilium Gallicanum ad Theodonis villam, sapienter dixit, sacrum Monasticum ordinem à Deo inspiratum, & ab ipsis Apostolis fundatum, seu à nominatissimis ac sanctissimis Patribus excultum. Petrus Venerabilis postquam totam summam Ordinis sui breuibus Christi verbis contineri dixit, *neque aliud esse dicere, omnia quæ habes da pauperibus, & veni, sequere me; nisi, esto Monachus*; adijcit, *ad vitam illam primitiuæ Ecclesiæ recurrimus, quam esse eam, quæ apud nos seruari debet, quis sanctus sapiens negare potest? quæ namque est vita Monachica, nisi, quæ tunc dicebatur Apostolica?* Quod postquam probauit duobus Actuum Apostolorum locis, subdit, *Ad hanc ergo conuersationem, quam siue Monachicam, siue Apostolicam dixerim, nihil refert.* Ad Bernardum hæc scribit Abbas Cluniacensis, qui & ipse in eam sententiam exclamat, *Apostolicam omnes nos vitam professi sumus; Apostolicæ professioni nomina dedimus vniuersi.* Et alio iterum loco, rem ipsam ratione comprobat. *Quid est (gratias illi cuius gratia hoc totum factum est) quod vita vestra vitam Apostolicam repræsentet? Illi reliquerunt omnia, & in schola Saluatoris sub eius præsentia congregati, hauserunt aquas in gaudio, de fontibus Saluatoris; nunquid non & vos, non in præsentia sed in absentia, ipsius; non ad verba oris eius, sed ad vocem nunciorum eius simile aliquid fecistis?* Simile, inquam, facultatibus omnibus voto abdica-

Aluar. Pel. de planctu Eccl. l. 2. c. 56.

Chrys. ho. 18 in Mat. ex variis.

Orsiesis de Inst. Mon.

Socra. l. 4. hist. c. 18.

Concil. ad Theod. villam, sub Car. Calu. c. 3.

Petr. Venerab. l. 1. ep. 28. ad Bern.

Bern. serm. de Ingrat.

Idem ser. de Quadr. debito.

abdicatis, quod fecerunt Apostoli. *Dixerant enim potentes isti*, ait S. Augustinus, *Ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te; hoc votum potentissimi vouerant. Sed vnde hoc eis, nisi ab illo de quo continuò dictum est, dans votum voventi?* Castitatis illibato flore in hortum sponsi, votorum religione delato, quod & Apostoli. *Sunt enim Eunuchi* ait S. Epiphanius, *qui seipsos castrauerunt propter regnum. Quinam illi esse possunt nisi egregij illi primùm Apostoli, tum Monachi ac reliqui virginitatis cultores? cuiusmodi fuere Ioannes & Iacobus Zebedæi filij; secundùm quos infinita hominum millia quæ in hoc mundo Monasticam vitam amplexa sunt, in Monasterijs virginumque Cœnobijs eiusdem certaminis decus adepta sunt.* Ipsa etiam voluntate ad eius aras obedientiæ voto mactata, quod & Apostoli. Sic enim supra sanctum Basilium producebamus Religiosæ obedientiæ in fora, in cruces, in neces formam & exemplum in Apostolis requirentem: *Hanc obedientiam is qui secundùm Deum Monachus est, antistiti suo præstet oportet.* Augu st. li. 17. de ciui. Dei, c. 4. Epiphan. hæref. 58. Basil. Const. Monast. c. 23.

Addo vetustis recentes, D. Thomam, in primis, & sanctum Vincentium Ferrerium, sanctitate & zelo diuino percelebrem; qui Apostolos vouisse aiunt *pertinentia ad statum perfectionis: ex quo elicitur quòd ista vouerunt, scilicet castitatem, paupertatem, & obedientiam Christo.* Additque idem S. Vincentius, *Christum fuisse primum priorem* Religiosi illius ordinis, quem ex Apostolis conflauerat: & eo nixus fundamento, quæstionem soluit, *litigiosam, quæ est inter Clericos & Religiosos. Dicunt Clerici quòd ipsi fuerunt Antequam Religiosi: quod non est: nam non fuerunt Clerici vsque in diem cœnæ, & tamen priùs fuerunt Religiosi, scilicet Apostoli, qui prædicta vouerunt.* Quæ dicta vt voluerint accipient aduersarij. Franciscus Hallier qui nobis multorum instar esse debet, *probabile agnoscit Apostolos ipsos, & aliquos è Septuaginta Discipulis, regulares fuisse.* Vberior est & subtilior Henrici Kalteisen disputatio, qui eidem Francisco Doctori non contemnendæ videtur auctoritatis: quamquam & ipse non sibi, sed iuri Canonico credi iubet. *Quantùm*, inquit, *ad tertium statum Apostolorum, scilicet perfectioris conuersationis, eis succedunt Religiosi. Unde dicitur* 16. q. 1. *ex auctoritate. Quod Monachi Apostolorum formam tenent, & hoc quantùm ad propriorum renunciationem, vt exponit Glossa.* Quod distinctiùs, magisque Philosophicè explicans, addit, Christi, & Apostolorum statum duobus modis repræsentari; primò essentialiter, *& sic omnes qui obligant se ad perfectionis opera secundùm tria vota essentialia, repræsentant Christi & Apostolorum perfectionis statum.* Secundò instrumentaliter, id est; quatenus instrumentis seu medijs acquirendæ perfectionis vtuntur: *& sic secundùm diuersum modum viuendi in voluntaria paupertate, diuersimodè Religiosi Christi & Apostolorum perfectionis statum repræsentant.* Rursum hanc instrumentorum considerationem subsecat Theologus: requiri ad statum perfectionis aliqua formaliter, vt caritatis perfectionem, quæ Episcoporum est; alia efficienter, vt trium votorum obligationem, quæ omnes ex æquo Religiosos & adstringit, & in statu perfectionis collocat: alia denique instrumentaliter, vt exercitationem corporalem, & obseruationes Monasticas, in quibus excellunt alijs Monachi & professores regulæ S. Benedicti. *Sed quantùm ad modum viuendi Christi, & Apostolorum imitationem, Religiosi Mendicantes magis sequuntur illum viuendi modum, quàm alij.* D. Th. 2-2. q. 188. a. 4. ad 3. Vincent. Ferrer. Ser. de S. Dominico. Religiosi quomodo priores Clericis. Hallier in vin. p. 431. Henric. Kalteisen orat. in Concil. Basil. 16. q. 1. c. ex auctoritate.

CONTRARIÆ PARTIS ARGVmenta soluuntur.

§. Vnicus.

Responde-tur ob.ectio-nibus. Nicol. le Maistre Inst. Episc princ.l.1. c.6. Chrys. in ep.ad Hebræos hom.25.

HIs atque similibus antiquorum Neotericorumque scriptorum catoptris, obijci nihil video adeo densum ab aduersario, vt aciem ingeniorum obtundere potuerit, ne ad prima secula penetrarent. Producitur enim S. Chrysostomus, qui S.Pauli tempore nullum Monachi vestigium fuisse asseuerat, ergo Monachatus natales non ita antiqui fuerunt. Respondeo S. Chrysostomum in eos inuehi, qui sanctitatis præcepta ab Apostolo edita ad Monachos remittebant, quasi ea non potiùs fideles omnes tangerent: nam Christianus, inquit, propriè frater est, non Monachus: potest enim Catechumenus Monachus esse, frater esse non potest. Imo non erant Pauli tempore Monachi, quos posset alloqui: non profectò cum externis illis ritibus & obseruationibus, quæ S. Chrysostomi seculo vigebant. Quæ cum maximè seculares homines ferirent, ijs solis perfectionem Christianam imperari caussabantur. Monachatus autem initium Apostolicis temporibus extitisse non potuit inficiari sacer concionator, si Philonis Supplices legit sub S. Marco Petri Discipulo; si sanctorum Monachorum ordinem vidit in S. Dionysio Pauli ipsius alumno.

2. obiect. *Grandis aduersarij amplificatio aduersùs paupertatem religiosam.*

Objicit secundo. *Obedientia in Christo ea est, quam omnes Deo patri non voto, sed officio reddimus: paupertas dominij cuiuslibet expers, nescio an possit in Christo, Apostolis, & tota Christianorum Ecclesia nascentis sodalitate à rectis, & nullius affectu instituti illaqueatis Doctoribus indicari. Nam virtutem paupertatis in animi potius caduca hæc & mutabilia aspernantis constantia, quàm in sordibus & squallore versari, complures intelligunt.* Quod cum & amplificatione rhetorica declamauit Theologus, & aliquibus Patrum dictis stabiliuit, in hæc demum verba concludit. *Non ergo pensamus virtutem è cultu illo rudi & squallido, non ex fune, scutica, deformi, & decaluato vertice, gloriam magnæ mentis æstimamus; sedet in animo virtus, & augustiori repositâ sacrario; non in obuia ædium fronte, sed interiore demoratur penetrali.* Subditur paulò inferiùs Iusti Abbatis grauis obiurgatio, in Monachos suos *cum ingentia & propè æquata cælo ædificia cerneret cum paupertate luctari*, diceretque *his patet indicijs, quia resuminus quæ reliquimus, imo ea vsurpamus in habitu Monachi, quæ nunquam habere potuimus in seculari.* Hæc omnia de oratorio illo myrothecio libanda fuerunt, vt clarius mens & stylus auctoris appareat: quis enim non sentit ab eo sugillari Religiosos, quasi externa tantùm specie horrida & inculta paupertatem ostentent; interius autem opum congerendarum cupidine exæstuent? Quis non videt ad Monasteriorum substructiones digitum intendere, & eorum amplos reditus criminari, quasi nesciat, Monachos diligere posse decorem domus Dei? Audiat verò non inuitus à Religiosis, quod ipse alio loco in sua & consimili causa Religiosis respondet, *priscorum caritati inuidete, à quibus hæc in nos defluxerunt.* De

Idem le Maistre l. 1. cit. c. 6.

obedientia

obedientia quoque verbis immediatè obiectionem præcedentibus expressè dicit, *Monachorum institutio vni addicta magistro, cui humiliùs aliquando, quàm Christo, & Pontificibus ab eo datis paretur.* Quod est impios, sacrilegos & Deo hominibusque perduelles Religiosos facere.

Insignis aduersarij calumnia aduersùs obedientiam Religiosam.

Hæc de aduersarij animo in tota hac quæstione: in peculiari autem obiectione in qua versamur, sensum potiùs, quàm verba auctoris, & statum quæstionis veriùs, quàm Latinas phrases attendi oportere arbitror. Nam licet in ea legam hæc verba, *paupertas dominij cuiuslibet expers*; de proprietate tamen, non de dominio agit scriptor: tum quia duo hæc vocabula *proprietatis & dominij* minimè distinguit, vt non vno loco paret: tum quia si discernenda putat, hoc priori capite de proprietate tractare dicendus est, cum sequenti dominium solum exequatur: tum quia hoc capite, quod *de Monachis Noui Testamenti* inscribitur, vniuersè demonstrare Theologus intendit, tria Religiosorum vota à Christo & Apostolis initium non duxisse: paupertatem ergo proponere debet omnibus Religiosis communem, eamque ab Apostolis abiudicare, non illam quæ vnico Franciscanorum instituto peculiaris est. Itaque nomine *dominij* in obiectione, sequutus auctoris intentionem, *proprietatem* strictiùs dictam intelligo, & ad obiectionem dico, verè quemlibet animo, non arca diuitem aut inopem æstimari. Paupertatem internam, quam solam laudat hoc loco aduersarius, quamque alibi in vitiosa, de qua dictū paupertatis diuisione quartam speciem facit, communem esse Christianis omnibus, Sathanæ pompis in lustrali fonte renunciantibus: hanc quasi solum substerni, quasi fundamentnm præstrui, quasi columnam præerigi à veris Religiosis: sine qua Christiani religio hypocrisis fuerit; externa facultatum abdicatio, insania; votum paupertatis, merum sacrilegium. Sed huic vulgari perfectioni aio à Religiosis superaddi aliam, externam, integram bonorum omnium abdicationem, voto firmatam, ne libera sit vnquam postliminio regrediendi potestas. Quam vitæ conditionem illa vulgari perfectiorem esse, Catholicum dogma est, dicente Christo, *si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes.* Quæ vox ab adolescente reiecta, transijt ad Antonium, & eo duce Ægyptias solitudines cœli ciuibus frequentes reddidit. Hanc autem paupertatem, vt & votiuam obedientiam, cum disertè negat in Apostolis fuisse Nicolaus le Maistre, negat Apostolos vsos esse consilio perfectionis iuueni dato; Negat Apostolos eam perfectionis arcem tenuisse, illa saltem ex parte, in qua veteres Antonij discipuli, & omnes Religiosi cum bonorum omnium & Ecclesiæ totius approbatione versantur, quæ ratio est superius à nobis producta ex Aluaro: negat Christum & Apostolos instituisse Religionem perfectorum à vulgari differentem, quæ est VViclefi opinio ab Ecclesia proscripta. Affirmat è diuersò, falsò gloriatos esse Apostolos cum professi sunt ore principis sui, *Ecce nos reliquimus omnia.* Christum ementitæ illi professioni iudiciariam potestatem extremo die immeritò promisisse, *sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israël:* aut certe potestatem illam Christianis omnibus deberi, qui non minùs quàm Apostoli, retenta rerum suarum proprietate & dominio, in præparatione animi, vt loquitur Theologia, pauperes sunt.

Vera mens auctoris exponitur l. 1. cit. c. 4. Dominium & proprietatem non distinguit.

Respondetur argumento. Idem l. 1. c. 12.

Paupertas interna Christianorum omnium est, externa Religiosorum.

Periculosa aduersarij doctrina.

Matt. c. 19.

Ad Patrum sensum quod attinet, cum ad *rectos, & nullius affectu instituti*

illaqueatos Doctores appellat: sperat se nobis sanctos Gregorium magnum, Hieronymum, Bernardum, Bedam, Thomam Aquinatem, Bonauenturam, & similes erepturum, tanquam Monachos, partium studio detortos atque obliquos: quod de talibus viris sine scelere dici non potest, licet id de S. Thoma conceptis verbis affirmet Claudius Seguenotus à Schola Parisiensi notatus. Quibus ego non relictis, adiungo S. Augustinum, cuius ipse Monachatum oppugnat, Græcos Patres, Basilium, Chrysostomum, Nazianzenum, quos vnquam extitisse Monachos negat Aurelius: & vniuersè quotquot productum Matthæi locum in laudem Apostolorum explicant; qui & ab ea paupertate *habuerunt potestatem mulierem sororem circumducendi*, per quam ipsis necessaria subministrarentur, vt fusè docet S. Augustinus in opere Monachorum superiùs à nobis decurso.

Seguenot. in S. Thom. contumeliosus. in l. de S. Virgin. p. 180.

1. Cor. 9. Augu. l. de opere Monach. c. 7.

3. obiectio. Idem l. 1. cit. c. 5.

Obijcit tertiò non iam aduersùs eam paupertatem quæ aliquid in commune possidet, qualis est in Benedictina familia, alijsque compluribus; sed contra illam *strictam afflictissimæ paupertatis legem*, quæ omnem proprietatem, tam in communi, quàm in particulari reijcit, *sanctum quidem & laudabile admodum paupertatis genus* esse, sed à Christo & Apostolis non cultum; probatque. 1. Ex eo *quod Christo ius regni à Patre concessum est, qui à plurimis dicitur Rex temporalis, non itaque pauper.* 2. Quod Christus ipse loculos habuerit, quibus instructi *discipuli dicuntur in ciuitatem Samariæ progressi, vt emerent panes; idem de tributo dici potest, quod soluit Petrus iussu Christi.* Quæ fieri non potuerunt nisi dominio numorum ab illis possessoribus, ad alios translato. 3. Quod Paulus & Apostoli primæuis Christianis illud onus non imposuerunt, sed tantùm diuitibus *præceperunt, ne sperarent in incerto diuitiarum.* Ad id autem quod pro abdicatione dominij affertur, Christianos pretia possessionum ad pedes Apostolorum abiecisse; verè respondet, paucorum, & quidem liberam, nulli autem imperatam ab Apostolis fuisse pietatem illam: & *hæc esse Monachatus initia omnes passim inclamitant.*

Responsio.

Respondeo alienam esse à nostro proposito eiusmodi difficultatem, ob rationem superius indicatam, quæ in rei nouitate, & vnius instituti priuilegio versatur: cum ego in Christi & Apostolorum vita requiram vniuersè Religiosi status expressam imaginem, & iacta fundamenta. In vtramuis igitur sententiam pedibus iuero, Hierarchiæ meæ non interest. Quamquam si in aduersarij castra transiero, non continuò eius arma satis tuta & fidelia esse credam, cum bona causa malè propugnari queat. In prima enim ratione Christum regem agnosco, & veneror, sed eum *cuius principatus super humerum eius* est imposita cruce, quum paulò ante publicè edixisset, *Regnum meum non est de hoc mundo*: & paupertatem suam commendans, vulpibus & auibus egentiorem se esse monstrasset. In secunda loculos video, emptos cibos, pensitatum tributum, rerum illarum vsu concesso, sine proprietate & dominio, quemadmodum & Franciscanis Mendicantibus conceditur, qui certè vero contractu vestes, cibos, libros, omnia, pecunia vsuali commutant. In tertia relictam fatebor primæuis fidelibus ab Apostolis liberam possidendarum opum facultatem, interiore paupertate contentis, sed eam in Apostolis ipsis, de quibus controuertitur, fuisse negabo, post votum Christo suadente conceptum, *& hæc Monachatus initia inclamitabo* præfuisse, non in omnibus nascentis

Christi regnum quale.

Christo verè empti cibi & necessaria.

Non omnes primi Christiani paupertatem vouerunt, sed perfectissimi.

centis Ecclesiæ Christianis, sed in ijs tantùm, qui *ardore potius & astu pietatis, quàm ex præcepto & imperio patrimonia sua pretio distrahebant, quod deinde pedibus Apostolorum aduolutum, quasi sacrum anathema Christo appendebant*, cum se votiuâ paupertate tam rebus ipsis, quàm earum proprietate & dominio priuarent, distributis Diaconorum arbitrio necessarijs, & collectis hinc inde pecunijs, quarum frequens est in Paulo memoria, tanquam fidelium eleemosynis in posterum victuri: quæ certa Mendicantium nostrorum forma est, de quibus fusè VValdensis. Wald. to. 1. l. 4. a. 2. c. 26.

Et ne maior hoc loco desideretur auctoritas, hanc de Apostolorum & perfectissimorum Christianorum paupertate votiua positionem, de Monachorum in illa virtutis hæreditate successione assertionem eximia facundia probat S. Augustini vt memorabilis, sic aperta oratio, Dauidicum dictum interpretantis, *Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare Fratres in vnum. Ista*, inquit, *verba Psalterij, iste dulcis sonus, ista suauis melodia, tam in cantico, quàm in intellectu, etiam Monasteria peperit. Ad hunc sonum excitati sunt Fratres, qui habitare in vnum concupierunt: iste versus fuit tuba ipsorum.* Dubium ergo non est quin de Monachis agat Augustinus. Iam videndum vnde sint illi. *Et vnde Apostoli filij Prophetarum? vnde illi quingenti, qui Dominum post Resurrectionem viderunt? vnde illi centum viginti, qui simul erant in vno loco post Resurrectionem Domini, & Ascensionem in cælum? Omnes inde erant. Ipsi primò habitauerunt in vnum, qui omnia quæ habebant vendiderunt, rerumque suarum pretia ad pedes Apostolorum posuerunt. Primi audierunt, sed non soli audierunt. Venit enim & ad posteros ista caritatis exultatio, & votum Deo. Vouetur enim aliquid Deo, & dicitur, Vouete, & reddite Domino Deo vestro. Ex voce huius Psalmi appellati sunt & Monachi, ne quis vobis de isto nomine insultet Catholicis.* Nulla potest esse hac oratione luculentior, nulla dignior Augustino; nulla paupertatis Apostolicæ, & voti memoria expressior. *Insignis Augustini oratio de Apostolis, & Monachis.* In Psal. 132.

SEPTVAGINTA DVOBVS DISCIPVLIS VT complures alios, sic Religiosos dici posse succedere demonstratur.

CAPVT XIII.

ASPIRANTES ad summa, in secundis tertijsque consistere gloriosum putant: si qui nos igitur de Apostolicæ vitæ gradu deiecisset, cōtinuò in Septuaginta duobus Discipulis præsidium quæsissemus, ne penitus à Christi societate extorres esse videremur. Sed & hunc locum, nescio quo fato, non obscurò certè consilio, maiori animorum contentione Religiosis eripi video, dicentibus Aduersarijs, quod olim Ioannes, nondum vnctus Spiritu Sancto, *Magister vidimus quemdam in nomine tuo eijcientem Dæmonia, qui non sequitur nos, & prohibuimus eum.* Iesus autem ait, *Nolite prohibere eum.* Qua magistri voce edocta, alios benè multos in eum comitatum admittit Ecclesia. Marc. c. 9.

In primis Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Collegium à Sixto V. ad numerum septuaginta contractum, vult Pontifex Septuaginta virorum *Multi dicuntur 72. Discipuli*

succedere & in primis Cardinales. Sixtus V. Bulla Postquam, recens. an. 1586. per Mosen in veteri lege congregatorum figuram tenere: certum autem est, eundem numerum in discipulis ad formam Synagogæ quæsitum à Christo, vt Septuaginta senibus Mosaïcis,&Septuaginta Christi Discipulis succedere, pro vno atque eodem in doctoribus habeatur. Deinde Chorepiscopos illos veteres, pronunciat Neocæsariensis canon *constitutos esse ad exemplum Septuaginta seniorum.* Alia versio extremam vocem obliterat, & Septuaginta Discipulos simpliciter intelligere permittit; quamquam, vt dixi, eadem est vtrotumque figura. *Item Chorepiscopi veteres.* Concil. Neocæsar. can. 13. al. 14. Concil. Parisiense 6. can. 27. In Concilio Parisiensi sub Ludouico Pio definitè dicitur, *Episcopos locum Apostolorum, Chorepiscopos autem exemplum & formam tenere Septuaginta Discipulorum, & liber Actuum Apostolorum & Canonica auctoritas apertè demōstrat.* Deinde hic ipse Neocæsariensis Canon, & alij citantur à patribus; qui omnes eandem cum Discipulis similitudinem tradunt. Ecclesia ipsa tertio loco, omnes ad Sacerdotalem ordinem aspirantes, vrbanos, paganos, doctos, *Item Sacerdotes omnes.* *Rituale Romanum.* imperitos, egentes, locupletes, seculares, regulares, in sortem Discipulorum adlegere se ore, & voce Hierarchæ pronunciat, *vos siquidem in Septuaginta viris & senibus signati estis: sub eodem quoque mysterio, & eadem figura in Nouo Testamento Dominus Septuaginta duos elegit. Tales itaque esse studeatis, vt in adiutorium Moysi, & duodecim Apostolorum eligi valeatis.* Eadem doctrina elici potest ex Damas. ep. contra Chorepis. epistola Damasi contra Chorepiscopos, (cui auctoritatem citando conciliant aduersarij) *Non amplius quàm duos ordines inter Discipulos Domini esse cognouimus; id est, duodecim Apostolorum, & Septuaginta Discipulorum: vnde iste tertius processerit, funditus ignoramus.* Hoc dicit, solos esse Episcopos, & Presbyteros; medium istud genus supra Presbyteros, non ex toto æquale Episcopis, nullam in Christi sequacibus habere formam. Idcirco decernit vt arrogantia posita *inter Sacerdotes locum habeant, & ministerio Presbyterorum contenti sint.* Quod Capitul. Car. m. l. 7. c. 187. Ibid. c. 328. & in Caroli Magni capitulari legimus à Leone III. renouatum. *Villani Episcopi inter Presbyteros statuantur,* & infra, *quæ omnia summis Pontificibus, id est, cathedralibus Episcopis debentur, & non Chorepiscopis vel Presbyteris, quorum formam iuxta Canonum decreta, Chorepiscopi gerunt.*

Item Religiosi. Omnibus ergo Presbyteris in Discipulorum successione locus est: à qua neque Regulares exclusos vult Ecclesia, quos tam studiosè ad Presbyterarum inuitat. Hic igitur quartus Discipulorum ordo est, disertè scribente B. Thoma, D. Th. 2. 2. q. 188. a. 4. ad 5. *Formam Septuaginta duorum Discipulorum non solùm tenent Presbyteri Curati, sed quicunque alij minoris ordinis, qui Episcopis in eorum officio subseruiunt. Quibus verbis Regulares verè intelligi* fatetur Petrus Aurelius: tamen addit non docere Refellitur Petrus Aurelias in vin. p. 530. D. Thomam *Regulares succedere 72. Discipulis, sed tantùm, eorum tenere formam, id est eorum aliquam similitudinem gerere, & cum ijs comparari posse.* Verùm eodem modo loquitur de minoribus istis, ac de Curatis: si ergo illi non succedunt quia formam tenent, neque isti succedere dicentur. Deinde in adhortatio- *Rituale Roman.* ne ad ordinandos, dicuntur Episcopi *per Apostolos figurari*, quibus tamen succedunt, & Chorepiscopi censentur constituti ad exemplum, seu ad figuram 70. seniorum, qui tamen ab Hallier agnoscuntur successisse Discipulis. Hallier in vindic. p. 574. Formam igitur tenere, & succedere, pro eodem habebit Gammaticus. Et è præcedentibus veram D. Thomæ mentem apertiùs edisces, Religiones ad docendum & prædicandum natas, *propinquissimas esse perfectioni Episcoporum, quia & in alijs rebus fines primorum coniunguntur principijs secundorum.* *Religiones propinquissimæ perfectioni Episcoporum.* Qui sunt autem illi *secundi*, nisi discipuli, proximo ab Apostolis gradu in Ecclesia positi?

Ad

ad quos proinde referri debent Religiosi, vt Apostolos tanta vicinitate contingant. Quod sine dubio innuere voluit Petrus Damiani, cum *professionem Monachalem, secundicerium Apostolici ordinis* nuncupauit. Illa enim curiæ Romanæ vox, si Monachis conuenit, quantò iustiùs ijs Religiosis, quos B. Thomas commemorat?

Monachatus secundicerius Apostolici ordinis Petr. Dam. opusc. 13. c. 6.

Quintum ordinem è Diaconis fabricat Henricus Kalteisen Basileensis orator, quem fusè explicat Franciscus Hallier, qua parte ait solos Curatos Discipulis succedere: at reliqua doctrinæ illius membra ne per vmbram quidem attingit. Considerari autem doctor ille Religiosus, vult Discipulos Septuaginta, vt priùs Apostolos, tripliciter, nimis subtili dissectione: *primò vt missos à Christo ad prædicandum ante passionem: quo in statu succedunt eis Presbyteri Curati. Secundò vt ab Apostolis missos post Christi Ascensionem:* quo in statu *quoad aliquid, Presbyteri alij*; illud autem, inferiùs ait esse, potestatem in Christi corpus reale per ordinem Sacerdotij. *Tertiò vt Diaconos per quorundam ex eis ordinationem, vt Stephanum Archidiaconum: sic eis succedunt Clerici consimilium nominum, & inferiores, Prælati seu Clerici.* Equidem hac in subtilitate quædam minùs solidè dicta existimo. Nam in primis cur Parochi cum Discipulis comparantur, quales ante passionem à Christo mittebantur? Quia, inquit, præibant *in omnem locum & ciuitatem quo erat ipse venturus, & non alibi*, quemadmodum *Curati Presbyteri sic sunt ad vnam plebem, seu Parochiam limitati quòd præsunt illic, & non alibi:* atqui ad vnum locum & ciuitatem, vt eius verbis vtar, limitati non fuerunt Discipuli; quin potiùs huc illuc missi proùt opportunitas exegit. Illa igitur in re Parochis dissimiles, qui vni loco sunt affixi. Deinde Parochorum dignitati consultiùs, & rationi magis consentaneum fore arbitror, si credamus eos Discipulis succedere, quales post Ascensionem fuerunt, cum est ordinata ab Apostolis Ecclesia, & constituti Apostolorum administri ordinarij, Paulo sic ordinante, *Reliqui te Cretæ, vt constituas per ciuitates Presbyteros, sicut & ego disposui tibi.* Præterea post Christi Ascensionem dicit Presbyteros omnes successisse discipulis in ordine, Diaconos in ordinatione, cum tantùm aliqui ex Discipulis Presbyteri, aliqui Diaconi sint ordinati; nos autem quæramus communem aliquam in Discipulis omnibus rationem, in qua cum eis conueniant Presbyteri, & Diaconi communiter. Adde quod satis impropriè dicitur Stephanus Archidiaconus, ad morem nostratium Archidiaconorum, cum iurisdictione etiam in Presbyteros, relatus. Denique haud scio, an quis alius scripserit & Diaconos, & quod remotiùs est, inferioris gradus Clericos in Discipulorum locum venire. Quæ tamen omnia si tantopere probat Franciscus Hallier, vt præ se fert, non video cur inter Discipulos Religiosis locum inuideat, quem ianitores & Lectores occupant: aut cur ex eo auctore solos Curatos Discipulis succedere pertinaciter contendat, cum minores illi Clerici Curati non sint.

Item aliquo modo Diaconi dicuntur succedere 72. Discipulis. Henric. Kalteisen orat. in Concil. Basil. Hall. in vindic. p. 569. 570. *Examinatur quædam in eius doctrina.* Tit. c. 1.

EADEM ASSERTIO RATIONIBUS comprobatur.

§. I.

HABEMUS igitur Doctorum auctoritate, & Religiosos, & Presbyteros quales debent esse ij Religiosi qui ad docendum & prædicandum insti-

Religiosi ad gentium conuersionem mitti solent.

tuuntur, Discipulis Septuaginta succedere: idem rationibus nonnullis satis probabilibus conficio. Prima ducitur à fine per Christum intento, qui est Ecclesiæ perfectio, & ea quidem in duas diuisa partes; prior fideles Christo iam acquisitos complectitur; conseruatio & gubernatio; altera *oues quæ non sunt ex hoc ouili* quærit, & adducit ad fidem, augmentum atque amplificatio: illa ab Episcopis Parochisque vni populo & Parœciæ addictis, & Spartam vnam tuentibus fieri solet: præter quos expeditas acies habet Ecclesia, quas in varias Gentes huc illuc spargat, & quidem vt plurimùm è viris Religiosis, quorum opera Barbaras quasque regiones Christianæ fidei iugo subdidit, quæ pars altera est, priore non ignobilior, certè laboriosior. Itaque ex his copijs Bonifacios, Villibrordos, Suitbertos Germania, Augustinos cum socijs compluribus Britannia, Patricios Hibernia, Columbanos Picti, Gerardos & Mauros Hungari, Hieronymos Boëmos Lituani, Methodios Bulgari, Augerios Sueci, Dominici Franciscique nepotes & imitatores Tartari, Ioannem Cabeldum Franciscanum, Vincentium Duuallium Dominicanum America, & Peruuium; Franciscum Xauerium Iaponia, Mathæum Riccium Sina, Gallos Ignatij alumnos Canadenses solitudines, gentes aliæ alios per secula suos Apostolos, ab Apostolicis viris in formam Discipulorum missos, viderunt & exceperunt. Planè inquam ad formam discipulorum, si verè Beda dixit, vt Apostoli duodecim propter duodecim tribus Israël sunt electi, sic istos Septuaginta duos constitutos, *quia totidem gentibus Euangelium prædicandum erat: Hi enim propter exteras gentes destinabantur imbuendas.* Confirmatur exemplo periti Imperatoris, qui ducibus militibusque in Legiones distributis, è totius exercitus corpore strenuos quosdam auellit sibique adiungit, vt qua parte inclinabit agmen, illâ recentes immittat & prælium restauret faciatque victoriam. Exemplo item Regis prouidi, qui vrbibus arcibusque præsidiario milite, & vigilantibus præfectis benè munitis, equitum peditumque leuis armaturæ agmen habet sub signis, quibus hostium impetus insidias-ve propulset.

Beda in Luc.c.10.

Ecclesia Religiones illas instituit ad formam Discipulorum, ad missiones excurrentium.

Duæ missiones Apostolorum in vnam formam cõflari debẽt.

Matth.10.
Luc.10.

Altera ratio sumitur ex institutione consilioque Ecclesiæ, quæ cum Episcopis Parochisque in vna statione positis, aliud hominum genus haberet necessarium qui *sicut nubes volarent*, & cœlestis doctrinæ rore fidelium infideliumque terras perpluerent, illos ad discipulorum prout missiones celebrant, formam instituit, ad propositum suum aptè & conuenienter. Quod ex ipso Euangelij textu facilè peruideri potest. Nam duæ formam illam explicant missiones, altera Apostolorum in Matthæo, altera Discipulorum in Luca: vtram sumas minimùm interest: nam & vis eadem missionis est, à quocumque obeatur, ab Apostolo, aut Discipulo: & superiora totam inferiorum perfectionem continent, Apostoli Discipulorum: & inferiora cum superioribus cõiuncta proximè ea imitantur & exprimunt, Discipuli Apostolos. Quod ergo Christus Apostolis præcepit, hoc Discipulis cum eos mitteret: quod Discipulis, hoc Apostolis cum formam missionis traderet. Potest ergo conflari locus vterque, non *in quintum Euangelium*, vt mimicè Petrus Aurelius: sed ad perfectam vtriusque intelligentiam, facili, securâ, vsitatâ methodo requirendam: hoc enim sensu dixit S. Augustinus, vnum esse Euangelium, libros quatuor. Hic autem videmus ipsi oculis, & manibus tangimus, non Parochorum qualis modò est, sed Regularium, & præsertim Mendicantium, qualis ab Ecclesia

ab Ecclesia constituta est, formam. In primis enim vult D. Thomas à nobis animaduerti, quòd Christus *mittebat eos binos ante faciem suam, in omnem ciuitatem & locum quo erat venturus:* quòd *determinatas Discipulis Parochias non assignauit.* Deinde legimus, *mitto vos sicut oues in medio luporum*; at Parochi sicut Pastores mittuntur in ouium medio. *Gratis accepistis, gratis date. Nolite possidere aurum, neque argentum,* quod Parochi sibi dictum non existimant, sed Mendicantes. *Præcepta missionum applicantur Religiosis.* D.Th.2.2. q.188.a.4. ad.5.

In quamcumque domum intraueritis, dicite, pax huic domui: Manducate quæ apponuntur vobis. Quæ verba Curatis optimè competere scribit Hallier, & Apostoli verbis confirmat, *qui benè præsunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur:* quasi dicat: *tibi ô Timothee vt Episcopo, bonorum Ecclesiasticorum administratio concessa est, vt ea Curatis, & reliquis ex æquitate dispenses, vberiori præ cæteris præmio donentur,* &c. Pro Parochis disputat & Aurelius, aliumque Apostoli locum adducit, *Christum ordinasse ijs qui euangelium annunciant, de Euangelio viuere,* quod *Regularibus, & Iesuitis speciatim conuenire negat,* ex D. Thoma. In quo equidem eius consilium dispicere non possum, nisi vt inedia Regulares omnes, & *Iesuitæ speciatim* conficiantur; qui quoniam ab Ecclesia Mendicantes constituti sunt, nisi manducent quæ à fidelibus cum caritate apponuntur, fame pereat oportet. Cur autem illis eleemosynæ denegentur? non sunt operarij? non sunt digni mercede sua? non annunciant Euangelium? cur falsè in eam sententiam adducitur D. Thomas, qui alia penitùs omnia dicit, quàm quæ finguntur ab Aurelio? *Ius exigendi vitæ subsidia, Regularibus competere negat D. Thomas,* inquit Aurelius, *sed solùm ordinarijs præsulibus.* At sic ad verbum D. Thomas. *Accipere munera ad diuitias augmentandas, vel accipere victum ab aliquo sibi non debitum, absque vtilitate, & necessitate, præstat occasionem peccati, quod non habet locum in Religiosis.* Vbi est Aureliana propositio? nonne eodem loco idem S. Doctor Religiosos dicit *cum laborant in agro Dominico, posse exinde viuere, secundùm illud,* 2. Timoth. c. 2. *laborantem agricolam oportet primùm de fructibus percipere?* Cur ergo Aurelius contra præceptum Moysi & Apostoli *alligat os boui trituranti?* Quamquam si iniustæ cupiditatis iusta potest esse defensio, non immeritò id Iesuitis imprecari mihi videtur. Nam omnium criminum reis, omnium scelerum spurcitia cōtaminatis, quos monstra nulla virtute redempta à vitijs, & esse vult, & ab hominibus vulgò existimari, si vera de illis scripsit, quæ potest esse vel satis accelerata nex, vel iniusta crux? Sed hæc obiter, in viam redeo. Non minùs igitur aptè in Mendicantes quadrat Euangelicum illud dictum; sed aliter Apostolica sententia explicatum, *habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus:* proprios enim reditus annuos numerare non possunt, vt videant sint-ne *duplici honore* locupletati. *Quicumque non receperit vos, exeuntes foras de domo, excutite puluerem de pedibus vestris.* Non debent exire Parochi; sed efficere vt rebelles subditi conuertantur; contenti vt summum cum Christo, qui nationi vni donatus fuerat, dicere, *ô generatio incredula, quamdiu apud vos ero, quādiu vos patiar? Eritis odio omnibus propter nomen meum.* Videant Antiregulares id-ne Monachis non conueniat. *Cum persequentur vos in ciuitate ista, fugite in aliam.* Quomodo fugiet Parochus suo gregi intentus? qui quia Pastor est, lupo venienti occurrere, non vt mercenarius fugam arripere debet? Religiosus autem cui caritas, non iustitia labores illos imperat, tempestati cedet, & mitius cœlum requiret, fouendo cœlesti semini

De vitæ subsidijs Parochis, & Mendicantibus debitis. Hallier in vin. p. 571. 1. Tim. 5. Aurel. in vin. p. 540. 1. Cor. 9. *Refellitur.* *Imponit D. Thomæ.* D.Th.2.2. q.188.a.4. ad.4. Ibid. ad.2. 2. Tim. 2. 1. Cor. 9. 1. Tim. 6.

magis idoneum: exemplo Pauli & Barnabæ, à Iudæis ad Gentes Euangelij prædicationem transferentibus. Scio ad hanc collationem Discipulorum cum Religiosis, responderi nonnihil ab Aurelio, quod mox commodiore loco recognoscetur. Non spernet interim Doctor Hallier, oratoris sui Kalteisen subtilem Cleri Ecclesiastici cum cœlo comparationem, in quo *stellæ maiores, Prælatos* significant, *minores, subditos: quorum quidam comparantur stellis fixis, sicut hi qui ad certam Diœcesim, vel Parochiam sunt limitati: stellis autem erraticis alij, prædicatores per mundum discurrentes.*

Religiosi cum Planetis collati. Kalt. orat. in Concil. Basil.

Religiosi sunt essentialiter discipuli Episcoporum.

Tertiam rationem ipsum Discipulorum nomen objicit; quod licet commune olim Christianis omnibus fuerit, primarios tamen Septuaginta duos à Christo ipso designatos antonomastica significatione contingit. Aio itaque Apostolico & Episcopali statui ex rei natura magisterium conuenire, nec minus essentialiter statui Religioso, discipulatum. Est enim apud S Dionysium ordo Episcoporum perfector, & perfectiuus, cui à Sacerdotibus traduntur Monachi perficiendi. Vnde D. Thomas essentialem Episcopalis status perfectionem, supra Religiosum deducit, quia *semper agens præstantius est patiente*; neque natura sua Monachatus aliorum deductiuus est, vt sæpè dictum. Quamobrem in consecratione, Monachus *neutrum genu flectit, neque caput diuinis libris subijcit.* Quem locum sublata negatione corrumpit Franciscus Hallier, & magni Hierophantæ, & suæ ipsius opinioni contrarius. Fuit autem illa perpetua Ecclesiæ praxis, vt alibi notauimus, in qua Episcopos videmus, vt S. Basilium, vt S. Chrysostomum, vt S. Augustinum, & sine dubio S. Marcum Euangelistam, vt ipsos Apostolos, Monachorum legislatores & magistros. Cum enim nulla vnquam Religio statum Ecclesiasticum sine Episcoporum auctoritate constituerit, fuit & ex vsu, & ex rei natura necessarium, vt ijs legibus status ille vteretur, quæ aut conditæ, aut probatæ essent ab Episcopis. Quod & modò adhuc implicitè saltem obseruatur, Episcopis communi consensu suam hac in re auctoritatem in vnius Romani Pontificis arbitrio ponentibus. Neque obstat missionum exercitium, in quibus fidelium Doctores & Magistri constituuntur Regulares, pronunciante D. Thoma, *quod aliquis auctoritate Prælatorum prædicet, vel alia huiusmodi faciat, non supergreditur Discipulatus, vel subiectionis gradum, qui competit Religiosis.* Imo potius Discipulatum illum & subiectionem ostendit, confirmat, & adiuuat: agunt enim *non virtute propria, sed ex virtute alterius, & per modum instrumenti.* In quo perfectè conueniunt cum Parochis, qui & ipsi missionem, seu auctoritatem communicandæ doctrinæ, ab Apostolis, id est Episcopis accipiunt, sed ordinariam; Regulares extraordinariam, vtrique discipuli Magistrorum, & instrumenta superiorum causarum. Qua ex doctrina, concludit eadem quæstione Doctor Angelicus, quod supra retulimus, Discipulorum 72. formam tenere, non solum Curatos, sed etiam alios qui Episcopis subseruiunt.

Dionys. c. 5. & 6. Eccles.

D. Th. 2. 2. q. 184. a. 7.

Dion. c. 6. Eccles. in Contemp.

Corruptè locum hunc citat Hall. in vindic. p. 667.

Episcopi Religiosorum legislatores.

Nulla Religio statum habet sine Episcopis.

D. Th. 2. 2. q. 188. a. 4. ad. 1.

OBIECTÆ

OBIECTÆ AB ADVERSARIIS RAtiones soluuntur.

§. II.

NON caret oppugnatoribus hæc in Religiosis humilitatis professio, quia nimis ambitiosum videtur Christum proximo gradu sequi, & post Apostolos penè assequi. Sic enim in primis argumentatur Doctor Hallier. Certum est Religiosos in Ecclesiastica Hierarchia loco cedere Curatis, adeoque hos illis propiùs Apostolos contingere; atqui ex Concilijs, Summis Pontificibus, & Patribus Doctoribusque summi nominis, constat Presbyteros curam animarum habentes, Septuaginta duobus Discipulis succedere, & quidem solos, & in secundo ordine post Apostolos, id est Episcopos; ergo Religiosi non succedunt Discipulis. Respondeo vtrosque succedere, pro suo modo singulos; neque in Patribus, Concilijs, Summis Pontificibus haberi *solos* succedere Curatos. Id demonstrant loci ab ipso Hallier producti, quorum iam aliqui ab Henrico Kalteisen allati fuerunt: atque hic cum sæpè solus repetat, *solos* Curatos esse Discipulorum successores, *de prædicatione ordinaria*, & ordinaria item *auctoritate exequendi potestatem clauium* vult intelligi, non autem de alijs officijs, & extraordinarijs muneribus: cum & ipse Presbyteros alios, & ipsos etiam Diaconos in Discipulorum numerum adlegat. Itaque omnis illa Patrum congeries ab Theologo citata, cum simpliciter Presbyteros & Sacerdotes Discipulis succedere testetur, solos autem Curatos non nominet, mihi potiùs quàm ipsi fauet, qui auxiliares copias illis ordinarijs tueor adiungendas.

1. obiectio.

Hallier in vin. p. 565. & 572.

Solutio.

Explicatur Kalteisen orat. in Concil. Basil.

Obijcit secundò idem Hallier, succedere tantùm eos qui continua & directa serie Septuaginta Discipulos contingunt, *nisi Romulo, verbi gratia, vel Tarquinio Superbo, Augustum Cæsarem succedere dici placeat*. Hinc repulsos à Patribus hæreticos, *quasi ab Apostolis successionem minimè habentes*. Quam Doctrinam illustrioribus longè verbis tradit Aurelius: & verò Aurelium esse oportet, qui se sic explicet. *Ecclesia Catholica nullam veram, nisi perpetuam, perennem, nunquam intercisam successionem agnoscit. Et hoc ipso istam Regularium ad Discipulos Iesuiticam successionem, immani hiatu laceram, & claudicantem respuit, eodemque loco habet, quo improbas & commentitias hæreticorum ex Apostolis, primisque Apostolorum Discipulis successiones.* Addit & primis seculis nullum in Ecclesiasticis ministerijs locum fuisse Religiosis. *Vbi ergo Regularium successio ista tunc latebat? vbi hærebat? tam multis seculis 72. Discipuli præcipuis suis, maximisque successoribus toto orbe caruerunt? Hæc sunt hæreticorum figmenta*: Hæc scriptoris modestia.

2. obiectio. eiusdem Hallier in vin. p. 568. 569. Et Petri Aurelii in vin. p. 531.

Cui respondeo, frustra iaci rete ante oculos pennatorum, frustra Theologos latinitate terreri. Nego enim vllo vnquam Cōcilio, vllo decreto, aut Patrum sensu atque consensu damnatam eam opinionem, quæ Discipulorum successionem Religiosis attribuit, aut cum ijs successionibus quas fingunt hæretici, fuisse comparatam. Declamatoris igitur est me vel vno Concilij vnius Canone falsi coarguere, quin potiùs eam à D. Thoma assertam fatetur ipse, & in Basileensi Concilio auditam Hallier inficiari non potest. Nego deinde ad successionem illud requiri, vt *perennis & nunquam interrupta* sit;

Responsio. Aurelius imponit Cōcilijs & Patribus.

Successio potest interrumpi.

aliàs enim Apostolicæ & Patriarchales sedes, quæ intrusos, & hæreticos passæ sunt Antistites, vt Constantinopolitana, Alexandrina, Antiochena, Hierosolymitana, successione excidissent, & viri sanctitate illustres, qui eorũ postea locum occupauerunt, Apostolis non successissent. Romuli & Augusti Cæsaris sublestum est exemplum: cum huius, quàm illius alia longè fuerit potestas & imperandi forma: cum in Superbo non *intercisa*, sed excisa, non *lacera & claudicans*, sed interempta, & stirpitus eradicata fuerit Romuli successio, quæ in Augusto reuixisse dici non potest: cum eam Augustus neque à Romulo, neque à legitimo Romuli successore susceperit. Hæreticorum vrgeret mentio, si quidem alieni essent ab Apostolorum, Discipulorumque doctrina Religiosi; si Ecclesiæ perduelles, Synagogæ Sathanæ gregales, ab Ecclesiæ gremio per excõmunicationem auulsi, è Petri cymba eiecti, in æternum naufragium erroris vento præcipitante corruissent Religiosi. Neque item necessarium vt qui Discipulis succedunt, eos temporum serie contingant: sufficit nãque vt ab ijs auctoritatem accipiant, qui ipsi Apostolicum locum tenent: qua ratione à Romanis Pontificibus ad Discipulorum normam sunt instituti. Sic Bulgaria, Britannia, India, Germania Episcopos accepit Apostolorum successores. Dico tertiò, neque hoc successionis ornamentum Regularibus deesse: si quidem primos Clericorum, Discipulorum discipulos, Regulares fuisse supra ostendimus: in quorum institutum & munia Mendicantes, de quibus potissima controuersia est, transcriptos esse notauimus.

Necessariũ non est vt Discipulos immediatè contingat.

3. obiectio. Petri Aurelij. pag. 533. Responsio.

Obijcit tertiò Petrus Aurelius, Christi solius auctoritate mittebantur Discipuli, Regulares autem à Petro & Petri successore: isti ergo ab illis manifestè differunt. Respondeo viuente Christo non ab alio mitti debuisse Discipulos; quemadmodum eodem tempore Apostoli nemini alteri, quàm omnium Domino immediate subesse debebant: verùm ordinata post eius Ascensionem Ecclesia, relictum caput cui cæteri subessent Apostoli, à quo mitterentur Discipuli, quique labentibus seculis eorum vices impleturi erant. Idem telum in Episcopos iaculatur incautus Aurelius: non enim modò Episcopi, Christi solius auctoritate, sed à Christo sub Petri successore mittuntur: debent igitur illi æquè ab Apostolis differre, vt à Discipulis Regulares. Sed quoniam mentio Parochorum hic intruditur ab aduersario: dicat velim, Parochi a quo modò mittantur? à Christo immediatè, si eorum potestas iuris est diuini: audio: parem enim accipiunt missionem *minores & maiores Episcopi*. Si autem humani iuris est (quæ non paucis probatur opinio) vnde missionem habent? ab Episcopis videlicet à quibus & commissionem. Ergo non à Christo, sed *ab homine qui non sit Deus*. Et tamen in illa etiam sententia succedunt Discipulis 72. ad illam ergo successionem simili iure venire possunt & Religiosi, licet à Petri successore mittantur.

4. obiectio. Eiusdem Petri Aurelij à pag. 532. vsque ad 541. Vide & p. 386. Hallier. in vin. p. 388.

Obijcit quartò idem Petrus Aurelius, praua & infirma prorsus collatione Regulares cum Septuaginta duobus Discipulis comparari. Quod conficere conatur duabus potissimùm rationibus, quarum prior est mirificus contemptus, & omnis sarcasmorum vrbanitas in P. Binetum, & eius librum, quo comparationem illam instituit; imo in stylum sacrarum concionum, nihil vt relinquat intactũ. Posterior rationum singularum in hac similitudine productarum confutatio. Libri contemptum præ se fert, non solus Aurelius, sed

& Fran-

& Franciscus Hallier, eique responsum vterque negat, quia *statim vt in lucem prodiit, neglectus potius est, quàm lectus*, cum tamen à prudentibus omnibus, & partium studio vacuis, non semel excusus, teratur etiamnum; & responsionem aliqui tentarint, vt non obscurè innuit Aurelius, sed temerè & frustra. Denique duobus istis scriptoribus, Illustrissimi Bellicensis auctoritas & eruditio præponderat; qui hunc ipsum librum allegans *Doctum Iesuitam*, vocat, *qui sub Francisci Fontani nomine respondit magno Prælato.* Est autem tanta Petri Aurelij oscitantia, vt ne aduersarium quidem de nomine nosse velit, adeoque nullum eius librum curet euoluere: siquidem Antonium Binetum perpetuò vocat, qui Stephanus verè est: & ridiculè in Ægrotantium Consolationes digreditur, cum de alio agatur Opusculo. Parem contemptum meruit R. P. Iacobi Sirmondi Antirrheticus vltimus apud Petrum Aurelium, conuicijs, quibus solis potest, exhaustum. Tale fastidium, & Aurelianæ, atque Hallerianæ frontis nubeculam, huic qualicumque lucubrationi optare debeam, nec-ne, anceps animi pendeo: viderint ipsi quid è re sua sit futurum. Porro innocentem in P. Stephano Bineto appellationis mutationem, & nullius damno assumptum ab eo Francisci Fontani nomen, cum ab hoste Grammatico omni orationis sæuitia & crudelitate lacerari lego, abstinere non possum, quin eidem homini quisquis tandem est, & quocunque se vero nomine appellari vult, sub Petri Aurelij Theologi nomine & larua incredibilem maledicentiam exercenti, dicta sua regeram, & hæc fortasse lecturo describam. *Quanta peruersitas & inuerecundia est, ementito aduersariorum velamine θεομαχίας, fallacia certamina, proditorio, vel si dicere liceat, diabolico more miscere? Sic enim Diabolus per plurima æuorum spatia, Deum ipsum sub falso diuinitatis simulacro aggressus, horrendam ab eo humani generis defectionem, & infanda in hominum animis mendacia blasphemiasque operatus est, perficiens sub ipso illius, quem oppugnabat habitu, id quod sub proprio nunquam perficere potuisset. Cui tamen iste longè impar est exitu, si par consilio fuit. Nam de Pseudo-Aurelio speramus nos perfecturos, ne quem in fraudem, nisi volentem, & conscium abstrahat: & ipsæ eius fallaciæ adeo miseræ, & miserè confutæ apparent, cuiuis mentis oculos paulò propius admouenti, vt prodendo artifici, quàm capiendis alijs aptiores videantur.*

Ioan. Petri Camus Bellic. in Viat. Inco. l. 2. n. 4.

Petri Aurelij oscitantia.

Aurelii amplificatio p. 185. in ipsum retorquetur.

In eo porro P. Bineti opere, quod tantopere contemnit, operæ non parcit Aurelius, quin reprehendere, & deprehendere se iactet *flagitia, labes, profanationes, errores, sacrilegia*, Orbilij spiritu, & grammatica confidentia. Sunt autem in eo posita, quòd duobus è locis quibus Christus Apostolos, & Discipulos misit, comparationem suam decerpserit, qua de rediximus antea. Quòdque in ijs verbum addiderit, *misit eos prædicare*, cum dixerit Christus *Euntes autem prædicate*: alterum mutarit verbum, *neque baculum*, cum scripserit Euangelista, *neque virgam*. Alia quædam suppresserit, *in omnem ciuitatem & locum, &c.* cum addat sacer historicus, *quo erat ipse venturus.* Quæ verba supplet *captioso, &c. more hæreticis vsitatissimo.* Quod pro, *in omnem ciuitatem & locum, refinxerit, in omnem regionem & locum, vt hæreticorum more Euangelium interpolans, & maculans, sacrilegijs suos errores inspergeret, muniretque.* Quæ verba in exemplari meo non sunt interpolata, vbi expresse lego, in tertia ratione ex septem, de quibus inferiùs, *in omnem ciuitatem & locum.* Sed demus scriptum à P. Bineto *in omnem regionem*, ne segetem hanc contumeliarum Aurelio resecemus. Hæc omnia si sunt *flagitia & sacrilegia*;

Ridicula Petri Aurelij calumnia in librum P. Bineti.

Refelluntur euidenter.

certè Euangelistas, Apostolos, Christum ipsum, Patres, Concilia, Theologos, *flagitiorum & sacrilegiorum* socios, imo duces habet, quos constat non semper ita Religiosos esse, vt ne vocula quidem, minimè, vt vocant essentiali, ab autographo aberrent. Animi gratia, faciamus exemplum in nobili illa Zachariæ Prophetia, triumphantis per humilitatem Messiæ. Ita enim legitur in Propheta. *Exulta satis filia Sion, iubila filia Hierusalem: Ecce Rex tuus veniet tibi iustus & saluator; ipse pauper, & ascendens super Asinam, & super pullum filium Asinæ.* Septuaginta Interpretes reddunt, *super subiugalem, & pullum Asinæ.* O flagitium! D. Matthæus sic refert, elisis mutatisque vocibus, *Dicite filiæ Sion: ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super Asinam, & pullum filium subiugalis.* O labem! ô profanationem! At Ioannes longe aliter, *Noli timere filia Sion: ecce Rex tuus venit sedens super pullum Asinæ.* O errorem! ô sacrilegium! sunt enim hæ mutationes longè notabiliores, quàm si *regionem* pro *ciuitate*, aut *baculum* pro *virga* dixeris. Sed in ea *concordi diuersitate, nobis ostenditur*, inquit S. Augustinus, *non esse mendacium, si quisquam ita diuerso modo aliquid narrat, vt ab eius voluntate cui consonandum, & consentiendum est, non recedat. Quod nosse & moribus vtile est & fidei; ne putemus quasi consecratis sonis ita muniri veritatem, tanquam Deus nobis, quemadmodum ipsam rem, sic verba quæ propter illam dicenda sunt, commendet: cum potiùs ita res quæ dicenda est, sermonibus per quos discenda est, præferatur, vt istos omnino quærere non deberemus, si iam sine his nosse possemus, sicut illam nouit Deus, & in ipso Angeli eius.* Sic Aurelius Augustinus in opere de consensu Euangelistarum, Petri Aurelij *flagitia, labes, profanationes, errores, sacrilegia* vna semel sententia obliterans.

Possunt verba quædam mutari in citanda sacra scriptura.

Exemplo res declaratur, in Prophetia Zachar.c.9. Matt.c.21. Ioan.c.18.

Notanda S. Augustini hac in re doctrina. l.2.de consens.Euangel.c.66.

De rationibus, quæ apud P. Binetum suadent commodam Regularium cum 72. Discipulis collationem, cum Petrus Aurelius Spongiæ auctorem redarguit, quòd eas *sola Bineti fide credi velit esse S. Vincentij*: hoc primùm ab eo postulo, eas-ne verè credat esse S. Vincentij, an non? Si posterius, quidni falsarium monstrat? quidni exclamat *labes, errores, flagitia*, quibus sanctis scriptoribus ea imponantur, quæ nunquam ipsi dixerint, scripserint-ve? Si prius, cur tam effreni licentia in Cælites ipsos bacchatur, vt quæ ab illis profecta putet & sciat ea *flagitij sacrilegijque* condemnet? vt intolerabili supercilio respuat, & *ridiculorum argumentorum vilißimam infirmitatem* appellet, quia Iesuitæ vnius ore prolata sunt? Sed nimirum vir ab sacris istis alienus antea, qui Theologi personam ad tempus assumpsit, hoc scriptorum genus sola contradictionis istius necessitate attigit, & prout poscebat occasio, non auctores iam ipsos, sed citatos ab aduersario locos auctorum consuluit: quorum nota, & character vbicunque deficit, tanquam ad nouas terras, *ad populum profundi sermonis, & ignotæ linguæ* missus, indocto silentio præteruehitur. Quod non isto solum loco, sed & in alio vbi Hieronymus Platus generatim laudatur, *Plati*, inquit, *verba notata oportuit.* Et vbi Salmeron, *Salmeronem suum quonam modo profert Iesuita, sine vlla certi loci notatione, vnde ipsius fallacias hic etiam deprehendamus? Nam magnum argumentum est latere doli quippiam in hoc silentio.* Num repræhensoris fuit Salmeronem scrutari, & fallacias deprehendere? Ita qui se extra teli Aureliani iactum velit constituere, *vaga citatione* contentus, inuestigandam prædam homini relinquat. Nisi fortasse liberiùs exemplo peccari putauit

Aurelius auctorum qui citantur, ignarus. Pet.Aurel. in vind. p.535.

Ibi. p.539.

Ibi. p.647.

Item 372.

putauit Aurelius, postquam in Francisco Hallier cui priores in doctrina concedit,& in primo eius opere legit, *Si locum Petri Blesensis citasset* (Loemelius) *falsitatis forsan, & imposturæ euidentiùs refutari potuisset.* Quod de Gratiani Canonibus, vnico thesauro suo, nunquam dicturus fuisset idem Hallier, si eos aduersarius produxisset: libros alios libasse se tantùm ostendit, licet ambitiosè citatos.

Hallier auctores citat quos non legit.

in vindic. p. 650.

Redeo ad S. Vincentium. Is non ita citatur à P. Bineto, vt omnium septem rationum auctor esse dicatur: hoc tantùm ait: *Si Discipulorum 70. vrgenda similitudo est, eam à S. Vincentio de Religiosis ordinis sui adeo graphicè faciundam, vt in istos meliùs, aut saltem æquè commodè, quàm in alios quadrare iudicetur.* Deinde rationes septem subiungit, non Dominicanis solis, sed & alijs quibus missiones imperantur, communes. Secundam ex illis,& tertiam eruit S. Vincentius ex Marco; *Euntes in mundum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturæ. Non dicit quod simus in vna ciuitate seu villa, sed in mundum vniuersum. Nam si sol staret in vna parte firmus, non calefaceret mundum,* &c. Quod & alio loco repetit, adiuncta paupertatis commendatione, quæ quartæ & quintæ rationi respondet: *Ecce ordo Prædicatorum dicitur vas, quia continet plures fratres: dicitur nouum & vetus plusquam omnes, si volumus loqui quantùm ad vota essentialia: & quantùm ad officium prædicationis, quod est per mundum discurrere, non cameras ædificare, non ponere se in vno loco.* Vides à P. Bineto fideliter scriptum, hæc à S. Vincentio in ordinem Prædicatorum conferri. Quibus addo maius aliquid, non iam cum Discipulis, sed cum Apostolis, & quidem Paulo missionariorum quodammodo principe, Ordinem eundem comparatum: *de isto vase*, inquit idem S. Vincentius, *possumus dicere, quod Christus dixit de Paulo, qui fuit primus in officio prædicationis: primus, id est principalis, & vltimus, quantùm ad vocationem ad Apostolatum. Vas electionis est mihi iste, scilicet ordo Prædicatorum, vt portet nomen meum coram Gentibus & Regibus.* Quæ comparationes modò cum Apostolis, modò cum Discipulis, ab sanctis hominibus, non typhi alicuius impotentia, & superba stoliditate instituuntur; sed vt Religiosos vocationis, officijque sui admonitos, ad gloriosos labores, & ardua omnia vehementiùs inflamment.

Fran. Fontan. resp. ad Prælect. 4. n. 2.

Vincent. Ferrer. ser. de commemor. S. Pauli. Marc. c. vlt.

Idem serm. de S. Dominico.

Ordo Prædicatorum comparatus cum Paulo Apostolo.

Atenim non sunt eæ septem satis firmæ rationes à P. Bineto allatæ, vt probet similes esse Discipulis Regulares: nam si *binos* misit Christus Discipulos, Religiosi sæpe terni aut quaterni mittuntur, *si* vetuit portare *pecuniam in Zonis*, Regulares *nullam longiusculam suscipiunt peregrinationem sine pecunia, sine sacculo, aut pera*: Si iubentur *neque virgam neque calceamenta* portare, Religiosi *passim & calceati ambulant, & baculos gerunt.* Vnde lector facilè iudicabit, quàm leuiter ea Religiosos inter & Discipulos similitudo astruatur. Hoc cum dicit Aurelius, non sentit se Diuos Thomam & Vincentium impetere, iam à nobis citatos: non SS. Ambrosium & Augustinum ridere, longè remotiorem leuioremque allegoriam in his omnibus peruestigantes: non sacro Episcoporum ordini contumeliam facere, qui si conditiones istæ præcisè, vt expressæ sunt verbis, debent intelligi, nihil minùs quàm Apostolis succedunt: non Parochis, in quos mutato nomine omnia penè Aurelij acumina vibrari possunt. Denique se rudem, & admodum peregrinum in sacris istis rebus, quas illotis manibus tractat, ostendit, qui in ijs validas, & omnem ex-

Leuiculæ Petri Aurelij obiectiones.

Ambros. l. 7 in Luc. August. serm. 42. de Sanctis.

pugnantes rationem demonstrationes requirit.

P. Bineti Apologia & laudatio. Hæc R. P. Stephani Bineti defensioni breuiter data sint; prætermissis insani ingenij excrementis, quibus eius famam impetit, vt furiosi cœlum sputo. Atque is tuum Aureli, socijque tui Hallier contemptum, nulla digniore pœna castigare potuit, quàm contemptu: nullo firmiore argumento vir magnus demonstrare qui sitis, quàm vbi vos ira sua indignos esse credidit. Silet igitur ille sapientissimè, & ego loquor non insipienter, vt vterque simul Sapientis consilium impleamus, *Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.* *Prou. 26.* Hæc omnia proüt à me de viuo adhuc & superstite scripta sunt, non sine modesta laudum debitarum parsimonia, nuper eodem cum summo bonorum omnium mœrore nobis erepto, mutanda non censui; quantumuis permittente scriptura laudari hominem post mortem: quia me ad apologiam, non ad panegyricum ducit argumentum, tantaque apud omnes innocentia vixit, tam alta rerum diuinarum peritia, humanarum prudentia, vt summis æquè ac infimis, maximeque Illustrissimis Antistitibus, ingens sui desiderium reliquerit. Viuet enimuerò Binetus, inuitis Aurelijs, plusque valebunt apud posteros eximiæ virtutis monumenta ad eius commendationem, quàm maledici vnius hominis canina facundia ad contemptum: & si quale hoc cunque opus nulla sua laude commendabitur, id certè in bonis suis numerabit, quòd tanti viri voluntate reparatum, signatum nomine, auctoritate vulgatum est.

RELIGIOSORVM PRÆLATOS ET SVPERIORES ad Hierarchiam Iurisdictionis pertinere probatur.

CAPVT XIIII.

PERVENIMVS ad illum disputationis articulum, cuius causa suscepta est. Non enim frustra Religiosos ordines in suas classes distribuimus, neque falsò Ecclesiæ in ijs instituendis animum aperuimus: atque hæc ipsa Apostolorum Discipulorumque successio, quam asseruimus, non nihil in Ecclesia Regulares agere demonstrat: quomodo igitur agant, sua vi, & αὐθεντίᾳ, an alieno impulsu, habitent-ne in Hierarchia Iurisdictionis, & quo loco, superest nobis studiosiùs inquirendum.

Superiores Regularium sunt in Hierarchia directè. A capite Religiosas domos lustrare aggredior, confidenterque pronuncio, Regularium superiores communiter Hierarchiam agentem Iurisdictionis tenere, non ex Sacerdotio præcisè, non ex peculiari commissione Hierarcharum; sed per se, & ex eo quod regulari præsunt ordini. Illorum autem præcipuos, Hierarchas esse in Ecclesia post Episcopos; sed nihilominus vt in ciuitate, patres esse familiarum, quibus simile pro rata portione ius est, quod Episcopo in Diœcesi. Hanc assertionem ab aduersarijs in dubium reuocari non arbitror, qui non temerè simplices Religiosos semper nominant, cum de Hierarchia mentio est: sane vt à sua disputatione Religiosorum Prælatos eximant. Neque id tantùm D. Thomas asserit, sed etiam recens Sorbonici *D. Thom. quodl. 1. q. 8. a. 16.*

Collegij

Collegij lumen Andreas Duuallius præcisè loquitur, *in suos subditos potestatem habere, non tantùm quoad forum interius, sed etiam exterius.* Duuall. li. de Potest Pontif. 4. p. q. 3.

Idem visum olim Guillelmo nostro Parisiensi, ex quo primam meæ propositionis confirmationem peto, à definitione Hierarchiæ ductam. *Hierarchia*, inquit, *est cœtus aggregatus, atque diuinitus ordinatus ad obsequia, seu officia Creatori placita, vel ab eodem imposita.* Et licet de Angelica tantùm loquatur, vt ex prioribus libris didicimus; explicat eam tamen ex imagine Ecclesiasticæ. *Et habet nonnullam similitudinem cognominatio ordinum Ecclesiasticorum ad hanc diuinalem, & sublimem ordinationem.* Istos autem ordines Ecclesiasticos deinde nominat. *Exempli gratia, vides euidenter, quòd ordo Monachorum, non est nisi cœtus aggregatus, & sanctè ordinatus ad certa officia & determinata obsequia Creatoris; sic & ordo Canonicorum Regularium, similiter ordo Templariorum,* &c. Quibus verbis mentem suam doctus Antistes declarat, & quo Regulares loco habuerit, particularium videlicet Hierarchiarum, vt pote sacros & diuinitus aggregatos ordines; quibus proinde qui præsunt, Hierarchæ sunt suo modo, & Iurisdictione præditi. Guil. Pari. p. 2. de Vniuer. p. 2. c. 141. *Probatur 1. à definitione Hierarchia.*

Eadem ex actibus Hierarchicis stabilitur, quos quotidie superiores in claustro exercent. Nam cum Religio sit acquirendæ perfectionis status, inque tres gradus distinguatur, Incipientium, Proficientium, Perfectorum, quibus officia Hierarchica respondent, Purgatio, Illuminatio, Perfectio: quis alius præter superiores ad perfectionem quam expetunt, subditos Religiosos adducit? quibus verò gradibus & modis nisi per actus Hierarchicos? Quid? subditos castigare non spiritalibus tantùm censurarum vinculis, sed etiam externa pœnarum impositione superiores non possunt, non solent; non id quotidie præstant? Quæ res eò processit aliquando vt in Concilio Francofordiensi sub Carolo Magno vetari debuerit, *Abbates qualibet culpa à Monachis commissa, nequaquam cæcare, aut membrorum debilitatem ingerere, nisi regulari disciplina subiaceant.* Imo verò ab eis appellare subditi *cum pro aliquo excessu fuerint corrigendi*, vetentur in Concilio Lateranensi sub Alexandro: *sed humiliter & deuotè suscipere debent, quod pro salute sua vtiliter eis fuerit iniunctum.* Et Nicænus Canon apud Gratianum vetat, *vt aliquis Monachus pœnitentiam vlli tribuat, nisi sibi inuicem, vt iustum est.* Quæ non potest intelligi de Sacramentali, quia tunc temporis *Pauli, Antonij, Hilariones, Macarij, Sacerdotes non erant, nec Clerici, sed Laici,* iudice Hallier. De foro igitur externo res est, in quo agnoscit Ecclesia superiorum in inferiores Iurisdictionem; quam diuorum Basilij & Augustini seculo iam exercuisse, scriptæ ab eis regulæ declarant. Iam de concionibus & doctrina quibus suos ad virtutem currentes incitant; de Sacramentorum administratione, in qua tam sanctè & libenter occupantur, superfluum est admonere. De eo cui legum sanciendarum sit potestas, dici quid potest? Omnino videri Hierarcham. At Abbas in benedictionis ritu vocatur *Patriarcha & Legislator*, diciturque subire *culmen officij Pastoralis*. De Archimandritis qui nomen ἀπὸ τῆς ἀρχῆς tantopere in Hierarchia celebratum, omnium antiquorum consensu acceperunt, quid censent? Profectò Monachis fuisse præpositos cum imperio & potestate. Nonne quinta Constantinopolitanæ Synodi sub Menna actio demonstrat, Monachos in societates & cœtus conuenisse, suoque nomine legasse superiores, qui communem supplicationem aduersus Seuerum & Anthimum offerrent Synodo? Num in ea legimus

Probatur 2. ex actibus Hierarchicis. D. Th. 2. 2. q. 183. a. 4. *Purgatio in Religiosis ordinibus.* Concil. Francof. can. 18. Concil. Lateran. 3. sub Alex. 3. c. 6. Refertur 16 q. 1. c. placuit. Hallier in vind 473. Basil. con. Monast. c. 13. *Illuminatio in Religione.* *Abbas Legislator & Patriarcha.* Rituale Romanū. Synodus CP. sub Menna act. 5.

Marianum Archimandritam Monasterij Dalmatij, & Primatem venerabilium Monasteriorum Constantinopoleos, Ioannem Ambasiatorem Monasterij B. Maronis, Primatis omnium venerabilium Monachorum in secunda Syria; plures alios Archimandritas, Priores Monasteriorum innumeros, sub diuersis Episcopis, aliquot Primicerios? Quis ergo neget Iurisdictionem his nominibus significari?

Probatur 3. ex loco quē habent in Concilijs.

Tertium argumentum deduco ex actibus Hierarchicis, quos in Concilijs Prouincialibus, Generalibusque exercent ab antiquo Abbates; & ex quo Religiosi Mendicantes exorti sunt, eorum Ordinum Generales. Nam si eos iudicasse, decreuisse, subscripsisse monstrauero, licet aliquando ad Sacerdotij dignitatem euecti non essent, eo tantùm nomine, quod Abbates, seu Archimandritæ Monasterijs præessent, nonne confecero Hierarchas esse, & quidem eximio post Episcopos gradu? De Prouincialibus, res adeo aperta est vt solis oculis comprobetur: eaque adeo sæpe fuit onerosa, vt neget Gratianus *cogendum esse Abbatem ad Synodum ire (sicut in Concilio Turonico statuitur) nisi aliqua rationabilis causa existat.* Subscribunt autem ante Presbyteros; vt ex Antisiodorensi sub Chilperico Rege liquet, cui post Episcopum, subscribunt Abbates septem, & deinde Presbyteri triginta quatuor.

18. q. 2. can. 31. Concil. Antisiod. tom. 1. Concil. Gall.

Ad Concilia Generalia vocati Archimādritæ, seu Abbates. In actis Concil. Ephes. Concil. Chalced.

Quod ad Generalia pertinet, in Ephesino primùm hanc Ecclesiæ operam nauare cœperunt, Eutychete fortiter aduersùs Nestorium pugnante, & Dalmatio Archimandrita Synodi Epistolas publicè recitante, quibus populus subiecit anathema Nestorio. Extat in Chalcedonensi Concilio, Theodosij Iunioris Barsumam Archimandritam ad Ephesinum secundum inuitantis oratio. *Iustum esse duximus tuam sanctitatem ad Ephesinam pergere ciuitatem, & locum tenentem omnium Religiosissimorum Archimandritarum Orientalium, considere sanctæ Synodo, quæ ibidem disposita est conuenire; & cum alijs sanctis Patribus & Episcopis quæ sunt Deo placita, ordinare.* Quid amplius habent in Synodo Episcopi, quàm vt sedeant, & ordinent? Post Chalcedonense, & pro Chalcedonensi multa video publicè gesta à Monachis, multùm fauentibus Catholicis Episcopis. Iustinianus in Constitutione aduersùs Origenistas ad Mennam CP. *Hanc*, inquit, *Epistolam ad tuam beatitudinem dedimus, qua eam hortamur, vt omnium qui in hac regia vrbe nunc degunt sanctissimorum Episcoporum conuentum habeat, ac Deo amabilissimorum Præfectorum sanctis, quæ sunt hîc, Monasterijs.* Ad Concilium sextum vniuersale Constantinus Pogonatus petit ab Agathone, mitti *de quatuor Monasterijs Byzancenis, ab vnoquoque Monasterio Monachos quatuor.* Deinde in consessus ordine, Abbates Episcopis subijciuntur. In septima Synodo scripsit Tharasius CP. Synodicam ad Ioannem Anachoretam, vbi conuenisse Nicæam dicit Vicarios Papæ veteris Romæ, & Orientis summorum Sacerdotum, Episcopos plurimos, *ne dicam interim Religiosos Archimandritas, Præsides, & multitudinem Monachorum.* Deinde cum sacrarum imaginum cultus omnium Episcoporum decreto firmatus esset, *Sancta Synodus dixit: æquum est vt & venerabiles Monachi pronuncient. Venerabiles Monachi dixerunt. Si ordo ita exigit, pronunciabitur à nobis vt mandatis.* Tandem post Episcopos, innumerabiles Monachi decreto actionis quartæ subscribunt. Hæc de illis sola in ea Synodo leguntur. Nam cum Franc. Hallier *Monachos*, citat, *quorum litteræ habentur in septima Synodo*, eruditis suis oculis ea vidit quæ nusquam

Iustinian. Constit. ad Mennam.

Concil. 6. in Epist. Imper. præamb.

Tharas. ep. ad Ioan. quæ est ante 7. Synodum. Ibi. Act. 2. Ibi. Act. 4. *Malè hanc Synodum citat* Hall. in vind. p. 374.

quam sunt. Sed hæc vetera, & memoriæ paulùm obscurioris; è recentioribus lux maior oboritur.

In Lugdunensi 1. inter eos Prælatos, qui absentiam suam legitimis causis probarunt, Abbas fuit S. Albani, qui *corpore grauis, & iam ad senilem declinans ætatem, rationabiliter suam excusauit absentiam, & sic indemnis & quietus remansit.* Non vsurus excusatione, nisi ex officio ad vniuersalem Synodum proficisci deberet. Concilium postea Constantiense Ioannes XXIII. indicit in hæc verba, *Venerabiles fratres nostros Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & dilectos filios Electos, Abbates, & cæteros Ecclesiarum, & Monasteriorum Prælatos, requirentes, hortantes, & monentes, ac in virtute præstiti iuramenti, & sanctæ obedientiæ, eisdem mandantes, quatenus personaliter,* &c. Agnosco hic inuitari non tantùm qui *interesse debent*, sed etiam *qui prodesse possunt quoquo modo.* Sed cum iuramenti facit mentionem Pontifex, nonne digitum intendit ad Abbatis ordinationem, in qua iurat, non minùs quàm Episcopus, *se venturum ad Synodum?* In indictione Tridentini Paulus III. Iulius III. & Pius IV. in eiusdem resumptione, conuocant, & nominant *Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & dilectos filios Abbates, & alios quoscunque, quibus iure, aut priuilegio, vel ex antiqua consuetudine in Concilijs Generalibus residendi, & sententias in eis dicendi permissa potestas est.* Cui deinde Concilio subscribunt Abbates, ac Ordinum Generales, quod & antea in Florentino factum legimus. Sufficiunt opinor ista, vt vel oscitantia, vel ignorantia Doctoris Hallier reuincatur, qui docet, *Monasteriorum, & integrorum etiam Ordinum Præfectos, nonnisi peculiari priuilegio Concilijs œcumenicis interesse.* Quod probandum fuerat Theologo, non simpliciter ponendum, apud eos, quos tam varia scriptorum genera, docent pretiosum à vili separare.

Concil. Lugdun. 1. statim initio.

Concil. Const. in Bulla Conuoc. Concil. sess. 1.

Abbatis Iuramentum in Rituali Romano.

Concil. Trident.

Cõfutatur Hallier in vind. p. 28.

SIMPLICIBUS SACERDOTIBUS, TUM RELIGIOSIS, tum secularibus, in hac Hierarchia, non per se, sed tantùm ex commissione, locum esse declaratur.

CAPVT XV.

QVOD ineunte hoc libro professus sum, id hoc etiam loco iteratum volo, non ambire nos *primas cathedras, & vocari ab hominibus Rabbi*: simplicibus Religiosis per se, directè, & ex more communi, nullum esse in Iurisdictione ordinaria Ecclesiastica locum; siue, vt verbis aduersariorum vtamur, Religiosos, vt Religiosi sunt, ad hanc Hierarchiam per se non pertinere. Quod neque probari sibi petunt aduersarij, qui id vnum omnibus suis petunt argumentis; neque admitti dolebunt Regulares, quia illud veritati & rationi concedimus. Scio equidem M. Antonio Cuquo, & paucis alijs, videri Prædicatorum & Minorum confessarios præsentatos & approbatos, habere à iure ipso Iurisdictionem ordinariam. Sed ea opinio, quà ordinariam Iurisdictionem concedit, mihi aliquantùm est extraordinaria, & à pluribus deserta; quà verò illam accersit à iure, inferiùs declarabitur.

Simplices Religiosi non sunt in Hierar. Iurisdictionis.

Anton. Cuquus apud Emm. Rodericũ. qq Regul. q. 59. a. 4. tom. 1.

Sed hac confessione non contenti aduersarij, ad comparationem progre-

Clerus se-

cularis vt sic, non est magis in hac Hierarchia. Contra Hallier in vin. p. 385. 386.

diuntur, & falsum esse pronunciat Franciscus Hallier, Religiosos vt Religiosos, eodem modo ad Hierarchiam Ecclesiasticam pertinere, quo Clerum secularem. *Nam Clerus*, inquit, *quantumuis secularis, ad eam spectat vt est Hierarchizans, seu vt virtutem quandam sacra dispensandi, & regendi populi auctoritatem importat*. Quod sine ratione, absque vlla Canonum aut Patrum testificatione, cuius cum suppetit, oppido liberalis est hic doctor, tanquam ex tripode enunciatum, mihi tamen amplius probari velim, hac proposita quæstione: Clerus vt secularis, cur potiùs sit in Hierarchia Iurisdictionis Hierarchizante, quàm Religiosi, saltem ij vt sic, qui instituti sui ratione ad salutem animarum tendunt? Edicat enim aduersarius, quid habeant Hierarchicum seculares Clerici, non Parochi, quod istis desit Regularibus? Destinati sunt ad sacra munia? Sunt & isti; & quidem ab Ecclesia. Aspirant ad Sacerdotium? quid aliud isti appetunt? Possunt admoueri ad Ecclesiæ gubernacula? quis vestrûm negat posse & Religiosos? Illis interim potestas aliqua committitur vbi opus est; admittuntur ad exomologeses fidelium excipiendas; sanctissimæ Eucharistiæ populo distribuendæ facultatem accipiunt; aduocantur ad sacra rostra, & conciones: Hoc est quod doletis, eadem omnia committi Regularibus. Quid? Vicarij libera vobis est electio: temporariam Presbytero, sola amici vestri commendatione noto, Iurisdictionem potestis concedere; non poterit idem Episcopus, non Summus Pontifex? Et ille fors rusticus, fors imperitus Sacerdos, quia potest hanc sustentandæ vtcunque vitæ rationem vestro beneficio accipere, directè, vt sic, pars est Hierarchizantis Hierarchiæ: Religiosus autem Sacerdos, Theologiæ Doctor, eximius Concionator, tractandarum animarum exercitatissimus artifex, quia in hisce muneribus à vobis pendere non potest, ab omni Hierarchiæ gradu deijcitur, & eliminatur. Cur enim? quia determinatos non habet subditos. Ille autem alius, quos habet ante commissionem vestram? Quia non imperat. Et ille vester qui Missæ suæ operam locat audituris, quàm magnus Imperator est? Quia non Hierarchizat actu mysticum Ecclesiæ corpus. Ille videlicet secularis ex Ordinis sui statu, quàm multos cum auctoritate purgat, illuminat, perficit? Itaque vel horum neutri, vel vtrique danda est Hierarchia: sed vtrique, quando committitur officium; neutri, si non committitur.

Duo ad cōmissionem requirit Gerson li. de potest. Eccles. Consid. 3.

De hac autem commissione sic disserit Gerson, *Posse primum Hierarcham Summum Pontificem, vel alios consequenter suo modo, pro rationabili causa vel necessitate, dare suis inferioribus adiutores ad exercendum Hierarchicos actus: sicut inuenitur de Pœnitentiarijs, & priuilegiatis. Hoc tamen sine manifesta ratione, vel necessitate, facere non debere; vel cum eorumdem deiectione, irreuerentia, vilipensione apud illos, quibus honori debent esse, & à quibus debitam sustentationem recipere pro suo statu & ministerio possunt*. Duo postulat, ne sine causa detur commissio, quique accipiunt in Ordinariorum contemptionem ne abutantur. Vtrunque non dico Christianum, sed humanum est. Istud in nostra manu est, & à bonis Religiosis ita fit: certus & fidens dico, ita fit. Si qui secus, reprehensioni subiacet. Causam Illustrissimi Chalcedonensis, & Anglorum Regularium non tracto, quam neque notam habeo, neque verò habere volo. Præcessit Reuerendissimum Richardum Smitheum in Anglia Illustrissimus Guillelmus Bischopius & ipse Chalcedonensis: vterque summa Regularium omnium caritate & obseruantia exceptus est: potestatem prior benignè & tranquillè exercuit

exercuit; posterior in fluctus & tempestates incidit. Causam rei, & gestorum seriem narrat Appendix ad Nicolai Smithei eius nepotis discussionem. Ego vix adduci possum vt credam, contra eius dignitatem molitos quicquam Iesuitas, quem scirent P. olim Personio in Anglia Prouinciali, in sinu & oculis fuisse.

Aliud quod optat Cancellarius, in maiorum arbitrio est, à quibus credere sine ratione quicquam fieri, quodammodo *peccatum est ariolandi*. Causas concessorum Priuilegiorum solent exponere, vt in ijs Bullis habet Aurelius, quas Franciscus Fontanus in aureo libello profert, vnde si animo collibuerit, petet confutandas: ea tamen conditione, vt S. Bonauenturæ libellum verè gemmeum, quo demonstrat *quare Fratres Minores prædicent*, eadem opera diligenter euoluat, & in eo causas sanè admirabiles peruideat, cur expediat extraordinarios populo Sacerdotes offerri, quibus volens libens animi sui vlcera detegat. Atque vtinam quæ de suo seculo scribit vir magnus, in eius tantùm libro, non etiam in hominum vita legerentur! Sed sileo: decet hic plura scire, quàm loqui. Nolite amabo, metiri Regnum è Metropoli, Galliam è Lutetia, orbem reliquum è Gallia, in qua vt rerum omnium, sic piorum ac doctorum Clericorum, Parochorumque beata copia est. Per prouincias, in pagis, in desertis, Deus sancte! quæ nonnumquam Hierarchia Hierarchizans? Itaque te ad S. Bonauenturam remitto, Lector: in quo præter propositum meum, id etiam disces non magno negotio, fuerit-ne S. Bonauenturæ controuersia, longè alia quàm nostra.

Eius commissionis summa necessitas: quæ petenda ex S. Bonau. l. quare Fratres Minores prædicent. & confessiones audiant.

INGRESSUS IN TRACTATUM PRIUILEGIORUM, *monstrato naturali Hierarcharum Principatu, & Religiosorum subiectione.*

CAPUT XVI.

COMMISSIONEM sic à nobis declaratam, & ius ad agendum extra ordinem in Hierarchia, vocant Priuilegia, quique ijs fruuntur Priuilegiatos, stricta nimis & ieiuna significatione. Sed quisquis tandem eius vocis vsus esse debeat, sponte se Priuilegiorum tractatus offert, id est, *lapis offensionis, & petra scandali*: de quibus sine vllo contentionis studio, conseruata ordinum omnium prærogatiua, ex peritis scriptoribus agere decerno, Angelos Ecclesiæ, & Hierarcharum præsides precatus, vt me per has salebras ita deducant, *ne forte offendam ad lapidem pedem meum*. De priuilegiis vniuersè dicendum, quæ illis causæ initium dederint, quàm sit antiqua eorum concessio Religiosis facta, quid illis oppositum: atque de peculiaribus Mendicantium, quoad obeundas confessiones fidelium, & prædicationes Priuilegijs, post auctores innumeros tractabitur.

Proponitur materia sequentis disputationis.

Et quoniam Priuilegium est exemptio à iure communi, ius illud antè omnia produco; per se, ex rei natura, & essentialiter in statu Episcopali inesse principatum, cui status Religiosus ex se & essentialiter subditus est. Hoc tam certum est, quàm quod certissimum; quique aliter sapit, caput non

Status Religiosus statui Episcopali essentialiter subditus est.

habet. Nemo enim in Ecclesia, nedum in Hierarchia, esse potest, nisi per Hierarchicum ministerium, & sub Hierarchico imperio: quemadmodum nemo de regno est, & in regno domicilium figit, nisi Regi subditus. Hic ordo à Christo institutus est, eum à primis seculis semper seruauit Ecclesia; quod enim Deus coniunxit quis homo separet? Idcirco ab ipsis primordijs vna & quidem ex grauissimis Episcopatus curis fuit, Religiosos ordines stabilire; regere, lustrare, continere in officio, ad virtutis studium & ἄσκησιν inflammare: quibus seculis vix vlla præterquam ab Episcopis erigebantur Monasteria: qua ætate de plerisque Episcopis dicebatur, quod de S. Martino Sulpitius scriptum reliquit, *ita plenus auctoritatis & gratiæ, implebat Episcopi dignitatem, vt non tamen propositum Monachi virtutemque desereret*: cum vitio dabatur Episcopis Arianis, quòd Monachorum sodalitate & contubernio non vterentur: cum inter illa vitæ genera tanta erat & morum & animorum consensio, vt nescires Epscopus-ne habitaret in Monasterio, an Monachi in Episcopio. Tunc profectò inter diuinos illos homines nulla audiebatur de statu controuersia, vbi tota erat de singulorum perfectione contentio.

Magna Episcoporum cura, Religiosi.

Seuer. Sulpit. in vita S. Martini c. 7.

Doctus est & eloquens in hoc illustrando sole Doctor Hallier, qui bonas & longas 34. paginas in rei certæ, quamque negare nec possumus, nec debemus, confirmatione disperdit. Atque is cum magna pompa Concilia primùm Orientalia, deinde Occidentalia nobis ostentet, miror non ponderatum ab eo Chalcedonensē Canonem, qui iubet *Episcopum ciuitatis, curam quam par est, Monasteriorum gerere*; vetatque *ne præter conscientiam Episcopi Ciuitatis, constituatur Monasterium.* Decernit quoque *Monachos per vnamquamque ciuitatem aut regionem subiectos esse Episcopo.* Decernit inquam aduersùs irrumpentes abusus, eo sensu quo Pontifices aliqui ritus Ecclesiasticos, vt ieiunium quadragesimale, vt aquam lustralem & similia, ordinasse dicuntur, id est iam ante ab Apostolis verbo, ab Apostolorum successoribus vsu instituta, scripto confirmasse, ne temporum & humanitatis vitio præclara instituta laberentur. Sed in hac dissimulatione consilium Theologi fuit, eum præteruolare Canonem qui Monachos Episcopo, non autem Parocho subditos esse docet: quam eius opinionem iam antea reiecimus. Itaque quæ verè fideliterque illi veritati stabiliendæ adducit Hallier, ea omnia suscipio & amplector, neque huc arbitror transcribenda.

Probatur assertio ex doct. Hallier in vin. a p. 521.

Concil. Chalced. act. 15. can. 4. refertur leuiter ab Hallier p. 532.

Consilium aduersarij quale.

Refellitur Hallier in Eustatio & Eustatianis. p 521.

Verè dixi fideliterque, consulta opera, vt in segete paleam latere scias; in Episcoporum veneratione, odium Monachorum, quo incitatus Eustatij, seu Eutacti sectarios, perpetuò Monachos vocat, & facit; cum eo nomine neque magistrum, neque discipulos vllus veterum solidæ auctoritatis indigetarit. Non Philastrius, qui eius hæresis ne meminit quidem: non D. Augustinus, qui Archonticos præterito Eutacti nomine recenset: non S. Epiphanius, qui Eutactum à sene Anachoretam simulante impietatem didicisse, & in patria seminasse narrat, præterea nihil quod huc pertineat. Non Concilium Gangrense aduersus eum coactum, in quo Eustatius nominatur, recensentur errores, vitæ conditio tacetur. Et tamen nescio qua fronte citantur à Doctore eius Concilij Canones 6. & 7. quasi damnetur in ijs, quòd *conuentus cum suis Monachis celebraret*: cum nusquam Monachorum vox ne per vmbram quidem significetur. Non Socrates & ipse à Doctore citatus, qui Eustachium vocat Episcopum Sebastiæ in Armenia, damnatum à patre proprio in Concilio

Philastr. l. de hæresib. Aug. l. de hæresibus c. 20. Epiphan. hær. 40.

Corruptè citat Concil. Gangrense can. 6. & 7.

Eundem can 6. cum eadem calumnia repetit. p. 531.

cilio Cæfarienfi, *Quòd fe habitu Sacerdotij dignitati parùm decoro, congruenteque veftiuerat.* Socrat. l. 2. hift. c. 33.

Supereft poftremò notatus Sozomenus, qui & Epifcopum Sebaftenum facit, & folus Monachum fuiffe narrat. Sed in hoc Hiftorico multa peccat Hallier. 1. Quòd falsò cap. 12. & 15. lib. 2. citat, quibus duobus, cum Monachorum laudes repererit, de Euftathio, *οὐδὲ γρῦ*. 2. Quod capite quidem 13. de Euftathio agitur, fed cum eius excufatione, & non vulgari laudatione; quæ fi vera eft, cur eum Doctor vituperat? Sin falfa, cur fcriptori credit nullius fide fecuro? Sed hoc nimirum diffimulandum erat, quia Monachatus contumeliæ non inferuiebat. 3. Sozomeni fubleftam in plerifque fidem non debuit nefcire Francifcus Hallier, vt qui eodem 13. capite Martinum Tarraconenfem vocet Epifcopum, narretque, Hilariũ ipfi pro Religione exulanti, focium fe præbuiffe, & 15. Ephremum ab Bafilio priùs notum & laudatum, quàm Cæfareenfem Epifcopatum fufcepiffet. Cum igitur in alijs labatur Sozomenus, cur illi vni creditur Euftathium Monachum, Euftathianos Monachos exitiffe? cur eius filetur Epifcopatus? cur diffimulatur Apologia? cur vnius Monachi factum in omnium transfertur iniuriam?

Sozomeni auctoritas expenditur l. 3. hift. c. 13. citatur ab Hallier p. 527.

Aliqui Sozomeni lapfus.

Eadem iniquitate iudicij, quorumdam Abbatum contumaciam, in omnium Regularium contumeliam vertit: aliquibus exemptionibus Monachorum adulterinis abutitur, ad omnes fufpectas efficiendas. Eodem modo philofophatur de fingularibus Monachorum Monafterijs, quo de Religiofis Mendicantium Ordinibus, qui vni fubfunt Generali; pronunciat vniuersè: *Poftquam altas in Ecclefia Monachatus radices egit, multos etiam inobedientes & contumaces habere cœpiffe.* Quæ intolerabilis eft in ftatum Religiofum calumnia, eamque confirmat ex Nicæno Concilio, quo tempore nondum idem Monachatus adoleuerat. Atque Arabicus ille Canon, contumaciæ caufa nullo modo decretus eft; vt qui tantùm vetet, *Ex Laïco fieri Monachum, fine licentiâ Epifcopi, fub cuius poteftate eft.* Quod neque amphibolia caret, vt non iniuria quis exiftimare poffit, Laïcum potiùs, quàm Monachum, fub illius Epifcopi poteftate effe debere: adeo Canon ille perperam ab Doctore affertur. Scribit præterea S. Auguftinum Monachos fuos Presbyteris Curatis fubieciffe, eiufque citat regulam: quod iam antea falfitatis conuicimus. Hæc & eiufmodi alia notare oportet, Lector, ne incauto tibi, Francifcus Hallier fpecie veritatis, illudat, vtque capitale hominis in Religiofos odium, tanquam fcopulum admonitus effugias.

Plures Doctoris Hallier Paralogifmi, pag. 539. 540.

Calumnia in ftatum Religiofum. Ibid. pag. 520.

Malè confirmata ex Canone Nicæno Arab. 14.

Ibid. pag. 530.

Hunc tamen auctorem, Francifc. inquam Hallier laudaui, non quod vnus, fed quod omniũ fit prolixiffimus: alios autem ad manum habeo, quibufcum, in naturali illa Religioforum fub Epifcopis fubiectione, fentio, vt Nicolaum le Maiftre, in libro, qui totus, hoc argumentum exhaufturus, nobili titulo, videtur, & veterum cineres refoffurus, de Inftauratione antiqui Epifcoporum Principatus: vt Filefacum, libro item de facra Epifcoporum auctoritate; è quo non pauca video in locos communes Doctoris Hallier tranflata. Et nos, quantùm tulit occafio, fuperiùs, in prima, & media ftatus Monaftici ætate, de qua fola prædicti Auctores, propofitionem vfu comprobant, hoc ipfum agnouimus atque confirmauimus, nihil vt hoc loco addendum effe videatur. Nifi forte bona cum Filefaci venia, Toletani Concilij

Probatur affertio aliorum auctoritate fcriptorum.

De Canone 52. Concil. Toletan. 4. agitur cum Files. l. de sacr. Episcop. auctor. c. 7. §. 2.

Canonem perstringamus, qui sic habet, *Religiosi propriæ regionis, qui nec inter Clericos, nec inter Monachos habentur: siue hi, qui per diuersa loca vagi feruntur, ab Episcopis, in quorum conuentu commorari noscuntur, licentia eorum coërceatur, vt aut in Clero, aut in Monasterio deputentur.* Scribendum putat Filesacus, *propriæ Religionis:* quo nomine potest intelligi Religiosa regula, sponte, sine Episcopi auctoritate & approbatione electa; quos quia Hierarchica potestate inter Religiosos non computabantur, Ecclesia Hispaniarum neque pro Clericis, neque pro Monachis, sed merè Laïcos agnoscebat. Retineri etiam potest vulgata lectio, *propriæ regionis*, vt eum significet Monachum, qui a natali solo in aliam prouinciam transierit, atque adeo Diœcesim Episcopi non sui, quem hic Episcopus neque Monachum fecerit, neque Clericum ordinarit, & ea abusus licentia, Episcopi solutus legibus *per diuersa loca vagus feratur*, Orientalibus Gyrouagis simillimus. Hunc filium Belial iubet Concilium ab Episcopo Diœcesis, in qua decreti tempore morabatur, Monasticis septis coërceri, aut Clericalibus muniis addici, sublata vtrinque vagandi potestate, & Episcopali Iurisdictione vel ingratijs, vel liberè suscepta. Inferiùs quoque idem Filesacus, vt probet solius olim fuisse Episcopi litteras commendatitias Monachis aliquò missis concedere, Concilij Aurelianensis Canonem adducit: *Qui quoniam*, inquit, *mirum in modum deprauatus est, lubenter medicam manum admouebimus. Sic autem habet in excusis Concilijs. Abbates, Martyrarij, reclusi, vel Presbyteri Apostolia dare non præsumant.* Emendat autem Theologus. *Abbates Matricularij reclusi, vel Presbyteri Epistolia dare non præsumant.* Vellem addita esset distinctio, cum illa coniuncta oratione incertum relinquat, velit-ne Abbates Matricularios, an Matricularios reclusos, intelligi, an tria sint ista officiorum genera, vt in ipso Canone separantur; Matricularios enim Abbates nusquam legi: reclusos esse Matricularios, siue Ecclesiæ Oeconomos, officij ratio non patitur. Sunt igitur hæc distincta: sed Matricularios literas pacificas, seu dimissorias Clericis aut Monachis dedisse, nescio vtrum probari possit, quod de Chorepiscopis aliquando legimus. Quamobrem nihil in Canone mutandum censeo, in quo neque quicquam permutat P. Iacobus Sirmondus; vt facile Martyrarios intelligamus, Presbyteros Martyrijs dicatos, de quibus crebra est in antiqua Ecclesia mentio, & Apostolia, literas dimissorias interpretemur.

Item de can. 13. Aurelian. Concil. 2. quem frustra corrigit Filesa. cit. §. 3.

Iacob. Sirmond. to. 1. Concil. Gall.

IN REGULARIBUS OBSERUANtijs eadem Religiosorum subiectio demonstratur.

§. Vnicus.

ET quidem in Ecclesiasticis muneribus satis liberè discipulatum & subiectionem suam agnoscunt omnes. Potest tamen vlteriùs de Regularibus, vt vocant, obseruantijs institui quæstio, sint-ne etiam in ijs Episcoporum Discipuli & subditi Regulares? Dubitare facit vsus Ecclesiæ, homines, vt plurimùm, ex aula & statu seculari ad Pontificiam Cathedram euehentis,

Sententiæ negantis argumenta.

euehentis, quod suo seculo factum in Gallijs queritur S. Leo Magnus. Ijs ergo legibus quomodo præerit Episcopus, quas ipse nunquam sit expertus? Huc referri posset S. Gregorij decretum de Clericis monasticum regimen ambientibus: sed illud alteri materiæ reseruatur. Similem affero querimoniam à S. Bernardo *Scholares pueri, & impuberes adolescentuli, ob sanguinis dignitatem promouentur ad Ecclesiasticas dignitates, & de sub ferula transferuntur ad principandum Presbyteris, lætiores interim quod virgas euaserint, quàm quod meruerint Principatum, nec tam illis blanditur adeptum magisterium.* Petrum Blesensem produco in hac & opinione, & ratione constantem. *Olim*, inquit, *Cathedralibus & Collegiatis Ecclesijs fuere Monachi, siue Canonici Regulares, in communi viuentes, atque vno Refectorio, vnoque Claustro contenti. E quibus assumpti Episcopi monastica instituta colebant: & ideo visitandis suæ Diœcesis Monasterijs, Monachorumque excessibus ponderandis ac corrigendis, nec non quæ ad sanctæ obseruationis augmentum conducunt sanciendis, idonei esse poterant. Hodie verò cum sint ferè omnes seculares, à regulari vita alieni prorsus, qua fronte Monasteria visitare, ac de rebus quas nesciunt definire debeant, non video: scilicet docebunt, qui non didicerint; milites erunt, priusquam tirones; magistri, antequam discipuli.* Hunc ita locum prolixè citat Ioannes Lomedè, licet in exemplari suo repertum neget Aurelius. Est autem in eadem opinione I. C. idem Lomedè, vt pote qui inter exemptionum causas hanc refert, *disparem Ordinariorum, & Religiosorum professionem, & ignorantiam rituum & morum regularium.* Quod argumentum vrgens pressius Illustrissimus Bellicensis, addit in tanta Ordinum & Institutorum varietate, in tam latè fusa singulorum inuicem conformitate, & omnium cum vno capite connexione, hominem vnum iuris illius Religiosi capita & Canones non posse discere. Posse id fieri in Oriente, vbi solius Basilij regnat regula; potuisse olim facilè in Occidente, cum solus vigebat Benedictus, & singula Monasteria, sub communi regula, commune nihil habebant. Ex quibus expedita conclusio est, in Regularibus obseruantijs Religiosos non esse Episcoporum Discipulos, & subditos.

S. Leo ep. 88. | Bernard. ep. 42. ad Henric. Senon. | Petr. Bles. l. 3. ep. 28. | Ioan. Lomede Tr. de Exempt. Eccles. c. 1. n. 17. | Aurel. in vin. p. 379. | Ioan. Petr. Camus Bellic. in viatore incognito l. 2. n. 9.

Nihilominus affirmantis sententiæ certa & Catholica doctrina est. Hic enim statum consideramus, non personas; Hierarchiæ naturam, non aliquorum abusum; id quod fieri debet, non quod iniuria temporum prætermittitur. Nam vt benè Franciscus Hallier, *quicquid sit de facto, aliud dicendum est de iure: esto enim rari huic muneri pares reperiantur; at certè pares esse debent; aliàs perficientium statum non assequentur.* Ratio certa est, quia Principis est ordinare Remp. & singulos subditorum Ordines ad communem finem per conuenientia media dirigere. Itaque media illa Princeps aut adinueniet ipse, aut aliunde sumpta suo iudicio probabit, sua auctoritate vtenda proponet, & suæ potestatis influxum, vt causa principalis, in causas secundarias transfundet. Sub hoc enim, & eius auctoritate possunt, & debent speciales esse aliqui morum Magistri, qui doceant in particulari quomodo medium ab eo qui finem intendit, propositum & approbatum, sit executioni mandandũ. Sic Princeps sibi Basilicam extrui iubet, formam verò & modum relinquit Architectis: Eques frænum imperat, aut calcar, dum materiam permittit artifici. Sic Pater-familias filiorum alterum ad militiam, alterum ad quæsturam, alterum denique ad forum destinat, & singularum artium magi-

Affirmans sententia probatur. | Hallier in vin. p. 630.

strος illis adiungit. Neque enim omnes Patres, Catonis senioris exemplo filios ipsi per se docere debent, literas, equitare, militare, natare, vel similia: satis enim docent, cum doctores ex fine proposito subministrant. Sic in sacro Principatu & Hierarchia, Episcoporum est videre, an Ordo ille, qui se Religiosum dici velit, sit medijs acquirendæ perfectionis instructus, an tali tempore, talibusque circunstantijs prodesse possit Ecclesiæ illa vitæ forma, vt per eorum approbationem, atque acceptationem Ecclesiæ, contractus fiat cum priuatis, sese ad illam viuendi speciem obligantibus: quem cum illa, vt probum suscepit, vimque obligantem addidit, fit status Ecclesiasticus, Religiosum cogens ad votorum obseruationem. Quod vt commodiùs confiat, subordinati aliqui destinantur, eorumdem auctoritate Hierarcharum, qui tanquam Campiductores sacram illam militiam legibus dirigant, præceptis instruant, exemplis incitent, pœnis coërceant, ijque sunt Regulares Prælati, nulla in suos potestate præditi, nisi quam ab Ecclesia & Hierarchis acceperunt. Ita semper ab omni æuo factum, vel explicitè, vt primis seculis; vel implicitè, vt istis posterioribus, quibus ius suum omne Romano Pontifici hac in re tradiderunt, facientes cum illo quicquid agit, & Religiosum Ordinem, proüt ab eo erigitur, confirmaturque, ratum habentes. Hoc ipsum dispicere potes in S. Dionysij Hierarchia, vbi Pontifex in consecratione, diuinis libris caput habet subiectum, quia omnem Hierarchicam scientiam ita ipse solus complectitur, vt ea non solùm illustretur, sed etiam alios illuminare possit, & perficere, & nihilominus sub se Sacerdotes habet, qui Monachorum ordinem illuminent.

Plut. in Caton.

Dionys. c. 5. Eccle. in contempl.

Ibid. c. 6.

Auctores primæ sententiæ conciliantur.

Ad primam igitur opinionem, dico, eius auctores idem nobiscum sentire, spectata rei natura, cum dicunt id olim factum, id etiamnum fieri in Ecclesia Orientali, eximi à iure communi Regulares, quia id modò non contingat. Quia tamen videntur velle Hierarcham omni illa iuris Regularis bibliotheca instructum esse debere; hoc ego non facilè concedam, idemque rectè negat Doctor Hallier exemplo Romani Pontificis, qui & ipse non magis, quàm priuatarum Sedium Episcopi è Monastico claustro ad Petri solium ascendit. Deinde, non dico ipsum per se Episcopum omnes Regularium domos visitando lustrare debere, modò id eius auspicijs & auctoritate fiat à peritis, quos Ecclesia ipsa huic muneri dudum præfecit, quales sunt singulorum ordinum superiores. Vnde & iure suo, siue ob Regularium canonum ignorantiam, siue ob alias causas, cesserunt in quibusdam, & Prælatos Regularium Sodalitatum in eorum vicem sufficit Ecclesia, dum Religiosos cogit in Congregationes sese redigere, in quibus eligantur *Religiosæ ac circunspectæ personæ quæ vice nostra*, inquiunt Concilij generalis Episcopi, *studeant visitare, corrigentes, & reformantes quæ correctionis & reformationis officio viderint indigere.* Sic in ipsis domibus Religiosis, sub Prælatorum auctoritate multa fiunt ab officijs, quæ Prælati ipsi facere nō possunt. Sic in statu politico quicquid in castris Tribuni & Centuriones, quicquid in foro Iudices ex officio faciunt, id à Rege fieri dicitur, licet quid fiat, aut quomodo fiat, ignoret. Sic in mundo cœlesti Sol radios in minores stellas, quæ solæ per se tenebrescunt, effundit, esset autem naturæ contrarium Solem videre à linea ecliptica digressum, singulas siderum domos lustrantem, & generalem benignissimi caloris influxum

Concil. Lateran. sub Innoc. 3. c. 12.

xum in eo occupantem, vt dispiceret quæ Leoni, quæ Virgini stellæ desint; cur septima Pleiadum semper delitescat, quo extraordinarium Cassiopeiæ sidus effluxerit.

A PRIVATORUM EPISCOPORUM STRICTA *subiectione posse Christianos eximi, & reipsa plurimos esse exemptos.*

CAPUT XVII.

GENUS à me spectatum est, cum vniuersè pronunciaui, statum Monasticum à statu Episcopali pendere in omnibus ex rei natura & essentialiter, à qua subiectione Catholicum hominem nulla vnquam Summi Pontificis auctoritas, nullum Concilij Generalis decretum, nullus consuetudinis abusus, nulla secularium Principum vis & potestas eximet, quamdiu Christi regnum, quod est Ecclesia, ijs legibus stabit, quibus à Deo conditore fundatum stabilitumque est. Species nominata est, cum Episcopum ciuitatis, Episcopum Diœcesis dixi competentem Monasteriorum curam plurimis Ecclesiæ seculis gessisse, illique Parochiæ suæ Monachos in omnibus fuisse subiectos. Qua de priuata subiectione tota modò nobis controuersia est, in qua nemo, vt spero, Catholicus reprehendet si dixero, posse patentem natura sua Episcopi particularis in Monachum, aut quemcumque Christianum subditum Iurisdictionem ad certa constringi capita, vt in alijs, non ipsi, sed alteri superiori immediatè subdatur. Quod cum fit, exemptus ille dicitur, & priuilegio, Superioris auctoritate concesso, in eiusmodi re particulari, à priuato Episcopo non ampliùs pendere censetur. Nemo, inquam, negat hanc esse in Ecclesia potestatem, nemo Catholicus illam Ecclesiæ capiti Romano Pontifici eripit: quam vbi multis eloquentia solita probauit Illustrissimus Bellicensis, præcisè concludit, *In summa, potest hoc Papa: hic ponenda sunt arma, vel ab eius obedientia discedendum: &, en schisma, en hæresis.* Nec vero refert ait Ioannes Lomedè, *nec impedit Papam posse exemptionem concedere, quod Episcopi sint immediati & primi in ordine Hierarchico: nec illud, quod scriptum est in Actibus Apostolorum, & in C. Mutationes, 7. quæst. 1. Sanctum Petrum contentum fuisse sua sede, nec Sanctum Iacobum, & alios in suis sedibus turbare voluisse: quia penes Papam summa est Iurisdictio Ecclesiæ, tanquam per Christum substitutum. Dixit enim, super hanc Petram ædificabo Ecclesiam: Pasce oues meas: ac si dixisset, vt Doctores interpretantur, summam huius rei tibi concredo.* Præcisè certe definiuit olim Nicolaus I. ad Rodolphum Bituricensem scribens, *Primates vel Patriarchas nihil priuilegij habere, præ cæteris Episcopis, nisi quantùm sacri Canones concedunt, & prisca consuetudo illis antiquitus contulit, ita vt secundùm Nicænas regulas, sua priuilegia seruentur Ecclesijs, præterquam si Apostolica sedes aliquam Ecclesiam, vel Rectorem ipsius quolibet speciali priuilegio decreuerit honorare.* Easdem vires in Regia potestate status politicus agnoscit, cum omnibus Principibus supremo imperio vtentibus, liceat ad arbitrium iudices instituere, subditos ab eorum Iurisdictione eximere, sibi aut alijs à se delectis submittere, *proût videmus*, inquit idem Lome-

Status Monasticus à statu Episcopali pendet.

Exemptio quid sit, qui exempti.

Eius potestas penes Romanum Pontificem.

Ioan. Petr. Camus in viat. Incogn. l. 2. n. 7.

Ioan. Lomedè tr. de Exempt. Eccles. c. 3. n. 12.

Nicolaus I. ep. 39. ad Rodulph. Bitur. Archiep.

In statu politico idem mos est & potestas.

Lomedé cit. n. 16.

dè, *Auguſtalibus, ſiue domeſticis Regis, & quamplurimis alijs, tam Eccleſiaſticis quàm Laicis à Iuriſdictione Ordinariorum exemptis, datos fuiſſe Iudices Auguſtales, alias Magiſtros Requeſtarum Palatij vocatos, iura illis reddituros.* Neque alia eſt priuatorum Prælatorum ratio, qui ſubditorum ſuorum cauſas, proüt ſe tulerit occaſio, ſibi ipſis poſſunt reſeruare.

Exemptionum antiquus & creber vſus.

Idem validiſſimè probat præteritorum temporum memoria, & reipſa datæ à Pontificibus Romanis, & Regibus exemptiones; quæ ſi defectu poteſtatis eſſent irritæ, quanta modò in Eccleſia & Regno perturbatio naſceretur? quàm turpis homines omnes à tot ſeculis occupaſſet ignorantia? Lubet hic aliquos commemorare priuilegio exemptionum Eccleſiaſticarum gaudentes, tum vt Eccleſiæ Catholicæ ſenſus & vſus appareat, tum vt priuilegiorum obtrectatores erubeſcant tam multa, tam nobilia capita, Monaſticarum exemptionum prætextu, à ſe impeti, cum omnium vniuerſè priuilegiorum eadem eſſe conſideratio debeat, idem periculum, vt aut iſtorum conatu & odio radicitus extirpentur omnia, quod iniquum eſt: aut ſingulorum cauſæ & merita examinentur, quod ἀδύνατον. Equidem cum immenſam multitudinem, & ſingularem dignitatem eorum intueor, qui clamoribus iſtorum vulnerantur, quoniam Pontificum Romanorum priuilegijs ſint aliqua Ordinariorum poteſtate ſoluti; cum ad priuatarum Diœceſeon Antiſtites oculos conuerto, in quorum Iuriſdictionem eadem opera ſecuris injjcitur; cum Regiam conſidero poteſtatem, quæ eodem argumento, & ſeditioſa Theologia frangitur ac debilitatur, mirari ſatis non poſſum tolerari voces illas, pacis publicæ perturbatrices, ac non potiùs vt ſacro profanoque regno perduelles caſtigari.

Priuilegiorum obtrectatores omnibus æquè ſacris ac Laïcis Principibus ſunt contumelioſi.

Gallia ſtudioſa priuilegiorum conſeruatrix.

Memorabilis narratio ex Mercur. Gallico. tom. 3. in Comitiis anni 1614.

Optatur Cōcilij Tridentini publicatio ſaluis priuilegijs.

Quantùm enim iurium priuilegiorumque ſuorum ſtudioſa conſeruatrix ſit Gallia, oculis ipſi vidimus in Pariſienſibus vltimis Regni comitijs, quæ temporum hoc modo narrat Hiſtoria. Anno 1614. die 7. Nouembris in Eccleſiaſtici Ordinis conſeſſu, vna omnium voce decretum fuit, articulo peculiari ſupplicandum eſſe Regi, vt vniuerſale & œcumenicum Concilium Tridentinum admittatur, & publico edicto promulgetur in vniuerſo Regno, eiuſque Statuta & Canones obſeruentur, ſaluo tamen Regis ipſius iure, Eccleſiæ Gallicanæ immunitatibus, priuilegijs, & exemptionibus Capitulorum, Monaſteriorum & Sodalitatum; pro quibus priuilegijs, immunitatibus, exemptionibus Sanctiſſimo Domino noſtro ſupplicetur, vt reſeruari poſſint, & in integro permanere, vtque illis ea publicatio nullo modo præiudicet. Hunc igitur articulum, cum omnino decreuiſſet Clerus, non ſolùm in libelli ſui generalis capite collocare, ſed etiam efficere vt ordinem duceret in eo codice præcipuorum capitum, quæ Ordinum omnium communi conſenſu offerrentur Regi; legauit qui cæteris Ordinibus illum exponerent, eorumque ſuffragia colligerent. Eminentiſſimus Cardinalis Rupifucaldius Nobilium ordinem edocuit, illam Henrico Magno, glorioſæ memoriæ Principi, voluntatem inſediſſe, vt admitteretur publicè Concilium, in ijs maximè quæ diſciplinam Eccleſiæ, & Clericorum mores componebant. Conſenſit ergo Nobilitas, & Eccleſiaſtico ſe adiunxit Ordini. Dumque in tertio Ordine alternant ſuper ea re ſententiæ, & protrahitur in dies deliberatio: prodit ecce libellus, vt fieri ſolet in eiuſcemodi dubijs, quo excerpta legebantur plurima è Concilij Tridentini ſtatutis, repugnantia Regum Franciæ iuribus, immunitatibus

tatibus Ecclesiæ Gallicanæ, priuilegijs & exemptionibus Capitulorum, Monasteriorum, & Sodalitatum. Quæ res meliorum conatus disturbauit. Hæc omni fide, penè ex verbo expressa, tam grandia, vt in Comitijs tractari meruerint; tam manifesta, vt in Regni luce, & Europæ theatro gesta sint; tam certa, vt plures etiamnum superstites auctores & curatores rerum nominari possint, sole clariùs demonstrant, & Francos ingenitæ libertatis memores, eam rebus omnibus perpetuò prætulisse, & Monasticorum priuilegiorum causam, cum Regum nostrorum priuilegijs, & Ecclesiæ totius Gallicanæ libertate inuicto fœdere iunctam esse, & nullam eorum partem ab eo qui se Francum esse velit, & Clericum, posse sine scelere labefactari: vt non immeritò patriæ hostes iudicari debeant, si qui forte post hæc expensa, peruicaciùs in euellendis priuilegijs quorumcunque ordinum persistent. Et iucundum est oculis nostris eorum aliqua, tanquam auitæ nobilitatis insignia, subijcere.

PRIVILEGIA QVÆDAM GALLIARVM Ecclesijs & personis concessa.

§. I.

ORDIOR à sacris potestatibus. In controuersia Hilarij Arelatensis, cum Archiepiscopo Viennensi de Sedis prærogatiua, S. Leo pro Viennensi pronuncians, sæpe priuilegiorum meminit. At postea Symmachus Papa ad Cæsarium Arelatensem scribens, *Rationabile est*, inquit, *vt sancta Arelatensis Ecclesia, proprijs priuilegijs perfruatur, & quod vetustas præstitit, & Patrum auctoritas roborauit, noua non debet violare præsumptio; sic tamen vt cæterarum Ecclesiarum priuilegia, temporibus acquisita non titubent.* Pro quorum conseruatione, breuis sed validus canon vibratur in Concilio Metensi sub Pipino Rege, *Vt emunitates conseruatæ sint.* Quæ quidem Ecclesiæ vtriusque controuersia, consimilem animo meo in Oriente obijcit Constantinopolitanæ sedis: quæ dignitatis prærogatiuam supra cæteros Patriarchas in Cõcilio Chalcedonensi, contra Ecclesiarum superiorum priuilegia cum surripuisset, quanto zelo Patriarchæ Alexandrini pro suo priuilegio, Romani Pontifices pro æquitate certarunt, vt in ordine suo post Romanam sedes Alexandrina perstaret? Et factum id foret, nisi ambitionis pertinacia Romam fatigasset, & pacis studium Alexandriam mitigasset. Sedes Episcopales in Archiepiscopatus mutatas enumerat Choppinus, Capuanam à Ioanne Papa anno 980. Moguntiacam à Zacharia, Bononiensem à Gregorio XIII. Londinensem Archiepiscopatum Cantuariam translatum: voluisse Leonem X. rogatu Sabaudi ducis vrbi Camberiensi Cathedralem concedere Ecclesiam, eamque sic ab Episcopatu Gratianopolitano distrahere cum Decanatu Sandiæ, *qui est vnum membrum principale de Episcopatu Gratianopolitano.*

Ecclesiæ Arelatensis priuilegia. S. Leo epist. 89. Symmach. ad Cæsar. Arelat. Concil. Metense can. 6. *Alexandrinæ sedis supra Constantinopolitanam priuilegium.* *Episcopatus priuilegio mutati in Archiepiscopatus.* Chopp. l. 2. de Eccl. polit. tit. 3. n. 22.

In Gallia Magalonensem Episcopatum ad Montempessulanum traduxit Pontifex Paulus III. sinente Francisco primo. Maleacensem Abbatiam in Episcopatum mutauit, & à Pictauiensis Episcopi iure auulsit Ioannes XXII. Mildeburgum quoque Episcopatu donatum est, & ab Archiepiscopatu Vltraiectensi abruptum à Paulo IV. postulante Philippo II. Hispaniarum

In Gallia à Romanis Pontific. mutatæ & translatæ sedes Episcopales.

Choppin. ibi l.n.25. Robert in Gall. Chr. V. Maleacenses. Idem V. Magdeburgenses. Idem V. Narbonenses. Philipp. Prob. q. 60. de iure Regaliũ.

Rege. Tolosa Narbonensi olim Archiepiscopo subdita, ab eodem Ioanne XXII. Archiepiscopalis facta est, & ita Narboni erepta, cui & Elnam, siue Helenam, oppidum Hispaniæ, subiectam olim ferunt, atque hunc ipsum Episcopum Helenensem sedere modò Perpiniani. Aueniomensem Episcopatum ad Archiepiscopatum euexit Iulius II. Arelatensis ditioni subtractum, cum Suffraganeis tribus. Nostris quoque temporibus Parisiensem Ecclesiam vidimus Archiepiscopali prærogatiua donatam, attributis Suffraganeis tribus, antiquæ Senonum Metropoli detractis. Factum id à Gregorio XV. rogante Ludouico XIII. feliciter regnante, anno 1622. Hæc omnia quæ sunt in exemplum adducta, sine priuilegijs fieri non potuerunt, quibus aliqui tum Præsules, tum populi a legitimi sui Antistitis obedientia, ad alium maiori auctoritate traducerentur.

Episcopi immediatè Summo Pontifici subiecti. Ioan. Lomedè c. 4. n. 15. Robert. in Gall. Chr. V. Podienses. Lomedè cit. c. 7. n. 1. Chassanæus Catal. glor. mundi p. 4. consid. 24.

Episcopos quoque legimus aliquos immediatè Summo Pontifici subiectos, nullum alium Patriarcham, vel Metropolitanum agnoscere: cuiusmodi est Ecclesia Ferrariensis, vel Episcopatus Bethleemiticus in Diœcesi Senonensi: Podiensis siue Aniciensis Episcopus ab Bituricensis Archiepiscopi ditione exemptus: & vniuersè referunt auctores, tantam esse talium Episcoporum dignitatem, vt exempti non exemptos debeant præcedere, in Concilijs priores sedere, & subscribere.

Capitula ab Episcoporũ Iurisdictione exempta. Chopp. li. 1. de Iurib. Regal. tit. 3. n. 5. *Capituli Parisiensis immunitas.* Chopp. l. 1. de Polit. Eccl. tit. 5. n 8. Lomedè c. 4. n. 8. Lomedè ibid. n. 9. ex Otrado in Consil. 206. & 254. Idem Lomedè c. 2. n. 5. *Priuilegiũ Rothomagenses pro vincta.*

Ab infulis & Episcopis, ad Capitula si descendimus, Deus sancte! quàm multa, quàm grandibus priuilegijs ornata, quibus immunitatibus munita deprehendemus? Rauennates Canonicos ante omnia nobis obiicit Ioannes Andreas apud Choppinum, quibus Cardinalium titulus antiquo Romanæ sedis beneficio attributus est. Ecclesiæ Parisiensis Capitulum ab Alexandro III. primùm, deinde à Clemente VII. & ipso olim Parisiensi Canonico exemptum est ab iurisdictione, non Episcopi tantùm sui, sed & Archiepiscopi Senonensis: & fuit tempus cum Canonici Episcopo in sua Ecclesia solenniter benedicenti non assurgebant. Ecclesia Carnotensis non tantùm vni se Romano Pontifici subiectam esse gloriatur, sed etiam ordinariam habere Iurisdictionem, *atque adeo singularia iura, vt pene Episcopo ipsi exæquetur.* Pictauiensis Ecclesia Diplomate Clementis V. *habet audientiam communem cum Episcopo, cuius appellationes non deuoluuntur ad Episcopum, sed ad sedem Apostolicam, seu Metropolitanam.* Capitula fere omnia Ecclesiarum Cathedralium Rhemensis Prouinciæ, non quidem Romanum Pontificem immediatum agnoscunt, sed duntaxat Metropolitanum, videlicet Rhemensem Archiepiscopum, non autem particularem Episcopum. Ecclesiæ Cenomanensis Canonicos non tantum ab ordinarij iure liberos, sed etiam peculiari priuilegio à residentia Parochiarum, quibus aliqui præsunt, exemptos se legisse refert Choppinus. In eadem etiam causa sunt Sacella Regia vni Romano Pontifici subiecta. Sacrum autem an profanum appelles priuilegium Rothomagensi Ecclesiæ concessum, nihil interest, quo vinctum homicidij reum de carcere educere, & Sancti Romani, Antistitis olim sui lipsanothecæ suppositum, omni supplicio liberare potest, soletque, ipsa die Christo ascendenti in altum, & captiuam ducenti captiuitatem dicata; in morem veteris illius immunitatis, qua sacram Iudæorum Remp. Romani Præsides honorabant, asserto in libertatem *vincto quemcumque voluissent*: vt in Christi seruatoris, & Barabbæ homicidæ causa sacræ paginæ factum esse testantur.

ſtantur. Tum enimuerò poteſtatem aliqua ex parte regiam Illuſtris Clerus exercet, & regale Sacerdotium in ſalutem homini dandam, quæ diuinitatis particula quædam eſt, miſericors impendit. Illud autem ita maturo peragitur conſilio, quoniam *honor Regis iudicium diligit*, vt dum Rei cauſa diſcutitur, in multam aliquando veſperam publica ſupplicatio, qua S. Romani, ſuccollante Liberato, portantur lipſana, differatur, eique ſub ſolis occaſum expectata tandem ſolennis Miſſa ſuccedat: quod priuilegij dicimus appendicem.

Ex aduerſo nonnullos Epiſcopos ab aliquo debito Eccleſiæ legibus præſtando, liberos eſſe docent non obſcurè Canones; vt cum ius præſentationum Epiſcopo, vel Abbati, cum conſenſu Collegij eſſe dicitur, *niſi ex antiqua & approbata conſuetudine, vel conceſſa libertate, aliqui eorum probauerint commiſſi ſibi Collegij non debere requiri conſenſum*: Et ne minora negligamus: non iam Capituli, ſed Curæ vnius, & Parochialis Eccleſiæ S. Ioannis apud Caluomontem, Vulcaſſinorum oppidum meminit Choppinus idem, cuius Parœcus exemptus eſt ab Ordinariorum omnium, & Metropolitanorum iure, & Romanum Pontificem ſuperiorem ſolum agnoſcit. Eam ob rem eius loci Prior, patronus illius Eccleſiæ, officialem habet Caluomonte, qui de rebus Eccleſiaſticis omnibus iudicat, à quo ad ſedem Apoſtolicam appellatur. Ptochodochium Quindeuiginti Cœcorum à S. Ludouico fundatum Pariſijs, ab omni Ordinariorum Iuriſdictione exemptum, ſoli magno Franciæ Eleemoſynario ſubeſt Ioannis XXIII. beneficio: ea tamen lege, vt ſit ille *in aliquo ſacrorum ordinum conſtitutus; alioquin ad primum Capellanum prædictæ capellæ pertinere* decernit. Et vniuersè Scholaſticos omnes in gratiam ſtudiorum, ſupremarum Curiarum Conſiliarios clericos, Cantorem & Capellanos capellæ Regiæ, Curiales & alios id genus, ab Eccleſiæ Metropolitanæ, in qua præbendam poſſident, reſidentia immunes eſſe idem teſtatur.

Epiſcopi aliqui ab expectando Capituli conſenſu exempti. Extra. de his quæ fiunt à Prælatis. c. ea noſcitur. *Parochia Caluomontenſis priuilegium.* Choppin. l. 1. de poli. Eccleſ. tit. 5. n. 8 *Priuilegiũ Ptochodochij Quindeuiginti cæcorum.* Ioan. 23. an. 1412. Refertur à Choppin. l. 2. de Iur. Relig. tit. 1. n. 28. Idem l. 2. polit. Eccl. tit. 3. n. 14.

Facit ſtudiorum mentio, vt deuoluat ad illuſtria quæ ſequuntur Eccleſiæ membra, Vniuerſitates, quarum Principem Pariſienſem communis opinio inter Eccleſiaſticas ſocietates conuenientiùs, quàm inter Laïcas & ſeculares recenſet: cuius elogium inſigne eſt in Alexandri IV. bulla, in gratiam Dominicanorum edita. *Quaſi lignum vitæ*, inquit, *in Paradiſo Dei, & quaſi lucerna fulgoris in domo Domini eſt in ſancta Eccleſia Pariſienſis ſtudij diſciplina.* Cui eam ob rem, & operam Eccleſiæ periculoſiſſimis temporibus nauatam, conceſſæ ſunt innumerabiles priuilegiorum prærogatiuæ; in vtroque foro iamdudum receptæ, quibus rite ac ſtrenuè tuendis Conſeruatores accipit; quorum à Conſeruatore S. Genouefæ differentiam eam conſtituit, qui iſtud officium exercuit Ioannes Lomedè, quòd *illi vnico reſcripto, ſiue mandato generali, de omnibus ſcholaſticorum cauſis cognoſcant*: *at hic ſpecialiter detur Iudex Conſeruator delegatus ad ſingula corpora Eccleſiaſtica, tot habens priuilegia, quot ſunt vel Collegia, vel Eccleſiæ, vel Capitula, aut corpora ſuis priuatis fulta reſcriptis Iuriſdictionis attributorijs.* Sunt autem illi Conſeruatores omnino tres Epiſcopi, Bellouacenſis, Meldenſis, & Syluanectenſis: quibus etiam peculiari iure concedit Clemens V. vt violatorum iurium Academiæ reos extra ciuitatem & Diœceſim per quatuor diætas trahere poſſint. Nec minor in eam Regum noſtrorum munificentia, quam & primogenitæ ſuæ glorioſo titulo condecorarunt. Illi ergo priuilegiorum ornamenta, tanquam mundum muliebrem conceſſere, appoſito Conſeruatore Prætore Pariſienſi, de quibus fusè

Vniuerſitatis Pariſienſis elogium & Priuilegia. *Alexand. 4 Bulla qua incipit quaſi lignum* 14. *April.* an. 1259. *Conſeruatores Vniuerſitatis.* *Conſeruator Abbatiæ S. Genouefæ.* Ioan. Lomedè c. 4. n. 26. *Clemens 5. Bulla Sanè dilectorum.*

Maucl. de Mona.p 3. l.8.c 9. tractantem habes Mauclerum; qui inter vera eius encomia, vellem Ecclesiasticæ potiùs, quàm seculari Monarchiæ illam assignaret.

ALIÆ QVÆPIAM REGVM ET CVRIAlium à proprio Episcopo Exemptiones.

§. II.

Ecclesiæ & Regni Gallicani Immunitates. Earum fundamentum duplex. De Immunitatibus Ecclesiæ Gallicanæ. Vide Somnium Viridarii oblatum Regi Carolo 6. & diuersos Tract. de Iurib. & Libert. Eccl. Gall, collectos & impressos Parisiis. Nam grãde opus non tango quod nuper prodiit Episcopali iudicio condemnatum.

IAM verò Ecclesiæ Gallicanæ, Regnique Christianissimi priuilegia, immunitates, libertates quis dignè explicet? quis Gallus Catholicus non fortiter tueatur? Duobus illa fundamentis niti asserunt. Alterum est, nihil neque in commune, neque priuatim à Papa decerni posse in temporalibus Regis & Regni Gallici, & quicquid decernitur, irritum esse. Alterum, licet in spiritalibus supremam habeat potestatem: illam tamen absolutam & indefinitam in Gallia locum non habere, sed finibus & limitibus ijs contineri, qui per Canones, & antiquorum Conciliorum in Ecclesia receptorum Decreta præscribuntur. Et in hoc maximè consistere Libertatem Ecclesiæ Gallicanæ, facultas Parisiensis olim in Senatu Parisiensi professa est, cum Legationi Cardinalis Ambosij intercessit. In duobus hisce cardinibus, aut illorum altero, omnis Gallicanorum priuilegiorum causa vertitur.

Regis Christianissimi Priuilegia. Chassan. in Catal. gloriæ mundi P.5 consid. 30. 31. vbi citat Iacobũ Bonaudi in Paneg. & Ioan. de Terra Rubea in Vinea Ecclesiasticorum. 9. 10. 13. Ioan. Ferrauldum Tr. de Iuri. & Priuilc. Regni Francor. Ioan. Lomedè c. 4. n.17. & 21. Robert. in Gal. Christ. v Episc. Cabilon.

Quòd si priuatim Regis ipsius augustum caput, omni qua possum, polleoque reuerentia contemplor, non magis Corona clausa, quàm priuilegijs ornatum munitumque comperio: Ecclesia matre optima in suauissimum filium, de se exemplis omnibus benemerentem, omnem liberalitatis suæ thesaurum effundente. Licet enim ei aliquoties, vtriusque speciei in tremendo Christianitatis mysterio fieri participem: Episcopalibus censuris, tanquam laureatum innumeris pro Ecclesia fideque Catholica victorijs caput, impeti non potest: *Cum oleo sancto vngatur super omnes Christianorum Reges, coronam libertatis & gloriæ obtinet: ita quòd super vexilla prima inuictißimi Francorum Regis nemo præsumere debet honorem. Imo etiam extra Regnum in loco indifferenti, omnes quoscunque huius mundi Reges Christianos præcedit; & ita habetur in obseruantia Romæ, & ita fuit aliàs dictum per multos Summos Pontifices, quod legati Regis Franciæ præcedere debeant omnes, & quoscunque alios legatos aliorum Regum, etiamsi sint Legati Regis Hispaniæ, qui Catholicus dicitur.* Cumque Reges inter Ecclesiasticas personas singulari priuilegio collocentur, licet non sint Clerici, Rex Galliæ ius Canonicatus habet in omnibus Ecclesijs Cathedralibus Regni sui, ob iucundum eius ad coronam aduentum. Est & Abbas S. Hilarij Pictauiensis, eique in eius Ecclesiæ aditu superpelliceum, cum amiculo villoso, quod Almutiam vocant, offerri solet. *Legimus & Carolum octauum vrbem Cabilonensem ingredientem, ab Andrea de Poupet fuisse vestitum Superpelliceo, & Almutia instar Canonici, eoque amictu ornatum, aliquot passus esse progressum.* Cum autem recens creatum Pontificem Summum salutat, non vtitur ijs strictissimæ Obedientiæ vocibus, quibus alij plurimi Principes, sed se, & sibi commissum diuinitus Regnum, vt & Ecclesiam Gallicanam, suæ Sanctitatis fauori commendat & gratiæ. Quò refertur vetus illud dictum, *Sanctitatem Apostolicæ Sedis sic comiter conseruantes, quemadmodum Principes liberos decet, si non æquo iure, certè non vt dedititios, aut fundos.*

In

In Aulicos etiam Regis gratia redundat, illisque exemptis est Magnus Franciæ Eleemosynarius pro Episcopo. Hunc rectè putat Filesacus ei successisse, qui olim Regis Capellanus, aut sacri Palatij Archicapellanus vocabatur. De quo, & ei subiectis Clericis, qui Principem semper comitabantur, plura eruditè scribit, quæ huc inferre necessarium non est, vt quædam addamus scopo nostro propinquiora. Clericos illos ab Ordinarij cuiuslibet iurisdictione immunes fuisse, vel illud manifestè declarat, quòd alij nonnulli, vt Episcoporum suorum iugum excuterent, illis se studebant adiunger.. Hinc profectus Francofordiensis Canon: *De Presbyteris qui contumaces fuerint contra Episcopos suos, vt nequaquam communicent cum Clericis qui in capellà Regis habitant, nisi reconciliati fuerint ab Episcopo suo.* Et Meldensis à Filesaco prolatus, *vt quilibet Canonicorum*, (id est Clericorum qui quoquo modo, etiam sola tonsura, sunt Ecclesiastico Canoni adscripti) *ad Regiam Maiestatem venerit, & suo se voluerit mancipare seruitio* (vt inter Clericos Aulicos militet) *consensu Episcopi, ad cuius Diœcesim pertinere dignoscetur, eum recipiat.* Quod in alijs Clericis Parochias mutantibus obseruari solitum. Illis hoc tempore successisse Regij Sacelli Canonicos multæ mihi sunt, certæque coniecturæ: atque hæc in primis, quòd in tota Gallia, Regia Sacella non reperiantur, nisi ijs in Prouincijs, quarum Principes olim summo cum imperio potiti sunt, vt Parisijs, Bituribus, Diuione. Rothomagi autem, Dux Neustriæ, cum quatuor in Comitatu Capellanos, seu, vt modò vocamus, Eleemosynarios numeraret, eos Capellæ suæ, quæ modo S. Candidi Senioris Parochia est, Rectores & Parochos esse voluit; qui etiamnum Ecclesiam illam alternis regunt, exemptam ab Ordinarij iure, ipsi exempti, & ab Apostolica sola Sede pendentes. Agnoscunt interim Lexouiensem Episcopum pro Decano, cui eo loco, in prospectu Metropolitanæ Rothomagensis Ecclesiæ, Episcopalia, vt aiunt, munia obire licet, & sacris infulis exornato, tota Parochia procedere.

Aulici Regis Galliæ exempti. Lomedè c. 2. n. 1. & c. 4. n. 39. Filesac. l. de Sacra Epis. auct. c. 9. §. 15. *Clericorum Palatinorũ exemptio.* Concil. Francof. sub Carolo Magno can. 38. *Forte legẽdum, Episcopo suo.* Concil. Meldense sub Carolo Caluo can. 58. *Clericis illis succedũt Canonici Sacelli Regij.* *Parochia S. Candidi Senioris Rothomagi priuilegiũ.*

Nec minùs veteribus illis Superior aliquis constitutus est; quem Archicapellanum vocari diximus. Nam cum in Concilio Moguntino sub Carolo Magno Clerici omnes in tres classes diuidantur, qui sunt *in seruitio Domini nostri*, (id est Regis) *qui sub Episcopo*, (id est proprio subditi Episcopo, quales non sunt Aulici) & qui *sub Abbate*, (eius nimirum nati subditi, aut in Monasterio seruientes) omnes illi distinguntur à *Clericis vagis, seu acephalis, qui sunt sine capite.* Habuerunt igitur caput & Prælatum Aulici, virum doctrina, religione, auctoritate primarium, vt Fulradum, vt Hilduinum Monasterij S. Dionysij Abbates; vt Angilramnum, seu Ingelramnum, aut, vt Hincmarus nominat, Engelramnum Mediomatricum vrbis Episcopum, & Hildebaldum Archiepiscopum Coloniensem: quos & sacri Palatij Archicapellanos, & Pontificis Romani Priuilegio ab constante, & perpetua Ecclesiarum suarum habitatione immunes fuisse lego, vt in Regis obsequio forent assidui. Sic enim habetur in Concilio Francofordiensi. *Dixit etiam Dominus Rex in eadem Synodo, se à Sede Apostolica licentiam habuisse, vt Angilramnum Archiepiscopum, in suo Palatio assiduè haberet, propter vtilitates Ecclesiasticas. Deprecatus est eandem Synodum, vt eo modo, sicut Angilramnum habuerat, ita etiam Hildeboldum Episcopum habere debuisset, quia & de eodem, sicut & de Angilramno Apostolicam licentiam habeat. Omnis Synodus consensit, & placuit eis eum in Palatio esse debere propter vtilitates Ecclesiasticas.* Hic notabis non omnibus Archicapellanis vnam

Archicapellanus sacri Palatij, Clericorum Palatinorum Superior. Concil. Mogunt. c. 21. *Quales fuerint Archicapellani.* Hincmar. epist. 3. ad Epis. Gall. Concil. Francof. sub Carolo Magno c. 55. *Immunes à residentia.*

communem, sed singulis propriam fuisse immunitatem, quoniam fortasse rariùs ad id officij admouebantur Episcopi, frequentiùs autem Abbates. Deinde hanc immunitatem admissam à Synodo, non quòd ita necesse foret, sed quòd eodem in Concilio decretum esset, vt nullus Episcopus ab Ecclesia sua abesse auderet, *amplius quàm tres Hebdomadas.* Aperta est igitur tum dignitas, tum immunitas Archicapellani, vt & subiectorum Clericorum, qui cum necessitatibus spiritalibus Aulicorum inseruire debuerint, patet etiam Aulicos, neminem alium, præter Archicapellanum, seu Magnum Eleemosynarium, pro Ordinario agnoscere.

Imperata eodem Concilio Residentia Episcopis. c. 14.

Hoc verò quicquid est moris consuetudinisque Aulicæ, ductum arbitror ab Imperio Constantinopolitano, in quo Clerum Augustalem & Palatinum lego apud Codinum sæpe, ac præsertim in ritu coronati Imperatoris. *Et olim quidem*, inquit, *Ecclesia habebat suum Archidiaconum, nunc verò nequaquam: sed habet illum Clerus Imperatoris: Similiter neque Protopsaltem habet Ecclesia, sed Domesticum: Imperatorius Clerus, vtrunque habet. Et quidem Protopsaltes Cleri Imperatoris Exarchus est, Domesticus autem Cleri Imperatricis, Exarchus est. Et olim quidem habebat Ecclesia alterum Domesticum, præter illum Imperatoris, aliquando idem vtrique Clero inseruit. Quemadmodum Protopapas quoque: habet Imperator Protopapam in suo Clero, habet & Ecclesia.* Protopapas, simplicium Sacerdotum primus, alter à Patriarcha. Archidiaconus, dignitatis potiùs, quàm Iurisdictionis nomen, antiquitatis in officio Diaconi, & operæ in eo præstitæ remuneratio fuit. Clerici Palatini, foris in priuatis ædibus commorantes; tertia circiter noctis vigilia ad Elephantinam portam congregabantur, indeque Ecclesiam intrabant, matutinas preces persoluturi. Quam occasionem captantes Leonis Armenij coniurati, nocte dominicæ Natiuitatis, his immisti Clericis, templum ingressi, Imperatorem trucidarunt. Inde factum vt in Aulam penitùs translati, in ea habitarint, vt scribit Ioannes Curopalates. Sed hæc obiter.

Idem obseruatum in Aula Constantinopolitana. Codin. c. 17. *Archidiaconus Cleri Imperatoris. Protopsaltes. Protopapas.* Ioan. Curopalat. in Leone Armenio.

Indulta quoque, grande Senatus Parisiensis priuilegium, in considerationem veniunt, quæ profanam purpuram Ecclesiæ consecrant, & regale nouæ legis Sacerdotium, non ignobili modo repræsentant: quæ an ad Aremorica Beneficia extendantur, disputat Choppinus, quem otiosè consules. Hæc & alia longè plura, quæ infiniti laboris fuerit persequi, præfractè, licet occultè impugnant publici iuris hostes, qui Religiosorum priuilegijs bellum nefarium indixerunt.

Indulta, Senatus Parisiensis Priuilegium. Vide Petr. Paul. Pari. vol. 4. ref. 40. apud Chopp. l. 1. de Polit. Eccl. tit. 3. n. 16. & tit. 7. n. 21.

EXEMPTIONIS SEV PRIVILEGII DEFINITIO & Diuisio strictim exponitur.

CAPVT XVIII.

VAGATVR ergo per omnes Ordines Exemptio, pene dixi, Exceptio: illa inquam Exceptio, quæ in iure dicitur firmare regulam, & ius immediatorum Superiorum eo ipso ostendere, quòd ab illo liberat, & asserit. Vnde & Priuilegium quasi priua seu priuata lex, priuatis lata, Grammaticis dicitur, voce per se quidem ancipiti, & nonnunquam in deteriorem partem sumpta, sed modò ad fauorem gratiamque penitùs

Exemptio ius immediatorum Prælatorum ostendit. Priuilegiū vnde dictū.

penitùs accommodata. Derogat igitur communi iuri priuata lex illa, & de subiectorum turba eximium aliquem secernit, ea multitudine per sese contentum. Eiusdem potestatis est & significatûs Exemptio, *quæ apud Pontificios est vbi aliqua Conuentualis Ecclesia Canonicorum secularium, vel Regulariũ, Monachorum, vel Monialium immediatè subest Papæ.* Siue, vt generaliùs definitur à iure Canonico, *Quædam liberatio à potestate ordinarij inferioris Papa, stante subiectione immediatè ad Romanum Pontificem.* Et vniuersè quoties supremus arbiter sacri vel profani iuris, aliquem ab eo superiore, cui lege ordinaria & communi subiectus est, in aliqua causa particulari, vel omnibus vniuersè rebus, soluit obedientia illi præstanda, eumque vel alterius superioris extraordinarij iurisdictioni, vel sibi immediatè subijcit, toties illum eximere censetur, & ille exemptus appellatur. Id à suprema potestate fieri res ipsa loquitur: eius est enim legibus soluere, cuius & illigare. Præterea subditus ille, saltem mediatus, esse debet, qui liberatur; is quoque à cuius potestate educitur, & is alius cui adiudicatur. Quare Rex solus in Regno, Pontifex Romanus in Ecclesia latè patentem habent concedendarum exemptionum potestatem, & quasi supremum imperium: quod qui alterutri negat, perduellis est. Concilijs quoque Generalibus eadem auctoritas est, quia Ecclesiam repræsentant, vt in Concilio Lateranensi sub Innocentio IV. & in Concilio Viennensi sub Clemẽte V. reformatæ fuerunt exemptiones. Priuatis etiam Episcopis ius est suo iure cedere, & aliqua loca aut personas à sua, successorumque suorum potestate eximere: quod infra factum videbimus à S. Germano, in gratiam Monasterij S. Vincentij Parisijs. Sic Landericus Parisiensis Episcopus Hetærarchiæ Sandionysianæ priuilegium exemptionis dedisse dicitur, postulante Rege. Niuardus Rhemensis Archiepiscopus idem ius exemptionis concessit Abbatiæ D. Basilij, regnante Childeberto Rege. Audebertus item Parisiensis Episcopus Baboleni Abbatis sanctitate permotus, perpetuam à sua Iurisdictione exemptionem dedit Abbatiæ S. Mauri de Fossatis. Fuitque id priuilegium à Clodouæo II. Francorum Rege confirmatum, communi consensu & iudicio Archiepiscoporum quatuor, & septem Episcoporum, in Concilium Gallicum, eo tempore celebratum, conuocatorum. Cuius & meminit Iuo Carnotensis monens Gualterum Abbatem S. Mauri, vt suæ iurisdictionis priuilegium in suos Monachos tueatur.

Quid sit Exemptio. Vide Caput Cum persona. de priuil. in 6. & ibi interpretes.

Superioris est eximere.

Vide Cap. Cum & plantare. de Priuileg. c. Volentes item de priuil. in 6. C. Cum olim. C. ad nostram. de Censibus. C. frequẽs de excess. Prælat.

Episcopi Monasterijs exemptiones dederũt. Aimoinus l. 4. hist. Fran. c. 41. Flodoard. l. 2. hist. Rhem. c. 7. Iuo Carn. ep. 104.

Si quis ergo quærat quot sint, aut esse possint exemptionum species? Facilis est respõsio, quot iurium, saltem humanorum. Habent autem ordinarij superiores ius aliquod in loca, aliquod in personas. Principis ius est reum subditum quocunque deprehenderit loco vincire & punire: immunis est antiquo priuilegio Ecclesia & ara, vnde nemo per vim abstrahi potest. Quod asylum cum violasset, repugnante frustra Chrysostomo, Consul Eutropius sub Arcadio, idem ipse postmodum, volente Deo, experiri coctus est, Chrysostomo eodẽ propugnante. Ius habet Guillelmus Comes eiusque hæredes in Cluniacum villam, sed illo iure cedit vir pius in Religiosorum S. Benedicti gratiam, & Ludouicus Rex iubet, vt *sit locus ipse, iuxta quod ipse VVillermus sub terribili & magna adiuratione constituit, ab omniũ seculari dominatu tam Regum cunctorum, Principum, seu propinquorum eiusdem VVillermi, quin & omnium, penitus liber & absolutus.* Fideles omnes communi iure, spiritali Episcoporum suorum potestati subiecti sunt. At Reges Franci ab omni Iurisdictione sunt exempti, & nulli

Exemptionũ diuisio. Locorum exemptiones, & personarum.

Præceptum Ludouici Regis, habetur in Biblioth. Clun. p. 6. ann. 939.

Regis priuilegium.

Ioan. Ferr. de Iur. & priuil. in 6. priuilg. Extrau. de priuil. c. Meruit. Alexan 2. Bulla Cum omnium. habetur in Biblioth. Cluniac. pag 508. *Exemptiones vniuersales.* Ioan. Lomedè c. 2. n. 2. Chopp. li. 1. de Polit. Eccl. tit 8. n. 2. 3. *Priuilegiũ Monasterij S. Germani Parisiis.* Habetur in Choppino l. 1. de Iur. Reli. n 19. Chop. cit. *Exemptiones particulares.* Lomedè c. 2. n. 3. *Exemptiones à temporalibus, & spiritalibus.*

prorsus in regno suo subiecti pateſtati tam temporali, quàm Ecclesiasticæ, & docet Ioannes Ferraudus, huius iuris & priuilegij Officiarios regios, pro actu & exercitio regalis iurisdictionis esse participes. Alexander II. Pontifex, de Cluniacensibus ijsdem decreuit, *ne cuiuscunque Episcopi maledictionis, vel excommunicationis vinculo teneantur adstricti.*

Ordinarij pleno iure personis imperant, vel locis. Ab eo nonnullos soluunt exemptiones, aut vniuersales, aut particulares. Illæ, si loca vel personæ, cum vniuersitate iuris, immediatè dependent, & spectant ad Papam, ita vt Primates, Metropolitani, Archiepiscopi, & Episcopi nullo in eas iure vtantur. Quod priuilegium Capitulis à pluribus Pontificibus concessum esse scimus: quibus quidem cum scribit Episcopus, non vtitur voce, *Mandamus*, sed alia mitiori, *Rogamus*, vel vtramque omittit. Monasterium S. Germani Pratensis in Vrbe, antiquissimo immunitatis diplomate eandem libertatem ostendit, scribente magno Germano Parisiensi Antistite, in philyra quæ etiamnum asseruatur. *Sancimus vt nullus Metropolitanus, aut Suffraganeus eius, causa alicuius ordinationis illuc ingredi præsumat: nisi solummodo ab Abbate eiusdem loci vocatus venerit ad ministerium sanctitatis celebrandum*, &c. *Decreui etiam per hanc chartulam immunitatis & cessionis, meam Basilicam Domni Vincentij, supra nominatam sine gestorum obligatione manere.* Hoc est ἀνυπεύθυνον esse, & immunem à ratione factorum suorum Ordinario reddenda. In talibus enim Monasterijs, in Ordinarij vicem succedit Abbas, & eius iurisdictionem pleno iure exercet, ijsdem cum Episcopo iuribus & prærogatiuis gaudens, idemque ius in Ecclesias à sua pendentes acquirens. Particulares exemptiones eæ sunt, quæ ab certis quibusdam, non ab omnibus vniuersè iuribus subditos liberant. Sic Archiepiscopus Senonensis, Clericos Ecclesiæ suæ prætendit exẽptione non iuuari, tribus casibus, videlicet vtraque lepra, hæresi nimirum, & morbo corporali, & simonia.

Petr. Greg. in Synt. Iuris. l. 2. c. 25. n. 10. *Immunitas Clericorum.* Ibid. c. 28. n. 5.

Ordinariorum iura sunt temporalia & spiritalia. Ab vtrisque nonnulli eximuntur. De spiritalibus iam dictum. Temporale ius v. gr. decimæ sunt, antiquitus Episcopo datæ, in iustam remunerationem onerum, laborumque quos subit; quodque tunc essent Episcopi pauperes, nec proprij reditus ad sumptus sufficerent, *Qua cessante nunc causa*, inquit Petrus Gregorius, *& illorum prouentibus auctis, portiones illis præstari solitæ, relictæ sunt propriis vsibus, & reparationi suarum Ecclesiarum.* Hac in re aperta est Clericorum immunitas, qua prohibuit Bonifacius VIII. *Tributa, indictiones, Canones, & onera illa imponi Clericis, etiam pro rebus ab illis possessis. Sed quia illa constitutio in odium Regis Galliæ facta fuerat, reuocata est per Clementem V. in Concilio Viennensi, & restitutum ius antiquum, quod promulgatum ante fuerat in Concilio Lateranensi: quo quidem non licet Laicis imponere collectas vel subsidia angariarum & similia, nisi in causa necessitatis ob communem vtilitatem, & consulto Summo Pontifice.* Inter exemptos quoque veniunt Monachi Cistertienses, Templarij, & Hospitalarij, apud eundem Gregorium, *Qui non soluunt decimas laborum suorum, nec eorum quæ colunt proprijs manibus, vel proprijs sumptibus. Fratres Minoritæ, & Prædicatorij ordinis, de hortorum fructibus etiam decimas non soluunt: at non extenditur priuilegiũ, si alijs colenda prædia dent.*

Immunitas Cistertiensium. Ibid. c. 24. n. 7.

Ab honore præstando Episcopis nulla exemptio.

Ordinarijs iure debetur honor, vel subiectio. Ab honore præstando, nemo Christianus eximi potest, iubente Apostolo persolui *cui honorem, honorem*, quin etiam inter pares *honore inuicem præuenire.* Quantò ergo magis Hierarchis deferri debet, quos constituit Deus *Principes super omnem terram*,

Principum

Principum filios, & legitimos successores? De Pauliniano scribit S. Hieronymus ad Ioannem Hierosolymitanum: *Quòd si hic etiam esse voluerit, & in exilio nostro quietus, in solitudine viuere, quid tibi debet nisi honorem, quem omnibus debemus Episcopis?* Nam exempti à Iurisdictione Ordinarij, vel sui Superioris, non censentur exempti ab obsequio reuerentiali. Quo ex axiomate verè Christianeque pronunciant Gallicanarum Immunitatum scriptores ante citati, *Galliam nullo priuilegio, nulla immunitate S. Sedis contemnendæ, disciplinæ Ecclesiasticæ corrumpendæ, sanctorum Canonum violandorum frui: & si quid corruptis seculis ab aliquo factum est, id abusum, non consuetudinem appellari debere.* Denique iure optimo quosdam video reprehendi Monachos in Concilio Aquisgranensi 2. parum Antistitum suorum reuerentes. *Monachi interea non debent paruipendere Pastores suos in cuiusque Parochia consistentes, sicut aliqui faciunt.* Hos arbitror exemptos fuisse, & priuilegijs insolenter vsos, eas neglexisse personas, quibus non essent subditi. At iura quædam honoraria videmus cum iurisdictione coniuncta, quæ præstare debent qui exemptionis illius priuilegio non perfruuntur. Qua in re memorabilis causa est Catalaunensis Episcopi, eiusque Ecclesiæ Capituli, superiore seculo ventilata; proüt à Ioanne Lomedè refertur. Negabat enim Catalaunensis Ecclesia Episcopo suo, non solùm Iurisdictionem, sed etiam sedem in choro, locum in capitulo, cathedram, & omnia iura Episcopalia in Ecclesia Catalaunensi, ac si solùm fuisset Chorepiscopus. Quod cum Episcopo videretur indignum, lite apud Senatum Parisiensem obtinuit, sedem eminentem in Ecclesia sua ad instar sedis Episcopi Parisiensis, munusque prædicationis Capitulo irrequisito exercere, aut alijs committere, Capitulum introïre, duntaxat quoties de bonis Ecclesiæ, siue obsequio Regis ageretur. In reliquis exemptionum iuribus conseruatum est Capitulum. Simile aliquid nuperrimè vidimus, cum in Abbatia S. Vandregisili Illustrissimo Rothomagensi Archiepiscopo, visitationem ex more instituenti, ab Monachis intercessum est, nouam exemptionem, ex quo Cluniacensem & S. Mauri congregationem reformatam inierant, obtendentibus; & si res arbitrio prudentum terminaretur, omnia honorifica iura, etiam cum Iurisdictione coniuncta, vt solennem cum processione ingressum, augustissimæ Eucharistiæ visitationem, domus exterioris lustrationem, debitam pecuniæ summam offerentibus, vno tantùm excepto Scrutinio. Quæ conuenti forma, Eminētissimo Cardinali Richelæo Ordinis Capiti & Protectori æqua visa est, & eius interuentu, in eas leges inter illos concordia restituta.

Hieron. ep. 61.

Ioan. Lomedè c. 4. n. 8.

Nullum priuilegium est contemnendæ Sedis Apostolicæ.

Immunit. Gallican. scriptores supra cit.

Concil. Aquisg. 2. can. 3. de vita infer. ordin.

Causa Episcopi, & Capituli Catalaunensis.

Ioan. Lomedè c. 4. n. 10. & c. 5. n. 2.

Lex Episcopalis duplex est, vna Iurisdictionis, alia Diœcesana; ad illam pertinet animarum curæ concessio, criminū cognitio, consecratio, omniumque Sacramentorum & Ordinum collatio. Hæc eos non complectitur, qui extraordinariam à Summo Pontifice curandarum animarum potestatem accipiunt: qui ad forum Episcopale causam dicturi trahi non possunt: qui ordines percipere permittuntur à quocunque Reuerendissimo Antistite gratiam & communionem sanctæ Sedis Apostolicæ habente. Hoc in proposito monet Ioannes Lomedè, plurimis SC. supremæ Pariensis Curiæ, Clericos criminum reos ad proprium Abbatem, tanquam iudicem naturalem remissos, nec Episcopo Diœcesano addictos fuisse. Ad alteram legem spectat Synodum conuocare, cathedraticum, & quartam mortuorum, & aliorum iurium percipere, à qua lege Diœcesana Monasteria sunt exempta.

Exemptio à lege Episcopali.

Glossa in c. dilectus, de offic. ordin.

Lomed. c. 1. n. 17.

Item Lomedè c. 2. n. 10.

PRÆCIPUÆ QUÆDAM EXEMPTIONUM cauſæ referuntur.

CAPVT XIX.

Non ſine cauſa dantur immunitates.

QVAMVIS ſuprema poteſtas omnia ad arbitrium ſuum mouere poſſit, repertique ſint qui dicerent, *Si libet, licet*; rectè tamen omni æuo modeſti Principes ſummum ius ſummam crucem putauerunt; & ſapientiſſimi quique quò plus in magna fortuna ſibi licere viderunt, eò minùs libère voluerunt. Itaque illas ab Ordinariorum Iuriſdictione immunitates, non gratiæ & amicitiæ, ſed magnis & grauibus cauſis dederunt Chriſtianitatis arbitri Pontifices Romani, quarum aliquas hic commemorare neceſſarium eſt.

Pontificis auctoritas vniuerſalis.

Eximia Maucleri doctrina de Monarch. Eccl. P. 2. l. 5. c. 13.

I. Pontificem ipſum tangit, vt conceſſione priuilegiorum, ſuam orbe toto Catholicam & Oecumenicam auctoritatem probet, & tueatur. Hoc pronunciatum nulla meliùs quàm Maucleri Doctoris Pariſienſis oratione poteſt efferri. *Ex quibus maximum* (inquit auctoritatis Pontificiæ deuotus aſſertor) *licet argumentum deducere, ſupremam in vniuerſali Eccleſia Romani Pontificis Monarchiam confirmandi; quam tot Eccleſiæ ſanctæ lumina, tot micantia diuinis virtutibus in cælò Chriſtiano ſidera, tot cæleſtes homines, tot terreſtres Angeli, vita, profeſſione, moribus, doctrina, obedientia, obſequio, cultuque ſummo Sedi Apoſtolicæ exhibito comprobarunt. Qui in ſuis votis ac profeſſionibus nihil aliud eſſe deſiderant, niſi quod eos firmando, Monaſticæque eorum inſtitutioni conſentiendo Sacroſancta Romani Pontificis Maieſtas eſſe voluit.* Illos enim vndecumque diſperſos, & patriæ iure huic atque illi particulari Prælato ſubditos, tanquam in vnum imperij Hierarchici globum contrahere, & omnibus imperare, quorum ſingulis ſinguli tantùm Hierarchæ imperant, vniuerſalis eſt Patriarchæ, & ſupremæ poſt Chriſtum & Deum poteſtatis. Ab hac ratione non procul abludit Ioannis Lomedè dictum, poſtulare primæ ſedis auctoritatem & dignitatem, vt immediatis ſubditis quamplurimis, atque diuerſarum nationum abundet.

Obiectio ex S. Bernard. l. 3. de conſid. c. 4.

Scio rationem hanc D. Bernardo non probari, dum ſcribit ad Pontificem; *Quid tam indignum tibi, quàm vt totum tenens non ſis contentus toto, niſi minutias quaſdam atque exiguas portiones ipſius tibi creditæ vniuerſitatis, tanquam non ſint tuæ, ſatagas neſcio quomodo adhuc facere tuas?* Verum id honorificè fieri, tum veteres Pontifices, vt D. Gregorius, vt Zacharias, & ſimiles: tum Reges demonſtrant, qui cum olim ius ipſi redderent, etiam tenuiſſimis quibuſque: nunc alijs conſtitutis iudicibus, tanquam Vicarijs, aliquorum cauſas à ſua nihilominus cognitione volunt pendere. Quod ſi S. Bruno, Tullenſis Epiſcopus, qui poſtea in Pontificatu Leo IX. appellatus eſt, vniuerſali Patriarchatu, quem in Romana Cathedra gerebat, indignum non putauit, ſic

Reſpondetur obiectioni.

Egregium factum S. Brunonis Epiſcopi.

perſeuerare

perseuerare affectum in primam Ecclesiam, vt & titulum eius, & specialem tutelam retinuerit, & has in partes eam visitandi causa redierit; quod in eo meritò laudat Saussayus optimus virtutum æstimator; cur alij Pontifices nimis humile & abiectum existimabunt, nonnullarum Ecclesiarum, & Cœnobiorum, peculiarem per se suosque curam gerere? Andreas Saussayus Martyrol. Gallic. ad 19. April.

Huc reducitur consimilis immunitatum ratio, Maior futura pietas exemptorum erga Petri Cathedram, cuius meminit Clemens VII. Ecclesiam Parisiensem eximijs honorans priuilegijs. *Illam volentes Apostolicis præsidijs communire, & gratijs honorare condignis, vt personæ degentes in ea, eò libentiùs diuinis ministerijs intendant, dictamque sedem Apostolicam eò maioris deuotionis promptitudine studeant reuereri, quò ipsa, & eadem Ecclesia maiori fuerint libertate donatæ: dictam Ecclesiam eximimus*, &c. Quas causas repetit idem Pontifex in exemptione Ecclesiæ Cœnomanensis, ob S. Præsulis Iuliani reuerentiam, *nec non consideratione carissimi in Christo filij Caroli Francorum Regis, ipsius Ecclesiæ Canonici præbendati, dignis extollere titulorum insignijs, & amplius dictæ sedis præsidijs communire, vt personæ in eadem Ecclesia degentes, eò diuinis obsequijs, votis feruentioribus, intendant, dictamque sedem eò maioris deuotionis affectu studeant reuereri, quò ipsæ, ipsaque Ecclesia dotatæ fuerint maiori libertate, Ecclesiam ipsam*, &c. Quid verò æquius, quàm supremum Christianitatis tribunal à quamplurimis adiri, & ab ipso sanctuario veritatis oracula sæpissime accipi? Quid gloriosius, quàm Principem Pastorũ, cui soli summum ius est in omnes Christi oues, ius peculiare in Reges, Antistites, Ecclesias totas, ordines Religiosorum integros solum vnicumque possidere? Nonne Deus cuius *est terra & plenitudo eius, orbis terrarum & vniuersi qui habitant in eo*, priuatum olim è gentibus omnibus populum elegit, cui diceret paterno affectu, *seruus meus es tu Israël, quia in te gloriabor?* Num in eius populi salutem & gloriam omnia potentiæ suæ miracula explicauit? cumque per ludibrium *Deus montium, & non Deus vallium* appellaretur, ingentes hostium exercitus per *duos paruos greges caprarum* funditus deleuit? Quàm multos hæreticorum libertinorumque filios videremus Pontificiam potestatem Alpibus, aut Vaticano monte terminantes, nisi ea in hisce priuilegijs, licet semiputata sentiretur? Tolle Capitulorum, Religionumque immunitates, quid erit apud Acephalos & filios Belial, Roma, nisi vanum nomen, & veteris idolum potentiæ?

Pietas in sedem Petri.

Clemens 7. Bulla Nos ad Ecclesiam an. 1386. habetur in Choppi. l. 1. de polit. Eccl. tit. 5. n. 8. & Lomedè c. 4. n. 8.

Clemes 7. Bulla Volentes Ecclesiã apud Chop. cit.

Rex Francorũ Canonicus Præbendatus Cenomanẽsis Ecclesiæ.

II. Ipsius Ecclesiæ commodum & vtilitatem spectat. De Romanis olim priuilegijs scribebat Nicolaus I. ad Gallicanos Episcopos. *Priuilegia sedis Apostolicæ, tegmina sunt, vt ita dicamus, totius Ecclesiæ Catholicæ: priuilegia inquam huius Ecclesiæ munimina sunt circa omnes impetus prauitatum.* Expedit igitur vt primario priuilegio causas, & personas sibi reseruet Pontifex; imo vt priuilegia priuatis conferat, de quibus optimè disserit Ioannes Lomedè, *Si exemptiones statui Ecclesiæ ol fuissent, non est verisimile decretis summorum Pontificum, & Conciliorum, ac summarum Curiarum, & Senatuum innumeris iudicijs & arrestis approbatas fuisse, nec tot insignes Prælatos Ecclesiæ, Imperatores, Reges, suosque Iudices, & maximè Senatûs Curiasque supremas tandiu caligasse.* Scimus à nonnullis ingenij Gallici vel ignaris, vel hostibus, religioso prætextu Ecclesiæ Gallicanæ immunitates reprehendi, tanquam vanas, & Ecclesiæ vniuersalis vnitati contrarias, hæreseosque, sub qua gemere se sentit, suffragatrices: cum ex aduerso ingenua illa simplicis nationis libertas, & impatiens

Ecclesiæ vtilitas.

Nicol. 1. epi. 21. ad Episc. Syn. Syluanect.

Ioan. Lomedè c. 4. n. 36.

Immunitates Gallicanæ Ecclesiæ prosunt Romanis Pontificibus.

nimiæ dominationis animus, obsequentissimos filios maximè deceat : plusque Pontifices ab Gallis ratione, & honestis postulationibus semper impetrarint, quàm ab aliis seruilis ingenij nationibus mero imperio, & pœnarum intentatione extorserint. Testis temporum historia; quæ semper Francos Reges Petri Cathedræ adamantino vinculo colligatos fuisse demonstrat, Regnis alijs proüt negotiorum opportunitas postulabat, Romanam sedem omni nonnunquam bellorum diritate vexantibus. Bonifacij octaui tempora excipio, cuius Extrauaganti Clemens V. pacis amantissimus successor, celebri illa Clementina sic derogauit, vt negaret superiore Bonifacij Bulla quicquam in Regno Francorum innouari. Testis Pontificum Romanorum sensus, qui semper *exaltationem Regni Francorum, sublimationem Apostolicæ sedis reputarunt*. Quod nusquam de Regnis aliis, neque de ipso Imperio legas iudicatum. Testis Otho Frisingensis, qui Francorum, præter alios populos, immunitatem non inuitus agnoscit, scribens. *Ex hinc Romana Ecclesia Occidentalia Regna tanquam sui iuris à Constantino sibi tradita affirmat; in argumentumque tributum exigere non dubitat, exceptis duobus Francorum Regnis.* Vnde tanquam socio, aut filio beneuolenti, non vt seruo, Ludouico II. Imperatori Franco scribit Leo IV. *Nos si incompetenter aliquid egimus, vestro, ac Missorum vestro iudicio cuncta volumus emendari.* Iam Religiosorum priuilegiorum spiritalem vtilitatem clamat omnis Ecclesia, resonât templa & aræ, & si quis in isto sole cæcurit, elleboro curandus est, non rationibus; quas bene multas & validas S. Bonauentura subministrat. Temporale autem commodum id maximè probat, quod, vt infra videbimus, ea est Fundatorum nonnullorum voluntas in Monasterijs extruendis, vt ab omni Iurisdictione priuati Episcopi sint immunia, quæ si libertas negetur, eodem momento ædificandi dotandique Cœnobij studium euanescat.

Otho Frisingens. in Chro. l. 4 c. 3.

Cap. Nos si incompetenter. 2. q. 3.

Religiosorũ priuilegia in Ecclesiæ commodum cedunt.

Vide S. Bonauent. li. quare Frat. Min. præd. & confess. audiant.

Ioan. Lomedè c. 4. n. 4

Merita exẽptorum.

III. Priuilegijs ornatos mirum in modum extollit. Merita videlicet ipsa, vel personarum priuatarum, vel Communitatum, quæ debita grati animi significatione prosequitur Ecclesia, & quod potest gratiæ fauorisque pulcherrimis laboribus rependit. Hic est laudatæ Clementinæ sensus, pro Regni Gallicani iuribus & priuilegijs conseruandis. *Meruit*, inquit Pontifex, *carissimi filij nostri Philippi Regis Francorum syncera affectionis ad nos, & Ecclesiam Romanam integritas, & progenitorum suorum præclara merita meruerunt: meruit insuper Regnicolarum puritas, ac deuotionis synceritas, vt tam Regem, quàm Regnum fauore beneuolo prosequamur, &c.* Quid quòd Alexander III. Parisios solenni pompa ingressus, & in Episcopatus claustro delecta domo exceptus, quæ ad Canonicos pertinebat, hoc beneficij genus erga Principem Ecclesiæ præstitum, sufficere credidit inter cæteras causas, ad priuilegium exemptionis Ecclesiæ Parisiensi concedendum? De Religiosis hoc loco tacere me cogit modestia, cum illis Pontifices vix leue vllum priuilegium priuato diplomate dent, confirment-ve, absque honorificentissima præfatione, & grauium meritorum commemoratione.

Regis & Regni Christianissimi meritis data priuilegia.

Causa concessæ immunitatis Ecclesiæ Parisiensi.

Chopp. de polit. Eccl. l. 1. tit. 5. n. 8.

Lome. c. 4. n. 8.

Religiosi priuilegia sua meruerunt.

IV. Sacrorum hominum quieti & tranquillitati consulit. Nempe subditorum violentæ oppressioni, ab exemptionibus paratum fuit remedium; vt primò rei temporalis administratio nonnullorum cupiditati, deinde regiminis spiritalis cognitio ambitioni eriperetur. Apud profana quoque Tribunalia, idem perfugium miseris concessum docet Ioannes Lomedè, *& ob id Senatus*

Tranquillitas subditorum.

C. Ita nos. 25 q. 2.

tus Galliæ, regia vice fungentes, multos subditos Laicorum & dominorum temporalium, ab eorum Iurisdictione exemptos pronunciasse. Scio eximendis Capitulis hanc non raro causam obtendi; sed longè crebrior apertiorque in Monasterijs reperitur, pusillo grege iniurijs potentiorum semper obnoxio. Vix enim à constituto Monachatu, ætatem vllam reperies, qua qui Monachos & Religiosam vitam professos homines, *in seruitutem redigit, qui deuorat, qui accipit, qui extollitur, qui in faciem cadit, non arbitretur obsequium se præstare Deo*, quod se in Iesuitarum causa liberè aliquando professum esse, meminerit Petrus Aurelius. Mirari certè frequenter mihi contigit, hanc ab antiquo afferri apud plurimos scriptores rationem immunitatum: vt cum reprehensus Petrus Cluniacensis, quòd proprium Episcopum habere refugiat, respondet, *Romanos Pontifices Monachorum quieti prouidentes, in multis à iugo Episcoporum libera esse Monasteria decreuisse, vt Monachos ab Episcoporum oppreßionibus liberarent.* Quod pluribus S. Gregorij dictis confirmat, & in primis Epistola ad Castorium Ariminensem. *Luminoso Abbate referente, plurima in Monasterijs multa à Præsulibus praiudicia atque grauamina, Monachos pertulisse comperimus: oportet ergo vt tua fraternitatis prouisio, de futura quiete eorum salubri disponat ordinatione.* Et peculiariter Marinianum ex Abbate Rauennatem Episcopum, minùs æquum & benignum aduersus Monachos existere conqueritur. *Cum ergo Monasteria te oporteat defensare, & Religiosos illic summopere congregare, vt lucrum de animarum congregatione poßis efficere, in eorum te, è diuerso, grauamine, sicut literæ tuæ testantur, desideras exercere.* Eidem Mariniano scribens alibi, Monasterium Classitanum aliqua ex parte ab Episcopali Iurisdictione abducit, hæc præfatus. *Quàm sit necessarium Monasteriorum quieti prospicere, & de eorum perpetua securitate tractare, anteactum vos officium, quod in regimine Monasterij exhibuistis, informat.* Quem locum aliter citat idem Petrus Venerabilis, eodem in proposito. Petrus Blesensis in persona Cantuariensis Episcopi, apud Alexandrum III. de Malmesburiensi Abbate conqueritur. Atque ad Epistolæ calcem, *Scimus equidem*, inquit, *quòd ob quietem Monasteriorum, & Episcoporum tyrannidem, has exemptiones plerumque Romani Pontifices indulserunt.* Hanc epistolam pene totam exscripsit Franciscus Hallier: sed ad conclusionem hanc cum peruenit, tanquam ad aspectum Medusæ, totus obriguit, eamque prætermittente clausula & signauit, vt ab lectorum oculis amoueret, non quidem duriorem illam, & Blesensis stylo concedendam *tyrannidis* vocem; sed legitimam priuilegiorum inducendorum causam, quæ ipse ab Ecclesiæ vsu sublata percupiat. Neque singulares tantùm Doctores, sed & Concilia ipsa, reos iniuriarum Episcopos iudicarunt. In Toletano siquidem legimus expressè. *Nunciatum est præsenti Concilio, quòd Monachi Episcopali imperio seruili operi mancipentur, & iura Monasteriorum contra constituta Canonum, illicita præsumptione vsurpentur, ità vt penè ex Cœnobio possessio fiat, atque illustris portio Christi ad ignominiam seruitutemque deueniat.* In Anglia Concilium Herudfordiense coëgit Theodorus Archiepiscopus, cuius tertium decretum fuit, *vt quæque Monasteria Deo consecrata, nulli Episcoporum liceat ea in aliquo inquietare, nec quicquam de eorum rebus violenter abstrahere.*

Ioan. Lōmedè c. 1. n 6.

Ea causa in Religiosis frequentissima.

Petri Aurelij dictum.

Pet. Clun. l. 1. ep. 28. ad Bern.

Greg. l. 5. ep. 43. Ind. 14.

Idem l. 5. ep. 25. Ind. 14.

Idem l. 7. ep. 18. Ind. 1 habetur 18 q. 2. c. Quàm sit.

Petr. Blesf. ep. 68.

Mala fides Francisci Hallier in hoc loco citando in vin p. 550.

Concil. Toleta. 4. c. 51.

Beda hist. Angl. l. 4. c. 5.

ALIÆ QVÆPIAM EXEMPTIONVM CAVSÆ
Religiosis peculiares.

§. Vnicus.

DATÆ sunt & Religiosis immunitates, ob causas aliquas cum cæteris non communes: quarum prima censeri potest, Fundatorum voluntas, qui ea tantùm lege facultates suas Monachis legarunt, dummodo Monasteria vni Romano Pontifici subderentur. Qua in re celebris est Cluniacensis Monasterij fundatio, de qua Petrus Venerabilis Apologiam texens, quòd Episcopo proprio non esset subiectum. *Hæc ipsi* (Romani Pontifices) *ita condiderunt, non vt hanc, de qua loquimur, Cluniacensem Ecclesiam alteri Episcopo priùs eam possidenti auferrent, sed à Fundatoribus, qui eam in proprio alodio construxerant, rogati, in propriam retinuerunt, atque soli Romano Pontifici eam in æternum subiacere decernentes, pluribus hoc priuilegijs confirmarunt.* Pluribus ante seculis Childebertus Cœnobium S. Vincentij Parisijs fundauerat, eadem lege exemptionis ab omnibus Ordinarijs, vt patet ex ijs quæ de illo supra retulimus. Eadem lex est fundationis Abbatiarum D. Cornelij Compendij, & D. Medardi apud Suessiones. Ne quod tamen Episcopali auctoritati, & iuri præiudicium inde creatum existimes, eo in regno, in quo seuerè semper Ecclesiasticæ Hierarchiæ seruatus est ordo, decretumque ante S. Gregorij pontificatum Arelatensi Concilio, *Vt Monasteria, vel Monachorum disciplina, ad eum pertineant Episcopum, in cuius sunt territorio constituta*; notabis eam Monastici iuris subtractionem, sine Episcoporum consensu, saltem tacito, factam non fuisse.

Voluntas fundatorum.

Petr. Clun. l. 1. ep. 28. ad Bernar.

Concil. Arelat. 5. can. 2.

Exemptiones Monasterijs datæ cum ordinariorum consensu.

Tacitum esse oportuit in Cluniacensi fundatione, cùm in ea non appareat, cumque S. Hugonis Abbatis tempore, Drogo Matisconensis Episcopus, super ea re litem mouerit, ab Petro Damiani compositam. At in Monasterio S. Vincentij Parisiensis, id ipsum à Sancto Germano Episcopo fundatore postulatum supra vidimus: idem in S. Medardi Cœnobio, S. Gregorius credere nos iubet, cum scribit, priuilegia se decernere *consensu omnium Romanorum Pontificum, & voluntate totius Senatus Romani, suadente viro Apostolico Anserico Suessorum vrbis Pontifice, & omnium Galliæ Episcoporum fauente iudicio.* Antiquùm est & Corbeiensis Monasterij priuilegium, postulatu Clotarij Regis III. à Bertefrido Ambianensi concessum. Quod ne tantùm ad temporalia bona pertinere putemus, additur in diplomate, *Neque vlla alia potestate in ipso Monasterio vtatur, vt diximus, neque in Monasterio, seu in rebus aut ornamentis ipsius, neque in personis; dum tanti gloriosissimi Principis petitio intercessit, vel quia ipsi Monasterium ipsum construxerunt, & ditauerunt*, &c. Quod se profitetur facere Agaunensium exemplo, *quod velut istud, regio munere est ditatum: & Lirinensium; vel Basilica Domni Marcelli, imoque & Monasterium Luxouiense hoc videntur habere concessum.* Concluditque, *quia nihil de canonica auctoritate conuellitur, quicquid domesticis fidei pro tranquillitate pacis, vel pro reuerentia Sanctorum tribuitur.* Idem ex eo confirmatur, quòd aliqua reperire est Monasteria, in quæ Antistites iuris sibi aliquid reseruarunt. Nam de Euasensi Cœnobio scribit Pontifex *In priuilegio Alexandri Papæ quiddam aliud continetur, per quod Diœcesanus Episcopus in eodem Cœnobio iurisdictionem suam, etsi non in omnibus, in quibusdam tamen retinuisse*

Biblioth. Cluni. sub Hugone Abbate fol. 510.

Grego. l. 2. Indict. 11. post ep. 38.

Habetur tom 1. Concil. Gallic. fol. 502.

Nihil de canonica auctoritate conuellitur in priuilegijs Religiosorum.

C. ex ore de Priuil.

nuisse videtur. His addo & eiusdem temporis immunitatem, Maiori Monasterio S. Martini apud Turones datam ab Adeodato Pontifice; in quo ad Abbatis supplicationem narrat ancipitem se ac dubium hæsisse, *idcirco quod mos, atque traditio sanctæ nostræ Ecclesiæ, plus non suppetat à regimine Episcopalis prouidentiæ religiosa loca secernere*. Sed deinde viso Crotberti Turonensis Archiepiscopi, & *aliorum per Gallicanam prouinciam constitutorum Antistitum consensu*, calculum ipse suum adijciens Papa, pronunciat *vt Apostolica auctoritate fulti, per priuilegij seriem nullas grauedines à quolibet Episcopo, sub prætextu discußionis, religiosus Abbas vel Monachi ibidem degentes sustineant. Reuerendißimo verò Episcopo, in cuius Parochia memoratum venerabile Monasterium, vel res eius ac possesßiones constiterint, facienda tantùm ordinationis ac promotionis Sacerdotum, atque Leuitarum, vel conficiendi Chrismatis sit tantùm concessa licentia. Dispositionem autem venerabilis loci gerere, ac conuersationem Monachicam exquirere, Religioso Abbati, eiusque Præposito, vel qui probatißimi in eodem Monasterio fuerint.*

Habetur tom. 1. Concil. Gall. fol. 507.

Scrutinium Abbati & Præposito conceditur.

Ex hoc priuilegio, quod vndecunque truncatum & delumbatum, non profert, sed spargit Franciscus Halliet, *vt ea*, inquit, *tantùm proferam quæ ad propositum faciunt*, reuera autem vt omnia silentio obuoluat, quæ Religiosorum priuilegijs aliqua tandem ratione fauent: vt se non hic minùs, quàm alibi ex ijs esse ostendat *qui veritatem in iniustitia detinent*; quibus cum Isaia Christus exprobrat, *auditu audietis, & non intelligetis: & videntes videbitis, & non videbitis: Incrassatum est enim cor populi huius, & auribus grauiter audierunt, & oculos suos clauserunt.* Quis enim ignorantiæ assignet, affectatas illas præteritiones quæ in hoc auctore frequentissimæ reperiuntur, vbi scriptorum mentem suæ irregularitati repugnantem sentit? Ex hoc inquam priuilegio, refellitur in duobus, ad rem quam agimus pertinentibus. Primùm enim antea vniuersè pronunciauerat, in omnibus antiquis Monasteriorum priuilegijs, seu ab Episcopis, seu à Pontificibus Romanis concederentur, duo tantum dari solita, potestatem Abbatum ex Cœnobio eligendorum, & liberam bonorum temporalium administrationem. Deinde hoc ipsum S. Martini Maius Monasterium ab Archiepiscopis Turonensibus gubernatum scribit, donec in Claromontano Concilio, sub Vrbano II. liberum ab eorum visitatione redditum, & amplissimo ptiuilegio ab Eugenio III. postea munitum est; cum multis ante seculis, anno videlicet reparatæ salutis 670. relatum priuilegium concessetit Adeodatus. Peccat tertiò & in Corbeiensi priuilegio citato, quod *consensu Regis obtentum, in Synodo Parisiensi sub Carolo Caluo habita*, concessum esse dicit. Cuius enim Regis consensum accessisse vult Doctor? Non Caroli Calui, qui Ludouicum & Lotharium Imperatores citat, sed Clotarij fundatoris: ab hoc si est *obtentum*, cur tanto post tempore *concessum*? Si ab ipso Ambianensi Episcopo *concessum*, cur in *Synodo Parisiensi*? atque illa *Synodus Parisiensis*, quæ tantùm fuit Meldensis appendix, num confirmare se, non autem concedere, profitetur?

Franc. Hallier hoc loco citando dissimulat ea quæ pro Religiosis faciunt. in vin. p. 544.

Refellitur idem Doctor, in tribus.

In vindic. p. 542.

Ibid. pag. 530.

Ibid. pag. 542.

Vide tom. 3. Concil. Gall.

II. Immunitatis Religiosæ causa est, professionis ac Iurisdictionis diuersitas. De professione dictum est antea, ex Petro Blesensi. De Iurisdictione ita disserit Ioannes Lomedè. *Alia exemptionis occasio est, vt euitetur multorum superiorum diuersitas, & mandatorum contrarietas, Iurisdictionisque contentio: vt sæpius accidit in Monasterijs non exemptis, in quibus Episcopi omnimodam Iurisdictionem, & coërcitionem habere prætendunt, prout de facto habent in quibusdam casibus. Abba-*

Iurisdictionis diuersitas.

Ioan. Lomedè c. 1. n. 19.

tes autem, Priores claustrales, & Superiores contradicunt. Nam etiam corrigere, & sententiam excommunicationis in Religiosos suos ferre, eis competit: hinc iurgia, lites, mandatorum Dei transgressiones: vnus ligat, vnus absoluit: vnus persequitur subditos, alter defendit: vnus deprimit, alter extollit; vnus odio habet, alter diligit. Hæc consulta opera describo, quia satis illustrem habent expositionem, vt exemplis non indigeant, quæ vtinam aut rara essent, aut nulla!

Commissionis amplitudo.

III. In Iurisdictionis diuersitate fundatur, sed longè aliter considerata, eaque solos Mendicantium ordines, aut eorum priuilegijs vtentes respicit. Nam cum per omnes terrarum plagas vagari, quocunque diuinæ gloriæ impetus, & animarum pereuntium zelus vocabit, sacræ illæ cohortes debeant, nisi superiore aliqua, quàm quæ priuatis Antistitibus conuenit auctoritate, tanquam machina impellantur, institutum cursum tenere non possunt. Non enim Prælatus Rothomagensis ad Parisiensem Diœcesim Sacerdotem illum mittere potest, sacra munia obeundi causa; Neque Parisiensis Antistes Turonensi præcipere, vt concionatori non subdito cathedram, & auditores concedat. Singulis enim vt Parochiæ, ita potestatis descripti sunt limites. Nam licet in causa Pauliniani scripserit S. Epiphanius, *non esse diuersitatem in Sacerdotio Dei, vbi vtilitati Ecclesiæ prouidetur. Nam etsi singuli Ecclesiarum Episcopi habent sub se Ecclesias, quibus curam videntur impendere, & nemo super alienam mensuram extenditur; tamen præponitur omnibus caritas Christi.* Licet inquam hæc dixerit, fuit tamen ea ordinatio, vel causa vel species querelarum oblata Ioanni Hierosolymitano: quibus propriè non satisfacit, nisi quà respondet, suum ordinationis tempore fuisse subditum, in Monasterio Eleutheropolitano repertum: fuisse autem ordinatum, non pro parochia quæ Ioanni subiecta esset, sed pro Monasterio: profiteturque S. Hieronymus, si ex illo Eleutheropolitano S. Epiphanij ad Bethlemiticum suum adueniat, nihil Ioanni debiturum, præter honorem omnibus communem Episcopis. Quamobrē superiori opus est auctoritate, vt mittat Oecumenicus Patriarcha, & caput Ecclesiæ, vel ipse per se, vel per superiores immediatè sibi subiectos, suos illos homines vltra Garamantas & Indos, extra anni solisque vias; quos nemo Episcopus, nemo fidelis recusare poterit, qui se Ecclesiæ Catholicæ filium, & ouem Petri volet profiteri. Id verò quàm sit Ecclesiæ, eiusque Hierarchis commodum atque vtile, quotidiana docet experientia. Vt enim in mercimonijs temporalibus, gentes omnes inuicem amico fœdere ita copulauit pronœa, vt quod vni desit, ab altera non difficili commercio consequatur: sic pietatis doctrinæque merces vltro citroque, postulante Hierarcha, mittente Prouinciali possunt deportari, longè quidem expeditiùs, quàm vbi vno fixus loco Monachus, nisi totius Confraternitatis, Abbatis, Episcopi concessu, tanquam operosum aliquod pægma, moueri non potest, & ad aliud Monasterium, in quo vtiliorem nauaturus est operam, commeare.

Ordinatio Pauliniani per S. Epiphaniū, reprehensa à Ioanne Hierosolym.
Epiph. ep. 60. inter Hieron.
Hieron. ep. 62.

Christiani populi vtilitas.

IV. Eiusdem fontis riuus est, quà emanat ad populum: eius videlicet vtilitas his priuilegijs procurata, quæ verè gratias gratis datas, & in tertij fauorem concessas possis appellare. Quis enim Religiosorum, ac non potiùs populorum, religiosis laboribus iuuandorum commodis à Summo Pontifice consultum putet, cum homines Ecclesiæ dedit omnium horarum, officiorum omnium, fide armatos, spe gaudentes, multos locupletantes cœlestibus diuitijs, animæ prodigos, barbariem præ suauissima suorum consuetudine, solitudinem

dinem, præ iucundissima Europæ frequentia, labores & ærumnas, præ quiete non ignobili neque otiosa eligentes, vt habitantibus in regione vmbræ mortis diuinæ lucis ortum annuncient? Mendicantibus, an populo prodest potestas concionandi, confessiones audiendi, peccata vulgaribus Sacerdotibus reseruata soluendi? Verè profectò dixit Illustrissimus Bellicensis, si qui sedata mente, & remoto zelotypiæ velo, Exemptionum istarum & priuilegiorum causas perspicere volet, reperturum eas ad maiorem Dei gloriam, Ecclesiæ ædificationem, animarum profectum conducere: sed earum Bullas sine affectus ophtalmia, & vitri colore interiecto legendas esse: non enim tum obiecti verum colorem, sed apparentem, qui medium corrumpit, fore fraudulentum. Id si ita est, vt esse omnibus æqui verique arbitris apparet, ea constat priuilegia ab vnius Romani Pontificis auctoritate proficisci potuisse, qui solus in omnes Christi fideles spiritalem dominatum exercet, & Sacerdotem Gallum ad Germani, aut Hispani expianda sacramento scelera, cum potestatis plenitudine delegare potest.

Ioan. Petr. Camus in Viat. Inco. l.2.n.13.

NONNULLÆ PRIVILEGIORVM *affectiones considerantur.*

CAPVT XX.

VT pletisque rebus, ita priuilegijs robur, auctoritatemque conciliat veneranda canicies: quò enim antiquior est vsus priuilegij, eò pulsatur molliùs, difficiliùs conuellitur. Quare S. Medardi Monasterium ab Gregorio Magno, imo Ioanne præcessore Pontifice priuilegio donatum, venerari coguntur, etiam qui cæteras immunitates cupiunt eradicatas. Fatentur & Iurisconsulti sine titulo scripto valere priuilegia, à tempore, vt vocant. immemoriali possessa. Est autem immemoriale, quod nemo aliter vidit, aut à senibus audiuit obseruatum. *Quia priuilegium, & consuetudo tanti temporis, cuius contrarij memoria non extat, paribus passibus ambulant, & ideo quod potest per vnum, scilicet per priuilegium, concedi, hoc potest & tali consuetudine introduci.* Qui Canon optimo iure possessa eorum Religiosorum priuilegia perspicuè ostendit, quæ simul cum ipsis ordinibus inducta sunt, qualia Cluniacensis Cœnobij, quod supra vidimus: ætatis mediæ Religiosorum, qui sine potestate agendi in Hierarchia per commissionem, nunquam extiterunt Mendicantes in Ecclesia; eorum denique Monasteriorum, quæ ea lege sunt à Fundatoribus stabilita, vt solum Romanum Pontificem superiorem agnoscerent. Hic verò silere non debeo libertates Ecclesiæ Gallicanæ, quæ plurimùm differunt à priuilegijs. Nam istorum ius vt plurimùm acquisitum est, & à Pontificibus donatum, vt ordinem ducere in Ecclesia, ius regalium, immunitas ab censuris, & similia. Verum libertates illæ non Pontificum beneficio sunt donatæ, neque iura sunt præter aut contra ius commune. Nam quia nobili quadam & generosa ratione Gallia, supra Catholicas omnes regiones, libertatem suam semper asseruit, dici non potest liberata, sed libera ab primo sui exordio. Eiusdem vetustatis commendatio ius Indulti, seu nominationis regiæ ad beneficia vacantia, quo perfruuntur Se-

Antiquitas priuilegia corroborat.

Antiquitas pro titulo est.

Ioan. Lomedè c. 5. n. 5.

Antiquum priuilegium est quod simul cum ordine Religioso exortum.

Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ à Priuilegijs differentia.

Tract. cit. de Priuil. Eccl. Gall. pag. 308.

Indultorum Curiæ Parif. antiquitas.

Ioan. Lomedè c. 10. n. 3.

natores clarissimi Curiæ Parisiensis, nobilius reddit: quia ante Bullam Paulinam, & quasi cum ipsa Curia introductum est. Ideoque nec dubium quin doctos viros Academicis gradibus insignes, & eos qui ab illis ipsis Academijs, siue Vniuersitatibus, imo etiam ab Emin. S. R. E. Cardinalibus ad beneficia nominantur, dignitate, & loci prærogatiua superent; istis siquidem, vt loquimur, Graduatis, per pactum conuentum inter Pontificem & Regem, quod vulgò Concordatum appellamus, recens, & nostri pene seculi ius aduenit.

Hoc inchoata principio, his nixa fundamentis quæ modò enumerauimus, quærere superest quàm firma & stabilia sint? quàm facile tolli, & eadem qua donata sunt auctoritate reuocari possint? Multa hic distingui oportet, ne multitudine perturbetur oratio.

Priuilegij firmitas. Ipso abusu priuilegium non perditur. 11. q. 3. C. priuilegiū. C. Cum tuarum. de priuileg. Glossa in C. Cum & plantare. de priuil. C. Dilecti. de priuil. 25. q. 2. c. Denunciamus. 25. q. 2. c. Ita nos. Augu. Ser. 247. de Tempore. Ioan. Lomedè c. 8. n. 11.

Certum mihi videtur nullo seu delicto seu abusu, ipso facto aboleri priuilegium, nisi accedat superioris sententia. Licet enim legam in Iure, *Priuilegium omnino mereri amittere, qui permissa sibi abutitur libertate*; pronuncietque absolutè Glossa *per abusum*, siue, *per delictum perdi priuilegium*. Hæc & eiusmodi sic interpretor, vt agnoscam illis excessibus pœnæ & priuationis reos fieri improbos, sed eam pœnam legitimi iudicis auctoritate infligendam; non autem commisso statim delicto excidere priuilegiatos à gratuita Ecclesiæ donatione. Quod operosum non est monstrare ipsis Canonum, quæ proferuntur, exemplis. Nam glossa capitis *Cum & plantare*, quæ positum superiùs pronunciatum attulit, in eo vidit sententiam ab Alexandro III. in Concilio Lateranensi latam. Pene ibidem lego Pontificis minas, *Pro certò sciatis quod nos concessa vobis priuilegia decurtabimus*. Et alibi, *Denunciamus autem quòd si posthac quicquam tale præsumpseris, ordinationes tibi Rauennatis Ecclesiæ, vel Æmiliensis noueris auferendas*. Atque immane Scyllacænorum sacrilegium, ita vindicat sublato Episcopatus iure Pontifex æquissimus, vt tamen se ancipitem quid acturus esset, hæsisse affirmet. Eadem opinio vera, S. Augustini sententia stabilitur, affirmantis *Iudicio legum, iure ab obtenta dignitate deijci, qui priuilegio sibi concesso abutitur*. Quapropter non possunt Ordinarij exemptos, etiam priuilegio abutentes punire, sed ij ad superiores suos remittendi sunt.

Præscriptione abolentur priuilegia. C. Si de terra. de priuileg. C. Placuit 16. 4. 3. C. Accedentibus. de priuil.

Præscriptione autem euanescere priuilegia, concors est Canonistarum opinio, eique annos triginta præfinit Alexander III. in Concilio Lateranensi. Quem numerum antiquum esse non pauci asserunt: qui & nouo iure volunt extensum ad annos quadraginta, scribente Innocentio III. in causa Cistertiensium, & Templariorum, *Cum tanto tempore, contra indulta priuilegia, decimas soluerint; eis renunciasse tacitè præsumuntur*. Quo loco similibusque qui afferuntur, nullam video necessitatem noui huiusce iuris ad annos 40. se extendentis, inducendi: non enim decernit Pontifex præscriptionem nisi annorum quadraginta non valituram: sed id potest intelligi, hoc temporis diuturno spatio præscriptam fuisse decimarum solutionem, quæ vel minori præscribi potuisset.

Cessione priuilegium perit. C. Si de terra. de priuileg. *Priuatus nō potest cedere iure communi.* Lomedè c. 11. n. 4.

Cessione & abdicatione priuilegium perit, si proprium est, & exempto peculiare, quia *liberum est vnicuique iuri suo renunciare*. At si commune ciuitati, regno, statui, ordini, nemo priuatus cedere debet, aut potest suo iure. Rationem affert Lomedè, quia *non solum ius exempti, sed etiam illius superioris qui exemit, tangitur & amittitur; at alter altero inuito, beneficio & priuilegio renunciare non potest*. Quæ ratio mihi non satisfacit; vna enim per immunitates omnes vagatur,

tur, negatque vniuersè vllum hominem concesso sibi priuilegio renunciare posse, cum ius & auctoritas eximentis, æquè in omnibus impetatur. Firmiùs ergo quis illam veritatem stabiliat, natiua membrorum corporisque concordia, vt quod toti Ordini placet, priuato cuilibet displicere non debeat : præsertim cum sui iuris priuatus ille non sit, sed totum in se imperium communitati, eiusque capitibus commiserit. Præterea non singulis, sed corpori pro singulis concessa immunitas est, quam ad arbitrium suum dilapidare & perdere, non magis possunt priuati, quàm legatam Cœnobio pecuniam. Quamobrem Clerici non possunt derogare priuilegio fori, scribente Anacleto, *Priuilegia Ecclesiarum & Sacerdotum, intemerata & inuiolata cunctis decernimus manere temporibus*. Narrant historiæ nostrates Pium II. qui cum Æneas Syluius esset, in Concilio Basileensi Pragmaticam Gallorum sanctionem, tanquam aras & focos propugnauerat, promoueratque, impetrasse postea à Rege Ludouico XI. antiquari ; sed ei reuocationi, velut iuribus & immunitatibus Gallicanis repugnanti, Ioannem de S. Romano Procuratorem Regium, Facultatem Theologicam, & Senatum Parisiensem intercessisse, cuius amplissimos tractatus Franciscus Duarenus I C. latinitate donatos publicauit. Neque priùs quieuit illa iurium sacrorum controuersia, etiam in Lateranensi Concilio sub Iulio II. agitata, quàm Leo X. & Franciscus I. in vnius Concordati, quod Henoticum bono sensu appelles, sententiam coïerint. Ita ne magno quidem & prudentissimo Regi, licuit priuilegijs & exemptionibus suis subditorumque suorum cedere. Quis igitur à priuato Religioso, quis ab subordinato loci vnius Superiore, iure postulet, vt ab vsu priuilegij desistat, eoque cadat, quod omnes vbique terrarum Episcopi, omnes populi videant gaudeantque exerceri?

C. Cum in tempore. de arbitr. 25. q. 2. C. Priuil.

Tr. cit. de priuil. & immunit. Eccl. Galli fol. 336.

Priuilegiu̅ meritis datum, non potest tolli sine causa.

Ius quæsitum, non licet Papæ tollere, vel occupare, sine iusta causa, vt regulis Cancellariæ Apostolicæ continetur. Est enim decima sexta *de non tollendo iure quæsito*: maximè si iura sunt laboribus & ærumnis acquisita, non debent vnico verbo, & facilè destrui, si velut mercedis alicuius vicem supplere videntur. Quod plurimis sacri profanique iuris sententijs stabilitur : vt cum scribit Glossa, *Peruersum esse quòd voluptatibus quorumdam quis priuetur officijs, vel beneficijs, cum beneficia debeant esse perpetua.* Cum dicitur, *Decere concessum à Principe beneficium, esse mansurum* : aut, *Quod semel placuit, ampliùs displicere non posse.* Quamobrem exemptiones illæ, quas superiori capite meritis assignatas esse dicebamus, eò sunt validiores, quò plura, eaque præstantiora merita sunt.

Ioan. Lomedè c. 11. Glossa in c. Satis. dist. 16. C. Præcepta. dist. 55. D. Reg. Iuris in 6. l. Quod fauore. Cod. de Legib.

Priuilegia fundationi Ecclesiarum aut Ordinu̅ necessaria, non possunt tolli saluis Ordinibus.

Quæ autem fundationi Ecclesiarum, & Monasteriorum causam & locum dederunt, ijs derogare & præiudicare non possunt Prælati, iure Galliæ, inquit Lomedè, sæpe laudatus. Quam ego hypothesim ad vberius caput reducendam puto, vt in ipsis Ordinibus tantam aliquando priuilegiorum necessitatem reperiamus, vt sine ijs aut oriri in Ecclesia, aut diutiùs consistere non potuerint. Siquidem hæc videri media superiùs dicebamus simpliciter necessaria, ad finem illum inquirendum, qui Ordinibus Mendicanrium ab Ecclesia, eiusque Principe præscriptus est. Nam cum ad alienam perfectionem & salutem iubeantur tendere, qua tandem id possunt via, nisi per priuatam exomologesin, qua purgantur fideles ; per publicam diuini verbi prædicationem, qua illuminantur ; per cœlestis Eucharistiæ participa-

Lomed. l. 11. n. 6.

tionem, qua perficiuntur? Horum igitur operum si negetur facultas, tolli etiam finem necesse est; at fine ex rebus ablato, illam eiuscemodi Religionum essentiam, id est, Religiones ipsas deleri, & dissipari necesse est. Dicam equidem quod sentio, quocunque animo sententiam hanc accepturi sint aduersarij, qui omnia in odium & inuidiam trahere solent, talem ab Ecclesia Religionis formam potuisse non probari, atque inuehi, facilè concedo; sed eam quæ alienæ saluti seruiat, sine priuilegijs erigi potuisse; aut etiam cum illis reuocatis conseruari posse, nunquam mihi persuadere potui. Neque vereor dictum Canonistarum, *licet Summo Pontifici competat ante collationem omnimoda potestas, non tamen libera priuatio*, huic proposito accommodare. Sed hic finio; quia altero ab hinc libro, nobis erit iterum ad hanc sententiam respectandum.

16. q. 7. c. Inuentum.

DE PRIVILEGIORVM NOTITIA, QVÆ EST affectio necessaria, cum Francisco Hallier disputatur.

§. Vnicus.

Notitia priuilegiorum necessaria.

TERTIAM Priuilegij affectionem, volo eius esse notitiam; eamque ad vsum legitimum necessariam penitùs videri pronuncio: cum Superior proximus, iure pleno naturaliter sibi debito, & hactenus agnito, tota cum libertate sit vsurus, donec certò constet, maiori aliqua potestate, suæ Iurisdictioni hac in parte ereptum esse subditum. Quamobrem cum priuilegia non sunt notoria, inquiunt iuris interpretes, citati tenentur comparere, sua priuilegia allegaturi, de illisque fidem facturi, nisi subsit iusta causa impedimenti. Quod si priuilegium est notorium, vt per sententiam, siue per confessionem factam in iure, siue euidentiam rei, ac etiam alijs modis quibus notorium fit, tunc allegare & probare opus non esse, definit Panormitanus. Proponit autem eam quæstionem Ioannes Lomedè, an priuilegium, quo quis non possit excommunicari ab Ordinario, patiatur exceptionem, & is aliquo saltem casu possit subire censuram? Et respondet, excommunicationem irritam esse, cum priuilegium est notorium; si autem non est Iudici notum, nec diu sit vsus illo priuilegio, & libertate, tunc excommunicationis sententiam tenere. Non esse autem verisimile priuilegia, & exemptiones Ecclesiarum, Clericorum, siue Monasteriorum, & Regularium in eorum Diœcesi sitorum & degentium, Episcopis esse incognita. Quod eo potissimùm argumento probat, quòd *regulariter in aduentu suo se obseruaturos priuilegia Ecclesiarum Cathedralium, & Monasteriorum in quibus installantur, Episcopi iureiurando promittunt*. Quis autem, vt alibi loquitur, *melius scire & cognoscere potest subditos, ipsismet Ordinarijs, aut eorum magistratibus, vsumque exemptionis habent sua monumenta & probationes quæ illos docent.*

C. Cum personæ. de priuil. in 6.

Panorm. in C. Cum ordin. de Rescript. Ioan. Lomedè c. 8 n. 9.

Idem. n. 2.

Nota sunt Episcopis, Monasteriorum priuilegia. Ibid. n. 3. Idem c. 9. n. 3.

Nota etiam esse Mendicantium priuilegia, sensus communis edocet, vel ipso vsu tam diuturno conuictus. Nam *ex professione præsumitur ius, quod nisi vnicuique Ecclesia seruetur, ordo Ecclesiasticus confunditur*. Quamobrem nihil agût qui recognosci eorum priuilegia postulant, & litem tot ante seculis contestatam retractari. Certus enim certiorari non debet, vt scribunt I C. Quæ verò

Priuilegia Mendicantium nota sunt. 11. q. 1. C. Peruenit. 2. q. 6. C. Qui se scit.

rò esset rerum omnium perturbatio, si tot Ecclesiæ, tot Capitula, Diœceses amplissimæ, & Regna ipsa primas exemptionum tabulas requirere, & ex gothicæ signaturæ fugientibus apicibus vim priuilegij diuinare cogerentur? quis omnes Ecclesiæ Gallicanæ immunitates, libertates, priuilegia in numerato vnquam habuit? quis eorum Bullas scrupulosè inuestigauit? quis certam declarationem ab Episcopis Galliarum sibi fieri postulauit?

Franciscus Hallier Ecclesiasticæ disciplinæ vindex, in eo libro quem Summo Pontifici Vrbano VIII. consecrat, grauiter & seriò admonet: *Rem toti Ecclesiæ vtilem ac proficuam facturum, si ea qua pollet auctoritate & prudentia, quæ à suis prædecessoribus statuta, quæ pro vtilitate publica concessa nouerit Monachis priuilegia, toti orbi Christiano nota faciat, omnesque quæ eorum occasione priuilegiorum nascuntur contentiones, hac vna promulgatione dirimat.* Hoc suadet egregiè cordatus homo, quia multi Regulares *iam olim commentitia finxerunt priuilegia, & verendum est ne multa iam à Monachis priuilegia vel falsa, vel reuocata iactentur.* Exempli gratia, decretum est, Regularium neminem ordinandum esse, nisi Monasteria spondeant, se ei qui quolibet prætextu eiectus aut dimissus fuerit, ex suis reditibus alimenta datura. *Scio Religiosos Societatis IESV quædam in contrarium iactare priuilegia: sed nec ea apparent, nec contra prædicta directè militant.* Et ne solos Regulares tangamus, ordinarium ministrum Sacramenti Confirmationis certum est esse Episcopum, Presbyter an extraordinarius esse possit, incertum relinquitur. Qua in re *dispensationis Gregorij tertij, vel Adriani*, qua simplicibus Presbyteris ea potestas committitur, *nulla vestigia apparent: quare quicquid de ijs dicitur, confictum credi potest.* Alia quædam notæ veteris exempla suo loco producit, sed quorum obscura memoria est. Quamobrem illis omissis, aliunde duo hæc selegi, recentis vsus, de quibus proinde certior apertiorque instituetur disputatio.

Franciscus Hallier vult recognosci priuilegia. in vin. p. 540.

Falsitatis & impostura Religiosos omnes insimulat.

In opere de sacris Ord. p. 97.

In vindic. pag. 208.

EXPOSITA OPINIO CONFUTATUR.

§. I.

QVAM vt aggrediar, multa hic mihi suis examinanda ponderibus occurrunt. I. Quod omnes priuilegiorum contentiones inde prognatas indicat, quod ignota sint: quæ aliena, & commentitia est ratio; cum grauiores alias prolaturi simus in aduersarijs obiectionibus. Neque vnquam Parochus vllus ab sacris tribunalibus Regulares exclusos voluit paschali tempore, quod negaret sibi cognitum illud esse priuilegium. Neque qui Regularium priuilegia explicari postularunt, in Lateranensi Concilio sub Leone X. Episcopi, esse sibi ignota causati sunt.

Falsam causam cur grauia sint priuilegia, Doctor assignat.

II. Quòd vna Bulla fieri nota omnia postulat. Ridiculè dictum! quasi diploma vnum mille alijs præponderare debeat, vt qui prioribus tam claris, tam receptis non credit, in recentis Bullæ obsequium intellectum necessariò captiuet. Quo autem munita plumbo, qua illustris cera, qua manu erit signata pretiosa illa membrana, vt nullam æquè ac cæteræ pati possit ab incredulis calumniam?

Ridiculè Bullam vnam, omnibus alijs certiorem postulat.

III. Quòd aliquorum crimen, in omnium vertit inuidiam, quod perpetuum est hominis sophisma. Nam si concessero nonnullos præteritis seculis

Paucorum crimen omnibus imputat.

repertos qui falsis priuilegijs incautos deciperent, cur metus ille ad omnes extendetur? cur omnium priuilegia suspecta reddentur? Quàm multi nullo Sacerdotali charactere prædιti sacrilegas missas celebrarunt? ideo-ne de Sacerdotibus omnibus dubitandum est? Scribebat de his olim Zacharias Pontifex ad Bonifacium Moguntinensem. *Eos autem quos reperisse affata est fraternitas tua pseudo-Sacerdotes, multò maioris numeri quàm Catholicos; erroneos, simulatores, sub nomine Episcoporum, vel Presbyterorum, qui nunquam ab Episcopis Catholicis fuerunt ordinati, illudentes populo, & ministeria Ecclesiæ confundentes, & conturbantes, falsos, gyrouagos, adulteros, homicidas, molles, masculorum concubitores, sacrilegos, hypocritas; & multos seruos tonsuratos qui fugerunt Dominos suos, seruos Diaboli, transfigurantes se in ministros Christi*, &c. Post hæc elogia, si quis Halleriano scrupulo recognosci postulet ordinationem, & mores Clericorum omnium, magnam opinor ab Hierarchis & Ecclesia tota initurus erit gratiam. Ciues olim suos sic increpabat Gilda Sapiens, non acriùs certè, quàm sapientiùs. *Britannia habet Sacerdotes, sed nonnullos insipientes; quamplurimos ministros, sed multos impudentes; Clericos, sed quosdam raptores, subdolos; Pastores, vt dicuntur, sed occisioni animarum lupos paratos: Quippe non commoda plebi prouidentes, sed proprij plenitudinem ventris quærentes; iustos inopes, inanes, quasi angues toruis vultibus conspicantes, & sceleratos diuites absque vllo verecundiæ respectu, sicut cælestes Angelos venerantes.* His similibusq; auditis, si quis Halleriano paralogismo, omnes qui vbiq; sunt Sacerdotes, Clericos, Pastores, eorum vitiorum aut reos, aut suspectos habere velit, is opinor de humana societate, & Religione Christiana optimè merebitur. Itaque si, vt vitia erunt quandiu homines, reperti sunt olim, & etiamnum reperiri possunt impij & sacrilegi homines, qui ementitum Religionis habitum suis sceleribus obtendat, ideo-ne statim personatos iudicabis omnes, qui tibi consimili tunica tecti venient obuiam? Vidit hoc iam olim S. Augustinus, & in causa Bonifacij Presbyteri questus est, omnibus per contentionem imputari, quod ab vno peccatum est: *Ad quid enim aliud sedent isti, & quid aliud captant, nisi vt quisquis Episcopus, vel Clericus, vel Monachus, vel Sanctimonialis ceciderit, omnes tales esse credant, iactent, contendant, sed non omnes posse manifestari?* Hæc est Francisci Hallier, & eorum qui odio gratuito Regulares prosequi affectant, ratiocinatio, sanè omnis rationis expers. In qua; tamen idem Augustinus decipi Donatistas admonet, cum hæc populo Hipponensi edicit. *Veruntamen carißimi, sunt & qui Monachi falsi sint. Et nos nouimus tales: sed non perijt fraternitas pia, propter eos qui profitentur quod non sunt. Tam enim sunt Monachi falsi, quàm & Clerici falsi, & fideles falsi. Omnia ista tria genera, fratres mei, habent bonos suos, habent malos suos.*

Zach. epi. 11. ad Bonifacium.

Gilda Sapiens in Eccl. ordi.

August. ep. 137.

Idem in Ps. 132.

IV. Quòd vereri se fingit ne falsa priuilegia iactentur. Possum hic queri falsarios omnes simplici subtilitate dici Religiosos. Sed hanc orationem omitto; vnum quæro, qua tandem rima in eas Bullas possit falsitas irrepere, qua vi irrumpere? Conceduntur à Pontifice Romano Exemptiones, de Consilij, id est, Eminentissimorum Cardinalium sententia, Bullæ per omnes Cancellariæ anfractus & angiportus tractæ expediuntur, publicis in compitis legendæ proponuntur. Fatigant deinde Typographorum operas, vt faciliùs quaquà versum diffundantur: neque satis; colliguntur in libros, & iuri regulari commiscentur. Hic & tum à Doctoribus lectæ, & relectæ, expensæ, inuestigatæ, in prouerbium scholarum transeunt: Interim nouo

Fingit se falsa vereri priuilegia.

nouo illo iure vtuntur ij quibus concessum est, in Italia, Romæ, in conspectu Pontificis ipsius, in edita illa Christianæ sapientiæ acropoli, inter sacræ Inquisitionis horrores & minas: transit inde in prouincias, & videntibus probantibusque Hierarchis religione doctrinaque illustribus, in vsum apud fideles praximque reducuntur. Post hæc vnum hominem *falsarios, falsarios* inclamare, furor est; vni credere, insania.

V. Quòd exemplis vtitur admodum infirmis. De primo dicetur alibi. Nego interim à Religiosis Societatis IESV eiusmodi priuilegia *iactari*, quia nulla habeant; & hoc qui *scire* se dicit, quid censendus est *scire*? à quod id audiuit? quo in scriptore legit? cui Iesuitæ venit in mentem hoc *tuba canere ante se*, vt Hallier exaudiret? De posteriore hoc dico; Referri à Suare, pro Indis extremis hominum, potestatem Presbytero simplici conferendæ sacræ Chrismationis datam à Gregorio decimo tertio: vitio typographi prætermissus est prior numerus: id ergo scriptum de Gregorio III. non semel refert Hallier, & negat parêre. Vbi fides? vbi Religio? vbi Christiana simplicitas? vult Suares nominare Gregorium, qui post Concilium Florentinum sedit, qui certè non est tertius; peccat igitur in Suare typographus, animus in Francisco. Eodem certè iure mihi liceat Doctorem falsi coarguere, qui scripserit alio in opere, *Episcopos in Concilio Neocæsariensi dictos Septuaginta Discipulis succedere.* Quamuis aperta sit auctoris sententia, de Chorepiscopis illud volentis dicere. Et alio eiusdem operis loco *Henricum* dixerit Africæ Regem Ecclesiæ Catholicæ Clericis bellum intulisse, cum Hunnericum sine dubio intelligat: licet neuter locus inter *Errata*, quorum vtroque in opere oppidò liberalis est, corrigatur. De ipso autem priuilegio nihil possum affirmare, quàm quod Suares idem, & Petrus Arcudius viri docti & pij referunt. Nam hic & annum notat quo data illa potestas est, & eos nominat quibus data, & causam ob quam data, quæ omnia vix fallunt. Sed idem Pontificis diploma in Brasilia asseruari affirmat, quod auidè arripiens Franciscus Hallier, *negat apparere vestigium*: suæ securus ἰφέξεως, dum allatum fuerit è nouo orbe authenticum, quo falsi reuincatur.

Exemplis infirmis vtitur.

Suar. tom. 3. in 3. P. q. 72. disp. 36. sect. 2. & ex eo Præpositus in 3. P. q. 72 a. 21. dubio 2.

Hallier de Sacr. Ordi. p. 592.

Ibi. p. 890.

Petr. Arcu. l. 2. c. 15.

ROMANI PONTIFICIS AVCTORITAS VINDICATUR.

§. II.

ET quando in Pontificia auctoritate versamur, permittes, Lector, in Doctore nostro passum vnum procedere, vt agnoscas quàm indignè sacram Tiaram tractet, cui librum consecrat. Vbi quæstionem de Ministro Confirmationis extraordinario, dirimere se negauit, addit, *quandiu quæstio ista manebit indecisa, peccaturum Summum Pontificem, si alteri quàm Episcopo hanc potestatem committat.* Equidem cum in hac eadem causa, apud Ioannem Maiorem lego scriptum, Gregorium Magnum *errori assensisse*; quæ blasphemiæ species est, *Si nulla expositio sufficiat illum excusare, nihil esse quare non sit concedendum, quod in illo facto deliquit*: quæ si à Suare aut Bellarmino dicerentur, *nos triumphis & insultationibus obtunderemur*, vt cum Au-

In Romanũ Pontificem contumeliosus est. in vin. p. 208.

Ioan. Mai. in 4. dist. 7. q. vnica.

relio loquar. Id, inquam, cum lego, exquiro mecum rationes, quibus impetum ingenij, non semper moderati, excusem. At cum idem ipsum alijs verbis conceptum video ab Doctore Hallier, reprehensum, non vnum Gregorium Magnum, sed & alios, quotquot id fecerunt Pontifices, Pontificiam potestatem præcisè & absolutè hac in causa deprimere Catholicum hominem, suumque iudicium Pontificibus Gregorio Magno, Gregorio XIII. decretorum Ecclesiasticorum religiosissimo obseruatori, alijs qui vulgò nominantur, præferre, quis me vetet exclamare. *O homo, tu quis es qui iudicas*, non *alienum seruum*, sed Dominum tuum? Audes Summo Pontifici librum offerre, cuius præcessores sanctissimos, peccati insimulas? cui potestatem eripis maiorum exemplo & Conciliorum testificatione concessam? Sententiam tu peccati damnas, quam optimæ notæ Theologi proximè fidem constituunt? *Quandiu*, inquit, *manebit indecisa quæstio*. A quo decidi expectas? à Concilio? Florentinum habes, quo lecto Gregorius à Valentia dicit asseueranter, sententiam illam *certam, & tanquam de fide esse*. A Pontifice? Eugenium IV. profero, & eos omnes, qui hoc concedendo priuilegium, concedi posse definierunt. Num facto nobiliùs validiusque, quàm solo scripto deciditur controuersia? Num qui post id tam sæpe factum, decisam negat quæstionem, pari iure negat vllam in vlla materia à Pontifice, cum priuato Cardinalium Concilio posse decidi? Et hæc supremæ Iurisdictionis amputatio Pontifici ipsi obtruditur, ne dissimulare vel ignorare possit, eius potentia Franciscum Hallier abuti, & sacram potestatem pro arbitrio priuati Doctoris truncari. Atque culpam hanc cum seipso prudentior peritiorque corrigere deberet in posteriori opere, capitaliorem fecit, seu cum simpliciter dixit, *Non esse certum, vtrum sacramentum Confirmationis à simplici Presbytero, ex commissione Summi Pontificis conferri possit*: seu cum affirmatè pronunciauit *ministrum Confirmationis extraordinarium, simplicem Presbyterum ex dispensatione posse esse, multos concedere*. Nam si *certum non est*, si *multi concedunt esse posse*, vt minimùm illi sententiæ probabilis assensus concedi potest. Opinionem ergo probabilem, in praxi qui sequatur, eum peccare, nondum audita in scholis doctrina, Hallier asseuerat: supremum Christiani iuris Antistitem, ex opinione verosimili operantem, illam partem non decidere, sed indecisam, & parum probabilem relinquere, imo id faciendo peccare, nouus Doctor affirmat. Sed de hac re nonnihil etiam sequente libro dicendum erit.

Concil. Florent. in literis vnionis. A Valent. in 3. P. dis. 5 q. 2. puncto 1. *Summus Pontifex facto decidit dubias quæstiones.*

Auget errorem suum Hallier in posteriori opere de sacr. ordin. pag. 575. Ibid pag. 593. *Sententiam probabilem in praxi sequi licet.*

VI. Et vt è diuerticulo redeamus, qui post tot Pontificum facta, tot scripta Doctorum, *indecisam* adhuc vocat *quæstionem*, potest-ne fidem sibi vllius priuilegij fieri permittere? Non arbitror, si sibi constat. *Vnam tamen promulgationem* rogat ab Vrbano VIII. obuijs vlnis si detur, suscepturus. Qui credam, cum alio libro visuri simus, Anglicanos Confessores aurea eiusdem Vrbani Bulla gloriosè laudatos, ab Francisco Hallier ignominiosè derisos? Sed age, hoc etiam liberaliter addatur, & omni Pyrrhonicorum dubitationi aditus occludatur. Vrbanum VIII. loquentem produco, & id quod postulat Doctor Hallier, non *vna promulgatione dirimentem*. Atque hoc cupio 6. & postremum esse reprehensionis meæ caput, quòd anno 1632. quo hæc scribit ad Pontificem, *promulgationem* postulat, quæ pluribus ante annis ab ipso quem alloquitur Pontifice emanauerat. Hanc enim aut veram non credidit, quæ est

Promulgationem postulat iamdiu factam.

est iniuria, & importunitas infinita: aut ignorauit, quæ incredibilis negligentia, & audax contemptus, vt quod à Principe fieri cupias, id temerè postules, & vnquam-ne sit factum antea, exquirere negligas.

Vrbanus igitur VIII. qui modò Petri nauim feliciter regit, tribus præcipuè diplomatis Religiosa priuilegia stabiliuit, quorum plenissimum à *plenitudine potestatis Apostolicæ* incipit, quo Fratribus Prædicatoribus, & consequenter Mendicantibus cæteris, qui cum ijs in eiusmodi Apostolicæ cathedræ beneficijs participant, *omnia & singula priuilegia, exemptiones, libertates, confirmationes, facultates, indulgentias, gratias, & indulta quæcunque tam spiritalia, quàm temporalia, tam per Romanos Pontifices, quàm etiam per nos, & sedem Apostolicam sub quibuscunque verborum formis, & expreßionibus, ac cum quibusuis clausulis & decretis quomodolibet concessa, nec non ipsorum priuilegiorum & indultorum declarationes & decreta à congregationibus Venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium desuper legitimè emanata: dummodo tamen priuilegia huiusmodi sint in vsu, nec hactenus reuocata; approbat, confirmat, & innouat, ac denuo concedit: illisque inuiolabile Apostolicæ firmitatis robur adijcit. Nec non etiam priuilegia, gratias, indulta, & immunitates in litteris Apostolicis, quæ appellantur Mare Magnum, de nouo concedit, seu innouat. Decernens priuilegia, exemptiones, & indulta huiusmodi, semper & perpetuò valida efficacia esse & fore, ac à locorum Ordinarijs, ac quibuscunque alijs quauis auctoritate fungentibus inuiolabiliter & inconcußè obseruari.* Quid ais Francisce? Satis planè & latinè loquitur Pontifex eruditissimus? superest aliquid in recessu exprimendum? *Omnia & singula priuilegia, declarationes, clausulæ, decreta Mare Magnum,* animo tuo satis arrident, respondent arbitrio? Quænam illa, quæris? Quæ *sunt in vsu.* Pugnas esse *reuocata*? Fac dicto fidem, profer tabulas reuocationis, quo die, quo anno, à quo Pontifice reuocata sint edissere, tu qui hæc inter tuos diceris nosse tanquam vngues digitosque tuos. Donec id feceris, interim mea sunt omnia, *vsu* possideo. Quæ ista, inquit, Bulla? quàm vera, quàm certa? Hic te expectabam; si enim & de hac dubitaturus eras *promulgatione*, cur eam postulasti? quo tibi argumento vis illam persuaderi? Romam habes, vbi originales litteræ. Dico pene idem, quod Hincmarus Remensis Nicolao I. *Mitterem ipsam authenticam priuilegij chartam, quam beatæ recordationis præcessor vester Domnus Benedictus mihi sua auctoritate direxit: sed timui ne mihi inde aliquid sinistri in via contingeret, & solatio quod inde aduersus insurgentium impetus habeo, fierem destitutus. Vestra verò dignatio in scrinio sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ex more, exemplar illud potest requirere, & vtrum ita se habeat, euidenter agnoscere.* Aliud ego dicere non possum, atque hoc cum dixi, defendo nullum tibi dubium esse debere, quin *promulgationem toti Ecclesiæ vtilem ac proficuam fecerit summus Pontifex, ea qua pollet prudentia*, non quo cupiebas *auctoritatis* vsu.

Vrbanus 8. Religiosorũ priuilegia confirmauit.

Bulla In plenitudinem. 3 Id. Maii. ann. 1625.

Hincmar. epist. 2. ad Nicol. I.

DE ANTIQVIS MONACHORVM CIRCA *Sacramentorum administrationem Priuilegijs.*

CAPVT XXI.

IN COMMVNI priuilegiorum causa, quam hactenus egimus, ad Religiosa sæpe respectandum fuit, quia frequentiùs occurrunt, & validiùs oppugnantur. Nunc collato pede pro ipsis solis dimicandum, & eorum antiquitas, necessitas, æquitas demonstranda. Nam vt antea serie temporum declarauimus, mediæ ætatis Monachos non pauca ab antiquissimis accepta expoliuisse, & suis partibus absoluisse; sic priuilegiorum aliquem vsum primis seculis reperio, licet ea vox in vsu non esset, quæ augere, & firmiùs stabilire necessitas imperauit.

In Monasterio S. Hieronymi priuilegium baptizandi. Hiero. ep. 60. 61. 62.

Priuilegium enim modò nemo non appellat, cuiuscunque officij Ecclesiastici à Monachis & Religiosis in seculares homines, impendendi potestatem, quod Parochiæ competentius esse videatur. Id factum in Bethlemitico suo Monasterio, non dissimulat S. Hieronymus, cum ait, in illo quinque fuisse Presbyteros, *qui suo iure poterant baptizare*, sed noluisse contra stomachum Ioannis Hierosolymitani quemquam baptizare. Quando inquam baptizare? *Circa dies Pentecostes*, quibus, vt & in Paschate, solennis celebrabatur Baptismus. Cuius imperio & delegatione? Nullius profectò, cum id *iure suo* possent, non aliunde ab Epiphanio, vel Dionysio corrogata auctoritate. Cur illud? Quia erant *in Monasterio, non in Parochia* quæ Ioanni subiecta esset. Decebat enim *Monasterium fratrum, & fratrum peregrinorum, qui eius prouinciæ nihil deberent* peculiari Episcopo nemini esse subiectum. Quos autem homines *baptizare poterant suo iure? Competentes quadraginta diuersæ ætatis & sexus*; non Monachos, sed seculares, & vt arbitror peregrinos, aut certè Monasterij seruos, peregrinis curandis mancipatos: qui proinde ad idem S. Hieronymi Monasterium pertinebant, & ab Presbyteris Monasterij baptizati fuissent in ipso Monasterio, non oblati Ioannis Presbyteris, non missi Diospolim ad Dionysium, si bene ipsi cum Ioanne conuenisset; dicente Apostolo, *omnia mihi licent, sed non omnia expediunt.*

Huic argumento respondet Hallier in vin. p. 460.

Vrget hæc Franciscum Hallier controuersia, non semel à nobis libata, cui vt satisfaciat in speciem, ne cogatur admittere ius in Monasterio fuisse conferendi publicè baptismi, duo respondet 1. Ioannem Patriarcham Hierosolymitanum ad cuius ditionem Bethlemiticus vicus pertinebat, tunc temporis suspectum fuisse de hæresi, & eius communionem auersatum Hieronymum cum Monachis suis, Archiepiscopo Cæsareæ, & Antiocheno Patriarchæ communione adhæsisse, *à quibus forte potestatem quoque sacra tribuendi, ob hæresim Ioannis prædicti, eos habuisse suspicio est.* Aduocandum huc pondus sanctuarij, ad quod prior expendatur responsio, ne si alteram simul implicamus, tenebræ nos in ea commemorandæ, apprehendant. Verè dicis Ioannem tunc de

Refellitur.

Origenis hæresi suspectum, fauentem habere non potuisse malleum Hæreticorum Hieronymum. Verè addis in eius ditione fuisse vicum Bethlemiticum. At dissimulas quod hoc libro ex ipso S. Epiphanio, & Seuero Sulpitio

demon-

demonstrauimus, duas in eo vico fuisse Ecclesias, Parochiæ, & Monasterij; duas proinde spiritales iurisdictiones, Ioannis in Parochiam, Hieronymi in Monasterium. Pendentem hanc ab illa minimè fuisse, cum neglecto Ioanne, ab Epiphanio Hieronymi sui Prælati amico postulent Monachi, Paulinianum sibi Presbyterum ordinari, qui debita nomini suo exerceret sacrificia. Quorum postulationem non remisit Epiphanius ad Ioannem vt ordinarium; non ad Episcopum Cæsariensem, vt ad Metropolitanum; non ad Antiochenum, vt Patriarcham: sed hominem sine cunctatione per Diaconos apprehensum, primò Diaconum, deinde Presbyterum consecrauit, addita etiam ad ipsos Presbyteros, & cæteros fratres epistola amicè obiurgatoria, *quare non scripsissent super eo, cum ante annum multos eorum queri audisset, cur non haberent qui sibi Domini Sacramenta conficerent: & illum omnes suo poscerent testimonio: quare tunc reperta opportunitate non scripsissent nobis, neque super ordinatione eius aliquid poposcissent.* Hæc fieri permisisset Hieronymus, postulassent Monachi, fecisset Epiphanius, qui respondisse dicebatur, *nunquid iuuenis sum, aut canones ignoro?* satisfecisset Ioanni scribens se Monachum ordinasse *in Monasterio, & non in Parochia quæ ei subiecta sit*, si Parochiæ subditum verè fuit Monasterium. Subiungis alia in quibus me habes consentientem. Fidei concordia fuisse & Episcopo Cæsariensi, & Antiocheno Patriarchæ coniunctum Hieronymum: fuisse tum temporis Palæstinæ Metropolim Cæsaream, totius Orientis Antiochiam. Verùm hoc à te mihi liquidò probari velim, à duobus illis, aut eorum altero *potestatem sacra tribuendi* postulasse & impetrasse Hieronymum; imo hunc fuisse tempestatis illius morem, vt spreto Episcopo proprio indemnato, tantùm suspecto hæresis, *nondum omnino orbi noto* liberè, non repugnantibus canonibus, & Hierarchicis legibus, ad Metropolitanum concurrerent Clerici subditi, eiusmodi potestates rogaturi. Cur autem petijt Hieronymus si vti nolebat? Quàm superfluè Presbyteris Ioannis obtulit, si eam potestatem habebat? Quàm ineptè vtriusque Præsulis auctoritati derogans, eos ad Episcopum Diospolitanum longè inferiorem, baptizandos ablegauit? Denique si hoc quinque illi *suo iure poterant*, quid erat opus impetrata aliunde facultate? Respondes, vt arbitror, id à te tanquam certum non afferri, sed particulis dubitantibus mitigari. At ego dicti mei veritatem doctissimorum sanctissimorumque virorum conceptis verbis stabilio; quam tu vno *forte*, &, *suspicio est*, putas posse conuelli. Meministi quid Ioanni suo Hieronymus obijciat, rogatum ipsum Palæstinæ, respondere Alexandriæ? Quid tu? num rogatus Bethlemi, respondes Antiochiæ? Ipsum ait manum peti, pedem porrigere: Imo tu pedem struis, vt illa saltem dubitatione euadas, dum melius nihil habes in numerato, quod offeras Lectori, vt quia bibliothecam circumferre non potest, vnde Hieronymum consulat, præsente pecunia contentus esse cogatur.

Monasteriū S. Hieronymi non erat subiectum Ioanni Hierosolym.

Non petijt Hieronymus dispensationem à superioribus Episcopis.

Dubia certis opponit Hallier.

Respondet deinde aduersarius, in re Hieronymi necessitatem aliquam fuisse conferendi quantocyùs Baptismi. Nam *circa dies Pentecostes, cum obscurato iam sole, omnis mundus iam iamque venturum iudicem formidaret*, in eo casu & periculo, non tantùm Monachis Sacerdotibus, verùm etiam alijs quibuscunque ius baptizandi fuisse nemo dubitat. Solis iste defectus multas animo meo tenebras parit. Est enim mihi obscurum, an illi *quicunque alij*, Sacerdotes sint, an Laïci? cogitet-ne aduersarius de publico, non de priuato baptismo esse quæstionem? velit-ne proinde omnibus *quibuscunque, ius* esse supremis tem-

Ex imminente periculo nihil probat.

poribus Catechumenos ritu publico lustrandi? Hoc si putauit Hieronymus; cur ad id officij Ioannis Presbyteros inuitauit repellendus? cur *suspicio est*, & *forte* misit Cæsaream & Antiochiam, vt facultas impetraretur, quam nemo dubitat *alijs quibuscunque in his casibus* fuisse legitimam? Cur baptizandos ipse misit Diospolim, & non potiùs Monachos omnes, cum Presbyteris illis quinque, huic applicuit ministerio tali loco, ac tempore, tam vrgente & horrendo periculo? Nihil ergo verum ac solidum profert aduersarius, vnde vetet nos credere, Bethlemiticum Hieronymi Monasterium, à Ioannis Hierosolymitani iurisdictione fuisse liberum, & in eo Sacramenta peregrinis, aut seruis administrandi ius fuisse. Propero ad alia.

Monasteriorum familiæ amplæ & copiosæ.

Frequentior apertiorque est familiæ Monasticæ secularis notitia; in ijs Monasterijs quæ facultatibus adundarunt. Constat enim plures in ijs vixisse seruos qui terram colerent, vites sererent, armenta gregesque pascerent, huc illucque missi commearent. Hi vel primitus Monasterio traditi, vel liberorum procreatione amplificati, salubri consilio diuisi sunt in pagos & Parochias, quibus Presbyter vnus è Monachis ipsis præficiebatur: factumque procedente tempore, vt quos priùs seruos habuerant, postea vectigales & feudatarios haberent. Inde Parochiæ Regularibus etiamnum subiectæ, quas vel per se, vel per Vicarios perpetuos ipsi primarij, aut, vt vocant, primitiui Parochi administrant. Quæ omnia pluribus exemplis demonstrare facillimum est. Nam Benedictini ordinis nomine Apologiam scribens Petrus Venerabilis, negat fieri posse aut decere, vt Religiosi *asperrimum ipsis quoque rusticis & bubulcis agriculturæ laborem ferant, & tam duram ruris euersionem & subuersionem aliquando æstus ardore, aliquando imbrium, niuium, & frigoris importunitate sociata patiantur*. Rusticos igitur seruos & ancillas legitimè possidere permittuntur. Id verò accidit ob ingentes Ordinis facultates, piorum virorum, maximéque Episcoporum liberalitate donatas: quarum possessionem & licitam Monachis, & vtilem seruis esse, docet idem Petrus Cluniacensis, & exemplum ponit in castro, quod *si Monachis detur, castrum esse desinit, & esse Oratorium incipit. Nec vltra quisquam exinde aduersùs corporeos hostes in corporali acie dimicat, sed spiritales spiritalibus iaculis propellere consuescit*. Apud Bedam, & ipsum nomine vitaque venerabilem, legimus, *Donatas munere regio possessiones, & territoria ad instituenda Monasteria*, & totam insulam Hydestin Monachis Scotorum traditam, *cuius Monasterium regendis Septentrionalium Scotorum populis præerat*. Alibi quoque narrat Regem Oluui Monasterio *duodecim possessiunculas terrarum donasse, quæ erant singulæ decem familiarum, id est, simul omnes, centum viginti*. In ipsa quoque Petri Damiani eremo famulorum Monasterij fit mentio, qui & laïci oppositi Monachis dicuntur, & iubentur *per totius anni circulum tribus per hebdomadam diebus tenere ex more ieiunium; duabus verò quadragesimis neque vini, neque etiam piscis perceptionem eis concedi.*

Vnde Parochiæ quædã Regularibus subiectæ sint.

Petr. Ven. l. 1. ep. 28. ad Bernar.

Idem eadem epist.

Beda l. 3. hist. c. 3.

Ibid. c. 24.

Petr. Dam. Opusc. 14.

In Monasterij seruos & subditos iurisdictio.

His ergo seruis & subditis, quandiu Monasterij septis aut clausi, aut vicini fuerunt, certum est communi priuilegio, administrata in Cœnobio Sacramenta, & aduersùs eos exercita à Monachis Parochialia munia. Nam in S. Medardi Monasterio, inter cætera priuilegia, de quibus mox, donatur à Gregorio Magno *Consecratio fontium*, qui alio loco Agapeti Abbatis querimonia permotus, Ioannem Episcopum reprehendit, quòd in eius Monasterio *Missas prohibeat celebrari, & sepeliri mortuos interdicat*. Iubet autem idem Pontifex, *de*

Greg. li. 2. in priuil. S. Medard. Indict. 11.

Idem l. 1. ep. 12. Indict. 9.

Monasterio

Monasterio S. Andreæ baptisterium, propter Monachorum insolentias auferri, atque in eodem loco, quo fontes sunt, altare fundari. Erat igitur tum in Monasterio conferendi baptismatis locus, atque ille, non quia Monastico instituto repugnabat, sed quia eius occasione multa à Monachis turbabantur, sublatus est. Et vt omnia semel finiam, in Concilio Toletano permittitur Episcopo cuilibet *vnam de Parochianis Ecclesijs suis Monasterium dicare, vt in ea Monachorum regulariter congregatio viuat.* Cui & possessiones tradere citra Ecclesiæ incommodum, datur licentia. Hic & tum Parochiani omnes illi, certè Monachi non fiunt, sed Monachis subditi; neque ad aliam Parochiam transeunt, sed in vetere sua, quod nouum Monasterium est, Parochialibus officijs à nouis dominis, videlicet Monachis, gubernantur.

Idem li. 2. ep. 57. Ind. 9.

Concil. Toletan. 3. c. 4. habetur 12. q. 2. Si Episcopus.

Cum verò crescente multitudine, seu sponte donata esset familia, seu liberorum procreatione propagata, diuisi sunt in vicos, non dubito quin è Monasterio eductus sit Presbyter Sacramenta ministraturus, & Parochialia numera sub Episcopi auctoritate functurus. Cuius rei exemplum illustre pono in Cluniacensibus, qui licet expresè non dicantur ipsi Parochialibus ministerijs defungi, hoc tamen primis temporibus factum, res & ratio cogit credere. Itaque Petrus Venerabilis probat æmulis, Cluniacenses Monachos Ecclesiæ auctoritate Parochiales Ecclesias possidere: atque in Bibliotheca Cluniacensi plures numerantur Ecclesiæ & capellæ, *quæ sunt in omnimoda dispositione R. D. Abbatis Cluniacensis, ratione suæ dignitatis Abbatialis.* Et huc fortasse trahi potest eiusdem S. Gregorij decretum de Monachis ordinandis, ad Candidum Episcopum, *Præsentibus vobis licentiam damus epistolis, Monachos de Monasterijs in tua Parochia positis, cum consensu Abbatis sui tollere, & Presbyteros ordinare.* Quos sic consecratos, alibi vetat ad Monasterium regredi. *Quisquis autem ex prædicto Monasterio ad Ecclesiasticum ordinem peruenerit, vlterius illic nec aliquam potestatem, nec licentiam habeat habitandi.* Nimirum non ijs tantùm qui Monasterio subditi essent; sed & alijs promiscuè fidelibus, ad instar secularium Clericorum, præfici posse cum cura Monachos, decernit S. idem Gregorius, & post eum Bonifacius IV. vt D. Ambrosium omittam, cuius locus à Gratiano citatus in dubio adhuc est, vere-ne Ambrosianus sit existimandus. S. autem Gregorij verba sunt *Sacerdotibus Monachis, Apostolorum figuram tenentibus, liceat prædicare, baptizare, communionem dare, pro peccatoribus orare*, publica videlicet oratione, de qua nos vbi Pœnitentes considerabimus, *pænitentiam imponere* (seu publicam, seu priuatam) *atque peccata soluere.* Proba ratio, vt qui Apostolicam vitam sequuntur, Apostolicis munijs applicentur; quod cum nouum nonnullis videretur, atque adeò in ortu suffocandum, Bonifacius, qui S. Gregorium quarto gradu consecutus est, in Concilio idem statuit, *à Sacerdotibus Monachis ligandi, soluendique officium, Deo operante, dignè administrari.* Additque rationem, non huius loci & Hierarchiæ, *quia quantò quisque est celsior, tantò est & in his potentior.* Tanti facit Monasticas exercitationes, quatenus feliciùs comparant, magisque idoneum reddunt Monachum ad clericalium officiorum gestionem, quæ neque ab instituto remota est. *Neque enim B. Benedictus Monachorum præceptor almificus, huius rei aliquo modo fuit interdictor. Sed eos secularium negotiorum edixit expertes fore tantummodo.* Sic explicata à tanto Pontifice instituti Benedictini norma, plus iustò confirmata sunt, quæ de ea superiùs fusè disputauimus.

Parochus è Monasterio eductus.

Petr. Vene. l. 1. ep. 28. cit. ad Bernard.

Biblioth. Cluniac. p. 1753.

Greg. l. 5. ep. 27. Ind. 14.

Idem l. 7. ep. 18. Ind. 2.

16. q. 1. c. Ex auctoritate.

Sacerdotes Monachi Apostolorum figuram tenent.

Ibid. C. Sunt nonnulli.

Monachi secularium tantùm negotiorum expertes.

Monachi extraordinaria commissione alienam salutem curarunt. Ordinarijs autem istis, recentes aliquos nonnunquam summissos, non obscurè indicat Anglicana Bedæ historia. *Erat quippe moris eo tempore populis Anglorum*, inquit, *vt veniente in villam Clerico, vel Presbytero*, (qui omnes tum erant Monachi) *cuncti ad eius imperium verbum audituri confluerent, libenter ea quæ dicerentur audirent.* Narratque de Cudberto Monasterij Præposito, qui *ad corrigendum errorem crebrò ipse de Monasterio egressus, aliquotiens equo sedens, sed sæpius pedibus incedens, circumpositas veniebat ad villas, & viam veritatis prædicabat errantibus: quod ipsum etiam Boïsil suo tempore facere consueuerat.* De hoc salubri excursu, quem missionem appellamus, non minùs quàm de alia peregrinatione, intelligi debet Canon Tarraconensis Concilij sub Hormisda, *Monachi à Monasterio egredientes foras, ne aliquod ministerium Ecclesiasticum præsumant agere; nisi forte cum Abbatis imperio.* Eius proinde permissu opus illud aggredi liberum fuit, & laudabile: populos autem illos subditos fuisse oportet, qui adeò subacta ceruice imperij illius iugum subirent.

Beda l. 4. hist. Angl. c. 27.

Concil. Tarra. c. 11.

PRIVILEGIA QVÆDAM DIVERSIS MONAsterijs à Diuo Gregorio concessa colliguntur.

§. I.

CELEBRIS est hac in priuilegiorum materia D. Gregorij fauor: qui Religiosum institutum & auxit Monasterijs, & saluberrimis monitis fundauit, & immunitatibus, quantùm per auctoritatem Pontificiam licuit, tranquillitati reddidit. Qualia autem sint, & quid in ijs obseruandum, hoc loco disquirimus.

Ante S. Gregorium priuilegia Monasterijs data sunt. I. Ante omnia meminerimus S. Gregorium non esse primum auctorem priuilegiorum. Siquidem Monasterio S. Medardi priuilegium à Ioanne III. donatum est, anno Christi 592. Indictione 10. vbi concessum dicitur, *vt per omnia regulæ S. Benedicti artibus* (legendum fortasse *arctius*) *obediant, sine vlla inquietudine.* Gregorius autem *confirmare se* profitetur, *priuilegia à Ioanne præcessore suo concessa vel indulta.* Et in Castelliensi Monasterio, queritur factum ab Ioanne Episcopo *contra ea quæ à prædecessoribus eius* (Episcopis) *promissa, ac consuetudine longa seruata sunt.* S. Vincentij quoque Parisiensis Monasterium, S. Germanus, illi nomen aliquando daturus, immune fecit à successorum suorum visitatione, & Iurisdictione, anno 556. regnante Parisijs Chariberto Rege Francorum.

Greg. l. 2. in Priuil. S. Medard. Indict. 11. Chopp. de Iuri. Reli. l. 1. tit. 2. n. 19. Greg. l. 7. ep. 35. Ind. 1. Choppin. loco cit.

Hæc vni loco non toti ordini concessa. II. Deinde singularia hæc esse priuilegia, id est, vni concessa Cœnobio, non vniuerso cuidam ordini; propter allatam olim rationem, Monasteriorum singulorum sua lege viuentium, sine vlla inuicem connexione & dependentia. Quamobrem cum Monasterium S. Medardi *caput Monasteriorum totius Galliæ constituit* aut Ioannes, aut post eum S. Gregorius, honoris ac dignitatis, non Iurisdictionis prærogatiuam, certè in omnia, illi conferre censentur. Sunt igitur singula singulis donata Monasterijs, diuersa diuersis; alia ratione, quàm cum modò vniuerso Mendicantium Ordini confertur immunitas, eaque deinde transsumpta, & in omnes terrarum plagas delata, Religiosi eius familiæ perfruuntur.

Choppin. loco cit.

Non sine III. Præterea sic auctoritatis Apostolicæ plenitudinem, in his interponere

Pontificem, vt tamen priuatorum Episcoporum accedat arbitrium; seu hoc illi postulent, vt Ansericus Suessionensis Antistes, pro Monasterio S. Medardi, seu in Concilio congregati consentiant & subscribant, vt in eodem priuilegio plerique Gallicani, Itali, Anglicani Episcopi. Nondum enim illis temporibus erigendorum confirmandorumque Ordinum, & Cœnobiorum curam omnem in sinum Romani Pontificis coniecerant, reliquarum Ecclesiarum Prælati. Excipio quosdam minùs æquos, Antistites, quorum iniustis occupationibus subtrahenda fuit materia peccandi, vt in Castorio Ariminensi satis apparet.

Episcoporum consensu data.

Greg. l. 5. ep. 41. & 43. Indict. 14.

IV. Venio ad ipsa priuilegia, & aio, communiter exemptiones illas, & rebus temporalibus consuluisse, & liberæ Abbatum electioni. Nam quia ius integrum in Monasteria possidebant Episcopi, iuxta Canonem Chalcedonensem, facultates externas ad arbitrium vsurpabant, magnoque comitatu graues ad Monasterium sæpe ventitabant. Præterea Laïcos in eam dispensationem intromittebant, vt paret in causa Monasterij Castelliensis; item in Monasterio Classitano, vbi concludit in hæc verba: *visitandi, exhortandique gratia ad Monasterium quoties placuerit, ab eiusdem ciuitatis Antistite accedatur. Sed sic caritatis officium illic Episcopus impleat, vt grauamen aliquod Monasterium non incurrat.* Nam si nonnullorum Episcoporum onus intolerabile in præstandis visitationum expensis Presbyteri experiebantur, quantò magis Monachi, genus hominum contemptui expositum? Huic malo prouidere voluerunt Valentini Concilij Patres, decernendo sapienter, vt *ipsa visitatio plebium, & Parochialium Sacerdotum, tam moderatè fiat, vt manifestum sit siue per nos, siue per nostros sola ibi animarum lucra perquiri, nec aliquem importunitate & nimietate grauari & contristari.* Quod cùm non fieret, iam ante Regem Carolum Caluum adierant Presbyteri Septimaniæ, & supplici libello postulauerant, vt vnum modium frumenti, vnum hordei, vnum item vini mensuræ publicæ & probatæ, cum sex denarijs, Episcopi à Presbyteris acciperent, nec illi ampliùs exigerent: aut pro his omnibus duos solidos in denarijs. Sublata igitur Episcopis est rerum temporalium administratio, imò & notitia. Cùm Luminoso scribat, *A te Monasterioque tuo cunctam læsionis funditus abstulimus potestatem, vt nec vltra in vestro versetur grauamine, nec Monasterij res describat.* Et ipsi Castorio Episcopo, *Obeunte Abbate Monasterij ipsius, Ecclesia tua in describendis prouidendisque acquisitis, acquirendis-ve eiusdem Monasterij rebus, nulla se occasione permisceat.* Et de Classitano Monasterio decernat, *Obseruandum quoque est vt descriptio rerum aut chartarum eiusdem Monasterij, ab Ecclesiasticis fieri non debeat, si quando res exigit: sed Abbas loci cum Abbatibus alijs rerum inuentarum attestationem faciat.* Idem indulgeat Massiliensi Abbatissæ Respectæ, *In rebus autem, vel in dispositione Monasterij eiusdem, nec Episcopum, neque Ecclesiasticum quempiam aliquam habere decernimus potestatem: sed hæc ad solicitudinis tuæ, vel quæ post te in eodem loco fuerit Abbatissa, curam statuimus per omnia pertinere.*

Priuilegijs illis rebus temporalibus consultum.

Greg. l. 7. ep. 31. 33. Indict. 1. Idem l. 7. ep. 18. Indict. 1.

Monasteriorum grauamen in Episcop. visitationibus.

Concil. Valent. 3. can. 17.

Moderatæ visitationis expensæ.

Capitul. Tholosani tom. 3. Concil. Gallic.

Greg. l. 5. ep. 41. Indi 14.

Ibid. ep. 43.

Idem l. 7. ep. 18. Ind. 1.

l. 6. ep. 12. Indict. 15.

Eodem iure Monachis ad arbitrium superiores dabant, id est, Abbates, quos volebant ipsis imponebant. Permittit ergo Pontifex, vt electionem illam pro more regat Episcopus, ex eadem tamen, quantùm fieri poterit, congregatione, aut certè ex aliquo Monachorum sodalitio Abbatem curet eligendum, exclusis Clericis, qui hoc honoris genus cupidè ambiebant. Hæc

Libera Abbatum electio.

l.7.ep.18. Indict. 1. l.3.ep 11. Indict. 2. *Clerici & Parochi non possunt esse præfecti Monasteriorum* l.5.ep.41. 43. Ind. 14

penè omnia exprimuntur in causa eiusdem Classitani Monasterij, & ad Maximinianum Syracusanum. *Presbyteros, Diaconos, cæterosque cuiuslibet ordinis Clericos, qui in Ecclesijs quoquomodo militant, Abbates per Monasteria esse non permittas. Satis enim incongruum est, si cum vnum ex his pro sui magnitudine, diligenter quis non possit explere, ad vtrumque iudicetur idoneus: sicque inuicem & Ecclesiasticus Ordo vitæ Monasticæ, & Ecclesiasticis vtilitatibus Regula Monachatus impediatur.* Quæ obseruatio eos ferit, qui Presbyteros seculares, & Parochos, Monasterijs Monachisque præfectos cum potestate fuisse semper asserunt. Atque vt maiori cum tranquillitate Monachi sacris operentur, in Monasterio Ariminensi vetat publicam esse processionem, & publicas missas per Episcopum fieri.

Ius visitandi seruare solet Episcopis Gregorius. l.7.ep.34. Indict. 1. l.7.ep.15. Indict. 2.

Iurisdictionem autem Episcopalem visitandi, dirigendi, corrigendi solet integram Episcopo relinquere. Sic Ioanni Schillitano. *Seruatis omnibus quæ à tuis prædecessoribus promissa sunt ac seruata, curæ tuæ sit circa actus ac vitam consistentium illic Monachorum te vigilantem insistere.* Sic Fortunato Neapolitano: *In eodem Monasterio nec fraternitas tua, nec Presbyteri, præter diligentiam disciplinæ, aliquid molestiarum inferant.* Qua in re præclara sunt iudicia duo in vnitorum Monasteriorum causa. Monasterium enim Marcianum euersum, Nucerino Episcopo subiectum, adiungit Monasterio Agapiti Abbatis, in Episcopi Surrentini ditione posito, vultque Nucerino manere subditum, non Surrentino; licet isti quasi superædificatum. *Nam sic huius loci ordinationem disponimus, vt tamen iura sua singulis Episcopis inuiolata seruemus.* Craterense quoque Monasterium, bellorum calamitate destructum, Neapolitano Monasterio coniungit, & Neapolitani Episcopi iurisdictioni attribuit, repugnante frustra Capuanæ vrbis Antistite, & falsò afferente *locum istum olim Monasterio alia Diœcesis suæ fuisse coniunctum, & idcirco minimè in alterius Ecclesiæ ius debere contradi.*

l.9.ep 67. Indict 4

l.11.ep.4. Indict 6.

Ariminense Monasterium ab Episcopi iurisdictione exemptum. l.7.ep.34. Indict.1. l.11.ep.10. Indict 6.

Nihilominus Monasterium Ariminense, ab omni penitùs Episcopi Iurisdictione reddit immune, solo ordinandi Abbatis iure seruato. *Illa videlicet ei Iurisdictione relicta, vt in defuncti Abbatis locum, alium quem dignum communis consensus congregationis elegerit, debeat ordinare.* In Augustodinensi quoque Xenodochio simul, & Monasterio, ciuitatis Episcopo in Abbatem & Presbyterum loci nullum ius relinquit, vt eum loco mouere possit, *nisi causa criminis specialiter exigente.* Quo casu iubetur idem Augustodinensis Episcopus, cum sex alijs Episcopis causam cognoscere: *quatenus cunctis concorditer iudicantibus, canonicæ districtionis censura aut reum punire, aut innocentem possit absoluere.*

Monachi non ordinati sine consensu Abbatis. l.7 ep 18. Indict. 1.

Est & alia frequens immunitas ab Episcopi potestate, circa ordinationes Monachorum in Clericos & Presbyteros. Quas vetat idem Pontifex fieri sine Abbatis consensu: vt in Classitano priuilegio. *Pariter custodiendum est, vt inuito eiusdem Monasterij Abbate, ad ordinanda alia Monasteria, aut ad ordines sacros, vel Clericatus officium, tolli exinde Monachi non debeant. Sed si abundantes fuerint ad vtilitates Monasteriorum complendas, offerat Abbas quos coram Deo inuenire potuerit; quòd si sufficienter habens dare noluerit, tunc Rauennas Episcopus ad ordinanda alia Monasteria, de his qui supersunt, tollat. Ad Ecclesiasticum tamen officium nullus exinde producatur, nisi quem Abbas loci admonitus, propria voluntate obtulerit.* Quare Candido Episcopo Monachorum ordinandorum licentiam postulanti, non permittit, nisi *cum consensu Abbatis sui.* Huic priuilegio aliud addit in Augustodinensi Monasterio, idque *iuxta desiderium conditorum,*

l.5.ep.27. Indict. 14.

seu

ſeu Fundatorum Brunechildis & Theodorici nepotis: vt nullus eorum qui eidem Xenodochio, atque Monaſterio, Abbas aut Presbyter in poſterùm fuerit ordinatus, ad Epiſcopatus officium quacumque obreptione ſit auſus accedere. Et cauſam addit pro rei familiaris conſeruatione, *Ne res Xenodochij iniqua erogatione conſumens, grauiſſimam egeſtatis neceſſitatem pauperibus ac peregrinis, vel cæteris ex inde viuentibus generet.* Idem poſtea Stephanus Iunior Abbati S. Dionyſij Fulradoconceſſit, *vt nullo modo Concilium Epiſcoporum & Laïcorum, abſque voluntate Excellentiſſimi filij noſtri Pipini Regis, vel tuæ dilectionis, Deo amabilis vir, te audeat quoquomodo Epiſcopum conſecrare.* Quem ad locum prouoco Doctorem Hallier, negantem licere voto vllo Epiſcopatus ſuſcipiendi poteſtatem à ſe abdicare, ne quod Eccleſiæ damnum, idonea recuſante perſona, ingeneretur. Nam ſi poſſunt vetare Pontifices, ne quis vnquam ex eo officio ad Epiſcopatum ſe traduci patiatur; non poterit ille quiſquis eſt, decreto Pontificio vim ſolennis aut priuati voti adiungere? Si vnius Xenodochij & Monaſterij bonis temporalibus hac ratione S. Gregorius mauult conſulere, quàm illi vtilitati, quæ in Diœceſi ex hominis illius ordinatione in Epiſcopum ſperaretur: quidni permittat Pontifex, vt eadem via, ſpiritali Ordinis cuiuſdam vniuerſi bono conſulatur? Sed hæc in tranſcurſu; priuilegia repeto.

Priuilegium vt Monachus in Epiſcopum non aſſumatur.
l. 11. ep. 10. Indict. 6.
Steph 2. in priuil. Fulrado conceſſo tom. 2. Concil. Gall.
Refellitur Hallier l. de Sacr. ord. p. 253. *vbi quibuſdam circunſtantijs mitigat, quod alibi abſolutè & ſimpliciter pronunciauerat.*

PRIVILEGIVM MONASTERII SANCTI Medardi Sueſſionenſis expenditur.

§. II.

MONASTERIVM S. Medardi Sueſſionenſis tantis immunitatibus, tam ſolenni ritu, tanta cum Religione, primum à Ioanne III. deinde à Gregorio Magno Pontifice verè optimo maximo decoratum ac munitum eſt, vt in hoc diſputationis Religioſæ curſu, neque in cæterorum turbam conijci debuerit, neque leui manu à nobis perſtringi poſſit. Nam vt Monaſteriorum Galliæ caput, ab antiquis illis Pontificibus conſtitutum eſt, ſic Priuilegiatorum caput, & exemplum, aut ſi mauis, epitome potuit appellari. Et ſi huius ipſius decreti aſpectu faciliores redditos Summos Pontifices, ad priuilegia Mendicantibus Ordinibus concedenda: æquiores autem ad eadem ſuſcipiẽda eſſe debere Gallicanos Antiſtites, quod hæc ab ipſorum, & Regum noſtrorũ maioribus profecta eſt ſupplicatio, & primùm in Gallia, agentibus Galliæ Epiſcopis, viſa & lecta eſt Romanorum Pontificum Bulla ſolennis, qua Religioſi ab Epiſcoporum Iuriſdictione exempti, Papæ immediatè ſubijciuntur: ſi inquam hæc confidenter dixero, quis æquus rerum arbiter audaciæ, temeritatiſque coarguat? Vt ergo ſit euidentior eius amplitudo, rem totam in ſua capita diſpertior, locum, & perſonas: in loco Monaſterium ipſum, & eius poſſeſſiones: in perſonis Monachos & externos; in Monachis Abbates, & ſubditos, indulti fauoris gratia munit & conſeruat.

Habetur l. 2. poſt 38. Indict. 11. *& Ioannis ipſum Diploma magna ex parte refertur à* Chopp. li. 1. de Iurib. Relig. tit. 2. n. 19.

Locus eſt liber, & velut ſui iuris. *Ne vileſcat tantæ ſublimitatis locus, nullius ditioni patimur ſubeſſe.* Quare ſi quid noui inciderit, ad Romanam cathedram recurrendum eſt. *Cuius rectores & filij, præſentes & ſucceſſuri, tantùm ſub Regum cuſtodia poſiti, admonitionem S. Petri, & ſucceſſorum ſuorum, huius S. Romanæ ſedis Pontificum auctoritate proclament.* Quod vt faciliùs fiat à Monachis, Brunechildis Re-

Loci exemptio.

gina, *reditus terrarum delegauit, sitos in itineris spatio, fratribus dirigendis in via tanti itineris profuturos.* Sic deinde Cluniacum Monasterium Agapetus Papa in Ecclesiæ Romanæ ditionem suscepit. *Itaque sit illud Monasterium, cum omnibus rebus vel quas nunc habet, vel quæ deinceps tibi tradita fuerint, liberum à dominatu cuiuscunque Regis, aut Episcopi, siue Comitis, aut cuiuslibet ex propinquis ipsius Guillelmi.* Vnde gloriatur Abbas Pontius, aduersùs Matisconensem Episcopum: *Cluniatensis Ecclesia, soli Romanæ Ecclesiæ subiecta est, & Papæ propria, & ex quo fundata est, à Romano Pontifice obtinuit priuilegia, quæ proclamator iste abolere nititur.* Et postea Petrus Venerabilis, quærentibus cur proprium Episcopum non agnoscant Cluniacenses; *Patet nos proprium Episcopum habere. Quis enim rectior, quis verior, quis dignior Romano Episcopo Episcopus potest inueniri? Hunc vnum solum & maximum nos habere Episcopum gloriamur; huic soli specialiter obedimus: ab hoc solo, si causa, quod absit, exigeret, interdici, suspendi, atque excommunicari possemus.* Sic Stephanus Iunior Fulrado S. Dionysij Abbati, Monasteria extruendi potestatem elargitur, *& omnem cuiuslibet Ecclesiæ,* inquit, *Episcopum, aut alium quempiam Sacerdotem, in præfatis Monasterijs ditionem quamlibet habere, præter Sedem Apostolicam, hac auctoritate prohibemus.*

In Bibliot. Cluniac. pag. 7.

Petr. Ven. l. 1. ep. 28. ad Bernar.

Bona Monasterij salua.

De bonis Monasterij idem iudicium, quod de loco ipso, ne quisquam ea minuat, & in alienos vsus transferat. *Statuentes nullum Regum, Antistitum, vel Iudicum, nullum quacunque præditum dignitate, ea quæ à præcellentissimis Regibus, vel quibuslibet alijs Deum timentibus loco concessa sunt, vel conferentur, sub cuiuslibet occasionis specie minuere, vel auferre, vel suis vsibus applicare.*

Abbatis electio libera.

Ad personas quod attinet, Abbatem in primis electione libera ipsi sibi Monachi præponunt; *Concedimus etiam vt obeunte Abbate, non alius ibi quicunque obreptionis astutia ordinetur, nisi quem communis consensus Monachorum elegerit, aut prauiderit ordinandum.* Deinde quia res magni momenti hæc est, subditur, *auctoritate diuina, vice B. Petri Apostolorum Principis, &c. Decernimus vt nullus Archiepiscoporum, vel Archidiaconorum, Fratres præfatæ Basilicæ, de ordinatione sui Abbatis, vel Ecclesiasticorum graduum assumptione inquietet; sed secundùm prærogatiuam ipsius loci, ordinationem sui Abbatis ipsi Fratres peragant, & Ecclesiasticorum graduum dignitatem suscipiant.* Non concedit Pontifex, vt sine vllo Episcopo, homini illi, cui Abbatis gradum dignitatemque electione concesserint, benedictionem impertiantur, quæ ab Episcopo solo conferri potest, soletque: sed ne quis inuitis Monachis in eam electionem se interponat. Sic enim priuilegium Ioannis III. conceptum est, *Præsenti quoque priuilegio, hanc illi concedimus licentiam, vt defuncto Abbate, quemcunque voluerint Archiepiscopum, Episcopum, causa ordinandi Abbatem, vocent.* Rem in Monasterio Cluniacensi explicatiùs tradit Abbas Pontius, *Conuentus Monachorum secundùm Regulam S. Patris Benedicti, Abbatem eligit; Electum Papæ cum litteris attestantibus dirigit, quem ipse secundùm Ecclesiasticũ morem, consecrat ac benedicit.* Quòd si aliquando eueniat vt in capitale crimen inciderit, cuius causa sit exauctorandus, *Non priùs deponatur, donec depositores,* id est, Iudices in causa depositionis, *auctoritatem Apostolicã requirant, & ita sint tres Metropolitani cum Suffraganeis suis, & Abbates quãplurimi.*

Benedictio Abbatis ab Episcopo.

Monachi ordines suscipiant à quocunque voluerint Antistite.

De Monachis etiam præceptum, ne quis illos, *de Ecclesiasticorum graduum susceptione inquietet.* Cui simile decretum in Gallia præcesserat, Agathensi Concilio sub Clodouæo Magno. *Si necesse fuerit Clericum de Monachis ordinari, cum consensu & voluntate Abbatis præsumat Episcopus.* Eo autem tempore Sublacum

cum solum, & montem Cassinum S. Benedicti disciplina tenebat. Pergit Pontifex, vt *Ecclesiasticorum graduum dignitatem suscipiant.* Nimirum à quocunque voluerint Antistite: sic enim sequitur, *Chrismatis quoque, & olei, altaris, calicis, corporalis à quocunque voluerint Pontifice benedictionem expetant*: quia ab Episcopi proprij Iurisdictione, ipso etiam *suadente* eximuntur. Quæ facultas multis post seculis Monasterio S. Germani Pratensis in Vrbe concessa est à Paschali II. Pontifice, *Omnis verò Abbas post te, qui à congregatione eiusdem Cœnobij, secundùm regulam B. Benedicti electus fuerit, à Romano Pontifice, vel à quo maluerit Episcopo Catholico consecretur. Præcipimus autem auctoritate Apostolica, ne quis Episcoporum oleum, chrisma, benedictiones, consecrationes, ordines, vel quæque ex Pontificali ministerio sunt necessaria, eis, vel successoribus eorum deneget.* Idem Cluniacensi Ordini priuilegium indultum testatur Petrus Venerabilis, *Proferentur suo tempore noua loquenti, de thesauro Romanæ gazæ priuilegia noua & vetera, quibus vt Monachi Cluniacenses, à quo maluerint Catholico Episcopo sacros Ordines suscipiant, Apostolica auctoritate decernitur; & omnis contradicens, nisi admonitus resipuerit, anathematis vinculo innodatur.* Discet ex his Franciscus Hallier, quantopere cupiat Ecclesia Monachos sacris Ordinibus initiari, quos etiam in eam rem priuilegijs allicere non dubitat. Discet nouum non esse, quòd à proprio Episcopo literas dimissorias accipere non teneantur ex priuilegio Regulares, quod impugnat in grandi opere, & intrusa de Regularibus ordinandis appendice.

Idem Monasterio S. Germani concessum.

Et Cluniacensi.

Petr. Vene. l. 2. ep. 33.

Admonetur Franc. Hallier l. 1. de Sacr. Ordin. In append. de Regu. ord. § 8.

Atque illud quod modò tanta ambitione flagitatur, tanta contentione retinetur scrutinium, in Monachorum ipsorum manibus relinquit Pontifex. *Scrutinij mysteria in ipso Monasterio celebrent.* Qui si quandoque deliquerint, *nullus eorum inuidia, aut odio Abbatis, quod absit, comprimatur, vel extranearum personarum censura plectatur.* Quin potiùs *priuatim intra claustrum eiusdem Monasterij ab ipso Abbate, & spiritualibus arguatur.*

Scrutinium Monachis concessum.

Pro externis hominibus, qui ad Monasterium pertinent, eique deseruiunt, hæc donantur indulta, vt à Monachis *Consecrationes fontium celebrentur*: ne extra Monasterium conferendo baptismo aquam petere sit necesse. *Vt quicunque super terras D. Medardi habitare voluerit, vel steterit, siue seruus, siue liber cuiuscunque sit, alterius dominio priuetur, & sanctæ Genitricis seruitio aptetur, nec vltra redeundi licentiam habeat.* Et quoniam tot locupletatum possessionibus Monasteriũ, ingentem subditorum populum recensere debet, ijque per Ecclesias distribui; omnes illæ sub cura & potestate Abbatis constituuntur, *vt qui fuerit rector præfati Monasterij, fiat præterea altarium præsul, & omnium Ecclesiarum sibi pertinẽtium.*

Priuilegia pro externis ad Monasterium pertinentibus.

Abbas est præsul externarum Ecclesiarũ.

Denique has omnes immunitates latiùs vult propagari S. Gregorius, & ad subiecta omnia Monasteria pertinere. *Hæc igitur omnia, quæ huius Apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis priuilegio continentur, præfati Monasterij Rectoribus & filiis, præsentibus & futuris, & omnibus Monasterijs ipsi loco subiectis, vel sociatis, sub Anathemate seruanda constituimus.*

Extenduntur priuilegia ad Cœnobia subiecta.

INSIGNE PRIVILEGIVM MONASTERII S. Dionysij proponitur.

§. III.

Habetur tom. 2. Concil. Gall p. 134 ex MS.

RELIGIO sit aliud præterire priuilegium, regio S. Dionysij Monasterio donatum à Stephano Iuniore, confirmatum à sapientissimo Pontifi-

ce, sub eo Rege, qui totus in disciplinam Ecclesiasticam reparandam conseruandamque semper incubuit, quo tempore ne ipsa quidem calumnia quicquam excogitare permittat admissum, quod recto & bene constituto Hierarchiæ ordini repugnaret. Adrianus igitur Maginario Abbati Sandionysiano potestatem iam olim concessam renouat, Episcopi proprij in Monasterio, & ex Monasterio habendi; ne qua in re ab alijs Hierarchis pendere cogatur. Sunt autem hæc eius priuilegij verba.

Priuilegium habendi Episcopum Monachum pro Monasterio. Electum ab Abbate & Monachis. A sede Romana pendentem. Aliquo modo Abbati subiectum.

Quapropter auctoritate B. Petri Apostolorum Principis fulti, in iam dicto venerabili Monasterio statuentes promulgamus, vt penitùs liceat ibidem habere Episcopum, sicut à priscis temporibus, & vsque hactenus fuit. Et quando Episcopus præfati sancti loci de hoc seculo migrauerit, & alius ab Abbate & Monachis dignus electus fuerit, sine qualibet controuersia, pro longitudine itineris à vicinis Episcopis, sicut mos extitit, consecretur. In hunc nullum ius alteri cuilibet Episcopo, ne Metropolitano quidem, sed Apostolicæ Sedi immediatè subiacet. *Si verò qualibet discordia inter vicinos Episcopos, seu Episcopum prædicti Monasterij, quod non optamus, orta fuerit, nullus audeat Abbate minimè annuente, sæpius nominati Monasterij Episcopum distringere, vel in qualibet iudicare parte. Quòd si Abbas eiusdem Monasterij vllo modo voluerit inter eos declamari, nostris Apostolicis eueniant obtutibus, concordia reformandi.* Illud ergo iudicium in Abbatis arbitrio positum est, vt nisi eo volente, ne admittatur quidem. Neque in hoc tantùm Abbati suo subditus est Episcopus, sed in ipsa officij sui gestione, ab eius consensu vetatur discedere. *Quæque emendanda & corrigenda sunt, cum consensu Abbatis sui, canonica institutione, & secundùm ordinem cuncta peragat.* Vt iam minùs insolens & intoleranda mihi videatur apud Hibernos Abbatis Monasterij S. Columbani potestas Hierarchica, in ipsos Hierarchas, de qua hoc libro nonnihil diximus. Fallor autem nisi Fulradus, de quo antea, cum priuilegio ab Episcopatu admittendo solutus est, plus aliquid credidit esse Franciæ Archipresbyterum, Episcopi Abbatem, plurium Monasteriorum auctorem, quàm paucarum Parœciarum Episcopum, ab Abbatis imperio non penitùs immunem.

Subditi eius Episcopi.

In quos igitur Iurisdictionem exercebit priuatus ille Episcopus? In Ecclesias, & earum Parochos Monasterio subiectos, *Per hanc auctoritatem Apostolici priuilegij nostri, Episcopus ex ipso venerabili Monasterio canonicè curam pastoralem solicitudinis ministerij sui in Prælatis adiacentibus, vel subiacentibus locis habeat.* Vel semel hic agnoscent aduersarij Parochos Monachis subiectos; Ecclesias integras laïcorum hominum, Monasterij Iurisdictioni suppositas, quod & clariùs ex alijs verbis mox apparebit.

Eius munia.

Quæ verò sunt eius Episcopi munia? Planè quæ aliorum. Verbi diuini prædicatio, *Quia nolumus vt lumen quod ibidem hactenus tanto tempore per Episcoporum prædicationem claruit, nostris temporibus extinguatur.* Ea autem non interiùs solùm Monachis, aut per subditas Parochias rusticanis impenditur, sed omnibus sine discrimine, ad exempti Monasterij templum pietatis causa conuenientibus. *Per cuius prædicationem populus, qui à diuersis regionibus deuota mente quotidie ad sancta eiusdem Martyris Christi Monasterij limina conuenerit, remedium consequi mereatur animarum.* Verùm cum plenum illud perfectumque non sit remedium, nisi & Sacramentorum vsus accedat, non absurdè quis existimare potest, obitas etiam à fidelibus eo loco exomologeses, & ministratam populo Eucharistiam. Hoc est enim *lumen quod claruit*: hæc est *pastoralis cura, & solicitudo*

Conciones ad omnes sine discrimine habita.

tudo miniſterij Epiſcopalis. Atque vtinam primigenium ipſius priuilegij Diploma extaret, prout à Stephano II. S. Dionyſij patroni & medici ſui cultui addictiſſimo emanauit! plus aliquid profectò quàm conciones, Epiſcopo illi in fidelium peregrinorum gratiam conceſſum legeremus. Videbit interim Nicolaus le Maiſtre Theologus, illa ſaltem ætate, qua in *ſacro Epiſcoporum principatu* nihil collapſum erat quod *inſtauratione* egeret, illo loco non Monachos ad communem Parœciam, ſed Laïcos potiùs ad Monaſticam Eccleſiam, pietatis Sacramentorumque cauſa conueniſſe. Videbit & Fileſacus conuentum Chriſtiani populi in Religioſarum domuum templa, cōtrarium non eſſe Capitulari Caroli Magni, præcipienti miſſam diebus Dominicis in Parœcia publica audiri. Nam cum Pontifex hoc in priuilegio, ne dies quidem feſtos & Dominicos excipiat; vult certè ſemper templum Monaſterij patere aduenientibus, ſemper illos admitti. Carolus autem Imperator in Capitulari, aut dum Parochiæ meminit, illi priuilegio derogare ſe non demonſtrat, quod tamen ignorare non potuit. Vnde non coactè colligo, frequentandarum, vt vocant, Religionum ad audiendam miſſam conſuetudinem, iam ab antiquo in Gallia receptam, & feliciſſimis ſeculis vſurpatam fuiſſe. Quæ dicta volo, non quòd in laudatiſſimo & ſanctiſſimo Parœciarum frequenter celebrandarum more & inſtituto, populos refrigeſcere cupiam: abſit vt oues ab vero & natiuo ouili abducam: ſed vt huic Mendicantium Ordinum priuilegio, nouitatis notam inurere deſinant aduerſarij, & antiqua Eccleſiæ aduersùs Religioſas domos propenſio intelligatur.

Refellitur Nicolaus le Maiſtre.

Fileſ. l. de Parœc. orig. c. 6.

Religioſæ domus iam ab antiquo ad audiendam miſſam frequentatæ in Gallia.

Præterea Monaſticus hic Epiſcopus, illa quæ characteris Epiſcopalis prærogatiuam faciunt aut ſequuntur, habet ad manum: vt ordinationes, chriſma, & ſimilia. *Et nemo Epiſcoporum Parochianis in præfato Monaſterio, in cellis, Eccleſijs, vel titulis, ſeu oraculis ſub ditione ipſius conſtitutis, ordinationes facere, ſiue pro chriſmate conficiendo, aut quacunque exquiſita re, aut diſtringere, vel ad ſe Presbyteros conuocare præſumat.* Eius igitur eſt hæc omnia conficere. Et in chriſmatis quidem conſecratione, Fulberto antea ab eodem Stephano Iuniore datum priuilegium fuerat, quod nonnihil patitur obſcuritatis. Sic enim ſcribitur: *Sed & tabulas, & chriſma ſimiliter conſecrandi vobis licentiam tribuimus.* Dubium enim eſt, vtrum permittat chriſma, æquè vt tabulas ſeu altaria conſecrare? An tabulas & chriſma curare conſecrari *ſimiliter*, vt prius permittit à quocunque voluerit Epiſcopo Preſbyteros ſuos & Diaconos ordinari. Atque iſtud vero mihi ſimilius videtur, cum nuſquam legerim conficiendi chriſmatis licentiam Abbatibus permiſſam, quam ne Chorepiſcopi quidem habuerunt, vt in Capitulari Caroli Magni, eo tempore regnantis prohibentur, *ſanctum chriſma conficere, vel Eccleſias aut altaria ſacrare.* Dedicantur autem iſta in vſum ſubditorum, & Parochianorum, qui multi tam varijs locis eſſe concipiuntur.

Ordinandi & Chriſma conficiendi poteſtas.

Explicatur Priuilegium Abbatis S. Dionyſij.

Capitul. Caroli M. l. 7. c. 328.

Itaque in vno eodemque priuilegio, & Monachum tenemus Epiſcopum, contra dictum Doctoris Hallier peruerſè explicatum, *vix bonus Monachus bonum Clericum facit*: & illum à B. Petri Sede immediatè pendentem, quod oſoribus priuilegiorum ægrè eſt: & Abbatem adhuc aliqua ratione Epiſcopi ſuperiorem, quod Hierarchicis nouum videbitur: & Parochianos Monaſterio Epiſcopoque ſubditos, contra Nicolai le Maiſtre figmentum, de Parocho ſeculari Monachos regente & puniente: & Eccleſiam Monaſterij à fidelium

Anacephalæoſis contra aduerſarios.

turbis frequentatam, contra intentionem Filesaci, Paroeciæ propriæ solius vsum & frequentationem imperantis. Habes verò ex his omnibus, Lector, Ecclesiæ Principibus ab antiquis temporibus, adeo cordi fuisse Monasticæ vitæ tranquillitatem, vt eam nouis exemptionibus ab eorum iniurijs tuerentur, qui legitima potestate in Monachos abutebantur. Eius sanctitatem ita commendatam, vt priuilegiorum beneficijs Monachos ad Ecclesiasticos ordines prolectarent. Operam in externos fideles adeo gratam, vt tam in Monasterio, quàm extra illud in Parochijs eorum curæ non paucos concrederent. Denique in Mendicantium Ordinibus, ad quos festinat oratio, nouam non esse, licet nouo modo concessam, alienæ salutis procurandæ licentiam.

RELIGIOSI MENDICANTIUM ORDINES qua sint ad aliorum salutem, perfectionemque curandam potestate præditi refertur. Primùm in prædicando Dei Verbo.

CAPVT XXII.

Romana Ecclesia nouas inducit consuetudines.
Greg. l. 2. in priuil. S. Medard. Indict. 11.

LIBET ab antiquioribus hisce Pontificibus, maximeque S. Gregorio, digredi per ipsius Gregorij oraculum, scribentis, *Romana Sedes speculationem suam toto orbi indicit, & nouas consuetudines omnibus mittit, & omnium personarum seruitio caret.* Quod enim per S. Gregorium paucis Monasterijs, id deinde per alios Pontifices totis Ordinibus noua liberalitate, veteri voluntate, perpetua necessitate concessit. Et quidem eò copiosiùs, quò plures ad Ordinariorum subsidium operas, nascentia in dies errorum peccatorumque monstra requirebant. Seculo suo irasci debuerunt maiores nostri, quod iniquis animis excepti sint noui isti, cum veteribus priuilegijs Ordines; cumque Monachatus purus summa cum tranquillitate in aliorum salutem antea progressus esset, turbatum sit illo æuo à nonnullis, quòd armis clericalibus instructi in aciem solemque prodirent Regulares, vt æquè capitali fine, proximo sibique consulerent. Certè zelus hic, & contentio rarò ante visus est in Ecclesia, quàm sanctissimi, & gloriosissimis laboribus illustres Mendicantium Ordines, peculiari Sedis Apostolicæ priuilegio, ad fidelium excipiendas confessiones, & diuini verbi prædicationem, per Europam velut auxiliares sacri exercitus copiæ, recenti ardore, fessorum conatus excitaturæ, diffusi sunt. Tum enim verò tyrannide multis in locis occupata, fortiter deiectus Diabolus furere, & nonnullis Ecclesiarum Rectoribus persuadere, nouitatem illam priuilegiorum suis iuribus plurimùm nocituram. Defertur ad Pontificem causa, is erat Bonifacius VIII. qui ea probè cognita explorataque, *diligenti cum Fratribus nostris* (putà Cardinalibus) *deliberatione præhabita super eo*, pro Regularibus decernit: addita tamen conditione ad quam eos adstringeret. Auctæ hinc veriùs, quàm sopitæ discordiæ, Benedictum XI. coëgerunt retractato iudicio, etiam conditionem illam tollere, & Religiosos omni necessitate soluere, Extrauagante quæ incipit *Inter cunctas*. Sed fuit id tantùm flabellum, quo flamma acriùs ventilaretur, donec tandem

Impugnata ab initio Mendicantium priuilegia.

Sententia Bonifacij 8. pro Religiosis.
Extra. Super Cathedram. de Sepulturis.
Correcta à Benedicto 11
Extrau. Inter cunctas. De priuileg.

tandem Clemens V. in Viennensi Concilio Generali, ipso *instante & approbante Concilio*, Bonifacij Constitutionem, quæ incipit, *Super cathedram* renouauit, Clementina quæ *Dudum* appellatur: illa enim aliud nihil est, quàm renouatio & repetitio Extrauagantis *Super cathedram*. In quam etiam sententiam Bullam edidit Leo X. in Lateranensi Generali Concilio, quod Gallia non admisit. Demum & ipsi Tridentino placuit nonnulla addere, quibus adstringuntur ij, apud quos eius decreta seruantur.

Confirmatá à Cleměte 5. Clementine Dudum. de sepulturis. Leo 10. in Concil. Later. sess. 11. Concil. Trid. sess. 5. c. 2. de Reform & sess. 24. c. 4 de Ref.

Hic totus causæ progressus est, qui Prædicatoribus, & Minoribus (nam eos tantùm ordines petebat inuidia) concessa olim per Pontifices confirmauit, & ex priuilegijs fecit legitima. Hæc enim sic data potestas legitimo iudicio, interlocutione Pontificis, & in ius Canonicum relata, iam non priuilegium, sed ius est. Adeo vt verè se dicere possint, habere à iure potestatem: eodem modo quo is qui lite fundum aut domum obtinuit, sibi ante dono traditam, non mera concessione, sed optimo iure possidet. In illis autem Constitutionibus, media, quæ est Benedicti, qua reuocata est, pondus non habet: prima quæ Bonifacij, magnæ auctoritatis est, tum ipsa per se, quia Iudicis sententiam continet, tum Concilij Generalis renouatione, approbationeque; quod quidem cum in Gallia, à Gallo Pontifice coactum sit, quid apud nos ei deesse potest, cur obuiis vlnis non admittatur? Istud igitur è primis tribus tantùm produci debet, vt fons controuersiæ, iuris istius principium, sequentium materia. Tria autem huiusce quæstionis seligo capita, Prædicationes, Confessiones, Approbationes, quæ ordine sunt enucleanda, & ad nos ipsos, si fieri commodè potest, transferenda.

Priuilegia Mendicantium aliqua transierunt in ius. Quæ sit superiorum constitutionum auctoritas.

In Prædicatione tria video, concessionem ipsam potestatis; prærequisita ad eam obtinendam; & vsum. Bonifacius ita decernit, *Statuimus & ordinamus, vt dictorum Ordinum Fratres in Ecclesijs & locis eorum, ac in plateis communibus, liberè valeant clero, & populo prædicare, ac proponere verbum Dei.* Innocentius etiam III. *dedit B. Francisco, & socijs eius licentiam prædicandi, ad verbi Dei semen in omnem terram spargendum.* Societati verò nostræ primùm dedit Paulus III. facultatem *in quibusuis Ecclesijs & locis ac plateis communibus, seu publicis, & aliàs vbicumque locorum, clero, & populo verbi Dei prædicandi, proponendi, & interpretandi.* Quam aut extendit, aut pertinere declarat postea Gregorius XIII. ad vnumquemque sociorum, *etiam ad sacros Ordines non promotum, vt Clerici vestri, prima tantùm tonsura insigniti, proùt hucusque fecerunt, valeant deinceps ipsum Dei verbum vbique populo prædicare. Districtius prohibentes vniuersis, & singulis locorum Ordinarijs, & quibusuis alijs quacumque dignitate & auctoritate fulgentibus, ne quemquam vestrum quouis prætextu, præmissorum occasione impedire, vel molestare audeant quoquo modo.*

Concessio facultatis ad prædicandum. Compend. Priuileg. Mendicăt. V. Prædicatores. Paulus 3. Bull. Cum inter. an. 1545. Greg. 13. Bulla Vigore priuilegii. ann. 1584.

Hæc ergo toti communitati concessa vis & potestas, qua tandem via ad priuatos perueniet? quid-ve ab illis exigitur, vt eam impetrent? Extrauagantes nihil præcisè de Concionatoribus definiunt. Tridentinum Regulares iubet à Superioribus suis examinari. *Regulares*, inquit, *cuiuscumque ordinis, nisi à suis superioribus de vita, moribus, & scientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Ecclesijs suorum ordinum prædicare non possint. Cum qua licentia, personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant.* Addit Hieronymus à Sorbo Capuccinus, olim decreto Pij V. in Ecclesijs suis Capuccinos prædicare potuisse, sine Ordinarij

Debent examinari à suis superioribus. Concil. Trid. sess. 5. c. 2. de Reform. Hierony. à Sorbo Capuccinus annotat. Compend. Priuileg. Mend. V. Prædicatores.

Nunc autem ea constitutione per Gregorium XIII. ad terminos iuris communis reducta, & per Pium IV. antiquatis priuilegijs omnibus, quæ Tridentino aduersantur; ideo hodie non aliàs posse, nisi cum eius benedictione.

Quis eius facultatis legitimus usus. Venio ad vsum; qui si in ipsorum Regularium exhedris consistit, confecta res est; sin ad alia templa Parochiasque progreditur, multa intercurrunt. Huic rei sic prouidit Bonifacius. *In Ecclesijs autem Paræcialibus, Fratres illi nullatenus audeant vel debeant prædicare, vel proponere verbum Dei, nisi Fratres prædicti à Paræcialibus Sacerdotibus inuitati fuerint, vel vocati, & de ipsorum beneplacito & assensu, seu petita licentia & obtenta, nisi Episcopus, vel Prælatus superior per eosdem Fratres prædicari mandaret.* (Clement. Dudum. de Sepult.) Idem statuit & Benedictus. Tridentinum autem in hac loci circunstantia duo decernit. Alterum est, vt *in Ecclesijs quæ suorum Ordinum non sunt, vltra licentiam suorum Superiorū, etiam Episcopi licentiam habere teneantur; sine qua in ipsis Ecclesijs non suorum Ordinum, nullo modo prædicare possint.* (Concil. Trid. sess. 5. c. 2.) Quod intelligendum est de diuturna & ordinaria prædicatione, cum leuis & temporaria in Parochi ipsius sit arbitrio & delectu. *Alterum est, vt nullus secularis, siue Regularis, etiam in Ecclesijs suorum Ordinum, contradicente Episcopo prædicare præsumat.* (Idem sess. 4. c. 4.)

Tempus quoque non omittit Pontificum prouidentia, cum Bonifacius liberè prædicare permittat, *Hora illa duntaxat excepta, in qua locorum Prælati prædicare voluerint, vel coram se facere solenniter prædicari: in qua prædicare cessabunt; præterquam si aliud de Prælatorum ipsorum voluntate processerit, ac licentia speciali.* (Clement. Dudum. de Sepult.)

Adhortatio Pontificis ad concordiam. Quamobrem vt compendio colligam quæ dicta sunt, prædicandi potestatem toti Ordini concedit Summus Pontifex, Priuatum examinat & approbat Superior, Episcopus benedicit, Parochus admittit suam in exhedram: & vbi Tridentinum viget, cum Episcopi licentia. Addit autem paternè sapienterque Leo in Lateranensi. *Eosdem Fratres in virtute sanctæ obedientiæ monemus, vt eosdem Episcopos, loco sanctorum Apostolorum subrogatos, congruo honore & conuenienti obseruantia venerentur. Ipsos quoque Episcopos hortamur, ac per viscera misericordiæ Dei nostri requirimus, vt Fratres ipsos affectu beneuolo prosequentes, caritatiuè tractent, ac benignè foueant, seque illis minimè difficiles ac duros, vel morosos, sed potiùs faciles, mites, propitios, piaque munificentia liberales exhibeant; ac in omnibus prædictis, tanquam in agro dominico cooperatores, eorumque laborum participes, prompta benignitate recipiant, eorumque iura omni cum caritate custodiant atque defendant.* (Concil. Lateran. sub Leone 10. sess. 11.)

QVÆ SIT FACVLTAS RELIGIOSIS ORDInibus ad excipiendas fidelium confessiones collata.

CAPVT XXIII.

Admissi ad confessiones excipiendas Monachi. IVBET hoc tantùm loco Confessionem ipsam, & minùs graues aliquas eius exercendæ circunstantias prosequi, reiectis in aliam sectionem ijs omnibus, quæ de Approbatione, & Præsentatione disputanda sunt. Principio cum *Monachus* solùm *plangentis officium* habebat, neque sui muneris putabat esse alios deducere, vt loquitur S. Dionysius, & magna cum animi sui voluptate frequenter repetit Petrus Aurelius, iure communi ab secularium exomologesibus excipiendis excludeba-

excludebatur. Verùm vrgente tandem aliorum inopia Sacerdotum, qui in eo ministerio rite laudabiliterque versarentur, ad id munus à supremis Pontificibus admissi sunt Monachi, & multis priuilegijs insigniti, vt ait Bullæ Cruciatæ expositor. Neque in Occidente solùm, sed & per Orientem, seu permissione Præsulum, seu longo vsu qui præscriberet, illi officio tam strictè, tamque communiter astricti sunt Monachi, vt apud Balsamonem dubitare reperiantur aliqui, sint-ne confessiones eæ probæ & validæ, quæ apud seculares Sacerdotes, cum Episcopi permissu deponuntur? Quibus cum affirmando respondet, quia Canones qui Laïcis Sacerdotibus (sic enim appellat) eam tribuunt potestatem, S. Pachomio sunt vetustiores; nonne planum facit, Monachos cum secularibus Clericis, pro exomologesi contendere, & vsu vulgique iudicio causam obtinere? Quod autem Pachomium adduxit in medium, nos intelligere non iubet, aut ante Pachomium nullos extitisse Monachos, aut Tabennensibus Monachis excipiendarum exomologeseon ius fuisse: sed speciem pro genere nominauit. Neque voluit dicere, Clericos quidem & Monachos, sed illos priùs ad hoc Euangelicæ caritatis officium esse adhibitos.

Emmanuel in exposit. Bullæ Cruciatæ. §. 9. n. 32.
Dubitant Græci de validitate exomologeseon apud seculares factarum.
Balsam. l. 5. Respon. Interr. 19. Λαϊκὸς ἱερεὺς, μετ᾽ ἐπιτροπῆς ἐπισκοπικῆς, καλῶς ἐξομολογείας ἀνθρώπων ποιῶν ἀποδέξεται, ἢ οὔ;

Exortis deinde nouis Dominicanorum Franciscanorumque subsidijs, quorum ipsissimum institutum est, animas hominum doctrina & confessionum labore adiuuare; eam illis facultatem concessit Alexander IV. ab Vrbano deinde IV. & Clemente etiam IV. confirmatam: eratque ea quidem simplex & absoluta, sed ad eos tantùm coarctabatur, qui templa ipsorum ad audiendas conciones frequentarent. Accessit deinde celebris, de qua iam egimus, Bonifacij VIII. sententia & decisio, qui sublata personarum limitatione, aliam Fratribus necessitatem imposuit, vt Superiores generales, Prouincialesque tenerentur *ad præsentiam Prælatorum se conferre per se, vel per Fratres, humiliter petituri, vt Fratres qui ad hoc electi fuerint, in eorum ciuitatibus & Diœcesibus, confessiones subditorum suorum confiteri sibi volentium, audire liberè valeant. Ac deinde personas electas repræsentare; vt de eorum licentia, gratia & beneplacito officium illiusmodi exerceant.* Eam postea conditionem ita mitigauit. Benedictus XI. vt sublata præsentatione voluerit sufficere, vt Prælatis Superiores Ordinum, *verbo vel scripto significarent, se Fratres ad eiusmodi officium elegisse, & non nominando, nec coram ipsis sistendo eos, nec illorum numerum exprimendo, peterent humiliter à Diœcesanis iisdem.* &c. Sed in Concilio Viennensi antiquata illa concessione, reuocatum est ius à Bonifacio constitutum, eiusque Clementinæ & crebra mentio, & magna habetur auctoritas. Quanquam & huic nonnihil additum video à Leone X. cogente illos Fratres *personaliter exhibere, si eos sibi exhiberi, ac præsentari petierint; Alioquin eorum Vicarijs: dummodo ad Prælatos vltra duas diætas accedere non cogantur.* Varia post hæc diuersis Ordinibus concessa sunt, quæ omnia recensere, neque mei instituti, neque otij est. In nostra autem concessione per Paulum III. data, nullam lego restrictionem, *Nec non illis ex vobis qui Presbyteri fuerint, quorumcunque vtriusque sexus Christi fidelium, ad vos undecunque accedentium confessiones audiendi, & confessionibus diligenter auditis, ipsos & eorum singulos, ab omnibus & singulis eorũ peccatis,* &c. Itaque strictè loquendo, Clementinæ decretum videri posset hoc loco laxari, nisi nos humilitatis professæ, & obseruantiæ ergo Hierarchas admoneret ipsa Religio, suaderet-

Ea potestas ab initio Mendicantibus concessa.
Alens. 4. p. q. 78. Membr. 1. a. 3. ad 1.
Extra. Sup. Cathed. de Sepult.
Extra. Inter cũctas. de priuil.
Clement. Dudum. de Sepult.
Leo 10. in Concil. Lateran. sess. 11.
Paulus 3. Bulla Cum inter. ann. 1545.

que in eorum vsu communi quàm fideliter versari, quæ Benedicti Extrauagante continentur.

Confessio Religiosis facta iterari apud alios non debet.

Addit autem Bonifacius quod hîc obseruari potest, *Ne confessi ipsis Fratribus, peccata illa de quibus confessi sunt eis, & absoluti pœnitentes, de illis Sacerdotibus proprijs teneantur (sicut etiam non tenentur) iterum confiteri.* Quibus verbis ad nonnullos errores respicere nos iubet Pontifex, quibus ea Religiosorum potestas ab seditiosis maleuolisque hominibus impediebatur. Nam Alexander IV. iam antea damnauerat eorum errorem, qui asserebant eos neque de Romani Pontificis, neque de Ordinariorum facultate, iuris quicquam ad excipiendas confessiones accipere, quod Ioannis de Poliaco dogma fuit: teneri semel in anno Parochis suis subditos confiteri, nec eam obligationem à Pontifice tolli posse: Qui primùm à Ioanne XXII. tum à Callixto II. præterea à Sixto IV. damnatus est. Eius farinæ fuit olim Petri Damiani temporibus, nonnullorum sententia, de non recipienda à Monachis sanctissima Eucharistia. *Contra vos multùm conquerimur* (inquit) *quia quidam vestrorum ausus fuit temerario ore dicere: A Monachis nullo modo communionem esse recipiendam. Insuper etiam recipientes excommunicauit. & in opprobrium nostrum, imo in condemnationem suam, & illorum, recommunicare præcepit.* Quam Epistolam Aurelius, dubiorum natalium accusat, & Franciscus Hallier appendice tota in eam pugnat, quam uelut caliendrum operis sui capiti superstruit, multasque eius dicti causas vterque prætexit. Neque is ego sum qui eam ex asse probari velim, vt alibi liberiùs aperiam: sed hoc iure meo possum dicere, illius tam solerter expendendæ, & curiosè legitimi partus notas inuestigandi, vnam veram & germanam causam fuisse Regularium encomium, & huius ipsius opinionis antiquam perturbationem, & præiudicatam ab Cardinale Ostiensi damnationem, quam ea continet Epistola. His igitur erroribus proscriptis, decernit Clemens IV. vt *Fratres de licentia Legatorum Sedis Apostolicæ, vel Ordinariorum, & multò ampliùs Summi Pontificis, possint audire confessiones, & absoluere, aliorum inferiorum Prælatorum, & Rectorum Ecclesiarum assensu nullatenus requisito.* Cui adde Cordubæ annotationem, eos qui contra temerariè sentiant, aut pertinaciter asserant, *excommunicari à Bonifacio IX. ipso facto, à qua censura absolui non possunt, nisi Sedi Apostolicæ se personaliter repræsentent.*

Compend. Priuileg. Min V. Absolutio quoad Secul. 2.
In Lateranensi Concilio supra cit. dicitur confitentes satisfacere constitutioni Omnis vtriusque. quoad Confessionem.
Petr. Dam. l. 5 ep. 19.
Cur ea Epistola repudietur ab aduersarijs.
Compend. Priuileg. Min. loco cit.
Cordubâ in Annot. eius loci.

Proprij Sacerdotes quatuor. ex S. Bonau. l. quare Fr. Min. præd. & confess. audiant.
Pontifex Romanus.

Itaque sententia Ecclesiæ per tot Pontifices declarata, veritate solida atque catholica nititur S. Bonauenturæ doctrina, qui cuiusque plebis Parochialis proprios Sacerdotes quatuor esse dicit. *Primus & præcipuus est Summus Pontifex, cui tota Ecclesiastici gregis cura, singularissimè commissa est. Ita quòd omnes inferiores Ecclesiæ Rectores, curam & totam potestatem quam habent super subditos, ab ipso accipiunt mediatè vel immediatè.* Quod accipies de fori externi Iurisdictione, quam Episcopos immediatè à Pontifice habere, Parisienses Doctores nobis ante declararunt. Videbis & Parochorum potestatem ab Episcopis immediatè, sicque per eos mediatè à Papa manantem. Quod alio loco sic exprimit. *Patet Papam posse in Ecclesia, talia ordinare; quia certum est quòd distinctio Curarum, & collatio iurisdictionum ab auctoritate procedit Romanæ Ecclesiæ.* Vt vbi Christianæ fontem Religionis, & Apostolicæ potestatis plenitudinem agnoscimus, inde riuos omnes in totam Ecclesiam manare fateamur. *Secundus est Diœcesanus Episcopus: qui est ordinarius pastor omnium Ecclesiarum sub ipso constitutarum;*

Parochorũ potestas mediatè à Papa
Idem in Reg. Fr. Min. c. 9.

tutarum; & sui inferiores Prælati, curam animarum & auctoritatem regendi habent ab ipso. Disputabit igitur Franciscus Hallier aduersùs S. Bonauenturam, pro diuino iure Parochorum, quando sua illum Theologia stimulabit. *Tertius est specialis Pastor cuiusque Ecclesiæ, ibi canonicè institutus.* Quod addit S. Pater, quia tum hoc libro, tum alibi, multus est in explicandis ijs casibus, qui Pastorem illegitimum, imo furem & latronem faciunt. Et verò videtur eo seculo magna illorum fuisse copia, qui non intrabant in Parochias per ostium, sed aliunde. *Quartus est, cui quisque prædictorum pro tempore vicem suam, super commissos sibi ad ligandum & soluendum ex causa rationabili committit.* Aspice consentientem Gersoni Cancellario Cardinalem, in *rationabili causa* exigenda: vt agnoscas diuino spiritu agi Religiosos ad hæc ministeria, non priuato commodo. *Superiores autem liberiùs & largiùs possunt vices suas committere, vt vice sui plebi prædicent, & eorum confessiones audiant: ita quod sic absolutos, non oporteat illo anno Plebanis suis iterum confiteri, nisi velint. Multò magis potest hoc Episcopus, & maximè Summus Pontifex. Alioquin vacua esset apud ipsum tanta potestas, quam executionis efficacia non comitaretur.*

Episcopus. Parochus. Qui accipit ab illis commissionem.

Plura eadem de re subtiliter solidéque disputat, quæ tu ex eo disces. Neque omittes Illustrissimum Bellicensem, de vario Parochorum istorum, seu propriorum Sacerdotum genere apertè & populariter disputantem: qui tamen extraordinariè missos Regulares, aut alios seculares, in Parochorum nomen non transcribit. Quemadmodum neque Synodus Lingonensis cum ait, *Propius Sacerdos est Papa, eius Legatus, & Pœnitentiarius: Diœcesanus, & eius Vicarius Generalis, & ille cui cura Parochialis Ecclesiæ est commissa.* Verùm licet ita non nominentur, certissimum tamen est tam seculares, quàm Regulares quoslibet Sacerdotes, ab Papa, Episcopo, Parocho posse delegari, & eorum vicem subire. Id enim certissima Hierarchiæ regula noster Bonauentura confirmat, quòd omnis inferiorum potestas, superioribus contineatur, possintque eam isti in quoslibet transfundere, vt per alios id agant, quod per se ipsos efficere potuissent. Quod si ex ea regula, Parochis licet commensales suos ad id muneris applicare cum libuerit, *impium est dicere ipsum hoc posse, & Episcopum non posse.* Mittet igitur Episcopus, mittet Summus Pontifex quem è simplicibus Sacerdotibus iudicabit idoneum: & *si Sacerdos curam habens, nolit admittere fratrem missum canonicè, peccat mortaliter*: dicente Apostolo, *qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Ita Doctor Seraphicus.

Ioan. Petr. Camus in viat. Inco. l. 2. n. 17. Synd. Lingonens. an. 1451. Bonau. in Reg. Fr. Min. c. 9.

QVÆ CONDITIONES IDONEVM FACIANT Religiosum ad exercendam Confessionum audiendarum commissionem.

CAPVT XXIIII.

VENTVM ad periculosissimas angustias, in quibus vel à scylla, vel à charybdi naufragium vererer, nisi Ecclesiam haberem pro naui, Pontifices pro gubernatoribus, ius sacrum pro cynosura. Scio vela contrahenda, ne plus nimio turgeant; video vbi sinus obliquandi, vt ventum secundum excipiant: remigio tantùm probatorum scriptorum secundus fluminis cursus adiuuandus est, & vt spero, enatabimus.

Virtus & doctrina requisita. Bonau. in Reg. Fr. Min. c. 9.

Virtutem & doctrinam in futuro Confessario si libri non exigerent, ratio ipsa clamaret. Quamobrem ex ea regula, qua Seraphicus Ordo concionari iubetur, validè deducit S. Bonauentura, sacrum studium Fratribus imperari, vt ad eam deueniant scientiam, quæ verbi diuini præcones decet & facit. Sed quoniam neutra Iurisdictionem concedit, tota est in Approbatione difficultas, quam paucis quibusdam capitibus ordine propositis euoluo.

Deinde Approbatio, quæ olim non fuit necessaria.

Primùm enim sic habe; fuisse tempus quo non esset Rex in Israël pro Sacerdotum approbatione, sed vnusquisque eorum quod sibi rectum videbatur, à Parocho inuitatus, hoc faciebat. Tunc enim liberum erat Parocho Iurisdictionem suam delegare, nō approbato etiam Sacerdoti, vt vulgò Doctores tradunt. Vnde sequitur, vt vbi nouum ius peculiare, aut commune Tridentini non est admissum, stari possit antiquo. Peculiare dixi, seu Prouinciam spectemus, seu Diœcesim, seu priuatos etiam Curatos. Est enim mihi certum, posse Episcopos, seu in Prouinciali Concilio, seu in Diœcesano, edicere ne quis Parochus Sacerdotes assumat ad suorum confessiones excipiendas, ne-ve vllis suam deleget Iurisdictionem, nisi à se approbatis. Nam cum Parochorum ista Iurisdictio externa, Episcopis subordinata sit, possintque iustæ & legitimæ causæ intercedere, cur ea fiat prohibitio, quis inanem & futilem putare audeat? Habemus autem nos Prouinciale Concilium Turonense, in quo decernitur, *Ne cui Sacerdoti, præsertim in vrbibus, Confessiones audire priùs liceat, quàm ab Episcopo eius loci, aut Pœnitentiario, capax & idoneus iudicatus fuerit, tum in vita, tum in moribus.* Quod multi in Gallia sanxisse creduntur Episcopi.

Possunt Episcopi vetare, ne non Approbati assumantur à Parochis.

Concil. Turon an. 1583. c. de obser. fidei profess.

Quid sit Approbatio. Ioan. Præpos. a 1 q. 8. suppl. 3. P. dub. 2.

Differt à Iurisdictione. Henr. l. 6. c. 6. n. 2.

Sed prima illa abierunt; successit approbatum, aut certè Approbationis seculum: quæ quid sit primùm demonstrandum est. Approbationem vocamus iuridicum & publicum Episcopi testimonium, quo declarat, vt aiunt, auctoritatiuè, talem idoneum esse ad confessiones audiendas, & accipiendam à Pastoribus, aut aliter Iurisdictionem. Toto enim cœlo differunt duo illa, Iurisdictio, & Approbatio, vt vel inde patet, quòd hanc solus Episcopus tribuere potest, illam quilibet Ordinarius. Ac licet *Parochus vrgente casu ad tempus approbare possit virum doctum & notum:* illud tamen non tam est approbare, quàm præsumpta Episcopi approbatione, in casu necessitatis Iurisdictionem impartiri. Deinde ex illo iure præexigit Approbationem Iurisdictio, & hæc illam non sequitur necessariò; sed est tantùm proxima quædam aptitudò ad eam suscipiendam. Et verò multos etiamnum seculares Sacerdotes approbatos esse constat, qui subditorum defectu, neque Iurisdictionem habeant, neque exerceant. Præterea temporaria est in delegatis Iurisdictio; Approbatio in approbatis perpetua, vt mox dicetur. Denique non semper fuit necessaria Approbatio vt vidimus; fuit autem semper Iurisdictio.

Quæ sit eius necessitas in nouo iure. Concil. Trid. sess. 23. c. 15. de reform. Compend. Priuileg. Min. V. Absolutio quoad Secul. 2. Capucc. in Annot. c. 4 quoad 1.

Quàm verò necessaria est hoc tempore Approbatio? Si Tridentino obtemperas vbi publico vsu receptum est, simplici cuilibet Sacerdoti necessaria est. Sic enim vniuersè decernit. *Ne cui, etiam Regulari, confessiones secularium audire liceat, nec ad id idoneum reputari, nisi ab Episcopis Approbationem obtineat.* Simplicem vt vides Sacerdotem, seu secularem seu Regularem, ad illam necessitatem adigit Concilium: at non Parochos, quique in Religionibus curam animarum gerunt: quales sunt Guardiani, Priores, Prouinciales, aliique Prælati Regularium, qui officium quasi Parochiale habere censentur.

In antiquo iure.

Verum si non nouo isto, sed antiquo iure viuis, seu Religiosus, seu secularis

ris Sacerdos simplex es, sine Approbatione potes validè confitentes audire, vt ineunte capite diximus. Nam si secularem ius illud non adstringit; quæ caussa potest esse cur Regularem exemptum obliget? Cur hic ad Tridentini potiùs Canones, & leges reuocabitur, quàm ille, in ijs præsertim quæ non priuatum commodum, sed publicum bonum spectant? At, inquies, statuant Episcopi quod è Turonensi Concilio attulimus, ne vlli censeantur idonei, nisi qui ab ipsis approbati; omnes-ne simplices Sacerdotes, Religiosos æquè vt seculares lex illa deuinciet? Non arbitror; Ad eos enim tantùm illud vinculum pertinget, qui ab ipsis; non autem ad eos, qui à Summo Pontifice immediatè, vel alio superiori in hoc foro Iurisdictionem accipiunt, quales sunt hodie Mendicantes, & alij plurimi Regulares. Et sanè, cur dicentur impedire posse, quominùs ij Iurisdictione sibi à Pontifice concessa vtantur secundùm iuris dispositionem? Sed hæc eadem opinio, ex ijs quæ dicenda sunt, magis elucescet.

Præposit. de Sacram. Pœn. q. 8. dub. 1.

Approbatio quomodo concedatur.

1. Per communem existimationem, & publicam famam.

Doctores & Professores Theologiæ non examinandi.

Erit enim qui scire velit, quibus tandem modis hæc Approbatio petatur, concedaturque? Duos recludo, communem Approbationem, & Examen. Approbationem voco communem, quæ publica fama, & vulgari existimatione de Sacerdotis eruditione concepta conficitur: vt cum quis publicè in aliqua saltem approbata Vniuersitate sacram Theologiam professus est, cum ad eius scholæ gradum, putà Doctoratum aut Licentiam euectus. Quod enim magis publicum, minusque dubium de eius peritia requiri potest testimonium? Inde factum vt Theologi Professores, & gradibus insigniti, ad obtinendam Approbationem ab Episcopis examinari non possint: ita Pio V. declarante. Neque putes ab eodem Pio contrarium alia constitutione præcipi: nam hæc secunda à Gregorio XIII. reuocata est, & ad ius commune, atque ad sacri Concilij Tridentini dispositionem reducta. Videtur autem diligenter inspicienti, ea Concilij mens fuisse, vt homines illi publicis judicijs ita probati, ab Episcopali examine immunes essent. Nam allatis duabus conditionibus, quæ sunt, beneficium Parochiale, & Ordinarij per examen Approbatio; tertiam quandam his verbis insinuat (*aut aliàs idoneus iudicetur.*) Quæ cur adderet, si nullum alium Approbationis modum agnosceret, quàm per examen? aut quis potest esse illustrior, quàm illa publica gloria, & in omnium animis defixa existimatio? Neque mihi à vero aberrare videntur ij, qui arbitrantur, si quis bona fide in Confessarium eligat virum publicè notum, & pro sufficiente habitum, quemque putet ad id muneris expositum esse, validè absolui. Quia communi arbitrio, & errore vulgi reputatur idoneus. Tunc enim Pontifex in fauorem fidelium, tacitè Iurisdictione concedere iudicatur.

Pius 5. in Constit. Etsi Mendicantiũ. an. 1567. Idem in Constit. Romani Pontificis. an. 1571. Greg. 13. in Consti. In tanta rerũ. V. hac de q. Henr. l. 6. c. 6. n. 2. qui in Annot. multos citat. & l. 7. c. 12. n. 3. Nec dissentit Capuccin. in Comp. Priuileg. Min. V. Absolutio quoad Secul. n. 5. quoad 1.

2. Per examen.

Præsentatio duplex. 1. ad petendam licentiam.

Ad quam præsentantur examinati à suis superioribus.

Sed quia paucorum est illiusmodi nobilissimæ Approbationis priuilegium; examen ipsum examinemus, si quid in eo forte latet scitu dignum, & ad praxim non inutile. Illud præcedit Præsentatio, quæ est aliquando vel nuda licentiæ petitio, vel libera sui ad examen subeundum oblatio. Prioris generis ea est, quam vel Bonifacius, vel Clemens exigunt à Prædicatoribus & Minoribus; in hæc verba, *Præfati Magistri Priores, Prouinciales, eligere studeant personas sufficientes idoneas*, &c. *quas sic ab ipsis electas repræsentent, vel faciant præsentari Prælatis, vt de eorum licentia, gratia, beneplacito*, &c. Cum

Cum igitur hæc electio sine peritiæ cognitione non fiat, eaque non habeatur, nisi per examen; istud, Regularium illorum Superioribus concessum videtur, neque aliud deinde requiritur, quàm exterior præsentatio, vt docet Suarez. Quod si Clementis IV. concessu *Prouinciales Fratrum Minorum in suis Prouincijs, cum Definitoribus in suis Capitulis prouincialibus congregatis, habent plenariam auctoritatem & facultatem examinandi, & approbandi Fratres prædicti Ordinis, in sacra pagina eruditos*, vt ipsis prædicationis officium tutò committant; nonne pari saltem iure, & non minore cæremoniâ, *electio* quæ à Pontificibus requiritur *personarum sufficientium & idonearum* ad excipiendarum confessionum munus, non minoris momenti, per illud examinis tormentum debet exprimi? Iam igitur examinatos præsentari volunt Pontifices. Addit Leo X. ad ius illud antiquum, vt *possint per eosdem Episcopos, & Prælatos super sufficienti literatura, & aliqua saltem huiusmodi Sacramenti peritia, duntaxat examinari.* Tridentinum denique huius constitutionis insistens vestigijs, & de Sacerdotibus omnibus non Regularibus solùm, sed etiam secularibus pronuncians, decernit, *nullum posse confessiones secularium audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem obtineat: priuilegijs & consuetudine quacunque, etiam immemorabili nonobstantibus.* Iure igitur nouo, vbi est illud in vsu, examinari possunt, neque eorum Præsentatio nuda est & exterior, sed Prælatorum arbitriô exposita, vt nouæ quæstioni subijciantur.

Suar. de Pœn. disp. 28. sect. 5. n. 14.

2. *Præsentatio ad Examen.* Leo 10. in Concil. Lateran. sess. 11. Concil. Trid. sess. 23 c. 15. de Reform.

Religiosus præsentatus & recusatus, ipso iure approbatur.

Existit tamen hic non inutilis dubitatio, & quædam quæ videtur *ἀντινομία*: Nam si Sacerdotem præsentatum, aliàs doctrina moribusque idoneum, aut examinare Prælatus, adeoque approbare; aut etiam examinatum, item approbare recusauerit, in vsu Tridentini quid fiet homine indignam passo repulsam? Aperta enim legis verba sunt, *nullum posse, nisi approbationem obtineat* reipsa, & non priuilegio repulsæ aliunde accipiat. Distinctione hic vtendum arbitror, vt secularem à Religioso separemus. Nam illi puto interdici cõfessionibus, si verè & actu approbatione priuetur. Id enim ius apertè sic decernit, neque habet in alio loco & lege perfugium. At Regularis Ordinum prædictorum, longè alia ratio est; cui ius antiquum Extrauagantium, & Clementinæ dat, vt *si forte Prælati Fratribus electis & præsentatis licentiam exhibere recusarint, Pontifices ex tunc eam ipsis gratiosè concedant de plenitudine Apostolicæ potestatis.* Et Lateran. sub Leone: *Talibus præsentatis admissis, vel etiam indebitè recusatis.* Itaque de iure isto nouo deiectus, ad antiquum recurret, & sibi Approbationem, licentiam, Iurisdictionem concessam putabit à Summo Pontifice, quam inferior Pontifex iniustè, vt quidem ponimus, recusarit.

Illi iuri Tridentinum non derogat. Nauar. c. Placuit. de Pœni. d. 6. n. 147.

Atenim illi contrarium est Tridentinum, & cessare in hoc iubet *Priuilegia, & consuetudinem.* Equidem sic respondeo, hac Concilij Constitutione, antiquis non derogari: lex enim posterior generalis, sæpe limitatur per speciale ius antiquum, vt probat Nauarrus; quod ius illæsum manet, vt euitetur correctio iuris, quoad fieri potest. Derogat autem priuatis quorundam priuilegijs, extra corpus iuris vagantibns, quæ restringi debent, cum censeantur odia iuris, vt idem Nauarrus, Henriquez, Rodriguez, Leymanus, & alij docent.

cent. Quoniam igitur expressa illius iuris non est in derogatione facta mentio, nulla ex parte violatum censetur. Neque vim facias in expressis *Priuilegijs*. Ego enim sententiam definitiuam, qualis ea est, vt initio dicebamus, priuilegium esse nego, sed ius commune, corpori Iuris insertum, habens rationem fauoris. Itaque ius illud duobus Mendicantium ordinibus datum, vigere adhuc affirmo, licet aliud generali lege statutum esse videatur.

Nauar. c. 27. Enchir. n. 264. & 265 Henr. l. 6. c. 6. n. 4. & l. 7. c. 12. n. 3. Lit. N. vbi plurimos citat. Rod. tom. 1. qq. Regul. q. 59. n. 2. Leyman. tr. 6. c. 11. n. 4.

TRES APPROBATIONIS QUALITATES EXPENDUNTUR.

CAPVT XXV.

IAM verò Approbationis dotes quæ sunt? quibus illa loci, temporis, personarum limitibus coërcetur? Habet-ne vim adeo salutarem, vt ab omnibus; tam firmam & altè impressam, vt semper; ita latè patentem, vt vbique sentiatur & prosit? De loco, id quæro, qui ab Episcopo vno approbatus est Religiosus, possit-ne vbique seculares audire pœnitentes? Satisfacit Clementis VII. beneficium, qui *concessit, quòd Confessores Ordinis Minorum, semel præsentati alicui Episcopo, pro Confessionibus audiendis, vt moris est præsentari, post vnam præsentationem non teneantur amplius præsentari, etiamsi ad aliam transierint Diœcesim.* Quod priuilegium latè sic interpretatur Corduba, vt non tantùm de eadem intelligat Diœcesi, sed etiam *de quacunque alia, ad quam se transtulerit ad morandum, ad tempus, vel in perpetuum: sed iam censeatur semper & vbique debitè præsentatus.* Ratio est, quia *Papæ concedentis intentio conformis est impetrantis intentioni, si abest dolus malus.* At verò ea fuit impetrantis intentio quam dixi, vt vbique prodesset. Iam enim antea, concedente Eugenio IV. semel in vna Diœcesi præsentatus, ad eam postliminio rediens, liber erat ab iterata repræsentatione. Imò etiam Eugenius idem *concesserat confessarijs Fratrum Minorum, quòd quando non possunt commodè se præsentare Episcopis, quia sunt in itinere, vel alibi, & non possunt petere casùs Episcopales, eo casu possint vti plenariè auctoritate Episcopali.* Addit Emmanuel Sa, accepisse se à viro graui, esse illud priuilegium Ordinis Prædicatorum, vt semel Approbatus ex ipsis Confessor, vbique possit audire confessiones. Idem tradit Rodericus, Episcopum non posse compellere Fratres Prædicatores, ac Minores ad examen, vbi fuerunt semel Approbati ab Episcopo. An verò eodem fauore gaudere possint Mendicantes alij, dubium est. Id quidem negat Rodriguez; sed verosimiliùs est posse per communicationem omnium gratiarum, qualem Societati nostræ concessit Pius V. & Gregorius XIII. & confirmauit Paulus V. Gregorij præter cæteros notanda sunt verba distinctè & enucleatè omnia recensentis.

Approbatus Religiosus, vbique censetur approbatus.

Compend. Priuileg. Min. V. Absolutio quoad Secul. 1. n. 16. Cordub. Annot. in eum locum.

Compend. Priuileg. Min. cit. Emman. Sa. V. Confess. n. 5. Emman. Rodri. qq. Regu. tom. 1. q. 59. a. 4. Pius 5 Bulla Dum indefessè an. 1571. Paul. 5. Bulla Romanus Pontifex. an. 1606. Greg. 13. Bulla Ad perpetuam an. 1575.

Sic enim orditur à causa, *Et quia ipsa Societas inter omnia Religionum instituta, ex peculiari & solenni voto, specialem curam habet, causa salutis proximorum per totum orbem discurrendi, eius salutari ministerio & vniuersi Christi gregis saluti consulentes, omnibus & singulis ipsius Societatis prædicatoribus, ac confessarijs, ab aliquo Ordinario semel approbatis, & à suis Superioribus ad huiusmodi mune-*

ra deputatis, vt quandocunque, siue mari, siue terrâ iter fecerint, populos, non repugnantibus tamen Curatis Parochialium Ecclesiarum; prædicatione verbi Dei instruere, ac consolari, & quorumcunque Christi fidelium, præsertim ægrotorum, & eorum qui in vinculis detinentur, confessiones audire, eisque pro commissis salutares pœnitentias iniungere: Dummodo id non faciant in ipsis oppidis aut locis, in quibus Ordinarij existunt, nisi eorum licentia desuper obtenta: liberè & licitè valeant, eadem auctoritate, etiam perpetuò, de speciali gratia concedimus. Ita magnus Pontifex. In quibus non pauca sunt quæ diligenter obserues. Priuilegium istud concedi, tanquam medium ad finem necessarium. Non nostra, sed proximorum causa tribui: Vnam Approbationem sufficere: Illam vbique habere energiam: Petendam aliquo casu licentiam, non Approbationem: Opus esse tunc illa obtenta, non solùm postulata. Seruandam cum Curatis concordiam: Et vtranque ad conciones tantùm esse necessariam, ijs qui iter habent, vel sunt in loco vbi nullum Societas domicilium fixit. Nam de Confessionibus ita Paulus egit III. vt Societatis Patribus potestatem fecerit, *Sacramenta ministrandi* (suis nimirum in Templis) *Rectorum Parochialium, aut aliorum quorumuis licentia desuper minimè requisita.*

Paul. 3. Bulla Cum inter. an. 1545

Semel Approbatus, semper est Approbatus.

Coninck. disp. 8. dub. 7.

Tempus est vt tempus Approbationis exquiram. Putas-ne illam esse temporariam, an perpetuam? ex superioris nutu pendere, an semel collatam detrahi non posse? Scis autem non esse gratiam, adeoque non perpetuò pendentem ex conferentis arbitrio; istud cum optimè de Iurisdictione delegata dixeris, non item de Approbatione. Siquidem hæc testimonium est, quod neque merito negari potest, neque merenti eripi. Vt enim qui Doctoratus lauream consecutus est, eam semper retinet, etiam mutata in eum conferentis voluntate; sic quod semel à te iudicatum est, in tuo ampliùs arbitrio non est. Quod scripsisti, scripsisti. Reuoca tuam à Sacerdote Approbationem; si Iurisdictionem relinquis, validè absoluet, at non licitè: Quemadmodum Doctori ius est docendi, quantumuis superioris auctoritate prohibeatur, & eo facto contra obedientiam Prælato debitam peccet. Quis igitur modus characterem illum delendi? Si reddis incudi, si reuocas ad examen, si recoquis illa purgatoria fornace. Quem autem? Sacerdotem secularem. Is si denuò satisfecerit, altiùs impressa est Approbatio; non obliterabis. Quia testimonium veritati datum, perdurante obiecto perire non potest. Si prodiderit ignorantiam, ipse se de vitæ libro deleuit; pronuncia testimonium errore datum fuisse, aut peritiam cui ante datum fuit euanuisse, desinit esse approbatus.

Potest reuocari secularis ad examen.

Religiosus non potest.

De Religioso autem quid? Non ita, mi Lector. Quamobrem? quia enim semel præsentari sufficit. Cur hoc? Quia sic voluerunt Priuilegiorum dispensatores. Benedictus XI. ea Extrauagante cui derogauit Clementina nostra, in ijs tantùm quæ Bonifacij Extrauaganti erant contraria. Nec à Tridentino, nec à Gregorio XIII. reuocatum est illud priuilegij genus. Ac licet concederemus illud ab eorum aliquibus antiquatum fuisse: restituit tamen Pij V. pietas, quoad forum conscientiæ: qui Fratribus Minoribus, postulante Ministro Generali, viuæ vocis oraculo confirmat, & concedit, *Omnia priuilegia, & quascunque gratias, etiam viua vocis oraculo concessas, per Bona Mem. Paulum IV. & alios Romanos Pontifices prædecessores Sanctitatis suæ, cum singulis clausulis, & decretis, & derogantibus in eis contentis: ita vt illis gaudere, & vti possint toties,* quoties

Compend. Priuileg. Min. V. Absolutio quoad Secul. 2. Capuccin. c. 5. quoad 3.

quoties opus fuerit, & eis videbitur. Et quoad illa quæ sunt restricta, seu derogata per Concilium Trident. etiam vti illis possint in foro conscientiæ tantùm. Certè auctor est Henriquez Pium V. Motu proprio concessisse, vt Religiosus ab aliquo Episcopo examinatus, ab eodem iterum examinari non possit. *Quòd si sit ex Mendicantibus, nec à successore*; vt addit Emmanuel Sa. Henr. l. 6. c. 6. n. 6. in annot. Emman. Sa. V. Confessor. n. 5.

Postremò de restrictione quod quæri potest, leuiorem habet disputationem, duabus breuiter partibus definiendam. Nam si Religiosus de moribus doctrinaque rite examinatus, non is esse reperitur, qui pœnitentiæ tribunal, pro eius officij dignitate exercere valeat, quidni certis locis personisque ipsi interdicatur? quidni annua, vel triennalis tantùm concedatur Approbatio, sistendi sese iterum, & vitæ laudabiliùs actæ, aut comparatæ maioris scientiæ specimen edendi onere perquam salubri imposito? Quod si virum ponis suis partibus absolutum, cui neque virtus ad exemplum, neque peritia ad animarum regimen desit, qui sit eiusmodi, quales reliquos optare debeas, etiam Parochiali beneficio instructos: huic ego Regulari arctam, & aliqua sui parte luxatam approbationem aio nec debere, nec posse concedi. Est enim, quod semper animo recolendum, Approbatio non fauor tuus, sed veritas; non gratia, sed testimonium; non arbitrij tui libertas, sed eius meritum. Ea si negatur iniuriâ, si sine causa constringitur ab Episcopo, iam ad Extrauagantes, & Clementinam recurritur, & ipso iure à Summo Pontifice absolutè approbatus censetur. Nam si quis cum omnibus Regularibus vniuersè ita se habeat, vt annuas tantùm, aut ad confessiones virorum tantùm, indulgeat Approbationes sine discrimine, sine exceptione; putas-ne iustam fore illius limitationem? Quo igitur ab hominis iniuria tutiùs profugietur, quàm ad ius publicum, & leges, animam reipublicæ? *Possit-ne restringi Approbatio.* *Viro probo & perito non potest restringi.* V. Henr. l. 6. c. 6. n. 8. Emm. Rodrig. qq. Regu. tom. 1. q. 59. a. 8. Capucc. in Comp. Priuileg. Min. V. Absolutio quoad Secul 2. in Annot. c. 5. quoad 3.

Adiungi potest & hic leuior aliqua restrictio, pro excipiendis Religiosorum virorum confessionibus: sed si paulùm attendimus, nullam pro ijs neque ius antiquum, neque Tridentinum exigit Approbationem; cum perpetuò de *Secularium* confessionibus agatur. *Ad Religiosorum confessiones Approbatio non requiritur.*

Tango metas, & volente te, Lector, hic sisto. Nihil fucatum, nihil exaggeratum vides. Nuda se tibi veritas ostendit, qualem à Theologo coli & spectari decuit. Non est noster sensus; sed auctorum quos ante Aurelianos turbines, & Hallerianas procellas probari, legi, citari contigit. Non sunt vt plurimùm hominum Religiosorum, qui sunt in partibus ea verba, sed Supremorum Pontificum, sed Conciliorum Generalium, adeòque in ijs Episcoporum præside Spiritu Sancto congregatorum. Si quid verè contra nos ab illis statutum haberent Antiregulares nostri, quâ illud voce, quâ magniloquentia buccinarent; cum pauca ex ijsdem verba, suo, id est, partium sensu intellecta ingratijs ingerant, & capitalissimè propugnent: in eo tantùm nostrorum laudatores approbatoresque Conciliorum, quòd sperant Regularibus aduersari. Deus sancte, quàm tenaciter nobis adhæret nostri amor! quàm ille se subtiliter in mores insinuat Christi nomine palliatus! quomodocunque Deus annuncietur, quid tandem refert, si Deum, si proximi salutem, si commune bonum quærimus? Magistri gloriæ studiosus videri affectabat Iosue, cum Eldad, & Medad extra tabernaculum, quasi non ad Mosis imperium prophetantibus diceret, *Domine mi Moyses, prohibe illos.* Repressit inconsideratum discipuli ardorem, mitissimus & sanctissimus hominum. *Quid æmularis* *Conclusio præcedentium.* Numer. c. 11.

pro me? quis tribuat vt omnis populus prophetet, & det eis Dominus spiritum suum? Quæ conscientia est cum sint præsto qui succollent, eos alienis animabus obrui velle, quibus suarum sarcina grauis est? Quæ inuidia cum à paucis omnia quæ opus sunt perfici nequeant, infecta malle, quàm vti Volonibus? Vidi sæpe qui ægrè mercedem cum alijs communicarent; qui merum laborem non liberaliter concederent, præter istos noui neminem. Quanquam & ipsis necessariæ sunt operæ. Cur autem hos potiùs quàm istos assumant, Deus scit. Sunt de Hierarchia, inquiunt. Ridiculè. Ad nutum nostrum mouentur. Quid postulatis à Regularibus? Honorem, amorem, reuerentiam? Nunquid recusant? Obedientiam in vestris Ecclesijs? Nunquid denegant? Vobis vt inuitis vestras cathedras, vestra pœnitentiæ tribunalia non occupent? Nunquid inuadunt? Illustrissimis Hierarchis si qui non deferunt *rationabile obsequium*, profectò peccant. Alij pro se dicent. Nos obedientiam habemus pro tessera. Obseruantia in Præsules hæreditas nostra est. Hanc historiæ nostræ loquuntur, in causa Tornacensis Episcopi ex parentis Ignatij præscripto: in moribus Francisci Xauerij aduersus Goanos Antistites: in communi vsu superiorum nostrorum, qui seu nouè ad domorum regimen accedunt, seu nouos salutant Episcopos, eis modestè supplicant, vt bona illorum venia concessis à Sede Apostolica priuilegijs vti liceat.

Orlandin. Hist. Soc. l. 14. n. 50.

ARGVMENTA QVIBVS REGVLARIVM *Aduersarij priuilegia pessundare nituntur, refelluntur ducto ab auctoritate veterum Canonum & Patrum initio.*

CAPVT XXVI.

MVLTA & grauia contra immunitates illas & priuilegia ex Patribus & ratione proferuntur, dissimulatione non prætereunda, ne causæ bonitati diffidere videamur. Vtinam idem esset aduersarijs animus, eadem synceritas, nec truncos & mutilos auctorum locos, magno clamore personarent; aut plausibilibus argumentis, quæ rem propriè nostram non tangunt; plebeculæ ingenijs non illuderent! Theologos fucus non decet, amantes veri consistunt in solido.

1. obiectio à veteribus Concilijs & Patribus. Responsio.

I. Nempe Conciliorum & Patrum veterum longa serie pugnant, & euincere magno conatu moliuntur. Quid? Monachos veteres in Episcoporum suorum ditione & potestate fuisse. Hoc volentes libentesque concedimus, hoc vltro fatemur ex rei natura factum, & fieri semper, quandiu nulla maior auctoritas eo debito nos absoluit. Verùm quæ toto hoc libro de antiquis in Oriente Monachis, cum recentioribus in Occidente Religiosis, Clericis, aut Mendicantibus disputata sunt à nobis, ea satis apertè manifestant, quàm sint longæ illæ Anachoretarum historiæ, & Canones æuo mutati à præsente controuersia remoti.

2. obiectio ex D. Bernardi auctoritate.

II. D. Bernardum obijciunt, ardentem diuino zelo hominem, & ipsum Religiosum, ne quid in eo causari possint Regulares, vnde reijci debeat. Is autem duobus potissimùm locis priuilegia ista profligat. 1. Cum ipsi Summo Pontifici

fici eorum auctori scribit *Murmur loquor & querimoniam Ecclesiarum: truncari se clamitant ac demembrari: vel nullæ vel paucæ admodum sunt, quæ plagam istam aut non doleant, aut non timeant. Quæris quam? Subtrahuntur Abbates Episcopis, Episcopi Archiepiscopis, Archiepiscopi Patriarchis, siue Primatibus.* Respondeo verè D. Bernardum ea isto capite insectari priuilegia quæ abusu donantur, non autem legitima, & ex iusta dispensatione concessa. Abusus bifariam diuiditur, in dantem & accipientes; donat Pontifex sine certa ratione, ex mera potestatis amplitudine. *Sic factitando probatis vos habere plenitudinem potestatis, sed iustitiæ forte non ita. Facitis hoc quia potestis: sed vtrum & debeatis quæstio est. At quomodo non indecens tibi, voluntate pro lege vti, & quia non est ad quem appellaris, potestatem exercere, negligere rationem?* Accipiunt subditi non ad Dei gloriam, Ecclesiæ vtilitatem, fidelium salutem, sed ad excutiendum obedientiæ iugum, & superbiam confouendam. *Nolo prætendas mihi fructum emancipationis ipsius: nullus est enim, nisi quod inde Episcopi insolentiores, Monachi etiam dissolutiores fiunt. Non est bona arbor faciens fructus tales, insolentias, dissolutiones, dilapidationes, simultates, scandala, odia; quodque magis dolendum, inter Ecclesias, inimicitias graues, perpetesque discordias.* Hic profectò abusus nec iustè petitur, nec licitè donatur. *Quod dicat Episcopus, nolo esse sub Archiepiscopo: aut Abbas, nolo obedire Episcopo, hoc de cælo non est.*

Bern. l. 7. de Consid. c. 4.

Responsio: D. Bernard. declamare in abusus priuilegiorum.

In quo positus abusus ille.

Verùm quæ certis de causis ad communem vtilitatem condonantur, illa probat & laudat idem vir sanctissimus. *Quid, inquis, prohibes dispensare? Non; sed dissipare; vbi necessitas vrget, excusabilis dispensatio; vbi vtilitas prouocat, dispensatio laudabilis est. Vtilitas dico communis, non propria. Nam cum nihil horum est, non planè fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est.* Priuatam etiam quædam loca habent causam probabilem, legitimam, admittendam. *Nonnulla tamen Monasteria sita in diuersis Episcopatibus, quòd specialius pertinuerint ab ipsa sui fundatione ad Sedem Apostolicam, pro voluntate Fundatorum, quis nesciat? Sed aliud est quod largitur deuotio, aliud quod molitur ambitio impatiens subiectionis.* Tale Cluniacense quod habebat præ oculis: tale Cistertiense, vnde ipse prodierat, cui concessum *quòd locus Cistertij ab omni mortalium molestia tutus & liber maneat.* Inde veteri Poëtæ dictus Ordo Cistertiensis

Priuilegia rectè concessa agnoscit & laudat.

Locorum priuilegia.

Cistertiensis Monasterij immunitas apud Cho. l. 2. de Iur. Religios. tit. 2. n. 7.

Sanctus & exemptus, primaque ab origine liber;
Nullus in hunc quicquam iuris habere solet.

Suam proinde matrem ingratus filius, calcibus petere non potuit S. Bernardus, & *fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.* Hinc ergo verum sanctissimi scriptoris sensum accipies, notabisque *Plenitudinem Potestatis* in Pontifice Romano ad eroganda priuilegia, causas legitimas concedendorum, *necessitatem, vtilitatem, originem*, quæ omnia in Mendicantibus monstrata sunt. Summa propriè capita hac reprehensione conclusa *Archiepiscopos, Episcopos, Abbates*, minusque eo telo Religiosos, quàm ipsos Hierarchas feriri. Itaque cum longa meditatione perpensum hunc locum leges apud Franciscum Hallier, tria hæc illi puncta, quæ cogitanti exciderunt, in memoriam reuocabis.

Hallier in vind. pag. 345. & seq.

Alter locus ex Epistola ad Henricum Senonensem Archiepiscopum. *Miror quosdam in nostro Ordine Monasteriorum Abbates, hanc humilitatis regulam, odiosa contentione infringere, & sub humili, quod peius est, habitu & tonsura tam superbè sapere, vt cum ne vnum quidem verbulum de suis imperijs subditos prætergredi*

Altera obiectio ex S. Bernard. ep. 42.

Mens dictorum S. Bernardi exquiritur. *Inter Cluniacenses, & Cistercienses contentio.* Baron. ad an. 1126. Petr. Ven. ep. 28. l. 1. ad Bernar.

patiantur, ipsi proprijs obedire contemnant Episcopis. Vt hæc, & inferiùs proferenda, clariùs intelligas, memineris necesse est inter Cluniacenses & Cistertienses Monachos qui ex illis profluxerant, contentiones eo tempore fuisse non contemnendas, quas ne Baronius ipse quidem dissimulat; & hos quidem primæuum natiui sui spiritus feruorem spirantes, illis Benedictinæ regulæ obseruationem parum accuratam obiecisse; atque inter alia hanc ipsam ab Episcoporum subiectione immunitatem, vt patet ex Epistola Petri Venerabilis ad S. Bernardum sæpe superiùs nominata. Bernardum quoque ipsum priuata offensiuncula, ob Robertum nepotem à suo in Ordinem Cluniacensem abductũ, non mediocriter zelo suo aduersus Cluniacenses indulsisse, & virum Religiosæ humilitatis amantissimum, cum hæc priuilegia exemptionum, tum Abbatum Cluniacensium externam speciem, & non procul remotum ab Episcopali dignitate apparatum, auidè reprehendisse. Vrbani enim II. diplomate, Sancto Hugoni & eius successoribus, dalmaticæ, compagorum, seu sandaliorum, chirothecarum, & mitræ vsus in festiuitatibus octo præcipuis concessus fuerat. *Et hoc*, inquit Pontifex, *ad tuæ religionis euidentiam, atque ostensionem nostræ peculiaris dilectionis, quam ex Sede Apostolica magis meritis exigentibus promereris.* Hanc fortasse prærogatiuam ex eodem ordine Abbates alij pretio redemerant, vt stylum S. Bernardi mererentur incurrere, quem manifestè in Cluniacenses illos distringit. *Verùm apertè indicant horum quidam quid cogitent, dum multo labore ac pretio Apostolicis adeptis priuilegijs, per ipsa sibi vendicant insignia Pontificalia, vtentes & ipsi more Pontificum, mitra, annulo, atque sandalijs. Sanè si attenditur rerum dignitas, hanc Monachi abhorret professio: si ministerium, solis liquet congruere Pontificibus.* Eandem morum corruptelam, & typhum superbiæ, Petrus Blesensis ne in fratre quidem suo, Abbate Siculo ferre se posse testatur. Ipsam etiam ab Episcopali iure exemptionem pretio ab ipsis comparatam, significat Abbas Clarauallensis, & quidem ingenti & pene sacrilego. *Spoliant Ecclesias vt emancipentur, redimunt se ne obediant, totum fere suum suorumque victum expendunt.* Hic duo reprehendit humilitatis Doctor, pecuniam ad priuilegium erogatam: ea neminem nostrûm tangit: ipsum priuilegium, aut potiùs exitum priuilegij, in superbiam & libertatem degenerantis. *Quid est hoc præsumptionis ô Monachi? duodecim humilitatis gradus magister vester edisserit: in quo quæso illorum docetur aut continetur, vt hoc fastu delectari Monachus, has quærere debeat dignitates?* Et quidem solis hoc exprobat Abbatibus, non illorum Monachis. *Quomodo tanquam vnus ex illis, manens inter humiles superbus, inter subditos rebellis, immitis inter mansuetos?*

Abbatum Cluniacensium habitus in sacris, Episcopali non absimilis. Vrban. 2. Bulla Cum omnibus. ann. 1088. & iterum an. 1095.

Petr. Bles. ep. 90.

Reprehensio S. Bernardi non tangit priuilegia Mendicantibus similia.

Verus S. Bernardi sensus exponitur.

Hæc omnia clarè loquuntur S. Bernardi mentem esse, Abbates quosdam Cluniacenses reprehendere, quibus superbia & libertas persuadebat exemptionis, & Pontificalium insignium priuilegia magna vi pecuniarum redimere. Quæ toto cœlo ab Religiosorum nostratium, de quibus agitur, animo, & instituto absunt, atque adeò absurdè, & inuita minerua in hanc quæstionem intruduntur. Et tamen ex ea Epistola nihil aliud affert Hallier, quàm lugubrem illam S. Bernardi asseuerationem, *Certus sum ego Monachus, & Monachorum qualiscunque Abbas, si mei quandoque Pontificis iugum excutere tentauero, quod Satanæ tyrannidi meipsum subijcio.* Et quasi in Mendicantes Ordines propheticum illud dictum stringat, addit Doctor plenum horrifici vaticinij epiphonema, & formidine crimen acerbat. *Cauenda sanè comminatio!*

quàm

quàm timeo ne nimiùm vera aliquando inuenienda sit, cum resipiscendi ac pœnitendi nullus locus erit: Illius sane timoris securus ero, donec videam Mendicantium Abbates omnem pene Cœnobiorum stipem, ad coëmendas Romano priuilegio mitras, sandalia, & chirothecas, prodigentes. *Inuidiosè sed extra propositum in Religiosos exclamat Hallier in vin. p. 548.*

III. Succedunt S. Bernardo, Carnotenses aliquot Episcopi, aut Clerici, ab Carnotensi nostro Doctore succenturiati, Fulbertus ipse Monachus, Iuo Canonicus Regularis, Ioannes Saresberiensis, Petrus Blesensis; qui omnes aduersùs Monachos eiuscemodi priuilegia affectantes, acerrimè inuehuntur. Sed nimirum Monachos amore licentioris vitæ, Episcopalis regulæ seueritatem fugitantes, *quibus magis necessaria est subiectio, quàm libertas; qui libertate in occasionem carnis abutuntur: quibus si decem millia pædagogorum in Christo ad custodiam deputarentur, vix tamen sic regularis continentiæ legibus ligarentur.* Eiusmodi inquam effrenes equulos, iustissimè conqueruntur viri sanctissimi, excusso Episcopo, vnum Romanum Pontificem, noua regula velle agnoscere. *3. Obiectio ex Iuone Carnotensi & alijs.* Iuo Carn. ep. 63 cit. ab Hallier.

Ponamus hoc argumentum, Lector, in suo lumine. Monachi, qui ex vitæ instituto sibi vacant, Episcopo ab antiquo secundùm regulam subditi, deprauati moribus, legitimi dominatus impatientes, Exemptionis priuilegium à Summo Pontifice postulant, vt eo ad omnem perditæ vitæ licentiam abutantur; & hoc peti indignatur Iuo Carnotensis, prohibetque totis viribus ne fiat. Ergo Regularium omnium, etiam Clericorum, qui alienam salutem ex instituto curant; etiam Mendicantium, qui ad prædicandum & docendum sunt in Ecclesia positi, qui cum exemptione nati sunt, ad finem ipsis propositum omnino necessaria, qua vtuntur ad Dei gloriam, & Ecclesiæ vtilitatem augendam, omnia priuilegia centies à Romanis Pontificibus confirmata, ab ipsis hactenus feliciter vsurpata, improbant Patres, & de medio tollenda putant, tanquam noxia. Hoc est, si nescis, paralogizare. *Enormis paralogismus huius obiectionis.*

IV. Præcipuè vrgetur hic auctoritas Petri Blesensis, cuius totam pene describit Epistolam, nisi quod & argumentum omittit, & finem. Scimus autem Malmisburiensem Abbatem, de quo querela est, *Prætendisse quasdam exemptionis suæ literas, quæ in filo & Bulla videbantur vitiosæ, stylumque Romanæ curiæ redolebant*: ideoque & eas falsitatis Richardus Archiepiscopus arguebat. In eius persona scribit ad Alexandrum III. Archidiaconus, & causam tractat vniuersè. Primùm, & in thesi de priuilegijs exemptionum non donandis; deinde sub finem ad hypothesim deuoluitur, & prætensas ab eo non germanas Bullas, sed supposititias literas conqueritur, illis verbis, quæ non vacabat Doctori exscribere. *Si ergo Malmisburiensis Abbas ad vos venerit, vel miserit, vitam & opinionem illius in libra iustitiæ appendatis: nec illius admittatis priuilegia, donec manifestè liqueat ex collatione scripturæ & Bullarum, quo tempore, & à quibus Patribus sint indulta? Falsariorum enim præstigiosa malitia*, &c. Fallarios solis præstigijs, non autem ex rei veritate immunes, damnat Blesensis: Itaque vel falsarios oportet æstimari Regulares omnes cum suis priuilegijs, quod alibi Doctor insinuauit, vel ad eos causa Malmisburiensis Abbatis non attinet. De qua re dictum superiùs. Suo quoque loco prolatus est Epistolæ finis à Doctore captiosè omissus. *Scimus equidem quòd ob quietem Monasteriorum, & Episcoporum tyrannidem has exemptiones plerumque Romani Pontifices indulserunt.* Agnoscit igitur Blesensis veras, & quidem grandi numero exemptiones à Romanis Pontificibus, legitimis de causis concessas. Cur igitur vnius falsarij exemplum *4. Obiectio ex Petro Blesensi ep. 68. Argumentum Epistolæ. Falsa priuilegia insectatur Blesensis. Vera idem agnoscit, iustas ob causas concessa.*

ad expugnationem priuilegiorum omnium, tanquam aries non semel impingitur? cur dicitur *priuilegijs sine iusta causa obtentis, vel extortis, auctoritatem Episcoporum in Monachos imminuendam non esse*, nisi vt de singulis dubitetur, sint-ne sic *obtenta vel extorta*, vt omnia vacillent & corruant? Num hæc est Pontificis contumelia, vt *sine causa obtineri* & *extorqueri* permittat exemptiones? Num communis omnium Regularium iniuria, vt aut vi, leonum instar, in Romanam curiam irrumpant, aut tanquam vulpeculæ *præstigiosa malitia irrepant, & inde subducta figmenta Bullarum*, chimæras priuilegiorum, orbi vniuerso in conspectu solis huius venditent? Nobis certè priuatim præstigiarum illarum notam inurit, scribens in grandi opere. *Scio Religiosos Societatis* IESV *quædam in contrarium iactare priuilegia, sed nec ea apparent.* Quam suo loco, non sine calumniatoris infamia, detergemus.

Franc. Hallier contumeliosus in Pontificem Rom. & Religiosos.

Priuatim in Societatem IESV.

RATIONES CONTRA EXEMPTIONES ET priuilegia afferri solitæ diluuntur.

CAPVT XXVII.

NON sola auctoritate clarorum virorum instructus, sed etiam ratione munitus, & vndecunque cataphractus, in campum & aciem aduersùs exemptiones procedit Doctor Hallier, qui vnus inter recentiores, quos quidem legerim, acerrimè Religiosa priuilegia, etiam cum Romanorum Pontificum vituperio, insectatur: cùm ea liberè appellet *nouas & inusitatas prioribus seculis corruptelas*: qua voce non Romani solùm Pontifices, sed etiam Concilia vniuersalia, atque adeo Ecclesia vniuersa, *corruptionis* infamia dehonestatur.

Hallier priuilegiorum aduersarius.

in vindic. p. 791.

I. Ex producta Petri Blesensis Epistola sic agit. *Nolim ego mala quæ ibidem ab istis exemptionibus exorta enumerat, fusius referre. Hæc tantùm vrgeo, quibus propriam Episcoporum hanc potestatem esse, ab ea que nisi iusta causa, & ob publicam vtilitatem, vel necessitatem nullos absque iniustitiæ nota eximi posse contendit.* Duo subtiliter objicit, damna oriri ex immunitatibus; & eas sine causa iniustè donari. Ad 1. respondeo, non ex immunitatibus, sed ex immunitatum abusu priuatorum quorundam culpa, oriri nonnunquam mala: quemadmodum & rebus sanctissimis mali pessimè vtuntur; ei tamen malo Ecclesiam non euersione templorum, non Sacramentorum extinctione, non sodalitatum dissolutione, sed abusu per salutares coërcitiones, & leges sapientissimas sublato mederi. Ad 2. Mutari subdolè quæstionis statum, in qua nunquam disputatum est, sint-ne sine causa concedenda Regularibus priuilegia: neque de causa legitima dubitari potest sine Pontificis iniuria. Quæ possunt autem esse grauiores, iustioresque, quàm superiùs à nobis allatæ? & cum id tam crebrò repetit Doctor, vel nihil agit, vel suspicionem hominum animis ingenerare conatur, hæc *sine iusta causa obtenta, vel extorta esse*, vt vel reijciantur à maleuolis, vel examinentur à superstitiosis.

1. obiectio. Non esse tollendos ab Episcopis subditos. Hall. ibid. p. 549. *Damna ex abusu nascuntur, non ex priuilegijs.*

Aduersarij calliditas in mutando quæstionis statu.

Textum autem Blesensis ita producit. *Et quæ est*, inquit, *forma iustitiæ, aut potius iuris deformitas, prohibere ne magistro discipuli consentiant, ne filij obediant Patri, ne milites sequantur Principem, ne serui domino sint subiecti?* (*nota quot verba ibidem*

Negat Hallier licere Pontifici Romano dare priuilegia exēptionū.

ibidem proferuntur, tot rationes nostri dicti proponi.) Qua parenthesi exegetica in sententiam Blesensis transit Hallier, & Romanum Pontificem immunitatum auctorem iniustitiæ manifestè arguit, qui subducat *magistro discipulos, patri filios, Principi milites, seruos Domino.* Ac licet de Abbate vno Malmisburiensi controuertatur, cum eadem tamen sit omnium priuilegiatorum causa, neque alio animo proferatur à Doctore, nisi vt ex vnius culpa, cæteris omnibus oboriatur suspicio, hæc sanè Pontificis Max. iniquitas eò maior est, quò propagatur in plures. *Subtrahuntur* enim non tantùm *Abbates Episcopis*, sed etiam *Episcopi Archiepiscopis*, *Archiepiscopi Patriarchis*; subtrahuntur Canonici Episcopis, Reges & Aulici Ordinarijs. De istis quæro sint-ne per iniustitiam Pontificis Romani exempti? quodque de illis respondebit Doctor Franciscus, id putet ad Abbates & Religiosos à me transferri. Pergit Blesensis. *Si audeamus dicere quod sentimus, cum officio iustitiæ, reddatur vnicuique quod suum est. Non multùm Romani Pontificis iustitiam promouet*, (Iurisdictionem intelligit.) *si alicui in alienam iniuriam beneficium confert; si quod meum est aufert; si ea committit in rebus Ecclesiasticis, quæ mundana potestas in secularibus abhorret.* Pro se, suoque Canonico Carnotensi respondebit Doctor Hallier, si commodum fuerit; quod *redditur cum officio iustitiæ*, nonne per nefas iniustitiæ sit ablatum? Id ergo de Romano Pontifice apertè pronunciatur. Quod *confertur in alienam iniuriam*, nonne per iniustam actionem vero domino sit ereptum? Hæc Pontificis Romani actio esse dicitur; & ille Romano Pontifici liber consecratur, qui eum iniustitiæ & rapinæ planè & latinè condemnat. Respondebit & vtrum *mundana Regis potestas*, subditorum suorum aliquem ab ordinarijs iudicibus exemptum, suo tribunali sine illorum *iniuria*, & sua *iniustitia reseruare non possit?* Quod experientia quotidiana tam vsitatum modò est, vt ordinariorum iudicum frequentes ea de re querelas audiamus: eorum tamen nemo vnquam *iniustitiæ* Regem accusauit, vt pote iuris fontem, à quo riui pro arbitrio huc atque illuc diuiduntur. Quæ igitur iniquitas, si eadem *committit in rebus Ecclesiasticis* Romanus Pontifex? Addo amplius. Cum Rex Prætorianis suis militibus cohortem nouam adijcit, eique Tribunum recens electum præficit, suæque cognitioni tum Tribunum, tum cohortem integram attribuit; illi-ne cohorti & Tribuno exemptionem ab alijs ducibus *conferat in alienam iniuriam?* an *auferat* quod alterius ducis est? Idem specta in Curiarum Supremarum erectione, quas omnes sine vllius iniuria suis iuribus, priuilegijsque fundarunt, qui *plenitudinem potestatis* habent à Deo Reges Christianissimi. Quid autem aliud Romanus Pontifex *committit in rebus Ecclesiasticis* nouos Religiosorum ordines instituendo?

Omnes in causa priuilegiorum vulnerat Hallier.

Romanus Pontifex iniustitiæ accusatur à Francisco Hallier.

Eadem iniuria in Regiam potestatem redundat.

II. Has exemptiones licitè non concedi à Romanis Pontificibus, qui ex Blesensi probat Hallier; ex Iuone Carnotensi conficere satagit, ne validè quidem donari. Is enim ad Gaudefridum Monasterij Vindocinensis Abbatem scribens, *Noueris*, inquit, *vacuas esse excusationes*, (vanas, irritas, nullas,) *quas obtendis, te propter obedientiam Romanæ Ecclesiæ, Carnotensis Ecclesiæ professionem refutasse: cum Ecclesia Romana à Deo nullam iniustam acceperit potestatem, fidem violandi videlicet, quæ debita sunt cuique non reddendi: sed tantùm quæ sunt liganda, ligandi, & quæ sunt soluenda, soluendi.* De priuilegio exemptionis agitur, quod alterius iuri præiudicare conqueritur, ideoque eius tradendi potestatem negat Iuo, &

1. obiectio. Exemptiones non concedi validè.

Negat Hallier Pontifici Romano potestatem dandarum exemptionum.

ex eo Franciscus Hallier Pōtifices Romanos accepisse à Deo; igitur & habere. Neque tegat se aut *iniustæ potestatis* nomine, aut additione sua Doctor Hallier, *de Priuilegijs sine iusta causa obtentis, vel extortis*. Nam si ea *potestas iniusta* dicatur, potestas non est: si accepta exemptione qui denegat obedientiam, *fidem violare* censetur, vera non est exemptio: Si donandorum priuilegiorum nullam habet à Deo potestatem, quæ potest esse *iusta causa*, qua ab eo *vel obtineantur, vel extorqueantur*? Remotis ergo verborum inuolucris, veram Francisci Hallier mentem ad momentum temporis assumamus, cum vt sæpe dixi, vnius & omnium priuilegiorū vna sit causa, quia omnia æquè iuri communi derogant, & reperiuntur qui in suum detrimentum vergere causentur; iam

Grauia incommoda ex aduersarij opinione sequuntur.

vacuæ sunt & irritæ priuilegiorum omnium concessiones, defectu potestatis in concedente; inanes Exemptionum Bullæ, & verè propriéque bullatæ nugæ: impostores omnes Romani Pontifices, qui tot populis, tot seculis illuserunt; stolida & barda omnis Christianorum natio, quæ à supremo Religionis Antistite semper id postulauit, & accepisse se credidit, quod donare nunquam potuit: miserandum in modum decepti Christiani Reges & Principes, qui cum maiorem in Rempublicam potestatem à Deo non acceperint, quàm Christi Vicarius suo modo in Ecclesiam, subditos suos ad arbitrium priuilegijs munire & condecorare se putarunt, quorum *potestatem à Deo non accepit Ecclesia*. Quantis in tenebris, in qua rerum omnium perturbatione versantur Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Capitula, Academiæ, Ciuitates, Prouinciæ, Regna, atque potissimùm hoc nobilissimum & Christianissimum Regnum, Pontificum Romanorum priuilegijs, tanquam gemmis vndique refulgens, quando illorum concedendorum *Ecclesia Romana à Deo nullam accepit potestatem*? Verum si S. Bernardus, etiam cum stomacho suo, *plenitudinem potestatis* in Pontifice Romano agnoscit: si præcisè affirmat Illustrissimus Bellicensis, eam potestatem nisi per schisma Pontifici Romano negari non posse: si Magnus Gerson Doctor Christianissimus, & Parochus Parisiensis fidenter pronunciat *sequi innumeros homines decipi ab Ecclesia, & à Summo Pontifice, si Religiosorum priuilegia nihil valeant*: Si consentiens vniuersæ Christianitatis & omnium seculorum opinio, eam Christi Vicario potestatem diuinitus concessam semper existimauit, cur ea labefactatur à recenti Doctore Catholico? Cur impugnatur ab eo scriptore qui Episcopalem auctoritatem propugnare se gloriatur? Cur *noua & insitata* dicitur *corruptela* eo libro, qui Romanæ cathedræ, tanquam illustre de prostrato schismate trophæum appenditur?

Gers. lect. 2. in Euan. S. Marci.

REGVLARIVM EXEMPTIONES PAROCHIS non nocere monstrantur.

§. Vnicus.

3. obiectio. Exemptiones esse in

III. **I**N tertia obiectione quæ biceps est, miror nihil vidisse Doctorem nostrum, aliàs non incuriosum Gratiani collectorem, in quo pene vno

scientiam

ſcientiam habet Canonum oſtentatricem. *Nec damnoſa fiſco*, inquit Pontifex, *nec iuri contraria poſtulari oportet*, à ſuperiore diſpenſante, & priuilegio ab communi regula diſcernente. Sunt autem exemptiones illæ fiſco, ſeu Parochorum peculio damnoſæ, & quod dicunt, in præiudicium tertij; ſunt etiam illorum iuri contrariæ: illas ergo nec oportet poſtulari, nec æquum eſt concedi. Prima pars apud pleroſque, in hac ſcena primas partes agit; apud prudentiores κωφὸν πρόσωπον. Huic ſatisfacio obuia diuiſione. Vel enim temporale, vel ſpiritale detrimentum parere criminantur hæc priuilegia: de temporali reſpondet D. Thomas: de ſpiritali D. Bonauentura, Regulares quidem, ſed ſancti, & Doctores Pariſienſes. Ille verbis lectiſſimis, & doctrina verè Angelica, nullam Parochis iniuriam fieri, vel commiſſionis conceſſione, vel priuilegiorum diſpenſatione ſapienter admonet. *Præiudicium non fit alicui, niſi ſubtrahatur quod eſt in fauorem eius indultum. Iuriſdictionis autem poteſtas non eſt commiſſa alicui homini in fauorem ſuum, ſed in vtilitatem plebis, & honorem Dei. Et ideo ſi ſuperioribus Prælatis expedire videatur ad ſalutem plebis & honorem Dei promouendum, quòd alijs, quæ ſunt Iuriſdictionis committant, in nullo fit præiudicium inferioribus Prælatis, niſi illis qui quærunt quæ ſua ſunt, non quæ Ieſu Chriſti; & qui gregi præſunt, non vt eum paſcant, ſed vt ab eo paſcantur.* Et verò quæ Dei gratia eſt, innumeros videmus eiuſmodi diuinæ gloriæ zelo feruentes Parochos, qui *ſocijs annuunt*, & quod ſoli non poſſunt, centum manibus exequuntur: qui, vt loquitur S. Bonauentura, *non tam patienter ferunt, quàm deſideranter appetunt cooperatores Euangeliſtas, ad multitudines diuinarum meſſium colligendas.* In hoc enim, ſpiritale bonum, quod his priuilegijs procurare intendit Eccleſia, poſitum eſt, vt *Chriſtus annuncietur ad conſummationem ſanctorum, in ædificationem corporis Chriſti*: qui finis eſt Hierarchiæ. *Nam quia affectus Pontificis ſeu Sacerdotis ad plebem, debet eſſe conſimilis affectui Patris ad filium, matris ad prolem, nutricis ad infantem; Quemadmodum filium pauperculum ſuſtentari, inualidam prolem foueri, & gementem infantem lactari nequaquam eſt patri, vel matri, vel nutrici moleſtum, ſed deſiderabile, carum, & placitum: ſic etiam omnibus Sacerdotibus pijs & ſanctis, magnum debet eſſe ſolatium, quoties ſalus procuratur plebium ſubiectarum.* Quapropter alibi argumentum idem alia via perſecutus, negat præiudicium Parochis fieri, imo non parum boni ſpiritalis eis accreſcere, ſi Religioſorum conciones audiant ſubditi. *Nam proficit populus*, inquit, *in ſcientia veritatis, & bonis moribus.* Deinde *cum eadem docent quæ & nos, teſtimonio noſtro eorum doctrinam confirmamus.* Tertiò *docemus populum paſtoribus ſuis obedire, & eos reuereri, & non recalcitrare. Super his potiùs debent, ſi ſapiunt, gaudere & gratias agere, quàm dolere; aliter enim citò vileſcerent apud populum, propter malam vitam multorum ex ipſis.* Quæ omnia docent quàm feliciter ſatagant Regulares, ex virtutis officijque præſcripto, Parochorum auctoritatem ſartam tectam tueri, quantumque ex priuilegijs ad eorum ædificationem boni ſpiritalis accedat.

præiudiciũ tertij. 25. q. 2. c. Nec damnoſa.

Reſp. non obeſſe bono temporali.

D. Thom. in Suppl. 3. P. q. 8. a. 5 ad 1.

Bonauent. Apol. Pau. Reſp. 4. c. 4.

Neque bonõ ſpiritali.

Epheſ. c. 4.

Illuſtres comparationes ad rem demonſtrandam.

Parochis multùm accedit commodi.

Bonau. li. quare Fr. Min. Prædic.

Altera pars quæ ius Parochorum complectitur, dubitationem non admittit: Ea duplex iterum eſt, Ius conuocandi populi diebus dominicis & feſtis ad miſſarum ſolennia, & verbi diuini prædicationem. Quod innumeris veterum recentiorumque Conciliorum locis & auctoritatibus, fusè & verè probat Fileſacus; quibus ego, ſi tollitur grauioris peccati conſcientia, libenter

Exemptiones non repugnant iuri Parochorum.

Filesf. l. de Paroch. origin. c. 6. & 7. *Suadenda Missa Parœcialis frequentia.* atque auidè subscribo, vt nunquam satis laudata, nunquam ieiunè suadenda, nunquam temerè omittenda Missæ Parœcialis frequentandæ consuetudo, quæ vel sola vim legis habere possit, conseruetur à fidelibus. Cui tamen mori, & Christianissimo instituto, nego repugnare priuilegia Religiosa, vt in priuilegio Monasterij S. Dionysij consideratum est, ne obtentu quidem alterius pietatis; cum vtrique satisfieri possit à volentibus, & commune studium Religionis, cum officio exemploque coniunctum, priuato anteferre nemo sapiens non debeat.

Obiectiones contra Exomologeses factas Religiosis. Ius quoque sacrarum exomologeseon excipiendarum, & dandæ pœnitentiæ Parochi est, veri proprijque pastoris; quia eam in rem ab Hierarchis, & Ecclesia constitutus est; quæ magnam, certè admodum necessariam regiminis Ecclesiastici partem facit; quæ si aliò deriuatur, quomodo *attendet vniuerso gregi, in quo posuit eum Spiritus Sanctus regere Ecclesiam?* Act. c. 20. Si vultum pecoris sui in sacro tribunali apertum agnoscere non potest, cur irati Dei minis subiaceat, per Prophetam conquerentis: Ezec. c. 34. *Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis, quod confractum est non alligastis, & quod abiectum est non reduxistis, & quod perierat non quæsistis.* Quamobrem cùm annuæ tantùm confessionis debitum, à singulis alumnis suis exigat Ecclesia, præcipit in Concilio Generali Lateranensi sub Innocentio III. eruditissimo Pontifice congregata, illud persolui *proprio Sacerdoti, vel alieno cùm proprij Sacerdotis licentia*; proüt celebri & expresso Canone *Omnis vtriusque sexus*, continetur. Hunc autem proprium Sacerdotem Parochum esse, qui ordinariam teneat & curam, & Iurisdictionem, ne ipsi quidem inficias eunt Regulares; qui potestatem suam à Pontifice Romano, extra ordinem habere se profitentur. Quæ & ipsa noua est, Concilio Nicæno expressè Monachos ab hoc munere procul abigente. *Firmiter & insolubiliter omnibus præcipimus, vt aliquis Monachus pœnitentiam nemini tribuat, nisi sibi inuicem, vt iustum est: mortuum non sepeliat, nisi Monachum in Monasterio secum morantem; vel si fortuitò quemquam aduenientium fratrum ibi mori contigerit.* Habetur 16. q. 1. c. Placuit. Quod caput licet hodie in neutra Synodo Nicæna legatur; credibile tamen non est suppositititium confingi aduersus Monachos, à Gratiano & ipso Monacho. Ad illud certè respicere videtur Concilium Parisiense sub Ludouico Pio, quod grauiter sapienterque decernit, Concil. Paris. 6. c. 46. *Non videri congruum, vt Clerici, & Laïci, Episcoporum & Presbyterorum Canonicorum iudicia declinantes, Monasteria Monachorum expetant, vt ibi Monachis Sacerdotibus confessionem peccatorum suorum faciant, præsertim cum eisdem Sacerdotibus Monachis, id facere fas non sit, exceptis his duntaxat, qui sub Monastico Ordine secum in Monasterijs degunt.*

Multa harum rationum tam superiùs soluta. Hæc oppositæ partis fundamenta colligere in vnum placuit, vt nullum veritati præiudicium fiat, dum iustitiæ militatur. Eorum tamen non pauca in disputationis cursu soluta, & in apertum deducta, Lector non oscitans deprehendet. Quale istud est, quòd Monachi, eorumque instituta, omnibus vniuersè Religiosis obijciuntur; cum diuersorum longè diuersa sit ratio: imo cum ipsâ illa Gratiani quæstione, quæ Nicænum Canonem in obiectione citatum, & Chalcedonensem alibi fusè productum, aduersùs Clericalia Monachorum Orientalium munia, continet; legamus Pontificum Romanorum decreta pro Monachis Occidentalibus, ad Eccle-

siastica

siastica officia admouendis, quæ suis aliàs locis attulimus. Hìc autem nouè proferuntur duo.

Sapientis dictum, quod sic iacet in scriptura. *Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera.* Huic Illustrissimus Bellicensis, non inficetè respondet, sensum attribui mysticum, qui ad morem æris campani, quod placet, resonat. Quis enim credat natiuo sensu agere Salomonem de Confessionis Sacramento? Quis hoc non insanus affirmet? Certè verba illa quæ ad allegoriam primus traduxit Beda, & qui illum sequuti, manifesta significatione genuinum & literalem sensum habet in vitæ rusticæ amore suadendo; quæ rei familiaris augendæ conseruandæque viam tenet, innocentia & securitate plenam. Non est igitur eius in materia proposita maior auctoritas, quàm expositorum, & quidem satis recentium. Esto tamen, hæreamus in allegoria. Illam ego ad has Exomologeses, apud proprium Parochum deponendas pertinere nego, duplice conuictus ratione, ex verbis ipsis deducta. Primùm enim frequenter agnosci vultum pecoris à Prælato quolibet, & quacunque occasione oblata, omnes eius actiones ad iustæ rationis libellam expendi iubet Beda, cum ait *Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera. Pastori dicitur Ecclesiæ, diligenter adhibe curam eis; quibus te præesse contigerit; agnosce animos, actusque singulorum, & si quid in eis vitij sordidantis inueneris, citius castigare memento.* Id autem & à Prælato qui confessionibus excipiendis non intendat, ne quid lateat *vitij sordidantis*, & extra sacrum illud pœnitentiæ tribunal, & de actionibus singulis, etiam bonis, pro rei necessitate frequenter, non singulis tantùm annis semel, fieri & potest & debet. Præceptum igitur Ecclesiæ, de annua & Paschali confessione, non tangit allegoria. Deinde Prælatus hic Ecclesiæ, cui cognitio pecoris commendatur, Parochus solus non est, sed Abbas in Monasterio, Superior in Cœnobio, Abbatissa apud Sanctimoniales, Episcopus in Diœcesi, Pontifex Romanus in Ecclesia vniuersa. His-ne omnibus audiendarum confessionum labor imperatur? Pone & imperari. Quòmodo Parochus agnoscit? Per se ipsum, aut per subdelegatos. Delegabit igitur & Episcopus in Diœcesi quos volet; delegabit Pontifex ad arbitrium in Ecclesia quos iudicabit idoneos, vt optimè Bellicensis idem: Abbas externos eliget Presbyteros, inuitabitque vt hanc Cœnobio locent operam, proüt antiqui Canones concesserunt: & pari omnes passu in pecoris sui cognitione procedent, & allegoriæ sine congressu Parochi circiter Paschalia, satisfiet.

Explicatur locus Prou. c. 27. Agnosce vultum.

Ioan. Petr. Cam. in Viat. Inco. l. 2. n. 16.

Sensus literalis est vitæ rusticæ commendatio.

Non potest locus ille allegoricè intelligi de præcepto Confessionis.

Verus Bedæ sensus.

Ioan. Petr. Cam. loco cit. n. 17.

Profertur deinde Canon, *Omnis vtriusque sexus.* De quo quid dicam non sexcenties repetitum? Recoctam cramben vocat Bellicensis; & tam sæpe obijci indignatur, breuiterque respondet, præfatus obiectionis peruicaciam, Echo responsionis attrahere. Vna autem & solida est, proprium Sacerdotem, qui eo loco nominatur, esse Ordinarium, Pontificem, Episcopum, Parochum; & hunc maximè; extraordinarium autem quemlibet, ab horum quolibet legitimè delegatum, apud quem qui fidelis annua confessione peccatorum sarcinam deponit, is verè, propriè, perfectè Canoni & Ecclesiæ præcepto satisfecisse censendus est. Ita Concilium Lateranense sub Leone X. *Sacro approbante Concilio statuimus & ordinamus, vt Regularium Sacerdotes per suos superiores præsentati Prælatis, vel etiam indebitè recusati, de plenitu-*

Explicatur Canon, Omnis vtriusque sexus.

Qui confitentur Religiosis Canoni satisfaciunt. Concil. Later. sub Leone 10. sess. 11. *Idem decernunt plurima Cõcilia Gallicana.* V. Plura in hanc sententiam in tr. de Reg. delegat. ad sacr. Conf. c. 3. Gamach in 3. P. de Pœnit. sacr. c. 18. *Contraria assertio temeraria & erronea est.* Clem. 4. Bulla Quidam temerè. ann. 1265. Ioan. 22. Extra. Vas electionis. de Hæret. inter com. an. 1520. *Ioannes de Poliaco eam reuocauit,* V. Tract. de Regul. deleg. ad sacr. Conf. c. 6. *Conclusio superiorum.*

dine potestatis Apostolicæ, in ipsorum Prælatorum ciuitatibus ac Diœcesibus, viciniisque locis, quoscunque, etiam forenses & infirmos, ac decedentes, sibi confiteri volentes liberè licitéque audire, & absoluere valeant: talibusque præsentatis admissis, vel etiam indebitè recusatis, confitentes, Constitutioni quæ incipit, Omnis vtriusque sexus, quoad confessionem duntaxat satisfecisse censeantur. Hic communis est omnium Ecclesiarum sensus, præcipuéque Gallicanæ, innumeris Concilijs Prouincialibus declaratus, vt Andegauensi, anno 1291. Lingonensi 1452. Carnotensi 1526. Senonensi, sub quo tunc sedes Parisiensis anno 1582. Parisiensi quoque 1557. Rothomagensi 1581. Trecensi & Burdigalensi 1582. Bituricensi 1584. Aquensi 1585. In hanc sententiam conspirant grauissimi Theologi, quos citat & sequitur Philippus Gamachæus, Sorbonici Collegij hoc æuo sidus illustre: qui tamen addit sapientissimè, consultum fore si fideles illa Ecclesiæ dispensatione, citra legitimas causas; & aliquam necessitatis speciem non vtantur. Quod autem suadendum ait, licet non sit necessarium, vt ijdem eadem peccata semel confessa, iterum confiteantur suis Curatis, saltem semel in anno; plus turbarum & scrupuli hoc rerum statu, quàm pietatis allaturum videtur.

Est autem post tot Pontifices, Concilia, Theologos, adeò certa opinio illa, vt modò citra temeritatis notam, & erroris suspicionem impugnari non possit. Vnde Clemens IV. qui hoc sapiant, eos *imprudentiæ & temeritatis* arguit. Ioannes XXII. si vnquam ex cathedra locutus, Ioannis de Poliaco hac in materia articulos omnes, & singulos, tanquam falsos & erroneos, & à doctrina sacra deuios condemnat. Quos deinde Ioannes ipse de Poliaco Christiana humilitate generosus, sua sponte reuocauit; affirmans se non posse contrarijs rationibus respondere. Quam eius virtutem vehementer gaudeo, ab alijs omissam, à Gamachæo posteritatis memoriæ consecratam; vt sciamus illud qualecunque tum esset Facultatis Parisiensis dedecus, ab ipso auctore gloriosiùs dissipatum. Sixtus IV. post Eugenium IV. persimiles articulos proscribit, vt pote falsos, erroneos, & sacris Canonibus penitus aduersantes: eorumque auctores tanquam hæreticos, & in fide suspectos esse pronunciat.

Hoc igitur omni fide contestatum habeamus, Ecclesiæ Romanæ ab antiquo placuisse Religiosos, etiam Monachos, officijs Ecclesiasticis admouere: posterioribus autem seculis Mendicantes Ordines propriùs Apostolorum & Discipulorum figuram tenentes, ad Hierarchica munia, ex commissione exercenda institutos, & necessarijs ad hunc finem priuilegijs, & immunitatibus, instructos fuisse, ad ædificationem corporis Christi, quod est Ecclesia. Ideoque hoc saltem modo ad Hierarchiam Iurisdictionis pertinere.

DE

HIERARCHIA

ET

HIERARCHIS

Liber Sextus.

DE SECVNDA HIERARCHIÆ ECCLESIASTICÆ SPECIE, QVAE EST ORDINIS.

PRÆFATIO.

BREVEM ORDINIS ECCLESIASTICI COMmendationem perstringens.

Cur Hebræi Templi officia a Dauide disposita. 1. Paralip. c.27.&c.

QVANQVAM Hebræorum populum diuino semper instinctu Legislator Moyses, & excitati subinde Iudices gubernarunt; eius tamen regni gradus & officia, non ab alio, quàm à Dauide, neque ante, quàm post ædificandi templi apparatum, & diuisos Sacerdotum Leuitarumque ordines, descripta memorantur. Sic enim populus ad exterarum gentium exemplum Monarchiâ donatus, fugientem quodammodo ἀναρχίαν retinere se putauit; si regni status ab eo Rege & Propheta constitueretur, qui templum deformauerat; eoque tempore id fieret, cum iam augustis sacrificiorum ritibus, & Religionis ministerijs satis superque factum videretur. Simul hoc etiam vir Deo plenus intelligebat, temporalem omnem administrationem, & spiritali subordinatam, & ad eius imaginem formatam esse debere. *Quicquid enim perfectionis, laudandæque ordina-*

Spiritalis administratio est forma temporalis.

Guill. Par. l. de sacra. in ord. c. 4. tionis est in Rep. temporali, (vt optimè censuit Guillelmus Parisiensis, qui nos ad se reuocat) *aspersio permodica est, ac similitudo pertenuis, ac penè vmbratilis perfectionis & ordinationis Reip. spiritalis, cui immediatè, ac per semetipsum præest dispositor ac gubernator Deus.*

Episcopalis dignitas supra regiam. Ignat. ep. ad Smyrn. Eo fortasse consilio deifer Ignatius, vtriusque Reip. principem, simul ad honorandum Smyrnæis proponit: *Honora fili mi, inquit scriptura, Deum & Regem. Ego autem dico, honora quidem Deum, vt omnium auctorem & dominum: Episcopum autem vt principem Sacerdotum, imaginem Dei referentem; Dei quidem propter principatum,* (quem in Iurisdictione explicauimus) *Christi verò propter Sacerdotium:* (de quo modò tractandum est) *Et secundùm hunc oportet & Regem honorare. Neque enim Deo quisquam maior aut similis in omnibus rebus creatis: neque item in Ecclesiâ maior quisquam Episcopo, qui Deo pro totius mundi salute sacrificat. Nam Sacerdotium bona omnia humana transcendit.* Idem ep. ad Trallia. Expressiùs autem alio loco Hierarchicos ordines, eorumque dignitatem describit. *Quid enim est Episcopus, nisi qui omni principatu & potestate superior est, & cunctis dominatur, quantùm quidem homo dominari potest, factus pro virili sua Dei imitator? Quid autem ordo Sacerdotum, nisi sacer status, & consiliarij atque assessores Episcopi? Quid verò Diaconi, nisi virtutum Angelicarum imitatores, purum & immaculatum ei ministerium exhibentes, vt sanctus Stephanus beato Iacobo, Timotheus, & Linus Paulo, Anacletus & Clemens Petro?* Quæ dicta, licet Iurisdictionem sapiant, ad Ordinem tamen meliùs videntur referenda, cùm eximius ille principatus Episcoporum, in Ordinis ministerio positus sit, ipso Ignatio interprete. Idem ep. ad Heronem Diaconum. *Nihil absque Episcopis facias; ipsi enim sunt Sacerdotes; tu autem minister Sacerdotum. Illi baptizant, sacrificant, eligunt, manus imponunt; tu autem ipsis ministras.* Hos autem ministros & Diaconos, nonne Ordinis potiùs, quàm Iurisdictionis ministerium postulat & excipit?

Itaque si Reginam Sabæorum sacrificia Salomonis, & Regiæ domus officia, admiratione stuporeque defixerunt: quantò diuinior atque augustior censeri debet forma Ecclesiæ, quam vidit Euangelicus Propheta Apoc. c. 21. *descendentem de cælo à Deo, paratam sicut sponsam ornatam viro suo:* cuius obscuram tantùm figuram decantata Salomonis magnificentia referebat? Ad eam speculandam nos quoque deuenimus, non Salomonem nostrum tentaturi in ænigmatibus; sed visuri *habitacula seruorum, & officia ministrorum eius.* Hic primæ, & secundæ admissionis famulos; hic sacrorum Præconum, & Silentiariorum scholas: *Hic cantores & cantatrices & delicias filiorum hominum:* Hic regios Aduocatos, & Procuratores; hic Barangos & Lampadarios, hic Despotas & Sebastocratoras, & Palatinam omnem Regis æterni militiam spectabimus. O quàm iucundum est, ibi vel animo adesse, Baruch. c. 3. *vbi stellæ dederunt lumen in custodijs suis; & lætatæ sunt: vocatæ sunt & dixerunt adsumus; & luxerunt ei cum iucunditate qui fecit illas!* Atque vtinam hæc contemplatio nullis prælijs, nulla discordia turbaretur! Sed quoniam hoc fato qualecumque est opus istud, nascitur, vt quoquo se verterit Aurelios videat, & Hallerios; quidni hac etiam in parte, diuino fretus numine dicam, Iudic. c. 5. *De cælo dimicatum est contra eos: Stellæ manentes in ordine, & cursu suo, aduersus Sisaram pugnauerunt.*

SOLAM

SOLAM ORDINIS HIERARCHIAM, A S. *Dionysio explicari, à S. Ignatio commendari, à Concilio Tridentino proponi probatur.*

CAPVT I.

NIHIL in rebus humanis pulchrius ordine Deus instituit; nos ergo de Ordine dicturi, non nisi peruersè ordinem negligamus, & aliunde quàm à S. Dionysio ordiamur; vt habeamus quem sequamur ducem, & ad magisti mentem nos fingamus discipuli. Et quidem aliquantò feliciùs, quàm Petrus Aurelius, quem sua in loco admodum necessario defecit Grammatica, neque quid Hierarchiæ nomine intellectum vellet S. Dionysius, percipere permisit. Hoc enim assero, nullam à D. Dionysio Hierarchiam explicari, præterquam Ordinis. Itaque si verè dixit Doctor Hallier, eum qui alterâ potestate vel Ordinis, vel Iurisdictionis careat, impropriè tantùm in Hierarchiâ esse, necessariò concludat oportet, impropriam tantùm & imperfectam à S. Dionysio tradi, quod vt arbitror, non concedet mens Dionysij Petrus Aurelius. *Hierarchia à S. Dionysio explicata ordinis est.*

Stare autem in Ordine doctrinam Areopagitæ, & ad Iurisdictionem non progredi, conficio primùm argumento, quod negatiuum scholæ appellant. Parochorum, qui profectò Iurisdictione potiuntur, nulla in S. Dionysio mentio est: Iurisdictionem ergo non persequitur. Mancum enim, & perquam mutilum de Hierarchia tractatum edidit vir diuinus, si necessariam eius partem, si *minores Episcopos*, si *constitutos à Spiritu Sancto regere Ecclesiam Dei* prætermisit. Quare si Doctoris eximij gloriam saluam cupimus, quos, ne per vmbram quidem nobis ostendit, eos ad illius Hierarchiam non pertinere fatebimur. Neque respondebunt Presbyterorum nomine censeri Parochos. Iam enim illud eis effugium alio libro præclusimus, cum S. Dionysio ignotũ Presbyteri nomen esse diximus: cum ἱερεῖς esse ostendimus nonnullos, etiam qui curam Parœciæ non gerant: Ac licet sine titulo nullum olim ordinatum fuisse Sacerdotem quis euincere studeat: nemo tamen mihi probabit titulum & Parœciam esse synonyma, cum Martyrijs & Ptochodochijs Sacerdotes assignentur. Titularis igitur, vt sic dicam, illa Sacerdotis nuncupatio, Iurisdictionem naturâ suâ non includit, vt alibi probatum à nobis est, sed Ordinem. *Nullo modo Iurisdictionis.* *Parochorum non meminit S. Dionysius.*

Adde quòd de Primatibus & Archiepiscopis, qui gradus habent in Iurisdictione distinctos, ne obscurè quidem meminit: cum ea tamen nomina eius seculo fuisse cognita doceat Anacleti Epistola. *Episcoporum verò vnus ordo est, licet sint Primates illi, qui primas Ecclesias tenent, qui & in quibusdam locis Patriarchæ à nonnullis dicuntur*, &c. Ne de Diaconis quidem vlla ratione id intelligit, quod in Apostolicis Constitutionibus legitur, *Esse Diaconum Episcopi aurem & oculum. Item os, cor, & animam, ne Episcopus solicitudine multarum rerum, sed tantùm grauiorum vrgeatur.* Quia tota hæc eius executio exteriorem Iurisdictionem spectat, in quâ non versatur magister: sed eum tantùm circa altare & sacrificium occupat, vt modò videbimus. *Non Archiepiscoporum.* Anaclet. ep. 3. Constit. Apost. l. 2. c. 44.

Nam assertionem meam altera ratione demonstro, quam positiuam vo- *Libri de*

Ecclesiastica Hierarchia expositio. cant, & exposita Theologi ipsius doctrina; id enim iteratò me agere cogit loci huius necessitas. In ea qui penitus rudis non est, animaduertet præcipuo illum instituto agere de ijs personis quæ alias purgant, illuminant, perficiunt Ordinis potestate, & pene in ordine ad sacram Eucharistiam, quæ est τελετὴ
c. 3. τελετῶν. Tres enim eæ sunt ἱεράρχης, ἱερεύς, λειτουργός. Initiantur alij, mysteriorum & ἁγιωτάτης τελετῆς participes, vt sanctus Populus, & Monachi. Alij non-
c. 2. dum eò perfectionis adducti, vt Pœnitentes, Energumeni, Catechumeni. Additur ipsi ὁμοταγὴς τελεσιουργία finitimum Sacramentum, videlicet μύρου τελετή:
c. 4. à quo & imperfecti excluduntur. Consecrantur agentes personæ, & ad suum
c. 5.
c. 6. quæque Ordinis ministerium adaptantur. Neque minùs Consecrationis ritibus inauguratur Monachus, & ad diuinam Communionem à Sacerdote inui-
c. 7. tatur. Adiungitur & instar appendicis, mortuorum componendorum ratio, animarumque expiandarum. In his diuersa ministrorum genera, non ex-
c. 3. pressa quidem, sed adumbrata video: λειτουργῶν ἐκκρίτους; quibus ius est ad altare accedendi, & panem calicemque proponendi: alios pro foribus stare, alios eorum aliquid quæ illorum ordinem attingunt, perficere. Lectores quoque necessarij sunt ad sacros codices prælegendos. Et si vis Acolythi qui Hierarcham, templum μετ' εὐωδίας circumeuntem, officio comitentur, & leuent. Laborantes item in funeribus desiderari non possunt.

In ea narratione nulla pars Iurisdictionis est. Hoc est quasi quoddam S.Dionysij Pontificale, quo, vt olim dicebamus, Hierarcham instituit, in quo nihil vides ab Ordinis potestate diuersum, nihil extra templorum septa & valuas; nullam coërcitionem, iuris aut facti quæstionem nullam, adeoque Iurisdictionis exterioris expertem. Et hoc præterea considera, in Iurisdictione post Episcopum Archidiacono, & Chorepiscopo; sub illis Archipresbytero, locum & honorem deberi: at Dionysiacam Hierarchiam ista nomina ignorare, quæ statim Hierarchæ Sacerdotem subijcit. Quare aliam esse concludo, eosque periculosè labi affirmo, qui ad vnam, & eandem Hierarchiam omnia pertrahere moliuntur. Hanc ego distinctam à cæteris, eò lubentiùs aggredior, quòd non Saussayus tantùm ineunte opere citatus, sed etiam Petrus Halloix externus homo, diligens antiquitatum istarum inuestigator, mihi persuasit, sedisse olim in Academico Lutetiæ colle S.Dionysium, eoque loco cœlestia contemplatum, libros illos incomparabiles, & nisi paucis rarisque ingenijs inaccessos, esse commentatum. Quos idem Areopagitæ nostro multis postea testimonijs antiquorum scriptorum vindicat & asserit. Vt venia se minùs dignos præbeant aduersarij, si cum ex eo colle infusam pene ab Areopagita scientiam hauserint, eodem in monte commentarios Hierarchicos meditentur, ab Hierarchiæ principis & protodoctoris mente sensuque alienos.

(Halloix in vita S. Dionys. c. 12. Idem q. 2. in vitam.)

S. Ignatius in sola Ordinis Hierarchia versatur. De S.Ignatij mente nonnihil ante libatum, modò explicatiùs probandum est, cùm virum illum diuinum constet de Hierarchiâ sæpenumero ad Orientales Ecclesias scripsisse, vnam Ordinis, non autem Iurisdictionis Hierarchiam attigisse. Quod conficio primùm ex personis quas nominat, deinde ex actionibus Hierarchicis, de quibus agit. Personæ eædem sunt, quæ in S. Dionysio,
Epist. ad Smyrn. Episcopus, Presbyteri, Diaconi, seu ministri. *Omnia inter vos bono cum ordine fiant in Christo. Laici Diaconis subditi sint, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Episcopis, Episcopus Christo, quemadmodum ipse Patri.* Et omnes alibi gradus Ecclesiasticorum officiorum enumerans, *Saluto sanctum Presbyterorum Collegium; saluto*

sacros

sacros Diaconos, & amabile mihi nomen; saluto Subdiaconos, Lectores, Cantores, Ostiarios, Laborantes, Exorcistas, Confessores; saluto custodes sacrarum portarum, Diaconissas in Christo; saluto afflatas Christo Virgines. Fortasse *Cantores* appellat eos, quos ætas posterior *Psalmistas*: qui tam in statu & ordine non sunt, quàm in officio. Quemadmodum neque *Confessores* sacrum statum obtinent, sed quasi sanguine ipso dedicati, à laïcorum vulgo exempti, ad sacras personas adiunguntur. Virginum alia ratio est, quas votiua castitas in statu perpetuo collocat. Epist. ad Antioch.

Actiones Ecclesiasticorum officiorum sunt. Hinc decretum, *Nemo absque Episcopo quicquam eorum faciat, quæ ad Ecclesiam pertinent. Non licet absque Episcopo neque baptizare, neque offerre, neque sacrificare, neque agapen celebrare.* Et de oratione, participataque in commune Eucharistia. *Omnes in gratia nominatim congregemini communiter, obedientes Episcopo, & Presbyteris animo inseparabili, vnum panem frangentes, qui est immortalitatis medicamentum. Nemo erret, nisi quis sit intra altare, pane Dei priuatur*: Hoc est, in ipsa Ecclesia, vni Episcopo & Presbyteris fidei & orationis vnitate communicans, vt scribit ad Trallianos. *Qui intra altare est, mundus est: inde & Episcopo obedit & Presbyteris. Qui verò foris est,* (hæreticus & schismaticus) *hic est qui sine Episcopo & Presbyteris & Diaconis quippiam facit. Eius inquinata est conscientia, & est infideli deterior.* Non igitur infidelis, puta Gentilis, aut Iudæus, *sed in Christi cultu à legitimis Pastoribus abruptus.* Ipsum Diaconorum ministerium non aliter, quàm per Eucharistiæ dispensationem explicat eodem loco. *Oportet & Diaconos mysteriorum Christi Iesu omni modo placere. Nec enim ciborum & potionum sunt Diaconi, sed Ecclesiæ Dei ministri.* Cum igitur neque in personis Iurisdictio, neque in actionibus coërcitio, vel imperium illud, quod est superioribus libris explicatum, appareat, nemini dubium esse debet, quin solum ordinem respexerit magnus Ignatius.

Actiones Hierarchicæ sunt Ordinis. Epist. ad Smyrn. Epist. ad Ephes. Epist. ad Trallian.

Neque obijcias superiores, subditos, obedientiam, sæpe prædicari à viro Apostolico: imo eandem in Ecclesiâ subiectionem requiri, cum ea quam in profana politia videmus: *Principes pareant Cæsari, milites Principibus, Diaconi & reliquus Clerus, simul cum omni populo, & militibus, & principibus, & Cæsare, pareant Episcopo; Episcopus Christo, sicut Christus Patri, & ita vnitas per omnia seruabitur.* Constat autem propriè dicta Iurisdictione Cæsarem Principibus, Principes militibus imperare: ergo eandem Iurisdictionem in Episcopo & Presbyteris desiderat. Respondeo comparationem in illa specie subiectionis non fieri, sed tantùm in genere, vt Ecclesiastici ritus non minùs pacatè religioséque tractentur, quàm externa negotia; nam & illas sacri ritus operationes Ecclesiâ & altari circumscribit; & ad hoc imperium Diaconos ipsos adsciscit, vt vidimus, quos nunquam Iurisdictione fori exterioris præditos esse tradidit: neque cùm *S. Stephanus Ierosolymis Iacobo & Presbyteris ministrabat*, vllam eiusmodi aduersùs fideles Iurisdictionem exercebat.

Respondetur obiectioni. Epist. ad Philadel. Epist. ad Hieronem Diac.

Par, imo eadem est Tridentinorum Patrum sententia, in ipso limine sessionis 23. proposita, *Sacrificium & Sacerdotium, Dei ordinatione coniuncta esse: in Sacerdotio Apostolis, & eorum successoribus potestatem à Deo traditam consecrandi, offerendi, ministrandi corpus & sanguinem eius; nec non & peccata dimittendi, & retinendi.* Deinde maiores, minoresque Ordines nominant, quibus quasi gradibus ad supremum culmen ascenditur. *Quò digniùs & maiori cum veneratione*

Non alia Hierarchia tangitur à Concilio Tridentino. sess. 23. c. 1. Ibid. c. 2.

Sacerdotij ministerium exerceri posßit. Ibidemque *minores* illos appellant, quos in Canonibus communi nomine *ministros* vocant, ne solos Diaconos complecti videantur. Neque aliud tota Sessione reperies, seu capita, seu Canones, seu decreta de reformatione consulueris, quàm institutionem, eruditionem, consecrationem, distinctionem maiorum minorumque ordinum, Episcoporum hac in parte studium & curam: Parochorum autem, Archidiaconorum, Conciliorum, censurarum, & externi fori, nulla hîc memoria. Vnde certissima consecutio deriuatur, Ordinis Potestatem, quam nos Hierarchiam vocamus, solam à Tridentino spectari: eos describi ordines qui tendunt ad Sacerdotium, inque eo physicum & reale Christi corpus consecrant, cum potestate fori interiori: cuius Hierarchiæ sit caput, & Princeps Episcopus. Quid igitur ad explanandam veritatem, confert omnis illa aduersariorum perturbatio, qua modò ordinem, modò Iurisdictionem, modò vtrunque commiscent, vt quadrent cum Tridentino, cuius mentem nondum perceperunt?

Can. 6.

ORDINIS HIERARCHIA DEFINITVR, EAque definitio explicatur.

CAPVT II.

Definitio Hierarchiæ Ordinis, ad formam & mentem S. Dionysij.

SACRAMENTVM Ordinis non tango, nisi quà illò directè tendit Hierarchia, quam explico. Est igitur hæc Hierarchia, Ordo ad diuini cultus ministerium Hierarchica consecratione destinatus, per sanctificationem ad diuinitatis similitudinem adducens, & ad eam pro ratâ & proportionaliter ascendens. Genus & finem communia habet cum alia qualibet Hierarchiâ: sed est tamen priuata aliqua ordinis in Ordine necessitas, quam eadem solicitudine in Hierarchijs alijs non postulant auctores. Nam Hierarchiæ suæ descriptionem vult S. Dionysius, *Id quod inordinatum est, indigestum, & confusum, sine vlla communione atque admixtione improbare & excludere; Quod autem digestum est, quod ordinatum, quod bene dispositum, cùm rationem suorum Ordinum habet, ostendere.* Neque quicquam grauiùs in Demophilo reprehendit, quàm quòd contra ordinem sacra contigerit, & in valuas sacras ingressus sit. Apostoli quoque Constitutiones suas eo claudunt præcepto, *vt vnusquisque in ordine sibi dato maneat, neque transeat regulas: neque fas sit Diacono sacrificium offerre, aut baptizare; neque Presbytero ordinationes Clericorum facere: siquidem non licet Ordinem inuertere, cum non sit Deus dissensionis.*

Ordo hic maximè desideratur.
Dionys. c. 5. Eccles.
Idem epist. 8. ad Dem.
Constit. Apost. l. 8. c. 46.

Differentia in definitione Hierarchiæ.

Differentia ab his verbis incipit, *Ad diuini cultus ministerium.* Quia enim Deus primaria est Sacramentorum causa, Pontifices, Sacerdotesque omnes tantùm eius se ministros dicunt, qui verè vt ministri baptizant, absoluunt, vngunt; inferiores autem Clerici longè apertius ministerium exhibent, aut sacrificium opera sua promouendo, aut precibus, alijsque sanctioris vitæ operibus Ecclesiam adiuuando, vt ab ea destinati, & ad tales actiones constituti: hæc enim vis est verborum illorum, *Hierarchica consecratione destinatus.* Sæpius enim notatum à nobis est, priuatam orationem strictè loquendo, Hierarchicam

cam non esse, sed illam publicam, quæ vt Ecclesiæ nomine fiat, ab Ecclesiâ delegari debet qui faciat. Nam vt optimè Guillelmus Parisiensis, *Aliud est interpellare vt amicum, aliud vt nuncium; & preces interpellationis afferre alienæ caritatis. Illud enim primum, omnium est & singulorum sanctorum: istud autem, proprium est Sacerdotum: ex officio quippe Sacerdotali, Sacerdos non preces suas, sed supplicationes Ecclesiæ, vt eius ad Deum internuncius & mediator offert ex parte Ecclesiæ.* Itaque qui ad hoc non est ab Hierarchis, vel potiùs à Deo & Ecclesia per Hierarcharum suorum ministerium destinatus; ille dici nullo modo potest *ex officio publicæ interpellationis, verba Ecclesiæ & orationes in ore gestare.* Per hanc igitur actionem Hierarchicam, Clericus omnis modo suo, *diuino cultui exercendo*, vt loquitur idem, *sanctificatur, adscribitur, & quodammodo intitulatur, vt in numero ministrorum eiusdem deinceps habeatur.* Vt hinc etiam memineris agnoscere, Episcopi & Hierarchæ solius esse Ecclesiam ordinare: adeoque ab eius consecratione, quicquid est seu in Religiosis claustris, seu in seculo Clericorum pendere, vt humanitus loquendo, nemo aliundè ad Ecclesiasticum ministerium possit accedere.

Guil. Pari. l. de sacra. in Ordin. c. 4.

Preces Sacerdotis sunt supplicationes Ecclesiæ.

Ibid. c. 11

Altera differentiæ pars, medium exhibet quo ad finem tenditur. *Per sanctificationem ad Dei similitudinem adducens.* De qua lubet paulò fusiùs disserere, vt omnem quæ tribus Hierarchijs nostris comparatur, sanctitatem, in media, id est extremam vtranque participante, spectemus. Hic enim commodissimus visus est locus, vt neque à principio, neque à fine dissiti, vtrunque ex æquo cernentes, hinc pariter & quæ dicta sunt hactenus ea de re, & quæ dicenda restant, facilè percipiamus.

Medium quo hæc Hierarchia tendit ad finem.

Priuatâ cuiusque sanctitatem, facit primùm caritas tum ad eam dispositio, & quædam veluti inchoatio, tum eius effectus, & à felici arbore productus aliquis fructus: sanctificatio autem non tam est sanctitas, quàm eius donatio & perceptio. Illam accipimus vel per Sacramenta, vel extra Sacramenta, diuinæ gratiæ, & hominum ministerio cooperando. Eiusdem vero donandæ quàm plurimæ sunt rationes cuiuis obuiæ, vt singulæ nos tenere non debeant in Hierarchia occupatos. Hierarchica ergo sanctificatio Ecclesiam omnimodè, & aliqua etiam ratione, pressè subtiliterque loquendo, sanctificat alterum. Id verò duobus fit modis, alter est, vt quis primò per seipsum sanctificet; non quidem vt totum aliquod separatè spectatum, sed vt partem totius, & membrum corporis, quod est Ecclesia. Fieri enim non potest vt singularum partium pulchritudo, totius perfectionem non absoluat; cumque in arctissima Ecclesiæ compage, alia semper alijs meritorum communionem impertiantur membra, nemo sibi vni laborat, sed seipsum sanctificando, commembris sanctitatem largitur. Hanc interiorem sanctificationem appello, quam propriam sequentis Hierarchiæ, radicem & fundamentum alterius cuiuslibet sanctificationis esse pronuncio.

De sanctificatione Hierarchica.

Sanctificatio propria.

Modus alter est, vt quis sanctificationem primò & per se effundat in alterum. Atque hic bipartitò item spectari potest. Nam vel ita tendit in alterum, vt de se tantùm sit exterior, neque omni & stricta necessitate connexionem vllam habeat cum interiori sanctitate: quæ sanctificatio, exterior à me modò dicetur, eaque præcisè in Hierarchia Iurisdictionis sufficit. Vel deinde sic exteriùs prodit in alterum, vt tamen sanctitatem requirat interiorem, sine qua neque licitè, neque debito modo exerceatur. Hæc est media

Sanctificatio alterius.

Hierarchiæ Ordinis sanctificatio, in qua versamur: cui quàm necessaria sit sanctitas, vel hinc apparet, quòd sacramenta per ministrum non debitè nec licitè conferuntur, nisi sanctus ille sit, & gratia præditus. Peccat enim Diaconus, qui in peccato baptizat, laïcus non peccat, quia ille, non hic ab Ecclesia ad illud munus sanctificatus est. Potest Episcopus nondum consecratus, licet peccato lethali constrictus, imperare Archidiacono, vt aliquem censuræ fulmine feriat, aut potestatem dare Sacerdoti alium à censuris absoluendi, qui est actus Iurisdictionis, & exterioris sanctificationis: potest inquam & validè & licitè, quia sanctificationem interiorem nondum accepit ab Ecclesia; non potest autem Sacerdos contrariam ob causam, licitè homini Sacramentalem conferre absolutionem, in peccato ipse constitutus.

Eius fundamentum propriè sanctitas.

Alia obiectio.

Quod si quis te scrupulus in Hierarchiæ sequentis decursu, hac de partitione dubitare coëgerit, cum leges in Hierarchia interioris sanctificationis, dona gratuita, vt prophetiam, vt miracula, vt linguas: quæ ab homine gratia sanctificante destituto fieri posse fides docet. Facilis, imo eadem erit responsio, posse quidem validè, at non licitè, aut certè conuenienter. Quis enim dubitet, quin Deus homines ad prophetiam, & miracula, tanquam instrumenta quæpiam assumens, & eorum intellectum inusitato lumine perfundens, sanctitatem & pietatem ab illis exigat, quam sine culpa denegare non possint? Idem cogita de Doctoribus qui sacram tractant scientiam, quæ & ipsa quodammodo sanctitas aliqua est. Idem de Euangelistis, qui diuinorum mysteriorum explicatione, si fidem sanctitatis effectricem in hominum animis, ipsi sanctitatis expertes ingenerant, possunt-ne dici rectè illud conuenienterque præstare? nonne Deum audiunt increpantem, eo versu, quem ad se missum in ea causâ putauit, vt aiunt, Origenes. *Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?*

Etiam donorum gratuitorum vsus requirit sanctitatem.

Ps. 49.

Ordo Hierarchiarum commodè repetitur.

Itaque sanctificatio illa interior, Dei electionem ostendit, hominemque dignum inferioribus Hierarchijs efficit: electum, & ea dignitate præditum Ecclesia consecrat, & vim alterius sanctificatiuam illi confert, sicque in media constituit Hierarchia. Postremò vim illam ad exteriorem sanctificationem applicat, collata Iurisdictione, quæ ipsum in tertiæ Hierarchiæ gremio collocat. Et si vis ad humani appetitus ordinem, alio libro expositum respicere, intentioni persimilis est Hierarchiarum suprema, cui finis vnius vltimi simplex & sancta appetitio conuenit, sine qua nihil infernè sanctitatis reperitur. *Nam si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit; si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.* In vsu actiuo, qui solam habet exequutionem, conuenientissimè Iurisdictio Hierarchica reponitur. Illi quæ bonitas moralis inesse potest, nisi eam per mediam voluntatem ab intentione accipiat? Hæc ergo media, vt voluntas, sic Hierarchia extremam vtranque coniungit, & è diuersis Hierarchici finis acquirendi medijs, seu ministerijs & ministris, hæc & hos eligit, consecrat, destinat, applicat ad Ecclesiæ sanctificationem, tum interiorem, tum exteriorem.

Matt. c. 6.

DE

*DE ORDINIS SACRAMENTO ET CHARA-
ctere breuis & Theologica dissertatio.*

CAPVT III.

ILLA enim sanctificatione comparata, sanctitas & gratia producitur à Deo, tanquam à causa principali; qui nihilominus creaturas aliquando in suæ actionis societatem aduocare dignatur, vt nobilissima quædam instrumenta. Sciunt autem Philosophorum filij, duûm generum instrumenta esse; imperfectiora quædam, quibus à causa primaria virtus imprimitur fluxa & labilis; vt securi motus ad secandum, vt aquæ calor ad exurendum. Alia non paulò maioris perfectionis, quæ virtutem & efficientiam accipiunt permanentem, ac perpetuam, sibique connaturalem, vt semen à planta, vim generatiuam, aër ab igne, calefaciendi potestatem. Ita Deus ad hominum sanctificationem hominibus vtitur, eosque actiuos reddit, adeoque sibi simillimos, qui est actus purissimus, id est, qui cum à nullo moueatur & perficiatur, maximè & ex se ipso actiuus est, eaque similitudo ad Hierarchiæ rationem & finem, maximè necessaria est, vt primo iam libro ex S. Dionysio, & Hugone monstraui. Sic autem diuinæ ad agendum potestati participant nonnulli, vt tantùm agant cum mouentur; alij vt habeant in seipsis virtutem, & quasi quoddam actionis suæ principium. Concurrit autem vt supernaturalis causa, cum prioribus, tanquam efficiens, & quasi mouens exteriùs; cum posterioribus verò vt intimè præsens, & ad modum actûs cuiusdam formæque vitalis assistens. Nam & anima ipsa penicillum alio modo mouet, quàm manum; ab ea enim penicillus motum vitalem accipit, at non, vt aiunt, vitaliter; manus autem ab ea viuit, & vitali modo agit, moueturque. *Instrumentorum quæ Deo deseruiunt veritas.*

Ac priorum quidem impulsus ille fluidus & temporarius, nihil in excitatis relinquit perpetuum, vt in Laïco, vel fœmina baptizante, quibus ad actus singulos, ius quasi nouum, & potestas dari debet, vt licitè operentur. In alijs autem virtutem imprimit sanctitatis effectricem, eamque perpetuam, siue illa coniunctum characterem habeat, siue illo careat: denique vt anima manum, quæ est & dicitur instrumentum instrumentorum animat, & mouet; sic Hierarchis Deus intimè & perfectè iungitur, ijs quasi principalem virtutem sanctitatis procreatricem impartit, facitque velut principia, auctores, & principes huius sanctificationis. *Dei concursus quid efficiat in instrumentis.*

Atque id non temerè confingi, in causa energiæ illius qua alteri sanctitas tribuitur, demonstro pari exemplo eius sanctitatis, qua formaliter ipsi iustificamur. Docet enim Tridentinum Attritionem esse *donum Dei, & impulsum Spiritus Sancti, non quidem adhuc inhabitantis, sed tantùm mouentis, quo pænitens adiutus viam sibi ad iustitiam parat.* Hic tria inspice, *Donum Dei*, quo pœnitens agit fitque actiuus; *Impulsum Spiritus Sancti*, mouentis; & contritionem caritate formatam *esse Donum Spiritus Sancti inhabitantis*, & ad modum alicuius supernaturalis principij animam mouentis & viuificantis. Quæ si ad propositum reducuntur, primus ille impulsus, est ministri motio moralis, *Sanctitatis formalis exemplum exponitur.* Concil. Trid. sess. 14. c. 4.

& commissio ab Episcopo, vel Sacerdote. Nam disputant Theologi, neque definitur illud à Tridentino, vtrum alius ordo præter Sacerdotalem imprimat characterem. Secunda virtus, Sacerdotis character est: tertia verò perfectio, character Episcopi. Baptizat enim solenniter Episcopus vt Princeps; Sacerdos vt administer; sed habens in se virtutem, quâ est illuminatiuus; Diaconus vt imperio superioris mouetur. Et si vis instrumentis immorari, penicillus in mucronem desinens, non ipse se quidem mouet, sed moueri ab artifice aptus est, & proximè cum eo concurrere ad imaginem Cæsaris delineandam. Hæc est habilitas Diaconi, & quædam virtus inchoata, quam imperfectum, & quasi inanimum characterem possis appellare: quo à Prælatis applicitus ad opus, animas ex se purgat, docet, dirigit, & Dei similitudinem in illis exarat. Eo peniculo Sacerdos vtitur, sed vt quidam picturæ discipulus, qui cum dictatas à magistro artis regulas semel combibit, iam ipse sine nouo imperio figuram potest delineare, penicillum tractare, colores miscere, membra dimetiri. Episcopus autem vt magister, eandem, quam alteri tradidit, artem, sed longè perfectiori modo exercet, qui character eius proprius est.

Ibid. sess. 23. can. 4.

Ex quibus apparet cur Guillelmus Parisiensis hanc sanctitatem & *primam, & sanctificatiuam* appellet. Primam, quia per consecrationem infunditur; non respectu gratiæ sanctificantis, quæ in ipso operante fit; sed eius quam *secundam* vocat, gratiæ videlicet habitualis, quæ in altero per *sanctificatiuam* ipsam, & cum ipsa ponitur. *Quemadmodum per sigillum, & cum sigillo regio, vel Pontificali, temporale vel spirituale beneficium præstatur: vnde & ipsa non tam sanctitas est, quàm etiam signum & character sanctitatis secundæ.* Qua in re differt ab eo charactere, quem in Baptismo & Confirmatione accipimus. Nam cum postremus iste, quia nihil acturus est, nos deiformes tantùm efficiat, recepta eius imagine, ille prior agere nos iubet, & in alterius anima, tanquam in cera, Dei effigiem producere, nimirum gratiam sanctificantem, quæ typus Dei vocatur, & character, vt docet Theologia. Et in Tridentino dicitur Deus sanctificare, *signans, & vngens Spiritu promissionis Sancto.* Non debet igitur character ille in repræsentando similis esse archetypo, sed in efficiendo. Ac vide sigillum nobis à Guillelmo oblatum. Illud figuram Cæsaris propriè non præfert, quia quæ partes in eo prominent, eas oportet in effigie esse depressas; sed eius ea tantùm natura est & vsus, vt cùm ceræ impressum fuerit, eam Cæsari similem deformet. Id cùm fecisti, duplicem habes characterem, alterum in typo, qui primus & effectiuus est, alterum in antitypo, qui est eius effectus, atque adeo secundus. Cum hoc confero Baptismi characterem, cum illo characterem Ordinis; hic connectitur cum gratia sanctificante in genere causæ materialis, ille in efficientis: hic debet dici dispositio ad gratiam, qua iustificamur, ille eius gratiæ productiuus. Vt sit character Baptismi, ea qualitas, quæ aptam reddit animam ad excipiendam ab alio charactere deiformem similitudinem; Ordinis autem character eam ipsam similitudinem imprimere atque conficere debeat.

Ratio characteris explicatur. Guil. Pari. l. de Sacra. in Ordin. c. 2.

Character Baptismi non est actiuus.

Concil. Trid. sess. 6. c. 7. *Exemplum sigilli exponitur.*

Est & aliud in hisce discrimen, quod Ordinis characterem supra prædictos duos magnificè euehit, ex illa cum Deo coniunctione, & instrumentorum varietate, quam modò commemorabam. Nam Spiritus Sanctus adeo speciali ratione vnitur Ordinato, in ratione producentis in altero sanctitatem, vt nulli in-

Vnio perfecta causæ principalis cum instrumentali.

li instrumento inanimi ad id assumpto, ne ipsi quidem Sacramento, pari modo vniatur. Nam Sacramento energiam quidem largitur, sed tantùm ad momentum temporis: neque spiritus ille Domini qui dicitur ferri super aquas, seu aquis incubare, in aqua baptismi inhabitare dicitur; sicut in Episcopo & Sacerdote habitat, non tantùm vt ipsi in se sancti sunt, sed etiam quatenus sanctitatem efficere idonei. Plura non addo, vt eos characteres prioris vtriusque Sacramenti, quos cum Ordinis charactere communiter contuli, secum inuicem commodiore inferiùs loco comparem. Illud quoque signum, neque peccato deleri posse, neque iteratò imprimi debere, fusiùs probat Doctor Hallier, quàm vt apertæ illi veritati confirmandæ, quicquam addendum esse videatur.

Hallier. de sacr. Ordi. 2. P. sect. 3. c. 2. toto.

Quod autem de charactere dixi, pro modulo suo etiam ad eos transferendum est Ordines, aut sacros homines, qui sine illius impressione characteris, Hierarchicâ consecratione potiuntur. Nullum enim mihi dubium est, quin ea benedictio, & Ecclesiæ ad sacrum ministerium destinatio, virtutem illis aliquo modo sanctificatiuam tribuat; qua carent ij qui priuata tantùm pietate, & religione officia illa exequuntur. Itaque & Sacramentalia nonnulla per se primò ad dispositiones positiuas sanctificationis videntur instituta: quædam verò ab obices repellendos. Quis enim probabile negauerit Exorcistam ex opere operato, non suo videlicet ipsius merito, sed vi sui Ordinis, vim coërcendorum Dæmonum consequutum? Ostiarium pulsu campanarum, aut aquæ lustralis vsu eorumdem comprimendorum? Adeo vt si quis Laïcus benedicta illa aqua lustrauerit piè sancteque, id tantum præstet ex opere operantis, quod impius quidam Ostiarius ex opere operato circa non ponentes obicem operaretur. Idem de Lectoribus existimandum, Dei sermones maiori cum efficacia in animos instillãtibus; de Acolythis fidei lumen cũ diuina cooperatione in populo accendentibus: & vniuersè de ijs omnibus qui publicam velut Ecclesiæ personam gerẽtes sacris ministerijs deseruiunt.

Minores Ordines suo etiam modo sanctificatiui sunt.

RECENSENTVR ACTVS HIERARCHICI
quos media hæc Hierarchia comprehendit.

CAPVT IIII.

REGVM Basilicas non tam splendor ædium, & pretium aureæ gemmeæque suppellectilis, quàm familiæ amplitudo, & officiorum varietas multitudoque cõdecorat. Hoc enim præcipuo stupore Regina mirabatur in Rege, *Cibos mensæ eius, & habitacula seruorum & ordines ministrantium, vestesque eorum, & pincernas, & holocausta quæ offerebat in domo Domini.* Quapropter sacri ministerij maiestatem in illa officiorum diuersitate modò spectabimus, quæ licet pauci aliqui possint explere, singula tamen admittunt infinitos. 3. Reg. 10.

§ Ac primùm Guillelmus noster diuini cultûs partes septem enumerat, ad quas destinari sanctificarique ministros necesse sit. *Huius*, inquit, *prima pars est adoratio, secunda collaudatio cum partibus suis; quæ sunt gratiarum actio, benedictio, & glorificatio. Tertia est purificatio propria. Quarta solennisatio, seu*

Partes 7. diuini cultûs ex Guil. Parif. l. de sacr. in Ordine. c. 4.

festiuatio. Huius tres sunt partes propriæ, videlicet apparatus ministrorum, ornatus templi, siue in parte, siue in toto, sacrarum cantionum & laudum celebritas. Hæc mutato Doctoris ordine diuulsa, prioribus adiungo, quia omnibus qui Hierarchiam Ordinis tenent, communia sunt. In ijs autem, si quid vides, sanè animaduertis mediam Hierarchiam, nulla necessitate requirere principatum illum coërcentem, ab aduersarijs excogitatum, qui alteri regio more imperet, sibique subijciat. Siquidem hymnorum modulatus, & Dei adoratio atque glorificatio, & propriæ puritatis amor & studium, actiones eæ sunt quas immanentes ante vocauimus: vt se in hac ipsa, quam illi deprædicant, Ordinis potestate, de imperio suo deiectos esse non dubitent. Pergit Antistes. *Quinta est interpellatio, quæ propriè est intercessio pro alijs.* Quam tanti Doctor Illustris æstimat, vt inter sublimiora ministeria recenseat, atque inde Sacerdotem mediatorem, aduocatum, procuratorem, diuini iuris peritum esse velit. *Fuit enim*, inquit ille, *consulendum imperitiæ & simplicitati communitatis hominum in causis animarum suarum, cum ipsi eas agere aut nescirent, aut nequirent, officiorum suorum & artificiorum occupationibus præpediti: ventilationi autem causarum non potest consuli, nisi per aduocatos; nec etiam in genere spiritualium: necesse ergo fuit prouideri & institui huiusmodi aduocatos.* Istam ego partem sic in præcipuo Sacerdotum iure agnosco, vt pro rata tamen ad inferiores Clericos, vt Lectores, vt Exorcistas, vt omnes vniuersè Canonicos pertinere autumem. Non enim isti minùs cum diuinis vacant officijs, cum horas Canonicas celebrant, cum publicè in Ecclesia canunt aut legunt, non sua, sed Ecclesiæ vota, & orationes Deo offerunt, velut minores quidam nuncij, ad idem cum maioribus promouendum negotium destinati.

In Ordinis Hierarchia non est principatus.

Sacerdos aduocatus & procurator spiritalis.

Reliquæ sunt partes duæ, *Sacrificatio, & Sacramentatio, siue initiatio aliorum.* Illa Sacerdotis cuiuslibet; hæc Hierarchæ vnius est, modo inferiùs explicando. Quæ quidem si cum enumeratis prioribus quatuor conferuntur, longè sanctius sublimiusque ministerium continent. *Quare necesse est tantò fortiùs ministros esse spirituales, & appropriatos his ministerijs, tantoque maiori sanctitate praeditos, quantò ista officia cæteris antecellunt.* Sic Parisiorum decus sacrosancta laudat ministeria, & in suo lumine collocat, sola Ordinis potestate collectâ, eaque non totâ; vt tandem quantumlibet inuiti aduersarij forum externum, & Iurisdictionem cogentem, nullam huiusce cultûs partem facere fateantur. Quam obseruationem & ad S. Bonauenturæ doctrinam traduci cupio, ne eadem fastidiosè repetendo, priuatam singulorum Doctorum sententiam videri faciam, quæ est communis omnium.

Maior sanctitas in maioribus requisita.

Nam actus Sacerdotis Hierarchicos (& pro suo modulo inferiorum etiam, magna saltem ex parte, Ordinum) septem alios recenset S. Bonauentura, eosque metaphoris è scriptura petitis sapienter explicat. *Est*, inquit, *Sacerdotalis officij opus præcipuum, reductio plebium subiectarum in Deum* (qui finis est Hierarchiæ) *per septiformem influxum Hierarchicum*, (ne dubites quin de Hierarchica potestate sit acturus, licet Iurisdictionem non commemoret) *scilicet per Eruditionem credibilium*, cui Architecti metaphora conuenit, *ad populum in fidei veritate fundandum, & promouendum*: vnde dictum illud ab Apostolo, *vt sapiens Architectus fundamentum posui. Quot enim sunt lapides in ædificio, sunt articuli fidei in animo in quo habitat Christus, tanquam in templo suo.* In huius autem officij partem venit & Diaconus, quem in ordinatione iubet Hierarcha, *Ecclesiam Dei*

Alij 7. actus Hierarchici Pontificum, ex Bonau. in Apolog. resp. 4. c. 3. *Sacerdos est Architectus.* 1Cor. 3.

veluti

veluti tabernaculum munire prædicatu sancto, Euangelium annunciare; habere pedes calceatos sanctorum exemplis in præparatione Euangelij pacis: vt de illis dicatur, *Beati pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona.*

II. *Per Instaurationem virtutum*, per quam Agricolæ comparatur. *Si enim Ecclesiasticus populus hortus est & Paradisus, plantatus & virens multiformitate virtutum, rectè informator plebium in doctrina morum, dicitur agricultor, designatus per primum hominem, quem posuit Deus in Paradiso, vt operaretur & custodiret illum.* Participat & huic muneri, non Diaconus tantùm, sed etiam Lector; cui dicitur in Ordinatione, *Lectorem oportet legere ea quæ prædicat: studete igitur verba Dei, videlicet lectiones sacras, distinctè & apertè ad intelligentiam & ædificationem fidelium absque omni mendacio falsitatis proferre.* Atque vt in Concilio quodam Toletano habetur, *sicut lectoribus vetus Testamentum, ita Diaconibus nouum prædicare præceptum est.*

Idē Agricola in doctrina morum. Gen.c.2. Concil. Toletan. 8.

III. *Per Exhibitionem exemplorum.* Ex qua Pastor dicitur, *qui cum proprias oues emiserit, ante eas vadit. Vnde & Petrus hortatur seniores, siue Presbyteros, vt populos sibi commissos pascant, tanquam facti forma gregis ex animo. Hæc autem est forma secundùm documenta sanctorum, vt quantùm est Pastor præcellens respectu gregis, tantùm vita Sacerdotalis sit sanctior & sublimior vita plebis.* Idem quoque suo iure ab omnibus quos ad quemlibet Ordinem admittit, Ecclesia postulat, vt laïcis bonorum operum exemplo præluceant, neque officij sui sanctitatem vlla peccati labe deturpent. Quod in singulis ostendere superuacaneum fuerit. Perpendet tamen hoc loco Petrus Aurelius, qua demum in re pastorale Sacerdotis officium positum esse velit S. Bonauentura; quantumuis à Seraphico Doctore distet hinc intelliget, si vniuersè pronunciare pergit, *Pastores & Patres in Ecclesia Christiana eosdem esse: qui Pastores sunt, patres esse Christianorum & Ecclesiæ*, sola Sacramentorum administratione.

Pastoris officium in exemplo. Ioan. c.10. 1.Petr.5. *Exemplum res Hierarchica.* Pet.Aur. in vin. p.162. *Non conuenit cum S. Bonauent.*

IV. *Per Interuentionem precum.* Ex qua Fide-iussoris officium suscipit. *Omnis enim Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum.* Et vicissim, *causam Dei apud hominem curæ suæ commissum agit, secundùm illud, Custodi virum istum; qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima illius.* Actus hic, si preces absolutè spectas, ad Interpellationem Parisiensis Præsulis ante memoratam reducitur, & perstat in solo ordine, atque Clericos omnes complectitur: sin addis Curam, & obligatam superioris fidem, manifesta Iurisdictionis adiectio est, quæ Sacerdotes omnes, à quibus Ecclesia *interuentione precum* adiuuatur, non comprehendit.

Fideiussor in precibus. Heb.c.5. 3.Reg. 20.

V. *Per Curationem plagarum hostilium.* Quæ Medici personam ipsi imponit. Quò refertur eius parabola, qui in latrones incidit, *designans per Samaritanum, ipsum medicum Christum, & eos qui tenent locum eius in expurgatione vitiorum.* Quæ potestas postquam in Sacerdote per Sacramentorum collationem resedit, non est ita sui auara, vt quodam etiam modo ad inferiores non descendat. Nam baptizat, & corpus, sanguinemque dominicum dispensat Diaconus; & Subdiacono dicit ordinans Hierarcha, *si humana fragilitate contingat in aliquo fideles maculari, præbenda est à vobis aqua cælestis doctrinæ, qua purificati*, &c. Nonne autem plagas hostiles curat Exorcista, cum obsessorum corporum, cruciatus & tyrannidem coërcet & comprimit?

Medicus in purgatione vitiorum. Luc.c.10.

VI. *Per Prænunciationem insidiarum, & imminentium periculorum*, quæ Sacerdotem Speculatorem facit; secundum illud dictum Ezechielis, *Fili homi-*

Speculator pericula prænidendo.

Ezech. c.3. *nis speculatorem dedi te domui Israël.* Cuius etiam officij cooperatorem & administrum habet Diaconũ, cuius est perscrutari diligentiùs, si quem videat *fieri vicinum præcipitio, & proximum esse peccato, vt referat hac ad Episcopum, & commoneri ab eo poßit is, qui in præcipitium lapsurus est, vti reuocetur, vt non corruat in peccatum.* Qua de re potest intelligi Apostolicarum Constitutionum decretum, *Diaconus de re omni ad Episcopum referat, vt Christus ad Patrem.*

Clem. ep. 1. ad Iacob.

Constit. Apost. l. 2. c. 44.

Dux tentationes repellendo.

1. Mach. 3.

VII. *Per Repulsationem hostilitatum.* Vnde Duci exercitus comparatur, putà Machabæo illi, qui *induit se loricam sicut gigas, & succinxit se arma bellica sua in prælijs, & protegebat castra gladio suo. Præest enim Ecclesia, quæ est terribilis vt castrorum acies ordinata.* Et quidem Episcopo vni conuenire potest, vt sit magni illius exercitus sub Deo, & cum Deo Imperator; sed tamen ille ipse Iudas constituisse legitur *Duces populi, Tribunos, & Centuriones, & Pentacontarchos, & Decuriones.* Hi quodammodo sunt Sacerdotes, & inferiores ministri, qui omnes in stationibus suis excubant, & hostilia omnia à Dei castris propulsant. Nam Ostiarium, qui postremus est omnium, iam ante dicebamus, lustratarum campanarum sono Dæmonum artes dissipare, cui etiam claues Ecclesiæ committuntur, cum dicto, *studete vt sicut materialibus clauibus Ecclesiam visibilem aperitis, & clauditis; sic & inuisibilem Dei domum, corda scilicet fidelium, dictis & exemplis vestris claudatis Diabolo, & aperiatis Deo.*

In hac Hierarchia non est principatus in subditos.

Hactenus S. Bonauenturæ actus Hierarchici: in quibus non miraberis postremos Guillelmi duos prætermitti, Sacrificium, & ministrorum consecrationem, quia de illis tantùm agere decernebat, qui & in alterum feruntur, & subsidiarijs aduenientium copijs promoueri perficique possunt. Vnum tamen obseruari à te cupio, vsui mihi aliquando futurum, inter onera curæ Pontificiæ, quà vergit ad alios, recenseri tum preces, tum exempla, & horum influxum Hierarchicum nuncupari. Putas ne autem principatum ei necessarium esse, qui precibus & exemplo fidelium augeat sanctitatem? Adde Guillelmi adorationem, collaudationem, purificationem propriam; & aude peruicaciùs affirmare regium in subditos imperium, actionem in alterum, ius in eum, cui respondeat parendi debitum, ad omnem Hierarchiæ rationem necessarium videri.

SERIES PERSONARUM QUÆ IN ORDINIS Hierarchia iam ab antiquo recensentur.

CAPVT V.

Ordinum Ecclesiasticorum duplex acceptio.

A QVIBVS tandem personis hi actus exerceantur, nemo nos curiosiùs, pleniusque doceat, quàm Franciscus Hallier, qui omnia vetustatis scrinia compilasse videri potest, ad eruenda veterum Hypodiaconorum, Lectorum, Exorcistarum, & eiusmodi sacratorum nomina. Præfatur autem sapienter & verè, *Ordinis Ecclesiastici nomen duobus modis sumi posse; primò strictiùs, secundò latiùs & fusiùs: strictiùs Ecclesiastici Ordines dicuntur, qui certo & solenni ritu ad ministerium aliquod sacrificio diuino exhibendum ab Episcopo conferuntur.* Illos aliquis non incongruè dixerit, eosdem esse cum *Clericis Ecclesiastici Ordinis*, qui in Capitulari Aquisgranensi, vetantur

Hallier de sacr. Ordi. 2. P sect. 1. c. 1. a. 1.

apud

apud alios, quàm Ecclesiasticos iudices litigare. Licet enim hoc omnibus ex æquo Clericis prohibeant Canones; si tamen quæritur ratio, cur *Ecclesiastici Ordinis* dicantur, non autem simpliciter Clericj, vt est in Concilio Carthaginensi, vnde caput illud desumptum est, nulla facilè apparet alia, quàm vt distinguantur ab ijs Clericis, qui in Ecclesia publicè non seruiunt, quales Clerici Magnatum, qui priuatas eorum capellas tenent; de quibus Zacharias Papa debet intelligi, cum vetat *in priuatis oratorijs Baptisterium constitui, nec constitui Presbyterum Cardinalem*: aut qui in nomen Clericorum veniunt, licet Ecclesiasticis officijs non addicantur per se se, vt Monachi. Pergit Doctor. *Latiùs autem illi dicuntur, ex quibus aliqui diuinis officijs quomodocunque deuouentur, etsi ad sacrum Missæ ministerium minimè destinentur: quomodo Monachorum & Virginum Ordines, Ecclesiasticis etiam adcenseri possunt.* Deinde numeratis ex Tridentino Concilio septem Ordinibus, qui sunt omnibus noti, multis septenarium numerum confirmat, dissipatis etiam obiectionibus, quæ illi officere quoquo modo videntur.

Capit. Aquisgran. c. 38. habetur tom. 2. Concil. Gall.

Clerici Ecclesiastici Ordinis, alij à Clericis simplicibus.

Zach. ep. 9. c. 15.

Monachi & Virgines Clericis adcensentur.

Concil. Trident. sess. 23. c. 2.

Hæc ille accuratè recenset, quæ nos tanquam certissima assumimus, vt ex ijs huiusce libri prospectum instruamus. Dicturi enim de Clericis, quatenus latissima significatione, omnes Deo sacras ritu peculiari personas id verbi comprehendit, Presbyteros, Diaconos, Hypodiaconos, Acolythos, Exorcistas, Lectores, Ostiarios, iam ab ipso Ecclesiæ initio institutos, vt monet Concilium Tridentinum, primariò explicare debemus: additis etiam Psalmistis, Catechistis, Laborantibus, prima Tonsura initiatis, licet ij statum Ecclesiasticum non sint assecuti. Neque omittentur à nobis qui alterum librum facient Monachi, & Religiosi viri, imo neque feminæ: vt Ecclesiastica Ordinis Hierarchia, cum primario sponso procedens de thalamo suo, illustri septa comitatu, Regi gloriæ iucundiùs occurrat, quàm olim Esther Assuero. Illorum enim omnium caput Episcopum, martyr Ignatius nobis semper exhibet, tanquam Dei Patris aut Filij imaginem, inter cœlestium aulicorum choros, summa cum maiestate sublimem. Hinc orta est magnifica illa vox. *Episcopus patris vniuersorum instar est: Presbyteri verò vt Dei consessus, & Apostolorum Christi collegium.* Et eodem alibi sensu. *Omnes Episcopum sequamini, vt Iesus Christus Patrem: & Presbyterorum collegium, tanquam Apostolos: Diaconos item reuereamini, sicut eos qui Dei mandatum exequuntur.*

Personæ sacræ de quibus hoc libro agendum.

Hierarchiæ magnifica species ex Ignatio ep. ad Trallian.

VETERUM TEMPLORUM ICHNOGRAPHIA tractatui de Personis sacris, & earum actionibus Hierarchicis præstruitur.

CAPVT VI.

DE personis istis Hierarchicos Ordinis influxus dantibus, deque accipientibus singillatim dicturus, historicos ἐναργείας gratia cogor imitari, qui rebus narrandis Topographiam præstruunt, & quasi solum semini præparant. Templorum ego veterum Ichnographiam persequor, vt & Agentium & Patientium ordines locosque cognoscam apertiùs; cum præsertim ijs impositus sit ex officio metator desi-

Necessariò loci descriptio.

gnatorque Diaconus, qui neminem ordinis perturbatorem patiatur. Atque istorum pleraque ne probare quidem accuratè, aut solerter inuestigare affecto, pingui minerua contentus. Facient illud ipsum diligentiùs, qui totam Ecclesiæ antiquitatem refodere promittunt, Aurelius, & periti alij.

Diuisio Basilicæ per numerum ternarium.

Ternarium numerum sacrum & Hierarchicum vbique pene reperio. Extra Templi muros, Catechumenea, Aream, Atrium. Interiùs, Nauem, Cancellos, Adytum. In Naui, superiorem partem ad cancellos adyti; inferiorem duplicem: aut si mauis, Supremam, Mediam, Imam. In Adyto Apsidam, siue Ambonem & pulpitum, Chorum, Sacrarium, seu Diaconicum. In Choro mediam planitiem in qua Soleas, & duo hinc inde Secretaria; quæ omnia nonnunquam Trulli nomine comprehenduntur. In Diaconico Velum, Prothesin, Altare. S. Euphemiæ Templum tribus amplissimis ædificijs constans describit Euagrius, Atrio, Templo, Sacrario, vbi ait Martyris iacere Reliquias. Eæ partes ad expositas redeunt, & in minora membra dissecantur à nobis. Quæ omnia, si qui diligentius contemplari volet, communem Templorum nostrorum fabricam, præsertim Cathedralium non multùm ab eis abesse reperiet, licet non eosdem modò vsus, & similes ritus conseruent.

Euagr. l. 2. hist. c. 3.

Eodem numero comprehensa Personarum diuisio.

In Adyto igitur operantur omnino tres gradus, Episcopus, Sacerdotes, Ministri. In Naui tres orant, Monachi, Populus sanctus, & aliqui Purgandorum. Tres horum species, Catechumeni, Pœnitentes, Energumeni. Catechumenorum tres ordines, Audientes, Catechumeni, Competentes. Itidem Pœnitentes diuersis in stationibus purgantur, tres & ipsi gradus facturi, in Auditione, Substratione, Systasi. Aream solus luctus obsidet, Pœnitentium, pene non Christianorum, & aliquibus seculis, nondum Pœnitentium. Energumeni quoque non vno loco positi, numero tamen conclusi mystico: sunt enim qui anima sola, qui solo corpore, qui vtroque agitantur. Hic Templi nostri prospectus; partes modò singulas consideremus.

Catechumeneorum descriptio.

Occurrunt primò Catechumenea, seu Catechumenia, aut etiam Catechumena, quæ sunt Catechumenorum domus, in quibus eo tempore commorantur, quo ad percipiendum Baptismum comparantur. Describit ea Paulini Panegyristes apud Eusebium. *Iam verò consequenter etiam exteriora templi molitus est, sediliaque & ædes vtrinque maximas artificiosè struxit, & lateri templi coniunxit, ac ingressibus medij templi adunauit, quæ & ipsa illis qui adhuc expiatione, & aspersionibus quæ per aquam, & Spiritum Sanctum sunt, opus habent, Salomon noster, pacis studiosissimus, templi huius ædificator perfecit.* A Trullanis Patribus *venerabiles domus* appellantur, inque ijs vetatur vel cum vxore congredi, vel promiscuè profana tractare. Canonem illum sic refert Epitome Harmenopuli. *Qui cum muliere cohabitat, ne quidem in templi Catechumenijs degat. Hoc qui transgreditur, Clericus quidem deponitor, Laicus autem segregator.* Vbi interpres Catechumenia, *locum* explicat *vbi stabant Catechumeni*: at profectò καθίζειν stare non est, sed manere. Et in Templo quidem stabant, sed quis adeo impudens vt in Templo liberis operam dare velit? Sic in Codino legerat Georgius Douza μέχρι τῶν κατηχουμένων, & verterat, *vsque ad Catechumenos.* Benè corrigit Gretserus noster *vsque ad Catechumena, quæ etiam Catechumenea.* Sed malè pergit explicando, *hoc est, vsque ad loca vbi Catechumeni stabant, cum res diuina fieret.* Imo dicendum, vsque ad ædes in quibus habitant Catechumeni. Quemadmodum si dixero, productum esse Lutetiæ Palatium vsque ad claustrum Cano-

Euse. l. 10. hist. c. 4. ἐκ τῶν ἐν τοῖς σεβασμίοις οἴκοις Κατηχουμένων ἐξέθετο

Synod. in Trull. can. 97. ὁ γυναικὶ συνοικῶν μηδὲ ἐν τοῖς τοῦ ναοῦ κατοικείτω κατηχουμενείοις.

Harm. in Epit. sect. 3 tit. 3.

Codin. l. de Origin. Constant.

Gretser. Comm. in Codin. l. 3. c. 18.

Canonicorum Regiorum: non significauero templi locum, vbi diuinis vacantes officijs Canonici stant, aut sedent, sed vbi commorantur.

In istis Catechumenijs admissi olim sacri hospites, quod luculenter Pelagiæ probat historia. Nonnus enim Antiochiam cum cæteris Episcopis ad Concilium euocatus, iussus est *manere in basilica beatissimi Martyris Iuliani, ingressique successimus*, ait Iacobus Diaconus scriptor, *vbi & cæteri qui conuenerant Episcopi, ante ianuam ipsius basilicæ resederunt*. Non successit S. Nonnus in ipsam Basilicam, sed in ædes Basilicæ coniunctas, ex quibus, vt fit, cum cæteris foras ad Templi valuas egressus, de rebus cœlestibus disputabat. Deinde cum illum aditura esset meretrix, *vocauit ad se omnes qui illic aderant Episcopos*, ne solus cum sola colloqueretur. Manebant igitur & in illis tectis Episcopi, non certè *ante ianuam Basilicæ foris*, vbi antea resederant. Iam autem baptizata, & Christi pasta corpore, *ascendit in Catechumenum, eò quòd & nos ibi maneremus*. Vbi & ipsa deinde dormisse dicitur, *cum Romana prima Diaconissarum commatre sua*, quandiu videlicet in albis incessit. Hic Rosuueydus non satisfacit, cum explicat *Catechumenum, locum Catechumenorum in Ecclesia; qui distinctus erat à loco fidelium:* non enim hic de precibus, sed de commoratione agitur. Neque dubito quin huc pertineat Canon Concilij Carthaginensis 3. *vt nulli Episcopi, vel Clerici in Ecclesia conuiuentur, nisi forte transeuntes hospitiorum necessitate illic reficiantur.*

Hospites Clerici Catechumenijs recepti. Iacob Diacon. in vita S Pelag. c. 1.
Ibid. c. 7.
Rosuu. in eum locũ.
Concil. Carthag 3. can. 30.

In Augustorum verò Constantinopolitanorum inauguratione, narrat Codinus finita liturgia, distributo antidoro, benedictione à Patriarcha & Episcopis accepta, Imperatorem ascendere ad Catechumena, vbi lignea, eaque modica anabathra, cum communibus thronis parata, ibique aureis tectum velis aliquandiu considere. Quod factum dici potest, post longum illud apparatus tædiũ, vt intercepta quiete nonnihil respiret, dum aliâ pompâ reducitur ad palatium. Hinc disco intra vestibulum ipsum gradus illos fuisse, quibus ad Catechumena ascenderetur: quemadmodum in plurimis Monasterijs, videmus Monachos expleto solenni precum in Ecclesia cantu, ad cubicula propria interioribus gradibus remeantes.

Imperator Constantin. in inauguratione quiescit in Catechumeneis.
Codin. l. de offic. Const. c. 17.

Area ante propylæum, locus est muro clausus, subdiualis, Pœnitentium κλαῦσις, *Lugentes campi, sic illos nomine dicunt*. Parauisum propiùs ad vernaculam Gallorum linguam alio loco appellabimus. Sequitur Atrium, seu vestibulum, προναὸς & νάρθηκα Græci appellarunt, illud à situ; istud à figura, vt arbitror. Ibidem & ἀκρόασις Catechumenorum, extra templum, ait Zonaras, ἐν τῷ προναῷ. Hic porticus, in ea Baptisterium. Ita S. Cyrillus Catechistes. *Primùm ingressi estis in porticum Baptisterij*. Et S. Gregorius Turonensis, *ad baptisterium foras muraneum egressus est:* extra murum ipsum templi, ad vestibulum, quod alio muro septum erat: vt in S. Genouefæ Parisiensis modò apparet. In vita Pelagiæ supra citata, propheticum S. Nonni somnium idem repræsentat: *egrediente me limitem domus Dei, venit denuo ipsa columba: ego verò extendens manum apprehendi eam, & iactaui in concham, quæ erat in atrio sanctæ Ecclesiæ, & dimisit in aqua omnes sordes suas*. Eusebius descriptis in templo Tyrio porticibus quatuor, subijcit, *hic verò sacrarum expiationum symbola posuit, fontes videlicet è regione templi sitos; qui multo latice sacros ambitus ingressuris abluendi copiam faciant*. Scio locum hunc de lustrali, imo de communi aqua posse intelligi. At ego libens pro baptisterio acceperim; aut si quis contrarium præfractè tueatur,

Area.
Atrium.
Zonar. ad Concil. Ancy. can. 9.
Baptisteriũ in porticu.
Cyrill. Iero. Cate. 1.
Greg. Turõ l. 6 hist. c. 11.
In vita Pelag. c. 5.
Euseb. loco cit.

Ad Baptisterium ne ingrediantur Catechumeni. Concil. Arausic. 1. can. 19. Concil. Vero. c. 7.

certè aquam illam profanam, symbolum sacrarum expiationum esse legô, ibi constitutam, vbi purgari debent Catechumeni. De quibus Canon Arausicanus est, vt ab Baptisterium nunquam admittantur. Ita clausum hunc locum fuisse licet æstimare: vt & non nisi volente Episcopo positum. Si quidem Concilio Vernensi decernitur, *vt publicum Baptisterium in nulla Parochia esse debeat, nisi vbi Episcopus constituerit, cuius Parochia est.*

Tres portæ ducunt ad templum. Euseb. cit.

In eadem Tyri Basilica ad Templum tres patent portæ, eximijs ornatæ operibus. *Quin & horum* (Catechumenorum, in atrio) *conspectu præterito, pluribus adhuc interioribus vestibulis accessus Templi patentes reddidit: & rursus, sub solis radijs tres portas ex vno latere collocauit; quorum medijs spatijs vtrinque magnitudine & latitudine excellere dedit, illaque appaginationibus æneis ferro vinctis, ac varijs cælaturis excellenter illustrauit, ac veluti Reginæ huic satellites dedit.* Quas non ornatus tantùm & συμμετρίας, sed etiam necessitatis gratia esse additas, ex eo probari potest, quod vt postea dicemus, alijs valuis in Ecclesiam viri, alijs feminæ intrarunt, vt diuersa in loca oraturi conuenirent. Quod ex templo Ierosolymitano sumptum videtur, de quo Iosephus, *necessariò namque proprius locus religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur; altera quoque porta opus fuisse videbatur: per alias enim transire ad mulieres non licebat. Sed nec portam suam interiecto muro transgredi licebat: patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus feminis, religionis causa venientibus.*

Ioseph. l. 6. de Bell. c. 6.

Nauis templi. Duas in partes diuisa.

Hinc patet Ædes ipsa *oblonga, Orientem versus, naui similis*, vnde pars quæ prior occurrit, vsque ad Adytum, *Nauis* appellatur, Populi sancti oratorium, in quo seiuncti viri à mulieribus, & illi ad Australem locati, hæ ad Borealem partem, muro depressiore interiecto, quod modò in Iudaico templo spectabamus. Eam distinctionem suo adhuc seculo conseruatam, indicat Amalarius Fortunatus, dum eius rationem exquirit, & figuram in Apocalypsi reperit, eius Angeli, qui *posuit pedem suum dextrum super mare, sinistrum autem super terram. Fortiora etenim membra in maioribus periculis, & alia in competentibus sistuntur.* Summa pars quæ Adyto proxima, cancellos tenet, Monachorum sedem. Hi, non vt modò certis spatijs, sed toto circumquaque Adyto diffusi, spectantium intuitus admittebant. Sic enim Eusebius in Tyrij templi descriptione, post explicatas Adyti, & altaris substructiones, *Rursus etiam ista vt multitudini sint inaccessa, cancellis ligneis ad summum vsque artificiosa cælatura fabricatis ita circundedit, vt admirabilem aspectum videntibus exhibeat.*

Amal. Fort. l. 3. de Eccles. offic. c. 2. Apoc. c. 10. *Cancelli ad Adytum.*

ADYTI ET SACRARII ACCURATA descriptio.

§. Vnicus.

Apsis, seu Pulpitum.

TANQVAM ab Hypodiaconis admissi, sacra Adyti septa ingredimur, & in eo primùm consideramus Apsidam, seu Apsidem malis dicere, à figura in hemisphærium curuata. Ambonem præterea Græci vocant, quòd eò gradibus, & quidem duplici ex parte, ad Orientem & Occidentem, imo vt arbitrari licet, duplicibus, interioribus, exterioribusque ascendatur: Odæum aliqui, quòd in eo canatur. Latini Pulpitum, & suggestum, Itali, Ecclesiarum tribunam. Nota res, quæ modò adhuc in vsu. Hic posita Episcopo sedes.

Glossæ

Glossæ veteres. *Apsida, sedes Episcoporum.* S. Augustinus, *Dicebam ego quibus poteram, qui ad nos in Apsidem honoratiores & grauiores ascenderãt.* Ea cathedra velata, honoris causa. Idem S. August. ad Donatistam Episcopum, *in futuro Christi iudicio, nec Apsidæ gradatæ, nec cathedræ velatæ.* In regijs ciuitatibus ingens fuit Ambo, & in eo thronus item regius. Nam sæpe in historia Constantinop. legas Ambonem ab Imperatore conscensum. De quo, licet dubitanter & obscurè, pono coniecturam hic meam, Apsidem hanc ob Regis & Patriarchæ thronum in ea collocatum, illam ipsam esse, quæ in tyrio Eusebij templo, Regia domus appellatur; quam ait, *munitam pretiosioribus, ac splendidioribus materijs, abundantiore sumptuum liberalitate.* Quæ enim alia regia domus in Basilicæ substructione describenda potest excogitari? Huic aliqua ratione videtur apud Hebræos respondisse locus ille, quem sacræ paginæ *Musach Sabbati* appellant, *in quo Rex* Iudæus *sedebat, quando veniebat in Sabbato in templum*, ait R. Salomon apud Tostatum. Eius situm impius Achaz mutauit, & ab atrio Laicorum, ad atrium Sacerdotum transtulit, quo nefas erat profanis penetrare.

Sedes Episcopi. Glossæ veteres. August. ep. 225. Idem ep. 203. *Musach in Templo Salomonis, quid fuerit.* 4 Reg. 16. Tostatus in eum locum. q. 15.

Iam verò qui vsus Ambonis? Multi sanè & illustres. 1. Eò defertur, ibi canitur Euangelium. Ministri quidam, quos Deputatos vocant, Mandyis induti, ait Ioannes Citri Episcopus, *antecedunt cum lampadibus Euangelium, quando lectionis causa defertur ad Ambomem.* Huc respicit quod de Celerino Lectore ordinato prædicat S. Cyprianus. *Hunc ad nos de tanta Domini dignatione venientem, quid aliud quàm super pulpitum, id est, super tribunal Ecclesiæ oportebat imponi, vt loci altioris celsitate subnixus, & plebi vniuersæ pro honoris sui claritate conspicuus, legat præcepta & Euangelium Domini, quæ fortiter ac fideliter sequitur? Vox Dominum confessa, in his quotidie quæ Dominus locutus est, audiatur.* 2. Inibi canonici Cantores sacra concinunt. Concil. Loadicenum. *Non licere præter Canonicos Psaltes, id est, qui cantores regulariter existunt, & pulpitum conscendunt, deque codice & membrana legunt, alium quemlibet in Ecclesia psallere.* 3. Hic posita sacrorum hominum lipsana teste Euodio, *cum in loco Apsidæ super cathedram velatam essent reliquiæ constitutæ.* 4. Episcopus ex eo loco dicit ad populum, tanquam ex sacratis rostris, quod in historia Ecclesiastica frequens est. Quæ *oratio pone Ambonem* dicitur, quòd vultu conuerso ad sanctum populum, qui in Naui Templi stat, anterior pulpiti pars, quæ Altare respicit, & in qua legitur Euangelium, vbi & Episcopalis thronus eminet, deseratur. 5. Hic publici pœnitentis reconciliatio manuum impositione ab Episcopo vel Presbytero peragitur. Ita Concilium Carthaginense. *Cuiuscunque pænitentis publicum, & vulgatissimum crimen est, quod vniuersa Ecclesia nouerit, ante Apsidem manus ei imponatur.* 6. Denique dimittuntur Catechumeni ab Diaconis, ex Ambone. Ita Matthæus Blastares, apud Gretserum nostrum, in Synopsi Conciliorum. *Diaconi, qui orarium ex humero suspensum gerunt, sacrificantibus assistentes, & sacras liturgiæ preces obseruantes, Diaconis qui in Ambone sunt, orario significant, quandonam tempus sit separandi voce publica Catechumenos à fidelibus.* Lecto enim Euangelio, Diaconus exclamabat ex edito loco, *Exeant qui non communicant.*

Vsus Ambonis, seu Pulpiti. Ioan. Citr. apud Gret. in Codin. l. 2. c. 13. Cyprian. ep. 34. Concil. Laodic. can. 15. Euod. l. 1. c. 3. de Mirac. S. Stephani. ὀπισθάμβωνος. Concil. Cartha. 3. can. 32. Matt. Blas apud Gret. in Codin. l. 1. c. 16.

Secretarium, siue Secretum, in eodem ambitu est: & quidem duplex, *vtrinque pastophoria in Orientem*, aiunt Constitutiones Apostolicæ: duos thalamos, seu interiora cubicula interpretatur S. Hieronymus; vbi ait in omnibus Ecclesijs duo Pastophoria extrui consueuisse: eaque apud apsidem posita S. Paulinus asserit, versibusque exornat, qui declarant respondere no-

Secretariũ. Constit. Apost. l. 2. c. 57. *Pastophoria duo.* Hieron. in Ezec. c. 42. Paul. ep. 12.

Vsus Secretarij. ὅτι οὐ δεῖ πρεσβυτέρους πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ἐπισκόπου εἰσιέναι, καὶ καθέζεσθαι ἐν τῷ βήματι. Concil. Laodic. can. 56.

ſtris Sacriſtijs, quas appellamus. Hic enim comparati & Epiſcopi & Preſbyteri antequam ad altare accederent. Qua de re Laodicenum Canonem intelligo. *Non oportere Presbyteros ante ingreſſum Epiſcopi ingredi, & ſedere* ἐν τῷ βήματι, *ſed cum Epiſcopo introire debere, niſi ii aut valetudine, aut itinere adeſſe prohibeatur.* Aliqui vertunt *in ſacrum tribunal*, alij meliùs, in ſacrarium, optimè dicas, *in Secretarium.* Nam Secretarium iſtud à ſacrario, de quo infra, maioris ἐναργείας gratia, non ſine fundamento diſtinguimus: βῆμα autem vocatur, quod in editiore loco poſitum, & gradile eſſet. Idque duplicis vtilitatis gratia: tum vt ad altare, & ipſum gradibus ſurrectum, pleno paſſu incederent ſacri homines: tum vt inferiùs cancellis locus eſſet, per quos populus & Monachi proſpicerent. Hoc item loco Subdiaconis ſacra vaſa tractare licet, vt videbimus: ſunt enim illi σκευοφύλακες. At Diaconis inter Preſbyteros ſedere non licet, vt habetur Canone Arelatenſi. Hic ergo primus eſt Secretarij vſus.

Concil. Arelat. 2. can. 15.

Sacræ reliquiæ ibi conditæ. Euagr. l. 2. hiſt. c. 3.

Alter condendarum ſacrarum reliquiarum, de quibus illuſtris mentio eſt in S. Euphemiæ templo, apud Euagrium. *Intra teſtudinem ad Orientem, eſt ſacrarium, decorè conſtructum, in quo ſanctiſſimæ Martyris* (Euphemiæ) *reliquiæ in capſa bene longa repoſitæ.*

Eodem loco celebrata Concilia. Codex Can. African. V. Baro. ad an. 451. tom. 6. Liberat. Diac. in Breu. c. 13. Baron. ad an. 680. n. 45. tom. 8. *Trullus quid.*

Tertius vſus eſt habendi Concilij, ſatis creber, & commodus, præſertim in templis capacioribus; ſic Hipponenſe Concilium, *in ſecretario Baſilicæ pacis.* Carthaginenſe quod vocant tertium, *in ſecretario Baſilicæ Reſtitutæ.* Romanum ſub Martino I. actiones ipſas ſuas è loco *Secretarij* nominat. De magno Chalcedonenſi ſcribitur, habitum *ante cancellos ſacri altaris*: quem locum Liberatus Diaconus vocat *Secretarium*, quia ab altari procul non habebatur. Sexta Synodus habita eſt *in Secretario ſacri Palatij, quod cognominatum eſt Trullus.* Erat enim, vt in cæteris Eccleſijs, ſic in templo Palatino Conſtantinopoli, in quo Clerici Auguſtales, de quibus aliàs, ſacris operabantur, Secretarium, & illud Trullo exornatum, id eſt, erecto ſurſum, & in orbem apetto fornice, Itali cupulam vocant. Hinc ſumpſit nomenclationem, & illa Quiniſexta Græcorum, nunquam à Latinis admiſſa, ſæpe à nobis citata, vt Trullana, ſeu in Trullo Synodus appelletur.

Chorus.

Imum ergo Adyti, cum aliqua laterum parte Pulpitum continet; aliam explent Secretaria duo; media igitur planicies quæ ab Ambone, ad Diaconicum pertingit, quæ alia eſſe poteſt quàm Chorus, qui à nobis modò dicitur, ἱερατεῖον & Sanctum antiquis? De quo ſæpe citatus Euſebius. *Abſoluto quoque templo, ac ſedibus excelſiſſimis ad honorem præſidentium, deinde & ſubſelliis ordine per omnia collocatis ornato, ac poſt omnia Sancto Sanctorum in medio conſtituto.*

Euſe. loco cit.

Soleas in templo Conſtant. quid? Codin. in origin. Conſtant.

Vereor vt rem nemini obſcuram, exquiſitis tenebris infuſcem, ſi Codini narrationem huc attulero, & requiſiero qui ſit Soleas ab illo nominatus. Locum certè oportet hunc eſſe in Eccleſiæ gremio & Adyto, in quo Trullus ſemper fuit, cum in templis erectus eſt. Narrat enim in originibus Conſtantinopolitanis, Σωλέα à Iuſtiniano conditum, cum caſu Trulli comminutus eſſet, non potuiſſe à Iuſtino ſucceſſore in priſtinum ſplendorem reſtitui, ſed tantùm argento diſtinctum ab eo fuiſſe. Inferior Ambone eſſe dicendus, ex eo quòd Imperator à Patriarcha in Ambone coronatur, Imperatrix in Solea ab Imperatore: ſic enim auctor. *Noua Imperatrix ſuſtentata vtrinque deſcendit ex anabathra, & veniens ſtat ante Soleam;*

Inferior Ambone. Idem in offi Conſt. c. 17. n. 27.

Soleam; deſcendens igitur de ambone Imperator maritus eius, acceptum ex Patriarchæ manu priùs benedictum ſtemma, imponit capiti vxoris ſuæ. At Patriarcha propè Soleam ſtans & ipſe, recitat alteram orationem pro Imperatore & Imperatrice, omnique populo ſubdito. Ante Altare ſitum eſſe oſtendit, quod in Auguſti inauguratione *deſcendit Imperator ex Ambone, non ex ea parte qua aſcendit, ea ſcilicet quæ ad ſpecioſas portas reſpicit: ſed ex altera, Soleæ & ſancto Tabernaculo obuerſa.* Credat hic aliquis non immeritò probari poſſe, quod ante poſui, duplices vtrinque gradus ad Ambonem ducere, exteriores qui venientem è Naui excipiunt Imperatorem, ſpectantque ad portas Eccleſiæ; interiores qui deſcendentem in Chorum deducunt, ſuntque Soleæ obiecti, quibus & Epiſcopus ipſe cum ſuis, & Lector cum Euangelio euadunt in Pulpitum. Sed vt reuertar ad Soleam, altari coniunctum illum non eſſe id declarat, quod in ſolenni proceſſione Imperator ſacri agminis Dux & Princeps, cum cæteris *circumeuntes, vt conſuetum eſt, templum, veniunt vſque ad Soleam, omnibus alijs extra ſtantibus; ſolus Imperator, tranſito Solea, reperit Patriarcham in foribus ſacris ſtantem,* (quibus aditus in Diaconicum patet, quoniam ea proceſſio Miſſæ tempore celebratur) *Ambobus igitur, Patriarcha intus* (Diaconicum) *Imperatore foris* (quia tunc illi non licet ingredi) *in ſpeciem ſalutationis capita inclinantibus, ſuo quiſque loco ſubſiſtit.* Cantacuzenus paulo aliter hunc ritum exhibet; *Ipſe ſolus ingreſſus Soleam, Patriarcham ad ſacros cancellos ſtantem inuenit.* Plus arrident mihi cancelli, quàm fores; Vter autem melius Imperatorem ſcripſerit *ingredi*, aut *tranſire Soleam*, equidem non dixerim. Quid igitur eſt tandem ille Soleas? Hæret hic mihi aqua. Meurſius ſolium ſeu thronum explicat. Non bene, meo animo. Non placet Gretſero, qui ceperit, *pro toto illo loco quem nos in templis noſtris Chorum vocamus.* Quid ſi diuinet aliquis, in ea planicie chori ampla & æquabili, eductum aut in medio, aut ad alterum latus, nobilius aliquod ſolum omni elegantia adornatum, idque tantùm regia in vrbe, ad eos vſus qui ſunt antea commemorati? Sicque Soleam à ſolo dictum, & pauimento; vel ſi mauis, ab expanſa æquabiliter, & fusè exporrecta forma, qualis ſoleæ eſt. Id quoniam minùs neceſſarium, & leuioris ad rem noſtram momenti, in medio relinquimus.

Ante Altare. ἀλλ' ἐκ τοῦ ἑτέρου τοῦ πρὸς τὴν Σωλέαν, καὶ τὸ ἅγιον βῆμα. Ibid. n. 23.

Sed ei non coniunctus. αὐτὸς δὲ μόνος εἰσερχόμενος τὴν Σωλέαν, τὸν Πατριάρχην ἐπὶ ταῖς ἱεραῖς κιγκλίσιν ἑστηκότα εὑρίσκει. Ibid. n. 38. Cantacuz. l. 1. hiſt. c. 41.

Gretſ. in Codin. l. 3. c. 17.

Diaconicum igitur attigimus, ab auguſtiſſimo miniſteriorum appellatum, antonomaſticè ſacrarium, ſancta ſanctorum, ad Iudaici templi morem, ſed titulo æquiore; & ipſum ἅγιον βῆμα, ſanctum tribunal, ſeu tabernaculum, quod eo gradibus ſcanderetur: in quo adſtant Epiſcopo ſacra facienti, Sacerdos, & Diaconorum præcipui, λειτουργῶν ἔκκριτοι vt monet D. Dionyſius. Cancellos & velum hic video, non tam partem, quàm ſeparationem ab ἱερατείῳ. Magna huius veli maieſtas, & crebra in hiſtorijs Eccleſiaſticis memoria, non certè minor, quàm interioris Iudæorum veli, quod Sancta Sanctorum inumbrabat. S. Dionyſius Monachum admonet Demophilum, Sacerdotes ad altare ſtantes apertè diuina ſpectare, *& modo benigno ad ea quæ extra diuina vela, & integumenta ſunt prodire* ad Monachos, ſanctum populum, & expiandos ordines erudiendos. S. Gregorius Nazianzenus de Valente, S. Baſilium in ſacrario conueniente, *cum intra velum extitiſſet*: id eſt, cum in Diaconicum ingreſſus eſſet, vt explicat Nicetas. Succedit Protheſis, minus quoddam altare, cui conſecrandæ ſpecies imponuntur, tanquam Panes propoſitionum. Huc deducitur coronandus Imperator à Diaconis, vt proceſſionem cum viris Eccleſiaſticis

Diaconicum.

Velum in Diaconico. καὶ προϊόντες ἀγαθοειδῶς ἐπὶ τὰ ἔξω τῶν θείων παραπετασμάτων, &c. Diony. ep. 8. ad Demoph. Greg. Naz. or. 20. Nicetas in eum locũ.

Protheſis. *Proceſſio à Protheſi incipit.*

Codin. de offic. con. c. 17.

celebret, quæ à Prothesi circumacto templo ad altare regreditur. *Quando igitur in magno introitu inchoatur hymnus, accedentes ex honoratioribus Ecclesiæ Diaconi, aduocant Imperatorem* (videlicet ex sacrario prodeũt, & velum transeunt, vt Imperatorem in Solea stantem accersant, & comitentur) *ille cum illis se confert ad locum, qui Prothesis appellatur, vbi sancta reposita sunt. Cæterum adhuc extra Prothesin stans* (licet intra velum, nondum tamen ad Prothesin vsque ingressus) *induit super saccum & diadema, Mandyam aureum*, & dextra crucem, sinistra ferulam gerens, Ecclesiasticorum primus in locum Deputati procedit. Locus hic est in quo Canon Laodicenus vetat, *hypodiaconos habere locum in Diaconico, & sacra vasa tangere*, qui satis obscurè alia versione concipitur, *Quòd non oportet ministros locum habere in Diaconos, & sacra vasa tangere.* Denique sanctum Altare succedit, quo nihil augustius cœlo terraque continetur, arca testamenti, nouæ legis propitiatorium, Christi tribunal, non minùs profectò tremendum, quàm illud in occidentis mundi catastrophe aliquando futurum. Siquidem in hoc sedet iudex viuorum spiritaliter, & mortuorum, factus mors malis, vita bonis, & omnes nostrates hæreses palam triumphans in semetipso; vt hic non immeritò citari possit à me Petrus Aurelius, fidei suæ rationem Christo iudici redditurus.

Concil. Laodic. can. 21.

Altare.

Petrus Aurelius confutatur. *Sacrificium in altari cũ Sacramento confundit.* In vindic. p. 124. Concil. Trid. sess. 22. can. 1. *Eucharistiæ dignitatem ex eo sumit, quòd est imago mortis Christi.*

Dic igitur, Petre Aureli, quid in augustissima illa Ara perficitur? Sacramentum, an sacrificium, an vtrunque? Distinguere nescit ista, & sacrificium cum Sacramento, supino nimis errore confundit. *Eucharistiam*, inquit, *medium generale dicimus omnium omnino gratiarum: est enim alimentum: dicitur Sacramentum Sacramentorum. Quare scholastici fatentur sacrificij effectum esse generatim, omnia quæcunque ad gloriam Dei pertineant, & illud causæ cuidam vniuersali comparant.* Vides vt Sacramenti, sacrificijque ὁμωνυμίαν, & confusionem Grammaticus inducat? Vides vt suos neutri proprios, sed omnes tam huic, quàm illi, communes effectus esse significet? At contra, Tridentinos Patres audio subtiliùs scrupulosiusque hæc vtraque discerni iubentes. *Si quis dixerit in missa non offerri Deo verum, & proprium sacrificium: aut quòd, offerri non sit aliud, quàm Christum nobis ad manducandum dari, anathema sit.*

Concil. Trid. sess. 13. c. 11. *Hæresis Iconomachorum.* Concil. Nicæn. 2. art. 6. *Piggardorũ hæresis.* Coccius l. 6. de Euchar. a. 1. *Error Ioannis à Lasco.* Cocc. ibid. *Aurelius non plus tribuit Eucharistiæ, quàm legis antiquæ Sacramentis.*

Ipsum sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum, quam porro, & vnde habet dignitatem & efficientiam? *Dicitur à Patribus perfectio & consummatio omnium Sacramentorum, quò ipso imago est & species egregia mortis Christi, ex qua vt generali fonte, omnia in nos gratiarum genera defluunt.* Qui hoc dicunt Patres, Aureli? Non S. Dionysius, quem Græcè alia docentem profers. Non D. Thomas, cui vtpote Catholico & Theologo ea doctrina nunquam venit in mentem. Non Tridentini, qui *in Eucharistia ipsum sanctitatis auctorem esse*, indeque præcipuam vim sanctificandi habere profitentur. Sed Iconomachi fortasse, qui quondam asserebant, *in Eucharistia panem & vinum, repræsentare solummodo corpus & sanguinem Christi.* Sed Piggardi nescio qui, apud Iodocum Coccium, qui *in Sacramento Eucharistiæ nihil esse diuinitatis credunt, sed solùm panem & vinum consecratum, signis quibusdam occultis mortem Christi repræsentantem.* Sed Ioannes à Lasco Nouator, qui verba Transubstantiationis operatoria, id ait significare, *hoc est, meritum & gloria passionis, mortis & resurrectionis mei corporis.* Ideo perficit, inquis, quia est imago mortis Christi. Quid igitur possidet supra veteris legis Sacramenta, quæ erant vmbræ futurorum? Audi Florentinum Concilium, & ad imaginem tuam eius doctrinâ examina. *Quæ* (Sacramenta nouæ legis) *multùm à Sacra-*

à Sacramentis differunt antiquæ legis : illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam figurabant ; hæc verò nostra & continent gratiam, & ipsam dignè suscipientibus conferunt. Rides Lector, an renides, Grammaticum legis antiquæ nuper aduersarium, augustissimum noui testamenti Sacramentum cum veteribus æquantem? Quem verò putas è Caluini catulis huic *mortuæ imagini* non libentissimè suffragaturum? Concil. Florent. in liter. Vnio.

Quem autem efficacitas illa producit effectum? *Eucharistiam*, inquit, *excepto proprio eius effectu, medium generale dicimus omnium omnino gratiarum. Est enim alimentum, quo roboramur, refrigeramur, exhilaramur*, &c. Alium præterea eius effectum proprium esse vis. Non ita Florentinum, quod ait, *renatos & roboratos nutriri diuina Eucharistiæ alimonia.* Et paulò post, *omnem effectum, quem materialis cibus & potus quoad vitam agunt corporalem, hoc idem quoad vitam spiritalem hoc Sacramentum operari.* Neque minùs apertè, quanquam breuiùs, Tridentinum, *spiritalem animarum cibum* appellat: adeoque proprium eius effectum ponunt Concilia in cibi ratione: Aurelius medium generale esse ait, quia alimentum; & alium proprium eius effectum quærere admonet. *Peccat Aurelius in assignando Eucharistiæ effectu proprio.* Concil. Florent. in lit. Vnion. § Horum quinque. Trid. sess. 13. c. 2.

Sed explicari præterea mihi postulo, quomodo Eucharistia sit *medium generale omnium omnino gratiarum?* De speciali respondet, vnde generale discamus. *Speciale principium, aut medium alicuius rei illud dicimus, quod ad eam rem aut parandam aut efficiendam, particularem, & determinatam vim accepit, non indeterminatam tantùm.* Et infra. *Sicut specialia media non efficiunt, quin etiam generalibus opus sit; sic neque generalium mediorum necessitas specialium mediorum necessitatem tollit.* Quam doctrinam more scholæ sic colligo. Medium generale vim habet indeterminatam ad omnia, speciale an vnum aliquid determinatam: Eucharistia est medium generale omnium omnino gratiarum: ergo vim habet indeterminatam ad omnes omninò gratias. Nihil hic habet Petrus Aurelius, quod suum non agnoscat. Progredi finit vlteriùs. Speciale medium non efficit quin generali sit opus: Baptismus & Pœnitentia sunt specialia media gratiæ sanctificantis, Eucharistia generale: Baptismus igitur & Pœnitentia non efficiunt, quin Eucharistia sit opus ad gratiam sanctificantem. Istud manifestè Theologiæ, Patribus, Concilijs, fidei repugnat. Ergo Petri Aurelij de Eucharistia, quâ est medium generale gratiarum omnium doctrina, videndum quomodo cum illis consentiat: & vocát hic nodus Theologum. *De generali & speciali medio malè philosophatur.* pag 125. & seq.

DE SVMMO HVIVS HIERARCHIÆ PRINCIpe & Hierarcha, qui vnus est Episcopus, deque eius actibus Hierarchicis.

CAPVT VII.

SI cui ab ortu lucis vsurâ carenti, Deus oculorum aciem serenâ nocte restituat, isque admirabili cœlestium ignium intuitu totus obstupescat: vbi demum audiet esse vnum aliquod sidus omnium illorum parens, fontem luminis, vitalis caloris principium, quod ita se omnibus impartit, nihil vt suum amittat; ita cæterorum lucem recipere possit, vt nihilo accrescat; adeò perenni largitate mundo huic aspectabili vitam, motum, vim agendi, spirandique omnem ministret, vt nullo vnquam *Episcopalis ordo cæterorum principium.*

momento à tot seculorum millibus intermiserit, quam ille mente opinionem de sole, quam eius imaginem animo informabit? Ad eum sanè modum astra Ecclesiæ matutina; quæ Deum laudant, & emicantes mundi spiritalis oculos, vndequaque diffusos Clericos, numero infinitos, officijs varios, ministerijs dispositos, qui vno mentis aspectu collegerit; totamque virtutis illius immensitatem in suum alueum & fontem, Episcopalem videlicet ordinem, refuderit; Deus sancte, quam augustam eius speciem; quam exaggeratam, & prope diuinam maiestatem cogitatione comprehendet! Atque id in hoc, præter alia perquam innumera, longè maius & excellentius est, quod sidera illa sol mundanus illuminat, iste autem facit: imo nostra hæc astra, sunt cœlum, & ab vnis Hierarchis, Hierarcharumque beneficio habet Ecclesia firmamentum.

Iterum Episcopi cum Apostolis collati.

Nam vt antiquum Apostolici Collegij exemplum repetam, solos hosce Pontifices Christus, solos Sacerdotes consecrauit; ab ijs deinde ordinati Discipuli, constituti Seniores, seu Presbyteri, electi Diaconi; effusum denique in nobile caput consecrationis vnguentum, ad oram vestimenti, & vltimas fimbrias salutari amplitudine permeauit. Ignoscite diuini Principes, amici sponsi, contubernales Christi, qui ore ad os Verbo locuti estis, si nescio quid etiam maius in Præsulibus nostris deprehendo, quàm vos à Deo acceperitis. Siquidem Discipulorum numerus, delectus, institutum, eius immediatè opus est; vestrum, eorum consecratio & missio. Nostri autem Hierarchæ Discipulos faciunt, & quia Sacerdotium in illis sine discipulatu esse non potest, eodem simul oleo vtrunque procreant.

Omnes Episcopi potestate Ordinis æquales.

Atque illud etiam habent Apostolis persimile, quod illa Ordinis potestate pares inter se omnes, nihil in rebus humanis vident nisi minus, vel æquale. Siquidem quod est in Iurisdictionis Hierarchia Petri sedes; hoc in Ordinis Hierarchia status Episcopalis. Papa enim ipse quid aliud est, spectato præcisè Ordine, quàm Romanus Episcopus? Quid Petrus vi Apostolatus, maius quàm Apostolus, Iurisdictione supra cæteros, Ordine vnus ex omnibus? Audi S. Dionysium, iam meritò nostrum. *Ipse discipulorum Princeps, cum decem condiscipulis paribus & Hierarchis.* Quid S. Anacletus? *Episcoporum ordo vnus est, licet sint Primates, illi qui primas ciuitates tenent.* Quid D. Hieronymus? *Vbicunque fuerit Episcopus, siue Romæ, siue Eugubij*, &c. *eiusdem meriti, eiusdem est Sacerdotij.* Quid denique Tridentinum? *Sacrosancta Synodus declarat, præter cæteros Ecclesiasticos gradus, Episcopos qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc Hierarchicum Ordinem præcipuè pertinere, & positos, sicut idem Apostolus ait, à Spiritu Sancto regere Ecclesiam Dei.* Omnes nimirum ex æquo forum interius regunt, nisi quid supremæ potestatis cognitioni reseruetur.

Dionys. c. 5 Eccles. Anac. ep. 3. Refertur dist. 93. c. Legimus. Concil. Trid. sess. 23. c. 4.

Episcoporum Ordo est Perfectiuus. Act. c. 8.

Est præterea in Apostolorum historia celebris illa Petri & Ioannis legatio ad Samaritanos, impositione manuum, & Spiritu Sancto donandos, quos iam antea Philippus Discipulus aqua regenerationis tinxerat. Ostendit illa videlicet, Apostolorum & Episcoporum esse, perfectionem rebus aliunde iam affectis, addere, & diuinum Christianæ sanctitati colophonem imponere. Quamobrem Hierarcharum ordo Perficiens, proprio adiuncto dicitur à S. Dionysio, & in Hierarchicis officijs, Illuminationem & Purgationem cum inferioribus communicat, Perfectionem autem vni sibi reseruat. Quomodo autem perficit? Sanè vt Apostoli, qui omnem à Protohierarcha edocti veritatem,

tatem, & diuino ebrij musto hac illac perfluebant, eructantes abscondita à constitutione mundi, & sapientiam loquentes inter perfectos. Sic nomen Hierarchæ *diuinum quemdam virum dicit, omni sacra scientia præditum, qui munera Hierarchiæ perficientia secretus à cæteris, ac cum delectu exequitur, sacrorumque disciplinam interpretando tradit, sanctumque ac consentaneum eorum statum, atque virtutem edocet.* Quapropter admirabilis Hierophanta noster, Timotheum, cui scientiam tradit Hierarchiæ, priùs admonet, ne *sacrosancti muneris Pontificij rationem cum alio communicet, nisi cum diuinis sacrorum Perfectoribus collegis suis*, qui & ipsi profiteri debeant *ex instituto Pontificio, communicaturos se diuina cum diuinis solis, & ea quæ vim perficiendi habent, cum ijs qui perficiunt, & cum sanctis ea quæ sunt sanctißima.* Vt vel hinc perspicias, quàm aptè S. Dionysij de Hierarchia tractatus, quasi Pontificale, & ipsa Hierarchia, quædam veluti scientia, sit à me nuncupata: quo-ve iure iam olim scripserim, perfectionem Hierarchicum esse officium, ad quod implendum actibus statui personæque congruis deueniatur.

Hierarcha quis sit. Dionys. c. 1. & 5. Eccl.

Hanc enim scientiam cum animo penitus combiberit Hierarcha, tum demum cognoscet quem in alijs perficiendis modum tenere debeat: incipietque à tradendis nostræ fidei mysterijs, ac tandem desinet in ijsdem omni verborum ornatu, sententiarum grauitate, sensuum profunditate explicandis, quod est *sapientiam loqui inter perfectos.* Nam in Illustrationis mysterio deductum ad se Catechumenum discalceat, & expoliat per Diaconos, ad aquam per Sacerdotes admouet, sed in sacrum flumen ipse demergit; ipse oleo à Sacerdotibus oblato perfundit; ipse professionem vitæ quam aggreditur, ei ter explicat, ipse Eucharistia impartit. Illud verò nonne est initiatum fide, fideique mysterijs perficere? Quòd autem iam prouectos, & Sacerdotum opera illustratos, pleniùs perfectiusque diuina fide imbuat, docet ipse consecrationis ritus, in quo vtrunque genu flexus, diuinis libris caput subijcit Pontifex, quoniam expiati, atque illustrati, *ad sacrorum quæ ab eis aspecta sunt, scientiam, pro captu eorum, Pontificio munere efferuntur, eaque perficit eos qui producuntur ad integram consecrationem.* In quibus & Monachorum ordo est *perficientis Pontifi cum ordinis statum exprimere conatus: atque sanctâ eorumdem scientia pro modo suo ad summam perfectionem euectus.* Quæ omnia breui oratione complexus S. Clemens, audiendum attentiùs Episcopum monet, *& ab eo suscipiendam doctrinam fidei: Monita autem vitæ à Presbyteris inquirenda: à Diaconis verò ordinem disciplinæ.* Hoc est externam fidelium dispositionem, & modestiam in Diaconorum cura inesse, vt sint illi tanquam Proscholi quidam: virtutum actionumque moralium doctrinam, non sanè reconditam & abstrusam, tradi à Presbyteris: fidei autem mysteria, & diuinos de Deo sensus à solis Pontificibus percipi.

Quomodo fiat illa ab Episcopo perfectio.

1. Cor. 2.

Dionys. c. 2. Eccles.

Ibid. c. 5. Eccles. in Contemp.

Ibid. c. 6.

Clem. epi. 3.

Quid igitur? Neque Presbytero de fide disserere, neque Diacono agere Catechistam, neque ipsi Catechistæ rudimenta fidei tradere conceditur? Imo verò licet id quidem, sed summissiùs, sed ita vt omnes ab Episcopo pendeant, eiusque illud auctoritate faciant; sed ea lege vt Rationalis imaginatio ad Dianœam, hæc ad Mentem, quam hac in Hierarchia volo esse Episcopum, reducatur. Nam vt distinctissimè Concilium Toletanum, *Ipse prædicta officia, & Ordines Ecclesiasticos constituit: & dum præsit vnusquisque in singulis, hic tamen est præordinator in cunctis.*

Alij agunt auctoritate Episcopi.

Concil. Tolet. 8.

In sede Romana primatus fidei.

Et hanc quidem perficiendi virtutem, licet Ordo in Hierarchis omnibus vnam atque eandem esse velit; suo tamen iure Prima Sedes, in duabus, quas attuli partibus, primatum sibi vendicat, vt vna ipsa sit acropolis fidei, magistra Teletarum, informatrix Epoptarum. Decet enim explicari fidem ab ea præcipuè, *quæ per Dei omnipotentis gratiam, à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit.* Quam hortatur S. Cyprianus *vt Ecclesiæ Catholicæ radicem, ac matricem agnoscere ac tenere.* A qua sola petit D. Hieronymus, quantus vir! vt sibi *siue tacendarum, siue dicendarum Hypostaseon detur auctoritas*: cum tamen eius controuersiæ nodum & suopte ingenio satis peruideret, & ab S. Augustino, qui libros de Trinitate scripsit, nullo negotio posset perdiscere. At nimirum cognitionem solam dedisset S. Augustinus, *auctoritatem* à Damaso postulabat Hieronymus.

Agatho epist. ad Constant. Pogo. quæ habetur act. 4. VI. Concil. Cypr. epi. 45. Hier. ep. ad Damas.

Rituum Ecclesiasticorum in eadem primatus & origo.

Hierarchicorum etiam rituum Romæ fontem esse, facto iam olim docuit Polycarpus, qui licet è primis Apostolorum discipulis, & *totius Asiæ Princeps, propter quasdam super die Paschæ quæstiones, Romam venit, Ecclesiam in vrbe regente Aniceto.* Docuit & Victricius Rothomagensis Episcopus, cui rescribit Innocentius I. *Quia Romanæ Ecclesiæ normam ad auctoritatem magnopere postulasti, voluntati tuæ morem admodum gerens, digestas vitæ & morum probabilium disciplinas, annexas literis meis misi.* Docuit & scripto Gelasius, cum illibatam Canonum traditionem in sede Apostolica conseruari gloriatus, *satis indignum esse,* adijcit, *quenquam, vel Pontificum, vel ordinum subsequentium, hanc obseruantiam refutare, quam B. Petri sedem & sequi videat & docere. Satisque conueniens esse, vt totum corpus Ecclesiæ in hac sibimet obseruatione concordet, quam illic vigere conspiciat, vbi Dominus Ecclesiæ totius posuit principatum.* Idem longè postea VValafridus Strabo profitetur, de vnis quidem celebrandæ Missæ cæremonijs agens, sed quod ad cæteros omnes ritus possit extendi. *Romani quidem*, inquit, *vsum obseruationum à B. Petro Apostolorum Principe accipientes, suis quique temporibus quæ congrua iudicata sunt, addiderunt: quorum morem ideo in sacris rebus tam multæ gentes imitantur, quia & tanti magisterij ex apice Apostolico primordijs clarent, & nulla per orbem Ecclesia æquè vt Romana, ab omni fæce hæreseon cunctis retro temporibus pura permansit.* Pergit deinde multa commemorare in sacris ritibus à diuersis Pontificibus aut instituta, aut reuocata. Quamobrem præcisè hoc ponit Radulphus Tungrensis, *Canones à Romana Ecclesia matre nostra nobis datos, amplecti præ omnibus, & præcipuè in Ecclesiæ officio imitari debemus, ita vt & hæreticus comprobetur, qui contra eam falsas, aut nouas opiniones & gignit, & sequitur.* Facit nihilominus ad Ecclesiæ Gallicanæ laudem, quòd cum *sacrorum officiorum instrumenta haberet non minima, ex ijs aliqua Romanorum officijs immixta dicantur.* Ex aduerso autem *Cantilenæ perfectiorem scientiam, quam pene iam tota Francia diligit, Stephanus Papa cum ad Pipinum in Franciam venisset, per suos Clericos, petente eodem Pipino, inuexit, indeque vsus eius longè lateque conualuit.* Quanquam hanc cantus Ecclesiastici perfectionem, Carolo potiùs, quàm eius patri Pipino acceptam referre debemus, qui cum tertiò Romam profectus esset, ab Adriano Pontifice cantores duos peritissimos accepit, *quorum alterum Rex Metis, alterum Suessionis collocauit, ac magistris scholæ omnibus in Francia edixit, vt ab eis discerent, suosque Antiphonarios illis corrigendos traderent. Similiter erudierunt Francos in arte organandi.*

Hier. l. de script. Ecc. c. 17. Innoc. I. epist. 2. ad Victric. Gela. ep. 9. Walafrid. Strabo l. de reb. Eccl. c. 22.

Radulph. Tungr. li. de can. obser. propos. 7.

Ecclesia Gallicana Romanæ aliquid contulit.

Ibid. c. 25.

Cantus Ecclesiastici perfectio ab Ecclesia Romana.

Eginh. in vita Caroli M.

Alij actus

Perfectionem eandem, generale Ordinis Episcopalis Hierarchicum munus,

nus, efficiunt inferiores quidam alij actus, quos in eo Apostolorum facto, cuius occasione de Perfectione diximus, facilè deprehendes. Nam si Philippo Diacono, & è Septuaginta discipulis vno, baptizante, Spiritum Sanctum Samaritani non acceperunt: sed Apostolorum aliquos mitti oportuit, qui manum imponerent baptizatis; nonne res ipsa loquitur, esse in sacris ritibus & Sacramentis aliqua, quæ non à Discipulis, non à Senioribus, sed à solis Apostolis, & Apostolorum successoribus confici possint & expleri? Quæ sint autem illa Leo Magnus edocet; & Toletanum Concilium iam ante productum, & grata Francisco Hallier Pseudodamasi Epistola; cuius eatenus saltem auctoritas salua esse potest, quatenus ex Canonum præscripto, & Ecclesiasticis regulis loqui se profitetur, quisquis eius auctor est. *Ad Episcopum,* enim, *pertinet Basilicarum consecratio, vnctio altaris, confectio chrismatis, Presbyterorum aut Diaconorum, aut Virginum consecratio: ipse per impositiones manuum fidelibus baptizandis, vel conuersis ex hæresi, paracletum Spiritum Sanctum tradere, chrismate frontes baptizatorum signare, publicè in Missa pœnitentem reconciliare, formatas cuilibet Epistolas mittere potest ac debet. Quæ omnia solis deberi summis Pontificibus*, (hoc est Episcopis) *auctoritate Canonum præcipitur, vt per hoc & discretio graduum, & dignitatis fastigium Summi Pontificis demonstretur.* Eorum autem distinctionem, & aliorum quæ sequuntur productionem, alteri occasioni reseruamus; nuda istorum enumeratione contenti, ne quis hoc loco Hierarchicorum actuum desideretur.

Hierarchici Episcopalis Ordinis.

S. Leo ep. 88.
Concil. Toletan. 8.
Damas. ep. de Chorepisc.

DE MEDIO HVIVS HIERARCHIÆ GRADV, qui est secundi Ordinis Sacerdotum.

CAPVT VIII.

VT olim Persæ solem crystallo inclusum adorarunt; sic augustam Hierarcharum dignitatem, in Sacerdotibus, velut illorum quodam compendio, venerari pergimus. Sunt enim magni illius sideris vitales radij, quos cum huc illuc benefica profusione propagauit, quicquid grande cœlo continetur, in terras elicit, & homines Deo Hierarchica penitus coniunctione deuincit. Per illos tenebras dissipat, noctem abigit, nebulas exhaurit, bellua speluncis, homines operi reddit. Denique si solem, errore nimis hebeti, veteres pro Deo habuerunt, castigatior Christianorum credulitas viuum diuinitatis symbolum semper agnouit: *Sic diuinus Põtifex dum diuinæ suæ disciplinæ lucentes radios largè in omnes explicat*, Deo simillimus est; nec minùs post eum *Sacerdos est imago Christi: & cuius Christi? Nonne Dei & hominis? & quid efficiens? nonne diuina dispensans?* Vt enim Hierarchiæ Christus, sic *isti fidelium caput, pars membrorum Domini prima sunt.* Aureum sanè caput, quod si *Regum fulgori compares, & Principum diademati, longè erit inferius, quàm si plumbi metallum ad auri fulgorem compares: quippe cum videas Regum colla, & Principum, submitti genibus Sacerdotum, & exosculata eorum dextera, eorum se orationibus credant communiri.* Vt Christus *semel in consummatione seculorum ad destructionem peccati per hostiam suam apparuit*: sic isti quotidie per eandem hostiam pro mundi totius peccatis apparent Deo. Vt Christus oriens ex

Ordinis Sacerdotalis excellentia.

Dionys. c. 2. Eccles.
in Contempl.
Thom. Waldens. l. 2. doctr. fid. a. 3. c. 75.
S. Greg. l. 14. Moral. c. 16.
Ambr. l. 1. de dignit. Sacerd. c. 2.
Hebr. c. 9.

Ps. 106.

alto liberauit *sedentes in tenebris & vmbra mortis, vinctos in mendicitate & ferro.* Sic isti Dæmonum tyrannidem, & ahenea peccatorum vincula perfringunt, captiuosque homines in libertatem filiorum Dei asserunt. *Et omne quidem iudicium dedit Pater Filio: at hoc video à Filio totum Sacerdotibus esse commissum. Ac sicut iam translati in cælum, & humanam extendentes naturam, atque à nostris infirmitatibus liberati, in tantum euecti sunt principatum, vt ea quæ operati fuerint Sacerdotes deorsum, & Deus confirmet in cælis, sententiamque seruorum Dominus ipse corroboret.*

Chrys. l. 3. de Sacerd.

Sacerdotalis Ordinis actus Hierarchici.

Dionys. c. 5. Eccles.

Est autem *Sacerdotum ordo illuminatiuus, vt qui spectatum diuina mysteria introducit eos qui initiantur: subiectus Pontificum Ordini, & cum eo propria, suaque munera exequitur. Atque in ijs quidem quæ facit, diuina opera sanctissimis signis & Sacramentis ostendit, spectatoresque eos qui accedunt efficit; sed ad Pontificem remittit eos, qui disciplinæ mysteriorum quæ aspexerunt cupiditate ducuntur.* Dicas mysticos quosdam Chiliarchos, admittendis ad spectandum Principem destinatos. Neque verò id tantùm habent in officio, sed & ipsum Regem communi cum Hierarchis potestate cœlo deducunt: siquidem *ad Presbyterum pertinet Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini in altario Dei conficere, orationes dicere, & benedicere populum.* Qua de benedictione fusiùs ita præcipiunt Apostolicæ Constitutiones. *Presbyter benedicit, non benedicitur*, nimirum ab inferioribus officijs: statim enim consequitur, *Benedictionem accipit ab Episcopo, aut compresbytero: item dat compresbytero: manum imponit, sed non ordinat, neque deponit.* Hæc omnibus communia: denique subditur iurisdictio, eaque per delegationem & extraordinaria. *Excommunicat autem eos quos habet infra se, si huiusmodi pœna teneantur.* Meliùs reddidisset interpres, *transgressores, si pœnam mereantur.* Quo verò cunque modo ea verba referantur, Iurisdictionem exhibent, quam priora non postulant. Nam Ordinis potestate neque Episcopos inter se, neque Sacerdotes impares agnosco.

Concil. Tolet. 8.

Constit. Apost. l. 8. c. 28.

Ἀφορίζει δὲ τοὺς ὑπερβεβηκότας, ἐὰν ὦσιν ὑπεύθυνοι τῇ τοιαύτῃ τιμωρίᾳ.

Sacerdotio præcisè non includitur iurisdictio,

Hac de re iam quarto libro dictum, cum de successoribus Discipulorum disputaremus: monstraremusque præcisè Sacerdotio Iurisdictionem in plebem non includi. Quod & ex abundanti probat Guillelmus Parisiensis aptè ad secundum secundæ huius Hierarchiæ gradum, Secundi Ordinis Sacerdotes eos esse omnes, qui *quanquam consecrationem habeant*, vt loquitur S. Leo, *Pontificatus tamen apicem non habent.* Putat igitur noster Antistes *Sacerdotium, Ordinem esse duos habentem gradus dignitatis: & propter hoc secundi Ordinis Sacerdotes, id est, secundæ dignitatis in Ordine Sacerdotij, Sacerdotes inferiores vocatos esse.* Quod probat ex ipsa consecrationis formula, in qua canit Ecclesia, *vt cum Pontifices summos* (legit Guillelmus *Sacerdotes*) *regendis populis præfecisses, ad eorum Societatis & operis adiumentum sequentis Ordinis viros, & secundæ dignitatis eligeres. Est*, inquit, *sequens, expositio præcedentis: ita vt secundus Ordo dignitatis, intelligatur secunda dignitas in Ordine Sacerdotali.* Nec alij antea in ordinationis ipsius initio dicti sunt *minoris Ordinis Sacerdotes*, oppositi Pontificibus. Quemadmodum in Synodo Romana sub Symmacho, vbi dicitur, *nefas dictu esse, obligatione qua se connectit Summus Pontifex, ea homines secundi in Ecclesia Ordinis non teneri.* Quam oppositionem non animaduertit Franciscus Hallier, cum eo vteretur Canone, ad stabiliendam falsam de secundi Ordinis Sacerdotibus opinionem, quos solos vult esse Parochos: Ego verò contendo nuncupationem illiusmodi, quibusuis sub Episcopo Sacerdotibus conuenire: quæ & posterior

S. Leo ep. 88.

Guil. Pari. l. de Sacr. in Ordin. c. 3.

Secundi Ordinis Sacerdotes.

Syn. Rom. 4. sub Symmacho c. 6.

Refellitur Fr. Hallier in vindic. p. 565.

sterior videtur eiusdem esse Doctoris sententia, quando in opere de Sacris Ordinationibus, vbi fusè Presbyteros probat esse *secundi Ordinis Ecclesiastici Sacerdotes*, vno tantùm loco Curatos exprimit, & Presbyteri vocabulo apponit, semel indicare contentus, Montanum Episcopum Toletanum definiuisse *Presbyteros Curatos secundo dignitatis gradu à Deo statutos.* Quod vt nemo nostrum negat, sic neque Montanus id quibusuis Sacerdotibus, etiam simplicibus, etiam Religiosis conuenire non negat: quemadmodum omnes Septuaginta senioribus & Discipulis succedere, suprà monstrauimus.

Qui videtur mutare sententiam l. de sacr. ordin. p. 372.

SVMMI ET SECVNDI ORDINIS SACERDOTES *inter se comparantur initio à charactere ducto.*

CAPVT IX.

AVDIET ista Petrus Aurelius, videbitque quod res ipsa dudum loquitur, *Episcopalem amplitudinem erroribus, contemptu, contumelijs, blasphemijs*, per Iesuitas non *conspurcari*: neque adeo illos *sceptrum Episcopale interuertere, & ad se rapere, petulanti ludibrio auferentes Episcopis, Presbyteris addicentes.* Discet post hæc Franciscus Hallier, qui tandem sint ij *quorum interest, vt quia Episcopi & Pastores esse non possunt, Presbyteri æquentur Episcopis, & obedientiæ Episcopalis suaue atque honorabile iugum à suis humeris excutiant.* Profectò si æquè facilis esset ac prona Episcopatuum, quàm Prioratuum collatio, nemini dubium foret *cui bono* ista scribantur.

Insignis Petri Aurelij calumnia in vin. p. 628. Ibi. p. 195.

Et Franc. Hallier in vin. admo. ad lector. p. 59.

In eo quidem Episcopi consecratio, cum Sacerdotis inauguratione præclarè conuenit, quod vtraque fit eligentis numinis arbitrio, hominum ordinantium ministerio, vt præter S. Dionysium ac Patres, & ipsam Pontificalis formam, testatur omnium antiquorum recentiorumque instar vnus Petrus Aurelius, dum vult immediatè à Deo æquè omnes Ordinem accipere. De Pontifice quidem id disertè tradit S. Dionysius, nominari à consecrante, tanquam ab interprete diuinæ creationis: neque ipsum suopte instinctu, sed Deo permouente consecrationes celebrare; quod Aaronis, Matthiæ, & Christi ipsius exemplo comprobat. Atque idem de Sacerdotibus vult à nobis intelligi, qui post hæc, ritu salutationis exposito, subijcit, *illa esse toti Sacerdotum consecrationi communia.* Et in ea, quam superius proferebamus forma, *viri secundæ dignitatis* à Deo dicuntur *eligi*, Præterea consecratio vtraque ad sacrificium refertur, tanquam ad τελετῶν τελετὴν, & caput mysteriorum omnium legis Euangelicæ, vt antea diximus ex Tridentino.

In quo conueniat Sacerdos cum Episcopo.

Dionys. c. 5. Eccle. in Contemp.

Verùm spectatis Pontificiæ inaugurationis cæremonijs, seu quæ faciunt, seu quæ manifestant eius à Sacerdotali discrimen; expensis & supremæ dignitatis actibus Hierarchicis, qui ad Sacerdotis ministerium delabi non possunt; fateri oportet, quod nemo vnquam negauit Catholicus, alium esse Episcopi, quàm Sacerdotis characterem, dignitate superiorem, potestate ampliorem, ministerio aliqua ex parte sanctiorem. Mea quidem nihil interest, aliquid ne physicum, an morale tantùm alter alteri superaddat. Dissident enim à Theologis Canonistæ; ambos Gerson Cancellarius, vt bonum virum decet ita conciliat, vt velit, Episcopatum nouam Hierarchicam inferre po-

Character Episcopi perfectior est charactere sacerdotis.

Gers. l. de potest. Eccl. consid. 3.

Hallier de sacr. ordin. 2. P. sect. 1. c. 1, a. 1. §. 3. 4. testatem supra Sacerdotium, at non nouum ordinem; quia in verum Christi corpus non potest ampliùs.

Vterque cũ Baptismi & Confirmationis charactere confertur. Vis illud potestatis auctarium, conferre cum Baptismi & Confirmationis consecratione; vt Episcopalis character, cum Sacerdotali pro rata portione congruat, quemadmodum Confirmationis character, cum Baptismi? Licet. Nam pari modo Episcopus, vt alterum sanctitate afficiens, Sacerdotem antecellit, quo Confirmatus Baptizatum, quoad propriam iustificationem. Neque te ab hoc sensu repellat Guillelmi nostri dictum, Confirmationis Sacramentum, *diuinitus institutum esse, propter viuere ad alterum.* Id enim solùm innuere cupit, validiorem ab eo reddi hominem ad externos suæ virtutis hostes, & gratiæ prædones in communi cæterorum vita propulsandos. Guil. Pari. l. de sacra. c. vnico. de Confirm.

Character Episcopalis dici potest maior in subiecto radicatio. Vis idem complementum appellare maiorem in subiecto radicationem? Et hoc licet: vt quemadmodum qualitates quæ altissimas in subiecto radices egerunt, si patiuntur, aduersarijs fortiter obsistunt; sin agunt, vehementer in contrarias impetum faciunt, iisque debellatis earum subiectum iure belli sibi vendicant: sic Episcopi & Sacerdotis characteres actiui, passum aggrediantur, & non quidem sibi, sed Deo simile reddere studeant, ille validiùs, citiùs & perfectiùs, quia magis infixus animæ, illamque sæpius, & generosiùs ad agendum extimulans. Vnde mirum non est effectus produci nobiliores, & primam causam propinquiori similitudine referentes. Placet hæc tibi actiuarum qualitatum comparatio? Totam edissero, & gratiam in natura, vt in tersissimo speculo, tibi ostendo.

Qualitatum actiuarum fusior expositio. Agit per se calor, siccitatem tamen sibi adsciscit tanquam aciem, & mucronem. Is à sole in ignem primò elementarem, deinde in aërem deuoluitur, & vtroque tanquam vicario, salutare sidus vtitur ad vitam aspectabili mundo dandam conseruandamque. Sol ergo luminis & caloris fons est; ignis vtrunque primus occupat, calidus, & siccus, ideoque maximè actiuus: aëri autem calorem communicat, sed iam hebetiorem, vt qui non ampliùs siccitati, sed potiùs humori coniunctus obtunditur. Ad eum modum Sol iustitiæ nostræ Christus, & vniuersalis Thearchicus, præcipuos sibi substituit Vicarios duos, Episcopum primò, tum per eum, & sub eo Sacerdotem; illis virtutem Ordinis, alterius sanctificatiuam, constantem & permanentem elargitur: (alterius dico; nam effectiuæ qualitates in subiecto in quo insunt nihil conficiunt.) Eam Episcopus quasi lucentem, & ardentem accipit, quia non est qualibet Ordinis, sed excellens, & Episcopalis virtus, & velut quædam ἐντελέχεια. Lucet enim per se qui per se docet, qui Sacerdoti dat vim illuminandi, Diacono purgandi, nec est in Ecclesiasticis muneribus, *qui se abscondat à calore eius.* Sacerdos autem ab eo participatam haurit; & profectò diuersam, imperfectiorem & obtusiorem, licet vitalem: quia viuifico illi calori deest stimulus, & quasi acies, siccitas. Hæc enim, quod addendum est, non animat vitaliter, imo non tam agit, quàm modum tribuit caloris actiuitati. Sic Episcopi character, non tam est aliquis per se primò à Sacerdotali seiunctus, quàm eius modus, & complementum. Vnde fit vt ordinari non possit Episcopus ante Sacerdotium, licet fortasse possit, vt plerisque Theologis videtur, Ordinem Diaconi præterire. Hall. l. de sacr. ordin. 2. P c. 1. a. 1. § 4. 5. *Characteris vtriusque differentia exemplo monstratur.*

Sed ne circumueniri se queratur Aurelius, dum ignota lingua loquimur; idem discrimen in Moyse & Septuaginta viris propono. Deus populum regebat

bat per Moysen, plena & perfecta ad officium fungendum potestate prædictum: cuius denique laborem subleuaturus Septuaginta Seniores congregari ab eo, & applicari sibi iubet. Hæc electio licet libera Moysi relicta videatur, diuinitus tamen anticipata erat. Illos igitur adducit Hierophantor ad Tabernaculum, & *aufert Deus de spiritu qui erat in Moyse, & dat Septuaginta viris*: non quidem imminuto Mosis dono, quasi decisæ particulæ in homines plurimos distribuerentur: sed ea ipsa gratia, cuius plenitudinem & hactenus habuerat Moyses, & adhuc conseruabat, illis minùs plenè perfecteque communicata. Sic creaturas dicimus participes esse, aut habere partem infinitæ illius perfectionis, quam Deus totam in se continet. Sic Episcopus cum acceperit plenitudinem potestatis Ordinis, eius partem aufert Deus, Sacerdotibus tradit, ab ipsomet Principe congregatis, Deoque applicitis. VValdensis denique illum enarrans S. Chrysostomi locum, quo dicitur inter Episcopos & Presbyteros *non multum esse medium; quoniam illi ab istis inthronizatione sola*, id est, loco & dignitate distant: eam quæ tradita est à nobis, doctrinam non incongrua imagine proponit. *Episcopus*, inquit, *comparatur ad simplicem Sacerdotem in eodem ordine, quemadmodum vir prouectus ad iuuenem in eadem humanitate. Iuuenis enim homo est, quia iam peruenit ad terminum incrementi, & potest producere sibi simile ad commodum speciei. Sic Sacerdos simplex potest in Patrem Ecclesiæ conscendere, vt factus quasi vir Ordinis, plures per manus impositionem propaget Sacerdotes.*

Num. c. 11.

Alia Episcopi & Sacerdotis cōparatio ex Th. Wald. l. 2. doctr. fi. 1. a. 3. c. 60.

Quæ omnia Catholicam demonstrant veritatem, Episcopum & Presbyterum vi suæ ordinationis non habere eandem, nec æqualem omnino potestatem, non tantùm Iurisdictionis, sed etiam Ordinis: definiente post Concilia omnia Tridentino, *Episcopos superiores esse Presbyteris, & potestatem quam habent, non esse illis cum Presbyteris communem.* Cum enim de Ordinis Hierarchia loquantur Patres, de ea potestate sunt intelligendi.

Episcopus vi ordinationis, maior Sacerdote. Concil. Trid. sess. 23. cap. 4. can. 7.

EADEM COMPARATIO PER ACTUS Hierarchicos ducitur.

CAPVT X.

VT olim Romani Prætorem Consulis Collegam, licet magistratu inferiorem; sic Ecclesia Presbyterum Episcopi Collegam vocare non dedignatur; quando monet Episcopum, vt *in Ecclesia quidem, & in consessu Presbyterorum, sublimior sedeat, intra domum verò Collegam se Presbyterorum esse cognoscat.* Imo verò eum illi honorem deferri iubet, vt *Episcopus quolibet loco sedens, stare Presbyterum non patiatur*: nisi forte in Concilijs, vt alibi vidimus. Nihilo tamen minùs Episcopis inferiores in actibus Hierarchicis semper exstiterunt, etiam tum cum Episcoporum & Presbyterorum communia erant nomina, vt proximè citatus VValdensis fusè comprobat. Ordior à sacrificio, in quo, si quæ est, videtur æqualitas.

Honor Presbyteris delatus ab Episcopo. Concil. Cartha. 4. can. 35. Ibid. c. 34.

Potestatem in verum Christi corpus accipit ab Episcopo Sacerdos, non à Sacerdote Episcopus: neque fuit vnquam in Ecclesia secundi Ordinis Sacer-

Episcopi & Sacerdotis potestas in

Verū Christi Corpus. dos, qui aliter à Deo potestatem illam acceperit, quàm per Apostolos, & eorum successores. Atque illud ipsum sacrificium peragit eo loco & altari, quod Hierarchica tantùm consecratione in vsus illos dedicari potest. Hic benedictionem impartitur populo Episcopus ter efformata cruce, vt plenitudinem benedictionis significet. Sic autem populum salutat, *Pax vobis*, cum ea oratione tunc solùm vtatur Sacerdos, cum dominicum corpus manu complectitur. Offert in altari Episcopus, offert & Presbyter; sed ille vt Princeps & pater suæ familiæ, hic ab eo delegatus. Quare coram Episcopo consecrare non potest, nisi iubente illo, vt infra dicetur, neque nisi percepta ab eo benedictione, vt iubent Rubricæ. Denique si quid à Deo est impetrandum, & cum eo contractus velut ineundus, Hierarcha proprio munere & nomine bonum familiæ procurat, agit cum Deo, contrahit & paciscitur: id verò Presbyter qui adiutor est Episcopi, & veluti mater, tantùm sub Episcopo facere potest, & quasi auctoritate ab eo accepta.

V. Alcuin. l. de diuin. offic. c. de celeb. Missæ. Microlo. l. de Eccles. obseruat. c. 21.

Vtriusque potestas in Corpus Christi Mysticum. Epiphan. hær. 75. Hebr. c. 7.

De corpore autem mystico quid dicam augustius, quàm quod S. Epiphanius docet hæresin Aërij retundens, Episcoporum Ordinem (non Iurisdictionem) ad gignendos patres præcipuè pertinere; Presbyterum cum patres non possit, aut magistros, tantummodo filios Ecclesiæ, lauacro regenerationis producere. Nimirum *sine vlla contradictione, quod minus est, à meliori benedicitur*. Hoc igitur accipiet beneficium ab Episcopo Presbyter: illi autem quia potestas Ordinis nulla superior in terris est, duo vel tres Episcopi, ex Apostolica institutione, manus imponent, vt æqualitas potestatis, numero suppleatur. Sic in domo potest fortasse mater familias ex commissione Patris œconomum instituere, hic autem inferiores ministrorum gradus eligere. At matrem ipsam in administranda familia sociam & adiutricem, solus pater assumit. Excessit hic è viuis? Tutorem & actorem, & ciuilem patrem in eius vicem nemo vnus, non mater, non liberi, sed parentum & consanguineorum cœtus instituit.

Reconciliatio publica, opus Episcopi. Concil. Cartha. 2. can. 3. & 4. Zonar. in can. 6. Concil. Carthag.

In Sacramento autem Pœnitentiæ, si quem ligat Episcopus, quis eum soluat Presbyter? Quis ad vllam partem Sacramenti, aut sacrificij eo nolente, vel inconsulto admittat? *Nec reconciliare quemquam in publica missa Presbytero licet:* nec nisi consulto Episcopo, *etiam periclitantem eius præcepto reconciliare permittitur.* Eius rei causam affert duplicem Zonaras: *quibus enim ligandi, iisdem & soluendi potestas permissa est. Solerti præterea iudicio est opus, vt an ex animo doleat qui peccauit, an satis adhuc supplicij luerit inuestiges, ad quæ prouidenda minus idoneus forte Sacerdos fuerit.* Harum prior ratio de publica pœnitentia, in qua versamur, intelligenda est, quanquam nec omni ex parte de ista; si quidem Pœnitentiarium Sacerdotem historia Nectarij mihi obijcit, quem ligandi, hoc est imponendæ pœnitentiæ potestate instructum video; soluendi seu reconciliandi non item. Posterior autem prudentiam & solertiam tantùm postulat, quam in Presbytero non desiderari, vel etiam supra Episcopum excellere, nihil prohibet. Itaque cum animo meo non satisfaciat Græci scriptoris illa commentatio, malim in primis priorem ampliùs explicando, dicere, actū illum externæ Iurisdictionis supremū esse, sua videlicet auctoritate hominem vel pœnitentiæ publicæ subijcere, vel eundem à fidelium communione exscindere, & à cœtu sanctorum in miserrimum exilium amandare. Nam *excōmunicatio, Mucro Episcopi est*, Ioanni Papæ. Augustino autem, *damnatio quam*

Socrat. l. 5. hist. Eccl. c. 19.

facit

facit Episcopale iudicium, qua pœna in Ecclesia nulla maior. Et verò filios hæreditario iure priuare, non matris, sed patris vnius est. Quamobrẽ cum solus ex αὐθεντίᾳ sic vinciat, liberetque Episcopus, cum interioris etiam fori iurisdictio ab Episcopis in Presbyteros tota promanet, quo isti iure *minorum Episcoporum* nuncupationem mereri dicuntur? Huc accedit altera ratio, quòd Pœnitentes, sint quidam quasi ordo in Ecclesia, in quo hominem constituere, aut ex eo constitutum educere, eius tantùm esse videtur, qui Ecclesiam ordinat: hæc autem ordinatio vnius est Episcopi prærogatiua.

Excommunicatio munero Episcopi. 16. q. 2. c. Visis. Augu l. de corrept. & grat. c. 15. refertur 2. q. 3. c. Corripiantur.

Ad eam pertinet ministrorum institutio, quæ sic vni Episcopo conuenit, vt Presbyterorum & Diaconorum ordinatione, Chorepiscopis interdictum esse velint Concilia Ancyranum & Antiochenum. Quia tamen istud, id ab eis fieri permittit, volente sinenteque Episcopo; & iam olim duo Chorepiscoporum genera distinximus; ex ijs decretis quid solus Episcopus in potestate habeat, quid communicare possit non satis intelligimus. Hoc igitur sentire oportet, Presbyterorum consecrationem, vt ante dictum, non ab alio, quàm Episcopo fieri posse. De Diaconis dubia res. Ioannes enim Maior eorum refert opinionem qui *aliquos aiunt Cistertiensis ordinis Abbates habere ex priuilegio, quod poßint omnes ordines conferre, sacros & non sacros, dempto Sacerdotio.* Subdiaconos & inferiores, à Chorepiscopis ordinari non improbat Canon Antiochenus, modò citatus. Neque abnuit Concilium Tridentinum Abbatibus, ac alijs quibusdam exemptis Tonsuram, & Minores Ordines conferendi ius olim fuisse concessum. Quod ab illis sine Episcopi examinatione fieri posse docet ex Nauarro Zerola, idque de Religiosis Abbatibus, non de Commendatarijs intelligendum; vt sciant aduersarij, quo loco Theologus Antistes, Monachos hosce in Hierarchia potuerit collocare.

Ministrorũ ordinationem communicare potest Episcopus. Concil. Ancy. can. 13. Antioc. can. 10. Ioan. Mai. in. 4. dist. 7. q. vnica. *Quod priuilegium datum ab Innocentio 8. Bulla Exposcit. anno 1489.* Concil. Trid sess. 23. c. 10. de Reform. Zerola 1. P. Pr. Epis. V. Abbas.

DE CONFECTIONE ET USU CHRISMATIS cum Presberis communicato.

§. I.

CONFECTIONEM sanctissimi chrismatis ab Hierarchica manu necessariò proficisci perpetuus Ecclesiæ vsus edocet, cum nullo vnquam tempore, nullo quod sciam casu, vis & potestas eius componendi consecrandique, Presbytero vlli simplici data esse legatur. Oleum quidem infirmorum extraordinaria, & delegata potestate à Græcis Sacerdotibus benedici, rite atque ex antiquo vsu probat Petrus Arcudius. Sed illud chrisma non est: de quo nullum esse dissidium alibi agnoscit idem, inter Græcos & Latinos Patres, quin à solis Pontificibus consecretur. Memini præterea eius priuilegij quod à Stephano Iuniore olim Fulrado S. Dionysij Abbati concessum ante retuli, in quo lego hæc verba. *Sed & tabulas, & chrisma similiter consecrandi vobis licentiam tribuimus.* Cuius dicti, si quam libro superiore protulimus, alicui fortasse non placeat explicatio, & hanc potestatem ab Episcopo ad alium aliquem transire posse præfractè affirmet: sententiam is suam circumstantijs plurimis mitigare poterit, vt Abbatem adeo celebris Monasterij, cui Ponti-

Chrismatis confectio solius Episcopi est. Petr. Arcu. l. 5. c. 2. Idem l. 2. c. 5. *An concessa fuerit Abbati S. Dionysij. à Stephano 2. In priuil. eiusdem Monasterij.*

fex ille impensè addictus erat, ipsum Franciæ Archipresbyterum, Regis Capellanum, qui Episcopalem dignitatem recusabat, plus aliquid quàm simplicem Sacerdotem esse contendat; atque istud ipsum exemplo carere adijciat; vt hac etiam admissa exceptione; sua constet Episcopali Ordini hac in re auctoritas. Et fortasse non inutili coniectura legendum alicui videri possit, *tabulas per chrisma consecrandi*: quemadmodum in Cistertiensi priuilegio ante producto, possunt Abbates illi altaria seu nouata, seu restaurata consecrare.

Solus Episcopus oleum Catechumenorum suis impensis suppeditat.
Concil. Cabilon. 2. can. 16.
Nihil dent Presbyteri chrisma accepturi.
Concil. Aquisg. 2. sub Ludouico Pio. can. 5. c. 1.
Nullus ministrorum exigere præsumat.
Census annuus Episcopo à Presbyteris dati vetitus.
Concil. Cabil. 2. cit. can. 17.
Chrismatis venditio causa dissidij Ecclesiæ Græcæ à Latina.
Petr. Arc. l. 2. c. 9.
Confectio chrismatis signum supremæ potestatis.

Tam enim est ea consecratio Episcopo peculiaris, vt ne Cathecumenorum quidem oleo conficiendo, sumptum vllus alius suppeditare possit. Sic olim Gallicana decreuit Ecclesia, sublato abusu, quo *bini vel quaterni denarij à Presbyteris exigebantur*, Cabilonensi Concilio, *Omnes vno consensu statuimus, vt sicut pro dedicandis Basilicis, & dandis ordinibus nihil accipiendum est, ita etiam pro Balsamo, siue luminaribus emendis, nihil Presbyteri chrisma accepturi dent. Episcopi itaque de facultatibus Ecclesiæ Balsamum emant.* Cumque nihilominus procedenti tempore, pretium aliquod chrismati quorundam auaritia posuisset, statutum denuo sub Ludouico Pio, Concilio Aquisgranensi, *vt nullus Episcoporum, vel ministrorum ipsorum, deinceps pro distributione sacrorum ordinum, pro dedicatione sanctæ Ecclesiæ*, (idem puta de sacris altaribus) *seu pro acceptione sacri chrismatis, vel pro immutatione titulorum, aliquid exigere præsumat: & qui fecerit, conuictus, canonicæ subiaceat disciplinæ.* Ita Maiores nostri religione quàm opibus, animo quàm arca locupletiores, immunes se ab illo sordido quæstu præstabant, cum illud etiam decernerent, *Inuentum est quod in quibusdam locis Presbyteri duodenos, vel quaterdenos denarios Episcopis in censum annis singulis darent; quod penitus abolendum esse censuimus.* Non esse autem exigui momenti eiusmodi integritatem, docet Petrus Arcudius doctus & grauis scriptor, qui è manuscripto codice Vaticano, vnam illam è causis dissidij, Orientales inter & Occidentales affert, quòd quomodo in Oriente cæteri modò Episcopi chrisma non conficiunt, sed ab Constantinopolitano confectum accipiunt, qui character est superioris potestatis, ita olim nec illud ipse Constantinopolitanus consecrabat, sed à Pontifice Romano consecratum accipiebat, vnde abusus ortus, & *superba nimis exactio Legatorum Papæ: dicebant namque referentes, quòd quando Capellani Summi Pontificis, ab ipsa sede Apostolica annuatim Constantinopolim chrisma deferebant, nisi octuaginta libræ auri à clero & populo vrbis, præter alia dona & munuscula eisdem impenderentur, non recedebant.* In quod deinde malum Græci ipsi, Romanis nihilò sanctiores inciderunt, narrante eodem Arcudio, *nonnullos illorum in Russia, paruam ampullam chrismatis, ducentis aureis vngaricis vendidisse.* Tanti refert oculos & manus insontes habere!

Vsus chrismatis aliquando Sacerdotibus concessus.
Dionys. c. 5. Eccles.
Ἀλλ' οὔποτε τὴν ἱερὰν θεογενεσίαν ὁ ἱερεὺς ἐνεργήσοι τοῦ θειοτάτου μύρου χωρίς.

Vsum autem scimus certis ex causis, priuatis Sacerdotibus non semper denegatum. De vnctione verticis in diuini ortus Sacramento, aperta res: atqui olim illa ipsa à solo Pontifice peragebatur, vt docet Georgius Pachymeres S. Dionysij enarrator, ad eum locum, vbi sanctus Hierophantor ait, *etsi à Sacerdotibus quædam ex venerandis symbolis perficiuntur, nunquam tamen deificam generationem, Sacerdotem sine diuino vnguento perfecturum.* Quem sensum sic interpretatur Pachymeres, ritum & mentem auctoris sequutus, non verba; *neque Baptismum Presbyter perfectè absoluit: opus enim erit Pontifice, qui baptizatum chrismate*

chrismate inungat, quippe hic antiquus mos fuit. Quod intelligi de Confirmationis mysterio non potest, cum sine eo Baptismum perfectum esse, etiam in hodierna Ecclesiæ consuetudine nemo neget. Itaque si verâ narrat Scholiastes, Hierarcharum beneficio vsus ille ad Presbyteros transijt. Pergit autem diuinus Dionysius, prærogatiuam Hierarchæ supra Sacerdotem aperire ex vsu chrismatis; *nec diuinæ synaxeos Sacramenta perficiet, antequam symbolâ communicatiua in sacrum altare imposuerit. Quin ne Sacerdos quidem erit ipse, nisi Pontificijs perfectionibus ad id delectus fuerit.* Hoc ait, neque Sacerdotem fore, nisi ab Hierarcha chrismate inungatur, nec super altare incruentam hostiam immolaturum, nisi sit illud sacro vnguine per Hierarcham delibutum. *Itaque diuina institutio sacram Hierarchicorum Ordinum cæremoniam, diuinique vnguenti confectionem, atque sanctam altaris consecrationem, diuinorum Pontificum efficacibus facultatibus singulari munere attribuit.* Factum inde vt succenseat Leo Papa, Galliæ & Germaniæ Episcopis, quod frequenter Chorepiscopos, vel Presbyteros destinarent, qui absente Pontifice altaria erigerent, basilicasque consecrarent: eiusque peccati causam in Canonum ignorantiam reijcit. Sed cum illam nimis frequentem, citra necessitatem, prudentiamque præsumptionem, in exemplum non traxeris; agnosces tamen saltem apud barbaras gentes Pontificum Romanorum indulgentia, ob Episcoporum penuriam concessum non rarò viris Apostolicis vsum chrismatis, quem liberiorem eius confectione Canones semper esse voluerunt. Neque dubito quin alij Religiosorum Ordines eo gaudeant priuilegio, quod postremis nobis Paulus III. Ordinis nostri parens cumulatissimè concessit, vt Socij nostri *in remotissimis locis, quæcunque Ecclesias, hospitalia, & alia pia loca, prout expediens fuerit, erigere, ac nunc & pro tempore erecta reformare, sine alicuius præiudicio, & vestes Sacerdotales, pallas, corporalia, calices, altaria, cæmeteria, (si Episcopus qui ea faciat, Catholicus inibi non adsit) benedicere, ac profanatas Ecclesias reconciliare possint.* Scio equidem condonata horum pleraque nonnullis: sed neque calicum, neque altarium video fieri mentionem; atque illa excipi, *in quibus chrisma interuenit.* At hoc sublato, quæ superest calicis & altaris benedictio? aut si altaris nuda erectio permittitur hoc diplomate, quid tandem noui accipiunt quibus iam datus est vsus antimensij, siue altaris portatilis?

χρεία γὰρ τοῦ Ἀρχιερέως ἐστὶν εἰς τὸ χρῖσαι τῷ μύρῳ τὸν βαπτισθέντα. αὕτη γὰρ ἡ ἀρχαία συνήθεια. Pachy. in eum locum.

S. Leo ep. 88.

Priuilegium Societati IESV concessum à Paulo 3. Bulla Licet debitum an. 1549.

Compend. Priuileg. Min. V. Benedicere Eccles.

DE CONFIRMATIONIS SACRAMENTO pauca quædam parcè libata.

§. II.

IN CONFIRMATIONIS quoque tradendo Sacramento probabiliter censent plurimi grauissimique scriptores, Sacerdotis simplicis operam adhiberi posse, dispensatione & commissione Pontificia. Suntque qui Arausicanum Canonem eo traducant, *hæreticos in mortis discrimine positos, si desit Episcopus, à Presbyteris cum chrismate & benedictione consignari.* Quod de baptismali vnguine minùs intelligi posse, & hæreticorum nomen vniuersè positum, & ipsum consignationis vocabulum, & Episcopi mentio, & mens Concilij non admodum obscurè declarant. Hoc à S. Dionysio significari, multis probat,

Probabile est Confirmationem posse per Pontificem Summum committi Presbytero.

Concil. Arausic. 1. can. 1. vel 3.

Petr. Arc. l. 2. c. 15. D. Tho. 3. P. q. 72. a. 11. Heru. in 4. dist. 4. q. 2. Capre. ibi. q. 2. Domi. Soto ibid q. vnica. a. 11. Vict. de Sacr. q. 50. Caiet. in 3. P. Rich. de Medina in 4. dist. 7. a. 2. q. 1. Ant. Andr. ibid. q. 4. Bacon ibi. q. 4. Dion. Carth. ibi. q. 5. Aureo. q. 2. a. vnic. Micha. de Palat. ibid. dist. 4. con. 4. Marsil. ibid. q. 5. a. 3. concl. 3. Ruar. Tap. tom. 2. q. 12. §. 5. dist. Suar. tom. 3. in 3. P. q. 72. dist. 36. sect. 2. Ioan. Prep. in 3. P. q. 72. a. 11. dub. 2. Gamas. in 3. q. 69. c. 8. concl. 3. de Sacram. Confirm. Alens. 4. P. q. 9. n. 5. a. 1. §. 3.

Petrus Arcudius: idemque hoc ab Innocentio III. Latinis solis Constantinopoli agentibus, non autem Græcis interdictum esse testatur. Hanc esse D. Thomæ & vniuersæ eius scholæ sententiam, agnoscunt omnes. Reperies & ex Theologis non paucos, qui pro illo actu Presbyterum à Pontifice Summo fieri putant Episcopum; quæ opinio, & idem quod superior eloquitur, & si quid in illa latet incommodi, non minorem Hierarchicæ operationis iacturam præ se fert. Denique causam hanc definiuisse mihi videtur Alensis, Sacerdotem quidem id propria auctoritate non posse, *Sed pro causa vtili, vel necessaria*, inquit, *Summus Pontifex, in quo est plenitudo potestatis, potest alij quàm Episcopo committere, & ille non facit auctoritate sua, sed auctoritate sibi commissa: vnde ille potius facit, cuius auctoritate fit*: quæ est omnium commissionum & delegationum natura. *Vnde non est dubium, quin Pontificalis auctoritas sit de necessitate huius Sacramenti.*

At verò Franciscus Hallier, licet ab hac opinione non remotissimus, studio tamen contradicendi, primò VVicleffi errorem profert: Quod simplex Sacerdos sufficiens sit minister Confirmationis. Qui articulus neque in Constantiensi Concilio reperitur (cuius sessionem 8. citat Doctor, & Suares ait tantùm colligi posse ex 26. articulo.) Neque si esset expressè damnatus, contra sententiam communem quicquam promoueret: cum VVicleffus omnem Iurisdictionis, & Ordinis differentiam ex Ecclesia tolleret: velletque proinde Sacerdotem simplicem tam esse ordinarium Confirmationis ministrum, quàm Episcopum, quod nemo vnquam Catholicus asseruit. Deinde VValdensem nobis citat, testem *errorũ Ægyptiorum circa Sacramentum Confirmationis*. Quo id loco? *Tom. 2. c. 112.* Imo Suares vnde sumpsit, rectè notat *c. 114.* Quid vero ibi? Armenios Sacramentum Confirmationis negare. Quid istud ad rem nostram, & propositum ministri Confirmationis? Cur Ægyptios pro Armenijs nominas? Quia sic Typographus Suaris excudit. Tanti nimirum fuit fontem consulere, ne te Suaris liber deciperet.

Fr. Hallier opinionem illam Wicleffo malè attribuit, in vindic. p. 206. Pet. Aurel. in vindic. p. 156.

Opinionem autem contrariam, cum aliqui recentium Theologorum temeritatis damnent, post Florentini Concilij decretum, in quo disertè scribit Eugenius, *Legitur tamen aliquando per Apostolicæ Sedis dispensationem, ex rationabili & vrgente admodum causa, simplicem Sacerdotem chrismate per Episcopum confecto, hoc administrasse Confirmationis Sacramentum.* Vt eam illa nota purget, idem qui semper Petrus Aurelius, emblemate perquam alieno, plurium auctoritatem Doctorum aduocat: inque eo catalogo, vt non magis chronologum se, quàm Theologum esse demonstret, è septem viris quos nominat, non plures duobus post Florentini Concilij tempora producit. Doctor autem Hallier iterum subtiliùs respondet, à Florentino *non asseri in hoc dispensatum fuisse, sed legi dispensatum.* Nimirum cum dicere solemus, legi in S. Athanasio talem fuisse Arij hæresim: legi in Nicephoro sic fuisse celebratum tale Concilium; non hoc dicimus verè extitisse, sed nos tantùm legisse verè. Quæ hæc Grammatica? Cum addit Pontifex id factum *legi ex rationabili vrgente admodum causa*: non hoc intelligit factum esse; quod si factum non crederet, ab eo referri non debuerat, aut certè relatum contemni.

Excursus in necessitatem Confirmationis.

Decreueram equidem ab Anglicana controuersia, tanquam vetitis cibis manum abstinere, sed ad Aureliana pulmentaria promulsis hæc nimis benignè nos inuitat. Quàm sit necessarium Confirmationis Sacramentum ad

parandam

parandam homini Christiano salutem, docet satis superque D. Thomas, & eius familiæ Dominicus Sotus, Couarruuias, & alij. Quid perfectionis Baptizato conferat; docuit primùm S. Clemens Romanus, ea Epistola quam Franciscus Hallier malè scriptam ait, ad Iacobum Fratrem Domini; hominem *consignari ab Episcopo, quia aliter perfectus esse Christianus nequaquam poterit, nec sedem habere inter perfectos.* Deinde latinus Antistes S. Cyprianus; *Tunc enim demum plenè sanctificari, & Filij Dei esse possunt, si Sacramento vtroque nascantur.* Quid addat roboris ad fidem fortiter coram tyranno profitendam, magnificè declarat Guillelmus meus, Christianum vt Regem in toga coronatum, in sago galeatum procedere: regij ac Sacerdotalis honoris Sacramentum ob eminentiam ac celsitudinem suam, in vertice; at Confirmationis, propter bellicæ strenuitatis audaciam in fronte signari: aduenire ad Episcopum Baptizatos, tanquam vnicornes: *Nam ex virtute Sacramenti istius noua virtutis cornua fronti interiori Confirmatis inseruntur, quibus erumpant & ventilent inimicitias, & opprobria Christianæ professionis, de quibus dictum videtur, Exaltabuntur cornua iusti.* Sanctitate baptismali regenerationis, quasi modò genitos, *non statim mittendos ad fortia certamina laborum, antequam induantur virtute ex alto, quod facere eis consueuit diuina clementia in Sacramento Confirmationis. Propter quod à Pascha, vbi Baptismus quondam generaliter celebrari solebat in Ecclesia; nec ieiunia indicuntur, nec alia laboriosa, vsque ad Pentecosten, quo die Apostoli Spiritum Sanctum acceperunt ad robur.* Posse quidem *stare ex fortitudine baptismali in loco quieto & pacato, non autem in medio fluminum & ventorum. Et quemadmodum vestimentis ab iniurijs aëris protegi quis poterit, non autem à sagittis & iaculis: sic ex virtutibus baptismalibus ab illis tentationibus, quæ velut iniuriæ aëris à carne & mundo pluuntur, quodammodo protegi possumus; nequaquam autem ab hostibus, sed armatura necessaria est*: vt Sacramentum baptismi sit ad vestiendam animam, Confirmationis ad armandam.

D.Th. 3.P. q.72.a.1. Dom. Sot. in 4.dist. 7.q.vnic. a.8. Coua. l. 1. Var. c. 10.n.5. Zambr. in decis. c.2. de confir. dub 4. Victori. de sacr. q.48. Nauarr. in Man.c.22. n.9. Ruar. Tapp.tom. 2.a.12.§. ista autem. Clem. epi. 4.Hall.in vin.p.47. Cyprian. epi.72. *Vis Sacramenti Confirmationis* ex Guill. Paris. l. de sacr.c.vnic. co.de Confirm.

Ad effectum illum deueniri ordinariè, per regiam sacræ Confirmationis viam: ea tamen quomodolibet omissa, vel animi infirmitate, metu tyrannorum amisso robore, alijs quibusdam medijs generalibus, vt oratione feruida, vt Eucharistiæ participatione reparari aut suppleri posse, copiosè admonet S. Cyprianus, qui persecutione iam iamque imminente, lapsis, atque adeo effectu Confirmationis non bene vsis, reddendam censet Ecclesiæ pacem, & communionem, *vt quos excitamus & hortamur ad prælium, non inermes & nudos relinquamus; sed protectione Sanguinis & Corporis Christi muniamus. Et cum ad hoc fiat Eucharistia, vt possit accipientibus esse tutela, quos tutos esse contra aduersarios volumus, armemus.* Cui potest addi fortis illa ad Thibaritanos adhortatio. *Portemus fortiter scutum fidei, muniantur aures, ne audiant edicta feralia; muniantur oculi, ne videant detestanda simulacra; muniatur frons, vt signum Dei incolume seruetur; muniatur, os vt Dominum suum Christum victrix lingua fateatur, armemus & dextram, gladio spiritali, vt sacrificia funesta fortiter respuat; & Eucharistiæ memor quæ Domini Corpus accepit, ipsum complectatur.*

Effectus ille potest aliquando suppleri per media generalia. V. Henr. l. 3. de Confi. c.1.n.6. Mich. de Palatio in 4.dist.7. disp.3. Præp. in 3. P. q. 72. a. 1. pub.3.n. 12. Bona. disp.3.de Confir.q. vnica. p.2. propos. 1. Cyprian. ep.54. Idem ep.56

His explicatis, à Petro Aurelio primùm postulo, quid sibi velit illa in Theologicis spatijs adhuc inaudita propositio, *media generalia non sufficere, nisi particularia eis adiungas.* Nam ad reprimendos carnis assultus, & Angelum Sathanæ coërcendum, sola se vsum oratione testatur Paulus. Per frequentem Eucharistiæ perceptionem, plurimos è sanctis hominibus scimus, nihil à

De medijs generalibus malè philosophatur. Pet. Aurel. in vindic. p.118.

Deo non impetrasse. Neque si oratio in genere vtilis est ad obtinendum quicquid petitur, intelligere possum, cur si quid peculiariter per eam postulo, eamque ad id determino, non censeatur satis efficax ad illud obtinendum, sine medij alterius adiectione.

Malè & de Confirmationis institutione. Ibi. p. 124. Matt. c. 26. *Quo tempore Sacramentum Confirmationis Christus instituerit.* Fab. ep. 2. Bellarm. l. 2. de sacr. c. 8. Concil. Senon. an. 1528. decr. 10. de Cōfi.

Deinde, quantam vim argumento illi tribuendam esse putet: Christus quando Apostolos monuit vigilare & orare, Sacramentum Confirmationis adhuc non instituerat: ergo oratio non est medium specialiter institutum ad tentationes superandas. Volo mihi ostendi, quæ porro sit inter ista connexio, quomodo consecutionem probaturus sit, si qui negent? Et verò iure perquam optimo negabunt Philosophi; Antecedens etiam aliqui Theologi. Nam cum in horto Christus iusserit Apostolos vigilare, & orare; in Cœna iam antea Sacramenti Confirmationis materiam & formam instituerat, vt à Fabiano Papa memoriæ proditum est, idque Conciliorum aliquot auctoritate probare videtur Bellarminus. Aut si Gallicanam mauis doctrinam, Sacramentum istud à Christo institutum, aiunt Patres Concilij Senonensis, *cum paruulis manus imponeret*. Consulet igitur Confirmationis originem, cum orationis necessitatem ad superandas tentationes volet eleuare.

Malè de Ecclesiæ sensu circa effectum Confirmationis. Ibi. p. 127.

Præterea vbi legerit, esse *contra perpetuum Ecclesiæ sensum*, arbitrari, *per generalia media, vt orationem & Eucharistiam, posse Confirmationis effectum, sine Sacramento obtineri*? Nam vt ea non repetam quæ modò protuli, si quis id de Confirmatione dicat, quod de baptismo & pœnitentiâ negare non potest, contritionem vtriusque Sacramenti votum includere, si defuerit eius suscipiendi opportunitas, & eius vtriusque effectum sortiri: sic orationem ardentem, & plenam diuini amoris Eucharistiæ susceptionem, in voto Confirmationis, spiritale robur acquirere: si quis, inquam, animi gratia, quanquam & nouum, & non necessarium dixerit, hærebit vt arbitror Aurelius Theologus, Grammaticus obmutescet.

Aurelij contradictio pag. 142. & 153.

Quartus næuus est, leuior ille quidem, sed Aurelianæ leuitatis iudex certissimus, an secum ipse habitet, cum dicit, *vsque ad nostram ætatem, nullam inter Theologos controuersiam fuisse* de necessitate Confirmationis in articulo fidei profitendæ: cum tamen inferiùs repetat, & expendat Gersonis verba, ab auctore Spongiæ citata, *Teneri Christianum non contemnere, præsertim imminente periculo confessionis Christi facienda coram infidelibus.* Quæ ostendunt illam superioribus seculis auditam fuisse inter Theologos quæstionem, quam, vt cæteras, ingeniis, vt euenit, pugnantibus ventilatam par est credere, licet ea *controuersia* minùs illustris extiterit. Id verò non censeret Aurelius, si vel vnus Michaël à Palatio in eius manus venisset, à quo hæc eadem quæstio aduersùs Scotum, Paludanum, Siluestrum disceptatur. Nec nostræ penitus est ætatis Ruardus Tapper, qui & ipse in hac quæstione versatur.

Vetus controuersia de necessitate Confirmationis. Michaël à Palat. in 4. dist. 7. disp. 3. Ruard. Tapp. tom. 2. a. 12. § 1. ista autem.

Aurelij hallucinatio supina in citando. pag. 143.

Quinta quæstio est, cur tam fœdè in producendis scriptoribus hallucinetur. Nam probaturus sine peccato Confirmationem omitti non posse, sic argumentatur, imo sic loquitur (nam mysticum quid sonant eius doctoris verba) *illi ipsi qui eam nulla lege præceptam existimant, tamen notabilem in ea suscipienda negligentiam, mortalem esse fatentur, vt patet ex Emmanuele Sa Iesuita, non solùm, inquit, contemptus (Confirmationis) sed etiam notabilis negligentia mortalis est. In quam sententiam citat Sotum, Toletum, Suarem.* Notatur & locus in margine *Emman. Sa. verb. Confirmatio.* Quæ omnis in citando auctore *Negligentia*, non

non tantùm *notabilis*, ſed intolerabilis & *mortalis* in Aurelio eſt. Enimuero quomodo Toletum, & Suarem potuit Emmanuel Sa citare, quos ætate præceſſit? Deinde auctor breuitatis, ſi quis vnquam, amantiſſimus, cur duobus aphoriſmis id quod ego retuli, atque illud aliud quod producit Aurelius, edidiſſet, cum vno, eoque curto, ſatis complecti vtrunque potuerit? Quid igitur, inquiet commotior Aurelius, hoc quod attuli non eſt Emmanuelis Sa dictum? Non eſt, Petre Aureli, non eſt: ſed Commentatoris Andreæ Victorelli, quem ab auctore ſeiungere debueras, & cæcitati præcipitantiæque tuæ paulùm admoderari. Sed aliud alterius cuiuſdam modi, peccatum Lector accipe.

Eodem ipſo loco conſequenter Ægidius Conink, aliàs Regius, citatur ab Aurelio, more impotentium dominorum, qui cum ſerui opera ſunt vſi, eum calcibus abigunt. Videtur enim doctori illi Ieſuitæ, omiſſio huius Sacramenti abſque iuſta cauſa, vix abeſſe à peccato veniali, quia prodigalitatis cuiuſdam in magnis bonis, & auxilijs ſpiritalibus ſpecies eſt. Arripit rationem Aurelius, & ex ea mortale peccatum eſſe pronunciat, quia *prodigalitas non poteſt non eſſe notabilis, cum verſetur in re notabili.* Acutum Theologum, & qui omnes Inſtitutionum Moralium, alioſque Caſuum conſcientiæ libros meritò contemnat! nouum ex orbe ignoto doctorem, qui toties lethalem nobis noxam imponat, quoties honeſtum aliquod opus, nullo imperatum præcepto prætermittimus. Niſi forte cum Seguenoto dicturus eſt, *opera conſilij vbi inſpirata ſunt, & applicata huic & illi perſonæ, eſſe obligatoria, & transire in vim præcepti:* quod dictum Schola Pariſienſis exploſit. Dic autem hominum ſubtiliſſime, putas vllum ſpiritale bonum exiguum eſſe, non ſaltem *quinque aut ſex aureorum millibus æſtimandum?* Augmentum gratiæ, meriti gradum vnum, gloriæ particulam, quæ res inter homines pretioſa, quæ totius Oceani gemmæ, quæ opes Regnorum, & Imperiorum omnium exæquent? Itaque qui Laïcus audiendo, qui Sacerdos faciendo quotidie Sacro, qui Sacramentali confeſſione, celebrando diebus non imperatis ieiunio, eroganda obuijs omnibus egenis eleemoſyna, frequentanda contemplatione, per meram incuriam abſtinet, quantùm boni prodigit, quantùm ſpiritalis lucri negligit? Tu ipſe Aureli, bona fide, nihil tibi per negligentiam elabi permittis? omne bonum opus, & fragmenta ipſa colligis, ne pereant? Quæ didiciſti, quæ noſti, quæ potes commodè, imo commodiſſimè, bona omnia ſpiritalia tibi comparas? Annuis? Salue ſanctorum ſanctiſſime; cereum ego tibi, & radiatum diadema offeram, ſi cognoſci dignabere. Negas? ô te prodigum hominem! ô nepotem ſpiritalem! ô peccatis lethiferis perpetuò oneratum & obrutum!

Noua & incredibilis Aurelij theologia.

Claud. Seguenot, notis ad l. S. Augu. de S. Virg. pag. 45.

DE VIRGINVM ET VIDVARVM BENE- dictione ab Episcopo olim fieri solita.

CAPVT XI.

Virginum commendatio.
Ignat. epi. ad Antio.
Cypr. l. de habit. virg.

LICEAT etiam mihi feliciore excursu, cum Ignatio Martyre *salutare collegium Virginum, & cœtum Viduarum.* Virgines præcipuè, quæ iam olim dictæ sunt S. Cypriano *flos Ecclesiastici germinis, decus atque ornamentum gratiæ spiritalis, læta indoles, laudis & honoris opus integrum atque incorruptum, Dei imago respondens ad sanctitatem Domini, illustrior portio gregis Christi. Gaudet per illas atque in illis largiter floret Ecclesiæ matris gloriosa fœcunditas; quantoque plus copiosa virginitas numero suo addit, tantò plus gaudium matris augescit. Qui igitur*, vt piè vereque ait Annalium scriptor eruditissimus, *virginitatis sublimem in Ecclesia statum impugnant, eos non Apostolorum, vel Apostolicorum virorum, sed Ebionis atque eius gregalium partes tenere quis dubitat? Catholici enim quotquot fuerunt, eiusdem sacri germinis fœcunditate sunt mirum in modum gloriati.* Vt iustissima Catholicis omnibus visa sit, quemadmodum pijs & veritatis amantibus iucundissima aduenit, nupera Facultatis Theologicæ Parisiensis censura, *doctrinam illam, qua* Seguenotus Gallicus paraphrastes atque scholiastes libri D. Augustini de sancta virginitate *dicit, puritatem & castitatem eorum qui vtuntur coniugio, tantam esse, quanta est puritas & castitas virginum, & cœlibem vitam agentium; illosque habituros meritum virginum, futurosque non solùm æquè sanctos, & perfectos, verùm etiam æquè puros & castos, sapere hæresim.* Hæc igitur excursio & virtutum suauissimam veris ornabit laudibus: & Episcopalis curæ non vltimam portionem seruabit; quando virginum consecrandarum potestatem ab antiquo suam esse totam Hierarchæ voluerunt: & Ordinis Hierarchiam non parum adiuuabit: & pugnantes inuicem vsus in Ecclesia vetere, atque antiquam, vt videri potest, Canonum *ἀντινομίαν* conciliabit. Virgines enim ab Episcopis solis velari, nonnunquam à Presbyteris legimus; viduas velare ne ipsis quidem aliquando Episcopis permittitur; cum tamen velatas fuisse alicunde discamus.

Baron. ad ann. 57. n. 57.

Seguenot. notis ad li. 5. August. de S. Virg. p. 12.

Virgines non consecratæ.

Virgines sine velo, sine consecratione, solo animi proposito, & voto integras, & olim vidit, & etiamnum habet Ecclesia, obnoxium iniuriæ genus, & nullis præsidijs ad refellendos insidiantium hostium impetus satis tutum, nedum securum. Hoc indicat qui nobis illas offert Innocentius I. dum decernit eas *quæ necdum sacro velamine tectæ, tamen in proposito virginali semper manere promiserant, licet velatæ non sint, si forte nupserint, his agendam aliquanto tempore pœnitentiam esse, quia sponsio earum à Deo tenebatur.* Quod decretum renouauit Concilium Turonense, non facturum profectò, nisi frequentes lapsus & scandala perurgerent. Huius formæ arbitror plerasque fuisse earum, quas Græci *συνεισάκτους* appellarunt, S. Hieronymus Agapetas, quæ in illo castitatis voto, cum viro eiusdem propositi, & ipso *μονάζοντι καὶ συνεισάκτῳ* quasi ad curandam illius domum, & vicissim præsidium in negotijs ab eo accipiendum, *eadem domo, vno cubiculo, vno sæpe tenentur & lectulo: & suspiciosos nos vocant*, inquit S. Hieronymus, *si aliquid extimemus.* Has idem appellat *meretrices vniuiras.*

Inno. I. ep. 2. ad Victricium.
Concil. Turon. 2. c. 20. habetur 27. q. 1. c. hæ verò.

Virgines cohabitantes cum viris, à Patribus reprobatæ.
Hieron. ep. 22.

vniuiras. Et S. Gregorius Nazianzenus *solitarios* eiusmodi *viros non viros*: & multis vtrosque subsannat sugillatque aureum eloquentiæ flumen fundens S. Chrysostomus. Magnus autem Basilius hanc in Presbytero Gregorio consuetudinem ferre non potest, monetque, vt coïnductam suam in Monasterio collocet, & interim virorum vtatur obsequio. Hunc enim sacrilegæ libidinis fomitem, aut certè præsens inuitamentum, magno semper amore virtutis antiqui Patres exagitarunt. Quare cum eadem pestis auctore Priscilliano afflasset Hispaniam, in eius remedium Patres Concilij Bracarensis decreuerunt, vt nullus Clericorum vel Monachorum *aliquas adoptiuas fœminas secum retineat, & cum ipsis cohabitet, sicut Priscilliani secta docuit.* Hæc igitur sanctæ professionis opprobria, laruas virginitatis prætermittens, ad eam accedo virtutem, quæ in tuto collocata, Angelis citima, Deo proximas facit incorruptionis priuilegio.

ἐκ τῆς συνοι- κεῖν οὐκ ἀν- δρες ἐμοί. ἄνδρες δ' ὅμως. Greg. Naz. orat. in nou. domi. Chrys. ad eos qui habent coïnductas. Basil. ep. ad Gregor. Vide Petr. Arcud. l. 7. c. 39. Concil. Bracar. 1. c. 15.

Scutum hoc, velum est, propugnaculum, Episcopalis custodia. Velorum sacrorum plures species faciunt Doctores. 1. Velum continentiæ seu obseruationis, vt appellat Syluester, quod Conuersionis dicere maluit Durandus; quod videlicet femina, maximè vidua, *de seculari vita ad religionem transiens, assumit.* Religionem intelligo vidualis sanctimoniæ professionem, quæ olim coram Episcopo mutatis vestibus fiebat; vt in Arausicano 1. scribitur; *viduitatis seruandæ professionem, coram Episcopo in sacrario habitam, imposita ab Episcopo veste viduali indicandam.* Notanda vox, *coram Episcopo*, non, per Episcopum: quasi testem Hierarcham, non auctorem requirat ea professio, quæ ne benedictione quidem sanctificatur, vt ex Turonensi 2. discimus. *Illud verò quod aliqui dicunt, vidua quæ benedicta non fuit, quare non debet meritum accipere? Cum omnes sciant quòd nunquam in canonicis libris legitur benedictio vidualis, quia solum propositum illi sufficere debet.* Et tamen quæ sic vestem mutauerint, Sanctimoniales dictæ Concilio Toletano. *Sanctimoniales verò quæ iam mutato habitu seculari, sub religioso cultu in conspectu Sacerdotis, vel Ecclesiæ apparuerunt.* Vestem hic lego, & habitum: at non velum: & tamen velatas fuisse docet Nicolaus I. in Gratiano. *Viduam quæ capiti sacrum velamen imposuit, si inter cæteras velatas feminas in Ecclesia orauerit, & oblationes cum illis obtulerit; si professa est se in eodem habitu permanere, spondens nunquam religionis velamen deponere, à religionis obseruantia negat posse discedere.* Est igitur velata inter cæteras; & quidem velo religionis, quod tamen ab Episcopo neque benedictum, neque datum est, sed ex altari sumptum, si credimus Doctori Hallier; qui in eius rei confirmationem Aurelianense incertum, & Triburiense Concilia profert. Quorum ego fidem penes auctorem esse cupio. Nam in Triburiensi hoc tantùm lego, *viduam quæ sponte velamen, quamuis non consecratum, sibi imposuerit, & in Ecclesia inter velatas* (castitatem suscepto velo professas) *oblationem Deo obtulerit, velit nolit sanctimoniæ habitum vlterius habere debere, licet sacramento confirmare velit, eo tenore & ratione velamen sibi imponere, vt iterum possit deponere.* Ex quibus verbis intelligo, cæterarum coram Episcopo velatarum, velum benedictum & consecratum fuisse: has autem à se ipsis sua auctoritate velatas, profano tantùm obnubi velamine. Sed illud ipsum tamen, vt notam sanctitatis votiuæ, perpetuum esse; indeque à fortiori, deduco nunquam ab alijs coram Episcopo professis fuisse depositum. Præterea in Parisiensi Concilio reprehensos video Presbyteros, qui *incautè & extraordinariè velum viduarum*

Velum multiplex. *Velum conuersionis.* Syluest. in sum. 1. P. V. Consecratio. Durand. l. 2 Ration. c. 1. n. 45. Concil. Arausic. 1. can. 27. *Sine Hierarchica benedictione.* Concil. Turon. 2. can. 20. *Viduæ sanctimoniales.* Concil. Tolet. 4. c. 55. 27. q. 1. c. Vidua. *Velata.* Halli. l. de sacr. ordin. p. 507. Concil. Trib. c. 25. *In perpetuum.* *Velo consecrato.* Concil. Paris. 6. c. 40.

Presbyteris permissu Episcopi. *inconsultis Episcopis consecrarent.* Vnde colligo & velum illud consecratum fuisse, & à Presbyteris consecrari potuisse, consultis priùs Episcopis: vt illam viduarum consecrationem Episcopali auctoritati reseruatam, at non characteri, fuisse discamus.

Velum probationis. Sylu. cit. Religionem etiam intelligo, Monasterij ingressum & virginibus & viduis communem, in quo velum est quod probationis appellat Syluester, à Durando autem prætermittitur: quod, vt constat, ponentibus tirocinium datur, coloris vt plurimùm albi. Cui adiungendum omnino est, velum Professionis, quod nuncupatione votorum emerentur Sanctimoniales. De hoc equidem, mores nostros spectando, idem quod de superiore pronuncio, non *Episcopi auctoritate confertur à Presbyteris.* sine Episcopi auctoritate, saltem tacita, at non semper ab Episcopo ipso debere conferri. Et in eum sensum traduco Concilij Carthaginensis decretum, Concil. Cartha. 3. can 36. *vt Presbyter inconsulto Episcopo virgines non consecret: chrisma vero nunquam conficiat.* Quod & modò videmus Presbyteris committi, & ab ordinum Religiosorum Prouincialibus, similibusque Prælatis, Episcopalem quasi Iurisdictionem habentibus, vulgò tradi. Suar. to. 4. de Relig. tr. 9. l. 1. c. 11. n. 12. Quare definit Suares ordinarium consecrationis illius ministrum, si forte non ex primitur, certè semper intelligi Episcopum.

DE VELO CONSECRATIONIS omnium nobilißimo.

§. I.

Velum Consecrationis omnium nobilißimum. PRÆTER istud, priora secula nobile aliud viderunt velum consecrationis, quod in vsu modò esse desijt, proüt illis temporibus conferebatur; *Viduis dari prohibitum.* cui aliquo modo successisse credendum superius velum professionis. Hoc illud est eximium flammeum, tanta vi sacræ facundiæ ab antiquis Patribus Gelas. c. 13. prædicatum, quo solæ obnubuntur Virgines, non viduæ, non impetu bar- Capitul. Aquisg. c. 59. barico defloratæ, vt eæ solæ candore illibato spectabiles *sequantur agnum quocunque ierit.* Zachar. in Capitul. c. 6. habetur tom. 1. Concil. Gall. Equidem non video quid aliud adferri possit ad eorum Canonum explicationem, qui viduas velari, ab ipsis etiam Episcopis prohibent, nisi Virginum velum ab corruptarum capitibus velint abducere. *Viduas autem velare, Pontificum nullus attentet, quod nec auctoritas diuina delegat, nec Canonum forma præstituit*, inquit Gelasius Papa. *Benedictum ab Episcopo.* Quod decretum renouans Zacharias *viduas scribit sub nulla benedictione velandas.* Hier. ep. 8. Concil. Nicæn. 2. act. 4. Cum tamen velatas fuisse, & consecratas superiùs retulerimus. Hoc velum Virginum, benedictione Sacerdotali consecratum legimus in S. Hieronymo: *Scio quod ad imprecationem Pontificis, flammeum virginale sanctum operuerit caput.* *Collatum ætate matura.* Qui eodem loco *vilem tunicam, vile pallium* Virginis consecratæ nominat, vt de S. Euphemia Chalcedonensi martyre, in actis Concilij Nicæni secundi refertur, *adstabat Virgo pulla veste, & pallio philosophiam professa.* In append. Capitul. l. 1. c. 115. Hic habitus nisi matura ætate non traditus sexui admodum lubrico; sic decernente Carolo Magno, *vt infantulæ ætatis puellulæ non velentur, antequam eligere sciant quid velint.* 21. q. 1. Virgines non velentur. Annos ætatis constituit S. Pius Papa. *Virgines non velentur ante viginti quinque annos ætatis, nisi forte necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis.* Capit. Ludou. Pii l. 1. c. 107. In Capitulari Ludouici Pij, decretum hoc ad Concilium Africanum refertur, vt non ante viginti quinque annos consecrentur,

crentur. Hoc autem *pudicitiæ virginalis periculum*, ita explicatur. *Item placuit, vt quicunque Episcoporum necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis, vel cum petitor potens, vel raptor aliquis formidatur: vel si etiam aliquo mortis periculoso scrupulo compuncta fuerit, ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his ad quorum curam pertinet, velauerit Virginem, seu velauit ante 25. annos ætatis, non ei obsit Concilium, quod de isto annorum numero constitutum est.* Addit Imperator obscuriora verba explanans. *Vnde colligitur, quia iuxta priorem sanctionem, Virgines 25. ætatis suæ anno rite consecrandæ sint. Quod si præmissæ necessitates ante id fieri compellant, nullum possit afferre præiudicium consecratio.* Eodem loco, *ne pueri sine voluntate parentum tonsurentur, vel puellæ velentur, modis omnibus prohibitum est.*

Etiam anticipatum in periculo pudicitiæ virginalis.

Ibid. c. 101.

Huic porro consecrationi adhibitos ritus augustos, & quasi nuptiales, ex iisdem Concilijs & Patribus habemus. Nam solennes dies in constitutione Pij Papæ designantur, *& non sunt consecrandæ, nisi in Epiphania, & in albis Paschæ, & in Apostolorum natalitijs, nisi causa mortis vrgente.* Ea in cæremonia Dauidicum Epithalamium occini solitum, testis est S. Hieronymus & *apophoreta velationis*, tanquam è nuptiali conuiuio missa, scribit D. Augustinus se accepisse. Quid enim aliud ritus hic, quàm cœlestes nuptiæ, *spiritale nubendi hoc genus est, in nuptias sponsi, iam venerant voluntate & professione sua, & vt se cularibus nuptijs se renunciasse monstrarent, spiritali sponso soluerant crinem, iam cælestes celebrauerant nuptias*, inquit Optatus. Hinc profectum illud Innocentij I. decretum, *quæ Christo spiritaliter nupserunt, & velari à Sacerdote meruerunt, si postea vel publicè nupserint, vel se clanculò corruperint, non eas admittendas esse ad agendam pænitentiam, nisi is cui se iunxerant, de seculo recesserit.* Seruata est vbi plures essent consecrandæ, in ordine dignitatis aliqua prærogatiua. Nam S. Genouefæ virginis & Patronæ nostræ vita fideliter scripta, oblatas simul cum illa duas alias annotat, ætate superiores, quibus Genouefam Episcopus antetulit, *nescio quid in ea latentis gratiæ animaduertens, ante alias consecrationi, vel benedictioni eam iussit offerri.*

Eius consecrationis ritus quasi nuptiales.

Tom. 1. Concil. in Pio Papa. habetur 20. q. 1. Deuotis, ex Gelasio.

Hier. ep. 8. Augu. epi. 179.

Optat. Mileuit. l. 6. Inno. 1. ep. 2. c. 12. habetur 27. q. 1. Quæ Christo.

Vita S. Genouef. c. 3. apud Sur. 3. Ian.

Istis nuptijs, sanè Angelicis, proxenetam, & Paranymphum fuisse vnum & solum Episcopum, qui cum Apostolo *despondet vni viro virginem castam exhibere Christo*, docent innumeri Canones. Episcopum, inquam, non electum & confirmatum, sed consecratum, & plenè perfecteque Hierarcham. Adeo sancta res est Virginitas, vt id in Ordinis, non simpliciter in Iurisdictionis potestate sit positum. Vetat certè Concilium Carthaginense *ne puellarum consecratio à Presbyteris fiat.* Et inter ea quæ Chorepiscopis licere negat S. Leo Papa, *Virginum consecratio* recensetur. Atque illud aliquando tentatum à Presbyteris, grauiter accipiunt Patres Gallicani, Concilij Parisiensis, *Quorundam relatu didicimus, quosdam Presbyteros suæ mensuræ immemores, imo Canonicæ auctoritati resultantes, in tantam audaciam prorupisse, vt sacrarum Virginum consecratores existerent. Et hoc ad negligentiam Episcoporum pertinere dubium non est. Quod quia Canonicæ auctoritati minimè concordat, ne vlterius quisquam Presbyterorum id facere præsumat, prorsus inhibemus.*

Ab Episcopo solo facta ea consecratio.

Concil. Carth. 2. c. 6.

S. Leo ep. 88

Concil. Paris. 6. c. 42.

Eius constitutionis causas duas esse arbitror; priorem Angelico virginitatis statui peculiarem, eius videlicet dignitatem, quam neque S. Augustini acumen, neque nobilis S. Hieronymi facundia, neque S. Cypriani;

Cur ea prærogatiua Episcopo reseruata.

aut vllius alterius plusquam Tulliana eloquentia pro meritis æquare potuerunt. Quomodo enim decebat virtutum moralium velut apicem, integritatis humanæ florem illibatum; Angelicæ sanctitatis in fragili corpore perfectam imitationem, thesaurum cœlestem in vasis fictilibus sanctè custoditum, Deo consecrari, nisi manu diuino chrismate præ Christianis & Presbyteris omnibus delibuta? Posteriorem in potestatis plenitudine, & Pastoralis curæ solicitudine colloco: decernente Vernensi Concilio, vt *ancillæ Dei velatæ in Monasterio sint sub ordine regulari, aut sub manu Episcopi.* Eandem causam affert Zonaras citatum Concilij Carthaginensis Canonem explanans, *vt cum eas*, inquit, *initiatas esse nouerint Episcopi, earum institutioni & custodiæ singuli pro se quisque deseruiant.* Quam & aureis verbis indicat S. Thomas, virginitate sua factus Theologicorum mysteriorum Teleta perfectissimus. *Solus Episcopus cui cura Ecclesiæ committitur, Virgines desponsat velando, non sibi sed Christo, quasi sponsi paranymphus.* Quo ex sensu Theophorus Ignatius ad martyrium proficiscens, Tharsensibus eas commendat, & vult *in pretio haberi, velut Christi Sacerdotes: viduas autem in pudicitia permanentes, vt altare Dei.*

Virgines velatæ sub cura Episcopi. Concil. Vern. c. 11. Zonar. in can. 6. Concil. Carth. 2. D. Tho. in 4. dist. 38. q. 1. a. 6. *Episcopus sponsi paranymphus.* Ignat. ep. ad Tharſ.

Hæc à nobis relata fideliter, antiregularibus duobus conuicium faciunt, Petro primùm Aurelio, qui huius ipsius rei causam omni ex parte ridiculam commentus, Virginum ait consecrationem soli Episcopo fuisse ideò reseruatam, quia metuendum non erat, ne gradibus Ecclesiasticis, & Hierarchiæ se insererent; quæ res à Monachis nimirum timebatur: quare Sacerdotibus, non Hierarchæ initiandi traditi sunt. Claudio deinde Seguenoto, affirmanti votorum nuncupationes, in quibus hæc virginitatis professio absque dubio numeratur, *abusiuè dici consecrationes.* Qui hoc dicat, hominem esse oportet Patribus & Concilijs sapientiorem, in quibus hanc vocem passim vsurpatam inficiari non potuit. Illi certè Doctori, illi libro quem interpretandum, & vt loquitur censura, *deprauandum* sumpserat, credere debuit, in quo hæc verba disertè legit. *Integritas carnis ipsi creatori animæ & carnis vouetur, consecratur, seruatur.*

Refutatur Petr. Aurelius in vi. dic. p. 447. Et Claud. Seguen. in not. ad l. S. Auguſt. de S. Virgin. pag. 19. Augu. l. de S. Virg. c. 8.

DE VELO ORDINATIONIS & Prælationis.

§. II.

VELVM aliud Ordinationis appellant, virginibus & viduis commune; ex quibus in vetere Ecclesia selectæ quædam Diaconissæ, seu Diaconæ ordinabantur. Eas annorum sexaginta vult esse Concilium Nicænum, ita dictum Apostoli explicans, *hæ autem ex ijs eligantur quæ non malè audiant, ex eo vsque tempore quo fuerunt adolescentulæ: sintque annos natæ sexaginta, sicut B. Paulus ordinauit.* Hac occasione Tridentinum obliquè stringens, idem qui sæpe Seguenotus, cum illo sexagesimo, sextum & decimum ætatis annum comparat, quo votiuæ castitatis in Religione professionem permittit Concilium: dumque Christianæ sapientiæ medullam sugillat, non animaduertit fœdè se labi, confundentem velum istud Ordinationis, cum velo Cõsecrationis, aut Conuersionis, de quibus actum antea. Itaque cum postea in Chalcedonensi decerni-

Velum Ordinationis. Diaconissæ veteres Concil. Nicæn. c. Arab. 74. Segue. cit. p. 101. Concil. Trid. seſſ. 25. c. 15. de reform.

decernitur, *Diaconissam non ordinandam esse ante annum quadragesimum, & hanc cum summo libramine*; intelligendum est de castimoniæ professione. Sequitur eodem loco; *Si verò suscipiens manus impositionem, & aliquantùm temporis in ministerio permanens.* Quibus verbis non obscuris, ordinationem illas accepisse indicat. Cui succinit Arausicanum 1. quod vetat *Diaconas omnimodis ordinandas: si quæ iam sunt, benedictioni quæ populo impenditur, capita submittere* imperat. Et Epaonense eodem animo. *Viduarum consecrationem, quas Diaconas vocitant, ab omni regione nostra penitus abrogamus.* Et tamen Nicænum magnum Concilium, diserte negat impositione manuum consecratas, eamque ob rem laïcas esse, & haberi asserit. Quam sacrorum Canonum ἀντινομίαν rectè soluit Doctor Hallier, aut diuersis moribus per diuersas regiones diuersis temporibus inductis; aut, quod admodum verisimile iudico, eam manus impositionem, cæremonialem tantùm fuisse, non strictè dictam ordinationem, qualis Diaconis impenditur. De qua Concilium Aurelianense duplici Canone. *Feminæ quæ benedictionem Diaconatus, contra interdicta Canonum acceperunt. Placuit etiam vt nulli post-modum feminæ Diaconalis benedictio, pro conditionis huius fragilitate, credatur.* Quæ benedictionis expositio, placuit & Baronio Cardinali, & Petro Arcudio: qui Nicænum Canonem solerter interpretatus, non inutilem nobis alterius sententiæ confirmationem alibi proferendam subministrat. Quicquid autem illa significet benedictio, vel quocunque modo collata fuerit, non ab alio, quàm à Pontifice datam, omni dubitatione remota credendum est, vt qui solus ordinare possit Ecclesiam.

Concil. Chal. act. 15. c. 15.

An acceperint manus impositionem.

αἱ δέ γε δεξάμεναι τὴν χειροθεσίαν, καὶ χρόνον τινὰ παραμείνασα τῇ λειτουργίᾳ.

Concil. Arausic. 1. can. 26.

Concil. Epaon. can. 21.

Hall. l. de sacr. ordin. p. 507. vbi plura de Diaconissis.

Concil. Aurelia. 2. can. 17 18.

Bar. ad an. 34. n. 283.

Petr. Arcu. l. 6. c. 10.

Occurrit interim hac in materia consideratione dignus Canon Laodicenus, quem ita refert Gratianus. *Mulieres, quæ apud Græcos Presbyteræ appellantur, apud nos autem viduæ seniores, vniuiræ & matriculariæ nominantur, in Ecclesia tanquam ordinatas constitui non debere.* At propiùs ad textum Græcum alia versio breuior sic habet, *quod non oporteat eas quæ dicuntur Presbyteræ, vel præsidentes, Ecclesijs, ordinari vel in Ecclesijs constitui.* Quam legem cum non accipiam de vxore Presbyteri, quod facere videtur Binius, sed de ea quæ est ætate Presbytera, fateor non satis capere me cur præsidentes vocentur; aut cur cum præsideant, vetentur ordinari; denique cur matricularias verterit Gratianus, si nihil aliud adiungitur. Lucem ergo vetus Concilium accipiat oportet, à recentiore Parisiensi sexto, in quo decretum hoc legitur. *Inuenimus quòd quædam feminæ, maximè hæ quæ censu tenues sunt, sine consensu Sacerdotum, idcirco sibimetipsis velum imponant, vt sub prætextu huius velaminis, Ecclesiarum excubatrices, & administratrices fieri possint. Hæc igitur incauta velatio, vnusquisque Episcopus prouideat ne in Parochia sua fiat.* Sic Græcæ voces προκαθημένας ἐν ἐκκλησίᾳ καθίστασθαι per *Ecclesiarum excubatrices*: latina autem vox *Matriculariæ*, per *administratrices* eleganter redditur; vt hoc loco non de Ordinatione, sed de excubijs agi censeam: & sic Canonem apertiùs reddi posse, *quòd non oporteat eas quæ Presbyteræ dicuntur, aut præsidentes, in Ecclesijs excubare*; id enim optimo iure prohibetur, *quia in plerisque locis, huiusmodi velatas laqueum Sacerdotibus extitisse cognouimus*, inquiunt Parisienses.

Quæ sint Presbyteræ Præsidētes.

Dist. 31. Mulieres quæ.

περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβύτιδας, ἤτοι προκαθημένας ἐν ἐκκλησίᾳ καθίστασθαι.

Binius in eum locū.

Concil. Paris. 6. can. 46.

Postremum velum est Prælationis, non magis viduarum, quàm virginum, quando vtræque in Abbatissas leguntur, & Pontificia benedictione decorantur. Sic enim Magnus Gregorius ad Respectam Massiliensem. *Con-*

Velum Prælationis.

S. Greg. li. 6. ep. 12. *stituentes vt obeunte ante-dicti Monasterij Abbatissa, non extranea, sed quam congregatio sibi de suis elegerit, ordinetur: quam tamen si digna huic ministerio iudicata fuerit, eiusdem loci Episcopus ordinet.* Et S. Radegondis Patribus Concilij Turonensis 2. scribit, Agnetem sui Monasterij Abbatissam *beatissimi Germani præsentibus fratribus benedictione consecratam*; quod etiamnum religiosè obseruat Ecclesia. Euenit autem in Gallia nostra illud aliquando monstrosum sanè, & ἄλογον, aliquas Abbatissas illa potestatis amplitudine, & benedictionis prærogatiua superbientes, *contra morem sanctæ Dei Ecclesiæ, benedictiones cum manus impositione, & signaculo crucis super capita virorum dare: nec non & velare virgines cum benedictione Sacerdotali* hoc est, eo ritu qui ab Episcopis adhiberi solet, de quo nos superiùs. Cuius mali contagio sub Ludouico Pio ipsas etiam priuatas Sanctimoniales peruasit. De quo Patres Concilij Parisiensis grauiter conqueruntur, *quòd quædam Abbatissæ, & cæteræ Sanctimoniales, non solum viduas, sed etiam virgines puellas velare solitæ sint. Ita ergo illud illicitum & temerarium factum habetur in vsu, vt vix aut viduæ velari à Presbyteris, aut puellæ virgines consecrari expetant à Pontificibus.* Vt hinc simul & Aurelianum acumen de Virginibus in Hierarchiam non inuolantibus, iterum retundatur; & viduas aliquando, virgines autem à Presbyteris nunquam velatas sciamus: & custodiæ Pontificiæ tutelam vigilantiamque discamus, quam omni ope licentiores mulierculæ euitabant. *Idcirco etenim huiusmodi hoc modo potiùs, quàm à Sacerdote velari volunt, quia dum clanculò se corrumpunt, nihil sibi obesse ad peccandum tale velamentum putant.* Perfruuntur enim honore veli; at voti religione, quod coram Episcopo concepissent, non adstringuntur.

S. Radeg. ep. ad Epis. habetur tom. 1. Concil. Gall.

Abusus potestatis in Abbatissis. Capitul. Carol. M. li. 1. c. 76.

Concil. Paris. 6. c. 43.

Hierarchica officia non commissa Presbyteris. Concil. Arausic. 1. can. 30.

Denique tum istud, tum superiora potestatis Hierarchicæ munera, tam fuerunt semper Hierarchico characteri connexa, vt ne ægrotante quidem Episcopo, Presbyteris committerentur. Sic enim Arausicano 1. statuitur. *Si quis Episcopus per infirmitatem debilitatem-ve aliquam, aut hebetudinem sensus inciderit, aut officium oris amiserit, ea quæ non nisi per Episcopos geruntur, non sub præsentia sua Presbyteros agere permittat, sed Episcopum euocet, cui quod in Ecclesia agendum fuerit, imponat.*

TERTIVM COMPARATIONIS CAPVT IN obseruantia Hierarchis debita ponitur.

CAPVT XII.

Status quæstionis exponitur.

QVANTA sit colendus reuerentia diuinus Hierarcha, Dei interpres, Angelorum conseruus, hominum legatus, Christus Domini, Rex animarum, à me hoc loco non quæritur: sed quid illi honoris & obseruantiæ debeant, non simplices tantùm Sacerdotes, sed etiam *minores Episcopi*, qui nascente Ecclesia idem cum Episcopis nomen habebant, Presbyteri. Nam cum Hierarcharum nostrorum supra secundi Ordinis Sacerdotes dignitatem, ab ipsa rei vtriusque natura eductam speculati fuerimus

fuerimus. Idem in exterioribus præterea reuerentiæ signis discrimen spectandum est.

Ea verò in Apostolicis Canonibus obscuriora quidem, at non parum efficacia lego, *vt Presbyteri & Diaconi præter Episcopum nihil agere pertentent. Is etenim est cuius fidei populus Domini creditus est, & à quo animarum ratio repetitur.* Hunc Canonem de Iurisdictione Zonaras explicat, *ac nisi de gratia & per indulgentiam acceperint ab Episcopo, tale quid facere non est eis permissum.* Eundem ego fusiùs à S. Clemente reor exponi, cum ait. *Quapropter cunctis fidelibus, & summopere omnibus Presbyteris, & Diaconis, & reliquis Clericis attendendum est, vt nihil absque Episcopi proprij licentia agant: non vtique Missas sine eius iussu quisquam Presbyterorum in sua Parochia agat, non baptizet, nec quicquam absque eius permissu fiat.*

Sine Episcopi facultate, nihil faciant Presbyteri. Canon. Apostol. 38. Zonar in eum locũ. Clem. epi. 3.

Et licet satis amplam à Deo ipso Episcopi operâ potestatem in Ecclesia acceperint, ea tamen Hierarchæ præsentia quasi maioris sideris lumine præstringitur: & vt aiunt succinum in paleam oleo delibutam nihil habere virium, sic Episcopalis chrismatis interiectu in plebem, in sacrificium, in Sacramenta nihil potest Sacerdos, cui *neque coram Episcopo licet in baptisterium introire, nec præsente Antistite infantem tingere, aut signare, nec pænitentem sine præceptione Episcopi sui reconciliare, nec eo præsente, nisi illo iubente, Sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere, nec eo coram posito populum docere, vel benedicere, aut salutare, nec plebem vtique exhortari.* Addit ad hæc Gelasius Papa, ne *Presbyteri præsente quolibet Antistite, nisi fortasse iubeantur, vel orationis, vel actionis sacræ supplendæ sibi præsumant esse licentiam, neque sub eius aspectu nisi iubeantur, aut sedere præsumant, aut veneranda tractare mysteria.* Hoc intellige sedere in secretario, vt ex Concil. Laodiceno explicuimus. Quod & de concionibus dicendum, quas Episcopo præsente fidei magistro, pietatis duce, perfectionis largitore, Sacerdotem habere, in solo illuminantium gradu positum, nisi ex indulgentia minimè decuit. Vt non penitus refutanda videatur Demetrij Alexandrini Patriarchæ, illa ad Episcopos Palæstinæ Origenis admiratores expostulatio apud Eusebium, quod Laïcum adhuc, & nondum Presbyterij gradu potitum Origenem, in communi Ecclesiæ consessu scripturam sacram enarrare iussissent. Non obiecturus id quidem si Presbyter fuisset; sed neque facturus Origenes, etiam Presbyter, nisi iussus à Præsulibus.

Episcopo præsente nihil possũt. S. Leo epi. 88. Gelas. 12 ep 9. Καθίζειν ἐν τῷ βήματι. Concil. Laod. c. 56. habetur dist. 95. non oportere Presbyteros. *Orientales Episcopi Presbyteris concionari permiserũt.* Euseb. l. 3. hist. Eccl. c. 15.

Et hoc quidem Orientalis Ecclesia facilè ab antiquo permisit, vt Presbyteri coram Episcopis populum è sacro suggestu adhortarentur: in Africa verò ante S. Augustinum illud præstitit nemo. Sic enim narrat historicus Possidius: Valerium eius ordinatorem, natione Græcum, latina lingua minùs disertum, Augustino adhuc Presbytero *potestatem dedisse coram se in Ecclesia Euangelium prædicandi, ac frequentissimè tractandi, contra vsum quidem & consuetudinem Africanarum Ecclesiarum. Vnde etiam ei nonnulli Episcopi detrahebant. Sed vir ille venerabilis & prouidus, in Orientalibus Ecclesijs id ex more fieri sciens, vtilitati Ecclesiæ consulens, obtrectantium non curabat linguas. Et postea currente & volante huiusmodi fama, bono præcedente exẽplo, accepta ab Episcopis potestate, Presbyteri nonnulli corã Episcopis, populis tractare cœperunt verbum Dei.* Hoc facto incitatus Aurelius Carthaginensis, idem Presbyteris sua in Ecclesia concessit priuilegium; quod factum magnopere ipsi gratulatur S. Augustinus; nam illam A-

In Africa id primus fecit S. Augustinus. Possid. in vita S. August. c. 5.

August. ep. 77. Hier. ep. 2. fricanæ Ecclesiæ consuetudinem, grauiter reprehendit S. Hieronymus. *Pessimæ consuetudinis est, in quibusdam Ecclesijs tacere Presbyteros, & præsentibus Episcopis non loqui; quasi aut inuideant, aut non dignentur audire.* De sessione autem Presbyterorum coram Episcopis in Concilio prohibita, iam est à nobis alio libro disputatum.

Episcopi cũ Presbyteris & Clero concordia. Ignat. ep. ad Ephes. Itaque vt hanc collationem duplici gemma consignemus, nemo iustiùs, quàm magnus audietur Ignatius, qui omnibus in commune Ephesijs Clericis Laïcisque Episcopi summopere colendi auctor est. *Decet vos eiusdem cum Episcopo esse sententiæ, qui secundùm Deum vos pascit: quod ipsum facitis à Spiritu Sancto edocti. Nam meritò prædicandus ordo Presbyterorum, & verè Deo dignus, ita congruit cum Episcopo, sicut chordæ in cithara: adeo sunt in concordia & caritate (cuius auctor & custos est Iesus Christus) mutuò colligati. Date proinde & vos singuli operam, vt vnus chorus efficiamini. Si autem,* (quod interminatione terribili addit Clem. ep. 3. S. Clemens) *vobis Episcopis non obedierint omnes Presbyteri, Diaconi, ac Subdiaconi, ac reliqui Clerici, omnesque Principes tam maioris Ordinis, quàm inferioris, atque reliqui populi, tribus, & linguæ non obtemperauerint, non solùm infames, sed & extorres à regno Dei & consortio fidelium, ac à liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ alieni erunt. Nam vestrum est eos instruere: eorum est vobis obedire, vt Deo cuius legatione fungimini.*

DE TERTIO HVIVS HIERARCHIÆ GRADV, qui Ministrorum est: ac primùm de Diaconis.

CAPVT XIII.

Officium Diaconorum. IN Hierarchis, & secundi Ordinis Sacerdotibus opinione diutiùs commorati, ad inferiores ministrorum gradus descendimus: in queis eminent Diaconi, veterum, vt satis constat, Leuitarum successores: quorum, vt alia per hoc opus sparsa prætermittam, præcipua officij pars est, quam tangit Dionysius, vt sacrificanti Sacerdoti ad altare assistant. Eam vt reor ob causam cum Angelis à S. Ignatio collati. *Quid verò Diaconi, quàm imitatores sunt Angelicarum virtutum? Qui purum & inculpatum ministerium illis exhibent, vt S. Stephanus B. Iacobo, Timotheus & Linus Paulo, Anacletus & Clemens Petro.* In cæteris etiam Sacramentis, vt *Baptismo & chrismate assistunt Sacerdotibus, prædicant Euangelium & Apostolum; Christi corpus ministrant, at non præsente Presbytero: prædicantem olim Episcopum custodiebant propter stylum veritatis.* Euangelij prædicandi ministerium putat Amalarius Fortunatus, in prima Diaconorum institutione non fuisse, *quòd primo tempore non legebatur: quando Stephanus fuit factus Diaconus, vt opinor, nondum erant Euangelia scripta.* Verùm cum ordinationi Stephani, statim succedat in historia sacra nobilis eius concio, quæ martyrio coronata est, & crebræ eius cum Academicis Iudæis disceptationes, dubitari non debet, quin ad id muneris administros habere voluerint Apostoli Diaconos: & fortasse Catechistas esse iusserunt, vt qui Catechumenos ad Baptismi perceptionem, debeant in S. Dionysio comparare.

Ignat. ep. ad Trallia. Concil. Toletan. 8. Concil. Arelat. 2. can. 15. Amalar. Fortu. l. 2. de offic. Eccl. c. 11. & 12.

parare. Cuius prædicationis vices, suppleuit postea publica Euangelij lectio in Missa Catechumenorum, vt leuis hic Amalarium scrupulus, ab illo officio Diaconis asserendo retardare non debuerit. In Vasensi Concilio legimus, ægrotante Presbytero, qui per seipsum prædicare non possit, licere in Parochijs vt *sanctorum Patrum homiliæ à Diaconibus recitentur. Si enim*, inquiunt Hierarchæ, *digni sunt Diacones, quod Christus in Euangelio locutus est, legere; quare indigni iudicentur sanctorum Patrum expositiones publicè recitare?* Dionys. c. 2 Eccles. Concil. Vasens. 2. can. 2.

Septenario numero leguntur instituti à S. Euaristo; qui & in Neocæsariensi Concilio vetatur superari, *etiam si sit magna ciuitas*; exemplo primorum septem Ierosolymis electorum. Qui tamen Canon à Nicæna Synodo postea correctus est, *vt tot in Ecclesia Diaconi sint, quot Ecclesia ferre possit.* A qua Synodo, & in Ordinem redacti sunt, cum aduersùs Presbyteros ob sui raritatem, vt supra notabamus, insolescerent, & iussi *manere in proprio ordine, scientes quòd Episcoporum quidem ministri sunt, Presbyteris autem inferiores existunt. Accipiant autem ex ordine Eucharistiam; post Presbyteros. Sed nec sedere eis in medio Presbyterorum liceat.* Quod alia ratione vetant Patres Agathenses: *quoniam non oportet Diaconem sedere præsente Presbytero; sed ex iussione Presbyteri sedeat. Similiter autem honorificetur Diaconus à ministris inferioribus, & omnibus Clericis.* Cum autem multis locis offerre non erubescerent, quod solis licet Presbyteris, ea temeritas magno Arelatensi Concilio compressa est, constitutumque *vt honorem Presbyteris reseruent, vt sine conscientia ipsorum nihil agant.* Andegauensi deinde pronunciatum vniuersè, *vt Diaconi Presbyteris nouerint omni humilitate deferendum.* Tanta erat eius Ordinis vel amplitudo, vel necessitas, vt repetitis Conciliorum decretis, spiritus in Ordinem superiorem contumeliosos, & Hierarchici decoris perturbatores retundi oportuerit. *Numerus Diaconorũ.* l. Pontific. in Euarist. Concil. Neoc. c. 14. Concil. Nicæ. can. 61. Arab. Ibid. can. 18. recogn. in Concil. Cartha. 6. Concil. Agat. c. 65. Concil. Arelat. 1. c. 16. & 18. Concil. Andeg. can. 2.

Sunt verò hæc præcipua Diaconi in templo officia: sed istud non omittendum ex Clemente, qui Ecclesiæ cum Naui comparatæ similitudine gaudet. Et vno quidem loco Diaconos *Dispensatorum* in Naui locum tenere vult, *& nihil omnino quod ad diligentiam, vel ad disciplinam pertinet negligere.* In alio autem, *adstare* iubet *Diaconos succinctos & expeditos, sine multa veste, similes nautis, & illis qui lateribus Nauis præsunt.* Et curare quidem vt suum in sedendo locum, & ordinem seruent singuli fideles. *Si quis autem repertus fuerit, qui sedeat loco non decenti, increpetur à Diacono, tanquam à proreta, traducaturque in locum qui eum decet.* Quòd autem *Dispensatorum* nomine cohonestatos vides, hoc memineris, creditam illis olim fuisse pecuniam & substantiam Ecclesiasticam, in eleemosynas distribuendam, indeque dictos mensis etiam communibus Præfectos, *non quòd cæteris accumbentibus, quæ ad cibum potumque pertinebant illuc inferrent, sed quòd ea quibus cuique opus esset, eleemosynas diuidendo curarent*, vt optimè interpretatur, & pluribus exemplis confirmat doctissimus Baronius. Quanquam non incongruè monet Cornelius à Lapide, Apostolos occasione murmuris inter viduas exorti Diaconos elegisse, & instituisse; sed eis non mandasse corporalia tantùm officia, verùm etiam, idque potissimùm spiritalia; qualis erat mensarum & eleemosynarum distributio. Addit quoque mensas illas non ex toto fuisse profanas. Nam primò sanctissimæ Eucharistiæ communicabant fideles porrigente Diacono: deinde mensæ accumbebant, & agapes celebrabant, eodem Diacono ministrante. *Diaconi dispensatores.* Clem ep. 1. ad Iacob. *Quomodo dicantur fuisse mensis communibus præfecti.* Baron. ad an 34. n. 282. Cornel. à Lapide in acta Apost.

Huic tamen doctrinæ repugnantia scribit Franciscus Hallier in grandi *Refellitur*

Hallier l. de sacr. ord. p. 573.

opere, fuisse à Christo Domino institutum, vt solis Presbyteris ordinariè concessa munia solenniter baptizandi, & corpus Christi distribuendi, extraordinariè concedi possent Diaconis. Atqui non esse extra ordinem commissa eiusmodi officia Diaconis, sed ipsa per se se tanquam ministros ad ea destinatos consecratosque peregisse, nemo in antiquitatibus Ecclesiasticis non hospes ignorat. Quod si cui fortasse exciderit è memoria, suggeret inter cæteros Pameli us Epistolas Cypriani commentatus: & de Baptismo publico, solenni, Paschali, etiam præsente Episcopo, de more per Presbyterum, & Diaconum collato, monebunt Romanæ Synodi Canones ad Gallicanos Episcopos missi. Quanquam auris tantum vellenda Doctori, vt meminerit eodem ipso loco, ineunte pagina à se scriptum, *Presbyteros & Diaconos Ecclesiæ duces & Ecclesiasticæ Hierarchiæ principes, populique Christiani patres consecrari. Potestatem quoque Presbyteri ac Diaconi ad Sacramenta vel conferenda* (conficienda fortasse voluit scribere) *vel dispensanda destinari.* Quorum dictorum posterius istud aduersa fronte propositionem petit quam agitamus: prius autem licet falsum, eiusdem tamen virtutis est; quando nobis explicari non potest, quomodo Diaconus Dux, Princeps, Pater Christianorum dici debeat, si distributio Sacramenti, & Baptismi tinctio extra ordinem tantùm illi committitur.

Pamel. in ep. 65. Cyprian. Can. Rom. Syn. ad Epis. Gall. can. 7. to. 1. Concil. Gall. *Auctoris eadem pagina contra dictio.*

Diaconissarum veterũ officium
Διακονισσῶν τάγμα ἐστὶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' οὐχὶ εἰς τὸ ἱερατεύειν, οὐδέ τι ἐπιχειρεῖν ἐπιτρέπεται. Epiphan. hær 79. Constit. Apost. l. 3. c. 15.

Huic Ordini adiungendæ sunt quasi comites & administræ Diaconissæ, quarum Ordinem agnoscit in Ecclesia S. Epiphanius, *non ad sacrificandum, verum reuerentiæ gratia muliebris generis, aut propter horam lauacri, aut visitationis affectionis, aut laboris: & quando nudatum fuerit corpus mulieris* (ad baptismum percipiendum) *vt ne à viris sacrificantibus aspiciatur, sed à ministrante muliere.* In Sacramento quoque Confirmationis, quod statim baptismo succedebat, earum adhibita est opera; scribente S. Clemente, *cum illuminantur mulieres, Episcopus vngit frontes ipsarum oleo sancto, deinde Diaconissa eas aspergit: non est enim necesse mulieres aspici à viris.* Quod & in vnctionis extremæ Sacramento factitatum existimare possumus, & eò trahere dictum eiusdem S. Clementis, *accidit aliquando cum aliquorum domos Diaconum ad mulieres mittere non potes, propter infideles: mittes igitur mulierem Diaconissam propter improborum cogitationes.* Plura de vtrisque, tum alij plerique exhibent, tum Franciscus Hallier in posteriori opere de sacris ordinationibus; vnde facilè petentur à Lectore, dum propositum meum vrgeo, & reliquos sacrorum Ministrorum Ordines recenseo.

DE HYPODIACONIS, LECTORIBUS, & Cantoribus.

CAPVT XIIII.

Antiqua Subdiaconorum institutio.
Con. Apo. l. 8 c. 15.
ὑπηρέτας τοὺς ὑποδιακόνους λέγει. Zonar. ad Concil. Laod. c. 21.

QVANQVAM absit à S. Dionysio, non deest tamen in S. Ignatio, & Apostolicis Constitutionibus Hypodiaconorum nomen, de quibus ordinandis habetur Thomæ Constitutio. Quos notandum est in Laodiceno Concilio proprio nomine Ministros nuncupari, & quasi seruos, vt qui sint Diaconorum ministri & ijs subditi. Nam Alcuinus & Isidorus, veteribus Nathinæis pares faciunt, *qui sub*

Leuitis erant, subseruientes & obsecundantes illis: vnde & Nathinæi id est, humiles, vel in humilitate seruientes vocabantur. E quorum numero fuisse subdunt Nathanaëlem à Christo laudatum. Septem postea Subdiaconos, non aliter quàm Diaconos, instituisse legitur Papa Fabianus, *qui septem Notarijs imminerint, vt gesta Martyrum in integrum colligerent.* Quæ publicè in sacrificio lecta fuisse, non est obscurum in S. Dionysio, & S. Marci Liturgia, quod inferiùs considerabitur.

Prima Hypodiaconi cura est, sacrorum apparatus vasorum ad altaris ministerium, & diligens eorum custodia. Quamobrem in consecratione, cum manibus calicem attrectat, audit ab Hierarcha, *Videte cuius ministerium vobis traditur.* Hic autem nodus aliquis occurrit, & si licet dicere, ἀσυνεξία: decernente Laodiceno canone *non oportere ministros*, ὑπηρέτας, *locum habere in diaconico, & sacra vasa tangere.* Quem canonem renouans Agathense Concilium, hoc modo concipit. *Quoniam non oportet insacratos ministros* (inferiores sacratis, qui leuiore ritu quàm superiores consecrantur: de omnibus itaque videtur canon præcipere, sed maximè de Subdiaconis, qui Diaconatum propiore imitatione contingunt) *licentiam habere in Secretarium, quod Græci Diaconiam appellant* (commodiùs *Sacrarium* dixissent patres Gallicani) *ingredi, & contingere vasa dominica.* His autem aduersari videtur Martini decretum in Gratiano, quo permittit *Subdiacono & Acolytho in secretario vasa dominica tangere.* Neque omni ex parte satisfaciet, qui dixerit mutatum eiusmodi ab Ecclesia ritum: cum eæ mutationes nisi euidenti auctoritate probantur, non sint inuehendæ. Itaque ad superiorem Templi descriptionem recurrendum nobis est, vt recordemur distingui Diaconicum seu Sacrarium propriè dictum à Secretario, & solos in illud cum Sacerdotibus admitti solitos Diaconos, λειτουργῶν ἐκκρίτους, qui facienti Episcopo assisterent: in istud autem ingressos ὑπηρέτας Hypodiaconos, vbi & sacra vasa mysterijs vacua collocantur, à sacrificio remotiora, qualia in ordinatione Subdiacono traduntur. Quamobrem & illa eo loco potest tangere, cum sit σκευοφύλαξ: deque officio illo dicatur in ordinatione, *vt eos in sacrario tuo sancto strenuos, solicitosque cœlestis militiæ instituas excubitores.* Et in Thomæ Constitutione, *Tribue ei Spiritum Sanctum, vt vasa ad ministrandum tibi facta dignè attrectet.* Itaque sic vtrunque facile conciliabis, vt de Sanctuario Concilium, de Secretario Gratianum intelligas.

Cæterum modò Sacerdotem ad altare accedentem præcedit, quod est alterum ministerium, librumque clausum portat, Ioannis Baptistæ in eo figura, si credimus Innocentio, qui *venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum.* Tertia sacrarum valuarum intra templum cura est, quas relinquere vetatur Loadiceno Canone 22. & expressiùs 43. quem ita refert Harmenopulus in Epitome, *Non oportet Subdiaconum, vel exiguo tempore, foribus neglectis, precari*: ex quibus Catechumenos & Pœnitentes emittere solenni formula solitus, vt dicemus. Quartum officium commune habet cum Diacono, vt appropinquante solennitate Paschali, ab Episcopo chrisma petat, si id officij vel Presbyter, vel Diaconus exequi non potest. *Optimum est autem vt ipse suscipiat, qui in tradendo vsurus est*: nimirum Presbyter, siue caput baptizati liniat, siue morientes ad agonem oleo comparet: *Si quid obstat, saltem is, cuius officij est sacrarium disponere, & sacramenta susci-*

Veteribus Nathinæis successerunt. Alcui. l. de diuin. offi. c. de Eccl. ordine. Isid. l. 2. de Eccl. offic. c. 10. Lib Ponti. in Fabian. Dionys. c. 3. Eccles. *Officium Hypodiaconi.* Explicatur can. 21. Laodic. Dist. 23. c. non liceat. Concil. Agath. c. 66.

Subdiaconus tantùm in secretario vasa sacra tangit. Constit. Apostol. l. 8. c. 21. *Reliqua Hypodiaconi officia.* *Ioannem Baptistam refert.* Innocen 3. l. 2. de myster. Missæ c. 3. *Præsidet valuis Ecclesiæ.* Concil. Laodic. c. 22 & 43. Harmen. in Epit. l. 2. tit. 5. Concil. Vasc. 1. c. 3.

Recipit oblationes fidelium. Isid. l. 2. de Eccl. offic. c. 10.

pere, inquit Vasense Concilium: qua figura indicatum à Patribus præcipuè Subdiaconũ, ea quæ modo dicebamus, eloquuntur. Quod autem audis *Sacramenta suscipi* ab Hypodiacono, *fidelium oblationes* intellige, quibus catachristicam Sacramentorum vocem patres nonnunquam concedunt; quoniam vel in Sacramenta mutari, vel Sacramentorum vices supplere, vel Sacramenta ministrantibus vsui esse debent. Hæc igitur qualiacunque sint Sacramenta, *in Templo Domini suscipere Subdiaconos à populis* admonet Isidorus: eaque illis commodè cura videtur imposita, quod ad fores interiùs Ecclesiam excubent.

Epistolam in Missa legit. Amal. For. l. 1. de Eccl. offic. c. 11.

In quinto denique officio, apertiùs etiam conuenit cum Diacono. Nam vt hic Euangelij legendi, sic ille recitandæ in Ecclesia Epistolæ potestatem accipiunt. Quem morem non satis capere se testatur Amalarius Fortunatus, *cum hoc non reperiatur ex ministerio sibi dato in consecratione commissum, neque ex literis canonicis, neque ex nomine suo.* Verùm vndecunque vsus ille processerit, in eo duo maximè obseruanda occurrunt. Primùm, cum nemini dubitare liceat, quin Epistolæ vel Euangelij publica in Ecclesia recitatio, Hierarchica auctoritate facta, sit opus Hierarchicum; per eam suo modo fieri peccatorum purgationem: dicente S. Ambrosio, *remitti peccata per Dei verbum, cuius Leuites interpres, & quidam executor est.* Quod antea S. Dionysius agnouerat, diuina nimirum scripta vitæ ex virtute agendæ disciplinam exponere, & ante hoc omnium vitiorum, quæ interitum exitiumque afferunt, expiationem continere. Alterum, recitationem illam publicam, non esse prædicandi & docendi officium, sed meram quasi orationem, per quam fit Hierarchica illa Leuitarum purgatio. Nam in ordinatione datur potestas legendi Epistolas, & Euangelium *in Ecclesia sancta Dei, tam pro viuis, quàm pro defunctis.* Vnde colligit Guillelmus noster Parisiensis, *magis eos tunc recipere orandi officium, quàm prædicandi; & ipsam recitationem Euangelicæ lectionis, magis esse orationem ad impetrandum aliquid pro viuis, & pro mortuis, quàm populi ædificationem.* Cui doctrinæ, suam si poterit accommodabit Aurelius, de imperio Hierarchico, & potestate in alios, deque Hierarchicis Diaconorum functionibus, in homines solos extra Ecclesiam positos, exercitis, de quibus postea.

Recitatio Lectionis & Euangelij opus Hierarchicum. Ambr. l. 2. de Cain & Abel. c. 4. Dion. c. 2. Eccles. *Illa recitatio, est quasi oratio.* Guil. Pari. tr. de sacr. c. 3. in Ordine *Refellitur Petrus Aurelius.*

Lectorum oratio. Concil. Nicæn. 2. can. 14.

Lectores & Episcopus, & Episcopi permissu, Chorepiscopus, ex antiqua consuetudine; & in proprio Monasterio, solus Monasterij præfectus per manuum impositionem creat, inquit Concilium septimum. Eorum munus duabus ex causis originem habuit, vt idem Guillelmus admonet, ex ipsorum videlicet sanctitate verborum, ad quæ proinde recitanda in Ecclesia, sanctificari ministros oportuit: & ex ædificatione, seu eruditione populi, quæ non promoueretur, nisi verba vitæ per sanctos enunciarentur. De illis duo commemorat Isidorus, nostra consideratione non indigna. Primum Lectores prophetis veteribus succedere: *quia verbum Dei prædicant: quibus dicitur, Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam.* Id gloriosiùs pro Euangelica lege, quàm veriùs dici, vel illud demonstrat, quod non tam prædicant Lectores ipsi, quàm scripturæ sacræ plana & aperta recitatione, prædicaturis Præsulibus præeunt. Deinde quantò nobilius est oracula prophetica proferre, quàm legere, tantò prophetæ Lectoribus augustiores sunt. Atque huc reduci potest quod olim de Poëtis, & eorum Rhapsodis ex Platone dicebamus: quanquam & leuior est Lectorum, quàm istorum opera, quia Poëticos hi versus & recitant, & explanant auditoribus: illi Prophetarum dicta, sua caligine inuoluta, ingenijs

Lectores nō videntur succedere Prophetis. Isid. l. 2. de Eccl. offic. c. 11.

nostris

nostris obijciunt. Quòd si legis eius quam pronunciant aliqua in eis peritia desiderabatur; illos ego potiùs cum Scribis conferendos, quàm cum Prophetis esse censerem: nam ea quam requirit Isidorus scientia, non vltra syllabas, & grammaticales procedit argutias. Certè in Concilio Toletano, cum de sacrorum virorum ignorantia Rex conqueritur, vult illos aut ad studia compelli, aut ad Lectoris exercitia inuitos cogi: videlicet in quibus scientiæ copia non est opus. Concil. Tol. 8. c. 8.

Deinde priùs admoneri de eorum moribus & virtutis studio populum, affirmat auctor Hispalensis, quàm ordinentur. Equidem non dubito quin ista cum scriberet, ad Cyprianum mentis oculos reflecteret; in quo videmus Saturum, Aurelium, inclytum Celerinum, & alios, suo panegyrico non fuisse fraudatos. Quod si quis obiecturus est, ordinationi postpositam fuisse laudationem illam, quasi Episcopus non futuri consilium, sed præteriti approbationem quæreret: facilè responderi potest, perturbata tyrannicis terroribus Ecclesia, ritus omnes tanquam in sinu pacis seruari non potuisse: atque id ipsum alicubi excusare Cyprianum, quod priùs in Clerum aliquos cogatur adsciscere, quàm Clerum populumque præmonuerit. Dico veriùs, non fuisse talem ritum Lectorum Ordini priuatum, sed omnibus qui ad aliquos in Clero promouerentur Ordines, communem, quod facile si res posceret probaretur: vt his ipsis locis in Optato paret, qui ad Hypodiaconatum, non sine elogio educitur. Quanquam fateri cogor, fuisse nescio quid hoc in gradu eximium, quod accuratiorem exigeret delectum, & nobiles tantùm aut virtute, aut ingenio, aut genere huic officio admoueret: Nam patrueles Constantij Augusti, Gallum & Iulianum, scribit Nazianzenus in Cleri Ordinem seipsos cooptasse, hoc est, libentes volentes se se ad Clericalis militiæ professionem Ecclesiæ præsidibus obtulisse: *adeo vt diuinos quoque libros plebi lectitarent: non minùs id sibi amplum & honorificum esse existimantes, quàm aliud quiduis.* Tanti scripturam diuinam faciebant magni Antistites, vt in pueris ipsis sine intelligentia recitaturis, vulgare nihil esse paterentur.

Laudati eorum populo, antequam ordinarentur. Cypri. ep. 24. 33. 34. Idem ep. 33. cit. Idem ep. 24. cit. *Gallus & Iulianus Lectores:* Nazia. or. 1. in Iulia.

Pueris dixi, vt benigna interpretatione, cum Francisco Hallier, eorum Patrum voces emolliam, qui *Lectores infantulos*, vel *ab infantia Lectores* creatos commemorant. Certè cum ætate prouectiores sæpe ad hoc munus adscitos fuisse concessero (quos cum Conuersis Religiosis conferre possumus) alios ab ineunte pueritia, tanquam Nutritos, in eo gradu velut tirocinium reliqui Clericatus posuisse fatendum erit. In quo cùm diutiùs commorari solerent, omnem officij Ecclesiastici pietatisque partem à peritioribus, & ætate graduque Presbyteris edocebantur. Factum id vel priuatim apud singulos Presbyteros, vel in publico quasi conuictu. De priuata educatione, apertus est Concilij Vasensis Gallicani Canon; *vt omnes Presbyteri qui sunt in Parochijs constituti, secundùm consuetudinem, quam per totam Italiam satis salubriter teneri cognouimus, iuniores Lectores, quantoscunque sine vxore habuerint, secum in domo, vbi ipsi habitare videntur, recipiant: & eos quomodo boni patres spiritaliter nutrientes, psalmos parare, diuinis lectionibus insistere, & in lege Domini erudire contendant: vt sibi dignos successores prouideant, & à Domino præmia æterna recipiant.* De communi consortio & velut collegio, ætas puerilis suadet, & mos huc vsque seruatus, Ecclesiastico cantu exercendorum in Collegiatis Ecclesijs puerorum, Seminariorum vsus à Tridentino nuper Concilio tam studiosè reuocatus. Huc

Lectorum educatio. Halli. l. de sacr. ordin. p. 890. *Apud Presbyteros.* Concil. Vasens. 2. can. 1. *In communi conuictu.* Concil. Trid. sess. 24. c. 18. de reform.

Primicerius Lectorum. Remi. ep. 4. ad Falconem. Codin. de offic.c.1. Iustin.No. uell.3.

facit, quòd S. Remigius Remensis Archiepiscopus nominat *primicerium scholæ clarissimæ militiæque Lectorum.* Quod nomen & in Codino non semel legimus, distinctum à *Doctore Euangelij, Doctore Apostoli.* Fuisse enim magno numero in Ecclesia Constantinopolitana, vel illud docet, quòd Iustinianus Imperator ad centum & decem contraxit: Heraclius autem ad centum & sexaginta produxit. Tum verò ne ætatis imbecillitate abusi, alia potiùs omnia, quàm studium sacrum appeterent, reuocati sunt identidem ad examinis incudem, scribente S. Cypriano. *Quando cum Presbyteris doctioribus Lectores diligenter probaremus, Optatum inter Lectores Doctorem Audientium constituimus: examinantes an congruerent illis omnia, quæ esse debent in his qui ad Clerum parabantur.*

Examinati diligenter. Cypr. ep. 24.

Lectores aliqui coniugati. Concil. Vasens. cit.

Hoc ætatis, profectus, temporis progressu satis instructi, diuersas inibant vias, cum alij ad superiores Ordines educerentur; alij ad nuptias conuolarent. Ita Vasensis Canon citatus. *Cum verò ad ætatem perfectam peruenerint, si aliquis eorum, pro carnis fragilitate, vxorem habere voluerit, potestas ei ducendi coniugium non negetur.* Et Carthaginensis, *Lectores cum ad annos pubertatis veniunt, cogantur aut vxores ducere, aut continentiam profiteri.* Quem Canonem cum in Ioanne Meursio citatum legam, miror equidem paucis ante versibus ab eodem scriptum, ætatem creandis aptam Lectoribus, fuisse *plenam pubertatem,* annos videlicet decem & octo: cum ex aduerso significet Concilium, in officio Lectorum adolescere pueros, & ad *plenam pubertatem* legendo peruenire. Quod si Nouellæ Imperatoriæ annos illos præscribunt, antiquiores illis Ecclesiastici Canones & Patres, alium morem satis apertè significant. Atque idem scriptor id in eo coniugio notat obseruatum, vt virginem Lector duceret, *non viduam, aut diuortio separatam à viro:* quo in statu ad superiores Ordines potuit conscendere: quòd si viduam, aut repudiatam acciperet, aut secundas contraheret nuptias, non potuit ad Subdiaconatum pertingere; tertiæ autem nuptiæ omnino fuerunt illicitæ. Qua ex obseruatione lucem accipit narratio, quam vita S. Ioannis Eleemosynarij Patriarchæ Alexandrini exhibet, de Clericis duobus sutoriam facientibus, quorum vnus Lector erat, *& filios habebat multos, & vxorem, & patrem, & matrem,* quos alebat opificio; *vacabat verò Ecclesiæ sine intermissione:* eumque tandem virtute perspecta magnus Præsul *Presbyterum tanquam dignum,* neque præter morem, neque contra Canones creauit. Vt non oscitanter animaduertamus, in Clericatu, & officio quopiam Ecclesiastico, perseuerasse etiam coniugatos.

Concil. Carth. 3. can. 19.

Refellitur Meursius Miscellan. p.2.l.1.c.1.

Conditiones eius coniugij.

In vita S. Ioan. Eleemosyn. c.47. apud Sur.

Lectoris officium.

Ad officium illud quòd attinet, in ordinatione Lector iubetur *Lectiones sacras* (non Epistolas quæ in Missa canuntur, sed sacræ scripturæ codices ad plebis eruditionem) *distinctè & apertè ad intelligentiam, & ædificationem fidelium* (cuius rei multa leuiuscula præcepta tradit Isidorus) *absque omni mendacio falsitatis proferre:* ne quicquam de suo mutare audeat, vel adijcere. Hinc illi plebis tumultus, ad vocis vnius nouitatem excitati, dum in Iona cucurbitæ assuefactæ aures, hederam nominari à Lectore intelligerent, vt in S. Augustini, cum S. Hieronymo contentione legimus. *Panem* quoque, *& omnes nouos fructus benedicere;* fortasse, vt quoniam multi in pueritia Lectorum munere funguntur, ætas illa fruges sanctificet, alijsque tradat, quæ illis innocentissimè vti potest. Præterea eadem in consecratione, ab Hierarcha Lector audire solet, *Lectorem oportet legere ea quæ prædicat, & Lectiones cantare.* Sunt igitur si colligimus, tria Lectoris officia, legere, cantare, fruges benedicere: extrema

Isid. l. 2. cit. c. 11.

Augu. ep. 10. & 11.

duo

duo satis aperta significatione se produnt: in medio nonnihil obseruandum ad Hierarchiam nostram non inutile. Interea tamen à Petro Aurelio libens postulem, in qua tandem illorum trium parte, Hierarchicam peruideat potestatem & Iurisdictionem, quam in omnibus Hierarchiam tenentibus magnopere desiderat? *Lectores* monet Isidorus *pronunciandi causa præcipuam curam vocis habuisse, vt exaudiri multùm possent*: atque ideo periculum esse, ne dum auribus & cordi consulere debent non oculis, *potiùs ex seipsis spectatores magis, quàm Auditores faciant.*

Quod & accidit labente pietatis disciplina: siquidem Zonaras sui temporis Lectores reprehendit, relicto legendarum scripturarum officio, totos ad cantum se se conuertisse. Cantores igitur cum Lectoribus tandem confusi sunt, siue ex Lectoribus aliqui canendi periti deligerentur, siue omnes Lectores cantorum nomine censerentur. Certè in Concilio Turonensi, Presbyteros, aut Diaconos flagitij reos, è Clero ad Laïcos deprimi videmus, *eo tamen permisso, vt inter Lectores in psallentium choro colligantur.* Psalmistas appellant alij, & cum Cantoribus permiscent: eundem aliquando reperies cum Lectore Psalmistam; at sæpius distinctum: Doctorem Psalterij Codinus videtur appellare: non quòd alterius sit ordinis Psalmista, sed quòd officio legendi, canendi munus adijciat. Scio visum aliter Petro Arcudio, qui Cantores Ecclesiasticos, in Ordine aliquo vult collocatos: probatque dictum ex Apostolicis Constitutionibus, *Non permittimus Presbyteris Ordinare Diaconos, Diaconissas, Lectores aut Ministros, aut Cantores, aut Ianitores; sed solis Episcopis: hic est enim ordo & harmonia Ecclesiastica.* Et ex Canone Apostolorum, ex ijs omnibus qui sunt in Clerum adsciti, solis Lectoribus, & Cantoribus vxores ducere, si volunt, permittente. Verùm hæ constitutiones, non probant verum fuisse Cantorum Ordinem, sed tantùm in Clerum fuisse adscriptos. Non enim propriam habuerunt Ordinationem Diaconissæ, quæ inter cæteros enumerantur: & si ea res ad Episcopi cognitionem referri debuit, non id characteri conferentis, sed eligentis auctoritati datum est.

Cantores & Psalmistæ comparati cum Lectoribus.
Concil. Turon 2. can. 19.
Codin. l. de offic. c. 1.
Petr. Arcud. l. 6. c. 9.
Constit. Apost. l. 3. c. 11.
τῶν εἰς κλῆρον προσληφθέντων ἀγάμων κελεύομεν βουλομένους γαμεῖν ἀναγνώστας καὶ ψάλτας μόνους.
Can. 27. Apost.
Psalmistæ officium ordo non fuit.

Probabilius igitur arbitror quod posui, Psalmistæ seu Cantoris non fuisse gradum & Ordinem à cæteris distinctum: sed meram Episcopi, vel etiam posterioribus seculis, Presbyteri commissionem, qua diliguntur ex Clericis inferioribus, maximè Lectoribus, qui beata & canora voce psalmos Dauidicos, cæterosque hymnos modulentur. De quibus ita præcipit Concilium Carthaginense; *Psalmista, id est, Cantor, potest absque conscientia Episcopi, officium suscipere cantandi; dicente sibi Presbytero, vide vt quod ore cantas, corde credas, & quod corde credis, operibus comprobes.* Debere autem de Clericis & tonsuratis eligi, Canon Laodicenus demonstrat, *Non oportere præter Canonicos cantores, qui suggestum ascendunt, & ex membrana legunt, aliquos alios canere in Ecclesia.* Vbi *Canonicos* explicat Zonaras, *in Clerum adscriptos.* Et Turonense citatum, *vnus Lector Canonicorum suorum*, id est, ex Clero suo & Canonicis. Consentit & Canon Trullanus, *vt nulli liceat ex Ambone, secundùm eorum morem qui in Cleri catalogo censentur* (quod peruersè interpres reddit, *nulli liceat eorum qui sunt in Clericorum Ordinem relati.* Hic enim sensus & à veritate, & à Patrum mente omnino alienus est) *populo diuinas scripturas recitare, nisi qui Sacerdotali tonsura præditus, & Canonica benedictione à suo pastore donatus fuerit;* Sine qua, ne Monachi quidem ad id officium admissi, vt habent responsa Synodi cuiusdam CP. ad Monachorum interroga-

Concil. Cartha. 4. can. 10.
Concil. Laod. c. 15.
τοὺς ψάλτας, τοὺς κανονικούς, τοὺς ἐν κλήρῳ δηλαδὴ τεταγμένους.
Zonar. in eum locũ.
Concil. Turon. 2. cit. can. 19.
Κατὰ τὴν τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγομένων τάξιν, τοὺς θείους τῷ λαῷ λόγους ἀναφωνεῖν.
Concil. in Trull. c. 33.
Interrog. Monac. ad Syn. CP. Tom. 6. Biblioth.

Peruersa Ecclesiæ Alexandrinæ consuetudo. Socrat. l. 5. hist. c. 21. Hall. l. de sacr. ordin. p. 583.

tiones. Fuit igitur admodū insolens ea Ecclesiæ Alexandrinæ cōsuetudo apud Socratem, quæ Lectores & ὑποβολεῖς indifferenter ex fidelibus, & Catechumenis assumebat; cum omnes vbiq; Ecclesiæ, fideles solos in hoc ordine censerēt. Quanquam illam rectè de officio, non de Ordine Doctor Hall. interpretatur.

Ecclesiæ CP. Protocanonarcha & Canonarcha. *Canon quid.* Grets. in Codin. de offic. l. 1. c. 12. Ioan. Curopalata in Leone Armeno. Ioan. Mosc. in vitis PP. l. 10. c. 40. Petr. Arcu. l. 6. c. 9. *ὑποβολεῖς quis.* *Domesticus Cantorum.* Ioan. Citr. apud Grets. in Codin. l. 1. c. 21.

Constantinopolitana Græcorum Ecclesia, in schola Cantorum, Protocanonarcham & Canonarcham habuit, quorum nominum ea notio est. Canonem Zonaras dici auctor est, præfinitam & circumscriptam nouem odis periochē, quæ in magnis solennijs decantantur. Illi cantui præibat Protocanonarcha, & qui sub illo, Canonarcha. Eorum Canonum meminit Curopalatæ Ioannis historia, quæ Leonem Armenum irridet, musicæ inuita minerua studiosum. *Consueuerat autem in concinendis psalmis, laudes ipse incipere, præsertim in ipso Christi ortu, cum eius celebritatis Canones psallerentur: cantiones enim præcinebat asperiore, atque adeo agresti voce.* Ioannes autem Moschus, Abbatem Cosmam refert, *nocte sancta Dominicæ, solitum stantem implere Canonem legendo & psallendo.* Cātorem in Cathedralibus nostris, & Succentorem non incongruè illis contuleris. Mauult Petrus Arcudius Canonarcham illum esse, qui præit legendo, quæ Cantores, illius vocem subsequendo canunt: & eundem facit cum ὑποβολεῖ. Verùm ea nimis vaga significatio est, dum Canon quid sit non explicat; dum quid sit id quod legitur non enunciat; dum morem eius prælegendi quod postea canatur, nullo exemplo vel auctoritate comprobat: & si verum ὑποβολέως etymon requiritur, is est qui admonendo, atque hortando subijcit, & suggerit, vt scribunt linguæ Græcæ interpretes: id verò officium Canonarchæ potiùs, quàm Cantoribus simplicibus conuenit. Fuit & alius in ea Aula magistratus, Domesticus, seu Præfectus musicorum, seu Cantorum: isque est, inquit Ioannes Citri Episcopus, qui omnes Musicos regit & dirigit, ipsosque simul, & cantiones cunctas disponit, ac in ordinem digerit. Admonet autem Gretserus, esse munus *Domestici Cantorum, seu Protopsaltæ, in vigilijs communibus clara voce pronunciare illud, ἐυλόγησον δέσποτα, quod nos dicimus, Iube domne benedicere.*

Psalmorum in mysterijs vsus. Diony. c. 3. Eccles. in Contemp. Cyri. Iero. Catech. 13.

Porro psalmorum modulationem tanti facit Pontificum magnus institutor S. Dionysius, vt omnibus ferè pontificijs ministerijs essentiæ instar esse, & necessariò adhiberi, & ab eo quod sanctitate præstat omnibus, abesse non debere pronunciet. Præter psalmos autem alia quæpiam ab illis decantata, tum dicta modò de Canone, tum S. Cyrillus Ierosolymitanus indicat, cum eos testes appellat. *Sciunt hoc studiosi Ecclesiæ Psalmistæ, qui Angelicos imitantes exercitus, semper Deum laudibus celebrant. Qui digni habiti sunt psallere in hoc sancto Golgotha, diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.* Scitum est

Tres modi musici. Porphyrio in Horat. Cassidor. *Dij culti per septem vocales.* Demetr. Phaler. l. de elocut. *Cantorum pietas.* Amal. For. de Eccles. offi. l. 3. c. 3.

tres esse præcipuos Musicos modos, è quibus cæteris componuntur. Dorium, Lydium, Phrygium, qui & Barbarus Porphyrioni grammatico Horatij interpreti dicitur. Eorum cum Phrygius furorem & bella concitet, Lydius ducat funera, Dorius honestus & grauis, diuino cultui semper dicatus fuit, atque etiamnum in templis nostris locum velut proprium sibi vendicat: quem *pudicitiæ largitorem, & castitatis effectorem* Cassidorus appellat. Et fortasse ad hunc modum pertinet, quod de veteribus Ægyptijs refert Demetrius Phalereus, illorum Sacerdotes *Deos per septem vocales celebrare, ordine sonantes eas: quarum literarum sonus loco tibiæ & citharæ auditur, propter soni suauitatem.* Præclarè Amalarius, veterum organa musica cum nostra pietate conferens: *Nostri cantores non tenent cymbala, neque Lyram, neque Citharam manibus, neque cætera genera musicorum,*

rum sed corde. Quantò cor maius est corpore, quantò Deo deuotiùs exhibetur, quod per cor fit, quàm per corpus. Ipsi cantores sunt tuba, ipsi psalterium, ipsi cithara, ipsi tympanum, ipsi chorus, ipsi chordæ, ipsi organum, ipsi cymbala. Unde Augustinus, idem ipsi sancti sunt in omnibus musicis organis. Antiquos narrat Isidorus, *pridie quàm cantandum esset cibis abstinere solitos: psallentes tamen legumine in causa vocis assiduè vsos. Unde & cantores apud Gentiles, fabarij dicti sunt.* *Cantum abstinentia.* Isid. l. 2. de offic. Eccl. c. 12.

Ex his omnibus in gratiam Ecclesiastici cantûs allatis, vbi & cantores in canone legimus, reflectendi necessariò sunt oculi in Canonicos nostrates, quorum nonnulli licet de regali Christianæ legis Sacerdotio, nihil adhuc præter aditialis tonsuræ coronam acceperint; quia tamen ad orationes publicas, ad horas Canonicas, ad preces pro communi Ecclesiæ salute concipiendas, ad iram muminis modulatis etiam vocibus mitigandam, ab Ecclesia ipsa sunt instituti, eos ego fidẽter hoc loco in Ordinis Hierarchia cõstituo: Aurelius & Hallier, si suis de Hierarchico principatu principijs hærere obstinãt, non possunt ab omni Hierarchia, per summam iniuriam non exterminare. *Canonicorum locus in Hierarchia Ordinis.* *Aurelius & Hallier refutati.*

DE RELIQVIS INFERIORIBVS CLERICIS.
CAPVT XV.

ACOLYTORVM ordo Hypodiaconatui suppar, insacratorum ministrorum primus, mutata serie hic collocatus, ne diuinarum scripturarum Lectio interciperetur. Nam quòd Amalarius Acolytos cum Scribis comparat, *qui accendunt corda fidelium ex scripturâ sacra*, longiùs petitum est à cereorum similitudine quos deferunt, & ad Lectores veriùs pertinet. Notatum est istud Ordinis & ministerij Ecclesiastici nomen, in S. Ignatij catalogo locum non habere, vt neque in Constitutionibus Apostolicis; certum tamen ex Concilio Tridentino *ab ipso Ecclesiæ initio*, cum cæteris in vsu fuisse. Habet autem clarum officium in parandis vrceolis, accendendis, deferendisque cereis: cuius rei causa, cereorum inquam accendendorum, licere Monacho, etiam tonsura carenti, *ad altare accedere, propter Monachalis habitus honestatem*, respondent Patres qui supra, interrogati. Quærent hic etiam aduersarij actionem in subditum, & Acolyti regnum Hierarchicum, quando fuerit otium, demonstrabunt. *Acolytorũ officium.* Amal. Fort. l. 3. de offi. Eccl. c. 5. Concil. Trid. sess. 23. c. 2. *Monachi propter habitus honestatem accedunt ad altare.* Interrog. Monac. cit. in syn. CP.

De Exorcistis pronunciat Isidorus, eos in Hebræorum Religione fuisse, *quos Esdras actores memorat Templi, seruorum Salomonis filios, qui actum Templi totius sub cura sua haberent, aut sacris actionibus deseruirent.* Quod qua tandem ratione dicatur, equidem non peruideo: cum nulla inter actores & expulsores cognatio intercedat. Neque dæmonibus solùm exigendis instituti sunt, verùm etiã, quod Romano Pontificali continetur, populo solent dicere, *vt qui non communicat, det locum*: iisque verbis aliquo etiam modo expellunt plebem à loco sacrorum, & ephorcistæ merito iure dicuntur. Illis assignat Beda scientiam & vsum Salomonicarum incantationum & annuli; quorum meminit Iosephus in historia. Illos in Ecclesia commemorari vult idem Isidorus, ab Apostolo quærente, *Nunquid omnes habent donationes sanationum?* quasi sit ea miraculorum vis ac potestas, non officium. Quamobrem Exorcista in Apostolicis Constitutionibus *non fit ordinatione*; *certare enim pro præmio Exorcistæ, liberæ* *Exorcistæ apud Hebræos qui?* Isid. l. 2. de Eccl. offic. c. 13. Beda in act. Apost. Ioseph. l. 8. Anti. c. 2. 1. Cor. 12.

Exorcistæ sine ordinatione.
Constit. Apost. l. 8. c. 26.
Amal. For. l. 1 de Eccl. offic. c. 9.
Exorcistæ facti consecratione ab antiquo.
Concil. Carth. 2. 4. can 7.
Concil. Laod. c. 26.
Leuncl. in Epitom. Harm. sect. 2. tit. 5.
Καθιστᾶν δὲ ἀναγνώστας, καὶ ὑποδιακόνους, καὶ ἐπορκιστάς, καὶ τῇ τούτων ἀρκεῖσθαι προαγωγῇ.
Concil. Anti. c. 10.
Guil. Pari. l. de sacr. c. 3. in Ordi.
Iuo Carn. l. de reb. Eccles.

voluntatis est, ac Dei gratiæ per Christum & aduentum Spiritus Sancti. Nam diuinæ cuiusdam fortitudinis, & valentissimæ gratiæ opus visum est, forti armato se opponere, & eum de atrij sui tyrannica possessione deiicere. Quibus consentiens Amalarius Fortunatus, *hoc*, inquit, *donum gratiæ Dei ad fidem pertinet. Iste est secundus modus fidei per expulsionem Diaboli.* Verùm publica Ecclesiæ potestas ad hoc munus necessaria tandem fuit, eiusque consecrationis formulam, quam adhuc tenet Ecclesia, in Concilio Carthaginensi legimus. Vnde & in Laodiceno vetatur is, qui ab Episcopo promotus ad id muneris necdum est, Exorcistæ munus agere, neque in Ecclesijs publicè, neque in ædibus priuatim. Hunc Canonem malè Leunclauius explicat, Ephorcistam accipiens, pro eo *qui sic doceret rudiores, vt ab ijs quasi reposcerentur antea tradita.* Quod Catechistæ potius officium fuit, de quo suo loco; & nemo alius Ephorcistam, seu Eporcistam aliter, quam pro Exorcista voluit acceptum. Quemadmodum neque in Antiocheno sub Iulio Papa, vbi Chorepiscopi permittuntur constituere Lectores, Hypodiaconos, & Exorcistas, *& eorum promotionem*, inquit Canon, *sufficere existiment*, id est, non Presbyteros aut Diaconos, non alios officiorum Ecclesiasticorum gradus ordinare poterunt, istis contenti. Cæterùm in hoc seu officio, seu ordine, gratia *ipsius Ecclesiæ & potestas quam à Deo accepit, ambulandi super aspidem & conculcandi leones infernales: & virtus fidei, & imperiositas super potestates contrarias ad Dei gloriam, & ipsius ædificationem, & infidelitatis confutationem, clariùs atque sublimiùs elucet*, vt ait magnificè Guillelmus Parisiensis, & ipse in illa Ecclesiæ victoria quasi triumphans. Quo eodem sensu scribit Iuo Carnotensis, habere illos *spiritale imperium super spiritus immundos, ad eijciendos eos de corporibus obsessis.* Viderit Petrus Aurelius, sit-ne illud quod requirit in Hierarchia; certè spiritus illos esse constat extra Ecclesiam positos, si fortasse in eos tantùm agi vult ab Exorcistis aut Diaconis.

Catechista non accipit consecrationem.
Clem. ep. 1. ad Iacob.
Hiero. l. de script. Ecc.
ὑμεῖς μὲν γὰρ οἱ διάκονοι Χριστοῦ δεδέγμεθα ἕκαστοι καὶ θυρωρῶν ὥσπερ τάξιν ἐπέχοντες ἀνετὸν ἀφήκαμεν τὴν θύραν.
Cyryll. Præfat. ad Catech.
Explicatur Cyprian. ep. 24.

Catechista non magis peculiarem, quàm Psalmista consecrationem sortitus est. Et sanè Diaconus ex officio Catechistam agit, ex commissione quiuis alius inferioris Ordinis. Clemens enim Romanus in sua illa Ecclesiæ cum Naui collatione, *Diaconos dispensatorum locum tenere* vult, *hos qui catechizant, nautologis conferri:* seque ipsum narrat vt Catechistæ boni exemplum à D. Petro fidelibus exhibitum, vt sciamus Catechistam aliqua saltem ratione, à simplici Diacono differre. S. Cyrillum Ierosolymitanum in adolescentia suas catecheses scripsisse auctor est S. Hieronymus. Ipse autem se Christi Diaconum vocat, & cuilibet ostium aperire, tanquam Ostiarum. Et Diaconi solicitudinem indicant hæc eiusdem loci verba. *Videbo cuiusque studium, videbo cuiuslibet deuotionem.* D. Cyprianus nobilem Optatum è Lectore Catechistam, è Catechista Hypodiaconum ordinauit, vt ipse narrat ad Clerum suum scribens, ijs verbis quorum partem superiùs protulimus, & nonnihil obscuritatis præferunt. Excusat enim magnus Antistes apud Clerum, quòd in Clericorum penuria, nouos aliquos adsciuisset, inconsulto Clero. Eos igitur nominat, & probandos demonstrat. *Fecisse me autem sciatis Lectorem Saturum: & Hypodiaconum Optatum Confessorem, quos iam pridem communi consilio, Clero proximos feceramus:* quibus iam antea de vestra sententia Clericalia quædam munia commiseramus. *Quando aut Saturo, die Paschæ semel atque iterum lectionem dedimus*, Lectoris officio fungi Saturū olim iusseram, quem modò Lectoris Ordine decoraui:

corauí: *aut quãdo cum Presbyteris Doctoribus, Lectores diligenter probaremus, Optatũ inter Lectores Doctorem Audientium constituimus:* cum adscitis Presbyterorum doctissimis, in Lectorũ omnium peritiam & mores diligenter inquirebamus, vnum ex illis Optatum elegimus, qui Catechistæ munus obiret, & rudes adhuc Catechumenos fidei mysterijs imbueret, *examinantes an congruerent illis omnia, quæ esse debent in his qui ad Clerum parabantur*: an isti in clericatus limine & tirocinio positi, dotibus ijs essent præditi, quæ perfectum aliquando Clericum facturæ viderentur. *Nihil ergo à me, absentibus vobis, nouum factum est*: cum ea sit Ecclesiæ consuetudo, vt vulgò in Clerum nullus adlegatur ab Episcopo, sine Clericorum cæterorum consilio & consensu, ab ea regula in istis discessum non est a me, quia *quod iam pridem communi consilio omnium nostrum cœperat*, quando lectionibus & catechesi sunt admoti, *necessitate vrgente promotum est*: ad superiores gradus sunt euecti, *quoniam oportuit me per Clericos scribere*, iam in aliquo Ordine constitutos. Erat igitur Lector Optatus; idem Catechista, peculiari commissione: atque quà talis, non in Ordine, sed Hypodiacono minor, quo *promotus* est, vt maiori cum auctoritate literas Episcopi sui deferret. Qui sint autem Audientes dicemus inferiùs; eorumque *Doctorem* pro Catechista Pamelius accipit hoc loco, *quales*, inquit, *insignes viros olim claruisse constat apud Alexandriam, Origenem, Pantanum, Clementem & Dionysium*, de quibus alius erit nobis agendi locus.

Examinata Lectorum peritia.

Sine Clerí consensu noui Clerici non creati.

Episcopus literas mittit per Clericos.

Doctor Audientium, Catechista.

Pamel. in eum locũ.

Laborantium meminit S. Ignatius, omnes Ecclesiæ salutans ordines, quos & S. Epiphanius præponit Ostiarijs, illosque esse ait, qui mortuorum corpora curant. Neuter autem propria quadam consecratione ad id officij genus institutos fuisse aliquos demonstrat; cum Cantores & Confessores S. Ignatius, Linguarum interpretes S. Epiphanius cum cæteris appellent. Quare libera nobis est coniectura, ex prima tonsura initiatis extitisse nonnullos, qui se ad id muneris offerent, atque suscepta superioris alicuius benedictione, quoties opus foret, mortuos fideles conderent, & fortasse adhuc morbo conflictatos ministerio & caritate subleuarent. Clericis tamen aggregatos fuisse, habemus ex S. Hieronymo ad Innocentium scribente. *Clerici quibus id officij erat, cruentum linteo cadauer obuoluunt, & fossam humum lapidibus construentes, ex more tumulum parant.* Vbi apertè describuntur κοπιᾶται, qui & fossarij. Malè igitur Scholiastes explicat Clericorum munus id fuisse, *quia precibus & orationibus funus comitarentur.* Hierarchicum certè componendorum humandorumque cadauerum opus esse, satis innuit S. Dionysius, cum tribus explicatis Sacramentis, quibus Purgatio, Illuminatio, Perfectio comparantur, fidelium mortuorum exequias pergit describere. Constantinus Imperator sacros hosce Pollinctores, ex nongentis & quinquaginta diuersorum collegiorum, & artium officinis lectos, in vnum corpus compegit, Ecclesiæ subiecit, & immunes à vectigalibus, publicisque muneribus esse voluit. Anastasius Lecticarios seu Decanos appellatos, ad numerum mille & centum redegit Constantinopoli, eisque annuum reditum adiunxit. De ijs extat lex Theodosiana. *Clerici vero, vel hi quos Kopiatas recens vsus instituit nuncupari, ita à sordidis muneribus debent immunes, atque à conlatione præstari, si exiguis admodum mercimonijs, tenuem sibi victum vestitumque conquirent.* Illius cœtus & operis verè perfecteque Christiani, in plurimis Normaniæ locis imago perseuerat, in ea sodalitate, quam Caritatem appellant, visendis curandisque pestilentia mortuis institutâ, ad

Laborantes non ordinati.

Ignat. ep. ad Antioc. Epipha. in fine operis contra hæres.

Hiero. ep. 49. Mar. Victorin. in eum locum.

Dion. c. 7. Eccles.

Vide Baro. ad an. 316. n. 71.

Sodalitas Caritatis in Normania.

quos Præfecti sui iussu confidenter introeunt, & post compositum manibus, elatum humeris, terra conditum cadauer, ad suos remeant, & in omnium consortio tanta versantur fiducia, vt negent visum vnquam sodalem, qui post munus suum præcisè perfunctum, aut laborarit ipse morbo pestilente, aut quenquam afflauerit.

Ostiarij ad fores basilicæ. Constit. Apost. l. 2. c. 57. *Diaconissæ mulieres introduxerūt.* Ignat. ep. ad Antioc. Baron. ad an. 34. n. 285.

Ostiariorum munus ipso nomine se prodit. Ij non ad sacros Adyti cancellos, vt Subdiaconi, sed ad Basilicæ fores excubant, *ne quis infidelis, aut non baptizatus ingrediatur.* Vnde & modò in consecratione, iubentur *certis horis domum Dei aperire fidelibus, semper claudere infidelibus.* S. Ignatius id muneris videtur Diaconissis demandare: cum eas salutat *custodes sacrorum vestibulorum*: quod sic interpretatur magnus Baronius, vt alias intromittendis viris, alias feminis valuas in Ecclesia fuisse asserat, & illis quidem præpositos Ianitores, seu Ostiarios, his autem mulieres Diaconissas.

Prima tonsura, Clericatus tirocinium.

Iam Cursoribus omissis, quos modò in S. Cypriano intelligere potuimus, Notarijs, & eiusmodi non Ordinibus, sed officijs: superest Tonsura prima, quam cum considero, videre mihi videor quandam veluti materiam primam, actu pene nihil, omnia potestate. Facit illa quidem Clericum, in forum Ecclesiæ transfert, priuilegia Clericalia concedit, habitum sacræ Religionis imponit, reliquis Ordinibus, & Ecclesiastico beneficio reddit idoneū: sed hæc omnia quid sunt aliud, quàm velut quidam probationis Religiosæ status, quicum à D. Bonauentura confertur? Quanquam ex quo quis à turba laïca exemptus est, & diuinæ possessioni adiudicatus, licet nulli speciali officio addicatur, accipit tamen ius ad commune, Dei videlicet laudes in Ecclesia publicè decantandas, quæ & sacra est actio, & Clericis ex æquo omnibus vsitata.

Apud hæreticos Ecclesiæ officia perturbata. Tertu. l. de præscr. c. 41.

Apud hæreticos hæc officia desiderari, & vniuersè Ordinum Ecclesiasticorum ordinem & dignitatem indignissimè perturbari, Tertullianus arguit, his verbis, quæ non incommodè tractatum hunc obseratura videntur. *In primis quis Catechumenus, quis fidelis, incertum est: pariter adeunt, pariter audiunt, pariter orant: etiam Ethnici si superuenerint, sanctum canibus, & porcis margaritas, licet non veras iactabunt. Simplicitatem volunt esse, prostrationem disciplinæ, cuius penes nos curam, lenocinium vocant. Omnes tument, omnes scientiam pollicentur: ante sunt perfecti Catechumeni, quàm edocti. Ipsæ mulieres hæreticæ quàm procaces, quæ audeant docere, contendere, exorcismos agere, curationes repromittere, forsitan & tinguere. Ordinationes eorum temerariæ, leues, inconstantes. Nunc Neophytos conlocant, nunc seculo obstrictos, nunc Apostatas nostros, vt gloria eos obligent, quia veritate non possunt. Itaque alius hodie Episcopus, cras alius: hodie Diaconus, qui cras Lector: hodie Presbyter, qui cras Laïcus. Nam & Laïcis Sacerdotalia munera iniungunt.* Et de ijs ipsis quos Tertullianus miserè consectatus est, Montanistis scribit S. Hieronymus. *Apud nos Apostolorum locum Episcopi tenent, apud eos Episcopus tertius est. Habent enim primos de Pepuza Phrygiæ Patriarchas, secundos quos appellant Cenones, atque ita in tertium, hoc est, pene vltimum locum Episcopi deuoluuntur. Quasi exinde ambitiosior religio fiat, si quod apud non primum est, apud illos nouissimum sit.* Et hæc de personis agentibus, ad patientes modò transeamus.

Episcopi apud Montanistas. Hiero. ep. 54.

ORDI-

ORDINES HIERARCHIZATI, SIVE PAtientes considerantur: & in primis sanctus Populus.

CAPVT XVI.

ORDINES Hierarchizantes Angelorum instar in augustissimo Templi loco spectauimus; descendendum modò ad Hierarchizatos, tanquam ad homines; in quibus sanctos video qui Perfectione, & Illuminatione indigent; & impuriores alios, quibus præcipuè opus Purgatio. Primi Monachos habent, & sanctum Populum: illis sequens liber sacer est, vt valentioribus argumentis eorum dignitas, & in hac Hierarchia sedes asseratur, quò validioribus machinis æmulorum factione concutitur. Hunc igitur locum solus occupat Populus, quem S. Dionysius sanctum appellat, quia is absque obice diuinorum mysteriorum sanctitati participat. Monachi cancellos tenent, Populus reliquam Ecclesiæ nauim, bifariam, vt ante dictum, discretam, vt in ipso sanctitatis promptuario, omnis aditus vitio occludatur. Quibus prætereà locis per ætatem & gradus singuli pulcherrima dispositione constituti sunt: vt hac etiam ratione sint Ecclesiæ *emissiones, sicut Paradisus malorum punicorum, cum pomorum fructibus. Nam vt Pastores*, inquiunt Constitutiones Apostolicæ, *singulas pecudes, pro generis, & ætatis ratione locant, & quodque eorum simile cum simili congregatur: sic in Ecclesia adolescentes quidem seorsum sedeant, si locus sit; sin autem non sit, stent: ætate verò prouecti, ordine sedeant. Pueros autem stantes, patres & matres eorum suscipiant. Rursus adolescentulæ seorsum, si fuerit locus; si verò non fuerit, post mulieres locentur. Nuptæ iam, & matres familias, item seorsum. Virgines autem, & viduæ, & anus, primæ omnium stent aut sedeant.* Hæc Diacono, quasi designatori cuidam præcepta tradita. Sequitur enim, *locis verò occupandis præsit Diaconus*, &c. Eodem iterum loco, vt vides, virginitatis dignitati consultum, & Virginibus quodammodo secreta à feminis cæteris data habitatio. Quod vel ex S. Ambrosij obiurgatione discimus; *Nonne vel illum locum tabulis separatum, in quo in Ecclesia stabas, recordari debuisti; ad quem Religiosæ matronæ & nobiles certatim currebant, tua oscula petentes, quæ sanctiores & meliores te erant? Nonne vel illa præcepta, quæ oculis tuis ipse inscriptus paries ingerebat, recordari debuisti? Diuisa est mulier: & virgo quæ non est nupta, cogitat quæ domini sunt.* Extrema hæc describo, vt ipse loci ornatus, & inscriptæ parietibus adhortationes, quales modò non tantùm in templis, sed etiam in Religiosorum claustrorum ambitu, cum ingenti vitæ spiritalis emolumento legimus, appareant.

Sancti populi in Ecclesia dispositio.

Constit. Apostol. l. 2. c. 57.

Illi dispositioni præest Diaconus.

Ambro. ad virginem lapsam.

Itaque Populo sic considente, tria Hierarchica munia consideranda veniunt, Preces, Concio, Communio. Precibus Populum sanctificat Hierarcha; precibus veniam & pacem à Deo plebi vniuersæ postulat impetratque. Quod licet notius sit, quàm vt fusiùs comprobetur, aurea tamen Guillelmi Parisiensis oratio, in hac orationis materia, non est silentio prætereunda. Sic enim ille, *attende autem quia Sacerdotales actiones, & benedictiones ex parte Ecclesiæ & nomine fiunt. Vnde non dicit, Orem, sed Oremus: nec, Exaudi me, sed, Exaudi nos. In omni ergo Sacramento & sanctificatione, necesse est fieri quod petit Ecclesia per pro-*

Preces pro populo ab Hierarcha fusæ.

Guil. Pari. elegans doctrina. l. de sacr. c. 2. in Bapt.

Sacerdos procurator & aduocatus Ecclesiæ.

curatorem, vel aduocatum Sacerdotem, in cuius ore ipsæ orationes, tanquam verba Ecclesiæ positæ sunt. Quid illud autem est quod Sacerdos à Deo postulat? Id sine dubio quod paulò ante auctor dixerat, *Benedictiones quæ fiunt pro sanctificandis, tam eis qui conuertuntur, quàm eis qui reuertuntur denuo; tam pro conseruandis ipsis, qui iam conuersi vel reuersi sunt, necesse est exaudiri.* Quæro ex te Lector, num sanctificatio Populi precibus facta, per eum quem ad hoc Ecclesia procuratorem & aduocatum suum constituit, maximeque per Hierarcham Principem suum & legatum ad Deum, opus sit Hierarchicum? vbi est tamen Iurisdictio illa, & principatus ab aduersarijs tanto opere proclamatus? Putas-ne necesse vi coërcitiua instructū illum esse, qui alterum fusis ad Deum precibus lacrymisque quantùm potest, iustificet? Sequitur in auctore elegans Aurelianæ Theologiæ confutatio, qua ostenditur, qui alium sanctificet, non continuò eadem actione sanctificari. Improbos Sacerdotes primò cum tabellarijs, deinde cum tortoribus martyrum luculenter comparat. *Quæ est regina quæ per vilissimum cursorem, & litteras in pelle vilissima scriptas, à Rege sponso suo quæcunque voluerit non impetret? Et quidem minister qui totum habet foris vt pellis: hoc est, habens solum forinsecum ministerium sanctitatis, nihil reputatur, quàm pellis morticina, habens in ore scriptas preces Reginæ cælorum, id est Ecclesiæ; non cursor in literis loquitur: vbi Rex literas inspicit non faciem cursoris, sed sponsæ eius quodammodo intuetur: nec vocem ipsius, sed sponsæ vocem in eis audit. Et in manibus carnificum ac crucifixorum placabilissimam hostiam Vnigeniti sui respicit. Sic Martyres sanctos non de manibus nefandorum carnificum, velut holocausta medullata in odorem suauitatis suscipit.* Et alia plura in eandem addit sententiam, quæ nunquam scriberet magnus Antistes, si cum Petro sentiret Aurelio, Episcopum aut Sacerdotem, *vt alios saluet, seipsum saluare debere, & eius salutem ab aliorum salute sic pendere, vt neutra sine altera perfici possit.*

Precibus Hierarchizatur Populus sine Iurisdictione.

Qui alios sanctificant non ideo sanctificantur. Contra Aurelium.

Crucifigentes intellige.

Petr. Aure. in vindic. p. 621.

De Concione notandum nihil occurrit, cum iam antea munus illud tam Presbyteri, quàm Episcopi fuisse dixerimus: nisi forte illud velis obseruari, ab ea audienda exclusum neminem, quod Carthaginensi 4. decernitur, *vt Episcopus nullum prohibeat ingredi Ecclesiam, & audire verbum Dei, siue gentilem, siue hæreticum, siue Iudæum, vsque ad missam Catechumenorum.* Vt vel hinc videas actum illum, quem aduersarij contendunt & esse & haberi debere Hierarchicum, in alios quidem transire, sed non in subditos cum imperio & potestate, quæ nulla est Hierarchæ in Gentiles & Iudæos: qui cum Ecclesiam sinuntur ingredi, eos ad nauim vsque penetrare non existimo, sed in porticu, inter Audientes subsistere, vt & inde cum illis suo tempore possint emitti. Non ita catecheses omnibus promiscuè traduntur, ne ipsis quidem Catechumenis omnes sine discrimine; vt alibi ex S. Cyrillo Catechista dicemus.

Ad Concionem omnes aliquando admissi. Concil. Cartha. 4. can. 84.

In Communione spectari plura possunt & debent. Ante omnia sanctificati panis per templum totum circumductio, cum multo thure & suffitu. Quam processionem nō omittit designare S. Dionysius, *Nos igitur vt arbitror,* inquit, *intra sancta esse debemus, nudataque & aperta primi signi intelligentia spiritali, diuinam eius pulchritudinem intueri, Pontificemque ipsum diuina quadam ratione aspicere, à diuino altari, vsque ad extremum templum cum odoris fragrantia proficiscentem, atque ad illud ipsum perficiendi sacri studio reuertentem.* Quæ res adiuuenta, vt quoniam Hierarcha Dei præpotentis expressa imago est, eius diffusam in homines omnes, maximéque fideles benignitatem significet, vt rectè inter-

De Communione tradita, quæ est tertia actio Hierarchica. Sanctificati panis circumductio. Dion. c. 3. Eccles. in Contemp.

interpretatur Pachymeres: vtque Deum ipsum quasi extra se ad creaturas progressum, deinde autem in se ipsum immobili quodam processu redeuntem, exprimat. Quæ Dionysij ipsius contemplatio est: *Diuinitas enim et si suprema benignitate, ob eorum qui sacris ipsius participant communionem, progrediatur: non tamen à natura sua stabili firmoque gradu discedit.* Denique vt Pontifex sacrorum circumlatione signorum, Hierarchicam scientiam ita populo communicare se ostendat, vt tamen reductus à turba in vnitatem reuertatur; eoque facto ad eandem animorum coniunctionem secum, & cum Deo, qui finis est Hierarchiæ, fideles omnes inuitet & adducat. De processu autem per Templum, cum donis ante consecrationem, qui modò apud Græcos in vsu est, plura docet Arcudius non contemnenda.

Pachym. in eum locum. *Ea processio Deum exprimit.* Petr. Arcu. l. 3. c. 19. &c.

Peractis sacris ritibus, Communio sequitur, ipsius primùm Hierarchæ, deinde cæterorum. *Donis diuinorum operũ monstratis, ad sacram eorum Communionem venit ipse, & inuitat cæteros.* Nam *Sacerdos*, vt inferiùs explicat S. Maximus scholiastes, *qui non primus capit ea quæ obtulit, profanus est.* Deinde *omnis Sacerdotum descriptio pontificio instituto collecta, cum Diuinorum mysteriorum facta fuerit particeps, cum sancta gratiarum actione desinit.* Existimant aliqui, Sacerdotes & altaris ministros, intra velum, seu in Diaconico communicasse, cæteros autem Clericos, quocunque in Ordine constitutos, in choro intra Adytum; quod mihi rectus ordo, & auctoritas Canonum persuadet. Non tamen Laodiceni, qui affertur à nonnullis, qui accuratissima versione sic eloquitur. *Solis licere sacratis ad altare accedere, & communicare.* Sacratos autem Clericos omnes, saltem maioribus Ordinibus initiatos, dici debere quis ambigit? Apertiùs ergo Concilium Toletanum distribuit, eo videlicet ordine, *vt Sacerdos & Leuita ante altare communicent, in choro Clerus, extra chorum Populus.* Cleri autem nomine hoc in proposito comprehensos Monachos, & in choro, saltem initiationis suæ solenni luce, communionis participes effectos fuisse, sequenti libro videbimus. Succedit ergo Populus, at non vt nunc indiscriminatim; verùm pro ætatis, conditionis, sexus, & seruati in templo loci ratione. Quare dubium non est quin viri feminis, virgines, vt Deo sacræ, mulieribus præirent. Id apertè discimus ex nobili & generosa mulierum contentione, apud Homeritas sub Dunaan Iudæo tyranno, dum causas pro se quæque proferebant, quibus alias aliæ in morte subeunda deberent præcedere. *Monachæ virgines, nequaquam concedebant primas partes ijs quæ iuncta erant matrimonio: Recordamini, dicentes, quod priùs vobis sumus propositæ & in templorum ingressu, & in Sacramentorum participatione, & in statione, & in sessione.* Id autem in sacro Adyto fieri non debuisse, tum ipsa ratio, tum sacri Canones manifestant. Sic enim Bracarensi Concilio decernitur. *Item placuit, vt intra sanctuarium altaris ingredi ad communicandum non liceat laicis, viris vel mulieribus, nisi tantùm Clericis: sicut & antiquis Canonibus statutum est.*

Communio in Ecclesia quo facta ordine. Dion. Ibi. in Myster. Max. in illud caput. in Cont. Dion. ibi. in Cont. *Vbi facta Communio.* Concil. Laod. c. 19. Binius in eum locũ. Concil. Tolet. 4. can. 17. *Monachi in Choro communicant.* Metaph. apud Sur. 24. Octob. Concil. Bracar. 1. can. 31.

Obseruatos porrò diligentiùs qui communicarent, & quomodo huius in mysterij participatione se gererent, docent Concilij Toletani Canones aliqui, ordinis Ecclesiastici assertores. *De his qui intrant in Ecclesiam, & deprehenduntur nunquam communicare, admoneantur: quòd si non communicant, ad Pœnitentiam accedant: si communicant, non semper abstineantur: si non fecerint, abstineantur.* Hoc est, eum pietatis defectum imposita per Sacerdotem pœna eluant, ac certè descendant in gradus eorum pœnitentium, qui in solis precibus, non

Obseruati qui communicarent. *Explicatus* Concil. Tolet. 1. can. 13.

autem etiam in Synaxi cum fidelibus communicant; quo in statu si aliquando communicare decreuerint, ne habeantur eorum loco pœnitentium, quorum consortium vitari debet. *Si quis autem acceptam à sacerdote hostiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur.*

Ibid. c. 14.

De Eulogiarum cõmunione.

Quia tamen quotidianam Communionem nulla vnquam sanctio Ecclesiæ fidelibus imposuit, vt vmbra quadam eius communionis, in vnum diuinæ caritatis vinculum omnes coïrent, institutæ sunt Eulogiæ; quarum iam olim Laodicenum Concilium meminit, dum vetat, hæreticorum Eulogias accipi, quod eæ sunt potius ἀλογίαι, & malectiones; quæ consuetudo etiamnum in Ecclesia perseuerat: non tamen eodem quo primis seculis ritu. Siquidem vna modò familia panem offert, qui sectus in particulas cum fidelibus omnibus communicatur. At verò antiquitus ad sacra conuenientes singuli, panem in altari offerebant, idque oblationem vocabant, quæ Sacerdotali benedictione accedente, fiebat Eulogia. Omnes igitur illi panes permixtim dissecti, in totum deinde populum diuidebantur, vt dum alter alterius Eulogiam & oblationem perciperet, cõmunione caritatis inuicem sociarentur. Ita fere Albaspinæus Aurelianensis Antistes, antiquitatis Ecclesiasticæ peritus indagator: qui & duplicem locum in hunc sensum deducit. Quorum prior est D. Cypriani: *Dominicum celebrare te credis, quæ corbonam omnino non respicis, quæ in Dominicum sine sacrificio venis, quæ partem de sacrificio, quod pauper obtulit, sumis.* Sacrificium vocat oblationem Deo factam à paupere, quæ & aliquando Sacramentum appellatur. Posterior locus est ex S. Augustino, *oblationes quæ in altario consecrentur offerre, erubescere debet homo idoneus* (diues, & qui possit ipse offerre) *si de aliena oblatione communicet*: ita quidem vt suam oblationem nemini tradat participandam.

Concil. Laod. c. 32.

Vide Albaspinæũ l. 1. obs. 5.

Cypr. l. de opere & Eleemos.

August. Serm. 213. de Temp.

Græcorum ritus recentior in Eulogia.

Hanc communionem Eulogiarum, alio quàm vel antiqui, vel nos, ritu celebrant Græci recentiores, nimirum vt panis oblatus duas in partes secetur, quarum vna diuinis verbis consecrata, communicantibus; altera tantùm solennibus precibus benedicta, non communicantibus offeratur; & hanc partem ἀντίδωρον appellarunt, quasi dicas, vicarium donum cœlestis & mystici doni. Hæc mysteria Simeon Thessalonicensis describit libro de Templo. *Post hæc sacris à Prothesi ablatis, Diacono quidem discum super caput, Sacerdotibus autem calices tenentibus, ipse gratijs actis, & manibus lotis egreditur; quodque vocatur ἀντίδωρον in populum distribuit. Quoniam enim Episcopus Christum, vt docuimus, exprimit, ipsum & sacrificauit, & participauit, & sacratis viris impertiuit. Sanctificationem autem participare opus est populum, quanta quidem à precibus, & tremendo sacrificio, intellectuali modo fidelibus communicata est. Et quoniam per vestes quasdam, vt quæ corpus contexerint, sanctificationem accipere oportet, per ἀντίδωρον id fit. Est autem sanctificatus Panis in Prothesi repositus, ex quo medium exsectum ad sacrificium offertur. Hic postea vt lanceola signatus, & diuinis verbis super se factis, loco donorum tremendorum, videlicet ijs qui non communicarunt, dispertitur. Quod Episcopus vbi fecit, & populo bene precatus est, finem missæ imponit.* Neque tantùm ijs qui sacræ Eucharistiæ non participarunt, verùm etiam alijs, qui eius expertes non fuerunt, distribuitur ἀντίδωρον, Codino scribēte, Imperatorem inaugurationis die, post sacram Communionem, imposita rursus corona, finita liturgia, Panem sanctificatum, quod Antidorum nominatur, cum populo percipere à Patriarcha.

Ἀντίδωρον quid sit?

Simeon Thess. l. de Templo. apud Gret. in Cod. l. 3. c. 12.

Codin. l. de offic. Consta. c. 17. n. 43.

COM-

COMMUNIO VETERUM ECCLESIASTICA, *Laica, sine Oblatione, strictim explicata.*

§. I.

LVCEM dabit vocum istarum explicatio, tum innumeris sanctorum Patrum, & Conciliorum locis, tum ijs quæ mox de Pœnitentibus dicenda erunt. Simplicem verò vocum enarrationem adpromitto: quid enim cognitione dignum afferri potest ab hospite & peregrino in sacris hisce studijs, post eruditissimas dissertationes Illustrissimi Gabrielis Albaspinæi, Aurelianensis Antistitis, & P. Ioannis Phelippæi, quorum nomini venerationis ergo semper libens assurgam. Gaudeo enim Aurelianensi placuisse Communionem, seu communicationem, in Eucharistiæ sola perceptione non consistere. Aliud enim cum alij antea vulgò docerent neoterici scriptores; Ecclesiasticorum Canonum opponi posse auctoritatem videbam; qui non tantùm in precibus & sacrificijs; sed etiam in cætera vitæ consuetudine Communionem apertè ponunt. Nam cum suos olim S. Ioannes Eleemosynarius ita monebat, *Nullatenus aliquando hæreticorum Communionis, imò coinquinationis participemini; etiam si omni vita vestra ex aliqua impulsione, vel necessitate Communionem Catholicæ Ecclesiæ non inuenientes, sine Communione permanseritis*: hoc est, si quæ vos culpa, si qui casus ab Catholicorum Communione fecit extorres, ad hæreticorum consuetudinem & societatem ne transfugite; præstat enim nulla Communione frui, quàm hæretica pollui. Hæc inquam cum diceret, solas preces & Eucharistiam non indicabat Patriarcha, sed omnia vitæ humanæ officia, in quibus cum hæresi nullam volebat esse societatem. Non enim minùs cum hæretico, vel excommunicato communicat; qui profanam, quàm qui sacram mensam cum eo celebrat. Ne in balneo quidem cũ Cerintho lauare voluit Ioannes Apostolus; Marcionem ne salute quidem dignatus est Polycarpus: cum Ithacianæ factionis Episcopis, in Episcopi Felicis consecratione S. Martinus, quamuis inuitus, tamen contra sanctitatis suæ rigorem communicauit. *Talem enim cum Apostoli, tum eorum Discipuli cautionem in his adhibebant, vt ne sermone quidem, cum vllo eorum qui adulterarent veritatem, communicare vellent*, inquit Eusebius. Narrat Ioannes Moschus; Abbatem Cosmam, mortuum hæretici gregis Episcopum, vitare in sepulchro voluisse, ne eius Communione fœdaretur. Eliberitani Concilij Canon Episcopos prohibet accipere munera, ab eo qui non communicat. Hoc igitur cum fusè probatum sit ab Aurelianensi Episcopo, in quo præcipuum disputationis suæ robur & fundamentum collocat: aio ego cum illo, Communionem de qua hoc loco, nihil esse aliud, quàm initam cum alio in rebus sacris profanisque vitæ societatem, quæ cuius fidei quisque sit, & quo in Ecclesia ordine positus testatur. Quia tamen maxima & præcipua pars illius communionis, in Sacramentorum participatione, ac præsertim Eucharistiæ consistit; atque ex loco quem quisque in Ecclesia inter precandum communicandumque seruabat, singulorum ordinem, & in rebus cæteris communicationem æstimarunt fideles: idcirco fatendum est, nomine Communionis, non rarò statam & publicam in rebus Ecclesiasticis, & Synaxi communicationem apud scriptores antiquos intelli-

Albasp. l. 1. Obseruationum. Ioan. Phel. in c. 4. Oseæ. V. 8. 9. 10.

Communio non est sola Eucharistiæ perceptio.

Leont. in vita Ioan. Eleemos. c. 45.

Communio omnem vitæ consuetudinem complectitur.

Theod. l. 2. hæret. fab. Hier. l. de script. Eccl. Sulp. Dial. 3. de S. Mart. Euseb. l. 4. hist. c. 13. al. 14. Ioan. Mos. in vitis PP. l. 10. c. 40.

Communio quid sit.

Sæpe dicitur de Communione in Eucharistia.

gi, quæ cæteram vitæ societatem & inferat & demonstret. Quod egregiè monstratur Eliberitano Canone aduersus Mœchos. *Si se promiserit cessaturum, detur ei Communio, si resuscitatus*, (è morbo & mortis faucibus ereptus) *mœchatur, placuit vlterius non edere eum de Communione pacis.* Quare D. Thomas inter Eucharistiæ significationes, hanc refert *respectu rei præsentis, scilicet Ecclesiæ vnitatis, cui homines aggregantur per hoc Sacramentum, & secundùm hoc nominatur Communio, vel Synaxis. Dicit enim Damascenus, quòd dicitur Communio, quia communicamus per ipsam Christo: & quia participamus eius carne & deitate: & quia communicamus & vnimur ad inuicem per ipsam.*

Concil. Elib. c. 47. S. Thom. 3. P. q. 73. a. 4. *Cur Eucharistia dicta Communio.* Damasc. l. 4. de fide c. 14. *Diuersæ Communionum species.*

Itaque cum in illo Ecclesiasticæ disciplinæ vigore, stellæ omnes manerent in custodijs suis, & aliter Episcopi inuicem, aliter Presbyteri & Clerici, atque aliter Laïci Sacramenta, preces, vitæ communis consuetudinem obirent, diuersæ pro cuiusque modo & statu Communiones distinctæ sunt, Sacerdotalis quæ Episcoporum; Ecclesiastica, quæ Clericorum, Laïca quæ sancti populi: vt aliud nihil sint, quàm vitæ sacræ & profanæ inter fideles modus tali statui, putà Episcopo, Sacerdoti, Diacono, Laïco conueniens & assuetus; & Laïcè communicare sit, in Ecclesia & extra Ecclesiam inter Laïcos censeri, more Laïcorum viuere, ritu Laïco Sacramenta percipere, priuilegijs Clericalibus non participare, quæ qualia sint erit enucleatiùs in Pœnitentia dicendum. Nam Laïca Communio, Laïco homini gloria est, Clerico dedecus & pœna; quemadmodum Gallo homini Massiliensis commoratio domus est, Romano ciui, exilium.

Communio sine oblatione.

Id satis apertum est. Communio sine Oblatione paulùm obscurior; quam Laïcâ minorem esse constat, & Poënitentibus concessam: quid autem ea propriè sit, ambiguum facit vocis significatio. Oblationem siquidem appellant Patres, tum sanctissimam Eucharistiam, tum cætera fidelium dona in Clericorum & pauperum vsus oblata, vt *nouas spicas, & vuas, & oleum ad luminare, & thymiamata*; quæ ad altare offerri Canon Apostolicus permittit: at non *reliqua poma*, quæ tanquam *primitias ad domum Episcopo & Presbyteris* iubet *dirigi*. In vita S. Polycarpi, auiculam legimus à vidua, pro sacra oblatione donatam. Illustrissimus Aurelianensis qui Oblationem hoc sensu, ab Eucharistia distinguit, communicasse cum Oblatione vult eum fidelem, qui licet sacræ non participaret Eucharistiæ, in eam tamen vitæ sacrorumque societatem deuenisset, in qua etiam eius reliqua dona admitterentur, & in alienos vsus distribuerentur, *quod erat communionis genus, & vltima quasi dispositio, & proxima qua ad Eucharistiam perueniebatur.* Priorem significationem communis accipit opinio, vt communicare cum Oblatione sit, *reconciliari Sacramentis; nempe participem fieri Corporis & Sanguinis Christi, quod perfectionis gratia dicebatur, siue plena Communio; dum scilicet nihil minùs à cæteris Christianis haberet.* Ita Eminentissimus historiæ Ecclesiasticæ enarrator Baronius; Oblationem in hoc proposito ab Eucharistia non seiungens.

Oblationes variæ. Canon Apostol. 4. Item 5. In vita S. Polyc. c. 8. Albasp. l. 1. obseru. 6. Baron. ad an. 314. n. 87.

Vnde sequitur, communicare sine Oblatione hac in sententia eum, cui Sacramenti perfectiui perceptione interdictum est, licet ad cætera vitæ Christianæ officia admittatur. Hac in controuersia magnos viros conciliari posse arbitror, si dicimus vtroque simul sensu accipiendam Oblationem, & neutrum ab altero fuisse seiunctum: si quidem eius qui Eucharistæ communicabat, suscipiebatur oblatio: & cuius repudiata fuit oblatio, eum ad Sacramenti

Communicare cum oblatione, idem quod communicare in Eucharistia, seu perfectiuè.

menti Communionem admissum non fuisse, rerum Ecclesiasticarum periti facilè concedent. Quod præter communem Ecclesiæ veteris consuetudinem, inde etiam confirmatur, quòd Concilia quæ diuersos Pœnitentiæ gradus distinguunt, Communionem sine Oblatione vltimum semper faciunt, & eo perfunctis gradu & Ordine, postea plenam Communionem gratificantur; at si Communio cum Oblatione Eucharistiam non complectitur, in illa etiam habitandum fuisset aliquantisper, & ex ea gradus alius constituendus. Id enim Aurelianensis indicat, dum Communionem cum Oblatione, ait esse vltimam dispositionem, ad Eucharistiæ Communionem, quod est peculiarem Pœnitentiæ gradum facere, quem consequatur plena Communio. Cuius gradus nullam in Concilijs & Patribus vmbram repeturus est. Cum ergo Pœnitens ab Communione sine Oblatione, transeat immediatè ad Communionem Eucharistiæ, eaque sit perfecta Communio, concludendum profectò est, hanc ipsam esse Communionem cum Oblatione. Rem ex vno Ilerdensi Canone demonstro, quem idem Aurelianensis, tanquam suffragatorem pro se adducit. *Placuit vt Nicænæ Synodi statuta seruentur, quæ de præuaricantibus censita esse noscuntur: id est, vt septem annis inter Catechumenos orent.* Hic primus pœnitentium illorum gradus est, *& duobus inter Catholicos*, cum populo sancto in precibus communicent, qui alter gradus est iam mitior & honorificentior, *& postea moderatione & clementia Episcopi, fidelibus in Oblatione communicent*: aut vt habet alia versio, *in Oblatione & Eucharistia.* Quam particulam vult esse disiunctiuam; ego pro coniungente accipio, vt duo hæc vocabula *συνώνυμα* habeantur. Quemadmodum in scriptura legimus, *Beatus vir qui non sperauit in pecuniæ thesauris*, siue, *pecunia & thesauris.* Quicquid sit, nihil vides intercedere inter Communionem in precibus, & plenam Eucharistiæ Communionem: si quid autem aliud in vsu fuisset Ecclesiæ, quàm facile dixissent Patres *& duobus inter Catholicos, & vno in oblatione, & postea in Eucharistia Communicent?* Idem videre est in Ancyrano vnde tota quæstio deducta est, *Si triennale substrationis tempus compleuerint, sine Oblatione recipiantur: si non manducauerunt*, (Idolothyta) *biennio substernantur, tertio anno communicent sine Oblatione, vt id quod perfectum est quadriennio consequantur.* Seu perfectum illud pro Eucharistia accipias, seu Communionis perfectionem intelligas, vltimus pœnitentiæ gradus est, Communio sine Oblatione, vnde ascenditur ad id quod perfectum est, nempe Communionem cum Oblatione & Eucharistia. Neque admittenda est explicatio Dionysiana, quam ex tribus vnam eligit, quæque à sensu Patrum plurimùm dissidet, *sine Oblatione suscipiantur ad Communionem, id est, vt ipsi Oblationem non offerant.* Denique nusquam reperies Communicatum in Oblatione, absque Eucharistiæ iure, nunquam in Eucharistia sine Oblatione; vt vtrunque sit vna & eadem plena Communio.

Communio sine oblatione vltimus pœnitentiæ gradus.

Concil. Ilerde. c. 9.

εἰ ἐκπεπληρώκασι τὸν τῆς ὑποπτώσεως χρόνον, χωρὶς προσφορᾶς δεχθήτωσαν· εἰ δὲ μὴ ἔφαγον, δύο ὑποπεσόντες ἔτη, τῷ τρίτῳ κοινωνησάτωσαν χωρὶς προσφορᾶς, ἵνα τὸ τέλειον τῇ τετραετίᾳ λάβωσι.

Concil. Ancyr. c. 5.

Canonem Felicis Pontificis, tanquam validissimum arietem, objicit idem Aurelianensis, quo decernitur *de Clericis & Monachis, aut puellis Dei, aut secularibus, vt duobus annis Oblationes modis omnibus non sinantur offerre; sed tantummodo secularibus in oratione socientur. Vbi Oblatio sumenda non est* (inquit) *pro oblatione & sacrificio Eucharistiæ, cum puellæ & seculares eam offerre prohibeantur.* Confirmari potest ex historia Lausiaca, quæ Candidam lectissimam matronam nobis

Obiectio ex Canone Felicis Papæ 3. ep. 7.

Sf

Et ex histo-ria Lausiaca Palladij. c.145.

exhibet *tota nocte laborantem, & molentem; & proprijs manibus facientem panes Oblationis.* Hi panes sine fermento non sunt, ac proinde non tam apti ad sacrificium, quàm ad vsum Clericorum, & egenorum. *Et quamuis rectè sacrificium Eucharistiæ vocetur Oblatio, à nullo vnquam eodem nomine Eucharistiam vocari reperies, cum Laïcis præbetur manducanda.* Vnde concludit auctor, *Quapropter omnes hi Canones, qui de Laïcorum Oblationibus aliquid statuunt, hi omnes de muneribus quæ Laïcis in Ecclesia offerebantur, intelligendi sunt.* Responsio facilis est & obuia ad decretum Felicis, Oblationes in eo memoratas, verè esse dona fidelibus vsitata, quæ & nos agnoscimus: ea cum à Pœnitentium puellarum manibus excutit Pontifex, hoc tantùm dicit, quod communi loquendi more Canones, communicaturas illas sine Oblatione. Quare opinionem nostram validiùs fulcit, vt exacta Pœnitentia, censeantur communicaturæ cum Oblatione & Eucharistia, quam fermentata illa Oblatio non excludit, imo sociam semper assumit in plena Communione. Ad eam Confirmationis partem, qua negatur Eucharistiam Laïcis traditam dici Oblationem, adfero in contrarium, historiam Nouati & factum, in Eusebio, qui *cum Oblationes conficeret, & partem singulis porrigeret, pro eo quòd cum gratiarum actione percipere debebant, iurare miseros coëgit.* Et Constitutiones Apostolicas, in quibus post Clericos, omnem populum pane diuino reficit Episcopus, *& dat Oblationem dicens, Corpus Christi*, cui Communicans respondet, *Amen.*

Eucharistia Laïcis data, Oblatio etiã dicitur. ποιήσας γὰρ τὰς προσφορὰς, καὶ διανέμων ἑκάστῳ τὸ μέρος, καὶ ἐπιδιδοὺς τοῦτο. Euseb. l.6. hist.c.36. ὁ μὲν ἐπίσκοπος διδότω τὴν προσφορὰν λέγων, σῶμα Χριστοῦ. Constit. Apost. l.8.c.13.

Communio in precibus, eadem quæ Communio sine oblatione. Concil. Ancyr.c.4.

Ex his sequitur, Communionem in precibus, siue in oratione, nihil esse aliud, quàm modò explicatam, sine Oblatione: quæ Communio aliquando cum fidelibus & Populo sancto, aliquando cum Catechumenis concedebatur. Et quidem vbi simpliciter leguntur aliqui communicare in oratione, id intelligendum est fieri cum Populo fideli: vt in Ancyrano Canone; *Placuit eos inter Audientes vno anno constitui, succumbere vero tribus annis, in oratione autem communicare biennio, & tunc ad perfectionis gratiam venire.* Vbi vides vltimum pœnitentiæ gradum esse Communionem in oratione: cum autem idem de Communione sine Oblatione monstratum sit, ne dubites duo hæc esse vocabula, rem eãdem. Agnoscis præterea primo gradu aliquos inter Audientes seu Catechumenos collocari, quos nunquam leges communicare cum Catechumenis, quia nullam Catechumeni ipsi Communionem sortiuntur; sed ascendere ad Communionem in precibus cum Populo. Hæc autem societas in oratione cum Catechumenis, exprimi semper debet vt intelligatur, vt cum Felicis Papæ decretum Catechumenis ipsis ait, *Tribus annis inter Audientes sint, & postea cum Catechumenis permittantur orare.*

Felix 3.ep. 7.cit.

DE

DE COMMVNIONE PEREGRINA *breuis dissertatio.*

§. II.

HABET maiorem aliquantò difficultatem peregrina Communio, in cuius explicatione, sine inutili diuersarum opinionum examine, quibusdam propositionibus tanquam passibus progrediendum est.

I. Communio illa quam peregrinam Canones appellarunt, diuersa penitùs est à supra dictis, eisque omnibus minor. Demonstratur id S. Chrysostomi facto aduersus Monachos Ægyptios adhuc ignotos, quem legati ipsius Theophili sic hortantur apud Palladium, *Si placet inquiunt, Domine, spiritalis Communionis nondum illis consortium trade, ne Papam contristes*;(Theophilum Alexandrinum eorum Episcopum) *cæterùm in alijs omnia in eos officia humanitatis exerce, id enim tibi Episcopo conuenit. Ita illos Ioannes ad Communionem minimè admisit*. Cui consonat S.Chrysostomi vita in Simeone Metaphraste. *Iussit eos in præsentia manere in templo, quod vocatur Anastasiæ*; Communione vero *eos non impertijt, dicens, non oportere, quousque de ijs scripsisset ad Theophilum.* His scriptoribus potiùs credendum est, quàm Socrati sic narranti. *Viros illos honorificè excipit, precumque participes esse permisit; sed Communionem mysteriorum illis se minimè priùs concessurum esse dixit, quàm eorum causa cognita & accuratè disceptata esset. Cum res in hunc locum erat deducta, falsus rumor ad aures Theophili perlatus est, Ioannem eos ad mysteria admisisse.* Putauit illos Socrates ad Communionem precum admissos, quia in templo Anastasiæ habitare iussi sunt. Atqui supra dicebamus, in Catechumenijs templorum, peregrinos esse hospitatos, hæc igitur habitatio ad preces non pertinet. Et ad vitæ sustentationem eos illa in statione positos, docet expressè laudator Palladius. *Mansiones illis in Ecclesia, quæ Anastasia dicitur, ad requiem tribuens, ipse quidem necessaria victui non suppeditabat.* Idem significat Synesij factum, aduersùs Alexandrum Episcopum, quem cum videret *inhumaniùs à quibusdam senibus tractari, qui de incerta suspicione manifestam hospitij ignominiam dispergerent, vt qui nec sub communi tecto ipsum tolerarent*; *neque reprehendi*, ait, *neque imitatus sum ipsos. In Ecclesiam quidem ipsum non suscepi, neque Sacramenti participem feci; domi vero æqualiter cum insontibus honoraui, qui meus etiam in indignis mos est.* Quem morem Baronius Peregrinam Communionem esse affirmat: in qua ne precum quidem Communionem vides, longè minùs Eucharistiæ perceptionem. Est igitur alia peregrina Communio, à Communione in precibus.

> *Communio Peregrina diuersa est & minor supra explicatis.* Pallad. in Dial. *Probatur ex facto quorundam Episcoporũ.* Metaph. in vita S. Chry. c. 83. Socrat. l. 6. hist. c. 9. *Refellitur.* Synes. ep. 67. Baron. ad an. 407. tom. 5.

Eadem distinctio conficitur ex tribus Concilijs, eodem pene tempore celebratis, quorum vnum Gallicanum est, Agathense, alia Hispaniensia Ilerdense & Valentinum. Quæ simul proferuntur vt aliud ex alio planiùs intelligatur. Agathensi igitur decretum est, vt *si quis Clericus furtum Ecclesiæ fecerit, peregrina ei Communio tribuatur.* Ilerdensi aduersùs eos Clericos qui recens defunctorum Episcoporum bona diriperent, statuitur, vt qui hoc scelus admiserit Clericus, *reus sacrilegij prolixiori anathemate condemnetur, & vix quoque peregrina ei Communio concedatur.* Prolixum anathema interpre-

> *Eadem distinctio probatur ex Concilijs.* Concil. Agath. c. 5. Concil. Ilerd. c. vlt.

Prolixum anathema. tor graue, plurimùm à communione perfecta remotum, ad quam non nisi longo post tempore regredi non possit. Idem alijs verbis disciplinæ telum distringit Valentinum, aduersùs parentes & propinquos decedentis Episcopi Clericos aut Laïcos, domum expilantes, *vt Communione & consortio priuentur Ecclesiæ : quia durum est vt ad illam conueniat, quam expoliare non metuit.* Ex his omnibus collectis ita disputo. Eidem, aut certè consimili peccato, eandem Ecclesia pœnam decernit; illi videlicet sacrilegio, anathema, peregrinam Communionem, & Ecclesiæ priuationem: Est igitur eadem pœna peregrina Communio, & Ecclesiæ priuatio: hoc sensu, vt in Communione peregrina insit & contineatur Ecclesiæ priuatio & quasi exilium. Atqui supra positarum Communionum ea vis est, vt Ecclesiæ priuationem non inferant, imò potiùs Ecclesiam omni necessitate requirant: non sunt igitur eædem cum ista illæ Communiones, sed planè diuersæ; & hæc alijs minor, quia ab plena & perfecta remotior.

Concil. Valent.c.3.

Peregrina Communio pœna Clericorum. II. Peregrina Communio pœnæ nomine indicta est, & quidem solis Clericis. Vtrunque loquuntur Canones, qui Clericos alicuius culpæ reos, absque vlla Laïcorum hominum mentione, peregrinæ Communionis volunt esse participes. Nam quia ad Pœnitentes strictè dictos non reijciuntur, atque ille spiritalis tormenti modus Laïcis solis impositus est, nocentes hoc ordine ad inferiores gradus, deuolui iussit Ecclesia, vt Laïci Pœnitentibus, Clerici aut Laïcis, aut si res ferat peregrinis, & ignotis hominibus annumerarentur. Quare scelera quæ illos eò detraherent, oportet fuisse grauiora, quale modò videbamus in rerum Ecclesiasticarum deprædatione, & in Armentario contra Canonum omnium instituta, in Ebredunensis Ecclesiæ thronum intruso, quem Concilij Regensis Patres, aut ad Chorepiscopatum, aut ad peregrinam Communionem damnant.

Concil. Regen.c.3.

Peregrina Communio Clericis indigenis imposita. III. Peregrina Communio non tantùm malè peregrinantibus Clericis imposita est, sed ijs etiam qui sua in ciuitate peccarent. De indigenis, superiùs allati Canones probant. Vt & ille alter Agathensis Concilij in Clericos contumaces, *si qui prioris gradus elati superbia, Communionem fortasse contempserint* (illam putà Laïcam cui sunt in pœnam addicti) *aut Ecclesiam frequentare*, (vt Communicent in precibus sine Oblatione) *vel officium suum implere neglexerint* (vt alio se, quàm fideles cæteri, quibus coæquati sunt, modo gerant) *Peregrina eis Communio tribuatur*: vt quandoquidem Ecclesiæ frequentationem, & eam, quæ in ea fit Communionem despiciunt; tanquam peregrini inter suos habeantur.

Concil. Agath.c.2.

Item Clericis malè peregrinantibus. In Clericis peregrinantibus id considerandum, neminem absque superioris sui literis aliò, vel ad tempus, longe minùs ad perpetuam habitationem migrare potuisse. Quod innumeris decretum est Concilijs. Episcopus igitur à Metropolitano literas profecturus accepit, vt Episcopis Gallicanis scribit Hilarus Papa, *quòd solicitudine diligentiore curandum sit, ne præter Metropolitanorum suorum literas aliqui ad quamlibet prouinciam audeant proficisci : quod etiam in omni genere officij Clericalis per singulas debet Ecclesias custodiri.* Sic Andegauensi Concilio cauetur, *nec de loco ad alium sine Episcopi permissione transire, nec sine commendatitijs Sacerdotum suorum literis commeare.* Huic regulæ subditi etiam Abbates & Monachi, Clericorum fratres, vt Aurelianensi scribitur,

Clerici peregrinari non possunt sine literis Episcopi. Hila. Papa ep.8.q.3. Concil. Andeg.c.1.

Abbati-

Abbatibus, Presbyteris, omnique Clero, vel in religionis professione viuentibus, sine discußione vel commendatione Episcoporum, pro petendis beneficiis ad Domnos (Principes) *venire non liceat.* Concil. Aurel. 1. can. 7.

Fuisse autem diuersa Epistolarum eiusmodi genera, & quasi gradus, demonstrant historiæ. Summæ & perfectissimæ illæ, quæ à Nicænis Patribus Formatæ sunt appellatæ, quòd certa forma scriberentur, quam adulterare difficile foret. Dictæ eædem Communicatoriæ, Pacificæ, Canonicæ, quod ad Canonum regulas exactæ, Clericos facerent peregrinos pacatè & perfectè cum indigenis, tam in diuinis, quàm in profanis rebus communicare. Inferioris notæ fuerunt Commendatitiæ, συστατικαὶ Græcis dictæ: quæ stricta significatione acceptæ, ijs dabantur vel qui gradu moti fuerant, vel Communione priuati, vel hæresis aut schismatis suspecti, demum non omni dubitatione postposita in cæterorum consortium & Communionem admittendi. Eam distinctionem Commendatitiarũ à Communicatorijs, & subtiliter peruidit, & eruditè probat laudatus antea P. Phelippæus. Sic enim Canon Chalcedonensis, ex interpretatione Gentiani Herueti, *Literas Commendatorias ijs solis personis quæ sunt suspectæ præberi oportet.* Proinde qui eas deferrent, illos ante diligenter probari oportuit, quàm ad Communionem admitterentur. Sic enim præcipiunt Apostoli, *Nullus peregrinorum Episcoporum, aut Presbyterorum, aut Diaconorum, sine cõmendatitijs suscipiatur Epistolis, & cum scripta detulerint, discutiantur attentiùs, & ita suscipiantur* (ad plenam & perfectam Communionem) *si prædicatores veritatis extiterint. Sin minùs, illis ad victum necessaria cum præbueritis, vlteriùs ipsos in Communionem ne recipite; multa enim fiunt per subreptionem.* Post inquisitionem illam si aut conuicti aut suspecti manent, arcentur à Communione, non tamen vitæ subsidia denegantur. *Ad vitam namque necessarijs indigentes negligere, & eos à se reijcere, inhumanum iudicatum fuit ab Apostolis, auaritiamque simul arguunt eorum qui tales non receperunt,* inquit Zonaras. Sunt & aliæ quæ Confessoriæ dicuntur literæ, datæ à Confessoribus, magna reuerentia acceptæ ab Episcopis, quandiu sine ambitione & contentione traditæ sunt. Verùm sacrarum legum, & Prælatorum imperia paruipendentibus nonnullis Confessoribus, quæ naturæ mortalis infirmitas est, decreuerunt Concilia, vt eæ literæ in Communicatorias mutarentur. Sic in Eliberino legimus, *Omnis qui attulerit literas Confessorias, sublato nomine Confessorũ, eò quòd sub hac nominis gloria partim concutiant simplices, Communicatoriæ ei dandæ sunt literæ.* Et in Arelatensi antiquo. *De his qui Confessorum literas afferunt. placuit vt sublatis literis, alias accipiant Communicatorias.* Conueniunt igitur Confessoriæ cum Communicatorijs, quoad effectum quem expetunt.

Earum literarum species diuersæ. *Formatæ seu Communicatoriæ.* *Commendatitiæ.* Phelip. in c. 4. Oleæ, V. 8. &c. n. 9. Concil. Chalc. act. 15. can. 11. Canon. Apostol. 32. al. 33. al. 34. εἰ δὲ μὴ, τὰ πρὸς χρείαν αὐτοῖς ἐπιχορηγήσαντες ... Zonar. in eum locũ. *Literæ Confessoriæ.* *Mutatæ in Communicatorias.* Concil. Elib. c. 25.

At verò si quis Clericus aut Monachus absque literarum illarum viatico se dedit in viam, admissus omnino non est ad vllam Communionis partem: vt Epaonensi decreto vetatur, *Presbytero vel Diacono, sine Antistitis sui Epistolis ambulanti, Communionem nullus impendat.* Quod Aurelianensi 3. renouatur. Quamobrem Ægyptios Monachos, de quibus olim, sine literis Theophili Constantinopolim profectos, Magnus Antistes nulla Communione sibi sociauit, sed tantùm Olympiadem Diaconissam, magnificentissimam matronarum, illis necessaria subministrare, non tam permisit, quàm dissimulauit. Quantùm enim erat periculi, ne cum excommunicatis & hæreticis communicarent pij Præsules, quales erant Origenistæ illi Mo-

Sine literis clericus nõ admittitur ad Communionem. Concil. Epaon. c. 6. Aurelia. 3. can. 15.

nachi? nonne tanto malo iam olim prouidit Apostolica regula, *si quis Clericus aut Laïcus excommunicatus, vel non recipiendus, in aliam ciuitatem professus, recipiatur sine literis commendatitijs, excommunicetur & excipiens, & exceptus.* Commendatitias hoc loco Zonaras explicat nostro sensu, *quæ dantur Clericis aut Laïcis ab aliorum commercio separatis, aut Lectoribus in aliam ciuitatem abeuntibus, ipsos illius Episcopo loci commendantes, vt omni solutos reprehensione, vel fideles existentes.*

Canon. Apostol. 12.

Zonar. in eum locũ.

Ex his vides Lector tria peregrinorum sacrorum genera. Primum, eorum est qui ad plenam communionem communicatoriarum literarum præsidio introducuntur. Alterum, eorum qui ab omni penitus Communione remouentur Episcopalium literarum defectu. Tertium medium, eorum qui commendatitiarum virtute, non quidem ad sacrorum mysteriorum participationem cum fidelibus, sed ad externa vitæ præsidia cum illis percipienda conuocantur. Quo loco & illud obseruare te velim, non solis Clericis, sed & Laïcis, ijsque egentibus peregrè proficiscentibus datas hasce Formatas, quoniam duo illa hominum genera Ecclesiæ opibus & liberalitate sustentabantur. Hoc est Concilij Chalcedonensis decretum. *Omnes pauperes & indigentes Ecclesiasticis auxilijs, cum proficiscuntur sub probatione Epistolij, siue pacificis, quæ dicuntur Ecclesiasticæ, tantummodo commendari statuimus, & non commendatitijs Epistolis.* Eodem igitur fine & commendatitias Clericus, & communicatorias Laïcus pauper accipiebant: sed non eodem vterque meriti gradu. Si quidem Laïcus cum Pacificis suis alimoniam hauriebat ab Ecclesia, sui status honore seruato; Clericus autem cum commendatitijs sæpe Clericatus honore, & Laïca etiam Communione deiectus, in sola sustentandæ vitæ communione sistebat.

Laïcis etiam peregrinantibus data literæ.

Concil. Chal. act. 15. can. 11.

IV. Peregrina Communio licet rectam nuncupationem ab explicata peregrinatione acceperit, dici tamen etiam potest Clericorum maximè respectu, à peregrinitate ducta esse. Id dico ad Apostoli sensum, & rei ipsius veram notitiam. Cum enim scribit ad fideles, *non iam estis hospites & aduenæ, sed estis ciues sanctorum & domestici Dei*; vult omnes Deo dignos quocunque terrarum proficiscantur, vt ciues recipi, non vt hospites; quòd si qui vitio suo, non iam inter Ecclesiæ ciues, sed inter ignotos & peregrinos censeri merentur (quemadmodum apud Romanos, nonnulli ciuium iuribus & numero ob delicta exempti, ad peregrinitatem redigebantur) eos Ecclesia non Communione ciuium, sed externis quibusdam subsidijs, tanquam meros aduenas & peregrinos dignatur.

Peregrina Communio à peregrinitate dicta.

Ephe. c. 2.

V. Peregrina denique Communio sacrum nihil respicit, sed quod iamdudum indicamus, victum & vestitum & reliqua vitæ præsidia, opem quoque in negotijs, in rebus dubijs, in potentiorum iniurijs, quæ auxilia egentibus & peregrinantibus denegare non potuerunt Episcopi. Vnde profecta dicendi forma in Regensi Concilio, *aut peregrina, vt aiunt, Communione foueatur.* Confici potest ac debet hæc assertio ex omnibus ante-dictis. Nam cum aliqua sit Clericorum pœna, maior etiam Communione precum, vt quæ templi septis & parietibus arceat, quæ tamen aliquo modo cum fidelibus communicare permittat, nulla superest alia, quàm externa vitæ communicatio, quæ peregrinis, pene ignotis hominibus, Ecclesiastica liberalitate impenditur. Et hæc sancti Populi occasione de Ecclesiasticarum Communionum generibus dicta sunto.

Peregrina Communio sacrum nihil respicit.

Concil. Regens. can. 3.

ORDI-

ORDINES EXPIANDI REFERUNTUR, ET à Petri Aurelij calumnia vindicantur.

CAPVT XVII.

NATIVVS Dionysiacæ doctrinæ ordo hic est, vt tres patientis Hierarchiæ, si sic loqui fas est, gradus distinguantur: supremus Monachorum, qui à Pontifice perficiuntur; Medius Populi sancti, qui à Sacerdotibus vt plurimum illuminatur: Postremus Expiádorum, qui Diaconorum ministerio, à Sacerdotibus & Pontifice purgati, & ad sacra admissi mysteria, sancto Populo congruis temporibus sociantur. Hos Ordines vocat Magnus dictator *excellentes*, quoniam ad diuinam Sacramentorum participationem vel reipsa pertingunt, vel pro virili aspirant. *Excellentes* sanè, seu Monachos, & irreprehensibiles Laïcos, tanquam præcipuam partem spectas: seu Purgandos, cum externis & fidei hostibus comparas; *ad quos Dei sermo factus est*, vt pro modulo etiam suo, Dij possint aliqua ratione nuncupari. Scio equidem à S. Maximo scholiaste, non legi apud Magistrum, τῶν ὑπερβεβηκηκότων, sed ὑποβεβηκηκότων τάξεων; eamque lectionem interpretibus nonnullis arridere: quam sic amplecti volo, vt alteri tamen indicendum non putem exilium, quando probi sensus capax esse ostenditur. Neque patitur S. Dionysij modestia, vt de ijs qui quoquo modo ad Hierarchiam pertinent, vt sacros eius influxus patiantur, adeo demissè, abiecteque sentiamus: cum in istos nihil grauius pronunciet, quàm esse omnium Hierarchizatorum *imperfectissimos*. Ipsos certe Pœnitentes, quorum nonnulli à sacrorum participatione quàm longissimè absunt, tanti facit Ecclesia, vt morientes sibi reconciliet, mortuos autem sinu amantissimo recipiat, vt videbimus. Quæ ideo hoc aditu à nobis dicuntur, vt noua & falsa Petri Aurelij de gradibus istis, doctrina clariùs explodatur; quam cum paucis proposuit, insultat more suo aduersarijs, exclamatque, *quæ si Molinistis noua videantur, sciant adeo vetera esse, vt solis ijs qui noua quærunt, vetera nesciunt, ipsa vetustate sint noua.* Contendimus autem ex aduerso planè nouam, & à veteris Ecclesiæ ritu penitus alienam eius esse sententiam, quam sic exponit.

Ordines Hierarchizandi apud S. Dionysium.

Καὶ τὴν ὑπ' αὐτὰς τριάδα τῶν ὑπερβεβηκηκότων τάξεων. Dion. c. 5. Eccles.

S. Maximus in eum locũ.

τὴν ἱερὰν τῶν ἀτελέστων τάξεων. Ibid.

Postremam Angelorum Hierarchiam, veram esse ait Hierarchiam, quia vim & potestatem, non quidem in Angelos, vt aliæ, sed certè in homines exerunt, à sua natura extraneos. Sic & Diaconos in Ecclesiæ Hierarchia esse, *qui tamen olim functiones suas Hierarchicas, non nisi erga homines extra Ecclesiam positos exercebant.* Præclara sanè accommodatio, si vera; licet enim necessariam non esse actionem exeuntem in alios, eosque subditos, eo sensu quo vult ipse, priorum in hoc tractatu librorum omnes paginæ clament; deque ipsis Angelis id peculiariter sit à nobis demonstratum: esto tamen, sumatur hoc ad tempus principium, *Hierarchiam vim sonare & potestatem in alios exercendam.* Qui ergo sunt illi Diacono subiecti? *Catechumeni, Pœnitentes, Energumeni; quos extra Ecclesiæ Communionem fuisse, nec fidelium numero comprehensos, norunt omnes, quibus veteris Ecclesiæ disciplina nota est.* Velim id mihi vetustatis ignaro probari. *De Catechumenis nemo negabit. De Pœnitentibus & Energumenis, Patrum & Con-*

Petri Aurelij doctrina proponitur. inferius confutanda.

In vind. p. 440.441.

ciliorum consensus est; nec difficilis probatio. Tribus ergo capitibus hæc Aureliana positio continetur. 1. Non nisi erga externos laboratum à Diaconis. 2. Extraneos esse ab Ecclesia tres illos initiandorum Ordines. 3. Id Patrum & Conciliorum auctoritate probari. Quæ sunt omnia paulò diligentiùs peruestiganda, & illius expiationis ratio ex antiquitate Ecclesiæ proferenda.

Diaconi aliquos intra Ecclesiam positos Hierarchizant.

Vtque à primo capite ordiamur, quia & ab alijs seiunctum est, & apertiorem continet falsitatem: si Diaconus, aut quilibet alius minister, *non nisi extra Ecclesiam positos* purgat: de Monachis quid dicis Aureli? Sanè aut ipsos extra Ecclesiam esse, quod impium dictu; aut nihil Diacono negotij esse cum Monachis. Atqui epistola illa S. Dionysij ad Demophilum, quam suauiter deoscularis, imperat Monacho, vt rite & ordine *à Sacerdotibus, per interiectos ministros, cum tempus postulabit, diuina discat.* Habent igitur Diaconi quod agant in Monachos. Populus autem sanctus qui tibi videtur? Extra Ecclesiam, an in Ecclesia? Et huic Diaconus prædicat Euangelium, & Apostolum, sacram distribuit Eucharistiam, *precationem facit pro cuncta Ecclesia.* Purgat igitur etiam positos intra Ecclesiam. Adde quòd si Ecclesia nauis est, Episcopus Proreta, Presbyteri nautæ, fideles vectores; Diaconus in ipsa otiosus esse debet, cuius totus labor extra Nauim impenditur. Atqui Nauis ipsius *dispensator* est, *populum speculatur, locis occupandis præest, vt quisque eorum qui ingrediuntur in locum suum se conferat.* Non igitur nihil in ipsa Ecclesia erga Christianos exercet officij. Denique quod *olim* factum dicis, iam non fieri concedis. *Olim* autem Diaconi *non nisi homines extra Ecclesiam positos* Hierarchizabant; ideoque reponebantur in Hierarchia, & quidem *diuino iure*: quæro ex te, quid modò fiat? Sunt-ne etiamnum in Hierarchia? Affirmas ex Tridentino. Bene est. An isto etiam seculo *functiones suas Hierarchicas, non nisi* erga extraneos ab Ecclesiæ exerunt? Non arbitror; neque tu asseris, qui *olim* id fuisse definis. Potuerunt ergo Diaconi veteres Hierarchizare domesticos fidei, & recentes possunt in Hierarchiam reponi, sine exquisita illa antiquitatis Ecclesiasticæ refossione, in qua præter inanitatem mihi nihil apparet. Nam quis nostrates hosce Diaconos non misereatur, nulla sua culpa, ex Angelorum similitudine decidisse, quæ antiquorum Hierarchiam faciebat? Aut quis eorum felicitati non gratuletur, illa deperdita, tenuisse tamen Hierarchiam modo alio, quem in veteribus lynx antiquitatis Aurelius non peruidit? Et hæc pauca de primo Ecclesiasticæ Aurelianæ vetustatis capite; ad alia transeamus.

Dion. ep. 8. ad Demo.

S. Clemens Constit. Apost. l. 2. c. 57. & ep. 1. ad Iacob.

DE POENITENTIA. QVOTVPLEX EA SIT, & quatenus ad sacros homines pertineat.

CAPVT XVIII.

Hæretici pœnitentiam secretam improbant.

POENITENTES primo loco explicare libet, quia propiùs ad Communionem recens expositam pertinet ea tractatio. Ante omnia audiendi non sunt hęretici, qui priuatam scelerum expiationem, quam auricularem appellamus, ab Ecclesia procul amandatam volunt; probata interim publica criminum suorum professione. Quo ab vsu non abhorret Claudij Seguenoti opinatio, *Pœnitentiam Sacramentalem ex*

ordine

ordine & natura sua publicam esse debere, & nisi Christus secretam esse voluisset, publicè necessariò fuisse subeundam. Cui dicto à Facultate Parisiensi nuper damnato, multa possunt & debent opponi, eorum quæ disputant aduersus Lutherum & Caluinum neoterici Controuersiarum scriptores; quæ fusiùs persequi mei non est operis. Vnum dico, non videri publicam pœnitentiam, sine illa secreta aut comite aut præuia fuisse in Ecclesia, quod inferiùs commodiore loco probabitur. Certè qui Pœnitentes expiandos, Hierarchicè primus admonuit S. Dionysius, auricularem vnius hominis exomologesin à Demophilo prohibitam & improbatam fuisse, improbat ipse grauissimè.

Segue. not. ad l. de S. Virgin. p. 184.

Itaque & Pœnitentia & reconciliatio duplex semper fuit; Publica altera, altera priuata. Hanc in Ecclesia semper concessam fuisse in exitu, etiam ijs qui se peccatis omnibus contaminassent, dubitari non potest post Tridentinum. Illam autem maximis quibusdam criminibus ita denegatam, aliquibus in Ecclesijs, vt nec in fine daretur, tradunt antiquæ seueritatis Concilia, præcipuè Eliberitanum, in quo nihil pene frequentiùs legas, quàm hanc Canonum clausulam. *Nec in fine accipiant Communionem; Placuit eos nec in fine accipere Communionem, &c.* Id est, nec extrema laborantes ægritudine publicam ab Episcopo, vel eius auctoritate à Presbytero accipere benedictionem & reconciliationem: adeoque mori, ab viuifici Sacramenti participatione extorres, publicarum Ecclesiæ precum expertes, soli Deo reconciliatos. Quam asperitatem leniuit Ecclesia Gallicana, vt in Arausicano 1. legimus. *Qui recedunt,* inquit, *de corpore, pœnitentia accepta, placuit sine reconciliatoriâ manûs impositione eis communicari: quod morientis sufficit consolationi, secundùm definitionem Patrum.* Vult igitur illos Ecclesiæ restitui, sed priuata tantùm reconciliatione: vnde profectò eueniet, vt quia publicè legitimam pœnitentiam non exegerunt, si superuixerint stent *in ordine Pœnitentium, & ostensis necessarijs Pœnitentiæ fructibus, legitimam Communionem cum reconciliatoria manus impositione percipiant.* Quod etiamnum ab ijs, vt ferunt tempora, videmus obseruari, qui vrgente mortis periculo à censuris & peccatis simul soluti, postquam sospitati redditi sunt, non dubitant quin Episcopali absolutioni recipiendæ sint obnoxij.

Pœnitentia priuata semper concessa in Ecclesia. Concil. Trid. sess. 14. c. 7. *Cōcilij particularis Eliberitani seueritas.* *Lenita in Gallijs:* Concil. Arausic. 1. can. 3.

Præterea frequens est in Patribus Exomologeseos vocabulum, quo quid significetur, non conueniunt interpretes, quos commodo tuo consules. Illos ego conciliari posse arbitror, & Exomolegesin nonnunquam pro secreta & auriculari criminum enunciatione, illique addita pœna, sumi; vt cum laudando scribit S. Cyprianus, *hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter & simpliciter confitentes, Exomologesin conscientiæ faciunt, animi sui pondus exponunt,* (hoc est, quod interiùs animi latebris clausum erat, & cogitatu solo admissum latebat, adeoque Censuris Ecclesiasticis inuium, in publicum postulata ab Sacerdote venia proferunt) *salutarem medelam paruis licet & modicis vulneribus exquirunt.* Cum antea declamasset obiurgando, *ante expiata delicta, ante Exomologesin factam criminis, ante purgatam conscientiam sacrificio & manu Sacerdotis, pacem putant esse.* Frequentiùs tamen externos illos professæ pœnitentiæ ritus ea voce comprehendi existimo, eaque est notissima Tertulliani traditio. *Exomologesis prosternendi & humilificandi hominis disciplina est, conuersationem iniungens misericordiæ illicem, de ipso quoque habitu atque victu mandat;* & quæ sequuntur inferiùs producenda: quibus subiungit scriptor austerus, *hæc omnia Exomologesis, vt pœnitentiam commendet, vt de periculi timore dominum honoret. Cum igitur pro-*

Exomologesis quid? *Auricularis Confessio.* Cypr. l. de Lapsis. *Publica pœnitentiæ actus omnes.* Tertul. l. de Pœnit. c. 9.

uoluit hominem, magis releuat; cum squalidum facit, magis mundatum reddit; cum accusat, excusat, cum condemnat, absoluit. Quibus actibus, sine dubio, interior animi dolor, & scelerum horror adiungi debuit, vt plena esset Exomologesis. Quare eodem loco dicit Tertullianus, *Pœnitentiam non sola conscientia præferri, sed etiam aliquo actu administrari. Is actus qui magis Græco vocabulo exprimitur & frequentatur, Exomologesis est, qua delictum Domino nostrum confitemur.* Aliquando & simplex illa, audiente Deo, peccatorum professio non enucleata, qualem solam pertinaciter agnoscere volunt hæretici, Exomologesis & est & dicitur: vt in eodem Tertulliano dominicam orationem explicante, legimus ad illa verba, *Dimitte nobis debita nostra. Exomologesis est petitio veniæ, quia qui petit veniam, delictum confitetur.* Illam ergo postulationem auctor Exomologesin appellat. Et S. Cyprianus Hebræos pueros scribit *quo minus Exomologesin Deo facerent, nec inter flammas & camini æstuantis incendia, quieuisse.* Quibus concinit Hermas Pastor, vbi prauum tristitiæ motum reprehendit. *Et iterum malè facit quod tristis orat Dominum, & non ante facit Exomologesin, & non impetrat à Deo quod petit.* Hoc est, corde intimo sese coram Deo omnium iudice peccatorem non agnoscit, vt ea professione deiectus veniam à Deo pacemque exoret. Quamobrem plenam aio perfectamque Exomologesin interius Deo per contritionem, Sacerdoti exteriùs ad aures per confessionem, populo publicè per Pœnitentiam, notam esse debuisse: quæ omnia, mutatis tantùm externis publicæ Pœnitentiæ ritibus, semper conseruauit Ecclesia.

Actus internos & externos includit. Tert. ibid. *Aliquando generalis peccatorum professio.* Tertul. l. de Orat. c. 7. Cypr. l. de Lapsis. Herm. l. 2. c. 10. *Plena Exomologesis.*

In qua quia versamur, de ea vniuersè pronunciare possumus, alicuius criminis reos, imposita per superiorem Pœnitentia, sic gradu suo deiectos, ad inferiorem esse deuolutos. Nam Clericis Laïca Communio imperata; Laïci aut ad Catechumenos remissi, aut ad subdiualem Pœnitentiam deportati: Catechumeni Audientibus redditi, Audientes eiecti. Sic Canon Cæsariensis *Catechumenus peccans, si est inter genu flectentes, fiet Audiens: sin est Audiens, expelletur.* Sed vt ista dilucidiùs exponantur, age, pœnam Clericis irrogatam primùm omnium inspiciamus, affirmemusque nulli Episcopo eam degradationem, nulli Clerico Pœnitentiam imperatam, qualem obierunt Laïci; sed istos tantùm ad Laïcorum formam conditionemque fuisse depressos. Est enim certa hæc Constantinopolitanæ Synodi regula, *vt Pontifex ad locum Pœnitentium se se non degradet: si verò degradauerit, non ampliùs honorem Pontificalem sibi vindicet.* Interrogatus quoque Balsamon, vtrum Episcopo ad Monasticam vitam, aut Pœnitentium gradum descendente, liceat in posterum sacra, eodem quo antea modo obire; respondet ex Canone secundo Synodi Constantinopolitanæ, non licere, & sic allegat Canonem. *Si quis Episcopus, vel aliquis alius ex Pontificali dignitate, voluerit ad vitam Monasticam descendere, vel Pœnitentiæ locum implere, ne amplius Antistitis dignitatem vsurpet.* S. Leo priuilegium hoc ad cæteros in maioribus Ordinibus constitutos extendit, ad Rusticum scribens, *alienum esse à consuetudine Ecclesiastica, vt qui in Presbyterali honore, aut in Diaconi gradu fuerint consecrati, hi pro crimine aliquo suo, per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi. Quod sine dubio ex Apostolica traditione descendit.*

In Pœnitentia publica deiecti de gradu suo ad inferiorē. Concil. Cæs. c. 25. *Pontifex nō se degradet.* Concil. CP. c. 12. apud Har. sect. 1. tit. 4. Balsa. l. 5. Resp. Interrog 8. ex Synodo CP. 2. τοῦ β. κανόνος τῆς ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως συστάσης. Forte legendum τρέχω. S. Leo. ep. 92. ad Rustic. c. 2. *Clerici non accipiunt Pœnitentiā publicam Laïcorum.*

Fuit autem illa, quam propriam Clericorum dicimus, Pœnitentia, omnino triplex, Excommunicatio, depositio, & vtraque simul iuncta. Hic peritè demonstrat Phelippæus, depositos nonnunquam Clericos, qui non excommunicarentur: excommunicatos, qui non deponerentur: idque ex Apostolico

Triplex Clericorum Pœnitētia. Phelip. cit. n. 7.

lico Canone, *Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus in scortatione, vel periurio, vel furto deprehensus, ordine suo submoueatur, ab Ecclesia tamen non excludatur: dicit enim scriptura, non punies bis in idipsum. Eodem modo & alij Clerici.* Duplicem pœnam putant Apostoli, depositionem de gradu & Ordine Clericali; atque Sacramentorum priuationem. Eodem spiritu instincti Patres Aurelianensis Concilij, depositionem imponunt sine excommunicatione. *Si quis adulterasse aut confessus fuerit, vel conuictus, depositus ab officio, Communione concessa, in Monasterio toto vitæ suæ tempore retrudatur.* Et consequenter, *Si quis Clericus furtum aut falsitatem admiserit, quia capitalia & ipsa sunt crimina, Communione concessa, ab ordine regradetur.* Et ante hæc tempora, Neocæsariense Concilium, ipso aditu decernit *Presbyterum, si vxorem duxerit, ab Ordine deponi*, non autem ab fidelium Communione deijci. *Si verò fornicatus fuerit, vel adulterium perpetrauerit, amplius pelli debere, & ad Pœnitentiam redigi.* Quoniam is primo peccato Laïcus effectus est, altero infra Laïcos amandatur ad Pœnitentiam, in qua excludatur ab Eucharistiæ perceptione. At ijdem Apostoli excommunicatione plectunt eum, quem ab officio non dimouent alio Canone, *Episcopus, vel Presbyter, qui Cleri vel populi curam non gerit, & eos pietatem non docet, segregetur: & si in socordia perseueret, deponatur.*

Excommunicati sine depositione. Canon Apostol. 25. *Depositi sine excommunicatione.* Concil. Aurel. 3. can. 7. Ibid. c. 8. Concil. Neocæs. can. 1. Canon Apostol. 58.

In grauissimis tamen piaculis vtraque coniunctim pœna imposita, quod monet Zonaras, *Sunt alia*, inquiens, *delicta, de quibus conuicti, simul & Ordine mouentur, & à consortio fidelium separantur, vt qui pecunia, Principis-ve potestate Pontificatum sibi vendicant.* Quibus verbis ad Canonem 30. alludit, quo id ipsum legimus constitutum. Eandem pœnam vsurarijs Clericis irrogant Eliberitani Patres. *Si quis Clericorum detectus fuerit vsuras accipere, placuit degradari, & abstinere.* Felix Papa III. in Concilio Romano, de lapsis Episcopis, Presbyteris, & Diaconis scribit, *vsque ad exitus sui diem in Pœnitentia (si resipiscunt) iacere conueniet, nec orationi non modò fidelium, sed nec Catechumenorum omnimodis interesse. Quibus Communio Laïca tantùm in morte reddenda est.* Illos enim pro sacratis personis non habet Pontifex, adeoque depositos ab Ordine pronunciat, & insuper excommunicatione præscindit ab Ecclesia. Huc refero Concilij Aurelianensis decretum, de Clerico qui publicè apud Iudicum tribunalia peierauerit, *biennij tempore excommunicatione plectatur.* Cùm enim eodem Canone depositionis pœna in fures & falsarios pronunciata esset ob criminum diritatem, sitque atrocius periurium, cui iam ante depositionem indixerant Apostoli; hoc etiam Concilium, istud quasi ad demensum, adijcit ob publici scandali contumeliam, vt depositus Clericus biennio à Communione abstineat.

Vtraque pœna simul inflicta. Zonar. in Can. Apostol. 25. Concil. Eliberit. can. 20. Felix 3. ep. 7. in Conc. Rom. 3. Concil. Aurelia. 3. can. 8.

Quærat hic aliquis, cùm eæ pœnæ solitariè spectantur, & imponuntur, vtra sit grauior, depositio, an excommunicatio? Respondet optimè Phelippæus, illam hac fuisse seueriorem, vel eo nomine, quod temporaria erat excommunicatio, & ea soluta, quasi natalibus suis restitutus Clericus, suum vt ante munus obire poterat: illa autem perpetuum ab gradu, officio, honore Clericatus exilium indiceret, & in ordinem Laïcum ita redigeret, vt ad deperditum Clericatum postliminio redeundi nulla spes superesset. Quod S. Basilij Canon probat, Diaconum fornicarium depositione, non autem excommunicatione condemnans, sed cum Laïcis communicare permittens. *Quòd qui sunt quidem in ordine Laïco, à loco fidelium eiecti, rursus in eum ex quo ceci-*

Depositio pœna grauior excommunicatione. Phelip. c. 4. n. 7. Basil. ep. ad Amphi. can. 3.

derunt locum recipiuntur: Diaconus verò semel habet quod sufficiat, depositionis indicium: tanquam ergo ei non reddendo Diaconatu, in ea sola punitione steterunt. Idem confirmat Illustrissimus Albaspinæus, vbi & ait, *qui damnabatur Communione Laïca, nunquam à tali Communione relaxatum: esse autem idem deponi in perpetuum, & communicare Laïcorum more.* Addit tamen, quod nescio an probari debeat, hoc habuisse veterem Ecclesiæ disciplinam, vt in grauissimis sceleribus depositio fuerit perpetua. *Si peccatum autem minimum fuisset*, inquit, *post exigui temporis spatium depositus, primum munus adipisci poterat.* Excommunicatum malim scribere, quàm depositum. Nam in illo primo rigore, depositio perpetua fuit, excommunicatio, vt dixi, temporaria. Concilium enim Eliberitanum, exempli gratia, quum decernit, Sacerdotes *qui tantùm sacrificantium coronam portant, nec sacrificant, nec de suis sumptibus aliquid idolis præstant, post biennium accipere Communionem*, hoc grande piaculum non putant esse Patres seueri, adeoque breui excommunicatione, non depositione castigant: at constitutum aliud obseruatione dignum eodem Concilio sancitur, in hoc casu. Graue crimen capitali dignum sententia, sed occultum commisit aliquis: se vno conscio tutus ad Ecclesiasticos Ordines conuolat; ordinatur Diaconus. Vrgente deinde conscientia ipse se prodit, damnatur ad Pœnitentiam, hoc est, excommunicatione vincitur, nec permittitur officium suum fungi, tandemque *Placuit eum acta legitima Pœnitentia, post triennium accipere Communionem.* Quam? Certè Ecclesiasticam; licet Aurelianensis Laïcam intelligat. Hic enim depositionis & Laïcæ Communionis nulla mentio, & actum cum eo mitiùs, quia Ecclesiæ, indicio suo, ingenuè satisfecit. *Quòd si alius detexerit, post quinquennium acta Pœnitentia, accipere Communionem Laïcam debere.* Et depositus in perpetuum, expressa Communione Laïca, contentus esse iubetur; & ad hanc ipsam Communionem, post quinquennalem excommunicationem deuenire: quia Ecclesiæ oculos subterfugere, & Canonum sanctitatem violare conatus est. Quæ interpretatio stabiliri potest à nobis, Canone Neocæsariensi, sic iubente. *Si Presbyter qui corpore priùs peccauerat, promotus fuerit, & si ante ordinationem peccasse confessus fuerit, ne offerat, manens in alijs* (alia ministeria sacra obeat, præter oblationem & sacrificium) *propter aliud eius bonæ vitæ studium. Reliqua enim peccata dicunt multi manuum impositione tolli.* (Peccata aut vitia quibus adnexa est irregularitas, eò tolluntur, quòd à superiore potestatem habente, illius impedimenti conscio, per ipsorum Ordinum collationem deletur irregularitas. Nemo igitur exiguo temporis spatio depositus dici debet, sed excommunicatus. Ad eandem quæ proposita est, quæstionem pertinet, quod vniuersè pronunciat idem Aurelianensis, Clericum qui Pœnitentiam egerat, gradu in perpetuum excidisse, indeque petendam rationem, *Quare Canones Clerico qui Pœnitentiam egerit, Communionem Laïcam irrogent? Quia nimirum cum esset in perpetuum depositus, & Pœnitentiam egisset; necessariò in ordinem Laïcorum redigendus erat, vt Communioni Christianorum tanquam Laïcus participaret, qui Clericus esse desierat.* Quod eatenus concedendum arbitror, si quando depositionem Pœnitentia intulit: sed cum antea monstratum sit, adductos ad Pœnitentiam aliquos, sola excommunicatione irrogata, sine depositionis additamento, negandum videtur vniuersè, Clericis omnibus acta Pœnitentia irrogatam fuisse Laïcam Communionem, vt modò in Presbytero Concilij Neocæsariensis videbamus; & in alio eiusdem Canone, Diaconus in ordinem inferioris alicuius

Albasp. l. 1. Obseru. 4.

Concil. Eliberit. can. 55.

Hypothesis observanda.

Ibid. c. 76.

Albasp. in eum locū.

Concil. Neocæsar. can. 9.

Concil. Neoc. c. 10.

ministri

ministri tantùm iubetur descendere, putà, interprete Balsamone, Hypodiaconi, vel Lectoris. Longè autem minùs concedendum Aurelio, depositos, adeoque suo modo Pœnitentes, & laïcis exæquatos Clericos, eatenus Diacono subiectos, *extra Ecclesiæ Communionem fuisse, nec fidelium numero comprehensos*. Sed suum illud dictum de Laïcis volet intelligi: eos igitur contemplemur. Balsam. in eum locū.

DE POENITENTIBVS LAICIS VNIuersè dictum.

CAPVT XIX.

OMNES antiquæ Pœnitentiæ ritus euoluere, & Canones qui aut obscuri legentibus, aut inuicem contrarij videntur, in bono lumine collocare, neque meæ tenuitatis est, neque huius operis. Vnum ago, vt Petro Aurelio demonstrem, primis temporibus Pœnitentes extra Ecclesiam positos non fuisse, & si quid in eos egerunt Diaconi, functiones suas erga homines intra Ecclesiam positos exercuisse: quæ Aurelianæ propositionis contradictoria est. Plenam vero & eruditam veteris Pœnitentiæ dissertationem Illustrissimo Albaspinæo relinquo, obseruationum toto libro secundo: è quo si quid in hunc locum deriuatur, id ad propositum nostrum referendum est.

Pœnitentiam igitur multis olim lacrymis petitam, magna miseratione & clementia concessam ab Hierarchis, & eorum auctoritate à Presbyteris, magno beneficio impetratam, ingenti animo exercitam fuisse tradunt Concilia omnia, omnes Canones, omnia veterum Patrum decreta. Eò pertinet Canon Arausicanus, *Pœnitentiam petentibus Clericis non negandam*: inferioribus fortasse, putà Lectoribus, Psalmistis, Ostiarijs, quibus liberum erat coniugium, & paulùm à Laïcis differebant. Agathensis quoque, quo decernitur *Iuuenibus Pœnitentiam non facilè committendam, propter ætatis imbecillitatem.* Et quoniam plurimis sceleribus in illo rigore adnexa fuit excommunicatio, ingenti feruore Pœnitentiam ambiebant, quia illa concessa, & Hierarchica benedictione impetrata, excommunicatio tollebatur, atque reconciliati eatenus Ecclesiæ censebantur, si credimus Aurelianensi: non quòd statim ad fidelium societatem & mysteriorum, aut precum participationem admitterentur; sed quod Ecclesiæ redderentur, vt membra, licet ægra, & succi sanguinisq; expertia, preces aliquas sortirētur; in eo denique gradu essent, quem Ecclesia à se constitutum in sinu suo agnosceret. Quare ex eius sententia latū est inter Pœnitentes & excommunicatos discrimen; vt neque excōmunicati sint strictè Pœnitentes, neque admissi ad Pœnitentiam, sint amplius excommunicationis gladio à fidelium corpore separati, & truncati; quæ omnia fusiùs prosequitur idem Aurelianensis. Hæc tamen aliqua interpretatione mollienda sunt, vt de graui illa, & tremenda excommunicatione intelligi debeat, qua reus nefarij sceleris, tanquam Ethnicus & Publicanus, proijcitur ab Ecclesia, & omni sacrarum profanarumque rerum societate indignus iudicatur. Nam is ipse fatetur, toto grauioris Pœnitentiæ tempore, vsque ad σύστασιν excommunicatos mansisse Pœnitentes, eoque vinculo exolutos, cum ad quartum

Pœnitentiā ingenti feruore ab antiquis impetrata.

Albaſ. l. 2. Obſer. 3.

Concil. Arausic. 1. can. 4. & Arelat. 2. can 29.

Concil. Agat. c. 15.

Initio Pœnitentiæ sublata excōmunicatio.

Albaſ. l. 2. Obseru. 4.

Albaſ. l. 2. Obser. 32.

illum gradum traducerentur. Qua instructus doctrina, Petrum Aurelium sic conuenio. Qui post adulterium, aut cædem factam, Pœnitentiæ ab Sacerdotibus deputabatur, is ab Ecclesia extorris esse non poterat, nisi aut fide amissa in hostium castra transiret, quod ponimus non factum; aut Pontificia execratione ab Ecclesia, tanquam canis mortuus eijceretur, quam aliquo modo sublatam volumus percepta Pœnitentiæ benedictione: nullo igitur modo extra Ecclesiam positus fuisse dicendus est. Imo per Pœnitentiam Ecclesiæ aliquatenus reddebatur; & quidem actione Hierarchica; & quicquid afflictationis in eo statu assumebat, id omnino fuit Hierarchicum, ex posito dudum fundamento, actiones illas verè dici Hierarchicas, quæ in ordine & gradu fiunt ad eas efformato auctoritate Hierarcharum & Ecclesiæ instituto.

Fuerit ne olim Pœnitentia species Religionis. A'bas.l.2. Obser. 3.

Ex eadem penu alterum promo argumentum. Sic enim existimat vir eruditus, olim post Nicæni Concilij tempora, Pœnitentiam genus quoddam Religionis fuisse, eamque Pœnitentes vouisse, & solenni voto nuncupatam subijsse. Idque probat, primùm ex ijs Canonibus quibus Pœnitentiæ professio nominatur: deinde ex habitus mutatione, & quarundam rerum abstinentia, quarum vsus aliàs licitus & laudabilis foret. Habet hæc sententia quod libens amplectar; habet de quo ampliùs deliberandum censeam. Si enim professionem & Religionem fusissima significatione accipit, pro strictiore quadam & austeriore viuendi, & Deo sibique vacandi ratione, professio Religionis fuit Pœnitentia: cui etiam certum vestis genus conuenisse, docent Canones & historiæ. Siquidem Agathensi Concilio decernitur, *Pœnitentes tempore quo Pœnitentiam petunt, impositionem manuum, & cilicium super caput à Sacerdote, sicut vbique constitutum est, consequi. Si autem comas non deposuerint, aut vestimenta non mutauerint, abijci; & nisi dignè pœnituerint, non recipi.* Inde dicti Toletano Concilio *publicam Pœnitentiam gerere sub cilicio.* Et alio Toletano, *quicunque ex secularibus accipientes Pœnitentiam, totonderunt se, & rursus præuaricantes Laïci effecti sunt; comprehensi ab Episcopo suo ad Pœnitentiam, ex qua recesserunt, reuocentur.* Sulpitius Pius Biturigum Archiepiscopus, vt in eius vita narratur, *vt inanis gloriæ flatus vitaret, intempestæ noctis captans silentia, vestes clam assumebat, quibus ex more Pœnitentes vtuntur; atque ita diuinis vacabat meditationibus, donec reuertente sole, iterum seculari habitu se tegeret.*

Certum vestis genus in Pœnitentia. Concil. Agat. c. 15. Concil. Toletan. 1. can. 2. Concil. Toleta. 4. can. 54. In vita Sulpitii Pii apud Sur.

Strictè loquendo non fuit Religio.

Si vero in Religionis, & professionis vocabulis religiosiores esse volumus, & strictam illis affigere significationem, quam modò votis & formis Regularium vulgus Catholicorum assignat; nescio an probare possit, præter Clericos & Monachos, tertium quoddam Religionis genus ijs seculis extitisse, longè à cæteris diuersum, quasi medium inter fideles, & excommunicatos, quales vult auctor fuisse Pœnitentes. Et erit qui neget statum esse illum, qui arbitrio alieno breuior fiat aut productior; in quo quantò amplius progrediare, tantò minùs exerceas; qui tantùm assumatur, vt aliquando deponi possit, tunc perfectissimus futurus, quando penitus euanuerit. Certè vestes illas non continuò vsurpatas à Pœnitentibus, sed in Ecclesia sola precum tempore, non alium in vsum alicubi, fortasse in Catechumenijs asseruatas, difficile non est conijcere ex Canonibus allatis, & S. Sulpitij facto. Ad Canones verò quod spectat, ij Pœnitentiam profiteri, & Religionem Pœnitentiæ laxè & fusè intelligunt. Arelatensis autem qui citatur ab Aurelianensi, non de Religione Pœnitentiæ, sed de Pœnitentia ad

Non potuit dici status.

Religionem

Religionem resumendam loquitur, *hi qui post sanctam Religionis professionem apostatant, & ad seculum redeunt*, (manifestè agit Concilium de Apostatis a statu Religioso, vt hinc etiam obiter ijs responderi possit, qui vocem Apostasiæ, ad eius status desertionem, ab antiquo negant esse translatam) *& postmodum Pœnitentiæ remedia non requirunt*, (ad tantum facinus expiandum) *sine Pœnitentia Communionem penitus non accipiant*. (Maneant tandiu excommunicati, donec Pœnitentia scelus eluerint.) *Quos etiam iubemus ad Clericatus officium non admitti*. (In grauiorem peccati pœnam.) Vnde clarum est, de hac magna & publica Pœnitentia non agi, quæ suis alumnis ad sacros Ordines aditum, secundùm antecedentes Canones occludebat: vt hanc pœnæ appendicem repetere necessarium non fuisset. *Et quicunque ille, post Pœnitentiam, habitum secularem non præsumat*: (quasi se putet Religiosorum votorum vinculo per Pœnitentiam, non minùs quàm excommunicatione liberum & solutum) *Quod si præsumpserit, ab Ecclesia alienus habeatur*: quia Religiosæ professioni nuncium remittere obstinat. Huic germanus est Toletanus antedictus Canon, tempore longè posterior; qui posteaquam Pœnitentiæ præuaricatores, vt veros Apostatas excommunicatione percussit, addit de Religiosis. *Non aliter & hi qui a parentibus detrusi fuerunt, aut sponte sua amissu parentibus seipsos Religioni deuouerunt, & postea habitum secularem sumpserunt, & ijdem à Sacerdote comprehensi, ad cultum Religionis, acta priùs Pœnitentia, reuocentur. Quòd si conuerti non possunt, velut Apostatæ, anathematis sententiæ subijciantur. Quæ forma seruabitur etiam in viduis virginibusque sacris, ac Pœnitentibus feminis.* Vides hic manifestè de Religiosis ita decretum, vt à Pœnitentibus separentur, adeoque diuersos existere Pœnitentes à Religiosis.

Concil. Arelat. 2. can. 25. — *Concil. Tolet. 4. cit. can. 54.*

Nihilominus assumpta ad momentum Aurelianensis opinione, cui fauent & Canones, habitum Pœnitentiæ, seculari vesti; statum, Laïco opponentes, & Pœnitentibus Apostasiam exprobrantes, Petrum Aurelium compello, eos-ne credat *extra Ecclesiam esse positos*, quos tanti facit Ecclesia, vt magis aliquid, quàm Laïcos esse existimet, vt Religiosa tonsura & veste condecoret, vt è gradu suo præcipites, ad eum modis omnibus reuocet, & excommunicare minetur, nisi Pœnitentes esse pergant? Illos tantis prærogatiuis exornant Concilia, vt Hierarchæ eruditissimo, & antiquitatis Ecclesiasticæ indagatori solertissimo, etiam Religiosi videri potuerint, & nominis larua Petrus Aurelius, *Pœnitentes extra Ecclesiæ Communionem fuisse Patrum & Conciliorum consensu* probare posse confidit.

Contra Pet. Aurelium.

Age repetatur aduersarius tertiò, & è diuersis Pœnitentium generibus, atque locis eius figmentum explodatur. Vt Clericis depositio & excommunicatio, ita Laïcis excommunicatio, & Pœnitentia fuit imposita. Si quidem erat ista quasi degradatio & exauguratio Laïci peccantis, eum à plena perfectaque Communione cum sancto Populo, ad Ordines expiandos detrudens; hoc tamen discrimine, quòd certo tempore duratura definiebatur: quo expleto, per reconciliationem ad eundem vnde exciderat locum regredi solebat: quodque pœnæ nonnihil & imperati ab Ecclesia supplicij à se volens exigebat; cum Clerici Laïca in Communione non acerbiùs, quàm sanctus Populus versarentur. Præterea vniusmodi fuit depositio, quæ præter Laïcam Communionem habebat omnino nihil: Pœnitentia autem mul-

Discrimen Pœnitentiæ Laïcorum à pœna Clericorum.

tiplex, vt & excommunicatio pro grauitate aut leuitate delicti. Sapienter enim Felix Papa in Concilij Romani Synodica, hanc super his habere se scribit sententiam, *vt seruata discretione peccantium* (intelligo & peccatorum) *non eadem cuncti qui lapsi sunt, lance pensentur.*

Excommunicatio sine Pœnitentia. Fuit igitur excommunicatio (vt ab ea quæ erat vtrisque communis ducam exordium) nonnunquam sine Pœnitentia; id est, vt quidem existimo, reperti sunt quidam culpæ alicuius rei, quibus ab Hierarchis imposita pœna est, vt in gradu suo manentes inter sanctum Populum, abstinerent ab Eucharistiæ participatione; ijs similes Pœnitentibus, quos decursa Pœnitentiæ spatia, ad σύστασιν deduxerant. Eam sic infligunt Eliberitani Patres Virginibus defloratis, quæ mœchis suis postea nupserunt, *post annum sine Pœnitentia reconciliari debebunt.* Et illi *qui per tres dominicas Ecclesiam non accesserit: pauco tempore abstineat, vt correptus esse videatur.* Et ei qui cum Iudæis cibum sumpserit, *placuit eum à Communione abstinere, vt debeat emendari.* Et falso testi, *Qui proüt est crimen, abstinebitur, si tamen non fuerit mortis quod obierit, & si probauerit quod diu tacuerit, biennij tempore abstinebit. Si autem non probauerit, in conuentu Clericorum, placuit per quinquennium abstinere:* id est, pro qualitate calumniæ subibit excommunicationem; quæ cum leui delationi, & minimè capitali infligatur, existimare possumus absque Pœnitentiæ auctario fuisse decretam.

Concil. Elib. c. 14. Can. 50. Can. 21. Can. 74.

Pœnitentia adiuncta excommunicatio. Sæpius tamen Pœnitentiæ comitem adiunctam esse excommunicationem, eamque multiplicem, Canones omnes loquuntur. Multiplicem dico pro diuersa Communionum ratione, à quibus qui excluduntur, vniuersè loquendo excommunicati possunt appellari. *Excommunicationis diuersi gradus.* Nam qui ab omni penitus fidelium consortio eliminantur, ne cæteros sua contagione corrumpant, ij profectò plena perfectaque excommunicatione, quæ plenæ perfectæque Communioni opponitur, puniti sunt. Qui Ecclesiæ precibus, mysterijs, ritibus, vel vt Audientes, vel vt Substrati participant, ij aliquatenus Communionis consortes, excommunicati alia ex parte sunt. Denique quibus concessa precum Communio est, negata Eucharistia, quantùm iam de fœda excommunicationis labe & macula deterserunt, ea tamen non omni ex parte liberi & immunes? Multiplicem dico, pro varia temporum duratione. Est enim quæ vltra vitam ipsas etiam mortuorum vmbras insequitur: est quæ ijsdem cum vita spatijs terminatur: est cui in vita præfinitus modus est decennij, quinquennij, biennij, proüt Hierarcharum voluntas, & criminum ratio postulat. Et hæc de excommunicatione solitariè spectata.

Pœnitentiæ diuersi gradus. Pœnitentiæ quoque multiplex grauitas est, & forma diuersa, quam sacri Canones exhibent; Conciliorum præsertim veterũ Eliberitani & Ancyrani, cum S. Basilij regulis, quas Petrus Aurelius nouitatis non condemnabit. Quibus tamen pro solo & fundamento substernendus est S. Gregorij Neocæs. Canon ille famosus, Pœnitentes omnes in ordines classesque suas aptissimè digerens. Locus infimus grauissimusque, *Luctus seu Fletus est, vbi peccatorem stantem oportet fideles ingredientes orare vt pro se precentur; Auditio intra portam in Narthece, vbi oportet peccatorem stare vsque ad Catechumenos, & illinc egredi. Subiectio seu substratio est, vt intra templi portam stans, cum Catechumenis egrediatur. Consistentia est, vt cum fidelibus consistat, & cum Catechumenis non egrediatur. Postrema est*

Gregor. Neoc. c. 11.

est Sacramentorum participatio. Quæ dispositio nudè enuntiata, non rudem nobis parit Canonum notitiam, vt cum apud S.Basilium legimus, *qui adulterium commisit, annis quindecim* (pœniteat) *quatuor quidem annis plorans* (in luctu) *quique vero Audiens* (in porticu) *quatuor succumbens* (in substratione inter Catechumenos) *& vno stans* (in systasi, inter fideles.) Cum in Ancyrano videmus. *De ijs qui sacrificauerunt, coacti, & præterea in templis idolorum cœnauerunt; placuit eos inter Audientes anno vno constitui, tribus annis substerni, biennio in oratione communicare.* Et quidem omnes aliquando decursi sunt illi gradus, à luctu, ad Communionem in oratione: sæpiùs autem incœpit Pænitentia ab Auditione, aliquando & à substratione. Quod eadem Synodus Ancyrana demonstrat; *Qui ad templa veste lugubri accesserunt, si triennale substrationis tempus impleuerint, sine Oblatione recipiantur:* & inferiùs, *Hi qui secundo & tertio sacrificauerunt coacti, quatuor annis Pœnitentiæ subijciantur, duobus autem alijs sine Oblatione communicent, & septimo anno perfectè recipiantur.* Fuit autem ductus ille Pœnitentiæ rectus & Canonicus, nihil vt ei deesse videretur ad perfectionem. Vnde nonnunquam suppressis gradibus singulis, vniuersè pronunciatum, legitimam agi Pœnitentiam, vel simile quippiam. Vt cum Eliberitanum Concilium statuit in Virgines quæ diuersos viros subierint, *placuit per quinquennij tempora, acta legitima Pœnitentia, admitti eas ad Communionem.* Id est, decursis toto quinquennio Pœnitentiæ ordinibus, ad perfectam redire Communionem. Sic enim explicat Ancyranum, de Auguribus, & diuinis, *in quinquennij Canonem incidant, secundùm gradus definitos, tres anni substrationis, & duo anni orationis sine Oblatione:* cum antea statuisset de mulieribus quæ fœtus abigunt, vt decennium per gradus præfinitos impleant. Hanc esse credo Plenam Pœnitentiam S.Cypriano vsitatam, non illam solùm *qua bona fide fit, & animo verè dolenti,* vt vult Aurelianensis: non quòd illa cordis attriti deiectio non requiratur, qua propriè Deo satisfiat; sed quòd externis supplicijs dependi oporteat culpas, vt publica Ecclesiæ nomina expungantur, & patente pœna, aperta scandala obliterentur. Plenam igitur exteriùs Pœnitentiam exigunt Patres, non tantùm interiùs conceptam, & vni Deo cognitam.

Basil. can. 58. 59. ad Amphil.
Concil. Ancyr. c. 4.
Vnde initium Pænitentiæ.
Concil. Ancyr. c. 5. Can. 8.
Quæ sit legitima Pænitentia.
Concil. Eliberit. can. 14.
Concil. Ancyran. can. 25. Ibid. c. 21.
Plena Pænitentia.
Albas. l. 2. Obser. 30.

SINGULI POENITENTIÆ GRADUS decursi, ducto à Fletu initio.

§. I.

SVFFICERENT ista Canonibus rite explicandis, nisi nos materiæ benignitas vel inuitos retineret, & in singulis ordinibus aliquam facere moram cogeret. Fuit igitur grauissimus Pœnitentiæ locus *Luctus*, extra templum, sub diuo, in Area. Ibi planctus & suspiria, ibi miserabiles eiulatus, ibi grauissimorum rei criminum idololatriæ, adulterij, homicidij. Eò scilicet retruduntur Ancyrano Canone qui animantes ineunt: qui lepram scelere contraxerunt, inter *Hiemantes* iubentur *Orare*. Versiones aliæ *tempestate iactatos*, aliæ reddunt *agitatos*, *Energumenos*. Has non probat Zonaras, *Hiemantes* qui sint, nescire profitetur. Ego lugentes istos intelligo, qui pluuiæ & Hiemi extra templum sunt obnoxij; in quos tempestates

Κλαῦσις.
Grauissimus locus Pænitentiæ.
Qui ad eum eiecti.
Concil. Ancy. c. 17. εἰς τοὺς χειμαζομένους εὔχεσθαι.
Zonar. in eum locũ.

Quomodo dicantur Orare. & aëris iniuriæ omnes depluunt. *Orare* dicuntur hi, non obuia significatione, profusis ad Deum precibus, quemadmodum in systasi orant Pœnitentes cum fidelibus: sed Thaumaturgi sensu, fideles in Ecclesiam ingredientes rogare, prensare, vt pro se Deum comprecentur, quasi ipsi Dei alloquio indigni, solo planctu & eiulatu loqui sciant, & valeant. Quod in Pœnitente Monacho graphicè depingit Rufinus, qui *priorum peccatorum pollutiones, lacrymarum fontibus diluebat, diebus & noctibus in faciem prostratus, & ne alleuare quidem ausus oculos ad cælum, neque vocem emittere, & nomen Dei nominare, sed in solis gemitibus, & fletibus perdurabat.* Et fortasse Hieronymus in Pœnitentia Fabiolæ *cum saccum indueret, & errorem publicè fateretur, staret in ordine Pœnitentium, Episcopo, Presbyteris & omni populo collacrymantibus, sparsum crinem, ora liuida, & squalidas manus, sordida colla submitteret. Quæ peccata fletus iste non purget? quas inueteratas maculas hæc lamenta non abluant?* Apertior Eusebius in Exomologesi Natalis enarranda, *multis lacrymis errorem suum deflens ante pedes Episcopi Zephirini prosternit, & vestigijs omnium, non modò Presbyterorum, sed etiam Laïcorum multa cum lamentatione prouolutus, in lacrymas & miserationes omnem prouocauit Ecclesiam, vt indulgentiam sibi à Christo continuus & iugibus pro ipso precibus implorarent.*

Rufin. l. 2. de vitis PP.

Hierony. ep. 30. ad Ocean.

Euseb. l. 6. hist. c. vlt.

Non fuit semper gradus Pœnitentiæ. Illud hominum genus hoc loco, quas corporis animique afflictationes subierit, facilè peruideri potest ex Patribus & Concilijs; quid autem Ecclesia ipsa Diaconorum ministerio, vel Sacerdotum aduersùs ipsos egerit, nusquam apparet: quo ex silentio, statusque illius natura, difficile non est colligere, nihil penitùs factum; sed velut Caïmitas quosdam, eiectos à facie Dei, nulla omnino Ecclesiæ Communione, seu precum, seu concionum, seu societatis humanæ fuisse donatos. Existimat Illustrissimus Albaspinæus, quod & mihi vero non videtur absimile, duobus primis seculis Fletum illum, Pœnitentiæ gradum non fuisse, sed tantùm sequentibus, quæ Pœnitentes ab Ecclesia constitutos in *loco flentium* viderunt: fleuisse igitur posterioribus temporibus Pœnitentes iam admissos, fleuisse prioribus, vt admitterentur; has lacrymas ante sponte susceptas, postea imperatas extitisse; vnde accidere debuit, vt illæ priuatæ, & pro vniuscuiusque arbitrio sumptæ; aliæ publicæ & Hierarcharum voluntate impositæ censerentur. Inde præterea factum vt mitioribus seculis quatuor essent memorata Pœnitentiæ loca; seuerioribus tria, & in his ab Auditione, in illis à Fletu legitimam Pœnitentiam, qui eam mererentur inchoarent. Nam quia Pœnitentiæ Canonem suapte voluntate inire nemini concessum fuit, sed omnes eam ab Ecclesia gratiam veniamque impetrare debuerunt, primæ disciplinæ rigor tantus fuit, vt ea non nisi iugibus diuturnisque lacrymis atque ærumnis obtineretur: qua tandem accepta, quid fuit necessarium lugere ampliùs? quis prohibuit ne miseri fletus illos in lucro ponerent, & primo statim aditu Audientibus miscerentur? Deinde verò ita temperata res est, vt citiùs indulgeretur ab Hierarchis Pœnitentia, sed ea inciperet à Luctu, eò diuturnior futura, quò plures gradus decurrendi offerebantur.

Albasp. l. 2. Obser. 21.

Fuit mitior Pœnitentia quæ à luctu incœpit. Quæres fortasse, qua tandem re fuerit ista mitior, quum in illa & consimiles fletus, & æqualia temporum spatia, & non impares afflictationes reperiantur? Respondeo priores in illo suo Fletu, grandi semper anathemate percussos, triste euitandumque bidental, extra Ecclesiæ & septa & subsidia tandiu iacuisse, donec in aliquo Pœnitentium gradu collocarentur. At posterio-

res

res eadem Hierarcharum benedictione, horrenda illa excommunicatione solutos fuisse, qua in Flentibus, id est, legitima Pœnitentia statuerentur, & hoc saltem tulisse compendij, vt inter Pœnitentes recensiti, pro modulo suo Ecclesiæ meritis quadantenus participarent: id demum in Fletu consequerentur, quod antiqui in Auditione tantopere exambita obtinebant. Aliam hic taceo ingentis lucri partem, quæ suo deinceps loco explanabitur.

Hæc doctrina in Tertulliano & S. Cypriano non obscura, iugulat Aurelium, qui cum dicit *Pœnitentes extra Ecclesiæ Communionem fuisse, nec fidelium membrorumque Ecclesiæ numero comprehensos, vt norunt omnes quibus veteris Ecclesiæ disciplina nota est*, hos sine dubio Pœnitentes, & hæc secula, indicatis S. Cypriani locis duobus aspicit. Verùm etsi concedam Pœnitentes istos *extra Ecclesiæ Communionem fuisse*, id-ne continuò de cæteris Pœnitentibus erit asserendum? Cur indefinita propositio Pœnitentes omnes complectitur, quæ de infimo Pœnitentium ordine intelligi potest ac debet? Quid si nec isti, ad quos solos digitum intendit, S. Cypriani seculo propriè & strictè fuerunt Pœnitentes? Enimuero pœnituisse illos fatetur exposita opinio, Ecclesiæ Pœnitentes fuisse negat. Quid quòd illi lugentium generi, nullam Diaconus curam, nullas Ecclesia preces impendebat? Cur ergo soli Pœnitentes hi tanguntur, qui soli Pœnitentes Ecclesiastici in veteris Ecclesiæ disciplina non fuerunt? Cur in eos Hierarchicæ Diaconorum actiones dicuntur exercitæ, in quos nullam penitùs exercuerunt Diaconi? Non hoc est Lectoris abuti patientia, & coniecto in oculos Ecclesiasticæ antiquitatis puluere, meram ignorantiam exprobrare? *Superiùs dicta torquentur in Petr. Aurelium.*

MITIORES POENITENTIÆ GRADUS *expositi.*

§. II.

SEQVITVR alius Pœnitentiæ status, Auditio, Ἀκρόασις, primus gradus primorum seculorum, secundus sequentium, positus intra sacra septa, ἐν νάρθηκι, nondum tamen admissus in templum. Eo loco infimi Catechumenorum stabant audituri concionantem Hierarcham, & Apostolicas Lectiones: inde Audientes vocati: quasi Christianorum dupondij & in primis Christianæ legis rudimentis percipiendis occupati: Catechumeni quidem, sed adhuc imperiti; quibuscum versari eum qui iam ante ordines hosce omnes decurrisset, & perfectæ communionis factum ante participem, à metis ad carceres retroagi, tam erat turpe & indecorum, quàm si modò seni, vel in senium vergenti, post emensa dudum ludi litterarij spatia, infima elementariorum schola imperaretur: aut si quis Religionis vota ab antiquo professus, & minores plurimos longo post se relinquens interuallo, ad tirocinium inter pueros canus nouitius iterum detruderetur. Nonne hoc stuperet Nicodemus, exquireretque, *quomodo potest homo nasci cum sit senex? Nunquid potest in ventrem matris suæ iteratò introire?* Magnam igitur existimationis suæ iacturam faciebant isti ex fidelibus Audientes: & si quid publicæ priuatæque afflictationis, veris Audientibus imperatum fuit, id omne temporarij isti Audientes suscipiebant. Neque fideles tantùm criminum conscij, sed & Catechumeni pro- *Ἀκρόασις.*

uectiores ad hunc gradum deuoluti fuerunt, eadem qua diximus ratione & lege.

ὑποπίπτωσις.

Gradus alter seu secundum voles, seu tertium appellare, intra templi valuas cum antiquioribus Catechumenis, ὑπόπτωσις substratio vel subiectio. Durus hic, & geniculationibus, prostrationibus, susceptis orationibus, manuum impositione, ieiunijs austerus. Inde fortasse simpliciter & absolutè κατ' ἐξοχὴν Pœnitentia vocatus in Canonibus Ancyranis latinitate donatis: vt cum dicitur, *Si perducti ad templa non manducauerunt* (Idolothyta) *biennio maneant in Pœnitentia*: alia versio, *cum duobus annis supplices substratique fuerint*. Item *Placuit post magnum diem* (Paschatis) *triennio Pœnitentiam agere*: alia versio, *tribus annis esse supplices & substerni*. Item inferius, *Per aliud sexcennium Pœnitentiæ recipiant locum*; alia versio, *Pœnitentiæ subijciantur acriori*, videlicet postquam triennium inter Audientes hæserint. Denique de turpissimo flagitio, *Quindecim annis exactis in Pœnitentia, Communionem mereantur orationum*, in qua annos quinque perseuerare iubentur: alia versio, *postquam quindecim annis prostrati ac supplices fuerit*. Gradus huiusce maximè proprium fuit, in faciem prostratos diu & sæpe, vniuerso spectante populo, recitatas super se orationes ab Episcopo cum Sacerdotibus audire, iisque peractis discedere cum Catechumenis. Nam expleta Catechumenorum missa, eorumdemque benedictione, emissis postremò Competentibus, vota concipiuntur ab Ecclesia pro Pœnitentibus, Diacono monente tum ipsos, tum vniuersum populum, vt *intentè* oret. Episcopi deinde oratione terminata, emittuntur & ipsi, Diacono proclamante, *Exite qui in Pœnitentia estis*. Ritus hic, si Pœnitentem respicis, *substerni* & *succumbere* dicitur: si Episcopum, *manus impositio* nuncupatur: cui & cilicium adiungitur ab Agathensi Concilio. *Pœnitentes tempore quo Pœnitentiam petunt, impositionem manuum, & cilicium super caput à Sacerdote, sicut vbique constitutum est, consequantur*. Quodnam autem sit tempus illud, Carthaginense Concilium edocet. *Pœnitentes etiam diebus remissionis genua flectant. Omni tempore ieiunij, manus Pœnitentibus à Sacerdotibus imponatur*.

Absolutè Pœnitentia dicitur. Concil. Ancyr. c. 5. εἰ δὲ μὴ ἔφαγον, δύο ὑποπεσόντες ἔτη. Ibid. c. 6. Καὶ μετὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν ὑποπεσεῖν τρία ἔτη. Can. 9. ἐν δὲ ἄλλῃ ἑξαετίᾳ τὸν τῆς ὑποπτώσεως τόπον. Can. 16. πέντε καὶ δέκα ἔτεσιν ὑποπεσόντες, κοινωνίας τυγχανέτωσαν τῆς εἰς τὰς προσευχάς. *Quid sit huius gradus proprium.* Consti. Apostol. l. 8. c. 8. 9. Concil. Agat. c. 15. Concil. Carth. 4. c. 80. 81.

Quo ritu facta substratio. Concil. Agath. c. 9. ex Grat. dist. 50. apud Pam. in l. Tertu. de pœnit. n. 1.

Quo id ritu, qua-ve cæremonia fieret, quo se modo prosternerent; qua deiectione supplicarent, docet Agathense Concilium à Gratiano relatum. *In capite quadragesimæ omnes publicè Pœnitentes, qui publicam suscipiunt, aut susceperunt Pœnitentiam, ante fores Ecclesiæ se repræsentent Episcopo ciuitatis, sacco induti, nudis pedibus, vultibus in terram prostratis, reos se esse ipso habitu & vultu proclamantes. Ibi adesse debent Decani, id est Archipresbyteri, Presbyteri Paræciarum, & Presbyter Pœnitentum, qui eorum conuersationem diligenter inspicere debent, & secundùm modum culpæ, Poenitentiam per præfixos gradus iniungant. Post hæc Episcopus in Ecclesiam introducat, & cum omni Clero septem Pœnitentiæ psalmos in terram prostratus, cum lacrymis, pro eorum absolutione decantet. Tunc resurgens ab oratione, iuxta quod Canones iubent, manus eis imponat, aquam super eos benedictam spargat, cinerem priùs mittat, deinde cilicio capita eorum cooperiat, & cum gemitu & crebris suspirijs ijs denunciet, quod sicut Adam proiectus est de Paradiso, ita & ipsi pro peccatis suis ab Ecclesia abijciuntur. Post hæc iubeat ministris, vt eos extra ianuas Ecclesiæ expellant. Clerus verò prosequatur eos cum responsorio, In sudore vultus tui vesceris, &c. vt videntes sanctam Ecclesiam pro facinoribus suis tremefactam, atque commotam, non parui pendant Pœnitentiam.* Similia fieri scribit Historia Tripartita ex Sozomeno: vt & hinc tenerrimæ matris Ecclesiæ pietas deprehendatur, quæ tanto affectu

Histor. Tripa. l. 6. ex Sozom.

compatitur

compatitur afflictis, & in viam diuinæ misericordiæ redeuntes impetrabilibus lacrymis parturit, donec formetur in eis Christus, per Communionem perfectam dominico corpori & sanguini participantem.

De loco vbi ea manuum impositio facta est, difficilior quæstio. Apertus est Concilij Carthaginensis tertij Canon. *Cuiuscunque autem Pænitentis publicum & vulgatissimum crimen est, quod vniuersa Ecclesia nouerit, ante apsidem manus ei imponatur.* Eadem mens est Græcorum scriptorum, illas manuum impositiones *pone ambonem* fieri. Eo sensu Casaubonus gradum istum *interiorem quandam admissionem* vocat. Cui repugnat Aurelianensis, & apsidem seu pone ambonem, locum fuisse vult ad portam, vbi cum Catechumenis Pœnitentes isti residebant. Sed ea explicatio plurimùm discedit à Templorum vetere delineatione superiùs tradita: in qua apsidem, seu ambonem spectauimus, summam Ecclesiæ Nauim à choro separantem. Existimo tamen cum eodem Aurelianensi, ordinariè ad illos Episcopum, in locum ipsis & Catechumenis destinatum, ad celebrandam manuum impositionem descendisse: nonnunquam tamen, vt publicum scandalum publica traductione atque infamia deleretur, ascendisse Pœnitentes ad summam Nauim, vsque ad apsidem, eoque loco Hierarchicam accepisse precationem. Id verò maximè factum in reconciliatione hominum, scandalo publicam creantium perniciem, de qua sola Canon Carthaginensis loqui videtur, cum vetat, ne quis Presbyter extra necessitatem, absente vel inconsulto Episcopo reconciliet Pœnitentem.

Quo templi loco facta manuum impositio. Concil. Carth 3. can. 32. Albas. l. 2. Obser. 24.

Præter hanc animi simul & corporis demissionem, & prostrationem, quæ in templo inter initia mysteriorum fiebat, alijs afflictati corporis macerationibus vacare debuerunt eius loci Pœnitentes, vt declaratur Gallicanis Concilijs duobus, Agathensi & Epaonensi, quæ huic Pœnitentiæ de tempore nonnihil detrahunt, sed austeritati aliquid superaddunt. *Nos annorum multitudine breuiata, Pænitentiam biennij conditione infra scriptæ obseruationis imponimus, vt præscripto biennio, tertiò sine relaxatione ieiunent; & Ecclesiam studeant frequentare. In Pænitentium loco standi & orandi humilitatem ita nouerint obseruandam, vt etiam ipsi, cum Catechumeni egredi commonentur, abscedant.* S. Cypriani fortis & vehemens in Lapsos obiurgatio, hac adhortatione terminatur: *Quàm magna deliquimus, tam granditer defleamus: alto vulneri diligens & longa medicina non desit; Pænitentia crimine minor non sit. Orare oportet impensius, & rogare, diem luctu transigere, vigilijs noctes ac fletibus ducere, tempus omne lacrymosis lamentationibus occupare, stratos solo adhærere cineri, in cilicio & sordibus volutari, post indumentum Christi perditum, nullum hic iam velle vestitum: post Diaboli cibum, malle ieiunium: iustis operibus incumbere quibus peccata purgantur: eleemosynis frequenter insistere, quibus à morte liberentur.* Quod & non minùs apertè antea dixerat Tertullianus, *De ipso quoque habitu atque victu mandat sacco & cineri incubare, corpus sordibus obscurare, animum mœroribus deijcere, illa quæ peccauit tristi tractatione mutare: cæterùm pastum & potum pura nosse, non ventris scilicet, sed animæ causa: plerumque verò ieiunijs preces alere, ingemiscere, lacrymari & mugire dies noctesque ad Dominum Deum tuum, Presbyteris aduolui, & caris Dei adgeniculari, omnibus fratribus legationes deprecationis suæ iniungere.* Ad has corporum animorumque macerationes, animantur Africani omnes à Felice Papa, *Nec pudeat forsitan aut pigeat indictis ieiuniorum gemituumque temporibus obedire, aut alijs obseruantiæ salutaris obtemperare præceptis; quia humilibus datur gratia, non superbis.* Monet etiam S. Leo, Pœnitenti

Alia in eodem gradu afflictationes: Concil. Agat. c. 60. Epao. c. 29. Cypr. l. de Lapsis. Tertu. l. de Pœn. c. 9. Felix 3. ep. 7. in Con. Rom. 3.

S. Leo ep. 91. ad Rusticum.

vtilius esse *damna pati, quàm periculis negotiationis obstringi: si quis tamen pœnitens habet causam, quam negligere forte non debeat, meliùs expetere Ecclesiasticum, quàm forense iudicium.*

σύστασις.

His purgationibus quasi percolatus Pœnitens, ad quartum gradum ascendit, longè mitiorem, qui σύστασις est, quia συνίσταται τοῖς πιστοῖς, καὶ μὴ ἐξέρχεται μετὰ τοῖς κατηχουμένοις, *Subsistit cum fidelibus, neque cum profanis egreditur.* Iam enim neque loco sciunctus est à Populo sancto, neque precibus: sed sola Eucharistiæ participatione, cui nondum communicat. Quo in statu annum aut duos solet ponere, & tum demum perfecta reconciliatione *ad id quod perfectum est* deuenire. Siquidem, vt Hierarchicè loquitur Guillelmus Parisiensis, Sacramentum Eucharistiæ *sanctificatiuum est propriè & directè ab exetratione excommunicationis, siue proprietatis, propter quod & sacra Communio nominatur.* Qua de re plura non addo, cum superiùs de hac Communionis specie disputatum sit, neque importunum Petri Aurelij elenchum ingero, probaturum se promittentis Patrum & Conciliorum consensu *Pœnitentes extra Ecclesiæ corpus esse constitutos:* cum contraria omnia expositus Pœnitentiæ ordo ad Patrum & Conciliorum normam, eloquatur.

Guil. Pari. l. de Sacra. Eucha. c. 3.

DE POENITENTIUM RECONciliatione.

CAPVT XX.

Tres Pœnitentium Reconciliationes.

SI VERBORVM nouitas omni cum reuerentia rebus tam antiquis imposita condonari potest Theologis, permitti mihi rogo trinam in Patribus & Concilijs Pœnitentium reconciliationem exquirere, eamque Reconciliationem cum Deo, cum Ecclesia, cum Eucharistia nuncupare. Prima eorum est qui Pœnitentiæ stadium ingrediuntur; altera eorum qui decurrunt, tertia metas flectentium, & coronata patientia quodammodo triumphantium. Prima mentem Deo, secunda præterea corpus Ecclesiæ, postrema vtrunque Corpori & Sanguini Dominico redonat. Prima imum Pœnitentiæ gradum tenet, ideo optanda, quia meliorum spes est & ianua; secunda vsque ad quartum gradum, secum & cum vitijs strenuè luctantem deducit: tertia eundem gradum nobili fine terminat.

Prima Reconciliatio initio Pœnitentiæ.

Totus mihi labor in stabiliendo limine, & prima omnium confirmanda, quæ veriùs à me doctorum iudicio exponitur, quam Lectori probanda traditur. Meminisse oportet ex antedictis, multis lacrymis & magno beneficio impetratam Pœnitentiam, terribilis anathematis nodum soluere solitam Hierarchica indulgentia, num hæc alicuius modi Reconciliatio dici potest? Sed est aliquid vlterius in sensu meo quod adijciam. In hac Pœnitentiæ concessione, sublatum absolutione quam modò Sacramentalem appellamus, peccati reatum, reseruatam excommunicationis infamiam, quæ non nisi legitimo Pœnitentiæ decursu aboleretur. Hoc est quod aio reconciliatos Deo Pœnitentes, non Ecclesiæ; quod in lucro positum dixi, ab ijs qui Pœnitentiæ beneficio locupletarentur; quod nouum aliquibus videri poterit, & nullius

Remissus reatus, reseruata censura.

Concilij

Concilij auctoritate monstrandum, prius peccato solutos fuisse Pœnitentes, quàm censura. Eius tamen aut opinionis, aut coniecturæ; aut si mauis diuinationis causas, neque paucas, neque leues affero. Quarum prima sit, potuisse id fieri, & etiamnum sine disciplinæ Ecclesiasticæ ruina; certis rerum momentis & circumstantijs seiungi absolutionem reatus; ab censuræ solutione; & illam huic præire non raro, vt docent Theologiæ, quam Moralem vocant, antecessores. Fit illud imminente mortis periculo, quo Sacerdotem quemlibet, omni quæ cogitari potest peccatorum censurarumque abolendarum facultate semper instruxit Ecclesia, vt Concilio Tridentino expresse definitur: ijs tamen hoc modo solutus reus si forte conualuerit, superiori sistere se, & maiori potestati supplicare tenetur. Præterea in quotidianis Exomologesibus, si quis crimen inciderit censura irretitum, incidunt graues causæ, ob quas necessum sit, præsenti absolutione reum dimittere; qui deinde censuram à maiore demi sibi postulaturus sit. Hanc in rem duplex conscientiæ forum, interius atque exterius, à Christo institutum, ab Ecclesia vsurpatum est: & reperies nonnunquam in exteriore, qui possit excommunicatione soluere, reatu non possit in interiore.

Probatur hac opinio.

Concil. Trid. sess. 14. c. 7.

Secunda ratio, id rationi maximè consentaneum videri, vt pene dicam debuisse fieri. Quis enim credat Ecclesiam parentem optimam, mortalitatis immemorem, tot miseros desertores, sed filios; prodigos, at reduces, totum septennium, decennium, & ampliùs, in continuo æterni naufragij periculo, *vestibulum ante ipsum primisque in faucibus orci*, quo sine dubio deuoluerentur, si vel passum vnum subitaria morte procederent, deseruisse, manus protendentes, opem flagitantes; cœlum terramque lamentationibus personantes, eo tempore, quo tempore Nouatianus in gratiam recipi Lapsos prohibebat? Nam quæ alia causa est nisi ponendæ in tuto salutis, cur infantes salutari lauacro reconciliet Christo, cum ætatis adultæ pietas ad eius susceptionem gratiæ commodior esse videatur?

Vsus ille rationi consentaneus est.

Tertia ratio est, id reipsa factum: quod multa mihi suadent; quibus obluctari difficile fuerit. Audi, Lector, & de facto ex factis iudica. Cyprianæo seculo cum Luctus non pœnitentia, sed apparatus; non gradus, sed votum pœnitentiæ censebatur, vti diximus, quid amabo tantis, tamque diuturnis lacrymis ambiebant fideles? Profectò Pœnitentiam. Magnum enimuero beneficium postulabant accipiebantque, liberam lacrymarum copiam, & veniam pœnitendi. Aliquid ergo grandius emerebantur, vt dum malo ad miseriam perueniebant, vt loquitur Tertullianus, operæ pretium facere se putarent. Hoc verò quid aliud esse potuit, quàm reatus solutio, recuperatio gratiæ, pignus salutis?

Ita factum olim reipsa videtur.

Fateri quidem cogitur Illustrissimus Aurelianensis, primam manus impositionem, quam Pœnitentes sortiebantur, eam fuisse *qua peragendæ Pœnitentiæ copia facultasque daretur*, præterea nihil. Eam ego ieiunam nimis & sterilem arbitror, & addo insuper, datam culpæ veniam, cum mihi credibile sit, nunquam ab Hierarcha fidelibus impositam manum cœlesti beneficio vacuam, quod & benedictionis vocabulum sæpe ponderandum non obscurè significat: scribente S. Basilio, *Benedictionem esse sanctificationis communicationem*; quæ tamen nulla dabitur, nisi Pœnitentiæ benedictione concessa, culpa ipsa sublata dicatur. Iam illud Pœnitentialis Sacerdotis factum sub Nectario, vnde

Manus impositione quid collatum ab Hierarchis.

Albasp. l. 2. Obser. 31.

Basil. ad Amphil. can. 27.

Priuata Pœnitentia publicam præcessit.

processit? à Pœnitentia publicè obita. Quando? Postquam matrona illa nobilis Sacramentali Pœnitentia conscientiam purgasset. Hæc igitur illam præcessit. Demophilus Monachus apud S. Dionysium in quo peccauit? In eo quod criminosum hominem à Sacerdotis genibus calce abegit. Quid autem ille ad Sacerdotis genua? quid illi ita supplici Sacerdos? pronus in clementiam, *indicabat peccatorem quoque dum Pœnitet, misericordia dignum.* Misericordiam igitur impertita absolutione Sacerdos exercebat, quod Demophilo doluit, propter sceleris grauitatem, pro Nouitiani dogmate tacito ante proludenti. Et vniuersè loquendo, quis negare velit, plerunque Pœnitentiam publicam secutis temporibus, priuatæ vel appendicem fuisse, vel complementum? Nostris quoque seculis adeo remissis, secreta ipsa satisfactio, nonne aliquo modo publica est? *Si quidem omnis Pœnitentia*, vt optimè Tertullianus, *confeßio est delicti, quia locum non habet nisi in delicto.*

Diony. ep. 8. ad Dem.

Vide Pam. in l. Tert. de Pœnit. n. 1.

Tertull. l. de carne Christi. c. 8

Hæc opinio non caret auctoribus.

Phelip. in c. 4. Oseæ v. 9. 10. n. 11.

Neque deest clarorum virorum auctoritas, qui mihi ad hanc opinionem facem præferant. Hæc enim meditanti occurrit P. Phelippæi, hominis in re Ecclesiastica vetere oculatissimi, commentarius in Oseam, quo inter cætera non tacet *confeßionem ante irrogatas pœnas factam* in publica Pœnitentia. Vidi & grauem Theologum, virum in sacris hisce studijs palmarem, qui Pœnitentiam dare apud antiquos, nihil aliud esse censeret doceretque publicè, quàm absolutionem sacramentalem concedere, cum impositione pœnæ, & satisfactionis postea persoluendæ: quæ ipsa nostra sententia est. Sic autem distinguebat, triplicem manuum impositionem factam Pœnitentibus à Sacerdote, cum oratione conuenienti: prima datam peccatorum relaxationem, & in primo Pœnitentiæ gradu constitutos, quem vel Luctum, vel Auditionem appellaueris. Alteram in substratione sæpius iteratam, cum ijs conuenire precibus, quas & nos Absolutiones vocitamus, quæ non quidem culpam, sed certè pœnam remittunt: nimirum, vt quæ opera bona è superiorum præscripto faciunt Pœnitentes, ea ex opere operato, vt vocant, efficaciam habeant ad pœnæ veniam, & indulgentiam obtinendam. Tertiam denique decurso imperatæ Pœnitentiæ spatio ab Episcopo factam & Clero, quæ dicta sit *reconciliatoria manuum impositio*, qua pax data, & ius ad omnia Christianæ Religionis munera, ipsamque Eucharistiam restitutum. Addebat cum illis non incongruè conferri posse, quotidianam peccatoris cuiuslibet absoluendi formulam, Pœnitentiæ illius veteris speciem quandam, & velut epitomen. Hoc enim in foro, narratione peccatorum à reo facta, tribus diuersis orationibus bene ei & apprecatur, & facit Sacerdos. Prima postulat à Deo compunctionem & pium Pœnitentiæ motum: cui mox adiungitur Sacramentalis absolutio: quæ licet reatu sublato diuinæ gratiæ Pœnitentem redonet, superest tamen subeundus iustitiæ rigor, & pœna tot criminum exoluenda. Leuior autem nunc illa imponitur, quàm vt æquare possit delicta. Oratione igitur tertia rogat Sacerdos, vt quod ad plenam perfectamque peccatorum remissionem, laboribus alijsque bonis Pœnitentium operibus defuerit, illud Christi patientis & Sanctorum meritis condonetur. Discedit è tribunali iam Dei filius, iam sanctus, sed adhuc Pœnitens, & ieiunio vel orationi obnoxius hæres Dei, cohæres Christi. Diuide modò tempora, & mediam orationem ad Sacerdotalem benedictionem refer, qua dabatur olim Pœnitentia: primam illi applica quæ substrationem comitabatur: postremam

Triplex manuum impositio.

Pœnitentia nostra cum vetere comparata.

mam plenæ reconciliationi non absimilem reperies. Eo tamen discrimine, quòd in hac laborum fuga, & caritatis tepore à censuris & excommunicatione, quantùm quidem & reo necesse est, & licitum Sacerdoti, simul cum peccatis absoluit Ecclesia; permittitque ante obitas pœnas, ad id quod perfectum est, siue Eucharistiam accedere. Hac in explicatione si non omnibus arrident omnia, negari certè non potest, pleraque acri iudicio, & solerti indagatione reperta, rationi & veritati maximè consonare, in quibus meum illud institutum esse volo, vt ineunte Pœnitentia, soluta sacramentaliter peccata, doctor ille iudicarit.

Commodè hac via difficultates explicãtur.

Quid dicam de morientibus Pœnitentiæ benedictionem percipientibus? Quid de Diaconis manus imponentibus? Quæ longè facilius in hac expediuntur sententia, quàm in alia qualibet, vt mox suis locis explicabitur: quam esse volo quintam stabiliendæ huius opinionis rationem: quæ licet suis nodis, & fortasse næuis non careat, ea tamen difficultas ampliore perplexorum locorum intelligendorum vtilitate pensatur. Esto igitur posita satis plausibiliter illa prima Pœnitentium reconciliatio, qua animus Deo peccati absolutione restituitur.

Secunda reconciliatio in cursu Pœnitentiæ.

Albas. l.2. Obser. 24. & 32.

Post hæc nihilominus Ecclesiasticæ iustitiæ pœnas aliquas debet reus, nondum admissus in consortium fidelium; eas igitur longo illo, quem monstrauimus Pœnitentiæ decursu exoluit, eoque peracto, graui excommunicatione soluitur, Ecclesiæ precibus, & fidelium societati, oblatione tenus, restituitur; sicque ad quartum Pœnitentiæ gradum transmeat, quam primam & minorem reconciliationem Albaspinæus appellat. In qua demum communis Doctorum sensus est, traditam à peccati reatu absolutionem, quam ego repetitam malo dicere, non semel quidem in cursu Pœnitentiæ, si quidem lego in S. Cypriano *professam frequenter detestationem factorum*; sed eo maximè temporis momento, ritu quodam augustiore, & eò ampliore gratia, quò fuit operosior Pœnitentia.

Tertia reconciliatio in fine Pœnitentiæ.

Idem Obs. 33.

Atque iterum tandem euoluta vltima illa Pœnitentiæ parte, Hierarchica benedictione plenæ communioni, cum iure percipiendæ Eucharistiæ redditur; factus vnus è sancto Populo, diuinarum humanarumque rerum particeps: quæ perfectio Communionis, plena Communio, absolutissima Reconciliatio, eius quod perfectum est perceptio, à Concilijs vocatur, de qua plura videbis in Aurelianensi.

Factæ reconciliationes per manus impositionem.

Cypri. ep. 10. & 13.

Concil. Arausic. 1. can 3. Arelat 2. can. 28.

Superfluum est monere factas illas, manus impositione Reconciliationes; cum in antiquis Canonibus frequentius nihil occurrat. Sed notandum illud, absolutionem Sacramentalem appellari non posse vltimam illam reconciliationem, qua apud S. Cyprianum dicitur ius communicationis acceptum per manus impositionem Episcopi & Cleri: quæque apud eundem à Diacono datur *manu in Pœnitentiam imposita*: vt alibi quærenda sit illa, quam prædiximus, absolutio. Obseruandum & istud, concessam aliquando Communionem sine manus impositione, quod Arausicano primùm Concilio, deinde Arelatensi cauetur. *Qui recedunt de corpore, Pœnitentia accepta, placuit sine reconciliatoria manus impositione eis Communicari, quod morientis sufficit consolationi.* Accipiunt videlicet morientes Pœnitentiam delicti sui, absolutione Sacramentali, sed integræ paci & Communioni non restituuntur, quod per Hierarchicam manus impositionem, ritu solenni, publico loco, frequente consessu fieri solet.

QVÆDAM POENITENTIÆ PVBLICÆ Affectiones expenduntur.

§. Vnicus.

Publica Pœnitentia semel tantùm concessa. OBSERVANDVM & illud, semel tantùm concessam homini publicam illam Pœnitentiam: licet priuata, seu Sacramentalis frequentiùs iterari potuerit. Ita manifestè Tertullianus. *Tertu. l. de Pœnit. c. 5.* *Hoc enim dico, Pœnitentiam quæ per Dei gratiam ostensa & indicta nobis, in gratiam nos Domino reuocat, semel cognitam atque susceptam nunquam posthac iteratione delicti resignari oportere.* *Ibid. c. 7.* Tum inferiùs de eadem: *Pigeat secundæ, imo iam vltimæ spei subtexere mentionem, ne retractantes de residuo auxilio pœnitendi, spatium adhuc delinquendi demonstrare videamur.* Publicam hic volo intelligi, non priuatam, *Pamel. in eum locũ.* contra quàm Pamelio visum sit: quia cum præcedenti capite de Catechumenorum ante lauacrum Pœnitentia egerit, eosque grauiter obiurgarit, qui de venia per intinctionem securi, peccare non desisterent; ad illam deinde Pœnitentiam progreditur, quæ Baptismum sequitur, eamque secundam respectu Catechisticæ, vltimam respectu rigoris Ecclesiastici appellat: de qua altero deinde capite, *huius igitur Pœnitentiæ secundæ & vnius, quantò in arcto negotium est, tantò operosior probatio est.* *Ibid. c. 9.* Vna certè, quia vltima; vltima, quia secunda. *c. 7.* *Collocauit in vestibulo Pœnitentiam secundam, quæ pulsantibus patefaciat; sed iam semel, quia iam secundò: sed ampliùs nunquam, quia proximè frustra.* Non dubium tamen quin de priuata possit illud accipi. *Ibidem.* *Absit vt aliquis interpretetur, quasi eò sibi etiam nunc pateat ad delinquendum, quia patet ad pœnitendum: & redundantia clementiæ cælestis, libidinem faciat humanæ temeritatis. Nemo idcirco deterior sit, quia Deus melior est, totiens delinquendo, quotiens ignoscitur.* S. Augustini expressior doctrina est & apertior, vtranque simul assertionem nostram complexa. *August. ep. 54.* *Quamuis cautè & salubriter prouisum sit, vt locus illius humillimæ Pœnitentiæ semel in Ecclesia concedatur, ne medicina vilis, minùs vtilis esset ægrotis; quæ tantò magis vtilis est, quantò minùs contemptibilis fuerit; quis tamen audeat Deo dicere, quare huic homini, qui post Pœnitentiam primam, rursus se laqueis iniquitatis obstringit, iterum parcis?*

Baptismo comparata. Voluerunt itaque Patres sapientissimi, supparem Baptismo esse Pœnitentiam vnam, solennem, Hierarchicam, gradatim confectam, delictorum expunctricem, pœnarum auerruncam, hominis interpolatricem. Priuatam verò Pœnitentiam quæ præter Sacramentalem absolutionem, pœnale nihil aut perparum assumeret, non ægrè repeti permiserunt. *Efficacior quàm priuata.* Cur ita? quæ causa fuit cur publicam tantopere supra priuatam æstimarent? Quia cum indulgentiarum nomen, & res ipsa in vsu Hierarcharum non foret, licet eas apud Martyres lapsi quærerent; diuinæ iustitiæ satisdari volebant à reo, clamante S. Cypriano, *Cypr. l. de Lapsis.* *Quàm magna deliquimus, tam granditer defleamus*: & æterna supplicia temporalibus afflictationibus extingui non temere credebant. *Si de Exomologesi retractas*, (inquit Tertullianus, *Tertu. l. de Pœn. c. 12.* id est, si quid de asperitate Pœnitentiæ minui cupis) *gehennam in corde considera, quam tibi Exomologesis extinguet, & pœnæ priùs magnitudinem imaginare, vt de remedij adeptione non dubites.* Quam efficatitatem in priuata absolutione inesse non putabant: ideo hæc vilior, si sic loqui fas est, quia parabilior: vt vel hac ratione non dubites concessam facilè Pœnitentiam inituris.

Locus Tertulliani de Pœnitentia Et quoniam in Tertulliano versamur, & Baptismi mentione, hoc etiam te velim, Lector, animaduertere, doctorem Africanum in ea parænesi, qua Cate-

Catechumenos Baptismi appetentes ab iteratis flagitijs absterret, sic loqui. *Tunc opinor emendatos liquebit cum absoluimur. Nullo pacto. Sed cum pendente venia pœna prospicitur: cum adhuc liberari non meremur, vt possimus mereri: cum Deus comminatur, non cum ignoscit. Peccator ante veniam, deflere se debet, quia Pœnitentiæ tempus idem, quod periculi & timoris. Neque ego renuo diuinum beneficium, id est, abolitionem delictorum.* Ex quibus patet veniam illam, quam pendere dicit dilato baptismo, esse abolitionem delictorum, non suppliciorum extinctionem. Postea verò cum fideles lapsos & obnoxios Pœnitentiæ, vestium corporumque delicijs adhuc intentos, acriore stylo persequitur, nusquam illum ea vti ratione, vt *veniam* adhuc *pendere*, & *abolitionem delictorum* differri asserat. Vnde non absurdè opinionis meæ ducatur confirmatio, tunc abolita per absolutionem priuatam, quum Pœnitentia subiretur. *ante & post baptismum.* l. de Pœn. c.6. Ibid. c.11.

Facit hæc in Tertulliani dictis opera, vt Hermæ Pastoris etiam meminisse possimus; cuius scripta cum Pelagianorum Nouatianorumque nouatorum mala manu aliquot locis deprauata concesserimus; agnoscemus tamen postea damnata in illis quæpiam duro nimis & inconsiderato iudicio. Eius generis sunt quæ de vnica Pœnitentia scribit, tanquam Nouatianis dogmatis consentanea. Vt cum ait, *Ijs non est per Pœnitentiam regressus ad vitam, quoniam quidem adiecerunt ad reliqua delicta sua, & nomen Domini nefandis insectati sunt verbis: huiusmodi homines morti sunt destinati.* Et alio antea libro de Pœnitentia quæ Baptismo succedit, quæ propriè huius loci quæstio est, nihil diuersum à Patribus cæteris attulerat, cum diceret. *Post vocationem illam magnam* (Baptismi) *& sanctam, si quis tentatus á Diabolo fuerit, & peccauerit, vnam habet Pœnitentiam. Si autem subinde peccet, & Pœnitentiam agit, non proderit homini talia agenti: difficile enim viuet Deo.* Quæ si de Pœnitentia publica intelligis, & benigna interpretatione emollis, priuata sumptam auctoritate Pœnitentiam, post illam publicam & Hierarchicam minùs efficacitatis habere, Catholicum sensum non ægrè elicies. Quemadmodum ex eo Apostoli dicto quo Nouatus abutebatur. *Impossibile est eos qui semel illuminati sunt,* &c. *rursus renouari ad Pœnitentiam,* hoc est, admodum difficile, vt plerique Interpretum mitigant. Item inferiùs, *Voluntariè peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis* (in illuminatione Baptismi) *iam non derelinquitur* (ægrè, vix) *pro peccatis hostia*, Pœnitentia qua peccata redimantur. Cæterùm quàm procul absit Hermas ab errore Nouatianorũ facilè ex ijs laudibus percipitur, quibus Pœnitentiam commendat, cui & Pastorem, seu Angelum præfectum esse docet, & sapientiæ vero nomine eos illustrat, qui Pœnitentiam suscipiunt. *Ego præpositus sum Pœnitentiæ, & omnibus Pœnitentiam agentibus sensum do. An non tibi videtur Pœnitentiam agere magnam sapientiam esse; quia qui Pœnitentiam agit magnum sensum adipiscitur?* Alibi præterea multis ostendit *in Pœnitentia, peccantium inesse vitam: non agentium Pœnitentiam, mortem paratam.* Quæ omnia Nouatianas opiniones profligant, & secundam naufragantibus Christianis tabulam offerunt. *Hermæ Pastoris opinio de Pœnitentia defenditur.* Hermas l.3.c.6. Idem l.2. c.4. Heb.c.6. Ibid. c.10. Hermas l.2.c.4. Idem l.3. c.8.

Iam vt ad institutum redeamus, id præterea obseruari cupio, ad Reconciliationis gratiam, nisi qui fideliter constanterque omnia constitutæ sibi Pœnitentiæ spatia peregisset, peruenisse neminem. Nam neque Catechumeno Baptismum, neque Pœnitenti Communionem, nisi rectè perfectéque expiatis Ecclesiasticæ disciplinæ rigor ante concessit. Quare si qui- *Reconciliatio non data, nisi perfectè obita Pœnitentia.*

bus post acceptam Pœnitentiam in eo cursu liberet ea se molestia exoluere, & ad pristinam vitæ delicatioris consuetudinem reuolare, ijCanonum seueritate non minùs grauiter plectebantur ; quàm si neglecta funditus Pœnitentia, in peccatis & libidinibus se se perpetuò volutassent. Itaque Concilio Turonensi grauiter edicitur, vt *qui post acceptam Pœnitentiam, sicut canis ad vomitum suum, ita ad seculares illecebras, derelicta quam professus est Pœnitentia, fuerit reuersus, à Communione Ecclesiæ, vel à conuiuio fidelium extraneus habeatur.* Quam particulam diuidentem non esse, sed potius coniungentem docent plures alij Canones, vt Veneticus, *non solùm à Communione dominicorum Sacramentorum, sed etiam à conuiuijs fidelium submouendos.* Vt Aurelianensis, *placuit eos & à Communione suspendi, & ab omnium Catholicorum conuiuio separari.* Minorem quoque excommunicationem eorum sodalibus intentat. *Quod si post interdictum, cum eis quisquam præsumpserit manducare, & ipse Communione priuetur.* Vt Epaonensis, qui eo pœnæ genere desultores in gyrum officij sui conatur reducere, *prorsus communicare non poterit, nisi professioni quam illicitè prætermiserat, reformetur.* Vt Aurelianensis posterior ; omnium durissimus, qui sine dubio mali magnitudinem, austeritate medicaminis superare contendit. *Si quis Pœnitentiæ benedictione suscepta, ad secularem habitum militiamque reuerti præsumpserit, viatico concesso, vsque ad exitum excommunicatione plectatur.*

Concil. Turon. 1. can. 8.
Concil. Venet. c. 3.
Concil. Aurel. 1. can. 11.
Concil. Epaon. can. 23.
Concil. Aurel. 3. can. 25.

Acta Pœnitentia, religiosius iussi viuere.

Quanquam reuocare possit aliquis in dubium, postremus iste adeo seuerus, ad interruptionem Pœnitentiæ pertineat, & ad consummationem? id est, eos-ne feriat qui Pœnitentiam in cursu intermittunt, an qui post eam completam ad vitæ prioris licentiam relabuntur? Verùm eo Canone illi volaticorum Pœnitentium generi relicto, cum verbis conceptis de *Pœnitentiæ benedictione suscepta decernat*; de ijs qui Christianis natalibus ea peracta per Hierarchicam reconciliationem restituti sunt, postrema sit obseruatio, regulis Ecclesiasticis constrictos, quæ licitis quibusdam interdicerent, quoniam in illicita proruissent. Earum mentionem facit Leo Magnus ad Rusticum, *contrarium omnino est Ecclesiasticis regulis, post Pœnitentiæ actionem, redire ad militiam secularem.* Et deinde iuueni parum continenti, fornicationis metu coniugem quærenti, fatetur quidem ignoscendum, sed *secundùm veram cognitionem,* inquit, *nihil magis ei congruit qui Pœnitentiam gessit, quàm castitas perseuerans mentis & corporis.* Licet autem neque militiæ, neque coniugio ineundo vacare per Ecclesiæ leges debeat reconciliatus ; non ideo tamen ad clericalem militiam adscribitur, imo perpetua notatus irregularitate, ab aris submoueri, ab Ecclesiasticis ordinibus arceri, multis Conciliorum decretis iubetur. Ita breuiter & præcisè Epaonense, *Pœnitentiam professi ad Clericatum penitus non vocentur.* Cui etiam adiicit Agathense, *qui iam sunt per ignorantiam ordinati, vt sicut bigami aut internuptarum mariti, locum teneant; ministrare Diaconus, aut consecrare altare, huiusmodi Presbyter non præsumat.* Libens hic ego, si codicum accederet auctoritas, legerem, *consecrare ad altare.* Nam cum pœnam inferat Canon, & ab officio suspensionem, vsum sacrificij antea liberum Presbytero illi demere voluit, non altaris consecrandi potestatem, quam non habebat: illud enim opus esse soli Hierarchicæ vnctioni reseruatum, supra monstrauimus. Seuerior tamen est aduersus Presbyterum eiuscemodi, Canon Carthag. *Ex Pœnitentibus quamuis sit bonus, Clericus non ordinetur: si per ignorantiam Episcopi factum fuerit, deponatur à Clero: quia se ordinationis tempore non prodidit fuisse*

S. Leo ep. 92. ad Rusticum. c. 11. & 13.

Irregularitas publicam Pœnitentiā secuta.
Concil. Epaon. can. 23.
Concil. Agathen. can. 43.
Emendatur locus.
Concil. Cartha. 4 can. 66.

fuisse Pœnitentem. Si hoc non nesciuit Episcopus, ordinandi potestate priuetur. Nimirum altaris illibata sanctitas esse debet; quodque Clericis depositio, id Laïcis Pœnitentia est, ne vitia in sacrarium etiam vindicata penetrent, & sancti Populi Communione societateque contenti sint, qui professionis suæ puritatem violarunt.

Vide hoc in proposito Albas. l. 1. Obser. 34.

DE MORIENTIUM CUM POENITENTIA Reconciliatione.

CAPUT XXI.

HANC etiam Dionysiacæ Hierarchiæ partem attingemus, ijs consideratis *qui dormierunt*, etsi alia in causa. Nam eorum funera describere, & quo positi loco modoque fidelium orationes excipiant, referre, non est susceptæ disputationis.

Eliberitani Concilij rigor aliquibus reis permittit in fine Communionem dari, alijs prohibet. Nonnulli Canones, etiam mortuis iubent reddi Communionem: alia Patrum scripta id fieri posse negant. Has vt Ecclesiasticæ disciplinæ asperitates complanemus, considerandi primùm nobis sunt ægroti ipsi, tum ad mortuos delabemur. Ægrotos duorum generum consideramus: eos qui iam Pœnitentiam inceperunt, & eo in cursu morte intercipiuntur: & eos qui stadium illud nondum ingressi, in mortis limine Pœnitentiam sibi ab Episcopo dari postulant. Et toti huic dissertationi duo fundamenta substernimus: quorum prius est, nullam vnquam in Ecclesia delictorum reseruationem in articulo mortis fuisse, vt Tridentino definitur: & quod inde sequitur, Pœnitentiam nunquam petentibus denegatam, cum ad Gallicanos Episcopos scribat Cœlestinus Pontifex, *Agnouimus Pœnitentiam denegari morientibus, nec illorum desideriis annui, qui obitus sui tempore hoc animæ suæ cupiunt remedio subueniri. Horremus fateor tantæ impietatis aliquem reperiri, vt de Dei pietate desperet*, &c. In eandem conspirat sententiam Concilium Epaonense, *Ne vllus sine remedio, aut spe veniæ ab Ecclesia repellatur; neue vlli, si aut Pœnituerit, aut se correxerit, ad veniam redeundi aditus obstruatur*, &c. Nam vt suauiter S. Augustinus, *In quibuscunque peccatis non perdit viscera pia mater Ecclesia.* Quodque S. Ambrosius de restituenda scribit gratia, id si ad homines pertinet sospites & valentes, longè potiori iure de ægris morientibusque concipitur. *Euidentissimè*, inquit, *Domini prædicatione mandatum est, etiam grauissimi criminis reis, si ex toto corde, & manifesta confessione peccati Pœnitentiam agant, Sacramenti cœlestis gratiam refundendam.* Posterius fundamentum quod reuocari placet, hoc est, multiplicem esse Communionem, neque Eucharistiam solam ea voce comprehendi, vt olim fusiùs monstrauimus. Imo sæpius in antiquis illis Concilijs Communionem accipi pro communicatione & societate permissa cum fidelibus in precibus, conuiuijs, vita communi.

Status quæstionis proponitur.

In morte nunquam negata absolutio.

Concil. Trid. sess. 14. c. 7.

Cœlestin. ep. 1.

Concil. Epaon. can. 36.

Aug. l. 50. homil. hom. 27.

Ambr. l. 2. de Pœnit. c. 3.

His verè positis, assero primùm Pœnitentibus in cursu Pœnitentiæ, morbo & morte occupatis, datam plenam perfectamque Communionem. Sic in Arelatensi statuitur, *De his qui in Pœnitentia positi vita excesserunt, placuit nullum Communione vacuum debere dimitti; sed pro eo quod honorauit Pœnitentiam, Oblatio illius suscipiatur.* Et in superiùs allato Epaonensi Canone, *si cui forsitan*

Qui in Pœnitentia mortui, sunt donati communione.

Concil. Arelat. 2. can. 12.

Concil. Epaon. cit.

discrimen mortis immineat, damnationis constituta tempora relaxentur. Eadem fuit ratio eorum quibus ad finem vsque prorogata est Communio: vt de Virginibus semel lapsis, deinde continentibus, Eliberitanis Patribus *Placuit, eas in fine Communionem accipere debere.* Et Ancyrani, de senibus brutam venerem exercentibus, decernunt eos *ad exitum tantùm vitæ Communionem mereri.* Tales igitur in perpetua Pœnitentia oportuit habitare, cuius idem finis esset, qui vitæ: neque priùs cum fidelibus communem inire poterant societatem, quàm ab viuorum omnium societate migrarent. Hoc tamen omnes æquè lucri faciebant, vt dominico pasti corpore, armati Ecclesiæ Sacramentis, fidelium precibus & oblationibus comitati, ad iudicem, iam non seuerum proficiscerentur & *eorum memoria orationibus & Oblationibus commendaretur*; vt loquitur Concilium Carthaginense quartum. Eodem refero illos quorum mentio fit eo Canone, quem Epaonensi Concilio adnexum, refert Illustrissimas Aurelianensis, eiusque fide à me hoc loco profertur. *Si aliquis excommunicatus fuerit mortuus, qui iam confessus sit, & testimonium habet bonum, & non poterat venire ad Sacerdotem, sed præocupauit eum mors in domo, aut in via; faciant pro eo parentes eius Oblationem ad altare, & dent redemptionem pro captiuis.* Hunc putat Antistes Pœnitentiam desiderasse, & inclamasse, sed morte priùs oppressum, quàm adiuuari potuisset. Ego verò dico in Pœnitentia fuisse; siquidem iam erat *confessus*, atque adeo peccati veniam perceperat absolutione Sacerdotali, sed tamen *excommunicatus*, quia supererat publica satisfactio, quam apud Sacerdotem seu Episcopum profiteri non potuit, quia morte præuentus est. Habetur itaque in expenso, & leui mulcta hæredibus imposita, pro fideli tumulatur. Hic autem si quis non videt diuersam à Pœnitentia publica, confessionem Sacramentalem; eaque percepta, excommunicationem nihilominus inhærentem, quæ sola Pœnitentia eluatur à viuente, condonetur morienti, in ipso meridie cæcutire mihi videtur.

Concil. Elib. c. 13.

Concil. Ancyran. can. 16.

Concil. Cartha. 4. can. 79.

Albas. l. 2. Obseru. 4

Confessi ante absolutam Pœnitentiam.

In exitu Pœnitentia semper concessa.

Assero secundò, lapsis & reis Pœnitentiam in exitu rogantibus, semper fuisse concessam; quæ positio priore fundamento nititur, Dei Ecclesiæque benignitate spectata. Neque vnquam legas in Canonibus, ne Ancyranis quidem aut Eliberitanis, negatam vlli Pœnitentiam, sed Communionem. Quid sit autem illa diligentiùs exquirendum. Aurelianensis cum attentiùs considerat in illo momento constitutis, non sentientibus, non respondentibus ad interrogata, datam sæpenumero ab Hierarchis Pœnitentiam; ac præcipuè verba illa Concilij Toletani, *sicut Baptismum, quod nescientibus paruulis sine vlla contentione, in fide tantùm proximorum accipitur: ita & Pœnitentiæ donum, quod nescientibus illabitur, absque vlla repugnantia, hi qui illud exceperint, obseruabunt*: optimè conijcit *donum* illud *quod nescientibus illabitur*, non fuisse impositionem cilicij, non indictionem ieiuniorum & vigiliarum; sed intimum aliquid quod in animo remaneret, Hierarchica Pœnitentiæ benedictione diuinitus impetratum. Cui hactenus libens volens assentior, neque plures scriptorum locos aliter explicari posse autumo.

Albas. l. 2. Obseru. 3.

Illa Pœnitentia non fuit exterior.

Non donum fortitudinis.

Verùm quod subiicit, donum illud cœleste, nihil aliud fuisse, quàm peculiarem quemdam diuinæ gratiæ fauorem, quo confirmatus patientiæque dono corroboratus æger, muniebatur ad tolerandos labores in Pœnitentia exhauriendos, mihi, vt ingenuè dicam, probari non potest, idque gratis efferri tum alia plurima demonstrant, tum status ipse morientis, & animam iam iamque

iamque agentis. Cui enim bono, virtus indita ad exsorbendas difficultates Pœnitentiæ, quæ nunquam adiri debeat? Deinde vis illa & gratia fortitudinis, reum diuinæ gratiæ reddit, aut in peccati statu relinquit: si primum, aliud certè aliquid est, quàm perficiendæ Pœnitentiæ potestas: si secundum, & frustra adhibetur, & crudeliter ab Ecclesia deseritur fidelis, supplex, filius. Hæc igitur quia non procedit explicatio, inferiùs *donum quod nescientibus illabitur*, aliter explicat, *Iis qui in mortis discrimine positi alienatæ mentis signa & errores ostendebant, vel quibus omnes sensus adempti essent, per benedictionem Pœnitentiæ donum singulare infusum, quo si quis eis spiritus, aut mentis vsus superesset, adiuuabantur ad dolendum de peccatis suis, & veniam à Deo faciliùs impetrandam.* At neque hæc explicandi ratio mihi satisfacit. Nam si verè à statu mentis dimotus est æger, phrenesi iactatus, lethargo sepultus, quid prodest doloris illud subsidium, cum dolorem concipere non possit? Dolorem inquam perfectum, caritate formatum, syncerae contritionis illibatum florem, qui solus extra Sacramenti præsidium, diuinæ gratiæ peccatorem restituit. Hunc dolorem animo integer, ardens pietate, multis imbutus præceptis, exercitatus vsu, Religiosus quiuis ægrè à se extorqueat: & ęgritudine oppressum hominem, iam pene non hominem, inter laqueos mortis & dolores inferni, tam sui potentem facis vt leuiore quopiam gratię adiutus auxilio veram, plenam, consummatam contritionem concipiat? *Non gratia contritionis.*

Itaque cum expediendæ illi difficultati commodius nihil occurrat, aio confidenter concessam eiusmodi ægro delictorum veniam Sacerdotali absolutione: quod & modò fieri videmus, decernente iam olim Concilio Arausicano, *subitò obmutescens, prout status est, baptisari, aut Pœnitentiam accipere potest, si voluntatis aut præteritæ testimonium aliorum verbis habet, aut præsentis in suo nutu.* Accipiat certè oportet quod prosit ad salutem; quod cum baptismo possit comparari: hoc autem quod dixi donum, non absimile est gratiæ per baptismum infusæ paruulis, & *nescientibus illabitur*, & eorum salutem in tuto ponit, & illis ad Pœnitentiam ius tribuit, si conualescant. Quod non obscurè tradit Canon Nicænus, *de his qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua regularisque seruabitur: ita vt si quis egreditur è corpore, vltimo & necessario viatico minimè priuetur.* Miror equidem peruidisse Aurelianensem, *viaticum* illud *necessarium*, esse *absolutionem*; & tantopere refugere ne illa Pœnitentiæ benedictio, de qua agimus, absolutio esse videatur. Innocentius Papa Exuperium monet, prioribus seculis eiusmodi clinicis concessam Pœnitentiam, negatam Communionem, *ne totum penitus negaretur:* sed mitigata disciplina, *tributam cum Pœnitentia extremam Communionem.* Semper igitur concessa Pœnitentia, quæ necessaria ad salutem; illa autem quæ alia potest esse, quàm coniuncta cum relaxatione delicti? *Sed absolutio Sacramentalis.* Concil. Arausic. I. can. 12. Concil. Nicæ. c. 13. Innoc. I. epist. ad Exup. c. 2.

Assero tertiò, seculis austerioribus negatam plurimis fuisse absolutionem ab excommunicatione; vt licet Pœnitentiam modo explicato perciperent, ab Communione tamen tum Eucharistiæ, tum orationum & suffragiorum Ecclesiasticorum exclusi morerentur. Sic horrendum illud Eliberitanorum Canonum carmen, *placuit nec in fine eos Communionem accipere debere.* Sic ad verbum citatus modò Innocentius, *de his obseruatio prior, durior; posterior interueniente misericordia inclinatior est. Nam consuetudo prior tenuit vt concederetur eis Pœnitentia, sed Communio negaretur.* *Non semper concessa absolutio ab excommunicatione.* Concil. Elib. Innoc. cit.

EVCHARISTIÆ VIATICVM IN EXITV datum Pœnitentibus.

§. Vnicus.

Data sæpius Eucharistiæ Communio. Idem Inno. loco cit.

ASSERO quartò, pacata Ecclesia datam cum Pœnitentia Communionem, etiam Eucharistiæ: quæ est expressa Pontificis Innocentij doctrina, *Posteaquam Dominus noster pacem Ecclesijs suis reddidit, iam terrore depulso, Communionem dari abeuntibus placuit, & propter Domini misericordiam, quasi viaticum profecturis, & ne Nouatiani hæretici negantis veniam, asperitatem & duritiam sequi videamur.* Nec minùs apertus Nicæni Concilij Canon, *Generaliter autem omni cuilibet in exitu posito, & poscenti sibi Eucharistiæ gratiam tribui, Episcopus postquam probauerit, ex oblatione dare debebit.* Hæc Communio viatica, aut simpliciter Viaticum appellata, vt in Aurelianẽsi Canone legimus, *Anno integro à Communione pellantur: qui tamen si periculosam infirmitatem incurrerint, viatica illis Communio non negetur.* Et enucleatiùs in Arausicano, *Qui recedunt de corpore Pœnitentia accepta, placuit sine reconciliatoria manus impositione, eis communicari. Quod morientis sufficit consolationi, secundùm definitiones Patrum, qui huiusmodi Communionem congruenter Viaticum nominarunt.* Hæc est penus vnde plurima rei nostræ commoda depromas, datam Pœnitentiam sine reconciliatione, hoc est, sine absolutione ab censura: Pœnitentiam illam sufficere morienti; aliud ergo fuit, quàm donum fortitudinis ad tolerandam Pœnitentiam: per sacræ Eucharistiæ perceptionem redijsse morientes aliquo modo in fidelium Communionem: hanc Communionem esse Viaticum, quæ & præcisè excipitur in infligenda excommunicationis pœna, decernentibus Aurelianensis tertij Canonibus, *A Communione Ecclesiastica vsque ad exitum repellatur: Viatico tantùm ei in infirmitatis periculo reseruato:* & inferiùs, *Viatico concesso, vsque ad exitum excommunicatione plectatur.* Gregorij quoque Pontificis ad S. Bonifacium Moguntinensem, responsum extat mitioris obseruationis, de paricidis, *vt toto vitæ tempore Corpus Dominicum non suscipiant, nisi in suo exitu, pro Viatico.*

Καθόλου δὲ καὶ περὶ παντὸς οὑτινοσοῦν ἐξοδεύοντος, αἰτοῦντος τοῦ μετασχεῖν εὐχαριστίας, ὁ ἐπίσκοπος μετὰ δοκιμασίας μεταδιδότω τῆς προσφορᾶς.

Concil. Nicæ. c. 13. Concil. Aurelia. 3. can. 6. Expensus canon. 3. Arausic. 1.

Concil. Aurelia. 3. Ibid. c. 25. Greg. 3. ep. 1. ad Bonif.

Eucharistia in exitu, Viaticum propriè dicta. Albasp. l. 1. Obser. 11. *Refellitur in antiquis Canonibus.*

Ex his locis non inutiliter productis, facilè deprehendes sacram Communionem Viatici nomine indicari, eamque Conciliorum sensu propriè *Viaticum* appellari. Licet in ea sit Illustrissimus Albaspinæus opinione, Viaticum id omne esse, *quod in morte sumitur, & in alteram vitam proficiscenti prodesse potest. Sic Baptismum, Extremam vnctionem, Confirmationem, bona opera, absolutionem, Viatici nomine comprehendi posse*: imo sæpius in Canonibus antiquis Viaticum absolutionis, quàm Eucharistiæ intelligi. Quod equidem locis omni diligentia expensis, magno illi viro concedere non possum. Nam qui primus producitur Nicænus Canon *Eucharistiam* expresè nominat, quam *vltimum & necessarium Viaticum* appellat. Ancyranus in Græco Viatici vocem non vsurpat, sed tantùm illud *si quod periculum, aut mortis expectatio ex morbo, vel alia quauis occasione aduenerit, illos ἐπὶ ὅρῳ recipi, & admitti.* Carthaginenses autem plures qui ab auctore indicantur, potiùs mihi de Eucharistia, quàm illi de Pœnitentia explicanti, fauere videntur. Sic enim lego in 76. *Si continuò creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia.* Quare in sequente debet eadem Eucharistia in Viatici locum venire, cum

Concil. Nicæ. c. 13. Concil. Ancyr. c. 6. Concil. Carth. 4. can. 76.

cum dicitur, *Pœnitentes qui in infirmitate sunt, viaticum accipiant.* Atque hoc ipsum magis explicat proximè adiuncto Canone, *Pœnitentes qui in infirmitate viaticum Eucharistiæ acceperint, non se credant absolutos sine manus impositione, si superuixerint.* Qui Canon vel vnus assertionem nostram conceptis verbis edicere non immeritò censeatur: simulque Aurelianensis præsulis dictum profliget, *Eucharistiam nemini porrectam, quin pœnitens reconciliatoriam manus impositionem, & quidem maiorem recepisset.* Vltimus verò ex allatis qui 79. est, neque Eucharistiæ, neque viatici mentione facta; sententiam meam de absoluto eo qui Pœnitentiam perageret, tam manifestè tuetur, vt ad eam lucem cetera omnia caligare necesse sit, *Pœnitentes qui attentè leges Pœnitentiæ exequuntur* (vniuersè loquitur non de ijs tantùm qui in systasi, sed & qui in auditione & luctu versantur) *si casu in itinere, vel in mari mortui fuerint* (hæc enim causa eorum salutem in portu collocandi) *vbi eis subueniri non possit* (per Eucharistiæ & viatici traditionem, per reconciliatoriam manus impositionem) *memoria eorum & orationibus & oblationibus commendetur*; tanquam restituti fidelium communioni, eorum precibus & sacrificijs participent. Eos-ne tandiu periclitari sineret Ecclesia, peccati conscientiam in omne periculum trahentes, aut vita functos, quos à diuina gratia extorres esse satis constaret; quos æternis viuicomburijs addictos non temerè iudicaret, pro suis & inter suos orationibus adiuuaret? Priùs ergò quàm se itineri committerent, cum *attentè leges Pœnitentiæ exequerentur*, Deo per absolutionem fuerant reconciliati. Atque Canon hic non minùs validè vibratur in Aurelium. Nam si Pœnitentes *sunt extra Ecclesiam, nec fidelium numero comprehensi*, quî fit vt sine reconciliatione mortui, orationibus & oblationibus, non minùs quàm fideles qui dormierunt participent?

Ibid. c. 77. Ibid. c. 78. Item c. 79. *Absolutio data in Pœnitentiæ initio.*

Assero quintò, eos quibus petita in morbo, acceptaque pœnitentia, concedebatur communio, non ideo plenam accepisse reconciliationem, qua omnis pœnitentiæ satisfactio remitteretur. Quamobrem si reuiuiscerent subeundæ pœnitentiæ necessitatem habebant, vt ea legitimè peracta, solennem manuum impositionem, & omni ex parte absolutam Communionem susciperent. Id expresè ante citati Canones Arausicanus & Carthaginensis declarant. Quorum prior, *quòd si superuixerint*, inquit, *stent in ordine Pœnitentium, & ostensis necessarijs Pœnitentiæ fructibus, legitimam Communionem cum reconciliatoria manus impositione percipiant.* Posterior autem. *Si superuixerit, admoneatur à supradictis testibus petitioni suæ satisfactum, & subdatur statutis Pœnitentiæ legibus, quandiu Sacerdos, qui Pœnitentiam dedit, probauerit.* Epaonensi quoque idem decernitur. *Quòd si ægrotum accepto Viatico reualescere fortasse contingit, statuti temporis spatia obseruare conueniet.* Et quoniam nonnullos horror Pœnitentiæ strictioris, ab ea procul abigebat, interrogatus S. Leo ab Rustico Narbonensi Antistite, *de his qui in ægritudine Pœnitentiam accipiunt, & cum reualuerint agere eam nolunt*: respondet humaniùs, *Culpandam illorum negligentiam, sed non deserendam, vt crebris cohortationibus incitati, quod necessariè expetierunt, fideliter exequantur.* Libens hic quæsiero, quæ causa delicatos homines, salutis suæ non incurios, Pœnitentiæ negligentes fecerit, nisi quòd cum Pœnitentia delictorum absolutionem perceperant, qua concessa in ius filiorum Dei, & cœlestis hæreditatis transcriptos se confidebant, licet aliquid vlteriùs diuinæ iustitiæ deberetur? Hoc autem veteris Ecclesiæ lingua, vocant Antistites Pœniten-

Qui conualescerent accepta Communione, ad Pœnitentiã reuocati. Concil. Arausic. 1. can. 3. Concil. Carth. 4. can. 76. Concil. Epaon. can. 36. S. Leo ep. ad Rustic. c. 7. *Absolutio data ante perfectam Pœnitentiam.*

tiam accipere. Et dubitamus datam etiam valentibus cum Pœnitentia, eiuſcemodi abſolutionem? Et hactenus de morientibus, nunc eorum funera proſequamur.

DE MORTVORVM RECONCILIATIONE.

CAPVT XXII.

Sine Pœnitentia mortui, nũquam reconciliati.

FVNVS enimuero luctuoſum eſt eorum, quos in ipſo Pœnitentiæ neglectu, reconciliationis priuatione, à Deo hominibuſque extorres *abſtulit atra dies, & funere merſit acerbo*: illis enim nunquam Eccleſia Communionem, nunquam Deus conceſſit indulgentiam. *Multùm enim vtile & neceſſarium eſt, vt peccatorum reatus ante vltimum diem ſacerdotali ſupplicatione ſoluatur*, inquit S. Leo. *Quamobrem ſi quis eorum, pro quibus Domino ſupplicamus, quocunque interceptus obſtaculo, à munere indulgentiæ præſentis exciderit, & priuſquam ad conſtituta remedia perueniat, temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non recipit, conſequi exutus carne non poterit.* Hinc illæ Gelaſij doctiſſimi Pontificis lacrymæ, de Vitali Epiſcopo ante abſolutionem mortuo, *Tulerit Vitalis ſortem diuini iudicij, cui etiam cum magnopere vellemus, non potuit ſubueniri. Huic* (Miſeno criminis ſocio) *ſaltem proſint, dum copia viuentis admittat, in remedijs aſſequendis alterius experimenta repente ſubtracti.* Pereuntem filium non defleret optimus pater, ſi ad vitam æternam reſuſcitare potuiſſet: licet non deeſſent qui improuida miſeratione id beneficij ab eo expoſcerent. *Nobis non poterunt imputare, cur præuaricationis offenſam viuentibus remittamus, quod Eccleſiæ, Deo largiente, poſſibile eſt: qui nos etiam mortuis veniam præſtare depoſcunt, quod nobis poſſibile non eſſe manifeſtum eſt. Quia cum dictum ſit, Quæ ligaueritis ſuper terram. Quos ergo non eſſe iam conſtat ſuper terram, non humano, ſed ſuo iudicio reſeruauit: nec audet Eccleſia ſibimet vendicare, quod ipſis Apoſtolis conſpiciat non fuiſſe conceſſum, quia alia ſit cauſa ſuperſtitum, alia defunctorum.* Talibus mortuis negat S. Leo communicandum eſſe, cum interrogatus *de his qui iam animo deficientes Pœnitentiam accipiunt, & ante Communionem moriuntur:* hoc eſt, priùs efflant animam, quàm peccatorum abſolutionem cum Pœnitentia, & poſt eam Viaticum Euchariſtiæ, & quod inde conſequitur, Eccleſiaſticam Communionem integrè perfecteque acceperint: præciſè reſpondet, *horum cauſam Dei iudicio reſeruandam eſſe, in cuius manu fuit* (id eſt, cuius permiſſu prouidentiaque factum eſt) *vt talium obitus, vſque ad Communionis remedium differretur.* Hoc igitur decernat Deus. Quid homines? *Nos autem quibus viuentibus non Communicauimus, mortuis communicare non poſſumus.* Ab eodem fonte profecta illa eſt S. Cypriani ad Lapſos ſapiens adhortatio, *Confiteantur ſinguli, quæſo vos fratres dilectiſſimi, delictum ſuum, dum adhuc qui deliquit in ſeculo eſt, dum admitti confeſſio eius poteſt, dum ſatisfactio & remiſſio facta per Sacerdotes apud Dominum grata eſt.*

S. Leo epi. 91. ad Theodor.

Concil. Rom. 2. ſub Gelaſ.

S. Leo epi. 91. cit. c. 8.

Cypr. l. de Lapſis.

Error mortuos baptizantium, aut Communicantium.

Euſe. l. 25. hiſt. c. 18.

Hæc qui ſpectarit, quid maiore cachinno derideat, quàm abſoluti à S. Gregorio Traiani fabulam: aut Montaniſtarum errorem, qui mortuos baptizabant: aut eorum ſtuporem, qui mortuorum corporibus Euchariſtiam præbebant,

bebant, quod Carthaginensis Synodi Canone vetatur, qui errore perseuerante repetitur in Concilio Trullano, *Nemo mortuorum corporibus Eucharistiam communicet. Scriptum est enim, accipite, comedite: mortuorum autem corpora non possunt accipere, nec comedere.* Quod fieri *antiquæ consuetudinis fuisse*, scribit Zonaras: abusum dicere debuit & errorem. Additum in Gallijs osculum, æquè vetitum Antisiodorensi Canone, *Non licet mortuis nec Eucharistiam, nec osculum tradi.* Quamobrem quæstionis huiusce de mortuorum reconciliatione status, illos impœnitentes & excommunicatos non tangit: sed eos qui Pœnitentia, vel in morbo, vel ante suscepta, nondum reddita Communione Ecclesiastica, prærepti sunt. Quæ disputatio nullius potest esse momenti (vt hoc semel sine fastidio admoneam) nisi datam cum Pœnitentia, peccatorum absolutionem excommunicatione retenta ponamus: illa enim si prætermissa est, errorem priore assertione confutatum incurremus.

Concil. Carth. can. 18. apud Balsam. Concil. Trul. c. 18. Zonar. in eum locū. *Osculum mortuis dari vetitum.* Concil. Antisiod. can. 12.

Itaque de Pœnitentibus dico, si morte subita reconciliationem seu absolutionem ab excommunicatione recipere non potuerunt, communi Ecclesiæ indulgentia, pro absolutis & Communioni restitutis habitos. Hic fuit Ecclesiæ Gallicanæ sensus in antiquo Vasensi Concilio verbis aureis cõceptus. *Pro his qui Pœnitentia accepta* (quid autem ea valet ad propositum, nisi deletum fuerit peccatum?) *in bonæ vitæ cursu satisfactoria compunctione viuentes, sine Communione inopinato nonnunquam transitu in agris aut in itineribus præueniuntur, oblationem recipiendam, & eorum funera, ac deinceps memoriam Ecclesiastico affectu prosequendam.* Ratio subditur, quam Petrus Aurelius expendet, vt peruideat, sint-ne illi ab Ecclesia & numero fidelium eiecti. *Quia nefas est eorum commemorationes excludi à salutaribus sacris, qui ad eadem sacra fideli affectu contendentes, dum se diutius reos statuunt: indignos salutiferis mysterijs iudicant: ac dum purgationes restitui desiderant* (iam igitur initio purgati) *absque Sacramentorum viatico intercipiuntur: quibus fortasse nec absolutissimam reconciliationem Sacerdos denegandam putasset.*

Mortui Pœnitentes sine reconciliatione, habiti pro reconciliatis. Concil. Carth. 4. can. 79. Concil. Vas. can. 2.

Dico præterea nonnullis in excommunicatione mortuis, indultam aliquo post tempore reconciliationem & Communionem. Id docet, vt alia omittam, D. Gregorij tum Abbatis decretum in Monachum Iustum, proprietatis vitio corruptum, qui vltima in ægritudine ab fratrū Communione separatus, ac deinde Abbatis commiseratione continuis triginta dierum sacrificijs adiutus, Copioso fratri suo apparuit, monuitque sibi hactenus malè fuisse; nunc autem benè, *quia hodie Communionem accepi*: hoc est, Eucharisticarum precum, quibus antea per excommunicationem priuabar, hodie fructum percepi, quasi redditus fidelium Communioni. Potest & in exemplum adduci Pachomij factum, qui negligentis Monachi funus intercipiens, vestes splendidas mortuo detractas amburi iussit, *& ita cadauer efferri, & præter aliquam psalmodiam sepeliri.* Vbi erit qui aliquam excommunicationis formam, alius qui Pœnitentiæ reperiat; dicente Abbate ipso, *ego quantulamcunque ei requiem, vel satisfactionem per hanc iniuriam præparo: potens est enim Deus benignus & clemens, multumque misericors, pro supplicatione nostræ paruitatis, eum in æternam suam requiem collocare.* Dicas sic eum excommunicare, vt Pœnitentiam tribuat: sic dare Pœnitentiam, vt reconciliationem apud Deum promittat. Denique dubium nemini esse debet, quin antiquus ille ritus, quem damnatum vidimus, infundendæ in os cadaueris sacratissimæ Eucharistiæ, plenam Communionem mortuo concessam indicarit.

Mortui aliqui ab excommunicatione soluti. Greg. l. 4. Dialog. c. 55. In vita S. Pachom. c. 49.

Sic reconciliati sepulti sunt in Ecclesia.

Concil. Carth. 4. can. 81.

Greg. l. 4. de Dialog. c. 50.

D. Tho. in Supple. q. 71. a. 1. ad 5.

Greg. ibid. c. 53.

Cæterum qui eo modo oblationibus precibusque fidelium communicabant, mortui Pœnitentes, ab Ecclesiæ sepultura eliminati non fuerunt. Nam is ipse Pachomianus Monachus, sepultus dicitur *in monte, vbi erant parata monumenta*, Monachis alijs communia. Et Carthaginensis Concilij decretum est, vt *mortuos Pœnitentes Ecclesiæ afferant & sepeliant*. Fuerunt enim ab antiquo Christiani sepulturæ in Ecclesia perstudiosi. Quod vtrum prosit animabus mortuorum, rogatus in dialogis S. Gregorius, respondet, pios ab impijs discernendo, *quos grauia peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis si in Ecclesia sepeliantur, quòd eorum proximi quoties ad eadem loca sacra conueniunt, suorum, quorum sepulcra conspiciunt, recordantur, & pro eis preces Domino fundunt. Nam quos grauia peccata deprimunt, non ad absolutionem potiùs, quàm ad maiorem damnationis cumulum, eorum corpora in Ecclesijs ponuntur.* Quod dictum Pontificis, ita D. Thomas explicat, *quòd sepultura in loco sacro impio defuncto non nocet, nisi quatenus hanc sepulturam sibi indignam propter humanam gloriam procurauit.* Quæ fuit Dialogi doctoris ipsa mens, cum eodem in proposito conclusit. *Ex qua re, Petre, collige quia his quos peccata grauia deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciant, restat vt etiam de sua præsumptione iudicentur, quatenus eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis accuset.*

RECONCILIATORUM MEMORIA IN SACRIS Mysterijs facta.

§. Vnicus.

Relati ijdem in sacra diptycha.

Concil. Vasen. c. 7.

Concil. Cartha. 4. cit. can. 79.

Tria hominum genera in diptychis.

Diony. c. 3. Eccle. & in Contemp.

DENIQVE quod Vasensi Concilio, supra decerni audiuimus, huiuscemodi defunctorum non tantùm funera, sed & memoriam *Ecclesiastico affectu prosequendam*. Et Carthaginensi, *eorum memoriam & orationibus & oblationibus commendandam*; dubitare me vetat, quin cæteros inter fideles in sacra diptycha relati fuerint, vt eorum in sanctissimis mysterijs memoria celebraretur. Et tria quidem hominum genera, diuinitus edoctos mystas, ad sacrum altare nominasse scimus. Eorum familiam ducunt sancti viri: quorum recitata nomina statim post oblationem factam, & mutuam fidelium in osculo sancto salutationem, admonet S. Dionysius. Vbi non temerè adnotare videbor, aliorum quàm sanctorum memoriam tunc temporis nullam fuisse in venerando sacrificio; is enim non diptycha, sed simpliciter Ptycha perpetuò nominat: licet D. Maximus scholiastes, diptycha reddat, admoneatque S. Dionysij seculo, in oriente salutationi, sanctorum commemorationem successisse; suo autem tempore primam non fuisse sacrarum tabularum recitationem. Fortasse autem non sine probabili coniectura dicemus, diptycha, quæ nihil aliud, quàm duplices tabulas sonant, inde dicta, quòd hinc sanctorum publico Ecclesiæ assensu probatorum, inde fidelium communi vita & morte functorum nomina continerent. Quanquam non minùs admittenda sit eorum interpretatio, qui duas illas tabulas hinc viuis, inde mortuis destinatas fuisse asseuerant.

Maxim. in eum locũ. *ἡ μυστικὴ τῶν ἱερῶν πτυχῶν ἀνάῤῥησις ἐπιτελεῖται. τῶν δ' ἱερῶν πτυχῶν ἡ μετὰ τὴν εἰρήνην ἀνάῤῥησις.*

Quomodo recitata nomina è diptychis.

Sauss. in appar. ad Martyrol. Gallic. c. 8.

Ea recitatio quomodo facta, non omnes consentiunt. Sausayus in illustris operis apparatu magnifico, imposita altari diptycha arbitratur, *vt Sacerdos mysticas orationes & gratias super hæc profunderet*: sic enim liturgiæ veteres admonent,

monent, *fundentem orationem super diptycha*: Et antiquitus quidem viuorum & mortuorum nomina appellata, sed deinde prohibente multitudine, commemoratis ex his aliquot præcipui nominis, cæteros generali commendatione contenta. Efferri autem solitos in viuorum diptychis Romanum Pontificem, Patriarchas, Episcopos, Reges, & *eos fideles qui ad sacrificij subsidium oblationes faciebant*. At Illustrissimus Aurelianensis in rem suam, hoc est, Pœnitentes & reconciliatos intentus, de ijs solis pronunciat, non videri in sacris diptychis cum Martyribus & sanctis viris coniunctos eos, *quorum talis erat status & conditio, vt veniam potiùs, quàm gloriam ambirent; & satis haberent si vel ex limine in Ecclesiam reducerentur*. Præterea immensas futuras tabulas, *quibus omnium quotquot peracta Pœnitentia Ecclesiæ paci restituebantur, nomina inscribenda fuissent*. Nullam denique causam afferri posse, *quur potiùs Pœnitentium nomina, quàm cæterorum fidelium ex tabulis recitanda essent*. His rationibus satisfieri potest, ab eo qui alias sanctorum, alias fidelium tabulas fuisse dicat: & in has primis temporibus omnes penitus fideles relatos; posterioribus eos tantùm qui à Saussayo describuntur, ac proinde reconciliatorum per Pœnitentiam nomina seu viuerent, seu facto functi essent, inter eos audiri potuisse. Albasſ. l. 2. Obser. 7.

Verum est tamen, quod ab eodẽ Aurelianensi subijcitur, quoties fidelis, seu vitæ integer, seu Pœnitentia restitutus viuus pro se, mortuus per parentes & alios quicquam offerebat altari, seu ad sacrificium, seu in vsus Ecclesiæ & pauperum; toties eius nomen publicè enunciatum inter Missarum solennia, idque dictum *nomen offerre*, vel *offerre* simpliciter, quod est *memoriam oblationibus commendare*, in eo Canone quem explicamus; nimirum perfectè communicare, seu viuum, seu mortuum: dicente de viuis Cypriano, *ad communicationem admittuntur, & offertur nomen eorum, & nondum Pœnitentia acta, nondum Exomologesi facta, Eucharistia illis datur*. De mortuis, & quidem Pœnitentibus, clarus est Arelatensis Concilij Canon, *De his qui in Pœnitentia positi, vita excesserunt; placuit nullum Communione vacuum debere dimitti; sed pro eo quòd honorauit Pœnitentiam, oblatio illius suscipiatur*, & cum oblatione nomen recitetur. Id verò nonnihil ad subsidium mortuorum conferre, vetus fuit opinio; cum de Ebone præcessore suo scribat Hincmarus, Nicolaum Papam consulens, eiusne nomen ex Ecclesiæ suæ more in sacris diptychis recitari permitteret? quod hactenus prohibere noluisse testatur, *Ne scandalizarem deuotos*, inquit, *quasi inuidens saluti fraternæ, maximè autem quiescentis in Domino animæ, hoc prohibere sine Apostolicæ sedis auctoritate nequaquam præsumpsi; dicente Beato Cælestino Papa, quia nefas est hæc pati religiosas animas, quarum afflictione (quia membra nostra sunt) nos quoque conuenit macerari*. *Ii nominati qui offerebant.* Cypri. epi. 10. Concil. Arelat. 2. can. 12. *Hoc mortuis non inutile.* Hincmar. apud Sauſ. ex Flod. l. 3. c. 13.

Quo verò Missæ momento ea nominum recitatio facta sit, certò conijcere non est promptum. Innocentius enim Decentio respondens de nominibus recitandis, priùs inbet *oblationes commendari*, hoc est, fidelium dona Deo offerri, *ac tunc eorum nomina, quorum sunt oblationes, edici, vt inter sacra Mysteria nominentur, non inter alia quæ præmittimus, vt ipsis Mysterijs viam futuris precibus aperiamus*. Sed locum ipsum non definit, quo ea commemoratio sit constituenda. In ijsdem nos tenebris deserit Emeritensis Canon Concilij, licet commemorationem duplicem diuersis locis factam, insinuare videatur. *Presbyter pro singulis diebus dominicis, sacrificiũ Deo procuret offerre, & eorum nomina, à quibus* *Qua Missæ parte facta nominum recitatio.* Innoc. 1. ep. 1. ad Decen. c. 2.

Concil. Emerit. can. 19.

eas Ecclesias constat esse constructas, vel qui aliquid his Ecclesijs videntur, aut visi sunt contulisse, si viventes in corpore sunt, ante altare recitentur tempore missæ: aut si ab hac decesserunt luce, nomina eorum cum defunctis fidelibus recitentur suo in ordine. Quis autem ille sit ordo, idem, an alius à viuentium recitatione, ante, an post sacrorum Mysteriorum confectionem, non explicat. Variant & hac in parte ipsi augustarum Liturgiarum auctores. Nam S. Marcus vult ante consecrationem à Diacono legi τὰ δίπτυχα, *quibus defunctorum catalogus continetur.* Deinde consequenter viuorum memoriam induci. In Missa Æthiopum, sub initium oratur pro offerentibus munera: paulò post pro viuentibus & mortuis, idque longè ante dimissionem Catechumenorum, & eorum qui nolunt accipere sacramentum. Nihilo seciùs iterum, ante sanctissimæ Eucharistiæ confectionem, fit viuorum simul & sanctorum memoria.

Liturg. D. Marci. Missa Æthiopum.

Probabilior sententia profertur. Liturg. S. Iacobi. Anaphora S. Basil. Missa Mosarabum. Cyrill. Catechef. Mystag. 5. Albas. loco cit.

E diuerso in Liturgijs D. Iacobi, D. Basilij, & in Missa Mosarabum, mysticam consecrationem sequitur viuorum & mortuorum commemoratio: vbi & apud S. Basilium expressè legimus, *eos qui has oblationes attulerunt.* Ad id exemplum Ierosolymitanus Catechistes, incruenti sacrificij ritus exponens Neophyto, ait *super ipsa propitiationis hostia* (certè post consecrationem) *obsecrari Deum* pro communi Ecclesiarum pace, pro Regibus, pro militibus. Deinde mentionem fieri etiam eorum qui ante nos obdormierunt: subditque quid ex ea commemoratione, defuncti peccatores emolumenti percipiant. Pars hæc Illustrissimo Albaspinæo potior videtur; qui dum allata Innocentij verba ponderat, *vt inter sacra Mysteria nominentur*, ex ijs elicit, *eiusmodi nomina vsurpata, & oblata fuisse inter Eucharistiæ confectionem, & eiusdem Eucharistiæ sacrificium & sumptionem*: quasi ea tantùm tremendi sacrificij pars in *sacrorum Mysteriorum* appellationem venire possit, ac debeat. Hac ego seclusa ratione, magisque antiquitatis Ecclesiasticæ vsu spectato, in eius partes transeo, vt illis seculis existimem post oblata & consecrata dona, factam oratione continenti viuentium primò, dehinc vita piè sanctéque functorum memoriam, & sacra diptycha modo aliquo recitata. Neque quicquam adfert Pamelius D. Cyprianum explicans, quo me ab hac dimoueat sententia, persuadeatque rem propiùs ad mores nostros admouendam; & offerentium nomina post ipsarum oblationum Deo factam oblationem, ante consecrationis venerandæ mysterium, quod & modò seruatur, fuisse recitata.

Pamel. in ep. 10. D. Cypr.

DE MINISTRO RECONCILIAtionis.

CAPVT XXIII.

Primarius minister reconciliationis publicæ, Episcopus.

IN effectu versati non indiligenter, æquum est vt & causam requiramus: offert se statim vltro primaria, videlicet Hierarcha, fons & origo actionum omnium sacrarum, cui vni & soli publica & solennis Pœnitentium reconciliatio suo iure debita, Patrum & Conciliorum constitutis conseruata fuit. Vt vel ex vno Carthaginensi Concilio paret, in quo *Ab vniuersis Episcopis dictum est, chrismatis confectio, & puellarum*

larum consecratio à Presbyteris non fiant ; vel reconciliare quemquam in publica missa Presbytero non licere, hoc omnibus placet. Quod si nonnunquam inferiorum potestatum operam, ad id operis adhibuit, Dei exemplo, qui salutem hominibus per homines donat, benignum potentiæ suæ influxum in eos deriuasse, omni necessitate censendus est; vt isti non nisi vicarias manus reconciliando imposuerint, & velut instrumenta in causæ principalis virtute quicquam egerint. Quæ omnia conlatis testimonijs accuratiùs probare, superuacaneum puto, cum eius rei aperta constet ratio. Nam ordinare, donare ciuitate, deportatos ab exilio reuocare, exauctoratos natalibus restituere, ciuilem mortuis vitam redonare, supremæ potestatis est; quæ in vno Principe sedem & thronum fixit. Quod cum solaribus radijs sit illustrius, ad ipsas secundarias causas orationem deuoluo, & aio Concil. Carth. 2. can. 3.

Ad publicam manus impositionem adscitos ab Episcopo Clericos, non absolutionis necessitate, sed actionis solennitate. D. Cyprianus Pœnitentiam eo modo datam reis ostendit, cum arguit, *ante Exomologesin grauissimi atque extremi delicti factam, ante manum ab Episcopo & Clero in Pœnitentiam impositam, offerre Lapsis pacem.* Vidimus quoque superiùs Episcopum cum Clero supplicibus & substratis publicas Ecclesiæ preces donantem. Mirum ergo non est, si eadem cæremonia terminetur, qua incœpit actaque est Pœnitentia, eodem scribēte *Nam cum in minoribus peccatis agant peccatores Pœnitentiam iusto tempore, & secundum disciplinæ ordinem ad Exomologesin veniant, & per manus impositionem Episcopi & Cleri, ius Communionis accipiant, nunc crudo tempore ad communicationem admittuntur, & nondum Pœnitentia acta, nondum manu eis ab Episcopo & Clero imposita, Eucharistia illis datur.* Quod ijsdem pene verbis, repetit alia ad plebem epistola. Hanc verò Cleri societatem sic expetitam arbitror, vt hodie in Presbyterorū ordinatione, post Hierarcham primarij Presbyteri manus consecrandis imponunt, tanquam in re grauissima Episcopi adiutores, & facti approbatores. Nam licet penes Hierarcham tota sit potestas: consilium tamen sapientum est, sine quo publicè nihil mouet & mutat Episcopus.

Coniuncti Clerici cum Episcopo ad dignitatem publicæ reconciliationis. Cypr. ep. 11. Idem epi. 10. Idem epi. 12.

Aio deinde ad priuatam reconciliationem ægrotantium adhibitos sæpe Presbyteros, at non sine Episcopi voluntate & imperio, vt exprimitur in allato Carthaginensi 2. *Si quisquam in periculo fuerit constitutus, & se reconciliari diuinis altaribus petierit, si Episcopus absens fuerit, debet vtique Presbyter consulere Episcopum, & sic periclitantem eius præcepto reconciliare: quam rem debemus salubri consilio roborare.* Idem in tertio decernitur, *Vt Presbyter inconsulto Episcopo non reconciliet Pœnitentem, nisi absente Episcopo, & necessitate cogente.* Illum autem consensum non semper expressum esse oportuit, sed implicitus, & vt aiunt, præsuppositus sufficiebat. Nam si nullum vnquam casum in articulo mortis reseruauit Ecclesia, vt ex Tridentino sæpe retulimus; cuilibet Presbytero ab ipsa Ecclesia, communi Principum consensu, potestas ea collata semper fuit: quam proinde ab Episcopo *necessitatis cogente* momento exprimi necesse non erat. Datum id Sacramenti necessitati, quemadmodum baptismi collatio Diacono vel Presbytero excommunicatis, & suo modo Pœnitentibus, concessa est ab Aurelianensibus Patribus; *Si alij defuerint, & causa certa necessitatis exoritur.* Chrismatio quoque, vt Baptismi complementum, Presbyteris commissa eodē mortis articulo; decernentibus Arausicanis Episcopis, *Hæreticos in mortis discrimine positos, si Catholici esse desiderant, si desit Episcopus, à Presbyteris cum chrismate*

Volente Episcopo priuatam reconciliationem peregit Presbyter. Concil. Cartha. 2. can. 7. Concil. Cartha. 3. can. 32. Concil. Aurelia. 1. can. 12. Concil. Arusic. 1. can. 1.

& benedictione consignari. Commissam dixi, debui imperatam dicere; quia vnam saltem chrismationem necessariam iudicabant, vt sequenti Canone eam eruditè à P. Iacobo Sirmondo aduersùs Aurelium explicato propugnatoque legimus, *Nullum ministrorum qui baptizandi recepit officium, sine chrismate vnquam debere progredi, quia inter nos placuit semel chrismari.* Et hæc quidem reconciliatio per Presbyteros facta, quid tandem ad ægri salutem conferret, nemo non intelligit; verùm de Diaconis quæ sequitur difficultas, quàm perplexos nodos, quàm inexplicabiles labyrinthos complectitur?

Ibid. c. 4.

DE DIACONO RECONCILIANTE S. Cyprianus explicatus.

§. I.

Diaconi vt mera instrumenta pacem ab Episcopis datam ad morientes attulerunt.

AIO enim postremò, ad eandem ægrorum reconciliationem, missos fuisse Diaconos, sed vt causas merè instrumentales, pacem non tam dedisse, quàm ab Episcopo datam detulisse. Hæc assertio S. Cypriani dictum & mentem explicari desiderat, à quo vno illa proficiscitur: si quidem in antiquis alius nemo reconciliari Pœnitentes à Diaconis permisisse legitur, & qui hanc deducunt controuersiam, omnes ad D. Cyprianum oculos animosque reflectunt, & eius epist. 13. quæ alijs in editionibus censetur 17. l. 3. quam sic affero.

Cyprianus accuratè expensus. Epist. 15.

Epist. 12.

Totus labor Carthaginensis Antistitis in eo fuit, vt Lapsorum quorundam impudentiam sustineret, qui *pacem sibi à Martyribus & Confessoribus promissam, extorquere violento impetu nitebantur.* Quibus nimium indulgentes Presbyteri aliqui *iam cum ijs communicare cœperant, & offerre pro illis, & Eucharistiam dare: cum tamen in his grauissimis & extremis delictis, cautè omnia & moderatè secundùm disciplinam domini obseruari oporteret.* Id vt fiat, iubet *audiri patienter consilium suum, & expectari regreßionem,* vt in Coëpiscoporum Concilio *beatorum Martyrum literas, & desideria examinare poßit.* Sed cum prorogaretur ille reditus, & incipiente æstate, periculum vitæ Lapsorum plurimis immineret, ne qui forte tarditate sua, pio, quanquam audaci, voto frustrarentur, indulget tandem *vt qui libellos à martyribus acceperunt, & prærogatiua eorum apud Deum adiuuari possunt, si incommodo aliquo, & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectata præsentia nostra, apud Presbyterum quemcunque præsentem, vel si Presbyter repertus non fuerit, & vrgere exitus cœperit, apud Diaconum quoque Exomologesin facere delicti sui poßint, vt manu eis in Pœnitentiam imposita, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres literis ad nos factis desiderauerunt.* Hic est locus à plerisque variè tentatus, qui non omni coniecturæ locum eripuerunt; in quo considerandum arbitror quid, cui, à quo concedatur, videlicet pax, Lapsis, à Diacono.

Epist. 13 ab l. 3. ep. 17.

Martyres Lapsis nihil dabant, sed promittebant ab Episcopis. Epist. 15.

Epist. 11. ad Martyr. Pamel. in eum locũ.

Guil. Pari. l. de Legib. c. 24.

Si propriè loqui volumus, Martyrum literæ Lapsis nihil dabant, sed tantùm promittebant, arguente Cypriano, quòd vellent *pacem sibi à Martyribus & Confessoribus promissam extorquere.* Et ad eosdẽ Martyres, de eorum literis scribente, *Cum vos ad me literas direxeritis, quibus examinari desideria vestra, & quibusdã Lapsis pacem dari postulastis, cum persecutione finita conuenire in vnum cum Clero & recolligi cœperimus.* Planè vt in alio proposito Guillelmus Parisiensis admonet, Sanctos in cœlo *non esse auctores & datores salutis* quæ in homines defluit, *sed potiùs obtentores seu impetratores.* Itaque cum ab alijs dicuntur Martyres pacem Lapsis dedisse

dedisse, intelligendi sunt dari rogasse, saltem quantùm ad hanc controuersiam attinet. Quare falluntur hoc loco, qui quærunt quid Lapsis Martyres dederint, cum potiùs examinari debeat, quid dari suppliciter postulárint: & quidem non statim perceptis literis, sed pace restituta, & coacto Episcoporum cum Clero conuentu. Id cum peterent, darentque, pacem appellabant. Pax autem triplex est, vt olim hoc in proposito dicebamus, vel apud Deum solutione delicti; vel apud homines solutione censuræ, & excommunicationis; vel vtraque per reconciliationem perfectissimam. Prima necessaria est ad salutem, & morientis sufficit consolationi, vt ante vidimus: altera primæ complementum est, optabilis ad Eucharistiæ & precum communicationem. Quid enim hæc esse potuit sine illa, nisi vanum nomen & inanis indulgentiæ ostentatio? Priùs igitur vel petita vel impetrata prima, quàm de secunda cogitarent. Sed omnino tertia ab istis ardentissimè flagitata, neque in eo voto culpandi: sed in eius assequendæ modo. Nam cum ad eam non nisi per certos Pœnitentiæ gradus à nobis olim explicatos eniti, & euadere deberent, tot pœnarum & laborum veniam, aut delicato & ignauo metu, aut præcipitante consilio, sibi necessariò faciendam à Præsulibus arroganter iactabant, si deprecatorias Martyrum ad ipsos Præsides literas impetrassent. Quasi nihil martyrio non deberent Antistites, & exactum de Lapsis supplicium, Martyrum esset contumelia, cum ipsi potiùs ignauia sua Martyribus facerent iniuriam. *Pax triplex.*

Prima & vltima in Diaconorum potestate nunquam fuerunt. Mediam præstant Archidiaconi, & de ea locum interpretatur Pamelius. Sed ætate Cypriani Archidiaconorum iurisdictionem in Ecclesia Africana fuisse debuit demonstrare, cum præsertim hæc in eo casu extraordinaria commissio, non ex officio susceptum opus fuerit. Mauult Illustrissimus Albaspinæus, vbi spinetum istud doctrinæ suæ falce resecat, primam eos accepisse *à quopiam Martyrum, cum plerique omnes qui in fodinis, aut triremibus detinebantur, Sacerdotes essent aut Presbyteri; adeoque iam omni culpa & crimine vacasse, nullaque ob hanc causam Sacerdotis opus habuisse manus impositione & absolutione, vt à peccatis soluerentur.* Expedita ratio, si solida, nisi diuinationi proxima. Nam omisso eo quod ostendi, nihil reapse datum à Martyribus; & posito, quod non probat, contrario; cum vniuersè datas à Martyribus literas videam, quis me cogat existimare solos Presbyteros, quibus vnis remittendorum peccatorum ius fuit, eas scripsisse, non etiam Laïcos, aut inferioris ordinis Clericos; qui ad ista ostentandæ gratiæ, & exercendæ potestatis signa proniores esse solent? Atque illud non obscurè indicat Cyprianus, epistola ad Martyres ipsos, *Credideram quidem Presbyteros & Diaconos qui illic præsentes sunt, monere vos & instruere plenissimè circa Euangelij legem.* Cur credam illa Cleri capita, illos secundi ordinis Sacerdotes, Ecclesiasticæ disciplinæ quàm peritos, tam retinentes, tantæ lapsorum audaciæ mollitieique suffragatos, illud Episcopis negotium facessiuisse, eam in Ecclesia tempestatem concitasse? Quod autem addit idem Antistes, imponi iussas à Diacono manus, non vt excommunicatione soluerentur, *sed vt ritus & cæremoniæ quas in carceribus non potuerant celebrare, perficerentur:* omnino mihi probari non potest, cum nihil causæ fuerit, cur Lapsi in ritus & cæremonias *audaci flagitatione proruerent*, vt loquitur Cyprianus ipse, neque in illis pax optata consistat, neque operæ pretium fuerit expectari *regreßionem* Cypriani, & *conuocari Episcopos plures*, à quibus ea causa *examinari posset*, vtrum

Pax prima non dabatur à Martyribus.

Albaſ. l. 2. Obſer. 27.

Etiam Laïci Martyres Lapsis literas dabant.

Cypr. epi. 11.

Lapsi non petebant cæremoniarum perfectionem.

Pax postulata à Lapsis fuit plena communio. Pamel. in ep. 11. Cyp.

videlicet *ritus & cæremoniæ perficerentur*. Quid igitur superest, nisi vt dicamus pacem postulatam à Lapsis, promissam à Martyribus, esse Communionem plenam & perfectam; & vt ait Pamelius, *relaxationem satisfactionis per Episcopum pœnitentibus imposita, atque ad Ecclesiæ Communionem ante expletum præscriptæ Pœnitentiæ tempus, admissionem*? Quæ postrema trium explicatarum est; in qua præclarè idem nostrarum Indulgentiarum vestigium esse admonet. Id verò ex ipso Cypriani textu non ægrè colligi potest, vbi Martyres quosdam redarguit, quod in libellis suis scriberent, *Communicet ille cum suis*. Communionem ergo rogabant; non imperfectam & inchoatam, quæ pœnitentiæ aliquid peragendum relinqueret, sed plenam, vsque ad Eucharistiæ perceptionem.

Cypr. ep. 11. cit.

LAPSORVM CONDITIO, ET OPERA DIAconi considerata.

§. II.

Lapsi illi erant in Pœnitentiæ cursu. Bellar. l. 1. de sacram. Ord. c. 6.

IAM verò Lapsi illi tam ardentes, tam importuni, qui tandem fuerunt? Certè iam admissi ad Pœnitentiam, *Pœnitentes publici*, vt censet Bellarminus. Nemo enim sibi persuaserit tam fuisse inuerecundos, aut ipsos aduersùs Martyres, aut Martyres aduersùs Episcopos, vt illis hominibus absolutissimam reconciliationem peterent, qui ne Pœnitentiam quidem inchoassent. Præterea cum hac in actione quædam examinis forma seruaretur, monente Cypriano, *Vos quoque solicitè & cautè desideria petentium ponderetis, vt pote amici Domini, & cum illo postmodum iudicaturi, inspiciatis & actum, & opera, & merita singulorum*: debuit certè à singulis exponi, quid sibi ad Pœnitentiam imperatum esset, quandiu ea duratura, quinquennium, an septennium, quo starent in gradu, inter Audientes, an substrationem attigissent, quàm breui ad systasin peruenturi? quæ omnia impositam à Sacerdotibus Pœnitentiam, aliqua ex parte decursam à reis eloquuntur. Sed audiatur opinor Cyprianus, *Peto vt eos quos ipsi videtis, quos nostis, quorum Pœnitentiam satisfactioni proximam conspicitis, designetis nominatim libello.* Pœnitentibus profectò vult gratificari Martyres, & ijs qui Pœnitentiam pene compleuerint: alios indiscriminatim ab ijs offerri vetat, & scribi *Communicet ille cum suis: possunt enim viceni & triceni & amplius offerri*; atque in ijs nonnulli nondum Pœnitentiæ benedictione dignati. Quid quòd *Exomologesin facere delicti sui* iubentur, eo quem explicamus loco? Ea verò nisi à Pœnitentibus, facta nusquam legitur: quòd Lapsos alios valentes & sanos monet, *Pœnitentiam verè agentes in bonis operibus perseuerare, vt illis quoque diuino remedio consulatur.* De eodem igitur Pœnitentium grege exempti sunt isti, quibus morbi necessitas priuilegium parit: quòd indulgentia consimili Audientes ad Baptismum admitti concedit, *Audientibus etiam si qui fuerint periculo præuenti, & in exitu constituti, vigilantia vestra non desit.* Iam Catechumenos fecit Ecclesia, nondum Competentes instructio: Competentibus nihil datum esset gratiæ, quia iam maturi & idonei baptismo fuissent: de ijs qui adhuc extra Ecclesiam inter gentiles aut Iudæos, nondum professi Catechumeni forent, nihil præcipit Antistes: medium igitur genus, Audientes, suo fauore complectitur. Eadem in Lapsis consideratio. Si qui thurificationis, vel libelli sui peccato delectati, Pœnitentiæ medicinam non requirunt,

Examinatio martyribus. Epi. 11. cit.

Ibidem.

De Audientibus idem decretum. Epist. 13.

requirunt, eos non sanat Ecclesia: qui autem exacta Pœnitentia, systasin sunt emensi, & ad percipiendæ Eucharistiæ ius & tempus peruenerunt, quid gratiæ illis indulgeri postulant Martyres? quid tanto recusat opere Pontifex? Medios igitur intelligere oportet, qui susceptam Pœnitentiam adhuc decurrant, quibus quæ supersunt tempora possint relaxari.

Quodnam aduersus Lapsos illos officium Diaconi?

Hoc fieri per Diaconum permittit Cyprianus. Diaconum inquam, tum ordine, tum officio; cui per se, solum ministerium competat: cui in corpus Christi mysticum ad absolutionem criminum, in reale ad confectionem Eucharistiæ nullum sit ius, nulla potestas; quod à se permissione illa tradi nec posse, nec debere, non ignorat vir magnus. Quid igitur illi committit? Quod Rex legato, quod Princeps nuntio, vt absolutionis indices literas ad ægrum deferat, Hierarchæ beneficium morituro conferat, postquam contriti & humiliati cordis argumenta protulerit, quæ in Ecclesia publicè solent Pœnitentes, cum Exomologesin faciunt. Nam si rectè attenditur, cum illa scribit Cyprianus, iam tum excommunicationem relaxat, & pacem dat à Martyribus promissam: ea tamen lege vt nemini deferatur, qui *infirmitatis periculo non fuerit occupatus*; neque *delicti sui Exomologesin faciat*: qua conditione posita, nihil de suo donat Diaconus, sed tantummodò donatam ab Episcopo absolutionem censurarum, & ius ad Eucharistiam declarat. Quod igitur malè de sacramentali absolutione scripsit nuper Claudius Seguenotus, *nihil aliud esse, quàm declarationem iuridicam peccati iam remissi*: id meliùs in proposita quæstione dico, Diaconi operam nihil aliud esse, quàm declarationem iuridicam sublatæ per Episcopum excommunicationis, remissæ eius quæ supererat Pœnitentiæ, redditæ fidelium Communionis, idque in gratiam & fauorem Martyrum, quo facto id consequebantur, vt si morerentur, *irent ad Dominum cum pace, quam dari Martyres literis postulauerant*: si conualescerent, complesse nihilominus Pœnitentiam censerentur, & perfectissimam reconciliationem Martyrum meritis impetrasse.

Segue. in l. de sancta Virgin. p. 119.

Peccata remissa initio Pœnitentiæ.

Hæc vt quidem arbitror, commodissima est enodandæ grauissimæ difficultatis ratio, quam tamen communis opinio totam non exhaurit, quæ reatus absolutionem non priùs datam asseuerat Pœnitentibus, quàm ad systasin, aut plenam Cõmunionem traducerentur. Nam vt optimè Pamelio Albaspinæus opponit, licet Diaconum ab excommunicatione liberare posse concedatur (quod tamen primo Ecclesiæ æuo factum mihi ampliùs probari vellem) sciscitandum superest quis Lapsos illos à peccato soluerit, cur excommunicationem potiùs, quàm peccatum deleri voluerit magnus Antistes? Qualis vero pax illa est, tanta supplicum contentione rogata, tanto Martyrum fauore promissa, tanta Episcoporum solicitudine perpensa, si corpore, vt sic loquar, & memoria inter homines excommunicatione libera, peccatorum vinculis constrictus animus, Deo iudice in horrendas æterni supplicij voragines præcipitatur? Atqui peccata non remittit Diaconus, neque remitti ab eo iubet Episcopus: aliunde igitur sublata oportuit. Quo ex vado, facilè in nostra emergimus sententia, cum ineunte Pœnitentia primam, interiorem, sacramentalem reconciliationem, seu reatus absolutionem, à Presbyteris, aut Episcopo ex potestate concessam fuisse dicimus: cui tantùm addenda superest altera, quasi exterior, censuræ absolutio; per quam ad tertiam fauore Martyrum, beneficio Episcopi, Diaconi ministerio Pœnitens deueniret.

RECENTIOR ALIUS IN ECCLESIA RITUS *exponitur.*

§. III.

Alia difficultas ex Ecclesiasticis officijs discutitur.

HOc saltu superato, alius occurrit, non eiusdem seculi aut modi, & ipse lubricus. In Ecclesiasticorum officiorum libris ordinem ducit Ordo Romanus, qui quo potissimùm æuo, à quo auctore conscriptus sit, an Alcuinus ab eo ritus suos, an ille potiùs ab Alcuino sumpserit, non liquet: vnum constat, Caroli Magni seculo viguisse, & posteros diuinis officijs intentos, ad eum sæpe respectasse. In eo de Pœnitentibus, in capite magni Ieiunij hæc lego expressa, quorum pleraque scribit Alcuinus. Moneri primùm *Christianos omnes quatenus in capite ieiunij ad veram confeßionem, veramque Pœnitentiam festinantiùs accedant: atque in cœna Domini redeant ad reconciliationem.* Deinde susceptum à Sacerdote Pœnitentem, extra Ecclesiam de anteactę vitæ sceleribus interrogari, de fidei mysterijs instrui, *confiteri omnia peccata sua quæ recordari potest, in hæc verba*, quæ generali vt vocant confessione referuntur. Indici deinde à Sacerdote abstinentiam, *perpendente subtiliter personæ qualitatem, modum culpæ, intentionem animi, & corporis valitudinem.* Tum precibus aliquammultis & orationibus ab Sacerdote simul & pœnitente peractis, Ecclesiam vtrumque ingredi, *missam post Confeßionem* fieri, Pœnitentiæ conuenientem. Ea post Communionem expleta, *mitti cinerem super caput Pœnitentis, imponi cilicium, eijci demum ab Ecclesia, & tali modo increpari. Ecce eijceris hodie a sinu matris tuæ sanctæ Ecclesiæ, propter peccatum tuum*, &c. Quæ alias à nobis relata sunt. Multa hic noua Lectori antiquitatis studioso videri necesse est. Vocari omnes Laïcos promiscuè ad Pœnitentiam publicam, eam quadragesimalis ieiunij spatio circumscribi, dari vulgo à Presbyteris, Pœnitentem in templum induci, missam pro eo præsente offerri, deinde post hæc omnia cum execratione eiici. Adde Pœnitentiales Psalmos à Presbytero simul cum Pœnitentibus decurri debere, quod etiamnum aliqua ratione seruatur; & quod Alcuinus adijcit, *Quotiescunque ad Pœnitentiam Christiani accedunt, Sacerdotibus ieiunandum esse priùs cum eis pro eorum erratibus. Nemo enim potest iacentem sub onere subleuare, nisi inclinauerit se, & porrigat ei manum, neque vllus medicorum vulnera infirmantium potest curare, nisi fœtoribus particeps fuerit.* Porrò tota hæc formula pœnitendi, mysterium fuit illis hominibus à quo ipsos oculos abstinere iubebantur; cum scribat Alcuinus idem, *Non omnes Clerici, aut vllus Laïcus hanc scripturam vsurpare aut legere debent, nisi soli illi, quibus necesse est: hoc sunt Episcopi, vel Presbyteri.*

Ordo Roman. c. de Reliquis totius anni officiis. in 4. fer. Quadrage. Alcuin. l. de diuin. Offic. c. in capite ieiunii.

Caremonia erga Pœnitentes exercita.

Sacerdots cum Pœnitentibus orarunt, & ieiunarunt.

Equidem scrupulos hosce omnes demere, meæ non esse facultatis agnosco: diuinare tamen in eo qui molestissimus videtur, nemo vetuerit. Nam Pœnitentes ad missam ingredi, postea è templo eijci, non mirabitur, qui illo æuo ipsis excommunicatis sacræ mensæ per certos & definitos dies participare licuisse meminerit. Sic enim Theodulphus Aurelianensis, in Capitulari de sacra Communione admonet. *Sicut periculosum est impurum quemque ad tantum Sacramentum accedere, ita etiam periculosum est ab hoc, prolixo tempore abstinere; salua ratione eorum qui excommunicati non quando eis libet, sed certis temporibus communicant, & Religiosis quibuscunque sanctè viuentibus, qui penè omni die id faciunt.*

Pœnitentes ad sacra Mysteria, & excommunicati ad Eucharistiã admißi.

Theodul. Capitul. c. 44.

Quod

Quod ita interpretor, vt qui tum excommunicarentur, non omnes penitus submouerentur, sed aliqui statis quibusdam festis ad sacrosanctam Eucharistiam vocarentur, tunc temporis soluti ad effectum præsentem, nihilominus eodem adhuc constricti vinculo, donec iterum alia solennitate liberarentur. Hos intelligere facile est, & interesse diuinis Mysterijs, & illis expletis ab Ecclesia repelli. Quod ideo concessum arbitror, quòd nondum penitus extincta Ecclesiasticæ disciplinæ scintilla, frequens mortiferis criminibus imponeretur censura, vt ex S. Isidoro colligi potest, dum in hac causa scribit. *Cæterùm si talia sunt peccata quæ quasi mortuum remoueant ab altario, priùs agenda Pœnitentia est. Si tanta non sunt peccata, vt excommunicandus quisque iudicetur, non se debet à medicina Dominici corporis separare.* Et alibi de Sacerdotibus, *Si is qui iam in Episcopatu vel Presbyterio positus est, mortale aliquod peccatum admiserit, non debet offerre panes Domino: quantò magis ante ordinationem peccator inuentus, repudiari debet, vt non ordinetur? Quapropter quia lex peccatores à Sacerdotio remouet, consideret se vnusquisque, retrahat se ab hoc non tam honore quàm onere, & aliorum locum qui digni sunt non ambiat occupare.* Nisi cui probabilius videatur, expositum in capite ieiunij ritum, esse admittendorum ad Pœnitentiam reorum formam; quæ à confessione Sacramentali inciperet, ad missam progrederetur, & in eiectione terminaretur: donec exeuntibus esurialibus ferijs, in cœna Domini publicè & solenniter in Ecclesiam reducti per Archidiaconum, ab Episcopo integram reconciliationem perciperent.; quæ eodem libro nobis spectanda proponitur. Quæ res id etiam declarat, absolutum ineunte cum ieiunio Pœnitentia hominem à reatu, occidente tantùm quadragesima solui ab excommunicatione; vt vtranque hoc seculo absolutionem, manifesta temporum cæremoniarumque diuersitas distinxerit.

Ibid. l. 1. de diuin. offi. c. 18.

Idem l. 2. c. 5.

Ineunte Pœnitentia absoluti à reatu.

Sed hæc obiter, venio ad rem præsentem. Cùm in Capite ieiunij fideles ad Pœnitentiam Sacerdos excitat, occurrunt nonnunquam inter eos aliqui tam hebetes & tardi, vt longam illam Pœnitentialem formulam capere non possint, nedú exequi; aut certè vrgentibus negotijs publicis, domesticis-ve, peregre profecturi, qui cœnæ Dominicæ diem ad reconciliationem percipiendam expectare non possint. Hos Ordo Romanus statim reconciliari iubet, post *iniunctam quadragesimalem quanque annualem Pœnitentiam*: id est, vt ego interpretor, vt singulis deinceps annis in quadragesima Pœnitentiam suscipiant. Et hoc ab Episcopo, vel Presbytero vult fieri. *Si autem necessitas euenerit, & Presbyter non fuerit præsens, Diaconus suscipiat Pœnitentes, ac det sanctam Communionem.* Vnde apertè concluditur, ministrum reconciliationis, & quidem publicæ, esse posse Diaconum. Huic aliquando difficultati satisfieri posse credidi, ab eo qui diceret, suscipi Pœnitentes, non esse idem quod reconciliare, sed Pœnitentiam illis impositam se teste & præsente perfici cogere, quod Cyprianæa phrasi diceremus, *Exomologesin coram Diacono facere.* Nam Alcuinus hoc loco *suscipi Pœnitentiam* scribit, non Pœnitentes. Quo ritu peracto, aliam officij sui partem exequatur Diaconus, *ac det sanctam Communionem*; non Pœnitentibus, sed alijs fidelibus, quos vitæ innocentia non remouerit à sanctis mysterijs. Verùm hanc expositionem causa ipsa non patitur, quæ reconciliari vult occupatos, & stupidos, & id in eos conferri, quod cæteris in die cœnæ Domini donabitur.

Quomodo Diaconus suscipiat Pœnitentes.

Ordo Rom. loco cit.

Sit-ne idem suscipere & reconciliare Pœnitentes

Alcu. loco cit.

Aliter igitur respondeo, per Diaconum hunc, Archidiaconum intelligi

Locus memoratus de

Archidiacono explicatur. debere; qui non Sacramentalem à peccatis, sed aliam interioris fori, a censuris absolutionem Pœnitentibus; in Ecclesia quidem, sed non in missa, aut publica cæremonia largiatur. Archidiaconum appello, qui & in reconciliatione nominatur: & illud officij genus eo seculo viguisse scimus, & regnasse, vt ex Cabilonensi Concilio patet, in quo *dictum est quòd in plerisque locis Archidiaconi super Presbyteros Parochianos quandam exerceant dominationem, & ab eis census exigant; quod magis ad tyrannidem, quàm ad rectitudinis ordinem pertinet.* Eius licet non Presbyteri, potestatem in tollendis censuris nullus ignorat. Hanc verò potestatem requiri tantùm, & solutionem à peccatis ab eo non exigi hoc in ritu, apertè eloquitur locus in quo versamur. *Sicut autem sacrificium offerre non debent, nisi Episcopi vel Presbyteri, quibus claues regni cælestis traditæ sunt; sic nec iudicia ista alius vsurpare debet:* iudicia, inquam, delendi reatus, & imponendæ Pœnitentiæ. Quare nemini præterquam Sacerdoti, vel Pontifici dicit Alcuinus, *Quoties dederis consilium peccanti, simul quoque da illi Pænitentiam statim quantùm debeat ieiunare, & redimere peccata sua: nec forte obliuiscaris quantùm eum oporteat abstinere. Tibi enim necesse est vt iterum exquiras ab eo peccata, quia ille forsitan erubescit iterum peccata sua confiteri.* Addo factum illud ab Archidiacono in Ecclesia: si quidem reconciliatum illum cœlesti epulo debeat reficere: at non in missa, cuius ritus in danda Pœnitentia fusè describitur: quia neque illi sæpe missæ celebrandæ ius est, & facultas; cum Carolus Magnus in Capitulari suo id tantùm requirat, vt *Archidiaconi non sint Laici*: neque præsente Sacerdote aut Pœnitentiam, aut reconciliationem præsumit aggredi; longè minùs publicæ reconciliationis solennitatem, priuata Archidiaconi reconciliatio æmulatur. Nam in ea Pontifex solus Archidiaconi, tanquam *adiutoris ministerij sui*, vt à Ludouico Pio vocatur, rogatu, *ad fores templi manuatim ab eo susceptos, restituit Ecclesiæ gremio*; qui ritus hoc tempore non exoleuit. Itaque non cogit nos hic Ordo, præter omnem ordinem, Diacono publicam reconciliationem Pœnitentium concedere; nec incertos relinquit, vnde tandem peccatorum relaxationem acceperint, quibus excommunicationis remissio indulgetur. Et hæc hactenus de Pœnitentibus, non omni ex parte pœnitenda.

Concil. Cabil. 2. can. 15.

Archidiaconus non soluit à peccatis.

Alcuin. loco cit.

Illa reconciliatio non facta in missa.

Capitul. Carol. M. l. 1. c. 16.

In publica reconciliatione Archidiaconus minister Episcopi.

Capitul. Ludou. Pii l. 3. c. 5.

DE ENERGVMENIS, ALTERA purgandorum specie.

CAPVT XXIIII.

ENERGVMENOS secundò pronunciat Petrus Aurelius *extra Ecclesiam esse, nec fidelium numero comprehendi.* Quod quàm verè solidéque dicatur expendo: eosque tres in species, Aurelio hactenus ignotas distinguo. Sunt enim animâ solâ, sunt solo corpore, sunt vtroque simul Energumeni. Primum genus admittere vel illud cogat, quod omnis Catechumenus, idem etiam Energumenus est, vt ritus baptismi docent. Atque illa Philumena, *cuius energemate circũuentus Apelles est*, ludenté, confabulantemque habebat dæmonem, non interiùs torquentem. Lampetianos etiam, & libidinum seruos hæreticos, S. Maximus S. Dionysij scholiastes

Tres Energumenorum species.

Energumeni sola anima

Philumena Apellis.

Tertul. l. de præsc. c. 30.

stes *sine dolore à se ipsis, atque ab ijs qui eos inhabitant Dæmonibus pati* asserit. Quod non hæreticis aut Ethnicis proprium, ad fideles etiam permanare docet experientia, in ijs qui libidinum conscientia, & perturbationum quasi furijs interiùs agitantur, quales aliquos de suis Energumenis vult esse noster Dionysius, quos ait *à contrarijs formidinibus adhuc per ignauiam terreri.* Cui classi absque dubio quasi ducem præficere possumus Iudam illum proditorem, quia *post* traditam à Christo *buccellam, introiuit in eum Satanas.* Illos verò idem S. Maximus explicat hibernantes & Energumenos. Pachymeres autem prauis affectionibus obnoxios, distinguit ab agitatis: & hos quidem confirmari, alios autem diuinorum librorum adhortatione excitari commemorat: vt hinc non difficilè videas, non omnem Ecclesiastico sensu Energumenum, pati corpore, & Dionysiacos Energumenos, etiam hibernantes esse, qui sanè non omnes arreptitij. Illi ergo & præteritis peccatis, & præsentibus libidinum phantasmatis præpediti, satis puri non sunt, vt ad fontem puritatis accedant. Hanc enim possessionem corporali periculosiorem esse, rectè admonet Cassianus.

ἀναλγήτως ὑφ' ἑαυτῶν πάσχοντες, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς οἰκούντων δαιμόνων. S. Maxim. in c.6. Hie. Eccles. Dionys. c. 6 Eccles. τῶν χειμαζομένων, καὶ ἐνεργουμένων. S. Maxim. ibid. τοὺς δὲ ἐμπαθεῖς ἀνακαλεῖσθαι, τοὺς δὲ ἐνοχλουμένους ἐπιρρώννυσθαι. Pachy. ibi. Ioan. c. 13. Cassian. Collat. 7. c. 25.

Solo autem corpore nonnullos arripi, & horribilem furentium dæmonum carnificinam perpeti ob diuinæ gloriæ manifestationem, vel tenuissimarum quarundam culparum purgationem, & historiæ veteres, & quotidiana docet experientia. D. Hieronymus causam quærit cur *sæpe bimuli, trimulique, vbera materna lactentes à dæmone corripiantur?* D. Augustinus securam ab illis innocentiam non esse, probat exemplo *paruulorum baptizatorum, quibus nihil est innocentius, quos aliquando sic vexant Dæmones, vt in eis maximè Deo sinente, ista monstretur huius vitæ calamitas, & alterius desideranda felicitas.* Totus est S. Chrysostomus totis tribus libris de Prouidentia, in consolando carissimo coniúnctissimoque sibi capite Stagirio Monacho, qui sibi dæmonem infusum querebatur, tum etiam, cum ardentissimè in pietatem virtutemque incumberet. Quid autem affert sacer orator ad solatium? Rationes quibus ad iustos homines affligendos permouetur Deus, cum pulcherrimis è vetere testamento vt Abrahami, Dauidis, Danielis, & sui etiam seculi, vt Demophili, Aristoxeni exemplis; quæ omnia istos solo corpore arreptos, miserationi fuisse viris sanctissimis ostendunt, non odio & execrationi, quod persuadere vult Aurelius.

Energumeni solo corpore. Hiero. ep. 25. de obitu Blesillæ. August. l. 22. de Ciuit. c. 22. Chryso. de Prouid.

Cum vtraque demum miseria conflictatos non paucos indidem habemus: & si cætera cessarent omnia, vel Paulus id negari non patitur, qui & incæstis nuptijs pollutum Corinthium, & Hymenæum atque Alexandrum hæreticos excommunicatos Satanæ tradidit, eo tempore, quo reapse & corporaliter eiusmodi ab Ecclesia eiecti torquebantur, vt Theodoretus, & Ambrosij Commentarius, & Chrysostomus, eiusque asseclæ tradiderunt. Scio equidem, neque contra disputo, neque peccati cuiuslibet lethalis pœnam, excommunicationem esse; neque semper excommunicationis comitem & auctarium esse corporum damnatorum obsessionem. Fateor tradi Satanæ ab Ecclesiæ præsidibus publicos peccatores, occultos à Deo, cognoscente eorum animam vitijs ac passionibus seruientem, vt ait Origenes, quod est primum Energumenorum genus à me positum. Hoc tantùm volo, seu censura Ecclesiastica, seu aliter, volente Deo, fieri nonnunquam vt improbi scelerum suorum pœnas expendant obsessione corporali, dupliciter Energumeni.

Energumeni anima simul & corpore. 1. Cor. 5. 1. Tim. 1.

Exorcistarum potestas in Energumenos. Atque hi omnes communiter Ecclesiasticis purgantur exorcismis, qui modò vnus Exorcistarum labor est, quibus in ordinatione, datur ab Episcopo potestas *imponendi manus super Energumenos, siue Catechumenos, vt imperent spiritibus immundis, & abijciant.* Neque sinit à nobis prætermitti Micrologus Ecclesiasticarum orationum conclusionem, quarum *nullam*, inquit, *concludimus, secundum Romanam auctoritatem, Per eum qui venturus est, nisi sit exorcismus, in quo diabolus per diuinum iudicium, vt à creatura Dei discedat, exorcizatur, siue adiuratur. Nam in aliis orationibus, quas Per Dominum nostrum concludimus, Patrem vt nobis per amorem filij sui subueniat, imploramus: in exorcismo autem Diabolum per Dei iudicium, vt aufugiat, increpamus.* Quod ipsum & à Petro Damiani lego animaduersum, cum expresse scribit. *Terror plurimùm valet ad superandam pugnam, & ad effugandam versuti insidiatoris astutiam. Hinc est etiam quòd præmissis orationibus exorcismi, semper ex Ecclesiastica traditione subiungitur, Qui venturus est iudicare viuos & mortuos, & seculum per ignem: vt dum malignus spiritus tanta formidine in tentatione percellitur, à creatura Dei territus expellatur.*

Microl. l. de Eccles. obser. c. 7. *Exorcismorum qualis conclusio.* Petr. Dam. opusc. 15. c. 30.

Quantus Exorcistarum labor. Id verò exercitij, & officij genus, quàm sit operosum, siquidem non est Exorcistis *colluctatio aduersùs carnem & sanguinem, sed aduersùs principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiæ in cælestibus;* & ipsi oculis vsurpamus in Laudunensibus Energumenis, Monialibus innocentissimis, & Stagirius ipse olim expertus est, cum apud S. Chrysostomum quereretur, virum sanctissimum cum suis hanc pugnam irrito labore aggressum, cum rubore fatigatum victumque discessisse. *Debet autem habere spiritum mundum*, inquit Iuo Carnotensis, *qui spiritibus imperat immundis; vt concordet vita cum officio, & malignum quem per officium expellit de corpore alieno, per munditiam vitæ expellat de corde suo: ne medicina quam alij facit, sibi non prosit.*

Ephes. c. 6. Chrys. l. 1. de Prouid. Iuo Carn. Serm. 2. de reb. Eccl.

Superiores ordines non exclusi ab Exorcismis. Quæ omnia superiores Ordines ab exorcismis non excludunt. Si quidem sapienter, & ad Hierarchicam regulam præclarè admonet Amalarius Fortunatus, *Sic esse inferiores Ordines in adiutorio superiorum, vt tamen non excludant superiores ab officijs sibi commissis. Exorcistæ officium ad Sacerdotis ministerium coniungit sanctus Gregorius, vbi dicit, nam Sacerdotes per exorcismi gratiam manum credentibus imponunt*, &c. Idem de Diacono existimandum, qui tamen in Ecclesia vetere, quam solam deamat Aurelius, pauxillum operæ aduersùs Energumenos impendebat. Sic enim legimus in Constitutionibus Apostolicis, post Catechumenorum digressionem, clamasse Diaconum, *Energumeni, quos spiritus immundi agunt, adhibete cuncti preces Deo. Intentè pro eis precemur*, &c. *Inclinate Energumeni, & accipite benedictionem.* Qua ab Episcopo tradita, *dicit Diaconus, exite Energumeni.* Qua ex formula, confirmare mihi videor posse D. Thomæ de Dionysiacis arreptitijs explicationem, quasi magnus Hierophantor de non baptizatis agat Energumenis, cum eos negat diuinorum mysteriorum esse participes, Nam si cum Catechumenis eijciuntur, eos oportet esse aut Catechumenos, aut Pœnitentes, quibus priuata benedictio, & oratio sit necessaria, propter hostem ipsorum corporibus insidentem. Sed ne quid dissimulando effugere videar, lubet hoc loco apud S. Clementem, Energumenos iam batismo in Ecclesiam admissos interpretari, & exquirere quantùm, & quibus à sacris eliminentur: iure-ne affirmet Aurelius audacter & vniuersè, illos *extra Ecclesiæ Communionem fuisse*, idque, *claris Conciliorum Canonibus, & Patrum testimonijs comprobari.*

Amal. For. l. 1. de Eccl. offic. c. 6. *Diaconorũ exiguus olim labor aduersùs Energumenos.* Const. Apost. l. 8. c. 6. & 7. *D. Thomas Dionysii Energumenos quos explicet 3. P. q. 80. a. 9. ad 1.*

Quod

Quod si de altaris ministerio vult intelligi, in eius sententiam eo pedibus, fateorque concordem in eo semper extitisse sensum Ecclesiæ; vt qui semel publicè ab agitante Dæmone fuisset vexatus, in clerum cooptari non posset. Qua de re & frequentes & clari sunt Canones, vt Nicænus Arabicus, *Statuimus vt nullus Energumenus fiat Religiosus*, id est Clericus, nam hoc agitur in Canone; vt Arausicanus, *Qui palam aliquando arrepti sunt, non solùm non assumendi ad vllum Clericatus ordinem, sed & si iam aliqui ordinati sunt, ab imposito officio repellendi.* Vt Aurelianensis, qui tres simul irregularitatis causas compingit. *Ne quis Diaconus, aut Presbyter ordinetur Pœnitentiam professus, aut semus corpore, vel qui publicè aliquando arreptus est.* Toletanum autem Concilium rem totam grauiter enunciat. *Benè siquidem maiorum regulis definitum est, vt Dæmonijs alijsque similibus passionibus irretitis, ministeria sacra tractare non liceat. Cui præcepto consensu rationis adhibito, id communiter definiuimus, vt nulli de his qui aut in terram arrepti à Dæmonibus illiduntur, aut quolibet modo vexationis incursibus efferuntur, vel sacris audeant ministrare altaribus, vel indiscussos se diuinis ingerant Sacramentis: exceptis ijs qui varijs corporum infirmitatibus dediti, sine huiusmodi passionibus in terram approbantur elisi. Qui tamen & ipsi tandiu erunt officij sui ordine & loco suspensi, quousque vnius anni spatio, per discretionem Episcopi inueniantur ab incursu Dæmonum alieni.*

Publicè arreptitii in Clerum cooptari non potuit. Concil. Nicæn. can. 1. Arab. Concil. Arausic. 1. can. 16. & Arelat. 2. can. 2. Concil. Aurel. 3. can. 6. Concil. Tolet. 11. cap. 13.

Si verò extorres vult fuisse ab Ecclesia & communione fidelium, neque vllo modo ad Ecclesiam pertinuisse, quæ scriptoris illius vera mens, cum *extra Ecclesiam positos* dicat, & Pœnitentibus Catechumenisque adiungat, hoc illi, meo sensu concedo de Catechumenis aut Pœnitentibus corpore animoque arreptis; qui sine dubio gregalium suorum sortem & conditionem secuti sunt, vt non magis minus-ve Ecclesiæ membra fuerint, quàm qui eo morbo caruerunt. Non omnino tamen extranei ab Ecclesia censentur, quod tota hac disputatione pugnandum suscipio. Magna siquidem solicitudine semper eos curarunt Hierarchæ, vt cum in Arausicano Concilio decreuerunt, *Energumenis Catechumenis quantùm vel necessitas exegerit, vel opportunitas permiserit, de baptismate consulendum.* In extremo autem vitæ momento probat Balsamon, Timothei auctoritate, semper Catechumenis insessis collatum fuisse baptismum, cui adiunctam non dubito sacram Eucharistiam, more illis seculis vsitato.

Energumeni Pœnitentes & Catechumeni quomodo extra Ecclesiam. Concil. Arausic. 1. can. 15.

Si denique fidelibus per mysterium regenerationis aggregatos, & fideles ipsos, vult tantùm fuisse ab augustissimi Sacramenti sumptione seclusos, quòd ab immundis hospitibus vexarentur: aio ego admodum impropriè grammaticum scribere, qui hoc vocet, *extra Ecclesiam esse, neque fidelium numero comprehendi.* Deinde cum agnouero ipso vexationis & agitationis articulo, neque in loco sacro consistere, neque sacris participare potuisse, vt facile docet Nicolai Patriarchæ Canon apud Harmenopulum, *qui reapse vexatur à dæmone, Sacramenta non percipiet; si ab humore nigro cruciatur, percipiet.* Quod & ipsa ratio satis superque suadet. Addam tranquillo corpore, quando per interualla temporum iactari desinunt, locis aliquibus negatam esse communionem, pluribus concessam, quod & modò vsurpatur. Nam in Hispania Patres Eliberitani vetustissimæ seueritatis norma & exemplum, præcisè decernunt *Energumenum, qui ab erratico spiritu exagitatur, huius nomen neque cum oblatione esse recitandum, neque permittendum vt sua manu in Ecclesia ministret.* Quod idcirco decretum arbitror,

Tempore agitationis exclusi à sacris. Harme. in Epitom. Can. sect. 5. tit. 2. *In quiete positis alicubi negata communio.* Concil. Elib. c. 29.

quod ij piaculari aliquo peccato excommunicationem contraxissent, vnde sequuta esset arreptio. Idem in Palæstina apud Theodosium Abbatem seruatum lego in eius vita, vt Energumeni cum cæteris in precibus, non autem in Eucharistia communicarent. Huc accedit Germanus quidam Monachus cum suis apud Cassianum, qui hac de re disputans, *Energumenos*, inquit, *à communione dominica in nostris prouincijs perpetuò videmus abstinere, secundùm illam Euangelij sententiam, Nolite sanctum dare canibus.* Qua ex sententia de illorum qui sic agerent ingenio facile est iudicare.

In vita Theodo. Abba. apud Sur. Ian.

Cassi. Col. 7. c. 29.

Eucharistia pluribus locis concessa.

Quantò autem solertiores alij arreptitiorum infortunium miserati, quibus potuerunt modis, maximeque viuifico ex altari pane monstrorum illorum alexicaco miseris succurrerunt? Audi Pium è prima antiquitate Pontificem: *Communiter definimus, vt nullus de his qui arrepti à dæmonibus in terra elıduntur, indiscußè se ingerat Sacramentis diuinis.* Non arcet penitus, nisi indiscussos, ne quod insit periculum: quod cum aberit, nonne permittit admitti? Vide in eadem eremo Serenum hominem senectute, vita, doctrina venerandum, Germano illi immisericordi respondentem, *Communionem eis sacrosanctam à senioribus nostris nunquam meminimus interdictam: quin imo, si poßibile esset etiam quotidie eis impartiri eam debere censebant. Nec enim secundùm Euangelij sententiam, quam incongruè huic censui coaptatis, ad dæmonis esca sacrosancta Communio, & non potiùs ad purgationem ac tutelam corporis animæque peruenire credenda est.* Qua auctoritate Cassiani D. Thomas libenter vtitur, vt id ipsum rectè & laudabiliter fieri doceat. Memineris autem Lector, hunc morem à senibus repetere senem Monachum, neque id vnquam factum asserere, quod Aurelius claris Patrum testimonijs probare promittit. Et ne tam citò digrediar à Monachis, ab illis hac ipsa de re interrogatus Balsamon, Timothei Canonem sic interpretatur, vt is velit *concedendam dæmoniaco diuiniorum Sacramentorum participationem, eo tempore quo est sanæ mentis, & maximè si eo tempore quo furore percitus est, non blasphemet aduersùs sanctos.* Quæ conditio neque additur à Zonara; & parum æqua mihi videtur, cum per arreptitium solus Dæmon, nulla loquentis culpa, blasphemet. In Gallijs, quæ semper in humanitatem inclinarunt, Arausicanum Concilium præcipit, vt *si de purgatione sua curant, & se solicitudini Clericorum tradunt, monitisque obtemperant, omnimodis communicent: Sacramenti ipsius virtute muniendi ab incursu Dæmonij, quo infestantur; vel purgandi, quorum iam ostenditur vita purgatior.* Notanda ratio nusquam non optima, vt sit tanquam præmium boni conatus, eiusdemque adiumentum. Idem in Africa remedium Carthagine Arabi cuidam puellæ applicatum, fortem armatum ab atrio eiecisse narrat Prosper Aquitanicus. Alio quoque pietatis genere miserandos homines Africana fouit Ecclesia, vt victum è suo ministraret, & tecto exciperet. Quod Carthaginensi Concilio decernitur, *Energumenis in domo Dei aßidentibus, victus quotidianus per Exorcistas opportuno tempore ministretur.* Qui locus magnopere me impellit, vt credam eos in Catechumeneis habitasse, quò Ecclesiæ, & remedio suo essent viciniores. Nam ibidem statuunt Patres, vt *omni die Exorcistæ Energumenis manus imponant:* Atque ne panem otiosi comedant, eis sacræ domus aliqua cura committitur, *Pauimenta domorum Dei Energumeni verrant.* Hos certè Petrus Aurelius extra Ecclesiam positos fuisse non dicet.

Dist. 33. c. Communiter definimus.

Cassia. cit. c. 30.

D. Th. 3. P. q. 80. a. 9. ad 2.

Timo. c. 3. explic. à Balsam. in resp. Syno. CP. ad Monach. q. 4. Zonar. ad can. 17. Concil. Ancyr. Concil. Arausic. 1. can. 14. & Agat. 2. can. 29. Prosper Aquit. l. de promiss. & præd. dim. temp. c. 6.

Ecclesiæ Africanæ pietas in Energumenos.

Concil. Carth. 4. can. 92. Ibid. c. 90. Ibid. c. 91.

DE

DE CATECHVMENIS TERTIA PVRgandorum specie.

CAPVT XXV.

SI QVOD vspiam opinionis suæ perfugium habere debet Petrus Aurelius, vt palam & apertè prædicet, extra Ecclesiam fuisse purgatos ordines, certè in Catechumenis latebram aliquam reperisse potest videri, quos eam fortasse ob causam in aciei fronte collocat, & primos appellat, vt cum ea res inter omnes, scriptoris iudicio præfidentiaque, constare debeat, cæteri ordines veritatis huius quasi nota signati, nihil adulterinum afferre videantur. Verùm si monetam hanc ad lydium lapidem examinamus, reperiemus profectò nummo illi præter colorem & argenteam superficiem, solidi nihil inesse: quin potius Catechumenos ipsos in dulcissimæ matris sinu magna cura diligentiaque fuisse formatos, non procul à diuina gratia, scribente Origene, *Non omnes qui in Catechumenis numerantur, alieni sunt & expertes Spiritus Sancti. Inuenio enim in scripturis diuinis nonnullos Catechumenorum dignos habitos Spiritu Sancto. Cornelius Catechumenus erat, & antequam ad aquam veniret, meruit accipere Spiritum Sanctum. Nolo dubites & nunc esse in populo Catechumenorum aliquos Cornelios, ad quos dici possit, Quia misericordiæ, & orationes tuæ ascenderunt in cælum.* Origen. in num. hom. 3. Act. c. 10.

Catechumenos Christianitatis appetentes, baptismi candidatos, fœtus parturientis Ecclesiæ, ab accipiendis mysteriorum nostrorum rudimentis id nomen sortitos, in triplici genere fuisse manifesti Canones Patresque declarant, Audientes, Catechumenos, Competentes. Audientes tirones sunt, & velut dupondij, recens admissi ad scripturæ sacræ, Euangelijque auscultationem; vt docet Zonaras ad Concilium Neocæsariense infra citandum. Alij commune nomen, sibi proprium fecerunt, vt Catechumeni propriè dicantur, quasi quidam veterani, qui baptismo dilato in Ecclesiam nondum penitus admissi erant. Ex eorum numero selecti quidam Competentes vocati, qui *fontis* salutaris *Sacramenta petunt*, eius candidati, fidelium gregi vicini, quos S. Leo Papa *Electos* appellat, Tertullianus *Perfectos*, quasi maximè idoneos ad illius gratiæ perceptionem. *Catechumenorum tres species.* *Audientes.* Zonar. ad Concil. Neocæs. *Catechumeni.* *Competentes.* S. Leo ep. 4. c. 5. & in Ord. Rom. sæpe sic compellati. Tertu. l. de præscript. c. 4.

Eius verò distinctionis ea est ratio, quòd cum nouam in sacro fonte generationem natiuitatemque consequantur Christiani, in Catechumenatu fœtibus videantur similes, qui materno vtero in spem futuræ apud homines vitæ formantur. Qua figura frequenter expressi à Patribus Catechumeni: vt cum illis ipsis edicit S. Augustinus, nondum quidem adhuc *per sacrum baptismum renati estis: sed per crucis signum in vtero sanctæ matris Ecclesiæ iam concepti estis.* Quæ profectò causa est, cur Catechumenos S. Dionysius cum Embryone comparet, & *inchoatos, & nondum figuratos pueros* appellet: dicatque postea, *diuinorum scriptorum cantus & lectiones, eos quidem qui minus perfecti sunt, obstetricum instar, fouere & educare ad vitalem adoptionem.* Quod & iterum repetit, illos *à ministris per scripta diuina, quæ vim obstetricandi habent, ad vitalem partionem formari & effingi.* Vt tam commoda delectatus allegoria conuenientissi- *Catechumeni fœtibus similes in vtero Ecclesiæ.* Augu. l. 2. de symb. ad Catec. Dion. c. 3. Eccle. in contemp. Item c. 4. in contē. Item c. 6. ineunte.

mè S. Augustinus, eo quo supra loco, *verbum Dei tanquam competentem cibum Catechumenorum nuncupet.* Tria autem vitalis partionis momenta mater quælibet distinguere potest, soletque, conceptionem, formationem, partum. Sic fœtus suos pares Ecclesia concipit Audientes, format Catechumenos, parturit Competentes, lustrali demum lauacro in luminis auras feliciter editura. Fateor equidem in græcis tantùm pene Patribus & Concilijs Audientium gradum reperiri, eumque Catechumenis adiunctum: ignotos autem ipsis fuisse Competentes. Latinis ex aduerso non vsitatos Audientes: apud vnum siquidem Cyprianum id nominis legere me memini; sed Catechumenis coniunctos Competentes, qui nec ipsi propriè ordinem faciunt, sed electi ex ordine perficiuntur. Verùm perspicuitatis maioris gratia, ex vtraque Ecclesia, tres coniunctim Catechumenorum gradus composui, nihil vt huic doctrinæ deesset, quod in vsu aliquando apud maiores nostros institutoque fuisset.

Audientium locus in ferula templi.

Concil. Arausic. 1. can. 19. Cyrill. Catech. 1. Mystag. Idem in Præfat. Catech.

Audientium ergo gradus infimus est, in Narthece Basilicæ positus, vnde exaudiri potuit & diuinarum scripturarum lectio, & Hierarcharum concio: sic tamen in ea ferula siue porticu subsistebant, vt omnino ad Baptisterium intrare prohiberentur Catechumeni, Canone Arausicano; & tanquam insolitum Neophytis dicat S. Cyrillus, *Ingressi estis in porticum domus Baptisterij.* Hi sunt quibus idem Catechista verè dicebat, *Catechumenus vocabaris foris subsistens; audiebas spem, & nesciebas; audiebas mysteria, & non intelligebas; audiebas scripturas, & profunda illarum ignorabas.* Eò depressum olim dicebamus Catechumenum qui pœnam commeruisset, Audientem verò ab Ecclesia deiectum. *De Catechumenis*, inquit Canon Nicænus, *qui lapsi sunt, visum est, vt ij tribus annis tantùm Audientes sint, postea orent cum Catechumenis*: hoc est, pristinum Catechumenorum ordinem recipiant. Neocæsariensis distinctior, *Catechumenus si in Dominicum ingrediens in Catechumenorum ordine steterit, is autem peccat, si quidem genu flectit, audiat, vt non delinquat vlteriùs: sin autem tum etiam peccat, extrudatur.* Qui Canon cum satis perspicuè conceptus sit, eum tamen in Harmenopulo perplexiorem legimus: *Catechumenus peccans si est inter genu flectentes, Audiens fiat, si non peccat amplius; sin audiens est, expellitor.* Quo loco scholiastes Græcus, duos notat fuisse Catechumenorum ordines; vnum, eundemque perfectiorem, eorum qui genu flectebant: alterum imperfectiorem, eorum qui audiebant, & illos in Pœnitentia fuisse extra Ecclesiam, *Nam & Audientes*, inquit, *extra Ecclesiam stabant, vsque ad lectionem sancti Euangelij.* Qui commentarius & obscurus & veritati non satis conformis mihi videtur. Nam cum proprius Audientium locus sit in porticu extra septa Ecclesiæ, Catechumenum criminis reum eò deuolui facilè intelligimus: at Audientem suo iam ordine extra Ecclesiam locatum, cur patrato scelere per acceptam Pœnitentiam ait *consistere extra Ecclesiam*, dicente Canone illum *expelli*? Num debet in Pœnitentia de gradu suo in inferiorem decedere? Narthece autem deterior est Luctus; eò potiùs igitur Audientem sceleratum detrudi, debuit dicere commentator. At non facilè reperiet in Ecclesiæ & Conciliorum historia, expressum Catechumenum, qui cum Lugentibus pœnitentiam obierit. Præstat igitur vt natiua vocis significatione, *expulsum* ab Ecclesia, & pro gentili adhuc Iudæoque reputatum dicamus Cathecumenum recens admissum, qui in ipso Christianitatis limine offenderit, & cum in

Cathecumeni pœnitentes remissi ad Audientes.

Concil. Nicæn. can. 14. Concil. Neocæs. can. 5. vel can. 25. Cæsar. vt vocatur ab Harmen. sect. 5 tit. 3.

Κατηχούμενος ἐὰν εἰσερχόμενος εἰς κυριακὸν ἐν τῇ τῶν κατηχουμένων τάξει στήκῃ, οὗτος δὲ ἁμαρτάνων, ἐὰν μὲν γόνυ κλίνων, ἀκροάσθω μηκέτι ἁμαρτάνων· ἐὰν δὲ καὶ ἀκροώμενος ἔτι ἁμαρτάνῃ, ἐξωθείσθω.

Audientes si peccabant, eiecti ab Ecclesia.

in nouitate vitæ ſpirituſque, primigenij feruoris impetu ambulare, imo currere debuerit, veterem adhuc hominem noua peccatorum acceſſione roborarit.

Porro ad hunc ordinem, & vniuersè ad Catechumenatum, non ſine aliqua cæremonia fuiſſe admiſſos credendum eſt; neque licuiſſe omnibus inter Catechumenos & Audientes profiteri, neque ſolam ſuſcipiendi baptiſmi voluntatem, Catechumenos feciſſe. Nam in Conſtitutionibus Apoſtolicis legimus, *qui primò ad myſterium pietatis aduenıunt*, id eſt, qui fieri Catechumeni, & inter Audientes admitti poſtulant, *adducant eos Diaconi ad Epiſcopum, aut ad Presbyteros*. Quemadmodum in S. Dionyſio ijdem Diaconi baptizandum ad Hierarcham perducunt. *Et cauſas exquirant, cur ad verbum Domini acceſſerunt. Et qui adduxerunt eos*, Diaconi, oculi & aures Epiſcopi; *tribuant eis teſtimonium, excuſsis & diligenter examinatis ijs omnibus quæ ad eos pertinent*: inquiratur in eorum mores & vitam. Arnobium certè rhetorem illum legimus, non ſtatim vbi ſe obtulit, ab Hierarchis inter Catechumenos recenſitum; illudque beneficium non ante luculentorum librorum ſcriptionem eſſe promeritum. Arbitror equidem illos dato nomine profeſſos eſſe deſiderium ſuum: commendatum deinde ab Hierarchis, vt in eorum voluntatem & mores inquirerent Diaconi: quod D. Auguſtinus apertè factum demonſtrat libro de Catechizandis rudibus, Diaconum inſtituens, quomodo ſit interrogandus primo incurſu Catechumenus. Cruce demum ſignatum, & impoſitis manibus benedictum, vt idem doctor luculentè demonſtrat. *Catechumenos ſecundùm quendam modum ſuum, per ſignum Chriſti, & orationem manus impoſitionis puto ſanctificari.*

Aliquo ritu ad Catechumenatū admiſsi.

Conſtit. Apoſt. l. 8. c. 32.

Dionyſ. c. 2. Eccleſ.

Auguſt. l. de Catech. rudib.

Idem li. 2. de peccat. merit. & remiſſ. c. 26.

Hoc in propoſito Concilium CP. Oecumenicum obſcuriùs aliquid ediſſerit. *Primo quidem die ipſos Chriſtianos facimus, ſecundo Catechumenos, deinde tertio exorcizamus, ſiue adiuramus ipſos, ter ſimul in faciem eorum & aures inſufflando. Et ſic eos catechizamus ſiue initiamus, & curamus vt longo tempore verſentur in Eccleſijs, & audiant ſcripturas; & tunc eos baptizamus.* Exiſtimat Binius hunc ordinem ad eos pertinere, qui proximè baptizandi ſunt; ſicque interpretatur: *Ipſos* (*Catechumenos Audientes*) *Chriſtianos facimus*, (*acceptis eorum nominibus inter Electos ad Chriſtianiſmum adſcribimus*) *ſecundo Catechumenos* (*Competentes intellige*) *tertio exorciſamus*, &c. Verum hoc ab ea primùm potiſſimumque me ſententia diuellit, quod Electi iſti non Chriſtiani, & Catechumeni fieri debent, ſed ex Chriſtianis & Catechumenis ſeligi. Deinde in extrema parte dicitur, Catechumenos longo tempore audire; quod certè non debet dici viginti quinque dierum tempus, quod interceſſiſſe idem eſt auctor, inter nominis profeſſionem, & baptiſmum. Itaque nonnihil amplius explicandum arbitror, & tres iſtos Catechumenorum gradus diſtinguendos. Græcos & Gentiles *qui recta fidei volunt adſcribi, primo die*, inquit iſtud Concilium, *Chriſtianos facimus:* (quando cruce communitos, & inuocato ſuper eos Chriſti nomine inter Audientes admittimus) *ſecundo Catechumenos*, (altero die, non quidem conſequente, ſed eo quo ſecundum inter candidatos religionis gradum conferimus, & Catechumenos propriè dictos facimus) *Deinde tertio exorcizamus*, (referendos denique in ſupremum Catechumenorum ordinem, ante omnia dæmone liberamus: Et ſic, cum omnibus argumentis nobis eorū voluntas conſtat, eos Catechizamus accuratiùs quàm antea; *& curamus* tum hoc tempore, tum omni ſuperiore

Concilij Conſtanti. canon. 7. explicatur.

Binius in ep. 4. D. Leon. tom. 1. Concil.

ex quo Audientes fuerunt, *vt longo tempore versentur in Ecclesijs*: vtrunque tempus simul coniungendo, *& tunc eos baptizamus*: post dies aliquot ab exorcismo, sed post plures annos aut menses, ex quo facti sunt Christiani. Ab his, vt pote imperitis adhuc & imperfectis, requisitum nihil existimo, nisi vt ad sacrarum scripturarum lectionem frequentes aduenirent, & se ad promerendum lustralis gratiæ fauorem studiosiùs compararent.

Catechumeni in ima Ecclesiæ naui.

At quoniam conceptus in vtero fœtus diutius confirmari debet, ab Audientium gradu transitur ad ordinem propriè & peculiariter dictorum Catechumenorum; quos in ima Ecclesiæ naui, intra Dominicum, & ipso loco, quo tertij gradus Pœnitentes substrationi obnoxios ponimus. Hoc tamen discrimine, quòd Pœnitentium locus ille, multis varijsque afflictationibus sit austerus & difficilis; à quo deinde ad systasin mitiorem deuenitur. At pacatior est Catechumenis eadem sedes, vt expressam horum Pœnitentium imaginem Competentibus derelinquant.

Quid ab hoc gradu requisierit Ecclesia. Cyrill. præfat. ad Catech. Concil. Eliberit. can. 45. In vita Pelagiæ c.

Vix enim quicquam Catechumenis istis impositum video, quàm exorcismos primùm aliquos, adhortante Cyrillo, *Exorcismos suscipe, etsi inspiratus iam sis & exorcizatus.* Deinde rerum sacrarum frequentiam; de qua tamen in Eliberitano Concilio ita decernitur. *Qui aliquando fuerit Catechumenus, & per infinita tempora* (hoc est diuturno admodum tempore) *nunquam ad Ecclesiam accesserit; si eum de Clero quisque agnouerit esse Christianum, aut testes aliqui extiterint fideles, placuit ei baptismum non negari, eò quòd in veterem hominem deliquisse videatur.* Quod in Pelagia reprehendit auctor vitæ Iacobus Diaconus, quamuis esset Catechumena, nunquam tamen Ecclesiam frequentasse, quæ negligentia S. Nonnum Episcopum à conferendo baptismo non retardauit. Et quoniam Ecclesiæ naui recepti aliquem sacrorum ordinem, & fidelium cœtum speculari poterant, id vt faciant hortatur Catechistes S. Cyrillus. *Permissum est tibi etiam contaminatam peccatis habenti animam, & sordidam voluntatem, intrare; intrasti eo loco dignus habitus: nomen tuum inscriptum est. Aspice venerandum hoc Ecclesiæ institutum, circunspice ordinem & disciplinam, scripturarum lectionem, canonicorum præsentiam, & doctrinæ seriem: reuerearis locum, & erudiaris ex his quæ apparent.* Quod monere non omisit Nazianzenus, *quandiu in Catechumenorum numero es* (Audientes intellige) *in pietatis vestibulo es. Intrare te oportet, atrium pertransire, sancta contueri, in Sancta Sanctorum prospicere, cum Trinitate coniungi.* Quibus verbis, & tota oratione, Audientes suos ad accelerandum Baptismum hortatur Theologus, multis sanè & magnis rationibus eos incitans. Nam hoc in gradu diutius habitare licuit, remisso in aliud, atque aliud tempus baptismo: cum de se ipso scribat S. Augustinus; *Decreueram tandiu esse Catechumenus in Ecclesia, cui traditus à parentibus eram, donec aut inuenirem quod vellem, aut mihi persuaderem non esse quærendum.* Talis igitur fuit Augustinus in scholis, Martinus in militia, Ambrosius in præfectura, Theodosius senior in purpura, Constantius in imperio. Inclinabant tamen eò voluntates Hierarcharum, ne diu inter Catechumenos profiterentur. Qua de re ad Marcianum veterem amicum, iam Catechumenum, scribit idem S. Augustinus, *Exhortor grauitatem & prudentiam tuam, vt iam etiam fidelium Sacramenta percipias: decet enim ætatem, & congruit moribus tuis. Tua mereri scripta desidero, & te nomen dedisse inter Competentes, vel daturum esse iam iamque cognoscere.* Ne Iudæis quidem longa permissa mora, licet eos recipi vetet Synodus septima, *nisi pareat eos ex syncera fide conuerti.*

Cyrill. præfat. ad Catech. Ecclesiæ ordo venerabilis. Greg. Naz. orat. 40.

Nullum tẽpus petendo Baptismo præfixum. Augu. l. de vtilit. credendi. c. 8.

Ad accelerandum Baptismum proniores Episcopi. August. ep. 155. Synod. 7. can. 8. apud Harm. sect. 3. tit. 1.

Agathense

Agathense Gallicanum Concilium, iubet *octo mensibus Ecclesiæ limen introire, & si pura mente venire noscuntur, tum demum baptismatis gratiam mereri.* Longè autem grauissima erat eorum incuria, qui prætextu salutis, tantopere rem salutis protelabant, vt non ante vltimam ægritudinem, gratiam lustralem percipere vellent, clinici à Patribus per contumeliam dicti, & Conciliorum seueritate puniti. Concil. Agat. c. 34. *Clinici, contumeliosa vox.*

Iam Competentes, flos Catechumenorum delibatus, à petendo simul Baptismo sic appellati, *quomodo consedentes*, inquit S. Augustinus, *nihil est aliud nisi simul sedentes; & colloquentes, nihil est aliud nisi simul loquentes; concurrentes sine dubio non intelliguntur nisi simul currentes; ita & Competentes non possunt aliud intelligi, nisi simul petentes.* Datis nominibus ardens suscipiendi baptismi desiderium indicabant, vt in Marciano Augustini supra audiebamus; quod & S. Cyrillus non semel edocet, animando Catechumenos ad vitæ innocentiam, *Absit*, inquit, *vt aliquis ex his qui nomina dederunt, audiat, amice quomodo huc intrasti?* & antea iam vberiùs dixerat, *Nomina iam in Christi militiam vocati dedistis; & sponsales lampades vobis donatæ, & regni cælestis desiderium, bonumque propositum, & spes subsequens.* De lampadibus mox coniectura nostra proferetur in Catechismo & exorcismis: hæreo in nominibus, quæ data diebus ante solennem baptismum, quadraginta, vt sacra illa tempestate ad diuinam regenerationem pararentur: primùm vt vberiore Catechismo imbuerentur per otium, iam olim scribente ad Ioannem Ierosolymitanum S. Hieronymo, *Consuetudo apud nos istiusmodi est, vt ijs qui baptizandi sunt, per quadraginta dies publicè tradamus sanctam & adorandam Trinitatem*: hoc est, augustissimum Trinitatis mysterium, & reliqua fidei capita illos edoceamus. Deinde vt innocentiæ fontem ampliore pœnitentia mererentur: admonente suos Cyrillo, in parabolam eiecti à conuiuio hominis intento, *Ego te admoneo priusquam Iesus animarum sponsus ingrediatur, & amictum tuum videat: satis longum habes interuallum, cum pœnitentia dierum quadraginta tibi datur.* Et validiùs adhortante, *tot annorum circulos transegisti, mundo frustra operam nauans, & quadraginta diebus non vacabis pro anima tua?* Stimulis opus fuit ad excitandam nonnullorum socordiam. Vt enim Lapsos aliquos ante spectabamus, horrore Pœnitentiæ ab ea refugientes; sic non paucos metus quadragesimalis illius laboris à dandis nominibus auertebat. Vnde Cyrillum audisti pœnitentiam dierum quadraginta nuncupantem, non quòd illa scelus in Catechumenatu admissum sequatur; sed quòd vniuersè anteacta in infidelitate vita ea satisfactione purgetur, Deique clementia ad donandam baptismatis gratiam prouocetur. Eadem est Leonis Magni sententia, *Baptizandos Electos secundùm Apostolicam regulam, & exorcismis scrutandos, & ieiunijs sanctificandos, & frequentibus esse prædicationibus imbuendos.* Quamobrem S. Augustinus eos negat *ad Sacramentum tantæ sanctitatis admittendos, si per ipsos dies, quibus eandem gratiam percepturi, suis nominibus datis abstinentia, ieiunijs, exorcismisque purgantur, cum suis legitimis & veris vxoribus se concubituros profiteantur, atque huius rei, quamuis alio tempore licitæ, paucis ipsis solennibus diebus nullam continentiam seruaturos.* Idem ipsum Carthaginensi Concilio decretum intelligere debemus, *vt Baptizandi nomen suum dent, & diu sub abstinentia vini, & carnium, ac manus impositione crebra examinati baptismum percipiant.* De vxorum continentia sequens Canon admonet, *vt Neophyti aliquandiu à lautioribus epulis, & spectaculis, & coniugibus abstineant.* Nam si per hilaritatem recepti baptismatis, non licet ad coniuges ac-

Competentes vnde dicti. Aug. serm. 116. de Tempore. *Nomina dabant ad baptismum.* Cyrill. Catech. 3. Idem præf. ad Catec. ὀνοματογραφία τῆς δ᾽ αὐλῶν, ἢ στρατιᾶς κλῆσις, ἢ νυμφαγωγίας λαμπάδες. *Diebus quadraginta ante baptismum.* Hieron. ep. 61. Cyrill. Catech. 3. Idem Catech. 1. *Tempus illud pœnitentia austerum & difficile.* S. Leo ep. 4. Augu. l. de fide & ope. c. 6. Concil. Carth. 4. can. 85. Ibid. c. 86.

cedere, quantò minùs in præcedente pœnitentia, cum remissionem præteritorum criminum, per cœleste lauacrum magna cura & solicitudine student emereri? Cyrillus ab cæteris negotijs auocatos, vult vni illi vacare totos, vt quàm perfectissimè instructi, ad fontem sacrum perueniant. *Cessato iam hodierna die ab omni turpi negotio; non proferat lingua tua obscœna verba; non peccet amplius oculus tuus, neque commoditatibus inhiet & insistat. Festinent pedes tui ad Catecheses audiendas; exorcismos studiosè suscipe.* Quæ omnia coniecturam meam firmiorem efficiunt, fuisse solitos diebus illis Catechumenos in Catechumenijs Ecclesiæ habitare; quò eorum & institutio commodior, & vita securior, & mens ardentior redderetur. Addi debuit & peccatorum confessio; non illa Sacramentalis, qua soli gaudent fideles; sed qualem à Publicanis exigebat Ioannes Baptista: quod iam olim adnotatum Tertulliano, *Ingressuros baptismum* (Competentes intellige) *orationibus crebris, ieiunijs & geniculationibus, & priuilegijs orare oportet, & cum confessione omnium retro delictorum, vt exponant etiam baptismum Ioannis.* Quod ipsum deinde admonuit S. Gregorius Nazianzenus, in luculenta de Baptismo ad Catechumenos oratione. *Ne peccatum tuum confiteri graue ducas, sciens quo pacto Ioannes baptizauerit: vt per huius vitæ pudorem, futuri seculi pudorem, ignominiamque fugias.* S. autem Cyrillus apposité ad suos, *Cognoscite, cognoscite vos Ierosolymitæ, quemadmodum illi qui exibant, baptizabantur ab illo confitentes peccata sua; primùm ostendebant vulnera, deinde ille medicamenta apponebat, & credentes liberabat ab igne æterno.* Hæc vniuersè de Competentium exercitijs, in quibus educendis tota parturientis Ecclesiæ vis fuit & solicitudo: vnde non ægrè agnoscas, hunc gradum illi Pœnitentium gradui respondisse, qui substratio dicebatur. Nunc priuatim de præcipuis partibus, aliquid inuestigandum est.

Cyrill. præfat. ad Catecheses.

Peccatorum eo tempore facta confessio.

Greg. Naz. orat. 40.

Cyrill. Catech. 3.

DE CATECHVMENORVM EXORCISMIS & scrutinijs.

§. I.

TRIA expendo Hierarchicis actibus suo modulo respondentia, Exorcismum purgationi, Catechismum illuminationi, Sacramenta perfectioni. De primis duobus magnificè scribit S. Augustinus, *Vt vel nosmetipsos non recordemur, quàm fuerimus attenti atque soliciti, quid nobis præciperent à quibus catechizabamur, cum fontis illius Sacramenta peteremus, atque ab hoc Competentes etiam vocaremur: vel non intueamur alios, qui per annos singulos ad lauacrum regenerationis accurrunt, quales sint ipsis diebus quibus catechizantur, exorcizantur, scrutantur; quanta vigilantia conueniant, quo studio ferueant, qua cura pendeant?* Sunt enim, vt loquitur Cyrillus, *adhuc in bilance aut consequendi, aut non consequendi baptismi.* Ac licet Catechismum priore loco recenseat latinus Antistes; ab exorcismo tamen sumptum est initium; & quamuis exorcismum à scrutinio differre indicet, vnum tamen atque idem opus duobus expressum nominibus esse existimo. Nam superiùs *exorcismis scrutandos* dicebat S. Leo *Electos*, id est Competentes: & hic ipse S. Augustinus *examen celebrari*, dicit alibi, cum de exorcismo loquitur: & Ordo Romanus antea productus, *scrutinij diem* iubet denunciari Electis, *quo Diabolus cum sua pompa destruitur, & ianua regni cœlestis aperitur.* Quæ sit

Tres actus Hierarchici circa Catechumenos.

Augu. l. de fide & operib. c. 6.

Cyrill. præfat. ad Catech.

Exorcismus non differt à scrutinio.

S. Leo supra cit.

Augu. l. 2. de symb. ad Cat. c. 1.

Ord. Rom. in 3. hebd. quadrag.

sit autem eius vocisratio, docere mihi visus est S. Cyrillus cum scripsit, *Tum si dignus eris, licebit tibi audire, Euge serue bone & fidelis: nempe cum nihil impuri, nihil simulati in tua conscientia repertum fuerit. Caue simulatam mentem habere, ô homo, propter illum qui scrutatur corda & renes.* Idem est S. Gregorij Theologi sensus, cum exorcismum lapidem vocat lydium, *ad quem exploratur, quàm syncero quisque pectore ad Baptismum accedat.* Scrutatur igitur Ecclesia per exorcismos, & quidem iteratos, vt exploret in mente baptizandi si qua impuritas, si qua lateat hypocrisis: quæ cum dæmonis artibus in nobis hæreant, sacris ille exorcismis abigitur, ne Competentis animum visis, & solitis præstigijs à proposito auertat, suaque immunditia & simulatione contaminet; vt is extraneo spiritu liber, iam suo, iam sciens & prudens, deliberatam exponat de suscipiendo baptismate voluntatem; ad Apostoli mentem, *probate spiritus si ex Deo sunt.* Qua rite exposita, idoneus est percipiendæ cœlestis doctrinæ, & diligenti Catechismo perpolitur: monente Constantinopolitano Canone superiùs adducto, illos exorcizari primùm, deinde longo tempore catechizari.

Vnde dictũ scrutinium. Cyrill. Catech. 1. Greg. Nazi ora. 40.

Vult igitur Ordo Romanus inchoari scrutinia hebdomada tertia quadragesimali, atque inde ad Sabbatum sanctum, septem numero confici: (quorum maximum tertium esse notat in apertione aurium) vt per ea septiformem Spiritus Sancti gratiam consequantur. Hoc autem ritu ab antiquioribus video celebratos exorcismos. Nocte, nudis pedibus, demissa ceruice, velata facie, in conspectum omnium producti, & cilicio impositi fuerunt. Quod eleganter describit S. Augustinus. *Quid est quod hac nocte circa vos actum est, quod præteritis noctibus actum non est? vt ex locis secretis singuli produceremini in conspectu totius Ecclesiæ, ibique ceruice humiliata, quæ malè fuerat antea exaltata, in humilitate pedum* (nuditatem interpretor) *cilicio substrato, in vobis celebraretur examen, atque ex vobis extirparetur Diabolus superbus, dum super vos inuocatus est humilis altissimus Christus?* Credo equidem non sine aliqua verisimilitudine, gestatas ab eis faces, idque & in eodem S. Augustino, & in S. Cyrillo catechista videor deprehendere. Hic enim prior admonet. *Per ignem transi ad aquam, vt transeas & aquam. Propterea & in Sacramentis, & in catechizando, & in exorcizando adhibetur priùs ignis. Nam vnde plerunque immundi spiritus clamant, ardeo, si ignis ille non est? Post ignem autem exorcismi, venitur ad baptismum, vt ab igne ad aquam, ab aqua ad refrigerium.* Posterior autem sponsales lampades non semel ei datas asserit, quem postea *exorcismos studiosè suscipere* hortatur: & exorcistas ait *in corpore tanquam in fornace animam accendere.* Et alio loco *simplex*, inquit, *exorcizantis afflatus, efficitur ignitus his qui non videntur.* Alibi demum *insufflationes sanctorum, & nominis Dei inuocatio, tanquam vehementissima quædam flamma vrit dæmones*: quæ licet metaphoricè dicantur, ea tamen metaphora, vt in mysterijs fieri amat, natiuo lumine potuit repræsentari. Velatum porro exorcizati vultum fuisse, discimus ex eodem Cyrillo, *Velatus est vultus tuus, vt mens tua vacet, neue oculus vagus efficiat vt & mens vagetur: clausis verò oculis, aures minimè impediuntur salutaria suscipere.* Longum autem fuisse carmen exorcismorum, vel illud declarat in primis, quod Prælatorum & Catechistarum adhortationibus indigerent ad concipiendam eo tempore patientiam. Et signanter dictum à Nazianzeno. *Ne exorcismi medicinam respuas, nec ob illius longitudinem animo concidas.* Nonnullas eius ritus orationes nobis adhuc suggerit Ordo Romanus; quas omnes iussit nos antea Micrologus notare, concludi verbis

Nonnulli exorcismarum ritus. *Septem exorcismi.* Augu. l. 2. de symb. ad Catec. c. 1. *Faces manibus gestabant.* Augu. in Psal. 65. Cyrilli Præfat. ad Catech. Idem Catech. 16. Idem Catech. 2. Mystagog. *Velatus vultus exorcizati.* Cyrill. Præfat. ad Catech. *Longi exorcismi.* Greg Naz. ora. 40.

Microl. l. de Eccles. obser. c. 7.

solennibus, *Per eum qui venturus est*, &c. cum Ecclesiasticæ cæteræ terminentur vsitata clausula, *Per Dominum nostrum*, quia in his *Patrem vt nobis per amorem filij sui subueniat, imploramus*; *in exorcismo autem diabolum per Dei iudicium, vt aufugiat increpamus.*

Modestia in exorcismo seruanda. Cyrill. præfat. ad Catech.

Denique vt hac in cæremonia pietatis disciplina seruetur, monet suos Catechumenos S. Cyrillus, vt quanta possunt religione, modestiaque his intersint exorcismis. *Ne imiteris illos qui nulli vacant meditationi, ac reuerentiam adhibe cum sit exorcismus, quoűsque alij exorcizati aderunt, viri cum viris, & mulieres cum mulieribus. Tum assidentes viri librum aliquem vtilem habeant, & alius quidem legat, alius autem audiat; sin autem desit liber, alter oret, alter boni aliquid dicat. Conuentus porro virginalis sic congregetur, vt vel psallat, vel oret, vel legat, ita vt labia quidem loquantur, vox autem ad alienas aures non perueniat.*

DE CATECHVMENORVM INSTITUtione & Catechismo.

§. II.

Quid sit Catechismus. Guil. Pari. tr. de sacra. c. 3. de Bap.

HABET Catechumenus à catechismo vt operum præcipuo, & grandis laboris summa, appellationem: in quo proinde diligentiùs inuestigando inutilem operam non ponemus. Catechismum aptè definit Guillelmus Parisiensis *instructionem & præparationem ad baptismum*. Qui quoniam nostris temporibus rarò admodum apud adultos Catechumenos auditur; generaliùs modò, & ad Græcæ vocis etymon accommodatiùs definiri potest, Christianæ fidei rudimentorum pura & simplex explicatio, rudibus accommodata.

Differt 1. à Concione in modo tractandi apud rudes & simplices.

Hac enim simplicitate differt à sacris concionibus, quibuscum satis in subiecta materia conuenit, sed tractandi modo non item; oratore sacro sapientiam loquente inter perfectos, catechista cum pueris & simplicibus sermocinante; vt ijs lac potum det, non escam. His dico simplicibus, qui iam Ecclesiæ cura, precibusque nonnihil sanctificationis acceperunt, & ad suscipiendam Christiani nominis perfectionem proximè comparantur. Quamobrem diligenter cauendum monet S. Cyrillus, ne catecheses ad Catechumenos, id est Audientes transferantur.

Catecheses non communicandæ cum Audientibus. Cyrill. præfat. ad Catech.

Quandoquidem *Catechumenus si audiat mysteria à fideli, phrenesin patitur: nescit enim quid audierit; & tamen arguit rem ignotam, dictaque irridet. Iam ergo tu in finibus nostris constitutus, caue ne quid effutias: non quòd digna non sint narratione ea quæ ibi dicuntur, sed quòd est indignus ille audire cui referres. Fueras aliquando & tu Catechumenus, neque tamen proposita mysteria tibi enarrabantur.*

Concil. Carth. 4. can. 84. *Ab ijsdem exclusi gentiles & Iudæi.* Cyrill. Catech. 6

Quid est igitur quod olim ex Carthaginensi Canone producebamus, nemini aditu Ecclesiæ ad audiendum Dei verbum interdici, non hæretico, non Gentili, aut Iudæo? istis-ne licet externis, sæpe & hostibus, conciones audire, catecheses non licet? Planè, vel Cyrillo ipso docente. *Hæc mysteria Sacramentaque nunc patefacit Ecclesia ei qui ex Catechumenis excedit* (qui Audientium conditione relicta, ad Competentium & Electorum transfertur ordinem) *nec moris est Gentilibus exponere. Neque palam apud Catechumenos de mysterijs verba facimus, sed multa sæpe loquimur occultè, vt fideles qui rem tenent, intelligant, & qui non tenent, non lædantur.*

Differt 2.

Aliud inter ista discrimen est, in connexione catecheseon, & continuata serie,

ſerie, tanquam catena, cum ſacræ conciones ſua ſingulæ argumenta inuicem non pendentia complectantur. Sic expreſsè Cyrillus, *Non exiſtimes inſtitutiones iſtas ſimiles eſſe homilijs, quamuis & illæ bonæ ſint, & fide dignæ: verùm ſi quid in illis hodie neglexerimus, cras diſcere poterimus. Hæc verò quæ de lauacro regenerationis per ordinem tradimus documenta, ſi hodie neglexeris, quando tandem corrigentur.* Pergit Chriſtianas haſce inſtitutiones cum ædificio conferre, in quo lapis lapidi apta commiſſura ſuperimponitur. *Ita ſi vel vnum ex his non perceperis, etiamſi primorum aut ſecundorum memineris, ædificator quidem benè ædificat, tu verò fluxum & debile habebis ædificium.* Quod exēplo ipſe ſuo docuit magnus catechiſta, cuius doctrinam pluribus catecheſibus ordine collocatis plenam & integram adhuc verſamus manibus, & oſculamur. Cui diſpoſitioni ne incommodaret ipſe, & aliena in locum non ſuum intruderet, aliquando dicebat, *De his alias; non enim eſt ea audiendi tempus.* Eadem animáduerſio ad S. Gregorij Nyſſeni librum referri debet, qui Catecheticus maior inſcribitur, quo quibuſdam quaſi paſſibus progreſſus in doctrina, omnia Chriſtianæ fidei euoluit & explicat myſteria, Gentilium, Iudæorum, hæreticorumque erroribus repugnantia.

in ſerie continuata doctrina. Cyrill. præfat. ad Catech. Idem Catech. 3. Greg. Nyſ. in Catech. maiori.

Differt tertio catecheſis à concione, quod cum neutra ſcripto tradatur, ſed apud auditores vtraque pronuncietur; pars tamen aliqua doctrinæ catechiſticæ & memoriæ commendetur, & exigenti catechiſtæ reddatur. Quare pars ea certa quadam verborum tanquam formula colligatur, vt facilius eam rudis, ſed ardens animus excipiat; dum in concione *de rebus ipſis ita diſſeritur, vt tamen non fiat verborum illa contextio, quæ tenenda memoriter Competentibus traditur,* inquit S. Auguſtinus. Duo autem maximè ſic reddenda traduntur, ſymbolum, & oratio dominica. *Symbolum nemo ſcribit vt legi poſſit, ſed ad recenſendum, ne forte deleat obliuio quod tradidit diligentia, ſit vobis codex veſtra memoria.* Et alibi, *audiendo ſymbolum, non in tabulis, vel in vlla materia, ſed in cordibus ſcribitote.* Ideoque admonet, *ſymbolum eſſe exiguum, vt memoriam non obruat, ſed diffuſum, vt intelligentiam ſuperexcedat.* Et Iſidorus in eo ait *pauca eſſe verba, ſed omnia contineri ſacramenta.* Qui & eo loco plures addit rationes, cur illud verbo non ſcripto exciperetur. Idem de oratione dominica dicendum videtur, quæ octauo poſt ſymbolum traditum die dabatur ipſa, & ſtata deinde die reddebatur. *Reddidiſtis,* inquit, *quod creditis; audiſtis quod oretis, oratio autem quam hodie accepiſtis tenendam, & ad octo dies reddendam.* In Gallijs Agathenſi Concilio definitum eſt, ſymbolum *ab omnibus Eccleſijs vna die, id eſt, ante octo dies dominicæ reſurrectionis publicè in Eccleſia Competentibus dari.* Vnde fortaſſe dies ille Palmarum, Paſcha Competentium appellatur, vt eſt in Ordine Romano; qui tamen in hoc poſtea mutauit, & feria quarta hebdomadæ tertiæ quadrageſimalis percipi admonet à Catechumenis, *orationem dominicam, & ſymbolum, ad reddendum in Sabbato ſancto Paſcha.* Alcuinus hac in parte ſcrutinium collocat, & ab exorciſmo diuerſum facit. Vbi enim dixit, tradi Catechumeno *ſymboli Apoſtolici fidem,* poſt exorciſmum ſubiungit *fieri ſcrutinia, vt exploretur ſæpius, an poſt renunciationem Satanæ, ſacra verba datæ fidei radicitus corde defixerint.* Verùm ſi reddi tantùm debet Sabbato ſancto ſymbolum, quo ſeptimum & vltimum ſcrutinium celebratur, quomodo cenſeri poteſt præcedentibus ſcrutinijs exigi? Sed eſt obſcurius aliquid in Auguſtino quod quæram.

Differt 3. in eo quòd recolitur apud catechiſtam. August. l. 1. retract. c. 17. *Quænam ita recolantur.* Augu. l. 1. de ſymb. ad Catec. c. 1. Idem ſerm. 13. de temp. *Symbolum non traditum ſcripto.* Iſid. l. 2. de Eccl. offic. c. 22. Aug. ſerm. 135. de temp. c. 1. Concil. Agat. c. 13. *Paſcha Competentium.* Ordo Roman. loco cit. Alcui. l. de diuin. offi. in Sabb. S. Paſch. *Refellitur.*

Cum verba tum Symboli, tum orationis dominicæ ſacroſancta ſint, ab ipſo Chriſto, aut eius Eccleſia concepta, vt de quibuſdam Symboli vocibus

Explicatur S. Auguſt. ſerm. 171. de temp.

ingens olim fuerit digladiatio, quomodo Catechumenis dicit S. Augustinus *Nec vt eadem verba teneatis vllo modo scribere debetis, sed audiendo perdiscere, & memoria semper tenere, atque recolere*; quasi verba ipsa mutari, aut omitti sine religione possint? Respondeo aliam esse magni doctoris mentem; vt videlicet scripto symbolum excipere opus non sit, quoniam sua breuitate in memoriam facile illabitur: neque dubium quin per hebdomadam fideles aliqui, puta Clerici, diligenti Catechumeno essent à memoria, & symbolum recolentem, velut quidam proscholi adiuuarent. Dici etiam potest non inconcinnè, mysticis symboli verbis, breuem eorum elucidationem addi solitam à Catechista, vt in ipso S. Augustino, & Ordine Romano videre est, cuius quidem explicationis eadem verba teneri necesse non fuerit, modò ne sensus animum effugeret: atque hanc ipsam enarrationem arbitror ex ore dicentis catechistæ ab antiquarijs exceptam, quod de S. Cyrilli catechesibus extemporaneis censet interpres Grodecius, vt haberet repetitor ille, quo & memoriam discipuli sui pasceret, & ingenium.

Grodec. Præfat. in scripta Cyrill. Ier.

Catechismus à concione non differt subiecta materia.

Subiectum & occasio libri S. Augustini de fide & operibus.

c. 20.

Fuerunt & sancti Augustini æuo, qui alio etiam discrimine conciones à catechismis seiunctas volebant, cum dicerent instituendos de fide Catechumenos, de bonis moribus fideles; quasi hoc tantùm agendum esset in catechesibus, vt doceretur fides; in concionibus, vt vita corrigeretur. Quem errorem cum ferre non possit doctor vndecunque perfectus, libro de fide & operibus, multis disputat, exuendum in baptismo veterem hominem, vt induatur nouus; agendam ab operibus mortuis pœnitentiam, vt præteritorum remissionem in baptismo accipiant, *non vt peccare liceat, sed vt peccasse non noceat; vt sit facti remissio, non permissio faciendi.* Atque cum illi Apostolicarum literarum auctoritate se tegerent, in quibus videntur Apostoli priùs insinuasse doctrinam fidei, ac deinde morum tradidisse præcepta. Respondet solertissimè, baptizatis, & non Catechumenis scriptas ab Apostolis litteras, neque vllum in ijs reperiri documentum, cur arbitremur baptizandos de sola fide, baptizatos autem de moribus admonendos. *Quamuis enim illud prius, hoc posterius, sæpissimè tamen vna contextione sermonis, vtrunque Catechumenis, vtrunque fidelibus, vtrunque baptizandis, vtrunque baptizatis, siue vt instruantur, siue ne obliuiscantur, siue vt profiteantur, siue vt confirmentur, doctrina sanissima & diligentissima prædicandum est.* Suos sanè Catechumenos, deinde & Neophytos sic instituit S. Cyrillus, vt fidem simul, moresque commendet: & magnus ipse Augustinus, in aurea prolixioris breuiorisque Catechismi forma, quam Carthaginensi Diacono tradit libro de catechizandis rudibus, quam peritè, quam subtiliter in fidei doctrina mores insinuat, ne fidem sine operibus mortuam Catechumenus accipiat? Non differt igitur catechesis à concione, subiecta materia; sed eam explicandi modo.

Apostoli scripserunt baptizatis.

c. 7.

Baptismi ritus post baptismum expositi.

Neque te moueat, quòd aliqua rituum sacrorum mysteria recens baptizatis explicat S. Cyrillus, vt & S. Augustinus in ijs sermonibus, quos noua P. Iacobi Sirmondi cura vitæ & luci reddidit. Non enim ista ad sublimes fidei nostræ articulos referuntur, qui iam Competentibus expositi censentur: sed ad lustrales cæremonias, quas augustiùs religiosiúsque suscipi ab ignorantibus iudicabant Antistites, quàm ab intelligentibus: siquidem non tantùm ex longinquo, sed etiam ex obscuro maior reuerentia est. Sic apertè qui citatur S. Augustinus. *Non autem mirari debetis, fratres carissimi, quòd vobis inter ipsa mysteria,*

steria, de mysterijs nihil diximus: quòd non statim ea quæ tradidimus, interpretati sumus. Quod certè non negligentia, quæ in tam sacris rebus atque diuinis sacrilegium est, sed religione fecimus; adhibuimus enim tam sanctis rebus atque diuinis honorem silentij.

August. in nouis ser. in append. serm. 1.

Non est autem oscitanter prætereundum, quod idem catechistarum princeps & magister admonet, audito statim primo catechismo, *interrogandum Catechumenum, an hæc credat, atque obseruare desideret? Quod cum responderit, solenniter vtique signandus est, & Ecclesiæ more tractandus.* Hoc est, crux imprimenda, & danda Catechumenorum Sacramenta, per quæ aliquo modo in Ecclesiam admittitur & sanctificatur. Sic enim alibi apertè: *Non vniusmodi est sanctificatio. Nam & Catechumenos secundùm quendam modum suum per signum crucis, & orationem manus impositionis puto sanctificari.* Neque sanctos veretur compellare: *Symbolum exponendum*, inquit, *suscepimus sanctitati vestræ.* Et quod magis mirum videri debet, *Catechumenum Catholicum, in ipsa intus Ecclesia*, non solùm *hæretico baptizato*, sed etiam *malo baptizato, vt fideliorem melioremque anteponere* non dubitat. Vt in S. Cyrillo noui nihil occurrere debeat, cum Catechumenos legimus *illuminatos & fideles* appellari, nisi quà nuncupationem vtranque magnificè extollit. Nam & non semel νυμφαγωγίας λαμπάδας deprædicat, quas in perfectioris Catechumenatus ingressu acceptas, toto catechismi tempore prælatas fuisse indicat non obscurè, cum ait *qui fidei lampades nuper accendistis, nunc non extinctas easdem manu tenendo custodite.* Et Fidelis nomenclationem magno æstimat, collatam *ab ordine Catechumenorum ad fideles* translatis, cum admonet illos diuino participare nomini quia ab Apostolo fidelis Deus, appellatur. *Deo fidelis nomine vocato, & tu eandem accipis appellationem. Cogita ergo in quantam proueheris dignitatem, cum diuinæ in posterum eris particeps appellationis.* Longéque augustius hoc Apostoli dictum, cum Dauidico Psalmo connectens alibi, *Fidelis Deus: Ego dixi dij estis: Fideles ipsos Catechumenos*, Deos esse gloriatur, *ad quos videlicet factus est sermo Dei. Sed caue*, inquit, *ne sit cognomen tantùm fidelis, infidelis autem voluntas.*

In catechismo signati & sanctificati Catecumeni.
Augu. l. de Catech. rudi c. 26.
Idem l. 2. de peccat. merit. & remi. c. 26.
Idem. l. 2. de symb. ad Catec. c. 1.
Catechumenus Catholicus, melior malo baptizato.
Idem l. 5. de bapt. contra Donat. c. 21.
Cyrill. præfat. ad Catech.
Catechumeni illuminati.
Idē Cate. 1.
Fideles & Dij.
ἀπὸ Κατηχουμένων τάγματος, εἰς τὸ τῶν πιστῶν μεταπηδήσασι.
Idē Cat. 5.
Idem præf. ad Catech.

DE CATECHISTIS.

§. III.

HIs de Catechesi explicatis, eam puto nos Catechistis debere gratiam, vt in tam misericordi opere, Christiana caritate occupatos, negligere non putemus. Non quòd præceptis onerandi sint, cum quemque vnctio doceat, & nunquam satis laudandus summi Ecclesiæ doctoris liber de Catechizandis rudibus: sed vt, quod instituto nostro congruit, quinam olim Catechistarum officio functi fuerint, agnoscamus. Hierarchas primùm sancto illo nomine saluto, veros Christianæ doctrinæ magistros, & antonomasticè Hierophantas. Sic enim S. Dionysius narrat, hominem fidei Christianæ appetentem, *ad aliquem eorum qui initiati sunt* adire debere, à quo ad Hierarcham deducatur. Qui statim sic Electo & Competenti, *exponat rationem perfectam qua ad Deum qui perfectus integerque sit, accedendum est, explanataque eadem diuina vita, ex eo præterea quærat, num ita instituat viuere?* Apostolos certè nouam orbi vniuerso doctrinam proponentes, Catechi-

Primarij Catechistæ Episcopi.
Dion. c. 2. Ecclef.
Apostoli Catechistæ.

Augu. l. de fide & ope. c. 8. & 10. 1. Cor. 14.

catechiſtas agere ipſa neceſſitas adegit, vt non immeritò verticem Apoſtolorum S. Auguſtinus eo in officio laborantem nobis exhibeat, & doctorem gentium Paulum, cuius hæc vox eſt catecheſeos commendatrix, *In Eccleſia volo quinque verba meo ſenſu loqui, vt alios inſtruam*: κατηχήσω catechiſem. Quæ verò ſint illa, docet inferiùs, *Tradidi enim vobis in primis quod & accepi, quoniam Chriſtus mortuus eſt pro peccatis noſtris ſecundùm ſcripturas*, &c. Et quidem *non in ſublimitate ſermonis aut ſapientiæ, non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus & virtutis*, ne forma catechiſtica deeſſet materiæ. Et quamuis ſucceſſorum, hoc eſt, Epiſcoporum, non extent frequentes catecheſes, eas tamen ab illis traditas, nefas eſt dubitare. S. verò Gregorij Nazianzeni oratio quadrageſima quid eſt aliud, quàm adhortatio Catechumenorum ad ritè celeriterque ſuſcipiendum baptiſmum? S Gregorij Nyſſeni Catecheticus maior, quid aliud quàm Chriſtianæ ſcientiæ penus refertiſſima? In S. Auguſtino breues ſymboli & dominicæ orationis elucidationes, & longiores libri de ſymbolo ad Catechumenos adhuc leguntur. Eodem libens referam, par eius ingenio de Ciuitate Dei opus diuinum, quod omnibus fidei Chriſtianæ hoſtibus reuincendis, explicandis myſterijs, apud omnes veritatis aut obtrectatores, aut amantes impenditur. Ad quod reſpicere mihi videtur in oratione catechiſtica, libro de Catechizandis rudibus adiecta, *Neque tunc ſanè defuerunt iuſti, qui Dominum piè quærerent, & ſuperbiam diaboli vincerent, ciues illius ſanctæ ciuitatis, quos regis ſui Chriſti ventura humilitas per ſpiritum reuelata ſanauit*. Quæ ſi Catecheſeos ſpecies admittitur, Euſebij ſanè præparationem Euangelicam, & eiuſmodi opera, vt ab eruditiſſimis profecta Epiſcopis, in hunc numerum poterimus referre.

Ibid. c. 15. Ibid. c. 2.

Opus de Ciuitate Dei cenſeri poteſt tanquã Catechiſmus. Augu. l. de Catech. rud. c. 19.

Presbyteri Catechiſtæ. Auguſt. l. Retr. c. 17.

Poſt hos, & ſub illis eo in exercitio claruerunt Preſbyteri, quorum, quàm Epiſcoporum illuſtrior eſt memoria. Sic enim S. Auguſtinus adhuc Preſbyter, imperio Epiſcoporum Hippone conciliantium, ſcripſit de fide & ſymbolo, librum Catechumenis profuturum. Sic illa nobilis Eccleſiæ Alexandrinæ ſchola, quàm celebres vidit Preſbyteros, iam inde à S. Marco Euangeliſta Eccleſiaſticos doctores, & κατηχήσεων magiſtros? Quorum primum Pantænum nominat S. Hieronymus: cui ſucceſſit Clemens Stromateus, huic Origenes nondum Preſbyter, iſti Heraclas, Heraclæ Dionyſius, Origenis inſignes auditores, & Epiſcopi deinde Alexandrini. Peperit ea nobis cura Clementis omni rerum ſententiarumque varietate picta Stromata, quibus Catechumenos inſtruit, vt fideles Pædagogo. Neque poſtremis hiſce temporibus, licet alia occaſione, celebratum opus illud diuinæ caritatis intermittitur, cum orbis Chriſtiani omniumque Hierarcharum conſenſu, in Concilio Tridentino illius vſus commendetur: eodemque imperio & auctoritate ſcriptus emanarit catechiſmus ad Parochos. Quin & laudatiſſimas Sacerdotum ſodalitates in vnum coactas videt hoc ſeculo Gallia, quibus à tradenda Chriſtiana doctrina nomen eſt & officium. Glorioſum autem, & antiquæ ſanctitati ſimile fuit, annis ſuperioribus in Pariſienſibus exhedris Sorbonicos audire Doctores, de altiſſimis fidei myſterijs, Chriſtiana demiſſione ad tenues & imperitos diſſerentes. Quo ſic exercitio ſe iactabat olim facultatis Chriſtianiſſimæ Cancellarius, vt ſuperborum ſannas euitare non potuerit: quibus eius ſtudia in alto ſita eſſe debere cauſantibus, reſpondet appoſitè. *Neſcio prorſus ſi quicquam maius eſſe poteſt, quàm animas ab ipſis inferni portis eripere, & tales*

Alexandrinæ ſchola κατηχήσεων. Hier. l. de ſcript. Eccl.

Commendatus à Concilio Trident. Catechiſmi vſus. ſeſſ. 24. c. 7. & 25. c. vlt.

Sodalitas Doctrinæ Chriſtianæ.

Sorbonici Doctores catechiſmum celebrant.

Gerſon eo gloriatur l. de pueris ad Chriſtũ trahendis.

paruulorum

paruulorum animas, quasi plantare aut rigare, partem non indignam horti Ecclesiastici. Sed asserunt me in prædicationibus publicis ista magnificentiùs operaturum. Id quidem forte pomposiùs, sed meo iudicio non efficaciùs, neque fructuosiùs. Nam quo semel est imbuta recens, seruabit odorem testa diu. Venite ergo ad me paruuli, ego vobis doctrinam, vos mihi orationem impendetis: sic Angelos nostros vicißim lætificabimus. Nostræ quóque Societatis instituto, quàm altè catechisticæ eruditionis amor & cura insideat, vel illud docet, quod à Professis & Coadiutoribus spiritalibus, priuatum ea de re votum concipitur, & formulâ professionis exprimitur, *vt sancta hæc exercitatio, peculiari modo sit commendata, & deuotiùs curetur; propter singulare obsequium, quod Deo per eam in animarum auxilio exhibetur: & quia faciliùs obliuioni tradi poterat, & in desuetudinem abire, quàm alia magis speciosa, cuiusmodi est prædicatio.* Quam in rem iubetur Rector ipse Collegij *legere, aut docere Christianam doctrinam quadraginta dies.* Hac institutione & templorum nostrorum parietes, & scholarum exhedræ, & quibusdam in locis plateæ & compita circumsonant: ad eam formantur primis rudimentis tirones, quibus inter sex probationes, quinta hæc imperatur, *doctrinam Christianam, vel aliquam eius partem, pueros & alios rudiores publicè, vel priuatim, & proüt occasio se obtulerit, & in Domino commodius visum fuerit, & iuxta personarum proportionem, docere.*

Societatis IESV cura in tradendo catechismo. Const. P. 5. c. 3. § 3. in annot. Ibid. P. 4. c. 10. § 10. Exam. c. 4. § 14.

Idem à Diaconis factitatū demonstrat & Philippus, primorum septem non extremus, qui totam Samariam Christo addixit, & Candacis Eunuchum catechismo primùm, deinde baptismo imbuit. Sic enim S. Augustinus explicat, quod in Actibus Apostolicis scriptum est, *Euangelizaße Philippum* Spadoni Dominum, nulloque modo dubitandum asserit illa *in Catechismo dicta esse, quæ ad vitam moresque pertinent eius qui credit in Dominum Iesum.* Diaconus quoque Carthaginensis ille est Deogratias, quem libro de Catechizandis rudibus instituit, solaturque, idem omnium Doctor Augustinus. S. Cyrillum adhuc Diaconum erudiendis Catechumenis præfectum iam olim diximus. In ordine tamen Romano Presbyter doctoris & magistri partes agit; Diaconus solum ministerium exhibet, vocandis Catechumenis, aut emittendis, imperandis geniculationibus, silentio faciendo, Euangelijs recitandis, quæ deinde tractantur & explicantur à Presbytero.

Diaconi Catechistæ. Augu. l. de fide & morib. c. 9.

Postremò illud ipsum opus ad Laïcos deuolutum esse legimus in Constitutionibus Apostolicis. *Qui docet Catechumenos, etsi Laïcus sit, modò peritus sit in verbo, & honestis moribus, doceat. Erunt enim, inquit, omnes docibiles Dei.* Ex quo fortasse statuto, piam sumpsit audaciam Origenes octo & decem annorum puer, Ecclesiasticæ apud Alexandriam scholæ, dissipata tyrannorum persecutionibus Ecclesia occupandæ, cōsultius fore arbitratus catecheses vel sic rudibus, quàm eos ipsos sæuientium Ethnicorum tormentis, nudos & inermes exponi. Nec malè cessit felix temeritas: siquidem *postea à Demetrio eiusdem vrbis Episcopo in locum Clementis Presbyteri confirmatus, per multos annos floruit.* Quem tamen ad conciones habendas euocatum deinceps, cum idem Demetrius indignaretur, factum Episcopi Palæstini, aliorum exemplo confirmarunt, scripta pro eo ad Demetrium Apologia. *Nam vbi*, inquiunt, *idonei & habiles reperiuntur Laïci, qui fratribus in verbo Dei adiumento sint, à sanctis Episcopis rogantur, vt populum in verbo instituant. Sicut Larandis Euelpis, à Neone: Iconij Paulinus, à Celso, & apud Synados Theodorus ab Attica, qui omnes beati & pij fratres erant. At verisimile est, quāuis nobis obscurū & minimè cognitū sit, illud item in alijs locis fieri.* Quæ si de cō-

Laïci Catechistæ. Const. Apost. l. 8. c. 32. *Origenes catechista anno ætatis 18.* Hier. l. de Eccl. scrip. c. 64. Eusch. l. 6. hist. Eccl. c. 13.

cionibus ad fideles dicũtur, quantò æquiùs de catechesibus ad Catechumenos?

Mulieres ad catechismũ an adhibitæ.

1. Cor. 14.
1. Tim. 2.

Vlteriùs progredi, & à Laïcis ad mulieres descendere vetat interdictum Apostolicum, *Mulieres in Ecclesijs taceant. Turpe est mulieri loqui in Ecclesia. Mulier in silentio discat, cum omni subiectione: docere autem mulieri non permitto.* Quod adeo religiosè obseruauit Ecclesia, vt ne Diaconissis quidem fas fuerit sexum suum edocere publicè: & in Cyrillo vidimus viros viris, mulieres mulieribus adiungi in catechismo & exorcismis, sub vno catechista. Est tamen animaduersione non indignum, id quod fieri videmus non vno loco, vt Sanctimoniales quæpiam ad catecheses mulieribus rudioribus tradendas adhibeantur, expresse non prohiberi Concilio Carthaginensi 4. in quo sancitur, vt *mulier quamuis docta & sancta, viros in conuentu docere non præsumat.* Mulieres enim ab ea doctrinæ susceptione non remouet conceptis verbis Concilium; maximè cum sacris illis, Virginibus instituendarum puellarum fecerit Ecclesia potestatem.

Concil. Cartha. 4. can. 99.

DE MISSA ET SACRAMENTIS *Catechumenorum.*

§. IIII.

Missa Catechumenorũ impropriè dicitur.

MISSIONEM Catechumenis dabimus, vbi eorum Missam explicuerimus, quæ cum in omnium ore sit, haud scio an etiam animo comprehẽdatur. Missam omnes Ecclesiasticorum officiorum tractatores inde dictam volunt, quod ea cum inciperet, Catechumenorum missio, seu dimissio fieret. Quapropter impropriè Missa Catechumenorum appellatur ea pars, quæ Missam fidelium antecedit: imo ipsa fidelium Missa, non magis propriè dicitur, quæ non nisi fidelibus stantibus peragitur. Sed nimirum sic vsus obtinuit, & nos cum multis loquentes, Missam Catechumenorum dicimus Epistola constare & Euangelio, re præterea nulla. Nam *officium Missæ* (hoc est Introitum) *addidit Cælestinus Papa, vt in gestis Pontificalibus continetur; & constituit vt Psalmi 150. ante sacrificium psallerentur antiphonatim ex omnibus; quod antea non fiebat, nisi tantùm Epistola Pauli recitabatur, & sanctum Euangelium, & sic Missa celebrabatur. Quod nos ita intelligimus,* (inquiunt Alcuinus, & Amalarius Fortunatus, iisdem vterque verbis) *quia ex omnibus psalmis excerperet antiphonas, quæ psallerentur in officio Missæ. Nam antea inchoabatur Missa à lectione; qui mos adhuc retinetur in Vigilia Paschæ & Pentecostes.* Ante Cœlestinum igitur sola fuit lectio cum Euangelio: hæc præsentibus Catechumenis cantata; & quidem à Diacono; vt patet in Monacho apud Cassianum, κενοδοξίας tentato, qui *celebrabat velut Diaconus Catechumenis Missam.* Conqueritur idem Amalarius morem prauum seculo suo inoleuisse, vt Catechumeni ante Euangelium repellerentur: quod ea ratione ipse improbat, quòd *procul dubio prædicatoribus gentium præceptum sit, vt Euangelium eis prædicent.* Qui mos in Gallia vigebat ab antiquo, cum Arausicanum Canonem legamus, *Euangelia deinceps placuit Catechumenis legi, apud omnes prouinciarum nostrarum Ecclesias.* Hac recitatione finita, missi ab ima Ecclesiæ naui Catechumeni, solenni voce Diaconi, vt est in Cõstitutionibus Apostolicis, *Ne quis Catechumenus; ne quis ex Audiẽtibus, ne quis ex infidelibus, ne quis ex hæreticis: qui primam precationem fecistis, exite.* Quod & ab Hypo-

Quid ea sit. Alcuin. l. de Diuin. offi. in offi. Missæ. Amal. For. l. 1. de Ecc. offi. c. 5.

Cassi. l. 11. Inst. c. 15. *Olim ante Euangelium emissi Catechumeni.* Amal. For. l. 3. de offi. Eccl. c. 36. Concil. Arausic. 1. can. 18. Const. Ap. l. 8. c. 12.

Hypodiaconis factum lego in Concilio Laodiceno, vbi vetantur *fores relinquere*, quia inquit, Zonaras, antiquitus ad fores Ecclesiæ consistere, & Catechumenos atque Pœnitentes, cum opus foret, emittere solebant, *Propterea nunc quoque illud, quicunque estis Catechumeni, procedite, isti pronunciant.* Quod expresse de Hypodiaconis Zonaras, hoc promiscuè de Diaconis etiam Pachymeres; & quas ille fores Ecclesiarum, hic Adyti valuas explicat, epistolam Dionysiacam ad Demophilum Monachum paraphrasi enarrans: quo loco negantur Monachi ad fores Adyti consistere vt eas obseruent; *id enim*, inquit, *muneris respicit qui foribus adstant, sed introrsum, nempe Diaconos, aut Hypodiaconos.* Concil. Laod. c. 20 Zonar. in eum locū. Pachy. ad epist. 8. S. Dionys.

Ab eo tempore nefas Catechumenis spectare mysteria, *quia Sacramentis altaris interesse non possunt, qui nondum regenerati noscuntur*, inquit Amalarius, & post eum Rabanus Maurus. Vnde putant Missam incipere ab eo loco *quo incipit Sacerdos sacrificium offerre Deo, id est, ab offerenda, vsque ad, Ite, Missa est.* Plus aliquid ait Micrologus, *iuxta antiquos Patres, solos communicantes diuinis mysterijs interesse consueuisse*, quare eiectos, ante oblationem Catechumenos & Pœnitentes, *vt qui nondum se parauerunt ad communicandum.* Melius diceret à communione fuisse extorres. Longè minus vltimæ benedictionis cum fidelibus fuerunt participes; quem nouitium fuisse seculo suo morem, narrat idem Micrologus, *vt Presbyteri post finem Missæ benedicant, ne populum ita benedictione, vt Communione, priuatum discedere permittant:* quia publica & solennis benedictio Hierarchis reseruata est. Quod beneficium tam fuit fidelibus propriū, vt Arausicano eodem Concilio, de Catechumenis constitutum sit, *à fidelium benedictione etiam inter domesticas orationes, in quantum caueri potest, segregandos, informandosque esse vt se reuocent, & signandos, vel benedicendos semotim offerant.* *Catechumenis nefas spectare mysteria.* Amal. For. cit. l. 1. c. 36. Rab. Mau. l. 1. de Inst. Cleri. c. 30. Microl. l. de Eccles. offi. c. 51. *Catechumeni solennis benedictionis non fuerunt participes.* Concil. Arausic. 1. can. 20.

A Missa ad Sacramenta, in quibus operosior est difficultas, transeo. Amplissima ea vox, & in Catechumenorum proposito πολύσημος. Sacramentorum rationem appellat Isidorus vniuersè *ordinem ad fidem venientium*, quorum tres gradus facit, Catechumenos, Competentes, Baptizatos, seu Neophytos. In Ordine Romano ante traditionem symboli, sic animantur Catechumeni, *Accedite suscipientes Euangelici symboli Sacramentum, à Domino inspiratum, ab Apostolis institutum.* Quod ante à D. Augustino scriptum, *accepit symboli remedium contra antiqui serpentis venenum; vt si quando voluerit aduersarius diabolus denuo insidiari, nouerit redemptus cum symboli Sacramento, & crucis vexillo ei debere occurrere.* Salem, & similia quæ Catechumenis in os inferuntur, Sacramenta dici, notius est, quàm vt probetur. Quæ omnia illa esse puto, quæ eidem S. Augustino *prima Sacramenta vocantur*, & Catechumeni *Sacramentorum societate deuincti.* Pro pueris etiam infantibus oblatum lac & mel, idque eorum esse Sacramentum, docet Canon Concilij Carthaginensis apud Balsamonem: qui & iubet ea propria & peculiari benedictione sanctificari, *vt à dominici corporis Sacramento seiungantur.* *Sacramentum plura significat.* Isid. l. 2. de Eccl. offic. c. 20. Augu. l. 2. de symb. ad Catec. c. 1. *Sal Catechumenorum Sacramentum.* Augu. l. de Catech. rudib. c. 13. *Lac & mel sacramentū puerorum.* Concil. Carth. can. 40. apud Balsam. *De Eulogijs.*

Vna superest de Eulogijs difficultas, quæ cum Sacramenta & ipsæ appellentur, quæritur inter eruditos, ijs ne participarint cum fidelibus Catechumeni? Affirmare suadet S. Augustinus, vbi de Catechumenis, *quod accipiunt, quamuis non sit corpus Christi, sanctum est tamen, & sanctius, quàm cibi quibus alimur, quoniam Sacramentum est.* Hic insulsum fuerit salem intelligere, quo certè non alimur, sed ea quibus alimur condimus: non lac & mel, quod infantium mysterium est: non communes cibos, qui ad alta- *Argumenta quibus suadetur Catechumenos Eulogijs fideliū participasse.* August. de pec. merit. & remiss. l. 2. c. 26.

re offerri non solent. Panem igitur concipiamus necesse est; qui & offertur in altari, & Christi corporis speciebus simillimus est, & benedictione in Eulogiam conuertitur. Præterea in Carthaginensi Concilio, celebris est obscuritate sua Canon, *vt etiam per solennissimos dies Paschales, Sacramentum Catechumenis non detur, nisi solitum sal: quia si fideles per illos dies Sacramentum non mutant, nec Catechumenis oportet mutari.* Quodnam autem aliud Sacramentum Catechumenis dari potuit antea interdictum, quàm Eulogia? Neque aliter locum interpretatur Binius. Tertiò in Canone Pij Pontificis qui est de Eulogijs ita statuitur. *Vt de oblationibus quæ offeruntur à populo, & consecrationibus, quæ supersunt: vel de panibus quos deferunt fideles ad Ecclesiam, vel certè de suis, Presbyter conuenienter partes incisas habeat, in vase nitido & conuenienti, vt post Missarum solennia, qui communicare non fuerint parati, Eulogias omni die dominico, & in diebus festis exinde accipiant, quæ cum benedictione priùs faciat.* Vmbratilis hæc Communio, cùm in veræ perfectæque per Eucharistiam Communionis vicem succedat, vt inter Christianos firma pax & caritas conseruetur; quidni & ad Catechumenos peruenire possit, ita cum fidelibus coniunctos, vt & ipsi sint Christiani Catholici: sic à mysterijs remotos, vt sint tamen in vestibulo salutis?

Concil. Carth. 3. can. 5.

Binius in eum locũ.

Pius Papa ex Cod. 5. Librorum. l. 2. c. 117.

Obiectio. Nihil Catechumenis commune cũ fidelibus.

Alba(. l. 2. Obser. 35.

Responsio verisimilis.

Dices fortasse, quod in Illustrissimo Aurelianensi video, nihil illo æuo commune Catechumenis fuisse, cum fidelibus; nihil datum Catechumenis, quod à fidelibus oblatum non fuerit; quod verum agnosco; ne ipsis quidem subsistentibus in pœnitentia, qui gradus fuit reconciliationi proximus, offerre licuisse, & oblationibus communicare: longè minùs Catechumenis. Erit tamen qui ad ista respondeat, potuisse hac in parte ab Ecclesia seueriùs aliquid in pœnitentes, quàm in Catechumenos decerni; & his nonnihil concedi, quo alij culpa sua exciderint. Nam qui in Luctu erant pœnitentes baptizati, Audientibus: qui in Narthece & porticu, Catechumenis deteriores erant. Quis autem concedat Catechumenos fidelium rebus non participasse, cùm eos in templo, signatos cruce, Sacerdotali benedictione locupletatos, publicis orationibus adiutos, sua etiam missa dignatos frequenter legerit? Ad oblationes quod spectat, in Ordine Romano, septem, pro exorcismorum numero à parentibus lego dandas oblationes, in puerorum Catechumenorum gratiam. Atque vbi rationem Notarius regionarius Pontifici reddidit die Resurrectionis dominicæ, quot hesterna nocte sint baptizati, *solidum vnum à succellario* datum video, seu Notario ipsi, seu Pontifici. Sunt igitur in vsu etiam Catechumenorum oblationes.

Catechumenis aliqua cum fidelibus communia.

Oblationes parentum pro filijs.

Vera sententia, non participasse Eulogijs Catechumenos.

Nihilominus, cum eodem eruditissimo Antistite, negandum puto Catechumenis Eulogiarum partes distribui solitas; idque vnica mihi ratio persuadet, quod Eulogiæ sunt oblationes, offerre autem nemini vnquam licuit, cui communicare Eucharistiæ non licuit. Neque in tota antiquitate reperias Catechumeni vllius, non certè magis quàm pœnitentis admissam oblationem. Nam quæ de Ordine Romano dicta sunt, non tam oblationes sunt; quàm grati animi significationes, fiuntque à parentibus non vt in communionis vnitatem admissi filij demonstrentur, sed vt Deo gratiæ agantur, quod ad eam aspirent, feliciterque ducantur. Nonne autem Eulogiæ distribuuntur expletis mysterijs, in eos qui & interfuerunt, & communicare debuerunt? ac ne in omnes quidem: nam quarti gradus pœnitentes ab eo numero excipiuntur.

Respondetur obiectioni de oblationibus parentum.

Atqui

Atqui hæc ipsa Sacramenta non spectant Catechumeni, & quemadmodum emittuntur ne penetrent ad mysteria, sic excluduntur ne ad eos Sacramenta peruadant. Intuere autem Pij Pontificis decretum, si vult alios oblationum esse participes, quàm fideles? Vide ad quos fermentum suum, id est, panem fermentatum, & Eulogiam mittat Innocentius? Nonne ad Presbyteros Titulorum, qui die illo plebi suæ debent incubare, vt *se à nostra communione*, inquit, *maximè illa die non iudicent separatos*. Vnquam-ne tam arcta necessitudine Catechumenos cum fidelibus coniunctos inueniemus?

Respondetur decreto Pij Pontif. Innoc. V. ep. ad Decenn. c. 5.

Neque verò S. Augustinus, allegato ex altera parte loco, Catechumenorum Sacramentum Christi corpori simile esse dicit; ne cibum quidem; sed aliquid Christi corpore minùs sanctum, cibis communibus sanctius, quod ad salem facile referatur, qui κατ' ἐξοχὴν Catechumenorum Sacramentum appellatur. Neque in Carthaginensi Canone tanta est obscuritas, quantam ipse sibi fingit Aurelianensis; modò simpliciter agnoscamus, augustissima illa Paschatis hebdomada, gratificatos Catechumenis nonnullos in Africa, Eulogiarum in partem eos vocasse; quod omnino fieri prohibet Concilium; & opinionem nostram stabilit interdicto, quam aliquorum abusus antea facto impugnabat: & causam addunt Patres argumentatione minorum. Si festi solennitas augustius nihil, quàm solita Sacramenta fidelibus donare cogit, quare Sacramenti maioris vsum Catechumenis concedemus? maneant ergo sale saliti, nec manus ad filiorum panem extendant, nondum cœlo & Ecclesiæ regenerati. Et quemadmodum ambitiosus religionis zelus, Catechumenos ad superiorem illum communionis Ecclesiasticæ gradum euehebat in Africa; sic antea fideles in Asia nimius pietatis ardor eò perpulerat, vt sacram Eucharistiam eodem festo, Eulogiarum vice inuicem missitarent, quod Laodiceno Concilio vetitum. *Sanctas oblationes ad vicem Eulogiarum, per festiuitatem Paschalem ad alias parochias mitti minimè oportere.* Interpretatur Binius, *Paschalibus diebus interdictum fuisse fidelibus, Eulogijs communicare, quia ijsdem temporibus ad Eucharisticam communionem sumendam obligati erant.* Id probabile, si alijs diebus Eulogia in eos tantum distributa, qui non communicabant. Quod inquirere non est huius loci. Hoc tantùm dico, fideles Sacramenta non mutasse, quia si communicarunt, corporis Christi participes fuerunt; si non communicarunt, Eulogiam simplicem, non autem Christi corpus Eulogiæ loco acceperunt: vnde sequitur vt æquius fuerit cum ordinario suo sale manere Catechumenos.

Explicatur locus S. Augustini.

Explicatur Concil. Carth. can. allatus. Albas. Notis ad Con. Carth.

Eulogiæ per abusum Catechumenis datæ.

Simili abusu Eucharistia vice Eulogiarum data inter fideles. Concil. Laod. c. 14. Binius in eum locũ.

De quibus vt tandem agere desinam, ad Petrum Aurelium oculos & mentem retorqueo, postuloque, vt edicat qua fretus ratione, Catechumenos *extra Ecclesiam fuisse, nec fidelium numero comprehensos* asserat, quos Ecclesiæ doctores *in ipsa intus Ecclesia, in vestibulo salutis, illuminatos, fideles, Catholicos, sanctos, diuini nominis participes* esse aiunt, quos cruce munit Ecclesia, Sacramentis ornat, purgat scrutinijs. Cur Diaconos velit collocata in eos opera Hierarchiam promeritos, cum plurimi Laïci ex commissione, Presbyteri ex officio, ordinariè illos catechismo illuminarint, Hierarchæ ipsi solenni baptismo perfecerint? Cur denique tres illos initiandorum ordines eijciat ab Ecclesia, quos totis visceribus Ecclesia complectitur? Sed nimirum ad Patres & Concilia prouocat. Audiamus.

Refellitur Petr. Aurelius.

AVRELIANA PATRVM ET CONCILIO-rum testimonia explicantur.

CAPVT XXVI.

Poniturthesis ab Aurelio conficienda.

HABET Petrus Aurelius duo quæ præcisè probet: primum Diaconos olim *functiones Hierarchicas non nisi erga homines extra Ecclesiam positos exercuisse.* 2. Hos homines, esse *Catechumenos, Pœnitentes, Energumenos, extra Ecclesiæ communionem, nec fidelium membrorumque Ecclesiæ numero comprehensos.* Vtrunque demonstrare tacitis omnium iudicijs rogatus, ita respondet. *De Catechumenis nemo negabit. De Pœnitentibus Patrum & Conciliorum consensu alibi probabitur, nec difficilis probatio. De Energumenis denique clari sunt Conciliorū Canones, & Patrum testimonia.* Molem testium, & marginales citationes numero & mole infinitas expectabam: Ibi citantur Patres duo, Dionysius & Cyprianus, & ex vtroque loci duo; Concilia item duo Eliberitanum, & Arausicanum; vt hic ipse binarius numerus imperfectior Hierarchico, nescio quod *malum omen* auctori portendat. Libros consulamus.

Dionysius Aurelium nihil iuuat. *ἐν αὐτῇ τῇ δυνάμει τῇ πρώτῃ διὰ τῶν τελετῶν ἀποκαθαίρει τοὺς ἀτελέστους. ἡ λειτουργικὴ διακόσμησις ἐπὶ τὰς φαιδρὰς τῶν ἱερέων ἱερουργίας ἀνάγουσα τοὺς καθαιρομένους καὶ τοὺς ἀτελέστους ἀποκαθαίρουσα καὶ προσάγουσα τοὺς ἀξίους τῶν ἱερῶν ἀγωγῶν ἀποδιαστέλλουσα.* c.5.Eccl. *ἔξω γίγνονται τῆς ἱερᾶς περιοχῆς οἱ Κατηχούμενοι, καὶ πρὸς αὐτοῖς οἱ Ἐνεργούμενοι, καὶ οἱ ἐν μετανοίᾳ ὄντες.* c.3.Eccles.

Dionysius Eccles. Hierarch. c.5. ne verbo quidem Aurelianam doctrinam indicat, de initiandis tantùm ijs qui sint extra Ecclesiam. Imo Diaconorum ordinem ait, *sacris mysterijs minùs perfectos expiare.* Itemque *eos qui expiati sunt ad illuminantia Sacerdotum sacra deducere, nondum initiatos expiare, profanos à Sacerdotibus secernere.* Qui distinguuntur non iam à populo sancto, sed à Sacerdotibus, ideoque profani vocantur; qui iam initiati sunt, qui minùs perfecti, sunt-ne extra Ecclesiam simpliciter & absolutè positi? Dionysius idem eiusdem libri *c.3. sect. 2.* nullo verbo negat ordines omnes initiandorum, *fidelium membrorumque Ecclesiæ numero comprehendi.* Tantùm hoc ait, *Catechumenos, & vnà cum eis Energumenos, & qui sunt in Pœnitentia, extra templi ambitum collocari,* finita videlicet sanctorum lectione librorum. Eius rei causas inferiùs prosequitur, quo non penetrauit Aurelius, superficie contentus. Hoc vero de Pœnitentibus omnibus, de Energumenis omnibus nego intelligendum. Nam & hos Dionysij Energumenos, vult esse D.Thomas Catechumenos, vt alibi monuimus: ac licet Pœnitentium aut Energumenorum nemo ad sacram admitteretur synaxim, non inde tamen à Theologo Catholico negari possent *fidelium membrorumque Ecclesiæ numero comprehendi.* Nihil igitur habet Aurelius à Dionysio, quem suum prædicat.

Explicatur Cypriani sententia ep.52.

Sed facit pro eo Cyprianus. Audiatur. Quo loco? *Epistola* 52. & 54. Bene est: vtraque *libellatici & sacrificati* ad pœnitentiam admittendi monstrantur. Quando tandem? Post fletum diuturnum, si temporum mora permittit. *Maximè lapsorum mentes classico quodam nostræ vocis animandæ, vt pænitentiæ viam non solùm precibus & lamentationibus sequerentur.* Vides nondum esse in pœnitentia qui sunt in fletu. *Temperamentum salubri moderatione librauimus, vt nec in totum spes communicationis & pacis Lapsis denegaretur*: (ne aditus Ecclesiæ per pœnitentiam occluderetur, quod videlicet contendebat Nouatianus:) *Nec tamen rursus censura Euangelica solueretur, vt ad communicationem tenerè prosilirent*; (vt sine legitima pœnitentia plenam reconciliationem importunè extorquerent;) *sed*

Pœnitentes in Ecclesia retinentur, contra Nouatianum.

traheretur

traheretur diu pœnitentia, & rogaretur dolenter paterna clementia. Pœnitentes hic video in Ecclesiæ sinu, quos inde volebat Nouatianus auellere. Si enim sunt Patres Episcopi, profectò filij lapsi Pœnitentes: si pœnitentia tantùm trahitur, hominis fidelis prærogatiua non perditur: si censura Euangelica colligatur, extra Euangelij s[c]ripta & Ecclesiæ corpus non constituitur. De libellaticis deinde pronunciat, verendum si eorum pœnitentia respuatur, *ne cum vxore & liberis in hæresin vel schisma diabolo inuitante rapiantur.* Sentis-ne Aureli repugnantem tibi è diametro Cyprianum? Pœnitentes, inquis, non sunt *in fidelium, & mẽbrorum Ecclesiæ numero:* at Cyprianus, nisi Pœnitentes facimus *è fidelium & membrorum Ecclesiæ numero* per hæresin & schisma rapientur. De Trophimo postea olim Episcopo, lapso deinde, demum facti pœnitente, & admisso in Ecclesiam, amico suo satisfacit, *Quoniam cum Trophimo pars maxima plebis abscesserat, redeunte Trophimo & satisfaciente & pœnitentia deprecationis* (quemadmodum lugentes) *errorem pristinum confitente, & fraternitatem quam nuper abstraxerat cum plena humilitate, & satisfactione reuocante, auditæ sunt eius preces, & in Ecclesiam Domini non tam Trophimus, quàm maximus fratrum numerus, qui cum Trophimo fuerat, admissus est, qui omnes regressuri ad Ecclesiam non essent, nisi cum Trophimo comitante venissent.* In Laica communione constitutus est Episcopus Trophimus, comites autem Laici sine dubio in pœnitentia, quam cuiusque culpa merebatur, & tamen omnes admissi dicuntur in Ecclesiam Domini, & regressi ad Ecclesiam: ergo apud S. Cyprianum Pœnitentes non sunt extra Ecclesiam positi. *Nec putemus mortuos esse, sed magis semianimes iacere eos, quos persecutione funesta sauciatos videmus. Qui si in totum mortui essent, nunquam de eisdem postmodum & Confessores & Martyres fierent.* Si tantùm semianimes, non mortui, cur extra Ecclesiam positi? Si deinde Martyres in ipsa Pœnitentia, cur fidelium membrorumque Ecclesiæ numero non comprehensi? *Sed quoniam est in illis quod Pœnitentia sequente reualescat, ad fidem, & ad virtutem de Pœnitentia robur armatur:* (quomodo reualescit Pœnitentia, si ea ab Ecclesia eijcit?) *Quod armari non poterit, si quis desperatione deficiat, si ab Ecclesia durè & crudeliter segregatus ad gentiles se vias & secularia opera conuertat, vel ad hæreticos & schismaticos reiectus ab Ecclesia transeat:* Segregatus ergo & reiectus ab Ecclesia non est, qui admissus ad Pœnitentiam, sed qui de Pœnitentia consequenda desperat. Audis interim *duram & crudelem*, vt Nouatiani Pœnitentiam denegantis, sic Petri Aurelij Pœnitentes ab Ecclesia separantis, appellari sententiam?

Cyprianus Aurelio directè aduersatur.

De Trophimo Episcopo lapso.

Admißi ad Pœnitentiã, dicuntur regredi ad Ecclesiam.

Dura & crudelis Aurelij sententia.

Et hæc quidem ex epistola priore selecta. In altera quid ad propositum? *Necessitate cogente censuimus eos qui de Ecclesia Domini non recesserunt, sed Pœnitentiam agere, & lamentari, ac Dominum deprecari, à prima lapsus sui die non destiterunt, pacem dandam esse.* Audis, Lector, non recedere eos ab Ecclesia, qui Pœnitentiam agunt, & Aurelius extra Ecclesiam positos dici ait à Cypriano. *Interesse debet, frater carißime, inter eos qui vel apostatauerunt, & ad seculum cui renunciauerant reuersi, gentiliter viuunt, vel ad hæreticos transfugæ facti contra Ecclesiam parricidalia quotidie arma suscipiunt: & inter eos qui ab Ecclesiæ limine non recedentes & implorantes iugiter ac dolenter diuina & paterna solatia*, &c. Responde Cypriano, frater carissime, quid inter *transfugas ad hæreticos & Gentiles*, & *inter Pœnitentes intersit*, si non minùs isti, quàm illi sunt *extra Ecclesiam positi, ne fidelium quidem numero comprehensi?* Cur eos laudet Cyprianus ab Ecclesiæ limine

Exponitur ep. 54. Cypriani, ab Aurelio producta. Pœnitentes non recedũt ab Ecclesia.

non recessisse, qui etiam in Pœnitentiæ cursu, intra Ecclesiæ limina recepti sunt, si verum est *extra Ecclesiam esse positos?* Scire igitur aueo quibus tandem ex verbis opinationem suam hauriat Petrus Aurelius. Non ex illis sanè quæ vel præterit, vel dissimulat, sed ex præcedentibus fortasse : *vt qui supplantati ab aduersario, & lapsi fuissent, & sacrificijs se illicitis maculassent, agerent diu pœnitentiam plenam; & si periculum infirmitatis vrgeret, pacem sub ictu mortis acciperent. Nec enim fas erat Ecclesiam pulsantibus claudi*, &c. Sic enim agere voluit acumen Aureli; qui pulsant Ecclesiam vt ingrediantur, sunt extra Ecclesiam positi: qui verò pacem sub ictu mortis postulant foris pulsant, extra consistunt, non sunt ergo fidelium numero comprehensi. Responsio vel pueris expedita. Non sunt intra Ecclesiam plena & perfecta communione, quam excludit Pœnitentia: sunt tamen intra Ecclesiam ad communionem expiationum, & precum admissi, quam indulta Pœnitentia necessariò includit. Putat autem Aurelius in fletu & terribili illo anathemate semper extitisse Pœnitentes illos, quibus pax perfecta negabatur : quod est & Pœnitentiæ gradus ignorare, & Pœnitentiæ naturam non intelligere, quæ, vt diximus, cum horrenda illa excommunicatione non subsistit. Non fauet igitur Aurelio Cyprianus. Venio ad Concilia.

Argumentum Aurelij.

Responsio.

Rem tuam contra Energumenos agis Eliberitano antiquæ seueritatis Concilio, cuius & auctoritatem scire debes à multis in dubium reuocari, & Canones, si non aliunde, saltem vetustate corruptos, & sententiam corruptione obscuratam, & vt omnia salua claraque constiterint, tantùm prouinciale esse, à paucis Episcopis in orbis angulo coactum, à Baronio inter prouincialia antiqua non honoratum, qui tamen Ancyranum, Neocæsariense, Gangrense, Laodicenum, Arelatense plurimi facit. Hoc igitur Concilium, quod neque tu, neque ego ex asse intelligimus, tanquam parietinam è thermis, aut æquæ ductibus, quasi naso & auribus mutilatam è ruderibus statuam, aut lectum in Carmentæ sepulcro carmen magnificè ostentare, eiusque Canones *Ecclesiæ disciplinam* vocare; eo citato imperitorum plausus, & grande sophos emereri, gloriosius esse quàm solidius, rerum peritus arbiter iudicabit: interque illas commendatæ antiquitatis reliquias recondet in musæo, quæ ad hospitum venerationem, non ad dominorum vsus reponuntur.

Respondetur ad Concilium Eliberitanum. Cuius & corrupta sententia, & auctoritas non inuicta. Vide Baro. ad an. 57. n. 121. *qui & nimij rigoris vsque ad Nouatiani erroris limites coarguit.*

Id verò non eo à me dictum est, vt illius Hispaniensis Concilij auctoritatem eleuem, aut Canonis sententiam defugiam, quem si quietis, & paulùm quàm solet acutioribus oculis inspexerit Aurelius, sibi nulla ratione fauere, mihi nulla in parte nocere perspiciet. Sic enim habet, *Energumenus, qui ab erratico spiritu exagitatur, huius nomen neque ad altare cum oblatione recitandum, neque permittendum vt sua manu in Ecclesia ministret.* Hunc ego Enurgumenum vel actu vexatum, vel ad Lugentes in Pœnitentia per excommunicationem retrusum esse dico. Nam de excommunicato intelligi probabile facit Canon 37. de danda communione in fine mortis : vel certè in Systasi, cum honoratissimis Pœnitentium constitui, alienum quidem ab Eucharistia, sed in precibus cum omni populo fideli communicantem. Id igitur cum respondero, tu quid habes opponendum? quid hinc trahis in cæterorum Energumenorum præiudicium, ad percipiendam Eucharistiam? Nam de suscipiendis ordinibus sacris non discepto. Idem-ne putas esse ab Eucharistia, & ab Ecclesia repelli? non esse ministrum Ecclesiæ, & membrum? Ille ipse arreptitius, *fuit*

Explicatur Concilij Eliberitani can. 19.

aliquando

aliquando particeps sanctissimorum Sacramentorum, si quando in infidelitatem incidit, ab Ecclesiæ fide excidit. Quod si non peccauit, qua sua culpa extra Ecclesiam positus est? Hi nimirum sunt Canones & Patres antiquiores, quibus opinionem tuam habes tueri.

Dion. c. 3. Eccles. in Contemp.

Nam remittente sensim disciplina, cum ijs mitiùs agi cœpisse notum est, inquis. Vnde? ex *Concil. Arausic. 1. can.* 14. quem citas: & hunc expendamus. *Energumeni baptizati* (vt Christianos intelligas) *si de purgatione sua curant* (seu à peccato vnde in hanc calamitatem inciderunt, seu ab insessore spiritu) *omnimodis communicent*. Id cum imperant Patres Concilij, nonne eos à quibus prohibentur communicare, reprehendunt? Veteri autem legi, quod criminaris, non derogare, vel illud probat, quòd nullius interpolationis aut commutationis meminerunt, cum tamen nouum de chrismatione baptismali decretum, priùs non protulerint antecedentibus Canonibus, quàm scriberent, *Placuit inter nos, non vt præiudicans quicquam.* Et de reconciliatione sub vitæ exitum, *Secundùm definitiones Patrum*: & inferiùs, *Deinceps placuit apud omnes Prouinciarum nostrarum Ecclesias, Taurinatis Synodi sententiam esse sequendam.* Quæ præcedentium constitutionum mentio vel expressa, vel indicata in cæteris, in hoc autem omissa Canone, prorsus ostendit nihil ab istis Patribus innouari, nihil *in Ecclesiæ disciplina* remitti. Nam & de non ordinandis arreptitijs Canon mox subiungitur. Nihil ergo monstrare potes, quod nouè sanciant, nihil quod è veteri antiquare se ostendant. Ac licet Arausicanorum Conciliorum, & Canonum omni vi & efficacia tandem extorqueres negatam antea, tum permissam Energumenis communionem fuisse, nunquam tamen id euincere poteris, aut *fidelium numero non esse comprehensos* Eliberitanis temporibus; aut si comprehensi verè non fuerunt, Arausicano Concilio factum vt comprehenderentur. Neque enim hodie faciet Ecclesia, vt olim damnatus Arius aut Caluinus sint fideles, quandiu id erunt, cuius causa sunt habiti infideles.

Concilium Arausicanum 1. can. 14. nihil mutauit in Ecclesiæ disciplina.

Vbi est autem altera illa propositio de Diaconis aduersùs homines solos extra Ecclesiam positos laborantibus? Nam si concessero priores illos extra Ecclesiam esse, non tamen hanc thesim admittam. Quis hoc Cyprianus, aut Dionysius attulit? quo Eliberitani, aut Arausicani Concilij Canone legitur? Hoc est doctrinam habere in numerato, vt cum duo tantùm magna verborum ambitione promittas, in vno, satis quidem infeliciter, sed tamen conatum exeras; aliud ne de limine quidem salutes? Sic illudis imperitis? ita speras semper defore vel aliquantùm eruditos, quibus lecto libro tuo videaris inter Theologos, quod olim Antigonus inter Reges, nomine Doson, promissis magnificus, factis præparcus?

Propositam Thesim non expleuit Aurelius.

DE HIERARCHIA ET HIERARCHIS

Liber Septimus.

DE REGVLARIBVS IN HIERARCHIA ORDINIS.

PRÆFATIO.

QVA STATVS QVÆSTIONIS QVAM breuissimè proponitur.

Hierarchia non debet in angustum arctari. Petr. Gala. l.4. de arc. c.8.

NARRANT Iudæorum Magistri, de decem miraculis, quæ templum suum augustius faciebant, duo hæc fuisse non minima; primum, quòd *stantes angusti erant, procidentes verò vt adorarent, spatiosi erant, licet à domo propitiatorij per vndecim vlnas remoti essent.* Alterum, quòd *nunquam dixit homo proximo suo, angustus est mihi locus manendi in Ierusalem.* Quæ non penitus ex vsitatis eorum somnijs profecta esse, suadent quæ de immensa populi multitudine Ierosolymis admissa, non vno loco scriptura
1.Paral.12. commemorat. Id verò non iam templum, quod & ipsum vrbem reddebat
2.Para.17. angustam, sed templi Dominus faciebat, vt essent *quasi vir vnus,* & per singulas domos numerum quamlibet grandem concordia colligaret. Vt omnino dolendum sit in Euangelica lege caritatis, in ministris sanctuarij, nonnullos
Isa.c.49. reperiri, qui *dicant in auribus* Ecclesiæ *filijs sterilitatis* eius, *Angustus est mihi*

locus, fac spatium mihi vt habitem: illisque exclusis soli velint in templo residere. *O Israël, quàm magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius! Quid facimus inuicem angustias?* Postquam extuleritis in altum cornu vestrum, & *primas cathedras* occupaueritis, nobis saltem dabitur recumbere *in nouissimo loco*, vbi & Deus est. Quis inuideat plures Deo ministros adscribi, cui pauci sunt homines omnes quot sunt, & fuerunt? Nihil illis perit de parte Sacerdotali, quæ Regularibus conceditur; Dominum habemus *diuitem in omnes*. Permittite igitur decursis sacrorum Ministrorum Ordinibus, alteram instituti mei partem exequi, & necessarijs euincere rationibus, Religiosos quà Religiosi sunt à numero Clericorum, à sacro ministerio, ab Hierarchia Ordinis non posse deijci. Baruc. c. 3.

Propositionem hoc modo in se reductam, & vnius Religiosi status prærogatiuam spectantem, satis intelligunt aduersarij, qui solam diuexant; quibus dubium non est quin Religiosus Sacerdos, aut Diaconus tam sit in Ordinis Hierarchia, quàm secularis itidem consecratus. Sed hoc Ordinis, non Religionis priuilegium esse volunt; semperque Religionem spectant, quam habent qui solam habent. Neque ego longam hoc loco historiæ Monasticæ telam retexam, vt Religiosos Clericos à Monachis, Monachos à Mendicantibus distinguam: cum licet præcipuæ huius Hierarchiæ actiones Hierarchicum requirant Ordinem, ille autem Ordo in Religiosi status essentia defixus non sit; vnum tamen nomen vbique mihi occurrat, commune omnibus, omnium Ordinum instar, Religio; cui Clericatum suum debent, qui ab ea præterea nihil acceperunt. Monachos igitur à Clericis Hierarchicæ Iurisdictionis expositio diuiserit; capaciorem sinum explicat Ordinis Hierarchia, & ordinatissima commixtione omnes in vnum coëuntes amplectitur. Quare pugna nobis est, non pro Thoma, vel Bonauentura, vel Vincentio Sacerdotibus: sed pro fratre Laïco Ægidio, pro Iacopono, pro sorore Catharina, & Agnete, & Genouefa. Hos quia Religioni sunt obstricti votorum nuncupatione, Clericos suo modo esse & haberi aio, vos negatis; Laïcos simpliciter & absolutè esse pernego, vos affirmatis. *Status quæstionis exponitur.*

RELIGIOSOS QVA TALES AD ORDINIS Hierarchiam pertinere monstratur.

CAPVT I.

CLERICORVM appellationem à sorte deductam nemini ignotum esse potest. Sed eam sortem à sorte electi in Apostolum Matthiæ sic dictam, non vno loco monet Isidorus; & fortasse S. Dionysius indicat, cum Hierarchæ cuiuslibet electionem, ipsius primùm Aaronis in vetere testamento, in nouo deinde Christi & Apostolorum exemplo diuinitus fieri demonstrat; ad Matthiæ demum Apostolatum deuoluitur, & eam de qua in Actis Apostolorum, sortem interpretatur, reue- *Homo sors Dei, Deus hominis.* Isidor. Amal. For. l. 2. de Ecc. offi. c. 4. Dion. c. 5. Eccles. in Contemp.

Quæ fuerit sors Matthiæ. Act. c. 1. lationem cœlitus immissam in Apostolos eligentes, qua clarè dignoscerent vtrum è duobus ad ordinem Hierarchicum Deus allegeret. Vt intelligamus Clericatum non homini, sed Deo eligenti deberi, & priùs hominem Dei sortem esse, quam Deus ipse sit hominis sors: qui Clericis omnibus ex æquo dicit, *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.* Quæ est expressa S. Hieronymi inferiùs producendi animaduersio, *Vocantur*, inquit, *Clerici, id est sorte electi: omnes enim Deus in suos elegit.* Non ait, Deum elegerunt, quasi proprio iudicio, collatione Dei cum mundo, rerum spiritalium cum secularibus facta Deum sortiri maluerint: sed electi sunt à Deo; quòd ea vocatio & sors non sit *currentis & volentis hominis, sed miserentis Dei.* Eius enim est Ecclesiæ suæ ministros sufficere, qui sacrificium dedit: eius, vitæ nostræ rationes componere, qui & auctor est & arbiter vitæ, cumque omnes ad Ecclesiam & fidem vocare non desinat, ex ijs paucos circa sacra mysteria occupari permittit; vt illo etiam sensu verum sit Christi pronunciatum, *multos vocatos esse, sed paucos electos.*

Ioan. c. 15. Hier. infra citandus.

Stricta Clericatus acceptio. Sors hæc, & iste Clericatus presè acceptus, & vt vulgò scribunt & loquuntur qui res tractant Ecclesiasticas, circa augustissimum Christianæ legis sacrificium occupatur; solosque eius ministros ad id consecratos, aut alios eodem initiali tonsura destinatos complectitur. Hi strictè censentur in Canone; hi vel Sacerdotes sunt, vel Sacerdotij ministri, aut candidati. Hos S. Basilius propriè intra Ecclesiam esse significat, cum opponit Laïcis qui sunt extra Ecclesiam, id est, qui Ecclesiasticis officijs deputati non sunt, qui Ecclesiæ & altari ex statu suo non seruiunt, quos nulla Dei sors & electio, nulla Ecclesiæ per Hierarchas consecratio sacrificij ministerijs dedicauit. Quæ significatio in Clericis perquam angusta, in Laïcis nimiùm fusa & ampla, nullam admittit dubitationem, quin Religiosi homines eiusmodi Clericis oppositi, sine Ordine, sine Tonsura, de se ab altaribus alieni, sensu illo Laïci sint, Clerici non sint. Quod cum hoc aditu volens libens concedam, reliqua disputatione frequenter huc oculos reflectamus oportet, vt scriptorum sententiam ad hunc sensum accommodari meminerimus, qui nobis in quæstione non est.

Basil. c. 55. ad Amph.

Religiosi vt stricto sensu Clerici non sunt.

Fusior Clericatus significatio. Itaque vt cursu suo feratur controuersia, Clericatum hoc loco illis angustijs liberum extendi; Laïcalem autem statum vagum & inerrantem, iustis limitibus coërceri postulo, vt personæ omnes cælitus ad Dei obsequium electæ, publica consecratione Deo dicatæ, in Dei sorte & hæreditate Hierarchica auctoritate positæ, Clerici & dicantur, & sint. Qui autem ex aduerso nulla eiusmodi dedicatione ad peculiarem Dei cultum translati, & sanctis officijs mancipati fuerint, ij soli Laïcorum appellatione contineantur. Ad eam significationem non ex meo sensu depromptam, manu nos ducit Isidorus, ipsi Gratiano non prætermissus, qui Clericos hinc appellatos docet. Κλῆρος *enim Græcè, sors Latinè, vel hæreditas dicitur; Propterea ergo dicti sunt Clerici, quia de sorte Domini sunt, vel quia Domini partem habent.* Siue S. Hieronymo latiùs explicante, *quia Dominus sors, id est, pars Clericorum est. Qui autem vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, vt & ipse possideat Dominum, & possideatur à Domino.* Hæc diuisio accuratam Doctoris Francisci Hallier meditationem merita, palinodiam ab illo expressit, non sine spe securatæ

Isid. l. 7. Etym. c. 12. habetur. dist. 21. c. Cleros. Hier. ep. 3. ad Nepot. *Francisci Hallier retractatio.*

securaturæ persimilis, cæteris in partibus de quibus controuersamur emendationis, cum ad eas animum, studio partium vacuus volet intendere. Nam cum in Vindicijs, quod necessariò erit aperiendum inferiùs, pro Monachis Laïcorum numero asserendis strenuè pugnarit, in posteriore de Sacris Ordinationibus opere, vt superiore libro monuimus, clarè pronunciat veréque, secunda ista & latiori significatione, *Monachorum & Virginum ordines Ecclesiasticis etiam*, id est, eius sententia initio libri ilius expressa, *Clericalibus adcenseri posse*. Quam opinionem licet aduersarij concessione tanquam à veritatis manu donatam habeamus, placet tamen in ea confirmanda solidiùs immorari. l. de sacr. ordinat. pag. 363. Ibid. p. 4.

Et verò vel ipsa eius sensus expositio, probatio est. Quis enim Catholicus, quantumlibet Antiregularium Antesignanus, vnquam negauerit, aut Religiosos eximia præ vulgo Christianorum vocatione & electione, per Hierarchicam consecrationem, peculiari Dei obsequio, publicis orationibus, carnis afflictationibus, alijsque Christianæ perfectionis operibus dicatos, in Dei sortem, hæreditatem, & possessionem, à seculo & communi vita transire: aut Religiosos spretis terræ oblectamentis, omnia arbitrantes vt strecora Christum lucrifacere, & Dominum possidere? Absurdum fuerit pluribus probatum ire; homines illos qui *in quotidiano fidei & conscientiæ martyrio versantur*, teste S. Athanasio magno; *qui cuncta quæ mundi sunt deserunt, & totam mentem igne diuini amoris incendunt, omnipotenti Deo sacrificium & holocaustum facti*, auctore S. Gregorio: qui votiua castitate solitarij, tamen *sine nuptijs non sunt, nam & ipsi pertinent ad nuptias cum tota Ecclesia, in quibus nuptijs sponsus est Christus*, vt scribit S. Augustinus; quibus dicit S. Bernardus, *Vos dedicati estis Domino, vel elegit & assumpsit in proprios. Quicquid habere potuistis à seculo, ea nunc relinquendo, proprij esse meruistis auctoris seculi, & eum habere propriam possessionem, qui sine dubio portio est, & hæreditas suorum.* Qua profectò oratione alludit ad verba tonsuræ, & suscepti Clericatus solennia ex Dauidicis Psalmis, *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei.* Homines, inquam, illos ridiculum est multis demonstrare, vel Dominum possidere, vel à Domino possideri, sicque ad eius sortem pertinere. *Enimuerò*, vt ait Petrus Damianus, *cum mundo renunciauimus, proprietatem nostram Deum esse constituimus: & nos illius proprietas consequenter effecti sumus, vt & ille esset portio nostra, & nos peculiariter hæreditas sua. Dicimus enim, Portio mea Domine: & ille nobis, Opus manum meorum tu es, hæreditas mea Israël.*

Religiosi ad hunc Clericatum pertinent.

Religiosi sors Dei.

Athan. in vita S. Ant. Greg. hom. 12. in Eze. Augu. tr. 9. in Ioan. Bern. ser. 1. in dedic. Eccles. Petr. Dam. opusc. 12. de contem. seculi c. 4.

Si quid tamen amplius Theologi fortasse nostri desiderant, definitioni per se satis apertæ, diuisionem subijcio, quæ fideles omnes in Clericos & Laïcos, nullo intermedio statu partitur. Sic productus à Gratiano, & ab Doctore Hallier S. Hieronymus. *Duo sunt genera Christianorum.* Nihil magis præcisè dici potuit. *Est autem vnum genus, quod mancipatum diuino officio, & deditum contemplationi & orationi, ab omni strepitu temporalium cessare conuenit, vt sunt Clerici, & Deo deuoti, videlicet conuersi.* Κλῆρος *enim Græcè, Latinè sors. Inde huiusmodi homines vocantur Clerici, id est, sorte electi; omnes enim Deus in suos elegit.* Si quis dicendi artifex exquisito verborum delectu Religiosos describere conetur, quid aliud, quid clariùs, quid ad rem nostram aptiùs efferre poterit? *Aliud verò genus est Christianorum, vt sunt Laïci.* Λαὸς enim

Idem probatur à diuisione Christianorum.

12. q. 1. c. Duo sunt. Hallier in vin. p. 400.

Græcè, est populus Latinè. His concessum est vxorem ducere, terram colere, inter virum & virum iudicare, causas agere. His officijs tam Monachus abstinere iubetur, quàm exercere superiora: vel excluditur ergo à cœtu Christianorum, vel in Clericorum albo censetur. Eadem Eusebio mens est ab eodem Hallier recognito. *In Ecclesia*, inquit, *duo etiam viuendi modi instituti sunt: alter quidem naturam nostram, & communem vitæ rationem excedens, non nuptias, non sobolem, non substantiam*, &c.. Plurima facundè congerit in vitæ Monasticæ admirationem, à nobis alio loco proponenda. Subditque tandem: *Alter verò remissior, atque humanior, & talis qui à modesto coniugio, à sobolis procreatione demittendo se, impletur*, &c. qui non alius quàm Laïcus esse potest, Monastico oppositus: Monachus igitur Clericus ab Eusebio censetur, non Laïcus. Hunc historici locum, vt præmonui, Doctor Hallier ad vnguem exprimit pro aduersarij sui sententia, idem quod nos conficientis, à sorte Clericorum non esse Monachos repellendos: quo breuiter expenso, Doctor colligit, *ideoque ex mente Eusebij infero Clericos Monachis adnumerandos esse.* Id quidem non ad propositum aduersarij, qui tantùm cupit Monachos adiungi Clericis, non Clericos Monachis: sed ad Doctorem ipsum contradictione implicandum satis commodè. Nam si ex illo Eusebij loco, *Clerici Monachis sunt adnumerandi*, vt censet Franciscus, de Monachis primariò intelligendus est: idem tamen ad huiusce loci obiectionem respondet, *nullam Eusebium Monachorum mentionem facere, nec Monachos, sed Clericos nobis exhibere.* Sed leuior hæc est incogitantiæ Hallerianæ obseruatio. Solidius aliquid postulo: Cur ad Monachos locus iste non pertineat? Ad eos, inquit, *qui pro se, & pro alijs sacrificium peragunt*, qui nimirum Clerici sunt, non Monachi. Præclarè. De quo enim sacrificio agit Eusebius? Vero & proprio in altari offerendo, an potiùs metaphorico *operum & verborum, quæ à virtute profitiscuntur*, quo diuinitas ab omnibus placari potest, quo præter cæteros excellunt Monachi, vt alio loco monstrabitur? Cætera autem perfectæ illius vitæ elogia, æquè Monachis, ampliùs nolo dicere, vt Clericis communibus, non conueniunt? *Modus alter*, inquit Episcopus, *naturam nostram & communem vitæ rationem excedit*: Alius igitur est à Clericatu communi. *Non nuptias, non sobolem, non opes requirit.* Nonnullis tamen Clericis hæc requirere concessum est, & veros Sacerdotes in coniugum sinu videt adhuc oriens, cum Monachi verè μονάζοντες vbique & omnibus seculis fuerint. *Totus prorsus à communi vita abhorrens, & soli diuino cultui ex immenso rerum cœlestium amore addictus, ipsumque duntaxat corpus in terra gerens.* Eam sublimitatem nec Hypodiaconus, nec Ostiarius, neque Psalmista aut Lector affectat: ne ipsi quidem maiorum gentium sacrati, quos ipsa officij ratio, & salutis alienæ procurandæ necessitas in *communi vita* retinet. Quæ non profero, vt Clericalis vitæ perfectionem ab hoc Eusebij Panegyrico velim exclusam: sed vt in eo suum Monachis locum tuear & asseram, contra Doctoris Hallier iniuriam, illos exturbare cupientis. Quanquam parum est si duobus tantùm nitor auctoribus: Patres reliquos & Concilia aduoco, in quibus, hac posita diuisione, monstrare pronum est, Monachos à Laïcis separari & Clericis adiungi. Duo polliceor, & vtrunque præsto.

Eufeb. l. 1. demonstr. Euan. c. 8. Hallier. p. 399.

De Monachis hunc locum intelligi probatur contra Hallier. pag. 400.

Hallier sibi contradicit. pag. 404.

In Concilijs Monachi separantur à Laïcis.

Vsitata Canonum formula hæc est, quam è Chalcedonensi haurio, quia porrigitur ab aduersario: *si sint quidem Clerici*, id est, sacris ordinibus initiati,

canonum

canonum pænis subijciantur: *si autem Monachi, vel Laïci sint excommunicati.* Si Monachi verè Laïci sunt, cur diuiduntur à Laïcis? Sed audi Balsamonem Canones explicantem. Trullani Concilij vnus Laïcum vetat *intra septa sacri altaris ingredi.* Quærunt deinde à Synodo CP. Monachi, an simile interdictum Monachos comprehendat? Respondet Balsamo, si quis adhuc probatur triennio, quantumuis Monasticis vestibus insignis, quia tamen *in ordinem Monachorum nondum relatus est, sed adhuc Laïcus*, huic nullo modo ad altare ingressum permitti: habitum vero illum non rectè assumi à tirone, vt quem abijcere possit, & habere ludibrio. *Non enim debet cum vestibus Monasticis probari; sed cum habitu Laïco. Et ideo omnibus qui sacra veste induti sunt, erit absque vllo præiudicio aditus ad sanctum altare, vt qui ne in Laïci quidem locum venire possint*, Innumera occurrent quibus chartam onerare non placet, cum ex his facillima ista sit collectio. Duo tantùm sunt Christianorum genera, Clerici & Laïci; Monachi ad istorum alterum reducendi, Laïcis opponuntur; ergo sunt Clerici. Quod & fateri cogitur in priori opere Franciscus Hallier, ante rem studiosè perpensam, cum pluribus & minimè necessarijs auctoritatibus, quibus & paginam implet & marginem, respondet denique, *Hæc omnia testimonia probare duntaxat, Monachos speciali aliqua ratione Laïcos non esse: sed Clericorum potiùs ordini affines videri: Non probare autem eos in ordine Hierarchiæ superiori constituendos esse.* Hoc dicit, conuenire cum Clericis in ordine, vel potiùs propria consecratione, non cum Hierarchis in Iurisdictione: quod vnum hoc loco quærimus.

Concil. Chal. c. 7. quem 8. cit. Hallier in vindic. p. 403.

Concil. in Trullo can. 69.

Balsam. ad intergat. Monach. quæ habetur tom. 6. Bibl. P.

Tirones probandi cum habitu Laïco.

Cogitur hoc agnoscere Hallier in vin. p. 402.

MONACHOS CLERICIS ADIUNGI, non Laïcis.

§. Vnicus.

VERVM & hoc concesso, quasi stipem Elephanto porrigere videatur, manum statim retrahit, & nouâ quâdam, & quæsitâ distinctione philosophiam suam corrumpit, vt efficiat si potest, in ea diuisione Monachos ad Laïcorum membrum pertinere. Laïci, inquit, populi sunt, qui à Sacerdotibus & Clericis regi debent. Sunt verò in duplici differentia: alij enim Deo consecrati sunt per specialem pietatis & Euangelicorum consiliorum professionem; alij communem Christianorum vitam viuunt, nec perfectioni specialiter student. Vnde deducit postea, Religiosos in primâ illâ Laïcorum specie habitare. Qua in doctrinâ, noua mihi videntur duo, Populi definitio, & diuisio. Quis enim dixit hactenus, λαὸν esse eorum hominum collectionem qui regi debeant, quasi aut regatur omnis è populo, aut præter populum regatur nemo? Populum Romanum in profanis cum legimus, aut Atheniensem, eum-ne significatum volumus qui regebatur in ijs Rebuspublicis, quæ popularem dominatum sequebantur? Quid? in ista Hierarchia non reguntur Tonsurati simplices? non minoribus Ordinibus initiati? non Diaconi ipsi & Sacerdotes? non Episcopi ab supremo Hierarcha? hic ergo so-

Noua eius explicatio refellitur, loco cit.

Populum malè definit.

lus à populo exemptus est. Reguntur, inquit, à Sacerdotibus & Clericis. A Lectore & Exorcista, vel Acolytho quanta cum auctoritate reguntur? cui illorum Iurisdictioni subsunt? A quibus autem Sacerdotibus reguntur? Secularibus vt sic? Non ita censes, cum Regulares etiam ad Ecclesiæ magistratus ascendere posse fatearis. Da illum Abbatem, quem Canon tuus, de quo postea, subijcit Ostiario; fac eius Cœnobium ab Episcopi potestate exemptum; Dic amabo, turma illa subditorum Monachorum à quo Sacerdote, quo-ve Clerico gubernatur? Non erit ergo populus: exclude si potes, & à Clericis, vt penitus neges Christianos. Peccat igitur tua definitio.

Contra diuisionis regulas peccat. Diuisionis autem quæ sit ista noua methodus, equidem nescio. Nam Platonica vetus, & Peripatetica, diuidi totum docet in membra opposita, quorum alterũ ob altero excludatur. Tu verò quid? Cõstat à Patribus Christianos secari in Clericos & Laïcos: medium nihil fieri. Quare si Monachos, tanquam animal amphibium, locas in medio, Patrum limites transilis. Alteri ergo membrorum applica. Sanè Clericis: neque vllus quantumcunque Theologus sibi videatur, saluo colore dicere audeat, Monachos esse simpliciter Laïcos. Errorem hæc & scandalum pareret assertio, quæ faceret *rapinam in holocausto*, & Deo consecratos seculo restitueret. Imo quod mox videbimus, tu ipse fateris, Monachos ob consecrationem in priuilegijs, Clericis quodammodo coæquari; sunt igitur Monachi, vel te ipso teste, Clerici. Iam eos diuide qui simpliciter Laïci appellantur. Alij, inquis, perfectioni vacant, vt Monachi: alij communem vitam viuunt, vt seculares. Non pudet labyrinthi? Quantò commodiùs, veriusque ad veteris logicæ dioptram Christianos subdiuidas, Clericos, in Seculares, & Regulares, Laïcos in sanctum populum qui mysterijs participat; & minimè purum, qui ab ijs excluditur, quales in S. Dionysio Pœnitentes, Catechumenos, & alios vidimus.

Explicatur Rabanus Maurus. l. 1. de Inst. Cleri. c. 2. Scio equidem aliam Rabano Mauro placere conuersantium in Ecclesia diuisionem, quam tres in Ordines dissecat Laïcos, Monachos, & Clericos. Ea licet Doctoris nostri studium promouere videatur; ei tamen manifestè repugnat, cum penitus Monachos secernit à Laïcis, cum profitetur eorum vitam, à seculari & populari conuersatione remotam esse. Quos si vult auctor eodem modo, licet non eadem ex causa, seiungi à Clericis, vt membra diuidentia vtrinque opponat inuicem; hoc ego de stricto Clericatu libens intelligam, in quo deinde singillatim explicando totus est, non de illo ampliore & latiore, pro quo pugnamus: quem si mente concepisset, indubiè Monachos illi sacratorum hominum parti adiunxisset. Quid enim responderet Rabanus quærenti, sit-ne negandum Monachos de sorte Domini esse, aut Dominum partem habere? Deum sic hæreditate possidere, vt absque vllo impedimento securi Deo seruire studeant? Hæc videlicet encomia Monachis aptanda diceret, in quibus tamen Cleri Ecclesiastici naturam constituit.

Concilia Monachos Clericis adiungunt. Diuisioni connexionem adnecto, & alteram positionis partem comprobo ex consanguinitate, & cognatione quæ inter Monachos & Clericos semper Patribus visa est intercedere. Semper enim inuicem ab ijs copulantur, ijsdem gaudent priuilegijs, rebus ijsdem abstinere iubentur: vt iure meo dicturus videar, & Clericum omnem Religiosum, & Religiosum Clericum censeri. De *Clerici aliquo modo Religiosi.* Clericis id animi gratia demonstro, primùm ex habitu. Nam Hierarcha secularem

cularem quando tondet, vt Clericum initiet, se ait *habitum sanctæ Religionis imponere*; & illum *seruitute secularis habitus emundari*: *ignominiam secularis habitus deponere*. In Carthaginensi autem Concilio *viduas* lego (atque eadem est Virginum velatarum conditio, quarum consecrationem tanti semper fecit Ecclesia) *quæ se deuouerunt Domino, & veste laïcali abiecta, sub testimonio Episcopi, & Ecclesiæ, religioso habitu apparent*. Quamobrem Matisconensi Gallicano edicitur, vt *nullus Clericus sagum, aut vestimenta, aut calceamenta, nisi quod Religionem deceat, induere præsumat*. Deinde id ipsum conficio ex vitæ instituto. Quod ex Gratiano, & Halleriano communi loco petere Lector non grauabitur. Quibus id tantùm addo, de præstanda Epicopis obedientia. In Vernensi siquidem Gallicano Concilio Canon hic legitur. *De illis hominibus qui dicunt, quòd se propter Deum tonsurassent* (ne sacros hic tantùm ordines cogites) *& modò res eorum vel pecunias habent, & nec sub manu Episcopi sunt, nec in Monasterio regulariter viuunt: Placuit vt in Monasterio sint sub ordine regulari, aut sub manu Episcopi sub ordine Canonico. Et de Ancillis Dei velatis, eadem forma seruetur*. In Capitulari quoque Caroli Magni præcipitur primùm, *vt omnes vbicunque, qui se voto Monasticæ vitæ constrinxerunt, Monasticè & regulariter omnimodis secundùm votum suum viuant*. Deinde, *similiter qui ad Clericatum accedunt, quod nos nominamus canonicam vitam, volumus vt illi Canonicè secundùm suam regulam omnimodis viuant, & Episcopus eorum regat vitam, sicut Abba Monachorum*. Quapropter in Concilio Cabilonensi mentio fit duplicis *Monasterij, Canonici & Regularis*: & vniuersè in Concilijs Græcis, nihil frequentius legimus, quàm eos qui sunt in Canone, id est, Clericos.

Concil. Carth. 4. can. 104. & vlt.

Concil. Matisconen. can. 5.

12. q. 1. tota. Hallier in Vind. a p. 673. ad 679.

Concil. Vernens. can. 11.

Capitul. Carol. M. c. 73.

Concil. Cabilo. 2. can. 40.

Monachorū cum Clericis affinitas.

Regulares è diuerso quanta Clericos affinitate contingant, multa demonstrant. Nam *quibus solitaria vita est, quique Sacerdotalem elegerint*, mensæ etiam cum mulieribus accumbere vetantur à Concilio septimo. *Neque ijs qui Sacerdotali ordine censentur, neque Monachis* licere volunt Patres Trullani, Circenses & ludos scenicos spectare. Canon Apostolicus Clericos arcet à caupona: eodem postea decreto *Exercitatorum ordinem*, siue Monachos implicat Laodicenus. Clericos, & Monachos, Diaconissas, Monastrias, Ascetrias à foro profano ad sacrum, & Episcopi iudicium transfert Iustinianus Imperator, apud S. Gregorium. Neque potest diffiteri Doctor Hallier *in priuilegijs pariter Monachos, ob professionis sanctitatem, Clericis quodammodo coæquari*. Præcisè definit Guillelmus Parisiensis, *Ordinem Clericorum apud nos continere ordinem secularium, & ordinem Claustralium, & in vtroque eorum multos esse ordines*. Fastidio sim si plura persequar eius consanguinitatis exempla, quæ inter Clericos & Monachos intercedit. Eos inquam, quos Laïcales personas S. Bonauentura nuncupat, qui spiritu vanæ elationis impugnari creduntur à Cassiano, si ad Clericatus gradum aspirent, id est, ordinum sacrorum desiderio teneantur.

Concil. sept. c. 22.

Concil. in Trullo can. 24.

Canon. Apost. 54.

Concil. Laod. c. 24

Greg. l. 11. ep. 64 Ind. 6. Habetur 11. q. 1. c. de persona.

Hallier in Vin. p. 403.

Guil. Pari. 2. P. de Vniue. p. 2. c. 141.

Cassi. l. 11. Inst. c. 14. & 15.

MONACHOS A S. DIONYSIO IN LAICORUM classem non reijci, apertè demonstratur.

CAPVT II.

Dionysii sententia iudicium terminari volunt aduersarij. Pet. Aurel. p.445. Hallier in vin. p.391.

NON medicorum solùm, sed etiam Iudicum numerus sæpe nocuit. Sumamus igitur vnum de hac controuersia iudicem, & quidē sine prouocatione. Vultis ex Areopago Dionysium? Quem vnum libentiùs, inquiet Aurelius, cum *constet scriptorum Iesuitarum consentientibus testimonijs, Monachos à S. Dionysio Hierarchiæ Ecclesiasticæ finibus pulsos esse.* Si iam lata sententia est, exulemus. *Quid Dionysium vrgeo*, inquit Hallier, *cuius mens abunde patet? Omittere tamen non possum egregiam illius sententiam quæ palmaria est, & controuersiam si qua superest, dirimere potest.* Bene habet, consensu partium, delectus est iudex, quodque amplius est, qui pronunciatam à multis seculis sententiam scripto omnibus propalauit. Eius igitur scriptum consulatur.

Nusquam Dionysius Monachos Laïcis accensuit.

Lege Hallier totum ad vmbilicos; lege Aureli Græcè, Latinè, Gallicè qualem citas, non iam bilinguis, vt falsè Iesuitam vocas alicubi; sed trilinguis, quales aiunt esse serpentes. Date in toto Dionysio locum, vel angulum vnum, date verbum, literam, apicem, quo Monachi dicantur ijdem esse cum Laïcis. Id ex eius dictis exprimi facilè, & deduci potest, inquiet Aurelius. At ego voces expressas ab eo iure meo postulo, qui consecutionum beneficio, Catholicis doctoribus vsitato, iamdudum renunciauit. Fatentur, inquit, interpretes Iesuitæ, Lansselius, Fuliensis. Mihi cum interpretibus nulla res, loquatur Iudex. Nam vt omittam cæteros; quo tu iure Aureli producis Lansselium, cuius ais *interpretationem totam alio rursus interprete plus indigere, quàm vel ipsum Dionysij Græcum sermonem* cum tamen eius illa non sit interpretatio, sed Ioachimi Perionij, vt vel pueri legendo peruidere possunt, & ipse præfatione ad Lectorem fusè tradit: atque hic locus qui deridetur, totus sit à Perionio? Ita non iudicio, sed odio cæcus est Aurelius. Sed ne quid dissimulando videar eleuare, fatendum est omnes quos legi Hierarchiæ Dionysiacæ interpretes, Monachos ad populum reiicere; sed eum sine dubio populum intelligunt, qui amplissima significatione Clericis ministrantibus Ecclesiæ opponitur, qui cum Monachos confundi principio disputationis agnoui. Est enim Dionysius totus in actuali, vt sic loquar, Ecclesiæ ministerio, ministrisque describendis occupatus, quò propiùs Monachis aspirare non licet. Verùm vbi digressus ab altari, vitam & conditionem singulorum contemplatur, quanto Monachos à Laïcis separet interuallo, sequenti capite reuoluemus; isto quod decurrimus, mihi monstrari peto conceptis verbis sententiam illam, quam ex eo probare se dicunt aduersarij, Monachos esse Laïcos.

Fæda Aurelij hallucinatio in Dionysii interprete p.450.

Explicantur interpretes Dionysii.

Rationes è Dionysio propositæ ab aduersariis. Hallier in vin.p.390. 391. Aurel.p. 445.&seq.

Id si non dicit, inquiunt, certè significat euidenter, cum illos extra sacrum Adytum collocat, vbi populus orat: cum initiandorum in numero ponit, supremos quidem, sed tamen initiandos: cum negat Monachorum ordinem esse adductiuum aliorum, ideoque ipsos non ab Hierarcha vt Clericos, sed à Sacer-

Sacerdote consecrari. Sic isti disputant, coacti priùs agnoscere, non dici à S. Dionysio quod dicunt, sed significari quod cupiunt. Ea verò significatio qualis tandem sit, inspiciamus.

Ordiuntur à loco. Extra chorum Monachus orat. Verè. Addo etiam mortui Monachi corpus eodem loco poni, ad valuas Adyti, cùm excessit è viuis. Non enim ministrat Monachus, non canit, non legit Scripturas. Quid igitur faciat in Sacrario? Adytum ingrediuntur ordinati soli, atque ij fortasse non omnes, nam ad Ostium excubare debet Ostiarius: ego verò Monachum ordinari non peto; sed & solum esse Clericum qui sit ordinatus, hoc pernego. Quod si contenditis eos omnes qui extra Adytum orant, esse ἱερὸν λαὸν; erunt ergo pari iure, sanctus populus, Pœnitentes, qui ἐν συνάξει; erunt fidelis populus, Catechumeni, qui orant & in ima naui intra Basilicam. Denique ostendite in S. Dionysio, omnes eos qui extra Adytum orant, populum sanctum, aut fidelem esse. *Ijs*, inquit Hallier, *sacrarij portæ occludi dicuntur, vt à Clericorum ordine arceri se norint; in Laïcorum scilicet classem* (hæc sunt Doctoris aduersarij, non Iudicis nostri verba) *ita quidem, vt reliquum populum præcedant, cui tamen magis, quàm Clericorum ordini affines esse se agnoscere debeant.* Parum tibi fauet, si hoc tantùm scripsit Dionysius. At ne hoc quidem scripsit. Quid igitur? Monachos assistere ad valuas, *non vt eas custodiant* (est enim ὑπηρετῶν) *sed vt agnoscant, & se, & ordinem suum.* Sapienter, sed & hoc Presbyteris, & Diaconis præceptum in Concilijs vidimus. Quid igitur deinde? *Propiusque ad populum, quàm Ecclesiastici ordinis homines accedunt.* Aut; vt interpretatur Pachymeres, *propius ad populum, quàm ad ordines Ecclesiasticos.* Quocunque ista modo accipias, quòd ego magis, quàm tu, ad populum accedam; vel quàm ad te: neutrum tibi tradit quod postulas. Magis enim tu ad populum accedis, quàm Episcopus: magis Diaconus, quàm tu. Magis Ostiarius, quàm vel tu, vel ad te: nemo tamen vestrum Laïcus est. Progredior.

Singillatim expenduntur. Ac I. de loco in quo Monachus orat.
Diony. ep. 8. ad Dem. Item c. 7. Eccles.
Peruersè citatur Dion. ab Hallier.
Πρὸς τάξιν καὶ ἐπίγνωσιν ἑαυτῆς μᾶλλον τοῦ λαοῦ ἢ τῆς ἱερατικῆς πλησιάζοντες Epist. 8. ad Demoph.
Μᾶλλον τῷ λαῷ πλησιάζουσι, ἢ ταῖς ἱερατικαῖς τάξεσι. Pachy. in paraphr.

Inter initiandos Monachi recensentur, ergo sunt Laïci. Antecedens inferiùs explanabitur. Lubet modò in consecutione immorari. Vbi dicit S. Dionysius initiandos, & populum sanctum, pro ijsdem haberi? Tres docet esse ordines τῶν τελουμένων, Purgandos, Illuminandos, Perficiendos. Purgari eos, qui arcentur à sacris, illuminari sanctum populum, perfici Monachos. Et vt Purgatio, Illuminatio, Perfectio, diuersæ sunt officij Hierarchici partes, variosque & nonnunquam repugnantes actus Hierarchicos continent; ita, qui purgantur non ijdem cum illuminatis, & qui illuminantur, alij sunt ab ijs qui perficiuntur. Nam species quæ genus diuidunt, contrahuntque, sibi inuicem, si quid me logica docet, opponuntur. Monachi ergo non possunt esse Laïci, quibus opponuntur: neque vniuersè, omnes initiandi sunt Laïci. Sunt hæc infirma præsidia quæ in te contorquentur. Videamus Achillem, *palmariam sententiam, quæ sola controuersiam dirimat.* Parum hoc est. *Ex qua re* inquit Aurelius, *perspicuum argumentum elicitur Monachos ab Hierarchia abesse, non tantùm Dionysij, sed etiam totius Ecclesiæ veteris auctoritate, ac sensu.* Quod illud tandem est?

2. Quod Monachus sit inter initiandos.
Dion. c. 6. Eccles.

Monachorum consecratio non fit ab Hierarcha, sed à Sacerdote; quia eorum non est, alios deducere, sed in se, ac per se stare in singulari sanctoque statu. Ergo Monachi, sunt Laïci. Sic enim concludendum arbitror, quia quæstionem continet. Atqui consequentia hæc tam præter antecedentis expecta-

3. Quòd Monachus non consecretur ab Hierarcha.

tionem apposita, frigidam mihi inijcit. Conferuntur enim minores ordines, non à solis Episcopis, sed à nonnullis Abbatibus, qui in aduersariorum nostrorum Canone non sunt Hierarchæ, ij-ne sunt Laïci? Acolythus, Psalmista, Tonsuratus, Laborans quem deducunt, quem purgant, aut illuminant? ergo Laïci. Sacerdos sola in reale Christi corpus potestate præditus, Iurisdictionis omnis expers, neminem deducit, ad Laïcos ergo deportandus est. Vrgebit Aurelius ex Dionysio saltem hic suo. Hierarchica consecratio *graduum Ecclesiasticorum* est; ea verò priuatur Monachus; non est igitur consors Hierarchiæ. Lubet primùm cum Aurelio grammatico grammaticari. Non dicit Dionysius *gradus Ecclesiasticos*, sed Sacerdotales, ἱερατικὰς τάξεις; vltra quos protendi etiam Clericatum, cum res ipsa, tum Laodicenus Canon declarat, qui Hieraticos vel Clericos magicis artibus vetat esse deditos: & in Actis Apostolicis, præter eos *qui erant de genere Sacerdotali*, minores alij Leuitæ censebantur. Itaque quamuis propria Sacerdotibus vel Diaconis benedictione non donetur Monachus, statim ideo extra Clerum non eijcitur. Deinde Aurelio Theologo respondeo, Monachi consecrationem Hierarchicam non esse, vt ab Hierarcha immediatè profectam, sed esse Hierarchicam, vt eius auctoritate à Sacerdote factam: qua ratione Diaconi Baptismus, Sacerdotis concio, Lectoris publica scripturarum recitatio, Exorcistæ labor aduersus Energumenos Hierarchica sunt. Obseruauit autem S. Dionysius Hierarchicæ consecrationis differentiam ab Hierurgica, vt Monachum ostenderet ad altaris ministerium, in quo describendo totus erat, non consecrari.

Ἐκείνη γὰρ ἐπὶ μόναις γίγνεται ταῖς ἱερατικαῖς τάξεσι. c. 6. Eccle.

Idem verbum antea malè transferebat Hallier.

ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ Κληρικοὺς, μάγους, ἢ ἐπαοιδοὺς εἶναι. Concil. Laod. c. 36

ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ. Act. c. 4.

Monachi consecratio Hierarchica est.

Non acquiescunt aduersarij, Demophilum in ius vocant, eius obiurgationem in S. Dionysio, nostram esse volunt condemnationem. Mirum quod in eius nomine, populare nihil deprehendant grammatici. Quid autem commisit Demophilus, quamobrem Monachi omnes gradu Clericali moueri debeant, & in cæritum tabulas referri? Sacerdotem officio suo fungentem, minor ipse reprehendit; hoc ne Diaconus quidem audeat. Ingressus est in Adyta, vnde sacrorum lege arcetur. Quid enim tempore sacrificij agat in sacrario non minister? cur ingrediatur in Diaconicum, vbi soli versantur Sacerdotes, & λειτουργῶν ἐκκελοι; Sanctissimam Eucharistiam manibus attrectauit. Facinus hoc est, sed omnibus infra Diaconum initiatis prohibitum. Peccatorem hominem criminum veniam à Sacerdote suppliciter postulantem, calce abegit. Indignè factum, sed quod ne in alio quidem Sacerdote probari debeat. Inde colligant ipsi, aut tam opportuno loco à S. Dionysio dictum ostendant, Monachos à Laïcis non differre.

Facinus Demophili Monachi, apud S. Diony. ep. 8.

Atque rem profectò lepidam tres omnes agimus, quam tu, Lector, spectas tanquam in podio. Circumstant latus meum infestis animis & armis oppugnatores duo, sed qui vel aërem confodiunt, vel si me petunt, armant, non vulnerant: meum interim cursum teneo, fortior quàm cum arenam ingressus sum. Nam aduersarijs concedo quod postulant: quod autem postulo, faciunt ipsi vt impetrem. Negas Francisce Hallier Monachos apud S. Dionysium reponi in Iurisdictionis Hierarchiâ: nego & ego; idque amplius, Hierarchiam Iurisdictionis in S. Dionysio non legi. Affirmas Aureli rerum sacrarum administrationem, hoc est, altaris ministerium, Monachis vt sic non committi. Affirmo & ego. Sed hæc non quærimus. Nodum tangite: tu Aureli, personas sacras rebus sacris addictas ab Ecclesia, de κλήρῳ & sorte Domini non esse, si alta-

Aduersariorum argumenta nô ipsos, sed nos potius iuuant.

ſi altaris miniſterium non faciunt; Tu Franciſce, neminem qui Eccleſiaſtici fori externi Iuriſdictione careat, ad Hierarchiam Ordinis pertinere: Vterque iunctis ingenijs & viribus hanc mihi è Dionyſio propoſitionem eruite, *Monachi ſunt Laïci.* Hæc tria ſi non agitis, nihil agitis. Addidi ab aduerſarijs habere me quod poſtulo; id enim ex eorum obiectionibus facilè conficio. In S. Dionyſij doctrina Monachi orant ad valuas Adyti, populus inferiore loco; Monachi accedunt ad populum: Monachi oppoſitam Laïcis initiandorum ſpeciem conſtituunt: Monachi conſecrantur ſaltem à Sacerdote, populus à nemine: Monachi ergo in S. Dionyſij doctrina, non ſunt Laïci.

MONACHOS A S. DIONYSIO EXPRESSE ſeparari à Laïcis clarè & ſolidè comprobatur.

CAPVT III.

VVLTVM irati Iudicis pertimeſcere me cogebat Demophili factum inſolens: verebar enim ne ſimilis Aurelio Dionyſius, vnius Monachi crimen in omnium pœnam ignominiamque traduceret: qui licet manſuetudinem magnopere commendet, ea tamen virtute non inuita ſcribere poterat. Tu tuique, Laïci cum ſitis, cur auſus es in Adyta ingredi, & increpare Sacerdotem? Id non dixit Dionyſius, quia verum non putauit. Sed iſtud verius, *Nefas eſt Sacerdotem, à miniſtris qui te ſuperiores ſunt, aut à tui Ordinis Monachis corrigi & reprehendi.* Sententiam igitur in Monachos Iudex non tulit, qua ipſi ad Laïcos ablegarentur: ſed manifeſto ſemper diſcrimine Monachos à Laïcis ſeparauit. Eius tria iam capita extorſi ab aduerſarijs: alia quædam emumerare pergo. *In cauſa Demophili, contra Monachos nihil ſtatuit Dionyſius.*

I. Inter initiandos ordo eſt, vt exprimit S. Dionyſius, & agnoſcit Hallier, dum Religioſorum ordinem potiſſimum & nobiliſſimum Hierarchiæ initiandorum eſſe, paginis quatuor probat, quod nemo negat. Scimus autem ordinem niſi inter paria & imparia, inter ſimilia & diſſimilia non reperiri: ergo inter diuerſa, & ſæpe diuiſa. Monaſticus Ordo & medius pares ſunt, quia initiantur; diſpares in ipſa initiationis ratione: Iidem ergo dici non poſſunt. *1. Diſcrimen quod ſint ordines diſtincti.*

II. Iſta autem ratio in eo conſiſtit quod infimi purgantur, Laïci illuminantur, Monachi perficiuntur. Longè autem aliud eſt, inquit Pachymeres, initiari, aliud perfici: Ducit enim initiatio ad purgationem, æquè vt ad illuminationem: perfectio autem vna propriè dicta eſt, eaque Monachos à ſimpliciter initiatis, putà purgatis, & illuminatis diſtinguit. Nam initiandi verbum perficiendi verbo vniuerſalius eſt, quique perficiuntur Monachi, qui omnimoda puritate debent eſſe præditi, purgationem & illuminationem vt inferiores gradus complectuntur. *Quod initiatione differant.*

III. Quamobem non à Sacerdotibus, ſed ab ipſis Hierarchis immediatè perfectionem illam accipiunt Monachi, cum illuminentur à Sacerdotibus Laïci. Quæ propoſitio licet vulgò ab omnibus admittatur, quia tamen eam aliqui reuocant in dubium, eoque Areopagitæ noſtri Iudicis trahunt ſententiam, de ea dicendum videtur paulò accuratius, ne quid minùs exploratum *Quod initiatores habeant diuerſos.*

Explicatur locus Dio. c. 6 Eccles.

Ἡ δὲ τῶν τελουμένων ἁπασῶν ὑψηλοτέρα τάξις ἡ τῶν Μοναχῶν ἐστὶν ἱερὰ διακόσμησις, πᾶσαν μὲν ἀποκεκαθαρμένη κάθαρσιν, ὁλικῇ δυνάμει καὶ παντελεῖ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν ἁγνότητι. πάσης δ' ὅσης θεμιτὸν αὐτῇ θεωρεῖν ἱερουργίας, ἐν νοερᾷ θεωρίᾳ, καὶ κοινωνίᾳ γεγενημένη, καὶ ταῖς τῶν Ἱεραρχῶν τελειωτικαῖς δυνάμεσιν ἐγχειριζομένη, καὶ ταῖς ἐνθέοις αὐτῶν ἐλλάμψεσι, καὶ Ἱεραρχικαῖς παραδόσεσιν ἐκδιδασκομένη, τὰς ἐποπτευθείσας τῶν κατ' αὐτὴν ἱερῶν τελετῶν ἱερουργίας, καὶ πρὸς τῆς ἱερᾶς αὐτῶν ἐπιστήμης ἀναλόγως εἰς τελειοτάτην ἀναγομένη τελείωσιν.

pro certo venditare videamur. Locus ergo sic habet, quantùm à nobis exprimi potest græca dictio. *Summus autem omnium qui initiantur Ordinum, est sanctus Monachorum status, secundùm purgationem omnem, tota vi sua & omnigena sibi propriarum actionum puritate mundatus: in omnis mysterij, quantùm ipsi fas est contemplari, spiritali intelligentia, & participatione positus: & perfectiuæ Hierarcharum potestati, quasi per manum traditus, ac diuinis eorum illustrationibus, Hierarchicisque traditionibus sacrorum mysteriorum actiones quas inspexit, quæque ad ipsum pertinent edoctus; & pro sancta eorundem Hierarcharum scientia proportionaliter ad summam perfectionem euectus.* Hoc dicit magnus Hierophanta, Hierarchicum etiam inter initiandos seruari ordinem, vt superiora inferiorum dotibus & virtute prædita sint. Cum ergo Monasticus status omnium supremus sit, perfectam habet quam à Diaconis accipiunt Catechumeni purgationem; absolutam in genere suo illuminationem, ad quam à Sacerdotibus euehitur sanctus Populus: ac præterea sibi peculiarem perfectionem, & Hierarchicæ scientiæ cognitionem, quæ in mysterijs & ritibus, eorumque aperta explicatione, qualem in Contemplatione mysteriorum tradit S. Dionysius, consistit; quæ quidem cognitio ab Hierarchis ipsis donatur, cuius solius Ordinis est perficere. Ac proinde, vt addit Georgius Pachymeres, congruè Ordo Monasticus quod summum est habere dicitur, quando tres initiandorum ordines in se vno complectitur.

Eius explicationis confirmatio.

Ἄλλο δὲ τὸ πλεῖον, καὶ ἄλλο τὸ πλεῖστον. Istud *προκρίνει τῶν ἁπλῶς πληθυνομένων τῶν τε καθαιρομένων, δηλαδὴ καὶ τῶν φωτιζομένων, τοὺς Μοναχούς, ὡς τελειουμένους μὲν καὶ αὐτούς, ἀλλ' ὑπὲρ τὴν τῶν Κατηχουμένων κάθαρσιν: καὶ ἐπὶ τῶν φωτιζομένων τάξιν, ἔτι καὶ μάλιστά φησι, τὴν τῶν λαϊκῶν δηλαδή.*

Huius explicationis, præterquam quòd probus & facilis ductus est, natiua confirmatio in ipso auctoris textu residet, ex Ioachimi Perionij versione, quæ ait, *tradi Monachos perficienti Pontificum ordini*, quod est Hierarchico gradui valdè consentaneum. Nam cum singulis agentium ordinibus, patientes ordines singuli, sint immediatè subiecti, Catechumeni Diaconis ad purgandum, sanctus Populus Sacerdotibus ad illuminandum: pari iure subesse debent Episcopis Monachi ad perficiendum: idque eò magis necessarium est, quòd solus Hierarcharum ordo perfectiuus est. Huc facit & Pachymeris expositio, quam modò stringebamus, qui posteaquam τὸ πλεῖον distinxit ἀπὸ τοῦ πλείστου, & illud communius, adeoque vilius, inferioribus ordinibus initiandorum conuenire, hoc strictius & nobilius, ad solos perficiendos attinere dixit, in his Monachos Dionysij verbis reponens, eos addit, Hierarchicæ potestati tradi, & secundùm eam disponi atque ornari; proque rata portione ad summam illam sacræ scientiæ perfectionem perduci. Neque abludit elegans & accurata Fuliensis interpretatio Gallica, quæ mentem eam diuini scriptoris esse demonstrat.

Alia versio Lansselij nō improbāda.

Verùm Petrus Lansselius, etsi fateatur reliquos eodem sensu interpretes accepisse Dionysium, vertere tamen mauult, *Perficientis Pontificum ordinis statum exprimere conari Monachos*: idque nec inuito textu, nec veritate repugnante, si nuda spectamus verba. Hæc enim versio cum antiquiore Perionij versione quadrat optimè, altera causam, altera effectum complectente. Traditur enim Pontifici Monachus, ab eoque instituitur, vt eorum quæ in ipso viderit, & ab eo didicerit imitatione, Pontificum perfectionem exprimat: quemadmodum ipse se magister discipulis, & Christus Apostolis offerre solet in exemplum. Hoc quidem consilium si tantùm in corrigenda Perionij versione sequeretur Lansselius, probandus omnino esset, qui suppositum immediatè Hierarchæ Monachum, & ab eo ipso perdoctum, quod volumus, significaret.

caret. Verùm alia omnia cogitat, & hac omissa subiectione, nouam terit orbitam in explicanda illa similitudine Hierarchici ordinis, quam ordo Monasticus in se se conatur exprimere. Hanc autem in eo collocat, quòd hic sit initiandorum primus, quemadmodum ille mystarum supremus: quòd hic ordinum inferiorum vt Catechumenorum & sancti Populi, quemadmodum ille Diaconorum & Sacerdotum virtutes contineat: quòd illis aliquem perfectionis cumulum vterque status adijciat. *Quomodo mentem Dionysij explicet, in hunc locum n. 170.*

Quæ quidem omnia cum vera esse concessero, illam tamen quam requirimus similitudinem, in illis sitam non esse, & hanc interpretationem à sancti Patris mente discedere ex ipsa interpretis versione demonstro. Cur enim *perficientem ordinem* nominat, cum vis perficiendi, ad superiora necessaria non sit? Nunquid habet Sacerdotalis gradus Diaconi perfectionem, & tamen perficiens non est? Auctus est sanctus Populus Catechumenorum dotibus, & tamen *perficientem ordinem* non imitatur? Cur autem dicit *Conari*, cum eò sine conatu, ipsa sui natura perueniat: Nimirum quo Monachus momento cõsecratur, eodem status sui essentiam assequitur: est autem talis eius essentia, vt qui supremus est perficiendorum, inferiorum perfectiones complectatur. Quemadmodum in sua consecratione Hierarcha, sine labore superaddito, cum Episcopali potestate, subditorum ordinum potestatem excellenti prærogatiua suscipit. Aliquod igitur obiectum assignari oportet, in quod assequendum Monachus conatũ exerat, eoque comparato perficiẽti ordini similem se faciat. Illud verò est, vt optimè Gallicus interpres, Hierarchica de mysterijs & Sacramentis scientia, & fortasse priuatarum virtutum cognitio atque vsus. *Confutatur ex ipsa quã eligit versione.*

Sed obijcit Lansselius. Monachi expresè dicuntur à Sacerdotibus, non à Monachis consecrari: ergo & ab ijsdem perficiuntur. Expeditam facit responsionem, consecutionis vanitas. Non enim qui consecrant, ijdem etiam perficiunt: Hierarcham consecrant Episcopi, nonnunquam & cum Episcopo Abbates; at is perfectionem suam à Deo immediatè percipit, vt monet S. Dionysius. Diaconus postquam institutum fidei principijs Catechumenum ipse baptizauit ex officio, iam grauioribus illuminandum mysterijs Sacerdoti tradit, atque hic, vt expresè idem Hierophanta docet, *spectatores eos qui accedũt efficit, & in sanctorum mysteriorum societatem communionemque admittit: sed ad Pontificem remittit eos, qui disciplinæ mysteriorum quæ aspexerunt, cupiditate ducuntur:* quales sine dubio sunt Monachi, qui postea dicuntur, vt paret in textu quem exponimus, *diuinis Hierarcharum illustrationibus, & Hierarchicis traditionibus edoceri.* Accipit ergo consecratus à Sacerdote Monasticum statum, ab Hierarcha status perfectionem; admittitur ad mysteriorum aspectum Monachus à Sacerdote, plenam eorum cognitionem ediscit à Pontifice; Sacerdotalis illuminationis apex est, sub Hierarcha Monachum facere, nobilem operi tam præclaro colophonem addere, perficientis Pontificis est. *Respondetur obiectioni.* *Dion. c. 3. Eccles. in Contemp. Ibid. in Mysterio.*

In ea Magistri expositione, & immediata Monachorum sub Episcopis demissione, consentientem habeo Doctorem Hallier; cuius hæc est oratio, *Monachos reliquis ex plebe ordinatis anteponi, quòd pietatem ac strictiorem vitæ Christianæ obseruantiam profiteantur; & quòd nobilioribus actionibus Hierarchicis, & Hierarchiæ Principibus præsertim subsint: in quantum scilicet perficiendi sunt ab Episcopis, & Christianæ vitæ perfectio debet eis Episcoporum scilicet beneficio innotescere. Hoc autem licet nullum maiorem in Hierarchia agentium locum tribuat, in Hierarchia tamen pa-* *Franc. Hallier hoc in proposito sententia. in vindic. p. 412.*

tientium, professio sanctitatis maiorem & nobiliorem locum tenuit: sicut olim virginibus ante nuptias digniorem in Ecclesia locum datum fuisse colligitur. Horum pleraque veriùs quàm cautiùs à doctore nostro dicuntur, dum suo sibi se gladio iugulat, vt qui de Laïcis simile nihil possit effari, quo manifestè declaratur, magno dignitatis interuallo separatos esse à Laïcis Monachos. Neque in eo tantùm se vulnerat, homo petendo auidior, quàm cauendo prudentior, sed cum totus hic locus in rem nostram ritè aduocetur, & propositum confirmet, limam tamen exigit vt euadat perfectior, & meditationem inuitat, vt cum Hierarchica doctrina consentiat. Quæ enim causa est cur scribat Franciscus, *Monachos ordinatis ex plebe anteponi?* Sanctum Populum in Dionysio legimus; *plebem* quæ pars populi vilissima est, non legimus. Sed *facem populi* nominabat olim hic scriptor, cum Monachos insinuaret. Qui sunt autem *ordinati ex plebe*, quibus anteponuntur Monachi? Nam in S. Dionysio Populus consecrationem habet nullam, & τελούμενοι sunt qui initiantur, Catechumeni & sanctus Populus, non autem qui ordinem sacrum suscipiunt. Hoc nimirum vult à nobis Doctor intelligi, esse aliquos ex plebe qui ordinentur & consecrentur, præter Monachos; vt hi nulla re à plebe, seu Populo, seu Laïcis in status sui conditione, sed tantùm leui aliqua & accidentali perfectione differre censeantur. Deinde cur *Hierarchiæ Principibus præcipuè subesse* dicit Monachos? Quibus enim alijs? Curatis videlicet subditos olim fuisse Monachos, κυρία δόξα huius auctoris est; quam S. Dionysio repugnare cum hoc loco sentit, fateri cogitur, immediatè Hierarchis ipsis esse subiectos: sed ne alios etiam excludat, seque contradictione implicet, minuentem addit particulam *præsertim*, prouida contra oppugnantes cautione. Veram hanc esse Dionysiacæ sententiæ corruptelam, res ipsa proclamat. Præterea *in Hierarchia patientium* eminere dicit, & probat Monachos. Non queror eos ab Hierarchia agentium exclusos. Non hic pono Hierarchiam patientium agnosci à Doctore, eandemque esse cum ea, quam olim Petrus Aurelius tanto styli acumine fodicabat, Hierarchia Hierarchizata, cum pars Hierarchiæ patiens, & Hierarchizata, castigatione grammatica dici debuerit. Vnum annoto *Pietatis statui* datam hoc loco Hierarchiam, quem VVicleffo errorem antea tribuebat. Denique professionem Religiosam, liberæ ante nuptias puellarum castitati æquiparat Franciscus Doctor. Immeritò sanè, cum hæ non sint in statu, cum nullo ritu consecrentur, cum nulla re supra sanctum Populum emineant, ipsæ pars eius, sola viri expectatione continentes. Locus autem ille dignior in Ecclesia, non istis primariò, sed velatis, consecratis, voto adstrictis virginibus assignatus est: quod ijs locis animaduertisset facilè quos citat, si votiuam amaret professionem. Constitutiones enim Apostolicæ *adolescentulas* (sunt hæ *virgines ante nuptias*) aut seorsum à pueris, aut pone mulieres collocant: *Virgines autem, viduas, & anus, primas omnium stare iubent, aut sedere.* Quas *Virgines* ab *adolescentulis* distinctas, viduis priores, non nisi sacratas intelligere possumus & debemus. S. quoque Ambrosius virginem lapsam luget *nobilem, dicatam Christo*, cui possit dicere, *oblita domum patris tui, vt scriptum est, ad Monasterium virginale transisti.* Si quid ergo gratificati sunt antiqui *adolescentulis* viros affectantibus, id secundariò, & in priorum gratiam fecisse videntur. Quare cum his non erant conferendi Monachi, sed cum illis, quarum cœtus Monachorum sodalitatibus antiquiores in Ecclesia extitisse, falsò credit

Expenduntur quædam eius dicta.

Hierarchia patientium.

Quibus virginibus datus in Ecclesia locus.

Const. Apost. l. 2. c. 57.

S. Amb. ad Virg. lapsam. c. 1.

Ibid. c. 7.

credit Aurelius. Quamobrem directus ad amussim nostram, & lima perpolitus Franciscus Hallier, verè scribit, Religiosos ab Hierarchis immediatè perfectionem accipere, nobilissimis Hierarchicis subesse actionibus, maiorem inde & nobiliorem in Hierarchia locum occupare. Progrediamur in Magistro.

IV. Hæc mysteriorum inspectio, & perfectior cognitio, Monachicum ordinem ad Sacerdotalem maximè adiungit: quod de Laïcis nemo vnquam dixerit. Est enim ei ordini ordo ille similis in multis, & vnus ex omnibus initiandorum ordinibus, ad eum proximè accedit. Hinc est quod in consecratione, osculo salutant inuicem *propter sanctam, eorum qui diuinitatem imitantur, societatem.* Quod & diuinis mysterijs simul participant, non modò quia sanctissimorum mysteriorum perceptio, caput est & summa sacræ cuiuscunque communionis: sed maximè quia diuinissimi illius doni sacri ordines participes sunt omnes, pro ratione initiationis singulorum, ait Pachymeres. Vbi clarè scholiastes sacris ordinibus Monachos adiungit, quod de Laïcis eodem modo non dicat: addit enim, per hæc Monachum in sacrâ illâ politiâ consistere.

4. Quòd Sacerdotibus non æquè sint similes. Μὴ μόνον ὅτι πάσης ἱερᾶς μεθέξεως ἡ τῶν θείων μυστηρίων μετάληψις ἐστὶ τὸ κεφάλαιον. ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτῆς τῆς κοινωνικῆς καὶ θειοτάτης δωρεᾶς αἱ ἱεραὶ μετέχουσι τάξεις κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἀναγωγῆς αὐτῶν. Pachy. in eum locũ.

V. Atque ea ipsa communio non fit à Monacho *ritu medij ordinis, sed cum Sacerdotum ordinibus, in sanctis eorum consecrationibus, ad extremum sanctissima Eucharistia communicatur à Pontifice qui eos consecrauit.* In hoc communionis discrimine duo sunt obseruanda, locus & ordo. Intra altaris septa *in sanctuario* communicare *solis sacratis* licet: Extra sacrum locum, Laïcorum communio est. Sic expressè Toletanus Canon *vt Sacerdos & Leuites ante altare communicent* (qui videlicet altari ministrarint) *in choro Clerus; extra chorum populus.* Neque alia communio Laïca est, quàm quæ extra sacros cancellos populo data, quæ & pœna, vt ante vidimus, peccantium ministrorum. Itaque si Monachus cum Laïcis non communicat, Laïcus non est: si cum *Sacerdotum ordinibus* in choro, ad Clerum pertinet. Ordinem vero in illâ tradendâ neglectum non fuisse, etiam extra chorum, docet verè Christiana illa mulierum de Martyrio concertatio apud Homeritas, quam suo loco protulimus. Et distinctiùs gradus omnes exponunt Apostolicæ Constitutiones. *Sumat Episcopus, deinde Presbyteri, & Diaconi, & Hypodiaconi, & Lectores, & Cantores, & Ascetici.* Vide Monachos inter sacras personas. *Et ex fœminis Diaconissæ, & Virgines, & Viduæ. Postea pueri, & deinde cunctus populus.* Quanto hic interuallo Asceticos ante se videt? Subtiliter hoc loco Hallier. *Post Lectores & Cantores, id est, post vniuersum Clerum, Monachi ad communionem accedunt.* Quis tibi suggessit lepidum illud, *id est?* aut cur non addis, post Clerum ministrantem? cum causa cur Monachis multi è Clero præponantur, sit ipsum ministerium.

5. Quod loco & ordine diuerso communicent. Concil. Laod. c. 19. Concil. Tolet. 4. can. 17.

Ordo percipiendæ Eucharistiæ. Const. Apost. l. 8. c. 13.

EADEM DISTINCTIO CONFICITVR EX comparatione vitæ & instituti Monachorum cum Laïcis, secundum mentem S. Dionysij.

CAPVT IIII.

6. Quod moribus & institutis sint distincti.

MORES & instituta Monachorum à Laïcis toto cœlo diuersa, quod est sextum differentiæ Dionysiacæ caput, in hanc sectionem confero, quoniam priuata animorum contentione, & recens fabricatis eam in rem arietibus impetuntur. Franciscus Hallier in omnem deprimendi status Religiosi occasionem intentus, propositam thesim de Monachis ad Laïcos redigendis confecturus, in vtrorumque vitam excurrit, & sanctum ait Chrysostomum *paruam inter Laïcos seculares ac Monachos, nec eam quæ inter Clericos, & Laïcos, differentiam agnoscere.* Idque duplici loco Antistitis eloquentissimi demonstrat. Claudius Seguenotus contra auctoris sui mentem, non solùm cælibes & virgines coniugatis exæquat, vt olim vidimus: verùm etiam, vt aliud Religiosi status fundamentum conuellat, paupertatem ait Euangelicam à Christo commendatam, non esse voluntariam illam à Religiosis voto promissam; sed aliam vulgarem, quæ necessaria dici potest: illam hominum, hanc Dei opus esse; in ea multa reperiri ad virtutem præsidia, quibus voluntaria qualibet inferior non reddatur.

Hallier in vin. p. 391.

Claudius Seguenotus paupertatem Religiosam mendicitati Laïcorum postponit.
Notis in l. de S. Virgi. p. 97.

Cui antequam cumulatiùs satisfiat, Augustinum illi suum impingo, hanc esse Euangelicam & Christianam paupertatem apertè negantem. *Sunt pauperes non habentes pecuniam, victum quotidianum vix inuenientes, alienis opibus insidiantes, misericordia sic indigentes, vt etiam mendicare non erubescant. Sed si de his dictum est, Tibi derelictus est pauper, nos quid facimus qui hoc non sumus? ergo nos qui Christiani sumus, non sumus Deo derelicti? Discite ergo esse pauperes & Deo relinqui, ô compauperes mei.* Sanè Clericos suos Regulares alloquens Augustinus *compauperes* suos appellabat, non vilia mendicabula, in quibus Christianæ virtutis nihil agnoscebat. De voluntaria autem Religiosorum paupertate, multa præclarè differens S. Bonauentura, cum ex alijs Ecclesiæ doctoribus, magnus ipse Doctor, tum maximè ex eo qui nobis opponitur D. Ioanne Chrysostomo, quę hic describere necessarium non videtur, in hæc verba concludit, *os aureum ignitis, fulgidis, & pretiosis eloquijs voluntariæ paupertatis quæ penuriam rerum habet annexam, admirabilem celsitudinem, pulchritudinem, pretiositatemque commendat.* Hæc in promulsidem propinamus, ex ijs cellis quæ aduersùm nos recluduntur. Nunc thesim aduersariorum sic pono, & mentem explico. Tribus potissimùm rebus supra vulgum Laïcorum eminere se Religiosi gloriantur & prædicant, vitæ perfectione, castitatis merito, & tolerantia paupertatis: hæc in Laïcis æqualia sunt; nihil habent igitur Religiosi quo se illis anteferant, imo quo se differre ab illis iactitent.

Contra mentem Augustini Serm. 110. in illud *Tibi derelictus est pauper.*

Bon. Apol. Paup. Ref. 3. c. 3.

Aduersariæ sententiæ tria capita.

Verùm huius argumenti robur, nemo certiùs aperiat, quàm veritas ipsa, quæ legem tulit Euangelicam. Adolescenti enim viam ad cœlum sciscitanti, mandata primùm proponit: hæc est, ni fallor, communis Laïcorum omnium perfectio, quæ cum sedulò à se semper obseruata, verè respondisset, subiungit

Vita Religiosa communi perfectior.
Matth. 19. Luc. c. 18.

subiungit Christus. *Adhuc vnum tibi deest, si vis perfectus esse, vade, vende*, &c. Cœcus est qui voluntariam hic paupertatem consuli non perspiciat; eam simplici mandatorum obseruationi *deesse*, & ad perfectionem consequendam superaddendam suaderi: illam ergo qui profitetur, id assumit quod vulgari sanctitati *deest*, & perfectionem quærit in consilio, quàm à mandatis abesse Christus asseuerat. Quod si æquali vterque passu in viæ cœlestis perfectione progrederentur, qui sancto per mandatorum cultum adolescenti, dixit *vade & vende*, æquè dicere debuisset, *vade & possíde*. Quod rectè S. Bonauentura *Antichristianum dogma* nuncupat. Falsò igitur, & contra Christi Legislatoris sententiam, scribit Doctor Hallier, *paruam esse inter Laïcos seculares & Monachos differentiam*, qui tota perfectionis natura differunt. *Antichristianum dogma.* Bona. loco cit.

Præterea Christus à Sadducæis tentatus super muliere nupta, respondet, *Filij huius seculi nubunt, & traduntur ad nuptias* (hæc est Laïcorum vita, quam in S. Hieronymo, & Eusebio Clericatui oppositam nuper legebamus) *in resurrectione neque nubent neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in cælo.* Quibus verbis Christus Virgines & cælibes à coniugatis tanto discriminat interuallo, quantum inter Angelos & homines, inter cœlum & terram, huius seculi fluctus, & portum securitatis æternæ concipi potest; vt summo Patrum omnium consensu probare facile est. Quòd si animo deliberatæ virginitatis ea est prærogatiua, quantam votiuæ esse censebimus, quæ hoc etiam ad Angelicam propiùs accedit, quòd inconcussam in bono constantiam, & inflexibilem virtutis amorem profitetur? Plus addo, ipsum in seculo virginitatis votum quod Agnetes, Cœcilias, Dorotheas, Virginum gemmas misit ad Martyrium, longiùs ab Angelica firmitate distare, quàm Religiosam castitatem; si quidem hoc, non illo voto impeditur ac dirimitur matrimonium. Itaque cum Religiosi cælibes sint omni ex parte, quantùm in hac vita ius fasque est, *sicut Angeli Dei in cælo*, coniugati autem *filij huius seculi*, Angelis oppositi, & longè inferiores: falsò & contra disputantis Christi auctoritatem scribit Seguenotus *Cælibes & coniugatos esse æquè sanctos & perfectos, æquè puros & castos.* *Religiosi ob castitatem Angelis similes.* Matth. 22. Luc. c. 20. *Castitas Religiosa, castitate Laica perfectior.*

Descendo ad S. Dionysium, & ex eo *non paruam esse inter Laïcos seculares & Monachos differentiam* in vitæ perfectione demonstro. Illud habet cum supremis Ordinibus commune Monachus, quòd consecratione propria & peculiari, licet ignobiliore, Deo deuoueatur: vnde & θεραπευτῶ sancto nomine à diuinis præceptoribus insignitus est, quoniam Hierarchica dedicatione Dei seruus, sors & possessio efficitur. In ea autem nuncium remittit *non solùm diuiduis distinctisque vitiis* (quibus coniugatos implicari, & inde diuisos esse monet Apostolus) *verùm etiam imaginationibus*, vt tam animo quàm corpore sanctitatem excolat. Hoc certè solenni nuncupatione votorum exsequitur, quibus superflua quæque resecat, vt capitis comas; vetera abijcit desideria vt vestimenta, à sanctis osculo consalutatur, vt admissus *in eorum societatem qui diuinitatem imitantur.* Non certè Laïcorum, à quorum conditione cæremonijs illis exemptus in statum superiorem recens traducitur. Diuinè S. Gregorius in Nazaræorum ritibus. *Deuotione completa caput Nazaræus radere, capillosque in igne sacrificij ponere iubetur, quia tunc ad perfectionis summam pertingimus, cum sic exteriora vitia vincimus, vt etiam cogitationes superfluas à mente resecemus. Quas nimirum igne sacrificij concremare, est flamma diuini amoris incendere, vt totum cor in Dei amore ardeat, & cogitationes superfluas concremans, quasi Nazaræi capillos* *Probatur Monachorũ perfectio ex S. Dionysio* c. 6. Eccl. per totum. 1. Cor. 7. Greg. l. 2. Moral. c. 16.

deuotionis perfectione consumat. Quæ de Religiosis dicta, credere nos iubet Gregorius alius è Græcia, dum Monachos *Nazaræos nostrates* appellat. Hoc scilicet facto, Monacho Sacerdos consecrans *perfectissimam vitam exponit, dicens eum mediam vitam superare, ac transilire oportere. Est enim non medij eorum qui initiantur ordinis, sed summi omnium*, ipsaque *prioris vestis detractio, & alterius inductio, significat à media sancta vita, ad perfectiorem traductionem.* Inde fit vt Laïcis permulta liceant, Monachis interdicta, vt admonet S. Maximus Scholiastes; & nos aliqua superiùs è Canonibus proferebamus. Euenit etiam vt ordo ille sanctorum Monachorum *Hierarchicis traditionibus pro modo suo ad summam perfectionem sit euectus.* Confer, amabo Lector, totam hanc S. Dionysij contemplationem cum Halleriana propositione. Sic enim Apostolus Hierophanta: Monachus renunciat vitis diuiduis Laïcorum; non est medij ordinis, sed summi; à media vita in qua versatur cum Populo sancto, ad perfectionem traducitur, cum in Monachum consecratur; tradita Hierarchiæ scientia ad summam perfectionem euehitur, à qua medius Laïcorum ordo semper abstinet. His vel lectis vel neglectis, concludit Doctor Hallier, S. Dionysium *expressè Monachos Laïcis annumerare, & eius mentem ex prædictis abundè patere.* Caperet hic locus vnam de amplificationibus Aurelianis, aut ijs similem quas Hallier ipse in posteriori opere, appendice exotica de Regularibus, stringit in Iesuitas, nisi mihi certum esset, tum vita tum scripto euidenter ostendere, *non paruam esse inter seculares, & Monachos differentiam.*

Greg. Naz.

Inuectiuæ Franc. Hallier l. de sacr. ordin. p. 93 96.

Manum hinc nondum moueo, cum profundiore meditatione digna mihi videatur *Consecratio*: quæ si cætera sint paria, perfectionis tamen palmam Religiosis addicit. Ponamus enim castitatis votum à seculari æquè ac Monacho nuncupari: iam tu mihi intuere aliam esse priuatam castitatem, vnius tantùm hominis deuotione promissam: aliam verò publicam ex Ecclesiæ instituto, ab illius Hierarchis in certo statu perfectionis ordinatam: adeoque hanc esse Hierarchicam, non illam; huic Ecclesiæ consecrationem dari, non illi: hanc, non minùs quàm preces, ieiunia, eleemosynas, reliqua opera ab Hierarchis constituta, publicam esse, & quasi Ecclesiæ nomine præstari. Quapropter vt horæ Canonicæ sunt vox Ecclesiæ, sic Religiosa professio, non autem priuata, votum Ecclesiæ potest appellari. Superest & quod vlteriùs contemplemur.

Consecratio Religiosa Hierarchica est.

Cum in ea consecratione nuncium diuiduis vitis remittit Monachus, seipsum inter cætera voluntatemque suam abdicat, & obedientia, qua carent Laïci, mediam vitam transilit. Est autem obedientia merum holocaustum, sacrificio quolibet præstantius, quæ actionibus Religiosis omnibus vt precibus, ieiunijs, macerationi corporis, energiam quandam imprimit, perque totam Religiosi vitam, vt grandis quædam anima, cum illa sua efficacitate peruadit. Quapropter D. Bonauentura obedientiā scribit esse *summam in merito, vicinam Deo, proximam cælo.* Atque inter alia elogia *nobile martyrij genus* appellat *& palmam triumphalem, quia decollat hominem, & amputat ei propriæ voluntatis caput.* Cum autem in Christiana Religione martyrio nihil grandius agnoscamus, quanta eius vitæ supra Laïcam dignitas esse censebitur, quæ in ipsa sui essentia martyrium ex statu perpetuum includit?

Religiosæ obedientiæ perfectio.

Vide Wald. densf. li. 3. doctr. fid. a. 2. c. 19. Bonau. in diæt. sal. tit. 3. c. 2.

Per hanc denique consecrationem diuinorum hominum societas initur; atque operibus illis Religiosis ex conuictu & communione plurium, accrescit meriti

Communio meritorum in Religione.

meriti modus, fitque inter fratres ex arcta societate Religionis, quod inter fideles in Ecclesia, idque maiori efficientia, ingens meritorum thesaurus, singulis in commune pauca conferentibus, & infinita reportantibus.

Quibus magni Dionysij enarrationibus, feret Lector à me adiungi Petri Blesensis, hominis non Monachi, de status Religiosi, supra secularem quemlibet excellentia, testimonium, ex eo sumptum libro, quo plusculum animo suo indulget, offensus à Canonico Regulari, quem non sine acerbitate reprehendit. De statu igitur interim hæc omnia. *Habebas in claustro secretum solitudinis, locum pœnitentiæ, pacem animæ, contemplationis arcanum, gaudium in Spiritu Sancto; consilium in hæsitatione, in tentatione remedium, & in omnibus efficax remedium medicinæ. Ibi virtutum schola est, summus ibi modestiæ usus, morum regularitas, legendi libertas, fraternitatis affectio, omnium communicatio, vinculum caritatis, & mutua obsequela.* Id absolutè dictum; iam collatione cum cæteris facta, *Vitã Religiosorum, quorum diuersæ sunt species, tota cordis affectione veneror, ipsorumque pedes brachijs deuotissimæ humilitatis amplector. Scio enim quia præ cunctis secularibus & Clericis & Laïcis tantò differentiùs virtutum titulos referunt, quantò impressioribus vestigijs Apostolorum regulis adhæserunt.* Deinde cum aduersarij illius sui teporem, & irreligiosam vitam, seculari feruentiori postposuit; (vltro enim fatemur singulares in seculo personas, Religiosis non paucis esse sanctiores, sed de statu nobis quæstio est) ne statum Religiosum male concoctis verbis lædere videatur, hæc iterum de eo subijcit; *Non præfero Religioni, quæ ad Deum via recta & directa est, nostræ secularitatis incertum: Non dico cum Naaman Syro, meliores esse fluuios Damasci Abana & Pharphar; omnibus aquis Israël. Non dico cum Gedeone, quia meliores sunt racemi Ephraïm, vindemijs Abiezer: neque homines Angelis, neque comparo terrãs cælis.* Ita de Religiosis cum Laïcorum vita comparatis Archidiaconus Bathoniensis, Petro Aurelio; & Francisco Hallier amicus scriptor, & aduersùs Religiosos ab eis non semel aduocatus.

Petri Blesensis, encomium Religiosæ perfectionis. l. in depravatorum operum.

Religiosi Apostolorum imitatores supra Clericos & Laïcos.

Non est comparanda secularitas cum Religione.

Age modò causâ apud Iudicem Dionysium, vel potiùs ex iudice perorata, contrahamus in summam litis nostræ firmamenta. Nunquam Dionysius, ne in ira quidem, cum res maximè posceret, Monachos populi nomine appellauit: imo ex aduerso, Monachos dicit à populo seiunctos orare, communicare in choro, accedere ad Sacerdotes, consecrari à Sacerdotibus, perfici à Pontifice, initiandorum summum esse ordinem, Laïcos medium; vestes à populo diuersas induere, vitam coniunctam viuere, Laïcos diuisam: multis abstinere quæ ijs liceant: In sacris perfici Monachos, spectare Laïcos; osculum à Sacerdotibus accipere, & inuicem reddere, cum illud Laïci sibi tradant. Post hæc & similia quæ mecum legitis, Aureli & Hallier, si pro vobis pronunciatum creditis à Iudice, Monachos esse Laïcos, viuite hac opinione felices & beati.

Collectio rationum ex Dionysio ductarum.

SOLVVNTVR OBIECTIONES ADVERSARIA ex S. Chrysostomo.

§. I.

S. Chrysostomum nimia exaggerationis malè reprehendit Hallier.

POST assertum partibus Monachorum, institutorem Hierarchiæ S. Dionysium, ordo traditæ ab aduersarijs disputationis exigit, vt & S. Chrysostomi sententiam exquiramus, ijs locis quos Franciscus Hallier, prætermissis infinitis in eo doctore Monachorum encomijs, excernit, & exhibet; ea tamen cautela, vt eum fateatur *parumper excedere, & per exaggerationem loqui.* Agnoscat deinde eorum locorum altero rem suam *clarius & fusius exponere*: vt eorum dictorum explicationem iure meo præterire potuerim, qui non ad veritatem, sed ad pompam rhetoricam exaggerati sunt: aut si ad eos accedendum est, in illo *clariori & fusiori* laborem ponere satis fuerit, vnde alius & lucem, & solutionem sit accepturus. Ego verò neque alterum altero clariorem iudico, neque in vllo superatos *per exaggerationem* oratoriam veritatis limites arbitror, sed omnia Christi & Apostolorum doctrinæ, id est, Christianæ Catholicæ veritati consentanea dici ab oratore sacro; ex ijs tamen monasticæ vitæ depressionem & contemptum malè à Doctore Francisco Hallier, tanquam corollarium deduci, infeliciusque probari *paruam esse inter seculares Laïcos & Monachos differentiam.*

Locus Chrysostomi ex Hom. 7 in ep. ad Heb.

Prior locus educitur ex *Homilia 7. in epist. ad Hebræos*, vbi in parte morali vir disertus, posteaquam improbos & proteruos senes reprehendit; adijcit homini adhuc iuueni non deesse adiumenta ad virtutem, quibus assumendis ferendisque corporis vires sint idoneæ. *Quænam ea sunt? Labores, lectiones, vigiliæ, ieiunia.* Tum ipse secularium lingua locutus sibi obijcit. *Cur autem hæc nobis dicis, qui non sumus Monachi?* Qui, quæ Dei gratia est, modus adhuc sentiendi & loquendi apud seculares tum Clericos tum Laïcos perseuerat, ostenditque nullo non seculo communem fuisse omnium sensum, Christianæ perfectionis studium Monachis solis competere, ab ea longiùs abesse reliquis in communi vita licere: vt si alia desint omnia, hæc vna tam diuturna, tam constans, tam altè insita in Christianorum omnium animis opinio manifestè demonstret *non paruam esse inter seculares & Monachos* in vitæ perfectione *differentiam.* Quid autem ad ea sanctus orator? *Hæc mihi dicis? dic Paulo cum dicit, vigilantes in omni patientia & oratione: cum dicit, carnis curam ne feceritis in concupiscentijs. Non enim hæc solùm scripsit Monachis, sed omnibus qui erant in vrbibus.* Diceret nunc Paulus, illa se Christianis scripsisse, qui primitias spiritus acceperant, qui sancti & appellabantur & erant, qui facultates suas ad pedes Apostolorum abijciebant, forma futurorum Monachorum, & primi sub Apostolis Religiosi, quibus seculum erat pro Monasterio, Euangelium pro regula, exilium pro missione, martyrium pro mortificatione. Omnibus igitur illa scripsisse, non Monachis, quia omnes pro Monachis & sanctis habebantur. Tepescente autem illo sanctitatis ardore, duas in partes discessisse Christianos, Seculares & Monachos; illos multis vitijs legem Euangelicam commaculasse, hos fugientem eius integritatem retinuisse, in statu perfectionis acquirendæ positos, eorum imitatores quibus priora illa scribebat Apostolus. Pergit

Communis secularium de Religiosorum perfectione opinio.

Christiani quibus scribit Apostolus, similes Monachis.

Chryso-

Chryſoſtomus. *Num enim ſecularis homo debet amplius aliquid habere Monacho, quàm cum vxore cohabitare tantùm? hic enim habet veniam, in alijs autem nequaquam, ſed omnia æquabiliter ſicut Monachi agere debet.* Cæcutire in ſole oportet eum, qui non peruideat ſecerni hoc loco à præceptis conſilia, & in illis quidem æquari Laïcum Monacho, in iſtis autem à Monacho multis partibus ſeparari. Cum enim vxoris cohabitationem condonari Laïco ſcribit Antiſtes, educationem liberorum, rei familiaris curam, moderatum dignitatis & honoris ſecularis deſiderium, liberum ſuæ voluntatis vſum, quæſtuoſos labores, vno verbo, eoque Hierarchico *diuiduas diſtinctaſque vitas & imaginationes* illi permiſſas admonet: quarum rerum ſpontanea priuatione per conſecrationem publicam conſignata, Monachus vitam mediam ſuperat ac tranſilit: eademque opera ſolitudinem, regulares obſeruantias, & alia conditioni ſuæ conſentanea complectitur, quæ nemo vnquam *æqualiter ab homine ſeculari* exegerit. Ad cætera autem, id eſt, mandatorum obſeruationem, & ſimilia ſtatui illi non propria, non magis quàm ſecularis quilibet ſeu Clericus ſeu Laïcus adſtringitur. Atque hæc ipſa velle Chryſoſtomum, docet ſubdita Beatitudinum à Chriſto prædicatarum mentio. *Iam verò & beatitudines quæ à Chriſto dictæ ſunt, non ſunt dictæ ſolùm Monachis, nam perijſſet totus orbis terræ, & crudelitatis Deum accuſaremus.* Hæc igitur oratio Chryſoſtomi alia omnia, quàm quæ Franciſcus Hallier colligit, apertè ſignificat, *non paruam eſſe inter ſeculares Laïcos & Monachos differentiam.* *Conſilia S. Chryſoſt. diſtinguit à præceptis.*

Poſterior locus eruitur ex opere *aduerſus vitæ Monaſticæ vituperatores.* Grauе conuicium eſt Franciſce, præuaricationis accuſare non iam Antiocheni fori cauſſidicum Ioannem, ſed ampliſſimi Patriarchatus Antiſtitem Chryſoſtomum. Eſt autem præuaricatus, ſi ſuſcepto Monachorum patrocinio, illos nihilominus Laïcis coæquauit. Quis verò non malit Franciſcum Hallier corrupti iudicij, quàm S. Ioannem Chryſoſtomum Patriarcham Conſtantinopolitanum, & Eccleſiæ vniuerſæ Doctorem præuaricationis arguere, in eo tractatu, quo Monachorum aduerſarios licet *pios ſe videri velint, & Chriſtianos appellari; plurimi autem ex his iam etiam initiati ſint*, vereri ſe dicit, ne gentiles exiſtiment *ne homines quidem eſſe, ſed feras belluas, ac portenta horrenda humanæ formæ lineamentis adumbrata, dæmoneſque noxios atque naturæ communis inimicos.* Quo illos cum Nerone comparat, Epulone diuite crudeliores & immaniores facit: *Ipſe enim etſi nihil ex ſuis communicauit Lazaro, non tamen eos qui id agere vellent, prohibuit, aut afflixit, aut repulit.* Imo etiam *nonum à primo crudelitatis & malitiæ gradum tranſcendere* queritur. Quo librum ſecundum totum ῥητορικῶς, in perſuadenda vitæ Monaſticæ vtilitate præſtantiaque, non homini Chriſtiano, ſed Gentili occupat. Cum igitur illa Monachorum contemptio in hunc Hierarcham, in hoc opus cadere non poſſit, in ipſo aduerſarij ſenſu ex verbis quibuſdam malè perceptis quærenda eſt. *S. Chryſoſtomum præuaricationis arguit Hallier.* *Religioſorũ aduerſarij ſunt belluæ, portenta, dæmones.* Chry. l. 1. adu. vitup. vitæ Mon. c. 2. Ibid. c. 4. & 5. Item l. 3. c. 3. Item l. 2. per totum.

Verba profert è 3. libro, quo toto Chriſtianum parentem hortatur, ne filium è ſeculi fluctibus ac tempeſtatibus, ad Monaſticæ vitæ portum recipere ſe cogitantem, aut impediat aut remoretur. Interque multa quæ ſolent obijci, illud etiam tritum frequenter rogat, Num quis inter ſeculi curas, ſalutem ſuam in tuto collocare poſſit? Reſpondetque, ſi poteſt id fieri cum vxore, liberis, & re familiari; longè commodiùs tutiuſque faciendum ſine tot rerum impedimentis: ſi qui vrbem habitat ſine dubio ſaluari poteſt, multò ſanè *Profertur locus citatus ab Hallier ex l. 3. c. 11.*

magis posse qui se ad solitudinem Monasticam recipiat. Tum continenter obijcit secularis, quod ita producit Hallier. *At inquies eiusdem criminis non est, eum qui seculo addictus sit, peccare, & eum qui semel se ac penitus Deo deuouerit, Religionis proposito excidere. Neque enim ambo ex eadem altitudine decidunt.* Malè concipitur hæc obiectio, quasi culpas secularium, cum Religiosi apostasia conferat disceptator, cui facilè satisfaceret S. Chrysostomus, verè illud sacrilegium peccatis Laïcorum præponderare, sed paucorum esse, & non ampliùs Monachorum. Strictiùs igitur, & ad auctoris mentem propriùs, quodque notari velim, ad respondendum operosiùs, exponi debet obiectio, sublato Religionis egressu, in hunc simpliciter sensum: grauiora esse Monachi, quàm secularis peccata, vt qui ex eadem ambo altitudine non decidant.

οὐ γὰρ ἔστι φησὶν, ἴσον βιωτικὸν ὄντα διαμαρτεῖν, καὶ καθάπαξ ἀναθέντα ἑαυτὸν τῷ θεῷ. οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὕψους ἀμφότεροι καταπίπτουσιν.

Locus qui obijcitur vtriusque vitæ discrimen apertè enunciat.

Hoc primum, secularis ille quisquis cum S. Chrysostomo disputat, doctore nostro sapientior est, qui longè dispar perfectionis culmen, in quo per vota & consecrationem collocatus est Monachus, à seculari vita agnoscit. In quo propriè non reprehenditur à S. Chrysostomo: quin potiùs eius opinionis ansam è superiori disputatione accepisse videtur, cum S. Chrysostomum suum sic audiuit orantem. *Nihil horum penitùs in Monasterijs inuenies: verùm quanquam procella tanta, tantique fluctus deseuiunt* (in seculo) *soli in tranquillo portu & securitate summa residentes, veluti ex cœlo ipso cæterorum naufragia prospectant. Namque conuersationem planè cœlestem elegerunt, nihilque deteriùs Angelis effecti sunt.* Cum ad illud culmen Monachos sæpius eduxisset S. Chrysostomus, diuersam amborum altitudinem hoc sensu non poterat oppugnare. Quid ergo respondet obijcienti? *Fallis teipsum prorsus, ac decipis, si putas aliud à secularibus viris, aliud à Monachis requiri. Est enim inter eos sola in matrimonio & cælibatu differentia, in omnibus, iisdem rebus sunt obnoxij.* Nam legislator pœnam sceleribus indicens, Monachum à seculari non distinxit, sed omnes ex æquo illis adstrinxit vinculis; quemadmodum in enunciandis beatitudinibus, *nec Monachi, nec secularis nomen adiunxit, sed ex hominum æstimatione hæc distinctio introducta est*, qui falsò sibi persuaserunt Christianæ vitæ perfectionem solis Monachis esse propositam.

Ibid. c. 10.

Religiosi pares Angelis.

οὐ γὰρ διαφορά ἐστι τοῖς ἐν τῷ γαμῆσαι, καὶ μή· τῶν δὲ ἄλλων εἵνεκεν ἁπάντων, κοινὰς ὑπέχουσι τὰς εὐθύνας.

Qui locus eandem penitùs habet cum superiori expositionem, in præceptorum & consiliorum distinctione, neque Monachis, quàm Clericis omnibus molestior esse debet. Subdit enim post multa ex Apostolo Christianis bene viuendi documenta exposita. *Constat profectò ipsum non minorem à nobis vitæ diligentiam requirere, quàm requirat à Discipulis Christus. Cum itaque non Monachos tantum, vel Apostolos; sed ipsum etiam Christum imitari nos iubeat, eisque qui non imitantur, supplicia maxima intentet, qua tu tandem ratione illam dicis esse maiorem altitudinem?* Eam nimirum, non in qua consistit ob vitæ statum Monachus, sed ad quam conscendere nititur ex acquirendæ studio perfectionis. *Eandem enim omnibus hominibus ascendere propositum & imperatum est:* non maiorem Clericis, inferiorem secularibus; quia omnibus perfecta caritas, & mandatorum obseruatio æquè commendata, inque illa non Monasticæ, sed Christianæ vitæ perfectio collocata, doctore primùm S. Dionysio, deinde S. Thoma. Longam denique disputationem sic concludit. *Itaque quod ad eandem vitæ diligentiam, supremumque perfectionis fastigium, per diuinas leges secularis pariter & Monachus cogantur, quodque ambo si ceciderint, æqualia sint accepturi vulnera, neminem iam, quantumlibet ille sit contentiosus & impudens, contradicturum existimo.* Atque hunc ipsum

Responsio de Præceptorũ & consiliorum distinctione.

Mandatorũ obseruatio Christiana perfectio est.

Dion. c. 1. Ecclef.

S. Th. 2. 2. q. 184. a. 3.

ipſum lapſum in ſecularibus quàm Monachis, longè frequentiorem grauioremque eſſe probare pergit diuinus orator. Diſtinctiùs idem, & Theologico more, preſſiùs explicat D. Thomas; ita tamen vt culpas quæ contemptu & ſcandalo careant, ſi voto non repugnant leuiores æſtimet in Religioſis, quàm in ſecularibus. Viſum idem S. Anſelmo rem duplici ſimilitudine duorum ſeruorum & villicorum explicanti: vbi concludit, maiorem Laïco miſericordiam conſequi Monachum, licet vterque eadem peccet, quoniam *hunc Deus mitiùs iudicat, vt ex toto proprium; illum ſeueriùs, vt minùs ſibi priuatum.* Quæ doctrina quomodo ijs faueat qui perfectionem Religioſam, cùm Laïca Religione volunt æquatam, viderint ſi qui illam objicient.

Chry. Ibid. c. 13.
Culpa Religioſi non ſunt grauiores, quam ſecularis.
D. Th. 2. 2. q. 186. a. 2.
Anſ. l. ſim. c. 82. 83.

Finge igitur animo prærupti montis arduum cacumen; in quo Regina caritas, & Hierarchica deiformitas ad ſe aduenientes excipiat & coronet. Huc tota Chriſtianorum natio aſpirat; ſecularis à radice montis viam ingreditur per dumeta curarum, honorum lubrica, voluptatum voragines, theſauris & domibus oneratus, implicitus coniugio, liberis retardatus. Monachus in ſtatus ſui colle iam erectior, liber obicibus, oneribus expeditus, non graditur ſed euolat ad brauium. Vterque in eodem monte verſatur; ſed non eodem gradu; retardat vtrunque mortalitas, ſed illum periculoſiùs: neuter firmo ſemper hæret veſtigio, ſed ille frequentiùs, hic rariùs; labitur iſte, ille præcipitat. Eodem in ſtadio currit Monachorum parens S. Baſilius, ſermone de Abdicatione rerum, quo poſt aliqua diſputata, concludit: *atque hæc quidem quaſi per tranſennam; eorum tamen cauſa memorata ſunt à nobis, qui propterea quòd ſe matrimonij vinculis obſtrinxere, licere ſibi arbitrantur Chriſti præceptorum obſeruationem impune negligere.* Etiam ipſa præcepta negligentes iſti in Monachos deonerant, quæ omnibus ex æquo imperata eſſe contendit magnus Antiſtes. Atque cùm votiuæ obſeruationes à Religioſis ſuperadduntur, non alia ab illis perfectio, ſed diuerſa eius conſequendæ media exquiruntur. Fatetur enim S. Bonauentura votum Religionis aſſumi *tanquam adminiculam ad perfectæ virtutis exercitium.* Plura non addo, cùm hæc propoſito ſufficiant.

Explicatur hypotypoſi doctrina S. Chryſoſtomi.
Probatur ex S. Baſilio ſerm. de Abdicat. rerum.

Poſt quæ tam illuſtria, remittit nos Doctor Hallier, ad ea *quæ Chryſoſtomus in libris de Sacerdotio, pro dignitate miniſtrorum Eccleſiæ ſupra Laïcos, eorumque præ illis obligatione ſcripſit.* Quæ ſanè ſi ſacrificium & quæ illò referuntur, ſi curam item animarum excipis, alia eſſe non poſſunt, quàm quæ hic legimus. Non enim aliud perfectionis culmen, non aliam à præceptis & conſilijs viam, non alia pericula quàm à ſeculi vitijs, non excellentius ad imitandum exemplar poteſt exponere, quàm Chriſti & Apoſtolorum. Quæro autem, libris omnibus ſuis, dicat-ne vſpiam à Clericis maiora, quàm à Monachis requiri; peccantes vtroſque non ex eadem altitudine decidere, eadem vulnera non ſuſcipere, ijſdem pœnis non eſſe obnoxios? Non probat igitur aduerſarius quod propoſuit, *paruam inter ſeculares Laïcos & Monachos, nec eam quæ inter Clericos & Laïcos differentiam agnoſci à Chryſoſtomo.*

Leuior diſcurſus Præcipui Hallier.

PAVPERTATIS RELIGIOSÆ CVM SECVLARI collatio.

CAPVT V.

Seguenotus Religiosam castitatem oppugnat. Notis in l. de S. Virg. p. 12. Errore pridem in Ecclesia damnato.

DE TOTO vitæ genere pugnabat Franciſcus Hallier ex S. Chryſoſtomo; caſtitatem & paupertatem nobiliſſimas partes aggreditur Claudius Seguenotus, nullo ſtipatus auctorum teſtimonio: qui tamen pro ſe Religioſam caſtitatem matrimonio exæquante, Vigilantium, Iouinianum, & totam hæreticorum factionem appellare potuit. Quibus ego S. Hieronymum, S. Auguſtinum de ſancta virginitate ſcribentem, Patres cæteros, & Concilia facilè opponerem, niſi iam hæc eſſet ab Eccleſia & Catholicorum mentibus proſcripta & eiecta opinio. Potuit & Voluntariam, Neceſſariæ paupertati, alieno fultus ſuffragio ſubijcere: verùm rationum ſuarum arma ſatis habuit aliunde mutuari, quæ parum intereſt Saülis ſint, an Ionathæ, certè Dauidi non conueniunt. Huic integras acies Dei viuentis, quibus exprobrat, obijcere poſſum, ſed vno è ducibus contentus ſum, quod is eam præciſè pugnam ineat: Apologiam pauperum dico, & Bonauenturam, Religioſum quidem, ſed Doctorem Pariſienſem, & ſanctum.

Idem Paupertati voluntariæ aduerſatur. Ibi l. p. 96. 97. Paupertas neceſſitatis ſeu coacta mendicorum.

Sic autem diſſerit aduerſarius. In Euangelio quidem Matthæi legitur Chriſtus dixiſſe *Beatos pauperes ſpiritu*, verùm in Luca *Beatos pauperes* ſimpliciter appellat: quia non votiuam Religioſorum paupertatem, quæ Voluntaria inde vocatur, ſed aliam, quæ non quæſita vltro inuenitur, quæque Neceſſitatis poteſt nuncupari, commendare Chriſtus inſtituit. Hæc enim vilis, deſpecta, omni deſtituta ſolatio, durior laborioſiorque eſt, quàm Voluntaria, mollis, honorata, pluribus recreata ſubſidijs. Cumque à Patribus Religioſa profeſſio Chriſtianæ Philoſophiæ titulo decoretur, in philoſophicam paupertatem ſubdolè inuehitur, quæ videlicet diuitias, & imperfectiorem ſtatum, & ipſam Neceſſariæ paupertatis vilitatem deſpicit & faſtidit: triumphat, ſibique falſa gloriolæ vmbra plaudit in libris, non Senecæ tantùm, ſed eorum etiam à quibus Euangelicum ſpiritum haurire debebamus. Quare de hac vnum id dico; *Tres ſpecies odiuit anima mea, Pauperem ſuperbum*, &c. De illa autem, ſtatum eſſe in quo exaggeratæ cuiuſdam perfectionis exercitia & actiones reperiuntur. Ita Seguenotus.

Paupertas philoſophica.

Refellitur in eo quod Paupertatem ſpiritus non agnoſcit.

A quo primùm poſtulo, cur *Pauperes ſpiritu* nolit agnoſcere, cum eos in Matthæo legat? An *diuiſus eſt Chriſtus* qui modò iſtud, modò aliud, mutato conſilio enunciarit? An ſibi repugnant inuicem Euangeliſtæ, vt vni potiùs, quàm alteri credamus? Eodem-ne iure Beatitudines ad quaternarium numerum arctabimus, quia ſic apud Lucam leguntur, licet in Matthæo duplicentur? Cur autem expungi vult illam vocem, quæ vna pretium dat cuilibet paupertati? Nam illi ſeu voluntate, ſeu neceſſitate pauperes, niſi ſint *Pauperes ſpiritu*, poſſunt non eſſe philoſophis meliores, diuitibus humiliores, latronibus ſanctiores. Quæro deinde qualis quamque proba ſit illa Paupertatis diuiſio, in Voluntariam, Neceſſitatis & Philoſophicam? Nam Voluntaria per vo-

Peccat in diuiſione Paupertatis.

tum

tum Religiosum in tantam se necessitatem induit, vt eam etiam præ libertate scriptor iste vituperet. Necessaria autem, nisi de manu fortunæ, vel Dei potiùs suscepta, prona voluntate subeatur, ad virtutem minimè conducit, dicente scriptura *propter inopiam multos deliquisse*. Philosophica autem vel reuocatur ad voluntariam vt in Thebano Cratete, Diogene, Aristide; vel ad necessariam, vt in Æschine Socratico, Cleanthe, & alijs. Quod si fastum & superbiam, tanquam characterem, illi dicit impressum, exquiram continuò, num vtraque superior eadem signari nota possit? cur eiusdem vitij non obscurè insimuletur sola Voluntaria? Sed esto, perfecta censeatur illa diuisio, & veræ germanæque species generi attributæ: peto vlterius, quamobrem à paupertate per Christum laudata, Voluntariam excludat? Nam quia simpliciter & vniuersè dictum est *Beati pauperes*, huic generis beatitudini, quemadmodum alijs dotibus species participare oportet, vel omnia Logicorum pronunciata fallunt. Præterea explicari mihi volo paupertatem, quam vocat *Necessitatis*. Eam si vult à communi Religiosa distingui, affirmet oportet illam esse, quæ actu & reipsa caret rebus ad vitam sustentandam necessarijs, Gallico meliùs, quàm latino expressa idiomate; cùm Religiosis ex Monasterio suppeditentur alimenta, & quibus tegantur, illisque contenti sint, ex Apostolico præcepto. Quòd si mauult opponi Volũtariæ, siue Religiosæ, siue Philosophicæ, illa profectò est quam quis inuitus & coactus patitur, qualis est vilissimorum mendicorum. Et certè si totus locus attentè consideratur in auctore, hæc vna laudibus onerari deprehendetur. Id cum ita sit, cur coactã illam paupertatem, quæ omni qua potest via, etiam perdita & infami, ditescere affectat, statum vocat, in qua miseri tantùm consistunt, quia inde non possunt ad lucella erepere?

Eccl. c. 27.

Malè negat paupertatem Voluntariã à Christo laudari.

Paupertatẽ necessitatis non benè explicat.

Obtestor etiam vt syncerè & apertè pronunciet, qui sint illi scriptores quos negat Euãgelicum spiritum nobis rectè tradidisse. Illi certè qui paupertatem Voluntariam laudarunt. Atqui laudauit scriptura sacra, laudarunt Patres & Concilia, laudarunt sanctitatis doctrinæque Principes, quibus aut Euangelici spiritus ignorantiam, aut dissimulationem & mendacium effingere, sacrilegium est. Sic autem laudarunt, vt illi primùm necessariæ, deinde etiam regnis & imperijs anteferrent, quod intolerabili superbiæ auctor assignat. Quis ab eo tutum se præstabit, qui Patres & Concilia ignorantiæ, mendacij, superbiæ incuset? Non hos, inquiet, sed Religiosos scriptores, sui status nimiùm amantes. Quos enim? Bernardum, Petr. Damiani, Tho. Aquinatem, Bonauenturam, Bedam Venerabilem, Thom. VValdensem? Si & hos non audet, recentiores malignè notat. Quid autem recentiores isti proferunt, quod illi non ante dixerint? aut quid attulerunt vtrique, quod à Concilijs & Patribus non acceperint? Qui riuos fluere turbidos indignatur, iratus est fonti.

Paupertatẽ Voluntariã à scriptoribus laudari molestè fert.

Hæc in auctoris mente peruestigata sint, de quæstione modò agendũ; cuius statum in vulgaribus mendicis poni vidimus, eò aptioribus ad virtutem, quò apud homines viliùs despectiusque versantur. Hoc igitur ait, & probare conatur Claudius Seguenotus, Mendicos illos è triuijs, qui habeant pro vectigali, hominum non ardentem caritatem; pro cubili, terram sub dio; pro veste, nuditatẽ; pro obsonio, famem; querulos cum mendicãt, iracundos cum repelluntur, insolentes cum peculium corrogarunt: modò marcidos & ebrios, si fauit Mercurius; modò languidos & fatiscentes, si fortuna non risit; prouocata scabie horridos, strophis infames, furtis obnoxios, periurijs execrandos; perfectiùs

Explicatur Seguenoti sententia, de paupertate Voluntaria & coacta.

Euangelicam paupertatẽ colere, quàm cum votis omnibus suis Religiosos, qui ex ditibus inopes, ex beatis in seculo, laboriosi, egentes, angustiati in claustro, Christi solius causa & amore fiunt; qui non opes solùm, sed etiam ipsarum spem, cupiditatem, voluntatemque omnem in perpetuum abiecerũt, vt quotidie Christo dicant *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Assertionem probat tribus ex capitibus. 1. Quia omni humano subsidio illa Necessitatis paupertas destituta, pendet absolutè à Deo. 2. Quia vulgò despicabilis est, & de egestate præter abiectionem & incommoda, nihil habet. 3. Quia hæc ipsa incommoda grauissima sunt, & pœnitentiæ crucisque post Christum portatæ desideria. Dicas in illa paupertate tot Lazaros tibi, quot mendicos occurrere, cum vnum solummodò Lazarum tot seculis pepererit. Inde autem ex aduerso sequitur, inferiorem perfectione esse Voluntariam paupertatẽ, cui pauca desunt, quæ à populis honoratur, & laboribus corpore toleratis minùs fatigatur.

Ea opinio in tria capita distribuitur.

EXPOSITÆ OPINIONIS CAPITA *singula refelluntur.*

§. Vnicus.

Paupertatis voluntariæ laudes, & coactæ vilitas, ex Patribus.

Chrysost. hom. 11. in Matth.

NOVVM hoc perfectionis simulacrum aggredior à diuisione, vnde & incipit. Vis illam à S. Ioanne Chrysostomo, vnde alij Religiosorum contemptionem educunt? Is Matthæum explicans in illud *Beati pauperes spiritu. Spiritum hic, animum & electionem dicit. Quoniam,* inquit, *sunt multi humiles, à rerum necessitate coacti: relinquens illos (neque enim erat illa laus) eos qui ex electione seipsos humiliant & constringunt, beatificat primos.* Hoc ait Doctor eloquens, duo esse paupertatis genera, spiritus, seu electionis, seu Voluntariæ, & Necessitatis, seu coactionis. Huic laudem deberi nullam, ideo non fieri eius à Christo mentionem: illam solam beatam prædicari, quia sola laude digna est. Potest-ne quicquam dici contradictoriè magis oppositum Seguenoto? Mauis fortasse à S. Bernardo? *Diligenter attende quòd non simpliciter pauperes nominauit, propter plebeios pauperes, necessitate miserabili, non laudabili voluntate. Spero quidem profuturam eis apud diuinam misericordiam hanc ipsam afflictionis suæ miseriam: scio tamen Dominum hoc loco, non de huiusmodi fuisse locutum, sed de his qui possunt dicere cum Propheta, Voluntariè sacrificabo tibi.* Duo igitur sunt pauperes; voluntate, necessitate: hi Deo accepti esse possunt, sed ad hunc Christi sermonem non pertinẽt: illi beati dicuntur, quia voluntariè sacrificant. Pergit lumen Galliæ. *Attamen nec Voluntaria quidem paupertas omnis, laudem habet apud Deum. Nam & Philosophi sua omnia reliquisse leguntur, vt expediti mundialibus curis studio vanitatis possent vacare liberiùs, & nolebant censu abundare terreno, vt abundarent magis in suo. Hoc discernit quod dictum est, spiritu, id est, spiritali voluntate. Beati ergo pauperes Spiritu, intentione spiritali, propter solum beneplacitum Dei, & animarum salutem.* Voluntaria subdiuiditur in spiritalem, & philosophicam. Hæc ex vanitate suscepta, illa ex Dei amore & salutis studio. Illa igitur sola paupertas spiritus laudatur ab Euangelico legislatore, non philosophica, non necessaria. Quàm piè exclusam à Seguenoto vocem, *Spiritu*, ponderat S. Bernardus? Quàm doctè philosophicam à cæteris speciebus discernit, quam cum illis confusam vidimus in Seguenoto? Quàm præcisè spiritalem Voluntariam à Christo commendatam affirmat, cui nullum in Christi sermone locum relinquit Seguenotus? S. Bonauenturam promisi: quid ille? *Duplex est*, inquit, *inopia*,

Bern. serm. de omnib. sanctis.

quædam

quædam voluntaria, & quædam inuoluntaria. (necessitatis vocat Seguenotus.) *Inopia inuoluntaria inducit defectum mentis, & pronitatem, & occasionem inducit ad peccandum.* Illa ipsa est in qua Seguenotus sublimis perfectionis segetem, & exercitium peruidet. *Inopia autem seu paupertas voluntaria, disponit ad iustitiam perfectam, quia mentem facit ad omne bonum idoneam.* Si nostris mereret Bonauentura stipendijs, quid ampliùs efficaciusque contra Seguenotum scriberet? Idem eodem opere mendicitatis tres facit species, ex necessitate naturæ; vt Lazari; ex vitiositate culpæ, vt hypocritarum illorum, in quos stylum exerit D. Augustinus libro de opere Monachorum, *qui tanquam conseruatricem Euangelij prædicantes erant pigritiam*; & ex supererogatione iustitiæ; *& hoc est cum quis mendicat pro Christo imitando, vel pro Euangelizando, vel vtroque modo. Pro Christo, inquam, imitando quantùm ad contemptum sui, affectum proximi, & cultum Dei.* Aliorum si rogo sententiam, qui vel de Christiana paupertate scripserunt, vel hunc Euangelistæ Matthæi locum elucidarunt, eodem omnes consensu Voluntariæ paupertatis encomia respondebunt: in primisque nunquam satis laudatus, satis amatus Guillelmus Parisiensis, veræ & religiosæ paupertatis encomiastes fidelissimus: quam vbi *bonum* appellauit *sine calumnia*, non credidit vllum fore Catholicum, qui has illi lites intentaret.

Bona. l. de paupert. Christi contra M. Guill. a. 1. ad 1.

Ibid. a. 2. ad 7.

Augu. l. de opere Mon. c. 21.

Guil. Pari. l. de Mori. c. 9.

Paupertas bonum sine calumnia.

Maior est, inquit, necessariorum priuatio in mendico, quàm in Religioso. Hoc mecum, Lector, considera. Religiosi votum simplex, purum, integrum, nulla temperatum conditione est: Non vouet paupertatem, modò nihil ei desit: non promittit mendicitatem ea lege, vt omnia ipsi necessaria ex Cœnobio subministrentur: In superiorum arbitrio corpusculi sui curam omnem deponit, quantùm illi libuerit esurire, non aliter quàm iusserit indui, non priùs quàm permiserit, calfieri; reddere quo vtebatur commodè, carere quo indigeat, in morbis deseri, in morte abijci de se paratus. Nemo tam egenti egestate natus est, qui suum aliquid non videat, nihil Religiosus. Mendico illi, quem despicabilem putas, pannos si eripis, vt Diogeni dolium, facies iniuriam, non Religioso. Quos pauper vnde vnde obolos extricauit, potest arbitrio suo dare, perdere, ludere, in vestes, in cibos commutare, quod Religioso denegatur. Denique vestito Religioso nihil est magis nudum.

Vtri pauperi plura desint, Religioso, an mendico?

Honoratur, inquit, Religiosa paupertas, Necessaria despicitur. Ergo virtutem contemptu æstimas. At ego illam ex vera gloria deprehendo, vt ex odore balsamum, ignem è fumo, reginam ex assecla, corpus ex vmbra. Illa lux mundi est, ciuitas in alto sita, lucerna in candelabro. Cæcos esse cupis omnes qui domum ingrediuntur, ne lumen videant. Latet ipsa per se, at omnium iudicijs extollitur. Humano generi virtutem exprobras, si honestam paupertatem ab omni æuo apud omnes populos in admiratione fuisse quereris. Gaudent nonnullos tantùm supra homines eminere, quantùm ipsi se deprimunt, & nescio quo intelligentiæ cogentis impetu, quod magnopere amant aurum, amant ab alijs non amari. Inde norunt opes esse impedimenta spontanea, quòd aliqui se illis extricant. Discunt eos verè diuites esse, non qui thesauris adijciunt, sed qui cupiditatibus detrahunt. Christiani verò suũ in illa imagine Christum agnoscunt: eum qui se mendicum appellat in Psalmo, quem VViclessus ipse, Religiosæ paupertatis hostis perpetuus, fatetur mendicasse: qui duodennis triduo illo quo se parentibus surripuit, manum porrexit ad stipem: qui aquam à Samaritana muliere mendicatò rogauit: qui nunquam habuit

Paupertas voluntaria cur sit in honore apud homines?

Vide Wal. t. p. doctri. fid. l. 4 a. 1. c. 3. 4.

vbi caput reclinaret, qui triumphali palmarum die, in vrbe non reperit apud quem hospitaretur. Audiunt Euangelicæ prædicationis primitias eorum laudibus dedicatas *Beati pauperes spiritu*; cum illud ex ore diuino primum prodiret, quod medullitùs adamabat. Sciunt iudiciariam illis promitti potestatem, eo die quem sine horrore cogitare nemo potest. Cur ergo non sic ab illis honoretur *quem Rex honorare voluerit?* Caritate autem eos libenter subleuant, quia ex virtute pauperes sunt: quia in die iudicij merces æterna promittitur egentes quoslibet eleemosyna recreantibus, quantò magis iudices ipsos largitione concessa conciliantibus? Quia exemplo, precibus, sacrificijs, concionibus, cæterisque pijs laboribus ipsos adiuuant: iustitiæ autem speciem esse autumant, à quibus spiritalia accipiant, illis carnalia non negare: pendunt illud Deo quasi tributum: quum per se non possint orationibus & ieiunijs peccatorum satisdationem exequi, *meliores pro se responsales constituunt*, vt loquitur Guillelmus Parisiensis. His atque eiusmodi se tuentur rationibus, vt iure à se coli, & leuari Christi pauperes persuadeant.

Cur fideles in Religiosos sint munifici.

1. Cor. 9.

Maiora sunt, inquit, incommoda Necessariæ paupertatis, duriores labores, quàm Voluntariæ. Nimirum noua hæc Theologia ab obiecto materiali naturam dignitatemq; virtutis arcessit. Quis contemplatiuus aratore, quis Episcopus baiulo, quis Concionator præcone coëmptionali, quis Parochus vincto ad triremes plus laborat? Et tamen sine blasphemia pretium & amplitudinem actionum illatum conferre inuicem non possumus; quantò minùs vilissimos labores præferre honestissimis? Sedentem profectò Mariam, satis agenti Marthæ Christus anteposuit, non corpore, sed animo virtutem dimensus. Innumeri Martyres qui truncato capite cœlum redemerunt, si laborem & dolorem spectas externum, quantò militibus infinitis, quantò cruciarijs latronibus sunt inferiores? Adde in virtutis exercitio triplicem, si D. Bonauenturæ credimus, reperiri difficultatem. *Prima est proueniens ex arduitate & nobilitate generis operis, sicut omni se castrare concubitu, omni abrenunciare possessioni, & omnino se aliena propter Deum subijcere voluntati. Et hæc absque dubio auget meritum, iuxta illud Matthæi, Intrate per angustam portam.* Vides acutam Religiosæ virtutis epitomen. *Altera veniens ex vitiositate agentis per se: vt difficilius est diuiti auaro dare minuta, quàm largo maiora; & superbo se alteri subdere; & guloso ieiunare: & hoc non auget meritum, sed miseriam.* Ita mente, non opere; habitu, non labore; fine & instituto, non actu meritum æstimatur. S. Chrysostomus vbi multis magnisque rationibus confecit, magnam consequendæ salutis esse in seculo difficultatem, pari quæstione pulsatus, Num ea difficultas maiorem mercedem illustrioremque coronam pareret? Sine cunctatione respondet, *minimè gentium: sibi enim ille hanc necessitatem consciuit, cum liceret effugere si vellet.* Quæ demonstrat oratio non accrescere præmium pro rata cuiuslibet difficultatis portione. *Tertia difficultas ex circumstantijs extrinsecus annexis trahens originem; sicut difficilius est abstinere cum apponuntur delicata cibaria: & hæc difficultas per accidens & indirectè auget aliquando meritum, cum virtus hæc inter illæsa triumphat; sed directè & per se est magis via ad ruinam, & ideò fugienda.* Quales eiusmodi circumstantias illa mendicandi necessitas inuehit, in malum pronior, neque tamen eam ob causam ab hominibus velis remisque vitata. Quamobrem nullo ex capite verè & solidè colligit Claudius Seguenotus, mendicabulorum paupertatem Religiosæ paupertati antestare.

Paupertati meritum nō accedit ex incommodis purè materialibus.

Triplex difficultas in virtutis exercitio.

Bon. Apo. pauper. resp. 1. c. 3.

Chry. l. 3. aduer. vitæ Mon. vitu. c. 13.

RELI-

RELIGIOSOS OMNES LAICORVM FACINOrosissimis à Petro Aurelio per summam calumniam æquari monstratur.

CAPVT VI.

POSTVLAT à nobis hunc etiam apologeticum Religiosus status, non solùm vt Laïcorum abiectissimis pretiosior, sed etiam perditissimis sanctior esse monstretur. Horret animus ac refugit immanem Petri Aurelij calumniam retractare, qua, nomine quidem Monachos, sensu autem suo Religiosos omnes, omnium flagitiorum reos facit, in claustra quasi in carceres & ergastula compingi docet: in ijs tanquam latunijs præteritæ vitæ libidines luere affirmat: vt si Petro Aurelio creditur, ad Monachi aspectum, velut ad monstri alicuius occursum homines contremiscere, ac viribus totis fugere debeant. Hoc obscurius, & nondum corroborata audacia subindicat, cum R. P. Carolum à Lotharingia Virdunensem olim Episcopum, à summo Pontifice licentiam ineundi nostri ordinis impetrasse ait, quia *Principes ijs plerumque rationibus Episcopale culmen ascendunt, quibus priscorum Canonum, & antiqua Ecclesiæ norma descendere cogerentur, nisi necessariæ interdum causæ, ijs plusculum indulgere compellerent.* Id est, si quid concipio, Religiosum illi statum ob ea flagitia concessum, propter quæ fuisset olim sacro magistratu motus, & ad Laïcam communionem eiectus. Sic innocentissimi Principis, & religiosissimi Antistitis famæ, etiam post mortem sanctè obitam, detrahere non veretur. Illa deinde pagina quæ bestiæ numero signatur, rem eandem quam à sola Bestia potuit accipere, paulùm expressiùs repetit. *Est enim Regularis status non innocentiæ, sed Pœnitentiæ status quidam, vt sancti Patres docuerunt.* Tertiò denique totum virus euomit, cum facta Sacerdotij & Monastici status comparatione, *qualibet vinculi castitatis infractione perimi Sacerdotium* ait, *secus quàm Monasticum statum, qui nullis magis conuenit, quàm lapsis & facinorosis, quibus ideo à Patribus sæpissimè pœnæ loco imponitur. Est enim Pœnitentiæ status, vt ante diximus, non puræ integræque virtutis.* In hac oratione diligenter attendes Lector, non de Monasterij externa habitatione, sed de ipso Monastico statu quæstionem esse: illum dici esse Pœnitentiæ statum solummodò, non etiam innocentiæ: sæpissimè demum imponi solitum à Patribus pœnæ loco: vt inter Monachos & Pœnitentes, statum Monasticum & ordinem Pœnitentium minimum interesse videatur. Qui sensus idem est Doctoris Hallier, cum profitetur à S. Hieronymo *Monachos esse Pœnitẽtibus annumeratos* ijs verbis, *Quid facit sub tunica Pœnitentis (id est Monachi,) regius animus?* Iam tribus illis Aurelij locis, oppono tria pronunciata. Petri Aurelij verba ab animo & sensu hæreticorum & infidelium aduersùs Monachos non procul discedere: Aurelium Theologum in Theologia imperitè labi, cum negat Religiosum statum esse innocentiæ: Aurelium Grammaticum in historia turpiter hallucinari, cum scribit Religiosum statum pœnæ loco fuisse facinorosis impositum.

Petrus Aurelius Religiosos omnium scelerum reos facit.

Aurel. in vin. p. 550.

Ibi. p. 666.

Ibi. p. 678.

Explicatur Aurelij sententia.

Idem sentit Hallier in vin. p. 394.

Tria capita responsionis opposita.

De externorum hominum, hoc est Gentilium & hæreticorum aduersùs Monachos animo, fidem faciunt eorum scripta plena calumnijs, quibuscum non malè Aureliana conferatur oratio. Pelagiani veteres, Episcopos & Imperatores, qui Ecclesiastica seculari-ve dignitate pollerent, vasa misericor-

Gentiles & Heretici non aliter Monasticum statum calumniantur, quàm Aurelius.

Pelagiani Monachos vasa contumeliæ appellarunt. diæ, Monachos autem vasa contumeliæ appellabant. Quis autem magis vas contumeliæ dici potest, quàm qui *lapsus & facinorosus*, & ob id in Monasterij catastam datus? Nonne Pœnitentes, quibus annumerari dicuntur Monachi, vasa contumeliæ in Ecclesia possunt appellari? Sed quomodo illud dictum insectatur B. Fulgentius? *Quis vsque adeò diuinæ fidei, & caritatis inimicus, vt Paulum, Antonium, Ioannem, Hilarionem, Macarium, aliosque similis vitæ Monachos, in quibus & rectæ fidei veritas, & sanctæ conuersationis refulsit integritas, vasa contumeliæ non metuat appellare? Absit ab omnibus Christianis, vt talia de bonis seruis Dei credant: quotquot spiritu Dei aguntur hæc indignè non solùm de Monachis, qui se ipsos castrauerunt propter regnum cælorum, sed & de Laïcis coniugatis rectè credentibus, rectèque viuentibus, suspicantur.* Hoc quisquis suspicatur de Monachis, ait Ruspensium Antistes, indignè facit, spiritu Dei non agitur, diuinæ fidei & caritatis inimicus est. O nobiles Aurelianæ sententiæ notas! Nonne propius est vt Pelagianorum par & socius putetur Aurelius, quàm Monachi *vasa contumeliæ, lapsi, facinorosi, pœnitentes*? Magdeburgensibus Centuriatoribus placuit, Monachos & Anachoretas, *Hominum monstra execranda, & inimicos humanæ societatis* appellare. Eunapio vero Gentili Philosopho dicere, Monachos *homines quidem specie esse, sed vitam turpem, more pecudum exigere.* In eo differt ab istis Aurelius, quòd Religiosos quoslibet ante religiosam professionem hominum monstra fuisse, & pecudum more vixisse velit: illi tales in ipso Monastices instituto esse calumnientur, diuersis temporibus eandem calumniæ orbitam terentes. At Rutilius Numatianus, & ipse Ethnicus, Poëta quidem, sed ex Philosophicis delirijs, animas in corpora Monachorum infusas, censet illa vitæ asperitate præteritorum scelerum pœnas expendere. Tolle delirium illud μετεμψυχώσεως, & in eo quod consequitur, iudica quantùm distet Aurelius à Rutilio, is qui se Theologum dicit, ab hoste Christianæ religionis acerrimo? Non abludit igitur ab Ethnicorum & hæreticorum calumniis Aureliana doctrina, quod primum caput est eorum quæ monstranda suscepi.

Fulg. l. 2. de verit. Prædest.

Magd. cen. 10. c. 4.

Eunap. l. de vitis Sophi. in Ædesio.

Rutili. l. 1. Itiner.

STATUM MONASTICUM NON MINUS innocentiæ, quàm Pœnitentiæ esse probatur.

§. I.

Status Monasticus non præ requirit peccatum. ASSERENDA hic est Religioso statui sanctitas, & cum Aurelio Theologo pressiùs disputandum. Neque Religiosus status, qui est acquirendæ perfectionis, neque vota, ex quibus essentialiter conflatur, vlla necessitate peccatum præcedens requirunt, sed possunt ab eo concipi qui neque in eorum materia, aut vlla alia vnquam antea grauiter lapsus fuerit, neque postmodum labi decreuerit: status ergo Religiosus ex natura sua pœnitentiæ & satisfactionis Aureliano sensu non est, sed non minùs *puram integramque virtutem*, quàm *lapsos & facinorosos* ex essentia sua admittit. Antecedens ex eo stabilio, quòd vota natura sua non opponuntur peccato, & multi viri sanctissimi ea priùs nuncuparunt, quàm ab earum honestate virtutum delirassent. Nam vt alios omittam, B. Virginem voto virginitatem Deo consecrasse, in Augustino suo legit votorum aduersarius Seguenotus. Neque id à Theologo

Augu. l. de S. Virgin. c. 4.

Theologo Catholico negari puto posse, post hæc eius verba *Virum non cognosco:* post eorum verborum interpretationem communiter à Patribus ad hoc votum relatam; post Gratiani decretum ex eodem sancto Augustino, antequam Iosepho desponsaretur, votum virginitatis in corde proposuisse, deinde post partum *quod corde conceperat simul cum viro labijs expreßisse, & vtrunque in virginitate mansisse.* De Apostolis quos in caritate radicauerat & fundauerat Spiritus Sancti plenitudo, pauci item dubitant, votum aliquod vouisse, vt alibi ostendimus: nemo certè mihi negauerit aut hos, aut illos vouere potuisse, licet actu negentur vouisse: vnde concludo votum ex essentia sua neque præteriti peccati remedium esse, neque cautionem futuri. 27.q.2.c. B.Virgo.

Eandem assertionem illud etiam validè conficit, quòd nulla vnquam extitit, aut modò est instituta in Ecclesia Dei Religio, quæ *Pœnitentiæ status* esset, non etiam *innocentiæ, lapsis & facinorosis maximè conueniens, non puræ integræque virtuti.* Lustremus secula omnia, ordines & auctores omnes. Hoc Apostoli in illa credentium multitudine quæ post illos instituto Religioso dedit initium, non requisierunt. Hoc in S. Dionysio consecratio Monastica non inuehit, in qua Monachus tantùm renunciare iubetur vitis diuiduis, hoc est, curis & solicitudinibus seculi, non flagitijs præteritis: nomen habet vel ab vna eademque perfecta vita, Monachi; vel à puro Dei famulatu, Therapeutæ; adiuncto autem perpetuò *Sanctorum Monachorum ordo* appellatur, sancto Populo sanctior, ad cancellos Adyti sacra spectat, in Adyto ipso Sacramentis participat, quanta intercapedine seiunctus à Pœnitentibus? Vt tota via erret Franciscus Hallier, si affirmare contendit à S. Hieronymo *annumeratos Monachos Pœnitentibus* Dionysiacis seu Ecclesiasticis, de quibus multa nos superore libro; si quidem cœlum à terra non distat longiùs, quàm hi ab illis in S. Dionysio, apud quem Christi figuram Monachus exprimens, graphicè nobis apparet *sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus,* & Pœnitentibus, vt Christianæ legis Pharisæus, *qui non habet neceßitatem quotidie priùs pro suis delictis hostias offerre,* & Deo hominibusque supplicare, *hoc enim fecit semel seipsum offerendo,* & in Dei familiam inter Therapeutas tradendò.

Nullius vnquam Religionis institutio innocentiam exclusit.

Monachi apud Dionysium sanctitate insignes.

Heb. c. 7.

Quid cæteri sanctissimorum Ordinum Patriarchæ? Solis-ne *facinorosis & lapsis* asylum in Religione, quemadmodum Romæ olim Romulus & Remus aperuerunt? Basilius quantus vir quamque innocens, cuius regulam etiamnum vnam è cardinalibus habet Ecclesia? Chrysostomus qui Monachis *decreta & ordinem omnis bonæ exercitationis Monasticæ* scripsisse dicitur? Pachomius qui leges Monasticas accepit *in dispositione Angelorum?* Antonius qui Thebæas solitudines Angelorum choris impleuit? Benedictus, Bernardus, Bruno ipse Dei nutu profugus, & in solitudinem metu fugaque vitiorum abditus? Franciscus In seculo vir minimè malus, Dominicus virginitatis lilium ad mortem corpore animoque circumferens. Franciscus alter è Calabria virorum modestissimus; Clara Mendicantium sanctimonialium auctor; nuper Theresa virginum aliarum mater altera? Taceo domestica, Ignatium sola in seculo laudis ambitione vitiosum, Franciscum Xauerium incorrupto post mortem corpore primæ ætatis temperantiam diuino testimonio demonstrantem; cæteros eorum socios in luce Parisiensis Academiæ *innocentiam & puram integramque virtutem* probantes. Hi Christianæ Philosophiæ principes, alijque innumerabiles, seu ante edictum de confirmandis à Sede Apostolica

Idem fuit sensus Patriarcharum omnium.

Metaph. in vita S. Chry. apud Sur. 27. Ian.

ordinibus, seu post illud exorti, quo constituto, qua regula, qua forma Ecclesiæ declararunt, se ordinem velle institutum, qui *non innocentiæ* sed *Pœnitentiæ, non puræ integræque virtuti*, sed *lapsis & facinorosis conueniret?* Imo verò ex ijs aliquos indicare possum, qui *lapsis & facinorosis*, saltem publicis, & in Pœnitentium numerum referendis, aditu ordinum suorum interdicant. Est enim, referente Ioanne Rousserio, in Minorum ordine statutum, ex Sixti V. decreto, non esse in eum admittendos, qui sint aliqua in seculo notati infamia, & criminibus famosi, qualia sunt homicidia, furta, latrocinia, aut his grauiora. In ipso nostræ Societatis aditu rogatur qui Ordinem postulat, vnquam-ne publica iudicis vllius sententia sit damnatus hæreseos? An aperto schismate ab Ecclesia recesserit, aut Ecclesiasticæ excommunicationis gladio sit reuulsus? Vtrum homicidio suas vnquam manus cruentarit? An publica scelerum aliquorum infamia laborarit? Excludendus profectò si quid in eo tale fuerit deprehensum.

Grauium scelerum rei in ordinem Minorum non admittuntur.

Ioan. Rous. in Reg. Min. ad c.3.q.2. Exam. Gener. c.2. §. l. 2.

Quòd si Fundatorum mens ea non fuit; neque profectò ipsius Ecclesiæ, leges illas & status admittentis, in qua nullo vnquam tempore vsurpatum est quod fingit Aurelius: quin potiùs *puram & integram virtutem*, id est, primam, & adhuc innocentem ætatem probauit ingredi Monasteria, & Religionem profiteri. Nam iure antiquo ad votorum Religiosorum professionem, sola pubertas necessaria fuit, anni videlicet ætatis quatuordecim in viro, duodecim in puella. Nouum autem Tridentini, sedecim completos vtrique sine discrimine assignat. Quo satis apertè declaratur, consueuisse fideles ab ineunte penè rationis crepusculo *valde mane*, *orto iam sole* ad Christi monumentum accurrere: cui festinationi sic imposuit modum Ecclesiastica disciplina, vt tamen adultam lucem non desideret: longè minùs æstum adolescentiæ, aut vesperam senectutis, quo tempore *lapsus & facinora* aut frequentissima sunt, aut maximè vindicanda. Laude dignum etiam D. Thomas esse putat, pueros impuberes, qui parentum voto ad Religionem destinantur, in ea feliciter educare, tanquam in arte, quam sint aliquando professuri. Quod S. Ioannis exéplo in deserto ætatem agentis, & B. Benedicti Romanorum prætextatos admittentis, & Ieremiæ dicto *Bonum esse viro cum portauerit iugum Domini ab adolescentia sua* probat, ipse illo probatus experimento, & ex alumno Religionis, lux & ornamentum factus Ecclesiæ. Hi sunt quos Nutritos appellari, & sub Conuersis, non religiosa satis æmulatione, deprimi olim ex S. Anselmo docebamus. Vsus quoque idem apud Cluniacenses, apud S. Basilium in Oriente à nobis alibi monstratus est.

Olim admissa ad Religionem ætas innocens.

c.15. Qui Monasterium. in 6. de statu Regular. Concil. Trid. sess. 25. c. 15. de Regular.

D. Th. 2.2. q.189. a.5.

Huc adde communem Patrum omnium sensum, populi Christiani vocem publicam, veterum philosophorum, id est, naturæ ipsius instinctum, pueros in virtutis disciplinam priùs tradendos asserentium, quàm pestilenti libidinis aura afflentur: primam eamque optimam vitæ partem Deo dicandam, in eius flexu metuendum vitiorum omnium naufragium; quibus corroboratis & frequenti vsu, tanquam cibo pastis, tanquam fomite inflammatis, vix ac ne vix quidem ad virtutem patere regressum. Hoc experiuntur omnes Religiosi ordines, in prouecta ætate formanda plus laboris esse, minùs frequenter spei & frugis. Ipsa denique docet ratio, cui à teneris assueueris, id retineri tenaciùs, faciliùs exerceri: sola delectare quæ noueris, ignota & inexperta segniùs irritare. Primum esse, mala mentis, & mundi gaudia nescire, alterum

Prima ætas ad virtutem informanda.

alterum relinquere. Et infinita eiusmodi, quæ doctores omnes & viri ascetici perpetuò ingerunt; quæ sapientes & politici scriptores sedulò monent, quæ scriptura sacra summa cum auctoritate tradit: *Ne tardes conuerti ad Dominum. Bonum est viro cum portauerit iugum Domini ab adolescentia sua.* Vnum si placet ex omnibus audiamus S. Chrysostomum, hanc Religiosorum causam disertè sapienterque perorantem. Eccl.c.5. Ierem. Thr.c.13.

Interrogatus enim, Num quis meliùs solutus matrimonio, susceptis liberis in senectute, quàm in primo ætatis flore Monasticam vitam amplexetur? Respondet primùm, homini nemini certam esse senectutem, aut in senectute sanctissimi illius desiderij constantiam. Deinde paria facere eos, qui liberos adolescentes ab illo proposito reuocant, quod postea maturiori ætate exequantur, ijs qui hominem sanum ac valentem, imminente aduersario, pugna excedere & quietè agere iuberent, ne hosti succumberet: at eundem multis confossum vulneribus, exhaustum viribus, semianimem, iacentem, tum demum exurgere, armari, repugnare hosti cogerent. Stant enim in pugnæ gradu etiam pueri decennes, instat diabolus, quem certè in potestate non habes, vt eum adolescentem oppugnare permittas cum velis, prohibeas cum nolis. Nunc verò cum tu illum pugnare, me autem vulnerari sinas, si mihi vel quiescendum penitus, vel turpiter succumbendum esse statuas, *quid hac iniquitate & absurditate possit esse deterius, cum hoste instante furioso, eum qui oppugnatur armis exuas, & in eius potestatem dedas? Iuuenis est, & imbecillus? Ideo maiore & cautione, & securitate illi opus est.* Præterea qui prouecta ætate stadium huius philosophiæ ingreditur, totus est in veteribus peccatis delendis, & vulneribus obligandis; at qui primam in eo pueritiam ponit, vulnera non habet curanda, *sed ab ipsis iam tirocinij sui rudimentis meretur, atque accipit palmas*: ille pugnas quibus victus prostratusque fuit, repetita dimicatione peruincit; hic ab ipso pueritiæ aditu feliciter pugnat, victorias victorijs adiungit, ac velut nobilis olympionices, per palmas & coronas ad senectutem peruenit: ille postquam mundi impedimentis se ægrè extricauerit, vt summum extremos ordines in spiritali hac acie tenebit; hic in ipsa phalangis fronte perpetuò dimicans triumphabit. Potuit-ne magnus Monachorum pater & patronus, *innocentiam Pœnitentiæ, lapsis & facinorosis, puram integramque virtutem* illustriùs anteferre? Post hæc, & id genus sexcenta, quæ breuitatis causa prætermitto, pergetne Petrus Aurelius in deprimendo Monastico statu, & eius sanctitate conspurcanda, scripturæ diuinæ consilijs, Pontificum & Conciliorum decretis, Patrum adhortationibus, Ecclesiæ institutis, Theologorum receptis opinionibus, fidelium omnium vsui & consuetudini, veterum etiam philosophorum placitis repugnare: solos hæreticos, & aliquot in Ethnicis capitales Christianorum hostes imitari?

Chrysostomi sensus in hoc proposito. l.3. adu. vitæ Mon. vitup. c.15.

καὶ γὰρ τῆς ἐσχάτης ἡλικίας αἰτεῖ.

Ibid. c.16.

RELIGIOSA VITA QVOMODO STATVS pœnitentiæ dicatur & sit.

§. II.

Laudanda Religio ex eo quod sit status Pœnitentiæ. Hier. Plat. l. 1. de bono stat. Relig. c. 14. Ioan. Petr. Cam. in Petron. l. 5. & in Melit.

QVOD ad status Religiosi dedecus ignominiamque traducunt aduersarij, vt eum pœnitentiæ statum esse proclament, hoc nos libentes agnoscimus, & in eius summa laude ponimus: atque is qui Religiosi status bona felicissimè persecutus, istis antiregularibus, antequam nascerentur, ruborem iniecit Hieronymus Platus, non semel ab Illustrissimo Bellicensi, etiam in Petronilla, nec immeritò laudatus, insignem illum Religiosæ asperitatis fructum decerpere non veretur. Id autem quomodo intelligamus neque inutile, neque iniucundum fuerit recensere.

Omnibus necessaria Pœnitentia. Rom. c. 3.

Omnibus æquè hominibus, licet non æqualiter, necessariam esse pœnitentiam tum naturæ imbecillitas, illecebrarum frequentia, tum diaboli pertinax odium nimis apertè proloquuntur. *Omnes enim peccauerunt, & egent gloria Dei.* Sed eam aut norunt, aut agunt soli, qui Deum offensum norunt, & placant Christiani, quorum ab antiquo vita quid aliud esse debuit, quàm perpetua pœnitentia, etiam cum sannis conuicijsque gentilium, & palliatos, & fraudato genio lucifugas Christianos irridentium? Contemnebat hos cachinnos vera philosophia, imo miserta eorum hominum liberè pereuntium, illis pœnitentiam aureo seculo suadebat; donec labentibus moribus, laxatus est vitio temporum rigor ille disciplinæ, & à Christianorum vniuersitate, ad certam aliquam conditionem; à toto vitæ tempore, ad aliquod eius spatium arctatus, Pœnitentiæ Sacramentum, & actus internos externosque iussit vsurpare, ipsos etiam officij sanctitate conspicuos. Nam & Hierarcha quilibet *circumdatus est infirmitate, & propterea debet quemadmodum pro populo, ita etiam & pro semetipso offerre pro peccatis.* Id cum exequitur se peccatorem profitetur: *Siquidem omnis pœnitentia, confessio est delicti; quia locum non habet, nisi in delicto.* Sed hæc priuata est, & breuior pœnitentia: publicam & diuturniorem in illa de qua dixi conditione, constituit Ecclesia; & eam duplicem, honorabilem in Monachis, ignominiosiorem in Pœnitentibus. De his diu disputatum antea; de illis in quæstione sumus. Pro quibus iam olim querebatur D. Hieronymus, secularium scommata se meritum. *Nos quia serica veste non vtimur, Monachi iudicamur: quia ebrij non sumus, nec cachinno ora dissoluimus, continentes vocamur & tristes*; tam obnoxij secularium ludibrijs, quàm Christiani Ethnicorum; tantò miseriùs derisi, quantò à coniunctioribus Deo & nobis. Quæ sit autem Monasticæ pœnitentiæ ratio & natura, nusquam meliùs, quàm in Ecclesiasticorum Pœnitentium collatione discemus.

Tertu. l. de Pallio. Minut. Felix in Octau. — Heb. c. 5. — Tertu. l. de carne Christi c. 8. — *Pœnitentia diuturna duplex.* — Hier. ep. ad Marcell.

In quo conueniat Pœnitentia Religiosa, cum vetere publica.

In qua, vt à similitudine ducatur exordium, publicam & solennem vtranque esse dico, cum non nisi Ecclesiæ auctoritate, per Hierarchicam benedictionem ineatur. Benedictionem dico, si de Pœnitentibus; consecrationem, si de Monachis loquor. Hæc duo frustra replicem, quia nihil non satis in superioribus de vtroque dictatum. Vtranque deinde vnitate sua pretiosam esse video: nam Ecclesiæ legibus vna Pœnitentia solennis est, natura sua vna Religionis professio: & illa quidem *amplius nunquam*, secundùm Tertullianum,

lianum, *quia proximè frustra*; hæc verò *amplius semper, quia nunquam frustra*. Idem vtrique propositum, flere commissa, & veniam à diuina pietate lacrymis extundere, aut sibi, quod præstat Ecclesiastica; aut alijs præterea, quod Religiosa. In vtraque *prosternendi, & humilificandi hominis disciplina* reperitur, per Exomologeses in Ecclesiastica olim demonstratas, in Religiosa notas inter eos, *qui carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs*, qui delicijs omnibus & voluptatibus vitæ abdicatis, cum infinita sui ipsorum & rerum suarum abnegatione, cruce in humeros sublata, per asperrimos viarum amfractus, & *colles solis ibicibus peruios*, Christum ducem sequuntur. Vtriusque demum vnus effectus est, quemadmodum *vnus titulus, salus hominis, criminum pristinorum abolitione præmissa*. Non aliam ob rem Baptismo comparatæ sunt, Ecclesiastica, vt ante vidimus; Religiosa vt fusè & grauiter ex antiquis Patribus ostendit Platus, quem frustra hic describam; cum sit ipse per se illustris, & aduersarijs non ignotus. Lepidum est quod addit Caietanus, facta professione Religiosa, incipere *nouum librum de actibus Religiosorum*, qui sit, *futuræ innocentiæ liber*, & simul *plenè cassari præteritorum librum*. Præcipua, si quid memini, sunt hæc capita, in quibus mutuo quodam nexu, duæ illæ Pœnitentiæ species copulantur.

Tertu. l. de Pœn. c. 2.

Plat. l. 1. de bono stat. Relig. c. 13.

Liber futuræ innocentiæ.

Caiet. in 3. p. D. Th. q. 189 a. 3.

POENITENTIA RELIGIOSA QVO AB ECclesiastica vetere differat.

§. III.

IN pluribus autem & longè grauioribus differunt. Ac I. in natura, cum Ecclesiastica tantùm sit ordo, Religiosa status. Mutatur enim ordo ille per gradus laborum, per lapsus temporum, per vices Exomologeseon, tum perfectissimus, cum desinere incipit. Status autem perpetuus est, Religiosum Christo configens cruci, à qua ne latum quidem vnguem discedere votorum obligatio patitur. Non enim Pœnitens in S. Dionysio nuncium remittit *diuiduis vitis*, sed Monachus; non consecratur ad Pœnitentiam ordo ille purgandus; sed Monachus ad vitæ vnitatem: non sortitur nomen à puro Dei famulatu Pœnitens; sed Therapeuta Monachus. Quamobrem quod discrimen est inter eum, cui pars aliqua laboris & operæ committitur, atque illum qui ex officio, & conditionis suæ debito laborem totum complectitur, illique exantlando immoritur; idem penitus esse inter Pœnitentem, & Religiosum existimandum est.

1. Discrimẽ in natura vtriusque.

II. In causa differunt, seu occasionem malis dicere. Nam fundamentum Ecclesiasticæ, peccatum est, & quidem graue, & publicum, nulla nisi atroci pœna expiandum: *vti quicquid error vetus inquinauit, quicquid in corde hominis ignorantia contaminauit, id Pœnitentia verrat, & radat, & foras abijciat*. Hi sunt quos Petrus Aurelius verè *lapsos & facinorosos* appellat: qui possunt quidem tractandæ Pœnitentiæ causa, statum amplecti Religiosum; sed ad eum minùs apti, quàm candidæ puerorum mentes, quos *pura virtus & integra* commendabiles reddit, antea monstrati sunt. Itaque Religio, licet mundos aut accipiat aut faciat, commodiùs tamen accipit: quemadmodum igni stupam admoueas aut lignum, vtrunque absumetur, sed illa citiùs; Iudam Christus

2. Discrimẽ in causa.

Tertu. l. de Pœn. c. 2.

eluat aut Petrum, vterque mundabitur, sed hic faciliùs: iustum aut impium tentatione Deus excoquat, vterque purgabitur, sed ille certiùs perfectiusque.

Pœnitentiæ virtus non prærequirit peccatum.

Huc adijce, quod audito pœnitentiæ nomine, non statim *lapsus & flagitia* horrere debeamus, quando ipsa Pœnitentiæ virtus, quæ in Religione crebrò exercetur, innocentiam amat, cumque illa perbellè conuenit. Nam quia supernaturalis & diuini ordinis est, infusam illam cum cæteris in Baptismi lustratione nemo infans non accipit; licet vsu libero iudicij, voluntatisque adhuc per imbecillitatem priuatus, actum eius vllum vetetur producere. Beati quoque qui sanctitate fruuntur sempiterna, etiam in cœlo habitum Pœnitentiæ conseruant, licet ex eo non eundem quem in viuis olim actum expriment: non enim plangunt commissa peccata, sed de condonatis, Deo gratulantur. Inter adultos autem, si rectam Theologiam consulimus, *subiectum remotum virtutis Pœnitentiæ*, inquit Sorbonicæ Theologiæ decus Gamachæus, *secundum ordinariam Dei legem, est homo iam reipsa iustus, & sanctus, si intelligas Pœnitentiam perfectam actu inhærentem: alioquin homo etiam mortali peccato inquinatus, si intelligas solam attritionem, aut Pœnitentiam imperfectam.* Cumque communi sententia sit adeo specialis virtus, vt ab ipsa Iustitia distinguatur, neque ad eam alio, quàm generali partis potestatiuæ nomine pertineat, repertus est tamen qui eam Religioni accenseret Caietanus, Doctor omnium confessione solertissimus. Quæ omnia demonstrant cum *innocentia* & perfecta caritate stare posse Pœnitentiæ habitum: adeoque si concessero eius vsurpandi proprium statum & locum esse Religionem, nullus inde Theologus continuò deducet, non esse illam *puræ integræque virtutis.* Quid quòd ipsum Pœnitentiæ Sacramentum, quod frequentissimè in Monasterio iteratur, quodque pro materia saltem remotiore peccata desiderat, non illa lethalia & grauissima requirit, quæ *lapsos & facinorosos* homines nuncupent, sed leuioribus contentum est culpis, sine quibus à iustis non viuitur: quicquid contra Theologus Aurelius, communi Theologorum omnium opinioni contrarius, in secretiore doctrina tradat asseclis, *occultè propter metum Iudæorum.* Est ergo humano sensu *puræ integræque virtutis*, aut omnes quotquot sunt, & fuerunt homines *lapsi & facinorosi* nuncupandi sunt.

S. Tho. in Supp. q. 16. a. 1. 2.

Gamac. in 3. p. tr. de Pœn. c. 2.

Caietan.

3. Discrimē in censuris Ecclesiasticis.

III. Discrimen est & in censura. Nam excommunicatione grauiori, aut leuiori, pro diuersitate graduum irretiti sunt Pœnitentes Ecclesiastici, quæ non ante soluuntur ex toto, quàm perfectæ communioni restituantur. Quare extra templi septa amandantur, aut cum Catechumenis procul ab Adyto; vel vt summum cum sancto Populo, sed sine oblatione orare iubentur. At sanctus Monachorum ordo Adytum tangit, proximè sacra spectat, cum viris sacratis communicat, non execratione vt illi, sed Hierarchica consecratione deuotus.

4. Discrimē in fine.

IV. Ipso fine discriminantur. Si quidem Pœnitens ab Ecclesia pœnæ addicitur, vt suis & proprijs peccatis veniam emereatur: at Religiosus non suis tantùm, sed maximè alienis satisfactionem impendit suam, & offensas secularium æquali, quantùm hominibus fas est, supplicio in semetipso vindicat. Id clarè affirmat S. Hieronymus, pronunciato ab istis decantato magis quàm expenso: *Monachus non docentis, sed plangentis habet officium, qui vel se, vel mundum lugeat, & Domini pauidus præstoletur aduentum.* Eius Pœnitentiæ formam in Iobo Deus dedicauit, qui cum polleret innocentia, filiorum peccata holocaustis redimebat.

16. q. 1. c. Monachus.

Religiosi pro aliorum culpis Deo satisfaciunt.

redimebat. Parum hoc erat, nisi & eam in archetypo innocentiæ Christo Domino consecraret, *qui semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata. Propter quod Iesus vt sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est.* Quod exemplum imitati Religiosi, secularibus delicijs renunciant, humanæ consuetudini valedicunt, in solitudinem Monasteriorum se se abdunt, Apostolica exhortatione confirmati. *Exeamus igitur ad eum extra castra, improperium eius portantes*: quo nos strenuè onerant Antiregulares nostri, eum nobis secessum, & vitæ humilitatem improperantes. Itaque cum omnis Religiosi actio Hierarchica sit, & publico Ecclesiæ facta nomine, non contemplatio tantùm, & horarum persolutio & sacrificium, gratiam diuinam meretur omnibus, sed etiam ipse operum labor, & vitæ durities, quædam publica satisfactio est pro secularium vitijs, acceptatione congrua, diuinæ pietati oblata. Quare Religiosum silentium, pro mundanorum loquacitate linguarium est; paupertatis asperitas, locupletum sordibus; rigor castitatis, perditorum libidinibus; animus obedientia subactus, prauo libertatis vsui; ieiuniorum pallor, nepotum ingluuiei medicinam facit; & resipiscendi gratiam promeretur: vt quandiu stabunt in Ecclesia Religiosi ordines, (stabunt autem Deo sustinente, vsque ad consummationem seculi, licet ætatibus singulis eos aut hæretici, aut qui alij labefactare & euertere conentur) nunquam de his Euangelicæ legis prophetis conqueratur Deus, *Non ascendistis ex aduerso, neque opposuistis murum pro domo Israël, vt staretis in prælio in die Domini.* Hoc sensu Religiosorum publica Pœnitentia est, & scutum diuinæ vindictæ in impiorum perniciem exardescenti oppositum. Hoc consilio eos laudat Guillelmus Parisiensis, qui debitam peccatis suis pœnam, erogata in Religiosos eleemosyna redimunt. *Meritò eis parcitur à pœnitentialibus laboribus, & afflictionibus, quia meliores pro se responsales constituerunt; videlicet viros sanctos, quibus opera illa seruiunt, vel beneficia, & Deo magis acceptos labores, quàm proprij Pœnitentiales essent, per alios reddunt.*

Heb. c. 9. Ibid. c. 13. Ezec. c. 13. Guil. Pari. l. de Sacr. in Ordine c. 11.

V. Aliam ponunt Doctores in efficacitate differentiam. Demus enim Pœnitentiam Ecclesiasticam baptismi puritatem & candorem aliquo modo restituere, de Religiosa tamen confidenter pronunciat D. Thomas, eam *excedere genus omne satisfactionis, etiam publicæ Pœnitentiæ, sicut holocaustum excedit sacrificium.* Idque probat indicato iuris Canonici loco, in quo Stephanus Papa vxoricidæ Astulpho, ad peccati expiationem consulit Religionis ingressum, vbi humilietur sub manu Abbatis, & multorum Fratrum precibus adiuuetur. Id quia liberi est arbitrij, subijcit: *Sin autem publicam Pœnitentiam permanens in domo tua, vel in mundo vis agere, omnibus diebus quibus pœnitere debes, vinum & siceram non bibas, carnem nullo vnquam tempore comedas, præterquam in Pascha, & in die Natalis Domini: in pane & aqua & sale Pœnitentiam age; in ieiunijs, & vigilijs, & orationibus, & eleemosynis omni tempore persenera,* &c. Et post eius tenoris quamplurima, subiungit. *Sunt & alia multa quæ tibi nimis duriùs, & satis acriùs erant, iuxta magnum peccati pondus, infelix, adijcienda.* Vides in alteram lancem Monasticum statum, in alteram solennem Pœnitentiam, cum omni suo horrore, & Exomologeseon acerbitate imponi: atque illum huic præponderare, non asperitate, sed merito.

5. *Discrimē in efficacitate.* D. Th. 2. 2. q. 189. a. 3. ad 3. 33. q. 3. C. Admonere.

VI. Personarum etiam conditione variantur. Nam Ecclesiæ legibus Epis- 6. *Discrimē in personis.*

copus aut Clericus *ad pœnitentiam non degradantur*, ſed vt ſummum, in Laïcam communionem reijciuntur. At Religionem ſuſcipere agendæ cauſa Pœnitentiæ, ijs ſemper licere voluerunt Canones, vt manifeſto vſu comprobatum eſt. In quo propoſito Innocentij III. eruditiſſimi Pontificis obſeruanda doctrina eſt, qui factum ex Epiſcopo Monachum, ad Epiſcopatum iterum temere aſſumi poſſe non iudicat, obſtante Conſtantinopolitano Canone, *vt quicunque de Pontificali dignitate ad Monachorum vitam, & Pœnitentiæ locum deſcenderit, nequaquam vlteriùs ad Pontificatum reſurgat*. Quem ſic admonet explicandum, *Cum propter aliquod crimen Epiſcopatum quis deſerens, ad vitam Monaſticam pœnitentiæ cauſa deſcendit*. De Clericis, quocunque animo ſtatum Monaſticum appetant, eius illis aditum occludi non debere, Concilio Toletano præcipitur, non tacita cauſa decreti. *Clerici, qui Monachorum propoſitum appetunt (quia meliorem vitam ſequi cupiunt) liberos eis ab Epiſcopis in Monaſterijs largiri oportet ingreſſus, nec interdici propoſitum eorum qui ad contemplationis deſiderium tranſire nituntur*. Hac te parentheſi, tanquam circulo, Franciſce Hallier, concluſum volo, quam in Gratiano tuo, quicquid diſſimulaueris, ignorare non potes, vt edicas vere-ne pœnitentibus Eccleſiaſticis annumeratos putes Religioſos, & eo probare poſſis argumento, vel *adnumeratos expreſſè Laïcis Monachos*, vel *paruam inter eos & reliquam plebem ſtatui differentiam?* procul demum abeſſe Monachos à Clericorum perfectione?

Extra. de Renun. C. Poſt tranſlationem.

Concil. Tolet. 4. c. 49. habetur 19. q 1 C. Clerici.

Ex hoc Canone Hallier confutatur.

7. Diſcrimẽ in exitu.

VII. Differre video & exitu. Eccleſiaſtica enim Pœnitentia vulnus eſt, cum curatur, cicatricem imprimit: medicata potio eſt, ſanitatem quam facit, deterit. Ignis eſt, lignum quod ſiccat, inficit fuligine: ita gratiam & communionem meretur Eccleſiæ, vt hominem relinquat ad ſecularem militiam ineptum; quod habet cum Monaſtica vita commune: vt irregularitate vinciat, & ſacrorum Ordinum ſuſcipiendorum omnem adimat poteſtatem. Religioſus è diuerſo ſtatus, & aliquas irregularitates obliterat, & plenam atque expeditam ad ſacros ordines viam ſternit, contractis etiam in profeſſionis gratiam interſtitijs, dicente Pontifice Gelaſio, *Quod annorum interſtitia fuerant collatura, ſancti propoſiti ſponte ſuſcepta doceatur præſtitiſſe deuotio*. Qui locus à Franciſco Hallier producitur, vt ingenuè fateatur *aliquam inter Clericos ſeculares & Regulares ſecundùm antiquos Canones eſſe differentiam, & cum his faciliùs diſpenſatum fuiſſe, vt quàm citiſſimè ad Sacerdotium aſcenderent, quàm cum Laïcis*.

Diſt. 77. C. Monachus.

Hallier l. de ſac. ord. p. 94.

RELIGIONEM NON ESSE COACTÆ Pœnitentiæ ſtatum aduerſus Petrum Aurelium probatur.

§. III.

8. Diſcrimẽ in cauſa determinante.

OCTAVAM eandemque poſtremam differentiam in cauſa determinante colloco. Pœnitentiam enim publicam *lapſis & facinoroſis* imponit & imperat Eccleſia; ac niſi matrem illi ſuam infami rebellione dehoneſtatam volunt, obtemperare coguntur. At Monaſticum ſtatum ſuſcipere, Religioſis

votis

votis adstringi quamlibet facinorosum & sacrilegum nunquam coëgit Ecclesia. Sanè si Tertulliani & S. Cypriani *Lapsos & Pænitentes* volumus recordari, reperiemus susceptam ab illis Pœnitentiam, fuisse, vt loquuntur, inuotariam simpliciter, voluntariam autem secundùm quid, quatenus alia ratio nulla supererat persoluendæ pœnæ, & salutis assequendæ. At Religiosa professio simpliciter & omni ex parte voluntaria esse debet, aut professio non est. Catholica hæc assertio repugnat Aurelianæ, quæ hanc dicit *lapsis & facinorosis à Patribus sæpissime pœnæ loco imponi.* Id ego nunquam factum assero; neque imperium, sed consilium; non vim & coactionem, sed nudam persuasionem à viris sanctis adhibitam fuisse contendo. Catholicum dogma appello in voti & Religionis essentia fundatum, post tot Patrum oracula, decreta Conciliorum, responsa Canonistarum, Theologorum placita, qui omnes ore vno clamant, voto nihil esse liberius. *Nullum quippe bonum nisi voluntarium*, inquit Nicolaus Papa, *& consultiùs agetur, si pijs suasionibus contemptum mundi, & amorem Dei prædicando, quàm violentiam inferendo ad cælestem amorem illum accenderis.* Quòd *si matrimonium carnale, gaudet libertate indulta*, (vt loquitur Petrus Blesensis, quis sæpe nobis opponitur) *spiritale matrimonium priuilegiatum est pleniore gratia libertatis; nam vbi spiritus, ibi libertas.* Cum ergo Religionis substantia consistat in votis, vota autem non sint, quæ perfectæ libertatis vsu, & pleno sui dominio careant, apertum est pœnam illam non posse herili violentia, & imperio superioris imponi.

Error Petri Aurelij de coacta Religione.

Refellitur ex voti essentia.

20. q. 3. C. Præsens Clericus.

Petr. Bles. ep. 54.

At opinionem quam sine riuali amat, probare se marginalibus notis significat Petrus Aurelius, quibus ad Concilia duo remittimur. *Toletanum* 8. c. 5. *Cabilonense* 2. c. 40. &c. Ad hæc ego tria habeo quæ respondeam, gloriosiorem quàm solidiorem citatorem esse Aurelium: Non id dicere Concilia quod dicit Aurelius: Ex ijs quæ decernunt Concilia, mentem Aurelij non posse deduci. Primùm caput ex eo conficio, quòd cum Ecclesiasticæ disciplinæ, & veteris Ecclesiæ sæpe meminerit Aurelius, atque hoc ipso loco *antiquum Ecclesiasticæ disciplinæ ius* alleget, Concilia producat non antiquissima, vt Toletanum 8. sub Martino Papa anno Christi 653. Et Cabilonense 2. sub Carolo Magno, anno Christi 813. quo tempore iam sic obsoleuerat mos antiquus publicæ Pœnitentiæ, vt reuocari iubeatur Cabilonensi, & quod capite Toletano decernitur, id in Canonibus antiquis nemo legere se profitebitur.

Aurelius pro se Canones citat.

Canones illi non sunt admodum antiqui.

Cabilo. 2. can. 25.

Hoc decretum capitis nostri partem facit alteram. Nam coërcendæ perditorum Sacerdotum libidini, constituunt Patres Hispani suas ab illis mulierculas modis omnibus separari, & Monasterio tradi, *vt vlteriùs ad conscios sui criminis reuertendi omnem habeant aditum denegatum. Illos verò, si omnino coërceri nequiuerint, vsque ad exitum vitæ suæ, Monasterijs deputatos, Pænitentiæ disciplinis manere omnino subiectos.* Quæ pœna sequentibus capitibus in voluptarios Subdiaconos, & Clericos ad seculum redeuntes decernitur. *Vt sub Pænitentiæ oneribus, vsque ad extremum vitæ, Monasterijs religandi sint, vt tanquam Apostatæ à sanctæ Ecclesiæ liminibus & societate fidelium, habeantur prorsus exclusi, Monasterij claustris donec aduixerint, sub Pænitentia retrudendi.* Sic Toletanum. Cabilonense autem ita statuit, *Dictum est nobis, Presbyteros propter suam negligentiam Canonicè degradatos, seculariter gradu amisso viuere, & Pænitentiæ agendæ bonum negligere. Vnde statuimus vt gradu amisso, agendæ Pænitentiæ gratia in Monasterio aut Canonico aut Regulari mittantur. Si verò hoc fieri causa qualibet prohibuerit, vbicunque*

Canon Toletan. non tradit opinionem Aurelij.

Concil. Tolet. 8. c. 5.

Ibid. c. 6. 7.

Cabilo. 2. c. 40. habetur dist. 81. C. Dictum est nobis. citatus ex Mogunt.

sint, Pœnitentiam agere non desistant. His & similibus decretis, quorum aliqua leges in Gratiano, Aurelianam assertionem aio non probari, *antiquo Ecclesiasticæ disciplinæ iure, pœnæ loco à Patribus imponi solitum Monasticum statum.* Nam antiquo Ecclesiasticæ disciplinæ iure nusquam videas Clericos sceleratos in Monasteria retrusos ad Pœnitentiam, sed tantùm ad Laïcam communionem damnatos. Eodem antiquo iure, seu in Ecclesia vetere Aureliana, nunquam legas Apostatas excommunicatos Monasterio addictos: erât enim tum Monasteria sanctitatis adyta, non scelerum ergastula. Antiquo item iure Presbytero gradu moto licebat seculariter viuere, id est, more Christianorum Laïcorum, neque vlla vlterior exigebatur ab eo pœnitentia: quam tamen Cabilonense à suis facinorosis postulat. In Ecclesia vetere vni peccato, putà adulterio, vna publica imponebatur Pœnitentia; relabentibus nulla: in Toletano pœna repetitur, quando post cæteras coërcitiones, Monasterium irrogatur. In Ecclesia vetere inter Clericos acta non est Pœnitentia, in Cabilonensi *ad Canonicam Monasteriū* reus amandatur. Quare citata Concilia rem Aurelij non probant, quod susceperam demonstrandum.

Malè ius illud antiquum appellat Aurelius.

Sed istud vlteriùs addo, quod omnem penitus euellat scrupulum, sua locis istis omnibus destitui Aurelium Grammatica, cum putat *detrudi in Monasterium, deputari Monasterio, tonderi in Monachum*, id est more Monachi, & si quæ sunt aliæ narrandi formulæ, idem esse, quod Monachum fieri, statum Monasticum profiteri, votis Religiosis se illigare. Hoc qui sibi persuadeat, næ multos & leget, & videbit Monachos siue veste, sine regula, sine votis. quod fortasse Aurelij votum est. Illud fateor reis imponi, inuitis imperari, nolentes adigi, tanquam ad triremes & metalla: hoc autē liberum esse contendo, & nunquam coacta voluntate susceptum. Illud supplicij genus in Occidente vulgare fuit, tum vt *lapsi & facinorosi* diuinæ humanæque iustitiæ per actus Monasticis similes, satisdarent; tum vt peccandi illecebris erepti, puriores manus ad cœlum tollerent. Id clarè eloquitur Concilij Toletani exemplum, quo vtriusque sexus rei Monasterijs addicuntur. Merouenm quoque rebellem filium à patre superatum, narrat S. Gregorius Turonensis *ad Monasterium Cenomanicum directum, vt ibi Sacerdotali erudiretur regula.* Audis? non vt Religionem profiteretur. Scribit quoque præcisè de Romano Clerico adultero Pelagius Pontifex: *in Monasterio hic in vrbe Romana, ad agendam pœnitentiam, ex nostra iussione detrusus est.* Et Concilium Aurelianense de adultero item Clerico decernit, vt *depositus ab officio, communione concessa, in Monasterio toto vitæ suæ tempore detrudatur.*

Aliud est deputari Monasterio, aliud Monachum fieri.

Detrudi in Monasteriū supplicij genus.

Greg. Tur. l. 9 hist. c. 14.

Dist. 81. C Romanus. Ibid. C. si quis Clericus.

Concil. Aurel. 3. can. 7.

Monastici verò status professionem, etiam ab reis illis non nisi liberè initam, ostendit & Astulphi vxoricidæ causa, superiùs adducta, & Innocentij III. oratio in Constantinopolitani Canonis explicatione. *In eo*, inquit, *casu loquitur Concilium, cum propter aliquod crimen, Episcopatum quis deserens, ad vitam Monasticam pœnitentiæ causa descendit.* Non deuoluitur, non impellitur, sed sponte *descendit.* Est autem aliquorum sententia, loqui Patres in eo casu, *cum quis de crimine, de quo conuictus fuerat, vel confessus*, ab Episcopali *dignitate depositus, in Monasterio extitit ad pœnitentiam agendam inclusus.* Vis hæc coërcitiua est, & iudicis interposita sententria. *Vel cum aliquis propter graue crimen, pro quo Episcopatū retinens, pœnitentiā dignè agere non valebat, cedendi obtenta licentia, vitā Monachalem elegit. Electio* hæc dominum non agnoscit externum: *obtenta licentia*, voluntarias

Monastica professio nunquam coacta.

Extra. de renunc. C. post transl.

Explicatio Canonis CP.

preces

precesmanifestat. Sequitur in Gratiano. *Quidam cedendi licentiam cum instantia postulantes, ea obtenta cedere prætermittunt: eos ad cedendum decernimus cōpellendos.* Quia interim ludificatione tempus extrahunt, neque hic neque illic Pœnitentes: ad Monasterium adigendi quod postularunt, ne inutili tergiuersatione animi sui leuitatem publicè demonstrent. Ea voluntatis libertate vsus est Imperator Ludouicus Pius, cum factione exauctoratus, *iussus est ire in Monasterium, & ibi esse omnibus diebus vitæ suæ: quod ille renuens non consensit voluntati eorum:* maluitque publicam subire Pœnitentiam, & quidem iteratò, ne quid in ea rebellione deesset ad iniuriam. Ex hac electionis libertate, procedit decretum aliud huius ipsius Cabilonensis Concilij in quo habitamus. Episcopi quidam & Abbates, stolidos quosdam & bardos homines, vanis persuasionibus *illectos circumueniendo tondebant*, vt eorum bonis potirentur: illos vult Concilium Canonica coërceri Pœnitentia; qui autem *comas deposuerunt, in eo quod cœperunt, cogi perseuerare*: quandoquidem non inuiti, non coacti sunt attonsi. Non probat igitur Petrus Aurelius Monasticum statum; sed tantùm ipsius Monasterij, velut ergastuli ingressum, pœnæ loco fuisse impositum: in quo semel detonsis *lapsis & facinorosis*, vna superfuit libertas, amplecti Religiosam professionem, aut ea abstinere.

Ibi. c. quidam.

Vide Baro. ad an. 833.

Concil. Cabilo. 2. c. 7.

Neque magis ex hisce Concilijs, mens Petri Aurelij colligi potest, quod est tertium propositi mei caput. Ea enim est, Religiosam sanctitatem, Sacerdotij sanctitati postponere, quòd Sacerdotium sit status innocentiæ, neque cum infractione castitatis possit subsistere: status autem Monasticus facinorosis, putà adulteris & homicidis pœnæ loco imponatur. Cui ego argumentationi respondeo, *lapsos & facinorosos* prioribus seculis, non minùs ad Sacerdotium pœnæ loco, quàm ad Monasterium adactos: hac igitur ex parte nullam Sacerdotio supra Monachatum conciliari prærogatiuam. Id videor in Toletano nostro dispicere, quod decernit aduersùs *quosdam aut euentu necessitatum, aut metu periculorum adeptos Ecclesiasticarum officia dignitatum.* Clariùs in Merouei perduellis pœnitentia: apertissimè autem in Orientaliū Imperatorum moribus, qui rerum in Imperio nouarum appetentes, atque adeò perduellionis reos, ad Sacerdotium capessendum adigere solebant. Hoc faciendum sibi putauit Irene, cum viri sui Leonis IV. fratres iam Cæsares, & nobilissimos, Sacerdotes fieri, & in Natali Domini Eucharistiam populo præbere coëgit. Hoc modo Clericatu initiati sunt Gallus & Iulianus adhuc adolescentes; ille sponte, hic *ficta pietatis specie animi prauitatem occultans*; quos idcirco cum Abele & Caino pulcherrimè confert S. Gregorius Nazianzenus. Quanquam & hic sponte in hanc ordinationem specie tenus consentire potuit, ne quam moueret Constantio suspicionem, dum is illa ratione se omnem Nepotibus suis imperandi spem amputare speraret.

Ex his Concilijs non potest colligere Petr. Aurelius depressionē status Monastici sub Sacerdotio.

Rei ad Sacerdotium adacti. Concil. Tolet. 8. c. 7.

Theophil. in Annal.

Greg. Naz. or. 1. in Iul.

Lepidum est hac in materia, quod narrat Procopius de Ioanne Cappadoce Præfecto Prætorio, sub Imperatore Iustiniano. Hic quàm perditus moribus, tam ambitiosus, nescio quo vaticinio acceperat se induendum veste Augusti. Continuò imperium mente concipit, in summa potestate summam nequitiam exerturus: quo in conatu opprimitur ab Imperatore, deijcitur magistratu, ad Sacerdotium compellitur, illudque suscipit *non sacrificandi animo.* In ea tumultuaria inauguratione, cùm nulla esset vestis qua amiciretur, Presbyter quidam, qui tum aderat, Augustus nomine, suam illi vtendam dedit.

Ioannis Cappadocis historia. ex Proc. l. 1. de bello Persico.

Qui cum ne sic quidem oraculorum, & ambitionis suæ vanitatem animaduerteret, exilia subinde mutans, per Orientem, velut trophæum scelerum, Sacerdotio coacto punitorum circumlatus est. Scio equidem Baronium id factum speculantem scribere, non potuisse inultum ordinari Sacerdotem: sed conditionem ipsi oblatam, vt vel Sacerdotio initiaretur, vel capite plecteretur, illud elegisse *minimè cogendum si renuisset.* Quod & ipsum de ineundi aut Monasterij, aut Monastici status imposita necessitate censeri potest. Quanquam cum Concilij nostri Toletani hypothesi, Baroniana non subsistit explicatio. Nam Hispani sic ordinati *cum hac illis imponerentur, id sibi fieri noluisse testati sunt*, eoque prætextu *ad pristina pertentant coniugia moresque redire*, tanquam vitio creati Sacerdotes. Quod in posterũ fieri prohibent Patres Concilij, & ordinationem, licet inuitis factam, ratam habent, exemplo Baptismatis, *quod sæpe non solùm volentibus, verum etiam (quod maius est) nescientibus impartitur.* Possunt igitur homines ex illorum opinione, nonnunquam ad Sacerdotium cogi: ad Monasticam professionem non possunt. Non est ergo illa in parte defœcatior Sacerdotij, quam status Monastici sanctitas, quod Aurelius volebat euincere.

Baron. ad an. 548.

Inuitis etiã collatum Sacerdotiũ.

Sic asserta Religionis sanctitate, patere me Lector, *exultare coram te, sicut exultant victores capta præda*, & Petrum Aurelium Tertulliani dicto conuenire, *Eam tu peccator* quisquis es Pœnitentiam, fraternæ caritatis tanquam homicidio, pollutæ Monasticæ sanctitatis, tanquam adulterio nimis emeritam, *ita inuade, ita amplexare, vt naufragus alicuius tabulæ fidem. Hæc te peccatorum fluctibus mersum perlauabit, & in portum diuinæ clementiæ protelabit.* Excipient te ambabus vlnis Monachi, & quidem, si mauis, veteres: induent cucullo caput, colobio humeros, maforte corpus, pedes caligis. *Alius cinget te, & ducet quò tu non vis.* Ibi *tria scoparum millia vnum Pœnitentiæ annum regulariter implebunt, & viginti psalteria cum disciplina decantata, centum annorum Pœnitentiam peragent.* Post hæc duobus paximacijs, & frigida è fonte longè petita, frugaliter pastus, psiathio corpus fatigatum, & embrimio caput molliter impones; Tum pro peccatis, si voles, licebit satisfacere.

Conclusio disputationis ad Aurelium.

Tertull. l. de Pœnit. c. 4.

Petr. Dam. l. 1. ep. 19.

AN VETERIS ECCLESIÆ CONCILIA Abbates & Monachos Laïcis annumerent.

CAPVT VII.

Canon antiquus verbis & interpretatione Francisci Hallier citatur. in Vindic. pag. 392.

DIONYSIVM ab aduersarijs extorsimus, citata temerè à Petro Aurelio Concilia monstrauimus; nunc de Canone cum vno Francisco Hallier lis est, qui ab antiquitate auctoritatem, à Roma & Syluestro sanctitatem, à Synodo inconcussam firmitatem obtinuisse dicitur. Eum tibi Lector Doctoris nostri verbis omni fide repræsento. Hic probaturus Monachos à Patribus & Ecclesia Laïcis connumerari, sic loquitur. *Synodus Romana sub Syluestro, ordinem in Ecclesia suo tempore obseruatum, decreto confirmans, statuit vt Pontifici Presbyter, Presbytero Diaconus, Diacono Subdiaconus, Subdiacono Acolythus, Acolytho Exorcista, Exorcistæ Ostiarius, Ostiario (qui omnium Ecclesiastico munere fungentium infimus est) Abbas, Abbati Monachus,*

Monachus, in omni loco repræsentent obsequium. Citatur ad marginem *Synod. Rom. c.7. habetur dist. 93. cap. A Subdiac.* Et quoniam Lector in ea pompa prætermissus est, posteriori opere correctiùs omnes enumerans ordines, & hunc ipsum iterum Canonem repræsentans, qui animo valdè arridet, Exorcistæ Lectorem, Lectori Ostiarium subijcit, *cui Abbatem*, inquit, *obtemperare debere subiungit, quemodmodum Abbati Monachum.* Erant hæc parerga nomina, si numeri Ordinum septenarij sola fuit habenda ratio; sed non erat tam boni aduersùs Monachos verbi facienda iactura. Hinc verò corollaria duo deducit. 1. Monachos & eorum Præpositos inferioris ordinis Clericis per decreta Ecclesiastica subijci. 2. *Monachos & Abbates, qui post Ostiarium recensentur, infra omnium Clericorum classes, in Laïcorum scilicet ordinem reijci; iisdem cum reliquis Laïcis ad præstandum Clericali ordini obsequium legibus constringi.* Nos ad illud *obsequium* sine lege, nullius appariturae coactu venimus: nostrum nullus dominationem spernit, aut Hierarchicam maiestatem blasphemat. Itaque de Christianæ humilitatis effectu non disceptamus. Res tantùm est de Canone antiquo, & eius significatione. Is tribus mihi locis legendus proponitur: in Doctore & aduersario Francisco; in Codice Gratiani; in ipso fonte Concilij.

Idem l. de sacr. ordin. p. 367.

Corollaria ex eo Canone deducit Hallier.

Primum, etsi recusare licet, tamen liberaliter accipio, & iure meum, non Francisci, esse aio. Nam si *Abbas & Monachi* ad Clerum non pertinent, quare cum Clericis nominantur? Cur in ea distinctione, in qua Laïcorum ad hoc propositum tenuis tantùm est mentio, cum illis Diaconi præferuntur, *Abbatem & Monachos* appellat? Quæ est ista corollarij secundi consecutio; Recensentur post templi ministeria Monachi, ergo Laïci sunt? Quo enim loco Tonsurati numerantur? Est-ne hic repetendum, non omnes Clericos ad certum altaris ministerium semper eligi? Quid autem mea refert quo loco memorentur in Cleri catalogo Abbas & Monachi, modò memorentur? In schola Christi si postremi reijciuntur ab ordine, ad Pharisaïcam primatus ambitionem reuoluemur. Vnde verò deducitur eiusdem corollarij dictum, *Monachos cum reliquis Laïcis obsequium præstare ordini Clericali?* Quæ est in Canone Laïcorum memoria? quod tandem *obsequium* in templo, *Laïci* præstant *Clericis*? Perperam igitur ab aduersario productus Canon, explicatione corrumpitur. Accedo ad alios codices, quos si non legit Hallier, quare citat? Si legit, cur infideliter citat? Nam omittit è Gratiano quæ fuerant addenda; addit è Concilio quæ fuerant omittenda: in vtroque vel fallit, vel fallitur.

Canon vt citatur ab Hallier nobis fauet.

C. Legimus, dicitur Diaconum, esse Laïcis maiorem: nulla alia tota illa distinctione Laïcorum est mentio.

Nam Gratiani textui, cuius partem Doctor fideliter repræsentauit, subijciunt ista notæ. *Caput hoc & apud Gratianum, & in ipsius Synodi editionibus videtur valdè mendosum.* Quæ est igitur vel fides, vel fiducia Doctoris, tam infirmo tibicine suam illam opinionem sustentare? *Burchardus & Iuo sic habent.* Quorum in hisce canonibus censeri non potest leuis auctoritas. *Pontifici vero Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, Acolythus, Exorcista, Lector, Abbas, Monachus, in omni loco repræsentent obsequium, siue in publico, siue in gremio Ecclesiæ.* Vbi est in istis *Ostiarius* in quo magnam Hallier ponebat energiam, tanquam in *omnium Ecclesiastico munere fungentium infimo?* Vbi replicata illa Gratiani gradatio, quæ Doctori persuasit *Monachos Clericis inferioribus per decreta Ecclesiastica subijci?* Simplex enim istorum ductus, Ordines non inuicem sibi, sed simul omnes Episcopo subditos esse demonstrat. Idque magis ad Gratiani facit institutum, qui tota illa distinctione id solùm ostendit, obediendum ab Episcopis

Vt habetur in Notis Gratiani, non fauet Francisco Hallier.

Corruptus Canon est: ab alijs aliter legitur.

Institutum Gratiani ea distinctione.

omnibus, Romano Pontifici; ab inferioribus ordinibus, Episcopo, à Diaconis æquè Sacerdoti ac Episcopo. Neque vnius Gratiani mentem, sed & veritatem ipsam Burchardi & Iuonis textus adiuuat. Non enim cum suo corollario primo, mihi Doctor ostendet vspiam, Abbatem aut Lectori aut Ostiario ita subesse, vt hic illi quicquam imperet; cum fateatur ipse plurimos Abbatos horum Clericorum ordinandorum frui potestate: nullius auctoritate probabit Lectorem Ostiario, Exorcistam Lectori, Acolythum Exorcistæ imperare, vt per eos gradus imperium à Sacerdotibus ad Abbates deuoluatur. Nam in ipsa Cœlesti Hierarchia ne Deus ipse quidem eiusmodi ordinem sibi semper obseruandum præfixit. Diaconum quidem è Constitutionibus Apostolicis ante monstraui, distribuendis in templo sedibus cum potestate præpositum: suo etiam modo Laïcos obedire Diaconis: sacra aliqua enunciare Diaconum Monachis & Laïcis, extra chori cancellos stantibus, & obedientibus lego in Dionysio: sed inferiores ordines quicquam imperare solitos, aut alios alijs, aut illis Monachos obsequium præstitisse non lego. Vis aliquid Gallicanæ disciplinæ illi addi Concilio, quo elucidetur? Francofordiense sub Carolo Magno, iubet vt *si non obedierit aliqua persona Episcopo suo, de Abbatibus, Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, Monachis, & cæteris Clericis, vel etiam alijs* (Laïcis) *in eius Parochia, veniant ad Metropolitanum suum.* Non ignorauit hunc Canonem aduersarius, sed præteriit, quia Presbyteris Abbates præponit; quia Monachos Clericis apertissimè adiungit; quia eosdem Ostiario non subijcit. Quamobrem & veritas, & Gratiani codex dissimulando magna ex parte suppressus, Francisci Hallier mentem aperit, non promouet institutum.

Abbates aliqui, minores ordines conferunt. Hallier l. de sac. ord. p. 644.

Const. Apost. l. 2. c. 57. Ibid. c. 30. Dion. ep. 8. ad Demo.

Concil. Franco. sub Carolo M. can. 6.

Vt in ipsa Synodo legitur, horum nihil dicit.

Addunt autem Notæ eædem, *de Abbate & Monacho in Synodi editionibus nullam esse mentionem.* Quare ad primum Conciliorum tomum, qui tertius codex est mihi propositus, & ad secundam sub Syluestro Romanam Synodum mihi transeundum est. Fontem hic Canonis video, sed Deus bone! quàm turbidum. In viginti totis capitibus eius antiquissimi Concilij, vix caput & pedes mihi apparent. Profectò inopem oportet esse à rationibus, Canonibus, Concilijs, auctoritatibus, qui se hoc putet Concilio stabiliri. Videamus tamen quid pro se tandem possit Hallier expiscari. Capitibus omnino tribus accuratè satis commemorantur Ecclesiastici ordines, C. 3. Ne inuicem sibi litem moueant; C. 7. quod nostrum est, *Ut repræsentent obsequium tantùm Pontifici.* C. 11. Vt statutis temporibus in quoque gradu ministrent, antequam ad superiores euehantur. Hinc paret agi tantùm in Concilio de Clericorum ministrantium ordinibus. Deinde illos inuicem non subijci, cum climatis à Gratiano inuecti nullum sit vestigium. Præterea Ostiarij minimam haberi rationem, cum vix nisi perfunctoriè & rariùs nominetur. Denique, quod potissimùm spectamus, de Abbate & Monachis, ne γρῦ quidem. Et verò illis temporibus Monachos in Ecclesia Latina, & Abbates nominatos, nusquam quod sciam ostendet aduersarius, vt Romæ in Latina Synodo quicquam de illis præcipi necessarium foret. Qui si fidem Aurelio suo habere dignabitur, cum illo credet serò admodum Monachos ab Oriente in Occidentem transijsse, cum Athanasius exularet.

Monachi seriùs in Occidentem transierunt Aurel. p. 504.

Quæ cum vel ad oculum pateant, obsecro te, Francisce Hallier, quo alio consilio, quàm Lectoris in fraudem inducendi, scribis à Synodo Romana *Monachos & Abbates Ostiario subijci*, eo capite quo neque Ostiarij, neque Abbatum,

Mala fides Francisci Hallier.

batum, neque Monachorum nomina leguntur; quo cæteri ordines ex æquo omnes sine gradatione iubentur subditi esse, *in Ecclesia quidem Diacono Cardinali, in omni autem loco Pontifici tantum.* Qua fronte, qua-ve conscientia, ex eo Canone, qui nullus sit in Synodo à te allata, seruatum in Ecclesia Syluestri tempore ordinem illum fuisse, vt imperanti Ostiario pareret Abbas, populo velis persuadere? Quem enim eius ordinis testem aduocas? Syluestrum? id ne per somnium quidem dicit. Gratianum? at Syluestrum citasti; at aliud à Syluestro dicere Gratianus non debuit; at Gratiani textus *valdè mendosus est.* Decreta igitur Ecclesiastica: quæ? qualia? quo tempore, quibus verbis, qua occasione edita? è qua vel Syluestri, vel Gratiani tui formâ loquendi, elicis *Abbates & Monachos in Laïcorum ordinem reijci?* Non est quòd hunc locum diutius premam, cum qui eo vtitur non ægrè possit deprehendere, se causam suam prodere, & quicquid in posterum attulerit, malæ fidei suspectum reddere?

RELIQVORVM CONCILIORVM SENSVS exquiritur.

§. Vnicus.

NEQVE verò feliciùs tibi succedit, quod de Concilio Arelatensi tertio subijcis, in quo tamen admirabilem quandam vidisti efficacitatem, quam ego non intelligo. Auertat autem Deus vt *Religiosissimi & doctissimi* (sic enim appellas tu ipse, quicquid oblatret Aurelius) P. Iacobi Sirmondi clarissimis laboribus aduersùs Religiosorum dignitatem abutare. *Legimus*, inquis, *in epistola Concilij Arelatensis* 3. Iam hoc peruersè; adeo citationum fidem negligis; non id in Epistola, sed in *Institutione*, id est decreto Episcoporum congregatorum legimus, *omnem Laïcam multitudinem dictam, quæ ad Abbatis curam pertineret.* Quis enim hoc negat, inter Monachos esse Clericos, esse & Laïcos? id est alios tonsura, vel ordinibus initiatos, qui ad Sacerdotium destinentur, alios autem minime? Qui proinde istorum respectu Laïci sint, vt etiamnum in aliquibus Religiosorum ordinibus nuncupantur: sed cum addito *Fratres*; quod verbum non omisit Epistola à te producta. An verò cum ista scriberes, sciebas te deinde inferiùs notaturum, Monachos qui alio quàm Monasterij titulo ordinarentur, relicto Monasterio ad titulum suum conuolare debuisse? Et alio prætereà loco, fuisse *infrequens in Monasterijs plures Sacerdotes ordinari: concessum autem tanquam priuilegium, vt essent aliqui ex ipsorum cœtu, qui Sacerdotes ordinati, sacra ipsi administrarent?* Hæc cogitare te oportet & animaduertere, Faustum Lirinensem Abbatem omnia sibi in Monachos, etiam Episcopalia munera vsurpantem, chrisma conficere, Neophytos confirmare, Clericos ordinare voluisse. Quod cum Patribus indignum videretur, Episcopo Theodoro dignitatem atque potestatem Hierarchicam asserturi, omnem Monachorum multitudinem in duo genera distinguũt, Clericos, & Laïcos, id est, ordinatos, & non ordinatos; decernuntque vt Monachi in Clericos euehantur ab Episcopo, illique subsint; nimirum qui tunc egredi debeant è Monasterio. *Laïca vero omnis Monasterij congregatio*, hoc est, qui nondum ordinati Monasterium adhuc incolunt, *ad solam & liberam Abbatis proprij, quem sibi*

Alia eiusdem Hallier obiectio ex Concil. Arelat. 3. Hall. l. de sacr. ordin. p. 504.

Concilium non satis fideliter citat.

Cui satisfit ex ipsius principijs in Vind. p. 483. Ibi. p. 479.

Legendum videtur *ipsis.*

ipsa elegerit, ordinationem dispositionemque pertineat. Hinc collige, Sunt ergo Monachi omnes Laïci, hoc est, personæ Deo ab Ecclesia non consecratæ: & vicisti.

Tertia obiectio è forma pœnitentiæ Clericorum. Hallier in vin. p. 405.

Possem equidem tuo vsus priuilegio, dissimulatione nonnihil obnubere: sed hæc fraudis ac diffidentiæ species in bona causa tolerari non potest. Addam igitur tertium è Canonibus argumentum, maioris, si quid sentio, quàm priora difficultatis; quod alicubi tantùm significas: adeò delectum etiam tuum contentionis æstus euertit. In Canonibus tria reorum genera plectuntur, Clerici, Monachi, Laïci: primi depositione, & ad Laïcam communionem retrusione: vlteriùs in eos nihil decernitur, propter ordinis dignitatem: postremi duo, vno & eodem inuoluti supplicio, excommunicari & segregari iubentur. Cur ita? quia Clerici non sunt; quia gradu vno descendere non possunt, quin penitus à sancti Populi consortio deuoluantur ad ordinem inordinatè agentium & Pœnitentium. Quæ res si quicquam aliud, manifestè Monachos adiungit Laïcis, & Laïca tantum communione dignatos ostendit.

Responsio.

Respondeo, istud ipsum, si quicquam aliud, Monachos à Laïcis seiungere. Nam cum omnes communi nomine Clericos, Canones comprehendant, licet ingens sit inter Sacerdotem & Ostiarium vel Tonsuratum intercapedo; quidni oppositos communi pariter nomine Laïcorum complexa est Ecclesia? Cur perpetua formula legitur, *si sunt Monachi, vel Laïci*, disiungente particula, si Monachi sunt Laïci? Cur ergo parem cum Laïcis pœnam subeunt, si Laïci non sunt? Memineris ex ijs quæ supra prolixè disputauimus, duplicem esse communionem, alteram precibus tenus, alteram in sacræ synaxeos perceptione. Vtranque Clericus minister seiunctam habet à populo; satisque pœnæ visum est, si ad Laïcos detruderetur, superiore gradu deiectus. Orationem verò Monachus proximè populum nullo velo separatus; sacrorum participationem, cum Clero communem habet: neque si peccet, iusta videtur pœna in sola synaxi eum à Cleri consortio, in Laïcorum societatem compellere, quibuscum orare solet. Fuit igitur spectabilior animaduersio adhibenda, & penitus à sacris remouendus: quo supplicio quia maius nullum est, idem in Laïcum decernitur, non ordinis æqualitate, sed pœnæ magnitudine. Hoc tamen notabimus, in Concilio Romano sub Felice III. in causa lapsorum Africanorum, id priuilegium solis Episcopis, Presbyteris, Diaconis concedi; reliquis inferioris ordinis Clericis, cum Monachis, sacris Virginibus, & secularibus ad Audientes, & Pœnitentes, & Communionem sine oblatione ex æquo amandatis, vt habetur in Synodica eiusdem Felicis epistola; quod argumento est, illa pœnitentiæ forma probari non posse, Monachos à numero Clericorum excludi.

Seiunguntur Monachi à Laïcis.

Cur Monachi eadem pœna afficiantur, qua Laïci.

Ea non probatur Monachos excludi à numero Clericorum. Concil. Rom. sub Felice 3.

Vltima obiectio è forma loquendi Canonum.

Postremò si vrgetur importuniùs Conciliorum omnium, & totius Ecclesiæ sensus, eos qui sunt in Canone, qui in Clero, qui in catalogo, nomine vno Clericos sæpe nominantis, absque vllo ad Monachos respectu; quod in Canonum lectione versatis manifestum est: vnde facilè deducitur, publica Ecclesiæ voce Monachos Cleri significatu non inuolui.

Responsio.

Fatebor ego Canones vt plurimùm scribi Clero ministranti, rarissimè Monachis; quoniam ipsi ab hominum societate diuulsi, vrbanas non frequentabant Ecclesias, nec ijsdem peccādi illecebris, vel opportunitatibus irretiebantur. Eos ergo non respectabant boni Præsules, quoniam in vita simplice & innocenti, nihil erat, quod censura

censura feriret: communes autem Clericos in officio suo continere fragilitas humana cogebat. Quod cum frepuentissimè alijs super alia decretis fieret, euenit vt occupata phantasia, totam se in illorum Clericorum significatione defixerit, quæ sola iterabatur. Eam autem si mihi creditis, ratio corriget & auctoritas. Nam cum in S. Dionysio duplicem legatis consecrationem, primariam, eorum qui sanctitatem in alios refundunt: alteram, eorum qui seipsos diuinis contemplationibus perficiunt, alienam salutem externis actionibus minimè promouentes: sciatis autem quod tu, Hallier, ex S. Hieronymo producis, quod omnes in Gratiano legimus, homines omnes diuino mancipatos obsequio, deditos contemplationi, Clericos esse, Dei sortem, & sorte Deum possidentes, quis cæcitatis & inuidiæ poterit crimen auertere, si præfractè tueri pergitis, prima tantum consecratione, non secunda Clericos fieri; istos non esse de sorte & hæreditate Domini, inter illos & Laïcos non magis interesse, quàm inter perfectos, & imperfectiores Laïcos? Cumque Religiosos ordines, quos factitios appellatis, instituere potuerit Ecclesia Contemplatiuos, actuosos, mixtos, militares, xenodochijs, captiuis recreandis natos: edicite amabo cur tanto opere reformidetis agnoscere, consecrari ab Ecclesia duas Clericorum species, alteram sibi, alteram alijs præterea vacantem? Proferte rationem à studio contentionis diuersam, cur Ostiarius & Psalmista, & Pollinctor, & linguæ Græcæ in Latinam Interpres, eo ipso quòd ad id officij ab Ecclesia & Hierarcha consecrati sunt, Clerici dicantur, & sint: Monachi autem ad contemplationem, ad pœnitentiam pro fidelium peccatis, ad preces publicas pro Ecclesiæ communi bono, ritu solenni, Hierarchica auctoritate consecrati, à gradu & nomine Clericorum disturbentur?

Duplex in Dionysio consecratio.

Duæ Clericorum species.

RELIGIOSOS CLERICORVM ORDINES EX instituto suo ad Hierarchiam Ordinis pertinere, fatentur Aduersarij.

CAPVT VIII.

CLERICORVM Regularium & instituta & ius ad Hierarchiam, libro huius operis quinto fusè explicata, inutilem nobis repetitionem offerunt, & dissertationem superuacuam, ad ante dicta remittendam. Vt tamen saltem ex vestigio, nobilem huius disputationis partem agnoscamus, pauca in cursu libanda sunt in hunc locum reseruata, quibus aduersariorum ipsorum consentiente voluntate vtimur.

Profitentur enim liberè, Clericos Regulares, instituti sui virtute, nomen suum implere, vt omnes Clerici & habeantur & sint. Certè aduersùs illos non pugnabit Hallier, quādo multis, quod necesse non erat, monstrauit, iam à primis temporibus *Clericali ordini adnexam fuisse vitæ regularis obseruantiam, imo & veluti debitam.* Hoc est enim fateri Clericos, & Canonicos, esse Regulares: atque adeò Clericos Regulares esse Clericos, & vt sic, in Hierarchia Ordinis collocandos.

Clerici Religiosi ad clerum pertinent.

Hallier in vin p. 468.

Ibid. 471.

Aurelius autem veritus ne in re perspicua minimè sibi credatur, duorum

De Canoni-

cis. Regularibus Aurelius pag. 345. locupletissimorum testimonio Hugonis Victorini, & S. Thomæ, declarat *Ordini Canonicorum Regularium per se competere, vt sint Clerici Religiosi.* Auctoritate etiam summi Pontificis, probat eosdem *natura & institutione suâ iam Clericos esse debere, quando vitam regularem profitentur.* Pontificem illum in textu Pium II. verè nominat: in margine autem Sixtum præcipitanter scribit, & *Bullam* 72. numerat, quæ reipsa est 75. Sed id in homine isto leue est, nisi Iesuitas aliqua deturpet calumnia, non incommodè hoc loco reuincenda. Suarem enim subsannat, *qui Canonicos, à Canonicatu, seu præbenda dictos putauit.* Quem & in margine citat *Tom. 4. de Relig. l. 1. de variet. Relig. c. 9. n. 6. & 7.* & subiungit insultans, has esse *supinas hallucinationes, quas homini huiusmodi rerum vel mediocriter callenti, disijcere nihilò grauius esse potest, quàm paleas stipulasque difflare.* Indignum est, Lector, à personato isto Grammatico, patientiam tuam modis omnibus tentari, & quod vel oculis falsi possis arguere, tanta verborum arrogantia venditari. *Paleas* sine dubio, & *stipulas* præ se homines omnes putat, à prophetico Behemoth inspiratus, qui *reputat quasi paleas ferrum, quasi stipulam æstimat malleum, & deridet vibrantem hastam.* Quid? tam est rarus Suaris ille tomus, vt reperiri non possit? tam nos cæci omnes, vt notatum tam accuratè, tam distinctè locum claro saltem meridie legere non possimus? Ad oculos enim prouoco, & si quid mihi Lector, si veritati, si iustitiæ amas concedere, oro te atque obtestor, vel ad momentum temporis librum sume in manus, locum consule, vtrunque numerum, sanè breuem percurre, & postquam frontem tuam indignatus percusseris, infamem literam in fronte sycophantæ, charactere nunquam obliterando imprime. Leges enim hæc in Suare.

Idem pag. 409. Vbi in citando præceps.

Insignis Petri Aurelij in Suarem calumnia. p. 407.

Iob. c. 41.

Suaris ipsius verbis reuincitur. *Si primam originem & vsum huius vocis, Canonicus, spectemus, nihil aliud à principio significasse videtur, quàm Clericum sub regula viuentem, & communem vitam, Apostolorum more, cum alijs in Ecclesiastico collegio obseruantem, vt notauit Couarruuias. Nam Canon Græcè, regulam significat, vnde Canonicus dictus est Clericus regularem vitam sequens.* Vides nominis etymon, & rei definitionem, sine vlla *præbendæ* mentione. Deinde Clericos ait, alios priorem statum retinuisse, qui ad priorum differentiam Canonici dicti sint. *Postea verò ipsi etiam Canonici vitam illam communem relinquere cœperunt, & proprias Canonias, & præbendas inter se diuidere, Canonicorum nihilominus retento nomine.* Hoc qui dicit, putat-ne Canonicos à præbenda vocatos? Sed pergit. *Et ideo illi Canonici, qui in Religiosa & communi vita permanserunt, Canonici Regulares dicti sunt, non propter ambitionem, vel ignorantiam, vt calumniatus est Ludouicus Viues: sed propter necessitatem determinandi ambiguitatem vocis, Canonicus.* Vbi est Aureliana calumnia Canonicos Regulares à Canonicatu dictos? Addit scriptor. *Iam enim absolutè sumpta, non significat Regularem aut Religiosum, sed quemcunque habentem Canonicatum seu Canoniam.* Et tamen auctore Aurelio *Canonicos Regulares à Canonicatu dictos putauit Suares.* Faxit Deus vt multas eiusmodi ineptias, quod promittis, patefacias, quæ in caput tuum & infamiam recidant.

Malè ab Aurelio mens Pontificis explicata. Vnum hoc etiam in transitu moneberis, te Pontificis mentem Pij IV. in superiore de Canonicis Regularibus dicto, neutiquam assecutum. Vis enim illos Clericos iam esse debere, quando vitam regularem profitentur; hoc est, iam Clericos factos ad regularia vota accedere. Id non dicit Pontifex: sed statim ab emissa professione ad Clericalem tonsuram & ordines Ecclesiasticos esse admouendos. Nos enim ipsi nouimus pium & venerabilem eius instituti

Religiosum,

Religiosum, nunc Sacerdotio insignitum, qui priùs solennia professus est vota, quàm ipsa Episcopi chrismatione fuisset in fronte signatus. Hunc si putas extra instituti sui naturam vota nuncupasse, si cæteros qui nondum in Clericos attonsi fuerint, ex natura & institutione Clericorum Regularium, negas vitam regularem profiteri posse, vide reparator antiquarum parietinarum, Aureli, quàm vasto hiatu noua Religionis claustra patefacias, quàm facilem apostatis exitum præbeas.

RELIGIONES QVÆ AD DOCENDVM ET prædicandum institutæ sunt, ab Hierarchia Ordinis excludi non posse monstratur.

CAPVT IX.

NIMIS facilem de se victoriam dent Antiregulares, si in Clericis & Canonicis Regularibus perspicua veritate conuicti arma ponant, & ab animo suo impetrent, ne sint nobis in posterum importuni. Cæteros igitur recentioris in Ecclesia originis objiciunt, Ordines Mendicantium, quos cum ad docendum & prædicandum institutos fatentur, mira cæcitate non vident hoc ipsum à se affirmari, quod negant. Sic enim pro eis disputo. Ordines ij qui ab Ecclesia, eiusque Principibus ad eum finem eriguntur, instituuntur, ordinantur, vt salutem aliorum per actus Hierarchicos sacris ordinibus adiunctos procurent, sunt per se, ex instituto & fine suo in Ordinis Hierarchia: Eiusmodi sunt Mendicantes, præcipuéque Ordo seraphicus S. Francisci, & Apostolicus Prædicatorum: Ex fine igitur & instituto suo ab Ecclesia in Hierarchia Ordinis constituuntur. Quid hic vobis dubium, ô boni? Assumptum? lumina Theologiæ D. Thomam, & D. Bonauenturam consulite: ego quid describam ex toto, vel quam ex illis partem seligam, cum omnes vos crucient & cruentent?

Religiones Mendicantium pertinent ex instituto suo ad Hierarchiam Ordinis.

De propositione autem quid? Nam in ea finem cum annoto, rerum moralium naturam totam & essentiam profero: hunc ab eiusmodi Ordinibus finem tolle, illos in particulari Ordines sustuleris, qui non tantùm commune id habent quòd Religiosi sint, sed illud etiam priuatum, quòd ad talem finem ordinati. Ac licet eum actu non efficiant proximè, ad eum tamen actu semper ordinantur, & remotè saltem efficiunt, quatenus se ad efficiendum disponunt. Actus ipsos Hierarchicos mihi considera, proüt ab Hierarcha proficiscuntur, vt Baptismum, frontis Christianæ consignationem, verbi diuini prædicationem, nonne ij natura sua, & tota essentia ad aliorum perfectionem ordinantur, siue quis illos actu exerceat, siue resideant, vt sic dicam, otiosi? Idem puta de Ordinibus qui ad eum scopum collineant. Nisi forte ridiculè dixeris, quod ego noui qui credat hominem inficetum, id genus Religiosos tum temporis solùm esse in Hierarchia, cum actu sacra celebrant, cum aures pœnitentibus reipsa commodant, in ipso sacræ concionis exercitio: nempe vt eò sublimiùs in Hierarchiam euadant, quò suggestum excelsius, aut altare conscenderint. Nam volatica hæc & desultoria si admittitur

Ad finem Hierarchicum instituta sunt.

Ridicula explicandæ Hierarchiæ ratio.

Hierarchia, eadem sanè lege neque Papa si dormit, neque Episcopus si conuiuatur, neque Parochus si pila ludit, eo temporis puncto esse in Hierarchia censebuntur. De his tamen Religiosis, aueo scire quid censeat Franciscus Hallier.

Hallier ipse sibi contradicit. in vin. p.413

Nullæ Religiones, inquit, *etiam eæ quæ ad prædicandum, & docendum institutæ sunt, potestatem tribuunt sacra obeundi, aut ius aliquod ad Ecclesiæ gubernationem concedunt.* De cane respondes, rogabam de gallo. Non dant, inquis, actu potestatem Iurisdictionis; quis hoc vnquam fieri somniauit? Dic idem de ordine, si potes: Non dant actu ius ad Ordines? medium ad instituti sui finem, non habent Ordines sacros, & ea quæ illos vel per se, vel ex commissione ordinariè concessâ sequuntur? Audi te ipsum, & titulum tuum consule. *Religiones*, inquis, *quæ ad docendum, aut similes actus instituuntur*; iam fateris institutum & finem, quid deinde? *Non pertinent ad Hierarchiam sacrarum actionum.* Heus quid ais? Sunt institutæ ad actus Hierarchicos, & tamen non pertinent ad Hierarchiam actionum? Terebra facta est ad perforandum, securis ad secandum fabricata; & tamen inter ea quæ perforant aut secant non reponuntur, ius ad inseruiendum tali in officio factori suo abrogas, actu idoneam esse ad actum scindendi, aut perforandi, quando ab operante mouebitur, inficiaris? Purgationis Hierarchicæ actus instituuntur ad ingenerandam in aliorum animis puritatem; ipsi tamen in eorum numero non sunt, quæ puritatem efficiunt? Docere & prædicare sunt actiones sacræ, ad quas Religiones ordinantur, quæ tamen in illarum actionum Hierarchia non sunt? Feliciter sanè: perge sodes.

Religiones ad actus Hierarchicos institutæ, sunt Hierarchicæ.

Religiones illæ dant ius ad ordines sacros.

Nec professores suos, ordinatos ad docendum & prædicandum, *in ea Hierarchia quæ est mystarum collocant.* Qui sunt illi *mystæ*? quid istud *collocant*? Ais-ne eo ipso quod Religiosum statum profitentur, non esse actu Pontifices summos, Antistites, Parochos, Archidiaconos, qui sunt Mystæ Iurisdictionis? Quæso te, ne nos ad Hierarchiam reuoca iam ante euolutam; illa nobis ampliùs in quæstione non est. Hoc ergo mauis, ipsam meram professionem Religiosi status, Episcopos, Presbyteros, Diaconos, & minores sacrorum ministros, qui sunt Mystæ Hierarchiæ Ordinis, non efficere. Quis enim id affirmat? nam hoc si sit, omnes Religiosi ordinibus illis præditi forent, & ad eos noua Episcoporum consecratio non requireretur. Id ergo dicas oportet, cum mysticis tuis *mystarum collocatorum* nominibus, solam & nudam per se Ordinis aut Clericalis, aut certè ad docendum & prædicandum ordinati Religionem, non exigere, non dare ius *professori suo* ad suscipiendos sacros ordines, & illis perceptis ad efficienda & exercenda ea, quæ ipsis necessariò comitantur. Ego penitus contrarium contendo; tu quantumcunque gyres & rotes, negare non potes. Nam vt res naturales suopte pondere in finem inclinant, & quantùm licet, feruntur: vt corpus quod mouetur, non priùs quiescit, quàm terminum attigerit; sic Ordines isti naturali, vt sic dicam, impetu, in eum finem ad quem sunt conditi, & naturalia media tendunt: & si quidem interiectis obicibus prohibentur, vis ea est naturæ contraria, præter eorum essentiam, & instituentis Ecclesiæ voluntatem. Neque mihi concites inuidiam ex Mystæ nomine, & actibus Hierarchicis. Ego Iurisdictionem non appeto, ad quam rapis omnia: horas dico Canonicas

nicas, publicas priuatasque preces, incruenti sacrificij celebrationem, & eiusmodi cum ordine coniuncta, ad quæ Clericales ordines per Ordinem destinat Ecclesia.

Velim namque mihi explicari hoc loco, si tota nostri libri quinti disputatio iam fugit memoriam, quid illa consilij ceperit, vt præter Monachos aliam status Religiosi formam induceret, nisi vt vtrinque Regulares haberet, qui ex instituto suæ, qui & alienæ perfectioni non minùs ex instituto inuigilarent? Illis ergo solitudinem, his communiorem inter homines conuictum; illis agitationem mentis circa diuina, his cum contemplatione actionem; illis vitam aliquando ab altari remotam, his ordinum sacrorum ministerium sapientissima modiperatrix indulsit. Et quemadmodum illis accidentarium est (vt aduersarijs iam concessimus) ad ordines prouehi Ecclesiasticos, quia ij propriæ perfectioni acquirendæ necessarij non sunt: sic ex aduerso istud ipsum his essentiale est, vt vocant, quia ad curandam aliorum salutem necessarium. Itaque habent hi ex instituto, quo illos carere volunt ex instituto: vtrique Religiosi, quos si præcisè sic inspicis, neque ad ordines destinas, neque ab eis abducis: sed proüt hunc vel illum Religionis statum amplexantur. *Cur Ecclesia Religiones ad prædicandum instituerit.*

Clypeus hic est quo Halleriana tela sine ictu reddantur: alia tamen iaculatur, satis imbellia. Quod status, inquit, Religiosus professoribus suis tribuit, omnibus tribuere debet: at esse de Hierarchia Hierarchizante, non omnibus concedit Religio etiam Clericalis; nam in ea fratres Laïci & Moniales reperiuntur, quibus sacris ordinibus interdictum est; imo neque Sacerdotes ipsi ad prædicandum, vel confessiones audiendas indifferenter omnes à Prælatis adhiberi debent, vt monet D. Thomas. Esse igitur de Hierarchia Hierarchizante Religio ipsa non concedit. Eandem incudem bis tundit Aurelius, modò nobis illos ingerens, qui *multis annis emiserunt vota, priusquam Clericalem gradum, tonsuram-ve susceperint*: modò nostros cum illis *Laïcos seu Coadiutores* coniungens *qui eandem cum alijs essentiam Religionis possident.* Quò minùs appareat tolerabilis hominis istius iniustitia, qui sibi non semel, qui socio suo Hallier licere velit eadem vti argumentatione ad euertendam Clericalium ordinum dignitatem: nos autem rideat, qui in eadem asserenda eandem inculcemus rationem à fine ductam: cui quia nihil habet solidi quo satisfaciat, ad contumelias more suo digreditur. Quibus non concessis, *Alia obiectio ex Hallier in vin. p. 414.* Et Petro Aurel. pag. 409. & 470.

Respondeo ad argumentum à Theologo formatum. Religionem Clericalem alumnis suis omnibus Hierarchiam ordinis Hierarchizantem donare, sed non æquè omnibus, secundum analogicos gradus, quos in Hierarchia scimus numerari. Nam ad eam præcipuè pertinent Episcopi, minùs præcipuè Presbyteri, minùs etiam Diaconi: sic descende ad vsque Tonsuratum, & Psalmistam, & Laborantem: quibus tamen per Ecclesiam licet esse Clericis. Cumque illa ordinatissima dispositio, ad Sacerdotium seu sacrificium, tanquam ad centrum lineæ, perducatur: nemo cogat Clericos omnes Sacerdotes esse, aut qui Sacerdotes non fuerint, nihil ad sacrificium conferre censeat: suo enim modulo iuuat Ostiarius, suo Acolythus, licet ad altare cum Sacerdotibus & Diaconis facienti Pontifici non assistant. Idem puta de Religiosis, de quibus modò certamus; vnum agunt omnes, *Responsio. In Religione Clericali omnes sunt Clerici.*

ad vnum tendunt, sed vijs medijsque diuersis. Fratres Laïci Canonicorum Regularium, Canonici Regulares sunt, non quà obeunt Ecclesiastica munia, sed quà obeuntes adiuuant. Sic Diaconi Hierarchiam eandem cum Apostolis tenebant, quatenus mensarum & egenorum solicitudine Apostolos subleuabant. Sanctimoniales Canonicæ, Canonicæ sunt, orant, psallunt, castimoniam seruant, licet inter eas nullæ Diaconissæ consecratæ sint. Sic Laïci nostri, & Scholastici approbati, veri sunt Religiosi, vt fatetur Aurelius, & non vagè, vt ex Lunæ concauo, sed huius priuatim Ordinis. Et alij quidem Hierarchizantes adiuuant, alij vel ad id muneris se comparant, vel etiam suo illud modulo exequuntur; docent, concionantur, etiam prima tantùm tonsura insigniti, ex Pauli III. & Gregorij XIII. concessione. Non absimili modo monstrauimus antea ex Emmanuele Roderico, in hac eadem Societate nostra, omnes esse Mendicantes, licet solæ Professæ domus, & Professi in eis mendicato viuant. Quis autem mirari satis valeat nostrorum angustias ingeniorum, quibus ad Hierarchiæ nomen, tantùm obuersatur concionandi, & confessionum audiendarum officium, & quidem ordinarium, quasi actus Hierarchicos præterea nullos habeamus: aut in Religiosis ordinibus ad aliorum salutem institutis, qui concionari nesciunt, aut pœnitentibus aures præbere non possunt, ad eas Religiones minimè pertineant? Equidem exercitum cum concipio, Duces, Tribunos, Centuriones, milites, machinarios, fossores, lixas, calones cogito: & isti licet arma non tractent, ita tamen exercitum complent, & victoriam faciunt, vt sine ipsis pugnari non possit.

Paul. 3. Bulla, Cū inter. ann. 1545. Gregor. 13. Bulla, Vigore priuilegii. an. 1584.

Aduersarij ad Hierarchiam Iurisdictionis trahunt omnia.

Tertia obiectio ex eodem Hallier.

Responsio.

Deinde sic obijcit Theologus. Nullus status acquirendæ perfectionis pertinet ad Hierarchiam agentem, sed tantùm ad patientem: atqui cuiuslibet Religionis status est acquirendæ perfectionis; nullus igitur est in Hierarchia Hierarchizante, sed tantùm in Hierarchizata. Ezechielis animalibus facies quatuor Deus indidit, Religionibus istis duas Ecclesia, quas nullus aduersariorum obscurabit. Aliam in se, aliam obuertunt ad proximum: quà sibi student, patiuntur; quà cæteris, agunt. Nam in perfectionis mercatu non sunt tam inopes, vt nihil acquisierint; hoc alijs erogant; futuri liberaliores, cum plura possederint. Discipulum & magistrum, patrem & filium, dominum & famulum, Principem & subditum diuerso respectu vidisti neminem? Deus sancte quid agimus: De ipsis Hierarchiæ principijs adhuc disputamus. Da Hierarcham qui non patiatur vt agat. Supremi Angelorum à Deo, infimi à superioribus, homines ab Angelis, Presbyteri ab Episcopis, Diaconi à Presbyteris: Centurionem Euangelicum nobis S. Bernardus exhibet, *qui dedit prius honorem præpositis, vt iam à subditis iustè reciperet, sciens se à superioribus accipere quod impenderet inferioribus*: Et hæc ipsa est Hierarchiæ series ordinaria, perfici à superiore, vt inferiorem perficias. Sed agere debet, inquis, qui Hierarchizat, postquam passus fuerit: Religiosus autem nunquam. Quis Religiosus? Clericus-ne qui ordinatus est & *institutus ab Ecclesia ad docendum & similes actus?* Quò igitur potestas illa si vti non debet? Quò Ecclesiæ institutio, si est inutilis? Quid denique grammaticis omnibus iudicibus, est *institui ad docendum & similes actus*, si ex instituto nihil potest agere? Pace dicam tuâ, perturbas hic multa Theologe, Potestatem in actu exercito, cum potentia ad actum, aptitudinem cum actu, debitum cum exercitio

Omnes in Hierarchia patiuntur, vt agant.

Bernar. ep. 42. ad Henric. Senon.

citio, Religiosum in genere statum, cum hac peculiari Religiosorum ordinum specie commisces. Quæ omnia sic euoluo, & sententiam tibi meam explico, quam in confutatione hinc hauries, quemadmodum ego tituli tui verba ipsa percensui.

Religiones dico quæ ad docendum, & similes actus institutæ sunt ab Ecclesia, non habere actualem Iurisdictionem ex se, & sine delegatione: sed esse aptas proximè, & habere actu ius ad eam delegationem, & eos ordines quos illa requirit: & si quando illos ordines, & illam delegationem actu exercent, id facere ex instituto, non vt Religiones, sed vt tales, & ad talem finem ordinatas. Vnde vlteriùs concludo, eas per se, & ex instituto suo ad Ordinis Hierarchiam pertinere. *Colligitur ex dictis vera sententia.*

PRIVATA CVM PETRO AVRELIO DE *Societate Iesu velitatio.*

CAPVT X.

OFFENDIT Aurelium auctor Spongiæ quòd *de Societate Iesu seorsum egerit: satis enim superiori de Regularibus ad docendum institutis paragrapho continebatur.* Is si Iesuita est, non Canonicus: dedit hoc caritati in suum ordinem, vt minimùm tolerandæ: si Canonicus est, non Iesuita; cepit eum illius ordinis commiseratio, qui potissimùm impetitur. Quisquis autem ille est, & nobis, & Aurelio plurimùm commodauit: huic quidem, vt in *familiam singularem & principalem, in Iesuiticam vanitatem* declamaret: nobis verò vt commotum spectaremus Aurelium, & ad Romæ nomen, & *Romani Prælati testimonium* renidentem. Me autem quo supercilio excepturus sit non quæro, de Societate nostra seorsum agentem; idque ipse fortasse sibi magis molestum, quàm mihi necessarium iudicabit. Quanquam erit vt spero sedatior, si suis eum verbis alloquar. *Petr. Aurelius ægré fert tractari de Soc. Iesu. pag. 464.*

Scis Aureli, *ab Synodo Tridentina dictos esse Religionem Clericorum*; *à quodam etiam Pontifice in priuata Bulla, Clericos Regulares.* Ille *quidam Pontifex* Gregorius XIII. est, quem mox nominas paulò vrbaniùs: *Priuata Bulla* incipit *Ex sedis Apostolicæ.* Et iucundum est audire Tridentinum. *Per hæc tamen sancta Synodus non intendit aliquid innouare aut prohibere, quin Religio Clericorum Societatis Iesu, iuxta pium eorum institutum, à sancta Sede Apostolica approbatum, Domino & eius Ecclesiæ inseruire possit.* Vbi eras Aureli, quod non intercesseris cum hæc scriberentur? Sed, *quæ à Concilijs obiter, & in capitulis referuntur,* inquit, *fidem vt Canones non faciunt.* Vmbram fugit suam hic homo: timet ne fide diuina credere cogatur Iesuitas esse, *Religionem Clericorum, eorum institutum pium, approbatum, Ecclesiæ & Deo inseruire.* Hanc ego disputationem missam facio, & in humana credulitate hæreo. Id quod retuli dicunt Ecclesiæ Principes, ex Europa vniuersa in Spiritu Sancto legitimè congregati, quibus de hominum doctrina & moribus iudicium ferendi suprema auctoritas est: qui omnes huius seculi hæreses ingenij solertia deprehenderunt, scientiæ magnitudine damnauerunt, fidem Catholicam Sancti Spiritus afflatu exi- *Societas Iesu Religio Clericorum. Aurel. p. 408. Gregor. 13. Bulla Ex sedis Apostol. ann. 1573. Concil. Trid. sess. 25. c. 16. de Regul. Petr. Aurel. Concilio Trident. timet credere.*

miè declarauerunt. Ex aduerso vnus quidam Petri Aurelij Theologi ementito nomine, Iesuitas *hæreticos*, *schismaticos*, *coniuratos*, *perfidos*, *ambitiosos*, *Luciferi æmulatores*, *lucri appetentes* vocat. Patieris, virorum optime, pluris à nobis fieri plures, Deus immortalis, quales viros!

Societas Iesu ad Ecclesiastica munia destinatur. Aurel. pag. 464. Scis etiam *Societatem Iesu ex instituto suo ad Ecclesiastica munia destinari.* Non est igitur vnde mireris eos Monachorum nomen sibi non arrogare, contentos Religiosorum Clericorum nuncupatione, qui diuersum à Monachis sequuntur institutum. At profectò nesciebas cum ea scriberes, quanta in aduersarios liberalitate vtereris. Vide enim quid sit *ex instituto ad Ecclesiastica munia destinari*. Id significat, & concedis, esse Religionem ordinatam & factam ad Ecclesiasticas functiones obeundas: hanc esse eius ordinis essentiam, & naturam: sublata illa destinatione eam Religionis speciem ab Ecclesia exterminari. *At non proprio iure, sed potestate ab Ecclesiæ Prælatis humaniter & indulgenter accepta.* Verè quidem potestatem actualem ab Hierarchis accipiunt, nonnunquam & à *minoribus Episcopis*, qui Parochi appellantur: ius ad potestatem, ab instituto per Hierarchas approbato. Quod licet subtiliùs sit dictum, quàm vt Grammaticus Aurelius percipiat, esse tamen Theologo non debet obscurum.

Societas Iesu ad Clericatum votis obligatur. Aurel. p. 409. Scis præterea illos *ad Clericatum, aut Sacerdotium votis obligari.* Votorum igitur suorum obligationi non priùs ex omni parte satisfecerunt, quàm sint actu Clerici, aut Sacerdotes. Votis igitur suis, hoc est, *ipso statu*, *& ipsa instituti sui professione*, perfecta & numeris suis absoluta, *sunt reipsa tales*: quod tamen negas: & qui *reipsa tales* non sunt, quales ij *qui nondum Clericalem gradum, tonsuram-ve susceperint*, nondum ad status & instituti sui perfectionem peruenerunt, quod obijcis. Nam Scholasticorum approbatorum gradus apud nos, est quædam ad superiores ordines probatio: in qua quandiu versantur, non dicunt ex Societate se esse, videlicet completè & perfectè: atque in simplicium votorum nuncupatione (*per quam veri Religiosi fiunt, non secus quàm ij qui postrema vota emiserunt, vt auctor est Bulla Gregorij XIII. Pontificis*) quarto se voto adstringunt, *eandem Societatem se ingressuros, vt vitam in ea perpetuò degant.* Quod autem dico de Scholasticis nostris ad Sacerdotium, aut professionem tendentibus, idipsum Sacerdotij respectu *ad Mendicantes omnes pertinet, vt Prædicatores & Minores: cum nihilo minùs quàm Iesuitæ ad Clericalem gradum, & ad functiones Ecclesiasticas instituti sint, vt ex D. Thoma patet, & ipsa Spongia fatetur.* Nam quemadmodum Christiani ante Confirmationem *non vsque eò perfecti dicendi sunt, vt nulla eorum perfectioni fieri possit accessio:* quia *nonnihil interest inter rem & rei perfectionem, neque quoscunque homines dicimus, homines perfectos dicimus, vt infantes in maternis vteris, in cunis, in puerilibus annis.* Et vniuersè loquendo, *est ipsissimus error Pelagianorum, & multò post Beguinarum, & Beguardorum, posse videlicet quempiam in hac vita tantùm perfectionis assequi, vt non sit alius modus vlterioris perfectionis.* Sic is de quo disputamus Clericus, aut Mendicans *Religiosus, qui non est adhuc Sacerdos, nondum venit ad perfectionem suæ vocationis. O rem ridiculam Cato, & iocosam!* Theologus Aurelius incidit in foueam quam fecit. Hæc enim conclusio ex eius doctrina euidenter educta, similitudinibus explicata, auctoritate confirmata, verbis exposita, est ipsissima Anglorum propositio, damnata per censuram, ab eo superiùs relata, ab socio Hallier impugnata.

[Margin notes: Const. P. 4. c. 4. in Decla. liter. E. — Exam. Gener. c. 4. § 17. — Aurel. p. 470. — Const. P. 5. § 4. — Aurel. p. 410. — Idem p. 50. — Pag. 56. — Pag. 49. — *Vna è damnatis à Facult. Paris. propositionibus, deducitur ex doctrina & verbis Petri Aurelij.*]

Cæterùm

Cæterùm quod de Societate nostra interposui, non tantùm esca fuit vt hamum latentem degluberet Aurelius, sed etiam argumentum non inefficax ad Spongiam à nobis abiudicandam. Id enim quod protuli, Iesuitæ nemini obscurum est, quo proinde vti debuisset Floydus ad propositionem damnatam *absolutè*, saltem in nostro priuatim ordine comprobandam. Itaque qui ignorauit, qui præterijt, Loëmelius est.

Societas Iesu est Religio Presbyterorum.

Suar. tom. 4. de Reli. tr. 10. l.1. c.5.

Redeo ad te, Petre Aureli: pauca quæ tibi obtuli, veritas à te expressit: alia duo quæ dissimulasti, ex Suare audies, cuius te accuratum Lectorem profiteris. Alterum est, Societatem nostram proüt à Paulo III. erecta est & approbata, esse Religionem, non tantùm Clericorum, sed etiam Presbyterorum: atque adeo illi essentiale esse Sacerdotium. Nam cum is Pontifex primis Bullis Ignatium, & socios eius, Presbyteros esse dixisset, in eoque statu Religiosos fecisset: *Quarta deinde specialiter concedit facultatem & licentiam, recipiendi in Societatem seculares, seu Laïcos, in temporale adiutorium. Quod est indicium primam approbationem & facultatem Societatis, per se ad hoc fuisse, vt ex ijs Clericis, seu Presbyteris constaret.* Quid igitur appendicem nobis obijciebas antea, vt corpus integrum disturbares? Idem exprimit Iulius III. *Socij autem omnes cum Presbyteri esse debeant.* Hoc indicat sæpe Gregorius XIII. qui *Presbyteros Societatis Iesu* appellat. Hoc nos ipsi agnoscimus, cum Professos votorum quatuor, qui summus & præcipuus est nostrorum ordo, dicimus *in vita ac moribus diu probatos, & omnes ante professionem Sacerdotes esse oportere.* Docent autem Philosophi, quos Theologia tua despicit, summum in vnoquoque genere, esse mensuram cæterorum; & totius cuiuslibet appellationem, à nobiliori parte sumendam.

Exam. Gener. c.1. §.8.

Votum Missionum in Societ. Iesu deridet Aurelius pag. 368.369.

Alterum tibi trado, non tantùm in fine instituti nostri, qui tendit ad proximum, sed maximè in vno ad illum medio, quod stomachum tibi mouet, voto Missionum ad arbitrium summi Pontificis obeundarum: quod nondum concoquere potuisti. Nam crudum euomis, cum Iesuitas *legatos quodammodo per totum orbem Pontificios, Episcoporum non iam adiutores, sed collaterales* vocas sannio facetissimus, licet *nulli ante ipsos natos Religiosi Catholici fuerint, qui gloriari auderent, se non esse ex instituto Opitulationes, nisi Summi Pontificis, ei soli, non Episcopis, subseruire in Ecclesiæ regimine.* Vides Lector hominis ingenium. Laudabat Loëmelius eas Religiones *quæ sunt ex instituto Opitulationes, & subseruiunt Summo Pontifici in regimine vniuersalis Ecclesiæ.* Addit hic de suo *soli*, vt Episcopos excludat. Nonne Caluinizat? Nam cum profitentur Catholici fidem iustificare, subijciunt Caluini asseclæ, *solam*, & bona opera abijciunt. Id quomodo fiat paucis accipe, ex ijs quæ olim fusiùs disseruimus.

Quæ sit eius voti causa & necessitas.

Qui primi Societatem coïerunt, decem numero, ex diuersis Europæ nationibus collecti, Pontifici Romano *suam, & reliquorum operam ad Apostolicas præcipuè functiones, citra speciosa tamen honorum vocabula, & dignitates obtulerunt.* Rogabant mitti omnes quolibet. Quis id vnus ex priuatis Antistitibus potuisset? quis in varias eos sparsisset regiones ad hæreticos, infideles, schismaticos, nisi qui olim Europæ toti, & maximæ terrarum parti præcones Euangelij tradidit Petri successor, & Christi Vicarius? Oportuit igitur illos hac in re ab eo pendere, vt Gallus Constantinopoli, Germanus in Hispania, Lusitanus in Indijs, Italus in Brasilia ex supremæ potestatis commissione possent operari. Ac licet omnibus pene à Christo nato seculis, è claustris Religiosis, præcones Euangelicos, ad barbaras nationes Petri sedes miserit: nemo tamen

mie declarauerunt. Ex aduerso vnus quidam Petri Aurelij Theologi ementito nomine, Iesuitas *hæreticos*, *schismaticos*, *coniuratos*, *perfidos*, *ambitiosos*, *Luciferi æmulatores*, *lucri appetentes* vocat. Patieris, virorum optime, pluris à nobis fieri plures, Deus immortalis, quales viros!

Societas Iesu ad Ecclesiastica munia destinatur. Aurel. pag. 464.

Scis etiam *Societatem Iesu ex instituto suo ad Ecclesiastica munia destinari.* Non est igitur vnde mireris eos Monachorum nomen sibi non arrogare, contentos Religiosorum Clericorum nuncupatione, qui diuersum à Monachis sequuntur institutum. At profectò nesciebas cum ea scriberes, quanta in aduersarios liberalitate vtereris. Vide enim quid sit *ex instituto ad Ecclesiastica munia destinari.* Id significat, & concedis, esse Religionem ordinatam & factam ad Ecclesiasticas functiones obeundas: hanc esse eius ordinis essentiam, & naturam: sublata illa destinatione eam Religionis speciem ab Ecclesia exterminari. *At non proprio iure, sed potestate ab Ecclesiæ Prælatis humaniter & indulgenter accepta.* Verè quidem potestatem actualem ab Hierarchis accipiunt, nonnunquam & à *minoribus Episcopis*, qui Parochi appellantur: ius ad potestatem, ab instituto per Hierarchas approbato. Quod licet subtiliùs sit dictum, quàm vt Grammaticus Aurelius percipiat, esse tamen Theologo non debet obscurum.

Societas Iesu ad Clericatum votis obligatur: Aurel. p. 409.

Scis præterea illos *ad Clericatum, aut Sacerdotium votis obligari.* Votorum igitur suorum obligationi non priùs ex omni parte satisfecerunt, quàm sint actu Clerici, aut Sacerdotes. Votis igitur suis, hoc est, *ipso statu*, *& ipsa instituti sui professione*, perfecta & numeris suis absoluta, *sunt reipsa tales*: quod tamen negas; & qui *reipsa tales* non sunt, quales ij *qui nondum Clericalem gradum, tonsuram-ve susceperint*, nondum ad status & instituti sui perfectionem peruenerunt, quod obijcis. Nam Scholasticorum approbatorum gradus apud nos, est quædam ad superiores ordines probatio: in qua quandiu versantur, non dicunt ex Societate se esse, videlicet completè & perfectè: atque in simplicium votorum nuncupatione (*per quam veri Religiosi fiunt, non secus quàm ij qui postrema vota emiserunt, vt auctor est Bulla Gregorij XIII. Pontificis*) quarto se voto adstringunt, *eandem Societatem se ingressuros, vt vitam in ea perpetuò degant.* Quod autem dico de Scholasticis nostris ad Sacerdotium, aut professionem tendentibus, idipsum Sacerdotij respectu *ad Mendicantes omnes pertinet, vt Prædicatores & Minores: cum nihilo minùs quàm Iesuitæ ad Clericalem gradum, & ad functiones Ecclesiasticas instituti sint, vt ex D. Thoma patet, & ipsa Spongia fatetur.* Nam quemadmodum Christiani ante Confirmationem *non vsque eò perfecti dicendi sunt, vt nulla eorum perfectioni fieri possit accessio:* quia *nonnihil interest inter rem & rei perfectionem, neque quoscunque homines dicimus, homines perfectos dicimus, vt infantes in maternis vteris, in cunis, in puerilibus annis.* Et vniuersè loquendo, *est ipsissimus error Pelagianorum, & multò post Beguinarum, & Beguardorum, posse videlicet quempiam in hac vita tantùm perfectionis assequi, vt non sit alius modus vlterioris perfectionis.* Sic is de quo disputamus Clericus, aut Mendicans *Religiosus, qui non est adhuc Sacerdos, nondum venit ad perfectionem suæ vocationis. O rem ridiculam Cato, & iocosam!* Theologus Aurelius incidit in foueam quam fecit. Hæc enim conclusio ex eius doctrina euidenter educta, similitudinibus explicata, auctoritate confirmata, verbis exposita, est ipsissima Anglorum propositio, damnata per censuram, ab eo superiùs relata, ab socio Hallier impugnata.

Const. P. 4. c. 4. in Decla. liter. E. Exam. Gener. c. 4. § 17. Aurel. p. 470. Const. P. 5. § 4. Aurel. p. 410. Idem p. 50. Pag. 56. Pag. 49. *Vna è damnatis à Facult. Paris. propositionibus, deducitur ex doctrina & verbis Petri Aurelij.*

Cæterùm

Cæterùm quod de Societate nostra interposui, non tantùm esca fuit vt hamum latentem degluberet Aurelius, sed etiam argumentum non inefficax ad Spongiam à nobis abiudicandam. Id enim quod protuli, Iesuitæ nemini obscurum est, quo proinde vti debuisset Floydus ad propositionem damnatam *absolutè*, saltem in nostro priuatim ordine comprobandam. Itaque qui ignorauit, qui præterijt, Loëmelius est.

Redeo ad te, Petre Aureli: pauca quæ tibi obtuli, veritas à te expressit: alia duo quæ dissimulasti, ex Suare audies, cuius te accuratum Lectorem profiteris. Alterum est, Societatem nostram proüt à Paulo III. erecta est & approbata, esse Religionem, non tantùm Clericorum, sed etiam Presbyterorum: atque adeo illi essentiale esse Sacerdotium. Nam cum is Pontifex primis Bullis Ignatium, & socios eius, Presbyteros esse dixisset, in eoque statu Religiosos fecisset: *Quarta deinde specialiter concedit facultatem & licentiam, recipiendi in Societatem seculares, seu Laïcos, in temporale adiutorium. Quod est indicium primam approbationem & facultatem Societatis, per se ad hoc fuisse, vt ex ijs Clericis, seu Presbyteris constaret.* Quid igitur appendicem nobis obijciebas antea, vt corpus integrum disturbares? Idem exprimit Iulius III. *Socij autem omnes cum Presbyteri esse debeant.* Hoc indicat sæpe Gregorius XIII. qui *Presbyteros Societatis Iesu* appellat. Hoc nos ipsi agnoscimus, cum Professos votorum quatuor, qui summus & præcipuus est nostrorum ordo, dicimus *in vita ac moribus diu probatos, & omnes ante professionem Sacerdotes esse oportere.* Docent autem Philosophi, quos Theologia tua despicit, summum in vnoquoque genere, esse mensuram cæterorum; & totius cuiuslibet appellationem, à nobiliori parte sumendam.

Societas Iesu est Religio Presbyterorum. Suar. tom. 4. de Reli. tr. 10. l. 1. c. 5.

Exam. Gener. c. 1. §. 8.

Alterum tibi trado, non tantùm in fine instituti nostri, qui tendit ad proximum, sed maximè in vno ad illum medio, quod stomachum tibi mouet, voto Missionum ad arbitrium summi Pontificis obeundarum: quod nondum concoquere potuisti. Nam crudum euomis, cum Iesuitas *legatos quodammodo per totum orbem Pontificios, Episcoporum non iam adiutores, sed collaterales* vocas sannio facetissimus, licet *nulli ante ipsos natos Religiosi Catholici fuerint, qui gloriari auderent, se non esse ex instituto Opitulationes, nisi Summi Pontificis, ei soli, non Episcopis, subseruire in Ecclesiæ regimine.* Vides Lector hominis ingenium. Laudabat Loëmelius eas Religiones *quæ sunt ex instituto Opitulationes, & subseruiunt Summo Pontifici in regimine vniuersalis Ecclesiæ.* Addit hic de suo *soli*, vt Episcopos excludat. Nonne Caluinizat? Nam cum profitentur Catholici fidem iustificare, subijciunt Caluini asseclæ, *solam*, & bona opera abijciunt. Id quomodo fiat paucis accipe, ex ijs quæ olim fusiùs disseruimus.

Votum Missionum in Societ. Iesu deridet Aurelius pag. 368. 369.

Qui primi Societatem coïerunt, decem numero, ex diuersis Europæ nationibus collecti, Pontifici Romano *suam, & reliquorum operam ad Apostolicas præcipuè functiones, citra speciosa tamen honorum vocabula, & dignitates obtulerunt.* Rogabant mitti omnes quolibet. Quis id vnus ex priuatis Antistitibus potuisset? quis in varias eos sparsisset regiones ad hæreticos, infideles, schismaticos, nisi qui olim Europæ toti, & maximæ terrarum parti præcones Euangelij tradidit Petri successor, & Christi Vicarius? Oportuit igitur illos hac in re ab eo pendere, vt Gallus Constantinopoli, Germanus in Hispania, Lusitanus in Indijs, Italus in Brasilia ex supremæ potestatis commissione possent operari. Ac licet omnibus pene à Christo nato seculis, è claustris Religiosis, præcones Euangelicos, ad barbaras nationes Petri sedes miserit: nemo tamen

Quæ sit eius voti causa & necessitas.

eam missionem voti Religione publici constrictus obire se putauit. Quid enim propriè nostrum est, nisi votum, & cæca periculosaque parendi necessitas? Mittimur ad Canadenses; si reluctamur, obsistimus, tu fortasse obedientiæ, ego voti sacramento. Mittimur ad Iapones, id est, ad certum vitæ discrimen. Nemo te volentem eò adigat, contra naturæ seipsam conseruantis formidinem: ego iuri meo cessi; eundum est etiam ad palum & sarmenta.

Votum Missionum non subtrahit ab Ordinariorum potestate.

Atque hoc Pontificis votum ab Ordinariorum potestate me non subtrahit, quæ vt professus sum, naturalis & insita mihi est. Vt enim Religiosa professio & Sacerdotij inauguratio, ita me superioribus Regularibus & Ecclesiæ Prælatis subijcit, vt tamen à Regni legibus, & Regis obedientia non reddat immunem; quia perficit naturam gratia, non corrumpit. Sic illud quod ex mera pietate concepi vniuersali Episcopo votum, non impedit quò minùs in particularis Hierarchæ leges transeam, nisi quis eximat aliundè. Quare & ab eo approbationem postulabo ad excipiendas Exomologeses, & ad alienas Parœcias, nisi ab eo missus non proficiscar prędicationis Euãgelicæ gratia, & omnibus ordinibus per eum consecrari curabo. Et id sciebam antequam Aurelius Concilium mihi Tridentinum citaret ad marginem, quia nunquam alio nos modo gessimus. Itaque supremo Hierarchæ pareo, quantùm ad missiones, ex vòto; quantùm ad cætera, ex communi fidelium, aut si mauis, Religiosorum obseruantia. Episcopo autem & ad missiones, & ad alia omnia, sine voti Religione obedio, proüt Clericum & Religiosum decet. Vide igitur Aureli vtrum ea nos obedientia faciat *Episcoporum collaterales*, an *soli* nos *Pontifici*, ac non etiam *Episcopis in Ecclesiæ reginine moneat subuenire?*

Votum illud Socios ad Sacerdotium adigit.

Sic ego paratum istud votum incipies concoquere, dum nos ex eo Lectori probabimus, ex instituti nostri peculiari ratione esse Sacerdotium. Quis enim illud requiri non videt ad inferendam in ignotas terras religionem, ad Ecclesiastica munia ibi exercenda, vbi vix antea humanitatis vestigia videbantur? Triginta & amplius leucas spiritali regimine tenebit aliquando missionarius vnus, sine opitulatione, sine vllo laboris socio, quomodo pœnitentes Deí gratiæ reddere, restitutos sacro altaris mysterio cibare, morituros extremo inungere oleo poterit non Sacerdos? Est igitur tam altè in ordine nostro insitum Sacerdotium, quàm votum missionum quod supremam & selectissimam Societatis partem facit. Hoc verò det-ne nobis ius aliquod in Ordinis Hierarchia, viderint Iudices: negante Hallier *Religiosorum in infidelibus conuertendis & iuuandis animabus operam, ius illis acquisiuisse.* Quamobrem fruere, mi Aureli, Hierarchia: reside in sublimi potestatis tuæ throno Francisce Hallier, ex quo humiles Religiosos despicias, dum nos contempti, ab Hierarchia exterminati, vestra peripsemata, Hierarchicos actus per Americam totam secundùm votum exercebimus; dum ipsam Barbariam Iesu nomine, quasi oleo effuso, molliemus. Hoc votum Orienti Xauerium dabit, Sinas recludet, regna Iaponum generosis Christi Athletis implebit. Hoc votum Abassinos Romano capiti restituet, Polonos antiquæ fidei reddet, Græcos Latinis reconciliabit, Anglorum reliquias in Petri nauem coget. Hoc votum gloriosos vbique terrarum Martyres Deo & Ecclesiæ pariet: quod deinde si terrenam non merebitur Hierarchiam, cœlestem, vt spero, non inuidebit.

Hallier in vin. p. 494.

RATIO-

RATIONES OMNES NVMERO DECEM ET *octo, quibus Doctor Hallier probare se putat, nulli Regularium ordini deberi Sacerdotium, inutiles, & ad rem minus aptæ esse demonstrantur.*

CAPVT XI.

EI HOMINI qui feram in amphitheatrali venatione immissis decies iaculis ne attigisset quidem, præmium datum ferunt ab Imperatore, quia tam sæpe errare difficile est. Eandem illis puto fuisse mentem, qui tuum, Francisce, opus qua indicas mercede compensarunt. Nam argumenta, quibus tanquam spiculis, aduersariorum opinionem configere destinas, aut a scopo longius aberrant, aut extremam vt summum cutem stringunt: vt mirabile sit aut te tam sæpe non ferire, aut nihil ferientem adeo pertinaciter in iaculando hærere. Do eius importunitatis in paragrapho vno specimen, & te vestigijs consequor: ita tamen vt lapsiones indicare contentus, longiorem alijs explicationem permittam, quæ sola librum impleret. Ex his enimuerò cognosces, quid toto in opere dici potuerit. Atque vt in ipso conflictu breuior sim, primùm te semel remittam, Lector, ad R. P. Coëffetæum pro sacra Monarchia, aduersùs Antonium de Dominis Spalatensem Archiepiscopum dimicantem, vbi plurima nostri Doctoris argumenta in oratione schismatici deprehendes. Deinde pauca tantùm velitandi gratia in memoriam tibi reuocabo.

Turpe est à Theologo multa, eaque inutilia omnia proferri argumenta.

Coëffet. adu. Anto. de Domin. discuss. 12. c. l. 2.

Itaque rogo te, atque obsecro memineris scriptori quidem omni, sed maximè Theologo, qui presse disputet, ad titulum suum oculos semper esse reflectendos, vt omnium quæ proferuntur argumentorum perpetua & communis conclusio, sit Titulus. Quisquis enim aliter differit, extra chorum saltat, & à quæstione proposita in vanos & inutiles amfractus egreditur. Quamobrem ex omnibus & singulis Doctoris rationibus, tanquam præmissis, hæc semper educi debet consecutio. *Ergo nulli Regularium ordini debitum est Sacerdotium:* quæ est paragraphi longioris Epigraphe, rationibus euincenda.

Ad titulum semper respectandum est.

Deinde memorem te volo, duplici in differentia Regulares ab ipso, vt & ab Aurelio agnosci; alios Clericos, alios Monachos: illos cum Apostolis & in Apostolis initium sumpsisse; quod licet Aurelius vrbanitate sua rideat, prolixè tamen loco suo monstratum est. Quod igitur de omnibus in Francisci titulo Regularibus negatur, illud æquè ab vtrisque alienum esse debet. Sunt enim Clerici & Canonici Religiosi, non minus Regulares, quàm Monachi. Quare si nulli, certè neque Clericorum & Canonicorum Regularium ordini debitum est Sacerdotium. Quod ambigo sit-ne concessurus Aurelius, qui Clericos Regulares tales esse actu, ipsa vitæ professione asseuerat, & quidem, quod mirum est, suo meoque sensu, verissimè.

Regularium duo genera Clerici & Monachi. Aurel. p. 406.

Præterea ab eodem Doctore Hallier repetes, Religiones esse aliquas ad docendum & prædicandum institutas & ordinatas, quarum proinde, vt & cæterarum natura ex fine pendeat, cui adiuncta sint media, vt vocant, essentialia. Fallor autem tota via, nisi medium illud necessarium, quod ex antiquo

Religiones habent finē & media essentialia.

Ecclesia vsurpauit, ad sacram doctrinam populo, imo etiam sacratis hominibus explicandam, est Clericatus aut Sacerdotium: cum ea institutio non nudam doctrinæ in concionibus expositionem, sed quorumdam etiam Sacramentorum administrationem complectatur. Et quamuis in vna prædicatione diuinorum fidei mysteriorum ea consisteret institutio, Laïcos tamen homines, nulla Clericatus nota insignes, ad eam vulgò & communiter admitti, nonne fuerit indecorum?

Inter Religionem & Ecclesiam mutuus est contractus.

Simul etiam & potissimùm illud recoles quod dicebamus, pactum inter Religionem approbatam, & approbantem Ecclesiam initum, vt hæc illi finem præstituat, media subministret; illa ijs vtatur, vt ad eum feliciter deueniat. Monuit autem me supra Aurelius *votis ad Sacerdotium obligari*. Cur hoc? nisi quia sine illo ad finem mihi ab Ecclesia præstitutum peruenire ἀδύνατον est? Cum ergo talem votorum formam approbauit Ecclesia, Sacerdotium mihi reciproco cõsensu promisit. Quod cum non intelligeret admirabilis Theologus idem Aurelius, negauit alibi *vllis votis vel obligationibus ante initis, Antistitum Ecclesiæ, aut Ecclesiasticorum Canonum iura mutari*. Ius enim nulli ereptum, de nouo donat Ecclesia, cum Clericalem instituit Religionem, quæ ex natura sua alios ad salutem deducat.

Aurelius sibi contradicit. pag. 409. Pag. 344.

Non agitur de Iurisdictione, sed de ordine.

Denique illud semper animo retinebis, non esse modò de Iurisdictione contentionem, quam nullam habent ordinariam debitam Regulares: sed de Ordine, seu Sacerdotio, ijsque quæ Ordini comitantur. Nam ex mea ipse lege, ad libri huius titulum respecto, inque eo verba hæc video, *de Regularibus in Hierarchia Ordinis*. Iam ergo pedem conferamus.

TRES PRIMÆ DOCTORIS RATIONES DE indignis non admittendis expenduntur.

§. I.

Habentur hæc argumenta in Vindic. a p. 491.

SIQVIDEM primus Gallorum impetus plusquam Deorum est, prima ratione prosterni nos, & atteri oportet.

1. obiect. Indignos repelli à Sacerdotio. Responsio.

Nullus vnquam Regularis eo iure quòd Religiosus esset, Sacerdotium sibi vindicauit: imo *liberum semper fuit Episcopis, quos iudicarent indignos ob mores, ob fidem prauam, ob imperitiam, ob Clericorum exuberantem multitudinem, à Sacerdotio repellere*. De quibus loqueris? Clericis Regularibus, an Monachis? Collige: Nulli ergo vnquam Clericorum, aut Canonicorum Regularium Ordini debitum fuit Sacerdotium. Iam cum Aurelio tuo pugnas. *Episcopis liberum est indignos repellere*. Quos? Ordinem vniuersum? Cui id Episcopo venit in mentem? Quis fecit, quis factum scripsit? De priuatis loquor, inquis. At ego in titulo videbam, *Ordinem*. De priuatis indignis quis controuertitur? Quæ est hæc consecutio ab indiuiduo ad speciem, à specie ad genus? Quis ita disserat, Priuato indigno non debetur Sacerdotium, ergo nec Ordini? Secularis indignus repellitur à superioribus Ordinibus, ergo & seculares omnes Clerici. Permitti non debet indigno Presbytero sanctissimorum consecratio mysteriorum, igitur & nemini. Vide quantò meliùs mea minerua, tuis pene verbis disputem. Nullus Episcopus dignos vnquam repulit; ergo debetur omnibus. Aut si tuo genio necessarium fuit argumentum texere, sic, nisi fallor, scribere debuisti. Nulli

Malè argumentatur ab indiuiduo ad speciem.

Ordini debetur Sacerdotium, ergo nec priuato indigno. Sed nescio quo consilio conturbare malueris, nisi forte illud à nobis artias intelligi, omnes vulgò in ordine indignos videri.

Multitudo Clericorum alios à Clericatu non excludit.

Quid illud autem est, *quos iudicent indignos ob Clericorum exuberantem multitudinem*, quod posteriori opere non vnis tibi querelis locum præbet? Quis Canon, quæ lex, quod rescriptum Imperatoris, quod sapientum responsum, tale indignitatis genus inuexit? Si tum *exuberans* fuisset Parisiensium Doctorum *multitudo* cum sacrum pileum expostulasti, ea ne te reddidisset *indignum*? Si qua copiæ illius lege fores exclusus à Licentiæ brauio, dixisses profectò de illo Legislatore, quod Tertullianus de Deo deifico Ethnicorum, *Properauit opinor, & cælum semel clusit, & nunc vtique melioribus apud inferos mussitantibus erubescit.* Audio te tamen Francisce; vbi desunt aliæ causæ, velles Religiosos omnes à Prælatis repelli, prætextu multitudinis: cui enim vsui modò possunt esse Regulares, qui necessarias olim operas suppleuerunt? Crederes id iure, si ad solam prædicationem Sacerdotum multitudo consecraretur. Incruenti sacrificij, precum publicarum, contemplationis cœlestis, diuinæ scripturæ studij quantum putas esse pretium? quantopere his actibus verè Sacerdotalibus Dei gloriam & Ecclesiæ sanctitatem promoueri? Si omnes quotquot vspiam sunt homines, si mulieres ipsæ, si brutæ animantes, si corpora vita & sensu carentia, in Sacerdotes mutari, & augustissimam Eucharistiam facere possent, diceres-ne diuino illi Dei colendi modo infinitos illos ministros esse superfluos?

Tertull. in Apol. c. 11.

Multi sunt Sacerdotes, pauci operarij.

Sed nimirum ex antiquo tuo errore, solum spectas prædicandi, & excipiendarum confessionum officium. De illo etiam habeo in S. Bonauentura quod respondeam: is à Gregorio magno accipit, vnde Sacerdotum quos quærimus raritatem demonstret. Et si vtriusque seculi vitium illud fuit, non sumus fortasse meliores, quàm patres nostri. *Tanta erat*, inquit, *in aduentu huiusmodi pauperum prædicantium raritas, vt illud Euangelicum videretur impleri, Messis quidem multa, operarij autem pauci. Quod pertractans Gregorius ait. Ecce mundus Sacerdotibus plenus est, & tamen in messe Dei rarus inuenitur operarius. Nam etsi sunt qui bona audiant, desunt qui dicant; quia officium quidem Sacerdotale suscipimus, sed opus officij non implemus.*

Bonau. in Apol. Pau. Resp. 4. c. 3. ex Greg. hom. 17. in Euang.

Non exuberat Sacerdotum multitudo.

Do etiam si vis, esse longè plures modò, quam S. Gregorij, aut S. Francisci ætate operarios. Vbi tandem *exuberat* illa *multitudo*? Lutetiæ, opinor; nam ea nonnullis est totus orbis terrarum. Putas-ne superare viginti tria millia octingentos octoginta, quot Leuitas vni Tabernaculo, vni sacrificio, vni populo addictos Moses recensuit? Post hæc quatuor terræ partibus prouidendum est. Diffundatur ergo illa quæ Parisijs *exuberat multitudo* in Canadenses, Brasilos, Taupinambuccios, Abassinos, Sinenses, Iaponios, Cafres, Mauros, Græcos, Turcas, Persas, Ægyptios, vt verè & penitus *exuberet*: quantùm post tot riuos aquulæ supererit in alueo? Ex Iaponia scribebat superiore seculo S. Xauerius. *Si vulgò exploratum esset atque perspectum, quàm parati sint Iaponum animi ad Euangelium accipiendum; nimirum & viri docti permulti suis studijs finem imponerent, & Canonici Sacerdotes, ipsique Antistites, sua quamuis ampla atque opima Sacerdotia relinquerent*, &c. Et priuatim de sacra vestra Facultate, à qua doctrinam hauserat theurgicam, & Hierarchicorum munerum effectricem. *Complures his locis, ob id vnum modò Christiani non fiunt, quod desint qui eos faciant Christianos,*

Ioseph. l. 3. Antiq. c. 11.

Fr. Xauer. l. 4. ep. 1.

Idem l. 1. ep. 5.

Mihi verò persæpe venit in mentem circum Europæ Academias, ac præcipuè Parisiensem cursare, & insani ritu passim vociferari, eosque qui doctrinæ plus habent quàm caritatis, his compellare verbis. Heu, quàm ingens animarum numerus vestro vitio exclusus cœlo, deturbatur ad inferos! Malè metuo, ne qui tandiu in gymnasijs ad bonarum artium studia incumbunt, inania honorum ac Sacerdotiorum insignia magis spectent, quàm ipsa munera atque onera, quæ illis ornantur insignibus. Testor Deum, propemodum me deliberatum habuisse, quoniam mihi in Europam redire non liceat, ad Parisiensem Academiam, nominatimque ad Doctores nostro Corneum & Picardum literas dare, quibus ostenderem, quàm multa Barbarorum millia ad Christi cultum, nullo negotio adduci possent, si copia esset hominum qui non sua quærerent, sed quæ Iesu Christi. Audis Francisce? Te & Aurelium puta nominari. Quid hic vobis animi est? Si tantus in hæreticos schismaticosque Iesuitas zelus est, *exuberet* & in Ethnicos. Nullæ sunt illic Abbatiæ, Prioratus nulli. Credo. Sed cœlum est, non Cleri, sed Christi pensionibus viuitur: ingens *patientium Hierarchia*, pene sine *agentibus*. Eia fidei vindices: quid hic scriptitamus, disputamus, nugamur? Laboremus. Iam mihi si dignamini vel comiti vel assectæ vestro, votum est pro viatico, baculus pro vehiculo, petasus contra æstum, Breuiarium pro supellectile. Non aliter Xauerius ad mercimonium sanctitatis Lutetia primùm, deinde Roma exijt. *Surgite eamus.*

2. obiect. Dignos eligi.

II. Altera tua ratio hæc est. Religiosi superiores ad Sacerdotium ex suis Episcopo semper quos placuit obtulerunt. Non ergo debetur omnibus. Adde non debetur Ordini: nam singulis sine discrimine deberi nemo dixit: cum multi in ijs indigni esse possint, vel ob imperitiam, vel alias ob causas. Dignos accipe: his ego deberi cõtendo, neque tam superiores eligere, quàm offerre. *Est enim inter Religionem & Religiosum contractus quidam*, vt ait Lessius, *per quem ille se tradit in potestatem Religionis ad obsequium Ordinis, & vicissim Religio se illi obstringit ad illum tractandum tanquam filium.* Quandiu igitur se filium exhibebit, patrem superior præstare tenebitur. Id verò simili exemplo confirmari potest Concilij Lateranensis, in quo vetatur, ne quis *docere quenquam (qui sit idoneus) petita licentia interdicat.* Nam si prohibet Ecclesia repelli quenquam ab officio docendi *qui sit idoneus*, quis audeat idoneum à sacerdotio repellere? In Societate nostra cum gradus qui Sacerdotium, quique postrema vota præcedit, sit ad ea quædam veluti probatio: Ordinis autem perfectio sit posse docere, prædicare, mitti; putas-ne si me illis rebus dignum pro virili præstitero, posse superiorem pro arbitrio illam instituti mei consummationem mihi in perpetuum eripere? Non arbitror, consentiente S. Bonauentura, qui post ennumeratas dotes, quas in eo qui ad prædicationis & confessionis officium in Religione assumatur, necessarias esse indicat, subiungit ἀναλυτικῶς, *His donis ornato, si gratia affuerit, potest & debet imponi officium prædicationis, & confessionis in Ordine, vbi fuerit necessarium.*

Inter Religionem & Religiosum contractus est.
Less. l. 2. de Iust. & Iure c. 41. dubit. 7 & 8.
Extra. de Magistris C. Quoniam.
Bonau. l. in eos qui Ordin. Min. aduer. q. 4.

3. obiect. Monachos veteres non fuisse Sacerdotes.
Goffard. in vin. p. 222.

III. *Longo*, inquis, *tempore Monachi à Sacerdotio repulsi fuerunt.* Ad titulum Francisce. Ergo *nulli Regularium Ordini*, ne Clericis quidem *debetur.* Quid est autem *repelli?* Cur illud à te selectum vocabulum? Nego dignos vnquam qui se obtulerint *repulsos*. Imo probat Goffardus, & nos alibi explicuimus, eam esse mentem Ecclesiæ, vt Regulares sacris initientur. Tuum modo est vnum, ita dico, vnum nominare, probitate, & peritia dignum, qui repulsam iure sit passus.

SEX QVÆ CONSEQVVNTVR ARGVMENTA leui negotio refelluntur.

§. II.

A DIGNITATE quam Religiosi ad Sacerdotium adferunt, ad instituta quædam Monastica deducimur. Absurdè id quidem, cum vniuersè de omnibus Religiosorum Ordinum speciebus inquiramus. Audiatur tamen Doctor.

I. *Qui ex Monachis ad Sacerdotium olim eligebantur, ij Monasticam exercitationem maxima ex parte deserebant.* Non vota Religionis essentialia, sed Regulares quasdam, vt vocant, obseruantias pastorali officio minimè congruentes: quod in Episcopis modò videmus, qui ex Religionibus assumuntur. Non respicis autem ad Gratianum tuum, apud quem Innocentius ita decernit. *De Monachis qui diu morantes in Monasterijs, si postea ad Clericatus Ordinem peruenerint, statuimus eos non debere à priore proposito discedere.* Certè eò semper veteribus inclinabat animus; & fecerunt plurimi, quod de B. Fulgentio legimus, eum singula ita disposuisse, *ne suscepta regendorum sarcina Clericorum, consolationem perderet Monachorum: quippe qui nec ita factus est Episcopus, vt esse desineret Monachus.* Cæterum Sacerdotij nomine amphiboliam implicas. Scis enim sumi sæpissimè pro Ordine, cum adiuncta pastorali cura, id est Iurisdictione, quæ in proposito nostro non est. Scis & accipi pro mero Ordine, quale modò consideratur à nobis, quod nulli *Monasticæ exercitationi* per se se repugnat. Quid autem existimas de Monachis qui Sacerdotio ornabantur vt Monasterijs præficerentur? Quam illi *partem exercitationis Monasticæ deserebant?* Certè nullam. Non debes igitur vniuersè ponere, Monachos in Sacerdotio Monasticas obseruantias deseruisse: sed eos tantùm qui educebantur è Monasterijs, & quidem illas quæ cum noua Iurisdictione stare non poterant.

4. obiect. Monachi post ordinationem, Monasticas exercitationes deserebant.

16. q. 1. C. de Monac.

Cum Episcopatu seruata virtus Monastica.

In vita Fulg. c. 18. 19. apud Sur. 1. Ian.

II. *Monachi nisi pastoratu fruerentur, ab omnibus Hierarchicis functionibus abstinebant.* Iis quibus alij adducuntur, quæ Iurisdictionem inuoluunt, quæ curæ animarum sunt adnexæ. Hoc vis dicere, non fuerunt Pastores, adde etiam, igitur nec Sacerdotes. Perge. Ergo nulli Ordini debetur Sacerdotium. Subtiliter!

5. obiect. Monachi nō erant Pastores.

III. *Monachis Sacerdotium dissuasum, vt Religioso statui periculosum ac perniciosum.* Voculæ vnius defectus argumētum corrumpit. Dic *Religioso statui solitario.* Non est enim Monachatus Religiosus omnis status, de quo concludas oportet, ergo nulli Ordini debetur; ne Clericis quidem, & Canonicis Regularibus. Miseros cum hæc cogito, vel si cogitauit Aurelius, Iesuitas! qui *votis ad Sacerdotium obligantur*, rem periculosam ac perniciosam Religioso statui. Et tamen à Theologis audio, votum ad meliora semper tendere; neque eam fuisse puto mentem Ecclesiæ, cum instituit aut approbauit institutum nostrum, vt *pium & Ecclesiæ Deoque inseruiens*, vt nos votis publicis & Religiosa professione ad *periculum & perniciem Religiosi status* adstringeret. Si tu aliter censes edoceri postulo. Replicare autē de superioribus omitto, qui qualesque fuerint Orientales illi, atque Ægyptij Monachi, quibus erat à Sacerdotio periculum; quorum exemplum ad Occidentales Monachos, ad Mendicantes, ad Clericos Regulares traducere, est Lectoris abuti patientia.

6 obiect. Monachis periculosum Sacerdotiū.

7. obiect. In Monasterijs non administrabatur Sacramenta. Luc. c. 9.

IV. *In Monasterijs plebium conuentus olim vetitus, & Sacramentorum administratio interdicta.* Colligis hinc, non deberi Sacerdotium, quod sine his potest consistere. Perdidisti bona verba: paulò subtiliùs latere debueras. Quid timetis? in cœlo locus est & pluribus astris. *Nolite prohibere* eum qui eijcit dæmonia, *licet non sequatur vobiscum: qui enim non est aduersum vos, pro vobis est* Vtinam posteaquam Regulares omnes Sacerdotes cum *exuberanti multitudin.* secularium se impenderint, & superimpenderint in animarum salutem nulla supersit Deo, & æternitati reconcilianda!

8. obiect. Nouum est Religiosorũ Sacerdotiũ.

V. *Non nisi à quibusdam seculis Religiosi in subsidium Pastorum missi sunt: quare nullo antiquo iure vt debitum sibi Sacerdotium Regulares vendicare possunt.* Si [illegible] iure debetur, vt indicas, quid requiramus antiquum? vis-ne hic titulum tuum explicari? *Nulli Ordini debitum* olim & antiquo iure *Sacerdotium?* Negas-ne posse ab Ecclesia nouas *Regularium Ordinum* species ab antiquis fine institutoque diuersas erigi & confirmari? Collige sis in vnum varios Religiosorum Ordines; tum ego illa *quædam secula* esse dicam Apostolica, & illis proxima, in quibus Pastores omnes Regulares erant, vt tute fateris: Esse tempora Conciliorum Generalium, à tertio quod Ephesinum est, in quibus Monachi in negotijs Ecclesiasticis frequentissimi visuntur. Esse omnes Ecclesiæ ætates, quibus Monachi non quidem prædicando, aut peccata remittendo, sed alijs actibus Hierarchicis in ipsa solitudine Prælatos adiuuerunt, vt alibi audies. Profer *ius antiquius* pro Clericis secularibus.

9. obiect. Nullum ius nouum habent. De Statu Monacho. §. ad ampliationem.

VI. *Nullum ius ipsis accreuit diuinum, aut Ecclesiasticum.* Imo Religiosis Clericis diuinum est, & ab ortu Ecclesiæ, non minùs quàm secularibus, Monachis Ecclesiasticum. Lege in Gratiano Clementinam, quæ iubet vt *Monachi quilibet ad monitionem Abbatis se faciant ad sacros Ordines promoueri.* Pergit Theologus. *Approbatio institutorum ipsarum Religionum, indicat tantùm Ecclesiam approbasse, vt aliqui se ad subsidium animarum deuouerent, si quando eos Rectoribus Ecclesiæ mittere placeret: ex ea tamen approbatione, non sequitur aliquam auctoritatem illis collatam, aut ius Sacerdotij obtinendi.* Quæ nos alio libro, & hoc ipso capite ineunte fecimus fundamenta, de essentiali & necessario ad finem medio, hanc impetunt sententiam. Iudicabis Lector vtra pars soliditatem adepta sit.

Confirmatio ex similitudine ventilatur.

Confirmat deinde Regis exemplo, qui licet promptam alicuius voluntatem gratam habeat se ad ducis officium offerentis, non tamen ideò ius illi confert ad eam obtinendam. Verùm secularem Clericum simplicem graphicè depingit hoc exemplum, sed à Regulari est alienum. Huic enim, non illi fidem suam obligauit Ecclesia; illum acceptat, huic promittit; illi Iurisdictionem quando visum fuerit conferet, quia Sacerdotio præditus est, huic confert Sacerdotium, quando iam antea illum ordinauit, & ius dedit ad suscipiendam Iurisdictionem. Persimile est Aurelij exemplum, nisi quòd eo socium iugulat, & aduersario prodest, vir non semper consideratæ subtilitatis.

Franc. Hallier repugnat Aurelius pag. 347. *Quædam in Aurelij sententia probantur.*

Quantumuis quispiam, inquit, *statum Religiosum vouerit, eum Religiosi à se deberi non putant, nisi Religiosum animum præ se ferat. Ita quantumuis Religiosi, alij-ve vouerint Sacerdotium, hoc eis ab Ecclesia deberi non potest, nisi animum Clericalem, & Ecclesiasticum exhibeant, aut quouis alio modo rectè dari iudicetur.* Arrident hic mihi duo: tum, quòd Clerici secularis, & Religiosi eandem facit cõditionem, quod Franc. Hallier non videtur æquum: tum, quòd animi Clericalis meminit: Si pro-

Si propositum ipsius spectas, superfluè admodum. Nam ei qui se vltro ad Sacerdotium offerat, qui se illi Religioni addicat, in qua sit *actu & ipsa vitæ professione* Clericus, qui *votis ad Clericatum aut Sacerdotium obligetur*, Clericalem inesse animum dubitari non potest. Si disputationem cum socio Hallier nostram inspicis, perquam commodè; illis enim verbis agnoscit, ijs deberi qui *Clericalem animum exhibeant*, siue, vt postea loquitur, *aptis ad eum Ordinem*. Quod ipsum ægrè ab aduersario extorquemus. Sed vt nihil est vndecunque perfectum, alia duo se mihi obijciunt, minimè probanda. Vult enim primò recusari Sacerdotium, aut Religionis ingressum, ei qui *Religiosum & Clericalem animum* præ se non ferat. Potest-ne talis esse qui vtrunque vouerit, qui se ad vtrunque offerat, qui prenset, qui ambiat? Meliùs dixisset Grammaticus, ei recusandum vtrunque, qui non sit idoneus. Est enim plurimos reperire ardenter eò aspirantes, ad quod minimè sint apti. Deinde non peruidet quid inter candidatum Religionis, & eiusdem Ordinis nouitium intersit. Potest enim sine iniuria externus homo quantumuis probus & idoneus, qui Religionem vouit, repulsam in ea petitione pati, quia nullum cum eo pactum inijt Religio; nouitius autem probus & idoneus contraria ex causa debet ad professionem admitti: Religiosos autem cum eiusmodi nouitijs Franciscus noster comparauit: qui proinde ius habent postulandi ex pacto Sacerdotij.

Alia quædam improbantur.

Hallier p. 416.

SEX RATIONUM EX CONCILIIS DUCTArum iniqua & inutilis oppositio aperitur.

§. III.

FIDEM tibi, Lector, non faciam hæc quæ sequuntur argumenta produci à Theologo, quia vix oculis ipse meis credo: adeo illa sunt ab omni ratione derelicta, & paginam implent inutiliter, & iniustè Religiosis conuicium faciunt. Putauit nos terreri Doctor Conciliorum & Canonum nomine, notis marginalibus, hæreticorum appellatione. Libens Aurelianam rosam huc transtulerim, esse rationes eiusmodi *quas probi horrent, faceti rident, semidocti suspiciunt.* De Monachis agunt omnes: quid ad Religiosos alios Clericos, aut Canonicos Regulares? De improbis, vel hæreticis; quid ad pios, doctos, Catholicos? Sufficiet aliquas describere solummodò; ipsæ se produnt, & perdunt. Vellem omnibus posse abstinere, ne dedecus viro Theologo quærere videar.

Non debuerunt eiusmodi rationes à Theologo proferri.

Confirmatur, inquit, *quia contraria sapit hæresin VVicleffi & Ioannis Hus, docentium pietatis statui Sacerdotium, & Hierarchicam potestatem deberi.* Crede mihi sapor ille perquam obtusus est, vt si potes expectare, sequenre mox libro perspicies. Et perfectò non fuit ea quam adfers illorum propositio hæreticorum: & bono sensu dixit S. Chrysostomus à Gratiano tuo citatus, *Non omnis Sacerdos, sanctus est; sed omnis sanctus, Sacerdos.* Verum esto, fuerit; conclude: *Nulli* ergo *Regularium Ordini debetur Sacerdotium.* Quis enim ius illud in sola pietate fundauit?

10. *Obiect. Contraria sententia sapit Wiclefsum.*

Chrysost. hom. 43. in Matth. habetur dist. 40 C. Multi.

II. *Damnatur etiam hæc opinio in Concilio Lateranensi, in quo ij reprobantur, qui sub specie pietatis virtutem sibi vendicant prædicandi.* Arguta & inenodabilis con-

11 *Obiect. Hypocritæ prædicatores damnantur.*

ſecutio! Hypocritis, pietatis ſimulatoribus prædicare non licet, ergo nullis Regularibus debetur Sacerdotium. Hæc honorum nomina relinquenda fuerant Aurelio, quæ in Ieſuitas impenderet.

12. obiect. Item nonnulli hæretici.

III. *In Concilio Gangrenſi reprobantur quidam hæretici, qui ſolitario habitu degentium ſimpliciores decipiebant, & ſanctitatis quam mentiebantur titulo, quæ Clericalis Ordinis forent, inconſultis Epiſcopis, vſurpare temerè præſumebant.* Adeſdum Lector, paucis te volo; totum à capillo ad vnguiculum videas hominem oportet ex hoc compendio. Euſtathiani, ſeu Eutactiani hæretici nouitium neſcio quem, & inuſitatum habitum induebant, quo virili etiam feminas vti volebant. Eum doctor vocat *ſolitarium* ſimpliciter, vt *Monachos* intelligas. Atqui ne Eutactum quidem malè ordinatum hominem, ordinis Religioſi vel alumnum vel ducem fuiſſe, probari ſolidè poteſt, vt olim monuimus: cur igitur eius aſſeclæ ab aduerſarijs Monachi aut nominantur, aut fuiſſe ſignificantur? Iidem ergo hæretici Eccleſijs & ritibus Catholicorum contemptis, conuenticula ſua & myſteria à veris diuerſa celebrabant. Hæc appellat Doctor *quæ Clericalis Ordinis forent*, vt Sacerdotium, & Sacramentorum adminiſtrationem cogites. Nullum ad ea Presbyterum ab Epiſcopo conſecratum adhibebant: Eccleſiam ipſam, id eſt, domum & cœtum fidelium, eiuſque Principes deſpiciebant; Id in Doctoris vocabulario ſignificat *inconſultis Epiſcopis*, vt de Priuilegijs accipias. Fructus Eccleſiæ oblatos, neglectis Epiſcopis & Clericis, ad ſe ſolos deriuabant, ſibi ſolis tanquam ſanctis offerri debere iactabant; Id nudè poſuit Doctor *primitias fructuum & oblationes ſibi arrogare*, vt ad Mendicantium ordines reſpicias. Deinde ita nos iubet argumentari: *hæretici Monachorum ſpecie ſimplicioribus illudentes decipiebant, mentiebantur, inconſultis Epiſcopis temerè præſumebant.* Ergo nulli Regularium Ordini debetur Sacerdotium. Pro Dei atque hominum fidem! Hæc-ne eſt Theologi diſputatio, an circulatoris præſtigiæ? Audet etiam poſt hæc de alio aliquo dicere, *Ex his omnibus quis non videt auctoris ſcopum eſſe, vt Lectori ſuo imponat?*

Ad explicationem Concilij Gangrenſis confert Epiphan. hær. 40.

Aduerſarij malitia retegitur.

Faciunt ſanos & veſpæ, faciunt Eccleſias & Marcionitæ. Tertull. l. 4. contra Marc. c. 5. Quod in Euſtathianis notatum ad Religioſos conuertit Hall. in vin. p. 587.

13. obiect. Item Monachi Priſcillianiſtæ.

IV. *In Cæſarauguſtano Monachis Priſcillianiſtis docendi munus ſine legitima miſſione, quod ſibi temerè vſurpabant, interdicitur.* Quis hic apex, quæ literula concluſionem hanc continet, ergo *nulli Ordini debetur?* niſi fortaſſe Religioſi omnes Priſcillianiſtæ ſumus huic ſcriptori, & vt falſi prophetæ, currimus quò nemo mittit.

14. obiect. Ex Apoſtolo.

V. *Ex Apoſtolo, nemo aſſumat ſibi honorem*; Adde ſis, igitur Eccleſia dare nulli debet. *Sed qui vocatur à Deo.* A quo vocantur homines ad Religionem, à Deo an à Diabolo? A quo Religioſi *vocantur* ad Sacerdotium legitimè percipiendum? à Deo an à Diabolo? A quo inſtitutæ & erectæ ſunt Religiones, quæ pro *vocatione* habent munia cum Sacerdotio coniuncta? à Deo an à Diabolo? *Tanquam Aaron; nempe ad Paſtoratum ordinarium.* Putabam te in titulo de mero Sacerdotio loqui. Quid? ſoli Paſtores vocátur ad Sacerdotium? *Vel ab Aarone, id eſt proprio Paſtore illud conſecutus ſit.* Quis Ordo Regularis ſeipſum inſtituit? quis à ſe ſibi ius arrogauit? Non Pontifices dederunt? non probauit Eccleſia? non agnouerunt Concilia? Non accipiunt Religioſi à proprio Paſtore Sacerdotalem conſecrationem? *Quale nullum Religioſi nondum ordinati conſecuti ſunt.* Permiſces actuale Sacerdotium, cum iure ad illud obtinendum. *Qui nondum ad Sacerdotium ſunt deſignati.* Mirabilis grammatica, vt *deſignatos* accipias pro conſecratis. Nam ſi Ordinem totum ab Eccleſia deſignari ad Sacerdotium

proba-

probauimus, omnes profectò qui in illum admittuntur, qui se illo dignos exhibent, eodem destinari, & *designari* monstrauimus.

IV. *S. Leo scribens ad Theodoretum, ait se propter improbitatem quorundam Monachorum (qui nempe non promoti sibi indebitum prædicandi officium assumebant) specialiter statuere, vt præter Domini Sacerdotes, nullus audeat prædicare, siue Monachus, siue Laïcus sit.* Ergo *nulli Regularium Ordini debetur Sacerdotium.* Rides Lector; Ego iterum tibi hominis ingenium aperio. Hæc S. Leonis ad Theodoretum epistola, priorem aliquam consequitur ad Maximum Antiochenum Patriarcham, quâ illud primùm vetat, eoque remittit Theodoretum. Sed quoniam in illa Maximi epistola, non legebantur hæc verba, *Propter improbitatem quorundam Monachorum*: epistola Theodoreti qua continentur, potior visa est ad creandam Monachis inuidiam. Sed defendet se Doctor, quòd verba hæc non in fonte, sed in Gratiani riuulo hauserit. Scio; nam & epistolam citat, vt Gratianus 61. *al.* 63. cum, si Leonem ipsum consuluisset, duas ad diuersos datas, 61. ad Maximum, 63. ad Theodoretum deprehendisset. Verùm triuialis doctrinæ foret nudum afferre Gratianum, & marginalibus notis versiculi duo surriperentur. Sed vlterius aliud postulo, *Improbitatem Monachorum* vnde scit eam fuisse, *quod non promoti, prædicandi officium assumebant?* Non à Leone, non à Gratiano: à Minerua igitur, à Mnemosyne sua. Quæ tamen meminerit, eorum plurimos Chalcedonensi Synodo in Eutychetis gratiam, & odium Nestorij fuisse aduersatos, itáque populis persuasisse: & huic eorum *improbitati* frenum à Pontifice inijci debuisse. Quanquam igitur non promoti fortasse, quiddam sibi indebitum arrogabant, maius tamen erat in hæresi proseminanda detrimentum. Sed quid istud ad promotos? quàm necessaria Sacerdotij cum prædicandi officio commissura? Cur *improbitas quorundam Monachorum* citatur in causa omnium simul Regularium Ordinum?

15. obiect. Ex S. Leone.

Iterum detecta malignitas.

TRIVM QVÆ SVPERSVNT RATIONVM imbecillitas breuiter percurritur.

§. IIII.

RES ad triarios redijt: in quibus video hastas, contos, sarissas, præsens periculum, sed prudenti minùs timendum. Placet hic paucissima de meo dicere; quin potiùs vos consulere Francisce, Aureli, vestrosque approbatores; qui si baculum accipiatis & annulum, potestis esse Concilium. Certè nostri ducis exemplo, me Lector iuueniet *in medio Doctorum, audientem illos, & interrogantem eos.*

I. *Si debitum esset Sacerdotium istis Religiosis*, qui in eadem serie post hæreticos, hypocritas Priscillianistas, Euctatianos, Eutychianos, improbos Monachos, tanquam simillimi subijciuntur; *iure suo ea quæ Ordinem non necessariò supponunt, nondum ordinati possent exercere: verbi gratia prædicationis officium*, &c. Quomodo facient *nondum Ordinati*, qui quamlibet *Ordinati* nisi mittantur, nisi actu Iurisdictionem accipiant, facere non possunt? Quare Curatorum & Episcoporum quod adfers exemplum fallit, & redundat. *Hoc autem praxi Ecclesiæ repugnat.* Cur hoc, si mittere vult tantùm Clericatu initiatos Regulares? *Quia sequeretur Ecclesiam eis facultatem recipiendi Ordinis, aut potestatem*

16. obiect. Possent ante ordinationem exercere.

prædicandi, & Sacramenta administrandi adimere non posse, absque iniustitia. Ratio hæc quàm bene propositum tuum conficiat, equidem non video, cui tamen vt satisfaciam dico, posse qui finem ordinat, illum tollere: eius autem naturam media consequi. Putas-ne iustam fuisse Israëlitarum querimoniam? *Paleæ on dantur nobis, & lateres similiter imperantur: en famuli tui flagellis cædimur, & iniustè agitur contra populum tuum.* Prosequitur Theologus. *Licet Ecclesia omnia reducere ad ius antiquum*: Eorum etiam seculorum quibus Clerici omnes Regulares erant? *Et quæ solis priuilegijs innituntur*, vt penitus necessarijs ad finem instrumentis, *vniuersim loquendo sine iniustitiâ irrita facere potest.* An exigendo nihilominus ab Ordine finem ad quem institutus est? Quid videtur Francisce?

Sublato medio necessario, finis tollitur.
Exod. c. 5.

Neque verò Religiosorum in Infidelibus conuertendis, & animarum iuuandarum opera ius illis acquisiuit. Didicisse me in simili arbitror, principium meriti non cadere in meritum. Ius ad rem, & rem ipsam, legitimamque potestatem ante habuerint oportet, ni fallor, quàm infideles conuerterent. Non est igitur infidelium conuersio iuris illius causa efficiens meritoria, sed effectus, & finis. Neque hos Ordines cum illa potestate nasci miraberis; cum & ipsi, & eorum priuilegia velut gratiæ ab Ecclesiâ datæ, in alienam vtilitatem salutemque refundantur.

Anglos Martyres indignis modis deridet Hallier in Vindic. admon. ad lect. p. 11.

Quæro autem vnum ἐν παρέργῳ, inter istos *Infideles*, Anglos-ne referas Puritanos? Quidni? cum hæretica infidelitate nulla sit capitalior. Cur ergo nunquam satis laudatam Religiosorum *operam in talibus infidelibus conuertendis*, & constantiam in fide ad martyrium vsque, & exquisita supplicia, derides in libri tui vestibulo? *Homines*, inquis, *isti, tanquam retiarij in arena, dùm fidei professores audire volunt & Martyres, tam pretioso scilicet sanguini exugendo, vulneribus suis applicuerunt Spongias.* Crudele est tempestate iactatos subsannare: impium Catholicis laborantibus insultare: quid in perpetuo conflictu Confessores, in suppliciorum acerbitate Martyres, ludos facere? conferre cum vilissimis gladiatoribus, quod nullus vnquam Iulianus fecit aut Porphyrius? Christiani sanguinis pretium eleuare Theologum illum, qui se videri velit *modestum monitorem, Regularibus coniunctissimum, à pijssimis parentibus institutum?* Non ita Sanctissimus Dn. N. Vrbanus VIII. cui librum offerre ausus es, eius sensui in plerisque contrarium, & ab eo non quo sperabas vultu exceptum, Anglos compellat in ea Bulla, qua tranquillitatem in commotum Oceanum reducit. *O decus Ecclesiæ, ô trophæum Religionis, non gladius, non persecutio, non angustia separauit vos à caritate Christi, & ab obsequio Pontificis. Horruerunt hostes constantiam vestram, & qui Religionem auersabantur, admirati virtutem, fateri identidem coacti sunt, Catholicos Anglos non homines videri è mulieribus natos, sed Angelos in humanis corporibus hospitantes.* Deus magne, quantùm interest inter Pontificem & Doctorem, inter patrem & æmulum!

Eos è contrario laudat Vrbanus VIII. Bulla, Britannia non minùs. 9. Maii 1631.

Veretur Hallier ne Religiosi schismatici fiant.

Redeo ad verba Doctoris, educta non ex argumento, sed ex saturâ. *Hinc ergo inobedientiæ & schismatis occasio in Religiosis oriri potest.* Quid enim superest, quando hæreticis, improbis, hypocritis pares sunt, nisi vt apostatæ fiant & schismatici? *Si quando à Sacerdotio vel functionibus Hierarchicis remoueantur, quæ adimi non posse causabuntur, & repulsi Hierarchica tamen munia, sine legitima missione vsurpabunt.* Heus Francisce *propheta es tu?* Vnde malum istud omen occentas, vt sinistra cornix? quem putas mouere plumea ista formidine, & terroribus minùs quàm panicis? Nihil hinc metue, nunquam à nobis schisma incipiet.

piet. A tot seculis, inter tot procellas hæreticorum, improborum, æmulorum, causa priuilegiorum tam sæpe, tanto cum ardore agitata, Pontificibus hæc aut illa pacis redimendæ gratia reuocantibus, nullus vnquam Ordo, quid Ordo? nullus quod sciam priuatus, voce vel scripto de iniuria questus est, nullus sine missione prædicauit, nullus in functionibus Hierarchicis αὐθεντίαν vsurpauit: & Cassandra hæc timere se fingit in futurum. Sed vanum non esse metum ostendit exemplo.

Sicut, pro dolor! multos iam scimus à casuum omnium reseruatione absoluere, quasi foret *reseruatio* ipsa peccatum, aut censura Ecclesiæ. Libens equidem vnum hominem è *multis* illis videro, qui *casus omnes* Papæ Episcopisque reseruatos, ipsamque cum his *reseruationem* soluat; qui parem cum Episcopo Episcoporum potestatem habeat: Is si Gallus est, malè de patria sua meretur, quod se in publicum non dederit, vt transalpinis sumptibus parcat, & scelerum quorumuis condonationes, votorum quamlibet solennium dispensationes, matrimoniorum in gradibus minimè legitimis contractus, maiorum minorumque censurarum absolutiones exerceat in Gallia. Sed inconcessum istud esse facinus Doctor grauiter admonet. *A qua absolutione* (& casuum omnium, & *reseruationis*) *eos præter antiqua iura*, in quibus nunquam leges vetitam à *reseruatione* absolutionem, *Congregationis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium decretum incassum remouit*. Hæc est rebellio in viris ad obediendum voto adstrictis, non toleranda. Equidem quis quid agat, non inquiro: Deo teste laborant singuli. Caritas quæ *non cogitat malum*, credere suadet neminem suam & aliorum conscientiam gratis ire perditum. Decretum obijcis. Quod? quale? quo anno datum? Meministi in causa Confirmationis commissæ Presbyteris, sic à te scriptum. *Dispensationis verò Gregorij tertij, aut Adriani nulla vestigia apparent. Quare quicquid de ijs dicitur, confictum credi potest.* Muto *dispensationem* Pontificum, in *decretum Cardinalium*, & tuo me scuto defendo.

Criminatur eos à casibus reseruatis absoluere, contra vetitum.

Hallier in vin. p. 208.

Quòd si hoc forte non vsurpent. Bene est, ipse se propheta corrigit: de Religiosorum virtute paulò mitiùs sentire videtur: *habitum statumque Religiosum ex eo sibi licitum esse deserere contendent.* Prospicit in futurum vir prudens, licet exemplo præteriti careat: & metuere videtur ne Religiones ipsæ concidant dilabentibus alumnis; quod tamen optabile est, si rite conuenienterque Religiosi cum hæreticis, schismaticis, hypocritis comparantur: si ab illis rebelliones, apostasiæ, schismata metuuntur. *Iuxta Nicolai Smithæi consilium, qui vota omnium Religiosorum, quibus sacras functiones ex priuilegio obire concessum est, eo adempto cessatura temerè & falsò docuit.* Mirum nouum dicis hoc in *modesta discussione* prolatum. Quæ autem id illi ratio potuit imponere? An quia Religiosus se Ecclesiæ per vota non vniuersè, sed in hac particulari Ordinis specie obligat? An quia mutuus qui est inter Ordinem & Ecclesiam approbantem contractus, conditione nititur, qua sublata rescindatur? An quia essentialis est Ordini finis, essentiale medium vnicum quod ad finem deducit; quo fine quo-ve medio ex Ecclesia amoto, tolli Ordinem necesse sit? Iuua si quid habes melius, quo probabilis hæc reddatur opinio. Sed pecco, *temerè & falsò docuisse* asseris, & quidem solus: nam hunc locum censura non tetigit.

Timet apostasiam Religiosorum.

Quasi verò absoluta non emitterentur vota, quæ demptis quibuslibet priuilegijs, suam tamen retineant firmitatem. Studeo mi Doctor, ex te historiæ Ecclesiasticæ scientissimo discere, quid factum sit Templarijs, qui tum viuebant, cum eorum

Sint-ne vota ab omni conditione absoluta

Ordo ab Ecclesia proscriptus est? Addis exemplum. *Sicut adimantur licet officium, beneficium, vel dignitas Ecclesiastica, quæ aliquem ad sacrorum ordinum susceptionem impulerint, non desinit tamen ille emisso castitatis voto constringi.* Hoc etiam interrogo, si quo casu vel modo posset in te deleri Sacerdotalis character, vt à te potest Prioratus auferri, vel pensio, putes-ne te sic exauctoratum voto castitatis adstringi? Dum cogitas respondere, transeo ad nouum argumentum, in quo glossas tuas metuo, quæ marginem longo tractu, imo paginam coarctant. Verùm nihil affirmo, ne putes, nihil definio, tibi tantùm Magistro nostro cogitata propono mea, quæ opiniones tuas altiùs in animum peruadere non sinunt.

17. obiect. Priuilegium non debetur. II. *Natura priuilegij est vt non iure naturali, ac necessario debeatur.* Etiam-ne si necessariò cum fine coniunctum est Priuilegium? si contractus in priuilegij concessione fundatur? *Tum quia reuocari potest ab eo qui dedit.* An facilè quod alteri fauet? An quod multis magnisque meritis redemptum est? Sed esto, reuocet, obtemperabitur. Tunc verò idem-ne finis amputato essentiali medio perseuerabit? Doce autem, amabo, de Indultis quid sentiat Senatus Parisiensis? quæ causa sit cur Tridentinum & Lateranense Concilium sub Leone X. non omni ex parte admiserint Franci Antistites? *Tum quia Priuilegio concesso abutentes priuandi sunt.* Priuentur, per me licet; hinc-ne colligis tuum, ergo *nulli Regularium Ordini debetur Sacerdotium? Tum quia vel ab ipso summo Pontifice impetratum Priuilegium, quando incipit esse nociuum Ecclesiæ, sine vlla mora est reuocandum.* Eia Francisce, rem tangere incipis: tectorium tenue superest, transpares: sacramentalia sunt hæc, *Priuilegium à Pontifice, nociuum, reuocandum.* Esto, fatemur; non est opus longa citatione. Iam assume.

Monet Pontificem vt priuilegijs temperet. *Viderit autem Summus Pontifex, ne quid ex immensa Priuilegiorum concessione Resp. Christiana detrimenti capiat.* Tandem aliquando ad operis finem peruenimus: tandem institutum suum Doctor aperuit. Virgilium Poëtam ferunt illud Æneidos sextæ episodium de Æneæ ad inferos descensu, eo tantùm inuenisse consilio, vt leniter & sponte caderet in tria verba, *Tu Marcellus eris.* Sic Francisci Hallier Doctoris Theologi studium omne, longum opus, loci communes, immensæ sectiones, refertæ paginæ, plenæ Gratiano fimbriæ, Epistola dedicatoria, aditialis admonitio, tria hæc verba parturiunt, ad illa tendunt, in ijs terminantur, *Viderit Summus Pontifex.* Quia nemo ante vidit Pontifex quod monet Hallier, non Innocentius III. non Bonifacius IX. non Benedictus XII. non cum toto Viennensi Concilio Clemens V. non in Generali item Concilio Leo X. Neque aliunde sapientius consilium capere potuerunt Summi Pontifices, quàm à sapientiæ Theologicæ flosculo Francisco Hallier: qui & alio in opere ad Pontificis consilium non accersitus accedit. *Meminerint quæso,* inquit, *Summi Pontifices, Ecclesiasticas leges ipsorum auctoritati, fidei, ac prudentiæ esse creditas, non meræ voluntati subditas esse: cauendumque ipsis ne sic factitando probent se habere amplitudinem potestatis, iustitiæ forte non ita.* Bernardum credas Eugenio scribere, suo quondam subdito: vel Petrum Blesensem ferrei nonnunquam styli hominem: aut si mauis nouum seculi nostri Achitophelem sapientissimi Principis consiliarium. Deus immortalis! quantùm *Resp. Christiana detrimenti cepit,* quod Vrbanus noster VIII. ad quem scribit, cum in consilio non habuerit, cum dissidia hæc Anglicana sopiturus, non reuocatione Priuilegiorum, sed eorum vsus certa approbatione, Regula-

Consilium dat Summis Pontificibus l. de Sacr. Ordin. p. 878.

res

res confirmauit, his verbis. *Ne autem ambigentis conscientiæ fluctibus iactentur, & cæca suspicionis tormento vexentur iudicia fidelium, declaramus confessiones à Regularibus Sacerdotibus hactenus auditas, validas fuisse, & in posterum fore. Cum enim eos auctoritate Apostolica exceperint, excepturique sint, ordinaria facultas vel approbatio eis nec fuit, nec futura est necessaria. Porro autem singuli missionarij suis facultatibus ac priuilegijs vtantur eademmet ratione, quibus ante has controuersias, & temporibus felicis recordationis Gregorij XV. & Pauli V. gauisi sunt.*

Regularium Anglicanorum confessiones approbat Vrbanus 8. Bulla suprà cit.

III. Octauadecima eademque postrema ratio colophonem addit imbecillitati, calliditatique cæterarum. Nulli Religionum vllarum Conuersi & Moniales ius possunt prætendere ad Sacerdotium: nam feminis occlusum est, *& contrarium abusum in Quintillianis, Pepuzianis, Priscillianistis, Artotyritis tanquam hæreticum damnauit Ecclesia.* Totus contremisco ad hæc nominum portenta! quibus si addidisset Cataphrygastas, Montanistas, Tascodrugitas, perierant Conuersi omnes & Moniales. Omnia tamen hæc vocabula duas vt summum hæreses nominant; easque germanas, & paucis quibusdam ritibus differentes. Adeo isti dilatant phylacteria, & magnificant fimbrias cum aduersùs Religiosos certatur. Et hoc tamen nimis est, duas hæreses contra illos produci. Vide igitur Lector, quid probent; Hæretici feminis per abusum Sacerdotium dederunt, Moniales ad Sacerdotium prætendere non possunt: Ergo *nulli Regularium Ordini*, ne Clericis quidem & Canonicis; ne ijs quidem qui sunt ad docendum & prædicandum instituti *debetur Sacerdotium.* Ita me Deus amet, facilis & plana esset Sorbonica, si Pilei candidatum tales aduersarij impugnarent.

18 obiect. Conuersi & Moniales non possunt fieri Sacerdotes.

Epiph. hæ. 48. 49.

Metas hic mihi figo. Nam quæ sequitur propositio Anglorum est, quos non tueor; improbata est à censura, quam non retracto; reperta in Aurelij doctrina, quam non repeto. Cæterum rationes sex quibus eam tentat euertere Theologus, tam sunt futiles, vt nihil magis eam mihi reddat probabilem. Duæ priores cum superioribus prostratæ iacent. Tertia reliquarum omnium validissima videtur. Ordinum sanctissimi fundatores vt Benedictus, & vterque Franciscus sine dubio ad vocationis suæ perfectionem peruenerunt, non tamen ad Sacerdotium: Ergo verum non est Religiosum qui necdum Sacerdos est, suæ vocationis apicem necdum attigisse. Facilis responsio, communes à Deo vulgaribus hominum ingenijs ad sanctitatem vias præstrui: quibus tamen Deus ipse ita se non alliget, vt extraordinarijs medijs, & aliarum vbertate gratiarum idem efficere non possit. Nam vita Christiana ad apicem caritatis tendit per inferiorum actus virtutum sæpius repetitos: illum tamen Deus Catechumeno per martyrium concedit. Humana sapientia studio & tempore comparatur, quam vno momento in Salomonis animum idem Doctor infudit. Ita Franciscos & Benedictos compendio viarum duxit ad culmen virtutis: futuros tamen sine dubio perfectiores, si reliqua Dei dona, etiam Sacerdotio cumulassent: & istud omnino facturos, nisi priuato quodam instinctu prohiberentur. Quis autem trahat in exemplum, quod Deus in omnipotentiæ suæ thesauris recondidit?

Altera obiectio, posse ad perfectionem vocationis sine Sacerdotio perueniri.

Responsio.

Maneat igitur feliciter à nobis probatum, per se & vi Religiosi status, omnes quidem Regulares in Hierarchia esse Ordinis, seu inter Clericos recenseri: sed eos præcipuè qui ad aliorum salutem nati sunt, ex instituto ad sacros

Conclusio disputationis.

Ordines, & actuum Hierarchicorum exercitium tendere, donec reipsa ab Hierarchis eorum vsurpandorum potestatem accipiant.

DICTA QVÆDAM EIVSDEM FRANCISCI Hallier aduersùs priuilegia Regularibus in Ordinum susceptione concessa, æqua lance penduntur.

CAPVT XII.

Religiosa vita, compendiosa ad Ordines sacros via.

VSQVE adeo sanctos Religiosorum Ordines sacris Ordinibus arctiùs sacratiusque deuincire Clericatui ardet Ecclesia, vt cum Laïcis ad diuinam militiam aspirantibus, certa quædam temporum interualla descripserit, quæ priùs decurrere cogantur, quàm singulos Clericatus gradus conscendant: Regulares ipsa viros illo onere maximam partem leuarit, & hæc temporum interstitia, benigna Canonum interpretatione contraxerit. Hoc eruditè probat idem qui nobis nominatissimus est Hallier, è Gratiano suo, apud quem Gelasium audit ita loquentem. *Si quis etiam de Religioso proposito, & disciplinis Monasterialibus eruditus, ad Clericale munus accedat, in primis eius vita præteritis acta temporibus inquiratur,* &c. *Ut si ijs omnibus quæ sunt prædicta fulcitur, continuò Lector, vel Notarius, aut certè Defensor effectus, post tres menses existat Acolythus, maximè si huic ætas etiam suffragatur: sexto mense Subdiaconi nomen accipiat: ac si modestæ conuersationis, honestæque voluntatis existit, nono mense Diaconus, completo anno sit Presbyter: Cui tamen quod annorum interstitia fuerant collatura, sancti propositi sponte suscepta doceatur præstitisse deuotio.* De Laïcis è diuerso ita pronunciat idem Pontifex. *Si verò de Laïcis quispiam Ecclesiasticis est aggregandus officijs, tantò solicitiùs in singulis, quæ superiùs comprehensa sunt, huiusmodi decet examinari personam, quantùm inter mundanam, Religiosamque vitam constat esse discriminis.* Quam Gelasij constitutionem longè ante idem Doctor in eadem causa produxerat: vt eandem paginam grandi S. Augustini loco, aduersùs malos Monachos Clericatum ambientes implere curauit, non admodum tempestiuè, quem non semel alio in opere decantauerat. Quanquam erat ei verendum ne ex tanti Pontificis & dicto & facto colligeremus, *non paruam esse inter reliquam plebem, & Monachos differentiam.*

Hallier l. de sacr. Ord. pag. 884. ex Grat. dist. 77 C. Si quis. & C. Monach.

Idem repetiit Hallier eod. lib. p. 92.

Ex ijs locis refellitur.

Interstitia non semper obseruata.

Halli. eod. l. p. 888.

Et olim quidem eas temporum intercapedines adeo religiosè seruatas volebat Ecclesia, vt pœnis etiam præproperam aliquorum ordinationem coërceret. *Quod tamen eatenus seruatum est,* (inquit Doctor noster) *vt tamen quouis seculo ex Episcoporum dispensatione graues & proficuos Ecclesiæ viros è Laïcali statu emergentes, Ecclesiæ laboranti suppetias tulisse, & ad dignitates Ecclesiasticas salubriter ac prudenter euectos fuisse legamus. Medijs autem temporibus impune passim temporum interstitia neglecta sunt, nec vllum ex eorum omissione censuræ, vel culpæ subeundæ periculum nasci docuit Fulbertus Carnotensis.* Patrum autem nostrorum memoria, Tridentinum *Episcopi prouidentiæ dispensationem istam reliquit, vt confestim aliquis vel susceptis Ordinibus initiari, vel Presbyteratu breui post Diaconatum susceptum donari possit. Quamobrem vix ac ne vix quidem Episcopus legem istam transiliens de præuaricatione damnabitur. Iudicauitque Concilium vel nullam prioribus Canonibus*

Episcopus in eis dispēsat. Concil. Trid. sess. 23. c. 11. de Reform.

nibus statutam esse pœnam, quæ ipso iure contraheretur, vel desuetudine obsoletam, nec sua lege visam esse renouandam. Hæc ipsa sunt Doctoris verba, quibus cum Laïcos sine certis temporum interuallis ordines Ecclesiasticos affectantes, verè ac prudenter excuset: potiori profectò iure eadem aduersùs Religiosos mente esse debet, si opinionem suam veritati consentaneam constanter & seriò tenere vult.

Id verò non permittit conceptum in statum Regularem, eiusque priuilegia odium: quippe qui ne bello in Religiosos abstinere credatur, ipse sibi atrocissimum malit indicere. Quid enim ait illa longa, & superuacanea de Regularibus ordinandis appendice? Multa profectò quæ limam nostram examenque desiderant.

Ad Ordinationes Regularium alia iure diuino & naturali prærequiri, alia iure tantùm positiuo, & Ecclesiæ decretis. Prioris esse generis testimonium probitatis, disciplinæ Ecclesiasticæ, & functionum cuiusque Ordinis Episcopo præbere. Posterioris, ætatem à iure præfixam attigisse, dimissorias à proprio Episcopo literas, ad alienum Episcopum Ordines collaturum afferre. Ad illa ex lege diuina generali, & ex natura ipsa Ordinationis adstringi: & si quod priuilegium hac de re furtim impetraretur, eius tanquam contra bonos mores obtenti, nullam rationem esse habendam. Ab istis autem, quæ iuris positiui sunt, si quæ priuilegia Regulares eximant, omnia Tridentini Concilij legibus fuisse abrogata. *Proponitur doctrina Hallier l. de sacr. Ordin. p. 87.*

Testimonium porro illud à superioribus concessum non temerè admittendum; neque adeò superiorum Regularium fidei credendum esse, vt quos illi tanquam dignos obtulerint, absque alio examine ad Ordines recipiantur: *cum notum sit totius Monasterij interesse, vt quamplurimos Ordinibus sacris initiatos habeat, & facilè probi etiam & boni, insita omnibus hominibus cupiditate Ordinis sui gloriam promouendi, qua Regulares præ cæteris maximè flagrant, leuiùs de suis censeant, quàm par sit, & in pondere & pondere iudicent, suorum industriam ac dotes magnificè, Sacerdotij & reliquorum Ordinum Ecclesiasticorum dignitatem tenuiter æstiment.* Sequitur & grandis declamatio aduersùs *plures hocce tempore, qui regularis vitæ studiosi, constitutionum sui Ordinis supra modum zelatores, obseruantissimi suæ Regulæ, Ecclesiasticas tamen Clericis omnibus impositas leges flocci-faciunt, interstitia inter sacros Ordines à Tridentino Concilio statuta, nihili ducunt; functionum sacrorum Ordinum exercitium diuinitus institutum contemnunt. Ab ijs Ecclesiam nihil vtilitatis accepturam, nisi disciplinæ excidium, Ordinis quo ipsa stat subuersionem, legum omnium stragem.* *De testimonio superiorum. pag. 92. 93.*

Atque cum in Sacerdotij collatione fidem obedientiamque Episcopus exigat, *Abbates & Monachos obedientiæ Antistitibus Ecclesiarum debitæ iuratam promissionem euitare conatos fuisse discimus, dicentes nimirum sibi iuxta regulam B. Benedicti iurare minimè concessum fuisse: eaque superstitiosa excusatione obedientiæ iugum auersatos fuisse. Quæ quidem superstitio, vel superstitionis simulatio, adeò vel apud ipsos aliquando inualuit, vt summo ipsi Pontifici eo prætextu obedientiam iurare aliquando renuerint.* Denique (quid enim plura vitia simul colligam?) cum Ordinationis susceptæ literas ab Episcopo accipiant seculares, non est quod immunitates suas & exemptiones Regulares obtendant. Quid enim eos grauat literarum istarum obtentio? *Nisi forte eos grauat id omne quo inferiorem Episcoporum gradu suum Ordinem esse recognoscant.* Arguté sane philosophatum, vt cum in *De obedientia Episcopis consecrantibus promissa. pag. 247.* *Ibid. p. 97.*

ipsa Ordinum susceptione miris modis, infinitis ritibus, omnium corporis, membrorum, animique ipsius submissione, me publico ac patente loco subiecerim Episcopo, si facti illius signum priuatim, Notarij vnius manu accipere omisero, statim Hierarchæ meo suppar, &, vt cum Aurelio loquar, collateralis videri affectem. Sed hoc leue, quod prodendo tantùm veneno productum est: alia longè grauiora replico.

DE PRIVILEGIO CIRCA interstitia.

§. I.

Interstitia & functiones inferiorum Ordinũ non sunt iuris diuini.

IVRIS, inquit, diuini, & naturalis est vt testimonio probem me Ordinum ante susceptorum munia exercuisse. Quid vocas ius diuinum & naturale? Opinor quod ex Deo & natura ortum, non arbitrio hominis inductum, vbique & semper immutabili necessitate obligat: quod si non consulis, peccas; si non adhibes, exerras; si dispensatione eludis, eluderis: quod *necessarium inuiolabile*, D. Bernardus appellat, *non ab homine traditum, sed diuinitus promulgatum, nisi à Deo qui tradidit, mutari omnino non patitur*: In quod proinde nemo homo, non vniuersa Ecclesia, non omnes quot sunt, quot erunt, aut fuerunt Pontifices vel hilum iuris propriè habent, non plus certè quàm in Deum vel naturam. Est enim vt alibi fateris *immutabile*. Quamobrem si iuris diuini est, vt omnes Ordines priùs exerceam, quàm ad superiores gradum faciam, idque à me perfectum fuisse superioris testimonio comprobem; hoc neque sine scelere omitti à me potest, neque si omittatur valida est alterius Ordinis collatio; neque eam collationem sine graui peccato facere potest Episcopus, neque tolerare aut permittere Pontifex aut Ecclesia. Atqui contraria omnia vbique terrarum, ab omnibus locorum omnium Antistitibus, in conspectu solis huius, spectante, permittente, probante Ecclesia fieri videmus, in minorum Ordinum collatione, quorum singuli neque priùs exercentur, quàm ad superiorem deueniatur, neque id literarum testimonio probatur, neque hoc exigunt Episcopi, qui vno die, vna hora, continenter omnes quatuor tradere solent. Illorum igitur Ordinum functio vel iuris diuini & naturalis non est, vel peccat cum suis omnibus Hierarchis Ecclesia quæ id illis permittit, & per eos facit, imo quæ nihil facit, & fideles decipit, quos ad Ordines se fingit aut putat euehere.

Bern. l. de præ. & dispens. c. 5.

Ius diuinum & naturale est immutabile. Hallier in vin. p. 492.

Se ipse confutat Hall. l. de sacr. ord. p. 855.

Hanc alibi Doctor agnoscit, nec improbat in minoribus Ordinibus, eorumque functionibus prætermissionem, *Cum in Gallia præsertim insolitum sit*, inquit, *in singulis minoribus Ordinibus gradatim ascendendis tempus terere, nec Episcopos hac in re negligentiæ, nec ordinatos temeritatis incusare debemus*. Audis Lector, *Teri tempus* in eorum Ordinum functione, quam diuino & naturali iure præceptam antea declamauerat? Cum iam minorum Ordinum, *functiones aliquæ tantùm in vsu sint, disciplina circa initiatos ijs Ordinibus aut nulla, aut longè minor vigeat, obligatio eorum fere nulla sit*, &c. Quid ait? *Nulla disciplina, nulla obligatio viget* in Ecclesia, earum functionum quas Deus & natura imperauit? tam est negligens ministerij sponso amantissimo debiti, ab eo demandati, eius gloriam magnificè promouentis Ecclesia, vt eius *disciplinam & obligationem* sine scelere

Ecclesiam accusat negligentiæ. pag 894.

scelere & sacrilegio, vel excidere penitus, vel optima parte minui permiserit? A quibus autem lethale illud vulnus accepit Ius diuinum & naturale? An à Regularibus? an ab omnibus vniuersè Clericalem militiam affectantibus? an ab Episcopis & Summis Pontificibus, sacra sua actione, & Ordinum illorum collatione mucronem altè in sanctissimarum legum, iugulum demittentibus? Habemus igitur Doctoris confessione alios præter Regulares, qui coniurent in Ecclesiasticæ *disciplinæ excidium*, *ordinis subuersionem*, *legum omnium stragem.*

Dices fortasse minorum minimam haberi rationem, & de maiorum functionibus, esse à Deo legem naturæ insitam. Cur nouam hanc inter Ordines inducis distinctionem, cum vnam Apostoli pro omnibus constitutionem ipse agnoscas, *Probentur primum, & sic ministrent*: vna omnes ratio complectatur, vt ordinatus in officio suo *disciplinam Ecclesiasticam discat, & sic per singulos gradus eruditus ad Sacerdotium veniat?* Sed esto, admittatur distinctio: ascendamus ad maiores. Quos tandem hoc dignaris nomine? Opinor Subdiaconatum & Diaconatum, in quibus vt ais *celibatus & Clericalis vitæ ineundæ professio emittitur*, & corroboratur. De ijs igitur quid censes? Quid scribis eo loco quem manibus versamus? *Cum omnium Ordinum, præterquam Sacerdotij, functiones*, agnoscis tua verba? ego te in illis, *iam minimi momenti sint, quantùm ad salutem animarum populi spectat, & Ecclesiastico regimini Diaconi iam non æquè ac prioribus temporibus immisceri soleant*, &c. Tuam hic fidem Lector, tuum arbitrium obtestor, vter nostrum scribendo viuendoque demonstret apertiùs, quantùm *Ecclesiasticas leges Clericis omnibus impositas flocci-faciat, interstitia inter sacros Ordines nihili ducat, functionum exercitium diuinitus institutum contemnat?* Hanc tu nobis irrogas calumniam, eo quo scribis libro functiones Subdiaconatus & Diaconatus *minimi esse momenti? In ijs gradibus, minorem esse probationis ordinandorum necessitatem?* Et hæc scribis postquam diu declamasti, Regulares *functionum Ordinis sui testimonia proferre debere ex lege diuina, & natura ipsa ordinationis, neque vllum priuilegium adferre posse, quo ab hoc onere eximantur*: onere inquam quod *minimi momenti* esse iudicas?

Ordinum functiones minimi momenti esse dicit p. 895.

1. Tim. 3.

Concil. Bracar. 1. c. 38.

In quo ipse sibi repugnat.

Sed vlteriùs progredior. Si functio singulorum saltem maiorum Ordinum, iure naturali præerequiritur, putas-ne in eo dispensare propriè posse Ecclesiam? Non arbitror. Et tamen permittente Tridentino potest Episcopus ob *Ecclesiæ vtilitatem ac necessitatem* interstitiorum legem prætergredi, quod tu ipse non semel profiteris. Permittunt etiam non raro Summi Pontifices, vt extra solennia tempora, tribus continuis diebus ordines sacri suscipiantur. Cui peccatum hîc imputas? Pontifici permittenti? Episcopo ordinatori? Clerico Ordinato? Reuoco te ad tua scripta; Eum qui sine legitima causa, neglectis temporum interstitijs aliquem ordinarit, præuaricationis non esse damnandum: illum qui ijs omissis absque dispensatione ordinatus fuerit, nullam suspensionem ipso facto incurrere. Ratam ergo si habet Ecclesia talem, cum aliquo etiam contemptu, ordinationem, pergis-ne dicere interstitia temporum, & Ordinum in ijs functiones, iuris esse diuini?

Potest in ijs Ecclesia dispensare.

Concil. Trid. sess. 23. de Ref. c. 11. 13.

Vt fatetur ipse Hallier lib. cit. p. 888.

Hic iterum te consulo, & ad vsum Ecclesiæ reduco. Origenem & S. Felicem ex Lectore, Martinum illum magnum ex Exorcista, Cosmam & Austregisilum ex Subdiacono Presbyteros censes creatos. Litem in hoc tibi non

Idem docet antiquus Ecclesiæ vsus ex ipso Hallier pag. 891.

intendo, quia mihi aduersùm te faues. Possum enim affirmare sic factos Presbyteros, vt tamen inferiorem gradum nullum omiserint; quod ab ijs factum negare non potes, qui ex Subdiaconatu, aut Diaconatu ad Episcopatum assumpti sunt. Nemini enim dubium esse potest, quin priùs Presbyteri, quàm Episcopi sint consecrati, licet tu aliud sentire videaris. Hanc tibi remitto actionem, & te tuis telis vulnero. Ordines, vt fateris, minores maioresque magni olim Christianæ Ecclesiæ heroës suscipere omiserunt, cum hac omissione, non tantùm veri & legitimi Sacerdotes, & Pontifices agniti ab omnibus, sed etiam inter sanctos ab Ecclesia relati: tali ergo omissione neque peccarunt, neque de characteris sui robore & firmitate quicquam perdiderunt. Ordinis igitur præcedentis functio ante superiorem, non prærequiritur iure naturali, cum tute ipse doceas posse non suscipi. Sed ne obsitam antiquitatem, & Canones in damnum Religionis exoletos semper eloquar: nunc temporis absque priuilegio vllo, quid receptum consuetudine docet Rebuffus nobilis Curiæ Parisiensis Patronus? Id nimirum, vt possit quilibet eodem die, minores quatuor, & Subdiaconatum accipere, modò non sine examine, & scientia Episcopi: quam S. Antonino, Cardinali, & alijs antea placuisse lego sententiam: quibus addit Sanchez, neque à Tridentino, neque à Sixto V. neque vlla alia ratione vsum illum esse antiquatum. Quid quòd ipsa non raro necessitas Ordinum illorum exercitio cogit abstinere? Lustra Galliæ, Hispaniæ, Italiæ ipsius pagos & villas; quàm multos in ijs reperies Parochos, qui nunquam Ordinum minorum, nunquam Diaconi & Subdiaconi functiones obire, si maximè vellent, potuerunt? Eos-ne tu grandis piaculi reos perages? eos-ne veros & legitimos Sacerdotes, pastoresque negabis? Et tamen contra ius tuum naturale & diuinum, functiones Ordinum à se peractas literis & testimonio superiorum, Episcopo nunquam demonstrarunt. Quod igitur illi sine vllo priuilegio quotidie faciunt, id Regulares auctoritate Summorum Pontificum consequi non possunt? Quod illis concedit sola & nuda necessitas, hoc Hierarchæ supremi gratia Religiosis multas iustasque ob causas promeritis donare non potest? Quid? peccat Pontifex, & bonis Ecclesiæ moribus officit, hoc si permittit Regularibus priuilegio, quod vicanis Sacerdotibus eripere non potest? Quid? *Ecclesiasticæ disciplinæ excidium, ordinis subuersionem, legum omnium stragem*, per inauditum seculis omnibus sacrilegium moliuntur Religiosi, si datis à supremo Ecclesiæ Principe gratijs, sine cuiusquam inuidia, vsu nemini incommodo perfruantur, quas rusticanis hominibus, quas personis è secularis habitus ignominia vixdum emergentibus, priuati quilibet Episcopi, si videtur, possunt concedere? Quæ tandem ista est in Religiosos Ordines contumelia, vt priuilegijs suis ius diuinum & naturale pessundare censeantur eo facto, quod ab alijs sine priuilegij specie, sine illo bullarum apparatu, liberè liciteque vsurpatur?

Idem modò vsu receptum est. Rebuff. Prax. Ben. tit. de Cle. maiè Ord. Glossa 1. n. 18. Anto. 3. P. tit. 14. c. 16 §. 16. Sanch. Consil. l. 7. c. 1. dubio 53. n. 7. & 9.

DE

DE TESTIMONIO QUOD ORDINANDI REgulares Ordinarijs offerre debent.

§. II.

EXTERNVM & ignotum hominem ciuitate donare absque diligenti examine, nulla vnquam prudentia politico magistratui permisit; quantò igitur accuratior esse debet Princeps Ecclesiæ in Clericis admittendis, quorum & augustior dignitas, & diuturnius beneficium, & sanctior auctoritas est? Ad apicem illum ordine certo deducantur oportet, & quod in Iudaïco templo vetitum fuit, id in Euangelica consecratione necessarium, vt ad altare gradibus ascendatur. Accedunt ad Hierarcham, aut vicarium ab illo constitutum homines de facie non noti, quamque ipsi de se fidem facere non possunt, alieno testimonio eloquuntur. Id testimonium ab Ordinario concessum est. Quis autem ille sit Ordinarius, qui habere debeat præuiam de Ordinando quæstionem, in quæstione modò ponimus. Ordinarium seu Episcopum, à quo quisquis ad Clericatum aspirat, in eum catalogum admittitur, triplicem faciunt sacri Iuris enarratores, Originis, Domicilij, Beneficij. Primum natura dedit non optanti; alterum tribuit libera voluntatis electio; in tertio beneficium voluntati superadditur: à quolibet trium dignus & idoneus sacram rogaueris Ordinationem, impetrabis. Transfer hanc diuisionem ad literas, quas vocant, testimoniales, illas tibi gratificari potest Ordinarius vel cui te ortus & natiuitas subdidit; vel quem diuturna commoratione delegisti; vel is ad cuius Diœcesin possidendo beneficio missus es. Ita quidem vir secularis Ordinum appetens.

Necessarium in Ordinum petitione testimonium.

Ordinarius triplex. Rebuff. Prax. Bene. de Cleric. à quib. & quomodo creantur. n. 31. Canonistæ ad C. Cum nullus, de tempor. Ordi. in 6.

Religiosus autem quid? Quem notorem adducet? Si Francisco Hallier credimus, vt omnes aditus exemptioni Regularium obstruat, Testimonium illud quod iure diuino & naturali prærequisitum falsò & imprudenter asserit, ab Regularibus Superioribus accipi prohibet. Atqui Regularium hac in re Ordinarios, esse illos ipsos qui à Doctore reijciuntur, Superiores, docent vulgò Canonici iuris Antistites, atque in primis Emmanuel ille Rodrigues, quem cupidè nobis opponit, vt infra videbimus. *Cum Prælati Regularium*, inquit, *sint in concedendis dimissorijs suis subditis veri Ordinarij, sufficit quòd eorum mores & probitas in dictis literis commendentur.* Sixtus V. in Regularium priuilegijs non nimius, *suam mentem esse declarauit* (vt refert Capucinus) *Ordinarium non teneri nouam facere diligentiam super requisitis: sed in dimissorijs de iisdem fieri debere certificationem, quæ dimissoria dantur à Prælatis Regularium.* Et eosdem Prælatos Regularium illic dici Ordinarios, ex communi sententia docet Suares, à quibus dimissorias dari posse asserit, non Religiosis tantùm Professis, sed ipsis etiam Nouitijs.

Regularium Ordinarij sunt Superiores, contra Hallier.

Emman. Rodr. tom. 3 qq. Reg. q. 24. a. 1. & fusè tom. 1. q. 18. a 5. Capuc. in addit. ad tit. Ordin. sacr. p. 283. Suar. tom. 4. de Relig. l. 3. c. 12. n. 22.

Addo & istud ad demensum, Conciliorum decreta ambitiosiùs citari, quàm diligentiùs examinari ab eodem Doctore Francisco. Si quidem Regulares intra Domicilij sui fines volens constringere, ab solo eius loci Episcopo petendos Ordines allegat ex Tridentino; illamque eius Constitutionem, vt per omnes orbis Christiani partes seruatam esse demonstret;

Francisci Hallier oscitantia in citandis Concilijs. Pag 641.

in Italia Nucerinam & Arretinam Synodos citat, quarum illa Regulares ad Episcopum domicilij, hæc verò ad Episcopum originis mittit: vt necessariò paoductam à nobis Ordinariorum diuisionem agnoscere debeat. Leuius peccatum est in Tridentini allegatione alio loco, cum sessionem septimam producit, vbi sextam nominare debuit, & sessionis vicesimæ tertiæ caput sextum, quod reipsa octauum est. Vbi iubet Concilium *vnumquenque à proprio Episcopo Ordinari*, explicatque Barbosa, Episcopum originis sufficere, idque *non procedere in Regularibus, qui a quocunque Catholico Episcopo possunt ordinari*. Sequitur in Concilij decreto. *Quod si quis ab alio promoueri petat* (quæ verba non producit Hallier, quo animo, ipse viderit) *nullatenus id ei etiam cuiusuis generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu, etiam statutis temporibus permittatur, nisi eius probitas ac mores Ordinarij sui testimonio commendentur.* In quem locum Cardinalium Congregatio declarat, sic petenti *concedendam esse licentiam, cum infra facta probatione probitatis & morum tantùm.* Hic verò testis ordinarius, quis tandem esse debeat, idem Consistorium Romanum decernit sub Clemente VIII. proüt ab ipso aduersario Doctore refertur, qui se ipse solens & more suo lædit, dum in alia intentus est. *Congregatio Concilij censuit superiores Regularium posse suo subdito item Regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, literas dimissorias concedere.* Quo decreto nihil potest esse expressius ad conficiendum vtrunque quod agimus, & dimissorias literas à Prælatis & Superioribus Regularium concedi, & eis non exercitarum in præcedentibus Ordinibus functionum, sed *probitatis & morum tantùm* testimonium contineri. Sed de propositione hactenus.

Pag. 99. Barbosa Remiss. in Concil. Trid. ad sess. 23. c. 8.

Congreg. Cōcilii ad eum locū.

Eadē Congreg. citata ab Hallier pag. 642.

Soluuntur rationes Hallier. Apostoli auctoritate abutitur. pag. 92. Ambro. in 1. Tim. c. 3. *Sibi contrarium Hallier* pag. 92.

Nunc volupe est rationes percurrere, quibus eam Doctor comprobat. Non est, inquit, Superiorum Regularium fidei credendum. *Quia testimonium ab ijs qui foris sunt habere debent Regulares, auctoritate Pauli vniuersim id statuentis.* Acutè dictum! id in Episcopo quærit Apostolus, interprete S. Ambrosio, vt ipsi Gentiles etiam probitatis testimonium perhibeant, & de Regularibus examinandis ab Episcopo decerni scribit Hallier. Nimirum & *si qui foris sunt* quiqui sint illi, penitiùs nosse virum illum possunt, quàm qui noctes & dies in illius ceruicibus imminent Superiores, vt paulò ante viderat, minimè sibi constans Hallier, in Abbatis mentione.

Testes domestici possunt admitti.

Quia nemini, vt iure Canonico cautum est, in propria causa credendum est, nec testes domestici, seu ex eadem familia, idonei ad testificandum creduntur. Quo id loco ius Canonicum definit? *Can. si testes. 4. quæst. 2.* Quid ibi refertur quod in rem tuam veniat? Aliud ego diuinare non possum, quàm hæc verba, *Testium fides diligenter examinanda est: ideoque in persona eorum exploranda erunt, in primis conditio cuiusque, an honesta & inculpata vita, an locuples vel egens sit, vt lucri causa quid facile admittat. Vel an ei inimicus sit aduersùs quem testimonium fert, vel amicus ei pro quo testimonium dat.* Pronunciatum hic tuum non lego, sed animum peruideo, qui, nisi me coniectura fallit, vis intelligere Lectorem, eiuscemodi testimonia ob egestatem domesticam *lucri causa*, tradi solere, *cum notum sit*, inquis, *totius Monasterij interesse, vt quamplurimos Ordinibus sacris initiatos habeat.* Dicas nihil nisi quæstum in Ordinibus sequi Regulares.

Calumnia Hallier aperitur.

Non fauet Francisco

Vnde ergo discere me iubes in propria causa credendum esse nemini? Ab

oraculo videlicet Gratiani, quem vnum suspicis ac veneraris. Quid igitur ille? *In criminali causa non licet testem de propria domo produci: in ciuili autem Prælatis Ecclesiæ licet.* Quod Paschalis secundi auctoritate probat compilator, ita scribentis. *In criminibus siquidem, accusatorum & testium illa distinctio obseruanda est, ne qui ad probationem domestici assumantur. Cæterùm in possessionum, vel huiusmodi negotijs, hi potissimùm assumendi sunt, qui eadem negotia tractauerunt, de quorum auditu & visu hæsitatio esse non debeat.* Ad quam verò causam reuocas ordinum susceptionem; ad criminalem, an ciuilem? Addis & *Caput Super eo. 22. de Testibus.* Ibi tamen legis Alexandrum VI. definire, *Matre etiam sola testante consanguinitatem contra filiam suam, & eum qui vult nubere, matrimonium contrahi posse.* Quis est magis domesticus, quàm Mater filiæ? Illius tamen non solùm admittit, sed etiam sequitur testimonium Pontifex. Producis & *Caput 3. de Procuratoribus,* in quo contra te militat statutum, si Archidiaconus iuret factam à se reuocationem coram duobus testibus, quorum alter iam fato functus sit, alterius superstitis & Archidiaconi testimonio, litem dirimi debere, secundùm eundem Archidiaconum. Vult igitur Clemens III. in propria causa credi Archidiacono. Alia de meo non proferam exempla; cum te tuis vrgeam. Domesticos testes, idoneos esse ex iure tantùm ciuili confirmo, & quidem ex vno Petro Gregorio (quid enim omnes compilem, & grandibus notis angustiores faciam margines?) qui cum hoc verè posuit, *non esse idoneos testes quos quis de familia sua produxit, qui & dicuntur domestici.* Post multa sic loquitur. *Pari modo probant domesticum testimonium iura, in rebus domesticis probandis, quæ aliunde probari non possint, quæ inter priuatos fiunt, & in eo idonei sunt. Et si de controuersijs Domesticorum agatur, videtur par affectio Domesticorum testium in Domesticos, siue agatur de criminibus, aut de vita Domesticorum. Atque probari innocentiam alicuius posse per suo Domesticos, docent interpretes.* Qui locus si rationem tuam non euellit & extirpat radicitus, Latinitati mox omni renuncio.

Hallier Gratianus 4. q. 2. C. Super.

Alex. 6. C. Super eo. 22. de Testibus.

Clem. 3. c. 3. de Procurationibus.

Petr. Greg. Synta. Iur. l. 48. c. 13. n. 22.

Quemadmodum tu ipse in tertia producenda vim omnem iudicij prudentiæque tuæ retudisti, *Cupiditate Ordinis sui gloriam promouendi, leuiùs de suis censent.* Imo grauiùs censere debent, si veram & solidam, non vanam & adumbratam gloriam cupiunt, si dignos Sacerdotio, quàm Sacerdotes efficere malunt, si populis, si Hierarchis, si Ecclesiæ per summam impudentiam nolunt imponere, vt quem omnes leuioris armaturæ esse sciant, eius soli *industriam ac dotes magnificè æstiment, Sacerdotij autem dignitatem tenuiter.* Quid ais Francisce? Superiores Regulares quamplurimos è suis, sacris Ordinibus initiari *ad Ordinis sui ampliationem & ornamentum, ad Dei gloriam & Ecclesiæ vtilitatem spectare arbitrantur,* & iidem *Sacerdotij & Ordinum Ecclesiasticorum dignitatem tenuiter æstimant?* Odio & cupiditate traducendorum Regularium, eò te abripi non sentis, vt contraria loquaris & sentias, vt tecum ipse perniciosiùs, quàm cum illis decertes? Cedo autem quo dicto, quo exemplo, quo scripto Sacerdotij dignitatem eleuent Regulares? Percurre ingentia illorum volumina; audi eorum sacris in exhedris conciones, immisce te in eorum familiare colloquium, & vnum ex omnibus nomina qui vel leui dicto Sacerdotij amplitudinem violarit. *Sacerdotij dignitatem,* inquis, *tenuiter æstimant Regulares.* Qui? vetustissimi illi Monachi, qui munus Angelicis humeris formidandum, ipsi Angelorum vitam in humanis corporibus imitati lacrymis, fuga, membrorum mutilatione, morte etiam diuinitus impetrata

Sibi contradicit Hallier & calumniatur.

vitabant? Qui? Benedictus, Franciscus, & similis sanctitatis alij, quos profundissima animi demissio tanti ministerij maiestatem capere non sinebat? Qui? Monachi illi quos in Viennensi & Treuerensi Concilijs, à te citatis, merum Abbatis mandatum *excusatione legitima cessante ad omnes Ordines sacros* pene cogit promoueri? Eos enim qui recusarunt à me adduci oportet, cum nemo mihi persuasurus sit, alios qui Sacerdotium cupidè ambiunt, qui illud ad Ordinis sui ornamentum pertinere arbitrantur, *eius dignitatem tenuiter æstimare.* Et quando in hæc tua Concilia incidi, memineris eodem loco Moguntinum à te produci, quod *Prælatos Regulares exhortatur vt Ecclesiæ aliquos ex suis commodent, qui operam diligentem in promouenda Religione & pietate impendant.* His precibus inuitati Regulares illi Superiores, veniam vt arbitror merentur, *si quamplurimos è suis Ordinibus sacris initiari, ad Dei gloriam & Ecclesiæ vtilitatem spectare arbitrentur.*

Hallier p. 90.

DE CLERICALI DISCIPLINA CVM REGVlaribus obseruantijs comparata.

§. III.

Alia calumnia refellitur.

IN EADEM incude fabricata est pars illa grandis & verbosæ quæ sequitur declamationis in Regulares, quòd ij *constitutionum sui Ordinis suprà modum zelatores, Ecclesiasticas leges Clericis omnibus impositas flocci-faciant, Clericalem disciplinam veluti se indignam oderint.* Id quia tu libertate obijcis, eadem pernego, & Regulares assero vita, moribus, institutis, ad Ecclesiam *non habentem maculam, neque rugam*, & sanctissimos eius Canones, propiùs, quàm seculares Clericos accedere: in Religiosorum claustris, disciplina, constitutionibus, aio veteris Ecclesiæ sanctitatem, Canonum obseruantiam, Concilijs donatum cælitus spiritum puriùs nobiliusque, quàm apud reliquos in seculo Clericos custodiri. Meus hic campus est: expecto si quid contra audes. Neque subsidio tibi accedent Hieronymus & Gregorius, Religiosi ipsi & Religiosorum fautores, quasi censeant vniuersè Monasticas regulas, Clericalibus institutis, & ministerio Ecclesiastico aduersari: quasi velint *neminem posse Ecclesiasticis obsequijs deseruire, & in Monastica omni Regula ordinatè persistere.*

Hieronym. & Gregor. malè ab Hallier intellecti. p. 93 94.

Hoc de Gregorij magni decreto, quod tanquam triumphi tui ferculum, & isto loco, & in Vindicijs tuis circumfers, mihi tecum Francisce res est: illudque aio ad rem tuam nullo penitùs modo conducere. Id tu in vno Gratiano legis, ego in Gregorio; tu riuulum sectaris, ego fontem: ab hoc igitur ordiamur, Gratianum postea consulturi.

Greg. l. 4. epist. 1. ad Ioan. Rau. *Quem ex Gratiano citat Hallier & ad Vindicias remittit, Sententiam Hallier non confirmat.*

Locus S. Gregorij à te producitur, vt Lectori probes Clericalem vitam & regulam esse Monasticæ præferendam, ex eo quòd ipse Gregorius factum ex Monacho Clericum, legibus Monasticis soluendum esse pronunciet. Lege Gregorium loco à te producto. Ad Ioannem Rauennatem scribit Pontifex epistolam, cui præfixus est titulus, *Monasterium Monachorum non per Clericos nec Laïcos ordinandum.* Quid hoc? postponi & subijci Monachos Clericis expectabam, & alia omnia frons epistolæ pollicetur. Exploremus interiora. *Dumque hi qui sunt in Ecclesijs, fingunt se Religiosè viuere, Monasterijs præponi appetunt, & per eorum vitam Monasteria destituuntur.* Audis? de Clericis loquitur, & sui

dicti rationem subiungit. *Nemo etenim potest & Ecclesiasticis obsequijs deseruire, & in Monachica regula ordinatè persistere; vt ipse Monasterij districtionem teneat, qui quotidie in obsequio Ecclesiastico cogitur permanere.* Quid ait Pontificum æuo suo maximus, & religiosissimus? Monasticæ regulæ labem & perniciem creari à Clericis non Monachis, qui Monachorum regimen ambiant: quia cum abesse à Monasterijs, & in templo diuinis vacare officijs assiduè debeant, fieri non potest vt institutis Monachorum sanctè & seuerè conseruandis inuigilent. *Proinde fraternitas tua, hoc quolibet in loco factum sit, emendare festinet, quia ego nullo modo patior loca sacra vt per Clericorum ambitum destruantur.* Rides ad hæc verba Lector, cum cogitas ex hac pharetra telum educi ab Doctore Francisco Hallier, quo Monachos confodiat, quasi ij priuatarum legum obseruantia, publica Ecclesiæ instituta pessundent: huc enim grauis illa quæ immediatè præcedit exaggeratio collineat.

Per Clericorum ambitum Monasteria destruuntur.

Aliam, inquit, in rem Pontificis verba Gratianus aduexit. Quid ergo tu me S. Gregorij nomine & auctoritate vis obruere, cum iste non sit Gregorij sensus, sed Gratiani, decerpta è Gregorio verba suam ad mentem & ingenium contorquentis? Quid Gregorium alienis oculis vides, aliena fide producis? Cur ex eo conficere studes metuendam esse à Monachis Ecclesiasticarum legum stragem, cum è contrariò à Clericis secularibus Monasticarum regularum perniciem imminere profiteatur Pontifex, quod ipsa Gratiani quam adnotas Glossa testatur?

Non S. Gregorij, sed Gratiani auctoritas citari debuit ab Hallier.

Quid autem Gratianus ipse? Magni Pontificis decreto abutitur, vt ostendat, eadem Glossa interprete, Monachum Ecclesiæ Præfectum non teneri seruare Monasticam regulam accuratam in ieiunijs, orationibus, & vigilijs. Distinguis ne animo Francisce mi, duûm generum in Regularium claustris instituta? Alia videlicet Clericorum occupationibus non satis conformia, alia autem cum horum regulis arctissima cognatione coniuncta. Nam vt exploratum est cuiuis silentium, solitudinem, claustralem disciplinam, nonnulla etiam ieiunia, & eiusmodi alia quæ plangenti Monacho conueniunt, ad functiones Ecclesiasticorum Ordinum non posse transferri, quæ sine dubio Gratianus intellexit: Ita nemini obscurum esse debet, quin aliqua votorum obseruatio, qua regularis essentia continetur, pietatis publicus priuatusque cultus, virtutum penè omnium, vt animi demissionis, vt patientiæ, vt fraternæ caritatis, aliarumque iuge, & vt sic dicam, pertinax exercitium, cui imperando promouendoque Religiosæ constitutiones scriptæ sunt, ita cum Clericalibus institutis consentiant, vt penè inuicem pendere, & mutuas dare operas videantur. Earum constitutionum si nos *supra modum zelatores* posse esse putat Hallier, aut tales esse arguit, aliam libens rationem ex eo accipiam, qua secundùm Hieronymi mentem, *sic agam & viuam in Monasterio, vt Clericus esse merear.*

Gratiani sensus explicatur.

Regulares obseruantiæ duplicis generis.

Hier. ep. 4. ad Rustic. *Sæpè cit. ab Hallier.*

Obedientiam tango, gratum nomen, & finio. Eam Antistiti & consecratori suo spondet & promittit Religiosus, & tota vita, si Religiosus esse pergit, religiosissimè exhibet, in ijs omnibus, à quibus speciali iure priuilegiorum exemptus non est; quæ quàm multa, quamque grauia sint, metiri ex Episcopali potestate debemus, cuius immensam amplitudinem non nisi exigua parte ius Canonicum, & expressa supremi Hierarchæ voluntas terminat & restringit. Vt mihi sæpenumerò ridere libeat ad illos Doctoris nostri cla-

Obedientiā Episcopo promittit & exhibet Religiosus consecratus.

Ridicula amplificatio Hallier. mores pro Canonibus contra priuilegia, quæ *disciplinæ excidium*, *Ordinis subuersionem*, *legum omnium stragem* minantur: quas *leges omnes* ad duas reducit auctor amplificationis, interstitiorum & functionum in singulis ordinibus omissam obseruantiam.

Alia calumnia in Monachos S. Benedicti. Quo eodem genio, Regulares omnes obedientiam Prælatis debitam subterfugere indicaturus, id in Abbatibus & Monachis S. Benedicti conatur ostendere: quasi in eorum verba cæteri omnes cuiuscunque Ordinis & conditionis Religiosi iurare iurauerint. Eius autem argumentum hoc est, quia *superstitione*, *aut superstitionis simulatione* (mysterium sonant hæc verba) *apud ipsos inualescente, ipsi Summo Pontifici obedientiam iurare aliquando renuerint.* Ingenuum hic nihil video, nisi quòd ad fontem intendit digitum, & rem gestam à Chronico Cassinensi monet ediscere, vnde manifestæ calumniæ reus peragatur. *Refellitur rei gestæ narratione ex Chron. Cassin. l. 4. c. 109.* Nam cum Pseudopapam Anacletum fouerent Cassinenses Monachi, neque in Sacramentum Innocentij legitimi Pontificis, pendente adhuc lite, & dubia controuersia iurare in animum inducerent: quis non videt Religionis prætextu abusos, parum modestè Innocentij legatis respondisse. *Sibi neque per Euangelium, neque per B. Benedicti regulam fas esse iurare; idque item à sua, maiorumque abhorrere consuetudine: ac per idem ne fidem quidem suam cuiquam iuramento promissuros: quippe cum sibi ipsis fideles esse non possent, si quæ Deus vetuit, facerent, & ea committerent quæ D. Benedictus obseruari præcepit.* Quæsitum autem hunc peruicaciæ colorem rei postea euentus edocuit. Nam cum in istam pacificationem Lotarius optimus Imperator se immiscuisset, & Pontificem ab ira, *Ibid. c. 116.* Cassinensem Abbatem à peruicacia feliciter abduxisset; hic *deductus ad tentorium Papæ* (addit historicus) *iurauit in hunc modum. Ego Rainaldus refuto & anathematizo omne schisma, & omnem hæresim extollentem se aduersus sanctam & Apostolicam Ecclesiam*, &c. Idem ab suis Monachis exegit, vt obedientiam & fidem, quam D. Benedicto, sibique exhibuerant, eam in manu Pontificis promitterent. Qui non tantùm Summo Pontifici Innocentio, perpetuo se Sacramento adstrinxerunt; verùm hoc etiam addere voluerunt, vt si qui Abbas Romano Pontifici minus esset obediens, eo deserto ad Cathedram Petri, & Ecclesiæ columnam adhærescerent. Vides Lector, fidem Doctoris, rei gestæ narrationem optima parte delumbantis, quia prior ad demonstrandam superstitionem & concitandam inuidiam sufficiebat. *Enormis paralogismus.* Sic enim nouo quodam modo ratiocinari nos iubet. Monachi Cassinenses Innocentium, nondum ab omnibus Catholicis pro legitimo Pontifice agnitum, cum admittere ipsi recusarent, *superstitionis simulatione* sunt abusi, quò iuramentum ipsi debitum subterfugerent: quod tamen sibi postea, & Ecclesiasticæ paci restituti sanctissimè præstiterunt. Ergo Abbates omnes & Monachi, ergo Religiosi omnes vbique terrarum degentes, nulla non arte, nullo non dolo malo, etiam *superstitione* si opus est, aut *superstitionis simulatione*, ad negandam Ecclesiæ Prælatis, & Hierarchis suis obedientiam grassantur. O verè nquitatis amatorem, qui sic argumentari exemplo vel arte perdoceat!

SOCIE-

SOCIETATIS IESV PRIVILEGIA CIRCA Ordinum susceptionem aduersus Franciscum Hallier propugnata.

§. IIII.

VENIAM dabit iterum Lector non iniquus, si quid in mea causa eloquor, si ordinem propugno cuius caput potissimum petitur, per cuius latus alij vulnerantur. Id vt procedat ordine, rem ipsam quæ oppugnatur expono. Priuilegium est à Pontificibus Summis Ordini nostro concessum Paulo III. optimo Societatis Iesu parente, & Gregorio XIII. eximio fautore & patrono, quod semper cum summa grati animi significatione præ nobis feremus, quo licere volunt magni Hierarchæ, Ordines sacros suscipere *à quibuscunque voluerint* Superiores nostri *Antistitibus Catholicis, & quidem absque vlla functione in Ordinibus ipsis, interstitiorumque ad illos suscipiendos obseruatione, aut inquisitione de cantu, officijs, & cæremonijs Ecclesiasticis.* Causam facti proferunt Pontifices, quia *dictæ Societatis ac disciplinæ alumni, nulli Ecclesiæ, nulli-ve certo loco mancipati sunt; sed veluti viatores omni tempore parati, expectantesque diem & horam, qua vel ad extremas orbis regiones, cum venit vsus, emittantur: & in ipsa Societate idoneos tantùm & comprobatos ad sacros Ordines promoueri intellexerunt.* Prius diploma Paulus III. Tridentini Concilij auctor & promotor, anno Christianæ æræ 1549. concessit: Posterius Gregorius XIII. (quem Emmanuel Rodericus vt *nimium obseruatorem decretorum Concilij Tridentini* sugillat) anno 1582. longè post absolutum Concilium, cuius & mentionem facit his verbis. *Nonnulli tamen Antistites, post Concilij Tridentini decreta, eos sic præsentatos, priùs in cuiusque tam minorum, quàm sacrorum Ordinum huiusmodi præscripto munere exercitatos,* &c. His primæ Sedis beneficijs sine cuiusquam iniuria, beneuolentibus Antistitibus tot iam annis perfruimur, ipsa præscriptione securi, vt minimè timendus esse videatur impetus Doctoris nostri, nos ab antiqua possessione exturbare conantis.

Priuilegia Societ. Iesu concessa à Paulo 3. Bulla, Licet debitũ. Et à Greg. 13. Bulla Pium & vtile.

Causa talium priuilegiorum.

Emman. Rodr. tom. 1. qq. Reg. q. 18. a. 6.

Sic enim agit, hoc priuilegium causam habere *vel falsò suppositam, vel certè iam cessantem.* Siquidem priuilegiorum *aliqua conficta esse non dubium; cætera apud quosdam tantùm collectores, qui de suis vt lubet decidunt, mutila nec integra vt plurimùm reperiri: aliqua importunis precibus extorta, alia per obreptionem concessa.* Quare neque illi habendam fidem, neque vim & robur permanere, præsertim cum *hoc priuilegium à Sixto V. reuocatum esse, in Bulla contra malè promotos, doceat Emmanuel Rodericus.*

Contra hæc priuilegia quædam opponit Hall. l. de sacr. ord. p. 55. & repetit pag 644.

Huic Pontificiorum diplomatum examini priusquam satisfaciam, mentem mihi suam aperiat Doctor postulo, agnoscat-ne, an neget datum eiusmodi beneficium? Nam si constat *aliqua esse conficta*, si eius causa *falsò supposita est,* nunquam verè valideque concessum fuit; *si precibus importunis extortum est,* aut si *iam causa cessauit*, fuit aliquando & concessum & vsurpatum, non sine causa: quæ quia cessasse iam dicitur, euanuisse putatur priuilegium, quod olim certa ratio ratum sanctumque faciebat. Quid ais Francisce? veritati remotis ambagibus litandum est. Vis esse *confictum?* Næ perditæ mentis & conscientiæ Iesuitas, qui *conficta* priuilegia pro veris *iactitent*! qui Ecclesiæ toti,

Responsio non esse conficta.

eiuſque Hierarchis illudant! qui Romæ in oculis Summorum Pontificum, in proſpectu Cardinalium omnium adulterinas Bullas quæ nuſquam dictatæ, viſæ, lectæ, ſignatæ fuerunt, Cameræ Apoſtolicæ typis tradant excudendas! O facinoroſos iterum & ſacrilegos homines, qui ſuppoſititijs priuilegijs ad capeſſendos Ordines contra ius omne faſque abutantur! Vbi Vaticana fulmina in publicos illos falſarios & impoſtores? Quid dicam de cæteris apud omnes gentes ſcriptoribus, quorum tantus ſtupor eſt & ignorantia, vt commentitias Bullas admittant, venerentur, explicent, in quibus argutæ naris Doctor Hallier vnus in orbe vniuerſo falſitatem olfaciat? Mauis vt arbitror eſſe *per obreptionem, & cauſam falsò ſuppoſitam, conceſſum.* Bene eſt, reperimus criminis noſtri conſortes. Peccant Ieſuitæ calliditate & vafritia, Summi Pontifices ſtoliditate: graſſantur malis artibus in fidelium deceptionem Ieſuitæ; Romani Antiſtites mentis imbecillitate, qui ſibi ab ijs tam crebrò ſinant os ſublini, quodque admirabilius eſt, & exempli in omnem poſteritatem pernicioſiſſimi, ſimplicitatem Pauli III. Patroni ſui de ſe modis omnibus benemerentis, dolo iſto malo, & iniquiſſima fraude circumuenit Ignatius, quem ſanctum ſequuti Pontifices appellarunt, & Eccleſiæ toti ſupremis honoribus colendum propoſuerunt. Quis igitur cauſam illam *falsò ſuppoſitam* in Conſtitutiones noſtras immiſit? Quis ad eam, tanquam ad finem media quamplurima decreuit? Cur in ipſa prima noſtri inſtituti approbatione verbis grandibus, & magnificis ſententijs exponitur?

Conſt. P. 4. c. 2. § 4. & P. 6. c. 3. § 5.

Paul. 3. Bulla, Regimini militantis Eccleſiæ. an. 1540.

Verum Fr. Hallier, ſed uanum & futile conſilium aperitur.

Fuerit hæc olim, inquis, vera minimeque fucata ratio: iam certè *ceſſauit.* Si verè fuit aliquando, cur criminaris *ſuppoſitam?* Cur eius occaſione priuilegia *conficta, extorta, obreptitia* commemoras? Cur in hanc potiſſimùm ſedem inuidioſas haſce voces intruſiſti? Peruideri à nobis animum tuum non ſentis? Ad priuilegiorum recognitionem verba illa non collineant? Illam recognitionem ad quam tanta te cura & ſtudio comparas, quam ardenter affectas, cui totis animi viribus inhias, & iam gloriaris tanquam vngues digitoſque tibi nota eſſe legitima, & adulterina Regularium priuilegia. Nondum eò res proceſſit, ne ſpera: tibi iam hinc quieto eſſe per nos licet: certamen hoc neque ſine Apoſtolica auctoritate, neque à nobis inibitur: hoc ſcito, & interim dum illa ſcribis, Pontificia execratione te deuotum eſſe memineris, vt iuſtior te cauſa, quàm examinandorum priuilegiorum cum ſodalibus tuis Aurelijs Romipetam faciat, vbi vos Pœnitentiarius cum vindicta ſua expectat. Audite Pontificem. *Vt contradicentium audacia coërceatur, præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ, nec non inhabilitatis ad quæuis officia, & beneficia ſecularia, & quorumuis ordinum regularia, eo ipſo abſque alia declaratione incurrendis, quarum abſolutionem nobis & ſucceſſoribus noſtris reſeruamus, ne quis cuiuſcunque ſtatus, gradus, & præeminentiæ exiſtat, dictæ Societatis inſtitutum, Conſtitutiones, vel etiam præſentes, aut quemuis earum, vel ſupradictorum articulum, vel aliud quid ſupra dicta concernens, quouis diſputandi, vel etiam veritatis indagandæ quæſito colore, directè vel indirectè impugnare, vel eis contradicere audeat.* Quod vos cōfidentiſſimè pertinaciſſimeque facitis, dum eius inſtituti finem, dum vota, dum officia & munia lancinatis. Succinit huic Gregorio, Gregorius alter, & eius Conſtitutionem cum omnibus & ſingulis in ea contentis approbat, & innouat, *Vt*, inquit, *perturbatorum & contradicentium audacia coërceatur, ac ne ipſi, vel pernicioſo eorum exemplo alij in poſterum, quæ ab hac Apoſtolica ſede ſemel ſtabilita ſunt, præcipuè circa*

Hallier & Aurelius excommunicationem latæ ſententiæ incurrerunt.

Gregor. 13. Bulla, Aſcendente Domino. an. 1584.

Grego. 14. Bulla, Eccleſiæ Catholicæ. an. 1591.

ca Regularium Ordinum institutionem & confirmationem, impugnare, aut eneruare impunè præsumant. Quibus decretis eæ pœnæ, quas alij ante Pontifices comminati fuerant, reipsa irrogantur, ijsque se, otio suo, dum æstus scribendi resederit, nostri vindices vindicabunt; Redeo in viam.

Cessat, inquit, causa priuilegij. Quamobrem? Quia ordinandi *vltimum professionis votum, vt plurimùm, non emiserunt.* Quàm malè tibi notus est ordo quem labefactare conaris! quanta te Constitutionum ignorantia tenet in quas machinæ tuæ arietant! Rem tuam ab aduersario promoueri oportet, & discere, neminem ordinandum vnquam vltimum professionis votum emisisse, quia nemo ante Sacerdotium ad illud admittitur. Quid inde deducis? *Ad longinquas* proinde *profectiones non obligari*: certè ex voto: *Nec ad eas mitti solitos.* Id quàm falsò proferatur, docet quotannis renouata sub musæi tui fenestris Canadensis nauigatio, ad quam Parisienses non pauci, probatæ virtutis iuuenes è Claromontano Collegio educti sunt. *Imo neque ex vltimò professis, nisi paucissimos, & statis solùm temporibus.* Vellicandi libidine dicuntur ista, non disputandi necessitate, quæ rem non tangunt, quæ ordinum susceptionem præteruolant, quæ magna temeritate confidentiaque proferuntur. Quis enim tibi certus vates renunciauit è Belgio in Hollandiam & Britanniam, ex Italia & Gallia vniuersa in Asiam, è Lusitania in Indiam, ex India ad Siuas & Iapones, ex Hispania ad Brasilos & Mexicanos *paucissimos è Professis, & statis solùm temporibus* soluere? Si pauci Professi Parisijs tibi forte non ignoti, verno solùm tempore cùm mare aperitur semel quotannis ad Barbaros Canadenses traijciunt; ideone minùs reliqui tota Societate professi *veluti viatores* esse debent, *omni tempore parati expectantesque diem & horam, qua vel ad extremas orbis regiones, cùm venit vsus, emittantur?* An ij tantùm parati sunt, qui emittuntur? An si *paucissimos* nauigationis necessitas *statis temporibus* illigat, cæteros omnes *cùm venit vsus* inopinatus, repentinus, vrgens, *omni tempore diem & horam* prohibet *expectare?*

Causa priuilegij non cessauit.

Exam. c. 1. §. 8.

ILLA PRIVILEGIA NON ESSE REVOCATA monstratur.

§. V.

SED infirmum hunc arietem, alia machina sustinet & corroborat. Priuilegium agnoscit; sed reuocatum à Sixto V. Pont. Max. ex sententia Emmanuelis Roderici. De huius scriptoris nobilissimi opinione non controuersabor: scio à nonnullis ipsum in contrariam penitus adduci partem; sed tibi vt assentiar, faciunt apertissima illa verba, circa *magnum*, vt vocat, *priuilegium* à Gregor. XIII. concessum, *Et licet post dictum Concilium* (Tridentinum) *habeant Regulares priuilegium Societatis superiùs allegatum, hoc tamen priuilegium est reuocatum à Sixto in Constitutione contra malè promotos.* Id tamen neque tibi, neque Emmanueli Roderico concedam, vt reuocatum esse profitear. Nam si Doctorum auctoritate vis agere, cum nudè & absolutè credere nos iubeas reuocatum esse, quia sic censuit Rodericus; vni illi scriptori, agmen aliter sententium tibi oppono, Flauium Cherubinum, Hieronymum Rodrigues, Villalobos, Ioannem à Cruce, Ledesmam, Dianam, & si domesticos testes non

Priuilegium Gregorij 13. non est reuocatum.

Probatur auctoritate.

Flau. Che. 1. P. Cõp. Bulla 77. Grego. 13.

Hier Rod. Compend. Reg. qq. re. so. 126. n. 2.

Affirmat id tutum esse, & licitum. Villa. Summæ

reijcis, Thomam Sanchez, & Gasparem Hurtado, & alios communi omnes voce, vnoque consensu. Quòd si tam sanctam esse placet vnius auctoritatem, vt in eius verba iurare nos adigas, de interdicto Pontificio, quod vos Censurarum vinculis implicat, vt modò demonstrabam, audi quid sentiat, & time quod edocet: Post Gregorij XIII. graue decretum, quo prohibetur *disputatio de concernentibus ad Societatem, si proponitur ad ipsam impugnandum, vel contradicendum, etiamsi hoc fiat ad indagandam veritatem, & mente syncera*, in ea disputatione versari, licere Catholico nemini. Quoniam ea *nec est necessaria, nec vtilis; imo parit discordias, inuidias incitat, inimicitias gignit in animis. Sicut etiam in primordijs Ordinum Prædicatorum, & Minorum ordinauit Alexander IV. Pontifex Maximus contra quendam Guillelmum de sancto Amatore, & alios Vniuersitatis Parisiensis, statum harum sacrarum Religionum damnantes.* Ipsis auctoris tui te verbis conuenio, exemplo prouoco, excusatione verbero. *Vnde ego articulo superiori, disputans de ipsa sacra Religione & statu, solùm rationibus & iuribus ipsam à contrariorum argumentis defendere sum conatus.* Quod si in hac Pontificiarum Bullarum causa, ipsum etiam patrocinium pene periculosum videtur viro sapienti; quid toties vellicata instituti mentio, toties intrusa Pontificiorum beneficiorum sugillatio, tam animosè suscepta ab Aurelio Religiosi nostri Ordinis euersio, ruinæ spiritalis debet adducere?

tom. 1. tr. 11. diffi. 11. n. 8. Ioan. à Cruce Direct. Cō. P. 2. dub. 1. conclus. 2. Ledes. tom. 1. Summæ. c. 8. resi. 12. Sanch. l. 7. Consil. c. 1. dub. 54. n. 7. Gaspar. Hurta. l. de Sacr. tr. de ord. dif. 25. Emm. Rod. qq. Regul. tom. 1. q. 1. a. 5.

Reuocatio nō valet nisi expressa. Emm. Rod. tom. 3. qq. Reg. q. 23. a. 8. Nau. tom. 1 l. 3. tit. de Reg. consi. 1 & tom. 2. l. 5. tit. de Priu. consi. 7. ex Decio consi. 165. n. 5.

Rationem si mauis, tuo iam propugnaculo deiectus, illam ego à Sixti V. quæ affertur Constitutione non hauriam, cum ingenuè fatear nunquam à me lectam, vt quæ nec apud Emmanuelem ipsum Rodericum in eius Bullario, nec in alijs in quæ incidere potui Bullarijs reperiatur: pars enim illa quam explicat Rodericus, rem nostram non attingit. Interest autem scire quibus verbis in ea reuocatione vtatur Pontifex, cum Nauarri, Decij, aliorumque Canonistarum communis sit opinio, vbi ad reuocationem requiritur expressa mentio, & ea non fit, non valere reuocationem, quarum vix vlla, illam quæ requiritur continet.

Sequentes Pontifices illud priuilegium approbant. Gregor. 14. Bulla, Ecclesiæ Catholicæ. an. 1591. Paulus 5. Bull. Quātùm relig. an. 1606.

Ac licet ijs beneficijs à Pontifice Sixto derogatum esse concedam, erit mihi tamen adhuc perfugium in Sixti ipsius successoribus, Gregorio XIV. & Paulo V. qui emortua illa, si Emmanueli & Hallier fides, priuilegia vitæ nobisque restituunt, dum *laudabile Societatis institutum, Constitutionesque omnes ac statuta & decreta, ac quæcunque alia eius priuilegia, facultates, exemptiones, immunitates, gratias, & indulta à prædictis, seu etiam ab alijs prædecessoribus, approbant & confirmant*: & quidem non sine honorifico laboris nostri testimonio, dicente Paulo. *Quantùm Religio Societatis Iesu in Ecclesia ad fidei, pietatis, & Religionis augmentum profecerit, & in dies magis proficiat nos ipsi scimus, & Christiana Resp. nouit vniuersa.*

Saltem probabilis & tuta sententia est. Emm. Rod. tom. 1. qq. Reg. q. 18. a. 6. Parisius l. 2. consi. 61. n. vlt. Alciat. resp. 19. n. 4. Diana 4. P. tr. 3. resol. 28. Diana ibi. tr. 4. resol. 4.

Quæ rationes omnes, vt modestissimè dicam, probabilem, vt minimùm reddunt nostram defensionem: quam illi probabilitatem nec Emmanuel quidem Rodericus negat, eo ipso loco vbi contrariam sequitur. *Ac licet*, inquit, *supradicta sint probabiliter dicta*. Atqui in dubio (quantò magis in probabili?) priuilegium non præsumitur reuocatum, ait Parisius, Alciatus, & alij. Sic dubius de sua Iurisdictione, potest confessiones audire, inquit Diana. In sacramentis quoque licere sequi probabilem sententiam, deserta probabiliori, & à Papa, vel Ecclesia tunc suppleri Iurisdictionem, docent idem Diana, Bonacina, Malderus, & plures alij.

Contestatam

Contestatam vt arbitror litem habes, Lector, quam nobis satis infeliciter mouit Hallier. Addo istud in causa communi, nihil quàm prædicta efficaciùs, aduersùs priuilegia omnia quorumcunque ordinum, è Tridentini auctoritate ab eodem Doctore depromi. Vult enim non semel nobis persuadere, à sanctissimo, vt verè appellat, prudentissimoque Concilio priuilegia ista videri reuocata. Ad hæc duos producit locos, quorum priore, neque Regularium, neque priuilegiorum fit vlla mentio. Posteriore autem, hæc verba leguntur, *cuiusuis generalis aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu*. Ea verò voce significari volunt auctores, non omnia, sed conficta solùm priuilegia reuocari. Hæc est Gonzalis expositio dictionis *prætextu*, quam ait idem significare, *quod sub velamine, vel colore alicuius rei quæ non est, vel iam desijt esse, seu falsa est.* Ad eum modum (vt hanc hypothesin alterius similitudine confirmemus) auctores habeo non paucos, qui negent Bulla Cænæ priuilegia Regularium reuocari, quia hoc vnum vetat, ne absoluant *prætextu priuilegiorum*. Eadem est illorum sententia, qui eadem Cænæ Bulla non obstante, praxim vbique esse profitentur eam, vt virtute Bullæ Cruciatæ, reseruata in Bulla Cænæ peccata relaxentur, quia hæc tantùm reuocat potestatem absoluendi *prætextu priuilegiorum*. Sic Bulla Iobelæi, & Cruciata, non suspendi priuilegia Regularium, quia solùm vetant absolui *prætextu quarumuis facultatum*: Sic denique priuilegia Principibus à Summo Pontifice concessa, reipsa non antiquari per Bullam Cænæ, quia reuocat tantùm facta *prætextu priuilegiorum*, docent qui inutiliter citari possunt Canonici iuris interpretes. Huc adijce & Rodericum illum mihi oppositum, vt alios omittam, qui cum illo docent, Tridentini Concilij decretis Regularium priuilegia non esse reuocata, pro foro, vt vocant, interno. Omitto nubem testium, quibus non videtur Tridentinum priuilegijs Regularium vllam reuocationis notam inussisse. Iam quod disputationis necessitas exigit, dicta hæc omnia in summam colligo, cui vni Doctor Hallier, sine stomacho respondebit.

Bonac. in Decal. disp. 2. q. 4. p. 9. n. 19. Mald. 1. 2. q. 19. a. 5. disp. 86. *Priuilegia Regularium à Trident. non sunt reuocata.* Hallier pag. 55. malè citat Trid. sess. 23. c. 17. Ibid. c. 8. de reform. *Quid sit prætextu priuilegiorum aliquid reuocari.* Gonzal. in Reg. 8. Concell. Glossa 57. n. 2. Emm. Rod. tom. 1. qq. Reg. q. 8. a. 9.

Priuilegia semel ita concessa vt ijs generali aliarum Bullarum formula, sine expressa mentione non derogetur, neque sequentes Pontifices, neque Concilia, si illa non exprimunt, reuocare censentur. Atqui priuilegium Societati nostræ à Paulo III. concessum, à Gregorio XIII. confirmatum, vt sine temporum legitima intercapedine, & prætermissis Ordinum singulorum functionibus, ad Ordines promoueri possint socij, & aduersarius ipse datum agnoscit, & sine expressa mentione reuocari non posse constat ex ipsis Bullis, nusquam autem in Bullis aliorum derogatorijs nominatim significatum est: ergo hoc magnum priuilegium, vt vocat Rodriguez, neque sequentes Pontifices, neque Tridentinum Concilium reuocarunt. Et quoniam alibi luget Zelotes noster, eorum Regularium audaciam, qui reuocatis priuilegijs abutuntur, cum alia non sit illa reuocatio, quàm quæ à Doctore fingitur, hoc iterum syllogismo conueniri se permittet. Quæ sententia nonnullis probatis doctoribus placet, ea non tantùm dubia, sed etiam probabilis est, & tuta conscientia in praxim reducitur: Atqui priuilegium istud neque à Tridentino Concilio, neque à Sixto V. reuocatum esse quamplurimi graues & docti viri asserunt: imo qui vnus contrarium sensisse dicitur Emmanuel Rodrigues, à multis pro nostra opinione producitur: ergo nostra hæc assertio probabilis,

Summa disputationis.

& tuta est. Dolorem ergo suum, & lacrymulas alteri, si quis erit, abusui Doctor Hallier reseruabit.

DE ALIO PRIVILEGIO CVM EODEM *Doctore disputatum.*

§. VI.

Confictum nobis attribuit priuilegium, de non alendis ijs qui dimittuntur à Societate. pag. 97.

HABET nescio quid iucundi pugna, maximè cum hoste gloriosiore, quàm cautiore: ita lacessitus improuidè, à repetendo Doctore nostro abstinere non possum, qui frequenter latus nudat, & ferrum recipit. Promouendis ad ordines priuilegium adstruxi suum, aliud in promotis comminiscitur. Eorum commiseratione permotus qui sacræ Religioni nuntium, etiam per summam in Deum perfidiam & apostasiam remittunt, vult Monasteria & Conuentus adstringi *ad alimenta ex suis reditibus danda, ne in opprobrium Cleri stipem corrogare cogantur.* Et ne nos hic etiam intentatos relinquat, subdit. *Scio Religiosos Societatis Iesu, quædam in contrarium iactare priuilegia, sed nec ea apparent, nec contra prædicta directè militant.* Ea priuilegia contineri monent margines *Compend. Priuileg. Societ. Iesu. l. Ordo.* §. 1. Sic enim locus citatur.

Aduersarij consilium aperitur.

Ego verò Religiosus Societatis Iesu hæc *iactari priuilegia* neque lego, neque credo; cum expressum in eam rem habeamus omnino nullum, cum productus Compendij locus nullo verbo, nullo apice priuatim illud annotet; cum nos hactenus ab iniquissima eiuscemodi hominum postulatione non priuilegio, sed iure defenderimus. Multa dico, cum hæc dico, & suppositum à Doctore dico priuilegium istud, vt cum de eo rogati, nullum diploma Pontificium producere poterimus, eandem falsitatis suspicionem, ad cætera quibus fruimur, ignari aut maleuolentes traducant.

Nulla Religio desertores suos alere tenetur. Emm. Rod. tom. 1. qq. Reg. Reg. 4. q. 30.

Hunc igitur cuniculum vt euentilem, Assero in primis nulli Religioso Ordini hanc esse impositam necessitatem, vt suos desertores, seu vitio illorum, seu quo alio casu id eueniat, extra Monasterium alere teneatur. Nam cum omnium Regulis communiter decretum sit, vt aliqui ob grauia quædam delicta, vel si emendari nolunt ter quater-ve conuicti, puniti, excommunicatione percussi, possint ac debeant eijci, atque hanc constitutionem probarint Pontifices Maximi, admiserint populi, iura canonum agnouerint: nulla tamen vnquam ab institutionis suæ exortu, sacra profanaque lege, nullo Senatusconsulto, nullo diplomate Pontificio ad illud pensionum genus adacti sunt. Quis igitur nouus desertorum apostatarumque patrocinator illi iugo Religiones adstringat? Consulantur omnes Iuris Monastici consulti, qui fugitiuorum, eiectorum, apostatarum causam in quæstiones & articulos digerunt, si quis ex omnibus difficultatem hanc in medium proponit, à quo illæ Religionum vomicæ sint alendæ? Exquiratur vsus ipse, qui nonnunquam iure legis obligat, si vel in perditorum gratiam suis se bonis exuant Monasteria, vel illi vulgò id fieri sperent, obtendant, postulent? Ad rationis tribunal ea causa deducatur, sit-ne æquum bona sanctorum, pretia peccatorum, crucifixi possessionem, in rebelles & decoctores homines profundi, panem filiorum mitti

mitti canibus, vota fidelium in vsus non dicam profanos, sed pene sacrilegos conuerti, egestate confici piorum cœtus, dum impietas & apostasia de iustorum simplicitate in lustris triumphat & ganeis? Sit-ne iustum hoc infligi Religionibus vulnus, has apostasiæ bifores valuas aperiri, his præmijs sacrilegia compensari? Hoc si suadeat velitque fieri, num eodem iure Ordinum Regularium perniciem dissolutionemque optet & expetat?

Obijcit tamen decreta nonnulla Conciliorum Prouincialium, Mediolanensis sub S. Carolo Borromæo, & Burdigalensis sub Eminentissimo Cardinale de Sourdis: quorum altero strictè cauetur ne Clericus Regularis priùs ordinetur, quàm is se professum esse iuratus affirmarit, manuque propria signarit: altero etiam vt Ordinati si quo se crimine constrinxerint, ne possint habitu Religionis priuari, sed intra monasteriorum septa puniri & sustentari. *Obiectio è Concilijs Mediola. & Burde.* Sed hi Canones cum priuati sint, publico iuri derogare non possunt: cumque id quod in quæstione est, non definiant, extra propositum afferuntur. *Responsio.* Quæro autem ex eo quòd recens Burdigalensis Synodus vetet incorrigibiles habitu Religionis priuari, continuo-ne constitutiones omnes Religiosæ, indulta Pontificum, vsus immemorialis, rationum maximarum momenta euanescere debeant, & ius nouum à Synodo Burdigalensi latum, Europam, Asiamque totam possit constringere? Non arbitror, inquies. Quam igitur in rem noua Synodus, temporum vetustati; priuatum decretum, iuri communi; constitutio vsu non recepta, diuturnæ consuetudini opponitur? Idem à me responsum puta recenti quam allegas comitiorum Ecclesiasticorum declarationi, cuius ne eadem quidem est quæ Synodi Prouincialis auctoritas, neque vsquam reducta in praxim: Siquidem ab eo tempore nullus Episcoporum Gallicanorum, aut Religiosos Ordines ad eam promissionem impulit, aut recusantibus Religiosis Hierarchicam manuum impositionem denegauit.

Obijcit quoque decretum Concilij Tridentini, quod vt occurrat malo Regularium Ordinatorum, *Ne abolita postea professione, absque titulo vllo quis ordinatus remaneat*, si ab Ordine discesserit, *& ita cum Ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere cogatur*, *impositam Ordinandis hanc legem firmauit, vt sine titulo beneficij, vel census ad victum sufficientis promoueri nemo posset.* *Altera obiectio è Concil. Trid. sess. 21. c. 2. Quem locum malè citat Hallier sess. 22.* Multa hic queror confundi, & in alienum locum intrudi. Nam quis illo Tridentini constituto Religiosos respectari, vel per vmbram somniet? *Responsio.* cum expressa sit *Clericorum secularium* mentio, declarationes autem & Pij V. & Cardinalium, *Regulares non Professos* eadem lege obligent, de Professis autem ne mutiant quidem? Quo verbo, vel apice vereri se demonstrat Concilium, ne Regulares *abolita professione absque titulo remaneant?* *Concilij mentem peruersè ad Regulares detorquet.* Quomodo potest à Regularibus Professis exigere Tridentinum titulum beneficij vel census, quos non potest ignorare rebus illis pene omnes renunciasse, & titulo votiuæ paupertatis ordinari? Edicat nouæ huius expositionis auctor & inuentor, quam medinam apparet Concilium, Religiosorum desertorum mendicitati, decernendo vt *Clerici seculares sine beneficio, patrimonio, pensione* non ordinentur? Demonstret qua sessione, quo capite, qua reformatione vereatur Synodus eadem, ne Regularis post egressum à Religione *cum Ordinis dedecore mendicare, aut sordidum quæstum exercere cogatur?* Hæc enim in secularibus, qui absque bene-

Nau. Cōment. 2. de Reg. n. 37. Azor. Inst. Mora. l. 12. c. 16.

ficio vel censu ordinentur, timeri dico: de Regularibus autem desertoribus sic agere Canonistas, vt eiecto Monacho licere velint mendicatò potiùs, quàm labore victum quærere, idque ad Ordinis dedecus redundare non putent. Quis igitur non videat longè aduocatum, & ingratijs obtrusum esse hunc locum in proposita de Regularibus quæstione?

Ius commune cum cæteris Ordinibus habet Societas Iesu.

Gregor. 14. Bulla, Ecclesiæ Catholicæ. an. 1591.

Aio deinde Religiosos Societatis Iesu, in ius illud cum reliquis Religiosis commune conuenire: cum nulla extet priuata lex quæ ipsos onere illo grauissimo implicet; imo potiùs argumento negante demonstramus, Pontificijs Constitutionibus id à nobis non exigi. Sic enim Gregorius XIV. *Potestatem à Societate dimittendi quosuis non professos ab Sede Apostolica sæpius approbatam, tanquam rem magni momenti ad Societatis puritatem & conseruationem retinendam, omnino ratam, intactam, & illibatam esse volumus.* Cum enim dimittere labes illas permittit Pontifex, & id quidem, vt paulò ante dixerat, iuxta *modum in Constitutionibus præscriptum, & hactenus in ipsa Societate seruatum*, neque vllam nobis earum fouendarum nutriendarumque necessitatem imponit, nunquid negatiua saltem consecutione deducimus, nobis choragij illius debitum non esse impositum? Ea certè mens semper fuit Patriarchæ nostri sanctissimi & prudentissimi, qui *si quis apostata, vel Religionis desertor esset* (*quod diaboli conatibus aduersandum diceret, non suffragandum*) *cum ne obolo quidem iuuandum putabat, nisi fortè vt ad sanitatem rediret.* Ius illud ipsum prætendit Congregatio nostra secunda, cum negat Episcopos alere teneri expulsos à Societate, *qui cum ordinantur ex Societate nostra, cesserint suo iuri in ordinatione*: (vt ab Episcopis alentur, si aliunde nihil suppeteret) *ordinantur enim ad titulum voluntariæ paupertatis*: vt expressiùs deinde Gregorius XIII. declarauit, quod in Emmanuele Roderico non semel poterit Doctor agnoscere. Sed longè vberiùs nobiliusque explicat septima Congregatio, cum causas iustissimas grauissimasque adducit, quæ nihil hac in re mutandum suadeant, neque priuilegio vllo à iure communi discedendum. Paucissimorum primùm causam agi allegat ab ijs, qui alimenta eiectis efflagitarent, cum omnes qui tum Romam conuenerant Prouinciales è tota Societate, omnibusque eius prouincijs, in tam infinito sociorum numero, vix decem designare possent, quibus si statum mutarent, vitæ subsidia non suppeterent. Atque inter paucos illos, & omnino inter eos qui dimittuntur, vix quemquam reperiri, qui natura, studio, exercitatione, & honestis laboribus vitam sustentare non possit. Quæ quidem exercitia in Societate, maximis eius sumptibus didicerunt, vt aduersùs eos etiam nihil dando, Societas liberalissima meritò iudicetur. Cumque ad eam perniciem nemo deuoluatur, nisi grauiorum delictorum conscientia, vel nimia animi leuitate, aperiret profectò hæc alimentorum suppeditatio, viam ad cogitationes de deserenda Religione suscipiendas, compluresque traheret ad seculum, in quos proinde Collegia, quæ ægrè admodum operarios suos sustentant, magnam necessariæ suæ dotis partem effunderent, non sine graui Fundatorum & benefactorum suorum offensione. Nihil hic à nobis præter aliarum Religionum instituta fieri: hunc in iudicijs etiam Ecclesiasticis morem seruari, cum nullus iudex eos quos ob manifestum delictum beneficio, aut Clericali titulo priuauit, alere teneatur. Hoc negotium iam olim examinatum à Clemente VIII. & Congregatione sancti officij,

Ribad. in vita Ignat. l. 5. c. 11.

2. Congr. Gen. Decr. 64. post elect.

Emm. Rod. tom. 3. qq. Reg. q. 13. a. 3. & alibi.

Diuersæ rationes ob quas ad desertores alendos non adigitur Societas.

7. Congr. Gen Decr. 1.

officij, & rem integram Societati relictam. Extare hac ipsa in causa Tolosani Parlamenti nobilissimam decisionem, qua sic petentem alimenta à Societate, iudicauit iniquum postulare. Hæc Patres grauissimi, flos Societatis delibatus. Neque mirandum tanti fieri Gallicanum Senatusconsultum ab hominibus etiam non Gallis, cum Emmanuel Rodericus Hispanus homo, declarationem quandam Parlamenti Parisiensis assumat, vt probet in Ordine Minorum, qui quatuor commisit apostasias, eum iure optimo expelli posse, tanquam membrum putridum & incorrigibile. Quamobrem Religiosorum omnium iure stamus Religiosi, neque peculiare quicquam nobis imperatum concessum-ve agnoscimus. Emm. Rodi tom. 1. qq. Reg. q. 30. a. 15.

Vnde affirmo tertiò Franciscum Hallier calumniari, cum scire se dicit *Priuilegia quædam in contrarium* à nobis *iactari*. Turpem lapsum non cauit Theologus, studio criminandi. Nam cum ius Religiosis Ordinibus commune illud esse monstrauerimus, vt onere illo sint liberi, inque priuatis occasionibus totis viribus à se auertere satagant; stolidos oportet esse *Patres* illos *Societatis Iesu*, qui peculiari priuilegio id ipsum onus impetrarint: aut si nescientibus inuitis-ve impositum est, calamitatem suam gloriosa iactantia deprædicent. Atqui contrariam Societatis congregatæ sententiam, ius Religionum pro se allegantis modò exposui. Postulo nunc à Doctore priuatos è Societate scriptores, publico illi sensui repugnantes citari. Putà Ludouicum Molinam, Franciscum Toletum, Henricum Henriquez, Thomam Sanchez, & similes, viros sine controuersia, eruditos. Vis Azorium qui Pontificias Bullas instituti nostri explicatrices describit? Vide si quid de priuilegio illo scripserit, cum egit de fugitiuis, eiectis, & Apostatis Regularibus. Vis Suarem qui multus est in exponendo Instituti nostri iure? Probat ille non priuilegio, sed rationibus, Religiosum Societatis post simplicia vota dimissum, repetere non posse à Religione bona; si quæ ipsi aliquando donarit, licet eum Religio in nouo statu constituat, in quo talibus bonis indiget. Quia absoluta & ab omni parte independens est ea donatio, & in dimissionis legitimæ casu Religioso ipsi, non Religioni euentus infelix imputandus est. Quod idem aliter tractat inferiùs, concluditque, *ipsam educationem in Societate, quamuis temporalem, & semina virtutum ac doctrinæ quæ in eo tempore comparari solent, maiora esse bona, maiorisque æstimationis, quàm temporalia illa incommoda quæ timeri posse dicuntur.* Quos igitur illius priuilegij adducis auctores? Audio, *Compendium Priuilegiorum*, in margine malè notatum. Quid enim ait, quomodocunque indicatus ille locus? Audi Lector. *Potest Præpositus Generalis præsentare nostros cuicunque Catholico Antistiti, gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habenti: isque sic præsentatos absque omni promissione, vel obligatione ipsorum Ordinandorum, ad omnes sacros Ordines promouere:* & additur concedentis nomen, *Paul. 3. pag. 36.* Vt nemini dubitare liceat, quin hæc obligatio & promissio, ea sit quam Pontifex diplomate suo intellectam voluit, quæ *Ordinandos ipsos* erga Antistites respicit, non Societatem erga illos.

Nos iactare priuilegia calumniatur Hall.

Azor. Inst. Mor. tom. 1. l. 13. Ibid. l. 12. c. 16. 17. Suar. tom. 4. de Reli. tr. 9. l. 3. c. 14. n. 21.

Ibid. tr. 10. l. 3. c. 2. n. 12.

Compend. Priuilg V. Ordin. §. 1. malè citat. ab Hallier l. Ordo.

Sic enim Societatis nostræ parens. *Et quia eiusdem Societatis fratres, & socios, de locis ad loca transferri contingit, propter quod stabilem & continuam in certis & determinatis domibus mansionem habere non possunt, & in ipsa Societate idoneos tantùm & comprobatos ad sacros Ordines promoueri intelleximus, eidem Præposito Genera-*

Paul. 3. Bulla, Licet debitũ an. 1549.

li, quòd Ordinandos socios & fratres huiusmodi Societatis, quibuscunque maluerit Catholicis Antistitibus, gratiam & communionem sanctæ sedis habentibus, præsentare, ipsique Antistites præsentatos huiusmodi absque omni promissione vel obligatione ipsorum ordinandorum fratrum, & sociorum ad omnes etiam sacros & Presbyteratus Ordines promouere. Vbi est igitur alimentorum mentio? Vbi proscriptorum illorum mensis & coquinæ ministrandi obligatio? Vbi eius obligationis per speciale priuilegium exemptio? Itaque qui neque auribus quenquam accepit; neque oculis scriptorem vllum legit de tali priuilegio disputantem, dubium cuiquam esse potest quin ea in re sensibus omnibus fallatur, & aberret? Qui Religiosorum ius commune illud esse vult, quod iure communi à se alienum clamant Regulares omnes, num videtur ille in causa Regularium sensu communi esse destitutus?

CALUMNIA IN RELIGIOSORUM CLERO adscriptorum fidem, ab eodem Doctore Hallier profecta, ventilatur.

CAPVT XIII.

Monachos Hæreticorũ principes fuisse calumniatur Hall. in Vindic. admon. ad Lect. p. 52.

QVASI perfunctus periculo gaudebam in sinu, & triumphanti similis longam disputationem claudebam: cum eiusdem Francisci Hallier principia respectanti, calumnia turpis occurrit, quæ & querelæ meæ monstrat æquitatem; & Doctoris animum magis ac magis patefacit, & sine præuaricationis suspicione dissimulari non potest. Nam in illa nobili ad Lectorem Vindiciarum suarum Admonitione, tanquam certum illud ponit, *ab eo tempore quo Monachi in Clerum adsciti sunt, nullam fere hæresim Ecclesiam Dei deuastasse; quæ non Monachos vel auctores, vel fautores habuerit.* Tum plures nominat *Nestorianorum, Eutychianorum, Origenistarum, Pelagianorum, Semipelagianorum, Monothelitarum, aliorumque hæreticorum Principes & Antesignanos, qui omnes Monachi fuerunt, & sub habitu Monachi inter Catholicos latuerunt.* Fœdam etiam Mahumetis sectam à Pseudomonacho inspiratam; neque omissus Lutherus *nouatorum nostrorum Princeps, qui suas hæreses diu disseminauit, antequam cucullum abijceret.* Qua in oratione tria maximè verba mihi notanda videntur. *Monachi hæreticorum principes; Monachi ex quo in Clerum adsciti sunt; Lutherus antequam cucullum abijceret.* Hoc enim illa mysterium continent, Ecclesiæ perniciosam ab antiquo extitisse Monachorum doctrinam: non sine periculo in Clerum adscisci; sub habitu Monastico latere hæreses, ideoque Catholicis illum suspectum esse debere: mala omnia quibus conflictata est Ecclesia à Monachis Clericis profecta. Quo ex animo promanant perpetuæ illæ quas vidimus, Regularium cum hæreticis, hypocritis, schismaticis comparationes: & illud ex tripode, *Viderit Summus Pontifex, ne quid Resp. Christiana detrimenti capiat.* Cui succinunt Antiregulares alij, palam & pubicè nonnunquam professi, plus Ecclesiam Catholicam à Regularibus, quàm à Caluinis & Lutheris detrimenti passuram.

Refellitur ex sensu Ecclesiæ.

Quæ omnia si verè dicuntur, si iure timentur, audacter dico, neque vllius

repre-

reprehensionem vereor, errauit olim, & etiamnum errat Ecclesia, quæ veterum Ordinum instituta probauit, nouos erexit, & ijs ornauit legibus & priuilegijs, quæ perniciem, & tantùm-non exitium orbi Christiano, Christi sponsæ & regno allatura sint. Nam vt primis seculis, quibus verè *Philosophi hæreticorum Patriarchæ* à Tertulliano vocabantur, secularem philosophiam vix & cautè recipiebat Ecclesia, edicente Apostolo, *Videte ne quis vos decipiat per philosophiam, & inanem fallatiam, secundùm traditionem hominum, secundùm elementa mundi, & non secundùm Christum.* Sic quo tempore Monachi fuerunt *hæreticorum principes & antesignani*; hoc seculo quo maior ab illis calamitas, quàm ab hæreticis funestissimis expectatur, errauit iterum dico, & errat Ecclesia, si tantum malum per medullas suas serpere, suis etiam beneficijs corroborari permittit: si pestem in commune orbis incendium aliquando erupturam, sciens, volens ab Francisco Hallier Doctore, grandi volumine admonita è basilica non eijcit, ex rebus humanis non exterminat. Verum si contrario se aduersùs Regulares modo gerit Ecclesia, quam Spiritus Sancti afflatu regi certum est: si Religiosos vt *dominici gregis primitias, columnas, fidei coronas, pretiosas margaritas, templi illius lapides, cuius fundamentum & lapis angularis est Christus*: si vt *florem Ecclesiastici germinis, decus atque ornamentum gratiæ spiritalis, imaginem Dei respondentem ad sanctimoniam Domini, illustriorem portionem gregis Christi*, semper amplexata & dissuauiata est Ecclesia; quis dubitet ab Ecclesiæ sensu in Regularium causa longiùs discedere Doctorem; & licet eos aliquando laudare videatur, seque illis *caritate coniunctissimum* esse dicat, ad exemplum Ioabi, fratres appellare & osculari, vt sica latente confodiat?

Coloss. c. ij.

Greg. Naz. or. 1. in Iulian.

Cypr. l. de habitu Virgin.

Ne verò excuset se priuatis solùm infamiam irrogare nominibus, statum ipsum Religiosum suspicere & venerari. Aliud enim prolixi operis series, aliud argumentorum ante relatorum delectus, aliud sparsæ in communem Regularium omnium ignominiam calumniæ significant. Scribendum erat si quid priuatim notatum volebat, aliquos, aut etiam non paucos Monachos hæreses promouisse, fauisse hæreticis, falsa dogmata procudisse, vt in paucis infamiæ nota subsisteret: non vniuersè ponendum, nullam fere hæresim sine Monachis auctoribus, vel fautoribus extitisse. Quibus verbis è priuato, crimen commune facit; & hominum aliquorum perduellionem in omnium traducit inuidiam. Dic eos qui Religionem induunt, hominem non exuere, peccare, decipi, errare posse; fatebor equidem vt in Apostolis Iudam, in Discipulis Nicolaum, in Samaritanis Simonem, apud Ephesios Hymenæum, Philetum, Diotrephem, homines Apostolico lacte nutritos. Sed eam ob rem vel Apostolos, vel eorum Religionem in ius & crimen vocari debere, quis æquus iudex æstimet? Aureliana hæc est iniquitas, vni libro, vni opinioni Iesuitæ personam affingere, & eo prætextu in omnes bacchari & furere Iesuitas. Quasi omnes ego præstare debeam quotquot vbique viuunt socios, & quod vspiam terrarum à Catholico peccatur, in me cæterosque omnium gentium fideles religionis societate redundet. Sed hæc hactenus, pedem confero.

Iniuriosus est in statum ipsum, non in priuatos.

Quis horumce verborum sensus est, *ab eo tempore quo Monachi in Clerum asciti sunt, nulla fere hæresis Ecclesiam Dei vastauit, quæ non Monachos habuerit.* Quam necessaria est adoptionis huius mentio? Nulla antea hæresis, nulla deinde sine Monachis obstetricantibus nata est? Non forent *auctores vel fautores hæresum,*

Iniuriosus est in statum clericalem.

nisi *asciscerentur in Clerum?* Hæc enim adiectio & Monachos significat citra Clericalem dignitatem hæreticos non fore, & quiqui hæreseon auctores vel fautores extiterint, Clericos esse debere. Quæ autem adeò arcta est *principum & antesignanorum hæreseos* cum Clero necessitudo? Nisi forte pictorem Hermogenem, & Magum Simonem, & Manem mancipium, & Elpidium cum Agape sua Clericos vocas; Nisi tuo sensu Clericas facis Philumenam Apellis, Priscillam & Maximillam Montani, Quintillam Pepuzianorum, Senatorij ordinis feminas Eutacti, Simonis Helenam: & quæ hæresis sine Helena, cum ea ipsa sit Helena? Scio aliam esse recentis scriptoris opinionem, eo libro quem æquè muliebris sexus, vt B. Virginis enconium dixeris: cuius ea vox est, in hæreseon fabricatione nullam mulierum fieri mentionem, quia ad solos viros pertinet esse & dici hæresiarchas, cum soli mitram capite gestent, soli pastoralibus thronis insideant. De propositione nihil dico, quæ manifestè & D. Hieronymo, & historiæ repugnat, vt è paucis productis videre est; & auctor ipse dissimulando præterire non potest. Rationem tantùm, si ratio dici potest, denoto, sanè nouam & Ecclesiæ principibus iniuriosam: quasi dignitas Hierarchica sit hæreseon officina, neque illas quisquam possit procudere, nisi cui mitræ ferendæ & pastoralis officij ius fuerit; vt non tantùm ex illius sententia Clericum, sed etiam Cleri principem & caput esse oporteat, ad res fidei nouandas. Sed hæc obiter: aduersarium repeto. Hoc profectò vis, Francisce, non nocituros Ecclesiæ Monachos, nisi adsciscantur in Clerum: ab ascitis in Clerum Monachis ortam Ecclesiæ perniciem: esse igitur omni iure & studio exterminandos à Clero. Sapienter, Perge porro.

L'Archevesque li. Des grandeurs de la V. Marie. 15. c. 2. §. 5.

Fraudulenta Doctoris oratio.

Nulla fere hæresis Ecclesiam Dei deuastauit, quæ non Monachos vel auctores vel fautores habuerit. Iam malignè diminuentem adhibes particulam, vt cum tria tibi secula hæretici lolij feracissima sine Monachis hæreticis replicauerimus, neges à te vniuersè pronunciatum: cum Vigilantium, Priscillianistas, Donatistas, Iconoclastas, Luciferianos, VValdenses, Albigenses, Berengarianos, VVicleuistas, Bohemos, Lollardos, Lampetianos, & sexcenta eiusmodi portenta, sine Monachis *auctoribus vel fautoribus* nominauerimus, ad tuum illud *fere* recurras, eò perniciosior, quò modestior. Demo ego tuam μείωσιν, & propositionem in contrarium sensum commuto, vt quod ad Religiosi status infamiam temerè produxisti, in eiusdem decus & gloriam traducatur. Aio namque ab eo tempore quo Monachi in Clerum adsciti sunt, nullam hæresin Ecclesiam Dei deuastasse, quæ non Monachos impugnatores, expugnatoresque habuerit. Id demonstro decursis breuiter Conciliorum Generalium temporibus.

MONACHORUM PRO FIDE TUENDA labor & studium.

§. Vnicus.

Monachi in Arianos Atha. l. de vita Anto.

ATHANASII, hoc est Concilij Nicæni seculo, nullum Ægypti Ariani post Patriarcham, capitaliorem hostem S. Antonio habuerunt. Is enim Episcopis rogantibus Alexandriam descendit, & publica concione Deo infestam hæresin refellit. *Quæ tanti viri prædicatio, dici non potest quantum ad fidem*

populos

populos roborauerit. Lætabantur quippe hostilem, & Christo inimicam hæresin anathematizari ab Ecclesiæ columna. Monachos quoque in comitatu semper habuit S. Athanasius, à quibus è Syriani in Ecclesiam irrumpentis manibus abstractum & ereptum se fuisse testatur. Lucium autem Arianorum antesignanum, narrat historia Ecclesiastica solitudines & antra ipsa, furore, & hæreticis spiculis scrutatum, totam Monachorum nationem infra mortuos amandare voluisse. Valenti Ariano Imperatori mens eadem, qui præter immanem in eos persecutionem, etiam lege lata omnes aut arma sumere, aut armis trucidari decreuit. Quid de sanctissimis Monachis Acacio & Asterio dicam, qui venerabili vita miraculisque Iuliano persuaserunt, vt relicta ad tempus solitudine *veniret, & ferret auxilium tot millibus, qui fraude interibant, & rore sui aduentus extingueret flammam Arianam?*

Idem l. de fuga sua.

Socr. l. 2. hist. Eccl. c. 17.

Hier. in Chron.

Theod. in Phil. c. 2.

Quid de ijs Monachis qui conclamatam duobus Concilijs, Ariminensi & Seleuciensi Nicænæ fidei professionem, cum orbis Christianus Arianum se esse ingemuit, cum paucissimi ex tam infami naufragio Episcopi euaserunt, primi, & penè soli sustinuerunt vindicaueruntque? At quibus id verbis, qua eloquentia lugens S. Gregorius Nazianzenus, calamitatem illam Ecclesiæ, & Monachorum virtutem prosequitur? *Si perpaucos exceperis, qui vel ob nominis obscuritatem contemptui habiti fuerunt, vel propter virtutem restiterunt, omnes temporis iniquitate abrepti sunt.* (de Episcopis loquitur in fraudem inductis) Iam de Monachis quid os illud aureum? *Ego verò terræ motum hunc nostra tempestate coortum, nullo eorum qui iam extiterunt, inferiorem esse existimo, per quem omnes Monasticæ philosophiæ sectatores, Deique amore præditi, atque ante tempus in cælis ciuium munere fungentes, à nobis dimouentur.* Episcopos secuti Presbyteri, Diaconi & omne genus Clerici horrendo illo terræ motu spiritali absorpti sunt: vrbes integræ, prouinciæ, Diœceses, Episcoporum errantium hæresi furorique fauerunt: hanc ruinam lacrymabili oratione non prosequitur orator, sed Monachorum defectionem ab eorum Societate qui errore ignorantiaque peccabant. Tanti erat Monachos habere in partibus! At quo Monachi zelo, qua Dei caritate fidem Catholicam aduersùs hæresim ferro facibusque armatam propugnabant? *Qui tametsi alioqui pacis studiosi ac moderati sunt, hac tamen in re leues & faciles esse non sustinent, cum per silentium & quietem Dei causa proditur: verùm hic admodum bellaces sunt, atque in confligendo acres & feroces (huiusmodi enim zeli æstus est) citiusque aliquid quod non oporteat euomuerint, quàm quod ex officio sit prætermiserint.* Potuit-ne graphicè magis Monachorum zelus per totam Ecclesiasticorum temporum historiam fusus, orationis penicillo in arctum contrahi? potuit-ne fidei ardor in sanctissimis pectoribus exæstuans prolixiùs laudari? *Eodem motu non minima quoque populi pars abrumpitur, velut in auium grege cum his qui priùs auolarant auolans.* Magna in populos Monachorum auctoritas, vt Episcopi hæretici per Synodos & Concilia discurrentes, fidei professionem quotannis pene refingétes, Catholicos omni suppliciorum acerbitate vexantes, desererentur a plerisque, inter tot metus & minas, Monachi amarentur & colerentur. Quod iure factum optimo Sozomenus admonet, cum furente Lucio Episcopo Monachi omnes opinionem Arij detestabantur. *Quorum testimonijs etiam populus obsecutus, eandem quam illi doctrinam amplexatus est, qui de dogmatis Religionis disserere, aut inaniter garrire, neque voluit neque nouit: sed veritatem credidit penes illos esse, qui virtutem factis declarabant.* Hæc de hæresi hæ-

Memorabile Monachorum encomium, apud Greg. Naz. or. in laud. Athan.

Status Monastici encomium.

Prudens Monachorum Zelus.

Populi Monachorum doctrinam sequutus.

Sozo l. 6. hist. Eccl. c. 19.

rescon omnium principe Megæra. Da mihi Monachum eo tempore Arianum, quo tempore virtutes cœlorum motæ sunt, & stellæ de cœlo ceciderunt.

Hæreticis in 2. Concilio damnatis contrarij Monachi.

Eunomium & Macedonium Spiritui Sancto diuinitatem abrogantes, impugnarunt tres viri Basilius magnus, & Gregorij duo Nazianzenus & Nyssenus; quos Monasticam vitam coluisse, Aurelio, si fieri potest, persuadebimus. Atque hic in Constantinopolitano centum quinquaginta Episcoporum Concilio Symbolum scripsit, quo etiamnum Ecclesia vtitur: Ille verò in eodem Concilio tanquam princeps aduersùs eosdem hæreticos & Apollinarem decertauit. Primus autem trium, & maximus scriptis ea occasione posteritati consignatis, Græcos peruersè de Spiritu Sancto sentientes, multis post seculis, in Concilio Florentino conuincere non destitit. Nomina eo tempore Monachum Eunomij sectatorem.

Ephesinæ Synodi 1. liberatores. S.Leo ep. 8. Flau. ep. ad Leo. c. 4. Tom. 1. Concil Ephe. c. 19. *Diodorus Tarsensis Catholicus fuit.* Theo. l. 4. hist. Eccl. c. 23.

Ephesinam Synodum primam, Eutychetis Archimandritæ contra Nestorium zelus & ardor à Leone Pontifice, & Flauiano Patriarcha laudatus commendauit. Eandem hæreticorum factione, & aulicorum potentia, tanquam carcere clausam Dalmatij Archimandritæ sanctissimi, cæterorumque CP. Monachorum audax & Christiana philosophia dignum facinus liberauit. Huic tu Religiosorum legioni, duos opponis ex Monachis Episcopos, Nestorium auctorem hæresis, & Diodorum Tarsensem. Atqui istius inuictos pro fide labores, adiuncto Aphraate Monacho, enarrat Theodoretus. Vixit enim Catholicos inter, carus Flauiano, laudatus Basilio, Nectarij in Episcopatu CP. suffragator: nominatus à Theodosio seniore in eorum albo, quorum fides aliorum regula censebatur. Non igitur ipse turbauit Ecclesiam, sed prauas de Christi diuina natura opiniones, nondum proscriptas, in eius libris repertas, postea suas fecit Nestorius. Hunc autem adhuc è Monastica recentem disciplina, ineunte officio pastorali, gloriosam pro concione ad Theodosium vocem protulisse scimus. *Mihi ô Imperator, terram hæreticis tu purgatam tribue, & ego tibi cælum tribuam.* Virus autem illud aliunde quàm à Monasterio exuxisse constat Pauli Samosateni nepotem, Theodori Mopsuesteni desertoris discipulum.

Egregia vox Nestorij. Cælest. ep. ad Nestor. Tom. 1. Concil. Ephe. c. 17. *Turbarunt in Chalcedonensi, sed non omnes.* Liberat. in Breu. c 11. Concil. Chal. act. 1.

In Concilij Chalcedonensis causa mirum non est Archimandritas & Monachos quosdam reperiri, cum parens erroris Eutyches Monachus *Tomos direxerit per Monasteria cum suis dogmatibus ad Abbates, vt subscriberent ea.* Quid autem potuissent omnes illi cum suo Principe, sine Dioscoro Patriarcha tyranno? Sunt autem ij Monachi, quorum *improbitatem* & hæreticas conciones decreto compescuit S.Leo, vt antea Doctorem nostrum monuimus. Quibus tamen idem Leo Pontifex scribens, à laudibus abstinere non potest. *Vt memores*, inquit, *sanctæ professionis vestræ, quæ propriè in fide & caritate consistit, omnia scandala quæ contra pacem Ecclesiæ orta sunt a vestris cordibus repellatis.* Et paulò post; *In consortium vos patientiæ paternis exhortationibus aduocamus, vt per dilectionem vestram, omnibus Deo seruientibus quæ scripsimus innotescant, & inimicis Euangelij resistentes, nec Pastoris vestri dilectionem, nec vnitatem Catholicæ fidei deseratis.*

Illos reuocãdo laudat S.Leo ep. 28.

Acephalis Monachi restiterunt, in 5. Synodo,

Si quem Acephali parabatam Monachum antesignanum habuerunt, is profectò resistere non potuit Constantinopolitanis, Ierosolymitanis, Sinaïtis, Syris Monachis, quorum maximè impulsu in Concilio CP. sub Menna condemnati

condemnati ſunt. Synodus autem V. in Trium Capitulorum cauſa, quid aliud eſt quàm præcedentium appendix? Hydram verò illam in ortu ſuffocare quis generoſiùs tentauit, quàm Theodoſius Cœnobiarcha Palæſtinus, cũ Anaſtaſio Imperatori ſcriberet, *Aduersùs hæc & ignis accedatur & enſis acuatur, & mors quoque nobis acerba adferatur: imo verò, ſi fieri poſſit, pro vna innumerabiles; nos verò nunquam prodemus veram Religionem.* Qui deinde furente tyranno, publicè in templo ſtupentibus omnibus anathema in eos dixit, qui Synodos quatuor priores, ſanctis Euangelijs non æquarent. Atque ea ſecta cum ſub Zenone, ad perfidiam corroboraretur, Acacio Conſtantinopolitano, & Petro Moggo Alexandrino nemo ſe fortiùs oppoſuit Monachis: cum hic dicatur *ab Abbate Amone, & ab Abbatibus Monachorum inferioris Ægypti bella paſſus*: ille cum Imperatoris impotentem impietatem in Catholicos, ipſoſque Romanæ ſedis Legatos Miſenum & Vitalem armaret, neque reperiretur qui latam à Romano Pontifice in illum ſententiam denunciaret, coacti ſunt eius latores, Monachi cuiuſdam Achimetenſis manum implorare, qui religioſa conſtantia auſus eſt *ipſam chartam damnationis, dum ingrederetur ad celebranda ſacra, ſuſpendere in eius pallio, & diſcedere.*

Theodoſij Monachi conſtantia. Cyrill. in eius vita c.39. Apud Sur. 11. Ian. Ibid. c.41.

Audax Monachi facinus. Liberat. in Breu. c.18.

De Monothelitis vnum Pyrrhum nominat Hallier è Monaſterio profectum. Cui obijcio Pontificem Agathonem ſextæ Synodi auctorem, *Religioſos ſeruos Dei Monachos* ab eo miſſos, Romanos, Siculos, Conſtantinopolitanos, Antiochenos Monachos in ea ſubſcribentes. Sophronium Monachum poſtea Ieroſolymorum Patriarcham, qui Monothelitas primus ſcripto aggreſſus eſt. Quis ſe Iſaurico Leoni & Iconomachis animoſiùs oppoſuit murum pro domo Iſraël, quàm Monachi, vt Plato, vt Theodorus Studita, vt Ioannes Damaſcenus, vt Stephanus martyr, & innumeri athletæ traditionum fortiſſimi? Octauæ Synodo cauſam dedit à Photio eiectus Ignatius ſanctiſſimus Monachus, Michaëlis primùm Imperatoris, tum deinde Monachi filius, vt dubitari non poſſit, quin Monachi omnes exornatori amplificatorique ſuo propenſiſſima voluntate fauerint. Albigenſibus exterminandis non Abbates tantùm qui Lateranenſi 3. ſub Alexandro III. interfuerunt & ſubſcripſerunt; ſed Dominicus etiam cum tota ſua nobiliſſimorum Chriſti pugilum legione incubuerunt. Berengarium hic omitto, quia tantùm generalia Concilia perſequor; ipſe tamen ab eruditiſſimis Monachis Lanfranco, Guitmundo, Algero fortiter repreſſus eſt. Lateranenſi 4. ſub Innocentio III. ijdem iterum Albigenſes, & Almaricus Carnotenſis Doctor, à pluribus Abbatibus & Prioribus, quàm ab Epiſcopis ſunt damnati. Nam cum quingentorum numerum Epiſcopi non implerent, Religioſi Prælati octingentos ſuperabant. Et fortaſſe Franciſcum Hallier tanta exinde ciuis ſui cepit miſeratio, vt Regularibus viris poſt damnatum Carnotenſem Theologum, & eius cadauer exhumatum amicus eſſe non poſſit. Quid aduersùs Græcorum errores in Lugdunenſi 2. Concilio Regulares egerint, ex eo colligi poteſt, quod ex ſolo Fratrum Minorum Ordine, legationem ad Græcum Imperatorem Michaëlem Palæologum Pontifex Gregorius inſtruxerit. VVicleffum in Conſtantienſi Synodo a multis Abbatibus Religioſiſque viris, præter Epiſcopos damnatum, quanta vi doctrinæ, quanta ingenij ſolertia, quo philoſophiæ Theologiæque acumine profligarit Thomas VValdenſis, diſſimulare conantur Hallier & Aurelius; qui noſtræ in eo cauſæ legunt firmamenta. Contra Bohemos in Baſi-

Monothelitas in 6. Concilio profligarunt.

Iconoclaſtæ in 7. Synodo.

Photium intruſum in 8.

Albigenſes in Lateranenſi 3.

Berengarij ſcriptis confutarunt.

Albigenſes iterum damnarunt in Lateran. 4.

Græcorum errores in Lugdun. 2.

Wicleffum & Huſſiũ in Conſtantienſi.

Thomas Waldenſis.

Bohemos in Basileensi. Græcos in Florentino. Concil. Florent. act. vlt.

leensi, contra Græcos in Florentino disputant *nonnulli Monachi præclari Theologi*, vt Andreas Colossensis, Ambrosius Camaldulensis. Neque alium puta fuisse Ioannem illum Ecclesiæ Latinæ Theologum *in philosophia & dialectica præclarissimum*, licet cum Abbatibus subscripti non legantur, quia *mos in Concilijs minimè est, vt in Prioratus ordine constituti, vel Fratres Magistri, vel Iurisperiti in decretis ipsorum Conciliorum subscribant*. Lutherum denique & Caluinum, cæterosque superioris seculi nouatores, Religiosorum maximè opera attritos & perdomitos esse, tum scriptorum illustria monumenta, tum recens gloriosissimorum de hæreticis triumphorum memoria proclamat.

Refellitur Hallier ex ijs ipsis quos nominat.

Concilia ipsa, eaque generalia tantùm attigi: quid de Prouincialibus, quid de ijs qui extra Concilia disputarunt afferri potest non omnibus cognitum, Ecclesiæ vtile, Religiosis gloriosum? Quid quòd illi ipsi *Ecclesiæ Dei deuastatores Monachi* à Doctore nominati, Monachos habuerunt aduersarios, ruinarum, si quæ fuerunt, reparatores? De Diodoro Tarsensi iam satisfecimus, nisi quod in eius ignominiam, peruersè citatur à Francisco Theodoretus eo loco, vbi *virum excellentissimum & spiritualia eius fluenta* nuncupat. Video de mente Theodoreti quid possit obijci: sed tantùm nunc ago, non dici à Theodoreto citato Diodorum Tarsensem *auctorem vel fautorem hæreseos fuisse quæ Ecclesiam Dei deuastarit*. Nestorio Dalmatium, Eutychetem, Constantinopolitanos opposui, & è Gallia Cassianum; & si vis Cyrillum ipsum Alexandrinum, quem nonnullis placet Religionem Montis Carmeli professum. Eutycheti obijcio tres & viginti Archimandritas qui in CP. Prouinciali Synodo in eius depositionem cum Episcopis subscripserunt. Origenistas Rufinum, & Nitriæ Monachos, quàm bellè tractauit Hieronymus? Iouinianum & Pelagium, cum hic etiam Episcoporum Synodo illusisset, quàm fortiter aggressus est idem Hieronymus, improborum omnium malleus? Pelagio eidem eiusque consorti Cœlestio, quis negotij plus facessiuit, quàm Augustinus in Africa? Collatorem Cassianum, Prosperi Aquitanici Theologa eloquentia quàm vehementer infregit? Quanquam non desunt viri alias sapientissimi defensores, non qui Semiplagianismum tueantur; sed qui Christianum illum Anacharsim non ex sua, sed alterius collationem illam celebrantis sententia id retulisse affirment. Faustum vero Regiensem à Sidonio Episcopo laudibus in cœlum euectum; & verò ineunte Episcopatu, & calente adhuc in eius pectore Monachatu laudandum, vt qui Lucidi Presbyteri errores duobus in Concilijs damnauerit; postea declinantem à fide non tulit Cæsarius ex Monacho Arelatensis Antistes. Pyrrhum denique Monothelitam longa disputatione S. Maximus ad sanam mentem studuit reuocare. Ita nullum vnquam in Religionis paradiso aconitum oriri permisit Deus, quin ex eodem horto antidotum præpararit. Quid tu igitur Antiregularis Hallier, paucorum amentia & errore, ad omnium infamiam abuteris? Quid innocentes tam multos accusas, vbi optabile est nocentem esse & videri neminem?

Falsò citatur ab Hallier Theodoretus l. 5. hist. Eccl. c. vlt.

Habetur act. 1. Concil. Chalced.

Cassiani benigna defensio.

Sidon. Apollin. l. 9. ep. 9. Baron. ad an. 490.

ALTERA

ALTERA PETRI AVRELII CALVMNIA in Religiosos omnes ad Ecclesiæ gubernacula admotos exploditur.

CAPVT XIIII.

MINOR quidem est hoc in proposito Petri Aurelij, quàm Francisci Hallier aduersùs Regulares calumnia, sed maioribus tibijs proclamatur: grandi nimirum, qui genius hominis est, exaggeratione, qua nescio plus Monastico statui, an Ecclesiæ noceat. Certè Religionem aperta vi oppugnat, illudit antiquitati, Patribus imponit, historiam euertit, Adeò præceps est inuidia, vt nihil sanctum habeat! Neque aliud est eius quàm commilitonis institutum. Affirmauit ille à Monachis in Clerum assumptis turbari Ecclesiam, hic negat ab ijs benè gubernari; vterque Religiosos à Clericatu arcendos pugnat, & manus manum fricat. Itaque qui necessariam Ecclesiæ in profligandis hæreticorum copijs Regularium doctrinam semper fuisse monstraui Doctori Hallier; num eodem iure sum Aurelio declaraturus, laudabilem, atque vtilem eorundem operam in regendis fidelibus semper extitisse? Et quoniam Ordinis Hierarchiam claudit hoc caput, nonne hinc consequetur, Regulares non tantùm generali Clericorum nomine, quod personis omnibus Deo sacris competit, impertiendos, sed etiam Ecclesiam Dei instinctu, sapientissimo consilio, æquissimo iudicio, selectam ex illis partem ad strictum Clericatum, qui obstruitur ab aduersarijs, semper adsciuisse? *Animus Petri Aurelij idem qui Franc. Hallier.*

Aurelius igitur tanquam ex Patrum syngrapha pronunciat, *Monachos parum idoneos ad Ecclesiæ munera videri, & paucos admodum illorum memoria extitisse, qui ea feliciter administrassent.* Probat id paradoxum Sulpitij Seueri, Chrysostomi, Augustini & Hieronymi testimonio. Hæc quasi iuris est assertio. Sequitur facti altera, eademque ex historiæ monumentis confirmatio. *Quarto illo celeberrimo seculo, vel nullos, vel paucissimos vixisse Episcopos, qui Regulares fuisse dicantur.* Id conficit delectu insigniorum eius æui Antistitum, qui Monachi, Regulares-ve non fuerint. Expendo singula, & in illis eum esse Aurelium demonstro, qui toto opere, Regularibus omnibus, sub Iesuitarum nomine & pallio, infensissimum. *Proponitur Aurelij sententia p. 503. 504.*

Tres enim hic deprehendo calumnias. Prima est, parum idoneos esse Monachos: quam excipio Francisci Hallier auctoritate, tanquam Achillis scuto. Qui hoc ipso in proposito *tantùm abesse* dicit, *vt Regularis status obesse debeat cuiuscunque hominis dignitati, cum priuato vniuscuiusque hominis sit ornamento: cum multos quos è seculari vita ad Clericalem non reciperet, Monachismo prius expiatos, Ecclesia ad Clerum recipiat.* Quem sensum & ex alia eius opinione non ægrè deduco, cum eos improbat, qui aditum ad Ecclesiasticas dignitates sibi voto intercludunt, quasi Ecclesiæ viros vtiles negent, & inuideant, plusque Ordinis sui, quàm rei Christianæ conseruationem amplexentur. Tam frequenter autem votum illud modestum impugnat, vt nemini nostrum fas sit ignorare, eum qui sic agat, ab Episcopatus dignitate suscipienda, nulla *Refellitur Monachos esse parum idoneos. Contrarium Aurelio docet Hall. in Vindic. pag. 431.*

voti Religione prohiberi. Sed vt ad Aurelium redeam, age amabo, cur ad capessendam Ecclesiam Monachi, sunt *parum idonei?* vnde? qua ex causa? quid habet Ecclesiæ administratio, quod Religiosi explere non possint? Vouet perfectionem Episcopus; perfectionis studium Monachus. Ab Episcopo actus Hierarchici manant in subditos; in Religione exercentur à Prælatis. Episcoporum officium est *pro ouibus suis sacrificium offerre, verbique diuini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum operum exemplo pascere, pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere*: quæ omnia à Religiosorum, præsertim qui ad docendum & prædicandum instituti sunt, consuetudine quantùm absunt? Quid quòd ad Sacerdotij dignitatem suscipiendam, aptiores à Pontificibus Religiosi, quàm Laïci iudicantur? Audi Bonifacium Aureli, teque in eius decreto inspice. *Sunt nonnulli nullo dogmate fulti, audacissimè quidem zelo magis amaritudinis, quàm dilectionis inflammati.* Fuit hic profectò vates Pontifex, aut iam tum vixerunt Aurelij, *asserentes Monachos quia mundo mortui sunt vt Deo viuant* (quæ vox per Aurelianum *parum idoneos* reddi debet) *neque pœnitentiam, neque Christianitatem largiri, neque absoluere posse per Sacerdotalis officij diuinitus sibi iniunctam potestatem* (id est *ad Ecclesia munera* non esse admouendos) *Sed omnino labuntur*, &c. *Omnino præcipimus vt ab huiuscemodi nefandis ausibus reprimantur in posterum*: Tu-ne igitur, Aureli, iubente Pontifice *ausus* tuos *nefandos*, an quis alius inuito te *reprimet in posterum?* Papæ oraculum digna ratione firmatur: *quia quantò quisque est celsior, tantò & in his potentior.* Peto ab Aurelio, suum vt illud *parum idoneos*, cum Pontificio *quantò quisque est celsior*, & *tantò potentior*, componat; si fortasse quadrare poterit.

Concil. Trid. sess. 23. c. 1. de Reform.

Ea sententia reprehenditur à Bonifacio Papa. 16. q. 1. C. Sunt nonnulli.

Gelasius autem eorundem pietati, & asceticæ vitæ, condonat spatium illud temporis, quod inter singulorum ordinum susceptionem antiqui Canones interesse volebant. Quod decretum licet suo antea loco protulerimus, hic tamen repetere disputationis necessitas adigit. *Si quis de Religioso proposito, & disciplinis Monasterialibus eruditus, ad Clericale munus accedat*, &c. per minorum Ordinum gradus concedit, *vt completo anno sit Presbyter: cui tamen*, inquit, *quod annorum interstitia fuerant collatura, sancti propositi sponte suscepta doceatur præstitisse deuotio.* De Laïcis autem decernit, *Examen tantò diligentius faciendum, quantò inter mundanam Religiosamque vitam constat esse discrimen.* Additque pro interuallis temporum, sex menses ad annum solidum, *quoniam, sicut dictum est, distare conuenit inter personam diuino cultui deditam, & de Laïcorum conuersatione venientem.* Audiat Hallier distinctos ab antiquo Pontifice Monachos à Laïcis: discat Aurelius non esse *parum idoneos* ad Clericatum Monachos, quorum vita compendiosum ad Sacerdotium iter est. Quanquam non hic Pontifici tantùm, sed etiam sibi obstrepit, & pugnantia loquitur, cum controuersiam à DD. Thoma & Bonauentura olim disputatam aduersùs Regularium hostes, in eo versatam scribit, *ne Religiosi ad opus animarum admoti, iniuriosi aut superflui habeantur*: seque pedibus in sanctorum sententiam ire asserit: cum tamen hoc loco, non quidem *superfluos*, sed ineptos, & *parum idoneos*, quod iniuriosius est, *ad opus animarum* Religiosos esse probare contendat.

Dispensat Ecclesia cum Monachis pro ordinum interuallo. Gela. ep. 9.

Aurelij contradictio hoc loco & pag. 415.

PATRUM

PATRUM AB AURELIO CITATORUM verus sensus ostenditur.

§. I.

MIRUM foret si Patres in Religiosorum dedecus fauerent Aurelio, mirabilius si eos fideliter citaret Aurelius. Qui enim ex Patribus *parum idoneos ad Ecclesiæ munera* dicunt esse Regulares? Non trecenti decem & octo magni Concilij Nicæni, qui Chorepiscopum volunt eligi *ex bonis Religiosis qui habitant in deserto, aliquem qui si doctus & optimis moribus.* Non S. Epiphanius qui *Sacerdotium ex virginum ordine præcipuè constare dicit; aut si minus è virginibus, certè ex Monachis.* Non S. Athanasius qui Gregorium ab Arianis missum Alexandriam, vt Episcopatu fungeretur, inter cetera reprehendit, quod studiosiùs magistratuum quàm Monachorum amicitiam sectaretur. Non Theodoretus, qui Lucio item Ariano datum vitio testatur, quòd secum Monachos non haberet. Non Cæsarius Arelatensis, qui de Lirinensis Insulæ Monachis magnificè dixit: *hæc est quæ eximios nutrit Monachos, & præstantissimos per omnes prouincias erogat Sacerdotes: at si quos accipit filios, reddit Patres, & quos nutrit paruulos, reddit magnos.* Hi enim, (& quid plures afferam?) Monachis ni fallor, Ecclesiastica quædam munera committi posse censuerunt. Quinam igitur contrarium opinantur? Aurelij marginales quatuor, primæ notæ. Videamus.

Patres non fauent Petro Aurelio. — Concil. Nicæn. c. 54. Arab. — Epiph. l. de hæres. in fine. — Athan. ep. ad vitam solit. agentes. — Theo. l. 4. hist. Eccl. — Cæsar. Areiat. hom. 25.

Seuerus Sulpitius producto loco, sancti cuiusdam Monachi admirabilem animi demissionem enarrans, in minùs perfectorum Monachorum vanitatem & ambitionem inuehitur: concludis inde, Aureli, *Monachos parum idoneos ad Ecclesiæ munera* videri. O dialecticam! Quid autem de illo existimas, cum in vita S. Martini, Monasterij Maioris instituta, & Monachorum eximias sub tanto Asceta virtutes, vbi descripsit, *Plures ex his*, inquit, *postea Episcopos vidimus. Quæ enim esset ciuitas aut Ecclesia, quæ non se de Martini Monasterio cuperet habere Sacerdotes?* Hoc cum de Gallia diceret *Galliæ decus*, illam *fimbriarum dilatationem*, qua libri tui marginem contrahis, non vitæ Monasticæ, sed priuatorum hominum vitia esse demonstrabat.

Seuerus Sulp. Dial. 1. c. 14. inutiliter citatur. — *Aurelio contraria scribit in vita S. Martini. c. 7.*

Sequitur S. Chrysostomus, qui adductis ab Aurelio capitibus, rem Aurelij non auget. Nam cum modestia singulari onus Episcopale suis ab humeris excuteret, consilij sui causas vndecunque corrogatas, amico non sine rhetorica qua pollet plurimùm amplificatione, explicat, Monachumque ex vmbraculis & otio ad humanæ consuetudinis tumultus tempestatesque perferendas idoneum videri negat. Sed alia ex parte nihilò digniorem Sacerdotio secularem virum, qui illis negotiorum æstibus agitetur. Episcopum igitur colligit, omni ex parte fore absolutum, qui & turbas illas constanti animo sustineat, & Monachorum virtutibus, puritate videlicet mentis, & constantia sit insignis. Quid hæc propositum tuum adiuuant? Audi verò illum pro meo magnificè orantem, eo libro quo Monachorum vituperatores confundit, quorum numerum studetis amplificare. Monachum probat regendorum aliorum potentem esse, primùm virtutis exemplo, quæ nihil non docet

Chrys. l. 6. de Sacerd. c. 7. 8. *nihil iuuat Aurelium.* — *Pro nostra sententia magnificè disputat* l. contra Vituper. vitæ Monast. c. 9.

& persuadet. Deinde quòd rerum humanarum despicientia confirmatus, Reges ipsos cum opus fuerit admonere audeat, & increpare; eiusque ipsi voces, tanquam non ab homine profectas soleant reuereri. Tum quòd laboris tolerantia subactus ipse, per se suis consulturus sit. Tandem denique quòd in casibus qui humanitatem consequuntur, & carorum morte, ad se accedentes sit diuino quodam solatio recreaturus. Hæ-ne tibi facultates *minus idoneæ* videntur ad Ecclesiæ munera?

Augu. epi. 76. alia dicit quàm quæ fingit Aurelius.

Placet & Aurelij Augustini, ad Aurelium, gratum nomen, epistola. Quid ait? quæ est eius epistolæ materia subiecta, qui titulus? *Monachos qui sponte de Monasterijs recesserunt, in numerum Clericorum recipi non debere.* Iam hoc à causa nostra perquam alienum. Quæ autem affertur ratio? Quia *& ipsis facilis lapsus, & ordini Clericorum fit indignissima iniuria, si desertores Monasteriorum ad militiam Clericatus eligantur.* Rides, Lector, Aurelium hæc pro se afferentem. Quod sequitur propiùs rem tangit: sed alio libro est à nobis diligenter expensum, vbi & Doctoris Hallier argumentum vidimus, ex hac D. Augustini epistola probare contendentis, ad maiorem virtutem Episcopos obligari, quàm Monachos, quia ex Monacho, cui desit instructio necessaria, vix fieri potest bonus Clericus. Cæterum ille qui contra nos testis profertur Augustinus, is ipse est qui *factus Presbyter Monasterium intra Ecclesiam mox instituit, & cum Dei seruis viuere cæpit, secundùm modum & Regulam, sub sanctis Apostolis constitutam.* Putauit igitur statū Monasticum ab Ecclesiæ muneribus alienum non esse. Neque id solùm, sed *ex Monasterio, quod per illum & esse & crescere cæperat, magno desiderio poscere atque accipere Episcopos & Clericos pax Ecclesiæ atque vnitas & cæpit primò, & postea consecuta est.* Atque vt tanti Patris exemplo quantùm deferrent, facto aliquo simili declararent, *& ipsi ex illorum sanctorum proposito venientes, Domini Ecclesijs propagatis, & Monasteria instituerunt, & studio crescente ædificationis verbi Dei, cæteris Ecclesijs promotos fratres ad suscipiendum Sacerdotium præstiterunt.* Sed quid inde præposterè accidit? *Atque hinc, vt scriptum est, peccator videns irascebatur, dentibus suis frendebat, & tabescebat: serui autem Christi cum his qui oderant pacem, erant pacifici, & cum loquerentur, debellabantur gratis ab eis.* Putas Lector, apertiùs quicquam scripturum, si Petrum Aurelium nosset Possidius?

Augustini facta dictis Aurelij contraria. Possid in vita Augu. c. 5. Ibid. c. 11.

Hieronymus Monachos perpetuò laudat. l. 2. ep. 8. ad Marcell.

Hieronymum etiam nominare audes, qui totus meus est? Num illi *flos quidam, & pretiosissimus lapis inter Ecclesiastica ornamenta Monachorum & Virginum chorus est?* Quales verò flores sunt, si tantùm in fructus præcoces formantur? qui lapides, si ad Ecclesiæ structuram & ædificationem perpoliri vix possunt? Num Hieronymus Monachus perpetuus Monachorum aut laudator, aut ad virtutem & perfectionem incentor est? Num strenuè eorundem patrocinium suscipit aduersùs calumniatores quosdam Clericos, *quasi & ipsi sint aliud quàm Monachi, & non quicquid in Monachos dicitur, redundet in Clericos, qui Patres sunt Monachorum?* At Monachos perfecta virtutis ætate, Patres è filijs fieri, docuit ante Cæsarius.

In Epist. ad Rusticum non fauet Aurelio.

Sed Epistolam citas ad Rusticum. Tam tu nos, non dicam rusticos, sed omnis doctrinæ putas expertes, vt intelligere non possimus, ne vllo quidem verbo tota illa epistola id Hieronymum indicare quod quæris? Da vel vnum quo, non dicam exprimat, sed obscurè, dubiè, malignè subnotet, quod certò asseueras. Rusticum monet quomodo sit in Monasterio viuendum, *vt etiamsi*

Clericatus,

Clericatus, inquit, *te titillat desiderium; disce quod possis docere; ne miles antequam tyro, ne prius magister sis, quàm discipulus.* Est igitur Monasterium schola, & meditatio Clericatus. Multis deinde interiectis, *Ita age, & viue in Monasterio, vt Clericus esse merearis.* Audi amabo quid dicat, *merearis*, vt virtutis tuæ præmium sit Clericatus: vt tuæ in Monasterio vitæ, debeatur Sacerdotium: fac te vnum ex illis *probabilioribus & melioribus* qui in Clerum assumi solent. *Cum ad perfectam ætatem veneris* non hominis tantùm, sed etiam Religiosi, *& te vel populus, vel Pontifex ciuitatis in Clerum elegerit, agito quæ Clerici sunt, & inter ipsos sectare meliores; quia in omni conditione & gradu optimis mixta sunt pessima.* Hæc oratio in lingua, non Latina, sed Aureliana, cum glossa ipsi ordinaria, significat *Monachos ad Ecclesiæ munera parum idoneos videri.* Quinam autem ex allatis, qui ex alijs omnibus, vniuersè dicunt, quod ab ijs dictum calumniaris *paucos admodum sua memoria extitisse, qui ea feliciter administrassent?* Quibus id verbis extulerunt, qua ornarunt metaphorâ, obscurarunt allegoria? Quis vnus hoc scripsit? Nam quos tu nominas quatuor, quos explicui, ne per somnium quidem. Reliqui ergo latent illo generali inuolucro quod adpingis, *&c.* Scito autem tibi cum respondebis, necessitatem illorum verè & genuinè proferendorum incumbere. O intolerandam Patrum corruptelam! ô singularem hominis! diceret totum Aurelius.

Refertur 16. q. 1.

Nullum ex patribus pro sua sententia verè citare potest.

RELIQVÆ HVIVS LOCI CALVMNIÆ EX *historia ductæ expenduntur.*

§. II.

QVAM multos Patres attulit, tam multas prima calumnia peperit calumnias. Transeo ab auctoritate ad historiam. Tres & hic næui, vt videas amantem Hierarchiæ virum, qui numero peccare velit Hierarchico.

De Monachorum antiquitate malè philosophatur Aurelius pag. 504.

Primus, inquit, *ætatibus, quibus Ecclesiam persecutiones infestarunt, non sine difficultate reperiuntur Regulares, qui vel in solitudine latuerint, nedum qui super candelabrum in Ecclesiæ thronis conspicui fulserint.* Bene est quod non iam Monachos, sed communiore vocabulo Regulares appellas, vt semel tibi respondeam, primis illis ætatibus, ab Apostolicis temporibus Clericos omnes fuisse Regulares; quamobrem necessum est vt qui *super candelabrum in Ecclesiæ thronis conspicui fulserunt*, vixerint Regulares. Interim de antiquitate Monachorum dubitas, tum his verbis quanquam obscuriùs, tum exeunte pagina altera, cum affirmas *in Africa nullum Monachorum, aut Monasticæ vitæ vestigium ad tempus vsque S. Augustini visum.* Imperij Romani partitionem vt sequaris, liberaliter concedo: poteram enim iure meo à te quærere an Ægyptus & Thebaïs in Africa non sit? Vel S. Marcus Euangelij scriptor S. Augustini tempora non præcesserit? Vel quæ de Alexandrinis Supplicantibus & Therapeutis scripsit Philo fabulosa sint? Vel malè Therapeutas illos putauerit S. Hieronymus esse Christianorum primitias à Marco institutas? Adijcis, ne quid absurdi reticeas, *Virginum cœtus in Ecclesia antiquiores esse, quàm Monachorum:* idque ridiculè probas ex Apostolo Corinthios de virginibus edocente, quasi Corinthias virgines in cœtum coijsse significet; quasi & Actuum Apostolicorum historia cœtus viduarum commemoret; quia *Græcorum viduæ* in ea le-

Virginum cœtus Monasticis priores esse malè probat ex 1. Cor. 7. Act. c. 6.

1. Tim. 5. guntur: & quia Timotheo præcepit Apostolus vt *viduas honoret*, *viduam eligat sexaginta annorum*, admirabili, & omnino tuâ Logicâ inde deducis, fuisse viduarum cœtus in vnum coactos ad eam Monasterij formam, quam Monachi deinde sint imitati. Velim autem ex te scire, quàm recentem & nouam in S. Dionysio putes esse Monachorum institutionem? Monachorum inquam certis ritibus initiatorum, sanctos Ordines facientium, certum in Ecclesia locum occupantium? Quid de S. Iacobi liturgia censeas, in qua supplicatum legis pro ijs qui in virginitate, & castitate, ac Monasterijs degunt? Sed hæc in transcursu.

Non pauci Monachi Ecclesiam feliciter gubernarunt.

Næuus alter hic tuus est, primis illis ætatibus paucos è Monachis Episcopos, reipsâ Ecclesiam feliciter administrasse: vnde sequitur, vt infeliciter omnes alij. Expectas fortasse vt sanctissimorum è Monasterijs Antistitum seriem tibi contexam: aliter disputo, & vel meo, vel Lectoris tempori parco. Da mihi vnum infelicem è Monacho Episcopum, putà Nestorium, aut Faustum Regiensem, ab Hallier nominatos, vel quem alium: huic ego si decem alios συγχρόνους sanctissimos, optimos, felicissimos è Regularibus Præsules non possum opponere, vicisti. Quapropter dum ephemerides tuas consules, vnam ego cum Lectore meo S. Athanasij ad Dracontium consecratum ex Monasterio Episcopum, elegantiorem, quàm prolixiorem percurram Epistolam, quæ causæ nostræ vel præiudicium, vel præsidium afferet.

Vnius S. Athan. ad Dracontium epistola omnes Petr. Aurelij calumniæ conuelluntur.

Monachi administratio vtilis.

Pericula timere non debet.

Multi ad Episcopatũ euecti.

Id primùm ab Athanasio excogitatum scribit Hallier, sed perperam.

Monachi vitam in Episcopatu retinere potest.

Hic, inquam, summo omnium consensu delectus, & à Patriarcha ordinatus, Monachorum suasu in solitudinem iterum se abdiderat, ne tantum, tamque periculosum onus suscipere cogeretur. Dixisset tum aliquis de Aurelij schola misomonachus. Bonum factum quòd se ipse *parum idoneum* iudicat *ad Ecclesiæ munera*: sic se habent omnes Monachi, & *pauci admodum nostrâ memoriâ feliciter administrarunt*: alium, me, mei similem elige. Quid hic Athanasius? Quo fugis Draconti, quod Ecclesiæ scandalum creas? Tua illa fuga electionis tuæ concordiam dissipat, Episcopatum prædæ obijcit, Gentiles qui conuersionem te Pastore promiserant in errore continet, Populos frustraris, qui dum te expectant, doctrinæ sacræ esuriem patiuntur. Quid fugis? Vim Iudæorum, labores Ecclesiæ, temporum iniquitatem? Vir esto, non temporibus, sed Deo seruitur. Episcopalem Ordinem vt inutilem, & minimè necessarium despicis? Caue Christum & Apostolos arguas: caue contemnas eos sine quibus ne Christianus quidem fores: sequere Paulum peregrinantem, laborantem, euangelizantem. Vereris fortasse ne de virtutis gradu excidas in Episcopatu? Euge: Moses & Ieremias iniunctum sibi officium principio quidem refugiebant, infirmitatis suæ conscij, sed diuino tandem imperio confirmati, quàm sanctè quamque perfectè propheticum munus implerunt? Tu vnus ex Monachis ad infulas traductus es? Nescis Serapionem, Apollonium, Agathonem, Aristonem, Ammonium, Cuen, Paulum, & *quamplurimos alios hanc curam suscepisse, neque propterea seipsis factos esse deteriores? Quot enim ab idolis converterunt? Quot à furiosa & diabolica consuetudine suis admonitionibus compescuerunt? Quot adduxerunt Christi seruos? Adeò vt qui ista signa conspiciant, admirentur.* Magna mihi crede merces Episcopo seruatur in cœlo. Sed & si Episcopatum causam esse peccandi arbitraris, omnino falsus es. Licebit tibi in Episcopatu esurire & sitire, sicuti Paulo: licebit vinum non bibere sicut Timotheo; & ieiunare frequenter, vt Paulus solet: vt ita secundùm illum ieiunans, alios sermonibus

ſermonibus enutrias. Hæc & ſimilia dum ex animo ſcribit S. Athanaſius, ille fidei columna, ſcutum Eccleſiæ, Catholicorum portus, Doctor orbis Chriſtiani, contradicit Aurelius homo ignotus: vtri credimus? In D. certè Athanaſij partes tranſit eruditiſſimus Annalium ſcriptor, rerum Eccleſiaſticarum ſi quis alius ſcientiſſimus, qui hunc ipſum locum acie mentis contemplatus, grauiter & aptè ſubiungit. *Negari quidem non poteſt fuiſſe Monachiſmum ſeminarium in Eccleſia Dei ſanctiſſimorum Epiſcoporum, ex quo Baſilij, Gregorij, Chryſoſtomi, & alij tam in Oriente, quàm in Occidente viri ſpectatiſſimi prodiere.*

Monachiſmus ſeminarium Epiſcoporum. Baron. ad an. 328. n. 15.

Verùm quod ab alijs negari non poteſt, negat buccis concrepantibus Petrus Aurelius, & (quæ tertia calumnia eſt) ſcribere audet, quarto *illo & celeberrimo ſeculo vel nullos, vel pauciſſimos eſſe Epiſcopos, qui Regulares fuiſſe dicantur.* Hic ego non poſtulo cur è tot ſeculis *quartum* ſelegerit. Non repeto Clericos tunc omnes ſtrictiore regula fuiſſe conſtrictos; vt iure optimo Regulares dici debeant, licet Monachatum omnes non profiterentur. Non queror ab homine Religionis ignaro, Clericales Monaſticoſque Ordines confundi: vel potiùs Clericales nullos agnoſci. Sunt enim iſta communium locorum diuerticula, ijs concedenda, quibus moleſta eſt hypotheſis. Pedem propiùs confero, & nonnullos ex *illuſtrioribus* quos adducit illi eripio, vt ſuam ipſe horreat ignorantiam, nos miremur audaciam, qui plurimos è Monachorum catalogo eradat, quos vel mediocriter eruditi vixiſſe ſciunt inter Monachos.

Quarto ſeculo Regulares non pauci fuerunt Epiſcopi.

Itaque vt oſtendat paucos admodū Monachos Epiſcopatum geſſiſſe, tyrannica tempora, & quartum ſeculum paulò pacatius repliçat, & *illuſtriores Epiſcopos* nominat, quos nemo *Regulares fuiſſe iactauit.* In ijs Dionyſium adducit Romanum, diſertiſſimè repugnante libro Pontificali, qui ſic perbreuem eius vitam exorditur. *Dionyſius ex Monacho, cuius generationem reperire non potuimus, ſedit*, &c. Cuius libri fidem hac ipſa in re Doctor Hallier eleuare maluit, quàm ignorare: *Dionyſium*, inquit, *Summum Pontificem, vnumque præterea, aut alterum* (omiſſos ab Aurelio) *ex libro Pontificali Damaſi, ex Monacho ad ſummum Pontificatum euectum legimus: ſed id rarum exemplum, ſi tamen verum eſt.* Debuit afferri ἰσχύος huiuſce cauſa, neque ſanctiſſimorum Præſulum vt Teleſphori, & aliorum nomina memoriæ poſterorum inuideri. Reſpondebit fortaſſe, quod alicubi Aurelius, libri illius *exiguam antiquitatem eſſe, quem Bellarminus à Damaſo ſcriptum negat, ab Anaſtaſio Bibliothecario aſſerit.* Et Bellarminum citat *l. 16. de ſcript. Eccleſ. in Anaſtaſio Biblioth.* Quæ vera Bellarmini ſententia, tribus prauis citationibus ab docto iſto, lectorum omnium contemptore corrumpitur. Quis enim non rideat citari *lib. 16.* eius operis quod in libros non diuiditur? Quod ſectum per ſecula, Damaſum in quarto, Anaſtaſium in nono, non autem *decimo ſexto* collocat? Quis non miretur citari *in Anaſtaſio Biblioth.* quod ibi tantùm ſtringit Bellarminus, in Damaſo magis expreſſum? Ita neque Pontificalem, neque Bellarminum legit Aurelius, & tamen Lectorem præfidenter alloquitur.

In Dionyſio Romano lapſus Aurelij.

Hallier ipſi contrarius in Vindic. pag. 473.

In citando Bellarmino tria peccat Aurelius pag. 87.

Petrum Alexandrinum qui additur, equidem Monachum fuiſſe non aſſero: ſed in Epiſcopatu tamen Monaſticos mores æmulatus eſt, ſcribente Euſebio vitam eo tempore duriore *exercitatione*, & magis *ſeuera traduxiſſe.* Vt qui ante Epiſcopatum Monachus non fuerat, cœleſtem certè Monachorum vitam in ipſo magiſtratu deguſtaret; ſimulque oſtenderet exercitationem illam cum vigilantia paſtorali non pugnare.

De Petro Alexandrino. τὸν λοιπὸν τοῦ βίου χρόνον συντονωτέρᾳ τῇ ἀσκήσει ἑαυτόν τε ἦγε, καὶ τῆς κοινῆς τῶν ἐκκλησιῶν ὠφελείας ἐκφανῶς ἐπεμέλετο. Euſeb. l. 7. hiſt. in fine.

Aurelij error chronologicus.
Trithe. l. de script. Ecc.

In *quarto seculo* Cyrillum Alexandrinum, & Leonem Magnum nominas: Quo auctore? Quis tibi antiquitatis promptuario αἰσχείαν illam condonet? Et de Cyrillo quæris quis eum Regularem fuisse dixerit? Certè Trithemius *Montis Carmeli quondam decus, & cultorem insignem* vocat: quàm certò, id non disputo, satis modò mihi est habere qui dicat.

Aurelij audax impostura.

Cui contradicit Hall. in Vindic. pag. 473.
Socr. l. 4. hist. Eccl. c. 21.
Ἐν ἐπισκόποις, ἐν μὲν οὖν ἀσκηταῖς καὶ τῆς ἀρετῆς φροντισταῖς, ἔτι κατ' ἐκεῖνον διαλάμπον καιρὸν, Γρηγόριος ἑκάτερος ὅ, τε τοῦ Ναζιανζοῦ, καὶ ὁ Νύσσης.
Theo. l. 4. hist. Eccl. c. 28.

Stuporem inijcit quod sequitur, quod pro certo & constanti audacter asseueratur, quod contra scriptam solaribus radijs veritatem Lectori suadetur, *Gregorios Nazianzenum, & Nyssenum, Basilium ipsum Monachorum institutorem & patrem Monachos non fuisse.* Os hominis conuicio verberare potest socius Hallier, si cætera desint testimonia. Quid autem ad Socratem dicet Aurelius, qui Basilium in duplici vitæ genere narrat exercitatum, ascetico, & actuoso ad populum docendum? Vtrunque duos fratres æmulatos, Petrum, Monasticum; Gregorium Nyssenum, docendi rationem. Hic enim ex Religiosa disciplina, transijt ad Episcopatum: ille in quiete & otio consenuit? Quid ad Theodoretum, cuius diserta hæc est oratio, *ex Episcopis, & ijs qui vita Monastica, & sacra disciplina viuendi, studioque virtutis operam nauarunt, Gregorium vtrunque Nazianzenum & Nyssenum tulisse principatum.* Plura non addo, cùm ea res ex historia, ex eorum vita, ex scriptis tam sit aperta, vt qui contra pugnet, non rationibus, sed contemptu confutandus esse videatur.

Aurelij de Augustino cõtradictio.

Verecundior est in S. Augustino aduersarius & tectior, *Vt*, inquit, *de Augustino nihil dicam.* Quid enim potes dicere, nisi quod ipse locis pluribus, quod in eius vita Possidius, quod ingens scriptorum cohors, quod tu aliqua ex parte fateri cogeris, eum vitæ Regularis institutum in Africam intulisse, vixisse ad Apostolorum morem, omnes ad illud amplexandum cohortari solitum? Ne quid hunc in locum referam eorum, quæ libro quinto ex ipsius Augustini scriptis & vita monstrata sunt. Hic ego fidem à te non exigo: sed vnum quæro si nosti, quàm multos ex ijs quos recenses, minùs beneuolos Monachis fuisse existimes? Quàm paucos ex omnibus numerare possis, qui non eos coluerint, fouerint, laudarint, omni ope patrocinioque seruarint? Itaque si vel Regulares & Monachi fuerunt ipsi, vel Monachos ornarunt præconijs, amicitia dignati sunt, pastorali vigilantia, vt præcipuam gregis sui partem gubernarunt; quid ex eorum appellatione consequeris ad Monasticæ dignitatis diminutionem, quam adeò vehementer affectas?

Innumeri ex Religiosis Antistites.

Socr. l. 4. hist. Eccl. c. 29.

Adde quod tuus ille delectus paucorum quos nuncupas, cæteris iniuriosus est, quos prætermittis: Nam cum *insigniores* appellare promittas, cur Epiphanium, cur Ioannem Chrysostomum, Paulinum, Eucherium, Martinum, Fulgentium, Eusebium Vercellensem, Sulpitium, Cæsarium magni nominis Episcopos, Monachos omnes ab *insigniorum* numero excludis? Cur Moysem illum Monachum & Saracenorum sub Mauia Regina Apostolum, & Lucij Ariani congressu famosum, & parta Imperio Romano Saracenorum amicitia fideque commendabilem inter *insigniores* non computas? Qui Cyrillum Alexãdrinum ad quartum reuocas seculum, cur illi pene æquales Gregorium magnũm, Eutychium CP. Anastasium Sinaïtam, Theodorum Siceotan, Ildefonsum Toletanum, aliosque innumerabiles ab *insignioribus* ad plebem, vt sic loquar, Antistitum amandas? Progredere verò ab illis seculis, ad nostris viciniora. Audebis-ne dicere tum etiam temporis Monachos parum idoneos ad Ecclesiæ munia visos esse Gregorios, Benedictos, Bonifacios,

Leones

Leones, Adrianos? Et ne morer in singulis, triginta sex, aut si alios audimus, quatuor & quinquaginta, qui annos quingentos, aut circiter octingentos, vniuersam Ecclesiam è Romana Petri sede rexerunt. Cardinales bis mille, quingentos sexaginta septem; Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Abbates pene infinitos è sanctissimo Canonicorum Regularium ordine? Pergesne scribere paucos admodum extitisse, qui Ecclesiam fideliter administrarint, post Pontifices Romanos ex vna D. Benedicti familia quinque supra viginti, Purpuratos Patres ducentos, Patriarchas quinquaginta, Archiepiscopos mille sexcentos, Episcopos quater mille: quos à religiosissimis illis Patribus numerari, tu quidem ignoras, at non dubito quin socius Hallier certum habeat, vir *Regularibus caritate coniunctissimus, & prioribus ex singulis ordinibus amicissimus*. E sanctorum Dominici & Francisci sanctissima regula, quàm multi ad purpuram, & infulas Pontificales ascenderint, præter ea quæ olim narrabamus, docet è probatis auctoribus Hieronymus Platus, deque tota ista quæstione in Religiosi status honorem pulcherrimè disputat. Quòd si eo fato nati sunt Regulares, vt parum feliciter Ecclesiam administrare possint, quis Petri nauiculam non miserabitur imperitis gubernatoribus tandiu commissam? Aut quis vectorum prudentiam non requiret, quibus infelicium Pontificum delectus ita placuit, vt ad similes sæpe recurrerent? Ausim hic iterum dicere, vel hac in re peccasse Ecclesiam, vel falsa Petrum Aurelium criminari.

Pennot. in hist. Tripl. Cler. Can. Præfat. ad l. 2.
Serclier in Nazareno Euang. 1. P. tr. 3. n. 2.

Platus l. 2. de bono status Rel. c. 29. & seq.

DE HIERARCHIA ET HIERARCHIS ECCLESIAE.

Liber Octauus.

DE SVPREMA HIERARCHIÆ ECCLESIASTICÆ SPECIE quæ est Charismatum siue Gratiarum.

PRÆFATIO.

DE PRÆSTANTIA HVIVS HIERARCHIÆ.

Hierarchiæ & Ecclesiæ fundamenta in montibus sanctis. Psal. 86. Apoc. 21.

VT sanctæ ciuitatis, vt Ecclesiæ, cuius ea figura fuit, sic Hierarchiæ nostræ *fundamenta in montibus sanctis* sapiens Architectus posuit: nihil vt in rebus humanis sacrum perfectumque esset, quod è cœlo profectum, suam cum illo cognationem non retineret. Fundamenta certè & structore, & ædificio digna: quæ Ioannes *omni lapide pretioso ornata* cum narrauit, non pro rei maiestate, vel sui sensus altitudine, sed ex humani sermonis inopia loquutus est. Qualem enim oportet esse Basilicam, cuius ciuem vnum Propheta omni lapide pretioso decoratum scribit? Illum
Ezech. 28. ciuem qui *Cherub extentus & protegens, & positus in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum* dicitur *ambulasse?* Quid quòd & *fundamenta & montes sancti,* sunt

ſunt illi ipſi ciues Throni ſapphirini, Cherubim ſmaragdini, Seraphim igniti carbunculi, qui ſuum quocunque cœlum vehunt, ſibique ipſis poſt Deum & cum Deo ſunt boni omnis cœleſtiumque deliciarum regia? Quò ſane auguſtior noſtra cenſeri debet Hierarchia, quæ ad eam formam extruitur, & nobiliſſimos diuinæ dactylothecæ lapides, dona, inquam, naturam omnem ſuperantia, iacit in fundamenta; eaque montibus, quos ipſa Gratiarum ſanctitas conſecrat, Apoſtolis nimirum, Apoſtolicisque viris imponit. Ea ſunt quæ modò ſcrutari aggredior, & hactenus defoſſa, in ſolem & omnium conſpectum educere. Chariſmata quidem quibus ab omni æuo ſuam Eccleſiam locupletauit Deus, nemo ignorat: ſed quotuſquiſque ea eſſe Hierarchiæ principia, licet hoc clamaret Apoſtolus, intellexit? Principia dico & fundamenta, quia talium infuſione donorum, ſuam ad Ordinem & Iuriſdictionem vocationem, declarare ſolet Hierarchiæ omnis moderator, *rigans montes de ſuperioribus ſuis*, eaque donatos Hierarchia, vocat & præparat ad cæteras. Quod vnum magni quondam Abbatis Euthymij dictum manifeſtè declarat, qui Anaſtaſium tunc temporis ſacrorum adhuc vaſorum cuſtodem, & Chorepiſcopum, diuinitus agnoſcens Ieroſolymitanum aliquando Patriarcham fore, *ſunt enim eius*, inquiebat, *chariſmata minimè pænitenda*.

Hierarchia hæc præcedentium fundamentum.

In vita Euthym. apud Sur. 20. Ian.

Quæret aliquis, ſi fundamenta ſunt illa, cur ab ijs Hierarchiæ fabricam non inchoauerimus, cur in imo non collocentur, cur ad ſupremos & diuinæ maieſtati citimos Angelorum Ordines reducantur? Id ego factum reſpondeo ad D. Auguſtini doctrinam, tanquam ad amuſſim accuratè, cui cœleſtis fundamenta ciuitatis in cœlo quærere viſum eſt, contra quàm in materialibus iſtis ſubſtructionibus contingere videmus. *Ergo fundamentum lapis Angularis ipſe* (Chriſtus) *eſt ab imo ſurgens, ſi tamen ab imo. Etenim origo fundamenti huius ſummitatem tenet: & quemadmodum fundamentum corporeæ ſabricæ in imo eſt; ſic fundamentum ſpiritalis fabricæ in ſummo eſt. Si in terram ædificaremur, in imo nobis ponendum erat fundamentum: quia cæleſtis fabrica eſt, & ad cælos præceſſit fundamentum noſtrum. Ipſe ergo Angularis lapis, monteſque Apoſtoli, Prophetæ magni portantes fabricam ciuitatis, faciunt viuum quoddam ædificium.* Quod & antea vberiùs explicans, demonſtrauerat quomodo Chriſtus & caput noſtrum & fundamentum ſit, cum ſoleat eſſe fundamentum deorſum, caput autem ſurſum. Lapides enim, & ligna, & cætera compactioris, magiſque terrenæ ſubſtantiæ, ad terram vergunt, tanquam in centro quietem repertura: oleum vero, & ignis ætheræ naturæ magis affinia, ſurſum tendunt, & vilioribus corporibus ſupereminent. *Rebus ergo ad ima tendentibus in imo ponitur fundamentum: Eccleſia verò Dei in imo poſita, tendit in cælum. Fundamentum ergo noſtrum ibi poſitum eſt, Dominus noſter Ieſus Chriſtus, ſedens ad dexteram Patris.*

Poſtremo loco tractatur ob præſtantiam.

Eccleſiæ fundamentum in cælo.

Augu. in Pſ. 86.

Idem in Pſal 29. conc. 1.

Quam contemplanti celſitudinem, moleſtum vt ſperò non erit, quòd Hierarchiam iſtam ſupremam in titulo appellaui, quòd in editis ſupra vulgi capita hominibus, tanquam montibus collocaui. Nam & ſupremæ Angelorum Hierarchiæ reſpondet, & magnos facit verè *montes Dei*, & ea ſola ſatis eſt, ſine qua nulla alia ſufficit. Diſcede hinc *ſuperbia & iudicium Diaboli*: nemo apud ſe vilior, quàm qui Deo coniunctiſſimus. *Cecidit de cælo Lucifer, mons peſtifer* qui cœlum & *vniuerſam terram corrumpit, datus in montem combuſtionis, de quo non tollent lapidem in fundamenta*; quia *in veritate non ſtetit*. Ioannes autem Baptiſta vnus de primis huius Hierarchiæ Principibus, ab Chariſmatum ſuo-

Cur hæc Hierarchia ſuprema vocetur.

Iere. c. 51.

Aug. ferm. 23. de Sanctis. rum admiratoribus *Christus putari potuit, & noluit*: verè magnus, ſed *in paruo Chriſto minimus: ſi enim quod non erat fallaciter putaretur, ab illo qui erat veraciter amputaretur.* O iucundum Dei erigentis in montem, hominis ſe ſe in vallem deprimentis certamen! O felicem eum qui factus *mons coagulatus, mons pinguis, mons in quo beneplacitum eſt Deo habitare in eo*, tot bonis præuentus, hoc vnum agit, vt de fructu operum ſuorum & ipſe in terra ſatietur! Denique ô dignum *nouiſſimis diebus* ſpectaculum! vt ſit Hierarcha *præparatus mons domus Domini, in vertice montium, & eleuetur ſuper colles, & fluant ad eum omnes gentes*, Iſ. c. 2. dicantque *Venite*, & duce Epiſcopo, *aſcendamus in montem Domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias ſuas*, & Doctores prouidente nobis Hierarcha, *ambulabimus in ſemitis eius.*

QVÆ SIT RATIO HVIVS HIERARCHIÆ cæteris adiungendæ, quibuſque illa nominibus appellari poſſit.

CAPVT I.

De neceſſitate huius Hierarchiæ dictum l. 3. QVAM commoda, quamque neceſſaria ſit Hierarchiæ noſtræ triplicis diſtinctio, tertius iam olim liber oſtendit, ſiue vbi Hierarchiam ipſam in ſuas ſpecies partitus eſt, ſiue vbi ſic diuiſam, ſingulis ſupernorum ciuium Hierarchijs applicuit. Et tum quidem, imo in reliquo curſu operis, aliquos ſacræ actionis conſortes eſſe frequenter vidimus, qui neque ab Ordine Sacerdotij, neque à Iuriſdictione poteſtatem ſortiantur, quorum contemplatio ad hunc locum pertinet. Id etiam ſimpliciter poſui, ſupremam Hierarchiam ab Apoſtolo Paulo fuiſſe deſcriptam; quod mox accuratè tractandum erit. Itaque cum hæc ſtabilita ſatis Hierarchia diuidendo videatur, hoc aditu neque præterita replicare, neque futuris anteuertere oportet, vt in eius inueſtigando nomine vtilius opera collocetur.

Nuncupari poteſt Hierarchia Chariſmatum. Hierarchiam appello Chariſmatum, & Gratiarum, Apoſtoli ipſius nomenclatione. Nam ſiue Gratias, Miniſtrationes, Operationes eodem concludat ſignificato, ſiue diſtincto; id certè conſtat, Gratiæ nomen commune & genericum eſſe, eaque complecti dona quæ modò quærimus, quibus Spiritus Sanctus nonnullos fidelium inſtruit ad Eccleſiæ ædificationem, & aliorum ſalutem procurandam. *Gratiæ gratuitæ.* Gratias gratis datas, ſeu gratuitas appellant ſcholæ, quarum prima quidem vis & efficientia, ſi ritè exercentur, intima eſſe debet ei cui donantur, ne fiat *velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens*: ſed finis præcipuus eaſdem exteriùs protrahit ad ſalutem proximorum; vt non tam exiſtimari debeant illi datæ qui vtitur, quàm ijs in quorum gratiam conferuntur. Eo ſenſu claues Petro datas, non Petri ipſius, ſed Eccleſiæ perpetuò vocat S. Auguſtinus, quia *quando claues accepit, Eccleſiam ſanctam ſignificauit*: adeoque in *Augu. tr. 50. in Ioan.* eius perſona dabantur Eccleſiæ. Sunt autem gratuitæ, quia nemo homo vlla condignitate priuilegia eiuſcemodi promereri poteſt: imo neque ſanctitatem exigunt, cum Balaamum & Caïpham prophetaſſe legamus, & Saülem ipſum inter Prophetas prouerbium poſuerit. Quamobrem ſtolidiſſimæ arrogantiæ

gantiæ est, id ostentare, quod aliunde nullo tuo merito acceperis; cuiusque vsu cum alios ad Dei cognitionem amoremque deduxeris, te ipse in vltimum exitium præcipites. Sunt ea tamen dona semper omni veneratione digna, quæ lege communi sanctitatem operantis aperiunt: vt cum ad contactum cinerum Elisæi mortuus reuixit; cum S. Martinus ante consortium Hispanorum Episcoporum in numerato habebat miracula, quæ deinde illorum communione fœdatus, ægrè perpetrauit. Sumo enim ex his exempla, quia illustriora sunt dona, quæque quoties gratuitarum Gratiarum fit mentio, statim in hominum animos incurrunt: non quòd illorum angustijs Hierarchiam Charismatum velim contineri, aut nihil habere propriæ sanctitatis.

4. Reg. 13. Sulpit. l. 1. Dial. de virtut. S. Martini.

Quare non veto quin appelles Hierarchiam donorum Spiritus Sancti: quandoquidem ea constituitur, proüt à Deo donatur illis prærogatiuis scientiæ & caritatis, quibus intelligenria, & voluntas perficiuntur.

Hierarchia donorum Spiritus S.

Hierarchiam diuinæ, seu specialis vocationis per me licet indigites. Nam cum in alijs cœlesti, vt vidimus, voluntati humanum ministerium, & Hierarcharum consensus addat suffragium, illa Dei solius opus est, qui sacra scientia, & amore diuino nostros animos perfundit. Eam vocationem specta in Vrbani Pontificis doctrinâ, apud Gratianum, *Lex*, inquit, *priuata est, quæ instinctu Spiritus Sancti in corde scribitur, sicut de quibusdam dicit Apostolus, qui habent legem Dei scriptam in cordibus suis. Si quis horum, &c. afflatus Spiritu Sancto in aliquo Monasterio vel regulari Canonica, saluare se voluerit, quia lege priuata ducitur, nulla ratio exigit vt à lege publica constringatur.*

Hierarchia specialis vocationis.

Lex priuata Spiritus S. 19. q. 2. c. duæ sunt.

Dic, si lubet, Hierarchiam sanctitatis seu perfectionis, neque VVicleffi metue hæresim, quod præsto. Vides enimuerò ad perfectionis apicem quasi manu ducere ipsam caritatem: neque mihi optauerim sacrorum Doctorum scientiam, si ea me Deo non magis adiungit. Quis autem non videt, cui plus datum fuerit plus ab eo repetendum, & maximè reum esse, qui vulgari perfectione contentus sit, licet non vulgaribus à Deo gratijs exornetur? Quis donorum illorum virtute non sentit ad maiorem se perfectionem, certè vt se *præbeat bonorum operum exemplum* obligari? Vis hoc etiam è S. Dionysio mysterium? Primam ait Angelorum Hierarchiam (cui hæc nostra respondet) *tanquam bonitatis Hierarchiam*, Theologicam scientiam inferioribus ordinibus communicare: vnus autem communicandi modus, quod suo loco monstrauimus, immanens est, per exemplum, quod & terrestris hæc *bonitatis Hierarchia* nihilò segniùs, quantùm mortali naturæ fas est, imitatur.

Hierarchia sanctitatis & bonitatis.

Τὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην ἡ πρώτη διακόσμησις, ὡς θεμιτὸν, ἐλλαμφθεῖσα πρὸς τῆς θεαρχικῆς ἀγαθότητος ταύτης, ὡς ἀγαθοειδὴς ἱεραρχία, καὶ τοῖς μετ' αὐτὴν ἑξῆς μεταδέδωκεν. Dion. c. 7. cœlest.

Fortasse neque nomen ei deneges Dignitatis & Excellentiæ, non aliarum quidem Hierarchiarum respectu, nihil vt inuidiosum afferamus; sed fidelium reliquorum. Siquidem per ea quæ in hac Hierarchia collocati consequuntur, à vulgari hominum conditione eximi clarum est, neque ex S. Dionysio abnuit Aurelius: per quæ fiunt digni qui ab Ecclesia primùm in secunda, deinde etiam aliquando in tertia collocentur, vt copiosè disseruimus.

Hierarchia dignitatis.

Affinis est Perfectionis nomenclatio, quæ huic, vt cui optimo iure conuenit. Hoc sensu notum est è tribus hisce partialibus Hierarchijs communem vnam & totalem coagmentari, quæ totum Hierarchizandi officium,

Hierarchia Perfectionis.

omni qua fieri potest, perfectione expleat. Singulæ igitur, licet in omnibus Hierarchicis actibus versentur, vnum tamen velut principem & primarium possident, in quo sæpiùs perfectiúsque occupentur. Quemadmodum in augustissima Trinitate fusas per omnes æqualiter personas virtutes & perfectiones, vni specialiter applicamus, potentiam Patri, Filio sapientiam, Spiritui sanctitatem. Quapropter in Iurisdictione, quæ admittendi in Ecclesiam per Baptismum, reconciliandi Deo per Pœnitentiam, continendi in officio per censuras, transmittendi ad Deum per Extremam Vnctionem potestate perfruitur, regnat Purgatio. In Ordine qui totus vel Sacerdotum est, vel tendit ad Sacerdotium, ordinem Illuminatiuum, dominatur Illuminatio. Relicta est igitur Hierarchiæ tertiæ Perfectio ab hominibus doctrina illustribus, caritate ardentibus procurata, eò nobiliùs, quò longiùs à rebus istis terrenis semoti, spiritales Dei actiones sanctiùs imitantur, & exprimunt. Non enim hæc Hierarchia, vt cæteræ, aspectabilia signa corporibus imprimit, quæ de se formaliter neque Ordinem, neque Iurisdictionem tradit; sed eminentiore quodam, magisque à sensibus defæcato modo, ad cognitionem amoremque Dei rapit & inflammat. Quod magnificè Dionysiaca opinione declaratur, cum apud Hierophantam, Isaiæ Seraphica purgatio, non ab ipso Seraphino, sed ab inferiore Angelo, cui munus ille suum commiserat, carbone sacro labijs applicato effecta sit. Non enim aliter quàm materiali signo purgari Prophetam oportebat; id autem immediatè fieri per supremæ Hierarchiæ nobilissimum ordinem, eius iudicio, non decebat.

Singulis Hierarchijs pars vna officij Hierarchici propriè applicatur.

In hac regnat perfectio.

Dion. c. 13. cœl.

Mauis Hierarchiam diuinæ Scientiæ nuncupari? Esto sanè. Nam Theologia triplex est, tribus eius Hierarchiæ ordinibus ex æquo respondens Mystica, Speculatiua, Practica: in eius comparationem ordine deuenitur; habet suos Mystas & Hierarchas. Neque moueat quòd voluntati inflammandæ nullus hic appareat locus: siquidem *Scientiam sanctorum* volo, quæ ad dirigendam & promouendam voluntatem referatur: quæ nomen Hierarchiæ dabit eo iure, quo infima species sub generis nomine latere solet.

Hierarchia scientiæ diuinæ.

Sit illa denique si vis, Statûs Hierarchia, nuncupatione à vitæ & conditionis professione deducta, in qua Hierarcham videbis in statu acquisitæ, Religiosos in acquirendæ perfectionis: Doctores in statu acquisitæ perfectionis quoad intellectum, qui veritatis principijs adeo constanter inniti debent, *vt iam non sint paruuli fluctuantes, & circumferantur omni vento doctrinæ.* Vnum petebas Hierarchiæ isti nomen, quàm multa profero? Sed in Apostolico, si me audis, moremur, & eius de illa sensum penitus perscrutemur, posteaquam more nostro, Hierarchiæ, quam vt aduectas ex nouo quodam orbe merces suspicient aduersarij, definitionem tradiderimus.

Hierarchia status.

Ephes. c. 4.

HIERARCHIÆ SVPREMÆ DEFINITIO traditur & explicatur.

CAPVT II.

PARVM est Hierarchiam nostram nosse de nomine, nisi ad intimam eius naturam, & essentiam penetres, quod definiendo assequeris. At quis id meliùs efficiat, quàm qui S. Dionysij vestigia releget, & quod in alijs factum Hierarchijs, eius verba ad rem hanc doctrinamque reuocabit? Esto igitur suprema Hierarchia, *Ordo sacer in Ecclesiâ per Charismatum & Gratiarum gratuitarum vsum homines ad Dei similitudinem adducens, & ad eam pro rata & proportionaliter ascendens.* *Definitio Hierarchiæ Charismatum.*

Ordo, inquam, & quidem quàm aliæ strictiùs. Nam cum è triplici Dionysiaco vocabulo Scientiam Ordini, Actionem Iurisdictioni accommodauerimus; qui superest Ordo supremam tenere debet Hierarchiam, vt se se alijs communicet, & hominem ponat in ordine, quia iam ante diuinitus ordinem accepit. Quod si cui philosopho minùs commodum videbitur; quasi infimæ speciei, genericum nomen semper conueniat: meminerit inter logicos diuidi qualitatem, in qualitatem patibilem, & passionem, genericâ nomenclatione perfectiori speciei attributa. Quod exemplum eò quadrat in materiam nostram aptiùs, quòd hæc Charismata cupio non leui quadam passione, quasi cute tenus subiectum suum tingere, sed altè in eo imprimi, & duratione perseuerantiâque suâ patibilem facere qualitatem. Quis igitur inquies hic ordo est? Profectò qui pares inter & impares, Principes & subditos, summos, medios, & infimos gradus. Omnes enim conueniunt in receptis Charismatum beneficijs: in ipsorum forma, numero, dignitate plurimùm differunt. Principes Apostolos videbimus, quibus vnis auctoritate publica & exercere, & exercenda committere Charismata cœlum concessit. Subditos appello, quibus ea potestas conceditur, non eos in quos vsurpatur. Nam illorum plerique, quod diligenti obseruatione dignum est, actionem habent in alios, imperium & iurisdictionem non habent. Neque verò necesse est, omnes & singulos Hierarchiæ gradus Principatum obtinere, sed in tota vniuersè Hierarchia Principes inesse & subditos: quod decursa proximè Hierarchia Ordinis declarat, cum ministris suis, & simplicibus Clericis. Tres autem istius Hierarchiæ gradus, alio infra loco exponemus: vbi & spectabimus non esse in illa hunc ordinem, vt infimi nihil à summis, nisi per interpositos accipiant. Nam & illud in Hierarchia superiore fallere deprehendet, cui notum erit Populum sanctum, & Monachos non opera Diaconorum, sed per ipsos immediatè Sacerdotes illuminari: eosdem Monachos non à Sacerdotibus, sed ab Hierarchis perfici. Et in cœlesti, supremi ordinis Seraphinum vices suas vltimi gradus Angelo legare, eumque Hierarchizare scribit S. Dionysius, vt Isaiæ linguam diuino purget calculo. Et hæc de genere dicta sint. *Quomodo dicatur ordo.* *Quis sit ille ordo.* *Superiores in hac Hierarchia non habent iurisdictionem in subditos.* *Supremi infimos immediatè Hierarchizant.*

Differentiam in fine non colloco, qui vnus omnibus communis est: sed in medijs quæ ad illum diuina manu perducunt. Nam Charismata & Gratias gratuitas habet ista, & in ijs subsistit; cum aliæ Ordinem Ecclesiasticum, vel Iurisdictionem sacram illis superaddant. Sunt igitur actiones Hierarchi- *Differentia est in medijs.*

cæ, vsus Chrismatum: is certè qui à statu est, qui Hierarchica auctoritate probatur, qui fit publico Ecclesiæ nomine. Non enim Hierarchicam dixeris opitulationem, quæ ægro domino à famulis impenditur: aut Hierarchicam interpretationem doctorum virorum, qui Græcorum Ecclesiæ Patrum eruditas & pias lucubrationes latinè reddunt, aut vernaculè; sed Marcum interpretem Petri, & Agabum Prophetam Hierarchicum vocabis, quia in eo gradu & statu ab Ecclesia per Hierarchas constituti sunt. Quod autem ad Gratiarum gratuitarum nomen attinet & virtutem, vim earum & efficaciam in alios totam prodire ne æstima. Leges enim inferiùs, sibi per eas prodesse homines, in seipsos agere, se virtutibus cumulare, augere gratiâ gratum faciente; atque adeò non omnes huius Hierarchiæ actiones omni necessitate in alios transire.

Non omnes actiones Hierarchicæ, sunt trãseuntes.

Quæ sint autem illæ disces à Paulo. Quomodo Hierarchicum Perficiendi, Illuminandi, Purgandi officium exequantur, si quæris; Respondebo id facere doctrina, exemplo, merito. Nam docet sermo sapientiæ, verbi gratia; mouet exemplo Diaconia & Opitulatio; meretur qui linguis loquitur, qui proximum oratione & voluntarijs afflictationibus adiuuat. Imperij, & sacrificij Hierarchici nulla hic mentio, vt vel hinc agnoscas non posse cum alijs Hierarchiis commisceri. Quæ omnia quoniam tractatus huiusce vocabulis tincto homini ignota esse non possunt, perstrinxi breuiter, vt ad Paulum alacrior peruenirem.

Quomodo Hierarchiæ officium expleant.

CHARISMATVM HIERARCHICORVM EX *Apostoli Pauli mente diuisio: cuius prior locus ex Epistola ad Corinthios literali explicatione panditur.*

CAPVT III.

EX Apostoli prædicantis ore nonnulla de fidei nostræ mysterijs Angelos didicisse S. Chrysostomi effatum est: quis ergo nos vetet sapientiam inter perfectos loquentem audire, & Charismatum quę in Regina Hierarchiarum quærimus, saltem nomina ab eo accipere, qui audiuit in cœlo arcana verba, sapientiam in mysterio absconditam retinentia? Decebat profectò diuinum hominem, cœlo lapsum, vel vnicum, vel principem huius Hierarchiæ cognitionem nobis tradere, & cæteris beneficijs quibus Ecclesiam obstrinxit vniuersam, addere Chrismata, tanquam diuina Christianæ perfectionis instrumenta. Scholam hanc igitur sacri horroris plenam, corpore animoque in omne argumentum demissionis & modestiæ compositi adeamus, & quàm attentissimè fieri poterit, eius voces omnes apicesque perscrutemur. Succus cortice continetur, & sub literæ cineribus, igneus latet spiritus, fulgores aliquando seraphicos emissurus. Est autem necessarium Lector, hunc à nobis iniri ordinem, priùs vt mentem Apostoli expendamus, quàm ex eo nostram stabiliamus Hierarchiam: faciliùs enim à te obtinebo, vt Paulum Apostolum credas Hierarchiam tradere, antequam illud comprobem; quàm tu à me perspicuam disputationem impetres, si non exposita substrata materia, statim illam demonstrare aggredior de Hierarchia esse capiendam.

Cur ab Apostoli explicatione tractatus hic incipiat.

Porrò

Cur literalis sensus exquiratur.

Porrò diligenter in sensu literali peruestigando morari me posse rei suadet vtilitas, quia verus Apostoli sensus aduersarijs incognitus est, & in allegorico se versant tanquam genuino, & circiter eum turbas excitant, quas literalis intellectus facillimè sedauerit. Scio equidem veteres Hebræos literalem scripturæ sensum, cum vilissima candela, quæ sit vsui ad margaritum immensi pretij per tenebras quærendum contulisse: atque *aurea* Prouerbiorum *mala in lectis argenteis, verbum dictum secundùm ambas facies suas*, intimum & spiritalem sensum interpretatos esse, qui literali, vt exteriore vagina conderetur: pretiosa illa quidem, & quæ per se sola possit expeti, minimè tamen ad latentis metalli pretium & naturam accedat. Suos nimirum homines non acutissimos, ad litteræ corticem nimis pertinaciter adhærescentes, ad altiora studebant erigere, in quibus nos Christiani sæpenumerò nimij sumus, & nisi fides & prudentia prohibeat, Origenem & Philonem studio subtilitatis imitamur. Sed nos meliore consilio, feliciore vt spes est conatu, mediam inimus viam, & substrato in primis historicæ veritatis, quasi fundamento, sensuum deinde nostrorum, imo veterum Patrum, solidum & constans ædificium construimus. Quod vt in duobus, quos aggredior, Apostoli locis securiùs exequar, hunc ipsum literalem sensum scrupulositate pene grammatica peruestigo, eumque ex auctoribus quos ad manum habeo eruere contentus, reconditiores alios consulere superuacaneum existimo. Eos tibi, Lector, ad marginem describo, non ostentationis gratia, sed vt scias nihil hic proferri, quod non eorum aliquis me docuerit.

Prou. c. 5.

Petr. Gala. l. 1. de Arc. c. 6.

Qua occasione Apostolus de Charismatibus egerit.

Nihil antiquius caritate mutua Christianis omnibus vult esse Apostolus; quod vtinam seculo huic etiam nostro persuasisset! Illam igitur ijs ipsis rebus solui & violari, quibus arctiùs colligari debuerat, æquo animo ferre non potest. Erant enim qui Charismata diuinitus accepta in insolentiæ suæ cibum & fomentum verterent, qui grauiore supercilio minores ijs non præditos despicerent. Erant quibus inferiora dona non satisfacerent, & audacia non ferenda in illustriorum vsum se intruderent. Neque deerant quibus suum pulchrum videretur, & qualecunque illud foret præferrent cæteris, non humili gratiarum actione, sed vanissimæ ambitionis ostentatione. Denique id faciebant instructi gratijs illis, quod nos hoc seculo, minùs à Dei donis, magis à vitijs parati, strenuè perficimus. Quid hic Paulus? Romanos & Corinthios ad concordiam reuocat, triplici potissimùm ratione: dona hæc omnia eundem habere auctorem Spiritum Sanctum à quo proficiscantur: Omnia in eundem finem conspirare, ad Ecclesiam vnam conflandam, sicut diuersa membra heterogeneum vnum corpus: Omnia mutuam sibi præstare operam, cum nullum eorum sit αὐτάρκες. Quapropter non esse vnum de Charismatibus illis sic affectandum, vt præ illo cætera contemnantur. Cuius culpæ conuicti maximè Corinthij, ad linguarum donum obstupescebant, vnum illud ambiebant, in eo fidei suæ & religionis summam constituebant. Peruersè id quidem, inquit Apostolus; nam & magna donorum illorum varietas est, vos ad vnum aspiratis: & caritas in proximum eiusmodi gratijs gratuitis omnibus præferenda est, quam vos ambitione læditis: & si quod Charismatum expetendum est, Prophetia linguis antestat, quam despicere videmini. Hoc duodecimi capitis ad Romanos, & trium à duodecimo capitum ad Corin-

Quæ afferũtur hoc loco explicationes, ex probatis auctoribus desumptæ sunt, quos semel colligere præstat, quàm identidem in textum intrudere. Sunt autem hi præcipui.
Commen. Ambrosio assignatus.
S Chrys. & sequaces.
S. Hieron.
Theodore.
S. Ansel. S. Tho. Glos. Ordin. & e recentioribus nonnulli, Caiet. Salme. Iustinian.

Estius, Cornel. à Lapide, Gagnæ. & quidā alii. thios argumentum est, quibus Charismatum diuersas enumerat species, non vtrobique easdem, aut eodem ordine, sed prout aut res exigit, aut Deus inspirat. Hunc igitur qui in Apostolo loquitur audiamus.

Prima diuisio in prophetiam & ministeriū. Rom. c. 12. 1. Tim. 3. Ad Romanos quidem Charismata omnia duobus confundit capitibus; Prophetia, & Ministerio: atque ad illam omnia docendi munera, ad hoc externa Ecclesiæ munia reuocat. Quod & præstat ad Timotheum, ex omnibus Ecclesiæ ministris solos Episcopos & Diaconos appellans. Quis enim non sentit eo loco sub Episcopis, Presbyteros, & Parochos: sub Diaconis inferiores omnes administros & Clericos comprehendi? Aut quis doctrinam seu Prophetiam Episcopis; Ministerium, & operationes externas Diaconis dubitat conuenire? Prophetiæ duas tantùm subiungit species, Doctrinam, & Exhortationem. Ministerio seu Diaconiæ tres, tribuere, præesse, misereri. Sed accuratiùs ad Corinthios tria distinguit genera, Gratias siue Charismata, Ministrationes, & Operationes: ad quæ capita species omnes gratiarum gratuitarum, quas deinde connumerat, referendas esse significat. Sic autem vniuersè à generico significatu incipit.

2. Diuisio in gratias, ministrationes, operationes. 1. Cor. 12. *Charismata quæ?* Const. Apost. l. 8. c. 1. Similis cum hoc loco argumenti. IV. *Diuisiones Gratiarum sunt*, differentes, & in plures diuisæ gratiæ gratuitæ: *habentes donationes secundum gratiam quæ data est nobis differentes.* Vtrobique χαείσματα, genericum nomen, cuius species deinde producturus est. Totam verò illius significationem exhauriunt Apostolicæ Constitutiones, vbi Charismatum diuinorum duo genera distribuuntur: alia quæ gratum faciunt recipientem, vt fides; alia quæ in proximorum salutem cedunt, vt miraculorum effectio, Apostolatus, Episcopatus: qui noster hoc loco sensus est. Rursus horum Charismatum tres sunt species, hoc Apostoli textu distinctæ, Gratiæ, Ministrationes, Operationes. Gratias, χαείσματα, generis nomine ad speciem contracto, gradus supremos Ecclesiasticos esse volo, ijs Charismatis instructos, quæ sunt ad explendum officium necessaria. Sic enim Apostoli producto ex Constitutionibus loco, Magistratus Ecclesiasticos, putà Apostolos, Episcopos, Presbyteros, τὰς ἀξιωθέντας χαεισμάτων, ἢ ἀξιωμάτων appellant. Et in mea quidem, aiunt, potestate est Christianum esse, Apostolum autem aut Episcopum, non item, sed in Dei arbitrio, cuius est Charismata distribuere. Deus autem explicatiùs Apostolo Paulo, esse dicitur *Spiritus* sanctus, Ecclesiæ sponsus & gubernator, cui primam in creatas Hierarchias bonitatis effusionem iam à principio assignauimus.

A Spiritu Sancto.

Apostolatum donum gratiæ Dei. Ephes. c. 3. *Refellitur Petrus Aurelius pag. 622.* Augu. l. de grat. & lib. arb. c. 6. Atque ea est germana causa, cur Paulus Apostolatum suum *donum gratiæ Dei* vocet: non illa quam Aurelius non tradit, sed implicat. *Apostolus*, inquit, *sæpe Apostolatum suum gratiam & misericordiam vocat, quia videlicet eum per copiosam & summam gratiæ Apostolicæ plenitudinem accepisset.* Non enim de gratiæ copia & plenitudine, sed de merito ad eam consequendam intelligi vult Apostolus; qui ad Apostolatum euectus est, *sine vllis meritis bonis, imo cum multis meritis malis*, vt loquitur D. Augustinus, non ex se se, & vitæ suæ merito, sed ex pura Dei gratia, & miserentis Dei bonitate factus Apostolus, vt non sibi tantùm, sed & alijs vtilis foret. *Omnia enim*, inquit, *propter vos*, quia hæc

2. Cor. 4. est gratia gratis data, *vt gratia abundans per multos* quò diffunditur in plures, *in gratiarum actione* quò plures Deo propter illam gratiam gratias agunt, *abundet in gloriam Dei*, diuinam gloriam magis magisque adaugeant. Hic est prior ab Aurelio

ab Aurelio notatus locus: posterior nihilò meliùs *Apostolicæ gratiæ plenitudinem* significat. *Per Euangelium, cuius factus sum minister, secundùm donum gratiæ Dei quæ data est mihi secundùm operationem virtutis eius.* Apostolum esse me voluit, non quia ipsum elegerim, sed quia ipse me elegit; atque illi Apostolatui efficientiam indidit, ne talentum in terra defoderem, sed vt illum in Gentium conuersione occuparem. Quod cum cæteris Apostolis habuit commune Gentium Doctor. Quæ verò statim consequuntur verba, Aurelianam Glossam profligant. *Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia hæc.* Nam cum Paulus quò maior eò demissior, nullam abijciendi se prætermittat occasionem, hoc loco *minimum Apostolorum*, alibi *indignum qui vocetur Apostolus*, alias *abortiuum*, nonnunquam etiam *peccatorum primum* se appellet, quis credat de *gratia Apostolicæ plenitudine & copia sæpissimè* gloriari? quis existimet illam *plenitudinem & copiam, gratiæ & misericordiæ* nominibus significare, quibus explendis satis fuerit peccatorum veniam accepisse à Deo, plus satis ad qualemcunque Apostolatum peruenisse? Hæc cursim accipiet Petrus Aurelius; repeto institutum. Ephe. c. 3.

V. *Diuisiones Ministrationum sunt.* διακονιῶν, *ministeriorum*, quod nomen in Epistola ad Romanos interpres adhibuit, & alterum Gratiarum genus facit. Sunt diuersa, inquit, ministeria, variè per Ecclesiam distributa, *per quæ varijs modis fideles ministrant Deo, dum pro eius amore famulis suis subseruiunt, & necessaria tribuunt*, vt explicat S. Anselmus. *Idem autem Dominus*, Iesus Christus à quo vt Deo, & per quem vt hominem omnia illa conferuntur: ipse Diaconorum omnium primus & forma, qui *non venit ministrari, sed ministrare*: & Discipulorum præcipuos admonuit, vt magnitudinem suam in ministrando, non in imperando sitam esse putarent: qui & externa ministeria sunt executi, donec maioribus potioribusque offecerunt. Tunc ordinati Diaconi septem, & cæteri ad eorum formam propagati. Pertinet autem ad decorem & perfectionem Ecclesiæ, vt in ea diuersa ministeria sint, qualia in Salomonis palatio Regina Saba mirabatur. Tertium genus sequitur. *Quid ministrationes.* *A Deo filio.* Matth. 20.

VI. *Et diuisiones Operationum sunt.* ἐνεργημάτων, *inoperationum*, vt ad S. Hilarij exemplum, vocem effingamus. Nam *spiritus inoperans* illi est, qui Paulo ἐνεργῶν: Deus videlicet in homine insidens, & hominem possidens, eum incitat & impellit ἐνθουσιασμῷ quodam, ad opera naturæ humanæ captum facultatemque superantia: vt ea non tam homo, quàm Deus in eo inhabitans agere censeatur. Quare sequitur, *Idem verò Deus* Pater, cui vt in diuinis assignatur potentia, sic is esse dicitur *qui operatur*, sicut prima causa, creans omnes operationes, & effectiuè cum causis secundis concurrens, *omnia* quæ indicaui gratis data, *in omnibus* fidelibus: quamobrem ea illi, non vestris, ô Corinthij, meritis accepta referenda sunt. Hic sensus Apostolo vsitatus est; ad quem similes quædam voces reducendæ sunt: *Ut inhabitet in me virtus Christi*, vt Christus in me habitans, virtute sua meipsum animet, & corroboret. *Experimentum eius qui in me loquitur Christus*, cum propriè non ego, sed Christus in me, & per me loquatur. Et clarè de se Christus. *Verba quæ ego loquor vobis, à meipso non loquor, Pater autem in me manens, ipse facit opera.* Est igitur ἐνέργημα Paulo, actio sic ab homine profecta, vt tamen magis inhabitanti & inoperanti Deo assignetur. Vt apud Tertullianum *Philumenes energema*, obsidentis præstigiæ Dæmonis, & quasi numinis afflatu editæ prophetiæ, quæ Apellem de- *Quid operationes.* Hilar. l. 8. de Trinit. *A Deo Patre.* 2. Cor. 12. 2. Cor. 13. Ioan. c. 10. *Quid sit ἐνέργημα.* Tertull. l. de Præscr. c. 30.

Act.c.16. mentarunt. Talis illa Pythonissa eiusdem Pauli, & Gentilium Mænades, & Phœbades plenæ Deo.

Charismatũ omnium ad sua genera reductio.

Sunt igitur tria ista Charismatum genera, *Gratiæ*, inquam, *Ministrationes*, *Operationes*, quò singulæ species referri debent: non eæ tantùm quæ Corinthijs, sed & quæ Romanis antea, & deinde Ephesijs enumerantur. Nam sub ea specie, cui generis nomen assignauit, collocari possunt Apostoli, Prophetæ, Doctores, Euangelistæ, Pastores, sermo sapientiæ, sermo scientiæ, fides, discretio spirituum, interpretatio sermonum. Ad Ministrationem autem pertinent Opitulationes, Gubernationes, qui tribuit, qui præest, qui miseretur. In Operationibus denique recensentur genera sanitatum seu curationum, operatio virtutum, seu virtutes, genera linguarum, & si mauis, Prophetia & Prophetæ, quatenus à se abducti loquuntur diuina. Ex qua distributione, vel me tacente, nemo facilè non intelligat, tribus hisce vocibus diuersas significationes meliùs assignari, quod fit à Latinis interpretibus, quàm in vnam omnes commisceri, vt plerique Græcorum explicare maluerunt.

SINGULARUM SPECIERUM EX EODEM loco literalis explicatio.

CAPVT IIII.

PROPOSITIS generibus ad species descendit, quæ quoniam in opus externum sæpenumero transire debent, & proximum ferire, vt trahant ad Deum, videantur oportet ab omnibus, & tangantur, externâ per signa declaratione.

Manifestatio Gratiarum.

VII. *Unicuique autem datur manifestatio ad vtilitatem*, non ad vanam ostentationem, non ad eorum qui illis fruuntur gloriam, quasi sola ex ijs sperari debeat admirabilitas: sed ad publicam Ecclesiæ, nihilò etiam minùs ad priuatam ipsorum ædificationem. *Quia & sibi & alijs*, vt loquitur D. Anselmus, *ex accepto dono prodest, dum vitam suam benè gubernans, exemplum bonæ conuersationis ostendit, vel etiam voce prædicat.* Quod ex Ambrosiano commentario traductum videtur. *Hoc enim donum accipit, vt diuinis retinaculis vitam suam gubernans, & sibi & alijs vtilis sit, dum exemplum bonæ conuersationis ostendit.*

Exemplo vel voce.

Omnia Charismata Spiritui Sancto assignantur.

VIII. *Alij quidem per spiritum datur.* Sequitur series, & quidem indiscreta, Charismatum, Ministeriorum, Operationum, quæ omnia vni & eidem Spiritui Sancto attribuit, licet antea tres augustissimæ Trinitatis personas appellauerit, quia verè communiter à tribus omnia proficiscuntur. Et licet *Gratias* tantùm commemorare censeri possit; ipsarum tamen manifestationem, vt acutè docuit S. Hilarius, non omisit, quando illa finem, quem Deus sibi proposuit, efficit.

Sermo Sapientiæ.

Sermo sapientiæ. Sapientia est rerum diuinarum, & mysteriorum fidei per altissimas causas cognitio. Ingens Dei donum, sed priuatum, nisi accedat *Sermo*, & facultas disertè explicandi quæ animo conceperis. Eam sibi deesse querebatur Moses, nec sine Aarone magnæ legationis consorte, voluit exequi: summam verò Barnabas accepit à Deo, *dux verbi* eam ad rem existimatus: licet in socio Paulo esset singularis, quam eo fortasse tempore, in Barnabæ

Act.c.14.

comitatu

comitatu non nisi verecundè promebat; qui tamen postea profitetur se *loqui sapientiam inter perfectos*; quàm in Epistola ad Romanos, & ad Ephesios videre est: & in hac maximè, quia auctor est S. Hieronymus, nullam aliarum tanta habere mysteria, tam reconditis sensibus inuolutam esse. Sic totum S. Ioannis Euangelium, omnia S. Dionysij opera, diuersæ S. Augustini, Hilarij, Athanasij, Gregorij Nazianzeni lucubrationes, sunt *sermo Sapientiæ*.

Alij autem sermo Scientiæ. Scientia est, quantùm ad res agendas, & ad mores informandos. *Sermo* ergo *Scientiæ* tribuitur, *vt loquendi quis alios doceat de his quæ in tempore facta sunt historialiter, & de his quæ facienda, vel cauenda sunt moraliter, id est de virtutibus & vitijs*. Sic Anselmus. Itaque libri quos Sapientiales & historicos in vetere testamento vocamus, & illa Pauli ad Athenienses concio *sermonem Scientiæ* continent: vt sanctorum Chrysostomi, Gregorij Magni, Leonis item magni, Bernardi, & similium opera, Deo plena. *Sermo Scientiæ.*

Alij Fides. Non Theologica, quæ fidelibus omnibus communis est; non concessa auditoribus ad aliorum prædicationem; quia & hæc Theologica est, & gratia gratum faciens, & in alio quàm in prædicante: non constantia profitendæ fidei, quia cum dono fortitudinis incidit, & in supellectile voluntatis est: non miraculorum, quia mox sequitur, *gratia Sanitatum*. Sed vis quædam & facultas diuina, qua tum perfectè distincteque fidei dogmata comprehenduntur; tum alijs dilucidè absque vllo sapientiæ aut scientiæ ornatu tradi possunt. Quod ab imperitis nonnunquam hominibus, à Deo illustratis fit perfectiùs, quàm à subtilissimis Theologis: quam Christus fidem habuisse dicitur à S. Augustino, in quo certè Theologica esse non potuit. Talem nobis S. Athanasius repræsentat S. Antonium, literarum humanarum rudem, sed in explicandis fidei mysterijs omni philosophiâ superiorem. Quid autem melius hac in materia ipso Athanasio? quid Alexandrino Cyrillo, Gregorio Theologo, Basilio magno? quid pulchrius apud Latinos S. Augustino, Leone Papa, Hilario, Hieronymo desiderari potest? *Fides.* *Christus illam habuit.* Augu. ep. 57. ad Dardan.

IX. *Alij gratia Sanitatum*. Minora quædam miracula in morbis curandis operandi, per quæ non tantùm propter facti magnitudinem, sed etiam ob beneficium acceptum, homo ad Dei amorem deducitur. Quod de S. Laurentio, de SS. Cosma & Damiano, aliisque Martyribus legimus. *Gratia sanitatum.*

X. *Alij operatio Virtutum*. Grauiorum miraculorum, vt scissi maris rubri, solis in statione solo imperio retenti, suscitatorum mortuorum, expellendorum dæmonum, & eiuscemodi, quæ sua magnitudine hominibus admirabilitatem, indeque Dei inoperantis cognitionem pariunt. A quo Charismate Gregorius Neocæsariensis Thaumaturgi nomen sortitus est, cui & S. Nicolaum Myrensem, & S. Martinum Turonensem, & Franciscum de Paula possumus adiungere. *Operatio virtutum.*

Alij Prophetia. Simpliciter & genuinè, futurorum prædictio, quæ quia à solo Deo cognosci possunt, ideò eius spiritu agi Prophetas oportet. *Prophetia.*

Alij Discretio spirituum. Vt prauitatem cordis humani scrutetur, neque se per imprudentiam ab hypocritis in errorem induci permittat. Sicut Petrus statim Simonis Magi simulationem agnouit, & redarguit, quam Philippus Diaconus non deprehenderat. Præterea vt malorum spirituum instinctus à bonis discernatur ineunte tentatione. Nam eius sophismata deprehendere facile est, cum ad peccandum perduxerunt; non autem principio afflatus, cum *Discretio spirituum.* Act. c. 8.

adhuc Satanas transfiguratus est in Angelum lucis. Hoc donum eximiè Patriarchæ nostro S. Ignatio concessit Deus. Narrat & in magno Martino Sulpitius, diuinam fuisse prudentiam, quâ dæmonem sensibus illudentem retegeret.

Sulp. dial. de vita Mart.

Genera linguarum.

Alij genera Linguarum. Quod donum per se satis notum, in hunc ordinem ab Apostolo reijcitur, vt Corinthij discerent in postremis esse numerandum. Hoc de Charismate duo mihi ex c. 14. notanda occurrunt Apostoli dicta, 1. *Qui loquitur Lingua semetipsum ædificat:* sibi vni prodest, non aliis à quibus non potest intelligi, sed barbarus videtur: & tunc *sibi loquitur & Deo*, cum Deo solo cor intuente, & eius suscipiente pietatem, gratiâ datâ in suum commodum, bene atque ex virtute vtitur. Vnde accidit vt doni Linguarum præcisè spectati minor sit habenda ratio, inter ea quæ ad Ecclesiæ ędificationem reducuntur. 2. *Si orem Linguâ, spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est.* Quod sic explicat D. Thom. *Orans vtor dono Linguarum, ita quòd proferam aliqua quæ non intelligo.* Vnde deduco fuisse qui per miraculum Lingua peregrina vterentur, quam tamen ipsi non intelligerent. Hinc antea monuit, *qui loquitur Lingua, oret vt interpretetur.* Et hoc loco, Linguarum dono, easdem interpretandi pręrogatiuam subijcit. Hoc facto qui orabit *Lingua*, non tantùm *spiritu* orabit, id est affectu in Deum eleuato: sed etiam *mentem* siue intelligentiam *fructu* proprio, qui est intelligere, & intelligendo refici, recreabit, ea quæ exteriùs proferet, interiore assecutus intelligentia.

Qui loquitur linguis, sibi prodest.

Non semper linguam intelligit qua loquitur.

Interpretatio sermonum.

Alij Interpretatio sermonum. Maius donum, quia vtilius Ecclesiæ. Nam *qui prophetat, hominibus*, non soli Deo *loquitur ad ædificationem & consolationem.* Propheta ille eodem c. 14. inferiùs *interpres* dicitur, & *habere interpretationem.* Nimirum qui peculiari Dei afflatu occulta & sublimia mysteria explicat, qui scripta dictaque ex ignota lingua in popularem transfert, & interpres simul & propheta est. Ita visi S. Augustino Seniores 70. Interpretes, non minùs Prophetæ, quàm illi ipsi quos interpretabantur; *Quia quicquid apud vtrosque reperitur, per vtrosque dicere voluit vnus atque idem Spiritus: sed ita vt illi præcederent prophetando, hi sequerentur propheticè illos interpretando.* Ex illo Interpretum officium in vetere fluxit Ecclesia, vt essent qui Linguas interpretarentur, qui alta Dei mysteria à sapientibus proposita elucidarent, qui Apostolorum & Pontificum Epistolas diuersis linguis redderent, qui illas ipsas exponerent omnibus publicè ad legendum. Facit autem ad hæc postrema Charismata subtilitas S. Augustini, rerum corporearum similitudinem diuinitus immissam, ab earundem interpretatione distinguentis: quarum illa in phantasia, hæc in intellectu resideat; illa prophetiæ velut materia sit, hæc forma & perfectio: illam solam etiam ijs dari qui Prophetæ non sint, vt Pharaoni, vt Nabuchodonosori; hanc solam nonnullis prophetis, vt Iosepho. *Maximè autem illum esse Prophetam qui vtraque excellat, vt & videat in spiritu corporalium rerum significatiuas similitudines, & eas viuacitate mentis intelligat. Sicut Danielis excellentia tentata & probata, qui Regi & somnium quod viderat dixit, & quid significaret aperuit.* Illud ipsum Linguarum dono, & earum Prophetiæ, seu Interpretationi si aptaueris, meo iudicio à scopo non aberrabis.

Septuaginta Interpretes, Prophetæ.

Aug. l. 18. de ciuit. c. 42.

Interpretes Ecclesiastici.

Duplex quasi Prophetia. ex Aug. l. 12. de Genes. ad lit. c. 19.

Daniel excellens Propheta.

CHARISMATUM CUM HUMANO CORpore comparatio.

§. I.

SEQVITVR in Apostoli textu Ecclesiæ cum humano corpore elegans similitudo: quam ne singillatim expendam, in ea deprehendo nonnulla Theologi consideratione non indigna, neque a proposito nostro extranea. 1. Multa esse membra, & in vnum tamen corpus conflandum coïre omnia cum admirabili decore, & ordine. Neque minùs Ecclesia *circumamicta varietate ex diuersis ordinibus constituitur. Unde & describitur Cantic. 6. terribilis vt Castrorum acies ordinata*, inquit D. Thomas. 2. Illa membra non naturâ, sed officio tantùm esse diuersa. Quare nemini curandum est in qua parte locatus sit, dum omnes vno spiritu animentur, & in vno corpore coaptentur. *Neque verò vllius quasi despecti persona contemnenda, aut vllius quasi perfecti præferenda est, quando in omnibus vnus atque idem est Deus gloriosus*, ait S. Anselmus. Ipsum quoque locum & situm non propriè dignitas, sed officium facit. Si enim manibus ingredi deceret, pedes terram non tangerent: si oculi eminere non deberent in specula, poterant in pedibus collocari. 3. Omnia omnibus, singula singulis, omnia & singula totius decori, integritati, vtilitati, esse necessaria, & ex illa ad vniuersi bonum conspiratione, tum ipsorum priuatam, tum communem totius salutem existere. Notus quippe Menenij Agrippæ apologus apud Titum Liuium: euidens Christi admonitio apud Lucam. *Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur*. Et in animalis formam exercitus instruuntur, vt mutuam bene composita membra sibi præstent operam, opera faciat inuictos. 4. Ea omnia vnum esse Christum. Nam in corpore quidem naturali caput non est totum corpus; at in Ecclesia & Christus caput, & membra omnia sunt Christus, dicente Paulo, *vnum corpus sumus, ita & Christus. Et inde videmus quanta gratia pertineamus ad Deum, vt ipse voluerit nobiscum esse vnus, qui est cum Patre vnum*; vt notat S. Anselmus. Quod confirmari non absurdè potest S. Augustini meditatione, qui Christum vnum omnia esse demonstrat, fundamentum, ianuam, lapidem angularem, Pastorem. *Quæ est ergo ianua qua tu intras Pastor bone? Ego sum ianua. Quomodo ergo tu omnia? Quomodo ergo per te omnia?* Et inferiùs de Apostolis, in eadem spiritalis ædificij allegoria. *Ne putetis alia esse fundamenta, alias portas. Quare sunt fundamenta Apostoli & Prophetæ? Quia eorum auctoritas portat infirmitatem nostram. Quare sunt portæ? Quia per ipsos intramus ad regnum Dei: prædicant enim nobis, & cum per ipsos intramus, per Christum intramus. Ipse enim est ianua. Et cum dicuntur duodecim portæ Ierusalem, & vna porta Christus, & duodecim portæ Christus, quia in duodecim portis Christus.* Quod notari cupimus, vt intelligamus hac in Hierarchia non diuersitatem personarum, sed officiorum varietatem, quæ nostræ intelligentiæ vi possumus ijsdem applicare, potissimùm esse spectandam. Pluribus autem exposita comparatione, apodosin ita subijcit Apostolus.

In Ecclesia cum corpore comparatione quædam notantur.

Liu. Dec. 1. l. 2.
Luc. c. 11.
Iulius Afric. l. 2. de Bell. appa. c. 71.
Christus caput & totum corpus.
Augu. in Psal. 86.

XXVII. *Vos autem estis corpus Christi, & membra de membro*, μέλη ἐκ μέλους, inuicem nexa & pendentia, *singuli alter alterius membra*, in vno corpore commembres; & propterea mutuis operis, atque officijs inter vos variè distribu-

Membra pendent inuicem.

tis adiuuandi. Et sicut in membris corporis vnum ex altero nasci videtur, brachium ex humero, manus è brachio, atque per illud influxus & instillationes à summis & præcipuis membris recipit: sic in Ecclesia infimi per medios, medij per summos, quando res ita exigit, influxu Hierarchico deducuntur. Legunt Græci μέλη ἐκ μέρους, quod optimè Syrus, *in loco vestro*, pro se quisque: vestri singulis ordines & gradus assignati sunt, quos tueri pro virili debetis.

Membra perpetuò subsistunt.

XXVIII. *Et quosdam quidem posuit Deus*, in formam humani corporis, Ecclesiæ membra dedit alia nobilissima, alia minoris dignitatis. Sunt autem *posita* & permanentia perpetuò, ea certè quæ ad integritatem requiruntur: tum quia illa iam inde ab initio *posuit* ad ædificationem corporis Christi; semper autem aliqua parte augetur, & vndique conseruatur Ecclesia: tum quia nunquam Christi corpus illâ parte mancum esse potest. Qui sint autem illi *positi* à Deo, magister enumerat, dignitatis & necessitatis ordine non neglecto.

Apostoli caput corporis Christi.

Primò Apostolos. Vt caput sub Christo capite, vt fundamenta sub fundamento fundamentorum: Non tantùm principes illos duodecim, sed etiam alios, vt Paulum ipsum, Silam, Barnabam; & recentiores vt Bonifacium Baioariorum, Augustinum Anglorum, Xauerium Iaponum Apostolos: Illis autem primis successerunt Episcopi *pro Patribus nati Filij*, & ipsi Christianorum Patres.

Prophetæ, oculi. Scripturæ interpretes.

Secundò Prophetas vt oculos, noui Testamenti Prophetas, veteribus suppares, vt Agabum, vt Ioannem Euangelistam, vt eos de quibus in Actis Apostolicis, vt filias Philippi Diaconi. Quibus aliquo modo successit frequens diuinæ scripturæ meditatio, & interpretatio per eos facta, qui peculiari vocatione ad id officij à Deo destinantur, & ab Ecclesia dedicantur. Quem locum apud veteres dandum Origeni, & Alexandrino Clementi, & Hieronymo arbitror. Apud nos ijs qui sacras literas in Theologia quæ positiua dicitur explicant. Siquidem & in instrumento vetere prophetandi vocabulum pro interpretatione scripturarum non semel reperies. Notabis autem hoc genus Charismatum tantæ esse & necessitatis & dignitatis in Ecclesia, vt in fundamento cum Apostolis substernatur; quando dicuntur fideles, *superædificati supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum.*

Doctores, lingua.

Tertiò Doctores vt linguam, seu Prædicatores, qui doctrina veritatis Ecclesiam instruunt; siue Pastores illi sint, quos inferiùs cum Doctoribus coniunctos videbimus, quia eorum primum & præcipuum munus est, populum erudire: siue non sint Pastores, vt Catechistæ, (de quibus olim diximus) cum Nautologis à Clemente Romano comparati: quos Audientium Doctores vocatos fuisse, Doctor Hallier recognoscit. In quorum locum subierunt tum Parochi & Theologi Doctores, qui ex officio: tum alij, qui ex commissione Dei verbum annunciant. Differunt autem Doctores à Prophetis, quia hi maximè instinctu diuino loquuntur, & quasi immediatè à Deo hauriunt, quo Ecclesiam ædificent: illi verò, quanquam spiritu Dei agantur, plus tamen adferunt ad opus studij, & operæ humanæ. Quare Charismatum superiùs productorum *sermo Sapientiæ* Apostolis & Prophetis, *sermo Scientiæ* Doctoribus accommodatur.

Catechistæ Audientiũ Doctores. Hallier l. de sacr. Ordin. p. 364. Doctorum à Prophetis differentia.

Virtutes, dextra manus.

Deinde Virtutes. Tanquam dextra manus Ecclesiæ, ij qui fortia miracula perpetrant,

perpetrant, vt in elementorum mutatione, & expulsione Dæmonum vsuuenit: quam illorum potestatem etiamnum Exorcistæ repræsentant.

Exinde gratias Curationum. Et hos in dextra colloco, licet in minoribus miraculis occupatos, qui per orationem curant infirmos. Quod ego Charisma in ijs Presbyteris perseuerare arbitror, qui Extrema Vnctione morituros adiuuant, ex Iacobi præcepto: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, &c. & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus.* In Constitutionibus etiam Apostolicis Exorcista *gratiam Sanitatum accepisse* dicitur, quasi munus illud Charismatis sit potiùs, quàm Ordinis; vnde negatur ordinatione fieri, sed per reuelationem declarari à Deo. Quam ego causam esse arbitror cur in Synodo Romana sub Syluestro, iubeatur Clericus *vno* tantùm *die Exorcistam* agere, Lectorem autem annis triginta, Acolythum annis decem: quia quandiu quis legat ex diphthera, vel cereos deferat, constituere potest Ecclesia; Dei verò in curandis Energumenis gratiam non præstat. Sit-ne autem hæc gratia Virtutibus, an Curationibus assignanda, minimum interest: siquidem miraculorum effectrix est, proque ea impetranda orare potest Ecclesia, *Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis, dextera tua inueniat omnes qui te oderunt.*

Gratiæ curationum. *Iacob. ep. c. 5.* *Exorcistæ Const. Apost. l. 8. c. 26.* *Syn. Rom. sub Sylu. c. 21.* *Psal. 20.*

DE OPITULATIONIBUS ET GUBERNATIONIBUS priuatim Apostoli sententia exquiritur.

§. II.

QVÆ sequuntur dotes, minoris licet momenti, nonnihil tamen turbant, præsertim priores duæ, quarum genuinam significationem Grammaticum fugisse Aurelium per mihi mirum est. Apostolus ergo Curationibus subdit

Opitulationes. Susceptiones, subsidia, ἀντιλήψεις. Syrus, *Adiutores*, qui sunt quasi sinistra manus Ecclesiæ. Est enim ἀντιλαμβάνεσθαι protensa manu adiuuare, & è periculo educere, quomodo suscipiuntur infirmi vel animo vel corpore. Quamobrem eos vult esse Caietanus, qui in Ecclesia Dei misericordiæ operibus vacat. Quæ operatio ne fidelibus omnibus communis esse videatur, cum dona hic peculiaria enumerentur: addit Estius de eo intelligi, per quod diuinitus acceptum, quis aptus est ad fouendum ægrotos & debiles, ijsque ministrandum, vt fit in Nosocomijs. Quæ eadem est sententia nostrorum Salmeronis, Iustiniani, Cornelij à Lapide. S. Hieronymus & Theodoretus ambiguè loquuntur; ille cum accipit pro ijs qui pereuntibus opem ferunt; hic cum Ecclesiæ Administratores intelligit: tam enim corporalem, quàm spiritalem operam loquuntur: quanquam Theodoreti Ministratio, res Ecclesiæ potiùs, quàm animas tangit. Chrysostomus vtrunque sensum videtur coniungere, dum eos interpretatur, qui pauperes suscipiunt, & nihilominus spiritale illis auxilium impendunt. Vt non ineptè susceptores & Opitulatores istos appellemus, Ordines quosdam Religiosorum in Ecclesia constitutos ad redimendos captiuos, curanda Nosocomia, & eiusmodi misericordiæ opera exercenda.

Quæ sint Opitulationes, sensu literali.

Præter hunc genuinum sensum, S. Anselmus, omnium quos nouerim primus, *Opitulationes* explicat, *eos qui opitulantur maioribus, vt Titus Apostolo, vel*

Quæ sint Opitulationes sensu accommodatitio.

Archidiaconus Episcopo. Sic ex eo S.Thomas, & Glossa ordinaria locum hunc accipiunt: quod & S.Bonauenturæ placet, Regulares *numeranti inter Opitulationes.* Quæ expositio propter tantorum auctoritatem virorum laudem suam meretur, neque vllo potest obelo configi. Fatendũ tamen accommodatitiam tantùm esse, vt indicat Salmeron, neque satis in hunc locum quadrare. Siquidem vt argumentatur Estius, *Opitulationes* huiusmodi ad *Doctores* referuntur, quos in tertio gradu posuit Apostolus: & alioquin ordo dignitatis perturbatur, si donis miraculorum digniora ministeria subijciuntur. In verâ autem explicatione, donum istud superioribus cedit: nam in hoc nudum & simplex est ægrorum ministerium & obsequium: in illis diuina curatio. Sequuntur in Apostolo

Qui huic Apostoli loco parum conuenit.

Gubernationes tanquam Ecclesiæ pedes, Diaconi, & Diaconissæ viduis, mensis, eleemosynis primitùs deputati, facultatum quæ ab fidelibus Ecclesiæ offerebantur seduli dispensatores, & œconomi, vt cum Theodoreti Administratoribus incidant, quo nomine Phœben Romanis commendat Apostolus, quia *astitit multis, & mihi ipsi.* Ad quod donum superiori coniunctum, non inuitus referam Diaconiæ species ad Romanos recensitas: *Qui tribuit in simplicitate, qui præest in solicitudine, qui miseretur in hilaritate.* Neque aliam ob caussam S.Laurentio Diacono, præceptum Apostoli *de ministerio, de seminando in benedictionibus, de abundando in omnem simplicitatem, de hilari datore,* applicat Ecclesia. Certè Græci vulgò nihil, vel minimum discriminis inter Gubernationes & Opitulationes constituunt: & vtrunque ad pauperum, infirmorum, peregrinorum curam reducunt. Presbyteros Parochiales ij qui supra intelligunt, quæ & Nazianzeni Gregorij videtur esse sententia; sed sensu, quod repetendum non est, adaptato.

Gubernationes quæ sint sensu literali.

Rom. 16.

2.Cor. 9.

Greg. Naz. orat. de ordine.

Duplex istud vocabulum mirum quantùm aduersarios Aurelium torquet & Hallier, quorum vterque paginis grandibus circiter viginti, multùm probat *Opitulationes* id est Regulares, *Gubernationibus* id est Parochis, in Hierarchia superiores non esse: cum lis illa grandis prolato vero & literali sensu terminari potuerit; cui addidissent, de accommodatitio, qui esset præter Apostoli mentem, deque illo ordine, qui ab aduersarijs vrgebatur, minùs laborandum videri. Sed si ambages citra rem ipsam attingeret Aurelius; si Hallier in ea explicatione quam vidit, quam attulit, quam confirmauit, simpliciter & solidè moraretur, quid haberet ille quod in Iesuitas, vterque quod aduersùs Regulares & Priuilegiatos declamarent?

Locus hic superfluè tractatur ab Hallier in vind. à pag. 459. & Aurel. à pag. 357.

Et ille quidem in asserendo D. Thomæ loco iracundia grammaticali vehementer aërem verberat; cuius tibi lepidum spectaculum, Lector, si vacat, exhibere animus est. Loëmelij fraudem *multò grauiorem indignissimâ* in eo constituit, quòd cum S.Thomas *Opitulationes* explicet, *de illis qui opem ferunt maioribus Prælatis in vniuersali regimine,* Iesuita (Loëmelius) *inflectat in hunc modum, qui iuuant Prælatos maiores in regimine vniuersalis Ecclesiæ.* Cui de suo interpretationem subijciens, addit hanc *esse sanè insignem falsitatem, & infelicem superbiam:* cum antea miseriam suam professus esset, qui *ad talia refellenda cogeretur, quorum vilissima & abiectissima stupiditas infra humanæ mentis ordinem est.* Doce amabo, Lector, si huic homini minùs quàm ego pecus es, quanta sit *fraus, falsitas, superbia, stupiditas* eius qui dixit *iuuant,* ἀντὶ τοῦ *opem ferunt:* Et *in regimine vniuersalis Ecclesiæ,* pro, *in regimine vniuersali:* quod sine dubio non est Regni, aut

Ridiculus Aurelij Parrenthysm. p.367.

aut Imperij, sed Ecclesiæ, vt luce ipsa lucidius est in D. Thomæ commentario: & in eius sensu Ecclesia vniuersalis, est tota Diocesis, opposita *particularibus plebibus, quarum gubernatio Parochialibus Sacerdotibus in speciali committitur.* Pro tota etiam Ecclesia sumi potest, secundùm illud Pauli dictum *Cum Clemente, & cæteris adiutoribus meis*: qui profectò in regimine vniuersalis Ecclesiæ Apostolum adiuuabant. His sic expositis, respiro, Lector, à magno metu. Putabam enimuerò vt à Lutheris & Caluinis, sic à Iesuitis vim illatam sacris codicibus, instrumentum vtrunque vetus æquè ac nouum corruptum, euersos Canones, antiquata Concilia, Patres pessundatos. Verùm deprehendi *insignem falsitatem, perfidiam, & impudentiam Iesuitici supercilij, atque fastus,* in eo demum esse positam, quòd dixerit Loëmelius *iuuant* pro *opem ferunt*: quòd non descripserit ex D. Thoma *in regimine vniuersali* Ecclesiæ, sed *vniuersalis Ecclesiæ.* Post illam *fraudem indignissimam, apertam fraudulentiam* à Loëmelio Canonico Lectorali perpetratam, Iesuitas homines *non solùm sine fide, sed etiam sine corde* non dico libros scribere, aut scholas tenere, sed viuere quis non miretur? Post castigatas opprobrijs omnibus eius Iesuitæ *labes, profanationes, sacrilegia,* qui in Euangelistis *baculum* pro *virga* supposuit, qui supprimente particula, *&c.* nota sententiæ verba subticuit: repertum præterea hoc seculo scriptorem qui se Catholicum dicat, & in D. Thomam inuolet, in Theologorum Angelum violentas manus inijciat, & *fraude indignissima* quos magnus Doctor *opem ferre* dixit, ipse *iuuare* scribat! *O cælum*! ô *terra*! ô *maria Neptuni*! Redeamus ad Paulum. Phil. c. 4.

Genera Linguarum subijcit præcedentibus, eo consilio quod antea reteximus. Quasi dicat, illud Charisma quod ambitis, ô Corinthij, quo superbitis, nouissimum appello, quia verè inferius, indignius, minùs vtile cæteris est. Quapropter alijs in Ecclesia manentibus, iam olim cessauit, vt pote in eum finem initio concessum, vt significaretur Ecclesiam per omnes gentes dispersam omnium linguis loquuturam. Nisi forte illud aliquo modo reuocare dicendi sunt ij qui supra, diuinarum interpretes literarum, qui S. Hieronymi exemplo sacras Linguas perdiscunt, vt cœlestium dictorum interpretationem literalem in ipsis fontibus epotent. *Linguæ.*

Interpretationes denique *sermonum* Græci codices non agnoscunt, neque multi è Latinis veteribus, non Syrus ipse interpres. Qui ergo primus addidit, è superiori enumeratione transtulit: sed leui consilio, quia fusior est prior catalogus Gratiarum, quàm iste posterior.

XXIX. *Nunquid omnes Apostoli? Nunquid omnes Prophetæ?* Vt totum corpus oculus non est, aut totum auditus, aut caput: sic in Ecclesia oportet alios esse quàm Apostolos, & Prophetas. Nam si singuli haberent omnia, tam non essent, quibus ea seruirent. Solatio quoque minoribus ea debet esse consideratio, quod & maiorum nonnullis, Apostolos semper excipio, desint aliqua, quibus ipsi sint præditi. Sic enim se inuicem perficiunt membra, vt tamen aliquorum efficacitas, in alia non influat. Quid enim manus pedi confert, quid auris oculo, si solum spectamus influxum? Singulis etiam sua dos est officio consentanea, quæ colli & brachij, quæ humeri & tibiæ diuersam efficit perfectionem. *Diuersitas membrorum retinenda.*

PRÆCIPVA HIERARCHIÆ OFFICIA EX Epistola ad Ephesios secundùm literam explicantur.

CAPVT V.

Apostolimens exponitur. Eph.c.4.

QVO superior dispositio est à nobis accuratiùs enucleata, hoc magis ista stringi debet; quam & compendio tantùm recitare videtur Apostolus. Ephesijs igitur Christum vt Regem spectandum exhibet, qui præcipuas regni prouincias ipse præsens lustret, tandemque ad Metropolim reuersus, inde præsides & magistratus designet, mittatque regendis populis idoneos. Id verò factum ab illo, die Pentecostes, misso Spiritu Sancto in Discipulos, & gratijs gratuitis in singulos profusis *secundùm mensuram donationis Christi*, id est, liquore iuxta vasculorum mensuram infuso. Quinque autem præcipuæ sunt, Apostolatus, Prophetia, munus Euangelizandi, Pastoratus, Doctoratus: eæque omnes ad doctrinam spectant, qua maximè Christi corpus ædificatur in caritate.

Dati à Deo alij immediatè, alij mediatè.

XI. *Et ipse dedit quosdam.* Antea Deus pater, modò Filius dedisse dicitur, quia & vt homo meruit, & vt Deus dedit, & externa sanctissimæ Triadis opera communia sunt. Quod autem *dedisse* & *posuisse* audis, sic explicat Salmeron, certum esse eos quos Deus immediatè vocatione ad Apostolatum, aut aliam dignitatem Ecclesiasticam euexit, diuino iure esse constitutos: reliquos verò qui per intermediam Ecclesiam ad Magistratus Ecclesiasticos vocantur, non esse iure diuino constitutos appellandos, sed iure tantùm Ecclesiastico & Canonico: quos tamen omnes Christus dare dicitur, quia per maiores ministros illos vocat. Quæ apertè Aurelio dicta velim, conferenda cum illis, quæ Loëmelio in aurem dicit, satis scurriliter.

Aurel.p. 381.

Apostoli & eorum successores.

Quosdam quidem Apostolos, non eos eligendo, quod ante Passionem fecerat: non præcipiendo vt prædicarent per omnes gentes, quod post Resurrectionem: sed eos impellendo ad munus Apostolicum cui destinati erant, exequendum, & gratijs ad illud necessarijs magnificè locupletando. *Fuerunt enim priuilegiati in omnibus donis Christi*, vt ait S. Thomas. Habuerunt enim plenitudinem sapientiæ, quantùm ad reuelationem diuinorum mysteriorum; copiam eloquentiæ, ad annunciandum Euangelium; prærogatiuam auctoritatis & potentiæ, quantùm ad curam dominici gregis. *Ideo Apostolus subiungit hic tres gradus Ecclesiasticos, secundùm participationem singulorum præmissorum.* Miror autem ab S. Anselmo tantùm dici in Apostolorum successisse locum *Primates & Archiepiscopos*: cum vniuersè constet Apostolis Episcopos successisse, & hunc ita locum explicat Ambrosianus commentarius.

Prophetæ.

Quosdam autem Prophetas. Noui Testamenti, & eorum successores, Scripturæ sacræ interpretes, de quibus dictum.

Euangelistæ.

Alios verò Euangelistas. Vt Lucam, vt Marcum, qui Euangelium ad posteros scripto transmiserunt; vt Discipulos septuaginta, qui Apostolis in annunciando Euangelio subseruiebant; vt Diaconos, è quibus priuatim Philippus Euangelista dictus est, qui simul & Euangelium prædicabant, & officium ministrandi pauperibus habebant, vnde factum vt etiamnum in Missæ solennijs

Act.c.21.

ſolennijs Euangelium legant; vt Timotheum, cui dicitur à Paulo *opus fac* 1.Tim.4.
Euangeliſtæ; vt Apollo, qui plantatum ab Apoſtolo rigauit; vt Aquilam & 1.Cor.3.
Priſcillam. Fuiſſe autem complures Traiani tempore celebres Euangeliſtas ſcribit Euſebius, qui *vehementiori philoſophiæ amore erga Deum affecti, facultates* Euſeb. l.3. hiſt. Eccl. c.34.
ſuas egenis diſtribuerunt, ac deinde peregrè profecti opus Euangeliſtarum perfecerunt: hoc eſt, illis qui de doctrina fidei nihildum prorſus audierant, Chriſtum prædicare, ac diuinorum Euangeliorum tradere ſcripturam magno ſtudio ſategerunt. Hos ait, *primum gradum Apoſtolicæ ſucceſſionis habuiſſe*, & Apoſtolorum diſcipulos & imitatores fuiſſe, vt Religioſis hominibus, qui etiamnùm in barbaras nationes Euangelium portant, Apoſtolicam ſucceſſionem & Diſcipulorum nomen negare vel hoc nomine non poſſint aduerſarij. Porro Euangeliſtas imitantur Catechiſtæ, qui ſimpliciùs & ſubmiſſiùs quàm Concionatores, Chriſtianæ fidei articulos rudibus exponunt. Hos porrò omnes Doctorum albo in ſuperiori ſerie adſcripſimus, quia tum Euangeliſtarum nulla facta eſt mentio.

Alios autem Paſtores. Non poſſum hic Epiſcopis dare Paſtorum nomen, *Paſtores.*
quod plerique faciunt: quos ab Apoſtolis nunquam ſeiungam. Rectè igitur Theodoretus, Paſtores & Doctores eos dicit, qui in ciuitate, & in Pago erant deputati, & ſegregati. Ij Presbyteri ſunt, de quibus ad Titum, *vt conſtituas* Tit.c.1.
per ciuitates Presbyteros: qui modò Parochi dicuntur, particularium plebium Rectores.

Et Doctores. Communis obſeruatio eſt poſt Hieronymum, Auguſtinum, *Doctores.*
Paulinum, coniungente, non autem diuidente particulâ vſum Apoſtolum; vt in eoſdem Paſtorum, & Doctorum officium quadrare intelligamus, ſciantque illi ſuum officium, ſuam eſſe doctrinam. Diſtinguunt tamen alij, quanquam vt fatear, pauciores, & inferioris notæ. Nemo certè dubitare poteſt, licet hoc loco in vnam perſonam hæc duo illigentur, quia Paſtoribus doctrina & præcipuè, & ex officio conuenit; eſſe tamen in Eccleſia Doctores, qui *Doctores ſine Paſtoratu.*
nullum ordinarium gerant Paſtoratum: quales priora ſecula Didymum, Origenem, Clementem Alexandrinum, Hieronymum; poſteriora Ioannem Damaſcenum, D.Thomam, Bedam & ſimiles tulerunt. Multi quoque eorum qui Paſtoratum cum doctoratu iunxerunt, eos docuere quorum Paſtores non erant, vt Auguſtinus, Ambroſius, Baſilius, Nazianzenus. Eſt igitur diſtinctum iſtud in Eccleſia officium, & Doctores putat Cornelius Ianſenius Apoſtolis Ianſen. in
propter doctrinam ſucceſſiſſe. Legit poſt S.Hieronymum, Ambroſio adſcri- Concord.
ptus commentarius, *Paſtores & Magiſtros*, & illos vult eſſe *Lectores, qui lectione* Euang.c.40.
ſaginent populum audientium: hos autem Exorciſtas, *qui in Eccleſia compeſcant & verberent inquietos.* Quæ explicatio vulgò, & iure improbatur. Quam verò ſubdit, ea minùs extorta mihi apparet. *Siue ij*, inquit, *qui literis & lectionibus infantes ſolebant imbuere.* Vbi ſpectas & nutritos in Eccleſia, & magiſtrorum officium in ſacris numeratum. Antequam autem hinc pedem efferas, notabis in communi opinione dignitatis ordinem in hac ſerie non retineri. Nam cum Paſtorum nomine multi Epiſcopos intelligant: quis eos Euangeliſtis & Catechiſtis ſubijci arbitretur?

DONORVM EIVSCEMODI FINIS declaratur.

§. Vnicus.

MAGNI momenti est illorum Charismatum finem accuratè peruestigare, eumque ad Apostoli mentem aptare.

Consummatio sanctorum.

Quid καταρτισμὸς ex Græcis Suida, Etymologico magno, Phauorino, &c.

XII. *Ad consummationem sanctorum.* εἰς τὸν καταρτισμόν. Necessariò hic nobis idomatis Græci excutienda grammatica, vt Paulinam allegoriam deprehendamus. Ἀρτίζειν propriè compingere est & coagmentare, quantitatis discretæ partibus in vnum aliquod corpus rite compositis. Fit autem illud duabus adhibitis conditionibus: altera est vt omnes eius corporis partes assumantur, neque supersit vlla, aut redundet: altera vt aptè, & suo ordine collocatæ cohæreant. Id qui conatur & agit, ἀρτίζαδης quod est παρασκευάσαδης, dicitur Phauorino; & Homero δόλον ἤρτυε, sic instruxit dolum, vt media sibi inuicem singula, & omnia fini, quasi membra corpoti pulchrè cohæreant. Qui verò vtrunque iam executus est, ille sine dubio rem perfecit: vnde καταρτίζω idem est quod τελειῶ: & καταρτισμὸς *consummatio, perfectio*: qua ex re corporis seu operis decor, & quodammodo sanitas existit. Quamobrem eidem Phauorino & Suidæ ἄρτιοι sunt τέλειοι, ὑγιεῖς: & ἀρτίως, ὑγιῶς, ὁλοκλήρως: & ἀρτίνω, ἁρμόζω, ἢ διαρτίζω. Quod autem tale est, illud verè, syncerè, germanè esse dicitur, vt quod nulla parte fallit: ita Sophocli ἄρτιος φίλος.

Mens Apostoli declaratur.

Itaque Paulus, vt amat Ecclesiam cum corpore conferre, eius perfectionem maximopere desiderat, in eaque proximum cœlestium donorum finem constituit. Qui & ipse duplex est, singulorum primò membrorum, totius deinde corporis perfectio; quæ & membra exigit in se se absoluta *in mensuram vniuscuiusque membri*: & conuenienter concinnéque disposita, quibusdam etiam nexa vinculis, *vt sit totum corpus compactum, & connexum per omnem iuncturam.* Quam & epistolâ vniuersâ vehementer vrget, *obsecrans* iam inde ab initio *per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt sint perfecti* κατηρτισμένοι *coagmentati, eadem mente, & eadem sententia.* Hoc igitur loco, cum diuina Charismata in eum finem donari docet, vt efficiant *consummationem sanctorum*, vel singulorum propriam, vel communem totius corporis perfectionem designat. Nam vt de singulis priùs agamus, istorum ordinum finis, & Gratiarum gratuitarum effectus, non est peccatorum purgatio, non quælibet purgatorum illuminatio; sed illuminatorum & *Sanctorum* in omni virtute *consummatio.* Vnde & *Prælati perfectores dicuntur*, vt addit S. Thom. Et fusior Anselmus. *Hos dedit saluator ad hoc vt eos qui iam sancti sunt secundum remissionem peccatorum, & innocentiam, atque bonorum operum inchoationem promoueant & consumment, secundum augmentum virtutis & perseuerantiam.* Quòd si totum corpus spectamus, genuinus hic Apostoli sensus est, Charismata collocari à Deo *ad consummationem Sanctorum*, ad explendum omnem sanctorum & fidelium numerum, ad construendam ex omnibus suis partibus Ecclesiam, quæ est Christi corpus. Sic ad alteram istarum explicationum referas facilè eos qui τὸν καταρτισμὸν, reddunt instructionem, qui instaurationem, qui compositionem & coagmentationem.

1. Cor. 1.

Qui sit finis Charismatum.

Franciscus

Franciſcus autem Hallier hoc loco abutitur ad veritatis confirmationem, & rectam ſententiam praue ſtabilit. Probaturus enim perficiendi virtutem Epiſcopis tribui ab Apoſtolo, ait ex illo, *Chriſtum dediſſe Eccleſiæ ſuæ, alios Apoſtolos, alios Paſtores, alios Doctores,* πρὸς καταρτισμὸν τῶν ἁγίων *id eſt, perfectionem eorum qui ex plebe ſanctiorem vitam eligunt, quales vtique ſunt Regulares.* Quibus verbis plus agit imprudens, quàm eius animus & ratio poſtulet. Nam Doctores & Euangeliſtæ, qui ab Epiſcopis diuerſi eſſe poſſunt, ſenſu Franciſci non minùs ſunt quàm Epiſcopi perfectores, & quidem Regularium, cum tamen ordini Sacerdotum illuminatio tantùm concedatur & ab ijs Monachi ad Hierarcham perficiendi remittantur. Atque hoc mihi à Doctore monſtrari perue-lim, aut Apoſtoli, aut vllius è Patribus & Theologis auctoritate, *Paſtores* Plebanos, ſeu Parochos, qui ab *Apoſtolis*, id eſt Epiſcopis hoc loco diſcriminantur, conſtitutos eſſe Chriſti inſtitutione, & iure diuino, Religioſorum magiſtros & perfectores. Id ſi, quod fieri non poteſt, conabitur, adijciet etiam Eccleſiæ apologiam, quæ iſtum iuris diuini ordinem, hoc ſponſi & capitis ſui decretum tot ſeculis vel ignorauit, vel neglexit. Et, niſi quid nimis poſtulo, explicabit cur Epiſcopos datos eſſe dicat, *ad eorum perfectionem qui ex plebe fiunt ſancti?* Cur Regulares modò *ex plebe* vt olim *ex face populi* faciat? quibus ex Apoſtoli verbis hunc ſenſum Epiſcopos & Regulares deprimentem eliciat? Interim ad Paulum redeo.

Hallier hoc loco abutitur aduerſus Religioſos, in vin. pag. 637.

Epiſcopi ſunt Religioſorum perfectores.

In opus miniſterij. Vt quiſque miniſterium ſuum ſtrenuè & diligenter exequendo, *in ædificationem corporis Chriſti* tendat, in ſpiritalem Eccleſiæ profectum, vt vniuerſa fidelium ſocietas perfectè conſummata, omnibuſque partibus abſoluta reddatur.

XIII. *Donec*, tandiu gradus illi Eccleſiaſtici perſeuerabunt, tandiu illis erit omni ſtudio & labore connitendum, *donec omnes* ad vitam deſtinati, alij poſt alios, voluente hoc ſeculo, *occurramus* καταντήσωμεν cooperatione vocanti Deo per gratias actuales, & Eccleſiaſticorum miniſtrorum operam, tandemque *perueniamus in vnitatem fidei.* Syrus *fiamus vna res per fidem*; ſinguli, in Chriſti corpus per fidem aggregati; omnes conſentaneum per fidem corpus Chriſto capiti conficientes: cum eo profectu, vt euadamus *in virum perfectum*: vt ſimus ſinguli quaſi adultæ ætatis fortes & robuſti in fide & virtutibus: *in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti*: vt ad eam ſinguli ætatis menſuram perueniamus, quâ Chriſti cognitio & gratia in nobis perfectè adoleuerit: ad eam ætatem quæ Chriſto plena ſit, eiuſque diuinis muneribus omni ex parte cumulata. Vel in ſecunda magiſque natiua ſignificatione. Donec Eccleſia fidelium, tanquam vir vnus perfectus ſuis membris omnibus fiat, & ad perfectionem Chriſti capitis, & exemplaris ſui perueniat; vt iam ampliùs nihil ſit metuendum ab humani ingenij inſtabilitate, ab hæreſibus, à ſcandalis.

Perfectio corporis Chriſti.

XV. *Veritatem autem facientes*, veram doctrinam tenentes, eique morum probitatem adiungentes, *in caritate*, per caritatem & eius opera, *creſcamus in illo per omnia*, vt nati per fidem, ſpe nutriti, augeamur per caritatem in omnibus membris, & fidelibus *qui eſt caput Chriſtus*: tandem reſpondeamus capiti noſtro Chriſto, qui eſt omnino perfectus; quod quidem in eo ſitum eſt, vt & membra ſingula pro rata, & vniuerſum corpus capitis perfectioni rite decenterque reſpondeat.

Augmentum corporis.

XVI. *Ex quo* Chriſto capite, *totum corpus compactum*, συναρμολογούμενον, aptè

Recta cor-

poris compositio. compositum, & coniunctum vnanimitate fidei *& connexum* vinculis caritatis, vt membrum membro, fidelis fideli benè & solidè committatur, *per omnem iuncturam subministrationis*, per caritatem quæ est tanquam vnio & commissura subministrata & suppeditata, *secundùm operationem* capitis, quod intermedia illa iunctura in membra influit. Neque enim connexionis solius auctor est, sed etiam actualis membrorum operationis, quam animæ ad instar efficit, *in mensuram vniuscuiusque membri*, pro singulorum modulo, & secundùm analogiam in rebus disparibus, vnam aliquam componētibus necessariā, *augmentum corporis facit in ædificationem sui in caritate*, ipsum corpus augmentum corporis, hoc est, sui ipsius facit, seque ædificat. Optimè Gagnæius loci sententiam paraphrasi explicat. Quemadmodum spiritus vitalis à capite & cerebro defluens, sensum & energiam quandam membris omnibus impartitur, vnde totum corpus cum suis membris, iuxta cuiusque proportionem crescit & coalescit, modò per diuersas commissuras, iuncturas, neruos, articulos, musculos, sibi inuicem connexa sint membra, alioquin influere non potest. Ita Spiritus Sanctus à capite Christo manans & procedens, in singula corporis mystici membra vim, virtutes, & gratias suas, cum quadam energia & efficacia diffundit: modò totum corpus sit benè compactum, membris singulis animorum consensione, velut quadam iunctura colligatis: per quam Spiritus Sancti virtutem, totum corpus Ecclesiæ crescit, non æqualiter in omnibus membris, sed pro cuiusque conditione ac proportione, iuxta quod diuisit illis Spiritus Sanctus. Fit inde, quod eadem ad Ephesios Epistola monet Apostolus, vt Christus *per omnia in omnibus adimpleatur*: siquidem vt venustè Theophylactus. *Quoad manum impletur in homine misericorde: quoad pedem in eo qui Christi amore peregrinatur, vel visitat ægros: quoad linguam in Doctore*: sicque perficitur *ædificatio corporis Christi*, per eam Hierarchiam, cui superiùs Perfectiuæ nomen assignari posse monstrauimus.

Ephes. c. 1. Theoph. in eum locū.

Hæc qua licuit breuitate & accuratione de literali sensu dicta sunto, ex ijs auctoribus quos paginæ limbus enumerauit; verbis ipsorum sæpe-numero descriptis: vt hic me repetundarum potiùs, quàm falsi reum facturus sit Petrus Aurelius, postquam omnes illos attentiore quàm solitus sit animo, perpenderit.

QUÆDAM AD HIERARCHIÆ NATURAM spectantia ex Apostoli verbis & mente, compendio colliguntur.

CAPVT VI.

QVOD à prudentibus rerum magnarum æstimatoribus, id à nobis obseruari, Lector, permittes, vt Hierarchiæ ab Apostolo delineatæ notas & vestigia imprimamus animo, & cum totam accuratè non possimus, præcipua saltem indicia & capita regustemus. Erit operæ pretium, si fidem mihi anticipatam mutuam dare audes, & quod mox necessarijs euincam rationibus, hoc loco ponere, Hierarchiā à Paulo describi. Nam si hoc vnum mihi gratificaris, sole clariùs videbis.

I. Summam

I. Summam huius Hierarchiæ vim & virtutem in patiendo potiùs, quàm agendo consistere. Quid enim aliud sunt Charismata, quàm dona cælitus accepta, quæ hominem in diuinorum passione, qui Christianæ perfectionis apex est, constituunt? *In hac Hierarchia vigetpræcipuè passio.*

II. Non personarum, sed Charismatum diuersitate, morale hoc ædificium constare; siquidem Apostoli ijdem sunt & fundamenta, & portæ ciuitatis: Christus idem fundamentum, ostium, lucerna, proüt diuersis se se rationibus spectandum exhibet. *Diuersitas Charismatũ non personarum, ordines distinguit.*

III. Ministrationes seu Diaconias illas neque aram tangere, neque Sacerdotium aucupari; vt Diaconos (sic enim liceat appellare) sciamus aliquos esse, quos Ordinis Hierarchia suos non agnoscat; incipiantque aduersarij verborum significationes paulò liberaliùs extendere. *Ministrationes istæ ad sacrificiũ non referuntur.*

IV. Inoperationes interiùs totas perfici, seu à monente Deo, seu ab agente homine, tum etiam cum exercet Charismata. Nam prophetia, vel Linguarum donum, quæ sunt vt plurimùm obscura, quid in alio directè, & physica velut actione producunt purgationis aut illuminationis? Imo Linguæ ipsæ ludibrio sunt obnoxiæ, si Magistro creditur, & nescio quid insaniæ infidelibus ostendunt. *Actiones aliquæ sunt immanentes.*

V. Sibi ergo principiò, deinde proximo totique Ecclesiæ prosunt non pauca Charismata: & si diligenter attendis, non ex eo quod dant hominibus, sed ex eo quod accipiunt à Deo, in Hierarchia collocantur. *Sibi prosũt, & per hoc Ecclesiæ.*

VI. Nam vt in corpore non minùs digitus, quàm brachium pars hominis est, licet vlterius nihil habeat in quod influxum exerat; sic in Charismatis, sunt quæ in nullum influant membrum perfectionis proximè capax, vt linguæ, vt gratia sanitatum & virtutum, quæ sæpenumero à Martyribus in infideles, & ingratos mortales exercebantur, quorum crudelitas sanctorum beneficijs alebatur. *Aliquæ nõ transeunt in subditos.*

VII. Quòd si pugnas hæc à Deo dona subministrari non vtentis, sed alterius ergò, & gratias dici gratuitas, quia quicquid boni possident, totum refundunt in alios: fatebor id quidem, sed continuò illa refusio qua ratione fiat exquiram. Tum enimuero fateri & ipse cogeris quod modò admonui, à subiecto incipere perfectionem, & membra aliqua corporis vtilitati conducere, quia se, non autem alia feliciter adaugent. *Aliquando sibi tantùm prosunt.*

VIII. Obseruabis præterea perpaucis gratiarum illarum, imperium Hierarchicum & Principatum in subditos inesse, cui necessitas parendi respondeat. Da enim sapientiæ, scientiæ, linguis, curationibus, virtutibus, populos natura sua subiectos: edissere quod ius habeat linguarum interpres in Clericos, in Populum sanctum, in Catechumenos, aut Pœnitentes; & tamen ea Charismata maximam Hierarchiæ nostræ partem facere quis non sentit? *Non exiguũ potestatem in subditos.*

IX. Imo etiam Prophetas cum Apostolis Ecclesiæ fundamenta esse legisti in Paulo, atque adeò membra primaria: quos si arces ab Hierarchiâ, vide quantùm & Apostoli doctrinam, & Ecclesiæ substructionem labefactes. *Etiam ipsi Prophetæ.*

X. Prophetiam verò cum audis, & sapientiam, & linguas, & curationes, & alia eiusmodi, ab Ordine & Iurisdictione minimè pendentia, nolo sequiorem sexum excludas. Legis enim apud Iudæos Prophetides, apud Christianos *prophetat mulier velato capite*: neque diuinam Senensis Catharinæ sapientiam, neque Birgittæ reuelationes contempsit Ecclesia. In Ptochodochijs frequen- *Non excluduntur ab hac Hierarchia mulieres.*

tissimæ sunt id genus Opitulationes: & faciendis miraculis naturæ Domino vterque sexus ministrat. Cur ergo feminas à gratijs, gratias ab Hierarchia, quia dantur feminis, abigamus?

Actus illi fiunt in pares etiam, & superiores.

XI. Mouebit te fortassis actio, quam Hierarchicam in feminis, ad parendum patiendumque natis attribui videtur indecorum. Sed in Apostolica corporis comparatione, spectare potes mutuum in membris omnibus esse auxilium, & pedes à capite regi, caput à pedibus ferri, manus oculis ministrare, oculos ventri prospicere, os spiritum ad pulmonem adducere, linguam cibum cordi prægustare. Qua in imagine colliges satis efficaciter actus Hierarchicos, præsertim morales, in subditum non semper effici, sed in parem etiam, aut aliquando superiorem.

Hæc Hierarchia bonitatis est.

XII. Pietatis demum & sanctitatis opus esse hanc Hierarchiam non ibis inficias, si totam à caritate profectam, ad caritatem tendere considerabis: si piam Maucleri doctrinam in mentem reduces, longè antea à nobis expositam: si paulùm à Principatu & subiectione animum tuum abduces; quæ in Hierarchia vniuersè non desiderari millies probauimus: si Doctoris Hallier scrupulum contemnere audes, quem mox euellam, post accommodatum ad Apostoli doctrinam meum de Hierarchia nostra sensum.

EX UTROQUE APOSTOLI LOCO HIERARchia Charismatum aptissimè concinnatur, eaque ad Angelorum supremam refertur.

CAPVT VII.

Suprema Angelorũ Hierarchia iterum exhibetur.

NIHIL magis de veritate præiudicat, quàm perpetua doctrinæ series, & nullo hiatu intercepta connexio. Quo securior Apostolicæ expositioni nostram subijcio Hierarchiam, mentemque tuam, Lector, ad ea reuoco quæ primis libris de Hierarchia in communi, deque Angelica disserui. Nam in ea vidisti supremos ordines Deo nullius interiectione medij subiectos, Spiritum primò Sanctum Seraphinos inflammantem, Filium Cherubinos illustrantem, Patrem Thronis insidentem, & in ijs iudicia sua manifestantem. Notasti & eos in Hierarchia priùs nobiliusque per ea collocari, quæ à Deo patiuntur, quàm per quæ agunt in inferiores. Discretionem Thronis assignatam legisti, Cherubinis cognitionem, amorem Seraphinis. Confessus es exemplo dilectionis Seraphinos, coniunctione intellectus sui cum Deo Cherubinos, iudicij veritate à Deo profecti Thronos eminere. Præter immediatam illam sub Deo subiectionem, agnouisti & communem toti Hierarchiæ Hierarcham, & in quolibet ordine inferiores ab superioribus Hierarchizatos. Nullus sum si tam nobile archetypum in Paulina Hierarchia non exprimitur.

Ad eam hæc suprema accommodatur. Primus ordo caritatem profitentiũ.

Nam à Deo immediatè in diuinos istos homines fluunt Charismata: Spiritus Sanctus, Filius, Pater, ordine nostro nominantur. Spiritus Sanctus eos incendit qui caritatem & Dei & proximi habent pro obiecto, vt Apostolos, Prophetas, Gubernationes, Opitulationes. Filius diuinam ijs cognitionem elargitur, qui ad illam cæteros perducturi sunt, vt Pastoribus, Doctoribus, Euangelistis,

Euangelistis, linguarum Interpretibus. Pater in ijs sedet & inoperatur, qui diuinam potentiam & iustitiam manifestant: quales sunt Canonici Iuris Antistites, Virtutum operatores, Curationum potentes. Illi enim de iure diuino respondent, illi prauas animi affectiones curant, illi virtutum exercitium & dirigunt & hominibus explanant: quæ Charismata nunc expono spiritaliter, quia quæ literalem in Paulo sensum faciebant, non eo quo primitus modo perseuerarunt. Primus igitur ordo manifestum habet amorem, secundus scientiam, tertius discretionem. Primus exemplo perducit ad Deum, secundus mysteriorum intelligentiâ, tertius legis æternæ declaratione. His omnibus eminet Episcopus Hierarcha, plenitudinem & caritatis, & scientiæ, & actionis consecutus, vt diuinè docet S. Dionysius. Seraphicus autem Doctor D. Bonauentura, licet in hypothesi, & applicatione singulorum ordinum alia via procedat, vniuersè tamen loquendo thesim nostram magnificè confirmat, *Primi*, inquiens, *ordines Hierarchici debent esse tres, ordines scilicet Angelici de ordine Seraphim qui amoris incendio præ cæteris feruent: Cherubim quoque qui cognitionis priuilegio gaudent: & Throni qui iustitiæ perpendiculo alijs præeminent.* Quæ nomina Professores caritatis, Doctores Theologos, Canonistas tam aptè exprimunt, vt nihil dici possit conuenientius.

Secundus doctrinam sacram tradentium. Tertius de Iure Ecclesiastico respondentiũ. Episcopus Hierarcha. Dion. c. 6. Ecclesi. Bonau. l. de Hierarch. Eccles. 1. p. c. 1.

Quòd si ad Reipublicæ quam assumpsimus formam, animum reflectimus, Princeps idem Episcopus Consiliariorum suorum aliquos in diuinæ politiæ contemplatione versari secum iubet, vt hausta cælitus sapientia status Ecclesiasticus feliciter administretur. Alios oratores facit, Quæstorem Imperatores Romani vocabant, nos Cancellarium; per quos edicta sua, & voluntatem promulgat: alios de iure vult respondere, vt leges à sanctissimis Patribus constitutæ & æquissimi Canones nullâ parte violentur. Iam verò quemadmodum profana politia per prudentiam gubernatur, quæ virtutum moralium vinculum est, & moderatrix: ita sacer Hierarchiæ status animatur à caritate, quæ omnium Spiritus Sancti donorum illustris epitoma est. Et sicut Princeps Politicus per virtutum moralium opera subditos ad sequendum rectæ rationis ductum disponit: ita diuinus Hierarcha nos habet per Spiritus Sancti dona promptos & alacres, ad excipiendos Dei mouentis impulsus. Quòd si Philosophum audimus, eos qui diuino aguntur instinctu, ab ratione hominibus communi consilium sumere non expedit, qui meliore principio impelluntur. Quamobrem Hierarchiæ Principem Ecclesiasticæ, adiutoribus & administris vti oportet diuina potiùs, quam humana ratione permotis: in quorum primis sit intellectus, in secundis sapientia, in tertijs consilium & scientia: vt primum donum, Prophetas seu Religiosos; alterum Doctores Theologos, Pastores, Euangelistas; tertium, Canonum interpretes efficiat: quibus Apostoli ipsi, eorumque successores summa cum prærogatiua præsideant.

Eadem cum statu politico confertur. Caritas vinculum & moderatrix huius Hierarchiæ. Arist. l. 7. Moral. Eudæm. c. 18. Vide D. Th. 1. 2. q. 68.

Habetis Aureli & Hallier Hierarchiæ supremæ delineationem ad Apostoli mentem, exemplum Angelorum, Reip. similitudinem, principia nostra diligenter exactam: in quâ si quid iure reprehendere potestis, ab omni contentiones suspicione penitus vacuum ac liberum, continuò mutaturus accurram. Sed vos substructionem hanc ab ipsis fundamentis labefactare conamini: manum admoueo ne corruat.

VTROQVE APOSTOLI LOCO AGI DE HIErarchia Ecclesiæ monstratur aduersus Aurelium.

CAPVT VIII.

Apostolum agere de Hierarchia fatetur Aurelius. pag. 378.

PRINCEPS Aurelius opus aggreditur, sed adeò infeliciter, vt in tota eius disputatione vix quicquã sani appareat. De Apostoli mente primò quæritur, vtrum allatis locis Hierarchiam tangat Ecclesiæ? *Non loquitur*, inquit Aurelius, *de solis gradibus Hierarchicis, sed omnibus generatim gratijs, quas Deus Spiritu Sancto in Ecclesiæ corpus diffundit: sub quibus gratijs etiam gradus Hierarchici continentur.* Hanc ego responsionem non improbo, quam & scriptoribus alijs doctis & Catholicis placere video, & quidem Aurelij sensu. Sic enim Theodoro Bezæ, alijsque hæreticorum catulis, sic M. Antonio de Dominis schismaticorum coryphæo, Pontificis Romani potestatem ex his Apostoli locis ferociter irridentibus, respondent, non numerari & delineari à Paulo gradus Hierarchicos, nimirum Ecclesiasticæ Iurisdictionis, quam solam contemnebant hæretici. Sed hac de Hierarchia modò non agimus, quam illi negant explicari: hoc vnum volumus, agi vniuersè de Hierarchia, quod non inficiantur, neque cum eis Aurelius. Si enim *non loquitur Apostolus de solis gradibus Hierarchicis*, de ijs saltem, *loquitur*, licet *non solis*. Cur ergo affirmat interiectis postea versibus vix decem, *de Ecclesia Apostolo sermonem esse, non de Hierarchia?* Cur anteriore pagina negat Concilium Tridentinum altero textuum illorum vti ad Hierarchiam probandam? Cur Prophetiam ab Apostolo commemoratam, donum appellat *non solùm fidelibus omnibus, sed etiam infidelibus commune?*

At non sine aliqua contradictione.

Inconstanter de ea loquitur & Fr. Hallier. in vindic. pag. 421. Pag. 429.

Neque minor est Francisci Hallier hoc in proposito perturbatio & hæsitantia, qui superiori, quam haurit ex Coëffetæo expositioni, suam adiungit, hæc omnia officia Hierarchica esse, sed proüt Ordinem, vel Iurisdictionem connexam habent: quâ de exceptione mox cum eo disceptabitur. Qui tamen in ea qualicunque sententia vellem constantiùs hæsisset, neque de ea paucis post paginis dubitaret. Nescio quid etiam turbat alibi, & ridiculum esse ait *D. Paulum eò loci, quo statum Ecclesiæ sui temporis proponit, & constantem eius futurum describit, sic interpretari, quasi voluerit præsentem Ecclesiæ statum nobis ob oculos ponere.* Nam si *constanter futurum* describebat Paulus, profectò ille nunc *præsens* est. Verùm quoniam Doctor iste constanter hic nihil dicit, Parisiensi alteri credam Theologo Gagnæio, *Nihil hic aliud velle Paulum*, asserenti, *nisi quòd Hierarchicus ordo Ecclesiæ vsque ad finem duraturus est, donec perfectis omnibus cesset omnis in terra Prælatio.*

Pag. 503.

Gagnæ. in c. 4. Ephes. ad hæc verba Donec occurramus.

Tridentinũ ex eo Hierarchiam probare negat Aurelius p. 377. Refellitur ex verbis Concilij sess. 23. c. 4.

Altera est de Concilij Tridentini sensu quæstio, vtrum priore ad Corinthios loco Hierarchiam probet & asserat? Negat Aurelius, & solita modestia, illum qui id existimet *summam iniuriam Concilio Oecumenico per summam blasphemiam inurere*, contendit: eam *expositionem, & opinionem non solum auctoritate, sed etiam ratione vera & Theologica vacuam, & vndique improbabilem demonstrat.* Prouoco ad Concilium: Sume Lector in manus, & vide si fallo. Hierarchiam esse in Ecclesia, & in ea graduum ordinumque distinctionem & affirmat

mat & probat his verbis. *Quòd si quis omnes Christianos promiscuè noui Testamenti Sacerdotes esse, aut omnes pari inter se potestate spirituali præditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quàm Ecclesiasticam Hierarchiam, quæ est vt castrorum acies ordinata, confundere: perinde ac si contra B. Pauli doctrinam, omnes Apostoli, omnes Prophetæ, omnes Euangelistæ, omnes sint Doctores. Proinde sancta Synodus declarat*, &c. Et admonent notæ marginales alludi ad *Cantic. c.6.* & 1. *Cor.* 12. quas mirè contemnit Aurelius. Certo tamen certius est vtrunque Pauli locum aspici, & in vnum misceri, quia idem est eius in vtroque propositum. Et *Euangelistas* quidem secundo tantùm loco commemorat; cæteri sunt vtrique communes. *Apostoli, Prophetæ, Doctores.* Sic autem dicta illa Pauli proferunt Patres, vt hæresim ex ea *doctrina* reuincant, vt illa nitantur ad distinctionem graduum conficiendam, idque verbo *Proinde* declarant, quo conclusio è præmissis elicitur, & quidem cum asseueratione posita, & diuina fide credenda. Iam ergo sic disputo. *Notas in Concil. contemnit Aurelius.*

Plenarijs Concilijs, quorum est, teste S. Augustino, *in Ecclesia saluberrima auctoritas* contraire erroneum est, & temerarium: id verò palam, & luculenter, & apertissima latinitate facit Petrus Aurelius, dum negat in Apostolo Hierarchiam significari, & Tridentinum eo vti loco ad Hierarchiam probandam, ex quo tamen sole clarius est, idem Concilium Hierarchicorum graduum distinctionem probare; est igitur eius illa negatio temeraria, & erronea. Nec enim Christiano vlli dubitare fas est, illum esse scripturæ sensum, qui traditur a Concilijs. Qui cum duplex sit, literalis & accommodatitius, ille in noui Testamenti productione maximè spectandus est: hic autem sæpe in veteri Testamento intelligendus, in quo lex fuit *vmbra futurorum*, & *omnia in figura contingebant illis:* vt cum Paulus dictum de Salomone, *Ego ero illi in Patrem*: Ioannes dictum de Agno, *Os non comminuetis ex eo*; Matthæus dictum de Israëlitico populo, *Ex Ægypto vocaui filium meum*, applicant Christo, ad illum commodè aptari de fide est. Quam accommodationem vsurpant Patres Tridentini, Canticorum locum ad Ecclesiam transferendo, *Castrorum acies ordinata*. Genuinum autem & literalem sensum è Pauli dictis adstruunt, faciuntque de fide, hunc naturalem, illum accommodatum esse sensum. Est igitur ex Tridentino certum, agi à Paulo de Hierarchia, & Loëmelium acrem Aurelij obiurgationem non mereri, quæ in eum additâ negatione torqueri iustiùs potest, *Qua verò audacia asseris Concilium Tridentinum illo textu Apostoli* non *vti ad probandam Hierarchiam?* *Ex quo error & temeritas Aurelij demonstratur.* Augu. ep. 118. *Sensus scripturæ duplex.* Hebr. c. 1. Ioan. c. 19. Matt. c. 2.

Sed priorem textum vrget, in quo *iniuriam, blasphemiam, crimen falsi Concilio impactum* ab aduersario indignatur, *cum in duodecimo isto capite*, inquit, *Apostolus nec Euangelistarum, nec Prophetarum meminerit.* Quid agis Aureli? vbi gentium versaris? caudicibus loqui te putas, an hominibus? *Prophetarum Apostolus eo loco* non meminit, vbi secundo in ordine *Prophetas* Apostolis subiungit? Negas *Prophetarum meminisse*, qui altera post pagina istud ipsum *duodecimum caput* referens, ea verba describis, *Primùm Apostolos, secundò Prophetas?* Quæ potest hac oscitantia videri aut cogitari supinior, audacia confidentior, præcipitantia stultior? Hominem ex doctrina concretum, Aurelium illum magnum, eius textus quem tractat, eius loci quem *tantula mentis intentione* considerandum dicit, eius libri qui ab oculis & manibus Theo- *Intolerabilis Aurelij hallucinatio, & contradictio.* pag. 377. Pag. 379.

logi abesse nunquam debet; ne aspectum quidem curare, & mendacij eum coarguere qui hoc in Apostolo legi dicat, quod idem ipse in proferendo textu nominat? Quid ab eo speres, Lector, in reconditioribus libris, si Biblia negligit? Quam in locis distantibus contradictionem non persentiscas, cum id neget, quod deinde vnius interiectu pagellæ affirmaturus est? Quam calumniam non peruideas, cum *falsi crimen Concilio impingi* velit à Loëmelio, verâ veri loci citatione omnibus nota, & ab ipso producta?

Alia eiusdem contradictio. pag. 379. Pag. 380.

Quid quòd seipsum alia contradictione confodit in eiusdem expositione textus? Nam vbi dixit Hierarchiam esse *solùm partem capitalem* Ecclesiæ, sequente pagina inter Hierarchica nomina, recenset *Apostolos*, *Doctores*, *Gubernatores*, ad mentem nostram verissimè, ad suam pessimè. Non enim *Doctores* omnes sunt Ecclesiæ capita eius sensu, id est Episcopi; neque ipse S. Hieronymum, Bernardum, D. Thomam, Bonauenturam, Religiosos in Hierarchia collocat. Aut ergo Doctores Hierarchici non sunt, quod Apostolo repugnat; aut Hierarchia non est *solùm pars capitalis* Ecclesiæ: quod contendit Aurelius: atque ipsi qui nihil aliud quàm Doctores, sunt de Hierarchia Ecclesiæ, quod maximè cruentat Aurelium.

Aliud erratum Aurelij. p. 379.

Regredior ad Prophetas, quos interpretatione diuexat. *Prophetia*, inquit, *est donum Spiritus Sancti, & gratia gratuita, nam solùm fidelibus omnibus, sed etiam infidelibus communis, vt de Sibyllis tradunt veteres, ac proinde ad Hierarchicos gradus non redigenda.* Dic Aureli, de Prophetis vniuersè loquitur Apostolus, an de ijs quos *posuit Deus in Ecclesia?* De Apostolis vniuersè, an de ijs quos Christus ipse elegit & misit? Illa igitur Prophetia de qua Paulus, est-ne *fidelibus & infidelibus communis*? Ac licet exrra Ecclesiam prophetarint Sibyllæ, ideo ne Prophetarum nomen à gradibus Hierarchicis eliminandum est? Conferri potest à barbaro, à Turca Baptismus; non est igitur Baptismus res Hierarchica? Seruus herum suum in Nosocomio curare potest; non est igitur Opitulatio munus Hierarchicum? De Hierarchia scribis, & ipsis Hierarchiæ principijs tam parum tinctus es, vt priuatam actionem à publico munere non distinguas? Vt officium & auctoritatem publicè in Ecclesia prophetandi, cum priuato dono Prophetiæ confundas? Vt inter ordinarium officium, & gratiam, quasi commissionem extraordinariam, nihil facias discriminis? Sed & hoc responde: cur *non liceat Prophetarum nomen in gradibus Hierarchicis numerare* quod Apostolis Paulus, Lucas Doctoribus adiungit, qui cum Apostolis Ecclesiæ fundamenta sunt, quos Deus ipse *posuit & dedit in Ecclesia secundo* post Apostolos ordine? Nimirum in Prophetia nullam vides Iurisdictionem, sine quâ ne Hierarchiam cogaris agnoscere, mauis prodere veritatem, & scripturam.

Sibyllarum Prophetia non fuit Hierarchica.

Prophetarũ ordo Hierarchicus est.

Superædificati supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum. Ephes. c. 2.

Aurelij textus decurrendo refellitur. pag. 380.

Et præmissis conclusio, patellâ dignum est operculum, *Fatendum igitur necessariò est*, inquit, Aurelio sanè qui de Hierarchia malignè disputat, *commemorata ab Apostolo nomina*, cum is Ecclesiæ dispositionem voluentibus seculis perpetuam describit, *non esse omnia Hierarchica.* Si vis non pertinere solùm ad partem Ecclesiæ capitalem, nemo repugnat; sed solam eiusmodi partem Hierarchiam esse, hoc verò toto opere & nego & euerto. Si vis non esse Hierarchica cum Iurisdictione aut Ordine, tibi faueo, sed non & Franciscus tuus. Si nullo sensu Hierarchica vocari posse contendis, Apostolo, Tridentino,

tino, Doctoribus auspicibus repugno. *Sed partim ad Hierarchiam, vt Apostolos, Doctores, Gubernationes.* De Doctoribus modò dictum; *Gubernationes* quàm importunè in hunc gradum intrudit Grammaticus, si veram eius vocis expositionem intelligit? *Partim ad Gratias, quas vocant gratuitas.* Quid? Apostolatus gratia gratuita non est, aut Doctoratus? *Omnibus promiscuè hominibus tum probis tum improbis communes?* Siste gradum Aureli, præcipitas. Ideone Gratiæ gratuitæ *ad Hierarchicos gradus propriè non rediguntur*, quia sunt *probis & improbis communes?* Non sunt igitur in Hierarchicis gradibus improbi: & tamen *supra Cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi.* Et verè Iudas erat *vnus de duodecim*, tum etiam maximè, cum *fur erat & latro*: & Petrus ipse Apostolorum princeps cum tertiò Christum eiurauit. *Tum fidelibus tum infidelibus communes.* Non vt Hierarchicæ, publica auctoritate, & si opus est, consecratione Hierarchica ordinatis ad earum exercitium hominibus: sed vsu fortasse priuato, eoque parum frequenti. *Vt Prophetas, Virtutes, &c. pertinere.* Cur auulsos ab gradu suo Prophetas in hunc detrudis? Cur ab Apostolorum latere abripis contra repetitum Apostoli ordinem? Denique quid habes solidum, præter pictæ tectoria linguæ, quo demonstres, his locis *de Ecclesia Apostolo sermonem, non de Hierarchia esse*, iisque *Tridentinum ad probandam Hierarchiam non vti?* *Periculosus Aurelij lapsus.*

EX EODEM TEXTU ALIAM QUAM IURISDICTIONIS & ORDINIS HIERARCHIAM INTELLIGI, PROBATUR ADUERSUS DOCTOREM HALLIER.

CAPUT IX.

SACROSANCTA Concilij auctoritate confectum est in Apostolo Hierarchiam esse; qualis ea demum sit, nunc quærendum. Et statim meum in me telum conuertet, qui sic aget. Si dubium esse Catholico nemini potest, quin Hierarchiam Paulus descripserit, quia ex eo Hierarchiæ distinctionem probat Concilium; pari ratione affirmandum videri, Ordinis Hierarchiam à Paulo allatam esse, quia Ordinis ex eo probat Hierarchiam. Nihil igitur esse quòd vlteriùs progrediamur in alia quàm ordinis Hierarchia, quasi terra ignota, peruestiganda. Sed expedita responsio est, quod Tridentinum de Ordine asserit, de alijs non negare. Quis enim non videt graduum in Ordine diuersitatem ex eodem textu posse confirmari? Quamobrem profligatur à Tridentino per Apostoli doctrinam Hierarchicorum graduum æqualitas, affirmatur distinctio in ea quam tractat Hierarchia, idemque de Iurisdictione censeret, si foret in quæstione. Quo ergo iure post applicatum Pauli locum Hierarchiæ Ordinis, alia nihilominus requiri debet Iurisdictionis: eodem vltra procedimus ad nouæ Hieranchiæ necessariam inuestigationem. *Occurritur obiectioni.*

At necessariam non appellabit Hallier, cuius hæc est doctrina: Charisma- *Proponitur doctrina*

Fr. Hallier in vindic. pag. 421. tum à Paulo recensitorum vsum esse duplicem : alterum priuatum, vt cum personæ aliquæ, qualiscunque Ordinis, etiam Laïci, etiam feminæ, sua sanctitate prophetiæ aut miraculorum donum à Deo promerentur : quæ hominum genera per eas gratias in Hierarchia Hierarchizante non reponuntur, neque magistratus rectoresque Christianæ plebis efficiuntur. Alterum, qui fit auctoritate publica Ecclesiæ, missionisque extraordinariæ authentica & legitima sunt testimonia : quo pacto prædicandi auctoritati adnexa sunt, adeoque ordinibus Ecclesiasticis debita, solis Clericis conuenientia, non Laïcis, denique Ordini sacro & Iurisdictioni coniuncta. Quod clarè tradidit Ambrosij in Epistolam ad Ephesios commentarius, dum singula dona singulis Ecclesiæ Ordinibus attribuit : & licet aliqua ex ijs ob Clericorum penuriam Laïcis olim concessa fuisse fateatur, nunc tamen solis Clericis memorat esse permissa. Quæ quidem expositio quamuis literalis non videatur, sed tantùm accommodatitia, nihilominus confirmat putasse Ambrosium actiones istas ex officio nemini non ordinato conuenire. Vnde facilè deducitur traditam à Paulo Hierarchiam in Ordine & Iurisdictione subsistere. Sic Doctor Hallier.

Confutatur 1. ex eius assertione. Ego verò his contraria sic pono, ex ijs quæ incautus agnoscit. Nam primò Paulina Charismata Laïcis aliquando, saltem in penuria Clericorum, & feminis licuit vsurpare. Non sunt igitur illa sacris Ordinibus necessariò connexa. Quis enim vnquam audiuit ex penuria Diaconorum Laïcos in omne eorum officium fuisse intrusos? Ex inopia Sacerdotum Diaconis fas fuisse Eucharistiam facere? Ex Episcoporum paucitate in eorum cathedram inuasisse Presbyteros, & Sacerdotes ordinasse, chrisma confecisse, manum Episcopis imposuisse? Cur hoc? quia munia eiuscemodi sunt ita cum ordine coniuncta, vt qui alius ea tentarit, nihil efficiat.

2. Ex natura charismatum. Deinde in Pauli Gratijs aliquas lego quæ auctoritatem prædicandi neque dicunt, neque exigunt, vt Opitulationes, & Gubernationes. Licet enim hæc officia curarint Diaconi, habebant tamen in ijs suppares, & vt Aurelij verbo vtar, collaterales Diaconissas, circa mulieres occupatas, quæ profectò Ecclesiastici Ordinis capaces non sunt. Aliquas ergo Paulus in Hierarchia collocat gratias, ijs personis conuenientes, quæ teste Francisco ab Ecclesiasticis ordinibus excluduntur. Quare si qui ordinati sunt illis præditi, non ideò ad Hierarchiam Pauli pertinent, quia sint ordinati, sed quia instructi Charismatis.

Vide in Opere de sacr. Ord. pag. 497.

3. Ex fine Hierarchiæ. Atque istud ipsum expressiùs in Hierarchiæ fine spectes velim. Nam qui auctoritate publica Ecclesiæ illorum actuum aliquos exercent, & per eos ad Hierarchiæ finem perueniunt, ij sanè reponuntur in Hierarchia Hierarchizante: at eiusmodi sunt fratres Laïci Religiosorum Ordinum, Moniales omnes quæ ab Ecclesia consecrantur ad Deum publica psalmodia laudandum, ad publicorum obseruationem votorum, ad corporum afflictationes Ecclesiæ sensu & voce probatas, ad Opitulationes & Gubernationes; Hierarchizantis igitur Hierarchiæ partes sunt, & tamen ad Ordinem Ecclesiasticum aut Iurisdictionem, Doctoris sensu, peruenire non possunt : vsus ergo Charismatum auctoritate publica probatus, cum Ordine & Iurisdictione prædictis non coniungitur necessariò, alijs conuenit quàm quos Doctor Clericos vocat: adeoque

ad eoque præter Ordinis & Iurisdictionis Hierarchiam, cogitanda est alia in quâ collocentur. Dic autem Francisce, ex animi tui sententia affirmasne Antonium, Benedictum, Romualdum, Franciscum vtrunque, Simeonem Stilitam, Pacomium, & eiusmodi pene non homines, cum omnibus Spiritûs Sancti donis sine ordine Ecclesiastico, vel Iurisdictione, nihil penitùs contulisse *ad consummationem sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi?*

Testem ipsum præterea Franciscum appello, quantùm se torserit ad Charismata omnia in vnum prædicationis officium, inuita & repugnante veritate contrudenda. Si tamen omnia; nam Opitulationes & Gubernationes sciens volens prætermittit. Linguarum autem donum quàm prauè interpretatur, non pro diuersarum idiomatis nationum, sed pro ijs qui *magna, arcana, & profunda mysteria quæ interprete egerent, in medium proferebant?* In quo non tantùm *in nouitate sensus ambulat*, quod ipsum in scripturâ periculosum est, sed etiam à mente Pauli discedit, qui cum donum Linguarum in postremis numerat, cum arguit Corinthios eius Charismatis nimiùm appetentes, cum negat eum qui simpliciter Linguis loquitur alium à se ædificare, cum affirmat omnes qui Linguis loquantur, infidelibus insanos visum iri, cum datas ponit in signum non fidelibus, sed infidelibus; mirum maximo mihi opere est, si hæc omnia vult de ijs intelligi, qui profunda & arcana enunciant mysteria, vt de Ioanne Theologo, de Dionysio, de Hierotheo: non potiùs de ijs qui externa illa locutione sunt *velut æs sonans aut cymbalum tinniens*. Quis autem Catholicus non miretur, eam Actuum Apostolicorum interpretationem, *loquebantur varijs linguis magnalia Dei: Non enim*, inquit, *alia quàm magnalia Dei loquebantur, qui linguis loqui dicebantur*, quasi de materia sola & subiecto, non autem de forma & idiomate linguarum varietas intelligenda sit, dicente scriptura, *Audiuimus eos loquentes nostris linguis magnalia Dei.*

4. Ex violenta Doctoris interpretatione.

Nouitas interpretationis periculosa.

Apostolico sensui non conformis.

Act. c. 2. prauè explicat.

Neque minùs Prophetiæ donum implicat & nodum facit in scirpo. *Vt publicam*, inquit, *auctoritatem id quod prædictum fuerit, obtineat.* Quid? Si à mulieribus quas prophetare legimus, editum est vaticinium, *publica auctoritate* recipi non poterit, quia ab concionante & ordinario profectum non est? B. Virgo quæ per prophetiam *Prophetissa* vocata est, nihil potuit prædicere *publicæ* in Ecclesiâ *auctoritatis?* S. Birgittæ reuelationibus *publicam auctoritatem* dare non potuit Ecclesia? *Euangelium item vt sit publicæ auctoritatis*, inquit, *eorum solum est qui in Ecclesia Iurisdictionem habent.* Ordinariam scilicet, aut commissam. Quæ sit autem Concionatoris in populum quasi Iurisdictio, memini me suo loco dicere. *Imo solis Apostolis & Euangelistis hæc conueniunt.* Atqui prophetasse alios scimus, quàm Apostolos & Euangelistas. Et vt exeamus à Prophetia, Linguæ, Interpretationes, Fides, Curationes, Virtutes, Gubernationes, Opitulationes solis-ne *Apostolis & Euangelistis conueniunt?* Addit denique necesse non esse *in noua lege vllos suscitari Prophetas* qui antiquæ legis velut Religiosi habebantur, *quia nulla noua dogmata credenda de cætero proponentur*, quasi vnus ille sit prophetiæ finis: *sed ea credenda erunt quæ à Deo edocti nobis scripto aut traditione Apostoli, & Euangelistæ reliquerint.* Si vocem *traditionis* reticuisset, ea poterat vti oratione Caluinus: & explicitè nouos ab Ecclesia per vices proponi articulos, qui fide diuina credantur, etsi Theolo-

5. Ex Prophetiæ dono malè exposito.

D Th. 2.2. q.1.a.7. gum non admoneret D. Thomas; Concilia tamen generalia Ecclesiasticæ antiquitatis non ignarum satis instruerent.

6. Ex leui auctoritate commentarij Ambrosio assignati. Ad Ambrosium verò quod attinet, certum mihi est didicisse illum ab Reuerendissimo Coëffetæo, ad quem nos remittit, eum commentarium & leuioris esse auctoritatis, & malè S. Ambrosio attribui. Quod dissimulare non debuit, nisi quid aliud à veritate quæsiuit; & dicere *ideoque tantus Doctor*, &c. tanquam idoneum inuentionum suarum perfugium in vera Ambrosij doctrina reperisset. Deinde sensus Pseudo Ambrosiani illius commentarij, teste ipso Francisco, accommodatitius solùm est: addo & admodum contortus, vt qui Prophetas pro Presbyteris, Pastores pro Lectoribus, Doctores pro Exorcistis accipit. Dic etiam si vis imperfectum. Nam si anxiè Ordines Ecclesiastici erant in Paulinis officijs exquirendi, cur Hypodiaconi, Acolythi, Ostiarij prætermissi sunt? Quid quòd plurima in eo iacent, quibus opinionem suam satis animaduertit Fr. Hallier minimè promoueri? Nam Prophetas vult esse scripturarum explanatores: Magistros seu Doctores, qui literis & lectionibus infantes imbuunt; primis temporibus commune fuisse vt docerent, & baptizarent: quæ omnia nullam Ordinis aut Iurisdictionis necessitatem inferunt, quicquid ipse studeat *molliendo* interpretari. Fluctuat & in posteriori opere, *cumque eas interpretationes non omninò videri germanas ac liberales* vrgente conscientia affirmauit, in scripturarum sacrarum amplitudinem excurrit, *quæ aliud dicant aliud innuant*, vt ostendat non esse reprobandas. Suo igitur scriptore refutatur, suo explicationis violentæ tormento proditur, suis ipse verbis irretitur, dum omnia sine discrimine in vnius Hierarchiæ quasi fascem illigat, quæ perspicua veritate ad alteram referuntur: quam spero statim ac conspecta fuerit, Lectori non inimico placituram.

Hallier de sacr. Ord. Pag. 369. Legendum fortasse *literales.*

HIERARCHIA CHARISMATVM AB ERrore VVicleffi & Hussij procul abesse aduersus eundem Hallier demonstratur.

CAPVT X.

Proponitur aduersarij sententia & obiectio. HIERARCHIÆ nostræ ad Apostolicum sensum referendæ persoluta fides est: alia superest pridem data, eiusdem Hierarchiæ ab VVicleffi, & Hussij impietate vindicandæ. Aduersarius in hoc campo, idem qui frequentissimè Doctor Hallier; is hæreticorum inclamatis nominibus, & citatis Concilijs tanquam coruscantibus telis, & carbonibus desolatorijs me terreret, nisi iam ante perspectas haberem eius artes atque industrias. Satis enim sibi esse putat tenue aliquod vestigium, & vt loquuntur illi ad quos progredimur hæretici, *scintillam apparentiæ*, vt in aduersarios ea conferat, quæ procul ab illis abesse sole clarius in hâc Concilij Constantiensis causâ demonstrabo, vnde facilis erit ad huiusmodi cogitata aut ventilanda, aut exsufflanda decursus. Itaque vt Religiosos ab Hierarchia excludat, non semel producit VVicleffi & Hussij damnationem factam in Constantiensi Concilio, illa ex parte probato & admisso, qui vt ipse citat,

docuerunt

docuerunt pietatis statui Sacerdotium & Hierarchicam potestatem deberi: ad quam tamen non sanctitas, non pietas, non quæcunque arctioris vitæ & sanctioris professio hominem attollit. *Hos enim errores* (à Concilio Constantiensi proscriptos) *renouat, quicunque ex caritatis statu aliquem colligit inter præcipuos ordines Hierarchiæ Ecclesiasticæ, qui Episcoporum sunt, Presbyterorum, & Diaconorum, collocandum.* Huic ego infamiæ nostram Hierarchiam affinem esse nego, & ex aperta tum hæreticorum, tum iudicantis Concilij sententia demonstro. Nihil enim vt opinor damnauit Concilium, quàm quod delirarunt hæretici: nihil isti hoc in proposito damnandum protulerunt, quàm quod monstratum scripto, & à Doctoribus maximè Parisiensibus, examinatum est. Quid igitur illud sit videamus.

Hallier in vin. p. 493. Pag. 420. Pag. 427.

In Concilio VVicleffus octaua sessione, Hussius decima quinta productis articulis, & propositionibus condemnantur: vide, lege à prima ad vltimam, si hæc aliqua fortasse abstruso in loco reperiatur positio. *Pietatis statui deberi Sacerdotium*; aut ista: per dona Spiritus Sancti homines in Hierarchiam ab Apostolo Paulo descriptam collocari. Quid igitur aiunt? *Probabile esse qui rectè viuit eum esse Diaconum vel Sacerdotem.* Euge! Obedientiam Ecclesiasticam, Clericorum ordinationem, interdicta & excommunicationes Pontificum, esse adinuentionem Sacerdotum. Præclare! *Non ex testificatione ordinantis, sed ex iustificatione operis capienda est probabilis coniectura talis status: nec est probabilior euidentia, quàm ex vita.* Perspicacem oportet eum esse, qui hisce in terminis eam legat propositionem, Religioso pio, & docto (id enim controuertitur) Sacerdotium debetur, neque ab Hierarcha reijci iure ac meritò potest. *Quicunque est humilior, Ecclesiæ seruicinior, & in amore Christi quoad suam Ecclesiam amantior, est in Ecclesia militanti maior, & proximus Christi vicarius reputandus.* Quid inde Doctor conficit? Hæreticum esse qui pronunciet, hominem per pietatis & caritatis statum in Hierarchia aliqua constitui. O subtile, & à methodo perquam inusitata argumentum!

Sententia Hæreticorum in Constantiensi damnatorũ exponitur. Sess. 8. & 15.

Sed licet eam pietati prærogatiuam assignare concedam par illud hæreticorum, vt sola per se homines in Hierarchia collocet: id tamen eos de Religiosis intelligere, omni asseueratione pernego. Quis enim nescit quanto vterque odio sanctissimos Ordines sit insectatus? Omnes aiunt Religiones à Diabolo introductas: sanctos earum Institutores peccasse: qui eas ingrediantur ineptos esse ad diuinorum obseruationem mandatorum: hæreticos esse, viros diabolicos, à Religione Christiana extorres. Religiosos Ordines priuatos, sapere imperfectionem, & peccatum, præsumptionem blasphemam & arrogantem supra Deum. Et eiusmodi infelicium bubonum stridores, quid aliud quàm institutas in Ecclesia Religiones exterminari cupiunt? Si quid igitur pietati, & bonæ vitæ auctoritatis conferunt, profectò nolunt ad Religiosos pertinere. Cur ergo Doctor aduersarius, illorum pro pietate voces ad eas traducit personas, quæ horum iudicio hæreticorum, si alij omnes comprehenderentur, solæ deberent eximi?

Hæretici illi Religiosos à statu pietatis expulerunt.

Hierarchia porro illa, ad quam hæresiarchæ volunt homines sola pietate attolli, est-ne hæc nostra Charismatum, quam ne de nomine quidem cognitam habuerunt; ac non potius Ordinis & Iurisdictionis? Deprompta igitur ex eorum vesania obiectio, nostram non tangit Hierarchiam, aut sententiam. Quid vero clamant damnati vtriusque articuli, qui Papam, Prælatos,

De Hierarchia Charismatum non egerunt.

Clerum Cæsareum, potestatem diabolicè introductam, auctoritatem ad prædicandum, censuras Ecclesiasticas, Confirmationem, Ordinationem Clericorum, & his similia vbique plenis buccis concrepant? Quo tendit Hussij delirium, *Multi Sacerdotes simplices* (non certè Religiosi, qui huic homini sunt *hypocritæ, & indispositi ad Deo benè seruiendum*) *superant Prælatos in eiusmodi potestate?* Qua autem potestate? Illa de qua præcedente articulo, *quæ fingitur a Papa, excommunicatione, citatione, incarceratione.* Hæc potestas nisi cæcutimus, Iurisdictionis est, superior Ordinis. Quæ hic mentio Hierarchiæ Gratiarum? aut quis nostrum somniat per has præcisè gratias hominem vllum aut Ordine aut Iurisdictione reipsâ donari? Vbi leget oculatus Doctor apud nos, eum qui per infusam Spiritus Sancti gratiam Propheta aut Doctor, aut Euangelista factus fuerit, contempta Prælatorum auctoritate, spretis excommunicationum fulminibus, verba facere ad populum & posse & debere? Itaque cum pietatis statu ita coniunctum esse Hierarchicum munus voluerunt Hussitæ, vt disertè negarint vllam Hierarcharum destinationem, consecrationem, approbationem: at nos eam disertè requirimus, vt qui gratijs vtuntur, gratuitis, ijdem in statu Pietatis & Hierarchiâ esse censeantur.

Waldensis Wicleffi sententiam optimè intellexit, & tamen nostram indicat & sequitur. Tom. 1. l. 4. doct. fid. a. 1. c. 15.

Quòd si auctoritate quæ maximam iudiciorum partem facit, certandum est, vtrius in exquirenda aut VVicleffi, aut Concilij nostri sententia maior esse debet fides Francisci Doctoris, an Thomæ VValdensis, qui omnes ingenij doctrinæque neruos aduersùs Hæresiarcham pro Concilio contendit? Quis eum credat in aduersarij errorem lapsum esse virum eruditissimum, cum scripsit verbis conceptis, quibus nihil addi possit aut detrahi, *Perfectos Religiosos, & professores claustrales, esse priores populo in perfectione; & populum eis subiungi secundùm Hierarchicum ordinem militantis Ecclesiæ?* Est-ne sensus ille religiosissimi doctoris, perfectos Religiosos esse Diaconos vel Sacerdotes? quem *ordinem* alium *Hierarchicum* quàm Gratiæ & Pietatis loqui potest? Et hoc affirmat contra VVicleffum disputans, quod à VVicleffo asseri Franciscus Hallier criminatur. De S. Bonauentura supremam Hierarchiam concinnante, modò nihil dico, eius dispositionem alio libro prolaturus. Cedo interim qualis tibi Michaël Mauclerus videtur, VVicleffi sectator, an Doctor Sorbonicus? Qui Theologicum eius opus de Monarchia approbarunt septemuiri tibi noti, qui priùs ritu publico docendæ Theologiæ auctoritatem aut acceperunt, aut exercuerunt, quàm tu fortasse studij Theologici stadium decurreres; illi inquam seniores tui, quales tibi sunt, Doctores Catholici, an hæreseos fautores & approbatores? Atqui scripsit Mauclerus, Catholicè scriptum affirmant isti, quod alibi apud nos legere potuisti, ex sanctitate, diuersisque virtutibus, personis locum esse in Hierarchia. Quamobrem antequam aliàs de hæretica opinione pronuncies, auctor sum vt *interroges patrem tuum, & annunciabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi.*

Pro nobis facit & Mauclerus l. de Monarch. 1. P. l. 5. c. 5.

DE

DE ACTIBUS HIERARCHICIS AD HANC *Hierarchiam maximè pertinentibus.*

CAPUT XI.

CONSTABILITA semel humanarum Ecclesiasticarumque suprema Hierarchia, procedendum vlteriùs est ad eius inuestigationem, & fusiorem per singula membra tractatum. In quo vnum postulo mihi concedi, quod postea solidè probaturus sum, & Doctores, & Religiosos, & similes Christianæ caritatis & sapientiæ professores, inter Palatina huius Reginæ officia numerari. Ab actibus Hierarchicis auspicor, & ἀπὸ κοινοῦ repeto esse illos immanentes & transeuntes, absolutos & respectiuos, purgatiuos & illuminatiuos, sed excellenti quodam modo, quem in prioribus Hierarchiis non reperias, adeoque propriè & simpliciter dici posse perfectiuos. Nam vt optimè S. Bonauentura, quem hoc loco viæ sublimis ducem sequimur, *Seraphini sunt holocausti purgatiui, quia non solùm sunt purgati* (& purgantes) *à corruptione mali, imò ab imperfectione omni boni.* Sunt & *illuminatiui, & omnis tenebrosæ obscuritatis fugatiui; luciformem enim & illuminatiuam habent proprietatem, vt dicit Dionysius, quod viris spiritalibus maximè conuenit, quos Deus velut luminaria in firmamento, id est, in Ecclesia collocauit.* Cum ergo perfectam purgationem & illuminationem efficiat hæc Hierarchia, nonne optimo iure perfectiua censetur, & Perfectionem inducendam pro vltimato fine sibi præscribere? *Actus Hierarchici sunt maximè perfectiui.* *Bonau. l. de Hierarch. Eccl. p. 2. c. 2.*

Ad eum verò peruenit tribus potissimùm medijs, Contemplatione, Oratione, Exemplo, quibus actiones implicitæ continentur, ne me putes solam mentis agitationem nullum in opus prodeuntem adducere. Nam Contemplationi traditam verbo scriptoque doctrinam; Orationi Psalmodiam, Meditationem, Lectionem; Exemplo maiora minoraque miracula, opera misericordiæ, virtutum quibus sancti fiunt *bonus odor in Christo*, exercitium assigno. Itaque vt à Contemplatione incipiam altiùs illam speculari non possum, quàm cum magno philosophorum principe Aristotele, vbi de sapientia deque Philosophia humanæ vitæ gubernatrice magnificè philosophatur. Nam cum sapientiæ propria sit Contemplatio, & Contemplationi vacet Philosophus, quæ sunt officia sapientiæ, illa philosopho & Contemplatiuo possunt & debent attribui. Est autem ante omnia sapientia disciplinarum omnium maximè libera, vt quæ vna sui & non alterius gratia requiratur. Eadem diuinissima & honorabilissima, quam aut solus aut præcipuè Deus habet. Cæteræ quidem omnes ea magis necessariæ sunt, nulla verò melior. Et quoniam ille solus perfectè scire dicendus est, qui rerum principia & causas cognoscit, eam ob rem sapientia est ἀρχικωτάτη τῶν ἐπιστημῶν, καὶ μᾶλλον ἀρχικὴ τῆς ὑπηρετούσης, Prudentia videlicet, quæ eius administra tantùm & adsectatrix est: quia causas cur quidque agatur nouit sapientia. Quare Philosopho non decet præcipi, sed ipsum alijs præcipere: neque suaderi quicquam ipsi, sed ipsum potiùs minùs sapienti suadere. Et Prudentia quidem licet inferioribus virtutibus, vt fortitudini, vt temperantiæ præscribat: quippe quæ *Tria media Perfectionis.* *Contemplatio.* *De Sapientia deque Philosophia magnificè docet Aristoteles l. 1. Metaph. c. 2.* Magnor. Moral. l. 1. c. 35. in fine

αὐτὴ ἐπιμελεῖται πάντων, καὶ κυρία ἐστὶ προστάττουσα: est tamen dominæ Sapientiæ *Prudentia seruit sapientiæ.* solùm administra & pedisequa. Compara si vis Prudentiam cum Atriensi seruo: is in ædibus præest quidem, & dispensat omnia, non tamen imperat: *πάντων κύριος, καὶ πάντα διοικεῖ, ἀλλ' οὔπω ἄρχει πάντων*: sed tantùm domino parat otium & quietem, vt is à cura rei familiaris liber, honestis actionibus ex officio vacare possit. Ad eum sanè modum dispensatrix Sapientiæ Prudentia est, eique otium præparat, vt cum affectus omnes suos in gyrum rationis adduxerit, opus suum tranquillè peragat. *Vita actiua Contemplatiua.* Idem est D. Thomæ sensus, in vitâ Contemplatiuâ & actiuâ id explicantis, quod in Sapientiâ & Prudentiâ proposuit D.Th. 2.2. q.181.a.1. ad 2. Aristoteles. *Vita Contemplatiua in quadam animi libertate consistit: vnde patet quòd vita actiua ei non directè præcipit, sed disponendo ad vitam Contemplatiuam, præcipit quædam opera vitæ actiuæ; in quo magis seruit vitæ Contemplatiuæ, quàm dominetur.* Greg. hom. 3. in Ezec. *Et hoc est quod Gregorius dicit super Ezech. quòd actiua vita seruitus, Contemplatiua autem libertas vocatur.* Quæ omnia vt in rem nostram conferantur, repetendum ex secundo huius operis libro, quantoperè quadret ea Contemplatio & Sapientia in Seraphicos spiritus, qui proximè Deum, finem rerum omnium in ipso considerant, intendunt, atque inferioribus reuelant. Ex tertio autem D.Th. cit. a.4. libro recordari possumus, *rationem superiorem quæ Contemplationi deputatur, ad inferiorem quæ actioni deputatur, comparari sicut virum ad mulierem, quæ per virum regenda est.* Eandem Contemplationis prærogatiuam agnoscit Gerson noster. Gers. tr. de monte Contemp. c.27. *Sunt ipsi*, inquit, Contemplatiui scilicet, *tanquam oculi corporis illuminantes & dirigentes omnes operationes factas per membra cætera: & si oculi non laborant, sicut manus & pedes; non oportet pro tanto quòd in nullis seruiant, nisi ipsismet.* *Contemplatiuorum operatio nobilissima.* *Tales enim Contemplatiui, ordinati sunt ad referendum Deo, & dirigendum omnia aliorum opera.* Non est ergo tantùm superior actione Contemplatio, sed eam etiam mouet, dirigit, & ei imperat. Hierarchica ergo, & eò quidem præstantior, quò sublimior, fini propior, & principiorum magis sciens.

Oratio. Bonau. l. Incend. Amoris. c.1. Ad eam porro Sapientiam deueniri monet S. Bonauentura triplici omnino via, Lectione, Meditatione, Oratione. Quæ pietatis exercitia vno fusiori Orationis nomine contineri cupio, quoniam ad Orationem tendunt vniuersa, & in ea suauiter conquiescunt. Lectioni tota scriptura diuinitus inspirata præcipuè, tum postea omnis sacra Patrum, & Theologorum doctrina assignatur. *In tribus scripturæ sensibus vestigium Trinitatis.* *Ecce descripsi eam tibi tripliciter, ait sapiens: cum omnis scientia debeat gerere Trinitatis insigne, præcipuè illa scientia quæ in sacra scriptura docetur, debet in se repræsentare vestigium Trinitatis.* (Sunt enim Cherubini augustissimæ Trinitati sine medio subiecti.) Quare triplicem intellectum spiritalem complectitur; moralem, allegoricum, & anagogicum, qui tribus actibus Hierarchicis respondet; *Purgatio enim ad pacem ducit, illuminatio ad veritatem, perfectio ad caritatem: quibus perfectè adeptis anima beatificatur, & secundum hoc quòd circa hæc versatur, suscipit meriti incrementum.* Et paulò post aptissimè ad ordines huius Hierarchiæ à nobis assignatos; *Si vis ergo purgari, verte te ad conscientiæ stimulum:* (quem Theologiæ moralis Antistites exacuunt,) *Si illuminari, ad intelligentiæ radium:* (quem à Theologiæ scholasticæ Doctoribus mutuaberis,) *si perfici, ad Sapientiæ igniculum:* (quem Caritatis professores in animo tuo accendent.)

Exemplum. Isid. l.3. de Summo Bono. c.36. De exemplo dictum est à nobis non semel. De quo breuiter S. Isidorus: *Tam vita, quàm doctrina clarere debet Ecclesiasticus Doctor: nam doctrina sine vita arrogantem reddit, vita sine doctrina inutilem facit.* Quod si de solis Theologis hac

in Hierar-

in Hierarchia dictum existimas; patentiorem statim campum aperiet D. Gregorius, & in illum etiam Opitulationes & Gubernationes admittet: *Multi*, inquiens, *in tenebris vitæ præsentis dum superiora de se exempla exhibent, astrorum more nobis desuper lucent*. Notabis Lector, *superiora exempla desuper lucent*: tanquam ex edita pharo nauigantibus viam & portum ostendunt. Eo sensu scribebat olim S. Hilarius Arelatensis de S. Honorato, quod hoc loco repetere non piget. *Longum est percurrere quem ab illis profectum vnusquisque locus traxerit; quam salubritatem Ecclesijs sine vllo Clericatus actu inuexerint; quot magistris magistri in silentio fuerint*. Magisterium illud venustè S. Bonauentura noster exprimit, vbi quartam alam Prælato, tanquam Seraphino adaptat, vt sit *exemplaris in vita. Ipse namque debet cæteris esse norma viuendi, vt quæ docet verbis, ostendat actionum figuris. Sicut qui docet Geometriam, pingit in sabulo figurarum demonstrationes, vt quod dicit, meliùs capiatur*. Et inferiùs nimis quàm verè denunciat. *Boni magistri bonos discipulos facere consueuerunt, & frequentiùs multi fierent meliores in religionibus, & in Ecclesia, si melioris vitæ eis exempla à suis doctoribus proponerentur. De correctis exemplaribus correcta scribuntur volumina, de corruptis corrupta*.

Greg. l. 4. Mor. c. 22.

Exempla desuper lucent.

Magisteriū exemplorū.

Bonau. l. de sex alis Seraph. c. 6.

CONTEMPLATIVOS AGERE QVAM PERfectißimè probatur ex Philosopho.

CAPVT XII.

NEMINI me actionem istis etiam commentationibus assignare, ne Hierarchiam iniuria tenere, & inter actuosos soli otio torpescere videantur. Audiamus enim Aristotelem de otio philosophico disserentem. Is beatitudinem in honesta vita, εὐπραγία collocat: hominem contemplationi & cognitioni rerum vacantem, hominem Philosophum, Ciuili oppositum, iustum, temperantem, & multarum huiuscemodi actionum parentem esse affirmat. Et actuosum quidem virum ait, non spectare semper ad alios, quod nonnulli putant: neque actuosas esse solùm eas cogitationes, quæ euentorum gratia suscipiantur, ex agendo nascentes: sed multò magis contemplationes & cogitationes ex se perfectas, & sua ipsarum causa susceptas, esse & dici debere actuosas, pluribus comprobat; vt rem momenti grauissimi. 1. quidem à fine, hoc est in rebus hisce moralibus, à priori. Finis enim est εὐπραξία: igitur aliqua actio: datur ergo actio aliqua quæ est sui gratia, seu circa finem ipsum, qualis est circa Deum contemplatio. 2. Philosophus architectoni simillimus est, qui quomodo sit opus faciendum edocet, & regulas artis in ipso fine speculatur. Id facit in Angelica Hierarchia Seraphinus, sed in humana politia Philosophus. Certum est autem *μάλιστα πράττειν κυρίως τῶν ἐξωτερικῶν πράξεων τοὺς ταῖς διανοίαις ἀρχιτέκτονας agere quammaximè, & dominos externarum actionum esse Architectos*. 3. Fac ciuitatem ab omni aliâ gente in quam agere, & imperium exercere possit penitus seiunctam: nonne adhuc beatitatem consequi, hoc est, benè agere potest? Eadem verò est cuiuslibet hominis, quæ totius ciuitatis causa. Quamobrem vt ciuitas quæ extra se non agat, beata tamen esse potest: sic & homo intra se tantùm actiuus. Quis verò Deum, quis totum mundum pulchrè & beatè se ha-

Contemplatiuus secundùm Aristotelem maximè actuosus.

li. 7. de Rep. c. 3.

Ἀλλὰ τὸν πρακτικὸν οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἑτέρους, καθάπερ οἴονταί τινες, οὐδὲ τὰς διανοίας εἶναι μόνας ταύτας πρακτικὰς τὰς τῶν ἀποβαινόντων χάριν γιγνομένας ἐκ τοῦ πράττειν: ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τὰς αὐτοτελεῖς καὶ τὰς αὑτῶν ἕνεκεν θεωρίας καὶ διανοήσεις.

Homo intra se actiuus, beatus.

σχολῇ γὰρ ὁ θεὸς ἔχει καλῶς, καὶ πᾶς ὁ κόσμος: οἷς οὐκ εἰσὶν ἐξωτερικαὶ πράξεις παρὰ τὰς οἰκείας τὰς αὐτῶν.

bere neget? quibus tamen non sunt externæ actiones, neque vllæ aliæ, quàm eorum propriæ. Vbi quàm absurdè de mundo, tam sublimiter de Deo philosophatur dæmon Aristoteles, apud quem tota hæc beatitudo in actionibus interioribus consistit.

Monachorum actuosa philosophia. Dion. c. 6. Ecclef. in Contemp.

A Philosopho ad Theologum transeo. Monachorum vita Christiana philosophia est; atqui licet illi & soli sint, & sibi vacent, non alijs, certè exteriùs, vis tamen scire quàm non sint otiosi? Libatur osculum Monacho à Sacerdotibus, inquit S. Dionysius. Cur hoc? Vt intelligamus *sanctam eorum qui Deum imitantur societatem*, quam quidem coëunt non multùm inter se absimiles. Siquidem Monachi *ad Sacerdotum vitam, quantùm licet, formari debent, quòd ei ordini in multis ordo ille similis sit, & vnus ex omnibus initiandorum ordinibus ad eam proximè accedat.*

In societate, mutua est actio.

Ius autem societatis quod est, nisi vt pro virili quisque operam laboremque suum in commune conferat? vt nemo suo tantùm bono, sed vtilitati publicæ omnes pro ratâ portione inuigilent? Da cœtum otiosorum, da multitudinem actuosorum priuatis tantùm lucris inhiantium: vtris illorum nomen, & naturam societatis deberi putas? Profectò neutris. Quamobrem? quia neque agunt illi, neque alijs prosunt isti. Si Monachos ergo iure appellat S. Dionysius Sacerdotum, & eorum qui Deum Hierarchicis actionibus imitantur socios, nonne illos & agere putat aliquid, & agendo bonum publicum procurare? Idem puta de Doctoribus, idem de omnibus contemplatiuis. Nam Opitulationes & Gubernationes rem penitùs actuosam esse, monere non debeo. In hac ego peculiari societate *Sanctorum communionem* video, notissimum fidei nostræ articulum, & illum meritorum in Ecclesia thesaurum, qui salua pietate negari non potest: in quem quisquis vel minuta duo contulerit, agat aliquid oportet. Eiusdem sententiæ est Theologus alius, qui Seraphicam explicans Hierarchiam, ait *actiuos & exemplificatiuos* esse Seraphinos.

Seraphini actiui & exemplificatiui. Bonau. l. de Hierar. Eccl. p. 1. c. 2.

Quia non solùm inferiores accendunt, verum etiam & ordinatè diligendi formam tribuunt. Quia Angelos inferiores informant qualiter per amorem perfectum redeant in Deum, & secundùm superiora proficiant & incedant. Et inferiùs rationem reddit cur volare Seraphini dicantur à scriptura, *Quia viri sancti non per otium & torporem, imo per operum bonorum exercitium & laborem relictis terrenis, cælestibus appropinquant.*

In quos & quomodo agant contemplatiui.

In quos enimuerò agunt, inquiet aliquis, homines nulla Ordinis dignitate, nullo Iurisdictionis imperio præditi? Quid in subditis producunt ij, quorum tota vita intima est, suaque sibi operatione pascitur, vt in contemplatione, oratione, ieiunio perspicuum est? Næ tu principiorum Hierarchicorum aut contemptor, aut ignarus es, cui nondum persuaserimus ad Hierarchiæ naturam non desiderari herile imperium, & coërcentem dominatum.

οὐ γὰρ ἐπιτακτικῶς ἄρχει ὁ θεός, ἀλλ' οὗ ἕνεκα ἡ φρόνησις. Arist. l. 7. Moral. Eudæm. c. 15. In fi: e. Greg. in Past. P. 2. c. 1.

Liberale est & diuinum Sapientis regnum. Aliter enim ἄρχει medicina, inquit Aristoteles, aliter sanitas; & ob hanc, illa imperat. *Sic & in contemplatiuis principatus se habet: non enim iubendo Deus imperat, quia ipse nullius indiget; sed prudentia quæ est alicuius gratia.* Contemplatiuus igitur philosophus, & ipse rebus humanis superior, imperat vt Deus, non iubendo, sed præcipiendo; non coërcendo, sed dirigendo; non cogendo, sed admonendo. Atque is præcipuè, qui vt Deus imperat, est Hierarcha, *actione præcipuus, præ cunctis in contemplatione suspensus.* Cuius cum maximè propria sit Contemplatio, qui illam ab eo accipiunt veri philosophi, & sapientiæ discipuli, sapientiam indidem habent, & actionis

actionis directionem, prout cum ea intellectus virtute coniungitur. Neque in Prudentia Iurisdictionis imperium, aut in actione qualibet externi operis effectionem requiras. Nam bona & honesta contemplari & consulere vir prudens Aristoteli dicitur, indeque Periclem & alios id genus prudentes existimatos fuisse, quòd ij quæ sibi, alijsque bona sunt, poterant contemplari. Atque id maximè nostro in instituto notandum est, quod idem philosophorum dictator, Ciuilem, siue Politicam, eundem reipsa esse habitum admonet cum Prudentia, solaque mentis consideratione differre. Prudentiam enim dici quà est principium agendi bona ad seipsum: Ciuilem autem facultatem, quà principium est agendi bona erga plures, & maximè Rempublicam. Exteriùs igitur hac tantùm ex parte prodit ille habitus, imperium autem regium neutrubi desiderat. In actionibus nonnihil simile video, quarum species duas mihi suggerit Philosophus; sunt enim aliæ transeuntes, quæ in externam materiam opus quod permaneat, imprimunt, vt domus ædificatio; eæ proprio vocabulo dicuntur operationes. Aliæ immanentes, quas strictè actiones appellamus, quæ se nascendo quasi perimunt, vt nullum desinente motu remaneat artefactum, quod in nauigatione, & modulatione citharæ intelligitur. Quamobrem *facientium & agentium non idem factile & actile. Nam factilium præter facturam finis superest alius:* (vt habitatio commoda, præter ædificij constructionem) *at in ijs quæ sub actionem cadunt, nullus est alius finis præter actionem;* (extrinsecus & ab ipso agente distractus,) *vt præter citharæ modulatum, finis non est alius, sed id est finis, exercitium, & actio*: licet agens ipse sibi exercitio illo perfectionem artis, mentis hilaritatem, corporis etiam sanitatem fortasse conciliarit. Ex hac Peripatetici principis mente, docet D. Thomas actionem solùm dici immanentem, effectionem vero transeuntem: colligitque Mentem Actiuam esse illam, quæ sua cognitione dirigit actionem aliquam immanentem, & eam habet pro obiecto: Factiuam verò quæ respicit transeuntem, & illius principium est.

Actio datur sine externa effectione.
Arist. l. 6. Ethi. c. de Prudentia.
Prudentia idem habitus cum politica.
Ibid. c. 8.
Actionum species duæ
Arist. l. 9. Metaph. c. 9. & l. 1. Mag. Mor. & l. 6. Ethi. c. 5.
l. Magn. Moral. c. vlt.
D. Th. 1. 2. q. 57. a. 4.

Quibus ex omnibus concludo Reginam hanc Hierarchiam, in arce sanctissimi consilij, Sapientiæ Prudentiæq; medullam habere, quæ Mente Actiua dirigat, Factiua operetur, seipsam aliquando, nonnunquam alios perficiat, imo semper alios, quia nunquam non seipsam: opus effectum relinquere, cum in materiam externam prodit, vt libros elucubratos, miracula, mentis & corporis sanitatem: non relinquere, cum sibi canit, vt in Contemplatione, Prophetia, Linguis: habere denique subditos aliquando eosdem cum principibus, & in ea reperiri *Magistros magistrorum, lucentes desuper*, licet ordine subiectos, *superiora exempla* hominum dignitate & gradu inferiorum.

Colliguntur actiones contemplatiuorum.

SVPREMÆ CHARISMATVM HIERARCHIÆ *Princeps & Hierarcha Episcopus aßignatur.*

CAPVT XIII.

Episcopus principium omnis actionis Hierarchicæ.

QVOD persæpe monui, quod iterare nunquam pigebit, ad hunc præcipuè locum pertinet, in Episcopo actionis Hierarchicæ primariam inesse virtutem,& cum eminentia quadam,vt scholæ vocant, inferiorum omnium perfectionem contineri. Vnus enim in eos virtutem & energiam influit, vt in illis & per illos operetur, quod ipse per se non potest. Ille Prophetas & Seraphinos omnes, vt excellens Seraphinus sacro calculo, quem de altari tulit, mundat & perficit: ille per Doctores Theologos, per Concionatores, per Pastores particularium plebium, gregem suum diuinis imbuit mysterijs, & exotica confutat dogmata. Ille per Canonistarum studium & laborem, fidelium negotijs & priuatis actionibus inuigilat,& omnibus dicit, *Hæc est via, ambulate in ea; & ne declinetis ad dexteram, neque ad sinistram.* Idem egentibus,peregrinis,ægris prospicit,per eorum ministerium qui se totos in misericordiæ corporalis obsequium impendunt: actus à Spiritu Sancto, minor ipse spiritus dominici corporis molem permeat, peruadit artus, & vegetat cum Deo,& sub Deo vnus omnia in omnibus. Quod licet in quæstione non versetur, his tamen rationibus confirmatum volo.

Probatur ex Dion. c.5. Cœl. & c.5. Ecc.

Prima Dionysiaca regula est, ex Hierarchiæ naturâ desumpta, in omni sacrâ descriptione ordines superiores inferiorum illustrationibus virtutibusque esse præditos; non è diuerso inferiores superiorum: cum autem fide certissima constet &Apostolos Ecclesiæ atque Hierarchiæ Principes,&,vt loquitur S. Dionysius, duces esse, & Apostolis Episcopos successisse in Hierachicæ potestatis plenitudinem, nefas est Episcopali perfectioni quicquam eorum eripere,quæ in subiectis ordinibus reperiuntur. Et verò res aliter ne animo quidem fingi potest, si communem diuinarum operationum ordinem spectamus, quæ vltimis per media, medijs per prima communicantur: vt in vtraque Hierarchia, Cœlesti, & Ecclesiastica, Deo proximi ab ipso lucis fonte radios hauriant, quos deinde in inferiores pro singulorum captu diffundant.

Ex ratione principij.

Idem probat & efficit Principis & principij ratio in Apostolis, & Apostolicis Hierarchis à Deo constituta. Nam cum in rebus omnibus sit quædam quasi Monarchia; ex vno prodire, & quantùm ab eo discedunt, multiplicari debent: sed cum vera dependentiâ, & virium participatione, quas non conseruarent nisi suo illi principio intermedijs alijs inhærerent. Quam autem ab eo efficientiæ partem possent decerpere, si totam non haberet? Quò spectat præclara Philonis philosophia, plus etiam aliud quàm Plato, in Rege quærentis, cui sufficere videbatur vt Philosophiæ studio vacaret.Sunt etiam, inquit

Virtutes regiæ, ex Phil. l.2. de vita Mosis.

inquit vir magnus, plures in Mose virtutes Legislatoris, Pontificis, & Prophetæ. Rex enim iubet facienda, vetat omittenda, id verò legis officium est. Lex autem alia est humani, alia diuini iuris: hæc ad Pontificem spectat. Verùm Regi, Legislatori, Pontifici, quantumuis sapienti, occurrunt quamplurima humanæ rationi non satis cognita, quo fit, vt ei prophetia necessariò sit adiungenda; *Vt quicquid ratio non percipit, suppleatur diuinitus: quò enim mens non potest pertingere, eò prophetia peruenit.* Quæ verba Paulinam Hierarchiam ob oculos mihi ponunt, ex Apostolis, Prophetis, Doctoribus, Virtutibus, &c. conflatam, quas omnes dotes Apostoli complectuntur.

Neque alia est Artificis & instrumentorum consideratio. Hæc enim illius virtute tantùm agunt, siue careant anima, vt bipennis, siue per se moneantur, vt manus. Neque verò artifex secandi vim acutæ quantumuis securi potest imprimere, nisi eam aliquâ saltem ratione in se contineat, illa quam sæpe diximus, eminentia. Cum igitur inferiores omnes Ordines sint supremæ potestatis participationes, & magni Hierarchæ, tanquam instrumenta, oportet vt quod cum subditis communicat, ipse plenè & perfectè possideat; vt quod ipse per se non potest exequi, transfusa in alios virtute conficiat. Hoc clarè D. Thomas edocuit, sumpto ex ædificijs exemplo, perquam apto ad Ecclesiam, quæ ædificari dicitur à Paulo per Hierarchicam dispositionem, & cuius Apostolus ipse, sicut sapiens Architectus, fundamentum posuit. *In ædificio spirituali sunt*, inquit, *quasi manuales operarij, qui particulariter insistunt curæ animarum; putà Sacramenta ministrando, vel aliquod huiusmodi particulariter agendo. Sed quasi principales artifices sunt Episcopi, qui imperant & disponunt, qualiter prædicti suum officium exequi debeant: propter quod & Episcopi, id est, superintendentes dicuntur.*

Ex artificis & instrumenti natura.

S.Thom. quodl. 1. q. 7. a. 14.

Hoc verò in vsu Ecclesiæ semper fuisse docet præceptio Clementi à S. Petro data. Nam cum hic in Presbyterorum officio posuit, esurientes reficere, ægros visitare, peregrinos domo excipere, fidelium lites audire, & cætera caritatis obsequia: Diaconos vero suis & ipsos muneribus ornauit, diuinè, & ad propositum nostrum aptissimè concludit, *Veruntamen scitote cuncti, quòd supra omnes vos laboret Episcopus: quia vnusquisque vestrum suum proprium fert laborem, ille verò & suum & singulorum. Propter quod, ô Clemens, tanquam qui omnibus præesse te noueris, singulos (proüt poteris) iuua, & singulos releua, qui & singulorum onus & solicitudinem portas.* Cui satis aptè respondet Concilij Carthaginensis Canon, *vt Episcopus Gubernationem viduarum, & pupillorum, ac peregrinorum, non per se ipsum, sed per Archipresbyterum aut per Archidiaconum agat.*

Ex antiquo Ecclesiæ vsu.

Clem. ep. 1. ad Iacob.

Concil. Cartha. 4. can. 17.

Quamobrem sapienter postulat S. Gregorius, vt Præsul sit *Contemplatione sublimis, Actione præcipuus.* Contemplatione inquam illa, quam per se ipse obeat: Actione autem vel spiritali, quæ ipsummet deceat, vel corporali, quam minorum interiectu exerceat. Sic enim Apostoli secundarias quasdam curas Diaconis mandantes, *Nos*, inquiunt, *orationi, & ministerio verbi instantes erimus.* Sic Petrus eidem Clementi mandat, *Vt solius Ecclesiæ solicitudines suscipiat, & veritatis verbo abundantiùs & studiosiùs deseruiat.* Sic idem Carthaginense Concilium edicit, *vt Episcopus nullam rei familiaris curam ad se reuocet, sed lectioni, & orationi, & verbi Dei prædi-*

Contemplatio & Actio Hierarchæ.

Act. c. 6.

Clemens. ep. cit.

Concil. Carth. cit. c. 10. & 18. *cationi tantummodo vacet, vt Episcopus tuitionem testamentorum non suscipiat.* Esse autem felici copula iungendas inuicem sorores istas, & è contemplationis culmine ad actionem descendendum, vt qui in monte Moyses fuit, idem in planitie fiat Iosue, docent Patres omnes vbicunque Hierarchæ officium tetigerunt. Nam vt à S. Dionysio incipiam, Pontificis ab altari per vniuersum templum cum odoris fragrantia profectionem, iterumque ad altare reditum, sic explicat, vt ostendi velit, diuinam illum scientiam cum subditis benignè communicare; rursum tamen quasi rerum multitudine solutum ac liberum, ad principium reuerti, & in monadem se se colligere. S. Gregorius quoque post multa de Rachele & Lia disputata. *Debet*, inquit, *nos actiua ad contemplatiuam transmittere: & aliquando tamen ex eo quod introrsus mente conspeximus, ad actiuam melius contemplatiuam reuocare.* Sed explicatius S. Augustinus sumpta ex ipso nomine agendi necessitate. *Intelligat*, ait, *non esse Episcopum, qui præesse dilexerit, non prodesse. Quamobrem otium sanctum quærit caritas veritatis; negotium iustum suscipit necessitas caritatis. Quam sarcinam si nullus imponit, percipiendæ, atque intuendæ vacandum est veritati: si autem imponitur, suscipienda est propter caritatis necessitatem. Sed nec sic omnimodò veritatis delectatio deserenda est, ne subtrahatur illa suauitas, & opprimat ista necessitas.* Rem eandem Symbolo explicat Hugo noster, Palmæ feminæ in marem inclinantis, seque mox in priorem statum erigentis. *Sic spiritalis contemplatiuus sentiens se fructum æternæ vitæ generasse, per actiuam se inclinat minoribus: ex quibus postquam prædicationis fructum receperit, iterum ad contemplationem reuertitur.* Qui idem eleganter antea dixerat, *Triplex esse officium Sacerdotum, deambulare, sedere, docere. Deambulare de oue ad ouem, de morbida ad confractam, de confracta ad erroneam, de errronea ad valentem.* Sed alibi elegantissimè & planissimè Prælatum componit cum legato Cæsaris: cui duplex quasi officium assignat, vt Cæsaris ad populum, populi ad Cæsarem legatione fungatur. *Sic & præfecti Dei, id est Prælati in Ecclesia legatione populi funguntur ad Deum vt obsecrent, siue legatione Dei ad populum vt iubeant. Aliud enim est officium Prælati, in quantùm est Legatus populi ad Deum: & aliud in quantùm est Legatus Dei ad populum. In illo officio, quo est populi Legatus erga Deum, deuotionem exhibere debet, vt eum oblationibus vt sacrificio spirituali precibusque placatum reddat: in eo officio, quo est Legatus Dei ad populum, ad ipsum pertinet ignorantes docere, errantes corrigere.*

Dion. c. 3. Ecclef. in Contemp.
Greg. hom. 14. in Eze.
Augu. l. 19. de Ciuit. Dei. c. 19.
Hug. Vict. Erudit. Theol. l. 2. tit. 118.
Triplex officium Sacerdotum. Ibid. l. 1. tit. 18.
Episcopus Legatus Dei & populi. Idem l. 7. erudit. didasc. in fine.

Sed omnium disertissimè Guillelmus item noster, quintuplex officium Sacerdotale, seu potestates quinque dinumerat. Officium *interpellandi*, quod *maximè incumbit Episcopis, quia ipsi sunt mediatores inter omnes alios & Deum*: officium *Sacrificium offerendi*: officium *Sacramentandi*, quod in solo Episcopo plenum atque perfectum est: quia minores Sacerdotes nec Sacramentum Confirmationis, nec sacros Ordines, nec maiora Sacramentalia possunt impendere. Officium *docendi, Doctoresque instituendi*, quod est prima clauis. Nam Episcopo in consecratione dicitur, *Ite, prædicate populis*, quod vulgaribus Sacerdotibus non committitur. Docere enim & prædicare speciale officium est Episcopi, alijs autem cum sola animarum cura datur, tanquam curæ annexum. Denique *ligandi atque soluendi in vtroque foro* officium, quod est secunda clauis. *Et quia in solis Episcopis plenitudo potestatis, & istorum officiorum perfectio est: manifestum est Episcopatum plenum & perfectum esse Sacerdotium. Idem etiam est Apostolicum*

Quintuplex Officium Episcoporũ ex Guill. Parif. l. de sacr. in Ord. c. 13.
Episcopatus, Apostolatus, & perfectum Sacerdotium.

Apostolicum officium, siue Apostolatus. Quicquid enim Apostolis commissum fuit, totum commissum est & Episcopis.

Sunt hæc igitur tum contemplationis, tum actionis Hierarchicæ membra; quorum meminisse debemus hoc loco, quod est alibi adnotatum, fundamentum, vim omnem, atque efficientiam in Dei vocatione & Charismatum communicatione consistere. Nam Deus est qui *in Ecclesia posuit Apostolos*; qui *dedit quosdam Apostolos*: quibus & dixit aliquando, *non vos me elegistis, sed ego elegi vos vt eatis*. Fusè quoque probat S. Dionysius, Pontificem alterius Pontificis consecratorem, non suo sed Dei instinctu ritus illos peragere, signisque tantùm externis eum inaugurare, qui sit interiùs iam à Deo per gratias & Charismata consecratus. Non quòd ea consecratione actu potestas non detur, quã ante solùm habebat in potentia, sed quòd illa significetur à Deo tota pendere, neque tam ordinantis Sacerdotis, quàm eligentis Dei donũ esse supremam illam in mysticum Ecclesiæ corpus potestatem. Eadem ratione Paulus Timotheo Episcopalem gratiam à se datam ait *per prophetiam, cum impositione manuum Presbyterij. Quid est per prophetiam?* inquit S. Chrysost. *à Spiritu sancto*, qui nisi Timotheum elegisset, Paulus non ordinasset. Ex eo sensu Vigilius Papa Auxanio Arelatensi: *Quatenus ex sequenti ordine Sacerdotij tua fraternitas ad Pontificalis proueheretur apicem dignitatis, & diuina in te electionis iudicium compleretur: sicut scriptum est, Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum. Et iterum Doctor Gentium Apostolus Paulus, dixit. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron.* Cuius vocationis & Charismatum defectus, in ijs qui se ipsos in sacrum fastigium intrudunt, scelera illa parturit, quæ Cyprianus in Nouatiano, Synodus octaua in Photio, alij in alijs reprehendunt: quæ satiùs esse puto apud auctores ipsos legere, quàm veterum illorum verecundiam denudare.

Dei vocatio & Charismata ad Episcopatum prærequiruntur.

Ioan. c. 15.

1. Tim. 4.

Chrysost. hom 5. in ep. 1. ad Timoth.

Vigil. ep. 6. ad Auxa.

AD CONSTITVENDOS HIERARCHIÆ HVius Ordines declaratur in Hierarchia Doctores esse reponendos.

CAPVT XIIII.

TEMPVS est vt Ordines singulos lustremus, sed alio quàm in superioribus Hierarchijs ordine, in quibus à summis ad ima descendimus, quòd ea sit ratio benignorum influxuum, vt à potioribus ad inferiora deuoluantur: singulos autem huius Hierarchiæ ordines non pendere inuicem, sed omnes immediatè Principi sciamus esse suppositos: cumque sua singuli possideant Chrismata, Caritatem omnium supremam salutari conuenit, ad quam cætera omnia tanquam viæ gradusque deducunt. Itaque vt gradus hosce firmiùs constabiliamus, id quod iam ab ineunte disputatione pro concesso sumitur, hoc commodè loco comprobamus: Doctores videlicet sacros ab Ecclesiastica Hierarchia non esse extorres, sed in ea iure optimo constitui: Eorum porro Hierarchiam nulla necessitate esse Ordinem, minùs etiam Iurisdictionem: Hanc igitur Charismatum vnam superesse ad quam confugiant, in qua securè, & summa cum dignitate morentur. Hic verò gaudebit in sinu Aurelius, & discet quantùm Approbatoribus suis debeat, à

Ordinis hic obseruati ratio.

Petr. Aurelius agnoscit Doctores esse Hierarchia.

quibus tam facilè, tam sine impensis; sine Archiuij Sorbonici tabulis per chartam & atramentum repente factus est Doctor Theologus, cum ipse se præ modestia simpliciter Theologum nuncuparit. Atque vt se Hierarchiæ vindex in Hierarchiam insereret, *Doctores* vt antea notabamus, in eam inferre coactus est, licet Ordinis & Iurisdictionis per se expertes; minoris æstimans sententiæ suæ, quàm dignitatis iacturam, & vtrunque inuerecunda contradictione pessundans. Meus igitur est Doctor Aurelius; erit & Hallier in prouolutando Gratiano satis versatus, ex quo non pauca ad doctrinæ meæ confirmationem argumenta produco, quibus historiam non omni ex parte otiosam præmitto.

Doctores antiquæ legis. Nam in vetere instrumento, vt certissima tantùm commemorem, Prophetas, eorumque filios, id est discipulos, vt Samuëlem, Eliam, Elisæum legimus instituendis in diuina lege hominibus præfuisse, & in oppidis Bethel, Iericho, Rama congregasse discipulos, *habentes vitam Religiosam*, inquit Abulensis, *qui volebant esse perfectiores reliquis de populo, & conueniebant in locum vnum, vbi erant prophetæ, & ibi vacabant doctrinæ eorum, & laudibus Dei.* Salomon autem sapientiæ Antistes, septem Ierosolymis aut gymnasia, aut scholas extruxit, vt non incommodè ex illo eius dicto Pineda noster deducit, *Sapientia ædificauit sibi domum, excidit columnas*, id est thronos siue cathedras *septem*, in quibus ipse per se *cum esset sapientissimus Ecclesiastes docuit populum, & enarrauit quæ fecerat, & inuestigauit parabolas multas* in celebri ornatissimorum auditorum corona: siquidem *veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam Salomonis. Habuitque illa ætas* (vt S. Hieronymum accommodans Pineda subijcit) *inauditum seculis omnibus celebrandumque miraculum; vt vrbem ingressi, Salomonem Hierarcham potiùs quàm Hyarcham, in throno sedentem aureo, de natura, de motibus siderum, deque rebus diuinis audirent docentem.* Reuersis deinde postliminio è captiuitate Babylonica Iudæis, *Esdras Sacerdos Scriba legis Dei cæli doctissimus*, eam Simoni Pontifici Synagogæ præfecto tradidisse dicitur, quæ per Antigonum, Hillelem, Samæum, & innumeros alios ad Simeonem Iustum deuoluta legitur, eum qui Christi vidit & adorauit infantiam, in quo Academiæ Iudaicę sceptrum defecisse aiunt. Circa id tempus extiterunt duo illi nobiles, Iudas, & Matthias, *doctissimi Iudæorum, & interpretes patriæ legis præstantissimi, ob idque cari populo, quòd iuuentutem disciplinis instituerent. Totis enim diebus eis dabant operam, quotquot cupiebant in virtute proficere.* Hos magnæ Synagogæ viros appellant Iudæi, quibus sine dubio addendus *Gamaliel Pharisæus, legis doctor honorabilis vniuersæ plebi*, ad cuius pedes Paulus eruditus fuit. Illos Scribas & Pharisæos certum est extitisse; quorum discipuli in Academijs docendi munus, & auctoritatem vsurpandarum parabolarum, quasi gradum quendam literarium accipiebant à senioribus Sanhedrin, vel à Concilio Scribarum ipsorum, & Pharisæorum, vt auctor est idem Pineda, post Serarium. Quorum Academia cum reprobasset doctrinam Christi, requisierunt ab eo *in qua potestate hæc facis?* Earundem quoque Academiarum non obscura in Actis Apostolicis mentio, vbi Synagogæ numerantur, siue Collegia quinque, & ex ijs scholastici cum Stephano disputantes.

[Margin: Abul. in 4. Reg. c. 2. q. 9. — Pined. de reb. Salo. l. 3. c. 28. — Prou. c. 9. — Eccl. c. 12. — 3. Reg. 4. — 1. Esdr. 7. — Galat. l. 1. de Arcan. c. 2. Ioan. Reucl. l. 1. Cabalæ. — Ioseph. li. 17. Antiq. Iudaic. c. 8. — *Gradus literarum apud Iudæos* — Serar. in Rabbino priori. c. 20. &c. — Pined. l. 5 de reb. Salom. c. 16. — Matt. c. 21. — Act. c. 6.]

Noua legis Doctores. Ad hanc porro formam nascentia Ecclesiæ incunabula Doctores viderunt Antiochiæ, quos inter Paulus annos ipsos duodecim versatus ad difficillimum Apostolatum se se exercuit. Alexandriæ quoque *veteri consuetudine à* [Margin: Act. c. 13.]

Marco

Marco Euangelista, Ecclesiastici semper fuere Doctores: quorum aliquos recenset Eusebius, interque cætera Origenem narrat discentibus, consulentibus, à prima luce ad profundam vesperam aduentantibus imparem, Heraclæ probatissimo viro *tradendi prima elementa incipientibus officium delegasse, sibi perfectiorum institutione reseruata*. Ita (quod non inuenustè VValdensis ad ritus nostrates transfert) Doctorem habebat illa schola primarium, qui magna & obscura prouectis explanaret: *habebat subdoctorem, quem Bacalarium appellamus, qui secunda pertractabat, virum approbatum scientia*. Neuter autem sua ipse voluntate in hoc officium intrusus fuerat, sed omnis ea potestas in maiores à Marco, in Origenem ab Demetrio Episcopo fuerat deuoluta. Quod institutum Romam transferre conatus est Cassiodorus, sed feliciùs in Galliam ex Anglia Carolus Magnus eduxit, Academia Parisiensi per Anglicanos Monachos Alcuinum, Rabanum, Ioannem Scotum erecta & stabilita: quæ deinde vt nobilissima ingenij & doctrinæ parens ex sinu suo cæteras penè omnes tota Europa profudit. Hic nimirum informantur sacris studijs iuuenes, *qui cum Docti fuerint in Dei Ecclesia velut splendor fulgeant firmamenti, ex quibus postmodum copia possit haberi Doctorum, qui velut stellæ in perpetuas æternitates mansuri, ad iustitiam valeant plurimos erudire*. In quis delecti nonnulli licentiantur & accipiunt potestatem docendi, ait S. Thomas. Nam collatio Doctoratus, est quædam auctorisatio, & declaratio, quæ declarat illum dignum ad officium doctrinæ, & dat auctoritatem vt doceat. Ex istis eligitur *à Prælato cum Capitulo, seu maiori & saniori parte Capituli Theologus in Metropoli Ecclesia, qui Sacerdotes & alios in sacra pagina doceat, & in his præsertim informet quæ ad curam animarum spectare noscuntur*. Cancellarij Parisiensis munus hoc olim fuisse, multis demonstrat exemplis Claudius Hemeræus Theologus Parisiensis, recenti nec parum exquisito de Academia Parisiensi tractatu. Hîc autem quia nemo stipendijs suis militat, & aliquammultos à tam vtili munere, paupertas auocare potest, Ecclesiasticis prouentibus sustentari & dotari iubentur, vt videbimus. In hac enim historia disputationis meæ latent semina, quæ sic in apertum educo.

In schola Alexandrina duo doctores.
Euseb. l. 6. hist. c. 5.
Ibid. c. 13.
Wald. l. 2 doctri. fid. a. 3. c. 67.
Vid. Duar. l. 1. de sacr. Eccl. min. c. 15.
Extra. de Mag. st. c. Super specula.
S. Thom. quodl. 3. a. 9.
Glossa. in Clement. Cum sit nimis.
Extra. de Magist. c. Quia nonnullis.
Heme. l. de Academ. Parif. c. 7.

Omnis sacer Ordo & status, publica siue Hierarchica auctoritate constitutus ad consummationem sanctorum, in ædificationem corporis Christi, qui finis est Hierarchiæ, per actus Illuminationis & Perfectionis Hierarchicæ perficiendam, Hierarchicus est, vt qui optimo iure. Dicant enim si qui se huic sententiæ volent opponere, quid aliud ad possidendam Hierarchiam Hierarchizantem desideretur? Simul etiam ostendant quæ tandem conditionum istarum absit à Doctoribus, quos vel ob hunc finem solum in Hierarchiam Paulus retulit. Sunt igitur in eam Doctores non tantùm Apostoli auctoritate, sed certa etiam ratione inferendi. Equidem si res vtilitate penditur, vix vlli sacro muneri post Hierarcham plus arbitror Ecclesiam debere, quàm Doctoratui Theologico, vnde promitur *omnis armatura fortium* aduersùs hæreses & vitia bellantium. Qua in opinione constantem reperio Panormitanum, vbi quærit, nunquid Monachus, seu alius Religiosus possit assumi in Magistrum? Respondet, si se ipse ingerit, repellendum: si potestate atque auctoritate superiorum assumitur, admitti debere, & promoueri *ad hoc officium docendi, quod redundat in vtilitatem totius Ecclesiæ vniuersalis*. Neque id tantùm, sed *magis*, inquit, *proficit Ecclesiæ vniuersali Doctor in legendo, quàm simplex Curatus in*

Ex præmissis conficitur argumentum.
Panormit. in c. Quia nonnullis. De Magistris.

Sacramenta ministrando. Quod satis euidenter colligitur in c. Cum ex eo. De electionib. l.6. vbi propter scientiam capessendam, dispensatur cum Curato, vt per septennium possit se absentare. Si ergo Religiosus potest promoueri ad Curam, ergo potius ad officium docendi, & maximè scientiam quæ habet in se pietatem. Augustam quoque Theologicæ laureæ dignitatem, maiestatemque magnificè nobis alio in schemate repræsentat Rebuffus, dum negat Religioso homini Doctoratus in Theologia aut Iure Canonico titulum debere concedi, ne forte illo auctus insolescat: ideoque vocari à Pontifice Religiosos, Professores non Doctores. Quæ opinio Aduocati, quam sublimiter Doctorales infulas effert, tam humiliter Religiosorum virtutem deprimit, vt quæ in alto non possit consistere; & in summa doctrina ostendere, quid possit animi verè Christiani demissio. Laborant igitur & Hierarchiæ finem gloriosis actionibus promouent Doctores, quos proinde nemo rerum æquus arbiter, ab Hierarchia deturbandos esse censuerit.

Rebuffus Prax. Ben. p.2. de Disp. cum Reg. n.27.28.

Deinde nihil magis Hierarchicum est, quàm Perfectio & Illuminatio, nihil magis Hierarcham spectat, quàm docendi munus; ideoque, *qui Ecclesiasticis disciplinis per ordinem non est imbutus, ad summum Ecclesiæ Sacerdotium aspirare* prohibetur: & sacrarum literarum peritiam Episcopo necessariam esse fusissimè demonstrat Gratianus. Quare Laïcos ante probationem ad Sacerdotium promoueri vetant Canones. *Vnde enim magister qui elementorum ignorat initia? Vnde gubernator qui inter nautas seruitia sua non monstrauit?* Hanc verò doctrinam solus ipse per se tradere non potest omnibus: proindeque necessarium est vt alijs vices suas deleget, eisque quam habet docendi potestatem, & auctoritatem concedat. Eam Demetrius Origeni, Origenes Heraclæ transmisit; & in Concilio Viennensi Episcopus, qui omissa quadam iurisiurandi formula *honorem cuiquam tribuerit*, iubetur *à collatione Magisterij seu Doctoratus cuiuslibet per sex menses sequentes esse suspensus.* Quæ omnia fusiùs probata apud laudatum Hemeræum reperies, & Parisiensis Ecclesiæ scholas, ab Episcopis perdiu, deinde ab Cancellarijs, Episcoporum auctoritate celebratas, ferreis etiam seculis non sine voluptate leges. Denique Vniuersitates in quibus ea literariorum magistratuum insignia conferuntur, sine auctoritate supremi Hierarchæ non possunt erigi. Sic ergo colligo. Dispensare sacra mysteria & legē diuinam populo explicare, facere stellas quæ fulgeant vt splendor firmamenti, Perfectoris & Episcopi munus Hierarchicum est: atqui hoc ipsum efficiunt ex officio, & publica auctoritate Doctores; exercent igitur ex officio, Hierarchicum & Episcopale munus. Post illa, tam excelsi muneris vicarios Aureli & Hallier ab Hierarchia sultis amandate, & in patientium ordinem redigite. Quanquam id etiam vetabit sequens ratio.

Docendi auctoritas ab Hierarcha prodit.
Dist.56. C. Qui Ecclesiasticis. Felix IV. ep. ad Cæs. Arelat.
Clement. de Magist. C. Cum sit nimis.
Hierarchica auctoritate Vniuersitates eriguntur.
Secunda ratio colligitur.

Ex Ecclesiæ bonis stipendium ijs solis conferri debet, qui functiones sacras & Ecclesiasticas obeunt; quale stipendium decerni Doctoribus nemo nescit: eos igitur sacra obire munia fatendum est. Titillat te hoc argumentum, Francisce, quo felix ille dies in memoriam reducitur, quo die aureum illum librum vel scribere spopondisti, vel scriptum in vulgus edidisti. Quanquam vtiliores aliquos labores in Ecclesiam conferri postulant Pontifices, ab eo qui beneficio vel pensione locupletetur, cum iubent vt *Magistro qui Clericos, & scholares pauperes gratis doceat, competens aliquod beneficium præbeatur.* Vt *assignetur cuilibet Magistrorum à Capitulo vnius Præbendæ prouentus.* Vt *docentes in Theologiæ facultate*

Tertia ratio. Ecclesiasticis prouentibus dotari Doctores.
Extra. de Magist. c.1. Quoniam. Ibid. c.4. Quia nonnullis.

facultate dum in scholis docuerint, percipiant prouentus præbendarum, & beneficiorum suorum; cum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes. Hæc cum audis, Lector, putas-ne homines illos nullum in agentium Hierarchia locum esse sortitos? Ibid. c. 5. Super specula.

Video quid opponere possit Gratiani studiosus Doctor Hallier (nam Aurelius in antiquis Canonibus totus est, nouos quid moretur?) hæc Pontificum & Conciliorum decreta Grammaticis æquè Magistris, vt Theologis professoribus gratificari, quos tamen aut annumerare Doctoribus, aut in eminenti Hierarchiæ gradu collocare absurdum esse videatur. Sed meminerit Hierarchiæ rationem secundùm analogiam, & pro modulo à singulis ordinibus participari: neque maiore interuallo distare Grammaticos à Theologis, quam Ostiarium ab Episcopo, vel Gubernationes & Opitulationes ab Apostolis & Prophetis. Repetat Origenis & Heraclæ diuisa officia, quorum ille vt monuit VValdensis, *maiora & peritiora exponebat, hic apud inferiores discipulos in minoribus vices explebat doctorales.* Da si vis Alcuinum, qui *à Prælato & saniore parte Capitali* pueros Grammaticis studijs initiandos assumat, idque faciat ad Ecclesiæ vtilitatem & ædificationem, inque eam rem de altari viuat, & Crucifixi artabis sustentetur: ei-ne legitimam auctoritatem, an eius labori aliquod rei Christianæ compendium & commodum denegabis? Pro captu ergo & artis & discipulorum suorum Hierarchizat, eò vtiliùs quò minùs speciosè. Atque puerilem hanc institutionem quanti æstimarit Ecclesia, patet ex his ipsis quæ opponuntur. Quid autem amplificandæ Ecclesiæ collatura sit vel vna peregrinarum notitia linguarum, docuit Clemens V. in Viennensi Concilio, cum in Academijs, Romana, Parisiensi, & quibusdam alijs, earum scholas erigi iussit, & illis Magistros præfici, qui *alios linguas ipsas solicitè doceant, earumque peritiam studiosa in illos instructione transfundant: vt instructi & idonei sufficienter in Linguis huiusmodi, fructum speratum possint (Deo auctore) producere, fidem propagaturi salubriter in ipsos populos infideles.* Hoc verò munus Hierarchicum esse monstrauit antea, cum præfatus est illius exemplum imitari se, *qui ituros per vniuersum mundum ad Euangelizandum Apostolos, in omni Linguarum genere fore voluit eruditos.*

Etiam Grammatices Magistri ad hunc ordinem spectat.

Wald. loco cit.

Magistri peregrinarum Linguarum. Clement. Inter solicitudines. De Magistris.

Iam verò perfacile est, quod secundum proposuimus, ostendere Doctoribus istis aliam quàm Iurisdictionis, aut Ordinis Hierarchiam esse quærendam. Nam Canonici quidem Iuris Interpretes coniugio, & secularibus curis implicatos quotidie videmus. Theologos autem nullo consecratos Ordine Academiæ non admittunt ad pileum. Rectè profectò, & conuenienter: sed non ex rei natura necessariò. Et nota omnibus Sorbonici decreti ea de re nouitas & causa. Nam si Christus Apostolos, Ecclesia Episcopos ex ipso coniugum sinu quondam assumpsit futuros Theologiæ Epoptas, & populi Christiani perfectores; quod est adeo arctum in rebus istis vinculum, vt Theologici magisterij insignibus donari non debeat, qui priùs Ecclesiasticis Ordinibus non sit consecratus? De Iurisdictione autem quid dicent Aduersarij, cum Doctoribus nulli sint determinati subditi, cum non sint *pars Ecclesiæ capitalis* Aureliano sensu; cum neque maiores, neque *minores Episcopi* fiant, sola pilei donatione? In hac igitur Hierarchia fauente Aurelio, non repugnante Francisco Hallier reponantur.

Hierarchia Doctorum non est Iurisdictionis aut Ordinis.

HIERARCHIÆ CHARISMATVM TERTIVS, *Ordo, qui est Doctorum Canonici Iuris breuiter exponitur.*

CAPVT XV.

Doctorum Canonistarum commendatio.

FERCVLVM Salomonis & sellam Ecclesiæ curulem, ex qua subditos in sanctitate & iustitiâ gubernat, qui Canonum scientiam appellauerit, is meo iudicio eius facultatis naturam non infideliter expresserit. Nam cum legibus suis, tanquam columnâ & destinâ, stabiliatur vnaquæque Respublica, Ecclesiastica autem præsidentem Concilijs Spiritum Sanctum, & in ijs sedentes viros pietate doctrinaque præstantes habeat, quis dubitet quin ijs regi debeat Christi Ecclesia, secundùm eas Ecclesiasticæ lites & controuersiæ terminari? Eas porro qui asseruant, qui promunt in tempore, qui sapienter explicant, Canonistæ sunt, Hierarcharum in iudicijs adsessores, in Synodis consiliarij, iu dubijs apocrisarij, supra Papinianos & Tribonianos & Scæuolas periti & sapientes.

Canonistarum cum Thronis Angelicis comparatio. ex S. Bona. l. de Hier. Eccl. 1. P. c. 4. *Ioan. Chry. inter Thronos in cœlo.* Soph. Pra. spir. c. 128. Baron. ad an. 407. *Thronorum præclaræ dotes.*

In Hierarchia nostra Thronis Angelicis simillimi, *in quibus diuina iustitia potißimè requiescit, per quorum ministerium diuinæ æquitatis excellentia benignè & sapienter iudicans vniuersa, hominibus innotescit.* Certè apud Sophronium Adelphio viro sanctissimo reuelatum legimus, S. Ioannem Chrysostomum *pænitentiæ ducem* in cœlo assistere, *vbi Thronus est Domini*, videlicet inter Angelos Thronos: quem locum non dignitate Patriarchatus, non vigilantia pastorali, non Catholicæ Ecclesiæ amplificatione, non priuatis virtutibus, quæ in præstantissimo viro fuerunt eximiæ, sed pœnitentiæ prædicatione & pœnitentialibus canonibus adeptus est. Scio equidem confutari in Annalibus eam visionem, sed præcipua aduersarij ratio nostra hac notatione diluitur. Sunt ergo Canonistæ Doctores Throni ignei, vel flammei, *quoad perspicuitatem cognitionis, & feruorem caritatis:* eburnei *propter munditiam cordis & candorem innocentiæ castitatis*, quam etiam in alijs ingenerare conantur: gemmei *quantùm ad mentis constantiam, & patientiæ firmitatem*, in cordis frangenda duritie, & peccatis populi per sacramentum Pœnitentiæ cum infinito fastidio deuorandis. Quibus in gemmis censetur Iaspis, *gemma fugans phantasmata, & illos significans qui tentationes dæmonum superant, & ipsorum phantasticas vincunt illusiones.* Nubei *per compaßionem & pietatem, in quibus Dominus residens, velut de quibusdam nubibus pluens, per ipsas subuenit miserijs afflictorum.* Aurei *per incorruptibilem iustitiam, & inflexibilem æquitatem.* Ab omni extremitate remoti, *& hoc refertur ad virtutis mediationem, siue virtutis in medio existentis electionem, quam viri sancti Angelorum exemplo eligunt,* (& alijs suadent,) *& ab extremitate vitiorum se subtrahentes, ad virtutis medium tendunt,* cæterosque deducunt, *in medio se tenent, qui omnibus indifferenter sine acceptione personæ iustitiam exhibent.* Dices Christianorum genios, si genium Socratis recoles ab infortunio auocantem. Ecclesiæ oracula vocabis in vmbilico sita, si Delphicum Apollinem cogitabis de dubijs perplexisque negotijs respondentem. Pontificum rationale appellabis, Vrim & Thumim exhibens, si memineris eorum doctrinam in studijs, veritatem in responsis.

Quid

Excusantur Canonistæ. Vide Iac. Duaren. Præ. in l. de sacris Ecc. Ministris. Greg XIII. Bulla, Cũ pro munere. præfixa Gratiano.

Quid mihi leuiorem in rebus Theologicis Canonistarum auctoritatem esse obijcis? Quid ab ijs iactas non pauca peccari, parum conducere Gratianum, & Glossarum auctores ad controuersias fidei diiudicandas? Tam es humanitatis oblitus, vt omnis te in pulchro corpore næuus offendat? Vt pia Gregorij Pontificis indulgentia te non moueat, qui viris illis pijs & Catholicis ignosci cupit quòd errarunt, aut quòd nondum à sacris Concilijs definita, liberiùs enunciarunt? Fateor equidem Canonisticæ huius scientiæ lampadem & solem esse Scholasticam Theologiam, neque qui verè Theologus non sit, perfectum esse posse Canonistam. Sed ludibria & sannas Petri Aurelij, de quibus postea, viros graues & eruditos mereri, non censeo. Et possum sine dubitatione mihi consentientem sperare Doctorem Hallier, cuius Theologiam Canonum scientia instruit, & à se Gratianum *præ manibus sæpius teri*, ex quo Concilia nobis & Canones veterum Pontificum educit, non sine grati animi significatione confitetur.

Fr. Hallier lector sedulus Gratiani. in Append. ad vin. p. 785.

Quæ sit moralis Theologia.

Enimuero de ista Theologia sic habeto Lector. Cum omnis Christianorum vita in credendo & agendo versetur, Theologiam, quæ Scholastica dicitur, in diuinorum mysteriorum commentatione sitam esse, nosque efficere *paratos semper ad satisfactionem omni poscenti nos rationem de ea, quæ in nobis est, spe.* Illam autem quæ Moralis & est & vocatur, *fidem ex operibus consummare*, & docere quomodo *abijciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis*, siue *declinemus à malo, & faciamus bonum.* Vtrunque istorum iure duplici contineri, Naturali & Positiuo. Siquidem aliquid naturâ suâ bonum, malum-ve est, atque adeò diuina lege prohibetur: aliud ex se se magis quidem indifferens, sed ad rectam publicæ rei administrationem conuenit ita fieri, aut caueri. Legum itaque latoris est decernere quid his in rebus licere velit, quid secus; propositis etiam pœnis, quibus & delinquentes plectantur, & peruicaces coërceantur. Et hæc mala esse dicimus, quia vetita. Eius prætereà boni aut mali, quod ex natura penditur; in veterum quidem philosophorum libris de Officijs, quos imitatur S. Ambrosius, sed longè commodiùs in Aristotelicis Moralibus, & secunda S. Thomæ parte principia & causas vniuersales explicari: quibus rite & sapienter adhibitis, actio quælibet humana à nobis secundùm rectæ rationis regulas exigatur. Sed nimirum illud efficere cuiusuis non est, & generalia principia rebus omnibus particularibus applicare. Studium igitur deinde requiritur eorum hominum, qui propriùs actionem dirigant, & principia illa, tanquam cynosuram, in cœlo rationis fixam perpetuò spectantes, priuatas ex ijs conclusiones eliciant, quæ in vasto vitæ huius Oceano, inter syrtes & saxa, inter tempestates & piratas nauigantibus, cursum ostendant & portum. Hæc est Aurelianæ causa calumniæ, qua dicuntur *summam S. Thomæ recoquere ac refingere, inopum cauponum instar:* quàm imperitè & improbè iudica Lector, ex eo quòd Tractatores isti, primo illi officio, quod pene cum Scholasticis Theologis commune habent, illud addunt proprium, vt ius ab Ecclesia constitutum, & Canones, rem difficilem, variam, & non omnibus peruiam, interpretentur. Itaque faciunt illi quod in Socrate tantopere laudarunt veteres, Theologiam deuocant è cœlo, & in vrbibus, in domicilijs, in negotijs, in templis collocant. Id faciunt quod post Euclidem Mathematici, post Hippocratem Medici, post Aristotelem Philosophi, post Ciceronem Rhetores; quos nemo vnquam arguit res eas aut exposuisse apertiùs, aut cer-

1. Pet. 3.

Quomodo post S. Thomam necessaria sit Canonistarum doctrina.

Aurelij calumnia in Canonistas.

tis locis, temporibus, personis definiuisse, quas illi cuiusque facultatis principes infinitè, adeoque spissiùs de vniuerso genere tractauerunt.

Quanta sit eius Theologia necessitas.

Quid autem huius scientiæ professores humano generi contulerint, & in horas conferre non desistant, nulla satis explicare potest oratio; cum ab ijs expiandarum, regendarumque animarum ratio sumatur. Neque verò ignorare potest anima vetustatis Aurelius, quantùm antiqui Pontifices Canonibus inhæserint mordicitus; quantopere illam cognitionem & obseruantiam commendarint, quàm ingens de vno Nicæni Concilij Canone inter Zosimum Papam, & Africanos Episcopos disputata sit controuersia: quàm sæpe in Concilijs ipsis ad Canones prouocatum sit. Nimis illustris est Concilij Carthaginensis Canon, vt eum præterierit, quo decernitur in ordinandis Episcopis vel Clericis, vt priùs ab ordinatoribus suis decreta Conciliorum eorum auribus inculcentur, ne se aliquid contra statuta Concilij fecisse asserant. Etiamnùm Romæ tanto ea scientia in pretio est, vt ipsi Antistites, & Ecclesiæ purpurati se Canonistas, quàm subtiles Theologos esse malint & censeri. Neque minùs Sacerdotibus commendatur, cum illæ ipsæ leges Ecclesiasticæ Parochum, aut quemuis alium Episcopo inferiorem, à Residentia in plures annos eximant, vt iuris Canonici cognitionem possit assequi. Quam curam Patres Tridentini reuocarunt decreto, vt alumni Seminariorum, inter cætera *Sacramentorum tradendorum, maximè quæ ad confessiones audiendas videbuntur opportuna, & rituum ac cæremoniarum formas ediscant.*

Vide Rad. Tung. l. de Obser. can. propos. 3. Concil. Carth. 3. can. 3.

Syluest. V. Residentia q. 7. Concil. Trid. sess. 23. c. 17. de Reform.

Quanto studio in Academia Parisiensi culta sit.

Claud. Hemer. l. de Acad. Paris. c. 5.

Idem est modò, fuitque semper nobilissimæ Parisiensis Academiæ in eam doctrinæ Christianæ partem animus, vt in ijs videre est quæ tradit in exquisito libello Hemeræus, longè ante tempora Gregorij IX. Pontificis maximi viguisse in scholis Claustri Parisiensis Ecclesiæ, Iuris Canonici scientiam, quam vnus è Canonicis Decretorum Doctor traderet; sed eam cum cæteris disciplinis trans pontem ad cliuum Genouefianum migrasse, tanto ambitu, vt desertis Claustri scholis, vetustateque penè obsitis, Cancellarius matricis Ecclesiæ, collabentem eius scientiæ apud suos gloriam sustinere voluerit, iuramento solenni ac publico, Theologiæ ac Decretorum pilei candidatos adigens, ad Canonum decreta in solis Claustri scholis explicanda. Quod cum transpontanis Academicis iniquum videretur, iudicio apud Gregorium IX. suæ illius Scholæ ius & honorem repetijsse: non facturum omnino, si vilis ac reijcula esset sanctissimorum Canonum disciplina. Sic autem progressu temporis corroboratam in Academia Genouefiana eandem lectionem, vt iam illi Canonistæ Doctores soli & esse & haberi vellent, eumque honorem quasi præscriptionis iure Canonicis eriperent. Hos tamen illud studium, repetundarum lege in scholas Episcopales reuocare appetentes, & Senatus Parisiensis consulto, & Clementis VII. decreto euicisse, vt *Canonici Parisienses possent legere decretum in scholis Claustri, & per lecturam Regentes haberentur, & eorum auditores iure & immunitate Scholaritatis vterentur.* Quam contentionem, cum ne ipsa quidem disceptatrix Petri Lombardi Theologia passa sit, eaque sine vi, nemine manum injjciente, ab Magnæ Basilicæ Parauiso, ad Sorbonicas Nauarræasque Scholas euolarit, quis dubitat maiores nostros minùs ad hoc studium, quàm ad illud fuisse propensos?

Wicleffus ius Canonicum euertit.

Et tamen vt phreneticos medicina, sic homines aliquos salubris illa scientia patitur aduersarios, & in ijs maximè VVioleffum & Aurelium, quorum ille

ille ad omnem proiectus audaciam academicis olim inclamabat, *Decretales Epistolæ sunt apocryphæ, & seducunt à Christi fide; & Clerici sunt stulti qui student eas.* Hic tectioribus scommatum & contemptus cuniculis eandem labefactare conatur, cum ait: *Dicant Canonistæ quàm volent.* Aut illud in odium Iesuitarum: *Non ea vis Summarijs istis sarcinarum textoribus. Immensum leuissimorum scriptorum examen, quasi odiosa vesparum aut tabanorum acies syncero doctrinæ melli, & oculis doctorum infesta se se profudit.* Atque illud intolerandi contemptus, *Maximè intolerandi sunt illi Theologiæ Moralis, Institutionum Moralium compilatores, in quibus nihil habes, nisi meros fucos, vulgatissima Cantica, elementa quotidiana scholarum.* Lubet primùm de nomine cum Grammatico velitari. Summistas & Summarios credis esse Canonistas? Non ita Claudius Hemeræus Parisiensis Academiæ in scriptis instaurator, cuius ea sententia est, à rebus theologicis, quæ auditoribus traderentur, impositum Magistris nomen Sententiariorum, quòd primò è sententijs Patrum conflatæ essent: & à Summis Theologicis, Summistarum: primumque Patrum sententias collegisse Hugonem Victorinum, & *Summam sententiarum* edidisse. Petrum autem Abaillardum *sacræ eruditionis Summam* conscripsisse, quæ sit Introductio diuinæ scripturæ. Ita duobus Theologorum generibus, quos primùm vidit Parisiensis Academia, Biblicis, & Sententiarijs, Summistarum seu Summariorum nomen conuenire, non autem Canonistis.

Concil. Const. sess. 8. prop. 38.

Canonistas mirificè contemnit Petrus Aurelius. p. 73. 514. 516.

Summistarum nomen malè accipit.

Sententiarij, & Summistæ qui? Claud. Hemer. l. cit. c. 5.

Sed hæc reduuia est, quam curamus in eo cui cor & caput dolet. Quid putas causæ esse, Lector, cur tam efferatum & immane in hosce doctores odium conceperint VVicleffus & Aurelius; atque hic præcipuè qui nihil nisi *Canones passim* inflatis buccis personat? An fortasse vt aquæ limpitudinem turbare necessarium habet camelus, ne fœda dorsi verruca appareat; sic istis volupe est lumen, quo animi recessus explorantur extinguere, ne turpes animi sui maculas vel ipsi, vel quiuis alius agnoscat? Puerile quidem lusionis genus est, vt cum faciem manibus obduxeris, putes à nemine te videri, quia nihil ipse perspicias. Sed & crudelis inuidentia, vt cum oculos ipse tibi effoderis, oculatum feras neminem. Quanquam in huius conatu & instituto dispicere mihi videor aliquid, quo se tanta iniustitia tueatur. Nunquid enim iure succenset Christianæ caritatis officia monstrantibus, qui penitùs illam pessundare in animum induxit suum? Mendacia *vanitates & insanias falsas* aperientibus, qui se totum calumniæ possidendum tradidit? Inter iustitiæ opera famæ & existimationis restitutionem imperantibus, magis, quàm pecuniæ, qui non hominem, sed Religiosum Ordinem vniuersum; non profanos & laïcos, sed Deo dicatos homines; non solitarios, & sibi vnis vacantes, sed in media hominum luce & vtilitate viuentes, honore & fama quantùm potest deuoluit: idque non rebus exigui momenti detractis, sed doctrina hæreticos, vita moribusque perditos esse, quæ duo erant alienæ salutis instrumenta, suadendo palam omnibus, libro edito, qui & huic seculo, & longè ampliùs posteritati nociturus esse videatur? Absque illa restitutione peccatum remitti posse negantibus; lethali noxâ constrictum hominem ad panis viuifici participationem accedentem immani se sacrilegio polluere affirmantibus, qui sit ausus Sacerdos sacrosancta & horrenda Religionis sanctissimæ mysteria, sæpe sæpius cum illa sceleris sui conscientiâ manibus

Cur huic scientiæ inimicus sit Aurelius.

nibus *Theologicis lucubrationibus*, imo vniuerso seculo gratificari me arbitror. Quòd si quis plus iusto deuiare me à linea queritur, eius errores agnoscat quem insector vestigijs, quique scriptoribus alijs obiectat *incredibiles à veris purisque fontibus euagationes.*

Itaque *seculi*, & *potißimùm Theologiæ nostræ calamitatem* dolet vir sapientissimus Petrus Aurelius, ob infinitam librorum multitudinem *qui quotidie sine fine cumulantur*, qui sua propudia *publicare*, *suas mundo labes offerre gestiunt.* Eiusmodi profectò non est medulla doctrinæ Petrus Aurelius, qui se Pharisæi instar, *solum decipit, quem solum excipit, dum cæteros damnat*. Quod cum *vnis propemodum Iesuitis* Theologia debeat, illi *vilißima imperitiæ mercimonia palam proponere*, *imparia vndique materijs proposit is ingenia audent.* Denique *omnium maximè intolerandos esse illos Theologiæ Moralis compilatores, pene omnes Iesuitas*, in quibus *nihil habes nisi meros fucos*, *vulgatißima cantica*, *elementa quotidiana scholarum, eandem quæstionum congeriem.* Quæ tria hoc loco ventilanda sunt, antequam ad Thomæ Sanchez Apologiam deueniamus.

Sequentis disputationis cum Petro Aurelio capita tria proponuntur.

DE NIMIA LIBRORUM MULTITUDINE & imperitia.

§. I.

IAM *orbis gemere cœpit* tot librorum *mole oppressus.* Narrat M. Cicero Catonem inuitantem *deambulatum*, à quodam reprehensum, *quid opus est de?* liberalissimo ioco respondisse, *imo quid opus est te?* Syllabas ille, libros Aurelius vult præcidi, dum odiosam multitudinem *verè crassorum operum mole* aggrauat: vt non immeritò à nobis audiat, ergo *quid opus est te?* Dic autem seculi nostri Cato, *iam-ne* primùm sub illa librorum multitudine *orbis gemere cœpit?* Non id suo æuo questus est S. Hieronymus? Non Seneca & Persius Neroniano? Non ille scribendi pruritus Græcos omnium seculorum semper titillauit, vt in Diogene Laërtio, & Athenæo videre est, qui nomina scriptorum nobis ignota, in rebus leuissimis ab obliuione vendicant? Quò ingentia, inquis, volumina? Quære id à Chrysippo literarum parasito, à Varrone Romanorum doctissimo, à Didymo Grammatico, cui millia librorum quatuor assignantur. Nam Mercurio Trismegisto nemo Ægyptius vt crimen obiecit, scriptos *de Dijs Empyreis libros centum, totidem de Æthereis, mille de Cœlestibus: tradita vniuersè mysteria Ægyptiorum omnia, viginti, aut vt Menetheus recenset, triginta millibus voluminibus: itemque sex millibus & quingentis viginti quinque: in eis perfectè omnia demonstrata.* In ijs multa trita, superflua, leuia dici oportuit. Stoïcis mortalium sapientissimis persuasum semper fuit, *non facile esse inuenire qui quod sciat ipse non tradat alteri*, quæ prima librorum origo est. De se fatetur Seneca Romanæ sapientiæ viuum & spirans simulacrum. *In hoc gaudeo aliquid discere, vt doceam: nec me vlla res delectabit, licet eximia sit, & salutaris, quam mihi vni sciturus sim. Si cum hac exceptione detur sapientia, vt illam inclusam teneam, nec enuntiem*

De nimia librorum multitudine queritur.
Iocus Catonis. Cic. 2. de Orat.
Ab omni æuo fuit immensa librorum copia.
Didymi Grammatici librorum 4000.
Mercurij Trismegisti lucubrationes infinitæ. Iamblic. l. de Myster. Ægypt.
Cic. 3. de finib.
Senec. ep. 6.

reijciam. Nullius boni sine socio iucunda possessio. Hinc ingentes illæ Bibliothecæ, non optimis tantùm & vtilissimis, sed etiam spernendis auctoribus refertæ: quorum quadringenta, imo potiùs septingenta millia Alexandriæ Pompeiano bello arserunt. *Quid habes*, inquit Stoïcus, *cur ignoscas opera conquirenti aut ignotorum auctorum aut improbatorum, & inter tot millia librorum oscitanti? Apud desidiosissimos videbis quicquid orationum historiarumque est, & tecto tenus instructa loculamenta. Iam enim inter balnearia, & thermas, bibliotheca quoque, vt necessarium domus instrumentum perpolitur.*

Bibliotheca Alexandrina. Senec. l. de Tranq. Animi. c. 9. Gell. l. 6. c. vlt.

Artis Typographicæ vtilitas.

Priùs ista suorum in luxu computabat vir sapiens, quàm sub typographico prælo sudarent auctores, quàm momento vno mille litteræ, tanquam Cadmi milites nascerentur. Excogitata autem singulari Dei beneficio Typographia lucem ingenijs peperit, subsidium literis, ornamentum bibliothecis, doctis immortalitatem, vitam disciplinis, nomen Aurelio. Propter hæc iratus, illi Petrus Aurelius *Theologiæ suæ calamitatem* imputat, satis conscius qua ex arte gloriam sperauerat, grande dedecus, & futuris seculis infamiam reportaturum. Claudius Hemeræus ex aduerso Academiæ Parisiensis illustrator, ætatis nostræ felicitatem deprædicat, *cui diuina ars excudendorum typis librorum, & volumina multiplicauit, & fecit vt ære multò minori coëmerentur.* Cum antea Parisiensis Ecclesiæ supellex in peculio suo numeraret *Bibliothecam in quatuor voluminibus. Quinque item volumina librorum, videlicet, Vitas sanctorum, & Expositiones.* Item *Martinetum*, Item *Pastorale nouum & vetus*, & *Collectarium*; Item *Quinque Psalteria.* Cum Archiepiscopus Eboracensis S. Edmundo postea Cantuariensi Archiepiscopo, ab inferioribus studijs ad Theologiam in Academia Parisiensi transitum gratulatus, *Bibliam vnam proprijs sumptibus præpararet*, isque munus illud, tanquam nimis pretiosum recusaret, veritus ne quod Monasterium ex eius scriptura contingeret onerari. Æstima, Lector, vtri duorum iudicium sit æquius, seculum amicius, optatior scientia. Ego sic arbitror, neque seculo, neque Typographiæ, neque Theologis scriptoribus dicturum malè Aurelium, nisi hac ratione Iesuitas vulneraret. Sic enim ironicè,

Hemeræus l. de Acad. Paris. c. 6.

Ingens librorum raritas.

Hanc temporum felicitatem vnis propemodum Iesuitis Theologia debet. Verè & seriò *felicitatem*: quando ea copia parabilem scientiam sine nausea facit. *Sapientibus & insipientibus debitorem* se fatetur Apostolus. In natura quod aliæ prætereunt animantes, aliarum cibus est. Quod si multi tibi Iesuitæ libros videntur scribere, scito plures in tam muneroso esse corpore quos non doctrina, sed aut otium, aut voluntas ad id præstandum destituat. Vnum tibi propono Iacobum Laynium S. Ignatij in formanda Societate nostra adiutorem, in regenda successorem. Is in Tridentino Concilio, id est amplissimo Christiani orbis theatro, Theologus Pontificius, publicè professus est *nullum se pro sua sententia Patrem atque Doctorem in medium allaturum, quem non ipse totum à capite ad calcem peruolutasset, ex eoque locos ea de re complures, qui in controuersiam caderent, collegisset. Ac deinde in sola de Eucharistiæ mysterio disputatione, sex circiter & triginta protulit Patres, & in ijs Alphonsum Tostatum.* Hunc hominem vt arbitror à scribendo deterruisset tua illa de *vesparum & tabanorum acie* querela. Plures afferre possum mihi probè notos, si non æqualis doctrinæ, illius certè quæ tua scripta luce sua perstringeret.

Quàm sit vtilis multitudo librorum.

Multi viri docti à scribendis libris abstinent. *Iacobi Laynez doctrina.* Orlandin. hist. Soc. l. 11. n. 37.

At non arguit immenſa volumina à ſolis ſcribi Ieſuitis: abſit. Quidni enim ſcribant Petrus Aurelius, & alij? Sed opera Ieſuitarum fieri, vt à malis ſcribatur auctoribus. Factionis hæreticæ miniſtrum in Germania narrant, ſuis publicè prædicantem, perſuaſiſſe malitiam in Ieſuitis ab antiquo corroboratam exiſtere, hoc potiſſimùm argumento, quod Saül innocentiſſimo Dauidi nefarium bellum nunquam indixiſſet, niſi confeſſarij ſui Ieſuitæ impulſu & furijs eò adigeretur. Eodem ſchemate nimiam librorum copiam *vnis propemodum Ieſuitis debuit* æuum Salomonis, quam admonendo compeſcuit Eccleſiaſtes: *Faciendi plures libros nullus eſt finis.* Nam id ſi verum eſt, vt ſol, cœlum, & aliæ vniuerſales cauſæ ſuo nonnunquam influxu, & calore ſine medio effecta producunt: ſemper autem cum cauſis inferioribus ad operis cuiuſlibet effectionem concurrunt, illudque cum medio, non ſine quadam excellentia creare cenſentur: ſic Ieſuitæ *leuiſſimorum ſcriptorum examen, tanquam odioſam veſparum aut tabanorum aciem ex ſe ſe profundunt*, reliqua mediatè tantùm, & eminenter excudunt; quatenus illarum lucubrationum in ſcholis ſuis, & inſtitutione puerili quaſi fundamenta iaciunt, & ijs armis tirones ſuos inſtruunt, quæ aliquando contra magiſtros torqueant. Fatum hoc noſtrum eſt θηριοτροφεῖν: & vt eſt in epigrammate Græco, lupum capellæ vberibus admouere; aut vt ſanctiùs cum Sancto loquamur Ignatio *cum beſtijs depugnare*, & inter tot puerorum millia *die noctéque leopardis aliquibus colligari, qui & beneficijs deteriores fiunt; quorum quidem iniurijs magis erudimur.*

Ridicula Aurelij calumnia.

Eccl. c. 12.

Quomodo Ieſuitæ dici poßint cauſa tot librorum qui ſcribuntur.

Ignat. ep. ad Rom.

Multitudinem ſequitur imperitia, vt magni libri magna mala, ſeculum iſtud *non multiplicis ſcientiæ, ſed audacis ignorantiæ* faciant. Nondum enim te docuit Plinius ſenior, nullum eſſe librum tam malum, qui boni nihil habeat. Hoc ne de tuo quidem negaret. Non ſentis hanc eſſe rerum humanarum conditionem, vt ex bonorum malorumque commixtione formentur? Sed vt in corporibus elementi dominantis exceſſus ſuæ quodque naturæ attribuit, nomine denotat, loco aſſignat; vt in animalibus benè aut ſecùs affectis humor exuberans temperiem facit, aut morbum: ſic in illa vtilium inutiliumque, reconditorum & vulgarium mixtura, quæ pars maior eſt, ea libro qualitatem propriam confert. Itaque cum in excutiendo aduerſarij tui libro contendis aſſequi, *ne qua ſit minima res in qua gloriari poßit ſe fuiſſe veracem*, rerum naturam corrumpis, & non librum illius, ſed iudicium tuum monſtroſum eſſe declaras. *Audacis* autem *ignorantiæ* nota, quàm iniuſtè Theologis huius æui tractatoribus inuratur ab Aurelio, docent Gamachæus, Mauclerus, Duuallius, Sauſſayus, Coëffetæus, Perronius ὁ μακαρίτης, & ſimiles Theologiæ Pariſienſis primipilares, quorum glorioſi in rebus ſacris illuminandis labores, ætatem hanc ad poſteros ſumma cum laude & commendatione tranſmittunt. Neque parum ab ea Ieſuitæ abſunt, etiam ij qui mores Chriſtianis dignos Theologicâ ſubtilitate rimantur. Nam Toletus acri ſolidoque vir ingenio, poſt eas quæſtiones magna ſapientiæ opinione explicatas, ipſos quatuor & viginti annos in Palatio Pontificio Concionatoris munus obijt, eodem tempore Pœnitentiariæ, & ſanctæ Inquiſitionis conſiliarius. Ioannes Azorius *magno ingenio, excellenti memoria, aßidua lectione, ſcripſit Rerum moralium Tomos tres, valdè eruditos.* Thomas Sanchez *vir fuit in quo virtus cum doctrina, ingenium cum aßidua legendi auiditate certauit; & qui non*

Scriptorum imperitiam arguit Petr. Aurelius.

Libri omnes aliqua parte vtiles.

In viros præſtantes iniurioſus Aurelius.

Franciſcus Toletus.

Vide Rib. l. de ſcript. Societ.

Ioannes Azorius.

Thomas Sanchez.

minus vtriusque iuris, quàm Theologiæ cognitione excultus fuit. Denas quotidie horas verè adamantinus, libris & studijs impendisse narratur. Emmanuel Sa vir vndecunque doctissimus, in Aphorismorum opus *per annos ferè quadraginta diligentissimè incubuisse* se testatur. Et ex ijs qui recentissimè scripserunt, Valerius Reginaldus viginti annos & ampliùs, se illam scientiam professum, non tamen suam in multis, sed potiùs aliorum sententiam sequi gloriatur. Et quidem recentiorum: *quoniam*, inquit, *quæ circa fidem emergunt difficultates, eæ sunt à veteribus hauriendæ: quæ verò circa mores homine Christiano dignos, à nouitijs scriptoribus, qui temporum nostrorum naturam & studia penitus introspexerunt.*

Emmá. Sa. Præf. Aph. ad lector. Valerius Reginald. Præfat. ad lect. *Doctrina morum à Recentioribus sumenda.*

Hos & illis pares, qui Theologiam Moralem diu docuerunt, exercuerunt, libris explicarunt, caudices & fungos esse oportet, si possunt *audaciæ ignorantiæ* accusari, si tanto studio, tam longo rerum vsu nihil sapere didicerunt. Cum præsertim summam eius scientiæ necessitatem nostra nobis imposuerit conditio. Nam omnibus Sacerdotibus præcipiunt Canones nostri, vt *in Casibus conscientiæ, ijs præsertim qui ad censuras, casus reseruatos, & restitutiones pertinent, sese diligenter exerceant.* Id opus tanti ad salutem momenti, vt conuenientiùs perfectiùsque confiat, habent in domibus singulis, *siue in ijs aliqua sit, siue nulla publica Casuum lectio, Sacerdotes inter se de Casibus collationem semel in hebdomada, aliquo præside, qui prudenter ac tutò possit hanc prouinciam sustinere.* Quæ omnia ex Concilij Tridentini decreto promanant, vt alumni Seminariorum inter alia *Sacramentorum tradendorum, maximè quæ ad confessiones audiendas videbuntur opportuna, & rituum ac ceremoniarum formas ediscant.* In ijs autem quibus disceptatricem Theologiam tradimus, eius Doctores, *generalibus quibusdam rerum moralium principijs, de quibus disputari more Theologico solet, contenti, subtiliorem illam ac minutiorem Casuum explicationem præterire,* atque illorum enarratori tradere tanquam lampada iubentur: ne aut tam vtile studium dicis tantùm causa ab hominibus occupatis perstringatur, aut eius accuratior enodatio subtiliori Theologiæ fraudi sit. Hæc cum addo, cautus Lector intelligit, quàm malignè scribat Petrus Aurelius, in nostris Theologiæ Moralis scriptoribus, haberi *eandem illam quæstionum congeriem, D. Thomæ commentatoribus tritam, & solemnem, detractis duntaxat lacinijs quibusdam tenuioribus, quas magis theoreticas subtilesque dicunt.*

Moralis Theologiæ studium in Societate commendatum. Reg. Sacer. §. 11. Reg. Prou. §. 13. Concil. Trid. sess. 23. c. 18. Reg. Prof. Theol. Schol. § 9.

EARUNDEM RERUM EXCUSATA repetitio.

§. II.

TERTIVM *enormis arrogantiæ Iesuiticæ* caput est, earundem rerum & quæstionum repetita & molesta tractatio. Magnum enimuero crimen, vt cum multa, cum imperita scribant, nihil nouè afferant; sed *importunè solum repetitos vulgarium cantilenarum susurros.* Id ne dicis Aureli, fieri eodem in opere, ab eodem auctore? Hoc non improbat Senecæ sapientia, & *istis dicentibus, Quousque eadem?* quam vocem *rabidarum deliciarum* appellat, respondere nos iubet, *Ego debeo dicere, quousque eadem peccabitis? Remedia ante vultis quàm vitia desinere.*

Frequentem earundem rerum repetitionem criminatur Aurelius. Licet scriptori sua repetere. Senec. l. de Tran. ani. c. 2. & ep. 89.

deſinere. Ego verò magis dicam, & quia recuſatis, perſeuerabo. Hoc pro informandis moribus dictum, quidni ad aliam librorum materiam pro rata referas? A diuerſis ſcriptoribus eadē quereris inculcari? Nō diſſimulat hoc in controuerſiis fidei quæſtionibus fieri Bellarminus, & eadem à pluribus diſputari, *vt hæretici intelligant in caſtris Catholicorum non vnum aut alterum eſſe, ſed multos, qui cum eis aduerſa fronte congredi audeant.* Quod factum vulgò ab antiquis Patribus, qui ſe Arianorum furori oppoſuerunt verè prædicat. Alias eiuſdem conſilij cauſas profert S. Auguſtinus, vt perſpicuam in nonnullis explicationem, quæ in alijs deſideratur: vt plurium librorum opportunitatem, quorum ſaltem aliquis in eorum manus deueniet, qui eis maximè indigeant. *Ideoque vtile eſt plures à pluribus fieri diuerſo ſtylo, non diuerſa fide, etiam de quæſtionibus eiſdem, vt ad plurimos res ipſa perueniat, ad alios ſic, ad alios autem ſic.* Idem de Summiſtis quos vocas, & morum rationes explicantibus, in quorum contemptum eloquentia tua digreditur: idem de Theologia tua, cuius *calamitatem* in hac librorum multitudine deploras; idem de philoſophia quam non attingis, quia ignorare profiteris, eodem iure dicetur.

Licet eadem cum alijs ſcribere.
Bellar. præ. l. 1. Contr.
Augu. l. 1. de Trinit. c. 3.

Age verò, ſcriptores omnes qui aliorum inuenta non dedignantur, & ea cum ſuis redonare publicæ luci gaudent, repetundarum accuſandos exiſtimas? Aliud cenſet Caſſius Longinus profanus ſcriptor, ſed Moſis laudator & ſeuerus ſcribentium Ariſtarchus: factum illud appellat imitationem, non furtum; expreſſam imaginem, non ſurreptionem. Aliter vſurpauit S. Hieronymus, qui & S. Hilarium *ſimulis furti* reum producit, cum vterque ab Origene multa mutuatus ſit, & obtrectatoribus reſpondet, *quod illi maledictum vehemens exiſtimant, eam laudem ſe ducere maximam.* Et nominatis etiam Ethnicis primæ notæ ſcriptoribus, eidem obnoxijs calumniæ, concludit. *Quorum omnium æmulari exopto negligentiam potiùs, quàm iſtorum obſcuram diligentiam.* Sed quid ais de Ambroſio, poſt Baſilium; de Minutio Felice, poſt Tertullianum; de Lactantio, poſt Ciceronem; de Primaſio, poſt Hieronymum & alios; de Beda Venerabili, poſt Auguſtinum; de Ruperto Tuitienſi, poſt Gregorium; de Toſtato, poſt D. Thomam; de D. Thomæ Metaphyſica, poſt Alexandrum Alenſem; de eiuſdem D. Thomæ ſecunda ſecundæ, & Vincentio Bellouacenſi; de Ioanne Zonara, & Theodoro Balſamone? Non vides te renouare illud, quod iuſta Doctorum Pariſienſium cenſura damnauit, cum Berengarij Apologeticum pro Abailardo magiſtro ſuo, negauit lucem commeruiſſe. Is autem eo loco S. Bernardi Sermones in Cantica *ex quadriga expoſitorum* acceptos criminatur, *nihil illum noui dixiſſe, imo ſenſum alienum verbis eius veſtitum deprehendi: poſt tales tantoſque viros Bernardum arare; quaſi aliquid intentatum maiores noſtri reliquerint.* Hæc contumelioſè dicta, iure Facultas modeſta proſcribit: vt & illud ſapienter, quòd Abailardi ipſius & Heloiſſæ in SS. Bernardum & Norbertum acerbiores querimonias obelo cenſorio confligit: rata mali eſſe exempli, quod in mores Chriſtianos peccatur. Spem igitur facit tempus aliquando fore quo inuectiuam tuam coërceat, & pro linguario perpetuum indicat ſilentium. Sed hæc ſaltem poſteritas, venio ad minora in propoſito.

Licet aliorum inuentis vti.
Caſſi Lon. περὶ ὕψους.
Hier. Prol. l. 2. Comment. in Micheam.
Plurimi Patres ita ſcripſerunt.
Inter epi. Abailard. ep. 17
Contumelia in S. Bernardum.

Nonne de opere Monachorum narrauit Caſſianus, tractauit Auguſtinus, clamauit VVicleffus, diſputauit VValdenſis, amplificauit Illuſtriſſimus Bellicenſis? De Hierarchia Cœleſti & Eccleſiaſtica ſcripſerunt SS. Dionyſius, Ignatius, Thomas, Bonauentura. Poſt priores Hugo Victorinus, Vercellen-

Eandē materiam multi tractarūt.

Aurelius ipse noui nihil producit.

Operis Aureliani diuisio.

Francisci Hallier Vindiciæ.

sis, Linconiensis, VValdensis, Mauclerus, Hallier; post hoc agmen Doctorum *quid opus fuit te?* Nonne aduersùs Religiosos, & votiuam eorum professionem insanijt VVicleffus, bacchatus est Lutherus, insidiatus Hallier, iratus Aurelius, machinatus Seguenotus? De Regularibus omni ex parte Episcoporum ditioni potestatique restituendis quàm multi recẽs scripserũt, Ioan. Filesacus, Franciscus Hallier, Petrus Aurelius, Nicolaus le Maistre? Cur hic post tam claros & nobiles? Nisi quòd arbitraretur, vt de ipso certissimè comperimus, priores verum quæstionis cardinem non versare. Et vide quantùm imprudens in te pecces Aureli. Tuum volumen immensum quid habet noui? Tripartitò totum disseco. Aliena quæ replicas vt confutes: contumelias criminationes, conuicia, quæ in triuio & foris piscarijs cantitantur. Hæc vt arbitror noua non dices, vel vtilia: ego *vesparum & tabanorum aciem* voco, in eorum famam qui nulla re tibi nocuerunt immissam. Tertiam partem facit Censuræ defensio, & de quæstionibus controuersis disputatio. Sed in ea priùs se Franciscus Hallier exercuerat quàm prodires: explicuerat Censorum mentem, conquestus fuerat aliter nonnulla in Apologia latina concipi, quàm quod ex Anglicana Doctoribus obtulerant interpretes: disceptauerat de rebus inter vos, & scriptores Anglos dubijs, subtiliter vt Theologus, si Religiosorum odium excipis, & Prooemium, in quo te nobis & exhibet, & promittit; Tu quid præterea, tanto ambitu promissus, tanto datus? Imo quid non minùs præter iniurias? Ne libri titulum quidem immutasti, cum prior tuum sibi vendicasset. Nihil hic addo de illo opere quod polliceris; quod si fert titulum, noui nihil, antiqua omnia reproducet, tanquam Copiolam embolariam anum pro miraculo in theatrum olim reductam.

Necessariũ est Theologiam Moralem à pluribus tractari.

Itaque si crambem non vnam recoquere tibi indulges, quæ tandem inuidia est plurium labore Iesuitarum Theologiam Moralem expoliri? vt cum nobilem æquè atque vtilem librorum eiusmodi multitudinem videas, exclames verè ἰατρεῖον τῆς ψυχῆς! Non enim corporum magis, quàm animorum curandorum ars longa, vita breuis est: & excisa tantùm, non etiam auulsa in nobis illa quam Adamus olim infeliciter libauit arbor, in horas, in momenta singula fruticatur. In communi denique hominum vita, licet eadem recurrente vitia videantur, alicuius tamen adiectione, aut defectu, aut etiam concursu circumstantiæ commutantur. Neque aut tam angusta est artis illius magnæ cognitio, vt ab vno ingenio tota exhauriri possit, aut sterilis adeò natura, vt in vno simul homine se se totam effundat, sine spe supparis vel acutioris alterius: aut humanæ vnius mentis tanta capacitas, vt materiam vnam omnem cum puluisculo corradat, spemque noui vllius inuenti secuturis præscindat.

S. Dionysius explicat dicta ab Hierotheo. l. de Diuin. Nom. c. 3.

Mihi certè Magnus Dionysius eius repetitionis vel auctor sit, vel exemplum: qui dum excusat, quòd de rebus sublimibus & diuinis, post ter maximum Hierotheum scribere aggrediatur, concludit ita se differere, vt nihil noui audeat inducere, sed minutioribus quibusdam partium singularum obseruationibus, ea quæ breuiter ab Hierotheo dicta sunt, distinguat & explicet. Moralem igitur Theologiam & Iesuitæ, & alij, vt Nauarus, vt Bonacina, vt Diana, versant omnes: in eadem quæstione hanc iste, alius aliam extricat difficultatem: est vbi aliorum iuuenta, suis rationum momentis faciant certiora: est vbi sua ipsi prodant excogitata, & veterem materiam noua methodo intimè tractatam reliquant. Et vt in Concilio regio, multi sententiam rogantur,

rogantur, neque proſunt ij tantùm qui aut diuerſam à prioribus, aut priori nouas rationes adijciunt: ſed etiam qui ſolo pilei motu vni alicui aſſentiuntur, cum huius ſententiæ principi veritatis prærogatiuam donet turba ſequacium. Sic in hoc Senatu conſcientiæ plurimos conſulere & iucundum & ſecurum eſt, pluſque tibi commodat conſenſus omnium, quàm ſubtilitas repugnantium. Conſentire autem quomodò poterunt omnes, ſi eodem in ſubiecto non morantur? Interim duces agminum intentiùs ſpeculaberis, & quam quiſque ſpartam ornauit maximè, hanc amabis. Vis enim beneficia conſequi, retinere, exercere? Id quomodo perfectè facias docebit Azorius. Vis omnes vigilantis & boni Paſtoris explere numeros? Id tibi Polancus & Reginaldus tradent. Execraris Simoniam? Eius integram cognitionem accipies à Suare. Times cenſuras? Monſtrabunt exactè Suares & Auila quomodo euitentur. Aurum purum putum profanum habes, ſed vereris ne tuum non ſit? De vſura, deque reſtitutione Molinam & Leſſium tutò conſules. Deo & hominibus te iuratum addixiſti? Quatenus te votorum, iuriſque iurandi vincula conſtringant, quomodo te illis, ſi fieri poteſt, exoluas, accuratè narrabit idem qui ſæpe Suares, & Thomas Sanchez, inuiſa Aurelio nomina. *Singuli rem vnam perfectè docet.*

Neſcis Aureli neſcis quàm pretioſa ſit gemma veritatis, quàm iucunda eius inuentio. Vidi medicos qui morientibus aſſiderent triſtes, attoniti, lacrymantibus oculis, quos cum ars ſua deficeret, ſi quis Deus remedium ſalutare ſuggeſſiſſet, næ illud totis opibus, ſuo ſanguine redemiſſent. Accedit ad te perplexo vir animo, lancinantis conſcientiæ vulneribus cruentatus: videt faciendum quod morte grauiùs timet; vult, quæ vt faciat nunquam inducetur: ſe, & bona ſua ſimul omnia ſalua cupit, ſed id fieri non poteſt. Hinc vrget animæ ſalus, hinc honoris, bonorum, familiæ. Quid enim vxor in poſterum? Quid tot liberi? Quid plena vt inter ciues, dignitatis domus? Expedi reſponſum: prope deſperationem res eſt. Omnia, vt es doctus, verſanti tibi radius conſilij non incommodi affulget; ſed periculum eſt ne dum alienam palpas conſcientiam, tuam vulneres. Reſpondeas tu in re tanta, in illo periculo vbi de iactura ſalutis agitur, quod vni tibi, alteri præterea nemini venit in mentem? Hunc tibi ſcrupulum eximant Suares, aut Leſſius, aut Molina, aut tres omnes conſulti, caſum tuum explicent, rationibus ſtabiliant, ſecuram faciant conſcientiam; non erumpes tu in lætum εὕρηκα? Non triumphabis gaudiæ? Abſtinebit cliens ille tuus ab oſculo libris ſalutaribus imprimendo? Clementi octauo iucundiſſimum accidit perplexam & implicatam de Matrimonio quæſtionem à Thoma Sanchez exquiſita perſpicuitate tractatam meditari. De Matrimonio Sereniſſimi Ducis Aurelianenſis cum Margareta Lotharena lectiſſima Principe, quanto ſtudio annis ſuperioribus ex Canoniſtarum & Theologorum Moralium doctrina iudicatum aut diſputatum eſt? Scimus repertum aliquando qui ſummam ingentem pecuniæ Confeſſarij iudicio reſtituendam deferret, atque ex itinere in amici Bibliopolæ officina conſiſteret. In qua roganti, num quid noui? oblatus eſt recens Theologiæ Moralis ſcriptor, quem ipſe neglectim & alia omnia cogitans dum euoluit, in caſum forte ſuum incidit, & reſtituendi obligationem ſolutam didicit. Tum enimuerò abiecta ſcrupuli ſarcina, retento auri pondere, leuiorem domum repetijſſe. Rara hæc inquis, & admodum extraordinaria. Primùm, illud rarum & extraordinarium omni labore noſtro, ipſa vita redimemus ala-

Quàm ſit vtile de Theologia Morali multos ſcribere.

Res probatur exemplis.

criter, nos eius parentis filij, qui perbenè secum agi putabat, si vel vni lethali peccato impediendo totam vitam impenderet. Deinde licet centum, licet mille quotidiana illa verbis, si vis, totidem attulerint: tamen Caius hic, & Titius, non in illos omnes, sed in istum nouitium incurrunt: casu quidem, sed qui in Deo prouidentia, in Angelo custodia, in Caio prædestinationis effectus est. Auream salutis catenam iam inde ab æterno, non ex illis centum & mille, sed ex hoc vno pendere Deus voluit. Nisi scriberet hic, non saluaretur ille, vt ex S. Augustino monuimus. Amabo te Petre Aureli, tu qui *diues es & nullius eges*, ne, per Christi viscera, pauperibus inuide librum vnum, quem ipsis æterna Dei electio, sanguis Christi comparauit.

P. THOMÆ SANCHEZ ADVERSVS PETRI Aurelij calumnias iusta defensio.

§. III.

Thomam Sanchez notum non habet Petrus Aurelius.

EO tandem redit, vnde dudum digressa est Petri Aurelij oratio, ad P. Thomam Sanchez, cuius nomine odium in omnes Theologiæ Moralis scriptores prætexit. Cui à fœdissimis calumnijs purgando præmittere, & publicè iure meo possum edicere, neque ipsum Thomam Sanchez, neque eius scripta vllo pacto esse nota Petro Aurelio conuiciatori; quem impudentiæ, libidinosæ proteruiæ, & flagitiosæ doctrinæ reum peragere totis eloquentiæ suæ viribus contendit. Atqui ab eius vita moribusque, nihil fuit magis alienum, quàm quod hostis Iesuitarum criminatur. Narrant enim qui eum nouerunt, qui eius conuictu familiaritateque vsi sunt, *Ardentissima illum caritate, flagrantissimo animarum zelo, constantissimo orationis studio, profundissima humilitate, Angelica castimonia, obedientia promptissima, paupertate prorsus euangelica, incredibili abstinentia* etiam vsque ad sanctitatis laudem floruisse: corporis continua maceratione, sensuum omnium mortificatione, *omnibus carnis blandimentis sanguinarium bellum habuisse indictum.* Vitam omnem ea puritate & innocentia duxisse, *vt qui eius excepere totius vitæ confessiones, fidem faciant nullius peccati lethalis labe inquinatum vnquam fuisse.* Ex priuatis eius schedijs excerpta nonnulla magnarum virtutum clara & crebra exercitia, id quod narratum est, testantur, quæ ab illo indefesso labore, & admirabili constantia, totos tres & quadraginta, quibus in Societate nostra vixit annos, vsurpata dicuntur; quò lectorem exaggeratæ studiosum virtutis inuito. Sed de testibus illis, vt pote domesticis, excipit Petrus Aurelius, negatque *Iesuitam sanctitatis iudicem idoneum esse.* Fuerit ergo Deo & sibi qualiscunque tandem Thomas Sanchez; de scriptis quod proposui, non auribus, sed oculis tuis, Lector, probare spondeo, illa Petro Aurelio neque nota, neque visa esse.

Quæ fuerint in eo virtutes. Præf. ad lect. in 1. tom. operis Moralis.

Thomæ Sãchez scripta quæ carpit Aurelius, nunquam legit.

Primùm enim vel citatus ab aduersario locus consuli debet ab eo qui respondeat, vel omnino nullus. Hic igitur si est ignotus Aurelio, quem alium tali in auctore conspexerit? Id verò sic habere demonstant duo, alterum quòd falsis non respondeat, alterum quòd ipse falsa respondeat. Sic enim Spongia, vt ab Aurelio describitur. *Audiamus auctorem l.6. c.7. n. 12. ita scribentem.* Imo non hæc *c.7* scribit Sanchez, sed c. 1. libri illius 6. In textu autem nonnulla mutat detrahitque verba, quod sine stomacho nunquam præterijsset Aurelius,

Malè citari Sanchem nõ animaduertit Aurelius.

lius, si legendo deprehendisset. Quid autem ad ista respondet Aurelius? Thomam Sanchez *loco indicato nullum eius sententiæ auctorem afferre, nisi se; doctrinæ istius nouitatem auctoritatum & testimoniorum omnium silentio palam agnoscere.* Prouoco ad librum; vide, lege Lector numero sequenti 13. quo suam opinionem rationibus confirmat, citatos *D. Thomam, Durandum, Innocentium Pontificem* id est, *Gratianum, Glossam, Abbatem, Syluestrum, Rosellam, Angelum, Tabienam.* Non sunt auctores isti & testes? Si vel lambendo, vt canes Ægyptij Nilum, citatum scriptorem libasset Aurelius, in eo desiderari *auctoritates & testimonia* responderet? Et post veritatem tam audacter asseueranterque necessario loco, cùm respondendi officium perurgeret, palam & publicè proditam, exigere fidem à nobis audebit Aurelius? Aduersarijs si vel syllaba peccant falsi crimen impinget, ipse in flagranti delicto deprehensus? Responsionis suæ solidum robur ostentabit, cui satis est scriptoris vnius auctoritatem eleuare, quasi vnus sit, qui tot tamque grauium doctorum comitatu septus inducitur?

Grauis Aurelij hallucinatio in citando Thoma Sanchez. Sanchez Tom. 1. op. Moral. l. 6. c. 1. n. 13.

Alterum Thomæ Sanchez opus de Matrimonio est, tribus Tomis distinctum, libris decem comprehensum, *densum* profectò, sed eruditum, & *doctis viris valdè probatum.* Illud non suo, sed alieno calculo damnare se non obscurè indicat Petrus Aurelius, cum in longa amplificatione nihil se dicere Deum sanctè testatur, *nisi publicum cordatis viris, à melioribus Theologis sæpe deploratum.* Quod equidem fateor ijs omnibus videri, qui de scripto ex nomine præiudicant. Nam & hæreticum nuper puri verbi ministerium affectantem, vidimus puris Aurelij verbis in Thomam Sanchez iactantem conuicia: iure quidem suo: nam hæretici Germani istas Aurelij Vindicias typis excudendo, fecerunt suas. At omnes illi audita Matrimonij voce, statim lecti genialis secreta concipiunt; & in Matrimonio neque Sacramentum, vt in Ecclesia; neque contractum, vt in Republica; neque contubernium & conuictum, vt in familia cogitant. Iis etiam probis & Religiosis viris suspectæ admodum virtutis opus illud esse agnosco, quibus ignotum est. In quorum sententia sine ambiguitate Petrum Aurelium colloco, vt qui ne digitis quidem extremis volumen attigerit. Nam illa vulgi opinione, tanquam entheo furore correptus, simul etiam vt eò sanctior appareat, quò vitium verbosiùs execratur, in totum opus declamat, omnibus diris deuouendum obijcit, & vniuersum vno grandi veru configit; quasi nulla pars pestilenti veneris contagione careat; cum tamen in spisso opere trium Tomorum vix duo loci vbi *de debito coniugali,* deque *Matrimonij impedimento & impotentia* tractatur, infirmorum lædere possint conscientiam: cætera cum proba & honesta, tum omni eruditione referta sint. Itaque idem Aurelio contingit, quod homini cuidam bardo & stolido, qui palatium arte & magnificentia visendum, ipse horridum & infame iudicet, quod in eo *latrinam & cloacam* (sunt enim comparationes istæ ab Aurelio) reperiri certis auctoribus acceperit. Atqui cloacas etiam inter admiranda Romanæ vrbis recensere non erubuit ex probatis scriptoribus Iustus Lipsius. Quo tu igitur animo Petre Aureli, totum in opus inueheris? Quo consilio *sordes & sterquilinia* tanquam Isocratis myrothecium voluis & reuoluis? Qua fronte præstantem lucubrationem, multis partam sudatamque vigilijs, ne de indicibus quidem perspectam, adeò crudeli stylo confodis? Alterum enim è duobus fatearis necesse est, te aut negligétia veri opinionem de

Opus de Matrimonio ab ijs reprehenditur quibus ignotum est.

Illud non legit Petrus Aurelius.

triuio secutum ignoto libro notam inurere censoriam, quod est iniquissimum: aut veritate prodita, odio partium, effrenata maledicendi cupiditate, perlectum & intimè cognitum librum plausibilibus calumnijs onerare; quod demens & perditum. Huius te quidem culpæ affinem facit inuerecundia, illius audacia imperita, vtriusque bellum in Iesuitas sine causa, sine fine susceptum.

Sanior aduersùs Thomam Sanchez obiectio.

Verùm saniori aliquem mente audire videor mecum sic agentem. Peccarit sanè Petrus Aurelius, cum aliquot membrorum infamia totum corpus temere & falsò aspersit. At certè locos illos pro mole operis fortasse paucos, pro verecundiæ legibus nimis quàm multos, neque falsò neque temerè lancinat. Nam & nuper exortus ille Hermodori nomine Viator Incognitus, sapientum iudicio solet improbari, quod amatoria mercimonia per aduersarij libros obtusiùs sparsa, in vnum collegerit, & cum Ouidianis collata propudijs, in Lectoris cuiuslibet oculos mentemque transfuderit. Is enim dum æmuli conscientiam vellicat, nostram vulnerat; dum scriptoris vnius quærit infamiam, lectorum omnium perdit innocentiam.

Hermodorus, seu Viator incognitus.

Subiecti necessitas ea scribere compulit Thomam Sanchez.

Equidem quis ille sit Hermodorus, quid-ve agat non inquiro; suus cuique labor in deplorato, & virtuti non satis amico seculo plus satis est. Vnum dico, Thomæ Sanchez, & huius Incogniti longè disparem esse rationem. Enimuerò nulla susceptæ defensionis necessitate adactus librum extremum, tanquam colophonem præcedentibus addidit Hermodorus. Sanchez autem sui operis institutum mancum & mutilum relinqueret, si ad ista ducente subiecto delatus, cursum disputationis abrumperet, & quod in Matrimonio quæritur, de Matrimonio reticeret. Concedit hanc Medicis licentiam corporum nostrorum sanitas, vt has fæces pinguissima tractent minerua, grauibus & doctis viris animorum curatoribus, illa castigatioris verecundiæ negabitur? Dolet Filesacus Adriani Alemanni Medici Parisiensis *Commentaria in Hippocratis librum de morbis mulierum, luce dignissima, à nescio quo plagiario in perpetuas tenebras immeritò damnata fuisse*: cur opus doctissimum cuius in angulo de morbis animorum necessariò dicendum fuit, lucem aspexisse indignatur Aurelius, Filesaci manu obstetricante in lucem editus? Si libero dicendi campo, flores quos ipse vellet Sanchez eligeret, haberet Aurelius quod argueret hos potiùs, quàm illos decerpi & olfieri. Verum materiæ tractatæ necessitas Thomam Sanchez in paludem, non in campum detulit, cœnum calcare compulit, à laudatis floribus, terræ oculis coëgit abstinere, quid hic ab æquo iudice non excusandum? Et huius rei exemplum à Filesaco suo petere potuit Petrus Aurelius. Nam ille in Selectis vagante & infinita materia, quæ sexcenta nobilissimæ curiositatis argumenta, Theologo Philologiæ non imperito vltro & sponte offert, è quibus sine vlla tractatus iniuria hæc secernere, illa respuere iucunda libertas est, alienum à grauitate Theologica non duxit, in paucis illis quæ selegit capitibus, edocere *Fratris & Sororis* nomina in amoribus vsurpari, Clericorum cum Agapetis vetustam consuetudinem, ἐρᾶν prætextatum esse verbum, & obscœno sensu intelligendum Apostoli locum, *ne quis circumueniat in negotio fratrem suum*: portentosas Eunuchorum libidines, tria illorum esse genera, Tlibias, spadones, castratos: exsectas à Gyge feminas, quò florerent diutiùs, & alia eiuscemodi, quæ in Filesaco Selecta, in Thoma Sanchez materia sunt.

Medicis ea conceditur licentia.

Files. l. 1. Select. c. 11.

Exemplo Filesaci potuit excusari Sanchez ab Aurelio.

Files. l. 1. Select. c. 10 11. & l. 2. tit. Vxor iusta.

1. Thes. 4.

Potuit

Potuit eadem in causa, necessitatis clypeo Robertum de Sorbona augustissimi Panathenæi parentem & fundamentum, ab Aurelianis calumnijs tegere Margarinus de la Bigne Doctor Sorbonicus: sed in vtilitate perfugium quærere maluit, dum ad eius libros præfatur. *In eorum vno, de Confessione, videri posse paulò plus æquò minutim persecutum luxuriæ species, & appendices. At nec puduit Paulum huiusmodi plura dicere (ait ter maximus Chrysostomus) & medicus medicas manus altiùs immergit vulneri, quod curaturus est. Nec de hoc argumento habenda oratione, sed ipsis factis est erubescendum.* Legat hæc de Sorbonicorum principe, à doctissimo viro Sorbonico dicta Petrus Aurelius, & animo temperet aduersùs Thomæ Sanchez innocentiam ferocienti. Cuius opus quantæ sit vtilitatis, dum illud non tantùm à confessarijs, sed etiam à doctis secularibus consulitur, quotidiana nos docet experientia. De Clemente VIII. Pontifice maximo & nos ante diximus, & tacere non potuit Aurelius. Multos ipsi vidimus, plures audiuimus, quibus liber ille scrupulos exemit, nodos exoluit, conscientiam pacauit. Et vanus est à corruptione flagitiorumque doctrina terror. Quotus enim quisque volumen illud adit? Pauci docti, graues, sapientes, quibus bono simplicique oculo accedentibus; & in eo studio *diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum.* Quàm ridiculum est vereri ne petulantes adolescentes, libidinosæ mulierculæ, honestæ matronæ morum corruptelam inde petant! Vis scire quàm rarò Matrimoniale istud opus exploretur? Ne Petrus quidem Aurelius, cui ex officio inuectiuæ, saltem indices, & capitum summam percurrere incumbebat, cursim oculis libare voluit. Non sic ille, de quo in argumento, Hermodorus; quem vernacula loquentem lingua, curiosas & æuo currente agitatas quæstiones explicantem, forti, nobili, eloquenti aduersario respondentem, puellæ & matronæ inter quasillos & pensa possunt intelligere.

Tractatus vtilitas à-chem excusat.

Exemplo Roberti de Sorbona.

Habetur Tom. 5. Biblioth. PP. edit. 4. Margar. de la Bigne. Præfat. in eum.

Et Pauli Apostoli.

Vanè timetur ex eo libro damnum animorum.

Habet hoc præterea priuatum Incognitus, quòd aduersarij dicta cum profano poëta sic comparet, vt neget Ouidium ijs libris qui sunt auctoris exilio mulctati, quicquam amatorium docuisse, quod alter scribendo non exerceat exprimatque. Thomas autem Sanchez sanctorum doctorumque virorum auctoritate se tuetur, neque quicquam nouè producit in vulgus, sed alicuius antiquioris iunioris-ve scriptoris testimonio ante probatum recenset. Quod in ipso operis vestibulo profitetur. *In Doctoribus percipiendis, me facilè errare posse non diffiteor; lectionis vero defectui nollem adscriberetur; nihil enim aut ferè nihil refero, quod ipse oculis non viderim, & si præ manibus librum aliquem non habui, illum refero qui eundem alleget.* Itaque propositis opinionibus longam vt plurimùm, auctorum seriem videbis, ijs etiam locis qui tantopere sugillantur; & non rarò agmen ducere D. Thomam, D. Antoninum, Albertum magnum. S. Bonauenturam, & primi nominis Theologos. Non potest igitur Aurelij calculo damnari Thomas Sanchez, quin eadem ruina duces suos inuoluat: neque illi profligatæ pessundatæque castitatis litem intendere, quin hos etiam in ius obtorto collo trahat. Immanis demum exaggeratio, fulminis instar, vni minata capiti, obliquo in alia fertur impetu, & in laureatis sanctorum verticibus bruta dissoluitur. Aberrat quoque longiùs idem fulgur, & plures alios impetit, quos ipse minimè velit. Nam Robertum de Sorbona, de quo iam dictum, affligit: S. Cyrillum Alexandrinum ea de spadonibus dicere, & Suidam non malum auctorem ex eo describere Filesacus admo-

Multorum sanctorum exemplo defenditur Thomas Sanchez.

Nihil affert Sanchez sine auctore, quem legit. Prol. l. 1. de Matri. n. 1.

Veteres Patres ijs scribendis non abstinuerunt. Cyrill. Alex. Suid. Fincel. l. cit. c. 11. Augu. l. 7. & 14. de Ciuit. Dei. Epiph. hær. 25. & 26. Chrysost. hom. 6. in 1 ad Thess. *Scripturæ sacræ verecundia non læsa.* Augu. l. 2. Conf. c. 16.

net, *quæ vix sine rubore legi possunt.* D. Augustinus de sacrorum Ethnicorum turpitudine, de liberorum procreatione, in opere castigatissimo de Ciuitate Dei, ea profert quæ præfata venia excusare cogatur. Neque aliter D. Epiphanius Nicolaïtas & Gnosticos, monstra libidinum, ad viuum exprimit, ratus ab incautis periculosiùs eorum ignorari flagitia, quàm perdisci suis à lectoribus. Hanc verborum necessitatem in D. Paulo agnoscit D. Chrysostomus. Ea verba Paulum enarrans in apertum producit S. Anselmus. Ac licet Hebræorum Magistri suæ linguę sanctitatem deprędicent, in eoque collocent, quòd nulla verborum proprietate partes resque obscœnas appellet: quacunque tamen circumlocutione sit opus, illas non infrequenter indicat scriptura, quæ neque crimen pessimum, neque libidinosos effluxus, incestuosas commixtiones, ἄῤῥενα ἐν ἄῤῥεσιν subticenda putauit. *Neque accusat* S. Augustinus, *verba quasi vasa electa atque pretiosa*: cum nequitia quælibet animo æstimetur; & in indifferentibus verborum inuolucris quęsitos aliquando turpes intellectus Quintilianus ipse Rhetor antiquus indignetur.

Petri Aurelij præceps aduersùs Thomam Sanchez sententia.

Itaque si remoto omni Asiaticæ luxuriantis eloquentiæ choragio, verum hac in causa de Petro Aurelio iudicium ferre volumus, dicendus profectò est vt cœcus de coloribus, ita præceps audacia, de ignoto auctore & scripto, seueram pronunciare sententiam. Fœda veri ignorantia, affectata falsi scientia, furore in Iesuitas, vnius ex ipsis abusus nomine, diuinam Scripturam, Patres, Theologos, Canonistas, Medicos, lacerare & cruentare: qui enormis amplificationis labori, & infinito suo dedecori iustiùs pepercisset, si antequam ad id scribendum animum appulisset, opus exosum vel semel, vel vna pagina, columna vna, obuia, spontanea, degustare dignatus foret. Leue est quod postulo, in eo tamen si repulsam passus sum, quo iure, qua lege credi sibi quippiam vspiam flagitabit?

Fidem in alijs non meretur Aurelius.

EIVSDEM HIERARCHIÆ SECVNDVS ORDO qui est Doctorum Theologia speculatiua perstringitur.

CAPVT XVII.

Theologiæ Scholasticæ commendatio.

QVEMADMODVM Scripturæ recapitulatio Christus est, ita librorum omnium epitome Theologia speculatiua, Dei & Christi Cherubica contemplatrix. Hæc est *Aquila grandis magnarum alarum, plena plumis & varietate, quæ venit ad libanum* diuinæ scripturæ, *& tulit medullam Cedri*: vt eo cibo nutrita in cœlum euolare, & irretortis oculis Iustitiæ solem intueri possit. Hoc Gazophylacium iuxta altare positum, quò ditissima quæque Patrum antiquorum ingenia aurum suum contulerunt, ex quo accipiant Doctores iuxta ordinem suum, & instaurent sarta tecta domus Domini. Hæc turris Dauid cum propugnaculis suis: mille clypei pendent ex ea omnis armatura fortium, in Concilijs congregatorum. Hæc est famula Estheris, cui Regina Ecclesia, mundo muliebri iam per eam exornata innititur, seculari Scientia fluentem stolæ laciniam, & superflua syrmatis sustinente. Hoc candelabrum aureum totum,

duabus

duabus hinc inde oliuis iugiter manantibus illustratum : Veteris scilicet & Noui Testamenti sacris scriptoribus : ex quibus secundùm summi Sacerdotis officium, lucernam mundissimam concinnauit communis omnium Magister, Parisiensis Antistes.

Hi Cherubini oraculum obumbrantes, quorum alter humanam, diuinam alter scientiam Ecclesiæ communicat. Cherubini vndique oculati : *Quia lux diuina super ipsos transfusa, ipsos singulariter illuminat, vt omnibus sub se constitutis ipsis mediantibus euidentissimè se ostendat.* Obuerso inuicem vultu se se aspiciunt: *quia vnusquisque alterius debet esse oculus, & alieno periculo velut proprio cum discretionis moderamine contraire.* Deum sibi insidentem recipiunt, cum sit vt monuimus, Thronica tota hæc Hierarchia : *ex eo enim quod lumen capiunt, luminis locus fiunt: & quos quietos, humiles, & mansuetos inuenit, in ipsis familiarius requiescit.* Ex eo loco diuina proferuntur oracula : siquidem *audiebat* Moses *vocem loquentis ad se de propitiatorio, quod erat super Arcam inter duas alas Cherubim. Sic Religiosi & literati viri, sunt quasi interpretes Dei, ad aures simplicium Laicorum, & ipsorum Laicorum ad aures Dei.* Denique Cherubinis deputata est specialiter paradisi custodia. *Et hoc videtur esse proprium officium Religiosorum, & Doctorum, & Prælatorum, vt tam ex vitæ merito, quàm ex officio viam arctam quæ ducit ad vitam in se custodiant, & alijs ostendere non desistant.*

Comparantur Theologi cum ordine Cherubinorum.

Bonau. l. de Hier. Eccl. p. 1. c. 3.

Duæ istis lampades, aut si mauis, oculi, Scriptura sacra, & Patrum sententiæ. Hinc Doctores, alij Biblici, alij Sententiarij : illos commendat antiquitas, hos subtilitas. *Magistri erunt Theologiæ*, inquit Robertus de Sorbona, *& legent in magna Biblia. Felix Lutetia in qua sancti codices tanto studio reuoluuntur, & eorum perplexa mysteria superfusi dono spiritus resoluuntur : in qua tanta lectorum diligentia, tanta denique scientia scripturarum, vt in modum Cariath-sepher meritò dici possit Ciuitas literarum.* Patrum Sententias *primus collegit Hugo Victorinus. Sed in eo genere vigiliarum scholasticarum Petrus Lombardus omnium iudicio palmam tulit:* institutum S. Augustini complexus, & in Schola Genouefiana sacrarum disciplinarum Magister. In Scholis autem Ecclesiæ Parisiensis magna fuit gloria Petri Comestoris, qui & ipse *abdidit se tandem in latebras solitudinis Victorinæ, ad muros vrbis, imitatus Campellensem.* Deuoluta deinde est illa disceptatricis Theologiæ maiestas ad viros sanctissimos, Bonauenturam & Thomam clarissima Ecclesiæ lumina ; qui Hainierico Variensi Academiæ Cancellario doctorali pileo coronati sunt. Quæ ex Claudio Hemeræo collecta huc transfero, vt agnoscat nobilissima Parisiensis Facultas, quantùm ornamenti à Regularibus viris iam olim acceperit : dum alia ex parte illud Galliæ acceptum refert Ecclesia, (si quid filiæ mater debere potest) vt Regum Christianissimorum armis, Præsulum doctrina steterit.

Vnde hausta Theologiæ scientia.

Robert. de Sorbona. l. Iter Paradisi.

Lutetiæ encomium.

Philipp. Abbas Bonæ spei.

Heme. l. de Acad. Pari. c. 5.

Petr. Lombardus Canonicus Regularis.

Petrus Comestor Monachus in S. Victoris.

SS. Thomas & Bonauentura Doctores Parisienses.

Hoc per te, Lutetia, Christianus orbis consecutus est, vt fidem suam methodo ac via cognoscat. Nata est in insulis Parisiensibus Theologia, reptauit in lilijs & sanctissimi Regis paludamento, adoleuit in augustissimo Sorbonæ Collegio, quod semper primum ac princeps, perdiu solum, altas in diuina sapientia radices egit, donec in propheticam creuit arborem, magnam & fortem, *Proceritas eius contingens cælum, aspectus eius vsque ad terminos vniuersæ terræ ; folia eius pulcherrima & fructus nimius, esca vniuersorum in ea.* Nam quæ Academia Alexandrum V. Innocentium III. Gregorium X. Hono-

Facultatis Theologiæ Parisiensis vera laus.

Dan. c. 4.

rium IV. Bonifacium VIII. Clementem VII. Quæ ciuitas Guillelmos Parisienses; Petros Lombardos, Cantuarienses Anselmos, Lanfrancos, Thomas Aquinates, Alexandros Alenses, Albertos Magnos, Bonauenturas, Scotos, Durandos, & cætera terrarum sidera peperit? Quæ alia schola intestinum Ecclesiæ dissidium missis ad Concilium Constantiense decretis sategit componere? E quo alio Collegio prodierunt, qui Græcos diuturni aduersùs Spiritum Sanctum erroris in Florentino Concilio reuicerunt? Quinam alij luctuosissimis temporibus hæreticorum furori se se opposuerunt murum pro domo Israël? Nota vox Buceri Nouatorum antesignani: *Tolle Thomam, & dissipabo Ecclesiam.* Suffoca nobilissimum Sorbonæ partum, solem è cœlo, animam è mundo, Theologiam, inuentum Sorbonicum ab Ecclesia tolle, errorum tenebris, hæreticorum tempestatibus reddis obnoxiam. Hoc agnoscit, & vnius Facultatis Parisiensis factum in vniuersæ Theologiæ gloriam iure meritissimo traducit Gabriel Vasquez. *Quantum*, inquit, *Scholastica disciplina, & Doctores illius ad tuendam fidem Catholicam in Ecclesia profuerint, vel vna Parisiensis Schola, cæterarum mater, hisce temporibus nobis argumento esse poterit, quæ inter tot hæresum procellas, ciuitatem illam, & maximam Galliarum partem seruauit incolumem.* Et quæ sequuntur infelici nimiùm seculo ab externo homine dicta.

Vasq. in 1.P.q.1. disp.3.c.2. *Parisiensis Schola cæterarum mater.*

E Sorbonica disciplina Societas Iesu prodijt.

Salue magna Theologiæ parens, regia diuinæ sapientiæ, arx & metropolis Christianæ scientiæ, Catholicæ panopliæ officina, fidei portus & statio, hæresum scopulus, quam sanctissimis doctissimisque viris constantem nemo vnquam non suspexit Catholicus, non timuit hæreticus; cui nos quoque clientes & alumni sumus; hæc in sinu tuo minima Societas primam lucem hausit, facta os de ossibus tuis, & caro de carne tua. Tu nobis Ignatios & Xauerios, tu Laynios & Salmerones dedisti. Si quibus Theologiæ radijs aut Catholicorum ignorantiam, aut Barbarorum noctem illustrauimus, eos à te primitus accepimus. Ecclesiæ Romanæ Antistiti statum Religiosum; tibi Illustris Facultas, doctrinæ lucem, Deo debemus omnia. Quid nos in inuidiam apud te trahere conantur æmuli? Quid Aurelianæ vociferationes per summam calumniam extraneos & ignotos nobis libros assignando, satagunt efficere, nos vt ingrati postules, vt doleas quòd de vite tua propago turgescat in fruges, quòd de fonte tuo riuulus non infelici perennitate decurrat, quòd è lumine tuo lumen cæteris inferamus? Deum testor, Facultas clarissima, ex omnibus societatibus quæ ex te prodierunt, nullam fortasse nostrâ tuæ magis assurgere gloriæ, tuo nomini fauere, Deum impensiùs obsecrare vt te institutoribus semper dignam conseruet, & *conuertat cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum.* In hoc voto finio, neque necesse arbitror pluribus comprobare Hierarchicam esse illam scientiam, quæ parentes habet Antistites, quæ Præsules parturit, quæ ipsos perficit Hierarchas.

APOLO-

APOLOGETICVS PRO DOCTRINA SOCIETAtis Iesu aduersus Petri Aurelij criminationem.

CAPVT XVIII.

PRIVS tamen quàm ad alia huius Hierarchiæ propria progrediar, necessariam Societati nostræ operam nauare me, loco satis opportuno, Lector æquus non inuidebit: quæ quoniam rationes suas cum Theologia, cumque Ecclesia coniunctas habet, labor eius priuatus esse non potest, qui conatur ab ea crimen hæreseos amoliri. Nam licet Petrus Aurelius opiniones aduersarij, quas errorum hæreseonque titulis exornat, ipsius proprias esse locis aliquot existimet: publicum tamen scelus, & totius Societatis sensu patrocinioque conceptum facit, dum *fabulam Iesuiticam, hæresim Iesuiticam, Iesuitas bilingues, Iesuitarum versutiam* carpit in commune: illos hæreses erroresque fouere, tueri, vindicare clamat: Theologos nostros omnes imperitiæ & errorum coarguit: Molinistas noua nominis molitione perpetuò appellat, & vt eius verbis vtar & vero sensu, quamuis alia sapere videatur, *quod in Spongiæ infandos errores, in planißimas hæreses dictum est, id omne in Iesuiticæ Societatis iniuriam, in Molinistici nominis contumeliam accipit, vt Iudæus ille Christum, Pharisæorum vitia increpantem redarguens.* Sic Petrus Aurelius, qui neque de hæresi tacere potest, neque de Theologia loqui, plurimos innocentes accusat, vbi optabile est nocentem esse neminem.

Petr. Aurelius Societatem vniuersam hæreseos insimulat.

Aurel. pag. 583.

Pag. 748.

Ego verò cum S. Hieronymo confidenter exclamo, *Nos nec Ecclesiam scindimus, neque à Patrum communione diuidimur: sed ab ipsis, vt ita dicam, incunabulis Catholico sumus lacte nutriti.* Et quamuis existimem in hac controuersia *non dogmatum sed ordinis esse certamen:* eundem tamen audio ardentissimè admonentem: *Nolo in suspicione hæreseos quemquam esse patientem, ne apud eos qui ignorant innocentiam eius, dißimulatio conscientia iudicetur si taceat.* Quamobrem Catholicorum illud incendium, in totum Ordinem nostrum Aurelianarum Vindiciarum flabello ventilatum, extinguere hoc capite propositum mihi est, & ab Societatis doctrina vniuersè spectata, hæreseos notam suspicionemque depellere. Neque Spongiam moror quæ externa est: Ordinem vniuersum tueor, & recepta cuilibet dogmata.

Hæreseos crimen à se depellit S. Hieron. ep. 62.

Idem ep. 61.

Status quæstionis.

Præstantem aut secus Reipublicæ statum, non ex priuatorum moribus, sed ex publicis legibus appellamus. Lex enim Principis voluntas, populi consensus est: priuata vitia licentiam dicimus, & officij corruptelam. Itaque Societatis Iesu doctrinam & mores, ab ipsius legibus, & Constitutionibus arcessere, permittent Lectores, & vt spero, quantumuis pueritiæ suæ memoriam recordari velint vltimam, paucissimos è priuatis repetent, qui aliter ac præscriptum est, sæpe ac diu fecerint.

De Rep. iudicandum ex legibus, non ex priuatorum moribus.

I. Iam ergo doctrinæ nostræ prima & potissima dos est, vt sit Catholica. Quare cum capita quinque ab ineunda Societate hominem penitus & essentialiter, vt aiunt, excludant, princeps illud est, *aliquando à gremio sanctæ Eccle-*

Doctrina Societatis Catholica.

Exa. Gen. c.2. Const. p.1.c.3. Declarat. Cardin. in Concil. Trid. sess. 24 c.1. *sia abscessisse fidem abnegando; vel in errores contra eam sic incurrisse, vt publicè damnatus sit; vel per excommunicationem schismaticorum more ab vnitate Ecclesia seiunctum fuisse.* Neque ad docendi munus quisquam adiungitur, qui non antea fidem ex Concilij Tridentini formula & decreto professus sit.

Antiqua & solida. Reg. Prof. S.Scr.§.7. Reg. Concion.§.4. II. Altera dos, vt solida sit, & antiqua. Nam sacræ scripturæ Interpres iubetur *SS. Patrum vestigijs reuerenter insistere, & si quando inter eos minus conueniat, ex eorum varijs expositionibus eam praferre, in quam à multis iam annis Ecclesia magno consensu videtur propensior.* Eandem terere viam debent concionibus habendis ad populum occupati, vt *lectioni sacra scriptura, ac Patrum pracipuè incumbant.* Qui verò Scholasticam Theologiam profitentur, *sui muneris esse* admonentur, *solidam disputandi subtilitatem, ita cum orthodoxa fide, ac pietate coniungere, vt huic in primis illa deseruiat.* Et in quæstionibus à S. Thoma non pertractatis, vetantur *receptas iam, quamuis congruentes tantum rationes, quibus fidei res probari solent, refellere, vel temerè nouas excogitare, nisi ex constantibus solidisque principijs.* Sed absque scelere omitti non potest illa S. Ignatij ad Pontificios Theologos Laynium & Salmeronem in Tridentino Concilio grauis & sancta admonitio, *ne nouam vllam opinionem, firmis licet opinionibus nixam, proferrent in medium, qua vel ad hareticorum commenta deflectere, vel ad eorum qui noua sectantur opinionem videretur accedere. Et quandiu Catholica ab Ecclesia pars non definiretur alterutra, à probabilissimis etiam rebus & assensum cohiberent & linguam.* Atque in ipsa philosophia *remouere* tenetur Prouincialis *à docendi munere, si qui fuerint ad nouitates proni, aut ingenij nimis liberi.* Neque minùs inferioribus scholis ea vetustas pro modulo imperatur, vt illarum professores *in pralectionibus veteres solùm auctores, nullo modo recentiores explicent.*

Reg. Prof. Schol. Theol. §.1. Ibid §.5. Orla. hist. Soc.l.6. n.26. Reg. Prou. §.16. Reg com. Prof.Scho. infer.§ 27.

Communis & recepta. III. Tertia huic affinis, & penè par, vt communis & recepta sit. Quo spectant insignia duo præcepta Theologiæ Scholasticæ doctoribus tradita 1. vt *de Conceptione B. Maria, ac de solennitate votorum sequantur sententiam qua magis hoc tempore communis est, magisque recepta apud Theologos.* Quæ res vt imperaretur, effecit haud dubiè tum pietas in sanctissimam Deiparam singularis, quæ semper in Societate floruit, florebitque perpetuò: tum summa in scholam Sorbonicam obseruantia, quæ neminem supremi sui magistratus ornat infulis, nisi priùs in hanc sententiam iurauerit. Quis autem venerabili illi Collegio deferre plus honoris debet ac reuerentiæ, quàm Societas Iesu in eius visceribus concepta, in sinu educata, quod nunquam satis gloriabimur? Quàm sæpe in perplexis quæstionibus Religiosi nostri sapientissimos Magistros consuluerunt? Quàm multis grauibusque in causis opinionum nostrarum arbitrium ad Sorbonicos Doctores detulimus? Notatum & ab historico nostro est, Messanæ, vbi primum in Sicilia positum nobis est Collegium, ab Hieronymo Natali, qui socijs præerat, *Parisiensis Academia in docendo morem pedetentim inductum.* Infla pulmonem Aureli, ostenta zelum tuum in causa Facultatis Parisiensis propugnanda: nescio *quàm multâ summâ* facultatem hanc *consecutus sis: ego & natus sum.* Quid igitur? Ego patriam prodere iudicabor, quam tu inquilinus & aduena defendes? Alterum, vt *qua opiniones cuiuscunque auctoris sint,* (notabis ne ipsos quidem excipi Iesuitas, necdum externos Doctores) *in aliqua Prouincia, aut Academiâ Catholicos grauiter offendere scirentur, eas ibi non doceant neque defendant.* Vtinam & per os hominis istius licuisset hanc contro-

Reg. Prof. Schol. Theol.§ 3. *Societatis obseruantia erga scholā Sorbonicam.* *Parisiensem Academiā docendo imitatur.* Orland. hist. Soc. l.8.n.13. Reg. Prof. Schol. Theo.§ 6.

uersiam ne attingere quidem! Et legi sapientissimæ ratio planè cœlestis adiungitur. *Vbi enim nec fidei doctrina, nec morum integritas in discrimen adducitur, prudens caritas exigit, vt nostri se illis accommodent cum quibus versantur.* O mentis aureæ dictum bracteatum! vt cum Ausonio exclamem, quo fraterna caritas fideliter cum ingeniosæ omnis subtilitatis dispendio commendatur.

IV. Doctrinam in primis nostram piam esse cupimus. Huc omnia nostra collineant, hunc petunt scopum, quicquid contra pugnet Aurelius. Quamobrem edicitur omnibus in commune, vt *feratur præceptorum peculiaris intentio, tam in lectionibus, cum se occasio obtulerit, quàm extra eas, ad eosdem* (Scholasticos) *ad obsequium & amorem Dei, ac virtutum quibus ei placere oportet mouendos, & vt omnia sua studia ad hunc finem referant.* Iam priuatim sacrarum Literarum enarratori lex ea ponitur, *vt intelligat suas præcipuè partes esse, diuinas literas iuxta germanum literalemque sensum, qui rectam in Deum fidem, bonorumque morum instituta confirmet, piè, doctè, grauiter explicare.* Audi & graue interdictum Scholasticam profitentibus. *Nemo quicquam doceat quod cum Ecclesiæ sensu, receptisque traditionibus non benè conueniat: quodque aliquo modo solidæ pietatis firmitatem minuat.* Et Philosophiæ Aristotelicæ Magistro. *Aristotelis interpretes malè de Christiana fide meritos, non sine magno delectu aut legat, aut in scholam proferat, caueatque ne erga illos afficiantur discipuli.* Omitto reliqua, quorum partem mox repræsentabimus, partem nostra in omnibus regionibus praxis ostendit. Quis enim dubitet, quod ab vno genere hominum, vbique locorum fieri solet, id communi decreto sancitum? Hic te appello Petre Aureli, istæ-ne leges doctrinæ nostræ præfixæ, *nouatores* nos esse & haberi permittant? Hæc præcepta, quo ritu, quâ cæremoniâ, *Ministrum* Iesuitam faciant? Hæ regulæ quem apud nos aditum dederint *hæreticorum perfidiæ, mendacijs, subdolis artibus, quas à Iesuita omnium sociorum studijs opibusque subnixo superari vel exæquari videas?*

[Margin: *Pia.* — Const. P. 4. c. 16. — Reg. Prof. S. Script. §. 1. — Reg. Prof. Schol. Theo. §. 5. — Reg. Prof. Philo. §. 3. — Aurel. p. 667. Pag. 581.]

IN THEOLOGICIS PHILOSOPHICISQUE REbus cui doctrinæ Societas adhærescat.

§. I.

LICET vna sit regia veritatis, ad eam tamen humanæ mentis peruestigatio non vnâ viâ contendit. Sunt enim qui ducis vnius vestigijs tam pertinaciter inhærent, vt de recto potiùs tramite aliquando, quàm de comitatu decedere in animum inducant. Sunt qui nouum rimentur callem, sibi ipsis duces, & ignibus sæpe fatuis in perplexa rerum caligine præsidentes. Non enim, inquiunt, tam est effœta & vieta hominum solertia, vt noui nihil ampliùs parturiat: neque tam pusilla disciplinarum notio, vt in veterum sinus tota conuolarit. Alios reperias qui trita quidem via insistunt, ita tamen vt sui semper iuris sint, neque vllius auctoramento se addicant. Nam cum neminem vllo vnquam seculo quantumuis eximium, ita subducta ratione ad scientiam fuisse sciamus, quin vsus & dies ad eius pronunciata noui aliquid, aut etiam contrarij attulerit; quis illos vetet plures libare auctores, & apum instar, ex præstantissimis floribus mel purissimum colligere? Quos quidem si quis raperet ad censorum tribunal, & in vnius doctoris verba omnia iurare cogeret, næ is atrocem & naturæ nostræ dignitati, & disciplinarum splendori

[Margin: *Indaganda veritatis methodi complures.*]

faceret iniuriam. Quartum denique eorum genus est, qui prudente temperamento superiora miscentes, non ab vno, non à se, non ab omnibus omnia mutuantur, sed ad vnius latus libera quadam seruitute se adiungunt: eâ tamen lege, vt ad alios nonnunquam diuertere, nonnunquam de suo sumptum facere permittantur. Id Senecæ placuisse video, viro cum natura, tum porticus seueritate grauissimo, *qui non alligauit se ad vnum aliquem è Stoïcis proceribus. Est & mihi censendi ius* inquit. *Itaque aliquem sequar, aliquem iubebo diuidere sententiam: fortasse & post omnes citatus nihil improbabo ex ijs quæ priores decreuerint: & dicam, hoc amplius censeo.* Sed ne vagam & instabilem censendi licentiam laudare videatur, quæ plus nouitatis habet, quàm soliditatis, eidem frenum inijcit, monetque *certis ingenijs immorari, & innutriri oportere*: ne similes simus *in peregrinatione vitam agentibus, quibus hoc euenit vt multa hospitia habeant, nullas amicitias.*

Senec. l. de Beata vita. c. 3.

Idem ep. 2.

Nos verò in rebus Theologicis, in quibus leuiter peccatur nihil, secundum è productis ordinem imitari, vetant insusti doctrinæ nostræ characteres, antiquitas, & ex communi sensu verisimilitudo, ne *seminiuerbij, & nouorum dæmoniorum annunciatores* videamur. Quòd si communiter omnes in primo staremus, vt nobilia capita Thomistas & Scotistas videmus; esset-ne tam iniquus rerum æstimator, qui opiniones nostras infamiæ obelo configeret, qui non priùs, aut eodem certè impetu magistrum nostrum confoderet? Sed & in illo non parum seruitutis, & in tertio, qui positus est, gradu, nimiùm immoderatæ libertatis deprehenditur. Quamobrem mediâ inter vtranque methodo, ad quarti generis libramentum exacta, sic vnum omnium præcipuè veneramur, & sequimur ducem, vt aliorum aliquando primipilarium ductum non aspernemur. Vnus autem ille quis alius esse potest, quàm virtutis ingenijque princeps D. Thomas, cuius quot sunt articuli, tot miracula; quot quæstiones, tot adyta sapientiæ; quot argumenta, tot fidei diuinorumque mysteriorum firmamenta? Hac Spiritus Sancti tuba, scholas nostras ita personare iussit Congregatio Generalis quinta, vt nolit *ad Cathedras Theologicas promoueri, nisi qui D. Thomæ doctrinæ benè affecti fuerint: ab ea verò alienos à docendi munere repellat.* Hunc *proprium doctorem habere* iubentur Scholasticæ Lectores, & *in eo omnem operam ponere, vt auditores erga illum quàm optimè afficiantur.* Cum ea tamen amussi prudentiæ, quam modò declarabam, *ne se S. Thomæ sic adstrictos esse debere intelligant, vt nulla prorsus in re ab eo recedere liceat; cum illi ipsi qui se Thomistas quammaximè profitentur, aliquando ab eo recedant.* Et quoniam par est in Lyceo peripatetico, eum virum honorari, à quo magnus naturæ genius plurimùm apud Christianos auctoritatis accepit, Philosophis professoribus imperatur, vt *de S. Thoma nunquam non loquantur honorificè: libentibus illum animis, quoties oporteat sequendo: aut reuerenter & grauatè, si quando minùs placeat, deserendo.* Non negabis Aureli, nostra hæc esse decreta. Quid & à quibus aliter fiat, demonstrare debes, si quid hiscere contra audebis. Interim mitigato Thomistarum nomine perfruemur, quod ne in hac quidem, quam disputas, de Hierarchia quæstione deseremus. Nam cum illa ipsa eius seculo mota fuerit, nonnullis secularibus Sacerdotibus Regularium famæ munijsque obstrepentibus, atque is ipse lumen Ecclesiæ, Religiosorum defensionem hac in causa susceperit, profectò primus ad victoriam gradus nobis est, esse Thomistas.

Societas temperatam amplexa, ducẽ vnum sequitur, sed non semper.

Societas D. Thomæ doctrinæ addicta.

Congreg. Gener. 5. decr. 55.

Reg. Prof. Schol. Theol. § 2.

Reg. Prof. Phil. § 6.

Creatæ illi Sophiæ, & doctrinarum omnium Reginæ Theologiæ, alias quæ

Philosophiã

quæ in rebus humanis peruestigandis occupantur, tanquam comites & administras adiungimus, Philosophiam dico, & humaniorem Literaturam. Sic enim illius Professor eam iubetur tractare, *vt auditores suos ad Theologiam præparet, maximéque ad cognitionem excitet sui Creatoris.* Ad hanc verò satis superque inuitamur eo Constitutionum monito. *Doctrinam Theologiæ & eius vsum exigere, his præsertim temporibus, literarum humaniorum, & Latinæ ac Græcæ & Hebraïcæ linguæ cognitionem:* quam sanè non contemneret Petrus Aurelius, nisi ex officio illo Christianæ humilitatis, caritatisque plenissimo, benignam arriperet materiam Iesuitas deridendi, tanquam *classibus inferioribus innutritos, librorum belluones.* Nescit illas disciplinas Aurelius ancillari Theologiæ; sed dum admirabili supercilio philosophiam negligit, humaniores literas dissimulat, ipse se à Theologiæ Basilica, vt profanum excludit. Nimirum nobis accommodat illud Apostolicum, *Videte ne quis vos decipiat per philosophiam, & inanem fallaciam.* Et fastidiosè eijcit illud, *tuus Aristoteles*, & in disputando solertiam reprehendit. Vt iam apud Petrum Aurelium & philosophari, & Aristotelem interpretari sit crimen, & quædam Christianitatis præuaricatio, cui turpe non est iteratò dicere, *si Dijs placet*, quia latinum est.

In ordine ad Deum & Theologiam docet Societas. Reg. Prof. Phil. §. 1. Const. P. 4. c. 12. Aurel. p. 747. Pag. 238. *Ridet hoc studium Aurelius.* Pag. 235. Pag. 488.

Atqui Clementi Alexandrino *imperitè omnia metuere*, videntur, *qui dicunt oportere in ijs versari quæ sunt maximè necessaria, & quæ fidem continent; externa autem, & quæ sunt superuacanea, transilire.* Quid vocas externum? Philosophiam, quæ ipsa *diuinæ quoque Prouidentiæ opus est?* Cur dicis inutilem, *si ad hoc quoque vt inutilem esse demonstres, vtilis est?* Age igitur in commentarios nostros inferamus, & quæ tum Philosophia, tum præcedentes disciplinæ habent pulcherrima. *Non enim solùm propter Hebræos par est fieri Iudæum, sed etiam propter Græcos Græcum, vt omnes lucrifaciamus.* Quis enim cum Hugone Victorino non sentit, præter Aurelium, *omnes artes subseruire Diuinæ sapientiæ, & inferiorem rite ordinatam ad superiorem conducere?* Non hoc Aristoteles ipse fecit, cum præcipuos tractatus Metaphysicum, Moralem, Physicum, in Diuini numinis consideratione conclusit, eoque naturæ lumen perduxit, vnde fidei obscuritas debet incipere? Putem-ne tibi reuocandum in memoriam, post scripturam omni à te occasione, omni sensu productam, id quod de Pontificis Aaronis veste legitur: *In veste enim Poderis quam habebat, totus erat orbis terrarum*, vt operante sacris Sacerdote, quod elegantissimè dixit Philo, *vna cum illo mundus operaretur, & homo cùm mundo.*

De Philosophia & externis disciplinis præclarè. Clemens Alex. l. 1. Strom. Εἰ καὶ ἄχρηστός ἐστιν φιλοσοφία, εἰ εὔχρηστος ἡ τῆς ἀχρηστίας βεβαίωσις, εὔχρηστος. *Omnes artes seruiunt sapientiæ.* Hug. Vict. l. 1. excerpt. prior. c. 4. Sap. c. 18. Ἵνα συνεργῇ καὶ ὁ κόσμος ἀνθρώπῳ, καὶ τῷ παντὶ ἄνθρωπος. Phil. l. de Somniis.

Philosophiam repudias Aureli? Quam? Epicuream? Rectè, quia succidiam facit. Stoïcam? Licet: nam illud eius *secundùm naturam*, contra naturam est. Pythagoream autem? Assentior, quoniam *Animarum de recidiuatu reuolubili semper ex alterna mortuorum, atque viuentium suffectione discursum* somniat. Pyrrhonicam puto, vel Academicam? Maximè, quæ magno studio & labore nihil nos scire docent. Vis & Platonicam? Habe me tuum. Nam nulli magis Patriarchæ hæreticorum Philosophi fuerunt, quàm Platonici. Valentinum, & Origenem, & Iulianum παραβάτην à fide abduxit Plato. Iamblichum, & Maximum, & Libanium, & Porphyrium magna nomina, magna vitia, in Ecclesiam armauit Plato. De Platone sumunt Patres exempla, quibus Philosophiam Religioni, bonisque moribus contrariam esse conficiant. Quid habet aliud ex se se Plato, quàm fabulas & superbiloquentiam? In natura Pythagoreus est, in adumbrata veritate Philosophus ex Iudæis, in mundi

Non qualibet veterũ Philosophia Christianos decet. Tert. l. de Anima c. 24. *Philosophia Platonica Christianis perniciosa.*

& animarum molitione; quod *doleo bona fide, omnium hæreticorum condimentarium.*

In eandem classem conijcis Peripateticos? Hic mihi tecum pro *Aristotele meo* pugnare libet. Non hoc facit communis magistra Parisiensis Facultas, quæ ad Theologicas dignitates & gradus, nisi qui Magister artium, ac potissimùm in Philosophia versatus ita sit, vt interpretetur Aristotelem, admittit neminem. Non D. Thomas, cuius in Summa vix articulum reperias, non ex Aristotele confirmatum, explicatumque: sunt enim in philosopho ea principia, ex quibus Theologus conclusiones elicit. Non Albertus Magnus, non Louanienses Theologi, qui omnem Aristotelis doctrinam enarrare, & in apertum educere non dedignantur. Nunquam ne tibi venit in mentem admirari Aristotelicæ doctrinæ puritatem, omnibus veterum Philosophorum placitis longè illustriorem? Nam cum illi in plerisque opinionibus apud Ecclesiæ Patres offendant, Aristoteli dies dicitur, pene tantùm ob negatam Dei prouidentiam, & traditam posteris disputandi subtilitatem, qua mali pessimè vtuntur. Nam Dialecticam *quæ nihil aliud docet quàm consequentia demonstrare, nunquam doctrina Christiana formidat; sicut eam in Stoicis non formidauit Apostolus, quos secum volentes conferre, non respuit.* Imo Dialecticam exercuit & Paulus ipse: neque Christus opportuno loco putauit reijciendam, vt pluribus Cresconio Grammatico probat D. Augustinus, quem graphicè referre mihi videtur Aurelius & ipse Grammaticus, dum Philosophiæ cognitionem, vsum consequentiarum, & Aristotelis doctrinam, tanquam crimen aliquod obijcit aduersario. Longior essem, si producerem Irenæum Aristotelis *minutiloquium & subtilitatem circa quæstiones* minimè probantem. Tertullianum subiratum Aristoteli, qui hæreticis Dialecticam instituit *artificem struendi, & destruendi versipellem.* Hieronymum indignantem hæreticos, *cum frigeant, & volare non possint, sedem sibi & requiem inter Aristotelis & Chrysippi dumeta reperire.* Hermiam Christianum, in Philosophorum omnium insectatione & irrisione, Aristotelis vnius sententiæ de rerum principijs constanter inhærentem. Legisti hæc Petre Aureli, & vidisti cæteris hæreses, & errores ex se tanquam ex equo Troiano profundentibus, solum Aristotelem leuiùs, & tantùm non amiciùs accusari? Non dissimulo næuos Aristotelicos, non illinio pigmentis Peripateticæ scientiæ maculas. Scio cui dicatur imprudenter & imperitè Diuinæ prouidentiæ terminos circumscripsisse: à quo per confidentem sapientiæ abundantiam animæ immortalitatem sustulisse credatur. Quid aduersùs eum Platonis sectarij, hoc est æmuli obtrectatoresque disputent, in Eusebij Præparatione Euangelicâ: Quàm subtiliter Aristotelem & sequaces eius Guillelmus Parisiensis impugnet, cui & adiunctum fuisse ait familiarem è cœlo Veneris Dæmonem. Fateor & Aristoteli magis, quàm Platoni addictum Ioannem Philoponum, Monophysitis & Tritheïtis hæreticorum monstris originem dedisse. Hoc tamen audacter dico, in illa vetustatis caligine, & obrutæ naturæ funestâ ac luctuosâ nocte, sapientes omnes à vero deflexisse, longiùs Platonem quàm Aristotelem, & hunc minimè omnium periculosè. Quod si principis alicuius superstitis diligenda doctrina est, quæ fidei Catholicę principijs minùs officiat, hanc esse Aristotelicam, cuius bona tutò teneantur, mala facili negotio refutentur.

Quæ omnia diligenter attenderunt legislatores nostri, cum Philosophiæ Professori

---

Tert. l. cit. c. 23.

Aristoteles cæteris Philosophis præferendus.

Dialecticam non timet doctrina Christiana.

Augu. l. 1. contra Cresc. c. 20.

Christus eam non reiecit.

Augu. ibi. c. 14. 17.

Minùs peccat Aristoteles, quàm Philosophi cæteri.

Iren. l. 2. adu. hær. c. 19.

Tertu. l. de Præs. c. 7.

Hieron. in Nahum. c. vlt.

Πλὴν ἔτι γε τῆς Ἀριστοτέλους γνώμης ἡττήσομαι, καὶ μηκέτι μοι μηδεὶς λόγος ὀχλείτω.

Herm. in Irris. Phil.

Næui doctrinæ Peripateticæ.

Tatia. orat. cōtra Græcos.

Ὃς δι' ὑπερβολὴν σοφίας τὴν τῆς ψυχῆς ἀθανασίαν ἀφείλετο.

Æne. Gaz. in Theoph.

Eufeb. de Præpar. Euan. l. 15.

Guil. Pari. 1. p. de Vn. p. 2. c. 8. vbi de mundi æternitate.

Idem 2. p. de Vniuer. p. 2. c. 39.

Niceph. l. 18 hist. Eccl. c. 46.

Professori mandarunt, *Ne in rebus alicuius momenti ab Aristotele recedat, nisi quid incidat à doctrina, quam Academiæ vbique probant, alienum: multò magis si orthodoxæ fidei repugnet. Aduersùs quam si qua sunt illius, aliùs-ve philosophi argumenta strenuè refellere studeat, iuxta Lateranense Concilium.* In quo nimirum Philosophiam publicè legentibus omnibus præcipitur à Leone X. *Vt cum Philosophorum principia, aut conclusiones, in quibus à recta fide deuiare noscuntur, auditoribus suis legerint, quale hoc est de animæ mortalitate, aut vnitate, & mundi æternitate ac alia huiusmodi, teneantur eisdem veritatem Religionis Christianæ omni conatu manifestam facere, & persuadendo pro posse docere, ac omni studio huiusmodi Philosophorum argumenta, cum omnia solubilia existant, pro viribus excludere atque resoluere.* Quæ cum in venerando illo consessu publicè recitarentur, indoluit vir eruditissimus Nicolaus Bergomensis Episcopus, illum de vnitate intellectus humani errorem, qui esset Auerroïs, in Aristotelem deriuari: cum sententia Magistri in solo discipuli commentario, eoque malè ex Arabica in Latinam linguam traducto lecta foret; fontem autem Græcum nemo consuleret ex quo nihil tale possit hauriri. Quare Peripateticos laudem Platonicorum iustiùs participare sinet S. Augustinus, quos ait *paucis mutatis verbis atque sententijs fieri potuisse Christianos.* Hanc mutationem quam præscribit Ecclesia, veritas exigit, leges nostræ imperant, si facit Societas Iesu dum tractat Philosophiam; quid causæ est cur ipsi Petrus Aurelius aut Aristotelis doctrinam, aut omnino rerum Philosophicarum studium exprobret, nisi ex illis esse vult qui *quæcunque ignorant, blasphemant?*

Quatenus Aristotelē sequi liceat. Reg. Prof. Philo. §. 2.

Concil. Later. sub Leon. X. sess. 8.

Sed quoniam hunc contemptum animosè contemnimus, eius prætermissis conuicijs, iucundum est nascentis apud nos Philosophiæ incunabula replicare, quoque illa omine à Religiosis nostris vsurpari cœpta sit. Ferunt historiæ primum Societatis nostræ Collegium Gandiæ erectum esse, auspicijs & munificentia ducis Gandiensis Francisci Borgiæ, qui postea nostrum Ordinem complexus, rexit tertius Generalis, & modò beatarum mentium societati adscriptus, cœlestes in terris honores consequitur. Primum in eo Philosophiam docuisse Gallum hominem Franciscum Onofrium, vt meminerint Hispani nostri, maiores quibus gloriantur, disciplinas, è Gallia in regionem suam, atque adeò totam in Societatem importatas. Factum id eo quo malè agere, hoc est, viuere desijt Lutherus anno, superioris seculi sexto supra quadragesimum: vt sine mora Litæ salutares reficerent, quicquid pestifera illa Ate corrupisset. Ab hoc initio progressa Societatis doctrina *extendit palmites suos vsque ad mare, & vsque ad flumen propagines eius.*

Quomodo Philosophiā docere Societas incœperit. Orla. hist. Soc. l. 6.

QVAM INFELICITER NOVO MOLINISTArum nomine notam hæreseos inurere Societati Iesu conetur Aurelius.

§. II.

QVOD verè solidéque nunquam probabit Aurelius, hæreticos esse, & errorum principes Iesuitas, id nescio quo recens à se fabricato Molinistarum nomine per ludibrium & scommata persuadere nititur imperitis: vt qui dies libro illi singulari Aurelianarum Vindiciarum natalis illuxit, is So-

Quid Molinistarum nomine Aurelius intelligat.

cietatis nostræ lustricus esse videatur. Quos dicis Aureli *Molinistas?* vt Platonicos, vt Thomistas, *qui Molinæ* sequuntur opiniones, easque totis viribus propugnant. Audio, nobilem illam, sed vnicã de gratiæ auxilijs. Qualis ea tibi videtur? Hæretica Semipelagiana, quæ *Diuinam misericordiam humanæ voluntati ad nutum obuiam, expositam, subiectamque efficit.* Vis igitur Semipelagianos esse Molinistas omnes, id est Iesuitas: & eò quidem certiùs, inquit, quòd potest auctor erroris aliquis in gremio Ecclesiæ Catholicæ viuere, quod Millenarij inuentoribus, & Africanis cum Cypriano Episcopis accidit. Erroris autem fautores propugnatoresque ipsa peruicacia, & superbus Ecclesiæ aliter sentientis contemptus, sicut Ethnicos facit & Publicanos. Itaque communis omnium nostrûm nota est hæresis, neque tantum Spongiæ auctor *hæreticus indubius est*, sed etiam Societas vniuersa, quam *peruagata opinio est, esse sobolem è succiso antiquitus Pelagij stipite fruticantem.* Quam opinionem aut tibi, aut vulgo precidet, qui ostenderit, neque nos Molinistas esse, neque Molinam Semipelagianum; sed pium & humilem diuinæ gratiæ assertorem. Istud ad priuatorum patrocinium, quod huius operis ratio non postulat, remitti permittes; dum illud quod vniuersam doctrinam Societatis illustrat efficiam, & rem proüt gesta est, exponam.

Aurel. p. 111.

Pag. 13. *Societas vniuersa hæreseos accusatur.*

Pag. 186.

Quæ causæ Societatem impulerint ad Molinæ doctrinam de Auxilijs defendendã.

Ludouicum Molinam in ius ad sacrum Inquisitionis tribunal vocatum, ob aliqua de diuinæ gratiæ auxilijs non vulgo Theologorum tunc probata, in Hispania primùm, deinde Romæ quo perducta causa est, defendendum, suscepit Societas multas ob causas. Nam & viri grauitas, & singularis scientia hoc officium iure suo flagitabat: & communis infamia censebatur, reum hæreseos peragi eum, qui è primis in Ordine nostro Theologiam commentationibus editis illustrasset: & grauis & acerba erat, ne quid ampliùs dicam, Aduersariorum postulatio, vt recantaretur palinodia, & liber publico damnatus iudicio, flammis addiceretur. Id commerebatur supplicium, si, quod illi contendebant, hæresim aut procudisset nouam, aut veterem interpolasset. Re igitur apud nos diligenter excussa, statuitur, quoniam *inimici nostri Iudices erant*, Romam prouocandum, & in luce orbis Christiani quoad ingenij vires possent, vetare ne ea sententia pro hæretica, & Pelagianis fauente damnaretur. Decernit Pontifex vt ab delectis vtrinque athletis controuersia scholastico more petendo cauendoque agitaretur; ea tamen lege vt nobis tantùm cauendi, seu respondendi, aduersarijs semper petendi, seu argumentandi, ius & potestas esset. Id licet duriusculum, ab modestis, & parendo assuefactis susceptum est: neque vnquam vices commutauimus, nisi cum à Clemente VIII. ipsoque præsente, semel nec ampliùs, Gregorius de Valentia multarum palmarum nobilis athleta, permissus est partes argumentantium accipere, duobusque tantùm Syllogismis (sciunt hoc temporum periti) plus aliquid quàm quòd contendebat, expressit. Interim, vt fit, ingenia vltro citroque excitari, addicere se partibus, proüt doctrina quemque ferebat, vel libido. Sparsa per Europam Theologorum Collegia consuli; è quibus inter cætera, fontem Theologiæ Sorbonam sententiæ nostræ suffragatam reperies, Aureli, si tabularia voles excutere. Clemens ipse Pontifex, non tantùm eius quæstionis ex asse cognoscendæ prouinciam doctoribus committere, sed etiam publicis Ecclesiæ negotijs horas aliquas decerpere, & ei studio impendere. Atque vt eum *Molinisticæ præsumptioni non admodum fauisse notum est:* ferunt

Ea controuersia quomodo Romæ fuerit agitata.

Sorbona consulta nostræ fauit sententiæ.

Aurel. p. 510.

ferunt quoties Molinæ librum de manibus poneret, exclamare solitum, illi hominis argumenta esse quę contunderent ingenia. Eodem tempore Eminentissimus virtute scientiaque Cardinalis Perronius, Galliæ oculus, Romæ agebat; Pontificique recipiebat, facturum se, si imperaret, vt ab omnibus Gallię Ministris hæreticis tam gratiæ quàm liberi arbitrij peremptoribus, sententia nostræ contraria probaretur.

Clementis VIII. de Molina iudicium.

Perronius S. R. E. Card.

Manebat tamen in terminandæ, si fieri posset, contra nos litis consilio primus Antistes, eiusque rei cum Robertum Bellarminum Cardinalem admoneret, is Religiosa cum libertate & modestia, *Non hoc*, inquit, *definiet vestra Sanctitas.* Ad hanc vocem cum pergeret affirmare se facturum, negare perrexit Cardinalis eum facturum. Plus etiam aliquid addidit prophetiæ simile, cum Franciscus Maria Cardinalis à Monte id ipsum in priuato colloquio diceret, *posse id, & verò velle Pontificem constituere. Equidem,* (respondit Bellarminus) *velle scio, fateor posse, sed non faciet: & si tentat exequi, prius diem obibit.* Accepit hanc vocem attonitus Cardinalis à Monte, cum nullo adhuc signo propinquus Clementis obitus notaretur. Hæc vt à maioribus fide dignis accepimus narrata sunt. Reliqua vidimus ipsi, cum adolescentibus nobis Paulus V. Pontifex Maximus pendere causam iussit, grauiterque interdixit, ne qua pars libris editis contrariam agitaret, ne-ve grauiorem vllam notam inureret. Paruimus scilicet, neque totis hisce triginta annis quicquam edicto illi repugnans, è Theologiæ nostræ sacrarijs prodijt. Interim hoc Pauli Pontificis interdicto causam obtinuimus; quando, quod nos volebamus, Molinæ sententiam vetuit hæreticam censeri; atque illud etiam ad demensum additum est, vt in pari quo contraria probabilitatis gradu locata sit. Hic est disputationis processus, hic scholasticæ controuersiæ finis, sine fine terminatæ, donec in pleniore aliquo Concilio, cum Marianæ Conceptionis sanctitate penitus exhauriatur. Cæterum meminisse hoc loco permagni interest, neminem esse scriptorum nostrorum Theologia leuiter imbutum, qui nesciat adeo priuatam esse Molinæ opinationem eiusmodi, vt eam vir alioqui doctus, neque Suari, neque Vasqui, non Bellarmino, non Lessio, pluribusque alijs persuaserit. Denique nulla regula, nulla Constitutio, Ludouicum Molinam Theologis nostris, sed D. Thomam *proprium Doctorem* proponit ad imitandum.

Quid in hac causa cum Pontifice Cardinalis Bellarminus egerit.

Fuligat. in vita Bella. c. 20.

Quomodo à Paulo V. P M. suppressa fuerit quæstio.

Priuata hæc est Molinæ sententia, non omnium communis.

Quibus ita vt se habuerunt breuiter enarratis, iam te attentum, & sagacem, Lector, postulo, vt hominem quem persequimur è vestigio deprehendas. Probabilem arbitrari Philosophi aut Theologi alicuius opinionem, negare hæreticam, efficere vt illam Catholico cuilibet salua fide liceat amplecti; putasne idem esse, quod illam sequi, pro sua venditare, tanquam filiolam osculari suam? Non opinor, inquis, & ineptus est qui hoc dicat. Dicit Aurelius. Sententiam sic à toto aliquo Collegio publicè pro probabili assertam, si præcipui è Collegio aliqui, si complures priuatim non propugnant, sed alia singuli ratione animi sui sensa explicant; eius-ne sententiæ auctoris nomen Collegio toti censes imponendum? Non videtur, inquis, & imprudens est qui hoc faciat. Facit Aurelius. Opinionem à medulla Theologiæ, in arce fidei Christianæ, in oculis Ecclesiæ capitis vltro citroque omni contentione agitatam, neque vnquam damnatam, voles-ne hæreticam appellare? Nolim profectò, quique illud velit, is se Theologis omnibus, Cardinalibus, Summo Pontifice θεολογώτερον efficit, quod est superbissimæ ignorantiæ.

Quam multa in hac nominis fabricatione peccarit Aurelius.

Vult Aurelius. Prouehamur vlteriùs. Opinionem quam consulta Parisiensis Facultas Catholicæ fidei non repugnare respondit; tu-ne facilè semipelagianam iudicabis? Quid? vt ego Sorbonæ iudicium retractem? vltra Sequanam licere volunt æmuli; domi, est insigniter ingratum. Retractat Aurelius Theologus Parisiensis. Sententiam interlocutione iudicum, grauissimo Pontificis interdicto vetitam pro hæretica haberi, tu-ne audeas hæreseos condemnare? Quid me tentas? inquis, *ego Cathedra Petri communione consocior.* VValdensium fuit olim dicere *Romani Pontificis decreta nullius esse momenti*: Anathema ei, qui contra Pontificis imperium aliquid damnatum eat. It Aurelius. Superest preterea quod rogem. Qui Sorbonam adeò præfractè contemnat, qui Sedi Apostolicæ tam sit inobsequens, qui Theologiam ita funditus ignoret, credis-ne Facultatis Parisiensis, & Romani Pontificis patrocinium suscipere posse? Egregium custodem ouium, vt aiunt lupum! schismaticum qui se factis comprobet, Catholicos vt defendere profiteatur? Profitetur Aurelius. Et hoc ampliùs, Doctores Catholicos per illam Theologiæ ignorationem pro hæreticis habet: Religiosos Apostolicæ Sedi, quod ipsi dolet, deuotos, per importunissimas criminationes ab ipso Pontifice fulmine feriendos asserit: Sorbonæ doctrinam venerantes Theologos, per impotentis animi cæcitatem Sorbonæ quantùm potest reddit inuisos. Quæ omnia quo nomine appelles, Lector, aspice, ego dignum in nullâ linguâ reperio.

Abbas Vrspergen. ad an. 1180.

Semipelagianismi conuincitur Aurelius.

Nondum tamen acquiescit animus, seque vlteriore aliquo scrupulo poscit exolui. Qui de gratia imperitè disputet, qui ignorantia Theologiæ in Semipelagianorum errorem incidat, eum-ne vllo iure aduersarijs ignorationem gratiæ & semipelagianismum obijcere posse nescio quo excogitato nomine arbitraris? Non equidem, inquis, & frontem perdidit qui hoc agat. Agit Aurelius. Nam si ab eo postulas quæ sit prima gratia? Respondebit esse *simplicem iustitiæ statum, peccati puritatem*: & fideles omnes, imo Catechumenos esse in statu *primò parandæ gratiæ: quia Catechumeni ad baptismum tendunt, gratiæ baptismalis, qua nulla prima gratia maior est, candidati. Imo pœnitentes quiuis, sunt in statu gratiæ primò acquirendæ, cum eam summis laboribus & molestijs corporu animique acquirere moliuntur.* Huc adde quod olim examinabamus, actum Iurisdictionis coërcitiuæ ab Episcopo aduersùs contumaces exercitum, abolendis peccatis efficacem esse, sicque primæ gratiæ Pastorem restitui, reos puniendo. Quamobrem Aurelianæ de gratia doctrinæ summa hæc est, primam gratiam aliud nihil esse, quàm transitum à peccati statu ad statum iustitiæ, quæ turpis est habitualis cum actuali gratia confusio: Ad eam aspirare fideles omnes, & pœnitentes vi suarum exomologeseon: sed à Catechumenis longè maiorem percipi in baptismo, quàm à fidelibus per Sacramentum virtutem-ve pœnitentiæ. Hoc ego de apparatu quæro, fiat-ne ille absque Dei excitante & præueniente gratiâ? Negas? Prima igitur illa non est gratia, quam ista præcedit. Affirmas? Ergo sine Christi gratia itur ad Christum: qui merus est Pelagianismus, S. Augustini disertis commentationibus, & Conciliorum decretis iugulatus; qui & in 3. pronunciato recurrit, actu vindicantis iustitiæ Pastorum peccata deleri. Nam cum actus ille naturalis tantùm ordinis, & imperfectione peccatoque plenus esse possit, ad eum gratiæ per Christum necessitas nulla est, & simplici naturæ bonitate in opus reduci potest. Duæ sunt istæ portæ aperiente Pelagio, assentiente Petro Aurelio, quibus in animam iustificatio

Aurel. p. 603.

Pag. 605.

Pag. 632.

Explicatur Aurelij sententia.

Refellitur.

Concil. Arausic. 2. c. 6. & 25. Trid. sess. 6. c. 5. 6. &c.

iuſtificatio citra Dei opus & gratiam ſe inſinuet, naturæ propenſio, qua prima gratia paretur, & iuſtitiæ naturale exercitium. Quare ſi Aurelio creditur, bonum iuſtificationis mihi promittit Deus, ſed illud ex meipſo appeto; ad brauium ſanctitatis me Deus inuitat, ſed ad ipſum meis vt pedibus, ita viribus curro. Refragante Apoſtolo, *non eſt volentis, neque currentis*: reclamante Chriſto, *nemo venit ad me, niſi Pater meus traxerit eum*, vinculis è merito meo fabricatis, quæ ſunt excitantes permouenteſque gratiæ; illius quam Petrus Aurelius *primam gratiam* vocat, omni neceſſitate præambulæ. Rom. c. 9. Ioan. c. 6.

Sed & hoc nobis edicat velim, qui ſit *ſtatus primò acquirendæ gratiæ?* Quis ita Patrum, quis veterum loquatur? Quis Catechumenos & Pœnitentes in ſtatu poſuerit, quorum totus labor eſt, ad ſtatum peruenire? Tu-ne ſtadiodromos in ipſo curſu ſudantes, anhelantes, ad coronam totis animi corporiſque niſibus aſpirantes ſtare dixeris, etiam maximè cum hieram faciunt? Tu-ne triuiales & compitalitios mendicos, in ſtatu opum acquirendarum eſſe affirmaueris, quia templorum aditus obſident, & manum omnibus ad ſtipem porrigunt? Vide autem grammaticam ſubtilitatem. De Epiſcopo & Religioſo diſputatur, quorum vterque eſt in ſtatu perfectionis, ille acquiſitæ, hic acquirendæ. Dubitat Loëmelius dici-ne poſſit, Epiſcopum eſſe *in ſtatu perfectionis, non quidem primò acquirendæ, ſed augendæ*. Quod dicere non audet Loëmelius, hoc auidè deuorat Grammaticus Aurelius, & *perfectionem* mutat in *gratiam*, & ex pœnitentium & Catechumenorum ordinibus *ſtatum* facit, Epiſcopi & Religioſi ſtatui reſpondentem; vt quemadmodum in his perfectionis acquiſitæ & acquirendæ ſtatum, omnis ſemper Theologorum ſchola profeſſa eſt, ſic iſte nouum & inauditum hactenus meteorum adijciat, *ſtatum acquirendæ primò gratiæ*, qui Catechumenis & Pœnitentibus conueniat. Itaque mirari iam deſino tantopere vexatos antea ſcriptores, qui *repetitos vulgarium cantilenarum ſuſurros* offerrent lectoribus, ab eo qui Latinam linguam voce noua & inſolenti, ſcholam Theologorum ſecta fictitia, Eccleſiæ ordines ſtatu phantaſtico amplificare decerneret. Sed hoc mirum omnibus videri arbitror, damnatos ab eo ſemipelagianiſmi Ieſuitas, qui Pelagium totum ſequatur imprudens.

De ſtatu primò acquirendæ gratiæ.

Aureliana doctrina nouitas.

THEOLOGICIS STVDIIS LITERAS SECVLARES NON MALÈ MIſCERI DEMONſTRATUR.

§. III.

QVOD olim per Samſonis dolum vulpeculis, hoc aduerſarijs noſtris modò euenit. Nam vt illæ auerſis capitibus ſolâ caudâ coniunctæ, aliam atque aliam affectantes viam, in id vnum conueniebant vt hoſtium ſegetibus & vinetis calamitatem inferrent; ſic iſti repugnantibus iudicijs, diuerſo gradientes itinere perniciem atque exitium nobis creare moliuntur. Fuit enim cum iactaretur in vulgus ſolùm nos Theologiam & Philoſophiam, horridum videlicet ac ſemibarbarum ſcientiæ genus colere, non ſine aliqua laude & parium commendatione. Ita Ioſepho Scaligero, Theodoro Bezæ, Petro Ramo, & eiuſmodi ſuperioris ſeculi elegantibus ingenijs videbatur. Nunc ex aduerſo clamat Petrus Aurelius *Ieſuitas cultiſſimos homines, claſſibus inferioribus* Aurel. p. 747.

Aduerſariorum inconſtantia in lædenda Societate.

innutritos, secularium librorum helluones. Si ridet & Socraticam exercet ironiam, cur vtitur conuicio nihil nisi aërem verberaturo? Si loquitur ex animi sui sentententia, & inferiores disciplinas ijs meritò concedit, qui antea superioribus aduersariorum opinione præcellebant: profectò victus & inhonoratus lateat necesse est, & *scientificum Iesuitarum gregem disciplinarum principatum non affectantem* modò, sed etiam tenentem limis aspiciat. Age verò quæ est hac in re censoris acutissimi reprehensio? An quòd eos teramus libros, qui Clericis minimè sint accommodati? An quod *Scholas* habeamus *inferiores* statui Religioso repugnantes? An denique quod in ijs libris, ijsque Scholis aliter quàm virtus & pietas postulet versemur? Nam ista tria, quantùm quidem iudicio possum consequi, hac in materiâ veniunt disceptanda. Sed in posterioribus duobus laborabunt alij, primum vt explicem locus iste permittit.

Pag. 474.

Cur literarum humaniorum sciētiam Patres antiqui probarint.
1. Dist 37.
Vt scriptura sacra possit intelligi.

Secularis scientiæ libri sint Clericorum & Theologorum manibus terendi, nec-ne, edisserit in vtranque partem Gratianus, & affirmanti tandem grauissimis inductus rationum momentis subscribit. Quis enim neget seculares literas diuinis intelligendis & vtiles & penitus necessarias esse? Quis Iobum historiæ naturalis imperitus? Quis Danielem Græcæ Romanæque memoriæ negligens? Quis Ezechielem sine opera Vitruuij? Quis librum Iosue absque Geometricis dimensionibus, descriptionibusque Geographicis? Quis ipsum Genesis exordium absque Timæo Platonis, & ipso Timæi libro vel attingat omnino, vel doctè magnificeque exponat? Nihil-ne videntur collaturi Trismegistus ad Euangelij Ioannis initium; Seneca & Athenæus ad Ecclesiastem Salomonis, & cum priore Epictetus ad reliquos libros qui Sapientiales dicuntur; Strabo ad Actus Apostolicos; Diodorus Siculus, & Herodotus ad Ægyptiaca quæ Genesi & Exodo continentur? Potuisset his præsidijs destitutus S. Hieronymus doctè & literaliter scripturam totam exponere? Orthographiam *gloriosum studium, & diuinis ac humanis literis accommodum* attingere dignatus esset Cassiodorus, & *ad amantissimos Orthographos discutiendos anno ætatis suæ nonagesimo tertio peruenisse* se gloriari? Etymologiarum senticeta cum tanto fastidio calcasset Isidorus Hispalensis; aut Rhetoricam & Musicam ad artis canones exegisset Augustinus, aut communes Ciceronis locos selegisset, & Poëseos præcepta tradidisset Beda, si hæc omnia nulla ex parte sacrarum literarum cognitionem adiuuarent?

Cassi. l. de Orthogr.

Vt errores Gentilium confutentur.
Hier. in c. 1. Daniel.

Præterea alij alijs medicinam faciunt Gentiles, cum ex eorum officina depromimus antidota, quibus errorum venena curemus. *Hæc enim discunt sancti*, vt sapienter monuit Hieronymus, *non vt sequantur, sed vt iudicent atque conuincant. Quomodo si quispiam apud Mathematicos velit scribere imperitus Mathematis, risui pateat: & aduersus Philosophos disputans, si ignoret dogmata Philosophorum. Discunt ergo eâ mente doctrinam Chaldæorum* (Daniel & socij) *quâ & Moyses omnem sapientiam Ægyptiorum didicerat*. Hoc modo Gentiles ad fidem inuitat Iustinus: errores confutat Arnobius, cum discipulo Lactantio: deridet Hermias Philosophus Christianus: mysteria propalat & veræ pietati accommodat Iulius Maternus: inuenta rerum pulcherrimarum illis eripit Tatianus Assyrius: antiquitatem rebus nostris asserit Theophilus Alexandrinus cum Iosepho Iudæo: pro Christianis perorat Tertullianus: Dei ciuitatem à Diaboli ciuitate distinguit Augustinus: Græcanicas affectiones curat Theodoretus; & quid non faciunt his armis muniti Clemens Alexandrinus, & Eusebius

Pamphili,

Pamphili, Hieronymus, non homines sed spirantia secularis literaturæ Musæa? Dic autem quæ causa Antoninum Pium impulerit ad proscribendam Sybillinorum carminum lectionem? Cur Senatus Romanus inuentos ab aratore Numæ Pompilij libros flammis addixerit? Cur aduersùs libros M. Ciceronis de Diuinatione declamatum sit à Gentilibus; si eorum omnium cognitio Religionem Christianam nulla parte adiuuat?

Iustin. in Apolog. ad Anton.
Augu. l. 7. de Ciuit. c. 34.

Quid quòd subtiliores nonnunquam errorum insidiæ, nisi Grammatica solertia, & politiore literatura vitari & exiri non possunt? De ὁμοουσίῳ & ὁμοιουσίῳ digladiatus est orbis terrarum. Tres Hypostases in augustissima Trinitate, an vnam dicere oporteret, inter Orientis Occidentisque Catholicos perdiu disputatum est, & *eò tandem adducta res, vt periculum esset ne orbis terrarum fines, vna cum syllabis à se inuicem distraherentur & abrumperentur.* Inque propugnanda Latini nominis fama, coactus est D. Hieronymus ad inferiores disciplinas prouocare. *Tota secularium literarum schola*, inquiens, *nihil aliud hypostasin, nisi vsiam nouit, & quis rogo ore sacrilego tres substantias prædicabit?* Magnam matrem θεοτόκον an θεοτόκον appellare conueniat, certatum est cum Nestorio. S. Augustinus de nominibus *multiloquium*, *Dialectica*, *Donatista*, cum Grammatico Cresconio grammaticari non dedignatur. Hebræos, quorum doctrina omnis in aucupio syllabarum posita est, & tum grande μισθὸς promeritos se putát, cum Mem clausum in media dictione, & triplex Iod circulo comprehensum, & numeros literis significatos, tanquam audita in propitiatorio mysteria enunciant, illos inquam Bibliorum suorum corruptores, quomodo vel Petrus Galatinus, vel quis alius sine perfecta linguæ iam emortuæ, iam penitùs externæ cognitione, doli mali possit conuincere? Græcorum recentium errores & schisma fortiter reuinceret Petr. Arcudius, si linguam ritusque Græcos nō penitùs animo combibisset? Versatus esset in delirijs Nicolaïtarum & Gnosticorum deridendis S. Epiphanius, si nescisset hebraïcè? Aduersùs S. Hieronymum ab æmulis incitatus vnquam foret S. Augustinus, si hebraïcas literas aut scisset, aut amasset? Patrum verò nostrorum memoria cum furor Nouatorum erupisset, qui alij Galliam vniuersam eorum fermento corruperunt, quàm literis humanioribus politi homines, qui cum tria verba Græca protulerant, omnibus stuporem injiciebant, cum refingendæ scripturæ causa, ad fontes hebraïcos prouocabant, summam velut è longinquo reuecti merebantur reuerentiam: cum antiquioris Ecclesiæ primam faciem simplicitatemque repræsentabant, nostratis næuos & maculas prodere videbantur? Qui profectò suis armis repetendi fuerunt, & eius literaturæ studio, quod hactenus ignotum iacuerat, tollendus primùm è Catholicorum animis stupor ille semibarbarus, ne id velut reconditum mirarentur, quod vt humile docti antea neglexissent: retegendæ postea aduersariorum artes, earum literarum præsidio, quæ contra Ecclesiam promebantur.

Vt hæreses vitentur & reuincantur.
Greg. Naz. or. de Lau. Athanas.
Hieron. ep. 57. ad Damas.
Augu. l. 1. contra Crescon.

Huic ego necessitati possum addere conciliatum Religioni Christianæ splendorem, & Iuliani atque Porphyrij criminationibus os oppilatum; qui patres nostros imperitiæ & barbaræ cuiusdam negligentiæ arguebant. Ij si flumen eloquentiæ aureum fundentem Chrysostomum audissent, si reconditam Basilij doctrinam intimè perspexissent, si admirabilem Apollinaris Laodiceni peritiam in condendis omne genus poëmatis, quibus cum illa veterum poëtarum cohorte de palma & gloria certauit, sine inuidia considerass-

Vt Christiana doctrina illustretur.

ſent, aliquid profectò in eius Religionis receſſu eſſe intellexiſſent, quod vel Christiani cum eſſent, vel tunc cum impietatem profiterentur, externis oculis non poterant intueri. *Ea res*, vt ait Clemens Alexandrinus, *& fidei dogmata confirmat, & Catechumenos mirificâ delectatione afficit; & plurima quæ ad finem non conferunt, tamen artifici ipſi ſunt ornamento.* Hoc eſt quod appellat S. Auguſtinus Ægyptios ſpoliare auro ſuo atque veſtibus, *quæ accipere atque habere licet, in vſum conuertenda Chriſtianum. Nam quid aliud fecerunt multi boni fideles noſtri? Nonne aſpicimus quanto auro & argento & veſte ſuffarcinatus exierit de Ægypto Cyprianus Doctor ſuauiſſimus, & Martyr beatiſſimus? Quanto Lactantius? Quanto Victorinus, Optatus, Hilarius? Vt de viuis taceam, quanto innumerabiles Græci?* Sed quid meros homines loquor, cum diuinus ipſe Paulus, non ſemel profanorum Poëtarum teſtimonia vſurpet, tanquam *Scriba doctus in regno cælorum, & Pater familias qui profert de theſauro ſuo noua & vetera?*

Clemens Alex. l. 1. Strom. Augu. l. 2. de doct. Christ. c. 40.

Quid igitur vetant Carthaginenſis Concilij Patres? Quid antiquiſſimus Clemens Romanus in Conſtitutionibus Apoſtolicis? Quid tantopere in Clericis reprehendit Hieronymus, ipſe ab Angelo verberibus pulſatus, quòd *Ciceronianum* ſe potiùs, quàm *Chriſtianum* eâ lectione faceret? Nimirum ſua ſibi ſomnia ridet obijci, & eos cenſoriâ notâ inurit, qui non vtilitatis, ſed ſolius delectationis voluptatiſque cauſa *omiſſis Euangelijs, & Prophetis, comœdias legunt & amatoria bucolicorum verſuum verba canunt.* Gregorius autem Magnus Epiſcopum illis ſtudijs plus iuſto intentum caſtigat: non quòd eas literas didiciſſet, ſed quòd contra officij rationem, vice Euangelicæ lectionis, Grammaticam populo explicaret.

Cur ijdem Patres aliquando earum ſtudiũ reprehendant.

Hieron. ep. 146. Greg. l. 9. ep. 48.

Iam verò vt ad Ieſuitas, quorum ſtudia petuntur, regrediar, ſi ſecularis illius ſcientiæ curioſitati dictum S. Ambroſij obtenderemus quis iure improbaret? *Legere nos aliqua, ne negligamus; legere ne ignoremus; legere non vt teneamus, ſed vt repudiemus.* Sed iſtâ non vtor defenſione: verùm id aio cum S. Hieronymo, *ſi quando cogimur literarum ſecularium recordari, & aliqua ex his diſcere quæ olim omiſimus, non noſtræ eſſe voluntatis, ſed, vt ita dicam, grauiſſimæ neceſſitatis.* Et eandem quæ fuit antiquitus, neceſſitatem adhuc à nobis id ſtudium exprimere, demonſtrat illa ſempiterna, & vt ita loquar, inuicta ſacrarum paginarum obſcuritas, quæ in tanto commentatorum lumine, tamen adhuc de noſtri ingenij debilitate triumphat. Quid quòd ne ipſos quidem antiquos ſcripturæ Interpretes, aut è Patribus quamplurimos, qui alterum poſt ſcripturas ſanctas locum auctoritatis apud nos obtinent, ſine literis humanioribus interpretari poſſumus? Lege ſine illis Arnobium: ænigmata loquitur. Tertullianum: quid dicit? Hieronymum: quò alludit? Vide ergo quiſquis hæc contemnis, *ne lumen quod in te eſt, tenebræ ſint.* Neque deſunt hac tempeſtate peiores Gentilibus hæretici, qui cum exoticæ linguæ verbum buccis tumentibus concrepuerint, ſoli ſapere videantur. Hi cœleſtium oraculorum verba temeritate Grammaticâ, impudentiâ hæreticâ ad vertiginis ſuæ calculos reuocantes, interpolantes, corrumpentes, quàm indignè primos Eccleſiæ Antiſtites, ipſoſque vtriuſque Teſtamenti codices vexarunt, confixerunt, lacerarunt? Iam olim Biblia ſua mala Iudæorum manus corruperat; acceſſerunt hæretici veteres, qui tanquam *muſcæ morientes ſuauitatem vnguenti* iſtius *perdiderunt*: denique perfractis inferorum repagulis, noua furia Europam inuaſit, & cum templis librorum monumenta euertit: vt meritò gemuerint pij omnes cum

Eadem ſecularium modò literarum quæ olim neceſſitas.

Ambroſ. Procem. in Luc. Hieron. Procem. in Dan.

Propheta,

Propheta, *Residuum erucæ comedit locusta, & residuum locustæ comedit bruchus, & residuum bruchi comedit rubigo.* Itaque tali sacrorum voluminum vitiositati opponenda fuit Orientalium linguarum peritia, antiquarum lectionum perspicax inuestigatio, morum & legum explorata cognitio, non minor externæ, quàm Hebrææ historiæ memoria, vt vulnera Grammaticali acu puncta, verâ solidâque scientiâ sanarentur. Quid dicam de ornamento quod ex iisdem literis, vel ipsi sacræ Scripturæ expositioni, vel habendis ad populum concionibus arcessitur? Quis non videt tantùm differre meros Theologos, ab hac dilutiore sapientia, quantùm Stoicos olim ab Academicis, Dialecticos à Rhetoribus? Ioel. c. 1.

Obstrepat hic quantùlibet Aurelius, & Concionatores nostros queratur *è scholis Rhetoricæ adhuc recentes aduolare ad templorum cathedras.* Quasi cruda studia in publicum propellamus, & à puerili institutione derepente populorum magisterium affectemus. Sic olim ædificante Salomone iurasset stolidus aliquis parabilem esse politissimorum lapidum congeriem, qui *sine malleo & securi* perfectè inuicem quadrarent. Vide quàm longo circuitu, quàm non temerario impetu à scholis ad templa perueniamus. Tota Religiosorum nostrorum vita quid aliud est, quàm quidam virtutum & doctrinæ mercatus? Annos duos Rhetoricis studijs, tres solidos Philosophicis impendunt, nihil aliud quàm discentes: eas deinde scholas tenere iubentur, *quibus superiores scientia sunt.* In his vbi triennio, aut quadriennio & ampliùs subacti, & quasi ad palum exercitati sunt, scribendo, legendo, docendo, qui præstantissimus est discendi modus, subleuantur aliquando, & ad laboris mutationem, quam solam quietis speciem agnoscit Societas, vocantur. Theologicum enim stadium quadriennio toto decurrunt, eoque tempore præter Magistrorum dictata, & assiduam commentationem, sic parati esse debent à libris, vt *Summam S. Thomæ, selectum aliquem commentarium, Tridentinum Concilium, Bibliorum volumen, aliquem è Patribus ex superiorum arbitrio, librum denique aliquem ad humanitatis studia pertinentem penes se habeant, & certis temporibus legere vbi commodum sit, non omittant.* Deus sancte! hominis vnius ætatem pene iam numeratam habemus, & vixdum quicquam promouimus. Ad Theologiæ metas vbi peruenerunt, annus additur colligendo spiritui, & deuotioni si quæ defluxerat, reparandæ. Nam cum ad *omnia* nostra munia *pietas vtilis est*, tum maximè in Concionatoribus requirimus *media illa, quæ instrumentum cum Deo coniungunt. Eiusmodi sunt solidæ virtutes, & præcipuè caritas, pura intentio diuini seruitij, familiaritas cum Deo in spiritualibus deuotionis exercitijs.* Ex hoc veluti aureo milliari, per varia sparguntur officia, quibus quemque natura & industria fecit idoneum. Hi Rhetorum studijs, illi Philosophorum Lyceis præficiuntur: gradus hinc vel ad Conciones, vel priùs ad Theologiæ Magisterium: è quo deinde vel ad illas ipsas conciones, vel ad Socios cum potestate regendos educuntur. Tum verò in sacris illis rostris, quis certiùs fidem explicat, quàm qui enodandis cuiuscunque generis difficultatibus assueuit? Quis vberiùs Theologiam proponit, quàm qui de re qualibet copiosè ornateque dicere quotidiana declamatione didicit? Quis meliùs abdita Religionis mysteria, quasi pulchram tabulam, in bono intelligentiæ lumine collocat, quàm qui euocatis vndecunque doctrinæ secularis ornamentis ea persequitur doctè, illuminatè, sapienter? Ætate iam ad honestam missionem deuexa, qui tam diutur-

Aureliana calumnia in Concionatores Societatis p. 309.

3. Reg. 5.

Reg. Prou. §. 18. & 29.

Reg Præf. Stud. §. 30.

1. Tim. 4.

Reg. Conciona. §. 4.

Librorum accurata lucubratio.

no studio scientiam, rerum vsu prudentiam, virtutum omnium exercitatione pietatem penitus adepti sunt; quibus edendorum librorum cupido est, otium in ijs ponunt, deque eo, vt sapientes & literatos decet, rationem posteritati reddunt. Atque tum ex eo quòd sunt *classibus inferioribus innutriti*, hoc faciunt lucri, vt rem quam dicere instituunt, proponant apertè, partiantur distinctè, confirment peritè, explicent illuminatè, nitido & læto verborum genere eloquantur. Ex eo autem quòd fuerunt *secularium librorum helluones*, quibus Theologiam condierunt, euadunt in viros, quales exponendæ Scripturæ sacræ impendi debent, *non solùm linguarum peritos, sed etiam in Theologia Scholastica, cæterisque scientijs, in historia variaque eruditione, & quoad eius fieri potest, in eloquentia bene versatos.*

Reg. Prou. §.5.

Hic vitæ nostræ cursus, hic exitus est: his probatos experimentis, transfusionibus depurgatos, vaporationibus eliquatos, damus in publicum; seriùs longe quàm plerique aliorum Ordinum prodeant; cautiùs quàm ij quibus præter *picta tectoria lingua nil solidum crepat*; sapientiùs quàm qui de Deo non dignè Deo loquuntur. Ita Theologiæ seruiunt disciplinæ minores, & Reginæ Esther delicatiùs incedentis collectum syrma sustinent. Atque hæc ad defensionem doctrinæ Societatis, & studiorum nostrorum causam & institutum dicta sufficiant.

EIVSDEM HIERARCHIÆ CHARISMATVM supremus ordo declaratur.

CAPVT XIX.

Superiora Charismata debent ad caritatem deducere.

Cant. c. 3.

OMnia nostra in caritate fieri iubet Apostolus, & illam Charismatum omnium finem in Ecclesia constituit perfectè ædificatâ in caritate. Hinc est quod Salomon ferculi sui *media caritate constrauit, propter filias Ierusalem*; eique *lampades ignis atque flammarum* attribuit, quæ nullis Oceani aquis extingui possint & suffocari. Quamobrem cum futuræ vitæ spem ex Theologiæ Moralis præscripto viuentes conceperimus; cum Scholastica Theologia fidem nobis adauxerit, ad mysticam sapientiam ascendendum erit, quia *maior horum est Caritas*. Illa autem, Beda teste, vna est, & sola Theologia, id est, contemplatio Dei, cui meritò omnia iustificationum merita, omnia virtutum studia postponuntur. Mirus ordo, cum à cognitione Dei procedat amor, & oculus cor præcedat, proximos sibi tamen Deus facit amantes, & quasi solius amoris amans, ex toto cognosci non potest à Cherubinis, qui vult totus à Seraphinis ardenter diligi. Et in Hierarchia quidem Cœlesti nullus spiritus ex ordine Cherubico potest ad Seraphicum euolare: in subcœlesti autem in qua versamur, nisi cognitio ad amorem referatur, euanida est; nisi Charismata quæ Deus intelligentiæ largitur, voluntatem inflamment, obtunduntur; nisi Doctor ex Throno, vel Cherubino euadat in Seraphinum, malè talentum suum occupat. Quemadmodum enim sol aërem tenebris purgat vt illuminet, radijs autem illuminat vt calore perficiat: ita Deus purgatam per Canonistas animam, sapientiæ suæ luce per Theologos complet, vt ad dilectionem bonitatis accendat. Quod sapienter

Beda in c. 10. Luc.

ter

ter adumbrare visus est Philo, cum alios cœli, alios Dei homines esse dixit: illos vacare scientiæ, & tanquam humanæ Reip. ciues in mundo consistere. Talem fuisse Iudæorum parentem, cum adhuc Abram, id est, Pater sublimis nuncuparetur. Hos autem naturam omnem creatam supergressos, migrasse in mundum intelligibilem, ibique sortitos domicilium, adscriptos esse Reip. idearum incorporearum & incorruptibilium. Hos Dei homines, Sacerdotes esse, & Prophetas: eò Patriarcham euasisse per diuinum oraculum, *Ego sum Deus tuus*; & factum Abraham, qui est *Pater electus soni, id est, intellectus probi viri; est enim electus, purgatus, & pater vocis quâ consonamus* laudes Dei, & gloriam augemus.

Homines cœli, & Dei. Philo l. de Gignant. *Abram, & Abraham.*

Itaque quæ Gratiæ gratuitæ Dei in Ecclesia caritatem, & eius ardorem aliquem ex vitæ statu & conditione conficiunt, illæ mihi non incongruè videntur cum Seraphinis comparari. Quod vberrimè sapientissiméque facit S. Bonauentura noster, stricta quidem & contracta ad Religiosos significatione, sed quæ longè commodiùs totum ordinem Hierarchicum complexura videatur. *Angeli enim illius ordinis*, inquit, *diuini amoris incendio præ cæteris inflammati, aliorum sunt inflammatiui. Mobiles in se, aliorum sunt motiui. Acuti & penetratiui, inferiorum & suppositorum sunt reductiui: quia quos igne caritatis accendunt, ad Deum qui sursùm est deducunt & conuertunt.* Vbi duo semper, quasi necessariò coniuncta vides, propriam cuiuslibet Seraphini perfectionem, & alienæ curam atque studium. Quod ne in antitypo per Iurisdictionem, aut Ordinem tantùm fieri credas, ne-ve *inferiores* illos & *suppositos* interpreteris subditos, in quos dominatus & potestas exercetur, immediatè subdit, quod alia occasione retulimus, esse Seraphinos *actiuos & exemplificatiuos: quia non solùm inferiores accendunt, verùm etiam & ordinatè diligendi formam tribuunt.* Vt sciamus neque otio torpere contemplantes, neque proximis nihil conferre carentes subditis, plusque illos exemplo, quàm ipsis quas exercent actionibus operari. Denique vt in huius exemplaris explicatione duplex Hierarchicarum actionum genus, ad ordinem hunc pertinentium Catholica soliditate fundemus, eas videlicet quæ Deum, & eas quæ proximum intuentur. Nam quia vnius & eiusdem caritatis obiecta sunt duo, præcipuum quidem & maximè sublime, Deus ipse: secundarium autem proximus; ad cuius amorem pertinet velle & operari bonum proximo: duûm præcipuè generum hæc oportet esse Charismata, & alia quidem contemplando, alia autem operando exerceri; vt duplex Mariæ & Marthæ ministerium ad fouendum in nobis Christum laudabiliter concurrat.

Caritatis professores cum Seraphinis comparati. Bonau. l. de Hier. Eccl. P. 1. c. 2. *Perfectionis propria & alienæ studium.* *Inferiores in hac Hierarchia qui sint.* D. Th. 2. 2. q. 66. a. 6.

Quæ verò sit ista Caritas, qui amor Seraphicus, quis animo complecti, quis pro rei dignitate possit eloqui: Ignoscite Ardores sempiterni, flammæ Deiformes, astra de sole, carbones de altari, mundi supercœlestis plaga torrida, si vos in perpetuo meridie serenissima luce exęstuantes, mortalibus oculis intueri, concipere mente, lingua enunciare tentamus: si speramus aut capere cogitando, aut capi efferendo superferuidos amoris æstus quo viuitis, supersuauem spiritus impetum quo concitamini: exuberantissimas ignis stricturas quibus inferiora succenditis. Vos procul intuitus Apostolus Christi *aquila grandis magnarum alarum*, stupore silentióque adorauit: ex eius tamen consortio luminis nonnihil haustum Hierarchiæ Doctor Dionysius, quàm horrenda & venerabili obscuritate nobis tradidit? Eam peruincere acutissimi

Quanta sit Caritatis Seraphicæ sublimitas.

interpretes Hugo Victorinus, & Linconiensis Antistes pene desperant. Bonauentura autem Seraphicus Doctor, in eam deductus luminosam caliginem nihil de suo proferre audet, nuda interpretum verba colligere & describere contentus. Post hæc qui noctuis animus, quæ spes talpis alta terræ mole consepultis? Verùm si Deus ipse contemplandum se nobis exhibet, vos-ne idem negabitis, ô primi, ô capacissimi supereminentis bonitatis excipuli? Si priores aquilæ maiestatis vestræ scrutatrices humillimæ, à gloria non sunt oppressæ, date veniam earum vestigia sequentibus, & non illaudabili curiositate inquirentibus, quàm sublimem & humanis viribus inuium amori Hierarchico scopum Deus proposuerit, quàm ardens, quamque infinita esse debeat imitatio nostra, quæ suis exemplaribus ad viuum respondere nunquam poterit.

Amoris Seraphici dotes quinque.

Τὸ μὲν γὰρ ἀεικίνητον αὐτῶν περὶ τὰ θεῖα, καὶ ἀκατάληκτον, καὶ τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ὀξὺ, καὶ ὑπέρζεον τῆς προσεχοῦς καὶ ἀνενδότου, καὶ ἀκλινοῦς ἀεικινησίας, &c. Dion. c. 7. Cæl.

P. Ioan. à S. Francisco in 2. interp. Gall. ad hunc locum.

Dotes istæ diuersæ sũt.

An dotes istæ à se inuicem pendeant.

Amorem Seraphicum ad Deum, & inferiores ordines tendentem, quinque dotibus exprimit Hierophanta Dionysius, quem ait esse *semper mobilem circa diuina, perpetuum, seu indesinentem, calidum, acutum, superferuidum.* De quibus quæri primùm potest, sint-ne diuersæ illæ proprietates, an vna verbis pluribus explicata? Quid enim differt secunda à prima, quid tertia à quarta? Si quis dixerit caritatem Seraphicam & perpetuò & ardentissimè in Deum ferri, num is quinque Dionysiacas voces satis expresserit? Ita sensisse videtur nobilis interpres Gallicus, vim amoris illius tot vocabulis magis explicans, quàm distinguens. Nihilominus homonymiam in illis verbis non senserunt enarratores quos ante nominaui, & modò sequi lubet; quorum subtilis, & solers labor in eo fuit occupatus, vt singula membra & ab alijs seiungerent, & bono aliquo sensu exponerent. Certè calor aliud aliquid est quàm acumen; ac licet aliàs calorem siccitatis acumen & energiam esse dixerimus, tamen sine calore acumen, & calorem saltem remissum sine acumine reperire est. Atque calor idem à feruore gradu & intensione distinguitur, & ab vtroque superferuor ille, qui nouo nomine in re vetustissima vsurpatur.

Itaque cum sint hæc diuersa, quæri deinde potest, sint-ne aliqua ratione connexa, & inuicem pendentia; vt certo consilio in hunc ordinem à S. Dionysio collata sint, quòd ab vno procedat aliud, & à semper mobili, ad superferuidum dispositis gradibus ascendatur? Hoc innuere videtur S. Bonauentura, qui *gradus amoris Seraphici* appellat: hoc Hugo Victorinus singula consequenter suis significationibus assignans: *sicut mobile*, inquit, *præcedit vt inquisitionem excitet, & incessabile sequitur, vt ad perseuerantiam confirmet; ita calidum sequitur, vt sensum viuificet*, &c. Verum catenatam hanc seriem prout iacet nulla necessitate agnoscendam esse arbitror, in qua neque S. Bonauentura persistit, dum ipse se corrigens, *ponit*, inquit, *quinque gradus, vel magis quinque proprietates.* Quæ duo vocabula in singulis postea repetit: tum primam proprietatem quæ est *semper mobilis, supremum gradum* nominat, cum ea nuncupatio *superferuido* potiùs conuenire videatur. Præterea non ex eo quòd semper mobilis est, calidus dici debet; sed ex aduerso, idcirco mobilis, quia calidus: potest acutus esse, & superferuidus, licet perpetuus non fuerit: acutum porro id esse quod semper moueatur, cœlestium corporum volubilitas non persuadet. Ita sentire me cogunt maximè priores duæ proprietates, quas sine discrimine locum obtinere arbitror, quem scriptor voluit, non qualem ipsa rerum natura desiderat. Quidni autem vt vtranque conciliemus sententiam,

Totum hunc locum tractat Bona. l.7. de itineri. æter. c.3. ex Hugone Victor. & Linconiensi.

ſententiam, ordinem conturbari petimus, & eas in poſtremum locum reijci? Neque repugnabit ipſe S. Dionyſius, qui ſi quid acutiùs ſpeculari licet, à *calido* incipiendum admonet, dum *ſuperferuido* adijcit *continuam & cedere neſciam perpetuam motionem*: quæ verba nihil aliud quàm primò locata explicant. Vt ſi quis certo ſingula ordine velit diſponere, ſic enumerare poſſit, ex calido acutum, ex acuto ſuperferuidum, ex ſuperferuido ſemper mobilem, ex ſemper mobili perpetuum & indeſinentem. Sed nos priùs hac ſoluti catena, ordinem ab auctore traditum enarrando conſequamur.

Semper mobilis eſt amor Seraphicus, quia *per ſe mobilis*, vt inferiùs dicitur, hoc eſt, non à principio extrinſeco, ſed ex conuenientibus naturæ ſuæ principijs; non accepto aliunde, ſed innato ſibi motu. Nam ſi Angelum ipſum ſpectas, perpetuò & ſine intermiſſione vlla Deum bonitatis, & pulchritudinis fontem intuitus, non poteſt in eum non tendere actu intenſo, *inflexibili ab amando ordinatè amatum, & indeclinabili ad aliquid aliud inordinatè amandum.* Quòd ſi Deum ipſum attendis, iam amor *perpetuus eſt, & indeſinens.* Nam vt ignis vim & actionem nunquam extingues, quandiu in materiam incurret formæ ſuæ ſuſcipiendę idoneam: ſic amando mouebitur vſque & vſque Angelus, donec in Deo amandum quicquam conſpexerit. Infinitos autem diuinarum virtutum theſauros, quando millies infinita creaturarum millia exhauſerint? Quò fit vt non tantùm actu non intercepto, quæ prima proprietas eſt, ſed etiam, ſi licet dicere, æterno Deum amet; quia Deum pulchri, & boni Oceanum nouo ſemper modo intuetur, & agendo experitur, quod nos ſancti docent ſcribendo, Deum amandi modum eſſe ſine modo, ſine fine.

Amor ſemper mobilis.

Amor perpetuus.

Iam amorem ipſum conſidero. *Calidus* eſt amor. Vt autem in corporibus grauitas leuitaſque ad proprium locum; ſic in amore calor ad amatum inclinat & trahit, verum pondus, pernix ala. Poteſt tamen ab agendo præpediri, vt lapis obiectu corporis, ne ad centrum deſcendat, vt auis intricata pedicis, ne in æthera ſubuolet. Quamobrem vt actu moueatur, *Acutum* accedat oportet, & ſuperatis obicibus omnibus actu penetrans obiectum; vt non tantùm calidum ſit ab amato, ſed acutum impetu tranſeat in amatum. Si enim de longè calidus, abſentem amas, imperfectus eſt amor, *adhuc foris amas, alius à dilecto, & non vnum cum ipſo. Amor autem natura non quieſcit, donec naturaliter totam amabilis penetrauerit virtutem, & profunditatem, & totalitatem quantum poteſt.* Hic verò quieſcat neceſſe eſt, quod *ſuperferuido* conſequitur. Feruent porro ea quæ ingenti calore concepto interiùs exuberant, & ſupra ſe iactata, naturali pondere in ſe reuoluuntur. Hominum hic eſt amor, nondum mortis huius corpore liberatorum, qui diuini Spiritus penna elati, mortalitatis pondere demerſi, euolant & recidunt, Deum amant non obliti ſui, Deo clamant, *trahe me poſt te*: carnem audiunt retrahentem, *deſeris nos & vſque nunquam ampliùs?* At ſi qui calor tam potentis æſtus fuerit, non tantùm vt aliquid ſupra, & extra ſe iactet; ſed etiam in eo ſtatu ſemper detineat, neque vlla remiſſione aut pondere relabi patiatur, non hic plus aliquid quàm feruor, non *ſuperferuor* iure optimo dicatur? Hic verò Seraphini amor eſt, qui non ſolùm vt acutus penetrat ad amatum, non vt feruidus ſupra ſe extollitur, exit à ſe, ſeque ipſum Dei comparatione contemnit & deſpicit: verùm etiam in eo quaſi violento motu perpetuò ſuſtinet, vt procul à ſui contactu ſemper amato adhæreſcat. *Hanc igitur inclinationem virtutis amatiuæ* (vt cum Linco-

Amor calidus.

Amor acutus.

Amor ſuperferuidus.

niensi concludam) *puto significari per calidum: motionem autem subtilem, penetratiuam, velocem, ad naturaliter amabile amplexandum, existimo significari per acutum: ipsam autem rei amatæ amplexationem, semper tentionem, seu cum illa adhæsionem, & in illa quietationem, manifestari per superferuidum.* Quæ tam felix comprehensio, tam fortis adhæsio, tam naturalis; vt in loco proprio quies, mobile semper ad ardentiorem motionem, profundiorem penetrationem, auidiorem fruitionem extimulat, semper quiescens, semper mouens, amati sui delicias nunquam in æternum exhausturum, plus vltra semper scrutaturum, & in ipsa inquisitione semper cum ineffabili gaudio fruiturum. Ita se habet propositus à nobis illarum proprietatum ordo, quà tendunt ad Deum; nunc videamus quomodo ad inferiora descendant.

Amor Seraphicus quomodo agat in inferiores.

Iterum amor Seraphicus S. Dionysio dicitur *vim habere efficacem similia efficiendi, sursum ducendo ea quæ subiecta sunt, quasi calore, feruoreque suo illa ad similem calorem excitans*, &c. Notanda hic Victorini Hugonis doctrina, motionem dilectionis Seraphicæ, quæ ad superiora intenditur, intimam & inflexibilem dici; *prout autem subiecta respicit, reductiua & actiua exemplatiuum nominari*: quatemus Seraphinorum dilectio, inferioribus exemplum est *ad superiora tendendi, & secundùm superiora incedendi. Motus enim ille qui in superiori est contemplatio, in inferiori est operatio*: quoniam in inferioribus agit quodammodo contemplationem, quam exemplo suo edocet. *Ad superiora tendit, vt in eis requiescat: ad inferiora tendit, vt ea ad se reducat, recalificans illa, & resuscitans in consimilem caliditatem.* Illum amorem docet Ioannes Thaulerus libenter extra seipsum & solitudinem, in qua contemplando latebat prodire, eoque securiùs, & minore cum impedimento foras progredi, quò magis interioribus spiritus delicijs afficitur, & ad eas propendet. Hinc apparet quomodo dicatur actiuus, & semper mobilis, & indesinens, & calidus: nisi enim arderet in se, quomodo alios incenderet? Acutum, si vis, intellige, ex vi & energia exempli, quod verbis quibuscunque efficacius est. Feruor superest, non vt ante *superferuor*: Nam hic subiectum extra se sic rapit, vt in raptu detineat: ille autem sic ebullire facit, vt ad se infernè reducat: nisi enim ex motu in amatum, in se quodammodo reflecteretur & descenderet, qua ratione inferioribus attrahendis prodesset? Rursum quomodo tutò & securè reducendis subditis occuparetur, nisi superferuida motione Deo penitus inhæreret? Agit ergo Seraphinus in subiectos, dum fruitur Deo: mouet inferiores dum quiescit in Deo: reducit subditos ad Deum, dum se ipse extra se rapit in Deum, factus ex infinito speculo, diuinarum perfectionum speculum, & sine Iurisdictionis violentia, sine charactere Ordinis, ius Deo reddi iubet, & in mollem naturam ter sanctæ Trinitatis imprimit characterem.

Motus idem erga superiorem contemplatio, erga inferiorem actio.

Thaul. l. Inst. c. 14.

DE

DE CONTEMPLATIONE ET ACTIONE *dictum expreßius.*

CAPVT XX.

IN HAC igitur beatissimarum mentium contemplatione, Contemplatio iterum & Actio recurrunt; de quibus cum dici satis nihil possit, illam per gradus suos ad Seraphicam vsque deducere quis vetet? quis vt intrusum & alienum ab instituto nostro, ab hoc loco criminetur? Rem exequitur S. Bonauentura, plurium congerie auctorum qui hac de re scripserunt, quibus suum ipse calculum non addit, eorum verbis & auctoritate contentus vt plurimùm. Ego vt quemque in priuatis gradibus probauero, sequar non inuitus; vni tantùm Vercellensi Hierarchiæ commentatori sæpius inhærebo, quia is ad Hierarchias Angelicas mentem nostram subtiliùs reducit. Idem fusiori volumine prosequitur vberiùs P. Thomas à Iesu è sacro Carmelitarum Discalceatorum ordine, Contemplationem diuinam sex libris enarrans, vnde ea tantùm quæ ad Hierarchiam nostram, & eius cum Angelicis similitudinem faciunt, hauriemus.

Propositio dicēdorum. — Bonau. l. de Itinc. ætér. dist. 4. tota. — Tho. à Iesu l. 5. de Cōtemp. diu.

Ante omnia substerni Actionem Contemplationi iubet Origenes, & priùs actione perfici hominem, quàm ad contemplationem accedat: vt vbi vita actiua terminatur, & perficitur, inde vita contemplatiua, lege ordinaria, incipiat. Qui & Magni Gregorij sensus est: *Qui arcem Contemplationis ascendere desiderant, priùs necesse est vt in opere Actionis perfectè se exerceant.* Id verò fieri apud homines illustriore nonnunquam bonorum operum exemplo; quàm per Contemplationem ipsam; & merita non minùs copiosè in communem thesaurum inferri, quotidiana docet experientia. In hac autem Actione sedem habent primò impotentium animi motuum subactio, & ad rationis imperium circumductio; illustria deinde virtutum Christianarum exercitia, vt patientiæ, vt demissionis animi, vt mortificationis. Id videtur à Bonauentura nostro indicatum, vbi *ad vitam Hierarchicam & contemplatiuam, necessarium esse* admonet *animam purgari, illuminari, & perfici: purgari autem à concupiscentia, à malitia, ab ignorantia, ab infirmitate seu impotentia.* Præterea Virtutes, Sanitatum gratiæ, Opitulationes, Gubernationes, & omnia sacrarum ministrationum genera, per quæ Christianorum primæui, eximiam suæ virtutis admirationem apud ethnicos concitabant. Iam autem cum reliqua pietate resedit ille cœlo & terræ gratissimus caritatis æstus, qui tamen animante Deo inter tot recentes Sanctimonialium Ordines contemplationi vacantium, per addictas nosocomijs feliciter excitatur. Mihi certè non minùs Ecclesiam Hierarchizasse videntur ij, quos ad peste tabidorum obsequium amor diuinus impulit, inque eo defunctos pro Martyribus colit Ecclesia; quàm plerique cœlestibus recreati delicijs Anachoretæ. Et quando suus cuique sensus est, amo ego ampliùs & admiror Catharinam Senensem, & Francisc. Xauerium ad elephantiasin in nosocomijs assidentes, & saniem è putribus & cadauerosis vlceribus obbibentes: quàm aut illam inter sponsi sui voluptates & reuelationes; aut hunc apud Indos & Iapones mortuos suscitantem; quia securiora

Actio Contemplationi substernitur. — Greg. l. 6. Mora. c. 17 — *Quæ sit illa Actio.* — *Ad vitam Hierarchicam necessaria purgatio.* — Bonau. in Breuiloquio. p. 5. c. 5. — Martyrol. Rom. ad vlt. Febr.

puto nostri in Deum amoris indicia tam manifesta, quàm Dei in nos priuilegia satis incerta; cum ne Apostolatus quidem Iudam seruauerit. Quis autem pro rei magnitudine satis illud æstimet, quod factum nuper vidimus, cum animo virili, ardenti caritate, incredibili animarum zelo succensæ, ad transmarinas Canadensium oras tenerrimæ Moniales, ad immanes solitudines, vrbanis innutritæ delicijs, ad fœdam barbariem, honestorum natalium puellæ nauigarunt, vbi maris, cœli, sui victrices, per artem ægrorum corporum curandorum, animarum salutem pro conditione sexus operentur?

Contemplatio status resultans à perfectione actionis.

Terrestris tamen quodammodo est, & humanitatem non excedens, hæc quantæcunque in Ecclesia vtilitatis, & Deo accepta Marthæ occupatio, citima quidem Contemplationi, vt germana soror, sed eximio Contemplationis nomine nondum digna. Nam *propriè loquendo perfectio actionis, non est gradus contemplationis, sed potest dici status quidam resultans à summa perfectione vitæ actiuæ, quæ necessariò præcedit, tanquam disponens potentias contemplatiuas ad actus suos non impeditos, sed perfectos.* Ad Angelicos igitur ordines ascendet animus, seque beatissimis illis Hierarchijs reddere conabitur quamsimillimum. Id quomodo exequatur, videndum est. Prima operationum istarum Cogitatio est, quæ orta ex imaginatione, transit & terminatur in Meditationem. Meditatio ex ratione orta, transit & terminatur in Speculationem. Speculatio quæ partim oritur ex ratione, partim ex intelligentia, transit & terminatur in Contemplationem. Contemplatio autem quæ oritur ex intelligentia, transit & consummatur in intuitiuam cognitionem.

Contemplationis definitio. Rich. de S. Vict. l. 1. de arca Myst. c. 4.

Contemplatio igitur, si Richardo Victorino credimus, *est actus intellectus non impediti, gratia sanati, in æterna tabernacula, seu sapientiæ spectacula directi, cum admiratione suspensi.* Eius obiectum Deus ipse, quà veritas est, voluntatem potens excitare ad eius dilectionem cum iucundissimo sapore gustandam. Actus autem sapientiæ, est Dei contemplatio, non quocunque modo, sed ex dilectione profecta, cum ineffabili quadam suauitate in affectu, quæ sentiri potest experiundo, explicari dicendo non potest. Quamobrem non alius est diuinæ manifestationis modus, quàm humanæ dilectionis mensura, vt quantùm amaueris, tantùm cognoscas; priusque te illi adiungas diligendo, quàm ipse se tibi donet ad intelligendum. In ista porro operatione, *vbi spiritus ibi libertas,* qua peccatorum iugo exoneratus, & terrenorum desideriorum tricis expeditus animus, liberrimo motu huc illuc circumfertur, neque vllo difficultatis obice à suæ discursionis impetu retardatur. Hac libertate atque agilitate, caret Cogitatio, quæ nonnunquam sine ratione, vt pote ex imaginatione, mouetur, semperque per deuia quæque lento pede vagatur. *Gratia sanatum* quod audis, perspicacem intellige, ab amore cupiditatum, & imaginibus remotum, ab omni labe corporea purum & integrum. Quod in Meditatione non est quòd necessariò requiras, cum ea conficiatur ratione; quæ vt imaginatione superior est, ita inferior intelligentia: est autē perspicacia actus intelligentiæ. *Directum* vides *in æterna tabernacula,* in ipsam sapiētiam, & primā veritatem, & quidem in sui puritate, sine inuolucro, vmbrarūque velamine. Quis S. Dionysio sunt *fulgores simplices, puræ illuminationes,* quibus veritas in seipsa, non per subiectam videtur imaginem. Quod Speculationi neutiquam conuenit, per speculum & in ænigmate cernenti. Denique *mentalem suspensionem*

Differt à Cogitatione.

A Meditatione.

A Speculatione.

ex admi-

ex admiratione natam suspicis: dum anima supra semetipsam prodire mentis alienatione vrgetur: dum in cœlestibus tota suspenditur, natiuæ possibilitatis terminos supergressa. Hic rerum nouitas super spem, supra captum æstimationemque nostram positarum, admirationem facit, ex admiratione accrescit attentio: ex attentione cognitio: ex illis omnibus mentis suspensio, in qua fit nonnunquam, vt non ex intentione voluntatis, sed ex sola interpellatione humanitatis, acies inde flectatur. Flectitur tamen, quia in eo statu, tanquam violento, diu persistere non potest; sed infirmitatis suæ pondere victa in semet & ad inferiora frequenter relabitur. Hac conditione ab intuitiua visione discrepans, quæ sine intermissione & fatigatione Deum dulciter intuetur. *Ab intuitiua visione.*

Hæc est natura Contemplationis, ad quam gradibus ascenditur, monente Psalmista ituros iustos *de virtute in virtutem, donec videatur Deus deorum in Sion.* Et iterum ex versione Septuaginta interpretum: *Deus in gradibus eius cognoscetur.* Quos gradus Hierarchica subtilitate, Vercellensis ad Hierarchias Angelicas sic accommodat. *In singulis*, inquit, *mentibus Hierarchicis* (nota Lector, contemplatiuos animos, ad Seraphicam perfectionem, ad diuinitatem ipsam sola mentis agitatione tendentes, nobili modo Hierarchicos nuncupari) *disponuntur tres Hierarchiæ.* Infima, qua mens bene disponitur respectu exteriorum; media, respectu interiorum; summa, respectu superiorum. Eodem pene sensu scribit Richardus Victorinus, triplicem esse oculum, carnis, quo videntur exteriora; rationis, quo interiora; contemplationis, quo superiora: & primum quidem apertum esse, alterum lippum, tertium clausum. Primam Hierarchiam ponit Vercellensis in natura, mediam in industria, tertiam in gratia: operari in infima naturam solam, in summa solam gratiam: in media vtrunque. Thomas à Iesu non diuerso animo, tres cœlos tribus respondentes Hierarchijs nominat, quibus ex aduerso triplex oculus animæ respondeat. Primum in quo prima residet Hierarchia, est Contemplatio Dei per sensibiles creaturas, per oculum sensibilem seu imaginarium, quo diuina in corporeis imaginibus intuemur. Alterum ipsius Dei intuitio in seipso, hoc est immediate per fidei cognitionem; quæ fit oculo intellectuali, quo Deum in obiectis intellectu percipiendis vt misericordia, vnitate, trinitate conspicimus. Tertium pura ac mystica contemplatio, qua Deus in hac vita per omnium ablationem siue negationem, in mirabili caligine ineffabiliter cognoscitur & gustatur: idque per oculum simplicem qui similitudines omnes ac imagines, tum corporeas, tum intelligibiles per ablationem transgreditur, & ipsum Deum in lucida caligine, & luce inaccessibili cõtuetur. Hæc est scalæ mysticæ sublimis series, cuius in apice Deum aspicit Israël, abductis sensibus à rebus humanis, oculo creaturis aspectabilibus clauso, dulci contemplationis somno sibi ereptus. Hoc tertium cœlum, quo raptus est Apostolus siue in corpore, siue extra corpus, in quo audiuit arcana verba, quæ nos homuli ex luto & argilla compacti, conamur edisserere. Non est ea tamen diuinæ Hierarchiæ opera deneganda, in qua hoc certè lucrum facturi sumus, vt sentiamus quàm nihil sint ea quæ tanquam summa concipimus.

Gradibus in Contemplatione ascenditur. Psal. 83. Psal. 47. ex 70. *Mentes Hierarchica Contemplantium.* *Triplex oculus.* *Triplex cælum, cum triplici oculo.* Tho. à Iesu l. 2. de Cõtemp. diu. c. 6.

GRADUS CONTEMPLATIONIS AD ANGE-licas Hierarchias accommodantur.

§. Vnicus.

obiecta in quæ fertur prima Hierarchia, secundùm Tho. à Iesu l. 3. Prol.

PRIMAM Hierarchiam idem Thomas à Iesu tres in gradus distribuit, quorum primus est ex creaturarum visibilium contemplatione, secundus ex scripturarum mira penetratione, tertius & supremus ex Verbi incarnati cognitione ad incomprehensibilis deitatis perfectiones contemplandas mira suauitate conscendens. Verùm sunt hæc obiecta circa quæ occupantur animi facultates, at nos ipsas earum actiones quærimus, quæ cum cœlestibus intelligentijs Deum motu perpetuo contemplantibus meliùs conferuntur.

operationes facultatum considerata.

Angeli, aprehensiones naturales.

Archangeli, naturales dictationes.

Occurrunt igitur in primis Angeli, qui aliquid simpliciter nunciant, videlicet *prima & simplices apprehensiones naturales, tum intellectus, tum voluntatis.* Quò & imaginationem, & sensuum operationem reducere possumus, cum sint & isti nuncij species rerum aspectabilium ad animum deferentes: & illa inter sensum & rationem, quasi ancilla inter Dominum & seruum discurrat, & quicquid exteriùs haurit per sensum carnis, intellectui repræsentet ad obsequium rationis. Sequuntur tanquam Archangeli & nobiliores nuncij, *naturales eorum quæ sensibus apprehensa sunt dictationes*, quatenus illa pro commodis aut incómodis repræsentant. *Ratiocinationem in imaginatione* vocat Richardus, qua rerum vtilitatem, rationem, ordinem, & cæteras conditiones rimamur, speculamur, & miramur. Auctor de Spiritu & Anima, qui à sensibus ad imaginationem ascendit, tertio loco *Rationem* collocat, eaque dicit sensum mentis acui, vera distingui à falsis, imaginem Dei conseruari. Quæ non coactè ad dictationem & ratiocinationem nostram referas. Tertio loco, Principatus quidam mentales, duces se præbent inferioribus ad diuina, suntque ij *appetitus vel fuga ex præcedentibus dictationibus resultans.* Saporem boni & odium mali S. Bernardus appellat. Credas mentem hic habere consilium, & propositas hinc inde rationes sic expendere, vt bonum sapere, & gustare incipiat, seque in meliorem partem ferri sinat: cum nihilominus suscepta quasi intellectus doctrina, sui adhuc potens sit, & vel neutri, vel deteriori parti se se possit addicere, vt norunt philosophorum filij. Sic affectus animus primam complexus Hierarchiam, gradum facit ad mediam.

Principatus, appetitus, vel fuga

Potestates, motus determinantes,

Virtutes, executio eius quod decretum est.

Dominationes, authentica imperia.

In qua Potestates sunt, *motus illi voluntarij intellectus & affectus, ad summum bonum propositum, totis vtriusque potentiæ viribus requirendum determinantes*, & obices omnes perfringendos. Quibus adiunguntur Virtutes, tum naturales, tum gratuitæ, *ad exequendum fortiter, quod sapienter à Potestatibus decretum est.* Per quem conatum & efficacitatem, iam ex toto liber animus, nullo ampliùs obstante aut retardante, euolat ad supremos naturæ terminos, in quibus Dominationes imperant, mentemque in summa libertatis sublimitate constituunt; *quatenus per authentica liberi arbitrij imperia, intellectus & affectus per apices suspendunt*, & ad diuinos superaduentus suscipiendos, quantùm quidem libero arbitrio adiuto, corroborato, & eleuato per gratiam possibile est, comparant. Hic animus virium diuinitus recens immissarum accessione vegetior, nobilissimos

nobilissimos, & vix humanos conatus exerit, seque supra se in theoricos excessus effundit, Thronorum mentalium ordine gloriosè affectato.

Dubitas quin hic & tum immensam irrequieti cordis capacitatem, penitus suscipiendo aduentui diuino expandat, seque Thronum faciat non ingratum, illi admittendo & ferendo, cuius deliciæ sunt esse cum filijs hominum: qui Deiferos olim Ignatios animauit, qui θεοπλήκτους prophetas inspirauit: qui se in Paulum, tanquam in vas capacissimum infudit, vt eius *portaret nomen coram gentibus, & populis, & filijs Israël?* Hic collocat Richardus superiorem Ratione Reuelationem, eorum quæ de diuina natura credimus, & sola scripturæ sacræ auctoritate probamus. Hunc Origenes quartum facit gradum, quo rationalia omnia transcenduntur, excutiunturque illa phantasmata, quæ animam detinent ad superiora properantem. Hinc Thomas à Iesu puram auspicatur contemplationem, imaginationis ministerium minimè requirentem, quam viris perfectis sæpe probat contingere, quibus ipsæ species à Deo infunduntur. *Throni, excessus theorici.* Tho. à Iesu l. 5 de Cōtemp. diu. c. 2.

Inde verò attrahitur Intellectus ad summam quæ haberi possit cognitionem diuinorum arcanorum, & affectus ad amorem eximium, quæ sunt Cherubicæ illustrationes. Hic Moses secundùm magnum Dionysium, seiunctus ab ijs qui locum Dei secum inspexerant, intrat in mysticam ignorantiæ caliginem, in qua omnia cognitionis subsidia deponens, vnitur incomprehensibilitati diuinæ, quam non penetrat intelligentia. Hic super intelligibilia secundùm Origenem eleuatur animus. Hic secundùm Richardum Intelligentia pura, ex illa diuini luminis irradiatione, ea cognoscit atque considerat, quibus omnis humana ratio reclamat. Quare apud Thomam à Iesu gradus hic contemplatio Dei in caligine nuncupatur, quia tum percipit intelligentia non posse Deum percipi, & in lucem admissa inaccessibilem tanto fulgore præstringitur, vt hoc vnum sentiat videre se quod videri non potest, & quicquid videri atque intelligi potest infinitis gradibus illo minus esse. Et quoniam illum immensæ bonitatis solem ingredi non potest quin æstuet, & anhelet, ita parto fruitur bono, vt ad arctiorem eius complexum, osculum, & vnionem semper aspiret. In hoc igitur perpetuo ad Deum quasi absentem motu, in suauissima præsentis Dei quiete, sapientia Deum gustat, semperque reperit vnde teneritudinem suam nutriat, bibit vnde gaudeat, haurit vnde nunquam deficiat, plena Deo, & Deum ardentissimè appetens. Atque hic est infinitus circulus descriptus à Ioanne Thaulero, & felicissimus Dei ludus, cum is quantò se ampliùs in sublimi lumine manifestat, tantò magis animus sciens & nihil sciens diuinitatem esurit: quantoque hic contentiùs esurit, tantò Deus vacuam eius capacitatem implere desiderat. Cui adiungitur intellectualis circulus in circulo, mente per contemplationem Deum quasi comprehendente, & Deo immensitate sua mentem in se quasi punctum continente. *Nec ibi otiosa inuenitur*, (vt optimè monet Henricus Harphius apud eundem Thomam à Iesu) *siquidem solicita semper est quando Deo magis ac magis placeat, diuinum beneplacitum ab oculos semper habens, ac in operibus virtutis, exercitijs vigorosis, & affectibus amorosis, super omnes occupationes & multiplicitates se exercens*, quibus perfectissimè curatis, *secundùm se totam in caliginosam, sicut in propriam habitationē reuertitur*, vt bonū quod operata est à Dei bonitate profectum, Deo penitus restituat & dedicet. Quamobrem quod in rebus moralibus antea *Cherubim, summa cognitio arcanorum Dei.* Dion. c. 1. Myst. Theo. *Contemplatio in caligine.* Tho. à Iesu cit. c. 3. *Circulus in circulo.* Thaul. l. Inst. c. 11.

declaratum est, sapientiam actionum humanarum esse gubernatricem, id etiam in ista diuinitus infusa sapientia considerandum est, vt in ea non solùm rectum agnoscamus iudicium in diuinorum contemplatione, verùm etiam ad eam pertinere profiteamur humanorum actuum regulam: longè quidem excellentiùs, quàm ad sapientiam humanam, vt quæ Deum propiùs contingat, per vnionem animæ & spiritus, eum perfectiùs experiatur, & per legis æternæ regulas dirigatur. Quamobrem ex eo capite actionum, quas nuper commemorabamus, sublimitatem perfectionemque licet colligere, quæ ex illa Contemplationis acropoli decernuntur, reguntur, perficiuntur, & ad supremam Hierarchiarum iure optimo subleuantur.

Hæc Contemplatio dirigit Actionem initio expositã.

Eius Actionis dignitas.

Cæterùm vlteriùs progredi non datur intellectui. Quò enim aspiret ampliùs sibi ereptus, in Deum ingressus, sole vndecunque amictus, per æterna sapientiæ tabernacula, ad ripam voluptuosi torrentis obambulans? Itaque qui se hactenus affectui semper comitem præbuit, aut ducem, hic subsistere cogitur, & euolantem ad Seraphicos ordines voluntatem deserere. Continet enim gradus ille summorum supremus *superintellectuales extensiones, & immissiones, feruidos fulgores, & fulgidos feruores, ad quorum omnium sublimes excessus, & excedentes sublimitates intelligentia trahi non potest, sed solus affectus principalis Deo vnibilis:* qui est vt loquitur S. Dionysius, *totus eius qui superat omnia, nec vllius, nec suus, nec alterius, sed incognito omnis cognitionis cessatione præstantiore modo coniunctus: atque hoc ipso quòd nihil cognoscit, mentem etiam cognoscendo vincit ac superat.* Hic est ille Thalamus, *vbi pascit, vbi cubat in meridie*; hic dulces sponsi amplexus, pura amoris æstuantis suspiria, orationes castissimæ, quibus Deo assimilamur. Hic *vniformis fixio intelligentiæ puræ, & conformis affectio volitiuæ potentiæ, per omnia, in nullo impeditæ in vno fontali principio cælestium gaudiorum*, inquit ex Origene S. Bonauentura. Hic cœlum vitæ spiritalis, Angelicorum hominum paradisus, visionis intuitiuæ quoddam simulacrum, mysticæ Theologiæ ἐντελέχεια: hic mera diuinorum passio; vbi enim amando excedimus, vt ait Doctor Taulerus, plus patimur quàm agimus. Nam opus quod hic facimus, est simplex & amoris plena in æternum amorem qui Deus est, inclinatio, & hæc est actione superior, & desiderio potentiæ diligentis, quo per amorem euehimur, & ita satiamur, nihil vt nobis desit. Vis hic relegam ardores exstaticos amoris Seraphici puerili nuper oratione decursos? Quis enim hæc non Seraphinus aut sentiat aut eructet?

Intellectus vlteriùs non potest progredi.

Seraphini, vnio voluntatis & summus amor.

Thau'. I. Init. c 14.

Quis autem est ille qui complet aures meas dulcis sonus iubilantium, diuinasque laudes incessabili voce canentium Seraphinorum? Nonne vt in S. Marci Liturgia magnificè concipitur, *Tibi adstant honoratissima tua duo animalia, nimirum multocula Cherubim, & sex alata Seraphim, quæ clamant alterum ad alterum incessabilibus vocibus, & non tacitis Theologijs triumphalem & trisagium hymnum, canentia, clamantia, glorificantia, vociferantia, & dicentia magnifica gloriæ tuæ Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Sabaoth?* Et quoniam exposita hactenus contemplatio Anachoretici otij plus habere videtur, quæ Antonios & Macarios supra hominum sortem extulit, hanc saltem doxologiæ partem in communi vita vt retineret Ecclesia, non Religiosos tantùm in choro psallentes, verum etiam electos è seculo non paucos, diuinis laudibus decantandis, & prædicandis, ipso statu & vitæ ratione destinauit. Hos esse Canonicos dubitari non potest, qui ad orationes publicas, ad horas Canonicas, ad preces

Hymni & cantica seraphinorum.

Liturg. S. Marci.

Hanc doxologiam Canonici representant.

pro

pro Ecclesiæ salute concipiendas instituuntur. Inuentum id est magni & Theophori Ignatij, quem certum est ex Angelico Trisagio diuinitus reuelato Antiochenis suis alternantem tradidisse Psalmodiam, quæ in vniuersum deinde orbem propagata est, vt narrant Ecclesiasticæ scriptores historiæ. Neque tacet aut Origenes qui *Contemplatorem* & *Iubilatorem*, hæc duo vocabula semper coniungit; aut S. Bonauentura noster, cum è causis quinque ob quas officium diuinum in Ecclesia publicè institutum est, primam affert *imitationem cœlestis concentus*, quem si continuè non possumus exprimere, vt cœlestes illi cantores, interpolatè saltem pro nostra fragilitate psallendo, alacriter assistamus, imitantes *illam quæ sursum est Ierusalem matrem nostram*, vt ait Apostolus. Certè psalmorum modulationem tanti facit magnus Pontificum institutor Dionysius, vt omnibus ferè Pontificijs mysterijs essentię instar esse, & necessariò adhiberi, & ab eo quod sanctitate præstat omnibus, abesse non debere pronunciet.

Inuenta à S. Ignatio. Socr. l. 6. hist. Eccl. c. 8. Niceph. l. 13. c. 8. &c. Bonau. l. de sex alis Seraph. c. 8. Galat. c. 4 *Psalmorum modulatio.* Dion. c. 3. Ecclesi. in Contemp.

Agite ergo terrestres Seraphini, cœlum in Ecclesiam deducite, aut potiùs Ecclesiam cœlo coniungite, quod est maximè Hierarchicum. Mementote autem id vobis ab Ecclesia dici, quod olim electo Psalmistæ dicebat Presbyter, *Videte vt quod ore canitis, corde credatis: & quod corde creditis, operibus comprobetis.* Nullum vobis in Hierarchia, quam formant aduersarij, locum relinquunt, & tertiam partem stellarum de cœlo Hierarchiæ detrahunt, non sine vestra Deique iniuria: vos ego Seraphicis ordinibus adscribo: imo etiam, quia Canonicorum plurimi de regali Christianæ legis Sacerdotio, nihil adhuc pręter aditialis tonsuræ coronam acceperunt: omnes vniuersè tonsurâ, & primis tantùm ordinibus Deo dicatos in hanc caritatis basilicam, pro cuiusque modulo immitto: vt qui rerum superfluarum abdicatione, & Religiosi, vt olim dicebamus, habitus susceptione, ad Dei cultum & religionem perfectiùs excolendam, ab Ecclesia destinentur. Hi enim precibus, & probatæ vitæ exemplo Dei amorem in cęteris ingenerare, & ad finem Hierarchiæ possunt non parum conducere. His addo eadem ex causa, Sanctimoniales, quarum cantus & voces in Templis audiri publicè non permisisset Ecclesia, nisi eas ad hanc operis Hierarchici partem consecrasset, & Vestalibus omnibus sanctiores ad ignis verè sempiterni custodiam cepisset.

Canonicorum locus in Hierarchia sublimis. Concil. Carth. 4. can. 10. *Tonsura insigniti.* *Sanctimoniales.*

Quòd si Actiuorum Contemplantiumque, seiunctim consideratorum, tanta est, tamque sublimis perfectio; quid de ijs sentire par est qui duas simul sorores amplexantur, & Actionem Contemplatione dirigunt, Contemplationem Actione fœcundant? Toti sunt in eorum laudibus, & admiratione Patres antiqui, neque hunc in locum inferri quicquam potest non centies lectum. Audi ex innumeris Hugonem vnum, de celebri veteris Testamenti fugura disputantem: *Lia, quæ interpretatur laboriosa, significat vitam actiuam, quæ est fœcunda in fructu operis, sed parum videt in luce contemplationis. Rachel, quæ interpretatur visum principium, designat vitam Contemplatiuam, quæ est sterilis foris in opere, sed perspicax in contemplatione. Contendunt ergo contemplatio & actio pro amplexu sapientiæ. Qui in contemplatione est, suspirat pro sterilitate operis; qui in opere est, suspirat pro iubilo contemplationis.* Si quidem vt optimè Gregorius, *Contemplatiua vita minor quidem tempore, sed merito maior quàm actiua* veréque dictum agnoscimus; *Maria meliorem partem elegit. Non tu malam, sed illa meliorem.*

Actionis & Contemplationis coniunctio. *Lia & Rachelis allegoria.* Hugo Victor. Erud. Theol. l. 1. tit. 79. Greg. l. 6. Mora. c. 17.

Augu. Ser. 27. de Ver. Dom. *Sed vnde meliorem? Quia tu circa multa, illa circa vnum: præponitur vnum multis, non enim à multis vnum, ſed multa ab vno.* Et illa multa ad vnum, vt ad centrum lineæ, ad Deum creaturæ, ad vnitatem ſubſtantiæ diuinæ Trinitas perſonarum. Cum autem finis Hierarchiæ ſit vnitas, aut certè vnio, magis Hierarchicam eſſe Mariam oportet & Rachelem; licet neutra fœcunditatem operum profundere videatur. Quòd ſi Marthæ & Liæ id eſt vitæ actiuæ operationes, neque poteſtatem Iuriſdictionis, neque characterem Ordinis exigentes, nihilominus ad nobiliſſimam Hierarchiarum, & ſublimem eius ſedem referuntur: quanto potiori iure immanentes Contemplatiuorum actiones, ex quibus aliorum dignitas ducitur, inter præſtantiſſima Chariſmata recenſebuntur? Hæc autem ſororum copula quomodo fiat, diuinè ſub alio ſymbolo docet idem qui ſupra Hugo Victorinus, dum in Scalæ Iacob infinis gradibus infirmos, in medijs Actiuos, in ſummis Contemplatiuos conſtituit. *Scala Iacob allegoria.* Hugo Vict. l. cit. tit. 27. Nam *Actiui infirmis compatiuntur, & ita deſcendunt: Contemplatiui congratulantur, & ita aſcendunt. Iſti enim ſunt Angeli per ſcalam aſcendentes, & deſcendentes: deſcendentes compaßione miſericordiæ, aſcendentes ſupernorum contemplatione.* Et quidem vno, quod ante vidimus, & eodem actu caritatis Deum ſimul & proximum diligentes: ad Dei ipſius exemplum qui vno ſui amore, id eſt ſeipſo, infinitè, ardenter, perpetuò creata omnia diligit; hæc inquam quia ſe, neque plus ſeipſum, quàm illa. Eſt enim amor otioſus ſi proximum non reſpicit: qui autem otioſus eſt, amor non eſt. In quibus monere ſatis non poſſum Contemplantium & crebras & eximias animaduerti actiones, Hierarchici finis effectiuas, vt ſecuriùs in hoc perfectiſſimarum mentium motu noſtra quieſcat Hierarchia, finem adepta ſuum, Dei & proximi caritatem, poſteaquam Seraphicos ſcalæ myſticæ gradus, ſuis omnibus Angelis inſtruxerimus, & nemine præcedentium excluſo, ſtatum in eis Religioſum ſtare monſtrauerimus.

DE

DE HIERARCHIA ET HIERARCHIS

Liber Nonus.

DE REGVLARIBVS IN HIERARCHIA CHARISMATVM SIVE GRATIARVM.

PRÆFATIO.

QVA RELIGIOSI STATVS PRÆDICATIONEM Religioso cuiuis & vtilem & gloriosam esse monstratur.

QVOD Abrahami sanctitate veteres Israëlitas vulgò gloriari permisit Deus; quòd ipse maiorum nomina virtutesque in eorum animis sæpe commemorando confouit: id eo semper consilio fecit, vt parentum gloria tanquam stimulis ad eorum imitationem posteros incitaret. Neque alia se mente Christianis omnibus cupit esse præsentem, quàm vt accipiant de homine Deo virtutum exempla, eò maiora & augustiora, quò Patriarchas omnes longiore post se relinquit interuallo *mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus*. Hac cogitatione singulos nostrûm ad nouæ cuiusdam & magnificæ sanctitatis apicem S. Leo Pontifex euocat, exclamando, *Agnosce, ô Christiane, dignitatem tuam, & diuinæ consors factus naturæ,*

Maiorum virtutes posterorum exempla sunt.

S. Leo ser. 1. de Nati.

noli in veterem vilitatem degeneri conuersatione redire. Memento cuius capitis, & cuius corporis sis membrum. Et quoniam bona nostra comparatione aliorum semper optamus elucescere, hoc etiam siue infirmitati humanæ, siue non spernendæ ambitioni gratificari voluit naturæ gratiæque conditor; vt nobis collata cælitus dona, vicinorum bonis antestare gloriemur. Plus enim aliquid Mosi, quàm prioribus Patriarchis, conferre se profitetur: *Ego Dominus qui apparui Abraham, Isaac, & Iacob, in Deo omnipotente, & nomen meum Adonai non indicaui eis.* Infinitam præputiatorum Gentilium in Israëlitico populo contemptionem, cum omnis loquatur vetus scriptura, nulla improbat: quòd assumpta de Dei cultu gloriatio, in auctoris gloriam cedere videatur.

Exod.c.6.

Lex Euangelica cæteris cum modestia præponitur.

Eiecta demum ab adyto sanctitatis vetere Synagoga, in ius illud modestæ iactantiæ plebs Christiana successit: vt iam ei superstitionem ethnicam, & Iudaïcas cæremonias, præ legis Euangelicæ Sacramentis despicere concedatur. Atque in hac ipsa lege, cum omnia virtus, & pietas occupet, eius tamen perfectio certis substructa gradibus est, qui vt sunt alij alijs sanctiores, ita laude gloriaque digniores. Nam & Apostolo Paulo dicere de se licuit, *Semen Abrahæ sunt, & ego: Ministri Christi sunt, vt minus sapiens dico, plus ego.* Et proposita perfectionis forma, fideles ad eam excitare, *Æmulamini Charismata meliora, & adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.* Quis enim veter Episcopalis perfectionis in arce positum, exemptum à vulgo Clericum, ducem subditis ad cœlum rapiendis electum Parochum, diuina sibi dona gratulari, & eorum humili recordatione ad implendum impositi officij genus, magis in dies, ac magis inflammari? Cum legerit in Dauide, *Non fecit taliter omni nationi.* Cum audiuerit à Christo, *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos. Cui autem multùm datum fuerit, multùm quærendum ab eo.* Cum acceperit à Daniele, *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates*: splendorem hunc sibi à Deo circumfusum, factum se nobilissimi firmamenti partem & stellam, non cogitabit summa cum animi sui voluptate, & cœli diuitias in suum proximique commodum, totis viribus conferre contendet? Et erunt qui vel eius fulgore permoti, vel Charismatum tanquam stellarum, pulchritudine illecti, ardens perfectioris vitæ desiderium concipiant, dignosque se reddant, qui & ipsi ad similem virtutis gloriam euehantur.

2.Cor.11.

1.Cor.12.

Psal.147.
Ioan. c.15.
Luc.c.12.
Dan. c.12.

Satisfit obiectioni ex Apostolo.

Neque me Apostoli nostri obiurgatione ferias, qui Gentilium contemptricem Iudæorum superbiam, & vanissimam Corinthiorum de Charismatis contentionem censura iustissima castigauit. Nam illi eminentem supra Gentiles legis suæ statum meritis suis, eius obseruationem suis viribus intolerabili arrogantia tribuebant. Hi pro Gratijs certabant, quas mereri nemo potest, quæ alterius, vt plurimùm, quàm possidentis vtilitati seruiunt: sic denique disputabant, vt alter alterum contemneret, essetque grande periculum, ne dum inuicem mordebant, & comedebant, ab inuicem consumerentur. At è diuerso docet humilitas Christiana, in auctorem Deum omnia refundere, nemini contumeliam facere, quòd ijs careat bonis, quæ tu gratuita donatione cælitus acceperis: eo vti beneficio ex donantis voluntate, in ædificationem proximi & Ecclesiæ, non in destructionem, aut priuatam superbiam. Hoc etiam attendas velim, & Iudæo simulacra Gentilium, & Christiano externa Iudaïcæ legis opera modestè spernere licuisse, quia à virtute & perfectione

perfectione erant derelicta: diuersos autem Christianæ legis gradus parem contemptum ferre non posse, quòd sua singulis insit virtus & perfectio: & omnes ex Dei pendeant arbitrio, qui tanquam bonus Imperator legionibus suis alios adscribit, alios ad prætorianas cohortes adsciscit, vt vnum omnes conficiant exercitum,& in statione quam acceperint, morentur moriantur-que.

Hæc qui suis momentis expenderit æquus rerum arbiter, ambitionis reos non faciet cum Claudio Seguenoto Religiosos, si quando liberali cœlestium opum explicatione sui statûs amplitudinem, votorum sanctitatem, animi puritatem,claustri quietem & tranquillitatem,spiritalis vitæ delicias, vel inter se recolunt, vel cum externis in familiari congressu, ipsis multùm consentientibus, efferunt & deprædicant. Suum videlicet bonum de loquentium curis, & ærumnis æstimant, gaudent à se iamdudum spreta, quæ vel modò abijcienda discunt, etiam ab ijs quos ad onera illa necessitas alligat: gestit erumpere conceptus in animo sanctissimæ voluptatis ardor, contrarij euocatus aspectu. Triumphant in aliorum gemitu, non de eorum miseria, sed de Creatoris in se misericordia: & vt in littore hominum spectant pericula, non de naufragantium vexatione læti, sed de sua securitate felices. Inter hæc augetur amor augendæ virtutis, & gratum animum aduersùs benefactorem, vtendo, & crescendo, vel faciunt, vel ostendunt. Amiserit Ezechias thesauros, quos reclusit Babylonijs; quia diuitiæ de terræ visceribus erutæ solem aspicere non merebantur. Lucem ambiunt dona quæ descendunt à patre luminum, conferunturque summo Dei consilio, *vt luceat lux nostra coram hominibus*, Hierarchico, ne dicam Seraphico exemplo, *& glorificent patrem nostrum qui in cœlis est*. Denique ad status illius ambitionem vocari se putant à D. Paulo, qui posteaquam *excellentiorem viam demonstrare* promisit, aliquantò post subijcit: *Sectamini caritatem, æmulamini spiritalia, magis autem vt prophetetis*. Prophetis autem respondere aliquo modo Religiosos, ipsi etiam æmuli confitentur.

Religiosis licet statum suum amare & laudare.

Matt. c. 5.

1. Cor. 12. & 14.

Quæ cum ita se habeant, nemini diuinorum amanti Charismatum, inuidiæ, vt spero, & odij fomitem ministrabimus hoc libro, dum Religiosi statûs perfectionem, vel absolutè, vel cum alijs comparatam, sine cuiusquam iniuria exponemus: dum locum ipsis in Ecclesiæ cœlo inter Seraphinos, cum sanctissimis scriptoribus asseremus: dum votorum religionem liberiori vitæ cum Ecclesia Catholica præponemus. Patientur Regularium aduersarij suum cuique pulchrum videri, extolli absque aliena depressione conditionem, quam neque mutare possint, si velint, quia status est; neque velint si possint, quia sublimis. Excitat nos ea consideratio ad perfectionem quam iubemur expetere; ea perfectio corporis Christi ædificationem promouet; ea ædificatio Hierarchiam cumulat & perficit. Plures ad eam accedere architectos, & pro se quemque totis viribus in fabrica laborare, & operis perfectio, & operariorum vtilitas, & Domini voluntas est. Exclamauit olim Moses, *Quis tribuat vt omnis populus prophetet, & det eis Dominus spiritum suum?* Scripsit Apostolus, *Volo omnes vos esse sicut meipsum, sed vnusquisque proprium donum habet à Deo: alius quidem sic, alius verò sic.* Dixit idem Iudæo Regi Apostolica caritate, & Christiana confidentia, *Opto apud Deum & in modico, & in magno, non tantùm te, sed etiam omnes qui audiunt, hodie fieri tales, qualis ego sum, exceptis vinculis*

Libri huius institutum in status Religiosi commendatione.

Num. c. 11.

1. Cor. 7.

Act. c. 26.

his. Nos ne vincula quidem excipimus, quæ Apostoli eiusdem voce *vincula Euangelij*, possumus appellare. Habemus illa Hierarcharum beneficio, quos suprema Caritas auro vinxit, grandi voto. Habemus cum Sacerdotibus secundi ordinis communia, quos Angelica puritas argento ligauit, voto mundissimo. Ad illorum exemplum, istorum imitationem properamus; & moras obijciunt qui de perfectione loquuntur aduersarij, perquam imperfectè.

Ad Philemonem.

De toto statu sine priuatorum iniuria agendum. Petri Aurelij calumniæ respondetur. In Vind. p. 306. Ribad. li. 3. vitæ Ignat. c. 11. Aurel. p. 351. Ibid.

Porro nobis de toto Religiosi statûs genere quæstio est: vnam alteri speciem non præferimus, omnes amplectimur. Quid mihi Petrus Aurelius obstrepit, cæterorum Ordinum despectum Iesuitis, vt cætera, per calumniam imponens, nos vt ab eorum amicitia, & societate diuellat? Et plurimùm quidem molestiæ nobis inferre se putauit, cum scripsit *plerosque Religiosorum Ordines, haud paulò maiori virtutis, & pietatis exemplo esse Ecclesiæ, quàm Iesuitarum Societatem*: quod nos semper agnouimus, & quotidie lætissimis animis videmus. Initam cum Patribus Carthusianis meritorum communionem, ab auctore vitæ S. Ignatij relatam, ne ipse quidem Petrus ignorat, sed id more suo subsannans, appellat *se fœderatos simulare*. Benedictinorum antiquissimam familiam, cæterarum matrem, à Loëmelio laudari videt, quem vult esse Iesuitam; & id vocat, *fallaciter in hac duntaxat contentione adulari*. Pro Patribus Capuccinis in Galliam admittendis, orauit apud Henricum III. Regem Christianissimum Edmundus Augerius, qui tum in aula erat, par tantæ causæ patronus: atque dum negotium conficeretur, dum certas & stabiles erigerent sedes, Parisijs apud nos, aliquandiu habitarunt. Idem Religiosæ caritatis officium ante plures annos Patribus Carmelitis Discalceatis Rothomagi exhibitum vidimus, cum ij amplissimo in emporio, quo etiam externorum ignotæ quisquiliæ confluunt, ius domicilij vix tandem impetrarunt. Singulos appellamus Ordines, & priuatas actiones: omnibus vniuersè statuta nostra obseruantiam indicunt. Monet enim S. Ignatius in aurea de obedientiæ virtute Epistola, vinci nos *ab alijs Religiosis Ordinibus ieiunijs, vigilijs, & cætera victus, cultusque asperitate, quam suo quisque ritu ac disciplina sanctè suscipiunt*. Imperant Concionatoribus Canones nostri, vt *si quando occasio tulerit, vt alius eodem tempore concionari velit, quantùm in ipsis erit libenter cedant*. Inter concionandum autem *caueant ne Religiosos aliorum Ordinum* (*quos revereri & obseruare debent*) *etiam tacitè videantur reprehendere*. Non commemoro quotidianum scholasticorum nostrorum ad sanctissimos illos Ordines digressum, quos omni voluntatis testificatione prosequimur. Hæc & similia recenseri à nobis sine scommate non patietur Aurelius, & beneficiorum communium exprobrationem vocabit. Sed eo tantùm consilio producta sunt, vt quilibet intelligat à nobis persolui quod debemus, & amare inuicem Christi pauperes, qui simul ab æmulis impetuntur. Mutuò enim dicimus, *Omnes Ordines laudo & diligo, vbicunque iustè & piè viuitur in Ecclesia: vnum opere teneo; omnes caritate. Faciet autem caritas, (fidenter loquor) vt ne illorum quidem fructu frauder, quorum instituta non sequor.*

Ignat. ep. de Obed. Reg. Con. § 8.

Ibid. § 13.

Bern. in Apol. Gui. Abbat.

RELI-

RELIGIOSIS IN HIERARCHIA CHARISmatum locum dari oportere monstratur.

CAPVT I.

TANTÆ tamque augustæ Reginæ basilicam si permittuntur ingredi Regulares, in vacuam possessionem non intrabunt, in qua delibatum Christianæ virtutis florem, & religionis medullam reperient, magnos Hierarchas, tanquam Caritatis sponsos, qui in subditis *ordinant Caritatem*: *sponsos* inquam *sanguinum*, vt qui ad sanguinem vsque pro tuenda Caritate decertent: Canonicos diuinarum laudum præcentores, Parœcos *in funiculis Adæ, in vinculis Caritatis* gregem suum ad Dei similitudinem trahentes: Doctores abscondita à constitutione mundi reuelantes; Martyrum purpuram ardenti Caritate conspersam: Confessorum lilia Caritatis operibus fragrantia. Inter tot populos *Caritas Dei quæ diffusa est in cordibus nostris* nullam-ne Religiosis viris *in caritate radicatis & fundatis* sedem posuit? Titulum consulamus. *Plurimi in Hierarchia Charismatũ reponuntur.*

Hierarchiam Gratiarum, siue Paulino vocabulo Charismatum, seu Donorum Spiritus Sancti vocatam spectauimus: in qua video doctrinam, prophetiam, Euangelium, linguas, interpretationes sermonum, fidem, miracula, ministrationes, operationes, opitulationes: quæ omnia cadere in Regulares, & eorum decreta, & quotidiana virtutum exempla demonstrant. Hierarchiam ordinis & status esse diximus. Qui autem Clericorum magis sunt in statu, quàm qui se tribus, & nonnunquam pluribus votorum vinculis constrinxerunt, ne dimoueri possint? Qui magis ordinem sequuntur, quàm qui Ordinis nuncupationem sortiti sunt? Hierarchiam specialis Vocationis appellauimus: quod ipsum in ore vulgi perstat adhuc vocabulum, dum vocationem religiosam miratur & laudat. Hierarchiam denique Bonitatis & Perfectionis vocauimus: à qua nemo eos excludat, qui perfectioni acquirendæ ex statu, & obligatione vacat. Est autem memorabile, quod de obedientia, vnica eius perfectionis parte pronunciauit S. Bonauentura, *per eam reduci totam Religionem ad Hierarchiam Ecclesiæ principalem*: & de perfecta castitate, quæ in ordine Seraphico vouetur, esse illam *huius Hierarchiæ summariam perfectionem*. Habet ergo Religiosus status eandem cum Hierarchia suprema nomenclationem. Patet aditus, ingrediamur in Regiam. *Religiosos in ea esse probatur à notatione nominis.* *Dictum memorabile de obedientia & castitate.* Bonau. in Reg. Fr. Min. c. 1. *Idem conficitur à fine Hierarchiæ.*

Occurrunt ministri & domestici, homines ad legitimum Gratiarum vsum destinati, & ab Ecclesia per Hierarchas consecrati. Ea consecratio fusè à S. Dionysio descripta eundem cum Hierarchia finem habet. Nam coma Monacho attondetur, *vt pura significetur vita, quæ ipsa in se non humana pulchritudine, verùm singulari & vnica ad Dei exactissimam similitudinem excitatur.* Atqui finis Hierarchiæ toti communis, & ipsi Hierarchæ proposi- *Αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς οὐκ ἀνθρωπικοῖς κάλλεσιν, ἀλλ' ἑνιαίοις καὶ μοναχοῖς εἰς τὸ θεοειδέστατον ἀναγομένην.* Dion. de Eccl. c. 6. in Contemp.

tus, est Dei quantùm fas est, similitudo, & cum eo coniunctio, per abscessum ab ijs quæ caritati, & vnioni cum eo sunt contraria. Id igitur facit Religiosus, quod intendit Hierarcha, quò tendit Hierarchia, nimirum diuisarum vitarum, & visionum abrenunciationem, & corporearum omnium cupiditatum priuationem in consecratione promissam. Vnde & cruce ab initiante signatur.

A perfectione Caritatis, quam habent Religiosi. *Gradus Caritatis ex* Bonau. l. de 7. Itiner. æternit. Itin. 4. dist. 5. a. 1. *Amor incomparabilis.* *Caritas caritatis.* Guil. Pari. l. de Virtu. c. 11.

Apparent & gradus quibus ad Reginæ thalamum peruenitur: quorum tibi ascensum duobus Hierarchis ducibus suadeo. Primus est *Amor incomparabilis*, quo Deus super omnia diligitur, inquit S. Bonauentura. Hunc omnes electi premunt, & vulgò in eo subsistunt Laïci. At vide quantò nobiliùs in illo versentur Regulares. Perfectio caritatis, inquit Guillelmus Parisiensis, est ipsa caritas, qua Deum magno æstimamus, & grandi pretio redemptum cupimus. Sunt enim qui vilissimum faciant Deum, *quasi vile mancipium taxantes, & de pretio pro quo eis offertur totis viribus diminuere conantes. Si enim offertur eis Deus totumque regnum cælorum, pro obseruatione ordinis Cartusiensium, ac si nimis carus eis exhiberetur, respondent se non tantùm velle dare pro eo obtinendo, & quòd pro minori vellent ipsum habere.* Sic illi quidem *stultissimi negotiatores*, quorum indignas sordes & damnosam auaritiam condemnant, qui *obseruatione ordinis Cartusiensium*, aut alterius cuiusuis Religiosi, quia cariùs non possunt, Deum comparant.

Amor incontaminabilis.

Secundus gradus est, *Amor incontaminabilis* à rerum terrenarum fæcibus altè eductus, qui malit mori, quàm fœdari; *tantæ virtutis vt hominem à mundana conuersatione abstrahat, ne mens polluatur, & caritas ab opere impediatur. Et iste est mundi contemptorum & Religiosorum. Isti sunt*, ait Guillelmus noster, *sublimes ac nobiles venatores, ac nobilem prædam diuinæ suauitatis insectantes. E contrario de quibusdam dicitur, Inimici eius terram lingent. Isti sunt qui spreto diuinæ suauitatis fonte copiosissimo, aspersuras has lingunt, & in eis immerguntur, non inuenientes in eis, vnde satientur: lingendo tantùm, impossibile est aliquem satiari. Turpissimum autem ac fœdissimum est, incuruari ad lingendum tam modicas, tamque tenues aspersiones, & dorsum vertere ad mensam paratam in cœlo.* Atque illud esse vult idem S. Bonauentura quartum signum extrinsecum perfectæ caritatis, omnibus renunciare, & sequi Christum. *Siquidem caritatis venenum, est spes adipiscendorum temporalium, & nutrimentum caritatis imminutio cupiditatis: perfectio verò caritatis est, vbi nulla cupiditas.*

Guil. Pari. loco cit. *Terram lingere quid.* Psal. 71. *Caritatis venenum.* Bonau. ibi. dist. 4. a. 3. ex Augu. l. 83. qq. a. 36. *Amor infatigabilis.*

Tertius gradus est *Amor infatigabilis*, tantæ virtutis *vt animam non sinat quiescere, donec inueniat quem diligit. Et iste est iugiter proficientium, & Christi Confessorum:* & omnino eorum, qui statum tenent acquirendæ augendæque perpetuò perfectionis, quibus proinde feruorem amoris, quem ab amoris fortitudine distinguit Guillelmus, accommodare possumus & debemus. Is enim aliud nihil est *quàm vehementia desideriorum earum rerum quæ quæruntur amato, seu quolibet modo alio ex amore illo.* Quàm verò multos parit amor iste, feruor iste bonitatis effectus? Quàm ardenter atque assiduè satagit circa frequens ministerium, quo promeritam dilecti gratiam faciat ampliorem? *Interroga singulos sanctorum virorum qui tam multa & varia operantur, siue in Claustris, siue in alijs locis aut officijs, propter quid vnusquisque eorum illa operatur? Respondebit indubitanter vnusquisque, se omnia huiusmodi operari propter amorem Dei, & ex amore Dei.*

Feruor amoris. Guil. Pari. cit.

re Dei. Reducuntur autem omnes illæ operationes, in quibus infinito labore animum corpusque subigunt adamantini Regulares, ad generalia capita duo sæpe replicata, Contemplationem & Actionem, ad quæ anima consecrata, à sponso dulcissimo suauiter excitatur. *Surge propera amica mea, propter operationis meæ Hierarchicam imitationem; Amica mea, quia manus tuæ stillant myrrham.* Bonu. ibid. *Quod exponens Vercellensis dicit sic; quod per manus stillantes myrrham,* Itin. 7. dist. 7. *signantur operationes Hierarchicæ ordinatæ.* Nunquid enim habent innatam instituto suo Contemplationem Monachi, Actionem Gubernationes & Opitulationes, vtranque Mendicantes?

Quartus gradus est *Amor inseparabilis*, qui totus ab intelligentia manat; *Amor inseparabilis.* vt qui sit *assiduè contemplantium.* Mariæ pars optima *quæ non auferetur ab ea in æternum.* Est enim amoris fortitudo, *inseparabilitas, vel difficultas separationis ab* Fortitudo *amato*: de qua legimus, *Fortis vt mors dilectio*, & in Apostolo, *Certus sum quia* amoris. *neque mors, neque vita poterit nos separare à caritate Dei.* Eam ab obiecti perfecta Guil. Pari. ibid. apprehensione, & cælitus immissa cognitione proficisci non dubitas. Ignem vide: quantùm ab eo recedis, quantùm accedis, calfieri te oportet: qui si flatu reuiuiscit, appositione lignorum excitatur, remouendis contrarijs adiuuatur, maiorem sine dubio flammam concipit, & emittit: *Sic eadem dilectio vel flatu apprehensionum seu meditationum, seu allocutionum, aut rememoratione beneficiorum quasi appositione seu aptatione lignorum, adiuuatur interdum, vt maiorem flammam, id est, feruorem & actum dilectionis emittat.* Quin etiam feruor ille, de quo antea dicebamus, *etsi de radice dilectionis procedat, adiutorium tamen habet fortissimum ex bonitate, & intensione apprehensionis; hoc autem est ex vicinitate seu proximitate amati.*

Quintus est *Amor insuperabilis*, cuius ardorem multæ aquæ non possunt *Amor insuperabilis.* extinguere. *Et hic est Christi martyrum.* Quidni & Religiosorum, quorum vitæ durities & asperitas martyrij titulo decorari meruit à Patribus? Sacrificium mauis à Guillelmo? Parum interest, nam vtrubi consistat hostia, in ara, aut *Sacrificium Religiosi* in catasta, consumi debet & perire, vt è martyrio fiat sacrificium. *De his au-* Guil. Pari. *tem qui ingrediuntur Religiones, vnusquisque eorum dicitur, quia Domino offertur ho-* l. de Legib. *locaustum, quasi totum incendium, seu incensum. Quia isti nihil de se, vel de suis relin-* c. 28. *quunt, quod in igne sanctæ dilectionis eadem vice non offerant.* Ex admirabili illo grege, *imaginare virum sanctum & disciplinatum, & fac de eo diligentem considerationem, & apparebit tibi euidenter animal esse, in quo nihil vacat à sacrificio. Cuius exemplar est Christus Dominus in cruce pendens, in quo nihil à martyrio vel sacrificio vacauit.* Postulat autem à nobis Deus sacrificia omnino tria. Primum & præ- *Sacrificia* cipuum, *nos ipsi sumus*: alterum operum interiorum: tertium exteriorum, hoc *tria.* est eorum quæ per corpus aguntur. Atque huius duo item sunt genera, sacrificia passionum, & sacrificia actionum: *& in sacrificijs passionum excellit mar-* *Sacrificia actionum* *tyrium. Sacrificia verò actionum euidentiora sunt in operibus disciplinæ claustralis, sicut* apud Religiosos. *sunt operationes vigiliarum, psalmodiarum, laborum etiam corporalium, quales habet ordo Cistertiensium. In his autem sacrificijs excellit oratio cum partibus suis, quantùm ad pinguedinem deuotionis. Doctrina autem & prædicatio excellunt quantùm ad fructum:* non tantùm in ipso concionatore propter laborem, sed in ipsis etiam auditoribus. *Verus enim atque syncerus Doctor seu prædicator, verus occisor, & mactator, & manducator est animalium mundorum: sicut legitur Iob 4. Concident illum*

Concionator est occisor animalium mundorum. *amici, diuident illum negociatores. Et Actuum* 10. *Occide Petre, & manduca.* Quibus elogijs dici quid potest ad Religiosorum commendationem sublimius? quid ad monstrandam eorum caritatem magnificentius? quid denique ad asserendam Hierarchiam potentius?

Amor insatiabilis. Sextus gradus est *Amor insatiabilis*: quem superiùs dicta satis superque explicant. *Et hic est iugiter desiderantium, & solitariorum,* qui delicias inferiores, tanquam guttas roris antelucani negligentes, *sublimiter ac spiritaliter saporantes & odorantes, istis, vt ita dicamus, aspersionibus, odoribus, & vestigijs diuinæ suauitatis contenti non sunt. Isti enim sunt sublimiter, ac spiritualiter esurientes ac odorantes.* Quòd si ad sextum hunc gradum à S. Bonauentura extructum peruenerunt Religiosi, non minùs eiusdem caritatis perfectionem sunt affecuti, quam Guillelmus noster *stultitiam, siue dementiam* appellat, & quintam ordine numerat, qua superiorem nullam agnoscit. Atque illa est insania, *qua instar amore insanientium, spretis atque relictis omnibus, Christum multi sequuntur: quemadmodum amore insaniens amasius relictis patre & matre, & omnibus alijs amasiam sequitur, vilipendens alia omnia. Manifesta est ipsa quotidiana experientia sensus, quàm stultos, imo quàm insanos reputet mundus eos, qui ita Deum diligunt. Huius rei exempla euidentissima sunt in illis, qui mundo spreto ad Fratres Minores, vel Prædicatores se transferunt. Nec mirum, cum ipsi Apostoli* (de consanguineis meliùs vt arbitror, mitiusque id factum potest cum pluribus intelligi) *Dominum Iesum insanum esse crediderint, pro eo quòd doctrinæ & prædicationi adeo instabat, vt non posset neque panem manducare.* Quin etiam si Angelis ipsis citra reuelationem proposuisset Deus Incarnationis decretum suis vestitum circumstantijs, *& huiusmodi, vt ita dicamus, stultitiæ profundissimam, & ininuestigabilem sapientiam, ipsum insanissimum reputarent, & cum Petro dicerent, Absit à te Domine, non erit tibi hoc.* Eandem igitur cum Christo Religiosi suo modulo patiuntur amoris insaniam; in singulis augustissimæ caritatis, & sanctissimæ Hierarchiæ gradibus collocati reperiuntur: & dubitamus adhuc quin ipsa in Hierarchia perfectorum Religio commoretur?

[Margin notes: Guill. l. de virtut. c. 11. cit. — *Insania amoris.* — *In Religiosis. In Christo.* Marc. c. 3. — Matt. c. 16.]

Bonauent. Religiosos in suprema Hierarchia collocat. l. de Eccl. Hier. p. 1. Quod si S. Bonauenturæ sententiam hoc in proposito rogamus, ab eo suam ita concinnari comperiemus Hierarchiam, vt in supremam non tantùm primos, sed quod admirabilius est, pene solos in eam Religiosos inducat. Sic enim omnes sublimium spirituum ordines, ducto à præstantissimis exordio describit, vt multis rationibus ex eorum natura dotibusque deductis, comprobet similes esse Seraphinis Religiosos, quod hoc ex loco inferiùs exponetur, Cherubinis Viros perfectos, Thronis Viros spirituales & perfectos, *siue sint Religiosi, siue Prælati*: idque *ratione iustitiæ & humilitatis, sicut per Cherubim significantur, propter excellentiam sapientiæ, & sicut per Seraphim ratione caritatis*: vt ignorare non possimus per totam Hierarchiam vagari posse Religiosos, quibus commodioris explicationis gratia ordinem vnicum assignamus. Atque locus hic est ad quem antea Doctorem Hallier remisimus, cum is disputaret à VVicleffi & Hussij stare partibus, qui Christianum hominem affirmet *ex statu caritatis* sedem aliquam in Hierarchia sortiri; à qua labe D. Bonauenturam vt spero, nosque post illum non difficilè eximet, præsertim si alios Angelorum ordines cum diuersis Christianorum ordinibus ab eodem Doctore comparatos spectabit, in quibus & Principes seculares, & bonos atque

obedientes

obedientes subditos inueniet numeratos. Sed hæc nostri modò non sunt instituti.

Et quoniam huius Reginæ domestici, non semper tecti vnius septo concludi, & quasi tenebris circumuolui debent, sed in apertum aliquando, & solem prodire; ad id se se comparant, & super gratiarum fundamentum à Deo positum, nobilem virtutum substructionem ædificant. Hoc denique agunt vt & supremis ordinibus, & amplissima iurisdictione digni habeantur, & sint. Illud autem sui status præsidijs consequi Regulares, fatetur Doctor Hallier non vno loco, dum priuati cuiuslibet ornamentum facit, & facillimam ad ordines suscipiendos viam, etiam contracto tempore secularium purgationi deputato, agnoscit, vt alibi diximus. Iurisdictioni etiam Ecclesiasticæ in supremis sedibus exercendæ idoneos esse fatetur, cum narrat vsitatissimum fuisse, vt ex Monasterijs Episcopi assumerentur, quicquid contra effutierit Petrus Aurelius; quod suo etiam loco monstrauimus. Certum igitur est omni ex parte in hac Hierarchia sedem propriam sortitos esse Religiosos.

Per hanc Hierarchiã idoneos ad cæteras se reddunt Religiosi.

Hallier in vind. pag. 476.

RELIGIOSOS IN HIERARCHIA CHARISmatum & pati & agere declaratur.

CAPVT II.

ACTIONEM in Hierarchia plurimi faciunt aduersarij; nos in hac maximè Passionem, ob rationes libris prioribus explicatas. Quibus modò, tanquam in propria sede, ad demensum addere possumus subtilem Guillelmi Parisiensis dissertationem, qua nominata illa septem Spiritus Sancti dona (est autem hæc Hierarchia donorum Spiritus Sancti) demonstrat *magis in recipendo consistere, quàm in effluendo*, & esse illa *principia quodammodo passionum, hoc est, aptitudines receptionum à fonte gratiæ in mentem humanam descendentium ac defluentium.* Additque, singula commemorando, in Sapientia inesse passionem: *Sapere enim & degustare spiritales delicias ac sapores, magis est recipere ac influi, quam effluì*, aut potiùs effluere. Per donum Intellectus *magis illuminari, quàm lumen huiusmodi intellectu agere.* Spiritum Consilij non esse illum, quo *sententiæ consiliorum velut de thesauro memoriæ proferuntur*: sed eum potiùs, quo *ipsâ horâ consultationis lumina recipiuntur*, quibus sua pericula non videntibus alijs, ea ipsi clarè peruideant. Donum autem Fortitudinis, esse diuersum à virtute Fortitudinis: ab hac fortem, ab illo confortabilem fieri, atque esse *aptitudinem quandam, & habilitatem ad recipiendam confortationem desursum.* Spiritu Scientiæ illuminari hominem, vt videat in bonis & malis. Pietatis autem donum esse venerationem, siue reuerentiam eorum quæ sancta sunt vt Dei, & Sanctorum. Reuereri enim sancta, seu venerari interiùs, non esse agere, sed magis recipere ab ipsis sanctis. Idem sensus est in spiritu Timoris: *qui enim timet magis pati & recipere videtur, quàm agere*: cum fuga, infirmitatis potiùs signum sit, quàm virtutis. Ita vir magnus diuina beneficia magnificè pro Deo, commodè vtiliter.

Passionis in hac Hierarchia potior ratio.

Dona Spiritus S. consistunt in recipiendo.

Guil. Pari. l. de Virt. c. 11.

Donum Sapientiæ.

Donum Intellectus.

Spiritus Cõsilij.

Donũ Fortitudinis diuersum à Virtute fortitudinis.

Spiritus Scientiæ.

Pietatis.

Timoris.

que pro hominibus explicans. Qui etiam inferiùs donum Intellectus vberiùs enarrans, tantæ ait esse in nonnullis claritatis atque acuminis, *vt valdè assimiletur spiritui prophetiæ: qualem crediderunt nonnulli fuisse in Abbate Ioachim: & ipsemet de seipso dixisse dicitur, quia non erat ei datus spiritus prophetiæ, sed spiritus intelligentiæ:* vt ex eius libris patet quos in Apocalypsin, & de Concordia duorum Testamentorum scripsit. Atqui & Prophetas παθητικοὺς esse, quòd Passionem sonat: & Religiosos nouæ legis quasi Prophetas esse nemo nescit. Denique superfluum est hoc loco enumerare dicendo, quam Charismatum copiam, quàm vberes cœlestis suauitatis riuos, in sinum suum è cœlo deductos, accipiant Contemplatiui Religiosorum primi, & olim nobilissimi. Deum ipsum inoperantem in Prophetis, virtutibus, linguis, sanitatibus, omnibus demum operationibus, quæ maxima pars est Actuosarum Religionum, in huius Hierarchiæ vestibulo apud Apostolum vidimus. Quid plura? Patientes esse in Hierarchia Religiosos vel eo ipso fateri debent aduersarij, quòd faciunt.

Donum Intellectus simile spiritui prophetiæ. Abbatis Ioachim intelligentia.

Patiuntur hac in Hierarchia Religiosi.

De loco Agentium illis asserendo, maior difficultas est, superiore tamen libro apertè & solidè sublata, vbi Contemplatiuorum nobiles actiones, & perfectam in actus, tanquam inferiores, auctoritatem ex Philosopho deduximus. Sic enim inde disputo. Sapientia, secundùm Aristotelem, seu contemplatio, vt mauult appellare D. Thomas; aut vt clariùs eloquamur, sapiens contemplatiuus siue Philosophus, eximio quodam modo ijs imperat qui actionibus deputantur, & præstantissimas ipse producit actiones: At Monachi sunt Christianorum contemplatiui & philosophi: ergo sublimi quadam ratione & agunt ipsi, & actiones præcipiunt, & eos dirigunt qui in Ecclesia vitam ducunt actuosam. Quis possit hoc in scirpo nodus reperiri, equidem non dispicio. Nam moralem Aristotelis doctrinam, ad quam maior propositio dirigitur, si contemnit Petr. Aurelius, non repudiabit Hallier, & cæteri Theologi. Assumptio autem, flos est è diuite magni Areopagitæ horto decerptus. Cum enim contemplatur vir diuinus Monasticæ consecrationis cæremonias, in ipso statim limine *perfectissimam Monachorum philosophiam* vocat, quam & admiratur: eiusque vim & efficientiam ponit in *scientia præceptorum quibus vniusmodi vita conficitur*: quæ sanè scientia actuosa est: siquidem otiosa & inanis, Apostolica voce, falsa, & fallens dicitur, nedum ad diuinæ vnionis culmen attingit. Idem est Græcorum Patrum sensus, vt Basilij, Chrysostomi, Nazianzeni, Athanasij, Eusebij, Cyrilli, Theodoreti, omnium, Christianæ religionis philosophos, esse Monachos. Eosdem contemplatiuos esse conficit Thomas VValdensis, ex ijs Patribus Latinis, qui Euangelicum dictum, *Duo erunt in lecto, vnus assumetur, & vnus relinquetur*, ad Religiosos transferunt; quorum est esse in lecto quietis & otij externi, procul à turbis & tumultu generis humani. Quamobrem esse Philosophum, Contemplatiuum, Monachum seu Religiosum hac in disputatione, non incongruè pro synonymis haberi possunt.

Agere eosdem probatur ex natura contemplationis.

Monachi Christianorum philosophi. Τὴν τελειοτάτην ἐμφαίνει τῶν Μοναχῶν φιλοσοφίαν. Dion. c. 6. Eccl. in Contemp. *Monachi Contemplatiui.* Tho. Wal. l. 2. doctr. fid. a. 2. c. 13.

Eminet eodem in horto & flosculus ante collectus, de diuina societate inter Sacerdotum & Monachorum ordines inita: non potest autem vera & perfecta societas esse, quæ vtrinque agentes non habeat. Nam & in natura, apis argumentosa *ignauum fucos pecus à præsepibus arcet*; & in humano corpore, licet ignauus

Idem conficitur ex societate sacerdotū & Monachorū. ex Dion. Ibid.

ignauus venter videatur, cui mẽbra cætera laborent, agere tamen quammaximè veteri apologo probatus est. Ipsam Religiosorum Eremum Petr. Damiani præclarè appellat negotiatorum cœlestium apothecam, felix commercium, felices nundinas, sacræ militiæ tabernaculum, procinctum triumphantis exercitus, castra Dei, campum diuini prælij, spiritalis arenam certaminis. Hæc elogia si cadunt in otiosos & dormitantes, qui tandem in rebus humanis dici possunt agere quicquam & operari? At profectò pudet me rem hanc quasi difficilem & obscuram à magnis ingenijs arcessere, quæ se ipsa prodit, & manibus tangitur. Dicant enim si qui repugnare volent, qui orat, psallit, contemplatur, legit scripturam, castigat corpus, carnem suam crucifigit cum vitijs & concupiscentijs, crucem suam baiulat quotidie, & sequitur Christum, potest-ne dici aut cogitari nihil agere? Atqui actiones istæ nobiles, Christianæ, diuinæ, per publicam Hierarcharum destinationem Hierarchicæ fiunt. Ad eas autem Religiosus status ex intima sui natura, & Ecclesiæ voluntate factus & institutus est: ex se se igitur & essentia sua actuosus, & Hierarchicarum actionum effectiuus. Quàm enim mihi sunt ridiculi, qui seriò quærere se dicunt, quid ex vitæ instituto agant Monachi, & Regulares? Quo eodem *iniuriarum titulo postulabantur* olim à Gentilibus Christiani, apud Tertullianum vt *infructuosi in negotijs* dicerentur; & Flauium Clementem virum consularem, Domitiani patruelem, Christianæ Religionis reum, ab eodem Cæsare interfectum, Suetonius ethnicus *contemptissimæ inertiæ* accusat. Otiosos videlicet putant isti, homines qui non baptizant, non concionantur, non regunt Ecclesias, non disputant, non scribunt de Hierarchia, non impugnant Religiosos, quod perpetuò agunt ipsi, & in eo nihil agunt.

Eremi laudes ex actione. Petr. Dam. Opusc. 11. l. Domin. vobisc. c. 19. Tertull. in Apol. c. 42. Sueton. in Domit. c. 15.

Sit illud ergo positum, agere Religiosos, eos etiam qui soli vacant Contemplationi. Quæris autem quàm vtiliter, quanto cum Ecclesiæ vniuersæ bono? Respondeat S. Augustinus, cuius auctoritati detrahi nihil potest. *Qui secretissimi penitus ab omni hominum conspectu desertissimas terras incolunt* (horridos Anachoretas sine dubio, lucifugas, syluicolas loquitur, hominum exules) *fruentes colloquio Dei, cui puris mentibus inhæserunt, videntur nonnullis res humanas plus quàm oporteret deseruisse: non intelligentibus quantùm nobis eorum animus in orationibus prosit, & vita ad exemplum, quorum corpora videre non sinimur.* Vt iam eorum illud exemplum, non modò sit Hierarchicum, quod iamdiu annotamus, & in hac Hierarchia potissimùm requirimus; sed fidei quodammodo naturæ participet, fiatque in illis remotarum solitudinum tenebris *argumentum non apparentium*. Respondeat Monachorum patronus & encomiastes S. Chrysostomus. *Hæc audiant omnes & Monachi, qui pro viribus Ecclesiarum Præfectos adiuuent, eorumque onus leniant precibus, concordia, caritate.* Vides in hac *concordia* fœdus societatis, qua primum etiam ordinem iuuari Patriarcha censet à Monachis. Quid autem ad hanc isti societatem conferunt? *Preces & caritatem*, magna militantis Ecclesiæ subsidia. Idem alibi grauissimus orator, festiuo paradoxo, & ad hoc propositum maximè accommodato, Monachos ab hominum conspectu extorres, in ipsis speluncis & lustris ferarum, non sine multis amicis degere probat rationibus omnino tribus. 1. est, Reperiri plurimos, qui, si liceret, cum ijs habitare cuperent; quæ firma est amicitia: non enim locus amicos facit. 2. Multos habere laudatores: quis autem laudaret, si non amaret? 3. *Et ipsos vicissim pro vniuerso mundo orare, quod maximæ est dilectio,*

Quàm sit nobilis actio contemplatiuorum. Augu. l. de Morib. Eccl. Cath. c. 31. Chrys. ora. de S. Phil. c. 6. *Monachis amici multi.* Idem hom. 77. in Ioa.

nis argumentum. Ideo in mysterijs inuicem salutamus, vt multi vnum efficiamur, & communes pro non initiatis preces effundimus, & pro infirmis, & terræ & maris fructibus sacrificamus. Vides dilectionis vim in orationibus, in mysterijs, in admonitionibus: hoc omnium bonorum causa est. Vrbanè nostros Anachoretas ad quandam hominum consuetudinem reducit, sed modo planè diuino, vt educti è terra, & cœlo citimi, omnes simul ad Deum trahant, quæ est actionum Hierarchicarum summa.

Euseb. l. 1. Euan. demonst. c. 8. Respondeat historicus Eusebius, quem suo loco declaratum est, aduersùs Francisci Hallier interpretationem, de admirabili Monachorum, æquè certè vt Clericorum vita, oportere intelligi. Is igitur post aliqua de vitæ Monasticæ perfectione narrata, subdit eleganter. *Quasi quidam Dij sunt, reliquorum hominum vitæ inspectores.* Epicurum non amat Eusebius, vt Deos faciat desides & otiosos, sine capite & præputio. *Quippe qui pro vniuerso genere, supremo omnium Deo sacrati sunt:* tanquam aditiales humani generis primitiæ: *idque non boum mactationibus, non cruoribus, non libationibus, aut nidore vllo, neque fumo, aut ignis deuoratione, consumptione-ve corporum; sed rectis veræ pietatis dogmatibus, & purgati animi affectione.* Mirum hic mihi, quòd Arianus Antistes, *recta* in Monachis *dogmata* prædicat, quos Doctor aduersarius, hæreticis similes perpetua collatione facere non erubescit. *Ad hæc operibus quoque ac verbis, quæ à virtute proficiscuntur: quibus rebus diuinum numen placantes, suum & pro seipsis, & pro alijs qui eiusdem sunt generis, sacrificium peragunt.* Illud nobile animi corporisque subacti sacrificium, quod nuper ex Guillelmo Parisiensi producebamus, in quo Religiosus, *velut agnus est aromatibus virtutum & gratiarum repletissimus ac fragrantissimus, totaliter quantùm ad vitia & peccata mortificatus, detruncatus, ac circumcisus; cum in eo nihil superfluum, nihil fœtidum, nihil inordinatum omnino relictum sit: & propter hoc totus est in sacrificio, totus sacrificium, totus oblatio.* Eusebius ergo sacrificium illud non intelligit, quod in ara peragitur à solis Sacerdotibus, vt olim commodiore loco Franciscum nostrum admonuimus.

Religiosi sacrificium. Guil. Pari. l. de Legib. c. 28.

Bonau. l. de Eccl. Hier. p. 1 c. 1. Respondeat is cui principatum explicandæ huius Hierarchiæ detulimus S. Bonauentura, qui Seraphicam Isaiæ purgationem, vult *referri ad sanctorum & Religiosorum misericordiam & compassionem, qua per gratiam ipsos sanctificantem in se purgati,* (passionem vides, primumque eius effectum;) *secularibus etiam, & alijs immundis peccatoribus compatientes, feruentissimis & deuotissimis orationum suffragijs eorum sanctificationi cooperantur. Sic Moyses suis precibus Mariam leprosam & immundam, sanitati & munditiæ restituit. Et in Iob dicitur, Seruus meus Iob orabit pro vobis, &c. Ex quo patet manifestè, quòd multùm cooperantur bonorum suffragia, ad peccatorum iustificationem, & emendationem.* Respondeat denique non inferiorem Patribus, apud quosdam consecutus auctoritatem, Gerson Cancellarius, qui eo ipso in argumento versatur, vt probet contemplationi addictos alijs etiam plurimùm prodesse, idque duabus potissimùm rationibus ad Cartusianum scriptis. 1. est, exemplum bonæ vitæ, *quia prædicant facto & opere Deum super omnia diligendum, & quòd reliqua omnia sunt vanitas, nec curanda.* Hunc Hierarchiæ actum cur in posterum Religiosis negent aduersarij, si Gerson non rogatus concedit? Meministi autem, Lector, eos nuper à Guillelmo Præsule reprehensos, qui *Deum, totumque regnum cælorum pro obseruatione ordinis Cartusiensium* mercari nolint. Vide quantùm accedat Cancellarius ad

Gerson tr. de Monte contempl. c. 17.

Antistitem

Antiſtitem ſuum. 2. Orationes pro alijs conceptæ: *& accidit ſæpius, quòd propter eorum merita, Deus faciet quibuſdam mediantibus, mundanis quoddam maximum bonum, putà pacem alicuius regni: quia nihil poſſumus ſine gratia ſpeciali, quam citiùs boni contemplatiui à Deo impetrant, quàm mundani. Et qui benè perpenderet qualis excellentia ſit animæ & bonorum ſpiritualium, erga corpus & bona temporalia, hoc clarè cognoſceret, quòd plus prodeſt toti Eccleſiæ oratio deuota vnius contemplatiui, quàm faciunt centum, & centum vitam actiuam ducentes, ad ſuccurrendum aliorum neceſſitatibus corporalibus.* Quid excurram per Patres reliquos, quorum nemo aduerſùs veriſſimos Dei cultores tam fuit ingratus, vt toti Eccleſiæ nihil proficere crederet?

Expecto etiam dum emortuam illam cantilenam occinant, Monachi non eſſe alios deducere, id eſt, illum non alijs, ſed ſibi ſanctitatem conciliare. Nam ſi concedimus id ab eo fieri non ſolere per ſacramentorum collationem, quod vnum hoc loco ſignificat S. Dionyſius: non per altaris miniſterium, aut actione vlla quæ Iuriſdictionis poteſtatem, aut Ordinis Sacramentum prærequirat: negabunt-ne vlteriùs eſſe in Eccleſia modum alium, quo homines ad Dei cognitionem amoremque perducantur? Demus etiam id quod fieri nequit, alijs non prodeſſe: ſeipſum Hierarchæ ductu & auſpicijs cum perficit Monachus, nonne membtum Eccleſiæ auget, eique conueniens procurat incrementum? Illa ergo parte corpus perficit, qua ſemetipſum, ex Apoſtoli comparatione *in menſuram vniuſcuiuſque membri augmentum corporis facit in ædificationem ſui in caritate*: cum totius & omnium partium vna eademque ſit perfectio: vnde ſequitur vt membra in ſe perfecta, ſeque ipſa perficientia, mutuam alijs præſtent operam. *Reſpondetur obiectioni.*

QVAM SVBLIMEM IN HAC HIERARchia locum ſtatus Religioſus obtineat.

CAPVT III.

HABENT hoc in more poſitum philoſophi, vt nota quæpiam & externa nobis ſpectanda proponant, quorum deinde quaſi ductu & indicio ad obſcurioris interioriſque ſubſtantiæ cognitionem accedamus. Actiones, inquiunt, operationeſque viuentium, cum eorum natura conueniunt, vt riuus cum fonte, cum ſole radius, effectus cum cauſa. Quàm perfectæ igitur, aut abiectæ fuerint, tam res ipſas ſublimes aut depreſſas eſſe neceſſe eſt. Quamobrem cum eximios nobiliſſimæ Hierarchiæ actus à ſtatu Religioſo proficiſci capite ſuperiori declarauerimus, quid ſupereſt modò ad eam ipſi aſſerendam, quàm vt reſpondentem illis actibus ſtatus pulcherrimi naturam, & parem præſtantiſſimis effectibus cauſam ſpeculemur? Id ego in oratione mea ponere neque poſſum, neque debeo, ſuſpectus in partibus: habent clarorum virorum verba & pondus à ſanctitate, & veritatem à communi populorum conſenſu, & pene fidem ab Eccleſia. Illorum dictis ſi quicquam eloquor, nonne tutiùs cum Magiſtro profitebor, *Mea doctrina, non eſt mea?* Sed ecce, multitudine obruor ſi omnes aduoco, numero infinitos, ſapientia celeberrimos, auctoritate grauiſſimos, qui pro Religioſi ſtatus *Ab actionibus naturæ alicuius dignitas cognoſcitur.*

sanctitate militant, quos vel appellare ambitiosum, & permolestum sit. Contenti simus, amabo, tribus illis primipilaribus, præcedenti capite productis; qui si aduersarijs non satisfaciunt, qui alij satis erunt? Ex ijs deinde nouo argumentationis ordine, ratio vnica deducetur, quæ thesim quam proposui contineat.

Eusebius Monachos quasi Deos quosdam describit. l. 1. Euang. demonst. c. 8.

Primum igitur encomium Eusebius dabit, à Doctore Hallier recognitus. *In Ecclesia*, inquit, *duo viuendi modi sunt instituti. Alter quidem naturam nostram, & communem hominum vitæ rationem excedens, soli diuino cultui ex immenso rerum cælestium amore addictus. Qui hunc modum amplexi sunt, quasi ab hac mortali vita seiuncti, ipsumque duntaxat corpus in terra gerentes; cogitatione verò atque animo in ipso cælo degentes, quasi quidam Dij sunt, reliquorum hominum vitæ inspectores.* Quæ verba Dionysiacum illud mihi reuocant in memoriam, Dei voluntatem salutem esse nostram: *Salus porro non aliter existere potest, nisi ij qui salutem consequuntur Dij fiant. Dei porrò effectio est Dei quoad eius fieri potest imitatio, & cum eodem coniunctio, & vt ita dicam, vnio.* Quod dilecti Discipuli effatum est; *Cum apparuerit, similes ei erimus*: vt Religiosorum vita, sit quoddam beatæ rudimentum, & inchoata beatitudo: patriæ autem felicitas, sit perfecta beatitudo. Siquidem Monachi supra mortales cæteros Deo coniunguntur, & salutem cum summa dignitate consequuntur, qui nobilis est Hierarchiæ finis, si ex Eusebij sententia iam inter homines Dij sunt.

Dion. c. 1. Eccles.

1. Ioan. 3.

Austinus pene non homines. l. de Mori. Eccl. Cath. c. 31.

Alterum dabit Panegyricum S. Augustinus tum Anachoretarum, tum Cœnobitarum. Et hos quidem pietatis paulùm remissioris ad communem vitam propriùs ait accedere; illos autem fatetur viuere more pene non humano. Verba sunt aurea magni & veri Aurelij. *Tantùm isti admonendi sunt qui se se inaniter iactant*, (videbunt nostri homines id-ne ad se pertineat, qui Religiosos præ alijs tantopere despiciunt) *in tantùm processisse temperantiam, & continentiam sanctissimorum Catholicæ fidei Christianorum*, (Audi Hallier, Monachos Augustinus pro Christianis & Catholicis habet) *vt restringenda nonnullis, & quasi ad humanos fines reuocanda videatur. Vsque adeo supra homines illorum animos euasisse, ab ijs etiam quibus id displicet, indicatur.* O modestos, Augustine, tuo seculo vitæ Monasticæ reprehensores! Iam nostri eos Laïcis annumerant, cum quolibet è vulgi fæce confundunt, templatim & vicatim mendicantibus imperfectiores esse ipso vitæ genere disputant; cum hæreticis comparant, arcent à sacris, & Ecclesiasticis muneribus parum idoneos clamant, mortalium iniquissimos & sceleratissimos esse probare conantur. *Sed si hoc excedit nostram tolerantiam, quis non illos miretur & prædicet* (audite Aureli & Hallier, audi Seguenote, sanctissimus Episcopus, quem commentis explicas, loquitur) *qui contemptis atque desertis mundi huius illecebris, in communem vitam castissimam, sanctissimamque congregati, simul ætatem agunt, viuentes in orationibus, in lectionibus, in disputationibus: nulla superbia tumidi, nulla peruicacia turbulenti, nulla inuidentia liuidi: sed modesti, verecundi, pacati, concordissimam vitam, & intentissimam in Deum, gratissimum munus ipsi offerunt, à quo ista posse meruerunt.* Potuit-ne solertiùs vlla pictoris manus Cœnobia nostra viuis coloribus exprimere?

Iam Cœnobitarum.

Chrysostomus Angelos & Christi exercitû. Hom. 9. in Matt.

Veniat & aureum eloquentiæ flumen fundens S. Chrysostomus, qui totus ei sit describendus, quem colligendorum Monastici habitûs præconiorum subeat cogitatio. Tu quidem alibi opus aduersùs vitæ Monasticæ vituperatores citas Francisce: fieri-ne potest, si legisti, vt ex illo Religiosorum aduer-

sarius

sarius discesseris? vt animo tuo tantus Antistes, tam diuinus orator, nihil persuaserit? Accipe pauca ex eo loco, qui alia cogitanti mihi primus occurrit. *Si quis nunc ad Ægypti solitudines veniat, paradiso prorsus videbit omnem illam eremum digniorem, & innumerabiles Angelorum cætus in corporibus fulgere mortalibus,* (nam Angelos pro Monachis vsitatissimo vocabulo Chrysostomus accipere solet) *& populos Martyrum* (nempe spiritali se se gladio conficientium) *& choros Virginum: & omnem quidem Diaboli tyrannidem dissolutam, Christi autem regnum coruscans.* Hoc qui faciunt, nulli-ne sunt ornamento Ecclesiæ, nulli commodo? nulla ex parte finem Hierarchiæ promouent? *Et hæc omnia bona, non in vrbibus solùm, sed etiam in desertis florent locis.* Vrbana igitur Monasteria à superioribus laudibus exclusa non vult magnus Antistes. *Est enim cernere tota illa regione diffusum exercitum Christi, & admirabilem illum regium gregem, virtutumque cælestium conuersationem in terris micantem.* Vt hos scias Angelos, imum ordinem Hierarchiæ tertiæ non tenere, sed Virtutibus saltem esse simillimos. *Atque hæc non in viris solùm, sed etiam in feminis splendere conspicias, quæ sæpe in huiusmodi acie fortiùs viris decertarunt, ac trophæis insignibus claruerunt.* Videntur-ne aut sibi vnis nati, aut penitùs otiosi, aut regno inutiles, qui conflant exercitum, qui pugnant, qui de hoste potentissimo trophæa erigunt? *Non ita varijs astrorum choris cælum refulget, vt Ægyptus innumeris Monachorum & Virginum distinguitur atque illustratur habitaculis.* Nimius sim, si describam omnia: sed illud non omitto, quòd *Antonium magnum Apostolorum simillimum*, esse dicit: non externa profectò actione, igitur contemplatione; non Euangelij prædicatione, igitur vitæ perfectione; non fundandis Ecclesijs, & regendis populis, sed Charismatum donis illis sublimibus: nam & Dei visionem, & prophetiæ gratiam dicitur consecutus. *Antonius Apostolis simillimus.*

Ex his alijsque id genus infinitis quæ prudens omitto, sic disputo, ascensu à vita ad Hierarchiam facto. Cum suprema Gratiarum Hierarchia in caritate, in sanctitate, in Dei similitudine fundetur, ille profectò status qui ad horum absolutam perfectionem per Hierarchas destinatur, & consecratur; qui ex instituto suo reddit homines Dæmonibus fortiores, castissimos, sanctissimos, supra homines, Angelos, Deos, vt quàm proximè ad Dei similitudinem accedit, ita supremum in illa Hierarchia tenet ordinem. Solus-ne in eo consistat, non disputo: iudicabit Lector in Patrum lectione versatus: id tantùm volo, cum gradus iste Hierarchiæ ex Dei contemplatione amorem elicere debeat, illum in ea statum esse maximè, qui & Deum contempletur proximè, & amet ardentissimè. *E supradictis argumentum colligitur.*

Respondeas fortasse de vetustissimis illis Anachoretis & Monachis ea dici à Patribus, quorum priuata fuit eximia illa quæ in cælum effertur sanctitas, non Hierarchica. Nam vt Hierarchica sit, Hierarchicam requirit consecrationem: ea verò illis defuit, vt ex Iuone Carnotensi censet Franciscus Hallier. Siquidem *antiquos* ait *Monachos nulla publica consecratione Deo deuotos fuisse, & accidentariam eam benedictionem ad Monachatum existere, seclusis Ecclesiæ regulis, eiusque statuendæ vnicam rationem votorum firmitatem assignat.* Ne verò vnius Iuonis, non etiam Doctoris Hallier cogitatum illud esse putemus, idem alibi Franciscus eiusdem Iuonis Epistolæ meminit, qua *non minùs*, inquit, *piè, quàm eruditè docuit, benedictionem Monachi cæremoniam duntaxat quandam esse, qua votorum religio firmaretur.* Idem ex mente principijsque Nicolai le Maistre dedu- *Obiectio ex Iuone Carnotensi.* Hallier in vind. pag. 408. n. 17. *Iuonis sententiam laudat & sequitur Hallier in vin. pag. 788.*

citur, Anachoreticam aut Cœnobiticam vitam, statum non fuisse, sed priuatam cuiusque deuotionem: illa proinde virtutum miracula in Hierarchiam istam inferri non debere. Nulla enim erant adstricti paupertate, rerum suarum dominium proprietatemque retinebant; Abbatibus suis œconomica tantùm, non autem votiua obedientia erant subiecti, propositum & votum solitudinis perpetuum non habebant, cum *plurimos in Monastica palæstra virtutum spectaculo gloriosos, legamus è cellis & speluncis prodijsse in hominum lucem, non Pontificum Summorum excitos imperijs*, sed mera animi sui constantia & libertate.

Nicol. le Maistre l. 1. de Inst. prin. Epis. c. 12.

Responsio.

Respondeo de vetustissimis Anachoretarum expositam à me iamdudum sententiam, qui certè vbi de statu loquimur, in quæstionem venire non debent. De alijs autem Anachoretis quales sub Antonio, & Hilarione vixerunt; deque Cœnobitis si agitur, extitisse apud eos & vota, & benedictionem, consecrationemque. Nam hæc in S. Dionysio radijs solaribus scripta legitur: de illis expressè affirmat Doctor Hallier, *antiquitùs rationem Religionis, & Religiosi status saltem quoad essentialia, eandem fuisse quæ iam est. Constitutiones quidem nouas adinuentas esse, sed eandem votorum essentialium conditionem seruatam, & Religiosum statum eundem essentialiter mansisse, quoad ea quæ ei essentialia sunt.* Hoc igitur sibi ab æquali responsum accipiet Nicolaus le Maistre. Ad Iuonem autem cum benedictione sua, & Franciscum Hallier cum consecratione quam negat, quid dicemus? Istud negari eadem prorsùs pagina, quà mirabilis hic Religiosorum aduersarius *mysterium Monasticæ consecrationis à Dionysio explicari* scribit: qua *Monachum* ait *consecrari vt sit holocaustum Deo oblatum, & diuino obsequio per tria essentialia vota deuotum.* Eo ipso loco, quo sequente mox numero, illius Dionysiacæ consecrationis partes exponit singulas: vt capere non possim eodem momento calere simul & frigere calamum vnum, qui *consecrationem deuotionemque Monachorum*, in Dionysio agnoscat, *essentialia vota, holocaustum* nominet, totumque hoc ad Assertionis suæ probationem afferat: idemque consequenti oratione ad eiusdem Assertionis *confirmationem*, neget *publicam antiquorum Monachorum consecrationem, & accidentariam benedictionem esse* velit. Sit igitur illud certum, ex eiusdem quà bene sentit, mente, fuisse iam tum in statu Monachos, votis deuinctos, communibus regulis occupatos, siue eas ab Episcopis, siue ab Abbatibus Episcoporum consensu acciperent; vt sine dubio Hierarchiam status & perfectionis tenere potuerint, & in ea Hierarchicas actiones operari.

In veteribus vota fuerunt, & essentialia Religionis. Hallier in Vind. pag. 396.

Enormis contradictio Fr. Hallier. in Vind. p. 408. n. 17. Pag. 409. n. 18.

RELI-

RELIGIOSORVM CVM SERAPHINIS PEtita è Patribus comparatio.

CAPVT IIII.

NON possunt non esse Hierarchis immediatè suppositi Regulares, si hac in Hierarchia sedem habere conceduntur: cùm trium ordinum singuli sine vlla à se inuicem pendentia, benignos Hierarchæ influxus absque medij vllius interuentu suscipiat. Non alio sanè modo, quàm suprema cœlestium mentium Hierarchia, tota sanctissimæ Triadi subiacet, neque Seraphini propiùs Deum, quàm Throni contingunt, vt suo loco monstratum est. Quamobrem ex hac cum Deo propinquitate, & quadam cum Hierarchico gradu consanguinitate, confici non potest, cui tandem trium ordinum Religiosus status similis dicendus sit; an Thronis, quibus sedes potestasque Iudicum horrenda die à Christo promittitur? An Cherubinis, qui *scientiam sanctorum* habent omni ex parte cognitam atque perspectam, quos Deus ipse à seculari tumultu auulsos, *ducit in solitudinem, & loquitur ad cor?* An denique Seraphinis, quos perfecta Christi caritas vrget, suis omnibus seque ipsis exutos, per inopiam & opprobria, per odium contemptumque amatorum mundi, crucem ferre, & tribus votorum clauis adhærere crucifixo? Istud sine dubio potiùs suadent amoris illi gradus, à nobis nuper enumerati, quorum in singulis Religiosos inuenimus. Hoc iubent Patres credere, in Religiosæ vitæ admirationem amoremque defixi: qui cum in rebus creatis nihil augustius Seraphinorum ordine possint agnoscere, eò Religiosos euehunt, plus aliquid in terris, si fieri posset, concessuri.

Religiosi hac in Hierarchia immediatè subditi Hierarchis.

Religiosi Seraphinis similes.

Illo è sensu magnum Ecclesiæ lumen S. Basilius, hominem vitæ Monasticæ appetentem, non tantùm *cælestis viuendi ritus cupiditate flagrare, atque Angelicæ vitæ studiosum negotiatorem* esse ait, sed etiam quos imitari studeat Angelos, adhortando exprimit. *Processum in virtutibus facito, & hoc modo Angelis efficiare propinquior: continenter diem noctemque Dominum laudato, & Cherubim imitator.* Alludit Doctor asceticus ad Trisagium Seraphicum, & Cherubinos pro Seraphinis nominat, superiore gradu inferiorum omnium vt dotes, sic appellationes admittente. Quod & inferiùs in Bonifacij Pontificis decreto spectabitur, qui cum Cherubinos nuncupat, ex alarum mentione vult à nobis Seraphinos intelligi. D. Gregorius & ipse Monasticarum virtutum laudator amplificatorque grauissimus, cum singulas Apostoli Pauli gratias libro superiore à nobis cōsideratas, ad allegoricam Angelorum similitudinem traducit, de Contemplatiuis Ordinibus ita magnificè disserit. *Nonnulli supernæ contemplationis facibus accensi, amando ardent, loquendo & alios accendunt, & quos verbo tangunt, ardere protinus in Dei amore faciunt. Qui ergo ita ad amorem sui conditoris inflammati sunt, quo, nisi inter Seraphim sortem suæ vocationis acceperunt?* Quam orationem imitatus Rupertus, *sermonem scientiæ* Cherubinis, *sermonem* autem *Sapientiæ* Seraphinis assignat, caritate flagrantibus: priore Paulum Apostolum præstitisse ait cum scientia, etiam seculari; posteriore Ioannem Euangelistam, *cuius sermo totus versatur circa caritatem, quæ vera*

Basil. serm. de Abdic. rerum.

Explicatur locus.

Gregor.

Ruper. l. 3. de glorific. Trin. c. 18.

Paulus habuit sermonem scientiæ, Ioannes sapientiæ.

Ttt

ſapientia eſt, & auditores intendit incendere igne amoris Dei, ſecundum ipſum vocabulum Seraphim.

Seraphicæ dotes ad Religioſos accommodatæ à S Bon. l. de Hier. Eccl. p. 1. c. 2.

Inflammati & inflammatiui.

Mobiles & motiui.

Acuti & penetratiui.

Inferiorum reductiui.

Actiui & exemplificatiui.

Holocauſti purgatiui.

Illuminatiui.

Quæ quidem ab vtroque dicta, fruſtra Religioſis applicem, cum totam hanc cauſam perorarit S. Bonauentura; neque poſſit expreſſius quicquam excogitari, quàm quod Doctor Seraphicus locum hunc profeſſa opera tractans, & Hierarchiam Eccleſiaſticam cœleſti accommodans, omnes Seraphici gradus prærogatiuas, ad Religioſos commodiſſima ſimilitudine traducit. Nam Seraphini *diuini amoris incendio præ cæteris inflammati, aliorum ſunt inflammatiui. Sic Religioſi quaſi ignei illos ad amorem Dei & proximi inflammant, ad quorum corda nunc verbo, nunc exemplo appropinquant.* Seraphini *in ſe mobiles, aliorum ſunt motiui. Sic Religioſi ſpiritu diuinæ dilectionis moti, mobiles ſunt iuſſu Superiorum, ſine moræ diſpendio obtemperando, & alijs exemplum obedientiæ relinquendo.* Seraphini *acuti ſunt, & penetratiui. Sic contemplatiuorum affectus per deſiderium ſemper in Deum tendit, & extra ſe non effluens, ad aliud præter ipſum & extra ipſum non diuertit.* Seraphini ſunt *inferiorum & ſuppoſitorum reductiui. Sic affectus viri ſpiritalis igne caritatis ſuccenſus, ad Deum mouetur vt in eo conquieſcat, ad proximum vt eum ad Deum reuocet & reducat.* Seraphini ſunt *actiui & exemplificatiui, quia Angelos inferiores inform nt, qualiter per amorem perfectum redeant in Deum. Et hoc propriè Religioſis congruit, quos Dominus ſecularibus poſuit in exemplum, vt ſecundum ipſorum imitationem, mores prauos corrigant, & contemptis terrenis cœleſtia appetant, & acquirant. Angeli ordinis Seraphim ſunt holocauſti purgatiui. Et hoc potiſſimè congruit viris Angelicis & perfectis, qui ſe Domino medullatum holocauſtum penitùs obtulerunt: qui velut Angeli ignei in ſe etiam leuioris culpæ maculam non admittunt, imo omnem mali ſpeciem in ſe & in alijs annihilant & conſumunt.* Seraphini ſunt *illuminatiui, & omnis tenebroſæ obſcuritatis fugatiui; quod viris ſpiritalibus potiſſimè conuenit, quos Deus velut luminaria in firmamento, id eſt, in Eccleſiâ collocauit.* Omittitto cætera non inferioris notæ, Doctore Seraphico digna, vt huius loci concluſionem adijciam. *Nonne igitur Seraphim qui Deo immediatiùs coniunguntur, & in diuinis laudibus voces frequentiùs emittere dignoſcuntur, viri Religioſi & ſpiritales non immeritò intelliguntur, qui viciniores ſunt Deo per contemplationem, & laudis continuationem, & propter caritatis incenſionem? Cuius exceſſus, ſiue incenſio, plus exigitur in ipſis, quàm in alijs; præſertim cum ipſi ſint altare Domini, in quorum corde & corpore iuge ſacrificium Domino immolatur: & ideo ignis in hoc altari eſt continuè accendendus.*

Religioſi, altare Domini.

Expenduntur ſuperiora.

Vt ſit operæ pretium tam multa ex vno deſcripſiſſe Theologo, reſpectemus oportet ſingula, & è Doctore Seraphico Seraphicam Hierarchiam inſtruamus. Agnoſcis, Lector, ea oratione ſupremam Religioſis perfectionem, vt propriam, aſſignari, cum holocauſta dicuntur purgantia: quam in ſe alijſque purgationem exercent, tum maximè actiui per vota ſolennia, cum minimè videntur actiui. Atque tantopere placet S. Bonauenturæ officium illud Hierarchicum in Seraphinis, vt eo commemorando abſtinere non poſſit, ad capitis finem, cum Iſaiæ labia ab illis mundata luculentis explicat verbis, quæ alibi retulimus. Poſt quæ animo perpenſa, quis dubitabit quin agant Religioſi Hierarchicè, quin actiones immanentes ad Hierarchiam pertineant; quin perfectio priuata in commune bonum cedat? Præterea pro illuminandi officio Hierarchicam vides obedientiam; ne alia vota Religioſum ſtatum formantia, detrudas ab Hierarchicis actionibus. In exemplo quoque quanta

quanta vis est, Seraphinis totis quasi in exemplum transformatis? Perfectionem denique facit amor, quem ardentiorem à Religiosis exigi scribit Doctor purpuratus, vt maiorem in eo statu perfectionem inesse fatearis. Apertus est & finis Hierarchiæ, dum alios ad Deum dicuntur adducere, non Hierarchica potestate, quod negat S. Dionysius, sed planè Hierarchica sanctitate.

Imo etiam auctoritate: non illa quæ coniunctam habet Iurisdictionem, sed quæ sublimi quadam maiestate eminet, quæ à virtute orta, veneratione potiùs quàm imperio socios dignitate pares, pietate inferiores coërcet & incitat: quam sapientibus deberi diximus, & non sine probabilitate Seraphinis supra Angelos alios possumus assignare. Patet id in S. Francisci exemplo, qui cum priuatus tantùm inter suos viueret, Ordinis tamen auctor, legislator, & *Pastor super Religionem suam institutus* extitit, qualem Christus ipse appellat. Quis enim hoc ei negauerit, qui erat *Seraphico incendio totus ignitus, & vt vir Hierarchicus, curru igneo sursum vectus* narratur? Qui *non solùm Seraphico amore ardebat in Deum, verùm etiam sitiebat cum Christo crucifixo multitudinem saluandorum?* Quis Ægidio Fratri eius socio, quem licet Laïcum, idiotam, & simplicem, tamen *Patrem* S. Bonauentura nuncupare non veretur, quem titulum solis Sacerdotibus ob quandam dignitatis auctoritatisque prærogatiuam solemus concedere? De Prælatis & Religiosorum superioribus nihil dico, cum idem S. Bonauentura senas alas Seraphinorum, ad totidem illorum virtutes libro peculiari accommodet. Illi enim tanquam Seraphinorum Hierarchæ, si sic loqui ius fasque est, subditis amorem Creatoris inspirantes, nonne potestatiuè & auctoritatiuè, vt loquuntur, Hierarchicum exequuntur officium, & deiformitatem faciunt, dum imperant, aut exemplo promouent caritatem?

Quæ sit auctoritas superiorum in inferiores.

Bonau. in vita S. Franc. c. 8. Idem Præf. in vitam. In vita c. 14. Ibid. c. 5. Bonau. l. de sex alis Seraphim.

HVIVS COLLATIONIS CONFIRMATIO E Bonifacio Pontifice, & Petri Damiani Epistola quanta auctoritatis censeri debeat.

§. Vnicus.

CONFIRMATAM luculentis testimonijs veritatem, de asserendo Religiosis Seraphico hac in Hierarchia loco, Anglicanæ controuersiæ scriptores duo Hermannus Loëmelius, & Daniel à Iesu pene vno B. Petri Damiani scripto, cui Bonifacij IV. Pontificis Decretum adnectitur, stabiliunt, & amplum aduersarijs suis contradicendi campum aperiunt. Locus habetur Epistola vltima lib. 5. vel si mauis, Opusculo 28. Tomo eius operum 3. vt recens distinxit editio. Ex eo, prætermissis cæteris, quæ prolixiora, ne dicam verbosiora videntur, vnum id seligo, quod Seraphinorum & Religiosorum collationem, in qua nunc versamur aliquo modo prouehit. *Non solùm*, inquit, *prædictos Patres* (Prophetas & Apostolos) *in vestitu sequimur; sed insuper sublimissimam cælorum curiam, quod vobis durum est audire, Seraphim scilicet, quis dubitet sex alas habere? Enimuerò & nos sex alis velamur, videlicet duabus in capite, & duabus dextra læuaque, & duabus ante & retro.* Quod item expressiùs in Decreto Bonifacij Pontificis, illi Epistolæ supposito declaratur, his verbis. *Sacerdotes igitur Monachi atque Canonici, qui quotidie Dei præcepta populo nun-*

Status quæstionis explicatur.

Petr. Dam. l. 5. ep. vlt. vel Opusc. 28. Tom. 3.

tiant, Angeli vocantur, ratione non incongrua. Stringenda est ea propositio ad illos è Monachis & Canonicis, seu Clericis, quibus vel ex officio, vel ex commissione salus aliena procuranda est. Nam simplicibus Clericis & Monachis, licet vtrique Sacerdotio præditi sint, munus illud ex se se non competere monstrauimus. *Sed vnusquisque Angelicus ordo, quantò claritatem Dei vicinius contemplatur, tantò maiori virtute eius diuinitati adhærens sine dubio roboratur;*

Monachorũ vestis alas Seraphinorum exhibet.

Eorum Cherubim ordo eximius prædicatur, (Seraphinos hic intelligi docet mens Decreti, & Epistolæ verba) *quorum figuram Monachorum cultus competenter habere comprobatur. Nam vti Cherubim, ita Monachi sex alis velantur; duabus quidem in capucio quo caput tegitur, alijs vero duabus quibus pedes teguntur verisimilibus demonstratur assertionibus. Illud verò cucullæ quod brachijs ostenditur, alias duas alas esse dicimus: & id tandem quod dicitur, sex alarum numerum certissimè impleri asseritur.* Ita Pontifex, & ex eo Cardinalis. Adiunctum est Decreto fragmentum aliquod magni apud eos ponderis, quo Monasticam sanctitatem, Hierarchiæ gradum, potestatem ligandi atque soluendi Monachis asserunt, prædicti disceptatores Anglorum. Cuius illud est initium: *Episcopus debet canere Missam in ordinatione Presbyteri,* &c. Quæ lacinia quem potissimùm agnoscere debeat parentem & auctorem non satis liquet, cum alij Bonifacio tribuant; alij longè probabiliùs Epistolæ ipsius scriptori. Tria sunt ergo nobis in quæstione, Damiani Epistola, Decretum Bonifacij, Appendix Decreti, quæ omnia scriptoribus Anglicanis mirificè placent.

Epistolam Petri Damiani, Petrus Aurelius impugnat in Vind. a. p. 392. ad 412.

Verùm Petrus Aurelius, & Franciscus Hallier, cum ferre non possent hac auctoritate Religiosos in Hierarchiam immitti, omnibus animi atque ingenij neruis in seuerum eius scripti examen incubuerunt, vt si quid in eo latet adulterinum, certis vestigijs deprehenderent. Itaque partito labore alter Epistolam, alter Decreti appendicem ad calculos suos reuocatam, falsi tandem accusarunt, & indignam tum Pontificis, tum sanctissimi Cardinalis grauitate pronunciarunt. In Epistolæ iudicio versatur Aurelius, & vt Grammatico conuenit, ex stylo Petri Damiani, & eius alio loco dictis, spuriam esse conficit.

Hallier eam non improbat in Vin. pag. 388. *Arguitur dicti parum modesti.* Pag. 801.

Hallier Epistolæ auctorem Cardinalem saltem tacitus in Vindicijs agnoscit, dum ex ea productum argumentum ratione soluit, non contemptu. In appendice autem ad Vindicias, cum promittat in titulo *Iudicium de quadam Petri Damiani Epistola,* in ipsa disputatione leuissimè tangit Epistolam, quam etiam *genuinam esse ac germanam* non timet admittere, cum dicto, quod à viris sapientibus maximè improbatum audire me memini. *Habet Petrus Damiani sua vitia, habent & aliqua ferè cæteri Patres.* Optabant enim graues homines reuerentiùs tractari clara Ecclesiæ lumina, neque in omnes mundi spiritalis soles vno calamo tot maculas induci.

Appendicem decreti oppugnat appendice ad vind. a pag. 781.

Totus igitur habitat in fragmento Decreti, cui detrahendo multas magnasque rationes adducit. Decretum verò ipsum neuter tangit: de quo tamen, deque tota auctoritate iudicium liberè meum exponam, si me in causam hanc tertium dignantur admittere.

1. Assert. Ex istis locis solidum nihil elici.

I. Assero enim in primis, de Religiosis in Hierarchia, proùt ea inter omnes illos scriptores controuertitur, nihil ex ea Epistola, Decreto-ve, aut eius Appendice posse constitui: quare minimè curandam esse illorum scriptorum in exposita thesi sententiam atque auctoritatem. Nam cum & Galli & Anglicani scriptores de sola Iurisdictionis Hierarchia digladientur; de ea nihil certum

tum & constans pronunciat Epistola: Decretum autem, & exscriptor decreti Gratianus, id tantùm contendit efficere, quod omnes communi consensu fatemur, posse Monachis Ecclesiæ administrationem committi. Quamobrem & inconstans est Epistolæ sententia, & Decreto non omni ex parte conformis. Principio enim velle videtur euincere, Monachis per se ordinariam in Iurisdictione Ecclesiastica potestatem deberi, cum *Ecclesiam vniuersalem à Monachis iam olim fundatam, & gubernatam, Apostolos Monachico non Canonico more vixisse, Clericis priores esse Monachos* scribit: quæ omnia Pontificis Decretum nullo modo tangit, & absurdè & falsò dicuntur, vt suis locis probauimus. Quare illa neque modò laudari possunt à nobis, neque hic nostra debent iterari. At verò in eiusdem Epistolæ progressu, mutari video thesim, & ab actu, quod aiunt, ad potentiam reuocari, exposita de eo Clerico querela, qui dicebat *à Monachis nullo modo communionem esse recipiendam: imo etiam suscipientes excommunicabat.* Cuius temeritatem ex eo damnat, quòd clarissimi Antistites à Religiosis claustris ad sacras euocati infulas, Ecclesijs suis sanctissimè præfuerunt: à quibus eo nomine quòd Monachi fuissent, sacramenta non percipere, insanum fuisset, & à ratione derelictum. Vult igitur auctor Epistolæ posse Monachos ad Ecclesiæ gubernacula admoueri, quam & Decreti, & Gratiani mentem esse diximus. Tum statim iterum turbat, & ad actum redit à potentia, dum affirmat *ex cuiuscunque Sacerdotis manibus sacramenta diuina percipi posse, & dedignantes suscipere, ab Ecclesia separari.* Quæ si de Monachis nullo insignitis priuilegio, vel de simplicibus omnibus vniuersè Sacerdotibus tum Monachis, tum secularibus dicuntur, à veritate aberrant, nosque illa cum benè sentientibus de Hierarchia expellimus. Quid quòd ab ea thesi desiliens, ad vitam digreditur, & nominatis aliquibus è Monasterio ad sacram potestatem eductis, subijcit, *Nunquid nam Romani Præsules quos prædiximus, vel isti quos nunc retulimus, quia Monachi fuerunt, minus laudabiles habiti sunt? Non vtique.* Atqui hoc in quæstione non erat, neque vllus vnquam Catholicus ex instituto Monastico infamiam contrahi somniauit, nisi fortasse recens Petrus Aurelius, qui Monasteria tanquam sceleratorum latumias nobis exhibet.

Inconstantia Epistolæ.

II. Assero deinde similitudinem Religiosorum cum Seraphinis, non satis grauiter & efficaciter vestimenti figura confici, esseque illud verè argumentum leuidensæ, crasso filo, qualia corrogant & consuunt, qui sunt à melioribus imparati. Licuerit enim Tertulliano Pallium suum mirificè laudatũ Togæ anteferre; idemque Pallium Iacobus Pamelius ad Monachos multis auctoribus transferat: nemo tamen illorum rem tantam tam leui coniectura probauit: vt longè conuenientiùs S. Bonauentura mentis habitum veste corporea plus æstimarit, & Seraphicas alas ad Religiosi virtutes retulerit, quibus *quasi sex alis Seraphicis à mundialibus eleuetur, & in diuina feratur.* Subditque postea, S. Francisco Christum *in apparitione Seraphica, stigmata sua tanquam sigillum approbatiuum impreßisse, vt contra finalium temporum periculosam caliginem, manifestum nobis in via perfectionis ostenderet signum, quo reduceremur ad Christum perfectæ virtutis exemplar, & finem.* Hierarchica planè omnia: vestis nulla mentio, vbi Seraphicus animus requiritur. Cum igitur hoc potissimùm argumento tum Epistola tum Decretum sententiam suam stabiliat, fateor ego substructionis illius infirmam & ruinosam esse congeriem.

2. Assert. Argumẽtũ à vestis figura esse parum efficax.
Pamel. ad l. Tertull. de Pallio. n. 1.
Bona. Apo. Paup. resp. 1. c. 3.

3. Assert. Epistolæ auctorem non esse Petrum Damiani.

III. Nam de Epistola si priuatim dicendum est, Assero tertiò cum Petro Aurelio, indignam omnino Petri Damiani stylo, virtute, doctrina videri: quod & Aurelij rationes, & ipsa Epistolæ verba non indiligenti & incurioso Lectori summa cum facilitate persuadeant. Is ergo per me licet illas ab Aurelij Vindicijs petat, si tanti esse iudicauerit; cum ea tamen cautione, quæ admonitionem nostram exigit: sunt enim in eius disputatione nonnulla quæ sapienti & erudito grauia esse & videri possint. Nam cum ipsa placeat opinio, certè quòd eam ex amicorum potiùs commentarijs, & schedis, quàm ex fontibus consultis accepit; quòd non expensam, imo ne lectam quidem Epistolam condemnat, & iustum fert iudicium non iustè, hoc non placet. Rem autem sic habere multis ostendo.

Petr. Aurelius Epistolam non legit, quam exagitat.

Primùm enim cum de scriptis duobus quæratur, Epistola Cardinalis, & Pontificis decreto (Appendicem enim ad alterutrum reuocant Anglicani) sintque ita coniuncta, vt illa istud laudet, ac citet; hoc illam continuè sequatur: decretum penitùs ignorat Aurelius, & ne per vmbram quidem attingit, & nonnulla decreto contenta refert ad Epistolam. Deinde credit Aurelius in Epistola scriptum, Romanos Pontifices *Telesphorũ Papam, Dionysium, Adeodatum, Stephanum, S. Gregorium Monachos Anachoretas fuisse*: quod nusquam legitur in auctore: sed cum auctor Anachoretæ cuiusdam factũ ex vita S. Martini produxit, & *Telesphorum ex Anachoretis fuisse* probauit, alios ait *ex Monachis fuisse*, & Gregorium *ex Monasterio raptum, ac violenter infulatum.* Atque id miror, si locum versauit Aurelius, non reclamasse ad Dionysij Romani nomen inter Monachos enumerati, quod alio in proposito expressè negat inferius. Eadem est illorum causa quos deinde ex Monachis Episcopos facit Epistola: Basilium dico, Athanasium, Hieronymum, Marinianum Reuennatem, Augustinum Anglicanum. Ex illis omnibus vnum arguit Petrus Aurelius Athanasium inter Monachos appellari. Cur non etiam Basilium, quem alibi verbis conceptissimis Monachum extitisse negat, licet *Monachorum institutorem ac patrem*? Cur non & Hieronymum inter Præsules qui Episcopos, Presbyteros, Diaconos ordinant? Marinianum autem Rauennatem, cur illustribus Episcopis admixtum non fastidit, quem principio quidem laudatum à S. Gregorio, deinde verò non infrequenter oppressorum per auaritiam Monachorum reprehensum ignorare non debet? Hæc ergo nomina si percensuisset in Epistola sibi contraria Petrus Aurelius, putas, Lector, non deprehensa præteruecturum, qui grandem Spongiæ librum corradit cum puluisculo; & in solo hæsurum Athanasio, cum vnius μυημονικῦ ἁμαρτήματος infirma sit conuictio, ad opus aliquod scriptori eripiendum?

Aurelij contradictio hoc loco, & p. 503.

Marinianũ arguit Gregorius l. 5. ep. 28, & 29. Indict. 14.

Præterea non dubitat arguere Petrus Aurelius in Epistola *S. Eucherium Lugdunensem Episcopum ijs qui Monachi non fuerint annumerari.* Quod nusquam eo scripto continetur. Citatur enim Eucherius solitariè in Epitome Collationum Cassianarum: de eius autem Monastica professione, nulla mentio. Confictum igitur errorem Epistolæ Aurelius falsa ratione confutat: *Constat*, inquiens, *fuisse illum Monachum in Monasterio Lerinensi.* Idque probat ad marginem ex *Hilario Arelatensi in vita S. Honorati, & Sidonio Apollinari in carmine de eodem.* Ego verò id *constare* nego, & horum scriptorum auctoritate probari posse pernego. Fateor equidem hoc perplexè scribi in Annalibus: asseueratè dici à Commentatore Sidonij Ioanne Sauarone, & paucis alijs recentioribus.

Eucherium Monachum fuisse Lerinensem falsò scribit Aurelius.

Baron. ad an. 441. tom. 6. Sauaro in Carm. 16. Sidon.

tioribus. Sed hunc ſcio non eſſe antiquiorum ſenſum, qui omnes Anachoretam vixiſſe, & è ſolitudinis latebris ad Lugdunenſem Cathedram abreptum teſtantur: quibus libentiſſimè ſubſcribo. Video particularium Eccleſiarum Chronologos in eo ſudare, vt pugnantes illas ſententias ad concordiam reuocent. Sauſſayum lego (qui noſtris in partibus eſt) Eucherij filios Salonium & Veranum *in Lerinenſem diſciplinam ablegatos* à patre ſcribentem. Alium quoque Eucherium titulo ſanctitatis illuſtrem Monaſterij Lerinenſis Abbatem, eodem Nouembri menſe producentem, quæ nominis paritas, apud aliquos incautiores perſonarum commixtionem potuit efficere. Aio præter hæc, ex Apollinari Sidonio, & ipſo Eucherio Lerinenſem laudente Inſulam, colligi aliud nihil poſſe, quàm illum ſanctitatis locum, & in eo Honoratum inuiſiſſe, tanquam amicum & hoſpitem, non illic commoratum vt ſubditum. S. autem Honorati vita ab Hilario Arelatenſi ſcripta, eius profectionis, longè minùs commorationis, omnino non meminit: imo manifeſtè Hilarius ab illa ſemotum Inſula demonſtrat extitiſſe, cum literas vltrò citroque miſſas ab Honorato ad Eucherium, & huius ad illum enarrat. Quo vt opinor, conuictus argumento Baronius, eum in Lerone Inſula, Lerinæ propinqua, cuius meminerunt Plinius & Strabo, ſcribit commoratum. Cur autem citat Aurelius Sidonium *in carmine de eodem?* Quis ille porro *idem?* an Honoratus? an Eucherius? Atqui de neutro carmen ſcripſit Sidonius; ſed 16. Carmine Fauſtum olim Abbatem Lerinenſem, tum verò Regienſem Epiſcopum laudat, & SS. Honorati & Eucherij tantùm ſtringit nomina. Quid eſt igitur quòd rem incertam, & falſæ proximam, *conſtare* dicit Aurelius, & ſcriptoribus probat quos legere non dignatur?

Ioan. Seru. in Chron. Epiſ. Lug. P. 1. Vinc. Baralis in Chronol. Lerinenſi. Sauſſay. in Martyr. ad 16. Nou. *Eucherius Abbas Lerin 18. Nou.* *Reſpondetur Aurelij citationibus.* Eucher. ep. de Eremo. ad Honor. Hilar. Arelat. in vita Hono. c. 18. *Sidonius ab Aurelio malè citatur.*

Denique in Epiſtola narrat Aurelius, *Clericos irregulares & prauos, Monachos è Angelorum & Cherubinorum inſtar illibatos inculpatoſque depingi.* Vtrunque abludit à vero. Siquidem morum ea non eſt quæſtio, ſed poteſtatis: deque vno tantùm Clerico Monachorum ſtatui perinfenſo, quique cauſam querelæ præbuit, ſcribit auctor quiſquis eſt, *idiotam pene eſſe, & multorum criminum reum, inque Rebaptizatorum ſectam miſerabiliter corruiſſe.* Id-ne eſt omnes vniuerſè Clericos improbitatis inſimulare? In Monachorum laudibus eadem verſatur parſimonia. Monachos clamabant aduerſarij *quòd mortui eſſent mundo, non poſſe diſpenſare Eccleſiaſtica.* Hinc iſtud colligi non poſſe, magis dicit, quàm probat Epiſtola, & veteres Antiſtites *quia Monachi fuerunt, minùs laudabiles habitos non eſſe.* Illorum autem cum Angelis ſimilitudinem, non à vita & moribus, ſed ab externa ducit indumenti figura. Hoc-ne eſt *illibatos, inculpatoſque depingere?* Sed nimirum quaſi per nebulam accepiſſe ſe meminit Aurelius, declamatum à Petro Damiani contra Clericos intemperantes, idque factum hac putauit Epiſtola: quod alijs locis in Opuſculum vnum compilatis legere poterat, ſi nota haberet opera Cardinalis. Ad Monachos autem quod ſpectat, hanc non inuitus ſibi ſtrauit occaſionem Monaſticæ vitæ ſanctitatem callidè deturpandi, notatis in limbo compluribus Damiani Epiſtolis, quibus Monachorum vitia cum gemitu luculenter panduntur. In quo & ipſum vel decipere Lectores odio Religionis, vel à ſuis nomenclatoribus & amanuenſibus decipi facilè monſtratu foret, ſi res apologeticum poſceret. Nam ſi eſſent illiuſmodi Monachi omnes, quales nos iubet Aurelius exiſtimare, quis ipſum Cardinalem inſaniæ non accuſet, qui tanta cum animi contentione,

In Epiſtola nō arguuntur clerici. *Quid Aurelium fefellerit.* Petr. Dam. Opuſc. 18. Contra Clericos intemper.

tot scriptis, tot precibus & lacrymis cum virorum clarissimorum, summorumque Pontificum non leui offensa, regressum ad Monachos extorserit, imo grauiore pœna redemerit? Quale verò Monachorum genus scriptis exagitet, vel vna docet ad ciues Florentinos Epistola, vbi lepidè *vrbicos Eremitas, forenses solitarios, Monachos vniuersales* appellat. Et in tanto Benedictini Ordinis corpore, articulos nonnullos fuisse luxatos queri aut ridere, est humanitatis imbecillitati ferociter insultare.

Idem l. 5. ep. 8.

Petri Damiani Epistola Petro Aurelio offertur. l. 6. ep. 27.

Illorum indubiè fuit vnus Petrus Cerebrosus, ad quem Epistolam non spuriam scripsit Petrus Damiani; cuius exordium tanquam ad se missum, accipiet ab amico Petrus Aurelius. *Qui dicaciam eloquentiam putat, rerum similitudine ductus oberrat. Sicut enim vir sapiens dicit, Labia imprudentium stulta narrabunt; planè sicut equus effrenis per amfractus, & inuia plana vel ardua quæque transmittit: sic lingua stultorum recta vel friuola, vt qualibet suppetunt, indifferenter ac leuiter effluit. Plurimum fel, frater, in nos nuper euomuisti, dicens & scribens, quod vesani vtique capitis videatur ebullire furorem. Et cætera quidem quæ simultatis acerrimæ liuore debacchatus es, omittimus,* &c. Quæ cum ita sint, & bona causa malo aduocato commissa fuerit, orant mecum atque obtestantur Petrum Aurelium, quisquis vbicunque gentium est, veri & æqui amantes, nihil vt in posterum efferat quod ipse non legerit, otacustis suis non credat, aliena dicta pictacijs alienis credita non impugnet: in libris si quos euulgabit, plus aliquid quàm latinas contumelias de suo proferat; tum demum auidos discendi, & credulos lectores inueniet.

Admonitio ad Petrum Aurelium.

4. Assert. Appendicem decreti spurium esse.

IV. Idem assero de Decreti appendice, quod de Epistola, esse syrma ipsius Epistolæ, insolentis ingenij partum, Petro Damiani sine iniuria non posse attribui. Quod cum Franciscus Hallier pluribus validisque efficiat argumentis, ne quid cum fastidio repetam; vrgeo tantùm apertam esse Decreti conclusionem in illis verbis: *Decertantes igitur Monasticæ professionis Presbyteros, Sacerdotalis potentiæ arceri officio, omni modo præcipimus, vt ab huiusmodi nefandis ausibus reprimantur in posterum.* Hic Pontifex summa cum auctoritate interloquitur, & causam pro Monachis ad Ecclesiastica munia admittendis terminat. Quod ergo sequitur lacinia est, & assumentum panni noui & ignoti, ad vetus vestimentum. Quod & ex ipso orationis stylo non ægrè deprehenditur, qui eandem cum Epistola monstrat incudem, eodem parente gloriari potest ac debet.

5. Assert. Decretum esse vitiatũ. Habetur 16. q. 1. C. Sunt nonnulli.

V. Decretum superest, quod licet non ausim adulterinum, posse tamen videor adulteratum asserere: cum in eo alienum quippiam, & intrusum videam, quo Pontificia majestas vilem in modum deprimitur. Quem enim possunt sensum reddere verba illa: *Nam si ex hac causa veteres æmuli vera prædicarent, Apostolicæ compar Sedis Beatissimus Gregorius, Monachico cultu pollens,* &c. Cur *veteres æmulos* Monachorum vocat in ea controuersia, quæ recens tum temporis esse debuit? Siquidem Bonifacius ipse *quartus à B. Gregorio* dicitur, quo sedente aduersùs Monachos hac in causa nihil tentatum legimus: siue quia Monachus Monachorum clypeus erat Pontifex; siue quia nascente adhuc Benedictina familia, & Monachorum manibus primam eximiæ virtutis myrrham distillantibus, cum nulla Ecclesia Pastorem inde non ambiret, in aliqua Clericorum penuria, tales viros ab Ecclesiasticis ordinibus eliminare turpe fuisset & indignum. Neque mihi probatur illud, *Compar Apostolicæ*

stolicæ Sedis, aut istud, *Monachico cultu pollens*. Sublimius enim aliquid de tanto Pontifice dicendum videtur. Sed pergit Bonifacius, *Credimus à Sacerdotibus Monachis ligandi, soluendique officium*, *Deo operante, dignè administrari*; *si eos dignè contigerit hoc ministerio sublimari*. Auctoritatis suæ pondus expendi non vult Pontifex, nobiscum agit rationibus. *Quod incunctanter affirmat*; *quisquis statum Monachorum*, *& habitum*, *potestatemque euidenter considerat*. Iam hic mihi tenebræ. In *statu* enim solitaria & priuata perfectio est: in *habitu* si vlla conuenientia, certè leuis: de *potestate* tota dubitatio. In distributione porro cum hæc explicanda sunt singula; de *potestate*, præter definientem sententiam nihil dicitur: *habitus* forma curiosiùs, sed parum efficaciter ad Cherubinorum siue Seraphinorum alas accommodatur. *Status* verò dignitas qua ratione euehitur? *Verbi gratia*, inquit, *Angelus Græcè*, *Latinè nuncius sonat*. Quid istud ad propositum, aut cui rei explicandæ? *Sacerdotes igitur Monachi atque Canonici*, *qui quotidie Dei præcepta populo nunciant*, *Angeli vocantur*, *ratione non incongrua*. Laudabunt dictum, sed Monachos non tangere disputabunt aduersarij, qui nunciandis populo Dei præceptis malè occupari contendent. Subditur iudicis sententia superiùs à nobis descripta. *Decertantes igitur*, &c. Rationis autem quam affert, ratio mihi non constat. *Quia quantò quisque est celsior, tantò est & in his potentior*. Si è sola virtutis amplitudine, vim Ecclesiasticæ Iurisdictionis, aut Sacerdotalis ordinis efficacitatem æstimat, quî credam, cum Donatistas, & VVicleffum atque Hussium eò inclinantes Ecclesia damnauerit? Si in solido pietatis statu potentiam ad officia illa capessenda constituit, eò propinquiorem, quò clarior est pietas, & augustior sanctitas; assentior equidem, & id in Hierarchia Gratiarum demonstro, & causæ nostræ, at non suæ cardinem propriè versat: sed illud eò quòd *Angelus Græcè*, *Latinè nuncius sonet*, ex Cherubica sex alarum veste, & similibus argumentis confici posse pernego: concludoque temeritatis illum reum non fore, doctorum virorum iudicio, qui Decretum istud proüt iacet, cum suis additamentis, omni ex parte genuinum esse, Pontificium, dignum Pontifice negauerit: & vniuersè trium auctoritate scriptorum, Epistolæ, Decreti, Appendicis, Seraphicam Religiosorum perfectionem solidè non probari asseruerit.

HANC VITÆ PERFECTIONEM INTIME IN statu Religioso per votorum nuncupationem inesse monstratur.

CAPVT V.

RESECTIS ergo scriptorum incertorum commentis, in prioribus auctoritatibus, rationibusque immoror, vt Religiosorum cum Seraphinis collatio, quantùm naturæ mortali fas est, certa sit & accommodata. Videndum modò quàm firma & stabilis, quamque ipsi statui essentialis censeri debeat. Est enim ea Religiosæ vitæ dignitas eò maior, & optabilior, quòd non ad momentum temporis concessa vt prophetia, vt virtutes, siue miracula: sed in ipsa status natura intimè defixa est, & à votis, sine quibus arcta, siue vt appellat VValdensis, perfectorum Religio nulla esse potest, omni necessitate proficiscitur. Fateor equidem *Materia & status sequentis disputationis exponitur.*

vota ipsa ab aduersariorum nonnullis Religioso statui detrahi : sed hæc antequam confirmentur à nobis, declarari necessarium est fontem & originem Seraphicæ illius perfectionis, quam imus assertum, & hunc clarioris doctrinæ gratia poni syllogismum. Omnis ille vitæ status, cuius essentiam componunt & constituunt vota illa tria, grandia, vniuersalia, nobilia, intimam & essentialem habet Christianæ vitæ perfectionem : Is autem est Religiosus qui à tribus illis votis essentiam sumit & naturam : status ergo Religiosus intimam & essentialem habet perfectionem. Huius argumenti assumptio cum Petro Aurelio non priùs disputanda est, quàm ipsa propositio diligentiùs expensa sit, & extra Francisci Hallier obiectiones posita, ducibus D. Dionysio, & D. Thoma potissimùm, quos semel nominare satis erit, ne crebris citationibus aut orationis cursus intercipiatur, aut Lectori fastidium creetur, aut margines ambitiosis, & minimè necessarijs notulis prætexantur.

Notabilis syllogismus.

Quæ dicenda sunt fundantur in doctrina S. Dionysij c.6. Eccl. & S. Tho. 2.2.q.184. & seq. Opusc. item 18. & 19.

Vota abducunt à termino à quo, & coniungunt termino ad quem.

Sit igitur hæc prima propositionis confirmatio, per vota, quæ nemo satis non intelligit, animum corpusque hominis à rebus hisce infimis, in quibus si placet, terminum à quo figemus, & ab obicibus, qui facientes iter impediunt, fortiter efficaciterque abstrahi ; eodemque conatu atque impetu in aperta, eaque compendiosa ad caritatem, tanquam terminum ad quem via constitui. Non enim Hierarchiæ tantùm, sed etiam Christianæ vniuersè legis finis, scopus, terminus, caritas est, ad quam tenditur eorum obseruatione, quæ illam efficiunt. Atque vt in corporum, sic in animorum motu, quæ virtus, quamque fortis & valida, ad terminum ad quem defert, eadem pariter à termino à quo auellit. Hoc si remisso conatu, & pene inuita, sibique ipsi quodammodo repugnans efficit, paulùm promouet, initio quàm fini semper propior. Quòd si ardente animi proposito corpus adigit aureas excutere compedes, & ambitiosa malorum insignia exuere, vt homo illis vndique tricis expeditus, in reginæ caritatis sinum generosiùs euolet; quantùm abest ab vnione diuina, & Apostolica sententia, *qui adhæret Deo, vnus spiritus est cum eo ?* Possunt enim cœlestia cum his inferioribus simul amari, & qui se solum vult propter se diligi, non vetat sub pœna capitis alia quæpiam inferiore gradu, & propter seipsum appeti. Hæc est communis Christianorum omnium vita, quæ sua seque cum Deo amat, & vtrunque simul complexa terminum, vtendis vtitur, & fruitur perfruendis. Verùm longè grauiora meditatur & perficit, illa quam nuper ex Guillelmo Parisiensi proferebamus, amoris insania, nudum & pannosum Religiosum, planè Amoris vestibus insignem factura : illa caritas caritatis toto mundo, toto se Deum æstimans : illa fortitudo amoris insuperabili nexu, funiculo triplice Deum stringens, qui vix ac ne vix quidem rumpitur.

1. Cor. 6.

Monachi consecratio in Dion. & Georg. Pachym.

Vides hoc in Monachi consecratione, ad quam sæpe respectandum est, vbi iubetur à Sacerdote *nuntium remittere, non solum diuiduis distinctisque vitis, verùm etiam earum imaginationibus : deinde perfectißima ei vita exponitur.* Id cum professus est, pullis vestibus induitur, & cæteris initiatur ritibus, qui tandem omnes illum in Theapeutæ nomen transcribunt. Animum videlicet diuidunt mercatura, militia, forenses actiones, domus & coniugis cura : illis se Monachus abdicat: parum dixi, ipsis etiam se priuat imaginibus quæ ex illis tumultibus animo possunt obijci ; tanquam iam mortuus, & operi minimè vtilis. Ita fit vnus & solus, magna μόνου καὶ μονάδος, μοναχικοῦ καὶ μοναδικοῦ cognatione.

Qui differant Monachus & Monasticus.

tione. Monasticus enim propriè ordinem, Monadicus statum significat: Monadicus, quia solus secundùm monadem consistit; Monasticus, quia solitariè vniformiter non in duo, in tria in multa diuisim conuersatur. Quod & pulla vestis designat: nam colores alij in alios facilè recidunt, omnes autem in nigrum, niger in nullum cómutatur. Animo illi solitario comes & administra accedit ipsa corporis solitudo, ab hominum frequẽtia & locorum amœnitate procul seposita, vt Philo grauiter in Supplicum descriptione, Hieronymus eleganter in Iouinianum, Cassianus seuerè de antiquis Monachis scribunt.

Μοναδικὸ στάσις, ὅτι μόνιος κατὰ μονάδα ἵσταται. Pachym. Philo l. de Supplic. Hier. l. 2. in Iouin. c 7. Cassi. Coll. l. 24 c. 2.

Iam autem tricis istis & apinis per votorum nuncupationem expediri Religiosum hominem notius est, quàm vt fusiùs persequar; concupiscentia carnis per Castitatem, concupiscentia oculorum per Paupertatem, superbia vitæ per Obedientiam penitus amputata. Quòd si Religiosum statum consideras, vt intimam animo pacem, & tranquillitatem inducit, fontes tumultus & solicitudinis obstruat oportet; bonorum fortunæ molestam dispensationem, voto Paupertatis; anxiam vxoris & filiorum gubernationem, promissione Continentiæ; liberam sui dispositionem Obedientiæ humilitate præcludit. Si denique Religionem spectas vt holocaustum, qui supremus est adorationis diuinæ gradus, apex Religionis, caritati simillimus, & pene ipsa caritas, se toto faciat Deo Religiosus necesse est; & externa bona offerat ex Paupertate, corporis sui bonum absumat in Castitate, animæ & libertatis bonum sacrificet cum Obedientia: exclamet deinde cum Propheta, *O Domine, ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ: dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis!* Qua enim alia te sublimiùs laudare, aut perfectiùs amare possum?

Religioso status quid conferant vota. Psal. 115.

Alteram propositionis confirmationem ab aduersario, tanquam de manu veritatis accipio. Fatetur enim Doctor Hallier, quod in disceptatione videbimus, consilia esse perfectionis instrumenta; quæ certè quò plura sunt, magisque efficacia, eò faciliùs perfectiùsque perfectionem conficiant necesse est. Quare qui status illis abundat, qui exercet continuè, qui totus essentialiter ex illis compactus & fabricatus est, nonne intimam, naturalem, perpetuam habet perfectionis assecutionem? Sic autem instrumenta sunt, vt partes etiam faciant adamatæ perfectionis, & quasi venustissimi corporis membra nobilissima. Agnoscit enim Doctor aduersarius maiorem, saltem extensiuè, perfectionem in Consilijs quæ cum Præceptis coniuncta sint, quàm in his solis. Quemadmodum igitur sculptor, imaginis tornando brachio, & formanda sura, sic tendit ad vniuersæ statuæ perfectionem, vt eam interim ex parte faciat: ita Religiosus edomando corpore per Castitatis mortificationem, animo subigendo per Obedientiæ seruitutem, facit quam non procul aspicit perfectionem. Quid quòd nobili Petri Aurelij pronunciato, virtutes omnes indiuiduæ sunt, & inuicem ita connexæ, vt *Dei ad instar totæ sint in totis, & totæ in singulis?* Sunt igitur omnes in caritate, id est, in perfectione, & caritas in omnibus. Quid enim aliud est Paupertas, quàm Caritas *relictis omnibus Christum sequuta?* Quid Castitas, nisi Caritas *innupta cogitans quæ Domini sunt, vt sit sancta corpore & spiritu?* Quid denique Obedientia, nisi Caritas hominis *abnegantis semetipsum, & tollentis crucem suam quotidie, vt sequatur Christum* in cruce ex obedientia pendentem? Est igitur Religioso statui tam essentialis & intima Caritas, siue perfectio, quàm ipsa vota, sine quibus nulla vnquam fuit, nulla stabit Religio.

Consilia sunt perfectionis instrumenta. *Item partes perfectionis.* *Sententia Petri Aurelij de qua d'ibi.* *Caritas vota omnia operatur.* Matt. c. 19. 1. Cor. 7. Luc. c. 9.

QVÆDAM OPINIONES VOTORVM PERFECtionem & meritum deprimentes, Catholica doctrina refelluntur.

CAPVT VI.

In eos qui votorum perfectioni derogant.

CVM hominis Christiani mores nihil habeant votorum sacrificio melius & augustius, ad eaque omnibus Deum amantibus suadenda, doctrinæ atque eloquentiæ suæ neruos omnes intendere debeant Doctores Catholici, quod ab Apostolis, & Apostolicis patribus gloriosè factum legunt; mirari satis non possum, reperiri in ijs aliquos hoc seculo, quorum animis ea votorum gloria & perfectio doleat, & quicquid vel à Theologia scientiæ, vel à natura loquentiæ acceperunt, id totum ad deprimenda vota, & pessundandam eorum perfectionem conferant. Quod consilium quasi ex compacto, alij quidem sparsis per mulierculàrum domos colloquijs promouent, *& sermo eorum vt cancer serpit:* alij libris editis; vt nulla posteritas nostræ ætatis labes, & inflicta pietati vulnera ignoret. Quanti hos Catholicorum hominum sensus redemisset olim Lutherus, cum aduersùs Romam & Ecclesiam scribebat, *Consulo magnatibus Ecclesiarum, vt omnia ista vota, seu vitas votariorum tollant, vel non probent, & extollant.* Non enim solùm *non extollunt*, sed quantùm fieri potest, deprimunt, quodque luctuosius est, pietatis specie ad labefactandam pietatem, Caritatis nomine ab euertendam caritatem abutuntur. Præcepta laudant. Euge. Sed cur eorum comparatione consilia despiciunt? Caritatem admirantur. Bellè. Sed cur in illis laudibus opera caritatem testantia profligant? Quasi dicant isti, Regem se laudare, sed sine curia; sine magistratibus, sine exercitu, nudum, desertum. Amare Reginam, sed absque mundo muliebri, absque comitatu & obsequio, solam, despectam. Vestrum est Hierarchæ sacratissimi, malo venienti occurrere, quos reginæ Caritatis apex, & nobilissimum votum, in culmine perfectionis collocat; vestrum est tabescentem delicatis istorum laudibus caritatem, monogrammam, exanguem, exsuccam, venustati suæ reddere, ne dum isti subtiliùs de ea disputant, disperdant; dum solam colere volunt, nullam conseruent, & in hoc nouitatis calore, *multorum caritas refrigescat.*

1. Tim. 2.

Luth. l. de Captiuit. Babyl.

Fr. Hallier proposit. ones duæ aduersùs votorum perfectionem. in Vin p. 660.

Sic igitur aduersùs votorum perfectionem & meritum disputat Franciscus Hallier, non dici Religionem *statum perfectionis, quasi consilia Euangelica sint perfectiora præceptis: sed quòd consiliorum & præceptorum obseruatio simul nobilior sit, & perfectior, sola præceptorum obseruatione; quippe cum bonum bono additum, reddat totum melius. Consilia autem non esse perfectiora præceptis diuinis, patet,* &c. Duo dicit, opus ex consilio Christi susceptum, non esse illo perfectius, quod fit ex eiusdem præcepto: & qui consilia cum præceptis exerceat, extensiuè quidem, at non etiam intensiuè perfectiorem illo esse, qui solis præceptis obtemperet. Consiliorum autem nomine vota includit & intelligit, cùm agat de eo statu *quo quis obligat se ad vitam æternam tendere per consilia Euangelica*, vt hac in quæstione votorum & consiliorum homonymiam, quam tradit aduersarius, iure meo possim assumere.

Ordior

Ordior igitur ab hoc posteriore pronunciato; quod Religiosi status perfectionem non ex ipsa consiliorum, siue votorum perfectione ducit, sed ex eorum ad præcepta additione, illudque aio ab hostibus Religiosorum iam olim profectum, expressè profitentium in VValdensi, *non simpliciter, quòd non sit maioris perfectionis intensiuè, scilicet altioris gradus in bonitate morali; sed benè extensiuè, quod est pluries bona, propter additionem plurium bonorum ad mandata Decalogi.* Quibus ego & verbis & sententia Doctoris illius Catholici Respondeo primùm, non posse per eam extensionem fieri extensiuè perfectiorem, quin eadem opera intensiorem acquirat perfectionem. *Sicut additio denarij ad denarium, non solùm facit extensiuè maiorem cumulum, sed facit etiam possessorem intensiuè magis diuitem.* Et sicut *additio combustibilium causat maiorem ignem extensiuè, sed maiorem calorem intensiuè; ergo conformiter additio virtutum, quæ sunt focalia metaphorica secundùm ordinem caritatis, facit caritatis ardorem habitualem intensiuè maiorem.* Respondeo deinde hunc esse communem Doctorum & Theologorum sensum, & loquendi formam, qui *cum comparant Religionem perfectorum ad Religionem vulgi, exprimunt conceptus suos per terminos sonantes eminentiam, vel maioritatem gradualem, & non pluralitatem vel maioritatem numeralem. Beda dicit, Religiosos peculiares in comparatione ad vulgares, esse perfectiores, & ad perfectionem nitentes. Hieronymus dicit, eorum professionem esse virtutem perfectam, imo fastigium Apostolicum. Et vetus Dionysius dicit, eos esse vniuersis altiores. Esse autem numerosius, vel mole maius, non ideo est altius, vniuersis perfectius, vel summum fastigium tenens: imo ista vocabula gradum altum exprimunt, non quantitate molis vel numeri.* Sic ille, à quo plura sibi scripta per otium leget Hallier, si verè credit, nihil intensiuæ perfectionis homini illi accedere, qui ad diuina præcepta consiliorum professionem adiungat.

Per vota perfectio intensiua, non tantùm extensiua acquiritur.
Th. Wald. l. 2. doctr. fid. a. 2. c. 11.
Ibid. c. 14.

Suggerit etiam aliud Suares quod respondeam. Opus illud votiuum nonnunquam extensiua perfectione primariò crescere, aliàs intensiua. Nam cum sua sit actui cuilibet ex virtute à qua proficiscitur bonitas atque honestas, ea si cum voti superaddita bonitate confertur, vel maior est, vel æqualis, vel denique inferior. Si quis enim voto se ad actum caritatis exercendum adstringit, præstantior est actûs, quàm voti dignitas, cum omnibus superemineat caritas: si orationem ex voto aggreditur, vtri bonitatis palma concedetur, cum vtrunque ad eandem Religionis virtutem spectet? Si ieiunium vouet aut eleemosynam, cum abstinentia, & misericordia Religioni priores deferant, illorum certè actuum minor est, quàm voti bonitas. Quamobrem ieiunij virtus & honestas maius intensiuè à voto pretium accipit: priores autem virtutes vt à minori vel æquali non possunt intensiuè augeri, sic extensiuum primariò, vt dixi, augmentum ex voto & Religionis virtute nanciscuntur; atque inde secundariò meritum actionis intendunt, honestatis ad honestatem, vt assis ad aureum nummum, aut denarij ad denarium quæ VValdensis nostri comparatio est, additione. Itaque quocunque tandem sensu accipias, semper verè simpliciterque dixeris, opus ex voto factum melius, magisque esse meritorium eo, quod vestitu deaurato Religionis & voti non adornatur.

Quomodo acquiratur primariò extensiua aut intensiua.
Suar. tom. 3. de Reli. tr. 6. l. 1. c. 17.

Expende & contrariam peccati deformitatem, vt ex ea virtutis pulchritudo clariùs elucescat. Grauiùs profectò peccat, maioremque Dei vindictam

Intensio meriti probatur à contrario.

in se concitat qui votiuum ieiunium, illæsa etiam temperantia, negligit & frangit, quàm qui nullo constrictus voto, soli temperantiæ vim facit, eiusque limites turpi crapula & ebrietate transilit: quam certè nequitiam nemo ad meram intemperantiam remittat; sed in sacrilega, vt sic loquar, irreligiositate constituat. Ergo ex aduerso inedia voto promissa & seruata, plus habet ex voto meriti, diuinam bonitatem arctiùs sibi conciliat, maiorem in cœlo gloriam adipiscitur, quàm cum nuda temperantiæ virtus, aut corporeæ afflictationis aliquam à cibis suadet abstinentiam. Facis enim, vt optimè VValdensis, iustitiæ benignitatique diuinæ contumeliam, si seueriorem putas in transgressione voti vindicanda, quàm in obseruatione remuneranda ditiorem. Pluribus eandem veritatem confirmabunt Theologi, cum principe suo D. Thoma, & antesignano Caietano: dum alteram propositionem, votis aduersantem excutio.

Præcepta vniuersè non sunt perfectiora consiliis.

Consilia præceptis esse perfectiora negat aduersarius. Hoc si nullis terminis constringitur, si proüt iacet, vniuersè intelligitur, aio ego cum veritate fideque pugnare. Quàm enim multa, quàm nobilia producam, quorum difficultas humanam imbecillitatem tanto vincit opere, vt imperari ab æquissimo Rege & Domino non potuerint? Castitatem suadet Christus & exclamat, *Non omnes capiunt verbum istud: qui habet aures audiendi audiat.* (Matt. c. 19.) Iuueni sibi ob seruata præcepta iam grato, maius aliquid consulit Christus, *Vnum tibi deest, si vis perfectus esse, vade, vende.* (Marc. 10.) Illam perfectionis stationem, ad quam Imperator suadendo vocabat, nondum bonus ille & sanctus diues attigerat. Coniugium non improbat Apostolus, virginitatem consulit. (1. Cor. 7.) *De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do. Qui matrimonio iungit virginem suam benè facit, & qui non iungit, meliùs facit.* Est igitur aperta & maior in consilio bonitas, quam in præcepto Paulus non reperit. Neque responderi potest virginitatis consilium superaddi præcepto continentiæ coniugalis; vt omnino solitariè spectari debeat & amari. Damnauit omnes Ecclesia qui virginitati & cælibatui coniugium exæquarunt, Eunomium, Vigilantium, Iouinianum, Heluidium: est autem virginitas & cælibatus consilium, castitas in coniugio præceptum: sunt ergo simul damnati qui vniuersè, & crudè consilia dicunt non esse perfectiora præceptis.

Voti præstantia ex omnibus eius causis ostenditur. Causa materialis.

Duci animum tuum sine, Lector, per omnes votorum causas, & si quid vspiam maioris latet perfectionis quàm libet inuestiga. Materia præcepti bonum est, consilij melius bonum: non illud tantùm quod opposito melius est, vt paupertas diuitijs, vt castitas lecto geniali; sed illud vniuersè quod communem vitæ Christianæ mediocritatem excedit, hoc omne consilij res est. (Thess. c. 4.) *De cætero fratres*, inquit Apostolus, *quæcunque sunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iusta, quæcunque sancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitate.* Quæ communem Christianæ Religionis virtutem faciunt, ea omnibus in commune impero: vlteriùs procedent sublimiores animæ, de quibus *præceptum Domini non habeo, consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus à Domino vt sim fidelis*, & illam nobilioris sanctitatis prærogatiuam, quam Dei misericordia sum consecutus, publicè profitear, omnibusque syncerè fideliterque suadeam. Iustitia nimirum exigit, vt qui præceptum imponit Deus, ei complendo necessariam elargiatur

gratiam

gratiam: consilium *misericordiæ* opus est, *non volentis*, *neque currentis* hominis viribus cum vulgari gratia, *sed miserentis Dei* proposito & bonæ voluntati, ob sui grauitatem & perfectionem assignandum. Forma autem voti quæ tandem est? Certè Religio, virtutum moralium suprema, & Caritas, Theologicarum diuinissima, omnium vniuersè virtutum fons, anima, regina, epitome: quæ quàm gloriosè in ijs emineat, qui Religiosa vocante Deo sequuntur instituta sæpe iam diximus. Ideam autem & exemplar Apostolos ipsos, & Apostolorum Dominum habent consilia, cum vitam Religiosorum perfectorum, nuper in VValdensi vocaret S. Hieronymus *fastigium Apostolicum*, & perfectis inclamet Apostolus, *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi*. Cum Christus ipse perfectionem exemplo suadeat, *Si vis perfectus esse, vende quæ habes, veni, sequere me*: illè qui *non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens*. Vt eius æmulatores qui licitè concessis in terra diuitijs delicijsque vti poterant, exinanirent ipsi se nulla necessitate adacti, & *eligerent abiecti esse in domo Dei magis, quàm habitare in tabernaculis peccatorum*. Non præcepta, sed consilia proponens Christus, addit *vt sitis filij patris vestri*: concluditque, *Estote perfecti, sicut & pater vester cælestis perfectus est*. Non fortasse pro omnibus, sed maximè pro Apostolis, selectissima suorum parte Patrem rogat; *Sicut tu Pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint*, qui summus est Hierarchiæ finis, ope consiliorum maximè comparandus.

Causa formalis. *Idea & exemplar.* 1. Cor. 11. Phil. c. 2. Psal. 83. Matt. c. 5. Ioan. c. 17.

Causam conficientem in voluntate colloco maioris boni appetente, ad benignum diuini spiritus fauonium totos animæ sinus pandente, ad Seraphicam caritatem omnibus viribus anhelante; cui velut illi propheticæ mulieri, *datæ sunt alæ duæ, aquilæ magnæ*, contemplationis & actionis, *vt volaret in desertum in locum suum* procul à curarum secularium strepitu, *vbi alitur per tempus & tempora* cœlestibus delicijs quæ pleno capit pectore, donec ad æternam laborum remunerationem deueniatur. *Scio*, autem, *cui credidi: & certus sum, quia potens est depositum meum seruare in illum diem iustus Iudex*. Finalis denique causa, quæ alia potest esse, quàm eximia Dei gloria, quàm perpetua in bono incommutabilitas? Vt quoniam caduca de se leuisque est hominum natura, in præcipiti posita, ventis vndique nimiùm secundis, & tempestatibus impulsa, votorum vinculis ad æternitatis columnam religata, fluctus rideat & ventos, fluctuare potens, & mergi, at auelli, at perire nescia. Quæ rerum facies, si Consiliorum Euangelicorum maiestatem, vtilitatemque aduersariorum animo non objicit, quid expectant venustius quo delectentur, quid potentius quo impellantur, quid nobilius quo excitentur?

Causa efficiens. Apoc. c. 12. 2. Tim. 1. *Causa finalis.*

SOLVVNTVR ADVERSARIORVM obiectiones.

§. Vnicus.

1. obiectio Fr. Hallier.

ATENIM præcepta, inquit Hallier, sunt de re per se expetibili & necessaria, vt de honorando Deo & parentibus, de virtutibus & vitijs: consilia autem non sunt de rebus per se expetibilibus, vt ieiunia, paupertas, castigationes corporis: neque de rebus per se necessarijs, sed secundùm quid, vt sunt instrumenta perfectionis, in quantùm impediunt à vitijs: neque virtutes sunt, sed instrumenta virtutum, vt in ipsa virginitate patet, quæ virtus non est, siquidem sine peccato amitti potest. Consilia ergo non possunt censeri perfectiora præceptis.

Responsio.

Consilia non sunt à præceptis disiungenda ex ipso Hallier.

Plura huc congeruntur accuratè perpendenda; quod priusquam exequar, meminisse Doctorem cupio, statum acquirendæ per consilia felicitatis æternæ, non esse ita diuersum à statu eiusdem per præcepta obtinendæ, vt vnus ab altero distrahi possit, & diuelli. Continet enim necessariò status consiliorum, præceptorum statum, vt ipse non omittit admonere, atque isti insuper illum superaddit, saltem hac extensione, & quod inde consequitur, intensione perfectior. Cur igitur hac in disputatione sic opponit præcepta consilijs, vt vtraque nuda, seiuncta, absque aliorum consortio spectet, qualia in Religioso quem impetit statu, nunquã reperiri profitetur? Quamobrem si totus in præceptorum laudes effundatur, causam nostram agit, cum & illa perfectissima, nostra sint; & illis nonnulla, perfecta quidem, sed eius opinione minora coniungamus. Habet status Religiosus præcepta, *res per se expetibiles & necessarias*; habet consilia, *res expetibiles per accidens quà impediunt à vitijs*: continet ambitu suo præcepta de *virtutibus*, & consilia *de instrumentis virtutum*: ad perfectionem Chiistianam *necessariò* per præcepta, *non necessariò* per consilia aspirat, certus *hæc facere, & illa non omittere.* Non est igitur præceptorum obligatio & perfectio, à consiliorum mentione separanda.

Consilia sunt de rebus per se expetendis.

Wald. loco cit. c. 21.

Suar. loco cit. c. 18.

Iam verò quòd consilia de rebus per se expetibilibus esse negat, ab Armacano veteri Religiosorum & votorum hoste sumpsit, cum is votum & iuramentum ea in conditione diceret esse æqualia, quòd neutrum per se, sed tantùm grauioris necessitatis causa permissum foret. Huic verò directè repugnantem propositionem oppono, quam Suarez de fide certam esse arbitratur, votum ita esse de se honestum, & appetibile, & ad vitæ perfectionem expediens, vt simpliciter cadat sub consilium. Quid autem Deus, quid Ecclesia consulere potest non honestum per se, & expetendum, cum plurima tantùm consulere, non autem præcipere audeat, quia vulgarem honestatem multis partibus superant? Nonne status Clericalis & Sacerdotalis in consilio est? tu-ne illum de se minùs honestum, per accidens expetendum censeas? Plurima fiunt ex consilijs præcepta, vt confessarij, aut superioris alterius imperio; ea cum consilia tantùm forent, si per se non erant expetenda, quomodo natura mutata, per se bona & expetibilia externa voce facta sunt?

2. obiectio Fr. Hallier.

Sunt, inquit, instrumenta virtutum. Quidni & virtutes? Ieiunium quod adfert, non est actus abstinentiæ? Non possunt de virtutibus, & earum actibus vota nuncupari? Quid igitur vouet Hierarcha? Perfectissimos actus reginæ vir-

næ virtutum. Quid Sacerdos & Diaconus? Castitatem, cui virtutis nomen detrahi non patientur summi eius amatores Angeli. Denique non tendunt illa omnia, & referuntur ad virtutem, vt D. Thomas respondet? Cur illis sola bonitas relatiua, & non etiam absoluta tribuitur, quemadmodum sanitas & per se, & propter aliud expetitur? Equidem mille aureos mercatori ad opes acquirendas medium & instrumentum sic esse puto; vt eius etiam opum in numerũ veniant. Nonne ieiunauit Christus perfectionis idea? Hæc-ne omnia sic assumuntur ad perfectionis acquisitionẽ, vt eius partes non sint, quod ante notauimus? Audi S. Hieronymum alia omnia docentem. *Apostoli & Seniores à Ierosolymis literas mittunt, & quasi paruulis atque infantibus lac potum dant, non solidum cibum, nec præcipiunt de continentia, nec de virginitate significant, nec ad ieiunia prouocant: neque illud dicunt, quod ad Apostolos in Euangelio dicitur: Neque habeant duas tunicas, nec æs in Zonis; aut certè illud: Si vis perfectus esse, vende omnia tua,* &c. Vides in istis aliqua ex parte perfectionem consistere? Agnoscis præcepta tanquam lac infantibus propinari, virginitatem autem, ieiunia, paupertatem, illa ipsa quæ præceptis imperfectiora nominas, solidum esse cibum robustioribus conuenientem? Quid? Paupertatem negas per se expetibilem esse & necessariam, quæ S. Ambrosio dicitur *ordine prima, & parens quædam generatioque virtutum?* Virginitatem negas virtutem esse *cum sine peccato amitti possit.* Quæ ex opposito à S. Thomæ scribitur esse virtus specialis, & *secundùm quòd virtus, non posse amitti nisi per peccatum?*

D. Th. 2. 2. q. 88. a. 2. ad 3.

Consilia sunt partes perfectionis. Hiero. l. 1. contr. Iou. c. 23.

Ambro. in c. 6. Luc.

Hallier contradictoriè oppositus. S. Th. 2. 2. q. 152. a. 3. ad 4.

Præcepta, inquit, sunt ad perfectionem necessaria, non consilia; ergo hæc illis perfectiora non sunt. Gaudeo quòd perfectionem cum necessitate iungere Doctor hic audeat, cum cæteri votorum imperfectionem ex necessitate deducant. Gratulor quòd extra necessitatem consilia constituat, cum Claudius Seguenotus nullum in indiuiduo agnoscat consilium, quod inspiratione diuina non statim fiat præceptum & necessarium. Est tamen quod in antecedente non probem ex asse: cum licet non simpliciter, certè secundùm quid, & ad meliùs esse, vt loquuntur Philosophi, necessaria sint ad comparandam perfectionem vota, vt *virtutum instrumenta*, obicesque vitiorum. Consecutionis autem imbecillitas, in eo manifestè sita est, quòd perfectionem actionum Christianarum necessitate metitur: licet de meliori bono votum & consilium esse dicatur à Theologis. Nisi forte ieiunium Ecclesiæ præcepto imperatum, contemplatione diuinorum perfectius est: nisi rei furtiuæ restitutio ad salutem penitus necessaria, liberalem eleemosynæ erogationem perfectione superat. Nunquam assequeris perfectionem, imo neque gratiam, se proximo malè velis: sed perfectiùs ages si condonas inimico, si benè illi facis, si vitam tuam pro eius incolumitate profundis.

Necessitas non facit præcepta perfectiora.

Non erat igitur causæ quicquam, cur ob leuiculas hasce rationes Franciscus Hallier à communi Catholicorum sensu deliraret. Cuius fortasse facti cum tangeretur verecundia, publica quodammodo palinodia errorem suum correxit, & vt in Richerio, & Ioanne de Poliaco diximus, seipso melior ad veritatis partes regressus est. Quas enim ante solus propositiones tuebatur, altero ab hinc anno in nobilissimo Facultatis Parisiensis consessu, Claudij Seguenoti iudex, tanquam *Saül inter Prophetas* residens, & ipse damnauit, *Eos qui vtuntur coniugio, tanquam non vtantur, habere meritum Virginum, & cælibem*

Franc. Hallier publica retractatio.

Seguenoti contra vota propositiones damnatæ.

vitam agentium: *Vota nihil addere perfectionis*, hoc est, *consilia Euangelica non esse perfectiora præceptis*: easque propositiones tanquam *falsas, scandalosas, temerarias, & erroneas* cum socijs pronunciauit: vt post hanc censuram nihil mihi supersit hac in parte, quod cum illo controuerser.

3. Propositio aduersus votorum meritum exponitur. Vrgent nihilominus Seguenoti gregales & asseclæ, & causæ iugulum petunt, magis populariter quàm solidè: dum vota indifferentia, & superflua esse putant ad promerendam gratiam, augendam perfectionem & meritum, quæ tertia propositio est contra votorum vtilitatem, à nobis hoc loco refellenda. Sic enim differunt. Perfectionis natura, & forma, & tota vis, est vna & sola caritas: absque hoc sole tenebrescunt omnia: extra hanc animam rigent, & moriuntur cætera: quicquid addideris appendix inutilis est, aurea meriti & perfectionis mensura caritati, non eius comitibus applicatur. Duos sume qui ieiunent, alterum ex voto, alterum liberrima voluntate, cum hoc ex Dei amore faciant, cæteris paribus si est æqualis in eis dilectio, merentur æqualiter; si plus amat liber, alterum cum voto suo, perfectione superat: si minùs, vincit ligatus, non quia vouit, sed quia plus amat. Superfluum est igitur vouere, vbi absque voto & perfectio & meritum potest non difficilè adaugeri.

Notanda hypothesis.

Responsio. Speciosa & vera facies argumenti, in scorpium desinit, cauda vulnerat, quam tamen alteri capiti resecandam reseruo, dum eius doctrinæ recentem magistrum per otium conueniam: istis interim simpliciùs verbo vno satisfacere contentus, fateor in sola caritate perfectionem esse positam, id si de substantia, & principali mouente atque animante causa intelligitur; non autem si virtutes cæteræ excluduntur, quibus necessariò inniti debet, quæque ipsam perfectioni, vt sic loquar, perfectionem conciliant. Itaque contumeliosè virtutes caritatis comites, *inutilem appendicem* vocat argumentum: verendumque est ne dum à nonnullis sola omnium caritas laudatur, prima omnium caritas lædatur, & pereat.

In quo differant facere ex voto, & cum voto. Venio ad hypothesin duorum ieiunantium, in qua hoc primùm postulo ab aduersarijs, velint-ne eum qui voto sit obligatus, ieiunium illud peragere cum voto simpliciter, an ex voto? Sunt enim hæc ita diuersa, vt prius ad eum pertineat, qui in voti obseruatione materiali vt vocant, nulla voti ipsius memoria pulsetur: vt si quis annum totum feriâ sexta ieiunare vouerit, illudque quadragesimæ tempore faciat, quia sic præcipitur ab Ecclesia, obliterata penitus, quod fieri potest, voti recordatione. Posterius autem eius hominis sit, qui ieiunium auspicetur formali voluntate seruandi votum quæ actualis, aut certè habitualis est. De priore non disputò: is enim tepore & negligentia sua, tanquam musca moriens perdit suauitatem vnguenti, & reconditum in sudario talentum, non sine damno suo patitur otiari. Alter igitur excitata voti memoria procedat alacer ad ieiunium, vt caritatem in Deum, & religionem suam illo facto testetur, vt & voto suo, & voti causæ satisfaciat. Hunc comparat argumentum cum eo qui liberè ieiunet, & vtriusque perfectionem & meritum cæteris paribus ex caritatis ardore, non voti consideratione ducendum esse disputat.

Suar. tom. 2. de Reli. tr. 6. l. 1. c. 17. n. 9.

Vbi caritas intensior ibi maius meritum. Equidem in homine libero tam intensum caritatis actum, in obligato tam remissum esse posse arbitror, vt hic cum voto suo, & voti intentione actuali

actuali multis partibus ab alio superetur. Sed hæc virtutis miracula quæ sui raritate omnium animos in se conuertunt, non requirimus; communi gradimur via, quam & argumentum aperit, dum cætera paria esse ponit in singulis. De quibus dico, *cæteris paribus* votiuum ieiunium libero perfectius esse magisque meritorium, vixque inter homines illos ambos paria reperiri omnia, eamque disparitatem ab ipso voto proficisci. Nam imprimis obligatus ille votum concipiendo præstantem exercuit caritatis actum, quo habitualem amplificauit caritatem & meritum: eo autem liber priuatus est. Deinde liber duabus tantùm virtutibus caritati & abstinentiæ dat operam: obligatus tertiam addit Religionis ob votum; quarum singulis sua merces apud iustum iudicem respondebit. Si disputas extensiuam hanc tantùm videri perfectionem, in vtroque huiusmodi extensionem deprehendam: cumque illa sine intensione esse non possit, vt supra vidimus, vtriusque caritatem intendi fatebor, sed eius nobiliùs, cuius diffusior per tres virtutum actus erit extensio. Præterea intensiua perfectione crescit vtriusque ieiunium, quia à superiori virtute imperatur: sed liber, solius caritatis, obligatus, etiam Religionis dignitatem actui illi largitur, quo sine dubio perfectior esse censetur. Adde quod *respicit Deus ad Abel, & ad munera eius*: hoc est, quò maiorem aliquis à Deo caritatem habitualem & gratiam accepit, eò sunt eius opera gratiora & acceptiora, plusque *cæteris paribus* alio minùs grato promeretur: cum igitur obligati nostri caritatem intensiorem esse monstrauerimus, nonne eadem ratione eius opus acceptius Deo esse, maiorique donari præmio probasse censemur? Quod in Religiosorum vita longè manifestiùs elucet, qui cum ex suo statu in perpetuo diuersarum virtutum exercitio versentur, & modò votis, modò regularibus obseruantijs, non rarò caritati in proximum impendantur, & operis vnius boni finis, sit gradus sequentis, cum Apostolicis insignibus continuò semetipsos *exhibeant sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suauitate, in Spiritu Sancto, in caritate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei*: inter hæc si caritas habitualis augeri potest per actus remissiores, ipsi frequentiùs ardeant; si per ipsam actus continuationem intenditur caritas, in omnibus sint assidui; si quò præstantiora virtutum aliarum opera imperat, eò magis crescit caritas, ipsi versentur in arduis & planè Apostolicis, quantùm humana fert imbecillitas *in caritate radicati & fundati*; istorum tu hominum ieiunium votiuum, vnum de mille, cum libero ieiunio Laïci vnius coniugio irretiti, negotijs impliciti, solicitudinibus vexati, ambitione concupiscentiaque diuisi conferes, & paria inter vtrunque omnia fecisse sperabis, cum scribes, *cæteris paribus* qui plus amat plus meretur? Itaque non conficit argumentum vota superfluè ad caritatem adijci, nec in vna caritate, contemptis virtutibus cæteris, omnem perfectionem esse quærendam. Sed de hac controuersia modò subtiliùs disputandum est.

In hypotesi argumenti malè supponitur omnia esse paria.

Quantùm superet opus ex voto, aliud opus liberè factum.

Quantùm opus Religiosi excedat opus viri secularis.

2. Cor. 6.

DE EADEM VOTORVM PERFECTIONE contra Claudium Seguenotum fusius disputatur: exposita primùm eius opinionis damnatione.

CAPVT VII.

Seguenotus votorum & consiliorum aduersarius. in l. S.Augu. de S.Virg.

VELITARI nos priùs oportebat cum minùs peruicacibus, parumque metuendis aduersarijs, quàm ad statariam pugnam deueniremus, cum eo qui se votorum omnium, maximè Religiosorum, hostem publicum recenti lucubratione declarauit Claudio Seguenoto. Is enim vix alio consilio Commentarium in S. Augustini librum de S.Virginitate aggressus esse dici potest, quàm vt vota, & Religiosam professionem quantis posset rationibus eleuaret. In quibus cum multæ sint leuioris armaturæ, totum oppugnationis suæ robur sæpe colligit in decantata illa necessitate, quæ ferreo vinculo ad operis votiui obseruationem religat & adstringit, aurea libertate sublata, quæ virtutibus omnibus & actionibus pretium facit. Imo etiam diuinæ prouidentiæ pene nos surripit, minusque promptos ad excipiendum Spiritûs Sancti flatus, & quocunque libuerit, flectendum efficit. Spirat enim vbi vult, & quando vult, idque hodie à nobis exigit, quod aliàs postulaturus non est. Ad hoc voto se obligant tantùm imperfecti, qui suæ conscij leuitatis, requirunt *instabilitati humanæ prouisa remedia:* quæ vera est professionum Religiosarum causa & origo. Sed iusto neque lex posita est ad bene operandum, neque necessarium votum ad perseuerandum. Quapropter licet S.Augustinus, & alij communiter Patres, votum virginitatis à B.Virgine conceptum fuisse scripserint, eo tamen ipsa ad propositi sui confirmationem ac robur non indigebat.

Eius sententia proponitur. p.18. 19.

Non est nouum istud dogma.

Hæc & eiusmodi pleraque vendibilibus rationibus, vernacula polita lingua, repudiatis Theologorum Scholasticorum subtilitatibus populo ingeruntur, ad Religiosæ perfectionis studium ex hominum animis euellendum. Quæ antequam accuratè soluantur, monere operæ pretium est, vetus istud malum esse, rationes veternosas, proscriptas ab Ecclesia opiniones à nouis scriptoribus ab inferis excitatas. Quibus iam olim opposuit se murum pro domo Israël D.Thomas, suum tractatum sic auspicatus. *Humanæ perfectionis Diabolus inuidens, diuersos vaniloquos, & seductionis magistros suscitauit*, putà Vigilantium, contra paupertatem, Iouinianum contra virginitatem. *Tantùm autem antiquis insidijs non contentus Diabolus, temporibus nostris quosdam dicitur incitasse, votum obedientiæ, & alia vota communiter impugnantes, dicendo laudabiliùs esse bona opera virtutum facere sine voto vel obedientia, quàm si ad hæc facienda homo per votum vel obedientiam constringatur.* Quos posteaquam plurimis argumentis è scriptura Theologiaque petitis confutauit Doctor ab Ecclesia probatus, concludit in hæc verba. *Patet igitur huiusmodi positionem repugnare ei quod communiter Ecclesia tenet, & sentit: vnde & tanquam hæretica reprobanda est.*

Illud iam impugnauit D. Thomas. Opusc. 18. c.2.

Ea opinio hæretica est. Damnata à Facultate Theologica Parisiensi. 1.Iunii. an.1638.

Quod secuta consilium Illustris Facultas Parisiensis D. Thomæ olim mater & alumna, modò affectatrix fidelissima, Seguenoti aduersùs vota doctrinam maturo consilio, prudenti moderatione damnauit his verbis. *Hæc do-*

ctrina quam adstruit in praiudicium votorum Monasticorum, & depressionem status Regularium, praesertim quà asserit vota nihil addere perfectionis: esse tantùm imperfectorum: saepe esse impedimenta aliò vocantis Dei: abusiuè vocari consecrationes: obedientiam non esse opus consilij, & paupertatem voluntariam ex voto, excludi à paupertate Euangelica; non tantùm est destructiua sancti Regularium status, & auersiua à proposito laudabilis vitae Coenobiticae, verùm etiam falsa, scandalosa, temeraria, & erronea. Et quoniam non solùm hoc in proposito, sed & in varia materia, omnem Censorum quamlibet accuratorum diligentiam, libri peruersitas fatigauit, hac epitome terminandam Censuram putauerunt. *Praeter haec sic annotata, alia quamplurima sunt sparsim in toto contextu libri reprobanda: quae omnia sacra Theologiae Facultas Parisiensis damnauit, & librum tot naeuis & erroribus respersum, censoria hac animaduersione notauit, dignumque censuit, cuius lectione omnes Catholici interdicantur.* Atque praeclara illa nobilissimae scholae consensio, aditum nouitio huic interpreti, ad illud perfugium intercludit, quo D. Thomã negat ob studium partium, quibus ex vitae conditione adstrictus erat, non liberè locutum: idemque de Religiosis omnibus debet intelligi, siue Patribus vt Anselmo, Bernardo, ipso Augustino; siue Theologis, quibus Ordinum suorum decori gloriaeque studere permittit. Tantùm enim ab amore vel odio hac in Censura abesse se voluit sapiens Facultas, vt quoniam de statu Regulari, votisque Euangelicis agebatur, neminem vnum è Religiosis Doctoribus quaesitorem elegerit, qui lecto, & examinato libro ad sacrum Senatum de eius condemnatione referret, sed ei examini Doctores omnes votis Religiosis solutos praeficeret. Eam verò Censuram ita dicitur excepisse Seguenotus, vt responderet se cogitata sua non affirmatè, sed exponendo tantùm chartis commisisse: quae si Catholicis doctoribus non placitura, aut pijs nocitura forent, se ea quoque cum illis damnata velle. Qua modestia & ipse se Catholicis restituit partibus, & quasi desertam doctrinae suae causam, obiecit omnibus expugnandam. Quod praestare tum hoc opere frequenter prout se dedit occasio, tum hoc maximè loco cogimur, vbi votorum perfectionem defendimus, quae ipse ad imperfectos relegat; vt quoniam publicis monumentis oblatum ebibitur venenum, nota paucis auctoris retractatione, aliquod cum ijs qui idem aliquando facturi sunt, paremus antidotum; monente D. Thoma *Interesse manifestè ostẽdere & hoc falsum esse quod dicunt, & eorum friuolas rationes elidere.* Quamobrem hoc loco, vbi phaleras illas populo probant eius sectarij, si à populari ratione initium duxero, & D. primùm Augustini, quem interpretãdo confutare gaudet, & S. Thomae, vniuersaeque Parisiensis Theologiae, ipsiusque Seguenoti auctoritate, Seguenoticam doctrinam (licet apud eum solum aut primum non legatur) salua fide, & Ecclesiae vnione defendi posse negauero, quis aequus rerum arbiter, etiam non Theologus, repugnabit? Quis earum rationum pondus leue esse putabit, quae illud ingenij lumen S. Thomam, illam Theologiae medullam, Facultatem dico Parisiensem ad eius opinionis veram & Catholicam damnationem impulerunt? Illas autem iure meas esse aio, vt tum etiam maximè pugnem rationibus, cum solam auctorum aciem videor promouere.

Seguenotus S. Thomam sugillat. p. 180.

Pag. 178.

Seguenoti benigna interpretatio.

D. Thom. Opusc. 18. Refellitur auctoritate.

Est praeterea in hoc argumento populari, vlteriùs aliquid quo progrediamur ab aduersarijs ipsis donatum, cum antiquis nouisque scriptoribus studium partium exprobrant, seque arbitrantur omnes eorum, quantumuis

Qui contrariam opinionem tuentur doctrina & sanctitate sunt ornati.

acres & validos impetus refutasse, cum leui lateris declinatione, & subsannante contemptu respondent, testes quos producimus, Monachos extitisse. Demus enim liberaliter de Religiosorum statu votisque, solos Patres & Theologos Regulares ea scribere, quæ nos defendimus, isti conantur euertere; hoc certè habemus, stare nos in partibus Catholicorum Doctorum, sub plurimorum signis quos diuinis honoribus Ecclesia veneratur: in contrarijs autem castris Sanctorum albo adscriptum Catholicum neminem, hæreticos omnes numerari. Tantam verò apud ipsos aduersarios, esse nostrorum auctoritatem, vt si quod verbum aduersùs priuatos nonnunquam Religiosos, vel iratis, vel amplificandi æstu abreptis excidit, illud tanquam demissum cœlo rorem, toto sinu excipiant, & opportunè importunè nobis obtrudant, testium grauitate sanctitateque abusuri, quos nobis ereptos cupiunt. In quo certè stuporem ipse meum celare non possum, qui videam ab ipso Seguenoto electum D. Augustinum quem interpretando confutet, cui se aduersa fronte opponat, cuius argumentis leporem quendam, & iucundam venustatem adstruat, vim & robur eripiat: neque actionem ingrati vereatur, aut fidem sibi supra, & contra S. Augustinum confidenter arroget, in ijs quæ sensui suo repugnare non dissimulat. Nam alia quàm auidè ab eo accipit, quàm validè ei se, vbi placet adstringit, quàm magnificè suis in sensibus ostentat Augustinum?

Reprehenditur Seguenotus in interpretatione D. Augustini.

P. 67. & 117.

Inde consequitur rem ipsam pro qua certamus, veræ Religioni, Euangelicæ perfectioni, Ecclesiæ Catholicæ vsui, sanctorum Patrum & Conciliorum sententiæ, Theologorum omnium iudicijs, esse consentaneam, imo coniunctam. Contrarias autem opiniones, hæreticis bonorum operum, consiliorum Euangelicorum, afflictationum corporearum osoribus semper placuisse. Vt hoc vno nomine ab omnibus Catholicis nostro iure flagitare possimus, toto vt animo nostras in partes propendeant, quia hæreticis eæ sunt oppositæ: totis viribus aduersariorum partes fugiant, quia in ijs triumphant & hæretici. Denique manifestum est, arma nos hac in pugna de Ecclesiæ armamentario accipere: aduersarios habere aliqua cum hæreticis communia: inter Catholicos autem illa se auctoritate, tanquam Teucrum Aiacis clypeo tegere homines è Synagoga libertinorum, qui se ingenio forticulos videri velint, vt idem & hi & illi conficiant, contemptum videlicet, & ludibrium Monachatus. Quod licet dissimuletur consilium, nulla tamen tergiuersatione potest obscurari, quod teste sole in Anglia gestum est, cum eorum librorum vnus in gentis idioma conuersus, palam in concione omni populo hæretico lectus est, tacitè gementibus pijs, periculosiora sibi vulnera à Gallis Catholicorum primoribus, quàm ab indigenis Ministris infligi. Hoc igitur esto populare argumentum ab auctoritate Sanctorum & Theologorum, quod omnibus vniuersè Religiosorum Ordinum, votorumque obtrectatoribus Catholicis propositum velim.

Aduersarij fauent hæreticis.

Aliud adijcio non minùs populo probandum, quicquid aduersùs Religiosorum vota profertur ab aduersarijs, omnibus vniuersè votis opponi, & nobilissimum Christianæ perfectionis culmen in qualibet conditione statuque, prætextu deprimendi Religiosi, deijci & penitus obteri. Nam quemadmodum in causa priuilegiorum tuenda, Religiosis qui soli verbo prouocabantur, omnes alios adiunximus priuilegijs ornatos, Episcopos, Principes, aulicos, Ecclesias,

In causa Religiosorum votorum læduntur omnes Christiani.

Ecclesias, regna, prouincias, Senatus, Academias, quoniam priuilegiorum omnium prærogatiua, in Monasticorum deiectione periclitatur. Sic votorum oppugnatio Religiosorum, publica votorum omnium pernicies est & ruina; cum nullus aries aduersus illa fabricetur, qui omnia communiter labefactare & subruere non possit ac debeat. Sacra igitur Hierarcharum capita voto caritatis perfectissimæ coronata; sanctissimum Sacerdotalem statum voto castitatis ornatum, quo pascitur inter lilia; Laïcorum ardentem pietatem, qui tum maximè se Deo placituros sperant, cum aliquid ex voto peregerint; votiua templis omnibus insignibus anathemata, omnibus seculis, ab omnibus cuiuscunque conditionis & sexus Christianis appensa, publicas priuatasque in rebus dubijs atque aduersis votorum nuncupationes euerti oportet, & profligari ab eo, qui Religiosis votis meritum, perfectionem, sanctitatemque deripiat. In quo & illud miseratione dignum deprehendo, quòd non potuit aut Armacanus olim, aut modò Claudius Seguenotus votorum minuere dignitatem, quin ipsi sibi violentas inferrent manus, & Hierarchicum ille statum, hic Sacerdotalem qui votis solennibus, vt & charactere stabiliuntur, sub Religiosorum votorum nomine vulnerarent. Itaque cum hæc vna sit omnium causa fidelium, & publicæ pietatis patrocinium in hac Religiosorum lite suscipiam, judicia auctoritatemque Christianorum omnium in meis partibus colloco, & votorum aduersarijs Hierarchas omnes, Sacerdotes Clericosque votis adstrictos, Laïcos votorum admiratores, aduersarios ipsos vota solennia professos fidenter oppono: nemini vt dubium esse possit ibi stare veritatem, vbi apertus Catholicorum omnium consensus est. *Suo statui nocent aduersarij.*

DE INTERIORI PERFECTIONE QUAM A votis remouet Seguenotus.

§. I.

AVCTORITATI rationem addo, & Theologiam strictiùs premo. De votorum perfectione agimus, & eam votis eripi non animaduertimus à Seguenoto. Duplex, inquit, est perfectio; alia interior, essentialis, vero & proprio nomine perfectio: alia exterior, accidentalis, non tam perfectio quàm medium perfectionis; res videlicet exterior aliqua, quæ ad perfectionem aliquo modo potest conferre, & deducere. Illa est vna caritas, omnibus communiter imperata: hæc, ieiunium aut eleemosyna, aut si vis votum, res penitus perfectioni extrinseca, & eius ita medium & instrumentum, vt tamen absque ea possit æquè facilè perfectio comparari. Quamobrem si votum adhibes, bene erit; sin minùs, non malè. Imo illud ipsum votum, quod tantopere iactatur, cum ex se sit ad perfectionem indifferens, si non sit à caritate, nihil est. Neque Religionem obijcias, tanquam moralem virtutem. Morales enim istæ virtutes stultitia sunt S. Augustino, ijsque libens & palam inuita Philosophia renuncio. Pelagianæ sunt illæ, *quibus steriliter boni sumus*, virtutes falsæ, *finitima virtutibus vitia*, quæ Deus nulla vnquam mercede, ne temporaria quidem compensauit, quicquid de Romanorum victorijs dixisse putetur S. Augustinus. Est igitur vnica virtus Caritas, eadem perfectio propriè dicta, eadem vna meriti capax & mercedis seu temporalis, siue cœlestis. Cætera

Seguenoti de perfectione doctrina. p. 40. 41.

Virtutes Morales reijcit pag. 66.

Et earum mercedem p. 70. 71.

extrinseca, indifferentia, media ad caritatem, sine caritate mala, absque caritatis motiuo, peccata, adeoque minùs quàm media. Hæc est germana Seguenoti de perfectione opinio, quam graui consecutione in primis vrgeo.

Refellitur.

Nam ex opinione sic concepta, sic explicata, sequitur bonum opus, præter opus caritatis, in Christiana vita nullum reperiri, non fidei aut spei Theologicæ, non vllius alterius virtutis. Quæ assertio perquam mihi dura videtur, verendumque ne quemadmodum hæretici solam concrepando fidem, bonis operibus omnibus bellum indixerunt; sic homines Catholici, solam admittendo caritatem, cæteras legis Christianæ partes reijciant, eò periculosiùs, quò speciosiùs. Nam si perfectione interiori, hoc est caritate præditus sum, quid opus mihi perfectione qualibet exteriori, quæ indifferens est, neque quicquam addit ad interiorem? Iam igitur Valentinum audio iactantem *continentiam & bona opera, haudquaquam suis vt spiritalibus, sed nobis vt psychicis*, hoc est animalibus, *necessaria esse ad salutem.* Vt minimum sapit Aurelianismum hæc oratio antea deprehensum, quando Petro Aurelio *lex noua tota interior est, tota caritatis illius quam Spiritus Sanctus die Pentecostes infudit*; & ab eo reprehenduntur Iesuitæ, qui mentes quas regendas suscipiunt, rebus exterioribus & Sacramentis illigant. Quæ si tantùm sunt extrinseca perfectioni (sic enim apertè & Philosophicè loquendum) aut si externam tantùm perfectionem, tanquam statuæ colores, & ori cerussam & pigmenta conciliant, cur Christus ipse legis interioris lator, ea studiosè exercuit, cur fidelibus commendauit, cur eorum supremo die accuratam exiget rationem? Si res exteriores præcepti materia non sunt, vt vult à nobis credi Seguenotus, quo iure ferias esuriales, sacri frequentationem, Sacramentorum perceptionem omnibus vniuersè imperat indicitque Ecclesia? Atque hoc qui tam importunè tuentur, tam fastidiosè in circulis & conclauibus repetunt, idem cum eo facere mihi videntur, qui muros turresque exturbet, vt arcem solam tueatur ab hostibus; qui cor visceribus suis nudatum, & à temporum iniuria indefensum, in humano corpore ardens & viuax postulet. Quid isti denique melleis verbis perfectionem Christianam in solo interno caritatis actu, tanquam in rosa & viola collocant, cum amicos & fratres suos Christus, sicut oues in medio luporum, ad contumelias, tormenta, certam mortem dimittat, regnum cœlorum violenta impressione occupari moneat, crucem quotidie ferre iubeat? Cum Apostolorum ardentissimus castiget corpus suum & in seruitutem redigat: discipulorum dilectissimus nos vetet *diligere verbo & lingua, sed opere & veritate*: cum eos qui venerunt ex magna tribulatione, & lauerunt stolas suas, non in lacte, sed in sanguine Agni, ad cœlestes delicias videat esse translatos?

Hæc opinio bona opera negligit.

Error Valentini.

Iren. l. 1. contr. hær. c. 1.

Petri Aurelij sententia confutata.

Opera externa à Christo, & Ecclesia imperantur.

Dubitat sint-ne aliæ virtutes præter caritatem.

Consequitur item eadem ex opinione, præter caritatem, nullam penitus esse veram virtutem, aut id certè in dubio relinqui, non moralem, non Theologicam, non supernaturalem, aut naturalem. Nam si verum est, quicquid tandem fiat ab homine sine caritatis motiuo, peccatum esse, quo tandem mihi solido argumento demonstrabis, virtutem veram & perfectam à caritate distinctam? Quemadmodum in mundo colorem non possum ostendere sine lumine, quando *rebus nox abstulit atra colorem*, indeque occasione sumpta Philosophorum plurimi, colorem negant à lumine differre; eaque in lyceo sententia probabilibus satis rationibus à contraria se tuetur: Ita si caritate

seclusa,

seclusa, nihil est nisi peccatum, sola virtus est caritas. Quid ergo fides & spes, & ipsæ natura sua supernaturales? Ego-ne vt peccem si actum fidei ex fidei ipsius, non autem caritatis motiuo eliciam? Ego-ne vt nouo me obstringam peccato, si extra gratiam & caritatem positus, tamen fidem coram tyranno profitear, *si tradidero corpus meum ita vt ardeam?* Non hoc docet Apostolus, *nihil esse* me clamat, sine habitu caritatis, quia opus illud nullius est apud Deum meriti, vt vita æterna compensetur: deteriorem verò fieri eo actu, & peccatum peccatis addere, nunquam docuit.

Non peccat qui bonum facit non ex motiuo caritatis.

Virtutes autem morales tam nihili fieri, adeò contemptim à moribus nostri abigi, ex vsu publico penitus aboleri, inuita & reclamante tota Philosophia, propalam declarari stultitiam esse, peccata esse, & in ea professione triumphare, si vera est ea sententia, hominis parum modesti esse puto; sin falsa, orationi illi quærendum nomen est, quo rectè appelletur. Nam omnes omnium ætatum sapientes, & magna illa primùm in caligine sidera, Aristotelem, Platonem, Senecam, Epictetum, Plutarchum, Ciceronem, qui de ijs differuerunt; Patres deinde qui eas laudarunt, Ambrosium, Gregorium, Cassianum, Bernardum; tum D. Thomam, & Theologos omnes, à quibus sunt explicatæ, vno veru configere, vno styli impetu confodere, vno supercilio contemnere, nouum mihi videtur atque insolens. Mitiùs certè atque humaniùs Trismegistum, Platonem, Varronem, Senecam tractat Augustinus Seguenoti, etiam cum eos confutat, & arguit. At cur tandem peccatum est virtutis vnius moralis exercitium? Cur peccauit Vestalis vouendo virginitatem, Fabricius sectando continentiam, Scipio ab aliena coniuge abstinendo, Regulus fidem hosti datam seruando, Decius patriam sua morte liberando, si hæc ex rectæ rationis præscripto, quia sic agere bonum atque honestum esse dictat ratio, perfecerunt? Quis credat tam duro fato, tam improbo genio natos esse omnes tum homines, vt tota vita nihil quicquam boni egerint? Quid Cornelius Centurio, cuius *orationes & eleemosynæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei?* Quid Gentiles ij, qui si rectæ naturæ, & probæ rationis legibus viuant, non passurum Deum, vt à vera religione moriantur extorres, omnis vulgò Theologorum schola pr[illegible]tur? Quid? Cum peccato cuilibet pœna debeatur, & cum lethiferis leuiora in inferis torqueantur, putas in æternis illis viuicomburijs puniri fratres Siculos, eò quòd parentem in humeros sublatum Æthnæ incendio liberarint; Aristidē, quòd iniustum exilium fortiter tulerit; Iulium Cæsarem, quòd hostes in gratiam receperit, Alexandrum, quòd offensam Iudæis remiserit, Marcum Antoninum quòd Christianos vetuerit interfici? Nam vel peccata non sunt ista, vel punienda sunt. Sed opinor S. Augustini sententiam super hoc proposito rogemus. Quid enim scribit libro de spiritu & litera, de Gentilibus qui secundùm Apostolum *naturaliter quæ legis sunt, faciunt*, ex numero *impiorum, nec Deum verum veraciter iusteque colentium?* Eorum, inquit, *quædam facta vel legimus, vel nouimus, vel audimus, quæ secundùm iustitiæ regulam non solùm vituperare non possumus, verùm etiam meritò recteque laudamus.* Nihil autem vera laude dignum est extra virtutem; sunt igitur illa facta cum virtutis honestate coniuncta. Illud autem inde procedit, quòd *non vsque adeo in anima humana imago Dei terrenorum effectuum labe detrita est, vt nulla in ea velut lineamenta extrema remanserint, vnde meritò dici possit, etiam in ipsa impietate vitæ suæ*

Virtutes morales nullas cognoscit. Seguenot. p. 67.

Actus virtutum moralium non sunt peccata.

Act. c. 10.

Non imponuntur ijs à Deo supplicia.

Aperta Augustini sententia l. de Spir. & litt. c. 27.

Imago Dei residua in Gentilibus. Ibid. c. 28.

facere aliqua legis vel sapere. Tum verò huiusmodi homines qui legem Dei non habent, *ipsi sibi sunt lex, & scriptum opus legis habent in cordibus suis: id est, non omnimodò deletum est, quod ibi per imaginem Dei cum crearentur impressum est.* Quæ quidem imago cum recta sit ratio, & lex naturalis iustitiæ, si quando in actus externos prodit, benè, honestè, laudabiliterque operantur. Id etiam in Cornelio Centurione, & Catechumenis facit manifestius, in quibus cum perfecta caritas non sit, cæteræ tamen non desunt virtutes. *Non enim Catechumeni non credunt, aut verò Cornelius non credebat Deo, cum eleemosynis & orationibus dignum se præberet cui Angelus mitteretur: sed nullo modo ista operaretur, nisi ante credidisset.* Et hæc ipsa fides sine dubio est à gratia Dei, non tamen adhuc animata caritate. *Nam in quibusdam tanta est gratia fidei, quanta non sufficit ad obtinendum regnum cælorum, sicut in Catechumenis, sicut in ipso Cornelio antequam Sacramentorum participatione incorporaretur Ecclesiæ.* Itaque fidem vides, & virtutum moralium opera, laude & summo Dei beneficio digna, etiam ante iustificationem, & à S. Augustino dubitas agnosci virtutes sine caritate morales? Quod si postea *inchoationem fidei* potiùs appellat, quàm fidem; hoc vult à nobis intelligi, fidem non esse perfectam qualis baptizatis infunditur, neque caritate formatam, quæ à iustificatis exercetur.

Fides in Catechumenis. Augu. ad Simpl. l.1. q.2.

Quid quòd opera illa Gentilium de quibus agimus, non sine mercede iustitia diuina præterit, quam peccatis nunquam reddi fatetur Seguenotus, vt facilè peccata esse negentur, si remunerationem accipiunt? Quæris quam? In altera vita *vt mitiùs puniantur*, neque tam sint miseri. Nam quia *ad æternam salutem nihil prosunt impio aliqua bona opera, sine quibus difficillimè vita cuiuslibet pessimi hominis inuenitur*, certè *in damnatione pœnæ sempiternæ, tolerabiliùs erit Sodomæ quàm alteri ciuitati, nec illud in iudicio Dei vacabit, quòd in ipsa impietate damnabili, magis alius alio minus-ve peccauerit.* In hac autem vita id habent vt sint positiuè felices. Mercedem enim illos à Deo consequi temporalem, & hanc plurium auctorum esse sententiam negare non potest aduersarius: inter quos apertissima est S. Chrysostomi, Abrahami ad diuitem verba ponderantis, *Recepisti bona in vita tua.* Cur enim ait recepisti quasi debitum, non accepisti velut donum gratuitum? Quia etiam improbissimi quique nonnihil boni faciunt, dignum mercede: quemadmodum & optimi viri, malum operantur aliquando, pœna castigandum. Hunc & alios scriptores concedit nobis Seguenotus, vnum S. Augustinum eripere contentus, cuius hæc sunt verba.

Quæ merces bonis illis operibus reddatur in altera vita. Augu. l. de Spir. & lit. cit. c.28. *In hac vita.* Seguenot. p.70. Chrysost. hom.3. de Lazaro in c.16. Luc.

Quibus ergo non erat Deus daturus vitam æternam, cum sanctis Angelis suis in ciuitate sua cælesti, si neque hanc eis terrenam gloriam excellentissimi imperij concederet, non redderetur merces bonis artibus eorum, id est virtutibus, quibus ad tantam gloriam peruenire nitebantur. Earum aliquas enumerat, & cum ijs comparat, qui humanæ gloriæ desiderio *boni aliquid facere videntur*, de quibus dicit Dominus, *Amen dico vobis perceperunt mercedem suam.* Hunc quo se sentit vrgeri locum, sic explicat Seguenotus: non esse illam propriè mercedem, sed gloriosum laborum exitum ab ambitioso populo susceptorum, Deo fortasse illos non remunerari tanta magnitudine & gloria, sed punire potiùs volente. Qui sensus Augustini non est, qui sine dubio temporale bonum, *bonis artibus* à Deo promeritos putat, (vnde enim nisi cælitus hæc consequi poterant?) dum caput in hæc

Locus S. August. expenditur l.5. de ciu. c.15. Matt. c.6. *Malè explicatur à Seguenoto.* p.71.

in hæc verba concludit. *Non est quod de summi & veri Dei iustitia conquerantur, perceperunt mercedem suam.* Ille igitur laborum exitus, apud S. Augustinum, *bonarum artium merces*, est à Deo vero & iusto, qui bonis temporalibus punire improbos nunquam dicitur: sed omnia eorum benefacta leui prosperitate compensat, vt in futuro seculo nihil supersit, nisi punire sic crimina, vt *de summi & veri Dei iustitia* non possint conqueri. Est igitur eiusdem cum scriptoribus concessis, sententiæ S. Augustinus, quem volebat Seguenotus ereptum. Notabis interim eiusdem Augustini opinione, *bonas* illas *artes* & *virtutes*, vitiosa aliqua intentione corruptas semper fuisse, putà gloriæ, opum, amoris sui; qui conqueritur *tam turpiter seruire virtutes humanæ gloriæ, quàm corporis voluptati*, vt mirum non sit, pro veris integrisque virtutibus illas non habere. Si tamen istis qualibus tandem cunque *virtutibus* & *bonis artibus*, hac vitiatis intentione Deus mercedem restituit; quantò æquiùs ijs reddet operibus, quæ per se honesta sunt, laudabilia, & ad rectæ rationis regulas diriguntur, de quibus nostra thesis est? Ibid. c. 15. *Virtutes Ethnicorum putat August. fuisse corruptas.* Ibid. c. 20.

Atque mirum hic mihi videtur, apertè discedere Seguenotum ab Illustrissimi Bellicensis doctrina, qui virtutes morales conceptis verbis nominat & agnoscit; earum tamen naturalem substantiam, naturale meritum, ac proinde non æterno, sed humano & temporali bono compensandum verè profitetur: Romani denique Imperij magnitudinem à D. Augustino eorum iustitiæ & bonis legibus assignari. Quapropter Theologica certitudine concludit, non referri illas de se ad Deum vt salutis auctorem, neque ad vitam æternam prodesse quicquam sine gratia & caritate, quos habitus minimè distinguit, & verò distingui hoc in proposito non est necessarium. Consequitur inde, vt licet in votiuo ieiunio duo insint duarum virtutum moralium actus, religionis, & abstinentiæ, per se tamen solitariè spectati statum purè naturalem teneant, neque ad meritum supernaturale, nisi per gratiam educantur. Quibus omnibus cum libentissimè subscripsero, si quid vlteriùs rogare licet, cum certum sit Monachos ab Hierarchis debere in scientia Hierarchica perfici, omni qua possum reuerentia postulabo, illa naturalium virtutum ad statum supernaturalem euectio per gratiam & caritatem, quomodo fiat? *Contraria Seguenoto docet Ioan. Petr. Camus in Meltone.* P. 2. p. 80. Ibid. p. 78.

Eas, inquit, refert caritas virtutum anima ad Deum, vltimum finem, suæque perfectionis consummationem. Præclarè. Qua relatione? *Actuali, aut certè virtuali.* Nam extra gratiam quicquid conficitur, effluit: in gratia quicquid operamur non ex motiuo caritatis siue actuali, siue virtuali, ad cœlum non pertinet. Sed virtuale caritatis motiuum, non capit vulgus, cui scribuntur ista: propiùs ad eius captum ponatur à nobis hæc quæstio. Christianus caritate preditus, & vt loquimur, in statu gratiæ, obuio pauperi largitur eleemosynam, eius miseria permotus, ex vno misericordiæ motiuo, de Dei amore & gloria tum temporis minimè cogitans: is eo actu meretur, an non? Respondes mereri. Præmium temporale solùm, an æternum? Si primum ais, dura res est, fidelem hominem melius nihil consequi, quàm ethnicum; filium, quàm seruum; hæredem cœlestium bonorum benè agenté, quàm filium gehennæ *bonas artes* inani gloria corrumpentem. Mira res, virtutem per se se honestam, rectæ conformé rationi, ab homine qui sanum de rebus iudicium, & rectá illam rationé à Deo acceptam honestati illi applicat, cum alia ex parte sit ipse Deo gratus, *Explicatur Illust. Belli. sententia de caritatis motiuo.* ibi. p. 81. *Hypothesis explicanda.* *Opus morale virtutis factum in gratia, est meritorium vitæ æternæ.*

non posse rectè, & ex legibus honestatis, sine ope virtutis alterius in eam rem aduocatæ vtiliter exerceri. Molesta res, si quoties animo meo virtutis moralis naturale motiuum se obijcit, illud tanquam importunam vespam abigere cogor, vt vnicum caritatis motiuum assumam. Quid enim meruerunt *bonæ virtutes* vt hæc illis fiat iniuria? Id certè non dicit Apostolus. *Si linguis hominum loquar, & Angelorum: si habuero prophetiam, omnem fidem: si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, caritatem autem non habuero, nihil sum, nihil mihi prodest.* Non ait, caritatem non exercuero, ista omnia ex vnico caritatis motiuo fecero, sed *si non habeam:* habet autem iustus, qui est in hypothesi. *Quòd si delibatio sancta est, & massa.* Si primitiæ ciborum & panum Deo sunt consecratæ, itidem Deo sacri sunt cæteri fructus, & massa integra. *Et si radix sancta, & rami.* Non sunt rami, formaliter ipsa radix, sed virtutem & medullam à radice accipiunt. *Quod si aliqui ex ramis fracti sunt*, vt nulla ex parte caritatem attingant, extra gratiam facti, certè imminentes mari mortuo fructus imitantur, specie non mala, interiùs putridi. *Tu autem cum oleaster esses,* cum naturali virtutis moralis honestate, *insertus es in illis*, gratiæ & caritatis particeps factus es; *socius radicis & pinguedinis oliuæ factus es*, vbertatem gratiæ & meritorum consecutus es. Denique *non potest arbor mala, bonos fructus facere*: & verissimè scripsit S. Augustinus, quod cupidè refertur à Seguenoto, *Adde caritatem, prosunt omnia; detrahe caritatem, nihil prosunt cætera.* Sed hæc de habituali caritate & gratia debent intelligi; de actuali, & applicato ad actus moralium virtutum vnico motiuo caritatis, nulla mentio. Cur ergo in eorum explicatione assiduè signanterque repetitur, meritorios esse si fiunt in caritate, & ex motiuo caritatis, quorum alterum ad fidem pertinet, alterum in ista quæstione versatur?

Probatur ex Apostolo. 1. Cor. 13.

Rom. c. 11. Illust. Bell. cit. p. 84. 85.

Aug. serm. 50. de Ver. Dom. c. 2.

Atque cum in Apostolo legerem *linguas Angelorum, prophetiam, fidem*, potui ad virtutes morales supernaturales mentem meam deducere, quas admodum probabilis Theologorum sententia docet infundi in animam hominis iustificati, eaque Concilio Tridentino plurimùm conformis est; quæ proinde non possunt naturales in entitate appellari, quarum actus boni & sancti sint oportet caritate præsente. Verùm prætermissa opinione quæ controuersiam patitur, fidem accipio virtutem Theologicam, supernaturalem, cuius nulla maior vis est ad meritum sine caritate, quàm moralium virtutum: postulo modò, si qui fidelis in caritate, solo fidei profitendæ motiuo impulsus, *tradat corpus suum ita vt ardeat*, in odium Christianæ Religionis à Tyranno damnatus ad flammam, is-ne illo martyrio nihil æternum mereatur, quia licet in caritate, tamen ex caritate, & eius motiuo factum non est? Concilium ne prætereamus leuiter: cum scribit iustos *in ipsa iustitia per Christi gratiam accepta, crescere atque magis iustificari*: iustos *pro bonis operibus quæ in Deo fuerint facta, expectare & sperare debere æternam retributionem à Deo*, nonne tantùm postulat, vt in caritate fiant, non etiam ex caritate, & eius motiuo? Cum verò *anathema* intentat ei qui dixerit, *iustificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur*, nonne permittit aliud applicari bonis operibus motiuum, quàm perfectæ caritatis? Quæ omnia lectori planè persuadere debent, cum scribit Illustrissimus, virtutum moralium actus, vt sint felicitatis æternæ meritorij, in caritate seu gratia, & caritatis motiuo fieri debere, motiuum *saltem virtuale* ab eo

Probabile est virtutes morales infusas dari. Concil. Trid. sess. 6. c. 7.

Concil. Trid. ibid.

Ibid. can. 26.

Item can. 31.

ab eo intelligi, atque illud nihil aliud esse, quàm gratiam habitualem in anima iusti regnantem, & opera omnia viuificantem, licet ijs proprium cuiuslibet virtutis motiuum applicetur. Quæ res & opinio, dubia nobis & obscura esse non potest, qui eam ex ore concionantis non semel accepimus. Quapropter ad quæstionem in hypothesi descriptam, respondendum omnino, iustum hominem ex misericordiæ motiuo eleemosynam pauperi offerentem, vitæ æternæ mereri præmium, atque eo modo virtutem de se naturalem, ad statum, si sic loqui licet, supernaturalem, per inhabitantem caritatem euehi.

DOCTRINA SUPERIOR AD VOTORUM PERfectionem accommodatur.

§. II.

TEMPVS modò est vt ad perfectionem veniamus, cuius causa suscepta est omnis hæc non inutiliter disputatio. Caritatem virtutum reginam, mensuram meritorum, finem præceptorum consiliorumque omnium, de cuius laudibus nullus vnquam veterum Patrum, nullus Catholicorum scriptorum liber conticuit: cuius encomia non in libros, sed in tomos; non in volumina, sed in bibliothecas digeri oportet; caritatem, inquam, formam, & essentiam esse perfectionis, & ipsissimam quam quærimus, tum in Christiana professione, tum in Hierarchia perfectionem, nemo Catholicus hactenus denegauit. Hanc si perfectionem interiorem appellare vult Seguenotus, interior vocetur & sit perfectio. Præter eam virtutem, sunt aliæ tum supernaturales, vt fides & spes, tum naturales vt religio, iustitia, temperantia, & morales cæteræ, quas veras esse virtutes, & propriæ honestatis compotes Seguenoto probauimus. Eæ non sunt ipsa caritas, & sanctitas formaliter: hoc sensu si vult Seguenotus esse extrinsecas perfectioni, quia non sunt ipsa perfectio, & perfectionem externam dici debere, dicantur & sint exterior perfectio. Quod si perfectionem exteriorem sic esse vult, vt naturam ipsam perfectionis non attingant, sed tantùm sint media quædam ad eam comparandam, qui verus est eius sensus: quemadmodum studium, scientia non est, sed ad scientiam via; mercatura, non est opulentia, sed medium ad opulentiam; securis & trulla non sunt ædificatio, sed apta ad fabricam instrumenta. Hoc ego sensu diuersas à caritate virtutes siue Theologicas siue Morales, exteriorem dici posse perfectionem denego.

Caritas est forma perfectionis.

Perfectio interior.

Virtutes morales quo sensu dici possint perfectio exterior.

Quo sensu idem negari debeat.

Nam virtutes sunt, & præsente caritate præmium merentur æternum, vt monstratum est, id est gloriam, quam augent iusto; igitur gratiam quam in eodem amplificant. Præterea sunt velut accidentia, substantiæ suæ complementum aliquod, & ornamentum allatura: disponunt hominem ad meliùs exercendos actus ipsi caritati proprios, dum impedimenta remouent, dum auxilia gratiæ noua merentur & impetrant, ipsumque tandem essentiale præmium maiore cumulo exaggerant. Quod præclarè admonet S. Bonauentura: *Quanquam totius huius perfectionis origo sit caritas, multùm tamen facit ad eius complementum ipsa operatio, Gregorio attestante, qui ait: De dilectione conditoris*

Aliquid conferunt ad perfectionem & caritatem.

Suar. tom. 3. de Relig. l. 1. c. 3.

Bonau. Apol. Pau. p. 1. c. 3.

non posse rectè, & ex legibus honestatis, sine ope virtutis alterius in eam rem aduocatæ vtiliter exerceri. Molesta res, si quoties animo meo virtutis moralis naturale motiuum se objicit, illud tanquam importunam vespam abigere cogor, vt vnicum caritatis motiuum assumam. Quid enim meruerunt bonæ virtutes vt hæc illis fiat iniuria? Id certè non dicit Apostolus. *Si linguis hominum loquar, & Angelorum: si habuero prophetiam, omnem fidem: si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, caritatem autem non habuero, nihil sum, nihil mihi prodest.* Non ait, caritatem non exercuero, ista omnia ex vnico caritatis motiuo fecero, sed *si non habeam*: habet autem iustus, qui est in hypothesi. *Quòd si delibatio sancta est, & massa.* Si primitiæ ciborum & panum Deo sunt consecratæ, itidem Deo sacri sunt cæteri fructus, & massa integra. *Et si radix sancta, & rami.* Non sunt rami, formaliter ipsa radix, sed virtutem & medullam à radice accipiunt. *Quod si aliqui ex ramis fracti sunt*, vt nulla ex parte caritatem attingant, extra gratiam facti, certè imminentes mari mortuo fructus imitantur, specie non mala, interiùs putridi. *Tu autem cum oleaster esses*, cum naturali virtutis moralis honestate, *insertus es in illis*, gratiæ & caritatis particeps factus es; *socius radicis & pinguedinis oliuæ factus es*, vbertatem gratiæ & meritorum consecutus es. Denique *non potest arbor mala, bonos fructus facere*: & verissimè scripsit S. Augustinus, quod cupidè refertur à Seguenoto, *Adde caritatem, prosunt omnia; detrahe caritatem, nihil prosunt cætera.* Sed hæc de habituali caritate & gratia debent intelligi; de actuali, & applicato ad actus moralium virtutum vnico motiuo caritatis, nulla mentio. Cur ergo in eorum explicatione assiduè signanterque repetitur, meritorios esse si fiunt in caritate, & ex motiuo caritatis, quorum alterum ad fidem pertinet, alterum in ista quæstione versatur?

Probatur ex Apostolo. 1. Cor. 11.

Rom. c. 11. Illust. Bell. cit. p. 84. 85.

Aug. serm. 50. de Ver. Dom. c. 2.

Atque cum in Apostolo legerem *linguas Angelorum, prophetiam, fidem*, potui ad virtutes morales supernaturales mentem meam deducere, quas admodum probabilis Theologorum sententia docet infundi in animam hominis iustificati, eaque Concilio Tridentino plurimùm conformis est; quæ proinde non possunt naturales in entitate appellari, quarum actus boni & sancti sint oportet caritate præsente. Verùm prætermissa opinione quæ controuersiam patitur, fidem accipio virtutem Theologicam, supernaturalem, cuius nulla maior vis est ad meritum sine caritate, quàm moralium virtutum: postulo modò, si qui fidelis in caritate, solo fidei profitendæ motiuo impulsus, *tradat corpus suum ita vt ardeat*, in odium Christianæ Religionis à Tyranno damnatus ad flammam, is-ne illo martyrio nihil æternum mereatur, quia licet in caritate, tamen ex caritate, & eius motiuo factum non est? Concilium ne prætereamus leuiter: cum scribit iustos *in ipsa iustitia per Christi gratiam accepta, crescere atque magis iustificari*: iustos *pro bonis operibus quæ in Deo fuerint facta, expectare & sperare debere æternam retributionem à Deo*, nonne tantùm postulat, vt in caritate fiant, non etiam ex caritate, & eius motiuo? Cum verò *anathema* intentat ei qui dixerit, *iustificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur*, nonne permittit aliud applicari bonis operibus motiuum, quàm perfectæ caritatis? Quæ omnia lectori planè persuadere debent, cum scribit Illustrissimus, virtutum moralium actus, vt sint felicitatis æternæ meritorij, in caritate seu gratia, & caritatis motiuo fieri debere, motiuum *saltem virtuale*

Probabile est virtutes morales infusas dari. Concil. Trid. sess. 6. c. 7.

Concil. Trid. ibid.

Ibid. can. 26.

Item can. 31.

ab eo

ab eo intelligi, atque illud nihil aliud esse, quàm gratiam habitualem in anima iusti regnantem, & opera omnia viuificantem, licet ijs proprium cuiuslibet virtutis motiuum applicetur. Quæ res & opinio, dubia nobis & obscura esse non potest, qui eam ex ore concionantis non semel accepimus. Quapropter ad quæstionem in hypothesi descriptam, respondendum omnino, iustum hominem ex misericordiæ motiuo eleemosynam pauperi offerentem, vitæ æternæ mereri præmium, atque eo modo virtutem de se naturalem, ad statum, si sic loqui licet, supernaturalem, per inhabitantem caritatem euehi.

DOCTRINA SUPERIOR AD VOTORUM PERfectionem accommodatur.

§. II.

TEMPVS modò est vt ad perfectionem veniamus, cuius causa suscepta est omnis hæc non inutiliter disputatio. Caritatem virtutum reginam, mensuram meritorum, finem præceptorum consiliorumque omnium, de cuius laudibus nullus vnquam veterum Patrum, nullus Catholicorum scriptorum liber conticuit: cuius encomia non in libros, sed in tomos; non in volumina, sed in bibliothecas digeri oportet; caritatem, inquam, formam, & essentiam esse perfectionis, & ipsissimam quam quærimus, tum in Christiana professione, tum in Hierarchia perfectionem, nemo Catholicus hactenus denegauit. Hanc si perfectionem interiorem appellare vult Seguenotus, interior vocetur & sit perfectio. Præter eam virtutem, sunt aliæ tum supernaturales, vt fides & spes, tum naturales vt religio, iustitia, temperantia, & morales cæteræ, quas veras esse virtutes, & propriæ honestatis compotes Seguenoto probauimus. Eæ non sunt ipsa caritas, & sanctitas formaliter: hoc sensu si vult Seguenotus esse extrinsecas perfectioni; quia non sunt ipsa perfectio, & perfectionem externam dici debere, dicantur & sint exterior perfectio. Quod si perfectionem exteriorem sic esse vult, vt naturam ipsam perfectionis non attingant, sed tantùm sint media quædam ad eam comparandam, qui verus est eius sensus: quemadmodum studium, scientia non est, sed ad scientiam via; mercatura, non est opulentia, sed medium ad opulentiam; securis & trulla non sunt ædificatio, sed apta ad fabricam instrumenta. Hoc ego sensu diuersas à caritate virtutes siue Theologicas siue Morales, exteriorem dici posse perfectionem denego.

Caritas est forma perfectionis.

Perfectio interior.

Virtutes morales quo sensu dici possim perfectio exterior.

Quo sensu idem negari debeat.

Nam virtutes sunt, & præsente caritate præmium merentur æternum, vt monstratum est, id est gloriam, quam augent iusto; igitur gratiam quam in eodem amplificant. Præterea sunt velut accidentia, substantiæ suæ complementum aliquod, & ornamentum allatura: disponunt hominem ad meliùs exercendos actus ipsi caritati proprios, dum impedimenta remouent, dum auxilia gratiæ noua merentur & impetrant, ipsumque tandem essentiale præmium maiore cumulo exaggerant. Quod præclarè admonet S. Bonauentura: *Quanquam totius huius perfectionis origo sit caritas, multùm tamen facit ad eius complementum ipsa operatio, Gregorio attestante, qui ait: De dilectione conditoris*

Aliquid conferunt ad perfectionem & caritatem.

Suar. tom. 3. de Relig. l. 1. c. 3.

Bonau. Apol. Pau. p. 1. c. 3.

Gregor. hom. 30. in Euang.

Non sunt tantùm media, sed partes perfectionis.

Res illustratur exemplis.

lingua, mens & vita requiratur. Nunquam amor Dei est otiosus: operatur enim magna si est; si autem operari renuit, amor non est. Denique ita sunt instrumenta & media ad perfectionem, vt eius sint partes; non vt studium, quod scientiæ pars non est, vt securis, quæ fabricam non complet; sed vt membrum quod seipso suique ipsius perfectione totum corpus perficit. Vis lumen huic demus comparationi? Quidni amabo virtutes quasi corpus quoddam erunt, si anima virtutum caritas est? Quid est corpus anima priuatum? tetrum cadauer, pondus inutile, immobile, terræ damnatum. Restitue animam: vigorem, motum, vitam reddes, sed ægram in languentibus, in mutilis, pene dixerim, imperfectam. Vide Antiochum in lecto, Iobum in sterquilinio, paralyticum in piscina. Ingredere nosocomia, iacent illic quos Philosophica vocum seueritas homines cogat appellare, tu-ne integros perfectosque esse iuraueris? Te ijs similem esse velis monoculum, rhinotmetum, manibus mancum, pedibus truncum, pectus in lignea patina trahentem, frustum hominis, mouens simulacrum? Est igitur anima hominis forma & perfectio; extra animam corpus, exterior quodammodo animæ perfectio, at hominis ipsius interior aliqua ratione perfectio, quantumque corpori mẽbrorum, tantùm, non animæ quidem, sed homini perfectionis deest. Diem aspice imbribus hispidum, procellis turbulentum, frigore asperum: tu-ne ad eius perfectionem nihil desideres? totos tibi menses & annos illucescere illa tempestate cupias, si detur optio, ac non potiùs iucundam tranquillitatem, & genialem εὐδίαν inuoces, diei pertæsus non diei? Atqui nox pulsa, sol lucet, dies est. Verùm anima & forma diei sol est; serenitas, non solis, sed diei perfectio. Hoc est quod verè aiunt, inesse quidem in caritate Christiani hominis perfectionem sed simpliciter & absolutè loquendo, in ea sola totaliter non consistere: neque ego hominem illum omni ex parte perfectum vnquam existimauero, cui virtus aliqua, aut etiam plures defuerint. Fauet profectò Tridentinum, in quo iustificationem fieri lego *per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum*, quæ *in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum omnia simul infusa accipit homo.* Cur enim adduntur ad gratiam *dona*, cum anima sanctitatis, & ipsa sanctitas sit gratia & caritas; nisi ad perfectionem integram, & necessarium complementum?

In sola caritate non consistit totaliter perfectio.

Concil. Trid. sess. 6. c. 7.

Vota ad perfectionem interiorem conferunt.

Dicat ergo Seguenotus, votum sine caritate nihil esse, caritatem sine voto, omnia: prius facilè concedo, & insanus sit qui hominem à caritate & gratia extorrem, centum votis oneratum, cum homine iusto illis libero velit componere. At posterius comparationem admittit, quam superiùs edisseruimus, iustorum duorum, quorum alter ex voto, alter liberè opus exerceat. Respondet aduersarius, non esse spectandum votum, sed caritatem; vbi maior illa fuerit, maius futurum & meritum. Sit & istud. Contendebam autem superiùs, ordinariè maiorem fore in nexo, quàm in libero caritatem: quoniam hic vnicæ virtutis, putà misericordiæ in eleemosyna, aut abstinentiæ in ieiunio vnicum exercet actum, vnico gratiæ augmento munerandum: ille Religionem etiam addit moralium virtutum reginam, actumque illius eximium, cui suum etiam gloriæ gratiæque, atque adeo caritatis pondus respondebit. Hoc autem augmentum non extensiuum modò esse, sed etiam intensiuum Doctori Hallier ante monstrauimus, virtutibus tribus caritate, religione, misericordia, merita sua tanquàm symbolam ad intensionem illam conferentibus.

conferentibus. Quemadmodum tres faces, tria sunt luminaria, lumen vnum intensius; tres gemmæ, tria pretiosa, diuitiæ ampliores; tria hominum millia, plures cohortes, vis maior exercitus. Atque vt faciliùs est tres gemmas reperire, quàm vnionem solum ijs æqualem pretio: tres homines in pugna iungere, quàm vnum hominem deligere qui omnium robur exæquet; sic ordinariè loquendo, facilius vtiliusque esse arbitror, duarum aut trium appositione virtutum augere caritatem, quàm vno caritatis actu parem effectum producere.

Vrgeat Seguenotus alia comparatione instituta, concesso etiam virtutum moralium merito. Religio ex qua votum, & abstinentia ex qua ieiunium, morales sunt tantùm virtutes, mercede vt summum naturali & terrena compensandæ: sola caritas supernaturale pretium facit: quare vbi maior fuerit, ibi maius cœleste præmium reperietur. Ieiunent igitur duo; alter quatuor caritatis gradibus ornatus, liberè: alter duos tantùm caritatis gradus sortitus, votum adijciat: ille totos quatuor gradus ieiunio communicans, supernaturali merito plus augebitur, quàm nexus, qui duos tantùm ieiunio suo potest gradus meriti supernaturalis adiungere; nam religionis & abstinentiæ meritum cum sit naturale solùm, in hoc consortium venire non potest. Quid tres loqueris virtutes, cum spectetur vnica? De tribus facibus vna tantùm lucem, cæteræ nihil faciant nisi fumum & fuliginem, erit-ne lumen intensius? Gemmis & auro, ferri & æris libras duas adijciat rusticus, is-ne gazam augebit regiam? vrgente bello conscribantur tria puerorum, aut feminarum millia, quantùm roboris addetur exercitui, cum tres vulneratos fratres ab integro vno superatos narret historia? Constat ergo caritatis vnius, & eius meriti supernaturalis habendam hic esse rationem, neglecta religione & abstinentia, cum merito suo naturali; & ieiunatoribus nostris si par fuerit caritas, par meritum fore, si in altero superet, superaturam in illo, non religionem, sed caritatem, & id solerter & assiduè recolendum, vt pretiosum à vili, supernaturale à naturali separetur.

Obiectio contra superiorem responsionem.

Meritum virtutum moralium solùm esse naturale.

Dictum subtiliter, si verè. Sumit enim duo neutiquam concedenda: primum, virtutes morales, etiam caritate formatas, nihil nisi naturale promereri; quod & veritati, & expositæ nuper Illustrissimi Bellicensis doctrinæ repugnat. Nam si naturales manent in substantia, merito tamen, vt sic loquar, supernaturales fiunt, præsente gratia: quemadmodum æs & ferrum naturæ vilitate non mutata, aurum pretio frequenter exæquant. Veniunt igitur in meriti considerationem tres omnes dictæ virtutes, non vnica caritas; lucent, & ardent tres faces, non vnica. Et ne ad substantiam naturalem confugiat, eadem in fide & spe supernaturalibus virtutibus vigere potest obiectio, quæ & ipsæ sine caritate nihil sunt: eas tamen certum est in præsentia caritatis non nihil ad meriti augmentum conducere, neque quicquam illic pretiosum à vili, supernaturale à naturali separandum.

Refellitur.

Alterum quod sumit, est, hominem quatuor caritatis gradibus præditum, ex tota eorum intensione semper operari, totos quatuor gradus æquale sibi meritum consequi: efficit inde nexum ilum cum duobus suis gradibus, & mille votis, nunquam meritum graduum quatuor æquaturum. Quod ego rectè negari disputo, & licet cæteris paribus, qui plures caritatis gradus possideat, plus actu bono mereri fatear; illud tamen augmentum meriti dico cum

Caritas augetur per partes proportionales.

Theologis, per partes proportionales fieri, non per æquales, vt quatuor gradus, totidem alios non acquirant, sed plus aliquid cæteris paribus, quàm vnus aut duo comparassent. Addo & istud augmentum non tam habituali, quàm actuali caritati solere concedi: vt non malè asseram posse nexum ieiunantem duobus ornatum gradibus, ardentiore caritatis actu, adiecto duarum virtutum moralium merito, quatuor gradus liberi ieiunantis remissiùs, non æquare tantùm, sed etiam merito superare.

DE LIBERTATE QUÆ PER VOTA PERIRE dicitur à Claudio Seguenoto.

§. III.

Præcipuum argumentũ quod votis obijcitur.

NVLLO fortiùs validiusque tormento votorum omnium nuncupationem in Ecclesia semper probatam laudatamque impetit Claudius Seguenotus, & qui paria cum illo sentiunt, quàm inductæ in vitam nostram necessitatis, & libertatis ereptæ, quæ profectò cum votis nihil habet commercij: hanc ergo machinam si cassam & inutilem reddimus, quid spei reliquum habebunt, cur diutiùs & pertinaciùs in Religiosæ professionis obsidione morentur, cui credebant *funes circumdare, & trahere eam in torrentem, vt non reperiatur ne calculus quidem ex ea.*

Nihil est liberius voto.

Libertas, inquiunt, cum voto stare non potest. Quid? Est-ne in humanis actionibus magis quàm votum vlla libera? In quo voluntas sui iuris, nulla necessitate coacta, nulla violentæ affectionis cæcitate obscurata, virium animi sui, facultatumque senatum omnem conuocat, rem totam, quæque illam circumstant pacatè tranquilléque proponit & expendit: agitatis vtrinque rationibus & æqua lance perpensis, hæc inquit, pars maior est, quia melior: tumque se ipsa sui domina in aureas illas compedes induit, è quibus exire neque possit si velit, neque velit si possit. Hanc deliberationem perturbet, irrumpatque in curiam vel imminentis grauioris mali metus, vel impotentis domini imperium, vel iubentis patris reuerentia, cui exteriùs contradicere non ausit filij verecundia, votum sustulisti, quia libertatem euertisti. Neque putes concepto semel voto primam libertatem vanescere: succus enim & medulla primæuæ illius voluntatis per vniuersam vitam diffunditur, & votiua omnis actio ad ante vsurpatam libertatem reflectitur. Semper vouet, qui votum exequitur: liber autem est qui vouet. Non ignoras apud Philosophos rerum conseruationem à prima earundem productione, sola temporis diuturnitate differre. Non dubitas in nobili Abrahami sacrificio, quin liberè se mactandum obtulerit Isaacus, & cum primùm consensit esse victima, & cum vinctis manibus iugulum parato, iamque ferienti popæ præbuit.

Per votum vera libertas acquiritur.

Augu. l. 5. de ciu. Dei. c. 18.

Seneca ep. 8. *Contemnitur à Segue, p.* 54. 84.

Cicero. in Parad.

Sublata, inquis, libertas est. Etiam-ne cum euadimus *in libertatem filiorum Dei, quæ nos ab iniquitatis, & mortis, & Diaboli dominatu liberos facit?* Etiam-ne cum Philosophiam Christianam auspicamur? Atqui monet Philosophus quem fastidis: *Philosophiæ seruias oportet, vt tibi contingat vera libertas. Non differtur in diem qui se illi subiecit, & tradidit: statim circumagitur: hoc enim ipsum Philosophiæ seruire, libertas est.* Quid verò est illa tam gloriosè iactata libertas? *Potestas viuendi vt velis. Quis ergo viuit vt vult, nisi qui recta sequitur, qui gaudet officio?*

officio? Ita voce libertatis ne philosophi quidem abutuntur. Quid Christiani? *Non ergo dicat Christianus, liber sum, in libertatem vocatus sum: faciam quod volo, nemo me prohibeat à voluntate mea, si liber sum. Sed si ista voluntate peccatum facis, seruus es peccati. Noli ergo libertate abuti ad liberè peccandum, sed vtere ad non peccandum. Erit enim voluntas tua libera, si erit pia. Prima libertas est carere criminibus: cum cœperit ea non habere homo, debet autem non habere omnis Christianus homo, incipit caput erigere ad libertatem.* Quo, amabo, tempore longiùs absumus à criminibus, quàm cum ipsas criminum vmbras, loca, tendiculas effugimus? Quando magis pia voluntas est, quàm cum religionis cultu [illegible] votis sanctissimis profitemur? Tunc illa voluntas quæ se potissimùm obedientiæ iugo subijcit, & æterna assumit vincula, vigore liberalis alacrisque animi modum non considerans, in infinitam libertatem extenditur. Itaque in eo posita Christiana libertas non est, vt peccare possimus, sed vt perfectiùs viuere possimus, tantoque maior, quantò melior est. Quod in ipsius Seguenoti doctrina principijsque magnificè demonstro.

Augu. tr. 41. in Ioan.

Libertas Christiani.

Bern. l. de Præcept. & disp. c. 9.

Quid est enim eius sententiâ libertas? Soluta à rerum humanarum vinculis amplitudo, remota à contagione terrarum eminentia, perfecta sub Deo subiectio, ad Deum adhæsio, qualem describunt qui de illa recens scripsere. Qualem cogitauit aliqua ex parte Seneca ille Seguenoto contemptus. *Quid sit libertas quæris? Nulli rei seruire, nulli necessitati, nullis casibus.* Et alio loco. *Non est libertas nihil pati. Fallimur. Libertas est animum opponere iniurijs, & eum facere se, ex quo solo sibi gaudenda veniant: exteriora deducere ad se, ne inquieta agenda sit vita, omnium risus, omnium linguas timenti.* Hanc assequitur animus rebus humanis superior, terrena omnia longè sub se despiciens, qui, æquos virtutum æstimatores consulo, in vtris sit excelsior, à terra remotior, à cupiditatum inferiorum vinculis magis expeditus, Deo magis adstrictus, in secularibus viris, terrenis negotijs suæ conditionis necessitate affixis, an potiùs in Religiosis, qui non res solùm ipsas, sed etiam earum desiderium, & desiderij potestatem votis solennibus solo Dei amore abdicarunt? Vtris conuenientiùs illud Prophetæ lugentis dictum applicuerint Patres, *Sedebit solitarius, & tacebit, quia leuabit super se?* De quibus scripserint Patres, libri huius initio producti, de Laïcis an Monachis, *excedere illos naturam nostram, supra homines illorum animos euasisse, Angelorum cœtus in corporibus fulgere mortalibus?* Quòd si sublimis illa amplitudo ad Deum proximè debet adiungi, & quasi immediatè subijci, vt plena libertate potiatur, hoc à nobis postulat commentator, quod in Seraphinorum imagine dedimus, quod in Therapeutarum nomine S. Dionysius deprehendit, qui à diuiduis vitis transeunt *ad diuinam vnionem, Deoque gratam perfectionem adipiscendam.*

Seguenoti de libertate doctrina. pag. 22. & 47.

Senec. ep. 51.

Idem l. de Constant. Sapi. c. 19.

Ierem. Thren. c. 3.

Εἰς θεοειδῆ μονάδα, καὶ φιλόθεον τελείωσιν. c. 6. Eccl.

Denique libertatem clamant votorum obligatione præcidi. Quam verò? Physicam-ne & naturalem? Minimè gentium, cum reipsa votis omnibus contraria flagitia perpetrari possint; cum votorum vsu exercitioque meritum accrescat, quod necessarijs actionibus priuilegium nemo concesserit; cum vim intelligentiæ, voluntatis arbitrium, operum, vt sic loquar, humanitatem, nulla voti vllius constringat, extinguatque obligatio. Moralem igitur, vt salua virtutis honestate contra votum ire non possit Regularis. Illa est quæ præceptis omnibus, virtutibus omnibus applicari debet, cum sæpe incidant tempora quibus præcepti, non rarò quibus virtutum aliarum opera, sine

Per votum libertas physica non tollitur.

Sed tantùm moralis.

peccato non possint prætermitti: hac ergo ex parte nihil peculiare obligationis procedit ex voto, nisi quòd illud feliciter euenit obligato supra solutum, quòd illi minus licet peccare & perire, vt modò declarandum est.

DE NECESSITATE ET OBLIGATIONE VOTORUM, *quæ meritum minuere dicitur.*

§. IIII.

Necessitas bene agendi non minuit meritum.

AT ENIM voluisti, inquit, vouisti, actum est, vinculo teneris: consilium erat cum vouebas, nunc præceptum. Necessarium est vt hoc velis, hoc agas. O necessitas! ô vincula! vt vos ego amplector libens! vos primùm, licet impropriè in aquis lustralibus suscepi, cum præceptis diuinis exercui, lætus non licere mihi malo esse. Religaui fortiùs religiosa professione, cum Euangelicis seruaui consilijs, exultans non licere mihi bono non esse, & necessitatem putaui felicem, quæ ad meliora compelleret. Si erraui tu me Deus meus per scripturam sanctam, per Conciliorum oracula, per Sanctorum Patrum voces decepisti, & feliciter seductus sum. Quid enim? Num video in teipso necessarium peccati cuiuslibet odium, intimam, perfectam, infinitam bene agendi, quando extra te agendo progrederis, necessitatem? In Filio tuo Domino & exemplari meo, omnimodam impeccabilitatem adoro, qui è nostris infirmitatibus quas curaturus aduenit, dolores, angores, mortem ipsam liber assumpsit, peccandi liberam potestatem non potuit admittere. Gratulor eius Matri Dominæ meæ, quòd in ea contractam ab Adamo peccandi libertatem, vberrima tua gratia, futuræ maternitatis intuitu magnificè communicata, audeo dicere, extinxerit, vt consequenter ex eo priuilegio naturalem vnigeniti tui suique sanctitatem proximè imitaretur. Tu idem mirabilis Deus in sanctis tuis, ipse *dedisti virtutem & fortitudinem plebi tuæ*, in qua nonnullos video gratiæ tuæ abundantia, animæ quam dono tuo sortiti sunt, bonitate, virtutum infusarum dotibus, acquisitarum vsu & habitu, adeo constantes in bono, vt ipsum peccare posse, sit eis pœna & tormentum. Eorum duces & Principes Apostolos audio, à plerisque Doctoribus illapsu Spiritus Sancti in gratia confirmatos dici; exclamare tamen, *Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius?* Quasi naturæ suæ imbecillitati succenseant, iam de sua pene dixerim impeccabilitate securi. Ego igitur ab illa perfectione quanto interuallo dissitus, *instabilitati humanæ*, & ordinario tepori *prouisa remedia*, vota nimirum complector, felix, si malum facere quod nolo, non possum; felicior, si bonum quod volo, velle cogor & facere; felicissimus si libertatem meam cum impeccabilitate tua perdo & confundo.

Ea res exemplis declaratur.

Rom. c. 7

Idem conficitur in libertate Seguenoti.

Libertatem amplitudinis replico, & eam nobiliter integram ex admirabili necessitate non peccandi, ex ipso Seguenoto conficio. Eximia illa cum Deo propinquitas, quæ libertatem eminentiæ ad summum culmen educit, quò strictior est, eò minùs liberam peccandi potestatem relinquit in homine, & tamen libertatem ad benè agendum, & merendum nulla ex parte imminuit: quidni à pari, vota quæ malè agere non permittunt, bonum opus imperant, & si vis, ad bonum determinant, integram libertatem & meritum conseruabunt? Antecedens Christi Domini exemplo rectè declarat Seguenotus.

tus. Is enim licet voto non debuerit adstringi, quod ex natura comprehensoris illi minimè conueniebat, ad Patris tamen æterni voluntatem, vt cynosuram suam, perpetuò tum conuersus, cum esset in statu seruitutis & obedientiæ, actiones suas omnes, etiam leuissimas, etiam quæ fore consilij videbantur, ab eo determinatas, sibique imperatas accepit. Quæ res ex indifferentibus ita fecit necessarias, vt non magis liberum ipsi esset ab ijs deflectere, quàm peccare. Quo posito libertatem humanam non tantùm non violauit, sed etiam maiori perfectione cumulauit. Hæc Seguenotus, in quibus Theologia quæ Philosophiæ studuit (sic enim Scholasticam subsannat) quærere posset, si omni ex parte erant necessariæ Christi actiones, quomodo fuerint meritoriæ? Nisi præstaret hominem ad ista sua prouocare, quoties votorum legem, seruilem necessitatem, libertatis diminutionem in Religiosis domibus obiectabit. *Exemplo Christi. Seguen. p.47.*

Alteram felicissimæ eius & liberrimæ necessitatis imaginem, in Angelis proponit VValdensis noster, votorum tractans argumentum. *Quæ natura*, inquit, *liberior, Angelorum, an hominum? Nonne Angelorum?* Quod facilè Seguenoti admittet Theologia in amplitudinis libertate. *Et tamen sic ligati sunt munere confirmationis altissimæ, vt nec ad momentum à facie summi principis auertere visum possint.* Præclarè. Sunt inquit *liberi*, sunt *ligati*; natura *liberi*, gratia & visione beatifica *ligati*; *liberi*, non ad peccandum si volunt, aut non amandum Deum si nolunt, *ligati* ad Deum videndum & amandum necessariò. *Huic ergo ligamento confirmationis Angelicæ in Hierarchia cœlesti, correspondet Sacramentum voti in Hierarchia terrestri.* Specta mysterium. Ligatus est Angelus, ligatus & homo: confirmatus in gratia Angelus, obfirmatus homo: vterque rebus creatis superior, Deo colligatur, & vincitur, Angelus visione intuitiua, homo votis: & alterum in cœlesti fit Hierarchia, alterum in terrestri. Qua verò? Non Iurisdictionis; quid enim hæc ad imperium, & subiectionem? Non Ordinis; vbi enim hic ara & Clericatus? Ergo Gratiarum, cum vterque bono suo fruens exclamet, *Gratia Dei sum id quod sum.* Pergit auctor. *Et sicut cælestes spiritus habent ex munere confirmationis, beatitudinis necessitatem, & magnum suæ libertatis honorem: ita modo suo habent homines ex voti emissione, & merendi necessitatem, & confirmationem quandam in bono, & cum hoc augmentum decoris in libero arbitrio.* Necessitatem malè non agendi Angelo Deus visus; necessitatem benè agendi, homini Deus per vota & religionis virtutem honoratus imponit: & in vtroque non tantùm illa necessitas fœdus init cum libertate, sed etiam liberum arbitrium ingenti gloria & honore condecorat. *Aliud exemplum in Angelis. Waldens. tom.1 Doctrin fidei. l.3.a.2.c.21. Sacramentum voti. In voto gloria libertatis augetur.*

Tertiam libertatis in necessitate ideam & imaginem nobis offert S. Augustinus, Ciuitatis Dei ciues exeunte opere contemplatus, ab Angelis ad homines, sed non extra cœlum deuolutus. *Deus natura peccare non potest: particeps verò Dei* (homo vel Angelus) *ab illo habet, vt peccare non possit. Seruandi autem gradus erant diuini muneris, vt primùm daretur liberum arbitrium, quo non peccare posset homo, nouissimum quo peccare non posset: atque illud ad comparandum meritum, hoc ad recipiendum præmium pertineret.* Ita libertas integra est in eo, cui peccare non est liberum, in Deo diuinoque homine. *Sed quia peccauit ista natura cum peccare potuit,* (in Adamo eiusque posteris) *largiore gratia liberatur, vt ad eam perducatur libertatem, in qua peccare non possit*: quæ nisi cœlestis esse non potest. *Sicut enim prima immortalitas fuit, quam peccando Adam perdidit, posse non mori; nouissima* *Tertium exemplum in Adamo & beatis. Augu de Ciuit. D. l.22.c.30.*

erit non posse mori: Ita primum liberum arbitrium posse non peccare; nouissimum, non posse peccare. Sic enim erit inamissibilis voluntas pietatis, & æquitatis, quomodo est felicitatis. Illa Deo & Christo naturalis, in Angelis & sanctis Dei aspectu fruentibus, & summo bono intimè coniunctis antecedens, si veram & sanam libertatem non eripit, sed perficit: in Religiosis suppar moralis & consequens necessitas non peccandi, nobilem illam, quantùm mortali fas est æmulata, quare libertatem homini, operi meritum, Religioni perfectionem inuidebit? Nam post hæc exempla, si est imperfectorum hominum votis se obligare, & illa *instabilitati humanæ prouisa remedia* affectare, illam ego imperfectionem omni aliorum perfectione censeo redimendam.

Necessitas antecedens per votum non inducitur, sed tantùm consequens.

Quid speras, inquit, vbi necessitas meritum omne tollit, aut minuit? Quâ de necessitate loqueris? Antecedente, libertatis omnis prædatrice, quæ actiones hominis pene humanas esse non sinit, quæ libertatis vsum aut eripit, aut impedit? De necessitate pueri in infantia, fatui in amentia, sopiti in somno, iracundi in furore, vinolenti in ebrietate, ægroti in phrenesi? Tollit illa quidem meritum, fateor: sed nunquid votorum est partus & effectus? Necessitatem igitur consequentem, scholastico vocabulo hypotheticam mihi obijcias oportet, quæ posito quòd ad focum sedeam calorem mihi conciliat, posito quòd prandeam, ieiunum esse me non patitur. Eadem tamen & à me liberè suscipitur, & suscepta incommodis me subleuat, & subleuatum in feliciore statu collocat. Hanc necessitatem vota parturiunt. Nam pauperem agere vitam cogor, si gazas omnes voto abdicaui: cælebs viuam oportet, posito quòd carnis delicias voto castitatis effugerim; sed ad hanc conditionem plena libertate delatus, in ea quæsitis ad virtutem perfectionemque subsidijs, summa cum animi tranquillitate perfruor. Crescit si nescis, ea necessitate meritum, cum ipsa eius susceptio summi sit meriti. Gaudes tu interim egenti libertate, & Deo nihil debere lætaris. *Non est gratulanda libertas, quâ fit vt non debeatur, quod cum lucro redditur: nec ideo te vouisse pœniteat, imo gaudè iam tibi non sic licere, quod tuo detrimento licuisset.*

Augu. ep. 45. ad Arment. & Paul.

DE DIFFICULTATE ET TÆDIO IN EXECUTIONE VOTORUM, VNDE VIS MERITI MALÈ CENSETUR INFRINGI.

§. V.

Obijcitur difficultas in obseruatione votorum.

NOVUM suggerit in vota iaculum pœnitentiæ facta mentio. Tranquillitatem, inquiunt, animi, cœlestes delicias, terrestrem Paradisum loquuntur Religiosi. Pulchra verba, si plus quàm verba. Quàm multos votorum tædet? Quanti sub iugo gemunt? Quot millia crucem trahunt angariati cum Simone, affixi cum latronibus, & cincti cum Petro ducuntur quò nolunt. Hic tu iucunditatem dum prædicas, de libertate gloriaris, in amplificatione meritorum triumphas? Beatiorem non æstimas qui possit dicere, *voluntariè sacrificabo tibi?*

Respons. Eam esse tepidorum & imperfectorum.

Bern. l. de Præcept. & disp. c. 13.

Respondere incipiam cum S. Bernardo. *Non nego difficultatem tantæ inesse perfectioni; sed cum ipsa corde imperfecto præsumitur. Istiusmodi carnalem animam non modò premi, sed etiam opprimi pondere præsumptæ perfectionis necesse est: quia non potest portare caro infirma, quod solus spiritus promptus experitur, iugum esse suaue, & onus*

& onus leue. Christi quippe iugum, & onus est, & omnino importabile, nisi Christi aquè spiritui. Quid mihi carnales istos Israëlitas obijcis, ollas & allia Ægyptiorum identidem respectantes? His ego fateor non tantùm nihil gratiæ meritique aduenire, sed etiam peccare non rarò, cum ea inchoati promissique boni pœnitentia, (soli autem peccato debetur pœnitentia,) è nimia animi in studio virtutis remissione, & vituperando tepore consurgat; cum deesse perseuerantiam indicet, & propinquum transgressionis periculum demonstret. Sic intelligi benignè volo Seguenotum, docentem homini perquam imperfecto, voluntariæ obedientiæ obligationem medium acquirendæ perfectionis non esse; quoniam in eiuscemodi hominibus lex auget peccatum, *vt fiat supra modum peccans peccatum.*

Peccant sæpe in illo stadio. Sanch. in opere Moral. l.4.c. 12.n.2. *Benigna Seguenoti explicatio.* pag 52.

Illis igitur omissis, fatendum est incidere etiam perfectioribus tempora, quibus, quæ est hominum infirmitas, grauior apparet voti sarcina & austerior obseruatio; in qua solâ tum necessitate statur: sed statur tamen, & repugnante carne, luctante spiritu, vrgente conscientia impositum onus extunditur. *Qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus grauati, eò quòd nolumus exspoliari, sed superuestiri*, & nouum virtutis pannum ad veterem Adami tunicam, quæ fuerat exuenda penitus, assuere. Denique *etsi victoria in perpetuum latificat, ipsa nihilominus ad præsens pœna perturbat.*

Etiam perfecti difficultatem in votis experiuntur. Greg. l.31. Mor. c.26.

Quamobrem opus illud, cum aliqua tantùm ex parte sit inuoluntarium, simpliciter tamen & absolutè voluntarium esse censetur: imo promptam ad Dei famulatum adfert voluntatem; non quidem in operis imperati, putà ieiunij, vel silentij exequutione, sed in voti, & obedientiæ perfectione. Sic laudatur à scriptura Banaias Dauidicorum Heroum non postremus, quia *descendit & interfecit leonem in media cisterna, tempore niuis.* Quippe cum rigeret ipse, & quicquid in corpore poterat esse roboris, frigus opprimeret, animo tamen vegetior, carnem subegit vt fortis esse auderet, & periculum, quod iniquitas temporis magis metuendum fecerat, superaret. *Unde plus meretur quàm ille qui sua voluntate ieiunat, tantoque voluntas votum implendi, aut obediendi, promptior iudicatur, quantò id quod aliquis facit propter obedientiam vel votum, magis in se consideratum voluntati repugnat.* Perit quidem meritum superiori illi inuito & reluctanti, qui ad imperati operis necessitatem, tanquam ad pistrinum seruus, humano pudore vel metu adigitur: at huic posteriori crescit, qui necessitatem assumit, *quæ est ex fine dilectionis diuinæ: putà cum aliquis facit, vel patitur ea, quæ aliàs nollet, vt impleat voluntatem diuinam. Ex quo patet, quòd ad meritum boni operis, pertinet vt quæ aliquis propter seipsa non vellet, propter Deum faciat, aut patiatur. Quia tantò inuenitur voluntas promptior ad feruorem diuini amoris, quantò magis ea quæ propter ipsum facimus, aut patimur, nostræ voluntati repugnant. Unde & Martyres maximè commendantur, quantò plura sustinent propter Dei amorem, contra voluntatem humanam.* Hæc radijs diuini solis scripta Doctoris Theologorum explicatio, ad eos auctores me cogit animum reflectere qui Religiosorum vitam longum, perpetuumque martyrium esse scribunt; & ad S. Basilij leges, qui Monachum vult obedientiæ virtuti & voto obedire, *vt Martyres fidei*, vt Iesum Christum Patri æterno.

Non tamen sine merito. 2. Reg. 23. D. Thom. Opusc. 18. vide & 2. 2. q.88. a.6. ad 2. & Lessium l. 2. de Iustit. & Iure. c. 40. dub. 8.

Hunc enim mihi specta cum truculentissimis humanæ vitæ tortoribus in *Declaratur*

exemplo Christi in Agonia. Agonia Oliuetana luctantem, & cum susceptis liberè propassionibus, passionis initio velitantem: in opere, si quod vnquam extitit, molestissimo, deprehendes horrere ac refugere posse carnis infirmitatem, stante inuicto animo, & suscepta parendi necessitate supplicia; de magnitudine aut mentis aut meriti nihil detrahere. *Quatuor eius afflictiones.* Quatuor affectiones humanæ, tanquam venti totidem in sanctissimam animam toto cum impetu incubuerunt. *1. Tristitia.* 1. Tristitia malum apprehendens, mortem videlicet atrocissimis fœdissimisque extortam supplicijs, cum infinita famæ honorisque iactura; quasi legitimo iudiciorum processu, auditis accusatoribus, reo pro se dicere iusso, sententia per iudicem lata, qui causa cognita sine perturbatione munus suum exequi videatur. Tum autem postea Matris suauissimæ sub cruce parientis dolores, Apostolorum fugam, Petri periuria, Iudæ sacrilegium, Iudaïci populi reiectionem, Ierosolymorum vastitatem, hominum peccata grauitate horribilia, numero infinita, ingratitudine molestissima, electorum raritatem, præscitorum æterna supplicia, quibus extinguendis frustra diuinum sanguinem profundebat, discipulorum suorum persecutiones, afflictiones, martyria. Hęc omnia in aceruum collata, quantos malorum montes cogitanti objiciebant? Cogitanti dico? Imo vel minima omnium & singulorum momenta acutissimè peruidenti, & eorum deformitatem atque malitiam cognitione adæquanti: cum interim amore immenso, cui hæc omnia erant opposita, Deum diligeret, & omnibus animi viribus eius gloriam honoremque cuperet promoueri. Nam quia Deus filio *non ad mensuram dat spiritum*, infinitæ caritatis quanta quanta erat, intensione peccata omnia detestabatur, quatenus illa Deum offendunt, & proximo nocent.

2. Timor. Hæc tanta, tamque ardua iam iamque imminentia mala secundus Timor offerebat, inque animo, Pontificum odia, populi clamores, Pilati contemptus, Herodis ludibria, virgarum ignominiam, coronæ spineæ acerbitatem, clauorum acumina, crucis horrorem, sitis ardorem, fellis amaritudinem, distinctè per particulas circumstantijs omnibus conuestita describebat.

3. Tædium. Quibus quasi substratis accessit tertiò Tædium, siue desolatio, priorum infelix cumulus & appendix, cum inter tot ægritudines præsentes, inter tot tormenta mox futura, omni ex parte derelictum se sentiebat. Ad quem enim solatij quærendi causa confugeret? In gremium desolatissimæ parentis? In sinum irati, & peccatis, quorum gestabat sarcinam, offensi Patris? Ad hominum ingratissimam nationem? Ad Angelorum legiones, diuinorum iudiciorum stupore, tanquam fulgure attonitas? Speraret solamen pars inferior tot occupata miserijs, à superiore voluntate, malorum omnium atrocitatem, quando ita Patri visum, obfirmatè postulante? *Angelus confirmans, non consolans.* Apparet tamen cælitus minister Domino, sed qui eum oratione corroboret, non consoletur alloquio, & infirmæ carni diuinam voluntatem, patiendi necessitatem, resurrectionis gloriam, crucis ingentes fructus, electorum æternas laudes repræsentet. Quas cogitationes Christus ad breue tempus admittebat, non ad imminuendam tristitiam, sed ad mitigandum timorem, & omnia fortiter toleranda. Sicque *proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta*, non desinente tristitia, *Heb. c. 12.* quæ in horto cœpit, in vrbe creuit, in cruce consummata, Dauidicam vocem expressit *Deus Deus meus vt quid dereliquisti me?*

Quartò

Quartò denique ex tribus omnibus processit Agonia, siue pugna interior partis infimæ cum suprema; illa mortis & tormentorum diritatem magno nisu fugiente, hac omnibus viribus firmum & constans subeundæ mortis, & exequendæ salutis nostræ ex diuina voluntate propositum conseruante, atque amplificante: cum vtraque Deo Patri ex suo sensu supplicaret, priorque loqueretur, quæ atrociùs erat subigenda, *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste*: insurgeret ex aduerso altera, exclamaretque, *Non sicut ego volo, sed sicut tu*: & in hoc admirabili pancratio sudor sanguineus totis artubus deflueret. O luctam! ô agoniam! ô horrores! *Ecce spectaculum dignum ad quod respiciat intentus operi suo Deus: ecce par dignum Deo*, Christus cum tali morte compositus. Ad hanc te imaginem applico, quisquis Religioso homini aut ex votis molestiam creari obijcis, aut ex molestia meritum imminui criminaris. *4. Agonia.* Matt.c.26.

Neque debet è memoria excidere celebris è S. Anselmo similitudo, arboris donatæ à Monacho, decerpti fructus ab homine seculari. Vterque bonum suum offert, sed ille totum: vterque Deo conuiuium apparat è frugibus suis, sed ille necessariò: vtrique potest obrepere aliquod liberalitatis suæ fastidium, sed illi frustra, vt qui arborem ampliùs in potestate non habeat: velit, nolit, domino prodest: fructus hic colligit quos & quando libuerit. Arbor illa in manu præpositi est vt fructum decerpat præcocem, aut in ramis sinat putrescere, si putat ita velle dominum. *Sic Monachus qui se totum commisit Prælato, propriam non perdit mercedem, si aliquid boni agere cogatur antequam velit, vel è contra prohibeatur cum agere velit, donec & ipsam amittat voluntatem agendi.* Denique aliquod difficultati præbet testimonium Seguenotus ipse, cum scribit ab ea non fieri quidem, sed indicari meritum; eius causam non esse, sed signum, & argumentum. Eo igitur modo intelligendum vulgare dictum, augeri difficultate meritum: vel excitatam eius aspectu generosam voluntatem confirmari, & auxilia gratiæ omnia validiùs animosiusque in vsum aduocare. *Idem probatur similitudine S. Anselmi* l. Similit. c.84. Seguenot. pag.43.

VOTA IMPERFECTORVM TANTVM NON esse, decursa breuiter Seguenoti doctrina monstratur. Vbi de voto B. Virginis.

§. VI.

INTER damnatas Seguenoti propositiones ea numeratur, vota *esse tantùm imperfectorum*, quasi nemo alius ea nuncupare debeat, nisi qui fragilitati suæ remedium quærat. Cui confutandæ cum innumera possint adduci, in vno magnæ Matris exemplo primùm lubet habitare, quod votorum tractatui apud auctorem dedit initium. In illa igitur ante omnia votum virginitatis considero, quod S. Augustini, aliorumque Patrum auctoritate ab ea nuncupatum esse piè creditur in Ecclesia, neque id negare potest commentator Seguenotus, licet id plausibiliore, quàm firmiore argumento probari contendat, & contrarias afferat rationes, quibus satis innuit, quod exprimere non audet, alia se omnia sentire. Voti autem illius duplex momentum distinguit S. Thomas, cum negat absolutum fuisse, sed tantùm *Damnata Seguenoti propositio refellitur exemplo B. Virginis.* *Quod impugnat Seguenot. p.17.*

Ante coniugium cum Iosepho, fuit tantùm conditionatum votum. D. Th. 3. P. q. 28. a. 4. *Dubitatio B. Virg. explicatur.*

diuino commissum arbitrio, & conditione posita, quòd Deo placeret, ante initum cum Iosepho sponso suauissimo coniugium. *Quia secundùm carnis originem cultus Dei propagabatur, antequam ex illo populo Christus nasceretur.* Sed posteaquam conuenit in manum Iosephi, diuina voluntate clariùs cognita atque perspecta, *simul cum eo votum virginitatis emisit*, absolutum scilicet & irreuocabile. Quapropter illud eius dictum celebre, in quo Patres vulgò votum istud obseruant, *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* ex ea D. Thomæ doctrina sic est edisserendum. Equidem virginitatis votum quantùm in me est, sic emisi, vt nunquam virum cognoscere decreuerim, nisi quid aliud de me vitæ meæ conditor atque arbiter constituerit: quæro igitur explicari mihi rationem, qua me iubet Deus venire ad conceptum & partum, eius filij quem prædicas; coniugium-ne elegerit lege communi inter populares exercitum, & hactenus virginitatis propositum perdurasse velit; alia-ne quadam via eò tendat nobis inexperta atque incognita, quæ nullam votiuæ meæ virginitati vim afferat? Neque hoc ei votum Bellicensis Illustrissimus vult ereptum; sed duo negat, conceptis illud & apertis in scriptura verbis exprimi, quod fatemur; & eo ritu eaque solennitate conceptum, qua modò in Cœnobiticæ vitæ professione vtimur; quod nemo vnquam cogitare potuit: neque nostra interest, qui votorum vniuersè perfectionem sanctitatemque defendimus.

Ioan. Petr. Cam. in Melitone P. 2. p. 391.

Perfectio B. Virginis. Seguenot. pag. 190.

Perfectionem deinde Virginis eiusdem contemplor in eximia caritate, & omnium virtutum choro positam, qualis in ea esse debuit, *quam Angelus gratia plenam inuenit.* Virtutes addidi, ex Commentatoris ipsius mente, qui cum virginitate virtutes cæteras pro rata portione, vt humilitatem, vt patientiam, vt conformitatem cum diuina voluntate permittit intelligi, cum omnium similem asserit esse rationem. Illam verò perfectionem accipio ex ipsa eius pueritia, antequam ab Angelo salutaretur, & obumbrante Spiritu Sancto mater fieret. Nam maternitatem ego admirabilis illius perfectionis occasionem, consilium, destinationem, & aliquo modo finem esse fateor; caussam formalem, & partem perfectionis non arbitror. Neque mihi placet Seguenotus, cum ait maternitatem; qualem in ipsa fuisse credimus, sine dubio sanctiorem & perfectiorem virginitate, omnibusque eius votis esse. Id enim S. Augustino nouit esse contrarium, præcisè affirmanti de virginitate, per quam ipsa se Deo consecrauerat antequam mater fieret, *Ipsa quoque virginitas eius ideo gratior & acceptior, quia priusquam conciperetur, iam Deo dicatam de qua nasceretur, elegit.* Vult igitur Augustinus, ex votiua virginitate pretium aduenisse maternitati, non autem virginitati ex maternitate; illam esse huius quodammodo causam: potuisse matrem esse sine præcedente gratia, virginitatem Deo sine gratia dicare non potuisse; prius expresse Commentator agnoscit, posterius negare non audet inferius. Neque virginitatem solam & eius votum, sed fidem etiam maternitati præfert S. Augustinus, cum pronunciat, *Beatiorem fuisse Mariam percipiendo fidem Christi, quàm concipiendo carnem Christi.* Et iterum, *Sic & materna propinquitas nihil Maria profuisset, nisi felicius Christum corde, quàm carne gestasset.* Quæ omnia recentem alterum scriptorem condemnant, apud quem Virginis sanctitas dicitur, esse matrem, concepisse & genuisse Dei filium. Et quemadmodum

Maternitas in ea non est formaliter perfectio moralis. Seguenot. p. 20.

Augu. l. de S. Virg. c. 3.

Seguenot. pag. 22.

L'Archeuesque l. 3. des Grandeurs de la Vierg. c. 2.

quemadmodum in Incarnatione Christus Dominus Sanctus Sanctorum fuit, plenitudine infinitæ sanctitatis: sic ab eod em mysterio habuisse Mariam supremum apicem sanctitatis. Quid? maternitas præcisa à gratia & virtutibus, qualem modò consideramus, est-ne moralis perfectio? est-ne formaliter sanctitas? Aut fallitur S. Augustinus dum beatiorem, Deoque gratiorem facit Mariam ex virginitate, quàm ex maternitate corporali, aut fallit Augustini interpres, dum neminem dubitare vult, quin maternitas sanctior & perfectior fuerit, quàm virginitas cum omnibus votis: aut Interpretis socius, qui supremam eius sanctitatem in maternitate collocat, per eam Angelis sanctiorem fuisse, eo titulo impeccabilem extitisse asserit.

Itaque B. Virginis perfectione sic explicata, manifestum pono argumentum, quo proposita thesis confirmetur. Constat omnibus gratiæ auxilijs, omnibus virtutibus locupletatam Virginem semper fuisse, singularibus etiam dotibus instructum Iosephum extitisse, quæ admirabilem sponsæ innocentiam, sanctitatemque tuerentur: atqui vero simile est Iosephum, Virginem autem certum est Patribus votum concepisse virginitatis: ergo votum etiam à perfectis & eximia sanctitate præditis potest nuncupari: vnde vlteriùs consequitur, vota non esse imperfectorum tantùm, & humanæ imbecillitati prouisa remedia. Quare præter anchoram fluctuanti voluntati comparatam, quærenda est alia in animi perfectione, religione operis, caritatis augmento, diuinæ gloriæ amplificatione causa votorum. Alia, inquit, Mariæ opera voto caruerunt: nam Dei matrem fieri, nullo voto promisit. Ridiculè satis. Nam Dei matrem esse consilium non erat, quod liberè complecteretur; Dei maternitas corporalis, per se formaliter neque sanctitas est, neque sanctitatis instrumentum: atque ea ipsa, virginitate Deo sacrata minor est: votum autem in melius bonum cadere debet: nulla cælitus immissa illustratione, sublimem illam maternitatem sibi reseruatam esse, cognouerat tenella virgo, demissè de se sentiens.

Ex antedictis formatur argumentum.

Seguenot. p. 19.

Facilis gradus est à Matre ad Filium, & quanquam eum præterire fuerit animus, hoc tamen facere & benignitas materiæ, & Illustrissimi Bellicensis exemplum atque auctoritas prohibet. Is enim ex animi mei sententia luculenter ostendit, confirmitatem in bono, & immutabilem amandi Dei voluntatem non potuisse Christo ex votis aduenire; quamobrem si sola ea esset votorum causa, vt instabilitati humanæ remedia prouiderentur, minimè capacem voti futurum. At nihil neque à Theologia, neque à D. Thoma impedire, quò minùs potuerit actu illo perfectæ religionis Patrem cœlestem honorare, & eius gloriam promouere; cum maior in voto, quàm in oratione, ieiunio, siti, defatigatione non sit imperfectio, quibus actibus omnibus ad propriam perfectionem minimè indigebat, singulis eorum paternam gloriam augebat in immensum. Cum eodem doctore Angelico consentiente, non pauci Dauidicum versum ad eum referant, cui totus Psalmus dicatus est, *Vota mea reddam in conspectu timentium eum.* Id si ita est, cum nulla maior perfectio, non dico ab hominibus & inter homines, sed neque ab Angelis fingi & excogitari possit, ea quæ vnigenito qui est in sinu patris conueniebat, quæ hominem Deum diuina & increata sanctitate sanctum efficiebat, quis asserere audeat, vota tantùm imperfectorum esse? In Apostolis, qui primitias spiritus acceperunt, vota iam olim reperimus ex ipso S. Augustino;

Refellitur eadem propositio Christi exemplo.

Christus vouere potuit.

Ioan. Petr. Cam. in Melitone P. 2. p. 391.

Psal. 21.

ſed ad Chriſti, & Mariæ aſpectum aſtra cætera caligare & latere oportet. Religionem perfectam, ſeu perfectorum, quæ votis ſeiungitur à vulgari, VValdenſis appellat aſſiduè, vt ad perfectos vota ſciamus pertinere; ſed qui Auguſtinum ſuum, cæteroſque Patres in B. Virginis voto ſugillat Seguenotus, quàm leui ſpiritu VValdenſis auctoritatem, quæ hac in materia tenuis non eſt, difflabit? Videat tamen, quas in anguſtias Chriſtianam redigat perfectionem, quam nulli fidelium ſtatui reliquit integram, & ſuis partibus abſolutam; non Hierarchis, qui Caritatis Caſtitatiſque voto ſunt deuincti; non Sacerdotum, & Diaconorum gradui, quos votiua continentia colligat; non ipſis Laïcis, cum omnes credat in Baptiſmo Chriſtianos votis adſtringi. Si ſunt ergo vota tantùm imperfectorum, edicat amabo Seguenotus, quo in ſtatu Eccleſiæ atque officio perfectio quærenda ſit?

Obiectio, ex mente Seguenoti. Obijci tamen poteſt ad mentem Commentatoris. Ad veterem legem referendi videntur, qui ſeruili votorum neceſſitate, tanquam Iudæi, fugitiua mancipia conſtringendi ſunt, ne Domino ſuo pereant: noua lex filiorum eſt, tantò perfectior, quantò liberior; veros habet adoratores qui Patrem adorant in ſpiritu & veritate, non externis & coactis ritibus, quos ipſi ſacrificia vocant, ad quæ tanquam coronatæ victimæ trahuntur funibus, aut ducuntur. Cum autem nihil ad perfectum lex adduxerit, & comparati cum Chriſtianis Iudæi, ſint imperfecti: ea ſimilitudine concluditur votorum legem, non niſi imperfectos ligare. Senſus hic eſt, ſi non verba, eius ſcriptoris, qui legem vtramque non alio conſilio inuicem comparat, & veterem Aureliana acerbitate deprimens, in nouæ encomijs mel loquitur. Quod argumentum quanquam & per ſe leue eſt, in ſola ſimilitudine poſitum, & ex ijs quæ olim cum Petro Aurelio de vtraque lege diſputauimus, facilem accipit ſolutionem, & eandem tundit neceſſitatis & obligationis incudem, quam multis emolliuimus: ad pleniorem tamen doctrinæ non probæ confutationem, neceſſarium eſt, hoc loco, vt Commentatorem veſtigijs conſequamur, & veterem legem ab eius calumnia, vt olim ab Aureliana, licet ſtrictiùs leuiuſque vindicemus.

Seguenoti de lege veteri ſententia refellitur. p. 155. *Lex vetus*, inquit, *Iudæis propriè loquendo data non eſt, vt ſeruaretur, imo potiùs ne ſeruaretur: vt cum abſque alterius auxilij ope ſeruari non poſſet, ad illud requirendum homines excitarentur.* Hoc, ne Petrus quidem dixit Aurelius, quamlibet legis inimicus. Quis enim vnquam inter homines legem ſubditis à legiſlatore ſcriptam putauit eo animo, eóque conſilio *vt non ſeruaretur? Vbi non eſt auditus ſermonem effundi* vetat ſapiens: ſermonem ſuum inter tonitruum fragores, fulgurum coruſcationes, buccinarum vehementiùs perſtrepentem clangorem effundet Deus, ea mente ne ſit auditus? *Data non eſt vt ſeruaretur.* Non peccarunt igitur, qui non ſeruarunt: ſiquidem Dei conſilium ſunt ſecuti. Atqui *vbi lex, ibi præuaricatio: & quicunque in lege peccauerunt, per legem iudicabuntur.* Atqui mortis metu ſupplicioque, eius obſeruatio, à populo duræ ceruicis extorta eſt. Sed nimirum idolum illud Moſaïcæ legis, velut externa tantùm opera complexæ (quicum vota & media perfectionis auctor comparat) ſecluſa gratia per Chriſtum vult intelligi, quod nos ſuo loco euertimus, vt à Iudæis carnalibus fabricatum, non à Deo propoſitum. Nullam enim ſine Chriſti gratia legem extitiſſe, monſtratum eſt à nobis: neque verò exiſtere potuiſſe: niſi Legiſlatorem iniquum facimus, qui, quod reddi non poſſit,

Exod. 19.

intentatis

intentatis æterni supplicij minis extundat, aut exigat. *Vt qui seruari non poterat*, inquit, *aliud auxilium homines exquirerent*. Huius auxilij necessitatem, superaddita mentis illustratione agnouerunt Iudæi: vnde hausta? Sic illustrati ad illud quærendum impulsi sunt: à quo tandem? Nonne lux illa excitans, solis iustitiæ Christi Seruatoris radius est? Data ergo cum lege, gratia per Christum, vt gratia per Christum, requireretur, & hæc ad legem implendam expetita. Quis ergo nouo, & inaudito dogmate legem datam affirmat, *non vt seruaretur, sed ne seruaretur?* Dico amplius, ipsam operum legem, quam Iudaïca superbia à Christi gratia in monte Sina promulgatam fuisse; & Christo Redemptori debuisse populum, quòd lege scripta viueret, licet eam non ex mente legislatoris impleret, iustitia ex lege contentus, qui ad iustitiam legis procedere iubebatur. *Data lex Iudæis per Christi merita.*

In vetere testamento, inquit, *gratia fuit, iustificatio, libertas, licet hæc legis illius status non ferret*: perfectis videlicet, hominibus *in veteri testamento non de veteri testamento*: vt loquitur S. Augustinus. *In nouo lex est timor, subiectio, quamuis ista de se status non ferat.* Imperfectis nimirum, quibus votorum subiectio necessaria est, & grauiùs peccandi timor, ac proinde illa ex parte ad vetus testamentum reflectendis. Imo verò ferebat illa, legis antiquæ status, sed obscuriùs sed parciùs, sed hominum culpa minùs communiter. A nouo autem *legem & timorem* cur excludit Commentator, cum illo ipso, quod interpretatur capite? legat *timorem Dei castum, comitem caritatis*, qui pertineat ad Nouum Testamentum oppositum *timori hominum, timori temporalium malorum, timori qui datus erat in veteri testamento, ne amitterentur temporalia bona*; quo solo carnalis Iudæorum animus in gradu & officio suo continebatur. *Ille timor*, inquit S. Augustinus, *non est in caritate: iste autem castus, non recedat à caritate. Si non amas, time ne pereas: si amas, time ne displiceas: illum timorem caritas foras mittit, cum isto intrò currit.* Est igitur per se in Nouo Testamento, vt caritas, ita timor perpetuus assecla caritatis. *De Nouo Testamento quid sentiat pag. 147.* *Refellitur. S. Augu. l. de S. Virg. c. 38.*

Reperiantur, inquit interpres, *in lege noua, nonnulli eius perfectionis parum capaces, quibus lex, subiectio, regulæ, coactio, timor, necessaria sunt: ideoque ad vetus testamentum pertinent.* Aperta & facilis apodosis in vota & regulas Religiosorum, sole clariùs ostendit quò demum superiora omnia collimarent. *At perfectis sola caritas proponitur: quique in veteri testamento solam interiùs gratiæ libertatem requirebant, non autem alibi iustitiam, ij ad nouum attinuerunt.* Illorum vnum nominat D. Augustinus Dauidem, qui contraria Seguenoto loquitur, cum Deum rogat, *Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui.* Quem timorem *diuini in fine iudicij* à caritate foras mitti, negat Seguenoti Augustinus. Idem de se profitetur, *Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in æternum propter retributionem.* Quod *desiderium præmij*, à *formidine supplicij* diuersum ad *timorem castum, comitem caritatis* pertinere affirmat Seguenoti Augustinus. Legitur Dauid sacrificasse, ieiunasse, exteriùs pœnituisse, & fuisse secundùm cor Dei; *perfectus* igitur, & non *sola caritate*, exclusis *timoris & subiectionis* operibus: ita perfectionis internæ studiosus, vt externam Seguenoticam, non negligeret. Hæc priores sancti, gratiæ & ipsi filij, Noui Testamenti prodromi & consortes. De noua lege quid ait Commentator? Timorem imperfectis conuenire, non perfectis. At perfectus, vt arbitrer Paulus, de se dicebat, *cum timore, & tremore multo fui apud vos.* Idemque omnibus generaliter Christi *Timor etiam ad Nouum Testamentum pertinet.* Psal. 118. *Augu. l. de S. Virg. c. 38. contra- rium Seguenoto.* 1. Cor. 2.

Phil.c.2. membris, tum si vnquam aliàs perfectis scribebat, *Cum timore, & tremore vestram ipsorum salutem operamini.* Coactionem scribit & subiectionem, eorum esse qui perfectionis incapaces ad vetus testamentum spectant. Atqui *ad illud non pertinet quod scriptum est, Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.* Quos omnes nostro sensu locos refert Augustinus Seguenoti; hoc est, is liber, illud caput, cuius explicationem hanc esse quam de suo producit, auctori contrariam, nobis persuasurum se putat Seguenotus.

IN CONSILIORUM CUM PRÆCEPTIS COLLATIONE, PERPLEXA & FUTILIS SEGUENOTI DOCTRINA DECLARATUR.

§. VII.

Sensus quæstionis exponitur. LEGIS vtriusque mentio, cum gratia & seruitute tantopere prædicatis, manu me ducit ad consiliorum cum præceptis collationem; in qua duo declarare promisi, perplexam, & futilem Seguenoti doctrinam. Enimuero si de consilijs certum nihil & constans pronunciat Seguenotus, perplexus est: si, quas in consilijs reperit maculas, quæ deprehendit incommoda, ea nullo negotio transferuntur ad præcepta, quaque parte consilia deprimit, eâdem præcepta debet contemnere, futilis est eius oratio, quæ quod postulat non efficit; nimirum absolutam consiliorum votorumque depressionem. Duo hæc iterum coniungo, vt meminerimus Religiosa & Clericalia ab auctore vota impeti, quæ sunt de consilijs generalibus; licet alio in proposito latum inter ea discrimen agnoscam. Vide igitur hominem sua perplexitate confusum.

Discrimen inter præcepta & consilia agnoscit pag. 39. 40. Illud tollit in indiuiduo p. 45. 46. I. Postulo in primis edici mihi apertè, differant-ne à præceptis consilia? Omnino, inquit, idque soli paricidæ hæretici negant, vllum à Christo fuisse datum consilium, sed imperasse aiunt quicquid bonum, vtile, & perfectum foret. Præclarè. Lubet igitur mihi non solùm præcepta sequi, sed etiam amplecti consilia. Istud, ait, fieri non potest: nam consilia cum appello vniuersè loquor, & speciem à priuatis auulsam considero: in indiuiduo tale nihil est, quicquid inspiratur à Deo, præcipitur: humanæ naturæ consilia sunt, hominibus singulis præcepta. Inspirantur priuata vocatione S. Antonio, S. Francisco, cæteris, vt placitum: eodem momento vim habent præcepti, cui si desint, peccant, & quidem iure, si verum vbi lex, ibi præuaricationem esse. Sola igitur Theologorum mente concipiuntur consilia, & distinguuntur à præceptis; in vsu autem exercitioque hominum, consilia neutiquam à præceptis differunt, quia omnia præcepta sunt.

Ea opinio damnata est. Quam opinionem ita Censura proscripsit. *Hæc doctrina, quæ docet opera consilij vbi inspirata sunt, & applicata per inspirationem huic vel illi personæ, esse obligatoria, & transire in præceptum, est falsa, periculosa, conscientiarum perturbatiua, & erronea.* Sapienter profectò; cum iam olim eo metu perturbati Carnotenses aliqui Monachi, meliores quàm doctiores, ad S. Bernardum scriberent,

Bern. de præcept. & dispens. *Quod ergo iam Christiano poterit veniale peccatum esse, cuius vniuersæ actioni crimen insidiatur inobedientiæ?* Quotus enim quisque non experitur sæpe sæpius, ad

Refellitur. bonum quod supererogationis appellamus, quodque propriè consilij est, impelli se & afflatu interiore incitari, cuius tamen omissionem sibi fraudi esse

esse non putat? Equidem sic arbitror, paucis adolescentibus, & puellis ingenuis, ingeniosis, liberaliter pieque educatis, non suboriri aliquando à Deo sanctos animi motus, ad Religiosæ vitæ complexum inclinantes, quos ætate maturiori, causæ resque infinitæ obliterent. Quis hoc illis impositum à Deo præceptum esse dicat? Quis peccati ex omissione conscientiam obijciat? Addo ampliùs, immitti sæpenumerò motus illos à Deo, quos tamen reipsa perfici nolit, sed voluntatis illustrationem permotionemque admittentis obsequio contentus, desistere iubeat ab incœpto. Quod in disceptatione esse non potest, post Dauidis de ædificando Templo consilium Nathan iudice diuinitus acceptum, eamque ob rem stabiliti regni præmio muneratum, licet volente Deo fuerit irritum. Et ne à B. Virgine diuagemur, quis dubitat quin concipiendo virginitatis votum, nuptias etiam legitimas exclusas esse voluerit, idque diuino instinctu atque arbitrio? Virginitatem tamen probauit Deus, coniugium imperauit. Conditionatum istud esse præceptum respondebit, subeundum summa cum animi alacritate, donec aliud à se ordinatum Deus ostenderit. Equidem conditionem agnosco, eamque laudabiliter iniri fateor: sed præceptum nego, à quo sine peccato nemo possit desistere, qua de re mox disceptabitur.

Deus nonnunquam inspirat, quod non vult perfici. 2. Reg. 7.

II. Explicari volo, quo motu atque impulsu tum præcepta, tum consilia impleamus? Consilia, inquit, vsurpari non possunt à nobis sine gratia. Verè. Cur igitur postea idem auctor comparaturus est consilia votis adstricta, cum lege veteri, quæ gratiam ad implendum sibi propriam non habebat? *Præceptum autem obseruari debet etiam sine gratia*, licet absque ea bene, & *sicut oportet* exerceri non valeat: *quia eius omissio maius peccatum fuerit, quàm si fiat absque gratia, quamuis nunquam desit peccatum.* Sicque intelligendum Ezechielis dictum, *Ego dedi eis præcepta non bona*, id est, quæ defectu gratiæ sine peccato implere non poterunt. Remitto te, Lector, ad præteritam dudum aduersùs Petrum Aurelium de lege & gratia disputationem, qua clarè monstrauimus, vacuum gratia nullum esse præceptum, vt pote ἀδύνατον: atque alium Prophetæ sensum ex Patribus dedimus. Hic autem peculiariter Seguenotum monebimus, ne qui gratiam tanto se opere gloriatur efferre, in errorem gratiæ contrarium incurrat imprudens. Nam cum exterior præcepti actio, putà missa audienda, vel ieiunium, præteriri non possit sine peccato, quisquis præceptum exequutus fuerit, etiam non benè, & sicut oportet, id saltem lucri fecerit, quòd graue omissionis peccatum euitarit, & Ecclesiæ hac in parte obtemperauerit. Hoc sine gratia, id est, solis naturæ viribus fieri posse, imo debere docet Seguenotus: cum ego contra disputem, lethali peccato irretitum hominem, qui publicæ metu infamiæ, templum & missam ex præcepto festa die celebret, id ipsum, licet imperfectum opus, præueniente comitanteque gratia facere; neque obedientiam Ecclesiæ debitam infringere, sed alteri cuidam virtuti, prout eius tulerit intentio repugnare. Sed id pluribus declarare, non est huius loci ac temporis.

Præcepta dicit impleri debere sine gratia. Pag. 50.

Refellitur.

III. Quæro præterea, sit-ne magni opus meriti si consilia sequimur? Quidni, inquiet, cum supra debitum persoluantur, cum id ipsum expressè tradat Augustinus, in textu qui explicatur, sintque *tantò gratiora, quantò magis indebita.* Et tamen ait, in sequendis consilijs, etiam perfectissimis, peccatum aliquando reperiri posse, si absque diuina vocatione assumantur: quia

In sequendis consilijs peccari posse affirmat. Seguenot. pag. 44.

Idem p. 49. cum id sine Dei gratia nunquam fiat, eam autem gratiam præstare de se nemo possit qui a Deo non vocetur ad consilium: sequitur tum temporis peccare eum qui se in consilia intrudat, vt Oziam, qui thus adoleat in altari; vt Ozam, qui temerè Arcam contingat; vt Iosephum & Azariam, qui hostes aggrediantur iniussi.

Consilium ex parte hominis conditionatum. Vt huic explicationi, quæ vafrè subliliterque à Religiosa & Clericali vocatione sectanda mentes timidas & infirmas abducit, satisfaciam æquè populariter, illud in primis monere debeo, consilium esse ex hominis parte semper conditionatum, quandiu ita clara atque perspecta Dei voluntas non est, vt de ea dubitare sit nefas. Conditionatum dico, quia sic est animus pij & Deum amantis hominis comparatus, vt hoc aggredi velit, quia sperat, & probabiliter credit ita velle Deum, promptus aliud quidlibet assumere aut deponere, si diuersam voluntatem euidentiùs manifestarit. Hoc in Dauidis consilio de Templi substructione; in voto B. Virginis quod hypotheticum D. Thomas prima ætate putat fuisse; in Abrahami sacrificio apparet, quod quia posito Dei imperio susceptum erat, ad primam vetantis vocem sublatus est ab ara Isaacus, & succidaneâ victimâ peractum holocaustum. Nisi forte absolutum vocare malueris, ex eo quòd consilium sequitur homo, tanquam absolutè à Deo inspiratum, & sibi nulla posita conditione externa sequendum. Vtra libuerit voce sensum nostrum exprime, ego priorem prætulerim. Ex *Ex parte Dei absolutum.* parte autem Dei absolutam semper esse arbitror inspirationem consilij, hoc sensu, quòd eo instinctu Deus absolutè loquendo, semper in bonum meum intentus, à me tunc postulet obsequij promptitudinem, & consensum ex caritate, eamque mihi augendi meriti occasionem suggerat; siue reipsa nunquam sit illa voluntas ad effectum ventura; siue post felix auspicium in medio cursu sufflaminanda sit; siue perfecto demum fine complenda: eius enim est illud statuere, nostrum obsequi.

Duo in consilijs consideranda. Meminisse etiam nos oportet, vt in actionibus cæteris, sic in consiliorum & votorum delectu, duo esse attendenda, interiùs animi propositum & intentionem; exteriùs ipsam nudè actionem, quæ cum sæpe de se sit indifferens, pretium accipit ab animo. Nullus enim Antonius aut Macarius in horrida Anachoresi seueriorem sibi indixit abstinentiam, quàm athletæ veteres 1. Cor. 9. proüt à Petro Fabro, & Hieronymo Mercuriali describuntur. *Et hi quidem vt corruptibilem coronam accipiant, illi autem incorruptam.* Tam verò certum est hos diuina per Christum gratia non egere ad obfirmatam illam ex ambitionis & gloriæ appetitu corporum macerationem, quàm illos eorum consiliorum asperitatem absque valido Dei vocantis impulsu non posse suscipere. Quam- *Potest iniri Religio exterius sine gratia.* obrem liberè fateor iniri posse vitam Religiosam prauo & obliquo animo, ab ijs qui rem potiùs, quàm consilium; qui quæ sua sunt quærunt, non quæ Christi Iesu: quod de Tristano suo in famosa Petronilla facilè concesserit Illustrissimus Bellicensis; seu cum is ad Eremitam Nicephorum accessit; seu cum Cœnobitico instituto se addixit: ideoque hanc in eis voluntatem à gratia per Christum enatam possum pernegare.

Potest mutari consilium bonum sine peccato. Monet denique vel humana prudentia, nunquam benè ex euentu solo probari facta: cum optima consilia pessimè possint cadere, vt in alearum iactu. Siquidem Israëlitarum gens omnis cladem iteratò ingentem accepit, li- Iudic. c. 20. cet consulto & imperante Deo in incestam Tribum moueret. Quapropter si

cui

cui consiliorum via non satis felix & diuturna fuit, non id protinus aggredientis temeritati, aut diuinæ vocationis defectui necessario assignabitur; sed mutatæ in peius voluntati, aut ipsi nonnunquam Deo, qui stationem ad quam pro tempore vocauerat, deserere nos cogit, vt in alia rerum humanarum parte collocet. Spectandus igitur animus est quo quidque fiat, & Deo iudice facti bonitas æstimanda, quemcunque tandem exitum sortiatur.

Ad argumentum igitur planè & præcisè Respondeo, peccare omnino non posse eum, qui quo debet animo consilium amplectatur. Facilis probatio ex Seguenoti principijs, reique veritate. Nam absque Christi gratia consilium neque suscipi, neque impleri potest, vt oportet: quisquis ergo illud aggreditur, gratiam ducem sequitur, cuius auspicijs si potest peccare, vbi quæret innocentiam? Cui inquam venit in mentem dicere, nos Christi gratia ad id impelli, quod fit cum peccato? *Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci ad tenebras? Quæ autem conuentio Christi ad Belial?* Hoc agnoscit Seguenotus immemor sui, dum pronunciat *obediri Deo non posse, eum offendendo:* obedit autem qui consilium inspiratum cum gratia perficit. Deinde instinctus ille & inspiratio consilij, absoluto Dei decreto offertur, vt prosit si auditur: non potest igitur audita nocere; quod tamen fieret, si consilij executio vergere posset in peccatum. Quid Ozias mihi, & Ozas, & Azarias obijcis, speciosa nomina, populares historias, quibus cum thesi tua commune nihil est? Dic enimuero, fuit-ne opus supererogationis, hoc est, supra communem cæterorum virtutem, & præceptorum debitum quod aggressi sunt? Oziam inuadere in Sacerdotis officium, Ozam temerè & absque debita reuerentia in Arcam manum inijcere, Azariam & Iosephum præpostera gloriæ cupiditate, in hostes contra Imperatoris iussa irruere, hæc omnia consilij diuini opera fuerunt, an præsumptionis diabolicæ? ad ea Dei gratia impulsi fuerunt, an instinctu Diaboli? De causa dubitas? Exitum vide, lepram Oziæ, mortem Ozæ, fugam & ignominiam Azariæ. Quæ fides ab his exemplis petitur? Num eos profiteor qui cæco atque temerario impetu, inconsulto numine, vel externi aut mali alicuius finis gratia, rem consilio expositam auspicentur, peccare omnino, & bonum non bene agere? Sed de his nulla mihi quæstio est, neque propriè loquendo Dei consilijs, sed suis cupiditatibus obsecundant. Pios accipe, diuinæ gratiæ impulsu non indignos, qui consilium oblatum à Deo, maturo expensum iudicio, sapientium arbitrio commissum, precibus exoratum, amoris diuini, propriæque salutis zelo affectant, & ineunt: hos ego propriè consiliorum viam sequi fateor, sed eosdem vt ad illam aspirare sine Deo, sic in illa versari cum peccato non posse contendo. Quid quòd vt D. Thomæ placet, longa deliberatione opus non est ad Religionem capessendam, cum eius facti bonitas & sanctitas dubia esse non possit & incerta? Ac licet *probare spiritus si ex Deo sint*, iubeamur; tamen ad Religionem aspiranti *non potest esse dubium, an propositum de ingressu Religionis in corde eius exortum, sit à spiritu Dei, cuius est ducere hominem in terram rectam.* Quamobrem admitti non debet, consilio proüt consilium est, rite exequendo vnquam inesse peccatum.

Responsio ad argumentum.
Seguenot. p. 49. cit.
1. Cor. 6.
Seguenot. pag 154.
Exempla prolata explicantur.
2. Para. 26.
2 Reg 6.
1. Mach. 5.
Ineunda prudenter consilia.
Ad Religionis ingressum potest non admitti longa deliberatio.
D. Th. 2. 2. q. 189. a. 10.

IV. Istud etiam rogo, possit-ne sine peccato consilij instinctus negligi, & omitti executio? Quidni enim? Quando *rebus vniuersè sumptis, qui generali obligationi opus aliquod adijcit, eo potuit abstinere, cum nulla sit in consilio obligatio:*

Sine peccato potest omitti executio cōsilij.
Segu p. 45.

quando accidere potest vt in exequendo consilio peccatum reperiatur: quo certè casu, non tantùm rectè laudabiliterque homo potest à consilij opere manum remouere, sed etiam debet ab eo, tanquam à facie colubri fugere. *Et tamen*, inquit, *applicatum alicui destinatione diuina consilium*, (absolutum decretum promouendæ salutis supra vocabamus) *præceptum est, & impleri debet, & si omittitur, peccatur.* Ede porro quàm graue scelus esse iudices? *Non eius*, inquit, *grauitatis, quam si præceptum præuaricando prætermitteretur.* Quidni autem si præceptum est, si rem grandem imperat, si magnum ad salutem momentum adfert? Cur eandem non subit cum lege præuaricationem, si eandem habet cum lege obligationem?

Contraria opinio Seguenoti. pag. 89.

Refellitur.

Nimirum iactura diuinæ gratiæ, quæ cum hac omissione coniuncta est, quæque nonnunquam prædestinationis nostræ catenam aliqua ex parte conflat, Commentatorem fallit, vt eam absque culpa non putet existere, quod vniuersè loquendo recta negat Theologia. Hoc addo, quia potest esse homini alicui tam clarè cognita Dei prædestinatio, vt eam sine mirifico & obstinato Dei suique ipsius neglectu, etiam in consilijs non possit omittere. Sed hæc infrequentia modò non loquimur in communi vita constituti, in qua omnes vulgò Theologi negant obligari nos sub pœna peccati, ad omnem comparandam gratiam, quam cum auxilio Dei possimus assequi. Nam refutandis illis communibus consiliorum motibus, id tantùm Christiano perit meriti, quod opere consulto acquisiuisset: eò solùm minor apud Deum, quòd maior esse noluit. Hoc te in Rege Israëlitico Ioas contemplari volo, qui ab Elisæo iussus terram iaculo ferire, ter, non ampliùs percussit, irascente Propheta: *Si percussisses quinquies, aut sexies, siue septies, percussisses Syriam vsque ad consumptionem: nunc autem tribus vicibus percuties eam.* Putas-ne peccasse Ioam, si triplici victoria securus, hostium internecionem non ambiuit? Eum tu mercatorem damnas, qui lucrum è mercibus sibi non proprijs parabile repudiet, lucello contentus domestico? Fateor certè in huius acceptatione vsuque consilij, salutis cardinem non raró versari: quo tempore dicas oportet grauissimo se obstringere peccato qui omittat; ego nullum præcisè agnosco: per eum tamen defectum hominem periturum non nego, non quòd peccarit, sed quòd paratum sibi præsidium refutarit. Nam qui annuæ confessionis præcepto postquam satisfecit, in peccatum lethale præcipitatus est, is si conscientiæ stimulos, ad Sacramentum Pœnitentiæ extra ordinem vrgentis, (quod sanè consilium est) neglectu retundit & hebetat, eoque in statu decedit è vita, ignis sempiterni præda fiet, non quòd omissa confessione peccatum contraxerit, sed quòd alterius peccati reum mors inuenerit. Eadem est infantum ratio qui cœlo excidunt; non quòd omissa Baptismi lustratione peccarint ipsi aut parentes, sed quòd cum originis labe filij iræ nati, mortuique sint. Quemadmodum nulla sua culpa sanitatem non recuperabat paralyticus ille, qui cum hominem non haberet, salutarem piscinam primus intrare non poterat.

Nullus tenetur sub pœna peccati omnes Dei inspirationes sequi.

Exemplo res declaratur. 4. Reg. 13.

Licet ex ea inspiratione salus pendeat.

Ioan. c. 5.

Leuis est autem in Apostoli Pauli auctoritate obiectio, exclamantis, *Necessitas mihi incumbit: væ mihi si non euangelizauero.* Nam si hoc in eo fuisse consilium negauero, cum Apostoli sit illud officium, cum ad Apostolatum euectus sit, *vt portaret Christi nomen coram Regibus & gentibus*, cui se muneri sine peccato, & diuinæ destinationis fraude subducere non poterat: si hæc inquam respondero,

Leuis obiectio ex 1. Cor. 9.

respondero, quis me aut falsi redarguet, aut tanto exemplo vinci, qui de consilijs tantùm loquor, arbitrabitur? Tam igitur falsum est omissione consilij, quàm eius persecutione peccari.

V. Scire demum aueo, si verum est, consilium alicui applicatum, in præceptum euadere, ad illud nos diuina impelli gratia, sine peccato non posse prætermitti; quomodo fieri possit, vt vota de sequendis consilijs *sæpe sint impedimenta aliò vocantis Dei*, qui damnatus est articulus? Nam si me Deus, ad consilium inspiratione vocat, eóque sub pœna peccati debeo adire, quomodo fieri potest vt *aliò vocet*? Quis hoc *impedimentum* ponit, nisi Deus ipse? Quò verò vocabit Deus? Opinor ad perfectionem & caritatem. Atqui sunt ista media & instrumenta eius perfectionis: non igitur *impedimenta*. Nescio quid contrarium sonat *aliò* quò vocor; est-ne contrarius viæ terminus? Si qui me in itinere Lutetiæ collocat, & Lutetiam aduocat, an *aliò vocare* quasi oppositum in locum, censetur? Et quoniam tot animis nostris perplexitates ingenerat noua hæc & inusitata Seguenoti doctrina, magnam ab omnibus inibit gratiam, si non simpliciter inauditas afferre propositiones, sed firmis probare rationibus dignabitur, & exemplo aliquo è sacra scriptura, vel probatæ fidei historia demonstrare, quod *sæpe* fieri ponit, quibus in personis vota consiliorum fuerint *impedimenta aliò vocantis Dei*. Addet & diuinæ prouidentiæ apologiam, cui puerilem, & humana pene minorem temeritatem, & præproperam festinationem obijcit in consiliorum inspiratione, quorum emisso voto contraria ab homine postulabit, & ad illud deueniet momentum, quo Deum pœnitere possit, immissæ in hominem perfectæ cogitationis; quo Dei vocatio fidelem creatori suo animam, à maiore bono sibi comparato auocet, & nobiliori vocationi obsistat, ad quam prædestinata erat, nisi obedientia sua in minore substitisset. *Non est Deus sicut homo, vt mutetur.*

Vota non sunt impedimenta vocationis diuinæ. Seguenot. pag. 21.

Inducit mutationem in Deum.

EADEM. CONSILIORVM CVM PRÆCEPTIS collatio ex doctrina Seguenoti continuatur.

§. VIII.

ALTERAM promissi partem auspicor à Baptismo, in quo vota reperit Seguenotus. De opinione non disputo, sed ex opinione dico, cum Baptismi lauatione, subijci nos, conceptis votis, omnibus Christianæ Religionis præceptis; quemadmodum qui circumcisione signatur *debitor est vniuersæ legis faciendæ*. Et quemadmodum alibi dictum est, Religiosam professionem à Patribus cum Baptismo conferri, ob recuperatam innocentiam: sic isto loco Baptismum cum Religiosa professione comparare possumus, ob susceptam obligationem requirendæ alicuius perfectionis. Vtranque vota faciunt: vt priùs inito Christianismo ligati sint homines, quàm Religionis solennitate, & id vinculum malè sibi vnis arrogent Regulares, quod omnibus Christianis commune est. Id cupio verè dici, vt colligam aperta consecutione, omnia quæ Seguenotica doctrina votis attribuit incommoda, cadere nihilo minùs in præcepta, eodemque telo & Christianos communiter in præceptis, & Clericos atque Religiosos in consilijs vulnerari. Cur ergo tanto mentis æstu pu-

Præceptis tenentur Christiani, vt votis Religiosi. Galat. c. 5.

gnat Seguenotus in vota & consilia, dum praeceptis non cauet, & omnia vno simul impetu à perfectionis gradu deijcit?

Praeceptum obligat ad perfectionem exteriorem, vt consilium.

Tolle votum à communi Christianorum conditione, merum sume praeceptum, & cum voto consiliorum compara. In voto duo sunt, inquit, alterum quòd hominem Deo obliget; alterum quòd ad actionem exteriorem obliget, in qua non consistit perfectio. Praeclarè. De praecepto autem quid minùs dici potest? Amorem proximi, festorum celebrationem, exhibitum parentibus honorem Deus imperat. Obligatus es Deo, vel quà homo vt creatori, vel quà Christianus vt Seruatori: Legislatorem & Principem habes in vtroque nomine; is per has leges ad externum te opus impellit: siquidem ista vel nihil agendo, vel interiori tantùm actu non perficiuntur, vt decet, & postulat Legislator: eadem igitur est hac in parte consiliorum praeceptorumque natura.

Praecepta minùs libera sunt, quàm vota.

Libertatem, inquit, homini vota eripiunt, & seruilem inducunt necessitatem, quia liberum animae non relinquunt vt aliter agat atque aliter. Oculos modò ad pręcepta conuerte. Vt Baptismum, sic pręceptorum obligationem ignarus, alieno motu, minimè liber suscipio, contra quàm in consilia me & vota induam. Quae verò est in voto diuinitus inspirato, concepto ab homine seruilis necessitas, quę desit pręcepto? Ad externam actionem voto obligamur? Obligamur & pręcepto. Vota *instabilitati humanae prouisa remedia* sunt? Sunt & pręcepta. Vota potestatem eripiunt aliter faciendi? Nunquid eandem eripiunt & praecepta? Imo longè ampliùs; siquidem sine gratia votorum viam ingredi non possumus, etiam sine gratia praeceptis obtemperare cogimur. Adde quòd nemini quocunque casu erepta non est malè agendi libertas. Sic ad pręceptum te Deus adigit, vt si volens libens omiseris, aut aliter quàm imperet, feceris, vindicaturus sit violatum à te praeceptum, à me votum. Hoc igitur loco ego & tu solis distamus obiectis, vt aliqua tibi, multa mihi non liceant; neutri sua moralis libertas est.

Dei prouidentiae non magis officiunt vota quàm praecepta.

Dei prouidentiam adstringunt vota, vt ab homine aliud postulare non possit pro tempore. Audio. Hypothetica est illa necessitas, homine quandiu consilio vni obsecundabit, alium virtutis actum exercere non valente. Minusne impositis à se ipso praeceptis Deus quodammodo vincitur? At incidunt vt in votis, sic in praeceptis, & quidem longè frequentiùs, tempora, quibus supra praeceptum animam euehit ad maiorem perfectionem: *est enim filius hominis Dominus etiam Sabbati*, Respondeas hic licet non esse oppositum praecepto consilium; sic inspirari tum à Deo consilium, vt praecepti obligatione non exsoluat. *Oportet enim haec facere, & illa non omittere.* Verùm vlteriùs rogo, intento in praecepti executionem homini, Deus-ne consilium inspiret? Id enim facere leue est, si votum praecepto nihil addit nisi exterius, in quo non consistit perfectio: id frustra faciat, si aliter quàm voto, quisque se Deo aequè perfectè potest donare & dicare. Videtur ergo Deus tali loco ac tempore adstrictus, ne vota inspiret, non hominis pręceptum implentis determinatione, sed ipsa conditione votorum.

Matt. c. 23.

In praeceptorum obseruatione difficultas reperitur.

Consiliorum suauitudo felle taedij difficultatisque corrumpitur. Quid? in obseruatione praeceptorum difficile nihil & molestum occurrit? Quid si non infrequenter homini Laïco praecepti vnius, quàm Religioso votorum omnium pondus grauius est & acerbius? Nam si asperitatem consuetudo mitigat

tigat, iucunditatem conciliat habitus, vtri potius illum donatum es, Regulari in perpetuo consiliorum vsu versanti, versatoque; an seculari diuinorum præceptorum occasiones rarò quærenti, rariùs qua decet alacritate complectenti? Si res curæque externæ diuini cultus & cœlestium consolationum saporem obtundunt, vter priùs gustum pietatis amittit, Religiosus qui dies noctesque delicijs illis pascitur; an secularis à quo furtim parcéque libantur? *Qui sine uxore est, solicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum vxore est, solicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est.* 1. Cor. 7. Si vbertas gratiæ facit computrescere iugum à facie olei, difficile est conijcere vtri abundantionem largiatur Deus, Regulari therapeutæ purum sibi famulatum exhibenti, an populari diuiduas distinctasque vitas amanti? Maximè cum opinione Seguenoti, nunquam sine gratia consilia expleantur, etiam sine gratia ingratijs præcepta debeant perfici. Denique si amore Dei, puraque caritate dulcescunt amara quælibet, vtri maiorem ardentioremque assignaturus es, Laïco, seipsum cum Deo, & sæpe præ Deo diligenti, an Religioso, ex laudabili amoris insania, quam explicuimus, se & sua penitus exuenti?

Vota, inquit, sunt imperfectorum. Quæro cur potiùs præcepta perfectorum? Regnabat in lege veteri timor, in nouo gratia. Negas in vtraque præcepta eadem reperiri? illa ipsa præcepta in veteri cum timore data sunt; in nouo, cum amore & gratia, etiam consilia. *Præcepta non sunt tantùm perfectorum.* In vtriusque confinio positum iuuenem, & obseruatis præceptis bonum atque perfectum Christus ipse addito quod deerat consilio, meliorem, perfectioremque facere optabat; nisi rerum terrenarum vincula euolaturum ad maiora animum tenuissent. Cuinam Testaméto hominem tristem, & consultori suo subiratum assignas? Opinor veteri. Apostolos relictis omnibus Christum sequutos, cuius esse putas Testamenti? profectò noui. Vtrum porrò vberius perfectione, viris vndecunque perfectis plenius arbitrare? Moses ergo nuda præcepta, & crudum timorem suis dederit; Christi Redemptoris opus est, Consilium. Quid vrges, præcepta libertatis, hoc est caritatis spiritu, qui non est sub lege, exerceri posse? Non possunt & vota, vt fatetur Interpres? Non debent, tota ex amore & caritate conflata? Iusto lex non est posita? Quantò minùs votum, cum illa imperetur, istud consulatur? Longior ne sim, semel concludo, votis & consilijs nihil obijci quod ad præcepta non possit referri, & imprudenter futiliterque facere Seguenotum, qui vota illis partibus deprimat, quæ præceptis nihilo minùs incommodant. His itaque cum illo disputatis, confectum à nobis spero feliciter, in eo statu vitæque perfectione Christianam inesse perfectionem, cuius vota & consilia componant essentiam.

STATVM RELIGIOSVM SINE VLLIS VOTIS NON POSSE CONSISTERE ADVERSVS PETRVM AVRELIVM DISPVTATVR.

CAPVT VIII.

Statum Religiosum sine votis esse posse Petri Aurelij sententia. in vind. pag. 671.

CONFIRMATA generalis nostri Syllogismi propositione, ad assumptionem deuoluimur, qua posuimus statum Religiosum à tribus nominatissimis votis & consilijs essentiam sumere: vt inde facili consecutione deducamus, statum esse perfectionis, siue qui essentialem habeat in natura sua perfectionem, non quidem comparatam, sed acquirendam, modo inferiùs explicando. Sed in limine manus inijciunt aduersariorum aliqui, & has illi substantiæ suæ partes eripere conantur. Pronunciat enim Petrus Aurelius *posse ab Ecclesia Religiones sic institui, vt vel aliquo trium votorum, obedientiæ, castitatis, paupertatis careant, quales olim Rechabitæ; vel simul omnibus, quales Nazaræi.* Omnibus, inquam, non tantùm tribus nominatis, sed & alijs, cum omnia eodem euertantur fundamento, in quo vim ipse magnam peruidet, quòd nimirùm sint *Religiones facititiæ*, hoc est, ad arbitrium Ecclesiæ, & eius Principum institutæ, non autem natura sua, & iure diuino tales. Consentit & Micolaus le Maistre, dum Monachis veteribus veram, strictam, imo eminentem supra recentes Ordines attribuit Religionem, nullis tamen votis, qualia modò nuncupantur religatam, vt fusè libro huius operis quinto declarauimus. At Franciscus Hallier velut in salo fluctuat, & modò *tria essentialia vota* nominat, & antiquis Monachis non defuisse fatetur ea, quæ Religiosi status essentiam constituunt. Modò Iuonis Carnotensis dictum laudat, & suum facit, *Monachum solo mundi contemptu, & Dei dilectione fieri.* Vnde colligit *nulla Monachos publica consecratione Deo deuotos fuisse, & accidentariam eam benedictionem ad Monachatum existere.* Cum autem consecratio religiosa nunquam sine votis perficiatur, eaque accidentaria sit, Doctoris istius arbitrio; nonne manifestè sequitur accidentaria esse Monachatui vota, & absque illis posse Religiosos Ordines consistere, qui purus Aurelianismus est? Duabus igitur hæc siue nouitas, siue opinio propositionibus continetur, posse Ordinem Religiosum inueniri atque institui nullis perpetuis votis constantem: Posse aliquo trium nobilissimorum carentem, & eorum vel vnico vel duobus contentum. Priorem hoc capite, posteriorem sequentibus expugnare contendo, & vtrique fidenter oppono veram, Catholicam, & quæ sine erroris suspicione, & temeritatis periculo negari non potest, sententiam, ex votis, & quidem omnibus illis tribus amplissimis, Religiosi status essentiam constare: sublatis omnibus statum perire: dempto vno non minùs tolli Religionem strictam, quàm si à genere animalis speciem hominis eripias.

Consentiente Nicol. le Maistre.

Dubitante, sibique contradicente Fr. Hallier in. vind. pag. 408.

Diuisio quæstionis.

Quid sit status. D.Th. 2.2. q. 183. a. 1.

Quod vt animo tuo, Lector, quanquam iam satis superque cognitum, clariùs objiciam, Notandum mihi. 1. Statum esse *quandam positionis differentiam alicuius rei, secundùm modum suæ naturæ, quasi in quadam immutabilitate.* Qua definitione D.Thomas duo in statu exigit, videlicet perfectionem in aliqua conditione, vel eius existendi modo; vt cum naturali situ *stat* homo, capite sursum

sursum erecto, pedibus in imo fixis: & quietem, firmitatem, & quandam, vt aiunt, permanentiam in ea positione; vt cum erectus homo loco vno subsistit, & hæret: qui si moueatur, & ambulet, *stare* dici non potest. Quare vt quis in aliquo statu, artificis exempli gratia, esse dicatur, *duo requiruntur*, inquit Hallier, *putà & vt permanenter hanc artem exercere velit; & vt permanentem habeat eius artis exercendæ cognitionem ac peritiam.* Sic Religiosus status, est illud vitæ genus, in quo stricta Religio suis partibus benè dispositis constans, peritè exercetur, cum fixa & immobili in eo permanendi voluntate.

Halli. in vin. p. 659.

Notandum 2. firmitatem hanc & immobilitatem, non esse physicum quoddam vinculum, quo mens & voluntas tanquam Andromeda rupi, & Prometheus Caucaso sic alligetur, vt nisi Deus aliquis soluat, inde pedem mouere non possit. Hoc tamen intelligere videri volunt, qui Religiosos cum immobilitate decantata subsannantes, Apostatarum eruptiones obiectant, qua turpior leuitas nulla dici potest. Eos tamen nescire non arbitror, stabilitatem illam moralem tantùm esse, quæ liberum animæ corporisque vsum voluntati non eripiat, si quando excusso iugo, confractis vinculis exclamare libuerit, *non seruiam.* Quare D. Thomas mitigante particula *quandam immutabilitatem* vocat, *ex causa permanente, & non facilè mutabili.* Sic Religionis Christianæ professio status est in Baptismo susceptus, & tamen Iulianos & Porphyrios, & alia Parabatarum monstra expertus est. Sanctum matrimonij vinculum status est, & quidem laudabilis; libellos tamen repudij ne Moses quidem Iudæis negauit; corporum facultatumque diuisiones leges humanæ non semper improbant; nefanda diuortia non infrequenter cupido turpissimus persuasit. Quare licet Religionis propositum praua voluntas mutauerit, quæ *nunquam in eodem statu permanet*, id tamen neque facilè, neque licitè, sæpe etiam neque validè facit: tunc maximè captiua, cum maximè libertatem vsurpat.

Quæ sit status firmitas.

Notandum 3. statum moralem qui nobis in quæstione est, pertinere ad statum libertatis vel seruitutis, vt idem D. Thomas edocet. Status Regularis ad seruitutem reducitur, quia peculiarem subiectionem & obligationem inducit, cuius habet causam permanentem, videlicet professionem religiosam, aut votum, aut pactum aliquod. Status vero secularis est status libertatis, vtique à iugo & obligatione religiosa: illius autem libertatis habet stabilem & permanentem causam, ipsum scilicet naturale ius propriæ libertatis, quod de se stabile ac perpetuum est, quandiu per voluntatem propriam regulari iugo non subijcitur. Ita Suarez, qui Clericorum secularium statum ad secularem reducit; & tamen statum seruitutis esse & dicit, & probat; quoniam *de se causam & fundamentum permanens habet, nimirum sacramentum immobile, & imprimens characterem indelebilem*, quò natura sua tendit. In quo non satis sibi ipse videtur consentire. Nam si vniuersè status secularis libertatis est, eiusque species sunt Clerici seculares, cum speciebus singulis conueniat, quod ipsi generi conuenit, profectò Clerici seculares in statu libertatis ponendi sunt. Verùm è diuerso, cum recta ratio ipsius Suaris, statum illis seruitutis afferat, nonne consultiùs est vt eos statui Regulari adiungamus, cum & ipsi publicæ votorum professioni (præcipuos eorum intelligo) sint obnoxij?

Status libertatis & seruitutis.

D. Th. loco cit.

Suar. tom. 3. de Reli. l. 1. c. 1. n. 12.

Refellitur prò Clericis secularibus.

Qui pertinent ad statum regularem.

Notandum 4. quod indicauimus, immobilitatem illam liberrimæ seruitutis in statu Religioso, non aliunde, quantùm ad præsens negotium atti-

Immobilitas Religionis est à votis.

net, quàm à votis proficisci; hoc aduersarijs ipsis agnoscentibus qui *humanæ instabilitati prouisa remedia* esse proclamant : vt *Monasticus Ordo* (inquit Iuo Carnotensis sæpe à Francisco Hallier citatus) *quantò firmiùs in conspectu Dei & hominum, & solenniùs ligaretur, tantò robustiùs, & deuotiùs ab ipsis seruaretur.* Et quoniam duplicis generis sunt vota, priuata & publica : illa priuatum opus, priuatam & minimè Hierarchicam faciunt perfectionem : hæc publicam & planè Hierarchicam, Hierarchica institutione, benedictione, consecratione susceptam, ad Hierarchica opera, & acquirendam aut profitendam publico Ecclesiæ nomine perfectionem. Quod non semel à nobis dictum, hic etiam, loco non alieno permittet iterari Lector, vt constantem suis principijs tanquam fundamentis, Hierarchiæ nostræ doctrinam & substructionem faciliùs agnoscat.

Iuo Carn. ep. 41 ad Gaufrid. Abbatem.

Religio latè & strictè sumpta.

Suar. tom. 3. de Relig. l. 1. c. 1.

V. Denique nos iubet idem Suarez latam & strictam Religiosi status notionem distinguere. Latior ea est quæ illos comprehendit viuendi modos, in quibus homines *voluntariè se offerunt diuino cultui & obsequio ad aliquam consiliorum obseruationem se obligando.* Qua ratione omnes complectitur *qui non integrè, sed ex parte* Religiosorum aliqua vota concipiunt. Stricta verò ad eos pertinet, qui se Deo totos penitusque consecrant, *tria vota de tribus principalibus consilijs paupertatis, castitatis, & obedientiæ emittendo.* Dixi principalia, quia tribus præcipuis Christianæ virtutis perfectionisque hostibus opponuntur, superbiæ vitæ, concupiscentiæ carnis, & concupiscentiæ oculorum : quia fortunam, corpus, animam Deo dedicant : quia rerum omnium cupiditatem semel resecant & amputant. Quamobrem de statu perfectæ, & strictæ Religionis, vt in thesi positum est, deque generalibus illis votis modò quæritur, an sine ipsorum aliquo, vel etiam nullo, quod pugnat Aurelius, stare possit vera, publica, integra, Hierarchica Religio?

Sine votis nullus potest esse status Religiosus.

Dico igitur sine vllis votis nullam esse posse quam quærimus Religionem, idque euidenter ex fundamentis ante iactis efficio. Nam si Religio status est, suas partes rite atque ordine positas habere debet, & in illa perfectione firmitatem, & quandam immutabilitatem in peculiari Dei seruitute, quam ego in votorum vinculis reperio, paratus audire si quid melius, firmius, nobilius adferre volent aduersarij. Ducem autem ad hanc rationem habeo D. Thomam, & eius asseclas, amatores, Commentatores. *Ad Religiosos*, inquit, *pertinet quòd sint in statu perfectionis. Ad statum autem perfectionis requiritur obligatio ad ea quæ sunt perfectionis, quæ quidem Deo fit per votum.* Neque sum imparatus à S. Dionysio, apud quem confitetur Monachus in consecratione, renunciare diuiduis & distinctis vitis (quod fit per tria consilia, vt ante vidimus) & perfectissimam vitam à Sacerdote sibi tum expositam amplecti : non quidem in aliquot mẽses & annos, sed in totam vitam, quod sine voto firmum non est propositum. Hanc enim perennitatem, satis ostendunt enarratores S. Maximus & Georgius Pachymeres, dum Messalianos, seu Marcianos ex hoc loco reuincunt, quibus in more positum erat triennium solum in exercitatione Monastica consumere, & vitam deinde reliquam in stupris & omne genus flagitijs volutari. Vult igitur S. Dionysius vniuersam Monachi vitam ea promissione constringi. Eò ducit & Cassianus, qui professionem Religiosam adeo seuerè monet implendam, vt non nisi votiuam sentire possimus. *Pœna grauissima*, inquit Abbas Pynuphius Monasterium ineunti Nouitio, *præparantur*

D. Th. 2. 2. q. 186. a. 6.

Dion. c. 6. Eccles. S. Max. Pachym. in eum locũ

Messalianorum error, & nequitia.

Cassia. l. 4. Inst. c. 33.

tur his qui tepidè eam negligenterque fuerint executi : & secundùm hoc quod professi sunt, vel quod ab hominibus esse creduntur, fructus etiam congruos sanctitatis, eidem exhibere neglexerint. Melius est enim secundùm scripturæ sententiam, non vouere quenquam, quàm vouere & non reddere. Ponit ergo manifestè Cassianus in votis Religiosi propositi firmitatem. Neque abest ab ea sententia magnus Augustinus, illum explanans versum, *Vouete, & reddite. Nemo positus in Monasterio dicat, frater recedo de Monasterio : neque enim soli qui sunt in Monasterio, peruenturi sunt ad regna cælorum; & illi qui ibi non sunt, ad Deum non pertinent. Respondetur illi, sed non vouerunt, tu vouisti, tu retro respexisti : memento vxoris Loth.* Potuit ve verbis illustrioribus & religiosum in votis statum, & in statu firmitatem ponere, & eius à seculari, & soluto discrimen Petro Aurelio ostendere, sanctus Aurelius? Qui cum positiuum hoc argumentum non possit eludere, negatiuum subijcio, in quo se versabit fortasse feliciùs. Augu. in Psal. 75.

Nunquam Ecclesia Monachos vllos publicè probauit & consecrauit Hierarchica benedictione, quos in conditione vitæ firma & constanti non posuerit, adeo vt regressum ad vitam secularem liberum illis permitteret : nunquam igitur Monachos publicè probauit, qui in firmo statu, & immutabili proposito non essent. Hunc autem statum sine votis nunquam probauit Ecclesia, nunquam acceperunt Monachi; Non fuerunt igitur vnquam probati in Ecclesia publicè Monachi nullis votis obligati. Est igitur modò Petri Aurelij veteris Ecclesiæ suæ rudera mouere & scrutari omnia, vt ex ijs vnum excitet Monachum publica consecratione ordinatum, cui citra peccatum, mutandi status, & ad nuptias conuolandi libertas relicta fuerit, scientibus probantibusque Hierarchis. Eius est vel vnum è sexcentis Patribus, vnum è mille canonibus Conciliorum afferre, cuius auctoritate libertas illa vel per vmbram probari possit. Imo verò è diuerso, Canones, Patres, Doctores innumeros proferre possum, qui libertatem illam Monachis clarè & apertè ereptam affirment, quod iam ante dicis causa factum est. Habet igitur Petri Aurelij assertio de Religioso statu nullis votis constante infirmam nouitatem, & veterum omnium sensui repugnantem : nostra autem illi contraria positio, testem habet & iudicem, omnium ab ineunte Christi Ecclesia seculorum memoriam & doctrinam. Iudica Lector, vtras partes fides sequatur, & veritas. *Nulli vnquam fuerunt in statu Monachi sine votis.*

Respondebit fortasse, ab initio non fuisse sic, sed primis seculis liberam fuisse vitæ Monasticæ professionem, non aliter quàm Societates liberas quæ modò florent, ad quas ingredi, à quibus digredi merum libertatis arbitrium est. Procedente tempore addita vota simplicia, non vt operi pretium, sed vt conditioni aliqua firmitas adueniret. Crescente demum malitia, labente Cœnobitarum perfectione, pronunciatam à Bonifacio VIII. circa annum reparatæ salutis 1303. voti continentiæ, solennitatem, vt *in camo & freno maxillas eorum constringeret* Ecclesia, ne turpi leuitate nuptias affectarent Regulares, quæ non possent esse legitimæ. Transisse ad reliqua vota solennitatem eandem, vt duritia cordis & inconstantia pluribus vinculis & catenis coërceretur. Vinculis inquam votorum plenè pureque humanis, quæ in Caritatis, vinculi nempe diuini locum successerunt. Tantùm igitur abesse vt Cœnobiticus status sit modò, quàm olim nobilior, quin potiùs à diuino defluxisse ad humanum, à caritate ad vota, à libertate ad vincula. *Obiectio.*

Refellitur ex eo, quòd dictorum pleraque non possint probari.

Hæc & id genus alia benè multa, quæ in contumeliam Regularium dici possunt, si quando describet Petrus Aurelius, non tantùm narrare, sed & solidis rationibus, certisque antiquorum testimonijs probare meminerit, nullis in Sodalitatibus Monasticis primorum seculorum Hierarchica consecratione & approbatione stabilitis, vota fuisse: eas Societates liberas, status Regulares aut Monasticos appellatas, aut verè & propriè status extitisse: omnes chronologiæ suæ consulet epochas, vt Pontificem, Imperatorem, Consules, Olympiadem, Indictionem, Eram, Hegiram, annum Christi præcisè denotet, quo vota simplicia in Cœnobia sunt admissa, quemadmodum sub Bonifacio VIII. inducta solennitas collocatur. Hanc solennitatem declarabit in caritatis locum venisse, id est, & vota, & eorum solennitatem Religiosis Ordinibus datam esse ab Ecclesia, quia careant caritate. Theologiam quoque excutiet suam, vt ijs demonstret argumentis, quibus solidi nihil possit à Catholicis, & rectè sentientibus opponi, votum rem semper esse merè humanam, nimirum quia virtus Religionis supernaturalis nulla sit, Catholicorum Theologorum sententia. Quæ pauca de pluribus donec per otium conficiat, cursum nostrum in quæstione proposita tenebimus.

STRICTÆ RELIGIONIS STATUM TRIBUS *substantialibus votis constare demonstratur.*

CAPUT IX.

Religiosus status est acquirendæ perfectionis.

HABET aduersariorum omnium confessione Religio capita duo, quòd status sit, quo de diximus; & acquirendæ perfectionis, hoc est, certum & stabile vitæ genus, in quo essentialiter grandia & efficacia reperiuntur media, instrumenta, subsidia ad acquirendam eam quæ homini Christiano cuilibet proponitur, perfectionem. Scio equidem digladiari modò plurimos, sint-ne soli eo in statu quo perfectio comparatur, cum Episcopalis dignitas, Sacerdotalis character, Christiani Baptismus ab acquirenda singulis conuenienti perfectione non remoueant. Quam prærogatiuam dum cæteris præreptam nolo, Religiosis stabilio: dum illam in reliquis per vota confici fateor, religiosa vota confirmo. Nam in Episcopali & Sacerdotali gradu vota, nemo nostrum non agnoscit: in Baptismo vota fieri, saltem quæ latè sumantur, omnes affirmant, vt aliàs videbimus. Adiunctæ sunt illis viuendi generibus certæ quædam dirigendarum actionum regulæ, baptizatis simpliciter Dei & Ecclesiæ præcepta, Episcopis & Sacerdotibus sacri Canones, diuinæ medulla sapientiæ, regularum omnium caput & origo, regularium obseruantiarum mens & idea. His regularum auspicijs per virtutum viam ad apicem virtutum, *vinculum perfectionis* gradiuntur singuli, Caritatem: illis votorum semitis obices deuitant, remoras amputant, abijciunt onera quæ iter cupidè facientibus obstare videantur. Quæ si omnibus vulgò conceduntur, quis sanus Religiosis negauerit? Sed quoniam strictiorem quàm vulgus Christianorum, perfectionis viam ingrediuntur Religiosi, in eorum conditione & statu reperiri debere dico conuenientissima omnia media & subsidia, quibus eò possit tandem aliquando per-

Sed non solus.

ueniri;

uenire; eaque esse tria vota, de quibus disputatur. Quod his conficio rationibus.

I. Strictæ & integræ perfectionis acquirendæ status hominem totum Deo, quantùm in hac vita potest, debet tradere & consecrare, vt, quod ait S. Gregorius, *sit holocaustum, & omnipotenti Deo voueat omne quod habet*, (in bonis fortunæ) *omne quod viuit*, (in corporis sensibus) *omne quod sapit* (in arbitrij sui libertate.) Est autem Religio strictæ ad perfectionem viæ status, & perfectionis per conuenientissima media comparandæ conditio firma & stabilis: oportet igitur vt hominem totum Deo, tanquam holocaustum in perpetuum dicet, addicat, consecret. Id verò commodè & perfectè non potest fieri, nisi per abdicationem voto confirmatam animi, corporis, externorum bonorum; quæ nos quasi perpetuum sacrificium, & anathema in Dei possessionem traducit, vt fusè ex S. Augustino, Bernardo, & alijs Patribus probat Hieronymus Platus, ad quem hac in materia sæpe remittendus est Lector, vt *virum bonum* & scriptorem solidum; qui rationibus pugnat & Patribus, vt statui Religioso dignitatem vtilitatemque asserat, quam exorti recens aduersarij volunt pessumdatam. Quòd si tam potentibus balistis, leuiores aliquando interijcit ex historia, maximè Monastica narratiunculas, ijs vtitur non ad peruincendos, sed recreandos animos; non ad veritatem altè solidéque fundandam, sed ad venustatem operi conciliandam, nec vanam, nec suo inutilem instituto.

Religio totum hominem Deo tradit. Greg. hom. 20. in Eze.

Platus l. 2. c. 15. *Eius hac in disputatione auctoritas.*

II. Religio est arcta quædam obligatio ad Christi vitam, quantùm homini fas est, in se exprimendam. Cum enim communis Christianorum is debeat esse conatus, Religiosis maximè proprius est, qui ex omnium sensu plus aliquid virtutis, quàm hominum vulgus affectant, quod & frequenter dictum, & ante disputatum, & inferiùs etiam monstrandum est. Hæc autem similitudo, nisi in tribus illis votis exprimi non potest. Nam vt breuissimè Platus idem, Religiosorum *paupertas illius paupertatem imitatur, qui non habuit vbi caput reclinaret; & castitas, illius castitatem, qui fuit candor lucis æternæ; & obedientia quoque ex illius humilitatis abysso deprompta est, qui factus est obediens vsque ad mortem.* Quæ quidem virtutes quia latissimè funduntur, & præcipua sanctitatis impedimenta resecant; quia inferiores in ijs delitescunt, & ex infinita virtutum multitudine, quas exemplo suo Christus edocuit, capitales istæ omnibus generatim religiosis institutis conueniunt, priuatarum arctiori professione priuatis reseruata: idcirco omnes & solæ ab omnibus communiter Religiosis vouentur.

Religio est stricta & perfecta Christi imitatio.

Platus l. 2. c. 11. V. Less. l. 2. de statu Reli. c. 41. dub. 1.

III. Ad eximiam Dei gloriam, & Ecclesiæ dignitatem vtilitatemque pertinet, vt in ea sit status acquirendæ perfectionis expeditissimus, optimus, ipsi fini proximus, qui homines inter esse possit: non potest autem alius esse status ille, quàm Religio; neque talis esse Religio, nisi tribus votis essentialiter constet; debet igitur tribus illis votis eius essentia definiri. Maior ex Hierarchiæ fine, sæpe à nobis relato patet, qui est homines ad Deum adducere, Deo per caritatem coniungere, similes facere per imitationem: manca est autem Hierarchia, si nullam habet facilem, liberam, & perfectè vtilem ad hoc viam. In priori minoris propositionis parte nullam patietur difficultatem, qui recolet in S. Dionysio Monachos Hierarchæ tradi perficiendos, perfectissimam eis exponi vitam, renunciare imperfectioni, seu diuisæ vitæ,

Talis status ad Dei & Ecclesiæ gloriam pertinet.

quæ sancto etiam populo permittitur. Deinde strictissimæ perfectionis acquirendæ, aut certè strictissimo modo, nullus alius status est, si D. Thomæ credimus. In posteriori nodus est: sed is facilè soluitur, si attendis quemcunque statum formabis animo, vacuum ternario votorum numero, non fore expeditissimum & optimum, vt pote quo melior & liberior alius dari poterit. Nam Clericis continentiam vouentibus, deest paupertas, & obedientia illa stricta quæ consilio paret: pauperibus bonis & pijs, non adest castitas & obedientia: & cum tria illa rarus aliquis phœnix in se susceperit, nisi votum addat, multùm de merito deperdet: ac licet voti etiam vinculo, sed priuato se se adstringat, Pontificum, & Ecclesiæ publica benedictione priuatus, neque propriè ad Hierarchiam spectabit, neque multùm conducet Ecclesiæ. Nam tota eius virtus eo moriente occidet, cum meliùs sit permanere in Ecclesia statum, qui priuatorum fato non sit obnoxius.

Obiectio. Dices plus aliquid hoc argumento probari, quàm res & ratio postulet. Eadem enim opera ostendit, omnia Religioso statui inesse debere consilia, adeoque tribus votis essentiam Religionis non coërcendam. Est enim melior & perfectior acquirendæ perfectionis status qui plura, qui omnia complectitur consilia, quàm qui pauca ex omnibus: quare ascensus ille & gradatio in nos æquè militat, vt in aduersarios. Expedita est ex D. Thoma responsio, Religiosam vitam medium esse ad perfectæ caritatis comparationem: per eam nos impedimentis exui quæ vitam vniuersam in varia distrahunt, & curis temporalibus implicant, quæ tria sunt ante commemorata, votorum nuncupatione præcisa. Cætera autem leuiorem vitæ partem attingunt, tricas eiuscemodi non inuehunt, & ab eo qui expeditus in via virtutis decurrat, possunt non voueri: vt quod à Christo consulitur de offerenda maxilla ei qui alteram percusserit, de bene merendo de inimicis, de tunica ei dimittenda, qui pallium vi rapuerit. Huc accedit quòd ad præcipua illa vota, quasi stolones ad truncos primarios, aliæ reducuntur, longè quidem minores, at non inutiles ad propositam perfectionem obseruantiæ. Non potest huic argumento Petrus Aurelius assentiri, *respondetque id falsum esse ex sensu Patrum.* Verùm quo *sensu*, quorum *Patrum* debuit promere, si fidem à nobis sperauit. Et quamuis id efficeret, Aurelij tamen ipsius *sensu falsum esse* non potest, qui voto vno cætera contineri, virtute vna exculta, omnes excoli docet eodem loco: vt nunquam, si constans est, negaturus sit, tribus grandibus, & quasi generalibus consilijs, quibus ad perfectionem grassantur Religiosi, minora omnia contineri. Adde quòd cum Ordini cuilibet sua sint propria perfectionis assequendæ media, vnum omnibus commune esse oportet, quod ex æquo ab omnibus vsurpetur, quia sunt omnes æqualiter Religiosi status, & in via perfectionis acquirendæ.

Responsio. ex D. Th. 2.2 q. 186. a. 2. ad 3.

D Th. ibi. a 7. ad. 1.

Refellitur Petr. Aur. in vind. pag. 674.

Hæc sententia communis est & vetus, aduersariorum noua & paucorum.

IV. Hæc est D. Thomæ, Theologorum omnium, & Canonistarum sententia, hic communis fidelium sensus; ita loquuti sunt Patres, ita Pontifices; nunquam aliter decretum est in Concilijs, nunquam vsurpatum in Ecclesia: vt aliud sentire, sit meram inducere nouitatem, & facere vt populus Christianus linguam quam non nouerat, audiat. Scio pedem hic premere nonnullos, & postulare id sibi in antiquis Patribus, & primis seculis expressè ostendi, tria vota, essentialia, perpetua, paupertatem, obedientiam, castitatem, qualis modò vouetur, statum Religiosum, statum acquirendæ perfectionis, & eiusmodi

modi verba, hac in disceptatione solennia: cum ea postulatio periculosa sit in plurimis traditionibus, & propendentem in aduersariorum partes curiositatem denotet. Nam si cui sunt obscura quæ attulimus, quæ vetustiores Theologi tradiderunt: contendo ego multas illi traditiones, quas tamen ad Apostolica tempora retroagit Ecclesia, non fore clariores. Alios video paralogismum in animos vulgi, tanquam puluerem in oculos iniicere, vt quoniam recentioris memoriæ est votorum Religiosorum solennitas, ab Ecclesia inducta, de qua postea, credi velint tum, non ante, vota tria Religiosis Ordinibus fuisse data, quæ sint per eam solennitatem facta essentialia. Quod mihi nunquam probabunt, licet facilè concedam votis tribus, antiquis, semper essentialibus, fuisse nouo instituto superadditam multis grauibusque de causis solennitatem, accidentariam quodammodo Religioni, quæ per vota simplicia potest in statu consistere. Quamuis ergo apud antiquos non legatur solennitas, non tamen vota defuerunt: aut si Monasticam aliqui vitam cum seculari vel Clericali commutarunt, id siue peruersè per apostasiæ crimen, siue imperio superiorum soluti votis fecerunt, statum ipsi deseruisse, & Religionem in statu reliquisse censendi sunt, quicquid contra Nicolaus le Maistre quinto huius operis libro disputarit.

Non caret periculo.

Distinguenda vota Religiosa, à votorum solennitate.

Solennitas est accidentaria statui Religioso.

REFELLVNTVR ARGVMENTA QVIBUS Petrus Aurelius ternarium votorum numerum Religioso statui eripere nititur. Ac primùm Religionum essentiam Ecclesiasticæ institutionis esse, non diuinæ.

CAPVT X.

PVDVIT Petrum Aurelium prioris suæ propositionis, qua nobilia vota omnia à Religioso statu auelli posse iactauit: eamque nulla ratione fultam, sponte corruere passus est. Pro secunda pugnat vehementer, certus si vel vnum Religioso statui eripit, cessura loco omnia; cum nullius propria sit ratio, cur potiùs ad Religiosos Ordines adhærescat, vt non possit auferri. Sic enim disputat, triplex votum *nec diuini iuris, nec essentiale, vt aiunt, nec necessarium penitus esse ad assequendam perfectionem*, sed tantùm *vtilitatis, congruentiæ, compendij ad eam habere plurimùm.* Hoc intelligendum modo, quod vulgò dici solet, *essentiam Regularis status in tribus illis votis esse positam: essentiam videlicet non diuinitus institutam, aut necessariam penitus & immutabilem, quales sunt naturalium rerum essentiæ, sed essentiam Ecclesiæ voluntate factam, Ecclesiæ potestate inductam.* Et antea de voto Castitatis Regularis, more suo pronunciauerat, illud *duobus alijs votis essentialiter annexum, nec legisse Molinistas, nec quantumuis ridiculi esse pergant, vnquam legere posse.* Summa est, non à Christo; sed ab Ecclesiâ fabricatam ex tribus votis Religiosi status essentiam, ab eadem posse tolli, vel mutari pro arbitrio, *quasi lutum figuli in manu eius, plasmare illud & disponere.* Consentit Seguenotus, affirmatque nihil in Euangelio Dei filium consuluisse, nec instituisse vitæ socialis & Cœnobiticæ: contemnit eorum sententiam, à quibus ad Apostolos ea

Petri Aurely doctrina proponitur. in vin. pag. 670.

Ibi p. 667.

Eccl. c. 33.

Seguen. in notis, pag. 180.

refertur institutio, vt aliàs afferre me memini, cum hæc ipsa aduersùs Nicolaûs le Maistre disceptarem.

Refellitur, ex eo quod Wiclefsi sit illa vox. Apud Wal. l.3. doctr. fi l. in prol. *Hæretica opinio.* Idem l.3.a.3.c.30. Nesciebant cum hæc scriberent auctores isti, fuisse illam VVicleffi vocem, referente VValdensi, *Religionem quamlibet particularem, citra illam popularem, fundamento destitui legis Christi.* Et alio loco. *Non ordinasse Christum nisi vnam sectam, & vnum Ordinem.* Quòd mox redarguens Catholicus scriptor subijcit. *Quòd Christus vnum Ordinem instituit, verum est, & vnam omnium fidelium religionem Ecclesiæ: sed quòd non ordinauit nisi vnum, hæreticum est.* Atque idem cum articulo primo toto, eiusque decem capitibus, multa de antiquæ & nouæ legis Religiosis ad scripturæ canones disseruit, adijcit ad postremum in eius epilogo. *Hæc prædicta quamuis pauca, si vidisset, non totiens dixisset insipiens VVicleff, Religionem perfectorum destitui fundamento legis Christi. Si quos ergo habeat fautores, amatores, aut studiosos sectatores suorum dogmatum peruersorum, quotiens hoc planum falsum in suis libris inuenerint, toties abradant, ne cæteri fideles cum ad ea loca peruenerint, toties æstiment eum fuisse mentitum; & per hoc in alijs dictis suis, vbi apparenter dicit verum, probabiliter eum habeant in sua assertione suspectum. Difficilè datur fides assueto mendacijs. Vnde non contumeliosus habebor, dicendo per conscientiam meam, si fiat rectus calculus dictorum eius, pluries dicit falsum, quàm verum.* Sic vir doctus & pius, licet Regularis. Quæ profero, non tantùm vt mutato nomine de se dicta putet Petrus Aurelius, sed etiam vt Catholici Doctoris fiducia rectè expensa, fateatur epinicium istud cani ab homine sapiente non potuisse, nisi certò crederet à se demonstratum, à Christo ipso & Deo, priuatos Religionum Ordines fuisse institutos, quod negabat hæreticus. Tota igitur eius disputatio, mea est, & perimit Aurelium.

Non omnia sunt in Euangelio expressa. Sed enucleatè omnia videamus. Quærit à nobis Aurelius locum vnum Euangelij, in quo Castitas, cum duobus alijs votis connexa, Religiosum statum facere dicatur. Respondemus sic ab hæreticis vrgeri Catholicos, vt vocabula Trinitas, consubstantialis, missa, purgatorium, votum promissionis, expressa demonstrent. Omnium autem rectè sentientium iudicio, qui sic agunt, causa cadere solent: quid igitur Petrus Aurelius qui se Theologum dicit, & Catholicum facit, à nobis sperare debet?

Paupertas & obedientiæ consilia in Euangelio. Matt. c.19. Ibid. Ampliùs tamen aliquid liberaliter concedemus. Paupertatem & obedientiam suadet Christus adolescenti diuiti, *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, & veni, sequere me.* Sectati sunt vtranque virtutem Apostoli, gloriante Petro, *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Continentiæ consilium proponit Christus. *Sunt Eunuchi qui seipsos castrauerunt propter regnum cælorum: qui potest capere, capiat.* Id voto confirmatum ab Apostolis, & Ecclesiasticam inde castitatem originem ducere fatetur Aurelius.

Paupertatis votum in primis fidelibus. Hæc tria sub Apostolis exercuerunt fideles: vt nos alibi probauimus, dum vniuersè tantùm confecimus, Religiosum statum ab Apostolis & eorum imitatione sanctitatem suam deriuasse; vitam Religiosam, Apostolicam dici à Patribus: Religiosos Apostolorum in ea successores. De singulis votis hoc agimus loco, quia sic exigit disputationis ratio, dicimusque Paupertatis votum exercuisse eos, qui *vendebant possessiones suas, & proijciebant pretium ad pedes Apostolorum:* vt Ananiam & Saphiram, *ideo condemnatos, quia post votum obtulerunt quasi sua, & non eius cui semel ea vouerant.* Id verò ab omnibus non factum ex voto, patet ex iudicis sententia, *Nonne manens tibi manebat, & venundatum in*

Act. c.5. Hier. ep. ad Demetri. *Non tamen in omnibus.*

tua

tua erat potestate. Quod S. Basilius intellexit cum scriberet: *Licebat initio Ananiæ possessiunculam suam Deo non polliceri ac vouere: sed postquam humanæ gloriæ cupiditate inductus quicquid in bonis habebat, per professionem Deo dedicauit*, &c. Fuit igitur aureo illo seculo, quo sola virtus in Discipulis laudabatur, communis non vouentium vita; fuit strictior vouentium, & in ea maior dignitas, quam stolidè ambiuit Ananias, dissimilis Barnabæ, qui perfectionem eodem in voto quæsiuit, non gloriam perfectionis.

Basil. serm. 1. de Instit. Monach.

Castitatem voto dedicarunt viduæ, quas adolescentiores *deuitari* vult Apostolus, hoc est, in sacrarum viduarum societatem non admitti, *cum enim luxuriatæ fuerint in Christo*, cum benè pastæ & delicijs saginatæ fuerint, ex ijs bonis quæ Christo fideles obtulerint, *nubere volunt, habentes damnationem*, coram Deo reæ & damnabiles, *quia primam fidem irritam fecerunt*: continentiam voto promissam polluerunt: *iam enim quædam conuersæ sunt retro Satanam*: quod de liberis, & nullo adstrictis voto non scripserit Apostolus, qui virgines liberas nubere mault, quàm vri. *Quid est, primam fidem irritam fecerunt?* inquit S. Augustinus, *vouerunt & non reddiderunt.* Eodem sensu S. Chrysostomus primam fidem, *pactum* interpretatur, quod cum sponso Christo fecerunt. Neque votum istud firmum propositum interpretari possumus, cum nulla in eas *damnatio* pronuncietur, quæ sola voluntatis liberæ mutatione, etiam aliqua leuitate animi, castitatem violant, quam non vouerunt.

Castitatis votum in viduis. 1. Tim. 5. Augu. in Ps. 75. Πίστιν τὴν συνθήκην λέγει. τὴν ἀλήθειαν, φησὶν ἐψεύσαντο, αὐτὴν ἠθέτησαν, παρέβησαν τὰς συνθήκας. Chrys. in eum locũ. hom. 15.

Obedientiæ votiuæ minùs est aperta professio, quam tamen video satis probabili coniectura deductam à Patribus, ex illa communi vita, sub vno tecto, vbi *erant pariter, & habebant omnia communia, & erant perseuerantes in oratione. Omnes inde erant*, inquit S. Augustinus, *& ipsi primò habitauerunt in vnum, qui omnia quæ habuerunt vendiderunt, rerumque suarum pretia ad pedes Apostolorum posuerunt*, Et paulò post. *Venit & ad posteros ista caritas, & exultatio, & votum Deo vouerunt.* Idem quoque visum S. Hieronymo, Philonis Supplices laudanti, quos certum est formam perfectionis, omnia in commune conferendi, Patri omnium obtemperandi, castitatis integerrimæ, obseruasse sub Marco nutritore. *Talem*, inquit, *apparet primam in Christum credentium fuisse Ecclesiam, quales nunc Monachi esse nituntur & cupiunt: vt nihil cuiusquam sit proprium, orationi vacetur & psalmis, doctrinæ quoque & continentiæ: quales & Lucas refert Ierosolymæ fuisse credentes.* Neque alius est Cassiani sensus, disertè affirmantis Cœnobitarum disciplinam à tempore prædicationis Apostolicæ sumpsisse exordium. *Nam talis extitit in Ierosolymis omnis illa credentium multitudo quæ in Actibus Apostolorum ita scribitur*, &c. Sequutus veteres Isidorus ab Apostolorum imitatione vitam religiosam deducit. *Anachoretæ Eliam atque Ioannem Baptistam, quia solitariè vixerunt: Cænobitæ Apostolos imitantur.* Et in ijsdem fidelibus ponit exordium. *Primum Monachorum genus est Cænobitarum, more sanctorum illorum qui temporibus Apostolorum in Ierosolymis vendita ac distributa omni sua substantia indigentibus, habitabant in sancta communione vitæ. Eorum igitur institutione Monasteria sumpsere principia.* Denique quem vnum cæteris non merito, sed rei nouitate, possum anteferre, idem penitus sentit Petrus Aurelius, Petrum Blesensem proferens, qui *ad illud exemplar dimetiens regularem statum, eius substantiam collocat in caritate fraterna, in communi substantia, in communi obedientia*: nimirum *sub Apostolorum ductu.* Et fortasse non inscitè dixerit aliquis, vitæ communis perfectæ statum, sine aliqua subordinatione esse non posse,

Obedientia in ijsdem fidelibus. Act. c. 2. Augu. in Psal. 131. Hier. l. de script. Ecc. c. 18. Cassian. Collat. 18. c. 5. Isid. l. 7. Etym. c. 13. Idem l. 2. de offic. Eccl. c. 15. Pet. Aurel. pag. 571.

nisi accedat obediendi ex voto obligatio: quæ ex ipsa natura in regno familiaque reperitur; in quibus filij, iure naturæ parentibus obediunt, serui dominis vel ex iure gentium, vel ad tempus aliquod, ex contractu

Status triũ simul votorum à Christo institutus. Sunt igitur & in Euangelica doctrina, & in Apostolorum historia, & in Christianorum primitijs tria illa consilia, quæ modò vouent Regulares, saltem singillatim spectata. Sed postulat Petrus Aurelius ea simul reuincta, & in vnum quasi fascem colligata, sibi monstrari. Hoc quantùm in re tam antiquæ memoriæ fieri potest, duobus argumentis efficio, quibus aueo scire quid respondeat. Christus in Ecclesia, in persona Apostolorum instituit integrum, & suis numeris essentialibus absolutum statum propriæ perfectionis acquirendæ: atqui status eiuscemodi nullus potest esse sine tribus votis de quibus agimus, vt probatum est à nobis: ergo Christus in Apostolorum persona statum instituit tribus votis essentialiter constantem. In quem cum successerint, vt ostendi, Regulares, nonne consequitur necessariò, vt essentialia Monachorum tria vota Christus instituerit in Ecclesia? Quòd verò statui illi connexa semper fuerint vota illa, etsi non exprimantur simul in Euangelio, vel scriptis Apostolicis, ostendo ex regula traditionum, quam non semel ante libaui. *Quod vniuersa tenet Ecclesia, nec Concilijs institutum, sed semper retentum, est, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectißimè creditur:* Religiosum autem statum tribus simul essentialibus votis Paupertate, Castitate, Obedientia constare, semper tenuit Ecclesia, nec vllo Concilio est institutum, à nullo Pontifice inchoatum, à nullo è Patribus in controuersiam reuocatum: cum igitur statum è votis illis componi auctoritate Apostolica traditum est. Nunquam hoc telum doctrinæ suæ lateri infixum euellet Petrus Aurelius, aut quis alius votorum, & Religiosorum aduersarius, quin vel aliquid ad summam vitæ Christianæ perfectionem in doctrina Christi defuisse ostendat, quod foret sacrilegum; vel Catholicam de traditionibus doctrinam conuellat, quod hæreticum; vel citatos Patres, aliosque in alienum sensum detorqueat, quod temerarium; vel Religiosum in Ecclesia ordinem strictum & integrum nominet, qui aliquo votorum illorum careat, quod ἀδύνατον; aut denique digitum ad tempus & seculum intendat, quo hæc religiosi status essentia cœperit fabricari, quod imaginarium. Essentia, inquam, non solennitas, non regulares obseruantiæ, claustra, vestes, ciborum abstinentia; quorum aliqui rident nouitatem, vt esse recentem, & factitiam essentiam persuadeant imperitis.

Probatur 1. ex regula traditionũ. Augu. l. 4. de Bapt. contra Donat. c. 24.

QVO SENSV NEGARI DEBEAT RELIGIOSOS Ordines factitios esse, quo poßit admitti.

§. I.

Religiosos Ordines factitios appellabat Wicleffus. Wal. tom. 3. de sacra. tit. 9. c. 83.

PERGIT Aurelius in humana illa Religionum ingerenda fabrica, pergimus & nos in hæretici similitudine offerenda. Nam cum *Religionum essentiam factitiam* vocat, *& quasi artificialem, quam nimirum Ecclesia conuenientiam rei secuta eo modo concinnauit, cum aliter instituere potuerit*; non animaduertit illam esse VVicleffi eiusdem vocem, apud VValdensem, *Religiosorum Ordines aduentitios esse, aut factitios à puro homine, & maximè vt sint inter se profeßione distincti.*

distincti. Cui vt respondeat Doctor, Catholicæ non magis, quàm perfectæ Religionis strenuus propugnator, doceatque à Christi institutione statum hunc esse profectum, sic auspicatur disputationem. *Quia dixit hæreticum Ordines istos aduentitios, & ab homine puro factitios, percuntarer ego hæreticum si superstes & præsens esset, quid ipse diceret à puro homine factitium?* Reliqua leget Aurelius in auctore, *si superstes & præsens est*, cum vacabit. Interim, ne hæretici consortium affectare videatur, duobus se tuetur Catholicis, sanctisque Doctoribus, Anselmo & Gersone, in quibus ea factitiorum Ordinum nomenclatio reperitur. At quàm magno nos leuaret onere, si vel Anselmum & Gersonem dignatus esset consulere, vt ex ipsis eorum mentem perdisceret: aut philosophiam non adeo supinè contemneret, vt ipsa logices elementa modò debeat edoceri. Aurel. p. 670.

Sciunt enimuerò Logicorum tirones, genus & speciem ita concipi, vt illud huic essentiam omnem, atque ipsa, quod amplius est, accidentia communicet: hæc illi de suo nihil ascendendo reddat, sed ipsum nescio quo contractu perficiat & compleat, suam essentiam, proprietates, accidentia cum generis essentia permiscendo. Vt in specie qualibet quatuor ista mente atque animo distinguenda & consideranda sint: generis primùm, deinde speciei essentia, tum proprietates, demum leuiora accidentia. In quibus medium tenent locum proprietates, quoniam eæ duplicis sunt rationis; cum aliæ ab essentia proximè dimanent, inde essentiales appellatæ, vt ridendi vis & potestas in homine: aliæ ab accidentibus propiùs absint, & ipsæ accidentales dictæ, vt in eodem homine risus & sermo. Generi, vt regi cuidam, non sunt opus inferiora singula, vt neque terra cœlo. Speciē quamlibet tolle de mundo, generis essentiam nunquam sustuleris, nulli mutationi, nulli interitui obnoxiam. Speciei tria sunt necessaria, sed suo modo singula: generis essentia quasi solum & materiam sternit; species ipsa sibi per essentiam suam speciem dat & formam; quam complent proprietates, quibus indiuiduum quodlibet addit ea quibus potissimùm ornatur & conspicitur, accidentia. Et seiungi quidem ab eius latere non possunt proprietates essentiales; accidentalibus autem, vt & ipsis accidentibus, abesse licet, tanquam per vices, non simul omnibus, cum eorum compluria in nostro sint arbitrio. Nam & Heraclitus ridere aliquando, & Democritus flere potuit, & animi corporisque agitationibus abstinere permittitur. Tales *sunt rerum naturalium essentiæ*, quas strictim nominat Aurelius, tanquam *penitus necessarias & immutabiles*. Eodem verò accedunt *artificiales* essentiæ, & ipsæ non quo putat modo *factitiæ*. Id enim cogitandum est, rerum etiam quæ arte conflunt essentiam, eò necessariam esse, neque liberè permutari posse, quòd ex proposito fine pendeat; qui cum idem semper sit, quæ sunt ad finem illum semel inuenta, necessariò perseuerant. Quis enim modò domum construat, in lembi formam vndequaque patentem, aut cassidem in ocrearum figuram producat, aut chirothecas fasciæ pectoralis effigie extendat? Adsciscuntur ad hanc essentiam proprietates aliquæ, & accidentia facillimam atque commodissimam finis assecutionem & vsum factura.

Generis & speciei essentia.

Rerum artificialium essentia.

Veniamus ad Religiosos Ordines, quos volo sanè, quando sic placet Aurelio, in rebus artificialibus numerari. Genus hic video, Religiosum statum vniuersè; communem finem, perfectionem caritatis: essentiam verò, tria

Essentia religiosi status in genere.

consilia voto suscepta, quia illa vna commodissima & facillima via est perfectæ caritatis assequendæ. Vel finem hunc mutari oportet, vel media ad eum tendentia, quæ substantiam illam faciunt, permanere. At finis in natura fundamentum habet, videlicet in ipsa Christianismi professione, caritatis assecutionem: quemadmodum homini naturalis est commodæ habitationis appetitus: artificialis autem, domûs substructio; quæ si commodissima requiritur, sic, non aliter, fabricanda est. Ita perfecta caritas, hominis Christiani finis, si via commodissima & expeditissima quæritur, hac, non alia tendendum est. Nihil hic igitur *factitium*, & omnino ab humana pendens voluntate reperitur.

Non est factitia.

Priuatarum Religionum consideratio.

Sub eo genere species apparent duæ, & ipsa inferiorum respectu genera futuræ, status Clericalis & Monasticus: ille sibi & proximo, hic vni sibi caritatis perfectionem procurat. Rursum species subditæ & vltimæ, minora genera quasi truncos arborum in ramos distrahunt. Anachoretæ, Cœnobitæ, Carthusiani, Mendicantes, Iesuitæ; & complures aliæ, quæ vestem Ecclesiæ polymitam non iniucunda, nec indecora varietate distinguunt. Harum singulis non magis deesse potest essentia generis, quàm corpus homini, cœlo ἐντελέχεια, mundo elementa. Itaque si Mendicantes, si Carthusiani, si Iesuitæ sunt status Religiosi, non est illis aduentitium aut factitium, pro fine perfectam habere caritatem, pro essentia viam ad eiusmodi finem expeditissimam, tria consilia voto suscepta: vt homini aduentitium non est corporeis sensibus, & progrediendi mouendique facultate esse præditum: vt domui factitium non est, commodæ habitationis gratia fabricari. Huic autem generis essentiæ, adijciunt suam singulæ species, qua inuicem tanquam aspectabili, sed & substantiali charactere discernuntur. Quæ quidem essentia à fine priuato cuiuslibet statûs, generali illi subordinato, petitur: vt quemadmodum vniuersè Religiosus status, commodissima trium consiliorum via, graditur ad perfectionem caritatis; ita eandem consiliorum viam, ad eundem tendentem terminum, singuli status proprio & peculiari sibi modo terant. Nam idem iter eques aliter, & pedes conficit: aliter solitarius viator, & qui secum comites rapit aut ducit, proüt cuiusque fert animus & institutum. Hanc essentiam admodum mihi probabile est arbitrariam & factitiam non esse, fine posito qui per eam expetitur. Fateor equidem liberum ab initio fuisse Ecclesiæ, eiusque Principibus, Religiosi statûs speciem inuehere, quæ talem destinatum sibi finem habeat: sed tali proposito fine, eoque in Ecclesiam admisso, iam hinc liberum Hierarchis non esse arbitror, talem Religiosum statum, non taliter instituere. Familiare est exemplum in domo, ad cuius substructionem nulla dominos cogit necessitas; si tamen animum appellunt ad ædificandum, sic Templum, sic palatium Regis, sic mercatoris officinam, sic tabernam meritoriam construant necesse est. Iam proprietates quas essentiales appellauimus, vt ab essentia fluunt, eique necessariò adhærent, eius sequuntur naturam, neque magis, quàm illa, factitiæ sunt. Quod de accidentalibus proprietatibus, deque ipsis accidentibus peræquè non dixerim, quæ omnia profiteor & agnosco factitia & aduentitia esse, siue ea summi Pontifices ipsi per se in Ordines Religiosos inuexerint, siue primi eorum institutores, aut subsequuti reparatores, exigente temporum rerumque necessitate, Hierarchica auctoritate perpetuò iusserint obseruari.

Participant essentiæ generis.

Specifica singularum essentia.

Non est factitia.

Vt neque proprietates essentiales. Accidentalia Religionum sunt factitia.

Quamobrem

Quamobrem vt exemplis aliquibus res tota fiat illustrior, Religiosum statum ab Hierarchis pendere, neque vllum sine eorum auctoritate inuehi posse, non fecit Ecclesia; quoniam illud est ei intrinsecum & essentiale: verùm priuatas aliquas Religiones, à solo Pontifice summo institui & probari debere, quòd post Lateranense Concilium sub Innocentio III. & Lugdunense sub Gregorio X. vsurpatum vidimus, cum antea fuerit illa Episcopis omnibus communis iurisdictio, hoc fecit Ecclesia. Vt Religiosus status tribus substantialibus votis constet plenus & integer, perque ea ad propositam caritatis perfectionem pertingat, hoc non fecit Ecclesia: vt autem ista vota censeantur & sint solennia aut simplicia; vt voto simplici religiosæ castitatis dirimatur matrimonium, simplici paupertatis non repugnet dominium bonorum, sed tantùm vsus propius siue proprietas, quod Societatis nostræ votis simplicibus concessum est, ante cachinnos Aurelij, hoc fecit Ecclesia. Vt paupertas priuatos tantùm constringeret, domibus annuo reditu locupletatis, aut mendicandi necessitatem imponeret; aut ne publicè quidem totus Ordo rei vllius dominium obtineret, hoc fecit Ecclesia: sed vt in vera & stricta Religione singuli facultatibus abdicatis, nudi, egentes, angustiati, paupertatem vouerent, hoc non fecit Ecclesia.

Res pluribus exemplis declaratur.

Aurel. pag. 683.

Quidni verò, inquiet Aurelius, si in his rebus & votis dispensare potest Ecclesiæ Princeps cui potestatis plenitudo à Deo commissa est, vt euellat & dissipet, & plantet, & ædificet, vt tempori, Ecclesiæque necessitati conuenire iudicabit? Quæ simplicia erant vota fecit solennia, quidni dempta solennitate reuocare possit simplicitatem? Toti Fratrum Minorum Ordini, fuit aliquando quæ rei cuiuslibet dominium non pateretur, paupertas: mutata modò eius voti natura; diuisus ordo in Obseruantes & Conuentuales, atque his reditus annuos possidere permissum. De singulis partibus loquor, cum Templariorum & Humiliatorum Ordines vniuersos de medio sustulerit, quæ eos fabricarat Ecclesia: tunc vasa illa figulus infregit, & votorum magnorum professionem, quamlibet solennem, magistra omnium soluit Ecclesia. Quid dicam de Augustinianorum Eremitarum Ordine, in quem, vt olim narrabamus, Eremitici alij Ordines coacti, & nomen & essentiam suam, vt deuoluti in Oceanum fluuij, perdiderunt? Atque is ipse vocatus è syluis & latibulis ab Ecclesia, de Eremitico Mendicans, de contemplatiuo, & vni sibi studente, factus est alienæ salutis curator. Hoc facere posset Ecclesia, si non esset ordo ipse factitius?

Obiectio.

Respondeo rationes hasce, & exempla factitiorum ordinum, in quibus magnum factionis suæ robur ponunt aduersarij, complecti me & osculari, tanquam doctrinæ meæ lucem & pondus immensum. Tria enim tangit obiectio, votorum etiam solennium dispensationem, instituti mutationem, Ordinis extinctionem, & omnia pugnat esse factitia. Ego in istis essentiam & accidentia, quod naturale, quodque factitium dici debet, claro meridie ostendo. Solennitas votis religiosis accidit, cum absque illa status religiosus saluus sit, & integer: esto factitia. De dispensatione quid censes? Eam in Summi Pontificis potestate non esse, pronunciat Summus Pontifex doctissimus, idemque sapientissimus Innocentius III. *Nec æstimet Abbas quòd super habenda proprietate possit cum aliquo Monacho dispensare: quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa regulæ Monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex posit*

Responsio.

Solennitas votorũ factitia est.

Dispensatio seruato statu nulla.

Decr. l. 3. tit. 36. c. Cum ad Monasterium.

D Th. 2. 2. q. 88. a. 11. in c.

licentiam indulgere. Quod strictissimè vult D. Thomas intelligi, simulque obedientiæ votum includit, in quo docet dispensari à Pontifice nunquam. Vides essentiam *potestatis plenitudini* non subditam. Sed hoc decretum alij mitiùs interpretati, dispensari posse putant à Pontifice, non ita tamen vt religiosus in eo homine status permaneat. Quocunque accipias modo, stat inuicta, immutabilis, & nulla ex parte factitia religionis essentia. Idem puta de Ordinis alicuius extinctione, & Templarijs voto solutis; quibus cum sunt rupta votorum vincula, sublata est Religio: non enim ea cum libertate, sopita & eradicata illa Religiosi status specie, iussi sunt, aut existimati vulgò in statu religioso persistere: sed redditi seculo, restituti libertati, ad opes, ad nuptias conuolare potuerunt. Instituti mutatio eandem habet considerationem. Nam si qua res tantùm exterior & accidentaria, in aliquibus regularibus obseruantijs mutatur ab Ecclesia: & si innouata ea parte, salua nihilominùs perseuerat Religiosi Ordinis essentia, dici non potest propriè Ordo mutari, sed circa factitium aliquid Ecclesiæ potestas versata censetur, vt in Ordine Minorum probat obiectio. Augustinianorum Eremitarum contraria ratio, propositum meum adiuuat. Nam vt liberè quod sentio eloquar, in celebri illa vnione, turba Eremiticorum Ordinum ablata & suppressa est: quorum si qui à Guillelmitis non essentia specifica, sed accidentibus tantùm differebant, vt forma vestium, calceamentorum corrigijs, & minutioribus regulis, illi seruata priore essentia, quod habebant factitium immutarunt: si qui ex illis speciem constituebant propriam, eam non mutauit Ecclesia, sed talem sub genere speciem intercidere voluit, vt soli Guillelmitæ in posterum agnoscerentur. Atque isti ipsi Guillelmitæ cum sunt à solitudinibus in vrbes traducti, & Mendicantibus adscripti, Eremitæ solo nomine tenus esse cœperunt. Possum in rebus tum naturalibus tum artefactis similem aut speciei extinctionem, aut accidentium mutationem demonstrare, seruata semper alijs in speciebus integra generis natura, si Porphyrianam Isagogen priuatim non legit Aurelius. At hoc peruidet, vt alibi deprehensum est, in Vindicijs Franciscus Halliet vt Theologus, sed inuidiosè criminatur vt æmulus.

Ordinis extinctio probat illum non esse factitium.

In instituto mutantur accidentalia, non essentialia.

QVA MENTE S. ANSELMVS ET GERSON Factitios Ordines nuncuparint.

§. II.

Superior doctrina ex Conci. Trid. probatur sess. 25. c. 1. de Refor.

PRæit nobis ad eam substantiæ accidentiumque distinctionem Concilium Tridentinum, rei naturam secutum, dum Ecclesiasticæ disciplinæ refectionem ad Regulares extendens, iubet vt *in primis quæ ad suæ professionis perfectionem, vt obedientiæ, paupertatis & castitatis, ac si quæ alia sunt alicuius regulæ, & Ordinis peculiaria vota, & præcepta, ad eorum respectiuè essentiam; nec non ad communem vitam, victum, & vestitum conseruanda, pertinentia, fideliter obseruent.* Hic aperta est trium votorum essentia generica; peculiarium votorum & præceptorum in quolibet Ordine, essentia specifica; communis vita & victus, accidentia. Adijcit esse compertum *à superioribus non posse ea quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari.* Possunt igitur alia, quæ non pertinent ad substantiam. Vtrum verò possint ab Ecclesiæ Principibus substantialia relaxari,

eaque

eaque facta relaxatione, status religiosus sit permansurus, non definit Concilium: quoniam id neque ad temporum de fidei rebus controuersiam, neque ad reformationis necessitatem pertinebat.

Non dubitauit tamen Iacobus Lainius, qui Concilio Tridentino Pontificius Theologus interfuit, roganti S. Ignatio, quid de Religiosorum Ordinum constitutionibus regulisque sentiret, sapienter respondere, *propius fidei esse, grauissima quaque & maxima instituti cuiusque quasi fundamenta, à Deo qui omnium Religionum fons est, Patribus illis* (fundatoribus) *tradita fuisse diuinitus. Reliqua quæ minora sunt, & naturam ipsam Religionis propriè non attingunt, Deum prudentiæ eorum qui leges condiderunt, iudicioque reliquisse. Sicuti etiam fecisse videmus cum Pastoribus, ac Principibus Ecclesiæ, in ijs quidem quæ ad eius pertinent gubernationem. Tunc Ignatius: Tecum planè sentio.* Quòd historicus *fundamenta* nominat, & id vocis ab ipso profectum est Concilio, *Si enim illa quæ bases sunt & fundamenta totius Regularis disciplinæ exactè non fuerint conseruata, totum corruat ædificium necesse est.* Ea fundamenta in tribus essentialibus votis posita, tanto studio conseruari cupit Illustrissimus Bellicensis; vt vniuersè pronunciet, quicquid aduersùs ea patratur, quæ semper & vbique obligant, peccatum esse mortiferum, quoniam consilium per votum transit in præceptum. Alias autem regularum & constitutionum partes, mitiorem dispensationem ferre posse, cum in plerisque Ordinibus earum obseruatio prætermissa, ne veniale quidem peccatum inducat. Seueriùs quidem illud de votis dictum est, cum neque præcepta ipsa omnia peccati mortalis reatum de se inferant, & quæ natura sua mortalia esse dicuntur peccata, sæpenumero vel materiæ leuitate, vel quibusdam alijs circumstantijs ad venialia descendant. Sed tamen quanti facienda sint illa fundamenta suæ opinionis austeritate declarat: qui & rem nostram eodem loco penitus affirmat, Præcipuum fundamentum totius vitæ Cœnobiticæ, tria illa videri vota solennia: ijs abolitis totum euelli institutum Cœnobiticum. Hæc est in genere status Religiosi natura & essentia. Priuatis item Ordinibus priuatum esse finem, & fundamentum; eo destructo illud aliqua ratione tolli institutum, at non quà Cœnobiticum est. Quia nimirum auulso ramo truncus nihilominus perseuerat; homine interempto, non occiditur totum animalis genus: at animam rationalem ab humana specie si tollis, totam speciem, saluo animalis genere, interimis.

Memorabile dictum Iacobi Laines, de Religiosorum essentia. Ribad. vitę Ignat. l. 5. c. 1. Hist. Socie. l. 10. n. 63.

Concil. Trid. cit.

Ioan. Petr. Cam. in Melit. P. 1. pag. 87.

Eundem sensum aliter exprimit S. Anselmus, quem malè intellectum, ac ne lectum quidem Petrus affert Aurelius, quasi affirmet Religiosorum Ordinum essentiam esse factitiam. Comparat ille in Similitudinum suarum congerie, Monachum cum denario, in quo tres dotes postulat, vt sit de puro ære, recto pondere, moneta legitima, id est, principis imagine rectè signatus. Monachi ergo puritas, obedientia est; pondus, stabilitas & constantia in proposito; *Moneta, est habitus Monachalis, atque tonsura ante & retro, & his consimilis,* ex quibus dignoscitur cuius sit Ordinis, vt denarius ex moneta, cuius regionis. Sine puritate adulterina est moneta, sine moneta æs vsuale non est: quid prodest habitus Monacho si virtute destituitur? *Duo quippe sunt ordinis genera viro religioso conuenientia; vnum exterius, quo religiosus videtur: aliud interius, quo religiosus habetur. Et illud quidem exterius factitij, hoc verò interius naturalis est ordinis. Factitij quippe ordinis factitiæ sunt consuetudines, vt in ordine Monachorum reperiuntur plures: has enim homines adinuenerunt, & quibusdam de causis ra-*

Anselmi doctrina exponitur. l. de simil. c. 90. 91. *Monachi comparatio cum denario.*

Ordo naturalis & factitius.

tionabilibus seruandas instituerunt. Naturalis verò Ordinis naturales sunt virtutes, vt humilitas, caritas, & alia plures: has enim Deus ipse naturaliter indidit homini, suaque salutis causa seruandas mandauit. Ille itaque factitius ordo, sine isto nihil homini prodest: iste verò sine illo etiam saluare hominem potest. Pergit deinde ordinem vtrunque cum sotulari & corrigia componere. Nam sola corrigia pedem non munit, sotularis munit, sed sine corrigia ipsi non potest inhærere. *Hinc est quòd qui Religionem interiùs seruare desiderat, habitu Monachali exteriùs se obligat, qui quod exteriùs demonstrat, semper eum esse coarguat.* Sic ille Religiosi status & amator & verus æstimator: qui cum adhuc iuuenis, de vitæ conditione ineunda, Maurilium Rothomagensem Episcopum, virum sanctissimum tanquam oraculum consuleret, ab eo *sine mora Monachicum Ordinem pra cateris laudari, eiusque propositum omnibus alijs anteferri* audiuit, vt in eius vita narratur.

Comparatur cum sotulari & corrigia.

Edinerus in vita S. Anselmi.

Eadem doctrina in S. Bernardo l. de Præcepto & dispen. c. 2.

Confirmatur autem illa *naturalis & factitij* acceptio, ex eo quòd S. Bernardi tempore in vsu apud Monachos fuisse, & ab eodem S. Bernardo exposita reperitur. Is enim Carnotensibus Monachis, à quibus interrogatus fuerat, libro de præcepto & dispensatione respondens, *Omnia*, inquit, *S. Benedicti instituta, exceptis sanè nonnullis de spiritualibus, verbi causa caritate, humilitate, mansuetudine; qua non tam ipsum constat instituisse, quàm Deum, & ob hoc penitus non esse mutanda: de catero reliqua vniuersa, non profitentibus quidem monita tantùm, seu consilia censenda sunt, cum tamen profitentibus in pracepta fiant: siue (vt vestra vobis reddam) illis voluntaria vel factitia; istis necessaria & tanquam naturalia non immeritò reputantur.* Et inferiùs eodem libro. *Media sunt è quibus illa, videlicet pracepta, constituuntur, qua vos factitia nominatis: longè vtique disparem à naturalibus, quantùm in ipsis est, gerentia necessitatem.* Aperta mens auctorum, ex ipsis eorum verbis, si colliguntur. *Essentiale* diximus; illi *naturale*, interius, naturaliter inditum, institutum à Deo salutis causa: quod autem *accidentale* vocauimus, illi *factitium*, exterius, inuentum ab hominibus. Nos *essentiale* in votis, & medijs ad finem cuiusque ordinis necessarijs; *accidentale*, in minoribus regulis & obseruantijs posuimus. Illi *naturale* suum, volunt esse spiritale, virtutes religioso statui conuenientes; quantò magis id de votis intelligunt, quæ studio virtutum alligant? *factitium* autem esse dicunt consuetudines, & præcepta maiorum. *Essentiale* nostrum sine destructione mutari non posse credimus; *accidentale* in hominum arbitrio rebus & temporibus se se accommodantium relinquimus. Apud illos *naturale* necessarium est, penitus non mutandum; *factitium* verò, consilium ex se, voluntarium. Denique omnibus in commune, *naturale & essentiale*, intimum est, quo verè proprieque Deo teste Religiosi sumus; *accidentale & factitium* exterius in vestibus, cibis, vigilijs, quo Religiosi videmur ab hominibus: interiorem, atque exteriorem perfectionem vocare possumus, Seguenoti verbo, si non sensu. Hæc S. Anselmi sententia, quantùm ab Aurelio remota, quantùm veritati nobisque coniuncta est?

Ibid. c. 11.

Aptatur ad nostram opinionem.

In Gersone *Religiones factitias* nominante, res minùs vt fatear, expedita: quia Regularibus nescio qua ex causa offensus, illud vocabuli genus non penitus in S. Anselmi sensu accepit, & in hunc locum, satis alienum à proposito, nimis altè repetita occasione, intrusit. Dico tamen confidenter, Cancellarij mentem non assecutum Aurelium, tantùm ab eo dissentire, quantùm explicata superiùs ab vtroque. Nam *Religiones factitias* appellat Aurelius, quarum

Doctrina Gersonis expenditur. l. de Perf. Religion. Consid. 2. 3. 4. 5.

quarum essentia & natura ex mera Ecclesiæ voluntate pendeat; quam augere aut minuere, additis, mutatis, subtractis-ve votis liceat ad arbitrium. Gerson autem sumptam vniuersè Religionem Christianam in factitias diuidit, à quibus illa contrahitur: in istis essentiam omnibus communem vt genus quoddam agnoscit: illi factitium quiddam superaddi, tanquam differentiam contrahentem & constituentem Ordines inter se diuersos. Hæc illa est quam nos specificam vocabamus essentiam. Prius illud commune, genericum, essentiale vult esse, & immutabile, quod & nos disputauimus. *Licet enim multiplicibus modis variæ sint, vniuntur tamen triplici voto, scilicet obedientiæ, castitatis, & paupertatis: in quibus stat essentialis ratio talis factitiæ Religionis, prout alibi per Doctores latè & scientificè deductum est.* Audis Aureli *stare* licet toto impetu proruas *essentialem rationem*; adeoque non rectè dici illam *factitiam*, quasi *voluntariam & liberam.* Vides illud probari: à quibus? *Doctoribus*, quos ita laudando probat ipse Cancellarius. Quomodo? *scientificè.* Per causam igitur, & necessariò, vt in illis artefactis euenit, ex fine consulto. Sciunt igitur *Doctores* illi citati à Gersone, rem illam aliter se habere non posse: scientia enim non est contingentium. Itaque cum genericam habeant essentiam naturalem, & necessariam, quid tandem erit in illis *factitium?* Essentia specifica; vt inferiùs non obscurè indicat, cum ait. *Religionem factitiam tantò dici debere perfectiorem, quantò ad dilectionem Dei & caritatis augmentum propriùs appropinquat: ac proinde Religiones, quæ directè & medijs idoneis disponunt ad contemplatiuam vitam, perfectiores esse dicendas.* Nobis ergo cum Gersone in genere conuenit, quòd genericam essentiam in votis tribus collocamus, & immutabilem esse pugnamus. Differimus autem in differentia, quam speciei formam & essentiam esse non negauerit: quam ille libera Ecclesiæ voluntate adinuentam, mutari posse specie fortasse conseruata putat, atque ab ea tanquam primaria parte, toti speciei, *factitiæ* nomen attribuit: nos ita facimus immutabilem & necessariam, vt sine ea species non possit subsistere, quemadmodum neque genus sine substantia sua. Rationem ergo *factitij* ad gradum inferiorem deprimimus accidentium, quæ sine speciei iniuria & corruptione possunt ab ea remoueri. Dissentit autem ab Anselmo, Bernardo, Gersone, omnibus, Petrus Aurelius, in eo quod auiditate grammatica Gersonis *factitium* arripiens, toti simul Religioni, & omnibus eius partibus, etiam essentiæ genericæ, contra scriptoris sui mentem applicat: vt non immeritò possit à nobis audire, quod scribit aduersario. *Hoc nunquam tibi suasit Gerson, nec Anselmus, nec scriptor quisquam idoneus. Nec te iuuat index ille Gersonis operum, quem opponis, magis librorum indices, quàm penetralia consulere suetus.* Si tamen vel ex indice *naturali* Gersonis, non autem è *factitia* scheda vocem illam hausisse credendus est.

Essentia generica.

Essentia specifica.

Comparatur eius opinio cum nostra.

Petr. Aurelius dissentit ab omnibus.

Aurel. p. 662.

ALTERUM PETRI AURELII ARGUMENTUM, vno voto cætera contineri, conuellitur.

CAPUT XI.

Aurelij sententia proponitur in Vind. pag. 671.

RELIGIOSI statûs essentia tam infeliciter mutilata, transit Petrus Aurelius ad votorum ipsorum naturam, & vnitatem quam nos in Hierarchia tantopere quærimus, ipse noua epitome reperturum se confidit in virtutibus. Votum vnum sufficere disputat, & adolescentem illum *cui Christus nihil supra mandatorum obseruationem proposuit, si perfectus esse vellet, quàm vt venditis omnibus se sequeretur, futurum, si consilio paruisset, in via perfectionis, etiam sine speciali voto castitatis aut obedientiæ.* Quod nobili alia propositione stabilitum cupit, vt demonstret vno aliquo singulorum votorum alia omnia contineri: quia *virtutes Christianæ indiuiduæ quodammodo sunt*, inquit, *quando perfectæ sunt, & qui vnam suscipit, suscipit quadantenus vniuersas; & qui ad vnam, per vnum consilium graditur, omnes & omnia consilia, quodammodo complecti, & in via statuque perfectionis esse dicitur.*

Idem pag. 675.

Refellitur contradictione. pag. 673.

Petri Aurelij dictum alio deinde dicto confutat Petrus Aurelius, cum altera post pagina, de ijs qui solam paupertatem professi sunt, scribit *tali vitæ statu non videri complexos omnia consilia: palamque esse, Regulares non omnibus consilijs per ea vota obligari, adeoque non omnia consilia in eorum votorum professione includi.* Nam si tribus votis non omnia includuntur consilia, quantò minùs vnico: Præterea mentem Petri Aurelij fallit Petri Aurelij assertio, voto vno omnia contineri: quibus enim verbis duo resecta vult, tria concedit; quamuis non expressa omnia. Quid autem refert exprimi, si verè & reipsa includuntur? Vnionem Cleopatræ mihi dones, an centies HS, siue ducenta quinquaginta aureorum millia, minimùm interest, æquè diuitem reddis; nisi quòd commodiùs locupletas, quem minùs oneras. Adde quòd in Petrum Aurelium militat electum è tribus à Petro Aurelio votum paupertatis, & adolescentis Euangelici exemplum. Nam addito illo, *Et veni, sequere me*, quod tam attentè à S. Hieronymo consideratur, Castitatem & Obedientiam implicari non temerè dixerim: cum eorum qui Christum vocantem secuti sunt, nemo duabus illis caruerit virtutibus. Eoque referri potest non obscurè Petrus Blesensis, cum præclarè admonet, vt is *qui omnia relinquere disponit, se quoque inter relinquenda numerare meminerit.* Quod & expressiùs docet Dominicus à Soto Theologus. Recidit igitur in tria vota, quæ tanto refugiebat opere Petrus Aurelius. Quæ si pergit à Religiosis Ordinibus ablegata velle, construat mihi animo saltem suo, Monasterium ijs ex hominibus, qui coniuges & liberos votiua paupertate alendos habeant, qui nullo inter se agentium patientiumque vinculo coniungantur, præterquam simili voluntariæ mendicitatis proposito: Deus sancte! quod monstrum Religionis, qui status perfectionis, quæ forma Monachatus! Ita mendicabulis istis, hominum contemptissimis, vilitatem suam quocunque circumferentibus, seminudis, vitiliginosis, olentibus, ad perfectam religionem nihil deest, Petro Aurelio iudice, nisi commune tectum, & eius paupertatis votum, qua obruuntur inuiti.

Altera cōtradictio.

Expenditur exemplum electum ab Aurelio.

Petr. Blef. serm 50.
Dom. Sot. de Iust. & iure. l. 7. q. 5. a. 4.

Illud

Illud tectorium quod nouitati suæ Theologus inducit, de virtutum Christianarum connexione, iam olim magna ex parte deletum est à nobis; cum S. Augustini, aliorumque Patrum malè citatos, & vt credibile est, ne lectos quidem locos pluribus in pronunciatis aduersario eripuimus. Interque cætera pudendam obiecimus Aurelio labem, qui de virtutum nexu illam S. Augustino affingebat opinionem, quam sanctus ipse Doctor, non alio consilio fusiùs explicat, quàm vt refellat, & abdicet. Sed quoniam de re tanta nihil satis dici potest, in ea iterum pagina ne Lector habitare permittet, in qua licet adulteratam veritatem, & violatam cum Theologia Philosophiam deprehendam, asiaticum tamen dicendi genus, aliquantò quàm locis alijs iucundius, & nulla cuiusquam, nisi auctoris ipsius offensa noxium, mihi non parum arridet. Non est illa quidem oratio, sed satura, vbi permiscet omnia, habitus acquisitos cum infusis, virtutes cum votis, finem status religiosi cum medijs, virtutum ipsarum status diuersos: & modò virtutis & connexionis in aliquo scriptore nomina inaudierit; eum sibi patrocinari credit. Hæc lego, errores Aurelij intimè perspicio, & tamen ita decipi delectat. Horum igitur aliqua speculemur, & paginam verbis magnificam, sensibus vberem, Patribus, Concilijs, scriptura ipsa clausam atque munitam ingrediamur. *Aurelij argumentum de connexione virtutum. Citati ab Aurelio Patres alibi sunt explicati.*

Ad votum quodlibet religiosum, vota cætera, vt ad virtutem quamlibet, si perfecta est, virtutes omnes reduci affirmat Aurelius. Triplex hic instituenda comparatio, votorum inter se, votorum cum virtutibus, & ipsarum inuicem virtutum. De prima postulo, quodnam tantum sit inter ista vinculum, vt qui perfectam habet paupertatem, ipso pauperior Diogene, continuò etiam sibi venereorum, & propriæ voluntatis vsu interdicat? Sacerdotalis castitas insolubili lege firmata, quam prædicat Aurelius longè regulari castitate perfectiorem, vt pote *alius generis, altioris, sanctioris, diuinioris ordinis*, vt in ea plenam reperiri perfectionem dubium non sit, quid habet cum paupertate votiua, cum obedientia homini exhibita propter Deum, commune? Iam perfectio, quæ finis est statûs, an pendet à votis? Nonne possunt vota & concipi ardenter, & curiosè obseruari ab homine à caritate, hoc est, à perfectione alienissimo, vt frequenter admonet Illustrissimus Bellicensis? Num Abrahamo nostrum omnium patri dictum est, *Ambula coram me, & esto perfectus*, licet diuitijs abundaret, coniugio impediretur, sui iuris esset? *Inter vota non est necessaria connexio.* *Aurel. p. 663.*

In altero comparationis membro eandem deprehendo votorum à reliquis virtutibus distantiam. Nam paupertas & castitas, prudentiam, iustitiam, caritatem in proximum, misericordiam, vt sunt priuatæ quædam virtutes, cognatione non attingunt. Atque hoc ipsum queror, votum à virtute non satis distingui apud Aurelium, neque perfectionis terminum eidem esse perspectum. Paupertatem enim voueo, Religionem ineo, non vt votum, aut voti perfectionem acquiram, sed per votum conceptum fio Religiosus, & in via perfectionis collocor, cuius terminus caritas est; instrumentum est votum, effectus vltimus caritas; medium est votum, finis caritas. Impedimenta per votum remoueo; id simul & semel conficitur, non per vices & incrementa: quia mihi nihil imperat agendum, sed quædam concessa vno impetu præscindit, eaque præcisio vno momento perficitur. Tum autem postea virtutem castitatis, obedientiæ, demissionis animi, patientiæ, caritatis in Deum, per- *Vt neque votorum cum virtutibus.* *Votorum discrimen à virtutibus.*

fectius perfectiusque repetitis earum actibus, labore, studio, mora temporis acquiro, & hac via ad perfectionem tendo, qui meus finis est. Quid mihi de perfecta paupertate loqueris, quam neque vt finem meum expeto, & sine voto possum consequi, & si consequar, in perfectione non habito, quæ caritas est? Et illam virtutis vnius acquisitæ perfectionem cum nominas, num sentis à statu Religioso desilire te, qui non est acquisitæ, sed acquirédæ perfectionis? Itaque licet tibi concedam in statu perfectissimo nexum sibi inuicem esse virtutum chorum, eam connexionem in minùs perfecto nunquam reperies, in quo versari tantùm tenetur Religiosus, qui pluribus ideo intentus simul esse debet, vt saltem ad illam vnam deueniat, cui oportet reliquas comitari.

Voti perfectio non est finis religionis.

In tertia denique comparationis parte, cum pronunciatum illud de connexione virtutum tam plausibiliter amplificas, idem es, quem tu te esse gloriaris, Philosophiæ interioris ignarus. Hoc enim significari si putas, virtutis vnius acquisitionem, esse formaliter aliarum omnium comparationem, vnius perfectionem, formaliter omnium esse perfectionem, toto cœlo aberras. Nam propriè loquendo habitus ille comparatur cuius actus efficiuntur: & licet per gradus communes duabus tribus-ve virtutibus, ad vnius nonnunquam culmen ascendatur, illæ tamen aliæ non æquè acquiruntur. Sed fac heroïco actu vno intensum comparari habitum; consistet vir ille statim in vnius fastigio, qui virtutes plurimas ne salutarit quidem. Rem explico perpensa & voluntatis propensione, & virtutum ipsarum natura. Qui se virtutis vnius studio totum addicit, is profectò vniuersè virtutem & honestatem amat & expetit, quantoque ardentiùs illam vnam exercet, tantò propensiùs in reliquas inclinatur. Quis enim id in se, alijsque non experitur, vt viro alicui probo, temperantiam perfectè colenti, non sit longa opus facundia ad suadendam iustitiam, cum eius animo eadem virtutis species, quæ eum ad perfectam deduxit temperantiam, in iustitia blandiatur? Eo tantùm sensu admitti potest Aurelianum pronunciatum, *qui virtutem vnam purè ac perfectè colit, omnes colere: qui tendit ad vnam, progredi ad omnes*: nimirum in præparatione animi, virtutis honestatem pulchritudinemque in vnius amore perfecto diligentis.

De connexione virtutum malè philosophatur Aurelius.

Quod autem subdit Aurelius, tanquam cœlo lapsum, & sine ambiguitate credendum, *si illam assequetur, omnes assequatur necesse esse*, id à veritate procul abesse demonstro, in aliarum natura & obiectis. Nam cum singula specialem habeant boni acquirendi excellentiam, vel difficultatis alicuius superandæ obicem, singulis obiectis suum proprium & peculiarem virtutis habitum doctrina morum assignat, quo per difficultates euictas liber animus ad excellens bonum peruadat. In ijs obiectis, difficultatibus, boni excellentia, virtutes nonnullæ germana propinquitate se contingunt; quarum vnam si assequeris, indubiè facilis erit ad vicinas migratio. Vt qui temperantiam semel animo imbiberit, is facilè & castitati, & abstinentiæ, & cognatis virtutibus exercendis vacabit. At obiecta sunt alia dissita, disparia, solo virtutis & honestatis genere colligata, quarum vnum si apprehenderis, alia nihilominùs longè remota videbis. Vt vir temperantiæ & modestiæ singularis, non statim fortitudine ad toleranda aduersa, aut magnanimitate ad grandia capessenda, aut magnificentia ad amplificandos ex rationis præscripto sumptus, instructus est. Qui ergo *virtutem vnam assequetur, omnes assequatur necesse non est.*

Acquisitione virtutis vnius, aliæ non acquiruntur.

Sed

Sed qui capitalem vnam assequetur, aliquas obiecto, fine, similitudine coniunctas assequetur, non remotiores alias: vt cui donata quercus est ramos possidet, at non omnes querceti totius arbores.

Hanc tradidit doctrinam D. Thomas cum scriberet, *connexionem virtutum non intelligi secundùm actus, vt scilicet cuilibet competat habere actus omnium virtutum. Unde actus magnanimitatis non competit cuilibet virtuoso, sed solùm magnis: sed secundùm principia virtutum, quæ sunt prudentia & gratia, omnes virtutes connexæ sunt, secundùm habitus in anima simul existētes, vel in actu, vel in propinqua dispositione.* Cur hoc? Quia *nihil prohibet alicui virtuoso suppetere materiam vnius virtutis, non autem materiam alterius. Sicut pauper habet materiam temperantiæ, non autem materiam magnificentiæ: potest tamen habere in præparatione animi propositum magnificos faciendi sumptus, si sibi competeret.* Illud *animi propositum*, ea *dispositio propinqua* quid aliud est, quàm voluntas erga quamlibet virtutis speciem ex amore generis, atque vnius acquisitione rectè affecta? Quod si quæris vlteriùs è magno Doctore, cur tandem artibus & disciplinis omnibus non sit imbutus, qui vnam perfectè complectitur? Respondebit profectò aliud nihil, nisi quia *sunt circa diuersas materias ad inuicem non ordinatas, & ideo non inuenitur in eis connexio.* Id seiunctis illis virtutibus applica, & vide quæ sit diuitiarum cum propria libertate, quæ corporearum voluptatum, cum diuitijs cognatio: superata vitæ superbia, nonne alia tibi restet lucta cum concupiscentia oculorum? Post edomitam carnis rebellionem, nonne hostes alij tibi insidientur, opum effrenata cupiditas, & ambitionis impotens appetitus? Noua ergo præter adeptam virtus desideratur, illi vitio opposita, qua si caruero, ea semper parte claudicabo.

Doctrina nostra probatur ex D.Th.2.2. q.129.a.3. ad 2. Ibid.q.152. a.3. ad 2. Idem 1.2. q.65.a.1. ad 3.

Sed quid alios moramur iudices, cum litem hanc Christus ipse exemplo terminet? Virtutes omnes ad vnam perfectam reduci putat Aurelius: ponamus exemplum in castitate, quam vouent Religiosi: potest ea virtus esse in vllo, quàm in Virginibus perfectior? Atqui parabolicæ Virgines (de quarum voto non inquirimus, cum eximiam castitatem habeamus; nec enim sentit Aurelius voti religioni, sed virtutis perfectioni necessariam inesse cum virtutibus cæteris connexionem.) Virgines inquam illæ prudentia carent, quia *fatuæ*: humilitate destitutæ sunt, quia *non sumpserunt oleum secum*; id est, explicante S. Hieronymo, cuncta in hypocrisi faciunt, & S. Gregorio, *gloriam intra conscientiam non habent, dum hanc ab ore proximorum quærunt:* qui sensus & S. Augustino semper placet. Eædem fidem operibus coniunctam non conseruant, quia *lampades extinguuntur*, id est, *videntur simili quidem fide Dominum confiteri, sed virtutum opera negligunt.* Caritate in Deum non animantur, quibus sponsus dicit, *Nescio vos: habent quippe laborem in conseruando corpore, non habent decorem vultus in perfecta caritate.* Ita demum à nuptijs excluduntur, & cœlo: cumque perfectissima illa sua castitate, in æternum à Deo exilium deportantur. Quæ falsa sunt omnia, & malè à Christo narrata, peruersè à Patribus explicata, si verè dicit Aurelius, virtute vnica perfecta virtutes omnes contineri.

Declaratur exemplo Virginum fatuarum. Matt.c.25. Hieron. in eum locū. Gre. hom. 12. in Eua. Augu.ep. 120.& l.83. qq.q.59. Hier.cit. Greg l.6. in 1.Reg. c.vlt.

Video quò se recipere possit aduersarius, quid obtendere: virtutes se loqui non Ethnicas, & profanas, sed *Christianas, indiuulsas à caritate, à qua vel simul omnes manant, vel cum ea simul omnes infunduntur.* At ego Christum profiteor de Christiana, non profana loqui castitate, cum Virgines omnes ex æquo pru-

Obiectio Petri Aurelij.

Refellitur. Gre. hom. 12. in Eua. cit.

dentes & fatuas in *regno cælorum* esse narrat, id est explicante S. Gregorio, in *præsentis temporis Ecclesia.* Itaque caritatis perfectionem in perfecta religione, non superstitione Gentili considero, quam neque castitati, neque virtutibus alijs coniunctam reperio, & rogo quid sit virtutes *indiuulsas esse à caritate, manare ab ea omnes simul?* Hunc enim nisi fallor, ea verba sensum accipiunt, vbicunque caritas inueniatur, ibi esse & virtutes cæteras; vbi vigeant virtutes omnes, inde caritatem non abesse. Eius autem vanitatem propositionis, manifesta fides in ipsa fidei virtute arguit, quam sine caritate, etiam vsque ad martyrium posse procedere, confirmat Apostolus. Idemque docet de omni substantia per summam liberalitatem & misericordiam in pauperes distributa, vt duabus commemoratis virtutibus altera supernaturali, naturali altera, intelligamus omnes penitus virtutes à caritate posse diuelli. Redeundum enimuero ad ea quæ cum Seguenoto nuper disputauimus, & ad rectæ Philosophiæ regulas Aurelij grammatica dirigenda. Differt enim hic ab illo, quòd cum vterque summis & veris caritatem laudibus exornet, ille solam virtutem faciat, contemptis cæteris; hic alias agnoscat, sed omnes à caritate profectas.

Caritas duplex, generalis & specialis.

Elogia caritatis ex Richar. de S. Vict. l. de grad. carit. c. 1.

Distinguamus hic iterum, si placet, caritatem quà generalis est virtus, à caritate quæ specialis est: neque minùs cautè habitum caritatis, ab actu caritatis secernamus. Si de generali caritate sermo est, fateor caritatem illam esse quodammodo virtutes omnes. Nam vt eleganter Richardus Victorinus, *sola est quæ in aduersis non deficit, quia patiens est: quæ iniurias non rependit, quia benigna est: quam felicitas aliena non cruciat, quia non æmulatur: quam conscientia mala non pungit, quia non agit perperam: quæ honore non extollitur, quia non inflatur: quæ præesse non nititur, quia non est ambitiosa: quam cupiditas non coarctat, quia non quærit quæ sua sunt, &c. Hæc est quæ vitam ordinat, affectus inflammat, actus informat, excessus corrigit, mores componit, valens ad omnia, & omnibus præualens.* Sed idem de iustitia, idem suo etiam modo de prudentia non immeritò dixerimus, proüt & ipsæ sunt generalia moralium virtutum principia. Specialem ergo caritatem considerari oportet: à qua si dicit aduersarius *indiuulsas esse virtutes* cæteras speciales, exemplo propositæ virginitatis reuincitur: si affirmat ab ea, vt talis est, *virtutes simul omnes manare*, obiecta specialia finesque virtutum singularum minimè gentium distinguit; estque perquam alienum à vero, vt existimem virtutem illam priuatam, quæ Dei bonitatem habet pro obiecto, amorem pro actu, eam efficere virtutem, quæ Dei veritatem pro obiecto, credulitatem pro actu sortita sit: ab ea vt sic manare virtutem illam, cui ius sit pro obiecto, pro actu, iuris vnicuique debiti redditio, aut illam quæ circa corporeas delectationes versetur, eisque moderãdis præsideat. Nam cum formæ cuiuslibet effectus formalis, sit ipsa sui cõmunicatio, & vt loquuntur, ipsa forma in subiecto, quæ tale subiectum denominari facit, nemo potest à caritate, vt speciali forma, nisi Deum amans, vt à fide fidelis in Deum, à iustitia iustus appellari. Quemadmodum candor, licet aliorum colorum principium, quà tamen priuatus color est, candidam reddit vestem, non purpuream.

Caritas actualis & habitualis.

Iam actum caritatis, & habitum si attendimus, certum est ex ante disputatis, ad obiecta virtutum singularum applicari non debere caritatis motiuum, vt solius caritatis actus, non autem iustitiæ, aut humilitatis eliciatur: possunt ergo diuelli ab actu caritatis, aliarum actus virtutum. Cumque actus exercetur caritatis, constat eo non produci, vel augeri habitum iustitiæ, aut

patientiæ,

patientiæ, sed caritatis vnius: non manant igitur ab ea virtutes aliæ, sensu quo vult Aurelius. De habitu dubitari non potest quod dictat fides, *indiuulsas* ab eo esse debere virtutes omnes, quæ viuæ, quæ formatæ, quæ meritoriæ de condigno fuerint: de quo Richardus noster magnificè, *non tam virtus potens, quàm virtutum potentia dicenda est, eo quòd ab illa omnes accipiant vt veræ virtutes sint*, Deo acceptæ & meritoriæ. *Hæc vita fidei, robur spei, & omnium intima vis, & medulla virtutum.* Eo tantùm sensu scribere potuit Petrus Aurelius *virtutes omnes ad vnum spiritum redigi, & ad eum possessores suos redigere*, videlicet ad habitum caritatis, qui vnus viuus est & efficax æternæ salutis. Sed illo dicto non efficit quod maximè cupit, virtutes omnes esse *indiuiduas & totas in totis*; siquidem vnam sine alia comparari monstrauimus, neque esse *indiuulsas à caritate, aut ab ea manare*, cum virginitatem caritatis expertem à Christo acceperimus: neque voto vno reliqua contineri, cum separata viderimus. Bona igitur Aurelij venia, ternarium votorum numerum sibi penitus essentialem perfectæ Religionis status conseruabit. Lector autem virtutis studiosus non indignabitur iam tertium à nobis de caritatis aliarumque simul virtutum merito disceptari, cum repetita sæpius recentibus in auctoribus eius opinionis renouatio, nos in iterata confutatione non sinat esse importunos. Quanquam frequens eiusdem materiæ tractatio, cum apud nos aliam semper atque aliam induerit formam, fastidium, cuius aliàs mater esse solet, non ingrata, vt spes est, nouitate subleuabit.

Richard. de S. Vict. cit.

DE VOTIS SINGVLIS LIBATVM NONNIHIL.
Ac primò de paupertate, in quo ea posita sit, an Religiosa paupertas sit Euangelica.
CAPVT XII.

NESCIO quid in paupertate vidit Aurelius quod amaret, & exclusis cæteris Religioso statui solum vellet esse concessum. Claudius Seguenotus qui Religiosam & voluntariam paupertatem, necessariæ mendicorum inopiæ postponit, alio iam à nobis confutatus est libro. Basilianorum Monachorum strictam paupertatem, à Nicolai le Maistre Theologi doctrina priùs etiam vindicauimus, vt mirum non sit eandem sæpe custodiri semitam, quæ à diuersis obsidetur: sic autem ijs locis de paupertate dictum est, vt isto neque repeti quicquam, neque silentio necessaria prætermitti oporteat.

De paupertate iam aliquoties disputatum.

Presse quæritur in quo demum posita sit, & qualis dicenda Religiosi status paupertas? Eius rei definitio à diuisione petitur, quæ multiplex à diuersis formatur. Paupertas enim alia coacta, alia voluntaria est. Hæc iterum triplex in effectu, in affectu, in vtroque. Media si sola est, votum non patitur, quo de agimus: prima laudem non habet quam volumus; pretium est in postrema, quæ tres causas agnoscit, ortum, fortunam, voluntatem. Gaudet paupertate in qua nati sunt Lazarus, Tobias, Seruulus, & similes: fortunam amplectuntur (sic enim loqui liceat cum pluribus) Iobus, Eustachius, Origenes, alij. Quærunt paupertatem in ampla fortuna nati, relicto seculo Paula, Alexis, Florus, Placidus, innumeri. Vtraque hominum conditio paupertatem amat, illa quam colere cogitur, ista sine qua laudabiliter & splédidè potest viuere: neutra diuitias

Diuisio paupertatis.

habet, illa quas non potest, ista quas non vult: Deus illam solus, hanc homo facit cum Deo: illa Dei decretum sequitur, hæc præuenit. Quæris vtra laudabilior, & Deo sit acceptior? Deo iudice, inquiet Seguenotus, vincit illa quæ tota Dei est; hominibus arbitris superat ista, quæ plus admiscet humani. Atqui pronunciauit aliter iudex quem appellat, si Patribus omnibus fides vlla debetur; cum tres Eunuchorum species distinxit (castitatis autem & paupertatis eadem esse debet ratio) *sunt Eunuchi qui de matris vtero sic nati sunt*; paupertatem in ortu cogita. *Sunt Eunuchi qui facti sunt ab hominibus*; recole paupertatem, quam diximus à fortuna. *Sunt Eunuchi qui seipsos castrauerunt propter regnum cœlorum.* Agit hic voluntas, & vni illi dicitur, *qui potest capere, capiat.* Et eius inde dignitatem suprà cæteras sapienter arcessit Nicolaus le Maistre, *in Religiosis viris*, inquiens, *eò tantùm meriti ac sanctitatis locum speciemque obtinet, quòd illam non iure gentium aliquo, non bellica clade, non calamitate parentum, ac natalium vilitate, sed sponte sua & liberè pro Christo induerunt.* Potest quidem aduersarius, Illustrissimi Geneuensis Francisci Salesij viri sanctissimi dictum, in rem suam trahere, quo perfectus Hierarcha, veréque perfectiuus, natos in illa rerum omnium penuria consolans, pluribus eam laudat & extollit. Verùm præterquam quòd absoluto vtitur encomio, neque illam cum alia paupertatis specie comparat, adeoque nostræ quæstionis statum non attingit; eius præterea spectandum est consilium, qui ea nolit ad seueritatis Theologiæ calculos expendi, quæ afflictorum solatio per diuinæ Rhetoricæ amplificationem impendit: non magis quàm Patres cæteri, quorum conciones zelus aliquando extra mediocritatis limites abripit. Quis autem ex alijs eius scriptis religiosæ professionis dignitatem non æstimat? Quis, si deessent scripta omnia, veritatem quam tuemur meridianis radijs exaratam, in Ordine Religiosarum Sanctimonialium ab eo sanctè & feliciter instituto non perlegeret? Sed prosequor in diuisione, nondum enim metas tango, cum reuocer ad carceres.

Paupertatem coactam voluntariæ præponit Seguenotus in l. de S. Virg. p. 97. — *Refellitur.* — Matt. c. 19. — Nicol. le Maistre l. 1. instaur. Epis. prin. c. 12. — *Explicatur dictum illust. Geneu.*

Paupertas hæc voluntaria, quæ libera voluntate suscipitur, siue bonis ante caruerit, siue ijs abundarit, bifariam secatur à nonnullis, in Euangelicam, & Cœnobiticam, quæ Philosophica dici potest. Non enim aliter Claudius idem Seguenotus ab eo explicabitur, qui totum eius orationis contextum diligenter expenderit. Euangelica fusiùs alibi exponitur, illa ipsa præcisè & literaliter, quam Christus adolescenti consulit, *vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me.* Quod perfectè impletur consilium secundùm eius qui dedit intentionem, ab eo qui distractis in pauperes bonis suis propter Deum, de reliquo, ex Apostoli consilio *laborat manibus suis quod bonum est*, non tantùm vt vitæ suæ consulat, sed etiam *vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti.* Sic enim Glossa ordinaria locum fideliter interpretatur. Quod sic hic ipse morbo, mutilatione membrorum, vel quo alio casu eò redactus est, vt ne ipso quidem manuum labore sustentare se possit, ad subeundam æquo animo mendicitatem paratus sit. Cœnobitica illa est, qua priuatim singuli bonorum proprietate exuti, ea in commune possident, aut vt domini, vt qui reditibus annuis viuunt, aut vt vsufructuarij, vt ordo Minorum, qui vouent victuros se *sine proprio*, non autem simpliciter in paupertate illa Euangelica. Vnde dicta *Expropriatio*, quod nominis genus etiam in Nicolao le Maistre legitur, licet ille latinam affectet elegantiam. Atque duæ istæ paupertatis species

Alia diuisio in Euangelicam & Cœnobiticam. — Seguenot. loco cit. pag. 99. — *Explicatur Euangelica paupertas secundùm illam opinionem.* — Ephes. c. 4. — *Item Cœnobitica.* — *Expropriatio.* Nicol. le Maistre cit.

cies votum habere possunt adiunctum: nam Expropriatio semper vouetur in claustris regularibus: paupertas Euangelica voueri potest in seculo, & quidem in eo solo, quia non transit ad Cœnobia. Hæc est celebris diuisio, quam tanti videmus fieri, vt ea sternatur solum, quo ad Religiosarũ professionum destructionem curritur; vt proinde in ea reuellenda labor non inutilis ponendus sit.

Refellitur ea sententia, a nouitate.

I. Ac primùm occurrit eius diuisionis nouitas, non temerè inuehenda, non facilè admittenda. Siquidem tot ante seculis, tot in scriptoribus nusquam reperietur paupertas Religiosa, contradistincta ab Euangelica paupertate; nusquam sic ad vnguem explicata paupertas Euangelica, quasi omnes illæ partes sint necessariæ; nusquam Religiosorum paupertas *Expropriatio* nudè & simpliciter appellata. Si fallo, proferant vnum aduersarij de antiquis & Catholicis Patribus, de probatis Theologis, de Canonum Ecclesiasticorum enarratoribus, qui hæc docuerit, qui sit ita locutus, qui Religiosam paupertatem Euangelicam esse negauerit.

Obiectio.

Dices in illo argumento nullum nobis ius esse, cum superiùs non semel periculosum esse monstrauerimus ad antiquitatem Ecclesiasticam in rebus obscuris, quæque mutationi obnoxiæ esse possunt, appellare. Non enim magis absolutio Sacramentalis in antiquis patribus legitur, quàm Expropriatio Cœnobitica: ac licet Apostolicæ missionis formam modò non teneant Episcopi, *sine pecunia in zonis, pera in via, calceamentis & virga*, non minùs tamen succedunt Apostolis. Respondeo infirmum per se, & malignum argumentum, validi arietis vim habere, aduersùs eos in quorum ore scriptisque perpetuum est, dum nos ad Apostolica prouocant secula, vt antiquorum testimonio demonstremus Apostolos *instituisse* statum Religiosum, tria vota illi essentialia, in quo sita sit, quamque vetus eorum solennitas, vtrum eorum desertoribus Apostasiæ crimen obiectum sit, & similia. Quis enim vetet quin ab illis quæramus Augustini, Hieronymi, Gregorij Nazianzeni auctoritate inductam vocem *Expropriationis*, exclusam Religiosorum paupertatem ab Euangelica, negatum in Cœnobijs votum fieri paupertatis: idque fidentiùs postulo, quòd contraria omnia & scripsisse & sensisse constat omni Ecclesiæ seculo Pontifices summos, & alios doctrina insignes, & sanctitate conspicuos.

Responsio. Argumento vtimur aduersariorum.

Vnius Basilij auctoritate refellitur. in Constit. Monast. c. 19.

De sexcentis vnum dicis causa hic nomino Basilium, magnum hominem, & si creditur Aurelio, non Monachum. De canonicis, hoc est Regularibus scribit in Cœnobio agentibus. *Qui eiusmodi sunt, sine controuersia primi parentis noxam contegentes, antiquum bonum in pristinum reuocant. Hi liberatoris nostri, eiusque vitæ dum inter nos versaretur, institutorum veri perfectique imitatores existũt. Quemadmodum enim ille coacto Discipulorum choro, communia cuncta, seque ipsum communem, Apostolis prabuit; item hi quoque Antistiti suo obtemperantes* (ne desit obedientia, quæ in Apostolica communitate non apparet aduersarijs, quoniam Antistitem Christi loco regere non peruident) *genus viuendi Apostolorum ac Domini imitantur.* Potuit-ne meliùs illud Christus *instituere*, quàm cum primus exercuit? *Hi dum laudabili ratione viuendi sua, communitateque, cælestis vitæ ac status egregiè formam effingunt, futura promissi regni bona praripiunt.* Vbi promissum est regnum, nisi cum beati dicti sunt *pauperes spiritu*, quam vocem repudiat Seguenotus? *Hi perfectè rerum omnium paupertatem tenent* (vera hic *Expropriationis* interpretatio) *in quibus nihil proprium cuiusquam sit, sed communia omnium omnia.* Diuites igitur in commune *tanquam nihil habentes, & omnia*

Τὸν τῶν Ἀποστόλων καὶ τοῦ Κυρίου πολιτείαν μετ' ἀκριβείας μεμίμηνται. Οὗτοι τὴν ἀκτησίαν τελείως κατώρθωσαν, οὐδὲν ἴδιον ἔχοντες, ἀλλήλων δὲ τὰ πάντα.

1. Cor. 6. *possidentes*. *Paupertatem* igitur veram & perfectam exercent Basiliani Cœnobitæ, siue illam voueant, siue liberam habeant: eandem communitatem Christus cum Apostolis obseruauit; est igitur Euangelica: hanc modò votiua & solenni professione sequuntur Religiosi: habet ergo ex S. Basilio paupertas Religiosa, vt sit expers proprietatis, in commune locuples, Euangelica, perfecta, cœlestis, qualem in Claustris voueri negant Seguenotus, & alij.

Non debent omnia seruari ad literam.

II. Vult aduersarius præcisè ad literam Christi consilium capi & exerceri. Cur nos in illas sensus literalis angustias conpingit? Illa-ne literæ seueritas omnibus in Christi præceptis & consilijs mordicus tenenda est? Origenem roga; num is *Eunuchos* nimis literaliter amauit, *qui seipsos castrauerunt propter regnum cælorum*, & qui allegoriam frequenter in charta sequitur, in cute literam ad viuum resecuit, neque Deo probatus, neque hominibus? In ipsis parabolis multa constat ornatus gratia narrari, quæ sibi literalis apodosis non vendicat. Vere-ne Deus homo durus est, vt tollat quod non posuit, metat quod non seminauit? An exactè refert ad literam eum iudicem, qui nec Deum reuerebatur, neque homines? Habet-ne pueros secum in cubili, qui prohibeant ne nocte concubia fores pulsanti amico satisfaciat?

In parabolis quædam adijciuntur ad ornatum. Matt. c. 25. Luc. c. 18. Luc. c. 11.

Addunt aduersarij ad literam Euangelij.

III. Esto tamen, literæ pedem aduersario porrigamus. Cur eam ipse aliena appendice corrumpit? Nam quod adijcit de labore manuum, Apostoli Pauli est, non Christi. Atque illic Apostolus ad literam non de consilio paupertatis, de quo nobis sermo est, sed de morum in melius mutatione disserit, eo sensu. *Qui furabatur, iam non furetur: magis autem laboret operando manibus suis.* Si quis vestrum remotus olim à veritate, & Christi gratia bonis alienis per iniuriam inhiauit, iam Christo coniunctus mutata vitæ ratione, labore manuum vitam sustineat, atque vice doli antiqui aut rapinæ, egentibus superflua sua eroget. Id aduersarius ad verum paupertatis Euangelicæ consilium parum literaliter traducit. Loquitur autem de manuum labore Apostolus; at aduersarius qui ad eum omnes cogi non posse peruidet, laborem interpretatur corporalem vel spiritalem: hoc literale non est. Adijcit pauperem illum si laborandi facultas defuerit, mendicatò victitare debere: id quo ex Apostoli verbo, è quo Christi consilio habet, præcisè & literaliter? Illa porro laboris ad opum abiectionem adiunctio ex Apostolo Paulo, licet parum germanè & literaliter explicato, cuius Apostoli, cuius Doctoris auctoritate inducitur? Glossam citant Ordinariam, è doctrina sensuque sanctorum decerptam, vulgatum & fidelem diuinæ scripturæ interpretem. Dic amabo, quæ, cuiusque sit ista Glossa Ordinaria? Non VValafridi Strabi quæ ipsa Patrum verba, ipsos locos integros adducit. Non Anselmi Lucensis, quæ Patrum sensum & succum sæpius moralem exprimit, & textui superadijcit, inde dicta interlinearis. Non Nicolai Lyrani, qui de suo locos explicat. Non Bedæ, qui tamen ab aliquibus citatur. Cuius igitur auctoris illa est Glossa? Quis ille *vulgatus & fidelis interpres*? Nam eorum nullus quos nominaui siue in locum Matthæi, siue in dictum Apostoli designatum, duos hosce locos in vnum sensum compingit, aut ad consilium Christi, verba Apostoli de labore manuum addit: aut Apostoli præcepto, Christi de paupertate consilium coagmentat.

Explicatur Apostoli locus. Ephes. 4.

Glossa ordinaria falsò citatur.

Beda in c. 20. Act. Apost.

Conditiones septem nouæ huius paupertatis.

IV. Itaque cum in paupertate, vt vera, perfecta, & Euangelica sit desiderentur ab aduersario conditiones omnino septem, quas & partes appellare possumus,

possumus, 1. Vt possessiones suas vendat: 2. Det pauperibus: 3. Sequatur Christum: 4. Laboret operando manibus suis, vel ingenij viribus: 5. Tribuat necessitatem patienti, quod sibi superfuerit: 6. Vt cessante labore, mendicato, neque aliter victitet: 7. Vt si quis ad eam voto se vult obligare, faciat illud in seculo, non autem in Cœnobio. Iam recurro ad primum argumentum, & auctorem Catholicum postulo, supra decimum quintum retro seculum, eius explicationis fundum testem; Patrem dico Ecclesiæ, Theologum, scripturæ sacræ interpretem: de septem illis partibus quæro, vt à Magistro scholasticus, sint-ne essentiales omnes Euangelicæ paupertati, an integrantes? Vtrum sublata vel vnica, pereat Euangelicæ paupertatis simulacrum, vt Minerua Phidiæ? Vtrum Romanus Pontifex cum plenitudine potestatis ab alicuius illarum partium necessitate sic possit hominem absoluere, vt tamen in statu paupertatis Euangelicæ persistat? Vt aliquem nobis indicet Pontificem, aut patrem vt Augustinum, Hieronymum, Gregorium, qui negarit, alibi quàm in seculo paupertatis Euangelicæ votum posse concipi, aut Religiosos Euangelicam in Cœnobijs vouere paupertatem: producat vnum in Ecclesia vetere ex vitis Patrum, historia tripartita, Metaphraste, Lipomano, Surio, qui omnes illas exactè conditiones ad paupertatis professionem attulerit. S. Alexium non dicet, qui nihil vendidit, nihil dedit, ne mendicato quidem in domo paterna vixit, in quam semel admissus, vitæ sine labore partæ securus fuit. S. Eugeniam Philippi filiam, aut Paulam S. Hieronymi alumnam non nominabit; quæ in Monasterio vixerunt, quo paupertas Euangelica non penetrat. Paulum Eremitarum parentem non producet, qui neque manibus operatus esse dicitur, quem coruus pascebat; neque comites habuisse pauperes, quos reliquijs aleret. Edicat quàm multos modò in illa essentiali & integra paupertatis Euangelicæ professione in seculo agentes nouerit, siue eam illi vouerint, siue non vouerint, quandoquidem de consilij Euangelici essentia votum esse denegatur. Si neque prioribus seculis tam frequenti sanctitate, tam ardenti caritate, neque istis posterioribus reperti sunt vlli Euangelicæ paupertatis cum septenario conditionum numero cultores, doceat velim quo euanuerit consilium illud Christi? Cur id Christus consuluerit Euangelij sui sequacibus, quod à nemine vno esset vsurpandum? Quid quòd ad illud consilium, cum nouæ expositionis additamento, plurimis fidelibus nullo statu vinctis, nullo voto nexis, non licet aspirare? Nam pauperes qui vendendum distribuendumque nihil habent, impuberes qui sui nondum iuris sunt, aut pupilli *sub actoribus & tutoribus vsque ad præfinitum tempus à patre*, per leges ciuiles à distrahendo patrimonio, per septem conditiones ab Euangelica paupertate arcentur, neque dulcem illam Christi vocem, cum Adolescente possunt audire, *Non longè es à regno Dei.* Quibus incommodis mederi oportet eos qui Cœnobiticam paupertatem ab Euangelica secernunt.

Refellitur.

Nullus Euangelicam paupertatem cum illis conditionibus iactatus est.

Multi non possunt illam sequi.

V. Sed quid homines consulimus, cum Deus ipse vult audiri? Christus eo sensu paupertatis consilium dedit, quo Petrus intellexit, & cum Apostolis exercuit: at simpliciter & sine tot conditionum scrupulosa appendice Petrus intellexit: ergo simpliciter & sine illis conditionibus Christus illud consilium dedit. De propositione nulla potest, vel leuis suboriri dubitatio, cum præsens præsentis sensum Petrus hauriret, cum Petri expositionem Christus non reprehenderet, sed potiùs probaret, & promissa iudiciaria potestate laudaret;

Vera Euangelica paupertatis explicatio.

Apostolus Petrus rectè Christi consilium intellexit.

non facturus profectò in re tanti momenti, si perperam fuisset aliò detorta eius intentio. Nam fermentum Pharisæorum, cum de panibus intelligerent Apostoli, eos ad verum sensum traduxit: cum Petrus scandalum crucis ab eo vellet remotum, ire retro iussus est, quod non saperet quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum: cum dormire Lazarum crederent, de morte manifestè loqui se monstrauit: cum anxijs & hæsitantibus de resurrectione promissa discipulis ambulans, scripturas aperuit. Capharnaïtarũ schisma, qui Eucharisticum sermonem de corporis veritate & realitate capiebant, non impediuit, caussatus eos ad prauum sensum deflectere; sed eo tacitè probato, aliquid minùs ipsis credibile subiecit; quo facto Catholici doctores aduersùs neotericos Nouantes solidè & efficaciter demonstrant, illo sensu de pane Eucharistico locutum Christum, quo loqui putauerunt Capharnaïtæ. Quare à simili nostro in proposito concludimus, non aliter intelligendum Christi consilium, quàm quomodo à Petro intellectum, non modò non reprehendit, sed etiam ingenti mercede subdita comprobauit.

Matt. c. 16. Ioan. c. 11. Luc. c. 24. Ioan. c. 6.

Quomodo Petrus Christi consilium intellexerit.

Quid ergò Petrus aut dixit aut fecit? Nam hoc in assumptione ponimus. *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te.* Non ait, nostra vendidimus, in pauperes erogauimus, labore manuum viximus, ad mendicandum ostiatim parati sumus, pauperes superfluis nostris aluimus. Quid ad hæc Christus? *Vos qui sequuti estis me, sedebitis.* Neque vos soli, sed *omnis qui reliquerit domum, aut fratres, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet.* Vbi grandis ille conditionum septem apparatus? Vbi labor, vbi mendicitas, vbi pauperum sustentatio? Duo postulantur, sua relinquere, Christum sequi; hæc qui fecerit *centuplum accipiet, & vitam possidebit æternam.* Quòd si omnes Apostoli ore Petri sic loquuti sunt, non aliter certè vixerunt. Nam Petrus nauiculam suam non vendidit: Iacobus & Ioannes *relictis retibus & Zebedæo patre, secuti sunt* vocantem; Zachæus dimidium effudit in pauperes, vt totum benè collocaret. Quandiu cum ipso fuerunt benè sani & valentes, ex ipso laboris vsu euocati piscatores, an vixerunt corporis aut animi laboribus? An nummulis ita comparatis pauperes aluerunt? Post ascensionem laborasse manibus Paulus legitur, sed vnus ex omnibus, quod ipse non silet, neque se illud necessitate seruandæ paupertatis Euangelicæ facere, sed ne quenquam suis sumptibus opprimeret, profitetur. Solus-ne Christi consilium expiscatus est Paulus? Si paupertas Apostolica laborem admittit in Paulo, laboris corporei defectus paupertatem Euangelicam à cæteris Apostolis an repellit?

Quomodo illud exercuerint Apostoli.

1 Cor. 9. Vide Aug. l. de opere Monach.

Quæ verè sit paupertas Euangelica.

Itaque Apostolico sensu intellecta paupertas Euangelica, duas tantùm conditiones & partes necessarias complectitur, sua relinquere, & Christum sequi: At præstant vtrunque Religiosi in Cœnobijs, seu dotatis seu mendicantibus; & ad id voto se constringunt: ergo paupertatem Euangelicam Christi & Apostolorum sensu intellectam colunt in Cœnobijs Religiosi, & ad eam voto se obligant. Ergo Christi & Apostolorum sensui repugnat paupertatis diuisio in Euangelicam & Cœnobiticam, & æquè praue negatur in Cœnobijs paupertatem aut voueri aut seruari posse Euangelicam. Quæ omnia nouum *Expropriationis* vocabulum, quà distinctum censetur à vera paupertate, in ius vocant, apud *vulgatos & fideles scripturæ sacræ interpretes*, & perpetuum illi exilium in Nouatorum terras indicunt. Quòd autem paupertatem quæ vouetur in claustris, cum Philosophica gentili comparat Seguenotus

Eam vouent Religiosi.

Non Philosophicam, contra Seguenotum.

notus, calumnia est contemptu & silentio refellenda; vt quæ scriptoris potiùs animum prodat, quàm contrariam vlla ex parte vulneret veritatem.

RELIGIOSÆ PAVPERTATIS SVAS IN species explicata diuisio.

§. I.

DEDVXIT nos diuisio superior ad eam quam inuestigabamus Religiosam paupertatem, eandemque Euangelicam, cuius vnius modò diuersæ species considerandæ nobis occurrunt, quas in Theologo Nicolao le Maistre primùm spectare conuenit; siquidem quinto huius operis libro *quadrifrontem* eius diuisionem maiori Lectoris otio reseruauimus. Is ergo monstraturus paupertatem dominij & proprietatis expultricem, in antiquiore Monachorum instituto non fuisse obseruatam, paupertatem ipsam ex Theologis Scholasticis in quatuor membra speciesque partitur. *Pauperum enim quatuor ordines distinguunt. Primum eorum qui nec licitè, nec validè quicquam possident, Secundum eorum qui licèt nullo iure incapaces dominij sint ac proprietatis, tamen voto singulari & priuato dominium ac proprietatem eiurarunt. Tertium, eorum qui licet nec teneantur carere dominio, sed & validè & licitè illud assequi possint, tamen obligantur ad non vtendum re vlla tanquam propria. Quartum denique eorum, qui ita pauperes sunt, vt in superfluo onere diuitiarum & fortunarum cumulando non desudent, sed sobria, ac moderata vitæ ratione vtentes, in necessarijs tantùm habendis sunt intenti.* Auctorem habet hæc diuisio Suarem, vnde sumpta est à Doctore, sed alio sensu & animo, quàm Suarez produxerit. Nam hic virum Religiosum priuatum considerat, & paupertatem personæ particularis vt talis est, non autem communitatis, & personæ quà pars illius est; ille verò paupertatis eam diuisionem ad *instituta* traducit. Hic eius paupertatis, præsertim quæ in quarto gradu constituitur, exempla proponit in solitarijs, vt in Paulo, & Antonio, & Virginibus nonnullis, vt S. Gregorij amitis, de quibus affirmare non audet, eas in statu religioso vixisse; ille confidenter ijsdem exemplis inde assumptis vtitur, ad pronunciandum de toto *antiquiore Monachorum instituto*; tanquam certum habeat qui sic pauperes fuerunt, eos nihilominus statum religiosum exactum tenuisse. Hic in ea diuisione aliquos nominat gradus, non qui verè in Ecclesia & Religione vigeant, aut vnquam viguerint, sed qui possint existere, Theologicæ accurationis licentia, vt stricta Religiosæ paupertatis essentia clariùs elucescat: Ille sic eam refert, quasi reapse cultam existimet in diuersis Religiosorum Ordinibus, secundùm eos omnes qui referuntur ordines & gradus. Qua de re commonitum oportebat Lectorem, cui crux eo loco fixa est, dum quærit in præsentibus Religiosorum Ordinum speciebus, paupertatis formam, quæ nusquam reperitur. Quam perplexitatem Suaris prouidentia sustulit, dum eos paupertatis gradus qui reipsa existunt, sic exprimit, *Primus modus, seu gradus est. Tertius gradus est*, &c. illos è diuerso qui sola cogitatione formantur, aliter explicat, *Secundus gradus erit: Quartus gradus erit*, &c. Denique in Suare, quàm in Nicolao le Maistre tersior est diuisio, & apertior omnium inuicem membrorum oppositio, quæ potest ita breuiter colligi. Ad religiosum statum constituendum, & in priuatis seruandum, necessa-

Diuisio quadrimembris ex Nicol. le Maistre l.1. de Inst. Epis. prin. c.12.

A Suare sumpta est ea diuisio. Tom.3. de Relig. l.8. c.7. toto.

Differt Nic. le Maistre à doctrina Suaris.

Diuisionis eiusdem aperta collectio.

ria est paupertas aliqua vel seuera vel mitior. Seuerissima est, in qua Religiosus quilibet, nec dominium, nec proprietatem rei cuiusquam aut habet aut habere potest. Mitissima, in qua dominium & proprietas rerum penitus ad vitam necessariarum, exclusa omni redundantia & superfluitate, retineri potest. His extremis mediæ species duæ concluduntur: altera eius Religiosi, qui cum de se sit capax dominij, tamen illud peculiari voto à se abdicet: altera eius qui & dominij sit capax, & illud retineat. Neutri autem proprietas competit, siue vsus rei vt propriæ: in quo grauiter peccat aduersarius, qui vt olim arguebamus, dominium & proprietatem eo sensu, habet pro synonymis, cum ea Suares accuratè & Theologicè distinguat.

Explicatur primus gradus paupertatis strictissimæ.

Iam vt ea diuisio ad illius mentem à quo primùm deducta est, exponatur, prima & arctissima paupertas quæ dominij & proprietatis, siue vsus proprij capacitatem excludit, in Ecclesia modo viget apud eos omnes, qui solenni paupertatis voto sunt adstricti. Id cum omnium etiam aduersariorum consensu probetur, eorum plerique nouum hoc & ab Ecclesia iustas ob causas inductum fuisse volunt institutum, cum antea Regulares Cœnobitæ suorum bonorum domini essent. Inductum, inquam, sed tacita potiùs approbatione, quàm expressa voluntate. Nam Bonifacius VIII. continentiæ votum, quod in Ordinis sacri susceptione, vel Religiosa professione concipitur, primus omnium solenne declarauit, eiusque solennitatis effectus ille primarius est, vt contrahendum postea matrimonium faciat irritum. Subijt deinceps tacita Ecclesiæ approbatione, parem conditionem Religiosa paupertas, vt professorem suum dominij incapacem, non aliter, quàm castitas matrimonij, redderet. Hac in dubitatione profitetur quidem Suares, neque Religioso statui essentialem esse, neque vetustissimis Ecclesiæ seculis ordinariam incapacitatem dominij extitisse: vnde sequitur vt ea solennitas, vel solennitatis effectus Ecclesiæ arbitrio sit inductus, eas ob causas, de quarum æquitate dubitare sit nefas. Verùm id factum longè ante Bonifaciana tempora sub Iustiniano, & ab ipso Iustiniano, consentientibus Episcopis, fusiùs probat, cum inter cætera legem adducit, qua decernit Imperator, per Monachi professionem, omnes res eius fieri Monasterij, licet expressè non donentur, *& non erit*, inquiens, *ampliùs dominus illarum vllo modo.* Quas leges, ciuiles licet, & agnouit & secutus postea est magnus ille Gregorius, qui refertur à Gratiano. Habet igitur venerandam caniciem incapacitas illa dominij, & si in ea voti religiosi constituenda solennitas est, non deest quod obscuram eius nouitatem obijcientibus respondeatur.

Incapacitas dominij non est status essentialis.

Inducta tempore Iustiniani.

Quartus gradus laxissimæ paupertatis.

Qui autem oppositus est, laxissimæ paupertatis gradus in sola rerum necessariarum possessione atque propria vsurpatione positus, admisso retentoque tum dominio, tum proprietate siue vsu proprij, si Nicolao le Maistre credimus, in vetere Monachorum instituto communis fuit & vsitatus. Quod probat tribus maximè rationibus, exemplo nimirum Basilianorum Monachorum; narratione S. Gregorij de Gordiana amita sua: & testamentis quæ non tantùm in Antonio, sed & vulgò in Monachis alijs apparent. De Basilianis Monachis, iam antea & veritati, & muneri suscepto satisfecimus, cum magni Patriarchæ Monachorum leges & instituta diuina panderemus. Reliqua duo argumenta è Suaris horto lecta sunt: in eo proinde, tanquam in natiuo solo consideranda. Rem ille plures in assertiones partitus, fatetur in prima, non

Nicol. le Maistre non aliam paupertatem in Monachis veteribus agnoscit.

ma, non sine aliqua verisimilitudine dici posse, apud veteres Monachos dominium, & proprietatem, siue vsum proprium rerum suarum permansisse, etiam cum Religionis substantia. Verum ex suo deinde sensu, assertione sequenti, probalius asserit, *fuisse semper in Ecclesia vsitatum, vt in statu perfectionis paupertas esset, per abdicationem proprietatis, saltem quantùm ad vsum, atque id esse moraliter necessarium ad proprium statum perfectionis.* Hanc partem cum multis stabiliat argumentis, rationes etiam vt fieri solet prioris assertionis confirmatrices dissoluit. Theologus autem aduersarius, posteriore dissimulata assertione, & nodorum propositorum solutione, hæret in priori, eaque profert ad eius confirmationem, quæ & prolata scit à Suare, & ab eo dissoluta nescire non potest.

Ea opinio Suari probabilis est. Probabilior autem contraria.

Itaque subsistat licet aduersarius in limine, persisto ego ex Suaris sententia asserere, veræ & perfectæ Religionis statum in Ecclesia nullum fuisse, in qua dominium rerum & proprietas in vsu retineri potuerit: quod à Suare satis superque firmatum, pro vero constantique suscipio. Puduerit certè in primis illis Christianæ Philosophiæ heroibus, eandem agnoscere paupertatem, quam à suis postulabat Epicurus cum scriberet, referente & laudante Seneca, *Si vis Pithoclea diuitem facere, non facultatibus adijcias, sed cupiditatibus detrahas oportet.* Nam quæ dici potest Philosophica paupertas, quàm quæ *tantummodo liberat animum mordacibus curis, & contentiosa opum colligendarum solicitudine?* Altera Philosophiæ seruit, altera Deo; illa studio sufficit, at non hæc amori suo, cui satis nihil esse potest, etiam vltra insaniam.

Admittitur opinio posterior.

Epicuri dictum laudabile.

Sene. ep. 21.

At Paulus, inquies, & Hilarion, & nobiles illi Eremicolæ, rebus suis vtentes, & dominium habuerunt & proprietatem: & tamen exaggeratæ perfectionis statum sunt assecuti. Stat igitur paupertas ad miraculum religiosa, cum dominio & proprietate, in moderato rerum necessariarum vsu. Ad hæc duo respondet Suares. 1. Illorum vitam quamlibet admirabilem, in vero & proprio statu religioso non fuisse, vt sentit Gratianus: quod alibi respondere me memini. 2. Edoctos diuinitus *potuisse & habere & seruare votum, nullum habendi dominium talium rerum, ideoque verisimile esse illud habuisse.* Idem de vsu dicendum: eo modo quo non carebant obedientia, vel eius obligatione, cum vsu carerent, potuisse etiam habere, & sine dubio habuisse vsum rerum non proprietarium, *Quod si carebant*, inquit, *subordinatione obedientiæ, mirum non est quod & proprietarium vsum habere possent, quia propriè & formaliter statum religiosum non habebant, etiamsi eminenti quodam modo, & in præparatione animi dici possint illud habuisse.*

Obiectio 1. de Solitarijs.

Responsio.

Non habebant propriè & formaliter statum religiosum.

At habuit agros Antonius quos coleret; habuit Gordiana S. Gregorij amita *conductorem agrorum suorum*, cui resiliens à religioso proposito nuberet. Neque effugium est in negatione status religiosi: quis enim magis in statu, quàm Antonius nobilissimi statûs Religiosi Patriarcha? aut quæ magis religiosa virgo, quàm tres illæ sacræ sorores, quæ *sub districtione regulari degentes, in domo propria socialem vitam ducebant?* Respondet Suares, eorum solitariorum, qui Antonij nomine intelliguntur, bona seu stabilia, seu mobilia, dici posse in Ecclesiæ dominio fuisse, cuius illi Religiosi erant subditi, & principalem eorum administrationem, penes Episcopum eius loci, cui subijciebantur extitisse; de cuius licentia vsum tantùm actualem habuerint. Neque tamen refugit agnoscere, in vita illa priuata Monachos Eremitas, qui nullius essent partes

Obiectio 2. de Agris proprijs.

Responsio.

communitatis, nullius membra corporis, dominium earum recularum habuisse, quas vsu consumebant. Vsum enim occupare sine dominio perfectissimorum fuisse Anachoretarum, non communis perfectionis. Malim equidem illos ordinariè loquendo in statu Religioso non vixisse. Quòd si qui statum habuerunt, ad Ecclesiam cuius erant membra, quamuis remota & occulta, bona illa spectasse, quibus tacito, & vt loquuntur, interpretatiuo Hierarcharum consensu, benè & ex instituti sui ratione vtebantur. Quod pene in Carthusianis solitarijs etiamnum videre est, qui laboris hortensis fructus permittente ordine, salua paupertate, in quos voluerint vsus possunt distrahere, quasi sint hortulorum suorum domini, & opificiorum proprietarij.

Explicata S. Gregorij narratio de amitis suis. hom. 38. in Euang.

De Gregorianis verò amitis quid dicemus, quas sub virginitatis velo, in districtione regulari dominas agrorum videmus? Fatetur hic Suares sibi non satis constare, an status illarum feminarum fuerit verè religiosus. Rem ego in vtranque partem, sine religiosi instituti dispendio, disceptari posse contendo.

Concedi potest illas fuisse verè Religiosas.

Nam has virgines, verè fuisse Religiosas, multa nobis suadent, vt quòd *cunctæ tres sacræ virgines fuerunt, sub districtione regulari vixerunt*, à *Laïcis* distinctæ *sanctimonialis habitus excellentiam* duæ seruarunt, tertia ab illo *corruit ad pœnam*: quòd tria vota non sunt in illa professione obscura; *consecratio* virginitatis, obedientia vel sub Felice Papa illarum abauo, S. Gregorij atauo, & successoribus, vel immediatè sub Tarsilla trium maxima, quæ Gordianæ licentiam, & *Laïcarum societatem* increpabat: quo tempore illa *resumebat vultum subitò grauitatis, inter verba correptionis*: quod non fecisset pertæsa propositi, nisi ius & auctoritatem agnouisset in sorore. Paupertas autem in *sociali vita* quam *ducebant* manifesta est, quæ cum paternos agros in commune possiderent, illisque necessariò *conductorem* præfecissent, priuatim nihil suum esse ducebant, retento si vis eorum dominio, abdicata proprietate. Neque mirum translatis in cœlum sororibus, agros illos ante communes, in proprios vsus traduxisse Gordianam; cur enim paupertati religiosæ parceret, quæ *oblita pudoris & reuerentiæ, oblita consecrationis*, voto virginitatis vim intulit, *à sanctimonialis habitus excellentia corruit*, & cœlo ipso iudice *inter Laïcas deputata est?* Nihil habet igitur aduersarius eo in exemplo, quo demonstret *sobria & moderata vitæ ratione* vsos veteres Monachos, dominium, simulque proprietatem, siue vsum proprium, saluo statu religioso, retinuisse.

Negari potest fuisse strictè loquendo Religiosas.

Quod si strictè & pressè Religiosas fuisse negare volumus, eius rei præbet ansam S. ipse Gregorius, qui vitam illam socialem *in domo propria duxisse* narrat, quò *multi viri ac feminæ conuenerunt*, cum animam ageret Tarsilla. Scimus autem ex olim dictis, consecratas celebri velo Virgines alias vixisse *in Monasterio sub ordine regulari*, alias *sub manu Episcopi*, quæ nimirum priuatam ab Episcopo regulam, & viuendi normam in priuatis tectis accipiebant; quod nobilibus illis virginibus, quæ Felicem, vt arbitror eius nominis III. Romanum Pontificem abauum suum agnoscebant, potuit euenire, vt inde dictæ sint *sub districtione regulari degentes*. Hoc in statu, cum strictam religionem non profiterentur, & solum corpus votiua virginitate Deo consecrassent, regerentur autem non tam imperio, quàm cura & auctoritate Episcopi, paternam hæreditatem adire, & proprio viuere potuerunt. Sic illa quæ sui aspectus copiam S. Martino facere recusauit, *illustris meriti puella*, in priuata domo propositum seruabat, habuitque de hortulo suo, vnde xenium sancto Antistiti mitteret:

Virgines consecratæ quomodo gubernatæ ab Episcopis. Seuer. Sulpit. l. 2. Dial. c. 13.

mitteret: quæ si vouisset obedientiam Hierarchæ, aspectum sui non poterat roganti subtrahere, licet *Religioso* tantùm *officio*, eam *Episcopus* vellet *honorare.* Sic tutelaris nostra S. Genouefa, illibatum sacri veli honorem annos octoginta seruauit, non alia paupertate diues, quàm rusticana & pastoritia, non alia obedientia subacta, quàm paterna. Quamobrem si Romanæ illæ virgines Religiosæ non fuerunt, cur earum exemplum Religioso statui censetur officere?

De Tertiarijs S. Francisci.

Factum vetus, recentiore iterum confirmamus exemplo, in S. Francisci Tertiarijs vtriusque sexus; qui primæua & Seraphica institutione, cum sanctum virum de mundi contemptu concionantem audissent, ipsi coniugio possessionibusque impediti, cùm reipsa mundum deserere non possent, à Seraphica manu methodum acceperunt, qua in seculo seculi victores, in delicijs Pœnitentiæ cultores esse possent. Et ne à blandis Sirenibus in Scyllam & naufragia abducerentur, placuit eorum constantiam aliqua promissione iuuare, qua vouent *seruare mandata Dei toto tempore vitæ suæ, & satisfacere, vt conuenit, transgressionibus contra regulam, & viuendi modum tertij Ordinis de Pænitentia.*

Prima institutione seculares omnes fuerunt.

Qui pietatem suam his finibus continent, secularem vitam agunt, diuites, liberi, coniugati. Videas tamen locis aliquibus, deuotas illas Tertiarias virgines, in aliquam congregationis formam, ad nonnulla pietatis officia coëuntes; quæ viuendi ratio, neque ipsas à secularium nomine liberat, neque Religioso statui addicit. Habent tamen castitatem in proposito, *sobriam & moderatam vitæ rationem* in vsu; obedientiam, saltem quoad suscipiendam à visitatore Pœnitentiam, in voto.

Tales adhuc aliqui remanent.

Quibus ita stantibus, Leo X. Summus Pontifex Ordinem inde Religiosum, vtrique sexui erexit, qui modò feliciter viget sub Pœnitentium titulo, qui dictæ professioni, tria Religiosa vota superaddunt, qualia in Ordine S. Francisci nuncupantur, *viuendo etiam in Obedientia, sine proprio, & in castitate.* Vt iam Fratres Sororesque de Pœnitentia, siue Tertiarij, duplici in discrimine Deo seruiant, Religiosi alij, alij merè seculares.

Alij Religiosi facti à Leone X.

Refellitur Chopp. de Polit. Eccl. l. 2. tit. 8. n. 9.

Qua ex doctrina corrigas licet Ioannis Choppini lapsus, in Iurisconsulto non seuerè arguendos. Is enim Senatus Parisiensis iudicia quædam refert, inuicem vt videtur contraria, quæ Tertiarias in parentum hæreditatem nonnunquam immittunt, nonnunquam ab ea excludunt. Quam ipse *ἀντινομίαν* ita soluit, vt Religiosas dicat, quæ Monasterium ingrediuntur addita trium professione votorum, nullo iure paterna bona semel pro Deo relicta posse repetere, quod verum legitimumque est. Religiosas autem Monasterio non clausas, quæ simplex & vulgare votum Religionis emiserunt, à paternis possessionibus non deijci, sed in herciscundæ hæreditatis partem venire. In quo peccat Iurisconsultus, qui hoc votum Religionis, & illas Religiosas appellat, quæ verè seculares sunt, neque ad Religionem vllo voto obligatæ: vt longè planior ipsi distinctio fuerit obuia, vt Religiosas à secularibus discerneret, sub communi Tertiarum nomenclatione, & istis ad bona paterna ius manere diceret, non illis; quoniam aliæ Paupertatem Religiosam vouent, aliæ neutiquam.

Obiectio 5. de Testamentis.

Hieron. in vita S. Pauli.

Superest actio testamenti, quæ dominij & proprietatis in veteribus Monachis locuples testis est. Nam si Constantinus *permisit vt eis liceret testari, qui veraci Philosophiæ vacarent,* vt refert Cassiodorus: si vestimenta sua in hæredes distribuit moriturus Antonius, & S. Athanasius *legatarius Antonij, tanquam*

magna hæreditata ditatus, lætitijs omnibus incessit, quis dubitat quin dominium & vsum proprium rerum suarum, cum religiosæ sanctitatis excellentia conseruarint? Respondeo credere me historijs, testamenta à Monachis condita esse, vel condi potuisse referentibus: (S. Antonij distributionem illam à S. Hieronymo descriptam non moror, quæ oratoriè & abusiuè *testamentum* nuncupatur) & eodem reduco parentum successiones, quæ nonnullis Religiosam vitam profitentibus obueniebant. Inde tamen vnum concludi posse agnosco, saluum ipsis mansisse rerum dominium, cuius exclusio, vt & incapacitas ad illud acquirendum aut seruandum, Religioso vniuersè statui non est substantialis, vt in Societatis nostræ causa defendenda probat, qui vtranque huius capitis paginam facit Suares. Satis enim consilio Euangelico facit, qui Christum sequutus sua relinquit, vt alienis vtatur, vt ad alterius arbitrium viuat & sustenterur, vt S. Hieronymum audiat scribentem, *Iam non sunt tua quæ possides, sed dispensatio tibi credita est*: imo nec ipsa dispensatio ab alterius voluntate independens relicta est. Quam in rem dictum subtiliter à Theodorico quondam Coloniensi Cancellario refert Carthusianus in Suare, *magis nocere Religioso vsum peculij sine proprietate, quàm proprietatem sine vsu*. Est igitur illa proprietas Religiosæ paupertati contraria, siue vsus proprius rei tanquam priuatæ & peculiaris; non dominium, in cuius amplitudine pauper es & nudus, si Superiori visum fuerit.

Responsio.

Suar. tom. 4. de Reli. l. 4. c. 6.

Hier. ep. 8. ad Paulinum. Suar. ibid. n. 13.

Secundus paupertatis gradus.

Atque hæc cum meditor, explicatis extremis duabus nostræ diuisionis partibus, sensim sine sensu ad medias delapsus sum: quarum vnam video dominij quidem per se capacem, at illud voto peculiari abdicantem: quam perfectissimis in vita solitaria hominibus attribuit Suares, vt ante diximus: neque dubium quin ea primis temporibus perfectio satis vulgaris fuerit, cum in hoc sanctitatis gelu, & occasu caritatis, tam multi publico voto dominium illud, & quod maius est, eius capacitatem à se abiudicent. Paupertas altera dominium retinet, quod potest, proprietatem & vsum rei tanquam propriæ eliminare contenta; de qua prolixè disputantem Suarem Lector otio suo consulet: vt & cætera indidem hauriet quæ ad Religiosam paupertatem spectare videntur. Cum autem hæc quæ de priuatis personis disseruimus, ad ipsas Religiosorum Ordinum sodalitates, leui negotio transferri possint, ijsdemque omnia nitantur fundamentis, operæ pretium non arbitror in conquirendis diuisionibus alijs immorari, cum hæc vna omnium instar esse possit, ac debeat.

Tertius gradus paupertatis. Suares locis cit.

RELIGIOSA PAUPERTAS QUAM SIT *vtilis, quamque ad perfectionem necessaria, ex Guillelmo Parisiensi monstratur.*

§. II.

Cur auctoritas Guillelmi Parisiensis huc aduocata.

NON possum insalutata matre suauissima, & Religiosorum Ordinum nutrice atque alumna præteruehi, vt alia vota conueniam: siquidem eius eximia species, & summa dignitas mentis aciem præstringit, & post diuturnam, nec parum molestam cum aduersarijs contentionem, in sui obtutum & admirationem me totum abripit. Cum autem nulli de ea taceant scriptores

res ascetici, si quis omnes colligere & epitomare studuerit, is & Lectorem fatigabit, & otium suum perperam collocabit. Vnum de sexcentis Guillelmum meum eligo, virum Bellarmini iudicio *admodum pium & doctum*, virtutis æstimatorem optimum, præconem integerrimum, Episcopali officio perfectiuum, vitæ conditione non Monachum, sed perfectum. Neque dissimulo, cum nos *certis ingenijs innutriri* suadeat Seneca, *si volumus aliquid trahere quod in animo fideliter sedeat*, illum mihi post veneranda Patrum, & Ecclesiæ doctorum capita, probari plurimùm & placere.

Bellarm. l. de script. Eccl. secul. 13.

Senec. ep. 2.

Is ergo paupertatis tres numerat gradus. Primus est paupertas ipsa, videlicet carentia seu priuatio rerum humanarum. Alter *contemptus temporalium diuitiarum, & hæc est de virtutibus perfectioribus vna*, quam superius dixit esse caritatis asseclam, & amoris rectissimi atque sanctissimi comitem. Tertius amor ipsius paupertatis, *& hæc perfectissima, propter quod & rarissima*. In primo gradu subsistit vt plurimùm laudata illa à Claudio Seguenoto necessitatis paupertas. In secundo reperitur illa *sobria & moderata vitæ ratio in necessarijs tantùm habendis intenta*, quam solam veteribus Monachis superiùs assignabat Nicolaus le Maistre. At ego perfectos omnes Religiosos volo ad tertium euadere, & voto concepto testari quanto eius virtutis amore teneantur, cuius perpetuum vsum ipsi sibi imperant. Hæc est antonomasticè, ni fallor, paupertas spiritûs à Patribus tantopere celebrata.

Guill. Paris. doctrina de paupertate religiosa l. de Mori. c. 9. toto. Tres gradus paupertatis.

Dicimus igitur quòd illud nihilum & vacuum paupertatis, fundamentum est, & firmamentum virorum perfectorum. Quemadmodum enim auari & cupidi, firmamentum & fundamentum suum habent diuitias: sic viri sanctitate perfecti, paupertatem istam. Christus terram appendebat super hoc nihilum, quando fundamentum Christianæ religionis ponebat dicens, Beati pauperes spiritu, Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: non aliter fundaturus in Apostolis Ecclesiam, nisi priùs eos ad istud nihilum deduxisset, & ipsos in eo stabiliuisset atque firmasset. O nouum nouæ terræ in admirabili vacuo fundamentum! Quod iam ante spiritu prophetico Anna Samuelis mater præuiderat, cum caneret: *Domini enim sunt pauperes terræ, & posuit super eos orbem:* pauperes, inquam, & Apostoli & Apostolorum imitatores Religiosi *virorum perfectorum* nomenclatura non indigni. Prosequitur enim Guillelmus. *Hoc nihilum fundamentum est omnis religionis, professionis, & ordinis: vnde & nullus religionem aliquam intrat, nisi in isto nihilo primò fundatus fuerit, & firmatus; nisi ad illud voto se adstrinxerit, & in illo se perpetuò permansurum promiserit.* Audis Lector, illa paupertas quam Christus docuit, quam in Apostolis stabiliuit, in religione vouetur, & sine ea, eiusque voto in Religionem nullus ingreditur: cum ante somniarent aduersarij, Religiosorum paupertatem Euangelicam non esse, neque in claustra Cœnobiorum posse introduci. *Diuites enim in Religionem intrantes, quasi cameli gibbosi per foramen acus intrant, & ideo gibbositatem sacculorum, & marsupiorum temporalium bonorum priùs deponunt, alioquin non intrant.*

Paupertas fundamentum Ecclesiæ & perfectionis.

1. Reg. 2.

Fundamentum omnis Religionis.

Diuites camelis similes.

Iam dubitare nemini conceditur, quam porro Apostolicam, & *virorum perfectorum* paupertatem intelligat, in quam tot deinceps congerit encomia, vt eam appellare non dubitet *matrem & nutricem, & custodem Religionis, vallum fortissimum, ferculum Christi, & cibum delicatum, quem esurijt in ipsis delicijs paradisi, talentum pretiosissimum, & lucris spiritualibus aptissimum, pretium regni cœlestis, pro quos cœlestes diuitiæ à sapientissimo mercatore Christo Domino scienter, & prudenter dantur.* Addit insuper nobili paradoxo ditissimam & abundantissimam esse

Paupertas mater & nutrix Religionis.

Abundantia paupertatis. Eccl. c. 11.

admirabili abundantia; *primùm ipsa carentia, qua abundat*, dicente scriptura, *Est vir deficiens virtute, & abundans paupertate.* Deinde quòd per eam *ditissima & abundantissima mens humana, etiam terrenis diuitijs, iure plenissimo possidet illas, ac pro beneplacito suo vendit illas commutans cœlestibus.* Rogante Petro, *Ecce nos reliquimus omnia, quid ergo erit nobis? Quasi diceret, pro omnibus relictis quid dabis nobis? Sic relicta omnia, etiam qua non habebant, Christo vendiderunt, eoque commercio sua fecerunt omnia.* Mirum istud, dando possident, quæ seruando nunquam possedissent: dant Christo, qui deserunt pro Christo: deserunt autem non magis qui habent, quàm qui habere desiderant.

Paupertas alienarum diuitiarum domina.

Id consideratum in animi bonis. Basil. l. Constit. Monast. c. 19. al. 18. Ἀρετῆς γὰρ ἡ κτῆσις καὶ κατορθωμάτων ὁ πλοῦτος, καὶ πλεονεξία ἐπαινετὴ, καὶ ἀδάκρυτος ἁρπαγὴ, καὶ ἀπληστία στεφανουμένη, καὶ οὐ μὴ βιαζόμενος ἕτοχος· πάντες ἁρπάζοντες, καὶ οὐδεὶς ἀδικούμενος, καὶ διὰ τοῦτο εἰρήνη τῷ πλούτῳ βεβραβεύσεται.

Aliud paupertatis bonum est *imperiosissima potentia, & dominatio in omnes alienas diuitias terrenas, inuitis earum possessoribus.* Qua in parte mira quædam deprehendit, *quòd eas absque omni contractu, & dono suas efficit amator paupertatis*, dum sic eas Christo vendit, & in cœli thesauros transfert: quòd illud sine detrimento vllo, & possidentium facit iniuria, vt omnia rapiat, dum omnia relinquit: quòd illa vnius hominis possessio similem alterius possessionem nec excludit, nec impedit. Id denique mirabile est, quod paupertas *de diuitijs quæ nec sunt, nec esse possunt, ditissimos efficit pauperes suos, qui de nihilo, & quasi de chimæris diuites sunt.* Laudabilem hanc diuitiarum communitatem, & alienarum opum sine scelere prædatricem caritatem, ad animi bona egregiè traducit S. Basilius, dum Religiosos, communem vitam agentes cum Angelis confert, apud quos nulla lis est, nulla contentio, *sed cum habeat quisque quæ omnium sunt, omnes tamen integras apud se diuitias suas conseruant. Sine dubio tales sunt veræ pietatis cultores, vt eorum non de rebus terrenis, sed de cœlestibus concertatio sit, & indiuidua quadam diuisione, eadem vniuersi & singuli apud se quisque conseruent.* Quia nimirum materiæ sunt expertes & Angelorum & Angelicorum hominum diuitiæ, *laudanda fraudatio, lacrymarum expers rapina, vbi insatiabili auiditati præmium est: omnes rapiunt, & nemini fit iniuria, quæ quidem causa est cur diuitiarum illarum arbitra, & moderatrix sit pax.*

Obiectio aduersariorum.

Quantò sanctiùs atque augustiùs de hac opum siue spiritalium, siue temporalium communitate apud religiosas familias, sentiunt magni Antistites, quàm qui seculo isto scribunt Expropriationem Cœnobiticam omnes ad se diuitias trahere tanquam spongiam, medicorumque cucurbitam? Voto expropriationis non intrare in paupertatem Religiosos, sed in amplissimas diuitias, quantas singulis nulla vnquam fortuna congessisset in sinum. Neque calumniam hanc tacitus prætermisit Guillelmus noster, longè subtiliùs disputatam, quàm à neotericis aduersarijs agitetur: & vt eadem illius quæ istorum controuersia esse appareat, vltimam eius partis rationem in euidentissimo exemplo, cum quæstionis conclusione paucis accipe. *Si centum marcas habeam in massa, vbi & multi alij tantundem habeant, non minùs habeo, quàm si per se illas centum marcas haberem. Quare si quis habeat in massa omnium bonorum Abbatiæ vnius prænominatam portionem, nec plus pauper est, nec minùs diues, quàm si haberet illam per se. Ita autem est de omnibus huiusmodi Religiosis: quare inde diuites sunt, & verè diuites, sub nomine illo & habitu paupertatis.*

Refellitur.

Summa responsionis est, exui Religiosum dominio & proprietate rerum suarum, quæ in res Monasterij non acquirit, de quibus ne libellam quidem in alienos vsus traducere aut licitè potest, aut validè: neque verò sibi quicquam petere aut arrogare determinatum de bonis communibus. *Etsi enim in communi massa, vt ita loquamur,*

mur, bonorum Monasteriorum, vsum habeant victus & vestitus vt fratres, & filij, non tamen hanc partem numero, neque hunc vsum numero, sed vsum in communi, & illum vsum necessarium. Ac ne quis sibi quærendas in Religione diuitias curarum expertes putet, tria illorum genera, quæ vtinam nostris in moribus non reperirentur, exagitat. 1. Eorum *qui à parentibus & propinquis eo modo in claustro proijciuntur, quemadmodum catuli vel porculi, quos matres non sufficiunt enutrire, vt hæreditaria illorum portio ad eos qui in seculo remanent, deuoluatur.* Quo in facto Simoniacam labem inesse pronunciat, probante admodum Dominico Traiano qui marginalibus notulis distinxit auctorem. 2. Eorum qui negatum à fortuna in seculo viuendi modum, à Religione sperant; illos intrare dicit *non Religionem, sed comestionem,* & cum bubus comparat ad præsepe alligatis, quos ad coquinam votum paupertatis alligat, dum refectorij professionem faciunt, non regulæ. 3. Eorum qui introducuntur vt Prioratus, Præposituras, & alias administrationes sortiantur, sibi parentibusque locupletandis idoneas. Hos fures vocat & latrones, quibus Monachalis habitus sit pro latibulo, bona temporalia in prædam. *Illi instar vulpis mortuos spiritaliter se simulant habitu, tonsura, vt de huiusmodi prædam faciant.* Ita vir ille magnus, minimè factus ad assentationem, sed magister verax, & viam Dei in veritate docens Hierarchiá. Quod & aliter in explicanda Religiosæ paupertatis vtilitate, & ad assequendam perfectionem, siue remouendos perfectionis obices necessitate declarat, exemplo vulgari, qui stylus Doctoris est.

In eos qui temporalia bona quærunt in Religione.

Dominic. Traianus ad eum locum.

Paupertatem enim *vallum* esse dicit *siue fossatum fortissimum ac profundissimum,* quo circumdatur muniturque Religio, tanquam arx quædam inaccessa, & arte naturaque inexpugnabilis. Hæc enim est S. Anselmi comparatio, cum villam inualidam Christianismum communem esse velit, at Dongeonem cœlum ipsum, & *supra Monachatum, conuersationem Angelorum.* Itaque *vallum literale nihil aliud est quàm terræ defectus, siue vacuitas: sic & vallum spirituale, defectus terrenæ substantiæ.* Quantò igitur altius vallum est, tantò arx munitior: quique in illud hostes decidunt, certiori præcipitio dispereunt, *& maximè superbia fracto collo suæ ceruicositatis expirat.* Quæ si de paupertate ritè dicuntur, eius inimica opum abundantia sine dubio agger est, quo implentur fossæ, & ad arcem hosti diabolo facilis datur accessus. Sicut scriptum est in Abacuc Propheta de Diabolo. *Super omnem munitionem ridebit, cum portabit aggerem, & capiet eum.* Inde fit sæpissimè *vt quos vallum paupertatis prius defendebat, & custodiebat mundos & immaculatos, velut composito aggere diuitiarum, & completo vallo huiusmodi, hostes sæpe dicti facillimè capiant miserabiliter, & captiuent.* Eadem deinceps allegoria eos vehementer insectatur Religiosos qui lucris & opibus inhiant, in aggerandas diuitias toti incumbunt, quasi vallum ipsimet hostibus suis impleant: neque tantùm illud adæquant, sed etiam circumadiacenti solo superexaltant; *quia terrena substantia apud eos copiosior est longè, quàm apud vicinos eorum seculares.* Cumque terram illam egerere debeant, & fossas reparare, malo suo miseri gaudent, & reparatores profundatoresque valli hostes reputant, quantoque possunt odio persequuntur. *Quid ergo nisi capi volunt, atque in captione diabolica perpetuò detineri? Videant ipsi ne à promissa paupertate, primo voto religionis apostatent.*

Paupertatis ad perfectionem necessitas.

Religio arci comparata.

Anselm. l. simil. c. 76.

Paupertas vallum est.

Abundantia opum agger est.

Abac. c. 1.

In Religiosos opum studiosos.

Hactenus ea valli metaphora doctoris animum omnium oculis præclarè subijciens. Iam ductu simplici, & nullo colore adscito nimiam accumulan-

Abundantiæ incommoda in Religione.

darum, opum cupiditatem in Religiosis exagitat, per nobilem paupertatis prosopopeiam. *Ego nutrix religionis, eam lacto, & impinguo: sicut contraria mea eam fame attenuat & consumit.* Ænigma profectò solis carnalibus tenebricosum, sed spiritualibus spiritualia comparantur. *Meditationes enim, sanctas lectiones, & orationes, & alia sacrarum exercitationum studia, quibus religio pascitur, stabilitur, & nutritur, in computationes, & ponderationes custodiarum, acquisitionum solicitudines, in lites, & iurgia pene totaliter transfert: perfunctoriè, & ex medullarum syncopis & apocopis detruncatum, inordinato strepitu vertitur per eam diuinum seruitium, ita vt magis tumultus intolerabilis, quàm diuinum seruitium sit dicendum.* Hæc qui faciant, illos putas ad propositum magnæ perfectionis scopum posse collimare? *Apud diuites Abbatias sunt calculationes & supputationes redituum, expensarum, receptarum longissimæ, exactissimæ; ita vt non claustrales, sed magis trapezitæ huiusmodi homines videantur.* Neque est quod non priuati peculij, sed boni publici curam, hisce vitijs vllus obtendat: siquidem *quod amplius est in talibus, à malo est, vel infirmitatis huiusmodi hominum, vel voluptuositatis, quæ non solùm vana est & indecens religioni, sed etiam pestilentissima & inimica. Nihil enim magis indecens crucifixis, & varijs patibulis affixis, quàm deliciæ & ornatus: Religio autem omnis crucifixio est illam suscipientis, & veraciter proficientis.* Hæc & alia verbis sensuque eximia magnificus Christianarum virtutum buccinator, quæ qui volet legere, tantorum bonorum conciliatrici, malorum auerruncæ paupertati religiosæ, nihil veri honoris & laudis negandum esse fatebitur.

Religiosi trapezitæ.

Religio omnis crucifixio est.

Dictorum collectio in aduersarios.

Quæ vt in summam colligamus, sapientissimus Parisiorum Antistes, & dignissimus S. Dionysij successor, sanctorum Monachorum Ordinem, diuiduis vitis ex animo renunciantem, laudat & perficit vt S. Dionysius: errantes ab officio, graui admonitione coërcet & increpat, vt S. Dionysius Demophilum: paupertatem religiosam *nihilum, vacuum, priuationem, carentiam* esse putat, contra quàm Nicolaus le Maistre, qui moderatas diuitias vult illorum singulis competere. In Apostolis à Christo fundatam, atque adeo Euangelicam simul & religiosam, sine qua diuites in religionem non intrant, esse agnoscit: cum ex aduerso Claudius Seguenotus eam in claustris voueri deneget. Religionis fundamentum, vallum, matrem, nutricem appellat: licet Petrus Aurelius nullam eius voti necessitatem in ordine factitio peruideat. Omnia Cœnobij bona ab vniuersis possideri, sine priuata cuiusquam proprietate & vsu determinato disputat, ideoque singulos verè & strictè pauperes & esse & haberi: cum alij Religiosos leui *expropriatione* ingentium bonorum dominos & possessores fieri proclament. Hic igitur *admodum pius & doctus* Hierarcha, tam verè, solidéque, & citra adulationis suspicionem paupertatem religiosam laudat & suspicit, quàm illi non eiusdem auctoritatis homines & doctrinæ, malignè, & contumaciter cauillantur.

CONSI-

CONSILIVM CASTITATIS IN RELIGIOSO statu ab Ecclesiæ nascentis exordio viguisse multis confirmatur. Vbi fusè de Essenis.

CAPVT XIII.

SOLICITATVR etiam ab aduersarijs religiosa Castitas, cui non inurbanè quidam fecit nomen *Noli me tangere.* Virtutis quidem Angelicæ dignitatem, & proximam Deo incorruptionem, omnibus hominum linguis & encomijs superiorem demirantur: sed tantum illud bonum statui religioso neque vetus, neque intrinsecum esse disputant, vt nimiæ vanitatis arguatur, quæ se aduentitijs ornamentis velit iactare Religio. Verùm cum ea quæ pro ternario votorum numero hactenus disseruimus, castitatem, eamque præcipuè, omni necessitate includant; ijsque præterea pro suauissimo illo flore conseruando quamplurima primæ notæ possint adijci; nostrarum modò videtur esse partium, eius antiquitatem exquirere, & statui Religioso, à primis Ecclesiæ seculis asserere. Negat id quidem Petrus Aurelius, & *castitatem*, clamat, *ad regularis status essentiam adiunctam esse, non solùm Ecclesiastica institutione, sed etiam non ita vetere, cum eiusmodi essentiam ab initio in Ecclesia fuisse non constet, nec vllum eius testimonium proferri queat.* Huic autem assertioni satis se putat fecisse, cum demonstrandæ contrariæ necessitatem nobis imposuit, quod est fallax oppugnationis genus. Quidni enim iure meo quæram lacessitus, si vitæ regulari recens accessit votum Castitatis, edat aduersarius quo seculo, quo Pontifice, qua ex causa sit institutum? Proferat auctores qui id testentur, qui disertè asserant: det in Ecclesia vetere, quò sæpe remittimur, hominem vnum, qui castitate solutus in stricto Monachatu perseuerauerit.

Antiquitas religiosæ castitatis oppugnatur ab aduersarijs.

Aurel. in Vind. pag. 669.

Refellitur suo argumento.

Verùm causæ fiducia liberalius aliquid à me postulat, vt rem ab altiore principio repetam, & quæstionem in bono luminè collocem. Religiosæ castitatis nomine tria implicantur, quæ grammatica subtilitas nunquam extricauerit, castitatis consilium, consilij votum, voti solennitas. Consilium in vita religiosa semper viguisse, nemo negabit, nisi qui dubitet solem lucere meridie. Voti obscurior, non tamen incerta & inconstans memoria est. De solennitatis antiquitate inter auctores controuertitur, & adhuc sub iudice lis est: vetustatem demonstrant non pauci; pugnant pro nouitate alij. In quorum subsidium veniunt Antiregulares omnes, quorum plerique fœdè labuntur in terminis, vt hic ipse Petrus Aurelius, dum Castitatem, pro voti castitatis solennitate nominant, & recens adiunctam ex institutione Ecclesiæ pronunciant, quoniam id dictum de voti solennitate legerunt. Vt igitur ista clariùs veriusque distinguantur, Religionem strictam dico sine castitate esse non debere; statum sine voto consistere non posse: votum illud simplex an solenne sit, ad status essentiam minimè pertinere: hoc tanquam certum, & probatum à Theologis accipio, ne curram extra lineam mihi descriptam; superest vt illud exsequar, castitatem & eius votum in Religioso instituto semper floruisse.

Status quæstionis exponitur.

Votum distinguendũ à voti solennitate.

Vide Suar. tom. 3. de Relig. l. 1. c. 5. & tom. 4. l. 3. c. 3.

Probatur opinio exemplo Pharisæorum.

Dubitari non potest quin Apostoli Spiritu Sancto instincti, tanquam os domini, pretiosum à vili separarint, & nonnulla Iudæorum instituta laude digna, reiectis vitijs & superstitionibus, in Ecclesiæ nascentis mores infuderint. Quod insinuat S. Hieronymus cum *Ecclesiam adhuc Iudaizantem* à Philone laudatam scribit. Vnum autem è pulcherrimis institutis quæ illa vigebant tempestate, fuit amor continentiæ, & omni corporis maceratione quæsita castitas, quam S. Epiphanius in Pharisæorum secta, dignis verbis prædicare non posse videtur. *Quidam enim eorum quum se exercebant, præscribebant decennium, aut octennium, aut quadriennium virginitatis & continentiæ, & frequentiùs orantes, crebriùs certamen hoc aggrediebantur, vt ne videlicet corporale quid eis accideret, aut clandestinè per somnia tristis defluxio contingeret.* Temporariam illi habebant in proposito castitatem, perpetuam fecerunt Apostoli concepto voto. *Et alij ex ipsis asseres sibi ipsis parabant dodrantis tantùm latitudine, & in his se ad vesperam locabant, vt si quis dormisset, in pauimentum decideret, & rursum excitaretur ad orationem. Alij lapillos ex aquis collectos sibi ipsis sternebant, vt dum his pungerentur, non in profundum somnũ deferrentur. Alij spinas pro strato habebant ob eandem causam.* Credas videre te Anachoretarum veterũ, & Monachorum ἀσκησιν, hac imagine solerter expressam. *Progrediebantur per amicula & alios ornatus, ac muliebria pallia, indutis crepidis, & calceamentorum fibulis procedentes, quo tempore continenter agebant, aut virginitatem exercebant, ad declarandum hominibus suam professionem, vt nemo contingeret scilicet sanctificatos.* Differebant quidem ab hominum vulgo tum Clerici tum Monachi, habitu qui professionem & deceret, & ostenderet; non eo tamen consilio vt contactum arcerent, ex superbia & hypocrisi Pharisaïca; nam communem hominum consuetudinem fugiebant, Clerici quidem moribus & vita, Monachi autem semota præterea à turbis & tumultibus habitatione, veri omnes & spiritales Pharisæi.

Epiph. hær. 16.

Mira eorum continentia.

Aliud exemplum in Essenis.

De illis scripserunt inter alios Philo l. Quod omnis probus sit liber. & l. de Supplicibus. Ioseph. l. 18. Antiq. c. 2. & l. 2. de bello c. 7. Plin. l. 5. c. 17. Solin in Poly. c. 36. Epiph. hær 19. & 29. Philastr Suidas. Serarius in Trihæres. l. 3. Baron. ad an. 64. n. 3. tom. 1. Petauius in Epiph. Salmas. in Solin. tom. 1 à p. 610.

Apertior est imago in Essenis, si tamen in omnibus imago, non res ipsa. Essenorum mores & instituta primus omnium descripsit Philo Iudæus, quem secutus & pene dicendo exprimit, & æquè sectam deprædicat Iosephus; successerunt plures alij veteres & neoterici, sacri & profani, in quibus distinctissimè Nicolaus Serarius in Trihæresio, & Eminentissimus recentium Baronius historicam veritatem vndecunque concinnat, & pro antiqua Ecclesiastica sanctitate pugnat. Ex his omnibus, qui quales ve fuerint Esseni, cum possit exquirere studiosus Lector, ad vnguem videtur non posse perdiscere. De nomine, deque secta, magna lis: vnde vocati Esseni: eosdem-ne homines tria vocabula nuncupent Hasidæi, Esseni, Osseni? Quocunque dicantur nomine, Iudæi sint an Christiani? Si Christiani, rem meam agunt; si Iudæi, eandem promouent. Nam in illis vt Christianis, verum Monachatus initium reperio; in ijsdem vt Iudæis, figuram & exemplum. Quare in hac controuersia cum pars vtraque mea sit, sine præiudicio veritatis, veri quæ mihi apparet similitudinem licet effari.

Esseni diuersi ab Ossenis.

In primis Essenos Philonis, ab Ossenis S. Epiphanij diuersos esse arbitror, quicquid contradicat Salmasius. Id mihi suadent duo, hominum doctrina, & mores. Nam priores nullo errore in vera fide aduersùs Deum, nulla in moribus prauitate corrupti sunt: imo in Dei cultu summa cum pietate versantur, proque eo conseruanda exquisitissimis affecti supplicijs, omni tyrannorum crudelitate superiores euasere. At Epiphaniani Deum docentur denegare, &

Idololatriam per summam perfidiam simulationemque profiteri. De Christo quid illi sentiant, neque ex Philone, neque ex Iosepho agnosci potest, vt neque Spiritus Sancti nomen apud eos auditur. Isti verò nescio quid monstrosum de Christi mensuris delirant, in longum miliaria nonaginta sex, in latum miliaria viginti quatuor porrectum: Spiritum Sanctum sexu feminam, instar simulacri supra nubem inter duos montes stare: & eiuscemodi somnia. Philonici orant ad solem Orientem conuersi: Epiphaniani ad Ierosolymam, quocunque locorum situ; non enim illi cœlum, sed vrbem aspiciunt. Prioribus continentia & nuptiarum fuga in vsu est: posteriores virginitatem oderunt, & ad nuptias compelluntur. Illi denique se à sanctitate Essenos, isti à stabilitate & firmitate Ossenos appellari volunt, vt etsi literis aliquantùm, significatione tamen minimè conueniant.

Ossenorum deliria.

Neque sic obijcias. Essenos suos in Palæstina & Syria Philo collocat, Plinius vltra lacum Asphaltitem procul ab littore: suos item Ossenos Epiphanius in eodem terrarum situ ad Nabathæam, Ituræam, Moabitidem regiones trans mare mortuum habitare commemorat. Cur ergo ijdem esse negantur? Respondeo enim primùm non legi apud S. Epiphanium, habitasse illa in regione Ossenos, sed profectos ex illa regione, idque famâ potiùs & traditione, quàm scriptoris ipsius vera sententia. Quamobrem impostores isti nominis potiùs, quàm loci abusi vicinia, propagatos se iactabant ab ijs Essenis in Iudæa Peræa trans Iordanem, aut Petræa, vnde & Thraconitis regio, incredibili morum integritate florentibus. Præterea si quis eos ibi commoratos vltro concedat, non inde tamen eosdem esse conficiet, cum hic non sanguinis & propagationis, non virtutum naturalium, sed morum & dogmatum fiat quæstio; quibus immutatis homines ipsi noui dicuntur, licet vetere loco defixi. Nam Franci qui Galliam tenemus, non ijdem sumus cum Gallis antiquis sub Brenno & Vercingentorige: neque qui modò Romam incolunt, si vitam & mores spectas, successores sunt Romanorum, sub Camillo & Cæsare. Quare cum Ossenos ab impio Elxaï perfidiam nequitiamque omnem edoctos esse constet, quantumlibet eos ab Essenis originem duxisse fateamur, alios tamen, & degeneres à patribus fuisse agnoscamus necesse est.

Obiectio.

Responsio.

Non negat id aliquatenus in S. Epiphanij sensu dici posse Salmasius: sed vt in suo ipse perstet de Essenis Ossenisque confundendi, dubiam & incertam viri sanctissimi atque eruditissimi narrationem de Elxaï cum fratre Iexeo habere se ostendit, paucis contentus contemptum suum indicare, *vt vt sit, & quicquid hæc fidei mereantur.* Cum ad hæc eleuanda validæ forent admouendæ rationes: siquidem dubitare non potest S. potiùs Epiphanio, quàm nouo nouatori credituros complures. Nam vt id vnum adferam, quàm verè dicit Essenorum & Ossenorum nomen idem esse, quia *Solem* (cholem vult intelligi) *pro scheua, & contra sæpe vsurpant Hebræi, & in exoticis nominibus Græci non raro mutant E in O.* Quàm enim variæ & pene pugnantes significationes in Hebræa dialecto ex leuissimæ literæ, & minuti apicis mutatione nascuntur? Quod in regijs nominibus Ioακim, & Ioacin apparet, quæ Christi genealogiam ignorantibus faciunt imperfectam: & in decretorio illo Scibboleth, quod ex spica in onus grauissimum Sibboleth, ab Ephrataeis linguæ vitio vertebatur. Adde quòd Cholem, & Scheua massoretica puncta sunt, post Philonem & Iosephum ab otiosis Rabbinis excogitata; vt dici non possint

Malè reprehenditur à Salmasio S. Epiphanius.

Esseni & Osseni nomine differunt.

Iudic. c. 12.

οὐκ ἀκριβεῖ τῇ διαλέκτῳ ἑλληνικῆς παρώνυμοι ὁσιότητος. Philo l. quod omnis probus, &c.

veri germanique Hebræi apices illos inuicem permutasse. Quare *Essenos, non Ossenos, philosophos suos appellari voluit Philo, negauitque satis propriè & accuratè ad Græcam dialectum esse cognomines sanctitati. Cumque circa S. Epiphanij tempora, illa vocalium Hebraïcarum argutia prodierit, facilè notasset vir Iudaïcarum rerum scientissimus, Ossenos antea Essenos dictos esse, & recens nomen mutasse, si reipsa id factum esset. Quapropter sit asserta Essenis nostris pietatis gloria, ijque ab impijs & profanis Ossenis toto cœlo distincti.

Essenorum species distincta.

Vt ergo de solis agamus pietatis cultoribus, certum mihi est Philonis Essenos & Iosephi eosdem esse, sed non omnes: conueniunt siquidem in genere, at non in singulis speciebus. Duplicis enim conditionis Essenos exhibet Philo, alios Actiuos, alios contemplationi addictos: illos in Syria & Palæstina, hos in Ægypto describit: illos certo numero, ad quatuor millia complectitur, hos & plures facit, & in plura loca dissipatos: in illis soli viri memorantur; apud hos etiam mulieres exerceri dicit. Iosephus autem duas Essenorum aduehit formas, inuicem admodum discrepantes. Siquidem eorum alij perpetuam seruant continentiam, alij nuptias liberorum quærendorum causa suscipiunt. Atque si verum est in vrbibus, quanquam non certis, Essenos aliquos morari, alios in agris; prius ego coniugatis Essenis, posterius continentibus assignandum arbitror, ne secum, & cum Philone pugnare Iosephus videatur: si alienos verè filios educandos excipiunt, & ad virtutem informandos, id ego iustiùs de continentibus, quàm de coniugatis intelligendum iudico. Denique tres Essenorum species à duobus hisce scriptoribus induci pronuncio, Contemplatiuos, Actiuos continentes, Actiuos coniugatos. Qui cum rebus expositis differant, hoc habent omnes commune & genericum, quòd pietatem mirificè colunt, & iustitiam, diuitias animosè despiciunt, in commune viuunt, & laborant, omnes homines seque ipsos inuicem eximia beneuolentia prosequuntur, & alia eiusdemmodi. Quòd si qua in re paulùm grauiori Iosephus à Philone narrando videtur discrepare, eum ego ad Philonis regulam corrigendum autumo, quem & priorem tempore, & sapientia potiorem non inuitus agnouerit.

Singulæ species explicatæ.

E tribus illis speciebus, mediam tantùm esse puto propriè dictorum Essenorum; duabus igitur alijs ex aliqua vitæ similitudine, & iustitiæ cultu nomen accommodatum: vtriusque formæ Actiuos, esse Iudæos genere, Contemplatiuos neutiquam.

Esseni actiui coniugati.

In Actiuis coniugatis, qui minimè omnium nobiles, imaginem reperio eorum Christianorum, qui primis seculis perfectam in coniugio, & moderata facultatum suarum possessione vitam exigebant. Et fortasse non sine probabili coniectura credet aliquis, fuisse illos Christianos qui audierint ab Apostolo, *Non habemus hic ciuitatem manentem, sed futuram inquirimus*: & à Christo Domino, *Cum persequentur vos in ciuitate ista fugite in aliam.* Siquidem discipuli omnes, narrante S. Epiphanio à Christo de Ierosolymorum excidio præmoniti, Pellæ habitarunt, in confinijs Peræa regionis, vnde Nazaræorum hæreseos sunt ducta primordia: Iosephus autem admonet, *non esse* Essenis *illis vnam ciuitatem certam, sed in singulas plurimos transferre domicilia.*

Heb. c. 13. Matt. c. 10. *Christiani Pellam migrant.* Epiph. hær. 29. Euseb. l. 7 hist. c. 5.

Esseni actiui continentes. Serar. c. 9.

Continentes autem Esseni omnium nominatissimi, quos Serarius eosdem probat esse cum Rechabitis, & à Ietrò Mosis socero duxisse originem, tam sunt à Iudæorum moribus remoti, tam similes Christianis & quidem

perfectissimis,

perfectissimis, vt vix iurare audeas fuisse Iudæos. Iudæos inquam, non eos qui Christi seculo florebant, sola hypocrisi commendabiles, sed etiam qui felicissimis sub Dauide & Salomone temporibus piè sanctéque, vt lex ferebat, diuina tractabant. Christianum enim est, non Iudaïcum, graue corporis voluptatibus etiam licitis bellum indicere, concesso thalamo æternùm abstinere, promissæ renunciare fœcunditati. Christianæ humilitatis est æqualitatem inter omnes affectare, prodesse omnibus, etiam extraneis & ignotis, caritatis oleum & misericordiæ in omnes largè abundanterque diffundere. Aspirantem ad cœlestia Christianum, non depressum in terrenas promissiones Iudæum, decet insignis ille diuitiarum contemptus, & in communi omnium possessione singulis adamata paupertas. Quid dicam de sacrificijs Mosaïcis quæ respuunt, bobus & animantibus mactandis abstinentes, *sanctioribus vsi cæremonijs*, veri adoratores, qui *adorant Patrem in spiritu & veritate?* Quapropter, inquit Iosephus, *exclusi à communi fano seorsum sacrificant*, vt hac etiam in re conceptum à Iudæis aduersùs Christianos odium tolerarent. Omitto minora, quòd inuicem amant vt fratres, quæ Christianorum nota est; antelucanas celebrant preces, quod in ritu Iudaïco non facilè reperies; vultu ad Orientem solem conuerso precantur, cum Iudæi cæteri vel Occidentem vel Templum semper spectarent.

Virtutes Essenorum Christianæ potiùs quàm Iudaïcæ.

Contemplatiuos autem Essenos, qui solum Philonem panegyristen sortiti sunt, non appellari *genere Iudæos* solerter adnotauit Serarius, vt libera nobis sit facultas asserendi, Christianos fuisse, quibus ob virtutis præstantiam inclytum Essenorum nomen attribuerit Iudæus scriptor, gentilitiæ gloriæ studiosus. Hos ego confidenter assero primos fuisse Monachos, Ecclesiæ adhuc Iudaïzantis alumnos selectissimos: eamque probabilitatem conficio, non tantùm auctoritate S. Hieronymi, cuius aperta sententia est in hoc ipso proposito, *talem primam in Christo credentium fuisse Ecclesiam, quales nunc Monachi esse nituntur & cupiunt*. Non certa S. Epiphanij asseueratione, hæc à Philone narrata *non de alijs, quàm de Christianis*; qui vulgares cum intelligere non possit, in illa solitudine & vitæ conditione, Monachos hic Christianorum nomine significet necesse est. Non admonitione Cassiani, Monachos Ægyptios à S. Marco esse institutos: non illis inquam auctoritatibus, sed ipso narrationis aspectu, quæ scriptores sapientissimos in eam induxit opinionem. Enimuerò si Monachorum, & non quorumcunque Christianorum est, vrbium tumultus, & populorum frequentiam vitare, vt verè solitarij & dicantur, & sint; isti facultatibus parentibusque desertis, in hortos & villas solitarias demigrant, amore solitudinis, non hominum odio, sed cognatorum vitiorum fuga. Si Monachi à puro Dei famulatu nomen sortiti sunt, isti Therapeutæ & Therapeutides nuncupantur. Si apud S. Dionysium communi cognomine sancti vocantur Monachi; istis celebre à sanctitate nomen est Essæorum, siue Essenorum. Nisi quis non imperita curiositate ἀπὸ τοῦ Ἐσσῆνος malit eam vocem deducere: est enim Suidæ Ἐσσὴν Rex apum, cuius populus, tanquam cœlesti rore viuentes apiculæ, iugi castimonia, labore innocuo, bonorum omnium communione in agris & hortis, Monasteria pro aluearibus, cellas pro fauis habitat. Vel ne à sanctitatis limitibus aberret appellatio, ab Essene, quem Græci λόγιον vocant, Rationale & Oraculum Latini, estque lamina aurea pontificium Ephod ad pectus claudens, gemmis duodecim distincta, cuius intuitu Deus

Esseni contemplatiui, Monachi fuerunt. Serar. c. 17.

Probatur ex Hier. l. de scripr. Eccl. c. 18. Epiph hær. 29. de Nazaræis.

Cass. l. 2. de inst. Cœn. c 5.

Probatur ex vitæ similitudine.

Nominis Essenorum, variæ deriuationes.

Essen Rex apum. Suid.

Essen rationale. Ioseph. Antiq l. 3. c. 8. & 9.

Porphyr. apud Cyril. l.5. in Iud.

olim reddebat oracula. Sunt enim Esseni nostri pretiosissima portio vestis Christi, pro hominibus legatione fungentes apud Deum, in perscrutandis prophetis seduli, ideoque, teste impio Porphyrio, rerum futurarum veritatem attigerunt. Si Monachi tota hebdomade soli sedent in cellis, dominico autem die in templum omnes coëunt, vt olim describebamus; Supplices Ægyptij reliquis diebus ne per fenestram quidem domunculæ prospiciunt, Sabbato autem (quem ego diem pro dominico scriptum arbitror ab Iudæo isto auctore) in ædiculas & semnæa conueniunt scripturæ sacræ expositionem audituri.

Item ex regularibus quibusdam obseruantijs.

Si Monachi disciplinæ suæ studiosos priùs explorant, quàm admittantur interiùs; non dubium quin & isti Ægyptiorum Essæi, non segniùs quàm Syriæ Palæstinæque Esseni, ad suum aspirantes consortium accurato probent diuturnoque examine, quale discribitur à Iosepho, vt putes in eo te religiosum legere tirocinium. Si Monachi cœlestibus delicijs animo saturi, perpetuam corpori suo non tantùm ab irritamentis gulæ, sed etiam ab esu pene necessario abstinentiam imperant, Contemplantes Philonici nec cibum nec potum sumunt ante solis occasum, viuendi necessitatem tenebris occultantes; nonnulli ex his vix tertio quoque die famem sentiunt, nec desunt qui perdurent duplum eius temporis, & vix festo die degustent cibum necessarium; atque is est in lautissimis epulis panis pro cibo, sal pro opsonio, hyssopus delicatis pro condimento, aqua calda senibus, frigida valentioribus. Credas te Cassianum & vitas Patrum audire, cum hæc memorantur. Si Monachorum vilis vestitus est, supellex plebeia, tectum humile; domicilia Essenorum æstum arcent & frigora, cæterùm extemporanea, inornata: hieme crassa tunica, æstate linea exomis tegendo corpori, præterea nihil. Lectisternia tegetes sunt rudes, viles, parabiles, ex indigena papyro: *in vniuersum enim exercent modestiam, vt fontem veritatis; sicut è fastu mendacium prognatum autumant: profluunt enim ex mendacio variæ malorum species, contrà ex veritate omnium felicitatum humanarum diuinarumque copia.* Si Monachi sine famulitio externo, quod possunt sibi inuicem exhibent ministerium; Supplices Esseni seruitutem naturæ iniuriam, quæ liberos omnes genuit, interpetati, mancipijs carent, ingenuos ad ministerium deligunt, vt cuique pulcherrima est ad virtutem indoles: hi senibus tanquam parentibus publicis germani filij, sponte nutus præueniendo, liberalissima ἐθελοδουλείᾳ ministrant.

Item ex consiliorum Euangelicorum obseruatione.

Denique si Monachi trium magnarum obseruatione virtutum, Paupertatis, Obedientiæ, Castitatis, spectabiles sunt; habent Esseni Ægyptij natu maximum grauem hominem, & dogmatum peritissimum quem auscultent; non secus ac mitiores in Iudæa Esseni, *sine curatoris præcepto nihil faciunt; & cognatis aliquid dare sine curatoribus interdictum est.* Priuatam singulorum paupertatem, & collatos in commune labores, omnes paginæ loquuntur. De castimonia quæ huic excursui ansam præbuit, quæ Iudæos æquè ac profanos scriptores stupore defixit, qui mirari satis non possunt gentem sine venere propagatam, sine puerperijs renascentem, eo loco sitam qui sit ipse addictus pudicitiæ; de castitate inquam superfluum est repetere, vbi fœminæ nullæ, nisi *anus sed virgines, non coactæ castitatis, sicut apud Græcos quædam sacrificulæ; sed sponte continentes præ amore sapientiæ, diuinæ non mortalis prolis cupidæ, quam sola Deo caræ animæ ex seipsis pariunt, excipientes pro semine intelligibiles patris radios.* Vota

hic

hic exprimi à Philone, nemo quod credo, postulet, cum is, quos circa Paschales tantùm ferias lustrauit, vt narratur ab Epiphanio, non potuerit nosse intimiùs. Non vanè tamen aliquis eiuscemodi nonnihil suspicari possit, ex Actiuis in Iudæa Essenis, quos refert Iosephus neminem in sodalitium suum admisisse, nisi *magnis execrationibus adiuratum, se colere Deum*, iustitiam, virtutes. Quòd si qui contra facere deprehenduntur, expelli à congregatione: talique pœna multatos miserabili exitu sæpe consumi. Vbi exsecrationis, & excommunicationis indicium est non obscurum, quam mereri non potest qui sponte in eo contubernio manserit, laude dignior quòd sic aliquandiu vixerit, quàm pœna quòd semper viuere recusarit. Et hactenus de Essenis vel figura, vel primordijs Monachorum.

Epiph. hær. 29.

De votis etiam non leuis est suspicio in Iosepho.

VOTVM CASTITATIS IN RELIGIOSIS AB orta Ecclesiæ consideratum.

§. I.

SI quæ de Essenorum religione & Monachatu sunt à nobis disputata, non omnem ex aliquorum animis euellunt scrupulum, quoniam ad immensum illud tot seculorum spatium acies nostra caligat, in ijs quæ scriptores Ecclesiastici tanquam priuata, & Ecclesiæ Catholicæ statum non cernentia tantùm obiter perstrinxerunt: non refugient vt opinor, certam constantemque inter Catholicos omnes traditionem, quæ castitatis in qua versamur antiquitatem, in Religioso statu adeo validè fortiterque stabilit, vt nihil solidum, & cum recta fide satis coniunctum opponi posse videatur.

Nascentis Ecclesiæ Clericos Religiosos fuisse, & ea quæ suo loco protulimus, & infinita alia quæ possunt in eam rem afferri satis superque declarant: Clericos autem illos, maiorum saltem Ordinum, perpetuam coluisse castitatem, & eam voto firmatam, constans Catholicorum doctorum opinio est, & Ecclesiæ traditio: omni ergo fide contestatum est nascentis Ecclesiæ Religiosos, saltem aliquos, in votiua castitate vixisse. Continentiam in Clericis duplicem distinguimus, aut potiùs eandem duplici in casu agnoscimus. Nam qui Clero se se addicunt, vel matrimonio sunt vincti, vt Apostolorum nonnulli, quando fuerunt in Christi comitatum adlecti; & his vsu coniugum post susceptos ordines interdicitur: vel soluti coniugio, & sui iuris liberum ordinationi caput subijciunt; & istis matrimonio in perpetuum interdicitur. Id quod iure fiat, disceptant auctores, certi omnes sic fieri, quod proposito meo satis est. Nam siue diuino iure innata est, & intima supremis ordinibus castitas, siue Ecclesiastico iure adnexa, vndecunque veniat, inesse negari non potest. Id autem eò liberiùs fatebitur Petrus Aurelius, quòd mediam quandam sequitur semitam, vt apud eum, *Sacerdotalis castitas, neque sit prorsus proprieque iuris diuini & diuinæ praeceptionis, neque propriè Ecclesiasticæ institutionis, sed perpetua, inuiolabilisque traditionis, Euangelio ipsi æqualis, à Christi, si non certa lege,*

Probatur assertio de primis Clericis.

Duplex in Clericis continentia.

Pet. Aurel. sua ratione refutatur in Vind. pag 669.

ſaltem exemplo & vſu nata. In his ego contentioſum funem non traho: ſed quod ſubijcit in comparatione, quodque huic diſputationi theſin obiecit, *Caſtitatem eandem ad regularis ſtatus eſſentiam Eccleſiaſtica inſtitutione non veteri adiunctam eſſe*: hoc ipſum priore theſi conuello; ſiquidem æqualis Euangelicæ eſt Sacerdotalis caſtitas, & hæc ipſa caſtitas regularis eſt, quoniam Sacerdotes tum omnes regulares fuerunt. Vrgebis vlteriùs, ea-ne libera fuerit, qualem modò in infimis apud pleroſque videmus ordinibus; an voti promiſſione ſancita? Neque de hoc controuerſor, licet in votum propendeam: eligat aduerſarius vtrum auguſtis altaribus, Euangelij perfectioni, miniſtrorum gloriæ, Chriſti exemplo, Apoſtolorum doctrinæ, primitijs ſpiritus, conuenientius iudicauerit: vnum modò meminerit, quicquid de ſanctiſſimis Sacerdotibus dixerit, eadem voce pro Regularibus eſſe dicturum.

Probatur de Monachis ex Dion. c.6. Eccl.

De Monachis id Aurelio probare difficilius eſt, ſi Dionyſiacæ doctrinæ aurem patientem non accommodat: vbi rogatur in conſecratione Monachus vtrum nuncium remittat diuiduis diſtinctiſque vitis & earum imaginationibus, id ſe facturum continenter profitetur: eaque renunciatio perfectiſſimam Monachorum Philoſophiam ſignificat. S. Maximus & Pachymeres fideliſſimi ſcholiaſtæ, inter ea quæ diuiduas vitas faciunt, *coniugium* numerant: idque vel maximè, ſi Dionyſij inſtitutorem Paulum Apoſtolum audimus, *Qui cum vxore eſt ſolicitus eſt quæ ſunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt.* (1. Cor 7.) Confirmatur illud ea Monachi nomenclatione quam tantopere S. Dionyſius æſtimat, *ab indiuidua & ſingulari vita*, quæ eius ſenſu in eo non eſt ſita, quòd ſolitariam in deſertis, procul ab humano conſortio vitam agat, ſed quod negotijs hinc inde animum diſtrahentibus & in ſe reduci prohibentibus abſtineat: quorum cum ſit primum & origo cæterorum, matrimonium, ab eius conſortij priuatione Monachus appellatur, vt expreſsè Caſſianus hoc ipſum Monachatus exordium indagans. *Qui paulatim*, inquit, *tempore procedente ſegregati à credentium turbis ab eo quòd à coniugiis abſtinerent, & à parentum ſe conſortio, mundique iſtius conuerſatione ſecernerent, Monachi, ſiue Monazontes, ſingularis ac ſolitariæ vitæ diſtinctione nominati ſunt.* Latinæ etiam linguæ proprietas ſolitudinem pro cœlibatu frequenter vſurpat; & *ſolam* Didonem coniuge priuatam ſoror appellat in Poëta, & ſignanter Eſſenos Plinius, *gentem ſolam* vocat, *ſine vlla femina, omni venere abdicata.*

Monachi nuncupatio vnde deducta. — Caſſi. coll. 17 c.5.

Quid ſit ἀποταγή. — Budæus in Comment. l. Græcæ.

Iam in huius ſolitudinis profeſſione votum ineſſe, ex ipſa S. Dionyſij oratione conijcio. Hanc enim ἀποταγὴν dicit, & ἀποτάσσεσθαι ταῖς διαιρεταῖς ζωαῖς. Eſt autem ἀποτάττειν vt docet Budæus, eruditorum gemma, ſecernere & ſeorſum deſtinare, & ἀποτεταγμένος deſponſus, deuotus, deſtinatus: hæc deuotio certa, ſtabilis eſt, ad vitam. ἀποταγὴ renunciatio, vt cum extremum ſalutamus, & ſalutem alicui vitæ inſtituto dicimus. Atqui, vt dicere me hoc libro memini, Dionyſiaca iſtà *renunciatio* Lampetianos iugulat hæreticos, qui triennium tantùm in Monaſtico inſtituto exercebantur, eoque quaſi perfecti, in omne ſcelus ruebant præcipites, ſui penitus diſſimiles. Monachorum igitur profeſſio vitam totam tenere debuit, quod ſine voto non facilè intelligas, licet fortaſſe non ſatis expreſſo.

S. Max. in hunc locũ Dionyſ.

Votum continentiæ tacitum. — Baſil. c.19. ad Amph.

Nam S. Baſilius tacitum in illis ſolummodo agnoſcit, cum ad Amphilochium ſcribit. *Virorum profeſſiones non nouimus, præterquam ſi qui ſeipſos Monachorum*

chorum ordini adiudicarint, qui tacitè videntur cælibatum agnoscere. Græca dictio duabus vocibus notanda est, cum professionem eodem quo S. Dionysius vocabulo exprimat, & Monachos vt Cassianus, Monazontas appellet. Verum ne quisquam tacita illa professione abusus, eam à se neget esse conceptam, addit decreto prouido, *in illis quoque illud præcedere oportere, vt ipsi interrogentur, & euidens ipsorum accipiatur professio*: sic enim non Deo tantùm, sed Ecclesia etiam iudice damnabuntur, si à proposito per sacrilegum nefas resilierint: *vt si quando se ad libidinosam & voluptariam vitam conuerterint, eorum qui fornicantur punitioni subiaceant.* Quem locum commentator Balsamo sic illustrat, vt expressiùs doceat, sine expressa illa exteriùs professione, in castitatis manum conuenisse. *Ne dixeris quòd Monachi qui hanc professionem* (expressam, externam, rogati Presbytero) *non fecere, insontes nullique pœnæ obnoxij seruabuntur. Etsi enim non fuerit tonsus quispiam, sed ῥασοφορήσῃ, non poterit mutare habitum, & ad nuptias conuolare, sed inuitus ad habitum Monasticum reuerti cogetur.* Qui locus vt verum fatear, obscurus mihi est, licet pro me militet. Nam ῥάσον tunica est, materiâ vilis & rudis, colore nigra: idem est igitur ῥασαφορεῖν, siue ῥασοφορεῖν, quod tunicam ferre, & habitum Monasticum. Sed quis hoc facit non tonsus in Monachum? Et tamen ea distinguit Græcus auctor, & habet pro diuersis.

ἀνδρῶν δὲ ὁμολογίαν οὐκ ἐγνώκαμεν, πλὴν εἰ μή τινες ἑαυτοὺς τῷ τάγματι τῶν μοναζόντων ἐγκατηρίθμησαν.

Basil. c. 19. ad Amphi.

Balsam. in eum locũ.

χρὴ γὰρ μὴ ἀποκαρῇ τις, ἀλλὰ ῥασοφορήσῃ, οὐ δυνήσεται μετασχηματισθῆναι, καὶ εἰς γάμον ἐλθεῖν.

Heribertus Rosvveydus ex Græcorum Euchologio, quod est quasi Rituale, tres affert ritus donandi atque assumendi Monastici habitus. Primus est cum quis in Nouitium assumitur; hic tondetur in formam crucis, & rasam solam accipit, sine tunicâ, cum camelauchio, quod est tegmen capitis, & *galea* vocatur in traditione. Secundus cum induitur paruum schema, cuius præcipua pars, præter superiores, est mandys seu pallium, quod magni habitus arrhabonem vocant: hoc arbitror in ipsa professione fieri. Tertius, cum in præmium longæ & venerandæ exercitationis, viro inter athletas virtutis nobili, datur magnum schema, siue magnus & angelicus habitus; in quo peculiare vix quicquam video, præter scapulare, diuinæ crucis symbolum. In singulis horum rituum, antequam vestis vlla tradatur, tonderi describitur Monachus in formam crucis: & apud S. Dionysium eadem capillorum detonsio vestium mutationem præcedit. Cur ergo significat Balsamon, rasam ferre Monachum qui tonsus non sit? Nihil equidem certius video, quod ad hæc responderi possit, quàm à Balsamone tonsuram Monasticam ab habitu Monastico distingui, & eius æuo tirocinium in habitu sine tonsura peractum, quæ tantùm eo tempore suscepta sit, cum expleta vt loquimur probatione & nouitiatu, professionem ederet Monasticam. Id habeo ex eius scholijs ad Monachorum interrogationes Synodo Constantinopolitanæ oblatas. Quærunt illi, Monachone liceat ad altare accedere? Respondent Patres, licere *propter Monachalis habitus honestatem.* Hic Balsamon distinguendum putat ex vsu. Siquidem ille Monachali habitu ornatus, etiam tonsuram est assecutus, nihil prohibere quò minùs cereos in altari accendat: sin autem in eo tantùm habitu probatur, quem etiam intra triennium possit deponere, nulla eum ratione ad altare accessurum, vt qui nondum Monachus, sed purè Laïcus sit. Hæc inquam ex vsu & æui sui consuetudine: quibus addit è suo sensu, non probari sibi tirocinium cum vestibus sacris Monachorum transigi, sed cum Laïcis, ne forte cum Religiosi status ignominia, abijciantur à Nouitio. Plus igitur apud Balsamo-

Ritus Monastici habitus apud Græcos.

Rosw. in vitas Patr. in Onom. V. Rasa.

Paruũ schema Monachi.

Magnum schema, habitum Angelicum.

Nouitij non tonsi.

Balf. resp. ad interr. Monach. in Syn. CP.

Nouitij probatio in veste Laïca.

nem tonsura est, quàm habitus, licet ipse cupiat ab habitu nunquam abesse tonsuram: id est veste Religiosa indui, nisi professum, neminem, quia tum exui, & haberi ludibrio non potest.

Locus Balsamonis explicatur.

Sic igitur mens Balsamonis ad S. Basilij canonem explicanda est. Nemini dubium esse quin Monachus accepta tonsura, veste religiosa ornatus, edita professione, voto castitatis sit adstrictus: sed ne nouitio quidem licere ad nuptias conuolare, si ante tonsuram siue professionem, rasam & Monasticum tulit habitum, vt suus vesti sanctissimæ seruetur honor; quem vsque adeo vult esse inuiolatum, vt ipsum nouitium à quo abiecta sit, optet vel inuitum è fuga retrahi, & ad Monasterium cogi. Seuerè id quidem & iniustè pro nouitio dicit, sed verè & iustè de professo Patriarcha Orientalis, atque adeò Basilianus Monachus, instituti sui regulam & obligationem professionis explanans: vt hæc pauca in vtroque Patriarcha si leget Aurelius, responsum sibi intelligat, de ijs *qui abdicata bonorum possessione, Monasticam vitam iniisse dicuntur, et si nullum quod constet castitatis votum suscepissent.*

Aurel. pag. 673.

Votum castitatis simplex. Concil. Chalced. can. 16.

Cæterùm homini illi à proposito fœdè resilienti, pœnam infligit Canon Basilianus, eandem quam fornicarijs: Concilium deinde Chalcedonense constituit, *Virginem quæ se Domino consecrauit, similiter & Monachum, non licere nuptialia iura contrahere. Quòd si hæc inuenti fuerint perpetrantes, excommunicentur.* Quæ decreta cum irritas esse illorum nuptias non pronuncient, sed eas tantùm licitè non contrahi, adeoque peccato pœnitentiam indicant; hinc non malè quis colligat, ea vota simplicia tantùm esse quæ à Prælatis solui possint: ita tamen vt simul & ab eo homine Monastica tollatur professio. Lubet enim hic repetere, nunquam in Ecclesia visum cum nuptijs Monachatum, nunquam integrum & perfectum inter coniugatos statum Religiosum. Quod ampliùs confirmatur alio eiusdem S. Patris Canone, qui in speciem videtur esse contrarius. Sic autem habet.

Explicatur S. Basil. can. 6.

Canonicorum fornicatio pro matrimonio non reputetur; sed eorum coniunctio omnino diuellatur. Canonicos interprete Balsamone omnes intelligit qui sunt in Canone, Clericos, Monachos, Monachas, Virginitatem professas. Sanè Canonicorum nomine Monachos Cœnobijs coniunctos, Anachoretis absimiles à S. Patriarcha intelligi in Constitutionibus Monasticis superiùs videbamus. Turpem igitur in ijs copulam pro fornicationis scelere, non pro vsu matrimonij vult haberi, & omnimodis diuelli, quodque inde consequitur, inter fornicarios in Pœnitentia Deo & Ecclesiæ satisfacere. Decreti rationem subdit, *Hoc enim & Ecclesiæ ad securitatem est vtile, & non dabit hæreticis aduersùs nos ansam, quòd propter peccandi libertatem ad nos attrahamus.* Possit autem aliquis hinc inferre, castitatis professionem in Monacho esse solennem, & irritum reddere matrimonium. Sed alius est auctoris sensus, & enarratoris Theodori.

Balsa. in eum locū. Basil. c. 3.

Qui sacros inijt ordines si fornicatur, depositus ad Laïcam communionem reijcitur, vt antea de Diacono decretum est: præterea ne ea depositione, & quasi Laïca conditione ad reliquæ vitæ intemperantiam abutatur, in peccato illo, velut coniugali consortio, perseuerare prohibetur, & matrimonij iure penitus ipsi interdicitur. Monachus autem qui sacratis ordinibus caret, non habet gradum vnde deijciatur; sed in suo Monachali statu manere iussus, fornicariorum pœnitentiam subit, ablata in perpetuum sacrilegij consorte.

Quod

Quod quidem ex rei & status natura euenire non scribit Legislator, sed ab Ecclesia fieri, ne improborum nequitiæ, & hostium calumniæ pateat. Multi enim sacrati homines liberum intemperantiæ vsum depositione, Monachi temporaria pœna redimerent; quod cum hęreticæ sectæ alumnis suis non permittant, non temerè gloriarentur à suis ad Catholica castra nequissimos homines transire, quoniam in ijs libidinum suarum licentiam reperirent. Sic expositus Canon irritas haberi nuptias non decernit, neque voti solennitatem indicat: sed illud eximiè loquitur, non posse cum Monachatu stare matrimonium. Siquidem eo iubetur Monachus perseuerare Monachus, & abstinere se à peccato, seiungere ab illecebra: cui ne diutiùs vreretur, indulgeri potuisset, si res ea fieri potuisset: illo enim casu neque Monachum suum amisisset Ecclesiæ Canon, neque Catholicos criminati essent hæretici, qui illud permitterent, quod neque status Monastici natura, neque Canones fieri prohiberent.

Admonet autem hic locus, vt de feminarum castitate nonnihil dicamus. Ad duas species illa pertinet, Virgines & Viduas. De harum voto iam ante diximus ex Apostolo: vnde & adulterij à nonnullis Patribus accusantur, quæ post fidem Christo datam subsessores patiuntur. Admonet tamen Cornelius à Lapide, ad hoc institutum accommodatè, Apostolum non sic intelligi debere, *quasi matrimonium quod post votum inibant, fuerit irritum: sed quòd illud illicitè, sacrilegè, & cum graui peccato mortali inirent.* Fuit igitur eiusmodi votum, quod simplex appellamus: cui species quædam priuatæ paupertatis adiuncta est, cum bonis Ecclesiæ communibus alerentur: vnde pergit Apostolus decernere, *Si quis fidelis habet viduas, subministret illis; & non grauetur Ecclesia, vt ijs quæ verè viduæ sunt sufficiat.* Quare cum Theophili Alexandrini edicto renunciari iubeatur Oeconomus, *vt bona Ecclesiæ vt debent insumantur:* quid ista significet oratio Balsamon explicans, ait esse, illa impendere *in viduas, hospites, & pauperes.* Expectas Lector, vt his consilijs obedientiam adijciam, quò perfecta erigatur Religio, maximè cum illis temporibus Virginum & Viduarum sacrarum cœtus agnoscat Petrus Aurelius: & Balsamo noster Antiochenum Canonem, quo vetatur *viduas præsidentes in Ecclesijs constitui*, pertinere nolit ad Monasteria feminarum, *in quibus vna mulier quæ præest omnibus præsidet.* Hoc tamen isto loco à me non accipies: quippe qui solida nulla ratione, vel auctoritate probare posse videar, coactas fuisse in cœtum viduas illas, & vnam omnibus cum imperio & potestate præfuisse. Neque verò illarum produco exemplum, tanquam perfecti status Religiosi exscultricum: quemadmodum antea in proposito paupertatis, eos qui venditarum possessionum pretium ad pedes Apostolorum ex voto proijciebant, verè perfecteque Religiosos fuisse non disputaui: sed vtroque Christianorum ad perfectionem pleniorem aspirantium facto sub Apostolis, monstrare volui singula fuisse in vsu vota, quæ omnia Christiani quidam perfectissimi ducibus, & magistris Apostolis obseruabant.

Antiqua viduarum castitas cum voto.

1. Tim. 5.

Cornel. à Lapide in eum Pauli locum.

Nutritæ eadem facultatibus Ecclesiæ.

Theo. can. 9. apud Balsam.

Explicatur can. 11. Concil. Antioch.

Virginum eadem est consideratio, siue illarum quæ degebant in Monasterijs (siquidem apud Ægyptios Philonis Essenos virgines ætate grandes supra legebamus) siue illarum quæ domi paternæ sub simplice virginitatis voto, florem illibatum cœlesti sponso seruabant. Probandum non est aut illas

Simplex votum virginitatis.

votum emisisse castitatis, aut genialem torum illis occlusum esse, aut si quando lapsæ sunt, Deo & Ecclesiæ sacrilegij pœnas luisse. Sed earum votum, de cuius antiquitate dubitari non potest, simplex fuisse ex eo demonstro, quòd productus Chalcedonensis canon, eas quæ labuntur, tantùm excommunicat. S. autem Basilius excommunicationem illam apud veteres fuisse fatetur annuam: sed leuiorem existimat, quàm pro delicto; easque adulterarum pœnis inexorabiliter addici iubet. Eliberitanum verò Concilium seuerioris disciplinæ, *virgines quæ se Deo dedicauerunt, si pactum perdiderint virginitatis, atque eidem libidini seruierint,* communione priuat etiam in fine: quòd si à peccato cecesserint, & toto vitæ tempore abstinentes à coïtu, pœnitentiam egerint, ijs in fine communionem elargitur. In his similibusque decretis, voti violati peccatum, & peccati pœnam video, nuptias si quæ contrahuntur, irritas esse non lego. Imo non obscura est S. Augustini doctrina, virgines eiusmodi voto violato validè nubere, quando eas potiùs ad thalamum inuitat, quàm ad ignem, *non legem sed remedium ostendens*, vt alibi loquitur. Quin etiam in eo virginitatis voto dispensasse S. Cyprianum, arbitratur Eminentissimus Baronius, cum scribebat, *Si ex fide se Christo dedicauerunt, pudicè & castè sine vlla fabula perseuerent: ita fortes & stabiles præmium virginitatis expectent. Si autem perseuerare nolunt, vel non possunt, melius est nubant, quàm in ignem delictis suis cadant.* Habemus igitur eas voto, sed tantùm simplici nexas fuisse, quæ verè perfecteque Religiosum statum tenuerunt, si alia consilia, quæ dicimus essentialia, superaddiderunt. Quia tamen pauciores eius generis reperire est, ideo ad solenniorem aliquam professionem veniendum est.

Basil. can. 18. ad Amphil. Concil. Elib. c. 13. habetur 27. q. 1. Virgines quæ se.

August. l. S. Virg. c. 34. Idem de bono Viduit. c. 8. Cypr. ep. 62. Baron. ad an. 253. n. 46. tom. 2.

VOTI CONTINENTIÆ SOLENNITAS IN quo maximè posita esse censeatur.

§. II.

QVONIAM voti solennitatem in Religiosi status essentia non numeramus, liberum fuit ab ea penitus abstinendo præteruehi, in qua explicanda Scholasticæ Theologiæ tractatores omni subtilitatis suæ contentione versantur. Sed ne hanc qualemcunque disputationis partem omnino dissimulemus, suadet lectoris vtilitas, quæ semper in promptu vult habere, quæ varijs aduersariorum percontationibus respondeat. Quare paucissima ex innumeris ponendo veriùs quàm probando,

I. In primis certum habeo, solennitatem nihil voto adijcere essentiale & intimum, sed tantùm accidentale, quo à simplice voto discernatur. Continet enim solenne votum exterius nonnihil, quo simplex caret; at in obligatione aduersùs Deum, & vinculi ratione, nullum est inter ea Deo teste discrimen. Nam cum illa, vt dicemus, solennitas ab Ecclesiæ proueniat instituto, atque hæc rerum essentiam, & intimam substantiam non immutet, sed tantùm robur addat aliquod præter consuetum; conficitur omnino superadditum illud in intimam essentiam non penetrare, sed circumstare, & accidentariò aduenire. Dixi *exterius nonnihil* spectata voti vniuersè, non voti solennis natura: nam huic illud *nonnihil* essentiale est, non illi: quemadmodum animali

De voti solennitate post D. Th. 2. 2. q. 88. a. 7. tractāt Theologi Caiet. ibi. Greg. à Val. ibi. disp. 6 q. 6. puncto 5. Suar. to. 3. de Relig. l. 2. & 9. Sanch. l. 7. de Matrim. disp. 25. & oper. Mor. tom. 2. l. 5. c. 1. Lessius de Iust. & Iure. l. 2. c. 40. dub. 19. & alii.

Solennitas est accidentalis voto.

animali rationali eſſentiale eſt vt ſit rationale, vel riſibile, non autem generico gradui.

II. Solennitatem hanc diuidendam cenſeo in eſſentialem, & accidentariam voto ipſi ſolenni, ſiue internam & externam: vt prior ſit poſita in ipſa ſolennitatis eſſentia, poſterior in circumſtantijs quibuſdam & accidentibus non exactè neceſſarijs. Prior, quoniam in hominum animis maximè reſidet, ſi ſola adhibetur, votum illud facit quod Hugo Victorinus, occultum & coram Deo tantùm appellat; atque manifeſto, & coram homine opponit: poſterior, ſi æquè ſola admouetur, votum facit, quod D. Thomas publicum vocat, diſtinguitque à ſolenni. Et quoniam hac in materia ſubſtantia ſine accidentibus, & accidentia ſine materia poſſunt reperiri: fieri poſſe aio votum ſolenne interiùs ſubſtantialiter, quod exteriùs & accidentaliter ſolenne non ſit: aliud item exteriùs & accidentaliter tantùm ſolenne, ſiue vno verbo publicum, quod verè & propriè ſolenne non ſit. Eſſe autem omni ex parte & abſolutiſſimè ſolennia, quæ ſubſtantiam ſolennitatis accidentibus ſuis conueſtitam continent; qualia in omnibus Religioſis ordinibus concipi ſolent, qualia vulgò intelligunt homines cum de votis loquuntur ſolennibus, qualia nos ad Religioſi ſtatus eſſentiam pertinere negamus, vt neque priora, quæ ſubſtantialiter ſolùm volumus eſſe ſolennia.

Solennitatis diuiſio. *Eſſentialis.* *Accidentalis.* *Votum publicum.*

III. Vtranque porro ſolennitatem, non diuini ſed Eccleſiaſtici iuris totam eſſe, & ab vno Eccleſiæ, eiuſque Principum arbitrio dimanare, dubitari non poteſt, poſt ipſorum Pontificum apertas, & ſumma cum auctoritate prolatas definitiones. Scribente videlicet Bonifacio VIII. *Nos attendentes quòd voti ſolennitas ex ſola Eccleſiæ conſtitutione eſt inuenta.* Et Gregorio XIII. aduerſùs quoſdam ſuperioris ſeculi Theologos, *Non conſiderantes voti ſolennitatem ſola Eccleſiæ conſtitutione inuentam eſſe.* Quamobrem vt de cæteris contractibus, ita de ſolennitate voti philoſophari nos oportet, vt illam non alibi requiramus, quàm vbi poſuit Eccleſia; non aliam putemus eſſe, quàm qualem fecit Eccleſia. Quo de fundamento iure videor poſſe deducere, locis & temporibus accommodandam eſſe ſolennitatem, vt aliquibus ſeculis, locis & regionibus nonnullis, eadem non fuerit quæ alijs. Quis enim vetet credere, cum priuatis Antiſtitibus creandarum confirmandarumque Religionum cura erat & poteſtas, ſi quæ illis ætatibus fuit votorum ſolennitas, eam ſingulos ſua in Diœceſi, in ea quam ſtabiliebant Religione, ad ſuum arbitrium finxiſſe? Verùm ex quo tota vis formandarum Religionum penes Romanum Pontificem reſedit, vt ipſe Oecumenicus Epiſcopus eſt, & vim ſuam in omnes orbis Chriſtiani regiones diffundit, ſic votorum ſolennitatem vbique locorum, & robur & firmitatem ſuam habituram conſtituit: vtque iuris iſtius poſitiui incerta poſſeſſio eſt, & ex domini arbitrio ad rerum momenta inclinans viciſſitudo, potuit eadem Eccleſia, & idem vniuerſalis Eccleſiæ Princeps, ſolennitatem addere primorum ſeculorum ſimplicitati, & poſtremis ætatibus eandem tollere ſolennitatem, vt ea rebus alijs applicetur, aut penitus ab vſu Eccleſię conuellatur.

Solennitas eſt iuris Eccleſiaſtici. in 6. c. vnico de voto & voti redempt. Greg. 13. Bulla Aſcendente Domino. an. 1584. *Solennitas locis & temporibus accommodanda.*

IV. Quid ergo tandem eſt iſta ſolennitas? Vniuersè, quod Eccleſia vult illam eſſe. Quid autem vult illam eſſe? Fateor equidem, vt ab Academicis diſputari ſolet, dicturum me faciliùs quid illa non ſit, quàm pręcisè quid eſſe putanda ſit. Non enim eſt cęremonia & ritus ille externus, quem videmus

Solennitas non eſt externus ritus.

nonnunquam in testibus, vestium traditione, benedictione, & similibus accidentibus, cum in occulto stare possit inter duos, vouentem & acceptantem. Vt summum enim externa est illa solennitas & accidentalis, quæ publicum efficiat votum: at nos substantiam quærimus. Non est inhabilitas ad matrimonium, neque vis & efficacia ad talem inhabilitatem inducendam: hæc enim proprietas est & affectio consequens solennitatem, & eius effectus, isque voluntarius: siquidem posset Ecclesia votum solenne decernere, quod nullum matrimonium solueret, neque antea ratum, neque postea contrahendum. Non est vouentis traditio, & Dei per Ecclesiæ ministros acceptatio. Nullum enim votum quantumuis simplex, est expers traditionis ex parte vouentis, & acceptationis, saltem à Deo. Certum quoque est ab Ecclesiæ ministris ad id auctoritatem habentibus eadem acceptari posse simplicia, quale in secularibus Tertiarijs S. Francisci antea videbamus: qualia nostræ huic Societati, non nouo, sed renouato more concesserunt Pontifices, prima nimirum expleto probationis biennio emitti solita, in quibus tradit se vouens Religioni, eumque pro suo per superiorem Religio suscipit, veréque & substantialiter fit Religiosus, vt qui alijs in Ordinibus optimo iure. Non est obligatio mutua vouentem inter & admittentem, vt neque ille à proposito resilire possit cum lubebit, neque hic ipsum tali vinculo soluere si maximè velit. Est enim illam reperire in plerisque simplicibus votis obligationem: vt si qui confessarius votum castitatis, aut religiosæ professionis, aut Romanæ peregrinationis admittat, quo potest modo à pœnitente, quod ipse postea neque mutare possit, neque soluere. Adde quòd vota etiam solennia quæ dicuntur, non tam Ecclesiæ Prælatus admittit, quàm Ecclesia per Prælatum: quare si mutua illa contrahitur inter vouentem priuatum & Ecclesiam obligatio, sequitur ab Ecclesia relaxari non posse, non posse à Summo Pontifice votum solui, quod quis eo acceptante solenniter emiserit, quod ijs accidit Clericis qui Ordines sacros immediatè ab eo suscipiunt. Id verò affirmari non debere, agnoscet quisquis priùs posita à nobis fundamenta probauerit, solennitatem & extrinsecè, & ab Ecclesiæ solius institutione voto simplici aduenire.

Non inhabilitas ad matrimonium.

Non traditio & acceptatio.

Non obligatio mutua.

V. Superest igitur vt solennitatem ab Ecclesia positam esse dicamus in professione Religionis approbatæ, & Ordinis sacri susceptione. Ita Pontifice Bonifacio decernente, *Præsentis declarandum duximus oraculo sanctionis, illud solum votum debere dici solenne, quantùm ad post contractum matrimonium dirimendum, quod solennizatum fuerit per susceptionem Ordinis sacri, aut per professionem expressam vel tacitam factam alicui de Religionibus per sedem Apostolicam approbatis.* Ad hæc nonnulli volunt addi traditionem & acceptationem mutuam, perpetuam, quæ via ordinaria dissolui nequeat. Sed hæc non tam solennitatis essentia, quàm eius proprietas essentialis videtur; nam cum in omni Religionis, & Ordinis susceptione insit necessariò traditio & acceptatio mutua; ex eo quòd voto solenni in Religione, & Ordine coniuncta est, insolubilitatem accipit. Sunt igitur in duobus statibus perfectionem profitentibus Clericali & Religioso vota solennia, vnum vtrique commune Continentiæ, alia præterea duo, Paupertatis & Obedientiæ in Religioso quolibet, & peculiaria quædam in priuatis Ordinibus approbatis.

Sed in professione Religionis approbatæ, aut Ordinis sacri susceptione.

1. obiectio. Neque te moueat in primis quòd Ordinum maiorum inauguratio, & Religionis professio multis seculis solennitatem præcessit, vt inde sequi omnino videatur,

videatur, diuersa hæc esse, quæ tanto temporum interuallo separata fuerunt. Solennitatem enim, vt rationem quandam extrinsecam & accidentalem fatemur rei præexistenti, sola Ecclesiæ voluntate & determinatione aduenisse, & professionem ex simplici solennem, vota religiosa ex simplicibus solennia facta, absque intrinseca mutatione: fuisse autem Ecclesiæ liberum solennitatem professioni, potiùs quàm traditioni, aut externis ritibus affigere: ideoque hoc sensu verè dici solennitatem à professione, & votis plurimùm differre. Sic olim arcus cœlestis mundo ipsi coæuus, cum ante vniuersalem eluuionem naturale propinquæ pluuiæ signum esset, post illam, designante Deo, cessantis in æternum diluuij signum supernaturale factus est. Ita serpens ante Adami lapsum procuratum, in ventrem nixus, in spiras volutus, terram pastus, hæc naturalia signa, in pœnam & infamiam pro homine seducto accepit. Dices-ne quicquam in eorum natura innouatum, aut alijs in rebus ea signa à Deo imprimi non potuisse? *Responsio.* *Solennitas votis religiosis aduenit.*

Neque secundò Religionem Societatis Iesu opponas, in qua professionem tenemus, statum Religiosum, vota substantialia, matrimonij diremptionem expleto tirocinij biennio, & meram in votis simplicitatem videmus, eorum solennitate in longum religiosæ vitæ tempus reiecta, anno indefinito, ad arbitrium superioris: ergo solennitas in religiosa professione non consistit. Est enim quod respondeam, posita Ecclesiæ determinatione, orientem hunc Ordinem sponte sua & vsu communi, ad illam professionis & votorum solennitatem deuenturum, nisi solennitatis arbitra & modiperatrix vetuisset Ecclesia, eaque iussisset esse simplicia, quæ tirocinio absoluto succederent, hæc eadem cum voluerit factura solennia. Ad idem arbitrium & institutum reducenda est vis illis ipsis simplicibus indita, vt matrimonij vinculum ratum soluant, alligandum impediant, quæ solis antea solennibus conueniebat: quæ vna & vera ratio est, à Gregorio Pontifice prolata, vt superiùs memorabamus. Vt hinc etiam efficaciter colligas, non vnam solennitatis vbique locorum, quocunque seculo fuisse in Ecclesia rationem ab antiquo, cum apertissimam determinationem sequuta sit mutatio. *2. obiectio.* *Responsio.* Greg. 13. Bulla. Ascendente Domino cit.

VOTI SOLENNIS AFFECTIONES perstringuntur.

§. III.

VI. SIc explicatam solennitatem, sequitur velut affectio necessaria, indissolubilitas, ex perfectissima quæ potest esse in rebus sacris & profanis traditione & acceptatione, mutuam obligationem pariente, & nodum nectente Gordio fortiorem, cuius soluendi potestatem D. Thomas non veretur ab ipso Ecclesiæ principe sublatam, ad Deum solum traducere. Alij numero pluresdictum illud mitigant, & aliquo modo explicabilem nodum faciunt: qui à Prælato Religionis, ab Antistite ordinante resolui posse negant, imo ab ipso Summo Pontifice via ordinaria, sed tantùm extra ordinem graues ob causas plenitudinem potestatis admouente. Votum enim aiunt quodlibet, nullo tempore definitum, natura sua perpetuum esse; quippe cum vouens sua sponte & auctoritate illo se vinculo nequeat eximere: at simplicis *Proprietas solennitatis indissolubilitas.*

facilior est solutio, leuioribus de causis conceditur, sæpius frequentatur, pluribus prælatis, nonnunquam etiam simplicibus confessarijs committitur. Hanc viam vocant ordinariam, quodque sæpe sit, modo dicunt ordinario posse fieri. Votorum autem solennium solus Pontifex immediatè iudex sedet, grauissimarum rationum momenta seuera lance ponderat, Regnorum & Ecclesiæ necessitatem æstimat, velut inter Deum & homines arbiter electus, boni publici curator, solennitatis dominus & artifex, totum diuinitus traditæ auctoritatis ius aduocat, vt in vno voto solenni, vno semel seculo dispenset: & pauca eius facti tot ætatibus proferuntur exempla: quis igitur id neget extraordinarium, & votum insolubile, quod grauissima cum difficultate soluitur?

Via extraordinaria, soluitur.

obiectio.

Quod si pugnas abesse à voto solenni posse insolubilitatem, ex eo quòd Ecclesia solennitatis arbitra, votum instituere possit solenne via ordinaria solubile. Respondeo solennitati qualis modò est, intimam esse omnimodam voti perpetuitatem, futurumque ea seruata votum illud via ordinaria solubile, non aliud quàm simplex. Posse tamen non nego, ab eadem Ecclesia diuersam institui solennitatis rationem, cuius essentialis proprietas, non sit illa quam dixi perpetuitas.

Responsio.

Effectus solennitatis irritatio matrimonij contrahendi.

VII. Ab ea insolubilitate oritur celeberrimus ille effectus, vt votum solenne castitatis matrimonium ratum, sed nondum consummatum resoluat, & postea contrahendum penitus impediat, faciatque irritum. Nam cum huius voti, quàm illius matrimonij perfectior sit traditio, & vtrinque reperiatur quidem vinculum, sed alterum altero strictius & validius, illud huic cedere necesse est, & desinere matrimonium adhuc quodammodo imperfectum, adueniente maiori & nobiliori spiritalis matrimonij vinculo. Sic & de sponsalibus philosophari possumus, quæ iam inita solui nihilominus per votum suscipiendi sacros Ordines multi probabiliter affirmant: omnes autem irritari per votum ineundæ Religionis constanter asseuerant. Sic enim se habet hoc votum simplex ad sponsalia, vt solenne ad matrimonium ratum. Subsequentis quoque matrimonij, per hoc votum irritati, non est dispar ratio. Nam quia iam perfectissimè traditus est homo Deo, & Ecclesiæ per ministros acceptanti, suique plenum dominium in eos transtulit, quomodo tandem illo stante vinculo sibi Deoque surripere se potest & vxori tradere, vt fiat vnus cum ea spiritus, & vna caro? Adulterium spiritale facinus hoc Patres appellant, intolerabilem perfidiam & palmarem viri semper viuentis iniuriam. Et hæc quidem prærogatiua votis solennibus donata est, scribente Pontifice, *Reliqua vota etsi quandoque impediant matrimonium contrahendum, non tamen rescindere posse matrimonia iam contracta*: non tamen solis, omnia in vniuersum vota simplicia excludendo: indulsit enim Ecclesia simplici voto Castitatis in Societate Iesu, illam contrahendi matrimonij inhabilitatem, & eius *contractum nullum & irritum esse, ante absolutionem* illius voti, *& à Societate dimissionem*: cum ex aduerso simplici paupertatis voto, non concesserit inhabilitatem ad dominium aut acquirendum, aut retinendum. Vt hinc etiam videas proprietatem, quæ nobis in quæstione est, cum solenni voto in secundo gradu coniunctam esse, priorem autem ad quartum progredi: præterea Ecclesiam esse iuris istius artificem, quæ solennitatis effectum vni vero & substantiali Religionis voto assignat, & non alteri, cum vtrique posset concedere,

In 6. c. vnico cit.

Greg. 13. Bulla cit.

vtrique

vtrique negare: agnoſcatque Petrus Aurelius conuiciorum ſuorum lepore, cum iſtud diſcrimen ſubſannat, Eccleſiam à ſe & eius Principes, non vt arbitratur, Ieſuitas derideri. Et hæc de ſubſtantiali voti ſolennitate.

VIII. De accidentali verò præfatus ſum, conſiſtere illam in circumſtantijs & accidentibus externis, quæ neque voti, neque ſolennitatis eſſentiam attingunt, qualia ſunt veſtium benedictio, publica voti nuncupatio, preces pro vouente conceptæ à Sacerdote, & ſimilia: quibus cæremonijs ſi deeſt Eccleſiæ per miniſtros acceptatio voti in ſolenne Religionis aut Ordinis ſacri, perpetuum, & modo explicato indiſſolubile, matrimonium irritans & dirimens, publicum eſſe poteſt, & ſolenne accidentaliter nuncupari; verè, propriè, ſubſtantialiter ſolenne cenſeri non poteſt. Hoc agnoſcere videtur Bonifacius Pontifex, cum ſcribit, *Quantò manifeſtiùs ſunt emiſſa* (vota à ſolennibus diuerſa) *tantò propter plurium ſcandalum & exemplum duriorem pœnitentiam tranſgreſſoribus deberi*. Hoc D.Thomas expreſsè publicum nominat, coram multis factum, & eius ſolennitatem *humanam* appellat, ſubſtantiali autem ſolennitati *diuina* nomen attribuit. Hoc Eccleſia in Societate Ieſu vigere voluit, in qua Coadiutorum formatorum vota publicè in Templis emittuntur, ad formam Dauidicæ pietatis, *Vota mea Domino reddam in conſpectu omnis populi eius, in atrijs domus Domini, in medio tui Ieruſalem*: ſimplicia tamen ſunt, non ſolennia, ex intentione emittentis & acceptantis, volente Romano Pontifice, vt nec emittantur tanquam ſolennia, neque pro talibus acceptentur. Indulſit tamen eadem Sedes Apoſtolica, vt quemadmodum primis votis, caſtitas matrimonij diremptrix eſt, ita ſecundis iſtis, paupertas dominij omnis aut acquirendi, aut in alium transferendi ſit incapax, quæ eſt ſubſtantialis ſolennitatis affectio. Habet igitur ex inſtituto Eccleſiæ Societas Ieſu vota ſimplicia priuata poſt tirocinium, vota ſimplicia publica in Coadiutoribus formatis, vota ſolennia in Profeſſis. Et quemadmodum è Græcorum Euchologio paruum & magnum habitum in veteribus Monachis ſuperiùs conſiderabamus: ſic in nouo iſto Ordine, paruum & magnum ſchema diſtinguere poſſumus.

Solennitas accidentalis. *Votum publicum.* *Solennitas humana.* Pſal. 115. *Votorum diuerſitas in Societate Ieſu.*

Sed obijcit ſe duplex animo ſcrupulus D.Thomæ dictum reuoluenti. Nam ſi harum ſolennitatum altera diuina rectè dicitur, humana altera, quomodo vtraque iuris tantùm Eccleſiaſtici, ac non potius ſubſtantialis ſolennitas diuini iuris, accidentalis Eccleſiaſtici eſſe perhibetur? Præterea cum diuini iuris infractio longè grauior ſit quàm humani, quomodo cum illa diuinæ & humanæ ſolennitatis diſtinctione, ſtare poteſt Cœleſtini Pontificis dictum, votum ſimplex non minùs obligare apud Deum, quàm ſolenne? Reſpondeo ad primum, ſolennitatem ſubſtantialem Doctoris Angelici ſententia, diuinam dici & ſpiritalem, quia in re ſpiritali conſiſtit, quæ ad Deum pertinet, videlicet in benedictione & conſecratione, cuius Deum auctorem eſſe vult: quam opinionem cum neque fidelis eius interpres Caietanus, neque alij probauerint, in aliam nos iuiſſe pedibus, quæ maiorem veri ſimilitudinem præfert: in qua ſubſtantialis ſolennitas ex mero Eccleſiaſtico iure procedit, quæ & ipſa diuinæ & ſpiritalis appellationi participare poteſt, quatenus emittentis admittentiſque mente conficitur, cum ordinem ſacrum, & Religionem approbatam profitetur, eumque Deo ſtrictiùs alligat: quem potiùs reſpicit quàm homines, externas cæremonias nulla neceſſitate requirendo, quæ ſæpè

1. obiectio. *2. obiectio.* *Reſponſio ad 1.*

1 Reg. 16. homines veriùs quàm Deum respiciunt: *Homo enim videt ea quæ parent, Deus autem intuetur cor.* Vnde cæremonialis illa, vt sic loquar, & externa solennitas, quæ voto publico solet adesse, humana nuncupatur.

Responsio ad 2. Ad alteram dubitationem ex vtriusque voti obligatione prognatam, aio Pontificis dictum spectata voti natura, & vouentis Deique acceptantis respectu, verum esse. Vt enim antea notabamus votum quodlibet nullis temporum terminis conclusum, de se perpetuũ est, & à solo superiore, aut potestatem habẽte validè liciteque solui potest: itaque si quis sua spõte illud violat, siue simplex siue solenne, vnius eiusdemque speciei peccatum perpetrat. Sed quia solennitas accidentale nõnihil adijcit simplicitati, fatendum est magis & minùs grauiter in ea diuersitate peccari. Est enim maior voluntatis deliberatio, & obfirmatio, & quasi radicatio in bono, cum solenne, quàm cum simplex votum concipit; perfectior est in solenni hominis traditio, adeoque maior in transgressione violentia, dum se ab obiecto cui validè adstrictus erat, auellit: maiorem Ecclesia sustinet infamiam, quæ per ministros admiserat, quod summa cum leuitate surripitur: fœdiore scandalo concutitur populus, publicæ professionis & suscepti ordinis testis & exactor assiduus. Denique *votum solenne*, inquit S. Thomas, *habet fortiorem obligationem apud Deum, quàm votum simplex, & grauiùs peccat qui illud transgreditur:* speciem tamen peccati non mutat solennitas.

Grauior est infractio voti solennis, quam simplicis.

Solennitas accidentalis est ab ineunte Ecclesia. IX. In his solennitatis affectionibus antiquitatem requiret aliquis curiosiùs sanè quàm vtiliùs. Quid enim refert quàm cana sit institutio, si proba & sancta est? Concilia Generalia aut particularia nihil mutant, nihil innouant in Ecclesia? Dico igitur vniuersè, solennitatem ab Ecclesia institutam, à pijs Clericis & Religiosis deuotè suscipi, solis hæreticorum aut malè de fide Catholica sentientium conuicijs pessundari: antiquitatem exquirere tantùm eos, qui de sanctitate dubitant. Ne quis hoc tamen velut effugium accipiat, de continentia in qua propriè versamur, & solennitate accidentali, de qua proximè sermo fuit, illam aio in Clericis Regularibusque cum Ecclesia natam esse, si qua Dionysiacæ fides Hierarchiæ, vbi Monasticæ consecrationis mysterium euoluitur, tacitis quidem votis, sed eorum vsu non obscuro, vt ante monstratum est. Atque ea institutio sic narratur, tanquam communis in Ecclesia & vsitata, non minùs quàm Baptismi ritus, chrismatis applicatio, mysterium Synaxeos, Hierarcharum Sacerdotumque ordinatio. Æqualis est & virginum consecratio in celebri Flauiæ Domitillæ voto per Clementem (cui S. Dionysium debet Gallia) suscepto, narrante eius vita dictum ab Eunucho, *Cupit virginitatis suæ votum manus tuæ velamento sacrari.* Cui obsecundans sanctus Pontifex, *abijt ad Domitillam, eamque consecrauit.* Cui facto ritus alios deinde addidit Ecclesia, quos illa fortasse tempestate nondum aut adinuenerat, aut vsurpare poterat, tyrannicis vexationibus vndecunque agitata, quos suo loco à nobis indicatos meminisse tantùm oportet, quò hanc, vt minimum accidentalem solennitatem, in ipsa Euangelij origine viguisse fateamur.

Virginum consecratio antiquissima.

Sur. in vita Nerei & Achill. 12. Maii.

VOTI

VOTI SOLENNIS ANTIQVITAS exquiritur.

§. IIII.

X. DE ſolennitate verò ſubſtantiali & præcipua, obſcurior diuinatio, in qua ſolennitatis ipſius vocabulum requirendum non eſt; neque caſtitatis profeſſio in Religione approbata per ſedem Apoſtolicam, cum hæc approbatio recentior ſit:neque perfectiſſima traditio, & acceptatio, publico Eccleſiæ facta nomine, cum ea res quæ primis illis ſine dubio fiebat temporibus, iſtis nominibus poſtea fuerit indicata: ſed inſolubilitas,& quæ ex ea procedit matrimonij irritatio, qui ſunt effectus explicati, vt quam non poſſumus apertè à priori, non inefficaciter à poſteriori ſolennitatis antiquitatem oſtendamus. In hac autem probatione, velut in obſcuro lentè progrediendum eſt, & premenda in ſingulis gradibus veſtigia. *Solennitatis ſubſtantialis antiquitas quomodo inueſtiganda.*

Certum enim eſt à Bonifacio VIII. inductam primùm continentiæ votiuæ matrimonium irritantis ſolennitatem non fuiſſe. Siquidem rogatus, *Quod votum debeat dici ſolenne, & ad dirimendum matrimonium efficax?* Reſpondet, *voti ſolennitatem ex ſola conſtitutione Eccleſiæ inuentam eſſe.* Interrogatur ergo de eo more qui iam vigeret, eumque inuentum iam ante ſua tempora, teſtatur ab Eccleſia. Quid igitur recens in Eccleſiam Bonifacius inducit? Non ſolennitatem, ſed certam & ſtabilem ſolennitatis ſedem, in Ordine ſacro,& Religioſa profeſſione.Nam cum olim Epiſcopi ſinguli Religiones approbarent,vota ſuſciperent, Virgines conſecrarent, ſuo quiſque arbitrio votis illis firmitatem & inſolubilitatem imponebant ad arbitrium, alius in hac, alius in illa re collocabat: vnde factum vt quod hic ſolenne erat,alibi ſimplex cenſeretur;quod in Gallia ſimplex, in Africa ſolenne putaretur. Quæ diuerſitas Biterrenſem Epiſcopum virum ſapientem cum perturbaret, à Chriſtianæ Religionis oraculo, certam poſtulauit regulam, qua ſolenne votum à ſimplici diſcerneret. Expreſſit Pontifex, quod antea parum certum videbatur, in Clericis caſtitatem, in Religioſis approbatis vota ſubſtantialia ſolennitatem ſortiri. Sic data ſolennitas Paupertati &Obedientiæ Religioſæ,& votis nonnullis priuatas Religiones à cæteris diſtinguentibus: & appoſita conditio,vt ea in approbata per Summum Pontificem Religione concipiantur: quæ eſt ſolennitatis coarctatio, non inſtitutio. *Non eſt inuenta à Bonifacio 8.* *Sed certis in rebus conſtituta.*

Toto ſeculo Bonifacium præceſſit Innocentius II. qui voce ſolennitatis abſtinens, effectum decernit vni continentiæ ſiue Clericali, ſiue Religioſæ, vt ea poſſit matrimonium dirimi, ſtatuto in Generali Concilio Lateranenſi primùm vt Subdiaconi,& ſuperiores Ordines *qui vxores vel concubinas habuerint, officio & beneficio careant*; quia ſunt *templum Dei, vaſa Domini, ſacrarium Spiritus Sancti.* Deinde vt eiuſmodi Sacerdotum Miſſas nullus audiat, quod à ſuperioribus Pontificibus decretum iam antea non tacet. Tum ſubdit eodem ipſo capite quæ referuntur à Gratiano. *Ut autem lex continentiæ, & Deo placens munditia in Eccleſiaſticis perſonis, & ſacris Ordinibus dilatetur, ſtatuimus quatenus Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Regulares Canonici, Monachi, atque Conuerſi profeſſi, qui ſanctum transgredientes propoſitum, vxores ſibi copulare præſumpſerint, ſeparentur.* Et infra *Idipſum quoque de ſanctimonialibus feminis, ſi, quod abſit, nubere* *Innocentius 2. an inuexerit effectum ſolennitatis.* Concil. Later. c.6.

attentauerint, obseruari decernimus. De *Personis* agit Concilium, & in ijs *statuit* non institui de nouo, sed *dilatari* continentiam matrimonium dirimentem, quæ in Subdiaconis, Monachis, Conuersis, Sanctimonialibus ante fortasse non parebat, cum essent isti votis tantùm simplicibus irretiti, & superiorum decreta Pontificum seuerè non obseruarentur. Quid autem eius separationis nomine Patres intelligant, non obscurè declarant. *Huiusmodi namque copulationem, quam contra Ecclesiasticam regulam constat esse contractam, matrimonium non esse censemus.* Hic Suarez opportunè verba duo expendit, vt ex ijs deducat nouam non esse in illis constitutionem, sed potiùs veteris confirmationem. Primum est, hæc matrimonia esse *contra Ecclesiasticam regulam*, quæ certè voti obligationi aliquid addidit. Habebat siquidem votum castitatis ex iure diuino & naturali vt matrimonium impediret; saltem indirectè, quatenus obligat ad fidem Deo seruandam: *Ecclesiastica regula* fecit vt dirimeret: siquidem ex regula iuris, lex prohibens actum directè, & secundum se, irritat illum: quam legem nouè latam à se Concilium non significat, sed potiùs antiquam esse, & vsu communi in Ecclesia receptam. Alterum est verbum *censendi* quo Patres vtuntur: quod vt summum ambiguæ significationis est, cum aliquando idem sit quod arbitrari & iudicare, aliàs idem quod præcipere & constituere. Quis autem credat in nouo iure constituendo voce dubia tot tantosque Patres vsuros? Cur præcisè de Subdiaconis & Sanctimonialibus agentes *decernere* se aiunt? cur Ecclesiasticas enumerantes personas *statuere* se dicunt, vt omnes illæ eo decreto comprehendantur: in decreti autem proferenda ratione *censendi* verbum mitius, & anceps adhibent, nisi quia veterem legem, siue *regulam Ecclesiasticam*, quæ fortasse perperam à nonnullis in alium sensum detorquebatur, sic intelligendam esse declarant? Adde quòd Clementinæ I. Glossa subtiliter notauit, quando constitutionis ratio est antiqua, tunc verbum *censendi* declarationem iuris antiqui, non constitutionem noui significare. Itaque siue rationem illam esse voles, quòd sint *matrimonia contracta contra Ecclesiasticam regulam*; siue quòd Subdiaconi, (idemque de alijs Ecclesiasticis personis quæ numerantur intellige) sint *templum Dei, vasa Domini, sacrarium Spiritus Sancti*, vtranque rationem illo Concilio & Pontifice superiorem esse nemo sapiens negauerit. Superiorem igitur fontem vestigare nos oportet, postquam tria Lectori inculcauerimus. 1. *Separandi* verbum ad nuptias non tantùm illicitas, sed etiam nullas & irritas pertinere; vt cum ea vox in alijs Conciliorum Pontificumque decretis reperietur, non semper solam peccati pœnam, sed etiam aliquando irritationis declarationem significare credatur. Hæc enim irritatio pœna non est, quando post eam separationem, eos pro sacrilegij crimine *condignam agere pænitentiam* iubet Concilium. 2. Superiore Bonifacij decreto constricta vota, & certis statibus alligata, isto dilatatas personas; vtraque irritum declarari matrinonium, neutro illud recens institui. 3. Inter Ecclesiasticas personas, à maximo Concilio Episcoporum mille, numerari *Monachos, Conuersos, Sanctimoniales feminas*, vt nobis tanta fultis auctoritate, debeat ignoscere Franciscus Hallier, si Monachos negamus Laïcis esse accensendos.

Explicatur Innocentij decretum.

Suar. tom. 3. de Reli. l. 9. c. 21. n. 10.

Censere quid significet.

Quid Calixtus 2. & Vrbanus 2.

Innocentij Pontificatum aliquot annis præcessit Calixtus II. cuius edictum idem pene est, cum ante prolato, postea scripto, quod tamen ipsum Vrbano II. qui Calixtum superat ætate, attribuit Glossa Gratiani; eoque vetantur in

maioribus

maioribus ordinibus constituti, & Monachi, *matrimonia contrahere, contracta disiungi* iubentur, *& persona ad pœnitentiam redigi; iuxta sacrorum Canonum definitiones*. Quod constitutum lucem accipit à superiori, vt imperata disiunctio, nihil sit aliud quàm matrimonij irritatio, quæ tamen neque ab Vrbano, neque à Calixto adinuenitur, sed iuxta Canones facienda vrgetur. Dist. 27. c. Presbyteris.

Hos Canones profert Concilium Turonense sub Ioanne III. circa annum reparatæ salutis 570. in causa Virginum velatarum: quorum aliqui volunt eas si nupserint, *cum his quibus se alligauerunt communione priuari, ita vt eis postulantibus pœnitentia non negetur, sed communio multo tempore differatur*. De irrito matrimonio nulla hic mentio: sed inferiùs Patres Concilij iubent eos excommunicari, *si esse separati noluerint*. De Monachis autem præcisè præcipiunt, vt si quis *vxorem duxerit, excommunicetur, & de vxoris malè sociatæ consortio, etiam iudicis auxilio separetur*. Si iudex id recuset facere, excommunicetur: si alicuius potentioris auctoritate se tuetur ille Monachus, cum ipso ab Ecclesia segregetur. Quæ omnia tanto cum disciplinæ vigore prolata & inculcata, plus aliquid, quàm contractas post votum simplex nuptias eloquuntur, quibus imponi poterat ob profanationem sacrarum personarum dura & diuturna pœnitentia, at non exigi separatio, vt ordinaria dispensatione ratum haberetur matrimonium. Denique *non alijs verbis*, vt notat Suarez *solent noua iura inualiditatem talis matrimonij nobis significare*. Quamobrem ad eundem sensum reuocandi sunt affines istis Canones, quos in Gratiani collectione legimus. *Concilij Turonensis 1. sententia. cap. 21.* Ibid. cap. 16.

Sed ecce ab eo Concilio ad Innocentium I. remittimur, epistola ad Victricium Rothomagensem. Quid igitur ille? Virginum duo genera distinguit, velatarum, & nondum velatarum: in his votum agnoscit, & si labuntur, leuem iniungit pœnitentiam; illarum libidinem longè seueriùs compescit. Et operæ pretium est audire decretum. *Quæ Christo spiritaliter nubunt, & à Sacerdote velantur, si postea publicè nupserint, non eas admittendas esse ad pœnitentiam agendam, nisi hi quibus se iunxerant à mundo recesserint*: quia species adulterij est viuente sponso qui immortalis est, ad humanas nuptias conuolare. Non sunt eæ nuptiæ, si vocari possunt adulterium: eas verò magnopere horret Pontifex, si negat pœnitentiam ante mortem subsessoris, ne quo sacrilegio celebre illud votum in Dei contumeliam violauit, eadem audacia magnæ pœnitentiæ sanctitatem, vel in eius cursu, vel post reconciliationem repetito scelere, in Ecclesiæ dedecus pessundet. Non erunt igitur legitimæ vnquam nuptiæ, etiam austera redemptæ pœnitentia, vt votum illud absque dubio dirimendi matrimonij potens esse iudicetur. Concilium Eliberitanum non postulat vt mœchi mors expectetur, sed si Virgines illæ sacræ corporis infirmitate lapsæ ad sanam mentem redierint, abstinere in posterum coitu, & tota vita pœnitentiam agere iubentur, & sic *in fine communionem accipere*. Seuera profectò pœna, imposita adulteris, & grauissimorum criminum reis, vt simplici voto illigatas non putemus, & illegitimas sciamus esse nuptias, à quibus abstinere oporteat. *Innocentij 1. decretum explicatur* ep. ad Vict. Roth. c. 12. habetur 27. q. 1. Quæ Christo. *Virgines velatæ.* Concil. Elib. c. 13. habetur ibid. c. Virgines.

De simplici autem voto sic loquitur Innocentius, *Hæ verò quæ necdum sacro velamine tectæ* (cuius proinde candidatas se profitentur) *tamen in proposito virginali semper se permanere simulauerunt*. Votum emiserunt virginitatis, quo ad eius virtutis perpetuam sub sacro velo professionem deuenturas se promiserunt: quæ tamen promissio simulationi proxima est, quia leuis & inconstans: quemadmodum si quis è regulari tirocinio sola animi leuitate, nulla proba- *Virgines nō velatæ.* Innoc. ibi. c. 13. habetur ibid. c. Hæ verò.

bili causa digreditur, is Religiosæ professionis voluntatem simulasse dici potest. Quæ in Gratiani gratiam affertur à nobis explicatio, vel potiùs Turonensis Concilij, in quo locus iste ijs quæ protulimus verbis concipitur: cum simpliciùs ipsa Innocentij Epistola dixerit, vt à P. Iacobo Sirmondo est edita, *in proposito virginali semper manere promiserant, licet velatæ non sint*, quamuis adhuc solenni virginitatis flammeo consecratæ non sint, *si forte nupserint, his agenda aliquanto tempore pœnitentia est, quia sponsio earum à Domino tenebatur*: nulla quidem solennitate hominibus cognita votum castitatis conceperant, sed tamen Deo iudice voto simplici erant constrictæ: quod deinde cum bonæ fidei inter homines contractu comparat, & Viduis quæ ab Apostolo memorantur peiores esse declarat, quia *pactionis suæ fidem minimè seruauerunt*. Votum igitur Pontifex in ijs agnoscit, sed simplex, quo matrimonium non soluitur, cuius violatio leuiore pœna castigatur. Eadem planè Viduarum conditio, quæ quia veli sacri accipiendi ab Hierarchis iure carent, simplex & ipsæ continentiæ votum possunt emittere: de quo, non autem de solenni, per sanè difficilem S. Augustini locum, eo seculo florentis, vult Gratianus intelligi, verè quidem, sed toti euellendæ difficultati non satis completè: est autem illa istiusmodi.

Concil. Gallic. tom. 1.

Dist. 27. ad c. Presbyteris.

Explicatur S. August. locus de nuptijs post votum continentiæ.

l. de bono viduit. c. 8. habetur 27. q. 1. c. Nuptiarum bonū.

Viduam voto continentiæ obligatam magnus Doctor instituens, & sanctam viduitatem suis exornans præconijs, tria docet hoc propositum spectantia. Primum, Viduas post votum continentiæ si nupserint, grauiter peccaturas: quod Innocentius de Virginibus non velatis, & alij Pontifices Doctoresque, post Apostolum magno consensu respondent. Alterum, nuptias nihilominus cum illo scelere contractas, ratas esse, & validum matrimonium. Quod innuit tacitè Innocentius, cum pœnitentia contentus, seiunctionem non requirit. Tertium in quo vis difficultatis, illorum qui tales nuptias inualidas esse volunt & irritas, falsam esse rationem, & *minùs consideratam opinonem*. Est autem ratio à Pontifice producta, à Concilio Turonensi recitata, cur velatarum Virginum matrimonia stare non possint, quæ sunt potiùs adulteria, quia viuo Christo cui se addixerunt, alteri nubere præsumunt: eam S. Augustinus subtiliter periteque confutat, ijs argumentis quæ apud ipsum videre est. Quibus positis apertum est dilemma: si vera est Innocentij ratio, nullæ nuptiæ post votum castitatis ratæ sunt, non Virginum necdum velatarum, non Viduarum: si certa & proba S. Augustini refutatio, omnes nuptiæ post votum castitatis ratæ sunt, etiam Virginum velatarum. Quamobrem si ex illo effectu penditur voti continentiæ solennitas, vel solenne nullum est, vel omnia solennia. Illi nodo cuneum adferam, si dixero Pontificis Innocentij sententiam veram esse & securam; at rationem qua confirmatur opinio, plausibiliorem esse quàm fortiorem: quæ vt optimè confutatur à S. Augustino, ita populariter tantùm affertur ab Innocentio. Nam quòd irritum sit matrimonium Virginum velatarum, non facit Christi sponsi immortalitas, cui viuo alium hominem superinducere sit adulterium propriè & strictè loquendo: sed Ecclesiæ ita statuentis auctoritas, quæ eundem voto simplici castitatis characterem non impressit. Quid igitur causæ est cur hanc Pontifex rationem tacuerit, illam protulerit? Quia hæc communi & generali Ecclesiæ consuetudine recepta non erat; cum vt diximus singulorum Episcoporum his in rebus magna vis esset, & potestas; atque hic ipse sanctus Pontifex, *formam quam tenet*

Conciliatur dictum Innocētij cum sententia Augustini.

Ecclesia

Eccleſia Romana in Gallias ea epiſtola conetur inducere. Alia autem cauſa prorsùs omnium animis ad virtutem & honeſtatem tendentibus excipienda videbatur, licet difficultatem quam periti ſoli viderent, pateretur.

Itaque decretum Innocentij I. ſic habet, quod tamen ab eo non eſt primitus excogitatum: id enim conceptis ipſe verbis profitetur, *Non quò noua præcepta aliqua imperentur, ſed ea quæ per deſidiam aliquorum neglecta ſunt, ab omnibus obſeruari cupiamus: quæ tamen Apoſtolica & Patrum traditione ſunt conſtituta.* Bonum factum; dum gradatim aſcendimus, & ſecula ſeculis rimando contextmus, dum perennem conſuetudinis fluxum ſequuti, ſurſum ad fontem regredimur, illum eadem opera in *Apoſtolica traditione*, & vſum in perpetua memoria inuenimus: vt iam quærenti, quàm ſit antiqua voti continentiæ matrimonium irritantis ſolennitas, Innocentij I. auctoritate fretus reſpondere non dubitem, eſſe *Apoſtolica, & Patrum traditione conſtitutam,* à ſecutis Pontificibus, vt poſcebant tempora explicatam, conſtrictam, amplificatam.

Effectus ſolennitatis eſt ab Apoſtolica traditione.

Quæret hic aliquis, illa ſolennitatis prærogatiua, tam antiqua in vſu Eccleſiæ, tam inolita, qui tandem ad ſtatus Religioſi dignitatem conferat, cum in Virginibus conſecratis ſolùm à nobis monſtrata ſit? Reſpondeo non deeſſe Theologos qui Virgines eiuſcemodi verè proprieque Religioſas trium obſeruatione votorum fuiſſe opinentur. Et certè Philippus Gamaſchæus Doctor Pariſienſis, qui voti ſolennitatem in explicato irritationis matrimonij effectu collocat, votum in Malcho Monacho ſolenne agnoſcit, quem refert S. Hieronymus herili coactum tyrannide, cum muliere concaptiua nuptias inijſſe, ſed eas tantùm ſimulatas, proindeque irritas. A Tiberiano quoque hæretico filiam ſanctimonialem nuptui datam ait, ex eodem S. Hieronymo, ſed eas nuptias veras ſolidaſque non fuiſſe. De Gordiana quoque ſanctimoniali S. Gregorij amita, quæ conductori agrorum ſuorum nupſit, eam ſubijcit dici à Pontifice ſanctiſſimo, eſſe damnatam: nimirum quoniam thorus ille legitimus non erat, ſed perpetua fornicatio. Suarez autem de his ipſis Virginibus cõſecratis pronunciat verè proprieque Religioſas fuiſſe, etiam eas quæ extra Monaſteria in parentum domibus ſanctitatem illam ſub veli religione, & cura Epiſcopi profitebantur. Quam ego ſententiam ſatis incertam eſſe arbitror: cumque Suari conceſſero modum illum Religioſi ſtatus in priuata vel ſolitaria vita eſſe poſſibilem, & eiuſmodi extitiſſe conſecratas aliquas Virgines; id mihi tamen de omnibus ægrè perſuaſerit; cum multas offerant fideles hiſtoriæ, ſola virginitate velata ſpectabiles; in quo vno voto ſtrictam Religionis eſſentiam non collocat. Exempla pariter à Gamaſchæo prolata, vel incerta ſunt, vel aliena. Siquidem ſimulata Malchi coniunx, viuo adhuc marito copulata erat, vt ſi vel ſimplex Malcho votum caſtitatis defuiſſet, ad tales nuptias conuolare non potuiſſet. Tiberianus hæreticus bis lapſus, quò virginem filiam per vim adegerit, curandum non eſt, neque diſputandum, fuerint-ne illæ legitimæ nuptiæ, aut ſecus? In facto Gordianæ par conſideratio, quam voti violati iure optimo reprehendit Gregorius; at fuiſſe illud ſolenne, aut irritas nuptias, nuſquam ſignificat.

Effectus ille fuerit ne olim in ſtatu Religioſo.

Gamac. in 3. p. de ſacr. Matr. c. 18.

Hier. in vita Malchi.

Idem l. de ſcript. Ecc. c. 135.

Suar. tom. 3. de Reli. l. 1. c. 4. n. 2.

Refellitur ſuperior reſponſio.

Itaque certiùs Reſpondeo, fuiſſe ſolennem quoad hunc effectum caſtitatem in aliquo ſtatu Religioſo, ijs in regionibus in quibus Hierarchæ Virgines conſecratas, vel in Monaſterijs, vel in priuatis domibus, habebant pro ve-

Non omnis caſtitas religioſa habuit ſolennitatis effectum.

ris perfectisque Religiosis. In plerisque autem Monachorum Ordinibus, non habere me quo validè demonstrem, illud voti genus priscis temporibus solennitate sua diremisse matrimonia: neque verò id à nobis magnopere requiri oportere, cum in hac perfectione tantum accidentali, externa, & meræ institutionis Ecclesiasticæ, Religiosi status diuinitus instituti, cum Euangelio nati, non ponatur essentia. Addo tamen tantæ semper venerationi fuisse votum castitatis, vt qui eo licet simplici exciderent, non sine infamia inter fideles viuerent, & apostatasse putarentur. Sic enim S. Gregorius loqui non veretur de viduis, in quibus simplex votum spectauimus: *Quantò magis viduæ, quæ habitum Religionis assumpserunt, & demum apostatauerunt, atque ad priorem vomitum sunt reuersæ.* Quod ab Apostolo dicitur, *primam fidem irritam facere*, & expresse in alia scriptura, *Virum & mulieres apostatare faciunt sapientes.* Eundem præferunt sensum consimiles Conciliorum locutiones: vt in Arausicano legimus, *Viduam professionis desertricem*: in Toletano, *Feminæ venientes ad sacram Religionem, non sinantur relabi ad præuaricationis audaciam.* Quòd si vnius voti transgressio ab antiquis Patribus & Concilijs, apostasia rectè vocata est, quis iure succenseat, eos qui à Religiosæ vitæ sanctitate tribusque votis, impellente diabolo per summam in Deum perfidiam deficiunt, vulgò apostatas nominari?

Apostatare à Voto.

27 q. 1. cit. C. Viduas.

Eccl. c. 19.

Ibid. c. Viduitatis. Ibi. c. Omnes feminæ.

PAVCA QVÆDAM RELIGIOSÆ CASTITATI necessitati à Petro Aurelio opposita diluuntur.

§. V.

CASTITATIS votum à Religiosa professione, vt auellat Petrus Aurelius, romphæam coruscat vtraque parte acutam, & modò solitariam, modò cum Sacerdotali comparatam aggreditur: hac longè inferiorem dignitate, firmitateque conficit, quod expendere non est huius loci ac temporis. Solam verò cum spectat, nullâ necessitate cum statu Religioso coniunctam esse, duobus potissimùm argumentis comprobat, auctoritate & exemplo. Auctoritatem sic vrget. Apostolicorum temporum fideles, forma & exemplar Monasticorum fuerunt institutorum. Hoc si de eximia fidelium parte vult intelligi, qui viam inibant perfectissimam, id ipsi eò libentiùs concedo, quòd illud ipsum ab alijs antiregularibus video pernegari: solent enim qui à scopo veritatis aberrant, ferire inuicem & collidi. Prosequitur Aurelius, Quamobrem *Petrus Blesensis ad hoc exemplum, regularis status substantiam collocat in caritate fraterna, in communi substantia, in communi obedientia: quæ tria, inquit, caput sunt Monasticæ Religionis. Castitatem omittit, quia eam non reperit in primo illo cœtu, à quo tamen regularis status perfectionem repetendam esse ait.* Eodem collineant, qui quoniam laudari sæpe à Religiosis scriptoribus audiunt Apostolicos illos pauperes, qui venditorum latifundiorum pretium ad Apostolorum pedes abijciebant, præcisè sibi responderi postulant, eos-ne tum Religiosos, aut Religiosorum formam fuisse agnoscamus? Hinc enim, cum illi matrimonio coniuncti fuerint, vt ex Anania & Sapphira perspicuum est, sequi volunt votum castitatis ad Religiosi status perfectionem necessarium non videri. Quibus tam expeditè probabiliterque satisfieri potest, vt mirum sit à cordatis

Aurelius auctoritate Petri Blesensis pugnat in Vind. pag. 672.

Petr. Blesens. serm. 4. & 50.

Leuior obiectio interim soluitur.

datis viris posse obijci: habuisse illos priùs vxores, quàm Religiosum statum amplecterentur, sed post eam professionem illarum vsu sibi interdictum putasse: idque eo factum seculo, quo Apostolorum plurimi à matrimonio ad Christum venerunt, quo Episcopi Episcopas, Presbyteri Presbyteras, Diaconi Diaconas repudiare vetiti sunt, dummodo carnalibus liberis operam non darent. Itaque leuissima hac ratione breuiter eleuata, ad Petri Aurelij, Petrum Blesensem regredior, & nego hunc ab illo vel lectum esse, vel intellectum.

Explicatur locus & mens Petri Blesensis.

Nam si credit Petrus Aurelius actum eo loco à Petro Blesensi de *status regularis substantia*, id est, votis substantialibus, quæ ad conflandam essentiam necessaria esse pugnamus, errat profectò, cum nullus vnquam Theologus, Canonum interpres nullus, nullus in Ecclesia Pontifex, *caritatem fraternam* in eo substantia nominarit. Deinde si putat Actuum Apostolicorum scripturam, aut scripturæ sensum, omni qua fieri potest accuratione à Blesensi referri, certè hallucinatur: cum nonnulla ad accommodatitium sensum detorqueat, quod Patribus familiare est, licet id Aurelius *sacrilegia* & *profanationes* appellet. In his enim verbis obedientiam Religiosam vt quærat, *Ponebant ante pedes Apostolorum*, adiungit de suo Blesensis, *& obediebant eis*, cum eo in facto sacra potiùs verba votum paupertatis adstruant, eaque sit Patrum veterum sententia. Præterea si *caput Monasticæ Religionis* in Blesensi hoc loco significare arbitratur, *regularis status substantiam*, omnino Blesensem non legit. Distinguit enim auctor vt in arbore, sic in Religioso statu tria tempora; *initium*, quando semen iactum in terræ visceribus germinat, quod *initium regularis cohabitatio habuit in Sion, temporibus Apostolorum*. Deinde *Principium, id est, primum caput, cum rupta terra superficie tenuis emergit virgula*: quod *Principium habuit quædam à domino Benedicto, quædam à Doctore Augustino*. Tertiò denique *cum arbor deriuatur in ramulos, tunc habet exordium, cum ex vno multa oriuntur*: quod exordium *habuit in diebus nostris, sub incertis tamen auctoribus, deriuationes enim multæ exortæ sunt*. Vide Lector, an *caput* illud, siue *principium* sic explicatum, *substantiam* & essentiam in Petri Aurelij lexico aptè significet, maximè cum ab institutoribus S. Augustino & S. Benedicto Religiosus status hoc *caput* accepisse dicatur, vota verò substantialia diuino habeat instituto. Remota igitur allegoria, id tantùm vult Petrus Blesensis à nobis intelligi, status Religiosi iacta in Apostolicis fidelibus, in vrbe Ierosolyma semina, diu in locis desertis, tanquam sub terra latuisse: ij sunt quos in prima ætate olim considerabamus. Verùm Clericos Regulares reparante S. Augustino, Monachos nouis legibus informante S. Benedicto, *caput* extulisse, & foras quasi prodijsse, toti Ecclesiæ conspicuum & vtilem statum Religionis; quæ est ætas media, suo item loco à nobis explicata. Suo demum seculo, corroborato velut trunco ramos huc illuc sparsisse, Ordinibus Carmelitarum, Guillelmitarum, Præmonstratensium, Militaribus plurimis recens exortis, *sub incertis auctoribus*, cum neque Ordinum illorum parentes tum temporis eam nominis & gloriæ celebritatem adepti essent, quam præcedentes Patriarchæ, forentque pene adhuc obscuri: neque hactenus satis pateret, ipsi ne nouam instituissent regulam, an veteribus vterentur. Postremò si negat Petrus Aurelius à Petro Blesensi religiosam castitatem inter essentialia recenseri, fœdè ab amanuensibus suis deceptus est, qui luculenta illa verba, ex eo ipso qui citatur sermone, descri-

Religiosi status initium.

Principium, siue primum caput.

Exordium.

Vera mens Petri Blesensis.

Castitatem Religiosam agnoscit Petrus Blesensis.

bere pigritati sunt. *Vir claustralis eligat Dominum in partem sibi*, (quasi præcipuè Clericus) *& dicat: Alij alia eligunt; quidam voluptatem corporis sectando, porcum viuunt: alius thesaurizat, & ignorat cui congregabit ea: hi in curribus, & hi in equis gloriantes alleuantur.* Potuit-ne apertioribus verbis trium votorum hostes exprimere? *Tu autem solus es portio mea Domine. Hoc pensans vir claustralis, & carnalium voluptatum venena deposuit virulenta, grauemque sarcinam, & molam asinariam negotiorum reiecit secularium.*

Mala fides aduersarij. Habes ex ijs, Lector, & Archidiaconi mentem, & Aurelij fidem, qui cum primam Religionis formam in Apostolicis illis fidelibus, Patrum testimonio agnitam fateri cogatur, omissis antiquioribus, quos sua in causa tam gloriosè venditat, vnum è duodecimo seculo, pene nobis vicinum Petrum Blesensem producit, à quo minus aliquid in laudem Religiosi status afferri putat, quàm à vetustioribus. Atque hunc ipsum Blesensem ne lectum quidem, infideliter citat, suppresso illustri quo iugulatur loco. Illud etiam iure meo queri posse videor, hinc illinc corradi ex hoc scriptore, quem zelus nonnunquam extra limites abripit, sententiolas, & verborum vibrantes igniculos, eosque à Petro Aurelio, & Francisco Hallier in Religiosi status contumeliam auidè immitti, cum luculentissimæ in eiusdem status gloriam paginæ, quibus tanquam stellis distinctus est idem auctor, non recto consilio, dissimulatione prætermittantur: quod certissimum malæ causæ indicium esse, noui veteresque circa diuinos codices hæretici omnibus seculis demonstrarunt.

Suaris auctoritatem malè aduocat Aurelius. Petrum Blesensem sequitur in Petro Aurelio S. Bernardus, cuius exponendi commodiorem locum dabit votum obedientiæ mox delibandum. Solicitatis ergo Patribus istis duobus, Suarem præponit Theologum, quem locis duobus testem & suffragatorem suum producit. Quo tandem iure, cum superbissimo contemptu hominem, & indecoris cachinnis semper excipiat? Esto tamen, interrogetur Suarez. Quid ait? *Religionis statum absolutè, sine castitatis professione posse consistere; & tunc Religionis essentiam saluam fore; aliquid tamen eius integritati & perfectioni defuturum.* (Aurel. p. 671.) Vbi Suarez doctrinam illam tradit Aureli? *Tom. 3. de Relig. l. 2. c. 2.* Vel semel pragmaticis tuis imperasses, vt operam fideliter locarent suam, ne-ue tibi nobisque vellent semper illusum! Illo enim maximè omnium capite, totus Suarez est in eo multis assertionibus rationibusque conficiendo, quod isti tuæ doctrinæ repugnat maximè: nimirum *ad Religiosum statum simpliciter, seu perfectum, ac propriè dictum, necessaria & essentialia esse tria consilia Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ*: illaque *per se sufficere ad substantiam status Religiosi constituendam.* (Suar. tom. 3. de Reli. li. 2. c. 2. n. 3.) De singulis priuatim, de tribus omnibus communiter assertionem suam probat, D. Thomæ secutus doctrinam, more suo non breuissimè. (Ibid. 2. assert. n. 11. Ibid. 3. assert. n. 17.) Quibus omnibus tertiam adijcit assertionem, *qui tantùm vnum vel alterum ex his principalibus consilijs, vel omnia incompletè & imperfectè profitetur, quamuis simpliciter statum Religionis non assumat, nihilominus statum Religiosum aliquo modo participare, & in lata significatione seu analogia quadam statum illum dici posse Religiosum.* Qui alio deinde libro substantiam Religiosæ professionis ex traditione & tribus votis essentialibus coalescere probat, vt eius opinio nemini obscura esse possit ac debeat. (Ibid. l. 6 c. 1.) Quamobrem cum *libro* postea *9. c. 26.* qui est alter locus è Suare citatus, in solenne Religiosæ castitatis votum alicuiusmodi cadere posse dispensationem, noua & pene singulari sententia conficere conatur: cum præterea tomo altero, de Militaribus Ordinibus

Explicatur Suar. citatus ibid. l. 9. c. 26.

nibus disputat, de quibus modò, eorumque nonnullos ait in ipso coniugio esse Religiosos, ad superiorem trutinam de completo, perfecto, absoluto simpliciter, & ex aduersa parte, incompleto, imperfecto, analogico statu Religionis examinandus est. Quibus omnibus locis, vt & alijs quibus in Paupertate & Obedientia dispensari posse asserit, negare non potest Aurelius, exposci semper à Suare aliquam Paupertatis, Obedientiæ, Castitatisque formam, sine qua nullum agnoscit statum Religiosum: quæ quantò fuerit imperfectior, tantò longiùs à completa perfectaque Religione recessurum censet. Suarem igitur Aurelius in castra sua malè transfert, affirmantem *absque voto castitatis perfectam & integram Religionem stare posse.* Idem tom. 4. de Reli. tr. 9. c. 4.

Alterum argumentum ab exemplo ducitur, & ipsum cum duobus auctorum nominibus coniungitur, ne Aurelio desit vspiam binarius, antiquis patrum felix creditus. *Ecclesia*, inquit, *nuper approbauit nouum genus Religionis, quæ votum castitatis & paupertatis non dirimit matrimonium, nec proprietatem excludit; huiusmodi votiuam Religionem non viderat Ecclesia, nec illo seculo audierat: quicquid ad tegendam illius nouitatem ex Patribus congerant Suarez & Vasquez, quorum omnia ad vnum exempla, & testimonia falsa sunt.* Ad oraculum remittis Aureli, vt illius, qualis tandem cunque est Religionis nomen edoceamur; quid diuinare cogis, & cogitatis respondere, quasi verbis parum peccaretur? Societatem Iesu, quod arbitror, non tangis, in qua neque paupertas dominium, neque castitas per se matrimoninm dirimat: tum quia verè castitas matrimonium dirimit, verè paupertas proprietatem, id est vsum priuatum rei tanquam propriæ tollit. Si quid ergo his in rebus conijcere & scire possum, Hispanos milites D. Iacobi, Calatrauæ & Alcantaræ indicas, de quibus qua animorum contentione inter Hispanicos scriptores digladiatum sit, ignorare non debes; alijs Religiosos negantibus prout hoc seculo viuunt, & cum votorum dispensatione, sublatum simul Religiosum statum contendentibus: alijs Religionem ipsis etiamnum asserentibus, quam in prima sui institutione omnium consensu habuerunt; adeoque substantialia in ijs vota tria, quanquam admodum contracta, & imperfecta recognoscentibus. Itaque cum infestis inuicem armis concurrant, omnes vno animo in te impressionem faciunt, his Religiosos negantibus, quia tria vota non amplexantur; illis affirmantibus, quia illis non carent. Tu auctores consule; Hispaniensem ego controuersiam quid ingrediar, Anglicana nimium fatigatus? *Aurelij 2. argumentũ ab exemplo quorundam Religiosorũ pag. 676.* Aurel. p. 683. *Ordines militares.* Sanchez opere Morali l. 4. c. 16. n. 11. 12. *Multos citat in vtramque partem, & ipse in affirmante est.*

In Suare & Vasque refellendis modestiam alij requirent tuam, ego operam. Quid enim probant illi? vbi? quibus è Patribus? Quam nouitatem? Quæ exempla? Quæ testimonia afferunt? Loëmelio ad Hieronymum Platum simpliciter remittenti, ius tibi esse putas respondendi, quod alio in proposito arguebam, *Plati verba notata oportuit.* Ad Petrum Blesensem vniuersè laudatum ab eodem Loëmelio, respondere non verecundatur Doctor Hallier, *si locum citasset, refutari potuisse.* Quod vos ergo de libris perquam mediocribus licere vobis vultis, ego in tanta, non librorum, sed bibliothecarum mole semel non audeam? Neutrius igitur certum attingo locum, si tamen eorum statur principijs, nunquam id quod affertur, ab illis fuisse prolatum existimo. Nam in tractatu de Militaribus illis Ordinibus, quorum Religionem quantùm potest extendit, & amplificat Suarez, docet eos *quoad paupertatem reuera incapaces dominij, & omnis vsus, siue dispositionis eius, sine superioris facultate*: quod *Sententia Suaris & Vasquis inquiritur.* Aurel. p. 647. Hallier in Vind. pag. 650. Suar. tom. 4. de Reli. tr. 9. c. 4. n. 5.

& oppositum est Aureliano dicto, & ad Religionem constituendam sufficit. Idem asserit de obedientia, cum ex vi instituti teneantur ad obediendum in re ardua & difficili, nimirum ad fidei tutelam belli pericula fortiter aggredi. Castitatem autem integram in prima sui institutione obseruasse non obscurè admonet: quæ quoniam in nonnullis defluxit, cum paupertatis incolumitate, addit idem Suarez, in ijs Ordinibus quorum professores castitatem solummodo coniugalem vouent, verum perseuerare statum Religiosum. Quod verum Petro Aurelio non videtur, qui sublata castitate Monachatum, & Religiosum statum solui, non Sacerdotium, agnoscit: in quo & me habet consentientem. Plus igitur suæ ipsius opinioni repugnat Aurelius, quàm Suarez. Vasquem autem lego alicubi verè & solidè probantem, rerum dominia Religiosis erepta esse, non ex votorum natura, sed ex mera Ecclesiæ institutione; proprietatem concessam non dicit: locos ex iure tum Canonico tum ciuili profert veros, legitimos, opportunos. Nisi fortasse, quod alicunde apud te suspicari videor, idem putas esse dominium & proprietatem, siue propriæ rei vsum à superiore independentem: in quo errore Nicolaum le Maistre Theologum alibi offendimus. Si nihil aliud expressius ostenditur, equidem non video quàm secura præfidentia prouocare audeas, si quis Suarem & Vasquem ostendere velit in omnibus non esse mentitos.

Ibid. n. 7.

Aurel. p. 677.

Vasq. in 1.2. q. 96. disp. 165. c. 5.

Aurel. p. 683.

DE OBEDIENTIÆ RELIGIOSÆ, CONSILIO; einsque præstantia & necessitate.

CAPVT XIIII.

Multi aduersùs votum obedientiæ declamant.

TERTIVM Religiosæ professionis votum, tam varijs aduersariorum telis impetitur, vt facilè appareat ingens quoddam bonum esse, quod supremam inter cætera difficultatis, dignitatisque sedem occupet. Obedientiam quippe consilium Euangelicum esse negat Claudius Seguenotus. Obedientiæ virtutem veteribus Monachis concedit Nicolaus le Maistre, votum negat. Specialem obedientiam necessariam non agnoscit Petrus Aurelius; sed eam vnam quæ in Baptismo Prælatis Ecclesiæ promittitur, & reliqua vita exhibetur: & si quidem plus aliquid in Religione vouetur, illud esse putat vniuersæ regulæ obseruantiam, non accuratam & humilem Obedientiam ad nutum Superioris inclinantem. Hæreticos hic non compello, qui vt strictè loquitur Suarez, *non minus reijciunt Obedientiæ consilium, quàm cætera; nec minus contemnunt Obedientiæ votum, quàm alia.* Nam vt sunt primogeniti Satanæ superbiæ parentis, humilitatem Catholicam æquo animo ferre non possunt, & votiuam in Ecclesia Obedientiam nolunt agnoscere, quòd eius virtutis defectu hæretici esse voluerint. Superiores ergo solos Catholicos scriptores conuenio separatim, & postremum hunc de votis tractatum in tria diuido capita, vt demonstrem Obedientiam Religiosam Euangelicum esse consilium, addi consilio votum à Religiosis, atque illud votum speciale, priuatum, à voto Baptismatis esse diuersum.

Suar. tom. 3. de Reli. l. 10. c. 1. n. 1.

Obedientia est consilium Euangelicũ.

Ordior à primo. Claudij Seguenoti nota vox, *Obedientiam non esse opus consilij*, à sacra Facultate Parisiensi damnata, & iure quidem maximo. Est enim

apertum

apertum Christi Domini institutum, & Patrum explicatio, & communis Christianorum sensus, adolescenti illi perfectionis studioso consilia expressè duo fuisse proposita, paupertatis & obedientiæ, cum paulùm antea de castitate præclara dixisset. *Si vis perfectus esse vade, & vende omnia quæ habes, & veni, sequere me.* Hoc enim merum esse consilium, vel cœcus quiuis agnoscat: siquidem & obseruationi præceptorum adijcitur, & ad perfectionem vulgo maiorem aspiranti proponitur, & in libera ipsius electione relinquitur. Duplici autem consilio grauidam esse illam sententiam, ex eo facilè conficitur, quòd opum contemptus, & latifundiorum subhastatio, coniunctum non habet necessariò comitatum illum Christi qui suadetur. Potest enimuerò non philosophica tantùm, sed etiam Christiana realis paupertas ab homine Deum amante assumi, qui tamen peculiare de sequendo Christo votum & consilium non admittat. Aliud ergo verbis illis consulit Christus *vade vende*, aliud istis *veni sequere me.* Quòd si priora paupertatem sonant, posterioribus subiectionem sub alicuius ductu & imperio, siue obedientiam non obscurè indicari, vel hinc conficitur, quòd nulla vnquam familia & societas ritè atque honestè collecta fuit sine principe & capite, cuius dicto parerent cæteri, & in communem vtilitatem regerentur. Quod si de humano quolibet conuictu verè dicitur, quantò id æquiùs est asseuerare de sacro Christi collegio, quod Apostolis Discipulisque constabat? Pono enim, quod negari non posse arbitror, comitatum illum ad quem Christus iuuenem inuitauit, fuisse realem, & corporeum; qualem intellexit Petrus cum hoc in proposito subiungeret, *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te:* qualem promittebat alius ille qui sepeliendi priùs patris rogabat potestatem. Itaque concludo duplex consilium voluntariæ paupertatis, & obedientiæ verbis illis contineri, cui nonnulli vocati & electi obtemperarunt: alij tantùm vocati, sine detrimento quidem habitualis gratiæ, sed non sine perfectionis damno defuerunt.

aduersùs sequenot. Notis ad l. de S. Virg. pag. 51. Matt. c. 19. Marc. c. 10. Luc. c. 18.

Christus iuuenem ad realem comitatum vocauit.

Matt. c. 8. Luc. c. 9.

Primos autem illa consilia voto firmasse, suadent ij Patres qui paupertatis votum in Apostolicis verbis agnoscunt, *Ecce nos reliquimus omnia.* Eadem enim opera votum obedientiæ latere dicendum est in sequentibus, *& secuti sumus te.* Firmis certè vinculis ad Christi latus alligatos hæsisse, vel illud docet inter cætera, quòd Capharnaïtis ob doctrinæ difficultatem retro cedentibus, Apostolos compellat, *Nunquid & nos vultis abire?* Permitto recedere, sed vt Capharnaïtas cum peccato. Cui Petrus, *Ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes.* Nemo alius perfectam ad cœlum viam, quam quærimus, docere nos potest, quæ causa nos vni tibi adeo fortiter adstringit, vt alium in terris perfectionis doctorem desiderare non possimus. Fateor equidem eius in Euangelio voti memoriam exprimi nullam; verùm illud à Patribus hauriri, quos Spiritu Sancto afflatos, summæ perfectionis formam animo comprehendisse nemo sapiens negauerit. Neque minùs agnosco, id quod exposui, constante mentis proposito fieri citra votum potuisse. Sed id de plebeio & vulgari iusto cum facilè concessero, in Christi scholam oculos reflectam, & Apostolos Christianæ perfectionis principes & diribitores, sub tanto institutore & Hierarcha, ad ipsam perfectionis arcem, caritatis culmen eductos considerabo, vt cuilibet parti nulli addicto non ægrè persuadeam, rationi admodum esse consentaneum vt credamus, quod dicit D. Thomas, *immobilitatem sequelæ Christi firmari per votum.*

Sequela Christi voto stabilita.

Ioan. c. 6.

S. Th. 2. 2. q. 186. a. 6. ad 2.

Quanta obedientiæ dignitas & necessitas. Guil. Pari. l. de Virt. c. 9.

Et erat profectò in virtutis eius dignitate, atque ad assequendam perfectionem opportunitate quod amaret Christus, quod sequacibus suaderet, quod vouerent Apostoli. Nam si verum eius principium inuestigamus, non alibi quàm in Caritate reperiemus, verè Guillelmo Parisiensi scribente *proportionabiliter habere se obedientiam ad obediendum, & amorem ad amandum.* Quare cum ex eodem illustri Antistite superiùs declaratum sit, ex insamia amoris, & ardenti caritatis excessu, facultatibus suis omnibus nudari hominem, vt Religioso se Ordini deuoueat, sequitur manifestè supremo illi amori summam & nulli rei comparabilem respondere obedientiam. Præterea Religiosa professio, quid aliud est quàm eximia Dei glorificatio, dum homo quo summè potest modo, diuinam supra se naturam euehens, illi se totum penitusque subijcit & addicit? Id autem nisi consecrata, & quasi mactata per obedientiæ votum libertate, facere potest nemo. Est enim libertas quasi quædam creaturæ rationalis vita, quæ in Dei obsequium impendi & superimpendi debet: quemadmodum in sacrificijs altum Dei dominium animalia moriendo testantur, quoque minùs de illis in holocausto reseruatur, eò perfectiùs diuinam suo modo adorant maiestatem. Hoc intelligi voluit à nobis D. Gregorius, cum prælatam victimis obedientiam meditatur. *Siquidem per victimas aliena caro, per obedientiam verò voluntas propria mactatur.* Et quidem in holocaustum: ex tribus enim votis docet D. Thomas fieri holocausta Regulares, *& propter holocausti excellentiam antonomasticè Religiosos vocari*: in tribus autem *præcipuum esse obedientiæ* votum multis comprobat. *Nihil enim fragrat ita Domino in odorem suauitatis*, vt testatur S. Bonauentura, *quàm si mactetur Domino vitulus propriæ voluntatis. Nimirum altissimum est in homine rationalis voluntas; altissimum ergo est sacrificium eam totaliter Domino consecrare, non tantùm ipsi Deo obediendo, sed etiam homini propter Deum, cum & ipse ad hoc docendum, parentum suorum fuerit subditus voluntati.* Itaque pars illa perfectionis, cum tanti sit momenti, quis putet eam à statu perfectionis abesse posse? Quis credat institutam à Christo perfectorum Religionem, quæ hoc consilio caritura sit? Sed quid ego virtutis illius panegyricum instituo, cum eius laudibus asceteria omnia quotidie resonent, cum totæ sint in ea commendanda veterum Patrum asceticæ parænéses, cum nos ipsi toto opere multa, nec ea contemnenda sparserimus? Vnum tamen Ioannem Climacum nemo nobis inuideat, qui cum finio.

Religiosorũ holocaustũ.

Greg. l. 35 Moral. c. 12.

Religiosi antonomasticè dicti. S. Thom. Opusc. 18. c. 11.

Bonau. in c. 1. Reg. Frat. Min.

Suar. tom. 4. de Reli. tr. 9. l. 4. c. 14. 15. Iul. Nigr. tom. 2. Comm. ad reg. 15.

Obedientiæ descriptio ex Ioanne Climaco in Scala. c. 4.

Is primum scalæ suæ gradum, ex quo quis in Monasterium pedem posuit, vult esse Obedientiam vt caritatis filiam, sic humilitatis parentem, asperam quidem ad cœlum viam, sed oppidò compendiosam. Est enim Obedientia vt pro more definit, *sensuum in anima viuente mactatio, mors voluntaria, incuriosa vita, securum periculum, expedita apud Deum defensio, mortis securitas, nauigatio sine periculo, iter dormiendo confectũ.* Quod *periculum* vocat *securum* rectè Scholion admonet de corporali intelligi, non de spiritali, cui si verus obediẽs cæco impetu in procellosa nauigatione, inhospitali peregrinatione, labore vires superante se obijcit, etiam vsque ad mortem reipsa in pulcherrimo conatu obeundam, securus tamen est, quòd optimè norit sibi obedientiam sine timida discussione atque examine peragenti, *in coronam martyrij cessuram.* Quod cum de hora vitæ suprema verè dicatur, quis etiam vetet ad singula Religiosarum actionum momenta transferre, vt quoniam perpetuo obedientiæ imperio ardua quæque & corruptæ humanitati admodum difficilia peraguntur, quibus sine dubio

Schol. 4. apud Rad.

Καλῶς εἰδὼς ὅτι εἰς μαρτύριον αὐτῷ ἔσται ὁ συμβεβηκὼς κίνδυνος τῇ ὑπακοῇ ἀδιακρίτως ἐπιτελοῦντι.

dubio vitæ summa breuior redditur, Obedientia illo nomine dicatur & sit longum diuturnumque martyrium? Pergit auctor, *Obedientia est animi in morte securitas*, vt qui semel in sinum superioris se suaque coniecerit, & securus conquiescat, dum ille peruigilat quasi pro animabus nostris rationem redditurus. *Sepulcrum voluntatis, excitatio humilitatis, qua non obloquitur, non diiudicat, nec bona, tanquam mortua, nec vulgi opinione mala sentit.* Præclarè Scholion Euagrij, *Mentem tum virtutes tum vitia cæcam reddunt: virtutes quidem, ne mens vitia respiciat; vitia verò ne virtutes agnoscat.* Pergit Climacus, *Obedientia est iudicij cum summo iudicio abdicatio.* Principium huiusce mortis, labor merus est; medium, labor quiete temperatus; finis, doloris vacuitas, & quies à labore. Et hic ego à describendi labore quiesco. Tu cætera benè longa otiosus euolue.

Mens cæca. Schol. 7. apud Rad.

OBEDIENTIAM RELIGIOSAM ABSQVE voto stare non posse demonstratur.

§. I.

HEROICAM veterum Monachorum Obedientiam non in solo Climaco, sed & in alijs auctoribus, nobiscum demiratur & prædicat Nicolaus le Maistre Theologus, sed illam à nostrate Regularium Obedientia longè diuersam facit, paulùm implicatiore discursu, cuius, si quid capio, summa hæc est. Obligantis regulæ instituendæ, confirmandæque auctoritatem in Episcopis solis residere; quod nos semper toto hoc opere profitemur, cum sint ipsi Reip. Christianæ principes, quorum est Remp. ordinare. Illam autem institutionem auctoritatemque illis eremi incolis defuisse: quod vt omni fide contestatum auctor simpliciter asserit, cum pro fundamento firmiter stabilire debuerit. Fuisse porro genera præceptorum duo alumnis imposita, externa alia, alia interiora: illa ad vestes, cibum, somnum, laborem, & reliquam vitæ œconomiam spectare, in quibus inferiorum non tam Religiosa, quàm œconomica & domestica fuerit subiectio. Hæc ad animi cultum, & studium sanctitatis pertinere, & esse non imperia, sed documenta; non à Rectoris potestate, sed magistri sapientia profecta; quibus proinde vt doctoribus consulentibus, non vt imperantibus Prælatis obtemperatur. Nam illiusmodi homines tale ius in discipulos vnde tandem habuissent? à natura? à Deo? ab Ecclesia? Ipsi autem discipuli qua tandem auctoritate in eorum se ditionem contulissent, cum superiorum sibi naturalium, putà Episcopi & Parochi dispendio? Præsertim cum vota reliqua Deo tradant hominem, Obedientia homini, qui peccato & errori obnoxius est. Ex quibus omnibus facilè deducitur, Obedientiam religiosam votiuã in vsu veterum Monachorũ non fuisse. Ita de Philosophis Christianis philosophatur Theologus, à quo *antiqui Principatus Episcoporum instauratio* in eo locatur, vt Monachi & Regulares nostrates veterũ instar, rerum suarum dominio & proprietate retenta, magistris suis sola Obedientia œconomica suppositi, Episcopis & Parochis subditi, in horrendas solitudines amandentur. Quasi vnum illud dignitati sanctitatique Præsulum officiat, & posteaquam superiorum suorum Obediẽtiam exuerint Religiosi, maiestatem Nicæni & Chalcedonensis seculi recuperaturi sint Episcopi. Quocunque

Proponitur opinio Nicolai le Maistre. l. 1. de Instaur. Prin. Episc. c. 11.

Consilium aduersarij.

Status quæstionis. id eueniat modo, status quæstionis hic indagandus est. De antiquis Monachis agit auctor, non de nostratibus Regularibus, in quibus Obedientiæ votum agnoscit: de ijs qui domicilijs coniuncti vixerunt, non de illis Anachoretis solitarijs, vt Hilarione, Paulo, Simeone: virtutem Obedientiæ in illis heroibus insignem, exaggeratam, ad miraculum stupendam fuisse non negat, quam nobiscum legit in historia rerum asceticarum: non disputat fuisse Episcopis subiectos, nam & illos, & nos in eorum esse ditione, neque aliter posse in Ecclesia retineri, sæpe professi sumus. Quid est igitur in eius doctrina controuersum? Omnino quatuor ad libellam nostram expendenda. 1. Monachos illos nulla Episcoporum auctoritate præditos alijs alios imperasse, & obtemperasse. 2. Obedientiam Prælatis exhibitam œconomicam fuisse ac liberam, non Religiosam & votiuam. 3. Strictum imperium in subditos nullo sibi iure arrogare potuisse Abbates. 4. Votum Obedientiæ non Deo concipi, sed homini. Quorum singula expendo, & aduersarij premo vestigia.

Veteres Religiosi non fuerunt sine Episcoporum auctoritate. I. Primum caput non tam probat, vt præmonui, quàm ponit, in quo tamen magnum ad substructionem vniuersam momentum perspicio. Nam si suapte ipsi sponte, nulla Hierarcharum accedente auctoritate in sodalitates coïerunt, præclarè sequitur statum illum Hierarchicum non extitisse, ius nullum superioribus in subditos, legitimam subditorum aduersùs superiores Obedientiam obseruantiamque non fuisse. Quæ omnia quoniam hac in disceptatione admitti posse non arbitror, dico ego ex aduerso, nullam veterum Monachorum societatem, absque expresso vel tacito Episcoporum consensu & approbatione coaluisse. Id enim mihi persuadet, & repetita sæpe ad fastidium Monachi in S. Dionysio consecratio, & ab Hierarcha proximè percepta perfectio: & Ægyptia Monasteria quæ institutore S. Marco gloriantur: & Catholicorum Episcoporum aduersùs Monachos amor & sancta veneratio: & eorundem Episcoporum ad Simeonem Stilitem legatio: & Conciliorum honorificentissima de Monachis mentio curaque præcipua: & populorum omnium consentiens ardor ad rapiendos è solitudinibus Monachos, quorum sacræ potestati se se committerent: cui obsecundantes Hierarchæ eorum vitæ instituta probarunt, quorum verticem sacro oleo perfuderunt. Non sunt à nobis ista fusiùs hoc loco pandenda, quoniam vel notissimam habent in Christianorum omnium animis memoriam, vel suis locis hoc in opere sunt demonstrata. Imo Suaris ipsa quam profert auctor sententia, ipsum ferit incautum, quæ non tantùm id ita fieri debuisse, sed etiam reipsa factum esse confirmat. Non est igitur quod hoc in proposito *versicolores chimaras, & gigantæa facinora* Religiosis obijciat.

Obedientiæ virtutem sine voto non habuerunt. II. Ad secundum quòd spectat, cum eximiam in veteribus illis Obedientiæ virtutem agnoscat Theologus, votum Obedientiæ nolit agnoscere, œconomica contentus Obedientia; votum ego ex virtute, & Religiosam Obedientiam ex œconomica disciplina non futiliter, meo quidem iudicio, colligo & comprobo. Virtutes in quibus necessitatem ad acquirendam perfectionem & maiorem communibus viribus difficultatem peruidit Christus, consilij esse voluit non præcepti. Ad illa verò consilia voto adstringi fideles perfectionis amantes voluerunt Apostoli, qui Dei instinctu Religiones inchoarunt, tum vt statum in eis erigerent, tum vt earum alumni Deo constantiùs inhærerent: sunt

ſunt enim vota vt aiunt, *instabilitati humanæ prouiſa remedia.* Quamobrem quæcunque conſilia ad acquirendam perfectionem neceſſaria, maiorem communibus viribus difficultatem continent, ea voto firmata eſſe ab alumnis Religioſi ſtatus oportet. Nam quæ rationes & aliqua in Religione vota neceſſariò concipi oportere, & hæc, non alia concipi debere perſuadent; eædem Obedientiæ votum in Religione neceſſarium eſſe demonſtrant. Cur enim paupertas voluntaria, cur caſtitas conſulitur? Quia communis Chriſtianorum perfectionis limites tranſilit. Cur illa conſilia voto ſtabiliuntur in Religione? Quia vim naturæ corruptæ cum faciat auſteriorum virtutum vſus, diuturnus eſſe vix poteſt, niſi ſanctiore aliquo retinaculo cōſtringatur. Idem puta de Obedientia qua nihil ſeuerius. Dulcem in perpetuum libertatem auctorare, decollare voluntatem, excæcare iudicium, manus pedeſque hominis aliquando ignoti, duri, non amiciſſimi nutui addicere, animi corporiſque ſenſus & motus omnes ad alienum arbitrium tota vita fingere, nihil velle aut nolle, quod alius neque doctior, neque prudentior velle te nolit: alterius affectiones animo inſerere, & amorem atque odium non tuum producere, facilius eſſe putas, quàm venerem fugere, opes proijcere, nihil habere & omnia poſſidere?

Hæc omnia conficit, inquis, Obedientia œconomica, quam filius patri, ſeruus domino præſtat, imo lenior obſeruantia, quæ priuatis quoque doctoribus debetur, cum ij ſacrorum Canonum & ſcripturarum auctoritate nobis ſtudium pietatis indicunt. *Non ſufficit illa obedientia œconomica.* Non eſt, Theologe, Religioſorum Obedientia res fouendo corpori, ſed animo perdomando inſtituta: externum œconomica regimen aſpicit, Religioſa internum: facit illa vt quietè pacatéque viuatur, hæc vt perfectè: res illa vt plurimum faciles & ſenſibus iucundas præcipit; hæc corpori animoque difficiles & permoleſtas: illa filium liberaliter habet, ſeruum moderatè; hæc corpus vt mancipium ſubigit, animo ſemper imminet, peruigil, circumſpectatrix cum oculis emiſſitijs. Quamobrem niſi maiore vi, & potentiore ſtimulo nos adigat Religio ad illos carnis & amoris natiui perrumpendos obices, fatiſcet nimirum, & ad actus omnes reluctante membrorum lege retundetur. Id ſpecta, Lector, in tabula Ioannis Climaci, apud quam nuper te reliqui, & æſtima poſſit-ne pluribus hominum tam pertinax & obfirmatum ſine voto eſſe propoſitum, vt tota vita id agere ſint parati, quod ſemel à libertate ſua extuderunt. Vide Tabennenſes Monachos in Caſſiano, apud quos *tanta obſeruantia Obedientiæ regula cuſtoditur, vt iuniores abſque præpoſiti ſui ſcientia vel permiſſu, non ſolùm non audeant extra cellam progredi, ſed ne ipſi quidem communi ac naturali neceſſitati ſatisfacere ſua auctoritate præſumant.* Eius autem virtutis tantum eſſe pretium volunt, tantam in vita religiosè agenda neceſſitatem, vt eam *cunctis virtutibus præferant, vt huic iudicent omnia poſtponenda, & vniuerſa diſpendia ſubire contenti ſint, dummodo hoc bonum in nullo violaſſe videantur.* Quis vnquam auditor ita ſe finxit ad priuati doctoris nutum? Aut quis omnibus ſeculis concionator illud Obedientiæ genus ab auditore vno exegit aut ſperauit? Eadem mens Ægyptijs communiter Monachis apud Seuerum Sulpitium. *Præcipua ibi virtus, & prima Obedientia, neque aliter aduenien̄s ad Monaſterium Abbatis ſuſcipitur, quàm qui tentatus prius fuerit & probatus, nullum vnquam recuſaturus quamlibet arduum ac difficile, indignumque toleratu Abbatis imperium.* Quàm multos concionatores

Clim. c. 4. cit.

Caſſi. l. 4. Inſt. c. 8.

Ibid. c. 12.

Seuer. Sul. Dial. 1. de vita S. Mart.

nostri numerarent hac lege & conditione è frigentibus exedris auditores?

Sine voto obedientiæ ordo esse non potest.

Adde quòd Religio quælibet Ordo est, in qua proinde collocationem superiorum & inferiorum per gradus inuicem pendentes & subordinatos reperire est. Obedientiam igitur exhibeant oportet superioribus inferiores, qua illorum benignos influxus in se admittant, & Hierarchicas actiones patiantur. Vnum hic quæro, si quis vnus, si duo, si plures illis refragentur imperijs, & quod ait hic, ille neget, quod in œconomica re frequenter euenit; si virtutis alicuius imperato exercitio, alij se ad illud accingunt, alij ad virtutem aliam properant, alij adhortantis facundiam laudare contenti, circa omnia alia satagunt, quo sacros concionatores modo quotidie tractamus, quæro inquam, sit-ne futura illa Religio digna Ordinis nomine, in qua mera rerum omnium licentia & perturbatio reperiatur? Qui sic autem se gerant, ij ne peccatum sint contracturi, an non? Liberos profectò dicas oportet, si non aliam superiores, quàm *priuati Doctores* obtinent potestatem: & tamen *inobedientiæ scelus & vitium*, in Cassiano asceticisque legimus. Ad eundem pertinet ordinem quod Theologus Instaurator vim coërcendorum Monachorum agnoscit in Presbyteris, quos eo dissentiente seculares Parochos non fuisse, suo loco monstrauimus: superest igitur vt strictum Monachi vnius in alios imperium fateatur, seu Presbyter ille Abbas fuerit, siue ab Abbate diuersus. Id à quo sit factum Palladius non explicat, contentus narrare in monte Nitriæ ad maximam Ecclesiam tres palmas extitisse, ex quibus flagella penderent *ad castigandos Monachos qui delinquunt*. Neque hic imperium Iurisdictionemque prætermittit Cassianus, cum narrat, *magnum fuisse crimen ex ore Monachi processisse codicem meum, tabulas meas, graphium meum, vt qui pro hoc digna pænitentia satisfacturus esset*. Ius illius coërcitionis concionatoribus quantalibet *sacrorum Canonum ac scripturarum maiestate communitis* nunquam in nos lex vlla concessit. Religiosam igitur, & votiuam Obedientiam, non tantùm œconomicam, & priuatis doctoribus debitam Monachi veteres vsurparunt.

Pallad. in Lausi. c. 7.

Cassi. l. 4. cit. c. 13.

OBEDIENTIAM RELIGIOSAM NULLI REpugnare iuri, eandemque Deo veriùs quàm homini exhiberi declaratur.

§. II.

Aduersarij contumeliosa vox.

III. **T**ERTIVM caput videre interest qua tandem ratione scriptor edisserat. *Quibus*, inquit, *argumentis superciliosam sibi in reliquos fratres, Abbates primi adrogassent potestatem?* Contumeliosa vox, & scriptore modestiam professo parum digna. Nam superba illa & arroganti *superciliosæ potestatis* appellatione, si vult à nobis intelligi suo in minores imperio, & horum aduersùs illos obseruãtia, atque animi demissione abuti solitos senes optimos, eorum sanctitati, quam tantopere demiratur, mirum quantùm detrahit, dominosq; facit non patres; non æqualium Prælatos, sed tyrannos: maximè cum superbiæ crimen in superiore, omne scelerũ genus complecti censeatur. Quòd si paterna illa potestate benè, & ex virtutis præscripto vsos esse fatetur, quod equidem verius existimo, & nihilosecius *superciliosam* id est, arrogantiæ plenã, fastosam

fastosam insolentem nuncupat, viderit vbi modestam, & rationis tanquã regulis coërcitam repertururs sit. Fac enim Antonium, Pacomium, Dorotheum sanctè atque integrè cœtus sibi subditos gubernãtes, *superciliosam* exercuisse *potestatem*, iam reliqui omnium Religiosorũ magistratus, imo & Episcopi in Clericos, patres & filios, principes in subditos, quantùlibet moderatè se gerant, *superciliosam potestatem* exercere dicetur, cum post eiusmodi sanctorum exempla, nulla *potestas superciliosa* censeri non possit, & debeat. Edicat verò aduersarius, cur illud conuicium veteres potiùs Abbates feriat, quàm posteriores, & nostrates? Si *potestas* Antonij *in reliquos fratres superciliosa* fuit, cur Priorum & Guardianorum potestas in cœtus familiasque suas modesta sit? Cumque Probus Ambrosio ius gladij tradẽs, regere populum moneret, non vt Iudicem, sed vt Episcopum, clementiam in Ecclesiastico magistratu, seueritatem in ciuili inesse significans, quo credam argumento Ambrosij ipsius iam Episcopi moderatam fuisse iurisdictionem, si Antonio cum omni humilitate sua, cæterisque summis virtutibus, non alia tribuitur *potestas*, quàm *superciliosa*? Neque causam adferas, quòd eam *sibi adrogassent*, quæ *de Summi Pontificis, aut Episcoporum nutu non promanabat*. Iam enim societates illas Episcoporum consensu coaluisse monstrauimus: neque crebrius quicquam in ascetica historia legimus, quàm omni ope atque industria recusatam à magnis illis patribus *in reliquos fratres potestatem*; tantùm abest vt eam ipsi sibi *superciliosa αὐθεντίᾳ arrogarint*. Itaque vel virorum illorum *potestas in reliquos superciliosa* contumelia dedecorari non debuit, vel quælibet alterius potestas eandem meretur appellationem, quod verè Christianeque dici non potest.

Triplici porrò ratione, vel potius iuris in tria membra partitione, disputat non potuisse veteres Monachos primis Abbatibus mancipari. Ac licet obsoleta tantùm vetustate tempora tangere videatur, militant tamen aduersùs hoc seculum eius argumenta, & si quid conficiunt, nullo vnquam tempore Obedientiam Religiosam admitti posse probant. Imo & quod grauius est, quamlibet in alios potestatem conuellunt: quæ est infinitæ perturbationis origo. *Nec enim ea auctoritas de naturæ fontibus promanasset: nam omnes nascimur liberi, & iure ac ditione aliena non nisi gentium moribus illigamur*. Vellem hoc dicendi genere Theologus abstineret. Nam præterquam quòd potestatem omnem in alios, sacram æquè ac profanam, Ecclesiasticam ac ciuilem, neque magis *Abbatum in reliquos fratres*, quàm Regum in subditos profligat; habet etiam aliunde quandam cum hæreticorum sensu cognationem, vel Suare teste, quem auctor non negligit. Is enim posteaquam veteres nouosque sectarios recensuit Religiosæ hostes Obediẽtiæ, hanc profert rationem eorum opinationi suffragantem. *Addere etiam possent, videri contra ius & institutionem naturæ, quæ hominem fecit liberum; ipse autem se reddit captiuum, dum alteri Obedientiam promittit*. Adduco igitur in medium huic argumento qui satisfaciant, omnes quæstionum controuersarum scriptores, Iurisconsultos omnes, omnes eorum aduersarios & malleos qui *dominationem spernunt, maiestatem autem blasphemant*, vt Theologo demonstrent, Superiorum quorumlibet potestatem in subditos, iuri naturali non repugnare.

Obedientia Religiosa non repugnat iuri naturali.

Suar. tom. 3. de Reli. tit. l. 10. c. 1. n. 1.

Descendit deinde ad ius diuinum. *Nec de Christi sanctione potestas ea deriuata: alioquin Pontifices summi illam ab Ecclesia tollere non possent, nec res Christiana destituta Abbatibus, stare valeret, ac consistere*. Ablegat nos hæc ratio ad superio-

Non iuri diuino.

rem de Religiosis Ordinibus à Christo institutis disputationem: qui nomine ipso ordinem præferentes, superiorum & inferiorum connexionem dispositionemque necessariò eloquuntur. In ea autem superfluè quæritur, possitne ab Ecclesiæ principe tolli omnes in posterum, cum ab ineunte Ecclesia semper virtutibus & votis suis aliqui claruerint: neque in antiquandis, sed restaurandis veteribus, nouisque subinde procreandis hactenus occupata fuerit. Longè insulsior obijcitur quæstio, possit-ne sine Abbatibus, id est, vt ego interpretor, Religiosis Ecclesia consistere. Illa enim curiositas quæ nemini adhuc Theologo venit in mentem, *quæstiones præstat magis, quàm ædificationem Dei, quæ est in fide.*

1.Tim.1.

Non iuri humano.

Terminat in iure humano, in hunc modum. *Nec denique ex mutuo contractu & consensu veluti Abbatis & Monachi: quasi hic ditioni & dominio Abbatis sui sponte auctoratus, deinceps sua careat libertate.* Memini quendam quasi contractum agnoscere nos cum Theologis, inter profitentem Religiosum & Ordinem admittentem. Id pactionis genus euertere studet hic Theologus, hac ratione, quòd nemo de re non sua validè contrahit: atqui Monachus sui iuris non est, alteri iam domino mancipatus, *Episcopi videlicet & Parochi curæ ac solitudini commissus, in quorum potestatem nascentes transimus. Quapropter non est liberum nobis alienum ducem ex animi libertate sectari, qui super Cathedram minimè sedet, qui in locum & fastigium pontificatus non ascendit.* Hoc loco mirum mihi videtur, baratrum à Theologo non præuisum quò præcipitat incautus, dum Obedientiæ votum superiori nuncupatæ, quod in Religiosis Ordinibus tantopere probat Ecclesia, ad quod tam ardenter Patres omnes inuitant, quod viri tot seculis sanctissimi religiosè, ne dicam anxiè coluerunt, naturæ iuri aduersari, subditos naturalibus superioribus eripere, ad eos transferre Prælatos qui *Cathedra*, siue auctoritate & potestate careant, asseuerat. Nam si non est nobis liberum, alienum ducem sectari, libera modò non est Ordinis Religiosi suscipiendi voluntas: si Religiosus superior *super Cathedram minimè sedet*, tam ille suis iniustè imperat, quàm illi stolidè & peruersè obtemperant; quique vtrunque suadent, sanè peccant; quæ vtrunque probat Ecclesia, pene dicam fallitur. Quis verò non animaduertit huic facilè rationi subscripturum VVicleffum, qui olim scripsit *peccasse Sanctos instituendo Religiones priuatas. Benedictum, Bernardum damnatos esse, nisi pœnituerint de hoc quòd instituerunt, & intrauerunt Religiones priuatas.* Si Christianus nemo sui iuris est, non tantùm ad Religionem transgredi non licet, sed ne Laïco quidem in aliam regionem transire, sine iuris naturalis iniuria fas est, & libero voluntatis arbitrio alienum ducem sectari, in cuius potestatem nascens non transiuit. Hic enim aut illic nascendo sui iuris esse desijt, & vni domino mancipari, videlicet Episcopo incœpit & Parocho. Quæ ratio ipsum etiam Episcopum & Parochum ferit, qui cum antè susceptas eas dignitates sui iuris non essent, sed originis Episcopo & Parocho mancipati, libero animi proposito contra ius naturæ, illis se Prælatis eripuerunt, dum aliorum prælaturam susceperunt. Quid dicam de Societatibus liberis, quas tantopere prædicat Seguenotus, quarum institutum amplecti, est vnum Parocho suo subditum eripere, quem superiori alteri addicat, cui liberrima voluntate paretur. Plura in huius opinionis ruinam, quæ magnam in Ecclesia ruinam creare potest, non adfero, consecutionum istarum patente periculo.

Periculosa aduersarij doctrina.

Concil. Const. sess. 8.

Ad

Ad rationes tantùm stringendas, dico cum *non sit potestas nisi à Deo*, illam Abbatis & superioris potestatem diuinitus traditam esse, per Ecclesiam Ordines Religiosos instituentem approbantemque. Sic illos *super Cathedram sedere*, licet *in fastigium pontificatus non ascendant*: non posse saluo ordine statuque ordinem illum imperantium, & obedientium dissipari. Licere cuilibet sine priuati Parochi iniuria ex animi libidine, aut exigentibus negotijs in alterius Curati potestatem se tradere, quantò iustiùs instinctu diuino in alterius superioris Religiosi quasi Curati sinum conuolare? Eo loco subiectos esse Episcopis Religiosos, ijs in rebus, à quibus peculiari priuilegio non sunt exempti. *Responsio.*

IV. Quartum caput, idemque postremum, paucis verbis ab auctore, quasi neglectim iacitur, in quo tamen graue momentum est ad declarandam voti Obedientiæ naturam, atque id quod non semel monuimus, Regularium vota & instituta viris secularibus non esse satis intimè perspecta, qui proinde de re sibi parum cognita, tanquam icterici de coloribus disputant. *Differentiam* ergo Theologus *voti Obedientiæ & aliarum rerum*, in eo collocat, quòd *castitatem*, exempli causa, *si quis etiam nullo teste Deo polliceatur, attamen tenetur voto se se exsoluere. Hæc enim non tam homini spondetur, quàm Deo: at obedientia humano hominem tradit imperio, & mentem alterius ditioni regendam credit, cuius consilia & nutus in errorem possunt incidere.* Quàm subtiliter ista dicuntur, tam parum ad rem nostram opportunè. Illi enim boni viri *solitudinum comites*, de quibus in speciem tota est Theologi nostri disputatio, Orientales illi Monachi & Anachoretæ *Laïcales personæ*, versabant animo scilicet vtrum homini soli, an Deo soli voueri possit Obedientia? Vtrum illa primariò Deum spectet an hominem? Vtrum prælato facta promissio, à voto differat quod Deo concipitur? & eiusmodi scholasticarum quæstionum tormenta, quæ doctrinæ perparum, sanctitatis nihil conferre possunt. Malebant illi Theologicè viuere quàm dicere, & ignari quid animo separari possit, quid post longam commentationem fieri, satis habebant id facere quod mos & virtus postulat; quod nos ipsi etiamnum minùs subtiles quàm religiosi facimus, cum vota nostra nuncupamus, Deo vouemus Obedientiam, homini vt Deo præstandam. *In voti Obedientiæ natura labitur aduersarius.* *Mutat statum quæstionis.*

Votum soli Deo fit, vt præcisè D. Thomas, non homini: ea re votum aliud alteri non antecellit. Sed quia vota cætera paupertatis, & continentiæ absoluta sunt, & vt sic loquar, immanentia: Obedientia autem relatiuè hominem spectat, cui exhibetur propter Deum, inde fit vt Obedientiæ Religiosæ voto adiuncta sit promissio homini facta, quæ & ipsa voti materia esse potest: *& per hunc modum intelligendum est votum, quo quis vouet aliquid Prælatis, vt ipsa promissio facta Prælatis cadat sub voto materialiter, in quantùm scilicet obligat, vouet Deo se impleturum quod Prælatis promittit.* Non fit igitur homini votum Obedientiæ, sed Deo, non aliter quàm castitatis; sed fit homini promissio stabilita per votum, quam malè Theologus cum voto videtur confundere, cum anteponit castitatem, quòd in ea respectus ille ad hominem non reperiatur. *Natura voti Obedientiæ.* *D.Th. 2.2. q.88. a.5. ad 3.*

Addidi Obedientiam homini tanquam Deo præstari: est enim ille primus apex Religiosorum rudimentorum nouis nouitijs propositorum, Deum imperantem in superiore spectari oportere: sic Apostolo præcipiente, obediendum dominis *sicut Christo, non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes, sed vt seruos Christi, facientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate seruientes, si-* *Superior vice Dei spectatur.* *Eph. c.5.*

cut Domino & non hominibus. Quare Tabennesiotæ Monachi apud Cassianum, *Vniuersa complere quæcunque fuerint à Præposito præcepta, tanquam si à Deo sint cælitus edita, sine vlla discussione festinant.* Sic in Ioanne Climaco, Isidorus durissimo tentatus imperio, *paruit suo Præsidi, non secus atque Angelus Deo.* Et Laurentius octogenarius senex, satis contemptim habitus ab Abbate, respondit, *Christi personam Antistiti meo assignans, non ab homine, sed planè ab ipso Deo mihi præcepta edi cogitaui.* Hinc illa nobilis Obedientia cæca, dum superioris vocem, tanquam diuinum oraculum suscipiens Religiosus, *sine vlla discussione* rectène an perperam imperetur, ad exequendum mandatum properat, cum illa tamen restrictione, modò peccatum non præcipiatur: illo enim casu non vt à Deo, sed vt à Dæmone profectum imperium prætereundum est. Hanc vt opinor perspiciebat animo S. Basilius, cum obedire nos iuberet vt *Martyres fidei*. Vt enim obscura fides est, & Dei solius reuelantis, atque Ecclesiæ proponentis auctoritate nititur, eius autem mysteria discutere, & curiosiùs inuestigare haudquaquam securum est: ita præceptum sola imperantis auctoritate susceptum, absque humani ingenij examine, tãquam à Deo profectum conficitur. In quo nescio quomodo certiùs hæremus in Obediẽtia, quàm fide. Nam si quem mihi falsò persuasero articulum esse reuelatum, quantumlibet circa illum, actum fidei coner & videar exercere, nunquam tamen reipsa credulitas illa erit actus fidei, quæ nisi circa obiectum verè reuelatum versari non potest: at superioris imperium, etiam cum eius peccato & errore coniunctum, etiam de re minùs per se laudabili, quàm foret opposita, certissimè à Deo est, plusque inuehit meriti in obsequentem, quàm si suapte sponte, & humana prudentia maius aliquid aggrederetur. Tunc enim melius est facere quod melius non est, neque in opere materia actionis, sed in voluntate, voti & Obedientiæ forma spectatur. Censum Augusti Cæsaris considera, & non imparem Dauidicæ tam grauiter castigatæ superbiam, cui tamen & Iosephus & Virgo suauissima plena Deo rectè atque honestè obtemperarunt. Dubitas quin sacrificium præstantissimus sit Religionis actus? Eum tamen in Saüle Deus exhorruit, isque à Prælato audiuit, *Melior est obedientia quàm victima, & auscultare magis quàm offerre adipem arietum.* Potest igitur malè imperare superior non mala, malè obediendo facere non potest inferior; vt in Religioso cæca atque indiscreta obedientia, non possit esse non eximiè meritoria, quod multis auctoritatibus probat Suarez alibi citatus; ac proinde illi virtutis votique dignitati officere non debet, quòd superior cui obedientia promittitur, *in errorem possit incidere*, vt obijciebat aduersarius.

Cassi. l. 4. Inst. c. 10. Climac. in Scala. c. 4.

Obedientia cæca.

Obedientiæ comparatio cum fide.

1. Reg. 15.

Suar. tom. 4. de Reli. tr. 10. l. 4. c. 15.

OBEDIENTIÆ RELIGIOSÆ VOTVM NON esse generale, sed speciale & priuatum demonstratur.

§. III.

Exponitur opinio Petri Aurelij, & status quæstionis.

POSTQVAM Obedientiæ virtutem in consilijs Euangelicis numerari Claudio Seguenoto probauimus; atque illi consilio ab antiquis Orientalibus Monachis votum fuisse additum, probum, legitimum, sanctum, Nicolao le Maistre persuasimus; superest denique vt votum illud non generale & vagum, sed limitibus virtutis vnius constrictum, & priuatum esse in mediæ

ætatis

ætatis Monachis, omnibusque vniuersè Religiosis, Petro Aurelio demonstremus. Duobus maximè modis intelligi potest fusa illa & lata Obedientia; priore quatenus cum alijs Christianis comparatur; posteriore quatenus cum alijs Religiosorum virtutibus regulisque confunditur. Quare priuata & specialis ex aduerso illa est, quam præter fideles cæteros vouent Religiosi, quæque apud illos non æquè regulas omnes obseruantiasque, sed vnius priuatæ virtutis vsum complectitur. Hanc nos tuemur, impugnat Aurelius, & latam sufficere arbitratur: cuius in priori capite pedem non figit, quòd eam doctrinam firmam satis, & stabilem non esse sine dubitatione conijciat. Reperiuntur tamen qui ad idem saxum impingant, publicè professi, vnam se agnoscere obedientiam, quam Deo in baptismate vouemus singuli.

Sic igitur edisserit. Adolescenti ad perfectionem inuitato vnum paupertatis consilium fuisse à Christo propositum: eam proinde perfectionem sine speciali voto castitatis assequi potuisse, *aut Obedientiæ maioris, quàm quæ ipsi vt Ecclesiæ præposito debebatur, ac deinceps vicarijs eius. Nefas esse id negare, & Christi voci manifestè repugnare, qui ei ad viam statumque perfectionis hoc vnum indixit.* Quæ cum scribit Theologus, non peruidet quod ineunte capite fusiùs declaratum à nobis est, illi paupertatis consilio adiunctum aliud realis sequelæ, in qua Obedientiæ consilium aperuimus: quæ duo sic expressa, tertium aduocant castitatis, quam in Apostolis Christum sequentibus omnis agnoscit Ecclesiæ antiquitas. Id autem percommodè & æquissima ratione consultum à Christo fuisse, comprobatur argumentis omnibus, quæ statum Religiosum ex votis aliquibus conflandum esse necessariò conficiunt; eadem enim pro singulis eorum atque omnibus simul tribus apertè militat, vt patebit ea ex dictis præcedentibus replicanti, quibus ego inutiliter repetendis supersedeo. Vnum tamen huic loco conueniens admonendum est, communem subditorum Obedientiam quæ in baptismate suscipitur, vt & communem Ecclesiasticorum Prælatorum curam & solicitudinem, ad virtutem communi superiorem non deducere, neque posse à nobis quicquam exigere amplius, quàm vt obseruandis simpliciter præceptis purè Christiani simus: at Religio consilia complectitur, studium perfectionis inspirat, & quod Baptismus incœpit, assiduo labore perpolit, & ad maiora semper semperque prouehit. Quamobrem si Virgines consecratæ olim sub cura & tutela Episcopi, quantùm ad perfectionem attinet, non fuerunt aliter quàm vulgares Christiani, quod in aliquibus saltem Ecclesijs euenisse non dubito, illis ad perfectum strictæ Religionis statum Obedientiam defuisse existimo.

Obedientia Religiosa diuersa est ab ea quæ promittitur in Baptismo. Aurel. in Vind. pag. 672.

Dices fortasse subditos ex rei natura Hierarchis Religiosos, ab ijs per superiores proximos regi, quo ante modo explicuimus, quemadmodum fideles cæteros per interpositam operam Parochorum: quare si absque speciali voto isti Prælatis suis obtemperant, quid causæ est cur illud in Regularibus requiratur? Quod & ex ordine ciuili confirmatur, in quo eadem Obedientia in qua nati sumus sub Principe, nos sine noua fidelitatis professione, Magistratibus subijcit à Principe constitutis. Respondeo latum esse inter Obedientiam Christianorum Parochis, & Obedientiam Religiosorum superioribus suis exhibitam discrimen: si enim causam inspicimus, altera quasi necessaria est, & naturalis cum qua renascimur; altera voluntaria, & ex libera electione suscepta; ad illam proinde nos ipsa natiuitas, aut alia similis obligatio adigit,

Obiectio.

Responsio. Obedientiæ Religiosæ à communi discrimen.

ad hanc nulla necessitate constringimur: quare cuilibet liceret salua virtute & Religione, ab ea resilire ad arbitrium, & in ijs domibus, quas vocamus Ordines, maximam parere perturbationem. Quòd si moramur in obiecto, cum longè grauiora Prælati Religiosorum, quàm Parochi subditis imponant onera, sitque periculum ne victa nonnullorum natura succumbat, nisi fortius instabilitati humanæ remedium prouideatur, necessarium videtur voto ad istud consilium obligari, sicut professione Christiana ad præceptum fideles constringuntur. Finem etiam speculari possumus, quæ perfectior in Religiosis caritas est, & planior ad illam via: qui peculiariter sibi dictum audiunt, *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me.* Nemo autem propriè semetipsum abnegat, nisi qui abdicata voluntate propria propter Deum, in alterius nutu & potestate se collocat. Itaque superiori peculiarem promittere Obedientiam debet Religiosus; fidelis Parocho non tenetur.

Luc. c. 9.

Negat Aurelium in ordine S. Benedicti speciale votum obedientiæ fieri.

Posteriorem generalis Obedientiæ modum studiosiùs premit Aurelius, probatque in S. Benedicti regula, illa Occidentalium matrice, specialem non voueri Obedientiam, ex D. Bernardi mente: *Non quin Obedientiam quoque sponderent Monachi, sed quia speciale votum Obedientiæ non fieret, plus quàm cæterarum obseruantiarum Religionis, sed generale tantùm, quatenus & Obedientia vnum eorum erat quæ regulà præciperet.* Hoc ait scriptor, in celebri S. Benedicti regula, & D. Bernardi strictiore obseruantia, priuatum obediendi votum non concipi, sed generalius aliquid à profitente promitti, videlicet totius in vniuersum regulæ obseruationem, qua & Obedientia, & ieiunium, & silentium, & fraterna caritas continetur, quæ nemo dixerit speciali voto sponderi. Atque illud profert exemplum Petrus Aurelius, vt tria vota ad conflandam Religionis essentiam necessaria non esse conficiat: cuius proinde thesis vanitatem in S. Benedicti regula, & mente D. Bernardi monstrare nos oportet, antequam priuatim de Obedientia disseramus.

Refellitur ex ipsa regula.

Reg. S. Bene. c. 58.

Ea formula comprehenduntur tria vota substantialia.

Turrec. in Reg. S. Bened. tr. 130.

Fatemur quidem vnicum è substantialibus illis votis in professione Benedictina nomine suo appellari, promittente Nouitio *stabilitatem suam, & conuersionem morum suorum, & Obedientiam secundùm Regulam S. Benedicti*: siue vt fert textus regulæ, *de stabilitate sua, & conuersione morum suorum, & Obedientia coram Deo & sanctis eius.* Verùm ignorare non potest aduersarius, si de Regularium institutis solidam vult inire disceptationem, ea formula trium votorum intelligi nuncupationem, post tot seculorum consuetudinem, fidelissimam legum interpretem, post tot Pontificum decreta, Conciliorum Canones, doctorum responsa. Neque aliter etiamnum concipi in selectissimis eius ordinis Conuentibus; admonente dudum Cardinale à Turrecremata, *Nullum debere calumniari hanc professionis formam, tanquam minùs completam, eò quòd expressa in ea non fiat mentio de seruanda castitate, & proprio non habendo. Quoniam eò ipso quòd quis assumit habitum Monachalem, & Obedientiam cum morum conuersione promittit, castitatem seruare, & renunciare proprijs intelligitur, cum ista sint de substantia Monasticæ vitæ: vt Extra. de statu Monachorum. in Capitulo Cum ad Monasterium.* Quod neque tacita omnium hominum voce postularetur, neque à tanto viro sic excusaretur, nisi & ea tria essentiam Religionis componerent, & specialis Obedientia, vt & castitas, paupertasque sponderetur, & hic esset Regulæ præstantissimæ genuina sententia. Imo tam sunt insita in eius regulæ substantia

tria

tria vota, cum expressa stabilitate, vt eius laudandæ caput desumat idem Theologus in purpura, *ab eminentia Euangelicæ perfectionis, vt quæ planè nihil de voluntate propria, nihil de corporis proprij potestate, nihil de rerum mundanarum possessione, nihil de tempore dereliquit.* Postulabis fortasse cur è tribus quæ intelliguntur votis, Obedientia potiùs, quàm vllum aliorum exprimatur? Respondeo in conuersione morum contemptum seculi, & diuitiarum coniugijque fugam reperiri: & si fiat votorum inuicem collatio, *vniuersalius esse* D. Thomæ sententia, *Obedientiæ votum quàm continentiæ & paupertatis, & quodammodo includere vtrunque*; qua propriæ voluntatis vsum applicat homo ad exteriora, ipsumque corpus: quamobrem *qui propriam voluntatem dat, totum dedisse videtur.* Ne cui tamen pateret calumniæ B. Franciscus in ordine Seraphico constituendo, post promissam vniuersè vitam secundùm Euangelium, promitti à suis expressè voluit obseruationem regulæ, *viuendo in Obedientia, sine proprio, & in castitate.* Is autem non temerè à nobis credi potest D. Benedicti regulam consuluisse, & ab ea nonnihil in hortum suum deriuasse, ac proinde hanc professionem illius superioris aut imitationem, aut explicationem videri posse.

Idem epi. ad Arsenium. *Cur obedientia potiùs exprimatur, quàm alia vota.* D. Thom. Opusc. 18. c. 11. *Regula seraphica vota tria exprimit.*

De S. Bernardi mente, dubitare nemo poterit, quin is nobilia tria in Religiosis agnoscat vota, qui citatum explicatumque à Suare dictum eius recolet, sermone ad Abbates congregatos, de tribus Ordinibus Ecclesiæ, quem pro sua sententia citare non veretur Petrus Aurelius. Religiosum quemlibet turbulentos seculi fluctus ponte transmittere, & ad beatitatis littus ea via peruenire declamat. Eum pontem non sic angustum intelligi, licet angusta sit ad cœlum via, quin *tribus sit compactus lignis: hæc autem sunt pœna corporis, paupertas substantiæ mundialis, & humilitas Obedientiæ*: In primo castitatem corporis afflictatricem benè interpretatur idem Suarez, quæ in ijs secura esse non potest, qui carnem suam non crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs. Quanta sit autem eorum omnium necessitas, & mutua colligatio, rectè declarat. *Hæc sibi inuicem compacta esse necesse est. Nam nec pœna corporis inter diuitias stabilis, nec Obedientia sine pœna facilè potest esse discreta: & paupertas in voluptate, & voluntate propria, nullius potest esse momenti: & Obedientia in diuitijs & voluptate nec stabilis, nec gloriosa. At verò his ritè compositis, vide si non tria maris huius pericula euasisti, concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ. Ritè inquam compositis,* &c. Quos Christianæ virtutis hostes, nemo non sentit trium Religiosorum votorum obseruatione & exercitio vinci & profligari. Alio loco tria Magorum Christum adorantium munera, ad tres Religiosi viri virtutes accommodat, aurum ad paupertatem, thus ad obedientiam, licet obscuriùs, myrrham ad carnis afflictationem, quæ castitatem, & facit & conseruat. De hac autem quæ huius maximè capitis est Obedientia, quid non subtiliter & eximiè scribit, siue eam *familiarem & amicam salutis Obedientiam, sed Obedientiam firmam & stabilem, quæ fundata est super petram*, appellat; qualis ea sola est quæ voti Religione firmatur: siue cum Religiosum vetat esse prudentem, sed præcipit *vt stultus fiat, vt sit sapiens, & hæc omnis eius sit discretio, vt in hoc nulla sit ei discretio, quia patris spiritualis est discernere, aliorum obedire*: siue cum admonet, *quicquid vice Dei præcipit homo, haud secus omnino accipiendum esse, quàm si præcipiat Deus.*

Refellitur Aurelij sententia ex dictis S. Bernardi. Serm. de trib. ordin. Eccles. Suar. tom. 3. de Reli. l. 2. c. 2. n. 12. Bern. serm. 3. in Epiph. Serm. Ecce nos reliq. omnia. l. de vita Solitaria. l. de Præc. & dispens. c. 12.

Itaque tum Benedictinæ regulæ, tum D. Bernardi mens vna est, & mos *Specialis*

Obedientia vouetur, non tantùm generalis.

antiquis, voueri tria vota substantialia, vnum expresse & specialiter, nimirum Obedientiam, cætera implicitè, & paulùm obscuriùs. Vnde facili consecutione deducitur, specialem promitti Obedientiam, cum hæc virtus præter cæteras peculiariter exprimatur. Nam si generalem tantùm professio intelligit Obedientiam, quæ ad virtutes regula præceptas extendatur, nonne illa conuersione morum & stabilitate contenta esse censeri potest? Si Obedientiam vouet profitens, quia illa vna est è virtutibus regula contentis, (qui verus est Aurelij sensus) cur hanc potiùs quàm reliquas, vt humilitatem cuius ipsa primus dicitur gradus, vt pietatem cuius studium tantopere commendat, vt caritatem cæterarum omnium finem & principem? Respondendum est voueri Obedientiam secundùm regulam, id est obedire regulæ vniuersæ, quod de humilitate, & pietate dici non poterat. Verùm quid hæc verba significent postea videbimus: nunc in Aureliana hæremus opinione, quæ ab ea responsione procul dissita est, Obedientiam voueri, quia *vnum eorum est quæ regula præcipit.* Ius igitur ad illam responsionem nullum habet, & in explicatione sua fateatur oportet, vnam aliquam priuatam specialem virtutem esse Obedientiam quæ vouetur, quando ex aliarum aceruo exempta sola exprimitur, licet & ipsa inter eas virtutes recenseatur, quarum obseruationem regula præcipit. Nam cum in omnibus Ordinibus tres voueantur virtutes, eædem ipsæ postea magnam regularum partem faciunt, vt earum vsus & opportunitas fusiùs edoceatur: & tamen specialia sunt singularum virtutum vota, non *generale tantùm, quatenus vnum eorum sunt, quæ regula præcipit.* Falsò igitur asserit Aurelius *speciale votum Obedientiæ non fieri plus, quàm cæterarum obseruantiarum Religionis.* Quod & ex vltima disputatione clariùs patebit, in qua probandum nobis est, *cæteras obseruantias* propriè non voueri: necessarium igitur est Obedientiæ votum esse speciale, quando ex omnibus obseruantijs, vt vult Aurelius, sola vouetur.

EXPLICATUR D. BERNARDI LOCUS DE *professione Obedientiæ secundùm Regulam S. Benedicti.*

§. IIII.

S. Bernardi locus ex ep. 7. ad Adã Monachum.

NIHILOMINVS D. Bernardum opponit aduersarius, sed infideliter, qui textum non inutili voce detruncat; sed infeliciter, qui ea auctoritate nullo modo rem suam promouet; sed perturbatè, qui diuini scriptoris mentem non assequitur, suam implicat. Tria dico, & omnia præsto; & si S. Bernardi locum consulere dignatus esset Petrus Aurelius, non exceptoribus credere, nostræ operæ suoque nomini consultiùs pepercisset. Locus est in Epistola ad Adam Monachum, qui sic ab Aurelio citatur. *Tu professus secundùm regulam S. Benedicti, promisisti Obedientiam, promisisti & stabilitatem.* Sic autem scripsit S. Bernardus. *Dico Abbati per omnia obtemperandum, sed salua professione. Verùm tu professus secundùm regulam S. Benedicti, vbi promisisti Obedientiam, promisisti & stabilitatem.* Non caret omissa vox *vbi* emphasi sua, vrgetque aduersarium. Fateris conceptam à te professionem in S. Benedicti familia, ad formam & mentem traditæ ab eo regulæ: ideoque *vbi* & quo loco promisisti Obedientiam quam obtendis, illic & in eodem promisisti stabilitatem quam violas.

Petrus Aurelius locum non citat satis fideliter.

violas. Nam *si obedieris quidem, stabilis autem non fueris; dum offendis in vno, factus es omnium reus: si omnium, & ipsius Obedientiæ*, quæ in hoc ordine vera esse non potest, nisi stabilitati coniuncta. Vota igitur duo, loco iungit *vbi* scriptum à S. Bernardo: est autem à Petro prætermissum Aurelio, vt votum Obedientiæ significet in regulam cadere; vt *generatim stabilis obseruantia regulæ Monasterij promittatur.* Quod vt à textus, sic à S. Doctoris mente alienum est.

Vis deprehendere quàm parum Aurelianæ sententiæ faueat idem locus? Duo probanda sunt, alterum, *expressum Obedientiæ votum non consueuisse fieri* à Benedictinis. Id sibi monstrari Lector postulat. Subijcit Aurelius S. Bernardi verba. *Tu professus secundùm regulam S. Benedicti promisisti Obedientiam*: & hoc verbum in ipsa professione enunciatur. Votum igitur Obedientiæ fieri consueuit expressum, quæ Aurelianæ opinionis contradictoria propositio est. Alterum quod conficere conatur, votum istud Obedientiæ *non esse speciale, sed generale tantùm, quatenus & Obedientia vnum eorum erat quæ regula præciperet.* Id cum nulla quæ superiùs protulit ex D. Bernardo verba vel obscurè significent, subijcit ista tanquam certam probationem: *Vniuersaliter, inquit, præcipitur, & nemo excipitur, vt omnes scilicet per omnia magistram sequantur regulam, nec ab ea temerè deuietur à quoquam.* Quæ vox tuam hic propositionem credi suadet? Vbi legis *generale Obedientiæ votum?* Vnde discis promitti Obedientiam, *quatenus vnum eorum est quæ regula præcipit?* Non hoc, inquis, sonant verba, sed mentem consulo: *Innuit enim promitti generatim regulæ obseruantiam.* Exclusus igitur à verbis, ad cogitata prouocas. Cuius? Regulæ ipsius, an Bernardi? Imo vtriusque. Quid igitur Regula? Iubet in negotijs momenti alicuius aduocari fratrum Concilium, & sententias dici à subditis, rem definiri ab Abbate, ad mentem regulæ; vt subditorum *nullus in Monasterio* consilium dando, *sequatur proprij cordis voluntatem*, sed *magistram regulam.* Abbas autem in decernendo *cum timore Dei, & obseruatione Regulæ omnia faciat.* Hæc-ne omnia loquuntur *generale votum Obedientiæ, quatenus vnum eorum est quæ regula præcipit?* Nec alia mens Abbatis Claræuallensis. Abbas enim Arnoldus imperauerat, Adamus cum socijs obtemperauerat in eo quod regulæ repugnabat. Peruersè vterque, cum regulæ magisterium sequi Abbas iubendo debuerit, subditus obediendo. *Viderit Abbas meus* (cui Obedientiam promisi, non vniuersè, sed *secundùm regulam*) *quid sibi faciendum putet de eo, quod ex regula ad ipsum specialiter dirigitur, vt præsentem regulam in omnibus conseruet.* Eius est videre ne quid regula detrimenti capiat, quod & ipsum ei regula præcipit. *Et item quod vniuersaliter præcipitur* (non quod vouetur expresè in professione, de qua tantùm nobis est controuersia, sed decernitur in corpore regulæ) *& nemo excipitur* (non Abbas quantacunque se potestate præditum putet, non subditus quocunque se Abbatis imperio adigi prætendat) *vt omnes scilicet per omnia magistram sequantur regulam* (in rebus dubijs decernendis, in quolibet mandato vel imponendo, vel exequendo) *nec ab ea temerè deuietur à quoquam.* (& si quando negotij alicuius natura, si temporum iniquitas, si publicum Monasterij, aut priuatum ingens subditi alicuius bonum coëgerit nonnihil inflecti regulam,

Locus ille non fauet Aurelio.

Contradictoriè oppositum est S. Bernardo.

Regulæ sensus explicatur c. 3.

S. Bernardi locus exponitur.

& vt loquitur D. Bernardus *interdum regulæ litera cedat pro tempore caritati, cum ratio necessitatis vel caritatis exegerit*, id non *temerè*, sed grauibus de causis, & maturo fiat consilio. In hac allati loci pura puta explicatione, quid habes, quo conficias *promitti generatim consueuisse regulæ stabilem obseruantiam?* Hic de professione tractatur? de voto? de stabilitate? de obedientia *quatenus vnum eorum est quæ regula præcipit?* Quamobrem si neque verba, neque sensus aut regulæ, aut S. Bernardi tibi fauent, hac auctoritate promenda quid tandem promoues? Sed hæc tertij capitis inuestigatione fient clariora.

Bern. l. de Præc. & Disp. c. 7.

Arnoldi Abbatis historia ex S. Bern. ep. ep. 6. & 7.

Quod vt exequar, hypothesim historicam substerno, & quidem quò veriorem scias, ipsius S. Bernardi verbis ex Epistola consarcinatam. Arnoldus Morimundensis Abbas, *in graue totius ordinis* Cistertiensis *scandalum, suum Monasterium satis inordinatè deseruit, quippe qui nec coabbatum suorum in tam scrupuloso facto expectauit consilium, nec ipsius cui præcipuam debebat subiectionem, Abbatis scilicet Cistertiensis licentiam vel assensum:* nec Episcopi *cuius quia non fuit expectatus consensus, inexcusabilis fuit & contemptus:* impetrata tantùm Romani Pontificis licentia, *aut circumuenti mendacio, aut importunitate victi.* Neque id solus: sed *de magna multitudine Monachorum, paucis admodum relictis desolatis, meliores quosque & perfectiores sui socios erroris assumpsit.* Inter quos Adam fuit Monachus *illorum temporum Paulus simplex*, vt iocatur, quem ab eiuscemodi aut fuga, aut peregrinatione intempestiua reuocare conatus S. Bernardus, refractarium, etiam Arnaldo mortuo reperit, obtendentem Abbatis imperium, cui Obedientiam voto firmatam promisisset, atque ita *vanissimam præsumptionem, turpissimam leuitatem, crudelissimam dissensionem, Obedientiæ, modestiæ, mansuetudinis nominibus velantem.* Iam occupas, Lector, cogitatione quid ista parturire possit narratio. Quid enim ad spiritus illos peruincendos, & falsæ Obedientiæ tectorium destruendum Bernardus? Illam non esse Obedientiam *quæ peior inuenta est homicidio*; nullum posse cogi *obedire contra caritatem, obedire in suæ salutis periculum; Deo quippe imperanti contraria. Maiorum institutis minorum non esse præponenda, aut communibus priuata non præiudicare imperia, & ex regula S. Benedicti hoc haberi. Duo præcipua in Monasterijs obseruanda tradi, subiectionem Abbati & stabilitatem in loco.* Iudicabit hic Lector, vtrum S. Bernardus status regularis naturam expendat, vt credere nos iubet Aurelius, & cur duo ista obseruantiæ regularis capita ex omnibus secernat. *Neutrum alteri præiudicare debere.* Quòd si se tuetur Adam obedientia promissa, obijci etiam posse stabilitatem in professione expressam. Peccat hic etiam Aurelius quòd promitti dicit *regulæ stabilem obseruantiam*, quasi votum illud sit vnicum, quæ manifestè & professio, & D. Bernardus seiungit, *promisisti Obedientiam, promisisti & stabilitatem*, & vtrunque *secundùm regulam S. Benedicti*, quæ vtrũque distinguit, sed neutrum ab altero separat, vt Obediẽtia sine stabilitate, non sit professio secundùm regulam S. Benedicti. Sunt igitur hæc vota duo, quæ sola sunt in quæstione, quorum alterum ab Adam malè intelligitur, alterum à S. Bernardo benè obijcitur. Denique vt stabilitatem secundùm regulam, Obedientiæ contra regulam, quod ratio veritasque postulat, anteferendam probet, addit *in professione regulari sic promitti stabilitatem, vt de subiectione Abbati exhibenda nulla penitus fiat mentio.* Non enim promittitur Obedienta indefinitè, in omnibus quæ Abbati collibuerit

Bernardus impugnat obedientiã temerariam.

Refellitur Aurelius.

libuerit imperare, sed legitimis totius regulę finibus circumscripta: vt non tam Abbati, quàm regulæ subiectio spondert videatur. Quo ex sensu addit inferiùs, *profiteri quemlibet in præsentia Abbatis, non ad nutum ipsius*, vt qui tantùm *testis adhibeatur, non dictator professionis; adiutor, non fraudator adimpletionis; vindex, non auctor præuaricationis*: hoc est verbo vno, *profiteri secundùm regulam*, non ad Abbatis arbitrium, & *omnes magistram sequi regulam*, non regulæ præuaricatorem.

Ex his omnibus quæro quid in rem suam euincat Aurelius? Legamus eius vestigia, & singula dicta consulamus. Tres propositiones suscipit D. Bernardi auctoritates firmandas. Prima generalis est, essentiam Religiosi status ex tribus nominatissimis votis non conflari: quod in hunc modum probat. *Diuus Bernardus status regularis naturam expendens, eam ex duobus præcipuis componit, subiectione Abbati, & stabilitate in loco*, Primùm id nego, expendi naturam status hoc loco: siquidem in ea natura stabilitatem in loco, nemo vnquam numerauit. Deinde non professionem tangit S. Bernardus, sed ea quæ strictè obseruanda traduntur. Præterea cum concessero duo hæc in professione contineri, totam nihilominus *Regularis status naturam* explere non fatebor: nam qui hæc *præcipua* vocat, alia non excludit: imo plura inesse significat, sed hæc ad præsentis disputationis statum selecta sufficere. Diuus ergo Bernardus status regularis naturam ex duobus præcipuis non componit. *Aurelius propositiones suas ex D. Bernardo non probat.* *1. Propositio.*

Altera propositio, *expressum votum obedientiæ non consueuisse fieri à sui ordinis regularibus*, quia *de subiectione Abbati exhibenda nulla fit mentio in professione regulari.* Fideliter orationem Bernardi describit Aurelius, sententiam non exprimit. Aliud enim est *Obedientiæ votum* hoc in proposito, aliud *subiectio Abbati exhibenda.* Nam cum in ipsa *professione Regulari* exprimatur *Obedientia*, quod S. Bernardus non tantùm non negat, sed & disertè agnoscit, eam prauè interpretabatur Adam, *subiectionem Abbati exhibendam* in omnibus, etiam contra regulam, contra caritatem, contra salutem. Quod præcisè fortiterque negat Bernardus; est enim virtus Obedientia, hæc autem subiectio *peior homicidio*: quare huius in professione regulari nullam fieri mentionem rectè Bernardus admonet; malè Aurelius explicat, expressum Obedientiæ votum non consueuisse fieri. *2. Propositio.*

Tertia propositio, *promissam ab iis fuisse Obedientiam*, id tamen *votum speciale Obedientiæ non fuisse, sed generale tantùm, quatenus & Obedientia vnum eorum erat, quæ regula præciperet.* Quænam ista perturbatio est? Dic semel Aureli, aut nega. Expressum Obedientiæ votum fecerunt Regulares ordinis Benedictini, an secus? Fecisse putat & docet S. Bernardus, an non? Eodem loco, continenti oratione idem affirmare, idem negare fluctuantis est ingenij, non Theologi disputantis. Eam rem habes pro dubia, quæ in vtranque partem possit edisseri? Cur asseris, cur negas affirmatè? Ancipitem te facit ipsa Bernardi oratio obscurior & perplexa? Hic gloriæ campus: sensum inuestiga, verba euolue, tanti Patris doctrinam in bono lumine colloca; simul eum fœdæ contradictionis laqueis exolues, simul opinionem tuam constitues in solido. Periculosum est auctorum frusta hinc inde corrogata, tanquam malè coctos cibos auido Lectori exponere. Nos verò quod certum, & apertum est in S. Bernardo accipimus, *expressum fieri votum Obedientiæ.* Id Petrus Aurelius vult esse *generale tantùm, quo promittitur generatim regulæ stabilis obseruantia.* Sed istud ne- *3. Propositio.* *Aurelij contradictio.*

Reg. S. Benc. c. 4. c. 39. c. 40. c. 48.

que loquitur, neque significat Bernardus, neque ab eo significari probat Aurelius, vt nos ante monstrauimus: & si talis vouetur Obedientia, vouetur æquè seniorum obseruantia, iuniorum amor, risus fuga, non velle dici sanctum antequam sit, accipere in cibum duo pulmentaria cocta, panis libram vnam propensam, heminam vini in potum, post sextam surgentes à mensa pausare in lectis suis cum omni silentio, & similia; quibus in regula perlectis, nemo sapiens dixerit *speciale votum Obedientiæ non fieri plus, quàm cæterarum obseruantiarum Religionis, qualescunque eæ sint.* Quapropter ex S. Bernardo non probat Petrus Aurelius, generale tantùm esse votum Obedientię, non fieri expressum; & vniuersè, non esse tria vota de natura status regularis.

VOTUM OBEDIENTIÆ SECUNDUM REGULAM quid obligationis inducat, ex mente D. Bernardi, & aliorum exquiritur.

§. V.

Qua occasione S. Bernardus librum scripserit de Præcepto & Dispensatione.

ERROR hic Aurelianus, voueri totam regulam æquali obseruantia, neque plus obligare votum Obedientię, quàm *cæteras obseruantias qualescunque eæ sint*, veniam merebatur, si stetisset intra priuatam ignorantiam, neque tanta confidentia, tantisque clamoribus in publicum prodiisset. Licebat enim homini seculari, Religiosorum omnium aduersario, veteris Ecclesię refectionem meditanti, religiosa nescire instituta; vel alicunde libata, non satis fideliter interpretari, quorum germanam significationem Carnotenses olim Monachi cum ignorarent, scriptis ad S. Bernardum literis flagitarunt. Nam fluctuantis conscientiæ procellis agitati, credebant ex Obediedientię voto sic esse indictam regulæ obseruationem, vt periurio sacrilegioque se obstringeret, qui vel minimum mandatum præteriret. Quare literis ad S. Bernardum exclamabant. *Quod ergo iam Monacho poterit veniale peccatum esse, aut leue, cuius vniuersæ actioni crimen insidiatur inobedientiæ?* Quæ lex illa est quæ transgressiones non tantùm non coërceat, *sed & augeat insuper crimine periurij: si quidem id nos promittere in nostra professione credamus, quod certum est non posse teneri?* Sed quoniam ea quæstio librum expressit Religiosis omnibus valdè vtilem, De Præcepto & Dispensatione, ad eum Lectorem remitto vt in illo multa legat & ad hanc thesin spectantia, & Aurelianæ doctrinę parum consentanea. Eandem tractat doctissimus Cardinalis à Turrecremata S. Benedicti regulam explanaturus; neque in sua Seraphica omittit S. Bonauentura. Vt alios taceam Theologos tum antiquiores, tum recentiores, & ipsum Suarem, eandem conceptis verbis fusè more suo tractantem.

Ibid. c. 14. Ibid. c. 16. Bonau. in Reg. Frat. Min. Turrec. in Reg. S. Bened. Prol. tr. 5. Suar. tom. 3. de Reli. l. 10. c. 7. & tom. 4. l. 1. c. 2.

Vouere regulam, & secundùm regulam idem significant.

I. Tum de ea vt breuiter quod ad huius loci elucidationem spectat, ediſseram, à verbis ordior, ne ad quęstiones de nomine adhęrescamus. Vouere regulam, obedire regulæ, obedire secundùm regulam, & si quę sunt alię dicendi vouendique formulę, verbis aliquantùm, re autem ipsa parum differunt, si vouentium sensus consideratur, in quo subtilius aliquid peruestigandum est. Nam qui regulam vouet, hoc tantùm intelligit, obediturum se regulę, & Prelato regulę custodi, secundùm mentem, atque intentionem regulæ. Quod vt apertiùs exponatur, distinguamus si placet regulam, & vota, & quod voto

specialiter,

ſpecialiter, & immediatè promittitur, attendamus. Tria ſunt vota, ad quæ ſe profitens immediatè obligat; ſed ea ſignificat à ſe ſic intelligi, proüt regula continentur, vt non tantùm obediat, ſed & paupertatem colat, & caſtitatem, qualis regula ſua explicatur. Id in prima votorum ſimplicium nuncupatione Societas Ieſu apertè exprimit, *omnia intelligendo iuxta ipſius Societatis conſtitutiones*: & in poſtrema profeſſione, *proüt in literis Apoſtolicis, & Conſtitutionibus Societatis Ieſu continetur*. Hoc ego interpretor, pauperem eſſe, caſtum, obedientem ſecundùm regulam; & hęc conſilia dico immediatè voueri, regulam autem quaſi mediatè: quia ſecundùm illam, & proüt approbata eſt ab Eccleſia, vouentur. Sed quoniam pręter hęc conſilia, & Canones illorum enarratores, alia quamplurima in regula leguntur: ſi quis regulam ipſam, quęque illa continentur omnia, vouet immediatè, is tribus pręcedentibus quartum adijcit votum, ſeque vi illius reddit vniuerſę regulę faciendę debitorem. Quod apertè D. Thomas admonet. *Si Religioſus profitendo voueret ſe regulam ſeruaturum, videretur ſe obligare voto ad ſingula quæ continentur in regula, & ſic contra quodlibet eorum agendo peccaret mortaliter*: niſi aut materię leuitas, aut inopia iudicij, ſimileſque cauſę peccati grauitatem tollerent. Hic eſt propriè Carnotenſium Monachorum ſcrupulus, hic error Petri Aurelij, qui tamen à Religioſorum vſu alienus eſt, cum nemo illorum quarto ſe voto huiuſmodi vincire velit; neque porro ea ſit mens Eccleſiæ regulas illas approbantis, & profitenti cuilibet obſeruandas proponentis. Itaque qui regulam vouet, non ipſam immediatè, ſed Obedientiam vouet, quo ex voto in obligationem ſe regulæ, & Pręlati regulam exigentis induit, vt obediat & præcipienti regulæ, & Prælato per eam dirigenti. Additur enim *ſecundùm regulam*: hoc eſt, interprete S. Bernardo, *Spondet Obedientiam, non tamen omnimodam, ſed determinatè ſecundùm regulam; nec aliam quàm S. Benedicti, non ergo ſecundùm voluntatem præpoſiti: nec quodlibet rectum ſed hoc tantùm quod prædictus pater inſtituit, aut certè ſecundùm quod inſtituit.*

Quid ſit vouere regulam.

D. Thom. Quodlib. 1. q. 9. a. 20.

Bern. cit. c. 7.

II. Cum autem Obedientiæ ſubiecta materia ſit pręceptum, illudque vel à iure, vel ab homine, hoc eſt à regula, aut Prælato prodeat; atque illi pręcepto reſpondeat in ſubdito neceſſitas & obligatio ad parendum: quęritur modò quàm arcta, cuiuſque ſpeciei ſit illa obligatio, qua ſe peccati labe commaculet qui ei non ſatisfaciat? Pendet ea res duplici ex capite; ipſa obiecti materialis natura, & intentione iubentis. D. Bernardus regularem obſeruationem in duo membra partitur, *præcepta & remedia; præceptis inſtituitur vita contra peccatum, remedijs reſtituitur poſt peccatum innocentia*. Inter remedia eſt correctio regularis, quam ſi quis poſt præcepti tranſgreſſionem volens libens ſubierit, *etſi conuincitur tranſgreſſor mandati, non tamen pacti præuaricator*. Qui verò contempſerit, & ſuaue illud iugum excuſſerit filius Belial, is omnino regulam & obedientiæ votum violarit. *Solum itaque cenſuerim*, ait S. Doctor, *fregiſſe votum, violaſſe propoſitum, pactum præuaricaſſe, qui & præceptum contempſerit, & remedium.* Itaque ſancti Patris ſententia, in obſeruatione regulæ pretermiſſa diuerſi ſunt peccantium gradus, adeoque diuerſa obligatio. Sed expreſſius aliquid diſtinguit Cardinalis à Turrecremata, in eandem D. Benedicti regulam prolocutus: multis enim probat nec totam regulam in profeſſione voueri, ſic nimirum vt ſacrilegij reus ſit qui *obſeruantias omnes qualeſcunque eæ ſint* tranſgrediatur, vt putat Aurelius; nec omnia in regula contenta cadere ſub præceptum. Quo loco id docet, quod ad propoſitum noſtrum eximiè conducit, re-

Diuiſio eorum quæ regula continentur.

Bern. c. 16.

Turrec. cit.

gulæ finem eſſe perfectionem caritatis : quæ eò deducunt eſſentialiter, vt iuſtitia, humilitas, dilectio proximi, ea dici debere præcepta, licet præcipientis modo non imperentur. Quæ verò finem proximè non attingunt, ita tamen neceſſaria ſunt, vt ſine ijs non poſſit Religionis acquiri finis, ea ſub præcepto, aut voto Religionis cadere, *ſicut eſt voluntaria paupertas, perpetua continentia, & Obedientia.* Quæ verò ſunt eiuſmodi vt abſolutè loquendo ſine ijs haberi poſſit finis; ea non intelligi præcepta ſecundùm ſe, *ſicut ſunt conſtituta de ſilentio, de abſtinentia carnium, de vigilijs, de aliquibus ieiunijs regularibus, & huiuſmodi quæ pertinent ad macerationem carnis.* Quæ quidem regularis obligationis expoſitio multis nominibus lædit Aurelium. Oſtendit enim quem neceſſitatis gradum teneant in illis obſeruationibus tria ſpecialia, pro quibus pugnamus vota : longè minorem in Religione obſeruantiarum quas vocamus, haberi rationem, vt quæ ſint meræ diſpoſitiones ad finem meliùs & expeditiùs acquirendum: harum obſeruationem nec generatim nec ſpeciatim voueri, nimirum ſub peccato, ſed tantùm ſub onere ſubeundæ pœnæ, *vt ne peccando quidem à regula recedatur*, vt loquitur S. Bernardus. Neque minùs aperta eſt S. Bonauenturæ doctrina, eandem aliter diſtinctionem tradentis : eſſe in S. Franciſci regula quædam *præceptoriè impoſita*, alia *monitoriè propoſita:* id eſt alia præcipi & imperari, alia ſuaderi & conſuli. Cum igitur eius alumni *vouent & promittunt toto vitæ ſuæ tempore ſeruare regulam Fratrum Minorum*, egregiè interpretatur. *Sic vouent totam regulam, vt non omni eius parti ſe obligatoriè adſtringant. Vouent enim ſe totam regulam pro regula habituros ſecundùm mandantis intentionem, vt quædam ad obſeruandum omnimodè, quædam ad habendum pro ſalutaribus hortamentis.* Quid autem magis *obſeruari* debet *omnimodè*, quàm quod ad ſubſtantialia vota pertinet? Quid in *ſalutarium hortamentorum* numero cenſeri, quàm minùs eſſentiales obſeruantiæ, vt ieiunij, ſilentij, vigiliarum, ad quæ *non adſtringunt ſe obligatoriè :* ſub pœna videlicet peccati, licet aliquando ſub onere correctionis regularis ? Neque aliter verba in eorum profeſſione concepta intelligo, cum promittunt viuere *ſecundùm Euangelium*, hoc eſt Euangelica præcepta habere pro præceptis, conſilia pro conſilijs, ad quorum aliqua voto ſe obligant, ſecundùm Chriſti Legiſlatoris intentionem. Ergo *ſpeciale votum Obedientiæ plus fit, quàm cæterarum obſeruantiarum Religionis, qualeſcunque eæ ſint*; & in Monaſticorum inſtitutorum obligatione magnum diſcrimen eſt, quod impugnat Aurelius.

Refellitur Aurelius. — *Bonau. in Reg. Frat. Min. c. 1.* — *Ibid. c. 2.*

Præcipientis intentio metienda eſt ex natura præcepti.

III. Et quoniam admonet S. Bonauentura ſpectandam eſſe *mandantis intentionem*, quod eſt alterum caput à nobis propoſitum : id primum ſpecto, duos eſſe qui mandent & imperent, Regulam & Prælatum. De priore legimus *omnes per omnia magiſtram ſequantur regulam.* De poſteriore, illum imperare debere quod Fundator inſtituit, aut certè quod ſit ſecundùm quod inſtituit : hoc eſt, quod expreſſè vel tacitè regula continetur, & ad eius perfectiorem obſeruationem aliqua ratione confert. Vnde deducitur altera conſideratio, vtriuſque mandantis intentionem ab obiecti materialis natura & neceſſitate nunquam eſſe debere ſeiunctam. Hoc dico, præcipientis intentionem, & implendi præcepti obligationem in ſubdito, grauiorem aut leuiorem æſtimari oportere, quatenus ad acquirendam ſtatus ſui perfectionem votorum ſubſtantialium obſeruationem, bonum totius ordinis publicum, aut priuatæ cuiuſlibet perſonæ, plus, minus-ve conducit. Hoc ſignificat S.

Bernardus

Bernardus, cum scribit *nullam prorsus inobedientiam parui ducendam, non tamen omnem pari æstimandam periculo. Siquidem & ex ore ipso Dei non æqualia sunt promulgata, & ideo non æquali cuncta vigilantia obseruanda.* Quamobrem *sicut non omnia vnius esse constat vel necessitatis, vel vtilitatis, vel dignitatis: sic non vna de omnium transgressione fertur sententia, nec paria manent discrimina dispares culpas. Porro nec pari culpa negliguntur, quæ non pari cura præcipiuntur, nec pari proinde pœna puniuntur.* Hunc igitur ordinem in eiusmodi præceptis obseruare oportet, vt Prælatus regulæ subordinatus sit, neque tantùm ea imperet quæ sunt secundùm regulam, sed etiam eadem intentione qua regula, eiusque vultu iubeat & iudicet. Vterque autem tam regula, quàm Prælatus, *necessitatis, vtilitatis, dignitatis* rei habeant in præcipiendo grauiùs aut remissiùs rationem. Vnde sequitur neque grauia leuiter, neque leuia grauiter imperari posse, aut subditum obligare quali tandem cunque intentione præcipiantur. Nam voti materia grauis quantacunque verborum leuitate imperetur, grauiter obligat: materia voti leuissima, aut parum admodum necessaria regularis obseruantia, vel superioris mandatum, licet horribili verborum tonitru proferatur, leuem inducit obligationem. Quod in regulis & superiorum ordinationibus videre est, in quibus verba solennia *in virtute sanctæ Obedientiæ* non legimus aut audimus, nisi res imperata summæ sit *necessitatis, vtilitatis, dignitatis*, cui nimirum dignè tunc applicatur voti sacramentum, & supremæ inter morales virtutis necessitas. Quod quoniam eo modo leuioribus applicari præceptis & obseruantijs nec potest, nec debet, manifestum est *cæteras obseruantias religionis qualescunque eæ sint*, non eadem qua *Obedientiam*, & vota cætera necessitate & obligatione voueri.

Bern. cit. c. 9. Ibid. c. 14. *Prælatus quomodo præcipere debeat.* *Præceptum in virtute sanctæ obedientiæ.*

IV. Obijci tamen potest in Petri Aurelij gratiam, quod ipse non peruidit, eius qui regulam, aut Obedientiam regulæ vouet, votum in regulam vniuersam æquè cadere, licet non æqualiter ab singulis canonibus, vt sic loquar, participetur. Quemadmodum professio paupertatis omnem æquè proprietatem, siue rei tanquam propriæ vsum excludit: etiamsi non æqualiter peccaturus sit qui minimum aliquid, & qui grandem summam in suos vsus conuerterit: quæ inæqualitas non à voto, quod æquè de se obligat, sed extrinsecus à materia prouenit, cuius leuitate peccatum imminuitur. Idem de inobedientia docet D. Bernardus, & pluribus circumstantijs peccatum eleuat. *Interest sanè qua causa, quo affectu, qua intentione, quo præcipiente, in quo-ve præcepto malum hoc committatur.* Non fit ergo speciale votum obedientiæ, sed generale tantùm, & illam virtutem & obseruantias cæteras complectens, quæ si non æqualiter obligant, non voti, sed rerum ipsarum discrimen est.

Obiectio. *Bern. cit. c. 9.*

Respondere iure meo possum, vltra thesis propositæ terminos excurrere obiectionem, quando in D. Benedicti regula, & D. Bernardi auctoritate quam modò explicamus, ea professio non reperitur. Sed ne quid eludam effugio, fateor equidem in communi mente sic vouentium, de qua dictum superiùs est, votum complecti vniuersam regulam, sed obligatione admodum inæquali, eamque inæqualitatem non tantum à materiæ diuersitate, sed etiam à præcipientis intentione proficisci, vt inde non possit conficere Petrus Aurelius, *non plus votum Obedientiæ fieri, quàm cæterarum obseruantiarum qualescunque eæ sint.* Nam quia diuersitatem illam agnoscere debet Aurelius in materia, lubet modò ab ea disputationem abducere, & præcisè in regulæ præcipientis inten-

Responsio.

Regulæ aliquæ obligãt, aliæ non obligant. tione statuere. Patriarchę nonnulli leges è suis aliquas obligare voluerunt in conscientia & foro interno, vt loquimur, idque ordinis vtilitate spectata, aut veniali peccato: vt S. Franciscus nudis pedibus incedere iubet, curru vel equo vetat iter facere, pecuniam vel manu tractari prohibet. Alij foro quasi externo contenti, volunt pœna aliqua pro transgressione regularis obseruantiæ satisfieri, in conscientia autem nullam peccati quantumlibet leuis, si contemptus abest, obligationem imponunt. Hanc esse mentem arbitror regularum mitissimæ, S. videlicet Augustini, neque strictum præceptum ea significare verba in aditu; *Hæc sunt quæ vt obseruetis præcipimus in Monasterio constituti.* Neque aliam video in S. Benedicti regula, quàm subeundę vindictæ, siue disciplinæ regularis obligationem. Eadem spiritus libertate nobis latæ sunt Constitutiones nostræ, quæ & iniungunt *aliquoties singulis annis à superiore pœnitentias sibi iniungi, propter defectum obseruationis regularum, peti ab omnibus.* Iam ergo quæ leges ita sunt conceptę, itáque necessariæ, vt vim & virtutem voti Obedientiæ exigant aut supponant, illis Obedientiæ votum obligationem sub peccati lethalis conscientia adijcit, licet fortasse spectata rei natura nudo hominis pręcepto non posset tam grauis aduenire obligatio. Nimirum grauem & tanto ponderi recipiendo satis idoneam materiam esse volo, quæ quia verum legitimumque pręceptum est, voti Obedientiæ limites ingreditur, ea verò maior debetur regulæ, quàm Pręlato; cum & ipsius magistra sit regula. Si ergo Pręlatus imperans in virtute sanctæ Obedientiæ obligare potest nonnunquam sub peccato mortali; quantò validiùs id faciet omnium domina & magistra regula? Si necessitatem vtilitatemque rei spectamus, priuati hominis, aut Monasterij vnius bono grandem illam auctoritatem Pręlatus impendet: regula toti consulit Ordini, & diuinæ voluntatis radios circumquaque diffundit. Supremæ potestatis gladium exerens superior, ira vel qua animi perturbatione pręceps errare potest, vt licet metuenda semper sit pręcepti omissio, dubitari tamen possit, sit-ne futura pręuaricatio: regula nemini irascitur, omnes adstringit, peccare non potest ab Hierarchis probata, spatio seculorum corroborata, vsu communi recepta, ipsis nonnullorum pręuaricationibus stabilita, tot Monasteriorum fundatrix, tot sanctorum parens: Et dubitas quin illi maior sit & efficacior ad pręcipiendum potestas, quàm Prælato?

Reg. S. Augu. c. 1.

Const. 3 P. c. 1. §. 18.

Quæ obligant sub mortali.

Regula præceptũ quàm prælati potentius est.

Quæ obligant sub veniali. Quòd si regula venialem tantùm obligationem importat, consistit etiam tum in voti Obedientiæ ditione, quia pręceptum est; ideoque vi voti peccatum imponitur veniale ex intentione regulæ, contra virtutem religionis, cui leuis ista voti pręuaricatio pręiudicat. Hoc innuit S. Bernardus exemplo proposito. *Si iubente seniore vt sileam, verbum mihi forte per obliuionem elabitur, reum me fateor inobedientiæ, sed venialiter.* Videtur duplex hic peccatum Suarez agnoscere, aliud regulæ, aliud altioris speciei, voto Obedientiæ contrarium, vtrunque veniale: vnicum ego malim, quia obligationem hanc, vt & superiorem ex vi solius regulę inductam contemplor, quę me non vinciret, nisi Obedientię votum concepissem. Nam leui eroganda eleemosyna si possum abstinere ante votum, absque damno caritatis; post votum soli religionis virtuti repugno vna veniali culpa: idem de ieiunio per regulam indicto cum onere leuioris peccati censere quid prohibet?

Bern. l. cit. c. 15. Suar. l. 10. cit. c. 7. n. 12.

Quæ tãtùm Denique si pœnam regula minatur, at reatum non inducit, tum enimuerò

uerò ex Obedientiæ voto nulla peccati mortalis, aut venialis exurgit obligatio, & si contemptus abest aut negligentia, ex vi præcisè voti aut regulæ, potest innocenter omitti quod proponitur. Fertur enim Obedientia tantùm in præceptum, quod hoc loco nullum est, si presse loqui volumus, vt admonet D. Bonauentura, hos regulæ Canones vocans *monitoriè propositos*, & à *præceptoriè impositis* distinguens. Itaque S. Bernardus de hisce regularibus obseruantijs, quæ soli pœnæ sunt obnoxiæ, disputans, cum eas mandatorum & præceptorum nomine conuestit, ea vocabula in latiorem significationem videtur extendere, ijs quibus scribit gratificatus; vt omissionis culpam augendo potius quàm minuendo, quicquid erat dubij dissiparet. *Sic ergo*, inquit, *vtraque ista complectitur nostra professio, vt professus quisque cum in aliquo forte regularium mandatorum deliquerit, si ad remedium æquè regulare confugerit, etsi conuincitur transgressor mandati, non tamen pacti præuaricator.* Licet regulam monentem audire prætermiserit, in votum tamen Obedientiæ non peccauit, quia pœnæ per regulam imperatæ satisfecit. Hæc cum verè & Theologorum doctrinæ consentaneè dicantur, est tamen ambabus vlnis amplectenda Suaris admonitio, in eiusmodi transgressionibus si non peccatum, at certè imperfectionem reperiri: quatenus Obedientiam perfectam, ad solum superioris nutum expositam, reddunt tardiorem, hominemque ni prouidet ad veram inobedientiam disponunt. Verùm hæc vmbra tantùm peccati est, superiores culpæ leuiores, primę letales: quibus ita distinctis, credes-ne Lector Aurelio sine discrimine affirmanti, in Regula S. Benedicti, ex mente D. Bernardi vniuersam regulam æqualiter voueri, neque *plus Obedientiæ votum fieri, quàm cæterarum obseruantiarum Religionis, qualescunque eæ sint?*

obligant sub pœna.

Bern. cit. c. 16.

D. Th. 2. 2. q. 186. a. 9. ad 1.

In istis non est peccatũ, sed imperfectio.

Suar. cit. n. 17.

RELIGIOSI STATVS PERFECTIO CVM *alijs collata, ducto à Laïcis initio.*

CAPVT XV.

SOLA se nobis hactenus spectandam exhibuit Religiosa perfectio, licet consilia & vota; materiam & media perfectionis non sola profiteatur. Nunc asserta confirmataque naturæ suæ substantia, in aliorum statuum comitatu videri non erubescit, vt si quid par à Deo, vel fortasse melius nonnullis eorum consecuta est, gratias auctori suo referat ampliores. Periculosa res bonorum comparatio, quæ iam à primis seculis Iosephi fratribus inuidiæ & odij fomitem ministrauit. Hirpos ferunt gentem Italam per ignes illęsis pedibus incedere; Marsos autem securis manibus serpentes attrectare solitos. Non satis dixerim vtra mihi virtus hoc loco magis optanda sit: nisi posteaquam caritatis & prudentiæ leges mihi veritas præscripserit, humanitatem quoque pro se Lector adijciat, vt si qui lapsus fuerit in lubrico, meam potiùs misereatur imperitiam, quàm maleuolentiam incuset. Laïcam virtutem, clericalem perfectionem, Episcopalem sanctitatem in statu considero, personas non tango: siquidem virginibus fatuis plus honorantur viduæ quæ verè viduæ sunt; & Sapricio Presbytero Nicephorum Laïcum antepofuit caritas, vt est in historia Ecclesiastica; & quan-

Prolusio in sequentem tractatum.

De statu, non de personis agitur.

tùm Apostolatus dignitate discipulatum, tantùm Matthias Iudam sanctitate superauit. Progrediuntur ij status ad perfectionem quæ caritas est, per media sibi intrinseca & conuenientia, quibus & via conficitur, & obices remouentur. Sed quoniam diuersa est caritatis amplitudo & perfectio, pro rata portione à singulis participatur: asserente Christo, in domo Patris sui, siue hac terrestri Ecclesia, in qua meritum seminamus, siue illa cælesti, in qua æqualem merito gloriam metimus, mansiones esse multas & varias. Sumitur autem ea proportio à medijs ipsis, quoniam illa caritatem, tanquam conficientes causæ morales aut producunt, aut amplificant: vnde consequitur vt maiorem aut minorem perfectionem status ex se postulet, in se contineat, ad eam tendat, quò pluribus, maioribus, efficacioribusque medijs ad eam comparandam ex intima sui natura fuerit instructus.

Varij sunt perfectionis gradus.

Idem argumentum pleniùs tractans S. Bonauentura, Caritati statum assignat triplicem, infimum qui necessitatis est, in obseruantia mandatorum; de quo dictum in Deuteronomio: *Perfectus eris & absque macula coram domino Deo tuo.* Medium qui supererogationis in adimpletione spiritualium consiliorum: de quo consultum: *Si vis perfectus esse, vade, vende.* Quod explicans S. Hieronymus, *Perfectus*, inquit, *seruus Christi, nihil præter Christum habet; aut si præter ipsum aliquid habet, perfectus non est.* Tertium qui priorum merces est, in fruitione sempiternalium iucunditatum. Primus actus caritatis, gradum illum efficiens, procedit *ab habitu virtutis secundùm legem præcepti, & obligationis necessariæ, & vniuersalis: alter ab eadem virtute secundùm legem consilij & obligationis spontaneæ & specialis:* posterior priorem includit, & aliquid superaddit; ille bonum facit, hic meliorem; ille vitam animæ conseruat, iste robustam reddit & vegetam; ille cœlum meretur, hic nobilem in cœlo sedem; denique *secundus cum primo perfectus est; primus absque secundo comparatione secundi vocatur imperfectus.*

Triplex Caritatis status.

Bona. Apo. paup. p. 1. c. 3.

Deut. c. 18.

Hier. ep. ad Heliod.

Cæterùm tam præcepta, quàm consilia media sunt ad caritatem & perfectionem, alia necessitatis, alia supererogationis; ac licet propriè loquendo sola supererogatio perfectionis nomine digna sit, vt tamen latior aperiatur disputationi nostræ campus, omnes Ecclesiæ status ad perfectionem volo tendere, omnes esse modo suo acquirendæ perfectionis status, vt hic sit quæstionis status, cui tandem illorum potiora & validiora inesse dicantur media, perfectiorem caritatis gradum via ordinaria producentia. Nam & ille gradus illi statui intrinsecus est, cui media eiusmodi sunt intrinseca: & si qui maiorem minorem-ve statu suo sanctitatem assequitur, is à via ordinaria deflectere, & plus aliquid aut minùs, quàm quod suæ conditionis natura postulet, efficere censendus est. Nemo vt statui suo possit irasci, aut depressiori feruentior, aut sublimiori negligentior; cum illi perfectionem supra debitum affectanti, media non desint necessaria, licet aliunde quàm à statu: & huic infra status obligationem tepescenti, nihil imperet suscepta conditio, quàm quod præsidijs sibi intimis parabile est.

Status quæstionis.

Quamobrem vt ordiamur à Laïco, cuius facilior est victoria, tum ex ijs quæ libro septimo fusè disputauimus, tum ex anticipata Christianorum omnium opinione, dico Laïcos in statu perfectionis acquirendæ versari, in quo per sacram lauationem positi sunt: sed eam perfectionem tam esse vulgarem, media quibus ad illam tendunt adeo esse communia, vt religiosi status respectu

Laïci quomodo sint in statu perfectionis, respectu Religiosorum.

respectu vix dici possint esse perfecti. Qua de causa nata est hac in controuersia celebris diuisio Religionis communis, & perfectorum; repertique sunt qui strictiùs loquendo, solis Religiosis statum acquirendæ perfectionis attribuerent. Nam communis illa Religio mandatorum obseruatione tota ex se se terminatur, ex qua caritas ad salutem necessaria generatur; cui si qui forte quæpiam addunt consilia, ea & leuiora sunt, & statum superant; vt personis perfectionem vulgari maiorem expetentibus, quàm ipsi communis Christianitatis conditioni iustiùs assignentur. Religiosus autem status grandia præceptis superadijcit consilia, quorum præsidio & obices omnes fortiter perrumpit, & exaggeratam virtutem assequitur, & in eximia perfectione caritateque consistit. Neque quicquam hac in re dubium esse permittit centies apud Patres & Theologos omnes lectum, à nobis sæpius expensum Christi seruatoris oraculum, ad eum adolescentem, qui mandatis exequendis Dei gratiam erat promeritus, quem nobili gloriatione illud ipsum iactantem, non contemptu, vt superbum; non indignatione, vt mendacem; sed amore, vt perfectum Christus excepit, monuitque humaniter, vt quod ad explendam præclaræ virtutis indolem, quod ad augendam multis partibus perfectionem gratiamque deerat, illud superaddere ne grauaretur. *Vnum tibi deest, si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes.* Dolebat enimuerò natum ad magna iuuuenem, in vulgaribus consistere, & quem opes & latifundia à præceptorum sanctitate non auerterant, ad consiliorum perfectionem per voluntariam paupertatem euadere cupiebat. Nullum potentius reperit exemplum S. Hieronymus, quo Vigilantium retunderet, statum secularium Religiosorum statui præferre conantem; quem sic imitantur nonnulli, vt quia palam præferre non audent, saltem æquare contendant.

Religio cōmunis & perfectorū.

Probatur exemplo adolescentis, Matt. c. 19. Marc. c. 10.

Hier. ep. 53. aduers. Vigilant.

Accedit ad hæc consilia votorum fides, caritatis & religionis præstantissimarum virtutum partus, cupiditatum omnium ingens frenum, difficultatum & periculorum quæ viam perfectionis obsident, potentissima auerruncatrix: quæ cum ipsam Religiosi status essentiam constituat, non sit autem ex aduerso de Laïcalis status natura, dubium Christiano nemini potest esse, quin Religiosa perfectio Laïcalem multis partibus antecedat. Omitto regulares obseruantias cum consilijs votisque coniunctas; iuge & pertinax virtutum omnium exercitium, ad quod humilitas professionis, & mortificationis necessitas adigit; rerum diuinarum in contemplatione passionem, in actione ardorem, in mixto genere caritatem. Quo de proposito diuinè philosophatur S. Bonauentura, perfectionem Euangelicam in ijs consistere quæ sunt supererogationis: hanc supererogationem non tantùm complecti dona Charismatum, verùm etiam exercitia virtutum: ista fieri aut ex mera voluntate absque obligatione; & tunc dicere quandam obligationem actionis & meriti: aut cum superinducta obligatione ex voto emisso, vel officio iniuncto, & tunc dicere perfectionem status & Ordinis, *in quo videlicet quis actibus perfectis non solum est deditus* (quod Laïcorum est) *verùm etiam ad actus perfectionis adstrictus.* Et ne redeamus ad profligatam de libertate sublata quæstionem, statim adijcit. *Quæ quidem adstrictio de perfectione non minuit, sed potiùs culmen superinducit: quia de temporali facit æternum, dumnon licet resilire à voto; & de nostro diuinum facit, dum non solùm actum, sed etiam voluntatem dedicans Deo, totum illi offert, & redigit sub iure diuino: dumque propriam sacrificat voluntatem, quæ est impretiabile bo-*

Vota Religiosorum.

Obseruantia regulares.

Bon. Apo. paup. Res. 1. c. 3.

Votorum obligatio non minuit perfectionem.

Religiosa consecratio. *num, & maximè carum & intimum.* Non repeto denique peculiarem Nazaræorum istorum consecrationem, Ecclesiæ & Hierarcharum in eos vim sanctificatiuam, qua humo sublati, è grege fidelium electi, ad cœlestem traducti conuersationem, quasi generis humani primitiæ, & nobilia anathemata toti dicantur, Deo vt Laïcis sibi liceat rebusque terrenis vacare: qua dedicatione ad status Hierarchici naturam euehuntur, & actiones etiam tenuiores, etiam indifferentes, Hierarchica dignitate nobilitant. Quibus omnibus Laïcam perfectionem carere necesse est, & multis magnisque nominibus religiosæ fasces submittere.

obiectio. Scio equidem Christianis omnibus cum aquis lustralibus consecrationem quasi aliquam infundi, quæ eos in Hierarchia collocet, vt libro tertio disputauimus; sed hæc nimis ampla & fusa est Hierarchia, qua prætermissa strictam explicuimus, in cuius nobilissimis ordinibus Religiosi reperti sunt, non Laïci: & illa consecratio generalis est, in qua vt omnes clericos, ipsosque Hierarchas sortiti sunt pares, ita peculiari alia dedicatione in qua vim perfectionis, & apicem dignitatis vidimus, ab ijs superari non diffitentur.

IN BAPTISMO QVALE VOTVM EDATVR, eiusque cum Religiosis comparatio.

§. Vnicus.

Putant aliqui propriè votum fieri in Baptismo. NONNVLLOS etiam reperire est Theologos, quibus placeat in eodem regenerationis fonte vera emitti vota Christianæ religionis professionem, & præceptorum Dei atque Ecclesiæ obseruationem complexa; vt suam Religiosus status votorum prærogatiuam suprà communem Christianæ & Laïcæ professionis statum non possit educere. Cuius opinionis auctor vulgò producitur Magister Sententiarum: pro qua laudari video D. Augustinum in illa Psalmi verba, *Vouete & reddite Domino Deo vestro*; S. Thomam, S. Bonauenturam, & Eminentissimum doctrina & pietate Cardinalem Berulæum vltimo tractatu de Admirandis Domini Iesu. Dubium relinquit sensum suum Ioannes Gerson, dum promissionem seu votum professionis baptismalis appellat, & fidem in baptismo promissam non minùs obligare Deo docet, quàm votum voluntarium. Eandem apertè propugnat in hac ipsa Cœnobitici & communis status comparatione Illustrissimus Bellicensis: & in ijsdem partibus videri se cupit Claudius Seguenotus, dum negat votum quicquam interius addere ad Christianam perfectionem, & eam quæ in Baptismo vouetur. Immeritò hic quidem: nam si tantopere Religiosa vota contemnenda putat præ libertate, cur ab eo affectantur in Laïcis? Si tantùm imperfectos vota constringunt, cur in hanc imperfectionem omnes compelluntur? Si liberum aliò vocantis Dei afflatum impediunt vota, quem in tota Ecclesia sibi obsequentem liberè Deus inueniet?

Gers. 3. P. tr. de perfectione cordis. Ioan. Petr. Camus in Melitone p. 2. pag. 71. 73. Seguenot. not. in l. de S. Virg. p. 18. *Peculiariter confutatur.*

Communis opinio negat. Communior Theologorum opinio est, vota in Baptismo propriè & strictè loquendo non emitti, sed tantùm fusè sumpta votorum significatione. Ea videtur esse Magistri Sententiarum, vbi votum diuidens in commune & singulare, commune explicat, *vt illud quod in Baptismo omnes faciunt, cum spondent renunciare Diabolo & pompis eius.* Nam D. Thomas in eius diuisionis expositione, illam

Magist. in 4. dist. 38.

illam docet eſſe *analogam, prædicari per prius & poſterius de ſuis diuidentibus, ſicut ens de ſubſtantia & accidente:* quare *ſingulare eſſe propriè votum, non autem commune.* Neque aliter ſentiunt aut D. Bonauentura, aut Eminentiſſimus Berulæus, qui hoc propoſitum ne verbo quidem citatis locis attingunt. Niſi fortè inſertum in S. Bonauenturæ opera textum Magiſtri, commentarijs poſtea explicandum, incurioſus aliquis & indiligens amanuenſis, pro ipſius Bonauenturæ doctrina putauit accipiendum. Diuini quoque Auguſtini auctoritas huic ſententiæ momentum omnino nullum eſt allatura; vt qui de voto in Baptiſmate concepto neutiquam agat. Nam cum fidelibus loquatur, & iam baptiſmo luſtratis, eos admonet, vt omnes communiter voueant *credere in Deum, ſperare ab illo vitam æternam, bene viuere ſecundùm communem modum,* qui præceptis diuinis continetur: non putat igitur illa iam ante voto promiſſa in regeneratione Baptiſmi. Subdit deinde præterea *vota eſſe propria ſingulorum,* cum alius voueat Deo caſtitatem coniugalem, alius virginitatem ipſam ab ineunte ætate: *alius relinquere omnia ſua diſtribuendo pauperibus, & ire in communem vitam, in ſocietatem ſanctorum: magnum votum vouit.* Ex quibus apparet eam communis & ſingularis voti diuiſionem ab Auguſtino profectam, ab eodem præceptis diuinis, à Magiſtro autem abrenunciationi baptiſmali applicatam, à S. Thoma impropriam & analogam appellari. Peculiariter autem ad hunc locum S. Auguſtini, commentatorem Claudium Seguenotum aduoco, vt clarè agnoſcat communibus præceptorum votis, per *vota propria ſingulorum* addi plurimùm perfectionis; *magnum votum* hic vocari tantùm duplex, hoſpitalitatis, & Religioſæ paupertatis; eam paupertatem iam ab antiquo fuiſſe voto ſtabilitam in Monaſterijs; illam voti perfectionem extrinſecam non eſſe, cum in rebus moralibus extrinſeci operis leuiſſima ratio habeatur. Et hæc de eorum auctoritate qui pro votis baptiſmalibus ſine multo examine proferuntur.

D. Tho. in eum locũ a. 2. Qui falsò citatur pro contraria ſententia.

Vt & S. Bonauent. & Cardin. Berulam.

ItemS. Auguſt. in Pſ. 75.

Voti diuiſio in commune & ſingulare à S. Auguſt. no profecta.

Ex eo' Seguenotus refutatur.

Rationes autem negantis ſententiæ neque leues, neque infirmæ, ab alijs non contemnendæ fidei Theologis promuntur, vt quòd in Baptiſmi ritibus ſtricti illius & propriè dicti voti nullum ſit veſtigium, cum verba *abrenuncio, volo, credo,* promiſſionem ſtrictam non importent: quòd ſuſceptor voto ſuo neſcientem puerum illigare non poſſit; quòd præcepti vnius violatio vnicum ſit peccatum, vni contrarium virtuti, & ſuæ in illa oppoſitione ſpeciei, ſi autem votiua promiſſione à furto v. g. deberet abſtinere Chriſtianus, rem alienam iniuſtè rapiendo, non iuſtitiæ tantùm, ſed etiam religioni vim inferret, & iniquus ſimul & ſacrilegus. Hoc argumentum poſtquam D. Thomas protulit ad labefactandam Magiſtri diuiſionem, reſpondet voti communis tranſgreſſione *non fieri ſpeciale peccatum, ſed* tantùm *addi peccato ſpecialem deformitatem. Magis enim peccat baptizatus eodem genere peccati, quàm non baptizatus.* Cur autem ſpeciale peccatum infractionis voti non committitur, niſi quia votum ſpeciale & proprium non emittitur? Quòd ſi nuncuparetur, & omnibus fidelium tranſgreſſionibus, ſacrilegij crimen inſidiaretur, hoc ego in re Chriſtiana tanti eſſe momenti arbitror, vt aſſerere non dubitem, peccaſſe priorum ſeculorum Theologos, Canoniſtas, ſupremos ipſos Pontifices, qui mores Chriſtianos tam indigna labe maculari permiſerunt: cumque alia crimina, vt vſuram, ſanguinis in re coniugali affinitatem, rerum ſacrarum redemptionem omni ex parte elucidarint, iſtud ſacrilegij genus Chriſtiano populo ad euitãdũ

Probatur ea ſententia rationibus.

D. Th. loco cit. ad 3.

Baptizatus magis peccat.

Hhhh

Ecclesiæ silentium ea de sententia.

nunquam proposuerunt. Putas-ne otiosum esse in re tanta Ecclesiæ totius silentium? Nihil æstimas Christiani populi super hoc proposito consensum, qui si rogetur in furto, in calumnia, in inferendo vulnere, in meretricijs amoribus, credat-ne votum à se violari, & sacrilegium committi, ore vno responsurus est, id sibi neque à Magistris suis vnquam esse indicatum, neque sibi in mentem venire debuisse. At inquies istud aliqui Patres & Doctores non silent, qui votorum Baptismalium meminerunt. Quàm paucis id excidit? Quàm laxè voti significationem extenderunt? Quàm multis & nobilibus scriptoribus ea non probatur opinio?

Obiectio ex prærogatiuis voti baptismalis supra Religiosa.

Nihilo tamen minùs prærogatiuæ quædam voti baptismalis afferuntur, ad illud supra Cœnobiticam professionem euehendum. In primis quòd hæc Christianæ Religionis votiua professio in Baptismo fiat, Religiosa cum nullo sacramento coniuncta sit. Deinde quòd hoc sacramentum sit penitus ad salutem necessarium, non autem status Religiosus. Tùm quòd omni reatus pœnæque remisso debito, nouæ tabulæ fiant in Baptismo, non autem in Cœnobitica professione, quæ licet à Patribus nonnulli Baptismus alter putetur, ea tamen imperfecta, & incerta similitudo est, cum ab homine concipi possit conscientia peccati lethalis irretito. Adde quòd Baptismale votum Religioso vniuersalius est, magisque ad salutem necessarium; siquidem & absque Baptismo Christianum fieri, & absque mandatorum obseruatione ad Christianam perfectionem & cœlum peruenire impossibile est; quod de vitæ Religiosæ professione nemo dixerit, sine qua & Christianus & perfectus esse possum. Vnde sequitur quintò, vt vota Cœnobitica peculiaria sint perfectionis instrumenta, vtilia quidem illa, non autem necessaria ad eam adipiscendam: at votum Baptismale ipsam perfectionis essentiam, caritatem videlicet complectatur. Denique quantacunque votis Religiosis solennitas astruatur, solui possunt à Pontifice, quicquid contrà sentiat D. Thomas: Baptismalis autē professio inuictæ cuiusdā auctoritatis nullam admittit dispensationem.

Respondetur vniuersè ad obiectionem.

Hæc speciosè populariterque obijciuntur: quibus antequam respondeam, notari à me necesse est, supponi tanquam certum & probatū quod quærimus, quod negamus, vota in Baptismo propriè & strictè concipi. Corruit enim omnis illa substructio, si falsa hæc est propositio, quam nullus vnquam Patrum expressè tradidit, pauci ex antiquis Theologis Petri Lombardi allatam diuisionem malè interpretati probarunt, plures & meliores iure optimo reiecerunt. Recolere quoque conuenit orationem hanc totam laudato D. Augustini loco repugnare, vbi vota communia, à votis proprijs singulorum amplitudine, dignitateque superari admonet, & in his priuatim Religiosæ abnegationis *votum magnum* appellat, & verè magni facit. Præterea ex ijs quæ nuper cum Doctore Hallier disputabamus, meminisse oportet, in Religiosæ professionis consideratione præcepta nunquam à consilijs esse seiungenda; cum hæc faciat Religiosus, & illa non omittat, Laïco saltem inde perfectior, quia plures perfectionis partes assequitur. Si duobus igitur fratribus ex hæreditate paterna ingentis pretij adamas obuenerit, & eorum alter illo vno vtatur ad vitam, alter plures insuper vniones acquirat, vtrum dicemus locupletiorem? Quamobrem votum Baptismale admittatur, sexcentis ornetur priuilegijs, eo quàm æquissimè glorietur Laïcus, idem, & aliquid amplius in bonis suis Cœnobita numerabit.

Relego

Relego priuilegia singula. Votum Christianitatis fit in sacramento, non votum Religionis. Quid facit ad perfectionem quam petimus cognatio cum sacramentis? Fur & vsurarius in sacramento Pœnitentiæ votum faciunt commune, & implicitum, simile Baptismali, aliena bona restituendi, neque amplius vnquam illicitè appetẽdi; hos præferes Apostolis extra sacramentum dicentibus, *Ecce nos reliquimus omnia?* Continentiam coniugalem communi & implicito voto spondent in sacramento Matrimonij contrahentes; illos Eunuchis Euangelicis æquatos voles, extra sacramentum virginitatem castitatemque vouentibus? *Satisfit singulis obiectionis partibus.* *Ad 1.*

Baptismus, inquit, necessarius est ad salutem, non priuata Religio. Accipiunt hoc dictum in sui commendationem Religiosi, qui necessitati omnibus communi, voluntate priuata nonnihil supererogant, & gradum necessitatis audiunt à D. Bonauentura respectu supererogationis imperfectum dici; qui præceptis addunt consilia *tantò gratiora, quantò magis indebita*; qui magnam præceptis mercedem promitti norunt, consilijs maiorem. *Consilium enim qui libenter audierit, maiorem gloriam habebit:* quas S. Augustini sententias à Seguenoto citatas lego. Ac licet voueri possit quod est in præcepto, & ad salutem necessarium, certum tamen est in vouendis consilijs plus inesse virtutis; & ad Laïcos potiùs, quàm Religiosos pertinere Christi monitum, *Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, serui inutiles sumus.* *Ad 2.* *Consilia præceptis ex S. Augustino præponit Seguenotus pag. 44. 63.*

Remittitur in Baptismo culpæ pœnæque debitum, non in Religiosa professione. Nimirum effectus ille Baptismi est, non voti; qui, si omne votum commune aut singulare à Baptismo remoues, perstabit tamen, & renato primam innocentiæ stolam restituet. Non est enim à Deo prouisum in voto præteriti peccati remedium illud efficax; sed futuri cautela, remotis peccandi illecebris. Confer igitur non Baptismum cum statu Religioso, sed votum Baptismale, cum votis Religiosæ professionis, & de perfectione inter vtraque pronuncia. Transfer quoque animum ad solenne votum Clericalis continentiæ in Ordine sacro nuncupatum; ad votum præstantissimæ caritatis in Episcopali consecratione susceptum: & vide vtrum ista quæ in statu peccati mortalis possunt concipi, voto baptismali de non furando, non fornicando, non occidendo audeas postponere. Est enim operæ pretium sæpius admonere eadem securi, quæ in Religiosa vota immittitur, Clericalem & Episcopalem statum votis nobilissimis fulgentem vulnerari. *Ad 3.*

Baptismale votum, inquis, vniuersalius est, & magis necessarium, quàm Cœnobiticum. Hoc est quod eius dignitatem minuit, quo verum, proprium, strictum esse denegatur, quo vniuersalem & omnibus vniuersè propositam perfectionem tantùm attingit, vltra quam peculiaris alia inuestigatur; quo vniuersè, id est spissè & obtusè Christianæ vitæ officia declinandi à malo, & faciendi bonum, tanquam genericæ quædam ideæ mente concipiuntur: at quoniam actiones sunt singularium, in ipso virtutis exercitio, hanc & illam peculiariter sibi Clericus & Religiosus efficaciter & solidè proponunt assequendam. *Ad 4.*

Reditur ad voti Baptismalis necessitatem, cui opposita Religiosa, tantùm vtilia sunt instrumenta, Instrumenta certè, sed & partes perfectionis; media, sed & membra; via regia ad perfectionem, sed communi maiorem. Quid est autem quod in obiectione dicitur, votum baptismale ipsam perfectionis es- *Ad 5.*

ſentiam, nimirum caritatem continere? De voto Clericali, de Epiſcopali, de Religioſo cur illud potiùs negatur? Quam enim caritatem complectitur votum de non peierando, verbi gratia, non mentiendo, non conuiciando? Habitualem? At nullius præcisè voti emiſſio primam gratiam obliterato peccati reatu redonat: at cum iſta moralia ſint, pugnabunt aduerſarij vt Petrus Aurelius, vt Claudius Seguenotus, bona non eſſe, niſi ex caritate fiant actuali, & motiuo caritatis. Actualem igitur? Quî credam in infante, in fatuo, in dormiente, quibus donum Baptiſmi neſcientibus illabitur? A profeſſione autem Religioſa cur eliminatur caritas, aut actualis, cum ea non niſi ex diuini amoris abundantia, & quadam inſania ineatur; aut habitualis, cum ad eam omnibus ſacramentorum, & corporearum afflictationum expiationibus profitentis animus præparetur?

Ad 6. Æternum eſt, aiunt, votum baptiſmale, Religionis ſolenne votum arbitrio Pontificis ſoluitur. Volunt-ne in ipſo voto impreſſum illum perennitatis characterem, qui nulla potentia deleatur, an potiùs in Baptiſmi ſacramento? Si poſterius, extra collationem procedit, cum vota votis, non ſacramentum profeſſioni Religioſæ comparetur. Si prius, illa quæ dicitur æternitas nulli obnoxia diſpenſationi, non ex voti vinculo, ſed ex rerum ipſarum natura proficiſcitur, vt nullus Papa hominem eximere poſſit obligatione ſeruandæ legis diuinæ, & vitij fugiendi. Hominem dico etiam Iudæum, etiam Saracenum, qui ea neceſſitate naſcendo vincti ſunt, etiam ſine Baptiſmo. Quid quòd eadem eſt Chriſtiani in ſacramento Pœnitentiæ obligatio, dum dolore de præteritis ſceleribus concepto, proponit in poſterum declinare à malo, & facere bonum? A quo ſiue voto communi, ſiue propoſito, nunquam erit Romani Pontificis tam potens potentia, ſi ſic loqui fas eſt cum Petro Aurelio, vt licitè ſoluat & validè: illud tamen votis omnibus ſingularibus qui anteponat, legimus aut audiuimus neminem.

Exemplum ponitur in adoleſcente ad perfectionem vocato. Matt. c. 19. Denique vt hæc omnia in breui tabula ſpectentur, iuuenis ille ſalutis ſuæ ſtudioſus, qui Chriſtum de via ad vitam æternam rogauit, Iudæus à Iudæis circumciſionem acceperat, ſacramentum ſummæ apud illos neceſſitatis, quo peccatum originis, & ei debita pœna obliterabatur. In eo debitorem ſe reddiderat omnis legis faciendæ, qua Deum ſuper omnia, proximum ſicut ſeipſum diligere, declinare à malo & facere bonum iubebatur, quibus præceptis neque vniuerſalius quicquam, neque magis ad ſalutem neceſſarium eſſe poteſt: quorum obſeruationem relaxare, & in aſſumpta per ſacramentum obligatione diſpenſare non potuerunt, non dico Pontifices Iudæi, qui leproſos hominum conſuetudini reſtituebant, ſed ne ipſi quidem Apoſtoli nouæ legis Antiſtites. Hunc ſi dicimus votum ſtrictum eius obſeruationis in circumciſione emiſiſſe, doctrinam afferimus hactenus inauditam. Si negamus emiſiſſe, voto illo communi, improprio, & analogico contenti, quæ tandem ratio eſt cur ſtrictum & proprium Baptiſmo aſſignemus? Qualecunque autem votum in illo agnoſcamus, etiam ſtrictiſſimæ neceſſitatis, fide diuina certum eſt, poſt obſeruationem mandatorum ex voto perfectam, vnum ipſi defuiſſe ad perfectionem ſtrictiorem, videlicet venditis omnibus Chriſtum ſequi corporaliter. Credendum igitur eſt fide diuina, à pari, mandatorum obſeruationi, quatumuis illa in Baptiſmo proprijſſimè voueretur,

qui

qui relictis facultatibus suis corporalem Christi sequelam adijciunt, perfectos præ alijs & esse, & dici debere: illos autem Laïcos esse cum voto suo baptismali; hos Religiosos, & ratio clamat, & Patres docent, & Concilia testantur, & vox atque sensus Ecclesiæ confitetur: est igitur certum funditus, Religiosorum perfectionem, Laïcali perfectione esse maiorem.

RELIGIOSI STATUS CUM STATU CLERIcorum secularium comparatio instituitur.

CAPUT XVI.

Vtriusque status comparationem indicat S. Dionysius c. 6 Eccl. in Cont.

SACRORUM mysteriorum scientiam spectabat olim S. Dionysius, cum scriberet sanctorum Monachorum ordinem quantùm licet, ad Sacerdotum vitam formari debere, *quòd ei ordini in multis ordo ille similis sit, & unus ex omnibus ordinibus eorum qui initiantur, ad eum proximè accedat.* Florebat enimuero tum temporis omnibus virtutum ornamentis Religiosus Clericatus, & nobiles Seraphini alas duas viriliter extendebant, introrsus alteram qua Deum contingerent, alteram exteriùs qua proximum complecterentur. Decebat autem vt Clericos Monachi, parentes suos filij, omni qua fas esset similitudine referrent: cumque exteriùs ad instituendum proximum non prodirent, sacrorum disciplina leuiùs illos tingi sufficiebat, interioribus autem virtutibus quæ vitam vniusmodi conficerent, ad vnguem expoliri oportebat. Qua oratione nos ad eam quam instituimus comparationem benignè inuitat Hierophanta sapientissimus, eo quidem consilio, vt dum ordo vterque nobili æmulatione inuicem superare contendit, præstantior finis Hierarchiæ comparetur. Sed in hac comparatione non eadem penitus via progrediendum est, quam seculo suo teri S. Dionysius iussisset; quoniam moribus tum iniuria mortalitatis, tum Ecclesiæ arbitrio mutantibus, & à Clericatu Religiosæ disciplinæ vigor defluxit, & ad statum Religiosum magna ex parte Clericalia munia peruenerunt. Inde profecta Religiosorum, siue Regularium, & Clericorum secularium distinctio, de qua iam olim plura diximus, ipsis etiam Generalibus nota Concilijs. Siquidem *Clericos seculares, Ecclesias seculares,* quæ nimirum à Presbyteris secularibus reguntur, in ijs legimus; & Ioannes de Polemar in Basileensi fusiùs declarat, quinam dici debeant Clerici seculares, qui videlicet *possunt habere proprium, sicut Laïci, cum Religiosi hoc non possint:* vnde postea *Clericos* appellat *non Religiosos, qui voto ad hoc non se obligarunt.* Quos tamen si castitatem seruare, & in commune volunt viuere, *Clericos Religiosos* propter religiosorum votorum participationem vocat Concilium Romanum 1. sub Alexandro II. celebratum.

Religiosorũ & Clericorum secularium distinctio. Concil. Trid. sess. 21. c. 2. de Reform. Ioan. de Polem. in orat. habita in Conc. Basileensi de ciuil. dom Cler. Concil. Rom. 1. sub Alex. 2.

His igitur de nomine non inutiliter præmissis, vt ad rem accedamus, ducem huius Hierarchiæ S. Bonauenturam consulamus necesse est, vt *in comparatione perfectionis ad perfectionem secundùm præeminentiæ rationem* certa præscribat capita, in quibus pedem figere valeamus. Is ergo tria proponit, & *perfectionem supererogationis,* in qua status vterque versatur, consistere ait *in exercitio*

Partitio huius capitis ex Bonau. Apo. paup. Resp. 1. c. 3.

virtutis, voto religionis, officio prælationis. De hoc postremo, nulla quæstio, vbi de statu disputatur, qui in multis integer est sine prælatione; virtutis & voti iusta comparatio; quod ea & ad status substantiam pertineant, & in vtroque reperiantur. In ijs Clericorum secularium statum, qualem modò videmus in Ecclesia, superari à statu Religiosorum hac ratione conficio. In comparatione duorum statuum, qui ad similem perfectionem communi maiorem vocantur à Deo, melior ille & optabilior est, qui plura & efficaciora possidet media, estque natura sua ab omnibus impedimentis remotior: sic autem se habet status Religiosus, cum statu Cleri secularis comparatus: ille igitur isto melior est, & optabilior. Propositionis licet ipsa se prodat veritas, sic tamen illustriùs exponi posse & debere arbitror; optimum esse statum illum qui & ad comparandam caritatem media, & ad exercendam facultates quamplurimas nobilissimasque possideat: qui sine dubio Episcopalis est, acquisitæ siue exercendæ virtutis & caritatis status præstantissimus: proximum qui donet instrumenta quibus acquiri possit, eaque & multitudine & efficacitate spectanda: minimè autem appetendum illum, qui requirit potiùs aliquid perfectionis adeptæ, quàm eam per media sibi innata faciat adipisci; aut si quæ habet media, ea sunt & numero pauca, & viribus minùs potentia ad perfectionem omnem, quam status ille omni ex parte postulat acquirendam. Hæc quæ à nemine negari possunt qui rationem habuerit in consilio, insuper exemplo declarantur, eorum in Repub. statuum qui circa diuitias versantur. Illorum enim extra conuersiam excellentissimus est Regius, qui & thesauros habet in subditorum opibus ad se, prout saluti publicæ conducit adducendis; & rursum nobiles & illustres causas in quas impendat corrogatas. Secundum vtilitatis gradum obtinent, qui vias & artes quaslibet bonas atque expeditas ditescendi solerter inuestigant & norunt, licet ad grandes impensas nulla conditioni suæ innata necessitate, sed ex mera liberalitatis erogatione adigantur. Quibus certè deterior est conditio in eo ordine positorum, siue genus, siue magistratum spectes, in quo profusionis & magnificentiæ vsus requiratur, qui tamen aut nullos, aut parcos auri argentique fontes recludat.

Notabilis syllogismus.

Differentia inter status perfectionis.

In assumptione confirmanda tripartitò incedendum est. Nam in primis parem dico, si non etiam maiorem, exigi à statu Clericali quàm à Monastico perfectionem. Id multis Patrum veterum testimonijs solidè comprobat Doctor Hallier, tum in Vindicijs, tum in posteriori opere de Sacris Ordinationibus. Et priore quidem loco, quamuis Episcopos cum Religiosis componat, eamque collationem directè promoueant probati scriptores, verè tamen admonet eam orationem ad inferiores etiam Clericos, & vniuersè statum Clericalem posse applicari. Posteriore autem libro eos qui de seculari vita ad sacros Ordines aspirant, præclaris *Monitis* instruens, licet cum solis Laïcis conferat, ijsque perfectiores esse debere demonstret, ijsdem tamen rationibus, ijsdemque sanctorum auctoritatibus vti potest ad studium perfectionis Regularibus viris seriò suadendum. Eandem igitur perfectionis viam terunt vtrique, ad eundem tendunt terminum, in eodem saltem caritatis gradu stare iubentur. Plus aliquid ab alteris postulari significo. Nam Monachorum perfectio eò minor esse potest, quòd in alienam salutem redundare non debet: Clericalium autem Religionum & Mendicantium opera in proximos, à caritate

Ad similem perfectionem Clerici & Monachi obligantur.

Hallier in Vind. pag 671. & l. de sacr. ordin. pag. 158.

à caritate tota est. At Clericorum secularium, quorum plerique ex officio in animarum cura versantur, actiones ex obligatione iustitiæ nascuntur; vt longè sit tolerabilius priuatum aliquem Religiosum, quàm Parœciæ vni addictum vicarium, aut confessarium à perfectione statui suo debita recedere.

Alterum in assumptione stabiliendum est, Religioso statui ad illam perfectionem plura & efficaciora inesse media, quàm Clero seculari. Patres à Francisco Hallier citati, ea ponunt in consiliorum Euangelicorum, & omnium virtutum exercitio, quæ D. Bonauenturæ diuisio est. Vtris igitur plura proposita sunt consilia? vtri ea perfectiùs exequuntur? Votum solenne Castitatis vtrique statui commune & æquale est. Obedientiam Episcopo in ordinatione promissam, & votum esse putas, & tam latè patere affirmas, & ad subigendum animum, & superbiam vitæ comprimendam non minùs efficacitatis habere contendis, quàm quæ in Religiosa professione vouetur? Quotusquisque secularis Clericus sacrilegio se pollui existimat, si quando Episcopi sui voluntatibus minùs religiosè obsecundat? Ridere autem arbitror in re seria Doctorem eundem Hallier, dum Episcopos scribit, *maius obedientiæ meritum acquirere, dum omnium quibus imperant serui fiunt, quàm si vni obedirent.* Deinde multis probat Episcopatum seruitutem esse, vocari summum Pontificem *seruum seruorum Dei.* Quasi verò strictè voces illas capere oporteat, nosque subditi superiores Hierarcharum simus, quibus imperando maioris meriti daturi simus occasionem; & ipsi si recusant parere, contrà obedientiæ virtutem grauiter peccent. Quæ & ad Parochos extendi potest ratio, ijque rogari, credant-ne sibi mercedem obedientiæ deberi à Deo, si quando Laïcorum quibus præsunt commodis seruiunt.

Plura ad perfectionem habent media Religiosi quàm Clerici seculares.

Refellitur Hallier in Vind. pag. 603.

De paupertate quid dicam, quæ neque vouetur à Clericis, neque obseruatur? Fateor equidem vitæ communis consortium Clericis omnibus aut consuli, aut imperari apud Gratiarum; communitatem à Clericis non à Monachis incœpisse, licet non validissimè probet Nicolus le Maistre, me tamen assentiente scribit: res Ecclesiæ à Clericis neque in omnes promiscuè vsus conuerti, neque testamento legari posse admitto. Sed in ijs primùm non paupertatem, sed strictiorem vsum diuitiarum agnosco; qui & in Ecclesiæ commodum, & in bonum proprium pro animi arbitrio, sine superioris cuiusquam auctoritate, mirum quantùm amplificatur. Deinde illi Clerico Ecclesiasticas opes parciùs vsurpanti, ex hæreditate paterna bona possunt obuenire, in quæ ius habet amplissimum, non minus quàm fratres & sorores familia & liberis onerati. Certè cum hac proprietate & dominio statum Clericalem integrè possidet, & si bonis benè vtitur, non realis meritum paupertatis, sed facultatum honestè & ex virtute administratarum laudem assequitur, quæ Abrahamo, & Isaaco diuitibus laïcis & sanctis solet attribui; sed quæ à Religiosorum votiua paupertate infinitis partibus superatur, vt ex huius libri disputatione monstratur. Itaque votorum solennium numero & magnitudine statui Religioso cedit Clericalis in seculo liberior. Iam ex votis virtutum exercitium facilè colligimus, cum & ipsa sint vallum, quo virtutes cæteræ tutæ sunt ab hostibus; & assiduus virtutum vsus vota semper habeat in procinctu. Denique Religionem scholam esse virtutum, & multis ante Hieronymus Platus ostendit, & nos sparsim hoc libro indicauimus. Hanc ego nuncupationem

De paupertate & communitate Clericorum

12 q. 1. Nicol. le le Maistre l. 1. Instau. princ. c. 6.

Platus l. 1. de bono stat. Relig. c. 21.

Clero seculari attributam nunquam legere memini, & si qui Patres de Clericorum virtutibus admiranda quædam prædicant, hæc eorum plurimi tum scribebant, cum status adhuc Religiosus in Clero vigebat. Quòd si vrges, nulla satis virtute Saterdotium aut emi, aut dignè exerceri posse; satisfaciam ex priori assertione, Clerum ad magnam obligari perfectionem, cuius media ex se non obtinet secularis.

Plura secularis Clericus patitur impedimenta, quàm Religiosus.

Tertia assumptionis propositio hæc est, in perfectionis itinere pluribus obicibus retardari Clericum secularem, quàm Religiosum. Non latet aduersarios hic scopulus, qui magna ingeniorum contentione probare nituntur, votorum vtilitati participare Clericos, & molem corporis, opum sarcinam, propriæ voluntatis remoram à viris Ecclesiasticis abijci in seculo constitutis. Placet Francisco Hallier hac in re Isidorus: *Clericis*, inquiens, *lege Patrum cauetur, vt à vulgari vita seclusi, à mundi voluptatibus se se abstineant, non spectaculis, non pompis intersint, conuiuia publica fugiant, amorem pecuniæ quasi materiam cunctorum criminum fugiant; viduarum ac virginum visitationes frequentissimas effugiant, castimoniam quoque inuiolati corporis perpetuò conseruare studeant, aut certè vnius vinculo matrimonij copulentur*, &c. Hæc & plura posteaquam Doctor recensuit, interpretationem addit de suo veram & legitimam, illis Euangelicis consilijs Clericos omnes obstringi, *quorum alia ad concupiscentiam carnis, alia ad concupiscentiam oculorum, alia ad superbiam vitæ refrenandam, & ad perfectionem, quæ interclusis vitiorum istis fontibus facilius hauritur, obtinendam conducunt.* Huic ego obseruationi, meam æquè adijcio paulò fusiorem. In primis enim certum est quod prima nostra propositione continetur, ad eximiam perfectionem obligari Clericos omnes, etiam seculares, quam non solus Isidorus, sed & alij Patres magna verborum sensuumque maiestate semper docuerunt. Deinde cursum ad eam perfectionem intercipere tres illos *vitiorum fontes*, qui proinde *consilijs Euangelicis intercludi* debent. Tum hæc consilia quæ à S. Isidoro proferuntur, minutiora esse, & magnorum quasi particulas consiliorum, de quibus multa disputauimus; Paupertatis inquam, Castitatis, & Obedientiæ, quibus simul & semel præscinduntur omnes rerum temporalium tricæ, voluptatibus omnibus sempiternum bellum indicitur, grauis sui sarcina abijcitur. Præterea hanc esse *legem Patrum* à qua filiorum mores non parum discrepant; latam esse *legem* eiusmodi *à Patribus*, cum religiosa sanctitas, & votorum custodia regnaret in Clero: nunc autem alia esse tempora, mores alios, neque strictam Religionem, neque vota tria profitentibus Clericis secularibus; quos aduersarij dicant oportet integrum Clericalem statum non possidere, vt olim S. Augustinus Clericos proprium habentes *dimidios cecidisse* prædicabat, aut certè magna tria consilia ad status Clericalis essentiam non pertinere. Denique *fontes* illos *vitiorum*, non tam *intercludi*, quàm recludi libero diuitiarum vsu, quamuis legitimo; perpetua virorum feminarumque secularium consuetudine, quamlibet honesta; plena sui rerumque suarum libertate, quantumuis moderata. Quamobrem obicibus omnibus circumseptos esse Clericos in seculo; quos à se fortiter reiecerunt viri Religiosi votorum obligatione, regularum obseruantia, claustri solitudine, superiorum vigilantia, mortificatione corporum, animorum subactione: vt non iniuria quis possit dicere, scriptas olim Clericis leges, à Religiosis accuratè seruari, quoniam illi de Religiosis facti sunt seculares, hi suis constricti regulis permanserunt. Itaque in eodem vterque

Hallier p. 675. ex Isidor. l. 1. de Eccles. offi. c. 9.

Expenditur locus citatus.

Quo tempore leges Clericis lata.

vterque stadio currimus;ego solus,expeditus,alacer,nusquam à sacra linea deflexus,inter adhortantiũ fauores,plausus æqualium ad destinatum persequor, ad brauium supernæ vocationis:tu oneribus degrauatus,curis secularibus impeditus, turbarum frequentia retardatus, incertus viæ, ignarus periculi. Eandem vterque munditiem iubemur procurare: ego ab omnibus rerum externarum sordibus remotissimus; tu in luto & pice toto corpore volutatus. Ad eandem vterque pugnam ab iisdem hostibus prouocamur: ego fidelibus munitus armis & vndique cataphractus progredior in campum, vim hostis habeo cognitam,artes perdidici, rarò victus, sæpe victor euasi: tu latus nudas, cauere nescis, sæpè prostratus, vulneribus exhaustus, vix vt possis sperare victoriam. Ad idem in cœlo præmium inuitamur vterque: ego callem obscurum rimatus, via tenui & aspera cum paucis ad angustam portam erepo, illa subeo nudus vestibus, ieiunijs extenuatus, pœnitentiæ laboribus & lacrymis pene eliquatus; tu bene curato corpore, splendidè vestitus, lata via, in multorum consortio ridens & hilaris eò putas peruenire? *Res declaratur exempli.*

Quæ omnia licet vsus quotidianus reddat manifesta, non tamen inutiliter magnorum virorum auctoritate confici possunt ac debent. Vidimus enim aliàs D. Augustinum de eorum salute Clericorum dubitantem,qui in Monasterio secum habitare, & Ecclesiæ bonis in commune sine proprio nollent sustentari. Petrum Blesensem audiuimus in aduersarium Religiosum grauiùs commotum, de statu tamen Religioso clamantem, *Non præfero Religioni, quæ ad Deum via certa & directa est, nostræ secularitatis incertum; neque homines Angelis, neque comparo terras cælis.* Tertiam è nostris rationibus tangere videtur, cum antea secundam manistè tradidisset. *Scio quia præ cunctis secularibus & Clericis & Laïcis tantò differentiùs virtutum titulos referunt, quantò impreßioribus vestigijs Apostolorum regulis inhæserunt.* Hæc iam olim prolata replicamus. Recens adducitur à D. Bonauentura S. Hieronymus,qui vitiorum fontes fuga intercludi & obturari disertissimè demonstrat,idque in eremo & Religione tutiùs,quàm in medijs seculi illecebris. *Cur, inquies, pergis ad eremum? Videlicet vt te non videam, te non audiam, vt tuo furore non mouear, vt tua bella non patiar, ne me rapiat oculus meretricis, ne me forma pulcherrima ad illicitos ducat amplexus. Fateor imbecillitatem meam, nolo spe pugnare victoriæ, ne perdam aliquando victoriam. Nulla securitas est vicino serpente dormire.* In eo periculo perire plurimos è secularibus dolet Petrus Damiani. *Est aliud quod mihi de Sacerdotibus seculi ordinis displicet, quia sicut secularibus mixta regionariæ ciuilitatis habitatione colliminant, ita nihilominus plerique ab eorum conuersatione & inconditis moribus non discordant: curis secularibus indifferenter inseruiunt, ab otiosi se sermonis ineptijs non compescunt: imo per lites & iurgia frequenter à proximorum suorum caritate resiliunt, & cum liuoris vel cuiuslibet terrenæ concupiscentiæ flammas in suis pectoribus feruere non nesciunt, venerandis tamen altaribus se impudenter ingerunt, & ab offerendi sacrosancti libaminis ministerio non recedunt.* Quos in præstantissimi officij natura, extra secularitatis labes consideratos, vocat *contubernales & condomesticos Angelorum, & sacramentorum cælestium Deo cooperatores & dispensatores.* Nota ex aduerso S. Bernardi oratio (nam Blesensem Regularis instituti laudatorem antea produximus) qua Religiosæ vitæ commoda, secularibus incommodis contraria vir sanctus & expertus enumerat, proposita pretiosæ margaritæ parabola. *Nonne hæc Religio sancta, pura, & immaculata, in qua homo viuit puriùs, cadit rariùs, surgit velociùs, incedit cautiùs,*

Idem conficitur Patrũ auctoritate. Aug. serm. 49. Petr. Blef. l. in deprauat. operũ. Hier. ep. 53. Petr. Dam. l. 4. ep. 14. *Religiosi status encomium.* Bern. serm. in parab. de Marg. pretiosa.

irroratur frequentiùs, quiescit securiùs, moritur fiducius, purgatur citiùs, præmiatur copiosiùs. Hæc est quæ respuit auaritiam, horret luxuriam, fugit furorem, firmat amorem, calcat superbiam, linguam continet, componit mores, odit malitiam, excludit nequitiam, cogitque hominem Dei amore omnia libenter sufferre. O solitudo beata! ô ereme mors vitiorum, vita virtutum! te lex & prophetæ mirantur; & quicunque ad perfectionem venerunt, per te in paradisum introierunt. Et eiusdem spiritus alia complura, quæ id ostendunt quod agimus, in Religione, quàm in seculari Clericatu plura inesse media ad perfringendos obices, & debitam statui perfectionem acquirendam.

EADEM COMPARATIO EX MUTUA utriusque status in alterum commutatione illustratur.

CAPVT XVII.

Inter Clericatum & Religiosum statum affinitas.

ELEMENTA quæ symbola dicimus, leui quadam transfusione inuicem mutari facit natura, status istos Religio: quippe qui conueniant in plurimis, & postquam diu in domo Dei ambulauerũt cum consensu ad eundem perfectioris terminum, sola rerum mortalium infirmitate, à se inuicem seiuncti sunt; cumque Clericatus seculi studio Regularem statum deseruerit, non priùs quieuit iste, quàm illum ad se in Mendicantibus, & Clericis Regularibus reuocarit. Hanc ergo commutationem vt via quadam & ordine contemplemur, occurrit animo meo lepida Petri Abaëlardi cum Canonico de perfectione contentio, quam huic sectioni pro fundamento cupio esse substratam. De Clericis & Monachis vniuersè disputat Doctor subtilitatis eximiæ, Dialecticorum, quàm Rhetorum ingenijs aptior.

Pet. Abaëlardi rationes pro statu Monastico Clericatui seculari præferendo. Ep. 3. inter varias.

Dicis, vt dicunt, longè ordine tuo nostrum inferiorem esse, & plurimùm Monachos à dignitate Clericorum abesse. Aperta & vt in schola thesis. Sequitur distinctio. *In quo quidem primùm à te sciscitari volumus, de qua id dignitate intelligas, vtrum prælationis inter homines, an Religionis apud Deum?* Posteriorem hanc priori postquam prætulit, & Religionis dignitatem dixit esse verissimam, priore Clericis tacitè concessa, posteriorem ipsis ereptam ad Monachos traducit, quatuor potissimùm argumentis. 1. Quòd Clericis ad Monasticum statum transire liceat, non autem ab eo iterum ad Clericatum regredi. 2. Quòd Monachi si quando dignitate Ecclesiastica exornantur, habitum nunquam deponant; Clerici verò ad Monasterium adeuntes, suum cum Monastico commutent. 3. Quòd plerique è Monasterio ad Episcopalem thronum euehantur Monachi, atque adeo Clericis præficiantur & imperent: ex aduerso autem qui Monasterium ingrediuntur Clerici, *Abbates in Monasterijs non fiant, vel officiorum Monachicorum curam suscipiant.* 4. Quia in supplicatione Litaniarum canitur ab Ecclesia, *Omnes sancti Monachi & Eremitæ*: non verò, omnes sancti Clerici, vel sancti Presbyteri. Cuius ratiunculæ leuitatem vanitatemque iure optimo Parisiensis Facultas explodit atque exsibilat: eo facto testata & totum locum ad trutinam Theologicam expensum, & priores rationes obliterata vnica à se fuisse susceptas: vt eas nemo, ipsamque sententiam possit arguere, qui non

Censura Parisiensis facultatis in eum locum.

eadem

eadem censura Doctorum Parisiensium iudicia configat. Videamus igitur quæ tandem causæ & opinionem illam Abaëlardo, & eius approbationem Facultati religiosissimæ persuaserint.

Magnum profectò primæ rationis pondus est, si quidem pars eius prior accuratiùs consideratur. Est enim Ecclesiæ decretis stabilitum, vt à Clericorum secularium statu, ad Regularem quia perfectior est, transire memini non liceat. Ita nimirum Toletano Concilio definitur: *Clerici qui Monachorum propositum appetunt, (quia meliorem vitam sequi cupiunt) liberos eis ab Episcopis in Monasterijs largiri oportet ingressus.* Quem Canonem secularibus scriptum esse, docent alij apud Gratianum, qui Canonicis regulariter professis, etiam districtioris Religionis obtentu, Monasterij aditu interdicunt, eosque vetant ab Abbate & Monachis ad habitum admitti, *quandiu ordinis sui Ecclesiam inuenire quiuerint, in qua canonicè viuendo, Deo seruire, & animam suam saluare possint.* Clericis ergo Regularibus statum mutare in Monasticum Ecclesia non permittit, quia in suo *canonicè viuere, & animam saluare possunt*: Clericis secularibus illud ipsum volens libens concedit, *quia meliorem vitam sequi cupiunt*: hoc est, vt Lector quilibet non acutissimus facilè colligat, canonicè viuere in seculo, & animam saluare vix possunt. Tanto autem studio salutis nostræ parens amantissima mutationem in meliorem vitam promouet, vt licet Clericos ad alienam Ecclesiam transire, & absque venia Episcopi suscipi prohibeat, Monasteria tamen patere velit, inuito etiam Episcopo; cum Vrbanus II. legem publicam Canonum ea in re legi priuatæ spiritus Dei iubeat cedere, & Clericus qui *in Ecclesia sua sub Episcopo proprium retinet, & seculariter viuit, si afflatus Spiritu Sancto in aliquo Monasterio, vel regulari canonia saluare se velit, etiam Episcopo suo contradicente, eat*, inquit, *liber nostra auctoritate. Iusto enim lex non est posita.* Deus sancte! quantùm in ea mutatione momenti ad salutem oportet esse, quæ cum ipso sanctissimorum Canonum, & obedientiæ Hierarchis iuratæ dispendio tantùm non imperatur! Humaniùs, licet ad propositum non minùs efficaciter, Gregorius Pontifex, quem merita Magnum fecerunt, Desiderio Episcopo sanctam illam μετάνοιαν modis omnibus impedienti, iam olim scribebat, quod S. Bonauentura describere non negligit. *Hortamur vt tam promptæ deuotioni eius, quam in sancto studet habere proposito, minimè vestra sit impedimento fraternitas. Magis autem quibus valetis adhortationibus pastorali admonitione succendite, vt feruor huius desiderij in eo non tepescat: vt qui à turbulento secularium turbarum tumultu se segregans, quietis desiderio Monasterij portum appetit, rursus in Ecclesiasticarum curarum non debeat perturbationibus implicari; sed in Dei laudibus permittatur securè ab ijs omnibus permanere vt postulat.* Id aliquantò fusiùs & eloquentiùs exponens S. Anselmus, & cum amico Episcopo designatus Archiepiscopus amanter expostulans, quòd Ecclesiæ Cantorem à Monasterio reduxisset: *Si quis*, inquit, *separat pretiosum à vili, id est, animam à seculo, tanquam os Dei, scriptum est, erit: ille cuius os & manus retrahunt animam adhærentem post Deum, ad seculum, quid erit? Horrendum est etiam auditui, vt quod Christus elegit de mundo, Episcopus religet in mundo; vt quod Christus trahit ad portum de procellis & tempestatibus mundi, hoc Episcopus retrahat à portu in naufragosos turbines mundi, vt quod Christus abscondit in ouili à multitudine insidiantium luporum, hoc Episcopus rapiat de ouili, & exponat multitudini luporum. Mi Reuerende Pater, ne sit molestum prudentiæ vestræ quia sic loquor.* Scribit ista S. Anselmus de Cantore

A Clericatu seculari ad Religionem transire licet.

Concil. Tolet. 4. c. 49.

19. q. 3. c. Clerici.

Ibid. q. 3. c. Nullus Abbas.

Etiam Episcopo contradicente.

Ibid. q. 2. c. Duæ sunt.

Greg. l. 11. Regist. ep. 38. Indict. 6.

Ansel. ep. 10. ad Goff. Paris. Epis.

Cathedralis Ecclesiæ *strenuo Clerico*, ad Religiosum statum aspirante, & in tertia propositione à nobis nuper exposita suam exercet facundiam. Quæ & ijs similia contemplatus D. Bonauentura, concludit in hunc modum. *Hoc autem quia non solum auctoritatibus probari potest, sed etiam vniuersis sanctorum exemplis, qui de Clericali statu ad Religionem transierunt, adeo certum est, vt si quis contraire voluerit, non minus videatur desipere, quàm errare.*

Bonauent. Apo. paup. Resp. 1. c. 3.

obiectio ex S. Hier. ep. 4. ad Rust.

Atenim inquies, longè alia de Clericorum sanctitate cum Monachis collata sentit Hieronymus, qui Monachi incunabula, moresque discutiens, *Sancti sunt*, inquit, *Clerici, & omnium vita laudabilis: Ita ergo age & viue in Monasterio, vt Clericus esse merearis, vt ad altare Christi, quasi de thalamo virgo procedas; cum ad perfectam ætatem veneris, & te vel populus vel Pontifex ciuitatis in Clerum elegerit, agito quæ Clerici sunt.* Vult igitur Doctor Monachus, virtutis Monasticæ præmium esse Clericatum, & ad altare Christi Monasterij gradibus perueniri.

Responsio, & explicatio S. Hier.

Vergit hæc obiectio in partem alteram eius rationis quæ nobis præ manibus est, negatque Monacho licere ad Clericatum redire. Ad cuius expositionem meminisse tituli oportet & instituti nostri, quod non Clericatum quemlibet cum Monachatu, sed secularem cum statu Religioso componit. Cum enim S. Hieronymi ætate Clericorum optimi Religiosis votis astricti, veri essent Religiosi, & in Clericorum Monasterio sub peculiari Episcopi cura fouerentur, sitque status Clericalis non minùs exercendæ quàm acquirendæ virtutis, quæ in apertum ex vmbraculis Monasticis prodire nisi perfecta non debet; cui tandem homini dubium esse potest, quin Monachus cum Religioso Clericatu, quàm simpliciter in statu solitario sit perfectior? Talem vult esse S. Hieronymus Rusticum, & accurata Monasterij disciplina subactum, *discere quod possit docere, ne miles ante, quàm tiro; ne priùs magister sit quàm discipulus.* Tales erant S. Fulgentij Ruspensis comites, Monachi æquè ac Clerici: *nisi quòd magis illi Monachi qui Beatum Fulgentium sequebantur, districtioris abstinentiæ regulam custodientes, nihil omnino proprium possidebant, nec inter alios Clericos, Clericorum more viuebant.* Ita videlicet illi vixerant in Monasterio, vt non tantùm Clerici, sed etiam Clericorum perfectissimi esse mererentur: qui modò præclarè à nostratibus Monachis & Mendicantium ordinibus, neque minùs graphicè à Clericis Regularibus exprimuntur. Sed ad istud Clericorum genus Doctoris Abaëlardi ratio, & comparatio nostra non pertinet: verùm ad eos qui strictæ Religioni non obligati, Clericatum exercent in seculo. Ad hanc enim viuendi formam, excusso iugo, perfractis claustri repagulis, abiecta veste transilire posse Monachum negamus: illum Clericatum nunquam putauit S. Hieronymus Monasticæ exercitationis esse mercedem: in eum populus vel Pontifex ciuitatis neminem eligit; quia si Clericus in Monasterio *meliorem vitam sequi cupit*, certè Monachus in tali Clericatu deteriorem appetit: vt iustiùs mutata modò sententia dici possit, sic viue in Clericatu, vt Monachus dici merearis. Ea tamen mutatio, cum S. Gregori ætate esset fortasse frequentior, Clericalibus Monasticisque studijs temporum iniuria plurimùm remissis: illam decreto repressit vigilantissimus Pontifex, *Si quos qualibet occasione à Clericatu in Monachicam conuersionem venire contigerit, non liceat eis ad eandem vel aliam Ecclesiam, quarum pridem milites fuerant, sua voluntate denuo remeare.* Permittit tamen Episcopo, vt eos è Monasterio deducat, & Ecclesijs addicat, si quando

Monachatus cum Clericatu perfectior.

In vita S. Fulg. c. 20. apud Sur. 1. Ian.

Religiosus non potest transire ad Clericatum secularem.

Id vetitum à S. Gregorio l. 1. Regest. ep. 40. Indict. 9.

quando Clericalibus munijs dignos iudicabit. Quod cum S. Hieronymi monito ad Rusticum pulcherrimè consentit.

Altera Dialectici doctoris ratio leuior est, si hæremus in habitu, qui nunquam mutetur à Monacho, etiam ad Clericatum assumpto. Nam & Seraphicas alas in Monastica veste dimensas antea risimus, & scimus ad Eminentissimam Senatus purpurati dignitatem euocatos Religiosos, habitum non ponere vt dibaphum induant, & Cœlestinum Pontificem repetito Monachatu Tiaram diadematam, & omnia supremi Pontificatus insignia cum vili cuculla, & vsitatis in Monasterio vestibus commutasse: quis tamen sapiens sacratissimis illis dignitatibus Monasticam humilitatem anteferet? Transeamus igitur ab habitu, ad religiosas quas vocamus obseruantias, à quibus non tenue momentum Abaëlardi subtilitas accipiet. Tam enim constanter hominis animo inhęret Religiosus status, tam est eius ad virtutem exercitatio necessaria, vt nulla superioris status adeptione tolli possit & obliterari. Secum defert Religiosus etiam ad Pedum, & infulas earum necessitatem obseruantiarum, quæ cum noua vitæ conditione societatem inire possunt: quod recenti exemplo docuit Bellarminus in purpura, qui solicitè cauebat ne domestica supellex Cardinali necessaria, Religiosę paupertatis terminos transiliret: & subductis anno vertente rationibus, pecuniarum nihil in sequentem reseruabat; quòd opum cumulos diceret Religioso professo non conuenire. Qui autem è Clero & seculo Religionem ingreditur, ad illas se relictis prioribus adigit, & spoliari cogitur, non superuestiri. Imo etiam officij Ecclesiastici absque Religionis proposito potest obligationem abijcere: Religiosus siue in Monasterio lateat, siue ad Clericalia munia prodeat, suis semper constringitur obseruantijs. Quippe qui, vt D. Thomas admonet, *totam vitam suam obligat ad perfectionis studium. Presbyter autem Curatus, vel Archidiaconus non obligat totam vitam suam ad curam animarum, nec ei competit principalem curam subditorum habere, sed quadam particularia committuntur. Et ideo comparatio status Religionis ad eorum officium, est sicut vniuersalis ad particulare, & sicut holocausti ad sacrificium, quod est minus holocausto, vt patet per Gregorium super Ezechielem.* Dissimulat hanc rationem Doctor Hallier, & in alium trahit sensum retinendarum obseruantiarum obligationem. *Ideo*, inquit, *cum Monasticæ virtutes in Episcopo esse possint, Canonibus Ecclesiasticis iussum, vt ex Monachis Episcopi ordinati, Monachi propositum non amittant.* Virtutes confundit cum obseruantijs, quæ sunt virtutum vel parentes vel soboles; Monasticas virtutes esse ait posse in Episcopo; imo esse debent, neque aliam ob causam educitur ad Episcopatum Monachus è claustro, nisi quia in illa virtutum schola & officina eas comparasse censetur, quæ tantæ dignitati administrandæ sint idoneæ. Regulas tacet & obseruantias, quæ Religiosum quocunque ierit tanquam assiduæ comites sequuntur, quia in quolibet statu fuerit, per Religiosam professionem *totam vitam suam obligauit ad perfectionis studium.* Itaque non malè huc referas ex S. Bernardo Christi Ierosolymam triumpho inuecti, & procedentium cum eo turbarum ingeniosam allegoriam. Duo considerat hominum genera Christo famulari, Laïcos qui ex eo quod abundat vestimenta sternant in via per eleemosynas. Pastores animarum qui ex arboribus ramos cædant, quãdo subditis suis euangelizant: sed tertium animal esse cui Christus insideat, quod se totũ illius obsequio, quandiu

Secunda Abaëlardi ratio probatur in obseruantijs Regularibus.

Religiosus in dignitate Clericali tenetur ad quasdam obseruantias Regulares.

Religiosus totam vitã obligat, non Curatus. D. Th. 2. 2. q. 184. a. 8.

Refellitur Hallier in Vind. pag. 603.

Allegoria S. Bernardi serm. 1 de Ramis pal.

ipse velit, quocunque ducat, proximè, laboriosissimè, vtilissimè subijciat. *Silendum-ne mihi est, vt elationem caueatis, an magis loquar vt habeatis consolationem? Iumentum cui insidet Christus, nonne vos estis, iuxta præceptum Apostoli, glorificantes & portantes Deum in corporibus vestris?*

Religiosi educuntur ad Clerum vt præsint, Clerici intrant Monasterium vt subsint.

In tertio argumento vim non contemnendam ponit Abaëlardus, quod ipsum iure suo Doctorum Parisiensium meruit suffragium. Nam è septis Monasteriorum non auelluntur Religiosi, nisi vt publicam Ecclesiæ nauent operam, & populis, ipsisque Clericis præficiantur: & qui se abdunt in Monasterij latebras Clerici, profectò priuati degunt, neque Monachorum præfecturam ipso ingressu nanciscuntur. Habent igitur Religiosi virtutum supellectilem, quanta sufficit ad perfectionem in luce publica & seculi turbinibus exercendam: non habent seculares Clerici dotes eas & virtutes quæ Regularium magisterio, & virorum magnis itineribus ad perfectionem tendentium, ductui aptos efficiant. Neque dicas mirum istud non videri, siquidem rituales claustrorum libros, & incuruiceruicum genus cæremoniarum perdiscere viri seculares non tenentur. Hoc enim tali responsione tantùm euinces, Ecclesiastico-

Canones Ecclesiastici vsu discuntur in Religione.

rum Canonum disciplinam in Monasterio percipi, Regularesque vsu peritos Ecclesiæ gubernaculo admoueri; obseruantias autem Regularium, quæ vigilijs, abstinentia, corporeis macerationibus, moderato linguæ vsu, similibusque virtutum exercitijs continentur, ordinario saltem vsu in seculo à pluribus Clericis ignorari. Quare S. Benedictus admittendos in Monasteria sua describens *Clericos*, iubet *loco mediocri collocari*: Sacerdotem verò *post Abbatem*

Reg. S. Bene. c. 60.

stare, neque quicquam sine Abbatis imperio præsumere: *Sciens*, inquit, *se disciplinæ regulari subditum, magis humilitatis exempla omnibus det.* Et in publicis consessibus tractandisque negotijs, *illum locum attendat quando ingressus est in Monasterium, non illum qui ei pro reuerentia Sacerdo[tij] concessus est.* Eius dispositionis rationem adfert Abaëlardus suo dignam animo. *Quia indignissimum censetur, vt eius vitæ regimini laxior præponatur, pro qua etiam ipsa contemnenda est, & vt diximus,*

Greg. l. 4. ep. 1. Ind. 13.

per eam corrigenda. Mitiorem allegat S. Gregorius, alibi expensus à nobis, non tamen absque Clericorum reprehensione. *Dum hi qui sunt in Ecclesijs fingunt se religiosè viuere, Monasterijs præponi appetunt, & per eorum vitam Monasteria destruuntur. Ego nullo modo patiar vt loca sacra per Clericorum ambitum destruantur.* Hanc igitur Prælaturam multi tum affectabant indigni Clerici: regimen autem Ecclesiæ quò sunt illo digniores Monachi, eò grauiùs reformidant, perfectionis differentiam vel illo facto manifestantes. Illis certè officijs pares & idoneos esse Religiosos aduersùs Petrum Aurelium suo loco probatum est, consentiente Doctore Hallier, qui fert ægrè à nonnullis voto priuato eorum suscipiendorum potestatem à se abdicari: scimus tamen quanta animorum contentione tam grauia onera defugerint optimi quique, quàm ardenter sub ijs fatiscentes vitæ prioris sanctitatem expetierint. Audiamus vnum de sexcentis Pe-

Petri Damiani querela de sui status mutatione. l. 1. ep. 10.

trum Damiani, sacratissimi Senatus Principem, repulsam passum à reditu in Monasterium. *Ego, ego, proh dolor! tanquam alter Samson septiformis Spiritus Sancti dona, quasi septem crines amisisse me doleo, & effossis oculis non frontis, sed cordis, curarum secularium molam voluo. Ego ille Sedechias, cui Rex Babylonicus priùs filios interficiens bonorum operum fructus abstulit, postmodum oculos eruit, dum contemplationis intima luce priuauit.* Se vir etiam in seculo sanctissimus, in Episcopatu humillimus, in maximis Ecclesiæ negotijs strenuus, extra Monasterium

& oculis,

& oculis, & viribus, & bonorum operum fructu priuatum esse ingemiscit. Ab eodem Dei spiritu profecta est Roberti Bellarmini adhuc inter nos degentis egregia vox, quam is ipse mihi retulit vir omni fide dignus qui eam expressit. Cum enim de eo Romæ in purpuratum Collegium adlegendo ageretur, narrabat à se rogatum iueniliter, ecquid sciret qui tanta de re tota vrbe crebrescerent sermones? Nullam-ne porro ad id consilij disturbandum ex voto & Societatis consuetudine machinam admoueret? Otiosum videri tanto in periculo, & Stoïco similem de quo legitur, *& nihil eorum Gallioni curæ erat.* Ad hæc respondisse Bellarminum; & hoc scire se, & interiectos à se obices qui conscientiæ suæ, & instituto Societatis satis essent: suarum modò partium esse ad Dei arbitrium se se totum non minùs componere, quàm si ad pontem S. Angeli deduci, & infami patibulo iuberet appendi. Hic rogatorem illum subridentem intulisse: Nimirum, mi Pater, vastum est inter illa discrimen, & longè molliùs Deo paretur ad pileum vocanti, quàm ad laqueum. At virum sapientem grauiter addidisse. Carnem spectas, & hominum iudicia, Deum ego & salutem: possum ad infamem nodum mentem ferre cupientem dissolui & esse cum Christo, & è cruce gradum facere ad cœlum; in Ecclesiasticis autem dignitatibus propiùs est vt peream; aut certè si quid vnquam ex virtute feci, & Religiosos annorum quadraginta labores periculo salutis objiciam.

Egregium Bellarmini dictum.

INGRESSVS IN RELIGIOSI STATVS CVM Episcopali comparationem per explicationem status acquirendæ & acquisitæ perfectionis.

CAPVT XVIII.

SI Reges verbis tantùm byssinis compellari volebat generosa Parysatis, quibus alijs quàm Angelicis vos alloqui debeo diuini Hierarchæ, qui homines inter Deumque medij, aurea nos catena cum principio nostro colligatis, & in deiformem statum reuocatis? Quibus oculis suspiciam Deo affinem naturam, Dei cooperatricem conditionem, deificam sanctitatem vestram, vt ea quantùm quidem fieri potest, cum mortali nostra perfectione comparetur? Non est superbiæ conatus iste, sed indolis. Non possunt in secundis tertijsque Religiosi honestè subsistere, nisi summa pertentent. Iam olim Dionysiaca nos admonuit aliquorum versio, *perficientis Pontificum ordinis statum exprimere conari Monachos*: id certè constat, ab Hierarchis perfici Monachos, tanquam à Magistris discipulos: non posse autem esse gloriosius aut iustius discipulo votum, quàm vt *sit sicut magister eius.* Religiosos esse Hierarcharum filios, nemo vnquam negauerit Catholicus; filios autem ad parentum aspirare similitudinem in gratiæ dotibus quæ tandem inuidia est, quam natura quærit in vultus lineamentis? Non erimus regno sacro indecores, si monstramus humanæ sanctitatis archetypa, cœlestis puritatis soles, diuinæ bonitatis principes administros à Regularibus attingi proximè, eorum vitâ & virtutibus graphicè exprimi: siquidem *filius sapiens lætificat patrem.* Denique nos Deo patri vult eius filius esse quamsimillimos, *Estote perfecti, sicut & pater vester cœlestis perfectus est*, quantò

Non est ambitiosa status Religiosi cum Episcopali comparatio.

Dion. c. 6. Ecclef.

Prou. c. 10.

Matt. c. 5.

magis ad humanæ sanctitatis expressionem inuitat? Hunc igitur campum vestra fretus humanitate lætus ingredior, & ab aliquot vocum elucidatione duco exordium; quas in hunc locum reieci, quia de perfectione cum supremo eius statu disseritur.

Tria distinguuntur status, Ordo, officiũ. ex D. Tho. 2.2 q.184. a.8.

D. Thomas in Religiosorum cum alijs comparatione tria distinguit, Statum, Ordinem, Officium. Hæ sunt vt alibi diximus, alia nomenclatura tres nostræ Hierarchiæ: Status enim Hierarchiam Gratiarum, Ordo sui nominis Hierarchiam secundam, Officium Iurisdictionem sonat. Religiosus statum habet sine Ordine strictè dicto: Clericus in statu per Ordinem collocatur: officium neque status, neque ordo ex se est, sed huic adiungitur. Officium itaque nonnihil addit Ordini, sed mutabile: Ordo vel statum facit, vel statui superaddit aliquid perpetuum: qui à statu transit ad Ordinem, addit perfectioni dignitatem: qui ab alterutro ad officium, superaddit dignitati potestatem: qui à posttemis duobus ascendit ad primum, quærit ministerio complementum, ministro sanctitatem. Singula ergo si spectentur, eminet status perfectione, ordo dignitate, officium potestate: inuicem non facilè compares, quia excedunt, exceduntur que. Papa non ordinatus, iam tum caput Ecclesiæ, non est vndecunque minor Sacerdotibus. Religiosus Laïcus Presbytero simplici dignitate cedit: Presbyter cum tota sua in verum Christi corpus potestate, illi subditur, qui in mysticum corpus potestatem exercet. Qui priora duo complectatur, vltimo sit melior necesse est: qui duo posteriora, malè cum primo confertur, quia vltimum status non est: & tamen in ea comparatione iniquè semper versantur aduersarij, cum Parochos & Archidiaconos cum Religiosis comparant, licet de solo statu mota sit quæstio. Præterea idem est in vtrisque Ordo, qui proinde diuersitatem non admittit; potestas autem in diuersis varia, multiplex, dissipata, cui difficile est in communem aliquam rationem conuenire qua conferri possit. Quamobrem hæremus in statu, cuius explicamus Hierarchiam, & eius perfectionem speculamur.

Ad statum sacrum duo requiruntur D. Th. 2.2. q.183. a.1. & q.184. a.4.

Ad sacrum autem statum, de quo sola quæstio est, duo requiri nos admonet S. Thomas, immobilitatem voluntatis secundùm quam inducitur obligatio: & solennitatem aliquo ritu externo adhibitam, sine qua vota priuata statum eiuscemodi non faciunt. Per eam enim vniuersa obligatur vita in Dei obsequium perfectiori modo impendenda; quod sine perfecto & ardenti Dei amore rite fieri non potest. Hinc illa deuotio & seruitus hominis ex solo Dei nutu pendentis, & liberas vitæ communis voluptates voto abdicantis: est enim status seruitutis diuinæ, quæ veram parit libertatem. Hoc votum in Religiosis triplex est, in Hierarchis duplex; Ordinis cui adiuncta castitas, & curæ animarum, quam solennis professio caritatis perpetuam facit. In Clericis simplex, Ordinis seu castitatis ordini appositæ; curam enim animarum neque ex voto, neque per ritum suscipiunt: ideo illa ex parte Clericos seculares Religiosis similes diximus; ex hac autem cura, Episcopos iisdem & Clericis & Regularibus constat esse superiores.

Perfectio est in caritate. D Th q. 184. a.1.

Perfectionem verò vitæ Christianæ cum Paulo Apostolo, cum S. Augustino, cum D. Thoma & Theologis, sanctisque omnibus, præcipuè in caritate ponimus, tanquam in primo, vt aiunt, analogato, ex cuius accessu & recessu virtutum omnium modus & mensura ducitur. Ad eam nemo Christianus non tendit in hac vita & via, seu primò acquirenda est, & à lethalis culpæ statu, ad

gratiæ

gratiæ statum transeundum, seu augenda perficiendaque: tamque immensæ amplitudinis est, vt acquiri tota ab homine vno, imo neque ab omnibus simul creaturis possit; quia modus amandi Deum est sine modo, neque finitis actibus à finitis potentijs infinita bonitas diligendo exhauritur. Crescit igitur etiam in perfectis perfectio, & omnes quoad viuimus in acquirenda perfectione laboramus. Et tamen in perfectioribus tantùm Christianis statum perfectionis strictiùs dictum ponit Theologia; quòd ea voce significare velit maiorem vulgari perfectionem, per alia à communibus media, videlicet consilia, comparandam. *Ibid. a. 2.*

Est autem status ille perfectionis omnino duplex, qui dicitur acquirendæ, & qui acquisitæ perfectionis siue virtutis. Acquirendam dicimus, non primò, id enim & omnibus competit Christianis, & nulla vitæ conditio solenniter se tantùm obligat ad gratiæ amissæ recuperationem: sed augendam atque amplificandam intelligimus, vt Petro Aurelio monstratum superiùs est. Siquidem absurdum fuerit arbitrari Catechumenos & Pœnitentes (qui soli primò acquirendam gratiam & perfectionem habent) solennibus ritibus immobiliter obligari ab Ecclesia ad primæ gratiæ consecutionem, cum ex se status diuturnam & sæpius perpetuam inducat necessitatem; isti autem ordines gratiam nouè ambientium, quò breuiores, eò sint gratiores. Hic idem status propriæ perfectionis appellatur, cum sit eorum qui sibi tantùm, & augendæ suæ perfectioni solenni obligatione vacare tenentur; quales Anachoretæ veteres, & sub Antonio atque Pachomio Monachi; imo omnes ex vi status sui genericè spectati Religiosi: ad quos etiam referes qui Religiosis aliquo voto sunt affines, de quibus mox dicemus, vt vniuersè verum sit illud pronuntiatum, Religionem omnem & solam esse statum acquirendæ, & propriæ perfectionis. Acquisitam verò appellamus perfectionem, siue exercendam, siue alijs communicandam, quæ transfunditur in alios, ideoque iam possideri ab exercente censetur, quia nemo dat illud quo caret. In eo statu versantur qui ad procurandam aliorum salutem, & actus purgationis, illuminationis, perfectionis in proximis exercendos voti solennitate se deuouent: spectamus hic enim transeuntes tantùm actiones. Non sunt autem sic inuicem eius diuisionis opposita membra, vt alterum excludatur ab altero omni ex parte spectato, cum possit aliquis simul & semel in statu acquirendæ, & acquisitæ caritatis constitui. Quod vt faciliùs exponatur, notari oportet virtutem esse duplicem, aliam priuatam, quæ suum perficiat subiectum, quales sunt animi demissio, patientia, studium orationis: aliam politicam, sic enim in re sacra loqui licet, quæ aliorum regimini & perfectioni conducit, vt zelus animarum, crucis appetitio, fortitudo, constantia in Euangelij prædicatione, qualem Ieremiæ Deus indidit, peritia in animis ad Deum reducendis. Primum genus propriam facit & adiuuat perfectionem, posterius alienam conciliat, & auget. Animaduerti præterea opus est virtutem acquirendam cum acquisita duobus modis posse conferri: primo vt terminum à quo, cum termino ad quem, qua ratione opponi inuicem manifestum est: virtus enim acquirenda virtus non est, sed eius priuatio in virtutis studioso: virtus autem acquisita virtus perfectò est, & in suo termino, nec vlteriùs vt sic, debet progredi. Secundo vt est in motu, in quo partim possidetur virtus, & acquisita est; partim ad eam per media conuenientia tenditur, & est acquirenda. Ne-

Status perfectionis acquirendæ & acquisitæ.

Non est primò acquirendæ gratiæ.

Status propriæ perfectionis.

Perfectio acquisita non excludit acquirendam.

Virtutes priuatæ & politicæ.

Virtus acquirenda dupliciter consideratur.

que admodum hoc loco ponderanda videtur vocum aliquarum velut obscurarum notio, & discrimen inter virtutem acquirere, acquisitam habere, exercere, alijs communicare. Nam exercendo acquiri virtutem nemini est ignotum: in hoc tamen proposito exercitium sæpius acquisitæ virtuti attribui quàm acquirendæ, constat ex communi doctorum sensu, virtutem in re Hierarchica exerceri dicentium, quoties in aliorum traducitur vtilitatem & salutem. Acquisitam porro habere potest qui sit otiosus, & illam in alium non exerat, neque perpetuò & omni occasione tenetur exercere; sed exercere tempori non potest nisi possideat acquisitam.

Religio status acquirendæ perfectionis.

Iam de tribus hominum generibus ad hos status admouendis quæstio est, Religiosis, Clericis, Episcopis. E quibus Religiosi sunt in statu perfectionis acquirendæ, posteriore modo consideratæ, vt motum dicit ad virtutem, non virtutis priuationem. Habet quippe deliberatum apud se Religiosus, & penitus constitutum, Deum perfectiùs quàm faciant viri seculares, diligere, eamque voluntatem vouet se nunquam retractaturum, multò minùs ex toto depositurum: sed ex ea intentione media electurum, quæ cum sint valdè vtilia ad perfectionem, necessaria tamen ex se non videntur, quia in præceptis non numerantur, ipse priuato proposito sibi tanquam necessaria imponit, ac decernit exequi. Quam in rem solennitate quadam consecratur auctoritate Hierarcharum, & ad talis perfectionis per ea media prosecutionem, Ecclesiæ nomine destinatur. In eo cursu si versatur fideliter, tam esse & à Deo, & à virtute derelictus non potest, nullam vt vnquam omni suo conatu perctionem acquirat, sed semper ad acquirendam, & absentem anhelet, vt Tantalum fingunt Poëtæ, ad aquas malignè recedentes, quæ mens alicubi videtur esse Doctoris Hallier, vt infra videbimus. Verùm labore tandem suo virtutes sibi comparat, seque ipsum assiduo illarum exercitio quantùm potest perficit, vt verè & solidè dici possit perfectionem habere acquisitam, & nihilominus in acquirendæ statu perpetuò demorari. Tum quia vi status sui quæ retro sunt obliuiscitur, & ad anteriora seipsum extendit, semperque verè exclamare potest, *non arbitror me comprehendisse* terminum perfectionis à Deo mihi propositæ: tum quia ex eiusdem status natura primariò virtutibus tantùm priuatis studet, politicas autem neque omnes Religiosi comparant, & qui eas acquirunt secundariò tantùm, & ex quadam cum priuatis cognatione ad illas progrediuntur: tum quia qui Charismata illa possident, non ideo tamen ea vi status Religiosi præcisè aduersùs proximum exercere possunt; quin potiùs tenentur alte in terra defodere, donec præter & supra debitum status Religiosi genericè spectati, ad officium acquisitæ, siue communicandæ perfectionis ab Ecclesia aduocentur. Cui quidem officio si nulla noua superuenit voluntatis immobilitas & obligatio, nulla recentis consecrationis solennitas, ad statum communicandæ eius perfectionis quam actu communicant, non traducentur: sicque in priore statu perfectionis acquirendæ semper morabuntur, quantumcunque acquisitam communicando exerceant.

Potest acquisitam possidere.

Nihilominus semper est in statu acquirendæ.

Clerici sunt in statu acquirendæ perfectionis.

Huic Religionis perfectioni participat Clericatus, in ijs maximè qui maiores Ordines assecuti ad superiorem communi perfectionem per consilia præceptis altiora solenni ritu, & immobili voluntate se obligarunt, verè in statu perfectionis acquirendæ positi, & ea parte Religiosi, qua vnum è magnis consilijs, castitatem vouerunt. Illos ad propriæ perfectionis, & priuatæ virtutis

virtutis studium *lege patrum* obligari superius monebat Doctor Hallier, nobis assentientibus, & locum Isidori ponderantibus. Ex ijs aliqui, quos apertioris distinctionis gratia Clericos seu Sacerdotes simplices appellamus, nunquam ab Hierarchis, aut inferioribus Prælatis ad exercendam acquisitam perfectionem, & alijs communicandam virtutem adhibentur, vt Religiosis nonnullis euenire diximus; quos manifestum est ad statum acquisitæ virtutis non transgredi. Alios seu temporaria commissio, seu susceptum officium alienæ perfectioni curandæ admouet: cuius generis sunt Parochi, quibus incumbit quidem aliorum deducendorum obligatio, at non ex statu, quippe qui curam animarum neque immobili voluntate, neque solenni consecratione suscipiunt, vt ex D. Thoma ante monuimus: quos eius exemplo vsi conferre possumus cum Senatore, qui à Senatu amotus, dignitatem magis perdit quàm statum: non enim propriè loquendo statum possidet, qui officio suo nulla obligatione constrictus, liber perseuerat. Manent igitur in statu perfectionis acquirendæ, dum acquisitam in gradu & officio suo exercent. Quòd si Ioannes Gerson Curatorum statum nihilò minùs appellat, quàm statum Prælatorum, fusè statum accipit etiam pro gradu & officio; nam & statum Priuilegiatorum explicat, in ordine ad perfectionem alijs communicandam per confessiones & prædicationes, & tamen Monachos vt sic, in statu non esse constat, quantumlibet illis priuilegijs fruantur. Verùm meo quidem iudicio absimilis est ratio Clericalium, & Mendicantium ordinum, qui ad docendum, & prædicandum instituti, hæc officia ex peculiari talium Religionum essentia, volente Ecclesia administrant, licet ea priuatorum singulis non committantur. Quapropter hi Clerici tum seculares tum Religiosi, perfectionis acquirendæ studium, non perfectè satis complectuntur, nisi æquè politicis virtutibus atque priuatis comparandis inuigilent; seque eos reddant, qui reipsa ad acquisitæ, & exercendæ perfectionis gradum, aut statum possint applicari.

Parochi non sunt in statu perfectionis acquisitæ.

D. Th. 2.2. q. 184. a. 8.

Gers. tr. de statib. Ecc.

Is est præcipuè ordo Hierarcharum, in quo status duos habemus mente distinguendos, Clericalem, & Episcopalem. Quà Clericalis, Religioni participat, perfectioni acquirendæ studet, priuatis virtutibus animum exornat; quam ad acquisitionem obligatione perpetua cum solennitate se aliorum more Clericorum obstrinxit. Quà Episcopalis, in solenni & publica consecratione immobilem accipit obligationem Hierarchici officij aduersùs subditos exercendi, qui status est alienæ salutis curandæ, & perfectionis communicandæ. Posteriorem hunc priore illustriorem multa faciunt. Primùm enim si debitè suscipitur, & ritè perficitur, priorem continet vt fundamentum, & meritum, & perbenè à priuatis virtutibus, ad politicarum vsum ascenditur. Deinde videtur ab Ecclesia quasi prioris finis destinari; quandoquidem Clericos & Religiosos perfectæ virtutis homines cupidè ad sacram administrationem euocat, & sublatis modij tenebris, lucernam super candelabrum in media domo collocat. Præterea *beatius est magis dare quàm accipere:* prior autem perficiendus est, posterior perfectiuus; prior accipit id quo caret, posterior donat id quo redundat; prior est in motu, posterior quodammodo in termino. Quamobrem licet vtrunque statum Episcopalis principatus compectatur, à nobiliori tamen nuncupationem suscipit, vt acquisitæ, siue exercendæ in alios, & communicandæ perfectionis status dicatur & sit. Ex quibus apparet supremum hunc statum non ita se alijs impendere, se vt negligat;

Episcopi sunt in statu perfectionis acquisitæ.

& ita vouere aliorum adiuuandam perfectionem, vt suæ virtuti ex obligatione inuigilet. Neque inde deducas Episcopum omnem perfectum esse, aut Episcopum non esse. Nam vt optimè S. Thomas, *aliqui se obligant qui non seruant: & ideo nihil prohibet aliquos esse in statu perfectionis, qui tamen non sint perfecti.* Atque vt in rebus politicis multos videre est Reip. administrandæ dotibus esse præditos, vt prouidentia, rerum agendarum peritia, liberalitate, studio iustitiæ; qui tamen priuatis & domesticis moribus, vt concordia, filiorum educatione, rei familiaris conseruatione sint destituti: sic in sacra politia suam potest non amare perfectionem, qui seueriùs exigat alienam; quod Apostolus sibi nolebat euenire cum scriberet, *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo*, quæ priuata virtus est, *ne forte cum alijs prædicauero* ex officij Apostolici obligatione, *ipse reprobus efficiar*; & alios eò deducam, quò ipse nolim peruenire. Sunt igitur in acquirendæ perfectionis statu tria hominum genera, Religiosi, Clerici, Episcopi, quorum Religiosi primum sunt analogatum, Religio commune vinculum. Sunt in statu perfectionis acquisitæ soli Episcopi: sed illis participant Parochi officio, Sacerdotes simplices & Religiosi ad proximum applicati, temporaria commissione.

Aliqui sunt in statu perfectionis imperfecti. D. Th. cit. a. 4.

1. Cor. 9.

OPINIONES DOCTRINÆ EXPOSITÆ REPUGNANTES CONFUTANTUR.

§. I.

LICET nobiles propriæ perfectionis partes sint humilitas, patientia, mortificatio, inque ijs acquirendis studium suum Deo Religiosus deuoueat, ambitionis tamen notam effigere non potuit apud æmulos, ex quo à Principe Theologorum edoctus, in statu perfectionis versari se professus est. Profert enim Ioannes Maior Gersonem, *circa finem primæ partis, dicentem Religiones factitias satis impropriè & abusiuè, & forsitan arroganter dictas esse status perfectionis.* Cui dicto suum adijciens calculum Theologus subdit. *Quod verum est; nam contingit homines imperfectissimos tales Ordines profiteri. Modò non propter perfectionem acquirendam, sed acquisitam debet dici status perfectionis. Et infert. Propterea meliùs nominaretur via quadam, instrumentum, vel dispositio ad perfectionem acquirendam. Nam sicut iuuat quosdam ad perfectionem veræ Religionis Christianæ, sic multos impedit atque præcipitat, quos tutius fuerat in seculo remansisse. Sic ille.* Gersonis mentem non aliter explicat, sed aliter citat Franciscus Hallier 3. *P. de Consil. Euangel. & statu perfectionis. Religiosos propriè non esse in statu perfectionis, & esse in statu perfectionis acquirendæ, non esse propriè in statu perfectionis esse.* Ad hæc tria respondeo. I. A Ioanne Maiore, Ioannem Gersonem iniuriosè & contumeliosè citari, à Doctore Hallier infideliter, ab vtroque falsò. Nam Maior *circa finem primæ partis* ait ista scribi, cum tota prima parte hanc controuersiam non tangat; quique illam claudit Tractatus contra proprietarios regulæ Augustini, neque Gersonis partus sit, neque aliam de Religiosorum statu doctrinam tradat, quàm quæ à nobis ex D. Thoma est exposita. In tertia eius operum parte sæpe recurrit hæc quæstio, sed non Tractatu de Consilijs Euangelicis, quem citat Hallier. In opusculo autem de Religionis perfectione, id tantùm lego quod Maioris mentem satis inutiliter adiuuare possit. *Religio factitia, siue dicatur*

Ioannes Maior negat Religionem esse statum perfectionis. in 4 dist. 38. q. 6.

Hallier in Vind. pag. 619.

Responsio.

Falsò citatur Gerson ab aduersarijs.

Tract. contra proprietarios Reg. Aug. p. 2 apud Gers. 1. p.

tur status, siue Ordo, siue gradus in Ecclesia; illa tamen non est de se status, vel Ordo, vel gradus perfectionis exercendæ, sed acquirendæ. Definire refugit gradus sit an status, sed quocunque appelletur nomine, esse acquirendæ perfectionis agnoscit. *Alioquin malè nimis esset multis Religionem profitentibus, qui imperfectos se esse cognoscunt, aut valdè desipiunt.* Hoc vt verè, ita sine contumelia, qualem fingit Maior, dicitur. Inferiùs autem postquam docuit Cartusiensium Ordinis professores, quem peculiari amabat studio, non omnes contemplationi aptos esse, & ideo exercitationum corporalium omnibus præscribi regulas, adijcit ad extremum; *Concupiscentijs non edomitis contemplari quæreret homo nedum inutiliter, nedum arroganter, sed in magnam sæpe sui perniciem, proüt ex Vitas patrum claret.* Cancellarij verum & sapiens dictum multorum temeritas deploranda comprobat: sed eo non conficitur statum religiosum *impropriè, abusiuè, arroganter* statum perfectionis appellari. Ac ne quid dissimulem, Dialogo de Perfectione cordis, expressius aliquid dicit aduersariorum nostrorum conforme sententiæ. *Dum status perfectionis ille dicitur qui non ex se perfectos habet, sed perficiendos, videat logicus si sequitur: Iste est status perfectionis acquirendæ, ergo est status perfectionis. Nunquid non aptiùs vocatur schola, vel via, vel disciplina ad perfectionem adipiscendam, quàm status perfectionis absolutè?* Sed hunc locum si respexit Doctor Hallier, minùs syncerè agit cum Lectore. Nam cum in eiusmodi dialogis didascalicis alter discipuli & rogantis, alter docentis affirmatéque pronunciantis partes sustineat, huic non illi assignatur scriptoris sententia: has ergo voces ab Anima Christiana quæ se rogat instrui profectas esse, tacere non debuit Franciscus, & omittere quod à Theologo respondetur, eam rem in dubio relinquente: *Volumus vt prædiximus, vbi de re constiterit, deseruire contentioni de nomine.* Neuter igitur magnum Cancellarium verè fideliterque producit; quæ est prima nostra responsio.

Gers. 3. p. Opusc. de Religionis perfectione. Consid. 4.

Ibid. Consid. 8.

Idem 3. p. Tract. de Perfectione cordis.

Respondeo deinde sine contumelijs tanto viro indignis, sine odio in Religiosos, quod Christianæ caritati nunquam prætulit, admisso in Ioanne Gersone solo partium studio, eoque non mediocri, vero admodum mihi simile videri, sensisse illum Religionem propriè statum non esse, impropriè dici statum acquirendæ perfectionis, longè minus vocari posse statum perfectorum: nouam hanc esse *secũdùm modernos, antiquis silentibus* appellationem. Et vniuersè fateor in nobili Cancellario iacta reperiri semina, quæ nostro seculo nonnullorum Antiregularium contentione, & libera nimis exaggeratione in infinitum status Religiosi contemptum infeliciter pullularunt. Nouit hoc Doctor Hallier qui non rarò eius sententias, rationes, verba ipsa describit, ne indicata quidem Gersonis auctoritate: norunt qui controuersiam de status perfectione, vltro citroque libris vernaculis agitatam, cum doctrina Gersonis conferre voluerunt. Nimirum sanctis etiam viris nimius suæ conditionis amor illudit, & vbi totum cordis agrum non satis liberaliter diuinæ caritatis arationi committimus, latenter & furtim ab inimico homine sparguntur zizania, quæ bonum semen inficiant. Poterat in altum educi Curatorum status, etiam non depressis Religiosis: potuit Christiana suaderi perfectio, & spiritalis paupertas atque obedientia doceri, licet in suo gradu consiliorum Euangelicorum realis professio seruaretur: & si priuilegiatorum nonnulli ea tempestate fines officij & virtutis præteruecti sunt, potuerunt non incusatis priuilegijs coërceri; quod cum modestè Cancellarius faciat, & in tota de per-

Gersonem probabile est eius esse opinionis.

Tr. de Perfectione cordis. 3. p. Tr. de Consil. Euang. & statu perf.

fectione statuum quæstione multorum imperfectionem verè libereque redarguat, non debuerunt posteriores eius abuti virtute & doctrina ad quæstionem à personis ad statum reducendam.

Soluuntur rationes ex eo allatæ. Respondeo igitur tertiò siue Gersonis, siue Maioris explicando rationes, ex personarum vitio status imperfectionem malè colligi. Quod expressè *Gers. Tr. de Perf. cord.* Gerson admonet in proposito. *Religiones huiusmodi factitias nequaquam dare perfectionem, sed frequenter in contrarium eius quod intenderunt, non sui, sed abutentium vitio, videlicet ex improportionatis suis moribus, vitæ seu viuendi regulis, se fortassis altioribus, miserabiliter dilabi.* Quæ causa si statum arguit imperfectum, ede in qua tandem Religione, in quo statu reperiatur perfectio? Non certè in Christiana quæ infinitorum hominum *abutentium vitio, nequaquam dat perfectionem*: Non in Episcopali & Clericali, cum idem peculiaribus opusculis Christianissima libertate *defectus virorum Ecclesiasticorum* describat, & in *signis ruinæ Ecclesiæ* collocet. *Idem 1. p. tr. Declar. defect. viror. Eccl. Ibid. de signis ruinæ Ecclesiæ.* Quis enim ea ratione Apostolicum statum perfectionis aut acquisitæ aut acquirendæ dixerit, in quo Iudas prodidit, Petrus peierauit, omnes magistrum inter manus carnificum deseruerunt? Est inquit, potiùs *via, instrumentum, dispositio, ad acquirendam perfectionem.* Omnino: sed in illa *via* progredi, illo vti *instrumento*, illa *dispositione* ad habitum tendere voto solenni nos obligamus, in quo si non Gerson, aut Maior, aduersarij certè nostri post D. Thomam status naturam constitui concedunt. Quam Theologi principis doctrinam, de duabus conditionibus statum altè immobiliterque pangentibus, cum à Gersone quantumcunque conatum adhibeat, validè labefactari contrarijs rationibus non videam, concludo nihil afferri ex Cancellario solidum cur in statu Religiosi negentur esse, Curati affirmentur. *Tr. de Perf. cordis cit.*

Fr. Hallier statum perfectionis aliter distinguit. in vind. à p. 661. Exponitur eius opinio. Traditam de statu duplici perfectionis doctrinam, alia via idem qui frequenter Doctor Hallier impugnat, dum Religiosos esse fatetur in statu perfectionis, quod antea negabat cum Gersone: sed statum illum perfectionis triplicem facit, statum propriæ perfectionis acquirendæ, statum propriæ perfectionis acquisitæ siue exercendæ, statum alienæ perfectionis, siue alijs communicandæ. Primis duobus communem vult esse obligationem tendendi in vitam æternam per media à præceptis diuersa: sed in eo differre, quòd status propriæ perfectionis acquisitæ, vi sua debeat obfirmatam habere voluntatem, per habitus & virtutes acquisitas: id verò status propriæ perfectionis acquirendæ non postulet. Inde fieri vt ille isto sit longè perfectior, quia immobilitati ex obligatione prouenienti, superaddit necessariam immobilitatem virtutum & habituum. Præterea statum illum propriæ perfectionis acquisitæ, eundem esse cum statu perfectionis exercendæ, vt qui non debet in otio torpescere, sed totus in exercitio virtutis teri. Ad tertium postea statum progressus, alienæ perfectionis, siue alijs communicandæ, duo ipsum ait includere, obligationem ad communicandam perfectionem, & ius peculiare ad exercendas actiones illius communicationis. Vnde fit vt non minùs hic, quàm superior obligationem includat, sitque seruitutis; sed præterea ius habeat ad illarum actionum exercitium, sitque illa parte libertatis status. Neque dicas eundem videri statum acquisitæ perfectionis, cum statu alijs communicādæ. Sunt enim saltem formaliter diuersi; imo etiam materialiter & subiectiuè distinguuntur. Nam Beati sunt in statu perfectionis acquisitæ, non tamen communicandæ: & si puer in cunis consecraretur Episcopus, esset in statu

communicandæ

communicandæ perfectionis, non tamen in acquisitæ. Qui casus contra legem est, ideoque in iure censetur esse impossibilis : & cum in hac disputatione, de viæ, non de patriæ statu quæstio sit, exemplum Beatorum huic loco parum conuenire videtur. Ex tribus hisce statibus, primus propriæ perfectionis acquirendæ Religiosorum est, tum vt opponitur statui propriæ perfectionis exercendæ aut alijs communicandæ, tum vt opponitur statui perfectionis acquisitæ, siue quatenus perfectionis acquisitæ statui è diametro comparatur. Siquidem ad virtutem habendam, aut virtutum & habituum firmitatem non obligantur, vt patet in adolescentibus nondum prouectæ ætatis, aut virtutis, in flagitiosis Religionem profitentibus, in professis vnius diei, qui sine virtute, & firmitate sunt verè Religiosi, & omnem status Religiosi obligationem explent. Status alter propriæ virtutis acquisitæ & exercendæ Sacerdotalem ordinem continet, cui ex [illegible] immutabilis constantia in perfectionis scientia & praxi necessaria est. Quare S. Augustinus Presbyteros, & Diaconos, Monachis in eo præfert, quòd *hi sint vbi viuere discitur*, id est, in statu perfectionis acquirendæ ; *illi vbi viuitur*, id est, in statu perfectionis exercendæ. Tertium statum obtinent Episcopi, qui sunt in statu perfectionis propriæ tam acquisitæ, quàm exercendæ: nec non etiam in statu perfectionis alijs communicandæ, seu in alios transfundendæ. Hæc est doctrina Francisci Hallier, quæ vt in pauciora contraheretur, præcisæ sunt laciniæ quædam non magis probabiles, quàm necessariæ: totam verò probabilitate carere, multis ostendo rationibus.

Refellitur ea sententia. In primis enim nouitatis charactere signari debet ea sententia, cuius priorem auctorem agnoscit, aut producit Theologum neminem. Et D. Thomæ, cęterisque Scholasticis vsitata vox est, Religiosos esse in statu perfectionis acquirendæ, Episcopos in acquisitæ : neque vllus eorum propriam acquirendam, propriam acquisitam, & alienam communicandam, velut tres status diuersos appellat. Ioannes ipse Gerson cui non omnino vox acquirendæ perfectionis arridet, quique statum Curatorum proximum facit statui Episcoporum, exercendam perfectionem à communicanda non distinguit ; neque propriæ virtutis sic exercendæ vel per vmbram meminit. *D. Th. 2.2. q. 185. a. 1. ad 2. a. 8. &c.*

Virtutis acquisitæ habitus statum non facit. Deinde quem statum vocat acquisitæ perfectionis, quęro per quam immobilitatem & solennitatem acquiratur ? De solennitate respondere non potest : immobilitatem ponit in voluntate obfirmata per habitus & virtutes. Id si verè dicitur, Laïci omnes esse possunt in eo virtutis acquisitę statu, in quibus nemo negat habitus esse posse, & virtutes constantissimè inhęrentes. Cur autem potiùs in Diaconis, aut Sacerdotibus simplicibus reperiri debet ea voluntatis obfirmatio per virtutes & habitus, quàm in Religiosis ? Quia, inquit, per hoc in statu virtutis acquisitæ constituuntur. Quidni & Religiosi eadem via? Est enim necesse vt aut Religiosi vi status sui ab acquisita perfectione penitus excludantur, qua de re modò; aut acquirendę perfectionis studio & opera ad acquisitę statum per virtutes & habitus perueniant. Sed de quibus agitur virtutibus, & habitibus ? De infusis & supernaturalibus ? Non sunt ita in animo nostro infixi, quin possint singuli vno lethali peccato interire : vbi est igitur firma illa voluntatis immobilitas ? De moralibus & acquisitis? Sublata ab animo gratia negabit eos permanere Seguenotus ; ego si concessero, politicum tunc temporis agnoscam statum, non sacrum quem volu-

mus. Quanquam si quicquam attendimus, nulla est quantumuis intensa virtus naturalis, quæ non possit sola habentis voluntate disperdi, atque ipsa otiositate dissipari. Quæ est igitur firmitas illa à sola virtute profecta statum factura immobilem? Quid eam in via frustra quęrimus, quæ soli debetur patriæ, in qua beatitudo, consummata & perfecta virtus est, ideo firma, quoniam Beatus intellectu & voluntate principio suo fortiter adhæret: nos autem quid sumus nisi fragiles & infirmi, lutea vasa portantes. corpus videlicet quod corrumpitur & aggrauat animam deprimitque?

Virtus immobilis est tantùm in patria.

Præterea quam habent peculiarem significationem illa verba, propria perfectio acquisita exercenda, vt statum faciant, vel à propria perfectione acquirenda, vel ab aliena communicanda distinctum? Nam propria est priuata quæ subiectum suum perficit & exornat, aliena quæ alios: iam; exercenda est vel quæ exercitio comparatur ab agente, & redit ad propriam; vel quæ exercitio alios perficit, & transit ad communicandam. Ad alterutrum ergo statum reduci debet, qui fingitur ab vtroque distinctus: quæ est expressa Gersonis doctrina, perfectionem acquisitam & exercendam cum communicanda confundentis. *Differentia inter statum perfectionis acquirendæ, & statum perfectionis exercendæ à fine sumenda est. Status nempe perfectionis exercendæ intendit bonum suum in alios effundere, & multiplicare: status verò perfectionis acquirendæ, bonum illud quod iam alius diffundit, intendit, nititur, & festinat in se acquirere. Primus ex abundantia in alios redundat, secundus in se stat.* In primo deinde Curatos ponit cum Episcopis, *quia eadem opera eis incumbunt, etsi non in tam excellenti gradu.* Non agnoscit igitur Cancellarius Doctoris Hallier subtilitatem, vt acquisitam propriam perfectionem confundat, & exercendá à communicanda seiungat. Præterea vtroque statu tam acquisitæ, quàm acquirendæ propriç perfectionis, ait *obligationem duntaxat induci ad perfectionem habendam, & media* propriæ *perfectionis amplectenda.* Nulla est igitur in illo exercendæ obligatio, sine qua stabilem & immobilem statum quomodo Doctor intelligat, non satis capio.

Status propria virtutis acquisitæ non differt à cæteris.

Gers. 3. p. Tr. de Perfectione cordis.

DOCTRINA HÆC NOVA IN SINGULIS perfectionis statibus expenditur.

§. II.

VENIO ad status quibus hæ perfectionis conditiones conuenire dicuntur. Religiosos ait Doctor esse *propriè in statu perfectionis acquirendæ, quatenus ille perfectionis acquisitæ statui è diametro comparatur.* Status autem acquisitę is est, qui virtutes habet & habitus acquisitos: igitur ex mente Doctoris Hallier, Religiosi nullam habent virtutem acquisitam, nullum habitum; aliàs à statu perfectionis acquirendæ transgrederentur ad statum acquisitæ. Quare virtutem acquirendam in priore duorum modorum accipit, proüt terminum à quo dicit, & virtutis priuationem: cuiusmodi statum in Ecclesia nullum esse aio, nec verò esse posse, vt qui sit monstro similis, & Deo contumeliosus. Nam cum votum sit de meliori bono, non potest Religiosus vouere nunquã habere virtutem acquisitam; non potest obligare totam vitam suam illi conditioni, in qua semper debeat esse virtute priuatus: imo ipse sibi contradicet professus, qui ex voto & statu subibit obligationem acquirendæ eius perfectionis,

Hæc opinio statum Religiosum excludit ab acquisita virtute.

Quod fieri non potest.

ctionis, quam reipsa nunquam poterit vlla ex parte assequi. Vouebit præterea omnem perpetuò imperfectionem: virtus enim acquiréda vt sic, excludit acquisitam; siquidem futurum cum præterito non incidit, quodque faciendũ est, quandiu faciendum, factum esse non potest: acquirenda priuationem notat acquisitæ, acquisita occasum & desitionem acquirendæ, quod philosophi dicunt, priuationem desinendo esse principium. Quare alteri opponitur altera, neque minùs acquisita acquirendæ, quàm acquirenda repugnat acquisitæ. Vnde sequitur vt status virtutis acquirendæ semper imperfectionem teneat, & virtutis acquisitæ priuationem. Quòd si opponis qualitates magis minus-ve intensas, qualis est virtus & perfectio, sic acquiri, vt aliqui gradus in motu sint acquisiti, alij acquirendi, eius proinde subiecti statum, si sic loqui fas est, mixtum esse ex acquisito & acquirendo. Respondebo cum veritate & rerum natura explicationi illi perbene conuenire, quæ à nobis producta est in posteriore modo, quo virtus acquirenda cum acquisita confertur: sed non cum oratione aduersarij. Vult enim status istos ita esse distinctos, vt ipso etiam subiecto, vna saltem ex parte separentur: siquidem statum acquirendæ virtutis in Religioso *è diametro* opponit statui acquisitæ perfectionis, qui est in Sacerdote. In qualitate autem naturali comparanda, calore putà aut frigore, qui tepidus est, gradus caloris simul acquisitos possidet, & postulat acquirendos, cum illud subiectum esse censeatur in motu: at Franciscus Hallier nos iubet Sacerdotem cum acquisita perfectione in termino ad quem, Religiosum autem cum acquirenda virtute in termino à quo speculari; neutrum verò in motu: non potest igitur in opinionis suæ expositionem iuuari rei naturalis exemplo.

Qualitatum intensinarum acquisitio non suffragatur huic opinioni.

Est in eadem professione alia quædam consideratio, quæ ridiculam hanc sententiam esse demonstrat, quòd vocationis Religiosæ statum non nisi ex amore Dei pios homines amplecti & scribunt Patres, & docet experientia. Cum autem in amore Dei perfectio constituta sit, & ad illum ex illo, per vota vt perfectionis instrumenta tendatur, quis nisi somniando dicat, ex intentione diuinæ caritatis assumere me instrumenta, quæ cum de se caritatem efficiant; quia tamen ad illa voto me obligo nunquam sint illud acquisitura quod postulo? Fac hominem solo proposito, & perfectionis cupiditate, tria amplexum consilia: ea si non conducunt ad perfectionem, media & instrumenta non sunt; si reipsa deducunt, is vt arbitror aliquid acquiret perfectionis, vt acquisitam possidere censeatur, licet absit à statu acquisitæ; quæ fortuna nunquam aspiciet Religiosum, ex eo quòd magno caritatis actu, ex virtute Religionis, voto se in perpetuum Deo obligarit; vt iam vota sint meri perfectionis obices, & Religio *non nisi abusiuè & impropriè* dici possit status perfectionis, quod alio ex capite Maior ante credebat.

Refellitur ex ratione & causa professionis Religiosæ.

Item ex eo quòd Religio est schola virtutum.

A professione ad vitam Religiosam transeamus. Ea vocatur schola virtutum, & Religiosi ex S. Augustino, inquit Hallier, *sunt vbi viuere discitur, & in schola perfectionis addiscendæ.* Prætermitto respondere id scribi tantùm à S. Augustino de Monachis ab vrbibus & hominum fequentia remotis, non de Clericis Religiosis, non de Monasterijs, quæ verbis mox sequentibus in oppidis

Explicatur locus Aug. l. 1 de Mor. rib. Eccl. c. 33.

collocat, & Mediolani atque Romæ vidisse commemorat: vt non immeritò credere possimus, hanc orationem ad solitarios tantùm pertinere, cum alij in vrbibus Religiosi degant *vbi viuitur*, non minùs quàm Clerici. Sed hanc remitto considerationem; volo Religiosos omnes ex æquo versari *vbi viuere discitur*, in schola virtutum, tam ne illos duro & obtuso vis esse ingenio, & quidem ex vi status sui necessariò, & essentialiter, nullam vt vnquam scientiæ partem acquirant in quam tota vita tenentur incumbere? Vt si qui fuerunt in seculo *seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi*, sint in schola virtutum ij qui ante, *semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes?* vt in ijs fiat quod monet Apostolus, *habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Et hos deuita.* Doce amabo Rusticum illum magnæ indolis iuuenem, ad quem in Monasterio virtuti studentem scribit S. Hieronymus; vt ex tirone miles fiat, vt Clericus esse mereatur ex Monacho. Id enim quo tandem modo assequetur, si non potest vnquam acquisitam in numerato habere virtutem, sed semper ad acquirendam & absentem aspirat? Enimuerò cum nos voti Religione ad virtutis prosecutionem tendamus, cum infinita in eam subsidia à superioribus, à socijs, à regulis, ab exercitijs, à solitudine, ab humana consuetudine, à sacrificijs & precibus habeamus: cum singuli nostri passus, aspectus singuli, voces omnes virtutis esse debeant, vt ab obedientia, à discretione, à regulæ nutu & imperio profectæ: cum sempiterna voluntatum nostrarum abnegatio, vsus paupertatis in infinitorum priuatione commodorum, spiritus aduersùs carnem lucta & discordia perpetua immensam comparandæ virtutis segetem nobis subministret, næ admodum malo fato nati sumus, si post aliquot annorum curriculum voluntatem nostram non obfirmauimus per virtutes & habitus acquisitos. Quid quòd apud ipsos spiritalis vitæ tirones decantatum est pronunciatum, in via virtutis qui non progrediatur, eum regredi? Quid quòd intendi bonis operibus quibuslibet caritatem habitualem, & augeri Theologorum placitum est?

2.Tim. 3.

Hier. ep. 4. ad Rustic.

Refellitur eadem opinio ex contradictione auctoris. 1. Contradictio Fran. Hallier. p. 663.

Pudet huius dicti Theologum, specie pulchra meram inanitatem animo nostro offerentis, veritusque ne subtilitatis suæ fœtum hunc esse credamus, tribus protinus modis illud à se abdicat. Primum enim apertè legitimam & nostram statûs acquirendæ perfectionis explicationem agnoscit; acquisitæ perfectionis statum non sic appellari, quasi sit in vltimo termino, neque restet quicquam vlterius acquirendum: statum verò acquirendæ non intelligi esse *in ipso perfectionis acquirendæ vestibulo, nullamque acquisiuisse: sed si qui iam perfectissimi sunt, quos ex suo statu non sit necesse esse perfectos, dici tamen esse in statu perfectionis acquirendæ, ad cuius prosecutionem se adstrinxerunt.* Quod dictum veritati conforme, si videbitur cum eo conferet, quo superiùs posuit statum propriæ perfectionis acquirendæ ad Religiosos spectare *quatenus propriæ perfectionis acquisitæ statui è diametro comparatur*: exponetque comparata, siue opposita *è diametro* qua in re conueniant, in qua differant: præsertim cum statum acquisitæ perfectionis inde sumendum doceat, quod virtutes & habitus acquisitos habeat. Non possum enim huic oppositum *è diametro* statum acquirendæ perfectionis alium animo informare, quàm qui virtutes & habitus acquisitos non habet: & tamen in hoc fatetur reperiri *perfectissimos.*

Secundò

Secundò statum acquirendæ perfectionis quo excluditur acquisita, S. Dionysij & eius enarratoris S. Maximi auctoritate impugnat, eo ipso loco, ipso argumento quo debet stabilire. In illo enim quem producit ritu, lego *summum ordinem sanctorum Monachorum, perfectissimorum Monachorum Philosophiam, ordinem omni sanctimonia expiatum, perfici, ad diuinam scientiam facilè traduci, ad summam perfectionem euehi*; quod fieri non potest, si *ex diametro perfectionis acquisitæ statui opponitur*. Video & *Sacerdotum ordines assectantem, perficientis Pontificum ordinis statum exprimere conari*. Qui conatus non tantùm in Monacho, sed etiam in Pontifice perfectionem tradente vanus est & irritus, si sui status essentiâ ab acquisita perfectione diuellitur. Aut si dicis exeri conatum illum à Pontifice, vt per virtutem quam comparabit Monachus, ad acquisitæ statum transeat, & Sacerdotum ordines quos assectatur, tandem possit assequi: deducam ego ex ea responsione facilem consecutionem, propositum ergo fuisse semper Ecclesiæ, & eius Hierarchis, Monachos ad Clericalia munera, & fidelium regimen admouere, idque ipsi statui Monastico intimum esse; siquidem ex essentia sua immediatè subijcitur Pontifici perficiendus, cum sanctus Populus immediatè à Sacerdotali ordine illuminetur. Quod nescio sit ne concessurus Franciscus Doctor, qui rationibus decem & octo probat nulli Regularium Ordini debitum esse Sacerdotium. Huic Dionysiaco Monachorum encomio, addo laudes virtutis sanctitatisque Monasticæ libro ineunte propositas, à Doctore Hallier descriptas, ex Eusebio, S. Chrysostomo, & S. Augustino, eo libro quo scripsit Monachos esse *vbi viuere discitur*, Clericos *vbi viuitur*: vt sciamus locum *vbi viuere discitur*, esse virtuti acquisitæ peruium, non tantùm expositum acquirendæ.

2 Contradictio Fr. Hallier. p.667.

Consecutio principijs Fr. Hallier opposita.

Tertius modus simulacri illius inanissimæ perfectionis euertendi, ex ipsius Doctoris assertionibus & principijs rite desumitur. Nam cum vt hoc loco dicitur, Sacerdotium status sit acquisitæ propriæ perfectionis; libro autem septimo viderimus in eodem auctore, Monasticum statum esse priuato cuilibet ornamento, & cum Ecclesia Laïcos in minoribus ordinibus diutius retineat & probet, Monachum priuilegio *sancti propositi* hanc consequi prærogatiuam, vt *completo anno sit Presbyter*: censet profectò cum Ecclesia Theologus, in illo acquirendæ perfectionis statu nonnihil acquisitæ possideri, quo breui dignum se reddat statu perfectionis exercendæ. Quæ propositio ne incomitata pareat, plures alias ex eodem libro mihi reuocat in mentem, cogitque aduersarios rogare, vt in deprimenda Religiosi status natura constanter aliquid omnes proferant, in quo approbando, vel reuincendo pedem figere possimus. Superiùs enim Franciscus hic idem Doctor noster, Sacerdotium monebat esse *Religioso statui periculosum, ac perniciosum*. Affirmabat ex aduerso Petrus Aurelius, *Iesuitas ad Sacerdotium votis obligari; & Mendicantium Ordines non minùs quàm Iesuitas, ad Clericalem gradum, & ad functiones Ecclesiasticas institutos esse*. Hoc autem loco is ipse Doctor Hallier, Sacerdotium statum esse ait acquisitæ propriæ perfectionis; & Religiosos omnes ab acquisita perfectione ex vi status sui & essentialiter abesse, neque quandiu Religiosi fuerint (erunt autem ad supremum vitæ halitum, licet facilem ijs apostasiam esse Theologus hic vaticinetur) posse ad acquisitam perfectionem attingere. Quæ omnia vide porro quàm commodè in vnum fascem colligata cohæreant. Nam si Religio perfectionem acquirit, tendit ad acquisitã vt ad finem; acquisita iuncta

3. Contradictio Franc. Hallier ex eius principijs.

Aduersariorum contradictiones.

est cùm Sacerdotio; aspirat igitur ad Sacerdotium: atqui Sacerdotium illi statui periculosum est & perniciosum, licet cum fine necessariò coniunctum: ad perniciem ergo suam essentia & vi status sui, finem petendo progreditur. Verùm eius incolumitati prouisum est, quòd ad illam acquisitam perfectionem, ad quam, vt pote finem, omni virium contentione vi status sui anhelat, eodem statu prohibente nunquam in æternum perueniet. O tricas! ô labyrinthos!

Medij status comparatio cum Religioso.

Status alter perfectionis propriæ acquisitæ siue exercendæ, Clericorum est, & Sacerdotum, qui quia medius, cum extremo vtroque conferri potest, à quo sui partem mutuatur. Nam quà propriæ perfectionis est, incidit cum Religioso; quà acquisitæ & exercendæ, cum Episcopali. Primæ comparationis multas iam partes exhausimus. Perfectionem namque propriam esse diximus, quæ pressè loquendo alterum non perficit; per habitus & virtutes statum comparari negauimus; non desse Religiosis acquisitas virtutes monstrauimus. Tres præterea mentem vexant scrupuli, quos auelli mihi à Doctore postulo. Primus est, vtrum status Sacerdotalis acquisitam necessariò virtutem petat? Quidni autem cum sit acquisitæ status, quæ exerceri non potest si non est acquisita? Sed potest secularis aliquis ex imperfecta vita, ad Sacerdotium euehi: non certè minùs quàm alij ad summam dignitatem, ex aulica vt Nectarius, ex laïca vt Photius, ex Catechumenatu vt Ambrosius, per hæreticam factionem vt Felix Romanus, per impium pactum vt Vigilius, post fidei abnegationem vt Eusebius Cæsariensis, in hæresi vt innumerabiles, puer ille qui est in Halleriana hypothesi consecratus in cunis: ij-ne omnes derepente cum charactere acquisitam accipiunt perfectionem, & eius statum, id est virtutes & habitus acquisitos? Affirmas? Id & rationi repugnat & veritati; neque ad illud statuendum cogi potest, nisi qui Sacerdotem esse posse negauerit, qui sit virtutis expers, quod salua fide Catholica credi non potest. Negas? Non est igitur Sacerdotium virtutis acquisitæ status ex tuis principijs: siquidem eo nomine statum Religiosum esse perfectionis acquisitæ negas, quod illi *virtutum & habituum constantia non debeatur: quippe cum professi vnius diei, & adolescentes nondum prouectæ ætatis aut virtutis, sint verè Religiosi: & liceat ad religionem etiam flagitiosos, & multorum criminum reos admittere.* Quæ omnia physicè loquendo de Sacerdotio dici possunt; neutri ergo illo ex capite acquisita perfectio in virtutum & habituum constantia posita debetur.

Medius status potest esse in homine sine virtute actu acquisita.

Hallier p. 606.

Status ille mera cessatione deperditur.

Quæro etiam, in eo Sacerdote qui perfectionem acquisitam exerceat, Parœciæ præpositus aut Vicarius, quando is sacro illo magistratu se abdicat, curam deponit, & priuatam in otio vitam degit, quod tum etiam accidit cùm se Monasterio ad virtutem acquirendam addicit, & motu non retrogrado à possessione perfectionis acquisitæ, ad priuationem acquirendæ progreditur, (quo in facto difficilè explicabit aduersarius quomodo *meliorem vitam sequi cupiat,*) id inquam cum facit quod sæpenumero euenit, quid fiat illâ virtutum & habituum constantiâ? an perseueret in statu suo? Num actûs omnis cessatione illi habitus euanescant, & infringatur constantia? Si respondes manere; philosophos aduocabo morales, qui habitus acquisitos otio & torpore dicent perire. Si fateris interire, præsertim cum relicto onere, soluta etiam sit obligatio in qua vim facis, qualis ille status est, quàm firmus & immobilis qui labatur otiando?

Explicari

Explicari etiam mihi tertiò postulo, idem ille ex Parocho Religiosus, aut ex Religioso Sacerdos & Parochus, num simul & semel acquirendæ & acquisitæ propriȩ perfectionis statum possideat? Id vt fiat quid opus tota illa subtilitas de diuisione statuum, de oppositione *è diametro*, de statu ex virtutum & habituum constantia, de exercenda virtute quæ non communicetur, & similia, cum communis opinio simpliciùs, absque tot ingenij tormentis, veritatem suam proponat omnibus, neque illa Doctoris solertia vel statum Religiosum admodum infernè deijciat, vel statum Sacerdotalem supernè multùm educat, quæ duo sunt Halleriani capita instituti? *Simul est in statu acquirendæ perfectionis & acquisitæ.*

Ad comparationem denique medij status eiusdem cum supremo Episcopali, iam monuimus perfectionem exercendam à communicanda perperam distingui, eosdem pene Hierarchicos actus pro rata portione ab vtroque exerceri: illos enim cogito, quos dudum *minores Episcopos* Petrus Aurelius appellabat. Supersunt tamen quæpiam explicatione fusiori declaranda. Primum esto, cum status perfectionis acquisitæ *obligationem duntaxat inducat ad perfectionem habendam*, adeoque non ad exercendam, & status perfectionis alienæ obligationem includat ad communicandam alijs perfectionem, quare prior status huius comparatione, dicatur *obligationis meræ, & seruitutis*, non iste? Nam in vtroque & obligationem video & seruitutem; quandoquidem vterque status esse dicitur ad alienum bonum comparatus. De Episcopali nemini dubium est: de Curatis præcisè pronunciat Gerson, eos *iure naturali & diuino obligari curam & solicitudinem gerere, ac rationem distinctam reddere de ouibus sibi commissis. Teneri etiam in casu, sicut Episcopos, animas pro ouibus ponere.* Alterum esto, cur status perfectionis communicandæ siue Episcopalis, præter obligationem, dicatur præterea ius ad exercendas illas actiones habere peculiare ac proprium? Nam si proprium intelligitur cum statu vel officio coniunctum, habet & ad actiones perfectionis alienæ ius proprium Parochus. Si proprium dicitur tanquam independens & authenticum, ius illud non habet Parochus, habet Episcopus, at non quà perfectionem subditis communicat, verùm quà princeps Hierarchiæ, caput & principium Hierarchicæ omnis actionis. Posteriore sensu nemo potest cum Hierarcha conferri, priore suppar est Parochus, qui proinde non differt ab Episcopo in eo, quòd iure proprio careat ad perfectionis alienæ actiones exercendas. Tertium esto, cur status communicandæ perfectionis, ex illo iure status libertatis dicatur, alter autem meræ obligationis? Nam si ius est in vtroque simile, obligatio autem quo maior, eò strictior seruitus; vnde *& ipse summus Pontifex*, vt ait Gerson, *propter magnitudinem obligationis vocat se seruum seruorum*: & Episcopos docet Hallier, *obedientiæ meritum maius acquirere, dum omnium quibus imperant serui fiunt, quàm si vni obedirent*: sequitur omnino vt sit in Episcopis, quàm in Parochis maior seruitus. Quibus si addis, quod modò expendebamus in auctore, statum Sacerdotalem inducere duntaxat obligationem ad perfectionem habendam, ex eaque obligatione seruitutem exurgere; cum & hanc propriæ, & illam alienæ perfectionis obligationem status Episcopalis induat, nonne duplici nomine seruus esse dicetur? Attentiùs speculanti plura occurrunt in hac doctrina leuioris fidei: sed hæc satis esse possunt, tum vt vniuersè Doctoris huiusce Theologia vim illam solidam vbique non habere sciatur, quam prima fron-

Eiusdem status comparatio cum Episcopali.

Hallier p. 664.

In vtroque admitti debet obligatio.

Gers. tr. de Consil. Euang.

in vtroque ius est ad exercendas actiones.

Vterque est status seruitutis.

Gers tr cit. de Consil. Euang.

Hallier. p. 603.

te ostentat; tum vt priuatim hac in quęstione appareat, duobus perfectionis statibus, quos communis Theologorum agnoscit opinio, neque Religiosum detrahi, neque Sacerdotalem adijci oportere.

STATUS RELIGIOSUS CUM EPISCOPALI confertur in eo quòd vterque sit perfectionis acquirendæ.

CAPUT XIX.

Status Episcopalis est acquirendæ perfectionis.

HABEMUS è superiori disputatione stabilitum, neutri statui tantam esse cum altero discordiam, vt inuicem non conueniant vno in homine, vnoque in officio. Quare in hoc comparationis aditu affirmare non vereor, statum Episcopalem acquirendam continere perfectionem, per media statui ipsi propria. Nam illud de Religioso frustrà probetur, quod nulli dubium esse potest. Duo igitur de supremo statu dico: primum est, esse illum acquirendæ perfectionis statum, quæ est expressa Ioannis Gersonis doctrina auctoritate Apostoli comprobata. *Non quod iam acceperim, aut perfectus sim; hoc est sic, quin amplius perfici possim: sequor autem si quo modo comprehendam.* Id pręterea docet Hierarchica lex, quæ superiora dotibus inferiorum vult esse prędita: cum ergo subditi gradus purgentur, perficiantur, idque illis saluti sit & decori, non debet ab illis officij Hierarchici partibus suscipiendis, Hierarcha ipse illorum auctor excludi. Tertiò non aliud rerum natura pati potest, siue hominum in via conditionem consideras, in qua progredi semper & vsque debent, siuè caritatis immensitatem, quæ exhauriri tota nunquam potest. Rationem hanc vrget Petrus Aurelius, & oratoriè amplificat, statum Episcopalem *augmentum sanctitatis per se intueri necessariò ex lege viatorij status, ex speciali lege status Euangelici, & summi Euangelici status, & specialiori etiam lege status caritatis, & summæ omnium caritatis.* Quæ ad propositum parum facit exaggeratio gradilis; siquidem *generali lege viatorij status*, non magis *necessariò* caritatis augmentum intueri Christianus debet, quam Turca & Saracenus: *lege status Euangelici*, non magis Episcopus, quàm agricola, aut mercator Catholicus: ex lege autem *summi status, & summæ caritatis*, potiùs in termino & acquisita perfectione spectatur, quàm in acquirenda; vt superflua & amputanda videantur eius figurę membra, quę corpus disputationis in enormem tumorem exuberare faciunt.

Gers. tr. de Consil. Euang. Phil. c. 3.

Aurel. in Vind. pag. 613.

Aurelius malè probat hanc assertionem ex ratione magisterij. p. 616.

Aliam affert idem Aurelius considerationem in officio Magistri, quod non tantùm supra fideles cæteros, sed etiam idque maximè & immediatè supra Monachos, Episcopalem euehit perfectionem, vt alibi monstratum est, & nos hoc capite necessariò repetemus. Nullum est, inquit, in rebus diuinis atque humanis *magisterium merum, discipulatus expers, imo per se & directè intuetur progressionem, & incrementum magistri, quando magister sine ea sufficere nequit muneri suo.* Vnde colligit Episcopum quantumuis magistrum, discere tamen, & in ea quam docet scientia progressum facere. Hęc ego dicta scire velim qua ratione ijs aptari possint, quę verè loco eodem profert *discipulatum per se perfectionem non sonare, sed imperfectionem*, & quòd idem suadet ex aduerso magisterium

Sibi contradicit. p. 618.

gisterium

gisterium *per se & directè perfectionem sonare*; quod quisquis alteri committit perfectum putat, aut certè priusquam illud exerceat perficiendum. Cum igitur magister non rarò docendo discat, & perficiendo perficiatur, illud tantùm hominis ipsius imperfectioni assignandum est, quantùm naturæ magisterij detrahitur: vt is titulus Episcopum in perfectione potiùs acquisita collocet, quàm acquirenda.

Dico præterea statu Episcopali media propria & idonea perfectionis acquirendæ contineri, neque illa aliunde aduocanda esse. Hoc cum fusè probent Petrus Aurelius, & Franciscus Hallier, pauca tantùm addo è principijs nostris deducta. Nam cum omnis contemplationis & sacræ actionis principem & fontem Hierarcham esse monstrauerimus, eiusque tantùm auctoritate & virtute influente, illas Hierarchicas esse in Ordinibus consecratis, quibus actionibus ipsi se purgant, illuminant, atque perficiunt, quis dicat vim illam sic in alios effusam à capite, vt nullam sibi eius partem conseruet? *Qui plantauit aurem non audiet, aut qui finxit oculum non considerat? Nunquid ego qui alios parere facio, ipse non pariam dicit dominus? Si ego qui generationem cæteris tribuo, sterilis ero, ait Dominus Deus tuus?* Est autem actio duplex priuata & publica, quam politicam sacram appellauimus, transiens & immanens, sui & aliorum, imo sui quia aliorum perfectiua, quam vtranque de suo accipit Hierarcha, cum alijs tradat, vt illi verè dicere possimus, quod Herodi Attico Sophistæ græculus, *tui particulæ sumus*. Ille est pater familias qui filijs thesaurizat, virtute imperator, miles manu, sine cuius nutu nulla manus mouetur. Quod à S. Dionysio traditum lego his verbis quæ in pauciora contraho. *Iesus omnis Hierarchiæ principium vt Angelicas, sic nostras dissimilitudines coniungit & constringit* (Hierarchæ loquitur Hierarcha, Dionysius Timotheo) *atque vbi nos in vita vniusmodi atque diuina perfecerit, dat habitum & efficaciam gratiæ Sacerdotibus dignam, ex qua ad naturas illas cælestes propiùs accedamus, constantiæ & firmitatis imitatione. Ex hac cum in beatum diuinumque Iesu radium aciem mentis intenderimus, & mystica contemplationum scientia illustrati fuerimus, tum fieri poterimus consecrati & consecrantes, illustrati & illustrantes, perfecti & perficientes*. Quæ doctrina positam à me superiùs & assertam validè confirmat, omnes in Hierarchia, ipsos etiam Hierarchas pati, qui tantùm videntur ad agendum nati, ne vana prædicatione, & aliquo nouitatis studio, passionis præstantia in re Hierarchica efferri à nobis videatur.

In statu Episcopali sunt media perfectionis acquirendæ.
Aurel. à pag 612.
Hallier in Vind. l. 4. c. 8 & 9. passim.
Psal. 93.
Isa. c. 66.
Dion. c. 1. Eccl.
Τῆς τῶν θεαμάτων γνώσεως ἐλλαμφθέντες, τὴν μυστικὴν ἐπιστήμην ἀφιερωμένοι, καὶ ἀφιερωταὶ, φωτοειδεῖς καὶ θεουργικοὶ, τετελεσμένοι καὶ τελεσιουργοὶ γενέσθαι δυνησόμεθα.

Sunt verò hic quæpiam obseruatione digna, quæ comparationem nostram promouent. Primum, virtutis & perfectionis priuatæ media vtrique statui tum Episcopali tum Religioso esse æquè intrinseca & essentialia; qualia sunt negotiorum abdicatio secularium, oratio, sacræ scripturæ intenta lectio, frequens Sacramenti Pœnitentiæ, & augustissimæ Eucharistiæ perceptio, insanorum in corpore motuum per castitatem perpetua repressio. Nam cum Religio sit essentialiter diuiduarum vitarum abrenunciatio, & purus Dei famulatus; status autem Episcopalis Religionem in se contineat essentialiter, sequitur tum in hoc, tum in illo statu media inesse perfectionem acquirentia. Neque moueat quòd medium illud à Religione statui Hierarchico dicam communicari, quando sic admonet S. Dionysius, cum scribit ordine Hierarchico, *secundùm Hierarchiæ ritus, diuinus Hierarcha initiatus seu consecratus, omnium graduum inferiorum particeps erit*. Vnde assentiri non possum Fran-

Media perfectionis acquirendæ sunt æquè intrinseca vtrique statui.
Dion. c. 1. Ecclesi. cit.

Refellitur Hallier p. 605. cisco Hallier vniuersè dicenti, Religiosos *bene agendi materiam aliunde accersere, & ab Episcopali munere decerpere:* quod de exercenda perfectione tantùm debet intelligi: cum potiùs ex aduerso Episcopi à Religiosæ vitæ exercitijs, priuatam perfectionem quo diximus modo accersant, in quibus si volet attendere ex Cassiano & Climaco satis amplam *bene agendi materiam* reperiet. Equidem Antonium non video, aut Benedictum, Romualdum aut Macarium, ex Episcopalibus muneribus sanctitatem suam emendicasse. *Potest Episcopus illuminari & purgari ab inferiore.* Quandoquidem igitur ea in re maiestatem sui principatus deprimit Hierarcha, & se statui Religioso exæquat, absurdum non est existimare, priuatam eius augeri perfectionem Religiosorum more, qui se inuicem verbo exhortationis, exemplo sanctitatis, sine imperio & iurisdictione Hierarchizant. Quidni enim hoc modo purgari & illuminari possit à subdito, à Religioso, à Laïco Hierarcha? In tota hac Charismatum Hierarchia quis principatui locus est aut subiectioni? Nonne Catharinam Senensem ad Pontifices legauit Deus, quemadmodum Debboram ad Barac, Thecuitidem ad Dauidem? Neque dubitare possum quin S. Athanasius per se ipse vir maximus, diuini tamen luminis aliquid ope S. Antonij acceperit: aut S. Audoënus Rothomagensis Antistes S. Vandregisili religiosas dotes in se, humilitate Christiana, Hierarchica virtute expresserit.

Media statu Religiosorum accipiunt a statu Episcopali. Fatendum tamen secundò, perfectionis istius priuatæ acquirendæ, si non materiam, vim certè omnem, & Hierarchicum vigorem ab Episcopali statu in Religiosum deriuari, cum Religio res Hierarchica esse non possit, sine Hierarcharum consecratione, & institutione solenni; cum publicum valorem ab Episcoporum benedictione religiosæ virtutis opera accipiant; cum Religiosus status nullus esset, nisi priùs esset Episcopalis. *Religiosi Episcoporum discipuli. D. Th. 2. 2. q. 185. a. 8.* Quare statum Religionis scribit D. Thomas comparari ad statum Episcopalem, *sicut disciplinam ad magisterium, & dispositionem ad perfectionem.* Est enim ordo ille in S. Dionysio perficiens & perfectiuus, Monasticus autem perficiendus. Quò refertur discipulatus ille Religioso statui essentialis, de quo suo loco multa diximus, etiam in regularibus obseruantijs, quæ non nisi Hierarcharum auctoritate aut probantur, aut exercentur. Quod si tantùm vellet Doctor Hallier nuper citatus, esset omnino tolerandus. Quare eximia status Hierarchici supra Religiosum prærogatiua hæc est, vt quanquam priuatas virtutes easdem cum Religioso exerceat, & eadem ad acquirendam perfectionem via grassetur, in hac tamen via, & in his actionibus inferior à superiore, discipulus à magistro, Religiosus ab Hierarcha necessariò & essentialiter pendeat.

Hierarcha vt sic est potius in acquisita quàm acquirenda perfectione. Fatendum etiam tertiò statum Episcopalem præcisè spectatum & formaliter, non *ex lege viatorij status, aut lege speciali status Euangelici*, sed proüt dicit rerum diuinarum in Hierarchia principatum, & omnis actionis sacræ principium, actionem potiùs inferre quàm passionem, & actiuam, quàm passiuam perfectionem; idque quoniam ipsi vt sic & conuenientius & gloriosius est, eo nomine sæpius significari. Quo dignitatis splendore decipi eos oportet, si qui putant acquirendam perfectionem ab Episcopali statu, qui est acquisitæ virtutis, procul abesse. *Gers. tr. de Consil. Euang.* Quem scopulum vitandum monet Gerson, docetque dici potiùs perfectionis exercendæ statum quàm acquirendæ. *Quia principaliter datur & instituitur ex officio & ordine vt bonum quod in eo est, extendat & deriuet in alios: & quia maxima ex parte iam perfectionis est, sicut perfectus doctor*

& Clericus

& Clericus dicitur, quia excellenter proficit in doctrina, quanquam omni die proficiat in ea: quod & inferius ex D.Thoma videbimus. Quamobrem nulli reprehensioni subiacebit vt opinor, qui dixerit Hierarcham vt sic, spectare primariò proximum; quo rite curato, sibi etiam secundariò, quanquam eadem opera, imo & opere prospicit: vt illi quatenus tali accidentarium sit quòd in perfectione succrescat. Religiosus autem status, & hac in parte minor, quòd primariò perfectioni propriæ inuigilat, de qua si quid exuberat, in alios secundariò permittit effluere. Specta in imagine quod dico. Caput in corpore (nam hæc Apostolica allegoria est) & membrum est, & caput, id est membrum primarium. Quà membrum, crescit primariò, suoque incremento corpus totum perficit, qui secundarius & reliquis communis effectus est: quà caput, influit in membra primariò, illoque influxu redundantem in se perfectionem secundariò recipit. Hierarcha similiter caput Ecclesiæ est, & membrum sacrum ad diuinos vsus Hierarchicè destinatum. Vt membrum & acquirendæ perfectionis statu præditus, medijs quæ sunt illi statui communia in debitam crescit perfectionem, eoque incremento sanitatem, robur, decorem corpori conciliat. Vt caput & Hierarcha proprijs supremo statui actionibus subditos vitali influxu auget & conseruat, indeque ipsius maior resultat perfectio. Itaque cum propriè sibi vacat, crescit vt agat; cum alios curat, agit vt crescat: illud æquè Religiosis vt ipsi conuenit, hoc eius status & officij maximè proprium est. Quare quod superiùs ex S.Dionysio producebamus, cum scientiam Hierarchicam fuerimus adepti, *fieri poterimus consecrati & consecrantes, illustrati & illustrantes*, non significat Hierarcham vt sic consecrari, illustrari, perfici, cum à Magistro ponatur iam ante perfectus & consecratus; sed per ampliationem, vt loquuntur, nos qui perfecti erimus & illustrati, similes Angelis, & Iesum propiùs speculantes, alios illustrabimus & perficiemus.

Probatur exemplo capitis in corpore humano.

Explicatur S. Dionysius cit.

ALTERA COMPARATIO IN EA PERFECtione ponitur quam status vterque ante sui professionem requirit.

CAPVT XX.

VT IN rebus naturalibus, sic in hisce diuinis, vt forma conuenienter introducatur, dispositiones quasi præambulæ debent præcedere, quæ dignum aduenienti perfectioni hospitium comparent, seque formæ ad agendum aut patiendum velut comites & administras præbeant. Est autem triplex earum genus, cum aliæ materiam perfectissimè & integerrimè dispositam formæ aduenire gestienti, & leuissimas moras exosæ offerant: aliæ minori quodam apparatu contentæ, sufficientem subiecti dispositionem moliantur, pene non tam vt in eo dignitatem aduocandæ formæ conficiant, quàm vt indignitatem repellant, si quando illa Deo volente obuenerit: aliæ demum vel inducendæ formæ sunt contrariæ, vel certè sic ab illa remotæ, quanquam paulò magis indifferentes, vt ea non nisi violento impetu in tale subiectum, & contra rerum naturam contrudi posse videatur.

Triplex subiecti dispositio ad formam recipiendam.

Perfectissima dispositio ad statum Episcopalem. Greg. in l. Pastorali. Chrys. l. de Sacerdot. Bern. l. de Consid. ad Eugen. Petr. Bles. in Canone Episc. & ep 15. Hallier in Vind. a p. 674. *Dispositio ad ineundam Religionem.*

Si dignitatem maiestatemque Hierarchici spectas officij, quantam postulari censes perfectionem vt in apice caritatis, in operosissima vitæ conditione, in excellentissimo statu cum laude consistat Hierarcha? Duplex illa est virtutis & scientiæ, & vtriusque quidem omnigenæ, in qua describenda nondum satis sunt vberes fœtus ingenij magni Gregorij in toto Pastorali; parum diserta eloquentia diuini Chrysostomi tot libris de Sacerdotio; leuis & stricta D. Bernardi meditatio in grandi opere de Consideratione; breuis & succinctus Petri Blesensis Canon Episcopalis ad Episcopum Vigorniensem, & Parænesis Epistolica ad Electum Episcopum Carnotensem; nimiùm parci loci communes Doctoris Hallier; quia quicquid de futuri Episcopi apparatu & dispositione dixeris, eius officio minus est. Puta igitur hæc à me collecta & descripta omnia, puta ab eo quem Deus ad tantam dignitatem designet, omnia iam comparata, & nihilominus acquirenda superesse quamplurima, ad artem artium dignè Deo profitendam. Religio ex aduerso mentes albas, virtutum pene dicam priuationem in candidato suo tolerat; qualem Dositheum describit Dorotheus, quales pueros admiserunt sancti, vt Theodorum Pacomius, Placidum Benedictus. Discriminis aperta ratio est in statu nuper explicato, supremæ virtutis acquisitæ in Episcopo, acquirendæ in Religioso. Non ideo tamen virtutem scientiamque excludit Religio, sed summam patitur & admittit; quantam in Cassiodoro Senatore, in S. Petro Morono, in Episcopis omnibus concipio, qui è dignitatis suæ culmine, ad Religiosam humilitatem descendunt. Differunt igitur status hi, quòd Episcopalis pro dignitate maximam prærequirit perfectionem; Religiosus cum nullam ex officio postulet, potest omnem pro sanctitate suscipere: conueniunt autem in eo, quòd vterque saluus & integer homini possit donari, qui non sit virtutum illarum dotibus ad miraculum spectabilis.

Mediocris & sufficiens dispositio ad statum Episcopalem. Aurel. pag 624.

Nam si qui dispositione illa quam mediam recensuimus, satis se robustum putat, vt oneri Angelicis humeris formidando, suos ipse subijciat, nihil prohibet quin Hierarchicam ritè atque legitimè consecrationem suscipiat. Petrus Aurelius satis esse arbitratur, *dummodo quis diuino impulsu, nullo quæstu aut cupidine animi, constituto in Ecclesia more vocetur, nec vllius impedimenti conscius, paratus sit omnia facere, vt ad perfectionem euadat, & tanto munere rite fungatur.* Apostolus certè siue ad Titum scribens, siue ad Timotheum, virtutes non admodum supra vulgares desiderat in Episcopo. *Si quis*, inquit, *sine crimine est*, & *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse.* Quæ verba videri fateor non Chrysostomo soli & eius scholæ, sed etiam Latinis quibusdam Patribus admirabilem quandam continere perfectionem; sed ab illis existimo locum oratoriè potiùs, & spectata officij dignitate superiùs considerata, quàm literaliter explicari. Siquidem Græca vox ἀνέγκλητος, eum tantùm significat, qui iudicio criminis alicuius non sit postulatus: & explicatiùs deinde traduntur ab Apostolo, quæ obscuriùs eo verbo continebantur. Hæc autem sunt crimina Christianis communiter omnibus euitanda; quemadmodum Colossenses vult idem Apostolus esse *sanctos, & immaculatos, & irreprehensibiles coram Christo.* Et aliàs Petrum pro perfecto Episcopo habebat Paulus, quando *in faciem restitit ei, quoniam reprehensibilis erat.* Minus ergo aliquid, quàm summam perfectionem postulat in Episcopo, quum illum cupit esse irreprehensibilem: & S. Anselmus crimen quo carere debet Episcopus, explicat *graue peccatum, accusatione & dam-*

Explicatur Apostoli locus. 1. Tim. 3. ad Tit. c. 1. Colo. c. 1. Galat. c. 2. Anselm. in ep. ad Tit. c. 1.

& damnatione dignissimum, sicuti est homicidium, adulterium, aliqua immunditia fornicationis, furtum, fraus, sacrilegium. Et breuiùs D. Thomas eligi vult Episcopum, non eum qui Baptismi innocentiam lethali peccato non violauerit, sed qui crimine infami aut accusatione digno non notetur. Eadem est Gratiani sententia, ad quem lectorem remitto, deprehensurum criminibus nonnullis infamem ab Episcopatu procul haberi, non vi status ipsius, sed optimo Ecclesiæ instituto, eximiam quantùm quidem fieri potest sanctitatem in ministris suis exigentis.

Gratian. à dist. 24. ad 62.

In hac Paulini loci expositione morati sumus expressa opera; quoniam eo Franciscus Hallier vtitur ad probandum *ad Episcopalem statum non nisi qui perfectioris virtutis sunt, assumi debere.* Quod vt conforme sacris Canonibus, & officij magnitudini, bonis omnibus in voto esse debet: in vsu tamen viderit an sit perpetuum. Aliter certè fieri iam olim querebatur S. Hieronymus, si tamen Hieronymus, eo loco quem olim ad libellam expendimus. *Nunc cernimus plurimos hanc rem beneficium facere, vt non quærant eos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscunt Ecclesiæ prodesse; sed quos vel ipsi amant, vel quorum sunt obsequijs deliniti; vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit, & (vt deteriora taceamus) qui vt Clerici fierent muneribus impetrarunt.* Magnis etiam viris rationes humanas scimus non rarò eiusmodi parentum atque amicorum ordinationes persuasisse; & à S. Basilio Ecclesiastica narrat historia, Sazimis vili ac despecto oppido erectam Episcopatus sedem, vt in ea constitutus Gregorius Nazianzenus amici sui partes, aduersùs Anthimum secundæ Cappadociæ Metropolitanum tueretur. Quo in facto si vnicam Dei spectasset gloriam, neque terreni desiderij quicquam admiscuisset, priùs faciliusque sine dubio cessisset Basilio Gregorius, neque tandiu subamaras contentiones & altercationes continuasset, quæ in eius Epistolis leguntur, & in Annalibus cum totius causæ narratione colliguntur. Potuit ergo S. Basilius, vt Ecclesiæ suæ Metropolitanæ dignitatem amplificaret, nouos Episcopatus sibi subditos, quos Suffraganeos appellamus instituere, non poterit sanctus alius simili ex causa veteri Episcopatui fratrem & consanguineum suum, aut amicorum fidelissimum præficere? Respondebis hæc à plerisque vitiosè fieri: at ego tamen fieri dicam, & sine vitio eos etiam assumi posse, qui non sunt *perfectioris virtutis.* Sic enim electori præcipit D. Thomas, *Non teneri* eum *assumere meliorem simpliciter, quod est secundùm caritatem, sed meliorem quoad regimen Ecclesiæ, qui scilicet possit Ecclesiam & instruere, & defendere, & pacificè gubernare*: quod possunt aliqui non *perfectioris virtutis*, interioris nimirum & priuatæ, modò politicis virtutibus sint prædìti, quas tu *perfectiores*, ego illustriores & hominum oculis magis expositas voco, indeque ostendo caput illud tuum Episcopalis perfectionis, quòd *perfectiores virtutes* exigat, facilè explicari, de splendidioribus politicisque, non de ijs quæ maiorem Dei amorem pariunt.

Fr. Hallier refellitur 598.

Hier. in ep. ad Tit. c. 1.

Sazimorum Episcopatus erectus à S. Basilio.

Baron. ad an. 371. tom. 4.

Non semper eligendus necessariò perfectissimus.

D. Th. 2. 2. q. 185. a. 3.

Descendamus porro ad subiectum aut nullis conuenientibus, aut contrarijs dispositionibus malè præparatum: hominem spectemus qui terrenis hactenus lucris inhiarit, inuidiæ, zeli, ambitionis tormento animum suum cruciarit, corpus & oculos à flagitijs nunquam abduxerit; illum ego si Ecclesiasticos attendo Canones, ad Religiosam conuersionem & validè & licitè admitti posse dico, ad Episcopalem characterem validè quidem, at non licitè. Peccaturum igitur qui talis consecrari appetat, qui talem consecret, sed fir-

De eo qui nullam habeat dispositionem ad illos status.

mum consecrato characterem inhæsurum: laudabiliter ex aduerso & meritoriè facturum qui eius propositi virum ad Religiosam admittat professionem. Quæ omnia clarum habent discrimen in ipsa status natura; cum ab eo statu conueniat non arceri peccatores, qui per purgationem & illuminationem aspirat ad perfectionem: sit autem decentissimum Hierarchico statu, qui propriè perfectorum est, & alijs vacat perficiendis, non inaugurari eum qui purgatione & illuminatione indigeat. Est verò & in his notanda hæc differentia, quòd præcisè loquendo, possint vtroque statu initiari imperfecti, sed illi sæpiùs in Episcopali maneant imperfecti, in Religioso autem modum viuendi sanctiorem accipere soleant. Nimirum qui statum Episcopalem circum obsidet fulgor, mentem à se procul auocat, & ordo alijs perficiendis natus, in externa munia, & alienam salutem totum hominem extra se nisi prouidet, abripit & effundit. Statùs autem Religiosus purgationem primariò & pœnitentiam alumnis suis objicit, eoque animo à facinorosis initur, vt sit baptisma, depositio sordium, non carnis sed animi, & longa post innocentiæ naufragium tabula. Quamobrem non inuenustè Religionem cum Arca Noë conferre possumus, quomodo S. Chrysostomus Ecclesiam vniuersam, *quæ mutas pecudes, & brutas animantes accepit, brutas seruauit: rationis expertes homines accipit Religio, nec seruat tantum, sed immutat: coruum accepit columbam emittit; accipit lupum, & ouem illum emittit.* Eodem sensu dictum Lactantij de lustrali Ecclesiæ lauacro, ad secundum baptismum Religionis non incommodè transferri potest. *Da mihi virum qui sit iracundus, maledicus, effrenatus: paucissimis Dei verbis tam placidum quàm ouem reddam. Da cupidum, auarum, tenacem; iam tibi eum liberalem dabo, & pecuniam suam proprijs manibus largientem. Da libidinosum, adulterum, ganeonem; iam sobrium, castum, continentem videbis. Vno enim lauacro malitia omnis abolebitur. Pauca Dei præcepta* (quantò magis consilia voto firmata?) *Sic totum hominem immutant, & expolito vetere nouum reddunt, vt non cognoscas eundem esse.* Docent id asceticorum Patrum vt Ioannis Climaci, vt Ioannis Cassiani narrationes, & liber Vitas patrum complexus; neque certius vt arbitror testimonium peti potest ac debet, quàm à quotidiana quam oculis vsurpamus experientia.

Differentia inter vtrunque statum.

Religio cum Arca Noë comparata. Chry. ser. 6. in Terræ motum & Lazar.

Lactā. l. 3. diuin. Inst. c. 26.

TERTIVM COMPARATIONIS CAPVT IN ipsa vtriusque status consecratione & professione perpenditur.

CAPVT XXI.

DVO se nobis objiciunt hoc loco ponderanda, quod à profitentibus donatur & offertur Deo, quodque vicissim ab ijsdem in illa consecratione suscipitur. Votum offert Episcopus, offert & Religiosus. Duplex est in Episcopo, castitatis, & caritatis; triplex in Religioso. Castitatem habet solennem Episcopus, cum Religiosis omnibusque Sacerdotibus communem. Votum Episcopale caritatis in eo consistit, *quòd ex diuina dilectione se obligat ad hoc quòd saluti proximorum insistat.* Ideo ad hoc tenetur *quòd omnia sua pro honore Dei, & salute sui gregis contemnat, cum opus fuerit, vel pauperibus sui gregis largiendo, vel rapinam bonorum suorum cum gaudio sustinendo.*

Episcopalis professio quo voto continetur.

D. Th. 2. 2. q. 185. a. 4. Ibi. q. 184. a. 7. ad 1.

sustinendo. Imo & vitam ipsam omnibus cum opus est periculis exponat: *cum bonus pastor animam suam ponere teneatur per ouibus suis.* Cui S. Bernardus tam pro spiritalibus bonis, quàm pro temporalibus dicat: *Praes singulariter; ad quid? Nunquid vt de subditis crescas? Nequaquam, sed vt ipsi de te: principem te constituerunt, sed sibi non tibi.* Cum autem illa nobili caritate nihil maius perfectiusque esse sanctissimum principis pastorum oraculum declararit; nihil habet in votis suis omnibus isti comparandum Religio: tum quia Religiosa vota non sunt ipsa perfectio, sed via & media ad perfectionem; Caritas autem Episcopali professioni intima, est ipsissima quæ in Hierarchia petitur, perfectio, & absoluta boni Pastoris imitatio: tum quia se voto illo totum supremæ bonitatis more & exemplo in aliorum commodum effundit Episcopus, communicando melior & felicior, quàm accipiendo; & quia in apice perfectionis voti stabilitate consistit, aliorum essentialiter perfectiuus & perfector est. Inde Apostolo Episcopatus *bonum opus* dicitur; quia explicante S. Thoma *Episcopalis operatio, per quam vtilitati proximorum intenditur, principale, & finale est illius status.* Inde officium Hierarchicum totum ad alios, purgatio, illuminatio, perfectio: inde nomen ipsum Hierarchæ, cum principatus sit τῶν ἱερῶν τι. Quod votum, vt sæpe diximus, Episcopos supra omnium, maximéque Religiosorum capita euehit, vt qui & sibi vacant, & ab Hierarcha perficiuntur.

Ibi. q. 185. a. 5. Bern. l. 3. de Consi. c. 5. *Religiosa professio illi dignitate cedit.* *Episcopatus bonum opus.* D. Th. ibi. q. 185. a. 1.

Iam verò quanquam vetet Apostolus quæri *quis prior dedit ei, & retribuetur ei?* cum se Deus liberalitate vinci nunquam permittat, videndum quid vterque à Deo, & Ecclesia recipiat. Ante omnia ex voto solenni exurgit obligatio, & status seruitutis, cui si fuerit opus tollendo & mutando suprema Ecclesiæ Principis auctoritas necessaria est, vt de Religioso supra probauimus. De Episcopo monet apertè D. Thomas *soli Papæ licere dispensare in voto perpetuo, quo quis se ad curam subditorum adstrinxit Episcopatum suscipiens.* In quo tamen ex principijs Doctoris huius eximij, fateri necessarium foret vim minorem inesse quàm Religioso, in quod ne ipsi quidem Ecclesiæ vniuersæ Principi, Dei Vicario potestatem relinquit ad soluendum, ex ratione solennitatis, de qua ante tractauimus. Deinde consecratio Episcopalis characterem inducit, siue nouum à Sacerdotali distinctum, siue eundem sed extensum, vel altiùs impressum & radicatum; id enim apud Theologos controuertitur: at Religiosi professio, licet & ipsa in Patribus & Concilijs glorioso consecrationis vocabulo decoretur, expers tamen characteris est, & soluta voti obligatione tota obliteratur; cum perennet Episcopalis in consecrato potestas, licet nonnunquam *propter impedimentum superueniens remaneat absque actu.*

Solennitas vtriusque professionis. D. Tho. q. 185. cir. a. 4. *Character Episcopalis.* Ibid. ad 3.

Præterea diuinitus concedi gratiam vtrique statum suum ineunti nemo dubitat, sed de ea nonnihil ampliùs inquirendum videtur. Primam enim gratiam, ab existentis gratiæ & caritatis incremento: deinde gratiam sanctificantem à gratuita siue gratis data: tum id quod omni necessitate consequitur, ab eo quod benè laudabiliterque fieri concipitur, distingui oportet. Quibus expensis ad vtranque consecrationem dico bonum, sanctum, conuenientissimum esse, afferri à profitente animum gratia sanctificante ornatum, quem nouus ille status, & Christiana vulgari sublimior perfectionis professio maioribus diuinæ gratiæ donis, & ampliori merito locupletet. Quæ assertio

Necessaria non est in professione gratia sanctificans.

nemini dubia esse potest, neque in ea confirmanda immoror, vt adijciam strictè tamen & pressè loquendo, fieri aliter posse, vt in peccato lethifero constitutus Hierarchicum vnguentum capite excipiat, aut Religiosa vota labijs distinguat: verus sine gratia sanctificante Religiosus & Hierarcha. De Religiosa professione notauit illud solerter Illustrissimus Bellicensis, aduersùs nonnullos sui statûs plusiusto amantes, & sanctitatis, quæ cum omni votorum & obseruantiarum custodia potest ab animo exulare, nimios ostentatores. *Rarum id in Religiosa.* Fateri nihilominus oportet rarissimam in terris auem esse illam, siue ritus spectantur in ea professione adhiberi soliti, pœnitentiam & humilitatem spirantes; siue necessitas futuræ vitæ & difficilis, in quam volens sciens professus se se induit; siue rerum omnium è quibus peccata nascuntur abdicatio perpetua; siue animus antea generali confessione purgatus; siue diuinus instinctus qui cum ad Episcopalem æquè ac Religiosum statum amplectendum necessarius sit, minùs tamen vitio nostrò huic deest, quàm illi, & ad illum frequentiùs acceditur humani boni intuitu, quàm ad istum. (Aug. l. 19 de Ciuit. c. 19.) Denique *locus superior* (Episcopalis) *etsi ita administretur vt decet, tamen indecenter appetitur.* (D. Th. 2. 2. q. 189. a. 10.) Religionis autem desiderium, & ingressus, non tantùm bonum est, sed etiam melius bonum; quique eius consilium alterius animo instillant, *non solùm non peccant, sed etiam magnum præmium merentur.* (Ibid. a. 9.) *Baptismus secundus.* Eodem refero sæpius dictum Baptismum qui in habitus Religiosi susceptione, contractas in seculo sordes omnes peccatorum eluere dicitur, etiam à S. Thoma: (D. Th. ibi. a. 3. ad 3.) quam prærogatiuam cum rideret, & statui Religioso vellet ereptam VVicleffus, Thomas VValdensis fusiori disputatione tuetur & asserit. (Th. Wald. tom. 3. de Sacra. tit. 9. c. 80.)

Episcopali professione non acquiritur prima gratia. Episcopali quoque professione primam non acquiri gratiam, quasi ea ex opere operato cum Ordinis charactere infundatur, ex eo validè conficitur, quòd neque sacramentum Ordinis, neque character Episcopalis, vt neque votum Religiosum, sit formaliter sanctitas, aut ad formalem sanctitatem vltima & necessaria dispositio: nullam igitur habenti sanctitatem, primam gratiam ex opere operato non cõfert. Deinde peccati lepram nemo deponit vt iustitiæ restituatur & gratiæ, nisi per actum, aut cum actu voluntatis, qui sit retractatio, & præteritæ culpæ odium atque displicentia: constat autem characteris Episcopalis susceptionem, vt & votorum nuncupationem, non esse actum illum, nec ipsum includere, characterem ipsum nulla formalitate opponi habituali peccato. Nam & ab illo suscipi potest qui obfirmatam habeat in lethali noxa voluntatem, & qui suscepit, aliquando gratiam potest amittere, charactere conseruato. Quare character Episcopalis, vt & Religiosa professio, primam gratiam de se ex opere operato non tribuit.

Episcopalis consecratio confert gratias gratuitas. De gratijs gratuitis ita philosophari conuenit. Quia consecratio Episcopalis aut sacramentum est, aut ex communiori sententia res sacramentalis, & Ordinis Sacerdotalis perfectio, gratiam confert consecrato sacramentalem, qui est communis sacramentorum effectus. Quæ licet vi sacramenti conferatur, pro rata tamen portione dispositionis maiorem aut minorem consecratus accipit, *quam Spiritus Sanctus partitur singulis prout vult, & secundum propriam cuiusque dispositionem & cooperationem.* (Concil. Trid. sess. 6. c. 7.) Quia verò ex altera parte character Episcopalis sanctificatiuus & perfectiuus est, totusque in aliorum commodum refertur: quia cum eo accipit homo plenitudinem potestatis ad actus

Hierarchicos

Hierarchicos exercendum: ideo in conſecratione accipit Epiſcopus velut teſſeram ſeu promiſſionem Chriſti, aut ſi mauis, ius ad gratias actuales paſtorales, tempori accipiendas; qualis eſt prudentia politica, ſacra fortitudo, & quæcunque in principe & Hierarcha requiruntur. Atque cum effectus Ordinis proprius non ſit gratia ſanctificans præciſè, ſed augmentum gratiæ in bene diſpoſito, vt quis fiat idoneus miniſter: non puto dubitari poſſe quin cæteris paribus plus gratiæ ſecundùm effectus, ſeu dona Hierarchica, id eſt propria virtutis gubernatiuæ, conferatur vi ſacramenti Ordinis & conſecrationis Epiſcopalis, quàm donetur vi cuiuſcunque alterius ſacramenti. Qui autem vitio ſuo malè diſpoſitus, & tamen ad id officij & ſtatus vocatur à Deo, ſi delibutus vnguine Hierarchico gratiæ ſanctificantis eſſe particeps non poteſt, gratias certè gratuitas & regendis ſubditis neceſſarias cum charactere percipere putandus eſt, vel Caïphæ ſimilis, qui *cum eſſet Pontifex anni illius, prophetauit:* Ioan.c.11. vel Saülis, qui vnctus in Regem *mutatus eſt in virum alium*, & plenus 1.Reg.10. curis grandibus, nuper aſinarius inueſtigator regnum ſuum à diſſimulatione, regiarum virtutum difficillima auſpicatus eſt. Ita characteris Hierarchici impreſſionem ſemper comitatur aut ingens gratiæ ſanctificantis incrementum, cum Chariſmatis, & donis gratuitis: aut ſola hæc dona poſſeſſorem ſuum ſanctificare non valentia, ſed aliorum perfectioni opportuna. Religioſæ verò profeſſionis alia ratio eſt, ad quam ſi qui gratia ſanctificante deſtitutus acceſſerit, neque primam iuſtitiam, neque eius augmentum, neque gratias gratis datas accipiet: quoniam neque tum illius capax eſt, neque ad iſtas exercendas & communicandas inſtituta Religio.

Aureola Epiſcoporum. Inuitat me materiæ benignitas vt prouehar vlteriùs à gratia & merito ad præmium, quod accidentale tantùm in Aureola conſidero. Eſt autem recepta Theologorum doctrina, ſeruari doctoribus Aureolam in cœlo, non minùs quàm Martyribus, & Virginibus, de qua plura ſcribit D. Thomas Magiſtrum interpretatus: D.Th. in 4 diſt. 49. tota. eaque Danielem habet veluti prædem, *qui ad iuſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates.* Dani.c.12. Quæ ſi debetur doctoribus & prædicatoribus, docentibus ex officio vel commiſſione, cui iuſtiùs reddi poteſt quàm Epiſcopo, cuius tota quaſi natura doctoris eſt, à quo Doctores creantur, vt dictum à nobis, cuius commiſſio eſt temporaria priuatorum doctrina populo expoſita? qui perficiendorum ordines ſub ſe videt, quorum ipſe princeps perfectiuus eſt? Vult autem D. Thomas eos tantùm Prælatos Aureolam promereri, qui actu docendi officium exerceant, *quia*, inquit, *corona non debetur habituali, ſed actuali pugnæ.* Ibid.a.3.ad 3.q. *Aureola Religioſorum.* Religioſis quoque ſuam non defore Aureolam in cœlo, multa mihi probabiliter perſuadent. Nam ſi eſt Aureola præmium accidentale beatorum, de operibus perfectionis ſecundum perfectam victoriam; quæ ſunt maioris opera perfectionis, quàm quæ toto vitæ curſu Religioſus exequitur? Quis fortius carnem & dæmonem, & ſeipſum quàm Religioſus vincit & perdomat? Si virginitatis certamini donatur Aureola, licet ea nullam à ſtatu & voto habeat firmitatem, cur caſtitati voto ſtabilitæ negabitur, quæ perpetuam carnis aduersùs ſpiritum luctam in nobis operatur? Si corona Martyribus etiam ſine ſanguine, & gladio mortuis præparatur, quid eſt aliud Religio, quàm lentum & viuax Martyrium? Si doctores inter ſplendidos illos ignes firmamenti ſua merces, ſua

expectat Aureola, non poterunt eius esse participes Religiosi Ordines Mendicantes ad docendum & prædicandum erecti, qui se ex instituto suo ad id officij comparant, & ex Hierarcharum commissione illud feliciter exequuntur? Si rite à nonnullis tres Aureolæ distinguuntur, *secundùm ea quibus Christo nobilissimè conformamur*, potest-ne vanitatis argui, qui dicat perfecti Religiosi vitam, expressam esse Christi viuentis æquè ac morientis imaginem? Neque ab hoc proposito abludit Beda locum Exodi commentatus, vnde nomen Aureolæ sumpserunt Theologi. *Quòd verò descripta priùs vna corona, subiungitur. Et supra illam alteram coronam aureolam, de illorum potest præmio rectè intelligi, qui generalia scripturæ sacræ mandata, spontanea vitæ perfectioris electione transcendunt, ideoque specialem præ cæteris fidelibus retributionem voluntariæ oblationis expectant.* Eundem secuta ducem Glossa *perfectionis vitæ & oblationis voluntariæ* Aureolam nominat. Atque idem Beda, coronam ait auream ijs promitti, qui mandata custodiunt, quibus dicitur à Christo, *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Illi Aureolam superponi, cum dicitur, Si vis perfectus esse, vade & vende omnia.* Video equidem eiusmodi explicationem D. Thomæ non probari, qui paupertati Religiosæ non Aureolam, sed iudiciariam potestatem promissam recolit: verùm id eo maximè consilio videtur scribere, vt ternarium numerum in Aureolis conseruet, neque eas ad alia supererogationis & consilij opera extendat. Non assentietur & huic in Religiosi status gratiam prærogatiuæ, qui omnes ridet Aureolas Claudius Seguenotus. Sed dicta nostra verisimilitudine non carere agnoscent Doctores Aureolam sperantes in cœlo, qui Seguenoti articulum in hæc verba damnauerunt. *Quæ asserit de Aureolis sanctorum, quas dicit nouitium inuentum Theologorum, & sine fundamento in scriptura; sunt falsa, temeraria, scholis etiam veterum Theologorum iniuriosa.*

Ibid. a. 5. — Beda l. 1. de Tabernac. c. 6. — Exod. c. 25. — Glossa in eum locũ. — *Seguenotus ridet doctrinam de Aureolis in l. de S. Vir. p. 74. Condemnatus in hac parte.*

EXPENSA IN HOC PROPOSITO Petri Aurelij doctrina.

§. Vnicus.

POSITVM est in assertione, hominem illum qui vacuus habituali gratia in Hierarcham consecretur, verum & legitimum fore Episcopum: quod & in priori comparatione notatum, nullis præditum virtutibus hominem validè, quamuis non licitè, verè tamen characterem Episcopalem suscipere. Cui doctrinæ Catholicorum omnium probatæ consensu, si pugnantia non loquitur Petrus Aurelius, causam non video, cur se tamdiu verset, & implicet, & instar sepiæ atramenti sui tenebris circumuoluat. Sic enim edisserit, triplicem in statu Episcopali perfectionem spectari, primam quæ ad illum adfertur, de qua superiori capite tractauimus: alteram, *quam ipsa status Episcopalis susceptio, sua vi & efficacitate, sine hominis ipsius labore & conatu tribuit*, quæ huius capitis propria est: tertiam, *quam Episcopus toto muneris vitaque decursu quærere & perpetuò sectari debet*, de qua sequenti mox capite dissseremus. Priores duas pertinere ad statum perfectionis acquisitæ, cum *hoc ipso supponantur habita & acquisitæ, quòd quis ad statum Episcopalem euectus est. Per has enim in illo constituitur:*

Petri Aurelij doctrina exponitur. p. 624.

tuitur : per priorem quidem vt dispositionem necessariam; per posteriorem autem vt formam quodammodo & animam status Episcopalis. Probat id *ex Christi mente*, qui eum statum sic instituit, *vt sine hac plenitudine & perfectione gratiæ suscipi nollet.* Deinde ex antiquo more Ecclesiæ, quæ illa carentes gratia, *pro Episcopis non habebat, & tanquam vitio creatos deponebat.* Ad extremum, ex alio veteris Ecclesiæ more, in qua *Clericus omnis, multoque magis Episcopus mortali peccato, & pœnitentiæ reatu, è Cleri totius ordine labebatur. Cum hoc ipso quòd peccator est, statum amittat ex primæuo iure, nec ampliùs in eo sit.* Memini me propositionem hanc tertiam alibi proferre potiùs quàm expendere, & cum nonnullis VVicleffi & Hussij propositionibus strictim collatam offerre Lectori. Nunc tota hæc doctrina examen nostrum loco non importuno postulat, resectis ijs quæ necessariò iterationem non exigunt.

Prior enim, inquis, perfectio est *dispositio necessaria*, posterior *forma & anima*: per hanc ergo perfectionem formaliter *constituitur* in statu Episcopali, per illam ita disponitur, vt absque illa in subiectum malè præparatum, nisi miraculo aliquo, præter naturæ ordinem forma Episcopalis introduci non possit. Nam cum ignis agit in lignum, siccitatem & calorem vt *dispositiones necessarias* primùm intromittit, sine quibus, nisi per miraculum & supremam naturæ auctoris potestatem, ignis formam nunquam lignum concipiet: illis autem positis de ligno ignis nunquam fiet, nisi forma ignis substantialis in materiam ligni sic dispositam introëat. Sic igitur colligo. Si prior illa perfectio est *dispositio necessaria* ad recipiendam formam Episcopi, quemadmodum calor & siccitas ad formam ignis, illam qui non est assecutus, vel omnino Episcopus esse non potest; vel si verè sit Episcopus, illud naturaliter non euenit, sed diuinæ potentiæ miraculo, quod in Patribus & Concilijs nouis & antiquis non leget Aurelius. Video enim non paucis Patribus placere donatum Eucharistia fuisse Iudam sub ipsum sacrilegæ proditionis ictum: factum proinde cum cæteris & Sacerdotem, & Episcopum; nemini tamen venit in mentem scribere factum illud miraculo, quòd *dispositione necessaria* non esset instructus. Ac licet *mentem* illam *Christi* sciamus esse, vt nemo nisi cum dispositione conuenientissima ad tantum onus statumque accedat, eam tamen *dispositionem* adeo *necessariam* esse noluit, vt qui ea careat, aut Episcopus esse non possit, aut miraculo fiat Episcopus. *Refellitur in ea dispositione necessaria quã affert.*

Posterior, inquis, perfectio est *forma & anima status Episcopalis.* Non sunt ergo consecrationis verba quibus character imprimitur, forma Episcopalis, sed *plenitudo perfectionis*; per hanc vt *per formam*, non per illa constituitur in esse Episcopi; vt lignum per substantialem ignis formam, fit ignis formaliter. Vide quò præcipites. Ergo sine Episcopali charactere & consecratione potest aliquis Episcopus fieri per dispositionem hanc posteriorem, videlicet *plenitudinem gratiæ*. Quod libenter Ioannes Hus audierit, cuius est dogma damnatum in Constantiensi, *Eum qui rectè viuit, esse Diaconum vel Sacerdotem*, quod Doctori Hallier probari non poterit, qui ad VVicleffi & Hussij errores accedere putat eos, qui credant sanctitate, pietate, quacunque arctioris vitæ & sanctioris professione ad Sacerdotium & Hierarchicam potestatem attolli, vt libro superiore vidimus. Ergo cum omni charactere, & inauguratione, qui perfectione careat, is in statu Episcopali non erit. Et hoc VVicleffo plurimùm arridebit, cuius articulus proscriptus est, *Episcopum aut Sacerdotem exi-* *Refellitur in forma & anima status Episcopalis quam excogitat.* *Periculosa Aurelij doctrina.* Concil. Const. sess. 15. Wicleffi articul. 4. damnatus.

ſtentem in peccato mortali non ordinare, non conſecrare, non conficere, non baptiZare. Sic quoque Ioannes Hus in his partibus videbit, cùm ſcribit, *Niſi eſſet lex caritatis intrinſecùs, nemo propter chartas vel bullas habet habilitatem, vel iuſtitiam plus vel minùs.* Ergo qui certus eſt ſe ſtatum Epiſcopalem ſuſcepiſſe, certus etiam eſt habere ſe *plenitudinem gratiæ:* licet ea conſecratio non ſit ſacramentum, vt vocant, mortuorum: & hoc ei beneficium aduenire oportet ex opere operato, quemadmodum de infante recens baptizato pronunciamus; ſiquidem gradum hunc ſecundæ perfectionis cenſet Aurelius *vi & efficacitate ſuſceptionis ſtatus, ſine hominis ipſius labore & conatu tribui.* At iſtud ſcriptura non facilè concedat:

Eccl.c.9. *Neſcit homo vtrum amore, an odio dignus ſit; ſed omnia in futurum ſeruantur*

1.Cor.4. *incerta.* Neque Pauli Apoſtoli & Epiſcopi perfectiſſimi modeſtia: *Nihil mihi*

Concil. Trid. ſeſſ. 6.can.9. *conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum.* Neque Tridentino ſatis conueniat dicenti, *quemlibet dum ſeipſum ſuamque propriam infirmitatem & indiſpoſitionem reſpicit, de ſua gratia formidare ac timere poſſe.* Quid autem dicis de eo qui ſtatum Epiſcopalem confert, ipſe in illa *plenitudine gratiæ* non conſtitutus? Fateriſne conferre?

1.Cor.16. At ea *Chriſti mens* non eſt, qui iubet omnia noſtra fieri in caritatate. Negas reipſa conferre? Caue Donatiſtarum Africanorum ſectam, ſan-

Error Donatiſtarum. ctitatem & collationem ſacramentorum à Miniſtri dignitate accerſentium, tu inquam, qui de opere loqueris operato. Et in eam impingere te demonſtro ex ea quam ſtringis comparatione. Nam cum ſcribis, *tanquam vitio ordinatos deponi ſolitos, quantumuis characterem accepiſſent:* ad Magiſtratus alludis vitio creatos, qui verè Magiſtratus non erant, neque vnquam legitimè Remp. adminiſtrarunt, coacti cedere melioribus verè & auſpicatò creatis. Si quis igitur neque plenitudinem gratiæ in ipſa ſuſceptione ſtatus accipit, neque ab eo ſtatum ſuſcipit qui *plenitudinem gratiæ* poſſideat, eum oportet *vitio ordinatum,* id eſt verè & realiter ordinatum non eſſe, *quantumuis characterem acceperit;* cui propoſitioni nemo Donatiſta non ſubſcribet.

Reijcitur in aſſertione de depoſitione Epiſcopi. Eſt aliquid vlterius quò progrediar. Nam ſi *gratiæ plenitudo* eſt verè *quaſi forma & anima ſtatus Epiſcopalis,* illa qui excidit, à ſtatu excidit. Omnino, inquit Aurelius, nam qui eiuſmodi, *tanquam vitio ordinati deponebantur.* Et *Epiſcopus mortali peccato, & reatu pœnitentiæ è Cleri totius ordine labebatur.* Aurelianam hic grammaticam conſulo, quàm propriè appellet *reatum pœnitentiæ?* Cum pœnitentia reatus deleatur, neque peccetur agendo pœnitentiam, ſed ex pœnitentia colligatur peccatum, quod per pœnitentiam corrigitur. Addo etiam credat-ne ſynonyma eſſe *deponi & labi? Deponitur* enim qui aliena opera magiſtratu abdicatur; *labitur* qui ſuapte ſponte excidit: *deponitur* qui ſententia iudicis exauctoratur; *labitur* qui ſe ipſe ſiue volens ſiue incautus affligit. Vtrunque ſignificat Aurelius; ego neutrum verè dici poſſe contendo. Nam à depoſitione vt auſpicer, vel vnum è tota antiquitate nominet Petrus Aurelius, ea præciſè de cauſa depoſitum ab Epiſcopatu, quòd vel priorem perfectionem ad ſtatum Epiſcopalem non attulerit, vel quòd cum charactere gratiæ plenitudinem, quæ eſt ſecunda diſpoſitio, ex opere operato non acceperit: hoc enim in quæſtione nobis eſt. Teſtem citat Canonem 68. Concilij Carthaginenſis 4. *Ex pœnitentibus (quamuis ſit bonus) Clericus non ordinetur.* Hic de

Explicatur Concil. Cartha. 4. can.68. gratia habituali ſermo non eſt, ſed de externa Eccleſiæ diſciplina, quæ Pœnitentiæ publicæ & ſolenni, quod ante retulimus, irregularitatem adnexuit. *Si per ignorantiam Epiſcopi factum fuerit* (Clericus ordinatus fuerit) *deponatur à Clero;*

Clero; quia se ordinationis tempore non prodidit fuisse pœnitentem. Nam quia leges Ecclesiæ violauit decepto Episcopo, deijci debet de gradu illo & honore, quem malis artibus consequutus est. *Si autem sciens Episcopus ordinauerit talem, etiam ab Episcopatus sui, ordinandi duntaxat, potestate priuetur*: vt qui contra Canones fecerit, bono fortasse animo, sed malo exemplo. Quid autem ex hoc deducitur loco? quæ tandem hæc argumentandi, & assertionem suam confirmandi forma? De Episcopo agimus ordinato: tu Clericum obtrudis: de eo qui *gratiæ plenitudinem, formam & animam status Episcopalis* non habeat, tu pœnitentem publicum opponis: de Episcopo qui *deponatur tanquam vitio ordinatus*, tu loqueris ordinantem Episcopum, qui vna tantùm officij sui parte priuetur. Hoc non est abuti Canonibus, & Concilia terrendis imperitis producere, quæ vel semidocti aliena esse ab instituto peruideant? *Qui frustra citatur ab Aurelio.*

Venio ad lapsum, non tam peccantis Episcopi, quàm errantis Aurelij. *Episcopus*, inquit, *mortali peccato, & reatu pœnitentiæ è Cleri totius ordine labebatur. Hoc ipso quòd peccator est, non est ampliùs in statu Episcopali.* Dixit ergo verè VVicleffus, malè damnatus à Concilio Constantiensi, si proba est Aurelij sententia, *Nullus est dominus ciuilis, nullus est Prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.* Et eius discipulus Ioannes Hus, *Sicut princeps vel dominus, tempore quo est in peccato mortali, non sortitur nomen officij illius nisi nomine tenus, & satis æquiuocè: sic nec Papa, Episcopus, vel Sacerdos dum lapsus fuerit in mortali peccato.* Ergo temporarius est Episcopi status, rerum mutationi obnoxius, peccato mortali fit iterum Laïcus; quod Tridentino contrarium est: *Meritò sancta Synodus damnauit eorum sententiam qui asserunt, Noui Testamenti Sacerdotes temporariam tantummodo potestatem habere, ac semel rite ordinatos iterum Laïcos effici posse.* Ergo status Episcopalis res tantùm interior est, soli Deo nota quæ sub aspectum non cadit; incertum me facis vnde sacramenta hauriam, à quo consecrationem postulem, quem verum agnoscam Episcopum. Quis enim sciat an hic aut ille Deo iudice iustus sit, aut peccator? Et hic Tridentinum interloquitur, & anathema dicit ei *qui dixerit, non esse in Nouo Testamento Sacerdotium visibile & externum.* Quæro autem, nisi molestum est, *lapsus* ille & *peccator*, quando è *reatu pœnitentiæ* resurgit, redeat-ne postliminio ad statum Episcopalem? Quo id fiat modo? Sola gratiæ sanctificantis receptione, an noua consecratione? Aueo scire de Angelo siue Episcopo Ephesino quid censeas, cui Christus lapsum exprobrat, *caritatem tuam primam reliquisti.* Quem non ad *reatum*, sed ad fletum *pœnitentiæ* reuocat. *Memor esto vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac*: non propriæ tantùm perfectionis acquirendæ, sed etiam alienæ communicandæ. *Sin autem, venio tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco suo.* Non igitur ante dimouerat, neque lucernam extinxerat; & cum obiurgatione diuina dignus esset, è statu Episcopali lapsus non erat. Denique hoc postulo, cum *olim ex primæuo iure, lapsus* & *peccator* statum Episcopalem amitteret, nunc in noua Ecclesia quid fiat? *Cadit*, inquit, *in statum statu suo infinitè abiectiorem.* Hic si status peccatoris est, communem illum habet cum veteribus Episcopis lapsis, imo cum omnibus omnium temporum fidelibus, mortali peccato infectis: sin alius aliquis est, ede quo appelletur nomine, quem habeat ille status in Theologia locum? *E quo ad priorem redire non posset.* Excidit igitur aliquo statu, & tamen verbis immediatè præcedentibus aiebas, *nunc peccantem Episcopum non excidere gradu, & in eo necessaria Ecclesiæ in-*

Refellitur in assertione de lapsu Episcopi de gradu suo. p. 628.

Wicleffi articulus 15. damnatus in Concil. Const. sess. 8.

Ex ea assertione multa deducuntur absurda. Concil. Trid. sess. 23. c. 4.

Ibid. c. 1.

Apo. c. 2.

Aurel. Pag. 629.

Eius contradictio.

dulgentia retineri. Non rediret tamen, *nisi Ecclesiæ indulgentia restitueretur.* Qualis illa & quanta indulgentia est? Quibus Concilijs, quibus Canonibus decreta? Quo seculo cœpit, qua auctoritate corroborata est? Nomina statum à quo excidit, statum in quem cadit, indulgentiam qua restituitur. Edicas & illud, sit-ne nostris temporibus mutata status Episcopalis natura, vt cum *olim ex primæuo iure, forma & anima* status illius Angelici, esset *gratiæ & perfectionis plenitudo*, sine qua Episcopus *è statu labebatur, & amplius in eo non erat*, *nunc* alia sit *forma & anima* status Hierarchici, vt *peccans Episcopus non excidat gradu*, sed in eo mitiore & magis indulgenti forma retineatur? Quæ omnia cum perplexa sint & molesta, non miror equidem *consecutionibus* tam esse infensum Aurelium, quibus obruitur: sed hoc mihi stupendum videtur, totam hanc disputationem ab Aurelio Grammatico verbis & loquendi formis corruptam, à Theologo non fuisse recognitam, quæ nimis supina securitas est. Neque se verbis tegat clarioribus, vt dicat de statu pœnitentiæ agere se, quem si quis crimine suo mereretur, aut ad Episcopatum admissus non est, aut Episcopatu pulsus & abdicatus. Id enim cum verè dicatur, quæro pœnitentiæ publicæ solennis ad hoc propositum quàm sit necessaria mentio? Is-ne solùm sit indignus Episcopatu, qui crimen publica expiandum pœnitentia commiserit? An illa *dispositio necessaria*, illa *quasi forma & anima status Episcopalis*, illa *plenitudo & perfectio gratiæ*, sine qua Christus statum illum suscipi noluit, sit eo carere peccato, quod hominem in Ordine Pœnitentium esse cogat? Quæro præterea *pelli gradu & abdicari*, sit-ne in Latina Grammatica, *hoc ipso quod peccator est, statum amittere, amplius in eo non esse, labi ex ordine, excidere gradu?* Itaque ad seueritatis Theologicæ sensum facundiam suam propiùs accommodabit, si mihi credet Aurelius.

Idem pag. 628.

QVARTA COMPARATIO IN MEDIIS CONstituitur, *quibus vterque status amissam gratiam recuperat.*

CAPVT XXII.

De medijs ad augendam gratiam.

SVo vterque in statu collocati Episcopus & Religiosus sacrum perfectionis stadium decurrunt, & ad brauium aspirant. Quæris quibus alis euolent, quibus medijs gratiam habitualem, qua vt supponimus potiuntur, augeant, quibus vijs perfectionem amplificent? Breuiter satisfacio, pluribus, potioribus, illustrioribus Episcopus; obscurioribus, sed tutioribus Religiosus. Rem incertam & ignotam nemini, iam ante in comparatione prima expositam breuitatis causa præteruehor.

De medijs ad recuperandam gratiam.

Quæris deinde offendentes in cursu, quibus auxilijs resurgant, deperditam peccato lethali gratiam & caritatem habitualem, quibus vterque medijs statui suo essentialibus & proprijs recuperet? Proprijs inquam, non ex lege viatorij status aut Euangelici, sed ex Hierarchica vt sic operatione, ex Religiosa vt sic exercitatione. Certum est hoc loco primas Religioso statui deberi, vt qui pœnitentiæ sit & mortificationis, cum Monachus *plangentis habeat officium*, cum in Religione *homo viuat puriùs, cadat rariùs, surgat velociùs*: cum Episcopus ipse si quando ceciderit, vim & virtutem resurgendi à virtutibus

actibusque

actibusque statui Religioso conuenientibus debeat mutuari. Nam intimis sibi quà actiuus in alios, & perfectiuus est, non excitari Episcopum à peccato lethali ad gratiam habitualem, tam verum est, tamque confirmatum, vt sine temeritate & errore negari non possit. Enimuerò Scribæ & Pharisæi scripturas explicantes & docentes, qui actus est illuminationis Hierarchicæ, iubentur audiri tanquam legitimi doctores, & tamen multis sceleribus cooperti reprehenduntur, & eorum opera imitando fieri vetantur à Christo. Paulus timet cum alijs prædicauerit, ipse reprobus effici. Prædicatio fieri potest ex indifferente, imo & malo motiuo, scribente Apostolo, *Quidam quidem & propter inuidiam, & contentionem Christum annunciant, non syncerè, existimantes pressuram se suscitare vinculis meis. Quid enim? Dum omni modo, siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuncietur; & in hoc gaudeo*: vbi factum Paulus approbat, non voluntatem. Ergo prædicatio & similes Hierarchicæ actiones non conferunt primam gratiam. Deinde gratiæ gratuitæ è quarum numero est potestas Hierarchica, quæque eam comitantur dotes ad proximorum vtilitatem relatæ, non præexigunt nec secum adferunt caritatem habitualem. Nam in die iudicij *multi dicent, in nomine tuo dæmonia eiecimus, & virtutes multas fecimus.* Neque dubium quin Iudas verus esset Apostolus, vera cum socijs patraret miracula, verè Christum prædicaret vt cæteri, etiam cum Iudas erat, id est animo fur & proditor. Præterea, Episcopalia munera neque formaliter, neque virtualiter præteritæ culpæ retractatio sunt, & contritio seu perfecta & interior pœnitentia, neque exterior mortificatio, vel imperfecta attritio. Id enim si esset, quàm superfluè quæreretur à Theologis, liceat-ne in peccato mortali Eucharistiam ministrare, conferre Baptismum, pœnitentem ex confessione audire: siquidem illi ipsi actus Sacerdotem quemlibet ad Dei gratiam reuocarent. Addi multa possunt quibus Doctores Catholici aduersùs hæreticos diligenter à moribus potestatem, à vita doctrinam, à ministro sacramenta discernunt.

Episcopatus vt sic non habet illa media sibi propria. Matt. c. 23. 1. Cor. 9. Phil. c. 1. Matt. c. 7.

Eandem veritatem probè agnoscit Petrus Aurelius, sed ex principijs suis malè comprobat. *Ineptum*, inquiens, *& inscitum est, quærere an Episcopatus media propria habeat ex statu, quibus à peccato ad gratiam reuertatur. Clarissimum enim est, Episcopum peccatorem resurgere non posse per media statui propria, cum hoc ipso quòd peccator est, statum amittat ex primæuo iure, nec ampliùs in eo sit.* Quasi dicat, non potest resurgere vt Episcopus, quia cadendo Episcopus esse desijt. Quod abundè confutatum est superiùs, & satis constat excidere posse à gratia Episcopum eo lethali peccato, quo pœnitentiæ publicæ reus non sit, id est exauctorationis, etiam *ex primæuo iure*. Omissa igitur ratione, thesim amplector, & lectorem hortor, vt eam cum hac altera Petri Aurelij propositione connectat. *Si operum, & mediorum pænitentiæ ratio haberetur, nullus esset status dignioris, efficacioris, nobilioris pænitentiæ, nec vbi peccata faciliùs & diuiniùs expungi possent.* Fallor tota latinitate, nisi affirmat Aurelius *Episcopatum media propria habere ex statu, quibus à peccato ad gratiam reuertatur*, quod ipsum non dicam asserere, sed vel quærere modò *ineptum, & inscitum esse* dicebat. Rem autem non vno probat argumento.

Probat eam opinionem Aurelius in vin. pag. 628. *Qui sibi contradicit* pag. 631.

Primum est Caritatis, quæ summa in statu Episcopali. *Nulla enim altior, diuiniorque pænitentia quàm caritas, quæ statui Episcopali supra omnes Ecclesiæ status propria est.* Quænam autem illa Caritas? *Qua Magdalenæ dimissa sunt peccata*

1. obiectio ex Petro Aurelio pag. 632.

Responsio. *multa, quoniam dilexit multum.* Satis inscitè dictum; nam ea caritas cui Magdalenæ peccata donata sunt, *propria* non est *status Episcopalis*, vel in statu Episcopali Magdalena fuit. Ea caritas qua peccata obliterantur, est eorum dolor & verecundia ex perfecto Dei amore, quam Christianis omnibus propositam esse constat, non solis Hierarchis. Caritas autem Hierarchica; ea est propriè quæ cæteros purgat, non ipsum Hierarcham. Caritas ergo primæ gratiæ reparatrix, non est *propria status Episcopalis*.

2. obiectio ex eodem. Ibid. Alterum argumentum ducitur ab Hierarchicis actionibus. Sic enim Aurelius *ridiculam Spongiæ inscitiam*, appellat, *existimantis actiones Episcopo proprias non esse opera vera pœnitentiæ, nec per eas sanari peccata, seu baptizet Episcopus, seu signet Baptizatorum frontes, consecret Sacerdotes, Euangelium prædicet, excommunicet contumaces.* Fateor equidem actuum istorum nonnullos ita esse proprios

Responsio. status Episcopalis, vt vel à solo Episcopo, vel sola Episcopi auctoritate possint perfici: at esse illos opera vera pœnitentiæ, peruidere me non posse profiteor. Edicat enim mihi Theologus iste, in Baptismo vel chrismate conferendo quis insit præteriti peccati dolor, cum emendationis proposito, & voto confessionis? Doceat consecratio Sacerdotum quam habeat formalem cum peccato à se commisso oppositionem? Si verum illud est, admoneat qui tandem fieri possit, vt ea sacramenta ab indignis & lethali noxa inquinatis conferantur? De contumacium excommunicatione, risimus iam olim nouum illum atque omnibus importunum pœnitentiæ genus, vt cum aliquis Episcopus, (quod auertat Deus) à gratiæ statu exciderit, exsuscitet ipse se mucronem excommunicationis in miserorum subditorum iugulum altè demittendo, eò iustior apud Deum, quò iratior. Priuatim etiam prædicationem verbi diuini *opus verum pœnitentiæ* vult esse aduersarius, allato S. Ambrosij dicto, Petrum *pascendo cibo fidei gregem Christi, culpam lapsus prioris aboleuisse.* Verùm Ambrosianum istud ad propositam spectare quæstionem, mihi tum demum persuadebit Aurelius, cum monstrauerit prædicationem esse formaliter dolorem de offensa Dei; non posse hominem cum mortalis peccati conscientia concionari; non ante iustificatum à periurio S. Petrum, licet egressus foras amarè fleuerit, licet priuatim ei resurgens Christus apparuerit, licet Ecclesiæ principem & fundamentum in eximij amoris mercedem illum constituerit, licet igne Spiritus Sancti Pentecostes die purgauerit, atque inflammarit, quàm actu & reipsa gregem Christi diuini verbi pabulo refecerit. Non hoc igitur censet S. Ambrosius, quòd somniat Petrus Aurelius, sed perfidiæ superioris apud homines infamiam, impensa sedulò aduersùs ipsos opera & caritate gloriosè deleuisse: non autem ab illo peccato, tali prædicatione purgatum fuisse. Nam vt simili vtamur exemplo, si Rex Babylonius ex Dianelis consilio peccata sua redemit eleemosynis, potest-ne dici eo liberalitatis opere *culpam lapsus prioris aboleuisse* præcisè & formaliter? Id certè non concesserit Claudius Seguenotus, cui talis misericordia ne opus quidem veræ virtutis esse videatur.

Opera Hierarchica non sunt vera pœnitentiæ.

Explicatur dictum S. Ambrosij.

3. obiectio ex ipsius Aurelij principijs. pag. 619. Tertia ratione Petri Aurelij sententiam Petrus impugnat Aurelius, quæ licet ad demonstrandum perfectionis augmentum afferatur ab eo, non minorem tamen vim habet ad primam gratiæ recuperationem medijs Episcopalibus asserendam. *Alia*, inquit, *ratio nouæ legi specialis est, quia & Episcopus, & quiuis alius fidelis nihil agere potest, sine peculiari motu & ope Dei.* Thesis hæc aperta, cui

cui subditur consecutio. *Unde vt alios erudiat & regat, necesse est quari ab eo diligenti orationis, & bonorum operum assiduitate perpetuum Dei auxilium, & incrementum lucis, vt medium necessarium, sine quo alios docere, regereque non possit.* Adde postulandam ab eo primam gratiam *vt medium necessarium*, quo illas officij sui partes ritè, meritoriè, & *ex mente Christi* exequatur. Corollarium sequitur Aureliana manu dignum. *Sed hac Molinistis ignota sunt, quibus diuinæ gratiæ scientiam ignorare ludus est.* Triplex hic lapsus ab eo reuincendus qui diuinæ gratiæ scientiam non ignoret. 1. Si motum quemlibet diuinum, cum Christi gratia vult confusum, respondere debet Augustino, Polemonis petulantis conuersionem ad modestiam, assignanti *Deo creatori & perfectori naturæ*, à quo sunt etiam bona corporis, *sicut forma, & vires, & salus, & si quid eiusmodi est.* Idque quia Polemo non ita *ex luxurioso continens factus est, vt sciret cuius esset hoc donum.* Hanc Dei gratiam agnoscebat Pelagius, cum simplicioribus Catholicis illuderet, & sine Dei gratia, id est naturalibus bonis à Deo acceptis, bonos fieri homines negaret. Loquendo igitur vniuersè, falsum est diuinum omnem motum *nouæ legi esse specialem.* 2. Si gratiam per Christum datam vult adeo *nouæ legi esse specialem*, quod eius oratio videtur indicare, vt in prioribus legibus naturali & Mosaïca bonæ actiones & Deo acceptæ *sine peculiari motu & ope Dei* ex Christi merito sint factæ, merum Pelagianismum reuehit, nullo correctum temperamento. Quo enim frequentiore argumento gratiæ per Christum necessitatem impugnauit Pelagius, quàm bonorum operum à sanctis viris patratorum, qui Christum ætate præcesserunt, non arbitratus hominem Deum qui non existeret, quicquam moraliter & meritoriè influere posse in effectus? Verum igitur non est si de sanctis viris & bonis operibus vniuersè agitur, *nouæ legi speciale esse, quòd fidelis nihil agere possit sine peculiari motu, & ope Dei.* 3. Si *Dei auxilium, & incrementum lucis vt medium necessarium* ad alios docendos & regendos, vult esse gratiam iustificantem, quæ semper aut primam gratiam restituat, aut adaugeat perfectionem, fallitur tota via, cum sint illæ gratiæ gratis datæ, quæ nulla necessitate caritatem habitualem in anima supponunt. Nullius ergo virtutis est illa consecutio; vt quis ex eo vel gratiam nouè consequi, vel amplificare dicatur, quòd *sine peculiari motu & ope Dei* alios docere & regere non possit. Huc accedit quòd peculiaris illa gratiæ necessitas, non est Episcopo peculiaris, sed ad quemuis alium fidelem pertinet, vt benè monet Aurelius: medium quoque quo impetratur, *diligens* nimirum *orationis & bonorum operum assiduitas*, omnibus ex æquo Christianis commune esse potest, vt indicare videtur idem Aurelius, dum affirmat hanc rationem esse *nouæ legi specialem.* In hac igitur quæstione satis intempestiuè profertur, in qua de medijs Episcopali statui proprijs sermo est.

Responsio. — *1. Error Aurelij.* — *Polemonis conuersio ad frugem.* Augu. ep. 130. — *2. Lapsus Aurelij.* — *3. Aurelij hallucinatio.*

Quarta ratio quæ per media Episcopalia gratiam reparari suadet in Aurelianis principijs, hæc est, quòd *nisi alios saluet* Episcopus, *seipsum saluare non potest: quia salus eius sic aliorum salute pendet atque inuoluitur, vt neutri sine altera consuli, neutra sine altera perfici possit: quia non se solùm Episcopus, sed alios saluare iussus est, & vt eos saluet, seipsum saluare debet, vt eos in cælum ducat, ipse ire.* Vnde sequitur vt alterum originali labe non possit eluere, aut actualibus absoluere peccatis, quin ipse sibi consulat, seque saluet. Opportuna sanè parandæ salutis methodus si vera: imo reijcienda quia falsa, vt quæ graue inducit imperium, nouum, & ἀδιώνατον, quod ne custodibus quidem Angelis imponi possit ac

4. obiectio ex eiusdem principijs. pag. 621. — *Responsio.*

debeat, si certam ac securam beatitudinem nondum forent assecuti. Nam labore vigilanti aque Prælati non contentus Aurelius, ipsum eius conatus effectum desiderat, & saluari negat Episcopum, qui alios reipsa non saluet. Cum autem nemo vnquam repertus sit, qui subditos suos omnes & singulos saluos effecerit, necesse est vt in partes distrahatur, & cum ijs quos actu saluabit, saluetur; cum improbis quos è vitiorum cœno educere non potuerit, pereat & condemnetur. Quid autem illud est, *vt alios saluet, seipsum saluare debet?* An si ipse se non saluat, subditi non saluantur? An illos sanctificare non potest, nisi ipse sanctus sit? Denique quis vnquam in vetere aut noua Ecclesia sensit aut dixit, Episcopi salutem à subditorum salute pendere, & sine illa non posse perfici?

QVINTVS ET POSTREMVS COLLATIONIS articulus, in mutua status vtriusque mutatione declaratur.

CAPVT XXIII.

Religiosi ad Episcopatum sunt idonei.

FVIT olim apud Hebræos Regiæ Sacerdotalique tribui coniugiorum & sanguinis concessa permixtio, vt quæ in dignitate absimiles non erant, sua sibi bona inuicem communicarent. Si mihi licet hoc loco Reges sacrorum, & sacros Principes Hierarchas cum regia tribu comparare, Religiosos in Leuitica spectabo, propriam sanctitatem futuris Hierarchis donantes, à quibus & ipsi vicissim accipiunt aliquem velut hæreditatis funiculum, & certam in Diœcesi stationem. Regulares enim aptos & idoneos esse ad tractanda Ecclesiæ gubernacula, liber Septimus probauit Aurelio, consentiente Doctore Hallier, & regularem docente institutionem priuato vniuscuiusque hominis esse ornamento. Quis enim aptior est ad exercendam perfectionem, quàm qui in acquirenda diu multumque laborauit? Quis copiosius virtutem instillet alteri, quàm qui ea ipse redundat? Quis perfectiùs magisterium pietatis exerceat, quàm qui eius discipulatum tota vita professus est? Quod si de omnibus vniuersè Regularibus verè dicitur, quid de ijs sentire conuenit, qui ad docendum & prædicandum instituti, actus illos Hierarchicos summa cum dignitate, & publica vtilitate exercuerunt? Quid illis nouum occurret in Pontificatu, quid intentatum aggredientur in plena potestate, quam difficultatem non animo ante præceperint, vsu mollierint, constantia fregerint?

Hallier in vin1. pag. 451.

Qui vouit Religionem, an possit acceptare Episcopatum.

Neque alienum fuerit ab hac comparatione quærere, an qui Religionis ingressum vouit, solutus sit voto, si primum gradum in Episcopatu figat? An potiùs repudiatis infulis in Religiosa claustra se se abdere teneatur? Vtraque pars auctores habet, sed ista & securitate vincit, & numero; cui & ipse me adiungo, hac potissimùm de causa, quòd qui Religionem vouet, suum sibi bonum quærere, suam optare perfectionem, Deo pro peccatis suis satisfacere, secularium omnium curarum, honorumque splendorem negligere, abiectus esse in domo Dei sui eligere, suam salutem cum timore & tremore operari velle censeatur. Quod in Episcopali munere non facilè assequetur, vbi radios infularum, throni celsitudinem, viscus diuitiarum, adulationem asseclarum, epularum

epularum lautitiam, vestium delicias reperturus est: & vt hæc omnia fortiter & generosè abdicet, totus aliorum, totus subditorum Hierarcha erit, neque se, nisi velut secundariò & penè dicam indirectè, perficiet. Quæ vt arbitror causa est, cur in eo animi fluctu constitutum Gratianopolitanum Episcopum hortetur Pontifex, *vt si suam sanare desiderat conscientiam, regimen resignet Ecclesiæ, ac reddat altissimo vota sua*. Quod in foro conscientiæ consulendum D. Thomas admonet, maximè si tantùm electus sit ille ad dignitatem, nondum autem consecratus. In ipsa verò consecratione, putat Panormitanus *renunciare illum debere vt votum impleat*. Adeo sancta est Religiosæ professionis religio, vt in eiusmodi biuio, ad eam potiùs, quàm ad Episcopalem consecrationem cogamur appellere.

Extra. c. Per tuas. de voto.

D. Th. 2. 2. q. 189. a. 3. ad 1.

Vide Henr. l. 10. c. 32. n. 5.

Iam autem consecratis Hierarchis, & populos subditos summa cum potestate regentibus, sublimè illam professionem iustis de causis, auctoritate legitima deserere, & ad Religiosam humilitatem regredi permittit Ecclesia, quæ pars altera nostræ collationis est, & Religiosæ vitæ dignitas singularis. Quantùm enim putas esse quòd Hierarchæ illi Deo proximi, deifici principes, propriæ sibi infirmitatis conscij, acquirendæ quàm exercendæ perfectionis appetentiores, diuinum robur, & virtutum panopliam in Religioso statu requirunt, quam habere se non sperant in Hierarchico? Mirati sunt homines ad Prophetæ vocem in horologio Achaz solem retroagi, vt restitutæ sanitatis certum rex pius haberet oraculum: quis non obstupescat illos Christianæ Religionis soles gradum suum reflectere, & propriam in latebris quærere sanctitatem? Hic ego non disputo cum Anglicanis scriptoribus, illos eo facto *non omnino descendere, sed dici posse aliquo modo altiùs volare*: libentissimis oculis Aurelianam lego facundiam *in pennis & volatu*, earumque explicanda metaphora exultantem. Esto sanè non ascendant, siquidem à statu perficiente, ad eum qui perficitur retrocedunt: at certè in securum præsidium conuolant, suam in tuto salutem collocant, Angelorum gaudio, hominum laudibus, fauore, admiratione tolluntur in cœlum: Christum imitantur, *qui cum in forma Dei esset, exinaniuit semetipsum formam serui accipiens*. Petro Damiani notæ sanctitatis viro fides danda, scribenti, *Plerique pontificatus iura non deserunt, & de sinistris sunt. Quotquot autem legimus recta intentione dimisisse, certa spes est eos de æterna cum Christo societate gaudere*; Siue illi non satis ex virtute susceptum implerent officium, siue in ea dignitate omnibus perfectorum Hierarcharum numeris essent absoluti. Nam in eo quem idem Cardinalis in exemplum adducit catalogo, non paucos legere est ex Episcopis Monachos, qui etiam in summa dignitate miraculis claruerunt. Quorum eò virtus censeri debet illustrior, quòd id reipsa perfecerunt, cuius desiderium cura salutis nonnullorum animis inspirauit, quos ad tantum opus vires spiritus defecerunt. Id profitetur & exprobrat Innocentius III. in Concilio Lateranensi. *Quidam cedendi licentiam cum instantia postulantes, ea obtenta cedere prætermittunt*.

Episcopi statum Religiosum possunt appetere.

Dicuntur eo facto descendere.

Aurel. in vind. pag. 549.

Petr. Dam. l. 1. ep. 9. & 10.

Concil. Later. c. 28.

Signanter dictum *licentiam postulantes* à suprema potestate, quæ sola voti tam solennis, tam nobilis vinculum potest soluere, eamque *licentiam* non nisi maturo consilio, & grauissimis de causis concedit. Quamobrem sapienter Petrus idem Damiani admonet. *Neque tamen hoc dicimus, vt passim deseri Episcopatum liceat; nisi videlicet id fieri necessitas, siue rationalis quælibet causa deposcat*. Duplicem porrò affert Innocentius Pontifex eius postulati rationabilem causam:

Quibus de causis id fieri possit.

Haliier p. 612.

Petr. Dam. cit.

Concil. Later. cit.

Mmmm

cum in postulatione huiusmodi aut Ecclesiarum commoda quibus præsunt, aut salutem videantur propriam attendisse; quorum neutrum nolumus impedire. Et quidem vt alio loco adijcit, quando *cedendi voluntas cælitus inspiratur.* Non est autem è iustis illis causis vna & solida, laboris fuga, & sanctæ quietis appetitio. Siquidem à Liberio Pontifice iure ac meritò reprehenduntur Episcopi, *qui pro ouibus sibi commissis laborare negligunt, & Monasteriorum se quieti contradere festinant, & vacationem ab Episcopatus laboribus eligere, & in silentio atque otio vitam degere magis appetunt, quàm in his quæ sibi commissa sunt, permanere.* Iisdem pene verbis Rusticum Narbonensem Episcopum idem cogitantem, obiurgat Leo magnus. *Miror autem dilectionem tuam in tantùm scandalorum, quacunque occasione nascentium, aduersitate turbari, vt vacationem ab Episcopatus laboribus optare te dicas, & malle in silentio atque otio vitam degere.* Quæ Pontificum dicta cum proferat expendatque Franciscus Hallier, obseruare potuit iam seculis illis antiquissimis, Religiosæ professionis sanctitatem mirabiles in clarissimorum Hierarcharum animis sui amores excitasse, & sanctissimis Episcoporum ab omni æuo fouendorum Monasteriorum ad quæ aspirabant, ardens studium insedisse.

Habetur 7 q 1.c. Suggestum. *Malè ab Hallier citatur 16.*

S. Leo ep. 92.

Hallier in viii l. pag. 616. 617.

EPISCOPORVM IN MONASTERIA MIGRAtio quantùm statui Religioso dignitatis afferat.

§. Vnicus.

SED ea dignitas à tantis viris, tam illustri exemplo Religioso statui conciliata, mirum si ab æmulis non pulsaretur, qui factum sæpissimè cum negare non possint, omnibus historijs conuicti, quod superest negant fieri gloriosè. Sic enim disputant, si quibus Episcopis ea missio indulgetur ab Ecclesia, dari ex causis & per se indecoris, & Religiosorum gloriam minimè spectantibus. Patet illud ex Innocentij III. decreto, *quo propositis & summa eruditione explanatis sex causis,* inquit Petrus Aurelius, *quibus Episcopatum dimittere sit fas, quarum prima est Conscientia criminis, 2. Debilitas corporis. 3. Defectus scientiæ. 4. Malitia plebis. 5. Scandalum. 6. Irregularitas; non ijs annumerat voluntatem transeundi ad regularem vitam. Imo hanc generatim excludit, addens. Verùm si propter alias causas cessionem affectes, non est in hoc tibi postulanti fauendum.* Hæc breuiter Aurelius, & pauca quæ sequuntur. Sed accuratior Doctor Hallier Epistolam Pontificis vniuersam momentis suis expendit, & collectis ex ea decem rationibus, concludit statum Episcopalem nobiliorem esse Religioso; de quo nulla nobis controuersia est. Vincit hic igitur Aurelius iudicio, qui opportuniore loco & iustiore proposito refert Epistolam; doctrina Franciscus, qui enucleatiùs illam examinat: neuter autem veritatem omnino assequitur, dum Religiosi status deprimendi occasionem à maximo Pontifice arripit.

Obiectio in illis causis non enumerari Religionem.

Extra. de Renunciatione. C. Nisi cum pridè Pet. Aurel. P 547.

Hallier in viii. à pag. 617.

Refellitur Petr. Aurelius.

Suppetunt enim plura quibus satisfaciam. Sed in primis lubet Petrum Aurelium priuatim ex hoc loco conuenire. Nam si *conscientia criminis, defectus scientiæ, irregularitas, scandalum,* iustam offerunt Episcopo causam missionis postulandæ, quandiu postulabit, donec eam impetret, & concessa vtatur, Episcopus perseuerat; & si nunquam à Pontifice veniam illam precibus extorqueat, nunquam statu priuatus censebitur. Vbi est igitur illa dispositio, *forma*

quodammodo

quodammodo & anima ſtatus Epiſcopalis? Vbi leges illæ quæ declarant Epiſcopum *hoc ipſo quod peccator eſt, ſtatum amittere, nec amplius in eo eſſe?* Maximè cum addit Pontifex *non cuiuſlibet criminis* conſcientiæ dandam eſſe ceſſionem, *ſed duntaxat illius, propter quod ipſius officij executio poſt peractam pænitentiam impeditur.* Eſt igitur Innocentij III. ſenſu falſum vniuerſè loquendo, vt ſcripſit Aurelius, Epiſcopum *hoc ipſo quòd peccator eſt, ſtatum amittere.*

Reſpondetur obiectioni. Iam ad mentem Pontificis Reſpondeo. 1. Peruidendam eſſe illam in propoſita materia, & Claritano cui ſcribit Epiſcopo: non enim ſequitur eſſe ad omnes extendendum, quod vni conſideratis circumſtantijs omnibus præcipitur, aut ſuadetur. *Mens Pontificis explicata.* Dolebat enim virum tali dignum miniſterio, qui ſuam aliquandiu non ſine laude rexerat Eccleſiam, laborum & moleſtiarum, quæ plurimæ in eo incurrunt, pertæſum, animo concidere, & abiecta nimis puſillanimitate otium & quietem quantumlibet contemplatiuam in Monaſterio quærere, idque pertinaciùs, quàm hominem deceret ſanctitatis propriæ ſtudioſum: quippe qui diceret afflatu ſe diuino miſſionem habere, quam homines denegarent. Ingenio ſic comparato non debuit Pontifex inter cauſas honeſtæ & licitæ miſſionis, *annumerare voluntatem tranſeundi ad regularem vitam.* Cui cum accuratè tum veras, tum falſas cauſas ceſſionis enumerat, oſtenditque veris non contineri, non obſcurè indicat ab eo falſas obtendi, quibus extorqueret quod *importunè* flagitabat.

Non omnes cauſas enumerat. Reſpondeo 2. non omnes cauſas ſex illis enumeratis contineri. Nam eius precibus fatigatus Pontifex cedit, *ſi propter aliquam cauſam vtilem & honeſtam in propoſito perſeueret.* Quare cauſas illas diuidere licet, in neceſſarias, quæ ſunt ſenario numero comprehenſæ, & à Pontifice expoſitæ: & vtiles atque honeſtas, quæ plures eſſe poſſunt, ab eodem Innocentio ad capita duo relatæ in Concilio Lateranenſi, vt ante monebamus. Reſpondeo 3. dubitari non poſſe quin *voluntas tranſeundi ad regularem vitam*, vna ſit è cauſis vtilibus & honeſtis, quando Pontificibus alijs viſa eſt rationalis ad donandam ceſſionem, vt & pluribus Epiſcopis ad eam impetrandam. Nam ſi quis cum Petro Aurelio dixerit, excluſam eſſe illam à legitimo numero, vel Innocētium arguet nimiùm ſtricti & anguſti muneri, vel alios Pontifices nimiùm amplificati, & additæ ad alias nouæ rationis, contra ius & præſcriptos ab Eccleſia Canones.

Res declaratur exemplo. Id autem factum cum laude & gloria declarat vel vnum Virdunenſis Epiſcopi exemplum, in quo eleuando magnopere ſe torquet Aurelius, & Gregorij XV. facilitatem in ea conceſſione, reijcit in Principis perſonam, quaſi ob crimina ſua eo gradu deijci debuiſſet, è quo ſponte deuoluebatur. *Aurel. pag. 550.* Quæ calumnia ne innocentiſſimi optimique viri memoriam commaculet, alia omnia certis mihi teſtibus cognita, non ſuperbiæ & gloriationi, ſed veritati & Apologiæ cogor hoc loco impendere: quæ ſi non Petrus Aurelius, Lector certè pius & beneuolus poſteritati traditum libenter accipiet. *Erricus à Lotharingia Virdunenſis Epiſcopus.* Carolum à Lotharingia, & eius annuculum Erricum principes viros, Virdunenſes Epiſcopos Societatem Ieſu appetijſſe, ſeculo noſtro ignotum eſſe non poteſt: hunc periculo ſuo non impetraſſe à Clemēte VIII. cum is diceret, Eccleſiæ maiorem eſſe inopiam à ſanctis Epiſcopis, quàm à pijs Religioſis: illum Auunculi exemplo permouiſſe Gregorium XV. ad ſuæ velificandum voluntati. Quàm pulchrum Deo & Angelis fuiſſe putamus ſpectaculum, Errici adhuc adoleſcentis, Romam ad ponendas infulas, quò ad ambiendas alij concurrunt, proficiſcentis

eum numeroso comitatu; quem ipse sibi collegerat, ex ijs qui Religionis idem institutum animo conceperant? Quàm admirabile hominibus, videre Principem in repulsa sua confectum lacrymis, iratum natalibus suis, pene dicam & statui, quòd ab ea excluderetur gratia, in quam domesticos omnes gratulabatur admitti? Quæ mœstitia ne anno quidem huius seculi primo ex eius animo erat obliterata, cum consolatorias ad eum scriberet literas Bellarminus, iam tinctus purpura. Quod vitæ superfuit, & humanæ imbecillitatis speculum fuit, & eius desiderij æquitatem, & Episcopalis dignitatis periculum monstrauit: tandemque inter Religiosorum manus mortuus est, quibuscum viuere semper optauerat. Carolus autem & exemplo cautior, & proposito fortior, & successu felicior, in suas virtutes omnium ora oculosque defixit; de quibus ea tantùm stringo, quæ Religiosæ vocationis beneficium in tanto viro demonstrant. Nam post vitam à prima pueritia innocentissimè actam, in Episcopatu sanctissimè, hanc ei mentem Spiritus Sanctus iniecit, qua deinde dies noctesque tanquam suauissima cogitatione molestias Episcopalis officij temperabat. Audita est eius vox à familiari: Si ad ineundam Societatem necessaria esset ad Indos & Brasilos nauigatio, si nudis pedibus & mendicatò incedendum, iturum se enimuerò, & tantum bonum omnibus laboribus redempturum. Misit & aliquando Kal. Ian. Virdunenses Patres salutatum hac oratione, tanti sibi esse illorum filium & fratrem viuere, vt hac conditione cœlum consequi mallet, quàm vniuersi orbis imperio, licet idem sibi gloriæ gradus à Deo promitteretur. O animum verè Principem! Iam verò Religiosus quotidie à somno, formata statim cruce, tunicam osculabatur: ipsaque illi eius habitus vilitas, & Ordinis contemptio ingens erat ad eius amorem stimulus.

Fulgari in vita Bellar. c.17.

Carolus à Lotharingia Virdunensis Episcopus.

Eius illustre dictum.

Extat adhuc ab eo Burdigalæ tum agēte ad vnum è Patribus Epistola, in qua hæc leguntur, aureis literis describenda. *Quò maiore in odio Societatem nostram apud homines video, teneriore affectu & obseruantia illam deosculor. Atque vbi exortam alicunde aduersùm nos procellam audio, S. Ignatio statim promitto, eius me ingressurum Societatem, si adhuc ab ea viuerem separatus. Quanta enim misero mihi gloria est, inter tam pios Dei famulos nonnihil pro eo pati!* Quæ verba dulciora super mel & fauum, Aurelianam persecutionem incredibili sapore condiunt, nosque magis ac magis impellunt, improperium crucis Christi maiores diuitias æstimare thesauro Ægyptiorum. Atque hic sensus nostrum non magis ordinem extollit, quàm alios; cum cæteri suum iure optimo singuli, cum hic quoque si vocatus aliò foret, alium æquali honore prosecutus esset, & solita calumnia scribat Aurelius, *ab vnius humilitate Iesuitas omnes superbiendi materiam corripere.*

Dignitas Religiosi status ex eo capite.

Hæc dum attentiùs considero, mirari satis non possum, homines tot instructos dotibus, tot ornatos virtutibus, quos nulla rhetorum eloquentia satis vnquam laudando expresserit, ex apice Christianæ perfectionis descendere, voto eximiæ caritatis, cui par nullum in Religione, nullum secundum est, absolui; tam graues, tam infinitas bene agendi, Deumque ipsum omni operum sublimitate imitandi occasiones relinquere velle, vt in habitus Religiosi sordibus iaceant, vt in regularis domus tenebris delitescant, vt ab Hierarchia exturbati, Antiregularium petulantia & pedibus proterantur: abijcere ad pedes Prælati regularis, caput illud Hierarchicis infulis decoratum;

demittere

demittere ad humillima quæque officiorum manus pedo pastorali nuper illustres; sublimem, ac ne Angelis quidem, si fides aduersarijs, concessum Pastoris titulum, in ouiculæ simplicis, & priuatæ nomen commutare. Et hoc viros grauissimos votis omnibus ambire, hoc vltimis precibus rogare & in summi beneficij loco ponere. Pontificem autem in illa sapientiæ arce sedentem cum Senatoribus & consulibus terræ, talem causam æqua iudicij lance librantem, publici quàm priuati boni studiosiorem, statuum omnium, perfectionisque arbitrum, diuinæ voluntatis interpretem, statuere tandem vt liceat vitam priuatam in Religione, Hierarchico in Ecclesia gradui; statum acquirendæ perfectionis, exercendæ statui; vota Religionis essentialia, voto status Episcopalis; verbo vno Religionem Episcopatui præferre: illudque decretum à Deo probari, laudari ab Ecclesia gentium omnium linguis, mandari scriptis ad memoriam posteritatis sempiternam. Omnes & omnia & ipsam Ecclesiam falli oportet, si melius in Religione, quàm in Episcopatu nihil est. Itaque cum omnia facundiæ cuiuslibet vela fuerint expansa, cùm linguis hominum & Angelorum status Episcopalis pene supra quicquid in cœlo & terra humanum est, iure fuerit elatus, hoc tantùm subijciam, Atqui ab illo venitur ad claustrum.

TOTIUS OPERIS PER ANACEPHALÆOSIM collecta conclusio.

CAPVT XXIIII.

DVM progredior in opere Hierarchico, ad Hierarchicorum operum finem sponte deuenio, illam quam diu quærimus *ædificationem corporis Christi connexi per omnem iuncturam*, Hierarchis, Clericis, Religiosis *in mensuram vniuscuiusque membri, ad consummationem sanctorum* feliciter *coagmentatam*. Siquidem Hierarchiam exponendo, vel in Hierarcha tanquam in capite morati sumus, vel ab eo ad inferiora membra profecti, cum in illis semper inuenimus agentem, mouentem, influentem, vt poëticum illud animo non profano præfigere licuerit; *Ab Ioue principium, Musæ, Iouis omnia plena*. Sic in numeris neque vnitas ab ipsis, neque ipsi ab vnitate separari possunt: quid est enim numerus nisi repetita vnitas? Quid Hierarchia nisi Hierarchæ actio cum scientia ordinem faciens per se aut aliorum interuentu? Numerum omnem parit vnitas, actionem omnem sacram Hierarcha. Quamobrem sponsæ verbis meo sensu expositis gloriari sic posse videor, vt augustissima Trinitas, omnium Hierarchiarum causa & origo, & Spiritus Sanctus prima in creatas Hierarchias effusio, *Ordinarit in me caritatem*, ad vnum principium reuocatam.

Finis Hierarchiæ in hoc tractatu repertus.

Specta rem totam velut in breui tabula. Rudis linearum ductus, Libro Primo principia dedit è definitione, & diuisione, cum Hierarchici officij partibus tribus, actionibus plurimis. Sumpta Libro Secundo è cœlestibus ordinibus idea, secundùm quam terrestris & Ecclesiastica deformaretur: hic certè ad vnitatem in Trinitate reuocata omnia. Terrestrem igitur Hierarchiam, de qua certamen, pingere aggressus Tertius, tres in vna imagine di-

Epitome & ordo operis vniuersi.

ſtinxit ordines. Quorum omnium notiſſimum Quartus explicuit, Gradum Iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, in ſuas partes diſtributum, ſub vno principe Epiſcoporum Epiſcopo Pontifice Romano : & ad eos per eiuſdem Pontificis priuilegia, & inferiorum Hierarcharum commiſſionem, Religioſos velut auxiliares copias Quintus adiunxit. Medium ordinem ſuſcepit Sextus, ipſum Ordinem ſacrum in altaris miniſterio proximè vel remotè occupatum, ſub eo quem S. Dionyſius deſcribit, Hierarcha : à quo excludi non poſſe Regulares vt Clericos, Septimus declarauit. In ſupremo ſtatu Chariſmatibus referto, quorum fons eſt character Epiſcopalis, exſpatiatus Octauus; conſortes Chariſmatum eſſe ſuo in ſtatu Religioſos, demonſtrari voluit in Nono : quæ omnia *operatur vnus atque idem ſpiritus* caritatis, & ipſa Caritas, *diuidens ſingulis proüt vult.* Cum igitur & ab vno Hierarcha omnia, & ad vnum Hierarcham omnia, & per vnum in vno Deo omnia, quid obſtrepunt aduerſarij vt filios à parentibus ſeiungant, vt principes in ſubditos exſtimulent? Videbit hic vt ſpero Lector ſtudio partium vacuus, vel Religioſos cum Hierarchis eſſe coniunctos, vel non eſſe Religioſos : agnoſcet Eccleſiaſticæ pacis & Hierarchicæ dignitatis violatores eſſe, qui Hierarchicos homines in Eccleſia à Religioſis ſeparant, cum & hi ſint Hierarchici, & illi Religioſi, & omnes vnum in Chriſto.

Admonitio ad Lectores. Ad eam vnitatem contendiſſe me profiteor quàm potui efficaciſſimè, & extra amfractus, quàm breuiſſimè, & citra offenſam, quàm benigniſſimè. Via recta ad caritatem, caritas eſt: via regia ad Hierarchiæ finem, animorum doctrinæque conſenſio. Pauci qui ponebant obices, diſputando repulſi, cum

Galat. c. 5. grauius aliquid optaret Apoſtolus, *Vtinam & abſcindantur qui vos conturbant.* In his *multa quæſita potiùs, quàm inuenta* nonnullis videbuntur, vt de quibuſdam ſuis loquitur S. Auguſtinus: erunt qui lapſus deprehendant, vt in homine: quibus obſcurior nonnunquam appareat oratio, vt in parum erudito. *Quiſquis*

Augu. l. 1. de Trinit. c. 3. *ergo cum legit, dicit, hoc non benè dictum eſt, quoniam non intelligo; locutionem meam reprehendit, non fidem: & forte verè potuit dici planius: verumtamen nullus hominum ita locutus eſt, vt in omnibus ab omnibus intelligeretur. Qui verò hæc legens dicit, intelligo quidem quid dictum ſit, ſed non verè dictum eſt: aſſerat ſi placet ſententiam ſuam, & redarguat meam ſi poteſt: nec pudebit ſicubi erro, diſcere. Quod ſi cum caritate & veritate fecerit; mihique etiam cognoſcendum facere curauerit* (*cum caritate* inquam, abſque contumelia, *cum veritate* procul à calumnia) *vberrimum fructum huius laboris mei cepero.* Denique *quiſquis hæc legit, vbi pariter certus eſt, pergat mecum : vbi pariter hæſitat, quærat mecum : vbi errorem ſuum cognoſcit, redeat ad me : vbi meum, reuocet*

Pſal. 104. *me. Ita ingrediamur ſimul caritatis viam, tendentes ad eum de quo dictum eſt, Quærite faciem eius ſemper.* Votum hoc noſtrum eſt, ſanctiſſima Hierarchiæ omnis origo Trinitas, vt ad te per Hierarchas tuos perfecti perueniamus : tum *ceſſabunt*

Augu. l. 15. de Trinit. c. 28. *multa iſta quæ dicimus, & manebis vnus omnia in omnibus, & ſine fine dicemus vnum, laudantes te in vnum, & in te facti etiam nos vnum Domine Deus, Deus Trinitas, quæcunque dixi in his libris de tuo, agnoſcant & tui : ſi qua de meo, & tu ignoſce, & tui. Amen.*

FINIS.

INDEX RERVM MEMORABILIVM QVÆ HOC opere continentur.

A.

Nnnn

Appetitus

B.

D.

E.

M.

N.

O.

Officium

P.

Per-

Presbyteros

Religionem

S.

Sensitiuus

Velum

FINIS.

ERRATA SIC CORRIGE:

PAg. 4. linea 1 iterumque. lege iterum. p. 11. lin. 37. nomen. l. nauem p. 16. in margine. l 2 in c. 7. l. 1. 3. p 19. lin 16. ponebabus. l. ponebamus. lin. 34. boni vnde existit. distingue boni. Vnde existit. p. 42 lin. 4 qua. l. quæ. p. 65 lin. 13 Dei. l. Deo. p. 69. lin. 17. principalitatis. l. principalitas. p. 85 lin. 13. ornatus. l. ordo. in marg. ἀφερώμενοι. l. ἀφιερώμενοι pag. 87. lin 41. superaturales in vtriusque. l. supernaturales in vtrisque. p. 90. lin. 21. ei. l. &. p 91. lin. vlt. quantò accipimus igitur. l. quantò igitur, &c. p. 94. lin 11 à. l. ad. p. 102. lin 15. quod. l. quo. p. 104. in marg. l. 2. l. 1. 2. p. 1 9. lin. 22 ex. l. ea. p. 122. lin. 7 ab. l ob. p. 134 lin. 25 qui per plures annos &c. obliteranda tota hæc linea. lin. 41. obiecti de qua partes. l. obiecti partes de qua. p. 154 lin. 7. Angelicam. l. Angelicam p. 151. lin Charismati. l. Charismatis. p. 164 lin. 4 &. l. vt. p. 168. lin. 7. l. à Gersone explicari demonstratur aduersùs Petrum Aurelium. p. 184. lin. 2 suburbicarias, l. suburbanas. p. 195 lin. 18. vocificans. l. vociferans. p. 196. in marg. sentenita. l. sententiæ. p. 209 lin. 18 septimum. l. octauum. p. 216. lin. 6. octauo. l. nono. p. 224. in marg. inuestitutris. l. inuestituris p. 227. lin 28 indique. l. indeque. p. 229 in marg. Arianis. l. Arianis. p. 233. lin. 2. ad l. ab p. 244. lin. 28. primilli. l. primi illi. p 246. lin 39 regulam. l. regula. p. 251. l 28. dele non Monacho. p. 269 lin. 42. illum. l. illud. p. 275 lin. 31. Cluniacenses. l. Cluniacensem. lin. 40. ædificio. l. ædificatio. p. 284. lin. 14. congregari Conuersis. l. ex Conuersis. p. 318. lin. 42. confirmanem. l. confirmationem. p. 320. lin. 5. conuertuntur. l. conuertunt. p. 356 in marg. Rothomagenses Prouinciæ. l Rothomagensis Ecclesiæ p. 367. lin. 32. &. l. &c. p. 395. lin. vlt. ergo. l. erga. p. 443 l 7. dele non. p. 451. in marg. epis 6. l. ep. 56. p 456. in marg. Presbyteris. l. à Presbyteris. p 470 lin. 37. cæteris. l. cæteri. p. 471. in marg. cantum. l cantorum. p. 508. lin 21 &. l. an. p. 517. lin. 4. contenta. l. contentos. p. 555. lin. 34. manum meorum. l. manuum mearum. p. 577. lin. 29. effingere l. affingere. p 591. lin. 3. inuotariam. l. inuoluntariam. p 608. lin 24 ego. l. ergo. p. 643. lin. 24. flere. l. fere. lin 41. Ægypti. l. Ægyptii. p. 662. lin. 28. promouendam l. permouendam p 683. lin 41. contentiones. l. contentionis. Post Pag. 685. in nota numeri 692. l. 686. p. 726. lin 44 necdum. l. nedum. p. 781 in marg Thessalon. l. Philippens p. 787. lin. antepen. omnia. l. omnem. p. 788. lin. penult. affectatrix. l. affectatrix. p. 789. lin. 15. dele non. p. 811 lin. 1. qui. l. quia. lin. 9. l. Iudaïca superbia suis meritis arrogabat. lin. 29. reperiantur. l. reperiuntur. p. 819. lin. 1. donatum. l. donaturus p. 844. lin. 21. Theologiæ. l. Theologicæ. lin. 39. sic. l. si. p. 865. lin. 35. quod. l. quo. p. 874. lin. 3 sit. l. fit. p. 883. lin. 13 eo. l. ea. p. 891. lin. 5. &. l. in. p. 900. lin. 1. antiquis. l. antiquus.

Occurrens minutiora alia, oculorum, quàm orationis sensui molestiora, quæ, vt & grauiores næuos, Lector æquus humanitatis infirmitati condonabit: memor & sibi multa quotidie obrepere, ad limam reuocanda.